

Sivash Gulâmî Divânı
Bağlamlı Dizin ve İşlevel Sözlüğü
Songül KÖSE
Yüksek Lisans Tezi
Eski Türk Edebiyatı
Dr. Öğr. Üyesi Sait YILTER
AGRI- 2022
(Her hakkı saklıdır.)

**T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

SONGÜL KÖSE

**SİVASLI GULÂMÎ DÎVÂNI
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SAİT YILTER**

AĞRI-2022

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Sivaslı Gulâmî Dîvânı Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ✓ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

...../2022

Songül KÖSE

**T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜNE**

Dr. Öğr. Üyesi Sait YILTER danışmanlığında, Songül KÖSE tarafından hazırlanan bu çalışma/...../..... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

İmza:

Jüri Üyesi:

İmza:

Jüri Üyesi:

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2022 tarih ve / no'lu kararı ile onaylanmıştır.

..... / /2022

Prof. Dr. İbrahim HAN

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ	viii
KISALTMALAR	x

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ	1

İKİNCİ BÖLÜM

2.SİVASLI GULÂMÎ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	6
2.1. Sivash Gulâmî'nin Hayatı	6
2.2.Gulâmî'nin Edebi Kişiliği	8
2.3. Sivash Gulâmî'nin Eserleri	9
2.4.Mürşidi Mur Ali Baba	11
2.5. Halifesi Fazlullah Moral (1876-1942).....	13
2.6. Hâlisiyye Yoluna Olan Bağlılığı	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.SİVASLI GULÂMÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ.....	16
3.1. Söz Grupları	16
3.1.1. Deyimler	16
3.1.2.Atasözleri	33
3.1.3. İkilemeler	34
3.1.4. Ayet ve Hadislerden İktibaslar	41
3.1.5. Dua ve Beddua Kalıpları.....	45
3.1.6. Kalıp İfadeler	49
3.1.8. Divan Şiirinde Kullanılan Yeni Kelimeler	62
3.1.9. Tamlamalar	64
3.2. Önemli Şahsiyetler ve Kahramanlar	67
3.2.1. Dinî Şahsiyetler.....	67
3.2.2. Tarihî Şahsiyetler	77
3.2.3. Tasavvufî Şahsiyetler	77

3.2.4. Aşk Hikâyesi Kahramanları	78
3.2.5. Mitolojik Kahramanlar	79
3.3. Gulâmî Dîvânî'nda Devrin Sosyal ve Siyasal Yaşantısına Dair İzler.....	82
3. 4. Vezin Kullanımı	89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK 92

4.1. Sözlük Kullanım Kılavuzu.....	92
A	93
B	170
C	286
Ç	323
D	345
E.....	425
F.....	486
G.....	506
H.....	580
I.....	661
İ.....	662
J	726
K	726
L.....	803
M	817
N.....	895
O.....	950
Ö	985
P.....	988
R	1007
Ş.....	1128
T.....	1168
U	1220
Ü	1241
V	1248

Y	1276
Z.....	1308

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.SONUÇ.....	1339
KAYNAKÇA.....	1341
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİVASLI GULÂMÎ DÎVÂNİ
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

Songül KÖSE

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Sait YILTER

2022, XI + 1347 Sayfa

Yapılan bu tez çalışmasında Klasik Türk edebiyatı 19. yüzyıl şairlerinden Sivaslı Gulâmî'nin Dîvânı, bağlamli dizin ve işlevsel sözlük olarak hazırlanmıştır. TEBDİZ (Türk Edebiyatının Bağlamli Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) altı asırlık klasik Türk şiirine ait eserlere farklı açılardan ışık tutan elektronik veri sistemidir. Günümüz teknolojisinin bütün imkanlarından yararlanılarak geliştirilen bu sistemde ele alınan eserlerin anlam dünyası, sözlük formatında hazırlanarak ortaya çıkarılmıştır. Bu sistem kullanılarak divandaki manzumelerin sistemli ve düzenli olarak bağlamli dizinleri hazırlanmıştır. Söz konusu sistem sayesinde elde edilen veriler ile Gulâmî Dîvânı'nın değerlendirmesi yapılmıştır. Dîvân'da yer alan manzumeler şekil ve türlerine göre, her manzumeye numara verilerek TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Kelime ve kelime gurupları ek ve kök ayırımına gidilerek dönemin kültürel, siyasi ve sosyal yaşantısına uygun olarak TEBDİZ veri girişi yöntemiyle anlamlandırılmıştır.

Anlamlandırılan kelime ve kelime gurupları TEBDİZ sisteminde alfabetik olarak bağlamli dizin haline getirilmiştir. Kelimenin temel anlamının yanı sıra bağlamli anlamı da verilerek hazırlanan bu sözlük, metin tahlili çalışmalarından farklı olarak edebî metinlerin zenginliğini gözler önüne sermesi bakımından önem arz etmektedir.

Bu tez çalışmasında bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğün yanı sıra Sivaslı Gulâmî'nin hayatı ve eserleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışma ile şairin dil ve üslubunun yanı sıra, mana zenginliğindeki özgünlüğünün ortaya konması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivaslı Gulâmî Dîvânı, Bağlamli Dizini, İşlevsel Sözlük, TEBDİZ.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

SIVASLI GULÂMÎ DIVAN

CONTEXT INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY

Songül KÖSE

Thesis Süpervizör: Dr. Instructor Member Sait YILTER

2022, XI + 1347 Pages

In this thesis, the Divan of Sivaslı Gulami, one of the 19th century poets of Classical Turkish literature, was prepared as a contextual index and functional dictionary. TEBDİZ (Contextual Index and Functional Dictionary of Turkish Literature) is an electronic data system that sheds light on the works of six centuries old classical Turkish poetry from different perspectives. In this system, which was developed by making use of all the possibilities of today's technology, the semantic world of the works discussed was prepared in dictionary format and revealed. By using this system, systematic and regularly contextual indexes of the poems in the divan were prepared. The evaluation of the Gulami Divan was made with the data obtained thanks to the system in question. The poems in the divan were loaded into the TEBDİZ system by giving numbers to each poem according to their shapes and types. Words and groups of words were given meaning by TEBDİZ data entry method in accordance with the cultural, political and social life of the period, by distinguishing between suffixes and roots. This dictionary, which is prepared by giving the contextual meaning as well as the basic meaning of the word, is important in terms of revealing the richness of literary texts, unlike text analysis studies.

In this thesis, besides the contextual index and functional dictionary, information about the life and works of Sivasli Gulami is included. With this study, it is aimed to reveal the poet's originality in the richness of meaning, as well as his language and style.

Keywords: Sivasli Gulami's Divan, Contextual Index, Functional Dictionary, TEBDİZ.

ÖN SÖZ

Türk edebiyatının hazinesi olan Klasik Türk edebiyatı eserlerinin daha iyi anlaşılması için yapılan çalışmalar, bağlamsal sözlük çalışmalarının önemini artmıştır. Bağlamsal sözlük çalışmaları kapsamında ele alınan eserlerin yazıldığı dönemin dili, sosyal ve kültürel yaşantısı hakkında bilgi vermeleri ve ileriki dönemlerde yapılacak çalışmalara kaynaklık edebileceği yönünde büyük önem taşımaktadır.

Bu tez çalışmasında 19. yüzyıl Klasik Türk edebiyatı şairlerinden Sivaslı Gulâmî'ye ait olan Dîvân'ın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanmıştır. Dîvân'da yer alan kelime, kavram ve tamlamalar tek tek ele alınmış, kullanıldıkları bağlamlara göre anlamlandırılmış ve çalışma sözlük şeklinde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra Sivaslı Gulâmî hakkında bilgiler verilmiştir.

“Sivaslı Gulâmî Dîvânı Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü” adlı çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, Giriş ve Yöntem/Metot başlıklarından oluşmaktadır. Giriş kısmında çalışma hakkında genel bilgiler verilmiştir. Yöntem /Metot kısmında ise araştırma yöntemine değinilmiştir.

İkinci bölümde Sivaslı Gulâmî'nin hayatı, edebî kişiliği, babası, oğlu ve bağlı olduğu tarikat hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde Sivaslı Gulâmî Dîvânı'nın TEBDİZ sistemi kapsamında incelenmesi yapılmıştır. Bu incelemeyle birlikte Divanın söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. Aynı zamanda dönemin sosyal yaşantısına dair izler tespit edilmiştir.

Dördüncü bölümde, tez kullanım kılavuzu, Sivaslı Gulâmî Dîvânı bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü yer almaktadır.

Beşinci bölüm, çalışmanın son bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölüm sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır. Sonuç bölümünde çalışmanın neticesinde elde edilen bulgular ortaya konulmuştur. Kaynakçada yapılan çalışma ile ilgili kaynak olarak gösterilen kitaplar, dergiler ve web kaynakları yazar soyadına göre sıralanmıştır.

Çalışmada Prof. Dr. rahmetli Mehmet Arslan'ın transkribe etmiş olduğu *Sivaslı Gulâmî Dîvânı*'nından yararlanılmıştır. Dîvân'da yer alan 196 gazel, 9 kaside, 13 kıt'a, 1 mesnevi, 1 muaşşer, 55 müfret, 5 muhammes, 2 murabba, 6 müseddes, 1

müstezad, 1 şarkı, 7 tahmis ve 7 tarih toplamında 304 manzume TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Sisteme yüklenen bu manzumeler ayrıntılı olarak kelime ve kelime grupları ile tek tek incelenmiş, temel anlamı ve varsa ikinci anlamı yani bağlamsal anlamı belirtilmiş, kelime veya kelime öbekleri ek ve köküne ayrılmıştır. Bunun yanı sıra bu manzumelerden hareketle deyim, atasözü, ayet, hadis, dua-beddua, kalıp ifade vb. söz gruplarına da ulaşılmıştır.

Bağlamlı dizinde yapılan bazı anlamlandırmalar yanlış veya eksik olabilir. Bundan dolayı bağlamlı dizin yorumu, geliştirmeye açıktır. Aynı zamanda bazı kelimelerin başka bağlamlarda yeniden anlamlandırılması gerekir.

Yapılan bu çalışmanın üç temel amacı vardır. Birinci amaç, Klasik Türk şiiri ile ilgili yapılan üslup çalışmalarının bilimsel temelli ve somut veriler ışığında yapılabilmesi için Sivaslı Gulâmî Dîvânı'nın söz varlığının ortaya çıkarmak. İkinci amaç, bu söz varlığını anlamlandırarak bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük meydana getirmek; söz varlığı ortaya çıkarılırken hem sözcüklerin bağlamsal anlamının hem de sözlük anlamının verilmesine dikkat edilerek şairin üslubunu ortaya çıkarmaktır. Bununla birlikte dönemin dili, sosyal ve kültürel yapısı hakkında da bilgiler verilerek ileriki yıllarda yapılacak olan çalışmalara ışık tutulması umulmaktadır. Üçüncü amaç ise bir gün tamamlanacağı umulan Türkçenin Tarihsel Sözlüğü için Sivaslı Gulâmî Dîvânı'nın söz varlığını ortaya çıkararak alana katkı sağlamaktır.

Çalışmanın konu seçiminden tamamlanmasına kadar geçen süre boyunca meslekî bilgi ve deneyimlerini tereddütsüz sunan, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, sevgi ve anlayışını eksik etmeyen, çalışmamın her aşamasında yanımda olan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Sait YILTER'e, çalışmamda kitabından faydalandığım rahmetli Mehmet ARSLAN'a, başta İsmail Hakkı AKSOYAK hocamız olmak üzere TEBDİZ sisteminin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde katkısı olan tüm hocalarıma ve aileme teşekkür ederim.

Songül KÖSE

KISALTMALAR

A	Atasözü
age.	adı geçen eser
agm.	adı geçen makale
bk.	bakınız
D	deyim
G	gazel
haz.	hazırlayan
Hz.	Hazreti
K	kaside
mec.	mecazî
M	mesnevi
ö.	ölüm
s.	sayfa
s.a.v	Sallallahu Aleyhi ve Sellem
T	tarih
Th	tahmis
TEBDİZ	Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
vs.	vesair
Yay.	Yayın
yy.	yüzyıl

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Klâsik Türk edebiyatı altı asırlık zengin bir kültür birikimine sahiptir. Sahip olduğu bu kültür birikimi, kaynağını eski medeniyetlerin kültürel havzasından almıştır. Böylesine zengin bir kültür birikimi elbette daha iyi anlaşılmalı hak ediyor. Bundan dolayı Klasik Türk edebiyatı eserlerine ışık tutan yepyeni bir proje geliştirilmiştir. TEBDİZ (Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) adı altında oluşturulan bu projenin kurucusu Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'tır. Projenin genel amacı Klasik Türk Edebiyatı eserlerini hem şekil hem de muhteva bakımından detaylı analizinin yapılmasını sağlamak. Bu proje Klasik Türk edebiyatı ve tarih metinlerini doğru bir şekilde anlaşılır hale getirmeyi ve bununla birlikte kültürel varlığı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Sözü edilen amaçlar doğrultusunda birden fazla şerh çalışmaları yapılmıştır. TEBDİZ projesi ise eserler üzerine yapılan bu çalışmaları da göz önünde bulundurarak eserlerin bağlamsal dizinini ve aynı zamanda işlevsel sözlüğünü oluşturarak, üzerinde şerh çalışması yapılmamış eserlerin de detaylı analizini yaparak günümüz okuyucusuna sunmayı amaçlamaktadır.

Teknolojinin bütün imkânlarından yararlanılarak oluşturulan TEBDİZ projesi ile ele alınan eserlerin özellikle de folklorik unsurları olan ayet, hadis, atasözü, deyim, dua kalıpları vb. kelime ve kelime gruplarının tespiti yapılmakta ve eserin dilinden yola çıkılarak kelimenin geçmişten günümüze gelişimi gözlenebilmektedir. Ayrıca söz konusu bu kelime ve kelime grupları bağlamından yola çıkılarak eser yazarının edebî kişiliği hakkında da verilere ulaşılabilmektedir. “Çalışmanın bir diğer sonucu ise, tanıklı ve tarihsel bir Türkçe sözlüğün vücuda getirilmesi olacaktır. Yazarların/şairlerin üsluplarının ve söz varlıklarının mukayesesinin araştırma konusu olabilmesi bahsi geçen çalışma kapsamında elde edilecek verilerle kolaylaşacaktır” (Özer, 2018:229-237). Böylelikle proje birden fazla amaca hizmet etmiş olacaktır.

Klasik edebiyatın eserlerini merkeze alan TEBDİZ sistemi, elektronik ortamda hazırlanmış bir veri sistemidir. Bu sistemi kullanabilmek için bazı ön hazırlıkların yapılması gerekmektedir. Sistem üzerinde inceleme yapacak olan araştırmacı öncelikle tebdiz@yahoo.com adresine bir e-mail atarak eser talebinde bulunması gerekmektedir. Site tarafından gönderilen “eser istek formu” araştırmacı tarafından

doldurularak TEBDİZ sistemine yüklenmektedir. Eser istek formu eğer kabul edilirse TEBDİZ sisteminde araştırmacıya özel sayfa açılır. Açılan sayfada veri girişi yapılmadan önce de birtakım ön hazırlıkların yapılması gerekmektedir. Öncelikle araştırmacıya elmek ile gönderilen metin genellikle word dosyası şeklinde hazırlanmalıdır. Word dosyası şeklinde bulunan çalışma konusu olan metnin yazı tipi “*gentium plus*” olarak düzenlenerek transkribe edilmelidir. Bundan sonra TEBDİZ sisteminin kullanılması için üzerine inceleme yapılacak metnin sırasıyla, düzenli bir hâlde tür ve şekil niteliklerine dikkat edilerek sisteme yükleme işlemi yapılır. Bu işlemlerden sonra artık sisteme yüklenen metin işlenmeye hazır hale getirilmiştir. Metinde bulunan bütün kelimelerin anlamlandırılma işlemi istisnasız yapılır. Kelimeler daha çok ek kök ayrımı yapılarak anlamlandırılır. Metinde yer alan tamlamalar için -birden fazla olmak kaydıyla- kelimeler seçilerek gruplandırma yapılmakta ve öylece anlam verilmektedir. Anlamlandırma işlemi yapılırken dikkat edilmesi gereken nokta kelimenin içinde bulunduğu bağlamdır. Bağlamına göre kelimeyi doğru anlamlandırmak için azami derecede dikkatle hareket etmek gerekmektedir. Sistemde kelime ve kelime gruplarının doğru anlamlandırılmasını yapabilmek için sözlük, ansiklopedi, tez, tarih kitapları vb. kaynaklardan faydalanılır. Metinde bulunan bütün kelime ve kelime gruplarının anlamlandırılma işlemi bittiğinde TEBDİZ tarafından alfabetik sözlük şeklinde bağlamalı dizin oluşturulur. Dizine sistemde yer alan “künyeler” butonu tıklanarak ve oradaki yönlendirmelerle ulaşılır. Ayrıca künyeler kısmında metinde geçen kelime ve kelime gruplarının istatistiksel verilerine de raporlar halinde ulaşmak mümkündür.

Yukarıda sistematigi anlatılan TEBDİZ sisteminde işlenen metnin bağlamalı dizini araştırmacısına kolaylık sağlarken araştırmacı, kelimenin bulunduğu yer ve bağlamı bütün ayrıntılarıyla sistemde görebilmektedir. Şair tarafından kullanılan kelime ve kelime gruplarının bağlamından hareket edilerek şairin edebî kişiliği, sanatının özellikleri, imge dünyası, orijinal ifadeleri, dili ve üslubu ile ilgili tespitle kolaylıkla yapılabilmektedir.

Bu sistemde veri girişi yapan araştırmacı yalnızca kendi girdiği anlamı görmemektedir. Veri girişi yapılacak olan kelime tıkladığı zaman daha önceden bu kelime için başka araştırmacılar tarafından verilen anlamlandırılmaları da ekranda görebilmektedir.

Bu çalışmada Prof. Dr. rahmetli Mehmet Arslan’ın transkribe etmiş olduğu *Sivaslı Gulâmî Dîvânı* (Sivas: Asitan Yay. 2009)’ndan yararlanılmıştır. Dîvân’da yer alan 196 gazel, 9 kaside, 13 kıt’a, 1 mesnevi, 1 muaşşer, 55 müfret, 5 muhammes, 2 murabba, 6 müseddes, 1 müstezad, 1 şarkı, 7 tahmis ve 7 tarih olmak üzere toplamda 304 manzume TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Sisteme yüklenen bu manzumeler ayrıntılı olarak kelime ve kelime grupları ile tek tek incelenmiş, temel anlamı ve varsa ikinci anlamı yani bağlamsal anlamı belirtilmiş,

kelime veya kelime öbekleri ek ve köküne ayrılmıştır. Bunun yanı sıra bu manzumelerden hareketle deyim, atasözü, ayet, hadis, dua-beddua, kalıp ifade vb. söz gruplarına da ulaşılmıştır.

Yapılan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş ve yöntem/metot yer almaktadır. İkinci bölümde Sivaslı Gulâmî'nin hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve şairin babası Mûr Alî Baba, evladı Fazlullah Moral ve bağlı olduğu tarikat hakkında verilen kısa bilgilerden oluşmuştur. Üçüncü bölümde Dîvân'ın söz varlığı tanıklarıyla birlikte verilirken aynı zamanda da Dîvân'da geçen önemli şahsiyetler tespit edilerek şairin üslubu ve kültürel birikimi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde ayrıca Gulâmî Dîvânı'nda devrin sosyal ve kültürel hayatından izler metinlerden hareketle verilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümü sözlük kullanım kılavuzu, divanın bağlamı dizini ve işlevsel sözlük kısmından oluşmaktadır. Çalışmanın beşinci ve son bölümü ise sonuç ve kaynakça kısımlarından oluşmaktadır.

Çalışmamızın amacı eserin detaylı analizini yaparak şairin edebi kişiliği hakkında tanıklı bilgilere ulaşmaktır. Eser analiziyle birlikte dönemin kültürel yapısı hakkında da bilgilere ulaşmak mümkün olacaktır. Bir diğer amacımız ise eserde geçen kelime ve kelime gruplarının istatistiksel verilerine ulaşmaktır. Aynı zamanda herhangi bir kelimenin şair tarafından kaç farklı anlamda kullandığı da çalışmamız kapsamında ele alınmıştır. Örneğin 162. gazelde geçen “hilâl” kelimesi sekiz farklı anlamda kullanılmıştır.

Şâhâ nazar gel itme o nev-res hilâline (ay)

Beñzer seniñ kapıñda semendiñ hilâline (nal)

Ten içre cân remîde olur ey habîb eger

Gülzâr-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (yılan)

İksîr-i lutfuñ ile bu zerrîn olan dilim

Bir dûht olaydı bârî habîbiñ hilâline (elbise)

Hâhiş kılarsa zâr ile bîgâneler sakın

Gösterme ey nigâr leb-i la'liñ hilâline (oğlan oyuncuğı)

Hecriñle seyr iden didi hûn-âb-ı dîdemi

Hayrân olur bihâr bu çeşmiñ hilâline (havuz)

Akrânı üzre kahr ile fâ'ik olup nigâr
Gendüm gibi gulâmın atar gam hilâlîne (değirmen)

Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr ider degül
Var kalbimiñ ki nisbeti yârîñ hilâlîne (kabile)

Görüldüğü gibi her beytin bağlamına göre anlamlandırmalar yapılmıştır. Bağlamlı dizin sayesinde yukarıdaki gazelde olduğu gibi bir kelimenin kaç farklı anlamda kullanıldığı kolaylıkla tespit edilmektedir.

Bu proje ile özelde *Gulâmî Dîvânı*'nın ve genelde Klasik Türk edebiyatının her yönüyle zengin kelime hazinesinin anlamsal boyutunun derin yapı bağlamında iyice anlaşılmasının sağlanması ve yapılacak araştırmalara kaynaklık edilmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Yöntem/ Metot

- ❖ “Sivaslı Gulâmî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” adını taşıyan bu çalışmada Prof. Dr. rahmetli Mehmet Arslan'ın transkribe etmiş olduğu *Sivaslı Gulâmî Dîvânı* (Sivas: Asitan Yay. 2009)'ndan yararlanılmıştır.
- ❖ Çalışması yapılacak olan metnin öncelikle TEBDİZ sistemi üzerinde bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü oluşturulmuştur.
- ❖ Çalışmanın inceleme kısmı için gereken kaynaklar (ansiklopedi, tez, kitap, makale, sözlük vb.) taranarak ortak bir bilgi havuzu oluşturulmuştur.
- ❖ İnceleme içinde kullanılan örnek beyitlerin bulunduğu yeri, parantez içinde sırasıyla nazım şeklinin kısaltılması, şiir numarası ve beyit numarası şeklinde gösterdik. Örnek: (G 12/5).
- ❖ Çalışmanın bağlamlı dizininden edinilen veriler, literatür taraması sonucunda elde edilen verilerle birlikte harmanlanmış; yeni yorumlar ve tespitler yapılmıştır.
- ❖ Çalışmanın kaynakça kısmı sırasıyla soy isim, isim, yıl, eser adı varsa cilt numarası ve basım yeri olarak verilmiştir. Ayrıca yer yer dipnotlar da kullanılmıştır.
- ❖ Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, “*Giriş ve Yöntem/ Metot* “ kısımlarından meydana gelmiştir.

- ❖ “*Sivaslı Gulâmî’nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri*” başlığını taşıyan ikinci bölüm kendi içinde altı başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde yer alan bu başlıkların araştırılması için bu konu hakkında yapılan tez çalışmaları, makaleler, tarih kaynakları bunların yanı sıra Sivaslı Gulâmî hakkında yapılan başka araştırmalar ve Prof. Dr. Mehmet Arslan’ın yayımladığı *Dîvân*’daki bilgilerden faydalanılmıştır. Bu bölümde amaç şairin kişiliğine ve devrinin önemli hususiyetlerine vurgu yapmaktır.
- ❖ Çalışmanın üçüncü bölümü “*Dîvân’ın İncelenmesi*” başlığını taşımaktadır. Dört alt başlıktan oluşan bu bölüm, Gulâmî’nin dil ve üslup özelliklerindeki hususiyeti belirlemek için eserden hareketle “*Söz Grupları*” ana alt başlığı altında “*Deyimler*”, “*Atasözleri*”, “*Dua ve Beddua Kalıpları*”, “*İkilemeler*”, “*Ayet ve Hadislerden İktibaslar*”, “*Kalıp İfadeler*”, “*Divan Şiirinde Kullanılan Yeni Kelimeler*”, “*Tamlamalar*”, “*Arkaik Kelimeler*” yan başlıklarıyla detaylı incelemeler yapılmıştır. “*Divanda Geçen Önemli Şahsiyetler ve Kahramanlar*” alt başlığı altında eserde yer alan önemli kişiliklerin tespiti yapılarak bu kişiliklerin Gulâmî’nin hayatındaki önemi üzerinde durulmuştur. Bu bölüm, yine bazı alt başlıklardan oluşmaktadır: “*Peygamberler*”, “*Melekler*”, “*Sahabeler-Âlimler (Dört Büyük Halife)*”, “*Tarihi Şahsiyetler*”, “*Edebi Şahsiyetler*”, “*Aşk Hikâyesi Kahramanları*”, “*Mitolojik Kahramanlar*”. “*Gulâmî Dîvânı’nda Devrin Sosyal ve Siyasal Yaşantısına Dair İzler*” başlığını taşıyan üçüncü kısımda ise metnin bağlamlı dizininden elde edilen bilgiler neticesiyle eserin yazıldığı devrin sosyal ve siyasal yaşantısı hakkında beyitler tanıklarıyla birlikte verilmiştir. “*Vezin Kullanımı*” başlığını taşıyan dördüncü alt bölümde ise *Dîvân*’da yer alan manzumelerin türüne ve vezin kullanımı istatistik tablosuna yer verilmiştir.
- ❖ Çalışmanın asıl şeklini oluşturan dördüncü bölüm ise “*Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük*” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde eserde yer alan bütün manzumelerin, kelime ve kelime gruplarının anlamları sisteme girilerek bağlamlı dizinleri hazırlanmıştır. Hazırlanan bu dizinler alfabetik sözlük formatına dönüştürülmüştür. Aynı zamanda bu dizin sözlüğünün kullanım sistematigi hakkında da “*Sözlük Kullanım Kılavuzu*” başlığı altında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.
- ❖ “*Sonuç ve Kaynakça*” başlıklı çalışmanın beşinci ve son bölümünde ise “*Sonuç*” başlığı altında olan kısımda çalışma neticesinde elde edilen bulgular ortaya konulmuştur. “*Kaynakça*” kısmında ise yapılan çalışma ile ilgili kaynak olarak gösterilen kitaplar, makaleler, web kaynakları yazar soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.SİVASLI GULÂMÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

2.1. Sivashı Gulâmî'nin Hayatı

Sivaslı Gulâmî olarak anılan şairimizin asıl adı Abdülkadir Gulâmî'dir. Mutasavvıf bir şair olan Abdülkâdir Gulâmî, Şeyh Abdurrahman Hâlis Kerkükî'nin halifelerinden Kadirî tarikatı şeyhlerinden Mur Ali Baba'nın en büyük oğludur. 1854 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Abdülkâdir Gulâmî ilköğrenimini babasından alarak, akabinde Altunoğlu Hoca Muhammed Efendi'nin ve Sivas'ın en ünlü bilginlerinden Ehramîzâde Hoca Mehmet Efendi'nin tedrisinden geçerek icazetname almıştır.¹

Birden fazla hocadan ders alan Gulâmî, asıl bilgi birikimini şahsi çalışmalarına borçludur. Okumayı ve araştırmayı çok seven Gulâmî, devrin önemli şahsiyetleri arasında saygın bir yer edinmeyi başarmıştır. Hatta o dönemde Sivas'a vali olarak gelen Sırrı Paşa ve Abidin Paşa gibi önemli devlet adamları, Gulâmî'nin bilgi birikiminden faydalanmışlardır. Bunun yanı sıra henüz 17 yaşında iken mürettep bir divan tertip etmiş, eserinde Arapça ve Farsça kelimeleri ustaca kullanmıştır. Küçük yaşta tertip ettiği Dîvân'ındaki kelime hazinesi ve bilgi birikiminin çok okumaktan kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Henüz çocuk denilecek yaşlarda ilimle meşgul olmaya başlayan Gulâmî, kısa sürede büyük bir üne kavuşarak çevresince örnek alınmayı başarmıştır. “Kendisi mutasavvıf bir şair olduğu hâlde ömrünü tekkelerde ve post üstünde geçirmeyen Abdülkâdir Gulâmî, Sivas'ın ilk maarif müfettişlerinden olup bir süre öğretmenlik yapmıştır. Daha sonra bu görevinden ayrılarak muhasebeciliğe başlamış, bir süre bu görevde çalıştıktan sonra kendi arzusuyla memuriyet hayatından uzaklaşmıştır. Sivas şâirleri arasında bilgisiyle temayüz eden Emin Edip Efendi Farsçayı Gulâmî'den öğrenmiştir.”²

Gulâmî, yeterli bilgi birikimine sahip olduktan sonra 16-17 yaşlarında babasıyla birlikte Kerkük'e gitmiştir. Kerkük'te babasının şeyhi olan Şeyh Abdurrahman Halis'in yerine “postnişin” olan oğlu Şeyh Ali Efendi'den Kadirî tarikatına girmek (bey'at) dileğinde bulunur

¹ Mehmed Nail Tuman, Tuhfe-i Nâilî: Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri, haz., Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, II, 731; Ata Terzibaşı, Kerkük Şairleri, Cumhuriyet Basımevi, Kerkük, 1968, II, 37; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, “Gulamî Abdülkadir Efendi”, Dergah Yayınları, İstanbul 1979, III, 377; Türk Ansiklopedisi, “Gulamî Abdülkadir Efendi”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1970, XVIII, 113; Recep Toparlı, Abdülkadir Gulâmî Dîvân, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1992, s.5; Orhan Sağlamer, “Mor Ali Baba Tekkesi ve Zaralı Şeyh Seyfettin (Özturan)”, Revak, Aralık 2002, Sivas, s.210.

² İsa Çelik-İbrahim Çelik, Bir Sufi Şair: Abdülkâdir-i Gulâmî, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 42, Erzurum 2010, 97-118.

ve Şeyh Ali'nin eliyle tarikata girerek bir süre Kadirî tekkesinde kalmıştır. Burada kaldığı süre zarfında tekkede Arapça dersleri alarak ilmini ve irfanını daha da geliştirmiştir. Ata Terzibaşı “Kerkük Şairleri” adlı eserinde yer vermiştir.

Mur Ali Baba Hazretleri'nin oğlu Şeyh Abdurrahmân Hâlis Kerkükî'nin “El-Enfâsü'r-Rahmâniyye” adlı eserinde “Şeyh Abdülkâdir'in Sergüzeşti” başlığıyla şair Gulâmî'nin kendi dilinden naklen şöyle bir bilgi verilmiştir: “Şairimiz H. 1287 tarihinde Babası Mur Ali Baba ile birlikte Kerkük'e geldiği, Şeyh Abdurrahman Hâlis'in yerine postnişin olan Şeyh Ali Efendi'nin Kadirî tarîkatına girmek/beyat dileğinde bulunduğu ve Şeyh Ali Baba'nın eliyle tarîkata girdiği ve Kerkük'te kaldığı müddet zarfında tekkede Arapça dersler aldığı, ayrıca Kerküklü şair Fâiz'in yanında da Farsça ‘Kitâb-ı Perişân’ adlı eserden dersler okumaya devam ettiği yazılıdır.”³

“El-Enfâsü'r-Rahmaniyye” isimli eserden şair Gulâmî'nin kendi üslubu ve edası şu sözlerinde bariz bir şekilde görülebilmektedir: “Çocukluk çağımdan itibaren yüce ilimleri tahsile gayret ettiğim gibi yüce pederimden her gün Farsça ve Arapça lisanları üzere olan (Allah Teâlâ yüce sırlarını takdis etsin) yüce tarîkat pirlerinin menâkıb-ı şerîflerini kıraat eylerdim. Kerâmet, hârikulade olaylar, mücâhedeler, hâller, kemâller ve âyet-i kerîmelerin yüce hakikatlerini içittikçe ihtiyarım olmaksızın gâh ağlayarak gâh kalbimde Rahmân'ın cezvelerinden bir cezbe, bir hüznün hâlinin zuhuruyla sürurlanırdım.”⁴ Öyle görülüyor ki Gulâmî'nin duası kabul olmuştur. Kısa bir süre sonra ilim hocası aynı zamanda da babası olan Kadirî şeyhi Ali Mur Baba vefat etmiştir. Babasının vefatı üzerine yerine Kadirî şeyhi olan Gulâmî, 1886 yılında 32 yaşında çok genç denecek bir yaşta hayata gözlerini yummuş ve babasının yanına defnolunmuştur.⁵

Zamansız vefatıyla çevresini derin bir üzüntüye boğan Gulâmî, memleketin ilim ve irfanı bakımından da büyük kayıp olarak görülmüştür.

³ Terzibaşı, a.g.e., II, 34.

⁴ Terzibaşı, a.g.e., II, 34.

⁵ İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri (Kemâlü's-Şuarâ), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000, II, 709; Tuman, Tuhfe-i Nâilî, II, 731; Bursalı Mehmed Tahir Efendi, Osmanlı Müellifleri, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000, II, 354; Bursalı Tahir, a.g.e., haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, Meral Yay., İst., ts., II, 137; Vehbi Cem Aşkun, Sivas Şairleri, Kâmil Matbaası, Sivas 1948, s.116; Alim Yıldız, Sivaslı Şairler Antolojisi, Sivaslılar Vakfı, İstanbul 2003, s.31; İbrahim Aslanoglu, Sivas Meşhurları I, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas 2006, s.380; Vehbi Cem Aşkun, Sivas Folkloru, Bms Matbaacılık, Ankara 2006, s.158.

2.2.Gulâmî'nin Edebi Kişiliği

Bütün şiirlerinde “köle, çocuk” anlamına gelen “Gulâmî” mahlasını kullanan şair, bu mahlası niçin seçtiği konusunda kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Muhtemelen şair, bağlı olduğu Kadîrî tarikatı şeyhinin oğlu olduğundan bu mahlası seçmiştir.

İlköğrenimini babasından alan Gulâmî, Altınoğlu Ahmet Efendi'nin derslerine devam etmiş, daha sonra ise Sivas'ın o zamanlar en ünlü bilginlerinden olan İhramcızâde Mehmet Efendi'nin derslerine devam ederek icazet almıştır. Çocuk denecek yaşta ilmî birikimi ve din bilgisi sayesinde çevrenin sevgi ve saygısını kazanmıştır. Zamanın din adamları ve valileri tarafından teşvik, takdir ve yardım görmüştür.⁶ Okumaya ve araştırmaya olan büyük merakı onu genç yaşta büyük bir şöhrete kavuşturmuş, zamanın Sivas valisi Sırrı Paşa, Abidin Paşa gibi şahsiyetler onun yüksek kültüründen yararlanmışlardır.⁷ Kendisi mutasavvıf bir şair olduğu hâlde, ömrünü tekkelerde ve post üzerinde geçirmeyen Abdülkâdir Gulâmî, Sivas'ın ilk maârif müfettişlerinden olup, bir süre öğretmenlik de yapmıştır. Daha sonra bu görevden ayrılarak muhasebeciliğe başlamış, bir süre bu görevde çalıştıktan sonra kendi arzusuyla memuriyet hayatından uzaklaşmıştır. Babasının ölümü üzerine Kâdirî tarikatı postnişini olmuştur.⁸

Her şeyden önce bir mutasavvıf olan şairin şiirlerinde tasavvuf bir vasıta değil amaçtır.⁹ Bu yüzden Gulâmî'nin şiirlerinde Fuzûlî ve Nedîm, Nâilî, Şeyh Gâlib gibi şairlerin şiirlerinde görülen güzelliği, lirizmi aramak gereksizdir. Dîvân edebiyatı nazım şekillerini ve aruzu kullanarak yazan şairimiz bilhassa gazellerinde aşk konusunu işlemiştir.

Dü cihânda devlet istersen temessük aşka kıl

Buldı diller hânesi aşk ile evvelden cîlâ¹⁰

beyti onun aşka ne kadar önem verdiğini ortaya koymaktadır. Bu aşk, maddî değil manevî aşktır, Allah aşkıdır. Gulâmî'ye göre önemli olan Allah aşkıdır. Bu dünyanın geçici lezzetlerinden kurtulup ilahî aşkı elde etmek gerekir. Dünyadaki her şey masivadır, ona giden yol üzerinde engeldir. Bunlardan kurtulup Allah'a ulaşmak gerekir. Sevgili, aşığına yüz vermemekte, ona sürekli eziyet ederek hasretiyle yakmaktadır. Âşık ise onun güzelliğine tutkundur. Ondan gelecek her türlü eziyete razıdır. Zaten o eziyetler de kendisiyle ilgilendiğini göstermektedir. Bu dünya geçicidir, önemli olan öbür dünyadır. Bu dünyaya çok

⁶ Aslanoğlu, a.g.e., I/379.

⁷ Gulâmî, a.g.e., s.5.

⁸ Aslanoğlu, a.g.e., I/379.

⁹ Aşkun, Sivas Şairleri, s.114vd; Toparlı, a.g.e., s.5.

¹⁰ Gulâmî, Dîvân, s.26; İki dünyada mutluluk istersen aşka bağlan. Gönül evleri önceden aşk ile parlaklık elde etti. (Toparlı, a.g.e., s.6.)

güvenmemek gerekir. Kısacası bütün dîvân şairlerinin işlediği konuları şairimizde bulmak mümkündür. Henüz 17 yaşında iken bir dîvân sahibi olan şair, aynı zamanda Arapça ve Farsçayı da çok iyi bilmektedir. Dîvânı'ndaki Arapça ve Farsça beyitler onun bu iki dile ne denli vakıf olduğunu göstermektedir.

2.3. Sivash Gulâmî'nin Eserleri

Kaynaklara göre Gulâmî'nin üç eseri vardır. Bunlardan biri basılmış, diğerleri ise basılmamıştır. “Tâcu'l-Muhakkıkîn” ve “Mi'râcu'l-Müş tâkîn” adlarını taşıyan ve dili son derece ağır olan iki eseri henüz basılmamıştır.¹¹

Gulâmî'nin edebî şahsiyetini ortaya koyan Dîvân'ı 1871 yılında tamamlanmış, bir yıl sonra da Matbaa-i Âmire'de basılmıştır. 84 sahifelik bu eser, Gulâmî'nin ölümünden 15 yıl önce basıldığına göre şairimiz 17 yaşında iken Dîvân'ını tamamlamayı başarmıştır.¹²

Gulâmî'nin Dîvân'ında yer alan şiirleri şöylece sıralayabiliriz: 3 münacat (52, 9, 7 beyitlik), 2 Na't (23 ve 7 beyit), Tarih (19 beyit), Hz. Muhammed'in (s.a.v) doğumu ile ilgili bir kaside (19 beyit), Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali için yazılmış şiirler (ilk üçü için 7'şer beyit; Hz. Ali için 9 beyit), Hz. Ali için yazılmış Farsça bir şiir (7 beyit); Abdülkâdir-i Geylânî için bir şiir (8 beyit); Hz. Hüseyin hakkındaki bahariyye (20 beyit); 22 Kaside (16 beyit); Malatya için söylenmiş şiir (12 beyit); Camî'nin gazelini tahmis (5 bend); Fuzulî'nin gazelini tahmis (7 bend); Şeyh Abdurrahman Halis'in iki gazelini tahmis (6 bend, 4 bend); Faik'in gazelini tahmis (5 bend); Lüzûmî'nin gazelini tahmis (5 bend); Ahmed İzzet Paşa'nın gazelini tahmis (5 bend); Müseddes (5 bend), Gazel-i Şahingiray (13 beyit-2 adet); Bir çeşme için tarih (5 beyit); Gazel-i Tefeşşûri (17 beyit); Dostlardan birine yazılmış şiir (7 beyit); Sivas valisi Ahmed İzzet Paşa için kaside (11 beyit); Abdülaziz Han ve Sivas valisi Es'âd Paşa için kaside (38 beyit); Halil Paşa'nın Sivas'a gelmesine tarih (37 beyit); Halim Bey için mersiye (18 beyit); Halim Bey'in ölümüne tarih (5 beyit); İbrahim Hilmi'nin ölümüne tarih (5 beyit); Muhammed Muhib Efendi'nin ölümüne tarih (5 beyit); Zeliha Hanım'ın ölümüne tarih (5 beyit); Hüseyin Feyyaz Efendi'nin ölümüne tarih (5 beyit); Hafız Muhammed Efendi'nin ölümüne tarih (5 beyit) .

Gulâmî Divânı'nda toplamda 304 manzume yer almaktadır. Bunların 196'sı gazeldir. Bu gazellerin çoğunluğu 5 beyitlidir (88 gazel). 7 beyitli gazeller ise ikinci sırayı almaktadır (60 gazel). Dîvân'da 6 beyitli (10), 8 beyitli (8), 9 beyitli (17), 11 beyitli (4), 12 beyitli (3), 10

¹¹ Terzibaşı, a.g.e., II, 38; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, “Gulamî Abdülkadir Efendi”, III, 377; Türk Ansiklopedisi, “Gulamî Abdülkadir Efendi”, XVIII, 113; Toparlı, a.g.e., s.9.

¹² Terzibaşı, a.g.e., II, 38; Toparlı, a.g.e., s.9.

beyitli (1), 13 beyitli (2), 16 beyitli (1), 17 beyitli (1), 4 beyitli (1) gazel vardır. Gazellerin arasında bendlerden meydana gelen manzumeler de serpiştirilmiştir: 7 ve 5 bentlik iki adet murabba, beş adet 5 bentlik muhammes, 7 adet tahmis; biri 7, beşi 5 bentlik 6 Müseddes, 5 bentlik bir muaşşer. Dîvân'da bir müstezad gazel, 6 dörtlükten oluşan bir de şarkı vardır. Dîvân'da 52 beyitlik bir mesnevî, 12 kıta, 55 müfret, 9 adet kaside ve 7 tarih manzumesi bulunmaktadır. Bu tarihlerden biri de kitabın tamamlanması münasebetiyle düşürülmüştür.

Gulâmî Dîvânı'nda, Türkçe şiirleri arasında az da olsa Arapça beyitler ve Farsça şiirler de yer almaktadır. Şeyh Abdurrahman Halis Talebânî'nin ve başka şairlerin şiirlerini tahmis etmiştir.¹³

Gulâmî Dîvân'ına şöyle başlamaktadır:

“İlahî! Remz-i aşkın zîb-i ruhsârın beyân eyle

Lisânım hem zebân-ı gayba Yâ Râb tercümân eyle

Kelâmım olmasın revnâk-fezâ-yı lafz-ı bî-ma'na

Bu mecmûam gülistân-ı hezârân âşıkân eyle.”¹⁴

Gulâmî, Divân'ının son sayfasında şöyle der:

“Oldu itmama resîde dîvân

Hamdulillâh ve bi-avni'l-mennân

Oldu ikmâle muvaffak nâzım

Senesi bin iki yüzle doksan”¹⁵ 1290/ 1873

¹³ Terzibaşı, a.g.e., II, 38; Farsça şiir ve beyitler: 1. münacâtın 40, 41, 42. beyitleri; 3. münacâtın 1, 3, 5, 7. beyitleri; Hz. Ali için söylenen şiir (7 beyit); Cami'nin Gazeli'ni tahmis (5 bend); Şeyh Abdurrahman Hâlis'in gazelini tahmis (7 bend); 5 beyitlik 3, 6 beyitlik 1, yedi beyitlik 1, 11 beyitlik 1 gazel, bir kıt'a ve Müjde ey dil ki bi-yâverd sabâ bûy-i necat mısraıyla başlayan gazelin 1. 3 ve 5. beyitleri. Arapça beyit ve mısralar: 1. münacâtın 52. beyti, Malatya hakkında söylenen şiirden önceki kasidenin 5. beytinin ikinci mısraı, Fuzulî'nin gazelinin tahmisi olan şiirin birinci bendinin ilk üç mısraı, Abdülaziz Han için söylenen kasidenin dördüncü beyti. Toparlı, a.g.e., s.11.

¹⁴ Gulâmî, Dîvân, s.26.

¹⁵ Gulâmî, Dîvân, s.84; Terzibaşı, a.g.e., II, 38

2.4.Mürşidi Mur Ali Baba

Abdülkâdir Gulâmî, meşhur âlim mutasavvıf Mûr Ali Baba'nın en büyük oğludur. Mûr Ali Baba (Kerkük 1805/Sivas 1892) şair, mutasavvıf, din bilgini olup, asıl adı Seyh Mehmet el-Muttâlib b. Mûr Ali bin Ahmet Paşadır.¹⁶ Kerkük'te 1805 yılında doğan Mehmet Bey, Kerküklü Ahmet Paşa'nın oğludur. Babasının varlığı sayesinde her yönden iyi bir eğitim görmüştür. Gideceği yolu gördüğü bir rüya sayesinde bulmuştur. Rüyasında Kâdiri şeyhlerinden Şeyh Hâlis, derhâl yanına gelmesini ve kendisine intisab etmesini söylemiştir. O da bu manevî emri derhâl yerine getirmek için ertesi gün yola çıkıyor. Gittiği Musul şehrinde uzun bir süre kalan Mehmet Bey, yaptığı çalışmaların yanında, görgüsü, bilgisi, zekâsı ve nezaketiyle herkesin sevgisini, saygısını kazanmış ve şeyhinin duasını da alarak takdir görmüştür. Halk arasında "Mor Ali" diye bilinen Mehmet Bey'e çalışkanlığı sebebiyle şeyhi tarafından karınca anlamına gelen "Mûr" sıfatı verilmiştir.¹⁷ Başka bir değerlendirmeye göre, Allah aşkı tüm bedenini ve ruhunu sarınca dağlara çıkıp yedi yıl süreyle yapayalnız yaşaması ve karnını çeşitli otlarla doyurması sonucu morumsu bir renge dönüşen cildinden dolayı kendisine "Mor Ali Baba" lakabı verilmiştir.¹⁸

Manevi eğitimini yedi yıl içinde tamamlayan Mûr Ali Baba, şeyhi tarafından, Sivas'a halife olarak gönderilir. Dostlarının gözündeki o artık bir derviş değil, şeyhtir. Sivas Valisi ve halkın Şeyh Talebânî'den bir halife istediklerini, ancak halifelerin Kerkük'ten ayrılmak istememeleri nedeniyle Sivashlıların bu talebini şeyhin ertelediğini kaynaklardan öğrenilmektedir. Halkın ısrarlarının artması üzerine Şeyh Talebânî, Kerkük sokaklarında rast geldiği Mûr Ali Baba adında kalender meşrep bir kişiyi yanına çağırarak, o anda irşat edip Sivas'a görevlendirmiştir. Rivâyete göre Mûr Ali Baba, kış mevsiminde Sivas'a gelerek bir hamam ocağına sığınmış, meşrebine uygun olarak uzun süre yerini değiştirmemiş ve vazifesini kimseye haber vermemiştir. Sivashlıların şeyhten tekrar halife istemeleri üzerine "Gönderdim arayın bulun." cevabını vermiş, araştırma sonucu Mûr Ali Baba'nın farkına varılmıştır.¹⁹ Hocasının talimatıyla Sivas'a irşat faaliyetlerine gönderilen Mûr Ali Baba, buraya gelince Şemseddin Sivasî dergâhında konuk edilmiştir. Çok geçmeden Çayırağzı

¹⁶ Demirel, Osmanlı Vakıf Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü, Ankara 2000, s.64, 313 nolu dipnot.

¹⁷ Alim Yıldız, Sivashlı Sairler Antolojisi, İstanbul 2003, s.90.

¹⁸ Kadir Özköse, "Selçuklular Döneminde Sivas'ın Tasavvufî Kültür Yapısı", Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri, Sivas 2006, s.58.

¹⁹ Sadık Vıcdanî, Tarikatlar ve Silsileleri, İstanbul 1994, s.138-139.

Mahallesi'nde bir Kadirî dergâhı açıp irşat ve öğretime başladı.²⁰ Mor Ali Baba Camii ve külliyesi olarak bilinen bu zaviye, zaman içerisinde “Aşağı Tekke”, “Şeyh Seyfettin Tekkesi” ve “Mor Ali Baba Tekkesi” adlarıyla anılmıştır.²¹ Sivas İmaret Mahallesi'nde yaptırılan bu dergâhı 25 Rebiulevvel 1295/29 Mart 1878 tarihinde vakfiyeye bağlamış, evlada meşrut olarak büyük oğlu Abdülkâdir Gulâmî Efendi'yi müteveli tayin etmiş, dergâh mesîhâtı inkıraza uğradığında Kerkük Abdurrahman Talebânî Dergâhı postnişini yetkili kılınmış, vefatında da dergâh içerisine defnolunmuştur.²²

Mûr Ali Baba, Mehmet Paşa'nın vakıf kaydı Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi'nde 604 numaralı defterin 207. sahifesinde 25 Rebiulevvel 1295 tarihle kayıtlıdır. Vakfiyeye göre dergâh, zikirhâne, şeyh odası, sofa, bir meydan odası, iki derviş hücresi, haremlik, bahçeli bir hamam, ahır, samanlık ve müstemilâtı, matbah ve üç odalı müstemilâtı, kahve ocağı, abdesthane gibi birimlerden oluşmaktadır. Vakfiyede ayrıca ismi zikredilen çeşitli şahsiyetler tarafından değişik bölgelerde bağışlanan bağ, bahçe ve dükkânlar da sıralanmaktadır.²³

Kısa zamanda tanınıp, çalışmaları takdirle karşılanan Mûr Ali Baba, halk ve devlet erkânı nezdinde büyük bir hürmet görür. Şöhreti çevre illere ulaşan Mûr Ali Baba, davet üzerine Amasya'ya gider, orada Ziya Paşa ile tanışarak yakın bir dostluk oluşturur. Mûr Ali Baba, kendisinin ilmî kişiliği ve hitabetteki kudretinden etkilenen Ziya Paşa'nın hayatında önemli izler bırakır. Onun, Ziya Paşa'nın tıbben çare bulamadığı rahatsızlığını gidermesiyle bu dostluk daha da pekişir.²⁴ Yakalandığı derdine bir türlü deva bulamayan Paşa, şeyhin maneviyatına sığınır. Mûr Ali Baba'nın nasihat ve dualarıyla, rahatsızlığından kurtulması sonucunda Ziya Paşa 25 Nisan 1865 tarihli 30 beyitlik manzum bir tesekkürnâme ile şeyhe şükranlarını bildirir.²⁵ Yine Sivas valisi Halil Rıfat Paşa, çevre illerle bağlantıyı sağlayacak büyük bir yolun yapılmasında Mûr Ali Baba'nın yardımını rica etmiş, bunun üzerine Mûr Ali Baba halka çok tesirli bir konuşma yapmış, daha sonra da ilk kazmayı kendisi vurmuştur.²⁶

Güçlü bir mutasavvıf olan Mûr Ali Baba, Arap ve İran edebiyatına hâkimdir ve bu dillerde şiir ve tarih beyitleri vardır.²⁷

Osmanlı devletinin 124. şeyhülislâmı Mustafa Hayri Efendi (ö.1340/1921) küçüklüğünde büyük kardeşi Sivas ili Adalet Müfettişi Hakkı Bey'in yanında bulunmuş ve bu

²⁰ İbrahim Aslanoğlu, Sivas Meşhurları, Sivas 2006, I/65.

²¹ Özköse, a.g.m., s.59.

²² H. Mahmut Yücer, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. yüzyıl), İstanbul 2004, s.373.

²³ Yücer, a.g.e., s.373. 1182 nolu dipnot.

²⁴ Yıldız, a.g.e., s.90.

²⁵ Aslanoğlu, a.g.e., 65.

²⁶ Yıldız, a.g.e., s.90.

²⁷ Ahmet Gökbel, İnanç Tarihi Açısından Sivas, İstanbul 2004, s.146.

esnada Mûr Ali Baba'dan Farsça okumuştur.²⁸ O şiirlerinde şeyhinin verdiği Ali mahlasını kullanmıştır. Arapça, Farsça ve Türkçeye vakıf olan Mûr Ali Baba'nın Türkçe şiirlerine dair fazla örnek yoktur.²⁹ Tasavvufla ilgili *Tenbîhu's – Sâlikîn* isimli basılmamış bir eseri vardır.³⁰

Kendini dine, ilme ve tasavvufa vakfetmiş, insan yetiştirmeye adayıp gönüllerde taht kurmuş olan Mûr Ali Baba, dünya makamlarının küçüğüne büyüğüne iltifat etmemiştir. Ziya Paşa'nın en çok sözü geçtiği bir zamanda İstanbul'a davetini hükümet kapısından ve siyasetten hoşlanmadığını ileri sürerek reddetmiştir.³¹

1871 tarihli Sivas Şeriyeye Sicili'nin bir yerinde onu anarken şöyle denilmektedir: “Meşâyih-i ihtirâmdan reşâdetlü Mûr Ali Baba Hazretleri.”³²

Mûr Ali Baba Sivas'ta irşat faaliyetini sürdürmüş, pek çok kimse için feyiz ve ilham kaynağı olmuştur. Özellikle şehrin dinî ve tasavvufî hayatının mimarı olmuş, verimli ve bereketli bir ömür sürüp 1882'de Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Sivas'ta evlenen Mûr Ali Baba'nın birinci evliliğinden doğan oğlu Abdülkâdir Gulâmî (ö.1886)'dir. Gulâmî'nin oğlu ise Sivas vaizlerinden Fazlullah Efendi (ö.1942)'dir. Birinci eşinin vefatından sonra tekrar evlenen Mûr Ali Baba'nın ikinci eşinden Şeyh Seyfettin, Şeyh Halil ve Şeyh Sırrı isimlerinde üç oğlu dünyaya gelmiştir. Vefatından sonra oğullarından Şeyh Seyfettin, Kâdiri Tekkesine postnişin olmuş, 1925'te tekke ve zaviyelerin kapatılması ile Mûr Ali Baba Tekkesi de kapatılmıştır.³³

2.5. Halifesi Fazlullah Moral (1876-1942)

14 Mart 1876'da Sivas'ta doğan Fazlullah Bey, Mûr Ali Baba'nın torunu ve Abdülkâdir Gulâmî'nin oğludur. Sekiz yaşında dedesini, on bir yaşında da babasını kaybetmiştir. İyi bir öğrenim görmüş, Arapça ve Farsçayı iyi derecede öğrenmiştir. Genç yaşta öğretmenlik mesleğine başlayan Fazlullah Moral,³⁴ başta Sivas olmak üzere Anadolu'nun bazı bölgelerinde 35 yıl öğretmenlik ve müdürlük görevlerinde bulunmuştur.³⁵

Türkçe, Arapça, Farsça, felsefe ve mantık dersleri okutmuş; Erzurum Kongresi'ne Sivas temsilcisi olarak katılmıştır.1930 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır.³⁶

²⁸ Yücer, a.g.e., s.373.

²⁹ Yıldız, a.g.e., s.90.

³⁰ Gökbel, a.g.e., s.66.

³¹ Aslanoğlu, a.g.e., 66.

³² Aslanoğlu, a.g.e., 66.

³³ Özköse, “Osmanlı Devleti Döneminde Sivas”, Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri, II/60.

³⁴ Özköse, a.g.e., s. II/63.

³⁵ Gökbel, a.g.e., s.147.

³⁶ Aslanoğlu, a.g.e., I/330,331.

Münâcât-ı Bedia (1327/1909), *el-İstidâl fî Muhabbetü'l- Âl* (1330/1912), *Sehâbü'l Kudret fî Recmü'l Fikret* (1910) isimleriyle basılmış üç eseri, *Miraciye*, *Mevlid*, *Cumhuriyet Nesîdeleri*, *Atatürk Sevgisi*, *Ölüm Felsefesi* gibi eserleri ise basılmamıştır.³⁷

2.6. Hâlisiyye Yoluna Olan Bağlılığı

Abdülkadir Gulâmî, Kadirîyye tarikatının Hâlisiyye koluna bağlı bir mürşittir. Gulâmî, Seyh Hâlis et-Talebânî'ye gönülden bağlanmış bir dervîştir. Şeyhine yazdığı bir gazelinde ona olan duygularını yoğun bir duygusal atmosferde dile getirmiştir:³⁸

Mahbûbe-i mâ şâhid-i şâh-ı du cihân-est
Ber-şâhidiyeş zât-ı hod isbât u nişân-est
Der kûçe-i ışk ehl-i velâ tâlib ez-ân-est
Ma'şûka-i mâ ez-nazar-i gayr nihân-est
Ez dîde-i uşşâk-ı ciger-sûz 'ayân-est

(Bizim sevgimiz iki dünyanın güzelidir. Güzelliğine kendi zâtı alâmet ve delildir. Aşk sokağında velayet ehli ona [cazibesine] isteklidir. Bizim sevgimiz başkasının nazarından gizlidir. Bu, ciğeri yanmış âşıkların gözlerinden bellidir.)

Gulâmî pîri Abdurrahman Hâlis Efendi'ye çok derin bir sevgi beslemiş mürşidine bütün müritler gibi cân-ı gönülden bağlanmıştır. Onun şeyhine yazdığı müstakil şiirleri vardır. Şiirinde mürşidini, “*Bizim sevgilimiz iki dünyanın güzelidir.*” diyerek methetmektedir. Aşk sokağında mürşidini aramaktadır. Bu arayışta ısrarlıdır. Ciğeri yanık âşıklar gözleriyle, gözlerindeki umut ışıyla kendilerini belli etmektedir. Mürşid-i kâmil güneş gibi parlaklığıyla her şeyi kuşatmaktadır. O her şeydedir, her yerdedir. Her nereye gittimse senin sîmânın parıltısını gördüm, güneşe benzeyen yüzünün parlaklığını açmaya ne gerek! Senin güzelliğine vurulan, aşkının şarabıyla sarhoştur. Aşkını her gönül yüklenemez, her yürek onu taşıyamaz:

Ehl-i felek ez-nâle-i aşüfte-i Vâmık
Der-sûy-ı Hûdâ behr-i şikâyet şode âbık
Pûr-nûr Gulâmî şoden-i dîde-i sâdık
Misbâh-ı dil-i tîre-i bî-çâre-i âşık
Hâlis zi-şu'â-ı nazar-ı pîr-i mugân-est (Tahmis 7/ 6)

³⁷ Yıldız, a.g.e., s.50.

³⁸ Gulâmî, a.g.e., s.31-32.

mısralarıyla yaşadığı duygu coşkunluğunu dile getirir. Cihandaki varlıklar Vâmık'ın karışık feryadından şikâyet için Allah'a sığındılar. Ey Gulâmî! Sadık göz nurla dolu olur. Âşığın karanlık biçâre gönlünün kândili, mürşidin Hâlis/hâlis nazarının ışığıdır.³⁹

³⁹ Gulâmî, a.g.e., s.31–32.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.SİVASLI GULÂMÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ

Bu bölümde *Gulâmî Dîvânî*'nin söz varlığı örnekleriyle birlikte ele alınmıştır. Orta büyüklükte olan *Gulâmî Dîvânî*'nin tüm söz varlığını bu bölümde ele almak mümkün olmadığı için seçilmiş örnekler üzerinde gerekli bilgiler verilmeye çalışılmıştır. *Dîvân*'ın bütün söz varlığı ise dördüncü bölümü oluşturan işlevsel sözlük kısmında ele alınmıştır.

Bu bölümde divanda geçen önemli şahsiyetler ve kahramanlar da başlıklar altında verilmeye çalışılmıştır. Yine bu bölümde divanın detaylı incelenmesi yapılarak döneminin özelliklerini yansıtmayı yönüyle dikkatlere değer bir çalışma ortaya çıkarılmıştır.

3.1. Söz Grupları

3.1.1. Deyimler

Deyim, Türkçede eskiden “*tabir*” sözcüğüyle karşılık bulmuştur. Arapça sözlüklerde “*tabir ve mesel*”; TDK'nin *Türkçe Sözlük*'ünde ise “*Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir*” şeklinde tanımlanmıştır. (Akalın vd. 2011:651).

Dil ve kültürümüzün önemli unsurlarından olan deyimler ve atasözleri divan şairlerinin eserlerinde vazgeçilmez unsurları olmuştur. Şairler bu folklorik unsurları söz sanatlarıyla daha da etkileyici bir hâle getirerek eserlerinin anlam dünyasını zenginleştirmişlerdir. Bunun yanı sıra millî bilincin oluşması bakımından da deyimler ve atasözleri büyük önem taşımaktadır.

Atasözü ve deyim kullanma geleneği 15. yüzyıldan itibaren belirgin bir ivme kazanmıştır. Bu asırda başlayan mahallileşme cereyanıyla birlikte atasözü ve deyimler daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Klasik edebiyatta bu tür mahallî unsurları kullananların başında Necâtî Bey gelmektedir. Klasik edebiyatın büyük şairlerle doruk noktasına ulaştığı ve en güzel örneklerin verildiği XVI. yüzyılda şairler, dile ve folklorik unsurları kullanmaya son derece hâkimdirler. Türkçenin ifade imkânlarını, kelimelerin değişik manalarını iyi bilen şairler, atasözü ve deyimleri kullanırken büyük ustalık gösterirler (Kılıç, 2013: 285).

Sivaslı Gulâmî Dîvânî'nin Bağlamsal Dizini ve İşlevsel Sözlüğü isimli bu tez çalışmasının konusu olan *Gulâmî Dîvânî*'nin da deyimler bakımından oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Divanda tespit ettiğimiz deyimlerin bir kısmını aşağıda verdik.

A

‘aklīm gitdi başdan:

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Düşünememek, şaşırmak, hayrete düşmek.

Ėıyāmet-kadd ile bilmem ne siħr itdi o efsūn-ger
Ki ‘aklīm gitdi başdan ġamze-i mekkāra çarpıldım

āřikār olmaz:

Gazel 22

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Apaçık belli olmayan.

Çok niyāz itdim der-i dildāra yüz biñ zār ile
Āřikār olmaz sebab bilmem nedir maṭlūb dost

B

bāda virmek:

Gazel 102

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Rüzgāra (yele) vermek.

Dāne-i āmāli şaçdım kişt-zār-ı nefse āh
Bāda virdim ĥırmēn-i sa‘yi naşıl itmēn esef

bařa pūskūlli belā almak:

Gazel 73

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Başa çeşitli dert(ler) almak.

Başa püsküllü belâ alma beyân-ı vaşlda
Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme tül u dırâz

baş eğmek:

Gazel 192

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

İtaat etmek.

Âsitân-ı ‘aşkıña baş egdiğim günden berü
Terk kılmışdır Ğulâmî Ka‘be vü büt-hâneyi

ciger dağlamak //başa kara bağlamak:

Müseddes 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok acı duymak / Üzüntülü bir olay, bir acı nedeniyle çok kederlenmek, yas tutmak.

Fürkât-i cānānla ciger dāğlarız
Mātem idüp başa kara bağlarız

başdı pâyın:

Gazel 158

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayak basmak; bir yere varmak, ulaşmak.

Kaşr-ı dilde kalmadı renc ü hazen şimden girü
Başdı pâyın tahta şehnâz-ı sühan şimden girü

başım urdum taş:

Gazel 132

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Başını taşa vurmak.

‘Aşka düşdüm sîne çāk itdim *başım urdum taşa*

Vādī-i ‘aşkıñ Ğulāmī bī-ser ü sāmānıyım

bīhūde geçdi:

Gazel 167

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

[Ömrün] boşu boşuna geçmesi.

Şad-hayf gitdi fırsat-ı taḥşīl-i ma‘rifet

Bīhūde geçdi ‘ömr-i ‘azīzim hevā ile

C

cān nisār itsün:

Gazel 153

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını feda etmek.

Şabā şad-nāz u cilve ‘işvelerle sūy-ı cānāndan

Getürmüşdür haber ehl-i maḥabbet *cān nişār itsün*

cān virür:

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi uğrunda ölecek kadar çok arzulamak.

Çıkşa bām-ı şīve üzre *cān virür* şad-‘āşıkān

Aşılur serler burūc-ı mihre çıkmaz zerre rāz

D

deldi bağrım:

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü yakmak.

Mübtelâ-yı miñnet itdi cānı cānım fūrķatıñ
Deldi bağrım tır-veş ebrū kemānım fūrķatıñ

dil-hôş idemem:

Gazel 133

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü hoş etmek, memnun etmek.

Çekerim çille-i hicrānı tükenmez yā Rab
Meclis-i vaşlda cānānemi *dil-hôş idemem*

E

el irmez:

Müfret 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşamamak, yetişememek, uzanamamak.

Büse-i la‘l-i lebi olmaz müyesser ‘āşıkā
Şalınur serv üzre *el irmez* amān ol sīb-i sürh

el virür:

Gazel 123

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Çāk çāk olmuş girībān-ı taḥammül *el virür*
Bunca bī-ḥad bī-maḥal itdükleriñ dād u sitem

F

fem açup:

Gazel 89

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ağız açıp konuşmak, anlatmak.

Gitmedin sūy-ı gülistān-ı vefāya birisi
Fem açup olmadadır bülbül-i gülzār-ı ḥulūş

ferāğat eyle:

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Dinlenmek, ara vermek.

Ey dil-i şeydā *ferāğat eyle* efgānıñ yeter
Gonca-veş şad-nāz ile *açdı dehen* şimden girü

G

gönlüm meftūn:

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermiş, âşık olmuş, vurulmuş, tutulmuş, hayran olmuş.

Olmuşum tā ezel üftāde-i hāmūn-ı cünūn
Ruḥ-ı Leylī-şifatıñ çeşmine *gönlüm meftūn*

göz göz idüp:

Gazel 155

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Dert, acı ve sıkıntıdan içi kabarmak, aşırı dertlenmek; (sinesi) parça parça olmak.

Nây benim zârıma itdi şadāsın bülend

Göz göz idüp sînesin ben gibi dir el-amân

göz yumar:

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Görmezden gelmek.

Ger niķābın kaldırursa *göz yumar* üftādeler

Rûyına bakmaķlıķa koymaz hicāb u ‘ārımız

güş idüp:

Gazel 176

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulak vermek, dinlemek.

Ser-güzeştım eyledim takrîr bir bir dilbere

Güş idüp rahm-āver oldu dīde-i giryānıma

güş urmaz:

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulak asmaz.

Güş urmaz ol tekebbür idüp āh-ı ‘āşıkā

Yokdur teraħhūm anda bu reftāra kıl nazar

güşād it:

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Açmak, (mec.) ferahlatmak.

Kenār-ı dār-ı cūduñda olup mecmū‘ sâ‘iller

Güşād it kīse-i ‘adli gedālar üzre dūrler şaç

güşād oldu:

Kaside 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: **Deyim**

Açılmak, (mec.) açık, şen, ferah.

Güşād oldu der-i rahmet sürüşān hep şenā-ḥāndır

Ġubār-ı zenbi bād-ı ‘afv şalmış ka‘r-ı deryāya

H

hāk ile yeksānıñam:

Müseddes 5

Mısra: 42

Kelime Tipi: **Deyim**

Yerle bir olmak.

Cān-fedāyam āsitānıñda kuluñ kurbānıñam

‘Āşıķ-ı dīdār-ı yāram *hāk ile yeksānıñam*

hāke düşürdi:

Gazel 170

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Değersizleşmek, yokmuş gibi sayılmak.

Haset-i būs-ı lebiñ *hāke düşürdi* teni

Eyleseñ ihsān anı hūn-bahādır bize

hāk-i kadem:

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayak tozu ve toprağı, eşik.

Olmuşum dergeh-i ‘aşkıñda seniñ *hāk-i kadem*

Bād-ı ifnā ile şavurma meded eyle liḥāz

hāk-i pāye:

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayağın toprağı; huzur, makam.

Şāh-ı hūbānıñ kudūmında Ğulāmī ḥālīñi

Hāk-i pāye ‘arz kıl gūş itmese feryād kıl

İ

ifşā ideyim:

Müseddes 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Açıklamak, anlatmak, göstermek.

Ḳankı aḥbāba ğam-ı fūrḳatı *ifşā ideyim*

Elem-i ‘aşkı nasıl ğayriye ĩmā ideyim

iftihār itsün:

Gazel 153

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Öğünmek.

Ġulāmī dil-güşā bāġ-ı şafāda tutdı dil mesken

Açıldı gonca-i āmāl bülbul *iftihār itsün*

inkisār itmez:

Gazel 124

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Gücenmez, kırılmaz.

İnkisār itmez Ġulāmī görse biñ kerre cefā

Tā kıyāmet ‘aşkı çün hātır-güzārımdır benim

K

kefen biçdim:

Müfret 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölülere sarılan bez.

Firāk-ı yār ile cismimde kırk üç refāyla açdım

Hayātımdan ümīdi kaç‘ idüp ol dem *kefen biçdim*

kesb ider:

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Edinmek, elde etmek, kazanmak.

Fiğān u zār-ı ‘āşıkdan şafālar *kesb ider cānān*
Ṭabībīñ zevkine āh-ı dil-i bīmārdır bā‘is

kesme elim:

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Elimi uzaklaştırma.

Dāmeniñden tutmuşum ey şehd-leb *kesme elim*
Kim yalarmış bal tutan engüştini olmuş semā‘

kıyāmetler kopar:

Kaside 5

Mısra: 45

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyamet günü gelmek; bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Şübhesiz şīt-i tūfenglerden *kıyāmetler kopar*
İşte görsün isteyen görmek o rüz-ı maḥşeri

Yāreme...şarmış nemek:

Muaşşer 1

Mısra :26

Kelime Tipi: **Deyim**

Yarama tuz basmış.

Derd-i hicrāna devā-yı vuşlat-ı cānān gerek
Yāreme merhem deyü bīgāneler şarmış nemek

niyāz itdim:

Gazel 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Yalvarmak, istemek.

Çok *niyâz itdim* der-i dildâra yüz biñ zâr ile
Âşikâr olmaz sebep bilmem nedir maṭlûb dost

P

pā-māl itdi:

Gazel 188

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaklar altına almak, hakir ve perişan etmek.

Nideyim baḥt-ı siyâhım beni *pā-māl itdi*
Şanki zu‘mınca anıñ şāhib-i iclāl itdi

pā-nihād itmeme:

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayak basmamak.

Pā-nihād itmeme cināna rûy-ı yâr olmaḳsızın
Nâr-ı dūzaḥdan Ğulāmī çün degül bustān lezîz

pesend eyleyen:

Gazel 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Takdir eylemek, beğenmek.

Şıdk ile *pesend eyleyen* aşḥâb-ı hidāyet
Buldı şeref ü şöhreti ol zāt-ı berāyā

S

sākit ol // ko (pendi) bir taraf:

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Sessiz olmak, (nasihati) bir kenara bırakmak.

Sākit ol ey şūfī-i ḥod-bīn ko pendī bir taraf

Meclise virme küdüret kesme cānānım nefes

seng olmuş:

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Taş olmak.

Geçerdi nüh-feleklerden benim āh-ı ciger-sūzum

Neden te'sir kılmaz gönline gūyā ki *seng olmuş*

ser çekdi // gûş urmadı:

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Baş çekmek // kulak asmamak.

Eyledim remzen niyāz-ı bī-kerān gūş urmadı

Nāz u istignā ile *ser çekdi* serv-āsā meded

ser kodum:

Müseddes 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Baş koymak, canını ve gönlünü feda etmek.

*Ser kôdum sırıran ve cehren âsitâna zâr ile
‘Arz-ı ahvâl eyledim yüz biñ recâ ızhâr ile*

ser-geşte olup:

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Başı dönmek, sersem olmak.

*Ser-geşte olup geşt ü güzâr itmeli şimdi
Hâmûn-ı maḥabbetde qarâr itmeli şimdi*

ser-nihâd oldum:

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Baş koymak, kendini feda etmek.

*Ezelden deşt-i ‘aşk-ı pür-belâya ser-nihâd oldum
Hayâl-i ḥüsn-i rûyuñla olup şeydâ-yı dü-ekvân*

T

tahrîk iden:

Gazel 71

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Tahrîk etmek, harekete geçirmek, kıskırtmak.

*Ser-be-ser tahrîk iden evrâk-ı ezhârı ‘aceb
Ehl-i ‘aşkıñ âhı süz-ı bülbul-i şeydâ mıdır*

târ itmeli:

Gazel 183

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Dağıtıp perişan etmek.

Bitmez bu ‘aşır hâsidiniñ sözleri bir ân
Seyyâr olarak ‘âlemi *ṭār itmeli* şimdi

tîğ-i hicrân // yâreye merhem idiñ:

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayrılık kılıcı // yaraya merhem edinmek.

Tîğ-i hicrân ile başdan başa cism-i mecrûḥ
El-amân sen dir *idiñ yâreye merhem* dehenim

U

‘urûc itdi göge:

Mesnevi 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

Göge yükselmek.

‘Urûc itdi göge ‘aşk ile ‘îsâ
Sürûr ile şihâb-ı şâkıb-âsâ

ülfet idüp düşmeni:

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Düşmanı dost edinmek.

Bîrûnı güzel bātını kec kimseler ile
Güldürme meded *ülfet idüp düşmeni* ḥâfız

Y

velken açmış:

Gazel 74

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Geminin yelken açması, denizde hareket etmesi.

Bu Ğulāmī rākib olmuşdur taḥayyür fülkine

Yelken açmış vuşlata karşı gider efkārımız

yer virüp:

Gazel 171

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Yer vermek.

Fiğān eyler hezār-ı dil gülistān-ı mecāzīde

Ḥaḳīḳat gülşeninde *yer virüp* ‘ālī-cenāb eyle

vol virüp:

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yol vermek, izin vermek.

Şehā şahş-ı münāfık kisve-i ‘āşıkda gizlenmiş

Ḥarīm-i ḥāş-ı vaşla *vol virüp* ‘ālī-maḳām itme

yüz gösterüp // yüz cevirdiñ:

Gazel 195

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Değer vermek, ilgi göstermek. // Yüzüne bakmamak, ilgi göstermemek.

Evvelî yüz gösterüp sihr ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ şoñra cânımdan uşandırdıñ beni

yüz gösterüp:

Gazel 195

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ortaya çıkmak, kendini göstermek.

Evvelî yüz gösterüp sihr ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ şoñra cânımdan uşandırdıñ beni

yüz sürsem // söz virmez:

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kapanmak, sevgiyi göstermek için yere eğilmek. // Bir işin yapılacağını kesin olarak bildirmek.

Der-i cânāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez
Gözüm yaşımdan olmuş telh u şüre baħr u yem ‘āciz

yüz tutmuş:

Gazel 102

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Belli bir durum olma yönünde ilerlemek, meyletmek, yönelmek.

Kāle-i kālbi Ğulāmī düzde virmiş el-amān
Dergeh-i ihsānıña yüz tutmuş ey Şāh-ı Necef

yüz virüp:

Gazel 161

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

İlgi göstermek, iyi kötü bütün davranışlarını hoş karşılamak.

Gulâmî kemteriñ bāb-ı kerîmiñden temennâsı

Raķîbe yüz virüp hem-bezm-i ‘işret olma aġyāra

3.1.2. Atasözleri

Şiirde deyim ve atasözü kullanmaya *mesel-gûyluk*, bu yolda yazılan gazellere de *mesel-i âmîz/emsal-âmîz gazel* denir (Mermer, 2010: 100). Yaptığımız tespitlere göre şairin, divanında deyimler kadar olmasa da atasözlerinden yararlandığı görülmüştür. Gulâmî’nin bazı beyitleri atasözü mesabesinde. Meselâ aşağıdaki beyitte şair senlik ve benlik bilmeyen kimsenin, seni bilse bile kendisini bilmesinin bir anlam ifade etmeyeceğini dile getirdiği görülmektedir:

Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz

Hemān bilmiş seni kendini bilmez

(Mesnevî /49)

Şair, “sözüm doğrudur” diyenin delilsiz olamayacağını, kadının huzuruna yalancı şahitle yola çıkılamayacağını dile getirdiği bir diğer beyti ise atalar sözü gibi dikkat çekicidir:

Vefāda şābitim da‘vāsın itmek bî-delîl olmaz

Huzūr-ı kâđiye kezzāb şāhidle sebîl olmaz

(G 78 / 2)

Atasözleri; deyimler gibi söze güç kazandırmak, sözü etkili kılmak için şairler tarafından sıkça kullanılmıştır. Gulâmî de yeri geldikçe atasözlerinden yararlanma yoluna gitmiştir. Şairin şiirlerinde kullandığı atasözlerinden birkaçı aşağıda örnek olarak verilmiştir:

Rû-nümā olmaz gözinde dostlarıñ ma‘yûb dost:

Gazel 22

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Atasözü**

Dostun ayıpları dostun gözüne görünmez.

Hoḳḳa-i ta'yībden çek ey Ğulāmī ḥāmeyi
Rū-nümā olmaz gözinde dostlarıñ ma'yüb dost

ḳalmaz yerde mazlūm āhı:

Gazel 84

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Atasözü**

Mazlumun ahı yerde kalmaz.

Luṭf idüp üftādelər āhına şāhā gel iriş
Çünkü *ḳalmaz yerde mazlūm āhı cānā* gel iriş

yalarmış bal tutan engüştini:

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Atasözü**

Bal tutan parmağını yalarmış. .

Dāmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim
Kim *yalarmış bal tutan engüştini* olmuş semā'

3.1.3. İkilemeler

Sesin ahengini ve manasını daha çekici kılmak için şairler eserlerinde ikilemelere sıkça yer verirler. Sözcük tekrarı; ses açısından bir etkilime sağlamakta, bir uyum, bir ritim oluşturmakta tıpkı müzik yapıtlarında zaman zaman esas melodinin yinelenmesinde olduğu gibi dinleyende uyanan ses imgesini pekiştirmektedir (Aksan, 1999: 218). Bu durum eserin çekiciliğini artırmaktadır. Divan şiiri geleneğinde ikilemeler, özellikle gazellerde sık sık kullanılmıştır. Hatta tamamen ikilemelerle yazılmış gazeller de vardır (Ünver, 1988: 296-297).

Ğulāmī eserinde hem Türkçe hem de Farşça kelimelerden oluşan ikilemelere sıklıkla yer vermiştir. Genellikle bu ikilemelerin isim soylu sözcüklerden oluştuğu dikkatlerden kaçmamıştır. Böylelikle ikilemelerle şiirlerinin ahenk gücünü ve etkiliyeciliğini artırmıştır. Divanda tespit edilen ikilemlerden örnekler aşağıda verilmiştir:

āheste āheste:

Gazel 154

Mısra: 13

Kelime Tipi: **İkileme**

Yavaş yavaş.

Alur tesbîhîni deste okur *āheste āheste*
Gulâmın görse ol haste olur korkmaz Hudâ'sından

ân-be-ân:

Gazel 155

Mısra: 16

Kelime Tipi: **İkileme**

Sürekli, her an, zaman ilerledikçe, gittikçe, git gide.

Nâm olalı dehrde söyle vefâ itdigiñ
Yandı cefâdan bu dîl leyl ü nehâr *ân-be-ân*

câ-be-câ:

Gazel 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: **İkileme**

Yer yer, her yerde.

Câ-be-câ serdâr-ı hûbân meh-liķā dîrler saña
'Âşıkâna kîmyâ 'âlemde hem engüşt-nümâ

ced-be-ced:

Tarih 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **İkileme**

Nesiller boyunca, soyca, sülâlece.

Ced-be-ced âmed-şüd-i mihmāna cidd-i sa'y ile
Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi taṭyīb-i cenān

çāk çāk:

Kaside 4

Mısra: 20

Kelime Tipi: **İkileme**

Yırtık yırtık, parça parça.

Ġam-ı ḥarīfde sevb-i siyāh-ı mātemini
Hezār yerden ider *çāk çāk* hezār-ı nizār

dem-ā-dem:

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: **İkileme**

Daima, her zaman.

Gülşen-i 'aşk içre bī-dīdār-ı rüy-ı gonca-leb
'Andelīb-āsā *dem-ā-dem* seyr-i ḥār itmek de güç

der-be-der:

Muhammes 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: **İkileme**

Dağınık, perîşan, âvâre, kılıksız, derli toplu olmayan, hırpânî.

Sen gibi bir bī-vefāya dūş idüp ḥükm-i kader
Āh-ı âteş-bār-ı şevķiñle gezer dil *der-be-der*

gün-be-gün:

Gazel 155

Mısra: 8

Kelime Tipi: **İkileme**

Günden güne, gün geçtikçe

Nâr-ı dilim nûr-ı ‘aşk *gün-be-gün* izdâd idüp

Hâlîme rahm eylemiş âh-keşân ‘âşıkân

güşe-be-güşe:

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: **İkileme**

Köşe bucak, her taraf, her yer, köşeden köşeye.

Gezdim cihânı *güşe-be-güşe* vefâlı yâr

Ẓann itdigim hep eylemiş eşrârı ittiḥâz

ham-be-ham:

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: **İkileme**

Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.

Zülfini iḳbâl-i ‘âşık-veş idüpdür *ham-be-ham*

Gerden-i ‘uşşâka bend itmek diler şad-âferîn

kat-be-kat:

Gazel 190

Mısra: 4

Kelime Tipi: **İkileme**

Kat kat, pek çok.

Olmadan pister-i vuşlatda çü lâle ‘uryân

Bezendir *kat-be-kat* esbâb-ı sefer ile teni

nefes nefes:

Müfret 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **İkileme**

Adım adım, alınan her nefesle.

Tā-leb ulaşdı asretiň ile *nefes nefes*
Yā vāşıl eyle yā serimi şad kılıçla kes

pāre pāre // şerħa şerħa // yāre yāre :

Mesnevi 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: **İkileme**

parça parça.

Derūnum ‘aşk ile kıl *pāre pāre*
Dilim şad-şerħa şerħa *yāre yāre*

pey-ā-pey:

Kaside 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: **İkileme**

Birbiri ardınca, yavaş yavaş.

Şafā-yı albden olmuş semāya peyveste
Livā-yı ‘ayş-ı meserret *pey-ā-pey* āħir-kār

ser-ā-ser:

Gazel 184

Mısra: 2

Kelime Tipi: **İkileme**

Baştan başa, büsbütün.

Ey cihān bāğında bī-akrān u hīkmet cevheri
‘Ālemi tūtmuş *ser-ā-ser* mihr-i rūyuñ enveri

ser-be-ser:

Muhammes 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: **İkileme**

Baştan başa, baş başa, birlikte, beraberce.

Dīde ter dil pūr-keder yok sende şefkatden eser
Kime hālīm ‘arz idem eṭvār-ı zātıñ *ser-be-ser*

sīne-be-sīne:

Müfret 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **İkileme**

Göğüs göğüse.

Ol gün ola mı dilber ile *sīne-be-sīne*
Pisterde hem-āgūş ola dil leyl-i azīne

şab şab:

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: **İkileme**

Öperken şap şap, şapır şupur sesler çıkarmak.

İçerse müftī-i dānā-yı pīr-i şehir şarāb
Hicābı ref` idüp ol şūhı būs ider *şab şab*

taraf taraf:

Kaside 4

Mısra: 30

Kelime Tipi: **İkileme**

Yer yer, bölük bölük.

Hırāma başlar amān kebk-veş perī-rûlar
Kopar *taraf taraf* ol demde āh-ı āteş-bār

yana yana:

Gazel 196

Mısra: 7

Kelime Tipi: **İkileme**

Alev alıp tutuşmak, kül olmak (mec. Aşk ateşiyle yanmak; çok elem, keder, ve hicran çekmek).

Āteş-i hasretde *yana yana* ten olmuş kebāb
Şu‘le-i āhım ‘aceb yakmaz mı sultānım seni

yāre yāre :

Mesnevi 1

Mısra: **98**

Kelime Tipi: **İkileme**

Parça parça, yara bere içinde.

Derūnum ‘aşk ile kıl *pāre pāre*
Dilim şad-şerha şerha *yāre yāre*

zār zār :

Müseddes 5

Mısra: **38**

Kelime Tipi: **İkileme**

İnleye inleye.

Bende-i ‘aşkım ezelden elde yokdur ihtiyār
Gayri tūrmaz bu Gulāmī inler ağlar *zār zār*

3.1.4. Ayet ve Hadislerden İktibaslar

İktibas, şiirde ya da düz yazıda anlamı güçlendirmek, söze güzellik katmak amacıyla ayet ve hadislerden alınan parçalardır. Tasavvufî yönü ağır basan şairlerimiz, eserlerinde genellikle Kur'an-ı Kerim'den iktibaslar yapmışlardır. Bununla birlikte hadislerden de iktibaslar yaparak daha etkili bir anlatım yapmayı amaçlamışlardır.

Bir tarikat şeyhi olan Abdülkadir Gulâmî de divanında ayet ve hadislerden iktibaslar yapmıştır.

Ayetlerden İktibaslar

kün-fekân u lâ-mekân:

Kaside 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Ayet**

Mekândan münezzeh olan, (Allah) ol deyince oluveren. (Yasin / 82)

Âşinâ-yı kenz-i sırr-ı kün-fekân u lâ-mekân

Hüküm-rân-ı dü-cihân kân-ı 'atâ-yı enbiyâ

küllü şey'in hâlikün:

Tarih 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Ayet**

“Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etme! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.” (Kasas / 88) ayetinden iktibastır.

Dönse maşşûduñca gerdün şanma bâķīdir anı

Küllü şey'in hâlikün Kur'an'da fermân eyledi

tahteha'l-enhâr:

Gazel 71

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Ayet**

“...Allah onlar için, altlarından nehirler akan ve içinde ebedî olarak kalacakları cennetler hazırladı.” (Tevbe /100)

Taḥteḥa’l-enhār kavlince revān enhārılar
Ey Ğulāmī cūy-ı şekker şerbet-i ahlā mıdır

İrci ‘İ:

Tarih 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Ayet**

Dön emri (ayetten iktibas: 'Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir!'"
(Fecr / 28)

İrci ‘İ emrin işitdükde Muḥibbī viridi cān
Ḥaḳ yolında cismini ḥāk ile yeksān eyledi

İrci ‘İ emrin:

Tarih 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Ayet**

Dön emri (ayetten iktibas: 'Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir!'"
(Fecr / 28)

İrci ‘İ emrin getürdükde hemān peyk-i ecel
Ḥāne-i ‘ömrin idüp vīrān maḳām oldu cinān

seyekfıkeḥümullāha:

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Ayet**

O halde Allah, onlara karşı sana yetecektir.

Olunca āşinā rāz-ı *seyekfikehümullāha*
Ki buldı bī-mekāna ol qarābet Hāzret-i ‘Osmān

kābe kavseyni ev edna:

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Ayet**

...Böylece iki yay aralığı kadar daha yakın oldu. (Necm / 9)

Taht-gāhı *kābe kavseyni ev ednā* leşkeri
Zümre-i kerrübiyān fermān-revā-yı enbiyā

Yunfıkūn emvālehüm:

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Ayet**

...mallarını harcayanların... (Bakara /61)

Yunfıkūn emvālehüm sırrına mazhar düşdi ol
Cümle ‘ālem hālkına kehfü‘l-emāndır Bū-Bekir

hel-etā:

Gazel 179

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Ayet**

Kuran-ı Kerim'deki İnsan Suresinin İlk ayetinin ilk ibaresinin iktibasıdır.

"İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti". (İnsan / 1)

Bā-naşş-ı *hel-etā* ki Hudā vāsıf-ı tu şod
Būdī tu nūr-ı şems-i şehāvet meded ‘Alī

İnnī Enallāh:

Kaside 9

Mısra: 43

Kelime Tipi: **Ayet**

...muḥakkak Ben Allah'ım... (Kasas / 30)

Tecellî itdi Ğulāmî Nesîmî-veş 'aşkıñ

Şadâ-yı Innî Enallâh çağırđı her zerrât

Hadislerden İktibaslar

bādî-i icād-ı 'âlem:

Mesnevi 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Hadis**

Âlemlerin yaratılmasının sebebi (Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım). Bu iktibas "levlâke levlâk ve mâ halakte'l-eflâk" kudsî hadise atfen kullanılmıştır.

Ki oldur bādî-i icād-ı 'âlem

Anıñla ḥalk olundı daḥî Âdem

ni'me'l-emîriñ mazharı:

Kaside 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Hadis**

"Ne güzel komutan" diye övülmüş (Fatih Sultan Mehmet) "Le tüftehann'el-konstantîniyyeti fele ni'mel emîru emîruhe, vele ni'mel ceyşü zâlike'l-eyş" yani "Konstantin (İstanbul) elbet bir gün fetholunacaktır. Orayı fetheden kumandan ne güzel kumandan, orayı fetheden askerler ne güzel askerlerdir." hadisinden iktibas yapılmıştır.

Vâliyânıñ mefḥarı ni'me'l-emîriñ mazharı

Sâye-endâz-ı teferrüc oldı şarka cā-be-cā

3.1.5. Dua ve Beddua Kalıpları

Dua; bir şeyin olmasını istemek için Allah’a yalvarma, yakarma, dilekte bulunma gibi anlamlara gelmektedir. Mutasavvıf bir şair olan Gulâmî de divanındaki birçok manzumesinde (gazel kısmında münacat, methiyeler, na‘t, kaside ve tarih bölümlerinde) duaya yer vermiştir. Kullandığı dua kalıplarıyla Allah’ın rahmetine ve affına sığınmıştır. Şair sıkça kullandığı dua kalıplarının yanında duanın zıttı anlamına gelen beddua kalıplarına da eserinde yer vermiştir. Genellikle beddua kalıplarını sevgili ve ağyar-rakip için kullanmıştır.

Dîvân’da tespit ettiğimiz dua ve beddua kalıplarının bir kısmı aşağıda verilmiştir:

Dua Kalıpları

‘afv kıl:

Gazel 23

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Dua**

Affet

‘*Afv kıl* kemter Ğulâmî ‘aybını ey pür-kerem
Bizde ancak bulunan takşîr ile çok ğalaţât

istecib yā ze ‘l- ‘atāi ve ‘l-ġinā hāze ‘d-du ‘ā:

Kaside 5

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Dua**

Ey, ihsanı ve zenginliği veren, bu duayı kabul eyle!

İstecib yā ze ‘l- ‘atāi ve ‘l-ġinā hāze ‘d-du ‘ā
Çağrışur a ‘lā vü ednālar açup dest ü seri

rahm kıl:

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Dua**

Merhamet et, acı halime.

Raḥm kıl dīde-i giryān-ı za‘īfānıma yā ğavṣ
Şefkatiñle nazār it ḥāl-i perīşānıma yā ğavṣ

rahma gel:

Kıt'a 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Dua**

Merhamete gel; acı, insaf et.

Raḥma gel bir ey şanem ben tā ezelden bendeñem
Ey şanem ben dergehiñde efkaram efgendeñem

şefkatiñle nazār it ḥāl-i perīşānıma:

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Dua**

Şefkatin ile perişan hâlime bak!

Raḥm kıl dīde-i giryān-ı za‘īfānıma yā ğavṣ
Şefkatiñle nazār it ḥāl-i perīşānıma yā ğavṣ

kıl şefā‘at:

Gazel 103

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Dua**

Affedilmem için aracı ol.

Ġulāmī āsitānıñda tūrur emrāz-ı ‘işyānla
Keremle kıl şefā‘at eyle dermānı ‘Ömer Fārūk

Beddua Kalıpları

Divan şiirinde sevgiliye kavuşmak için yapılan duaların yanı sıra âşığın çektiği sıkıntılara kayıtsız kalan sevgiliye duyulan öfkeyle beddualar da yapılmıştır. Gulâmî de

beddualarını genellikle sevgiliye yöneltmiştir. Şair, sevgilinin de kendisinin çektiği sıkıntıları çekmesini istemiştir.

sînesin tîr-i beliyvâta nişân it vâ Rab:

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Beddua**

Ey Allah'ım, (sevgilinin) sinesini felaketler okuna hedef yap!

Sînesin tîr-i beliyvâta nişân it yâ Rab

Elem ü miḥnet ile çāk-i girībān olsun

Yıkılsun çār-etṛāfı çöl olsun cümle eknāfı:

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Beddua**

Her taraḫı yıkılsın, çöl olsun.

Yıkılsun çār-etṛāfı çöl olsun cümle eknāfı

O bustānıñ ki sūsen lâlesinde reng-i re‘fet yok

mübtelā-yı keder-i ḫasret ü hicrān olsun:

Gazel 150

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Beddua**

Ayrılık ve ḫasret kederine üzüntüsüne düşsün!

Dāḫil-i bezm-i vişāl itmeye bir demde anı

Mübtelā-yı keder-i ḫasret ü hicrān olsun

O cefā-pîşe ben gibi nālān olsun// nā-şād u perîşān olsun:

Gazel 150

Mısra: 1-2

Kelime Tipi: **Beddua**

O zâlim benüm gibi inim inim inlesin! // Dilerim ki gönlü kederli ve perişan olsun!.

O cefâ-pîşe Hudâ ben gibi nālân olsun

Dilerem hâtırı nâ-şād u perîşân olsun

peşimân olsun:

Gazel 150

Mısra: **18**

Kelime Tipi: **Beddua**

Pişman olsun!

Uğrasun ‘aşk-ı cefâ-kâra Ğulâmî kûlına

İtdigi bunca sitem cevre *peşimân olsun*

Âteş-i fûrkate sūzân ola cism ü cānı

Gazel 150

Mısra: **15**

Kelime Tipi: - **Beddua**

Ayrılık ateşiyle bedeni ve gönlü yansın!

Âteş-i fûrkate sūzân ola cism ü cānı

Sîh-i gamda cigeri cevri ile biryân olsun

sîh-i gamda cigeri cevri ile biryân olsun:

Gazel 150

Mısra: **16**

Kelime Tipi: **Beddua**

Gam şişiyle yüreği kebab olsun!

Âteş-i fûrkate sūzân ola cism ü cānı

Sîh-i gamda cigeri cevri ile biryân olsun

Elem ü mihnet ile cāk-i girībān olsun:

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Beddua**

Elem ve mihnetle elbisesi paramparça olsun!

Sīnesin tīr-i beliyyāta nişān it yā Rab

Elem ü mihnet ile cāk-i girībān olsun

3.1.6. Kalıp İfadeler

Eserde yer alan bazı kelimelerin kullanıldığı bağlamlar çerçevesinde birbirinden farklı anlamlandırmaları yapılmıştır. Bu farklı anlamlandırmalar sayesinde kelimelerin mana zenginliği ortaya çıkarılmıştır. “Kalıp ifade” diye nitelendirdiğimiz kelimeler tek başlarına anlamlandırılırsa bağlam dışına çıkar ve metnin anlam bütünlüğünde bozulmalar meydana gelir. Böyle bir anlam bozukluğunun önüne geçmek adına bu bölümde kalıp ifade özelliği taşıyan kelime grupları tespit edilmiş, bunlara bağlama uygun anlamlandırmalar yapılmıştır. Gulāmî eserinde kalıp ifade diye nitelendirdiğimiz kelime gruplarına sıklıkla yer vermiştir.

āb-ı hayāt:

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ölümsüzlük verdiği inanan efsanevî kutsal su.

Āb-ı hayātı bulur zulmet-i zülfünde dil

Hızır-ı ḥatīn çün seniñ rāh-nümādır bize

āb-ı kevser:

Gazel 192

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kevser suyu.

Neyleyim sīmīn-beden ben sākīsiz mey-ḥāneyi

Āb-ı kevser olsa nūş itmey tolu peymāneyi

āġāz-ı nevā:

Kaside 6

Mısra: **19**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Konuşmaya başlamak.

Hezār-ı naġme-perdāz itse āġāz-ı nevā enseb

Ki bŷy-ı ġonca-i teŝrīfī irdi arĥ-ı mīnāya

aġyār u yāre:

Şarkı 1

Mısra: **21**

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Rakip ve sevgili.

Sırrımı fāş idŷp aġyār u yāre

Dimişsiñ derdine eyledim çāre

āh eker:

Gazel 168

Mısra: **5**

Kelime Tipi: - **Kalıp ifade**

Āh ekmek.

Raĥm ile ĥāl-i perīŝānımıza āh eker

Luţfī bisyār ise ey dil leb-i ĥŷn-ĥāresi ne

āh u nālān eylesem:

Gazel 120

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Āh edip inlesem.

Kūy-ı ihsānında olsam hāk ile yeksān anıñ
Raḥm kılmaz dergehinde *āh u nālān eylesem*

āh u zār itse:

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Āh edip inlemek.

Bülbül-i şādıkā gülşende açılmaz güller
Āh u zār itse yine hem-demidir hār-ı ḥasīs

‘ahd itdi:

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Söz vermek, yemin etmek.

‘*Ahd itdi* beni atdı belā deştine pīrim
Ser-defter-i zilletde idüp nāmımı ol kayd

‘ahd ü peymān eyledik:

Müfret 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Söz vermek ve yeminler etmek.

‘*Ahd ü peymān eyledik* ol yār ile dā‘im hemān
Gayriye būs-ı ruḥa ruḥşat nümāyān itmeyem

cān-efzā:

Kaside 3

Mısra: 30

Cana can katan, gönüle ferahlık verici.

‘Araḳ-rīz-i teraḥḥum oldı maḥbūb-ı semā rūyı
Ṭulū‘ itdikde şems-i ni‘met ü iḥsān-ı *cān-efzā*

cān-ı cihān:

Tahmis 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Cihanın canı (sevgili).

Bā-mihr-i ruḥeş *cān-ı cihān* sūḥt be-zārī
Ber-va‘de-i vaşleş dil-i mā yāft qarārī

âh-ı cān-kāh:

Gazel 174

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Can alan âh

Ḥüsniñ üftādesiniñ *âh-ı cān-kāh* itmesi
Kim muḥālifdir benim āvāze-i iḥsānıma

cefā-yı yār:

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin cefası.

İḥsān-ı gayrdan baña hoşdur *cefā-yı yār*
Kılmış Ğulāmī çün o sitem-kārı ittiḥāz

cenāb-ı hakk:

Gazel 116

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah.

Cenāb-ı Haqq ide ‘ālemde ‘ömrüñi efzūn
Kemāl-i merḥametiñ görmesün cihānda zevāl

cevr ü cefā:

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Tā ezel zümre-i hūbānda ‘ādet bu mı yā
‘Āşıka *cevr ü cefā* gayriye rağbet bu mı yā

çāh-ı dilden:

Gazel 175

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül kuyusundan.

Şehriyār-ı ḥüsn şehrin çünki gördüm bī-sipāh
Çāh-ı dilden eyledim āzād yüz bin ceyš-i āh

çāh-ı hüzne:

Müseddes 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hüzün kuyusuna

Düşürme *çāh-ı hüzne* dest-gır ol yā Resūlallāh
Seni üftādeye kılmış delil ü reh-nümā Allāh

dildār-ı ra‘nā:

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzel yüzlü sevgili.

Mekteb-i ‘irfāna gel ‘aşkıñ kitābın deste al
Ders-i derd-i yāre ʔal *dildār-ı ra‘nā* gel iriş

fiğān u zāra āğāz eylemek :

Gazel 128

Mısra: 5

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Ağlayıp inlemeye, feryat etmeye başlamak.

Fiğān u zāra āğāz eylemekde ‘andelīb-i dil
Nihāl-i bāğ-ı efkār üzre eyler nālehā her dem

gāh u gehī:

Muhammes 5

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ara sıra, zaman zaman.

Gözle sen ʔātır-ı nā-şadı nolur *gāh u gehī*
Dime bu lāyık-ı rahmet ola mı olmaya mı

ğalat-ender-ğalat:

Gazel 94

Mısra: 10

Hata içinde hata, hata üstüne hata.

Ey Ğulāmī istimā‘ itdiñ ʔasūdāndan neler
Diğğat itdim ser ğalat sırlar *ğalat-ender-ğalat*

ġam ġubārı:

Gazel 187

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gam tozu.

Şāf iken mir‘āt-ı sīne *ġam ġubārı* kındı āh

Seyr-i ‘aks-i şāhid-i ma‘nāya şūret kalmadı

kara sevdā:

Kaside 3

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Umutsuz ve güçlü aşk.

Hacāletden felek şem‘-i şeb-ārāsı fetīl almış

Gidüp ol mülk-i Sūdān‘a getürmüşdür *kara sevdā*

kaşr-ı dil:

Muhammes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Gönül köşkü.

Kaşr-ı dil dervāzesin şevk ile aç

Ur Gulāmī başına vaşlıñla tāt

mevlā kerīm:

Tahmis 3

Mısra: 1-2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Allah büyüktür, Allah'a güvenmeli" anlamında ümit ve teselli ifadesi.

Ḥān-ḳāh-ı dilde fikrim dā‘imā *Mevlā Kerīm*
Zıkr ü tesbīḥ-i zebānım ey şehā *Mevlā Kerīm*

mey-gūn lebiñ:

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kırmızı şarap renkli dudağın.

Devr ider *mey-gūn lebiñ* vaḳtinde ol sāğar ğalaṭ
Ḥūn-feşān sākī-i ‘aynıñ dönderür ḥançer ğalaṭ

nām-ı pāket:

Kıt’a 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Onun temiz ismi.

Ḥudāvendā Kerīmā *nām-ı pāket*
Kilīd-i maḥzen-i ‘ilm-est ü ḥikmet

nār-ı nīrān:

Mesnevi 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cehennem ateşi.

Ciger biryān u dil sūzān ne sūzān
O yanmaḳdan hirāsān *nār-ı nīrān*

nāvek-i hūn-efsānı:

Gazel 194

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kan döken, kanlar saçan ok; sevgilinin kirpikleri.

Tiğ-ı müjgānı çeker tır-i nigāh ile hemān

Yäreler sīneleri *nāvek-i hūn-efşānı*

şāh u gedā:

Tahmis 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Padişah ve kulları (herkes).

Ḥastegān-ı ‘aşka dermāndır anıñ güft-i lebi

Luṭfını ümmīd ider şāh u gedā ḥattā şabī

şeb rūz:

Tarih 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Gece gündüz.

İderdi şadr küttābına *şeb rūz* ol ziyālar pāş

Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem‘-i tābāna

zār u efğān:

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: - **Kalıp İfade**

Ağlayıp inlemek.

Ḥāk-i pāy-ı ‘ālīye ḥālim beyān itmeklige

Zār u efğān ile mi bilmem ne cevālān eylesem

zevk u safā:

Gazel 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: - **Kalıp ifade**

Hoşa giden, eğlendiren şey, gönül huzuru.

Giceler zīver-i āgūş-ı raķībān tenhā

Tā seher *zevk u safā* resm-i maħabbet bu mı yā

zīb ü zīver:

Mesnevi 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Süs, bezek.

Anıñla Zekkeriyyā erreye ser

Virüp vaşlñla buldı *zīb ü zīver*

3.1.7. Arkaik Kelimeler

Fransızca kökenli olan *arkaik* sözcüğü, *Türkçe Sözlük*'te şu şekilde tanımlanmıştır: “1. Güzel sanatlarda klasik çağ öncesinden kalan. 2. ed. Konuşulan ve yazılan dilde kullanımdan düşmüş olan (eski söz veya deyim)” (Akalin vd. 2012: 153). Arkaik sözcükler; eski zamanlara ait, bugün yazı dilinde kullanımdan düşmüş olan ancak bazı Anadolu ağızlarında varlığını hâlâ sürdürmekte olan eski sözcüklerdir. Günümüzde arkaik olarak değerlendirilen sözcükler, ait olduğu dönemin hem yazı dili hem de konuşma dilinde sıklıkla kullanılan sözcüklerdir. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da bu sözcüklerin geçmişle ilgisidir. Arkaik sözcükler; eski Türkçede, tarihî lehçelerde, batı Türkçesinin ilk dönemlerinde kullanılmışlardır (Ekşioğlu, 2015: 379).

Gulâmî, anlamı daha etkileyici kılmak ve kelime kullanımındaki hünerini göstermek için divanında 158. gazelinin redifini, “şimden girü (artık, bundan sonra)” arkaik kelimesiyle yapmıştır. Bununla birlikte eserin geneline bakıldığında az da olsa arkaik kelimelerin kullanıldığı görülmektedir.

bāy u gedā:

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

*Zengin ve fakir. (Kalıp ifade olarak alınan **bāy u gedā** kelimesinin **bāy** kelimesi arkaik özellik göstermektedir.)*

Āh ten-i sīmīniñe müşterī *bāy u gedā*

Şā'ig-ı bāzār-ı 'aşk içre cünūnlar saña

çeri:

Tahmis 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Asker, ordu.

İklīm-i dile geldi *çerī* Çīn ü Hıttā'dan

Nuşret irişür şāhib-i sancāk u livādan

egni:

Gazel 136

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Boyundan bele kadar olan vücut bölümü, sırt, arka (bk. eyin).

Tevekkül kişveri içre olup teslīm-i Rabbānī

Geyüp *egnine* esbāb-ı şehādet Hāzret-i 'Osmān

kamu:

Gazel 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

1. Bütün, hep, her. 2. Herkes.

Ey mey-i nāb-ı lebiñ 'āşıkı mest eylemiş
Meclis-i hāşîñı ister *kamu* şāh u gedā

kande:

Şarkı 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Nerede, nasıl.

Her zamān görürsün āh u efğānım
Va'de-i vuşlatıñ *kande* sultānım

kanğı:

Kaside 7

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Hangi, soru zamiri.

Cāyi'ān sīr oldı hān-ı ni'metinden bī-hilāf
Sāhil-i Sīvās'da *kanğı* şehre vardıysa şehā

kanı:

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Dıraht-ı vuşlatıñ bergiyle bārān eyledi rīzān
Sümüm-ı şarşar-ı fūrkat *kanı* ol bād-ı cān-fezā

kankı:

Müseddes 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Hangi.

Ḳanḳı aḥbāba ḡam-ı fūrḳatı ifṣā ideyim

Elem-i ‘aşḳı naşıl ḡayriye ĩmā ideyim

söyündürmekle:

Tarih 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Söndürmekle

Çün irdi bād-ı taḳdīr-i ḳazā-yı emr-i Rabbānī

Söyündürmekle şem’-i ‘ömrin itdi ḥāḳde ḥāne

şimden-girü:

Murabba 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

Artık, bundan sonra.

Bīhūde recā eylemesün ‘āşık inanmaz

Şimden-girü rām olsa Ğulāmī buña ḳanmaz

urmak:

Gazel 148

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Arkaik kelime**

1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

Ehl-i derdi vādī-i ‘aşḳ içre bir kez görseler

*Bī-amān *urmak* dilerler bī-tevaḳḳuf āferīn*

3.1.8. Divan Şiirinde Kullanılan Yeni Kelimeler

Klasik Türk Edebiyatı farklı medeniyetlerin kültür ve sanat dünyasının etkileriyle gelişim göstermiştir. Şairler eserlerinde çoğunlukla Arapça ve Farsça kelimeleri kullanmışlardır. Hatta genellikle aynı anlamı ifade eden kelimelerle mazmunlar oluşturmuşlardır. Sivaslı Gulâmî bu mazmunların yanında yaşadığı dönemdeki askerî ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle yeni kelimelere de divanında yer vermiştir:

bārūt:

Kaside 5

Mısra: **42**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler**

Ateşli silahla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı madde.

Âteş olmuş her biri ta'lim-i âteşde şehâ
İstemez kapsül ider *bārūtı* sūzân demleri

Bendegiyyet:

Tahmis 5

Mısra: **21**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler/ Galat**

Kul, köle, hizmetkâr; esir, tutsak, bağlı kimse.

Bendegiyyet defterine ol şehiñ tâ ibtidâ
Ey Gulâmî kayd kılmış maḥlaşın merd-i Hudâ

kapsül:

Kaside 5

Mısra: **42**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler**

Ateşli silahlarda horozun veya iğnenin çarpmasıyla ateş alan, bir tür özel barutla dolu, küçük, yuvarlak metal parça.

Āteş olmuş her biri ta‘līm-i āteşde şehā
İstemez *ķapsül* ider bārūtı sūzān demleri

furtuna-fersā:

Gazel 50

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler**

Fırtına gibi aşındıran mahveden.

Furtuna-fersā-yı kerem dilbere dil virme dirim
Tutmaz o hercāyī varur şöhret ü şānı dūn ider

kumanda:

Kaside 5

Mısra: **40**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler**

Kumandan.

Şağı sūy-ı zīr-i hāke gönderürler bī-amān
Eylese biñbaşılar *ķumanda*-i şağdan geri

kurşun:

Kaside 5

Mısra: **30**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler**

Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, mâviye çalan gri (kurşunî) renkli element.

Düşmen-i dīn-i mübīniñ çeşmin eylerler nişān
Kurşunı geçürdiler düşürmedin engüşteri

telğıraf:

Gazel 7

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Yeni Kelimeler**

Üzerinde yazıların yazıldığı haberleşmeyi sağlayan kağıt.

Cānib-i güliden uruldu *telğıraf* bülbüllere

Büstān-ı dilde kılsunlar donanmā-yı şafā

3.1.9. Tamlamalar

Mutasavvıf bir şair olan Sivaslı Gulâmî'nin dili yer yer süslü ve ağıdalıdır. Arapça ve Farsçayı çok iyi bilen Gulâmî bunu eserine yansıtmıştır. Şair divanında, Arapça ve Farsça yapıları çok fazla kullanılmış, bununla birlikte Türkçe tamlamalara da yer vermiştir. Özellikle Farsça tamlamaların çokluğu dikkat çekmektedir. Hatta Gulâmî birden fazla gazelini Farsça yazmıştır. Divanındaki Farsça şiirler şunlardır:

- 1- 7 beyitlik 1.gazeli 1, 3, 5 ve 7. beyitleri Farsçadır.
- 2- 5 beyitlik 11.gazel Farsçadır.
- 3- 5 beyitlik 24.gazel Farsçadır.
- 4- 5 beyitlik 25.gazelin 1,3, 5 beyitleri Farsçadır.
- 5- 6 beyitlik 37.gazel Farsçadır.
- 6- 5 beyitlik 87.gazel Farsçadır.
- 7- 12 beyitlik 129.gazel Farsçadır.
- 8- 7 beyitlik 135.gazel Farsçadır.
- 9- 11 beyitlik 144.gazel Farsçadır.
- 10- 7 beyitlik 157.gazel Farsçadır.
- 11- 7 beyitlik 179.gazel Farsçadır.
- 12- 5 bendlik 6. tahmis. (Mollâ Câmî'nin gazelini Gulâmî yine Farsça tahmis etmiştir.)
- 13- 6 bendlik 7. tahmis. (Şair, şeyhinin babası ve aynı zamanda önemli bir şair olan Şeyh Abdurrahman Hâlisî'nin Farsça gazelini yine Farsça olarak tahmis etmiştir.)
- 14- Şairin bir münacat özelliği taşıyan Mesnevî'sinin 40, 41 ve 42. beyitleri Farsçadır.
- 15- 6. kıt'a Farsçadır.

Yukarıda da görüldüğü gibi Gulâmî Farsçaya oldukça vakıf olan bir şair hüviyetindedir. Aynı zamanda mülemma diyebileceğimiz beyitler de kalame almıştır:

1.gazel “mülemma gazel” hüviyetindedir. Gazelde sırasıyla bir beyit Farsça bir beyit Türkçe yazılmıştır.

25.gazel “mülemma gazel” hüviyetindedir. Gazelde sırasıyla bir beyit Farsça bir beyit Türkçe yazılmıştır.

Gulâmî Arapçaya da hâkimdir. Farsça beyitlerinin yanı sıra Arapça beyitler de kaleme almıştır. Bunlar:

5 beyitlik 33. gazelin 4.beyti Arapçadır.

72. gazelin 5.beytinin birinci mısraı Arapçadır.

Mesnevî'nin 52.beyti Arapçadır.

Farsça Tamlamalar

Gulâmî, divan şairleri gibi Arapça tamlamalardan ziyade Farsça tamlamalar kullanmıştır. Eserin hemen her metninde Farsça kelimeler ve bu kelimelerle oluşturulan üçlü, dörtlü, beşli tamlamalar dilini ağırlaştırmıştır.

Aşağıda bahsi geçen tamlamalardan birkaç örnek verilmiştir:

*Āfitāb-ı ‘ālem-ārā-yı semā-yı enbiyā
Revnağ-efzā-yı cemāl-i pūr-ziyā-yı enbiyā*

(K1/1)

*Zihî şems-i ziyā-pāş-ı semā-i ‘ālem-i ‘uḳbā
Zihî māh-ı münîr-i sâḥa-i dünyā vü mā-fihā*

(K3/1)

*Eser nesîm-i besîm-i peyām-ı vaşl-ı seher
Hezār sem ‘-i hezāra zi-gülşen ü gülzār*

(K4/2)

*Egerçi çeşme-i la ‘l-i tu dāred āb-ı ḥayāt
Delîl-i mā ḥaṭ-ı sebz-i tu est der-zulemāt*

(K9/1)

Dıraḥt-ı vuşlatiñ bergiyle bārān eyledi rîzān

Sümûm-ı şarşar-ı fûrkat kanı ol bād-ı cān-fezā

(G5/4)

Sākî-i bezm-i ezel virdigi dem bāde-i şahbā

Mihr-i cānān ile bu gönlümi kıldı şeydā

(G8/1)

Neş'e-i meyle şebistān-ı kahırda zevk-yāb

Eyledi bu gönlümi hasret odıyla hep harāb

(G15/2)

Rişte-i zülfine bend itdi dil-i şeydāyı

Beni mest eyledi ol dīde-i hammār habīb

(G16/4)

Rûy-ı tābānı münevver lebleri āb-ı hayāt

Zulmet-i zülfinde çok 'āşıklara vardır memat

(G23/1)

Ķafes-i tende çeker āh-ı ciger-sūzları

Çünkü olmaz nide murğ-ı dil-i şeydāya 'ilāc

(G29/3)

Arapça Tamlamalar

Gulāmî, eserinde Farsça kadar yoğun tamlamalar kullanmasa da Arapça tamlamalara da yer vermiştir:

Rebî'u 'l-evvel ayı berķ urup envār-ı ruhsārın

Getürdi ümmetān-ı 'āşiye rahmet için

(K3/15)

Evliyā cümle aña halka-be-güş oldu gulām

Ķadirîyiz dü-cihān içre 'uluvvü 'ş-şānız

(Muhammes 3/9)

Yunfîkûn emvâlehüm sırrına mazhar düşdi ol
Cümle ‘âlem hâlkına *kehfü ‘l-emândır* Bû-Bekir
(G43/3)

Îlâhî tâbî ‘-i nefis ü hevâyım rûz u şeb dâ‘im
Qalîlû ‘l-hayr beyne ‘l-halk meşgûl-i fezâhathâ
(G2/4)

Yâ lâ‘imen *bi-hâlî* kad küntü *ze ‘l-vebâlî*
Mâ tedri keyfe hâlî *lâ-tüksirü ‘l-cerâyi*
(G33/4)

Feşribû hamre ‘l-hevâ min ke’si sâkiyyi ‘l-vefâ
İrdi hâtifden nidâ çün gayri yok ekdârımız
(G72/5)

3.2. Önemli Şahsiyetler ve Kahramanlar

3.2.1. Dinî Şahsiyetler

Peygamberler

Hz. Âdem

İlk peygamber Hz. Âdem ve eşi Havvâ insanların atası olarak kabul görmüştür. Allah Hz. Âdem’i topraktan yarattıktan sonra meleklerine ona secde etmesini emretmiştir. Bütün melekler bu emre itaat ederken İblis bu emre karşı gelmiştir. Ateşten yaratıldığı için kendini, topraktan yaratılan Hz. Âdem’den üstün görmüş ve ona secde etmemiştir. Bu yüzden Allah tarafından cezalandırılarak cennetten kovulmuştur. Bu kovulmayı kabullenemeyen İblis, Hz. Âdem ve Havvâ’ya hile yoluyla günah işletmiş ve onların cennetten kovulup dünyaya gönderilmesine sebep olmuştur. Klasik edebiyatta da şairler Hz. Âdem’i konu alırken genellikle bu kıssadan hareket etmişlerdir. Gulâmî de eserinde Hz. Âdem’in yaratılmasıyla diğer insanların da yaratılmasına aşağıdaki beytiyle değinmiştir:

Ki oldur bādî-i îcād-ı ‘âlem
Anıñla hâlk olundı dañi Âdem (M/5)

Hız. Eyyüb

Hız. Eyyüb, başına gelen bütün musibetlere dayanarak sabrını göstermiştir. Bir zamanalar varlıklı iken yokluğa, sağlıklı iken hastalığa düşen Hız. Eyyüb “Allah verdi, Allah aldı” der ve sabreder. Bir süre sonra sabrının mükafatını alarak varlıklı hayatına devam eder. Divan şairleri tarafından sıkça işlenen peygamberler arasındadır. Gulâmî de divanında Hız. Eyyüb’ün çeşitli sıkıntılara karşı gösterdiği sabrını şu beyitle dile getirmiştir:

İlâhî ‘aşk ile envâ’-ı ‘illet
Dil-i Eyyüb’a virdi hoşça hâlet

(M/7)

Hız. İbrâhim

Hız. İbrahim aleyhisselâm, Mezopotamya sınırları içerisinde dünyaya gelmiştir. Mısır’ın yanında Şam ve Hicaz’a seyahatler yapmıştır. Nemrûd’un kral olduğu dönemde, putperestliğe karşı mücadele etmiştir. Nemrud, Hız. İbrahim’i hak dini savunduğu için ateşe attırmış ama ateş, Allah’ın emri ile Hız. İbrahim’i yakmamış, ona serinlik vermiştir (Çelik, 1998, 95).

Hız. İbrahim, Nemrut tarafından ateşe atılmasıyla edebiyatımızda ön plana çıkarılmıştır. Gulâmî, divanında genellikle ateşin Hız. İbrahim’e gül bahçesi olmasına atıfta bulunmuştur.

Dehr-i dündan dil-gîr olmaz bende-i teslîm kim
Görđi gülşen âteş-i Nemrûd’ı İbrâhîm kim

(G121/1)

Keşti-i tûfân tutmaz şekve sâhilden şehâ
Mülk-i dervîşîden olmaz ‘âciz İbrâhîm kim

(G121/4)

Ayrıca Gulâmî Hız. İbrahim’i Halilullah sıfatı ile de tanımlamıştır:

Halîl’e nâr nûr oldu anîla
Sitemler hep sürûr oldu anîla

(M/6)

Hız. İsa

Babasız olarak dünyaya gelen Hz. İsa; bebekken konuşması, körlerin gözünü açması, ölüleri diriltmesi gibi mucizeleriyle divan şiirine konu olmuştur. Özellikle de melekler tarafından göğe çıkarılması şairlerin eserlerinde sıkça işledikleri konulardan biridir.

‘Urûc itdi göge ‘aşk ile ‘îsâ

Sürûr ile şihâb-ı şâkıb-âsâ

(M/10)

Hız. Muhammed

İslam peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v) 571 yılında dünyaya gelmiştir. Daha doğmadan babasını kaybeden Hz. Muhammed, altı yaşındayken de annesini kaybetmiştir. Bir süre dedesinin yanında kalan Hz. Muhammed dedesinin ölümünden sonra amcası tarafından korunmuştur. Hiç yalan söylemediği için güvenilir anlamına gelen “Emin” sıfatını almıştır. Ticaretle uğraşan Hz. Muhammed 25 yaşında Hz. Hatice ile evlenmiş, 40 yaşında ise kendisine peygamberlik alameti olan vahiy gelmiştir. Daha sonra hayatını İslam dinini tebliğ etmekle geçirmiştir. Divan şairleri âlemlere rahmet olarak gelen bu son peygamberi eserlerinde sıkça işlemişlerdir. Bu minvalde na’lar, methiyeler yazmışlardır.

Gulâmî peygamberimizin âlemlere nur saçtığını, mesnevisindeki şu beyitlerle dile getirmiştir:

Anıñla ol cenâb-ı zât-ı Ahmed

Resûl-i muhterem ya ‘nî Muhammed

Cihâna saçdı cümle nûr-ı rahmet

Ki ref‘ u selb olundı küfr ü zulmet

Żiyâ-i âfitâb-ı mu‘cizâtı

Şu‘â‘-ı şems-i rûyı nûr-ı zâtı

(M/12-14)

Hız. Musa

Hız. Musa; Allah ile konuşması, Firavun'un sihirbazlarını âciz bırakması, ejderha olabilen ve denizi yaran âsâsı, Yed-i Beyzâ'sı, Firavun'la mücadelesi ve onu suda boğması gibi mucizevî yönleriyle divan şiirine konu edilmiştir.

Tûr Dağı'nda Allah ile konuşmasından dolayı “Kelîm” veya “Kelîmu'llâh” sıfatlarıyla da anılmıştır. Hz. Musa tasavvuf atmosferi içinde yetişen Gulâmî için duygu ve heyecanlarını dile getirme bakımından önemli bir ilham kaynağı olmuştur. Hatta Hz. Musa'nın hayatı şairin düşüncelerini somutlaştırarak örneklendirmesi bakımından da ilgi çekicidir. Bu nedenle divan şairleri Hz. Musa'nın hayatı ile ilgilenmişler; çeşitli kesitler alarak tasavvufî düşüncelerini ifade ederken şiirlerinde ona yer vermişlerdir (Uzun 2016: 68).

Gulâmî, divanında Tur Dağı'nda Hz. Musa'nın Allah ile konuşması sırasında dağın yerle bir olmasını ve Allah'ın nurunun tecelli bulmasını şu beyitlerle dile getirmiştir:

Nigârâ 'aşîka nûr-ı tecellî
Müyesser Tûr-ı 'aşkıñda çü Mûsâ
(G14/10)

Daği 'aşkıñla oldı 'âzim-i Tûr
Tecellî buldı Mûsâ oldı pür-nûr
(M/9)

Hz. Nuh

Peygamber olarak gönderildiği kavim kendisine inanmayınca Hz. Nuh, kavmine beddua etmiş ve bu bedduası kabul olmuştur. Ona inananlar dışında bütün kavmi Tufan'la helak olmuştur. Hz. Nuh bu Tufan'dan yaptığı gemi sayesinde kurtulmuştur. Bu yüzden gemi Hz. Nuh ile özdeşleşmiştir. Şairler Hz. Nuh'u konu edinirken bu kıssaya işaret etmişlerdir. Hz. Nuh ömrünün uzunluğuyla da eserlere konu olmuştur.

Gulâmî Dîvânı'nda Nuh peygamberin belalara karşı tahammülü ve ömrünün uzunluğu şu beyitlerle dile getirilmiştir:

Daği Nûh-ı Necî cevî ü cefâya
Taḥammül kıldı 'aşkıñla belâya
(M/11)

Garḫ-ı deryâ-yı firâkım ben ḫayâtı neylerim
Ḥâhiş-i bî-behredir tûfân hem de 'ömr-i Nûh

Hz. Süleyman

Bütün canlıların hükümdarı olarak bilinen Süleyman peygamber, eserlerde tahtı ve mührüyle birlikte sıklıkla anılmıştır. Divan şiirinde “Süleyman” kelimesi güç, eşsiz bir saltanata sahip olma, insanlara, hayvanlara, cinlere ve devlere hükmetme, rüzgâra emir verip onu istediği şekilde kullanma, kuşların dilini bilme, Belkıs ile olan kısa macerası, yüzüğü, mührü ve karınca ile muhabbeti hasebiyle sıklıkla telmih unsuru olarak kullanılmıştır (Zavotçu, 2013: 679-688).

Gulâmî Dîvânı’nda Süleyman peygamberin hükmünde olan karıncalar asker olarak nitelendirilmiştir:

Şah-ı gülşen sünbülîstân-ı halâvetde giyâh

Leşker-i mür-ı Süleymân gîsû-yı ra’nâ mıdır

(G71/6)

Hz. Yakûb

İbrahim peygamberin torunu ve İshak peygamberin oğludur. Dayısının iki kızı ile evlenmiş ve bunlardan on iki oğlu dünyaya gelmiştir. Oğullarından Yûsuf ve Bünyamin aynı anneden doğmuşlardır. Ağabeyleri tarafından kıskanıldığı için kuyuya atılan oğlu Yûsuf’un hasretiyle “beytü’l ahzen” denilen kulübesinde yıllarca ağlamış ve bu yüzden gözleri kör olmuştur. *Kur’ân-ı Kerîm*’de onunla ilgili 15 âyet bulunmaktadır (Pala, 2015: 478).

Divan şiirinde Hz. Yakub daha çok oğlu Hz. Yusuf’un yokluğundan dolayı duyduğu üzüntülerle anılmıştır. Gulâmî de eserinde kendisini Hz. Yakub’a benzetmiş, benzetme yönü olarak hüznünü seçmiştir.

Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya’kûb-veş

Görmez oldu göz döker yaş Mâh-ı Ken’ân’ım seni

(G196/2)

Hz. Yûsuf

Kardeşleri tarafından kuya atılan Hz. Yusuf’un hayatı o kuyudan çıkarılmasıyla değişmiştir. Mısır azizinin karısı Züleyha’nın Yusuf’a âşık olması yüzünden zindana atılması, rüya yorumları sayesinde kurtulması ve bir süre sonra Mısır’a sultan olması *Kur’an-ı Kerim*’de Yusuf Suresi’nde detaylıca anlatılmıştır.

Edebiyatımızda Hz. Yusuf’un adı hem Züleyha ile hem de babası Hz. Yakub ile sıkça anılmıştır. Ayrıca Yusuf ve Züleyha mesnevisi edebiyatımızda ilk aşk konulu mesnevi olarak

geçmiştir. Hz. Yusuf'un yüz güzelliği ve rüya yorumları da eserlere konu olmuştur. Gulâmî ise Dîvânı'nda Hz. Yusuf'un Mısır'a sultan olmasına atıfta bulunmuştur:

Gulâmî'den şabâ var söyle hüsün şanmasun bâkî

‘Azîz-i Mısr iken Yûsuf türâb içre nihân olmuş

(G85/7)

Hz. Zekeriyya

Hz. Zekeriyyâ İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden biridir. Hz. Yahya'nın babasıdır. Marangozluk yaparak geçimini sağlamaktadır. Hz. Meryem'i himayesi altına almıştır. Hz. Meryem, Hz. İsa'yı babasız bir şekilde dünyaya getirdiği vakit Yahudiler Hz. Zekeriyyâ'ya iftira ederek onu testere ile katletmişlerdir (Zavotçu, 2013: 810-812). Gulâmî, Hz. Zekeriyya'dan şu beyitle bahsetmiştir:

Anîla Zekkeriyyâ erreyye ser

Virüp vaşlîla buldı zîb ü zîver

(M/8)

3.2.2. Melekler

Cebrail

Dört büyük melekten biri olarak kabul edilir. Allah ile melekler ve peygamberler arasında elçilik görevinde bulunur. Allah'ın emirlerini tebliğ etmek ile görevlidir. Cebrail, Hz. Muhammed'e Hira Dağı'nda görünüp ilk vahyi tebliğ etmiştir. Daha sonra Miraç hadisesinde Hz. Muhammed'i kanatları ile göğe çıkarmıştır. Hz. Meryem'e insan suretinde görünüp Hz. İsa'yı müjdelemiştir. Hz. İbrahim ateşe atıldığında ona yardım teklifinde bulunmuştur. Edebiyatımızda diğer meleklerle nazaran Cebrail'den daha çok söz edilmektedir. “Cibril, Cibril-i Emin, Ruh'ul- Emin, Ruh'ul Kudsi, Bülbül-i Kudsi, Huma-yı Kudsi, Tavus-ı Kudsi, Tavus-ı Arş, Tavus-ı Sidre” gibi isimlerle anılmaktadır (Pala, 2002: 94).

Gulâmî Dîvânı'nda “Cibril-i Emin” ismiyle şu şekilde telmihte bulunmuştur:

Gâşiye-berdârı Cibrîl-i Emîn olsa sezâ

Şeh-süvâr-ı esb-i vuşlat pîşvâ-yı enbiya

(K1/14)

3.2.3. Sahabeler-Alimler (Dört Büyük Halife)

Hz. Ebu Bekir

Müslümanlığı kabul eden dördüncü kişi; cennetle müjdelenen on sahabenin ilkidir. Hayatı boyunca Hz. Muhammed'in yanından ayrılmamış, onunla birlikte müşriklere karşı yapılan savaşlara katılmıştır. *Kurân-ı Kerim*'i ilk defa bir araya toplamıştır (Pala, 2002: 141). Hicret sırasında Hz. Muhammed ile beraber mağaraya sığınmasından dolayı "Mağara dostu" diye anılmıştır. Kızı Ayşe ile Hz. Muhammed'i evlendirerek peygamberin kayınpederi olan Hz. Ebu Bekir, 634 yılında vefat etmiştir (Fayda, 1994: X, 104-105).

Edebiyatımızda da Hz. Ebu Bekir "sadık dost" olarak ele alınmıştır. Gulâmî Dîvânı'ndaki Bû-Bekir redifli gazelinde Hz. Ebu Bekir'i şu şekilde dile getirmiştir:

Bâğ-ı dînde bülbül-i 'azb-i beyândır Bû-Bekir
Hem gülistân-ı ma'ârifde 'ayândır Bû-Bekir

Mâl ü emlâki fenâya virdi cânâ üç talâk
Zâhiren hem bâtinen şâh-ı cihândır Bû-Bekir

Yunfîkûn emvâlehüm sırrına mazhar düşdi ol
Cümle 'âlem hâlkına kehfü'l-emândır Bû-Bekir

Hem vezîr-i evvelidir ol risâlet şadrınıñ
Zîr-i hükm-âverde-i ser-gerdegândır Bû-Bekir

Hem-refîk-i gâr-ı Fahr-i 'Âlemîn olmuş idi
Şıdık u luţf u merhametde bî-nişândır Bû-Bekir

Fî sebîlillâh âzâd eyler idi kulları
Vâdî-i ihsânda fîl-i demândır Bû-Bekir

Qıl şefâ'at bu Gulâmî 'âcize rûz-ı cezâ
Menba'-ı kân-ı kerem şâhib-kırândır Bû-Bekir

Hz. Ömer

Ömer b. Hattab, dört halifenin ikincisidir. Müslüman olmadan önceki hayatına dair kaynaklarda hiçbir bilgi bulunmamaktadır. İslamiyet'e karşı çıkanların başında yer alan Hz. Ömer, Hz. Muhammed'i öldürmekle görevlendirilmiş, ancak bu işten vazgeçerek risaletin altıncı yılında Müslüman olmuştur. Müslüman olduktan sonra Hz. Muhammed'in daima yanında yer almış ve bütün savaflara katılmıştır (Fayda, 2007: XXXIV, 44). Adaletiyle meşhur olan Hz. Ömer, batıl ve hak arasındaki farkı herkesten daha iyi ortaya koyup hüküm verirken yanılmadığından "Fârûk" yani "haklıyı haksızdan ayıran" lakabıyla anılmıştır (Şemîsâ, 1386 hş: 464). 644 yılında Medine'de bir köle tarafından şehit edilmiştir (Fayda, 2007: XXXIV, 46).

Gulâmî, Hz. Ömer'in adaletini "Ömer Fârûk" redifli yedi beyitlik gazeliyle şu şekilde dile getirmiştir:

Şecâ'at menba'ı luţf u kerem kânı 'Ömer Fârûk
'Adâlet kişveriniñ şâh u sultânı 'Ömer Fârûk

Anıñ tîğ-ı celâlınden gürîzân oldı küffârân
Kırâ'at itdiren cehr ile ezânı 'Ömer Fârûk

Gül-âlûd ışba'aynından kör oldı Kayşer'in çeşmi
Şehâ hem câlis-i taht-ı Süleymânî 'Ömer Fârûk

Cihân ehli cemî'an tâbi' oldı emrine haqqâ
'Adâlet ebriniñ 'âlemde bârânı 'Ömer Fârûk

Kaçardı heybetinden niçe fersahlar la'în iblîs
Mehâbet deştiniñ hem şeh-süvârânı 'Ömer Fârûk

Cülûsıyla vezâret kürsîsine şâniyen ol zât
Mu'atţar kıldı kaşr-ı dîn ü îmânı 'Ömer Fârûk

Gulâmî âsitânında turur emrâz-ı işyânla
Keremle kıl şefâ'at eyle dermânı 'Ömer Fârûk

Hz. Osman

Osman b. Affân, dört büyük halifenin üçüncüsüdür. Annesi Erva binti Küreyz, Hz. Peygamber'in halası Ümmü Beyzâ bint Abdülmuttalib'in kızıdır. Mensup olduğu Emevî kabilesinin soyu Abdi Menaf'ta Hz. Peygamber'le birleşmektedir (Yiğit, 2007: XXXIII, 438).

Cennetle müjdelenen on sahabeden biri olan Hz. Osman, peygamberin önce Rukiyye, onun ölümüyle Ümmü Gülsüm adlı kızlarıyla evlenmiş ve bu yüzden kendisine “Zü'n-nureyn” yani “iki nur sahibi” denmiştir. 656 yılında Kur'ân okurken şehit edilmiştir (Yiğit, 2007: XXXIII, 441).

Gulâmî, Hz. Osman'ın “Zü'n-nureyn” lakabına ve melekleri bile kıskandıran vakarına 136. gazelinde şu şekilde değinmiştir:

Zihî 'âlî-himem şâhib-şecâ'at Hâzret-i 'Osmân
Mekârim-zîb-i iklîm-i kerâmet Hâzret-i 'Osmân

Rızâ-yı Bârî için mâl ü emlâkin fedâ kıldı
Ki buldı sırr-ı lâ-havfla şerâfet Hâzret-i 'Osmân

Tevekkül kişveri içre olup teslîm-i Rabbânî
Geyüp egnine esbâb-ı şehâdet Hâzret-i 'Osmân

Olunca âşinâ râz-ı seyefîkehümullâha
Ki buldı bî-mekâna ol qarâbet Hâzret-i 'Osmân

Ulaşdı âsumâna şem'a-i ihsânınıñ nûrı
Güşâd itdikçe eknâz-ı şehâvet Hâzret-i 'Osmân

Hayâ vü hilm kânı câmi'u'l-Kur'ân'dır ol zât
Cihânda şâhib-i şevket mehâbet Hâzret-i 'Osmân

Gulâmî âsitân-ı ma'delet-âyâta gelmişdir
Ümîd eyler 'inâyetle şefâ'at Hâzret-i 'Osmân

Hz. Ali

Ali b. Ebu Talib, İslamiyet'i kabul eden ikinci kişi ve dört halifenin sonuncusudur. Babasının adı Ebu Talib, annesinin adı Fâtıma binti Esed'dir. Hz. Peygamberin amcasının oğlu ve damadıdır. Hz. Peygamberin kızı Fatıma ile evliliğinden Hasan ve Hüseyin adlı oğulları ile Zeynep ve Ümmü Külsüm adlı kızları olmuştur (Fığlalı, 1989: II, 371). Murtaza (Seçilmiş), Esedullah (Allah'ın Aslanı), Haydar (Aslan) ve Şîr-i Yezdân (Allah'ın Aslanı) gibi lakaplarla anılmıştır (Pala, 2002: 28-29). Peygamberle tüm savaşlara katılmıştır. Cennetle müjdelenen on sahabeden biri olan Hz. Ali, ilmi ve cesareti ile meşhur olmuştur. 661 yılında Kûfe'de bir mescitte ibadet ederken Haricîler tarafından şehit edilmiştir. Necef'te defnedilmiştir (Şemîsâ, 1386 hş: 457,464).

Gulâmî Hz. Ali'nin kerametlerini "Alî" redifli gazelinde şu şekilde dile getirmiştir.

Pâdişâh-ı kişver-i sırr-ı velâyetsin 'Alî
Menba'-ı kenz-i kemâlât u kerâmetsin 'Alî

Şâhib-i 'ilm-i ledün hem ibni 'amm-i Muşafâ
Bâb-ı şehri-i 'ilm-i esrâr-ı risâletsin 'Alî

Ol sebebden hel-etâ naşşıyla vaşf itmiş Hudâ
Nûr-ı şems-i cûd u ihsân u şehâvetsin 'Alî

Dü-cihânda luţf-ı pâkiñ ilticâ eyler gönül
Mülket-i dâreynde şâhib-'adâletsin 'Alî

Ka'be-i küyüñ tavâf itmekde vardır çok şeref
Ser-be-ser 'âlemlere mihr-i hidâyetsin 'Alî

Tütiyâdır hâk-i dergâhıñ 'uyûn-ı cânlara
Çeşme-i hurşîd-i rahmetle 'inâyetsin 'Alî

Kâm-ı gönülüm gayre kılmaz ser-fürû illâ saña
Şâh-ı pür-cûd ebr-i bârân-ı şefâ'atsın 'Alî

Dest-i cevrenden zamânıñ it rehâ-yâb bendeñi

Cümle ‘âlem hâkķına kâği-i hâcâtsın ‘Alî

Vuşlatıñdan kılma mehcür bu Ğulâmî kemteri

Şühbesiz sen şâfi ‘-i yevm-i kıyâmetsin ‘Alî

3.2.4. Tarihi Şahsiyetler

İskender

Tarihte iki farklı İskender vardır. Bunlardan biri *Kur’an-ı Kerîm*’de adı geçen ve Hızır ile “ab-ı hayat” diye bilinen ölümsüzlük suyunu arayan kimsedir. Diğeri ise Yunanistan, Anadolu, İran, Hindistan gibi ülkeleri içine alan geniş bir coğrafyaya hükmeden Makedon kralıdır. Edebiyatımızda iki İskender’in menkıbeleri çoğu zaman birbiri ile karıştırılmıştır. İskender daha çok “ab-ı hayat”ı araması ve “Yecüc ve Mecüc” kavimleri için yaptığı set ile anılmaktadır (Zavotçu,2013;389-393). Gulâmî de aşağıdaki beyitinde İskender’in ülkesine atıfta bulunmuştur:

Cân ile göñlini her kim zülfüne kılmaz vatan

Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender’i

(G184/3)

3.2.5. Tasavvufi Şahsiyetler

Mansûr

Mansûr, İran’ın Tur kasabasında doğmuştur. Genç yaşta tasavvuf yoluna intisap edip İslam’ı yaymaya çalıştı. “Ene’l-Hak” (Ben Hakk’ım) dediği için hapse atıldı ve daha sonra da darağacına çekilerek idam edildi. Tasavvuf çevrelerince Mansûr, Allah aşkı ile ölümü göze aldığı için şehit olarak kabul edilmiştir. (Pala, 2002: 185-186). Gulâmî de aşağıdaki beyitinde Mansûr’u şu şekilde ele almıştır:

Ene’l-hak müdde’ası herkese Mansûr’dan özge

Bu meydân-ı hakîkat içre bil cânâ cemîl olmaz

(G78/2)

3.2.6. Aşk Hikâyesi Kahramanları

Ferhat ile Şirin

Aşk mesnevileri arasında önemli bir yer tutan Ferhat ile Şirin hikâyesi, Ferhat'ın Şirin'e kavuşabilme mücadelesi bakımından Mecnûn'a eşdeğer sayılmıştır. Divan şairleri bu konuda birden fazla müstakil eserler yazmışlardır. Aynı zamanda bu isimler eserlerde sıklıkla tevriyeli kullanılmıştır. Örneğin Şirin hem sevgili anlamında hem de tatlı anlamında kullanılmıştır. Gulâmî de bu hikâyeye şu şekilde telmihte bulunmuştur:

Gulâmî deşt-i Leylâ'dan geçüpdür cüy-ı Şîrîn'i

Degül üslûbı Ferhâd'a hemân Mecnûn'a deng olmuş

(G82/5)

Leyla ile Mecnun

Aslında bir Arap çöl efsanesi olan Leylâ Mecnûn hikâyesi, Arap edebiyatında bedevî geleneklerine uygun bir gelişme çizgisi takip eder. Bu acıklı aşk ve ıstırap serüveni Arap edebiyatından ziyade İran ve Türk edebiyatlarında akis bulmuş ve nihayet en güzel meyvesini Fuzûlî'nin kaleminden vücut bulmuştur. Türk edebiyatında bu konu 15. yy.dan itibaren işlenmeye başlamıştır. Edebiyatımızda ismi geçen Leylâ ve Mecnûn sayısı otuzu bulmaktadır. Hiç şüphe yok ki "*Leylâ ve Mecnûn*" vadisinde yazılmış mesnevilerin eşsiz örneği, Fuzûlî'nin eseridir. Bu eser üslup ve ifade özelliği, bir çöl menkıbesini tasavvufun duyguları coşturan ve insan ruhunu kanatlandıran açılımları ile yoğurup bambaşka bir güzellikle takdim ederken beşerî özü korumasındaki başarısı ve insanı gerçekten etkileyen samimiyeti ile bütün dünya edebiyatlarının şaheserleri arasında ilk sırada yer almayı hak etmiştir, denilebilir (Doğan, 2015: 11-12).

Hemen bütün şairler Leylâ ve Mecnûn kelimeleri üzerinden söz sanatları yapmışlar ve sevgilinin saçını ve âşıklığı birer mazmun hâline getirmişlerdir. Tenasüb, tevriye, telmih gibi sanatlarda da sık sık Leylâ ve Mecnûn'dan bahsetmişlerdir. Mecnûn âşığın, Leylâ sevgilinin sembolü olmuştur. Mecnûn'a benzeyen âşıkların yeri dağlar ve çöllerdur.

Gulâmî de eserinde bu çift kahramanlı aşk hikâyesine şu beyitlerle telmihte bulunmuşlardır:

Kays-ı 'aşkım beni mecnûn u perîşân itdi

Var şabâ söyle ki Leylâ ide sevdâya 'ilâc

(G29/6)

Tâ ezel çeşm-i füsûn-sâzını gördükde dîdem

Âhiri 'âleme Mecnûn gibi efsâne olam

(G127/3)

Beni zabt eyleyemez silsile-i ‘aql u hayā
Kays-ı ‘aşkım baña dirler dü-cihānda Mecnûn

(G142/2)

Ebşâr-ı haķâretle meded bizlere bakma
Bî-çâreleri âteş-i hasretlere yakma
Mengüş-ı cefâyı üzün-i ‘âşıkā takma
Mecnûn-şıfat vādî-i fûrkatde bırakma
Dîvâne dili vuşlat-ı Leylâ’ya ulaşıdır

(Th2/2)

Vâmık ile Azrâ

Vâmık ile Azrâ mesnevisi Türk edebiyatında Leylâ ve Mecnûn ile Ferhad ve Şîrîn kadar yaygınlık kazanmamıştır fakat divan şairleri âşığın simgesi olarak Vâmık’ı şiirlerinde sık sık anarlar. Divan şiiri ve nesrinde Vâmık da Mecnûn ve Ferhad gibi şairler için âşığın simgesi bir kişiliktir. Sevgili Azrâ ise yanak manasına gelen “izâr” kelimesi ile olan benzerliğinden dolayı “sevgilinin yanağı” için tevriyeli olarak kullanılır. Vâmık da bir âşık sembolüdür (Zavotçu, 2013: 758-763). Vâmık, Gulâmî Dîvânı’nda şu şekilde ele almıştır:

Ehl-i felek ez-nâle-i âşüfte-i Vâmık
Der-süy-ı Hudâ behr-i şikâyet şode âbık
Pür-nûr Gulâmî şoden-i dîde-i şadık
Mısbâh-ı dil-i tîre-i bî-çâre-i ‘âşık
Hâliş zi-şu‘â‘-ı nazar-ı pîr-i muğân-est

(Th7/6)

Alma âhım kec-külâhım gel yakîn ol ‘âşıkā
Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmık’a
Gel yakîn ol al gönül rahm it şehâ hem şadıkā
‘Âşıkā dil-Vâmık’a hem şadıkā sîm-i tenim

(Satranç Murabba/4)

3.2.7. Mitolojik Kahramanlar

Behzâd

Divân şiiri ve nesrinde yaptığı resimler ve bu yeteneğiyle övülen resim ve minyatür sanatçısıdır. Mânî gibi sanatı ile efsaneleşmiş kişiliklerdendir. Doğum tarihi kesin olarak

bilinmemekle birlikte 1450'den sonra dünyaya geldiği sanılmaktadır. Behzâd'ın olağanüstü sanat yeteneği konusunda bütün kaynaklar birleşirler. Yaşadığı dönemde ve ölümünden sonra onun eserlerine pek çok kişinin sahip olmak istediği ve bu eserlere yüksek ücretler ödediği söylenir. Behzâd'ın nakşı ve resimleri sevgilinin güzelliği ve şairin kaleminin nakşı ile kıyaslanır. Çoğu zaman Behzâd, şairin kaleminin nakşı ve sevgilinin güzelliği karşısında aciz kalır (Zavotçu, 2013: 116-117).

Behzâd, İran'ın en meşhur ressamıdır (Levend, 2015: 171). Onun çizdiği resimler dillere destandır. Örnek olarak verilen aşağıdaki beyitte âşık, gönül sayfasına ünlü ressam Behzad gibi sevgilisinin yüzünü çizdiğini ifade etmiştir:

Çeker levh-i dile Bihzâd-veş nakş-ı ruh-ı yâri

Siyâh âhı mürekkeb eyleyüp müjgânları hâme

(G165/3)

Cem

Pişdâdiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı olup İran mitolojisine göre yedi yüz yahut bin yıl yaşamıştır. Nuh Peygamber zamanında yaşadığı söylenir. Yakışıklı ve şanı yüce padişahlar hakkında sıfat olarak kullanılır. Cem; halkını âlim ve zahitler, askerler, çiftçiler ve sanatkârlar olmak üzere dört kısma ayırmıştır. İnsanlara faydalı olan birçok sanatı o icat etmiştir. Güneşin hareketi esasına dayanan güneş yılını o kabul etmiş ve Nevruz'u yılbaşı kabul etmiştir. Efsaneye göre Cem dünyayı dolaşırken Azerbaycan'a gelince burayı beğenip gündeğusunda yüksek bir yere mücevherlerle süslü bir taht koydurmuş. Güneşin doğuşuna yakın kendisi de mücevher işlemeli kaftanlarını giyip bu tahta oturmuş. Güneş doğunca taht, tâc ve kaftan parlamaya başlamış. Halk bunu görünce o güne Nevruz; Cem'e de Cemşîd demişler. Bazılarına göre Cemşîd, Süleyman Peygamber'dir. Cem, bu yüzden rüzgâr veya yüzük ile anılır. Şarabı bulanın da o olduğu söylenir. İslam edebiyatlarında zevk ve eğlence sembolü olarak adı efsaneleşmiştir (Pala, 2015: 86-87). Gulâmî şu beyitle Nevruz'a işaret etmek suretiyle Cem'e telmihte bulunmuştur:

Geçdi sermâ-yı şitâ geçmez mi sermâ-yı firâk

Geldi şayf irmez mi germî-i vişâl-i devr-i Cem

(G123/2)

Dârâ

“Dârâ, İran padişahlarından Dârâb’ın oğludur. İskender’le savaşıp ve bu savaşta mağlup olduktan sonra tahtını ve tacını kaybetmiştir. Sonu son derece hazindir” (Şişman-Kuzubaş, 2012: 143). Gulâmî, Kistrâ ve Dârâ’yı birlikte ele almıştır.

Emîr-i merhamet-pîşe müşîr-i mülk-i haşmet kim

Şeh-i Dârâ vü Kistrâ olamazlar aña hem-pāye

(K6/18)

Eflatun

M.Ö. 430 yılında Ekine adasında doğmuştur. Asıl ismi Aristoklis’tir. Kendisine “geniş omuzlu” manasında “Platon” denilmiştir. Sokrat’ın öğrencisidir. Eski filozofların en büyüğü olduğu kabul edilmiştir. Edebiyatımızda akıl, hikmet ve zekâ timsali olarak geçmiştir (Onay, 2016: 150). İslam felsefesi üzerinde önemli etkileri olan İlkçağ Yunan düşünürünün kaynaklarda, kırka yakın eseri olduğu söylenir (Zavotçu, 2013: 236).

Divan şairleri, kasidelerinde Yunan filozoflarından Eflâtun’u, akıl, hikmet ve doğru rey timsali olarak zikredeler (Levend, 2015: 171).

Gulâmî Dîvânî’nda da Eflatun’un “akıl timsali” olduğu şu beyitte belirtilmiştir:

Pendi terk eyle eyâ nâşih-i gâfil tutamaz

Bâdî hikmetle eger olsa da biñ Eflâtun

(G142/3)

Kistrâ

“İrân hükümdarlarına verilen lakaptır. İlk defa Nûşirevân için kullanılmıştır. Bu kelimenin ‘büyük padişah, padişahlar padişahı’ anlamına gelen ‘hüsrev’ kelimesinin Arapçalaşmış şekli olduğu hakkında rivayetler vardır. Kistrâ kelimesi özellikle kasîdelerde çok anılır. Tâk-ı Kistrâ, Nûşirevan’ın adaletle hükmettiği saraydır.” (Pala, 2010: 277)

Gulâmî de Kistrâ’yı şu şekilde ele almıştır:

Ser-âver şahn-ı meydân-ı zemîne leşker-i sebzî

Cihân-gîr olmada sebkat idüp Kistrî vü Dârâ’ya

(K2/6)

Lokman

Halk ve Divan edebiyatında yeri geldikçe işlenen, bazı yazar ve din adamlarınca dinî hüviyetinin olduğu söylenen tarihî bir kişiliktir. Hangi milletten olduğu, ne kadar yaşadığı, nerede ve ne zaman öldüğü hakkında ihtilaf vardır. *Kur'ân-ı Kerîm*'de de adına bir sure vardır. Eski Araplar arasında da ünlü olan Lokman'ın bir peygamber veya nebi olduğuna dair söylentiler vardır. Özellikle tefsirlerde onun “salih bir kul” olduğu kabul görmüştür. Daha çok hikmet ve hekimliğin piri olarak anılmıştır. *Kur'ân-ı Kerîm*'de de oğluna öğütler vermesi, onu tevhid ve ahiret konusunda uyarması, ilahî emirlere aracı oluşu yönüyle konu edilmiştir. Lokman hakkında Hristiyan ve Museviler arasında da yaygın inanışlar vardır. Bitkilerin dilini bildiği, hangi bitkinin hangi hastalığa iyi geldiği hususunda engin bir bilgiye sahip olduğu rivayet edilir (Zavotçu, 2013: 454-455).

Gulâmî de şu beyitinde Lokman'ın hekimliğine atıfta bulunmuştur:

Meded ki pister-i fikrînde hastedir dilimiz
Devâ-yı vuşlata geldim dükân-ı Loqmân'a

(G163/2)

3.3. Gulâmî Dîvânı'nda Devrin Sosyal ve Siyasal Yaşantısına Dair İzler

Divan şairleri dönemlerinin sosyo-ekonomik durumu, gelenek-görenekleri ve özellikle de dönemlerinin devlet büyükleri hakkında eserlerinde bilgiler vermişlerdir. Sivaslı Gulâmî de divanında içinde bulunduğu döneme kayıtsız kalmayarak sosyal ve siyasal konulara yer vermiştir. Aşağıda *Gulâmî Dîvânı*'nda tespit ettiğimiz devrin siyasal ve sosyal yaşantısına dair tespitler yer almaktadır:

Kasideler

Kaside 2 (Sayfa 57-58):

Na'leyn-i Şerîfeyn'in Sivas'a getirilmesi.

Gulâmî, kutsal emanetlerden Na'leyn-i Şerîfeyn'in-Hz. Muhammed'e (sav) ait olduğu söylenen ayakkabılardır-1289 (1872-1873) yılında Sivas'a getirilmesine tarih düşürmüştür. Kasidede şair (12.-19.beyitlerde), Na'leyn-i Şerîfeyn'in Sivas'a askerler tarafından getirilmesi üzerine şehri bir sevinç sardığını, bu münasebetle ziyaret çadırlarının güzel bir şekilde kurulduğunu söylemektedir. Şair, şehirde bir bahar havasının estiğini, halkın akın akın ziyarete gelerek yeniden manevî bir diriliş yaşadığını, dervişlerin halka olup Esmâ-yı Hüsnâ'yı zikrettiğini, bunun üzerine bu tarih manzumesini söylediğini dile getirmiştir.

Kaside 3 (Sayfa 58-59)

Sivas'ta Ramazan münasebetiyle mevlid okutulması.

El-Hâc Ahmed İzzet Paşa tarafından Sivas'ta Ramazan ayının başlamasından ötürü bir mevlid düzenlendiği, Gulâmî'ye de bir "Mevlûdiyye" daveti gönderildiği, Gulâmî tarafından buna istinaden bir kaside yazdığı görülmektedir. Şair, kasidede (10.-19.beyitler) yeni ayın görüldüğünü halka bildirmek için top atışlarının yapıldığını, divan kurulup askerlerin saraya davet edildiğini, mevlid-i şerif okunarak gecelerin topluca ibadetle geçirildiğini dile getirmiştir.

Kaside 5 (Sayfa 61-63)

Gulâmî'nin devrin sultanı Abdülaziz Han için yazdığı sitayiş.

Gulâmî, Divan'ında Sultan Abdülaziz Han'ı, Sivas valisi Es'âd Paşa'yı ve askerleri övmek amacıyla 38 beyitlik bir kaside yazmıştır. Sivas valisi Es'âd Paşa tarafından asker talimleri yaptırıldığını konu edinen bu kasidede daha çok askerlikle ilgili olan "kurşun, bârût, kiral, kumanda, kapsül" gibi Batı kökenli kelimelere yer verilmesi dikkat çekicidir.

Kaside 6 (Sayfa 63-64)

Bu kaside, Gulâmî'nin 1288 (1872) yılında vali olarak göreve başlayan Hâlet Paşa'nın Sivas'a gelişine methiye tarzında yazdığı 37 beyitlik tarih manzumesidir. Şair, Hâlet Paşa'nın iki bayram arasında Şevval ayının bir cumartesi günü şehre geldiğini, bu kasideyi hemen kaleme aldığını dile getirmiştir.

Kıt'a-i Kebîre (Sayfa 66-67)

Bir tarih manzumesi olarak tertip edilmiş olan bu kıt'a-i kebîrede Sivas valisi Ahmed İzzet Paşa'nın 1287 (1871)'de çevre illeri ziyareti ve şehre dönüşü konu edinilmiştir. Gulâmî, manzumenin giriş bölümünde gittiği her şehirde kalabalıklar tarafından karşılanan Ahmed İzzet Paşa'yı övmüştür. Şair kıt'anın sonunda kendini övdüğü bir de fahriye bölümü eklemiştir.

Mersiye (Sayfa 67-68)

Gulâmî, genç yaşta vefat eden bacanağının oğlu Halîm için yazdığı bu mersiyede Sivas halkının bu elim olaydan dolayı çok üzüldüğünü dile getirmiştir. Halkın gözyaşlarının adeta kandan bir Kızılırmak gibi aktığını söyleyen şair, mersiye boyunca mübalağalı bir ifade tarzını seçmiştir. Şair 1286 (1870) yılında ölen Halîm için bir de tarih manzumesi yazmıştır.

Tarihler (Sayfa 71-74)

Gulâmî'nin tarihleri vefatlara düşürülen tarih manzumelerinden oluşmaktadır. Her türlü irfan ehline hocalık yapan divan üyesi İbrahim Hilmî Bey'in vefatına tarih düşüren Gulâmî, onun sarayda itibar gördüğünü ve aynı zamanda iyi bir hattat olduğunu belirtmiştir.

Gulâmî, devrin alimlerinden Hüseyin Feyyaz Efendi'nin vefatına da tarih düşürmüştür. Şair hayatını ilme adayan Hüseyin Feyyaz Efendi'nin etrafında ilim tahsil eden talebe halkalarının olduğunu dile getirmiştir.

Gulâmî, yedi tarz kıraat sahibi Hâfız Mehmed Efendi'nin çok kuvvetli bir hafızaya, açık ve güzel bir söyleyişe sahip olduğunu yazdığı tarih manzumesinde belirtmiştir.

Köklü bir aileden gelen ve Taşova'da uzun bir zaman adalet ve doğrulukla kaymakamlık yapan Mehmed Bey'in vefatına da tarih yazan Gulâmî, onun Merzifon'da defnedildiğini belirtmiştir.

Gazeller

68. Gazel / Bu gazelde Malatya Aspuzu tavsif edilmiştir.

Şen olsun Aspozi gülşen gülünde bûy-ı behçet var
Hezâr u bülbülünde nağme-i şûr-ı mahabbet var (G 68/1)

(Aspuzu, şen olsun. Onun gül bahçesindeki gülünde tatlı bir koku var. Gül ve bülbülünde muhabbetin acı sesi var.)

Aspuzu, Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Malatya'ya geldiğinde Battalgazi'de konaklayınca halk korkudan kaçarak yeni bir şehir kurmuştur. Aspuzu adıyla bilinen bu şehir, bahçeleri ve kendine has mimari özellikleriyle dikkat çekmiştir. Yazları serin bağların bulunduğu bu semte halk yaz-bahar aylarında göç etmiştir.

Bütün eşcâr u ezhârı letâfetden urunmuş tâc
Sarup etrâfa sebzâ-reng destâr-ı melâhat var (G 68/2)

[(Aspuzu) bütün ağaç ve çiçeklerden güzel bir taç giyinmiştir. (Sanki) etrafa yeşil renkler sarmış (başında bir) güzellik sarığı var.)]

Aspuzu yaz aylarında yemyeşil olur, sulak bahçeleriyle her tarafı çiçeklerle süslenir. Bugün bile bu dokusunu kısmen korumaktadır.

Gülistân-ı cihânı ‘andelîb-âsâ tecessüs kıl

Bulunmaz Aspozi misli Gulâmî varsa cennet var (G 68/12)

(Dünyanın gül bahçesini bülbül gibi gör. Ey Gulâmî, Aspuzu’nun benzeri ancak cennet olur.)

3.-7. beyitlerde Aspuzu’nun her tarafı baştan çıkarıcı kırmızılar sürünmüş kırmızı güllerle, bülbül sesleriyle dolmuştur. Bahçeler gül ile bülbülün vuslatına mazhar olmuştur. Adeta cennete dönmüş olan Aspuzu’da gönüllerde en ufak bir kin ve dünya hırsı kalmamıştır. Bu mutena gül bahçesinde yaban gülü namındaki sâki elinde kırmızı şaraplarla dolu kadehlerle işret meclisi kurmuştur.

71. Gazel / Sivas-Gürün tavsif edilmiştir.

Bu Gürün gülzârı cennet-i âlâ mıdır

Dürlü dürlü bâr-dâr eşcârlar Tûbâ mıdır (G 71/1)

(Bu Gürün’ün gül bahçesi cennet-i âlâ mıdır, türlü meyveli ağaçlar cennetteki Tûbâ ağacı mıdır?)

Gürün, türlü meyve bahçeleriyle bugün de önemli bir şehirdir.

“Tahtihe’l-enhâr” kavlince revân enhârlar

Ey Gulâmî cûy-ı şeker şerbet-i ahlâ mıdır (G 71/9)

[Ey Gulâmî, “altından ırmaklar akan (Muhammed / 12)” sözüyle akan ırmaklarla (Gürün), şeker ırmağı mı yoksa tatlı bir şerbet midir?]

Gürün, suları bol bir memlekettir. Şehrin her tarafından dereler akar. Suların geçtiği bahçelerde göğe yükselen ağaçlar vardır.

88. Gazel / Gulâmî'nin Şeyh Abdurrahman Hâlis'ten manevi destek istediği
“istimdat” özelliği taşıyan bir gazeldir.

93. Gazel / Abdülkadir Geylânî'ye intisab etme

Çün Gulâmî dergeh-i Geylâna var bende ol
Cûy-ı feyzi cûş ider sen sanma kim nâ-yâb feyz (G 93/5)

*(Ey Gulâmî, Geylânî'nin dergâhına varıp ona kul ol! Onun feyiz ırmağı coşar durur.
Sen sanma ki böyle eşsiz feyiz vardır.)*

108. ve 118. Gazeller / Bu iki gazelin tamamında Gulâmî, Şeyh Abdülkadir Geylânî'nin bendesi olduğunu anlatıp ondan manevi yardım dilemiştir. Bu gazellerin tamamı aşağıda verilmiştir:

Bendesiyiz bendesi sultân-ı 'Abdü'l-Ğâdir'in
Tâ ezel perverdesiyiz nân-ı 'Abdü'l-Ğâdir'in

Dergeh-i dârü'l-emânında muğîmiz rûz u şeb
Çâkeriyiz cânımız kurbân-ı 'Abdü'l-Ğâdir'in

'Aşk-ı Hâk'la cezbe-i mutlakla tolmuş sînemiz
Kim budur bî-şübhe bir ihsân-ı 'Abdü'l-Ğâdir'in

Şanma sevdâ-yı mecâzîdir bu şûr-ı zâhirî
Hıbb-ı Hâk'dır dilde dervîşân-ı 'Abdü'l-Ğâdir'in

Neş'e-bağsız câzîb-i cânız Ğulâmî 'âşıkız
Bu 'aceb mi olsa ber-ter şân-ı 'Abdü'l-Ğâdir'in

(G/108)

Mağzen-i nûr-ı Hudâ Hâzret-i ğavşu'l-a'zam
Ma'den ü genc-i ğinâ Hâzret-i ğavşu'l-a'zam

Şâh-ı vâlâ-yı kerâmet güher-i hikmet ü feyz

Ḳalbe baḥşā-yı cilā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

Cālis-i taḥt-ı taṣarrufdur iki ‘ālemde

Nāmı emrāza ṣifā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

Evliyā zümresiniñ gerdenine baṣdı ḳadem

‘Āleme ebr-i ‘atā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

Bāz-veṣ açdı perin vaḥdete pervāz itdi

‘İṣve-ġırî-i hümā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

Çalınur nüh-ṭabakāt ile zemînde ṭablı

Cāna āvāzı ġidā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

Āsitānından alur cümle velîler himmet

Nūrî-i ṣems-i hüdā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

Dîde-i ḳalbe Ġulāmî ḳademi ḥāki olup

Tütüyā-baḥş-ı ziyā Ḥazret-i ğavṣu‘l-a‘zam

(G/118)

108. gazelde Gulāmî, Kadirî tarikatına bağlılığını anlattığı gazellerde tarikatın bir neferi olduğunu, Allâh aşkıyla sinesinin cezbeyle dolduğunu, zahirî değil hakiki bir aşkla şeyhine bağlandığını dile getirmiştir.

118. gazelde Abdülkadir Geylânî’yi Gavsı’l-A’zam olarak anan Gulāmî, onu Allâh nurunun mahzeni, bir hazineler madeni olduğunu söyler. Geylânî, feyz ve hikmet cevheri ve kerametleriyle kalplerin pasını silen bir cila, namı hastalıklara şifadır.

116. Gazel / Gulāmî, bir dostundan gelen mektup üzerine duygularını anlatmıştır. Şair, mektup eline geçince sevincinden öperek hemen başına koyduğunu, acelece mührünü açıp okuduğunda cümle hâllerden haberdar olduğunu dile getirmiştir. Gulāmî, dostunun kendisine acıyarak hâlini sorduğunu, gönlünü almak için kalbinin kırılıp kırılmadığını dile getirdiğini söylemektedir. Gulāmî, bir hayal uykusunda, gam meydanında ve hasret çölünde iken uzun belalara omuz verdiğini, gönlünde türlü dert ve üzüntüler ortaya çıktığını; dostundan gelen bu

mektubun bir tabip gibi kalbinin yaralarını iyileştirdiğini ifade etmiştir. Şair, dostunun ömrünün uzun olmasını dilerken merhametine zeval gelmemesi için dua etmektedir.

122. Gazel / “*Nev-resim*” rediflidir. Bu redif devrin modasını yansıtmaktadır.

Hüsn-i rüyūñ lem‘a-endāz-ı cihāndır nev-resim

Ahşen-i takvīm vechiñde ‘ayāndır nev-resim

Mülket-i Fas‘dan çıkarma hıttā-i Çîn‘e sipāh

Her biri kan dökmege bir kahramāndır nev-resim

Revzen açmış sînelerde nāvek-i ğamzeñ amān

‘Āşıkāna bir devā kıl hastegāndır nev-resim

Cālis olmuş taht-ı nāza hüküm ider tā kūh-ı kāf

Dehr içinde pādişāh-ı dilberāndır nev-resim

Bāğ-ı hūbān içre ser çekmiş semāya serv-veş

Nev-resîde nev-demîde nev-fidāndır nev-resim

Maşrıķ-ı eltāfdan āfāka şu‘le-bahş için

Tāli‘ olmuş bî-küsūf mihr-i zamāndır nev-resim

Nūr-ı ‘aşkı zulmet-i cismim idüpdür rüşenā

Hāk-i pāyın neş‘e-bahşā-yı cenāndır nev-resim

Ger muharrik olsa serv-āsā kıyāmet-kadd ile

‘Āşıkānıñ ol zamān kārı figāndır nev-resim

Nüh-felek arzlar varak eşcār kilik mālār midād

Kātib olsa zî-revān ‘āciz-beyāndır nev-resim

Tābiş-i ruhsārınıñ vaşfin beyān itmez kalem

İns ü cān rühāniyānlar nā-tüvāndır nev-resim

Ey Gulāmî seyyidim hem cānımıñ cānānıdır

Nev-zuhūrum nev-şudūrum nev-cüvāndır nev-resim

3. 4. Vezin Kullanımı

Divanda; 196 gazel, 55 müfred, 13 kıt'a, 9 kaside, 7 tarih manzumesi, 7 tahmis, 6 müseddes, 5 muhammes, 2 murabba, 1 muaşşer, 1 mesnevî, 1 müstezad, 1 şarkı bulunmaktadır.

Bu eserde toplamda **18** vezin kullanılmıştır. Söz konusu vezinlerden *Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün* vezini **%40,46** oran ile **123** kez kullanılmıştır.

Vezinler, hangi şiirlerde olduğu, kaç defa geçtiği ve tüm vezinler içindeki oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezin Adı	Kullanım Sayısı	Eserde Oranı	Geçtiği Yerler
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	123	40.46	G3, G6, G7, G10, G12, G15, G17, G22, G23, G24, G31, G32, G34, G35, G36, G37, G39, G40, G42, G43, G44, G48, G51, G52, G60, G67, G69, G70, G71, G72, G73, G74, G75, G76, G80, G84, G91, G92, G93, G94, G98, G100, G101, G102, G107, G108, G110, G111, G112, G115, G120, G121, G122, G123, G124, G126, G131, G132, G137, G138, G139, G140, G146, G147, G148, G152, G157, G158, G173, G174, G175, G176, G180, G184, G185, G187, G192, G193, G195, G196, K1, K5, K7, K8, K5, K7, K10, M2, M4, T1, T3, T5, M5, M1, M8, M10, M11, M12, M18, M21, M22, M24, M27, M30, M31, M32, M33, M42, M43, M46, M47, M48, M49, M50, M51, M52, M53, M54, M55, T3, T4, T5, T7
Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	62	20.39	G2, G5, G19, G21, G27, G28, G49, G54, G57, G58, G63, G68, G77, G78, G79, G82, G83, G85, G86, G88, G103, G104, G105, G109, G113, G117, G128, G130, G135, G136, G141, G143, G145,

			G149, G153, G154, G159, G161, G165, G166, G169, G171, G182, G189, K2, K3, K6, K11, M1, M1, M4, M4, M6, M13, M20, M26, M28, M40, M41, M44, T1, T2
Fe'ılātūn fe'ılātūn fe'ılātūn fe'ılūn	37	12.17	G4, G8, G16, G25, G46, G59, G62, G81, G89, G96, G118, G125, G127, G133, G134, G142, G144, G150, G160, G164, G168, G177, G188, G190, G191, G194, M2, M3, M5, T4, M2, M6, M7, M9, M17, M25, M29
Mef'ūlü mefā'ılı mefā'ılı fā'ülün	35	11.51	G9, G38, G45, G47, G53, G56, G61, G66, G90, G95, G151, G172, G183, K1, K2, K3, K4, K8, M1, T2, T6, T7, M1, M2, M3, M5, M14, M23, M34, M35, M36, M37, M38, M39, M45
Mefā'ılūn Fe'ılātūn Mefā'ılūn Fe'ılūn	14	4.61	G11, G18, G20, G87, G99, G116, G119, G129, G156, G163, G178, G186, K4, K9
Mef'ūlü fā'ılātū mefā'ılı fā'ılūn	9	2.96	G41, G55, G64, G65, G106, G162, G167, G179, M15
Müfte'ılūn fā'ılūn müfte'ılūn fā'ılūn	6	1.97	G13, G155, G170, M16, M19, T6
Mefā'ılūn mefā'ılūn fe'ülün	4	1.32	G14, G114, M1, K6
Fe'ılātūn fe'ılātūn fe'ılātūn fe'ılātūn	3	0.99	G26, G29, G181
Fā'ılātū müfte'ılūn	2	0.66	G1, ü

fā' ilātū mūfte' ilūn			
Mef' ūlū fā' ilātūn mef' ūlū fā' ilātūn	2	0.66	G33, G97
Fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn	1	0.33	K12
Müstef' ilūn müstef' ilūn müstef' ilūn müstef' ilūn	1	0.33	K9
Mūfte' ilūn mefā' ilūn Mūfte' ilūn mefā' ilūn	1	0.33	G50
Mūfte' ilūn mūfte' ilūn fā' ilūn	1	0.33	M3
Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn	1	0.33	G30
Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn	1	0.33	M1
Fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn	1	0.33	K13

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

4.1. Sözlük Kullanım Kılavuzu

1. Çalışmada sözlük dizini alfabetik olarak oluşturulmuştur.
2. Madde başı niteliğinde olan kelimeler koyu puntolu ve altı çizgili şekilde hazırlanmıştır sonrasında bu sözcüklerle alakalı olan bütün kelimeler sistemdeki anlam birleştirme butonu sayesinde bir araya getirilerek kalın puntolu olarak verilmiştir.
3. Ek kök ayrımı yapılan kelimelerdeki ekler italik ve normal punto ile gösterilmiştir.
4. Üzerinde işlem yapılan kelimelerin köken bilgisi verilmemiştir. Çünkü bu tür bağlamsal sözlüklerin kelime kökeni araştırma gibi bir gayesi yoktur.
5. Bazı terkiplerin anlamları sözlüklerde bulunamayınca bağlamdan hareketle en uygun anlamlandırmalar tarafımızca verilmeye çalışılmıştır.
6. Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük oluşturulduğu esnada faydanılan kaynaklara yer verilmemiş fakat tüm kaynaklar çalışmanın kaynakça bölümünde yer almıştır.
7. *Sivaslı Gulâmî Dîvânı* 'nda tespit ettiğimiz folklorik unsurlar (ayetler, hadisler, dua cümleleri, atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler vb.) TEBDİZ sisteminde anlamlandırılma yapılmadan önce sistemde bu ifadeler için var olan butonlar tıklanarak kelime grubunun türü belirlenmiştir.
8. Yardımcı eylemlerle (eyle, kıl, et, ol vs.) oluşan birleşik fiiller sözlüğün oluşumunda da birleşik fiil olarak ele alınıp bağlamına göre anlamlandırılmıştır. Fakat birleşik fiil durumunda olmayan yardımcı eylemler birleştirme yapılmadan anlamlandırılmıştır.
9. Kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla kelimeler ek ve köklerine ayrılmıştır, ancak birleşik şekilde sözlükte bulunan kelimeler arasına getirilen ekler birbirinden ayrılmamıştır.
10. “cevr ü cefa”, “şeb u ruz”, “ser be ser” şeklinde kalıplaşmış ifadeler birleştirilerek anlamlandırılmıştır.
11. Bazı çekim eklerini kelimedenden ayırmadan anlamlandırılma işlemi yapılmıştır.

A

a: " O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

Zâtında olan mâye kabûl itdi kelâmı
Anlar üzere yağdı niçe ebr-i 'atâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 8). [anlar, -n, -lar]
Ey Gulâmî reh-i 'aşkında fenâ-yâb olana
Sûhan-ı saht ile redd **aña** mükâfât bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [aña, -ñ, -a]
Gulâmî ile revâ mı ki münfa'ıl ola dost
Ki hayli dem ki **anıñ** vaşlın eylemekde taleb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 10). [anıñ, -nıñ]
Süvâr-ı rahş-ı cefâ elde tâziyâne-i cevri
Muqâbil olmaz **anıñla** bahâdırân-ı 'Arab (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 4). [anıñla, -nıñ, -la]
Yed urdum **anıñ** 'urve-i vüşkâsına ol dem
Tahtlîş-i girîbâna maḥal kalmadı min-ba'd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
Min-ba'd **anıñ** âteş-i mihri ile cânâ
Süzân olarak yanmağı dil eyledi hem 'ahd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 7). [anıñ, -nıñ]
Tenhâ kalınca meclis-i bîgânenen **anıñ**
Nâ-ḥâh ider hem 'âşık-ı ḡam-ḥârî ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
Meveddet meclisinde mest olup dir ḥâlet-i 'aşkı
Mükemmel bilmişim gör kim özi **andan** selâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 6). [andan, -n, -dan]
Ḥâne-i ḥâtırda **anıñ** nakş-ı ḥayâli mürtesem
Oldığı günden berü dil nâlesini her gün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 9). [anıñ, -nıñ]
Seyl-i fûrkâtle ḥarâb olmuş **anıñ** dil ḥânesin
Şüfiyâ sen sîm ü zerle şanma kim ma'mûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
Teşnedir 'âşıkların ḥünûn misâl-i âb içeri
Şayd ider şîrim cigarle sîr olur **andan** kaçarı (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2). [andan, -n, -dan]
Güş urmaz ol tekebbür idüp âh-ı 'âşıkâ
Yokdur teraḥḥum **anda** bu refâra kıl nazâr (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 8). [anda, -n, -da]
'Adem-i mihr-i dilârâya 'alâmetdir bu
Yaklaşan âteşe itmez mi **anıñ** süzi eger (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 4). [anıñ, -nıñ]
Sırr-ı zâtından nişân olmak hünerdir ey şehim
Lîk şanma **aña** her bir merdîñ isti'dâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16). [aña, -ñ, -a]
Bâğ-ı cûduñ şanma yârim sen gibi şimşâdı var
Serv-i nâzi var ise ammâ **anıñ** da adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 2). [anıñ, -nıñ]
Pençe-i ḥüsinden **anıñ** kurtaramaz kimse ten
Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 7). [anıñ, -nıñ]
Büt-perestiz biz **anıñ** büt-ḥâne-i ḥüsünde kim
Zülf-i müşḡine bedel zünnârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 11). [anıñ, -nıñ]
Fırâk-ı yâri görmek bir nişân olmuş cehennemden
ḡalaṭ itdim ma'âzallâh saḡar **andan** nişân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 4). [andan, -n, -dan]
Tüfeng-i nâzi ber-düş eyleyüp bârût-ı cevri ile
Pür itmiş sîne-i 'uşşâk **aña** cây-ı nişân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 10). [aña, -ñ, -a]
Anıñ tîğ-ı celâlınden gürîzân oldu küffârân
Kırâ'at itdiren cehr ile ezânı 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 3). [anıñ, -nıñ]
Şikest olsun seri pâyı miyânı cümle endâmı
Anıñ kim sînesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 12). [anıñ, -nıñ]

Küy-ı ihsânında olsam hâk ile yeksân **anıñ**
 Rahm kılmaz dergehinde âh u nālân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 7*). [*anıñ, -niñ*]
 Yolında hâk ile yeksân olursañ pā-nihād olsun
 Deyü **anlar** firār eyler şitâb ile gedâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 6*). [*anlar, -n, -lar*]
 Tâc-dârân bendesidir çün Ğulâmî bî-‘aded
 Südde-i hüsniinde **anıñ** perde-dârı hür-ı ‘în (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 14*). [*anıñ, -niñ*]
 Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş
 Niçe müjgân-ı tîrin zerre yok **anda** mürüvvetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 12*). [*anda, -n, -da*]
 Rüy-ı âsâyişi gösterme bu ‘âlemde **aña**
 ‘Âşık-ı hüsni gibi dîdeleri kan olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 7*). [*aña, -ñ, -a*]
 Göz göre zümre-i agyâr ile kılsun ülfet
 Dil-i vîrânı **anıñ** bir daği vîrân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 14*). [*anıñ, -niñ*]
 İstemez ol pür-kerem cevri Ğulâmî kula
 Hâhişi **andan** dilâ nâz u edâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 14*). [*andan, -n, -dan*]
 Gîsûları sünbül lebi mül hâlleri fülful
 Bir gül ki **anıñ** bûlbûli güller nicelerde (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 4*). [*anıñ, -niñ*]
 Nice yıllar fikr-i dîdâr-ı cemâliyle **anıñ**
 Çâh-ı âh u zâra düşmüşdüm şükür Sübhân’ıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 9*). [*anıñ, -niñ*]
 Ey Ğulâmî hüsni var olsun hâlâş itdi hele
 Ceyş-i hulyâdan ki kaşd itmişdi **anlar** kanıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 16*). [*anlar, -n, -lar*]
 Şimdi rû-gerdân ider küyına varsam yâ İlâh
 Noldı ol süst-‘ahde **anıñla** kararım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 10*). [*anıñla, -niñ, -la*]
 Nideyim baht-ı siyâhım beni pā-mâl itdi
 Şanki zu‘mınca **anıñ** şâhib-i iclâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 2*). [*anıñ, -niñ*]
 Mesned-ârâ-yı vezâret zîb-i kaşr-ı devletiñ
 Oldı eyyâmında âlîr **anlarıñ** ta ‘lîmleri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 58*). [*anlarıñ, -n, -lar, -iñ*]
 Emîr-i merhâmet-pîşe müşîr-i mülk-i haşmet kim
 Şeh-i Dârâ vü Kisrâ olamazlar **aña** hem-pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 36*). [*aña, -ñ, -a*]
 Anıñ nâmı cenâna virdi başka hâlet ü revnâk
 Muţâbık oldığı-çün ismi bî-şübhe müsemmayâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37*). [*anıñ, -niñ*]
 Şarâb-ı nâb-ı ‘izz ü devleti nûş itmede **anlar**
 Ne hâcet bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 13*). [*anlar, -n, -lar*]
 Ey Ğulâmî söyledim târîh-i teşrîfin **anıñ**
 Kilk-i cevherle dü-mışra’dan olunmuşdur binâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 39*). [*anıñ, -niñ*]
 Daği ‘aşk ile oldı ebr giryân
 Gözi yaşıdır **anıñ** bilme bârân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 36*). [*anıñ, -niñ*]
 Ki oldur bâdî-i icâd-ı ‘âlem
 Anıñla hâlk olundu daği Âdem (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 10*). [*anıñla, -niñ, -la*]
 Hâlîl’e nâr nûr oldı **anıñla**
 Sitekler hep sürûr oldı **anıñla** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 11*). [*anıñla, -niñ, -la*]
 Hâlîl’e nâr nûr oldı **anıñla**
 Sitekler hep sürûr oldı **anıñla** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 12*). [*anıñla, -niñ, -la*]
 Anıñla Zekkeriyyâ erreye ser
 Virüp vaşlîñla buldı zîb ü zîver (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 15*). [*anıñla, -niñ, -la*]

Anıñla ol cenāb-ı zāt-ı Aḥmed
 Resūl-i muḥterem ya'nī Muḥammed (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 23*). [*anıñla, -nıñ, -la*]
 Dāl oldı qadīm dil vireli kâmet-i serve
 Toğrulması min-ba'd **anıñ** maḥşere qaldı (*Gulāmī Divanı , Müfret 39, Mısra 2*). [*anıñ, -nıñ*]
 Kerâmet kânısıñ cānâ didim dünyâda ikrâm it
 Didi kânîyim ammâ **anda** görmüş var mı ikrâmı (*Gulāmī Divanı , Müfret 41, Mısra 2*). [*anda, -n, -da*]
 Süy-ı 'uşşâka şakın kılma ḥaḳâretle nazar
 Anlarıñ ismini Ḥaḳ levḥa şadâḳatla yazar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 22*). [*anlarıñ, -n, -lar, -ın*]
 Küsdüm **aña** pervâne gibi bālîmi yakmam
 Şem'-i ruḥına bezm-i şafâda daḥî bakmam (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 9*). [*aña, -ñ, -a*]
 'Uşşâka geçer söylemesün şimdi ki nâzım
 Vaz geldi gönül gayri **anıñ** nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 4*). [*anıñ, -nıñ*]
 Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden
 Vaz geldi gönül gayri **anıñ** nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 8*). [*anıñ, -nıñ*]
 Bîñ kerre niyâz eylese bir ip bile taḳmam
 Vaz geldi gönül gayri **anıñ** nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 12*). [*anıñ, -nıñ*]
 Râzî degiliz eylese de 'özüni ikrâr
 Vaz geldi gönül gayri **anıñ** nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 16*). [*anıñ, -nıñ*]
 Almam el uzatmam taleb itmeme ruḥ-ı âlî
 Vaz geldi gönül gayri **anıñ** nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 20*). [*anıñ, -nıñ*]
 'İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz
 Vaz geldi gönül gayri **anıñ** nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 28*). [*anıñ, -nıñ*]
 'Aşḳdır ol neş'-e-i kâmil kim **andandır** müdâm
 Meyde tenvîr-i ḥarâret neyde te'sîr-i şadâ (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 9*). [*andandır, -n, -dan, -dır*]
 Cedvel-i şıdḳa yaza ehl-i vefâdan leşker
 Vire tuğrâ-yı cefâ **anlara** mîr-i ekber (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 8*). [*anlara, -n, -lar, -a*]
 Ḥastegân-ı 'aşḳa dermândır **anıñ** güft-i lebi
 Luṭfını ümmîd ider şâh u gedâ hattâ şabî (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 11*). [*anıñ, -nıñ*]
 Kim kilâb-ı bâbına mağlûb esedler âḫîrî
 Ḥazret-i Ḥaḳ'dır mu 'îni **anlarıñ** hem nâşırı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 18*). [*anlarıñ, -n, -lar, -ın*]
 Ḥâhişîñ üzre şarâb-ı 'işreti virse felek
 Sâğar-ı zehr-i memâtı **anda** pinhân eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 4*). [*anda, -n, -da*]
 Oldı Taşâbâd'a nice mâhlar kâ'im-maḳâm
 'Adl ü dâd ile ḥükûmet itdi **anda** bir zamân (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 6*). [*anda, -n, -da*]
 Kilik-i cevherle Ğulâmî yazdı târîḥin **anıñ**
 Girdi cennet içre tayr-ı rûḥı itdi âşîyân (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 9*). [*anıñ, -nıñ*]

âb: 1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Ebr-i lebi yağdırur ḳalbe şafâ **âbını**
 Dikse eger vaşlına 'ahd ile yârim livâ (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 23*). [*âbını, -ını*]
 Aḳsa gözümdeñ firâḳ ile çü cüy **âblar**
 Teşne nigâr müştêrî gözden alur eşkhâ (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 13*). [*âblar, -lar*]
 Gelse bârân-ı kelâmı tende ḳalmaz süz-ı dil
 Gör niçe itfâ ider bîñ âteşi bir ḳatre **âb** (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 8*). [*âb,*]

Nār-ı 'aşkıñ bu vücūdum yakdı hākister idüp
Āb-ı luṭfuñ şaçmadıñ bir kez sitem-fermā meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 8*). [*āb-ı, -ı*]
Teşnedir 'aşıklarıñ hūnıñ misāl-i **āb** içer
Şayd ider şırım cigerle sîr olur andan kaçır (*Gulāmî Divanı , Gazel 52, Mısra 1*). [*āb,]*
Beyābān-ı talebde pā-bürehe hūşk-leb kaldım
Ġulāmî teşneye gel çeşme-i **āb-ı** likā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 14*). [*āb-ı, -ı*]
Zinhār şalma künc-i kafesden birūna pāy
Maṭlab hayātdan saña ger **āb** u dānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 10*). [*āb,]*
Dehr içinde bilme bā'ış faḥra sevb ü pāyeyi
İstemez sîmîn ġulāfî seyfi-i **āb-ı** dārimız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 28*). [*āb-ı, -ı*]
Rūz u şeb 'aşk âteşiyle sîne sūzān olmada
Şaç vişāl **ābın** efendim eyle itfā gel iriş (*Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 4*). [*ābın, -ın*]
Tekāṭur itmede şîrîn-zebān **ābı** çemen-zāra
Taḳup pırlanda elmāsden nigîn engüşt-i ezhāra (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 13*). [*ābı, -ı*]

ābā: Bayındır, mâmur, âbâdan.

Mulk-i hūşem kerd vîrān leşker-i hicrān meded
Diğer **ābādān** ne-bāşed ez ser-i sevdā-yı tū (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 8*). [*ābādān, -dan*]

ābād eyle: İmar etmek, bayındır hale getirmek.

Vîrāne ḳalbi **ābād eyle** Ġulāmî dil-şād
Yak micmere gel irşād 'udın dil ola fāyih (*Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 9*). [*ābād eyle,]*

ābād itdi: İnşa etmek, neşeli etme.

Bu ḥarābe gönlüm **ābād itdi** sākî cām ile
Pür-keremdir böyle şāhib-luṭfdur mi' mārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 5*). [*ābād itdi, -di*]

'abdu'l-kādir: Abdülkâdir Geylânî (d. 1077 - ö. 1166).

Dāmenin tutmuş bulur sultān-ı '**Abdu'l-Ḳādir**'i
Maḫzar-ı luṭf u hidāyetdir gürūh-ı Ḳādirî (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 19*). [*'abdu'l-kādir' i, -i*]

āb-ı 'adlinden: Adaletin suyundan.

Vādî-i zulmetde ḳalmışken sitem-keşler ḳamu
Āb-ı 'adlinden şafā-gîr oldılar bāy u gedā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 10*). [*āb-ı 'adlinden, -i, -n, -den*]

āb-ı 'adlinden: Adaletin suyundan.

Vādî-i zulmetde ḳalmışken sitem-keşler ḳamu
Āb-ı 'adlinden şafā-gîr oldılar bāy u gedā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 10*). [*āb-ı 'adlinden, -i, -n, -den*]

āb-ı cināndır: Cennet suyudur.

Gördiği anda revānıñ virseler teşne-lebān
Taḫteḫa'l-enhār olan **āb-ı cināndır** ḥançeriñ (*Gulāmî Divanı , Gazel 107, Mısra 6*). [*āb-ı cināndır, -dır*]

ābı gözde: Gözde suyu (gözyaşı).

Sāye-i ‘aşkında **ābı gözde** dilde āteşi

Ẓıdd iken bir yerde cem‘ itdim kerāmet kānıym (Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 9). [ābı gözde,]

āb-ı havāt: İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.

Herkese va‘d-i lebiñ bî-şühedir **āb-ı hayāt**

Ṭālī‘imden içmedim ‘indimde ancak adı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 13). [āb-ı hayāt,]

Herkese va‘d-i lebiñ bî-şühedir **āb-ı hayāt**

Ṭālī‘imden içmedim ‘indimde ancak adı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 11). [āb-ı hayāt,]

Herkese va‘d-i lebiñ bî-şühedir **āb-ı hayāt**

Ṭālī‘imden içmedim ‘indimde ancak adı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 11). [āb-ı hayāt,]

Egerçi çeşme-i la‘l-i tu dāred **āb-ı hayāt**

Delīl-i mā ḥaṭ-ı sebz-i tu est der-zulemāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 1). [āb-ı hayāt,]

āb-ı hayātı: Ölümsüzlük verdiği inanan efsanevî kutsal su.

Āb-ı hayātı bulur zulmet-i zülfünde dil

Hıżr-ı ḥaṭıñ çün seniñ rāh-nümādır bize (Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 7). [āb-ı hayātı, -ı]

āb-ı havvānı müfesserdır: Hayat suyunu açıklamıştır.

Biri zulmet dīgeri nūrdur deyü yazdı selef

Āb-ı hayvānı müfesserdır efendim zülf ü ruḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 8). [āb-ı hayvānı müfesserdır, --dır-ı]

āb-ı kerem: Lütuf suyu, cömertlik suyu.

Zi-āteş-i ruḥ-ı hūbet şehā bi-sūḥte ten

Kücā şod **āb-ı kerem** āḥir ın Gulāmī gulām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 24). [āb-ı kerem,]

āb-ı kerem ü merḥametiñle: Merhamet ve kereminin suyu ile.

Sü‘-i ‘amelim defteri dünyālara şıgmaz

Āb-ı kerem ü merḥametiñle anı yıka (Gulāmī Divanı , Müfret 36, Mısra 2). [āb-ı kerem ü merḥametiñle, -iñ, -le]

āb-ı kevser: Kevser suyu.

Neyleyim sīmīn-beden ben sākīsiz mey-ḥāneyi

Āb-ı kevşer olsa nūş itmey tolu peymāneyi (Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 2). [āb-ı kevşer,]

āb-ı lutfuñdan: İyilik suyundan.

Cūy-ı iḥsānıñ kenārında tūrurdi teşneler

Āb-ı lutfuñdan kamu olmuşdı reyān yā Ḥalīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 32). [āb-ı lutfuñdan, -uñ, -dan]

āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān: Güzellerin hayat suyunun güneşi.

Tā ezel ḥāk-i vücūdum şanemā bil taḳdīr

Āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān ile kılmış taḥmīr (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 12). [āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān,]

āb-ı rûlar dökerek bāb-ı kerīmāneñe geldim: Yüzüme gözyaşları dökerek soylu kapına geldim.

Āb-ı rûlar dökerek bāb-ı kerīmāneñe geldim

Himmetiñ kesme meded kıl dil-i vīrānıma yā ḡavş (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 3). [āb-ı rûlar dökerek bāb-ı kerīmāneñe geldim, --erek--ı-a, -ne, -ne-di, -m]

āb-ı rûy-ı vâliyân-ı zî-kerem şâhib-ḥaşem: Mülkiyet ve kerem sahibi valilerin güzel yüzünün suyu.

Āb-ı rûy-ı vâliyân-ı zî-kerem şâhib-ḥaşem

Muḥsin-i ehl-i recā manzûr-ı luṭf-ı dāverî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 53). [āb-ı rûy-ı vâliyân-ı zî-kerem şâhib-ḥaşem,]

āb-ı şāfa: Sefa suyu.

Cemāl-i pâkiñi dîdāra olmuşum müştāk

Miṣāl-i teşne-lebān āb-ı şāfa fî 'l-felevât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 28). [āb-ı şāfa,]

āb-ı tîḡiñ: Kılıcının suyu.

Ey ümîd-i vuşlatıñla telhî-i hicrân lezîz

Āb-ı tîḡiñ ḥalkāda çün kaçtre-i ḥayvân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 2). [āb-ı tîḡiñ,]

āb-ı vaşlîñ: Kavuşma suyu.

Āb-ı vaşlîñ nûş ider bîḡāneler aḡyârlar

İftirākîñ âteşîyle āḥ yandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 3). [āb-ı vaşlîñ, -(ı)n]

āb-ı vuslat şacdı: Kavuşma suyunu saçtı.

Āteş-i hicrânı kâr itmişdi cānā cānıma

Āb-ı vuslat şacdı cānānım dil-i sūzānıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 2). [āb-ı vuslat şacdı, -dı]

'abîdâ: Abidler, ibadet edenler.

Hemân dünyāda cevır ile cefāya ben miyim lâyıḳ

Niçe müznib 'abîdānıñ içinde ben miyim fâsıḳ (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 2). ['abîdānıñ, -nın]

ābık: Sebepsiz olarak efendisinin yanından kaçan köle.

Der-süy-ı Hudā behr-i şikāyet şode ābık

Pür-nûr Gulâmî şoden-i dîde-i şādık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 27). [ābık,]

aç-ı: Açmak, göstermek.

Ey Gulâmî revzen-i zâr u niyâzı rûz u şeb

Sîneden aç bildirir derd-i derüñüñ Ḥaḳ aña (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 18). [aç,]

Semâdan mâh-ı nev keşkül-i ümmîdin dırâz itmiş

Nevâl-i ni'met-i 'adliñ ider ḥāhiş açup āya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50). [açup, -up]

Kaşr-ı dil dervāzesin şevḳ ile aç

Ur Gulâmî başına vaşlîñla tâc (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 23). [aç,]

Dâ'imâ ḥāl-i müzeyyenden perî-veşler bizi

Bir gün olur açılır bâb-ı recā Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 30). [açılır, -ıl, -ur]

aç-ı: (Ağzı) Açmak.

Maḳdemin koysun deyü ferş oldu arza serviler

Ṭütiyân açmış dehānın zevḳ ile dir merḥabā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 4). [açmış, -mış]

ac: Açmak, göstermek.

Nâvek-i gamzeyle **açdı** sîneme şad-yâreler
Gerçi ümmîd-i devâ itsem ider cevri ü 'itâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 5*). [*açdı, -dı*]
Açdı çün bād-ı nesîm şeb-reng-i zülfûñ bendini
Kim mu'atâr kıldı rûhı bûy-ı 'anberden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 5*). [*açdı, -dı*]
Dâm kurmuş zülfî saçmış dâne-i hâli ruha
Bend için pây-ı dil-i bî-çâreyi çeşmin **açar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 4*). [*açar, -ar*]
Perde-i zülfûñ şakın **açma** cemâliñden amân
Kim bırakmasun kazâyâ şâhımı bir kem nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 3*). [*açma, -ma*]
Aradım gülşen-i hûbân-ı cihânı cümle
Tâ ezel **açmamış** açmaz meded ezhâr-ı hülûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 6*). [*açmamış, -ma, -mış*]
Aradım gülşen-i hûbân-ı cihânı cümle
Tâ ezel açmamış **açmaz** meded ezhâr-ı hülûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 6*). [*açmaz, -maz*]
Açup şitâb ile mührin nazar-figen olarak
Kırâ'at eyledigim ân bilindi cümle me'al (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 3*). [*açup, -up*]
Açıldı çünki süy-ı gülsitân-ı ma'nîden
Dehân-ı gonca-i dildâr u rûy-ı âl-i nigâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 21*). [*açıldı, -ıl, -dı*]
Îlâhî rahmetiñ bārânını saç
Göñül bağında ümmîdim gülin **aç** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 2*). [*aç,]*
Bu kederle nüh semâya irdi âh u zârlar
Tâze tâze tîğ-i hasret **açdı** tenden yâreler (*Gulâmî Divanı , Muâşşer 1, Mısra 36*). [*açdı, -dı*]
Fırâk-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyâ **açdım**
Hayâtımdan ümîdi kaţ' idüp ol dem kefen biçdim (*Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 1*). [*açdım, -dım*]
Sîm ü zer kâlin **açarsın** bende-i kemterde çok
Büse-i ruhsârıma kaţ'-ı icâzet viremem (*Gulâmî Divanı , Müfret 54, Mısra 1*). [*açarsın, -arsın*]

açarsa: *Açmak II açar ise.*

Açarsa tûrra-i zülfin eger bād-ı şabâ nâ-gâh
Ki gîsûya seni bend itmesün hâk ile yeksân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 5*). [*açarsa,]*

'acâyib: *İlginç, şaşırtıcı.*

Nihâl-i gülşen-i 'aşkında nağmât-ı '**acâyible**
Fîğân itmiş hezâr-ı dil şu deñli zârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 13*). [*'acâyible, -le*]
Zâhirleri envâ'-ı '**acâyible** müzeyyen
Bâtinları çün mâr tolu zehr-i cefâdır (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 8, Mısra 3*). [*'acâyible, -le*]

'aceb: *"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.*

Çeker kenâra şeh-i şerm-dâr-ı nâzı '**aceb**
Revâ degil diyene 'arz ider hezâr kitâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 3*). [*'aceb,]*
Ne dem görürse nigârım ider hicâb '**aceb**
Kebâb olursa bu âteşle cân u dil ne '**aceb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 1*). [*'aceb,]*
Ne dem görürse nigârım ider hicâb '**aceb**
Kebâb olursa bu âteşle cân u dil ne '**aceb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2*). [*'aceb,]*
Çeşm-i hûn-rîz ile hûnâbe-i hasret ne '**aceb**
Dökülür sâha-i ruhsârıña bu kâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 9*). [*'aceb,]*

‘Aceb bir şūḥa dūḫār olmuşum ḳaddi ḳıyāmetdir
Dilā hem ḫāh-ı Bābil ḡamzesinden bir ‘alāmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 1). [‘aceb,]
Ol nergis-i bīmār ‘**aceb** hūş-rübādır
Ol zālīm-i mazlūm-nūmā tūrfā belādır (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 1). [‘aceb,]
Ser-be-ser tahrīk iden evrāk-ı ezhārı ‘**aceb**
Ehl-i ‘aşḳıñ āhı sūz-ı bülbul-i şeydā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 13). [‘aceb,]
Ḳanad açup uçar iken tıyūrı görse eger
Olur mı şayd ‘**aceb** ol ṭab-ı bāzdan fāriḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 6). [‘aceb,]
Ġulāmī ṭāḳ-ı nūh-eflāke irdi nāleleriñ
İderse Zühre ‘**aceb** mi ki sāzdan fāriḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 10). [‘aceb,]
Neş‘e-baḫşız cāzib-i cānız Ġulāmī ‘āşḳız
Bu ‘**aceb** mi olsa ber-ter şān-ı ‘Abdü‘l-Ḳādir‘iñ (Gulāmī Divanı , Gazel 108, Mısra 10). [‘aceb,]
Ney nevā eyler perīşān ḫālīmı görmüş ‘**aceb**
Sen de zālīm bilmezem ḫandān mısıñ nālān mısıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 9). [‘aceb,]
Sed-i İskender olsa yıkılır seyl-āb-ı eşkimle
‘Aceb muḫkem yıkılmaz ḳal‘a-i derd ü belā her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 10). [‘aceb,]
Demī ne-pursī be-raḫmī-i ḫod ki müştākem
‘Aceb ḫi-güne resānende-est şubḫ be-şām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 6). [‘aceb,]
Perverdesin ‘**aceb** niçün ol pāy-māl idüp
Şahrā-yı ḡamda ḳor nice cevır ü cefā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 5). [‘aceb,]
Şafḫa-i rüyında erḳām u rüsüm-ı ḫaṭ ‘**aceb**
Bilmezem müsvedde-i baḫtım mı yā zülfi siyāḫ (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 9). [‘aceb,]
Āteş-i ḫasretde yana yana ten olmuş kebāb
Şu‘le-i āḫım ‘**aceb** yakmaz mı sultānım seni (Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 8). [‘aceb,]
Şevket ü şānı bülend olsa ‘**aceb** mi Sidre‘den
Ḳāmeti naḫl-i ma‘ārif-iḫtivā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 15). [‘aceb,]
‘Aceb nūr-ı mücessem āfītāb-ı ‘ilm ü ḫikmetdir
Ki mihri pertevidir nūr-ı pīşān-ı meh-i ḡarrā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 5). [‘aceb,]
‘Aceb mi rüy-ı arza sāye-efgen olmasa ey dil
Cihānda ser-be-ser zıll-i İlāhī nūrdır zīrā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 11). [‘aceb,]
Kitāb-ı Mantıḳ‘ı ezber idüp nihāyete dek
‘Aceb mi bed‘i Gülistān iderse şimdi hezār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 26). [‘aceb,]
Mükaḫḫal cümle çeşmān-ı hüner-sencān-ı ehl-i dil
‘Aceb kuḫl-i kerem efşān idüp Ḥaḳ deşt ü ḡabrāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 8). [‘aceb,]
‘Aceb mi reşk iderse bendeye ehl-i sūḫan zīrā
Ki dizdim dürr-i vaşfiñ rişte-i eş‘ār u imlāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 57). [‘aceb,]
Fersüde niçün olmaz ‘**aceb** kāḡıd-ı maḫbūb
Seylāb-ı sirişkin akıdır dīde-i mecżūb (Gulāmī Divanı , Müfret 2, Mısra 1). [‘aceb,]
Hüsnuñe üftādesiñ sen de ‘**aceb**
Gülşen-i behcetde eylerseñ tarab (Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 7). [‘aceb,]
Dār-ı ṭāḫūn-ı cefā tā ḫaşre dek ḳalmaz bize
Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir ‘**aceb** gelmez bize (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 14). [‘aceb,]

‘acebā: 1. Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep. 2. Şüphe, kuşku.

Ḳafes-i mülket-i hicrānda esīr olmuşdur

Ḳande görsem ‘**acebā** tūtī-i şekker-şikenī (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 6). [‘acebā,]

‘acem: *Acem, İranlı.*

Yād kılsun lutfını tā haşre dek ḥalk-ı cihān

Türk ü Hind ü Rüm u A‘rāb u ‘**Acem** ser-tā-be-pā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 12). [‘acem,]

acıl: *Açmak fiilinin olumsuz hali.*

Āvān-ı bahār irmeden evvel gül-i ümmīd

Açıldığı hem himmet-i vālā-yı ‘Alīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 14). [açıldığı, --dık, --ı]

Nedir bu cünbiş-i bī-cā ḡazablar çin-i cebheñde

Nedir ḥikmet **açılmaz** gonca-i la‘lī ki teng olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 4). [açılmaz, -maz]

Ġulāmī dil-güşā bağ-ı şafāda tıtdı dil mesken

Açıldı gonca-i āmāl bülbül iftiḥār itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 14). [açıldı, -dı]

Ṭarāvet-yāb olup ṭab‘-ı cihān gül-veş **açılmaz** mı

Ki bārān-ı lūṭuf zīnet virür bağ-ı temennāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 17). [açılmaz, -maz]

acıl ey gonca-fem bülbül: *Ey gonca ağızlı bülbül açıl.*

Cihān-efrüz-ı cān-süz-ı cemālī şu‘le-dār oldu

Açıl ey gonca-fem bülbül şadā kıl nev-bahār oldu (Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 10). [açıl ey gonca-fem bülbül,]

acılur: *Açık hale gelmek, çiçeklenmek II Huzura, meydana çıkmak.*

Açılur ol gonca-leb ey ‘andelīb-i pür-ḥarac

Pişeyi şabr it ki oldur fātīḥ-i genc-i ferec (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 1). [açılur,]

‘aciz: *Güçsüz, zayıf, beceriksiz.*

Ḥasretiñ derdini çok çekdi Ġulāmī ‘**aciz**

Maraż-ı fūrḳate it dārū-yı dīdār ḥabīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 13). [‘aciz,]

Ḳıl şefā‘at bu Ġulāmī ‘**acize** rüz-ı cezā

Menba‘-ı kān-ı kerem şāḥib-ḳırāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 13). [‘acize, -e]

Derūnum derdini dildāra yazmaḳdan ḳalem ‘**aciz**

Beyānından hezārān olsa tār-ı zīr ü bem ‘**aciz** (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 1). [‘aciz,]

Derūnum derdini dildāra yazmaḳdan ḳalem ‘**aciz**

Beyānından hezārān olsa tār-ı zīr ü bem ‘**aciz** (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 2). [‘aciz,]

Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez

Gözüm yaşındın olmuş telḥ u şüre baḥr u yem ‘**aciz** (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 4). [‘aciz,]

O şūḥ-ı bī-vefā aḡyāra bir izḥār-ı ‘aciz itmez

Velī üftāde-i efgendesinden dem-be-dem ‘**aciz** (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 6). [‘aciz,]

Ayak baş gel serim kes bāba aş görsün cihān ehli

Disünler ‘aşıḳından gör ki olmuş gonca-fem ‘**aciz** (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 8). [‘aciz,]

Ġulāmī’niñ derūnıñ ḥālini bildürmeden yāre

Zebān ‘**aciz** devāt ‘**aciz** mürekkeble ḳalem ‘**aciz** (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 10). [‘aciz,]

Gel kerem kıl zātıñı bildir Ġulāmī ‘**acize**

Cin misiñ insān mısıñ yā cān mısıñ cānān mısıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 13). [‘acize, -e]

Figānem ez-felek be'gzeşt zi-āhem şod melek **'āciz**
Zi-feryādem beşer bī-tāb ki men meftūn-ı dīdārem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 9*). [**'āciz**,]
Ey Gulāmī çek eliñ vaşfinda takşır eylediñ
Şā'irān medhinde **'āciz** sen naşıl dīvānesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 10*). [**'āciz**,]
Çün cihānda mādih-i şāh-ı cihān itdi şükür
Luţf-ı Hāk sen gibi bir **'āciz** Gulāmī kemteri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 62*). [**'āciz**,]
Hudā nālemden **'āciz** ola neyler
Baña hayretle neyler diye neyler (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 99*). [**'āciz**,]
Mūr iken **'āciz** idüp fili ider maḥv-ı fenā
İrer elbette nişāna atılan tūr-i du'ā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 7*). [**'āciz**,]

'āciz olur kerrūbiyān: Melekler aciz olur.

Āteş-i hicrān 'alev eflāke ser çekmiş gider
'Arş ile ferşi geçüp **'āciz olur kerrūbiyān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 14*). [**'āciz olur kerrūbiyān**, -ur]

'āciz-bendegāne: Zayıf güçsüz kullar, köleler.

Zihī bāl-i hümā-yı rahmet-i Hāk şaldı bir sāye
Ser-i 'āşī vū **'āciz-bendegāne** buldılar pāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 2*). [**'āciz-bendegāne**,]

'āciz-bevān: Söylemekten açıklamaktan aciz.

Hāme-i **'āciz-bevānım** dürr-i vaşfiñ nazm idüp
Şefkat ile bakmayup hem itmedin işgā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 3*). [**'āciz-bevānım**, -ım]
Nüh-felek arzlar varak eşcār kilik mālār midād
Kātib olsa zī-revān **'āciz-bevāndır** nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 18*). [**'āciz-bevāndır**,]

açma: Açmak fiilinin olumsuz hali.

Āh itmeye şekvāya dehān **açmaya** bir dem
Bārān-ı belā seng-i sitem yağsa semādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 11*). [**açmaya**, -ya]

açma lisān: Konuşma, anlatma.

Nāmını a' dālarıñ dilde nedir tutma gel
Ben gibi ey kaddi serv herkese **açma lisān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 24*). [**açma lisān**,]

açmadın: Açmak fiilinin olumsuz hali.

Açmadın ezhār-ı dīdārı bahār elden gider
Āḫiri nādim olur lākin hezār elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 1*). [**açmadın**,]

açmak: (Ağzı) Açmak.

Nāvek-i gamzeñ **açup** biñ sīnede revzenleri
Merhem ister kim devā-yı lebleriñden 'āşıkān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 7*). [**açup**, --up]

açup dest ü seri: El ve baş açıp.

İstecib yā ze'l-'atāi ve'l-gīnā hāze'd-du'ā
Çağırşur a'lā vū ednālār **açup dest ü seri** (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 74*). [**açup dest ü seri**, -i]

ad: Ad, isim, san.

Adına lâayık olan şādika cevri itmeyüp

Haſte-dil-i ‘aſıka eyle lebiñle devā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 7). [adına, -ı, -n, -a]

Gulāmī gerçi kūy-ı yārdan ſimdi ba‘īd oldum

Hayāl **adlu** gōñül ſehrinde ſāh-ı a‘zamım vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 10). [adlu, -lu]

O bezm-i gülſen-i hum-ḥāne-i ūlfetde mest olmuſ

Mey-aſām telḥ-kām dil **adlu** bülbülde ḥarāret var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 16). [adlu, -lu]

ſanma sen-veſ bağ-ı dünyānıñ kad-i ſimſādı var

Naḥl-i nāzı ḥuſkı var ammā anıñ da **adı** var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 2). [adı, -ı]

Herkese va‘d-i lebiñ bī-ſübhedir āb-ı hayāt

Ṭālī‘imden içmedim ‘indimde ancak **adı** var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 14). [adı, -ı]

Bāğ-ı cüduñ ſanma yārim sen gibi ſimſādı var

Serv-i nāzı var ise ammā anıñ da **adı** var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 2). [adı, -ı]

Herkese va‘d-i lebiñ bī-ſübhedir āb-ı hayāt

Ṭālī‘imden içmedim ‘indimde ancak **adı** var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 12). [adı, -ı]

Amān yā Muſtafa gönder reh-i ‘aſk içre üſtādim

gulāmıñdır deyü ſāhā cihānda ſöylenür **adım** (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 28). [adım, -ı, -m]

a‘dā: Düşmanlar l rakipler.

Kaydı çıksun der-kenār olsun gürūh-ı ‘aſıkān

İtmesün **a‘dāları** ol dāḥil-i defter gālaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 6). [a‘dāları, -lar, -ı]

Nāmını **a‘dālarıñ** dilde nedir tutma gel

Ben gibi ey kaddi serv herkese açma lisān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 23). [a‘dālarıñ, -lar, -ın]

Ḥasūd u müfteriyān u rakīb ü **a‘dādan**

Hümūm-ı zulmi görüp cümle oldu efsāne (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 5). [a‘dādan, -dan]

Öyle tīz ü tünddür pāy-ı sipāhī bādı kim

Olsa **a‘dā** rīg-i deſt-āsā ſavurur ſarſarı (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 32). [a‘dā,]

Leſker-i ſāhānesin ta‘līm-i fenn-i ḥarbe hep

Emr kılmıſ kim suhūletle kese **a‘dāları** (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 26). [a‘dāları, -lar, -ı]

Bırakmam dāmeniñden destimi ey dil-sitānım gel

Eger kesse elim **a‘dā** (Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 16). [a‘dā,]

Söyler **a‘dā** mülk-i ḡam içre iḳāmet terkin it

Sā‘il-āsā bāb-ı cānānda fezāḥat terkin it (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 21). [a‘dā,]

‘adālet: Adalet, adil davranıſ.

Mey-i ḥıſm-ı nigeḥi zehr ile āmīḥte idüp

Dest-i mazlūma virür ſān-ı **‘adālet** bu mı yā (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 6). [‘adālet,]

‘Adālet zümre-i ſāhān kārından bulunmuſdur

Meded aḥvālime raḥm it ki ey mevlā-yı ‘ālemyān (Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 5). [‘adālet,]

‘adālet ebriniñ ‘ālemde bārānı ‘ömer fārūk: Adalet bulutunun dünyada yağmuru Hz. Ömer.

Cihān ehli cemī‘an ṭābī‘ oldu emrine ḥaḳḳā

‘Adālet ebriniñ ‘ālemde bārānı ‘Ömer Fārūk (Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 8). [‘adālet ebriniñ ‘ālemde bārānı ‘ömer fārūk, -de-ı-nin]

‘adâlet kişveriniñ şâh u sultânı ‘ömer fârûk: Adalet ülkesinin şahı sultanı Hz. Ömer.

Şecâ‘at menba‘ı lutf u kerem kânı ‘Ömer Fârûk

‘Adâlet kişveriniñ şâh u sultânı ‘Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 2). [‘adâlet kişveriniñ şâh u sultânı ‘ömer fârûk, -ı]

‘adâlet-güster: Adâlet yayan, dağıtan.

Reh-neverd-i menzil-i dâd u himem-mu‘tâd hem

Zıb-bağış-ı gülşen-i cüd u ‘adâlet-güsteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 56). [‘adâlet-güsteri, -i]

a‘dâ-yı ‘alîdir: Yücedir düşmanları.

Maḥmûr-ı şarâbız velî aşḥâb-ı şavâbız

Ṭa‘n eylese her kim bizi a‘dâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 6). [a‘dâ-yı ‘alîdir, -dir]

‘add: Isim, şan, şöhet, nam.

İlâhî zenb ü ‘işyânım tecâvüz eyledi ḥadden

Günâhım ‘add olunmaz zenbime olmaz nihâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 6). [‘add,]

O vakit çâk-i girîbân-ı ḥayâ eyleyelim

Mâ-cerâmız idelim ağlayarak ‘add ü şumâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 12). [‘add,]

‘add: Sayma II sıralama; dile getirme, ifade etme.

Virürse lutf ile bir iki bûse ‘âşıkına

Ne çok deyü ider ol dem şumâr u ‘add u ḥisâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14). [‘add,]

‘aded: Sayı, hesap; ebced hesabı.

Ḥadden efzûn u ‘adedden ḥâric-i bîrûn ola

Çün rimâl-i rûd her dem nuşret ile leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 69). [‘adedden, -den]

‘adem: 1. insan 2. kişi || adam 3. insan || Hz. Âdem 4. yaşam, insan ömrü.

Ân zemân der-şahn-ı hesfî nîst bûd in kâ‘inât

Der-beyâbân-ı ‘adem hem-çün tu ḥûbânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 10). [‘adem,]

‘Adem iḳlîmine tarḥ-ı temel atsun sipâh-ı ğam

Varup tâ nefḥa-i şûra deġin anda qarâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 5). [‘adem,]

âdem: 1- Hz. Âdem. 2- Adam, insan, kişi.

Ṭab‘-ı dūna hiç mü‘essir eylemez şad-terbiye

Cevherî aşlında lâzım âdeme ‘izz ü şeref (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 8). [âdeme, -e]

Ki oldur bâdî-i icâd-ı ‘âlem

Anıñla ḥalk olundu daḥi Âdem (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 10). [âdem,]

Bezm-i bîġâne de düşmez ki kıla ‘işret-i nûş

Ne revâ âdeme şeytân ile göñli ola ḥoş (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 12). [âdeme, -e]

‘adem-i mihr-i dilârâya: Gönülleri süsleyen sevgilinin toprağının parlaklığı.

‘Adem-i mihr-i dilârâya ‘alâmetdir bu

Yaklaşan âteşe itmez mi anıñ sūzı eġer (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 3). [‘adem-i mihr-i dilârâya, -y, -a]

‘adet: *Adet etmek. Alışılmış bir davranış haline getirmek. Huy, tabiat.*

Tā ezel zümre-i hūbānda ‘**adet** bu mı yā

‘Aşıka cevri ü cefā gayriye rağbet bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 1*). [‘**adet**,]

Ṭa‘n eyleme ol bî-ḥaber-i ‘aşkı Ğulāmī

‘Ādetdir olur zümre-i hūbān cefā-kār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 22*). [‘**adetdir**, -dir]

‘adet-i hūbān: *Güzellerin adeti.*

Nerde gördüñ bî-vefāhık resmine dā‘ir ‘amel

Böyle serkeşlik idersin ‘**adet-i hūbān** bu mı (*Gulāmî Divanı , Müfret 49, Mısra 2*). [‘**adet-i hūbān**,]

‘adet-i meşhûre-i dîrîne-i hūbānevi: *Eski adetlerin meşhur güzelleri.*

‘Ādet-i meşhûre-i dîrîne-i hūbāneyi

Terk idüp şor ‘aşkın ḥālîn kerîmā gel iriş (*Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 5*). [‘**adet-i meşhûre-i dîrîne-i hūbāneyi**, -i-yi]

‘adl: *Adalet, doğruluk, hakkaniyet.*

Semādan māh-ı nev keşkül-i ümmîdin dırāz itmiş

Nevāl-i ni‘met-i ‘**adliñ** ider ḥāhiş açup āya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50*). [‘**adliñ**, -i, -n]

‘adl ü dād: *Doğruluk ve adalet.*

Oldı Ṭaşābād‘a nice māhlar kâ‘im-makām

‘Adl ü dād ile hükümet itdi anda bir zamān (*Gulāmî Divanı , Tarih 7, Mısra 6*). [‘**adl ü dād**,]

‘adli: *Adalet, doğruluk ve hakkaniyet.*

Kenār-ı dār-ı cūduñda olup mecmū‘ sā‘iller

Güşād it kîse-i ‘**adli** gedālar üzre dürler saç (*Gulāmî Divanı , Gazel 28, Mısra 4*). [‘**adli**,]

‘adliniñ hayrânı olmuş: *Adaletinin hayranı olmuş.*

‘Adliniñ hayrânı olmuş cümle şāhān-ı zamān

Ḥazret-i ‘Abdül-‘Azîz Ḥān iftiḥār itse sezā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 19*). [‘**adliniñ hayrânı olmuş**, -muş]

‘adū: *Düşman II Rakip.*

Dāstān olduk lisān-ı nāsa maḥbûb-dost deyü

Ẓann ider maḥbûb ise gör kendine bizi ‘**adū** (*Gulāmî Divanı , Müfret 31, Mısra 2*). [‘**adū**,]

‘adū-yı münkirānla: *Inkar eden rakiplerle.*

‘Adū-yı münkirānla hem-nişin olmuş sarāyında

Müsāvī tutmuş ol bîgānegānı āşinālardan (*Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 11*). [‘**adū-yı münkirānla**, -la]

āferîd-est: *Yaratılmıştır.*

Āferîd-est me-rā şānî‘-i in kevn ü mekân

Ki keşem cevri ü cefā bār-ı sitem rûz ü şebān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 1*). [āferîd-est,]

āferîn: (Ar.) (Āşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

‘Ālemin teshîrine efsûn okur zâtın seniñ
Āferin ol vech-i pâkin böyle bir üstâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 4). [āferin,]
Ehl-i derdi vādî-i ‘aşk içre bir kez görseler
Bî-amân urmak dilerler bî-tevaḳḳuf **āferin** (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 10). [āferin,]
Dir bu nazma **āferin** ehl-i hüner ehl-i beyân
Şā‘irân ger nâzırân ehl-i beyân şî‘rim benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 19). [āferin,]

āferin-bād: Aferin, takdir ve övgü sözü.

Āferin-bād ey Ğulāmî dir bu nazma şā‘irân
Ey Ğulāmî şāhib-insāf olsalar ger nâzırân (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 17). [āferin-bād,]

āfitāb: Güneş.

Be-her taraf ki nazar mîkonem nemî bînem
Cüz **āfitāb-ı** ruḥet der-cihāt u ḡayr-i cihāt (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 18). [āfitāb-ı, --ı]

āfitāb: Allah.

Böyle yazdı vaşfın zerrin kalemle **āfitāb**
Şafḡa-i kırtās-ı dehre ey mehābet aḡteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 15). [āfitāb,]

āfitāb-ı ‘ālem-ārā-veş: Cihani süsleyen güneş gibi.

Āfitāb-ı ‘ālem-ārā-veş şerāfet-baḡş ile
Kıldı seyrân u sefer müddetle çend-māh ḡabbezā (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 23). [āfitāb-ı ‘ālem-ārā-veş,]

āfitāb-ı ‘ālem-ārā-yı semā-yı enbiyā: Gökyüzünü ve dünyayı süsleyen peygamberlerin güneşi.

Āfitāb-ı ‘ālem-ārā-yı semā-yı enbiyā
Revnaḡ-efzā-yı cemāl-i pür-zīyā-yı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 1). [āfitāb-ı ‘ālem-ārā-yı semā-yı enbiyā, -yı]

āfitāb-ı ‘ilm ü hikmetdir: İlim ve hikmetinin güneşidir.

‘Aceb nūr-ı mücessem **āfitāb-ı ‘ilm ü hikmetdir**
Ki mihri pertevidir nūr-ı pîşân-ı meh-i ḡarrā (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 5). [āfitāb-ı ‘ilm ü hikmetdir,]

āfitāb-ı ma‘nevîdir şübhesiz ruḡsār-ı şeyh: Güneş gibi parlak yüze sahiptir Şeyh.

Ḳalbimi bir demde pür-nūr eyledi envār-ı şeyḡ
Āfitāb-ı ma‘nevîdir şübhesiz ruḡsār-ı şeyḡ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 2). [āfitāb-ı ma‘nevîdir şübhesiz ruḡsār-ı şeyḡ, -dir--ı]

‘afv: (Af kelimesinin asıl şekli) Affetme, suçunu bağışlama.

İlāhî ben ḡarîḡ-i lücce-i deryā-yı taḡşîrim
Ḥalāş it sāḡil-i ‘afva ulaşdır eyle rahmethā (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 10). [‘afva, -a]
Bahır-i fışka düşüben ‘āleme efsāne olup
‘Afv ile nîm-niḡeh it süy-ı faḡîrânıma yā ḡavṡ (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 6). [‘afv,]
Ey şeh-i ‘ālî-kerem bilmem ki taḡşîrim nedir
‘Afva nā-şāyeste cānā sū‘-i tedbîrim nedir (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 32). [‘afva, -a]

‘afv it: Affetmek.

Amān ‘**afv it** yaķar nār-ı firākıñ tende cānım gel

‘İnāyet eyle bī-pervā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 19*). [*‘afv it,]*

‘afv itdim: Suçunu bağıslamak, affetmek || günahlarını bağıslamak.

‘Arz idüp pāyına sürsem bir kere esved yüzi

Kaşr-ı luţfından şadā ger irse ‘**afv itdim** sizi (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 28*). [*‘afv itdim, -di, -m]*

‘afv kıl: Affetmek.

‘Afv kıl kemter Ğulāmī ‘aybını ey pūr-kerem

Bizde ancak bulunan taķşır ile çok ğalaţāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 15*). [*‘afv kıl,]*

‘afvıñ olur: Bağıslamak, af etmek.

Çün mis-i bī-kıymet-i eş‘arım üzre luţf ile

Düşse iksır-i nazār ‘**afvıñ olur** bir kīmyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 36*). [*‘afvıñ olur,]*

ağ: Ak, beyaz.

İndi çeşme intizār ile kara şu oldu **ağ**

Sākıyā şun mey ki gitsün sīneden endüh u ğam (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 7*). [*ağ,]*

ağ oldu: Ak oldu.

Sevād-ı dīde-i şabr-ı Ğulāmī şimdi **ağ oldu**

Taħammül hırmeni buldı nihāyet nā-şekībīm gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 9*). [*ağ oldu, --dı]*

āğāh: Bilgili, haberli, uyanık.

İtmeden hālīme **āğāh** eşer-i āh seni

Şaldı ğurbetlere bu çarh-ı sitem-kār beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 1*). [*āğāh,]*

Ser-geşte-i şahrā-yı firāk oldıgımı āh

Dildārımı ey bād-ı şabā eyle gel **āğāh** (*Gulāmī Divanı , Kit’a 2, Mısra 2*). [*āğāh,]*

Esır-i dām-ı ‘aşkıñ hālīme ancak Hudā **āğāh**

Ne bilsün düşgünün aḫvālını dünyāda şāhib-cāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 3*). [*āğāh,]*

Hāk ide derd-i dilimden meger **āğāh** seni

Ser-be-ser kışla-ı ‘aşkı aradı ser-‘asker (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 5*). [*āğāh,]*

Çün zaḥm-ı tu cüz ber-dil-i **āğāh** ne-yāmed

Der-gülşen-i ĩn-dehr zi-efġān ne-güzeşteñ (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 15*). [*āğāh,]*

āğāz eylemekde: Anlatmak, seslendirmek.

Fiġān u zāra **āğāz eylemekde** ‘andelīb-i dil

Nihāl-i bāġ-ı efkār üzre eyler nālehā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 5*). [*āğāz eylemekde, --de]*

āğāz eyler: Başlamak.

Ni‘am-ı devlet-i dīdārını pek az eyler

Rüz u şeb ğayriler ile söze **āğāz eyler** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 22*). [*āğāz eyler, -r]*

āğāz-ı nāz itdiñ: Sözüñü naz ettin.

Rumūzen keşf-i rāz itdim lebiñ būsın niyāz itdim

Hemān **āğāz-ı nāz itdiñ** şeker-hārım vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 12*). [*āğāz-ı nāz itdiñ, -di, -n*]

āğāz-ı nevā: Nağme başlaması.

Hezār-ı nağme-perdāz itse **āğāz-ı nevā** enseb

Ki bñy-ı ğonca-i teşrifi irdi çarh-ı mīnāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 19*). [*āğāz-ı nevā,]*

ağla-: Acı, keder, pişmanlık ve bazen da sevinçten göz yaşı dökmek II üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ağla ey dīdelerim seyl gibi çağla hemān

Çan akıt yaş yerine zār ile her leyl ü nehār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 3*). [*ağla,]*

O vakit çāk-i girībān-ı hayā eyleyelim

Mā-cerāmız idelim **ağlayarak** 'add ü şumār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 12*). [*ağlayarak, -y, -arak]*

ağla: Acı, keder, pişmanlık ve bazen da sevinçten göz yaşı dökmek II üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Levh-i gönlüm töludur nokta-i hicrān ile āh

Her gören **ağlar** okunmaz ki ne tedbīr ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 6*). [*ağlar, -r]*

Ağlamakdan gicelerde gözlerim oldı za'if

Luṭf ü ihsānı çok olan şāh-vārım kandesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 5*). [*ağlamakdan, -mak, -dan]*

Şeş-cihetden tīg-i ḥasret tıtdı cellād-ı kazā

Cinn ü ins **ağlar** Ğulāmī' niñ bu hāy u hüyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 14*). [*ağlar, -r]*

İftirāk-ı yār ile gördükde eşk-i dīdemi

Ağlar idi hep der ü dīvārlar efgānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 8*). [*ağlar, -r]*

Tıfl-ı bī-vāye-i dil mehd-i meveddet içre

Ağlayup ister amān şīr-i turunc-pistānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 8*). [*ağlayup, -y, -up]*

Külhan oldı iftirāk-ı yār ile gül-zārlar

Zār u efgānım görüp **ağlar** der ü dīvārlar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 38*). [*ağlar, -r]*

Çıra devrānıñı ey çarh Cenāb-ı Kahhār

Ağlayup söyle Ğulāmī bunı her leyl ü nehār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 28*). [*ağlayup, -y, -up]*

Leyl ü nehār yār diyerek **ağlarız**

Seyl gibi ḥasretler ile çağlarız (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 21*). [*ağlarız, -r, -ız]*

Bende-i 'aşkım ezelden elde yokdur ihtiyār

ğayri tırmar bu Ğulāmī inler **ağlar** zār zār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 38*). [*ağlar, -r]*

ağlaş: Acı, keder, pişmanlık ve bazen da sevinçten göz yaşı dökmek II üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Bir devāsız derde uğratmış beni zālim felek

Āh u zārımdan semāda **ağlaşurlar** her melek (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 22*). [*ağlaşurlar, -ur, -lar]*

agnivālardan: Zenginler.

Dilā döndür 'inān-ı ülfeti gel dil-rübālardan

Tınāb-ı arzūyı kes cihānda **agnivālardan** (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 2*). [*agnivālardan,]*

āğūs: Kucak // gönül; ruh.

Ğulāmī lezzet-i zevk-i cihān **āğūs-ı** dilberdir

Dimiş üstādımız ammā ki sende ol liyākat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 17*). [*āğūs-ı, -ı]*

agvār-: (Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Güş idince hâlimi **agvârlar** perler açup

Zahmım üzre urdılar minkâr-ı cevri çün kelâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 5). [agvârlar, -lar]

Eylediñ çok zârîlikler vuşlata irmek için

Men' olup **agvârlar** seyrâne-i dür-dâneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 4). [agvârlar, -lar]

Gülşen-i hüsnuñde gül-çîn oldılar **agvârlar**

Nev-nihâl-i vaşlına itmez ebed maqrûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 9). [agvârlar, -lar]

Âb-ı vaşlıñ nûş ider bîgâneler **agvârlar**

İftirâkıñ âteşiyle âh yandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 3). [agvârlar, -lar]

Yüz çevirmiş şimdi bizden yârlar **agvârlar**

Neylesünler şâdıkı ehl-i hevâ dil-dârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 31). [agvârlar, -lar]

agvâr: (Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Kıl güzâr **agvârdan** 'uzletle şâhib-'izzet ol

At sipend-i nefsi nâra nûr-ı 'aşkla bul şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 9). [agvârdan, -dan]

Nukl-i la'l-i leb-i şîrîni fem-i **agvârda**

Bezl ider nâz u edâlarla şehâvet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 7). [agvârda, -da]

Şeydâ hezâr ider gül-i pür-hârı ittiḥâz

Gül ise eylemekdedir **agvârı** ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 2). [agvârı, -ı]

Üftâde-i zindân-ı zenaḥ-dânına min-ba'd

Arturdi belâ cevri ü cefâyâyı çü **agvâr** (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 14). [agvâr,]

Âteş-i ḥasret ile dâğla seni sen de ciger

Çekdi ol yâri kenâra şaşırup çok **agvâr** (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 6). [agvâr,]

Kâse-i devrândan sem nûş idüp **agvârımız**

Giceler âvâze-i eş-şükrdür ezkârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 1). [agvârımız, -ımız]

O şûḥ-ı bî-vefâ **agvâra** bir izḥâr-ı 'aciz itmez

Velî üftâde-i efgendesinden dem-be-dem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 5). [agvâra, -a]

Sitem ü cevri ü cefâyâ ile me'lûf olma

İtme **agvâr** gibi 'aşık ile ceng ü nümâz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 4). [agvâr,]

Rakîb-i bed-likâ **agvârlarla** zevk u 'işretler

Gürûh-ı derd ü ḥasret-keşlere şûr-ı likâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 3). [agvârlarla, -lar, -la]

Girmişiz meydân-ı 'aşka 'âleme rüsvâ olup

Lâ'ubâlî olmuşuz **agvârdan** keşf ü 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 10). [agvârdan, -dan]

Şanavber-ḳadd ile **agvâr** içinde hoş-ḥırâm itme

gurâb ile eyâ tûṭî dehen-sîre devâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 1). [agvâr,]

Ezelki âşinâlıklar ferâmûş oldu sultânım

Saḥa **agvâr** yâr oldu gönül bîgânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 8). [agvâr,]

Bezm-i 'işret sofrası **agvârdan** hâlî iken

Câm-ı 'ahd ü vuşlatıñla eylediñ memnûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 5). [agvârdan, -dan]

Söyler idim 'âleme **agvârı** almaz meclise

Âḥiri uyduñ rakîbe yâr utandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 9). [agvârı, -ı]

Gelmez **agvârların** bizlere bir sözi ferâḥ

Âteşin kimlere dünyâda gelür sūzı ferâḥ (Gulâmî Divanı , Müfret 7, Mısra 1). [agvârların, -lar, -ın]

Tā-be-key peyrev-i **ağyār** olacak taze cūvān
 Bizi pīr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı amān (*Gulāmī Divanı , Müfret 29, Mısra 1*). [*ağyār,]*
 Der-i cānāna Hūdā ‘aşkına bir eyle güzēr
 Söyle **ağyāra** telaţtufları besdir bu kadar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 4*). [*ağyāra, -a]*
 Söyle **ağyāra** telaţtufları besdir bu kadar
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide hāzer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 9*). [*ağyāra, -a]*
 Āşināsı ide hicrān ile deryā gibi cūş
 Söyle **ağyāra** telaţtufları besdir bu kadar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 14*). [*ağyāra, -a]*
 Söyle **ağyāra** telaţtufları besdir bu kadar
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide hāzer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 19*). [*ağyāra, -a]*
 Gördiği demde gulāmī’yle hemān nāz eyler
 Söyle **ağyāra** telaţtufları besdir bu kadar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 24*). [*ağyāra, -a]*
 Gizlüce **ağyāra** ihsānıñ şadāsın diñledim
 Her dem eylersiñ cefā bilmem saña ben neyledim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 7*). [*ağyāra, -a]*
 Cümle bildim yāriñi **ağyārdan** ayırmadıñ
 Nāme-i ümmīd-i vaşlı büseyi hem dūrmedim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 15*). [*ağyārdan, -dan]*
 Meclisimize uğramasun öyle sitem-kār
 Yār oldı aña zevkini sürdi nice **ağyār** (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 14*). [*ağyār,]*
 Dün gice kenāra çeküp **ağyāra** yüzinden
 Şad-cilve ile virmiş amān büse gözinden (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 5*). [*ağyāra, -a]*
 Yār ile **ağyār** süre ‘işreti
 Bula Gulāmī gam ile miñneti (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 27*). [*ağyār,]*
 Kadeh der-dest-i lāle al ele gel bezm-i gülzāra
 Mey iç mey-hāne-i ‘aşk içre mest ol dime **ağyāra** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 16*). [*ağyāra, -a]*
 Yāre **ağyārları** şimdi ider mahrem çarh
 Dem-i ‘isā-yı gama itdi beni hem-dem çarh (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 21*). [*ağyārları, -lar, -ı]*

ağyār u yāre: Rakip ve sevgili.

Sırrımı fāş idüp **ağyār u yāre**

Dimişsiñ derdine eyledim çāre (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 21*). [*ağyār u yāre, -e]*

ağyārdır bā’is: Rakip sebeptir.

Terahhūm hānesin vīrāna kaşr-ı cevri ta ‘mīre

O şūh-ı nāz-perver yāre hep **ağyārdır bā’is** (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 4*). [*ağyārdır bā’is,]*

ağyār-ı bed-efkāra: Kötü düşünceli rakibe.

Şehā **ağyār-ı bed-efkāra** uyma

Rakībi bezme alma bī-muḥābā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 3*). [*ağyār-ı bed-efkāra, -a]*

ağz: Ağz.

Ağzıñ ne küçükdür didi bir nokta Gulāmī

Tefsīr idemez olsa hezārān ḥocalar da (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 9*). [*ağzıñ, -ı, -n]*

āh: Āh, vāh!, meded!, heyhāt || Āşığın acı, yanıp yakılma, ümitsizlik gibi psikolojik hāllerinin ateş, duman vb. kavramlarla birlikte kullanılan sembolü.

Kıldı sūzān albimi yār asreti ger itsem **h**
 Lerezler peyd ider bu heft-arz u nh-sem (Gulm Divanı , Gazel 6, Mısra 15). [h,]
 h ten-i smnne mter by u ged
 -g- bzr- a içre cnnlar sağa (Gulm Divanı , Gazel 13, Mısra 1). [h,]
 Hbs olup alm zenadnnda çok zr-vern
 h u egn ile opmu arada ad-cedelt (Gulm Divanı , Gazel 23, Mısra 6). [h,]
 Nr- fratden kebb oldu cigerim ram it ehim
 Hsretinden **h** idersem ditreşür nh-abkt (Gulm Divanı , Gazel 23, Mısra 10). [h,]
 h u zrn nevhasn t  nevsn cümlesin
 B-menf oldun anlar ider ezkr- ey (Gulm Divanı , Gazel 35, Mısra 11). [h,]
 Eyvn- cenn kalesini ıldı tem
 Esrrmza **h** eyüce oldu aber-dr (Gulm Divanı , Gazel 45, Mısra 12). [h,]
 Noldı cn sağa söyle başa bu zr nedir
 h- bhde nedir zn ile ekr nedir (Gulm Divanı , Gazel 46, Mısra 2). [h-,]
 G urmaz ol tekebbür idüp **h-** 
 Yokdur teraum anda bu retra l naar (Gulm Divanı , Gazel 55, Mısra 7). [h-,]
 Zlf dadan **h** dernum yelidir yr
 Tanım idemez ne o bir başa abdr (Gulm Divanı , Gazel 56, Mısra 5). [h,]
 B-be pern ider **hm** seni r
 hm yelini şanma ki bir bd- hevdr (Gulm Divanı , Gazel 56, Mısra 7). [hm, -m]
 B-be pern ider hm seni r
 hm yelini şanma ki bir bd- hevdr (Gulm Divanı , Gazel 56, Mısra 8). [hm, -m]
 Öyle yerleşmiş ayl hrmda **h** kim
 T iymet yr kmaz gl-izrm gel de gr (Gulm Divanı , Gazel 60, Mısra 7). [h,]
 anma bu **h** eh bed- te' r yok
 Dikmiş teden 'alemer göklere feryd var (Gulm Divanı , Gazel 70, Mısra 9). [h, --()]
 Dem--dem derd  egndr işim senden meded Hl
 Enn  **h** u szndr işim senden meded Hl (Gulm Divanı , Gazel 88, Mısra 2). [h,]
 h u zrm lerze-nk itdi cihn ser-be-ser
 Tb- egnm adsndan yıkıldı r-bg (Gulm Divanı , Gazel 100, Mısra 7). [h,]
 rd rz- zindeg rlet şebine **h** kim
 Mekteb-i 'irfnda tal itmedim 'ilm- 'aref (Gulm Divanı , Gazel 102, Mısra 5). [h,]
 Dne-i ml şaçdım kişt-zr- nefse **h**
 Bda virdim rmen-i sa'i nal itmem esef (Gulm Divanı , Gazel 102, Mısra 7). [h,]
 Vcdum seng-i ta'ybe nin-g eylemişdir **h**
 Dilr hüsne 'emde ancak ben miyim ' (Gulm Divanı , Gazel 104, Mısra 3). [h,]
 Bg- dil gm gülleriyle tolmasun m **h** kim
 Bd- asretler eser vat- bahrmdr benim (Gulm Divanı , Gazel 124, Mısra 9). [h,]
 Lev- glm toludur nota- hicrn ile **h**
 Her gören ağlar ounmaz ki ne tedbr ideyim (Gulm Divanı , Gazel 125, Mısra 5). [h,]
 Yüzimi k- der-i pr- muna sürerim
 h kim mey-kede-i 'da mey n idemem (Gulm Divanı , Gazel 133, Mısra 8). [h,]
 Glen-i dehqri yaar u'le-i **hm** m
 Blblm gnca-feme asret  gmdr emenim (Gulm Divanı , Gazel 134, Mısra 7). [hm, -m]

Biyeftād pāy-ı fikret der-beyābān-ı firākeş **āh**
 Şodem der-çeşm-i 'ālem vālih u medhūş rüsvāyem (Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 3). [āh,]
 Āhını alma Gulāmî'niñ eyā mest-i gurūr
 Yıklur **āha** taḥammül idemez nüh-gerdün (Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 10). [āha, -a]
 Enîn ü zār u efgānım dem-ā-dem **āh** u giryānım
 Görüp rahm itmediñ şāh-ı dil-āzārım vedā' olsun (Gulāmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [āh,]
 Hecr-i ruḥsārınla **āhımdan** cihān vīrān idi
 Yek nazarla oldı 'ālem cümle şen şimden girü (Gulāmî Divanı , Gazel 158, Mısra 5). [āhımdan, -ım, -dan]
 Yine şaldı dili ol mülket-i fikretlere **āh**
 Düşürüp dām-ı belāyā vü meşakkatlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 1). [āh,]
 Yine şaldı dili ol mülket-i fikretlere **āh**
 Düşürüp dām-ı belāyā vü meşakkatlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 2). [āh,]
 Künc-i teskīn-i ḥarāretde cülüs itmiş iken
 Bırakup ez-ser-i nev ḥāk-i muşibetlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 4). [āh,]
 Gönlümüz rüyını görmekligi kaç' itmiş idi
 Berķ urup çıkdı yüzi sūk-ı maḥabbetlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 6). [āh,]
 Nūrını dīde olan göz kamaşup tābından
 Gıtdı 'āşıklarınñ 'aqlı ḥasāretlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 8). [āh,]
 Çeşm-i cellādı ile sā'il-i bī-çārelerin
 Sürdi meydān-ı ḥākārāt u siyāsetlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 10). [āh,]
 Bir zamān merhem urur yārelere luṭfindan
 Uçurur murğ-ı dili deşt-i meserretlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 12). [āh,]
 Gāh ḥurşīd gibi ebr-i nihān içre girür
 Bırakur şīrleri vādī-i zulmetlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 14). [āh,]
 Ba'zı eşcār-ı kerem üzre öter bülbül-veş
 Getürür tayrları meclis-i şoḥbetlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 16). [āh,]
 Böyledir dilber-i dehrin ezeli kânūnı
 Ey Gulāmî teni yak āteş-i ḥasretlere **āh** (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 18). [āh,]
 Cihānı kāfir eyler ḥālī kāfir çeşmi kāfir **āh**
 Terāḥḥumla getür yā Rab o kāfir zülfi islāma (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 9). [āh,]
 Çeker levḥ-i dile Bihzād-veş nakş-ı ruḥ-ı yāri
 Siyāh **āhı** mürekkeb eyleyüp müjgānları ḥāme (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 6). [āhı, -ı]
 Şāf iken mir'āt-ı sīne ḡam ḡubārı kondı **āh**
 Seyr-i 'aks-i şāhid-i ma'nāya şüret kalmadı (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 5). [āh,]
 Āh efgendesiyim bir güzeliñ kim cānı
 Çıkarur tenden amān dīn ile hem imānı (Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 1). [āh,]
 Āb-ı vaşlın nūş ider bīgāneler aḡyārlar
 İftirākın āteşiyle **āh** yandırdıñ beni (Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 4). [āh,]
 Niçe ārām eylesün üftādeler dünyāda **āh**
 'Āşıkāna oldı ḥālīñ çünki i'lān yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 11). [āh,]
 Ser-geşte-i şahrā-yı firāk oldıḡımı **āh**
 Dildārımı ey bād-ı şabā eyle gel āḡāh (Gulāmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 1). [āh,]
 Cevr ile yandı cānım **āh** çarḥa çıkar efgānım **āh**
 Rahm eylemez sulṭānım **āh** girmez ele āmālimiz (Gulāmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 3). [āh,]

Cevr ile yandı cânım **âh** çarha çıkar efgânım **âh**
 Rahm eylemez sulţânım **âh** girmez ele âmâlimiz (Gulâmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 4). [âh,]
 Âh o nergis gözleriniñ cân ile bîmâriyim
 Gülşen-i hüsninde her dem bûlbûl-i pür-zârıyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13). [âh,]
 Bu kederle nüh semâya irdi **âh** u zârlar
 Tâze tâze tîğ-i hasret açdı tenden yâreler (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35). [âh,]
 El-meded yandım tutuşdum nâr-ı 'aşka çün çerâğ
 Âh esmez bād-ı vuşlat kim bulam bir dem ferâğ (Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 2). [âh,]
 Bu dil-i gam-pervere bir gam-güsâr olsaydı **âh**
 Şâd olurdu derdden dilde karar olsaydı **âh** (Gulâmî Divanı , Müfret 32, Mısra 1). [âh,]
 Bu dil-i gam-pervere bir gam-güsâr olsaydı **âh**
 Şâd olurdu derdden dilde karar olsaydı **âh** (Gulâmî Divanı , Müfret 32, Mısra 2). [âh,]
 Keser mîkrâş-ı fûrkatle vişâli kâğıdım ol şâh
 İrişmeden meded bûs-ı leb ü ruhsâra bir dem **âh** (Gulâmî Divanı , Müfret 44, Mısra 2). [âh,]
 Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer
 Yıkılır **âha** tayanmaz bu cesâmetle semâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 6). [âha, -a]
 Âh zâlim rişte-i rahmın elime virmediñ
 Rüyûñ pinhân idüp meydân-ı 'aşka girmediñ (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 3). [âh,]
 Seng-i hârâyı deler şübhesiz ey serv-i sehî
 Alma **âhım** hâzer it rüy-ı zemîn mihr ü mehi (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 18). [âhım, -ım]
 Alma **âhım** kec-külâhım gel yakîn ol 'âşıka
 Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmık'a (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 13). [âhım, -ım]
 Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr
 Öldürür **âh** beni bu keder-i hasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 6). [âh,]
 Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr
 Öldürür **âh** beni bu keder-i hasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 12). [âh,]
 Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr
 Öldürür **âh** beni bu keder-i hasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 18). [âh,]
 Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr
 Öldürür **âh** beni bu keder-i hasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 24). [âh,]
 Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr
 Öldürür **âh** beni bu keder-i hasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 30). [âh,]
 Sen vaţan itdün bize **âh** gurbeti
 Biz çekelim bunda belâ fûrkatı (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 25). [âh,]
 Hâlime rahm eyler idiñ noldı ol hâlet qanı
 Hâzret-i Allâh'a **âh** itdim havâle ben seni (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 28). [âh,]
 Kim müşahhâş olmaz ol vâdide sulţândan gedâ
 Ehl-i 'aşkıñ **âhdan** gayri bulunmaz hem-demi (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 16). [âhdan, -dan]
 Şaldı âteş qalbime çıkdı duhânım göklere
 Yandırur eflâki **âhım** âşinâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 10). [âhım, -ım]
 Qatre-i bârân gibi ceryân idüpdür hûnımı
 Aldıñ **âhım** ey perî yakdın dil-i maḥzûnımı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 24). [âhım, -ım]
 İdeli fitne-i dehr hüsn ile Allâh seni
 İtmedi hâlime vâkıf eger-i **âh** seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 4). [âh,]

Hâlimi 'arz u beyân eyle var ol dil-dâra

Ey şabâ eyleyeyim **âhıma** hem-râh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 20*). [*âhıma, -ım, -a*]

Ey Bârî Hudâyâ çi şod ân şâh ne-yâmed

Fersûd ten ez-fikr-i ruheş **âh** ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 2*). [*âh,*]

Hergiz be-ser-i hâk-i şehîdân ne-güzeştem

K'ez hâk-i şehîd-i gam-ı tû **âh** ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 20*). [*âh,*]

Ber-gerden-i dil silsile-i 'aşk çü bendî

Der-çâh-ı zenahtân-ı gamet **âh** fikendî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 22*). [*âh,*]

âh çeker: *Ah çekmek.*

Rahm ile hâl-i perîşânımıza **âh çeker**

Luţfî bisyâr ise ey dil leb-i hûn-hâresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 5*). [*âh çeker, -er*]

âh itdi: *Acı ile içini çekmek, yakınma sesi çıkarmak, inlemek, figan etmek.*

Nâs lebânîñ seniñ vaşfını itdikde yâr

Qalbe Gulâmî'niñ **âh itdi** şafâlar vezân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 26*). [*âh itdi,*]

âh itmesün: *Âh etmek, haykırmak, nârâ atmak.*

Rûz u şeb 'âşık olan **âh itmesün** de nişlesün

Tâ ezelden çünki yâri bî-vefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 3*). [*âh itmesün, -me, -sün*]

âh itmeve: *İnlemek, feryat etmek.*

Âh itmeye şekvâya dehân açmaya bir dem

Bârân-ı belâ seng-i sitem yağsa semâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 11*). [*âh itmeye, --me, --(y)e*]

âh itseñ: *Ah etmek.*

Hezârân derd ü gamla pister-i fûrkatde **âh itseñ**

Marîz-i 'aşkına vaşlıyla itmez bir devâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 9*). [*âh itseñ, -señ*]

âh u efgânım: *Âh ve feryat.*

Her zamân görürsün **âh u efgânım**

Va'de-i vuşlatıñ kande sultânım (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 1*). [*âh u efgânım,*]

âh u nâlân eylesem: *Ah edip inlesem.*

Kûy-ı ihsânında olsam hâk ile yeksân anıñ

Rahm kılmaz dergehinde **âh u nâlân eylesem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 8*). [*âh u nâlân eylesem, -se, -m*]

âh u zâr itmek: *Ah edip inlemek.*

'Âşıkından dūr olan bî-merhamet ma'sûk için

Ey Gulâmî rûz u şeb hem **âh u zâr itmek** de güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 10*). [*âh u zâr itmek, -mek*]

âh u zâr itse: *Ah edip inlemek.*

Bülbül-i şadıka gülşende açılmaz güller

Âh u zâr itse yine hem-demidir hâr-ı hasîs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 4*). [*âh u zâr itse, -se*]

āh u zārım: Ağlayıp inleme, feryat etme.

Hasret-i rüyuñla çeşm-i eşk-bārım gel de gör

Fürkât-i la'î-i lebiñle **āh u zārım** gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 2). [āh u zārım, -ım]

āh u zārımdan: Ağlama ve feryat etme. II Sevgilinin ilgisinden uzak kalan ve bu nedenle ızdırıp içinde olan âşığın sabahlara kadar ah edip inlemesi, feryat etmesi.

Bir devāsız derde uğratmış beni zālīm felek

Āh u zārımdan semāda ağlaşurlar her melek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 22). [āh u zārımdan, -dan, -ım]

āh u zārlar: Āh edip inleme.

Dil-i sevdā-zede miñnet-keşide derd-sencide

Seniñ destiñden **āh u zārlar** şubh u mesā itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 8). [āh u zārlar, -lar]

aḥad: Allah 'ın isimlerinden (esmā-i hüsnâ) biri olup, bölünmesi ve sayısının artması mümkün olmayan yegane varlık manasına gelir.

Taht-ı bahtında ebed iclāl ile kılsun **Aḥad**

Müstedām-ı 'ömr ü şevket zīb-i kâḥ-ı dāverī (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 67). [aḥad,]

aḥbāb: Dostlar, bildik, tanıdık.

Ḳanḳı **aḥbāba** ğam-ı fūrḳatı iḫşā ideyim

Elem-i 'aşḳı naşıl ğayriye imā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 3). [aḥbāba, -a]

'ahd: Ahd, söz, yemin.

Ebr-i lebi yağdırur ḳalbe şafā ābını

Dikse eger vaşlına **'ahd** ile yārim livā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 24). ['ahd,]

Min-ba'd anıñ āteş-i mihri ile cānā

Süzān olarak yanmağı dil eyledi hem **'ahd** (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 8). ['ahd,]

Dāne-i luṭfuñ temāşā eyleyen bī-şek düşer

Dām-ı zevḳe bī-esās **'ahdiñ** gibi şayyādı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 8). ['ahdiñ, -i, -n]

Mesrūr idecekdiñ bu Ğulāmī'yi efendim

Bu **'ahdleriñ** noldı kerem ma'deni ḥāfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 10). ['ahdleriñ,]

Eyā bu **'ahd-i** iḳrārıñ ferāmūş oldı mı cānā

Ki itmezsiñ vefā bir kez nedir da'vā-yı bī-'unvān (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3). ['ahd-i, -i]

Vişāliñ **'ahdini** ferdālara atup dildār

Dükendi şabr dükemmez nice ferdādır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 7). ['ahdini, -i, -ni]

Dilā nigār idüp naḳz **'ahd** ü peymāna

Mübeddel oldı şafā zevḳ u 'ayş aḥzāna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 1). ['ahd,]

'ahd itdi: Söz vermek, yemin etmek.

'Ahd itdi beni atdı belā deştine pīrim

Ser-defter-i zilletde idüp nāmımı ol ḳayd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 9). ['ahd itdi, -di]

'ahd itmisiim: Söz vermek. Ölmedin yoluña cān virmege 'ahd itmış idüm Ölmedin yoluña cān virmege 'ahd itmış idüm.

Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden

‘İnāyet kıl cefâyı terk idüp bir dem vefâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 11). [‘ahd itmişim, -miş-im]

‘ahd ü peymân evledik: Sözler ve yeminler verdik.

‘Ahd ü peymân eyledik ol yâr ile dâ‘im hemân

ğayriye būs-ı ruḥa ruḥşat nümāyân itmeyem (Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 1). [‘ahd ü peymân eyledik, -di, -k]

‘ahd ü peymānı: Ant ve yemin.

‘Ahd ü peymānı bozup sırrı ‘ayân itdiñ sen

Dîdemiz yaşını çün cüy-ı revân itdiñ sen (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 21). [‘ahd ü peymānı, -ı]

ahdar: Yeşil, yemyeşil.

Fāhteler şarmış ‘imāme berg-i ahḍar sebzdē

Şāḥlarda murğlar hep ‘andelīb-āsā mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 5). [ahḍar,]

āheng: Düzen, uygunluk.

Çeng ile santūr ile şahbā-yı gülgün-reng ile

Cilve-ger cānān ile āhengdir hep kārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 14). [āhengdir, -dir]

āheste āheste: Yavaş yavaş.

Alur tesbīhini deste okur āheste āheste

gülâmın görse ol ḥaste olur korkmaz Ḥudā’sından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 13). [āheste āheste,]

āh-ı ‘aşkıñla: Aşkın ahı ile.

Āh-ı ‘aşkıñla bedende tāb u tāḳat kalmadı

Güşe-i ḥāṭırda cānā rüy-ı rāḥat kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 1). [āh-ı ‘aşkıñla, -ın, -la]

āh-ı āteş-bār: Ateş yüklü ah; ateş yağdıran ah.

Ḥırāma başlar amān kebk-veş perī-rûlar

Ḳopar taraf taraf ol demde āh-ı āteş-bār (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 30). [āh-ı āteş-bār,]

āh-ı āteş-bārı: Ateş saçan ahı.

Āh-ı āteş-bārı bî-te’şîr şanma her seher

‘Ālemi sūzān ider Mevlā’dan istimdādı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 11). [āh-ı āteş-bārı, -i]

āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle: Ateş saçan ahının şevkiyle.

Sen gibi bir bî-vefāya düş idüp ḥükm-i kâder

Āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle gezer dil der-be-der (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 12). [āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle, -inle-ı]

āh-ı āteş-bārımız: Ateş saçan ahımız.

Dîde-i rahm ile kim giryân olurdu ḥālime

Ey Ġulāmı olmasaydı āh-ı āteş-bārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 30). [āh-ı āteş-bārımız, -ımız]

āh-ı bî-had zārımız: Sayısız ağlayanların ahı.

Yandırur 'uşşâkını 'aşk âteşiyle yârimız

Seyr ider âteş içinde **âh-ı bî-ḥad zârımız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 2*). [*âh-ı bî-ḥad zârımız, -ımız*]

âh-ı cân-kâh itmesi: *Can evinden ah etmek.*

Ḥüsni miñ üftâdesiniñ **âh-ı cân-kâh itmesi**

Kim muḥâlifdir benim âvâze-i iḥsânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 13*). [*âh-ı cân-kâh itmesi, -me, -si*]

âh-ı ciger-süzüm: *Yanan yüreğin ahı; feryât ve figân.*

Geçerdi nüh-feleklerden benim **âh-ı ciger-süzüm**

Neden te'sîr kılmaz gönline gûyâ ki seng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 7*). [*âh-ı ciger-süzüm, -um*]

âh-ı dil düdüyâ: *Gönül ahının dumanı ile.*

Kec-külâhıñla bu kec-baḥtım şehâ çok fikr idüp

Âh-ı dil düdüyâ rûy-ı arzı itdim târ şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 10*). [*âh-ı dil düdüyâ, --(y)la*]

âh-ı dil-i bîmârdır bâ'is: *Dertli gönlün ahına sebeptir.*

Figân u zâr-ı 'âşıkdan şafâlar kesb ider cânân

Ṭabîbiñ zevkine **âh-ı dil-i bîmârdır bâ'is** (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 8*). [*âh-ı dil-i bîmârdır bâ'is, -dir*]

âh-ı seherîdir: *Sabahın ahıdır.*

Ol şüh-ı perî-çihreyi teşhîre Ğulâmî

Çâre arasañ çâresi **âh-ı seherîdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 10*). [*âh-ı seherîdir, --i, --dir*]

âh-ı yâre: *Sevgilinin ahı.*

Söyledim cânâ saña nâmin emânet eyledim

Eyle ḥürmet **âh-ı yâre** degme ser-mû müyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 12*). [*âh-ı yâre, -e*]

âhını alma: *Zulmettiği kişinin bedduasını almak.*

Âhını alma Ğulâmî'niñ eyâ mest-i ğurûr

Yıkılır âha taḥammül idemez nüh-gerdün (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 9*). [*âhını alma, -ma*]

âhir: *Ahir, son, nihayet.*

Açmadın ezḥâr-ı dîdârı bahâr elden gider

Âhiri nâdim olur lâkin hezâr elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 2*). [*âhiri, -i*]

Bî-şübhe perîşân ider âhim seni **âhir**

Âhim yelini şanma ki bir bād-ı hevâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 7*). [*âhir,]*

Zi-âteş-i ruḥ-ı ḥübet şehâ bi-süḥte ten

Kücâ şod âb-ı kerem **âhir** in Ğulâmî ğulâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 24*). [*âhir,]*

Evvelî çarḥ-ı felek luṭf ile şâd itdi bizi

Ḥışm idüp **âhiri** uğratdı beni belvâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 6*). [*âhiri, -i*]

Şâhbâzım pençe-i himmetle murğ-ı gôñlümi

Âhiri şayd eyledi taḥlîşe fikret kâlmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 8*). [*âhiri, -i*]

Dâne-i merḥameti evveli izḥâr iderek

Dâm-ı miḥnetlere **âhir** beni tşâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 6*). [*âhir,]*

Derûn-ı sînemi pervâne-veş şem‘-i cemâliyle
 İlâhî yandırır yâ kendisi **âhırde** yanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 4). [âhırde, --de]
 Çeşm-i fettânîyla **âhır** eylediñ meftûn beni
 Bir bakışla biñ belâya uğradıñ her gün beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 1). [âhır,]
 Âhîri ser-şâr-ı mînâ-yı sebû-yı büseyi
 İçdirüp bîgâneye kıldıñ şehâ maḥzûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 7). [âhîri, -i]
 Söyler idim ‘âleme ağyârı almaz meclise
 Âhîri uyduñ rakîbe yâr utandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 10). [âhîri, -i]
 Mesned-ârâ-yı vezâret zîb-i kaşr-ı devletiñ
 Oldı eyyâmında **âhır** anlarıñ ta‘lîmleri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 58). [âhır,]
 Oldı **âhır** derd-i ‘aşkıñla giriftâr-ı verem
 Kande kaldı ey ṭabîbim dârû-yı lutf u kerem (Gulâmî Divanı , Müfret 27, Mısra 1). [âhır,]
 Nefs segdir sır kılma dişler **âhır** pâyını
 Nî‘mete şûkr eylemez kalb-i seg it kovar seni (Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1). [âhır,]
 Korkarım **âhır** nefesde rûy-ı âliñ görmeye
 Sâ‘ilim muhtâcîñim cânâ cemâliñ görmeye (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 23). [âhır,]
 Kim kilâb-ı bâbına mağlûb esedler **âhîri**
 Ḥazret-i Ḥak‘dır mu‘îni anlarıñ hem nâşırı (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 17). [âhîri, -i]
 Şem‘-i ‘ömrin **âhîri** bād-ı ecel itfâ idüp
 Şu‘le-i neşr-i kemâli oldı gözlerden nihân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 7). [âhîri, -i]

âhır olmaz: Son olmaz bitmez.

Tâ kıyâmet şerḥ olunsa **âhır olmaz** bu kelâm
 Ey Gulâmî çek zebânıñ söyle her ân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 35). [âhır olmaz, -maz]

âhîri ‘âleme: Dünyanın sonuna.

Tâ ezel çeşm-i füsûn-sâzını gördükde dîdem
 Âhîri ‘âleme Mecnûn gibi efsâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 6). [âhîri ‘âleme, -e]

âhîr-kâr: İşin sonunda, neticede.

Bendeğiyyet defterine lutf ile Fâ‘iz seniñ
 Ey Gulâmî kayd kıldı nâmıñ **âhîr-kâr** şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 14). [âhîr-kâr,]
 Şafâ-yı kalbden olmuş semâya peyveste
 Livâ-yı ‘ayş-ı meserret pey-â-pey **âhîr-kâr** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 18). [âhîr-kâr,]

aḥkâm-ı şer‘at dehrde: Dünya kurallarının hükümlerinde.

Ber-karâr oldukça **aḥkâm-ı şer‘at dehrde**
 Üstüvâr ola bu dîn-i Ḥazret-i Peygamberî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 63). [aḥkâm-ı şer‘at dehrde, -de]

aḥkâm-ı takdîr-i ḥudâ‘dan bil: Hükümünü takdirini Allah‘tan bil.

Ser-âmed cümlesin **aḥkâm-ı takdîr-i Ḥudâ‘dan bil**
 Felekden hep bilen ser-geşte-i fûlk-i fiğândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 11). [aḥkâm-ı takdîr-i ḥudâ‘dan bil, --dan--i]

ahkar: Çok küçük, değersiz ve ehemmiyetsiz.

Halk içinde ahkâr oldum kemter oldum efkârım

Kâle-i nâmûsum aldıñ şerm-sârım **ahkârım** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 8). [ahkârım, -ım]

ahkar oldum: Aciz olmak , çaresiz olmak.

Halk içinde **ahkâr oldum** kemter oldum efkârım

Kâle-i nâmûsum aldıñ şerm-sârım ahkârım (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 7). [ahkâr oldum, --du, --m]

âh-keşân: Keşan: çeken çekerek. (Develioğlu, 2015:588).

Âh-keşân ‘âşıkân içre düşer fitneler

Düşmene itse eger bir kere ol merhabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 15). [âh-keşân,]

âh-keşân ‘âşıkân: Ah çeken aşıklar.

Nâr-ı dilim nûr-ı ‘aşk gün-be-gün izdâd idüp

Hâlîme rahm eylemiş **âh-keşân ‘âşıkân** (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 8). [âh-keşân ‘âşıkân, ++ân]

ahmed: Çokça övülmüş kimse. II Hz. Peygamber.

Me‘gzâr be-câh-ı Fâtıma vü **Ahmed-i** resûl

Mâ-râ be-hâk-i zûll ü melâlet meded ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 11). [ahmed-i,]

ahsen-i takvîm: "Yaratılışın en güzeli" En güzel yaratılış, en güzel biçim.

Ahsen-i takvîm ile halk eylemiş Hâlık seni

Zât-ı hüsnüñ ahter-i sa‘dîñ gibi olmuş sa‘îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 7). [ahsen-i takvîm,]

ahsen-i takvîm vechiñde ‘ayândır nev-resim: Takvimin en güzel yüzünde yeni ortaya çıkmıştır.

Hüsn-i rüyûñ lem‘a-endâz-ı cihândır nev-resim

Ahsen-i takvîm vechiñde ‘ayândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 2). [ahsen-i takvîm vechiñde ‘ayândır nev-resim, -dır-i, -n, -de]

ahter: Yıldız II talih, baht.

Şâhib-‘iffet duhterîniñ **ahteriydi** bî-hilâf

Hem Zelîhâ şânisiydi ‘aşr içinde habbezâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 3). [ahteriydi, -i, -y, -di]

ahter-i sa‘dîñ: Kutlu yıldızın.

Ahsen-i takvîm ile halk eylemiş Hâlık seni

Zât-ı hüsnüñ **ahter-i sa‘dîñ** gibi olmuş sa‘îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 8). [ahter-i sa‘dîñ,]

âhû: Ceylan.

Tāvûs bir **âhû** iki tîhû üç birden

Nâz ile hıramıma ider bâclar ihdâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 13). [âhû,]

Yokdur eğer-i büy-ı vefâ sâde-ruhânda

Her **âhûda** misk olmaz o hāmûnına maşşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 6). [âhûda, -da]

Her seher hâk-i der-i cânânı bûs eyler nesîm

Kim kıla ahvâl-i ehl-i ‘aşka ol **âhû** nigâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 12). [âhû,]

Nigeh-bân-ı vilâyetsin olur şîrânla **âhûlar**

Muşâhib sâye-i ‘adlîñdedir bir câda hem-sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 43). [âhûlar, -lar]

āhū-yı necāt: Kurtuldu güzel dilber.

Müjde ey dil ki bi-yāverd şabā bü-yı necāt

Zi-beyābān-ı Huten āmede **āhū-yı necāt** (Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 2). [āhū-yı necāt,]

ahvāl: "hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime.

‘Adālet zümre-i şāhān kārından bulunmuşdur

Meded **ahvālīme** rahm it ki ey mevlā-yı ‘ālemyān (Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 6). [ahvālīme, -im, -e]

Ey bülbul-i şūrīde benim hālīmi bildir

Ol gonca-feme luṭf ile **ahvālīmī** bildir (Gulāmî Divanı , Kut'a 1, Mısra 2). [ahvālīmī, -imī]

Üftādedir dil dilbere sevdāsı düşmüşdür sere

Şefkatle bakmaz bizlere yā Rab nolur **ahvālīmiz** (Gulāmî Divanı , Kut'a 9, Mısra 2). [ahvālīmiz, -imiz]

Hāne-i şabr u qarārı tār-mār itmiş gider

Bī-kesim **ahvālīmī** cānāna bilmem kim yazar (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 8). [ahvālīmī, -imī]

ahvāl-i derūnum: Gönümün hali.

Bilmem **ahvāl-i derūnum** nice taḥrīr ideyim

Ma‘nī-i muzmer-i sırrım kime tefsīr ideyim (Gulāmî Divanı , Gazel 125, Mısra 1). [ahvāl-i derūnum, -um]

ahvāl-i derūnumdan: Gönümün halinden.

Ahvāl-i derūnumdan idi bī-ḥaber evvel

Rīş-i dile eylerdi devā bā-leb ü güftār (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 9). [ahvāl-i derūnumdan, -um, -dan]

ahvāl-i ehl-i ‘aşka: Aşk ehlinin haline.

Her şehir ḥāk-i der-i cānānı būs eyler nesīm

Kim kıla **ahvāl-i ehl-i ‘aşka** ol āhū nigāh (Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 12). [ahvāl-i ehl-i ‘aşka, -a]

ahvāl-i perīşānına: Perişan halime.

Ahvāl-i perīşānına ‘āşıkların ey yār

Rahm eyler idin ‘aşkı bileydiñ ne belādır (Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 11). [ahvāl-i perīşānına, --ı, --n, --a]

ahz iderdim: Kabul etmek.

Ceyş-i cānıñ bī-tevaḥḥuf **ahz iderdim** cānını

Şeh çü-meh gösterse yüz kim kahramān-ı şāniyim (Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 11). [ahz iderdim, -er, -dim]

ahzān: Hüzünler, kederler.

Dilā nigār idüp nakz ‘ahd ü peymāna

Mübeddel oldu şafā zevḥ u ‘ayş **ahzāna** (Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 2). [ahzāna, -a]

ahmed: Çokça övülmüş kimse. II Hz. Peygamber.

Anıñla ol cenāb-ı zāt-ı **Aḥmed**

Resūl-i muḥterem ya‘nī Muḥammed (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 23). [ahmed,]

ak: (Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Hüsn-i yâri görmek ümmîdin getürdükde nesîm
Akdı gözlerden Kızılıрмаğ gibi şad eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 12). [akdı, -dı]
Aksa gözümünden firâk ile çü cüy âblar
Teşne nigâr müşterî gözden alur eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 13). [aksa, -sa]
Gözüm yaşından **akup** niçe seyl ü Ceyhûnlar
Ciger kebâb olarak girmişim bu meydâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 7). [akup, -up]
Eşk-i reşk-i dîdegân **akdı** Kızılıрмаğ gibi
Hâne-i dünyâyı kıldı cümle vîrân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 13). [akdı, -dı]
Gün-be-gün artar firâk-ı yâr ile hüzn ü keder
Eşk-i çeşmim oldı deryâ tırmayup dâ'im **akar** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 6). [akar, -ar]

'akabinde: Arkasından, hemen arkadan, ardından, hemen ardından.

Çekeriz 'usri hemân yok **'akabinde** yüsri
Tâli'-i şüm Gulâmî bizi pâ-mâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 9). ['akabinde,]

akçe: Eskiden para ölçüsü olarak kullanılan küçük gümüş sikke.

Genc ü gevher sîm ü zer bir **akçe** hâhiş itmedim
Eyle izhâr-ı sehâ cânâ bahîl olma şakın (Gulâmî Divanı , Müfret 53, Mısra 1). [akçe,]

akdâh: Ar. Kadeh'ler, câmlar, bardaklar.

Zâhid-i zerrâk kadh eylerse bezm **akdâhını**
Başına çalar kedü-yı tevbeyi eşrârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 23). [akdâhını, -ı, -nı]

akıd: Akıtmak, akmasını sağlamak.

Dîdeden kan **akıdır** yaş yerine bak dâ'im
Devlet-i kurbıyeti bulsa güle bülbül eger (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 5). [akıdır,]
Fersüde niçün olmaz 'aceb kâğıd-ı maḥbûb
Seylâb-ı sirişkin **akıdır** dîde-i meczûb (Gulâmî Divanı , Müfret 2, Mısra 2). [akıdır,]

'akik: Kırmızı renkte değerli bir taş.

Kenz-i dür-i Hüdâ'dır o dürc-i **'akîkî** kim
Genc üzre ḥalka-zen o siyeh mârâ kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 9). ['akîkî, -i]

'akıl: Akıl, düşünme, anlama ve kavrama gücü.

Nûrını dîde olan göz kamaşup tâbından
Gitdi 'âşıklarının **'aklı** ḥasâretlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 8). ['aklı, -ı]

akut: (Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla hemân
Kan **akut** yaş yerine zâr ile her leyl ü nehâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 4). [akut,]
Girîbân çâk idüp ursun sere ḥâk-i peşîmânî
Akıtsun kanlu yaşlar eşk-i çeşmin cüy-bâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 8). [akıtsun, -sun]

'akl: Akıl, düşünme, anlama ve kavrama gücü.

Zülf-i pîçin gerden-i 'aqla cünün zencîrini
Tağdı kim şeydâ-dil olsun râz-ı mihre âşinâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 7). ['aqla, -a]
Kerd vîrân kişver-i 'aqlēm sipâh-ı zülf-i ü
Pes ez-în ma'mûr ne-mî-hâhed şod ez-ğulyâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 7). ['aqlēm, --em]
Aldın 'aql u dînimi gâret-ger-i îmân mısıñ
Kişver-i gönüm harâb itdîñ Hülâgû Hân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 1). ['aql,]
Zülf-i yâre bağladı gönüm felek hışm eyleyüp
Bildi 'aql u fikrden küllî ferâmûş oldığım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 8). ['aql,]
'Aql ile olmuş iken 'âleme engüşt-nümâ
Şimdi Mecnûn gibi bâzîçe-i etfâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 7). ['aql,]

'aql u hüşum: Akli ve fikri.

Nigâh-ı nahvetinden 'aql u hüşum târ-mâr oldı
Münevver rûy-ı tâbân-ı ziyâ-bahş âşikâr oldı (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 7). ['aql u hüşum, -um]

aklâm: Kalemler. II Kalem sahipleri, yazarlar.

Gönül iklîmine mi'mâr-ı gam tarh-ı temel şalmış
Cefâ aklâmını tezyîn için nakkâş ele almış (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 14). [aklâmını, -ı, -nı]

aklâm-ı cevherle: Kıymetli kalemler ,yazarlar.

Zabıt idüp aklâm-ı cevherle Gulâmî târihin
Murğ-ı cân firdevs içine vardı iskân eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 9). [aklâm-ı cevherle, -le]

'aklım gitdi başdan: Şaşırmak düşünmemek.

Kıyâmet-kadd ile bilmem ne sihr itdi o efsûn-ger
Ki 'aklım gitdi başdan gamze-i mekkâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 12). ['aklım gitdi başdan, -di]

akran: Ar. is. cem. Eşler, emsal.

Akrânı üzre kahr ile fâ'ik olup nigâr
Gendüm gibi gulâm'ın atar gam hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 11). [akrânı, -ı]

'akreb: Akrep.

Rûz u şeb zülf ü haţ u hâliñ hayâliyle begim
Dilde mâr u 'akreb ü cerrârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 6). ['akreb,]

akreb: Daha yakın, akraba.

'Ârifin olmaz haqîkat Hâk'dan özge akrebi
Akribâ zann itdigi hep akrebidir 'akrebi (Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 1). [akrebi, -i]

akrebidir 'akrebi: Akreptir akrep.

'Ârifin olmaz haqîkat Hâk'dan özge akrebi
Akribâ zann itdigi hep akrebidir 'akrebi (Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 2). [akrebidir 'akrebi,]

akribâ: Akraba, yakınlar.

‘Ārifîñ olmaz haķīkat Haķ’ dan özge akrebi
Akribā zann itdiği hep akrebidir ‘akrebi (Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 2). [akribā,]

‘aks: Görüntü (ayna veya kadehten yansıyan bir nesnenin hayali).

Şāf iken mir‘āt-ı sîne gam gubārı kondı āh
Seyr-i ‘**aks-i** şahid-i ma‘nāya şüret kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 6). [‘aks-i, --i]

‘aks-i yār-ı ‘aşk: Sevgilinin aşkının görüntüsü.

Efgende-i hevāya tecellî muhâldir
A‘mā görür mi âyinede ‘**aks-i yār-ı ‘aşk** (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 6). [‘aks-i yār-ı ‘aşk, --]

al-: Almak II elde etmek.

Mihr-i hüsnüñ zerresi dünyâyı kılmışdır şu‘ā
İtmese hürşid tulu‘ senden **alurlar** irtifā‘ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 2). [alurlar, -ur, -lar]
Göñül iklîmine mi‘mār-ı gam tarh-ı temel salmış
Cefā aklâmını tezyîn için naķķāş ele **almış** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 14). [almış, -mış]
Kurtulunmaz ey dil derd-i fūrkatden
Fūrkatî maḥlasın **almış** ‘izzetden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 14). [almış, -mış]

al: Almak II elde etmek.

Behcetde semāda benem ol mihr-i mu‘allā
Hüsnümden **alur** şu‘lesini gurre-i ğarrā (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 2). [alur, -ur]
Al bizi meclis-i vaşlıña teraḥḥum idüp
Bāde-i cām-ı lebiñle dili eyle seķā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 11). [al,]
Akşa gözümde firāk ile çü cüy āblar
Teşne nigār müşterî gözden **alur** eşkhā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 14). [alur, -ur]
Ol meh-i hūbān dil-i ‘āşıkı elbet **alur**
Deste Gulāmî ile hem-dem olur intehā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 25). [alur,]
Şehā mähā bütā cānā ruḥuñdan
Ziyāsın **almış** ol mihr-i mu‘allā (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 12). [almış, -mış]
Aldıñ ‘aql u dīnimi ğāret-ger-i imān mısıñ
Kişver-i göñlüm harāb itdiñ Hülāgū Hān mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 1). [aldıñ, -dı, -ñ]
Vaktidir būs-ı lebiñle **al** Gulāmî ḥātırın
Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ nolur lutf u kerem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 23). [al,]
Sāķiyā **almaz** mı deste ergavāñ bādeyi
Güşe-i mey-ḥāne-i miḥnetde kaldık hayli dem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 5). [almaz, -maz]
Şāhbāz-ı şahid-i ‘aşkı düşürdüm dāma ben
Sūy-ı şayyād-ı haķīkatden çün **aldım** nāme ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 2). [aldım, -dı, -m]
Āsitān-ı şah-ı Gīlān‘ıñ gulāmi oldıgım
Kaşid-ı ‘uşşākdan **aldım** ta‘ahhüd-nāme ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 14). [aldım, -dı, -m]
Alur tesbīḥini deste okur āheste āheste
gulāmın görse ol hāste olur korkmaz Hudā‘ sından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 13). [alur, -ur]
Çarḥ-ı ğaddār u sitem-kārıñ elinden neyleyim
Göz **alup** itdi ḥased nezzāre-i ğisūyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 8). [alup, -up]

Genc-i hüsnin gözedir mār-ı siyāh-ı zülfi
 Sīm-i vaşlın **alamaz** huld-i berīn gılmānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 4*). [*alamaz, -amaz*]
 Evvelī yüz gösterüp sihr ile **aldıñ** varımı
 Yüz çevirdiñ soñra cânımdan uşandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 7*). [*aldıñ, -dı, -n*]
 Şeb-i tārīki rüz-ı rüşen itmiş cebhesi nūri
 Cemālinden **alup** envārını mihr ü meh-i mīnā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 14*). [*alup, -up*]
 Zīre-i fazlım ger irse ‘izzetiñ Kirmān‘ına
 Bir şa‘īre kimse **almaz** olduğı-çün kem-bahā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 34*). [*almaz, -maz*]
 Aldı dilimi bārī amān cānı da alsun
 Kim kalmadı cevrine taḥammül meded Allāh (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 2, Mısra 3*). [*aldı, -dı*]
 Aldı dilimi bārī amān cānı da **alsun**
 Kim kalmadı cevrine taḥammül meded Allāh (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 2, Mısra 3*). [*alsun, -sun*]
 Be-ḥaḳḳ-ı Çār-Yār-ı bā-şafāyeş
 Be-ḥaḳḳ-ı **āl** u aşāb-ı vefāyeş (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 82*). [*āl,]*
 Seng-i ḥārāyı deler şühbesiz ey serv-i sehī
 Alma āhim ḥazer it rüy-ı zemīn mihr ü mehi (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 18*). [*alma, -ma*]
 Almam el uzatmam taleb itmey ruh-ı āli
 Vaz geldi gönül ḡayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 19*). [*almam, -ma, -m*]
 Gel yakīn ol **al** gönül rahım it şehā hem şādıka
 ‘Āşıka dil-Vāmıḳ‘a hem şādıka sīm-i tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 15*). [*al,]*
 Alma āhim kec-külāhım gel yakīn ol ‘āşıka
 Kec-külāhım egri bakma cānib-i dil-Vāmıḳ‘a (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 13*). [*alma, -ma*]
 Ḳadeḥ der-dest-i lāle **al** ele gel bezm-i gülzāra
 Mey iç mey-ḥāne-i ‘aşḳ içre mest ol dime aḡyāra (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 15*). [*al,]*
 Ḥalḳ içinde aḥḳar oldum kemter oldum efḳarım
 Kāle-i nāmūsım **aldıñ** şerm-sārım aḥḳarım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 8*). [*aldıñ, -dı, -ñ*]
 Ḳaṭre-i bārān gibi ceryān idüpdür ḥünımı
 Aldıñ āhim ey perī yakdıñ dil-i maḥzūnımı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 24*). [*aldıñ, -dı, -n*]

a‘lā: (Ar.) Daha yüksek, en yüksek, pek yüce.

Çıksa şevketle biraz dergeh-i vālāsından
 Ulaşır tarem-i **a‘lāya** nice şīt ü şadā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 12*). [*a‘lāya, -y, -a*]
 Şehā māhā saña müştāk ‘ālem
 Esīr-i kākülün ednā vü **a‘lā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 8*). [*a‘lā,]*
 Gulāmī çıkdı dört er söylediler cevherī tārīḥ
 İrişdi cümle ednā ile **a‘lā** feyz-i ‘ulyāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 38*). [*a‘lā,]*
 Taḡıldı zülf-i şāhid-veş maḥallāt içre çavuşlar
 Sarāya oldılar med‘uvv ednālar ile **a‘lā** (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 24*). [*a‘lā,]*
 Zemīn emn ü emāna münḳalib şimdi zamānında
 Resīde lutf u feyzin ḥükmi ednā ile **a‘lāya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 42*). [*a‘lāya, -y, -a*]

ālām: Elemler, acılar, üzüntüler.

Ben bu çarḥa nitmişim ārāmı yok **ālāmı** çok
 Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [*ālāmı, -ı*]

‘alāmet: *Ar. is. Nişan, işaret. Eser. İz. Remiz. Bir şeyin bilinmesine vasıta olan şey.*

‘Aceb bir şūḥa dūcār olmuşum ḳaddi ḳıyāmetdir

Dilā hem çāḥ-ı Bābıl ḡamzesinden bir ‘**alāmetdir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 2*). [*‘alāmetdir, -dür*]

‘Adem-i mihr-i dilārāya ‘**alāmetdir** bu

Yaklaşan āteşe itmez mi anıñ sūzı eğer (*Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 3*). [*‘alāmetdir, -dir*]

alay: *Beş süvari bölüğünden yahut dört piyade taburundan oluşan askeri takım.*

Sürür u şād-mānī ceyşi şehre ḡayme-zen oldu

Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi **ālāya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 26*). [*ālāya, -a*]

alāy-ı enbiyā: *Peygamberler topluluğu.*

Per açup şād-nāz ile pervāz idince göklere

Muntazır oldu selāmına **alāy-ı enbiyā** (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 24*). [*alāy-ı enbiyā,]*

aldama: *Aldatmak.*

Sihr ile **aldama** çeşm-i fettānım

‘Āşıkıñım bugün cān u göñülden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 3*). [*aldama,]*

aldan: *aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.*

Dilā **aldanma** gel fānī ḡayāt u ‘ayş-ı dünyāya

Ṭınāb-ı i ‘tiḳādı bend ḳılma cāḥ-ı ifnāya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 1*). [*aldanma, -ma*]

aldat: *Aldatmak, kandırmak.*

Şuḡl libās-ı şūf ile **aldatma** ‘ālemi

Şāf olmayınca dil naẓar itmez nigār-ı ‘aşḳ (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 7*). [*aldatma, -ma*]

aldı: *Elinden almak, mahrum etmek.*

Nigeh-i nīme ile **aldı** elimden hūşum

Dīn ü imānımı ḡayb eyledi efḳār ḡabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 11*). [*aldı,]*

Elimden ihtiyārım **aldı** ‘aşḳıñ şimdi mecnūnum

Beni zencīre bend itdi (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 9*). [*aldı,]*

aldıḡı: *Elinden almak, mahrum etmek.*

Rūḡını bā-şād-sürür eyledi teslīm-i Ḥaḳ

Vuşlat-ı dīdar için **aldıḡı** dem lāyiḡa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 8*). [*aldıḡı,]*

‘ālem: *Ar. Evren, kainat.*

Cā-be-cā serdār-ı ḡubān meh-liḳā dirler saña

‘Āşıkāna ḳımyā ‘**ālemde** hem engüşt-nümā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 10*). [*‘ālemde, -de*]

‘Aşḳ ‘**āleminiñ** arz-ı dilinde bu müvālāt

İzhārı bütün mihr-i ruḡum tābıdır ḡaḳḳā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 3*). [*‘āleminiñ, -in, -iñ*]

Şehā māḡa saña müştāḳ ‘**ālem**

Esīr-i kākülün ednā vü a ‘lā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 7*). [*‘ālem,]*

Bahr-i fıskā düşüben ‘**āleme** efsāne olup
‘Afv ile nīm-nighe it süy-ı fakīrānıma yā gāvş (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 5). [‘āleme, -e]
Na‘ra-i mestānelerle tōldırur ‘**ālemleri**
Cām-ı ‘aşkı nüş iden ol Haydar-ı Kerrār-ı şeyh (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 7). [‘ālemleri, -ler, -i]
Yunfiķūn emvālehūm sırrına mazhar düşdi ol
Cümle ‘**ālem** hāķına kehfū‘l-emāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 6). [‘ālem,]
Hem-refiķ-i ġār-ı Faħr-i ‘**Ālemīn** olmuş idi
Şıdk u luţf u merħametde bī-nişāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 9). [‘ālemīn, -iñ]
ġarķ-ı deryā-yı fiġān olmadasın ‘**ālemde**
ġavṭa-hār-ı elem ü fūrķate esrār nedir (Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 3). [‘ālemde, -de]
Rehber ider ġamzesini fitne yolında çeşmine
Yār bu revişle ‘**ālemi** ġarķ-ı yem-i cūnūn ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 4). [‘ālemi, -i]
‘Ālem içre kim ki şā‘irdir deyū meşhūr olur
Seng-i sevdā-yı mecāz ile dili meksūr olur (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 1). [‘ālem,]
Āh-ı āteş-bārı bī-te‘şīr şanma her seher
‘Ālemi sūzān ider Mevlā’dan istimdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 12). [‘ālemi, -i]
‘Ālemiñ teşhīrine efsūn okur zātūñ seniñ
Āferīn ol vech-i pākīñ böyle bir ūstādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 3). [‘ālemiñ, -iñ]
Şanma bu āhıñ şehā bed-hāhıñ te‘şīri yok
Dikmiş āteşden ‘**ālemler** göklere feryādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 10). [‘ālemler, -ler]
Cümle maħbūbān içinde oldı yārim ser-firāz
‘Āleme hūsnı taġıldı cūn şadā-yı çeng ü sāz (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 2). [‘āleme, -e]
Ser-fūrū itmezken ‘**ālemde** bize mūr-ı sūrūr
Kişver-i hūznūñ şükūr kim şāhib-i fermānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 11). [‘ālemde, -de]
Vücūdum seng-i ta‘yībe nişān-ġāh eylemişdir āh
Dilārā hūsnine ‘**ālemde** ancak ben miyim ‘āşık (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 4). [‘ālemde, -de]
Şuṫī libās-ı şūf ile aldatma ‘**ālemi**
Şāf olmayınca dil nazār itmez nigār-ı ‘aşķ (Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 7). [‘ālemi, -i]
Cenāb-ı Hāķķ ide ‘**ālemde** ‘ömrūñi efzūn
Kemāl-i merħametiñ görmesün cihānda zevāl (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 13). [‘ālemde, -de]
Nice demlerdir ki dūruz devlet-i dīdārdan
Ceyş-i miħnet mülk-i göñle çekmede tūġ u ‘**ālem** (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 16). [‘ālem,]
Sāķī-i çeşm-i ħumār-ālūdeniñ maħmūrıyam
Çok mıdır ‘**ālemde** şeydā rind ü bī-hūş olduġım (Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 4). [‘ālemde, -de]
Bī-ruḫ-ı yār Ġulāmī nideyim ‘**ālemi** ben
Genc yok çūnki niçūn sākin-i vīrāne olam (Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 9). [‘ālemi, -i]
‘Aşķ ile ‘**ālemde** ben bir meh-veşīñ mestānıyım
Mest-i cām-ı hayretim bilmem kimiñ hayrānıyım (Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 1). [‘ālemde, -de]
Girmişiz meydān-ı ‘aşķa ‘**āleme** rūsivā olup
Lā‘ubālī olmuşuz āġyārdan keşf ü ‘ayān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 9). [‘āleme, -e]
Nār-ı ḫasretten kebāb oldı ciger luţf it şehim
‘Ālemi mest eyleyen baķışlı yārim ķandesin (Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 8). [‘ālemi, -i]
Öyle bir ‘illete dūçār ola kim ‘**ālemde**
Bulmasun aşlā devā derdine giryān olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 3). [‘ālemde, -de]

Rûy-ı âsâyişi gösterme bu 'âlemde aña
 'Âşık-ı hüsnî gibi dideleri kan olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 7*). [*'âlemde, -de*]
 Nâb-ı neşât-ı lebi ile ider şîveler
 'Âleme efsûn ider çeşm-i humâr-ı hûbân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 18*). [*'âleme, -e*]
 Hecr-i ruhsârînla âhımdan cihân vîrân idi
 Yek nazarla oldu 'âlem cümle şen şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 6*). [*'âlem,]*
 Fitneler zülf-i siyâhında Gulâmî pinhân
 Celb ider 'âlemi bak gamze-i mekkâresine (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 10*). [*'âlemi, -i*]
 Dest-i cevrenden zamânîñ it rehâ-yâb bendeñi
 Cümle 'âlem hakkına kâdî-i hâcâtsın 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 16*). [*'âlem,]*
 Ka'be-i küyüñ tavâf itmekde vardır çok şeref
 Ser-be-ser 'âlemlere mihr-i hidâyetsin 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 10*). [*'âlemlere, -ler, -e*]
 Bitmez bu 'aşır hâsidiniñ sözleri bir ân
 Seyyâr olarak 'âlemi târ itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 8*). [*'âlemi, -i*]
 Ey cihân bâğında bî-akrân u hikmet cevheri
 'Âlemi tutmuş ser-â-ser mihr-i rüyuñ enveri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 2*). [*'âlemi, -i*]
 'Akl ile olmuş iken 'âleme engüşt-nümâ
 Şimdi Mecnûn gibi bâzîçe-i eţfâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 7*). [*'âleme, -e*]
 Zülf-i leyl-âsâlarıñ zencîrine bu göñlümi
 Bağlayup 'âlemde itdiñ ey perî Mecnûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 4*). [*'âlemde, -de*]
 İrdi çün ebr-i bahâr 'âleme hâdden efzûn
 Tâze-ter kıldı gülistân-ı dili bârânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 13*). [*'âleme, -e*]
 Söyler idim 'âleme ağıyarı almaz meclise
 Âhîri uyduñ rakîbe yâr utandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 9*). [*'âleme, -e*]
 Çok cefâlar eylediñ 'âlemde vaşlın görmedim
 Bezm-i vaşlıñdan rakîbi bir zamân kaçırmadıñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 19*). [*'âlemde, -de*]
 Mest iden 'âlemleri cümle bu cām-ı 'aşkıdır
 Nâz-ı şâhid şabr-ı 'uşşâk u peyâm-ı 'aşkıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 11*). [*'âlemleri, -ler, -i*]
 Zühd ü şalâhın şabâ 'âleme i' lān içün
 Meskenini gayb idüp eyler idi şâyiha (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 3*). [*'âleme, -e*]

'âlem-ârâ: *Dünyayı süsleyen.*

Şadâ-yı şît-i fiğânem girift 'âlem-râ
 Zi-'aşk u mihr-i tu cānâ çü kerd dil âvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 1*). [*'âlem-râ,]*
 O sulţân-ı kerâmet kânı ilhâm-ı Hudâ birle
 Vilâyet mührin ihsân eylemiş bir 'âlem-ârâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 34*). [*'âlem-ârâya, -ya*]

'âlem-berdâr: *Darağacına çekilmiş, asılmış alem, halk, dünya.*

'Alem-berdâr u halka-bend-i tezkîr oldu dervîşân
 Öñince başladılar cümlesi esmâ-i hüsnâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 35*). [*'âlem-berdâr,]*

'âleme ebr-i 'atâ: *Dünyaya cömertlik bulutu.*

Evliyâ zümresiniñ gerdene başdı kadem
 'Âleme ebr-i 'atâ Hâzret-i gāvşu'l-A'zam (*Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 8*). [*'âleme ebr-i 'atâ,]*

‘ālem-i ābūn şafāsın: Dünya suyunun sefası.

‘Ālem-i ābūn şafāsın şanma mey efzūn ider

Cilve-i cānānedir mest eyleyen mestāneyi (Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 3). [‘ālem-i ābūn şafāsın, -(s)ı, -n-in]

‘ālem-i ‘aşk: Aşkın dünyası.

Sāḫa-i dīvān-serāy-ı ‘ālem-i ‘aşk içre kim

Görmedim çün dilberān-ı dehrden bir kez vefā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 15). [‘ālem-i ‘aşk,]

‘ālemūn nādānıyız: Alemin cahili, bilgisizi.

Ey Gulāmī şā‘ir-i dānā-yı ‘aşr olmuş iken

Şimdi yārān içre bizler ‘ālemūn nādānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 14). [‘ālemūn nādānıyız, -(y)ız]

‘alev: Ateşin yalımı, kıvılcım.

Āteş-i hicrān ‘alev eflāke ser çekmiş gider

‘Arş ile ferşi geçüp ‘āciz olur kerrūbiyān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 13). [‘alev,]

‘ālī: Yüce, yüksek, ulu; değerli, şerefli.

Nüş itdigimiz bu mey-i şahbā-yı ‘Ālīdir

Mey-ḫāne-i ‘aşk içre ‘atāyā-yı ‘Ālīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 2). [‘ālīdir, -dir]

‘ālī-cenāb eyle: Yüce, şerefli duruma getirmek.

Müneccim ṭālī‘-i tārīkimi bir kez ḥisāb eyle

Eger naḥs ise luṭf it sa‘d ile ‘ālī-cenāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 2). [‘ālī-cenāb eyle,]

Figān eyler hezār-ı dil gülīstān-ı mecāzīde

Ḥaḳīkat gülşeninde yer virüp ‘ālī-cenāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 8). [‘ālī-cenāb eyle,]

alıcı: Alan.

Öyle dildāra Gulāmī dili bend itdi felek

Çalıcı çarpıcı cānlar yakıcı hem alıcı (Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 10). [alıcı,]

‘ālī-himem: Yüce himmetli; çok cömert, lütfkâr.

Yār-i nev ferḫunde-ruḥ gördi kerem ‘ālī-himem

Muḥsin-i ehl-i recā mı bī-vefā mı bā-‘atā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 13). [‘ālī-himem,]

Zihī ‘ālī-himem şāḫib-şecā‘at Ḥazret-i ‘Osmān

Mekārim-zīb-i iḳlīm-i kerāmet Ḥazret-i ‘Osmān (Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 1). [‘ālī-himem,]

‘ālī-makām itme: Yüce makam etme.

Şehā şahş-ı münāfīḳ kisve-i ‘āşīḳda gizlenmiş

Ḥarīm-i ḥaş-ı vaşla yol virüp ‘ālī-makām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 10). [‘ālī-makām itme, -me]

‘ālim-i hikmet-şinās: Hikmet bilen alim.

Bu Hüseyin Feyyāz Efendi ‘ālim-i hikmet-şinās

‘Ārif-i müşkil-güşā dānā-yı ma‘rūf-ı cihān (Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 1). [‘ālim-i hikmet-şinās,]

allah: "Allah!" bir şey karşısında hayranlık veya yakarma bildiren bir söz.

Görmeye vech-i hümmü 'ayn-ı 'izz ü devletiñ

Dâ'imâ şādiler ihsân eylesün **Allāh** saña (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 38). [allāh,]

Aldı dilimi bārī amān cānı da alsun

Kim kalmadı cevriye taḥammül meded **Allāh** (Gulâmî Divanı , Kit'a 2, Mısra 4). [allāh,]

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër

Hāl-i zārımdan amān **Allāh** içün gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 10). [allāh,]

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër

Hāl-i zārımdan amān **Allāh** içün gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 20). [allāh,]

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër

Hāl-i zārımdan amān **Allāh** içün gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 30). [allāh,]

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër

Hāl-i zārımdan amān **Allāh** içün gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 40). [allāh,]

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër

Hāl-i zārımdan amān **Allāh** içün gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 50). [allāh,]

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gır ol yā Resūlallāh

Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā **Allāh** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 6). [allāh,]

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gır ol yā Resūlallāh

Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā **Allāh** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 12). [allāh,]

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gır ol yā Resūlallāh

Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā **Allāh** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 18). [allāh,]

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gır ol yā Resūlallāh

Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā **Allāh** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 24). [allāh,]

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gır ol yā Resūlallāh

Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā **Allāh** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 30). [allāh,]

İdeli fitne-i dehr ḥüsn ile **Allāh** seni

İtmedi ḥālime vāḳıf eğer-i āh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 3). [allāh,]

alma: Alma.

Şehā ağyār-ı bed-efkāra uyma

Raḳībî bezme **alma** bī-muḥābā (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 4). [alma,]

almaz: Alma.

Söyler idim 'āleme ağyārı **almaz** meclise

Āḫiri uyduñ raḳībe yār utandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 9). [almaz,]

almazdan: Alma.

Demāga çāšnī-i sükker-i sevdāyı **almazdan**

Sarāy-ı sırr-ı sulṭān-ı maḥabbetde Ḥalīl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 5). [almazdan,]

almış dil-i dildārımı: Sevgilinin gönlünü almış.

Almış dil-i dildārımı bir nazrada şabrı

'Āşık yā naşıl itmeye ḥasretlere şabrı (Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 1). [almış dil-i dildārımı, -ımı]

âlûde: Bulaşmış, karışmış, karışık, kirlî.

Kılssa izhâr-ı terahhüm gel inanma sözine

Urmuş ol kâfile **âlûde-i** hündür kılıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 6). [âlûde-i, --i]

Hûna **âlûde** görince tahta-i ten-şürîni

Çıkdı eflâk üzre bî-had şît-i efgân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 7). [âlûde,]

alur: Alacak kişi.

Ne **alur** kâle-i mülk-i dili soymuş nigehiñ

Yine tarrâr-ı firâvân-ı tahassür kelici (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 3). [alur, -ur]

a'mâ: Fakat, lakin.

Efgende-i hevâya tecellî muhâldir

A'mâ görür mi âyinede 'aks-i yâr-ı 'aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 6). [a'mâ,]

a'mâ: Gözleri görmeyen kişi il İlahî tecellinin farkında olmayan kişi kastedilmektedir.

Kâdir olamaz bakmağa ruhsârıma 'aşık

Şad-nîze ile eylerim ol dem anı **a'mâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 6). [a'mâ,]

âmâl: Emeller, istekler, ümitler.

Şarardı dâğ-dâr oldu Hudâyâ lâle-i **âmâl**

Eser bād-ı hâzân-ı hasret ü gam rûz u şeb cānā (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 5). [âmâl,]

Gulâmî dil-güşâ bāğ-ı şafâda tutdı dil mesken

Açıldı gonca-i **âmâl** bülbül iftihâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 14). [âmâl,]

amân: "Dikkat çekme, tembih, uyarı" amacıyla kullanılan bir ünlem.

Amân şâhım efendim gel yetiş 'uşşâka imdâd it

Firâkıñdan hârâb olmuş dili ma'mûr u âbâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 1). [amân,]

Başla zâra yeñiden turma **amân** ey dil-i zâr

Ki çevirmiş yüzini bizden o şüh-ı 'ayyâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 1). [amân,]

Perde-i zülfün şakın açma cemâliñden **amân**

Kim bırakmasun kâzâyâ şâhımı bir kem nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 3). [amân,]

Çeşm-i ihsân ile bak süy-ı Gulâmî'ye **amân**

Hâb-ı miñnetden efendim dili kıl istikâz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 9). [amân,]

Revzen açmış sînelerde nâvek-i gamzeñ **amân**

'Âşıkâna bir devâ kıl hastegândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 5). [amân,]

Nâkış-ı hâcibleriñ çekdi iki ay resmini

Çille-i sahtını dil çekdi iki mâh **amân** (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 10). [amân,]

Leb-i gül-fâmî sevdâsı hayâl-i rûy-ı tâbânı

Hârâb itdi dil-i zârı **amân** yâ Rab nedir çâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 10). [amân,]

Âh efgendesiyim bir güzeliñ kim cânı

Çıkarur tenden **amân** dîn ile hem imânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 2). [amân,]

Tıfl-ı bî-vâye-i dil mehd-i meveddet içre

Ağlayup ister **amân** şîr-i turunc-pistânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 8). [amân,]

Hırâma başlar **amân** kebk-veş perî-rûlar
 Kopardı taraf taraf ol demde âh-ı âteş-bâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 29). [amân,]
 Aldı dilimi bārî **amân** cânı da alsun
 Kim kalmadı cevriye taḥammül meded Allāh (Gulâmî Divanı , Kit'a 2, Mısra 3). [amân,]
 Ey şabâ semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan **amân** Allāh için gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 10). [amân,]
 Ey şabâ semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan **amân** Allāh için gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 20). [amân,]
 Ey şabâ semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan **amân** Allāh için gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 30). [amân,]
 Ey şabâ semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan **amân** Allāh için gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 40). [amân,]
 Ey şabâ semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan **amân** Allāh için gel vir ḥaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 50). [amân,]
 Būse-i la'î lebi olmaz müyesser 'āşıkā
 Şalınur serv üzre el irmez **amân** ol sîb-i sürḥ (Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 2). [amân,]
 Tâ-be-key peyrev-i ağıyar olacak tâze cüvân
 Bizi pîr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı **amân** (Gulâmî Divanı , Müfret 29, Mısra 2). [amân,]
 Dün gice kenāra çeküp ağıyāra yüzinden
 Şad-cilve ile virmiş **amân** buse gözinden (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 6). [amân,]
 Cemāl-i bî-mişālî ḥasretiyle dîde ḳan olmuş
 Gözüm yaşıyla deryālar **amân** dā'im revân olmuş (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 10). [amân,]
 Amân yâ Muştāfâ gönder reh-i 'aşk içre üstādım
 gulāmındır deyü şāhā cihānda söylenür adım (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 27). [amân,]
 Dest-i cevriñden **amân** ben kime şekvā ideyim
 'Arz-ı hāl-i dilimi kimlere i'tā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 1). [amân,]
 Amānım göklere çıkdı **amân** ey bî-amānım gel
 Kerem kılsañ n olur şāhā (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 3). [amân,]
 Amân 'afv it yaḳar nār-ı firāḳıñ tende cânım gel
 'İnāyet eyle bî-pervā (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 19). [amân,]
 Amānım göklere çıkdı amân ey bî-amānım gel
 Kerem kılsañ n olur şāhā (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 3). [amānım, -ım]
 Dād dest-iñden seniñ ey dil-rübā Mevlā Kerīm
 Hecr-i ruḥsārıñla yār irdi **amānım** göklere (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 6). [amānım, -ım]

āmede: Gelmiş.

Müjde ey dil ki bi-yāverd şabā büy-ı necāt
 Zi-beyābān-ı Huten **āmede** āhū-yı necāt (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 2). [āmede,]

āmed-şüd: Gelip gitme, geliş gidiş, varıp gelme.

Ced-be-ced **āmed-şüd-i** mihmāna cidd-i sa'y ile
 Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi taṭyīb-i cenān (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 3). [āmed-şüd-i, -i]

'amel: Amel, iş, hareket, davranış, dinî emirleri yerine getirme.

Bād-ı 'ișyānla 'ömrüm oldı tebāh

'Amelim cümlesi ḥaṭā vü günāh (*Gulāmī Divanı , Kit'a 13, Mısra 2*). [*'amelim, -i, -m*]

Nerde gördüñ bī-vefālīk resmine dā'ir **'amel**

Böyle serkeşlik idersiñ 'ādet-i ḥübān bu mı (*Gulāmī Divanı , Müfret 49, Mısra 1*). [*'amel,]*

āmīhte idüp: *Karışık edip, karıştırarak.*

Mey-i ḥısm-ı nıgehi zehr ile **āmīhte idüp**

Dest-i mazlūma virür şān-ı 'adālet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 5*). [*āmīhte idüp, -üp*]

'amm: *Amca.*

Şāhib-i 'ilm-i ledün hem ibni **'amm-i** Muştafā

Bāb-ı şehir-i 'ilm-i esrār-ı risāletsin 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 3*). [*'amm-i, --i*]

āmmā: *"Ama" bağlacı; ama, fakat, lakin, velakin; ancak.*

Şehr-i 'aşka girdik **āmmā** sevmedik bir ḥüb dost

Halk içinde nāmımız gerçi bizim maḥbūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 1*). [*āmmā,]*

Rast geldiğini celbde te'ḥīre bırakmaz

Ammā ki vefā eylemeden zātı berīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 6*). [*āmmā,]*

Şanma sen-veş bağ-ı dünyānıñ kad-i şimşādı var

Naḥl-i nāzı ḥuşkı var **āmmā** anıñ da adı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 2*). [*āmmā,]*

Bāğ-ı cūduñ şanma yārim sen gibi şimşādı var

Serv-i nāzı var ise **āmmā** anıñ da adı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 2*). [*āmmā,]*

Gönül dūr olmuş **āmmā** serde sevdā artar eksilmez

Tehī kalsa piyāle ḥumda mīnā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 1*). [*āmmā,]*

Gulāmī çakeri kim görse sāde-dil şanur **āmmā**

Derün-i ḥāne-i ḥāṭırda ḥulyā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [*āmmā,]*

Gulāmī lezzet-i zevk-i cihān āgūş-ı dilberdir

Dimiş üstādımız **āmmā** ki sende ol liyākat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 18*). [*āmmā,]*

Ne recā ile varam dergeh-i vālā-şāna

Sözimiz kalmadı **āmmā** kerem ü iḥsānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 12*). [*āmmā,]*

Kerāmet kânısıñ cānā didim dünyāda ikrām it

Didi kânıyım **āmmā** anda görmüş var mı ikrāmı (*Gulāmī Divanı , Müfret 41, Mısra 2*). [*āmmā,]*

Ṭarīk-i 'aşka girdim tā ezel **āmmā** ki bī-zādım

Lüşüş-ı ḥūblar urmuş yolum maḥzūn u nā-şādım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 25*). [*āmmā,]*

İ'tibārım iftiḥārım bāda virdiñ kemterim

Rāzıyam **āmmā** revā mı döndüre yüz dilberim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 10*). [*āmmā,]*

ān: *Vakit, zaman.*

Gerden-i 'aqla cünūniyyet kemendin bağlayup

Gitdi taḥt-ı fūrkatē ol **ān** Leylā-vār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 12*). [*ān,]*

Gonca-i bāğ-ı leṭāfet būd **ān** lebhā-yı düst

Tā ezel bā-cān būdem bülbul-i şeydā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 1*). [*ān,]*

Neşāt-ı meyledir bu şūr u şeydālīk dilā her **ān**

Saḥa mestānelik bir dīde-i ḥammārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 9*). [*ān,]*

Gördiği **anda** revânın virseler teşne-lebân
Tahtêha 'l-enhâr olan âb-ı cinândır hânçeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 5*). [*anda, -da*]
Açup şitâb ile mührin nazar-figen olarak
Kırâ'at eyledigim **ân** bilindi cümle me'al (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 4*). [*ân,]*
Şeb-i târîk rûşen şod zi-sûz-ı sîne-i mecrûh
Zi-destem reft **ân** dilber hemân bâ-girye vü zârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 6*). [*ân,]*
Gelmediñ inşâfa bir **an** merhamet îşâr ile
Dönmezem kılsañ cefâlar zulm-i âteş-bâr ile (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 15*). [*an,]*

ân: "O" işaret sıfatı.

Ân pâdişeh-i kevn ü mekân şâni'-i eşyâ
Ân kût dehende heme-i esfel ü a'lâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 1*). [*ân,]*
Ân pâdişeh-i kevn ü mekân şâni'-i eşyâ
Ân kût dehende heme-i esfel ü a'lâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 2*). [*ân,]*
Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend der ân dem
Geştend muqayyed be-defâtîr-i şekâ râ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9*). [*ân,]*
Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend der **ân** dem
Geştend muqayyed be-defâtîr-i şekâ râ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9*). [*ân,]*
Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem' hem-bezm şod
Şeb nihâyet yâft henüz **ân** kışsa pâyânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 2*). [*ân,]*
Ân zemân der-şahn-ı hestî nîst bûd in kâ'inât
Der-beyâbân-ı 'adem hem-çün tu hûbânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 9*). [*ân,]*
Künün zi-süy-ı ğarîbân u kûy-i âh-keşân
Bürîde şod meger **ân** der-bereş fîriste peyâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 12*). [*ân,]*
Ân belâyâ ki der-in dehr Hudâ âverd-est
Heme bû'gzeşt zi-serem bâkî ne-mâned ez-îşân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 17*). [*ân,]*
Hûş u fikrem bi-rübûd **ân** şeh-i zî-şân-ı 'alâ
Der-bihârân-ı tahayyür şodeem keştîbân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 19*). [*ân,]*
Ez ümîd-i dîdenet fersûd cismem **ân** çünân
Rişte-i tâbem bürîd **ân** hasret ü hulyâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 9*). [*ân,]*
Ez ümîd-i dîdenet fersûd cismem **ân** çünân
Rişte-i tâbem bürîd **ân** hasret ü hulyâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 10*). [*ân,]*
Ger şevd ez-süy-ı lutfet yek resûlî dest-keş
Mî-revem üftân u hîzân **ân** zemân der-pây-ı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 12*). [*ân,]*
Ey Bârî Hudâyâ çi şod **ân** şâh ne-yâmed
Fersûd ten ez-fikr-i ruheş âh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 1*). [*ân,]*
Der-râh hâzîn mândem u hem-râh ne-yâmed
Yâ Rab çi şod imrûz ki **ân** mâh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4*). [*ân,]*
Cân suht zi-ğam **ân** bût-i dil-hâh ne-yâmed
Der-'âlem-i imkân çü **ân** nîst nigârî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 5*). [*ân,]*

ân: " O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

Nev-resîde nahl bûd **ân** kadd-i serv-âsâ-yı tû
Der gülistân-ı velâyet kâmet-i tûbâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 1*). [*ân,]*

Cān suḥt zi-ḡam **ān** büt-i dil-ḥāh ne-yāmed
Der- 'ālem-i imkān çü **ān** nīst nigārī (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 6). [ān,]
Ḥurşīd-i ruḥet dīden-i çeşmet ne-tevāned
Ān ki nigered nīze be-çeşmeş bi-nişāned (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 22). [ān,]

aña: " O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

Ser-menzil-i makşūda irem dirse Gulāmī
Şekvāyı bıraḡsın **aña** yol rāh-ı recādır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 14). [aña,]
Fūrūzān pertev-i iḡsānı mişbāḥ-ı ḥaḡḡkatde
Ebed maḥfūzduz irmez riyāḥ ile **aña** itfā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 10). [aña,]
Evliyā cümle **aña** ḥalkā-be-güş oldu ḡulām
Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 9). [aña,]

ān-be-ān: Sürekli, her an.

Nām olalı dehrde söyle vefā itdigīn
Yandı cefādan bu dil leyl ü nehār **ān-be-ān** (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 16). [ān-be-ān,]

'anber: 1. Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde. 2. Güzel koku.

Sāye-i 'avn-i Ḥudāvendīde ta' līm-i redīf
Micmer-i āḡāz u bed'e yaḡdı 'ūd u **'anberi** (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 28). ['anberi, -i]

'anber-feşān: Amber saçan / Güzel koku saçan.

Sünbül nihādedir ḡül-i sürḡ üzre nāz ile
'Anber-feşān-ı sūy-ı semen-zāra kıl nazar (Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 6). ['anber-feşān-ı, --ı]

ancaḡ: "Lakin, ama, fakat, yalnız" sözleri gibi bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceyi anlatan bir söz.

'Afv kıl kemter Gulāmī 'aybını ey pūr-kerem
Bizde **ancaḡ** bulunan taḡşīr ile çok ḡalaḡāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 16). [ancaḡ,]
Cismi yoḡ bir ismi var 'anḡā miḡālī 'izzetiñ
Sāye-i 'izzīñde **ancaḡ** zilletiñ müzdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 6). [ancaḡ,]
Herkes va'd-i lebiñ bī-şübhedir āb-ı ḡayāt
Ṭālī'imden içmedim 'indimde **ancaḡ** adı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 14). [ancaḡ,]
Herkes va'd-i lebiñ bī-şübhedir āb-ı ḡayāt
Ṭālī'imden içmedim 'indimde **ancaḡ** adı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 12). [ancaḡ,]
Cānı terk itmekdir ey dil ḡubb-ı cānāndan ḡaraḡ
Vuşlat-ı cānāndır **ancaḡ** ḡılḡat-ı cāndan ḡaraḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 2). [ancaḡ,]
Vücüdüm seng-i ta'yībe nişān-ḡāḡ eylemişdir āḡ
Dilārā ḡüsüne 'ālemd e **ancaḡ** ben miyim 'āşīḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 4). [ancaḡ,]
Zerre-i na'tıñ beyāna ḡādir olmaz ins ü cīn
Ḥaḡ'dır **ancaḡ** vāşīf-ı zāt-ı zekā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 36). [ancaḡ,]
Hemān kesb-i taḡarrübdür murādım zerre-veş **ancaḡ**
Şu 'ā'-ı luḡḡna ey mihr-i pūr-nūr u kerem-sāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 65). [ancaḡ,]
Esīr-i dām-ı 'aşkım ḡālīme **ancaḡ** Ḥudā āḡāḡ
Ne bilsün düşḡunūñ aḡvālīni dūnyāda şāḡīb-cāḡ (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 3). [ancaḡ,]

anda: "O" işaret zamiri.

Düşüp fezâ-yı fîğâna Ğulâmî-i bî-kes

Terahhüm eyleyen **anda** Ğudâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 14*). [*anda,]*

‘Adem iklimine tarh-ı temel atsun sipâh-ı gam

Varup tâ nefha-i şûra deĝin **anda** karar itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6*). [*anda,]*

Ĥâtem-i mühr-i velâyet takup engüşte tamâm

‘Azl ü naşb **anda** mü‘ebbed ola tâ yevm-i kıyâm (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 8*). [*anda,]*

andelîb: Ar. Bülbül.

Sû-be-sû murĝân-ı hoş-elhân âramîdedir

Şad-hezârân ‘**andelîb** ol ravzadan gül-çîdedir (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 8*). [*‘andelîb,]*

‘andelîb: Bülbül II âşık.

Hezârân ‘**andelîbîñ** nâle vü feryâdına ey dil

Güle gülşende nezdîkî vü kurb-ı hârdır bâ‘îs (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 5*). [*‘andelîbîñ, -iñ]*

Zebân-ı şevk ile cân ‘**andelîbi**

Cihâna vaşf ide hüsni-Ĥabîb‘î (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 3*). [*‘andelîbi, -i]*

‘andelîbâ: Bülbül II âşık.

Şehâ mâhâ bütâ cânâ penâhâ

Nigârâ ‘**andelîbâ** gül-‘îzârâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 2*). [*‘andelîbâ,]*

Nigârâ ‘**andelîbâ** kılma efgân

‘Avâşık keşretinden itme şekvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 23*). [*‘andelîbâ,]*

Nigârâ ‘**andelîbâ** vakt-i eşhâr

Şadâ-yı vuşlatı gel eyle bâlâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 25*). [*‘andelîbâ,]*

Nigârâ ‘**andelîbâ** gül çemende

Hezârîñ oldıĝını eyler îmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 27*). [*‘andelîbâ,]*

Nigârâ ‘**andelîbâ** gül gibi gül

Bahâr-ı hüsnuñ olur çünki zîbâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 29*). [*‘andelîbâ,]*

Nigârâ ‘**andelîbâ** gül-‘îzârâ

Vücüdum nâr-ı ‘aşkıñ kıldı ifnâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 31*). [*‘andelîbâ,]*

Nigârâ ‘**andelîbâ** gül-‘îzârâ

Ĝulâmî itdi varın cümle yağmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 33*). [*‘andelîbâ,]*

‘andelîb-âsâ: Bülbül gibi.

Gülşen-i ‘aşk içre bî-dîdâr-ı rüy-ı ĝonca-leb

‘Andelîb-âsâ dem-â-dem seyr-i hâr itmek de ĝüç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 6*). [*‘andelîb-âsâ,]*

Gülistân-ı cihânî ‘**andelîb-âsâ** tecessüs kıl

Bulunmaz Asbuzi miĝli Ĝulâmî varsa cennet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 23*). [*‘andelîb-âsâ,]*

Fâhteler şarmış ‘imâme berg-i ahđar sebzden

Şâhlarda murĝlar hep ‘**andelîb-âsâ** mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 6*). [*‘andelîb-âsâ,]*

‘Andelîb-âsâ maĝâm iken gülistân-ı vişâl

Dür u mehcûr eyledi ĝonca-dehânım fûrkatîñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 7*). [*‘andelîb-âsâ,]*

‘andelīb-i cemenistān-ı sehā ihsānız: Çimenlik bahçesinin bülbülüne cömertlik bağışlarız.

‘Andelīb-i cemenistān-ı sehā ihsānız

Hoş-nevā tūti-i gūyā-yı Şeh-i Gılān ız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 3). [‘andelīb-i cemenistān-ı sehā ihsānız, -ı-ız]

‘andelīb-i dil: Gönül bülbülü.

Figān u zāra āğāz eylemekde ‘andelīb-i dil

Nihāl-i bāğ-ı efkār üzre eyler nālehā her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 5). [‘andelīb-i dil,]

‘andelīb-i dil pesend itmiş: Gönülün bülbülünü beğenmiş.

Gören gülzār zevķin ‘andelīb-i dil pesend itmiş

Likā-yı yār içün bāğ-ı fenādan çeşm bend itmiş (Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 19). [‘andelīb-i dil pesend itmiş, -miş]

āned: Onlardır (?).

Dilī ki ‘āşık-ı rüy-ı tu şod zi-dūzah rest

Ki ‘āşıkān-ı cemāl-i tu āned ehl-i zekāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 34). [āned,]

ān-est: Zamanıdır.

Gulāmī bende-i Sulţān Şeyh-i Gılān-est

Kesī ki bende-i ān-est gū ki hurrem bāş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 10). [ān-est,]

ānī: " O " üçüncü tekil şahıs zamiri.

Tār-ı zülfe bağla bel vaşl-ı Haķ’a yol anı bil

Mā-sivāyı terk kıl maḥbūb-ı zībā gel iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 9). [anı,]

Rāz-ı ‘aşkıñ idemez gayre Gulāmī ifşā

Qabre varsam yine pinhān ider anı kefenim (Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 10). [anı,]

Dāḥil-i bezm-i vişāl itmeye bir demde anı

Mübtelā-yı keder-i ḥasret ü hicrān olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 11). [anı,]

Şāyān-ı ḥarīm-i ḥarem-i vuşlat-ı ānī

Rāz-ı eşer-i nāz-ı şehen-şāh tu dānī (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 17). [ānī,]

anın: " O " üçüncü tekil şahıs zamiri.

Şanma sen-veş bāğ-ı dünyānıñ kad-i şimşādı var

Naḥl-i nāzı ḥuşkı var ammā anıñ da adı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 2). [anıñ,]

Başdan ne demek belki cihān içre taşırımış

Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 24). [anıñ,]

anın-çün: (E.T.) Onun için, bundan dolayı.

Gül-i ümmīd açılmaz yağsa bārān biñ bahār olsa

Anıñ-çün artırrur şit-i nevāsın bu dil-i şeydā (Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 4). [anıñ-çün,]

Qalender olalı pır-i muğāna intisābım var

Anıñ-çün ey Gulāmī meskenim mey-ḥānedir şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 10). [anıñ-çün,]

Geri resminde vāz’ itmiş Ḥudā bu āsumānı kec

Anıñ-çün egridir tab’-ı zamāne dilberinden geç (Gulāmī Divanı , Müfret 6, Mısra 2). [anıñ-çün,]

‘ankā: Anka kuşu.

Cismi yok bir ismi var ‘**anķā** mişālî ‘izzetiñ

Sāye-i ‘izziñde ancak zilletiñ müzdādı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 5). [‘anķā,]

Vefāñiñ ismi var ‘**anķā** mişālî cismi yok dirler

Bu güftārî hezārān istimā‘ itmiş inanmaz mı (Gulāmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7). [‘anķā,]

anlar: " O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

Āh u zārın nevhasın şīt ü nevāsın cümlesin

Bī-menāfi‘ oldığın **anlar** ider ezķār-ı şeyh (Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 12). [anlar,]

Cümle erbāb-ı tarīķat bülbul-i şūrîdedir

Anlara bāğ-ı leķāfetdir gürüh-i Kādirī (Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 10). [anlara, -a]

‘anter: Kafirlerden olan biri.

Haydarāne hānķer-i ‘adline sevgend eylemiş

Qahramān u ‘**Anter** ü merd-i dilīrān Berķiyā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 16). [‘anter,]

‘ār: Utanç duygusu, utanma, çekinme.

Mīnā-yı neng ü ‘**ārī** çalup senge şevķ ile

Pīr-i muğānı var ara bul kāse-dār-ı ‘aşķ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11). [‘ārī, -ı]

ara: Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Ol şūh-ı perī-ķihreyi teşhīre Gulāmī

Çāre **arasañ** çāresi āh-ı seherīdir (Gulāmî Divanı , Gazel 47, Mısra 10). [arasañ, -şa, -n]

Mīnā-yı neng ü ‘ārī çalup senge şevķ ile

Pīr-i muğānı var **ara** bul kāse-dār-ı ‘aşķ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 12). [ara,]

Hāķ ide derd-i dilimden meger āgāh seni

Ser-be-ser kışla-ı ‘aşķı **aradı** ser-‘asker (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 6). [aradı, -dı]

ara-: Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Aradım gülşen-i hūbān-ı cihānı cümle

Tā ezel açmamış açmaz meded ezhār-ı hūlūş (Gulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 5). [aradım, -dı, -m]

Bī-vefā yār-i gāżab-nākleri hep **arayup**

Kişver-i göñlümi taķrīb için irsāl itdi (Gulāmî Divanı , Gazel 188, Mısra 3). [arayup, -y, -up]

a‘rāb: Arap kimse II siyah tenli Arap ırkına mensup kimse.

Yād kılşun luķfını tā haşre dek hāķ-ı cihān

Türk ü Hind ü Rūm u **A‘rāb** u ‘Acem ser-tā-be-pā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12). [a‘rāb,]

arada: (iki kişi, şey vb.) arasında.

Hābs olup kalmış zenaķdānıñda çok zūr-āverān

Āh u efgān ile ķopmuş **arada** şad-cedelāt (Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 6). [arada,]

Rahmı yok atmış niķābın yüzlerinden od saçar

Hāh nā-hāh yanmak ister ol **arada** varımız (Gulāmî Divanı , Gazel 74, Mısra 6). [arada,]

Riyāh-ı rāh-ı revān-baḥşlar vezān olmuş

Dıraḥt-ı nāza urur **arada** düşer eṣmār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 8). [arada,]

ārām: Durma, dinlenme, rahat, huzur.

Ben bu çarḥa nitmişim **ārāmı** yok ālāmı çok

Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 3). [ārāmı, -ı]

Ḥayāl-i cilve-i cānān be-bürde şabr u **ārāmem**

Ümîd-i vaşl-ı ān dilber ferāmūş kerd hicrānem (Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 1). [ārāmem, -em]

Niçe **ārām** eylesün üftādeler dünyāda āh

‘Aşıkāna oldu ḥālîñ çünkü i ‘lān yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 11). [ārām,]

ārām idecek cāy-ı nefis: Dinlenilecek güzel bir yer.

Bulmadım dehrde **ārām idecek cāy-ı nefis**

Bir nefes olmadı dil yār-i kerem-kāra enīs (Gulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 1). [ārām idecek cāy-ı nefis, --ı-ecek]

ārāmide: Durma, dinlenme, rahat, huzur.

Sū-be-sū murḡān-ı hoş-elḥān **ārāmidedir**

Şad-hezārān ‘andelīb ol ravzadan gül-çidedir (Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 7). [ārāmidedir, -dir]

‘arāşāt: Ar. Arsa’nın cem’i. Maḥşer yeri.

Engübîn-i iltifātın ṭablasında çün meges

Cem’ olup ‘aşıkıların mānend-i yevm-i ‘**arāşāt** (Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 4). [‘arāşāt,]

ārī: Açıkça, Şüphesiz.

Öte bav kim **ārī** deli kā ki bege kārı

Beserām şeyḥ budur kārı belā ekşer velāsından (Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7). [ārī,]

‘arīf: (Ar.) Çok anlayışlı, hakkıyla bilen, gördüğünü uzun düşünmeye gerek kalmadan hemen kavrayacak yetenekte olan (kimse), irfān sâhibi, ehlidil.

Ey Gulāmî gâfilāne olma bir dem ‘**arīf** ol

Ḥaḳḳ’ı bil kim Ḥaḳḳ’ı bilmekdir bu ekvāndan ġarāz (Gulāmî Divanı , Gazel 92, Mısra 9). [‘arīf,]

‘arīfān: Arifler; Allah’ın sırları kendisine açılmış olan seçkin kul, herkesin göremediği mânevî gerçekleri gören, anlayan kimse.

Be-ḥaḳḳ-ı ‘**arīfān-ı** zāt-ı pāket

Be-ḥaḳḳ-ı ‘aşıkān-ı sīne-çāket (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 83). [‘arīfān-ı,]

‘arīf-i müşkil-güşā: Zor işleri çözen bilgin.

Bu Hüseyin Feyyāz Efendi ‘ālim-i ḥikmet-şinās

‘Arīf-i müşkil-güşā dānā-yı ma ‘rūf-ı cihān (Gulāmî Divanı , Tarih 5, Mısra 2). [‘arīf-i müşkil-güşā,]

‘arīfīn: Arifler; Allah’ın sırları kendisine açılmış olan seçkin kul, herkesin göremediği mânevî gerçekleri gören, anlayan kimse.

‘Arīfīn olmaz ḥaḳīḳat Ḥaḳ’dan özge aḳrebi

Aḳribā zānn itdiği hep aḳrebidir ‘aḳrebi (Gulāmî Divanı , Müfret 43, Mısra 1). [‘arīfīñ,]

‘arımız: Çekinme / sıkılma.

Ger niķābın kaldırursa göz yumar üftādeler

Rüyına bakmaķlığa koymaz hicāb u ‘arımız (Gulāmî Divanı , Gazel 74, Mısra 8). [‘arımız,]

aristū: Aristo, antik Yunan filozofu.

Nabż-gīri daķi Lokmān u Aristū olsa

Viremez haste-i ‘aşķ-ı ruķ-ı ra‘nāya ‘ilāc (Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 3). [aristū,]

‘ariyetle: (a.i.ç. :avari) : ödünç, eğreti. (Develioğlu, 2015:43).

Hüsn-i şafā-yı seyr-i rebī‘a yok i‘timād

Kim jāle ‘ariyetle çemende nişestedir (Gulāmî Divanı , Gazel 65, Mısra 6). [‘ariyetle,]

‘arız: Yanak II sevgilinin yanağı.

Şāhid-i maķmūr-ı cām-ı naķvete dün uğradım

Turra-i zulfın dağıtmış ‘arıza fes başda kec (Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 10). [‘arıza, -a]

Gülzār-ı ‘arızı ki temāşā-yı dīdedir

Tolmuş benefşe nergis ü gül-nāra kıl nażar (Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 3). [‘arızı, -ı]

Deste-perçem gonca-fem reşk-i gül-i bāğ-ı İrem

‘Arızı nergis yüzi gül-nārdan ayrılmışım (Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 8). [‘arızı, -ı]

Tokunma tel kırup zulf-i dilārāya hāzer birle

O şūhuñ ‘arızından bir peyām efgende hemvāre (Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4). [‘arızından, -ı, -n, -dan]

‘arş: Gökyüzü l çok yüksek bir (yer, mevki , makam) (Sevgili'nin eşiğinin çok değerli olması bağlamında).

Rūz u şeb dūd-ı figān ‘arşa olur peyveste

Dā‘imî bizde bu hālet ola mı olmaya mı (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 9). [‘arşa, -a]

‘arş ile ferşi geçüp: Yeryüzü ile gökyüzünü geçip.

Āteş-i hicrān ‘alev eflāke ser çekmiş gider

‘Arş ile ferşi geçüp ‘aciz olur kerrübiyān (Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 14). [‘arş ile ferşi geçüp, -i-üp]

‘arş-ı a‘lāya: Göğün en yüksek tabakası.

Eyā mesned-tırāz u mekrümet-perdāz u şefkat-sāz

Şadā-yı şīt-i teşrīfīñ irişmiş ‘arş-ı a‘lāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 48). [‘arş-ı a‘lāya, -y, -a]

art-: Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.

Gül-i ümmīd açılmaz yağsa bārān biñ bahār olsa

Anıñ-çün artırur şīt-i nevāsın bu dil-i şeydā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 4). [artırur, -ur, -ır]

art: Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.

Göñül dūr olmuş ammā serde sevdā artar eksilmez

Tehī ķalsa piyāle ĥumda mīnā artar eksilmez (Gulāmî Divanı , Gazel 77, Mısra 2). [artar, -ar]

Kesildi pāyımız zāhirde gerçi kūy-ı cānāndan

Kesilmez ‘aşķ u şevķi dilde cānā artar eksilmez (Gulāmî Divanı , Gazel 77, Mısra 4). [artar, -ar]

Bahār-ı seyl-i fūrkat çeşme-i vaşlın nihān itmiş
Velī olmaz qarārı şanma şāhā **artar** eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 6*). [*artar, -ar*]
Bisāt-ı kurbdan mehcūr u dūruz līk sultānım
Ser-i ūftādegāna feyz-i ‘ulyā **artar** eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 8*). [*artar, -ar*]
Gulāmī çākeri kim görse sāde-dil şanur ammā
Derūn-ı hāne-i hātırdā hulyā **artar** eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 10*). [*artar, -ar*]
Gülşen içre **artdı** derdi bülbulün derdim tuyup
Ey gül-ne neşküfte sen şādān mısıñ giryān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 11*). [*artdı, -dı*]
Gün-be-gün **artar** firāk-ı yār ile hūzn ü keder
Eşk-i çeşmim oldı deryā tırmayup dā‘im akar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 5*). [*artar, -ar*]

artur: Artmak, çoğaltmak, fazlalaşmak.

Ūftāde-i zindān-ı zenaḥ-dānına min-ba‘d
Arturdı belā cevri ü cefāyāyī çü ağıyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 14*). [*arturdu, -dı*]
Perīşān eylemiş zūlfı gibi ūftādesin zālīm
Cefāsın **arturur** zannı bu ki kārı kerāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 4*). [*arturur, -ur*]

‘arūsān: Gelinler gibi.

Ruḥsār-ı ‘**arūsān** revān yābed-i zībā
Ez-lezzet-i tīget çi haber mürde-dilān rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 13*). [*‘arūsān,]*

‘arūs-ı şems: Güneşin gelini.

‘Arūs-ı şems yüzinden niḳāb-ı şeb giderek
Münevver oldı cihān ḥacle-gāhı çün ebşār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 11*). [*‘arūs-ı şems,]*

arż: Ar. 1. Yer. 2. Küre-i zemin 3. Toprak. 4. Memleket, il.

Maḳdemin koysun deyü ferş oldı **arża** serviler
Tūtiyān açmış dehānın zevḳ ile dir merḥabā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 3*). [*arża, -a*]
Nūh-felek **arżlar** varak eşcār kilik mālār midād
Kātib olsa zī-revān ‘āciz-beyāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [*arżlar, -lar*]

‘arż: Sunma, bir büyüğe takdim etme, sunu.

Eylemezdim ‘**arż-ı** ḥālle ḥālim ifşā zātınā
İştīyākın kuvvet-i şabrım eyledi yağmā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 9*). [*‘arż-ı,]*
Bir şadā virmez revānın yandırır ol şem‘aya
Eylemez mā-fī-zamīrin kimseye pervāne ‘**arż** (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 4*). [*‘arż,]*
Kāğıd-ı fūrkatler ūzre ‘arż-ı ḥāl itseñ nola
Bendegāna mukteżi derdin kıla sultāna ‘**arż** (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 6*). [*‘arż,]*
Bend-i zūlfinden Gulāmī‘niñ yazup iḥrācını
Bendesin ‘itḳ eylemekle eylemiş dīvāna ‘**arż** (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 10*). [*‘arż,]*
Nüzül itse eger kūh-ı bülend-i himmetiñ ūzre
Meges ‘**arż-ı** tefevvuk eyler ol dem murğ-ı ‘anḳāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 46*). [*‘arż-ı,]*

‘arż evle: Sunmak, göstermek.

Ey şabā var yāre ‘arż eyle Ğulāmī hālīni

Söyle kim kılmış melāl içre mekânım fūrkatīñ (Ğulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 9). [‘arż eyle,]

‘arż idem: Söylemek, anlatmak, bildirmek.

Yārelendi cān u dil yārān elinden yā İlāh

Kime hālīm ‘arż idem şefkatle itmezler nigāh (Ğulāmī Divanı , Müfret 33, Mısra 2). [‘arż idem, -em]

Dīde ter dil pūr-keder yok sende şefkatden eğer

Kime hālīm ‘arż idem etvār-ı zātīñ ser-be-ser (Ğulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 14). [‘arż idem, -em]

‘arż ider: Sunar.

Çeker kenāra şeh-i şerm-dār-ı nāzı ‘aceb

Revā degil diyene ‘arż ider hezār kitāb (Ğulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 4). [‘arż ider, --er]

‘arż idüp: Anlatmak, ifade etmek, göstermek, sunmak.

Şad-edā biñ nāz u istignā ile cānānımız

‘Arż idüp hasret-keş-i dīdārına ruhsār şeb (Ğulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 4). [‘arż idüp, -üp]

‘Arż idüp pāyına sürsem bir kere esved yüzi

Kaşr-ı luţfından şadā ger irse ‘afv itdim sizi (Ğulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 27). [‘arż idüp, -üp]

‘arż kıl: (büyük bir saygı ile) söylemek, bildirmek.

Şāh-ı hūbānīñ kudūmında Ğulāmī hālīñi

Hāk-i pāye ‘arż kıl gūş itmese feryād kıl (Ğulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 10). [‘arż kıl,]

‘arż u bevān eyle: Anlatmak, söylemek.

Hālīmī ‘arż u beyān eyle var ol dil-dāra

Ey şabā eyleyeyim āhıma hem-rāh seni (Ğulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 19). [‘arż u beyān eyle,]

‘arż-ı ahvāl eyledim: Halini anlatmak.

Ser kodum sırran ve cehren āsitāna zār ile

‘Arż-ı ahvāl eyledim yüz biñ recā ızhār ile (Ğulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 14). [‘arż-ı ahvāl eyledim,]

‘arż-ı ahvāl-i dil-i zār eyledim: Ağlayan gönlümün halini (sana) söyledim.

‘Arż-ı ahvāl-i dil-i zār eyledim saña meded

Gelmediñ inşāfa bir dem neyleyim cānā meded (Ğulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 1). [‘arż-ı ahvāl-i dil-i zār eyledim, --i]

arż-ı dilinde: Deli gönlün isteği. II Aşığın arzu ettiği şey.

‘Aşk ‘āleminiñ arż-ı dilinde bu müvālāt

İzhārı bütün mihr-i ruḡum tābıdır haḡḡā (Ğulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 3). [arż-ı dilinde, --n-de]

‘arż-ı hāl itseñ: Halini anlatsan.

Kāğıd-ı fūrkatler üzre ‘arż-ı hāl itseñ nola

Bendegāna muḡtezī derdin kıla sultāna ‘arż (Ğulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 5). [‘arż-ı hāl itseñ, -señ]

‘arż-ı hāl-i ‘aşıku: Aşığın hali.

Çalmamış dünyâda ğayri merhametlû yârlar

‘Arz-ı hâl-i ‘âşıkı kahr ile dilber karalar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 34*). [‘arz-ı hâl-i ‘âşıkı, -ı]

‘arz-ı hâl-i dil-i nâ-şadı: Kederli gönlün halini sun.

‘Arz-ı hâl-i dil-i nâ-şadı tamâmen okıyup

Belki luṭfindan ider bizi huzûra ihzâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 9*). [‘arz-ı hâl-i dil-i nâ-şadı, -ı]

‘arz-ı hâl-i dilimi: Gönlümün arzusunun halini.

Dest-i cevriñden amân ben kime şekvâ ideyim

‘Arz-ı hâl-i dilimi kimlere i ‘tâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 2*). [‘arz-ı hâl-i dilimi, -im, -i]

‘arz-ı hâl-i pür-melâlidir: Sıkıntı keder dolu halini sunar.

‘Arz-ı hâl-i pür-melâlidir seniñ dīvānıña

Bende-i kemter Ğulâmî hâk-i pây-ı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 41*). [‘arz-ı hâl-i pür-melâlidir, -dir]

‘arz-ı temennâ-yı: Arzu istek sunmak.

İnest zi-deret ‘arz-ı temennâ-yı Ğulâmî

Ez-mihr-i Resûl-i dü cihân dūr me-fermâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 13*). [‘arz-ı temennâ-yı,]

ârzû: Ar. İstek, gönül meyli.

Setr iderse vech-i pâkin perde-i fûrkat ile

Hüsn-i yâri görmegi hep ârzûdur kârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 10*). [ârzûdur, -dur]

Neyle meyle muṭrib ü sâkiyle hoş olmaz gönül

Ârzû-yı şîve-i güftârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 8*). [ârzû-yı, --yı]

Terk eylemeyen ârzû-yı nefis ü hevâyı

Nüş eyleyemez nehr-i füyûzât-ı ‘alâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 5*). [ârzû-yı, --yı]

ârzûmendem: Ar. İstek, gönül meyli.

Biyâ biyâ ki be-dîdâret ârzûmendem

Çünân ki teşne be-âb-ı zülâl der-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 25*). [ârzûmendem,]

ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi: Dudağının kenarından öpücük alma ümidim vardı.

Nâ-ümîd itdi beni noldı o gün kim ey gönül

Ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 12*). [ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi, --i--ı-
di-im]

ârzû-yı ‘uşşâk-est: Aşıkların isteğidir.

Be-kâm-ı dil nefesî ârzû-yı ‘uşşâk-est

Ki şad-hezâr nefes reft ü ber-ne-yâmed kâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 13*). [ârzû-yı ‘uşşâk-est,]

as: Asmak il takmak.

Ayak baş gel serim kes bâba aş görsün cihân ehli

Disünler ‘âşıkından gör ki olmuş gönca-fem ‘âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 7*). [aş,]

as-: Asmak il takmak.

Şu 'le-bağış olduğu şeb Sīvās'a şems-i şevketi

Aşdı nūr āvizesin 'izzetle meh tā ber-semā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 30). [aşdı, -dı]

asā: Maddi ve manevi kudret anlamını taşıyan değnek.

Dil-rübāya dil viren pīrānı ta'yīb eyleme

Düşse destinden 'aşāsı ihtiyār elden gider (Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 4). ['aşāsı, -sı]

Sūzen gibi bī-şübhe geçer atlas-ı çarhı

Bu yolda kimiñ toğrnlığı elde 'aşādır (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 8). ['aşadır, -dır]

Yed-i beyzāda 'aşā-yı keremi çün Mūsā

Söyle peygamber ise dīde-i sehħāresi ne (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 7). ['aşā-yı,]

Nev-cūvān iken Gulāmī 'aşk ile bükdüñ belim

Sen 'aşāya pīr idüp cānā tayandırdıñ beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 12). ['aşāya, -ya]

āsaft-pāye: Vezirlik, sadrazamlık mertebesi,makamı.

Müşīrā müşterī-kadrā felek-cāhā himem-kārā

Hidivā dāverā bālā-nişin ü āsaft-pāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 40). [āsaft-pāye,]

āsār-ı hulūs: Samimiyetin izleri.

Eylesem zār ile dildārıma izhār-ı hulūs

Rahma gelmez yine bilmem bu mı āsār-ı hulūs (Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 2). [āsār-ı hulūs,]

āsāvis: Rahat, huzur, sükūnet.

Bād-ı fikriñ hırmen-i āsāyişi berbād idüp

Kişt-zār-ı dilde dāne kūt-ı kuvvet kalmadı (Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 3). [āsāyişi, -i]

asbuz: Özel ad.

Şen olsun Asbuzı gülşen gülünde bŷy-ı behcet var

Hezār u bŷlbŷlünde nağme-i şŷr-ı maħabbet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 1). [asbuzı, -ı]

Gŷlistān-ı cihānı 'andelīb-āsā teccessŷs kıl

Bulunmaz Asbuzı mişli Ğulāmī varsa cennet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 24). [asbuzı, -ı]

ashāb-ı fikr-i mā-sivāyız: Dünya düşŷncesinin halkıyız.

Gŷlistān-ı fenāda bŷlbŷl-āsā kārımız efęān

Hemān ashāb-ı fikr-i mā-sivāyız yā Resŷlallāh (Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 8). [aşhāb-ı fikr-i mā-sivāyız, -(y)ız]

ashāb-ı hidāyet: Doğru yolu gösteren kişiler.(hidayet ehli).

Şıdk ile pesend eyleyen ashāb-ı hidāyet

Buldı şeref ŷ şöhreti ol zāt-ı berāyā (Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 11). [aşhāb-ı hidāyet,]

ashābı ibrahīm hilmī beg: İbrahim Hilmi Bey'in ashabı.

Hať-ı revnak-fezā ashābı İbrāhīm Hilmī Beg

Leťāfet-bağış idi bi'l-cümle ehl-i kilk ŷ dīvāna (Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 1). [aşhābı ibrahīm hilmī beg,]

ashāb-ı savābız: Doğruluğun ehliyiz.

Maḥmūr-ı şarābız velī **aşhāb-ı şavābız**

Ṭa'n eylese her kim bizi a 'dā-yı 'Alidir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 5*). [*aşhāb-ı şavābız, --ız*]

ashāb-ı vefāyes: *Vefalı halkı.*

Be-ḥaqq-ı Çār-Yār-ı bā-şafāyeş

Be-ḥaqq-ı āl u **aşhāb-ı vefāyeş** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 82*). [*aşhāb-ı vefāyeş,]*

'aşı: *Allah'ın emir ve yasaklarına uymayan, isyankar; günahkar.*

Rüz-ı rüstāhīz **'aşı** ümmete yā Muştāfā

Kıl şefā'at kim saña rāci' recā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 43*). [*'aşı,]*

Virüp ol zāta zihī Ḥazret-i Kādir kudret

İster ol **'aşı** mürīdāna Ḥudā'dan rahmet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 22*). [*'aşı,]*

'aşıq: *Sevgili'ye gönül bağı ile bağlanmış kimse.*

Tā ezel zümre-i ḥübānda 'ādet bu mı yā

'Aşıka cevri ü cefā gayriye rağbet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 2*). [*'aşıka, -a]*

Kādir olamaz bakmağa ruhsārıma **'aşıq**

Şad-nīze ile eylerim ol dem anı a 'mā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 5*). [*'aşıq,]*

'Aşk meydānında şādık **'aşıqız** lāfin iden

Gāh ḥār ıştābla-i kizb içre hep ḥardır baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 15*). [*'aşıqız, -ız]*

Kim görürse dil sever bir şūḥa oldum mübtelā

Nāz ile bir merḥabāya cān ider **'aşıq** fedā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 2*). [*'aşıq,]*

Āh-keşān **'aşıkān** içre düşer fitneler

Düşmene itse eger bir kere ol merḥabā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 15*). [*'aşıkān, --ān]*

Ey mey-i nāb-ı lebiñ **'aşıqı** mest eylemiş

Meclis-i ḥāşinī ister kamu şāh u gedā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 5*). [*'aşıqı, -ı]*

Nigārā **'aşıka** nūr-ı tecellī

Müyesser Tūr-ı 'aşkıñda çü Mūsā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 19*). [*'aşıka, -a]*

Nīm-nigehle **'aşıka** eyler cefā-yı bī-ḥisāb

Bir maḥal koymaz kelāma lebleri ḥāzır-cevāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 1*). [*'aşıka, -a]*

Eylese mānend-i şehbāz ol şikāra niyyeti

'Aşıkān güncişk gibi ḥavfdan olurlar pīç ü tāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 12*). [*'aşıkān, --ān]*

Virürse luṭf ile bir iki buse **'aşıkına**

Ne çok deyü ider ol dem şümār u 'add u ḥisāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 13*). [*'aşıkına, -ı, -n, -a]*

Bir nigeḥde **'aşıq** oldum rüyūña ben tā ezel

Geldi ol günden berü başıma dürlü felekāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 7*). [*'aşıq,]*

Rüy-ı tābānı münevver lebleri āb-ı ḥayāt

Zulmet-i zülfinde çok **'aşıklara** vardır memāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 2*). [*'aşıklara, -lar, -a]*

Engübīn-i iltifātın ṭablasında çün meges

Cem' olup **'aşıkların** mānend-i yevm-i 'araşāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 4*). [*'aşıkların, -ların]*

Figān u zār-ı **'aşıqdan** şafālar kesb ider cānān

Ṭabībīñ zevkine āh-ı dil-i bīmārdır bā'is (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 7*). [*'aşıqdan, -dan]*

'Aşıkından dūr olan bī-merḥamet ma 'şūk içün

Ey Gulāmī rüz u şeb hem āh u zār itmek de güç (*Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 9*). [*'aşıkından, -ın, -dan]*

Nice gördükde hâlâş itsün cenânın ‘**âşıkân**
 Qalbe kim dâm-ı muqadderdir efendim zülû ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 3). [‘âşıkân, -+ân]
 Bilen hâlât-ı ‘aşkı ‘**âşıkûn** hâlin niçün bilmez
 Murâdı bu sühândan hâl-i ‘uşşâka melâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 7). [‘âşıkûn, -ın]
 Tîğ-ı ser-tîz-i cefâdan ‘**âşıkân** itmez firâr
 Cevşen-i fülâd-ı teslîmin geyüp mesrûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 3). [‘âşıkân, -+ân]
 Ol kadar endîşe-i efkâra yokdur ihtiyâc
 ‘Âşık öldürmekse kaçdın söyle kim cândan geçer (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 6). [‘âşık,]
 Teşnedir ‘**âşıkların** hûnın misâl-i âb içir
 Şayd ider şîrim cigarle sır olur andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 1). [‘âşıkların, -ların]
 Gûş urmaz ol tekebbür idüp âh-ı ‘**âşıkâ**
 Yokdur terahhüm anda bu refîrâ kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 7). [‘âşıkâ, -a]
 Yârîñ bize itdükleri hep cevri ü cefâdır
 Zannınca cefâ ‘**âşıkâ** ihsân u ‘atâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 2). [‘âşıkâ, -a]
 Ahvâl-i perîşânına ‘**âşıkların** ey yâr
 Rahm eyler idin ‘aşkı bileydiñ ne belâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 11). [‘âşıkların, -ların]
 Dem-i hicrânda olan sûziş-i gam bulsa fenâ
 Yâ nasıl virmeye şükranê buña ‘**âşıkı** ser (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8). [‘âşıkı, -ı]
 ‘Aşk âteşi sûzân ide ‘**âşıkları** her dem
 Mesrûr ola ol yâr Hudâ bu ne revâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 11). [‘âşıkları, -ları, -]
 Ayak baş gel serim kes bâba aş görsün cihân ehli
 Disünler ‘**âşıkından** gör ki olmuş gönca-fem ‘âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 8). [‘âşıkından, -ından]
 Baña rûz-ı kıyâmet heybetinden nice söylersin
 Kıyâmet ‘**âşıkâ** rûz-ı vedâ ‘-ı döstân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 6). [‘âşıkâ, -a]
 ‘Âdet-i meşhûre-i dîrîne-i hûbâneyi
 Terk idüp şor ‘**âşıkın** hâlin kerîmâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 6). [‘âşıkın, -ın]
 O şâh-ı hüsn nev-ceyş-i hat-ı hûn-rîze emr itmiş
 Kesilsün serleri ‘**âşıkların** sırrı ‘ayân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 6). [‘âşıkların, -ların]
 Hezârân ‘**âşıkın** hâcet-revâsı âsitânındır
 Benim efgân u nâlândır işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 7). [‘âşıkın, -ın]
 Sitem ü cevri ü cefâyâ ile me’lûf olma
 İtme ağıyar gibi ‘**âşık** ile ceng ü nümâz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 4). [‘âşık,]
 Vücüdum seng-i ta’yibe nişân-gâh eylemişdir âh
 Dilârâ hüsne ‘âlemde ancak ben miyim ‘**âşık** (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 4). [‘âşık,]
 ‘Aşk ‘**âşıkâ** tecellî-i Perverdigâr’dır
 Tûr-ı fu’âd-ı pâkde kılmış karar-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 3). [‘âşıkâ, -a]
 Neş’e-bahşız câzib-i cânız Gulâmî ‘**âşıkız**
 Bu ‘aceb mi olsa ber-ter şân-ı ‘Abdü’l-Kâdir’in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 9). [‘âşıkız, -ız]
 Çeküp rakîbini âğûşa ol perî-peyker
 Murâdı ‘**âşıkâ** bundan cefâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 10). [‘âşıkâ, -a]
 Nâvek-i gamzeñ açup biñ sînde revzenleri
 Merhem ister kim devâ-yı leblerinden ‘**âşıkân** (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 8). [‘âşıkân, -+ân]
 ‘Âşık olanın hırkası dîbâ-yı belâdan
 Tâc-ı seri ârâstedir naqş-ı cefâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 1). [‘âşık,]

Rûz u şeb ‘**âşık** olan âh itmesün de nişlesün
Tâ ezelden çünki yâri bî-vefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 3*). [‘âşık,]
Şunma sâkî sāgarı var git seniñ olsun yeter
‘Âşıkıñ destindeki cām-ı cefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 8*). [‘âşıkıñ, -ıñ]
Nûrını dîde olan göz kamaşup tâbından
Gitdi ‘**âşıklarının** ‘aklı hasâretlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 8*). [‘âşıklarının, -ları, -nıñ]
Hûmâr-âlûde çeşmin seyr iden ‘**âşık** nidâ eyler
Harâm olsun kapansun bâb-ı mey-hâne mey-âşâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 11*). [‘âşık,]
Eyledi deşt-i vücûdum kereminden ma’tûr
Nâz ile ‘**âşıkının** külbe-i ekdârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 4*). [‘âşıkının, --ı, --nıñ]
Seni bir kerre gördükde derûnî ‘**âşıkıñ** oldum
Ham-ı zencîr-i zülfünde gönül dîvânedir şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 3*). [‘âşıkıñ, -ıñ]
Halk-ı ‘âlemden cefâ-dîde olunca ‘**âşıkân**
Mahv olurdu eyleseñ rûyuñ nümâyân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 21*). [‘âşıkân, -+ân]
‘Âşıkıñ efgân u girye kârı cânâ ba’d-ezîn
Şabr-ı hîlmiñ çâresi yok eyle dermân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 33*). [‘âşıkıñ, -ıñ]
Eserse gerçi bir bād-ı muvâfîk
Resîd-i sâhil-i vaşl olur ‘**âşık** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 66*). [‘âşık,]
‘Âşık-ı müştâkıyım hasret-keş-i dîdârıyım
Görmezem rûy-ı şafâlar el-amân ğam-hârıyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 17*). [‘âşık-ı, -ı]
İtmesün ‘**âşıklara** cevr ü sitem nâzûk beden
‘Aşkî âsân şanmasun âteşden ol bir pîrehan (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 43*). [‘âşıklara, -lar, -a]
Büse-i la’l-i lebi olmaz müyesser ‘**âşıkâ**
Şalınur serv üzre el irmez amân ol sîb-i sürh (*Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 1*). [‘âşıkâ, -a]
‘Âşıkâ kahr eylemek ya’nî be-cây-ı ğalať
Kâ’idedir ey gönül böyle uşul ü nemať (*Gulâmî Divanı , Müfret 19, Mısra 1*). [‘âşıkâ, -a]
Almış dil-i dildârımı bir nazrada şabrı
‘Âşık yâ naşıl itmeye hasretlere şabrı (*Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 2*). [‘âşık,]
‘Âşıkın hâlin bilür kâmil olan şa’ir begim
Eylemez dâd u sitem üftâde-i bî-çâreye (*Gulâmî Divanı , Müfret 51, Mısra 1*). [‘âşıkın, -ıñ]
‘Âşıkân ez-cân ider vaşlıñ taleb
Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 9*). [‘âşıkân, -+ân]
Bîhûde recâ eylesün ‘**âşık** inanmaz
Şimden-girü râm olsa Ğulâmî buña kanmaz (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 25*). [‘âşık,]
Kör olası bîġâneler ol yâri şaşırmış
‘Âşıklara cevr itmesini başdan aşırılmış (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 22*). [‘âşıklara, -lar, -a]
Alma âhım kec-külâhım gel yakîn ol ‘**âşıkâ**
Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmık’a (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 13*). [‘âşıkâ, -a]
Gel yakîn ol al gönül rahm it şehâ hem şadıķa
‘Âşıkâ dil-Vâmık’a hem şadıķa sîm-i tenim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 16*). [‘âşıkâ, -a]
Sîhr ile aldama çeşm-i fettânım
‘Âşıkıñım bugün cân u gönülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 4*). [‘âşıkıñım, -ıñ, -ım]
‘Aşk kilki çekdi hať harf-i vücûd-ı ‘**âşıkâ**
Kim ola şâbit hať işbâtında nefy-i mâ-’adâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 29*). [‘âşıkâ, -a]

Eylemez halvet-serây-ı sırr-ı vahdet mahremi

‘Âşıkı ma ‘şukdan ma ‘şukı ‘**âşıkdan** cüdâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 20). [‘âşıkdan, -dan]

Eylemez halvet-serây-ı sırr-ı vahdet mahremi

‘Âşıkı ma ‘şukdan ma ‘şukı ‘âşıkdan cüdâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 20). [‘âşıkı, -ı]

Mısbâh-ı dil-i türe-i bî-çâre-i ‘**âşık**

Hâliş zi-şu ‘â-ı nazar-ı pîr-i mugân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 29). [‘âşık,]

‘âşıkân: *Âşıklar.*

Câ-be-câ serdâr-ı hûbân meh-likā dirler saña

‘Âşıkâna kîmyâ ‘âlemde hem engüşt-nümâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 10). [‘âşıkâna, -a]

Misâl-i güy urur hışm u kahr çevgânın

Firâr kılsa eger ‘**âşıkamı** cün sîm-âb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 12). [‘âşıkamı, -ı]

Ezelden ‘**âşıkânın** tâ ebed râzı nihândır hep

Göñülde nüshâ-i ‘aşk u mahabbet hırz-ı cândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 1). [‘âşıkânın, -ın]

ğamzeler tartmış sinânı bî-amân urmağ diler

Dîdeler imâ ider kim ‘**âşıkâna** lâ-tehaf (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 6). [‘âşıkâna, -a]

Ger muharrik olsa serv-âsâ kıyâmet-kadd ile

‘Âşıkânın ol zamân kârı figândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 16). [‘âşıkânın, -ın]

Niçe ârâm eylesün üftâdeler dünyâda âh

‘Âşıkâna oldı hâlin çünkü i ‘lân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 12). [‘âşıkâna, -a]

Be-haqq-ı ‘ârifân-ı zât-ı pâket

Be-haqq-ı ‘**âşıkân-ı** sîne-çâket (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 84). [‘âşıkân-ı, -ı]

‘âşıkân eyile: *Âşık eyle.*

Kelâmım olmasun revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma ‘nâ

Bu mecmû ‘am gülistân-ı hezârân ‘**âşıkân eyile** (Gulâmî Divanı , Kut'a 11, Mısra 4). [‘âşıkân eyile,]

‘âşıkâna bir devâ kıl: *Âşıklara bir çare bul.*

Revzen açmış sînelerde nâvek-i ğamzeñ amân

‘Âşıkâna bir devâ kıl hastegândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 6). [‘âşıkâna bir devâ kıl,]

‘âşıkân-ı cemâl-i tu: *Güzel yüzünün âşıkları.*

Dilî ki ‘âşık-ı rûy-ı tu şod zi-dûzağ rest

Ki ‘**âşıkân-ı cemâl-i tu** âned ehl-i zekât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 34). [‘âşıkân-ı cemâl-i tu,]

‘âşıkânın hâline rahm eyleyüp aç bâri fem: *Âşıkların haline merhamet edip ağzını aç bari.*

Hamdû-lillâh irdi eyyâm-ı bahâr ey gonca-fem

‘Âşıkânın hâline rahm eyleyüp aç bâri fem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 2). [‘âşıkânın hâline rahm eyleyüp aç bâri fem, -(y)üp-i, -ne]

âşikâr: (Ar.) *Apaçık, belli.*

Dürr-i yektâ bî-bahâ mahbûb-ı ra ‘nâ **âşikâr**

Qaddi tûbâ servi-âsâ şâh-ı vâlâsın şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 5). [âşikâr,]

âşikâr oldı: *Ortaya çıkmak, görünmek.*

Nigāh-ı naḥvetinden ‘aql u hūşum tār-mār oldu

Münevver rûy-ı tâbân-ı ziyâ-baḥş **âşikâr oldu** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 8*). [*âşikâr oldu, --dı*]

âşikâr olmaz: *Apaçık belli olmayan.*

Çok niyâz itdim der-i dildâra yüz biñ zâr ile

Âşikâr olmaz sebab bilmem nedir maṭlûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 12*). [*âşikâr olmaz,]*

âşikârâ: (*Ar.*) *Apaçık, belli.*

Tecellî-i cemâlîñ **âşikârâ**

Görür her şeyde peydâ vü hüveydâ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 47*). [*âşikârâ,]*

‘âşık-ı bî-çâre-i şermendeñem: *Mahcup olan çaresiz aşığı.*

Tâ ezelden **‘âşık-ı bî-çâre-i şermendeñem**

Bendeñem efgendeñem şermendeñem dermendeñem (*Gulâmî Divanı , Kit'a 10, Mısra 3*). [*‘âşık-ı bî-çâre-i şermendeñem, -i-ñ, -(e)m*]

‘âşık-ı cānān: *Sevgilinin aşkı.*

gayri görmez **‘âşık-ı cānān** olan dünyâda hiç

Dür olur dildârdan gayri gören ‘uşşâklar (*Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 1*). [*‘âşık-ı cānān,]*

‘âşık-ı dîdar: *Güzel yüze aşık olan.*

Ta‘dād-ı kuşûr eyledi yekden o sitem-ger

Bildikde aña oldığımı **‘âşık-ı dîdar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 16*). [*‘âşık-ı dîdar,]*

‘âşık-ı dîdâr-ı yâram: *Sevgilinin güzel yüzünün aşığıyım.*

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 6*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 42*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 12*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 18*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 24*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 30*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

Cân-fedâyam âsitânîñda kuluñ kurbânîñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 36*). [*‘âşık-ı dîdâr-ı yâram, -m*]

‘âşık-ı efgendesî: *Zavallı, düşkün aşık.*

‘Âşık-ı efgendesî tenhâ Ğulāmî sen misin

Bî-ḳarâr olmuş şabâ ‘aşkıyla eyler âh u vâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 13*). [*‘âşık-ı efgendesî, -si*]

‘âşık-ı ğam-hârdan: *Kederli aşkından.*

Ġulâmî dil-güşâ bir nev-ġazel tanzîm idüp hâmem

Dine bu tuhfе kim bir ‘**âşık-ı ġam-hârdan**’ kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 18*). [‘âşık-ı ġam-hârdan, -dan]

‘âşık-ı ġam-hârî: Gamlı, kederli aşığı.

Tenhâ kalınca meclis-i bîġāneden anıñ

Nâ-hâh ider hem ‘**âşık-ı ġam-hârî**’ ittiḥâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 6*). [‘âşık-ı ġam-hârî, --ı]

‘âşık-ı hüsni: Güzelliġin aşkı.

Rûy-ı âsâyişi gösterme bu ‘âlemde aña

‘Âşık-ı hüsni gibi dîdeleri kan olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 8*). [‘âşık-ı hüsni, -i]

‘âşık-ı hüsni: Güzelliġinin aşkı.

‘Âşık-ı hüsniñ nigârım luṭf ile kayırmadıñ

Kenz-i ‘aşkıñda ḥisâb-ı cevri hem şaşırmadıñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 1*). [‘âşık-ı hüsni, -iñ]

‘âşık-ı mahzûnına mahşûs: Kederli aşığa özel.

Nâz u sitemi ‘**âşık-ı mahzûnına mahşûs**

Luṭf u keremi şadıka yok dünına mahşûs (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 1*). [‘âşık-ı mahzûnına mahşûs, -ı-n-a]

‘âşık-ı nālānîam: İnleyen üzülen aşığım.

Şâh-ı ḥûbânım efendim ben seniñ ḥayrânîam

Şaklaram ‘aşkıñ göñülde ‘**âşık-ı nālānîam** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 2*). [‘âşık-ı nālānîam,]

‘âşık-ı rûy-ı tu: Güzel yüzünün aşığı.

Dilî ki ‘**âşık-ı rûy-ı tu** şod zi-düzaḥ rest

Ki ‘âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 33*). [‘âşık-ı rûy-ı tu,]

‘âşık-ı şadıkım derûn-ı dilden: Gönlümün derininden aşkına sadığım baġlıyım.

Meddâḥ-ı ḥüsniüm ey bî-menendim

‘Âşık-ı şadıkım derûn-ı dilden (*Gulâmî Divanı , Şarka 1, Mısra 8*). [‘âşık-ı şadıkım derûn-ı dilden, --ı-ım]

‘âşık-ı süzân: Yanan aşık.

Nâr-ı ‘aşkıñla ulaşmışdır fiġânım göklere

‘Âşık-ı süzân deyü irmiş nişânım göklere (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 8*). [‘âşık-ı süzân,]

‘âşık-ı üftâdeve: Düşkün âşık.

Revâ mı ‘**âşık-ı üftâdeve** cânâ cefâ itmek

Giriṭfâr-ı belâyı bir daḥi bend-i belâ itmek (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 1*). [‘âşık-ı üftâdeve, -(y)e]

‘âşık-ı zâra: İnleyen âşık.

Ulaşdır ey şabâ büy-ı ḥabîbi ‘**âşık-ı zâra**

Ḳudümüñle şerâfet baḥş kıl şürîde-efkâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 1*). [‘âşık-ı zâra, -a]

‘âşıkına: "için, uğruna" anlamlarında bir ifade.

Nāme-i luṭfin ider düşmene irsāl o şūḥ

‘Āşıkına ḳahr idüp gönlümüz eyler vîrân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 6). [‘āşıkına,]

‘āşık-küşlüge bünyād kıl: Aşık öldüreni esas al.

‘İd-i ḳurbân oldı ‘āşık-küşlüge bünyād kıl

Derd-mendānı ğam-ı hicrāndan āzād kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 1). [‘āşık-küşlüge bünyād kıl,]

‘āşık-ves: Aşık gibi.

Zülfini ikbāl-i ‘āşık-ves idüpdür ḥam-be-ḥam

Gerden-i ‘uşşāka bend itmek diler şad-āferîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 5). [‘āşık-ves,]

asıl: Asılı konumda bulunmak.

Çıkşa bām-ı şîve üzre cān virür şad-‘āşıkān

Aşılur serler burūc-ı mihre çıkmaz zerre rāz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 6). [aşılur, -ur]

Ḳuruldı şahn-ı dīvān içre bî-ḥad kürsî-i sîmîn

Şeb-i da‘vet **asıldı** şeb-çerāğ āvîzeler zîrā (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 26). [asıldı, -dı]

āşinā: Alışıldık, tanıdık, bildik.

Rumūzāt-ı dü-keve **āşinālar** mişl-i pervāne

Şebistān-ı ḥaḳīḳat şem‘ine ey dil yanandır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 5). [āşinālar, -lar]

Simāt-ı re‘feti bîġāneye ferş eyleyüp dā‘im

Sezā mı **āşināya** sofra-i ḳahrında cā itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 6). [āşināya, -y, -a]

Saḥa olmaz Ġulāmī **āşinā** bîġāneye meyli

Gerek çāk-i girîbān ol gerekse sîne-süzān ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 9). [āşinā,]

Olunca **āşinā** rāz-ı seyekfîkehümullāha

Ki buldı bî-mekāna ol ḳarābet Ḥazret-i ‘Osmān (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 7). [āşinā,]

Pîş-gāh-ı ‘ālîde olmuş raḳîbān hem-celîs

Āşinālar fark olunmaz şimdi hiç bîġāneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 8). [āşinālar, -lar]

‘Adū-yı münkirānla hem-nişîn olmuş sarāyında

Müsāvî tütmuş ol bîġānegānı **āşinālardan** (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 12). [āşinālardan, -lar, -dan]

Ezelki **āşinālıklar** ferāmūş oldı sultānım

Saḥa aġyār yār oldı göñül bîġānedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 7). [āşinālıklar, -lıklar]

Āşināsı ide hicrān ile deryā gibi cūş

Söyle aġyāra telāttufları besdir bu ḳadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13). [āşināsı, -sı]

Şaldı āteş ḳalbime çıkdı duḥānım göklere

Yandırur eflāki āhım **āşinā** Mevlā Kerīm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 10). [āşinā,]

Ḳādir olmaz ḥakkine olan bu sırra **āşinā**

Dāḥil ol var ol gürūha bî-te‘emmul Ḥālîşā (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 23). [āşinā,]

āşinā-vı kenz-i sırr-ı: Bilindik hazinenin sırrı.

Āşinā-yı kenz-i sırr-ı kün-fekān u lā-mekān

Ḥükm-rān-ı dü-ciḥān kân-ı ‘atā-yı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 31). [āşinā-yı kenz-i sırr-ı, --ı]

‘asır: Yüzyıl, çağ.

Bitmez bu 'aşır hâsidiniñ sözleri bir ân

Seyyâr olarak 'âlemi tār itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 7*). [*'aşır,]*

asır: *Aşırmak, üzerinden geçirmek.*

Kör olası bîgâneler ol yâri şaşırımış

'Âşıklara cevri itmesini başdan **aşırımış** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 22*). [*aşırımış, -mış]*

āsītān: *Eşik II huzur, makam.*

Hezārān 'āşıkıñ hâcet-revâsı **āsītānıñdır**

Benim efgân u nālândır işim senden meded Hâlîş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 7*). [*āsītānıñdır, -dır]*

Gulâmî **āsītānıñda** turur emrâz-ı 'işyânla

Keremle kıl şefâ'at eyle dermânı 'Ömer Fârûk (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 13*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 5*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 11*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 17*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 23*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 29*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 35*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Cân-fedâyam **āsītānıñda** kuluñ kurbānıñam

'Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksānıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 41*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Āsītānıñda varup zâr u temennâ ideyim

Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 5*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Āsītānıñda varup zâr u temennâ ideyim

Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 11*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Āsītānıñda varup zâr u temennâ ideyim

Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 17*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Āsītānıñda varup zâr u temennâ ideyim

Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 23*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

Āsītānıñda varup zâr u temennâ ideyim

Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 29*). [*āsītānıñda, -ın, -da]*

āsītāne: *Eşik II huzur, makam.*

Hâkî-nihâd u meşreb-i âzâde fî'l-meşel

Şadra geçerse yine aña **āsītānedir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 8*). [*āsītānedir, -dür]*

āsītān-ı 'aşkıña: *Aşkın eşği/kapısı.*

Āsītān-ı 'aşkıña baş egdigim günden berü

Terk kılmışdır Gulâmî Ka'be vü büt-hāneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 9*). [*āsītān-ı 'aşkıña, -ı, -n, -a]*

āsītān-ı ğavsu'l-a'zam: Yüce mertebenin kapası.

Āsitān-ı ğavsu'l-a'zam bende-i nāciziym

Ol şehin dā'im Ġulāmī ğālib ü manşūr olur (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 9). [āsītān-ı ğavsu'l-a'zam,]

āsītān-ı 'izzetidir cebhe-sāy-ı enbiyā: Peygamberlerin izzet kapısına kapanıp yüz sürendir.

Südde-i ihsānıñdır evliyālar sā'ili

Āsitān-ı 'izzetidir cebhe-sāy-ı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 22). [āsītān-ı 'izzetidir cebhe-sāy-ı enbiyā, -i, -dir-ı]

āsītān-ı ma'delet-āyāta: Adalet kapısına.

Ġulāmī āsitān-ı ma'delet-āyāta gelmiştir

Ümīd eyler 'ināyetle şefā'at Hāzret-i 'Osmān (Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 13). [āsītān-ı ma'delet-āyāta,]

āsītān-ı rahmetiñden: Rahmetinin kapısından.

Āsitān-ı rahmetiñden çok temennā eyledim

Sā'il-i ihsānıñ sīm-i keremle irmediñ (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 9). [āsītān-ı rahmetiñden, -+i, -(n)den]

āsītān-ı şāh-ı 'aşka: Aşk padişahının eşği.

Ġulāmī āsitān-ı şāh-ı 'aşka ser-fürü kılmış

Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar kıl kām-yāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 9). [āsītān-ı şāh-ı 'aşka, -a]

āsītān-ı şāh-ı gılān'ın: Gilan padişahının eşği.

Āsitān-ı şāh-ı Gılān'ın ğulāmi oldığım

Kāşıd-ı 'uşşākdan aldım ta'ahhüd-nāme ben (Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 13). [āsītān-ı şāh-ı gılān'ın, -ın]

āsītān-ı şāh-ı hūbāna: Güzellerin sultanının eşğine.

Varam üftān ü hūzān āsitān-ı şāh-ı hūbāna

Diyem cānā firākıñdan fiğān u zāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 7). [āsītān-ı şāh-ı hūbāna, -a]

āsītānından alur cümle veliler himmet: Bütün veliler sevgilinin eşğinden yardım alır.

Āsitānından alur cümle veliler himmet

Nūr-i şems-i hüdā Hāzret-i ğavsu'l-A'zam (Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 13). [āsītānından alur cümle veliler himmet, -ler]

āsivāb-ı ser-keş-i 'ālem: Dünyanın dik başlı asi feleği.

Āsiyāb-ı ser-keş-i 'ālem bu yā Mevlā Kerīm

Derd ü hasretle 'azīm cismimiz oldı fenā (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 15). [āsivāb-ı ser-keş-i 'ālem,]

āşiyān: Kuş yuvası. II mesken, ev.

Yazdı cevher tārīhin geldi Ġulāmī iki er

Girdi cennet içre tayr-ı rūhı itdi āşiyān (Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 10). [āşiyān,]

āşiyān-ı hubb-ı hākk'ı dīdeler: Allah muhabbetinin yuvasını gözler.

Rāh-ı 'aşkda zū'l-kerāmetdir gürūh-ı Kādīrī

Āşiyān-ı hubb-ı Hākk'ı dīdeler hep dīdendir (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 6). [āşiyān-ı hubb-ı hākk'ı dīdeler, --ı-ı-ler]

āşivān-ı hubb-ı hakk'ı dīdeler: Allah muhabbetinin yuvasını gözler.

Rāh-ı 'aşkda zū'l-kerāmetdir gürūh-ı Kādīrī

Āşiyān-ı hubb-ı Hakk'ı dīdeler hep dīdedir (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 6). [āşiyān-ı hubb-ı hakk'ı dīdeler, --ı-ı-ler]

'ask: Candan sevmek, ifrat-ı muhabbet, gönül verme, alâka.

Dü-cihānda devlet isterseñ temessük 'aşka kıl

Buldı diller hānesi 'aşk ile evvelden cilā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 6). ['aşk,]

Dü-cihānda devlet isterseñ temessük 'aşka kıl

Buldı diller hānesi 'aşk ile evvelden cilā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 5). ['aşka, -a]

Seyf-i kalb-i 'aşkıñı eşk-i uyūnuñdan şuvar

Lāmi' olsun rāz-ı zīb-i sa'd ile kim dā'imā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 11). ['aşkıñı, -ı, -n, -ı]

'Aşk meydānında baş kesdim habībe tā ezel

Ey Gulāmī yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 17). ['aşk,]

Zülf-i ham-der-hamına bend iderek pāyımı dildār

Serde mecnūniyet-i 'aşkıñı itdi peydā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 4). ['aşkıñı, -ım, -ı]

'Aşk 'āleminin arz-ı dilinde bu müvālāt

İzhārı bütün mihr-i ruḥum tābıdır hakkā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 3). ['aşk,]

Zünnār-ı ham-ı zülfime vābeste nice şeyḥ

Büt-hāne-i 'aşkımda Gulāmī gibi şeydā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 18). ['aşkımda, -ım, -da]

'Aşk meydānında şādık 'aşkız lāfin iden

Gāh hār ıstābla-i kız içre hep ḥardır baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 15). ['aşk,]

Nigārā 'āşika nūr-ı tecellī

Müyesser Tūr-ı 'aşkıñda çü Mūsā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 20). ['aşkıñda, -ında]

'Aşkının sırrı ider cismimi her dem vīrān

Kalbime şu'le virür tābiş-i ruḥsār habīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 9). ['aşkıñıñ, -ınıñ]

Ḥalveti efgende-i 'aşk ile olmuşdur muḥāl

Ḥalk içinde rüyına baksam yine maḥcūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 7). ['aşk,]

Kays-ı 'aşkıñı beni mecnūn u perīşān itdi

Var şabā söyle ki Leylā ide sevdāya 'ilāc (Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 11). ['aşkıñı, -ım]

Dil düşdi dām-ı 'aşka di nā-tamām-ı 'aşka

Mest-i müdām-ı 'aşka 'aşk ile ola şāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 4). ['aşk,]

Dil düşdi dām-ı 'aşka di nā-tamām-ı 'aşka

Mest-i müdām-ı 'aşka 'aşk ile ola şāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 3). ['aşka, -a]

Gel rāḥat-ı revānım rencūr u nā-tüvānım

'Aşkınıñla yandı cānım vaşlıñla vir ferāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 6). ['aşkıñla, -ıñ, -la]

Ṭa'n eyleme ol bī-ḥaber-i 'aşkı Gulāmī

'Ādetdir olur zümre-i ḥübān cefā-kār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 21). ['aşkı, -ı]

Aḥvāl-i perīşānına 'āşıklarıñ ey yār

Raḥm eyler idiñ 'aşkı bileydiñ ne belādır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 12). ['aşkı, -ı]

Şabā virse peyām-ı la'l-i gül-fāmı ne devletdir

Kulüb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka ḥāletdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 2). ['aşka, -a]

Şanma istiḡnā-güziniñ ḥūn-ı ḥaclet ḥumretin

Mest-i 'aşkıñ reng-i meydır ḡāze-i ruḥsārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 18). ['aşkıñ,]

Kesildi pâyımız zâhirde gerçi kûy-ı cānāndan
 Kesilmez 'aşk u şevki dilde cānā artar eksilmez (Gulāmî Divanı , Gazel 77, Mısra 4). ['aşk,]
 Nihāl-i gülşen-i 'aşkında nağmāt-ı 'acāyible
 Fiğān itmîş hezār-ı dil şu deñli zārdan almış (Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 13). ['aşkında, -ında]
 Seyr it Ğulāmî hālın 'aşk ile yakdı bālin
 Bulur Hūdā viřālin ey nā-be-kām vā 'iz (Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 9). ['aşk,]
 İr hemān mey-hāne-i mestān-ı 'aşka zār ile
 Ey ulāmî belki luşfından şunar sākī tifāğ (Gulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 9). ['aşka, -a]
 'Aşk 'āřıka tecellī-i Perverdigār 'dır
 ur-ı fu 'ād-ı pākde kılmış arār-ı 'aşk (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 3). ['aşk,]
 Zāhid riya vū zer ile tesbīhi terk kıł
 Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigār-ı 'aşk (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 10). ['aşk,]
 Mā-i cārīler gibi pāyına yüz sürmeklige
 Halk-ı 'ālem geldigi 'aşkıñ seriridir gōñöl (Gulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 8). ['aşkıñ, -ın]
 Terahhumla eyā Leylā nazar kıł
 Seniñ 'aşkıñla dil dīvānedir gel (Gulāmî Divanı , Gazel 114, Mısra 4). ['aşkıñla, -ın, -la]
 İnkisār itmez Ğulāmî görse biñ kerre cefā
 Tā kıyāmet 'aşkı çün hātır-güzārımdır benim (Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 14). ['aşkı, -ı]
 'Ařkıñ ey meh-tāl'atım hātır-güzārımdır benim
 Her ne dürlü cevri iderseñ i 'tibārımdır benim (Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 1). ['aşkıñ, -ın]
 Ne-mī konend melāmet kesī der-īn-sevdā
 Sitānd 'aşk zi-dest-i 'ukūl merd zimām (Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 18). ['aşk,]
 'Aşk ile 'ālemdede ben bir meh-veřiñ mestānıyım
 Mest-i cām-ı hayretim bilmem kimiñ hayrānıyım (Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 1). ['aşk,]
 Beni zābt eyleyemez silsile-i 'aql u hayā
 ays-ı 'aşkımda baña dirler dü-cihānda Mecnūn (Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 4). ['aşkımda, -ım]
 Nūř idüp sākī-i 'aşkıdan hamr-ı mihr-i vařdeti
 Pā-nihād itmem cihānda bezm-i mey-āřāma ben (Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 7). ['aşkıdan, -dan]
 Fezā-yı Kerbelā-yı 'aşkıda teşne-lebānımdan
 Kerem-fermā-yı teblīğ ol belāğat ma'deni yāre (Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 5). ['aşkıda, -da]
 Düşer dil urtılup dām-ı belādan başka bir dāma
 şalar sevdā-yı 'aşk ile vücūdın hār-ı ālāma (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 2). ['aşk,]
 ulāmî 'aşk ile hāl-i perīřānın dise yāre
 Der-i dildārdan āyā gelür mi bir kerem-nāme (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 13). ['aşk,]
 'Aşık-ı efgendesi tenhā Ğulāmî sen misin
 Bī-arār olmuş řabā 'aşkıyla eyler āh u vāh (Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 14). ['aşkıyla, -ı, -y, -la]
 İçüp 'aşkıñ řarābından gōñöl mestānedir şimdi
 Seniñ şem'-i cemālīñden yanar pervānedir şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 1). ['aşkıñ, -ın]
 Ey seniñ 'aşkıñ derinde niceler üftādedir
 Sāye-endāz-ı nazar çün ol nezāket maşdarı (Gulāmî Divanı , Gazel 184, Mısra 3). ['aşkıñ, -ın]
 Nev-cüvān iken Ğulāmî 'aşk ile bükdūñ belim
 Sen 'āřāya pīr idüp cānā řayandırdıñ beni (Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 11). ['aşk,]
 Cihān-ı hūsın ile 'aşkıñ adīm bir mülket
 Ki bī-hilāf mařūn eymen oldu min-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 15). ['aşkıñ, -ın]

Tecellî itdi Ğulâmî Nesîmî-veş **‘aşkıñ**
 Şadâ-yı İnnî Enallâh çağırdı her zerrât (*Ğulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 43*). [**‘aşkıñ**, -ın]
 İlâhî remz-i **‘aşkıñ** zîb-i ruhsâr-ı beyân eyle
 Lisânım hem zebân-ı ğayba yâ Rab tercemân eyle (*Ğulâmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 1*). [**‘aşkıñ**, -ın]
 İlâhî **‘aşk** ile envâ‘-ı ‘illet
 Dil-i Eyyüb ‘a virdi hoşça hâlet (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 13*). [**‘aşk**,]
 ‘Urûc itdi göge **‘aşk** ile ‘İsâ
 Sürür ile şihâb-ı şâkıb-âsâ (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 19*). [**‘aşk**,]
 Dağî **‘aşk** ile oldu ebr giryân
 Gözi yaşıdır anıñ bilme bârân (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 35*). [**‘aşk**,]
 Yanar **‘aşk** âteşiyle rûz u şeb ol
 Rûsûm-ı mâ-sivâ kalmaz olur kül (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 73*). [**‘aşk**,]
 Derûnum **‘aşk** ile kıl pâre pâre
 Dilim şad-şerha şerha yâre yâre (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 97*). [**‘aşk**,]
 İlâhî cümleñiñ mañlûbı **‘aşkıdır**
 Muhibbânıñ kamu mañbûbı **‘aşkıdır** (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 7*). [**‘aşkıdır**, -dır]
 İlâhî cümleñiñ mañlûbı **‘aşkıdır**
 Muhibbânıñ kamu mañbûbı **‘aşkıdır** (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 8*). [**‘aşkıdır**, -dır]
 Hudâ her zerrede **‘aşkıñ** nümâyân
 Olupdur cümlesi şevkiñle hayrân (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 39*). [**‘aşkıñ**, -ın]
 Dağî **‘aşkıñla** oldu ‘âzim-i Tûr
 Tecellî buldı Mûsâ oldu pür-nûr (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 17*). [**‘aşkıñla**, -ın, -la]
 Dağî Nûh-ı Necî cevri ü cefâyâ
 Tağammül kıldı **‘aşkıñla** belâyâ (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 22*). [**‘aşkıñla**, -ın, -la]
 Dağî **‘aşkıñla** şeydâ eyle yâ Rab
 Tenim hubbuñla ifnâ eyle yâ Rab (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 89*). [**‘aşkıñla**, -ın, -la]
 Ki **‘aşkıñla** fenâ olan muhakkak
 Bekâyı buldılar ol zümre el-hâk (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 91*). [**‘aşkıñla**, -ın, -la]
 Tâ ezel mañmûr-ı mest-i dîde-i hammâriyım
 ‘Aşkıñıñ mey-hânesinde şevk ile devvâriyım (*Ğulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 12*). [**‘aşkıñıñ**, -ınıñ]
 Tûmâr gibi **‘aşkıñı** kıl sînede melfûf
 Yâ Rabbi derûnumda ğam-ı şevkiñi mazrûf (*Ğulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 1*). [**‘aşkıñı**, -ı, -n, -ı]
 ‘Aşk âteşini sînede yakmışdır o zâlim
 Şeftâlu suyn şaçmadı yâ Rab nola hâlim (*Ğulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 1*). [**‘aşk**,]
 Cemâl-i dilberi vaşf itdigim ta‘n itme zühhâdım
 Urupdur çünki mi‘mâr-ı ezel **‘aşk** ile bünyâdım (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 2*). [**‘aşk**,]
 Çeşm-i fettânıñla meftûn eylediñ cânâ beni
 ‘Aşk u şevkiñle fenâ itdim dil ü cân u teni (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [**‘aşk**,]
 Şâh-ı hûbânım efendim ben seniñ hayrânıñam
 Şaklaram **‘aşkıñ** göñülde ‘âşık-ı nâlânıñam (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 2*). [**‘aşkıñ**, -ın]
 Elimden ihtiyârım aldı **‘aşkıñ** şimdi mecnûnum
 Beni zencîre bend itdi (*Ğulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 9*). [**‘aşkıñ**, -ın]
 ‘Aşk kilki çekdi hañ harf-i vücûd-ı ‘âşıkâ
 Kim ola şâbit hâk işbâtında nefy-i mâ-‘adâ (*Ğulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 29*). [**‘aşk**,]

Sâlik-i rāh-ı hâkîkāt ‘aşka eyler iktidā

‘Aşkđır tezyîn-bağş-ı kâ‘ināta bi‘t-tamām (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 5). [‘aşka, -a]

Ey Gulâmî vādî-i fūrkatde nolduñ ‘aşkđan

Fikr-i sevdā-yı ruğ-ı yār ile tılduñ ‘aşkđan (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 31). [‘aşkđan, -dan]

Ey Gulâmî vādî-i fūrkatde nolduñ ‘aşkđan

Fikr-i sevdā-yı ruğ-ı yār ile tılduñ ‘aşkđan (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 32). [‘aşkđan, -dan]

Ĥamdü-lillāh mülk-i hecre ĥusrev olduñ ‘aşkđan

Ey Fuzûlî intihāsız zevk bulduñ ‘aşkđan (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 33). [‘aşkđan, -dan]

Ĥamdü-lillāh mülk-i hecre ĥusrev olduñ ‘aşkđan

Ey Fuzûlî intihāsız zevk bulduñ ‘aşkđan (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 34). [‘aşkđan, -dan]

Sâlik-i rāh-ı hâkîkāt ‘aşka eyler iktidā

‘Aşkđır tezyîn-bağş-ı kâ‘ināta bi‘t-tamām (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 6). [‘aşkđır, -dır]

‘Aşkđır pîre-zen-i dehri iden ra‘nā devām

Eyleyen ruĥsârına sultānları ‘aşkđır gulām (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 7). [‘aşkđır, -dır]

‘Aşkđır pîre-zen-i dehri iden ra‘nā devām

Eyleyen ruĥsârına sultānları ‘aşkđır gulām (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 8). [‘aşkđır, -dır]

‘Aşkđır ol neş‘e-i kāmîl kim andandır mūdām

Meyde tenvîr-i ĥarâret neyde te‘şîr-i şadā (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 9). [‘aşkđır, -dır]

Ĥağ ide derd-i dilimden meger āğāh seni

Ser-be-ser kışla-i ‘aşkı aradı ser-‘asker (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 6). [‘aşkı, -ı]

Ber-gerden-i dil silsile-i ‘aşk çü bendî

Der-çāh-ı zenaĥdān-ı ġamet āh fikendî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 21). [‘aşk,]

Ger lezzetî ez-‘āşıkî vü ‘aşk bi-dānî

Dānistenet ez-himmet-i şāĥib-nazarān-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 19). [‘aşk,]

‘aşk âteşi: Āşık olmaktan duyulan acı, keder.

‘Aşk âteşi sūzān ide ‘āşıkları her dem

Mesrūr ola ol yār Ĥudā bu ne revādîr (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 11). [‘aşk âteşi, -i]

‘aşk âteşiyle: Aşk ateşiyle.

Yandırur ‘uşşākını ‘aşk âteşiyle yārımız

Seyr ider âteş içinde āh-ı bî-ĥad zārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 1). [‘aşk âteşiyle, -iyle]

Rūz u şeb ‘aşk âteşiyle sîne sūzān olmada

Şaç vişāl ābın efendim eyle itfā gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 3). [‘aşk âteşiyle, -iyle]

‘aşk ehli: Āşıklar.

‘Aşk ehli iseñ varını var yāre fedā kıl

Ey ġamlu Gulāmî bulasıñ pāye Ĥudā‘dan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 17). [‘aşk ehli, -i]

‘aşka düşdüm: Aşık olmak.

‘Aşka düşdüm sîne çāk itdim başım urdum taşā

Vādî-i ‘aşkın Gulāmî bî-ser ü sāmānıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 13). [‘aşka düşdüm, -düş, -m]

‘asker: Ar. Asker.

Hāme-i kudret ser-i sancāḳ-ı şāh-ı a'zama

Sebt ide feth āyetin gālib ola hep 'askeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 72). ['askeri, -i]

'asker-i 'akl: Aklın askeri.

Tār-mār oldu bütün 'asker-i 'aḳl ey dānā

Hūn-feşān leşker-i 'aşḳ ile idince şeb-hūn (Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 7). ['asker-i 'aḳl,]

'aşket: Aşıklar.

Der-güşe-i mey-hāne-i fikret heme mestān

Mest-i mey-i 'aşket ne-koned meyl be-ḡilmān (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 14). ['aşket,]

Dībāce-i ruḡsār-ı tu her merd ne-dāned

Endiše-i 'aşket dil-i her kes ne-tevāned (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 24). ['aşket,]

'aşḳı āsān: Zahmetsiz aşkı.

İtmesün 'āşḳlara cevır ü sitem nāzük beden

'Aşḳı āsān şanmasun āteşden ol bir pīrehen (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 44). ['aşḳı āsān,]

'aşḳ-ı cānānla: Sevgilinin aşkıyla.

'Aşḳ-ı cānānla Ḡulāmī ider ez-cān gūzer

Olma gel ḡüsnüñe maḡrūr gün olur ḳalmaz eşer (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 23). ['aşḳ-ı cānānla, -la]

'aşḳ-ı dilārāya: Sevgilinin aşkına.

Ḡulāmī ḡāmil-i cevır ü cefādır rüz u şeb dā'im

Fuzūn-i belā 'aşḳ-ı dilārāya nişāndır hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 14). ['aşḳ-ı dilārāya, -y, -a]

'aşḳ-ı ḡaḳ'la: Hak aşkıyla.

'Aşḳ-ı ḡaḳ'la cezbe-i mutlāḳla ṭolmuş sīnemiz

Kim budur bī-şubhe bir iḡsān-ı 'Abdū'l-Ḳādir' iñ (Gulāmī Divanı , Gazel 108, Mısra 5). ['aşḳ-ı ḡaḳ'la,]

'aşḳı havāli çeşm-i ḡātırda: Aşkın hayali gözlerinin önünde.

Yer itmiş sīnede 'aşḳı ḡayāli çeşm-i ḡātırda

Döner pervāne-i şubḡı gibi cān şem'a-i şāma (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 7). ['aşḳı ḡayāli çeşm-i ḡātırda, -da-i]

'aşḳ-ı ḡüsnüñ: Güzelliğinin aşkı.

'Aşḳ-ı ḡüsnüñ gezdırır her gün bizi şahrāları

Şanki bād-ı bī-ḳarārım bī-ḳarārım gel de gör (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 3). ['aşḳ-ı ḡüsnüñ, -üñ]

'aşḳ-ı ḡüsnüñle: Güzelliğinin aşkı ile.

'Aşḳ-ı ḡüsnüñle 'azīzim şā'ir itdiñ sen beni

Çeşm-i sehḡārınla cānā ḳāfir itdiñ sen beni (Gulāmī Divanı , Kit'a 7, Mısra 1). ['aşḳ-ı ḡüsnüñle, -üñ, -le]

'aşḳı itme her nādāna 'arz: Her cahile aşkı anlatma.

Gel nihān ṭut sırt-ı 'aşḳı itme her nādāna 'arz

Derd ü ḡālīñ itme ey dil merd-i nā-merdāna 'arz (Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 1). ['aşḳı itme her nādāna 'arz, -a-me]

‘aşk-ı lem-vezeli: Sonsuz aşkı.

Cihân-ı hüsn kâdîmest ü ‘aşk-ı lem-yezeli

Medîneî ki maşûnest eymen ez-nekebât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 13). [‘aşk-ı lem-yezeli,]

‘aşk-ı rahmân: Allah aşkı.

Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs

Dîn ü îmân-ı Gulâmî heme ‘aşk-ı Rahmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 22). [‘aşk-ı rahmân,]

‘aşk-ı yârim: Sevgilinin aşkı.

Ey hoş ol gün kim gönülde ‘aşk-ı yârim var idi

Sîne-i pür-süz u çeşm-i eşk-bârim var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 1). [‘aşk-ı yârim,]

‘aşkıñ kitâbın deste al: Aşkın kitabını eline al.

Mekteb-i ‘irfâna gel ‘aşkıñ kitâbın deste al

Ders-i derd-i yâre tâl dildâr-ı ra‘nâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 7). [‘aşkıñ kitâbın deste al, -e]

aşlâ: "Hiçbir şekilde" anlamında kullanılan durum zarfı.

Vaşl-ı yâre gâlibâ rü‘yâda olmuşdur resân

Zâ‘il olmuş hüzn ü gam yok dilde bir aşlâ keder (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 4). [aşlâ,]

Hüsn-i rüyuñ şems-i tâbistân deyû yazmış selef

Kaddiñe ser-tâ-kadem söz bulmamış aşlâ halef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 2). [aşlâ,]

Öyle bir ‘illete düçâr ola kim ‘âlemde

Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 4). [aşlâ,]

Hayâlîñ bir nefes çıkmaz derûnumdan benim aşlâ

Cefâlar eyleseñ dâ‘im (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 13). [aşlâ,]

aşlında: Asıl olarak, esasen.

Tab‘-ı dūna hiç mü‘essir eylemez şad-terbiye

Cevherî aşlında lâzım âdeme ‘izz ü şeref (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 8). [aşlında,]

‘aşr: (Ar.) Yüzyıl.

Şâhib-‘iffet duhterîniñ ahteriydi bî-hilâf

Hem Zelîhâ şânisiydi ‘aşr içinde habbezâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 4). [‘aşr,]

âşüb dost: Kavgacı dost.

Güşe-gür-i ‘uzlet olsağ da yine râhât mı kor

Çeşm-i dilber hîle-cûdur dil ise âşüb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 4). [âşüb dost,]

âsûde: Mutlu, rahat, sıkıntı ve üzüntülerden uzak.

Hemân bir lahza âsûde makâm u meskenim yokdur

Nehâr u leyl giryândır işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 3). [âsûde,]

âsüfte: 1. Baştan çıkmış, hafifmeşrep, ahlâksız kadın. 2. İşveli, çekici, oynak. 3. Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, sevdâlı kimse, meftun.

Evzâ‘-ı hayâlet dil-i hünin-cigerân-est
Ehl-i felek ez-nâle-i **âşüfte-i** Vâmık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 26). [âşüfte-i,]

âşüfte-i gîsü-yı pîçîñ olmuşum: *İşveli cilveli saçlarının düşkünü olmuşum.*

Ben daği **âşüfte-i gîsü-yı pîçîñ olmuşum**

Ger pesend olursa memnûniyyet-i bu kemteri (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 9). [âşüfte-i gîsü-yı pîçîñ olmuşum, -muş, -um]

âşüfte-i zülfi ‘abîri: *Dikkat çekici saçının güzel kokusu.*

Bildi çün **âşüfte-i zülfi ‘abîri** oldığım

Ey Gulâmî yârda evvelki ragbet kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 9). [âşüfte-i zülfi ‘abîri, --i-i]

âsumân: *Gök, gökyüzü II tüm dünya; talih, felek.*

Nigârâ **âsumân** ol ebruvânîñ

Görüp resm-i hilâlî itdi imlâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 21). [âsumân,]

Ulaşdı **âsumâna** şem‘a-i ihsânın nûrî

Güşâd itdikçe eknâz-ı şehâvet Hâzret-i ‘Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 9). [âsumâna, -a]

Nesr-i tâ‘ir süy-ı sîmurgâ firâr eyler eger

Âsumâna eyleseñ pertâb tîr-i şeh-peri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 10). [âsumâna, -a]

Nazar kılsa zemîn ü **âsumâna**

Bulur her zerrede senden nişâne (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 45). [âsumâna, -a]

Geri resminde vaz‘ itmiş Hudâ bu **âsumânı** kec

Anıñ-çün egridir tab‘-ı zamâne dilberinden geç (Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1). [âsumânı, -ı]

âsumânî-i kazâdan: *Kazanın gökyüzünden.*

Âsumânî-i kazâdan tîregî inzâl ile

Tâ kıyâmet itdi diller içre iskân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 3). [âsumânî-i kazâdan, -dan]

at-: *Atmak II bırakmak.*

‘Ahd itdi beni **atdı** belâ deştine pîrim

Ser-defter-i zilletde idüp nâmımı ol kayd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 9). [atdı, -dı]

at: *Atmak II bırakmak.*

Pister-i nerm-i meserretde yan **atmış** ey gönül

Hâne-i dilde bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eşer (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 7). [atmış, -mış]

‘Uşşâkıña rahm eyle yeter nâz-fürüşüñ

Efgende idüp **atma** yediñden deni hâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 4). [atma, -ma]

Serim sevdâya uğratdıñ belâ şahrâsına **atdıñ**

Yan **atdıñ** taht-ı râhat üze hünkârım vedâ‘ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 10). [atdıñ, -dın]

‘Adem iklimine tarh-ı temel **atsun** sipâh-ı gam

Varup tâ nefha-i şûra degin anda karar itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 5). [atsun, -sun]

Vişâlîñ ‘ahdini ferdâlara **atup** dildâr

Dükendi şabr dükenez nice ferdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 7). [atup, -up]

Akrânı üze kahr ile fâ‘ik olup nigâr

Gendüm gibi gulâm‘ın **atar** gam hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 12). [atar, -ar]

Pister-i rāḥatda yan **atmış** yaturken ey perī
Dest-i ‘aşkıñla niçün geldiñ uyandırdıñ beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 5*). [*atmış, -mış*]
Ḥamdü-lillāh irdi ta‘līm-i redifiñ zevraķı
Sāhil-i baḥr-i ḥitāma **atdı** kapdan lengeri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 50*). [*atdı, -dı*]
Bām-ı ‘arşa bir **atım** bārūt-veş peyvest olur
Zābiṭāñıñ na‘ra-i ‘arş-ı meḥābet-āveri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 35*). [*atım, -ım*]

at: *Atan kasıt atlı asker, ordudur.*

Zātıñ olmuş bir ma‘ālī-menḳabet
Kişver-i ḥübāna sür şāḥāne **at** (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 14*). [*at,*]

at sipend-i nefsi nāra: *Aşk elemiyle (bu)canı ateşe at.*

Ḳıl güzār aḡyārdan ‘uzletle şāḥib-‘izzet ol
At sipend-i nefsi nāra nūr-ı ‘aşkla bul şafā (*Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 10*). [*at sipend-i nefsi nāra, -i*]

‘atā: *Ar. is. Verme. Bahşiş olarak verme, bağışlama, ihsan, vergi, atıyye.*

Yāriñ bize itdükleri hep cevır ü cefādır
Zannınca cefā ‘āşka iḥsān u ‘**aṭādır** (*Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 2*). [*‘aṭādır, -dır*]
Eger görse ḡarībānı çeker yırtar ḡirībānı
İder topa nişān anı ḥaṭā zāḥir ‘**aṭāsından** (*Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 10*). [*‘aṭāsından, -sın, -dan*]
Meveddet ile elinde piyāle lāle tutar
Nazar-figenlere itmekdedir ‘**aṭā** vü niḡār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 24*). [*‘aṭā,*]
Ümīd-i dīden-i ruḡsār-ı āl ile şeh-i dehrem
Eger zāḥirde muḥtāc-ı der-i luṭf u ‘**aṭā** faḡram (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28*). [*‘aṭā,*]
Ḳıl Bārī Ḥudā ḥālime dildarımı maḥrem
Muḥtāc-ı der-i luṭf u ‘**aṭā** kemter-i faḡram (*Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 14*). [*‘aṭā,*]

‘atāvā: *Ar. is. Verme. Bahşiş olarak verme, bağışlama, ihsan, vergi, atıyye.*

Nüş itdigimiz bu mey-i şāḥbā-yı ‘Alīdir
Mey-ḥāne-i ‘aşk içre ‘**aṭāyā-yı** ‘Alīdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 2*). [*‘aṭāyā-yı, --yı*]

‘atā-vı büse kılsun: *Öpücük bahşetsin.*

Şabā söyle Ḡulāmī‘den o yāre geçmedin ḥüsni
‘Aṭā-yı büse kılsun kim soñı ḥüsñüñ nedāmetdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 49, Mısra 10*). [*‘aṭā-yı büse kılsun, -sun*]

āteş: *1. Ateş, alev. 2. Hiddetli, şiddetli. 3. Acı, keder, ızdırap.*

Şehā çeşm-i ‘ināyetle nazar ḳıl
Firāķıñ **āteşiyle** yandı tenhā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 6*). [*āteşiyle, -iyle*]
Gelse bārān-ı kelāmı tende ḳalmaz sūz-ı dil
Gör niçe itfā ider biñ **āteşi** bir ḳatre āb (*Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 8*). [*āteşi, -i*]
Ne dem görürse nigārım ider ḥicāb ‘aceb
Kebāb olursa bu **āteşle** cān u dil ne ‘aceb (*Gulāmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2*). [*āteşle, -le*]
Rāz-ı ‘aşkı söylemek de istitār itmek de ḡüç
Āteşi hem sīnede cāy-ı ḳarār itmek de ḡüç (*Gulāmî Divanı , Gazel 31, Mısra 2*). [*āteşi, -i*]

‘Adem-i mihr-i dilārāya ‘alāmetdir bu
Yaklaşan **āteşe** itmez mi anıñ sūzı eğer (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 4*). [*āteşe, -e*]
Nār-ı ‘hasret itdi sūzān cāna minnet bildigim
Bu semender-ṭab‘ımıñ **āteşde** çün bünyādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 14*). [*āteşde, -de*]
Şanma bu āhiñ şehā bed-ḥāhiña te’şiri yok
Dikmiş **āteşden** ‘alemler göklere feryādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 10*). [*āteşden, -den*]
Yandırur ‘uşşākını ‘aşk āteşiyle yārımız
Seyr ider **āteş** içinde āh-ı bī-ḥad zārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 74, Mısra 2*). [*āteş,]*
Şem‘-i ḥüsne öyle sūzānım ki kıl bir kez nazar
Āteşimden yandırur hep şem‘alar pervāneyi (*Gulāmî Divanı , Gazel 192, Mısra 8*). [*āteşimden, -im, -den*]
Āb-ı vaşlıñ nūş ider bīgāneler āgyārlar
İftirākıñ **āteşiyle** āh yandırdıñ beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 4*). [*āteşiyle, -iyle*]
Āteş olmuş her biri ta‘līm-i āteşde şehā
İstemez kapsül ider bārūtı sūzān demleri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 41*). [*āteş,]*
Yanar ‘aşk **āteşiyle** rüz u şeb ol
Rüsüm-i mā-sivā kalmaz olur kül (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 73*). [*āteşiyle, -iyle*]
İtmesün ‘āşıklara cevır ü sitem nāzük beden
‘Aşkı āsān şanmasun **āteşden** ol bir pīrehen (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 44*). [*āteşden, -den*]
Gelmez āgyārlarıñ bizlere bir sözi feraḥ
Āteşin kimlere dünyāda gelür sūzı feraḥ (*Gulāmî Divanı , Müfret 7, Mısra 2*). [*āteşin, -in*]
‘Aşk **āteşini** sinede yakmışdır o zālīm
Şeftālu şuyın şaçmadı yā Rab nola ḥālīm (*Gulāmî Divanı , Müfret 45, Mısra 1*). [*āteşini, -i, -n, -i*]
El-amān rişte-i taḥlīş de gırmez deste
Dīde ḥün-riz ü derün **āteş** ü dil hem ḥaste (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [*āteş,]*
Şaldı **āteş** ḳalbime çıkdı duḥānım göklere
Yandırur eflāki āhım āşinā Mevlā Kerīm (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 9*). [*āteş,]*

āteş-i ‘aşkıñ: *Aşkın ateşi, aşkın yakıcılığı.*

Vücūdum **āteş-i ‘aşkıñ** ile yak
Daḥi mismār-ı şevķiñ ḳalbime çaḳ (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 95*). [*āteş-i ‘aşkıñ, -ın*]

āteş-i ‘aşkıñda: *Aşk ateşi.*

Hecr ile ciger **āteş-i ‘aşkıñda** ḥabībīñ
Sūzānımı gördükde cefā eyledi izḥār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 3*). [*āteş-i ‘aşkıñda, -ında*]

āteş-i düzahı: *Cehennem ateşi.*

Yārdan ḡayriye ‘uşşāk tevekkül idemez
Āteş-i düzahı dil fikr ü te‘emmül idemez (*Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 12*). [*āteş-i düzahı, -ı*]

āteş-i fakr u fenā: *Yoksulluk ve acizliğin ateşi.*

Āteş-i fakr u fenā sūzānına elbet revān
Baḥr-ı mevc-engīz-i dīdār-ı ruḥ-ı erbāb-ı feyz (*Gulāmî Divanı , Gazel 93, Mısra 3*). [*āteş-i fakr u fenā, -ı*]

āteş-i fūrkatē sūzān ola cism ü cānı: *Bedeni ruhu ayrılık ateşinde yansın.*

Āteş-i fūrâte sūzān ola cism ü cānı

Stḥ-i ğamda cigeri cevri ile biryān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 15*). [*āteş-i fūrâte sūzān ola cism ü cānı, -a-e-ı*]

āteş-i hasret: *Özlem ateşi, ayrılık acısı.*

Āteş-i ḥasret ile dāġla seni sen de ciger

Çekdi ol yāri kenāra şaşırup çok aġyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 5*). [*āteş-i ḥasret,]*

āteş-i hasretde: (*Sevgiliye duyulan*) *özlem ateşi.*

Āteş-i ḥasretde yana yana ten olmuş kebāb

Şu ‘le-i āhım ‘aceb yakmaz mı sultānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 7*). [*āteş-i ḥasretde, -de*]

āteş-i hasretlere: *Hasret ateşi.*

Böyledir dilber-i dehrin ezeli kânūnı

Ey Ğulāmī teni yak **āteş-i ḥasretlere** āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 18*). [*āteş-i ḥasretlere, --ler-e*]

āteş-i hasretlere: *Hasret ateşiyle.*

Bī-çāreleri **āteş-i ḥasretlere** yakma

Mengüş-ı cefāyı üzün-i ‘āşıkā ṭakma (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 7*). [*āteş-i ḥasretlere, --ler-e*]

āteş-i hecr: *Ayrılık ateşi.*

Bāl ü perrin **āteş-i hecr** içre sūzān eyleyüp

Düşdi çāh-ı fūrâte şad-zār ile eyler fiġān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 3*). [*āteş-i hecr,]*

āteş-i hicrān: *Ayrılık ateşi; ayrılığın verdiği acı, keder.*

Āteş-i hicrān ‘alev eflāke ser çekmiş gider

‘Arş ile ferşi geçüp ‘āciz olur kerrübiyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 13*). [*āteş-i hicrān,]*

Vā‘izā kōrkutma nār-ı dūzah ile kıl nazar

Āteş-i hicrān ile dünyā baña olmuş saķar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 2*). [*āteş-i hicrān,]*

āteş-i hicrān u sūzān: *Söz açma.*

Āteş-i hicrān u sūzān kışşasın baḥş itme kes

Çünkü kaldı şimdi bī-aġyār bezm-i yārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 31*). [*āteş-i hicrān u sūzān,]*

āteş-i hicrānı: *Ayrılık ateşi II ayrılığın verdiği dert, ızdırap.*

Āteş-i hicrānı kār itmişdi cānā cānıma

Āb-ı vuşlat şaçdı cānānım dil-i sūzānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 1*). [*āteş-i hicrānı, -ı*]

āteş-i mihret: *Sevgisinin ateşi.*

Nesīmī **āteş-i mihret** çünān tecellī kerd

Ki bāng-ı İnnī Enallāh berāmed ez-zerrāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 41*). [*āteş-i mihret,]*

āteş-i mihri: *Güneşin ateşi.*

Min-ba‘d anıñ **āteş-i mihri** ile cānā

Sūzān olarak yanmaġı dil eyledi hem ‘ahd (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 7*). [*āteş-i mihri, -i*]

āteş-i nemrūd'ı: *Nemrut ateşi (Nemrut: İbrahim peygamberin dinine karşı koyan, onunla mücadele eden, onu ateşe attıran ve sonunda Allah'ın kendisine musallat ettiği bir sinekle baş edemeyip ölen büyük inkârcılardandır. Divan şiir ve nesrinde Hz. İbrahim'i ateşe attırması ile anılır).*

Dehr-i dündan dil-gîr olmaz bende-i teslîm kim

Gördi gülşen **āteş-i Nemrūd'ı** İbrâhîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 2*). [*āteş-i nemrūd'ı, -ı*]

āteş-i sūzân: *Yakıcı ateş.*

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdın ser-be-ser

Nûr-ı tâb-efzâ mısıñ yâ **āteş-i sūzân** mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 8*). [*āteş-i sūzân,]*

atıl: *Atılmak; -i, -e bir cismi bir yöne doğru fırlatılmak.*

Hilâl-i mâh çün ebrû-yı dilber rû-nümâ oldu

Atıldı şehri-i Sîvâs içre tûb-ı cûd-ı ihsânâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 20*). [*atıldı, -dı*]

Mûr iken 'âciz idüp filî ider mahv-ı fenâ

İrer elbette nişâna **atılan** tîr-i du'â (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 8*). [*atılan, -an*]

atlas: *İpek gibi pürüzsüz gökyüzü.*

Pister-i dîbâ vü **aţlas** hâb-gâh olmuş iken

Hâk ile olduğda cismiñ şimdi yeksân yâ Hâfîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 9*). [*aţlas,]*

atlasa: *İpek gibi pürüzsüz gökyüzü.*

Kızarmış rûy-ı gül-fâmîñ begim bir hûb-reng olmuş

Münâkkaş **aţlasa** beñzer kumâş-ı Hind'e deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 2*). [*aţlasa,]*

aţlas-ı çarhı: *Dünyanın ipeği.*

Sûzen gibi bî-şübhe geçer **aţlas-ı çarhı**

Bu yolda kimiñ toğrılığı elde 'aşâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 7*). [*aţlas-ı çarhı, -ı*]

atmış nikâbın vüzlerinden: *Yüzünden peçeyi atmak.*

Rahmı yok **atmış nikâbın yüzlerinden** od saçar

Hâh nâ-hâh yanmak ister ol arada varımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 5*). [*atmış nikâbın yüzlerinden, -ı, -n-lerinden*]

'atşân: *Susamış.*

Kerbelâ-yı 'aşkda **'atşân** olup kaldım meded

Ey Hüseyn'im kim tevâzu' düşmene emr-i ba'îd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 3*). [*'atşân,]*

'atşânı: *Susuz, susamış; mec. Yardım, bağı bekleyen kimse.*

Düşmedi bir katre şebnem bâğ-ı âmâl-i dile

Şûre-zâra yağdı dîr deryâsınıñ **'atşânıyız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 8*). [*'atşânıyız, -(y)ız*]

āvā: *Yüksek ses, çığlık. II Cıvıltı.*

Şadâ-yı şîr-i fîğânem girift 'âlem-râ

Zi-'aşk u mihr-i tu cânâ çü kerd dil **āvā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*āvā,]*

āvān-ı bahār: Bahar zamanı.

Āvān-ı bahār irmeden evvel gül-i ümmîd

Açıldığı hem himmet-i vâlâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 13). [āvān-ı bahār,]

‘avāsık: Âşıkların oyunu.

Nigārâ ‘andelîbâ kılma efğân

‘Avāşık keşretinden itme şekvâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 24). [‘avāşık,]

‘av‘av: Ar. is. Köpek havlaması.

Seg-tabî‘at münkirân ‘av‘av ile üşse baña

Dāmeniñden kesmezem dest-i ümîdim heyhât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 13). [‘av‘av,]

āvāze: Yüksek ses, çığlık. II Cıvıltı.

Kāse-i devrāndan sem nûş idüp ağıyarımız

Giceler āvāze-i eş-şükrdür ezkārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 2). [āvāze-i,]

Yürüyince sağ u şol āvāzeiyle ceyşler

Bîm-i şavl ile kıraluñ kaç‘ olur tâb u ferî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 33). [āvāzeiyle, -si, -y, -le]

āvāze-i ihsânıma: Lütuf sesime.

Hüsnimiñ üftâdesiniñ âh-ı cân-kâh itmesi

Kim muhâlifdir benim āvāze-i ihsânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 14). [āvāze-i ihsânıma, -i, -ma]

āver: Getirdi.

Eger-çi bād-ı nesîm āvered zi-zülfet bûy

Çünân mest şevem bî-haber zi-hod cānâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 7). [āvered, -ed]

āverd-est: Getirmiştir.

Ān belāyâ ki der-în dehr Hudâ āverd-est

Heme bû‘gzeşt zi-serem bâkî ne-māned ez-îşân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 17). [āverd-est,]

āvîhte: Far. s. Asılmış.

Rişte-i zülfuñ telinde niçe kes āvîhtedir

Muntazırlar luţfuña kân-ı kerāmâtüñ zeri (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 7). [āvîhtedir, -dir]

āvîze: Tavana asılan, şamdanlı, lambalı, cam veya metal süslü aydınlatma aracı.

Quruldı şahñ-ı dīvân içre bî-had kürsî-i sîmîn

Şeb-i da‘vet aşıldı şeb-çerâğ āvîzeler zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 26). [āvîzeler, -ler]

Şu‘le-bağş oldığı şeb Sîvâs‘a şems-i şevketi

Aşdı nûr āvîzesin ‘izzetle meh tâ ber-semâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 30). [āvîzesin, -sin]

ay: Yakalaşık otuz günlük zaman dilimi, yılın on iki bölümünden her biri.

Nākış-ı hâcibleriñ çekdi iki ay resmini

Çille-i şahtını dil çekdi iki mâh amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 9). [ay,]

Rebî' u 'l-evvel **ay**ı berķ urup envâr-ı ruḥsârın
Getürdi ümmetân-ı 'âşîye rahmet için Mevlâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 15). [ay, -ı]

āyā: "Acaba" manasına gelen, şaşkınlık ve merak bildiren bir söz.

Bu Gürün gülzârı **āyā** cennet-i a' lā mıdır
Dürlü dürlü bār-dār eşcârlar tûbā mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 1). [āyā,]
Kesildi sūy-ı cānāndan ḥaber gelmez nedir ḥikmet
Yorılıp yolda mı **āyā** şabā refārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 16). [āyā,]
Gulâmî 'aşk ile ḥāl-i perîşânın dise yāre
Der-i dildārdan **āyā** gelür mi bir kerem-nāme (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 14). [āyā,]
Gulâmî baḥt-ı nā-hemvārem **āyā** ḥāb-ı miḥnetden
Sürür u behcet-i cāvîd ile bilmem uyanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 9). [āyā,]
Bu Gulâmî çākeri kıldıñ cüdā dildārdan
Ey felek tutmaz mı **āyā** bunca efḡānım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 10). [āyā,]
Semādan māh-ı nev keşkül-i ümmîdin dırāz itmiş
Nevāl-i ni'met-i 'adlîñ ider ḥāḥîş açup **āya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50). [āya,]

ayak bas: Ayak basmak.

Ayak baş gel serim kes bāba aş görsün cihān ehli
Disünler 'āşıkından gör ki olmuş gonca-fem 'āciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 7). [ayak baş,]

ayak basmazsa: Ayak basmak,(bir yere girmek,gitmek).

Ayak basmazsa bezm-i 'āşıkā ḫāḥrından ol cānān
Ḥayālî gibi her dem çok şükürler hem-demim vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 3). [ayak basmazsa, -maz, -sa]

'avān: (Ar.) Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Bāḡ-ı dīnde bûlbûl-i 'azb-i beyāndır Bū-Bekir
Hem gülîstān-ı ma'ārifde **'ayāndır** Bū-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 2). ['ayāndır, -dır]
Zulmet-i târîkî-i şebde **'ayāndır** ḥançeriñ
Farķ-ı 'uşşāķa ḫazā-yı āsumāndır ḥançeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 1). ['ayāndır, -dır]
Kāmu cevānibe bā-kısm **'ayān** u zāḥir olur
Ziyā'-ı şems-i ruḥuñ fî'l-cihāt u gayr-i cihāt (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19). ['ayān,]

a'yān: Apaçık, ayan beyan, belli.

Medfeniñ olmuş ziyāret-gāh-ı 'uşşāķ-ı cihān
Ḥāk-i kabriñ kuḥl-sāz-ı cümle **a'yān** yā Ḥalīm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 28). [a'yān,]

'avān itdi: Açıkça görünür kılmak, aşikar etmek.

Çünkü fermān-ı ni'am-'unvānı çün şems-i cihān
Maşrîķ-ı re'y-i münîrinden **'avān itdi** seri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 24). ['avān itdi, -di]

'avān itdiñ: Açık etmek, ortaya çıkarmak.

'Ahd ü peymānı bozup sırrı **'avān itdiñ** sen
Dīdemiz yaşını çün cūy-ı revān itdiñ sen (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 21). ['avān itdiñ, -di, -n]

‘avān ol: (Ar.) Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Girmişiz meydān-ı ‘aşka ‘āleme rüsvā olup

Lā‘ubālî olmuşuz ağyārdan keşf ü ‘**ayān** (Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 10). [‘ayān,]

Cāy-ı bî-hār ne-dīdem ki nihem pāyem-rā

Mî-şevēd ger be-kücā pāy nihem hārī ‘**ayān** (Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 6). [‘ayān,]

‘avān olmuş: Açık olmuş.

O şāh-ı hüsñ ney-ceyş-i haṭ-ı hūn-rīze emr itmiş

Kesilsün serleri ‘aşıklarıñ sırrı ‘**ayān olmuş** (Gulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 6). [‘ayān olmuş, -muş]

‘avān-est: Bellidir, açıktır.

Ez-dīde-i ‘uşşāk-ı ciger-süz ‘**ayān-est**

Her cā ki nazar-kerdem ü şeydā-yı tu dīdem (Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 5). [‘ayān-est,]

‘ayb: Ayıp, kusur, hata, günah.

‘Afv kıl kemter Gulāmī ‘**aybını** ey pür-kerem

Bizde ancak bulunan taḫşīr ile çok ğalaṭāt (Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 15). [‘aybını, -ın, -ı]

āyet: 1. Kur’ân-ı Kerim’deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri. 2. Kimsenin inkâr edemeyeceği alâmet, işâret, nişan.

Mekteb-i ‘irfāna girdim hâfızım nūr **āyeti**

Muşḫaf-ı hüsñünden ey meh şimdi ezberdir baña (Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 7). [āyeti, -i]

āvine: Ayna II Tasavvufî manada insan-ı kamilin saf ve temiz gönlü.

Ümmīd-i vişāl **āvinesi** dest-i ḥayâlde

Üftāde-i ḥasretlere ya‘nī ne şafādır (Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 5). [āvinesi, -si]

Silûp **āvine-i** bî-kīne-i dilden sivā rengin

Ki olmuş yār-i her ezḥār bundan bize ‘ibret var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 11). [āvine-i,]

Efgende-i hevāya tecellî muḥâldir

A‘mā görür mi **āvinede** ‘aks-i yār-ı ‘aşk (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 6). [āvinede, --de]

Bu dem **āyineden** rüşen olup kalb-i sūḥan-verler

Sezādır virse sükkerler fem-i tütî-i güyāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 9). [āyineden, -de]

āvine-i ‘ālem-nümā: Cihanı gösteren ayna, İskender’in aynası.

Rüsüm-ı mā-sivāyı nā-bedīd it şafḥa-i dilden

Cemālīñ seyrine **āvine-i ‘ālem-nümā** göster (Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 4). [āvine-i ‘ālem-nümā,]

ayır: Ayır düşmek, uzaklaşmak.

Nāzenīnim nāzlı yārim çeşm-i fettānım seni

Bizden **ayırdı** felek çok gördi cānānım seni (Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 2). [ayırdı, -dı]

ayırma: Ayır düşmek, uzaklaşmak.

Cümle bildim yāriñi ağyārdan **ayırmadıñ**

Nāme-i ümmīd-i vaşlı büseyi hem dürmedim (Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 15). [ayırmadıñ, -dın]

aylık: Yakalaşık otuz günlük zaman dilimi, yılın on iki bölümünden her biri.

Gülşen-i sevdâda bir **aylık** gül için çün hezâr

Zâr kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 9). [aylık,]

'ayn: Göz.

Devr ider mey-gün lebiñ vaktinde ol sâgar gâlat

Hün-feşân sâkî-i **'aynıñ** dönderür hañçer gâlat (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 2). ['aynıñ, -ın]

'ayn-ı: Aynıyla, olduğu gibi.

Kâr-hâne-i taqdîre qarışmak da Gulâmî

Bî-şübhe büyük **'ayn-ı** kabâhatla hañadır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 14). ['ayn-ı,]

'ayn-ı cefâdır: Cefa gözüdür.

Dilbere lâıyık olan rüy-ı vefâdır bize

Merhamet-i müşterek **'ayn-ı cefâdır** bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 2). ['ayn-ı cefâdır, -dır]

'ayn-ı hañadır: Yanlışın aynısıdır.

Ümmîd-i vefâ şıdk u şafâ resm-i maħabbet

Yârân-ı zamândan bu zamân **'ayn-ı hañadır** (Gulâmî Divanı , Kıt'a 8, Mısra 2). ['ayn-ı hañadır, -dır]

'ayn-ı 'izz: Saygı gözleri.

Görmeye vech-i hümûmı **'ayn-ı 'izz** ü devletiñ

Dâ'imâ şādiler ihsân eylesün Allâh saña (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 37). ['ayn-ı 'izz,]

ayrıl: Ayır düşmek, uzaklaşmak.

Hayli demdir bî-vefâ dildârdan **ayrılmışım**

Merhametsiz dilber-i 'ayyârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 1). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Hayli demdir bî-vefâ dildârdan **ayrılmışım**

Merhametsiz dilber-i 'ayyârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 2). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Giceler tâ şubha dek ben zâr u efgân eylerim

Bülbül-âsâ bir gül-i gülzârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 4). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Lebleri mül saçı sünbül hâli fülful rüyü gül

Qaddi 'ar'ar haddi aħmer yârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 6). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Deste-perçem gonca-fem reşk-i gül-i bağ-ı İrem

'Ârızı nergis yüzi gül-nârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 8). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Necm-i tâbân bedr-i rahşân nûr-ı çeşm-i 'âşıkân

Şâh-ı hûbân bezm-i şîrîn-kârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 10). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Perr ü bâlim yakdı zâlim nâr-ı hasret el-amân

Bî-haber maħbûb-ı hoş-reftârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 12). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

Ey Gulâmî şād olur herkes bahâr irdi deyü

Ben yeñi girdim şitâya hârdan **ayrılmışım** (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 14). [ayrılmışım, -mış, -(ı)m]

ayrılmaz: Ayır düşmek, uzaklaşmak.

Bilürüm sāye gibi hūzn ü elem **ayrılmaz**

Yüze gülmek ile ‘uşşâkıñı hāndān itme (Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 7). [ayrılmaz,]

Göñül çün sāye **ayrılmaz** hayāl-i yārden bir dem

Müfid olmaz bırak pendinle zāhid telh-kām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 7). [ayrılmaz,]

‘ayş: Yiyip içme. zevk u safā.

Çapandı mey-kede-i miñnete bu baht-ı siyāh

Hārāmdır bize min-ba’d bezm-i ‘ayş u tarab (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 6). [‘ayş,]

Dilā nigār idüp nağz ‘ahd ü peymāna

Mübeddel oldu şafā zevk u ‘ayş aḥzāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 2). [‘ayş,]

az: Az, az miktarda olan.

Sih-i gāmda nār-ı ḥasretde kebāb olsañ yine

Bu ezālar ey Gulāmī lāyıkñı billāhi **az** (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 16). [az,]

Yār ile eger olsam idi sīne-be-sīne

Būs-ı lebinin bakmaz idüp **az** u besine (Gulāmī Divanı , Müfret 35, Mısra 2). [az,]

‘azāb: Ar. 1. azab, eziyet, cevir 2. cehennemde insanların karşılaşacağı ceza.

Feżā-yı hūsnde mānend-i tünd-bād-ı eccl

Olup süvār-ı semend-i cefā vü cevri ü ‘**azāb** (Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 10). [‘azāb,]

āzād: Bağlarından kurtulmuş, özgür.

Firuze-edā meclis-i bālāya ulaşıdır

Āzād olamaz pāy-ı cenān zūlf-i dü-tādan (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 16). [āzād,]

āzād eyler: Serbest bırakmak, kurtarmak, özgürlüğüne kavuşturmak.

Fī sebtilillāh **āzād eyler** idi kulları

Vād-i ihsānda fīl-i demāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 11). [āzād eyler, -r]

āzād iderseñ göñlüñi: Gönlünü serbest bırakmak.

Fikr-i cennetden çü serv **āzād iderseñ göñlüñi**

Zir-i pāyınāda görürsün kevşer-i tesnīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 5). [āzād iderseñ göñlüñi, -er, -se, -ñ-ñi]

āzād kıl: Serbest, özgür bırakmak.

‘İd-i kurbān oldu ‘āşık-küşlüge bünyād kıl

Derd-mendānı gām-ı hicrāndan **āzād kıl** (Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 2). [āzād kıl,]

āzāde: Bağlarından kurtulmuş, özgür.

Ḥākī-nihād u meşreb-i **āzāde** fi’l-meşel

Şadra geçerse yine aña āsitānedir (Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 7). [āzāde,]

Dām-ı didārdan **āzāde** Gulāmī şimdi

Güc olur girmez ele kaçsa gāzāl-i Huteni (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 9). [āzāde,]

āzāde-i gām: Gamdan kurtulmuş bir şekilde olmak. Gamsızlık hali.

Ey Gulāmī ider ednā kesi hep hurrem çarh

‘İzzetā itmedi **‘āzāde-i ğam** bir dem çarh (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 24). [‘āzāde-i ğam,]

‘āzim: Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme, kararlılık.

Ṭūṭī-i ṭab‘a gelüp bir zevk u ḥālāt-ı ‘āzīm

Būse-i gül-fām-lebler gül-be-şekkerden lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 3). [‘āzīm,]

‘āzim-i iklīm-i vahdet: Birlik ülkesinin büyüklüğü.

Kimisi ‘āzim-i iklīm-i vahdet

Ṭaleb rāhında zādı mihr ü miḥnet (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 43). [‘āzim-i iklīm-i vahdet,]

‘āzim-i tūr: Görkemli Tur Dağı (Hz. Musa'ya atıfta bulunmuştur.).

Daḥi ‘aşkıñla oldı ‘āzim-i Ṭūr

Tecellī buldı Mūsā oldı pür-nūr (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 17). [‘āzim-i tūr,]

‘āzīz-i mısır: Mısır'ın azizi II Hz. Yusuf.

Gulāmī'den şabā var söyle ḥüsnin şanmasun bākī

‘Azīz-i Mısır iken Yūsuf türāb içre nihān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 14). [‘āzīz-i mısır,]

‘āzīzim: "(Ey) değerli sevgilim!" anlamında (sevgili için) bir seslenme sözü.

Gūş urma şakın güft-i rakībāna ‘āzīzim

Sevdā-yı vişālīñle ḥarāb oldı dīl-i zār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 19). [‘āzīzim,]

‘Azīzim derd-i fūrkatden göñülde biñ ğamım vardır

Velākin zaḥm-ı hecre zār dirler merhemim vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 1). [‘āzīzim,]

İtme ülfet herkes ile perhīz it ey bu’l-heves

Kişver-i göñlüm saña virdim ‘āzīzim işte bes (Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 2). [‘āzīzim,]

‘Aşk-ı ḥüsnüñle ‘āzīzim şā’ir itdiñ sen beni

Çeşm-i sehḥārīñla cānā kāfir itdiñ sen beni (Gulāmī Divanı , Kıt'a 7, Mısra 1). [‘āzīzim,]

Söyle şāhım ḥışm ile bādī-i tekdīrim nedir

Nişledim nitdim ‘āzīzim vaşla te’ḥīrim nedir (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 34). [‘āzīzim,]

Āsiyāb-ı ser-keş-i ‘ālem bu yā Mevlā Kerīm

Derd ü ḥasretle ‘āzīzim cismimiz oldı fenā (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 16). [‘āzīzim,]

‘azl: Görevden uzaklaştırılmak.

Ḥātem-i mühr-i velāyet ṭakup engüşte tamām

‘Azl ü naşb anda mü‘ebbed ola tā yevm-i kıyām (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 8). [‘azl,]

‘azm: Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme, kararlılık.

Mī-konem ‘azm be-dergāh-ı şuyūḥān-ı kerīm

Zi-zened seng çü seg ber-ser-i men dervīşān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 11). [‘azm,]

‘azm evle: Niyet etmek, yönelmek, karar vermek.

Ka‘be-i dildāra ‘azm evle nuḳūd-ı eşk ile

Mālik-i Dīnār‘a şer‘an farz olunmuş çünki ḥac (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 3). [‘azm evle,]

‘azm ideli: Niyetlenmek.

Yār ile ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder

Çeşm-i hūn-rīzde olmazsa eger eşk ile ter (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 1). [‘azm ideli, -eli]

‘azm ideli: Niyetlenmek.

Yār ile ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder

Çeşm-i hūn-rīzde olmazsa eger eşk ile ter (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 1). [‘azm ideli, -eli]

‘azm-i büt-hāne: Puthaneye yönelen.

‘Azm-i büt-hāne konem ger zi-dereş mī-rānend

Sūy-ı mey-hāne revem mey ne-dihed pīr-i muğān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 7). [‘azm-i büt-hāne,]

‘azm-i sevrān eyledi: Gittiği yeri gezip dolaştı.

Müjdeler olsun eyā ey bülbulān-ı hoş-nevā

‘Azm-i sevrān eyledi şāhib-kerem verd-i ‘aṭā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 2). [‘azm-i sevrān eyledi, --di, -]

B

bā-‘aṭā: İhsan, bağış, lutf ile.

1. Yār-i nev ferhunde-ruḥ gördi kerem ‘ālī-himem

Muḥsin-i ehl-i recā mı bī-vefā mı **bā-‘aṭā** (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [bā-‘aṭā,]

bā-āyet-i kūr‘ān: Kur‘an ayetini.

1. Bā-āyet-i Kūr‘ān bi-hānīd be-sūyeş

Fermūd Nebī ber heme kes emr-i Ḥudārā (Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 5). [bā-āyet-i kūr‘ān,]

bāb: Kapı, eşik, huzur, makam.

1. Halka-i **bāb-ı** recāyī ur dilā vaḳt-i seḥer

Gūş-ı hūşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 5). [bāb-ı, --ı]

2. Ayaḳ baş gel serim kes **bāba** aş görsün cihān ehli

Disünler ‘āşıkından gör ki olmuş ḡonca-fem ‘āciz (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 7). [bāba, -a]

3. Seniñ **bābıñ** segānıñ ḡāk-i pāyī olmuşum billāh

Terahḡum eyle hicrāndır işim senden meded Ḥāliş (Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 9). [bābıñ, -ı , -n]

bāb-ı ‘adliñden: Adalet kapısından.

1. Ger kabūl-i zātiñ olsa ser-firāz-ı ‘ālemim

Redd olursa **bāb-ı ‘adliñden** olur dil serserī (Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 12). [bāb-ı ‘adliñden, -i, -n, -den]

bāb-ı cūduñda: Cömertlik kapısında.

1. Bu ḡulāmī **bāb-ı cūduñda** fütāde ḡaste-dil

Dest-i iḡsānıñla i‘ṭā eyle bir kāse şarāb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 13). [bāb-ı cūduñda,]

bāb-ı fikriñ: Fikir kapısı.

1. Pās-bān-ı mülk-i sevdāyım mekân olmaz baña

Bāb-ı fikriñ sevdiğim cāy-ı kararımıdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 6*). [*bāb-ı fikriñ, -iñ*]

bāb-ı hak: Allah'ın kapısı, huzuru, makamı.

1. Muhtāc ile Gulāmî degül beste **bāb-ı Hāk**

Ṭā'at aña vesīle 'ibādet bahānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 11*). [*bāb-ı hāk,]*

bāb-ı kerîmiñden: Kerem kapısından.

1. Gulāmî kemteriñ **bāb-ı kerîmiñden** temennâsı

Raķībe yüz virüp hem-bezm-i 'işret olma ağıyāra (*Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 13*). [*bāb-ı kerîmiñden, -in, -den*]

bāb-ı recā: Dilek kapısı.

1. Dā'imā hāl-i müzeyyenden perî-veşler bizi

Bir gün olur açılır **bāb-ı recā** Mevlā Kerîm (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 30*). [*bāb-ı recā,]*

bāb-ı şāh-ı merdān'a: Yiğitler padişahının kapısına.

1. Gulāmî gel kapu kapu sürünme sā'il-veş

Hulûş u şıdķ ile dön **bāb-ı Şāh-ı Merdān'a** (*Gulāmî Divanı , Gazel 163, Mısra 14*). [*bāb-ı şāh-ı merdān'a, -a*]

bāb-ı şehri-i 'ilm-i esrār-ı risāletsin 'alî: İlim şehrinin kapısının gizli peygamberi sensin (ya) Alî.

1. Şāhib-i 'ilm-i ledün hem ibnî 'amm-i Muştāfā

Bāb-ı şehri-i 'ilm-i esrār-ı risāletsin 'Alî (*Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 4*). [*bāb-ı şehri-i 'ilm-i esrār-ı risāletsin 'alî, -i-i-sin*]

bāc: Vergi. II Âşığın aşk uğruna bir şeyler feda etmesi.

1. Ṭāvūs bir āhū iki ṭihū üç birden

Nāz ile hıramıma ider **bāclar** ihdā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 14*). [*bāclar, -lar*]

bā-cān: Can ile.

1. Gonca-i bāğ-ı leṭāfet būd ān lebhā-yı düst

Tā ezel **bā-cān** büdüm bülbul-i şeydā-yı düst (*Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 2*). [*bā-cān,]*

bā-ceyş-i: Ordusu, askeri ile.

1. Bā-ceyş-i hayālî ne güzel fikr-i vişālî

Mülk-i dile vālî ruh-ı ra'nā-yı 'Alîdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 9*). [*bā-ceyş-i,]*

bād: Rüzgâr, yel.

1. Dıraḥt-ı vuşlatuñ bergiyle bārān eyledi rīzān

Sümüm-ı şarşar-ı fūrkat kanı ol **bād-ı cān-fezā** (*Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 8*). [*bād-ı, --ı*]

2. İrişsün **bād-ı** tüz-i sebze-süz-ı mevsim-i serdî

O bāğñ kim derünında dıraḥt-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 7*). [*bād-ı, --ı*]

3. Öyle tîz ü tünddür pây-ı sipâhî **bâdî** kim
Olsa a 'dâ rîg-i deşt-âsâ şavurur şarşarı (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31*). [*bâdî, -ı*]
4. Ser-geşte-i şahrâ-yı firâk oldığımı âh
Dildarımı ey **bâd-ı** şabâ eyle gel âgâh (*Gulâmî Divanı , Kit'a 2, Mısra 2*). [*bâd-ı,]*
5. İ'tibârım iftîhârım **bâda** virdiñ kemterim
Râziyam ammâ revâ mı döndüre yüz dilberim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 9*). [*bâda, -a*]

bâda virdim: *Rüzgara (vele)verdim.*

1. Dâne-i âmâli şaçdım kişt-zâr-ı nefse âh
Bâda virdim hırmen-i sa'yi naşıl itmeme esef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 8*). [*bâda virdim, -dim*]

bâde: (*Fars.*) *Şarap, içki, mey.*

1. Sâķî-i bezm-i ezel virdiği dem **bâde-i** şahbâ
Mihr-i cânân ile bu gönümi kıldı şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 1*). [*bâde-i, -i*]
2. Kadehler kâselerle **bâdeler** câmlar kırılunlar
O 'işret meclisinde mey virür sâķî-i vahdet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 13*). [*bâdeler, -ler*]
3. Sâķiyâ almaz mı deste ergavânî **bâdeyi**
Güş-e mey-hâne-i miñnetde kaldık hayli dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 5*). [*bâdeyi, -yi*]
4. Ehl-i 'aşka **bâde** vü hem kâse kılmışdır Hüdâ
Nûn-ı haţ cîm-i cemâl ü perçem-i cânâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 5*). [*bâde,]*

bâde-i câm-ı lebiñle: *Şarap kadehi dudağın ile.*

1. Al bizi meclis-i vaşlûña teraħħum idüp
Bâde-i câm-ı lebiñle dili eyle seķâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 12*). [*bâde-i câm-ı lebiñle, -in, -le*]

bâde-i güft-i velâ: *Şarap sözüne yakın.*

1. Bâde-i güft-i velâ içre olan lezzet-i yâr
Mest ü medhûş u ğam-efrûş-ı ruĥ-ı tâl'at-ı yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 3*). [*bâde-i güft-i velâ, --i*]

bâde-i kibr ü ğurûr: *Kibir ve gurur şarabı.*

1. Mest kılmış **bâde-i kibr ü ğurûr** ol şâhı kim
Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü nâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 13*). [*bâde-i kibr ü ğurûr,]*

bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya: *Meyhanedeki şarap kadehinin tortusuna.*

1. Şarâb-ı nâb-ı 'izz ü devleti nûş itmede anlar
Ne hâcet **bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya** (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 14*). [*bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya, -i-ya*]

bâde-nûş: *Şarap içenler.*

1. Sâķî-i sîmîn-sürîn bî-dîn-i devrânla hemân
Bâde-nûş-ı hecr ü fikr-i yârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 4*). [*bâde-nûş-ı, -ı*]

bâde-peymâ: *İçki ölçen, saki, içki dağıtan kişi.*

1. Zi-câm-ı bād-ı taħayyür ki **bâde-peymâyem**
Be-cây-ı ħamr-ı vişâlet be-'âşıkân peydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 5*). [*bâde-peymâyem, -(y)e, -m*]

ba‘d-ezîn: Bundan sonra, budan böyle.

1. Feth-i bâb olmadı çün hân-kaḥ u medreseden
Ba‘d-ezîn ḥâk-nişîn-i der-i mey-hâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 8*). [ba‘d-ezîn,]
2. ‘Âşıkîñ efğân u girye kârî cânâ **ba‘d-ezîn**
Şabr-ı ḥilmiñ çâresi yok eyle dermân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 33*). [ba‘d-ezîn,]
3. Zevk u şafâyı nideyim **ba‘d-ezîn**
Taḥt u sarâyı nideyim **ba‘d-ezîn** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 7*). [ba‘d-ezîn,]
4. Zevk u şafâyı nideyim **ba‘d-ezîn**
Taḥt u sarâyı nideyim **ba‘d-ezîn** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 8*). [ba‘d-ezîn,]
5. Nağme nevâyı nideyim **ba‘d-ezîn**
Nâz u edâyı nideyim **ba‘d-ezîn** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 9*). [ba‘d-ezîn,]
6. Nağme nevâyı nideyim **ba‘d-ezîn**
Nâz u edâyı nideyim **ba‘d-ezîn** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 10*). [ba‘d-ezîn,]

bādî: Ah rüzgarı.

1. Pendi terk eyle eyâ nâşih-i ğâfîl tutamaz
Bādî ḥikmetle eger olsa da biñ Eflâtûn (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 6*). [bādî,]

bādî: Sebep olan, sebep olucu.

1. Mezheb ü milletiñ ifsâdına **bādîdir** çîn
Heft-ıklîme olan şâha dil olmuşdı karîn (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 15*). [bādîdir, -dir]

bād-ı ‘afv: Af rüzgarı.

1. Güşâd oldı der-i rahmet sürüşân hep şenâ-ḥândır
Ġubâr-ı zenbi **bād-ı ‘afv** şalmış ka‘r-ı deryâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 30*). [bād-ı ‘afv,]

bād-ı bahâr: Bahar rüzgarı.

1. Bād-ı bahâr mevsim-i dilhâ-yı ḥastedir
Gül mûmyâ-yı şehir ü bâl-i şikestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 1*). [bād-ı bahâr,]

bād-ı bahâr-ı bûy-ı nigâr: Sevgilinin güzel kokulu baharının rüzgarı.

1. Ne luṭfdur yine **bād-ı bahâr-ı bûy-ı nigâr**
Meşâm-ı bâğ-ı dile zevkler ider îşâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 1*). [bād-ı bahâr-ı bûy-ı nigâr, --ı]

bād-ı bî-karârım: Kararsız rüzgarım.

1. ‘Âşk-ı ḥüsnüñ gezdirür her gün bizi şahrâları
Şanki **bād-ı bî-karârım** bî-karârım gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 4*). [bād-ı bî-karârım, -(i)m]

bād-ı ecel: Ecel rüzgarı.

1. Şem‘-i ‘ömrin âḥiri **bād-ı ecel** itfâ idüp
Şu‘le-i neşr-i kemâli oldı gözlerden nihân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 7*). [bād-ı ecel,]

bād-ı fikriñ: Düşünce rüzgarı.

1. Bād-ı fikriñ hırmen-i āsāyişi berbād idüp
Kişt-zār-ı dilde dāne kūt-ı kuvvet kalmadı (*Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 3*). [*bād-ı fikriñ, -in*]

bād-ı hasret: *Hasret rüzgarı.*

1. Bād-ı hasret ebr-i fūrkatden Ğulāmî rüz u şeb
Yār deryālar gibi bilmez mi pür-cüş oldığım (*Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 9*). [*bād-ı hasret,]*

bād-ı hasretler eser: *Hasret rüzgarları eser.*

1. Bāğ-ı dil gam gülleriyle tölmasun mı āh kim
Bād-ı hasretler eser vaqt-i bahārımdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 10*). [*bād-ı hasretler eser, -er-ler*]

bād-ı hazān-ı: *Hazan yeli.*

1. Şarardı dāğ-dār oldı Ğudāyā lāle-i āmāl
Eser **bād-ı hazān-ı** hasret ü gam rüz u şeb cānā (*Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 6*). [*bād-ı hazān-ı,]*

bād-ı hevā: *Arzu ve heves yeli.*

1. Serimde bu esen **bād-ı hevā** bir yārdan kalmış
Edālî cilveli cānān-ı şirîn-kārdan kalmış (*Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 1*). [*bād-ı hevā,]*

bād-ı hevādır: *Heves rüzgarıdır.*

1. Bî-şübhe perîşān ider āhım seni āhır
Āhım yelini şanma ki bir **bād-ı hevādır** (*Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 8*). [*bād-ı hevādır, -dır*]
2. Zülfüne bağlanmış kılma perîşān disem
Dir ki anı tağıdan **bād-ı hevādır** bize (*Gulāmî Divanı , Gazel 170, Mısra 12*). [*bād-ı hevādır, -dır*]

bād-ı ifnā ile şavurma: *Yok etme rüzgarıyla şavurma.*

1. Olmuşum dergeh-i ‘aşkıñda seniñ hāk-i kadem
Bād-ı ifnā ile şavurma meded eyle lihāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 96, Mısra 8*). [*bād-ı ifnā ile şavurma, -ma*]

bād-ı ‘işyānla: *Isyan rüzgarıyla.*

1. Bād-ı ‘işyānla ‘ömrüm oldı tebāh
‘Amelim cümlesi hātā vü günāh (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 13, Mısra 1*). [*bād-ı ‘işyānla, -la*]

bād-ı ‘işyānla: *Isyan rüzgarıyla.*

1. Bād-ı ‘işyānla ‘ömrüm oldı tebāh
‘Amelim cümlesi hātā vü günāh (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 13, Mısra 1*). [*bād-ı ‘işyānla, -la*]

bād-ı ‘işyānla: *Isyan rüzgarıyla.*

1. Bād-ı ‘işyānla ‘ömrüm oldı tebāh
‘Amelim cümlesi hātā vü günāh (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 13, Mısra 1*). [*bād-ı ‘işyānla, -la*]

bād-ı kahrıñ: *Kahrının rüzgarı.*

1. Bād-ı kahrıñ cebel-i Kāf ı yıkar çünki seniñ
Dil-i vîrānemi ta‘mîre de fermān itme (*Gulāmî Divanı , Gazel 164, Mısra 3*). [*bād-ı kahrıñ, -ı, -n*]

bād-ı muhālîfler: Muhaliplerin rüzgarı.

1. Zevrağ-ı sevdâyı sürdüm sâhil-i dîdârına
Oldı şeş-etrafından **bād-ı muhālîfler** vezân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 8). [bād-ı muhālîfler, -ler]

bād-ı muvâfık: Uygun, münasip rüzgar.

1. Eserse gerçi bir **bād-ı muvâfık**
Resîd-i sâhil-i vaşl olur 'âşık (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 65). [bād-ı muvâfık,]

bād-ı nesîm: Hafif esen yel.

1. Açdı çün **bād-ı nesîm** şeb-reng-i zülfün bendini
Kim mu'attar kıldı rûhı bûy-ı 'anberden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 5). [bād-ı nesîm,]
2. Tırta-i zülf-i vişâli bûyını **bād-ı nesîm**
Çün irişdüirdi demâğ-ı cânâ oldı müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 27). [bād-ı nesîm,]

bād-ı nesîm: Hoş hafif esen rüzgar.

1. Eger-çi **bād-ı nesîm** âvered zi-zülfet bûy
Çünân mest şevem bî-haber zi-hod cânâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 7). [bād-ı nesîm,]

bād-ı nesîm-i: Sabah rüzgarı.

1. Ey Gulâmî be-gülîstân-ı cinânet pes ez-în
Mî-vezed **bād-ı nesîm-i** meded ez-sûy-ı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 10). [bād-ı nesîm-i, --i]

bād-ı şabâ nâ-gâh: Sabah rüzgarı birden.

1. Açarsa tırta-i zülfün eger **bād-ı şabâ nâ-gâh**
Ki gîsüya seni bend itmesün hâk ile yeksân ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 5). [bād-ı şabâ nâ-gâh,]

bād-ı sarsar-ı kahrîñ: Sarsıcı kahredici rüzgarın.

1. Berg-i tâb u tākātım dökdi semûm-ı hasretiñ
Bir de **bād-ı şarşar-ı kahrîñ** kerem kıl kılma zâm (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 14). [bād-ı şarşar-ı kahrîñ, -
îñ]

bād-ı takdîr-i kazâ-yı emr-i rabbânî: Allah'ın kaza hükmü emrinin rüzgarı.

1. Çün irdi **bād-ı takdîr-i kazâ-yı emr-i Rabbânî**
Söyündürmekle şem'-i 'ömrin itdi hâkde hâne (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 5). [bād-ı takdîr-i kazâ-yı emr-i
rabbânî, --i]

bād-ı âsâviş: Huzura sebep olan.

1. Kudüm-ı mekrûmet-melzûmıdır **bād-ı âsâviş**
Sımât-ı re'fetidir münbasıt her efkar u bâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 25). [bād-ı âsâviş,]

bād-ı icād-ı 'âlem: Alemlerin yaratılmasının sebebi (Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım (لاَإِذَاكَ خَلَقْتَ لِمَا لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ) kudsi hadise atfen).

1. Ki oldur **bād-ı icād-ı 'âlem**
Anıfla halk olundu daği Âdem (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 9). [bād-ı icād-ı 'âlem,]

bādī-i tekdīrim: *Ayıplanmamın sebebi.*

1. Söyle şâhim hışm ile **bādī-i tekdīrim** nedir
Nişledim nitdim 'azîzim vaşla te' hîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 33*). [*bādī-i tekdīrim, -im*]

bağ: *Bağ II bahçe.*

1. Bu bağ-ı mihriñe girdim beni redd itme **bāğınđan**
Ki dil hüsünüñde mest olmuş kuşurum varsa ta'dād it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 5*). [*bāğınđan, -ı, -n, -dan*]
2. Hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden revān olmuş
Nice biñ nehr-i cārī **bāğ** u bustān içre keşret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [*bāğ,*]
3. İrişsün bād-ı tîz-i sebze-süz-ı mevsim-i serdî
O **bāğın** kim derūnında dıraht-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 8*). [*bāğın, -ın*]
4. Fāriğ idi dil temāşā-yı bahār u **bāğdan**
Eşk-i gül-günüñ yanında lāle-zārım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 3*). [*bāğdan, -dan*]
5. İlāhī rahmetiñ bārānını saç
Göñül **bāğında** ümmidim gülün aç (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 2*). [*bāğında, -ın , -da*]
6. Dil-i bî-mihr ü sevdā mārā beñzer
Cihān **bāğında** bitmiş hāra beñzer (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 34*). [*bāğında, -ı(n), -da*]

bāğ u reşk-i gülzār-ı irem: *İrem bağı ve haset bahçesi.*

1. Kūh-ı dāğ-ı dil gözüm yaşıyla olmuş sebze-zār
Şimdi her tāğ üsti **bāğ u reşk-i gülzār-ı İrem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 10*). [*bāğ u reşk-i gülzār-ı irem,*]

bağal-gir: *Birinin rahat yürüyebilmesi yada merdiven çıkabilmesi için koltuğuna girme.*

1. Var mı bir dost ki **bağal-gir** ola şey'en-lillāh
Getüre nezd-i tabībe diye kim yāresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 3*). [*bağal-gir,*]

bāğ-bān: *Bağcı, bahçıvan II birinden yardım bekleyen kişi.*

1. Ezse serim **bāğ-bān** isterem her dem seni
Rūy-ı güle meyl olan çün hezār eyler nevā (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 19*). [*bāğ-bān,*]

bağçe: *Bağ II bahçe.*

1. Dil bülbüli pervāz ider iken yücelerde
Bir gül-ruha düş oldu gezer **bāğçelerde** (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 2*). [*bāğçelerde, -ler, -de*]

bāğçe-i 'ālem-i dehrîñ: *Zamanın dünya bahçesi.*

1. Tezyîn içün **bāğçe-i 'ālem-i dehrîñ**
İrsāl-i rüsul eyledi ol Hāzret-i Mevlā (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 3*). [*bāğçe-i 'ālem-i dehrîñ, --i-in*]

bāğ-ı āmāl-i dile: *Gönlün istek bahçesine.*

1. Düşmedi bir katre şebnem **bāğ-ı āmāl-i dile**
Şüre-zāra yağdı dūr deryāsınıñ 'atşānıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 7*). [*bāğ-ı āmāl-i dile, --i-e*]

bāğ-ı cihānda: *Dünya bahçesi. || Dünya.*

1. Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd bir kûl
Kûluñum bülbülüñüm **bâğ-ı cihânda** ey gül (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 16*). [*bâğ-ı cihânda, -da*]

bâğ-ı cûduñ: Cömertlik bağı, cömertliğin.

1. Bâğ-ı cûduñ şanma yârim sen gibi şimşadı var
Serv-i nâzı var ise ammâ anıñ da adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 1*). [*bâğ-ı cûduñ, -uñ*]

bâğ-ı dil ğam güllerivle tolmasun mı: Gönül bahçesi kederli güllerle dolmasın mı?.

1. Bâğ-ı dil ğam güllerivle tolmasun mı âh kim
Bâd-ı hasretler eser vaqt-i bahârımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 9*). [*bâğ-ı dil ğam güllerivle tolmasun mı, -ler, -i, -y, -le-ma, -sun*]

bâğ-ı dilden: Gönül bağı.

1. Bâğ-ı dilden der-i cânâna şakın gönderme
Hâtır-ı nâzûkine bâr oluyor bâr-ı hûlûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 3*). [*bâğ-ı dilden,]*

bâğ-ı dînde: Din bağında.

1. Bâğ-ı dînde bülbül-i 'azb-i beyândır Bû-Bekir
Hem gülîstân-ı ma'ârifde 'ayândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 1*). [*bâğ-ı dînde, -de*]

bâğ-ı dünyânıñ: Dünya bahçesi.

1. Şanma sen-veş **bâğ-ı dünyânıñ** kad-i şimşadı var
Nañl-i nâzı hûşkı var ammâ anıñ da adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 1*). [*bâğ-ı dünyânıñ, -nıñ*]

bâğ-ı emel: İstek bahçesi II gönül.

1. İrmedi **bâğ-ı emel** verdine destim bir dem
Gitdi bülbül gibi zâr ile 'ömür ifnâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 3*). [*bâğ-ı emel,]*

bâğ-ı fenâdan çeşm bend itmiş: Kötülük bahçesinde gözleri bağlanmış.

1. Gören gülzâr zevkin 'andelîb-i dil pesend itmiş
Lîkâ-yı yâr içün **bâğ-ı fenâdan çeşm bend itmiş** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 20*). [*bâğ-ı fenâdan çeşm bend itmiş, -dan-miş*]

bâğ-ı fikre: Fikir bahçesine.

1. Giceler şubha dek encüm-şümâрім derd-i hicrânla
ġam ile göz yaşından **bâğ-ı fikre** şebnemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 6*). [*bâğ-ı fikre, -e*]

bâğ-ı gönûlde: Gönül bahçesi.

1. Biter **bâğ-ı gönûlde** verd-i tahkîk
Bu güftârım ider şaddâk taşdîk (*Gulâmî Divanı , Mesnevi I, Mısra 75*). [*bâğ-ı gönûlde, -de*]

bâğ-ı hûbân: Güzellerin bağı.

1. Pest olup nezdinde bunca kaddi tûbâ dilberân
Bâğ-ı hûbân içre yokdur kendi gibi serv-i nâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 4*). [*bâğ-ı hûbân,]*

bāğ-ı hūbān içre: *Güzellerin bahçesi içinde.*

1. Bāğ-ı hūbān içre ser çekmiş semāya serv-veş
Nev-reside nev-demide nev-fidandır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 9*). [*bāğ-ı hūbān içre,]*

bāğ-ı hüsniünde: *Güzelliğinin bahçesi.*

1. Ğulāmī **bāğ-ı hüsniünde** eger olmazsa gül-çide
Figān eyler çü bülbül bī-vefā yārim vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 13*). [*bāğ-ı hüsniünde, --üñ, --de]*

bāğ-ı 'işmet: *Temizlik bahçesi.*

1. Görmemişdi mişlini pākizelikde çeşm-i halk
Bāğ-ı 'işmet içre ser çekmişdi serv-āsā şehā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 2*). [*bāğ-ı 'işmet,]*

bāğ-ı leṭāfetdir: *Güzellik bahçesidir.*

1. Cümle erbāb-ı tarīkat bülbül-i şūrīdedir
Anlara **bāğ-ı leṭāfetdir** gürüh-ı Kādirī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 10*). [*bāğ-ı leṭāfetdir, -dir]*

bāğ-ı mihriñe girdim: *Gönül bahçene girdim.*

1. Bu **bāğ-ı mihriñe girdim** beni redd itme bāğīndan
Ki dil hüsniünde mest olmuş kuşurum varsa ta' dād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 5*). [*bāğ-ı mihriñe girdim, -dim-i, -n, -e]*

bāğ-ı şafāda: *Neşe bahçesi.*

1. Ğulāmī dil-güşā **bāğ-ı şafāda** tutdı dil mesken
Açıldı gonca-i āmāl bülbül iftiḥār itsün (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 13*). [*bāğ-ı şafāda, -da]*

bāğ-ı sevdāda: *Sevda bahçesinde.*

1. Rūz u şeb bir nefes ol yāri ferāmūş idemem
Bāğ-ı sevdāda bu şeydā dili hāmūş idemem (*Gulāmī Divanı , Gazel 133, Mısra 2*). [*bāğ-ı sevdāda, -da]*
2. Bu Ğulāmī olamaz nā'il-i verd-i vuşlat
Bāğ-ı sevdāda mūdām itmededir efgānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 16*). [*bāğ-ı sevdāda, -da]*

bāğ-ı temennāya: *Arzu istek bahçesine.*

1. Tarāvet-yāb olup tab'-ı cihān gül-veş açılmaz mı
Ki bārān-ı lūṭuf zīnet virür **bāğ-ı temennāya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 18*). [*bāğ-ı temennāya, -ya]*

bāğ-ı bahārında: *Bahar bahçesinde.*

1. Yok olsun hüsni ol **bāğ-ı bahārında** beşāret yok
Hezārında meveddet nesterinde melāḥat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 1*). [*bāğ-ı bahārında, -ın, -da]*

bā-girve: *Gözyaşına, ağlamaya.*

1. Şeb-i tārik rūşen şod zi-süz-ı sīne-i mecrūḥ
Zi-destem reft ān dilber hemān **bā-girve** vü zārem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 6*). [*bā-girve,]*

bağışla-: Affetmek, bağışlamak.

1. Gafūr ismiñle **bağışla** günāhın
Bilürsün itdiği kār-ı tebāhın (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 87*). [*bağışla,]*

bağla: 1. Tutunmak. 2. Bağlanmak. 3. Âşık olmak. (Sevgilinin saçlarına bağlanmak).

1. Gerden-i ‘aqla cünūniyyet kemendin **bağlayup**
Gitdi taht-ı fūrkatē ol ān Leylā-vār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 11*). [*bağlayup, -y, -up]*
2. Zülf-i leyl-āsālarıñ zencīrine bu göñlümi
Bağlayup ‘ālemde itdiñ ey perī Mecnūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 4*). [*bağlayup, -yup]*

bağla bel: Güvenmek, inanmak.

1. Tār-ı zülfē **bağla bel** vaşl-ı Hāk’a yol anı bil
Mā-sivāyı terk kıl maḥbūb-ı zībā gel iriş (*Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 9*). [*bağla bel,]*

bağlan-: 1. Tutunmak. 2. Bağlanmak. 3. Âşık olmak. (Sevgilinin saçlarına bağlanmak).

1. Kemend-i zülfüne **bağlandı** göñlüm
Zebān-ı ḥalkda efsānedir gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 5*). [*bağlandı, --dı]*

bağlanmış: 1. Tutunmak. 2. Bağlanmak. 3. Âşık olmak. (Sevgilinin saçlarına bağlanmak).

1. Zülfüne **bağlanmışız** kılma perişān disem
Dir ki anı tağıdan bād-ı hevādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 11*). [*bağlanmışız, -ız]*

bağlanup zülfine: Saçlarına bağlanmak.

1. Bağlanup zülfine pāy-ı dili bir cānānıñ
Deşt-i fūrkatde işi zār ile efğān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 9*). [*bağlanup zülfine, -i, -n, -e]*

bağlu: 1. Tutunmak. 2. Bağlanmak. 3. Âşık olmak. (Sevgilinin saçlarına bağlanmak).

1. Bağluyam zülf-i dil-āviziñe ey cān alıcı
Cevr ile çalma sere ğamze-i tığı çalıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 1*). [*bağluyam, -yam]*

bağr: Bağır, kalp, gönül.

1. Gül gibi **bağrıñ** maḥabbetden kızl kân eyle sen
Dehre bûyın neşr ider ḥurşid-i ‘ālem-tāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 7*). [*bağrıñ, -i, -n]*

bahā: Değer, kıymet.

1. Ğulāmī kalmadı bāzār-ı ‘aşrda şî’riñ
Bahā vü kıymeti erzāndır eski kâle gibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 10*). [*bahā,]*
2. Dü-cihān olmaz vişāliñe **bahā**
Mā-melek cümle saña olsun fedā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 3*). [*bahā,]*

bahādırān-ı ‘arab: Arap yiğidi.

1. Süvār-ı raḥş-ı cefā elde tāziyāne-i cevır
Muḳābil olmaz anıñla **bahādırān-ı ‘Arab** (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 4*). [*bahādırān-ı ‘arab,]*

bahâne: Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep.

1. Şûr-ı dile nesîm-i bahārân **bahānedir**
Her şâh-ı gül cününümüza tâziyānedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 3). [bahānedir, -dir]
2. Muhtâc ile Gulâmî degül beste bâb-ı Hâk
Tâ'at aña vesîle 'ibâdet **bahānedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 12). [bahānedir, -dir]

bahâr: Bahar II güzellik.

1. Gül-i ümmîd açılmaz yağsa bârân biñ **bahâr** olsa
Anıñ-çün artırur şît-i nevâsın bu dil-i şeydâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 3). [bahâr,]
2. Bahâr büy-ı beşâret demîd hurrem bâş
Bi-rev be-murğ-ı seher hem-nişîn ü hemdem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 1). [bahâr,]
3. Fâriğ idi dil temâşâ-yı **bahâr** u bâğdan
Eşk-i gül-günüñ yanında lâle-zârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 3). [bahâr,]
4. Bahâr eyyâmı diller câmı memlû bâ-mey-i şâdî
Çemen mey-hânesinde kıl nazar gel şûr u gavğâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 13). [bahâr,]
5. Bahârîñ behcet ü hüsñin tezâyüd eyledi Mevlâ
Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre devlet tãyirî sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 27). [bahârîñ, -ın]

bahâr elden gider: Bahar mevsîmi biter.

1. Açmadın ezhâr-ı dîdârı **bahâr elden gider**
Âhîri nâdim olur lâkin hezâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 1). [bahâr elden gider, -er]

bahâr irdi: İlkbaharın gelmesi.

1. Ey Gulâmî şâd olur herkes **bahâr irdi** deyü
Ben yeñi girdim şitâya hârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 13). [bahâr irdi, -di]

bahâr-ı 'aşrda: Bahar zamanında.

1. Bahâr-ı 'aşrda büy-ı şafâyı görmemişiz
İrişdi hasret ile cânım ey nigâr be-leb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 7). [bahâr-ı 'aşrda, -da]

bahâr-ı dehrde: Dünya baharında.

1. Bahâr-ı dehrde büy-ı vefâyı şemm iden kimdir
Şafâsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña kanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 5). [bahâr-ı dehrde, -de]

bahâr-ı hüsñüñ: Güzelliğinin baharı olur.

1. Nigârâ 'andelîbâ gül gibi gül
Bahâr-ı hüsñüñ olur çünkü zîbâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 30). [bahâr-ı hüsñüñ,]

bahâr-ı hüsñüñ olur: Güzelliğinin baharı olur.

1. Nigârâ 'andelîbâ gül gibi gül
Bahâr-ı hüsñüñ olur çünkü zîbâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 30). [bahâr-ı hüsñüñ olur, -ur]

bahâr-ı sevl-i fûrkat: Ayrılık baharının seli.

1. Bahār-ı seyl-i fūrkat çeşme-i vaşlın nihān itmiş
Velī olmaz qarārı şanma şāhā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 5*). [*bahār-ı seyl-i fūrkat, -ı*]

bahā-vı vuslatı: *Kavuşmanın bedeli.*

1. Bahā-yı vuslatı dilberlerin zerdır recā neyler
Ġulāmī sīm ile mānend-i ġīsū pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 9*). [*bahā-yı vuslatı, -ı*]

bahīl olma: *Cimri olma.*

1. Genc ü gevher sīm ü zer bir akçe hāhiş itmedim
Eyle izhār-ı seḥā cānā **bahīl olma** şakın (*Gulāmī Divanı , Müfret 53, Mısra 2*). [*bahīl olma, -ma*]

bā-ḥoşī: *Hoşa giden.*

1. Ne-zenem yek nefesī bā-ṭarab u zevk u şafā
Ne-nişīnem heme cā **bā-ḥoşī** vü şādī kūnān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 4*). [*bā-ḥoşī, -ı*]

bahr: *Ar. Deniz, derya 2. Büyük göl.*

1. Bahr-i fiska düşüben ‘āleme efsāne olup
‘Afv ile nīm-nigeh it süy-ı fakīrānıma yā ġavṣ (*Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 5*). [*bahr-i, --ı*]
2. Himmeti **bahrinde** envā ‘-ı ḥakāyık mevc-zen
Teşneler sīrāb ider elṭāf ile esrār-ı şeyḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 15*). [*bahrinde, -i, -(n)de*]
3. Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez
Gözüm yaşımdan olmuş telḥ u şüre **bahr** u yem ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [*bahr, -ı*]
4. Pāyende degildir bilürüm bunca nūvāziş
Ḥasretle ider **bahr-i** gama şoñra tegavvus (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 3, Mısra 4*). [*bahr-i, -ı*]

bahr-i ‘irfān: *İlim, bilgi denizi II pek çok alanda bilgisi olan kişinin aklı, zihni.*

1. Ey perī ḥüsn ü kemālde bī-mişāl dūr-dānesin
Bahr-i ‘irfān içre buldum gevher-i yek-dānesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 2*). [*bahr-i ‘irfān, -ı*]

bahr-ı lutfuñdan: *Lütuf denizi.*

1. Bahr-ı lutfuñdan dilā bir kaṭre āb almaz bize
Gendüm-i iḥsānını ol dil-rübā şalmaz bize (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 11*). [*bahr-ı lutfuñdan, -uñ, -dan*]

bahr-ı mevc-engīz-i dīdār-ı ruh-ı erbāb-ı feyz: *Denizin dalgası yüzünün güzelliği bereket ve bolluğun sahipleri.*

1. Āteş-i fakr u fenā sūzānına elbet revān
Bahr-ı mevc-engīz-i dīdār-ı ruh-ı erbāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 4*). [*bahr-ı mevc-engīz-i dīdār-ı ruh-ı erbāb-ı feyz, --ı-i*]

bahr-ı mürüvvet: *Cömertlik, iyilik denizi II çok fazla cömert olma.*

1. Dīde-i şefkatle bak kim cūy-ı şefkat kandedir
Kandedir **bahr-ı mürüvvet** mā-i vaşl-ı cān-fezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 12*). [*bahr-ı mürüvvet, -ı*]

bahr-i pür-ālāma: *Acı dolu deniz.*

1. Sāḥil-i dīdār-ı yār-i bī-vefāya irmege
Keşti-i sevdāyı sürmem **bahr-i pür-ālāma** ben (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 6*). [*bahr-i pür-ālāma, -a*]

bahr-ves: Deniz gibi.

1. Ey gözüm yaşı revân ol rûy-ı arza **bahr-ves**
Cüst-cû kıl nerededir gör hâne-i şâhib-sehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 7). [bahr-ves,]

baḥş: Armağan, hediye, ihsan, atıye.

1. Münevverdir ḥuşûşâ ṭab‘-ı erbâb-ı ma‘ârif kim
Ziyâlar **baḥş** ider süy-ı fezâ-yı şî‘r ü inşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 6). [baḥş, -si]
2. Güşâde ḥâtır-ı gam-nâklar şimdi meserretten
Ki tuğrâ-yı sa‘âdet **baḥş** olundı dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 28). [baḥş, -si]

baḥş ider: Bağışlamak.

1. Kân-ı ma‘nâdan Ğulâmî buldı cevher târîhin
Baḥş ider bî-şübhe cürmin Rabb-i celle hem ‘alâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 10). [baḥş ider, --er]

baḥş it: Bağışlamak, ihsan etmek.

1. Bilmezem küyün o cânânın kerem kıl ey nesîm
Bir ḥaber vir büyü zülfîyle dile **baḥş it** şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 6). [baḥş it,]

baḥş itme: Söz etmek, anlatmak.

1. Âteş-i hicrân u süzân kıssasın **baḥş itme** kes
Çünkü kaldı şimdi bî-agyâr bezm-i yârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 31). [baḥş itme, -me]

baḥş kıl: Bağışlamak.

1. Ulaşdır ey şabâ büyü ḥabîbi ‘âşık-ı zâra
Kudümünle şerâfet **baḥş kıl** şûrîde-efkâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 2). [baḥş kıl,]
2. Ğulâmî bendeñe yâr **baḥş kıl** ser-efrâzî
Velîlerin daḥî şâhı o gavṣ-i Ğilân‘a (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 13). [baḥş kıl,]

baḥşend: Far. Bağışlayıcı, affedici.

1. Ehl-i ‘aşka şanemâ la‘l-i lebiñ cām-ı şabûḥ
Ḥande-i şîvelerin **baḥşende-i** tefrîḥ-i rûḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 2). [baḥşende-i, -i]

baḥşî eyleme: Söz etme.

1. Başa püsküllü belâ alma beyân-ı vaşlda
Düşme kıl ü kâle **baḥşî eyleme** tûl u dırâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 12). [baḥşî eyleme, -me]

baḥş-i ma‘ârif ider: İlmî bilgilerden bahsetmek.

1. Nâm-ı elif-kaddi serv **baḥş-i ma‘ârif ider**
Şâhib-i irfânlar vaşfını eyle beyân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 11). [baḥş-i ma‘ârif ider, --er]

baht: Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.

1. Mülk-i vaşla va‘d ile tuğrâ-nüvîs olma dirîğ
Tîre **bahtım** tâ ezel olmuş benim menkûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 10). [bahtım, -ım]

2. Ol neş'eden ki küh u beyābān ser şalar
Bu **baht-ı** hāb-reftemize bir fesānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 6*). [*baht-ı,]*
3. Kişver-i qalbe nice sāl hüküm-rān idi nūr
Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe **baht** ile re'īs (*Gulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 8*). [*baht,]*
4. ğunūde **bahtımı** şāhā meded bīdār-ı hāb eyle
Yüzinden dest-i ihsānıñ ile ref'-i hicāb eyle (*Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 1*). [*bahtımı, -ım, -ı]*

baht-ı dūnımı: *Dünya talihi.*

1. Şafha-i fūrkatde kayd itmış o **baht-ı dūnımı**
Rüy-ı Leylā'dan ba'īd itdi dil-i Mecnūn'ımı (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 21*). [*baht-ı dūnımı, -ım, -ı]*

baht-ı nā-hemvārem: *Karışık bahtım.*

1. Gulāmī **baht-ı nā-hemvārem** āyā hāb-ı miñnetden
Sürür u behcet-i cāvīd ile bilmem uyanmaz mı (*Gulāmî Divanı , Gazel 189, Mısra 9*). [*baht-ı nā-hemvārem, -em]*

baht-ı siyāh: *Kara baht.*

1. Qapandı mey-kede-i miñnete bu **baht-ı siyāh**
Harāmdır bize min-ba'd bezm-i 'ayş u tarab (*Gulāmî Divanı , Gazel 20, Mısra 5*). [*baht-ı siyāh,]*

baht-ı siyāhım: *Kötü talih, kara yazı.*

1. Nideyim **baht-ı siyāhım** beni pā-māl itdi
Şanki zu'mınca anıñ şāhib-i iclāl itdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 188, Mısra 1*). [*baht-ı siyāhım, --ım]*
2. Baht-ı siyāhım gibi hātların itse terāş
Hefteye sürmez yine gösterür elbette baş (*Gulāmî Divanı , Müfret 16, Mısra 1*). [*baht-ı siyāhım, --ım]*

bahtım: *Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.*

1. Kōr ola **bahtım** gözi gözler idim ol rāhı kim
Esb-i nāz ūze o yolda şeh-süvārım var idi (*Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 5*). [*bahtım, -ım]*

ba'īd itdi: *Mahrum etmek, uzaklaştırmak.*

1. Şafha-i fūrkatde kayd itmış o **baht-ı dūnımı**
Rüy-ı Leylā'dan **ba'īd itdi** dil-i Mecnūn'ımı (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 22*). [*ba'īd itdi, -di]*

ba'īd oldum: *Uzak oldum.*

1. Gulāmī gerçi küy-ı yārdan şimdi **ba'īd oldum**
Hayāl adlu gönül şehrinde şāh-ı a'zamım vardır (*Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 9*). [*ba'īd oldum, --du, --m]*

ba'īd-i mülk ü iklīm-i şafāyız: *Uzak ülkelerin ve iklimlerin gönül şenliği.*

1. Esīr-i ğurbet-i hūzn ü belāyız yā Resūlallāh
Ba'īd-i mülk ü iklīm-i şafāyız yā Resūlallāh (*Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 2*). [*ba'īd-i mülk ü iklīm-i şafāyız, - (y)ız]*

bā-iftihār-ı 'aşk: *Aşk ile övünme.*

1. Mey-hāne-i fenāya girüp ol Gulāmī sen
Cām-ı haqīkati vire **bā-iftihār-ı 'aşk** (*Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 14*). [*bā-iftihār-ı 'aşk,]*

bā'is: I. Sebep. II. Vesile. III. Vasıta.

1. Hezārān 'andelībiñ nāle vü feryādına ey dil
Güle gülşende nezdikī vü kurb-ı hārdır **bā'is** (Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 6). [bā'is,]
2. Zaḥm-ı derūn-ı bülbüle **bā'is** budur müdām
Ezhār hār-ı mār ile her dem nişestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 3). [bā'is,]
3. Dehr içinde bilme **bā'is** faḥra şevb ü pāyeyi
İstemez sīmīn ğilāfī seyf-i āb-ı dārimız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 27). [bā'is,]

bak-: 1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazariütibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

1. Kerīmā **baḳma** bu itdiklerim 'işyān-ı bī-hadde
Ġulāmī rū-siyāha rahmetiñle kıl 'ināyethā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 17). [baḳma, --ma]
2. Kādir olamaz **baḳmaḡa** ruḥsārıma 'āşık
Şad-nīze ile eylerim ol dem anı a'mā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 5). [baḳmaḡa, -ma, -ḡ, -a]
3. Derūnum āteşe yaqdıñ kemendiñ boynuma taqdıñ
Ḥākāretle bize **baḳdıñ** sitem-kārim vedā' olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 6). [baḳdıñ, -dı, -n]
4. Alma āhım kec-külāhım gel yakīn ol 'āşıkā
Kec-külāhım egri **baḳma** cānib-i dil-Vāmık'a (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 14). [baḳma, -ma]

bak: 1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazariütibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

1. Dīde-i şefkatle **baḳ** kim cüy-ı şefkat ḳandedir
Ḳandedir baḥr-ı mürüvvet mā-i vaşl-ı cān-fezā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 11). [baḳ,]
2. Cemāl-i zīver-i ferḥāl ü ḥāl-i dildāra
Baḳınca ḡāzelenür şafḥa-i ruḥı zi-ḥicāb (Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 6). [baḳınca, -ın, -ca]
3. Külāh işkeste perçem deste destinden derūn ḥaste
Ṭabībim luṭf ile **baḳsa** nolur şāyān-ı rahmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 8). [baḳsa, -sa]
4. Dīdeden ḳan akıdır yaş yerine **baḳ** dā'im
Devlet-i ḳurbıyeti bulsa güle bülbul eger (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 5). [baḳ,]
5. Nakş-ı iḥsānıñ yazar levḥ-i dile müjḡānlarım
Baḳ nigār-ḥāne-i cüduñıñ nice Bihzād'ı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 8). [baḳ,]
6. Ümīd itme vefā cām-ı felek **baḳ** ser-nigūn olmuş
Tecessüs kılma ḥübāndan vefā mülkin ḥarāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 5). [baḳ,]
7. Baḳ yār-i bī-vefāya geçer şad-edā ile
Baḳ çarḥ-ı pür-cefāya döner biñ belā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 1). [baḳ,]
8. Baḳ yār-i bī-vefāya geçer şad-edā ile
Baḳ çarḥ-ı pür-cefāya döner biñ belā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 2). [baḳ,]
9. Fitneler zūlf-i siyāhında Ġulāmī pinhān
Celb ider 'ālemi **baḳ** ḡamze-i mekkāresine (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 10). [baḳ,]
10. Rūz-ı 'īd olduḡda teşrīf itdi yārim yanıma
Şaldı destin gerden-i cāna **baḳup** eḡḡānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 2). [baḳup, -up]
11. Dehān-ı 'āşıkān u şādıkān-ı sīne-süzāna
Şarāb-ı nāb ḳand-i sūkker ezmiş **baḳ** bu i'tāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 18). [baḳ,]

12. Şu'â'-ı pür-fürûğından ider kesb-i ziyâ dîde
Cemâl-i şemse **bağmak** iktidârın virdi hîrbâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 30*). [*bağmak, -mak*]
13. Nâ-tüvânım cân-ı men **bağ** hâlime kılma 'aceb
Rûz u şeb nezdîk-i leb kılma 'aceb cânım benim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 3*). [*bağ,]*
14. Şerm-sârım rûy-ı yâre **bağmağa** yok iktidâr
Yüz çevirmem cevrdan itmem recâyı iktisâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 39*). [*bağmağa, -mağa*]

bâ-kadd-i: Boyu ile.

1. Ma'zeret-hâh-ı kuşûr olma felek **bâ-kadd-i** dâl
Sâye-i şahbâda yokdur saña şimdi bārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 21*). [*bâ-kadd-i,]*

bakdı kahr ile bir kez: Dert ile bir kez baktı.

1. Gulâmî yolda gördüm yâri **bakdı kahr ile bir kez**
Taḥayyürden hemân-sâ'at der ü dîvâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 13*). [*bakdı kahr ile bir kez,]*

bâki: 1. Ebedî, ölümsüz, kalımlı. 2. Varlığını koruyan, devam eden, devamlı, sürekli 3. Geriye kalmak, artakalmak.

1. Gulâmî'den şabâ var söyle ḥüsnin şanmasun **bâkî**
'Azîz-i Mısr iken Yûsuf türâb içre nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 13*). [*bâkî,]*
2. Ân belâyâ ki der-în dehr Ḥudâ âverd-est
Heme bü'gzeşt zi-serem **bâkî** ne-mâned ez-îşân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 18*). [*bâkî,]*
3. Dönse maḳşûduñca gerdün şanma **bâkîdir** anı
Küllü şey'in hâlikün Qur'ân'da fermân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 5*). [*bâkîdir, -dir*]

bakış: Bakma şekli, nazar.

1. Nâr-ı ḥasretten kebâb oldu ciger lûtf it şehim
'Âlemi mest eyleyen **bakışlı** yârim ḳandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 8*). [*bakışlı, -lı*]

bâ-kısm: Bölümle.

1. Ḳamu cevânibe **bâ-kısm** 'ayân u zâhir olur
Ziyâ'-ı şems-i ruḥuñ fi'l-cihât u gayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19*). [*bâ-kısm,]*

bakma: Aldırış etmemek, bakmamak.

1. Küsdüm aña pervâne gibi bālîmi yakmam
Şem'-i ruḥına bezm-i şafâda daḥi **bakmam** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 10*). [*bakmam, -m*]
2. Şehbâz-ı sūḥan ḳâmet-i tûbâyâ ulaşıdır
Ebşâr-ı ḥaḳâretle meded bizlere **bakma** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 6*). [*bakma,]*

bakmaklıg: Aldırış etmemek, bakmamak.

1. Ger niḳâbın ḳaldırursa göz yumar üftâdelər
Rûyına **bakmaklığa** koymaz ḥicâb u 'ārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 8*). [*bakmaklığa, -a*]

bakmayup: Aldırış etmemek, bakmamak.

1. Ḥâme-i 'âciz-beyânım dürr-i vaşfiñ nazm idüp
Şefḳat ile **bakmayup** hem itmediñ işğâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 4*). [*bakmayup,]*

bāl: Far. 1. Kanat: 2. Kol.

1. Seyr it Ğulāmī ḥālīn ‘aşk ile yakdı **bālīn**
Bulur Ğudā vişālīn ey nā-be-kām vā‘iz (Ğulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 9). [bālīn, -in]
2. Bülbül gibi pervāza eger yok ise **bālīm**
Pervāne gibi şem‘-i cemāle yanarım yā (Ğulāmī Divanı , Kıt‘a 4, Mısra 3). [bālīm, -im]
3. Küsdüm aña pervāne gibi **bālīmī** yakmam
Şem‘-i ruḥına bezm-i şafāda daḥi baḳmam (Ğulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 9). [bālīmī, -im, -i]

bāl açdı: Kanat açmak.

1. Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rif‘atdır ne ḥāletdir
Hümā-yı şefkatiñ **bāl açdı** şaldı serlere sāye (Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 32). [bāl açdı, -tı]

bāl ü perrin: Kanat ve kanadın büyük tüyleri.

1. Bāl ü perrin āteş-i hecr içre sūzān eyleyüp
Düşdi çāh-ı fūrķate şad-zār ile eyler fiḡān (Ğulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 3). [bāl ü perrin, -i, -n]

bālā-nişīn: Far. Üst tarafta oturan, āli-makam.

1. Müşīrā müşīterī-kadrā felek-cāhā himem-kārā
Ħidīvā dāverā **bālā-nişīn** ü āşafī-pāye (Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 40). [bālā-nişīn,]

bālā-nişīn-i kaşr-ı kurb: Yakın köşkünün en yüksek makamı.

1. Maşhar-ı sırr-ı Ğudā **bālā-nişīn-i kaşr-ı kurb**
Maşdar-ı naşş-ı ḥikem ḥikmet-nümā-yı enbiyā (Ğulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 9). [bālā-nişīn-i kaşr-ı kurb, -saray]

bā-leb: Dudağa.

1. Aḥvāl-i derūnumdan idi bī-ḥaber evvel
Rīş-i dile eylerdi devā **bā-leb** ü güftār (Ğulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 10). [bā-leb,]

bāl-i hümā-vı: Hüma kuşunun kanadı.

1. Zihī **bāl-i hümā-vı** rahmet-i Ḥaḳ şaldı bir sāye
Ser-i ‘āşī vü ‘āciz-bendegāne buldılar pāye (Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 1). [bāl-i hümā-vı,]

bālīn: Yastık.

1. Ser-i **bālīn-i** mürde-dillere enfās-ı vaşhıyla
Hezārān şükr kim mānend-i ‘İsā geldi iḥyāya (Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 33). [bālīn-i, -i]

bālīn-i tahkīka: Hakikat yastığına.

1. Bu dil dildarlardan çekdiği cevre uşanmaz mı
Mecāziden geçüp **bālīn-i tahkīka** tayanmaz mı (Ğulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 2). [bālīn-i tahkīka,]

bām: Dünya.

1. Çıkşa **bām-i** şīve üzre cān virür şad-‘āşīkān
Aşılur serler burūc-ı mihre çıkmaz zerre rāz (Ğulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 5). [bām-i,]

bā-mesakkathā: Zahmetlere, sıkıntılara.

1. Beyā tū ey Ğulāmī mey be-ħor ez-kāse-i ħasret
Ki bāşed **bā-meşakḳathā** şevem maḥmūr mestānem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 14*). [*bā-meşakḳathā,]*

bā-mey-i şādī: Mutluluk şarabı.

1. Bahār eyyāmı diller cāmı memlū **bā-mey-i şādī**
Çemen mey-ḥānesinde kıl nazar gel şūr u ğavġāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 13*). [*bā-mey-i şādī,]*

bām-ı ‘arşa: Göğün çatısı, gökyüzü.

1. Bām-ı ‘arşa bir atım bārūt-veş peyvest olur
Zābiṭānıñ na‘ra-i ‘arş-ı mehābet-āveri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 35*). [*bām-ı ‘arşa, -a]*

bā-mihr-i ruḥe: Güneş gibi yüzü.

1. Bā-mihr-i ruḥeş cān-ı cihān sūḥt be-zārī
Ber-va‘de-i vaşleş dil-i mā yāft ḳarārī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 7*). [*bā-mihr-i ruḥeş,]*

bā-nass: Ayetleri ile.

1. Bā-naşş-ı Hel-etā ki Ḥudā vāsıf-ı tu şod
Būdī tu nūr-ı şems-i seḥāvet meded ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 5*). [*bā-naşş-ı, -ı]*

bāng: Teklik I. şahıs yönelme hal eki almış hali.

1. Nesīmī āteş-i mihret çünān tecellī kerd
Ki **bāng-ı** İnnī Enallāh berāmed ez-zerrāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 42*). [*bāng-ı, -ı]*

bānī: Bina eden, yapan; kuran, kurucu.

1. Görmemişdi ehl-i şarkī böyle bir şāḥib-kerem
Şehr-i şarkī itdigi demden berū **bānī** binā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 14*). [*bānī,]*

bār: Ağırılık, yük II sıkıntı; sorumluluk.

1. Bār isteme bizden ki cihān bāġı içinde
Çün serv bizim ḥāşılıımız dest-i du‘adır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 5*). [*bār,]*
2. gonca-i neşküfteler tebḥālelenmiş **bārdan**
Sürḥ gird-i verd-i lebde lāle-i ḥamrā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 3*). [*bārdan, -dan]*
3. Ma‘zeret-ḥāḥ-ı ḳuşūr olma felek bā-ḳadd-i dāl
Sāye-i şāhbāda yokdur saña şimdi **bārımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 22*). [*bārımız, -ımız]*
4. Görince mīve-i luṭfin bu naḥlistān-ı dünyāda
Döküp evrāḳını eşcār berden **bārdan** ḳalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 8*). [*bārdan, -dan]*
5. Bāġ-ı dilden der-i cānāna şaḳın gönderme
Ḥāṭır-ı nāzūkine **bār** oluyor bār-ı ḥulūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 4*). [*bār,]*
6. Zebān-ı efşāḥ ile vāşıf-ı Ḥüseyn olmuş
Bu resme şīme-i ḥüsnin beyān ider her **bār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 38*). [*bār,]*

bārān: Yağmur.

1. Gül-i ümmîd açılmaz yağsa **bārān** biñ bahār olsa
Anıñ-çün artıur şit-i nevāsın bu dil-i şeydā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 3). [bārān,]
2. Bir zamān sâ'il olup hāk-i kudūm almak içün
Yağdı **bārān** gibi ser üzre nice dürlü belā (Gulāmî Divanı , Gazel 8, Mısra 8). [bārān,]
3. Semādan rüy-ı deryāya düşen **bārān** gibi dā'im
Gözüm yaşın maħabbet lüccesi üzre hābāb eyle (Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 5). [bārān,]
4. Ta'āmından tenāvül eyledikden ğayri zī-ervāh
İnüp **bārān** sürür ile simātın üzre bī-pervā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 28). [bārān,]
5. Daħi 'aşk ile oldu ebr giryān
Gözi yaşıdır anıñ bilme **bārān** (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 36). [bārān,]
6. İlāhī rahmetiñ **bārānını** saç
Gönül bağında ümmîdim gülün aç (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 1). [bārānını, -n, -ı, -n, -ı]

bārān eyledi rīzān: Yağmur (gibi) akıp döküldü.

1. Dıraht-ı vuşlatın bergiyle **bārān eyledi rīzān**
Sümüm-ı şarşar-ı fūrkat kanı ol bād-ı cān-fezā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 7). [bārān eyledi rīzān, -di]

bārān nüzül itmez: Yağmur yağmaz.

1. Temāşā eyleyüp dīdem yaşın **bārān nüzül itmez**
Kesildi dūd-ı āhımdan bulutlar ey hābībim gel (Gulāmî Divanı , Gazel 113, Mısra 5). [bārān nüzül itmez, -mez]

bārān-ı belā: Bela yağmuru.

1. Āh itmeye şekvāya dehān açmaya bir dem
Bārān-ı belā seng-i sitem yağsa semādan (Gulāmî Divanı , Gazel 151, Mısra 12). [bārān-ı belā,]

bārān-ı kelāmı: Yağmur (gibi)sözleri.

1. Gelse **bārān-ı kelāmı** tende qalmaz sūz-ı dil
Gör niçe itfā ider biñ āteşi bir kaṭre āb (Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 7). [bārān-ı kelāmı, -ı]

bārān-ı lütuf: Lütuf yağmuru.

1. Ṭarāvet-yāb olup ṭab'-ı cihān gül-veş açılmaz mı
Ki **bārān-ı lütuf** zīnet virür bağ-ı temennāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 18). [bārān-ı lütuf,]

bārān-ı rahmetiñ: Rahmet yağmuru.

1. Ümīdimiz bu ki **bārān-ı rahmetiñ** saçılır
Ḥaṭıñ meh-i ruḥuñı tutdı çünki hāle gibi (Gulāmî Divanı , Gazel 186, Mısra 5). [bārān-ı rahmetiñ, -in]

bārān-veş: Yağmur gibi.

1. Nedir yā Rab şitāb ile gelür seng-i kaṣā her dem
Sere **bārān-veş** bār-ı sitem cevri ü cefā her dem (Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 2). [bārān-veş,]
2. Kaṣā yağdırmada **bārān-veş** tūr-i cefāyayı
Ser üzre hep siper-gır-ı rızāyız yā Resūlallāh (Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 9). [bārān-veş,]

bār-dār: (f.b.s.):1. yüklü, yüklenmiş.2.gebe. (Develioğlu,2015:80).

1. Bu Gürün gülzârî âyâ cennet-i a'lâ mıdır
Dürlü dürlü **bâr-dâr** eşcârlar tûbâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 2*). [*bâr-dâr,]*
2. Urundı efser-i evrâdı ser-be-ser serine
Derûn-ı bâğ-ı cihân içre **bâr-dâr** eşcâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 16*). [*bâr-dâr,]*

bârekallah: "Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun!" anlamında bir ifade.

1. Bârekallâh ey olan şevket serinde efseri
Hüsrev-i mülk-i şecâ'at nuşret-i Hâk leşkeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 1*). [*bârekallâh,]*
2. Bârekallâh hâzret-i 'İzzet müşîr-i memleket
Maţla'-ı burc-ı seyâhatdan çıkardı bir ziyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 1*). [*bârekallâh,]*

bâr-gâh: Çadır, yüksek divan.

1. Şavulsun ğam sipâhı **bâr-gâhın** târ-mâr itsün
Bıraksun tûğ u sancâğın şitâb ile firâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 1*). [*bâr-gâhın, -ın]*

bâr-gâh-ı rif'ati tezyîn-bahş-ı fers ü 'ars: Yeryüzü ve gökyüzünü saraylar gibi süsleyip donatan.

1. Bâr-gâh-ı rif'ati tezyîn-bahş-ı fers ü 'arş
Hâk-i dergâhı sa'âdet-kîmyâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 13*). [*bâr-gâh-ı rif'ati tezyîn-bahş-ı fers ü 'arş, -i-i]*

bârî: "Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

1. Hâne-i teng-i gedâya **bârî** başmazsa nolur
Hâme-i zerrîn-rağamla yazsa bir mektûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 5*). [*bârî,]*
2. Ey Gulâmî vâdî-i 'aşkında **bârî** ebkem ol
İltifât-ı nîme için cânib-i cânânenen (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 9*). [*bârî,]*
3. İksîr-i lutfu ile bu zerrîn olan dilim
Bir düht olaydı **bârî** habîbîñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 6*). [*bârî,]*
4. Zer-i ihsânîñ bî-çâre Gulâmî bulamaz
Bârî kesme sitemiñ sîmini pinhân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 10*). [*bârî,]*
5. Aldı dilimi **bârî** amân cânı da alsun
Kim kalmadı cevrine taħammül meded Allâh (*Gulâmî Divanı , Kut'a 2, Mısra 3*). [*bârî,]*
6. Bârî mey-hâne-i renc ü hasretten
Çıkma ser-mest olup şûriş-i mülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 15*). [*bârî,]*

bârî: "Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran" anlamında Allah'ın güzel isimlerinden.

1. Rızâ-yı **Bârî** için mâl ü emlâkin fedâ kıldı
Ki buldı sırr-ı lâ-havfla şerâfet Hâzret-i 'Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3*). [*bârî,]*
2. Geldi kırklar cevher-i târîhî ihsân eyledi
Her nefesde şavn-ı **Bârî** ola yâr u yâverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76*). [*bârî,]*
3. Kıl **Bârî** Hudâ hâlîme dildârımı mahrem
Muhtâc-ı der-i lutf u 'atâ kemter-i faķram (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 13*). [*bârî,]*

bâr-ı bûy-ı turra-i yâri: Sevgilinin güzel kokulu saçının çiçeği.

1. Nesīm esb-i şafāya **bār-ı bŭy-ı ʔurra-i yāri**

Nihād itmiş gelür deşt-i meşāma dilde zār itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 11*). [*bār-ı bŭy-ı ʔurra-i yāri, --i--i-i*]

bār-ı hulŭs: *Samimiyetin sıkıntısı.*

1. Bāğ-ı dilden der-i cānāna şakın gönderme

Hāṭır-ı nāzŭkine bār oluyor **bār-ı hulŭş** (*Gulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 4*). [*bār-ı hulŭş,]*

bār-ı sitem: *Sitem yağmuru.*

1. Nedir yā Rab şitāb ile gelür seng-i ʔazā her dem

Sere bārān-veş **bār-ı sitem** cevır ü cefā her dem (*Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 2*). [*bār-ı sitem,]*

2. Āferīd-est me-rā şānī' -i tīn kevn ü mekān

Ki keşem cevır ü cefā **bār-ı sitem** rŭz u şebān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 2*). [*bār-ı sitem,]*

bārŭt: *Ateşli silahla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı madde.*

1. Āteş olmuş her biri ta 'līm-i āteşde şehā

İstemez ʔapsŭl ider **bārŭtŭ** sŭzān demleri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 42*). [*bārŭtŭ, -ı*]

bārŭt-ı cevır: *Eziyet barutu.*

1. Tŭfeng-i nāzŭ ber-dŭş eyleyŭp **bārŭt-ı cevır** ile

Pŭr itmiş sīne-i 'uşşāk aña cāy-ı nişān olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 9*). [*bārŭt-ı cevır,]*

bārŭt-veş: *Barut gibi.*

1. Bām-ı 'arşa bir atım **bārŭt-veş** peyvest olur

Zābiṭānŭnā na'ra-i 'arş-ı mehābet-āverī (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 35*). [*bārŭt-veş,]*

baş: *(Ayak) basmak II üzerine basmak.*

1. Esb-i istiğnāya binmiş saltanatla şehriyār

Pāy-ı meymŭnŭn **başup** gŭlzārŭ kıldı rŭşenā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 18*). [*başup, --up*]

2. Hāne-i teng-i gedāya bārŭ **başmazsa** nolur

Hāme-i zerrīn-raṕamla yazsa bir mektŭb dost (*Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 5*). [*başmazsa, -maz, -sa*]

3. Oyuna girdi ider ʔarḥ o şŭḥ-ı raḕḕāş

Sāḕiyā sen de şarāb ile yetiş meclise **baş** (*Gulāmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2*). [*baş,]*

baş: *Baş, kafa, ser. II Başlamak, bir işi yapmak üzere harekete geçmek.*

1. 'Aşḕ meydānında **baş** kesdim ḥabībe tā ezel

Ey Ġulāmŭ yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 17*). [*baş,]*

2. ʔaldırup **baş** ḥāk ile yeksān olan cŭmle giyāh

Oldılar hep muntazır teşrīfŭne ey meh-liḕā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 5*). [*baş,]*

3. Bir nigeḥde 'āşḕ oldum rŭyuña ben tā ezel

Geldi ol günden berŭ **başma** dŭrlŭ felekāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 8*). [*başma, -ı, -m, -a*]

4. Pister-i ḡafletde **baş** koyma devāc-ı rāḥata

Bŭriyā-bāf-ı niyāz ol bu riyyādan ʔurma geç (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 7*). [*baş,]*

5. Ben bu ʔarḥa nitmişim ārāmı yok ālāmı ʔoḕ

Başım ŭzre gice gŭndŭz tersine gerdŭn olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 4*). [*başım, -ım*]

6. Rûsvâ-yı cihânız belî sultân-ı zamânız
Baş üzre tûran efser-i zîbâ-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 8*). [baş,]
7. Başla zâra yeñiden tûrma amân ey dil-i zâr
Ki çevirmiş yüzini bizden o şüh-ı 'ayyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 1*). [başla, --la]
8. Zâhid-i zerrâk kâdh eylerse bezm akdâhını
Başına çalar kedû-yı tevbe-yi eşrârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 24*). [başına, -ı, -(n)a]
9. Şem'a-veş süzide kılmış **başımızdan** mihri kim
Bî-nihâye göklere dikmiş sütûnlar nârimiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 3*). [başımızdan, -ımız, -dan]
10. İrince destime mektûb-ı 'âlîñiz fi'l-hâl
Meserret ile öpüp **başıma** kodum der-hâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 2*). [başıma, -ıma]
11. Ey felek şem'-i dil-efrûzımı göster baña kim
Dolanım **başına** şad-cân ile pervâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 4*). [başına, -ı, -(n)a]
12. Kesdi mikrâz-ı firâk ile ser-i zülfdan felek
Kaţ' idüp **başım** figend itmez o yârîñ küyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 10*). [başım, -ım]
13. Dünyâda cefâ kalmadı ki gelmeye **baş**
Ebkem olarak terk-i diyâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 3*). [baş, -a]
14. Baht-ı siyâhım gibi hâtların itse terâş
Hefteye sürmez yine gösterür elbette **baş** (*Gulâmî Divanı , Müfret 16, Mısra 2*). [baş,]
15. Başıma vaz' itdi devrân el-ğiyâs
İstemem tek olsun 'uryân el-ğiyâs (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 17*). [başıma, -ı, -m, -a]
16. Kaşr-ı dil dervâzesin şevk ile aç
Ur Gulâmî **başına** vaşlîñla tâc (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 24*). [başına, -ı, -(n)a]
17. Mecâzî efserinden başka **başda** bir külâhım yok
Hâkîkat semtine toğrı gider dünyâda râhım yok (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 19*). [başda, -da]
18. Hâk-i derîñ şehim **başda** külâhım
Kesdim ümîdimi cüz ile külden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 11*). [başda, -da]
19. Gulâmî zabt kıldı târîhîni itmâmdan kilkim
Ecel seyfine **başım** virdi hâkkâ irdi cânâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 10*). [başım, -ı, -n]

baş egdigim: İtaat etmek.

1. Âsitân-ı 'aşkıña **baş egdigim** günden berü
Terk kılmışdır Gulâmî Ka'be vü büt-hâne-yi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 9*). [baş egdigim,]

baş üzre cāyîñ var: Baş üstünde yerin var.

1. Gulâmî var ise elde zerîñ **baş üzre cāyîñ var**
Eger bî-pül iseñ vardır naşîbîñ çok ezâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 13*). [baş üzre cāyîñ var, -ın]

baş kâra bağlarız: Yas tutmanın göstergesi.

1. Fûrkat-i cânânla ciger dâğlarız
Mâtem idüp **baş kâra bağlarız** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 20*). [baş kâra bağlarız, -lar, -ız]

baş püsküllü belâ alma: Baş çeşitli dert alma.

1. Baş püsküllü belâ alma beyân-ı vaşlda
Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme tûl u dirâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 11*). [baş püsküllü belâ alma,]

bā-sad: Mutlulukla.

1. Sāye-i şahbāda kim **bā-şad** şafā vü hoş-dili
Zīver-i āgūş-ı meh-peyker olup vakt-i şeh̄er (*Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 5*). [*bā-şad,]*

bā-sad-safā: Pek çok yüzlerce gönül huzuru/şenliği ile.

1. Deste al cām-ı velā nūş it anı **bā-şad-safā**
Çün Gulāmī ol şeh̄ā bī-hūş u şeydā gel iriş (*Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 13*). [*bā-şad-safā,]*

bā-sad-sürür: Pek çok yüzlerce sevinç, mutluluk ile.

1. Rūhını **bā-şad-sürür** eyledi teslim-i Hāk
Vuşlat-ı dīdar içün aldıgı dem lāyiha (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 7*). [*bā-şad-sürür,]*

bā-safāsīn: Eğlenceli, zevkli, neşelisin.

1. Pūr-ziyā vü pūr-cefā vü bī-vefāsīn ey habīb
Şu‘le-efzā neş‘e-bahşā **bā-safāsīn** dā‘imā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 4*). [*bā-safāsīn,]*

bā-safāyes: Onun safasıyla.

1. Be-hākķ-ı Çār-Yār-ı **bā-safāyes**
Be-hākķ-ı āl u aşhāb-ı vefāyes (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 81*). [*bā-safāyes,]*

başda: Baş, kafa, ser. II Başlamak, bir işi yapmak üzere harekete geçmek.

1. Şāhid-i mahmūr-ı cām-ı nahvete dün uğradım
Tūrā-i zūlfın dağıtımış ‘arıza fes **başda** kec (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 10*). [*başda,]*

başdan: Başından beri, öteden bu yana.

1. Kōr olası bīgāneler ol yāri şaşırımış
‘Āşıklara cev̄r itmesini **başdan** aşırımış (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 22*). [*başdan,]*
2. Başdan ne demek belki cihān içre taşırımış
Vaz geldi gönül ğayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 23*). [*başdan,]*

başdan başa: Baştan başa.

1. Göz göz oldu bu tenim **başdan başa** Ya‘kūb-veş
Görmez oldu göz döker yaş Māh-ı Ken‘ān‘ım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 3*). [*başdan başa,]*
2. Fezā-yı ‘ālemi **başdan başa** hūnābe-i fūrķat
İhāta eylemiş yā Rab kücā şod çeşme-i vuşlat (*Gulāmī Divanı , Müfret 4, Mısra 1*). [*başdan başa,]*

başdan başa: Baştan başa.

1. Tīg-i hicrān ile **başdan başa** cism-i mecrūh
El-amān sen dir idiñ yāreye merhem dehenim (*Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 5*). [*başdan başa, -a]*

başdı pāyın: Ayak basmak.

1. Kaşr-ı dilde kalmadı renc ü hāzen şimden girü
Başdı pāyın tahta şeh̄nāz-ı sūhān şimden girü (*Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 2*). [*başdı pāyın, -iñ]*

bāsed: Hiç değilse, En azından.

1. Beyā tū ey Ğulāmī mey be-ħor ez-kāse-i ħasret
Ki **bāsed** bā-meşakkathā şevem maħmūr mestānem (*Ğulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 14*). [*bāşed,]*
2. Sücūd rüy-ı tu kerdem be-pīş-i Ĥaķ īnest
İbādetī ki kabūl est **bāşed** ez-ħasenāt (*Ğulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 30*). [*bāşed,]*

başım urdum taşa: Başını taşa vurmak.

1. ‘Aşķa düşdüm sīne çāk itdim **başım urdum taşa**
Vādī-i ‘aşķın Ğulāmī bī-ser ü sāmānıyım (*Ğulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 13*). [*başım urdum taşa, -a-dum]*

başımı kes: Baş kesmek, öldürmek.

1. Mest kılmış bāde-i kibr ü ğurūr ol şāhı kim
Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü nāz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 14*). [*başımı kes,]*

başın kesüp: Öldürmek, başını kesmek.

1. Vuşlat deminde görse rakībi eger gözüm
Başın kesüp o dem iderim dānı ittiħāz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 8*). [*başın kesüp, -üp]*

bā-şitāb: Koşarak.

1. Ĥavfdan pinhān olur burc-ı esedde **bā-şitāb**
Şemse ķahrıñla ķeşīd itseñ hilāl-i ĥançeri (*Ğulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 7*). [*bā-şitāb,]*

başķa: "Diğer, başķa, öbür" anlamında belgisiz sıfat (başķa dem).

1. Sende var **başķa** edā **başķa** hevā cılve-nümā
Sūziş-i ‘aşķ ile bu sīnedeki nār nedir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 7*). [*başķa,]*
2. Sende var **başķa** edā **başķa** hevā cılve-nümā
Sūziş-i ‘aşķ ile bu sīnedeki nār nedir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 7*). [*başķa,]*
3. Zülfüñ dağıdan āh derūnum yelidir yār
Tanżīm idemez şāne o bir **başķa** şabādır (*Ğulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 6*). [*başķa,]*
4. Şabā virse peyām-ı la‘l-i gül-fāmı ne devletdir
Ķulüb-ı ehl-i ‘aşķa **başķa** lezzet **başķa** hāletdir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 2*). [*başķa,]*
5. Şabā virse peyām-ı la‘l-i gül-fāmı ne devletdir
Ķulüb-ı ehl-i ‘aşķa **başķa** lezzet **başķa** hāletdir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 2*). [*başķa,]*
6. Fetīllensün fener fānūs lar ķandīller yansun
O bezm içre cemāl-i yārdan ki **başķa** şoħbet yok (*Ğulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 10*). [*başķa,]*
7. Anıñ nāmı cenāna virdi **başķa** hālet ü revnaķ
Muţābık oldıĝı-çün ismi bī-şübhe müsem māya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 37*). [*başķa,]*
8. Mecāzī efserinden **başķa** başda bir külāhım yok
Ĥaķīķat semtine toĝrı gider dünyāda rāhım yok (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 19*). [*başķa,]*
9. Ĥālīne çeşmi yaşından **başķa** olmaz erħamı
Ķişver-i ķalbinde hicrāndır müşīr-i a‘zamı (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 17*). [*başķa,]*

başla: Başlamak.

1. Hırâma **başlar** amân kebk-veş perî-rûlar
Köpar taraf taraf ol demde âh-ı âteş-bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 29*). [*başlar, -r*]

başla-: Başlamak.

1. ‘Alem-berdâr u halka-bend-i tezkîr oldı dervîşân
Öñince **başladılar** cümlesi esmâ-i hüsnâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 36*). [*başladılar, -dı, -lar*]

başla ey kîlk-i debîr-i kişver-i şâh-ı bevân: Ey katip kalemi ülkenin padişahını anlatmaya başla.

1. Başla ey kîlk-i debîr-i kişver-i şâh-ı beyân
Defter-i da‘vâtı tahrîr itmeye geldi yeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 59*). [*başla ey kîlk-i debîr-i kişver-i şâh-ı beyân, --i-i*]

bat: Gömülmek, içe doğru gitmek.

1. Olur müstağrak-ı deryâ-yı miñnet
Döner girdâb-ı giryân içre çün **bağ** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 64*). [*bağ,]*

bâtl: (batın) gizli.

1. Vây şol kûteh-nazarlar ki bilürler Rabbisin
Şad-hezâr **bâtl** bağ ile şafha-i takvîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 12*). [*bâtl,]*

bâtin: İç yapısı, dâhil, derûn ll Gönül.

1. Mâl ü emlâki fenâya virdi cânâ üç talâk
Zâhiren hem **bâtin** şâh-ı cihândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 4*). [*bâtin, -en*]
2. Bîrünü güzel **bâtin**ı kec kimseler ile
Güldürme meded ülfet idüp düşmeni hâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 5*). [*bâtin, -ı*]
3. Cismiñe tapanca-zen olduñsa cânâ zâhirâ
Kağl kıldın **bâtin** şad-bâr insân yâ Hâlîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 20*). [*bâtin, -en*]
4. Zâhirleri envâ‘-ı ‘acâyible müzeyyen
Bâtinları çün mâr tolu zehr-i cefâdır (*Gulâmî Divanı , Kut'a 8, Mısra 4*). [*bâtinları, -lar, -ı*]

bav: Demet || bağ.

1. Öte **bav** kim ârî deli kâ ki beğe kârı
Beserâm şeyh budur kârı belâ ekger velâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7*). [*bav,]*

bây u gedâ: Zengin ve fakir.

1. Âh ten-i sîmîniñe müşterî **bây u gedâ**
Şâ‘ig-ı bâzâr-ı ‘aşk içre cünûnlar saña (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 1*). [*bây u gedâ,]*
2. Vâdî-i zulmetde kalmışken sitem-keşler kamu
Âb-ı ‘adlinden şafâ-gîr oldılar **bây u gedâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 10*). [*bây u gedâ,]*

bâyâ: Bir hayli, oldukça.

1. Kudüm-ı mekrûmet-melzûmıdır bādî-i âsâyiş
Sımât-ı re‘fetidir münbasıt her efkar u **bâyâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 26*). [*bâyâ,]*

bâz: "Doğan" denilen yırtıcı kuş.

1. Bu felek devr itmedi maşşūdum üzre bir zamān
Qaldı hasret maşşere tūmār-ı hecri tırma **bāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 10*). [bāz,]
2. Qanad açup uçar iken tūyūrı görse eger
Olur mı şayd ‘aceb ol tab‘-ı **bāzdan** fāriğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 6*). [bāzdan,]
3. Eger bürīde şevēd īn zebān be-tīğ-ı ecēl
Be-‘aşk **bāz** sūḥan güyed īn fūsūrde ‘izām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 22*). [bāz,]

bā-zār: Ağlama inleme ile.

1. Çün bülbul-i **bā-zār** u zi-giryān ne-güzeştem
Bī-derd zi-dergāh-ı ḥabībān ne-güzeştem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 17*). [bā-zār,]

bāzār: Alışveriş yapılan yer; aşk pazarı.

1. Gezerken serserī bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh
Belāya uğradım çün şāhid-i **bāzāra** çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 10*). [bāzāra, -a]
2. Söyle kimdir ide taqdīr-i Ḥudā‘ı tağyīr
Rind-i **bāzār-ı** hevāyım ne idersiñ tekdīr (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 14*). [bāzār-ı,]

bāzār-ı ‘aşrda: Dünya pazarında.

1. Gulāmī kalmadı **bāzār-ı ‘aşrda** şī‘riñ
Bahā vū kıymeti erzāndır eski kāle gibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 9*). [bāzār-ı ‘aşrda, -da]

bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh: Ayrılık pazarında yüzlerce ah içinde.

1. Gezerken serserī **bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh**
Belāya uğradım çün şāhid-i bāzāra çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 9*). [bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh,]

bāzār-ı mahabbetde: Muhabbet pazarı.

1. Bir pāreye indirse eger narḥ-ı vişāli
Bāzār-ı mahabbetde iken kıymeti gālī (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 18*). [bāzār-ı mahabbetde,]

ba‘zı: "Birtakımı, kimi, kimisi" anlamlarında belgisiz zamir.

1. Ba‘zı eşcār-ı kerem üzre öter bülbul-veş
Getürür tayrları meclis-i şoḥbetlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 15*). [ba‘zı,]

bāzīce-i etfāl itdi: Çocuk oyuncuğı etti.

1. ‘Aql ile olmuş iken ‘āleme engüşt-nümā
Şimdi Mecnūn gibi **bāzīce-i etfāl itdi** (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 8*). [bāzīce-i etfāl itdi, -di]

bāzīce-i etfāl-i cihān itdiñ: Dünyada çocuk oyuncuğı ettin.

1. Beni **bāzīce-i etfāl-i cihān itdiñ** sen
Sīnemi seng-i beliyāta nişān itdiñ sen (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 19*). [bāzīce-i etfāl-i cihān itdiñ, -di, -n]

bāz-ves: Doğan kuşu gibi.

1. Kehrübā-āsā hemān kâh-ı dili cezb eyledi
Göz süzünce **bâz-veş** murğ-ı ğarîbîn sūyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 4*). [*bâz-veş,]*

bâz-veş açdı perin: *Doğan kuşu gibi kanat açtı.*

1. Bâz-veş açdı perin vahdete pervâz itdi
‘İşve-ğîrî-i hü mā Ḥazret-i ğavṣu‘l-A‘zam (*Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 9*). [*bâz-veş açdı perin, -in-tı]*

be: "Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

1. Ḥayāl-i lem‘a-i ḥüsnat çünān za‘tfem kerd
Be ḥalf-i müy revem kes nemî şevad bînā (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4*). [*be,]*

be-âb-ı zülāl: *Tatlı suyuna.*

1. Biyā biyā ki be-dîdâret ârzümendem
Çünān ki teşne **be-âb-ı zülāl** der-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 26*). [*be-âb-ı zülāl,]*

be-ân: "Bu" işaret sıfatı.

1. Be-naqd-i cān şāhān şod ḥarîdār
Be-ân derhā-yı dilhā yāft kıymet (*Gulâmî Divanı , Kit‘a 6, Mısra 4*). [*be-ân,]*

be-‘aşık: *Diğer aşıklara.*

1. Zi-cām-ı bād-ı taḥayyür ki bāde-peymāyem
Be-cāy-ı ḥamr-ı vişālet **be-‘aşıkān** peydā (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 6*). [*be-‘aşıkān,]*

be-‘aşk: *Aşka.*

1. Eger bürîde şevad īn zebān be-tîğ-ı ecet
Be-‘aşk bâz sūḥān ğüyed īn füsürde ‘izām (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 22*). [*be-‘aşk,]*

be-bînî: *Göresin.*

1. Ruḥş be-dîde-i ma‘nā **be-bînî** ey şüfî
Zi-jeng-i zerḳ u riyā pāk eger konî mir‘āt (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 21*). [*be-bînî,]*

be-bürde: *Götürüne,götürülene.*

1. Ḥayāl-i cilve-i cānān **be-bürde** şabr u ārāmem
Ümîd-i vaşl-ı ān dilber ferāmūş kerd hicrānem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 1*). [*be-bürde,]*

be-büy-ı turra-i zülfet: *Saçının kakülünün kokusuna.*

1. Be-büy-ı turra-i zülfet gehî zi-bād-ı şabā
Meşām-ı cān u dilem ‘ıtr-nāk bûd temām (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 9*). [*be-büy-ı turra-i zülfet, --i]*

be-cāh-ı: *Yüksek makamına göre.*

1. Me‘gzār **be-cāh-ı** Fāṭıma vü Ahmed-i resûl
Mā-rā be-ḥāk-ı züll ü melālet meded ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 11*). [*be-cāh-ı,]*

be-cāh-ı ḥazret-i mahmūd u ahmed: *Hız. Muhammed'in yüksek makamına.*

1. Be-cāh-ı Hāzret-i Maḥmūd u Aḥmed
Nebiy-i muḥterem zāt-ı Muḥammed (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 79*). [*be-cāh-ı ḥāzret-i maḥmūd u aḥmed,*
]

be-cāhi'l-mustafā: Hz. Mustafa'nın yüce makamıyla.

1. İlāhī istecib ḥāze'd-du'āyā
Be-cāhi'l-Muştafā yā Ze'l-'atāyā (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 104*). [*be-cāhi'l-muştafā,*]

be-cān: Cana.

1. Rişte-i zülfeş **be-cān** best ü zenaḥdāneş fikend
İn çünin zindān u bend der-hiç sulṭānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 5*). [*be-cān,*]

be-cāy-ı ğalat: Kusuru yerinde.

1. 'Āşıkā kahr eylemek ya'nī **be-cāy-ı ğalaṭ**
Kā'ididir ey gönül böyle uşul ü nemaṭ (*Gulāmī Divanı , Müfret 19, Mısra 1*). [*be-cāy-ı ğalaṭ,*]

be-cāy-ı hamr-ı vişālet: Ulaşır içki yerinde.

1. Zi-cām-ı bād-ı taḥayyür ki bāde-peymāyem
Be-cāy-ı hamr-ı vişālet be-'āşıkān peydā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 6*). [*be-cāy-ı hamr-ı vişālet, -et*]

be-cemālet: Yüzlerine.

1. Tā şubḥ-ı kıyāmet **be-cemālet** nigerān-est
Pāy-ı dilet ez-dām-ı sivāhā zü rehā nī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 15*). [*be-cemālet,*]

be-çeşm: Gözüm üstüne, başım gözüm üstüne deyimi, bir işin, isteğin içtenlikle yapılacağını belirtmek için kullanılan bir söz.

1. ğark şod Gulāmī lücce-i baḥr-i zünüb-rā
Bi'nger me-rā **be-çeşm-i** şefā'at meded 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 14*). [*be-çeşm-i, -i*]

be-çeşmes: Çeşmeye.

1. Hürşid-i ruḥet dīden-i çeşmet ne-tevāned
Ān ki nigered nīze **be-çeşmeş** bi-nişāned (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 22*). [*be-çeşmeş,*]

be-çeşm-i mest-i tu: Sevgilinin gözlerinin sarhoşu.

1. Be-çeşm-i mest-i tu dīdem yakīn ü dānistem
Ki hest ḥüsn-i turā ber-kemāl cümle şifāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 5*). [*be-çeşm-i mest-i tu,*]

be-çevgān-ı: Değneğiyle.

1. Be-der-i ḥāne-i 'uşşāk henüz endāzend
Ḥamdü-lillāh **be-çevgān-ı** himem güy-ı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 6*). [*be-çevgān-ı,*]

be-cüz: -den başka, -nin dışında.

1. Pertev-i mihreş münevver kerde zulmāt-ı vücūd
Der-fezā-yı dil **be-cüz** tū bedr-i raḥşānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 8*). [*be-cüz,*]

bed: Fenâ, kötü, çirkin.

1. Bed şandı benim hâlimi ol bî-haber-i 'aşk
Bilmez ki Gulâmî şerefi buldı mü'ebbed (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 13*). [bed,]

bed': Başlama, başlayış.

1. Kafes-bend-i ğam iken tûfî-i tab'-ı sühan-verler
Reh-i tahtlîşi bulmuş **bed'** kılmış şî'r ü inşaya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 16*). [bed',]

bed' itmiş: Başlamak,başlayış.

1. Sevdigim ebced-i sevdāya yeñi **bed' itmiş**
Yâ naşıl 'ilm-i beyânı aña taqrîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 3*). [bed' itmiş, -miş]

bed-cin'âz: Çok ağlayan.

1. Fûrkâtîñ hışmı yeter bir dañi sen kılma nikâz
Dilber-i dehr gibi olma şaķın **bed-cin'âz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 2*). [bed-cin'âz,]

bed'e: Kuru ot.

1. Sāye-i 'avn-i Hudāvendīde ta'lim-i redîf
Micmer-i āgāz u **bed'e** yakdı 'ūd u 'anberi (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 28*). [bed'e,]

bedel: Askerlik ödevlerini yapmamak yada kısaltmak isteyenlerin devlete ödedikleri para.

1. Bût-perestiz biz anıñ bût-hâne-i hüsniñde kim
Zülf-i müşğine **bedel** zünnârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 12*). [bedel,]

beden: (Ar.) Vücut, gövde, cisim, ten.

1. Āh-ı 'aşkıñla **bedende** táb u tākāt kalmadı
Gūşe-i hātırda cānā rüy-ı rāhat kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 1*). [bedende, -de]
2. İtmesün 'aşıklara cevır ü sitem nāzük **beden**
'Aşkı āsān şanmasun āteşden ol bir pîreñ (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 43*). [beden,]

be-dergāh-ı şuyūhān-ı kerīm: Büyük şeyhlerin dergahına.

1. Mî-konem 'azm **be-dergāh-ı şuyūhān-ı kerīm**
Zi-zened seng çü seg ber-ser-i men dervîşān (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 11*). [be-dergāh-ı şuyūhān-ı kerīm,]

be-der-i hâne-i 'uşşāk: Aşıkların evinin dışında.

1. Be-der-i hâne-i 'uşşāk henüz endāzend
Ĥamdü-lillāh be-çevgān-ı himem güy-ı necāt (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 5*). [be-der-i hâne-i 'uşşāk,]

bed-güher: Kötü huylu, karaktersiz.

1. Bed-güher yār-i perî-çihreyi āgūşa çeker
Olamaz pāk-naẓar yār ile bir demde celīs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 5*). [bed-güher,]

bed-hāh: Fenalık isteyen kimse.

1. Şanma bu āhıñ şehā **bed-hāhıña** te'şîri yok
Dikmiş āteşden 'alemler göklere feryādı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 9*). [bed-hāhıña, -i, -n, -a]

bed'-i: Allah'ın isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biri. II Örneği ve benzeri bulunmayan bir şeyi icat etmek, iş yapmak; ilk olmak, eşsiz ve benzersiz olmak anlamındaki bed' kökünden türeyen bedî', "bir şeyi yoktan var eden, bir işi ilk defa yapan; benzeri bulunmayan ilk varlık ve yaratılan şey" manalarına gelir.

1. Eylediñ ez-her-cihet sehv ü haţâları göñül

Bed'-i istiğfâr idüp kıl tevbe mânend-i naşûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 6). [bed'-i,]

bed'-i gülîstân: Gül bahçesinin kötüsü, fenası.

1. Kitâb-ı Mantık'ı ezber idüp nihâyete dek

'Aceb mi **bed'-i Gülîstân** iderse şimdi hezâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 26). [bed'-i gülîstân,]

be-dîdâret: Onun yüzüyle.

1. Biyâ biyâ ki **be-dîdâret** ârzûmendem

Çünân ki teşne be-âb-ı zülâl der-felevât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 25). [be-dîdâret,]

be-dîde-i ma'nâ: Anlamsız gözleri.

1. Yüzün **be-dîde-i ma'nâ** görürsün ey şûfî

Riyâ vü zerğden oldıysa pâk eger mir'ât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 23). [be-dîde-i ma'nâ,]

2. Ruşş **be-dîde-i ma'nâ** be-bînî ey şûfî

Zi-jeng-i zerğ u riya pâk eger konî mir'ât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 21). [be-dîde-i ma'nâ,]

bed-peyrev: Arkası sıra giden; izinden giden, uyan kötü fena.

1. Tâ-be-key peyrev-i agyâr olacak tâze cüvân

Bizi pîr itdi o **bed-peyrev** uşanmaz mı amân (Gulâmî Divanı , Müfret 29, Mısra 2). [bed-peyrev,]

bedr-i rahşân: Parlak dolunay.

1. Necm-i tâbân **bedr-i rahşân** nûr-ı çeşm-i 'âşîkân

Şâh-ı hûbân bezm-i şîrîn-kârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 9). [bedr-i rahşân,]

bedr-i rahşânî: Parlak, güzel dolunay.

1. Pertev-i mihreş münevver kerde zulmât-ı vücûd

Der-fezâ-yı dil be-cüz tû **bedr-i rahşânî** ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 8). [bedr-i rahşânî, --ı]

bedr-i rûyuñ: Ay yüz.

1. Bedr-i rûyuñ mâh u mihr-i mes'adet

Necm-i tâbân hâliñ ey pür-merhamet (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 11). [bedr-i rûyuñ, -uñ]

bed-şiyem: Kötü fena huylu.

1. Çün enîsiñ **bed-şiyemdir** bizlere yok rağbetiñ

Bed-şiyemdir maḥremânîñ rûz u şeb hem-şoḥbetiñ (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 5). [bed-şiyemdir, -dir]

2. Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere yok rağbetiñ

Bed-şiyemdir maḥremânîñ rûz u şeb hem-şoḥbetiñ (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 6). [bed-şiyemdir, -dir]

beg: Bey ifadesi yüce anlamı kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.

1. Ten esîr-i leşker-i hicrân olmazsa **begim**
Rûz u şeb kûyuñ ziyâret hacc-ı ekberdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 11*). [*begim, -im*]
2. Rûz u şeb zülf ü haţ u hâlîñ hayâliyle **begim**
Dilde mâr u ‘akreb ü cerrârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 5*). [*begim, -im*]
3. Kızarmış rûy-ı gül-fâmîñ **begim** bir hûb-reng olmuş
Münakkaş atlasa beñzer kumâş-ı Hind’e deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 1*). [*begim, -im*]
4. Gerçi ol ceyş-i Habeş üzre hüküm-dârdır **begim**
Bir kerîmü ‘t-tab’ınıñ fermân-pezîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 3*). [*begim, -im*]
5. Fezâ-yı gamda beyâbân-ı hasret içre **begim**
Uzun belâlara düş itmiş idi hâb-ı hayâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 7*). [*begim, -im*]
6. Öte bav kim ârî deli kâ ki **bege** kârı
Beserâm şeyh budur kârı belâ ekser velâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7*). [*bege, -e*]
7. Merhem-i hilm ile zaḥm-ı hecre tîmâr itmeli
Böyle dir çok bî-haber hilmî **begim** kalb it de gör (*Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2*). [*begim, -im*]
8. ‘Âşıkın hâlin bilür kâmil olan şâ’ir **begim**
Eylemez dâd u sitem üftâde-i bî-çâreye (*Gulâmî Divanı , Müfret 51, Mısra 1*). [*begim, -im*]

beğen: Beğenmek.

1. Server-i maḥbûbân sensiñ efendim
Tâ elest bezminde seni **beğendim** (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 6*). [*beğendim, -di, -m*]

be-ğilmân: Cennette hizmet gördüğüne inanılan delikanlılara.

1. Der-güş-e-i mey-hâne-i fikret heme mestân
Mest-i mey-i ‘aşket ne-koned meyl **be-ğilmân** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 14*). [*be-ğilmân,]*

be-girvân: Ağlayandan.

1. Üftâde-i ḥüsnet ne-şevved ḥâlî zi-efgân
Der-vâdî-i sevdâ-yı ruḥet mände **be-giryân** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 12*). [*be-giryân,]*

be-gülistân: Gül bahçesiz.

1. Ey Gulâmî **be-gülistân-ı** cinânet pes ez-în
Mî-vezed bād-ı neşîm-i meded ez-süy-ı necât (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 9*). [*be-gülistân-ı,]*

be’gzeşt: Geçti, bıraktı.

1. Fiğânem ez-felek **be’gzeşt** zi-âhem şod melek ‘âciz
Zi-feryâdem beşer bî-tâb ki men meftûn-ı dîdârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 9*). [*be’gzeşt,]*

be-hāk-i: Hakikatte.

1. Me’gzâr be-câh-ı Fâtıma vü Aḥmed-i resûl
Mâ-râ **be-hāk-i** züll ü melâlet meded ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 12*). [*be-hāk-i,]*

be-hakk-ı: Hakkı için.

1. Be-hakk-ı Çâr-Yâr-ı bâ-şafâyeş
Be-hakk-ı âl u aşhâb-ı vefâyeş (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 81*). [*be-hakk-ı,]*

2. Be-ḥaḳḳ-ı Çār-Yār-ı bā-şafāyeş
Be-ḥaḳḳ-ı āl u aşḥāb-ı vefāyeş (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 82*). [*be-ḥaḳḳ-ı,]*
3. Be-ḥaḳḳ-ı ‘ārifān-ı zāt-ı pāket
Be-ḥaḳḳ-ı ‘āşıkān-ı sīne-çāket (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 83*). [*be-ḥaḳḳ-ı,]*
4. Be-ḥaḳḳ-ı ‘ārifān-ı zāt-ı pāket
Be-ḥaḳḳ-ı ‘āşıkān-ı sīne-çāket (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 84*). [*be-ḥaḳḳ-ı,]*

be-ḥam-ı zūlf-i bütān: *Sevgilinin zarif ince saçları.*

1. Be-ḥam-ı zūlf-i bütān beste konem rişte-i dil
Ne-konend rahm bi-mānem be-ḳıyāmet ḥübān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 15*). [*be-ḥam-ı zūlf-i bütān, --i]*

behcet: *Güler yüzlülük, güzellik, şirinlik; sevinç.*

1. Behcetde semāda benem ol mihr-i mu‘allā
Ḥüsünmden alur şu ‘lesini ḡurre-i ḡarrā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 1*). [*behcetde, -de]*
2. Bahārīñ **behcet** ü ḥüsnin tezāyüd eyledi Mevlā
Ki şaldı deşt ü kūh-ı dehre devlet t̄ayiri sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 27*). [*behcet,]*

be-her: *Her bir, her biri.*

1. Be-her taraf ki nāzar mīkonem nemī bīnem
Cüz āfītāb-ı ruḡet der-cihāt u ḡayr-i cihāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 17*). [*be-her,]*

behist: *Cennet.*

1. Şerm-dār eyler **behiştīñ** sūnbül ü süsenlerin
Ḥande ile ḡonca-i neşḳüfte-i ḡülzārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 15*). [*behiştīñ, -in]*

be-ḥor: *Hakir zelile.*

1. Beyā tū ey Ḡulāmī mey **be-ḥor** ez-kāse-i ḥasret
Ki bāşed bā-meşakḳathā şevem maḥmūr mestānem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 13*). [*be-ḥor,]*

be-ḥoşī: *Hoşa giden.*

1. Bi-burdeī zi-dilem dīn ü şabr u hūş ez-ser
Ne-mī dihī **be-ḥoşī** büse ez-leb-i ḡül-fām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 8*). [*be-ḥoşī,]*

behr: *Deniz.*

1. Der-sūy-ı Ḥudā **behr-i** şikāyet şode ābık
Pür-nūr Ḡulāmī şoden-i dīde-i şādık (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 27*). [*behr-i, --i]*

bekā: *Ebedilik, devamlılık.*

1. Tenim deryā-yı esrār-ı maḥabbetde fenā olmuş
Beḳādan ol fenā keştisine bir nāḥudā ḡoşter (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 10*). [*beḳādan, -dan]*
2. Ki ‘āşıkıñla fenā olan muḥakḳak
Beḳāyı buldılar ol zümre el-ḥaḳ (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 92*). [*beḳāyı, -yı]*

be-kām-ı dil: *Maksadına ulaşan gönül.*

1. Be-kām-ı dil nefesī ārzū-yı 'uşşāk-est
Ki şad-hezār nefes reft ü ber-ne-yāmed kām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 13). [be-kām-ı dil,]

be-kilk-i kīn: Kīn kaleminde.

1. Be-kilk-i kīn hasūdān eger-çi nokta nihend
Tu ğam me-ħor be-rumūzāt-ı 'aşk mahrem bāş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 5). [be-kilk-i kīn,]

be-kücā: Nerede?.

1. Cāy-ı bī-ħār ne-dīdem ki nihem pāyem-rā
Mī-şevved ger **be-kücā** pāy nihem ħārī 'ayān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 6). [be-kücā,]

be-kıyāmet: Kıyamete kadar.

1. Be-ħam-ı zūlf-i bütān beste konem rişte-i dil
Ne-konend rahm bi-mānem **be-kıyāmet** ħübān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 16). [be-kıyāmet,]

bel: Bel, bedeninin orta kısmı II Orta kısım.

1. Cevr-i zamāne bükdi Ğulāmī **belin** şehā
Pīr oldı geldi elde 'aşā-yı recā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 13). [belin, -i, -n]

belā: 1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bādire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musibet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

1. Bir zamān sâ'il olup ħāk-i kudūm almak için
Yağdı bārān gibi ser üzre nice dürlü **belā** (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 8). [belā,]
2. Üftāde-i zindān-ı zenaħ-dānına min-ba'd
Arturdu **belā** cevri ü cefāyāyı çü aġyār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 14). [belā,]
3. Kāfes-bend-i **belā-yı** derd-i ħasretdir sükūt itmiş
Ğulāmī gerçi şāhın tūtī-i hoş-ġülarındandır (Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 9). [belā-yı, --yı]
4. Aĥvāl-i perişānına 'aşıklarıñ ey yār
Rahm eyler idiñ 'aşkı bileydiñ ne **belādır** (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 12). [belādır, -dır]
5. Dil-dāra cefā şīve-i takdīr-i Ĥudā'dır
'Uşşāka **belā** ħükmi-i mu'allā-yı kazādır (Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 2). [belā,]
6. Ol nergis-i bīmār 'aceb ħuş-rübādır
Ol zālīm-i maẓlūm-nümā turfa **belādır** (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 2). [belādır, -dır]
7. Fezā-yı ğamda beyābān-ı ħasret içre begim
Uzun **belālara** düş itmiş idi ħāb-ı ħayāl (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 8). [belālara, -lar, -a]
8. Düşen bu vādī-i 'aşka olur ġarīb ü sefīl
Şarāb u ekli kāmı **belā** imiş bildim (Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 12). [belā,]
9. Gezerken serserī bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh
Belāya uğradım çün şāhid-i bāzāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 10). [belāya, -y, -a]
10. Ān **belāyā** ki der-in dehr Ĥudā āverd-est
Heme bû'gzeşt zi-serem bākī ne-māned ez-İşān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 17). [belāyā, -y, -a]
11. Öte bav kim ārī deli kâ ki bege kārı
Beserām şeyħ budur kārı **belā** ekşer velāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 8). [belā,]
12. Daĥi Nūħ-ı Necī cevri ü cefāya
Taħammül kıldı 'aşkıñla **belāya** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 22). [belāya, -y, -a]

13. Belâ sultânı tahtın vaz' idüp tahtın meded çalmış
Derûnında sipâh-ı cevri birleşmiş ebed kalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 15*). [belâ,]

belâ deştine: *Bela çölüne.*

1. 'Ahd itdi beni atdı **belâ deştine** pîrim
Ser-defter-i zilletde idüp nâmımı ol kayd (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 9*). [belâ deştine, -i, -n, -e]

belâ fûrkati: *Ayrılığın belası.*

1. Sen vağan itdün bize âh ğurbeti
Biz çekelim bunda **belâ fûrkati** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 26*). [belâ fûrkati, -i]

belâ peymânesivle: *Bela kadehiyle.*

1. Belâ peymânesivle rûz u şeb peymâne-peymâyız
Felek mey-hânesinde mest olur ehl-i riya her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 15*). [belâ peymânesivle, -siyle]

belâ şahrâsına atdıñ: *Bela çölüne attın.*

1. Serim sevdâya uğratdıñ **belâ şahrâsına atdıñ**
Yan atdıñ taht-ı râhat üzre hünkârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 9*). [belâ şahrâsına atdıñ, -dın-sı , -n, -a]

belâğat: *Ar. Etkili ve yerinde söz söyleme.*

1. Fezâ-yı Kerbelâ-yı 'aşkda teşne-lebânımdan
Kerem-fermâ-yı teblîğ ol **belâğat** ma'deni yâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 6*). [belâğat,]

be-leb: *(Sevgilinin) dudağında.*

1. Bahâr-ı 'aşrda büy-ı şafâyı görmemişiz
İrişdi hasret ile cânım ey nigâr **be-leb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 8*). [be-leb,]

beli: *"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.*

1. Rûsvâ-yı cihânız **beli** sultân-ı zamânız
Baş üzre tûran efser-i zîbâ-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 7*). [beli,]
2. Firâr eyler gazâlim vahşet ile görse 'uşşâkı
Belî bildim ki ol deşt-i Hıttâ âhûlarındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 8*). [beli,]
3. Bildim **beli** bî-şabrı cûlûs itmesidir hep
Sîmâb gibi selb-i karar itmeye bâ'is (*Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 1*). [beli,]

belim: *Bel, bedeninin orta kısmı II Orta kısım.*

1. Nev-cüvân iken Gulâmî 'aşk ile bükdüñ **belim**
Sen 'aşâyâ pîr idüp cânâ tayandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 11*). [belim,]

belki: *"Bir ihtimal" anlamında kullanılan zarf.*

1. 'Arz-ı hâl-i dil-i nâ-şâdı tamâmen okıyup
Belki lûtfından ider bizi huzûra ihzâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 10*). [belki,]

2. Raḥm idüp **belki** Ġulāmī bize mi‘mār-ı kerem
Dil-i vīrānemizi sīm-i vişāl ile yapar (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 13*). [*belki,]*
3. İr hemān mey-ḥāne-i mestān-ı ‘aşka zār ile
Ey Ġulāmī **belki** lutfından şunar sākī tifağ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 10*). [*belki,]*
4. Maḳşadım ta‘rīf-i na‘tīñ-çün kaşīde olmayup
Belki ey şāhib-seḥā ḥācet-revā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 40*). [*belki,]*
5. Başdan ne demek **belki** cihān içre taşırımış
Vaz geldi gönül ğayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 23*). [*belki,]*

belli: *Belli, açık.*

1. Gözi çıkası cümleye dir **belli** sözinden
Vaz geldi gönül ğayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 7*). [*belli,]*

belvā: *Sıkıntı.*

1. Şundı sākī-i ezel cām-ı şafādır diyerek
Mey-i hicrānı nedir mestī-i **belvāya** ‘ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 10*). [*belvāya, -(y)a]*
2. Evvelī çarḥ-ı felek lutf ile şād itdi bizi
Hışm idüp āhiri uğratdı beni **belvāya** (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 6*). [*belvāya, -(y)a]*

bem: *Kanun, tambur gibi çalgı aletlerine takılan tel.*

1. Derūnum derdini dildāra yazmaḳdan kalem ‘āciz
Beyānından hezārān olsa tār-ı zīr ü **bem** ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 2*). [*bem,]*

be-mā: *Bize.*

1. Eger ne rüy-ı tu būdī beyān-ı şüret-i Hāḳ
Çiğüne rāh nümūdī **be-mā** tecellī-i zāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 10*). [*be-mā,]*

be-menzil: *Menzili.*

1. Mebāş beste-i taḳlīd ü zan ki mümkin nīst
K‘ezīn tarīḳ **be-menzil** kesī resed heyhāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 46*). [*be-menzil,]*

be-mescid: *Mescidi.*

1. Be-terk Ka‘be-i rüyeş mekon **be-mescid** rüy
Ki Hāḳ-perest çü şūfī nemī perest Lāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 37*). [*be-mescid,]*

ben: *"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*

1. İlāhī **ben** ğarīḳ-i lücce-i deryā-yı taḳşīrim
Ḥalāş it sāhil-i ‘afva ulaşdır eyle raḥmethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 9*). [*ben,]*
2. ‘Aşḳ meydānında baş kesdim ḥabībe tā ezel
Ey Ġulāmī yāri buldum bilmezem **ben** mā-sivā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 18*). [*ben,]*
3. Behcetde semāda **benem** ol mihr-i mu‘allā
Ḥüsününden alur şu‘lesini ğurre-i ğarrā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 1*). [*benem, -em]*
4. Gülzār-ı cemālīñ **benem** ol verd-i ‘acībi
Ez-cān hezār olmada yüz biñ gül-i ra‘nā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 7*). [*benem, -em]*

5. İsterse **benim** ğamze-i tarrâr-ı nigâhım
Yek-bâr ider ehl-i cihân kâlbini yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 9). [benim, -im]
6. Râh-ı ‘aşk içre tecellî hüsni rehberdir **baña**
Vuşlat-ı dîdâr-ı ruhsârîñ müyesserdur **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 1). [baña, -a]
7. Râh-ı ‘aşk içre tecellî hüsni rehberdir **baña**
Vuşlat-ı dîdâr-ı ruhsârîñ müyesserdur **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 2). [baña, -a]
8. Ka‘be-i hüsniñde hâliñdir hacet ebrûlarıñ
Çün hilâl olmuş saña mihrâb u minberdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 4). [baña, -a]
9. İstemem tâc-ı muraşşâ‘ olsa gökden inse şems
Hâk-i pâ-yı müşk-sâyıñ serde efserdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 6). [baña, -a]
10. Mekteb-i ‘irfâna girdim hâfızım nûr âyeti
Muşhaf-ı hüsniñden ey meh şimdi ezberdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 8). [baña, -a]
11. Sâkî-i sâ‘ir elinden telh-kâm eyler şarâb
Şerbet-i şîrin-zebânîñ kând-i sükkerdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 10). [baña, -a]
12. Ten esîr-i leşker-i hicrân olmazsa begim
Rûz u şeb küyuñ ziyâret hacc-ı ekberdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 12). [baña, -a]
13. Deşt-i hayretde şabâ şubh u mesâ virse meşâ
m-ı dile ol bü-yı zülfün müşk-i ezferdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 14). [baña, -a]
14. ‘Aşk meydânında şâdık ‘âşıkız lâfin iden
Gâh hâr ıştâbla-i kizb içre hep hârdır **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16). [baña, -a]
15. Südde-i ‘aşkıñ Gulâmî ser-fürû itmez şehe
Pâdişâhân sâye-i ‘izzîñde çâkerdir **baña** (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 18). [baña, -a]
16. Rişte-i zülfine bend itdi dil-i şeydâyı
Beni mest eyledi ol dîde-i hâmmâr hâbîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 8). [beni, -i]
17. Bu bâğ-ı mihrîñe girdim **beni** redd itme bâğîñdan
Ki dil hüsniñde mest olmuş kuşurum varsa ta‘dâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 5). [beni, -i]
18. Mülk-i vaşla va‘d ile tuğrâ-nüvîs olma dirîğ
Tîre bahtım tâ ezel olmuş **benim** menkûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 10). [benim, -im]
19. Seg-tabî‘at münkirân ‘av‘av ile üşse **baña**
Dâmeniñden kesmezem dest-i ümîdim heyhât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 13). [baña, -a]
20. Bir nîgehde ‘âşık oldum rûyuña **ben** tâ ezel
Geldi ol günden berü başıma dürlü felekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 7). [ben,]
21. Kays-ı ‘aşkıñ **beni** mecnûn u perîşân itdi
Var şabâ söyle ki Leylâ ide sevdâya ‘ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 11). [beni, -i]
22. Ey Gulâmî kâdî-i eş‘âr u nazmım **ben** bugün
Şâhid-i da‘vâ-yı fazlım bu ğazeldir hem hücece (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 13). [ben,]
23. ğark-ı deryâ-yı firâkıñ **ben** hayâtı neylerim
Hâhiş-i bî-behredir tûfân hem de ‘ömr-i Nûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 3). [ben,]
24. Şad-mihnet ile hân-kah-ı ‘aşka düşürdi
Tutdum o zamân mürşid-i ‘aşkdan hele **ben** yed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 4). [ben,]
25. ‘Ahd itdi **beni** atdı belâ deştine pîrim
Ser-defter-i zilletde idüp nâmımı ol kayd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 9). [beni, -i]
26. Kayd oldı defâtîr-i melâmetde ki ismim
Cem‘ oldı **benim** çevreme çok nîk ile şad-bed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12). [benim, -im]

27. Bed şandı **benim** hālīmī ol bī-ḥaber-i ‘aşk
Bilmez ki Ğulāmī şerefi buldı mü‘ebbed (*Ğulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 13*). [*benim, -im*]
28. İhsân-ı gayrdan **baña** hoşdur cefâ-yı yâr
Kılmış Ğulāmī çün o sitem-kârı ittiḥâz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 9*). [*baña, -a*]
29. İlticâ-yı vuşlat itsem ol **baña** fûrkat virür
Hālīme rahm eyle dirsem gam **baña** meftûn olur (*Ğulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 7*). [*baña, -a*]
30. İlticâ-yı vuşlat itsem ol **baña** fûrkat virür
Hālīme rahm eyle dirsem gam **baña** meftûn olur (*Ğulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 8*). [*baña, -a*]
31. Ben bu çarḥa nitmişim ârāmı yok âlāmı çok
Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Ğulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [*ben,]*
32. Gün-be-gün yâ Rab **benim** derd ü gamım efzûn olur
Râḥatı hiç görmeyüp dâ‘im gôñül maḥzûn olur (*Ğulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 1*). [*benim, -im*]
33. Ḥar-gâh-ı fütüvvette olan şâh-ı şücâ‘ım
Rahm eyle **benim** hālīme ki rahma sezâ-vâr (*Ğulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 18*). [*benim, -im*]
34. Noldı cânâ saña söyle **baña** bu zâr nedir
Âh-ı bîhûde nedir ḥüzün ile efkâr nedir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 1*). [*baña, -a*]
35. Benim meftûnlığım ol çeşm-i pür-cādûlarındandır
Perîşân oldığım zülfî gibi gîsûlarındandır (*Ğulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 1*). [*benim, -im*]
36. Ezel bezminde **ben** ‘ahd itmişim ki dönmeyem senden
‘İnâyet kıl cefâyı terk idüp bir dem vefâ göster (*Ğulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 11*). [*ben,]*
37. Geçerdi nüh-feleklerden **benim** âh-ı ciger-süzum
Neden te‘şîr kılmaz gôñline gûyâ ki seng olmuş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 7*). [*benim, -im*]
38. Baña rûz-ı kıyâmet heybetinden nice söylersin
Kıyâmet ‘âşıkâ rûz-ı vedâ‘-ı döstân olmuş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 5*). [*baña, -a*]
39. Hezârân ‘âşıkın ḥâcet-revâsı âsitânındır
Benim efğân u nâlandı işim senden meded Ḥâlîş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 8*). [*benim, -im*]
40. Ḥasret şererinden dil ile bu teni ḥâfız
Yağdıñ yine ol derdime şaldıñ **beni** ḥâfız (*Ğulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 2*). [*beni, -i*]
41. Cân ile tenim naqdini der-dest-i nihâdım
Sermâye-i güftûñle kayır sen **beni** ḥâfız (*Ğulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 8*). [*beni, -i*]
42. Hemân dünyâda cevri ile cefâyâ **ben** miyim lâyıķ
Niçe müznib ‘abîdânın içinde **ben** miyim fâsık (*Ğulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 1*). [*ben,]*
43. Hemân dünyâda cevri ile cefâyâ **ben** miyim lâyıķ
Niçe müznib ‘abîdânın içinde **ben** miyim fâsık (*Ğulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 2*). [*ben,]*
44. Vücûdum seng-i ta‘yîbe nişân-gâh eylemiştir âh
Dilârâ ḥüsne ‘âlemde ancak **ben** miyim ‘âşık (*Ğulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 4*). [*ben,]*
45. Derûn-ı dilde yanmış nâr-ı ḥasret maḥv ider cismim
Metâ‘-ı vuşlatın mebzûl-i ‘âlem **ben** miyim sârık (*Ğulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 6*). [*ben,]*
46. Cihât-ı sitteñi bîgâneler gîrendedir dâ‘im
Ḥuzûr-ı ma‘delet-âlûdeden yâ **ben** miyim sâbık (*Ğulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 8*). [*ben,]*
47. Degil tenhâ Ğulāmī hālîñe vâkıf olan ey şûḥ
Cihânda söylenür şânın hemânâ **ben** miyim nâtık (*Ğulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 10*). [*ben,]*
48. Ümîd-i vaşl-ı dilârâ ḥatâ imiş bildim
Bu ḥasreti **baña** bunca hevâ imiş bildim (*Ğulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 2*). [*baña, -a*]

49. Pās-bān-ı mülk-i sevdâyım mekân olmaz **baña**
Bāb-ı fikriñ sevdigim cāy-ı kararımdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 5*). [*baña, -a*]
50. Telh-kām olmam seniñ şîrîn-lebiñden yād kıl
Tek **beni** düşnām ile yār iftiḥārimdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 4*). [*beni, -i*]
51. ‘Aşkıñ ey meh-tal‘atım ḥātır-güzārımdır **benim**
Her ne dürlü cevri iderseñ i‘tibārımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 1*). [*benim, -im*]
52. ‘Aşkıñ ey meh-tal‘atım ḥātır-güzārımdır **benim**
Her ne dürlü cevri iderseñ i‘tibārımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 2*). [*benim, -im*]
53. Telh-kām olmam seniñ şîrîn-lebiñden yād kıl
Tek beni düşnām ile yār iftiḥārimdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 4*). [*benim, -im*]
54. Pās-bān-ı mülk-i sevdâyım mekân olmaz baña
Bāb-ı fikriñ sevdigim cāy-ı kararımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 6*). [*benim, -im*]
55. Zülmet-i zülfüñde dil qalmış gözüm yaşlar döker
Gökyüzünde ebr düd-ı āh u zārımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 8*). [*benim, -im*]
56. Bāğ-ı dil gam gülleriyle tölmasun mı āh kim
Bād-ı ḥasretler eser vaqt-i bahārımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 10*). [*benim, -im*]
57. Öyle sūzānım ki fūrkat āteşinde rūz u şeb
Nār-ı nîrān zerre-i sūz-ı şerārımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 12*). [*benim, -im*]
58. İnkisār itmez Ğulāmî görse biñ kerre cefā
Tā kıyāmet ‘aşkı çün ḥātır-güzārımdır **benim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 14*). [*benim, -im*]
59. Ey felek şem‘-i dil-efrūzımı göster **baña** kim
Dolanım başına şad-cān ile pervāne olam (*Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 3*). [*baña, -a*]
60. Ben seg-i küy-ı nigārım niye bîgāne olam
Lîk ḥavf eylerim ol günde ki dîvāne olam (*Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 1*). [*ben,]*
61. Bî-ruh-ı yār Ğulāmî nideyim ‘ālemi **ben**
Genc yok çünki niçün sākin-i vîrāne olam (*Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 9*). [*ben,]*
62. Raķîbî şar‘a tutmuş cism-i nā-pākin çalar senge
Ḥaber almış ki **ben** yār-ı perî-ruḥsāra çarpıldım (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 6*). [*ben,]*
63. Giceler tā şubḥa dek **ben** zār u eḡḡān eylerim
Bülbül-āsā bir gül-i gülzārdan ayrılmışım (*Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 3*). [*ben,]*
64. Ey Ğulāmî şād olur herkes bahār irdi deyü
Ben yeñi girdim şitāya ḥārdan ayrılmışım (*Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 14*). [*ben,]*
65. ‘Aşq ile ‘ālemde **ben** bir meh-veşiñ mestānıyım
Mest-i cām-ı ḥayretim bilmem kimiñ ḥayrānıyım (*Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 1*). [*ben,]*
66. Na‘l-i fūrkatden tenim mecmū‘a-i ḥakkāk-veş
Toldı noldı na‘l-zen **ben** la‘li ser-gerdānıyım (*Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 8*). [*ben,]*
67. Ol dilārā kesdi mihri zencirin **benden** hemān
Göñli yağmāya virdi ḥasret ile bir zamān (*Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 1*). [*benden, -den*]
68. Beni zābt eyleyemez silsile-i ‘aql u ḥayā
Ḳays-ı ‘aşkıñ **baña** dirler dü-cihānda Mecnūn (*Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 4*). [*baña, -a*]
69. Beni zābt eyleyemez silsile-i ‘aql u ḥayā
Ḳays-ı ‘aşkıñ baña dirler dü-cihānda Mecnūn (*Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 3*). [*beni, -i*]
70. Şāhbāz-ı şāhid-i ‘aşkı düşürdüm dāma **ben**
Sūy-ı şayyād-ı ḥaķīkatden çün aldım nāme **ben** (*Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 1*). [*ben,]*

71. Şāhbāz-ı şāhid-i 'aşkı düşürdüm dāma **ben**
Sūy-ı sayyād-ı hāqīkatden çün aldım nāme **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 2*). [ben,]
72. Çekmezem Mecnūn gibi şahrā-yı hicrān içre ğam
Bir saçı Leylā içün düşmem hayāl-i hāma **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 4*). [ben,]
73. Sāhil-i dīdār-ı yār-i bī-vefāya irmege
Keştī-i sevdāyı sürmem baħr-i pūr-ālāma **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 6*). [ben,]
74. Nūş idüp sākī-i 'aşkdan ħamr-ı mihr-i vahdeti
Pā-nihād itmey cihānda bezm-i mey-āşāma **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 8*). [ben,]
75. Gülşen-i fānīde efgān itmezem bülbul gibi
Best idüp dil bir sehī-ķad ğonca-i gül-fāma **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 10*). [ben,]
76. Şem' olup şeb rüz sūzān olmada dil dā'imā
Dönmezem pervāne-veş fānūs-ı şem'-i şāma **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 12*). [ben,]
77. Āsitān-ı şāh-ı Gīlān'ın ğulāmī oldığım
Kāşid-ı 'uşşāķdan aldım ta'ahhūd-nāme **ben** (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 14*). [ben,]
78. Diyār-ı mülk-i hicrānıñ **benem** el'ān seyyāhı
Ta'am-ı telh-kāmımdır elem ğam derd-i fūrķatden (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 5*). [benem, -em]
79. O cefā-pīşe Ĥudā **ben** gibi nālān olsun
Dilerem ĥāķır nā-şād u perīşān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 1*). [ben,]
80. Nāz u cefāñı çeker **ben** gibi şad-'āşīķān
Bunca 'itāba sebeb söyle nedir el-amān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 1*). [ben,]
81. Nāy benim zārıma itdi şadāsın bülend
Göz göz idüp sīnesin **ben** gibi dir el-amān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 14*). [ben,]
82. Nāmını a'dālarıñ dilde nedir tūtma gel
Ben gibi ey ķaddi serv herkese açma lisān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 24*). [ben,]
83. Nāy **benim** zārıma itdi şadāsın bülend
Göz göz idüp sīnesin ben gibi dir el-amān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 13*). [benim, -im]
84. Bir nefes vuşlat içün tā ebed ey şūh **beni**
El-amān vādī-i hicrānda nālān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 5*). [beni, -i]
85. Rīsmān-ı re'fetiyle çekdi şāhım bendesin
Merķametle söyledi düşmez **benim** bu şānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 12*). [benim, -im]
86. Ĥüsnimiñ üftādesiniñ āh-ı cān-kāh itmesi
Kim muķālīfdir **benim** āvāze-i iķsānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 14*). [benim, -im]
87. Evvelī çarķ-ı felek lūtf ile şād itdi bizi
Ĥışm idüp āķiri uğratdı **beni** belvāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 6*). [beni, -i]
88. Eyā ey āfet-i devrān neler çekdim firāķıñdan
Vişālīñle **baña** raķm it dilim sūzānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 6*). [baña, -a]
89. Ben daķı āşūfte-i ğīsū-yı pīçiñ olmuşum
Ger pesend olursa memnūniyyet-i bu kemteri (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 9*). [ben,]
90. Nā-ümīd itdi **beni** noldı o ğün kim ey ğoñul
Ārzū-yı būs-ı ümmīd-i kenārım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 11*). [beni, -i]
91. Nideyim baķt-ı siyāhım **beni** pā-māl itdi
Şanki zu'mınca anıñ şāķib-i iclāl itdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 1*). [beni, -i]
92. Dāne-i merķameti evveli izhār iderek
Dām-ı miķnetlere āķir **beni** işāl itdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 6*). [beni, -i]

93. İtmeden hâlîme âgâh eser-i âh seni
Şaldı gurbetlere bu çarh-ı sitem-kâr **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 2*). [beni, -i]
94. Neyleyim sîmîn-beden **ben** sâkîsiz mey-hâneyi
Âb-ı kevşer olsa nûş itmey tolu peymâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 1*). [ben,]
95. Çeşm-i fettânîñla âhîr eylediñ meftûn **beni**
Bir bakışla biñ belâya uğradıñ her gün **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 1*). [beni, -i]
96. Çeşm-i fettânîñla âhîr eylediñ meftûn **beni**
Bir bakışla biñ belâya uğradıñ her gün **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 2*). [beni, -i]
97. Zülf-i leyl-âsâlarıñ zencîrine bu göñlümi
Bağlayup 'âlemde itdiñ ey perî Mecnûn **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 4*). [beni, -i]
98. Bezm-i 'işret şofrası ağıyardan hâlî iken
Câm-ı 'ahd ü vuşlatıñla eylediñ memnûn **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 6*). [beni, -i]
99. Âhîri ser-şâr-ı mînâ-yı sebû-yı büseyi
İçdirüp bîgâneye kıldıñ şehâ maḥzûn **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 8*). [beni, -i]
100. Gülşen-i ḥüsnünde gül-çîn oldılar ağıyârlar
Nev-nihâl-i vaşlana itmez ebed maḥrûn **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 10*). [beni, -i]
101. Herkesi mesrûr u şâd eyler sipihr-i bî-emân
Ey Ğulâmî her zamân maḥzûn ider gerdûn **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 12*). [beni, -i]
102. Ben seni sevdim deyüp cânâ inandırdıñ beni
Bî-mürüvvet va'de-i ḥâmîñla kandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 1*). [ben,]
103. Ben seni sevdim deyüp cânâ inandırdıñ **beni**
Bî-mürüvvet va'de-i ḥâmîñla kandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 1*). [beni, -i]
104. Ben seni sevdim deyüp cânâ inandırdıñ **beni**
Bî-mürüvvet va'de-i ḥâmîñla kandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 2*). [beni, -i]
105. Âb-ı vaşlın nûş ider bîgâneler ağıyârlar
İftirâkîñ âteşiyle âh yandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 4*). [beni, -i]
106. Pister-i râḥatda yan atmış yaturken ey perî
Dest-i 'aşkıñla niçün geldiñ uyandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 6*). [beni, -i]
107. Evvelî yüz gösterüp siḥr ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ şofra cânımdan uşandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 8*). [beni, -i]
108. Söyler idim 'âleme ağıyarı almaz meclise
Âhîri uyduñ rakîbe yâr utandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 10*). [beni, -i]
109. Nev-cüvân iken Ğulâmî 'aşk ile bükdüñ belim
Sen 'aşâya pîr idüp cânâ ṭayandırdıñ **beni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 12*). [beni, -i]
110. Sipiḥre eyleyüp **ben** de zamânîñda ğınâ izḥâr
Ta'addî-i felekden gayri gitmem süy-ı şekvâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 51*). [ben,]
111. Ey bülbül-i şûrîde **benim** hâlîmi bildir
Ol gönca-feme luṭf ile aḥvâlimi bildir (*Gulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 1*). [benim, -im]
112. Nakḫâş-ı ezel nakş-ı ruḥuñ ey gül-i ra'nâ
Yazdıḳda **beni** eyledi şevḳîñ ile şeydâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 2*). [beni, -i]
113. 'Aşk-ı ḥüsnüñle 'azîzim şâ'ir itdiñ sen **beni**
Çeşm-i sehḥârîñla cânâ kâfir itdiñ sen **beni** (*Gulâmî Divanı , Kit'a 7, Mısra 1*). [beni, -i]
114. 'Aşk-ı ḥüsnüñle 'azîzim şâ'ir itdiñ sen **beni**
Çeşm-i sehḥârîñla cânâ kâfir itdiñ sen **beni** (*Gulâmî Divanı , Kit'a 7, Mısra 2*). [beni, -i]

115. Nīm-nigāh-ı naḥvetiñle ey şeh-i ḥübān-ı dehr
Fenn-i 'ilm-i rāz-ı mihre māhir itdiñ sen **beni** (*Gulāmī Divanı , Kit'a 7, Mısra 4*). [*beni, -i*]
116. Raḥma gel bir ey şanem **ben** tā ezelden bendeñem
Ey şanem **ben** dergehiñde efkaram efgendeñem (*Gulāmī Divanı , Kit'a 10, Mısra 1*). [*ben,]*
117. Raḥma gel bir ey şanem **ben** tā ezelden bendeñem
Ey şanem **ben** dergehiñde efkaram efgendeñem (*Gulāmī Divanı , Kit'a 10, Mısra 2*). [*ben,]*
118. Ḥudā nālemden 'āciz ola neyler
Baña ḥayretle neyler diye neyler (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 100*). [*baña, -a*]
119. Vā'izā ḳorḳutma nār-ı düzaḥ ile kıl naẓar
Āteş-i hicrān ile dünyā **baña** olmuş saḳar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 2*). [*baña, -a*]
120. Ḳalmadı şabr u taḥammül eylerem terk-i vaṭan
Ḥasret-i cānān ile ḥāzır **baña** gūr u kefen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 46*). [*baña, -a*]
121. Derd-i ḥasretle giceler şubḥa dek bīdāriyım
Rūz u şeb ey dil yine **ben** ta'na-i āgyāriyım (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 16*). [*ben,]*
122. Bir devāsız derde uğratmış **beni** zālīm felek
Āh u zārımdan semāda ağlaşurlar her melek (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21*). [*beni, -i*]
123. Getür cām-ı Cem'i olsun seniñ ol cilveli sākī
Baña besdir hemānā sīm-ten sākīleriñ sākı (*Gulāmī Divanı , Müfret 40, Mısra 2*). [*baña, -a*]
124. Zāt-ı 'ālīñiz gibi **ben** de şehim bī-çāreyim
Ruḥşata şāyān olmaz çok tekellūf kılma kim (*Gulāmī Divanı , Müfret 52, Mısra 1*). [*ben,]*
125. Ḳılma luṭfuñdan **beni** dūr u cüdā
gonca-fem bülbul-şiyemsiñ rūz u şeb (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 5*). [*beni, -i*]
126. 'Aşıkān ez-cān ider vaşlñ taleb
Ḳılma luṭfuñdan **beni** dūr u cüdā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 10*). [*beni, -i*]
127. Ḳılma luṭfuñdan **beni** dūr u cüdā
Zer-külāh-ı fūrḳatı cānān el-ğıyās (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 15*). [*beni, -i*]
128. Bir nemed bes eyle iḥsān el-ğıyās
Ḳılma luṭfuñdan **beni** dūr u cüdā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 20*). [*beni, -i*]
129. Ḳılma luṭfuñdan **beni** dūr u cüdā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 25*). [*beni, -i*]
130. Gizlüce āgyāra iḥsānñ şadāsın diñledim
Her dem eylersiñ cefā bilmem saña **ben** neyledim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 8*). [*ben,]*
131. Dir bu nazma āferīn ehl-i hüner ehl-i beyān
Şā'irān ger nāzırān ehl-i beyān şi'rim **benim** (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 20*). [*benim, -im*]
132. Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh **beni** bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 6*). [*beni, -i*]
133. Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh **beni** bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 12*). [*beni, -i*]
134. Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh **beni** bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 18*). [*beni, -i*]
135. Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh **beni** bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 24*). [*beni, -i*]
136. Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh **beni** bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 30*). [*beni, -i*]
137. Böyle sitemler ne revā ey felek
İtdigimi söyle **baña** ey felek (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 4*). [*baña, -a*]

138. Cenneti yâr olmasa **ben** istemem
Büy-ı bahâr olmasa **ben** istemem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 13*). [ben,]
139. Cenneti yâr olmasa **ben** istemem
Büy-ı bahâr olmasa **ben** istemem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 14*). [ben,]
140. Zevk-i nigâr olmasa **ben** istemem
Büs-ı kenâr olmasa **ben** istemem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 15*). [ben,]
141. Zevk-i nigâr olmasa **ben** istemem
Büs-ı kenâr olmasa **ben** istemem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 16*). [ben,]
142. Şâh-ı hûbânım efendim **ben** seniñ hayrânıñam
Şaklaram ‘aşkıñ gönülde ‘âşık-ı nâlânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 1*). [ben,]
143. Hâlime rahm eyler idiñ noldı ol hâlet kıanı
Hâzret-i Allâh’a âh itdim havâle **ben** seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 28*). [ben,]
144. Sınemi şad-çâk idüp biñ derde düçâr eylediñ
Tig-i cevri ile **beni** mecrûh u bîmâr eylediñ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 20*). [beni, -i]
145. Çeşm-i fettânıñla meftûn eylediñ cânâ **beni**
‘Aşk u şevkiñle fenâ itdim dil ü cân u teni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 25*). [beni, -i]
146. Dest-i cevriñden amân **ben** kime şekvâ ideyim
‘Arz-ı hâl-i dilimi kimlere i’ tâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 1*). [ben,]
147. Beni bâzîçe-i etfâl-i cihân itdiñ sen
Sınemi seng-i belıyyâta nişân itdiñ sen (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 19*). [beni, -i]
148. Elimden ihtiyârım aldı ‘aşkıñ şimdi mecnûnum
Beni zencîre bend itdi (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 10*). [beni, -i]
149. Hayâlîñ bir nefes çıkmaz derûnumdan **benim** aşlâ
Cefâlar eyleseñ dâ‘im (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 13*). [benim, -im]
150. Şehnâz-ı likâ bezm-i dilârâya ulaşıdır
Yâ Rab **beni** ol nergis-i şehlâya ulaşıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 4*). [beni, -i]
151. Görmek ister dil-i sevdâ-zede her gâh seni
Bir zamân hem-dem iken yâr ile **ben** bî-çâre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 16*). [ben,]
152. Eylemiş zümre-i ‘uşşâka **beni** ser-defter
Hüsn ile leşker-i hûbâna iden şâh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 9*). [beni, -i]
153. Yâre âğyârları şimdi ider mahrem çarh
Dem-i ‘îsâ-yı gama itdi **beni** hem-dem çarh (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22*). [beni, -i]

be-naqd-i cân: *En kıymetli olan şey.*

1. Be-naqd-i cân şâhân şod harîdâr
Be-ân derhâ-yı dilhâ yâft kıymet (*Gulâmî Divanı , Kit’a 6, Mısra 3*). [be-naqd-i cân,]

bend: *1. Bağ. 2. Boğum, halka.*

1. Zülf-i ham-der-hamına **bend** iderek pâyımı dildâr
Serde mecnûniyet-i ‘aşkıyı itdi peydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 3*). [bend,]
2. Dest-i şefkatle sitem-dîdeleriñ gerdenine
Bend idüp mürşid-i ‘aşk rişte-i gîsû-yı necât (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 8*). [bend,]
3. Rişte-i zülfeş be-cân best ü zenahtâneş fikend
İn çünin zindân u **bend** der-hiç sultânî ne-büd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 6*). [bend,]

4. Takdîr-i kazâ habli olup gerdenime **bend**
Bend itdi miyâna kemer-i hüznü hezâr-şad (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 1). [bend,]
5. Dâm kurmuş zülfi saçmış dâne-i hâli ruha
Bend için pây-ı dil-i bî-çâreyi çeşmin açar (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 4). [bend,]
6. Zünûn-ı şürete **bend** olma mümkün olmaz kim
Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 47). [bend,]
7. Ber-gerden-i dil silsile-i 'aşk çü **bendî**
Der-çâh-ı zenahtdân-ı gamet âh fikendî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 21). [bendî, -i]

bend itdi: Bağlamak.

1. Takdîr-i kazâ habli olup gerdenime bend
Bend itdi miyâna kemer-i hüznü hezâr-şad (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 2). [bend itdi, -di]
2. Öyle dildâra Gulâmî dili **bend itdi** felek
Çalıcı çarpıcı cânlar yakıcı hem alıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 9). [bend itdi, -di]
3. Elimden ihtiyarım aldı 'aşkıñ şimdi mecnûnum
Beni zencîre **bend itdi** (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 10). [bend itdi, -di]

bend itmek: Bağlamak l zincirlemek.

1. Zülfini ikbâl-i 'aşık-veş idüpdür ham-be-ham
Gerden-i 'uşşâka **bend itmek** diler şad-âferîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 6). [bend itmek, -mek]

bend itmesün: Bağlamak.

1. Açarsa turra-i zülfin eger bād-ı şabā nā-gāh
Ki gīsūya seni **bend itmesün** hāk ile yeksān ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 6). [bend itmesün, -me, -sün]

bend kılma: Bağlamak.

1. Dilā aldanma gel fānî hayāt u 'ayş-ı dünyāya
Tınāb-ı i' tikkādî **bend kılma** cāh-ı ifnāya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 2). [bend kılma, -ma]

bend kılmış: Bağlamak.

1. Zūr-bāzū-yı gāzabla **bend kılmış** bir tele
Niçe biñ pençe-zenān şîr-i jiyāndır hançeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 7). [bend kılmış, -mış]

bende: Kul, köle, hizmetkar II esir, tutsak, bağlı kimse.

1. Sürdi tahkîr eylemekle meclisinden **bendesin**
Ey Gulâmî bu kederle yak teniñ şubh u mesā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 21). [bendesin, -si, -n]
2. Āsitān-ı gavşu'l-a'zam **bende-i** nāçiziyim
Ol şehiñ dā'im Gulâmî gālîb ü manşûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 9). [bende-i,]
3. Gulâmî **bende-i** Sultān Şeyh-i Gılān-est
Kesî ki **bende-i** ān-est gū ki hurrem bāş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 9). [bende-i,]
4. Gulâmî **bende-i** Sultān Şeyh-i Gılān-est
Kesî ki **bende-i** ān-est gū ki hurrem bāş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 10). [bende-i,]
5. 'İnāyetle nazar kıl bu Gulâmî **bendeye** bir kez
Nihāyet-kār tūfāndır işim senden meded Hālîş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 11). [bendeye, -y, -e]

6. Pertev-i ihsānı düşse zerre fark-ı **bendeye**
Burcum ikbāle mübeddel eyleyen cānānesin (*Gulāmî Divanı , Gazel 139, Mısra 5*). [*bendeye, -y, -e*]
7. Tāc-dārān **bendesidir** çün Gulāmî bî-'aded
Südde-i hüsünde anıñ perde-dārı hür-ı 'ın (*Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 13*). [*bendesidir, -si, -dir*]
8. Rīsmān-ı re'fetiyle çekdi şāhım **bendesin**
Merhametle söyledi düşmez benim bu şānıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 11*). [*bendesin,*]
9. Gulāmî **bendeñe** yār baħş kıl ser-efrāz
Velīleriñ daħı şāhı o ğavṣ-i Gīlān'a (*Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 13*). [*bendeñe, -ñ, -e*]
10. Dest-i cevrenden zamānıñ it rehā-yāb **bendeñi**
Cümle 'ālem hāķķına kādī-i hācātsın 'Alī (*Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 15*). [*bendeñi, -ñi*]
11. 'Aceb mi reşk iderse **bendeye** ehl-i sühan zīrā
Ki dizdim dürr-i vaṣfıñ riṣte-i eṣ'ār u imlāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 57*). [*bendeye, -y, -e*]
12. Raħma gel bir ey şanem ben tā ezelden **bendeñem**
Ey şanem ben dergehiñde efkaram efgendeñem (*Gulāmî Divanı , Kit'a 10, Mısra 1*). [*bendeñem, -ñ, -em*]
13. Tā ezelden 'āṣıķ-ı bī-çāre-i şermendeñem
Bendeñem efgendeñem şermendeñem dermāndeñem (*Gulāmî Divanı , Kit'a 10, Mısra 4*). [*bendeñem, -ñ, -em*]
14. Dest-i ümmīdi dīrāz eylemişiz dergāha
O ṣehiñ **bendesı** bī-ṣek iriṣür Allāh'a (*Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 14*). [*bendesı, -sı*]

bendegān: Kul, köle, hizmetkar II esir, tutsak, bağlı kimse.

1. Kāğıd-ı fūrķatler üzre 'arz-ı hāl itseñ nola
Bendegāna muķteżi derdin kıla sultāna 'arz (*Gulāmî Divanı , Gazel 91, Mısra 6*). [*bendegāna, -a*]

bendegi: Kul, köle, hizmetkar II esir, tutsak, bağlı kimse.

1. Bendegiyyet defterine ol ṣehiñ tā ibtidā
Ey Gulāmî kayd kılmaṣ maħlaṣıñ merd-i Hudā (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 21*). [*bendegiyyet, -y, -yet*]

bendegiyyet defterine: Tutsaklık defterine.

1. Bendegiyyet defterine luṭf ile Fā'iz seniñ
Ey Gulāmî kayd kıldı nāmıñ āħir-kār ṣeb (*Gulāmî Divanı , Gazel 17, Mısra 13*). [*bendegiyyet defterine, -i, -n, -e*]

bende-i 'aşkım ezelden: Çok eskiden aşkımın kölesiyim.

1. Bende-i 'aşkım ezelden elde yokdur ihtiyār
ġayri tırmaz bu Gulāmî iñler ağlar zār zār (*Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 37*). [*bende-i 'aşkım ezelden, -den-im*]

bende-i kemter: Aciz, fakir kul.

1. 'Arz-ı hāl-i pūr-melālidir seniñ dīvānıña
Bende-i kemter Gulāmî hāķ-i pāy-ı enbiyā (*Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 42*). [*bende-i kemter,*]

bende-i kemter: Değersiz köleyi.

1. Bī-vefā dildār içündür bu tekellüm ey perī
Bī-vefālık **bende-i kemter** kılında hiç yok (*Gulāmî Divanı , Müfret 48, Mısra 2*). [*bende-i kemter,*]

bende-i kemterde: Değersiz köle.

1. Sîm ü zer kılin açarsın **bende-i kemterde** çok
Büse-i ruhsârıma katı 'ı icâzet viremem (*Gulâmî Divanı , Müfret 54, Mısra 1*). [*bende-i kemterde, -de*]

bendesin 'itk eylemekle: *Bağından azat ederek.*

1. Bend-i zülfinden Gulâmî'niñ yazup iḥrâcını
Bendesin 'itk eylemekle eylemiş dīvāna 'arz (*Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 10*). [*bendesin 'itk eylemekle, -mek, -le*]

bendesiyiz bendesi sultân-ı 'abdü'l-kâdir'in: *Abdülkadir Sultanın kölesiyiz kölesi.*

1. Bendesiyiz bendesi sultân-ı 'Abdû'l-Kâdir'in
Tâ ezel perverdesiyiz nân-ı 'Abdû'l-Kâdir'in (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 1*). [*bendesiyiz bendesi sultân-ı 'abdû'l-kâdir'in, --i-in-si*]

bend-i belâ itmek: *Belaya bağlanmak.*

1. Revâ mı 'âşık-ı üftâdeye cânâ cefâ itmek
Giriftâr-ı belâyı bir daḥi **bend-i belâ itmek** (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 2*). [*bend-i belâ itmek, -mek*]

bend-i cevri: *Eziyet bağı.*

1. Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd bir kul
Ḳuluñum bûlbûlüñüm bâḡ-ı cihânda ey gül (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 15*). [*bend-i cevri, -i*]

bend-i zülfinden: *Saçın bağı.*

1. Bend-i zülfinden Gulâmî'niñ yazup iḥrâcını
Bendesin 'itk eylemekle eylemiş dīvāna 'arz (*Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 9*). [*bend-i zülfinden, -in, -den*]

benefşe: *Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek, menekşe, sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüylerine benzetilir.*

1. Gülzâr-ı 'ârızı ki temâşâ-yı dîdedir
Ṭolmuş **benefşe** nergis ü gül-nâra kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 4*). [*benefşe,*]

benlik: *Benlik. Bir kimsenin öz varlığı, kişiliği, onu kendisi yapan şey, kendilik, şahsiyet.*

1. Sen ü **benlik** nedir idrâk kılmaz
Hemân bilmiş seni kendini bilmez (*Gulâmî Divanı , Mesnevi I, Mısra 49*). [*benlik,*]

benze-: *(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak, gibi olmak.*

1. Kızarmış rûy-ı gül-fâmıñ begim bir ḥûb-reng olmuş
Münakkaş atlasa **beñzer** kumâş-ı Hind'e deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 2*). [*beñzer, -r*]
2. Şâhâ nazar gel itme o nev-res hilâline
Beñzer seniñ kapıñda semendiñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 2*). [*beñzer, -r*]
3. Ğubâr-ı ğam gidüp gösterdi yüz çün şâhid-i ümmîd
Derûn-ı sîneler **beñzer** ki mir'ât-ı muşaffâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 4*). [*beñzer, -r*]
4. Dil-i bî-mihr ü sevdâ mârâ **beñzer**
Cihân bâḡında bitmiş ḥâra **beñzer** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi I, Mısra 33*). [*beñzer, -r*]
5. Dil-i bî-mihr ü sevdâ mârâ **beñzer**
Cihân bâḡında bitmiş ḥâra **beñzer** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi I, Mısra 34*). [*beñzer, -r*]

be-pîs: Öne.

1. Sücüd rüy-ı tu kerden **be-pîş-i** Hâk inest
'İbâdefî ki qabûl est bâşed ez-ḥasenât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 29). [be-pîş-i, -i]

ber: Kara, toprak.

1. Görince mîve-i lutfın bu naḥlistân-ı dünyâda
Döküp evrâkını eşcâr **berden** bârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 8). [berden, -den]

ber: Arapça ve Farsça kelimelerin başına gelerek sıfat ve zarflar yapar; Türkçe'deki "-de" ekiyle "üzeri, üzere, üzerine, üzerinde" vb.nin karşılığıdır.

1. Bâ-âyet-i Qur'ân bi-ḥânîd be-süyeş
Fermüd Nebî **ber** heme kes emr-i Hudârâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 6). [ber,]

be-râh: Yolu.

1. Be-râh-ı tu 'st dü çeşmem be-şad melâl müdâm
Dü güş der-pey-i peyk-i şadâ-yı dü akdâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 1). [be-râh-ı, -ı]

be-rahmî-i: Merhametine, rahmetine.

1. Demî ne-pursî **be-rahmî-i** ḥod ki müştâkem
'Aceb çi-güne resânende-est şubḥ be-şâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 5). [be-rahmî-i,]

berâmed: Üzerine gelen, üzerine gelmiş.

1. Nesîmî âteş-i mihret çünân tecellî kerd
Ki bâng-ı Innî Enallâh **berâmed** ez-zerrât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 42). [berâmed,]

berbâd idüp: Bozmak, yıkmak.

1. Bâd-ı fikriñ ḥırmên-i âsâyişi **berbâd idüp**
Kışt-zâr-ı dilde dâne kût-ı kuvvet kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 3). [berbâd idüp, -üp]

ber-cihân: Dünyada, kainatta, evrende.

1. Bi-yâr sâkî me-râ câm-ı 'aşk ez-ḥum-ı şevk
Ki şurişî fikenem **ber-cihân** tu ebkem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 8). [ber-cihân,]

berdâr: Darağacına çekilmiş, asılmış.

1. Rûy-ı cânâna mı gîsû-yı bûte beste midir
Gerden-i dil çü Gulâmî nice **berdâr** nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 14). [berdâr,]

ber-dil: Gönülde. II Âşığın gönlünde.

1. Hümâ-yı lutf-ı tu ger sâye efkened **ber-dil**
Şevd Gulâmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 9). [ber-dil,]
2. Ez-şâ'şâ'a-i nûr-ı ruh-ı şâhid-i vâlâ
Yak zirh fütêd **ber-dil-i** târîkî-i mâ-râ (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 12). [ber-dil-i, -i]
3. Çün zaḥm-ı tu cüz **ber-dil-i** âgâh ne-yâmed
Der-güşen-i in-dehr zi-efğân ne-güzeştem (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 15). [ber-dil-i, -i]

ber-düş evlevüp: Başboş eyleyip.

1. Tüfeng-i nâzı **ber-düş eyleyüp** bârût-ı cevri ile
Pür itmiş sîne-i 'uşşâk aña cây-ı nişân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 9*). [*ber-düş eyleyüp, -(y)üp*]

berg: Yaprak. II Yeni ve güzel şiirler söylemek.

1. Fâhteler şarmış 'imāme **berg-i** ahđar sebzen
Şâhlarda murğlar hep 'andelîb-âsâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 5*). [*berg-i,]*

ber-gerden: Boynunda.

1. Ber-gerden-i dil silsile-i 'aşk çü bendi
Der-çâh-ı zenağdân-ı ğamet âh fikendi (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 21*). [*ber-gerden-i, -i*]

bergi şararsun: Yaprğı şararsın.

1. Dağılsun goncası **bergi şararsun** sürh olan rengi
O gülzârın ki verinde dilâ bü-yı hamıyyet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 5*). [*bergi şararsun, -sun*]

berg-i tâb u tâkatim dökdi semûm-ı hasretiñ: Hasretinin rüzgarı güç ve kuvvetimin yapraklarını dökü.

1. Berg-i tâb u tâkatim dökdi semûm-ı hasretiñ
Bir de bād-ı şarşar-ı qahrın kerem kıl kılma zâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 13*). [*berg-i tâb u tâkatim dökdi semûm-ı hasretiñ, --ı-+di-im-iñ*]

berg-i zivâlar: Parlak yaprakları.

1. Gülşen-i hüsnuñde verd-i şafâlar
Şararsa dökülse **berg-i zivâlar** (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 18*). [*berg-i zivâlar, -lar*]

ber-ğulâmî: Divan şairi Gulâmî'ye.

1. Ber-Ğulâmî rahm kon rahm ey kerem-fermâ-yı mâ
Yek der-i dıger ne-dâned cüz der-i melcâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 13*). [*ber-ğulâmî,]*

berhivâ: Berhiyâ.

1. Haydarâne hañçer-i 'adline sevgend eylemiş
Qahramân u 'Anter ü merd-i dilîrân **Berhiyâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 16*). [*berhiyâ,]*

beri: Beri, bu yana.

1. Rast geldigini celbde te'hîre bırakmaz
Ammâ ki vefâ eylemeden zâtı **beridir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 6*). [*beridir, -dir*]

berk: Güçlü.

1. Gönümüz rüyını görmekligi kaç' itmiş idi
Berğ urup çıkdı yüzi sük-ı maħabbetlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 6*). [*berğ,]*
2. Rebî' u 'l-evvel ayı **berğ** urup envâr-ı ruhsârın
Getürdi ümmetân-ı 'âşîye rahmet için Mevlâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 15*). [*berğ,]*

ber-karâr: Kararlı, yerli, daimî, devamlı olsun.

1. Rû-nümâ ol bu Ğulâmî'ye yeter pinhânlığını
Künc-i dilde mihri dâ'im **ber-ķarârım** ķandesin (*Ğulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 10*). [*ber-ķarârım, -ım*]
2. Ber-ķarâr oldukça aķķâm-ı şerî'at dehrde
Üstüvâr ola bu dîn-i Ğazret-i Peyĝamberî (*Ğulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 63*). [*ber-ķarâr,]*

ber-kemâl: *Kemal üzere olan, kemale ermiş; mükemmel.*

1. Be-ķeşm-i mest-i tu dîdem yakîn ü dânistem
Ki hest hüsni-i turâ **ber-kemâl** cümle şıfât (*Ğulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 6*). [*ber-kemâl,]*
2. Ğumâr-ı ķeşmiñi gördüm yakîn ile bildim
Ki hüsnuñ oldu seniñ **ber-kemâl** cümle şıfât (*Ğulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8*). [*ber-kemâl,]*

berķ-i 'âlem-süzdur: *Dünyayı yakan ateşin parlaklığıdır.*

1. İstemez ĝayri cilâyı **berķ-i 'âlem-süzdur**
Farķ-ı mihre ķekmesünler seyf-i âteş-ĝisteri (*Ğulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 43*). [*berķ-i 'âlem-süzdur, -dur*]

ber-ne-yâmed: *Göĝsüne sinesine gelmemek.*

1. Be-kâm-ı dil nefesî ârzü-yı 'uşşâķ-est
Ki şad-hezâr nefes reft ü **ber-ne-yâmed** kâm (*Ğulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14*). [*ber-ne-yâmed,]*

ber-pây: *Ayaĝında.*

1. Ber-pây-ı Ğulâmî zedî ez-hecr kemendi
Câmî men ü câm u mey ü ķallâşî vü rindî (*Ğulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 23*). [*ber-pây-ı, -ı*]

berr ü bahriñ ehline: *Kara ve deniz işlerini anlayan bilenler.*

1. Kişver-i Ğîn ü Ğabeş fermân-ber olmuş emrine
Berr ü bahriñ ehline ĥukmi revândır ĥanķeriñ (*Ğulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 4*). [*berr ü bahriñ ehline, -i, -n, -e-üñ*]

ber-şâhidives: *Onun şahitleri üzerine, hakkında.*

1. Maĥbûbe-i mâ şâhid-i şâh-ı dü cihân-est
Ber-şâhidiyeş zât-ı ĥod iĝbât u nişân-est (*Ğulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 2*). [*ber-şâhidiyeş,]*

ber-semâ: *Semâ üzerine.*

1. Nâr-ı 'aşķ ile ten-i süzândan külĥan-mişâl
Dûd-ı eĝĝâmı irişdir sen de ey dil **ber-semâ** (*Ğulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 10*). [*ber-semâ,]*
2. Şu 'le-baĥş olduĝı şeb Sîvâs'a şems-i şevketi
Aşdı nûr âvîzesin 'izzetle meh tâ **ber-semâ** (*Ğulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 30*). [*ber-semâ,]*

ber-ser-i men dervîşân: *Dervişlerin başıyım.*

1. Mî-konem 'azm be-derĝâĥ-ı şuyûĥân-ı kerîm
Zi-zened seng çü seg **ber-ser-i men dervîşân** (*Ğulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 12*). [*ber-ser-i men dervîşân,]*

ber-ter: *Daha deĝerli, üstün II daha taze; taze ciĝer, gönül (Acıları dinmeye yüz tutmuş gönül bağlamında).*

1. Neş'e-baĥşız câzib-i cânız Ğulâmî 'âşıkız
Bu 'aceb mi olsa **ber-ter** şân-ı 'Abdü'l-Ķâdir'in (*Ğulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 10*). [*ber-ter,]*

berü: "-den bu yana" anlamında edat.

1. Bir nıgehde 'âşık oldum rüyuña ben tâ ezel
Geldi ol günden **berü** başıma dürlü felekât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 8*). [berü,]
2. Ey Gulâmî dil fezâ-yı 'aşka düşdükden **berü**
Böyle şî'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi sünüh (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 9*). [berü,]
3. Hâne-i hâtırda anıñ naķş-ı hayâli mürtesem
Oldıgı günden **berü** dil nâlesini her gün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [berü,]
4. Kışver-i hûbâna olduķdan **berü** sen pâdişâh
Günde bir kânûn idersin şehr-i mihre ihtirâ' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 3*). [berü,]
5. Âsitân-ı 'aşkıña baş egdigim günden **berü**
Terk kılmışdır Gulâmî Ka'be vü büt-hâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 9*). [berü,]
6. Görmemişdi ehl-i şarkî böyle bir şâhib-kerem
Şehr-i şarkî itdigi demden **berü** bânî binâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 14*). [berü,]
7. İntihâb itdigi günden **berü** ey mâh seni
Bezm-i 'aşkda dil-i sevdâ-zede şad vâh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 1*). [berü,]

be-rumûzât-ı 'aşk: Aşk günlerinde.

1. Be-kilk-i kîn hasûdân eger-çi nokta nihend
Tu ğam me-hor **be-rumûzât-ı 'aşk** mahrem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 6*). [be-rumûzât-ı 'aşk,]

ber-va 'de-i: Zamanında.

1. Bâ-mihr-i ruheş cân-ı cihân sühî be-zârî
Ber-va 'de-i vaşleş dil-i mâ yâft kararî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 8*). [ber-va 'de-i,]

bes: Artık, şimdi, bundan sonra.

1. Vişâl-i bî-melâli **bes** cemâl-i vech-i cânânla
Müşerref olduğı-çün nâlesinde süz-ı hasret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 9*). [bes,]
2. İtme ülfet herkes ile perhîz it ey bu'l-heves
Kışver-i gönlüm saña virdim 'azîzim işte **bes** (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 2*). [bes,]
3. Tîğ-ı ğamzeñ dökmek içün hûnları 'uryân olup
Bilmemiş kan dökmeye tîr-i nigâhın işte **bes** (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 8*). [bes,]
4. Ne hâcet tîr ü tufenge o çîn-i cebhe **bes** rene
Degil inse irer senge keder şûr-ı lîķāsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11*). [bes,]
5. Qazâ iķlîm-i hüzne çok za'îfânî emîr itdi
Reh-i hulyâda **bes** tahşil iderken mesned ü pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 54*). [bes,]
6. Getür câm-ı Cem'î olsun seniñ ol cilveli sâķî
Baña **besdir** hemânâ sîm-ten sâķîleriñ sâķî (*Gulâmî Divanı , Müfret 40, Mısra 2*). [besdir, -dir]
7. Bir nemed **bes** eyle ihsân el-ğıyâş
Kılma lutfuñdan beni dîr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 19*). [bes,]
8. Der-i cânâna Hüdâ 'aşkına bir eyle güzêr
Söyle ağyâra telâttufları **besdir** bu ķadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 4*). [besdir, -dir]
9. Söyle ağyâra telâttufları **besdir** bu ķadar
Seyf-i âh-ı seherimden şaķınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 9*). [besdir, -dir]

10. Aşınası ide hicrân ile deryâ gibi cüş
Söyle ağyâra telâttufları **besdir** bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 14*). [*besdir, -dir*]
11. Söyle ağyâra telâttufları **besdir** bu kadar
Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 19*). [*besdir, -dir*]
12. Gördiği demde gulâmî'yle hemân nâz eyler
Söyle ağyâra telâttufları **besdir** bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 24*). [*besdir, -dir*]

be-sad: *Pek çok, çok fazla.*

1. Be-râh-ı tu 'st dü çeşmem **be-şad** melâl müdâm
Dü güş der-pey-i peyk-i şadâ-yı dü akdâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 1*). [*be-şad,]*

beşârât: *Müjde, müjdeler.*

1. Duḥûl-i meymenet-mevşûl-i na'leyn-i Resûl'ün ol
Beşârâtın getürdi şehri-i Sîvâs-ı mu'allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 24*). [*beşârâtın, -ın*]

beşâret vok: *Müjde yok.*

1. Yok olsun hüsni ol bâğîñ bahârında **beşâret yok**
Hezârında meveddet nesterînde melâhat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 1*). [*beşâret yok,]*

besâtîn-i kulûb-ı mü' minînde: *Mümin kalplerin bahçesinde.*

1. Besâtîn-i kulûb-ı mü' minînde
Bitürdi verd-i 'aşkı cân içinde (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 29*). [*besâtîn-i kulûb-ı mü' minînde, -in, -de*]

be-şem': (*f.s.*): *1 kederli, yaslı, mahzun. 2.güç hazmolan şey. (Develioğlu, 2015: 103).*

1. Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb **be-şem'** hem-bezm şod
Şeb nihâyet yâft henüz ân kışşa pâyânî ne-büd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 1*). [*be-şem',]*

be-ser: *Baştan başa.*

1. Hergiz **be-ser-i** hâk-i şehîdân ne-güzeştem
K'ez hâk-i şehîd-i gam-ı tû âh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 19*). [*be-ser-i,]*

beşer: *Ar. İnsan cinsi, insan.*

1. Fiğânem ez-felek be'gzeşt zi-âhem şod melek 'âciz
Zi-feryâdem **beşer** bî-tâb ki men meftûn-ı dîdârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 10*). [*beşer,]*

beserâ: *I. Pişirmek, yemek hazırlamak II. El ya da ayağı yakmak III. Isıtmak.*

1. Öte bav kim ârî deli kâ ki bege kârı
Beserâm şeyḥ budur kârı belâ ekşer velâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 8*). [*beserâm, -m*]

be-seres: *Başlarına.*

1. Tu fâriğî-i nigârâ zi-hâl-i üftâde
Ki çün reved **be-seres** in şebân u in eyyâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 4*). [*be-seres,]*

besîm: *Güler yüzü // şen.*

1. Eser nesīm-i **besīm-i** peyām-ı vaşl-ı şehir
Hezār sem‘-i hezāra zi-gülşen ü gülzār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 3*). [*besīm-i, -i*]

besin: Öğle vakti.

1. Yār ile eger olsam idi sīne-be-sīne
Būs-ı lebinîñ bakmaz idüp az u **besine** (*Gulāmî Divanı , Müfret 35, Mısra 2*). [*besine, -e*]

besmele: "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenen bismillahirrahmanirrahim sözü, bismillah.

1. Gülşen-i hamd içre sünbüldür şehā bil **besmele**
Ol durur ser-levhaya tezyīn ü minhācü‘l-hüdā (*Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 3*). [*besmele,]*

best: Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

1. Rîşte-i zülfeş be-cān **best** ü zenaḥdāneş fikend
İn çünîn zindān u bend der-hîç sulṭānī ne-būd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 5*). [*best,]*

best idüp: Bağlanmak, bağlanmış olmak.

1. Gülşen-i fānīde efgān itmezem bülbul gibi
Best idüp dil bir sehī-kād gonca-i gül-fāma ben (*Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 10*). [*best idüp, -üp*]

beste: Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

1. Rūy-ı cānāna mı gīsū-yı büte **beste** midir
Gerden-i dil çü Ğulāmī nice berdār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 13*). [*beste,]*
2. Muḥtāc ile Ğulāmī degül **beste** bāb-ı Hāk
Ṭā‘at aña vesīle ‘ibādet bahānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 11*). [*beste,]*
3. Hāṭṭı bîñ oldu şimdi yine ḥāl-i ‘anberīn
Devr-i ğurūr-ı nokṭa-i pergār **bestedir** (*Gulāmî Divanı , Gazel 65, Mısra 8*). [*bestedir, -dir*]
4. Be-ḥam-ı zülf-i bütān **beste** konem rîşte-i dil
Ne-konend rahm bi-mānem be-ḳıyāmet ḥübān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 15*). [*beste,]*
5. Ebedī ‘illet-i ḥasret ola mı olmaya mı
Gerden-i cān u gönül zülf-i nigāra **beste** (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 6*). [*beste,]*

beste-i taklîd: Taklidine bağlanmış.

1. Mebāş **beste-i taklîd** ü zan ki mümkin nīst
K‘ezīn ṭarīḳ be-menzil kesī resed heyhāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 45*). [*beste-i taklîd,]*

be-suy-ı mezgî: Mescidin yanında.

1. Be-suy-ı mezgî eger mī-revem ez-behr-i nemāz
Ne-güzārend merā şūfī-i şeyṭān-şıfatān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 9*). [*be-suy-ı mezgî,]*

be-süy-ı servhā-yı bes bülend: Her yanda uzun boylu servilerden yükselir.

1. Reftem ü dīdem **be-süy-ı servhā-yı bes bülend**
Der-derün şān hem-çü tū serv-i ḥırāmānī ne-būd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 3*). [*be-süy-ı servhā-yı bes bülend,]*

be-terk: *Terk etmede.*

1. Be-terk Ka‘be-i rüyeş mekon be-mescid rüy
Ki Hâk-perest çü şüfî nemî perest Lât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 37*). [*be-terk,]*

be-tîğ-ı ecel: *Kan dökücü kılıç ile can vermek.*

1. Eger bürîde şevêd in zebân **be-tîğ-ı ecel**
Be-‘aşk bâz sühân güyed in füsürde ‘izâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 21*). [*be-tîğ-ı ecel,]*

bevâ: *Dolu, dolmuş.*

1. Beyâ tû ey Gulâmî mey be-hor ez-kâse-i hasret
Ki bâşed bâ-meşakḳathâ şevem maḥmûr mestânem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 13*). [*beyâ,]*

bevâbân: *Çöl. II dert çekme çölü (ıssızlık ve yalnızlık bağlamında).*

1. Ol neş‘eden ki kûh u **beyâbân** ser şalar
Bu baht-ı hâb-reftemize bir fesânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 5*). [*beyâbân,]*
2. Melâz u melce‘ ü me‘vâ ne bir penâhım var
Sefâlet ile gezüp düşmüşüm **beyâbâna** (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 10*). [*beyâbâna, --a, -]*

bevâbân-ı hasret: *Hasret çölünde.*

1. Fezâ-yı gâmda **beyâbân-ı hasret** içre begim
Uzun belâlara düş itmiş idi hâb-ı hayâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 7*). [*beyâbân-ı hasret,]*

bevâbân-ı melâmet: *Azarlama bahçesi.*

1. Beyâbân-ı melâmet içre şâhâ gam peyin tutmuş
Miyâna hem kemer-beste cefâyız yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 3*). [*beyâbân-ı melâmet,]*

bevâbân-ı talebde: *Isteklerin yalnızlığında.*

1. Beyâbân-ı talebde pâ-bürehe huşk-leb kaldım
Gulâmî teşneye gel çeşme-i âb-ı likâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 13*). [*beyâbân-ı talebde,]*

bevân: *Açıklama, izah, anlatma, bildirme.*

1. Derûnum derdini dildâra yazmaḳdan kalem ‘âciz
Beyânından hezârân olsa târ-ı zîr ü bem ‘âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 2*). [*beyânından, -ından]*
2. Nâm-ı elif-ḳaddi serv baḥş-i ma‘ârif ider
Şâhib-i irfânlara vaşfını eyle **beyân** (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 12*). [*beyân,]*
3. Beyâna ḳâdir olmaz bu Gulâmî cürmini lâkin
Şefâ‘at semtine dîde-güşâyız yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 13*). [*beyâna, -a]*
4. Zerre-i na‘tûn **beyâna** ḳâdir olmaz ins ü cin
Hâk‘dır ancaḳ vâşf-ı zât-ı zekâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 35*). [*beyâna, -a]*

bevân ider: *Anlatmak, bildirmek.*

1. Zebân-ı efşâh ile vâşf-ı Hüseyin olmuş
Bu resme şîme-i hüsün **beyân ider** her bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 38*). [*beyân ider, --er]*

bevân itdükleriñ: Anlattıkların söylediklerin.

1. Ey Gulâmî bu **bevân itdükleriñ** rü'yâda mı
Bilmezem hulyâda mı gelmiş nigârım yanıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 15*). [*beyân itdükleriñ, -dük, -ler, -in*]

bevân itmeklige: Anlatmak söylemek.

1. Hâk-i pâ-yı 'âlîye hâlim **bevân itmeklige**
Zâr u efğân ile mi bilmem ne cevân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 3*). [*beyân itmeklige, -mek, -lig, -e*]

bevân-est: Beyanıdır.

1. Her cā ki şodem pertev-i sîmā-yı tu dîdem
Tâb-ı ruh-ı hürşîd çi muhtâc-ı **bevân-est** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 10*). [*beyân-est,*]

bevân-ı: Açıklama, izah, anlatma, bildirme.

1. Başa püsküllü belâ alma **bevân-ı** vaşlda
Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme tûl u dirâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 11*). [*beyân-ı,*]
2. Beyân-ı şûret-i Hâk olmasaydı vechiñ ger
Müyesser olmaz idi bize ol tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 11*). [*beyân-ı,*]

bevân-ı şûret-i hak: Allah yüzünün izahını.

1. Eger ne rûy-ı tu bûdî **bevân-ı şûret-i Hâk**
Çigüne râh nûmûdî be-mâ tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 9*). [*beyân-ı şûret-i hak,*]

bevân-ı zülf ü rûy u bûy u müy u kıdd ü kâmetden: Sevgilinin saçının, güzel yüzünün, güzel kokusunun, boyunun ve endamının tarif edilmesinden.

1. Beyân-ı zülf ü rûy u bûy u müy u kıdd ü kâmetden
Harâb olmuş gönül incinme cânâ çünkü hasretten (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 1*). [*beyân-ı zülf ü rûy u bûy u müy u kıdd ü kâmetden, -den*]

beyn: Arası, arasında, iki şeyin arası.

1. Meh-i şevvâlde 'îdeyn **beyninde** şeref birle
Cülûsuñ kâh-ı hükme dâldir çok hüsn-i ma'nâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 69*). [*beyninde, -i, -n, -de*]

beyne'l-halk: Halk arasında.

1. İlâhî tâbî'-i nefs ü hevâyım rûz u şeb dâ'im
Kâlîlû'l-hayr **beyne'l-halk** meşgûl-i feżâhathâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 8*). [*beyne'l-halk,*]

beyt-i hasretde: Hasret evinde.

1. Beyt-i hasretde hâzîn ü zâr giryân oldıgım
Kim hayâlâtın gibi şâhın esîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 5*). [*beyt-i hasretde, -de*]

be-zârî: Ağlayıp inlemek.

1. Bā-mihr-i ruḥeş cān-ı cihān sūht **be-zārī**

Ber-va 'de-i vaşleş dil-i mā yāft qarārī (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 7). [be-zārī,]

beze: Donatmak, süslemek.

1. Olmadan pister-i vuşlatda çü lāle 'uryān

Bezedir kat-be-kat esbāb-ı sefer ile teni (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 4). [bezedir, -dir]

bezl: Bol bol verme, saçma, dağıtma.

1. Nuḳl-i la 'l-i leb-i şīrini fem-i aḡyārda

Bezl ider nāz u edālarla seḫāvet bu mı yā (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 8). [bezl,]

bezm: 1-Fa. Sohbet ve muhabbet meclisi, iş ü işret mecmā. 2- İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi.

1. Şehā aḡyār-ı bed-efkāra uyma

Raḳībi **bezme** alma bī-muḫābā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 4). [bezme, -e]

2. Kıpandı mey-kede-i miḥnete bu baḥt-ı siyāh

Ḥarāmdır bize min-ba 'd **bezm-i** 'ayş u tarab (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 6). [bezm-i,]

3. Zāhid-i zerrāk kaḫ eylerse **bezm** aḫdāhını

Başına çalar kedü-yı tevbeyi eşrārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 23). [bezm,]

4. Āteş-i hicrān u sūzān kışşasın baḫş itme kes

Çünki kaldı şimdi bī-aḡyār **bezm-i** yārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 32). [bezm-i, --i]

5. Fetillensün fener fānūs lar kandiller yansun

O **bezm** içre cemāl-i yārdan ki başka şöhet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 10). [bezm,]

6. Gelürse **bezme** mezkūrān olur gül-veş o dem ḫandān

İder bülbülleri giryān o tavr-ı nā-revāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 5). [bezme, -e]

7. Olup eflāk-i takşır üzre cānā cismimiz çün-ḫūr

Mezellet **bezmine** pertev-fezāyız yā Resūlallāh (Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 12). [bezmine, -i, -n, -e]

bezm-i 'āşika: Aşıkların meclisine.

1. Ayak başmazsa **bezm-i 'āşika** kaḫrından ol cānān

Ḥayālī gibi her dem çok şükürler hem-demim vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 3). [bezm-i 'āşika, -a]

bezm-i 'aşkda: Aşkın meclisinde.

1. İntihāb itdiği günden berü ey māh seni

Bezm-i 'aşkda dil-i sevdā-zede şad vāh seni (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 2). [bezm-i 'aşkda, -da]

bezm-i 'ayş u meclis-i nūş: İçki ve eğlence meclisini.

1. Bezm-i 'ayş u meclis-i nūşı ḫarām itdi bize

Çille-i hicrāna şaldı mū-miyānım fūrkatīn (Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 5). [bezm-i 'ayş u meclis-i nūşı, -ı]

bezm-i bekāy: Sonsuzluk meclisi.

1. İçer cām-ı fenā **bezm-i bekāy** isteyen dānā

Hemān terk-i hevā kıl ey Ḡulāmī bul ḫudā her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 17). [bezm-i bekāy, -yı]

bezm-i biḡāne: Yabancıların meclisi.

1. Bezm-i bîgâne de düşmez ki kıla 'işret-i nüş
Ne revâ âdeme şeytân ile gönli ola hoş (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 11). [bezm-i bîgâne,]

bezm-i dilârâya ulaşdır: *Güzellerin meclisine ulaşdır.*

1. Şehnâz-ı lîkâ **bezm-i dilârâya ulaşdır**
Yâ Rab beni ol nergis-i şehlâya ulaşdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 3). [bezm-i dilârâya ulaşdır, -dır-y, -a]

bezm-i dilârâya ulaşdır: *Güzellerin meclisine ulaşdır.*

1. Şehnâz-ı lîkâ **bezm-i dilârâya ulaşdır**
Yâ Rab beni ol nergis-i şehlâya ulaşdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 3). [bezm-i dilârâya ulaşdır, -dır-y, -a]

bezm-i gülşen-i hum-hâne-i ülfetde: *Gül yüzlülerin meclisi meyhane alışkanlığında.*

1. O **bezm-i gülşen-i hum-hâne-i ülfetde** mest olmuş
Mey-âşâm telh-kâm dil adlu bülbülde harâret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 15). [bezm-i gülşen-i hum-hâne-i ülfetde, --i-de-i]

bezm-i gülzâra: *Gülistan meclisi.*

1. Kadeh der-dest-i lâle al ele gel **bezm-i gülzâra**
Mey iç mey-hâne-i 'aşk içre mest ol dime ağıyâra (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 15). [bezm-i gülzâra, -a]

bezm-i 'işret sofrası: *İçki eğlence meclisinin sofrası.*

1. Bezm-i 'işret sofrası ağıyardan hâlî iken
Câm-ı 'ahd ü vuşlatıñla eylediñ memnûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 5). [bezm-i 'işret sofrası, -sı]

bezm-i mey-âşâma: *Şarap meclisi.*

1. Nüş idüp sâkî-i 'aşkdan hamr-ı mihr-i vahdeti
Pâ-nihâd itmam cihânda **bezm-i mey-âşâma** ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 8). [bezm-i mey-âşâma,]

bezm-i mey-hâne-i 'işretde: *Eğlence meclisinin meyhanesinde.*

1. Hoş-güvâr-ı mey-i la'l-i lebi ümmîd eyler
Bezm-i mey-hâne-i 'işretde meded mestânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 10). [bezm-i mey-hâne-i 'işretde, -de]

bezm-i meyhâne-i vuşlatda: *Meyhane meclisine kavuşma.*

1. Gitdi elden yine ey dil o dem-i vuşlat-ı yâr
Bezm-i meyhâne-i vuşlatda olan şöhet-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 2). [bezm-i meyhâne-i vuşlatda, --i-da]

bezm-i şafâda: *Zevk ü şafâ meclisi.*

1. Küsdüm aña pervâne gibi bālîmi yakmam
Şem'-i ruhına **bezm-i şafâda** dañı bakmam (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 10). [bezm-i şafâda, -da]

bezm-i şîrîn-kârdan: *Şîrinlerin(sevgililerin) meclisinden.*

1. Necm-i tâbân bedr-i rahşân nûr-ı çeşm-i 'âşıkân
Şâh-ı hûbân **bezm-i şîrîn-kârdan** ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 10). [bezm-i şîrîn-kârdan, -dan]

bezm-i ta'allümde: Öğrenme meclisinde.

1. Hâce Mehemmed Efendi aña olmuşdı nām
Bezm-i ta'allümde çün misk idi ol fāyiha (Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 6). [bezm-i ta'allümde, -de]

bezm-i ünsivvet: Dostluk meclisinde yakın arkadaş, ahabplık.

1. Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirāk u hasrete
Sāye-i sākide hem cām-ı cefā mestānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 3). [bezm-i ünsiyyet,]

bezm-i vaşlıñdan: Kavuşma meclisi.

1. Çok cefâlar eylediñ 'âlemde vaşlıñ görmedim
Bezm-i vaşlıñdan rakibi bir zamān kaçırmađıñ (Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 20). [bezm-i vaşlıñdan, -ı, -n, -dan]

bezm-i vuşlatı: Kavuşma meclisi.

1. Sāgar-ı şahbā-yı **bezm-i vuşlatı** kırdı felek
Lāle-veş derdiñle cānā dāğ-dāрім gel de gör (Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 5). [bezm-i vuşlatı, -ı]

bezmінде: 1-Fa. Sohbet ve muhabbet meclisi, iş ü işret mecmalı. 2- İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi.

1. Ezel **bezmінде** ben 'ahd itmişim ki dönmeıem senden
'İnāyet kıl cefāyı terk idüp bir dem vefā göster (Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 11). [bezmінде, -i, -n, -de]
2. Server-i maħbūbān sensiñ efendim
Tā elest **bezmінде** seni begendim (Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 6). [bezmінде, -i, -n, -de]

bī-'aded: Hesapsız; sayılamayacak kadar çok olan; sayısız.

1. Tāc-dārān bendesidir çün Gulāmî **bī-'aded**
Südde-i hūsıninde anıñ perde-dārı hūr-ı 'ın (Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 13). [bī-'aded,]

bī-ağvār: Rakipsiz (Sevgilinin dost edindiğı kimselerin yokluğı).

1. Āteş-i hicrān u sūzān kışşasın baħş itme kes
Çünki kaldı şimdi **bī-ağvār** bezm-i yārimız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 32). [bī-ağvār,]

bī-amān: Amansız, acımasız, merhametsiz.

1. ğamzeler tartmış sinānı **bī-amān** urmağ diler
Dīdeler īmā ider kim 'āşıkāna lā-teħaf (Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 5). [bī-amān,]
2. Kalmadı dilde huzūr u dīde-i rüşende nūr
Vādī-i hūzne bırağdı **bī-amānım** fūrkatıñ (Gulāmî Divanı , Gazel 110, Mısra 4). [bī-amānım, --ım]
3. Ehl-i derdi vādī-i 'aşk içre bir kez görseıer
Bī-amān urmağ dilerler bī-tevağkuf āferīn (Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 10). [bī-amān,]
4. Sağı sūy-ı zīr-i hāke gönderürler **bī-amān**
Eylese biñbaşılar kumanda-i sağdan geri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 39). [bī-amān,]
5. Şerbet-i şehd-i şehādet nüş idince **bī-amān**
Oldı dü-tā rāst iken zahr-ı cüvānān yā Hālīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 29). [bī-amān,]

bī-'avn-i: Allah'ın yardımı ile.

1. Oldı itmāma resīde dīvān
Ḥamdü-lillāh u **bi-‘avn-i** Mennān (*Gulāmī Divanı , Kit'a 12, Mısra 2*). [*bi-‘avn-i,]*

bi-bahā: Benzersiz, paha biçilemez.

1. Dürr-i yektā **bi-bahā** maḥbūb-ı ra‘nā āşikār
Ḳaddi tūbā servi-āsā şāh-ı vālāsīñ şehā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 5*). [*bi-bahā,]*

bi-behre: Hissersiz, nasipsiz.

1. ğark-ı deryā-yı firākım ben ḥayātı neyerim
Ḥāhiş-i **bi-behredir** tūfān hem de ‘ömr-i Nūḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 4*). [*bi-behredir, -dir]*

bi-burdeī: Götürülmemiş, götürülmeyen.

1. Bi-burdeī zi-dilem dīn ü şabr u hūş ez-ser
Ne-mī diḥ be-ḥoşī büse ez-leb-i gül-fām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 7*). [*bi-burdeī,]*

biç: Biçmek, kesmek.

1. Uğırma çıkdı Ğulāmī bir süvār-ı seyf-zen
Gördigin tīg-ı cefā ile hemān toğrar **biçer** (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 10*). [*biçer, -er]*

bi-cān eyledi: Cansız eylemek II canını almak.

1. Bu fenā gülzārının tezyīnine dil bağlama
Nice biñ merdāneyi ğamz ile **bi-cān eyledi** (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 2*). [*bi-cān eyledi, --di, -]*

bi-cānān: Sevgilisi olmayan.

1. Fūrḳatından cānım oldı cān-ı men nezdik-i leb
Cānı gel zann itme kim ey ḥāce **bi-cānān** lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 8*). [*bi-cānān,]*

bi-çäre: 1. Çaresiz. 2. Düşkün, zavallı.

1. Zer-i iḥsānıñı **bi-çäre** Ğulāmī bulamaz
Bār kesme sitemiñ sīmini pinhān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 9*). [*bi-çäre,]*
2. Zāt-ı ‘ālīñiz gibi ben de şehim **bi-çäreylim**
Ruḥşata şāyān olmaz çok tekellūf kılma kim (*Gulāmī Divanı , Müfret 52, Mısra 1*). [*bi-çäreylim, -yim]*
3. Bi-çäreleri āteş-i ḥasretlere yakma
Mengüş-ı cefāyı üzün-i ‘āşıkā ṭakma (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 7*). [*bi-çäreleri, -ler, -i]*
4. Görmek ister dil-i sevdā-zede her ğāḥ seni
Bir zamān hem-dem iken yār ile ben **bi-çäre** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 16*). [*bi-çäre,]*
5. Mışbāḥ-ı dil-i tīre-i **bi-çäre-i** ‘āşık
Ḥāliş zi-şu‘ā‘-ı nazar-ı pīr-i muġān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 29*). [*bi-çäre-i, -i]*

bi-cefā: Cefasız.

1. Ḥayālīñle cünūna uğramış zencīr-i zūlfūñde
Esīr olmuş gönül Leylā vişālīñ **bi-cefā** göster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 6*). [*bi-cefā,]*

bi-dānī: Bilgisiz.

1. Ger lezzetî ez-‘âşıkî vü ‘aşk **bi-dānî**
Dānistenet ez-himmet-i şāhib-nazarān-est (Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 19). [bi-dānî,]

bīdār: Far. sf. Uyanık, uykusuz.

1. Derd-i ḥasretle giceler şubḥa dek **bīdārıyım**
Rūz u şeb ey dil yine ben ta‘na-i ağıyārıyım (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 15). [bīdārıyım, -ı(y)ım]

bīdār-ı ḥāb eyle: Uykuyu uyanık et.

1. günūde baḥtım şāhā meded **bīdār-ı ḥāb eyle**
Yüzinden dest-i iḥsānıñ ile ref‘-i ḥicāb eyle (Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 1). [bīdār-ı ḥāb eyle,]

bī-delīl olmaz: Delilsiz olmaz.

1. Vefāda şābitim da‘vāsın itmek **bī-delīl olmaz**
Ḥuzūr-ı kādīye kezzāb şāhidle sebīl olmaz (Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 1). [bī-delīl olmaz,]

bī-derd: Dertsiz II Derdi olmayanlar.

1. Çün bülbül-i bā-zār u zi-giryān ne-güzeştem
Bī-derd zi-dergāh-ı ḥabībān ne-güzeştem (Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 18). [bī-derd,]

bī-dermān: Çâresiz l‘aşk derdinin dermanı olmayanı: çâresiz (‘âşık).

1. Nedir bu ḥām sevdālar nedir ḥulyā-yı bī-pāyān
Nedir bu ḥüzni-i bī-şādī nedir bu dā‘-i **bī-dermān** (Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [bī-dermān,]

bīd-i baḥtūñ sāyesinde: Baht ağacının gölgesinde.

1. Zıllı düşmezken sere evc-i ḥümānıñ bir zamān
Bīd-i baḥtūñ sāyesinde mülk-i ḡam sultānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 10). [bīd-i baḥtūñ sāyesinde, -ın]

bī-dīdār-ı rūy-ı ḡonca-leb: (sevgilinin)küçük dudağı ve yüzü tecelli olunmamış.

1. Gülşen-i ‘aşk içre **bī-dīdār-ı rūy-ı ḡonca-leb**
‘Andelīb-āsā dem-ā-dem seyr-i ḥār itmek de güç (Gulāmî Divanı , Gazel 31, Mısra 5). [bī-dīdār-ı rūy-ı ḡonca-leb, -ı]

bī-dīn ü ḥām vā‘iz: Dinsiz ve cahil vaiz.

1. Kürsī-i ta‘na çıkmış dün nā-tamām vā‘iz
‘Uşşāka taşlar atmış **bī-dīn ü ḥām vā‘iz** (Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 2). [bī-dīn ü ḥām vā‘iz,]

bī-dīn-i devrānla: Dinsiz zamanla.

1. Sākī-i sīmīn-sūrīn **bī-dīn-i devrānla** hemān
Bāde-nüş-ı hecr ü fikr-i yādır eglencemiz (Gulāmî Divanı , Gazel 75, Mısra 3). [bī-dīn-i devrānla,]

bi-envāri‘l-velā: Muhabbet nuruyla.

1. Qad tecellā ḥüsnü vechi‘l-‘aşki fī ebdānīnā
Kāne memlū‘en **bi-envāri‘l-velā** ecsāmūnā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 2). [bi-envāri‘l-velā,]

bī-esās: Esassız, güvenilmez.

1. Dāne-i luṭfuñ temāṣā eyleyen bī-šek düşer
Dām-ı zevke **bī-esās** 'ahdiñ gibi sayyadı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 8). [bī-esās,]

bī-ğam bāş: Gamsız olsun.

1. Gül-i ümīd dilā perde-i hicāb gūşūd
Ruḥeş nümūd der-āmed be-ḥande **bī-ğam bāş** (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 4). [bī-ğam bāş,]

bigāne: Yabancılar, başkaları.

1. Cihāt-ı sitteñi **bigāneler** gīrendedir dā'im
Ḥuzūr-ı ma'delet-ālūdeden yā ben miyim sābık (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 7). [bigāneler, -ler]
2. Simāt-ı re'feti **bigāneye** ferş eyleyüp dā'im
Sezā mı āşināya sofra-i ḳahrıñda cā itmek (Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 5). [bigāneye, -y, -e]
3. Saña olmaz Ğulāmī āşinā **bigāneye** meyli
Gerek çāk-i girībān ol gerekse sīne-sūzān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 9). [bigāneye, -y, -e]
4. Pīş-gāh-ı 'ālīde olmuş raḳībān hem-celīs
Āşinālar fark olunmaz şimdi hiç **bigāneden** (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 8). [bigāneden, -den]
5. Çetr çekmiş rūyına zūlf-i siyāhından güzel
Şaf tutup **bigāneler** dil-şād olup ḥübāneden (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 6). [bigāneler, -ler]
6. Ḥāhiş kılarısa zār ile **bigāneler** şakın
Gösterme ey nigār leb-i la'liñ hilālīne (Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 7). [bigāneler, -ler]
7. Ezelki āşinālıklar ferāmūş oldu sultānım
Saña aḡyār yār oldu gōñūl **bigānedir** şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 8). [bigānedir, -dir]
8. Āḫiri ser-şār-ı mīnā-yı sebū-yı buseyi
İçdirüp **bigāneye** kıldıñ şehā maḥzūn beni (Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 8). [bigāneye, -y, -e]
9. Āb-ı vaşlñ nūş ider **bigāneler** aḡyārlar
İftirākıñ āteşiyle āh yandırdıñ beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 3). [bigāneler, -ler]
10. Derd-i hicrāna devā-yı vuşlat-ı cānān gerek
Yāreme merhem deyü **bigāneler** şarmış nemek (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 26). [bigāneler, -ler]
11. Kōr olası **bigāneler** ol yāri şaşırmış
'Āşıklara cevri itmesini başdan aşırılmış (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 21). [bigāneler, -ler]

bigāne olam: Yabancı olmak.

1. Ben seg-i kūy-ı nigārım niye **bigāne olam**
Līk ḥavf eylerim ol günde ki dīvāne olam (Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 1). [bigāne olam, -am]

bigānegān: Yabancılar, başkaları.

1. 'Adū-yı münkirānla hem-nişin olmuş sarāyında
Mūsāwī tūtmuş ol **bigānegānī** āşinālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 12). [bigānegānī, -ı]

bigānelik nümāviş ider āşinā ile: Tanıdıklarla yabancıları bir gösterir.

1. Efgendesin fütāde-i ḥāk-i melāl ider
Bigānelik nümāyiş ider āşinā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 4). [bigānelik nümāyiş ider āşinā ile, --er]

bi-güvend: Söylenmeyen,denilmeyen.

1. Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese rā
Sebak-ı dāl **bi-güyend** bi-hân dānāyān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 14*). [*bi-güyend,]*

bi-haber: Habersiz.

1. Eger-çi bād-ı nesīm āvered zi-zülfet bûy
Çünān mest şevem **bi-haber** zi-hod cānā (*Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 8*). [*bi-haber,]*
2. Raḥmı yokdur ey Ğulāmî zerrece sâ‘illere
Bî-haberdir derd-i ‘aşkdan ol şaçı leylā meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 14*). [*bi-haberdir, -dir]*
3. Aḥvāl-i derūnumdan idi **bi-haber** evvel
Rîş-i dile eylerdi devā bā-leb ü güftār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 9*). [*bi-haber,]*
4. Ta‘n eyleme ol **bi-haber-i** ‘aşkı Ğulāmî
‘Ādetdir olur zümre-i ḥübān cefā-kār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 21*). [*bi-haber-i, --i]*
5. Ḥāb-ı nāza yāri gördüm mübtelā olmuş yatar
Cāme-ḥāb-ı büse-i rûyı alınsa **bi-haber** (*Gulāmî Divanı , Gazel 67, Mısra 2*). [*bi-haber,]*
6. Perr ü bālim yakdı zālīm nār-ı ḥasret el-amān
Bî-haber maḥbûb-ı hoş-reftārdan ayrılmışım (*Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 12*). [*bi-haber,]*
7. Merhem-i ḥilm ile zaḥm-ı hecre tīmār itmeli
Böyle dir çok **bi-haber** ḥilmi begim ḳalb it de gör (*Gulāmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2*). [*bi-haber,]*

bi-haber-i ‘aşk: Aşktan habersiz olma.

1. Bed şandı benim ḥālimi ol **bi-haber-i** ‘aşk
Bilmez ki Ğulāmî şerefi buldı mü‘ebbed (*Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 13*). [*bi-haber-i ‘aşk,]*

bi-had: Hadsiz hesapsız.

1. Kerīmā bakma bu itdiklerim ‘işyān-ı **bi-hadde**
Ğulāmî rû-siyāha raḥmetiñle kıl ‘ināyethā (*Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 17*). [*bi-hadde,]*
2. Çāk çāk olmuş girībān-ı taḥammül el virür
Bunca **bi-had** bî-maḥal itdükleriñ dād u sitem (*Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 22*). [*bi-had,]*
3. Gördüm hele ḥübān-ı cihān cevriñi **bi-had**
Her şeb der-i dildārda zār itmeli şimdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 5*). [*bi-had,]*
4. Ğuruldı şaḥn-ı dīvān içre **bi-had** kürsî-i sīmīn
Şeb-i da‘vet aşıldı şeb-çerāğ āvîzeler zīrā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 25*). [*bi-had,]*
5. Ḥūna ālûde görince taḥta-i ten-şürīñi
Çıkdı eflāk üzre **bi-had** şīt-i efgān yā Ḥalīm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 8*). [*bi-had,]*
6. Yerde ḳalmaz inkisārım mübtelā Mevlā Kerīm
Ḥāṭır-ı maḥzūnla **bi-had** zār u vāveylāmızı (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 26*). [*bi-had,]*
7. Şevk ile fānūs-ı dersiniñ kenārında müdām
Ḥālka-zen pervāne-veş **bi-had** gürūh-ı tālībān (*Gulāmî Divanı , Tarih 5, Mısra 6*). [*bi-had,]*

bi-hālî: Halsiz.

1. Yā lā‘imen **bi-hālî** ḳad küntü ze‘l-vebālî
Mā tedri keyfe ḥālî lā-tükşirü‘l-cerāyih (*Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 7*). [*bi-hālî,]*

bi-hamdillāh: "Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.

1. Der-i devlet-me'āba ya'nī bir ibrāz-ı şādīdir
Bi-ḥamdillāh çarḥa ser-fürū itmēm müdārāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 56*). [bi-ḥamdillāh,]

bi-hān: Evsiz barksız.

1. Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese rā
Sebak-ı dāl bi-güyend **bi-hān** dānāyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 14*). [bi-hān,]

bi-hānīd: Okumayan, okuyamayan.

1. Bā-āyet-i Qur'ān **bi-hānīd** be-sūyeş
Fermūd Nebī ber heme kes emr-i Hūdārā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 5*). [bi-hānīd,]

bihār: Bütün denizler.

1. Hecrīnle seyr iden didi hūnāb-ı dīdemi
Ḥayrān olur **bihār** bu çeşmiñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 10*). [bihār,]

bi-hilāf: Şüphesiz.

1. İştikde şadā-yı şitini in'āmınıñ cümle
Kulūba şems-i behcet tālī' oldı **bi-hilāf** ḥakkā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 22*). [bi-hilāf,]
2. Cāyi'ān sīr oldı hān-ı nī'metinden **bi-hilāf**
Sāhil-i Sīvās'da kaṅgī şehre vardıysa şehā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 21*). [bi-hilāf,]
3. Birisi nā-būdī-i dīdārīñ olmuş **bi-hilāf**
Diğeri cevri-cefāyā-yı rakībān yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 25*). [bi-hilāf,]
4. Cihān-ı ḥüsn ile 'aşkıñ kādīm bir mülket
Ki **bi-hilāf** maşūn eyem oldı min-nekebāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 16*). [bi-hilāf,]
5. Şāhib-'ıffet duḥterīñiñ aḥteriydi **bi-hilāf**
Hem Zelīḥā şānisiydi 'aşr içinde ḥabbezā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 3*). [bi-hilāf,]

bi-hisāb oldı: Hesapsız sayısız oldu.

1. Şehr-i bī-āb-ı fu'ād içre kerem baḥrinden
Bī-hisāb oldı revān şimdi hele cūy-ı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 4*). [bi-hisāb oldı, --dı]

bihūde: Beyhude, boş yere, boşuna.

1. Noldı cānā saña söyle baña bu zār nedir
Āh-ı **bihūde** nedir ḥūzn ile efkār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 2*). [bihūde,]
2. Bīhūde recā eylemesün 'āşık inanmaz
Şimden-girü rām olsa Gulāmī buña kınamaz (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 25*). [bihūde,]

bihūde geçdi: [Zamanın] boşu boşuna geçmesi.

1. Şad-ḥayf gitdi fırsat-ı taḥşil-i ma'rifet
Bīhūde geçdi 'ömr-i 'azīzim hevā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 10*). [bihūde geçdi, -di]

bihūdeye kıldım telef: Boş yere geçirdim.

1. Ey dirīgā 'ömrimi **bihūdeye kıldım telef**
Tīr-i sevdā-yı mecāza sīnemi itdim hedef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 1*). [bihūdeye kıldım telef, -dım]

bî-hûş: *Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş.*

1. Sâķî-i çeşm-i humâr-âlûdeniñ maħmûriyam
Çok mıdır 'âlemde şeydâ rind ü **bî-hûş** oldığım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 4). [bî-hûş,]

bî-hûş u şeydâ: *Akılsız ve çılgın.*

1. Deste al cām-ı velâ nûş it anı bā-şad-şafâ
Çün Gulâmî ol şehâ **bî-hûş u şeydâ** gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 14). [bî-hûş u şeydâ,]

bî-hûş-ı: *Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş.*

1. Humâr-âlûde çeşm-i yâri seyyâr oldığım günden
Göñül şeydâ-şîfat **bî-hûş-ı** cām-ı nâz u naħvetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 6). [bî-hûş-ı,]

bîhzâd: *İran tarihinde meşhur bir ressam ve minyatür sanatkârı.*

1. Nakş-ı ihsânîñ yazar kaşr-ı dile müjgânlarım
Gör nigâr-hâne-i cûduñuñ naşıl **Bîhzâd'ı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 10). [bihzâd'ı,]
2. Nakş-ı ihsânîñ yazar levh-i dile müjgânlarım
Bağ nigâr-hâne-i cûduñuñ nice **Bîhzâd'ı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 8). [bihzâd'ı,]

bîhzâd-veş: *İran tarihinde meşhur bir ressam ve minyatür sanatkarı gibi.*

1. Çeker levh-i dile **Bîhzâd-veş** nakş-ı ruh-ı yâri
Siyâh âhî mürekkeb eyleyüp müjgânları hâme (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 5). [bihzâd-veş,]

bî-ihtirâm vâ'iz: *Saygısız vaiz.*

1. Virmez şarâba ruhşat gül-çihre sâķilerden
Dir içmesi harâmdır **bî-ihtirâm vâ'iz** (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 8). [bî-ihtirâm vâ'iz,]

bî-ihtiyâr: *Elde olmayarak, irade dışı.*

1. Zerre-i feyzin temâşâ eyleyen **bî-ihtiyâr**
Cezbe-i Hâķ'la olurlar tâ ebed devvâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 3). [bî-ihtiyâr,]

bî-intihâ: *Sonsuz, bitmez şekilde.*

1. Merhamet-pîrâ kerem-fermâ saçı leylâ meded
Nâz u istignâ ider 'uşşâķına **bî-intihâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 12). [bî-intihâ,]

bî-karâr: *Belli bir yerde sabit olmayan, sürekli hareket halinde olan, yerinde duramayan, kararsız.*

1. 'Aşķ-ı hûsnûñ gezdürür her gün bizi şahrâları
Şanki bād-ı **bî-karârım** bî-karârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 4). [bî-karârım, -(ı)m]

bî-karâr olmuş: *Yerinde duramamak. II Kararsız, huzursuz olmak.*

1. 'Aşķ-ı efgendesî tenhâ Gulâmî sen misin
Bî-karâr olmuş şabâ 'aşķıyla eyler âh u vâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 14). [bî-karâr olmuş, -muş]

bî-kerân: *Sınırsız, çok.*

1. Eyledim remzen niyâz-ı **bî-kerân** gûş urmadı
Nâz u istighnâ ile ser çekdi serv-âsâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 5*). [*bî-kerân,]*

bî-kes: Kimsesiz, çaresiz.

1. Hümâ-yı luṭf-ı tu ger sâye efkened ber-dil
Şeved Ğulâmî-i **bî-kes** emîr-i şâh u gedâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 10*). [*bî-kes,]*
2. Düşüp feżâ-yı fîğâna Ğulâmî-i **bî-kes**
Terahḥum eyleyen anda Ḥudâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 13*). [*bî-kes,]*
3. Ḥâne-i şabr u qarârı târ-mâr itmiş gider
Bî-kesim aḥvâlimi cânâna bilmem kim yazar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 8*). [*bî-kesim, -im]*

bi-keşîdend: Çekemeyen.

1. Ân zümre ki ser râ **bi-keşîdend** der ân dem
Geştend muḳayyed be-defâtîr-i şekâ râ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9*). [*bi-keşîdend,]*

bî-kîne: Kinsiz, nefret duymayan.

1. Silûp âyîne-i **bî-kîne-i** dilden sivâ rengin
Ki olmuş yâr-i her ezḥâr bundan bize ‘ibret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 11*). [*bî-kîne-i, --i]*

bî-kıymetî: Kıymetsiz, değersiz.

1. Cânâ mis-i **bî-kıymetî** kimyâya ulaşıdır
Şâf eyle dili pûte-i simyâya ulaşıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmîs 2, Mısra 1*). [*bî-kıymetî,]*

bî-küsûf: Güneş ve ay tutulması olmaksızın.

1. Maşrık-ı elṭâfdan âfâka şu‘le-baḥş içün
Ṭâlî ‘ olmuş **bî-küsûf** mihr-i zamândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 12*). [*bî-küsûf,]*

bil-: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

1. Ser-âmed cümlesin aḥkâm-ı takḍîr-i Ḥudâ‘dan bil
Felekden hep **bilen** ser-geşte-i fülk-i fîğândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 12*). [*bilen, -en]*
2. Meye mi yoksa ki maḥbûba mı meylîñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i reftâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 12*). [*bilmezem, -mez, -em]*
3. Bilen ḥâlât-ı ‘aşkı ‘âşıkıñ ḥâlin niçün bilmez
Murâdî bu sühândan ḥâl-i ‘uşşâka melâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 7*). [*bilen, -en]*
4. Meveddet meclisinde mest olup dir ḥâlet-i ‘aşkı
Mükemmel **bilmişim** gör kim özi andan selâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 6*). [*bilmişim, -mişim]*
5. Tîz-meşreb yârime bilmem ne efgân eylesem
Derd-i ‘aşka **bilmezem** cânâ ne dermân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 2*). [*bilmezem, -mez, -em]*
6. Şafḥa-i rûyında erḳâm u rûsûm-ı ḥaṭ ‘aceb
Bilmezem müsvedde-i baḥtım mı yâ zûlf-i siyâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 10*). [*bilmezem, -mez, -em]*
7. Ey Ğulâmî bu beyân itdükleriñ rû‘yâda mı
Bilmezem ḥulyâda mı gelmiş nigârım yanıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 16*). [*bilmezem, -mez, -em]*

bil: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

1. Gülşen-i hamd içre sünbüldür şehâ **bil** besmele
Ol durur ser-levhaya tezyîn ü minhâcü 'l-hüdâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 3). [bil,]
2. Bed şandı benim hâlimi ol bî-haber-i 'aşk
Bilmez ki Gulâmî şerefi buldı mü'ebbed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 14). [bilmez, -mez]
3. Üftâdeligim **bildi** kesüp rahmını dildâr
Birden bire döndürdi licâm-ı keremin yâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 1). [bildi, -di]
4. Ta'dâd-ı kuşür eyledi yekden o sitem-ger
Bildikde aña oldığımı 'aşık-ı dîdar (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 16). [bildikde, --dik, --de]
5. Firâr eyler gazâlim vahşet ile görse 'uşşâkı
Belî **bildim** ki ol deşt-i Hıttâ âhûlarındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 8). [bildim, -dim]
6. Ahvâl-i perîşânına 'aşıkların ey yâr
Rağm eyler idiñ 'aşkı **bileydiñ** ne belâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 12). [bileydiñ, -e, -ydi, -ñ]
7. Nâr-ı 'hasret itdi süzân câna minnet **bildigim**
Bu semender-tab'ımıñ âteşde çün bünyâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 13). [bildigim, -di, -gim]
8. Ene'l-hâk müdde'âsı herkese Manşür'dan özge
Bu meydân-ı hâkîkat içre **bil** cânâ cemîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 4). [bil,]
9. Târ-ı zülfe bağla bel vaşl-ı Hâk'a yol anı **bil**
Mâ-sivâyı terk kıl mahbûb-ı zîbâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 9). [bil,]
10. Ey Gulâmî gâfilâne olma bir dem 'ârif ol
Hâk'ı **bil** kim Hâk'ı bilmekdir bu ekvândan garaž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 10). [bil,]
11. Ey Gulâmî gâfilâne olma bir dem 'ârif ol
Hâk'ı bil kim Hâk'ı **bilmekdir** bu ekvândan garaž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 10). [bilmekdir, -mek, -dir]
12. Ümîd-i vaşl-ı dilârâ haţâ imiş **bildim**
Bu hasreti baña bunca hevâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 1). [bildim, -dim]
13. Ümîd-i vaşl-ı dilârâ haţâ imiş **bildim**
Bu hasreti baña bunca hevâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 2). [bildim, -dim]
14. Yolında çekdiceğim cevri miñnet ü endüh
Nuqud-ı eşk-i 'uyunum hebâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 4). [bildim, -dim]
15. Görince çeşm-i füsün-hânını bir 'aşık o dem
Kemend-i zülfüne cân mübtelâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 6). [bildim, -dim]
16. Çıkınca maşırık-ı elţâfdan o mâh-ı bedr
Şebân-ı zulmetiler rüşenâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 8). [bildim, -dim]
17. Çeküp rakîbini âgûşa ol perî-peyker
Murâdı 'aşıkâ bundan cefâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 10). [bildim, -dim]
18. Düşen bu vâdî-i 'aşka olur garîb ü sefil
Şarâb u ekli kâmusı belâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 12). [bildim, -dim]
19. Düşüp fezâ-yı figâna Gulâmî-i bî-kes
Terahhum eyleyen anda Hudâ imiş **bildim** (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 14). [bildim, -dim]
20. Zülf-i yâre bağladı gönlüm felek hışm eyleyüp
Bildi 'aql u fikrden küllî ferâmüş oldığımı (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 8). [bildi, -di]
21. Bâd-ı hasret ebr-i fûrkatden Gulâmî rûz u şeb
Yâr deryâlar gibi **bilmez** mi pür-cüş oldığımı (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10). [bilmez, -mez]

22. Bilürüm sāye gibi hūzn ü elem ayrılmaz
Yüze gülmek ile 'uşşākıñı hāndān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 7*). [*bilürüm, -ür, -üm*]
23. Meyl-i derūnı yine bizleredir **biliriz**
ğayre olan lutfdan kaçdı ezādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 3*). [*biliriz, -ir, -iz*]
24. Bildi çün aşūfte-i zūlf-i 'abīri olduğım
Ey Ğulāmī yārda evvelki raġbet kalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 9*). [*bildi, -di*]
25. Şadā-yı bülbul irince şimāhıma **bildim**
Gül-i muşādaķatıñ ravzasın ider tezkār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 35*). [*bildim, -di, -m*]
26. Himem-kārā sen ol kār-ı keremsiñ ma'rifet kadrin
Bilürsün çün ne hācet hōd-nümā güftār-ı bī-cāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 62*). [*bilürsün, -ür, -sün*]
27. Hūmār-ı çeşmiñi gördüm yakīn ile **bildim**
Ki hūsñüñ oldı seniñ ber-kemāl cümle şıfāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 7*). [*bildim, -dim*]
28. Pāyende degildir **bilürüm** bunca nūvāziş
Hāsetle ider baħr-i ğama şöñra teġavvuş (*Gulāmī Divanı , Kit'a 3, Mısra 3*). [*bilürüm, -ür, -üm*]
29. Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz
Hemān bilmiş seni kendini **bilmez** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 50*). [*bilmez, -mez*]
30. Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz
Hemān **bilmiş** seni kendini bilmez (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 50*). [*bilmiş, -miş*]
31. Ğafūr ismiñle baġışla günāhın
Bilürsün itdiġi kār-ı tebāhın (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 88*). [*bilürsün, -ür, -sün*]
32. Bildim belī bī-şabrı cülūs itmesidir hep
Simāb gibi selb-i karar itmeye bā'is (*Gulāmī Divanı , Müfret 5, Mısra 1*). [*bildim, -di, -m*]
33. Dehān-ı yāri teşbīh eylemek dūrce hāṭadır **bil**
Anı feth eyleyen var bu ise maġlūkdur dā'im (*Gulāmī Divanı , Müfret 26, Mısra 1*). [*bil,]*
34. 'Aşıkın hālīn **bilür** kāmīl olan şā'ir begim
Eylemez dād u sitem üftāde-i bī-çāreye (*Gulāmī Divanı , Müfret 51, Mısra 1*). [*bilür, -ür*]
35. Cümle **bildim** yāriñi aġyārdan ayırmadıñ
Nāme-i ümmīd-i vaşlı büseyi hem dūrmedim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 15*). [*bildim, -dim*]
36. Tā ezel hāk-i vücūdum şanemā **bil** taķdır
Āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān ile kılmış taḥmīr (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 11*). [*bil,]*
37. Esīr-i dām-ı 'aşkım hālīme ancak Hūdā āġāh
Ne **bilsün** düşgünün aḥvālīni dünyāda şāhib-cāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 4*). [*bilsün, -sün*]
38. Ğulāmī çākeriñ **bilmiş** kuşūrın ey kemān-ebrū
Meded yeter ġazab urma (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 17*). [*bilmiş, -miş*]

bi'l-cümle: Bütün, tamamiyle.

1. Hāk saña bu hūsni virdigine oldur ki sebeb
Eylesünler şun'ımı **bi'l-cümle** seyrān yā Hālīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 18*). [*bi'l-cümle,]*
2. Meh-i ruşsār-ı nūr-işār-ı yāre
Nigāh itse düşer **bi'l-cümle** nāra (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 58*). [*bi'l-cümle,]*
3. Hāṭ-ı revnak-fezā aşhābı İbrāhīm Hilmī Beg
Leṭāfet-baḥş idi **bi'l-cümle** ehl-i kilik ü dīvāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 2*). [*bi'l-cümle,]*

bildir: Bildirmek, haber vermek, anlatmak.

1. Ey Ğulāmī revzen-i zār u niyāzı rûz u şeb
Sînenen aç **bildirir** derd-i derûnuñ Hâk aña (*Ğulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 18*). [*bildirir, -ir*]
2. Gel kerem kıl zâtıñı **bildir** Ğulāmī ‘âcize
Cin misîñ insân mısıñ yâ cân mısıñ cânân mısıñ (*Ğulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 13*). [*bildir,]*
3. Ey bülbül-i şûrîde benim hâlimi **bildir**
Ol ğonca-feme luţf ile ahvâlimi **bildir** (*Ğulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 1*). [*bildir,]*
4. Ey bülbül-i şûrîde benim hâlimi **bildir**
Ol ğonca-feme luţf ile ahvâlimi **bildir** (*Ğulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 2*). [*bildir,]*
5. Gir şahn-ı gülistân-ı cefâ-kâr-ı nigâra
Şad-nâle ile bî-meded ikbâlimi **bildir** (*Ğulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 4*). [*bildir,]*

bildürme: Bildirmek, haber vermek, anlatmak.

1. Ğulāmī’niñ derûnıñ hâlini **bildürmeden** yâre
Zebân ‘âciz devât ‘âciz mürekkeble kâlem ‘âciz (*Ğulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 9*). [*bildürmeden, -den*]

bile: "dahi, -da/-de" anlamlarına gelen bağlaç.

1. Biñ kerre niyâz eylese bir ip **bile** taķmam
Vaz geldi göñül ğayri anıñ nâzı ne lâzım (*Ğulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 11*). [*bile,]*

bilin: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

1. Açup şitâb ile mührin nazar-figen olarak
Kırâ’at eyledigim ân **bilindi** cümle me’âl (*Ğulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 4*). [*bilindi, -di*]

billah: "Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

1. Cilve-i güftârıñ elbet sâķî sāğardan lezîz
Rûy-ı tâbânıñ şehâ **billah** gül-aķmerden lezîz (*Ğulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 2*). [*billah,]*
2. Ne tîr-i ğamz-ı a’ dâdan ne şemşîr-i felekendir
Hemân bu çekdigim **billâh** kemân-ebürûlarındandır (*Ğulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 4*). [*billâh,]*
3. Meh-ţal’atıñı gizleseler ebr-i raķîbân
Billâh dağdır bād-ı figân dād-ı Hüdâ’dır (*Ğulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 10*). [*billâh,]*
4. Seniñ bâbıñ segânın hâk-i pâyı olmuşum **billâh**
Terahķum eyle hicrândır işim senden meded Hâliş (*Ğulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 9*). [*billâh,]*
5. Billâh der-tavâf-ı deret mî-şevved me-râ
Ecr-i cezîl-i nûr-ı hidâyet meded ‘Alî (*Ğulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 9*). [*billâh,]*
6. Süveydâda sivâ sevdâlarından özge câhım yok
Dü-‘âlem dergehinden ğayri **billâh** bir penâhım yok (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22*). [*billâh,]*

billâhi: "Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

1. Sîķ-i ğamda nâr-ı ğasretde kebâb olsañ yine
Bu ezâlar ey Ğulāmī lâyıkıñ **billâhi** az (*Ğulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 16*). [*billâhi,]*

bilme: Bilmek fiilinin olumsuzu.bilmemek.

1. Bizde teşķîş eylemek esrâr-ı zâtıñ yok hûner
Bilme her merdiñ aña iz’ân-ı isti’dâdı var (*Ğulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 16*). [*bilme,]*

2. Dehr içinde **bilme** bâ'is fahra şevb ü pâyeyi
İstemez sîmîn gılâfî seyf-i âb-ı dârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 27). [bilme,]
3. Daği 'aşk ile oldı ebr giryân
Gözi yaşıdır anıñ **bilme** bârân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 36). [bilme,]

bilmem: Bilmek fiilinin olumsuzu.bilmemek.

1. Çok niyâz itdim der-i dildâra yüz biñ zâr ile
Âşikâr olmaz sebab **bilmem** nedir mañlûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 12). [bilmem,]
2. Eylesem zâr ile dildârıma izhâr-ı hûlûş
Rağma gelmez yine **bilmem** bu mı âşâr-ı hûlûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 2). [bilmem,]
3. Tiz-meşreb yârime **bilmem** ne efgân eylesem
Derd-i 'aşka bilmezem cânâ ne dermân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 1). [bilmem,]
4. Hâk-i pây-ı 'âlîye hâlim beyân itmeklige
Zâr u efgân ile mi **bilmem** ne cevân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 4). [bilmem,]
5. Esb-i istignâya binmiş nâz ider 'âşıklara
Vâdî-i mihrinde kim **bilmem** ne devrân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 6). [bilmem,]
6. Bilmem ahvâl-i derûnum nice tahrîr ideyim
Ma'nî-i muzmer-i sırrım kime tefsîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 1). [bilmem,]
7. Kıyâmet-kadd ile **bilmem** ne sihr itdi o efsûn-ger
Ki 'aqlım gitdi başdan gamze-i mekkâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 11). [bilmem,]
8. 'Aşk ile 'âlemde ben bir meh-veşîñ mestânıyım
Mest-i câm-ı hayretim **bilmem** kimiñ hayrânıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 2). [bilmem,]
9. Gulâmî zülfîni yârîñ bırakmak istemeziz
Künûz-ı fikrde **bilmem** ki ne sevdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 10). [bilmem,]
10. Fikr-i nûş ile Gulâmî nîşe uğrattım teni
Mâr-tıynet yâr ile **bilmem** ne kârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 14). [bilmem,]
11. Gulâmî baht-ı nâ-hemvârem âyâ hâb-ı miñnetden
Sürûr u behcet-i cāvîd ile **bilmem** uyanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 10). [bilmem,]
12. Hâne-i şabr u kararı târ-mâr itmiş gider
Bî-kesim ahvâlimi cânâna **bilmem** kim yazar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 8). [bilmem,]
13. Gizlüce âgyâra ihsânıñ şadâsın diñledim
Her dem eylersiñ cefâ **bilmem** saña ben neyledim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 8). [bilmem,]
14. Ey şeh-i 'âlî-kerem **bilmem** ki taķşîrim nedir
'Afva nâ-şâyeste cânâ sũ'-i tedbîrim nedir (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 31). [bilmem,]

bilmemiş: Bilmek fiilinin olumsuzu.bilmemek.

1. Tîğ-ı gamzeñ dökmek içün hûnları 'uryân olup
Bilmemiş kan dökmeye tîr-i nigâhıñ işte bes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 8). [bilmemiş,]

bilmez: Bilmek fiilinin olumsuzu.bilmemek.

1. 'Aşk meydânında baş kesdim habîbe tâ ezel
Ey Gulâmî yâri buldum **bilmezem** ben mâ-sivâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 18). [bilmezem, -em]
2. Bilmezem küyn o cânânıñ kerem kıl ey neşîm
Bir haber vir büy-ı zülfiyle dile baķş it şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 5). [bilmezem, -em]

3. Pāy-ı dilimiñ silsile-i şad-girihinde
Vābesteligin **bilmez** idi şūh-ı sitem-kār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 6*). [*bilmez,]*
4. Bilen hālāt-ı ‘aşkı ‘āşıkıñ hālın niçün **bilmez**
Murādı bu sūhandan hāl-i ‘uşşāka melāmetdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 49, Mısra 7*). [*bilmez,]*
5. Cāme-i cāha sebeb **bilmez** bu ver‘-i huşkı kim
Hırka-i peşmīne-i ‘uzlet geyen ebrārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 25*). [*bilmez,]*
6. Ney nevā eyler perīşān hālimi görmüş ‘aceb
Sen de zālīm **bilmezem** hāndan mısıñ nālān mısıñ (*Gulāmî Divanı , Gazel 111, Mısra 10*). [*bilmezem, -em]*

bilürler: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mālūmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

1. Vāy şol kütēh-nazarlar ki **bilürler** Rabbisin
Şad-hezār bātlı haṭ ile şafḥa-i taḳvīm kim (*Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 11*). [*bilürler,]*

bīm: 1. Korku. 2. Tehlike.

1. Yoḳ Ğulāmī servde fikr-i hāzān u nev-bahār
Rāh-gir olmaz mücerred dilde ḥavf u **bīm** kim (*Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 14*). [*bīm,]*

bī-maḥal: Yersiz, zamansız.

1. Çāk çāk olmuş girībān-ı taḥammül el virür
Bunca bī-had **bī-maḥal** itdükleriñ dād u sitem (*Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 22*). [*bī-maḥal,]*

bī-maḥal sâz-ı sūhan itme: Yersiz, zamansız şarkı söyleme.

1. Bī-maḥal sâz-ı sūhan itme Ğulāmī cehd kıl
Rāh-ı pür-aḥṭarda düşmen da‘vet eyler çün ceres (*Gulāmî Divanı , Gazel 80, Mısra 11*). [*bī-maḥal sâz-ı sūhan itme, --ı-me]*

bi-mān: Anlamsız, anlamı olmayan.

1. Be-ḥam-ı zūlf-i bütān beste konem rişte-i dil
Ne-konend raḥm **bi-mānem** be-kıyāmet ḥübān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 16*). [*bi-mānem, -em]*

bīmār: Far. Hasta.

1. Hūn-riz tīg-ı gāmze-i çeşmiyle mülk-i dil
Olmuş ḥarābe kuvvet-i **bīmāra** kıl nazar (*Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 12*). [*bīmāra, -a]*
2. Būse-i ruḥsārına yārīñ ider rūḥın nişār
Minnetin çekmez ṭabīb-i ḥāzıkıñ **bīmārımız** (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 20*). [*bīmārımız, -ımız]*
3. Āh o nergis gözleriniñ cān ile **bīmārıyım**
Gülşen-i ḥüsninde her dem bülbul-i pür-zārıyım (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13*). [*bīmārıyım, -ı(y)ım]*

bī-meded: Çaresiz, amansız, zavallı.

1. Gir şahn-ı gülistān-ı cefā-kār-ı nigāra
Şad-nāle ile **bī-meded** iḳbālını bildir (*Gulāmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 4*). [*bī-meded,]*

bī-mekāna: Mekansız.

1. Olunca âşinâ râz-ı seyekfîkehümullâha
Ki buldı **bî-mekâna** ol qarâbet Hâzret-i 'Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 8*). [*bî-mekâna,]*

bî-melâl: *Sıklımayan, usanmayan.*

1. Vişâl-i **bî-melâli** bes cemâl-i vech-i cânânla
Müşerref olduğu-çün nâlesinde süz-ı hasret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 9*). [*bî-melâli, -i]*

bî-menâfi': *Faydasız.*

1. Âh u zârın nevhasın şît ü nevâsın cümlesin
Bî-menâfi' olduğın añlar ider ezkâr-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 12*). [*bî-menâfi' ,]*

bî-merhamet: *Merhametsiz, zalim.*

1. 'Âşıkından dūr olan **bî-merhamet** ma'sûk için
Ey Gulâmî rûz u şeb hem âh u zâr itmek de güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 9*). [*bî-merhamet,]*

bîm-i savl ile kıraluñ: *Kralın saldırısının korkusu ile.*

1. Yürüyince sağ u şol âvâzesiyle ceyşler
Bîm-i savl ile kıraluñ kaç' olur tâb u ferî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 34*). [*bîm-i savl ile kıraluñ,]*

bî-misâl dūr-dânesin: *Eşi benzeri olmayan inci tanesinin.*

1. Ey perî hüsn ü kemâlde **bî-misâl dūr-dânesin**
Bahır-i 'irfân içre buldum gevher-i yek-dânesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 1*). [*bî-misâl dūr-dânesin, -sin]*

bî-muhâbâ: *Çekinmeden, sakınmadan II cesurca.*

1. Şehâ ağyâr-ı bed-efkâra uyma
Raķîbi bezme alma **bî-muhâbâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 4*). [*bî-muhâbâ,]*

bî-mürüvvet: *Acımasız, zalim, insafsız.*

1. Ben seni sevdim deyüp cânâ inandırdıñ beni
Bî-mürüvvet va'de-i hâmiñla kandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 2*). [*bî-mürüvvet,]*

bin-: *Binmek.*

1. Esb-i istiğnâya **binmiş** saltanatla şehriyâr
Pây-ı meymûnın başup gülzârı kıldı rûşenâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 17*). [*binmiş, -miş]*

biñ: *Binmek.*

1. Muntazır şâh u gedâ görmeye rûy-ı yâri
Esb-i nâz üze **binince** o şehâvet-pîrâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 10*). [*binince, -ince]*

biñ: *" Pek çok, çok fazla" anlamlarını içeren sayı sıfatı.*

1. Gül-i ümmîd açılmaz yağsa bârân **biñ** bahâr olsa
Anñ-çün artırur şît-i nevâsın bu dil-i şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 3*). [*biñ,]*
2. Gülzâr-ı cemâliñ benim ol verd-i 'acîbi
Ez-cân hezâr olmada yüz **biñ** gül-i ra'nâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 8*). [*biñ,]*

3. Gelse bārān-ı kelāmı tende almaz sūz-ı dil
Gör nie itfā ider **biñ** āteşi bir atre āb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 8*). [*biñ,]*
4. ad-edā **biñ** nāz u istignā ile cānānımız
'Arz idüp asret-ke-i dīdārına ruhsār eb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 3*). [*biñ,]*
5. Çok niyāz itdim der-i dildāra yüz **biñ** zār ile
Āşikār olmaz sebep bilmem nedir maqlūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 11*). [*biñ,]*
6. Tūrā-i kākūlinde **biñ** gōñli esīr ü bend idüp
āne-zen-i cefā ile dūmeye kec zūnūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 5*). [*biñ,]*
7. Mūrde-i 'aiñ bulur bī-ek ayāt-ı cāvidān
Vuqlat-ı cānāneye bir cān nedir **biñ** cān aar (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 8*). [*biñ,]*
8. aı **biñ** oldu şimdi yine āl-i 'anberīn
Devr-i gurūr-ı noa-i pergār bestedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 7*). [*biñ,]*
9. Hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden revān olmuş
Nice **biñ** nehr-i cārī bā u bustān içre keşret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [*biñ,]*
10. Zūr-bāzū-yı ğazabla bend kılmış bir tele
Niçe **biñ** pençe-zenān īr-i jiyāndır aneriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 8*). [*biñ,]*
11. Īnkisār itmez Ĝulāmī gōrse **biñ** kerre cefā
Tā kıyāmet 'aı ūn āır-gūzārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 13*). [*biñ,]*
12. Nāvek-i ğamzeñ açup **biñ** sīnede revzenleri
Merhem ister kim devā-yı lebleriñden 'āıān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 7*). [*biñ,]*
13. Pendi terk eyle eyā nāi-i ğāfil tūtamaz
Bādī ikmetle eger olsa da **biñ** Eflātūn (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 6*). [*biñ,]*
14. Biñ meserretle bu şeydā gōñūle virdi sūrūr
Būlbūl-i zārı gōrūp onca-i efkārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 5*). [*biñ,]*
15. Oldı ikmāle muvaffaq nāım
Senesi **biñ** iki yüzle tūksan (*Gulāmī Divanı , Kut'a 12, Mısra 4*). [*biñ,]*
16. Biñ kerre niyāz eylese bir ip bile tūkmam
Vaz geldi gōñūl ğayrı anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 11*). [*biñ,]*
17. Ser odum sırran ve cehren āsitāna zār ile
'Arz-ı avāl eyledim yüz **biñ** recā izhār ile (*Gulāmī Divanı , Mūseddes 5, Mısra 14*). [*biñ,]*
18. Sīnemi ad-çāk idüp **biñ** derde dūār eylediñ
Tīg-i cevri ile beni mecrūh u bīmār eylediñ (*Gulāmī Divanı , Mūseddes 5, Mısra 19*). [*biñ,]*
19. Bu fenā gūlzārının tezyīnine dil bağlama
Nice **biñ** merdāneyi amz ile bī-cān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 2*). [*biñ,]*

biñ belāya: *Binlerce fenalık.*

1. Çeşm-i fettānıñla āir eylediñ meftūn beni
Bir bağışla **biñ belāya** uğradıñ her gūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 2*). [*biñ belāya, -y, -a]*

biñ amım: *ok fazla keder,gam.*

1. 'Azīzim derd-i fūrqatden gōñūlde **biñ amım** vardır
Velākin zam-ı hecre zār dirler merhemim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 1*). [*biñ amım, -ım]*

biñ gevhere: *Bin (pek çok) elmas.*

1. Tende cânım kıymeti vaşlñ deger şad-cevhere
Bir kere **biñ gevhere** şad-cevhere pür-ma'denim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 12*). [*biñ gevhere, -e*]
2. Nür-ı çeşmim serde təcım tende cânım bir kere
Serde təcım dürr-i lutfuñ virmezem **biñ gevhere** (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 10*). [*biñ gevhere, -e*]

binâ: 1. Yapılmış, yapı. 2. Yapı yapmak.

1. Hâyâl-i lem'a-i hüsnet çünân za'îfem kerd
Be hâlf-i müy revem kes nemî şevd **binâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4*). [*binâ,]*
2. Gören tûbâ olan kaddiñ ider mi ser-fürü serve
Şu'â'ıñ zerresin **binâ** olan olmaz mehe muhtâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 6*). [*binâ,]*
3. Görmemişdi ehl-i şarkî böyle bir şâhib-kerem
Şehr-i şarkî itdiği demden berü bânî **binâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 14*). [*binâ,]*
4. Ey Gulâmî söyledim târîh-i teşrîfin anıñ
Kilk-i cevherle dü-mışra'dan olunmuşdur **binâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 40*). [*binâ,]*

bî-naşib: Nasipsiz, talihsiz.

1. Hümâ-yı iltifâtıñ üstime bir sâye şalmaz mı
Şehâ eltâf-ı vaşlñdan cihânda **bî-naşibim** gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 8*). [*bî-naşibim, -im*]

bî-nazîr-i: Benzersiz, eşsiz.

1. Vezîr-i **bî-nazîr-i** merhamet-kâr u himem-dârı
Vezâretle getürdi şehr-i Sîvâs-ı mu'allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 23*). [*bî-nazîr-i,]*

biñbaş: Bir işin en yüksek mertebesi. (?).

1. Şağı süy-ı zîr-i hâke gönderürler bî-amân
Eylese **biñbaşlar** kumanda-i şağdan geri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 40*). [*biñbaşlar, -lar*]

bînem: (Fa.) Yaşsız, ıslak olmayan.

1. Be-her taraf ki nazar mîkonem nemî **bînem**
Cüz âfitâb-ı ruhet der-cihât u gayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 17*). [*bînem,]*

bî-nevâ: 1. Nasipsiz. 2. Sessiz sedasız.

1. Bî-nevâ bî-zâd bûdem hamdü-lillâh u Resûl
Sâye zed murğ-ı hümâ-yı merhamet-pîrâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 5*). [*bî-nevâ,]*
2. Pâs-bân-ı bâbıñam hem sâ'il-i ihsânıñam
Bî-nevâyam bî-nevâyam cân ile giryânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 4*). [*bî-nevâyam, -(y)am*]
3. Pâs-bân-ı bâbıñam hem sâ'il-i ihsânıñam
Bî-nevâyam **bî-nevâyam** cân ile giryânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 4*). [*bî-nevâyam, -(y)am*]

bî-nevâdır cümlesi: Bütün hepsi sessizdir.

1. Enbiyâ vü evliyâ muhtâc-ı ihsânıñ seniñ
Bî-nevâdır cümlesi dergâh-ı âliñde gedâ (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 5, Mısra 4*). [*bî-nevâdır cümlesi, -si*]

bi'nger: Bak, gör, nazar et (emir kipi).

1. ğark şod Ğulâmî lücce-i baħr-i zünüb-râ
Bî'nger me-râ be-çeşm-i şefâ'at meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 14). [bî'nger,]

bî-nihāye: Nihayetsiz, sonsuz.

1. Şem'a-veş sūzide kılmış başımızdan mihri kim
Bî-nihāye göklere dikmiş sütunlar nārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 4). [bî-nihāye,]
2. Murġı 'aqlım kıldı şayd ol dām-ı zūlf-i 'anberīn
Bî-nihāye dāmdan kıtılmış iken dil hemīn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 2). [bî-nihāye,]

bî-nişāned: Nişansız, işaretli.

1. Hırşīd-i ruħet dīden-i çeşmet ne-tevāned
Ān ki nigered nīze be-çeşmeş **bî-nişāned** (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 22). [bî-nişāned,]

bî-pervā: Çekinmeden, korkusuz bir biçimde.

1. Nāvek-i ğamzeleri sīnemī kıldı mecrūh
Merheminden şeh-i hūbāna olan **bî-pervā** (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 6). [bî-pervā,]
2. Ta'āmından tenāvül eyledikden ğayri zī-ervāh
İnūp bārān sürür ile simāṭn üze **bî-pervā** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 28). [bî-pervā,]
3. Amān 'afv it yaķar nār-ı firākīn tende cānım gel
'İnāyet eyle **bî-pervā** (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 20). [bî-pervā,]

bî-pul: Parası olmamak. Parasızlık.

1. Ğulâmî var ise elde zerīn baş üze cāyın var
Eger **bî-pul** iseñ vardır naşībīn çok ezālardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 14). [bî-pul,]

bir: Bir.

1. Üftādeligim bildi kesüp rahmını dildār
Birden **bire** döndürdi licām-ı keremin yār (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 2). [bire, -e]
2. Ferş eyleme ruḥsār üzere zūlf-i siyāhı
Her **birleri** kan dökmege bî-şūbhe sipāhī (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 22). [birleri, -leri]

bir: " Bir " belgisiz sıfat.

1. Bir zamān sā'il olup ḥāk-i kudūm almak için
Yaġdı bārān gibi ser üzere nice dürlü belā (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 7). [bir,]
2. Tāvūs **bir** āhū iki ṭihū üç birden
Nāz ile hırāmıma ider bāclar ihdā (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 13). [bir,]
3. Zūhhādların zūhdini 'ilm-i 'ulemāyı
Bir nīm-nigehle iderim cümlesin ifnā (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 16). [bir,]
4. Kim görürse dil sever **bir** şūḥa oldum mübtelā
Nāz ile **bir** merḥabāya cān ider 'āşık fedā (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [bir,]
5. Kim görürse dil sever **bir** şūḥa oldum mübtelā
Nāz ile **bir** merḥabāya cān ider 'āşık fedā (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 2). [bir,]
6. Bilmezem kūyın o cānānıñ kerem kıl ey neşīm
Bir ḥaber vir būy-ı zūlfıyle dile baḥş it şafā (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 6). [bir,]

7. Sāḥa-i dīvān-serāy-ı 'ālem-i 'aşk içre kim
Görmedim çün dilberān-ı dehrden **bir** kez vefā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 16*). [bir,]
8. Āh-keşān 'aşıkān içre düşer fitneler
Düşmene itse eger **bir** kere ol merḥabā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 16*). [bir,]
9. Nīm-nigehle 'aşıkā eyler cefā-yı bī-hisāb
Bir maḥal kıymaz kelāma lebleri ḥāzır-cevāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 2*). [bir,]
10. Gelse bārān-ı kelāmı tende kıalmaz sūz-ı dil
Gör niçe itfā ider biñ āteşi **bir** kaṭre āb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 8*). [bir,]
11. Şehr-i 'aşka girdik ammā sevmedik **bir** ḥüb dost
Ḥalk içinde nāmımız gerçi bizim maḥbūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 1*). [bir,]
12. Ḥāne-i teng-i gedāya bāri başmazsa nolur
Ḥāme-i zerrīn-raḳamla yazsa **bir** mektūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 6*). [bir,]
13. Bir nigehde 'aşık oldum rüyūña ben tā ezel
Geldi ol günden berü başıma dürlü felekāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 7*). [bir,]
14. Tīg-ı cevri ile vücūdum kılsalar şad-zerre ger
Emriñe ser-mū muḥālif idemem **bir** ḥarekāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 12*). [bir,]
15. Vādī-i ḥüznde ser-geşte işim giryē vü zār
Luṭf ile **bir** meded it sīne-i sūzānıma yā ḡavṣ (*Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 8*). [bir,]
16. Ğulāmī süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu dehri
Ki eflāk-i vişāle itmemiştir kimse **bir** mi'rāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 10*). [bir,]
17. İdemez 'illet-i sevdā-yı süveydāya 'ilāc
Bir yere gelse eṭibbā-yı felek-pāye 'ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 2*). [bir,]
18. Ey Ğulāmī ḥüsniniñ dībācesinde dilberin
Bir güzel ra'nā vü zīverdir efendim zūlf ü ruḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 10*). [bir,]
19. Ḳalbimi **bir** demde pūr-nūr eyledi envār-ı şeyḥ
Āfitāb-ı ma'nevīdir şübhesiz ruḥsār-ı şeyḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 1*). [bir,]
20. 'Arz-ı aḥvāl-i dil-i zār eyledim saña meded
Gelmediñ inşāfa **bir** dem neyleyim cānā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 2*). [bir,]
21. Tūṭī-i ṭab'a gelüp **bir** zevḳ u ḥālāt-ı 'azīm
Būse-i gül-fām-lebler gül-be-şekkerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 3*). [bir,]
22. Şihḥat-i tenden Ğulāmī **bir** güzel devlet mi var
Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 9*). [bir,]
23. İster iken kūy-ı cānāndan dilim rāḥatlığın
Bir muşibetlik virür ki dīdeler pūr-ḥün olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 6*). [bir,]
24. Dehr içinde **bir** ḡarībim meskenim vīrāneler
Böyle kıalsa ey Ğulāmī bu ḡöñül mecnūn olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 9*). [bir,]
25. Ruḥsārı meh-i bedr gibi rüşen-i pūr-nūr
Bir ḥüb-ı müneccim didi necmi kameridir (*Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 4*). [bir,]
26. Çek mehār-ı ḥazmı gel sen sārībān-ı 'aşr iseñ
Kılma **bir** ḥar lenge teslīm-i kaṭar elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 8*). [bir,]
27. 'Aceb **bir** şūḥa dūçār olmuşum ḳaddi kıyāmetdir
Dilā hem çāḥ-ı Bābil ḡamzesinden **bir** 'ālāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 1*). [bir,]
28. 'Aceb **bir** şūḥa dūçār olmuşum ḳaddi kıyāmetdir
Dilā hem çāḥ-ı Bābil ḡamzesinden **bir** 'ālāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 2*). [bir,]

29. Mürde-i 'aşkıñ bulur bî-şek hayât-ı cavidân
Vuşlat-ı cānāneye **bir** cān nedir biñ cān şaçar (Gulāmî Divanı , Gazel 52, Mısra 8). [bir,]
30. Uğrıma çıkdı Gulāmî **bir** süvâr-ı seyf-zen
Gördigin tîğ-ı cefâ ile hemân toğrar biçer (Gulāmî Divanı , Gazel 52, Mısra 9). [bir,]
31. Zülfüñ dağıdan âh derûnum yelidir yâr
Tanzîm idemez şâne o **bir** başka şabâdır (Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 6). [bir,]
32. Bî-şübhe perîşân ider âhım seni âhîr
Âhım yelini şanma ki **bir** bād-ı hevâdır (Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 8). [bir,]
33. Tenim deryâ-yı esrâr-ı maḥabbetde fenâ olmuş
Beḳâdan ol fenâ keşîsine **bir** nâhudâ göster (Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 10). [bir,]
34. Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden
'İnâyet kıl cefâyı terk idüp **bir** dem vefâ göster (Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12). [bir,]
35. Dil-i ḡam-gñimiz **bir** lahza şādân olsa olmaz mı
Hudâyâ hayli demdir mübtelâ-yı derd-i ḥasretidir (Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3). [bir,]
36. Hümâ-yı re'feti şalmaz mı sāye üstüme **bir** dem
Gulāmî ḡam temûzında esîr-i mülk-i ḡurbetdir (Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9). [bir,]
37. Ol neş'eden ki kūh u beyābân ser şalar
Bu baht-ı ḥâb-reftemize **bir** fesânedir (Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 6). [bir,]
38. Vaşl-ı yâre ḡalîbâ rû'yâda olmuşdur resân
Zâ'il olmuş ḥüzn ü ḡam yok dilde **bir** aslâ keder (Gulāmî Divanı , Gazel 67, Mısra 4). [bir,]
39. Nihâl-i ḳadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler
Semâyâ ırmeye her **bir** kesîñ desti şu 'ûbet var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 18). [bir,]
40. İder her **bir** taraftan murglar cānâ şabâ-ḥānlık
Şabâ vakt-i seḥer büyü vefâ virdikde lezzet var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 19). [bir,]
41. Cismi yok **bir** ismi var 'anḳâ mişâli 'izzetiñ
Sāye-i 'izzîñde ancaḳ zilletiñ müzdâdı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 5). [bir,]
42. Sırr-ı zâtıñdan nişân olmak hünerrdir ey şehim
Lîk şanma aña her **bir** merdiñ isti'dâdı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16). [bir,]
43. 'Âlemiñ teşḥîrine efsûn okur zâtıñ seniñ
Âferîñ ol vech-i pâkiñ böyle **bir** üstâdı var (Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 4). [bir,]
44. Deşt-i dilde öyle **bir** cûş eyledi cûy-ı neşât
Kāse-i eflâke şıḡmaz na'ra-i ḥammârımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 7). [bir,]
45. Bu felek devr itmedi maḳşûdum üzre **bir** zamân
Ḳaldı ḥasret maḥşere tûmâr-ı hecri ṭurma bâz (Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 9). [bir,]
46. Tiz şarardı şoldı gülzâr-ı ümîdiñ gıncası
Bülbül-âsâ ḥâr elinden **bir** gülüñ giryānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 6). [bir,]
47. Düşmedi **bir** ḳatre şebnem bâğ-ı âmâl-i dile
Şûre-zâra yağdı dūr deryâsınıñ 'aştānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 7). [bir,]
48. Zıllı düşmezken sere evc-i hümâniñ **bir** zamân
Bîd-i bahtıñ sāyesinde mülk-i ḡam sultānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 9). [bir,]
49. Ḳulûb-ı ehl-i 'aşkı gözleyen dünyâda 'uḳbâda
Muḥaḳḳaḳ **bir** cihetle cān-ı men ḥâr u zelîl olmaz (Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 8). [bir,]
50. O şûḥ-ı bî-vefâ aḡyâra **bir** izḥâr-ı 'aciz itmez
Velî üftâde-i efgendesinden dem-be-dem 'âciz (Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 5). [bir,]

51. Perde-i zülfün şaķın açma cemālinden amān
Kim bırakmasun kazāya şahımı **bir** kem nefes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 4*). [bir,]
52. Deşt-i hayretde kalup çün serserī **bir** yan тұrur
Hüsnuñe pek çok münāsib ey nigārım sāde fes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 5*). [bir,]
53. Sākit ol ey şūfī-i hod-bīn ķo pendī **bir** taraf
Meclise virme küdüret kesme cānānım nefes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 9*). [bir,]
54. Bulmadım dehrde ārām idecek cāy-ı nefīs
Bir nefes olmadı dil yār-i kerem-kāra enīs (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 2*). [bir,]
55. Bed-güher yār-i perī-çihreyi āgūşa çeker
Olamaz pāk-nażar yār ile **bir** demde celīs (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 6*). [bir,]
56. Kışver-i ķalbe nice sāl hūķüm-rān idi nūr
Oldı zulmet gibi **bir** muğ-beçe baht ile re'īs (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 8*). [bir,]
57. Emīn olma şaķın vuşlat kelāmıyla firāķından
Virürse dehr **bir** şerbet içinde sem nihān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 8*). [bir,]
58. Gelür her **bir** tarafdan gülle-i tūb-ı belā her dem
Hārāb olmaķdadır dīvār-ı ten kārım fiğān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 3*). [bir,]
59. Serimde bu esen bād-ı hevā **bir** yārdan kalmış
Edālī cilveli cānān-ı şīrīn-kārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 1*). [bir,]
60. Taķılup kaldığı boynumda zencīr-i cūnūn dā'im
Mu'anber mūy **bir** gīsū-yı Leylā-vārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 4*). [bir,]
61. Ğulāmī dil-güşā **bir** nev-ğazel tanzīm idüp hāmem
Dine bu tuhfē kim **bir** 'āşık-ı ğam-hārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 17*). [bir,]
62. Ğulāmī dil-güşā **bir** nev-ğazel tanzīm idüp hāmem
Dine bu tuhfē kim **bir** 'āşık-ı ğam-hārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 18*). [bir,]
63. 'İnāyetle nażar kıl bu Ğulāmī bendeye **bir** kez
Nihāyet-kār tūfāndır işim senden meded Hālīs (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 11*). [bir,]
64. Mū'minim hem kāfirim dönmem bu sözden **bir** zamān
Rūy u mūyuñ çünki olmuş küfr ü imāndan ğaraż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 3*). [bir,]
65. Ey Ğulāmī ğāfilāne olma **bir** dem 'ārif ol
Hāķķ'ı bil kim Hāķķ'ı bilmekdir bu ekvāndan ğaraż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 9*). [bir,]
66. Fülk-i efkārī dilā deryā-yı tevḥīd içre şal
Bir nefes şalmaz anı bī-şek tutar gird-āb-ı feyż (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 6*). [bir,]
67. Fūrķatīñ hışımı yeter **bir** daḥi sen kılma nikāz
Dilber-i dehr gibi olma şaķın bed-cin'āz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 1*). [bir,]
68. Kışver-i hūbāna olduķdan berü sen pādīşāh
Günde **bir** ķānūn idersin şehr-i mihre ihtirā' (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 4*). [bir,]
69. Gülşen-i sevdāda **bir** aylık gül içün çün hezār
Zār kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 9*). [bir,]
70. Zūr-bāzū-yı ğaźabla bend kılmiş **bir** tele
Niçe biñ pençe-zenān şīr-i jiyāndır ḥançeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 7*). [bir,]
71. 'Aşķ-ı Hāķ'la cezbe-i mutlakla tölmuş sīnemiz
Kim budur bī-şübhe **bir** ihsān-ı 'Abdü'l-Ķādir' iñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 108, Mısra 6*). [bir,]
72. Revā mı 'āşık-ı üftādeye cānā cefā itmek
Giriftār-ı belāyī **bir** daḥi bend-i belā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 2*). [bir,]

73. Şimdi **bir** şüh-ı sitem-kârîñ esîridir gönül
Şâh-ı mihriñ **bir** ma'âlî-kadr emîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 1*). [bir,]
74. Şimdi **bir** şüh-ı sitem-kârîñ esîridir gönül
Şâh-ı mihriñ **bir** ma'âlî-kadr emîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 2*). [bir,]
75. Gerçi ol ceyş-i Hâbeş üzre hüküm-dârdır begim
Bir kerîmü 't-tab' ınıñ fermân-pezîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 4*). [bir,]
76. Hümâ-yı iltifâtıñ üstime **bir** sâye şalmaz mı
Şehâ elţâf-ı vaşlıñdan cihânda bî-naşîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 7*). [bir,]
77. Cihân 'uşşâk-ı kâzible tolidir
Gulâmî sıdk ile **bir** dânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 10*). [bir,]
78. Ey ki dirdiñ dînimizde cevri kılmaktadır hata
Ey Hıttâ şâhı o va'diñden hele **bir** yâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 4*). [bir,]
79. Çille-i 'aşkıñda **bir** bir söyleyem çekdiklerim
Kıldığıñ ihsân mı çok yâ çekdiğim ta'dâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 5*). [bir,]
80. Çille-i 'aşkıñda **bir** bir söyleyem çekdiklerim
Kıldığıñ ihsân mı çok yâ çekdiğim ta'dâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 5*). [bir,]
81. Mülket-i Fas'dan çıkarma hıttâ-i Çin'e sipâh
Her biri kıan dökmege **bir** kâhramândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 4*). [bir,]
82. Berg-i tâb u tâkatim dökdi semûm-ı hasretiñ
Bir de bād-ı şarşar-ı kahrıñ kerem kıl kılma zâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 14*). [bir,]
83. Lutfâ gel inşâfa gel **bir** yok mı sende merhamet
Dest-i cevriñle nigârım kıaddim oldu hâam-be-hâam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 19*). [bir,]
84. Bir pula şatdım çürük kâşâne-i imânımı
Virdim anı saña da gör hâne-ber-düş olduğım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 5*). [bir,]
85. Sâye-i 'aşkıñda âbı gözde dilde âteşi
Zıdd iken **bir** yerde cem' itdim kerâmet kânıyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 10*). [bir,]
86. Ol dilârâ kesdi mihri zencirin benden hemân
Göñli yağmâya virdi hasret ile **bir** zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 2*). [bir,]
87. Hezârân derd ü gamla pister-i fûrkâte âh itseñ
Marîz-i 'aşkına vaşlıyla itmez **bir** devâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 10*). [bir,]
88. Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre gam
Bir şaçı Leylâ için düşmem hayâl-i hâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 4*). [bir,]
89. Gülşen-i fânide efgân itmezem bülbül gibi
Best idüp dil **bir** sehî-kad gonca-i gül-fâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 10*). [bir,]
90. Öyle **bir** 'illete düşâr ola kim 'âlemde
Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 3*). [bir,]
91. Bağlanup zülfine pây-ı dili **bir** cânânıñ
Deşt-i fûrkâte işi zâr ile efgân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 9*). [bir,]
92. Göz göre zümre-i âgyâr ile kılsun ülfet
Dil-i vîrânı anıñ **bir** dañı vîrân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 14*). [bir,]
93. İsterse ki pür-nûr ola 'aşk ile derûnı
Kâlbende eger kıalmaya **bir** reng-i sivâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 16*). [bir,]
94. Toğunma tel kırup zülf-i dilârâyâ hâzer birle
O şühûñ 'arızından **bir** peyâm efgende hemvâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4*). [bir,]

95. İksir-i lutfu ile bu zerrin olan dilim
Bir düht olaydı bārī habībīñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 6*). [bir,]
96. Ne dest-gır ne ğıyās u ne **bir** melāzım var
İşim bu dehrde kaldı hemān **bir** efgāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [bir,]
97. Ne dest-gır ne ğıyās u ne **bir** melāzım var
İşim bu dehrde kaldı hemān **bir** efgāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 12*). [bir,]
98. Ğulāmī ‘aşk ile hāl-i perīşanın dise yāre
Der-i dildārdan āyā gelür mi **bir** kerem-nāme (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 14*). [bir,]
99. Pergār-ı ‘ömr dehrde rāhatla dönmedi
Ferdā döner mi söyle dilā **bir** şafā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 8*). [bir,]
100. Var mı **bir** dost ki bağal-gır ola şey‘en-lillāh
Getüre nezd-i tabībe diye kim yāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 3*). [bir,]
101. Dil bülbülü pervāz ider iken yücelerde
Bir gül-ruha düş oldu gezer bāğçelerde (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 2*). [bir,]
102. Gīsūları sünbül lebi mül hālleri fülful
Bir gül ki anıñ bülbülü güller nicelerde (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 4*). [bir,]
103. Ağzıñ ne küçükdür didi **bir** nokta Ğulāmī
Tefsir idemez olsa hezārān hocalar da (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 9*). [bir,]
104. Şāh-ı hüsni heftede **bir** görmeye rāzī iken
Perde-i hecri felek şaldı ruḥ-ı nīgūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 5*). [bir,]
105. Melāz u melce‘ ü me‘ vā ne **bir** penāhım var
Sefālet ile gezüp düşmüşüm beyābāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 9*). [bir,]
106. Seni **bir** kerre gördükde derūñ ‘aşıkñ oldum
Ḥam-ı zencir-i zülfünde gönül dīvānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 3*). [bir,]
107. Olsa idi derd ü hicrān ile ḥāṭırda ğubār
Nīm-nigāh ile siler **bir** ğam-ğüsārım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 8*). [bir,]
108. Bahār-ı dehrde būy-ı vefāyı şemm iden kimdir
Şafāsın **bir** nefes sürmüş bulunmaz buña ılanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 6*). [bir,]
109. Āh efgendesiyim **bir** güzeliñ kim cānı
Çıkarur tenden amān dīn ile hem īmānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 1*). [bir,]
110. Zihī bāl-i hümā-yı rahmet-i Ḥaḳ şaldı **bir** sāye
Ser-i ‘āşī vü ‘āciz-bendegāne buldılar pāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 1*). [bir,]
111. Ğulāmī vardı bu mevsimde şāhñ gülzāra
Şikeste-ḥāṭır ile bula **bir** gül-i bī-ḥār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 34*). [bir,]
112. Bām-ı ‘arşa **bir** atım bārūt-veş peyvest olur
Zābiṭāñıñ na‘ra-i ‘arş-ı mehābet-āveri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 35*). [bir,]
113. Çün cihānda mādih-i şāh-ı cihān itdi şükür
Luṭf-ı Ḥaḳ sen gibi **bir** ‘āciz Ğulāmī kemteri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 62*). [bir,]
114. Āteş olmuş her **biri** ta‘līm-i āteşde şehā
İstemez kapsül ider bārūtı sūzān demleri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 41*). [biri, -i]
115. Felek **bir** zīb-i ḥāletle ziyā-pāş oldu dünyāya
İrişdi rüy-ı arzıñ şu‘lesi tā evc-i bālāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 1*). [bir,]
116. O sultān-ı kerāmet kānı ilhām-ı Ḥudā birle
Vilāyet mührin iḥsān eylemiş **bir** ‘ālem-ārāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 34*). [bir,]

117. Nigeh-bān-ı vilāyetsin olur şīrānla āhūlar
Muşāhib sāye-i ‘adlīndedir **bir** cāda hem-sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 44*). [bir,]
118. Der-i devlet-me‘āba ya‘nī **bir** ibrāz-ı şādīdir
Bi-ḥamdillāh çarḥa ser-fürü itmēm müdārāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 55*). [bir,]
119. Görmemişdi ehl-i şarkī böyle **bir** şāhib-kerem
Şehr-i şarkī itdiği demden berü bānī binā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 13*). [bir,]
120. Zīre-i fazlīm ger irse ‘izzetiñ Kirmān‘ına
Bir şa‘īre kimse almaz olduğu-çün kem-bahā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 34*). [bir,]
121. Çün mis-i bī-kıymet-i eş‘ārım üzre lutf ile
Düşse iksir-i nazar ‘afvīñ olur **bir** kīmyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 36*). [bir,]
122. Cihān-ı ḥüsn ile ‘aşkıñ kādīm **bir** mülket
Ki bī-ḥilāf maşūn eyemēn oldu min-nekebāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 15*). [bir,]
123. Rahma gel **bir** ey şanem ben tā ezelden bendeñem
Ey şanem ben dergehiñde efkaram efgendeñem (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 10, Mısra 1*). [bir,]
124. Eserse gerçi **bir** bād-ı muvāfīk
Resīd-i sāhil-i vaşl olur ‘aşık (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 65*). [bir,]
125. Bir devāsız derde uğratmış beni zālīm felek
Āh u zārīmdan semāda ağlaşurlar her melek (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21*). [bir,]
126. İtmesün ‘aşıklara cevır ü sitem nāzūk beden
‘Aşkı āsān şanmasun āteşden ol **bir** pīrehen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 44*). [bir,]
127. Bir cāzibe ḥübāna Ḥudā eylemiş i‘tā
Her tār-ı dü-gīsūda mukayyed nice dīlhā (*Gulāmī Divanı , Müfret 1, Mısra 1*). [bir,]
128. Gelmez ağırların bizlere **bir** sözi feraḥ
Āteşin kimlere dünyāda gelür sūzı feraḥ (*Gulāmī Divanı , Müfret 7, Mısra 1*). [bir,]
129. Bu dil-i ğam-pervere **bir** ğam-gūsār olsaydı āh
Şād olurdu derdden dilde karār olsaydı āh (*Gulāmī Divanı , Müfret 32, Mısra 1*). [bir,]
130. Gene ü gevher sīm ü zer **bir** akçe ḥāhiş itmedim
Eyle izhār-ı seḥā cānā baḥl olma şakın (*Gulāmī Divanı , Müfret 53, Mısra 1*). [bir,]
131. Bir perī-peykersiñ ey nāzūk-edā
Görmemiş mişliñ seniñ şems-i semā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 1*). [bir,]
132. Zātın olmuş **bir** ma‘ālī-menkabet
Kışver-i ḥübāna sür şāhāne at (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 13*). [bir,]
133. Bir nemed bes eyle iḥsān el-ġıyās
Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 19*). [bir,]
134. Der-i cānāna Ḥudā ‘aşkına **bir** eyle güzēr
Söyle ağıyara telatıfları besdir bu kadar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 3*). [bir,]
135. Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç **bir** şāha
Olmazız yek-ser-i mū rāġīb u tālib cāha (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 11*). [bir,]
136. Sen gibi **bir** bī-vefāya düş idüp ḥukm-i kader
Āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle gezer dil der-be-der (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 11*). [bir,]
137. Çok cefālar eylediñ ‘ālemde vaşlıñ görmedim
Bezmi-i vaşlıñdan rakībi **bir** zamān kaçırmañ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 20*). [bir,]
138. Ey bād-ı şabā var saña **bir** gizli niyāzım
Ḥāk-i der-i cānāna varup söyle bu rāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 1*). [bir,]

139. Bîñ kerre niyâz eylese **bir** ip bile taşmam
Vaz geldi göñül gayri anîñ nâzî ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 11). [bir,]
140. Bir pâreye indirse eger narh-ı vişâli
Bâzâr-ı mahabbetde iken kıymeti ğâlî (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 17). [bir,]
141. Mecâzî efserinden başka başda **bir** külâhım yok
Hakîkat semtine toĝrı gider dünyâda râhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 19). [bir,]
142. Süveydâda sivâ sevdâlarından özge câhım yok
Dü-âlem dergehinden gayri billâh **bir** penâhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22). [bir,]
143. Gelmediñ inşâfa **bir** an merhamet ṯsâr ile
Dönmezem kılsañ cefâlar zulm-i âteş-bâr ile (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 15). [bir,]
144. Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd **bir** kıl
Kuluñum bülbülüñüm bâĝ-ı cihânda ey gül (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 15). [bir,]
145. Hâk-i dergâhına şad-zâr ile rû-mâl olayım
Nice **bir** cevr ü cefâlar ile pâ-mâl olayım (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 26). [bir,]
146. Dâr-ı ṯahûn-ı cefâ tâ haşre dek kalmaz bize
Furşat-ı nevbet-be-nevbet **bir** ‘aceb gelmez bize (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 14). [bir,]
147. Görmek ister dil-i sevdâ-zede her ğâh seni
Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 16). [bir,]
148. Kâni’ olmuşdum o cânân ile **bir** güftâra
Şaldı ğurbetlere çarh itdi dilim şad-pâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 17). [bir,]
149. Oldı Taşâbâd’a nice mâhlar kâ’im-makâm
‘Adl ü dâd ile hükümet itdi anda **bir** zamân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 6). [bir,]

bir: " Bir " sayı sıfatı.

1. Bu Ğulâmî bâb-ı cüduñda fütâde haste-dil
Dest-i ihsânîñla i’ ṯa eyle **bir** kâse şarâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 14). [bir,]
2. Virürse luţf ile **bir** iki büse ‘aşıkına
Ne çok deyü ider ol dem şümâr u ‘add u hisâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 13). [bir,]
3. Biri zulmet ḏgeri nûrdur deyü yazdı selef
Âb-ı hayvânî müfesserdir efendim zülf ü ruĝ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 7). [biri, -i]
4. Nâr-ı ‘aşkıñ bu vücûdum yakdı hâkister idüp
Âb-ı luţfuñ şaçmadıñ **bir** kez sitem-fermâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 8). [bir,]

bir âfet-i ğaddâra: Bir acımasız güzele.

1. Ezelden bî-vefâ bir merhametsiz yâre çarpıldım
Vefâlî zann idüp **bir âfet-i ğaddâra** çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 2). [bir âfet-i ğaddâra, --i-a]

bir ân: Çok kısa süre.

1. Bitmez bu ‘aşır hâsidiniñ sözleri **bir ân**
Seyyâr olarak ‘âlemi ṯar itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 7). [bir ân,]

bir arada: Beraber.

1. Bir arada mümkün olmaz ṯuţî vü zâĝ-ı siyâh
Çünkü nâ-cinsân ile şöĝbet olur nâr-ı şedîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 5). [bir arada,]

bir 'aşık: *Bir aşık.*

1. Görince çeşm-i füsün-ḥānını **bir 'aşık** o dem
Kemend-i zülfüne cân mübtelâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 5*). [*bir 'aşık,]*

bir bakışla: *Bir bakışla.*

1. Çeşm-i fettānıñla āḥir eylediñ meftūn beni
Bir bakışla biñ belāya uğradıñ her gün beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 2*). [*bir bakışla, -la]*

bir bir: *Tek tek, Birer birer.*

1. Ser-güzeştım eyledim taḫrīr **bir bir** dilbere
Güş idüp rahm-āver oldı dīde-i giryānıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 5*). [*bir bir,]*

bir dem: *Bir nefeslik zaman, bir an.*

1. Gulāmī ḥātır-ı nā-şādımız ger şād kılmazsa
ğarībiñ ḥāline rahm eyleyen **bir dem** kalīl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 10*). [*bir dem,]*
2. Göñül çün sāye ayrılmaz ḥayāl-i yārden **bir dem**
Müfid olmaz bırak pendīñle zāhid telḥ-kām itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 7*). [*bir dem,]*
3. Keser mıkrāş-ı fūrkatle vişāli kāğıdın ol şāh
İrişmeden meded būs-ı leb ü ruḥsāra **bir dem** āh (*Gulâmî Divanı , Müfret 44, Mısra 2*). [*bir dem,]*
4. Ey Gulāmī ider ednā kesi hep ḥurrem çarḥ
'İzzetā itmedi āzāde-i ḡam **bir dem** çarḥ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 24*). [*bir dem,]*

bir dem: *Bir zaman.*

1. Āh itmeye şekvāya dehān açmaya **bir dem**
Bārān-ı belā seng-i sitem yağsa semādan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 11*). [*bir dem,]*
2. El-meded yandım tutuşdum nār-ı 'aşka çün çerāğ
Āh esmez bād-ı vuşlat kim bulam **bir dem** ferāğ (*Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 2*). [*bir dem,]*

bir dem: *Bir an, hiçbir zaman.*

1. İrmedi bāğ-ı emel verdine destim **bir dem**
Gitdi bülbul gibi zār ile 'ömür ifnāya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 3*). [*bir dem,]*

bir demde: *Bir anda.*

1. Dāḥil-i bezm-i vişāl itmeye **bir demde** anı
Mübtelā-yı keder-i ḥasret ü hicrān olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 11*). [*bir demde, -de]*

bir elde sübḥa-i evhām-ı vaşl-ı çihre-i gül-fām: *Bir elimde gül yüzlü sevgiliye ulaşmak için çekilen vesvese tespihi.*

1. Bir elde sübḥa-i evhām-ı vaşl-ı çihre-i gül-fām
Çeker olmaz göñül fāriğ hemān zıkr-i maḥabbetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 7*). [*bir elde sübḥa-i evhām-ı vaşl-ı çihre-i gül-fām, --ı-de-ı]*

bir elde tutmuşam keşkül-i me' mül-i terahhumlar: *Bir elimde merhamet umudunun heybesini tutmuşum.*

1. Bir elde tutmuşam keşkûl-i me'mûl-i teraḥḥumlar
Der-i iḥsânına girmez meded nân-pâre re' fetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 9*). [*bir elde tutmuşam keşkûl-i me'mûl-i teraḥḥumlar, -de-i-lar-muşam*]

bir fakîridir gönül: *Bir gönlün fakiridir.*

1. Ey Ğulâmî kendini vaşf eyleme ol şâha kim
Şad-hezârân bendesi var **bir fakîridir gönül** (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 10*). [*bir fakîridir gönül, -i, -dir*]

bir görüşde: *Beytte ilk görüş anlamında kullanılmıştır.*

1. Dil giriftâr olmuş idi **bir görüşde** müyına
Zî-cemâl ruḥsâr-ı âliñ kadd ü zûlf ü rüyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 1*). [*bir görüşde, -de*]

bir gül-i zîbâya bend itdim dili: *Bir süslü güle gönlümü köle ettim.*

1. Bir gül-i zîbâya bend itdim dili bülbül gibi
Tuḍdı eḡḡânım gülistân-ı cihânı her taraf (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 3*). [*bir gül-i zîbâya bend itdim dili, -di, -m-i-ya*]

bir gün: *Sonra, ileride, eninde sonunda, mutlaka.*

1. Dâ'imâ ḥâl-i müzeyyenden perî-veşler bizi
Bir gün olur açılır bâb-ı recâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 30*). [*bir gün,]*

bir gün: *Bir gün, bir zaman.*

1. Bu ğamñ elbet mükâfâtın virür **bir gün** Hudâ
Kıl tesellî 'usr ü yûsrâdan dilâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19*). [*bir gün,]*

bir hûb-reng olmuş: *Güzel bir renk olmuş.*

1. Kızarmış rüy-ı gül-fâmıñ begim **bir hûb-reng olmuş**
Münakkaş atlasa beñzer kumâş-ı Hind'e deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 1*). [*bir hûb-reng olmuş, -muş*]

bir katre âb almaz: *Bir damla su almaz.*

1. Baḥr-ı luṭfuñdan dilâ **bir katre âb almaz** bize
Gendüm-i iḥsânını ol dil-rübâ şalmaz bize (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 11*). [*bir katre âb almaz, -maz*]

bir kere: *Bir defa.*

1. Nûr-ı çeşmim serde tâcım tende cânım **bir kere**
Serde tâcım dürr-i luṭfuñ virmezem biñ gevhere (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 9*). [*bir kere,]*
2. Tende cânım kıymeti vaşlıñ deger şad-cevhere
Bir kere biñ gevhere şad-cevhere pür-ma'denim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 12*). [*bir kere,]*

bir kez: *Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.*

1. Eyâ bu 'ahd-i ikrârıñ ferâmûş oldu mı cânâ
Ki itmezsiñ vefâ **bir kez** nedir da'vâ-yı bî-'unvân (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 4*). [*bir kez,]*
2. Ehl-i derdi vâdî-i 'aşk içre **bir kez** görseler
Bî-amân urmaḡ dilerler bî-tevaḡḡuf âferîñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 9*). [*bir kez,]*

3. Müneccim fâli'-i tārîkimi **bir kez** hisâb eyle
Eger naḥs ise luṭf it sa'd ile 'ālî-cenâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 1*). [*bir kez,]*
4. Dü-destimle şarıldıkda miyân-ı dilbere **bir kez**
Eliñ çek ḥançer-i ḥün-ḥârdan dūr ol didi **bir kez** (*Gulâmî Divanı , Müfret 13, Mısra 1*). [*bir kez,]*
5. Dü-destimle şarıldıkda miyân-ı dilbere **bir kez**
Eliñ çek ḥançer-i ḥün-ḥârdan dūr ol didi **bir kez** (*Gulâmî Divanı , Müfret 13, Mısra 2*). [*bir kez,]*

bir lahza: Çok kısa bir an.

1. Hemân **bir lahza** âsûde maḳâm u meskenim yokdur
Nehâr u leyl giryândır işim senden meded Ḥâlîş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 3*). [*bir lahza,]*
2. Ḥayâl-i yâr-i ğaddâr ile rûz itme şebi dâ'im
Seri bâlîn-i teslîme koyup **bir lahza** ḥâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 8*). [*bir lahza,]*
3. Ki anı hecriñe tev'emle tedellül idemez
Nâr-ı hicrânîña **bir lahza** taḥammül idemez (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 14*). [*bir lahza,]*

bir lahzada: Bir anda, çabucak.

1. Nigâh-ı yâr ile birlik Gulâmî ṭurra-i tarrâr
Metâ'-ı kâlbi cümle kıldılar **bir lahzada** yağmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 10*). [*bir lahzada,]*

bir la'l-i gül-fâma: Bir gül renkli dudağa.

1. Çemen-zâr-ı cefâda bülbul-i şeydâ gibi her dem
Terennüm-sâz olur şad-zâr ile **bir la'l-i gül-fâma** (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 4*). [*bir la'l-i gül-fâma,]*

bir meh-veşiñ mestâniyim: Bir ay yüzü sevgilinin sarhoşuyum.

1. 'Aşk ile 'âlemde ben **bir meh-veşiñ mestâniyim**
Mest-i câm-ı ḥayretim bilmem kimiñ ḥayrânıyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 1*). [*bir meh-veşiñ mestâniyim, -iñ-i, -(y)ım]*

bir nazrada: Bir bakışta.

1. Almış dil-i dildârımı **bir nazrada** şabrı
'Aşık yâ naşıl itmeye ḥasretlere şabrı (*Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 1*). [*bir nazrada, -da]*

bir nefes: Bir an.

1. Bir nefes vuşlat içün tâ ebed ey şüh beni
El-amân vâdî-i hicrânda nâlân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 5*). [*bir nefes,]*

bir nefes ol: Bir nefes ver.

1. Rûz u şeb **bir nefes ol** yâri ferâmûş idemem
Bâğ-ı sevdâda bu şeydâ dili ḥâmûş idemem (*Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 1*). [*bir nefes ol,]*

bir nişân olmuş cehennemden: Cehennemden bir iz olmuş.

1. Firâk-ı yâri görmek **bir nişân olmuş cehennemden**
ġalaṭ itdim ma'âzallâh saḳar andan nişân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 3*). [*bir nişân olmuş cehennemden, -den-muş]*

bir şadā virmez: Bir ses vermez.

1. Bir şadā virmez revânın yandırur ol şem'aya
Eylemez mâ-fî-zamîrin kimseye pervâne 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 3). [bir şadā virmez, -mez]

bir zamān: Bir zaman.

1. Murğ-ı cān pervāz idüp şahrā-yı 'aşka **bir zamān**
Tā ki dergāh-ı ḥabîbe yüz ura rûz u şebān (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 1). [bir zamān,]
2. Bir zamān merhem urur yârelere luṭfindan
Uçurur murğ-ı dili deşt-i meserretlere āh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 11). [bir zamān,]

bırak-: Atmak, bırakmak, koymak.

1. Gulâmî zülfîni yâriñ **bırakmağ** istemeziz
Künûz-ı fikrde bilmem ki ne sevdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 9). [bırakmağ, -mak]
2. Gönül çün sâye ayrılmaz ḥayāl-i yârden bir dem
Müfid olmaz **bırak** pendîñle zâhid telḥ-kām itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 8). [bırak,]

bırak: Atmak, bırakmak, koymak.

1. Oda **bırakdıñ** teni leyl ü nehār hecr ile
Fıkr-i ruḥuñ yağdırur başımıza biñ belā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 9). [bırakdıñ, -dı, -ñ]
2. Perde-i zülfuñ şaḥın açma cemālîñden amān
Kim **bırakmasun** kazāya şāhımı bir kem nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 4). [bırakmasun, -ma, -sun]
3. Kālmadı dilde ḥuzūr u dîde-i rüşende nūr
Vādî-i ḥüzne **bırakdı** bî-amānım fūrkatîñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 4). [bırakdı, -dı]
4. Şavulsun ğam sipāhı bār-ğāhın tār-mār itsün
Bıraksun tûğ u sancāğın şitāb ile firār itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2). [bıraksun, -sun]
5. Künc-i teskîn-i ḥarâretde cülûs itmiş iken
Bırakup ez-ser-i nev ḥāk-i muşbetlere āh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 4). [bırakup, -up]
6. Gāh ḥurşîd gibi ebr-i nihān içre girür
Bırakur şîrleri vādî-i zulmetlere āh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 14). [bırakur, -ur]

bırakma: Atmak, bırakmak, koymak.

1. Terk-i ağıyar it Gulâmî ister iseñ vaşl-ı Hāk
Dāmen-i pākın **bırakma** diñle tut güftār-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 18). [bırakma,]
2. Bırakmam dāmeniñden destimi ey dil-sitānım gel
Eger kesse elim a'dā (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 15). [bırakmam, -m]
3. Mecnûn-şîfat vādî-i fūrkatde **bırakma**
Dīvâne dili vuşlat-ı Leylā'ya ulaşdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 9). [bırakma,]

bırakmaz: Atmak, bırakmak, koymak.

1. Rast geldigini celbde te'ḥîre **bırakmaz**
Ammā ki vefā eylemeden zātı berîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 5). [bırakmaz,]

biraz: "Az miktarda" anlamında bir zarf.

1. Çıkısa şevketle **biraz** dergeh-i vālāsından
Ulaşur t̄arem-i a lāya nice şīt ü şadā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 11). [biraz,]
2. Temüz-ı ğamda **biraz** sāye şalsa serv-i vişāl
Döner rebī'-mişāl dehr i 'tidāle gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 3). [biraz,]

birden: Aniden, ansızım II. Hemen.

1. Tāvūs bir āhū iki t̄ihū üç **birden**
Nāz ile hırāmıma ider bāclar ihdā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 13). [birden,]
2. Üftādeligim bildi kesüp rahmını dildār
Birden bire döndürdi licām-ı keremin yār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 2). [birden,]

bi-rev be-murğ-ı seher: Korkusuz seher kuşu.

1. Bahār b̄y-ı beşāret demīd hurrem bāş
Bi-rev be-murğ-ı seher hem-nişīn ü hemdem bāş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 2). [bi-rev be-murğ-ı seher, -ı]

bi-reved: Gidemeyen, gitmeyen.

1. Esb-i meylem **bi-reved** medrese-i vesvese rā
Sebak-ı dāl bi-güyend bi-ḥān dānāyān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 13). [bi-reved,]

biri: "Bir diğeri, bir tanesi" anlamlarında kullanılan belgisiz zamir.

1. Gitmedin s̄y-ı gülīstān-ı vefāya **birisi**
Fem açup olmadadır b̄lb̄l-i ḡlzar-ı h̄lūş (Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 7). [birisi, -si]
2. Birisi nā-būdī-i dīdārīn olmuş bī-ḥilāf
Diğeri cevri-cefāyā-yı rakībān yā Ḥalīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 25). [birisi, -si]

bī-riyā: Dürüstlük, samimiyet.

1. Ümīd-i 'afv ile dergāh-ı vālā-cāha sultānım
Cesāret cūr'et itdim **bī-riyā** böyle itrāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 64). [bī-riyā,]

birkaç: "Bir iki, az sayıda" anlamlarında belgisiz sıfat.

1. Sipīhr-i nā-muvāfīk dönse **birkaç** gün murād üzre
Qarārı yok nazar kıl nitdi m̄lk ü taht-ı Kisrā'ya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 3). [birkaç,]

birle: "birlikte, beraber" anlamında bir edat.

1. Dutar elde piyāle lāle-i ḥamrā şafā **birle**
Çemen mey-ḥānesinde nesteren-nām sākī 'işret var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 13). [birle,]
2. Tōkunma tel kırup z̄lfi-i dilārāya ḥazer **birle**
O ş̄lhuñ 'ārızından bir peyām efgende hemvāre (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 3). [birle,]
3. gāze-i ḥaclet çeküp ruḥsār-ı āteş-rengine
Kilk-i kudret **birle** kim meşşāta-i şun'-ı İlāh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 8). [birle,]
4. O sultān-ı kerāmet kânı ilhām-ı Ḥudā **birle**
Vilāyet mührin ihsān eylemiş bir 'ālem-ārāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 33). [birle,]
5. Meh-i şevvālde 'ideyn beyninde şeref **birle**
C̄lusuñ kāḥ-ı ḥükme dāldır çok ḥüsni ma'nāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 69). [birle,]

birleşmiş: Bir araya gelmek, buluşmak.

1. Belâ sultânı tahtın vaz' idüp tablın meded çalmış
Derûnında sipâh-ı cevri **birleşmiş** ebed kalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 16*). [*birleşmiş,]*

birlik: Birlik, birlikte olma durumu, beraberlik.

1. Nigâh-ı yâr ile **birlik** Gulâmî turra-i tarrâr
Metâ'-ı kalbi cümle kıldılar bir lahẓada yağmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 9*). [*birlik,]*

birr: İyilik, hayır, güzel iş.

1. Gulâmî kilik-i çâpûk-seyr yazdı cevherî târîh
Fürûğ-ı **birri** Sîvâs'ı kılup pür-nûr u pîrâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 74*). [*birri, -i]*

bi-rübûd: Kapılmayan.

1. Hûş u fikrem **bi-rübûd** ân şeh-i zî-şân-ı 'alâ
Der-bihârân-ı tahayyür şodeem keşfîbân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 19*). [*bi-rübûd,]*

bî-ruh-ı yâr: Sevgilinin yanağı olmayan; ona benzemeyen.

1. Bî-ruh-ı yâr Gulâmî nideyim 'âlemi ben
Genc yok çünkü niçün sâkin-i vîrâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 9*). [*bî-ruh-ı yâr,]*

bîrûn: Dış, dışarı, çevresi.

1. Zinhâr şalma künc-i kafesden **bîrûna** pây
Maṭlab hayâtdan saña ger âb u dânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 9*). [*bîrûna, -a]*
2. Bîrûnı güzel bātını kec kimseler ile
Güldürme meded ülfet idüp düşmeni hâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 5*). [*bîrûnı, -ı]*

bî-sabr: Sabırsız.

1. Bildim belî **bî-şabrı** cülûs itmesidir hep
Sîmâb gibi selb-i karar itmeye bâ'is (*Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 1*). [*bî-şabrı, -ı]*

bî-şâdi: Mutsuz.

1. Nedir bu hâm sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir bu hüzn-i **bî-şâdi** nedir bu dâ'-i bî-dermân (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2*). [*bî-şâdi,]*

bisât-ı kurbdan: Dünyaya yakınlıktan.

1. Bisât-ı kurbdan mehcûr u düruz lîk sultânım
Ser-i üftâdegâna feyz-i 'ulyâ artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 7*). [*bisât-ı kurbdan, --dan]*

bisât-ı sebz: Yeşil dünya.

1. Firâş-ı kudret-i Yezdân elṭâf u 'inâyetle
Bisât-ı sebz ile tezyîn virmiş küh u şahrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 6*). [*bisât-ı sebz,]*

bî-sek: Kuşkusuz.

1. Mürde-i 'aşkıñ bulur **bî-şek** hayât-ı cavidân
Vuşlat-ı cânâneye bir cân nedir biñ cân şaçar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 7*). [*bî-şek,]*
2. Dâne-i luţfuñ temâşâ eyleyen **bî-şek** düşer
Dâm-ı zevke bî-esâs 'ahdiñ gibi sayyadı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 7*). [*bî-şek,]*
3. Ziyâ-i nûr-ı rûyî münceî her zerrede **bî-şek**
Şu 'â'-ı pür-fürûğ-ı tal'atıdır gün gibi peydâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 3*). [*bî-şek,]*
4. Dest-i ümmîdi dırâz eylemişiz dergâha
O şehiñ bendesi **bî-şek** irişür Allâh'a (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 14*). [*bî-şek,]*

bî-şek tutar: Kuşkusuz tutar.

1. Fülk-i efkârî dilâ deryâ-yı tevîd içre şal
Bir nefes şalmaz anı **bî-şek tutar** gird-âb-ı feyz (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 6*). [*bî-şek tutar, -ar]*

bî-ser: Akılsız.

1. 'Aşka düşdüm sîne çâk itdim başım urdum taşâ
Vâdî-i 'aşkıñ Ğulâmî **bî-ser** ü sâmanıyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 14*). [*bî-ser,]*

bî-sipâh: Askere, orduya, desteğe ihtiyacı olmayan Allah.

1. Şehriyâr-ı hüsn şehrin çünkü gördüm **bî-sipâh**
Çâh-ı dilden eyledim âzâd yüz bin ceyş-i âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 1*). [*bî-sipâh,]*

bî'snev: Dinle.

1. Der-ân-zemân ki zi-tû **bî'snevem** sühan güyem
Ne güş-ı hüş bi-mânend ne fehmi-i istifhâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 19*). [*bî'snevem, -em]*

bî-şübhe: Kesin, şüphesiz, tereddütsüz.

1. Şehâ mâhâ bütâ cânâ vişâliñ
Devâ-yı derd-i dil **bî-şübhe** hâkķâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 14*). [*bî-şübhe,]*
2. Rûzdan **bî-şübhe** ra'nâdır seher hengâmesi
Şâfî ebyaz ol sebebdan olmaz esmerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 7*). [*bî-şübhe,]*
3. Erbâb-ı tarîķiñ bu zamân merkez-i feyzi
Bî-şübhe Ğulâmî der-i a'lâ-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 18*). [*bî-şübhe,]*
4. Bî-şübhe perîşân ider âhim seni âhir
Âhim yelini şanma ki bir bād-ı hevâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 7*). [*bî-şübhe,]*
5. Kâr-hâne-i takdîre karışmak da Ğulâmî
Bî-şübhe büyük 'ayn-ı kabâhâtlâ hâfâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 14*). [*bî-şübhe,]*
6. Sûzen gibi **bî-şübhe** geçer atlas-ı çarķı
Bu yolda kimiñ toĝrılıĝı elde 'aşâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 7*). [*bî-şübhe,]*
7. Herkese va'd-i lebiñ **bî-şübhedir** âb-ı hayât
Tâli'imden içmedim 'indimde ancak adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 13*). [*bî-şübhedir, -dir]*
8. Herkese va'd-i lebiñ **bî-şübhedir** âb-ı hayât
Tâli'imden içmedim 'indimde ancak adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 11*). [*bî-şübhedir, -dir]*
9. 'Aşķ-ı Hâķ'la cezbe-i mutlakla tolmuş sinemiz
Kim budur **bî-şübhe** bir ihsân-ı 'Abdü'l-Ķâdir'in (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 6*). [*bî-şübhe,]*

10. Anıñ nāmı cenāna virdi başka ḥālet ü revnak
Muṭābık oldıǵı-çün ismi **bī-şübhe** müsemma (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 38). [bī-şübhe,]
11. Ferş eyleme ruḥsār üzere zülf-i siyāhı
Her birleri kan dökmege **bī-şübhe** sipāhī (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 22). [bī-şübhe,]
12. Olan taḳdīr-i kil-k-i ḳudret-i Ḥaḳ'la ḳaḫāyālar
İrer **bī-şübhe** dünyāda ḳamu ednā vü a'laya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 6). [bī-şübhe,]
13. Kān-ı ma'nādan Ğulāmī buldı cevher tārīḥin
Baḫş ider **bī-şübhe** cürmin Rabb-i celle hem 'alā (Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 10). [bī-şübhe,]

bi-sūhte ten: Ten yanmamış.

1. Zi-āteş-i ruḥ-ı ḥübet şehā **bi-sūhte ten**
Kücā şod āb-ı kerem āḫir īn Ğulāmī ğulām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 23). [bi-sūhte ten,]

bī-şumār: Far. Sayısız, hesaba gelmez.

1. Büse-i pür-āb-ı cān-efzā-yı ruḥsārın nigār
Bī-şumār īşār idüp ol gün leb-i 'atşānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 8). [bī-şumār,]

bisyār: "Pek çok, çok fazla, sayısız, çok" anlamında zarf.

1. Raḥm ile ḥāl-i perīşānımıza āḫ çeker
Luṭfı **bisyār** ise ey dil leb-i ḥün-ḫāresi ne (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 6). [bisyār,]

bit: (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

1. Biter bağ-ı gönülde verd-i taḫḫık
Bu ğüftārım ider şaddāḳ taşdıḳ (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 75). [biter, -er]

bit-: Sona ermek, bitmek.

1. Bitmez bu 'aşır ḥāsidiniñ sözleri bir ān
Seyyār olarak 'ālemi tār itmeli şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 7). [bitmez, -mez]

bī-tāb: Bitkin, yorgun, takatsiz.

1. Fiğānem ez-felek be'gzeşt zi-āhem şod melek 'āciz
Zi-feryādem beşer **bī-tāb** ki men meftūn-ı dīdārem (Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 10). [bī-tāb,]

bi-tābed: Işıksız.

1. Şu'leī ez-rüy-ı ḥüsneş ger **bi-tābed** der-dilem
Vālih ü ḫayrān şevem ez ḥūr-ı nūr-efzā-yı düst (Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 5). [bi-tābed,]

bī-te'emmül: Etraflıca düşünmeden, hemen, derhal.

1. Ḳādir olmaz ḫakkine olan bu sırā āşinā
Dāḫil ol var ol ğürūha **bī-te'emmül** Ḥālişā (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 24). [bī-te'emmül,]

bī-temiz: Kötü, fena; pis.

1. Var eyle kendiñe pend ey **bī-temiz** nāşih
Şīrīn olursa çün ḳand itmem ṭaleb neşāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 1). [bī-temiz,]

bî-te'sîr: Tesirsiz, etkisiz.

1. Âh-ı âteş-bârı **bî-te'sîr** şanma her şehir
'Âlemi süzân ider Mevlâ'dan istimdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 11). [bî-te'sîr,]

bî-tevakḳuf: Durmadan, durmaksızın.

1. Ceyş-i cânın **bî-tevakḳuf** aḥz iderdim cânını
Şeh çü-meh gösterse yüz kim ḳahramân-ı şâniyim (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 11). [bî-tevakḳuf,]
2. Ehl-i derdi vâdî-i 'aşḳ içre bir kez görse
Bî-amân urmaḳ dilerler **bî-tevakḳuf** âferîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 10). [bî-tevakḳuf,]
3. Ḳıldı teslim **bî-tevakḳuf** cânını cânâna ol
Kim okursa fâtiḥa itsün Ḥudâ rahmet aña (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 7). [bî-tevakḳuf,]

bitmiş: (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümeḳ || Belirmek, ortaya çıkmak. (Ayva tüyleri bağlamında).

1. Dil-i bî-mihr ü sevdâ mârâ beñzer
Cihân bağında **bitmiş** ḥâra beñzer (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 34). [bitmiş,]

bî't-tamâm: Tamamiyle.

1. Sâlik-i râh-ı ḥaḳîḳat 'aşḳa eyler iktidâ
'Aşḳdır tezyîn-baḥş-ı kâ'inâta **bî't-tamâm** (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 6). [bî't-tamâm,]

bitür: Bitirmek, ortaya çıkarmak; yetiştirmek, büyütmek; sona erdirmek.

1. Besâtîn-i ḳulûb-ı mü'minînde
Bitürdi verd-i 'aşḳı cân içinde (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 30). [bitürdi, -di]

bî-vefâ: Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

1. Pür-ziyâ vü pür-cefâ vü **bî-vefâsîn** ey ḥabîb
Şu 'le-efzâ neş'e-baḥşâ bâ-şafâsîn dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [bî-vefâsîn, -sın]
2. Yâr-i nev ferḥunde-ruḥ gördi kerem 'âlî-himem
Muḥsin-i ehl-i recâ mı **bî-vefâ** mı bâ-'atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [bî-vefâ,]
3. Cüst-cü ḳıldım cihânda ḥûb-rû dilberleri
Bî-vefâdır bî-vefâdır nâ-ḥalefdir nâ-ḥalef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 16). [bî-vefâdır, -dır]
4. Cüst-cü ḳıldım cihânda ḥûb-rû dilberleri
Bî-vefâdır **bî-vefâdır** nâ-ḥalefdir nâ-ḥalef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 16). [bî-vefâdır, -dır]
5. Ḥayli demdir **bî-vefâ** dildârdan ayrılmışım
Merḥametsiz dilber-i 'ayyârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 1). [bî-vefâ,]
6. Rûz u şeb 'aşḳı olan âh itmesün de nişlesün
Tâ ezelden çünki yâri **bî-vefâdır** neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 4). [bî-vefâdır, -dır]
7. Bî-vefâ dildâr içündür bu tekellüm ey perî
Bî-vefâlık bende-i kemter ḳulında ḥiç yok (Gulâmî Divanı , Müfret 48, Mısra 2). [bî-vefâlık, -lık]
8. Nerde gördün **bî-vefâlık** resmine dâ'ir 'amel
Böyle serkeşlik idersîn 'âdet-i ḥûbân bu mı (Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 1). [bî-vefâlık, -lık]
9. Şâ'ir-i kâmil sözinde **bî-vefâlık** zikr olur
Gel gücenme sevdiğim ḳaṭ'-ı cevâb işte budur (Gulâmî Divanı , Müfret 50, Mısra 1). [bî-vefâlık, -lık]

10. Sen gibi bir **bī-vefāya** dūş idüp hūkm-i kâder

Âh-ı âteş-bâr-ı şevkîñle gezer dil der-be-der (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 11*). [*bī-vefāya, -ya*]

bī-vefā ‘aşıkına: *Vefasız aşıkına.*

1. Sell-i seyf itmede her yaña gezer meydānı

Bī-vefā ‘aşıkına esb-i cefāyı şalıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 8*). [*bī-vefā ‘aşıkına, -ı, -n, -a*]

bī-vefā dildār: *Vefasız sevgili.*

1. Bī-vefā dildār içündür bu tekellüm ey perī

Bī-vefālîk bende-i kemter kûlunda hîç yok (*Gulâmî Divanı , Müfret 48, Mısra 1*). [*bī-vefā dildār,]*

bī-vefā yār-i: *Vefasız sevgili.*

1. Bī-vefā yār-i gâzab-nâkleri hep arayup

Kişver-i göñlümi tahrîb için irsâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 3*). [*bī-vefā yār-i,]*

bī-vefā yârim: *Vefasız sevgilim.*

1. Gulâmî bâğ-ı hüsñünde eger olmazsa gül-çide

Figân eyler çü bülbül **bī-vefā yârim** vedâ‘ olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 14*). [*bī-vefā yârim, -im*]

bī-vuşlat-ı būs u kenâr: *Öpücüğüne ve yanına kavuşmaz.*

1. Dîde-düz-ı hecr olup **bī-vuşlat-ı būs u kenâr**

Nâle-i cân-süz ile leyli nehâr itmek de güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 7*). [*bī-vuşlat-ı būs u kenâr,]*

biyâ biyâ: *Gel gel.*

1. Biyâ biyâ ki be-dîdâret ârzümendem

Çünân ki teşne be-âb-ı zülâl der-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 25*). [*biyâ biyâ,]*

bī-yâr: *Dostsuz, sevgilisiz.*

1. Bi-yâr sâkî me-râ cām-ı ‘aşk ez-ğum-ı şevk

Ki şürişî fikenem ber-cihân tu ebkem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 7*). [*bī-yâr,]*

biveftâd: *Düştü.*

1. Biyefâtâd pây-ı fikret der-beyâbân-ı firâkeş âh

Şodem der-çeşm-i ‘âlem vâlih u medhüş rüsvâyem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 3*). [*biyefâtâd,]*

biz: *"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.*

1. Al **bizi** meclis-i vaşlıña terahhum idüp

Bâde-i cām-ı lebiñle dili eyle sekâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 11*). [*bizi, -i*]

2. Şehr-i ‘aşka girdik ammâ sevmedik bir hûb dost

Halk içinde nāmımız gerçi **bizim** mahbûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 2*). [*bizim, -im*]

3. ‘Afv kıl kemter Gulâmî ‘aybını ey pür-kerem

Bizde ancak bulunan takşîr ile çok gâlaât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 16*). [*bizde, -de*]

4. Küfrine imânına yârîñ **biz** imân eyledik

Var müferriğ şüfiyâ sen küfr ile imânı seç (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 11*). [*biz,]*

5. Meýe mi yoksa ki maḥbûba mı meýliñ neýedir
Bilmezem söyle **bize** şîve-i reftâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 12*). [*bize, -e*]
6. Hâr-ı muḡaylân gibi haṭ revnaḡ-ı ḥüsnin götürür
Bizlere kıldığı sitem dâḡ-ı dilin füzûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 8*). [*bizlere, -ler, -e*]
7. Biz kâse-be-destiz daḡı maḥbûb-perestiz
Mestiz elimizdeki fetâvâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 3*). [*biz,]*
8. Maḥmûr-ı şarâbız velî aşḥâb-ı şavâbız
Ta’n eylese her kim **bizi** a’dâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 6*). [*bizi, -i*]
9. Yâriñ **bize** itdükleri hep cevri cefâdır
Zannınca cefâ ‘âşîka iḥsân u ‘atâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 1*). [*bize, --e*]
10. ‘Âşk-ı ḥüsnüñ gezdirür her gün **bizi** şahrâları
Şanki bād-ı bî-karârım bî-karârım gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 3*). [*bizi, -i*]
11. Başla zâra yeñiden ṭurma amân ey dil-i zâr
Ki çevirmiş yüzini **bizden** o şüh-ı ‘ayyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 2*). [*bizden, -den*]
12. Raḥm idüp belki Ğulâmî **bize** mi ‘mâr-ı kerem
Dil-i vîrânemizi sîm-i vişâl ile yapar (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 13*). [*bize, -e*]
13. ‘Arz-ı ḥâl-i dil-i nâ-şâdı tamâmen okıyup
Belki luṭfindan ider **bizi** ḥuzûra iḡzâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 10*). [*bizi, -i*]
14. Bâr isteme **bizden** ki cihân bâḡı içinde
Çün serv bizim ḡaşılıımız dest-i du‘âdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 5*). [*bizden, -den*]
15. Bâr isteme bizden ki cihân bâḡı içinde
Çün serv **bizim** ḡaşılıımız dest-i du‘âdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 6*). [*bizim, -im*]
16. Silûp âyîne-i bî-kîne-i dilden sivâ rengin
Ki olmuş yâr-i her ezḡâr bundan **bize** ‘ibret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 12*). [*bize, -e*]
17. ‘İd-i aḡḡa herkese virdi sürür u hem ḡuzûr
Biz faḡîriñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 18*). [*biz,]*
18. ‘İd-i aḡḡa herkese virdi sürür-ı bâ-ḡuzûr
Biz faḡîriñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 18*). [*biz,]*
19. Bizde teşḡış eylemek esrâr-ı zâtıñ yok ḡüner
Bilme her merdiñ aña iḡ‘ân-ı isti‘dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 15*). [*bizde, -de*]
20. Bût-perestiz **biz** anıñ bût-ḡâne-i ḡüsninde kim
Zülf-i müşḡine bedel zünnârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 11*). [*biz,]*
21. Ser-fürü itmezken ‘âlemde **bize** mûr-ı sürür
Kişver-i ḡüznüñ şükûr kim şâḡib-i fermâniyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 11*). [*bize, -e*]
22. Ey Ğulâmî şâ‘ir-i dâñâ-yı ‘aşr olmuş iken
Şimdi yârân içre **bizler** ‘âlemiñ nâdâniyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 14*). [*bizler, -ler*]
23. Ey Ğulâmî **bize** mescidle şalât oldu yasaḡ
Gidelim şimdi kenîsâ gibi yok cây-ı nefîs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 9*). [*bize, -e*]
24. Bezmi ‘ayş u meclis-i nüşî ḡarâm itdi **bize**
Çille-i hicrâna şaldı mü-miyânım fûrḡatıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 5*). [*bize, --e*]
25. Derûnum âteşe yaḡdıñ kemendiñ boynuma taḡdıñ
Ḥaḡâretle **bize** baḡdıñ sitem-kârım vedâ’ olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 6*). [*bize, -e*]
26. Dilbere lâyıḡ olan rûy-ı vefâdır **bize**
Merḡamet-i müşterek ‘ayn-ı cefâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 1*). [*bize, -e*]

27. Dilbere lâyık olan rüy-ı vefâdır **bize**
Merhamet-i müşterek 'ayn-ı cefâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 2*). [bize, -e]
28. Meyl-i derûnı yine bizleredir biliriz
ğayre olan lutfdan kaçdı ezâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 4*). [bize, -e]
29. Hayli hatâ itmişiz hâli dimekle saña
Her ne sitem eyleseñ yâr sezâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 6*). [bize, -e]
30. Âb-ı hayâtı bulur zulmet-i zülfünde dil
Hızır-ı hatîñ çün seniñ râh-nümâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 8*). [bize, -e]
31. Hâsret-i bûs-ı lebiñ hâke düşürdi teni
Eyleseñ ihsân anı hûn-bahâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 10*). [bize, -e]
32. Zülfüne bağlanmısz kılma perîşân disem
Dir ki anı tağıdan bād-ı hevâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 12*). [bize, -e]
33. İstemez ol pür-kerem cevri Gulâmî kula
Hâhişi andan dilâ nâz u edâdır **bize** (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 14*). [bize, -e]
34. Evvelî çarh-ı felek lutf ile şâd itdi **bizi**
Hışm idüp âhiri uğratdı beni belvâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 5*). [bizi, -i]
35. Çekeriz 'usri hemân yok 'akabinde yüsri
Tâli'-i şüm Gulâmî **bizi** pâ-mâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 10*). [bizi, -i]
36. Nâzenînim nâzlı yârim çeşm-i fettânım seni
Bizden ayırdı felek çok gördi cânânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 2*). [bizden, -den]
37. Beyân-ı şüret-i Hâk olmasaydı vechiñ ger
Müyesser olmaz idi **bize** ol tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 12*). [bize, -e]
38. Üftâdedir dil dilbere sevdâsı düşmüşdür sere
Şefkatle bakmaz **bizlere** yâ Rab nolur ahvâlimiz (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 2*). [bizlere, -ler, -e]
39. Yüz çevirmiş şimdi **bizden** yârlar âgyârlar
Neylesünler şâdıkı ehl-i hevâ dil-dârlar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 31*). [bizden, -den]
40. Ey nesîm-i pür-beşâret var huzûra öp etek
Lutf idüp ol şâh-ı hüsne eyle **bizlerden** dilek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 28*). [bizlerden, -ler, -den]
41. Gelmez âgyârların **bizlere** bir sözi ferah
Âteşin kimlere dünyâda gelür sözi ferah (*Gulâmî Divanı , Müfret 7, Mısra 1*). [bizlere, -ler, -e]
42. Tâ-be-key peyrev-i âgyâr olacak tâze cüvân
Bizi pîr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı amân (*Gulâmî Divanı , Müfret 29, Mısra 2*). [bizi, -i]
43. Dâstân olduk lisân-ı nâsa maḥbûb-dost deyü
Zann ider maḥbûb ise gör kendine **bizi** 'adü (*Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 2*). [bizi, -i]
44. Bu ne devlet ki Gulâmî bula dâ'im rif'at
Dâmenin tutmuşuz elbet **bize** eyler himmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 24*). [bize, -e]
45. Rûz u şeb düd-ı figân 'arşa olur peyveste
Dâ'imî **bizde** bu hâlet ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10*). [bizde, -de]
46. Çün enîsiñ bed-şiyemdir **bizlere** yok rağbetiñ
Bed-şiyemdir maḥremânîñ rûz u şeb hem-şoḥbetiñ (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 5*). [bizlere, -ler, -e]
47. Bizlere yok rûz u şeb hem hürmetiñ hem 'izzetiñ
Rağbetiñ hem-şoḥbetiñ hem 'izzetiñ tâb-ı tenim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 7*). [bizlere, -ler, -e]
48. Sen vaṭan itdün bize âh ḡurbeti
Biz çekelim bunda belâ fûrkatı (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 26*). [biz,]

49. Sen vatan itdün **bize** âh gurbeti
Biz çekelim bunda belâ fûrkati (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 25*). [*bize, -e*]
50. Şehbâz-ı sühan kâmet-i tûbâya ulaşdır
Ebşâr-ı hâkâretle meded **bizlere** bakma (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 6*). [*bizlere, -ler, -e*]
51. Baħr-ı luṭfuṇdan dilâ bir kaṭre âb almaz **bize**
Gendüm-i iḥsânını ol dil-rübâ şalmaz **bize** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 11*). [*bize, -e*]
52. Baħr-ı luṭfuṇdan dilâ bir kaṭre âb almaz **bize**
Gendüm-i iḥsânını ol dil-rübâ şalmaz **bize** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 12*). [*bize, -e*]
53. Dâr-ı ṭâḥûn-ı cefâ tâ ḥaşre dek qalmaz **bize**
Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir ‘aceb gelmez **bize** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 13*). [*bize, -e*]
54. Dâr-ı ṭâḥûn-ı cefâ tâ ḥaşre dek qalmaz **bize**
Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir ‘aceb gelmez **bize** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 14*). [*bize, -e*]
55. Dâ’imâ ḥâl-i müzeyyenden perî-veşler **bizi**
Bir gün olur açılır bâb-ı recâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 29*). [*bizi, -i*]

bî-zâd: Azıksız, yiyeceksiz ll Emelleri, ümitleri olmayan (kimse).

1. Bî-nevâ **bî-zâd** bûdem ḥamdü-lillâh u Resûl
Sâye zed murğ-ı hüma-yı merḥamet-pîrâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 5*). [*bî-zâd,]*
2. Ṭarîḳ-i ‘aşka girdim tâ ezel ammâ ki **bî-zâdım**
Lüşûş-ı hûblar urmuş yolum maḥzûn u nâ-şâdım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 25*). [*bî-zâdım, -ım*]

bize: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

1. Kıpandı mey-kede-i miḥnete bu baḥt-ı siyâh
Ḥarâmdır **bize** min-ba’d bezm-i ‘ayş u ṭarab (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 6*). [*bize,]*

bî-zevâl-i: Yok olmayan, zeval bulmayan (Allah).

1. Vişâl-i **bî-zevâl-i** Lâ-Yezâl’e irmeye çâre
Ten-i ḥâşâki ifnâ terk-i cân ile cihândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 7*). [*bî-zevâl-i,]*

bizlere: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

1. Meyl-i derûnı yine **bizleredir** biliriz
ğayre olan luṭfdan kaşdı ezâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 3*). [*bizleredir, -dir*]

bî-nişân: Nişansız, işaretsiz.

1. Hem-refîḳ-i ġâr-ı Faḥr-i ‘Âlemîn olmuş idi
Şıdk u luṭf u merḥametde **bî-nişândır** Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 10*). [*bî-nişândır, --dır*]

bovı ne pest ne dirâz: Boyu ne uzun ne kısa.

1. Ḥâlî fûlful saçı sünbül **bovı ne pest ne dirâz**
İtdi pervâz o şehbâz eliñle bunı yaz (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 9*). [*bovı ne pest ne dirâz,]*

böyle: "böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

1. Ey Ğulâmî dil fezâ-yı ‘aşka düşdükden berü
Böyle şî’r-i bu’l-‘acâyib dil-ğuşâ itdi sünûḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 10*). [*böyle,]*

2. Dehr içinde bir ğarībim meskenim vīrāneler
Böyle kalsa ey Ğulāmī bu gönül mecnūn olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 10*). [böyle,]
3. ‘Ālemin teşhīrine efsūn okur zātūn seniñ
Āferin ol vech-i pākīñ **böyle** bir üstādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 4*). [böyle,]
4. Bu ħarābe gönülüm ābād itdi sāķī cām ile
Pür-keremdir **böyle** şāhib-luţfdur mi‘ mārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 6*). [böyle,]
5. Zāhidā leb-teşneyim ta‘n itme mey-nūş oldıgım
Gör neden diĳkatle **böyle** mest ü medhūş oldıgım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 2*). [böyle,]
6. Böyledir dilber-i dehrin ezelī kānūnı
Ey Ğulāmī teni yak āteş-i ħasretlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 17*). [böyledir, -dir]
7. Böyle yazdı vaşfın zerrin kalemle āfītāb
Şafĳa-i kırtās-ı dehre ey mehābet aĳteri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 15*). [böyle,]
8. Ümīd-i ‘afv ile dergāh-ı vālā-cāha sultānım
Cesāret cūr‘et itdim bī-riyā **böyle** ıtrāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 64*). [böyle,]
9. Görmemişdi ehl-i şarkī **böyle** bir şāhib-kerem
Şehr-i şarkı itdigi demden berü bānī binā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 13*). [böyle,]
10. Merhem-i ĳilm ile zaĳm-ı hecre tīmār itmeli
Böyle dir çok bī-ħaber ĳilmi begim kalb it de gör (*Gulāmī Divanı , Müfret 11, Mısra 2*). [böyle,]
11. ‘Āşıkā kahr eylemek ya‘nī be-cāy-ı ĳalaţ
Ĳā‘idedir ey gönül **böyle** uşul ü nemaţ (*Gulāmī Divanı , Müfret 19, Mısra 2*). [böyle,]
12. Nerde gördün bī-vefālīķ resmine dā‘ir ‘amel
Böyle serkeşlik idersiñ ‘ādet-i ĳūbān bu mı (*Gulāmī Divanı , Müfret 49, Mısra 2*). [böyle,]
13. Böyle sitemler ne revā ey felek
İtdigimi söyle baña ey felek (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 3*). [böyle,]
14. Böyledir her işe Ĳaĳķ adıyla kılsañ ibtidā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 35*). [böyledir, -dir]

boyn: (*Āşıĳın*) boynu.

1. Taķılıp kaldıĳı **boynumda** zencīr-i cūnūn dā‘im
Mu‘anber mūy bir ĳīsū-yı Leylā-vārdan ĳalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 3*). [boynumda, -um, -da]
2. Derūnum āteşe yakdın kemendiñ **boynuma** taķdın
Ĳaķāretle bize baķdın sitem-kārım vedā‘ olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 5*). [boynuma, -(u)m, -a]
3. Boynuma taķdīr-i Ĳaķ taķmış maĳabbetden resen
Tīĳ-i tedbīr ile dūnyāda anı kimdir kesen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 41*). [boynuma, -um, -a]

bozup: Beyitte yemini bozmak anlamında kullanılmıştır. sözünden dönmek vazgeçmek.

1. ‘Ahd ü peymānı **bozup** sırrı ‘ayān itdiñ sen
Dīdemiz yaşını ĳün cūy-ı revān itdiñ sen (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 21*). [bozup,]

bu: Bu, işaret zamiri.

1. Kerīmā baķma **bu** itdiklerim ‘işyān-ı bī-ħadde
Ĳulāmī rū-siyāha rahmetiñle kıl ‘ināyethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 17*). [bu,]
2. Zaĳm-ı derūn-ı bülbüle bā‘iş **budur** müdām
Ezhār ĳār-ı mār ile her dem nişestedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 3*). [budur, -dur]
3. Silüp āyīne-i bī-kīne-i dilden sivā rengin
Ki olmuş yār-i her ezhār **bundan** bize ‘ibret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 12*). [bundan, -n, -dan]

4. Zāhid riya vü zerķ ile tesbîhi terk kıl
Olmaz **bunuñla** vuşlat-ı Perverdigār-ı ‘aşķ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 10). [bunuñla, -nuñ, -la]
5. Neş‘e-bahşız cāzib-i cānız Ğulāmî ‘āşıkız
Bu ‘aceb mi olsa ber-ter şān-ı ‘Abdü‘l-Ķādir‘iñ (Gulāmî Divanı , Gazel 108, Mısra 10). [bu,]
6. Çeküp rakībini āĝuşa ol perî-peyker
Murādı ‘āşıkā **bundan** cefā imiş bildim (Gulāmî Divanı , Gazel 119, Mısra 10). [bundan, -n, -dan]
7. Bahār-ı dehrde bûy-ı vefāyı şemm iden kimdir
Şafāsın bir nefes sürmüş bulunmaz **buña** kınmaz mı (Gulāmî Divanı , Gazel 189, Mısra 6). [buña, -na]
8. Huzûr-ı Hāk‘da **budur** secde rûyuña kılmak
Ķabûldür o ‘ibâdet ki oldı min-ĥasenât (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 31). [budur, -dur]
9. Şā‘ir-i kâmil sözinde bî-vefâlık zıkr olur
Gel gücenme sevdiğim kaç‘-ı cevâb işte **budur** (Gulāmî Divanı , Müfret 50, Mısra 2). [budur, -dur]
10. Hâli fülful saçı sünbül boyı ne pest ne dirâz
İtdi pervâz o şehbâz eliñle **bunı** yaz (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 10). [bunı, -(n)ı]
11. Kıra devrânıñı ey çarķ Cenâb-ı Ķahhâr
Ağlayup söyle Ğulāmî **bunı** her leyl ü nehâr (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 28). [bunı, -(n)ı]
12. Hāk **buña** râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 11). [buña, -na]
13. Hāk **buña** râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 17). [buña, -na]
14. Hāk **buña** râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 23). [buña, -na]
15. Hāk **buña** râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 29). [buña, -na]
16. Sen vaţan itdün bize âh ĝurbeti
Biz çekelim **bunda** belâ fûrkati (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 26). [bunda, -(n)da]

bu: " Bu" işaret sıfatı.

1. Tâ ezel zümre-i ĥübânda ‘âdet **bu** mı yâ
‘Āşıkā cevır ü cefâ ĝayriye raĝbet **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 1). [bu,]
2. Tâ ezel zümre-i ĥübânda ‘âdet **bu** mı yâ
‘Āşıkā cevır ü cefâ ĝayriye raĝbet **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 2). [bu,]
3. Ser-i üftâdeye tîĝ-ı sitemi tîz iderek
Ĝazab-âlûde ura söyle şadâķat **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4). [bu,]
4. Mey-i ĥışm-ı nigeĥi zehr ile âmîĥte idüp
Dest-i mazlûma virür şān-ı ‘adâlet **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 6). [bu,]
5. Nuķl-i la‘l-i leb-i şîrîni fem-i aĝyârda
Beĝl ider nâz u edâlarla şehâvet **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 8). [bu,]
6. Sem-i miĥnetle dehân-ı dili telĥ eyleyerek
Derd-i hicrâna devâ yoksa ki şerbet **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10). [bu,]
7. Giceler zîver-i āĝuş-ı rakībân tenhâ
Tâ şehir zevķ u şafâ resm-i maĥabbet **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 12). [bu,]
8. Ey Ğulāmî reh-i ‘aşķında fenâ-yâb olana
Sûĥan-ı saĥt ile redd aña mûķâfât **bu** mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [bu,]

9. Gül-i ümmîd açılmaz yağsa bârân biñ bahâr olsa
Anıñ-çün artırrur şît-i nevâsın **bu** dil-i şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 4*). [bu,]
10. Kıldı sūzân kalbimi yâr hasretiñ ger itsem âh
Lerzeler peydâ ider **bu** heft-arz u nüh-semâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 16*). [bu,]
11. Sürdi tahkîr eylemekle meclisinden bendesin
Ey Ğulâmî **bu** kederle yak teniñ şubh u mesâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 22*). [bu,]
12. Sâķî-i bezm-i ezel virdigi dem bâde-i şahbâ
Mihr-i cânân ile **bu** gönlümi kıldı şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 2*). [bu,]
13. ‘Aşķ ‘âleminiñ arz-ı dilinde **bu** müvâlât
İzhârı bütün mihr-i ruķum tâbıdır haķķâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 3*). [bu,]
14. Neş‘e-i meyle şebistân-ı ķahırda zevķ-yâb
Eyledi **bu** gönlümi hasret odıyla hep ħarâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 4*). [bu,]
15. Bu Ğulâmî bâb-ı cûduñda fütâde ħaste-dil
Dest-i ihsâniñla i‘tâ eyle bir kâse şarâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 13*). [bu,]
16. Kec-külâhiñla **bu** kec-baķtım şehâ çok fîkr idüp
Âh-ı dil dūdıyla rûy-ı arzı itdim târ şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 9*). [bu,]
17. Meşâm-ı cânıña irmez maķabbet micmerinden bûy
Bu tezvîr ile zâhid eblehânı var inandır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 4*). [bu,]
18. Ne dem görürse nigârım ider hicâb ‘aceb
Kebâb olursa **bu** âteşle cân u dil ne ‘aceb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2*). [bu,]
19. Ķapandı mey-kede-i miķnete **bu** baķt-ı siyâh
Ħarâmdır bize min-ba‘d bezm-i ‘ayş u tarab (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 5*). [bu,]
20. Neler çekdi **bu** cism-i nâ-tüvânım sensiz ey cânâ
Terennüm eyle bülbül-veş sarây-ı ‘aşķı dil-şâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 3*). [bu,]
21. Bu bâĝ-ı mihrine girdim beni redd itme bâĝından
Ki dil ħüsnuñde mest olmuş kuşurum varsa ta‘dâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 5*). [bu,]
22. Bu cism ü cân seniñ râhiñda olmuş ħâķ ile yeksân
Terahķhum kıl bu dil-efgende ye ihsânı müzdâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 9*). [bu,]
23. Bu cism ü cân seniñ râhiñda olmuş ħâķ ile yeksân
Terahķhum kıl **bu** dil-efgende ye ihsânı müzdâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 10*). [bu,]
24. Nedir **bu** serserî gezmek cihân bâĝında bülbül-veş
Gülistân-ı dilârâda Ğulâmî ħurma feryâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 11*). [bu,]
25. Bu Ğulâmî niķe şad-bâr kuşur itmiş ise
Maĝfîretle nazar it zârî-i efĝânıma yâ ĝavş (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 9*). [bu,]
26. Dilâ sen şanma kim çarķ-ı cefâ-kirdârdır bâ‘is
Bu maķzûniyyete iķbâl-ı nâ-hemvârdır bâ‘is (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 2*). [bu,]
27. Şafâdan şanma **bu** nüş-ı meyi cüş-ı dili belki
Ğulâmî cüş-i cûy-ı ĝam-ı ekdârdır bâ‘is (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 9*). [bu,]
28. Ğulâmî süllem-i şabra çıkup seyr eyle **bu** dehri
Ki eflâķ-i vişâle itmemişdir kimse bir mi‘râc (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 9*). [bu,]
29. Pister-i ĝafletde baş ķoyma devâc-ı râĥata
Bûriyâ-bâf-ı niyâz ol **bu** riyâdan ħurma ĝeç (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 8*). [bu,]
30. Ey Ğulâmî ķâķî-i eş‘âr u nazmım ben bugün
Şâhid-i da‘vâ-yı fâzlım **bu** ĝazeldir hem ħücec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 14*). [bu,]

31. Nār-ı 'aşkıñ **bu** vücūdum yaqdı hākister idüp
Āb-ı luṭfuñ şaçmadıñ bir kez sitem-fermā meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 7*). [bu,]
32. Kıl şefā'at **bu** Ğulāmî 'ācize rûz-ı cezā
Menba'-ı kân-ı kerem şāhib-kırāndır Bū-Bekir (*Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 13*). [bu,]
33. Ben **bu** çarḥa nitmişim ārāmı yok ālāmı çok
Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [bu,]
34. Dehr içinde bir ġarībim meskenim vîrāneler
Böyle kalsa ey Ğulāmî **bu** gönül mecnûn olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 10*). [bu,]
35. Noldı cānā saña söyle baña **bu** zār nedir
Āh-ı bîhûde nedir hûzn ile efkār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1*). [bu,]
36. Sende var başka edā başka hevā cilve-nümā
Sûziş-i 'aşk ile **bu** sînedeki nār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 8*). [bu,]
37. Çeşm-i hûn-rîz ile hûnābe-i ḥasret ne 'aceb
Dökülür sāha-i ruḥsārîña **bu** kār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 10*). [bu,]
38. Perîşān eylemiş zülfi gibi üftādesin zālîm
Cefāsın arturur zannı **bu** ki kārî kerāmetdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 49, Mısra 4*). [bu,]
39. Bilen hālât-ı 'aşkı 'aşkıñ hālîni niçün bilmez
Murādı **bu** sūḥandan hāl-i 'uşşāka melāmetdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 49, Mısra 8*). [bu,]
40. Rehber ider ġamzesini fitne yolında çeşmine
Yār **bu** revîşle 'ālemi ġarḳ-ı yem-i cünûn ider (*Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 4*). [bu,]
41. Nüş itdigimiz **bu** mey-i şāhbā-yı 'Alîdir
Mey-ḥāne-i 'aşk içre 'atāyā-yı 'Alîdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 1*). [bu,]
42. İkrār ideriz kim **bu** şebistān-ı miḥende
İrsāl iden ol māhı hedāyā-yı 'Alîdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 15*). [bu,]
43. Erbāb-ı tārîkiñ **bu** zamān merkez-i feyzi
Bî-şübhe Ğulāmî der-i a'lā-yı 'Alîdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 17*). [bu,]
44. Ne tîr-i ġamz-ı a'dādan ne şemşîr-i felekdendir
Hemān **bu** çekdigim billāh kemān-ebrûlarındandır (*Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 4*). [bu,]
45. Güş urmaz ol tekebbür idüp āh-ı 'aşıka
Yokdur terāḥḥum anda **bu** refṭāra kıl nazar (*Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 8*). [bu,]
46. Cebheñde nedir çîn-i ġaḏab ey bût-i zîbā
Ey nāzûk-edā söyle ki **bu** Çîn-i Hıttādır (*Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4*). [bu,]
47. 'Adem-i mihr-i dilārāya 'alāmetdir **bu**
Yaklaşan āteşe itmez mi anıñ sūzı eğer (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 3*). [bu,]
48. Dem-i hicrānda olan sūziş-i ġam bulsa fenā
Yā nasıl vormeye şûkrāne **buña** 'aşıkı ser (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8*). [buña, -n, -a]
49. 'Aşk āteşi sūzān ide 'aşıkları her dem
Mesrûr ola ol yār Hudā **bu** ne revādır (*Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 12*). [bu,]
50. Deryā-yı ġama düşdiğini görse o gül-rûy
Raḥm eylemeyüp dir **buña** şāyān u sezādır (*Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 10*). [buña, -n, -a]
51. Ol neş'eden ki kûh u beyābān ser şalar
Bu baḥt-ı ḥāb-reftemize bir fesānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 6*). [bu,]
52. Sūzen gibi bî-şübhe geçer atlas-ı çarḥı
Bu yolda kimiñ toġrılıġı elde 'aşādır (*Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 8*). [bu,]

53. Şanma **bu** ahnı şehā bed-ḥāhıña te' şiri yok
Dikmiş âteşden 'alemler göklere feryadı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 9). [bu,]
54. Nâr-ı 'hasret itdi sūzân cāna minnet bildigim
Bu semender-tab'ımıñ âteşde çün bünyadı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 14). [bu,]
55. Bu Gürün gülzârî âyā cennet-i a'lā mıdır
Dürlü dürlü bār-dār eşcârlar tûbâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 1). [bu,]
56. Bu ḥarābe göñlüm âbād itdi sākî cām ile
Pür-keremdir böyle şāhib-luṭfdur mi' mārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 5). [bu,]
57. Cāme-i cāha sebep bilmez **bu** ver'-i ḥuşkı kim
Hırka-i peşmīne-i 'uzlet geyen ebrārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 25). [bu,]
58. Bu felek devr itmedi maḳşūdum üzre bir zamān
Qaldı ḥasret maḥşere tûmār-ı hecri ṭurma bāz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 9). [bu,]
59. Bu Ğulāmî rākib olmuştur taḥayyür fülkine
Yelken açmış vuşlata karşı gider efkārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 11). [bu,]
60. Ene'l-ḥaḳ müdde'ası herkese Maṣṣūr'dan özge
Bu meydān-ı ḥaḳīḳat içre bil cānā cemil olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 4). [bu,]
61. Serimde **bu** esen bād-ı hevā bir yārdan kalmış
Edālî cilveli cānān-ı şirīn-kārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 1). [bu,]
62. Görince mīve-i luṭfin **bu** naḥlistān-ı dünyāda
Döküp evrākını eşcār berden bārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 7). [bu,]
63. Neşāt-ı meyledir **bu** şūr u şeydālîk dilā her ān
Saña mestānelik bir dīde-i ḥammārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 9). [bu,]
64. Ğulāmî dil-güşā bir nev-ḡazel tanzīm idüp ḥāmem
Dine **bu** tuḥfe kim bir 'aşıḳ-ı ḡam-ḥārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 18). [bu,]
65. 'İnāyetle nāzar kıl **bu** Ğulāmî bendeye bir kez
Nihāyet-kār tūfāndır işim senden meded Ḥālîş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 11). [bu,]
66. Eylesem zār ile dildārıma izḥār-ı ḥulūş
Raḥma gelmez yine bilmem **bu** mı āṣār-ı ḥulūş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 2). [bu,]
67. Mü'minim hem kāfirim dönmem **bu** sözden bir zamān
Rūy u müyuñ çünki olmuş küfr ü imāndan ḡaraḫ (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 3). [bu,]
68. Ḥasret şererinden dil ile **bu** teni ḥāfız
Yakdın yine ol derdime şaldın beni ḥāfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1). [bu,]
69. Mesrūr idecekdin **bu** Ğulāmî'yi efendim
Bu 'ahdleriñ noldı kerem ma'deni ḥāfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 9). [bu,]
70. Mesrūr idecekdin bu Ğulāmî'yi efendim
Bu 'ahdleriñ noldı kerem ma'deni ḥāfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 10). [bu,]
71. Çetr-i ḡisūlarıñ ref' iderek rūyuñdan
Mihr-i ḥüsünüñle **bu** şeydā göñli eyle şuvāz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 6). [bu,]
72. Qadem-nihād olalıdan **bu** vādî-i 'aşḳa
Firāk ile **bu** dil olmaz güdāzdan fāriḡ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 3). [bu,]
73. Qadem-nihād olalıdan **bu** vādî-i 'aşḳa
Firāk ile **bu** dil olmaz güdāzdan fāriḡ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 4). [bu,]
74. Şanma sevdā-yı mecāzidir **bu** şūr-ı zāhiri
Ḥubb-ı Ḥaḳ'dır dilde dervīşān-ı 'Abdū'l-Qādir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 7). [bu,]

75. 'Aşk-ı Hak'la cezbe-i mutlakla tolmuş sînemiz
Kim **budur** bî-şübhe bir ihsân-ı 'Abdül-Kâdir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 6). [budur, -dur]
76. Ümîd-i vaşl-ı dilârâ haţâ imiş bildim
Bu hasreti baña bunca hevâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 2). [bu,]
77. Dîdeden rîzân olur çün ebr-i nîsân eşkler
Bu gidişle deşt-i ruhsârım olur mânend-i yem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 12). [bu,]
78. Dâmeniñ tutdum kerem kıl **bu** Ğulâmî kemtere
Nâr-ı mihriñ yakmada cism ü tenim rûz u şebân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 15). [bu,]
79. Rû-nümâ ol **bu** Ğulâmî'ye yeter pinhânlığını
Künc-i dilde mihri dâ'im ber-karârım kandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 9). [bu,]
80. Nedir **bu** hâşm sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir **bu** hüzn-i bî-şadî nedir **bu** dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 1). [bu,]
81. Nedir **bu** hâşm sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir **bu** hüzn-i bî-şadî nedir **bu** dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [bu,]
82. Nedir **bu** hâşm sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir **bu** hüzn-i bî-şadî nedir **bu** dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [bu,]
83. Eyâ **bu** 'ahd-i ikrârıñ ferâmûş oldu mı cânâ
Ki itmezsiñ vefâ bir kez nedir da'vâ-yı bî-'unvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3). [bu,]
84. Vücûd iklîmini cümle harâb itdiñ nigâhıñla
Çalur mı yanıña **bu** yâr-ı ğaddârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 8). [bu,]
85. Rûy-ı âsâyişi gösterme **bu** 'âlemde aña
'Aşk-ı hüsni gibi dideleri kan olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 7). [bu,]
86. Serde sevdâ ey gönül dilber hevâyî çâre ne
Bu Ğulâmî'niñ işi yâre recâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 10). [bu,]
87. Nâm olalı dehrde söyle vefâ itdiğîñ
Yandı cefâdan **bu** dil leyl ü nehâr ân-be-ân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 16). [bu,]
88. Dıraht-ı hüsni üzre bülbül-i güyâdır **bu**
Miyân-ı nev'-i çiçekde gül-i hamrâdır **bu** (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 1). [bu,]
89. Melâhat esbine olmuş süvâr o şûh-ı 'Acem
Fezâ-yı 'aşkda 'uşşâka temâşâdır **bu** (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 4). [bu,]
90. Cidâl ü fitne düşürmüş miyân-ı 'uşşâka
Licâm-ı rahmını çekmiş ne hoş edâdır **bu** (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 6). [bu,]
91. Vişâlîñ 'ahdini ferdâlara atup dildâr
Dükendi şabr dükenmez nice ferdâdır **bu** (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 8). [bu,]
92. Ğulâmî zülfini yârîñ bıraçmak istemeziz
Künûz-ı fikrde bilmem ki ne sevdâdır **bu** (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 10). [bu,]
93. Beyâna kâdir olmaz **bu** Ğulâmî cürmini lâkin
Şefâ'at semtine dîde-güşâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 13). [bu,]
94. Tînâb-ı kuvvetim kaţ' oldu düşdüm çâh-ı ekdâra
Meded feryâd-res ol **bu** firâkıñla düşen nâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8). [bu,]
95. Teşeffûk dîdesiyle sûy-ı 'uşşâka nigâhıñla
Bu vîrân kalbim it vâkıf künûz-ı hâl-i esrâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 12). [bu,]
96. İksîr-i lutfuñ ile **bu** zerrîn olan dilim
Bir düht olaydı bârî habîbîñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 5). [bu,]

97. Hecriñle seyr iden didi hūnāb-ı dīdemi
Hāyṛān olur bihār **bu** çeşmiñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 10*). [bu,]
98. Gözüüm yaşından akup niçe seyl ü Ceyhūnlar
Ciger kebāb olarak girmişim **bu** meydāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 8*). [bu,]
99. Ne dest-gīr ne ğıyās u ne bir melāzım var
İşim **bu** dehrde kaldı hemān bir efgāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 12*). [bu,]
100. Bu cezbe ki var hiç kocamaz mı didi yok yok
Çok genci kocatmış da kış atmış kocalarda (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 5*). [bu,]
101. Şeş-cihetden tūğ-ı hāşret tıtdı cellād-ı kaza
Cinn ü ins aġlar Ġulāmī'niñ **bu** hāy u hūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 14*). [bu,]
102. Rīsmān-ı re'fetiyle çekdi şāhım bendesin
Merhāmetle söyledi düşmez benim **bu** şānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 12*). [bu,]
103. Ey Ġulāmī **bu** beyān itdükleriñ rü'yāda mı
Bilmezem hūlyāda mı gelmiş nigārım yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 15*). [bu,]
104. Gelmeseydim nola **bu** pūr-mihen-i dünyāya
Şalmasaydım serimi ġaflet ile sevdāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 1*). [bu,]
105. Fiġān ider kafes-i tende murġ-ı dil her ān
Fırākıñ āteşi düşdi **bu** kalb-i vīrāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 4*). [bu,]
106. Düşüp **bu** vādī-i endūha eylerim zārī
'İnāyet ile nazar kıl **bu** sīne-süzāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 5*). [bu,]
107. Düşüp **bu** vādī-i endūha eylerim zārī
'İnāyet ile nazar kıl **bu** sīne-süzāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 6*). [bu,]
108. Vuşlatırñdan kılma mehcūr **bu** Ġulāmī kemteri
Şübhesiz sen şāfī'-i yevm-i kıyāmetisin 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 17*). [bu,]
109. Biñ meserretle **bu** şeydā göñüle virdi sürūr
Būlbūl-i zārī görüp gonca-i efkārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 5*). [bu,]
110. Bitmez **bu** 'aşır hāsidiniñ sözleri bir ān
Seyyār olarak 'ālemi fār itmeli şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 7*). [bu,]
111. Ben daġı āşūfte-i ġīsū-yı pīçin olmuşum
Ger pesend olursa memnūniyyet-i **bu** kemteri (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 10*). [bu,]
112. Ümīdimiz **bu** ki bārān-ı rahmetiñ saçıllur
Haṭıñ meh-i ruḥuñı tıtdı çünki hāle ġibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 5*). [bu,]
113. Vefānıñ ismi var 'anķa mişāli cismi yok dirler
Bu ġüftārı hezārān istimā' itmiş inanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 8*). [bu,]
114. İtmeden hālīme āġāh eğer-i āh seni
Şaldı ġurbetlere **bu** çarḥ-ı sitem-kār beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 2*). [bu,]
115. Zūlf-i leyl-āsālarıñ zencīrine **bu** göñlümi
Baġlayup 'ālemde itdiñ ey perī Mecnūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 3*). [bu,]
116. Bu Ġulāmī olamaz nā'il-i verd-i vuşlat
Bāġ-ı sevdāda mūdām itmededir efgānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 15*). [bu,]
117. Göz göz oldu **bu** tenim başdan başa Ya'kūb-veş
Görmez oldu göz döker yaş Māh-ı Ken'ān'ım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 3*). [bu,]
118. Bu Ġulāmī çākeri kıldıñ cūdā dildārdan
Ey felek tutmaz mı āyā bunca efgānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 9*). [bu,]

119. Dehân-ı 'âşıkân u şâdıkân-ı sîne-süzâna
Şarâb-ı nâb kâd-i sükker ezmiş bak **bu** i 'tâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 18*). [bu,]
120. Güşâd olur **bu** zamân gonca-i tabî'at-ı nâs
Çıkar teferrûc ü seyrâna gül-ruhân gül-vâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 27*). [bu,]
121. Gulâmî vardı **bu** mevsimde şahñ-ı gülzâra
Şikeste-hâtır ile bula bir gül-i bî-hâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 33*). [bu,]
122. Zebân-ı efşâh ile vâsıf-ı Hüseyn olmuş
Bu resme şîme-i hüsnin beyân ider her bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 38*). [bu,]
123. Şark u ğarba ra 'd-veş şemşîr-i hükümündür resân
Şehriyâra şimdi sensiñ **bu** zamân İskenderi (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 6*). [bu,]
124. Ber-karâr oldukça aḥkâm-ı şerî'at dehrde
Üstüvâr ola **bu** dîn-i Hâzret-i Peyğamberî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 64*). [bu,]
125. Bu dem âyîneden rüşen olup kalb-i süḥan-verler
Sezâdır virse sükkerler fem-i tütî-i gûyâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 9*). [bu,]
126. Hâk saña **bu** hüsnî virdigine oldur ki sebeb
Eylesünler şun 'ımı bi 'l-cümle seyrân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17*). [bu,]
127. Tâ kıyâmet şerḥ olunsa âḥîr olmaz **bu** kelâm
Ey Gulâmî çek zebânıñ söyle her ân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 35*). [bu,]
128. Ger **buni** 'uşşâka taşdı' inñden itdiñse şehâ
Eble ümme eyleyeydiñ rahm u iḥsân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 15*). [buni, -n, -ı]
129. Zünûn-ı şürete bend olma mümkün olmaz kim
Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 48*). [bu,]
130. Kılmış güzelim ḥâlimi luṭf ile tefahḥuş
'Uşşâkdan itdim **bu** zamân kesb-i teḥaşşuş (*Gulâmî Divanı , Kit'a 3, Mısra 2*). [bu,]
131. Kelâmım olmasun revnaḥ-fezâ-yı lafz-ı bî-ma'nâ
Bu mecmû'am gülîstân-ı hezârân 'âşıkân eyle (*Gulâmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 4*). [bu,]
132. Kimi cismin fenâ kılmış muḥakḳak
Bu ümmîd ile ola ḳurba elyaḳ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 42*). [bu,]
133. Biter bâğ-ı gönülde verd-i taḥḳîḳ
Bu güftârım ider şaddâk taşdıḳ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 76*). [bu,]
134. İlâhî **bu** Gulâmî rû-siyâhıñ
Re'ts-i müznibân-ı pür-günâhıñ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 85*). [bu,]
135. Bu kederle nüh semâyâ irdi âh u zârlar
Tâze tâze tîğ-i ḥasret açdı tenden yâreler (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35*). [bu,]
136. Cennete girsem **bu** fûrḳatle olur beytü'l-ḥazen
Girmesün kemter Gulâmî ḥünına vechü'l-ḥasen (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 47*). [bu,]
137. Haṭ gelse ruḥa cevrden eyler mi ferâğat
Yoksa süreceḳ mi **bu** cefâ yevm-i kıyâmet (*Gulâmî Divanı , Müfret 3, Mısra 2*). [bu,]
138. Geri resminde vaz' itmiş Hudâ **bu** âsumânı kec
Anıñ-çün egridir tab'-ı zamâne dilberinden geḳ (*Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1*). [bu,]
139. Hûb-rûlar rûyını seyr ü temâşâdan ğaraż
Şun'-ı Hâḳḳ'-ı seyrdir **bu** seyr-i sîmâdan ğaraż (*Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 2*). [bu,]
140. Dehân-ı yâri teşbîḥ eylemek dürce ḥaṭâdır bil
Anı feth eyleyen var **bu** ise mağlûḳdur dâ'im (*Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2*). [bu,]

141. Bu dil-i ğam-pervere bir ğam-güsār olsaydı āh
Şād olurdu derdden dilde qarār olsaydı āh (*Gulāmī Divanī , Müfret 32, Mısra 1*). [bu,]
142. Bī-vefā dildār içündür **bu** tekellüm ey perī
Bī-vefālīk bende-i kemter kılında hiç yok (*Gulāmī Divanī , Müfret 48, Mısra 1*). [bu,]
143. Nerde gördüñ bī-vefālīk resmine dā‘ir ‘amel
Böyle serkeşlik idersin ‘ādet-i ħübān **bu** mı (*Gulāmī Divanī , Müfret 49, Mısra 2*). [bu,]
144. Der-i cānāna Ĥudā ‘aşkına bir eyle güzer
Söyle aġyāra telatıtufları besdir **bu** kadar (*Gulāmī Divanī , Muhammes 2, Mısra 4*). [bu,]
145. Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide hāzer
Yıkılır āha tayanmaz **bu** cesāmetle semā (*Gulāmī Divanī , Muhammes 2, Mısra 6*). [bu,]
146. Söyle aġyāra telatıtufları besdir **bu** kadar
Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide hāzer (*Gulāmī Divanī , Muhammes 2, Mısra 9*). [bu,]
147. Aşınāsı ide hicrān ile deryā gibi cüş
Söyle aġyāra telatıtufları besdir **bu** kadar (*Gulāmī Divanī , Muhammes 2, Mısra 14*). [bu,]
148. Bu ne devlet ki Ġulāmī bula dā‘im rif‘at
Dāmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulāmī Divanī , Muhammes 3, Mısra 23*). [bu,]
149. Bu Ġulāmī çākere la‘l-i lebiñden virmediñ (*Gulāmī Divanī , Muhammes 4, Mısra 25*). [bu,]
150. Rüz u şeb dūd-ı figān ‘arşa olur peyveste
Dā‘imimizde **bu** hālet ola mı olmaya mı (*Gulāmī Divanī , Muhammes 5, Mısra 10*). [bu,]
151. Serde sevdā-yı maḥabbet ola mı olmaya mı
Şanma **bu** nāle-i āh-ı seherī cümle tehī (*Gulāmī Divanī , Muhammes 5, Mısra 16*). [bu,]
152. Gözle sen ḥātır-ı nā-şādı nolur gāh u gehī
Dime **bu** lāyık-ı rahmet ola mı olmaya mı (*Gulāmī Divanī , Muhammes 5, Mısra 20*). [bu,]
153. Ey bād-ı şabā var saña bir gizli niyāzım
Ḥāk-i der-i cānāna varup söyle **bu** rāzım (*Gulāmī Divanī , Murabba 1, Mısra 2*). [bu,]
154. Bihūde recā eylemesün ‘āşık inanmaz
Şimden-girü rām olsa Ġulāmī **buña** kıanmaz (*Gulāmī Divanī , Murabba 1, Mısra 26*). [buña, -n, -a]
155. Āferīn-bād ey Ġulāmī dir **bu** nazma şā‘irān
Ey Ġulāmī şāḥib-inşāf olsalar ger nāzırān (*Gulāmī Divanī , Murabba 2, Mısra 17*). [bu,]
156. Dir **bu** nazma āferīn ehl-i hüner ehl-i beyān
Şā‘irān ger nāzırān ehl-i beyān şī‘rim benim (*Gulāmī Divanī , Murabba 2, Mısra 19*). [bu,]
157. Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh beni **bu** keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanī , Müseddes 2, Mısra 6*). [bu,]
158. Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh beni **bu** keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanī , Müseddes 2, Mısra 12*). [bu,]
159. Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh beni **bu** keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanī , Müseddes 2, Mısra 18*). [bu,]
160. Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh beni **bu** keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanī , Müseddes 2, Mısra 24*). [bu,]
161. Güc ile olmuş iken maḥrem-i rāz-ı dildār
Mülk-i hicrāna figend itdi **bu** çarḥ-ı ġaddār (*Gulāmī Divanī , Müseddes 2, Mısra 26*). [bu,]
162. Qanı ey dil qanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
Öldürür āh beni **bu** keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanī , Müseddes 2, Mısra 30*). [bu,]
163. Ḥāk **buña** rāzī mi ola ey felek
Yārdan ola yār cūdā ey felek (*Gulāmī Divanī , Müseddes 3, Mısra 5*). [buña, -n, -a]

164. Bu kâra zâhid-i ħod-bîn gizli rîş-ħand itmiş
 Ĥudâ aħz eyleyüp 'aqlın anı şeytân-menend itmiş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 21*). [bu,]
165. Bende-i 'aşkım ezelden elde yokdur ihtiyâr
 ġayrı tırmaz **bu** Ėulâmî inler aġlar zâr zâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 38*). [bu,]
166. Ĥalka-i zülfüñe pâ-beste **bu** şehbâz göñül
 Bulamaz re'y-i firâvânla ħalâş olmaġa yol (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 13*). [bu,]
167. Eyâ Leylî-şıfat meh-tal'atım şems-i zamânım gel
 Tükenmez mi **bu** istignâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 12*). [bu,]
168. Mest iden 'âlemleri cümle **bu** câm-ı 'aşkıdır
 Nâz-ı şâhid şabr-ı 'uşşâk u peyâm-ı 'aşkıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 11*). [bu,]
169. Vuşlat dilemiş **bu** dil-i dîvâne Ĥudâ'dan
 Mehtâb-ı felek şem'-i şeb-ârâya ulaşıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 19*). [bu,]
170. İkbâl-i Ėulâmî gibi kec itme külâhı
 Her demde niyâzım **bu** durur senden İlâhî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 24*). [bu,]
171. Âsiyâb-ı ser-keş-i 'âlem **bu** yâ Mevlâ Kerîm
 Derd ü ħasretle 'azîm cismimiz oldu fenâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 15*). [bu,]
172. Bu ġamñ elbet mükâfâtın virür bir gün Ĥudâ
 Kıl tesellî 'usr ü yüsrâdan dilâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19*). [bu,]
173. Kâdir olmaz ħakkine olan **bu** sırra âşinâ
 Dâhil ol var ol gürüha bî-te'emmül Ĥâlişâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 23*). [bu,]
174. Ĥuşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi **bu** Ĥalîm Beg kim
 Kâzâ-yı üsrüb ile itdi rihlet dâr-ı 'uqbâya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 7*). [bu,]
175. Nihâyet itdi şâkird ħâce-i mevte anı **bu** çarġ
 Mu'allim olmuş iken her cihet erbâb-ı 'irfâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 7*). [bu,]
176. Bu fenâ gülzârının tezyînine dil bağlama
 Nice biñ merdâne-yi ġamz ile bî-cân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 1*). [bu,]
177. Bu Ĥüseyn Feyyâz Efendî 'âlim-i ħikmet-şinâs
 'Ârif-i müşkil-ġuşâ dâñâ-yı ma'rûf-ı cihân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 1*). [bu,]
178. Bu Meĥemmed Beg emîr-i bî-naẓîr-i ħükm-rân
 Merzifon'da kâbiren-'an-kâbir olmuş ħânedân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 1*). [bu,]

bu: "Bu" işaret sıfatı.

1. Muĥibb olmaz zamâne dil-rübâsı pâk-siretle
 Bulunmaz zerre **bunlarda** şadâkatle vefâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 4*). [bunlarda, -n, -lar, -da]

bu 'aşırda: Bu zamanda.

1. Yazılır baĥt-ı siyâhım gibi kırtâs üzre
 Ey Ėulâmî **bu 'aşırda** hele ġüftâr-ı ħulûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 10*). [bu 'aşırda, -da]

bu dil: Bu gönül.

1. Bu dil dildârlardan çekdiği cevre uşanmaz mı
 Mecâziden geçüp bâlîn-i taĥkîka tayanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 1*). [bu dil,]

bu ekvândan ġaraż: Bu dünyadan maksat.

1. Ey Ğulāmī ğāfilāne olma bir dem ‘ārif ol
Hakk’ı bil kim Hakk’ı bilmekdir **bu ekvāndan ğaraż** (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 10*). [bu ekvāndan ğaraż, -dan]

bu ezālar: Bu kederler.

1. Sîh-i ğamda nār-ı ħasretde kebāb olsañ yine
Bu ezālar ey Ğulāmī lāyıkñ billāhi az (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 16*). [bu ezālar, -lar]

bu gün: Bu gün.

1. Şeh-süvār-ı sāha-i meydān-ı şavletsîñ **bu gün**
Esb-i iclālîñ rikābında yürür Rüm kayşeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 13*). [bu gün,]

bu kadar: Bu kadar, -çok fazla anlamında-.

1. Bu kadar ħuşk u tehî şanmaya dilden nefesi
İder ‘uşşāka Ĥudā luţf ile feryād-resî (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 17*). [bu kadar,]
2. Söyle aġyāra telaţtufları besdir **bu kadar**
Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide ħazer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 19*). [bu kadar,]
3. Gördiġi demde ġulāmî yle hemān nāz eyler
Söyle aġyāra telaţtufları besdir **bu kadar** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 24*). [bu kadar,]

bu şeydā dili hāmūş idemem: Bu çılġın gönölü kederli edemem.

1. Rüz u şeb bir nefes ol yāri ferāmūş idemem
Bāġ-ı sevdāda **bu şeydā dili hāmūş idemem** (*Gulāmī Divanı , Gazel 133, Mısra 2*). [bu şeydā dili hāmūş idemem, -eme, -m-i]

bu zamān: Bu zamanda.

1. Ümmîd-i vefā şıdk u şafā resm-i maĥabbet
Yārān-ı zamāndan **bu zamān** ‘ayn-ı ħaţādır (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 8, Mısra 2*). [bu zamān,]

bū-bekir: Birinci halife Hz. Ebubekir.

1. Bāġ-ı dînde bülbul-i ‘azb-i beyāndır **Bū-Bekir**
Hem ġülistān-ı ma‘ārifde ‘ayāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 1*). [bū-bekir,]
2. Bāġ-ı dînde bülbul-i ‘azb-i beyāndır **Bū-Bekir**
Hem ġülistān-ı ma‘ārifde ‘ayāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 2*). [bū-bekir,]
3. Māl ü emlāki fenāya virdi cānā üç talāk
Zāhiren hem bātınen şāh-ı cihāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 4*). [bū-bekir,]
4. Yunfiķūn emvālehüm sırrına mazhar düşdi ol
Cümle ‘ālem ħalkına kehfü‘l-emāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 6*). [bū-bekir,]
5. Hem vezîr-i evvelidir ol risālet şadrınıñ
Zîr-i ħük-m-āverde-i ser-gerdegāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 8*). [bū-bekir,]
6. Hem-refîķ-i ġār-ı Faĥr-i ‘Ālemîn olmuş idi
Şıdk u luţf u merĥametde bî-nişāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 10*). [bū-bekir,]
7. Fî sebîlillāh āzād eyler idi kulları
Vādî-i iĥsānda fîl-i demāndır **Bū-Bekir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 12*). [bū-bekir,]

8. Kıl şefâ'at bu Gulâmî 'âcize rûz-ı cezâ
Menba'-ı kân-ı kerem şâhib-kırândır **Bü-Bekir** (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 14). [bü-bekir,]

būd: Boyut, varlık.

1. Be-büy-ı turra-i zülfet gehî zi-bâd-ı şabâ
Meşâm-ı cân u dilem 'ıtr-nâk **būd** temâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10). [būd,]

būd: Oldu.

1. Ān zemân der-şahn-ı hestî nîst **būd** in kâ'inât
Der-beyâbân-ı 'adem hem-çün tu hûbânî ne-būd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 9). [būd,]
2. Nev-resîde naḥl **būd** ān kadd-i serv-āsâ-yı tû
Der gülistân-ı velâyet kâmet-i tûbâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 1). [būd,]
3. Ez ḥâk-i dereş **būd** me-râ çeşm ğubârî
in lûtf cüz ez-bâd-ı şeh-er-gâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 9). [būd,]

budem: Şimdi, hemen.

1. Ğonca-i bâğ-ı leṭâfet būd ān lebhâ-yı düst
Tâ ezel bâ-cân **budem** bûlbûl-i şeydâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 2). [budem,]
2. Nâ-sezâ **budem** ki ez-'aşkeş şodem sulṭân-ı ğam
Mîr-i miḥnet kerd mâ râ zülf-i şeb-ârâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 3). [budem,]
3. ğonca-i irşâd bûdî der-ezel ey pîr-i men
Ez-dil ü cân geşte **budem** bûlbûl-i şeydâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 4). [budem,]
4. Bî-nevâ bî-zâd **budem** ḥamdü-lillâh u Resûl
Sâye zed murğ-ı hümâ-yı merḥamet-pîrâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 5). [budem,]

būdî: Boyut, varlık.

1. ğonca-i irşâd **būdî** der-ezel ey pîr-i men
Ez-dil ü cân geşte bûdem bûlbûl-i şeydâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 3). [būdî,]
2. Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Ḥudâ vâsıf-ı tu şod
Būdî tu nûr-ı şems-i şehâvet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 6). [būdî,]
3. Eger ne rûy-ı tu **būdî** beyân-ı şûret-i Ḥâk
Çiğüne râh nümüdî be-mâ tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 9). [būdî,]

budur: "Böyledir, bu şekildedir, böyle " anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

1. Öte bav kim ârî deli kâ ki bege kârî
Beserâm şeyḥ **budur** kârî belâ ekşer velâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 8). [budur,]

bugün: 1. İçinde bulunulan gün. 2. İçinde bulunulan zaman.

1. Ey Gulâmî kâḏî-i eş'âr u nazmım ben **bugün**
Şâhid-i da'vâ-yı fazlım bu ğazeldir hem hücec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 13). [bugün,]
2. Siḥr ile aldama çeşm-i fettânım
'Âşıkıñım **bugün** cân u gönülden (Gulâmî Divanı , Şarka 1, Mısra 4). [bugün,]

bü'gzeşt: Yürüdü.

1. Ān belāyā ki der-īn dehr Ḥudā āverd-est
Heme **bū** 'gzešt zi-serem bākī ne-māned ez-īṣān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 18*). [*bū* 'gzešt,]

bük: Bükmek, eğmek, iki büküm etmek.

1. Cevr-i zamāne **bükdi** Ġulāmī belin şehā
Pīr oldı geldi elde 'aşā-yı recā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 13*). [*bükdi*, -di]
2. Nev-cüvān iken Ġulāmī 'aşk ile **bükdüñ** belim
Sen 'aşāya pīr idüp cānā ṭayandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 11*). [*bükdüñ*, -düñ]

bul-: (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak. II Ermek, elde etmek, ulaşmak.

1. Nām-ı Ḥaḳ'la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidā
Kim **bula** ruḥsār-ı 'aşk anıñla zīb ü intihā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 2*). [*bula*, -a]
2. 'Aşk meydānında baş kesdim ḥabībe tā ezel
Ey Ġulāmī yāri **buldum** bilmezem ben mā-sivā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 18*). [*buldum*, -du, -m]
3. Ḥüsn-i rüyuñ şems-i tābistān deyü yazmış selef
Ḳaddiñe ser-tā-ḳadem söz **bulmamış** aslā ḥalef (*Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 2*). [*bulmamış*, -ma, -mış]
4. Ey perī ḥüsn ü kemāle bī-miṣāl dūr-dānesin
Baḥr-i 'irfān içre **buldum** gevher-i yek-dānesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 2*). [*buldum*, -du, -m]
5. Āb-ı ḥayātı **bulur** zulmet-i zülfüñde dil
Ḥızr-ı ḥaṭıñ çün seniñ rāh-nümādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 7*). [*bulur*, -(u)r]
6. Ġulāmī vardı bu mevsimde şaḥn-ı gülzāra
Şikeste-ḥatır ile **bula** bir gül-i bī-ḥār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 34*). [*bula*, -a]
7. Bu ne devlet ki Ġulāmī **bula** dā'im rif at
Dāmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 23*). [*bula*, -a]
8. Yār ile aḡyār süre 'işreti
Bula Ġulāmī ḡam ile miḥneti (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 28*). [*bula*, -a]
9. Ḥālka-i zülfüñe pā-beste bu şehbāz göñül
Bulamaz re'y-i firāvānla ḥalāş olmaḡa yol (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 14*). [*bulamaz*, -a, -maz]
10. Dāmenin tutmuş **bulur** sultān-ı 'Abdu'l-Ḳādir'i
Maḡzar-ı luṭf u hidāyetdir gürūh-ı Ḳādirī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 19*). [*bulur*, -(u)r]

bul: (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak. II Ermek, elde etmek, ulaşmak.

1. Şıdḳ ile pesend eyleyen aşḥāb-ı hidāyet
Buldı şeref ü şöḫreti ol zāt-ı berāyā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 12*). [*buldı*, -dı]
2. Dü-cihānda devlet isterseñ temessük 'aşka ḳıl
Buldı diller ḥānesi 'aşk ile evvelden cilā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 6*). [*buldı*, -dı]
3. Ḥoş-edā şāḥib-'atā kân-ı şehāsiñ ey 'alā
Teşnegāna hem saḳā sen-veş **bulunmaz** mā-'adā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 8*). [*bulunmaz*, -un, -maz]
4. Bed şandı benim ḥālimi ol bī-ḥaber-i 'aşk
Bilmez ki Ġulāmī şerefi **buldı** mü'ebbed (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 14*). [*buldı*, -dı]
5. Dīdeden ḳan akıdır yaş yerine baḳ dā'im
Devlet-i ḳurbiyeti **bulsa** güle bülbul eger (*Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 6*). [*bulsa*, -sa]
6. Dem-i hicrānda olan sūziş-i ḡam **bulsa** fenā
Yā naşıl virmeye şükrāne buña 'aşıḳı ser (*Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 7*). [*bulsa*, -sa]

7. Ey Ğulāmī eyleme bīdār anı kıl ihtirāz
Vādī-i rū'yāda **bulmuş** genc-i vuşlatdan çü zer (*Ğulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 10*). [*bulmuş, -muş*]
8. Seyr it Ğulāmī ḥālīn 'aşk ile yakdı bālin
Bulur Ğudā vişālīn ey nā-be-kām vā'iz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 10*). [*bulur, -ur*]
9. Mīnā-yı neng ü 'ārī çalup senge şevk ile
Pīr-i muğānı var ara **bul** kāse-dār-ı 'aşk (*Ğulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 12*). [*bul, -*]
10. Sevād-ı dīde-i şabr-ı Ğulāmī şimdi ağ oldu
Taḥammül ḥırmenī **buldı** nihāyet nā-şekībim gel (*Ğulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 10*). [*buldı, -dı*]
11. Olunca āşīnā rāz-ı seyekfīkehūmullāha
Ki **buldı** bī-mekāna ol karābet Ḥazret-i 'Osmān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 8*). [*buldı, -dı*]
12. Öyle bir 'illete dūçār ola kim 'ālemde
Bulmasun ašlā devā derdine giryān olsun (*Ğulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 4*). [*bulmasun, -ma, -sun*]
13. 'Aşk ehli iseñ varıñı var yāre fedā kıl
Ey ğamlu Ğulāmī **bulasıñ** pāye Ğudā' dan (*Ğulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 18*). [*bulasıñ, -a, -sın*]
14. Zer-i iḥsānıñ bī-çāre Ğulāmī **bulamaz**
Bārī kesme sitemiñ sīmini pinhān itme (*Ğulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 9*). [*bulamaz, -a, -maz*]
15. Dünyāda Ğulāmī **bulayım** rāḥatı dirseñ
Ḥalkdan kesilüp Ḥālīk'ı yār itmeli şimdi (*Ğulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 9*). [*bulayım, -a, -yım*]
16. Zihī bāl-i hūmā-yı rahmet-i Ḥaḳ şaldı bir sāye
Ser-i 'āşī vü 'āciz-bendegāne **buldılar** pāye (*Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 2*). [*buldılar, -dı, -lar*]
17. Kafes-bend-i ğam iken tūṭī-i ṭab'-ı sūḥan-verler
Reh-i taḥlīşī **bulmuş** bed' kılmuş şī'r ü inşāya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 16*). [*bulmuş, -muş*]
18. Olmuş idi intizāriyla remed çeşm-i 'adil
Ḥāk-i pāy-ı tūtiyā-baḥşīñla **buldı** incilā (*Ğulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 26*). [*buldı, -dı*]
19. Ḥalāş **buldı** saḳardan o dil ki sevdi seni
Ki ṭālibān-ı cemālīñ dururlar ehl-i zekāt (*Ğulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [*buldı, -dı*]
20. Anıñla Zekkeriyyā erreye ser
Virüp vaşlīñla **buldı** zīb ü zīver (*Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 16*). [*buldı, -dı*]
21. Daḥī 'aşkıñla oldu 'āzim-i Ṭūr
Tecellī **buldı** Mūsā oldu pūr-nūr (*Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 18*). [*buldı, -dı*]
22. Ki 'aşkıñla fenā olan muḥaḳḳaḳ
Beḳāyī **buldılar** ol zümre el-ḥaḳ (*Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 92*). [*buldılar, -dı, -lar*]
23. Nazar kılsa zemīn ü āsumāna
Bulur her zerrede senden nişāne (*Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 46*). [*bulur, -ur*]
24. El-meded yandım tūtuşdum nār-ı 'aşka çün çerāğ
Āḥ esmez bād-ı vuşlat kim **bulam** bir dem ferāğ (*Ğulāmī Divanı , Müfret 22, Mısra 2*). [*bulam, -a, -m*]
25. Ḥamdü-lillāh mülk-i hecre ḥusrev olduñ 'aşkdan
Ey Fużūlī intihāsız zevk **bulduñ** 'aşkdan (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 34*). [*bulduñ, -duñ*]
26. Kān-ı ma'nādan Ğulāmī **buldı** cevher tāriḥin
Baḥş ider bī-şübhe cürmin Rabb-i celle hem 'alā (*Ğulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 9*). [*buldı, -dı*]

bul hüdā her dem: Allah'ı bul her zaman.

1. İçer cām-ı fenā bezm-i beḳāyī isteyen dānā
Hemān terk-i hevā kıl ey Ğulāmī **bul hüdā her dem** (*Ğulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 18*). [*bul hüdā her dem, -*]

bülbül: (Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

1. Cānib-i gülden uruldu telğıraf **bülbüllere**
Büstān-ı dilde kılsunlar donanmā-yı şafā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 13). [bülbüllere, -ler, -e]
2. Gülşen-i dehrîñ vefāsız güllerin sevdāsını
Terk ider **bülbül** eger görse gül-i gülzār-ı şeyh (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 10). [bülbül,]
3. Dīdeden kan akıdır yaş yerine bak dā'im
Devlet-i kurbıyeti bulsa güle **bülbül** eger (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 6). [bülbül,]
4. Zār eylese dil **bülbülü** gülzār-ı recāda
Her rüz u şeb ol gönca-feme hānde-nümādır (Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 7). [bülbülü, -i]
5. Zāhm-ı derūn-ı **bülbüle** bā'ış budur müdām
Ezhār hār-ı mār ile her dem nişestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 3). [bülbüle, -e]
6. Edālarla ider şad-nāz u istıgnā kılur ibrāz
Sürürından terennüm-sāz olur **bülbül** ki vuşlat var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 8). [bülbül,]
7. O bezm-i gülşen-i hum-hāne-i ülfetde mest olmuş
Mey-āşām telh-kām dil adlu **bülbülde** hārāret var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 16). [bülbülde, -de]
8. Leb-i rüyı dilārā-vār sürh olmuş hicābından
Güli gösterdiği-çün **bülbüle** yüz serde minnet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 6). [bülbüle, -e]
9. Şen olsun Asbuzı gülşen gülünde bñ-yı behcet var
Hezār u **bülbülünde** nağme-i şür-ı mahābbet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 2). [bülbülünde, -in, -de]
10. Ey gül-i hoş-bñ-yı gülzār-ı kerem kıl hāndeler
Hārharından hezārān **bülbülüñ** feryādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 4). [bülbülüñ, -ün]
11. Bir gül-i zībāya bend itdim dili **bülbül** gibi
Tuñdı efğānım gülistān-ı cihānı her taraf (Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 3). [bülbül,]
12. Meded ey bağ-ı hüsnüñ taze verdi söyle lāyık mı
Gulāmī rüz u şeb **bülbül** gibi nevha nevā itmek (Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 10). [bülbül,]
13. Gülşen içre artıdı derdi **bülbülüñ** derdim tuyup
Ey gül-i neşküfte sen şādān mısıñ giryān mısıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 11). [bülbülüñ, -ün]
14. Gülşen-i dehrı yaķar şu'le-i āhım şāhım
Bülbülüm gönca-feme hāşret ü ğamdır çemenim (Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 8). [bülbülüm, -üm]
15. Gulāmī bağ-ı hüsnüñde eger olmazsa gül-çide
Figān eyler çü **bülbül** bñ-vefā yārim vedā' olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 14). [bülbül,]
16. Gulāmī dil-güşā bağ-ı şafāda tuñdı dil mesken
Açıldı gönca-i āmāl **bülbül** iftiħār itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 14). [bülbül,]
17. Gelürse bezme mezkūrān olur gül-veş o dem hāndān
İder **bülbülleri** giryān o tavr-ı nā-revāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 6). [bülbülleri, -ler, -i]
18. Dıraht-ı hüsn üze **bülbül-i** güyādır bu
Miyān-ı nev'-i çiçekde gül-i hāmradır bu (Gulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 1). [bülbül-i,]
19. Gīsuları sünbül lebi mül hālleri fülful
Bir gül ki anıñ **bülbülü** güller nicelerde (Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 4). [bülbülü, -i]
20. İrmedi bağ-ı emel verdine destim bir dem
Gitdi **bülbül** gibi zār ile 'ömür ifnāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 4). [bülbül,]
21. Bülbül gibi pervāza eger yok ise bālim
Pervāne gibi şem'-i cemāle yanarım yā (Gulāmī Divanı , Kıt'a 4, Mısra 3). [bülbül,]

22. Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd bir kıl
Kuluñum **bülbülünüm** bâğ-ı cihânda ey gül (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 16*). [*bülbülünüm, -ün, -üm*]
23. Terk itmezem seni kılsañ cefâlar
Vaz gelür mi **bülbül** sevdâ-yı gülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 20*). [*bülbül,*]
24. Çün **bülbül-i** bâ-zâr u zi-giryân ne-güzeştem
Bî-derd zi-dergâh-ı hâbîbân ne-güzeştem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 17*). [*bülbül-i,*]

bülbül gibi: *Bülbül gibi (bülbülün vasfı olan inlemek).*

1. Gülşen-i fânîde efgân itmezem **bülbül gibi**
Best idüp dil bir sehî-ğad gonca-i gül-fâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 9*). [*bülbül gibi,*]

bülbülân: *Dünya gül bahçesinin bülbülleri.*

1. Enîsem vahşiyân u hem refîkem tâyirân geşte
Celîsem tûtiyân u **bülbülân** şeb rûz hem-râzem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 12*). [*bülbülân,*]

bülbülân-ı hoş-nevâ-ves: *Hoş güzel sesli bülbülleri.*

1. Hezârân **bülbülân-ı hoş-nevâ-ves** zümre-i ‘uşşâk
Olup şürîde ser-âğâz ider tahmîd-i Mevlâ‘ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 9*). [*bülbülân-ı hoş-nevâ-ves,*]

bülbül-âsâ: *Bülbül gibi.*

1. gonca-fem hattıyyla perçem şanki reyhân destesi
Gülşen-i hüsniinde ey dil **bülbül-âsâ** kıl nevâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 4*). [*bülbül-âsâ,*]
2. Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher nâle vü zâr
Güle mi gülşene mi gizleme inkâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 5*). [*bülbül-âsâ,*]
3. Tiz şarardı şoldı gülzâr-ı ümîdîñ goncası
Bülbül-âsâ hâr elinden bir gülün giryânıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 6*). [*bülbül-âsâ,*]
4. Gülistân-ı fenâda **bülbül-âsâ** kârımız efgân
Hemân aşhâb-ı fikr-i mâ-sivâyız yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 7*). [*bülbül-âsâ,*]

bülbül-âsâ bir gül-i gülzârdan: *Bülbül gibi gül bahçesinin bir gülünden.*

1. Giceler tâ şubhâ dek ben zâr u efgân eylerim
Bülbül-âsâ bir gül-i gülzârdan ayrılmışım (*Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 4*). [*bülbül-âsâ bir gül-i gülzârdan, -dan]*

bülbül-i ‘azb-i bevândır: *Bülbülün hoş söyleyişidir.*

1. Bâğ-ı dînde **bülbül-i ‘azb-i bevândır** Bû-Bekir
Hem gülistân-ı ma‘ârifde ‘ayândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 1*). [*bülbül-i ‘azb-i bevândır, -dır]*

bülbül-i bâğ-ı cinân: *Cennet bahçesinin bülbülü.*

1. Bülbül-i bâğ-ı cinân eyler şadâ Mevlâ Kerîm
Dilde virdim şubh-dem her kânde yâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 3*). [*bülbül-i bâğ-ı cinân, --ı]*

bülbül-i gülzâr-ı hulûş: *Gül bahçesinin samimi bülbülü.*

1. Gitmedin süy-ı gülistân-ı vefâya birisi
Fem açup olmadadır **bülbül-i gülzâr-ı hulûş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 8*). [*bülbül-i gülzâr-ı hulûş,*]

bülbül-i pür-zâriyım: Ağlayarak inleyen bülbülüm.

1. Âh o nergis gözleriniñ cân ile bîmâriyım
Gülşen-i hüsninde her dem **bülbül-i pür-zâriyım** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 14*). [*bülbül-i pür-zâriyım, -ı(y)ım*]

bülbül-i şādıkā: Sadık bülbüllere.

1. Bülbül-i şādıkā gülşende açılmaz güller
Âh u zâr itse yine hem-demidir hâr-ı hāsīs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 3*). [*bülbül-i şādıkā,]*

bülbül-i şeydā gibi: Çılgın bülbül gibi.

1. Çemen-zâr-ı cefāda **bülbül-i şeydā gibi** her dem
Terennüm-sāz olur şad-zâr ile bir la'lı-i gül-fāma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 3*). [*bülbül-i şeydā gibi,]*

bülbül-i şeydā-yı düst: Çılgın bülbüller gibi sevgili.

1. Gonca-i bāğ-ı leţāfet bûd ān lebhā-yı düst
Tā ezel bā-cān bûdem **bülbül-i şeydā-yı düst** (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 2*). [*bülbül-i şeydā-yı düst,]*

bülbül-i şeydā-yı düst: Çılgın bülbüller gibi sevgili.

1. Gonca-i bāğ-ı leţāfet bûd ān lebhā-yı düst
Tā ezel bā-cān bûdem **bülbül-i şeydā-yı düst** (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 2*). [*bülbül-i şeydā-yı düst,]*

bülbül-i şeydā-yı tû: Senin çılgın bülbülün.

1. gonca-i irşād bûdî der-ezel ey pîr-i men
Ez-dil ü cân geşte bûdem **bülbül-i şeydā-yı tû** (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 4*). [*bülbül-i şeydā-yı tû,]*

bülbül-i şürîdedir: Perişan bülbüldür.

1. Cümle erbāb-ı tarîkat **bülbül-i şürîdedir**
Anlara bāğ-ı leţāfetdir gürüh-ı Kādirî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 9*). [*bülbül-i şürîdedir, -dir]*

bülbül-i zârı: Ağlayan bülbül.

1. Bîñ meserretle bu şeydā göñüle virdi sürür
Bülbül-i zârı görüp gonca-i efkârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 6*). [*bülbül-i zârı, -ı]*

bülbül-şiyem: Bülbül huylu.

1. Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdā
gonca-fem **bülbül-şiyemsiñ** rûz u şeb (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 6*). [*bülbül-şiyemsiñ, -sin]*

buldı sırr-ı lâ-havfla: Korkusuz sırrı buldu.

1. Rızā-yı Bārî içün māl ü emlâkin fedā kıldı
Ki **buldı sırr-ı lâ-havfla** şerāfet Hâzret-i 'Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 4*). [*buldı sırr-ı lâ-havfla, --ı-la]*

bülend: Gür, yüksek ses tonu.

1. Nây benim zârıma itdi şadâsın **bülend**

Göz göz idüp sînesin ben gibi dir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 13). [bülend,]

bülend olsa: Yükselse, yüce olsa.

1. Şevket ü şânı **bülend olsa** ‘aceb mi Sidre’den

Kâmeti naḥl-i ma’ârif-ihtivâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 15). [bülend olsa, --sa]

bulun: Bulma işine konu olmak; varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfedilmek.

1. Pergârîñ içinde **bulunan** nokta mişâli

Kim çıkmaya ol dâ’ire-i şabr u rızâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 13). [bulunan, -an]

bulma: Bulma işine konu olmak; varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfedilmek.

1. Bulmadım dehrde ârâm idecek cây-ı nefîs

Bir nefes olmadı dil yâr-i kerem-kâra enîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 1). [bulmadım, -dım]

bulun-: Bulma işine konu olmak; varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfedilmek.

1. ‘Afv kıl kemter Gulâmî ‘aybını ey pür-kerem

Bizde ancak **bulunan** takşîr ile çok ğalaṭât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 16). [bulunan, -an]

bulun: Bulma işine konu olmak; varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfedilmek.

1. Yâr ile ‘azm ideli dilde **bulunmazsa** keder

Çeşm-i ḥûn-rîzde olmazsa eger eşk ile ter (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 1). [bulunmazsa, -maz, -sa]

2. Gûlistân-ı cihânı ‘andelîb-âsâ tecessüs kıl

Bulunmaz Asbuzı mişli Gulâmî varsa cennet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 24). [bulunmaz, -maz]

3. Muḥibb olmaz zamâne dil-rübâsı pâk-sîretle

Bulunmaz zerre bunlarda şadâkatle vefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 4). [bulunmaz, -maz]

4. Kim müşaḥḥaş olmaz ol vâdîde sulṭândan gedâ

Ehl-i ‘aşkıñ âhdan ğayri **bulunmaz** hem-demi (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 16). [bulunmaz, -maz]

bulunmaz: Bulma işine konu olmak; varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfedilmek.

1. Bahâr-ı dehrde bûy-ı vefâyı şemm iden kimdir

Şafâsın bir nefes sürmüş **bulunmaz** buña kınamaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 6). [bulunmaz,]

bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eser: Can alanın ahından eser yok, bulunmaz.

1. Pister-i nerm-i meserretde yan atmış ey göñül

Hâne-i dilde **bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eser** (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 8). [bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eser, -dan]

bulunmuş: Bulma işine konu olmak; varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfedilmek.

1. ‘Adâlet zümre-i şâhân kârından **bulunmuşdur**

Meded aḥvâlîme rahm it ki ey mevlâ-yı ‘âlemyân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 5). [bulunmuşdur, -dur]

bulur nuşret: Yardım bulmak.

1. Sipâh-ı şadıkîn olmaḳdadır mağlûb dünyâda

Bulur nuşret o kâfir-kîş ceyş-i eşkıyâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 14). [bulur nuşret,]

bunca: "Bu kadar, böylesi" anlamında işaret sıfatı (bunca dem).

1. Pest olup nezdinde **bunca** kıddi tûbâ dilberân
Bâğ-ı hûbân içre yokdur kendi gibi serv-i nâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 3). [bunca,]
2. Ümîd-i vaşl-ı dilârâ hâfâ imiş bildim
Bu hasreti bâña **bunca** hevâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 2). [bunca,]
3. Çāk çāk olmuş girîbân-ı taḥammûl el virür
Bunca bî-had bî-maḥal itdükleriñ dâd u sitem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 22). [bunca,]
4. Murğ-i diller şayd kılmış dâm-ı zülfûñ telleri
Var ise gelsün çeker **bunca** ta‘ablar pehlevân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 6). [bunca,]
5. Cüş ider deryâ-yı ‘aşkı mevc-i ḥasret bî-ḥisâb
Çekmege **bunca** firâkı seng-i ḥārâ nâ-tüvân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 12). [bunca,]
6. Uğrasun ‘aşk-ı cefâ-kâra Ğulâmî kûlîna
İtdigi **bunca** sitem cevve peşimân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 18). [bunca,]
7. Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-‘âşıkân
Bunca ‘itâba sebep söyle nedir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 2). [bunca,]
8. Bu Ğulâmî çâkeri kıldıñ cüdâ dildârdan
Ey felek tutmaz mı âyâ **bunca** efgânım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 10). [bunca,]
9. Pâyende degildir bilürüm **bunca** nûvâziş
Ḥasretle ider baḥr-i ğama soñra tegavvuş (Gulâmî Divanı , Kıt‘a 3, Mısra 3). [bunca,]

bünyâd: Asıl, esas, temel.

1. Nâr-ı ‘ḥasret itdi sūzân cāna minnet bildigim
Bu semender-ṭab‘ımıñ âteşde çün **bünyâdı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 14). [bünyâdı, -ı]
2. Cemâl-i dilberi vaşf itdigim ṭa‘n itme zühhâdım
Urupdur çünki mi‘mâr-ı ezel ‘aşk ile **bünyâdım** (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 2). [bünyâdım, -ım]

burc: Burç.

1. Pertev-i iḥsânı düşse zerre fark-ı bendeye
Burcum iḳbâle mübeddel eyleyen cānânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 6). [burcum, -um]

burc-ı esedde: Arslan burcu.

1. Ḥavfdan pinhân olur **burc-ı esedde** bâ-şitâb
Şemse ḳahrıñla keşîd itseñ hilâl-i ḥançeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 7). [burc-ı esedde, -de]

bürehne-pâ: Yalın ayak.

1. Neşât u inbisât-ı tām ile ḥasret-keş-i ümmet
Bürehne-pâ vü ser kim vardılar ya‘nî cebîn-sāya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 32). [bürehne-pâ,]

burgû: Arâzide toprağı delmeye yarayan sonda.

1. Dil virme dilârâya deler cevri ile anı
Burgusu elinde ṭolaşur rûy-ı cihânı (Gulâmî Divanı , Müfret 38, Mısra 2). [burgusu, -sı]

bürîd: Kesilmiş, kırılmış.

1. Ez ümîd-i dîdenet fersûd cismem ân çünân
Rişte-i tâbem **bürîd** ân hasret ü hulyâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 10). [bürîd,]

bürîde: Kesilmiş, kırılmış.

1. Künûn zi-sûy-ı ğarîbân u kûy-i âh-keşân
Bürîde şod meger ân der-bereş firiste peyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 12). [bürîde,]
2. Eger **bürîde** şevêd in zebân be-tîğ-i ecel
Be-‘aşk bâz şûhan güyed in füsürde ‘izâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 21). [bürîde,]

bürîyâ-bâf: Far. Hasır dokuyucu, hasırcı.

1. Pister-i ğafletde baş kıyma devâc-ı râhata
Bürîyâ-bâf-ı niyâz ol bu riyâdan tırma geç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 8). [bürîyâ-bâf-ı, --ı]

burûc-ı mihre: Güneş burçlarına.

1. Çıkşa bâm-ı şîve üzre cân virür şad-‘aşıkân
Aşılır serler **burûc-ı mihre** çıkmaz zerre râz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 6). [burûc-ı mihre, -e]

büş: Öpme, öpücük.

1. Meydân-ı lebi **büşına** irmez fem-i ‘uşşâk
Şemşîr tutar hatları ğisûsı çerîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 7). [büşına, -ın a]
2. Hilâl-ebrûların mâh-ı cemâlin gördiğîn demde
Gulâmî **büş** ile iftâr kıl şavmı harâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 14). [büş,]

büş: I. Boş II. Önemsiz.

1. İçerse müftî-i dâne-yı pîr-i şehîr şarâb
Hiçabı ref idüp ol şûhî **büş** ider şab şab (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 2). [büş,]

büş eylemek: Öpmek.

1. Büs eylemek ey dil leb-i gül-fâm-ı nigârı
Emrâza şîfâ derde devâ rûha ğidâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 3). [büş eylemek,]

büş evler nesîm: Sabah rüzgarı öper.

1. Her seher hâk-i der-i cânânı **büş eyler nesîm**
Kim kıla ahvâl-i ehl-i ‘aşka ol âhû nigâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 11). [büş eyler nesîm, -r]

büşe: Öpme, öpücük.

1. Virürse lûtf ile bir iki **büşe** ‘aşıkına
Ne çok deyi ider ol dem şümâr u ‘add u hisâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 13). [büşe,]
2. Bi-burdeî zi-dilem dîn ü şabr u hüş ez-ser
Ne-mî dihi be-ħoşî **büşe** ez-leb-i gül-fâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 8). [büşe,]
3. Âhîri ser-şâr-ı mînâ-yı sebû-yı **büşeyi**
İçdirüp bîğâneye kıldıñ şehâ maħzûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 7). [büşeyi, -y, -i]
4. Cümle bildim yâriñi ağıyardan ayırmadıñ
Nâme-i ümmîd-i vaşlı **büşeyi** hem dürmedim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 16). [büşeyi, -y, -i]

5. Dün gice kenāra çeküp ağıyāra yüzinden
Şad-cilve ile virmiş amān **būse** gözinden (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 6*). [*būse,]*

būse-i cān-bahş: *Can veren, hayat bağışlayan öpücük.*

1. Urmadıñ sīnedeki yāreme dest-i keremiñ
Kılmadıñ **būse-i cān-bahş** ile şīrīn deheni (*Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 8*). [*būse-i cān-bahş,]*

būse-i gül-fām-lebler: *Gül gibi kırmızı renkli dudağının öpücüğü.*

1. Tūtī-i tab‘a gelüp bir zevk u hālāt-ı ‘azīm
Būse-i gül-fām-lebler gül-be-şekkerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 4*). [*būse-i gül-fām-lebler, --ler]*

būse-i la ‘l-i lebi: *Sevgilinin kırmızı dudaklarından öpmek.*

1. Būse-i la ‘l-i lebi olmaz müyesser ‘āşıkā
Şalınur serv üzre el irmez amān ol sīb-i sürh (*Gulāmī Divanı , Müfret 8, Mısra 1*). [*būse-i la ‘l-i lebi, -i]*

būse-i pūr-āb-ı cān-efzā-yı ruhsārın nigār: *Sevgilinin yüzünün cana can katan hayat dolu öpücüğü.*

1. Būse-i pūr-āb-ı cān-efzā-yı ruhsārın nigār
Bī-şümār īşār idüp ol gün lebi ‘atşānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 7*). [*būse-i pūr-āb-ı cān-efzā-yı ruhsārın nigār, --iñ-i-yı]*

būse-i ruhsārıma: *Yanağının öpücüğüne.*

1. Sīm ü zer kālīn açarsın bende-i kemterde çok
Būse-i ruhsārıma kaṭ‘-ı icāzet viremem (*Gulāmī Divanı , Müfret 54, Mısra 2*). [*būse-i ruhsārıma, -ı, -m, -a]*

būse-i ruhsārına: *Yüzünün öpücüğüne.*

1. Būse-i ruhsārına yāriñ ider rūhın nişār
Minnetin çekmez tabīb-i hāzıkıñ bīmārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 19*). [*būse-i ruhsārına, -ı, -n, -a]*

būs-ı femiñle: *Dudağının öpücüğü ile.*

1. Kıl ey tabīb **būs-ı femiñle** devā dile
Çokdan Gulāmī hāne-i hasretde hastedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 11*). [*būs-ı femiñle, -in, -le]*

būs-ı kenār: *Kenar öpen. II Sevgilinin dudağının kenarını öpen.*

1. Zevk-i nigār olmasa ben istemem
Būs-ı kenār olmasa ben istemem (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 16*). [*būs-ı kenār,]*

būs-ı leb ü ruhsāra: *Güzel yüzünü ve dudağını öpmeye.*

1. Keser mıkraş-ı fūrkatle vişālī kāğıdın ol şāh
İrişmeden meded **būs-ı leb ü ruhsāra** bir dem āh (*Gulāmī Divanı , Müfret 44, Mısra 2*). [*būs-ı leb ü ruhsāra, -a]*

būs-ı lebe: *Dudağın öpücüğüne.*

1. Fedā-yı naqd-ı cān itdim o kāfir-çeşm-i pūr-hışma
Yine leb irmeyüp **būs-ı lebe** kim kārdañ qalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 12*). [*būs-ı lebe, -e]*

būs-ı lebinin bakmaz: *Dudağın öpüşüne bakmaz.*

1. Yār ile eger olsam idi sīne-be-sīne

Būs-ı lebinin bakmaz idüp az u besine (*Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 2*). [*būs-ı lebinin bakmaz, -i, -nin-maz*]

būs-ı lebiñle: *Dudağını öpme.*

1. Vaktidir **būs-ı lebiñle** al Ğulāmî hâtırın

Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ nolur lutf u kerem (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 23*). [*būs-ı lebiñle, -in, -le*]

būs-ı ruha: *Yanağını öpmeye.*

1. ‘Ahd ü peymân eyledik ol yār ile dā‘im hemân

ğayriye **būs-ı ruha** ruḡṣat nümāyân itmeyem (*Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 2*). [*būs-ı ruha, -a*]

bustân: *Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.*

1. Cānib-i gülden uruldu telğıraf bülbüllere

Büstân-ı dilde kılsunlar donanmā-yı şafā (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 14*). [*büstân-ı,]*

2. Pā-nihād itmem cināna rüy-ı yār olmaḡsızın

Nār-ı düzaḡdan Ğulāmî çün degül **bustân** lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 10*). [*bustân,]*

3. Hezārān ‘andelîbiñ eşk-i çeşminden revān olmuş

Nice biñ nehr-i cārî bağ u **bustân** içre keşret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [*bustân,]*

4. Yıkılsun çār-eṭrāfi çöl olsun cümle eknāfi

O **bustānıñ** ki süsen lâlesinde reng-i re‘fet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 4*). [*bustānıñ,]*

büstân-ı devletiñde: *Devletin bahçesinde.*

1. Gāh müjgānıñ ḡapar kefdin dilim gāhice ḡat

Büstân-ı devletiñde ḡār u hem reyḡān lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 6*). [*büstân-ı devletiñde, -i, -n, -de*]

büt: *Put gibi güzel sevgili.*

1. Rüy-ı cānāna mı gīsū-yı **büte** beste midir

Gerden-i dil çü Ğulāmî nice berdār nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 13*). [*büte, -e*]

bütā: *Put gibi güzel sevgili.*

1. Şehā māhā **bütā** cānā penāhā

Nigārā ‘andelîbā gül-‘izārā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 1*). [*bütā,]*

2. Şehā māhā **bütā** cānā ruḡuñdan

Żiyāsın almış ol mihr-i mu‘allā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 11*). [*bütā,]*

3. Şehā māhā **bütā** cānā vişālîñ

Devā-yı derd-i dil bī-şübhe ḡaḡḡā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 13*). [*bütā,]*

4. Şehā māhā **bütā** cānā penāhā

Ża‘īf oldı vüçüdüm zülf-āsā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 15*). [*bütā,]*

5. Şehā māhā **bütā** cānā penāhā

Ser-i kūyuñ seniñ ‘uşşāḡa me‘vā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 17*). [*bütā,]*

büt-hāne: *Put evi, puthane, içinde güzel heykeller bulunan tapınak // gönül.*

1. Āsitān-ı ‘aşḡıñā baş egdigim gündin berü

Terk kılmışdır Ğulāmî Ka‘be vü **büt-hāneyi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 10*). [*büt-hāneyi, -yi*]

büt-hâne-i: Put evi, puthane, içinde güzel heykeller bulunan tapınak // gönül.

1. Zünnâr-ı ham-ı zülfime vâbeste nice şeyh
Büt-hâne-i 'aşkımda Gulâmî gibi şeydâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 18). [büt-hâne-i,]

büt-hâne-i hüsninde: Kilisenin güzelliğinde(sevgilinin saç kastedilmiş).

1. Büt-perestiz biz anıñ **büt-hâne-i hüsninde** kim
Zülf-i müşğine bedel zünnârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 11). [büt-hâne-i hüsninde, -i, -n, -de]

büt-i 'avyâra: Aldatan, hileci put, sevgili. I gönül çelen (dilber bağlamında).

1. Şîrîn-zebân ol **büt-i 'avyâra** kıl nazar
Cevher-feşân-ı la'î-i şeker-bâra kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 1). [büt-i 'avyâra, -a]

büt-i dil-hâh: Gönlün arzu ettiği put, güzel II Sevgili.

1. Cân suht zi-ğam ân **büt-i dil-hâh** ne-yâmed
Der-âlem-i imkân çü ân nîst nigârî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 5). [büt-i dil-hâh,]

büt-perest: Puta tapan kimse. I Allah'ın dininden çıkmış ve "suret-i Rahmani" bağlamında Hak yoldan sapmış kimse.

1. Büt-perestiz biz anıñ büt-hâne-i hüsninde kim
Zülf-i müşğine bedel zünnârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 11). [büt-perestiz, -iz]

bütün: Bütün, belgisiz sıfat.

1. Münteşir oldı **bütün** tağlardaki tayr u vuhuş
Hâk-i pâyê sürmek için yüzlerin ya'nî şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 9). [bütün,]
2. 'Aşk 'âleminin arz-ı dilinde bu müvâlât
İzhârî **bütün** mihr-i ruhum tâbıdır hâkka (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 4). [bütün,]
3. Görüp serv-i hırâmânın döşenmiş hâke servîler
Hacâletden **bütün** kebk-i derî refârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 6). [bütün,]
4. Târ-mâr oldı **bütün** 'asker-i 'aql ey dâna
Hûn-feşân leşker-i 'aşk ile idince şeb-hûn (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 7). [bütün,]
5. Heybetinden lerce-nâk olmuş **bütün** halk-ı cihân
Emrine fermân-ber olmuş cinn ü insân tâ cenîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 11). [bütün,]
6. Mûs-ı şefkatle ser-i haştın terâş itmiş **bütün**
Degmesünler kim lebân-ı 'aşık-ı nâlânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 9). [bütün,]

bütün eşcâr u ezhârî letâfetden: Bütün çiçek ve ağaçların güzelliğinden.

1. Bütün eşcâr u ezhârî letâfetden urunmuş tâc
Şarup etrâfa sebzâ-reng destâr-ı melâhat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 3). [bütün eşcâr u ezhârî letâfetden, -den-i]

büy: Güzel koku.

1. Eger-çi bād-ı nesîm âvered zi-zülfet **büy**
Çünân mest şevem bî-haber zi-hod cānā (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 7). [büy,]

2. Bilmezem küyün o cânânın kerem kıl ey nesim
Bir haber vir **büy-ı** zülfiyle dile bahş it şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 6). [büy-i, --ı]
3. Meşâm-ı cânıña irmez maḥabbet micmerinden **büy**
Bu tezyîr ile zâhid eblehânı var inandır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 3). [büy,]
4. Bahâr-ı ‘aşrda **büy-ı** şafâyı görmemişiz
İrişdi ḥasret ile cânım ey nigâr be-leb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 7). [büy-i, --ı]
5. Hezâr-ı nağme-perdâz itse âgâz-ı nevâ enseb
Ki **büy-ı** gonca-i teşrîfi irdi çarḥ-ı mînâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 20). [büy-i, --ı]
6. Tırra-i zülf-i vişâli **büyünü** bād-ı nesim
Çün irişdüirdi demâğ-ı cânâ oldu müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 27). [büyünü, -ın, -ı]

büy-ı ‘anberden: Amber kokusu, güzel koku.

1. Açdı çün bād-ı nesim şeb-reng-i zülfün bendini
Kim mu ‘aṭtar kıldı rûhı **büy-ı ‘anberden** lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 6). [büy-i ‘anberden, -den]

büy-ı bahâr: Bahar kokusu.

1. Cenneti yâr olmasa ben istemem
Büy-ı bahâr olmasa ben istemem (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 14). [büy-i bahâr,]

büy-ı beşâret: Sevincin kokusu.

1. Bahâr **büy-ı beşâret** demîd ḥurrem bâş
Bi-rev be-murğ-ı seḥer hem-nişîn ü hemdem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 1). [büy-i beşâret,]

büy-ı cân-efzâ mıdır: Cana can katan güzel kokusu mudur?.

1. Peyk-âver yâ şabâ yâḥud nesim-i bâ-vefâ
Zülf-i müşğîn-i dilârâ **büy-ı cân-efzâ mıdır** (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 16). [büy-i cân-efzâ mıdır,]

büy-ı dilârâdan: Sevgilinin güzel kokusundan.

1. Qanı ey bād-ı seḥer **büy-ı dilârâdan** eṣer
Elem-i hecr ile var sîne de çok ḥüzn ü keder (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 1). [büy-i dilârâdan, -dan]

büy-ı güller: Güllerin güzel kokusu.

1. Neş’e-baḥşâ-yı revân-ı cilvede cümle cihân
Büy-ı güller derde dermândır dem-i ‘îsâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 8). [büy-i güller, -ler]

büy-ı ḥabîbi: Sevgilinin güzel kokusu.

1. Ulaşdır ey şabâ **büy-ı ḥabîbi** ‘âşık-ı zâra
Qudümünle şerâfet bahş kıl şürîde-efkâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 1). [büy-i ḥabîbi, -i]

büy-ı ḥamiyyet yok: Haysiyetin kokusu yok.

1. Dağılsun goncası bergi şararsun sürḥ olan rengi
O gülzarın ki verdinde dilâ **büy-ı ḥamiyyet yok** (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 6). [büy-i ḥamiyyet yok,]

büy-ı vefâvı: Bağlılığın kokusu.

1. Bahār-ı dehrde **büy-ı vefâyı** şemm iden kimdir
Şafâsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña kınamaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 5*). [*büy-ı vefâyı, -y, -ı*]

büy-ı zülfün: Güzel kokulu saçın.

1. Deşt-i hayretde şabâ şubh u mesâ virse meşâ
m-ı dile ol **büy-ı zülfün** müşk-i ezferdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 14*). [*büy-ı zülfün, -(ü)n*]

büyük: Boyutları benzerlerinden fazla olan, azametli, haşmetli, yüce.

1. Kâr-hâne-i takdîre karışmak da Gulâmî
Bî-şübhe **büyük** ‘ayn-ı kabâhatla hatâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 14*). [*büyük,*]

büyüti’l-kalbi: Gönül evi.

1. Min **büyüti’l-kalbi** yuhric hubbuhü hubbe’s-sivâ
Kad enâre’l-‘aşku li’l-‘uşşâki minhâce’l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 3*). [*büyüti’l-kalbi,*]

C

câ: Far. Yer, makam, mahal, mevki.

1. Şehâ mâhâ hayâl ü intizârîñ
Dü-çeşmim merdümünde eylemiş **câ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 10*). [*câ,*]
2. Ne-zenem yek nefesî bâ-‘tarab u zevk u şafâ
Ne-nişînem heme **câ** bâ-‘hoşî vü şādî künân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 4*). [*câ,*]
3. Nigeh-bân-ı vilâyetsin olur şîrânla âhûlar
Muşâhib sâye-i ‘adlîndedir bir **câda** hem-sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 44*). [*câda, -da*]
4. Ez-dîde-i ‘uşşâk-ı ciger-süz ‘ayân-est
Her **câ** ki nazar-kerdem ü şeydâ-yı tu dîdem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 6*). [*câ,*]
5. Her **câ** ki şodem pertev-i sîmâ-yı tu dîdem
Tâb-ı ruh-ı hürşîd çi muhtâc-ı beyân-est (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 9*). [*câ,*]

câ-be-câ: Far. Yer yer, mahal-be-mahal.

1. Câ-be-câ serdâr-ı hûbân meh-likâ dirler saña
‘Aşıkâna kîmyâ ‘âlemdede hem engüşt-nümâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 9*). [*câ-be-câ,*]
2. Vâliyânîñ mefharı ni’me’l-emîrîñ mazharı
Sâye-endâz-ı teferrüc oldı şarka **câ-be-câ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 6*). [*câ-be-câ,*]

câh: İtibar, makam, mevki.

1. Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç bir şâha
Olmazız yek-ser-i mû râğîb u tâlib **câha** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 12*). [*câha, -a*]

câh-ı ifnâya: Yok olma çukuruna.

1. Dilâ aldanma gel fânî hayât u ‘ayş-ı dünyâya
Tınâb-ı i’ tîkâdı bend kıлма **câh-ı ifnâya** (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 2*). [*câh-ı ifnâya, -(y)a*]

câhım yok: Yerim yok.

1. Süveydâda sivâ sevdâlarından özge **câhım yok**
Dü-‘âlem dergehinden gayri billâh bir penâhım yok (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 21*). [*câhım yok,]*

câlis: Çalışmak, çabalamak.

1. Câlîs olmuş taht-ı nâza hüküm ider tâ kûh-ı kâf
Dehr içinde pâdişâh-ı dilberândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 7*). [*câlîs,]*
2. Zülmet-i fûrkatle hasret-hânedede **câlîs** iken
İrdi şem‘-i ʔal‘atıyla hücre-i aḫzânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 5*). [*câlîs,]*

câlîs-i taht-ı süleymânî ‘ömer fârûk: Hz. Süleyman'ın tahtında oturan Hz. Ömer.

1. Gül-âlûd ıḫba‘aynından kör oldu Kayşer‘iñ çeşmi
Şehâ hem **câlîs-i taht-ı Süleymânî ‘Ömer Fârûk** (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 6*). [*câlîs-i taht-ı süleymânî ‘ömer fârûk,]*

câlîs-i taht-ı taşarrufdur iki ‘âlemde: İki dünyada taşarruf tahtında oturandır.

1. Câlîs-i taht-ı taşarrufdur iki ‘âlemde
Nâmı emrâza şifâ Ḥazret-i ḡavṣu‘l-A‘zam (*Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 5*). [*câlîs-i taht-ı taşarrufdur iki ‘âlemde, -de]*

câm: 1. kadeh 2. şarap.

1. Ḥân-ı ‘işret kurdı gülşen içre lâle şevk ile
Oldı sâķî nesterîn döndürdi **câmı** ḥabbezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 20*). [*câmı, -ı]*
2. Dilâ kaṭ‘ eylemişse iltifâtî **câmını** sâķî
Dükenmez câm-ı çeşmimde şarâb-ı pür-nemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 7*). [*câmını, -ını]*
3. Bu ḫarâbe gönlüm âbâd itdi sâķî **câm** ile
Pür-keremdir böyle şâḫib-luṭfdur mi‘mârimiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 5*). [*câm,]*
4. Kadeḫler kâselerle bâdeler **câmlar** kırılısunlar
O ‘işret meclisinde mey virür sâķî-i vaḫdet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 13*). [*câmlar, -lar]*
5. Bahâr eyyâmı diller **câmı** memlû bâ-mey-i şādî
Çemen mey-ḫânesinde kıl nazar gel şûr u ḡavḡâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 13*). [*câmı, -ı]*
6. Ber-pây-ı Ḡulâmî zedî ez-hecr kemendî
Câmî men ü **câm** u mey ü ḳallâşî vü rindî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [*câm,]*

câme-ḫâb-ı büse-i rûyı alınsa: Geceliḡiyle yüzünden (bir)öpücük alınsa.

1. Ḥâb-ı nâza yâri gördüm mübtelâ olmuş yatar
Câme-ḫâb-ı büse-i rûyı alınsa bî-ḫaber (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 2*). [*câme-ḫâb-ı büse-i rûyı alınsa, --i-i-sa]*

câme-i câha: Yüksek makam, mevki elbisesi.

1. Câme-i câha sebep bilmez bu ver‘-i ḫuşkı kim
Ḥırķa-i peşmîne-i ‘uzlet geyen ebrârimiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 25*). [*câme-i câha, -a]*

câme-i şabr u sükûnum: Sabır ve sakinlik elbisesi.

1. Câme-i şabr u sükûnum cümle oldu çâk çâk
Nev-libâs-ı vaṣl ile nâ-şâd gönlüm şâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 7*). [*câme-i şabr u sükûnum, -um]*

cāmî: (ö. 898/1492) Nakşibendî tarikatına mensup İranlı âlim ve şair Abdurrahman Câmî. Molla Câmî unvanıyla da tanınır.

1. Ber-pây-ı Ğulâmî zedî ez-hecr kemendî
Câmî men ü cām u mey ü kıllâşî vü rindî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 24). [cāmî,]

cām-ı: 1. kadeh 2. şarap.

1. Ğulâmî kimdir iden nüş **cām-ı** maşşûdî
Derûnî olmadan endüh külhanında kebâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 15). [cām-ı,]
2. Şundi sâķî-i ezel **cām-ı** şafâdır diyerek
Mey-i hicrânî nedir mestî-i belvâya 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 9). [cām-ı,]
3. Şâhid-i maḥmûr-ı **cām-ı** naḥvete dün uğradım
Tırta-zülfîn dağıtmış 'arıza fes başda kec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 9). [cām-ı,]
4. Recâlarla didim vir **cām-ı** luṭfî sâķî-i ḥüsne
ğazabla didi yok ḥumlar tolu ḡam şularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 5). [cām-ı,]
5. Ḥumâr-âlûde çeşm-i yâri seyyâr oldığım günden
Göñül şeydâ-şîfat bî-ḥuş-ı **cām-ı** nâz u naḥvetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 6). [cām-ı,]

cām-ı 'ahd: Yemin kadehi.

1. Bezm-i 'işret şofrası aḡyârdan ḡâlî iken
Cām-ı 'ahd ü vuşlatıñla eylediñ memnûn benî (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 6). [cām-ı 'ahd,]

cām-ı 'aşk: Aşk kadehi.

1. Bi-yâr sâķî me-râ **cām-ı 'aşk** ez-ḡum-ı şevķ
Ki şürişî fikenem ber-cihân tu ebkem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 7). [cām-ı 'aşk,]

cām-ı 'aşkıdır: Aşkın şarabıdır.

1. Mest iden 'âlemleri cümle bu **cām-ı 'aşkıdır**
Nâz-ı şâhid şabr-ı 'uşşâķ u peyâm-ı 'aşkıdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 11). [cām-ı 'aşkıdır, -dır]

cām-ı 'aşkı nüş iden: Aşk şarabından içen.

1. Na'ra-i mestânelerle töldırur 'âlemleri
Cām-ı 'aşkı nüş iden ol Ḥaydar-ı Kerrâr-ı şeyḡ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 8). [cām-ı 'aşkı nüş iden, -en-ı]

cām-ı cān-fezâ: Cana can katan şarap.

1. Ey Ğulâmî içmezem minnetle **cām-ı cān-fezâ**
'İzzetâ va'd-i lebiñ şevķ-i dile imdâdî var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 21). [cām-ı cān-fezâ,]
2. Ey Ğulâmî içmezem minnetle **cām-ı cān-fezâ**
Dilberâ luṭf-ı lebiñ şevķ-i dile imdâdî var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 19). [cām-ı cān-fezâ,]

cām-ı cefâ: Sıkıntı kadehi.

1. Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirâķ u ḡasrete
Sâye-i sâķîde hem **cām-ı cefâ** mestâniyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 4). [cām-ı cefâ,]

cām-ı cefâdır: Cefa şarabı.

1. Şunma sâkî sâgarı var git seniñ olsun yeter

‘Âşıkñ destindeki **cām-ı cefâdır** neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 8*). [*cām-ı cefâdır, -dır*]

cām-ı çeşmimde: *Gözümün kadehinde.*

1. Dilâ kat’ eylemişse iltifâtî cāmını sâkî

Dükenmez **cām-ı çeşmimde** şarâb-ı pür-nemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 8*). [*cām-ı çeşmimde, -im, -de*]

cām-ı çeşminden akıtdı sanemâ kanlı sular: *Gözünün kadehinden gönüme kanlı sular (gözyaşı) akıttı.*

1. Cām-ı çeşminden akıtdı şanemâ kanlı sular

Derd-i hasretle meded döndi mey-i şahbâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 7*). [*cām-ı çeşminden akıtdı şanemâ kanlı sular, -im, -den-it, -dı-lar-lı*]

cām-ı felek: *Feleğin kadehi.*

1. Ümîd itme vefâ **cām-ı felek** bak ser-nigün olmuş

Tecessüs kılma hûbândan vefâ mülkin harâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 5*). [*cām-ı felek,]*

cām-ı hakîkati vire: *Hakikat kadehini vere.*

1. Mey-hâne-i fenâya girüp ol Gulâmî sen

Cām-ı hakîkati vire bâ-iftihâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 14*). [*cām-ı hakîkati vire, -e-i*]

cām-ı neş‘e-bahşāya: *Neşe veren kadehi.*

1. Mey-i renc ü miğenden mest olan mahmûr râhatdır

Tevâzu‘ eylemez sâkîye **cām-ı neş‘e-bahşāya** (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 12*). [*cām-ı neş‘e-bahşāya, -ya*]

cām-ı şabûh: *Sabahleyin mahmurluk gidermek için içilen şarap.*

1. Ehl-i ‘aşka şanemâ la‘l-i lebîñ **cām-ı şabûh**

Hande-i şîveleriñ bahşende-i tefrîh-i rûh (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 1*). [*cām-ı şabûh,]*

cām-ı ümîd: *Ümit kadehi.*

1. Ey Gulâmî içme gel mey-hâne-i dehriñ meyin

Pür ola vahdet şarâbından nola **cām-ı ümîd** (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 10*). [*cām-ı ümîd,]*

cāmî‘u‘l-kur‘ân: *Kur‘an‘ı derleyip toplayan, Hz. Osman.*

1. Hayâ vü hîlm kânı **cāmî‘u‘l-kur‘ân‘dır** ol zât

Cihânda şâhib-i şevket mehâbet Hâzret-i ‘Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 11*). [*cāmî‘u‘l-kur‘ân‘dır, -dır*]

cân: (*Fars.*) *Beden, vücut; gönül, yürek; varlık II. İnsanın duygularını taşıyan iç âlemi, gönül, iç, yürek.*

1. Kim görürse dil sever bir şûha oldum mübtelâ

Nâz ile bir merhabâya **cân** ider ‘aşık fedâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 2*). [*cân,]*

2. Vişâl-i bî-zevâl-i Lâ-Yezâl‘e irmeye çäre

Ten-i hâşâki ifnâ terk-i **cân** ile cihândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 8*). [*cân,]*

3. Ezelden ‘aşıkânîñ tâ ebed râzı nihândır hep

Gönülde nüsha-i ‘aşk u mahabbet hırz-ı **cândır** hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 2*). [*cândır, -dır*]

4. Meşâm-ı **cânîna** irmez maḥabbet micmerinden bûy
Bu tezvîr ile zâhid eblehânı var inandır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 3*). [*cânîna, -i, -na*]
5. Ne dem görürse nigârım ider hiçâb ‘aceb
Kebâb olursa bu âteşle **cân** u dil ne ‘aceb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2*). [*cân,]*
6. Bu cism ü **cân** seniñ râhiñda olmuş ḥâk ile yeksân
Terahḥum kıl bu dil-efgendeye iḥsânı müzdâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 9*). [*cân,]*
7. Terk-i **cân** eylemeden gayri Ğulâmî olmaz
Marâz-ı mihr-i ‘atâ-kerde-i Mevlâ’ya ‘ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 13*). [*cân,]*
8. Fûrkâtîñden **cânım** oldı cân-ı men nezdîk-i leb
Cânı gel zann itme kim ey ḥâce bî-cânân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 7*). [*cânım, -ım*]
9. Mürde-i ‘aşkıñ bulur bî-şek ḥayât-ı câvidân
Vuşlat-ı cânâneye bir **cân** nedir biñ **cân** şaçar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 8*). [*cân,]*
10. Mürde-i ‘aşkıñ bulur bî-şek ḥayât-ı câvidân
Vuşlat-ı cânâneye bir **cân** nedir biñ **cân** şaçar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 8*). [*cân,]*
11. Ol kadar endîşe-i efkâra yokdur ihtiyâc
‘Âşık öldürmekse kaçdıñ söyle kim **cândan** geçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 6*). [*cândan, -dan*]
12. Cân ile tenim naḥdini der-dest-i nihâdım
Sermâye-i güftüñle kayır sen beni ḥâfız (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 7*). [*cân,]*
13. Tîğ-i ser-tîz-i taḥassürden zaḥım-dâr oldı ten
Ḳalmadı cismimde **cândan** gayri cânâ zerre şağ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 4*). [*cândan, -dan*]
14. Neş‘e-baḥşız câzib-i **cânız** Ğulâmî ‘âşıkız
Bu ‘aceb mi olsa ber-ter şân-ı ‘Abdü’l-Ḳâdir’iñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 9*). [*cânız, -i-z*]
15. Mübtelâ-yı miḥnet itdi cânı **cânım** fûrkâtîñ
Deldi bağırm tîr-veş ebrû kemânım fûrkâtîñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 1*). [*cânım, -ım*]
16. Felek devrândan ḳaldı görüp şevkiñle devrânım
Döner pervâne dil şem‘-i ruḥuñda **cân** ğarîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 4*). [*cân,]*
17. Cemâlîñ şem‘ine ey mâh-ı tâbân
Ezelden **cânımız** pervânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 8*). [*cânımız, -ı, -mız*]
18. Ey Ğulâmî seyyidim hem **cânımıñ** cânânıdır
Nev-zuhûrum nev-şudûrum nev-cüvândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 21*). [*cânımıñ, -ım, -ın*]
19. Be-bûy-ı turra-i zülfet gehî zi-bâd-ı şabâ
Meşâm-ı **cân** u dilem ‘ıtr-nâk bûd temâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10*). [*cân,]*
20. Ceyş-i **cânıñ** bî-tevaḳḳuf aḥz iderdim cânını
Şeh çü-meh gösterse yüz kim ḳahramân-ı şâniyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 11*). [*cânıñ, -ın*]
21. Ceyş-i cânıñ bî-tevaḳḳuf aḥz iderdim **cânını**
Şeh çü-meh gösterse yüz kim ḳahramân-ı şâniyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 11*). [*cânını, -ın, -ı*]
22. Naḳd-i **cân** elde maḥallât-ı cihânı gezdim
Şâhid-i ḥüsni rızâsıyla der-âgûş idemem (*Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 5*). [*cân,]*
23. Eyâ bu ‘ahd-i iḳrârîñ ferâmûş oldı mı **cânâ**
Ki itmezsiñ vefâ bir kez nedir da ‘vâ-yı bî-‘unvân (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3*). [*cânâ, -a*]
24. Nâm-zedim **cân** ile şem‘-i ruḥuñ nûrına
Heç ile pervâne-veş ey perî ḥâlim yamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 21*). [*cân,]*
25. ğonca-i irşâd bûdî der-ezel ey pîr-i men
Ez-dil ü **cân** geşte bûdem bûlbûl-i şeydâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 4*). [*cân,]*

26. Ten içre **cân** remîde olur ey habîb eger
Gülzâr-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 3*). [*cân,]*
27. Yer itmiş sînede ‘aşkı hayâlî çeşm-i hâtırda
Döner pervâne-i şubhî gibi **cân** şem‘a-i şâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 8*). [*cân,]*
28. Âteş-i hicrânî kâr itmişdi cânâ **cânîma**
Âb-ı vuşlat şaçdı cânânım dil-i süzânîma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 1*). [*cânîma, -ım, -a]*
29. Cân ile göñlini her kim zülfüñe kılmaz vaţan
Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender‘i (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5*). [*cân,]*
30. Öyle dildâra Gulâmî dili bend itdi felek
Çalıcı çarpıcı **cânlar** yakıcı hem alıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 10*). [*cânlar, -lar]*
31. Evvelî yüz gösterüp sihr ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ soñra **cânımdan** uşandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 8*). [*cânımdan, -ı, -m, -dan]*
32. Cismiñe ıpınca-zen olduñsa cânâ zâhirâ
Kağl kıldıñ bâţinen şad-bâr insân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 19*). [*cânâ, -a]*
33. Zebân-ı şevk ile **cân** ‘andelîbi
Cihâna vaşf ide hüsni Hâbîb‘i (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 3*). [*cân,]*
34. Besâtîn-i kulûb-ı mü‘minînde
Bitürdi verd-i ‘aşkı **cân** içinde (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 30*). [*cân,]*
35. Kimi mahbûblar rûyında cânâ
Dem-â-dem itmede şun‘uñ temâşâ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 51*). [*cânâ, -a]*
36. Güşâd ola gülistân-ı cihânda
Gül-i şevk u mahabbet ya‘nî **cânda** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 6*). [*cânda, -da]*
37. Âh o nergis gözleriniñ **cân** ile bîmâriyım
Gülşen-i hüsniñde her dem bülbül-i pür-zârıyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13*). [*cân,]*
38. Hayli demdir hasretiñle nâ-tüvânım rûz u şeb
Hasretiñle cânım irdi **cân-ı** men nezdîk-i leb (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 2*). [*cân-ı,]*
39. Hayli demdir hasretiñle nâ-tüvânım rûz u şeb
Hasretiñle **cânım** irdi cân-ı men nezdîk-i leb (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 2*). [*cânım, -ım]*
40. Nûr-ı çeşmim serde tâcım tende **cânım** bir kere
Serde tâcım dürr-i lûţfuñ virmezem biñ gevhere (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 9*). [*cânım, -ım]*
41. Tende **cânım** kıymeti vaşlıñ deger şad-cevhere
Bir kere biñ gevhere şad-cevhere pür-ma‘denim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 11*). [*cânım, -ım]*
42. Pâs-bân-ı bâbîñam hem sâ‘il-i ihsânîñam
Bî-nevâyam bî-nevâyam **cân** ile giryânîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 4*). [*cân,]*
43. Çeşm-i fettânîñla meftûn eylediñ cânâ beni
‘Aşk u şevkiñle fenâ itdim dil ü **cân** u teni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [*cân,]*
44. Çıkar hasretle **cân** tenden gel ey rûh-ı revânım gel
Yeter vaşlıñla kıl ihyâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 7*). [*cân,]*
45. Firâkıñdan harâb oldum gel ey şâh-ı cihânım gel
Nedir cevri cefâ **cânâ** (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 2*). [*cânâ, -a]*
46. Sihr ile aldama çeşm-i fettânım
‘Âşıkıñım bugün **cân** u göñülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 4*). [*cân,]*
47. Cân suht zi-ğam ân büt-i dil-hâh ne-yâmed
Der-‘âlem-i imkân çü ân nîst nigârî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 5*). [*cân,]*

48. Kıldı teslīm bī-tevaḳḳuf **cānımı** cānāna ol

Kim okursa fātiḥa itsün Ḥudā rahmet aña (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 7*). [*cānımı, -ın, -ı*]

cān alan cellād-ı hūn-efşānlara: *Can alan kan dökücü cellatlara.*

1. Ḥançer-i müjgān ile mecrūḥ kıldıñ sīnemi

Cān alan cellād-ı hūn-efşānlara sultān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 4*). [*cān alan cellād-ı hūn-efşānlara, -ı-lar, -a*]

cān mısıñ cānān mısıñ: *Dost musun sevgili misin.*

1. Gel kerem kıl zātın bildir Ğulāmī ‘ācize

Cin mısıñ insān mısıñ yā **cān mısıñ cānān mısıñ** (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 14*). [*cān mısıñ cānān mısıñ,]*

cān mübtelā imiş: *Beden tutkun imiş.*

1. Görince çeşm-i fūsūn-ḥānını bir ‘āşık o dem

Kemend-i zūlfūne **cān mübtelā imiş** bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 6*). [*cān mübtelā imiş, -miş*]

cān nisār itsün: *Canını feda etmek.*

1. Şabā şad-nāz u cilve ‘işvelerle süy-ı cānāndan

Getürmüşdür ḥaber ehl-i maḥabbet **cān nisār itsün** (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 10*). [*cān nisār itsün, -sün*]

cān u dil: *Can ve gönül.*

1. Rūz u şeb yār yār didükçe yārelendi **cān u dil**

Raḥma şalmaz mı ṭabībim derd-i hicrānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 5*). [*cān u dil,]*

2. Yārelendi **cān u dil** yārān elinden yā İlāh

Kime ḥālim ‘arz idem şefkatle itmezler nigāh (*Gulāmī Divanı , Müfret 33, Mısra 1*). [*cān u dil,]*

cān u dilden: *İçten, samimiyetle, bütün benlikle.*

1. Rāz-ı ‘aşk-ı ‘āşıkāna **cān u dilden** maḥrem ol

Şabr idüp emrāz-ı ‘aşka mīr-i mülk-i a ‘zam ol (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 31*). [*cān u dilden, -den*]

cān virür: *Bir şeyi uğrunda ölecek kadar çok arzulamak.*

1. Çıkşa bām-ı şīve üzre **cān virür** şad-‘āşıkān

Aşılur serler burūc-ı mihre çıkmaz zerre rāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 5*). [*cān virür,]*

cānā: (*Fars.*) *Beden, vücut; gönül, yürek; varlık II. İnsanın duygularını taşıyan iç âlemi, gönül, iç, yürek.*

1. Şarardı dāğ-dār oldu Ḥudāyā lāle-i āmāl

Eser bād-ı ḥazān-ı ḥasret ü ḡam rūz u şeb **cānā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 6*). [*cānā,]*

2. Şadā-yı şīt-i fiḡānem girift ‘ālem-rā

Zi-‘aşk u mihr-i tu **cānā** çü kerd dil āvā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*cānā,]*

3. Eger-çi bād-ı nesīm āvered zi-zülfet būy

Çünān mest şevem bī-ḥaber zi-ḥod **cānā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 8*). [*cānā,]*

4. Şehā māhā bütā **cānā** penāhā

Nigārā ‘andelībā gül-‘izārā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 1*). [*cānā,]*

5. Şehā māhā bütā **cānā** ruḥuñdan

Ziyāsın almış ol mihr-i mu ‘allā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 11*). [*cānā,]*

6. Şehā mähā bütā **cānā** vişālîñ
Devā-yı derd-i dil bî-şübhe haqqā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 13*). [*cānā,]*
7. Şehā mähā bütā **cānā** penāhā
Ža'îf oldı vüçüdüm zülf-āsā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 15*). [*cānā,]*
8. Şehā mähā bütā **cānā** penāhā
Ser-i kūyuñ seniñ 'uşşāka me'vā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 17*). [*cānā,]*
9. Min-ba'd anıñ āteş-i mihri ile **cānā**
Süzān olarak yanmağı dil eyledi hem 'ahd (*Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 7*). [*cānā,]*
10. 'Arz-ı ahvāl-i dil-i zār eyledim saña meded
Gelmediñ inşāfa bir dem neyleyim **cānā** meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 2*). [*cānā,]*
11. Māl ü emlāki fenāya virdi **cānā** üç talāk
Zāhiren hem bātınen şāh-ı cihāndır Bū-Bekir (*Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 3*). [*cānā,]*
12. Noldı **cānā** saña söyle baña bu zār nedir
Āh-ı bîhūde nedir hūzn ile efkār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1*). [*cānā,]*
13. Sāgar-ı şahbā-yı bezm-i vuşlatı kırdı felek
Lāle-veş derdiñle **cānā** dāğ-dārım gel de gör (*Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 6*). [*cānā,]*
14. İder her bir taraftan murğlar **cānā** şabā-hānlık
Şabā vaqt-i şehir büyü vefā virdikde lezzet var (*Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 19*). [*cānā,]*
15. Nār-ı 'hasret itdi sūzān **cānā** minnet bildigim
Bu semender-ţab'ımıñ āteşde çün bünyādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 13*). [*cānā,]*
16. Kesildi pâyımız zāhirde gerçi kūy-ı cānāndan
Kesilmez 'aşk u şevki dilde **cānā** artar eksilmez (*Gulāmî Divanı , Gazel 77, Mısra 4*). [*cānā,]*
17. Ene'l-hāk müdde'āsı herkese Manşūr'dan özge
Bu meydān-ı hākikat içre bil **cānā** cemil olmaz (*Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 4*). [*cānā,]*
18. Saña hūbān-ı 'ālem içre dirler şāh-ı ma'sūkān
Kıyās it hūsnüñi **cānā** ne güne şüh u şeng olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6*). [*cānā,]*
19. Luţf idüp üftādeler āhına şāhā gel iriş
Çünkü kalmaz yerde mazlūm āhı **cānā** gel iriş (*Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 2*). [*cānā,]*
20. Tîğ-ı ser-tîz-i taḥassürden zaḥım-dār oldı ten
Kalmadı cismimde cāndan ğayri **cānā** zerre şağ (*Gulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 4*). [*cānā,]*
21. Tîz-meşreb yārime bilmem ne efgān eylesem
Derd-i 'aşka bilmezem **cānā** ne dermān eylesem (*Gulāmî Divanı , Gazel 120, Mısra 2*). [*cānā,]*
22. Varam üftān ü hîzān āsitān-ı şāh-ı hūbāna
Diyem **cānā** fırākıñdan figān u zāra çarpıldım (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 8*). [*cānā,]*
23. Tut yedin kemter Ğulāmî'niñ ḫalāş it vartadan
Fikr-i ḫulyā-yı ruḫuñla ḫālimiz **cānā** yamān (*Gulāmî Divanı , Gazel 146, Mısra 14*). [*cānā,]*
24. Beyān-ı zülf ü rüy u büyü müy u kadd ü kāmetsden
Ḥarāb olmuş göñül incinme **cānā** çünkü ḫasretten (*Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 2*). [*cānā,]*
25. Olup eflāk-i takşîr üzre **cānā** cismimiz çün-hūr
Mezellet bezmine pertev-fezāyız yā Resūlallāh (*Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 11*). [*cānā,]*
26. Söyledim **cānā** saña nāmın emānet eyledim
Eyle ḫürmet āh-ı yāre degme ser-mü müyına (*Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 11*). [*cānā,]*
27. Āteş-i hicrānı kār itmişdi **cānā** cānıma
Āb-ı vuşlat şaçdı cānānım dil-i sūzānıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 1*). [*cānā,]*

28. Āh-ı 'aşkıñla bedende tāb u tākat kalmadı
Gūşe-i hātırdā **cānā** rūy-ı rāhat kalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 2*). [*cānā,]*
29. Ben seni sevdim deyüp **cānā** inandırdıñ beni
Bī-mürüvvet va' de-i hāmıñla kandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 1*). [*cānā,]*
30. Nev-cüvān iken Gulāmī 'aşk ile bükdüñ belim
Sen 'aşāya pīr idüp **cānā** tayandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 12*). [*cānā,]*
31. 'Aşıkıñ efğān u girye kārī **cānā** ba'd-ezīn
Şabr-ı hīlmiñ çāresi yok eyle dermān yā Hālīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 33*). [*cānā,]*
32. 'Aşk-ı hüsñüñle 'azīzim şā'ir itdiñ sen beni
Çeşm-i sehğārıñla **cānā** kāfir itdiñ sen beni (*Gulāmī Divanı , Kut'a 7, Mısra 2*). [*cānā,]*
33. Cüy-ı āb-ı dīdemiz üzre gider **cānā** kelek
Şerbetiñden ey hekīm olmaz şifā çekme emek (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 23*). [*cānā,]*
34. Kerāmet kânısıñ **cānā** didim dünyāda ikrām it
Didi kânīyim ammā anda görmüş var mı ikrāmı (*Gulāmī Divanı , Müfret 41, Mısra 1*). [*cānā,]*
35. Gene ü gevher sīm ü zer bir akçe hāhiş itmedim
Eyle izhār-ı sehğā **cānā** bahıl olma şakın (*Gulāmī Divanı , Müfret 53, Mısra 2*). [*cānā,]*
36. Mağlaşıñ **cānā** Niyāzī oldıgın itmem kabūl
Kim niyāzım redd idüp çok nāzlar ibrāz eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müfret 55, Mısra 1*). [*cānā,]*
37. Dergehiñden gayriye **cānā** yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü gerçi dünyāda şafāñı sürmedim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 17*). [*cānā,]*
38. Qorqarım āhīr nefesde rūy-ı āliñ görmeye
Sā'ilim muhtācīñım **cānā** cemālīñ görmeye (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 24*). [*cānā,]*
39. Çeşm-i fettānıñla meftūn eylediñ **cānā** beni
'Aşk u şevkiñle fenā itdim dil ü cān u teni (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 25*). [*cānā,]*
40. Ey şeh-i 'ālī-kerem bilmem ki takşīrim nedir
'Afva nā-şāyeste **cānā** sū'-i tedbīrim nedir (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 32*). [*cānā,]*
41. Cānā mis-i bī-kıymeti kimyāya ulaşdır
Şāf eyle dili pūte-i simyāya ulaşdır (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 1*). [*cānā,]*

cāna āvāzı ğıdā: Sesi bedene nimet.

1. Çalınur nüh-ṭabaḳāt ile zemīnde ṭablı
Cāna āvāzı ğıdā Hāzret-i ğavṣu'l-A'zām (*Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 12*). [*cāna āvāzı ğıdā, -ı]*

cānā cefā itmek: Sevgiliye eziyet etmek.

1. Revā mı 'aşık-ı üftādeye **cānā cefā itmek**
Giriftār-ı belāyı bir daḥi bend-i belā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 1*). [*cānā cefā itmek, -mek]*

cānā hārdır eglencemiz: Eglencemiz sevgiliye ateştir.

1. Gülşen-i mihr içre **cānā hārdır eglencemiz**
Verd-i derd-i devr-i dil-dārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 1*). [*cānā hārdır eglencemiz, -dır-miz]*

canan: Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili.

1. Bilmezem küyn o **cānānıñ** kerem kıl ey nesīm
Bir haber vir büy-ı zülfīyle dile baḥş it şafā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 5*). [*cānānıñ, -nñ]*

2. Şad-edā biñ nāz u istiğnā ile **cānānımız**
'Arz idüp ḥasret-keş-i dīdārına ruḥsār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 3*). [*cānānımız, -ımız*]
3. Fiğān u zār-ı 'āşıkdan şafālar kesb ider **cānān**
Ṭabībīñ zevkine āh-ı dil-i bīmārdır bā'is (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 7*). [*cānān,]*
4. Ayak başmazsa bezm-i 'āşıkā ḳahrından ol **cānān**
Ḥayālī gibi her dem çok şükürler hem-demim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 3*). [*cānān,]*
5. Vişāl-i bī-melālī bes cemāl-i vech-i **cānānla**
Müşerref oldığı-çün nālesinde sūz-ı ḥasret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 9*). [*cānānla, -la*]
6. Sākit ol ey şūfī-i ḥod-bīn ḳo pendī bir ṭaraf
Meclise virme kūdürēt kesme **cānānım** nefes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 10*). [*cānānım, -ım*]
7. Serimde bu esen bād-ı hevā bir yārdan ḳalmış
Edālī cilveli **cānān-ı** şīrīn-kārdan ḳalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 2*). [*cānān-ı,]*
8. Ey Ğulāmī seyyidim hem cānımıñ **cānānıdır**
Nev-zuhūrum nev-şudūrum nev-cüvāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 21*). [*cānānıdır, -ı, -dır*]
9. Bağlanup zūlfine pāy-ı dili bir **cānānıñ**
Deşt-i fūrḳatde işi zār ile efgān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 9*). [*cānānıñ, -ıñ*]
10. Āteş-i hicrānı kār itmişdi cānā cānıma
Āb-ı vuşlat şaçdı **cānānım** dil-i sūzānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 2*). [*cānānım, -ım*]
11. Nāzenīnim nāzlı yārim çeşm-i fettānım seni
Bizden ayırdı felek çok gördi **cānānım** seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 2*). [*cānānım, -ım*]
12. Ḥāne-i şabr u ḳarārı tār-mār itmiş gider
Bī-kesim aḥvālīmi **cānāna** bilmem kim yazar (*Gulāmī Divanı , Muāşşer 1, Mısra 8*). [*cānāna, -a*]
13. Ḳılma luṭfuñdan beni dūr u cüdā
Zer-külāh-ı fūrḳatı **cānān** el-ğiyās (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 16*). [*cānān,]*
14. Ḳānī' olmuşdum o **cānān** ile bir güftāra
Şaldı ğurbetlere çarḳı itdi dilim şad-pāre (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 17*). [*cānān,]*
15. Ğulāmī zabṭ ḳıldı tārīḫini itmāmdan kilkim
Ecel seyfine başın virdi ḥaḳḳā irdi **cānāna** (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 10*). [*cānāna, -a*]
16. Ḳıldı teslīm bī-tevaḳḳuf cānımı **cānāna** ol
Kim okursa fātiḫa itsün Ḥudā rahmet aña (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 7*). [*cānāna, -a*]

cānāna 'arz: Sevgiliye anlatır.

1. Şem'in olsa ğonca-veş ḥārī dilā pervānede
Zār u efgānın ider bülbul gibi **cānāna 'arz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 8*). [*cānāna 'arz,]*

cānāne: Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili.

1. Ey dil-i şeydā yine düşdüñ cüdā **cānāneden**
Dūr olup ḳaldıñ yine nezzāre-i yek-dāneden (*Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 1*). [*cānāneden, -den*]
2. Pertev-i iḥsānı düşse zerre fark-ı bendeye
Burcum iḳbāle mübeddel eyleyen **cānānesin** (*Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 6*). [*cānānesin, -sin*]

cānānem: Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili.

1. Çekerim çille-i hicrānı tükenmez yā Rab
Meclis-i vaşlda **cānānemi** dil-ḥōş idemem (*Gulāmī Divanı , Gazel 133, Mısra 4*). [*cānānemi, -i*]

cân-efzâ: *Cana can katan, gönüle ferahlık verici.*

1. 'Arağ-rîz-i terahhüm oldı maḥbûb-ı semâ rûyı
Tulû' itdikde şems-i ni' met ü ihsân-ı **cân-efzâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 30*). [*cân-efzâ,]*

cân-fedâ: *Canımı feda eden(ler). II âşık(lar).*

1. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 5*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*
2. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 11*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*
3. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 17*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*
4. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 23*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*
5. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 29*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*
6. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 35*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*
7. Cân-fedâyam âsitânında kuluñ kurbânıñam
'Âşık-ı dîdâr-ı yâram ḥāk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 41*). [*cân-fedâyam, -(y), -am]*

cân-fezâ: *Cana can katan, gönle ferahlık veren.*

1. Dıraht-ı vuşlatıñ bergiyle bârân eyledi rîzân
Sümüm-ı şarşar-ı fûrkat kanı ol bād-ı **cân-fezâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 8*). [*cân-fezâ,]*

cânı: (*Fars.*) *Beden, vücut; gönül, yürek; varlık II. İnsanın duygularını taşıyan iç âlemi, gönül, iç, yürek.*

1. Kâşîd-ı üftâdegân zülf-i ḥabîbîñ bûyını
Çün irişdüdi demâğ-ı **cânı** kıldı müşk-sâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 16*). [*cânı, -ı]*
2. Fûrkatîñden cânım oldı cân-ı men nezdîk-i leb
Cânı gel zann itme kim ey ḥâce bî-cânân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 8*). [*cânı, -ı]*
3. Mübtelâ-yı miḥnet itdi **cânı** cânım fûrkatîñ
Deldi bağrım tîr-veş ebrû kemânım fûrkatîñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 1*). [*cânı, -ı]*
4. Âh efgendesiyim bir güzeliñ kim **cânı**
Çıkarur tenden amân dîn ile hem îmânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 1*). [*cânı, -ı]*
5. Aldı dilimi bârî amân **cânı** da alsun
Kim kalmadı cevriye taḥammül meded Allâh (*Gulâmî Divanı , Kut'a 2, Mısra 3*). [*cânı, -ı]*

cân-ı cihân: *Dünyanın canı.*

1. Bâ-mihr-i ruḥeş **cân-ı cihân** sülḥt be-zârî
Ber-va'de-i vaşleş dil-i mâ yâft qarârî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 7*). [*cân-ı cihân,]*

cân-ı men: *Benim canım.*

1. Fûrkatîñden cânım oldı **cân-ı men** nezdîk-i leb
Cânı gel zann itme kim ey ḥâce bî-cânân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 7*). [*cân-ı men,]*

2. ul b-ı ehl-i ‘aşkı gözleyen d ny da ‘ub da
Muaa bir cihetle **c n-ı men** h r u zeli  olmaz (*Gul m  Divanı , Gazel 78, Mısra 8*). [*c n-ı men,]*
3. Ter z -y  maabbet riştesi seng n hev  ekmez
Hev -y  nefsi terk it **c n-ı men** da ‘v -y  h m itme (*Gul m  Divanı , Gazel 169, Mısra 6*). [*c n-ı men,]*
4. N -t v n m **c n-ı men** ba h lime ılma ‘aceb
R z u eb nezd k-i leb ılma ‘aceb c n m benim (*Gul m  Divanı , Murabba 2, Mısra 3*). [*c n-ı men,]*

c n  terk itmekdir: *Candan vazgeçmek.*

1. C n  terk itmekdir ey dil h bb-ı c n ndan ara 
Vuşlat-ı c n nd r anca h lat-ı c ndan ara  (*Gul m  Divanı , Gazel 92, Mısra 1*). [*c n  terk itmekdir, -mek, -dir]*

c n-ı ‘u ka: *Aşıkların gönlü.*

1. F rat-ı r yu n la ıldı n dehri s z n y  H l m
C n-ı ‘u ka cef lar oldu r z n y  H l m (*Gul m  Divanı , Kaside 8, Mısra 2*). [*c n-ı ‘u ka, -a]*

c nib-i c n neden: *Sevgili tarafından.*

1. Ey  ul m  v d -i ‘aşkında b r  ebkem ol
 ltif t-ı n me i n **c nib-i c n neden** (*Gul m  Divanı , Gazel 138, Mısra 10*). [*c nib-i c n neden, -den]*

c nib-i d l-v m k ‘a: *Vamık’ n gönlü tarafına.*

1. Alma  h m kec-k l h m gel yak n ol ‘a ka
Kec-k l h m egri başma **c nib-i d l-V m k ‘a** (*Gul m  Divanı , Murabba 2, Mısra 14*). [*c nib-i d l-v m k ‘a,]*

c nib-i gülden uruldu: *Gül tarafından vuruldu.*

1. C nib-i gülden uruldu tel graf b lb llere
B st n-ı dilde ılsunlar donanm -y  af  (*Gul m  Divanı , Gazel 7, Mısra 13*). [*c nib-i gülden uruldu, -den-d ]*

c n m: (*Fars.*) *Beden, vücut; gönül, yürek; varlık II.  nsanın duygularını taşıyan i  lemi, gönül, i, yürek.*

1. Bah r-ı ‘arda b y-ı af y  görmemişiz
 ridi asret ile **c n m** ey nig r be-leb (*Gul m  Divanı , Gazel 20, Mısra 8*). [*c n m,]*
2. Am n ‘afv it yaar n r-ı fir k n tende **c n m** gel
‘ n yet eyle b -perv  (*Gul m  Divanı , Müstezad 1, Mısra 19*). [*c n m,]*

c n m benim: *Benüm canım.*

1. N -t v n m c n-ı men ba h lime ılma ‘aceb
R z u eb nezd k-i leb ılma ‘aceb **c n m benim** (*Gul m  Divanı , Murabba 2, Mısra 4*). [*c n m benim, -im]*

c nlar çekicidir: *Gönül çeken, aık eden.*

1. Yağmaladı d ny y  didim düzd-i nig h n
C nlar çekicidir didi çarpar da alar da (*Gul m  Divanı , Gazel 172, Mısra 8*). [*c nlar çekicidir, -dir]*

c n-sip r-ı ‘aşk: *Aşk uğruna canını feda eden.*

1. D r-ı s r r  buldı olan **c n-sip r-ı ‘aşk**
Mülk-i af ya irdi iden terk-i ‘ r-ı ‘aşk (*Gul m  Divanı , Gazel 106, Mısra 1*). [*c n-sip r-ı ‘aşk,]*

cān-sitān: *Can alıcı, güzel.*

1. Şarāb-ı şabr ey dil gerçi telh u **cān-sitān** olmuş
Velī şūrābe-i rüz-ı tahassür pîş-ez-ān olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 1*). [*cān-sitān,*]

cān-süz: *Can yakan, yürek yakan; çok keder ve esef veren.*

1. Cihān-efrüz-ı **cān-süz-ı** cemāli şu 'le-dār oldu
Açıl ey gönca-fem bülbül şadā kıl nev-bahār oldu (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 9*). [*cān-süz-ı, -ı*]

cārī: *Akan.*

1. Mā-i **cārīler** gibi pâyına yüz sürmeklige
Halk-ı 'ālem geldigi 'aşkıñ serīridir göñül (*Gulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 7*). [*cārīler, -ler*]

cārī-veş: *Gibi akıp giden.*

1. Mā-i **cārī-veş** gelürse süy-ı a 'dādan cefā
Rāzıyım itdim seni hūbān içinde intiḥāb (*Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 9*). [*cārī-veş,*]

cāvidān olmuş: *Ebedî olmuş.*

1. Sîpāh-ı zülfî üzre şāne-nāmı eylemiş serdār
Düzer ṭābūrı ta 'līm-i cefāsı **cāvidān olmuş** (*Gulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 8*). [*cāvidān olmuş, -muş*]

cāy: *Yer, durum, ahval.*

1. Pās-bān-ı mülk-i sevdāyım mekān olmaz baña
Bāb-ı fikriñ sevdiğim **cāy-ı** kararımıdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 6*). [*cāy-ı, --ı*]

cāy-ı bī-hār: *Dikensiz yeri.*

1. Cāy-ı bī-hār ne-dīdem ki nihem pāyem-rā
Mī-şevved ger be-kücā pāy nihem ḥārī 'ayān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 5*). [*cāy-ı bī-hār,*]

cāy-ı cām-ı lutfuña mey-hāne-i eflākden: *Felek meyhanesinden şarap yerinin lutfuna.*

1. Cāy-ı cām-ı lutfuña mey-hāne-i eflākden
Ey penāh-ı cān u dil gelmekde kāse kāse sem (*Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 17*). [*cāy-ı cām-ı lutfuña mey-hāne-i eflākden, -(u)n, -a-den*]

cāy-ı ilticā: *Sığınacak yer.*

1. Dergehiñden gayri yā Rab var mı **cāy-ı ilticā**
Gerçi takşīrim nihāyetsiz meded yā Rabbenā (*Gulāmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 1*). [*cāy-ı ilticā,*]

cāy-ı karār itmek: *Yerinde tutmak.*

1. Rāz-ı 'aşkı söylemek de istitār itmek de güç
Āteşi hem sīnede **cāy-ı karār itmek** de güç (*Gulāmî Divanı , Gazel 31, Mısra 2*). [*cāy-ı karār itmek, -mek*]

cāy-ı nişān olmuş: *Nişan yeri olmuş.*

1. Tüfeng-i nāzı ber-düş eyleyüp bārūt-ı cevri ile
Pür itmiş sīne-i 'uşşāk aña **cāy-ı nişān olmuş** (*Gulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 10*). [*cāy-ı nişān olmuş, -muş*]

cây-ı nişandır bedenim: Gövdem hedef yeridir.

1. Şahn-ı meydân-ı maḥabbetde eyâ kaşı kemân
Tır-ı müjgânıña kim **cây-ı nişandır bedenim** (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 4*). [*cây-ı nişandır bedenim, -dır-im*]

cây-ı senâ-yı enbiyâ: Peygamberlerin övüldüğü yer.

1. Sübhâ-i evşâfın ta'dâda yokdur tākātım
Yâ Ḥabîb-i Kibriyâ **cây-ı senâ-yı enbiyâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 38*). [*cây-ı senâ-yı enbiyâ,]*

câyî'ân: Aç olan kimseler; yoksullar.

1. Câyî'ân sır oldu ḥân-ı ni'metinden bî-ḥilâf
Sâḥil-i Sîvâs'da kaṅgî şehre vardıysa şehâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 21*). [*câyî'ân,]*

câzib: Kendine doğru çeken, cezbeden (şey veya kimse).

1. Neş'e-baḥşız **câzib-i** cânız Ğulâmî 'âşıkız
Bu 'aceb mi olsa ber-ter şân-ı 'Abdû'l-Ḳâdir'in (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 9*). [*câzib-i, -i*]

câzibe: Kendine doğru çeken, cezbeden (şey veya kimse).

1. Bir **câzibe** ḥübâna Ḥudâ eylemiş i'tâ
Her târ-i dü-gîsûda muḳayyed nice dilhâ (*Gulâmî Divanı , Müfret 1, Mısra 1*). [*câzibe,]*

cebel-i kâf'ı yıkar: Kaf Dağını yıkar.

1. Bâd-ı kahrın **cebel-i Kâf'ı yıkar** çünkü seniñ
Dil-i vîrânemi ta'mîre de fermân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 3*). [*cebel-i kâf'ı yıkar, -ar-ı*]

cebhe: Yüz, alın.

1. Cebheñde nedir çîn-i gâzab ey büt-i zîbâ
Ey nâzûk-edâ söyle ki bu Çîn-i Hıttâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 3*). [*cebheñde, -ñde*]
2. Şeb-i târîki rûz-ı rûşen itmiş **cebhesi** nûrî
Cemâlerinden alup envârını mihr ü meh-i mînâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 13*). [*cebhesi, -si*]

cebîn-sây: -Dileyerek- Yüz sürmek.

1. Neşât u inbisât-ı tām ile ḥasret-keş-i ümmet
Bürehne-pâ vü ser kim vardılar ya'nî **cebîn-sâya** (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 32*). [*cebîn-sâya, -a*]

ced-be-ced: Nesiller boyunca, soyca, sülâlece.

1. Ced-be-ced âmed-şüd-i mihmâna cidd-i sa'y ile
Ḥürmet ü 'izzet idüp eylerdi taṭyîb-i cenân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 3*). [*ced-be-ced,]*

cedd: Soy, sop, büyük baba.

1. Rûz u şeb naḳdîne-i **ceddin** 'ulûma şarf ile
Olmuş idi şem'-i bezm-i rûşenâ-yı 'âlimân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 3*). [*ceddin, --iñ*]

cedvel-i mihrinde: Güneşin cetveli.

1. Lık virmiş genc-i va'd-i vaşlını ol lāyıkā
Cedvel-i mihrinde nāmın eylemişdir sâbıkā (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 28*). [*cedvel-i mihrinde, -i, -n, -de*]

cedvel-i şıdka: Doğruluk cetveli.

1. Cedvel-i şıdka yaza ehl-i vefâdan leşker
Vire tuğrâ-yı cefâ anlara mîr-i ekber (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 7*). [*cedvel-i şıdka, -a*]

cefâ: Cefa, eziyet, incitme.

1. Mâ-i cārî-veş gelürse süy-ı a'dâdan **cefâ**
Râziyım itdim seni hûbân içinde intiḥâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 9*). [*cefâ,]*
2. Fezâ-yı hûsnde mânend-i tünd-bâd-ı eccl
Olup süvâr-ı semend-i **cefâ** vü cevır ü 'azâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 10*). [*cefâ,]*
3. Hecl ile ciger âteş-i 'aşkında ḥabîbîñ
Süzânını gördükde **cefâ** eyledi izḥâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 4*). [*cefâ,]*
4. Perîşân eylemiş zülfî gibi üftâdesin zâlim
Cefâsın arturur zannı bu ki kârî kerâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 4*). [*cefâsın, -sın*]
5. Tırta-i kâkülünde biñ göñli esîr ü bend idüp
Şâne-zen-i **cefâ** ile düşmeye kec zünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6*). [*cefâ,]*
6. Tîğ-ı ser-tîz-i **cefâdan** 'âşıkân itmez firâr
Cevşen-i fûlâd-ı teslîmin geyüp mesrûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 3*). [*cefâdan, -dan*]
7. Yârîñ bize itdükleri hep cevır ü cefâdır
Zannınca **cefâ** 'âşıkâ iḥsân u 'atâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 2*). [*cefâ,]*
8. Yârîñ bize itdükleri hep cevır ü **cefâdır**
Zannınca cefâ 'âşıkâ iḥsân u 'atâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 1*). [*cefâdır, -dır*]
9. Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden
'İnâyet kıl **cefâyı** terk idüp bir dem vefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [*cefâyı, -y, -ı*]
10. Dil-dâra **cefâ** şîve-i takḍîr-i Ḥudâ'dır
'Uşşâka belâ ḥükmi-i mu'allâ-yı kazâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 1*). [*cefâ,]*
11. Sitem ü cevır ü **cefâyâ** ile me'lûf olma
İtme âğyâr gibi 'âşık ile ceng ü nümâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [*cefâyâ, -ya*]
12. Hemân dünyâda cevır ile **cefâyâ** ben miyim lāyık
Niçe müznib 'abîdânîñ içinde ben miyim fâsık (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 1*). [*cefâyâ, -ya*]
13. Çeküp rakîbini âğûşa ol perî-peyker
Murâdî 'âşıkâ bundan **cefâ** imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 10*). [*cefâ,]*
14. İnkisâr itmez Gulâmî görse biñ kerre **cefâ**
Tâ kıyâmet 'aşkı çün ḥâṭır-güzârımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 13*). [*cefâ,]*
15. Eger Ceyḥûn-ı eşk-i dîde üzre cîsr olursañ da
Güzer kılmaz eger kılsa tehî olmaz **cefâlardan** (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 8*). [*cefâlardan, -lar, -dan*]
16. Celîs-i ḥâne-i ḳahve enîs-i zümre-i Ekrâd
İder i'râz dîgerden **cefâsı** çok vefâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 4*). [*cefâsı, -sı*]
17. Nâm olalı dehrde söyle vefâ itdiğîñ
Yandı **cefâdan** bu dil leyl ü nehâr ân-be-ân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 16*). [*cefâdan, -dan*]
18. Nâz u **cefâñı** çeker ben gibi şad-'âşıkân
Bunca 'itâba sebeb söyle nedir el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 1*). [*cefâñı, -ñ, -ı*]

19. Beyābān-ı melāmet içre şāhā ğam peyin tıtmıŝ
Miyāna hem kemer-beste **cefāyız** yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 4*). [*cefāyız, -(y)ız*]
20. Hılkat-i zātī **cefādır** felegiñ ‘uŝŝāka
Ey Gulāmī eli dönmez kerem ü i ‘tāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 9*). [*cefādır, -dır*]
21. Dünyāda **cefā** kalmadı ki gelmeye başa
Ebkem olarak terk-i diyār itmeli şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 3*). [*cefā,]*
22. Fūrkat-i rüyūñla kıldıñ dehri sūzān yā Hālīm
Cān-ı ‘uŝŝāka **cefālar** oldı rīzān yā Hālīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 2*). [*cefālar, --lar*]
23. Hāt gelse ruħa cevreden eyler mi ferāġat
Yoksa sürececek mi bu **cefā** yevm-i kıyāmet (*Gulāmī Divanı , Müfret 3, Mısra 2*). [*cefā,]*
24. Gōñül iklīmine mi ‘mār-ı ğam tarh-ı temel şalmış
Cefā aqlāmını tezyīn içün naġkāŝ ele almış (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 14*). [*cefā,]*
25. Gelmediñ inŝāfa bir an merħamet īŝār ile
Dönmezem kılsañ **cefālar** zulm-i āteŝ-bār ile (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 16*). [*cefālar, --lar*]
26. Terk itmezem seni kılsañ **cefālar**
Vaz gelür mi bülbül sevdā-yı gülden (*Gulāmī Divanı , Ŗarkı 1, Mısra 19*). [*cefālar, -lar*]

cefā-dīde: Cefa gören (kimse).

1. Hılķ-ı ‘ālemden **cefā-dīde** olunca ‘āŝıķān
Maħv olurdu eyleseñ rüyūñ nümāyān yā Hālīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 21*). [*cefā-dīde,]*

cefā-kār: Cefa eden, eziyet veren.

1. Ta ‘n eyleme ol bī-ħaber-i ‘āŝķı Gulāmī
‘Ādetdir olur zümre-i ħūbān **cefā-kār** (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 22*). [*cefā-kār,]*

cefālar eylediñ: Eziyet etmek.

1. Çok **cefālar eylediñ** ‘ālemde vaŝlıñ görmedim
Bezmi-i vaŝlıñdan raķtībī bir zamān kaçırmađıñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 19*). [*cefālar eylediñ, --dıñ*]

cefālar eyleseñ: Eziyet etmek.

1. Hāyālīñ bir nefes çıkmaz derūnumdan benim aŝlā
Cefālar eyleseñ dā ‘im (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 14*). [*cefālar eyleseñ, -se, -ñ*]

cefā-pīŝe: Cefa etmeyi, cevretmeyi huy edinmiŝ olan, zalim -sevgili-.

1. O **cefā-pīŝe** Hudā ben gibi nālān olsun
Dilerem ħātırı nā-ŝād u perīŝān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 1*). [*cefā-pīŝe,]*

cefāvā: Cefa, eziyet, incitme.

1. Üftāde-i zindān-ı zenaħ-dānına min-ba ‘d
Arturdu belā cevri ü **cefāvāyı** çü aġyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 14*). [*cefāvāyı, --(y)ı*]

cefā-vı vār: Sevgilinin cefası.

1. İhŝān-ı ġayrdan baħa hoşdur **cefā-yı vār**
Kılmış Gulāmī çün o ŝitem-kārı ittiħāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 9*). [*cefā-yı vār,]*

cehd kıl: *Gayret et, uğraş, çabala.*

1. Bî-maḥal sâz-ı sūḥan itme Ğulâmî **cehd kıl**
Râh-ı pür-aḥtarda düşmen da'vet eyler çün ceres (*Ğulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 11*). [*cehd kıl,]*

cehl: *Cahillik / cehalet. II [tas.] Kulun, Hakk'ı bilmemesi.*

1. İlâhî **cehl** ile râh-ı ḍalâle pâ-nihâd oldum
Ṭarîḳ-i müstakîmi ğayb idüp itdim şenâ'athâ (*Ğulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 11*). [*cehl,]*

celb: *Getirtirmek, çağırtılmak.*

1. Rast geldiğini **celbde** te'ḥîre bırakmaz
Ammâ ki vefâ eylemeden zâtı berîdir (*Ğulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 5*). [*celbde, --de]*

celb: *Kendine doğru çekmek, üzerine çekmek.*

1. Her kim ki diler vuşlat-ı cânânı Ğulâmî
Celbi güzeliñ sîm ü zer efsûnına maḥşûş (*Ğulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 10*). [*celbi, -i]*

celb ider: *Kendi tarafına çekmek.*

1. Fitneler zülf-i siyâhında Ğulâmî pinhân
Celb ider 'âlemi bak ğamze-i mekkâresine (*Ğulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 10*). [*celb ider, --er]*

celb-i cenân-ı merdümân: *İyi insanların sevgilisi getirildi.*

1. Cîlve-ğâh-ı salṭanat **celb-i cenân-ı merdümân**
Oldı mir'ât-ı Sikender içre kim şüret-nümâ (*Ğulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 3*). [*celb-i cenân-ı merdümân,]*

celîs: *Beraber, birlikte oturan, refîk.*

1. Bed-güher yâr-i perî-çihreyi âġûşa çeker
Olamaz pâk-naẓar yâr ile bir demde **celîs** (*Ğulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 6*). [*celîs,]*
2. Enîsem vahşiyân u hem refîkem ṭâyirân geşte
Celîsem ṭüṭiyân u bûlbûlân şeb rûz hem-râzem (*Ğulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 12*). [*celîsem, -em]*

celîs-i hâne-i kahve: *Kahvehane halkı.*

1. Celîs-i hâne-i kahve enîs-i zümre-i Ekrâd
İder i'râz dîğerden cefâsı çok vefâsından (*Ğulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 3*). [*celîs-i hâne-i kahve,]*

cellâd: *İdama çarptırılan hükümlülerin ve eskiden örfe katli iktiza edenlerin ölüm işlemini terine getiren görevli kimse II Merhametsiz.*

1. Sere **cellâd-ı** felek tîġ-ı firâḳ urdı şehâ
Merhem-i vaşl ile kıl zaḥm-ı ğam-efzâya 'ilâc (*Ğulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 7*). [*cellâd-ı, -ı]*

cellâd-ı kaẓâ: *Kader celladı.*

1. Şeş-cihetden tîġ-ı ḥasret ṭutdı **cellâd-ı kaẓâ**
Cinn ü ins aġlar Ğulâmî'niñ bu ḥây u hûyına (*Ğulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 13*). [*cellâd-ı kaẓâ,]*

cem': *Bir arada, beraber.*

1. Engübîn-i iltifâtın tablasında çün meges
Cem' olup 'âşıkların mânend-i yevm-i 'arâşât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 4). [cem' ,]

cem' itdim: Toplamak.

1. Sâye-i 'aşkında âbı gözde dilde âteşi
Zıdd iken bir yerde **cem' itdim** kerâmet kâniyim (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 10). [cem' itdim, -di, -m]

cem' oldu: Derlenip toplanmak.

1. Kayd oldu defâtîr-i melâmetde ki ismim
Cem' oldu benim çevreme çok nîk ile şad-bed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12). [cem' oldu, --dı]

cemâl: Güzellik // yüz güzelliği, yazının güzelliği.

1. Rûsüm-ı mâ-sivâyı nâ-bedîd it şafha-i dilden
Cemâliñ seyrine âyîne-i 'âlem-nümâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 4). [cemâliñ, -i, -n]
2. Vişâl-i bî-melâli bes **cemâl-i** vech-i cânânla
Müşerref olduğı-çün nâlesinde süz-ı hasret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 9). [cemâl-i, --i]
3. Perde-i zülfün şakın açma **cemâliñden** amân
Kim bırakmasun kazâya şâhımı bir kem nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 3). [cemâliñden, -i, -n, -den]
4. Cemâli nûrına nisbet semâda mâh ile hırşîd
Hemân ser-geşte vü şûrîde-ser ya'nî iki hîrbâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 7). [cemâli, -i]
5. Şeb-i târîki rûz-ı rûşen itmiş cebhesi nûr
Cemâliñden alup envârını mihr ü meh-i mînâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 14). [cemâliñden, -i, -n, -den]
6. Tecellî-i **cemâliñ** âşikârâ
Görür her şeyde peydâ vü hüveydâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 47). [cemâliñ, -iñ]
7. Korkarım âhîr nefesde rûy-ı âliñ görmeye
Sâ'ilim muhtâcîñim cânâ **cemâliñ** görmeye (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 24). [cemâliñ, -iñ]
8. Cihân-efrûz-ı cân-süz-ı **cemâli** şu'le-dâr oldu
Açıl ey gonca-fem bülbül şadâ kıl nev-bahâr oldu (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 9). [cemâli, -i]

cemâl-i bî-misâli hasretiyle: Eşsiz benzersiz (sevgilinin) güzelliğinin hasretiyle.

1. Cemâl-i bî-mişâli hasretiyle dîde kan olmuş
Gözüm yaşıyla deryâlar amân dâ'im revân olmuş (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 9). [cemâl-i bî-mişâli hasretiyle, -i-iyle]

cemâl-i dilberi: Sevgilinin yüzünü.

1. Cemâl-i dilberi vaşf itdigim ta'n itme zühhâdım
Urupdur çünkü mi'mâr-ı ezel 'aşk ile bünyâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 1). [cemâl-i dilberi, -i]

cemâl-i pâkiñi: Temiz yüz.

1. Cemâl-i pâkiñi dîdâra olmuşum müştâk
Mişâl-i teşne-lebân âb-ı şâfa fî'l-felevât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 27). [cemâl-i pâkiñi, -i, -n, -i]

cemâl-i şemse: Güneşin (sevgilinin) güzelliğine.

1. Şu'â'-ı pür-fürûğıñdan ider kesb-i ziyâ dîde
Cemâl-i şemse bakmak iktidârın virdi hîrbâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 30). [cemâl-i şemse, -e]

cemāl-i vārdan: Sevgilinin yüzü II. Güzellik.

1. Fetillensün fener fânuslar kandiller yansun

O bezm içre **cemāl-i yārdan** ki başka şöhet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 10). [cemāl-i yārdan, -dan]

cemāl-i zīver-i: Güzel yüzünün süsü.

1. Cemāl-i zīver-i ferhāl ü hāl-i dildāra

Bağınca gāzelenür şafha-i ruḥı zi-ḥicāb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 5). [cemāl-i zīver-i,]

cemālîñ şem'ine: (senin) güzel yüzünün mumu.

1. Cemālîñ şem'ine ey mäh-ı tábān

Ezelden cânımız pervānedir gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 7). [cemālîñ şem'ine, -i, -n, -e]

cemil olmaz: Güzel olmaz.

1. Ene'l-ḥaḳ müdde'āsı herkese Manşūr'dan özge

Bu meydān-ı ḥaḳīḳat içre bil cānā **cemil olmaz** (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 4). [cemil olmaz,]

cem'iyet-i zerden: Altın topluluğu.

1. Şıḥḥat-i tenden Gulāmî bir güzel devlet mi var

Söylenür ger yok ise **cem'iyet-i zerden leziz** (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 10). [cem'iyet-i zerden, -den]

cenāb: "şeref, onur ve büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret.

1. Anıñla ol **cenāb-ı zāt-ı Aḥmed**

Resül-i muḥterem ya'nî Muḥammed (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 23). [cenāb-ı,]

cenāb-ı ḥakk: Allah.

1. Cenāb-ı Ḥaḳḳı ide 'ālemde 'ömrüñi efzün

Kemāl-i merḥametiñ görmesün cihānda zevāl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 13). [cenāb-ı ḥaḳḳ,]

cenāb-ı kakhār: Allah'ın doksan dokuz isminden biri.

1. Kıra devrānıñı ey çarḥ **Cenāb-ı Kakhār**

Ağlayup söyle Gulāmı bunı her leyl ü nehār (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 27). [cenāb-ı kakhār,]

cenān: Sevgili.

1. Nice gördükde ḥalāş itsün **cenānın** 'āşıkān

Ḳalbe kim dām-ı muḳadderdir efendim zülḫ ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 3). [cenānın, -ıñ]

2. Nūr-ı 'aşkı zulmet-i cismim idüpdür rüşenā

Ḥāk-i pāyın neş'e-baḥşā-yı **cenāndır** nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 14). [cenāndır, -dır]

3. Anıñ nāmı **cenāna** virdi başka ḥālet ü revnaḳ

Muṭābıḳ oldıḡı-çün ismi bî-şübhe müsemmayā (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37). [cenāna, -a]

4. Ced-be-ced āmed-şüd-i mihmāna cidd-i sa'y ile

Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi taṭyīb-i **cenān** (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 4). [cenān,]

cennet: (Ar.) İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nimetlerle dolu yer.

1. Gulistân-ı cihânı 'andelîb-âsâ tecessüs kıl
Bulunmaz Asbuzı mişli Ğulâmî varsa **cennet** var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 24). [cennet,]
2. Şerefdır yâr ile **cennetde** olmak ger kıyâmetde
Ğulâmî görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 9). [cennetde, -de]
3. Tesbîh-i zerķi hırķa-i tezvîri nâra yak
Cennet muhâldır saña zâhid riya ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 12). [cennet,]
4. Cennete girsem bu fûrķatle olur beytû 'l-hazen
Girmesün kemter Ğulâmî hûnına vechû 'l-hasen (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 47). [cennete, -e]
5. Cenneti yâr olmasa ben istemem
Büy-ı bahâr olmasa ben istemem (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 13). [cenneti,]
6. Yazdı cevher târîhin geldi Ğulâmî iki er
Girdi **cennet** içre tayr-ı rûhı itdi âşiyân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 10). [cennet,]
7. Kilk-i cevherle Ğulâmî yazdı târîhin anıñ
Girdi **cennet** içre tayr-ı rûhı itdi âşiyân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 10). [cennet,]

cennet-i a'lâ mıdır: Yüce cennet midir?.

1. Bu Gürün gülzârı âyâ **cennet-i a'lâ mıdır**
Dürlü dürlü bâr-dâr eşcârlar tûbâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 1). [cennet-i a'lâ mıdır,]

ceres: Çan, çingirak, zil. II Âşığın ağlayan, inleyen gönlü.

1. Bî-maḥal sâz-ı süḥan itme Ğulâmî cehd kıl
Râh-ı pür-aḥtarda düşmen da'vet eyler çün **ceres** (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 12). [ceres,]

ceres-ves: Çan gibi.

1. Cihât-ı sittemiz tutmuş **ceres-ves** şît-i 'işyanlar
Giriftâr-ı yed-i düzd-i hevâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 5). [ceres-ves,]

cerrâr: Zorla para toplayan, kendisine menfaat sağlayan (kimse); kovulmakla gitmeyen (dilenci); üç aylarda köylerde imamlık ve vaizlik yaparak bir yıllık geçimini sağlayacak para ve erzakı toplayan medrese talebesi II zavallı, perişan âşık.

1. Rûz u şeb zülf ü ḥaṭ u ḥâlîñ ḥayâliyle begim
Dilde mâr u 'akreb ü **cerrârdır** eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 6). [cerrârdır, -dır]

ceryan: Akmak, geçmek.

1. Kaṭre-i bârân gibi **ceryân** idüpdür hûnımı
Aldıñ âhim ey perî yaḫdıñ dil-i maḫzûnımı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 23). [ceryân,]

cesâmet: Büyüklük.

1. Seyf-i âh-ı şehirimden şakınup ide ḥazer
Yıkılır âha ṭayanmaz bu **cesâmetle** semâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 6). [cesâmetle, -le]

cesâret: Cesurluk, yiğitlik, yüreklilik.

1. Ümîd-i 'afv ile dergâh-ı vâlâ-câha sultânım
Cesâret cür'et itdim bî-riyâ böyle ıtrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 64*). [cesâret,]

cevânib: Yanlar.

1. Kâmu **cevânibe** bâ-kısm 'ayân u zâhir olur
Ziyâ'-i şems-i ruhuñ fi'l-cihât u gayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19*). [cevânibe, -e]

cevher: Cevher, değer.

1. Tab'-ı dūna hiç mü'essir eylemez şad-terbiye
Cevherî aşlinda lâzım âdeme 'izz ü şeref (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 8*). [cevherî, -i]
2. Gulâmî çıkdı dört er söylediler **cevherî** târîh
İrişdi cümle ednâ ile a'lâ feyz-i 'ulyâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 37*). [cevherî, -i]
3. Gulâmî kilik-i çâpük-seyr yazdı **cevherî** târîh
Fürûğ-ı birri Sîvâs'ı kılup pür-nûr u pîrâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 73*). [cevherî, -i]
4. Kân-ı ma'nâdan Gulâmî buldı **cevher** târîhin
Bahş ider bî-şübhe cürmin Rabb-i celle hem 'alâ (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 9*). [cevher,]
5. Yazdı **cevher** târîhin geldi Gulâmî iki er
Girdi cennet içre tayr-ı rûhı itdi âşiyân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 9*). [cevher,]
6. Cevherî târîhini yazdı Gulâmî kalem
Raḥmet olur şübhesiz her kim okur fâtiḥa (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 9*). [cevherî, -i]

cevher-feşân: Cevher saçan olmak, cevher saçmak.

1. Şîrîn-zebân ol büt-i 'ayyâra kıl nazar
Cevher-feşân-ı la'l-i şeker-bâra kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 2*). [cevher-feşân-ı, --ı]

cevher-i dürr-i girân-māye: Değerli kıymetli inci.

1. Nihân itmiş idim dil maḥzeninde çok zamândır kim
Nişâr-ı maḥdemiñ-çün **cevher-i dürr-i girân-māye** (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 60*). [cevher-i dürr-i girân-māye,]

cevher-i târîhi: Tarihin değeri.

1. Geldi kırklar **cevher-i târîhi** ihsân eyledi
Her nefesde şavn-ı Bârî ola yâr u yâveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 75*). [cevher-i târîhi, -i]

cevlân evlesem: Dolaşmak seyretmek.

1. Hâk-i pây-ı 'âlîye ḥâlim beyân itmeklige
Zâr u efḡân ile mi bilmem ne **cevlân eylesem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 4*). [cevlân eylesem, -se, -m]

cevlân-gerî: Dönüp dolaşıklık; cevelan edicilik.

1. Şandılar kim nâzil olmuş yere ebr-i kahr-ı Hâk
İtdigi dem düdi cevvi-i çarḥda **cevlân-gerî** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 48*). [cevlân-gerî,]

cevr: Eza, cefa, eziyet.

1. Fezâ-yı hüsnde mânend-i tünd-bâd-ı eccl
Olup süvâr-ı semend-i cefâ vü **cevr** ü 'azâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 10*). [cevr,]

2. Süvār-ı raḥş-ı cefā elde tāziyāne-i **cevr**
Muḳābil olmaz anıñla bahādırān-ı ‘Arab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 3*). [*cevr,]*
3. Terahḥum ḥānesin vīrāna kaşr-ı **cevri** ta‘mīre
O şūḥ-ı nāz-perver yāre hep ağıyārdır bā‘iṣ (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 3*). [*cevri, -i]*
4. Üftāde-i zindān-ı zenaḥ-dānıma min-ba‘d
Arturdu belā **cevr** ü cefāyāyı çü ağıyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 14*). [*cevr,]*
5. Yāriñ bize itdükleri hep **cevr** ü cefādır
Zannınca cefā ‘aşıka iḥsān u ‘aṭādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 1*). [*cevr,]*
6. Sitem ü **cevr** ü cefāyā ile me‘lūf olma
İtme ağıyār gibi ‘aşıḳ ile ceng ü nümāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [*cevr,]*
7. Gūş idince ḥālimi ağıyārlar perler açup
Zahmım üzre urdılar minḳār-ı **cevri** çün kelāğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 6*). [*cevri, -i]*
8. Hemān dünyāda **cevr** ile cefāya ben miyim lāyık
Niçe müznib ‘abīdānıñ içinde ben miyim fāşık (*Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 1*). [*cevr,]*
9. Ey ki dirdiñ dīnimizde **cevr** kılmaktadır ḥatā
Ey Ḥıṭā şāhı o va‘diñden hele bir yād kıl (*Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 3*). [*cevr,]*
10. Yolında çekdiceğim **cevr** ü miḥnet ü endūh
Nuḳūd-ı eşk-i ‘uyūnum hebā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 3*). [*cevr,]*
11. Uğrasun ‘aşḳ-ı cefā-kāra Ğulāmī ḳulına
İtdiği bunca sitem **cevre** peşimān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 18*). [*cevre, -e]*
12. Gelüp sere niçe **cevr** ü sitem küdürēt ü ğam
Ḳamuya şābir olup rāzī emr-i Sübhān‘a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 3*). [*cevr,]*
13. Raḳīb-i bed-liḳā mekr ile i‘rāz eyleme bizden
Gedā-yı kūy-ı ‘aşḳa ḥayfdir **cevre** kıyām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 12*). [*cevre, -e]*
14. İstemez ol pür-kerem **cevri** Ğulāmī ḳula
Ḥāhişi andan dilā nāz u edādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 13*). [*cevri, -i]*
15. Gördüm hele ḥübān-ı cihān **cevrini** bī-ḥad
Her şeb der-i dildārda zār itmeli şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 5*). [*cevrini, -i, -n, -i]*
16. Bu dil dildārlardan çekdigi **cevre** uşanmaz mı
Mecāziden geçüp bālīn-i taḥḳīka ṭayanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 1*). [*cevre, -e]*
17. Bağluyam zūlf-i dil-āviziñe ey cān alıcı
Cevr ile çalma sere ğamze-i tıḡı çalıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 2*). [*cevr,]*
18. Aldı dilimi bārī amān cānı da alsun
Kim ḳalmadı **cevrine** taḥammül meded Allāh (*Gulāmī Divanı , Kıt’a 2, Mısra 4*). [*cevrine, -i, -n, -e]*
19. Ḥaṭ gelse ruḥa **cevrden** eyler mi ferāğat
Yoksa süreceḳ mi bu cefā yevm-i kıyāmet (*Gulāmī Divanı , Müfret 3, Mısra 1*). [*cevrden, -den]*

cevr āteşiyle: *Sıkıntı ateşi.*

1. Cevr āteşiyle yakmada kemter Ğulāmī’yi
Raḥm eylemez o yār-ı sitem-kāra ḳıl nāzar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 13*). [*cevr āteşiyle, -iyle]*

cevr iderseñ: *Eziyet etmek, haksızlık ederek incitmek, zulmetmek.*

1. ‘Aşḳıñ ey meh-ṭal‘atım ḥatır-güzārımdır benim
Her ne dürlü **cevr iderseñ** i‘tibārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 2*). [*cevr iderseñ, -ersen]*

cevr ile yandı cânım: Haksızlık ile gönlüm yandı.

1. Cevr ile yandı cânım âh çarha çıkar efgânım âh
Raḥm eyemez sulṭânım âh girmez ele âmâlimiz (*Gulâmî Divanı , Kit'a 9, Mısra 3*). [*cevr ile yandı cânım, -dı-ım*]

cevr itmesini: Eziyet etmek.

1. Kör olası bîgâneler ol yâri şaşırmış
‘Âşıklara **cevr itmesini** başdan aşırılmış (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 22*). [*cevr itmesini, -si, -ni*]

cevr itmeyüp: Haksızlık, eziyet etmeyip.

1. Adıña lâyıḳ olan şadıḳa **cevr itmeyüp**
Ḥaste-dil-i ‘âşıka eyle lebiñle devâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 7*). [*cevr itmeyüp, -me, -y, -üp*]

cevr okına: Cevr ve cefa okları, eziyet okları, sitem okları II sevgilinin kaşları, sevgilinin süzḡn bakışı.

1. Hedef eyler vücūdın **cevr okına**
Şabâyı zulfine koymaz ṭokına (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 59*). [*cevr okına,]*

cevr ü cefâ: İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

1. Tâ ezel zümre-i ḥübânda ‘âdet bu mı yâ
‘Âşıka **cevr ü cefâ** ḡayriye raḡbet bu mı yâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 2*). [*cevr ü cefâ,]*
2. Nedir yâ Rab şitâb ile gelür seng-i kaẓâ her dem
Sere bârân-veş bâr-ı sitem **cevr ü cefâ** her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 2*). [*cevr ü cefâ,]*
3. Âferîd-est me-râ şâni‘-i in kevn ü mekân
Ki keşem **cevr ü cefâ** bâr-ı sitem rûz u şebân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 2*). [*cevr ü cefâ,]*
4. Perverdesin ‘aceb niçün ol pâ-y-mâl idüp
Şahrâ-yı ḡamda ḳor nice **cevr ü cefâ** ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 6*). [*cevr ü cefâ,]*
5. Neylemişiz söyle saña ey felek
İtmedesiñ **cevr ü cefâ** ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 2*). [*cevr ü cefâ,]*
6. Firâḳıñdan ḥarâb oldum gel ey şâh-ı cihânım gel
Nedir **cevr ü cefâ** cânâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 2*). [*cevr ü cefâ,]*

cevr ü cefâ evleseñ: Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

1. Ne ḳadar **cevr ü cefâ evleseñ** ey sîm-tenim
Ser-i küyuñ dü-cihânda vaṭanımdır vaṭanım (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 1*). [*cevr ü cefâ evleseñ, -se, -ñ*]

cevr ü cefâdır: İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

1. Şarâb u şerbeti **cevr ü cefâdır**
Daḡı fikr ü ḡayâli meh-liḳâdır (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 69*). [*cevr ü cefâdır, -dır*]

cevr ü cefâlar: Eza ve eziyet.

1. Ḥâk-i dergâhıña şad-zâr ile rû-mâl olayım
Nice bir **cevr ü cefâlar** ile pâ-mâl olayım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 26*). [*cevr ü cefâlar, --lar*]

cevr ü cefâva: Haksızlık ve eziyet.

1. Daḥi Nūḥ-ı Necī **cevr ü cefāya**

Taḥammül kıldı ‘aşkıñla belāya (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 21*). [*cevr ü cefāya, -ya*]

cevr ü sitem: *İncitici söz veya davranışlar.*

1. İtmesün ‘aşıklara **cevr ü sitem** nāzük beden

‘Aşkı āsān şanmasun āteşden ol bir pīrehen (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 43*). [*cevr ü sitem,]*

cevr-i cefāyā-yı rakībān: *Rakiplerin cevri cefası.*

1. Birisi nā-būdī-i dīdārīñ olmuş bī-ḥilāf

Dīgeri **cevr-i cefāyā-yı rakībān** yā Ḥalīm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 26*). [*cevr-i cefāyā-yı rakībān, -yı*]

cevr-i zamāne: *Zamanın cevri, zulmü.*

1. Cevr-i zamāne бүkdī Ḡulāmī belin şehā

Pīr oldı geldi elde ‘aşā-yı recā ile (*Gulāmî Divanı , Gazel 167, Mısra 13*). [*cevr-i zamāne,]*

cevşen-i fülād-ı: *Çelik zırhını.*

1. Tīg-ı ser-tüz-i cefādan ‘aşıkān itmez firār

Cevşen-i fülād-ı teslīmın geyüp mesrūr olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 51, Mısra 4*). [*cevşen-i fülād-ı, --ı*]

cevv-i çarḥda: *Gökyüzü bahtında.*

1. Şandılar kim nāzil olmuş yere ebr-i kahr-ı Ḥak

İtdigi dem düdi **cevv-i çarḥda** cevłān-gerī (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 48*). [*cevv-i çarḥda, -da*]

ceyhün: *İrmak, büyük nehir.*

1. Gözüm yaşından akup niçe seyl ü **Ceyhünlar**

Ciger kebāb olarak girmişim bu meydāna (*Gulāmî Divanı , Gazel 163, Mısra 7*). [*ceyhünlar, -lar*]

ceyhün-ı eşk-i dīde: *Göz yaşının Ceyhun ırmağı.*

1. Eger **Ceyhün-ı eşk-i dīde** üzre cısr olursañ da

Güzere kılmaz eger kılsa tehī olmaz cefālardan (*Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 7*). [*ceyhün-ı eşk-i dīde,]*

cevs: *Asker, ordu.*

1. Ceyş-i cānıñ bī-tevaḳḳuf aḥz iderdim cānını

Şeh çü-meh gösterse yüz kim ḳahramān-ı şāniyim (*Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 11*). [*ceyş-i, --ı*]

2. Sürür u şād-mānī **ceyşi** şehre ḥayme-zen oldı

Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 25*). [*ceyşi, -i*]

3. Şāh-ı ‘ālī-cāh serdār-ı sipāhı oldı māh

Ceyşi encümdür felekte cümlesi fermān-beri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 4*). [*ceyşi, -i*]

4. Yüriyince sağ u şol āvāzesiyle **ceyşler**

Bīm-i şavl ile kıraluñ ḳat’ olur tāb u ferī (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 33*). [*ceyşler, -ler*]

cevs-i eşkıvā: *Haydutların askeri.*

1. Sipāh-ı şādıḳīn olmaḳdadır maḡlūb dünyāda

Bulur nuşret o kāfir-kış **cevs-i eşkıvā** her dem (*Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 14*). [*cevs-i eşkıvā,]*

cevs-i ğama: Gam ordusuna.

1. Kişver-i dilde olan **cevs-i ğama** gözler süzüp
Tığ-ı müjgânıyla çok serler kesüp esrâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 5). [cevs-i ğama, -a]

cevs-i habes: Habeş ordusu. // Sevgilinin ayva tüyleri.

1. Gerçi ol **cevs-i Habeş** üzre hüküm-dârdır begim
Bir kerîmü 't-tab' ınıñ fermân-pezîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 3). [cevs-i habes,]

cevs-i hulyâdan: Hayal ordusu.

1. Ey Gulâmî hüsni var olsun halâş itdi hele
Cevş-i hulyâdan ki kaşd itmişdi anlar kanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 16). [cevs-i hulyâdan, -dan]

cevs-i miñnet: Zorluk ve sıkıntı askerleri.

1. Sütün-ı hayme-i hüzne meserret pây-zen olsun
O kâfir **cevs-i miñnet** turmayup terk-i diyâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 4). [cevs-i miñnet,]

cevs-i miñnet mülk-i gönle: Gönül ülkesine eziyet ordusu.

1. Nice demlerdir ki düruz devlet-i dîdârdan
Cevş-i miñnet mülk-i gönle çekmede tûğ u 'alem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 16). [cevs-i miñnet mülk-i gönle,]

cezb: Kendine çekme.

1. Târ-ı gîsûlarını silsile kılmış Ma'bûd
Kehrübâ-veş dil-i 'uşşâkı ider **cezb** ü rübûd (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 20). [cezb,]

cezb eyledi: Çekmek II etkisi altına almak.

1. Kehrübâ-âsâ hemân kâh-ı dili **cezb eyledi**
Göz süzünce bâz-veş murğ-ı garîbîñ süyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 3). [cezb eyledi, --di, -]

cezbe: Kendine çekme.

1. Bu **cezbe** ki var hiç kocamaz mı didi yok yok
Çok genci kocatmış da kıç atmış kocalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5). [cezbe,]

cezbe-i: Kendine çekme.

1. 'Aşk-ı Hâk'la **cezbe-i** muṭlakla ṭolmuş sînemiz
Kim budur bî-şübhe bir ihsân-ı 'Abdû'l-Kâdir' iñ (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 5). [cezbe-i, -coşku]

cezbe-i hak'la: Allah aşkı ile.

1. Zerre-i feyzin temâşâ eyleyen bî-ihtiyâr
Cezbe-i Hâk'la olurlar tâ ebed devvâr-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 4). [cezbe-i hak'la,]

cezîl: Ar. sf. Dürüst olan, rekik olmayan, belîğ.

1. Billâh der-tavâf-ı deret mî-şevved me-râ
Ecr-i **cezîl-i** nûr-ı hidâyet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 10). [cezîl-i, -i]

cibril-i emîn: Hz. Cebrail. Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

1. Gâşiye-berdârı **Cibril-i Emîn** olsa sezâ
Şeh-süvâr-ı esb-i vuşlat pîşvâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 27). [cibril-i emîn,]

cidâl ü fitne: Fitne fesat.

1. Cidâl ü fitne düşürmüş miyân-ı 'uşşâka
Licâm-ı rahmını çekmiş ne hoş edâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 5). [cidâl ü fitne,]

cidd: Çabalama, uğraşma.

1. Ced-be-ced âmed-şüd-i mihmâna **cidd-i** sa'y ile
Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi tatyib-i cenân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 3). [cidd-i, -i]

ciger: (Âşığın) bağı, yüreği.

1. Hecr ile **ciger** âteş-i 'aşkında habîbiñ
Süzânını gördükde cefâ eyledi izhâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 3). [ciger,]
2. Teşnedir 'aşıkların hûnı misâl-i âb içir
Şayd ider şirim **cigerle** sır olur andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2). [cigerle, -le]
3. Âteş-i hasret ile dâğla seni sen de **ciger**
Çekdi ol yâri kenâra şaşırıp çok ağıyar (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 5). [ciger,]
4. Fûrkât-i cânânla **ciger** dâğlarız
Mâtem idüp başa kara bağlarız (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 19). [ciger,]

ciger biryân: Ciğerin kebab olması II aşk ateşiyle ciğerin yara olması.

1. Ciger biryân u dil süzân ne süzân
O yanmakdan hirâsân nâr-ı nîrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 71). [ciger biryân,]

ciger kebâb olarak: Yüreği yakmak.

1. Gözüm yaşından akup niçe seyl ü Ceyhûnlar
Ciger kebâb olarak girmişim bu meydâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 8). [ciger kebâb olarak, -arak]

ciger mecrûh: Yürek yaralı.

1. Hâdeng-i tîr-i müjgân-ı dilârâya nişân olmuş
Ciger mecrûh dil bîmâr çeşmim hûn-feşân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 2). [ciger mecrûh,]

ciger-sûz: 1-Gönül yakan. 2-Ciğeri yanmış (kimse).

1. İder mi hastegân-ı 'aşka tedbîr eylemek te'şîr
Meger kim tîr-i efgân u **ciger-sûz** ire der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 8). [ciger-sûz,]

cihân: (Fars.) Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat II. Dünya, yeryüzü.

1. Vişâl-i bî-zevâl-i Lâ-Yezâl'e ırmeye çâre
Ten-i hâşâki ifnâ terk-i cân ile **cihândır** hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 8). [cihândır, -dır]
2. Gezdım **cihânı** gûşe-be-gûşe vefâlî yâr
Zann itdigim hep eylemiş eşrârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 3). [cihânı, -+i]

3. Neş'e-bağışa-yı revân-ı cilvede cümle **cihân**
Büy-yı güller derde dermândır dem-i 'îsâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 7*). [*cihân,]*
4. Ayak baş gel serim kes bâba aş görsün **cihân** ehli
Disünler 'aşıkından gör ki olmuş gönca-fem 'âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 7*). [*cihân,]*
5. Âh u zârım lerze-nâk itdi **cihânı** ser-be-ser
Tüb-ı efgânım şadâsından yıkıldı Çâr-bâğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 7*). [*cihânı, -+i]*
6. Cüst-cü kıldım **cihânda** hûb-rû dilberleri
Bî-vefâdır bî-vefâdır nâ-âlefdır nâ-âlef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 15*). [*cihânda, -da]*
7. Degil tenhâ Gulâmî hâliñe vâkıf olan ey şüh
Cihânda söylenür şânıñ hemânâ ben miyim nâlık (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 10*). [*cihânda, -da]*
8. Gulâmî lezzet-i zevk-i **cihân** âğuş-i dilberdir
Dimiş üstâdımız ammâ ki sende ol liyâkat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 17*). [*cihân,]*
9. Hümâ-yı iltifâtıñ üstime bir sâye şalmaz mı
Şehâ eltâf-ı vaşlıñdan **cihânda** bî-naşbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 8*). [*cihânda, -da]*
10. Cenâb-ı Hâkî ide 'âlemde 'ömrüñi eفزün
Kemâl-i merhametiñ görmesün **cihânda** zevâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 14*). [*cihânda, -da]*
11. Hüsni rüyuñ lem'a-endâz-ı **cihândır** nev-resim
Ahsen-i takvîm vechiñde 'âyândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 1*). [*cihândır, -dır]*
12. Hayâ vü hilm kânı câmi'u'l-Kur'an'dır ol zât
Cihânda şâhib-i şevket mehâbet Hazret-i 'Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 12*). [*cihânda, -da]*
13. Dilâ döndür 'inân-ı ülfeti gel dil-rübâlardan
Tınâb-ı ârzüyi kes **cihânda** âgñiyâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 2*). [*cihânda, -da]*
14. Nüş idüp sâkî-i 'aşkdan hamr-ı mihr-i vañdeti
Pâ-nihâd itmey **cihânda** bezm-i mey-âşâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 8*). [*cihânda, -da]*
15. Hecr-i ruşârıñla âhımdan **cihân** vîrân idi
Yek nazarla oldu 'âlem cümle şen şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 5*). [*cihân,]*
16. Cihânı kâfir eyler hâli kâfir çeşmi kâfir âh
Terahhumla getir yâ Rab o kâfir zülfi islâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 9*). [*cihânı, -+i]*
17. 'Aceb mi rüy-ı arza sâye-efgen olmasa ey dil
Cihânda ser-be-ser zıll-i İlâhî nûrıdır zîrâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 12*). [*cihânda, -da]*
18. 'Arûs-ı şems yüzinden niğâb-ı şeb giderek
Münevver oldu **cihân** hacle-gâhı çün ebşâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 12*). [*cihân,]*
19. Çün **cihânda** mâdiñ-i şâh-ı cihân itdi şükür
Luğf-ı Hâk sen gibi bir 'âciz Gulâmî kemteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 61*). [*cihânda, -da]*
20. Cihânda 'izz ü iğbâlîñ tezâyüd eylesün Mevlâ
Karîn olsun umûruñ her zamân te'yîd-i Mevlâ'ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 71*). [*cihânda, -da]*
21. Cihân envâr-ı 'aşk ile töludur
Mağabbetsiz olan diller ölüdür (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 31*). [*cihân,]*
22. Dil-i bî-mihr ü sevdâ mâra beñzer
Cihân bağında bitmiş hâra beñzer (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 34*). [*cihân,]*
23. Zebân-ı şevk ile cân 'andelîbi
Cihâna vaşf ide hüsni Hâbîb'i (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 4*). [*cihâna, -a]*
24. Cihâna saçdı cümle nûr-ı rahmet
Ki ref' u selb olundu küfr ü zulmet (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 25*). [*cihâna, -a]*

25. Başdan ne demek belki **cihān** içre taşırılmış
Vaz geldi göñül gayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 23*). [*cihān,]*
26. Amān yā Muştafā gönder reh-i ‘aşk içre üstādım
ğulāmıñdır deyü şāhā **cihānda** söylenür adım (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 28*). [*cihānda, -da]*

cihān bāğı: *Dünya bahçesi. II Yeryüzü, dünya, kainat.*

1. Bār isteme bizden ki **cihān bāğı** içinde
Çün serv bizim hāşılıımız dest-i du‘adır (*Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 5*). [*cihān bāğı, -ı]*

cihān ehli cemī‘an tābī‘ oldı emrine hakkā: *Bütün dünya halkı hak emrine bağlı oldu.*

1. Cihān ehli cemī‘an tābī‘ oldı emrine hakkā
‘Adālet ebriniñ ‘ālemdē bārānı ‘Ömer Fārūk (*Gulāmî Divanı , Gazel 103, Mısra 7*). [*cihān ehli cemī‘an tābī‘ oldı emrine hakkā, --dı-a-i-i, -(n)e]*

cihān ‘uşşāk-ı kâzible tolıdır: *Dünya yalancı aşklarla doludur.*

1. Cihān ‘uşşāk-ı kâzible tolıdır
Ğulāmî sıdık ile bir dānedir gel (*Gulāmî Divanı , Gazel 114, Mısra 9*). [*cihān ‘uşşāk-ı kâzible tolıdır, -dır-le]*

cihān-efrüz: *Dünyayı aydınlatan.*

1. Cihān-efrüz-ı cān-süz-ı cemāli şu‘le-dār oldı
Açıl ey gonca-fem bülbül şadā kıl nev-bahār oldı (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 9*). [*cihān-efrüz-ı, -ı]*

cihān-gır: *Cihānı, dünyayı zapteden (Hz. Muhammed).*

1. Ser-āver şahn-ı meydān-ı zemīne leşker-i sebzi
Cihān-gır olmada sebkat idüp Kisrī vü Dārā‘ya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 12*). [*cihān-gır,]*

cihānı cümle: *Bütün dünyayı.*

1. Aradım gülşen-i hūbān-ı **cihānı cümle**
Tā ezel açmamış açmaz meded ezhār-ı hūlūş (*Gulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 5*). [*cihānı cümle,]*

cihān-ı hüsn: *Güzelliğin dünyası.*

1. Cihān-ı hüsn ile ‘aşkıñ kādīm bir mülket
Ki bī-hilāf maşūn eymen oldı min-nekebāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 15*). [*cihān-ı hüsn,]*
2. Cihān-ı hüsn kādīmet ü ‘aşk-ı lem-yezelī
Medīneī ki maşūnest eymen ez-nekebāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 13*). [*cihān-ı hüsn,]*

cihānıñ germ ü serd ü zevk u derdinden: *Dünyanın hızlı şiddetli dert ve zevkenden.*

1. Ğam-ı devrāndan yoğdur şikāyet dād u feryādım
Cihānıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-āzādım (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 30*). [*cihānıñ germ ü serd ü zevk u derdinden, -i, -n, -den]*
2. Ğam-ı devrāndan yoğdur şikāyet dād u feryādım
Cihānıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-āzādım (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 6*). [*cihānıñ germ ü serd ü zevk u derdinden, -i, -n, -den]*

3. ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım
Cihâniñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 12). [cihâniñ germ ü serd ü zevk u derdinden, -i, -n, -den]
4. ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım
Cihâniñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 18). [cihâniñ germ ü serd ü zevk u derdinden, -i, -n, -den]
5. ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım
Cihâniñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 24). [cihâniñ germ ü serd ü zevk u derdinden, -i, -n, -den]

cihât: Yaşam mücadelesi.

1. Be-her taraf ki nazar mîkonem nemî bînem
Cüz âfitâb-ı ruĥet der-cihât u ğayr-i **cihât** (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 18). [cihât,]
2. Kâmu cevânibe bâ-kısm ‘ayân u zâhir olur
Ziyâ’-i şems-i ruĥuñ fî’l-cihât u ğayr-i **cihât** (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 20). [cihât,]

cihât-ı sittemiz: Altı yön.

1. Cihât-ı sittemiz tutmuş ceres-veş şît-i ‘işyânlar
Giriftâr-ı yed-i düzd-i hevâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 5). [cihât-ı sittemiz, -miz]

cihât-ı sitteñi: Altı tarafı.

1. Cihât-ı sitteñi bîgâneler ğîrendedir dâ’im
Huzûr-ı ma’delet-âlûdeden yâ ben miyim sâbık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 7). [cihât-ı sitteñi, -ni]

cihet: 1. Taraf: cihet-i şimâl. 2. Sebep:.

1. Nihâyet itdi şâkird ĥâce-i mevte anı bu çarĥ
Mu’allim olmuş iken her **cihet** erbâb-ı ‘irfâna (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 8). [cihet,]

cihetle: -den dolayı, -den ötürü, sebebiyle.

1. Kûlûb-ı ehl-i ‘aşkı gözleyen dünyâda ‘uĥbâda
Muĥaĥĥak bir **cihetle** cân-ı men ĥâr u zelîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 8). [cihetle, -le]

cilâ: Parlaklık, ışıltı.

1. Dü-cihânda devlet isterseñ temessûk ‘aşka kıl
Buldı diller ĥânesi ‘aşk ile evvelden **cilâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 6). [cilâ,]
2. Şehâ mir’ât-ı ĥalbe ĥüsn-i rûyuñdan **cilâ** göster
Ġubâr-ı derd-i hicrânı silûp rûy-ı şafâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 1). [cilâ,]
3. İstemez ğayri **cilâyı** berĥ-i ‘âlem-sûzdur
Farĥ-ı mihre çekmesünler seyf-i âteş-ġüsteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 43). [cilâyı, -y, -ı]

cilve: Edâlı davranış, naz, işve.

1. Şabâ şad-nâz u **cilve** ‘işvelerle süy-ı cânândan
Getürmüşdür ĥaber ehl-i maĥabbet cân nişâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 9). [cilve,]
2. ‘İşve-i **cilve** ile rûy-ı pür-envârını açdı
Luĥ ile sâ’iliniñ dîde-i ĥûn-bârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 1). [cilve,]

cilve-baḥş-ı saltanat: *Saltanatının nazını bahşeden dağıtan.*

1. Ma'den-i cūd u şehāvet dürr-i baḥr-i merḥamet
Cilve-baḥş-ı saltanat kân-ı kerāmâtüñ zeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 20*). [*cilve-baḥş-ı saltanat,]*

cilve-gāh-ı saltanat: *Saltanatının cilvesi.*

1. Cilve-gāh-ı saltanat celb-i cenān-ı merdümān
Oldı mir'āt-ı Sikender içre kim şüret-nümā (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 3*). [*cilve-gāh-ı saltanat,]*

cilve-ger cānān: *Nazlı sevgili.*

1. Çeng ile sanṭür ile şahbā-yı gülgün-reng ile
Cilve-ger cānān ile āhengdir hep kārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 14*). [*cilve-ger cānān,]*

cilve-i cānānedir: *Sevgilinin cilvesi nazi.*

1. 'Ālem-i ābıñ şafāsın şanma mey efzün ider
Cilve-i cānānedir mest eyleyen mestāneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 4*). [*cilve-i cānānedir, -dir]*

cilve-i güftārūñ: *Sözlerinin nazi.*

1. Cilve-i güftārūñ elbet sākī sāğardan lezīz
Rūy-ı tābānıñ şehā billah gül-aḥmerden lezīz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 1*). [*cilve-i güftārūñ, -ın]*

cilveli: *Edālî davranış, naz, işve.*

1. Serimde bu esen bād-ı hevā bir yārdan kalmış
Edālî **cilveli** cānān-ı şīrīn-kārdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 2*). [*cilveli,]*
2. Getür cām-ı Cem'î olsun seniñ ol **cilveli** sākī
Baña besdir hemānā sīm-ten sākīleriñ sākı (*Gulâmî Divanı , Müfret 40, Mısra 1*). [*cilveli,]*

cilve-nümā: *Cilve gösteren, cilve yapan.*

1. Sende var başka edā başka hevā **cilve-nümā**
Sūziş-i 'aşk ile bu sīnedeki nār nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 7*). [*cilve-nümā,]*

cīm-i cemāl: *Cemalın (kelimesi) cīm harfî.*

1. Ehl-i 'aşka bāde vü hem kāse kılmışdır Hudā
Nūn-ı ḥaṭ **cīm-i cemāl** ü perçem-i cānāneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 6*). [*cīm-i cemāl,]*

cin misiñ insān mısıñ: *Cin misin insan mısın.*

1. Gel kerem kıl zātıñı bildir Ğulāmī 'ācize
Cin misiñ insān mısıñ yā cān mısıñ cānān mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 14*). [*cin misiñ insān mısıñ,]*

cinān: *(a.i. cennet'in c.):cennetler, uçmaklar; bahçeler. (Develioğlu, 2015:161).*

1. Pā-nihād itmēm **cināna** rūy-ı yār olmaqsızın
Nār-ı düzaḥdan Ğulāmī çün degül bustān lezīz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 9*). [*cināna, -a]*
2. İrci'î emrin getürdükde hemān peyk-i ecel
Ḥāne-i 'ömrin idüp vīrān maḳām oldı **cinān** (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 8*). [*cinān,]*

cinānet: (a.i. cennet'in c.):cennetler, uçmaklar; bahçeler. (Develioğlu, 2015:161).

1. Ey Gulāmī be-gülistān-ı **cinānet** pes ez-īn
Mī-vezed bād-ı neşim-i meded ez-süy-i necāt (Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 9). [cinānet,]

cinn ü ins: Cinler ve insanlar.

1. Şeş-cihetden tîg-ı hasret tıtdı cellād-ı kazā
Cinn ü ins aġlar Gulāmī'niñ bu hāy u hüyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 14). [cinn ü ins,]

cinn ü insān: Cın ve insān.

1. Heybetinden lerze-nāk olmuş bütün halk-ı cihān
Emrine fermān-ber olmuş **cinn ü insān** tā cenīn (Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 12). [cinn ü insān,]

cism: Beden, gövde, vücut. II Varlık.

1. 'Aşkıniñ sırrı ider **cismimi** her dem vīrān
Qalbime şu'le virür tābiş-i ruhsār habīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 9). [cismimi, -i, -, -i]
2. Bu **cism** ü cān seniñ rāhiñda olmuş hāk ile yeksān
Terahhūm kıl bu dil-efgendeye ihsānı müzdād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 9). [cism,]
3. Çarhı hevā-yı tal'atıñ vālih u ser-nigūn ider
Nīze-i şemsi **cismine** silsile-i cünün ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 2). [cismine, -i, -n, -e]
4. Cismi yok bir ismi var 'anķā mişāli 'izzetiñ
Sāye-i 'izziñde anķā zilletiñ müzdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 5). [cismi, -i]
5. Tîg-ı ser-tîz-i tahassürden zaħım-dār oldı ten
Qalmadı **cismimde** cāndan ġayri cānā zerre şaġ (Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 4). [cismimde, -im, -de]
6. Nūr-ı 'aşkı zulmet-i **cismim** idüpdür rüşenā
Hāk-i pāyın neş'e-baħşā-yı cenāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 13). [cismim, -(i)m]
7. Ez ümīd-i dīdenet fersūd **cismem** ān çünān
Rişte-i tābem bürīd ān hasret ü hulyā-yı tū (Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 9). [cismem, -em]
8. Olup eflāk-i takşir üzre cānā **cismimiz** çün-hūr
Mezellet bezmine pertev-fezāyız yā Resūlallāh (Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 11). [cismimiz, -imiz]
9. Vefānıñ ismi var 'anķā mişāli **cismi** yok dirler
Bu ġüftārı hezārān istimā' itmiş inanmaz mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 7). [cismi, -i]
10. Pister-i dībā vü atlas hāb-gāh olmuş iken
Hāk ile olduķda **cismiñ** şimdi yeksān yā Hālīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 10). [cismiñ, -in]
11. Cismiñe tapanca-zen olduñsa cānā zāhirā
Kaṭl kıldıñ bātınen şad-bār insān yā Hālīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 19). [cismiñe, -i, -n, -e]
12. Kimi **cismın** fenā kılmış muħakkak
Bu ümmīd ile ola kūrba elyak (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 41). [cismın, -in]
13. Firāk-ı yār ile **cismimde** kırk üç refāyla açdım
Hayātımdan ümīdi kaṭ' idüp ol dem kefen biçdim (Gulāmī Divanı , Müfret 28, Mısra 1). [cismimde, -im, -de]
14. Āsiyāb-ı ser-keş-i 'ālem bu yā Mevlā Kerīm
Derd ü hasretle 'azīzim **cismimiz** oldı fenā (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 16). [cismimiz, -imiz]

cism ü tenim: Beden ve ten.

1. Dāmeniñ tıtdum kerem kıl bu Ğulāmī kemtere
Nār-ı mihrin yakmada **cism ü tenim** rüz u şebān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 16*). [*cism ü tenim, -im*]

cism-i mecrūh: Yaralı cism.

1. Tığ-i hicrān ile başdan başa **cism-i mecrūh**
El-amān sen dir idiñ yāreye merhem dehenim (*Ğulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 5*). [*cism-i mecrūh,]*

cism-i nā-pākin: Kirli bedeni.

1. Raķībi şar‘a tıtmuş **cism-i nā-pākin** çalar senge
Haber almış ki ben yār-ı perī-ruhsāra çarpıldım (*Ğulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 5*). [*cism-i nā-pākin,]*

cism-i nā-tüvānım: Gücü ve kuvveti kalmamış beden.

1. Neler çekdi bu **cism-i nā-tüvānım** sensiz ey cānā
Terennüm eyle bülbül-veş sarāy-ı ‘aşkı dil-şād it (*Ğulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 3*). [*cism-i nā-tüvānım, -im*]

cismim nişān-ı seng-i aġyār eylediñ: Bedenimi rakiplere hedef taşı ettin.

1. Rüz u şeb **cismim nişān-ı seng-i aġyār eylediñ**
Tā kıyāmet kahr ile mahrūm-ı dīdār eylediñ (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 21*). [*cismim nişān-ı seng-i aġyār eylediñ, --diñ-taş]*

cisr: Köprü || Düşünce, fikir, anlayış.

1. Eger Ceyhūn-ı eşk-i dīde üzre **cisr** olursañ da
Güzer kılmaz eger kılsa tehī olmaz cefālardan (*Ğulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 7*). [*cisr,]*

cūd: Ar. Kerimlik, cömertlik, mürüvvetlilik.

1. Hilāl-i māh çün ebrū-yı dilber rü-nümā oldu
Atıldı şehri Sīvās içre tūb-ı **cūd-ı** ihsānhā (*Ğulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 20*). [*cūd-ı, -ı*]

cūd idüp: Cömert olmak.

1. Mey-i vaşlın talebinde yıkılan mestine ol şūh
Cūd idüp ol leb-i gül-fām şeker-ħārını açdı (*Ğulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 8*). [*cūd idüp, -üp*]

cüdā: (Fars.) Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.

1. Ey dil-i şeydā yine düşdüñ **cüdā** cānāneden
Dūr olup kaldıñ yine nezzāre-i yek-dāneden (*Ğulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 1*). [*cüdā,]*
2. Hāķ buña rāzī mi ola ey felek
Yārdan ola yār **cüdā** ey felek (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 6*). [*cüdā,]*
3. Hāķ buña rāzī mi ola ey felek
Yārdan ola yār **cüdā** ey felek (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 12*). [*cüdā,]*
4. Hāķ buña rāzī mi ola ey felek
Yārdan ola yār **cüdā** ey felek (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 18*). [*cüdā,]*
5. Hāķ buña rāzī mi ola ey felek
Yārdan ola yār **cüdā** ey felek (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 24*). [*cüdā,]*
6. Hāķ buña rāzī mi ola ey felek
Yārdan ola yār **cüdā** ey felek (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 30*). [*cüdā,]*

7. Eylemez halvet-serây-ı sırr-ı vahdet mahremi

‘Âşıkı ma ‘şûkdan ma ‘şûkî ‘âşıkdan **cüdâ** (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 20). [cüdâ,]

cülûs: Tahta oturma.

1. Meh-i şevvâlde ‘ıdeyn beyninde şeref birle

Cülûsuñ kâh-ı hükme dâldir çok hüsn-i ma ‘nâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 70). [cülûsuñ, -un]

cülûs it taht-ı ihsâna: Ihsan tahtına çık.

1. Kild-i şevk ile genc-i kerem bâbın şehim bir aç

Cülûs it taht-ı ihsâna urun baş üzre zerrîn tâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 2). [cülûs it taht-ı ihsâna, -a]

cülûs itdi: Oturmak, tahta geçmek.

1. Kâdirîyiz dü-cihân içre ‘uluvvü ‘ş-şânız

Pirimiz taht-ı taşarrufda **cülûs itdi** müdâm (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 6). [cülûs itdi, -di]

cülûs itmesidir: Tahta oturmak.

1. Bildim belî bî-şabrı **cülûs itmesidir** hep

Simâb gibi selb-i karar itmeye bâ ‘is (Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 1). [cülûs itmesidir, -si, -dir]

cülûs itmiş: Oturmak, tahta çıkma.

1. Künc-i teskîn-i harâretde **cülûs itmiş** iken

Bırakup ez-ser-i nev hâk-i muşibetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 3). [cülûs itmiş, -miş]

cülûsıyla: Tahta oturma.

1. Cülûsıyla vezâret kürsîsine şâniyen ol zât

Mu ‘atâr kıldı kaşr-ı dîn ü imânı ‘Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 11). [cülûsıyla,]

cümle: "Bütün, her" anlamında belgisiz sıfat (cümle ihvân).

1. Nigâh-ı yâr ile birlik Gulâmî turra-i tarrâr

Metâ ‘-ı kalbi **cümle** kıldılar bir lahza yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 10). [cümle,]

2. Kaldırup baş hâk ile yeksân olan **cümle** giyâh

Oldılar hep muntazır teşrîfîne ey meh-liqâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 5). [cümle,]

3. Zühhdarın zühdini ‘ilm-i ‘ulemâyı

Bir nîm-nigehle iderim **cümlesin** ifnâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 16). [cümlesin, -sin]

4. Nigârâ ‘andelîbâ gül-‘izârâ

Gulâmî itdi varın **cümle** yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 34). [cümle,]

5. Ser-âmed **cümlesin** ahkâm-ı takdîr-i Hudâ ‘dan bil

Felekden hep bilen ser-geşte-i fülk-i figândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 11). [cümlesin, -sin]

6. Âh u zârın nevhasın şît ü nevâsın **cümlesin**

Bî-menâfî ‘oldığın añlar ider ezkâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 11). [cümlesin, -sin]

7. Yunfîkûn emvâlehüm sırrına mazhar düşdi ol

Cümle ‘âlem halkına kehfü ‘l-emândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 6). [cümle,]

8. Neş ‘e-bağşâ-yı revân-ı cilvede **cümle** cihân

Büy-ı güller derde dermândır dem-i ‘îsâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 7). [cümle,]

9. Cümle maḥbûbân içinde oldu yârim ser-firâz
‘Âleme ḥüsni taḡıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 1). [cümle,]
10. Hep nifâk-engîzdir ebnâ-yı dehrîñ meşrebi
Cümleten taḥrîr olan inşâ vü imlâlar ğalaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 8). [cümleten, -t, -en]
11. Şikest olsun seri pâyi miyânı **cümle** endâmı
Anıñ kim sînesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 11). [cümle,]
12. Açup şitâb ile mührin nazar-figen olarak
Kırâ’at eyledigim ân bilindi **cümle** me’âl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 4). [cümle,]
13. Vücûd iklîmini **cümle** ḥarâb itdiñ nigâhıñla
Qalur mı yanıña bu yâr-ı ğaddârım vedâ’ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 7). [cümle,]
14. Hecr-i ruḥsârıñla âhımdan cihân vîrân idi
Yek nazarla oldu ‘âlem **cümle** şen şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 6). [cümle,]
15. Ḥasûd u müfteriyân u rakîb ü a’ dâdan
Hümûm-ı zulmi görüp **cümle** oldu efsâne (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 6). [cümle,]
16. Dest-i cevrenden zamânıñ it rehâ-yâb bendeñi
Cümle ‘âlem ḥaqqına kâḍî-i ḥacâtsın ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 16). [cümle,]
17. Gulâmî çıkdı dört er söylediler cevherî târîḡ
İrişdi **cümle** ednâ ile a’lâ feyz-i ‘ulyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 38). [cümle,]
18. ‘Alem-berdâr u ḥalka-bend-i tezkîr oldu dervîşân
Öñince başladılar **cümlesi** esmâ-i ḥüsnâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 36). [cümlesi, -si]
19. İştikde şadâ-yı şitini in’âmınıñ **cümle**
Kulûba şems-i behcet tâlî’ oldu bî-ḥilâf ḥaqqâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 21). [cümle,]
20. Şimdi ger ta’lîmde râḡat tırı hep gûş ider
Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez râḡat tırı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 38). [cümle,]
21. Şâh-ı ‘âlî-câḡ serdâr-ı sipâhı oldu mâḡ
Ceyşi encümdür felekde **cümlesi** fermân-beri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 4). [cümlesi, -si]
22. Mûkahḡḡal **cümle** çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil
‘Aceb kuḡl-i kerem eḡşân idüp Ḥaḡ deşt ü ğabrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 7). [cümle,]
23. ‘Adliniñ ḡayrânı olmuş **cümle** şâḡhân-ı zamân
Ḥazret-i ‘Abdü’l-‘Azîz Ḥân iftiḡâr itse sezâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 19). [cümle,]
24. Eşḡ-i reşk-i dîdegân aḡdı Kızılıрмаḡ gibi
Ḥâne-i dünyâyı kıldı **cümle** vîrân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 14). [cümle,]
25. Medfeniñ olmuş ziyâret-ġâḡ-ı ‘uşşâḡ-ı cihân
Ḥâk-i ḡabriñ kuḡl-sâz-ı **cümle** a’yân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 28). [cümle,]
26. Be-çeşm-i mest-i tu dîdem yaḡtın ü dânistem
Ki hest ḡüsni-i turâ ber-kemâl **cümle** şîfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 6). [cümle,]
27. Ḥumâr-ı çeşmiñi gördüm yaḡtın ile bildim
Ki ḡüsnuñ oldu seniñ ber-kemâl **cümle** şîfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8). [cümle,]
28. Bâd-ı ‘işyânla ‘ömrüm oldu tebâḡ
‘Amelim **cümlesi** ḡaṭâ vü ġünâḡ (Gulâmî Divanı , Kıt’a 13, Mısra 2). [cümlesi, -si]
29. Cihâna şaḡdı **cümle** nûr-ı raḡmet
Ki ref’ u selb olundu küfr ü zulmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 25). [cümle,]
30. İlâḡî **cümleñiñ** maṭlûbı ‘aşḡdır
Muḡibbânıñ kamu maḡbûbı ‘aşḡdır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 7). [cümleñiñ, -nin]

31. Hüdâ her zerrede 'aşkıñ nümâyân
Olupdur **cümlesi** şevkiñle hayrân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 40*). [*cümlesi, -si*]
32. Dü-cihân olmaz vişâliñe bahâ
Mâ-melek **cümle** saña olsun fedâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 4*). [*cümle,]*
33. Evliyâ **cümle** aña halka-be-güş oldı gulâm
Kâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü'ş-şânız (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 9*). [*cümle,]*
34. Cümle bildim yâriñi ağıyardan ayırmadıñ
Nâme-i ümmîd-i vaşlı büseyi hem dürmedim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 15*). [*cümle,]*
35. Serde sevdâ-yı maḥabbet ola mı olmaya mı
Şanma bu nâle-i âh-ı şehir **cümle** tehî (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 16*). [*cümle,]*
36. Gözi çıkası **cümleye** dir belli sözinden
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 7*). [*cümleye, -ye*]
37. Mest iden 'âlemleri **cümle** bu cām-ı 'aşkıdır
Nâz-ı şâhid şabr-ı 'uşşâk u peyâm-ı 'aşkıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 11*). [*cümle,]*
38. Cümle erbâb-ı tarîkat bülbül-i şûrîdedir
Anlara bâğ-ı leṭâfetdir gürûh-ı Kâdirî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 9*). [*cümle,]*

cümle 'âlem: *Bütün dünya, her taraf.*

1. Seniñ vaşfıñda dirler **cümle** 'âlem ma'denü'l-ihsân
Dem-â-dem renc ü aḥzândır işim senden meded Hâliş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 5*). [*cümle 'âlem,]*

cümle oldı çâk çâk: *Hepsi yırtık yırtık oldu.*

1. Câme-i şabr u sükûnum **cümle oldı çâk çâk**
Nev-libâs-ı vaşl ile nâ-şâd gönüm şâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 7*). [*cümle oldı çâk çâk, --dı*]

cünûn: *Cinnet, delilik, çıldırma hâli.*

1. Zülf-i pîçîñ gerden-i 'aqla **cünûn** zencîrini
Taḥdî kim şeydâ-dil olsun râz-ı mihre âşinâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 7*). [*cünûn,]*
2. Âh ten-i sîmîniñe müştêrî bây u gedâ
Şâ'ig-i bâzâr-ı 'aşk içre **cünûnlar** saña (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 2*). [*cünûnlar, --lar*]
3. Ḥayâliñle **cünûna** uğramış zencîr-i zülfûñde
Esîr olmuş gönül Leylâ vişâliñ bî-cefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 5*). [*cünûna, -a*]
4. Şûr-ı dile nesîm-i bahârân bahânedir
Her şâḥ-ı gül **cünûnımıza** tâziyânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 4*). [*cünûnımıza, --ımız-a*]

cünûniyyet: *Cinnet, delilik, çıldırma hâli.*

1. Gerden-i 'aqla **cünûniyyet** kemendin bağlayup
Gitdi taḥt-ı fûrâte ol ân Leylâ-vâr şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 11*). [*cünûniyyet,]*

cür'et: *Ar. is. Cesaret, yiğitlik, korkmayarak ileriye atılma.*

1. Ümîd-i 'afv ile dergâh-ı vâlâ-câha sultânım
Cesâret **cür'et** itdim bî-riyâ böyle itrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 64*). [*cür'et,]*

cürm: *Suç, günah, kabahat, kusur, hata.*

1. İlāhī zād-ı rāhım **cürmdür** nefsim daği rehber
Delîl ü reh-nümâ kıl Hızır-ı tevfiğ u hidāyethā (Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 13). [cürmdür, -dür]
2. Beyāna kâdir olmaz bu Ğulāmī **cürmini** lâkin
Şefâ'at semtine dîde-güşâyız yâ Resûlallāh (Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 13). [cürmini, -i, -n, -i]
3. Kān-ı ma 'nādan Ğulāmī buldı cevher tārîhın
Bahş ider bî-şübhe **cürmin** Rabb-i celle hem 'alā (Gulāmî Divanı , Tarih 4, Mısra 10). [cürmin, -i, -n]

cüş: Coşkunluk.

1. Āşināsı ide hicrān ile deryā gibi **cüş**
Söyle ağıyara telatıfları besdir bu kadar (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13). [cüş,]

cüş eyledi: Coşup taşmak.

1. Deşt-i dilde öyle bir **cüş eyledi** cüy-ı neşât
Kāse-i eflāke şıgmaz na'ra-i hāmmārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 7). [cüş eyledi, --di, -]

cüş ider: Coşturmak.

1. Cüş ider deryā-yı 'aşkı mevc-i hasret bî-hisāb
Çekmege bunca firākı seng-i hārā nā-tüvān (Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 11). [cüş ider, --er]

cüş ider: Coşmak.

1. Çün Ğulāmī dergeh-i Gīlān'a var bende ol
Cüy-ı feyzi **cüş ider** sen şanma kim nā-yāb-ı feyż (Gulāmî Divanı , Gazel 93, Mısra 10). [cüş ider, --er]

cüş-ı dili belki: Gönlü coşmuştur belki.

1. Şafādan şanma bu nüş-ı meyi **cüş-ı dili belki**
Ğulāmī cüşiş-i cüy-ı ğam-ı ekdārdır bā'is (Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 9). [cüş-ı dili belki, -i]

cüşiş-i cüy-ı ğam-ı ekdārdır bā'is: Yürek coşkusuna keder ve gam ırmağı sebeptir.

1. Şafādan şanma bu nüş-ı meyi cüş-ı dili belki
Ğulāmī **cüşiş-i cüy-ı ğam-ı ekdārdır bā'is** (Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 10). [cüşiş-i cüy-ı ğam-ı ekdārdır bā'is, --dur--ı]

cüst-cü: Aramak, araştırmak.

1. Ey gözüm yaşı revān ol rüy-ı arza baħr-veş
Cüst-cü kıl nerededir gör hāne-i şāhib-sehā (Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 8). [cüst-cü,]

cüst-cü kıldım: Aramak, araştırmak.

1. Cüst-cü kıldım cihānda hūb-rū dilberleri
Bî-vefādır bî-vefādır nā-halefdır nā-halef (Gulāmî Divanı , Gazel 102, Mısra 15). [cüst-cü kıldım, -dım]

cüy: Akarsu, dere, nehir, çay; ırmak, su.

1. Akşa gözümde firāk ile çü **cüy** āblar
Teşne nigār müşterî gözden alur eşkhā (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 13). [cüy,]

cüvā: Far. Arayıcı, arayan: cüyā-yı emel. "cüyân" dahi bu manayadır.

1. Müyesser olmasa dîdâr-ı dil-dâr
Hâyâliyle olur **cüyâ-yı** esrâr (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 68). [cüyâ-yı,]

cüy-ı âb-ı dîdemiz: Gözyaşlarımızın ırmağı.

1. Cüy-ı âb-ı dîdemiz üzre gider cânâ kelek
Şerbetinden ey hekim olmaz şifâ çekme emek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 23). [cüy-ı âb-ı dîdemiz, -i-miz]

cüy-ı eşk-i 'âşıkân: Aşıkların gözyaşının ırmağı.

1. Cüy-ı eşk-i 'âşıkân üzre döner dülâb-ı feyz
Teşne-i âb-ı vişâl-i Haqq olur garq-âb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 1). [cüy-ı eşk-i 'âşıkân, -+ân]

cüy-ı fevzi: Bereket ve bolluğun ırmağı.

1. Çün Gulâmî dergeh-i Gîlân'a var bende ol
Cüy-ı feyzi cüş ider sen şanma kim nâ-yâb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 10). [cüy-ı feyzi, -i]

cüy-ı ihsânî kenârında: İhsan ırmağının kenarında.

1. Cüy-ı ihsânî kenârında tûrurdu teşneler
Âb-ı lutfûndan kamu olmuşdu reyyân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 31). [cüy-ı ihsânî kenârında, -i, -(n)da-i, -n]

cüy-ı leben: Süte hasret olan.

1. Zehr içerdî hasretiñden teşneler şad-müjde kim
Geldi şehr-i şefkate **cüy-ı leben** şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 8). [cüy-ı leben,]

cüy-ı necât: Akar suyundan kurtuldu.

1. Şehr-i bî-âb-ı fu'âd içre kerem bahrinden
Bî-hisâb oldu revân şimdi hele **cüy-ı necât** (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 4). [cüy-ı necât,]

cüy-ı neşât: Sevinç ırmağı.

1. Deşt-i dilde öyle bir cüş eyledi **cüy-ı neşât**
Kâse-i eflâke şıgmaz na'ra-i hâmmârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 7). [cüy-ı neşât,]

cüy-ı revân itdiñ: Akarsu olmak (gözyaşının akarsu gibi akması bağlamında).

1. 'Ahd ü peymânı bozup sırrı 'ayân itdiñ sen
Dîdemiz yaşını çün **cüy-ı revân itdiñ** sen (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 22). [cüy-ı revân itdiñ,]

cüy-ı şefkat: Şefkat ırmağı.

1. Dîde-i şefkatle bak kim **cüy-ı şefkat** kandedir
Kandedir bahr-ı mürüvvet mâ-i vaşl-ı cân-fezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 11). [cüy-ı şefkat,]

cüy-ı şekker: Tatlı ırmak.

1. Tahtehâl-enhâr kavlince revân enhârlar
Ey Gulâmî **cüy-ı şekker** şerbet-i ahlâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 18). [cüy-ı şekker,]

cüy-ı şîrin'i: Şirin'in ırmağına.

1. Ğulāmī deşt-i Leylā'dan geçüpdür **cüy-ı Şīrīn'i**
Degül üslubı Ferhād'a hemān Mecnūn'a deng olmuş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 9*). [*cüy-ı şīrīn'i, -i*]

cüz: *Pek az, çok az, az.*

1. Ber-Ğulāmī rahm kon rahm ey kerem-fermā-yı mā
Yek der-i dīger ne-dāned **cüz** der-i melcā-yı tū (*Ğulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 14*). [*cüz,]*
2. Be-her taraf ki nazar mīkonem nemī bīnem
Cüz āfītāb-ı ruġet der-cihāt u ġayr-i cihāt (*Ğulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 18*). [*cüz,]*
3. Ĥāk-i derīñ şehim başda külāhım
Kesdim ümīdimi **cüz** ile külden (*Ğulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 12*). [*cüz,]*
4. Ez ĥāk-i dereş būd me-rā çeşm ġubārī
īn luţf **cüz** ez-bād-ı seġer-ġāĥ ne-yāmed (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 10*). [*cüz,]*
5. Çün zaġm-ı tu **cüz** ber-dil-i āġāĥ ne-yāmed
Der-ġülşen-i īn-dehr zi-eġġān ne-ġüzeştēm (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 15*). [*cüz,]*

Ç

çaġ: *Çaġlayan, köpürerek dökülen su.*

1. Leyl ü nehār yār diyerek aġlarız
Seyl gibi ĥasretler ile **çaġlarız** (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 22*). [*çaġlarız, -lar, -ız*]

çaġır-: *Baġırmak, ĥaykırmak.*

1. Tecellī itdi Ğulāmī Nesīmī-veş 'aşkıñ
Şadā-yı İnnī Enallāĥ **çaġırdı** her zerrāt (*Ğulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 44*). [*çaġırdı, -dı*]

çaġla: *Çaġlayan, köpürerek dökülen su.*

1. Aġla ey dīdelerim seyl gibi **çaġla** hemān
Ĥan akıt yaş yerine zār ile her leyl ü nehār (*Ğulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 3*). [*çaġla,]*

çaġrışur a'lā vü ednālar: *Aşağıdakiler ve yukarıdakiler baġırır, seslenir.*

1. İstecib yā ze'l-'atāi ve'l-ġinā ĥāze'd-du'ā
Çaġrışur a'lā vü ednālar açup dest ü seri (*Ğulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 74*). [*çaġrışur a'lā vü ednālar,]*

çāĥ-ı āĥ u zāra: *Aġlayıp inleme çukuruna.*

1. Nice yıllar fīkr-i dīdār-ı cemāliyle anıñ
Çāĥ-ı āĥ u zāra düşmüşdüm şükür Sübhān'ıma (*Ğulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 10*). [*çāĥ-ı āĥ u zāra, -a*]

çāĥ-ı bābil ġamzesinden: *Babil (gibi) ġamzesinin çukurundan.*

1. 'Aceb bir şūĥa dūġār olmuşum ġaddi kıyāmetdir
Dilā hem **çāĥ-ı Bābil ġamzesinden** bir 'alāmetdir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 2*). [*çāĥ-ı bābil ġamzesinden, -si, -(n)den*]

çāĥ-ı dilden: *Gönül kuyusundan.*

1. Şehriyār-ı ĥüsn şehrin çünkü gördüm bī-sipāĥ
Çāĥ-ı dilden eyledim āzād yüz bin ceyş-i āĥ (*Ğulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 2*). [*çāĥ-ı dilden,]*

çāh-ı ekdāra: *Keder çukuruna.*

1. Tınāb-ı kuvvetim kaṭ' oldı düşdüm **çāh-ı ekdāra**
Meded feryād-res ol bu firākiñla düşen nāra (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 7*). [*çāh-ı ekdāra, -a*]

çāh-ı hüzne: *Hüznün kuyusu.*

1. Düşürme **çāh-ı hüzne** dest-gır ol yā Resūlallāh
Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā Allāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 5*). [*çāh-ı hüzne, -e*]
2. Düşürme **çāh-ı hüzne** dest-gır ol yā Resūlallāh
Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā Allāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 29*). [*çāh-ı hüzne, --ı*]
3. Düşürme **çāh-ı hüzne** dest-gır ol yā Resūlallāh
Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā Allāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 11*). [*çāh-ı hüzne, -e*]
4. Düşürme **çāh-ı hüzne** dest-gır ol yā Resūlallāh
Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā Allāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 17*). [*çāh-ı hüzne, -e*]
5. Düşürme **çāh-ı hüzne** dest-gır ol yā Resūlallāh
Seni üftādeye kılmış delīl ü reh-nümā Allāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 23*). [*çāh-ı hüzne, -e*]

çāk: *Far. is. Yarık, yırtık, çatlak. çāk çāk parça parça.*

1. Vücūdum āteş-i 'aşkıñ ile yak
Daḡi mismār-ı şevkıñ kalbime **çāk** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 96*). [*çāk,]*

çāk çāk olmuş girībān-ı taḥammül: *Sabır elbisesi yırtık yırtık olmuş.*

1. Çāk çāk olmuş girībān-ı taḥammül el virür
Bunca bī-ḥad bī-maḥal itdükleriñ dād u sitem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 21*). [*çāk çāk olmuş girībān-ı taḥammül, -ı-muş*]

çāk evlevüp: *Yırtmak, parçalamak.*

1. Sīnemi **çāk evlevüp** dāḡ-ı derūnum gösterüp
Mā-cerā-yı fūrkatı 'arz eyledim sultānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 3*). [*çāk evlevüp, -(y)üp*]

çāker: *Kul, köle, bende.*

1. Sūdde-i 'aşkıñ Ġulāmī ser-fürü itmez şehe
Pādişāhān sāye-i 'izzinde **çākerdir** baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 18*). [*çākerdir, -dir*]
2. Ġulāmī **çākeri** kim görse sāde-dil şanur ammā
Derūn-ı ḥāne-i ḥāṭırda ḥulyā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [*çākeri, -i*]
3. Çün senā-güyendeñiz olmuş Ġulāmī tā ezel
Dergeh-i sultān-ı ḡavşıñ oldıḡı-çün **çākeri** (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 14*). [*çākeri, -i*]
4. Bu Ġulāmī **çākeri** kıldıñ cüdā dildārdan
Ey felek tutmaz mı āyā bunca eḡānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 9*). [*çākeri, -i*]
5. Bu Ġulāmī **çākere** la'l-i lebiñden virmediñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 25*). [*çākere, -e*]
6. Ġulāmī **çākeriñ** bilmiş kuşūrın ey kemān-ebrū
Meded yeter ḡazab urma (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 17*). [*çākeriñ, -iñ*]

çākeriviz cānımız kurbān-ı 'abdū'l-kādir'iñ: *Abdülkadir'in kölesiyiz canımız kurban olsun.*

1. Dergeh-i dārü'l-emānında muķtımız rüz u şeb
Çākeriyiz cānımız kurbān-ı 'Abdū'l-Ķādir' iñ (Gulāmî Divanı , Gazel 108, Mısra 4). [çākeriyiz cānımız kurbān-ı
'abdū'l-ķādir' iñ, -in-ı, -mız]

çāk-i girībān: Yaka yırtmak.

1. Saña olmaz Ķulāmî āşinā bīgāneye meyli
Gerek **çāk-i girībān** ol gerekse sīne-süzān ol (Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 10). [çāk-i girībān,]

çāk-i girībān olsun: Elbisesi yırtık parça olsun.

1. Sīnesin tīr-i beliyāta nişān it yā Rab
Elem ü miñnet ile **çāk-i girībān olsun** (Gulāmî Divanı , Gazel 150, Mısra 6). [çāk-i girībān olsun, -sun]

çāk-i girībān-ı: Yırtık yaka.

1. O vakit **çāk-i girībān-ı** hayā eyleyelim
Mā-cerāmız idelim ağlayarak 'add ü şumār (Gulāmî Divanı , Gazel 62, Mısra 11). [çāk-i girībān-ı, -ı]

çal: Vurmak, darbe indirmek.

1. Zāhid-i zerrāk ķādḥ eylerse bezm aķdāḥını
Başına **çalar** kedū-yı tevbeyi eşrārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 24). [çalar, -ar]
2. Çalınur nūh-ṭabāķāt ile zemīnde ṭablı
Cāna āvāzı ģidā Ḥazret-i ģavṣu'l-A'zam (Gulāmî Divanı , Gazel 118, Mısra 11). [çalınur, -ın, -ur]
3. Yağmaladı dünyāyı didim düzd-i niĝāḥıñ
Cānlar çekicidir didi çarpar da **çalar** da (Gulāmî Divanı , Gazel 172, Mısra 8). [çalar, -ar]
4. Belā sultānı taḥtın vaz' idüp ṭablın meded **çalmış**
Derūnında sipāḥ-ı cevri birleşmiş ebed ķalmış (Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 15). [çalmış, -mış]

çal-: Vurmak, darbe indirmek.

1. Mīnā-yı neng ü 'ārı **çalup** senge şevķ ile
Pīr-i muĝānı var ara bul ķāse-dār-ı 'aşķ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11). [çalup, -up]

çalar senge: Taşa benzer.

1. Raķtībī şar'a ṭutmuş cism-i nā-pākin **çalar senge**
Ḥaber almış ki ben yār-ı perī-ruḥsāra çarpıldım (Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 5). [çalar senge, -e]

çalıcı: Hırsız.

1. Bağluyam zūlf-i dil-āviziñe ey cān alıcı
Cevr ile çalma sere ģamze-i tīĝi **çalıcı** (Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 2). [çalıcı,]
2. Öyle dildāra Ķulāmî dili bend itdi felek
Çalıcı çarpiçi cānlar yaķıcı hem alıcı (Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 10). [çalıcı,]

çalma: Vurmak, kılıç sallamak II çalmak.

1. Bağluyam zūlf-i dil-āviziñe ey cān alıcı
Cevr ile **çalma** sere ģamze-i tīĝi çalıcı (Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 2). [çalma,]

çāre: Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

1. Ol şüh-ı perî-çihreyi teshîre Ğulâmî
Çäre arasañ **çāresi** āh-ı seherîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 10*). [*çāresi, -s, -i*]
2. Tîr-i müjgāna nişān oldı ciger **çāresi** ne
Uğradı tîg-ı nigāhı dile tîmāresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 1*). [*çāresi, -s, -i*]
3. ‘Aşıkıñ efğān u girye kārî cānā ba‘d-ezîn
Şabr-ı hîlmiñ **çāresi** yok eyle dermān yā Hālîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 34*). [*çāresi, -s, -i*]
4. Sırrımı fāş idüp ağıyār u yāre
Dimişsiñ derdine eyledim **çāre** (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 22*). [*çāre,]*

çarh: *Baht, talih II dünya.*

1. Ben bu **çarha** nitmişim āramı yok ālāmı çok
Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [*çarha, -a*]
2. Çarhı hevā-yı tal‘atıñ vālîh u ser-nigün ider
Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1*). [*çarhı, -ı*]
3. Dildārî recālarla düşür dāma dir evhām
Çarhıñ o dañi himmet-i vārūnına maḥşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 8*). [*çarhıñ, -ıñ*]
4. Der-i devlet-me‘āba ya‘nî bir ibrāz-ı şādîdir
Bi-ḥamdillāh **çarha** ser-fürü itmem müdārāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 56*). [*çarha, -a*]
5. Güc ile olmuş iken maḥrem-i rāz-ı dildār
Mülk-i hicrāna figend itdi bu **çarh-ı** ğaddār (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 26*). [*çarh-ı, --ı*]
6. Kānî‘ olmuşdum o cānān ile bir güftāra
Şaldı gurbetlere **çarh** itdi dilim şad-pāre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 18*). [*çarh,]*
7. Yāre ağıyārları şimdi ider maḥrem **çarh**
Dem-i ‘îsā-yı gama itdi beni hem-dem **çarh** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 21*). [*çarh,]*
8. Yāre ağıyārları şimdi ider maḥrem **çarh**
Dem-i ‘îsā-yı gama itdi beni hem-dem **çarh** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22*). [*çarh,]*
9. Ey Ğulāmî ider ednā kesi hep ḥurrem **çarh**
‘İzzetā itmedi āzāde-i ğam bir dem **çarh** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 23*). [*çarh,]*
10. Ey Ğulāmî ider ednā kesi hep ḥurrem **çarh**
‘İzzetā itmedi āzāde-i ğam bir dem **çarh** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 24*). [*çarh,]*
11. Nihāyet itdi şākird ḥāce-i mevte anı bu **çarh**
Mu‘allim olmuş iken her cihet erbāb-ı ‘irfāna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 7*). [*çarh,]*

çarha çıkar efğānım āh: *Feryadımın ahı göklere çıkar.*

1. Cevr ile yandı cānım āh **çarha çıkar efğānım āh**
Raḥm eylemez sulṭānım āh girmez ele āmālimiz (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 3*). [*çarha çıkar efğānım āh, -ar*]

çarh-ı: *Baht, talih II dünya.*

1. Çarh-ı ğaddār u sitem-kārîñ elinden neyleyim
Göz alup itdi ḥased nezzāre-i ğisūyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 7*). [*çarh-ı,]*

çarh-ı cefā-kirdārdır bā‘is: *Cefa çarkına sebeptir.*

1. Dilā sen şanma kim **çarh-ı cefā-kirdārdır bā‘is**
Bu maḥzūniyyete iḳbāl-ı nā-hemvārdır bā‘is (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 1*). [*çarh-ı cefā-kirdārdır bā‘is,]*

çarh-ı felek: *Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.*

1. Evvelî **çarh-ı felek** lutf ile şād itdi bizi
Hışm idüp âhiri uğradtı beni belvāya (*Gulāmî Divanı , Gazel 177, Mısra 5*). [*çarh-ı felek,]*

çarh-ı mînāya: *Mavi gök kubbe, mavi gökyüzü.*

1. Hezār-ı nağme-perdāz itse āgāz-ı nevā enseb
Ki bûy-ı ğonca-i teşrîfi irdi **çarh-ı mînāya** (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 20*). [*çarh-ı mînāya,]*

çarh-ı pür-cefāya: *Cefa yüklü felek.*

1. Bağ yār-i bî-vefāya geçer şad-edā ile
Bağ **çarh-ı pür-cefāya** döner biñ belā ile (*Gulāmî Divanı , Gazel 167, Mısra 2*). [*çarh-ı pür-cefāya, -ya]*

çarh-ı sitem-kār: *Eziyet eden felek.*

1. İtmeden hālîme āgāh eşer-i āh seni
Şaldı ğurbetlere bu **çarh-ı sitem-kār** beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 190, Mısra 2*). [*çarh-ı sitem-kār,]*

carp: *T. f. Vurmak, Birbirine dokundurmak.*

1. Yağmaladı dünyāyı didim düzd-i niğāhıñ
Cânlar çekicidir didi **carpar** da çalar da (*Gulāmî Divanı , Gazel 172, Mısra 8*). [*carpar, -ar]*
2. Öyle dildāra Gulāmî dili bend itdi felek
Çalıcı **carpıcı** cânlar yakıcı hem alıcı (*Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 10*). [*carpıcı, -ı, -cı]*

carpıl: *Tutulmak, aşık olmak.*

1. Ezelden bî-vefā bir merhametsiz yāre **carpıldım**
Vefālî zann idüp bir âfet-i ğaddāra **carpıldım** (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 2*). [*carpıldım, -dı, -m]*
2. Varam üftān ü hîzān āsitān-ı şāh-ı hûbāna
Diyem cânā firākıñdan figān u zāra **carpıldım** (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 8*). [*carpıldım, -dı, -m]*
3. Gezerken serserî bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh
Belāya uğradım çün şāhid-i bāzāra **carpıldım** (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 10*). [*carpıldım, -dı, -m]*

çār-yār-ı: *Seçkin dört halife (Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali).*

1. Be-ħakḳ-ı **Çār-Yār-ı** bā-şafāyeş
Be-ħakḳ-ı āl u aşhāb-ı vefāyeş (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 81*). [*çār-yār-ı,]*

çavuş: *Bekçi, gözcü.*

1. Tağıldı zülf-i şāhid-veş maḥallāt içre **çāvuşlar**
Sarāya oldılar med‘uvv ednālar ile a‘lā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 23*). [*çāvuşlar, -lar]*

çāre: *Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.*

1. Vişāl-i bî-zevāl-i Lā-Yezāl‘e irmeye **çāre**
Ten-i ḥāşāki ifnā terk-i cân ile cihāndır hep (*Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 7*). [*çāre,]*
2. Ol şūḥ-ı perî-çihreyi teşhîre Gulāmî
Çāre arasañ çāresi āh-ı şehērdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 47, Mısra 10*). [*çāre,]*

3. Nedir **çäre** şehā eglencemiz yok ğayri dilberden
Şafâlar kesb ider dil rûz u şeb efkâr-ı vuşlatdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 3*). [*çäre,]*
4. Nişân-gâh eylemişdir sîne-i süzân-ı ‘uşşâkı
Ġulâmî **çäre** sabır itmek ferâgat kıl şikâyetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 14*). [*çäre,]*
5. Serde sevdâ ey gönül dilber hevâyî **çäre** ne
Bu Ġulâmî’niñ işi yâre recâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 9*). [*çäre,]*
6. Leb-i gül-fâmı sevdâsı hayâl-i rûy-ı tâbânı
Harâb itdi dil-i zârı amân yâ Rab nedir **çäre** (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 10*). [*çäre,]*

çeğâne: Klâsik Türk müziğinde kullanılan vurmali çalgı. Çengilerin dans ederken çaldığı her iki elin parmaklarına ikişer ikişer takılan, madenden yapılmış dört parçadan oluşan bir tür çalpara (çârpâre).

1. Def ü çeng ü **çeğâne** sâzlar santûrlar neyler
O yerde kim nevâ-perdâz rakqâş-ı hâkîkat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 15*). [*çeğâne,]*

çek-: Sıkıntı çekmek II eziyet ve sıkıntı çekmek.

1. Kişver-i Fas’dan inüpdür Çîn’e ol gîsûları
Ya’nî kân-ı sîme kim **çekmek** diler leşker ğalağ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 4*). [*çekmek, -mek]*
2. Tîğ-ı müjgânı **çeker** tîr-i nigâh ile hemân
Yâreler sîneleri nâvek-i hûn-efşânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 5*). [*çeker, -er]*

çek-: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek.

1. Eger görse ğarîbânı **çeker** yırtar ğirîbânı
İder topa nişân anı hağâ zâhir ‘ağâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 9*). [*çeker, -er]*

çek: Sıkıntı çekmek II eziyet ve sıkıntı çekmek.

1. Hâsretin derdini çok **çekdi** Ġulâmî kemter
Çeşm-i lutfuñla nazar eyle şehim lutfâ sezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 13*). [*çekdi, --di]*
2. Hâsretin derdini çok **çekdi** Ġulâmî ‘âciz
Marâz-ı fûrkate it dârü-yı dîdâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 13*). [*çekdi, -di]*
3. Neler **çekdi** bu cism-i nâ-tüvânım sensiz ey cânâ
Terennüm eyle bülbül-veş sarây-ı ‘aşkı dil-şâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 3*). [*çekdi, --di]*
4. Ne tîr-i ğamz-ı a’dâdan ne şemşîr-i felekdendir
Hemân bu **çekdigim** billâh kemân-ebrûlarındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 4*). [*çekdigim, -dig, -im]*
5. Âteş-i hâsret ile dâğla seni sen de ciger
Çekdi ol yâri kenâra şaşırıp çok ağıyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 6*). [*çekdi, --di]*
6. Nihâl-i kıdd-i dilber gibi **çekmiş** serviler serler
Semâya irmeye her bir kesin desti şu ‘ûbet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 17*). [*çekmiş, -miş]*
7. Bûse-i ruhsârına yârin ider rûhın nişâr
Minnetin **çekmez** tabîb-i hâzîkîñ bîmârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 20*). [*çekmez, -mez]*
8. Çille-i ‘aşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim
Kıldığın ihsân mı çok yâ **çekdigim** ta’dâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6*). [*çekdigim, -dig, -im]*
9. Çille-i ‘aşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim
Kıldığın ihsân mı çok yâ çekdigim ta’dâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 5*). [*çekdiklerim, -dik, -ler, -im]*
10. Yolında **çekdiceğim** cevri miñnet ü endüh
Nuğûd-i eşk-i ‘uyunum hebâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 3*). [*çekdiceğim, -di, -ceg, -im, -]*

11. Çekerim çille-i hicrânı tükenmez yâ Rab
Meclis-i vaşlda cānānemi dil-hôş idemem (Gulāmî Divanı , Gazel 133, Mısra 3). [çekerim, -er, -im]
12. Çetr çekmiş rûyına zülf-i siyâhından güzel
Şaf tutup bigāneler dil-şād olup hûbāneden (Gulāmî Divanı , Gazel 138, Mısra 5). [çekmiş, -miş]
13. Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre gam
Bir şacı Leylâ içün düşmem hayâl-i hâma ben (Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 3). [çekmezem, -mezem]
14. Bir elde sübhâ-i evhâm-ı vaşl-ı çihre-i gül-fâm
Çeker olmaz gönül fâriğ hemân zıkr-i maḥabbetden (Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 8). [çeker,]
15. Nâkış-ı hâciblerin çekdi iki ay resmini
Çille-i sahtını dil çekdi iki mâh amân (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 9). [çekdi, -di]
16. Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-‘aşıkân
Bunca ‘itâba sebep söyle nedir el-amân (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 1). [çeker, -er]
17. Rîsmân-ı re‘fetiyle çekdi şâhım bendesin
Merḥametle söyledi düşmez benim bu şânıma (Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 11). [çekdi, -di]
18. Eyâ ey âfet-i devrân neler çekdim firâkıñdan
Vişâliñle baña rahm it dilim sūzānedir şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 5). [çekdim, -di, -m]
19. Çekeriz ‘usri hemân yok ‘akabinde yüsri
Tâli‘-i şüm Ğulāmî bizi pâ-mâl itdi (Gulāmî Divanı , Gazel 188, Mısra 9). [çekeriz, -er, -i, -z]
20. Bu dil dildârlardan çekdigi çevre uşanmaz mı
Mecâziden geçüp bālîn-i taḥkîka tayanmaz mı (Gulāmî Divanı , Gazel 189, Mısra 1). [çekdigi, -diğ, -i]
21. Tâ kıyâmet şerḥ olursa âḥir olmaz bu kelâm
Ey Ğulāmî çek zebânñ söyle her ân yâ Ḥalîm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 36). [çek,]
22. Cûy-ı âb-ı dîdemiz üzre gider cānâ kelek
Şerbetiñden ey ḥekîm olmaz şifâ çekme emek (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 24). [çekme, -me]
23. Sen vaṭan itdün bize âḥ gurbeti
Biz çekelim bunda belâ fûrkati (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 26). [çekelim, -e, -lim]

çek: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek.

1. Çeker kenâra şeh-i şerm-dâr-ı nâzı ‘aceb
Revâ degil diyene ‘arz ider hezâr kitâb (Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 3). [çeker, -er]
2. Høkka-i ta‘yîbden çek ey Ğulāmî ḥameyi
Rû-nümâ olmaz gözinde dostların ma‘yûb dost (Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 13). [çek,]
3. Çek mehâr-ı hâz mı gel sen sârbân-ı ‘aşır iseñ
Kılma bir ḥar lenge teslîm-i kaṭâr elden gider (Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 7). [çek,]

çek eliñ: Vazgeçmek bırakmak.

1. Ey Ğulāmî çek eliñ vaşfında taḫşîr eylediñ
Şâ‘irân medḥinde ‘âciz sen naşıl dīvānesin (Gulāmî Divanı , Gazel 139, Mısra 9). [çek eliñ, -in]

çekdi: Çizmek, nakşetmek.

1. ‘Aşk kilki çekdi ḥaṭ harf-i vücûd-ı ‘aşıkâ
Kim ola sâbit ḥaḳ işbâtında nefy-i mâ‘adâ (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 29). [çekdi,]

çekdi: Sıkıntı çekmek II eziyet ve sıkıntı çekmek.

1. Nâkış-ı hâcibleriñ **çekdi** iki ay resmini
Çille-i sahtını dil **çekdi** iki mäh amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 10). [çekdi,]

çeker âh-ı ciger-sûzları: Gönül akanların ahını çeker.

1. Kafes-i tende **çeker âh-ı ciger-sûzları**
Çünkü olmaz nide murğ-ı dil-i şeydâya 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 5). [çeker âh-ı ciger-sûzları, --lar, --ı]

çekme: 1.katlanmak, tahammül etmek. 2. sürme çekmek.

1. Nice demlerdir ki düruz devlet-i dîdârdan
Ceyş-i miñnet mülk-i göñle **çekmede** tûğ u 'alem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 16). [çekmede, --ide]

çekmege: 1.katlanmak, tahammül etmek. 2. sürme çekmek.

1. Cüş ider deryâ-yı 'aşkı mevc-i hasret bî-hisâb
Çekmege bunca firâkı seng-i hârâ nâ-tüvân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 12). [çekmege,]

çekmek: Sıkıntı çekmek II eziyet ve sıkıntı çekmek.

1. Murğ-ı diller şayd kılmış dâm-ı zülfûñ telleri
Var ise gelsün **çeker** bunca ta'ablar pehlevân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 6). [çeker, -er]
2. Firâkıñ derdini **çekmeklige** fâkat mi kalmışdır
Gulâmî dâ'imâ görmekdedir rû'yâ-yı bî-pâyân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 9). [çekmeklige, -lik, -e]
3. Çeker levh-i dile Bihzâd-veş nakş-ı ruh-ı yâri
Siyâh âhı mürekkeb eyleyüp müjgânları hâme (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 5). [çeker, -er]

çekmesün: 1.katlanmak, tahammül etmek. 2. sürme çekmek.

1. İstemez gayrı cilâyı berķ-i 'âlem-sûzdur
Farķ-ı mihre **çekmesünler** seyf-i âteş-güsteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 44). [çekmesünler,]

çekmez zimâm: Yularını çekmez.

1. Meydân-ı kîne sürmüş esb-i 'inâdı seyr it
Sür'atle dizgin eyler **çekmez zimâm** vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 6). [çekmez zimâm,]

çekmiş: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek.

1. Görmemişdi mişlini pâkîzelikde çeşm-i halk
Bâğ-ı 'işmet içre ser **çekmişdi** serv-âsâ şehâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 2). [çekmişdi, -di]

çeküp: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek.

1. Hıttâ-i Fas'dan **çeküp** hûn-rîz Hindü leşkeri
Deşneler virmiş kâmusı destine hâkân-ı Çin (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 7). [çeküp,]
2. Dün gice kenâra **çeküp** ağıyâra yüzinden
Şad-cilve ile virmiş amân büse gözünden (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 5). [çeküp,]

çeküp rakîbini âğûşa: Rakibini kucağına çekip.

1. Çeküp rakîbini âğûşa ol perî-peyker
Murâdı 'âşıka bundan cefâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 9). [çeküp rakîbini âğûşa, -a-iñ, -i]

çemen: Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

1. Nigārā ‘andelībā gül **çemende**
Hezārîñ oldığını eyler imā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 27). [çemende, -de]
2. Hüsni-i şafâ-yı seyr-i rebî‘a yok i‘timād
Kim jâle ‘âriyetle **çemende** nişestedir (Gulāmî Divanı , Gazel 65, Mısra 6). [çemende, -de]
3. Dutar elde piyâle lâle-i hamrâ şafâ birle
Çemen mey-hânesinde nesteren-nâm sâkî ‘işret var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 14). [çemen,]
4. Ebr-i behcetden düşen jâle **çemende** lâleye
Eşk-i çeşm-i ‘âşîkân mı yâ dūr-i deryâ mıdır (Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 9). [çemende, -de]
5. Gülşen-i dehri yakar şu ‘le-i âhım şâhım
Bülbülüm gonca-feme hasret ü gamdır **çemenim** (Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 8). [çemenim, -im]
6. Bahâr eyyâmı diller cāmı memlû bâ-mey-i şādî
Çemen mey-hânesinde kıl nazar gel şūr u gavğâya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 14). [çemen,]

çemen-zâra: Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

1. Tekâtur itmede şîrîn-zebân âbı **çemen-zâra**
Taḡup pırlanda elmâsdan nigîn engüşt-i ezhâra (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 13). [çemen-zâra,]

çemen-zâr-ı cefâda: Cefa bahçesinde.

1. Çemen-zâr-ı cefâda bülbül-i şeydâ gibi her dem
Terennüm-sâz olur şad-zâr ile bir la‘l-i gül-fâma (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 3). [çemen-zâr-ı cefâda, -da]

çendân: Çok, pek çok.

1. Gitmedi dilden hayâl ü hâl-i rüyûñ zîneti
Taḡt-ı hüsniñ üzre Hindû-beççedir **çendân** lezîz (Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 4). [çendân,]

çend-mâh: Birkaç ay.

1. Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ-veş şerâfet-bahş ile
Kıldı seyrân u sefer müddetle **çend-mâh** ḡabbezâ (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 24). [çend-mâh,]

çeng: 1. Savaş, muharebe.

1. Sitem ü cevr ü cefâyâ ile me‘lûf olma
İtme âgyâr gibi ‘âşîk ile **çeng** ü nümâz (Gulāmî Divanı , Gazel 96, Mısra 4). [çeng,]

çeng: Bir çeşit telli çalgı.

1. Çeng ile sanṭûr ile şahbâ-yı gülgün-reng ile
Cilve-ger cânân ile âhengdir hep kârimız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 13). [çeng,]
2. Def ü **çeng** ü çeğâne sâzlar sanṭûrlar neyler
O yerde kim nevâ-perdâz rakḡâş-ı ḡaḡḡat yok (Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 15). [çeng,]
3. Nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan
Çeng ü ‘ûdı muṭribâ şîr-i şabâdır neylesün (Gulāmî Divanı , Gazel 152, Mısra 6). [çeng,]

çerâğ: 1. ıstık dilberi; bkz. “ıstık” md. 2. kandil, mum.

1. El-meded yandım tutuşdum nâr-ı 'aşka çün **çerâğ**
Âh esmez bâd-ı vuşlat kim bulam bir dem ferâğ (*Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 1*). [*çerâğ,]*

çeri: Asker, ordu.

1. İklîm-i dile geldi **çerî** Çîn ü Hıttâ'dan
Nuşret irişür şâhib-i sancâk u livâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 17*). [*çerî,]*

çeri: Gözü pek yiğit, cesur savaştı.

1. Meydân-ı lebi būsına irmez fem-i 'uşşâk
Şemşîr tutar hatları gîsüsü **çerîdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 8*). [*çerîdir, -dir]*

çeşm: Görme organı, ayn, dîde, çeşm.

1. Rehber ider gamzesini fitne yolunda **çeşmine**
Yâr bu revîşle 'âlemi ğark-ı yem-i cünün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 3*). [*çeşmine, -ine]*
2. Dâm kurmuş zülfi saçmış dâne-i hâli ruha
Bend için pâ-y-ı dil-i bî-çâreyi **çeşmin** açar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 4*). [*çeşmin, -i, -n]*
3. Hûn-rîz tîğ-ı gamze-i **çeşmiyle** mülk-i dil
Olmuş harâbe kuvvet-i bîmâra kıl nâzar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 11*). [*çeşmiyle, -i, -y, -le]*
4. Hûmâr-âlûde **çeşm-i** yâri seyyâr oldığım günden
Gönül şeydâ-şîfat bî-hûş-ı câm-ı nâz u naḥvetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 5*). [*çeşm-i,]*
5. Çeşmiñde eger olmasa gel perde haḳîkat
Her rîg-i revân mevceleri kıble-nümâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 3*). [*çeşmiñde, -i, -n, -de]*
6. Olmuşum tâ ezel üftâde-i hâmûn-ı cünün
Ruḥ-ı Leylî-şîfatıñ **çeşmine** gönülüm meftûn (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 2*). [*çeşmine, -ine]*
7. Hecriñle seyr iden didi hûnâb-ı dîdemi
Ḥayrân olur biḥâr bu **çeşmiñ** hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 10*). [*çeşmiñ, -in]*
8. Cihânı kâfir eyler hâli kâfir **çeşmi** kâfir âh
Terahḥumla getir yâ Rab o kâfir zülfi islâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 9*). [*çeşmi, -i]*
9. Hûmâr-âlûde **çeşmin** seyr iden 'âşık nîdâ eyler
Ḥarâm olsun kapansun bâb-ı mey-hâne mey-âşâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 11*). [*çeşmin, -i, -n]*
10. Düşmen-i dîn-i mübîniñ **çeşmin** eylerler nişân
Kurşunı geçürdiler düşürmedin engüşteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 29*). [*çeşmin, -i, -n]*
11. Hâline **çeşmi** yaşından başka olmaz erḥamı
Kişver-i kalbinde hicrândır müşîr-i a'zamı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 17*). [*çeşmi, -i]*
12. Ez ḥâk-i dereş bûd me-râ **çeşm** gubârî
İn luṭf cüz ez-bâd-ı şehîr-gâh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 9*). [*çeşm,]*

çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil: Gönül ehlinin marifetle bakan gözleri.

1. Mükahḥal cümle **çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil**
'Aceb kuḥl-i kerem eḫşân idüp Ḥaḳ deşt ü gabrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 7*). [*çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil,]*

çeşme: Çeşme, pınar. II Doğal ıstık kaynağı.

1. İndi **çeşme** intizâr ile kâra şu oldu ağ
Sâkiyâ şun mey ki gitsün sîneden endüh u gam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 7*). [*çeşme,]*

çeşme-i: Çeşme, pınar. II Doğal ıstık kaynağı.

1. Beyâbân-ı talebde pâ-bürehne huşk-leb kaldım
Gulâmî teşneye gel **çeşme-i** âb-ı lîkâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 14). [çeşme-i,]

çeşme-i hurşîd-i rahmetle 'inâyetsin 'alî: Merhametle iyilik gözünün güneşi sensin (ya) Ali.

1. Tütiyâdır hâk-i dergâhın 'uyûn-ı cânlara
Çeşme-i hurşîd-i rahmetle 'inâyetsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 12). [çeşme-i hurşîd-i rahmetle
'inâyetsin 'alî, -sin]

çeşme-i la 'l-i tu: Kırmızı dudağının pınarı.

1. Egerçi **çeşme-i la 'l-i tu** dâred âb-ı hayât
Delîl-i mâ haţ-ı sebz-i tu est der-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 1). [çeşme-i la 'l-i tu,]

çeşme-i la 'liñ: Dudağın pınarı.

1. Tütarsa **çeşme-i la 'liñ** egerçi mâ-i hayât
Delîlimiz haţ-ı sebziñdir oldı fi 'z-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 3). [çeşme-i la 'liñ, -in]

çeşme-i vaşlıñ: Kavuşma çeşmesi || Sevgiliye kavuşmak âb-ı hayâta benzetilmektedir.

1. Bahâr-ı seyl-i fûrkat **çeşme-i vaşlıñ** nihân itmiş
Velî olmaz qarârı şanma şâhâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 5). [çeşme-i vaşlıñ, -(i)n]

çeşme-i vuslat: Kavuşma gözü.

1. Fezâ-yı 'âlemi başdan başa hûnâbe-i fûrkat
İhâta eylemiş yâ Rab kücâ şod **çeşme-i vuslat** (Gulâmî Divanı , Müfret 4, Mısra 2). [çeşme-i vuslat,]

çeşmet: Görme organı, göz.

1. Hurşîd-i ruhet dîden-i **çeşmet** ne-tevâned
Ân ki nigered nîze be-çeşmeş bi-nişâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 21). [çeşmet,]

çeşm-i 'adil: Adaletli gözleri.

1. Olmuş idi intizârıyla remed **çeşm-i 'adil**
Hâk-i pâ-yı tûtiyâ-bağışnıla buldı incilâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 25). [çeşm-i 'adil,]

çeşm-i cellâdı: Merhametsiz göz.

1. Çeşm-i cellâdı ile sâ'il-i bî-çârelerin
Sürdi meydân-ı haķârât u siyâsetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 9). [çeşm-i cellâdı, -ı]

çeşm-i dilber hîle-cûdur: Güzel sevgilinin gözleri hilecidir.

1. Gûşe-gîr-i 'uzlet olsaķ da yine râhat mı kor
Çeşm-i dilber hîle-cûdur dil ise âşûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 4). [çeşm-i dilber hîle-cûdur,]

çeşm-i eşk-bârim: Yaş dolu gözüm.

1. Hasret-i rüyuñla **çeşm-i eşk-bârim** gel de gör
Fûrkat-i la 'l-i lebiñle âh u zârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 1). [çeşm-i eşk-bârim, --ım]

2. Ey hoş ol gün kim gönülde 'aşk-ı yarım var idi
Sîne-i pür-süz u **çeşm-i eşk-bārım** var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 2*). [*çeşm-i eşk-bārım, --ım*]

çeşm-i fettānım: *Fitne çıkaran göz.*

1. Nāzenīnim nāzlı yarım **çeşm-i fettānım** seni
Bizden ayırdı felek çok gördi cānānım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 1*). [*çeşm-i fettānım, -ım*]

çeşm-i fettānım: *Can alacı gözleri.*

1. Sihr ile aldama **çeşm-i fettānım**
'Āşıkıñım bugün cān u gönülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 3*). [*çeşm-i fettānım, -ım*]

çeşm-i fettānıñla: *Fitne fesat gözlerinle.*

1. Çeşm-i fettānıñla āhır eylediñ meftūn beni
Bir bakışla biñ belāya uğradıñ her gün beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 1*). [*çeşm-i fettānıñla, -ın, -la*]
2. Çeşm-i fettānıñla meftūn eylediñ cānā beni
'Aşk u şevkiñle fenā itdim dil ü cān u teni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 25*). [*çeşm-i fettānıñla, -ın, -la*]

çeşm-i füsūn-sāzını: *Büyüleyici gözlerini.*

1. Tā ezel **çeşm-i füsūn-sāzını** gördükde dīdem
Āhiri 'āleme Mecnūn gibi efsāne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 5*). [*çeşm-i füsūn-sāzını, -ı, -nı*]

çeşm-i halk: *Toplunun gözünde.*

1. Görmemişdi mişlini pākizelikde **çeşm-i halk**
Bāğ-ı 'işmet içre ser çekmişdi serv-āsā şehā (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 1*). [*çeşm-i halk,]*

çeşm-i humār-ı hūbān: *Aşıkların sarhoş olan gözleri.*

1. Nāb-ı neşāt-ı lebi ile ider şīveler
'Āleme efsūn ider **çeşm-i humār-ı hūbān** (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 18*). [*çeşm-i humār-ı hūbān, -ı*]

çeşm-i humārım: *Sersem gözüm.*

1. Māh-rūyuñ görmeyelden tende hālīm kalmadı
Hālīme rahm eyleyen **çeşm-i humārım** kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 4*). [*çeşm-i humārım,]*

çeşm-i hūn-rīz: *Kan dökücü gözleri.*

1. Çeşm-i hūn-rīz ile hūnābe-i ḥasret ne 'aceb
Dökülür sāḥa-i ruḥsārıñ bu kār nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 9*). [*çeşm-i hūn-rīz,]*

çeşm-i hūn-rīzde: *Kan dökücü gözlerde.*

1. Yār ile 'azm ideli dilde bulunmazsa keder
Çeşm-i hūn-rīzde olmazsa eger eşk ile ter (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 2*). [*çeşm-i hūn-rīzde, --de*]

çeşm-i ihsān ile bak: *Ihsan gözüyle bak.*

1. Çeşm-i ihsān ile bak sūy-ı Ġulāmī'ye amān
Hāb-ı miñnetden efendim dili kıl istikāz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 9*). [*çeşm-i ihsān ile bak,]*

çeşm-i 'ināyetle: *Lütuf gözü.*

1. Gulāmī āsitān-ı şāh-ı 'aşka ser-fürü kılmış
Şehā **çeşm-i 'ināyetle** nazar kıl kām-yāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 10*). [*çeşm-i 'ināyetle, -le*]

çeşm-i 'ināyetle nazar kıl: *Güzel göz ile bak.*

1. Şehā **çeşm-i 'ināyetle nazar kıl**
Fırākın āteşiyle yandı tenhā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 5*). [*çeşm-i 'ināyetle nazar kıl, -le*]

çeşm-i lutfuñla nazar eyle: *Allah'ın inayeti, yardımıyla bak (ona).*

1. Hasretiñ derdini çok çekdi Gulāmī kemter
Çeşm-i lutfuñla nazar eyle şehim lutfā sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 14*). [*çeşm-i lutfuñla nazar eyle, -uñ, -la*]

çeşm-i pür-cādūlarındandır: *Büyülü gözlerindedir.*

1. Benim meftūnlığım ol **çeşm-i pür-cādūlarındandır**
Perişān olduğım zūlfı gibi gīsūlarındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 1*). [*çeşm-i pür-cādūlarındandır, --lar, --ı, --n, --dan, --dır*]

çeşm-i sehḥārıñla: *Büyücü gözlerinle.*

1. 'Aşk-ı ḥüsnüñle 'azizim şā'ir itdiñ sen beni
Çeşm-i sehḥārıñla cānā kāfir itdiñ sen beni (*Gulāmī Divanı , Kit'a 7, Mısra 2*). [*çeşm-i sehḥārıñla, -ın, -la*]

çeşmim ḥün-feşān olmuş: *Gözlerim kan dökücü olmuş.*

1. Ḥadeng-i tır-i müjgān-ı dilārāya nişān olmuş
Ciger mecrūḥ dil bīmār **çeşmim ḥün-feşān olmuş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 2*). [*çeşmim ḥün-feşān olmuş, -muş*]

çetr: *Çadır, gölgelik. Beyitte oluşan bağlama göre "dünya, cihan" anlamı da gözden uzak tutulmamalıdır.*

1. Çetr çekmiş rüyına zūlf-i siyāhından güzel
Şaf tutup bīgāneler dil-şād olup ḥübāneden (*Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 5*). [*çetr,]*

çetr-i gīsūlarıñı: *Saçlarının gölgesini.*

1. Çetr-i gīsūlarıñı ref' iderek rüyundan
Mihr-i ḥüsnüñle bu şeydā gönli eyle şuvāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 5*). [*çetr-i gīsūlarıñı, -lar, -ı, -n, -ı*]

çevgān: *Ucu eğri değnek.*

1. Misāl-i güy urur ḥışm u kahr **çevgānın**
Fırār kılsa eger 'āşıkānı çün sīm-āb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 11*). [*çevgānın, --(ı)ñ*]
2. Tūb eyleye meydān-ı maḥabbetde serin hem
Şad-zaḥm-ı cefālar ire **çevgān-ı** kazādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 10*). [*çevgān-ı,]*

çevir: *Bir şeyin yönünü değiştirmek, döndürmek.*

1. Başla zāra yeñiden tırma amān ey dil-i zār
Ki **çevirmiş** yüzini bizden o şūḥ-ı 'ayyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 2*). [*çevirmiş, -miş*]

cevre: T. is. Bir şeyin muhiti, etraf, kenar. Tülbentten yemeni. çepeçevre dâiren-mâ-dâr.

1. Kayd oldu defâtîr-i melâmetde ki ismim
Cem' oldu benim **cevreme** çok nîk ile şad-bed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12). [cevreme, -me]
2. Üftâde-i hüsnuñ olalı şöhre-i dehrem
Sevdâ-yı hayâlîñle şehâ hâmil-i **cevrem** (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 12). [cevrem, -+m]

çi: "Ne" soru eki.

1. Ey Bârî Hudâyâ **çi** şod ân şâh ne-yâmed
Fersüd ten ez-fikr-i ruheş âh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 1). [çi,]
2. Der-râh hâzîn mândem u hem-râh ne-yâmed
Yâ Rab **çi** şod imrüz ki ân mâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4). [çi,]
3. Ruhsâr-ı 'arûsân revân yâbed-i zîbâ
Ez-lezzet-i tîğet **çi** haber mürde-dilân râ (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 14). [çi,]
4. Her câ ki şodem pertev-i sîmâ-yı tu dîdem
Tâb-ı ruh-ı hürşîd **çi** muhtâc-ı beyân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 10). [çi,]

çi-güne: Nasıl, ne türlü.

1. Demî ne-pursî be-rahmî-i hâd ki müştâkem
'Aceb **çi-güne** resânende-est şubh be-şâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 6). [çi-güne,]

çigüne: Nasıl, ne türlü.

1. Eger ne rûy-ı tu bûdî beyân-ı şüret-i Hâk
Çigüne râh nümüdî be-mâ tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 10). [çigüne,]

çihre-i dil: Gönlün yüzü, suratı.

1. gâmiñla **çihre-i dil** dâğlandı lâle gibi
Derûnî kan ile tolmuş şehâ piyâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 1). [çihre-i dil,]

çık: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek II bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Öyle yerleşmiş hayâlîñ hâtırımda âh kim
Tâ kıyâmet yâr **çıkamaz** gül-'izârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 8). [çıkamaz, -maz]
2. Çıkça bâm-ı şîve üzre cân virür şad-'aşıkân
Aşılur serler burûc-ı mihre **çıkamaz** zerre râz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 6). [çıkamaz, -maz]
3. Kaydı **çıkşun** der-kenâr olsun gürûh-ı 'aşıkân
İtmesün a' dâları ol dâhil-i defter gâlaţ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 5). [çıkşun, -sun]
4. Pergârîñ içinde bulunan nokta mişâli
Kim **çıkma** ol dâ' ire-i şabr u rîzâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 14). [çıkma, -ma, -y, -a]
5. Gönlümüz rûyını görmekliği kaç' itmiş idi
Berķ urup **çık** yüzü sük-ı maħabbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 6). [çık, -dı]
6. Gulâmî **çık** dört er söylediler cevherî târîh
İrişdi cümle ednâ ile a'lâ feyz-i 'ulyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 37). [çık, -dı]
7. Hûna âlûde görince tahta-i ten-şürîñi
Çık

8. Çıkar hasretle cân tenden gel ey rûh-ı revânım gel
Yeter vaşlıñla kıl ihyâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 7). [çıkar, -ar]

çık-: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek II bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Uğırma **çıkdı** Gulâmî bir süvâr-ı seyf-zen
Gördiğin tûğ-ı cefâ ile hemân toğrar biçer (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 9). [çıkdı, -dı]
2. Bârî mey-hâne-i renc ü hasretten
Çıkma ser-mest olup şûriş-i mülden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 16). [çıkma, -ma]

çıkan kandil-i kalbimden: Kalbimden çıkan meşale.

1. Çıkan kandil-i kalbimden duhân-ı âh-ı hicrândır
Ki olmuş şaf şaf ebr-i tîre irmiş ber-semâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 7). [çıkan kandil-i kalbimden, -im, -den]

çıkâr: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek II bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Âh efgendesiyim bir güzeliñ kim cânı
Çıkarur tenden amân dîn ile hem imânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 2). [çıkarur, -ur]
2. Güşâd olur bu zamân gonca-i tabî' at-ı nâs
Çıkar teferrûc ü seyrâna gül-ruhân gül-vâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 28). [çıkar,]

çıkarma-: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek II bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Mülket-i Fas'dan **çıkarma** hıttâ-i Çîn'e sipâh
Her biri kan dökmege bir kahramândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 3). [çıkarma,]

çıkdı: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek II bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Amânım göklere **çıkdı** amân ey bî-amânım gel
Kerem kılsañ n olur şâhâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 3). [çıkdı,]
2. Şaldı âteş kalbime **çıkdı** duhânım göklere
Yandırur eflâki âhım âşinâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 9). [çıkdı,]

çıkınca maşrık-ı eltâfdan o mâh-ı bedr: Doğunun lütfundan ayın on dördü çıkınca.

1. Çıkınca maşrık-ı eltâfdan o mâh-ı bedr
Şebân-ı zulmetîler rûşenâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 7). [çıkınca maşrık-ı eltâfdan o mâh-ı bedr, --ı-dan]

çıkısa: Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek II bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Çıkısa şevketle biraz dergeh-i vâlâsından
Ulaşur târem-i a'lâyâ nice şî't ü şadâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 11). [çıkısa, -sa]
2. Çıkısa bâm-ı şîve üzre cân virür şad-'âşıkân
Aşılır serler burûc-ı mihre çıkmaz zerre râz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 5). [çıkısa, -sa]

çille: Eziyet, sıkıntı.

1. Nâkış-ı hâciblerin çekdi iki ay resmini
Çille-i sahtını dil çekdi iki mäh amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 10). [çille-i, -i]

çille-i 'aşkıñda: Aşkın eziyetinde.

1. Çille-i 'aşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim
Kıldığın ihsân mı çok yâ çekdiğim ta'dād kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 5). [çille-i 'aşkıñda, -ında]

çille-i hicrâna şaldı: Ayrılık sıkıntısına düşürdü.

1. Bezm-i 'ayş u meclis-i nûşı hârâm itdi bize
Çille-i hicrâna şaldı mû-miyânım fûrkatiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 6). [çille-i hicrâna şaldı, -a]

çille-i hicrânı: Ayrılığın çilesini.

1. Çekerim çille-i hicrânı tükenmez yâ Rab
Meclis-i vaşda cânânemi dil-hôş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 3). [çille-i hicrânı, -ı]

çin: Asya'nın doğusunda bulunan geniş ülke.

1. Cebheñde nedir çin-i gâzab ey büt-i zibâ
Ey nâzûk-edâ söyle ki bu Çin-i Hıttâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 3). [çin-i, --i]
2. Cebheñde nedir çin-i gâzab ey büt-i zibâ
Ey nâzûk-edâ söyle ki bu Çin-i Hıttâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4). [çin-i, --i]
3. Kişver-i Fas'dan inüpdür Çin'e ol gîsûları
Ya'nî kân-ı sîme kim çekmek diler leşker gâlať (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 3). [çin'e, -e]
4. Mezheb ü milletin ifsâdına bâdîdir çin
Heft-ıklîme olan şâha dil olmuşdı karîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 15). [çin,]
5. İklim-i dile geldi çerî Çin ü Hıttâ'dan
Nuşret irişür şâhib-i sancâk u livâdan (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 17). [çin,]

çin-i cebhe: Alın buruşukluğu || kızma, surat asma.

1. Ne hâcet tîr ü tûfenge o çin-i cebhe bes rengen
Degil inse irer senge keder şûr-ı lîkâşından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11). [çin-i cebhe,]

çok: "Birçok, bir hayli" anlamındaki belgisiz sıfat (çok cevahir).

1. Hâsretiñ derdini çok çekdi Çulâmî kemter
Çeşm-i lûtfuñla nâzar eyle şehim lûtfâ sezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 13). [çok,]
2. O nere varsa leťâfet ile pervâne-ves
Şem'-i ruha çok teni yandırur ol dil-rübâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 22). [çok,]
3. Hâsretiñ derdini çok çekdi Çulâmî 'âciz
Marâz-ı fûrkate it dârû-yı dîdâr hâbîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 13). [çok,]
4. Kişver-i dilde olan ceys-i gama gözler süzüp
Tîg-ı müjgânıyla çok serler kesüp esrâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 6). [çok,]
5. Kec-külâhıñla bu kecbâhtım şehâ çok fikr idüp
Âh-ı dil dūdıyla rüy-ı arzı itdim târ şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 9). [çok,]

6. Virürse luṭf ile bir iki bûse ‘âşıkına
Ne **çok** deyü ider ol dem şümâr u ‘add u hisâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [*çok,]*
7. Çok niyâz itdim der-i dildâra yüz biñ zâr ile
Âşikâr olmaz sebab bilmem nedir maṭlûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 11*). [*çok,]*
8. Rûy-ı tâbânî münnevver lebleri âb-ı ḥayât
Zulmet-i zülfinde **çok** ‘âşıklara vardır memât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 2*). [*çok,]*
9. Hâbs olup kalmış zenaḥdânînda **çok** zûr-âverân
Âh u efgân ile kopmuş arada şad-cedelât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 5*). [*çok,]*
10. ‘Afv kıl kemter Ğulâmî ‘aybını ey pür-kerem
Bizde ancak bulunan takşîr ile **çok** ğalaṭât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 16*). [*çok,]*
11. Metn-i evşâfında **çok** mużmer ma‘ânî var iken
Kâdir olmaz ḥüsnuñ izhâr itmege ehl-i şurûḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 7*). [*çok,]*
12. Kayd oldu defâtîr-i melâmetde ki ismim
Cem‘ oldu benim çevreme **çok** nîk ile şad-bed (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12*). [*çok,]*
13. Ben bu çarḥa nitmişim ârâmı yok âlâmı **çok**
Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [*çok,]*
14. Âteş-i ḥasret ile dâğla seni sen de ciger
Çekdi ol yâri kenâra şasırup **çok** ağıyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 6*). [*çok,]*
15. Ayak başmazsa bezm-i ‘âşıka kaḥrından ol cânân
Ḥayâlî gibi her dem **çok** şükûrlar hem-demim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 4*). [*çok,]*
16. Deşt-i ḥayretde kalup çün serserî bir yan tûrur
Ḥüsnuñe pek **çok** münâsib ey nigârım sâde fes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6*). [*çok,]*
17. Çille-i ‘âşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim
Kıldığın iḥsân mı **çok** yâ çekdiğim ta‘dâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6*). [*çok,]*
18. Sâķî-i çeşm-i ḥumâr-âlûdeniñ maḥmûriyam
Çok mıdır ‘âlemde şeydâ rind ü bî-ḥuş olduğım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 4*). [*çok,]*
19. Eylediñ **çok** zârîlikler vuşlata irmek içün
Men‘ olup ağıyârlar seyrâne-i dür-dânededen (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 3*). [*çok,]*
20. Ağlamakdan gicelerde gözlerim oldu za‘îf
Luṭf u iḥsânı **çok** olan şâh-vârım kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 6*). [*çok,]*
21. Ğulâmî var ise elde zeriñ baş üzre câyın var
Eger bî-pûl iseñ vardır naşîbiñ **çok** ezâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 14*). [*çok,]*
22. Celîs-i ḥâne-i kaḥve enîs-i zümre-i Ekrâd
İder i‘râz dîgerden cefâsı **çok** vefâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 4*). [*çok,]*
23. Nâb-ı vişâliñ idüp fikrini dil dâ‘imâ
Oldı giriftâr-ı ‘aşk çünki gönül **çok** zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 20*). [*çok,]*
24. Bu cezbe ki var hiç kocamaz mı didi yok yok
Çok genci kocatmış da kîç atmış kocalarda (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 6*). [*çok,]*
25. Ka‘be-i küyüñ ṭavâf itmekde vardır **çok** şeref
Ser-be-ser ‘âlemlere mihr-i hidâyetsin ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 9*). [*çok,]*
26. Nâzenînim nâzlı yârim çeşm-i fettânım seni
Bizden ayırdı felek **çok** gördi cânânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 2*). [*çok,]*
27. Każâ iklîm-i ḥüzne **çok** za‘îfânı emîr itdi
Reh-i ḥulyâda bes taḥşîl iderken mesned ü pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 53*). [*çok,]*

28. Nihān itmiş idim dil maḥzeninde **çok** zamandır kim
Niṣār-ı maḥdemiñ-çün cevher-i dürr-i girān-māye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 59*). [*çok,]*
29. Meh-i şevvâlde 'ıdeyn beyninde şeref birle
Cülusuñ kâh-ı hûkme dâldir **çok** hüsni ma'nāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 70*). [*çok,]*
30. Merhem-i hilm ile zaḥm-ı hecre tīmār itmeli
Böyle dir **çok** bî-ḥaber ḥilmi begim kalb it de gör (*Gulāmī Divanı , Müfret 11, Mısra 2*). [*çok,]*
31. Zāt-ı 'ālīñiz gibi ben de şehim bî-çāreyim
Ruḥşata şāyān olmaz **çok** tekellûf kılma kim (*Gulāmī Divanı , Müfret 52, Mısra 2*). [*çok,]*
32. Sīm ü zer kâlin açarsın bende-i kemterde **çok**
Büse-i ruḥsārıma kaṭ'-ı icāzet virememe (*Gulāmī Divanı , Müfret 54, Mısra 1*). [*çok,]*
33. Maḥlaşın cānā Niyāzī oldığın itmeme kabûl
Kim niyāzım redd idüp **çok** nāzlar ibrāz eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müfret 55, Mısra 2*). [*çok,]*
34. Kānı ey bād-ı şehir bûy-ı dilārādan eşer
Elem-i hecr ile var sinede **çok** hüzn ü keder (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 2*). [*çok,]*
35. Āsitān-ı rahmetiñden **çok** temennā eyledim
Sā'il-i iḥsānıñ sīm-i keremle irmediñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 9*). [*çok,]*
36. Çok cefālar eylediñ 'ālemde vaşlın görmedim
Bezm-i vaşlıñdan raḳ'ibi bir zamān kaçırmadıñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 19*). [*çok,]*
37. Ey Gulāmī ehl-i derde her zamān gel hem-dem ol
Çok da şekvālar maḥallinde Lüzümī ebsem ol (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 34*). [*çok,]*

çokdan: "Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri" anlamına gelen zarf.

1. Kıl ey ṭabīb būs-ı femiñle devā dile
Çokdan Gulāmī ḥāne-i ḥasretde ḥastedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 12*). [*çokdan,]*

çöl olsun cümle eknāfi: Her tarafı çöl olsun.

1. Yıkılusun çār-eṭrāfi **çöl olsun cümle eknāfi**
O bustānıñ ki süsen lālesinde reng-i re'fet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 3*). [*çöl olsun cümle eknāfi, -i-sun]*

çü: "-dığı zaman, -dığında" anlamı katan bağlaç.

1. Şadā-yı şīt-i fiḡānem girift 'ālem-rā
Zi-'aşk u mihr-i tu cānā **çü** kerd dil āvā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*çü,]*
2. Akşa gözümde firāk ile **çü** cüy āblar
Teşne nigār müşterī gözden alur eşkhā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 13*). [*çü,]*
3. Nigārā 'āşıka nūr-ı tecellī
Müyesser Tūr-ı 'aşkıñda **çü** Mūsā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 20*). [*çü,]*
4. Üftāde-i zindān-ı zenaḥ-dānına min-ba'd
Arturdu belā cevri ü cefāyāy **çü** āgyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 14*). [*çü,]*
5. Rüy-ı cānāna mı gīsū-yı büte beste midir
Gerden-i dil **çü** Gulāmī nice berdar nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 14*). [*çü,]*
6. Ey Gulāmī eyleme bīdār anı kıl ihtirāz
Vād-i rü'yāda bulmuş genc-i vuşlatdan **çü** zer (*Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 10*). [*çü,]*
7. Fikr-i cennetden **çü** serv āzād iderseñ gönülünü
Zir-i pāyında görürsün kevşer-i tesnīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 5*). [*çü,]*

8. Gerçi eylerse seniñ fermānıñı ‘użvum kabūl
Teshir eylerseñ **çü** şāhān heft-hüb iqlīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 10*). [**çü**,]
9. Ğulāmī bāğ-ı hüsñünde eger olmazsa gül-çide
Figān eyler **çü** bülbul bī-vefā yārim vedā‘ olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 14*). [**çü**,]
10. Mī-konem ‘azm be-dergāh-ı şuyūhān-ı kerīm
Zi-zened seng **çü** seg ber-ser-i men dervīşān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 12*). [**çü**,]
11. Dedr-dü cihān lutf-ı tu-rā ilticā konem
Geştem **çü** hāk-i pāy-ı segānet meded ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 8*). [**çü**,]
12. Olmadan pister-i vuşlatda **çü** lāle ‘uryān
Bezendir kat-be-kat esbāb-ı sefer ile teni (*Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 3*). [**çü**,]
13. Be-terk Ka‘be-i rüyeş mekon be-mescid rūy
Ki Hāk-perest **çü** şūfī nemī perest Lāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 38*). [**çü**,]
14. Tavāf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz
Ki Hāk-perest olan itmez **çü** şūfī secde-i Lāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 40*). [**çü**,]
15. Cān suht zi-ğam ān büt-i dil-hāh ne-yāmed
Der-‘ālem-i imkān **çü** ān nīst nigārī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 6*). [**çü**,]
16. Ber-gerden-i dil silsile-i ‘aşk **çü** bendī
Der-çāh-ı zenaḥdān-ı ğamet āh fikendī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 21*). [**çü**,]

çü-meh: Ay gibi(parlak).

1. Ceyş-i cānıñ bī-tevaḥḥuf aḥz iderdim cānını
Şeh **çü-meh** gösterse yüz kim ḳahramān-ı şāniyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 12*). [**çü-meh**,]

çün: "Çünkü" anlamında kullanılan bağlaç.

1. Ḳāşıd-ı üftādegān zūlf-i ḥabībīñ büyünü
Çün irişdürdi demāğ-ı cānı kıldı müşk-sā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 16*). [**çün**,]
2. Ka‘be-i hüsñünde ḥālīñdir ḥacer ebrūlarıñ
Çün hilāl olmuş saña mihrāb u minberdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 4*). [**çün**,]
3. Sāḥa-i dīvān-serāy-ı ‘ālem-i ‘aşk içre kim
Görmedim **çün** dilberān-ı dehrden bir kez vefā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 16*). [**çün**,]
4. Ezse serim bāğ-bān isterem her dem seni
Rūy-ı güle meyl olan **çün** hezār eyler nevā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 20*). [**çün**,]
5. Misāl-i gūy urur hışm u ḳahr çevgānıñ
Fırār kılsa eger ‘āşıkānı **çün** sīm-āb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 12*). [**çün**,]
6. Engübīn-i iltifātıñ ṭablasında **çün** meges
Cem‘ olup ‘āşıkalarıñ mānend-i yevm-i ‘arāşāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 3*). [**çün**,]
7. ĩn Ğulāmī mī-koned devrān **çün** pervānehā
Der-leb-i fānūs-ı şem‘-i hüsñ-i pür-iclā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 9*). [**çün**,]
8. Var eyle kendiñe pend ey bī-temīz nāşih
Şīrīn olursa **çün** ḳand itmem ṭaleb neşāyiḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 2*). [**çün**,]
9. Der-miyān-ı ṭālibān-ı vuşlatet ey pür-kerem
Çün Ğulāmī ez-fırāket dīde giryānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 12*). [**çün**,]
10. Ey ümīd-i vuşlatıñla telḥī-i hicrān lezīz
Āb-ı tıgıñ ḥāḳda **çün** ḳatre-i ḥayvān lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 2*). [**çün**,]

11. Pā-nihād itmēm cināna rûy-ı yâr olmaksızın
Nār-ı dūzaḥdan Ġulāmī **çün** degül bustān lezîz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 10*). [çün,]
12. İhsān-ı gayırdan baña hoşdur cefā-yı yâr
Kılmış Ġulāmī **çün** o sitem-kārı ittiḥāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 10*). [çün,]
13. Açdı **çün** bād-ı neşīm şeb-reng-i zülfün bendini
Kim mu‘aṭṭar kıldı rûhı bûy-ı ‘anberden lezîz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 5*). [çün,]
14. Bār isteme bizden ki cihān bāğı içinde
Çün serv bizim ḥaşılımız dest-i du‘adır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 6*). [çün,]
15. Nār-ı ‘ḥasret itdi sūzān cāna minnet bildigim
Bu semender-ṭab‘ımın âteşde **çün** bünyādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 14*). [çün,]
16. Feşribū ḥamre‘l-hevā min ke‘si sâkiyyi‘l-vefā
İrdi hâtifden nidā **çün** gayrı yok ekdārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 10*). [çün,]
17. Cümle maḥbûbān içinde oldı yārim ser-firāz
‘Āleme ḥüsni ṭağıldı **çün** şadā-yı çeng ü sâz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 2*). [çün,]
18. Deşt-i ḥayretde ḳalup **çün** serserî bir yan tūrur
Ḥüsnuñe pek çok münāsib ey nigārım sâde fes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 5*). [çün,]
19. Bî-maḥal sâz-ı sūḥan itme Ġulāmī cehd kıl
Rāh-ı pür-aḥṭarda düşmen da‘vet eyler **çün** ceres (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 12*). [çün,]
20. Deste al cām-ı velā nūş it anı bā-şad-şafā
Çün Ġulāmī ol şehā bî-hūş u şeydā gel iriş (*Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 14*). [çün,]
21. Her ne nakşı görse dil rûy-ı temāyül gösterür
Çün seni seyr eylemekdir nakş u elvāndan ġaraż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 8*). [çün,]
22. Çün Ġulāmī dergeh-i Ġilān’a var bende ol
Cûy-ı feyzi cûş ider sen şanma kim nā-yāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 9*). [çün,]
23. Gûş idince ḥālimi aġyārlar perler açup
Zahmım üzre urdılar minḳār-ı cevri **çün** kelāġ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 6*). [çün,]
24. Gülşen-i sevdāda bir aylık gül için **çün** hezār
Zār kıldım boş yere kesb itmedim ‘izz ü şeref (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 9*). [çün,]
25. Girmişim nār-ı firāḳa **çün** semender rûz u şeb
Dād bilmez ey Ġulāmī sîne sūzān eylesem (*Gulāmī Divanı , Gazel 120, Mısra 9*). [çün,]
26. Dîdeden rîzān olur **çün** ebr-i nîsān eşkler
Bu gidişle deşt-i ruḥsārım olur mānend-i yem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 11*). [çün,]
27. İnkisār itmez Ġulāmī görse biñ kerre cefā
Tā kıyāmet ‘aşkı **çün** ḥâtır-güzārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 14*). [çün,]
28. Feth-i bâb olmadı **çün** ḥān-ḳah u medreseden
Ba‘d-ezîn ḥāk-nişîn-i der-i mey-ḥāne olam (*Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 7*). [çün,]
29. Tu fāriġi-i nigārā zi-ḥāl-i üftāde
Ki **çün** reved be-sereş in şebān u in eyyām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 4*). [çün,]
30. Gezerken serserî bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh
Belāya uğradım **çün** şāhid-i bāzāra çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 10*). [çün,]
31. Şāhbāz-ı şāhid-i ‘aşkı düşürdüm dāma ben
Sûy-ı şayyād-ı ḥaḳīḳatden **çün** aldım nāme ben (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 2*). [çün,]
32. Tāc-dārān bendesidir **çün** Ġulāmī bî-‘aded
Südde-i ḥüsünde anıñ perde-dārı ḥür-ı in (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 13*). [çün,]

33. Yed-i beyzâda 'aşâ-yı keremi **çün** Mūsâ
Söyle peygamber ise dîde-i sehğâresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 7*). [çün,]
34. Göñül **çün** sâye ayrılmaz hayâl-i yârden bir dem
Müfid olmaz bırak pendîñle zâhid telh-kâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 7*). [çün,]
35. Âb-ı hayâtı bulur zulmet-i zülfünde dil
Hızr-ı haññ **çün** seniñ râh-nümâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 8*). [çün,]
36. Neyyir-i nûr-ı likâdan ebr-i gîsûlar gidüp
Sâha-i şahrâ-yı 'âlem rûşenâ **çün** mihr ü mâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 4*). [çün,]
37. Ey seniñ 'aşkıñ derinde niceler üftâdedir
Sâye-endâz-ı nazar **çün** ol nezâket maşdarı (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 4*). [çün,]
38. Çün şenâ-güyendeñiz olmuş Ğulâmî tâ ezel
Dergeh-i sulţân-ı ğavşîñ oldığı-çün çâkeri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 13*). [çün,]
39. Bildi **çün** âşüfte-i zülf-i 'abîri oldığım
Ey Ğulâmî yârda evvelki rağbet kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 9*). [çün,]
40. İrdi **çün** ebr-i bahâr 'âleme hâdden efzûn
Tâze-ter kıldı gülistân-ı dili bârânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 13*). [çün,]
41. Hilâl-i mâh **çün** ebrü-yı dîlber rû-nümâ oldu
Atıldı şehri Sîvâs içre tûb-ı cûd-ı ihsânâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 19*). [çün,]
42. Ne feyzdir ki şabâ irdi **çün** dem-i 'îsâ
Hayât-ı tâze ider mürde dillere izhâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 5*). [çün,]
43. 'Arûs-ı şems yüzinden niğâb-ı şeb giderek
Münevver oldı cihân hacle-ğâhı **çün** ebsâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 12*). [çün,]
44. Çünki fermân-ı ni'am-'unvânı **çün** şems-i cihân
Maşrıq-ı re'y-i münîrinden 'ayân itdi seri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 23*). [çün,]
45. Çün cihânda mâdiñ-i şâh-ı cihân itdi şükûr
Luţf-ı Hâk sen gibi bir 'âciz Ğulâmî kemteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 61*). [çün,]
46. Hâdden efzûn u 'adedden hâric-i bîrûn ola
Çün rimâl-i rûd her dem nuşret ile leşkeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 70*). [çün,]
47. Ğubâr-ı ğam gidüp gösterdi yüz **çün** şahid-i ümmîd
Derûn-ı sîneler beñzer ki mir'ât-ı muşaffâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 3*). [çün,]
48. Himem-kârâ sen ol kân-ı keremsiñ ma'rifet kâdrin
Bilürsün **çün** ne hâcet hod-nümâ güftâr-ı bî-câya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 62*). [çün,]
49. Tırta-ı zülf-i vişâli bûyını bād-ı nesîm
Çün irişdürdi demâğ-ı câna oldı müşk-sâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 28*). [çün,]
50. Çün mis-i bî-kıymet-i eş'arım üzre luţf ile
Düşse iksîr-i nazar 'afvıñ olur bir kîmyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 35*). [çün,]
51. Zâhirleri envâ'-ı 'acâyible müzeyyen
Bağınları **çün** mâr tolu zehr-i cefâdır (*Gulâmî Divanı , Kit'a 8, Mısra 4*). [çün,]
52. Olur müstağrak-ı deryâ-yı miñnet
Döner girdâb-ı giryân içre **çün** bat (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 64*). [çün,]
53. El-meded yandım tutuşdum nâr-ı 'aşka **çün** çerâğ
Âh esmez bād-ı vuşlat kim bulam bir dem ferâğ (*Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 1*). [çün,]
54. Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere yok rağbetiñ
Bed-şiyemdir mahremânıñ rûz u şeb hem-şoğbetiñ (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 5*). [çün,]

55. 'Ahd ü peymānı bozup sırrı 'ayān itdiñ sen
Dīdemiz yaşını **çün** cüy-ı revān itdiñ sen (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 22*). [*çün,]*
56. Çün zaḥm-ı tu cüz ber-dil-i āgāh ne-yāmed
Der-gülşen-i in-dehr zi-efgān ne-güzeştem (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 15*). [*çün,]*
57. Çün bülbül-i bā-zār u zi-giryān ne-güzeştem
Bī-derd zi-dergāh-ı ḥabībān ne-güzeştem (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 17*). [*çün,]*
58. Çün zühd ü şalāḥ ez-men-i güm-rāh ne-yāmed (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 25*). [*çün,]*
59. Çün irdi bād-ı taḳdīr-i ḳazā-yı emr-i Rabbānī
Söyündürmekle şem'-i 'ömrin itdi ḥāḳde ḥāne (*Gulāmî Divanı , Tarih 2, Mısra 5*). [*çün,]*
60. Ḥāce Meḥemmed Efendi aña olmuşdı nām
Bezm-i ta'allümde **çün** misk idi ol fāyiḥa (*Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 6*). [*çün,]*

çünān: Onun gibi.

1. Ez ümīd-i dīdenet fersūd cismem ān **çünān**
Rište-i tābem bürīd ān ḥasret ü ḥulyā-yı tū (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 9*). [*çünān,]*

çünān: "gibi" anlamında edat.

1. Ḥayāl-i lem'a-i ḥüsnat **çünān** za'īfem kerd
Be ḥalf-i mūy revem kes nemī şevēd bīnā (*Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 3*). [*çünān,]*
2. Eger-çi bād-ı nesīm āvered zi-zülfet būy
Çünān mest şevem bī-ḥaber zi-ḥod cānā (*Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 8*). [*çünān,]*
3. Biyā biyā ki be-dīdāret ārzūmendem
Çünān ki teşne be-āb-ı zülāl der-felevāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 26*). [*çünān,]*
4. Nesīmī āteş-i mihret **çünān** tecellī kerd
Ki bāng-ı Innī Enallāh berāmed ez-zerrāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 41*). [*çünān,]*

çün-hür: Güneş gibi.

1. Olup eflāk-i taḳşīr üzre cānā cismimiz **çün-hür**
Mezellel bezmine pertev-fezāyız yā Resūllāh (*Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 11*). [*çün-hür,]*

çünīn: Böyle, bunun gibi.

1. Rişte-i zülfeş be-cān best ü zenaḥdāneş fikend
in **çünīn** zindān u bend der-hiç sulṭānī ne-būd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 6*). [*çünīn,]*

çünki: "Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında "çünkü" bağlacı.

1. Nigārā 'andelībā gül gibi gül
Bahār-ı ḥüsnūñ olur **çünki** zībā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 30*). [*çünki,]*
2. Ḳafes-i tende çeker āh-ı ciger-sūzları
Çünki olmaz nide murğ-ı dil-i şeydāya 'ilāc (*Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 6*). [*çünki,]*
3. Ka'be-i dildāra 'azm eyle nuḳūd-ı eşk ile
Mālik-i Dīnār'a şer'an farz olunmuş **çünki** ḥac (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 4*). [*çünki,]*
4. Bir arada mümkün olmaz tūfī vū zāg-ı siyāh
Çünki nā-einsān ile şoḥbet olur nār-ı şedīd (*Gulāmî Divanı , Gazel 36, Mısra 6*). [*çünki,]*
5. Āteş-i hicrān u sūzān ḳışşasın baḥş itme kes
Çünki ḳaldı şimdi bī-āgyār bezm-i yārimız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 32*). [*çünki,]*

6. Luṭf idüp üftâdeler âhına şâhâ gel iriş
Çünkü kalmaz yerde mazlûm âhı cânâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 2*). [çünkü,]
7. Mü'minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân
Rûy u müyuñ **çünkü** olmuş küfr ü îmândan ğaraż (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 4*). [çünkü,]
8. Bî-ruḥ-ı yâr Gulâmî nideyim 'âlemi ben
Genc yok **çünkü** niçün sâkin-i vîrâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 10*). [çünkü,]
9. Beyân-ı zülf ü rûy u bûy u müy u kıdd ü kâmetden
Ḥarâb olmuş göñül incinme cânâ **çünkü** hasretten (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 2*). [çünkü,]
10. Rûz u şeb 'âşık olan âh itmesün de nişlesün
Tâ ezelden **çünkü** yâri bî-vefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 4*). [çünkü,]
11. Nâb-ı vişâliñ idüp fikrini dil dâ'imâ
Oldı giriftâr-ı 'aşk **çünkü** göñül çok zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 20*). [çünkü,]
12. Bâd-ı kahr-ıñ cebel-i Kâf'ı yıkar **çünkü** seniñ
Dil-i vîrânemi ta'mîre de fermân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 3*). [çünkü,]
13. Şehriyâr-ı ḥüsn şehrin **çünkü** gördüm bî-sipâh
Çâh-ı dilden eyledim âzâd yüz bin ceyş-i âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 1*). [çünkü,]
14. Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ saçıılır
Ḥaṭn meh-i ruḥuñı tutdı **çünkü** hâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 6*). [çünkü,]
15. Açıldı **çünkü** süy-ı gülsitân-ı ma'nîden
Dehân-ı gonca-i dildâr u rûy-ı âl-i nigâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 21*). [çünkü,]
16. Çünkü fermân-ı ni'am-'unvânı çün şems-i cihân
Maşrıq-ı re'y-i münîrinden 'ayân itdi seri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 23*). [çünkü,]
17. Niçe ârâm eylesün üftâdeler dünyâda âh
'Âşıkâna oldı ḥâliñ **çünkü** i'lân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 12*). [çünkü,]
18. Cemâl-i dilberi vaşf itdigim ta'n itme zühhâdım
Urupdur **çünkü** mi'mâr-ı ezel 'aşk ile bünyâdım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 2*). [çünkü,]

çürük kâşâne-i îmânımı: *İmanımın çürük odasını.*

1. Bir pula şatdım **çürük kâşâne-i îmânımı**
Virdim anı saña da gör ḥâne-ber-düş olduğım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 5*). [çürük kâşâne-i îmânımı, -
(i)m, -i-i]

D

da: "-da/-de" anlamlarına gelen bağlaç.

Güşe-gîr-i 'uzlet olsa **da** yine râḥat mı kor
Çeşm-i dilber ḥîle-cûdur dil ise âşûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 3*). [da,]
Kâr-ḥâne-i takdîre karışmak **da** Gulâmî
Bî-şübhe büyük 'ayn-ı kabâḥatla ḥaṭâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 13*). [da,]
ġam-ı hicrânı **da** yaz ey kalemim miḥnet ile
Vir şabâ destine yâre anı eyle izbâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 7*). [da,]
Şanma sen-veş bağ-ı dünyânıñ kad-i şimşâdı var
Naḥl-i nâzı ḥuşkı var ammâ anıñ **da** adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 2*). [da,]

Bāğ-ı cüduñ şanma yârim sen gibi şimşadı var
Serv-i nâzi var ise ammâ anıñ **da** adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 2). [da,]
Bir pula şatdım çürük kâşâne-i imânımı
Viridim anı saña **da** gör hâne-ber-düş oldığım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 6). [da,]
Pendi terk eyle eyâ nâşih-i gâfîl tutamaz
Bādî hikmetle eger olsa **da** biñ Eflâtûn (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 6). [da,]
Eger Ceyhûn-ı eşk-i dîde üzre cîsr olursañ **da**
Güzer kılmaz eger kılsa tehî olmaz cefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 7). [da,]
Bu cezbe ki var hiç kıcamaz mı didi yok yok
Çok genci kıcatmış **da** kıç atmış kıcalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 6). [da,]
Yağmaladı dünyâyı didim düzd-i nigâhıñ
Cânlar çekicidir didi çarpar **da** çalar **da** (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 8). [da,]
Yağmaladı dünyâyı didim düzd-i nigâhıñ
Cânlar çekicidir didi çarpar **da** çalar **da** (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 8). [da,]
Ağzıñ ne küçükdür didi bir nokta Gulâmî
Tefsîr idemez olsa hezârân hocalar **da** (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 10). [da,]
Aldı dilimi bârî amân cânı **da** alsun
Kim kalmadı cevrine taḥammül meded Allâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 3). [da,]
Ey Gulâmî ehl-i derde her zamân gel hem-dem ol
Çok **da** şekvâlar maḥallinde Lüzûmî ebsem ol (Gulâmî Divanı , Tahmîs 3, Mısra 34). [da,]

dâd: "İnsaf, imdat" anlamında ünlem.

Çâk çâk olmuş girîbân-ı taḥammül el virür
Bunca bî-ḥad bî-maḥal itdikleriñ **dâd** u sitem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 22). [dâd,]
Dâd destîñden seniñ ey dil-rübâ Mevlâ Kerîm
Heç-i ruḥsârîñla yâr irdi amânım göklere (Gulâmî Divanı , Tahmîs 3, Mısra 5). [dâd,]

dâd bilmez: İyilik bilmez.

Ger fîğân itse Gulâmî-veş gürûh-ı 'âşîkân
Dâd bilmez dâ'imâ kahrî feşândır ḥançeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 10). [dâd bilmez, -mez]
Girmişim nâr-ı firâka çün semender rûz u şeb
Dâd bilmez ey Gulâmî sîne süzân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 10). [dâd bilmez, -mez]

dâd u feryâdım: Çekilen dertlerden dolayı Allah'tan yardım dileme, feryat ederek yardım isteme.

Ġam-ı devrândan yokdur şikâyet **dâd u feryâdım**
Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 5). [dâd u feryâdım, -ım]
Ġam-ı devrândan yokdur şikâyet **dâd u feryâdım**
Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 29). [dâd u feryâdım, -ım]
ġam-ı devrândan yokdur şikâyet **dâd u feryâdım**
Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 11). [dâd u feryâdım, -ım]
ġam-ı devrândan yokdur şikâyet **dâd u feryâdım**
Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 17). [dâd u feryâdım, -ım]
ġam-ı devrândan yokdur şikâyet **dâd u feryâdım**
Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 23). [dâd u feryâdım, -ım]

dād-ger-i ‘ālī-himem: *Yüce adaletli hükümdar.*

Şāh-ı a‘zam dāver-i ‘ālem mükerrerem muhteşem

Dād-ger-i ‘ālī-himem kıtḫ-ı medār-ı serverī (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 18). [dād-ger-i ‘ālī-himem,]

dād-ı hudā’dır: *Allah’ın yardımı.*

Meh-ṭal’atın gizleseler ebr-i rakībān

Billāh dağıdır bād-ı fiğān **dād-ı Hudā’dır** (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 10). [dād-ı hudā’dır, -dır]

dāğ: *Dağlamak, yaralamak, yakmak.*

Zulmet-i hecriñle yanmış sīnelerde şad-çerāğ

Na‘l-i fūrkatden uruldu diller üzre niçe **dāğ** (Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 2). [dāğ,]

Fūrkat-i cānānla ciger **dāğlarız**

Mātem idüp başa kara bağlarız (Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 19). [dāğlarız, -lar, -ız]

dāğdār: *Far. sf. Kızgın demirle dağlanmış. Yaralı, ceriha-dār.*

Sāğar-ı şahbā-yı bezm-i vuşlatı kırdı felek

Lāle-veş derdiñle cānā **dāğ-dārım** gel de gör (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 6). [dāğ-dārım, -ım]

dāğ-dār oldu: *Yaralı oldu.*

Şarardı **dāğ-dār oldu** Hudāyā lāle-i āmāl

Eser bād-ı ḥazān-ı ḥasret ü ğam rüz u şeb cānā (Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 5). [dāğ-dār oldu, --dı]

dāğ-ı derūnum: *İçin yaralanması.*

Sīnemi çāk eyleyüp **dāğ-ı derūnum** gösterüp

Mā-cerā-yı fūrkatı ‘arz eyledim sultānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 3). [dāğ-ı derūnum, -(u)m]

dāğ-ı dilin: *Gönül yarası.*

Ḥār-ı muğaylān gibi ḥaṭ revnāğ-ı ḥüsnin götürür

Bizlere kıldığı sitem **dāğ-ı dilin** füzün ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 8). [dāğ-ı dilin, -in]

dağıd: *Karmaşık hale getirmek, dağıtmak.*

Zülfüñ **dağıdan** āh derūnum yelidir yār

Tanzīm idemez şāne o bir başka şabādır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 5). [dağıdan, -an]

dağıdır bād-ı fiğān: *Feryat rüzgarının yarasıdır.*

Meh-ṭal’atın gizleseler ebr-i rakībān

Billāh **dağıdır bād-ı fiğān** dād-ı Hudā’dır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 10). [dağıdır bād-ı fiğān, --ı]

dağıl: *Karmaşık hale getirmek, dağıtmak.*

Dağılsun goncası bergi şararsun sürḫ olan rengi

O gülzārın ki verdinde dilā bü-yı ḥamiyyet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 5). [dağılsun, -sun]

dağıt: *Karmaşık hale getirmek, dağıtmak.*

Şâhid-i maḥmûr-ı cām-ı naḥvete dün uğradım

Ṭurra-i zülfin **dağıtmış** 'ârıza fes başda kec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 10*). [*dağıtmış, -mış*]

dāğla: Dağlamak, yaralamak, yakmak.

Âteş-i ḥasret ile **dāğla** seni sen de ciger

Çekdi ol yâri kenâra şasırup çok ağıyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 5*). [*dāğla,]*

dāğlan: Dağlamak, yaralamak, yakmak.

ğamıñla çihre-i dil **dāğlandı** lāle gibi

Derünü kan ile tölmuş şehâ piyāle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 1*). [*dāğlandı, -dı*]

daḥi: "Bile" anlamında bağlaç.

İlāhî zād-ı rāḥım cürmdür nefsim **daḥi** rehber

Delîl ü reh-nümâ kıl Hızr-ı tevfiḳ u hidāyethā (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 13*). [*daḥi,]*

Nabż-gîri **daḥi** Loḳmān u Aristū olsa

Viremez ḥaste-i 'aşk-ı ruḥ-ı ra'nāya 'ilāc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 3*). [*daḥi,]*

Biz kâse-be-destiz **daḥi** maḥbûb-perestiz

Mestiz elimizdeki fetāvā-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 3*). [*daḥi,]*

Dildârı recâlarla düşür dāma dir evhām

Çarḥıñ o **daḥi** himmet-i vārūnına maḥşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 8*). [*daḥi,]*

Fürkatîñ ḥışmı yeter bir **daḥi** sen kılma nikāz

Dilber-i dehr gibi olma şaḳın bed-cin'āz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 1*). [*daḥi,]*

Revā mı 'aşık-ı üftādeye cānā cefā itmek

Giriftār-ı belāyı bir **daḥi** bend-i belā itmek (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 2*). [*daḥi,]*

Göz göre zümre-i ağıyâr ile kılsun ülfet

Dil-i vîrânı anıñ bir **daḥi** vîrân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 14*). [*daḥi,]*

Ġulāmî bendeñe yâr baḥş kıl ser-efrāzî

Velîleriñ **daḥi** şāhı o ġavş-ı Ġilān'a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 14*). [*daḥi,]*

Ben **daḥi** āşüfte-i ġisü-yı pîçîñ olmuşum

Ger pesend olursa memnûniyyet-i bu kemteri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 9*). [*daḥi,]*

Şanma ser-geştesi dil-ḥastesi sensiñ tenhā

Devr-i çarḥa nazar it gör o **daḥi** ḥayrânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 18*). [*daḥi,]*

Ki oldur bādî-i icād-ı 'ālem

Anıñla ḥalk olundi **daḥi** Âdem (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 10*). [*daḥi,]*

Daḥi 'aşkıñla oldı 'āzim-i Ṭür

Tecellî buldı Mūsā oldı pür-nür (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 17*). [*daḥi,]*

Daḥi Nūḥ-ı Necî cevır ü cefāya

Taḥammül kıldı 'aşkıñla belāya (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 21*). [*daḥi,]*

Daḥi 'aşk ile oldı ebr giryân

Gözi yaşıdır anıñ bilme bārân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 35*). [*daḥi,]*

Şarāb u şerbeti cevır ü cefādır

Daḥi fikr ü ḥayālî meh-liḳādır (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 70*). [*daḥi,]*

Daḥi 'aşkıñla şeydā eyle yā Rab

Tenim ḥubbuñla ifnā eyle yā Rab (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 89*). [*daḥi,]*

Vücüdüm âteş-i 'aşkıñ ile yak
Daği mismâr-ı şevkıñ kalbime çak (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 96). [daği,]
Küsdüm aña pervâne gibi bälimi yakmam
Şem'-i ruhına bezm-i şafâda **daği** bakmam (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 10). [daği,]
Tāk-ı ebrûları mihrâb **daği** Ka'be-cebîn
Kıble-gâh-ı dil-i 'uşşâk ruḥı ğâret-i dîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 13). [daği,]

dāhil: İç, içeri; içinde olma.

Kaydı çıksun der-kenâr olsun gürûh-ı 'aşıkân
İtmesün a'dâları ol **dāhil-i** defter ğalaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 6). [dāhil-i, --i]
Qādir olmaz ḥakkine olan bu sırra āşinā
Dāhil ol var ol gürûha bî-te'emmül Hālišā (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 24). [dāhil,]

dāhil-i bezm-i vişāl itmeye: Kavuşma meclisine dahil olmak.

Dāhil-i bezm-i vişāl itmeye bir demde anı
Mübtelâ-yı keder-i ḥasret ü hicrân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 11). [dāhil-i bezm-i vişāl itmeye, --i--me, --(y)e]

dā'-i: Dua eden, duacı.

Nedir bu ḥām sevdâlar nedir ḥulyâ-yı bî-pâyân
Nedir bu ḥüzn-i bî-şādî nedir bu **dā'-i** bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [dā'-i,]

dā'im: Devam eden, devam üzere olan, sürekli.

İlāhî tâbî'-i nefis ü hevâyım rûz u şeb **dā'im**
Qalîlû'l-ḥayr beyne'l-ḥalk meşğûl-i fezâḥathâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 7). [dā'im,]
Gulâmî ḥāmil-i cevri ü cefâdır rûz u şeb **dā'im**
Fuzûnî-i belâ 'aşk-ı dilârâya nişândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 13). [dā'im,]
Gün-be-gün yâ Rab benim derd ü ğamım efzûn olur
Rāḥatı hiç görmeyüp **dā'im** göñül maḥzûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 2). [dā'im,]
Cihât-ı sitteñi bîġâneler ğîrendedir **dā'im**
Ḥuzûr-ı ma' delet-âlûdeden yâ ben miyim sâbık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 7). [dā'im,]
Simât-ı re' feti bîġāneye ferş eyleyüp **dā'im**
Sezâ mı āşināya sofra-i ḳahrında cā itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 5). [dā'im,]
Rû-nümâ ol bu Gulâmî'ye yeter pinhānlığıñ
Künc-i dilde mihri **dā'im** ber-ḳarârım ḳandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 10). [dā'im,]
Semâdan rûy-ı deryâya düşen bârân gibi **dā'im**
Gözüm yaşın maḥabbet lüccesi üzre ḥabâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 5). [dā'im,]
Gün-be-gün artar firāk-ı yâr ile ḥüzn ü keder
Eşk-i çeşmim oldı deryâ ṭurmayup **dā'im** akar (Gulâmî Divanı , Muâşşer 1, Mısra 6). [dā'im,]
Dehân-ı yâri teşbîh eylemek dürce ḥaṭâdır bil
Anı feth eyleyen var bu ise maġlûḳdur **dā'im** (Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2). [dā'im,]
'Ahd ü peymân eyledik ol yâr ile **dā'im** hemân
ġayriye bûs-ı ruḥa ruḥşat nümâyân itmeyem (Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 1). [dā'im,]
Bu ne devlet ki Gulâmî bula **dā'im** rif'at
Dâmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 23). [dā'im,]

Rûz u şeb dūd-ı figān ‘arşa olur peyveste
Dā’imî bizde bu hâlet ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10). [dā’imî, -i]
Cemāl-i bî-mişālî hasretiyle dīde kan olmuş
Gözüm yaşıyla deryâlar amān **dā’im** revān olmuş (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 10). [dā’im,]
Hayālîñ bir nefes çıkmaz derūnumdan benim aşlā
Cefâlar eyleseñ **dā’im** (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 14). [dā’im,]

dā’im: Devam eden, devam üzere olan, sürekli.

Āsitān-ı gāvşu’l-a ‘zam bende-i nāçiziyim
Ol şehîñ **dā’im** Gulāmî gālib ü manşūr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 10). [dā’im,]
Dīdeden kan akıdır yaş yerine bak **dā’im**
Devlet-i kurbiyeti bulsa güle bülbül eger (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 5). [dā’im,]
Hem-‘inān olmasını şanma Gulāmî **dā’im**
Şeh-süvārım gün olur ki reh-i hicrānı tutar (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 9). [dā’im,]
Yek-digerin te’ākub ider mevc bahrde
Hâtır-şikenlerin dili **dā’im** şikestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 10). [dā’im,]
Taķılup kaldığı boynumda zencir-i cünün **dā’im**
Mu’anber müy bir gīsü-yi Leylā-vārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 3). [dā’im,]

dā’imā: Devam eden, devam üzere olan, sürekli.

Seyf-i kalb-i ‘aşkıñı eşk-i ‘uyūnuñdan şuar
Lāmi’ olsun rāz-ı zīb-i sa’d ile kim **dā’imā** (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 12). [dā’imā,]
Pür-ziyā vü pür-cefā vü bî-vefāsın ey habīb
Şu’le-efzā neş’e-bahşā bā-şafāsın **dā’imā** (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 4). [dā’imā,]
Ger figān itse Gulāmî-veş gürüh-ı ‘aşıkān
Dād bilmez **dā’imā** kahrı feşāndır hānçeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 10). [dā’imā,]
Firākıñ dardını çekmeklige tākāt mi kalmışdır
Gulāmî **dā’imā** görmekdedir rü’yā-yi bî-pāyān (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 10). [dā’imā,]
Nāb-ı vişālîñ idüp fikrini dil **dā’imā**
Oldı giriftār-ı ‘aşk çünki gönül çok zamān (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 19). [dā’imā,]
Seyr ider kişverleri şevketle mīr-i bî-naẓir
Devr-i pergār eyler izhār merkezinde **dā’imā** (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 18). [dā’imā,]
Görmeye vech-i hūmūmı ‘ayn-ı ‘izz ü devletiñ
Dā’imā şādiler ihsān eylesün Allāh saña (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 38). [dā’imā,]
Eyledi ‘avdet tedevvürden vezir-i ma’delet
Ni’met ile müjdelensün halk-ı Sīvās **dā’imā** (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 42). [dā’imā,]
Şu’le-i hasretle vardır sīnede sūz u şerer
Dūd-ı āh-ı dil kesilmez **dā’imā** vakt-i şehir (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 4). [dā’imā,]
Hān-kāh-ı dilde fikrim **dā’imā** Mevlā Kerīm
Zıkr ü tesbīh-i zebānım ey şehā Mevlā Kerīm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 1). [dā’imā,]
Dā’imā hāl-i müzeyyenden perī-veşler bizi
Bir gün olur açılır bāb-ı recā Mevlā Kerīm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 29). [dā’imā,]

dā’ir: Bir konu üzerine olan, üzerine, konusunda, ... ile ilgili, üstüne.

Nerde gördün bî-vefâlık resmine **dâ'ir** 'amel

Böyle serkeşlik idersiñ 'âdet-i hûbân bu mı (Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 1). [dâ'ir,]

dâ'ire-i şabr u rızâdan: Sabır ve rıza çemberinden.

Pergârîñ içinde bulunan nokta mişâli

Kim çıkmaya ol **dâ'ire-i şabr u rızâdan** (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 14). [dâ'ire-i şabr u rızâdan, -dan]

dâl: 1. Arap alfabesindeki "□".smi. 2. Gösteren, işaret edenharfinin i

Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese rā

Sebak-ı **dāl** bi-güyend bi-hân dānāyān (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 14). [dāl,]

dāl: Delalet eden, delil olan, işaret eden, yol gösteren.

Meh-i şevvâlde 'İdeyn beyinde şeref birle

Cülûsüñ kâh-ı hükme **dâldir** çok hüsni ma'nāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 70). [dâldir, -dir]

dāl: Ağaç ve bitki dalı II Doğru yoldan ayrılmış, yolunu sapıtmış, dalâlete düşmüş.

Dāl oldı qadim dil vireli kâmet-i serve

Ŧogrulması min-ba'd anıñ maşşere kaldı (Gulâmî Divanı , Müfret 39, Mısra 1). [dāl,]

dāl: Arap alfabesinde bulunan "dal (□)harfî. II Sevgilinin kıvrım kıvrım olmuş "(saçları.

Ma'zeret-hâh-ı kuşûr olma felek bâ-kadd-i **dāl**

Sāye-i şahbâda yokdur saña şimdi bārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 21). [dāl,]

dām: Ağ, tuzak.

Dānesi gam **dāmı** hemm olmuş ezel şayyādınıñ

Nev-şikār itmek telâşıyla şikār elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 5). [dāmı, -ı]

Dil esîr-i bend-i zülfüñdür kazâdır neylesün

Dāne-i hâliñle **dāma** mübtelâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 2). [dāma, -a]

dām kurmuş: Tuzak kurmak, tuzak kurmuş.

Dām kurmuş zülfi saçmış dāne-i hâli ruha

Bend için pây-ı dil-i bî-çāreyi çeşmin açar (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 3). [dām kurmuş, -muş]

dāma: 1.Bir binânın dış etkilere korunması için yapılan en üstündeki örtü kısmı, çatı.2.Sevgilinin saçı, tuzak.

Dildârı recâlarla düşür **dāma** dir evhām

Çarhıñ o dañi himmet-i vārūnına maşşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 7). [dāma,]

dāmdan kurtulmuş: Tuzaktan kurtulmak.

Murğı 'aqlım kıldı şayd ol dām-ı zülfi 'anberîn

Bî-nihāye **dāmdan kurtulmuş** iken dil hemîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 2). [dāmdan kurtulmuş, -muş]

dāmen: Etek; gülün açılınca en dışta kalan yaprakları; içten gelen, biriktirilmiş duygular.

Seg-tabî'at münkirān 'av'av ile üşse baña

Dāmeniñden kesmezem dest-i ümîdim heyhât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 14). [dāmeniñden, -i, -n, -den]

Tekye kılmak sâhile mümkün miyân-ı bahırda

Kim tutarsa vakt-i tûfân **dâmen-i** teslim kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 4*). [*dâmen-i, --i*]

Bırakmam **dâmeniñden** destimi ey dil-sitânım gel

Eger kesse elim a'dâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 15*). [*dâmeniñden, -i, -n, -den*]

Dâmenin tutmuş bulur sulţân-ı 'Abdu'l-Kâdir'i

Mazhar-ı luţf u hidâyetdir gürûh-ı Kâdirî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 19*). [*dâmenin, -i, -n*]

dâmen-i pâkin: *Temiz, güzel etek.*

Terk-i âgyâr it Ğulâmî ister iseñ vaşl-ı Hâk

Dâmen-i pâkin bırakma diñle tut güftâr-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 18*). [*dâmen-i pâkin, -i, -n*]

dâmeniñ tutdum: *Eteğini tuttum.*

Dâmeniñ tutdum kerem kıl bu Ğulâmî kemtere

Nâr-ı mihrîñ yakmada cism ü tenim rûz u şebân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 15*). [*dâmeniñ tutdum, -dum*]

dâmenin tutmuşuz: *Eteğini tutmak.*

Bu ne devlet ki Ğulâmî bula dâ'im rif'at

Dâmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 24*). [*dâmenin tutmuşuz, -uz*]

dâmeniñden tutmuşum: *Eteğinden tutmuşum.*

Dâmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim

Kim yalarmış bal tutan engüşîni olmuş semâ' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 5*). [*dâmeniñden tutmuşum, --muş, -um*]

dâm-ı aşka: *Aşkın tuzağına.*

Dil düşdi **dâm-ı aşka** di nâ-tamâm-ı aşka

Mest-i müdâm-ı aşka aşk ile ola şâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 3*). [*dâm-ı aşka, -a*]

dâm-ı dîdârdan: *Sevgilinin tuzağından.*

Dâm-ı dîdârdan âzâde Ğulâmî şimdi

Güc olur girmez ele kaçsa ğazâl-i Hutênî (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 9*). [*dâm-ı dîdârdan, -dan*]

dâm-ı mihnetlere: *Eziyet tuzaklarına.*

Dâne-i merhâmeti evveli izhâr iderek

Dâm-ı mihnetlere âhîr beni işâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 6*). [*dâm-ı mihnetlere, -ler, -r*]

dâm-ı mukadderdir: *Kaderin tuzağıdır.*

Nice gördükde hâlâş itsün cenânın 'âşıkân

Qalbe kim **dâm-ı mukadderdir** efendim zülf ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 4*). [*dâm-ı mukadderdir, -dir*]

dâm-ı zevke: *Zevk tuzağına.*

Dâne-i luţfuñ temâşâ eyleyen bî-şek düşer

Dâm-ı zevke bî-esâs 'ahdiñ gibi şayyâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 8*). [*dâm-ı zevke, -e*]

dâm-ı zülf-i anberîn: *Anber kokulu zülfünün tuzağı. (Sevgilinin saç bağlamında).*

Murğî ‘aqlım kıldı şayd ol **dām-ı zūlf-i ‘anberîn**

Bî-nihāye dāmdan kurtulmuş iken dil hemîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 1). [dām-ı zūlf-i ‘anberîn, --i]

dānā: Alim, bilgin, bilgili kimse.

İçer cām-ı fenā bezm-i beķāyî isteyen **dānā**

Hemān terk-i hevā kıl ey Ğulāmî bul hüdā her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 17). [dānā,]

Vilāyet kaşrına yevm-i sebtde pā-nihād olduñ

Mübārek olduğı ma‘lūmdur nādāna **dānāya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 68). [dānāya, -y, -a]

dānāyān: Alim, bilgin, bilgili kimse.

Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese rā

Sebaķ-ı dāl bi-güyend bi-ķān **dānāyān** (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 14). [dānāyān,]

dānā-yı ma‘rūf-ı cihān: Dünya bilginlerinin bilgini.

Bu Hüseyin Feyyāz Efendî ‘ālim-i hikmet-şinās

‘Ārif-i müşkil-güşā **dānā-yı ma‘rūf-ı cihān** (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 2). [dānā-yı ma‘rūf-ı cihān, -ı]

dāne: Arpa, buğday gibi hububatın her çeşidine verilen isim, habbe; kuş yemi; ben, yüzdeki siyah benek. Sözlüklerde bu anlama yer verilmemiştir. Ancak tuzağa atılan yemlerin, sevgilinin yüzündeki benlere teşbih edilerek yoğun olarak kullanılması, klâsik şiirimizde “dāne” sözcüğünün “ben, benek” anlamını kazandığını göstermektedir. Aşağıdaki tanıklarda da sözcüğün hem tuzağa serpilen hububat hem de ben anlamında kullanıldığı görülmektedir.

Dānesi ğam dāmı hemm olmuş ezel şayyādınıñ

Nev-şikār itmek telâşıyla şikār elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 5). [dānesi, -(s)i]

Zinhār şalma künc-i kafesden birūna pāy

Matlab hayātdan saña ger āb u **dānedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 10). [dānedir, -dir]

Cihān ‘uşşāk-ı kâzible tolidir

Ğulāmî sıdķ ile bir **dānedir** gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 10). [dānedir, -dir]

Bād-ı fikriñ hırmen-i āsāyişi berbād idüp

Kışt-zār-ı dilde **dāne** ķūt-ı kuvvet kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 4). [dāne,]

dānedir: Arpa, buğday gibi hububatın her çeşidine verilen isim, habbe; kuş yemi; ben, yüzdeki siyah benek. Sözlüklerde bu anlama yer verilmemiştir. Ancak tuzağa atılan yemlerin, sevgilinin yüzündeki benlere teşbih edilerek yoğun olarak kullanılması, klâsik şiirimizde “dāne” sözcüğünün “ben, benek” anlamını kazandığını göstermektedir. Aşağıdaki tanıklarda da sözcüğün hem tuzağa serpilen hububat hem de ben anlamında kullanıldığı görülmektedir.

Dünyā ğürüh-ı bî-ķabere ‘ayş-ķānedir

Murğ-ı harîş içün girih-i dām **dānedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 2). [dānedir,]

dāne-i: Arpa, buğday gibi hububatın her çeşidine verilen isim, habbe; kuş yemi; ben, yüzdeki siyah benek. Sözlüklerde bu anlama yer verilmemiştir. Ancak tuzağa atılan yemlerin, sevgilinin yüzündeki benlere teşbih edilerek yoğun olarak kullanılması, klâsik şiirimizde “dāne” sözcüğünün “ben, benek” anlamını kazandığını göstermektedir. Aşağıdaki tanıklarda da sözcüğün hem tuzağa serpilen hububat hem de ben anlamında kullanıldığı görülmektedir.

Dām ķurmuş zūlfî saçmış **dāne-i** ķālî ruķa

Bend için pāy-ı dil-i bî-ķāreyi çeşmin açar (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 3). [dāne-i,]

Dil esr-i bend-i zūlfüñdür ķazādır neylesün

Dāne-i ķālîñle dāma mübtelādır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 2). [dāne-i,]

dāne-i āmālī: *İyiliklerinin tanesini.*

Dāne-i āmālī saçdım kişt-zār-ı nefse āh

Bāda virdim hürmen-i sa'yi nasıl itmem esef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 7*). [*dāne-i āmālī, -i*]

dāne-i lutfuñ: *İhsan tanesi.*

Dāne-i lutfuñ temāşā eyleyen bī-şek düşer

Dām-ı zevke bī-esās 'ahdiñ gibi şayyadı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 7*). [*dāne-i lutfuñ, -uñ*]

Dāne-i lutfuñ gören düşmez mi şādī dāmına

Hüsn-i tab'ın siyyemā gamzeñ gibi şayyadı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 5*). [*dāne-i lutfuñ, -uñ*]

dāne-i merhameti: *Merhametinin tanesi.*

Dāne-i merhameti evveli izhār iderek

Dām-ı miñnetlere āhır beni işāl itdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 5*). [*dāne-i merhameti, -i*]

dānī: *Bilgi (sahipleri), alim.*

Şāyān-ı hārīm-i harem-i vuşlat-ı ānī

Rāz-ı eşer-i nāz-ı şehen-şāh tu **dānī** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 18*). [*dānī,]*

dānist: *Bilerek, bile bile, isteyerek.*

Be-çeşm-i mest-i tu dīdem yakīn ü **dānistem**

Ki hest hüsn-i turā ber-kemāl cümle şifāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 5*). [*dānistem, -em*]

dānistenet: *Onun bilmesi.*

Ger lezzetī ez-'āşıkī vü 'aşk bi-dānī

Dānistenet ez-himmet-i şāhib-nazarān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 20*). [*dānistenet,]*

dār: *Darağacı.*

Vuşlat deminde görse rakībi eger gözüm

Başın kesüp o dem iderim **dārī** ittiñāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 8*). [*dārī, -ı*]

dār: *(Bir şeye) Sahip olmak.*

Egerçi çeşme-i la'l-i tu **dāred** āb-ı hayāt

Delīl-i mā haṭ-ı sebz-i tu est der-zulemāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 1*). [*dāred, -ed*]

dārā'ya: *Büyük hükümdar.*

Ser-āver şahn-ı meydān-ı zemīne leşker-i sebzī

Cihān-gīr olmada sebkat idüp Kisrī vü **Dārā'ya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 12*). [*dārā'ya,]*

dārı: *Ev,dünya,varlıkların sureti,zahiri.*

Dehr içinde bilme bā'is fahra sevb ü pāyeyi

İstemez sīmīn gılāfī seyf-i āb-ı **dārımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 28*). [*dārımız, -mız*]

dār-ı sürürü buldı: *Kötülükler dünyasını buldu.*

Dār-ı sürürü buldı olan cān-sipār-ı ‘aşk

Mülk-i şafāya irdi iden terk-i ‘ār-ı ‘aşk (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 1). [dār-ı sürürü buldı, -dı-ı]

dār-ı t̄āhūn-ı cefā: Dünyanın eziyet değirmeni.

Dār-ı t̄āhūn-ı cefā tā haşre dek kalmaz bize

Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir ‘aceb gelmez bize (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 13). [dār-ı t̄āhūn-ı cefā, -ı]

dār-ı ‘ukbāya: Ahiret yurduna.

Huşūşā nev-cüvān-ı sermed idi bu Hālīm Beg kim

Çazā-yı üsrüb ile itdi rihlet dār-ı ‘ukbāya (Gulāmî Divanı , Tarih 1, Mısra 8). [dār-ı ‘ukbāya, -y, -a]

dārū-vı lutf u kerem: Cömertlik ve bağış ilacı.

Oldı āhır derd-i ‘aşkıñla giriftār-ı verem

Çande kaldı ey t̄ātibīm dārū-vı lutf u kerem (Gulāmî Divanı , Müfret 27, Mısra 2). [dārū-vı lutf u kerem,]

dāstān: Destan olmak, anlatılmak.

Dāstān olduḡ lisān-ı nāsa maḥbūb-dost deyü

Çann ider maḥbūb ise gör kendine bizi ‘adū (Gulāmî Divanı , Müfret 31, Mısra 1). [dāstān,]

da‘vā: İddia, çekişme.

Vefāda şābitīm da‘vāsın itmek bī-delīl olmaz

Huzūr-ı kādīye kezzāb şāhidle sebīl olmaz (Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 1). [da‘vāsın, -sı, -n]

da‘vā-yı bī-‘unvān: İsimsiz mesele.

Eyā bu ‘ahd-i ikrārın ferāmūş oldu mı cānā

Ki itmezsiñ vefā bir kez nedir da‘vā-yı bī-‘unvān (Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 4). [da‘vā-yı bī-‘unvān,]

da‘vā-vı hām itme: Boş yere mesele etme.

Terāzū-yı maḥabbet riştesi sengin hevā çekmez

Hevā-yı nefsi terk it cān-ı men da‘vā-yı hām itme (Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 6). [da‘vā-yı hām itme, -me]

dāverā: Adaletli yönetici.

Müşirā müşterī-kadrā felek-cāhā himem-kārā

Hidivā dāverā bālā-nişin ü āşafī-pāye (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 40). [dāverā,]

dāver-i ‘ālem: Cihan hükümdarı.

Şāh-ı a‘zam dāver-i ‘ālem mükerrrem muhteşem

Dād-ger-i ‘ālī-himem kutb-ı medār-ı serverī (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 17). [dāver-i ‘ālem,]

dāver-i bezm-i leṭāfet: Güzellik meclisinin padişahı.

Dāver-i bezm-i leṭāfet yāver-i mışr-ı ‘azīz

Pertev-i revnağ-şi ‘ār-ı hıttā-i Ken ‘ānesin (Gulāmî Divanı , Gazel 139, Mısra 7). [dāver-i bezm-i leṭāfet, --i]

da‘vet: 1. Davet etmek, çağırma.

Kuruldı şahın-ı dīvān içre bî-had kürsî-i sîmîn

Şeb-i **da'vet** aşıldı şeb-çerâğ âvîzeler zîrâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 26*). [*da'vet,]*

da'vet evler: *Buyur etmek, çağırmak.*

Bî-maḥal sâz-ı sūḥan itme Ğulâmî cehd kıl

Râh-ı pür-aḥtarda düşmen **da'vet eyler** çün ceres (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 12*). [*da'vet eyler, -r]*

de-: *Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.*

Leyl ü nehâr yâr **diyerek** ağlarız

Seyl gibi ḥasretler ile çağlarız (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 21*). [*diyerek, -(y), -erek]*

de: " dahi, de (bağlaç)".

Nâr-ı 'aşk ile ten-i sūzândan külḥan-mişâl

Dūd-ı efḡânı iriştir sen **de** ey dil ber-semâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 10*). [*de,]*

Râz-ı 'aşkı söylemek **de** istitâr itmek **de** güç

Âteşi hem sînede cây-ı qarâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 1*). [*de,]*

Râz-ı 'aşkı söylemek **de** istitâr itmek **de** güç

Âteşi hem sînede cây-ı qarâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 1*). [*de,]*

Râz-ı 'aşkı söylemek **de** istitâr itmek **de** güç

Âteşi hem sînede cây-ı qarâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 2*). [*de,]*

Dil temâşâ-yı cemâl ister ḥayâlî istemez

Şûret-i bî-ma'nîyi kim ihtiyâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 4*). [*de,]*

Gülşen-i 'aşk içre bî-dîdâr-ı rûy-ı ḡonca-leb

'Andelîb-âsâ dem-â-dem seyr-i ḥâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 6*). [*de,]*

Dîde-düz-ı hecr olup bî-vuşlat-ı bûs u kenâr

Nâle-i cân-süz ile leylî nehâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 8*). [*de,]*

'Âşıkından dūr olan bî-merḥamet ma'sûk için

Ey Ğulâmî rûz u şeb hem âh u zâr itmek **de** güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 10*). [*de,]*

ḡarḳ-ı deryâ-yı firâkım ben ḥayâtî neylerim

Ḥâhiş-i bî-behredir tûfân hem **de** 'ömr-i Nûḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 4*). [*de,]*

Âteş-i ḥasret ile dâḡla seni sen **de** ciger

Çekdi ol yârî kenâra şaşırup çok aḡyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 5*). [*de,]*

Ney nevâ eyler perîşân ḥâlimi görmüş 'aceb

Sen **de** zâlim bilmezem ḥandân mısıñ nâlân mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 10*). [*de,]*

Berg-i tâb u tâḳatim dökdi semûm-ı ḥasretiñ

Bir **de** bād-ı şarşar-ı ḳahrıñ kerem kıl kılma zâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 14*). [*de,]*

Rûz u şeb 'âşık olan âh itmesün **de** nişlesün

Tâ ezelden çünki yârî bî-vefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 3*). [*de,]*

Bād-ı ḳahrıñ cebel-i Ḳâf'ı yıḳar çünki seniñ

Dil-i vîrânemi ta'mîre **de** fermân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 4*). [*de,]*

Sîpîhre eyleyüp ben **de** zamânında ḡinâ izḥâr

Ta'addî-i felekden ḡayrî gitmem sūy-ı şekvâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 51*). [*de,]*

Ḥudâ nâlemden 'âciz ola neyler

Baḡa ḥayretle neyler **diye** neyler (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 100*). [*diye, -y, -e]*

Merhem-i hilm ile zaḥm-ı hecre tīmār itmeli
Böyle dir çok bî-ḥaber ḥilmi begim kalb it **de** gör (Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2). [de,]
Sırkat ideniñ elleri şer'an kesilür **de**
Yâ söyle niçün sārḥ-ı dil desti kesilmez (Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 1). [de,]
Oyuna girdi ider çarḥ o şūḥ-ı rakḳāş
Sāḳiyā sen **de** şarāb ile yetiş meclise baş (Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2). [de,]
Zāt-ı 'ālīñiz gibi ben **de** şehim bî-çāreyim
Ruḥşata şāyān olmaz çok tekellūf kılma kim (Gulâmî Divanı , Müfret 52, Mısra 1). [de,]
Ḥüsnüñe üftādesiñ sen **de** 'aceb
Gülşen-i behcetde eylerseñ tarab (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 7). [de,]
Bezm-i bīgāne **de** düşmez ki kıla 'işret-i nūş
Ne revā ādeme şeytān ile göñli ola hoş (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 11). [de,]
El-amān rişte-i taḥlīş **de** girmez deste
Dīde ḥūn-rīz ü derūn āteş ü dil hem ḥaste (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 7). [de,]
Rāzī degiliz eylese **de** 'özüni ikrār
Vaz geldi göñül gayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 15). [de,]

de: Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nev-resīde naḥl būd ān ḳadd-i serv-āsā-yı tū
Der gülistān-ı velāyet ḳāmet-i tūbā-yı tū (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 2). [der, -r]
Ben seni sevdim **deyüp** cānā inandırdıñ beni
Bî-mürüvvet va'de-i ḥāmīñla ḳandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 1). [deyüp, -y, -üp]

dedr-dü cihān: İki dünya (ahiret ve dünya).

Dedr-dü cihān luṭf-ı tu-rā ilticā konem
Geştem çü ḥāk-i pāy-ı segānet meded 'Alī (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 7). [dedr-dü cihān,]

def: Ar. Parmakla vurularak çalınan, bir tarafına ince bir deri gerilmiş ve etrafına birkaç çift zil konmuş, yuvarlak bir kasnaktan oluşan müzik aleti.

Def ü çeng ü çeğāne sāzlar santūrlar neyler
O yerde kim nevā-perdāz rakḳāş-ı ḥāḳīḳat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 15). [def,]

defātūr: Defterler.

Ān zümre ki ser rā bi-keşīdend der ān dem
Geştend muḳayyed **be-defātūr-i** şekā rā (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 10). [be-defātūr-i, --i]

defātūr-i melāmetde: Azarlama kınama defterlerine.

Ḳayd oldı **defātūr-i melāmetde** ki ismim
Cem' oldı benim çevreme çok nīk ile şad-bed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 11). [defātūr-i melāmetde, -de]

defter: Defterler.

Ḳaydı çıksun der-kenār olsun gürūḥ-ı 'aşıḳān
İtmesün a'dāları ol dāḥil-i **defter** ḡalaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 6). [defter,]
Bendegıyyet **defterine** ol şehiñ tā ibtidā
Ey Gulāmī ḳayd ḳılmış maḥlaşñ merd-i Ḥudā (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 21). [defterine, -in, -e]

defter-i da'vâtı: Davet defteri.

Başla ey kıl-k-i debîr-i kişver-i şâh-ı beyân

Defter-i da'vâtı tahîr itmeye geldi yeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 60). [defter-i da'vâtı, -ı]

değer: Bedel olmak, karşılığı gelmek.

Tende cânım kıymeti vaşlîñ **değer** şad-cevhere

Bir kere biñ gevhere şad-cevhere pür-ma'denim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 11). [değer,]

degil: Değil, olumsuzluk edatı.

Çeker kenâra şeh-i şerm-dâr-ı nâzı 'aceb

Revâ **degil** diyene 'arz ider hezâr kitâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 4). [degil,]

Degil tenhâ Gulâmî hâliñe vâkıf olan ey şüh

Cihânda söylenür şânîñ hemânâ ben miyim nâtık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 9). [degil,]

Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes reñge

Degil inse irer senge keder şûr-ı liķāsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 12). [degil,]

Ziyâ aldı semâvât ol gice mevlûd-ı Ahmed'den

Degil muhtâc kândîl-i mehe ol leyle-i zulmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 36). [degil,]

Pâyende **degildir** bilürüm bunca nûvâziş

Hasretle ider bahr-i gâma şöñra teğavvuş (Gulâmî Divanı , Kıt'a 3, Mısra 3). [degildir, -dir]

Râzî **degiliz** eylese de 'özrini iķrâr

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 15). [degiliz,]

degin: "-e kadar, -e dek" anlamında edat.

'Adem iķlîmine tarh-ı temel atsun sipâh-ı gam

Varup tâ nefha-i şûra **degin** anda karar itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6). [degin,]

degme: Değme, dokunma!.

Söyledim cânâ saña nâmin emânet eyledim

Eyle hürmet âh-ı yâre **degme** ser-mü müyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 12). [degme,]

degmesün: Değme, dokunma!.

Müs-ı şefkatle ser-i haţtın terâş itmiş bütün

Degmesünler kim lebân-ı 'aşık-ı nâlânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 10). [degmesünler, -ler]

degmez şi'r-i mevzûnuñ biñi bir akçeýe: Güzel şiiri bini bir para etmez.

Kıl hazer taşdı-i serden tûl kılma mebhâşi

Şimdi **degmez şi'r-i mevzûnuñ biñi bir akçeýe** (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 32). [degmez şi'r-i mevzûnuñ biñi bir akçeýe, -i-uñ-y, -e]

degül: Değil, olumsuzluk edatı.

Pâ-nihâd itmem cinâna rüy-ı yâr olmaķsızın

Nâr-ı düzaħdan Gulâmî çün **degül** bustân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 10). [degül,]

Muhtâc ile Gulâmî **degül** beste bâb-ı Hâķ

Ta'at aña vesîle 'ibâdet bahânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 11). [degül,]

Ġulāmī deşt-i Leylâ'dan geçüpdür cüy-ı Şîrîn'i
Degül üslûbı Ferhâd'a hemân Mecnûn'a deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 10*). [degül,]
Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr ider **degül**
Var kalbimiñ ki nisbeti yâriñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 13*). [degül,]

dehân: *Ağız, gonca ağız; dudak.*

Mağdemîn koysun deyü ferş oldı arza serviler
Tûtiyân açmış **dehânın** zevk ile dir merhabâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 4*). [dehânın, -ı, -n]
Âh itmeye şekvâya **dehân** açmaya bir dem
Bârân-ı belâ seng-i sitem yağsa semâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 11*). [dehân,]

dehân-ı: *Ağız, gonca ağız; dudak.*

Sem-i miñnetle **dehân-ı** dili telh eyleyerek
Derd-i hicrâna devâ yoksa ki şerbet bu mı yâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 9*). [dehân-ı,]

dehân-ı 'âşıkân: *Aşıkların ağızı.*

Dehân-ı 'âşıkân u şâdıkân-ı sîne-süzâna
Şarâb-ı nâb kâd-i sükker ezmiş bak bu i'tâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 17*). [dehân-ı 'âşıkân, -+ân]

dehân-ı gonca-i dildâr: *Güzel sevgilinin gonca ağızı.*

Açıldı çünkü süy-ı gülsitân-ı ma'nîden
Dehân-ı gonca-i dildâr u rüy-ı âl-i nigâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 22*). [dehân-ı gonca-i dildâr, --i]

dehân-ı yâri: *Sevgilinin ağızı.*

Dehân-ı yâri teşbîh eylemek dürce haşâdır bil
Anı feth eyleyen var bu ise mağlûkdur dâ'im (*Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 1*). [dehân-ı yâri, -i]

dehen: *Ağız, gonca ağız; dudak.*

Ân pâdişeh-i kevn ü mekân şâni'-i eşyâ
Ân kût **dehende** heme-i esfel ü a'lâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 2*). [dehende, -de]
Dehen açdırma Ġulāmī tolu derd ile **dehen**
Dinlemez derdimi kim yârime tahrîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 9*). [dehen,]
Tig-i hicrân ile başdan başa cism-i mecrûh
El-amân sen dir idiñ yâreye merhem **dehenim** (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 6*). [dehenim, -im]

dehen açdırma: *Ağız açtırma.*

Dehen açdırma Ġulāmī tolu derd ile dehen
Dinlemez derdimi kim yârime tahrîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 9*). [dehen açdırma, -ma]

dehen-sîr: *Ağız tokluğu-na.*

Şanavber-kâdd ile ağıvâr içinde hoş-hıram itme
gurâb ile eyâ tûti **dehen-sîre** devâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 2*). [dehen-sîre, -e]

dehr: *1. Dünya, cihan, âlem. 2. Zaman, kesintisiz zaman, devir.*

Sāha-i dīvān-serāy-ı ‘ālem-i ‘aşk içre kim
 Görmedim çün dilberān-ı **dehrden** bir kez vefā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 16). [dehrden, -den]
 Gulāmī süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu **dehri**
 Ki eflāk-i vişāle itmemiştir kimse bir mi‘rāc (Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 9). [dehri, -i]
 Bulmadım **dehrde** ārām idecek cāy-ı nefīs
 Bir nefes olmadı dil yār-i kerem-kāra enīs (Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 1). [dehrde, -de]
 Emīn olma şaķın vuşlat kelāmıyla firākından
 Virürse **dehr** bir şerbet içinde sem nihān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 8). [dehr,]
 Ān belāyā ki der-īn **dehr** Hūdā āverd-est
 Heme bû‘ gzeşt zi-serem bâķī ne-māned ez-İşān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 17). [dehr,]
 Nām olalı **dehrde** söyle vefā itdigiñ
 Yandı cefādan bu dil leyl ü nehār ān-be-ān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 15). [dehrde, -de]
 Ne dest-gīr ne ğıyāş u ne bir melāzım var
 İşim bu **dehrde** kaldı hemān bir efgāna (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 12). [dehrde, -de]
 Temüz-ı ğamda biraz sāye şalsa serv-i vişāl
 Döner rebī‘-mişāl **dehr** i‘tidāle gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 4). [dehr,]
 Bahārīñ behcet ü hüsñin tezāyüd eyledi Mevlā
 Ki şaldı deşt ü küh-ı **dehre** devlet tāyiri sāye (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 28). [dehre, -e]
 Böyle yazdı vaşfiñi zerrīn kalemle āfītāb
 Şafha-i kırtās-ı **dehre** ey mehābet aķteri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 16). [dehre, -e]
 Fūrkat-i rüyūñla kıldıñ **dehri** sūzān yā Hālīm
 Cān-ı ‘uşşāka cefālar oldu rīzān yā Hālīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 1). [dehri, -i]
 Ser-fürü eylemeyiz **dehrde** hiç bir şāha
 Olmazız yek-ser-i mū rāğıb u tālīb cāha (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 11). [dehrde, -de]

dehr içinde: *Dünyada.*

Dehr içinde bir ğarībim meskenim vīrāneler
 Böyle kalsa ey Gulāmī bu göñül mecnūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 9). [dehr içinde,]
 Dehr içinde bilme bā‘iş fāhra şevb ü pāyeyi
 İstemez sīmīn ğılāfī seyf-i āb-ı dārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 27). [dehr içinde,]
 Cālīs olmuş taķt-ı nāza hūkm ider tā küh-ı kāf
 Dehr içinde pādīşāh-ı dilberāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 8). [dehr içinde, -in, -de]

dehre bûyın neşr ider: *Dünyaya kokusunu dağıtır.*

Gül gibi bağrıñ maķabbetden kızıl ķan eyle sen
 Dehre bûyın neşr ider hūrşīd-i ‘ālem-tāb-ı feyz (Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 8). [dehre bûyın neşr ider, --er-i, -n]

dehr-i dūn içre: *Alçak dünya içinde.*

Gelesiñ merķamete nā‘il-i āmāl olayım
 Dehr-i dūn içre Gulāmī nola hoş-ķāl olayım (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 28). [dehr-i dūn içre,]

dehr-i dūndan: *Aşağılık dünyadan.*

Dehr-i dūndan dil-gīr olmaz bende-i teslīm kim
 Gördi ğülşen āteş-i Nemrūd‘ı İbrāhīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 1). [dehr-i dūndan, -dan]

dek: "-e kadar, -e değin" anlamına gelen edat.

Revnağ-ı dîn-i risâletdir gürûh-ı Kâdirî

Mâhdan mâhiye **dek** halk-ı cihân hep zâkiri (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 16). [dek,]

deldi bağırim: Gönlü yakmak.

Mübtelâ-yı miñnet itdi cânı cânım fûrkatiñ

Deldi bağırim tîr-veş ebrû kemânım fûrkatiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 2). [deldi bağırim, -ım]

deler: Delik açmak, yırtmak, yaralamak; keder, hüznün vermek.

Seng-i hârâyı **deler** şübhesiz ey serv-i sehî

Alma âhim hâzer it rûy-ı zemîn mihr ü mehi (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 17). [deler,]

deler cevri ile anı: Haksızlık ile onu deler.

Dil virme dilârâyâ **deler cevri ile anı**

Burgusı elinde tolaşur rûy-ı cihâmı (Gulâmî Divanı , Müfret 38, Mısra 1). [deler cevri ile anı, -n, -u]

deli: Akıl veya şuuru yerinde olmayan kişi.

Öte bav kim ârî **deli** kâ ki bege kârı

Beserâm şeyh budur kârı belâ ekşer velâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7). [deli,]

delil: Ar. is. Kılavuz, rehber, yol gösterici. Bir dava ve meseleyi ispata yarayan şey, burhan. Nişan, alâmet.

Îlâhî zâd-ı râhim cürmdür nefsim dañi rehber

Delîl ü reh-nümâ kıl Hızr-ı tevfiğ u hidâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14). [delîl,]

Țutarsa çeşme-i la'liñ egerçi mâ-i hayât

Delîlimiz hañ-ı sebziñdir oldı fi'z-zülemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 4). [delîlimiz, -imiz]

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış **delil** ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 6). [delîl,]

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış **delil** ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 12). [delîl,]

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış **delil** ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 18). [delîl,]

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış **delil** ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 24). [delîl,]

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış **delil** ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 30). [delîl,]

delil-i mâ: Aşığın delili.

Egerçi çeşme-i la'l-i tu dâred âb-ı hayât

Delîl-i mâ hañ-ı sebzi tu est der-zülemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 2). [delîl-i mâ,]

dem: An, zaman, vakit.

Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend der ân **dem**

Geştend muqayyed be-defâtîr-i şekâ râ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9). [dem,]

Sâķī-i bezm-i ezel virdiġi **dem** bâde-i şahbâ
 Mihr-i cânân ile bu ġoñlumi kıldı şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 1*). [dem,]
 Kâdir olamaz bakmaġa ruhsârıma ‘aşık
 Şad-nîze ile eylerim ol **dem** anı a ‘mâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 6*). [dem,]
 Ezse serim bâġ-bân isterem her **dem** seni
 Rûy-ı güle meyl olan çün hezâr eyler nevâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 19*). [dem,]
 ‘Aşķınıñ sırrı ider cismimi her **dem** vîrân
 Kâlbime şu ‘le virür tâbiş-i ruhsâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 9*). [dem,]
 Virürse lutf ile bir iki bûse ‘aşıkına
 Ne çok deyü ider ol **dem** şûmâr u ‘add u hisâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [dem,]
 Ne **dem** görürse nigârım ider hicâb ‘aceb
 Kebâb olursa bu âteşle cân u dil ne ‘aceb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 1*). [dem,]
 Ğulâmî ile revâ mı ki münfâ ‘il ola dost
 Ki hayli **dem** ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 10*). [dem,]
 Kâlbimi bir **demde** pür-nûr eyledi envâr-ı şeyh
 Âfitâb-ı ma ‘nevîdir şübhesiz ruhsâr-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 1*). [demde, -de]
 ‘Arz-ı ahvâl-i dil-i zâr eyledim saña meded
 Gelmediñ inşâfa bir **dem** neyleyim cânâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 2*). [dem,]
 Vuşlat **deminde** görse rakîbi eger gözüm
 Başın kesüp o dem iderim dârı ittiḥâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 7*). [deminde, -i, -n, -de]
 Sevdâ-yı maḥabbet ezeli kısmetimizdir
 Her **dem** şanemâ serdeki sevdâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 12*). [dem,]
 Ezel bezminde ben ‘ahd itmişim ki dönmeyem senden
 ‘Înâyet kıl cefâyı terk idüp bir **dem** vefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [dem,]
 Hümâ-yı re ‘feti şalmaz mı sâye üstüme bir **dem**
 Ğulâmî ġam temüzında esîr-i mülk-i ġurbetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9*). [dem,]
 Dil-i ġam-ġinimiz bir lahza şâdân olsa olmaz mı
 Ḥudâyâ hayli **demdir** mübtelâ-yı derd-i ḥasret (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 4*). [demdir, -dir]
 ‘Aşķ âteşi süzân ide ‘aşıkları her **dem**
 Mesrûr ola ol yâr Ḥudâ bu ne revâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 11*). [dem,]
 Ayak başmazsa bezm-i ‘aşıkâ kaḥrından ol cânân
 Ḥayâli ġibi her **dem** çok şükürler hem-demim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 4*). [dem,]
 Zaḥm-ı derûn-ı bûlbûle bâ ‘iş budur müdâm
 Ezhâr ḥâr-ı mâr ile her **dem** nişestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 4*). [dem,]
 Bed-ġüher yâr-i perî-çihreyi âġuşa çeker
 Olamaz pāk-naẓar yâr ile bir **demde** celîs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 6*). [demde, -de]
 Ey Ğulâmî ġâfilâne olma bir **dem** ‘ârif ol
 Ḥaķķ ‘ı bil kim Ḥaķķ ‘ı bilmekdir bu ekvândan ġaraż (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 9*). [dem,]
 Gelürse bezme mezkûrân olur ġül-veş o **dem** ḥandân
 İder bûlbûlleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 5*). [dem,]
 Hilâl-ebrûların mâh-ı cemâlin ġördiġiñ **demde**
 Ğulâmî bûs ile ifḥâr kıl şavmı ḥarâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 13*). [demde, -de]
 Ḥırâma başlar amân kebk-veş perî-rûlar
 Kõpar taraf taraf ol **demde** âh-ı âteş-bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 30*). [demde, -de]

Şandılar kim nâzil olmuş yere ebr-i kahr-ı Hâk
İtdiği **dem** düdü cev-v-i çarhda cev-lân-geri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 48). [dem,]
Âteş olmuş her biri ta'lim-i âteşde şehâ
İstemez kâpsül ider bârûtî süzân **demleri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 42). [demleri, -ler, -i]
Bu **dem** âyineden rüşen olup kalb-i sühan-verler
Sezâdır virse sükkerler fem-i tûti-i güyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 9). [dem,]
Nüzûl itse eger kûh-ı bülend-i himmetiñ üzre
Megeş 'arz-ı tefevvuk eyler ol **dem** murğ-ı 'ankâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 46). [dem,]
Görmemişdi ehl-i şarkî böyle bir şâhib-kerem
Şehr-i şarkî itdiği **demden** berû bânî binâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 14). [demden, -den]
Firâk-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyla açdım
Hayâtımdan ümîdi kaç' idüp ol **dem** kefen biçdim (Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 2). [dem,]
Gördiği **demde** gulâmî'yle hemân nâz eyler
Söyle âgyâra telâttufları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 23). [demde, -de]
Hayli **demdir** hasretiñle nâ-tüvânım rüz u şeb
Hasretiñle cânım irdi cân-ı men nezdik-i leb (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 1). [demdir, -dir]
Yâre âgyârları şimdi ider mahrem çarh
Dem-i 'isâ-yı gama itdi beni hem-dem çarh (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22). [dem-i, --i]
Rûhını bâ-şad-sürür eyledi teslîm-i Hâk
Vuşlat-ı dîdar içün aldıği **dem** lâyiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 8). [dem,]

dem-â-dem: An be an, her zaman.

Gülşen-i 'aşk içre bî-dîdâr-ı rüy-ı gönca-leb
'Andelîb-âsâ **dem-â-dem** seyr-i hâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 6). [dem-â-dem,]
Dem-â-dem derd ü efgândır işim senden meded Hâliş
Enîn ü âh u süzândır işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 1). [dem-â-dem,]
Enîn ü zâr u efgânım **dem-â-dem** âh u giryânım
Görüp rahm itmediñ şâh-ı dil-âzârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [dem-â-dem,]
Kimi mahbûblar rüyında cânâ
Dem-â-dem itmede şun' uñ temâşâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 52). [dem-â-dem,]

dem-â-dem renc ü ahzândır işim: Her zaman işim sıkıntı ve hüzündür.

Seniñ vaşfiñda dirler cümle 'âlem ma'denü'l-ihsân
Dem-â-dem renc ü ahzândır işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 6). [dem-â-dem renc ü ahzândır işim, -dır-im]

demâğa çâşnî-i sükker-i: Şekerin lezzeti damağa.

Demâğa çâşnî-i sükker-i sevdâyı almazdan
Sarây-ı sırr-ı sulţân-ı mahabbetde Halîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 5). [demâğa çâşnî-i sükker-i, --i, -]

demâğ-ı: Zihin. İl damak (tat alma noktası).

Çâşid-ı üftâdegân zülf-i habîbiñ büyü
Çün irişdüdi **demâğ-ı** cânı kıldı müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 16). [demâğ-ı,]

demâğ-ı cânâ: Canın damağına.

Ṭurra-i zülf-i vişâli bûyını bād-ı neşim

Çün irişdüdi **demâğ-ı cāna** oldu müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 28). [demâğ-ı cāna,]

dem-be-dem: An be an, her zaman.

O şûh-ı bî-vefâ ağıyâra bir izhâr-ı ‘aciz itmez

Velî üftâde-i efgendesinden **dem-be-dem** ‘âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 6). [dem-be-dem,]

demî: An, vakit, zaman.

Demî ne-pursî be-rahmî-i ḥod ki müştâkem

‘Aceb çi-güne resânende-est şubḥ be-şâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 5). [demî,]

dem-i hicrânda: Ayrılık zamanı.

Dem-i hicrânda olan süziş-i ḡam bulsa fenâ

Yâ naşıl virmeye şükrâne buña ‘âşıkı ser (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 7). [dem-i hicrânda, -da]

dem-i ‘isâ: Hz. İsa' nın nefesi.

Ne feyzdir ki şabâ irdi çün **dem-i ‘isâ**

Ḥayât-ı tâze ider mürde dillere izhâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 5). [dem-i ‘isâ,]

dem-i ‘isâ mıdır: Keyif zamanı mıdır.

Neş’ e-baḥşâ-yı revân-ı cilvede cümle cihân

Bûy-ı güller derde dermândır **dem-i ‘isâ mıdır** (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 8). [dem-i ‘isâ mıdır, -a]

dem-i şöḥbet: Sohbet zamanı.

Rûz-ı vuşlat **dem-i şöḥbet** ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 25). [dem-i şöḥbet,]

dem-i vuşlat-ı yâr: Sevgiliye kavuşma zamanı.

Gitdi elden yine ey dil o **dem-i vuşlat-ı yâr**

Bezm-i meyḥâne-i vuşlatda olan şöḥbet-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 1). [dem-i vuşlat-ı yâr,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o **dem-i vuşlat-ı yâr**

Öldürür âh beni bu keder-i ḥasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 29). [dem-i vuşlat-ı yâr,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o **dem-i vuşlat-ı yâr**

Öldürür âh beni bu keder-i ḥasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 5). [dem-i vuşlat-ı yâr,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o **dem-i vuşlat-ı yâr**

Öldürür âh beni bu keder-i ḥasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 11). [dem-i vuşlat-ı yâr,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o **dem-i vuşlat-ı yâr**

Öldürür âh beni bu keder-i ḥasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 17). [dem-i vuşlat-ı yâr,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o **dem-i vuşlat-ı yâr**

Öldürür âh beni bu keder-i ḥasret-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 23). [dem-i vuşlat-ı yâr,]

demîd: Çıkmış, sürmüş.

Bahâr bûy-ı beşâret **demîd** ḥurrem bâş

Bi-rev be-murğ-ı seḥer hem-nişîn ü hemdem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 1). [demîd,]

deng olmuş: Eşit olmak.

Kızarmış rüy-ı gül-fâmîñ begim bir hûb-reng olmuş

Münakkaş atlasa beñzer kumâş-ı Hind'e **deng olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 2*). [*deng olmuş, -muş*]

Gulâmî deşt-i Leylâ'dan geçüpdür cüy-ı Şîrîn'i

Degül üslûbı Ferhâd'a hemân Mecnûn'a **deng olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 10*). [*deng olmuş, -muş*]

denî: *Alçak, soysuz.*

'Uşşâkıña rahm eyle yeter nâz-fürüşüñ

Efgende idüp atma yediñden **deni** hâfız (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 4*). [*deni,*]

deñli: *"kadar" anlamında üstünlük derecesini belirten bir söz.*

Nihâl-i gülşen-i 'aşkıñda nağmât-ı 'acâyible

Figân itmiş hezâr-ı dil şu **deñli** zârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 14*). [*deñli,*]

deñlü: *"kadar" anlamında üstünlük derecesini belirten bir söz.*

Dergehiñden gayriye cânâ yüzüm döndürmedim

Zerre **deñlü** gerçi dünyâda şafâñı sürmedim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 18*). [*deñlü,*]

der: *Dergâh, kapı, eşik.*

Germî-i mey şîr-i neyle oldu gam tûmârı tay

Şimdi rakş eyler sürür ile **der** ü dîvârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 12*). [*der,*]

Görüp serv-i hırâmânın döşenmiş hâke servîler

Hacâletden bütün kebk-i **derî** refîârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 6*). [*derî, -i*]

Ber-Ġulâmî rahm kon rahm ey kerem-fermâ-yı mâ

Yek **der-i** dîger ne-dâned cüz **der-i** melcâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 14*). [*der-i, --i*]

İftirâk-ı yâr ile gördükde eşk-i dîdemi

Ağlar idi hep **der** ü dîvârlar efgânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 8*). [*der,*]

Ķâmet-i serviyle nâz u şîve-i refîârını

Hep gören kebk-i **derî** itmiş hırâmânın tebâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 6*). [*derî, -i*]

Külhan oldu iftirâk-ı yâr ile gül-zârlar

Zâr u efgânım görüp ağlar **der** ü dîvârlar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 38*). [*der,*]

Şevk ile fânûs-ı **dersiniñ** kenârında müdâm

Halka-zen pervâne-veş bî-had gürûh-ı tâlibân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 5*). [*dersiniñ, -si, -nin*]

der: *-de, -da (bulunma eki far.).*

Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend **der** ân dem

Geştend muqayyed be-defâtîr-i şekâ râ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9*). [*der,*]

der-âgûş: *Kucaklama II kucakta, kucağında.*

Der-âgûş eylemek-çün mü-miyânın nâzûk-endâmın

Şaşırdım kendimi kim hançer-i hûn-hâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 3*). [*der-âgûş,*]

der-âgûş idemem: *Kucağa almak, kucaklamak.*

Nağd-i cân elde mağallât-ı cihânı gezdim

Şâhid-i hüsni rızâsıyla **der-âgûş idemem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 6*). [*der-âgûş idemem, -eme, -m*]

der-‘ālem-i imkān: *İmkan aleminde.*

Cān suḥt zi-ḡam ān büt-i dil-ḥāh ne-yāmed

Der-‘ālem-i imkān çü ān nīst nigārī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 6*). [*der-‘ālem-i imkān,]*

der-āmāc: *Hedefte.*

İder mi ḥastegān-ı ‘aşka tedbīr eylemek te‘şīr

Meger kim tīr-i efgān u ciger-süz ire **der-āmāc** (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 8*). [*der-āmāc,]*

der-āmed: *Gelir.*

Gül-i ümīd dilā perde-i ḥicāb güşūd

Ruḥş nümūd **der-āmed** be-ḥande bī-ḡam bāş (*Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 4*). [*der-āmed,]*

der-ān-zemān: *O zamanda.*

Der-ān-zemān ki zi-tū bī‘şnevem sūḥan güyem

Ne güş-ı hūş bi-mānend ne fehmi-ı istifhām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 19*). [*der-ān-zemān,]*

der-bādiv-e-i ‘aşk: *Aşk çölünde.*

Der-bādiv-e-i ‘aşk heme ḡavḡā-yı tu dīdem

Her sū ki şodem nūr-ı tecellā-yı tu dīdem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 7*). [*der-bādiv-e-i ‘aşk,]*

der-be-der: (*Fa.*) *Kapı kapı dolaşan serseri.*

Sen gibi bir bī-vefāya dūş idūp ḥūkm-i ḡader

Āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle gezer dil **der-be-der** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 12*). [*der-be-der,]*

der-bereş: *Göğsünde.*

Künün zi-süy-ı ḡarībān u kūy-i āh-keşān

Bürīde şod meger ān **der-bereş** firiste peyām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 12*). [*der-bereş,]*

der-bevābān: *Çöldedir, sahradadır.*

Ān zemān der-şahn-ı hestī nīst būd īn kā‘ināt

Der-beyābān-ı ‘adem hem-çün tu ḥūbānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 10*). [*der-beyābān-ı,]*

Biyeftād pāy-ı fikret **der-beyābān-ı** firākeş āh

Şodem der-çeşm-i ‘ālem vālih u medhūş rūsveyem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 3*). [*der-beyābān-ı,]*

der-bihārān-ı tahayyür: *Şaşkınlık denizinde.*

Hūş u fikrem bi-rübūd ān şeh-i zī-şān-ı ‘alā

Der-bihārān-ı tahayyür şodeem keştībān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 20*). [*der-bihārān-ı tahayyür,]*

der-çāh: *Çene çukuru.*

Ber-gerden-i dil silsile-i ‘aşk çü bendī

Der-çāh-ı zenaḥdān-ı ḡamet āh fikendī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 22*). [*der-çāh-ı, -ı]*

der-çeşm-i ‘ālem: *Dünya gözünde.*

Biyeftād pāy-ı fikret der-beyābān-ı firākeş āh

Şodem **der-çeşm-i** 'ālem vālih u medhūş rüsvāyem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 4*). [*der-çeşm-i* 'ālem,]

der-cihāt: *Cihatdan.*

Be-her taraf ki nazar mīkonem nemī bīnem

Cüz āfitāb-ı ruḡet **der-cihāt** u ḡayr-i cihāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 18*). [*der-cihāt,*]

derd: *Acı, üzüntü, keder, tasa; sıkıntı.*

Ḥasretiñ **derdini** çok çekdi Ğulāmī kemter

Çeşm-i lutfuñla nazar eyle şehim lutfā sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 13*). [*derdini, -i, -n, -i*]

Ḥasretiñ **derdini** çok çekdi Ğulāmī 'āciz

Maraż-ı fūrkatē it dārū-yı dīdār ḡabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 13*). [*derdini,*]

Gün-be-gün yā Rab benim **derd** ü ḡamım efzūn olur

Rāḡatı hiç görmeyüp dā'im ḡöñül maḡzūn olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 1*). [*derd,*]

Şehā mir'āt-ı ḡalbe ḡüsn-i rüyūñdan cilā ḡöster

Ğubār-ı **derd-i** hicrānı silüp rüy-ı şafā ḡöster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 2*). [*derd-i,*]

Dil-i ḡam-ḡinimiz bir laḡza şādān olsa olmaz mı

Ḥudāyā ḡayli demdir mübtelā-yı **derd-i** ḡasretdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 4*). [*derd-i,*]

Sāḡar-ı şahbā-yı bezm-i vuşlatı kırdı felek

Lāle-veş **derdiñle** cānā dāḡ-dārım gel de ḡör (*Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 6*). [*derdiñle, -iñ, -le*]

Būs eylemek ey dil leb-i ḡül-fām-ı nigārı

Emrāza şifā **derde** devā rūḡa ḡıdādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 4*). [*derde, -e*]

'İd-i aḡḡā herkese virdi sürür u hem ḡuzūr

Biz faḡīriñ zātıñızdan **derd** ile pür-dādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 18*). [*derd,*]

'İd-i aḡḡā herkese virdi sürür-ı bā-ḡuzūr

Biz faḡīriñ zātıñızdan **derd** ile pür-dādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 18*). [*derd,*]

Neş'e-baḡşā-yı revān-ı cilvede cümle cihān

Büy-ı güller **derde** dermāndır dem-i 'İsā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 8*). [*derde, -e*]

Dem-ā-dem **derd** ü eḡāndır işim senden meded Ḥālīş

Enīn ü āh u sūzāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 1*). [*derd,*]

Kāḡıd-ı fūrkatler üzre 'arz-ı ḡāl itseñ nola

Bendegāna mukteżi **derdin** kıla sultāna 'arz (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 6*). [*derdin, -in*]

Ḥasret şererinden dil ile bu teni ḡafız

Yakdıñ yine ol **derdime** şaldıñ beni ḡafız (*Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 2*). [*derdime, -ime*]

ḡülşen içre arttı **derdi** bülbulūñ derdim tıyup

Ey ḡül-i neşküfte sen şādān mısıñ giryān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 11*). [*derdi, -i*]

ḡülşen içre arttı derdi bülbulūñ **derdim** tıyup

Ey ḡül-i neşküfte sen şādān mısıñ giryān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 11*). [*derdim, -im*]

Ḥayāl-i rüy u leb-i la'liñ ile sultānım

Derūn-ı dilde zūḡūr eylemişdi **derd** ü melāl (*Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 10*). [*derd,*]

Dehen açdırma Ğulāmī tolu **derd** ile dehen

Diñlemez derdimi kim yārime taḡrır ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 9*). [*derd,*]

Dehen açdırma Ğulāmī tolu derd ile dehen

Diñlemez **derdimi** kim yārime taḡrır ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 10*). [*derdimi, -(i)m, -i*]

Öyle bir 'illete düçar ola kim 'âlemde
 Bulmasun aşlâ devâ **derdine** giryân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 4*). [*derdine, -i, -ñe*]
 Olsa idi **derd** ü hicrân ile hâtırda gubâr
 Nîm-nigâh ile siler bir gam-güsârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7*). [*derd,*]
 Bir devâsız **derde** uğratmış beni zâlim felek
 Âh u zârımdan semâda ağlaşurlar her melek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21*). [*derde, -e*]
 Bu dil-i gam-pervere bir gam-güsâr olsaydı âh
 Şâd olurdu **derdden** dilde karar olsaydı âh (*Gulâmî Divanı , Müfret 32, Mısra 2*). [*derdden, -den*]
 Sînemi şad-çâk idüp biñ **derde** düçar eylediñ
 Tîğ-i cevri ile beni mecrûh u bîmâr eylediñ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 19*). [*derde, -e*]
 Sırrımı fâş idüp ağıyâr u yâre
 Dimişsiñ **derdine** eyledim çâre (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 22*). [*derdine, -i, -ñe*]

derd ü gamı: *Keder ve tasa.*

Şad-sürûr ile Gulâmî'ye tekellüm kıldı
 Kaldırup **derd ü gamı** perde-i esrârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 10*). [*derd ü gamı, -ı*]

derd ü gamla: *Dert ve tasa, sıkıntı, üzüntü.*

Hezârân **derd ü gamla** pister-i fûrkatde âh itseñ
 Marîz-i 'aşkına vaşlıyla itmez bir devâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 9*). [*derd ü gamla, -la*]

derd ü hâliñ itme ey dil merd-i nâ-merdâna 'arz: *Ey Gönül derdini ve halini namerde anlatma.*

Gel nihân tut sırrı 'aşkı itme her nâdâna 'arz
 Dert ü hâliñ itme ey dil merd-i nâ-merdâna 'arz (*Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 2*). [*derd ü hâliñ itme ey dil merd-i nâ-merdâna 'arz, --i-a-in-me*]

derd ü hasretle: *Keder ve özleyiş.*

Âsiyâb-ı ser-keş-i 'âlem bu yâ Mevlâ Kerîm
 Dert ü hasretle 'azîzim cismimiz oldu fenâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 16*). [*derd ü hasretle, -le*]

der-derûn: *İçte, akılda, gönülde.*

Reftem ü dîdem be-süy-ı servhâ-yı bes bülend
 Der-derûn şân hem-çü tû serv-i hürâmânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 4*). [*der-derûn,*]

der-dest-i nihâdım: *Huyum elinde.*

Cân ile tenim naqdini **der-dest-i nihâdım**
 Sermâye-i güftüñle kayır sen beni hâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 7*). [*der-dest-i nihâdım, -ım*]

derd-i 'aşka: *Aşk derdi.*

Tîz-meşreb yârime bilmem ne efğân eylesem
 Dert-i 'aşka bilmezem cânâ ne dermân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 2*). [*derd-i 'aşka, -a*]

derd-i 'aşkdan: *Aşk derdinden.*

Rahmı yokdur ey Gulâmî zerrece sâ'illere
 Bî-hâberdir **derd-i 'aşkdan** ol şacı leylâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 14*). [*derd-i 'aşkdan, -dan*]

derd-i 'aşkıñla: *Aşk derdi.*

Oldı āhır **derd-i 'aşkıñla** giriftār-ı verem

Çande kaldı ey tabībim dārū-yı lutf u kerem (*Gulāmī Divanı , Müfret 27, Mısra 1*). [*derd-i 'aşkıñla, -ın, -la*]

derd-i bī-dermāna: *Dermansız dert.*

Derd-i bī-dermāna düş olsa tarikatda yine

Ser-fürū itmez tabīb-i hāzika bīmār-ı şeyh (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 13*). [*derd-i bī-dermāna, --a*]

derd-i derūnum: *Gönül derdi.*

Pendimi gūş eyleyüp mīnā-yı 'ārı kırmadıñ

Dīde-i giryān ile **derd-i derūnum** söyledim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 6*). [*derd-i derūnum, -(u)m*]

derd-i derūnuñ: *Gönlünün derdini.*

Ey Gulāmī revzen-i zār u niyāzı rüz u şeb

Sīneden aç bildirir **derd-i derūnuñ** Hāk aña (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 18*). [*derd-i derūnuñ, -uñ*]

derd-i dilimden: *Gönül derdinden.*

Eylerim dilber ile **derd-i dilimden** feryād

Kim ider Hāzret-i Allāh'dan özge imdād (*Gulāmī Divanı , Müfret 9, Mısra 1*). [*derd-i dilimden, -im, -den*]

Hāk ide **derd-i dilimden** meger āgāh seni

Ser-be-ser kışla-ı 'aşkı aradı ser-'asker (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 5*). [*derd-i dilimden, -im, -den*]

derd-i fūrkatden: *Ayrılık derdi.*

Diyār-ı mülk-i hicrānıñ benem el'ān seyyāhı

Ťa'ām-ı telh-kāmımdır elem gam **derd-i fūrkatden** (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 6*). [*derd-i fūrkatden, -den*]

Çurtulunmaz ey dil **derd-i fūrkatden**

Fūrkatı maħlasın almış 'izzetden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 13*). [*derd-i fūrkatden, -den*]

derd-i fūrkatden: *Ayrılığın derdinden.*

'Azīzim **derd-i fūrkatden** göñülde biñ gamım vardır

Velākın zaħm-ı hecre zār dirler merhemim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 1*). [*derd-i fūrkatden, -den*]

derd-i ĥasretdir: *Hasretin derdidir.*

Çafes-bend-i belā-yı **derd-i ĥasretdir** sūkūt itmiş

Gulāmī gerçi şāhıñ tūtī-i hoş-gūlarındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 9*). [*derd-i ĥasretdir,]*

derd-i ĥasretle: *Hasret derdiyle.*

Cām-ı çeşmimden ağıttı şanemā kanlı şular

Derd-i ĥasretle meded döndi mey-i şāhbāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 8*). [*derd-i ĥasretle, -le*]

Derd-i ĥasretle giceler şubha dek bīdāriyım

Rüz u şeb ey dil yine ben Ťa'na-i ağıarıyım (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 15*). [*derd-i ĥasretle, -le*]

derd-i hicrāna: *Ayrılık derdi, acısı.*

Derd-i hicrāna devā-yı vuşlat-ı cānān gerek

Yāreme merhem deyü bîgāneler şarmış nemek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 25*). [*derd-i hicrāna, -a*]

derd-i hicrāna: *Ayrılık derdine, acısına.*

Sem-i miḥnetle dehān-ı dili telḥ eyleyerek

Derd-i hicrāna devā yoksa ki şerbet bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10*). [*derd-i hicrāna, -a*]

derd-i hicrānım: *Ayrılık derdi, kederi.*

Rūz u şeb yār yār didükçe yārelendi cān u dil

Rahma şalmaz mı ṭabībim **derd-i hicrānım** seni (*Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 6*). [*derd-i hicrānım,]*

derd-i hicrānla: *Ayrılık derdi.*

Giceler şubḥa dek encüm-şümārım **derd-i hicrānla**

gam ile göz yaşından bāğ-ı fikre şebnemim vardır (*Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 5*). [*derd-i hicrānla, -la*]

der-dil: *Gönülde.*

Şu‘le‘ ez-rūy-ı ḥüsneş ger bi-tābed **der-dilem**

Vālih ü ḥayrān şevem ez ḥūr-ı nūr-efzā-yı düst (*Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 5*). [*der-dilem, -em*]

derd-mend: *Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.*

Maḥabbetden gül ü gülzār ḥande

İder ḥāl-i hezār-ı **derd-mende** (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 38*). [*derd-mende, -e*]

derd-mendān: *Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.*

‘İd-i kurbān oldu ‘âşık-küşlüge bünyād kıl

Derd-mendānı gam-ı hicrāndan āzād kıl (*Gulāmî Divanı , Gazel 115, Mısra 2*). [*derd-mendānı, -ı*]

derd-senc: *Derdi ölçen.*

Dil-i sevdā-zede miḥnet-keşīde **derd-sencīde**

Seniñ destīñden āḥ u zārlar şubḥ u mesā itmek (*Gulāmî Divanı , Gazel 109, Mısra 7*). [*derd-sencīde, -i, -de*]

deret: *Onun kapısı.*

Billāḥ der-tavāf-ı **deret** mī-şevad me-rā

Ecr-i cezīl-i nūr-ı hidāyet meded ‘Alī (*Gulāmî Divanı , Gazel 179, Mısra 9*). [*deret,]*

der-ezel: *Başlangıçtan beri, ezelden beri.*

gonca-i irşād būdī **der-ezel** ey pīr-i men

Ez-dil ü cān geşte būdem bülbül-i şeydā-yı tū (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 3*). [*der-ezel,]*

der-felevāt: *Çöllerde.*

Biyā biyā ki be-dīdāret ārzūmendem

Çünān ki teşne be-āb-ı zülāl **der-felevāt** (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 26*). [*der-felevāt,]*

der-fezā-vı: *Uçsuz bucaksız genişlikte.*

Pertev-i mihreş münevver kerde zulmât-ı vücûd

Der-fezâ-yı dil be-cüz tû bedr-i raḥşânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 8). [der-fezâ-yı,]

dergâh: Dergah || Huzur,makam.

Dest-i ümmîdî dırâz eylemişiz **dergâha**

O şehîñ bendesi bî-şek irişür Allâh'a (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 13). [dergâha, -a]

dergâh-ı âlînde gedâ: Yüce kapında dilenci.

Enbiyâ vü evliyâ muhtâc-ı iḥsânîñ seniñ

Bî-nevâdır cümlesi **dergâh-ı âlînde gedâ** (Gulâmî Divanı , Kut'a 5, Mısra 4). [dergâh-ı âlînde gedâ, -n, -de]

dergâh-ı habîbe: Sevgilinin dergahına.

Murğ-ı cân pervâz idüp şahrâ-yı 'aşka bir zamân

Tâ ki **dergâh-ı habîbe** yüz ura rûz u şebân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 2). [dergâh-ı habîbe, -e]

dergâh-ı vâlâ-câha sultânım: Sultanımın yüce makamı.

Ümîd-i 'afv ile **dergâh-ı vâlâ-câha sultânım**

Cesâret cür'et itdim bî-riyâ böyle ıtrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 63). [dergâh-ı vâlâ-câha sultânım, -a]

dergâhına: Dergah || Huzur,makam.

Mest-i yârız tâ ezelden vâlih u hayrânıyız

ğayri izhâr eyleriz **dergâhına** efkârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 4). [dergâhına, -ın, -a]

dergeh: Dergah || Huzur,makam.

Dergehiñden ğayri yâ Rab var mı cây-ı ilticâ

Gerçi takşîrim nihâyetsiz meded yâ Rabbenâ (Gulâmî Divanı , Kut'a 5, Mısra 1). [dergehiñden, -(i)n, -den]

Rahma gel bir ey şanem ben tâ ezelden bendeñem

Ey şanem ben **dergehiñde** efkaram efgendeñem (Gulâmî Divanı , Kut'a 10, Mısra 2). [dergehiñde, -in, -de]

Dergehiñden ğayriye cânâ yüzüm döndürmedim

Zerre deñlü gerçi dünyâda şafañı sürmedim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 17). [dergehiñden, -(i)n, -den]

dergeh-i 'aşkıñda: Aşkın kapısında.

Olmuşum **dergeh-i 'aşkıñda** seniñ ḥâk-i kadem

Bâd-ı ifnâ ile şavurma meded eyle lihâz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 7). [dergeh-i 'aşkıñda, -ında]

dergeh-i dârü'l-emânında: Güvenli makamının kapısında.

Dergeh-i dârü'l-emânında muķîmiz rûz u şeb

Çâkeriyiz cânımız kurbân-ı 'Abdü'l-Kâdir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 3). [dergeh-i dârü'l-emânında, -ın, -da]

dergeh-i gılân'a var bende ol: Gilan dergahına git bağı ol.

Çün Gulâmî **dergeh-i Gılân'a var bende ol**

Cüy-ı feyzî cüş ider sen şanma kim nâ-yâb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 9). [dergeh-i gılân'a var bende ol, -a]

dergeh-i iḥsânîña: İyiliğin kapısı, huzuru, eşği.

Kāle-i albi Ğulāmī dūzde virmiş el-amān

Dergeh-i isānīna yüz tūtmuş ey Şāh-ı Necef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 18*). [*dergeh-i isānīna,]*

dergeh-i sultān-ı avsi: *Gavsin padişahının dergahı.*

ūn senā-gūyendeiz olmuş Ğulāmī tā ezel

Dergeh-i sultān-ı avsi olduğu-ūn ākeri (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 14*). [*dergeh-i sultān-ı avsi, --ı]*

dergeh-i vālā-āna: *Yūce şanlı makamına.*

Ne recā ile varam **dergeh-i vālā-āna**

Sözimiz çalmadı ammā kerem ü isānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 11*). [*dergeh-i vālā-āna, -a]*

dergeh-i vālāsından: *Yüksek makamından, dergahından.*

ıkşa şevketle biraz **dergeh-i vālāsından**

Ulaşur tārem-i a 'lāya nice şit ü şadā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 11*). [*dergeh-i vālāsından, -sı-n-dan]*

der-gülşen-i: *Gül bahçesinde.*

ūn zam-ı tu cūz ber-dil-i āāh ne-yāmed

Der-gülşen-i īn-dehr zi-eān ne-gūzeştēm (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 16*). [*der-gülşen-i,]*

der-gūşe: *Kulaında.*

Der-gūşe-i mey-āne-i fikret heme mestān

Mest-i mey-i 'aşket ne-koned meyl be-ūlmān (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 13*). [*der-gūşe-i, -i]*

der-hāl: *Hemen, abucak, der-hāl.*

İrince destime mektūb-ı 'ālīiz fi 'l-hāl

Meserret ile öpüp başıma kodum **der-hāl** (*Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 2*). [*der-hāl,]*

derhā-yı dilhā: *Gönüllerin kapısına.*

Be-nad-i cān şāhān şod arīdār

Be-ān **derhā-yı dilhā** yāft kıymet (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 6, Mısra 4*). [*derhā-yı dilhā,]*

der-hi: *Hi de.*

Rište-i zūlfeş be-cān best ü zenadāneş fikend

īn ūnīn zindān u bend **der-hiç** sultānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 6*). [*der-hiç,]*

der-i a 'lā-yı 'alīdir: *Şerefli yūce kapısıdır.*

Erbāb-ı arīi bu zamān merkez-i feyzi

Bī-şübhe Ğulāmī **der-i a 'lā-yı 'Alīdir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 18*). [*der-i a 'lā-yı 'alīdir, -dir]*

der-i cānāna: *Sevgilinin kapısı.*

Bā-ı dilden **der-i cānāna** şaın gönderme

ātır-ı nāzūkine bār oluyor bār-ı ulūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 3*). [*der-i cānāna, -+a]*

Der-i cānāna udā 'aşına bir eyle gūzer

Söyle ağyāra telāttufları besdir bu adar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 3*). [*der-i cānāna, -a]*

der-i cānāna: *Sevgilinin kapısına.*

Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez

Gözüm yaşımdan olmuş telh u şüre baħr u yem ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 3*). [*der-i cānāna, -a*]

der-i devlet-me‘āba: *Felek sığınağının kapısı.*

Der-i devlet-me‘āba ya‘nī bir ibrāz-ı şādīdir

Bi-ħamdillāh çarħa ser-fürü itmeme müdārāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 55*). [*der-i devlet-me‘āba,]*

der-i dildāra: *Sevgilinin kapısı.*

Çok niyāz itdim **der-i dildāra** yüz biñ zār ile

Āşikār olmaz sebeb bilmem nedir maṭlūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 11*). [*der-i dildāra, -a*]

der-i dildārda: *Sevgilinin kapısında.*

Gördüm hele ħübān-ı cihān cevriñi bī-ħad

Her şeb **der-i dildārda** zār itmeli şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 6*). [*der-i dildārda, -da*]

der-i dildārdan: *Sevgilinin kapısı.*

Gulāmī ‘aşk ile ħāl-i perīşānın dise yāre

Der-i dildārdan āyā gelür mi bir kerem-nāme (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 14*). [*der-i dildārdan, -dan*]

der-i ihsānına girmez: *Ihsanının kapısından girmez.*

Bir elde tutmuşam keşkūl-i me‘mūl-i teraħħumlar

Der-i ihsānına girmez meded nān-pāre re‘fetden (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 10*). [*der-i ihsānına girmez, -mez*]

der-i lutfi: *Bağış kapısı.*

Efendim dil-pesendim pek gücenmişdir gedāsından

Der-i lutfi müsessed olduğı ma‘lūm edāsından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 2*). [*der-i lutfi, -ı*]

der-i melcā-yı tū: *Senin sığınak kapın.*

Ber-Gulāmī raħm kon raħm ey kerem-fermā-yı mā

Yek der-i dīger ne-dāned cüz **der-i melcā-yı tū** (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 14*). [*der-i melcā-yı tū, -yı*]

der-i raħmet: *Raħmet kapısı.*

Güşād oldu **der-i raħmet** sürüşān hep şenā-ħāndır

Ğubār-ı zenbi bād-ı ‘afv şalmış қа‘r-ı deryāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 29*). [*der-i raħmet,]*

der-īn: *İçinde.*

Ān belāyā ki **der-īn** dehr Ĥudā āverd-est

Heme bu‘gzeşt zi-serem bākī ne-māned ez-īşān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 17*). [*der-īn,]*

derin: *1-İç kısımda, aşağılarda. 2-Gönül, yürek.*

Ey seniñ ‘aşkıñ **derinde** niceler üftādedir

Sāye-endāz-ı nazar çün ol nezāket maşdarı (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 3*). [*derinde, -de*]

der-în-sevdâ: *Bu sevda da.*

Ne-mî konend melâmet kesî **der-în-sevdâ**

Sitând 'aşk zi-dest-i 'uķûl merd zimâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 17*). [*der-în-sevdâ,]*

der-kemîn: *Pusuda.*

Dîde-i ħammârınıñ eķrâfına şad-tîrler

Düzmüş ol şadr-ı fakîre urmaķ için **der-kemîn** (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 4*). [*der-kemîn,]*

der-kenâr olsun: *Kenarda olsun.*

Ėaydı çıksun **der-kenâr olsun** gürûh-ı 'aşıkân

İtmesün a'dâları ol dâğil-i defter Ėalaķ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 5*). [*der-kenâr olsun, -sun]*

der-küçe-i 'aşk: *Aşkın dar sokaklarında.*

Der-küçe-i 'aşk ehl-i velâ tâlib ez-ân-est

Ma'sûķa-i mâ ez-naķar-ı Ėayr nihân-est (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 3*). [*der-küçe-i 'aşk,]*

der-leb-i fânûs-ı şem'-i Ėüsn-i pür-iclâ-yı düst: *Sevgilinin dudağı fanusun içindeki meşaleden daha Ėüzel ve azametlidir.*

İn Ėulâmî mî-koned devrân çün pervâneğâ

Der-leb-i fânûs-ı şem'-i Ėüsn-i pür-iclâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 10*). [*der-leb-i fânûs-ı şem'-i Ėüsn-i pür-iclâ-yı düst, --i--]*

dermân: *Çare / çözüml / devâ.*

Neş'e-bağşâ-yı revân-ı cilvede cümle cihân

Büy-ı güller derde **dermândır** dem-i 'îsâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 8*). [*dermândır, -dır]*

Ėulâmî âsitânında Ėurur emrâz-ı 'işyânla

Keremle kıl şefâ'at eyle **dermânı** 'Ömer Fârûķ (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 14*). [*dermânı, -ı]*

Ėastegân-ı 'aşķa **dermândır** anıñ Ėüft-i lebi

Luķfını ümmîd ider şâh u Ėedâ Ėattâ şabî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 11*). [*dermândır, -dır]*

dermân eyleşem: *Çare bulmak.*

Tîz-meşreb yârime bilmem ne eĖĖân eyleşem

Derd-i 'aşķa bilmezem cânâ ne **dermân eyleşem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 2*). [*dermân eyleşem, -se, -m]*

dermândeñ: *Aciz, biķare.*

Tâ ezelden 'âşık-ı bî-ķâre-i şermendeñem

Bendeñem eĖĖendeñem şermendeñem **dermândeñem** (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 10, Mısra 4*). [*dermândeñem, -em]*

der-pây-ı tû: *Senin ayağın. II Sevgilinin ayağı.*

Ger şevêd ez-sûy-ı luķfet yek resûlî dest-ķeş

Mî-revem üftân u Ėîzân ân zemân **der-pây-ı tû** (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 12*). [*der-pây-ı tû,]*

der-pey-i peyk-i şadâ-yı dü aķdâm: *Ardı sıra sesinin haberini getiren iki ayak.*

Be-râh-ı tu'st dü çeşmem be-şad melâl müdâm

Dü Ėüş **der-pey-i peyk-i şadâ-yı dü aķdâm** (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 2*). [*der-pey-i peyk-i şadâ-yı dü aķdâm, --yı]*

der-rāh: Yolda,yolunda.

Der-rāh hāzīn māndem u hem-rāh ne-yāmed

Yā Rab çi şod imrūz ki ān māh ne-yāmed (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 3). [der-rāh,]

der-şahn-ı: Meydanda.

Ān zemān der-şahn-ı hestī nīst būd īn kā'ināt

Der-beyābān-ı 'adem hem-çün tu hūbānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 9). [der-şahn-ı,]

ders-i derd-i yāre: Sevgilinin dert dersine.

Mekteb-i 'irfāna gel 'aşkıñ kitābın deste al

Ders-i derd-i yāre tāl dildār-ı ra'nā gel iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 8). [ders-i derd-i yāre, -e]

der-sūy-ı: Tarafta, yönde.

Der-sūy-ı Hūdā behr-i şikāyet şode ābık

Pür-nūr Gulāmī şoden-i dīde-i şādık (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 27). [der-sūy-ı,]

derûn: İç, içeri; gönül, kalp.

Gulāmī kimdir iden nūş cām-ı maşşūdı

Derûnı olmadan endūh külhanında kebāb (Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 16). [derûnı, -ı]

Zülfûñ dağıdan āh derûnum yelidir yār

Tanzīm idemez şāne o bir başka şabādır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 5). [derûnum, -um]

Külāh işkeste perçem deste destinden derûn hāste

Ṭabībim luṭf ile baksa n olur şāyān-ı rahmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 7). [derûn,]

İrişsün bād-ı tīz-i sebze-sūz-ı mevsim-i serdī

O bağñ kim derûnında dıraht-ı bār-ı vuşlat yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 8). [derûnında, -ı, -n, -da]

ğamñla çihre-i dil dāğlandı lāle gibi

Derûnı kan ile tölmuş şehā piyāle gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 2). [derûnı, -ı]

Eger dūr olsa kūy-ı dil-rübādan

Eşer qalmaz derûnında şafādan (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 62). [derûnında, -ı, -nda]

Derûnum 'aşk ile kıl pāre pāre

Dilim şad-şerha şerha yāre yāre (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 97). [derûnum, -(u)m]

El-amān rişte-i taḥlīs de gırmez deste

Dīde hūn-rīz ü derûn āteş ü dil hem hāste (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 8). [derûn,]

Belā sulṭānı taḥtın vaz' idüp ṭablın meded çalmış

Derûnında sipāh-ı cevri birleşmiş ebed qalmış (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 16). [derûnında, -ı, -nda]

derûnı: İç, içeri; gönül, kalp.

Seni bir kerre gördükde derûnı 'aşkıñ oldum

Ḥam-ı zencir-i zülfûñde gönül dīvānedir şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 3). [derûnı,]

derûn-ı bağ-ı cihān: Dünya bahçesinin içini.

Urundı efşer-i evrādı ser-be-ser serine

Derûn-ı bağ-ı cihān içre bār-dār eşcār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 16). [derûn-ı bağ-ı cihān, --ı]

derûn-ı dilde: Canıgönülden, samimi olarak.

Hayâl-i rüy u leb-i la'liñ ile sulţânım

Derûn-ı dilde zühûr eylemişdi derd ü melâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 10). [derûn-ı dilde, -de]

derûn-ı dilde yanmış nâr-ı hasret: Gönlümün derininde hasretinin ateşi yanmış.

Derûn-ı dilde yanmış nâr-ı hasret mahv ider cismim

Metâ'-ı vuşlatıñ mebzûl-i 'âlem ben miyim sârık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 5). [derûn-ı dilde yanmış nâr-ı hasret, -de-miş]

derûn-ı hâne-i hâtırda: Akıl gönül evinde.

Gulâmî çâkeri kim görse sâde-dil şanur ammâ

Derûn-ı hâne-i hâtırda hulyâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 10). [derûn-ı hâne-i hâtırda, -da]

derûn-ı sîneler: Gönlünün derinlikleri.

Gubâr-ı gam gidüp gösterdi yüz çün şahid-i ümmîd

Derûn-ı sîneler beñzer ki mir'ât-ı muşaffâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 4). [derûn-ı sîneler, -ler]

derûn-ı sînemi: Gönlün içi.

Derûn-ı sînemi pervâne-veş şem'-i cemâliyle

İlâhî yandırur yâ kendisi âhîrde yanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 3). [derûn-ı sînemi, -m, -i]

derûnın hâlini: Gönlünün halini.

Gulâmî'niñ derûnın hâlini bildürmeden yâre

Zebân 'âciz devât 'âciz mürekkeble kalem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 9). [derûnın hâlini, -i, -ni]

derûnum âteşe yakdın: Gönlümü ateşle yaktın.

Derûnum âteşe yakdın kemendiñ boynuma takdın

Haķâretle bize bakdın sitem-kârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 5). [derûnum âteşe yakdın, -dı, -ñ-e]

derûnum derd-i: (Âştığın) gönül derdi.

Derûnum derd-i hasretle töludur ey tabîbim gel

Vücûdum nâr-ı 'aşkıñla yanar yâr-ı 'acîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 1). [derûnum derd-i,]

derûnum derdini: Gönlümün derdini.

Derûnum derdini dildâra yazmağdan kalem 'âciz

Beyânından hezârân olsa târ-ı zîr ü bem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 1). [derûnum derdini,]

derûnumda gam-ı şevkiñi mazrûf: Gönlümün derinlerinde şevkinin kederi.

Tûmâr gibi 'aşkıñı kıl sînede melfûf

Yâ Rabbi derûnumda gam-ı şevkiñi mazrûf (Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 2). [derûnumda gam-ı şevkiñi mazrûf, --ı-i, -ni]

der-vâdî-i: Ortada, meydanda, sahada.

Üftâde-i hüsnet ne-şevved hâlî zi-efgân

Der-vâdî-i sevdâ-yı ruhet mände be-giryân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 12). [der-vâdî-i,]

der-vâdî-i hasret: Hasret vadisinde.

Giriftem künc-i halvet men ki dūr üftâdem ez-hüsneş

Serem **der-vâdî-i hasret** zi-dem mecnûn u şeydâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 8). [der-vâdî-i hasret,]

dervâze: Kale ve şehirlerin, külliyelerin büyük giriş kapısı.

Kaşr-ı dil **dervâzesin** şevk ile aç

Ur Gulâmî başına vaşlıñla tâc (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 23). [dervâzesin, -s, -in]

dervîşân: Dervişler, fakirler, kalenderler.

‘Alem-berdâr u halka-bend-i tezkîr oldı **dervîşân**

Öñince başladılar cümlesi esmâ-i hüsniyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 35). [dervîşân,]

dervîşân-ı ‘abdü’l-kâdir’in: Abdülkadir’in dervişleri.

Şanma sevdâ-yı mecâzîdir bu şûr-ı zâhirî

Hubb-ı Hâk’ dır dilde **dervîşân-ı ‘Abdü’l-Kâdir’in** (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 8). [dervîşân-ı ‘abdü’l-kâdir’in, -in]

deryâ: Deniz, büyük ırmak.

İlâhî ben garîk-i lücce-i **deryâ-yı** takşîrim

Hâlâş it sâhil-i ‘afva ulaşdır eyle rahmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 9). [deryâ-yı, --yı]

Tenim **deryâ-yı** esrâr-ı maḥabbetde fenâ olmuş

Beḳâdan ol fenâ keşîsine bir nâḥudâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 9). [deryâ-yı, --yı]

Gün-be-gün artar firâk-ı yâr ile ḥüzün ü keder

Eşk-i çeşmim oldı **deryâ** turmayup dâ‘im akar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 6). [deryâ,]

Âşinâsı ide hicrân ile **deryâ** gibi cüş

Söyle aḡyâra telâttufları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13). [deryâ,]

Cemâl-i bî-miḡâli ḥasretiyle dîde kan olmuş

Gözüm yaşıyla **deryâlar** amân dâ‘im revân olmuş (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 10). [deryâlar, -lar]

deryâlar: Deniz, büyük ırmak.

Bâd-ı ḥasret ebr-i fûrkatden Gulâmî rûz u şeb

Yâr **deryâlar** gibi bilmez mi pür-cüş oldıgım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10). [deryâlar, --lar]

deryâ-yı ‘aşkı: Aşk denizi.

Cüş ider **deryâ-yı ‘aşkı** mevc-i ḥasret bî-hisâb

Çekmege bunca firâkı seng-i ḥârâ nâ-tüvân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 11). [deryâ-yı ‘aşkı, -ı]

deryâ-yı ḡama: Keder denizine.

Deryâ-yı ḡama düşdiginı görse o gül-rûy

Rahm eylemeyüp dir buña şâyân u sezâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 9). [deryâ-yı ḡama, -a]

deryâ-yı tevhîd: Tevhid denizi.

Fülk-i efkârî dilâ **deryâ-yı tevhîd** içre şal

Bir nefes şalmaz anı bî-şek tutar gird-âb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 5). [deryâ-yı tevhîd,]

der-zulemât: Zulumlardan.

Egerçi çeşme-i la'î tu dâred âb-ı hayât

Delîl-i mâ haş-ı sebz-i tu est **der-zulemât** (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 2). [der-zulemât,]

deşne: Far. Hançer.

Hıttâ-i Fas'dan çeküp hûn-rîz Hindû leşkari

Deşneler virmiş kâmusı destine hâkân-ı Çîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 8). [deşneler, -ler]

dest: El, avuç.

Mey-i hışm-ı nigezi zehr ile âmîhte idüp

Dest-i mazlûma virür şân-ı 'adâlet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 6). [dest-i, --i]

Zîr-i **destiñde** olan üftâdeye luţf eyle kim

Râhimînler erhamı rahm eyleye saña meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 11). [destiñde, -i, -n, -de]

Dil-rübâya dil viren pîrânı ta'yîb eyleme

Düşse **destinden** 'aşası ihtiyâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 4). [destinden, -i, -n, -den]

Külâh işkeste perçem deste **destinden** derûn haste

Tabîbim luţf ile baksa n olur şâyân-ı rahmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 7). [destinden, -i, -n, -den]

ğam-ı hicrânı da yaz ey kalemim miñnet ile

Vir şabâ **destine** yâre anı eyle izbâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 8). [destine, -i, -(n)e]

İrince **destime** mektûb-ı 'âlîñiz fi'l-hâl

Meserret ile öpüp başıma kodum der-hâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 1). [destime, -im, -e]

Şunma sâkî sâgarı var git seniñ olsun yeter

'Âşıkıñ **destindeki** câm-ı cefâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 8). [destindeki, -in, -de, -ki]

Alur tesbîhîni **deste** okur âheste âheste

gulâmın görse ol haste olur korkmaz Hudâ'sından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 13). [deste, -e]

Rûz-ı 'îd olduğda teşrîf itdi yârim yanıma

Şaldı **destin** gerdem-i câna bakup efgânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 2). [destin, -in]

İrmedi bâğ-ı emel verdine **destim** bir dem

Gitdi bülbül gibi zâr ile 'ömür ifnâya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 3). [destim, -im]

El-amân rişte-i tañlîş de girmez **deste**

Dîde hûn-rîz ü derûn âteş ü dil hem haste (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 7). [deste, -e]

Bırakmam dâmeniñden **destimi** ey dil-sitânım gel

Eger kesse elim a'dâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 15). [destimi, -+im, +i]

Dâd **destiñden** seniñ ey dil-rübâ Mevlâ Kerîm

Hecr-i ruhsârîñla yâr irdi amânım göklere (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 5). [destiñden, -i, -n, -den]

dest: Bozkır, ova, çöl.

Bahârîñ behcet ü hüsniñ tezâyüd eyledi Mevlâ

Ki şaldı **deşt** ü küñ-ı dehre devlet tayıri sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 28). [deşt,]

Mükahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil

'Aceb kuñl-i kerem efşân idüp Hâk **deşt** ü gâbrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 8). [deşt,]

destār: *Sarı, imame.*

Bütün eşcār u ezhārı leṭāfetden urunmuş tāt

Şarup eṭrāfā sebzā-reng **destār-ı** melāḥat var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 4*). [*destār-ı, --ı*]

deste: *Demet, tomar.*

ğonca-fem ḥaṭṭıyla perçem şanki reyḥān **destesi**

Gülşen-i ḥüsniinde ey dil bülbül-āsā kıl nevā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 3*). [*destesi, -si*]

Ol meh-i ḥübān dil-i ‘āşıkı elbet alur

Deste Ğulāmī ile hem-dem olur intehā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 26*). [*deste, ,*]

Külāḥ işkeste perçem **deste** destinden derūn ḥaste

Ṭabībim luṭf ile baksa n olur şāyān-ı raḥmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 7*). [*deste, ,*]

Sākıyā almaz mı **deste** ergavānī bādeyi

Güşe-i mey-ḥāne-i miḥnetde kaldık ḥayli dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 5*). [*deste, ,*]

deste al cām-ı velā: *Yakınında olan kadehi eline al.*

Deste al cām-ı velā nüş it anı bā-şad-şafā

Çün Ğulāmī ol şehā bī-ḥüş u şeydā gel iriş (*Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 13*). [*deste al cām-ı velā, ,*]

deste-perçem: *Alna düşen saç demeti, kakül.*

Deste-perçem ğonca-fem reşk-i gül-i bāğ-ı İrem

‘Ārızı nergis yüzi gül-nārdan ayrılmışım (*Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 7*). [*deste-perçem, -m*]

dest-gİR: *Elden tutan, yardım eden.*

Ne **dest-gİR** ne ğıyās u ne bir melāzım var

İşim bu dehrde kaldı hemān bir eḡāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [*dest-gİR, ,*]

Düşürme çāḥ-ı ḥüzne **dest-gİR** ol yā Resūlallāḥ

Seni üftādeye kılmış delil ü reh-nümā Allāḥ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 5*). [*dest-gİR, ,*]

Düşürme çāḥ-ı ḥüzne **dest-gİR** ol yā Resūlallāḥ

Seni üftādeye kılmış delil ü reh-nümā Allāḥ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 11*). [*dest-gİR, ,*]

Düşürme çāḥ-ı ḥüzne **dest-gİR** ol yā Resūlallāḥ

Seni üftādeye kılmış delil ü reh-nümā Allāḥ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 17*). [*dest-gİR, ,*]

Düşürme çāḥ-ı ḥüzne **dest-gİR** ol yā Resūlallāḥ

Seni üftādeye kılmış delil ü reh-nümā Allāḥ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 23*). [*dest-gİR, ,*]

Düşürme çāḥ-ı ḥüzne **dest-gİR** ol yā Resūlallāḥ

Seni üftādeye kılmış delil ü reh-nümā Allāḥ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 29*). [*dest-gİR, ,*]

dest-i: *Bozkır, ova, çöl.*

Eyledi **dest-i** vücūdum kereminden ma‘tūr

Nāz ile ‘āşıkının külb-i ekdārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 3*). [*dest-i, ,*]

desti: *El (Dua etmek yahut dans etmek için elleri yukarıya kaldırma bağlamında).*

Nihāl-i ḳadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler

Semāya irmeye her bir kesin **desti** şu‘ūbet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 18*). [*desti, ,*]

dest-i 'aşk-ı pür-belāya: *Bela dolu aşk çölüne.*

Ezelden **dest-i 'aşk-ı pür-belāya** ser-nihād oldum

Hayāl-i hüsn-i rüyuñla olup şeydā-yı dü-ekvān (*Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 7*). [*dest-i 'aşk-ı pür-belāya, -ı-ya*]

dest-i 'aşkıñla: *Aşk elinle.*

Pister-i rāhatda yan atmış yaturken ey perī

Dest-i 'aşkıñla niçün geldiñ uyandırdıñ benī (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 6*). [*dest-i 'aşkıñla, -ın, -la*]

dest-i cevriñden: *Eziyet, zulüm eli.*

Dest-i cevriñden zamānıñ it rehā-yāb bendeñi

Cümle 'ālem haqqına kādī-i hācātsın 'Alī (*Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 15*). [*dest-i cevriñden, -i, -n, -den*]

Dest-i cevriñden amān ben kime şekvā ideyim

'Arz-ı hāl-i dilimi kimlere i'tā ideyim (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 1*). [*dest-i cevriñden, -i, -n, -den*]

dest-i cevriñle: *Eziyet eliyle.*

Luṭfa gel inşāfa gel bir yok mı sende merḥamet

Dest-i cevriñle nigārım kaddim oldı ḥam-be-ḥam (*Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 20*). [*dest-i cevriñle, -iñle*]

dest-i dervişāna himmetle virür: *Dervişlere elini himmet ile verir.*

Sākī-i bezm-i ma'ārifdir haqqikat bādesin

Dest-i dervişāna himmetle virür dīdār-ı şeyḥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 6*). [*dest-i dervişāna himmetle virür, -a-le-ür*]

dest-i dilde: *Gönül çölünde.*

Deşt-i dilde öyle bir cūş eyledi cüy-ı neşāt

Kāse-i eflāke şıgırmaz na'ra-i ḥammārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 7*). [*dest-i dilde, -de*]

dest-i dillerde: *Gönül çöllerinde.*

Riyāḥ-ı revḥ-i rūḥ-efzā vezāndır **dest-i dillerde**

Hemān rīzān ider gerd-i ğumūmı ka'r-ı deryāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 15*). [*dest-i dillerde, -ler, -de*]

dest-i du'adır: *Eli duadadır.*

Bār isteme bizden ki cihān bāğı içinde

Çün serv bizim ḥāşılıımız **dest-i du'adır** (*Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 6*). [*dest-i du'adır, -dır*]

dest-i fūrkatde: *Ayrılık çölünde.*

Baglanup zūlfine pāy-ı dili bir cānānıñ

Deşt-i fūrkatde işi zār ile efġān olsun (*Gulāmî Divanı , Gazel 150, Mısra 10*). [*dest-i fūrkatde, -de*]

dest-i havāilde: *Hayal eli, hayali.*

Ümmīd-i vişāl āyinesi **dest-i havāilde**

Üftāde-i ḥasretlere ya'nī ne şafādır (*Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 5*). [*dest-i havāilde, -de*]

dest-i havretde: *Şaşkınlık çölü. II Aşk çölü.*

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan turur
Hüsniñe pek çok münâsib ey nigârım sâde fes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 5). [deşt-i hayretde,]

deşt-i hayretde: Hayret çölünde.

Deşt-i hayretde şabâ şubh u mesâ virse meşâ
m-ı dile ol büy-ı zülfün müşk-i ezferdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 13). [deşt-i hayretde, -de]

deşt-i hıttâ âhûlarındandır: Çin Çölünün ceylanlarındandır.

Firâr eyler gazâlim vahşet ile görse ‘uşşâkı
Belî bildim ki ol **deşt-i Hıttâ âhûlarındandır** (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 8). [deşt-i hıttâ âhûlarındandır, -ları, -n, -dan, -dır]

dest-i ihsânî: İyilik eli.

ğünûde bahtımı şâhâ meded bîdâr-ı hâb eyle
Yüzinden **dest-i ihsânî** ile ref’-i hicâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 2). [dest-i ihsânî, -ı, -n]

dest-i ihsânîla i’tâ eyle: İhsan elin ile ver.

Bu Gulâmî bâb-ı cûduñda fütâde haste-dil
Dest-i ihsânîla i’tâ eyle bir kâse şarâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 14). [dest-i ihsânîla i’tâ eyle, -nî, -la]

dest-i keremî: Cömertlik eli.

Urmadıñ sînedeki yâreme **dest-i keremî**
Kılmadıñ büse-i cân-bağış ile şîrîn deheni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 7). [dest-i keremî, -i, -n]

desti kesilmez: Eli kesilmez.

Sirkat ideniñ elleri şer’an kesilür de
Yâ söyle niçün sarıñ-ı dil **desti kesilmez** (Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 2). [desti kesilmez,]

deşt-i leylâ’dan: Leyla'nın çölünden.

Gulâmî **deşt-i Leylâ’dan** geçüpdür cüy-ı Şîrîn’i
Degül üslûbî Ferhâd’a hemân Mecnûn’a deng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 9). [deşt-i leylâ’dan, -+dan]

deşt-i meşâma: Burnunun çölüne.

Nesîm esb-i şafâya bâr-ı büy-ı turra-i yâri
Nihâd itmiş gelür **deşt-i meşâma** dilde zâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 12). [deşt-i meşâma, -a]

deşt-i meserretlere: Sevinç mutluluk çölü.

Bir zamân merhem urur yârelere lutfından
Uçurur murğ-ı dili **deşt-i meserretlere** âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 12). [deşt-i meserretlere, -ler, -e]

deşt-i ruhsârım olur: Yüztümün çölü olur.

Dîdeden rîzân olur çün ebr-i nîsân eşkler
Bu gidişle **deşt-i ruhsârım olur** mânend-i yem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 12). [deşt-i ruhsârım olur, -um-ur]

dest-i sefkate: Şefkat eli ile.

Dest-i şefkatle sitem-dîdelerin gerdene

Bend idüp mürşid-i 'aşk rişte-i gîsû-yı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 7). [dest-i şefkatle, -le]

dest-i ümîdim: Umudun eli.

Seg-tabî'at münkirân 'av' av ile üşse baña

Dâmeniñden kesmezem **dest-i ümîdim** heyhât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 14). [dest-i ümîdim, -im]

dest-i ümmîdi: Ümit eli.

Dest-i ümmîdi dırâz eylemişiz dergâha

O şehîñ bendesi bî-şek irişür Allâh'a (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 13). [dest-i ümmîdi, -i]

dest-i vâlâya: Yüce eline.

Güşâde hâtır-ı gam-nâklar şimdi meserretten

Ki tuğrâ-yı sa'âdet bahş olundu **dest-i vâlâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 28). [dest-i vâlâya, -y, -a]

dest-keş: Eline verme.

Ger şevd ez-süy-ı lutfet yek resûlî **dest-keş**

Mî-revem üftân u hîzân ân zemân der-pây-ı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 11). [dest-keş,]

devâ: (Ar.) İlâç, derman, şifâ.

Sem-i miñnetle dehân-ı dili telh eyleyerek

Derd-i hicrâna **devâ** yoksa ki şerbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10). [devâ,]

Nâvek-i gamzeyle açdı sîneme şad-yâreler

Gerçi ümmîd-i **devâ** itsem ider cevri ü 'itâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 6). [devâ,]

Vücûdum şems-i rûyuñ nîzesinden rîzelenmişdir

Marîz-i fûrkate envâr-ı vaşlıñdan **devâ** göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 8). [devâ,]

Bûs eylemek ey dil leb-i gül-fâm-ı nigârı

Emrâza şifâ derde **devâ** rûha gıdâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 4). [devâ,]

Hezârân derd ü gamla pister-i fûrkâtda âh itseñ

Marîz-i 'aşkına vaşlıyla itmez bir **devâlardan** (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 10). [devâlardan, -lar, -dan]

Öyle bir 'illete dūçâr ola kim 'âlemde

Bulmasun aşlâ **devâ** derdine giryân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 4). [devâ,]

Meded ki pister-i fikrñde hastedir dilimiz

Devâ-yı vuşlata geldim dükân-ı Loğmân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 10). [devâ-yı, --yı]

devâ dile: Gönle şifâ.

Kıl ey tabîb bûs-ı femîñle **devâ dile**

Çokdan Gulâmî hâne-i hasretde hastedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 11). [devâ dile, -e]

devâc-ı rāhata: Huzur yorganına.

Pister-i gâfletde baş koyma **devâc-ı rāhata**

Bürîyâ-bâf-ı niyâz ol bu riyâdan turma geç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 7). [devâc-ı rāhata, -a]

devâm: Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme.

‘Aşkdır pîre-zen-i dehri iden ra’nâ **devām**

Eyleyen ruhsârına sulţânları ‘aşkdır gulām (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 7*). [*devām,]*

devām itme: *Bir şeyi sürekli yapmak.*

Şanavber-kadd ile ağıyâr içinde hoş-hırām itme

gurāb ile eyā tūfî dehen-sîre **devām itme** (*Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 2*). [*devām itme, -me]*

devāsız: *Çaresiz, dermansız.*

Bir **devāsız** derde uğratmış beni zâlim felek

Âh u zârımdan semâda ağlaşurlar her melek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21*). [*devāsız,]*

devât ‘âciz: *İçine mürekkep koyulan hokka aciz.*

Ġulāmî’niñ derûnıñ hâlini bildürmeden yâre

Zebân ‘âciz **devât ‘âciz** mürekkeble kâlem ‘âciz (*Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 10*). [*devât ‘âciz,]*

devâ-yı derd-i dil: *Gönül derdinin çaresi.*

Şehâ mâhâ bûtâ cânâ vişâlîñ

Devâ-yı derd-i dil bî-şübhe hâkkâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 14*). [*devâ-yı derd-i dil,]*

devâ-yı lebleriñden: *Dudaklarının dermanı.*

Nâvek-i ğamzeñ açup biñ sînde revzenleri

Merhem ister kim **devâ-yı lebleriñden** ‘aşıkân (*Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 8*). [*devâ-yı lebleriñden, -ler, -in, -den]*

devâ-yı vuşlat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşma davası.*

Derd-i hicrāna **devâ-yı vuşlat-ı cānān** gerek

Yāreme merhem deyü bîġāneler şarmış nemek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 25*). [*devâ-yı vuşlat-ı cānān,]*

devâ-yı vuşlat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşma davası.*

Derd-i hicrāna **devâ-yı vuşlat-ı cānān** gerek

Yāreme merhem deyü bîġāneler şarmış nemek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 25*). [*devâ-yı vuşlat-ı cānān,]*

devâ-yı vuşlat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşma çözümü.*

Derd-i hicrāna **devâ-yı vuşlat-ı cānān** gerek

Yāreme merhem deyü bîġāneler şarmış nemek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 25*). [*devâ-yı vuşlat-ı cānān,]*

devâ-yı vuşlat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşma çözümü.*

Derd-i hicrāna **devâ-yı vuşlat-ı cānān** gerek

Yāreme merhem deyü bîġāneler şarmış nemek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 25*). [*devâ-yı vuşlat-ı cānān,]*

devlet: *Bağımsız idare olunan hükümet ve ülke; bir hükümet idaresince teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk.*

Dü-cihānda **devlet** isterseñ temessük ‘aşka kıl

Buldı diller hānesi ‘aşk ile evvelden cilā (*Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 5*). [*devlet,]*

Şihhāt-i tenden Ġulāmî bir güzel **devlet** mi var

Söylenür ger yok ise cem‘iyyet-i zerden lezîz (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 9*). [*devlet,]*

Şabā virse peyām-ı la'î-i gül-fāmı ne **devletdir**
 Kûlûb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka hâletdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 1*). [devletdir, -dir]
 Bahārîñ behcet ü hüsniñ tezâyüd eyledi Mevlâ
 Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre **devlet** tayıri sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 28*). [devlet,]
 Ne **devletdir** ne 'izzetdir ne rif'atdır ne hâletdir
 Hümâ-yı şefkatiñ bâl açdı şaldı serlere sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31*). [devletdir, -dir]
 Şarâb-ı nâb-ı 'izz ü **devleti** nûş itmede anlar
 Ne hâcet bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 13*). [devleti, -i]
 Görmeye vech-i hümûmı 'ayn-ı 'izz ü **devletiñ**
 Dâ'imâ şādiler ihsân eylesün Allâh saña (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 37*). [devletiñ, -i, -n]
 Bu ne **devlet** ki Gulâmî bula dâ'im rif'at
 Dâmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 23*). [devlet,]

devlet-i: Bağımsız idare olunan hükümet ve ülke; bir hükümet idaresince teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk.

Ni'am-ı **devlet-i** dîdârını pek az eyler
 Rûz u şeb gayriler ile söze âgâz eyler (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 21*). [devlet-i,]

devlet-i dîdârdan: Sevgiliyi görmenin saadeti.

Nice demlerdir ki düruz **devlet-i dîdârdan**
 Ceyş-i miñnet mülk-i göñle çekmede tûğ u 'alem (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 15*). [devlet-i dîdârdan, -dan]

devlet-i kurbîyeti: Yakın devleti.

Dîdeden kan akıdır yaş yerine bak dâ'im
 Devlet-i kurbîyeti bulsa güle bülbül eger (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 6*). [devlet-i kurbîyeti, --i]

devr: Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

Haţtı biñ oldı şimdi yine hâl-i 'anberîn
 Devr-i gürür-i nokta-i pergâr bestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 8*). [devr-i, --i]

devr ider: Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Devr ider mey-gün lebiñ vaktinde ol sâğar gâlaţ
 Hün-feşân sâkî-i 'aynıñ dönderür hançer gâlaţ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 1*). [devr ider, --er]

devr itmedi: Dönmedi.

Bu felek **devr itmedi** maşşudum üzre bir zamân
 Qaldı hasret maşşere tûmâr-ı hecri tırma bâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 9*). [devr itmedi, --me, --di]

devran: Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

İn Gulâmî mî-koned **devrân** çün pervânehâ
 Der-leb-i fânûs-ı şem'-i hüsni pür-iclâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 9*). [devrân,]
 Felek **devrândan** kaldı görüp şevkiñle devrânım
 Döner pervâne dil şem'-i ruhuñda cân ğarîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 3*). [devrândan, -dan]
 Felek devrândan kaldı görüp şevkiñle **devrânım**
 Döner pervâne dil şem'-i ruhuñda cân ğarîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 3*). [devrânım, -ım]

Başıma vaz' itdi **devrân** el-ğiyās

İstemem tek olsun 'uryân el-ğiyās (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 17). [devrân,]

Kıra **devrânîni** ey çarh Cenâb-ı Kāhhār

Ağlayup söyle Gulâmî bunı her leyl ü nehār (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 27). [devrânîni, -i, -n, -ı]

devrân eyleşem: Dönmek, hareket etmek.

Esb-i istignāya binmiş nāz ider 'āşıklara

Vādî-i mihrinde kim bilmem ne **devrân eyleşem** (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 6). [devrân eyleşem, -se, -m]

devr-i çarha: Feleğin zamanına.

Şanma ser-geştesi dil-ğastesi sensiñ tenhā

Devr-i çarha nazar it gör o dağhı hayrânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 18). [devr-i çarha, -a]

devr-i pergār eyler: Pergeliyle döndürür.

Seyr ider kişverleri şevketle mîr-i bî-nazîr

Devr-i pergār eyler izhār merkezinde dā'imā (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 18). [devr-i pergār eyler, -r]

devvār: Dönen gökkubbe, gökyüzü.

Semāda mihr ü meh üftāde-i cemāli olup

Nezāret itmek içün olmuş ikisi **devvār** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 40). [devvār,]

devvār: Durmayıp dönen, devreden, devredip gezen.

Zerre-i feyzin temāşā eyleyen bî-ihtiyār

Cezbe-i Hāk'la olurlar tā ebed **devvār-ı** şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 4). [devvār-ı,]

Tā ezel maḥmūr-ı mest-i dīde-i ḥammārıyım

'Aşkıñın mey-ḥānesinde şevk ile **devvārıyım** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 12). [devvārıyım, -ı(y)ım]

deyü: "Diye, diyerek" anlamında zarf.

Maḥdemin kıysun **deyü** ferş oldu arza serviler

Ṭūṭiyān açmış dehānın zevk ile dir merḥabā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 3). [deyü,]

Virürse lutf ile bir iki buse 'āşıkına

Ne çok **deyü** ider ol dem şümār u 'add u ḥisāb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14). [deyü,]

Biri zulmet dīgeri nūrdur **deyü** yazdı selef

Āb-ı ḥayvānı müfesserdür efendim zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 7). [deyü,]

'Ālem içre kim ki şā'irdir **deyü** meşhūr olur

Seng-i sevdā-yı mecāz ile dili meksūr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 1). [deyü,]

Hüsn-i rüyuñ şems-i tābistān **deyü** yazmış selef

Ḳaddiñe ser-tā-ḳadem söz bulmamış aşlā ḥalef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 1). [deyü,]

Ey Gulāmî şād olur herkes bahār irdi **deyü**

Ben yeñi girdim şitāya ḥārdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 13). [deyü,]

Yolında ḥāk ile yeksān olursañ pā-nihād olsun

Deyü anlar firār eyler şitāb ile gedālardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 6). [deyü,]

Derd-i hicrāna devā-yı vuşlat-ı cānān gerek

Yāreme merhem **deyü** bīgāneler şarmış nemek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 26). [deyü,]

Dāstān olduk līsān-ı nāsa maḥbūb-dost **deyü**

Ẓann ider maḥbūb ise gör kendine bizi ‘adū (Gulāmī Divanı , Müfret 31, Mısra 1). [deyü,]

Amān yā Muṣṭafā gönder reh-i ‘aşk içre üstādım

gulāmındır **deyü** şāhā cihānda söylenür adım (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 28). [deyü,]

Nār-ı ‘aşkıñla ulaşmışdır figānım göklere

‘Āşık-ı sūzān **deyü** irmiş nişānım göklere (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 8). [deyü,]

di-: "Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cā-be-cā serdār-ı ḥübān meh-liḳā **dirler** saña

‘Āşıkāna kīmyā ‘ālemdede hem engüşt-nümā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 9). [dirler, -r, -ler]

İlticā-yı vuşlat itsem ol baña fūrḳat virür

Ḥālīme rahm eyle **dirsem** ḡam baña meftūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 8). [dirsem, -r, -se, -m]

Ruḥsārı meh-i bedr gibi rüşen-i pūr-nūr

Bir ḥüb-ı müneccim **didi** necmī kameridir (Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 4). [didi, --di, -]

Recālarla didim vir cām-ı luṭfī sākī-i ḥüsne

ḡazabla **didi** yok ḥumlar tolu ḡam şularındandır (Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 6). [didi, --di, -]

Recālarla **didim** vir cām-ı luṭfī sākī-i ḥüsne

ḡazabla didi yok ḥumlar tolu ḡam şularındandır (Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 5). [didim, -dim]

Ser-menzil-i maḳşūda irem **dirse** Ğulāmī

Şekvāyı bıraḳsın aña yol rāh-ı recādır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 13). [dirse, -r, -se]

‘Azīzim derd-i fūrḳatden göñülde biñ ḡamım vardır

Velākın zaḥm-ı hecre zār **dirler** merhemim vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 2). [dirler, -r, -ler]

Ayaḳ baş gel serim kes bāba aş görsün cihān ehli

Disünler ‘āşıkından gör ki olmuş ḡonca-fem ‘āciz (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 8). [disünler, -sün, -ler]

Saña ḥübān-ı ‘ālem içre **dirler** şāh-ı ma‘şūkān

Ḳıyās it ḥüsnuñi cānā ne ḡüne şūḥ u şeng olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 5). [dirler, -r, -ler]

Seniñ vaşfıñda **dirler** cümle ‘ālem ma‘denü’l-iḥsān

Dem-ā-dem renc ü aḥzāndır işim senden meded Ḥālīs (Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 5). [dirler, -r, -ler]

Virmez şarāba ruḥşat gül-çihre sākīlerden

Dir içmesi ḥarāmdır bī-iḥtirām vā‘iz (Gulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 8). [dir, -r]

Ğulāmī lezzet-i zevḳ-i cihān āḡuş-ı dilberdir

Dimiş üstādımız ammā ki sende ol liyāḳat yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 18). [dimiş, -miş]

Ḳapıñda bir gedā olmak didim maḳşūdumuz yāre

Yazup fermānımı şehr-i firāḳa **didi** sultān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 8). [didi, --di, -]

Ḳapıñda bir gedā olmak **didim** maḳşūdumuz yāre

Yazup fermānımı şehr-i firāḳa didi sultān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 7). [didim, -dim]

Beni zabṭ eyleyemez silsile-i ‘aḳl u ḥayā

Ḳays-ı ‘aşkıñ baña **dirler** dü-cihānda Mecnūn (Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 4). [dirler, -r, -ler]

Hecriñle seyr iden **didi** ḥünāb-ı dīdemi

Ḥayrān olur biḥār bu çeşmiñ hilālīne (Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 9). [didi, --di, -]

Ğulāmī ‘aşk ile ḥāl-i perīşānın **dise** yāre

Der-i dildārdan āyā gelür mi bir kerem-nāme (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 13). [dise, -se]

Zülfüñe bağlanmışız kılma perīşān disem

Dir ki anı taḡıdan bād-ı hevādır bize (Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 12). [dir, -r]

Zülfüne bağlanmış kılma perîşân **disem**
 Dir ki anı tağıdan bād-ı hevâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 11*). [*disem, -se, -m*]
 Bu cezbe ki var hiç kôcamaz mı **didî** yok yok
 Çok genci kôcatmış da kıç atmış kôcalarda (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5*). [*didî, --di, -*]
 Yağmaladı dünyâyı didim düzd-i nigâhın
 Cânlar çekicidir **didî** çarpar da çalar da (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 8*). [*didî, --di, -*]
 Ağzın ne küçükdür **didî** bir nokta Gulâmî
 Tefsîr idemez olsa hezârân hocalar da (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 9*). [*didî, --di, -*]
 Dünyâda Gulâmî bulayım râhatı **dirseñ**
 Halkdan kesilüp Hâlîk'ı yâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 9*). [*dirseñ, -r, -se, -ñ*]
 Vefânın ismi var 'anķa mişâli cismi yok **dirler**
 Bu güftârî hezârân istimâ' itmiş inanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7*). [*dirler, -r, -ler*]
 Dü-destimle şarıldıkda miyân-ı dilbere bir kez
 Eliñ çek hançer-i hûn-hârdan dūr ol **didî** bir kez (*Gulâmî Divanı , Müfret 13, Mısra 2*). [*didî, --di, -*]
 Kerâmet kânîsîn cânâ didim dünyâda ikrâm it
 Didî kânîyim ammâ anda görmüş var mı ikrâmı (*Gulâmî Divanı , Müfret 41, Mısra 2*). [*didî, --di, -*]
 Gözle sen hâtır-ı nâ-şâdı nolur gâh u gehî
 Dime bu lâyıķ-ı rahmet ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 20*). [*dime, -me*]
 Dir bu nazma âferîn ehl-i hüner ehl-i beyân
 Şâ'irân ger nâzırân ehl-i beyân şî'rim benim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 19*). [*dir, -r*]
 Kadeh der-dest-i lâle al ele gel bezm-i gülzâra
 Mey iç mey-hâne-i 'aşķ içre mest ol **dime** âgyâra (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 16*). [*dime, -me*]
 Sırrımı fâş idüp âgyâr u yâre
 Dimişsin derdine eyledim çäre (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 22*). [*dimişsin, -miş, -sin*]

di: "Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Çeker kenâra şeh-i şerm-dâr-ı nâzî 'aceb
 Revâ degil **diyene** 'arz ider hezâr kitâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 4*). [*diyene, -y, -en, -e*]
 Şundi sâķî-i ezel câm-ı şafâdır **diyerek**
 Mey-i hicrânı nedir mestî-i belvâya 'ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 9*). [*diyerek, -erek*]
 Dil düşdi dâm-ı 'aşķa **di** nâ-tamâm-ı 'aşķa
 Mest-i müdâm-ı 'aşķa 'aşķ ile ola şâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 3*). [*di,]*
 Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme **dirim**
 Tutmaz o hercâyî varur şöhet ü şânı dün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 11*). [*dirim, -r, -im*]
 Ey ki **dirdiñ** dînimizde cevri kılmaktadır haķa
 Ey Hıķā şâhı o va'diñden hele bir yâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 3*). [*dirdiñ, -r, -diñ*]
 Varam üftân ü hîzân âsitân-ı şâh-ı hûbâna
 Diyem cânâ firâķiñdan figân u zâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 8*). [*diyem, -ye, -m*]
 Hayli haķa itmişiz hâli **dimekle** saña
 Her ne sitem eyleseñ yâr sezâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 5*). [*dimekle, -mek, -le*]
 Yağmaladı dünyâyı **didim** düzd-i nigâhın
 Cânlar çekicidir didi çarpar da çalar da (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 7*). [*didim, -dim*]
 Rûz u şeb yâr yâr **didükçe** yârelendi cân u dil
 Rahma şalmaz mı tabîbim derd-i hicrânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 5*). [*didükçe, -dükçe*]

Gāv-ı 'aşşār gibi gözleri bağılu dönmek

Gird-i t̤āhūne-i dünyāda hūlyā ne **dimek** (*Gulāmī Divanı , Müfret 25, Mısra 2*). [*dimek, -mek*]

Kerāmet kânısn̄ cānā **didim** dünyāda ikrām it

Didi kânīyim ammā anda görmüş var mı ikrāmı (*Gulāmī Divanı , Müfret 41, Mısra 1*). [*didim, -dim*]

Başdan ne **dimek** belki cihān içre taşırımış

Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 23*). [*dimek, -mek*]

dibāce: *Arzu (kitabının) önsözü.*

Ey Gulāmī hūsniniñ **dībācesinde** dilberin̄

Bir güzel ra'nā vü ziverdir efendim zūlf ü ruh (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 9*). [*dībācesinde, -si, -n, -de*]

dībāce-i: *Arzu (kitabının) önsözü.*

Gāhī nazar-ı luṭf ile şeydālara ol zāt

Eylerdi nümāyende-i **dībāce-i** ruhsār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 8*). [*dībāce-i,*]

dībāce-i ruhsār-ı tu: *Güzel yüzünün üstü.*

Dībāce-i ruhsār-ı tu her merd ne-dāned

Endiše-i 'aşket dil-i her kes ne-tevāned (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 23*). [*dībāce-i ruhsār-ı tu,*]

dībā-vı belādan: *Bela kumaşından.*

'Aşık olanıñ hırkası **dībā-vı belādan**

Tāc-ı seri ārāstedir naqş-ı cefādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 1*). [*dībā-vı belādan, -dan*]

didār: 1. Yüz, güzel yüz, çehre. 2. Görünüş, tecellî. 3. tasavvuf. Cenâbıhakk'ın müminlere vâdettiği görünüşü, tecellîsi.

Birisi nā-būdī-i **didārın** olmuş bī-hilāf

Dīgeri cevri cefāyā-yı raḳībān yā Hālīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 25*). [*didārın, -ın*]

Cemāl-i pākiñi **didāra** olmuşum müştāk

Miṣāl-i teşne-lebān āb-ı şāfa fī'l-felevāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 27*). [*didāra, -+a*]

didār-ı dil-dār: *Sevgilinin yüzü (Allahın cemali / vechullah).*

Müyesser olmasa **didār-ı dil-dār**

Ḥayāliyle olur cüyā-yı esrār (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 67*). [*didār-ı dil-dār,*]

didār-ı şeyh: *Güzel yüzülü Şeyh.*

Sākī-i bezm-i ma'ārifdir ḥaḳīkat bādesin

Dest-i dervişāna himmetle virür **didār-ı şeyh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 6*). [*didār-ı şeyh,*]

didārını: 1. Yüz, güzel yüz, çehre. 2. Görünüş, tecellî. 3. tasavvuf. Cenâbıhakk'ın müminlere vâdettiği görünüşü, tecellîsi.

Ni'am-ı devlet-i **didārını** pek az eyler

Rüz u şeb gayriler ile söze āgāz eyler (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 21*). [*didārını, -ı, -(n)ı*]

dide: *Göz. II Aşğın gözü.*

Dīdeden kan akıdır yaş yerine bak dā'im

Devlet-i ḳurbıyeti bulsa güle bülbül eger (*Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 5*). [*dīdeden, -den*]

Ne oldı **dıdeleri** şîve nâzdan fâriğ
Ne gönülüm oldı temennâ niyâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 1*). [*dıdeleri, -ler, -i*]
Nûrını **dıde** olan göz kamaşup tâbindan
Gitdi ‘aşıklarınñ ‘aqlı hasâretlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 7*). [*dıde,]*
Şu ‘â‘-ı pür-fürûğından ider kesb-i ziyâ **dıde**
Cemâl-i şemse bakmak iktidârın virdi hırbâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 29*). [*dıde,]*
Dıde ter dil pür-keder yok sende şefkatden eğer
Kime hâlim ‘arz idem eţvâr-ı zâtın ser-be-ser (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 13*). [*dıde,]*
‘Ahd ü peymânı bozup sırrı ‘ayân itdiñ sen
Dıdemiz yaşını çün cüy-ı revân itdiñ sen (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 22*). [*dıdemiz, -miz*]
Râh-ı ‘aşkıda zû‘l-kerâmetdir gürûh-ı Kâdir
Âşiyân-ı hubb-ı Hakk‘ı dıdeler hep **dıdedir** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 6*). [*dıdedir, --dir*]

dıde girvânî: Ağlayan gözü.

Der-miyân-ı tâlîbân-ı vuşlatet ey pür-kerem
Çün Gulâmî ez-firâket **dıde girvânî** ne-büd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 12*). [*dıde girvânî, --i*]

dıde hün-rîz: Kan dolu göz.

El-amân rişte-i tahtı de girmez deste
Dıde hün-rîz ü derûn âteş ü dil hem haste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [*dıde hün-rîz,]*

dıde kan olmuş: Gözü kan dolmuş.

Cemâl-i bî-mişâli hasretiyle **dıde kan olmuş**
Gözüm yaşıyla deryâlar amân dâ‘im revân olmuş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 9*). [*dıde kan olmuş, -muş*]

dıdeden rîzân olur: Gözden akıp dökülür.

Dıdeden rîzân olur çün ebr-i nîsân eşkler
Bu gidişle deşt-i ruhsârım olur mânend-i yem (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 11*). [*dıdeden rîzân olur,]*

dıde-düz-ı hecr olup: Ayrılığa göz dikip.

Dıde-düz-ı hecr olup bî-vuşlat-ı bûs u kenâr
Nâle-i cân-süz ile leyli nehâr itmek de güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 7*). [*dıde-düz-ı hecr olup, --up*]

dıde-girvân: Ağlayan göz.

ğarîk-i baır-i melâmet olup perîşân-hâl
Yeter mu‘âvenet it yâr **dıde-giryâna** (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 8*). [*dıde-giryâna, -a*]

dıde-güşâ: Göz açan.

Beyâna kâdir olmaz bu Gulâmî cürmini lâkin
Şefâ‘at semtine **dıde-güşâyız** yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 14*). [*dıde-güşâyız, -(y)ız*]

dıde-i: Göz. II Âşığın gözü.

Tâ ezel mahmûr-ı mest-i **dıde-i** hammâriyım
‘Aşkınñ mey-hânesinde şevk ile devvâriyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 11*). [*dıde-i,]*

Der-süy-ı Hüdā behr-i şikāyet şode ābık
Pür-nūr Ğulāmī şoden-i **dide-i** şadık (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 28). [dide-i,]

dide-i dillerde kuhl-i incilā-yı enbiyā: Peygamberlerin gönül gözüne ilaç sürüp parlatan.

Ol şehin gerd-i ğubār-ı zer-‘ayār-ı maḳdemi
Dide-i dillerde kuhl-i incilā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 26). [dide-i dillerde kuhl-i incilā-yı enbiyā, -ler, -de]

dide-i girvān: Ağlayan göz.

Pendimi ğuş eyleyüp mīnā-yı ‘ārı kırmadıñ
Dide-i girvān ile derd-i derūnum söyledim (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 6). [dide-i girvān,]

dide-i girvān-ı za‘īfānıma: Gözyaşı döken zayıf, güçsüz gözlerime.

Rahm kıl **dide-i girvān-ı za‘īfānıma** yā ğavṣ
Şefkatiñle nazar it hāl-i perīşānıma yā ğavṣ (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 1). [dide-i girvān-ı za‘īfānıma, --ı--ı, --m, --a]

dide-i girvānıma: Ağlayan, gözyaşı döken göz. II Âşığın gözyaşıyla dolu gözleri.

Ser-ġüzeştım eyledim takrīr bir bir dilbere
Ĝuş idüp rahm-āver oldı **dide-i girvānıma** (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 6). [dide-i girvānıma, -ım, -a]

dide-i hammār habīb: Şarap satan sevgilinin gözleri.

Rište-i zūlfine bend itdi dil-i şeydāyı
Beni mest eyledi ol **dide-i hammār habīb** (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 8). [dide-i hammār habīb,]

dide-i hammārının etrāfına şad-türler: Şarap satan gözlerinin etrafında yüzlerce ok.

Dide-i hammārının etrāfına şad-türler
Düzmüş ol şadr-ı faḳīre urmak içün der-kemīn (Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 3). [dide-i hammārının etrāfına şad-türler, -ı, -n, -a-ı, -nın-ler]

dide-i hūn-bārını açdı: Kan döken gözünü açtı.

‘İşve-i cilve ile rüy-ı pür-envārını açdı
Luṭf ile sâ‘iliniñ **dide-i hūn-bārını açdı** (Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 2). [dide-i hūn-bārını açdı, -dı-ı, -nı]

dide-i kalbe: Kalp gözü.

Dide-i kalbe Ğulāmī ḳademi ḥāki olup
Tütiyā-baḥş-ı ziyā Ḥazret-i ğavṣu ‘l-A‘zam (Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 15). [dide-i kalbe, -e]

dide-i meczüb: Deli gibi bakan gözleri.

Fersüde niçün olmaz ‘aceb kâğıd-ı maḥbûb
Seylāb-ı sirişkin akıdır **dide-i meczüb** (Gulāmī Divanı , Müfret 2, Mısra 2). [dide-i meczüb,]

dide-i rahm: Rahmet gözü. II Merhamet bakışı.

Dide-i rahm ile kim girvān olurdu ḥālime
Ey Ğulāmī olmasaydı āh-ı āteş-bārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 29). [dide-i rahm,]

dide-i şefkatle: Gözlerinin şefkati ile.

Dīde-i şefkatle bak kim cūy-ı şefkat kandedir

Ƙandedir baħr-ı mürüvvet mā-i vaşl-ı cān-fezā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 11). [dīde-i şefkatle, -le]

dīde-i sehħāresi: Sihirbazın gözleri.

Yed-i beyzāda ‘aşā-yı keremi çün Mūsā

Söyle peygamber ise **dīde-i sehħāresi** ne (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 8). [dīde-i sehħāresi, -si]

dīdeler: Gözler.

İster iken kūy-ı cānāndan dilim rāhatlığın

Bir muşibetlik virür ki **dīdeler** pür-hūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 6). [dīdeler, -ler]

dīdeler imā ider: Gözler anlatır.

ğamzeler tırtmış sinānı bī-amān urmağ diler

Dīdeler imā ider kim ‘aşıkāna lā-teħaf (Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 6). [dīdeler imā ider, --er]

dīdeleri kan olsun: Gözleri kan dolsun.

Rūy-ı āsāyişi gösterme bu ‘ālemde aña

‘Aşık-ı hüsni gibi **dīdeleri kan olsun** (Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 8). [dīdeleri kan olsun, -sun]

dīdem: (Āşığın) gözü.

Jāle-i **dīdemle** nem-nāk eyledim rāhānı kim

Olmasun ruḥsārı gerd-ālūd vaz‘ itdükde pā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 7). [dīdemle, --le]

Reftem ü **dīdem** be-sūy-ı servhā-yı bes bülend

Der-derün şān hem-çü tū serv-i hırāmānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 3). [dīdem,]

Tā ezel çeşm-i füsün-sāzını gördükde **dīdem**

Āḫiri ‘āleme Mecnūn gibi efsāne olam (Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 5). [dīdem,]

Be-çeşm-i mest-i tu **dīdem** yaḳın ü dānistem

Ki hest hüsni-i turā ber-kemāl cümle şifāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 5). [dīdem,]

Ez-dīde-i ‘uşşāk-ı ciger-süz ‘ayān-est

Her cā ki nazar-kerdem ü şeydā-yı tu **dīdem** (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 6). [dīdem,]

dīdem vaşın: Gözyaşı. II Āşığın döktüğü gözyaşı.

Temāşā eyleyüp **dīdem vaşın** bārān nüzül itmez

Kesildi dūd-ı āhımdan bulutlar ey ḫabībim gel (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 5). [dīdem vaşın, -ı, -n]

dīdem!: (Āşığın) gözü.

Der-bādiye-i ‘aşk heme ğavgā-yı tu **dīdem**

Her sū ki şodem nūr-ı tecellā-yı tu **dīdem** (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 7). [dīdem,]

Der-bādiye-i ‘aşk heme ğavgā-yı tu **dīdem**

Her sū ki şodem nūr-ı tecellā-yı tu **dīdem** (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 8). [dīdem,]

Her cā ki şodem pertev-i sīmā-yı tu **dīdem**

Tāb-ı ruḥ-ı ḫurşid çi muḫtāc-ı beyān-est (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 9). [dīdem,]

dīden-i: (Āşığın) gözü.

Hurşid-i ruḥet **diden-i** çeşmet ne-tevāned

Ān ki nigered nīze be-çeşmeş bi-nişāned (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 21*). [*diden-i,]*

diger: "Başka, öteki, öbür" anlamında belgisiz sıfat.

Biri zulmet **digeri** nürdur deyü yazdı selef

Āb-ı ḥayvānı müfesserdür efendim zülf ü ruḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 7*). [*digeri, -i]*

Celīs-i ḥāne-i ḳahve enīs-i zümre-i Ekrād

İder i'rāz **digerden** cefāsı çok vefāsından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 4*). [*digerden, -den]*

Mulk-i hūşem kerd vīrān leşker-i hicrān meded

Diger ābādān ne-bāşed ez ser-i sevdā-yı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 8*). [*diger,]*

Ber-Ġulāmī raḥm kon raḥm ey kerem-fermā-yı mā

Yek der-i **diger** ne-dāned cüz der-i melcā-yı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 14*). [*diger,]*

Birisi nā-būdī-i dīdārın olmuş bī-ḥilāf

Digeri cevri-i cefāyā-yı raḳībān yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 26*). [*digeri, -i]*

dih: Köylü.

Bi-burdeī zi-dilem dīn ü şabr u hūş ez-ser

Ne-mī **dih** be-ḥoşī büse ez-leb-i gül-fām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 8*). [*dih,]*

dik: (Elbise) dikmek.

Kef-gür-āsā göz göz itdi sīnemi tūr-i müje

Süzen-i zülfīyle ol ḳaşı kemān **dikmek** diler (*Gulāmī Divanı , Müfret 12, Mısra 2*). [*dikmek, -mek]*

dik: (Bir şeyi) Dikine duracak şekilde yere koyup yerleştirmek II mezar taşı dikmek.

Ebr-i lebi yağdırur ḳalbe şafā ābını

Dikse eger vaşlına 'ahd ile yārim livā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 24*). [*dikse, -se]*

dikkat: (a.i.) dakiklik , incelik, doğruluکهemmiyet verme , ince eleme , ince arama.

Zāhidā leb-teşneyim ṭa'n itme mey-nūş oldığım

Gör neden **dikkatle** böyle mest ü medhūş olduğım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 2*). [*dikkatle, -le]*

dikkat itdim: Dikkat etmek.

Ey Ġulāmī istimā' itdiñ ḥasūdāndan neler

Dikkat itdim ser ḡalaṭ sırlar ḡalaṭ-ender-ḡalaṭ (*Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 10*). [*dikkat itdim, -di, -m]*

dikmiş: Dikmek.

Şanma bu āhıñ şehā bed-ḥāhıña te'sīri yok

Dikmiş āteşden 'alemler göklere feryādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 10*). [*dikmiş,]*

Şem'a-veş sūzīde ḳılmış başımızdan mihri kim

Bī-nihāye göklere **dikmiş** sütünler nārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 4*). [*dikmiş,]*

dil: (Aşışın) gönü, kalbi.

Sem-i miḥnetle dehān-ı **dili** telḥ eyleyerek

Derd-i hicrāna devā yoksa ki şerbet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 9*). [*dili, -i]*

Cānib-i gülden uruldu telğıraf bülbüllere
 Būstān-ı **dilde** kılsunlar donanmā-yı şafā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 14). [dilde, -de]
 Deşt-i hayretde şabā şubh u mesā virse meşā
 m-ı **dile** ol būy-ı zūlfūñ müşk-i ezferdir baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 14). [dile, -e]
 Şadā-yı şīt-i fīgānem girift ‘ālem-rā
 Zi-‘aşk u mihr-i tu cānā çü kerd **dil** āvā (Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 2). [dil,]
 Kim görürse **dil** sever bir şūha oldum mübtelā
 Nāz ile bir merhābāya cān ider ‘āşık fedā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [dil,]
 Bilmezem kūyın o cānānıñ kerem kıl ey neşīm
 Bir haber vir būy-ı zūlfıyle **dile** bahş it şafā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 6). [dile, -e]
 Al bizi meclis-i vaşlıña terahhūm idüp
 Bāde-i cām-ı lebiñle **dili** eyle seķā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 12). [dili, -i]
 Ne dem görürse nigārım ider hicāb ‘aceb
 Kebāb olursa bu āteşle cān u **dil** ne ‘aceb (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 2). [dil,]
 Güşe-gır-i ‘uzlet olsaķ da yine rāhat mı ķor
 Çeşm-i dilber hīle-cūdūr **dil** ise āşüb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 4). [dil,]
 Dil temāşā-yı cemāl ister hayālī istemez
 Şūret-i bī-ma‘nīyi kim ihtiyār itmek de güç (Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 3). [dil,]
 Ey Gulāmī **dil** fezā-yı ‘aşķa düşdükden berü
 Böyle şī‘r-i bu‘l-‘acāyib dil-güşā itdi sūnūh (Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 9). [dil,]
 Vīrāne ķalbi ābād eyle Gulāmī dil-şād
 Yak micmere gel irşād ‘udın **dil** ola fāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 10). [dil,]
 Pertev-i mihreş mūnevver kerde zūlmāt-ı vūcūd
 Der-fezā-yı **dil** be-cüz tū bedr-i rahşānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 8). [dil,]
 Min-ba‘d anıñ āteş-i mihrī ile cānā
 Sūzān olarak yanmaķı **dil** eyledi hem ‘ahd (Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 8). [dil,]
 Gitmedi **dilden** hayāl ü hāl-i rūyuñ zīneti
 Taht-ı hūsnūñ üzre Hindū-beççedir çendān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 3). [dilden,]
 Gāh müjgānıñ ķapar kefdē **dilim** gāhīce hāt
 Būstān-ı devletiñde hār u hem reyhān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 5). [dilim, -im]
 Rūy-ı cānāna mı gīsū-yı büte beste midir
 Gerden-i **dil** çü Gulāmī nice berdār nedir (Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 14). [dil,]
 Şayd itmede hūbān **dili** şehbāz-ı derīdir
 Pervāz-ı bülendine sebeb hūsnī perīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 1). [dili, -i]
 Seyl-i fūrķatle hārāb olmuş anıñ **dil** hānesin
 Şūfiyā sen sīm ü zerle şanma kim ma‘mūr olur (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 5). [dil,]
 Yār ile ‘azm ideli **dilde** bulunmazsa keder
 Çeşm-i hūn-rīzde olmazsa eger eşķ ile ter (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 1). [dilde, -de]
 Zār eylese **dil** bülbüli gülzār-ı recāda
 Her rūz u şeb ol gonca-feme hānde-nümādır (Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 7). [dil,]
 Yek-dīgerin te‘ākub ider mevc bahrde
 Hātır-şikenleriñ **dili** dā‘im şikestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 10). [dili, -i]
 Vaşl-ı yāre gālībā rü‘yāda olmuşdur resān
 Zā‘il olmuş hūzn ü ğam yok **dilde** bir aşlā keder (Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 4). [dilde, -de]

O bezm-i gülşen-i ħum-ħâne-i ülfetde mest olmuş
Mey-âşâm telĥ-kâm **dil** adlu bülbülde ĥarâret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 16). [dil,]
Silûp âyîne-i bî-kîne-i **dilden** sivâ rengin
Ki olmuş yâr-i her ezhâr bundan bize ‘ibret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 11). [dilden, -den]
Rûz u şeb zülf ü ĥaṭ u ĥâlîñ ĥayâliyle begim
Dilde mâr u ‘akreb ü cerrârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 6). [dilde, -de]
Kesildi pâyımız zâhirde gerçi kûy-ı cânândan
Kesilmez ‘aşk u şevķi **dilde** cânâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 4). [dilde, -de]
Ĥasret şererinden **dil** ile bu teni ĥâfız
Yakdñ yine ol derdime şaldñ beni ĥâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1). [dil,]
Ĥadem-nihâd olalıdan bu vâdî-i ‘aşķa
Firâķ ile bu **dil** olmaz güdâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 4). [dil,]
Zulmet-i hecriñle yanmış sînelerde şad-çerâğ
Na l-i fûrkatden uruldı **diller** üzre niçe dâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 2). [diller, -ler]
Yâreli yâreli **dil** yâr eli gelse sağılır
Yâri ĥande göreyim yâremi tezkîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 7). [dil,]
Be-bûy-ı ṭurra-i zülfet gehî zi-bâd-ı şabâ
Meşâm-ı cân u **dilem** ‘ıtr-nâk bûd temâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10). [dilem, -em]
Gülşen-i fânîde efgân itmezem bülbül gibi
Best idüp **dil** bir sehî-ķad gonca-i gül-fâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 10). [dil,]
Murğı ‘aķlım kıldı şayd ol dâm-ı zülf-i ‘anberîn
Bî-nihâye dâmdan kurtulmuş iken **dil** hemîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 2). [dil,]
Nedir çâre şehâ eglencemiz yok gayri dilberden
Şafâlar kesb ider **dil** rûz u şeb efķâr-ı vuşlatdan (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 4). [dil,]
Ĥulâmî dil-güşâ bağ-ı şafâda ṭutdı **dil** mesken
Açıldı gonca-i âmâl bülbül iftiĥâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 13). [dil,]
Nâķış-ı ĥâcibleriñ çekdi iki ay resmini
Çille-i saĥtını **dil** çekdi iki mâĥ amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 10). [dil,]
Nâm olalı dehrde söyle vefâ itdiğñ
Yandı cefâdan bu **dil** leyl ü nehâr ân-be-ân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 16). [dil,]
Nâb-ı vişâliñ idüp fikrini **dil** dâ‘imâ
Oldı giriftâr-ı ‘aşķ ĥünki göñül çok zamân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 19). [dil,]
Nâminı a‘dâlarıñ **dilde** nedir ṭutma gel
Ben gibi ey ĥaddi serv herkese açma lisân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 23). [dilde, -de]
Yine şaldı **dili** ol mülket-i fikretlere âĥ
Düşürüp dâm-ı belâyâ vü meşâķkatlere âĥ (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 1). [dili, -i]
İksîr-i luṭfuñ ile bu zerrîn olan **dilim**
Bir düĥt olaydı bār ĥabîbiñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 5). [dilim, -im]
Meded ki pister-i fikrñde ĥastedir **dilimiz**
Devâ-yı vuşlata geldim dükân-ı Loķmân‘a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 9). [diliz, -imiz]
Tîr-i müjġâna nişân oldı ciger çâresi ne
Uğradı tîğ-ı nigâĥı **dile** tîmâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 2). [dile, -e]
Âb-ı ĥayâtı bulur zulmet-i zülfüñde **dil**
Ĥızr-ı ĥaṭñ çün seniñ râĥ-nümâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 7). [dil,]

Eyā ey āfet-i devrān neler çekdim firākından
 Vişālîñle baña rahm it **dilim** sūzānedir şimdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 6*). [dilim, -im]
 Ger kabûl-i zātın olsa ser-firâz-ı ‘âlemim
 Redd olursa bâb-ı ‘adliñden olur **dil** serserî (*Gulāmî Divanı , Gazel 184, Mısra 12*). [dil,]
 Fâriğ idi **dil** temâşâ-yı bahâr u bâğdan
 Eşk-i gül-günüñ yanında lâle-zârım var idi (*Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 3*). [dil,]
 Öyle dildâra Gulāmî **dili** bend itdi felek
 Çalıcı çarpıcı cânlar yakıcı hem alıcı (*Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 9*). [dili, -i]
 Bahâr eyyâmı **diller** cāmı memlû bâ-mey-i şādî
 Çemen mey-hānesinde kıl nazar gel şûr u gavğāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 13*). [diller, -ler]
 Ne feyzdir ki şabâ irdi çün dem-i ‘îsâ
 Hâyât-ı tâze ider mürde **dillere** izhâr (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 6*). [dillere, -ler, -e]
 Hudâ‘ya hâmd-i bî-pâyân ider ez-cân u **dil** merdüm
 Şeh-i devrân terahhüm eyleyüp hâl-i re‘âyāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 21*). [dil,]
 Nihân itmiş idim **dil** mahzeninde çok zamândır kim
 Nişâr-ı maqdemîñ-çün cevher-i dürr-i girân-māye (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 59*). [dil,]
 Āsumānî-i kazâdan tîregî inzâl ile
 Tâ kıyâmet itdi **diller** içre iskân yâ Halîm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 4*). [diller, -ler]
 Hâlâş buldı şakardan o **dil** ki sevdi seni
 Ki tâlibân-ı cemâlîñ dururlar ehl-i zekât (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [dil,]
 Dilî ki ‘âşık-ı rûy-ı tu şod zi-dûzağ rest
 Ki ‘âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 33*). [dilî, -i]
 Aldı **dilimi** bârî amân cânı da alsun
 Kim kalmadı cevrine taḥammül meded Allāh (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 3*). [dilimi, -im, -i]
 Üftâdedir **dil** dilbere sevdâsı düşmüşdür sere
 Şefkatle bakmaz bizlere yâ Rab n olur ahvâlimiz (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 1*). [dil,]
 Derûnum ‘aşk ile kıl pâre pâre
 Dilim şad-şerḥa şerḥa yâre yâre (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 98*). [dilim, -im]
 Cihân envâr-ı ‘aşk ile töludur
 Maḥabbetsiz olan **diller** ölüdür (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 32*). [diller, -ler]
 Bu dil-i ğam-pervere bir ğam-güsâr olsaydı âh
 Şād olurdu derdden **dilde** karar olsaydı âh (*Gulāmî Divanı , Müfret 32, Mısra 2*). [dilde, -de]
 Ol gün ola mı dilber ile sîne-be-sîne
 Pisterde hem-âğuş ola **dil** leyl-i azîne (*Gulāmî Divanı , Müfret 34, Mısra 2*). [dil,]
 Dâl oldı kadim **dil** vireli kâmet-i serve
 Toğrulması min-ba‘d anıñ maḥşere kaldı (*Gulāmî Divanı , Müfret 39, Mısra 1*). [dil,]
 Bu kadar ḥuşk u tehî şanmaya **dilden** nefesi
 İder ‘uşşâka Hudâ lûf ile feryâd-resî (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 17*). [dilden,]
 Sen gibi bir bî-vefāya düş idüp hükm-i kader
 Āh-ı âteş-bâr-ı şevkiñle gezer **dil** der-be-der (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 12*). [dil,]
 El-amân rişte-i taḥlîş de girmez deste
 Dîde ḥün-rîz ü derûn âteş ü **dil** hem ḥaste (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [dil,]
 Mezheb ü milletin ifsâdına bâdîdir çîn
 Heft-iḳlîme olan şāha **dil** olmuşdı karîn (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 16*). [dil,]

Çeşm-i fettânıyla meftûn eylediñ cānā beni
'Aşk u şevkiñle fenā itdim **dil** ü cān u teni (Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26). [dil,]
Bülbül-i bāğ-ı cinān eyler şadā Mevlā Kerīm
Dilde virdim şubh-dem her kande yā Mevlā Kerīm (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 4). [dilde, -de]
Yārdan gayriye 'uşşāk tevekkül idemez
Āteş-i dūzahı **dil** fikr ü te'emmül idemez (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 12). [dil,]
Kāni' olmuşdum o cānān ile bir güftāra
Şaldı ğurbetlere çarh itdi **dilim** şad-pāre (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 18). [dilim, -im]
Ber-gerden-i **dil** silsile-i 'aşk çü bendi
Der-çāh-ı zenaḥdān-ı ğamet āh fikendi (Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 21). [dil,]

dil bağlama: Gönül bağlamak, severek bağlanmak, içten sevmek, âşık olmak. (ADS).

Bu fenā gülzārının tezyīnine **dil bağlama**
Nice biñ merdāneyi ğamz ile bī-cān eyledi (Gulāmî Divanı , Tarih 3, Mısra 1). [dil bağlama,]

dil bīmār: Hasta gönül.

Ḥadeng-i tīr-i müjgān-ı dilārāya nişān olmuş
Ciger mecrūh **dil bīmār** çeşmim hūn-feşān olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 2). [dil bīmār,]

dil bülbülü: Gönül bülbülü; aşık.

Dil bülbülü pervāz ider iken yücelerde
Bir gül-ruḥa düş oldı gezer bāğçelerde (Gulāmî Divanı , Gazel 172, Mısra 1). [dil bülbülü, -i]

dil dīvānedir: Gönül delidir.

Terahḥumla eyā Leylā nazar kıl
Seniñ 'aşkıñla **dil dīvānedir** gel (Gulāmî Divanı , Gazel 114, Mısra 4). [dil dīvānedir, -dir]

dil düşdi: Gönül düşmek, candan sevmek.

Dil düşdi dām-ı 'aşka di nā-tamām-ı 'aşka
Mest-i müdām-ı 'aşka 'aşk ile ola şāyih (Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 3). [dil düşdi, -di]

dil esir-i bend-i zülfündür: Gönül saçının kölesidir.

Dil esir-i bend-i zülfündür kaçadır neylesün
Dāne-i ḥālīñle dāma mübtelādır neylesün (Gulāmî Divanı , Gazel 152, Mısra 1). [dil esir-i bend-i zülfündür, --i-üñ, -dür]

dil giriftār olmuş idi: Gönül aşık olmuştu.

Dil giriftār olmuş idi bir görüşde müyina
Zī-cemāl ruḥsār-ı āliñ kadd ü zülf ü rüyına (Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 1). [dil giriftār olmuş idi, -di-muş]

dil hānesin: Gönül evini.

Mā-sivā ğıll u ğışından pāk kıl **dil hānesin**
Ey Ğulāmī şāh-ı 'aşkıñ kaşrına ola sezā (Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 13). [dil hānesin, -si, -n]

dil hüsnünde mest olmuş: Gönül güzelliğinde sarhoş olmuşum.

Bu bāğ-ı mihrine girdim beni redd itme bāğından

Ki **dil hüsniünde mest olmuş** kuşurum varsa ta'dād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 6*). [*dil hüsniünde mest olmuş, -muş-üñ, -de*]

dil ile hübānlığı: *Gönül ile güzelliği.*

Vaşf olunmaz ey Gulāmī **dil ile hübānlığı**

Meşrebi dünyāda yāriñ olmasa ger nā-ḥalef (*Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 9*). [*dil ile hübānlığı, -lık, -ı*]

dil kalmış: *Gönlü kalmak.*

Zulmet-i zülfünde **dil kalmış** gözüm yaşlar döker

Gökyüzinde ebr düd-ı āh u zārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 7*). [*dil kalmış, -miş*]

dil nālesini: *Gönül feryadı.*

Hāne-i ḥatırda anıñ naqş-ı ḥayālī mürtesem

Oldığı gündən berü **dil nālesini** her gün ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [*dil nālesini, -si, -n, -i*]

dil nazar itmez: *Gönül bakmaz.*

Şuñ libās-ı şūf ile aldatma 'ālemi

Şāf olmayınca **dil nazar itmez** nigār-ı 'aşk (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 8*). [*dil nazar itmez, -mez*]

dil pür-keder: *Keder dolu gönül.*

Dīde ter **dil pür-keder** yok sende şefkatden eğer

Kime ḥālim 'arz idem eṭvār-ı zātıñ ser-be-ser (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 13*). [*dil pür-keder,]*

dil rüy-ı temāyül gösterür: *Gönlünün güzel yüzüne meyleder.*

Her ne naqşı görse **dil rüy-ı temāyül gösterür**

Çün seni seyr eylemekdir naqş u elvāndan ğarāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 7*). [*dil rüy-ı temāyül gösterür, -ür*]

dil sūzān: *Yaralı gönül.*

Ciger biryān u **dil sūzān** ne sūzān

O yanmağdan hirāsān nār-ı nīrān (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 71*). [*dil sūzān,]*

dil viren: *Gönül vermek, sevmek, aşık olmak.*

Dil-rübāya **dil viren** pīrānı ta'yīb eyleme

Düşse destinden 'aşāsı ihtiyār elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 3*). [*dil viren, -en*]

dil virme: *Gönül verme.*

Furtuna-fersā-yı kerem dilbere **dil virme** dirim

Ṭutmaz o hercāyī varur şöret ü şānı dūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 11*). [*dil virme, -me*]

dil virme dilārāya: *Sevgiliye gönül verme.*

Dil virme dilārāya deler cevri ile anı

Burgusu elinde ṭolaşur rüy-ı cihānı (*Gulāmī Divanı , Müfret 38, Mısra 1*). [*dil virme dilārāya, -me-y, -a*]

dil vār-i: *Gönül sevgilisi.*

Bulmadım dehrde ārām idecek cāy-ı nefīs

Bir nefes olmadı **dil yār-i** kerem-kāra enīs (Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 2). [dil yār-i,]

dilā: Ey gönül || Ey can, ey dost.

Dilā sen şanma kim çarh-ı cefā-kirdārdır bā‘is

Bu mahzūniyyete ikbāl-ı nā-hemvārdır bā‘is (Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 1). [dilā,]

Halka-i bāb-ı recāyı ur **dilā** vaqt-i şehir

Güş-ı hūşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 5). [dilā,]

‘Aceb bir şūha dūçar olmuşum kıyāmetdir

Dilā hem çāh-ı Bābil gāmezinden bir ‘alāmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 2). [dilā,]

Dilā kaç‘ eylemişse iltifātī cāmını sākī

Dükenmez cām-ı çeşimde şarāb-ı pür-nemim vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 7). [dilā,]

Neşāt-ı meyledir bu şūr u şeydālīk **dilā** her ān

Saḥa mestānelik bir dīde-i ḥammārdan kalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 9). [dilā,]

Gül-i ümīd **dilā** perde-i hicāb gūşūd

Ruḥeş nümūd der-āmed be-ḥande bī-ḡam bāş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 3). [dilā,]

Şem‘iñ olsa gonca-veş ḥārī **dilā** pervānede

Zār u efgānın ider bülbul gibi cānāna ‘arz (Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 7). [dilā,]

Fülk-i efkārī **dilā** deryā-yı tevḥīd içre şal

Bir nefes şalmaz anı bī-şek tutar gird-āb-ı feyz (Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 5). [dilā,]

Dağılsun goncası bergi şararsun sürḥ olan rengi

O gülzārñ ki verdinde **dilā** būy-ı ḥamiyyet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 6). [dilā,]

Dilā döndür ‘inān-ı ülfeti gel dil-rübālardan

Ṭināb-ı ārzūyı kes cihānda aḡniyālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 1). [dilā,]

Tāzarru‘ eyle **dilā** rüz u şeb o ḡufrān ‘a

İrişdi günlerimiz ḥasret ile hicrāna (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 1). [dilā,]

Pergār-ı ‘ömr dehrde rāḥatla dönmedi

Ferdā döner mi söyle **dilā** bir şafā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 8). [dilā,]

İstemez ol pür-kerem cevri Ḡulāmī kula

Ḥāhişi andan **dilā** nāz u edādır bize (Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 14). [dilā,]

Dilā nigār idüp nakz ‘ahd ü peymāna

Mübeddel oldı şafā zevk u ‘ayş aḡzāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 1). [dilā,]

Bahr-ı luṭfuñdan **dilā** bir kaçre āb almaz bize

Gendüm-i iḥsānını ol dil-rübā şalmaz bize (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 11). [dilā,]

Bu ḡamñ elbet mükāfātın virür bir gün Ḥudā

Kıl tesellī ‘usr ü yüsradan **dilā** Mevlā Kerīm (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 20). [dilā,]

Dilā aldanma gel fānī ḥayāt u ‘ayş-ı dünyāya

Ṭināb-ı i ‘tikādı bend kılma cāh-ı ifnāya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 1). [dilā,]

dilārā: Gönülleri süsleyen, sevgili.

Ehl-i ‘aşka reh-nümā vü muḳtedāsıñ dil-rübā

Piṣvā hem zīb ü zībāsıñ **dilārā** ḥabbezā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 2). [dilārā,]

Ḥadeng-i tūr-i müjgān-ı **dilārāya** nişān olmuş

Ciger mecrūḥ dil bīmār çeşmim ḥün-feşān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 1). [dilārāya, -y, -a]

Ol **dilārā** kesdi mihri zencīrin benden hemān

Gönlü yağmāya virdi ḥasret ile bir zamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 1*). [*dilārā,]*

dilārā ḥüsnine: *Sevgili güzelliğine.*

Vücūdum seng-i ta‘yibe nişān-gāh eylemişdir āh

Dilārā ḥüsnine ‘ālemde ancak ben miyim ‘āşık (*Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 4*). [*dilārā ḥüsnine, -i, -n, -e]*

dilārā-vār: *Gönlü süsleyen sevgili var.*

Leb-i rüyı **dilārā-vār** sürḥ olmuş ḥicābından

Gülü gösterdiği-çün bülbüle yüz serde minnet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 5*). [*dilārā-vār,]*

dil-āzād: *Gönlü kurtarmak, özgür bırakmak.*

Ġam-ı devrāndan yokdur şikāyet dād u feryādım

Cihānıñ germ ü serd ü zevḳ u derdinden **dil-āzādım** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 6*). [*dil-āzādım, -ım]*

Ġam-ı devrāndan yokdur şikāyet dād u feryādım

Cihānıñ germ ü serd ü zevḳ u derdinden **dil-āzādım** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 12*). [*dil-āzādım, -ım]*

Ġam-ı devrāndan yokdur şikāyet dād u feryādım

Cihānıñ germ ü serd ü zevḳ u derdinden **dil-āzādım** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 18*). [*dil-āzādım, -ım]*

Ġam-ı devrāndan yokdur şikāyet dād u feryādım

Cihānıñ germ ü serd ü zevḳ u derdinden **dil-āzādım** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 24*). [*dil-āzādım, -ım]*

Ġam-ı devrāndan yokdur şikāyet dād u feryādım

Cihānıñ germ ü serd ü zevḳ u derdinden **dil-āzādım** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 30*). [*dil-āzādım, -ım]*

dilber: *Gönül alan, gönül çeken, güzel.*

Furtuna-fersā-yı kerem **dilbere** dil virme dirim

Ṭutmaz o hercāyī varur şöhet ü şānı dūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 11*). [*dilbere, -e]*

Pest olup nezdinde bunca ḳaddi ṭübā **dilberān**

Bāğ-ı ḥübān içre yokdur kendi gibi serv-i nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 3*). [*dilberān, -ān]*

Şeb-i tārik rūşen şod zi-süz-ı sīne-i mecrūḥ

Zi-destem refṭ ān **dilber** hemān bā-girye vü zārem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 6*). [*dilber,]*

Nedir çāre şehā eglencemiz yok ḡayri **dilberden**

Şafālar kesb ider dil rüz u şeb efkār-ı vuşlatdan (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 3*). [*dilberden, -den]*

Serde sevdā ey göñül **dilber** hevāyī çāre ne

Bu Ġulāmī’niñ işi yāre recādır neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 9*). [*dilber,]*

Bahā-yı vuşlatı **dilberleriñ** zerdır recā neyler

Ġulāmī sīm ile mānend-i gīsū pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 9*). [*dilberleriñ, -ler, -iñ]*

Dilbere lāyık olan rüy-ı vefādır bize

Merḥamet-i müşterek ‘ayn-ı cefādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 1*). [*dilbere, -e]*

Ser-güzeştım eyledim takrīr bir bir **dilbere**

Güş idüp rahm-āver oldı dīde-i giryānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 5*). [*dilbere, -e]*

Üftādedir dil **dilbere** sevdāsı düşmüşdür sere

Şefḳatle bakmaz bizlere yā Rab n olur aḥvālimiz (*Gulāmī Divanı , Kit’a 9, Mısra 1*). [*dilbere, -e]*

Ḳalmamış dünyāda ḡayri merḥametlü yārlar

‘Arz-ı ḥāl-i ‘āşıkı ḳahr ile **dilber** ḳaralar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 34*). [*dilber,]*

Geri resminde vaz' itmiş Hüdâ bu âsumânı kec

Anıñ-çün egridir tab'-ı zamâne **dilberinden** geç (Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 2). [dilberinden, -i, -n, -den]

Eylerim **dilber** ile derd-i dilimden feryâd

Kim ider Hâzret-i Allâh'dan özge imdâd (Gulâmî Divanı , Müfret 9, Mısra 1). [dilber,]

Ol gün ola mı **dilber** ile sîne-be-sîne

Pisterde hem-âgûş ola dil leyl-i azîne (Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 1). [dilber,]

İ'tibârım iftihârım bâda virdiñ kemterim

Râzıyam ammâ revâ mı döndüre yüz **dilberim** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 10). [dilberim, -im]

dilberân-ı: Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Sâha-i dîvân-serây-ı 'âlem-i 'aşk içre kim

Görmedim çün **dilberân-ı** dehrden bir kez vefâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 16). [dilberân-ı,]

dilberân-ı hoş-reftâr: Güzel yürüyüşlü gönül çeken sevgili.

Gürûh-ı 'âşık-ı bî-çâreler olur hayrân

Gidince serv-i sehî **dilberân-ı hoş-reftâr** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 32). [dilberân-ı hoş-reftâr,]

dilberâ: Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Ey Gulâmî içmezem minnetle cām-ı cān-fezâ

Dilberâ lutf-ı lebiñ şevk-i dile imdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 20). [dilberâ,]

dilberdir: Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Gulâmî lezzet-i zevk-i cihân âgûş-ı **dilberdir**

Dimiş üstâdımız ammâ ki sende ol liyâkat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 17). [dilberdir,]

dilber-i dehr: Dünya güzeli.

Fürkatiñ hışmı yeter bir dañi sen kılma nikâz

Dilber-i dehr gibi olma şaķın bed-cin'âz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 2). [dilber-i dehr,]

dilber-i dehrîñ: Dünya güzeli.

Böyledir **dilber-i dehrîñ** ezeli kânûnı

Ey Gulâmî teni yak âteş-i hasretlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 17). [dilber-i dehrîñ, -iñ]

dilberin: Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Ey Gulâmî hüsniniñ dîbâcesinde **dilberin**

Bir güzel ra'nâ vü zîverdir efendim zülf ü ruğ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 9). [dilberin,]

dildar: Birinin gönlüne malik olan maşuka: güzel | Sevgili.

Zülf-i ham-der-hamına bend iderek pâyımı **dildâr**

Serde mecnûniyet-i 'aşkı mı itdi peydâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 3). [dildâr,]

Cemâl-i zîver-i ferhâl ü hâl-i **dildâra**

Baķınca gâzelenür şafha-i ruğı zi-hicâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 5). [dildâra, -a]

Üftâdeligim bildi kesüp rahmını **dildâr**

Birden bire döndürdi licâm-ı keremin yâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 1). [dildâr,]

Derûnum derdini **dildâra** yazmağdan kalem ‘âciz
 Beyânından hezârân olsa târ-ı zîr ü bem ‘âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 1). [dildâra, -a]
 Eylesem zâr ile **dildârıma** izhâr-ı hülûş
 Rahma gelmez yine bilmem bu mı âşâr-ı hülûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 1). [dildârıma, -ıma]
 Dildârı recâlarla düşür dâma dir evhâm
 Çarhıñ o dañi himmet-i vârunına mahşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 7). [dildârı, -ı]
 Hâyli demdir bî-vefâ **dildârdan** ayrılmışım
 Merhametsiz dilber-i ‘ayyârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 1). [dildârdan, -dan]
 Vişâlin ‘ahdini ferdâlara atup **dildâr**
 Dükendi şabr dükenmez nice ferdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 7). [dildâr,]
 Öyle **dildâra** Gulâmî dili bend itdi felek
 Çalıcı çarpıcı cânlar yakıcı hem alıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 9). [dildâra, -a]
 Bu Gulâmî çâkeri kıldıñ cüdâ **dildârdan**
 Ey felek tutmaz mı âyâ bunca efgânım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 9). [dildârdan, -dan]
 Ser-geşte-i şahrâ-yı firâk oldığımı âh
 Dildârımı ey bād-ı şabâ eyle gel âgâh (Gulâmî Divanı , Kıt’a 2, Mısra 2). [dildârımı, -ımı]
 gayri görmez ‘âşık-ı cânân olan dünyâda hiç
 Dür olur **dildârdan** gayri gören ‘uşşâklar (Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 2). [dildârdan, -dan]
 Kıl Bârî Hudâ hâlime **dildârımı** mahrem
 Muhtâc-ı der-i lutf u ‘atâ kemter-i fakram (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 13). [dildârımı, -ımı]

dil-dâr: Birinin gönlüne malik olan maşuka: güzel l Sevgili.

Dil-dâra cefâ şive-i taqdir-i Hudâ’dır
 ‘Uşşâka belâ hükm-i mu‘allâ-yı kazâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 1). [dil-dâra, -a]
 Yüz çevirmiş şimdi bizden yârlar ağyârlar
 Neylesünler sâdıķı ehl-i hevâ **dil-dârlar** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 32). [dil-dârlar, -lar]
 Hâlimi ‘arz u beyân eyle var ol **dil-dâra**
 Ey şabâ eyleyeyim âhıma hem-râh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 19). [dil-dâra, -a]

dildâr şeb: Sevgili gece.

Hâne-i süzân-ı ‘uşşâka gelüpdür yâr şeb
 Dûd-ı âh-ı dillere rahm eylemiş **dildâr şeb** (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 2). [dildâr şeb,]

dil-dâra tekarrub dileyen ‘âşık-ı gam-hâr: Sevgiliye yakın olmak isteyen dertli aşık.

Dil-dâra tekarrub dileyen ‘âşık-ı gam-hâr
 Geçmek gerek evvel aña hubb-ı dü-serâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 7). [dil-dâra tekarrub dileyen ‘âşık-ı gam-hâr, -(y)en]

dildâr-ı ra‘nâ: Güzel yüzlü sevgili.

Mekteb-i ‘irfâna gel ‘aşkıñ kitâbın deste al
 Ders-i derd-i yâre tal **dildâr-ı ra‘nâ** gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 8). [dildâr-ı ra‘nâ,]

dildârlar: Birinin gönlüne malik olan maşuka: güzel l Sevgili.

Bu dil **dildârlardan** çekdiği cevve uşanmaz mı
 Mecâziden geçüp bâlîn-i tahkîka tayanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 1). [dildârlardan, -dan]

dilde: (Âşığın) gönlü.

Nesīm esb-i şafāya bār-ı bûy-ı tūrā-i yāri

Nihād itmiş gelür deşt-i meşāma **dilde** zār itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 12*). [*dilde,]*

dilde âteşi: Gönülde ateşi.

Sāye-i ‘aşkında ābı gözde **dilde âteşi**

Židd iken bir yerde cem‘ itdim kerāmet kânıyım (*Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 9*). [*dilde âteşi, -i]*

dile: Arzu etmek, istemek, talep etmek.

Ehl-i derdi vādî-i ‘aşk içre bir kez görseler

Bî-amān urmağ **dilerler** bî-tevaqquf āferîn (*Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 10*). [*dilerler, -r, -ler]*

O cefā-pîşe Hudā ben gibi nālān olsun

Dilerem hâtırı nā-şād u perîşān olsun (*Gulāmî Divanı , Gazel 150, Mısra 2*). [*dilerem, -rem]*

Vuşlat **dilemiş** bu dil-i dīvāne Hudā’dan

Mehtāb-ı felek şem‘-i şeb-ārāya ulaşdır (*Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 19*). [*dilemiş, -miş]*

dil-efgende: Zavallı gönül.

Bu cism ü cān seniñ rāhıñda olmuş hāk ile yeksān

Terahhum kıl bu **dil-efgende**ye ihsānı müzdād it (*Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 10*). [*dil-efgende*ye, -(y)e]

dilek: Arzu etmek, istemek, talep etmek.

Ey nesīm-i pür-beşāret var huzūra öp etek

Luţf idüp ol şāh-ı hüsne eyle bizlerden **dilek** (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 28*). [*dilek,]*

diler: Arzu etmek, istemek, talep etmek.

Her kim ki **diler** vuşlat-ı cānānı Ğulāmī

Celbi güzeliñ sīm ü zer efsūnına maḥşūş (*Gulāmî Divanı , Gazel 90, Mısra 9*). [*diler,]*

Kişver-i Fas’dan inüpdür Çîn’e ol gīsūları

Ya’nī kân-ı sīme kim çekmek **diler** leşker gālaţ (*Gulāmî Divanı , Gazel 94, Mısra 4*). [*diler,]*

ğamzeler tırtmış sinānı bî-amān urmağ **diler**

Dīdeler imā ider kim ‘āşıkāna lā-teḥaf (*Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 5*). [*diler,]*

Zülfini iqbāl-i ‘āşık-veş idüpdür ḥam-be-ḥam

Gerden-i ‘uşşāka bend itmek **diler** şad-āferîn (*Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 6*). [*diler,]*

Kef-gür-āsā göz göz itdi sīnemi tūr-i müje

Sūzen-i zülfiyle ol kaşı kemān dikmek **diler** (*Gulāmî Divanı , Müfret 12, Mısra 2*). [*diler,]*

dilet: Onun gönlü.

Tā şubḥ-ı kıyāmet be-cemālet nigerān-est

Pāy-ı **dilet** ez-dām-ı sivāhā zü rehā nī (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 16*). [*dilet,]*

dil-figār: Gönül yaralı II Âşık.

İlāhī şerm-sārım **dil-figārım** itdigim fi‘le

Peşīmānım peşīmān eylerim ez-dil nedāmethā (*Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 3*). [*dil-figārım, -ım]*

Şâh-ı hûbânım efendim **dil-figârim** kandesin
ğonca-i gül nev-demîde nev-bahârim kandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 1). [dil-figârim, -ım]

dil-gîr olmaz bende-i teslîm: Ele geçirdiği kölesi teslim olmaz.

Dehr-i dündan **dil-gîr olmaz bende-i teslîm** kim
Gördi gülşen âteş-i Nemrûd'ı İbrâhîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 1). [dil-gîr olmaz bende-i teslîm, -maz]

dil-güşâ: Gönle ferahlık veren, iç açıcı, ferahlatıcı.

Gulâmî **dil-güşâ** bir nev-gazel tanzîm idüp hâmem
Dine bu tuhfê kim bir 'âşık-ı gam-hârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 17). [dil-güşâ,]
Gulâmî **dil-güşâ** bağ-ı şafâda tutdı dil mesken
Açıldı gonca-i âmâl bülbül iftîhâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 13). [dil-güşâ,]

dilhâ: Gönüllere.

Bir câzibe hûbâna Hudâ eylemiş i 'tâ
Her târ-ı dü-gîsûda muqayyed nice **dilhâ** (Gulâmî Divanı , Müfret 1, Mısra 2). [dilhâ,]

dil-haste: Hasta gönüllü; kırılgan, gücenmiş gönül sahibi.

Şanma ser-geştesi **dil-hastesi** sensiñ tenhâ
Devr-i çarha nazâr it gör o dağî hayrânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 17). [dil-hastesi, -si]

dil-hôs idemem: Gönlü hoş etmek, memnun etmek.

Çekerim çille-i hicrânı tükenmez yâ Rab
Meclis-i vaşda cânânemi **dil-hôs idemem** (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 4). [dil-hôs idemem, -eme, -m]

dil-i: (Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil-i gam-gînimiz bir lahza şâdân olsa olmaz mı
Hudâyâ hayli demdir mübtelâ-yı derd-i hasretidir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3). [dil-i,]
Şafha-i fûrkâtdê kayd itmiş o baht-ı dünımı
Rûy-ı Leylâ'dan ba'îd itdi **dil-i** Mecnûn'ımı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 22). [dil-i,]
Bâ-mihr-i ruheş cân-ı cihân sülht be-zârî
Ber-va'de-i vaşleş **dil-i** mâ yâft kararî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 8). [dil-i,]
Dîbâce-i ruhsâr-ı tu her merd ne-dâned
Endîşe-i 'aşket **dil-i** her kes ne-tevâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 24). [dil-i,]
Evzâ'-ı hayâlet **dil-i** hûnîn-cigerân-est
Ehl-i felek ez-nâle-i âşüfte-i Vâmık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 25). [dil-i,]
Mısbâh-ı **dil-i** tîre-i bî-çâre-i 'âşık
Hâlîş zi-şu'â'-ı nazâr-ı pîr-i mugân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 29). [dil-i,]

dil-i 'âşıkı: Âşığın gönlünü.

Ol meh-i hûbân **dil-i 'âşıkı** elbet alur
Deste Gulâmî ile hem-dem olur intehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 25). [dil-i 'âşıkı, -ı]

dil-i bî-mihr: Merhametsiz gönlü.

Dil-i bî-mihr ü sevdâ mârâ beñzer
Cihân bâğında bitmiş hâra beñzer (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 33). [dil-i bî-mihr,]

dil-i dîvâne: Divane gönül.

Vuşlat dilemiş bu **dil-i dîvâne** Hudâ'dan
Mehtâb-ı felek şem'-i şeb-ârâya ulaştır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 19). [dil-i dîvâne,]

dili dîvâne iden: Gönli deli eden.

Dili dîvâne iden şüh u sitem-kâr habîb
Fürkatiyle nice 'uşşâkı kılan zâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 1). [dili dîvâne iden, -en]

dil-i evyüb'a: Eyüp peygamberin gönlüne.

Îlâhî 'aşk ile envâ'-ı 'illet
Dil-i Eyyüb'a virdi hoşça hâlet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 14). [dil-i evyüb'a, -a]

dil-i ğam-dîdeve: Gam görmüş, kederli gönül; aşık.

Dil-i ğam-dîdeye râhat ola mı olmaya mı
Ten-i mecrûhıma şihhat ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 3). [dil-i ğam-dîdeye, -ye]

dil-i ğam-pervere: Gamla beslenmiş yüreğe.

Bu **dil-i ğam-pervere** bir ğam-güsâr olsaydı âh
Şad olurdu derdden dilde karar olsaydı âh (Gulâmî Divanı , Müfret 32, Mısra 1). [dil-i ğam-pervere,]

dili kıl istikâz: Gönli uyandır.

Çeşm-i ihsân ile bak süy-ı Gulâmî'ye amân
Hâb-ı miñnetden efendim **dili kıl istikâz** (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 10). [dili kıl istikâz,]

dili meksûr olur: Gönli kırılmış olur.

'Âlem içre kim ki şâ'irdir deyü meşhûr olur
Seng-i sevdâ-yı mecâz ile **dili meksûr olur** (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 2). [dili meksûr olur, -ur]

dil-i sevdâ-zede: Sevdalı, âşık gönül.

Dil-i sevdâ-zede miñnet-keşîde derd-sencîde
Seniñ destîñden âh u zârlar şubh u mesâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 7). [dil-i sevdâ-zede,]
İntihâb itdigi günden berü ey mâh seni
Bezm-i 'aşkda **dil-i sevdâ-zede** şad vâh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 2). [dil-i sevdâ-zede,]
Görmek ister **dil-i sevdâ-zede** her gâh seni
Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 15). [dil-i sevdâ-zede,]

dil-i şevdâ: Çılgın gönül.

Gül-i ümmîd açılmaz yağsa bârân biñ bahâr olsa
Anıñ-çün artırur şît-i nevâsın bu **dil-i şevdâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 4). [dil-i şevdâ,]

dil-i şevdâvî: Çılgın gönlü.

Rište-i zülfine bend itdi **dil-i şeydāy**

Beni mest eyledi ol dide-i hāmār ḥabīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 7). [dil-i şeydāy, -yı]

dil-i sūzānıma: Acılı gönlüme.

Āteş-i hicrānı kār itmişdi cānā cānıma

Āb-ı vuşlat şaçdı cānānım **dil-i sūzānıma** (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 2). [dil-i sūzānıma, -ım, -a]

dil-i ‘uşşākı: Aşıkların gönülleri.

Tār-ı gīsūlārını silsile kılmış Ma‘būd

Kehrübā-veş **dil-i ‘uşşākı** ider cezb ü rübūd (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 20). [dil-i ‘uşşākı, -ı]

dil-i vīrānemi: Harap gönlümü.

Bād-ı kahrın cebel-i Kāf’ı yıkar çünkü seniñ

Dil-i vīrānemi ta‘mire de fermān itme (Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 4). [dil-i vīrānemi, -mi]

dil-i vīrānemizi: Harap gönlümüzü.

Rahm idüp belki Gulāmī bize mi‘mār-ı kerem

Dil-i vīrānemizi sīm-i vişāl ile yapar (Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 14). [dil-i vīrānemizi, -miz, -i]

dil-i vīrānı: Harap gönül.

Göz göre zümre-i agyār ile kılsun ülfet

Dil-i vīrānı anıñ bir dağı vīrān olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 14). [dil-i vīrānı,]

dil-i vīrānıma: Yıkılmış gönlüme.

Āb-ı rûlar dökerek bāb-ı kerīmāneñe geldim

Himmetiñ kesme meded kıl **dil-i vīrānıma** yā gavs (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 4). [dil-i vīrānıma, --ı, --m, --a]

dil-i zār: Ağlayan, inleyen gönül.

Güş urma şaķın güft-i raķībāna ‘azīzim

Sevdā-yı vişālīñle ḥarāb oldı **dil-i zār** (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 20). [dil-i zār,]

dil-i zārı: Inleyen gönül.

Leb-i gül-fāmı sevdāsı ḥayāl-i rüy-ı tībānı

Ḥarāb itdi **dil-i zārı** amān yā Rab nedir çäre (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 10). [dil-i zārı, -ı]

dilim rāḥatlığın: Gönül rahatlığı.

İster iken küy-ı cānāndan **dilim rāḥatlığın**

Bir muşbetlik virür ki dīdeler pür-ḥūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 5). [dilim rāḥatlığın, --lık, --ın]

dilimiz: Dil II gönül.

Ebhur-ı ‘aşkıñda ya‘nī **dilimiz** garķ olur

Sāḥil-i vaşl-ı lebiñ süyına irse sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 17). [dilimiz,]

diller hānesi: Gönüller evi.

Dü-cihānda devlet isterseñ temessük ‘aşka kıl

Buldı **diller hānesi** ‘aşk ile evveldeñ cilā (Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 6). [diller hānesi, -si]

dil-pesend: Gönle hoş gelen.

Efendim **dil-pesendim** pek gücenmişdir gedāsından

Der-i luṭfi müsedded oldığı ma‘lūm edāsından (Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 1). [dil-pesendim, -im]

dil-rübā: Gönül alan ll sevgili.

Ehl-i ‘aşka reh-nümā vü muṭtedāsıñ **dil-rübā**

Piṣvā hem zīb ü zībāsıñ dilārā ḥabbezā (Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 1). [dil-rübā,]

O nere varsa leṭāfet ile pervāne-veş

Şem‘-i ruḥa çok teni yandırır ol **dil-rübā** (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 22). [dil-rübā,]

Dil-rübāya dil viren pīrānı ta‘yīb eyleme

Düşse destinden ‘aşası ihtiyār elden gider (Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 3). [dil-rübāya, -ya]

Muḥibb olmaz zamāne **dil-rübāsı** pāk-sīretle

Bulunmaz zerre bunlarda şadākatle vefālardan (Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 3). [dil-rübāsı, -sı]

Bahr-ı luṭfuñdan dilā bir ḳatre āb almaz bize

Gendüm-i iḥsānını ol **dil-rübā** şalmaz bize (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 12). [dil-rübā,]

dil-rübālardan: Gönül alan ll sevgili.

Dilā döndür ‘inān-ı ülfeti gel **dil-rübālardan**

Ṭināb-ı ārzūyı kes cihānda aḡniyālardan (Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 1). [dil-rübālardan,]

dil-rubūde: Gönlinü kaptırmış, âşık.

Nāz u istiḡnā gelür ṭab‘-ı dilārāya lezīz

Dil-rubūde olsa ḡayre ḡayriden olmaz elezz (Gulāmî Divanı , Müfret 10, Mısra 2). [dil-rubūde,]

dil-şād: Gönlü hoş, mutlu, sevinmiş.

Vīrāne ḳalbi ābād eyle Gulāmī **dil-şād**

Yak micmere gel irşād ‘ūdın dil ola fāyih (Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 9). [dil-şād,]

Ḥayāl-i būs-ı rüy-ı māh-veşler ile **dil-şādım**

Ṭarīḳ-i ‘aşkda şabr u taḥammül tūşe vü zādım (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 3). [dil-şādım, -ım]

dil-şād eylesün: Gönlinü şenlendirmek, mutlu etmek.

Gulāmī ‘İzzet‘i dünyāda **dil-şād eylesün** Mevlā

Şeff‘ olsun Ḥabīb-i Ḥazret-i Ḥaḳ rüz-ı vāveylā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 37). [dil-şād eylesün, -sün]

dil-şād olup: Mutlu olmak, gönlü hoş olmak.

Çetr çekmiş rüyına zülf-i siyāhından güzel

Şaf tutup bīḡāneler **dil-şād olup** ḥübāneden (Gulāmî Divanı , Gazel 138, Mısra 6). [dil-şād olup, --up]

dil-vāmıḳ‘a: Gönül Vāmıḳ‘a.

Gel yakīn ol al gönül rahm it şehā hem şadıḳa

‘Āşıḳa **dil-Vāmıḳ‘a** hem şadıḳa sīm-i tenim (Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 16). [dil-vāmıḳ‘a,]

dîn: Allah'a inanma ve ibadet etme konusunda uyulan yol, iman, inanç.

Nigeh-i nîme ile aldî elimden hûşum

Dîn ü imânımı ğayb eyledi efkâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 12). [dîn,]

Rûyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ

Dînini terk idüp islâma gelür yâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 6). [dînini, -i, -n, -i]

Ġulâmî dil-güşâ bir nev-ġazel tanzîm idüp hâmem

Dine bu tuhfê kim bir ‘âşık-ı ġam-hârdan qalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 18). [dîne, -e]

Aldıñ ‘âkı u **dînimi** ġâret-ger-i imân mısıñ

Kişver-i göñlüm harâb itdiñ Hülâgü Hân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 1). [dînimi, -im, -i]

Ey ki dirdiñ **dînimizde** cevri kılmakdır hañâ

Ey Hıñâ şâhı o va‘diñden hele bir yâd kııl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 3). [dînimizde, -imiz, -de]

Bi-burdeî zi-dilem **dîn** ü şabr u hûş ez-ser

Ne-mî dihi be-hoşî büse ez-leb-i gül-fâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 7). [dîn,]

Mezheb ü millet ü **dîn** ez-men-i dîvâne me-purs

Dîn ü imân-ı Ġulâmî heme ‘aşk-ı Raġmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21). [dîn,]

Âh eġgendesiyim bir güzeliñ kim cânı

Çıkarur tenden amân **dîn** ile hem imânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 2). [dîn,]

dîn ü imân-ı ġulâmî: Gulâmî'nin dini ve imanı.

Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs

Dîn ü imân-ı Ġulâmî heme ‘aşk-ı Raġmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 22). [dîn ü imân-ı ġulâmî,]

dînâr-âsâ: Eski bir nevi altın sikke gibi. (Aşığın sararmış yüzü).

Muqayyed eylemiş zünnâr-âsâ

Miyân-ı qalbine **dînâr-âsâ** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 56). [dînâr-âsâ,]

dîn-i hażret-i peygamberî: Hz. peygamberin dini.

Ber-qarâr oldukça aġkâm-ı şer‘at dehrde

Üstüvâr ola bu **dîn-i Hażret-i Peygamberî** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 64). [dîn-i hażret-i peygamberî, -i]

dîn-i nebî: Peygamberin dini.

Feyz-baġşıyla mürûr itmekdeiür rûz u şebi

Ġavş-i Muġyî‘d-dîn iġyâ eylemiş **dîn-i Nebî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 14). [dîn-i nebî,]

dinle: Dinlemek, kulak vermek.

Gizlüce aġyâra iġsânıñ şadâsın **dînledim**

Her dem eylersiñ cefâ bilmem saña ben neyledim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 7). [dînledim, -di, -m]

dîñle-: Dinlemek, kulak vermek.

Terk-i aġyâr it Ġulâmî ister iseñ vaşl-ı Haġ

Dâmen-i pâkin bırakma **dîñle** tût ġüftâr-ı şeyġ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 18). [dîñle,]

dîñlemek: Dinlemek, kulak vermek.

Dehen açdırma Ğulâmî tolu derd ile dehen
Dinlemez derdimi kim yârime tahrîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 10). [dinlemez, -mez]
Şimdi ger ta'limde râhat tûrı hep gûş ider
Cümle rûz-ı ceng mestdir **dinlemez** râhat tûrı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 38). [dinlemez, -mez]

dir: "-dîr" bildirme eki.

Mağdemîn koysun deyü ferş oldu arza serviler
Tûtiyân açmış dehânın zevk ile **dir** merhabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 4). [dir,]
Meveddet meclisinde mest olup **dir** hâlet-i 'aşkı
Mükemmel bilmişim gör kim özi andan selâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 5). [dir,]
Deryâ-yı gama düşdigini görse o gül-rûy
Rağm eylemeyüp **dir** buña şâyân u sezâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 10). [dir,]
Dildârı recâlarla düşür dâma **dir** evhâm
Çarhın o dahî himmet-i vârunına maşşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 7). [dir,]
Tig-i hicrân ile başdan başa cism-i mecrûh
El-amân sen **dir** idiñ yâreye merhem dehenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 6). [dir,]
Şem'-i hüsnuñ meclisi gam ehline olmuş şafâ
Mülk-i fazlın pâdişâhı **dir** isem şâyânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 4). [dir,]
Nây benim zârıma itdi şadâsın bülend
Göz göz idüp sînesin ben gibi **dir** el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 14). [dir,]
Merhem-i hilm ile zağm-ı hecre tîmâr itmeli
Böyle **dir** çok bî-haber hilmî begim kalb it de gör (Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2). [dir,]
Gözi çıkası cümleye **dir** belli sözinden
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 7). [dir,]
Âferîn-bâd ey Ğulâmî **dir** bu nazma şâ'irân
Ey Ğulâmî şâhib-inşâf olsalar ger nâzırân (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 17). [dir,]

diraht-ı bâr-ı vuslat yok: Ağacın çiçeğine kavuşma yok.

İrişsün bâd-ı tîz-i sebze-sûz-ı mevsim-i serdî
O bâğın kim derûnında **diraht-ı bâr-ı vuslat yok** (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 8). [diraht-ı bâr-ı vuslat yok,]

diraht-ı hüsn: Güzellik ağacı.

Diraht-ı hüsn üzre bûlbûl-i gûyâdır bu
Miyân-ı nev'-i çiçekde gül-i hamrâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 1). [diraht-ı hüsn,]

diraht-ı nâza: Naz ağacına.

Riyâh-ı râh-ı revân-bahşlar vezân olmuş
Diraht-ı nâza urur arada düşer eşmâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 8). [diraht-ı nâza, -a]

diraht-ı vuslatın bergiyle: Vuslat ağacının yaprağı ile.

Diraht-ı vuslatın bergiyle bârân eyledi rîzân
Sümûm-ı şarşar-ı fûrkât kanı ol bâd-ı cân-fezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 7). [diraht-ı vuslatın bergiyle, -in-y-le]

dirâz: Uzun.

Başa püsküllü belâ alma beyân-ı vaşlda

Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme tül u **dirâz** (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 12). [dirâz,]

Semâdan mâh-ı nev keşkül-i ümmîdin **dirâz** itmiş

Nevâl-i ni‘met-i ‘adlîñ ider hâhiş açup âya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 49). [dirâz,]

dirâz eylemişiz: Uzatmak.

Dest-i ümmîdi **dirâz eylemişiz** dergâha

O şehîñ bendesi bî-şek irişür Allâh’a (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 13). [dirâz eylemişiz,]

dirîğ: "Eyvah, çok yazık" anlamında ünlem.

Mülk-i vaşla va‘d ile tuğrâ-nüvîs olma **dirîğ**

Tîre bahtım tâ ezel olmuş benim menkûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 9). [dirîğ,]

Sâgar-ı vaşlı sâkiyâ itme Ğulâmî‘den **dirîğ**

Hayli zamândır ki teni hâsret-i mey zebûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 13). [dirîğ,]

dişle: Dişlerini geçirmek, ısırmak.

Nefs segdir sır kıılma **dişler** âhîr pâyıñı

Ni‘mete şükr eylemez kalb-i seg it kıovar seni (Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1). [dişler, -r]

ditre: Titremek, küçük kasılmalarla sarsılmak.

Nâr-ı fûrkâtden kebâb oldı cigerim rahm it şehim

Hâsretiñden âh idersem **ditreşür** nüh-ıtabakât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 10). [ditreşür, -ş, -ür]

div: Dev, dev gibi heybetli, korkunç kimse.

Cân ile göñlini her kim zülfüne kılmaz vağan

Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender‘i (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 6). [dîve, -e]

divân: Divan şairlerinin, şiirlerini kağıyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap.

Bend-i zülfünden Ğulâmî‘niñ yazup iğrâcını

Bendesin ‘itk eylemekle eylemiş **divâna** ‘arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 10). [divâna, -a]

Oldı itmâma resîde **divân**

Ĥamdü-lillâh u bi-‘avn-i Mennân (Gulâmî Divanı , Kıt’a 12, Mısra 1). [divân,]

Ĥa‘-ı revnak-fezâ aşhâbı İbrâhîm Ĥilmî Beg

Le‘âfet-bahş idi bi‘l-cümle ehl-i kilk ü **divâna** (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 2). [divâna, -a]

divâne: 'aşk ile kendinden geçmiş (kimse), 'aşk delisi.

Ey Ğulâmî çek eliñ vaşfında takşîr eylediñ

Şâ‘irân medħinde ‘âciz sen naşıl **divânesin** (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 10). [divânesin, -sin]

Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i **divâne** me-purs

Dîn ü imân-ı Ğulâmî heme ‘aşk-ı Raħmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21). [divâne,]

divâne dili: Deli gönül.

Mecnûn-şıfat vâdî-i fûrkâtden bırakma

Divâne dili vuşlat-ı Leylâ‘ya ulaşdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 10). [divâne dili, -i]

dīvāne olam: Deli olmak.

Ben seg-i kūy-ı nigārım niye bīgāne olam

Lık havf eylerim ol günde ki **dīvāne olam** (Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 2). [dīvāne olam, -am]

dīvān-serāy-ı: Gönül divanı sarayı.

Sāḫa-i **dīvān-serāy-ı** 'ālem-i 'aşk içre kim

Görmedim çün dilberān-ı dehrden bir kez vefā (Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 15). [dīvān-serāy-ı,]

dīvār: Duvar.

Germī-i mey şīt-i neyle oldu ğam tūmārı tay

Şimdi raqş eyler sürür ile der ü **dīvārımız** (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 12). [dīvārımız, -ımız]

İftirāk-ı yār ile gördükde eşk-i dīdemi

Ağlar idi hep der ü **dīvārlar** efğānıma (Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 8). [dīvārlar, -lar]

Külḫan oldu iftirāk-ı yār ile gül-zārlar

Zār u efğānım görüp ağlar der ü **dīvārlar** (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 38). [dīvārlar, -lar]

dīvār-ı ten: Vücudun duvarı.

Gelür her bir taraftan gülle-i tūb-ı belā her dem

Ḥarāb olmaqdadır **dīvār-ı ten** kārım fiğān olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 4). [dīvār-ı ten,]

dīvār-ı mülk-i hicrānū: Ayrılık mülkünün ülkesi.

Diyār-ı mülk-i hicrānū benem el 'ān seyyāḫı

Ṭa 'ām-ı telḫ-kāmımdır elem ğam derd-i fūrkatden (Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 5). [dīvār-ı mülk-i hicrānū, --i-in]

diye: "Diye, diyerek" anlamında zarf.

Var mı bir dost ki bağal-gīr ola şey'en-lillāh

Getüre nezd-i ṭabībe **diye** kim yāresi ne (Gulāmî Divanı , Gazel 168, Mısra 4). [diye,]

diz: Nesneleri yan yana veya tek tek sıralamak.

Nām-ı Ḥaḫ'la silke **dizdim** dürr-i naẓmı ibtidā

Kim bula ruḫsār-ı 'aşk anıñla zīb ü intihā (Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 1). [dizdim, -di, -m]

'Aceb mi reşk iderse bendeye ehl-i sūḫan zīrā

Ki **dizdim** dürr-i vaşfñ rişte-i eş'ār u imlāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 58). [dizdim, -di, -m]

dizgin: Atın dizgini.

Meydān-ı kīne sürmüş esb-i 'inādı seyr it

Sür'atle **dizgin** eyler çekmez zimām vā'iz (Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 6). [dizgin,]

dök: Akıtmak, dökmek.

Tiğ-ı ğamzeñ dökmek için ḫūnları 'uryān olup

Bilmemiş ḫan **dökmege** tīr-i nigāhñ işte bes (Gulāmî Divanı , Gazel 80, Mısra 8). [dökmege, -meg, -e]

Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya 'kūb-veş

Görmez oldu göz **döker** yaş Māḫ-ı Ken 'ān'im seni (Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4). [döker, -e, -r]

Gülşen-i hüsnünde verd-i şafâlar

Şararsa **dökülse** berg-i ziyâlar (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 18*). [*dökülse, -ül, -se*]

dökmek için hünları: Kanları dökmek için.

Tığ-ı gamzeñ **dökmek için hünları** ‘uryân olup

Bilmemiş kan dökmeye tır-i nigâhın işte bes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 7*). [*dökmek için hünları, -lar, -ı*]

dökül: Akıtmak, dökmek.

Çeşm-i hün-rîz ile hünâbe-i hasret ne ‘aceb

Dökülür sâha-i ruhsârîña bu kâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 10*). [*dökülür, -ür*]

döküp evrâkıñı eşcâr: Ağaçlar yapraklarını döküp.

Görince mîve-i lutfın bu naḥlistân-ı dünyâda

Döküp evrâkıñı eşcâr berden bârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 8*). [*döküp evrâkıñı eşcâr, -ı, -n, -ı*]

dolan: Dolaşmak, çevresinde bulunmak.

Ey felek şem‘-i dil-efrûzımı göster baña kim

Dolanım başına şad-cân ile pervâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 4*). [*dolanım, -ım*]

dön: Dönmek II Vazgeçmek, caymak.

Ġulâmî gel kapu kapu sürinme sâ‘il-veş

Hulûş u şıdk ile **dön** bâb-ı Şâh-ı Merdân‘a (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 14*). [*dön,]*

Pergâr-ı ‘ömr dehrde râhatla **dönmedi**

Ferdâ döner mi söyle dilâ bir şafâ ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 7*). [*dönmedi,]*

Câm-ı çeşmimden ağıtdı şanemâ kanlı şular

Derd-i hasretle meded **döndi** mey-i şahbâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 8*). [*döndi, -di*]

Ḥilkat-i zâtı cefâdır felegiñ ‘uşşâka

Ey Ġulâmî eli **dönmez** kerem ü i‘tâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 10*). [*dönmez, -mez*]

Olur müstağrak-ı deryâ-yı miḥnet

Döner girdâb-ı giryân içre çün bat (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 64*). [*döner, -er*]

Sîpihr-i nâ-muvâfık **dönse** birkaç gün murâd üzre

Qarârı yok nazar kıl nitdi mülk ü taḥt-ı Kısra‘ya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 3*). [*dönse, -se*]

dön-: Dönmek II Vazgeçmek, caymak.

Mü‘minim hem kâfirim **dönmem** bu sözden bir zamân

Rûy u müyuñ çünki olmuş küfr ü îmândan ġarâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 3*). [*dönmem, -me, -m*]

dön-: Çevirmek / yöneltmek.

Temûz-ı gamda biraz sâye şalsa serv-i vişâl

Döner rebî‘-mişâl dehr i‘tidâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 4*). [*döner, -er*]

donanmâ-yı şafâ: Gönül şenliği, huzuru.

Cânib-i gülden uruldu telğıraf bülbüllere

Büstân-ı dilde kılsunlar **donanmâ-yı şafâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 14*). [*donanmâ-yı şafâ,]*

dönder-: Çevirmek / yöneltmek.

Devr ider mey-gün lebiñ vaktinde ol sāgar ğalaṭ

Hün-feşān sākī-i ‘aynıñ **dönderür** hañçer ğalaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 2). [dönderür, -ür]

döndür: Çevirmek / yöneltmek.

Hān-ı ‘işret kurdı gülşen içre lāle şevk ile

Oldı sākī nesterin **döndürdi** cāmı habbezā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 20). [döndürdi, -di]

Dilā **döndür** ‘inān-ı ülfeti gel dil-rübālardan

Ṭınāb-ı ārzūyı kes cihānda āğniyālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 1). [döndür,]

döndür-: Çevirmek / yöneltmek.

Üftādeligim bildi kesüp rahmını dildār

Birden bire **döndürdi** licām-ı keremin yār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 2). [döndürdi, -di]

döndüre yüz: Yüz çevirmek.

İ ‘tibārım iftiḥārım bāda virdiñ kemterim

Rāzıyam ammā revā mı **döndüre yüz** dilberim (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 10). [döndüre yüz,]

döndürme: Çevirmek / yöneltmek.

Dergehiñden ğayriye cānā yüzüm **döndürmedim**

Zerre deñli gerçi dünyāda şafāñı sürmedim (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 17). [döndürmedim, -di, -m]

döner: Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Pergār-ı ‘ömr dehrde rāḫatla dönmedi

Ferdā **döner** mi söyle dilā bir şafā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 8). [döner, -er]

döner biñ belā ile: Binlerce dertle döner.

Baḳ yār-i bī-vefāya geçer şad-edā ile

Baḳ çarḫ-ı pür-cefāya **döner biñ belā ile** (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 2). [döner biñ belā ile,]

döner dūlāb-ı feyz: Bereketin bolluğun feleği döner.

Cūy-ı eşk-i ‘āşikān üzre **döner dūlāb-ı feyz**

Teşne-i āb-ı vişāl-i Haḳḳ olur ğarḳ-āb-ı feyz (Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 1). [döner dūlāb-ı feyz, -ı]

döner pervāne dil şem ‘-i ruḫuñda: Ruhunun gönül mumunda kelebek gibi döner.

Felek devrāndan ḳaldı görüp şevkiñle devrānım

Döner pervāne dil şem ‘-i ruḫuñda cān ğarībim gel (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 4). [döner pervāne dil şem ‘-i ruḫuñda, --i-un, -da]

döner pervāne-i şubḫī gibi: Sabah vaktinin keleşi gibi döner.

Yer itmiş sīnede ‘aşkı ḫayālī çeşm-i ḫāṭırda

Döner pervāne-i şubḫī gibi cān şem ‘a-i şāma (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 8). [döner pervāne-i şubḫī gibi, -i]

dönme: Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki **dönmeyem** senden

‘İnāyet kıl cefāyı terk idüp bir dem vefā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 11*). [*dönmeyem, -yem*]

Şem‘ olup şeb rüz sūzān olmada dil dā‘imā

Dönmezem pervāne-veş fānūs-ı şem‘-i şāma ben (*Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 12*). [*dönmezem, -zem*]

Gelmediñ inşāfa bir an merḥamet igrār ile

Dönmezem kılsañ cefālar zulm-i āteş-bār ile (*Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 16*). [*dönmezem, -zem*]

dönmek: *Dönmek II Vazgeçmek, caymak.*

Dönse maḳşūduñca gerdün şanma bāḳīdir anı

Küllü şey‘in hālīkūn Ḳur‘ān‘da fermān eyledi (*Gulāmî Divanı , Tarih 3, Mısra 5*). [*dönse, -se*]

dört: *"Dört" sayı sıfatı (Bağlamda el, dil, göz ve kulak).*

Ġulāmī çıkıdı **dört** er söylediler cevherī tārīḥ

İrişdi cümle ednā ile a‘lā feyz-i ‘ulyāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 37*). [*dört,]*

döşe: *Açmak, sermek, yaymak.*

Görüp serv-i hırāmānın **döşenmiş** ḥāke servīler

Ḥacāletden bütün kebk-i derī refṭārdan ḳalmış (*Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 5*). [*döşenmiş, -n, -miş*]

döst: *1)dost. 2)bir şeyin hizmetinde bulunan. 3)sahiplenen, himaye eden. 4)dost. hamī. esma-i hüsnadan;veliyy.*

Ġulāmī ile revā mı ki münfa‘il ola **döst**

Ki ḥayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (*Gulāmî Divanı , Gazel 20, Mısra 9*). [*döst,]*

Ḥāne-i teng-i gedāya bārī başmazsa n olur

Ḥāme-i zerrīn-raḳamla yazsa bir mektüb **döst** (*Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 6*). [*döst,]*

Var mı bir **döst** ki baḡal-gīr ola şey‘en-lillāh

Getüre nezd-i ṭabībe diye kim yāresi ne (*Gulāmî Divanı , Gazel 168, Mısra 3*). [*döst,]*

dü çeşmem: *İki gözüüm.*

Be-rāh-ı tu‘st **dü çeşmem** be-şad melāl müdām

Dü güş der-pey-i peyk-i şadā-yı dü aḳdām (*Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 1*). [*dü çeşmem, -em*]

dü güş: *İki kulak.*

Be-rāh-ı tu‘st dü çeşmem be-şad melāl müdām

Dü güş der-pey-i peyk-i şadā-yı dü aḳdām (*Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 2*). [*dü güş,]*

dü-‘ālem dergehinden: *İki dünya makamında.*

Süveydāda sivā sevdālarından özge cāhım yok

Dü-‘ālem dergehinden ḡayri billāh bir penāhım yok (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22*). [*dü-‘ālem dergehinden, -(i)n, -den*]

dü-‘ālem dergehinden: *İki dünya makamından.*

Süveydāda sivā sevdālarından özge cāhım yok

Dü-‘ālem dergehinden ḡayri billāh bir penāhım yok (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22*). [*dü-‘ālem dergehinden, -(i)n, -den*]

dü-‘âlem dergehinden: *İki dünya makamında.*

Süveydâda sivâ sevdâlarından özge câhım yok

Dü-‘âlem dergehinden gayri billâh bir penâhım yok (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22*). [*dü-‘âlem dergehinden, -(i)n, -den*]

du‘â-yı bî-riyâ-yı enbiyâ: *Peygamberlerin yalansız duası.*

Her dem olsun pür-fütûh-ı rûhuña yüz biñ selâm

Olinur icrâ **du‘â-yı bî-riyâ-yı enbiyâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 46*). [*du‘â-yı bî-riyâ-yı enbiyâ, -yı*]

düçâr: *Tutulmuş, yakalanmış.*

Öyle bir ‘illete **düçâr** ola kim ‘âlemde

Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 3*). [*düçâr,]*

düçâr eylediñ: *Uğratmak, düşürmek.*

Sînemi şad-çâk idüp biñ derde **düçâr eylediñ**

Tîg-i cevri ile beni mecrûh u bîmâr eylediñ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 19*). [*düçâr eylediñ, --diñ*]

düçâr olmuşum: *Uğramak.*

‘Aceb bir şûhâ **düçâr olmuşum** kaddi kıyâmetdir

Dilâ hem çâh-ı Bâbil gâmezinden bir ‘âlâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 1*). [*düçâr olmuşum, -muş, -um*]

dü-çeşm: *İki göz.*

Şehâ mâhâ hayâl ü intizârıñ

Dü-çeşmim merdümünde eylemiş câ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 10*). [*dü-çeşmim,]*

dü-çeşm-i cân: *Canın iki gözü.*

Dü-çeşm-i cân ile üftâdegân-ı vâdî-i fûrkat

Nigâh-efgen iken râh-ı şabâ-yı neş‘e-bağşâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 21*). [*dü-çeşm-i cân,]*

dü-cihân: *Dünya ve ahiret, iki cihan.*

Dü-cihânda devlet isterseñ temessük ‘aşka kıl

Buldi diller hânesi ‘aşk ile evvelden cilâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 5*). [*dü-cihânda, -da*]

Ne kadar cevri ü cefâ eyleseñ ey sîm-tenim

Ser-i küyüñ **dü-cihânda** vağanımdır vağanım (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 2*). [*dü-cihânda, -da*]

Dü-cihânda luğf-ı pâkiñ ilticâ eyler gönül

Mülket-i dâreynde şâhib-‘adâletsin ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 7*). [*dü-cihânda, -da*]

Dü-cihân olmaz vişâliñe bahâ

Mâ-melek cümle saña olsun fedâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 3*). [*dü-cihân,]*

Qâdirîyiz **dü-cihân** içre ‘uluvvü‘ş-şânız

Pîrimiz taht-ı taşarrufda cülûs itdi müdâm (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 5*). [*dü-cihân,]*

Evliyâ cümle aña halka-be-güş oldı gulâm

Qâdirîyiz **dü-cihân** içre ‘uluvvü‘ş-şânız (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 10*). [*dü-cihân,]*

Qâdirîyiz **dü-cihân** içre ‘uluvvü‘ş-şânız

Yücedir pîrimiziñ şevket-i ‘izz ü şânı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 15*). [*dü-cihân,]*

Ra'd-veş şark ile ğarba ulaşur fermānı

Qādirīyız **dü-cihān** içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 20). [dü-cihān,]

Qādirīyız **dü-cihān** içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 25). [dü-cihān,]

dü-cihānda mecnūn: İki dünyada (dünya ve ahiret) Mecnun.

Beni zabt eyleyemez silsile-i 'aql u hayā

Qays-ı 'aşkım baña dirler **dü-cihānda Mecnūn** (Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 4). [dü-cihānda mecnūn,]

dūd: Duman l yürek yangının belirtisi.

Şandılar kim nāzil olmuş yere ebr-i kahr-ı Hāk

İtdigi dem **dūdı** cevvi-i çarhda cevlan-geri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 48). [dūdı, -ı]

dü-dest: İki el.

Dü-destimle şarıldıkda miyān-ı dilbere bir kez

Eliñ çek hançer-i hūn-hārdan dūr ol didi bir kez (Gulāmī Divanı , Müfret 13, Mısra 1). [dü-destimle, -im, -le]

dü-destin: İki el.

Zevrak-ı zāra şitāb ile **dü-destin** şalmış

Sāhil-i şihhate gel şanma ki irmiş qalmış (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 9). [dü-destin,]

dūd-ı āh-ı dil kesilmez: Gönül ahının dumanı kesilmez.

Şu 'le-i hasretle vardır sinede sūz u şerer

Dūd-ı āh-ı dil kesilmez dā'imā vaqt-i seher (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 4). [dūd-ı āh-ı dil kesilmez, -mez]

dūd-ı āh-ı dillere rahm eylemiş: Gönüllere ah dumanı merhamet eylemiş.

Hāne-i sūzān-ı 'uşşāka gelüpdür yār şeb

Dūd-ı āh-ı dillere rahm eylemiş dildār şeb (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 2). [dūd-ı āh-ı dillere rahm eylemiş, -ler, -e-miş]

dūd-ı efgānı: Feryat dumanı.

Nār-ı 'aşk ile ten-i sūzāndan külhan-mişāl

Dūd-ı efgānı irişdir sen de ey dil ber-semā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 10). [dūd-ı efgānı, -ı]

dūd-ı figān: Feryadın, haykırışın dumanı.

Rūz u şeb **dūd-ı figān** 'arşa olur peyveste

Dā'imī bizde bu hālet ola mı olmaya mı (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 9). [dūd-ı figān,]

dūd-mān-ı āl-i 'osmān: Osmanlı hanedanı.

Hāzret-i 'Abdū'l-'Azīz Hān-ı 'ulüvvü'ş-şān kim

Zātı olmuş **dūd-mān-ı Āl-i 'Osmān** mefharı (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 22). [dūd-mān-ı āl-i 'osmān,]

duhān: Duman.

Şaldı āteş kalbime çıkdı **duhānım** göklere

Yandırur eflāki āhım āşinā Mevlā Kerīm (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 9). [duhānım,]

duhān-ı āh-ı hicrāndır: Ayrılık ahının dumanıdır.

Çıkan kândil-i kalbimden **duhān-ı āh-ı hicrāndır**

Ki olmuş şaf şaf ebr-i tîre irmiş ber-semâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 7). [duhān-ı āh-ı hicrāndır, --dır]

dūht: İğne ile dikilmiş.

İksîr-i lutfu ile bu zerrîn olan dilim

Bir **dūht** olaydı bârî hâbîbîñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 6). [dūht,]

duhter: Kız II (şarap) kızı.

Şâhib-ı iffet **duhterîniñ** ahteriydi bî-hilâf

Hem Zelîhâ şânisiydi ‘aşr içinde hâbbezâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 3). [duhterîniñ, -i, -nin]

duhûl: Girme, giriş.

Duhûl-i meymenet-mevşûl-i na‘leyn-i Resûl‘üñ ol

Beşârâtın getürdi şehri-Sivâs-ı mu‘allâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 23). [duhûl-i, -i]

dükân-ı lokmân‘a: Lokman hekimin dükkânı.

Meded ki pister-i fikrînde hâstedir dilimiz

Devâ-yı vuşlata geldim **dükân-ı Loḡmân‘a** (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 10). [dükân-ı loḡmân‘a, -a]

düken: Bitmek, sona ermek.

Vişâliñ ‘ahdini ferdâlara atup dildâr

Dükendi şabr dükenmez nice ferdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 8). [dükendi, -di]

Vişâliñ ‘ahdini ferdâlara atup dildâr

Dükendi şabr **dükenmez** nice ferdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 8). [dükenmez, -mez]

dükenmez: Bitmek, sona ermek.

Dilâ kat‘ eylemişse iltifâtî cāmını sâķī

Dükenmez cām-ı çeşiminde şarâb-ı pür-nemim vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 8). [dükenmez,]

dü-mısra: İki mısra.

Ey Gulâmî söyledim târîḥ-i teşrîfin anıñ

Kilk-i cevherle **dü-mıṣra‘dan** olunmuşdur binâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 40). [dü-mıṣra‘dan, -dan]

dün: 1. alçak 2. soysuz 3. rakip.

Kürsî-i ta‘na çıkmış **dün** nâ-tamâm vâ‘iz

‘Uşşâka taşlar atmış bî-dîn ü ḥām vâ‘iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 1). [dün,]

dün: 1. İçinde bulunulan günden bir önceki gün 2. Kısa bir zaman önce.

Şâhid-i maḥmûr-ı cām-ı naḥvete **dün** uğradım

Ṭurra-i zülfin dağıtmış ‘ârîza fes başda kec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 9). [dün,]

Dün gice kenâra çeküp aḡyâra yüzinden

Şad-cilve ile virmiş amân büse gözinden (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 5). [dün,]

dün ider: *Alçak soysuz eder.*

Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme dirim

Tutmaz o hercâyî varur şöret ü şânı **dün ider** (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12*). [*dün ider, --er*]

dünına mahsûs: *Bize özel.*

Nâz u sitemi ‘aşık-ı mahzûnına mahşûş

Luţf u keremi şadıka yok **dünına mahşûş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 2*). [*dünına mahşûş,]*

dünva: (*Ar.*) *İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.*

Vücûdın nâz u ni’metle iden perverde **dünyâda**

Tarîk-i hubb-ı Hakk’a nâ-münâsib nâ-kesândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 9*). [*dünyâda, -da*]

Ḳulüb-ı ehl-i ‘aşkı gözleyen **dünyâda** ‘ukbâda

Muḥakkak bir cihetle cân-ı men ḥâr u zelîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 7*). [*dünyâda, -da*]

Vaşf olunmaz ey Ḡulâmî dil ile ḥübânlığı

Meşrebi **dünyâda** yârîñ olmasa ger nâ-ḥalef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 10*). [*dünyâda, -da*]

Hemân **dünyâda** cevri ile cefâyâ ben miyim lâyıḳ

Niçe müznib ‘abîdânîñ içinde ben miyim fâsık (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 1*). [*dünyâda, -da*]

Sipâh-ı şâdıḳîn olmaḳdadır maḡlûb **dünyâda**

Bulur nuşret o kâfir-kîş ceşş-i eşkıyâ her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 13*). [*dünyâda, -da*]

Yaḡmaladı **dünyâyı** didim düzd-i nigâhîñ

Cânlar çekicidir didi çarpar da çalar da (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 7*). [*dünyâyı, -yı*]

Dünyâda cefâ kalmadı ki gelmeye başa

Ebkem olarak terk-i diyâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 3*). [*dünyâda, -da*]

Dünyâda Ḡulâmî bulayım râḥatı dirseñ

Ḥalkdan kesilüp Ḥâlık’ı yâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 9*). [*dünyâda, -da*]

Sipîhr-i sînelerden oldu zâ’îl ebr-i ‘işyânlar

Şu ‘â’-ı âfitâb-ı luţf-ı Mevlâ düşdi **dünyâyâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 4*). [*dünyâyâ, -yâ*]

Felek bir zîb-i ḥâletle ziyâ-pâş oldu **dünyâyâ**

İrişdi rûy-ı arzîñ şu ‘lesi tâ evc-i bâlâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 1*). [*dünyâyâ, -yâ*]

Niçe ârâm eylesün üftâdeler **dünyâda** âh

‘Aşıkâna oldu ḥâlîñ çünki i’lân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 11*). [*dünyâda, -da*]

Vâ’izâ ḳorḳutma nâr-ı düzaḥ ile kıl nâzar

Âteş-i hicrân ile **dünyâ** baña olmuş saḳar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 2*). [*dünyâ,]*

Ḳalmamış **dünyâda** gayri merḥametlü yârlar

‘Arz-ı ḥâl-i ‘aşıkı ḳahr ile dilber ḳaralar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 33*). [*dünyâda, -da*]

Boynuma taḳdîr-i Ḥak taḳmış maḥabbetden resen

Tîḡ-i tedbîr ile **dünyâda** anı kimdir kesen (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 42*). [*dünyâda, -da*]

Gelmez âḡyârlarîñ bizlere bir sözi feraḥ

Âteşîñ kimlere **dünyâda** gelür süzi feraḥ (*Gulâmî Divanı , Müfret 7, Mısra 2*). [*dünyâda, -da*]

Sû’-i ‘amelim defteri **dünyâlara** şıḡmaz

Âb-ı kerem ü merḥemetiñle anı yıka (*Gulâmî Divanı , Müfret 36, Mısra 1*). [*dünyâlara, -lara*]

Kerâmet kânîsîñ cânâ didim **dünyâda** ikrâm it

Didi kânîyîm ammâ anda görmüş var mı ikrâmı (*Gulâmî Divanı , Müfret 41, Mısra 1*). [*dünyâda, -da*]

ğayri görmez 'aşık-ı cānān olan **dünyāda** hiç
Dür olur dildārdan ğayri gören 'uşşāklar (Gulāmī Divanı , Müfret 47, Mısra 1). [dünyāda, -da]
Dergehiñden ğayriye cānā yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü gerçi **dünyāda** şafāñı sürmedim (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 18). [dünyāda, -da]
Esīr-i dām-ı 'aşkım hālīme ancak Hudā āgāh
Ne bilsün düşgünün aḥvālını **dünyāda** şāhib-cāh (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 4). [dünyāda, -da]
Mecāzī efserinden başka başda bir külāhım yok
Ḥaḳīkat semtine toğrı gider **dünyāda** rāhım yok (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 20). [dünyāda, -da]
Şā'ir-i māhirim vāşif-ı şāhım
Şanma ki **dünyāda** tālib-i cāhım (Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 10). [dünyāda, -da]
Olan taḳdīr-i kilik-i kudret-i Ḥaḳ'la ḳazāyālar
İrer bī-şübhe **dünyāda** ḳamu ednā vü a'lāya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 6). [dünyāda, -da]

dünyāyı ḳılmışdır şu 'ā': Dünyayı ışıklandırmıştır.

Mihr-i ḥüsnün zerresi **dünyāyı ḳılmışdır şu 'ā'**
İtmese ḥurşīd ṭulū' senden alurlar irtifā' (Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 1). [dünyāyı ḳılmışdır şu 'ā', -mıdır]

dünyā: (Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Ḥayāl-i yārdan ğayri görünmez dīdeme **dünyā**
Temāşā-yı cemāl ister nedir **dünyā** vü mā-fihā (Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 2). [dünyā,]
Dünyā gürūh-ı bī-ḥabere 'ayş-ḥānedir
Murğ-ı ḥarīş içün girih-i dām dānedir (Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 1). [dünyā,]

dür: Ar. İnci.

Kenār-ı dār-ı cūduñda olup mecmū' sā'iller
Güşād it kīse-i 'adli gedālar üzre **dürler** şaḳ (Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 4). [dürler, -ler]
'Andelīb-āsā maḳām iken gülīstān-ı vişāl
Dür u mehcūr eyledi gonca-dehānım fūrḳatīñ (Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 8). [dür,]

dür: -dür, -dir, -dur, -dür bildirme eki.

İnest zi-deret 'arz-ı temennā-yı Ġulāmī
Ez-mihr-i Resūl-i dü cihān **dür** me-fermā (Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 14). [dür,]

dür: Uzak / ayrı.

'Āşıkından **dür** olan bī-merḥamet ma'sūḳ içün
Ey Ġulāmī rüz u şeb hem āh u zār itmek de güḳ (Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 9). [dür,]
Bisāt-ı ḳurbdan mehcūr u **dürüz** līk sulṭānım
Ser-i üftādegāna feyz-i 'ulyā artar eksilmez (Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 7). [dürüz, -üz]
Nice demlerdir ki **dürüz** devlet-i dīdārdan
Ceyş-i miḥnet mülk-i göñle çekmede tūğ u 'alem (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 15). [dürüz, -üz]
Giriftem künc-i ḥalvet men ki **dür** üftādem ez-ḥüsneş
Serem der-vādī-i ḥasret zi-dem mecnūn u şeydāyem (Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 7). [dür,]

dür: (Fars.) Uzak.

Ey dil-i şeydā yine düşdüñ cüdā cānāneden
Dür olup kaldıñ yine nezzāre-i yek-dāneden (*Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 2*). [dūr,]
Eger **dūr** olsa kūy-ı dil-rübādan
Eşer kıalmaz derūnında şafādan (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 61*). [dūr,]
Dü-destimle şarıldıkda miyān-ı dilbere bir kez
Eliñ çek hañçer-i hūn-hārdan **dūr** ol didi bir kez (*Gulāmī Divanı , Müfret 13, Mısra 2*). [dūr,]

dür-: Durmak, bulunmak, kalmak.

Halāş buldı saķardan o dil ki sevdi seni
Ki tālibān-ı cemālīñ **dururlar** ehl-i zekāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 36*). [dururlar, -ur, -lar]

dür dervāsınıñ: Inci denizinin.

Düşmedi bir kaṭre şebnem bāğ-ı āmāl-i dile
Şüre-zāra yağdı **dür deryāsınıñ** ‘aṣānıyız (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 8*). [dür deryāsınıñ, -sı, -nın]

dür gösterür misl-i şadef: Sedef gibi inci dişini gösterir.

Şem‘-i hūsnin zümre-i ağıyar idince der-miyān
gonca-leb hāndān olur **dür gösterür misl-i şadef** (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 14*). [dür gösterür misl-i şadef, --i-ür]

dür olur: Uzak olur.

gayri görmez ‘āşık-ı cānān olan dünyāda hiç
Dür olur dildārdan gayri gören ‘uṣṣāklar (*Gulāmī Divanı , Müfret 47, Mısra 2*). [dür olur, -ur]

dür u cüdā: Ayı ve uzak etmek.

Qılma luṭfuñdan beni **dür u cüdā**
gonca-fem bülbül-şiyemsiñ rüz u şeb (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 5*). [dür u cüdā,]
‘Āşıkān ez-cān ider vaşlıñ taleb
Qılma luṭfuñdan beni **dür u cüdā** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 10*). [dür u cüdā,]
Qılma luṭfuñdan beni **dür u cüdā**
Zer-külāh-ı fūrḳati cānān el-ğıyās (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 15*). [dür u cüdā,]
Bir nemed bes eyle ihsān el-ğıyās
Qılma luṭfuñdan beni **dür u cüdā** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 20*). [dür u cüdā,]
Qılma luṭfuñdan beni **dür u cüdā** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 25*). [dür u cüdā,]

dürce: İçine inci ve altın konulan küçük hokka.

Kenz-i dür-i Hüdā’dır o **dürce-i** ‘aḳīkī kim
Genc üzre ḥālḳa-zen o siyeh mārā kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 9*). [dürce-i,]
Dehān-ı yāri teşbīh eylemek **dürce** ḥaṭādır bil
Anı feth eyleyen var bu ise mağlūḳdur dā’im (*Gulāmī Divanı , Müfret 26, Mısra 1*). [dürce, -e]

dür-i dervā mıdır: Deniz incisi midir.

Ebr-i behcetden düşen jāle çemende lāleye
Eşḳ-i çeşm-i ‘āşıkān mı yā **dür-i deryā mıdır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 10*). [dür-i deryā mıdır,]

dürlü: "Türlü", çeşit çeşit, farklı.

Bir zamān sā'il olup hāk-i kudūm almak için
Yağdı bārān gibi ser üzre nice **dürlü** belā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 8). [dürlü,]
Bir nigeħde 'āşık oldum rüyūña ben tā ezel
Geldi ol günden berü başıma **dürlü** felekāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 8). [dürlü,]
Bu Gürün gülzārī āyā cennet-i a'lā mıdır
Dürlü dürlü bār-dār eşcārlar tūbā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 2). [dürlü,]
Bu Gürün gülzārī āyā cennet-i a'lā mıdır
Dürlü **dürlü** bār-dār eşcārlar tūbā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 2). [dürlü,]
Mest kılmış bāde-i kibr ü ğurūr ol şāhı kim
Başımı kes söylesem kesmege eyler **dürlü** nāz (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 14). [dürlü,]
'Aşkıñ ey meh-tal'atım hātır-ğüzārımdır benim
Her ne **dürlü** cevri iderseñ i'tibārımdır benim (Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 2). [dürlü,]

dürme: Sona ermek, katlamak.

Cümle bildim yāriñi ağıyardan ayırmadıñ
Nāme-i ümmīd-i vaşlı büseyi hem **dürmedim** (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 16). [dürmedim, -di, -m]

dürr: Ar. İnci.

Nām-ı Hāk'la silke dizdim **dürr-i** nazmı ibtidā
Kim bula ruhsār-ı 'aşk anıñla zīb ü intihā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 1). [dürr-i,]

dürr-i: Ar. İnci.

Dürr-i yektā bī-bahā maħbūb-ı ra'nā āşikār
Qaddi tūbā servi-āsā şāh-ı vālāsıñ şehā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 5). [dürr-i,]

dürr-i baħr-i merħamet: Merhamet denizinin incisi.

Ma'den-i cūd u şehāvet **dürr-i baħr-i merħamet**
Cilve-baħş-ı saltanat kân-ı kerāmātıñ zeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 19). [dürr-i baħr-i merħamet,]

dürr-i deryā-yı: Denizin incisi.

Dürr-i deryā-yı revān u gevher-i eşdāf-ı ten
Maħzen-i naħd-i ma'ānī bī-bahā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 19). [dürr-i deryā-yı, --yı]

dürr-i luṭfuñ: İhsan, bağış incisi.

Nūr-ı çeşmim serde tācım tende cānım bir kere
Serde tācım **dürr-i luṭfuñ** virmezem biñ gevhere (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 10). [dürr-i luṭfuñ, -uñ]

dürr-i vaşfiñ: İnci gibi sıfatın.

Hāme-i 'āciz-beyānım **dürr-i vaşfiñ** nazm idüp
Şefkat ile bakmayup hem itmedin işğā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 3). [dürr-i vaşfiñ, -ı, -ñ]
'Aceb mi reşk iderse bendeye ehl-i süħan zīrā
Ki dizdim **dürr-i vaşfiñ** rişte-i eş'ār u imlāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 58). [dürr-i vaşfiñ, -ı, -n]

dürür: "dır" bildirme eki.

Gülşen-i hamd içre sünbüldür şehâ bil besmele
Ol **durur** ser-levhaya tezyîn ü minhâcü'l-hüdâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 4). [durur,]
İkbâl-i Gulâmî gibi kec itme külâhı
Her demde niyâzım bu **durur** senden İlâhî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 24). [durur,]

düş-: Aksetmek, vurmak, yansımak.

Çün mis-i bî-kıymet-i eş'arım üzre luţf ile
Düşse iksîr-i nazar 'afvîñ olur bir kîmyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 36). [düşse, -se]

düş: (Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Âh-keşân 'âşıkân içre **düşer** fitneler
Düşmene itse eger bir kere ol merhabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 15). [düşer, -er]
İksîr-i luţfuñ eger **düşse** mis-i cānlara
Zer gibi kıymetlenür ya'nî olur kîmyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 3). [düşse, -se]
Ey Gulâmî dil fezâ-yı 'aşka **düşdükden** berü
Böyle şi'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi sünüh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 9). [düşdükden, --dük, --den]
Derd-i bî-dermāna **düş** olsa tarîkatda yine
Ser-fürü itmez tabîb-i hâzika bîmār-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 13). [düş,]
Yunfiķūn emvālehüm sırrına mazhar **düşdi** ol
Cümle 'ālem hālkına kehfü'l-emāndır Bū-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 5). [düşdi, -di]
Tūrā-i kākūlinde biñ göñli esîr ü bend idüp
Şāne-zen-i cefâ ile **düşmeye** kec zünün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6). [düşmeye, -meye]
Deryā-yı gama **düşdigini** görse o gül-rüy
Raḥm eylemeyüp dir buña şāyān u sezādır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 9). [düşdigini, -dik-i-ni]
Dāne-i luţfuñ temāşā eyleyen bî-şek **düşer**
Dām-ı zevke bî-esās 'ahdiñ gibi şayyādı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 7). [düşer, -er]
Dāne-i luţfuñ gören **düşmez** mi şādî dāmına
Hūs-n-i tab'ın siyyemā gamzeñ gibi şayyādı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 5). [düşmez, -mez]
Başa püsküllü belā alma beyān-ı vaşlda
Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme tül u dirāz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 12). [düşme, -me]
Düşmedi bir katre şebnem bâğ-ı âmāl-i dile
Şüre-zāra yağdı dūr deryāsının 'atşānıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 7). [düşmedi, -me, -di]
Dildarı recālarla **düşür** dāma dir evhām
Çarḥıñ o daḥi himmet-i vārūnına maḥşuş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 7). [düşür, -ür]
Ey dil-i şeydā yine **düşdüñ** cüdā cānāneden
Dūr olup kaldıñ yine nezzāre-i yek-dāneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 1). [düşdüñ, -dü, -ñ]
Tınāb-ı kuvvetim kat' oldı **düşdüm** çāh-ı ekdāra
Meded feryād-res ol bu firāķıñla düşen nāra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 7). [düşdüm, -dü, -m]
Rîsmān-ı re'fetiyle çekdi şāhım bendesin
Merḥamette söyledi **düşmez** benim bu şānıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 12). [düşmez, -mez]
Nice yıllar fîkr-i dîdār-ı cemāliyle anıñ
Çāh-ı āh u zāra **düşmüşdüm** şükür Sübhān'ıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 10). [düşmüşdüm, -müş, -düm]
Fiğān ider kafes-i tende murğ-ı dil her ān
Firāķıñ āteşi **düşdi** bu kalb-i vîrāna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 4). [düşdi, -di]

Melâz u melce' ü me'vâ ne bir penâhım var
Sefâlet ile gezüp **düşmüşüm** beyâbâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 10*). [*düşmüşüm, -müş, -üm*]
Düşüp bu vâdî-i endüha eylerim zârî
İnâyet ile nâzar kıl bu sîne-süzâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 5*). [*düşüp, -üp*]
Sipîhr-i sînelerden oldu zâ'il ebr-i 'îşyânlar
Şu'â'-ı âfitâb-ı luţf-ı Mevlâ **düşdi** dünyâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 4*). [*düşdi, -di*]
Riyâh-ı râh-ı revân-bağşlar vezân olmuş
Dıraht-ı nâza urur arada **düşer** eşmâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 8*). [*düşer, -er*]
Hâdîka-i çemenistân-ı câna vaqt-i rebî'
Düşer letâfet ile jâle-i 'inâyet-i yâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 10*). [*düşer, -er*]
Meh-i ruhsâr-ı nûr-îşâr-ı yâre
Nigâh itse **düşer** bi'l-cümle nâra (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 58*). [*düşer, -er*]

düş idüp: Hayal kurmak.

Sen gibi bir bî-vefâyâ **düş idüp** hükmi-i kader
Âh-ı âteş-bâr-ı şevkiñle gezer dil der-be-der (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 11*). [*düş idüp, -üp*]

düş itmiş: Rüya görmüş.

Fezâ-yı gâmda beyâbân-ı hasret içre begim
Uzun belâlara **düş itmiş** idi hâb-ı hayâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 8*). [*düş itmiş, -miş*]

düş oldu: Uğramak, müptela olmak.

Dil bûlbûli pervâz ider iken yücelerde
Bir gül-ruha **düş oldu** gezer bağçelerde (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 2*). [*düş oldu, --dı*]

düş olmayan: Hayal olmayan.

Vaşl-ı kâdrin fûrkate **düş olmayan** fehm eylemez
Taşra gel germ-âbeden vaqt-i şitâ sermâyâ bak (*Gulâmî Divanı , Müfret 24, Mısra 1*). [*düş olmayan,]*

düşdi çâh-ı fûrkate: Ayrılık çukuruna düştü.

Bâl ü perrin âteş-i hecr içre süzân eyleyüp
Düşdi çâh-ı fûrkate şad-zâr ile eyler fiğân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 4*). [*düşdi çâh-ı fûrkate, --ı-e*]

dü-sebeb: İki sebep.

Setr kıldı tâ-be-rûz-ı haşr ruhsârın meded
Dü-sebebdan ehl-i 'aşkıñ kârı nâlân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 24*). [*dü-sebebdan, -den*]

düşen: (Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Ebr-i behcetden **düşen** jâle çemende lâleye
Eşk-i çeşm-i 'aşıkân mı yâ dür-i deryâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 9*). [*düşen,]*
Tınâb-ı kuvvetim kat' oldu düşdüm çâh-ı ekdâra
Meded feryâd-res ol bu firâkıñla **düşen** nâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8*). [*düşen,]*
Semâdan rûy-ı deryâyâ **düşen** bârân gibi dâ'im
Gözüm yaşın maḥabbet lüccesi üzre ḥabâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 5*). [*düşen, --en*]

düſen bu vādī-i ‘aşka: *Bu aşk vadisine düſen.*

Düſen bu vādī-i ‘aşka olur ğarīb ü sefil

Şarāb u ekli kıamısı belā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 11*). [*düſen bu vādī-i ‘aşka, --i-a*]

düſer dil kıurtulup dām-ı belādan başka bir dāma: *Gönül bir bela tuzağından kıurtulup başka bir tuzağa düſer.*

Düſer dil kıurtulup dām-ı belādan başka bir dāma

Şalar sevdā-yı ‘aşk ile vücūdın hār-ı ālāma (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 1*). [*düſer dil kıurtulup dām-ı belādan başka bir dāma, -a-dan-up*]

düſgünün aḥvālını: *Aşığın halini.*

Esīr-i dām-ı ‘aşkıım ḥālīme ancak Ḥudā āgāh

Ne bilsün **düſgünün aḥvālını** dünyāda şāḥīb-cāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 4*). [*düſgünün aḥvālını, -ini*]

düſme: *(Bir ſeye karşı) Büyük düſkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.*

Çekmezem Mecnūn gibi şahrā-yı hicrān içre ğam

Bir saçı Leylā için **düſmem** ḥayāl-i ḥāma ben (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 4*). [*düſmem, -m, -, -*]

düſmen: *Birinin kötülüğünü isteyen, ona zarar vermeye çalışın kimse; rakip.*

Āh-keſān ‘āşıkān içre düſer fitneler

Düſmene itse eger bir kere ol merḥabā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 16*). [*düſmene, -e*]

Kerbelā-yı ‘aşkda ‘atşān olup kıaldım meded

Ey Ḥüseyn ‘im kim tevāzu ‘ **düſmene** emr-i ba ‘īd (*Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 4*). [*düſmene, -e*]

Bī-maḥal sāz-ı sūḥan itme Ğulāmī cehd kııl

Rāh-ı pür-aḥtarda **düſmen** da ‘vet eyler çün ceres (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 12*). [*düſmen,]*

Nāme-i lutfın ider **düſmene** irsāl o şūḥ

‘Āşıkına kıahr idüp gönümüz eyler vīrān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 5*). [*düſmene, -e*]

düſmen-i dīn-i mübīnī: *Din düſmanı kötünün.*

Düſmen-i dīn-i mübīnī çēşmin eylerler nişān

Kurşunı geçürdiler düſürmedin engüşteri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 29*). [*düſmen-i dīn-i mübīnī,]*

düſmez: *Düşmek, "istenilmeyecek bir duruma düşmek bağlamında."*

Zıllı **düſmezken** sere evc-i ḥümānīn bir zamān

Bīd-i baḥtın sāyesinde mülk-i ğam sultānıyız (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 9*). [*düſmezken, -ken*]

Bezm-i bīğāne de **düſmez** kı kıla ‘işret-i nūş

Ne revā ādeme şeyṭān ile gönüli ola ḥoş (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 11*). [*düſmez, -mez*]

düſmüs: *Aşık olmak (Gönül vermek).*

Üftādedir dil dilbere sevdası **düſmüſdür** sere

Şefkatle kıakmaz kıızlara yā Rab nolur aḥvālımız (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 9, Mısra 1*). [*düſmüſdür, -dür*]

düſnām: *Sövmek, azarlamak, hakaret etmek.*

Telḥ-kām olmam seniñ şīrīn-lebīnden yād kııl

Tek beni **düſnām** ile yār iftiḥārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 4*). [*düſnām,]*

düşse: Düşmek.

Dil-rübāya dil viren pīrānı ta'yīb eyleme

Düşse destinden 'aşası ihtiyār elden gider (*Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 4*). [*düşse,]*

Pertev-i ihsānı **düşse** zerre fark-ı bendeye

Burcum ikbāle mübeddel eyleyen cānānesin (*Gulāmî Divanı , Gazel 139, Mısra 5*). [*düşse,]*

düst: Dost - Sevgili-.

Kerd vīrān kişver-i 'aqlēm sipāh-ı zūlf-i ū

Pes ez-īn ma'mūr ne-mī-hāhed şod ez-ḥulyā-yı **düst** (*Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8*). [*düst,]*

düşüben: Düşerek.

Bahr-i fişka **düşüben** 'āleme efsāne olup

'Afv ile nīm-nigeh it süy-ı fakīrānıma yā gāvş (*Gulāmî Divanı , Gazel 26, Mısra 5*). [*düşüben,]*

düşüp fezā-vı fiğāna: Feryat ovasına düşüp.

Düşüp fezā-yı fiğāna Gulāmî-i bī-kes

Terahḥum eyleyen anda Ḥudā imiş bildim (*Gulāmî Divanı , Gazel 119, Mısra 13*). [*düşüp fezā-yı fiğāna, --yı-a]*

düşürdüm dāma: Tuzağa düşürmek.

Şāhbāz-ı şāhid-i 'aşkı **düşürdüm dāma** ben

Süy-ı sayyād-ı ḥaḳīkatden çün aldım nāme ben (*Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 1*). [*düşürdüm dāma, -a]*

düşürme: Sürekli tutmak, bırakmamak.

Düşmen-i dīn-i mübīniñ çeşmin eylerler nişān

Kurşunı geçürdiler **düşürmedin** engüşteri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 30*). [*düşürmedin, -di, -n]*

düşürme: Salmamak, bırakmamak.

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gīr ol yā Resūlallāh

Seni ūftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāh (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 5*). [*düşürme,]*

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gīr ol yā Resūlallāh

Seni ūftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāh (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 11*). [*düşürme,]*

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gīr ol yā Resūlallāh

Seni ūftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāh (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 17*). [*düşürme,]*

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gīr ol yā Resūlallāh

Seni ūftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāh (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 23*). [*düşürme,]*

Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gīr ol yā Resūlallāh

Seni ūftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāh (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 29*). [*düşürme,]*

düşürmüş: Hoşa gitmeyecek bir yere düşmesine sebep olmak.

Cidāl ū fitne **düşürmüş** miyān-ı 'uşşāka

Licām-ı rahmını çekmiş ne hoş edādır bu (*Gulāmî Divanı , Gazel 156, Mısra 5*). [*düşürmüş,]*

düşürüp dām-ı belāyā: Bela tuzağına düşmek.

Yine şaldı dili ol mülket-i fikretlere âh

Düşürüp dām-ı belâyā vü meşakkatlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 2). [düşürüp dām-ı belâyā, -y, -a]

dü-tā: İki kat, bükülmüş, eğrilmiş.

Şerbet-i şehd-i şehâdet nüş idince bî-amân

Oldı dü-tā rāst iken zahr-ı cüvânān yā Hālīm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 30). [dü-tā,]

dutar elde pivāle: Tutar elinde kadehi.

Dutar elde pivāle lāle-i hāmṛā şafā birle

Çemen mey-hānesinde nesteren-nām sākī 'işret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 13). [dutar elde pivāle, -de]

düz: Mekânın düz olması, huzur veren yer.

Kāle-i kalbi Gulāmî düzde virmiş el-amân

Dergeh-i ihsānîna yüz tutmuş ey Şāh-ı Necef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 17). [düzde, -de]

düz: Hazırlamak, tertip etmek, düzenlemek.

Sipāh-ı zülfî üzre şāne-nāmı eylemiş serdār

Düzer tábürî ta'lim-i cefāsı cāvidān olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 8). [düzer, -er]

Dīde-i hāmmārınîñ eṭṛāfına şad-tīrlər

Düzmüş ol şadr-ı fakīre urmak içün der-kemīn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 4). [düzmüş,]

düzd-i nigāhūñ: Hırsız bakışın.

Yağmaladı dünyāyı didim düzd-i nigāhūñ

Cānlar çekicidir didi çarpar da çalar da (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 7). [düzd-i nigāhūñ, -ı, -n]

düzenle: Hazırlamak, tertip etmek, düzenlemek.

Sürür u şād-mānī ceysi şehre hayme-zen oldı

Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 26). [düzenler, -r]

E

ebced-i sevdāya: Acemi sevdaya.

Sevdigim ebced-i sevdāya yeñi bed' itmiş

Yā naşıl 'ilm-i beyānı aña taḳrīr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 3). [ebced-i sevdāya, -y, -a]

ebdān: Bedenler. Vücutlar.

Ḳad tecellā ḥüsnü vechi 'l-'aşkı fī ebdāninā

Kāne memlū'en bi-envāri'l-velā ecsāmūnā (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 1). [ebdāninā, -in, -a]

ebed: Ar. Sonsuza kadar, hiçbir vakit, kat'a.

Ezelden 'aşıkānîñ tā ebed rāzı nihāndır hep

Gönülde nüşa-i 'aşḳ u maḥabbet hırz-ı cāndır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 1). [ebed,]

Zerre-i feyzin temāşā eyleyen bî-iḥtiyār

Cezbe-i Ḥaḳ'la olurlar tā ebed devvār-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 4). [ebed,]

Gülşen-i hüsnünde gül-çîn oldılar ağyârlar
Nev-nihâl-i vaşlına itmez **ebed** maqrûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 10*). [*ebed,]*
Fürûzân pertev-i ihsânı mişbâh-ı hâkîkatde
Ebed mahfûzdur irmez riyâh ile aña itfâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 10*). [*ebed,]*
Taht-ı bahtında **ebed** iclâl ile kılsun Aḥad
Müstedâm-ı ‘ömr ü şevket zîb-i kâh-ı dâverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 67*). [*ebed,]*

ebed kalmış: *Sonsuza kadar kalmış.*

Belâ sultânı tahtın vaz’ idüp taḥlîn meded çalmış
Derûnında sipâh-ı cevri birleşmiş **ebed kalmış** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 16*). [*ebed kalmış, -mış]*

ebedî: *Ar. Sonsuza kadar, hiçbir vakit, kat'a.*

Ebedî ‘illet-i ḥasret ola mı olmaya mı
Gerden-i cân u gönül zûlf-i nigâra beste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 5*). [*ebedî,]*

ebhur-ı ‘aşkıñda: *Aşkın denizinde.*

Ebhur-ı ‘aşkıñda ya ‘nî dilimiz garḳ olur
Sâhil-i vaşl-ı lebiñ süyüne irse sezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 17*). [*ebhur-ı ‘aşkıñda, -ında]*

ebkem: *Dilsiz, konuşamayan.*

Ey Ğulâmî vâdî-i ‘aşkıñda bârî **ebkem** ol
İltifât-ı nîme içün cânib-i cânânenen (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 9*). [*ebkem,]*
Dünyâda cefâ kalmadı ki gelmeye başa
Ebkem olarak terk-i diyâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 4*). [*ebkem,]*

ebkem bâş: *Dilsiz olsun.*

Bi-yâr sâķî me-râ cām-ı ‘aşḳ ez-ḥum-ı şevḳ
Ki şürişî fikenem ber-cihân tu **ebkem bâş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 8*). [*ebkem bâş,]*

ebkem bâş: *Dilsiz olsun.*

Bi-yâr sâķî me-râ cām-ı ‘aşḳ ez-ḥum-ı şevḳ
Ki şürişî fikenem ber-cihân tu **ebkem bâş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 8*). [*ebkem bâş,]*

eble ümme: *Ümmetin (hastalıktan) iyileşmesi.*

Ger bunı ‘uşşâķa taşdî’iñden itdiñse şehâ
Eble ümme eyleyeydiñ raḥm u ihsân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 16*). [*eble ümme,]*

eblehân: *Ahmaklar.*

Meşâm-ı cânıña irmez maḥabbet micmerinden bûy
Bu tezvîr ile zâhid **eblehânı** var inandır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 4*). [*eblehânı, --ı]*

ebnâ-yı dehrîñ meşrebi: *Zamanın insanoğlunun huyu.*

Hep nifâķ-engîzdir **ebnâ-yı dehrîñ meşrebi**
Cümleten taḥrîr olan inşâ vü imlâlâr ğalaṭ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 7*). [*ebnâ-yı dehrîñ meşrebi, -i-in]*

ebr: Bulut (yağmur yağdırması bakımından ağlamak bağlamında).

Dağı 'aşk ile oldu **ebr** giryân

Gözi yaşıdır anıñ bilme bārān (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 35). [ebr,]

ebr dūd-ı āh u zārımdır: Ağlama ve ah dumanının bulutudur.

Zulmet-i zülfünde dil kalmış gözüm yaşlar döker

Gökyüzinde **ebr dūd-ı āh u zārımdır** benim (Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 8). [ebr dūd-ı āh u zārımdır, --ı-ım, -dır]

ebrār: Hayırlılar, iyiler.

Cāme-i cāha sebep bilmez bu ver'-i huşkı kim

Hırka-i peşmīne-i 'uzlet geyen **ebrārımız** (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 26). [ebrārımız, -ımız]

ebr-i 'atāvā: Bağış, ihsan bulutu.

Zātında olan māye kabül itdi kelāmı

Anlar üzere yağdı niçe **ebr-i 'atāvā** (Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 8). [ebr-i 'atāvā, -ya]

ebr-i bahār: Bahar bulutu.

İrdi çün **ebr-i bahār** 'āleme hadden efzūn

Tāze-ter kıldı gülistān-ı dili bārānı (Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 13). [ebr-i bahār,]

ebr-i bārān-ı şefā'atsın 'alī: Yağmur bulutunun şefaati sesin (ya) Ali.

Kām-ı gönüm gayre kılmaz ser-fürü illā saña

Şāh-ı pür-cüd **ebr-i bārān-ı şefā'atsın 'Alī** (Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 14). [ebr-i bārān-ı şefā'atsın 'alī, -sın]

ebr-i behcetden: Sevinç bulutundan.

Ebr-i behcetden düşen jāle çemende lāleye

Eşk-i çeşm-i 'aşıkān mı yā dūr-i deryā mıdır (Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 9). [ebr-i behcetden, -den]

ebr-i fūrkatden: Ayrılık bulutu.

Bād-ı hasret **ebr-i fūrkatden** Gulāmī rüz u şeb

Yār deryālar gibi bilmez mi pür-cüş olduğım (Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 9). [ebr-i fūrkatden, -den]

ebr-i gīsūlar: Saçlarının bulutu.

Neyyir-i nūr-ı lîkādān **ebr-i gīsūlar** gidüp

Sāha-i şahrā-yı 'ālem rüşenā çün mihr ü mäh (Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 3). [ebr-i gīsūlar, -lar]

ebr-i 'isvānlar: Isyan bulutları.

Sipihir-i sīnelerden oldu zā'il **ebr-i 'işyānlar**

Şu 'ā-'ı āfītāb-ı luṭf-ı Mevlā düşdi dünyāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 3). [ebr-i 'işyānlar, -lar]

ebr-i kahr-ı hak: Allah'ın kahr bulutu.

Şandılar kim nāzil olmuş yere **ebr-i kahr-ı Hak**

İtdigi dem dūdi cevvi-i çarḥda cevālān-geri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 47). [ebr-i kahr-ı hak,]

ebr-i lebi yağdırur: Dudağının bulutunu yağdırır.

Ebr-i lebi yağdırur albe řafā ābını

Dikse eger vaşlına ‘ahd ile yārim livā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 23). [ebr-i lebi yağdırur, -i-ur]

ebr-i nāz: Cilve bulutu.

Rūz u řeb řasret-keřim ebrū hilālīñ görmeye

Ebr-i nāz örtmüş omaz şems-i viřālīñ görmeye (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 22). [ebr-i nāz,]

ebr-i nihān: Saklanmış bulutu.

Gāh hūrřīd gibi **ebr-i nihān** ire girür

Bıraur řīrleri vādī-i zulmetlere āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 13). [ebr-i nihān,]

ebr-i nīsān eşkler: Nisan bulutunun gözyaşları.

Dīdeden rīzān olur ün **ebr-i nīsān eşkler**

Bu gidişle deşt-i ruřsārim olur mānend-i yem (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 11). [ebr-i nīsān eşkler, -ler]

ebr-i rakībān: Rakiplerin bulutudur.

Meh-al‘atıñı gizleseler **ebr-i rakībān**

Billāh dağıdır bād-ı fiğān dād-ı Hūdā‘dır (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 9). [ebr-i rakībān,]

ebr-i tīre irmiş ber-semā: Gökyüzü üzerini kara bulutlar sarmış.

ıan andīl-i albiden duřān-ı āh-ı hicrāndır

Ki olmuş şaf şaf **ebr-i tīre irmiş ber-semā** her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 8). [ebr-i tīre irmiş ber-semā, -miş]

ebrū: (Sevgilinin yaya benzeyen) kařları.

Ka‘be-i hūsnūñde hālīñdir hācer **ebrūlarıñ**

ün hilāl olmuř saña mihrāb u minberdir baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 3). [ebrūlarıñ, -lar, -ın]

ā-ı **ebrūları** mihrāb dağı Ka‘be-cebīn

ıble-gāh-ı dil-i ‘uřřā ruı ğāret-i dīn (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 13). [ebrūları, -lar, -ı]

ebrū hilālīñ: Hilal kařların.

Rūz u řeb řasret-keřim **ebrū hilālīñ** görmeye

Ebr-i nāz örtmüř omaz řems-i viřālīñ görmeye (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 21). [ebrū hilālīñ, -in]

ebrūvān: (Sevgilinin yaya benzeyen) kařları.

Nigārā āsumān ol **ebruvānıñ**

Görüp resm-i hilālī itdi imlā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 21). [ebruvānıñ, -ıñ]

ebruvānıñ: (Sevgilinin yaya benzeyen) kaşları.

Müşābih nev-hilāl-i **ebruvānında** nihān itmiş

Nie müjgān-ı tīrin zerre yok anda mürüvvetden (Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 11). [ebruvānında, -da]

ebruvānından kemān: Kaşlarının kemanından.

Tır-i müjgānıyla mecrūh eylemek-çün sīneler

Hüsn-i rüyında kurulmuş **ebrevānından kemān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 4*). [*ebrevānından kemān,]*

ebṛū-vı dīlber: *Sevgilinin kaşı.*

Hilāl-i māh çün **ebṛū-yı dīlber** rû-nümā oldu

Atıldı şehir-i Sīvās içre tûb-ı cūd-ı ihsānhā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 19*). [*ebṛū-yı dīlber,]*

ebsār: *Gözler.*

‘Arūs-ı şems yüzinden niķāb-ı şeb giderek

Münevver oldu cihān hacle-gāhı çün **ebsār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 12*). [*ebsār,]*

ebsār-ı hakāretle: *Aşağılayıcı gözleriyle.*

Şehbāz-ı sūhān kāmēt-i tûbāya ulaşıdır

Ebsār-ı hakāretle meded bizlere bakma (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 6*). [*ebsār-ı hakāretle, -le]*

ebsem: *Arapça. 1. Dilsiz, konuşmayan, ebkem. 2. Sessiz, susmuş.*

Ey Gulāmī ehl-i derde her zamān gel hem-dem ol

Çok da şekvālar maḥallinde Lüzümī **ebsem** ol (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 34*). [*ebsem,]*

ebvāb-ı düzahı: *Cehennem kapısını.*

Ebvāb-ı düzahı hep fetḥ eylemiş ğāzabla

Süzān ider cihānı nār-ı kelām vā‘iz (*Gulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 3*). [*ebvāb-ı düzahı, -ı]*

ebyaż: *Beyaz.*

Rūzdan bī-şübhe ra‘nādır şehir hengāmesi

Şāfī **ebyaż** ol sebebdan olmaz esmerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 8*). [*ebyaż,]*

ecel: *Can verme, ölüm.*

Feżā-yı hüsnde mānend-i tünd-bād-ı **ecel**

Oluş sūvār-ı semend-i cefā vü cevṛ ü ‘azāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 9*). [*ecel,]*

Gulāmī zabt kıldı tārīḫini itmāmdan kilkim

Ecel seyfine başın virdi ḥakḳā irdi cānāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 10*). [*ecel,]*

ecr-i: *Sevap, pādāş, ecir.*

Billāh der-tavāf-ı deret mī-şevved me-rā

Ecr-i cezīl-i nūr-ı hidāyet meded ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 10*). [*ecr-i,]*

ecsāmūn: *Cisimler.*

Ḳad tecellā hüsnü vechi ‘l-‘aşḳi fī ebdāninā

Kāne memlū‘en bi-envārī ‘l-velā **ecsāmūnā** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 2*). [*ecsāmūnā,]*

edā: *İşve, cilve, naz.*

Sende var başka **edā** başka hevā cilve-nümā

Sūziş-i ‘aşḳ ile bu sīnedeki nār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 7*). [*edā,]*

Edâlarla ider şad-nâz u istîgnâ kılur ibrâz

Sürûrından terennüm-sâz olur bülbül ki vuşlat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 7). [edâlarla, -lar, -la]

Efendim dil-pesendim pek gücenmişdir gedâsından

Der-i lutfi müsedded olduğu ma'lûm **edâsından** (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 2). [edâsından, -sı, -n, -dan]

Cidâl ü fitne düşürmüş miyân-ı 'uşşâka

Licâm-ı rahmını çekmiş ne hoş **edâdır** bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 6). [edâdır, -dır]

edâli: İşve, cilve, naz.

Serimde bu esen bād-ı hevâ bir yârdan kalmış

Edâlı cilveli cānân-ı şîrîn-kārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 2). [edâli,]

ednâ: 1. Aşağı. 2. Daha, pek aşağı. Aşağılık kişi.

Şehâ mâhâ saña müştâk 'âlem

Esîr-i kākülûn **ednâ** vü a'lâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 8). [ednâ,]

Gulâmî çıkdı dört er söylediler cevherî târîh

İrişdi cümle **ednâ** ile a'lâ feyz-i 'ulyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 38). [ednâ,]

Tagıldı zülf-i şâhid-veş maḥallât içre çâvuşlar

Sarâya oldılar med'uvv **ednâlar** ile a'lâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 24). [ednâlar,]

Zemîn emn ü emāna münkalib şimdi zamānında

Resîde lutf u feyzîñ hükmi **ednâ** ile a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 42). [ednâ,]

Ey Gulâmî ider **ednâ** kesi hep hurrem çarḥ

'İzzetâ itmedi âzâde-i ḡam bir dem çarḥ (Gulâmî Divanı , Tahmîs 4, Mısra 23). [ednâ,]

ednâ vü a'lâya: Yerdekiler ve göktekiler.

Olan taḡdîr-i kilik-i kudret-i Hâk'la kazâyâlar

İrer bî-şübhe dünyâda kamu **ednâ vü a'lâya** (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 6). [ednâ vü a'lâya, -y, -a]

efendî: Bey, efendi. II Sevgili.

Amân şâhım **efendim** gel yetiş 'uşşâka imdâd it

Firâkıñdan ḥarâb olmuş dili ma'mûr u âbâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 1). [efendim, -m]

Zîb-i rûy-ı ḥüsn-i dilberdir **efendim** zülf ü ruḥ

Veche sünbül müşk-i ezferdir **efendim** zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 1). [efendim, -m]

Zîb-i rûy-ı ḥüsn-i dilberdir **efendim** zülf ü ruḥ

Veche sünbül müşk-i ezferdir **efendim** zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 2). [efendim, -m]

Nice gördükde ḥalâş itsün cenânın 'âşîkân

Ḳalbe kim dām-ı muḳadderdir **efendim** zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 4). [efendim, -m]

Şâhbâzıñ pençesinden kurtaramaz kimse ser

Vech-i pâkinde muḥarrerdir **efendim** zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 6). [efendim, -m]

Biri zûlmet dîgeri nûrdur deyü yazdı selef

Âb-ı ḥayvânî müfesserdur **efendim** zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 8). [efendim, -m]

Ey Gulâmî ḥüsniniñ dîbâcesinde dilberiñ

Bir güzel ra'nâ vü zîverdir **efendim** zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10). [efendim, -m]

Rûz u şeb 'aşḳ âteşiyle sîne süzân olmada

Şaç vişâl âbın **efendim** eyle itfâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 4). [efendim, -m]

Mesrūr idecekdin bu Ğulāmī'yi **efendim**

Bu 'ahdleriñ noldı kerem ma'deni hāfız (Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 9). [efendim, -m]

Çeşm-i ihsān ile bak sūy-ı Ğulāmī'ye amān

Hāb-ı miñnetden **efendim** dili kıl istiķāz (Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 10). [efendim, -m]

Şāh-ı hūbānım **efendim** dil-fiğārım kandesin

gonca-i gül nev-demīde nev-bahārım kandesin (Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 1). [efendim, -m]

Efendim dil-pesendim pek gücenmişdir gedāsından

Der-i luṭfī müseddedit oldığı ma'lūm edāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 1). [efendim, -m]

Server-i maḥbūbān sensiñ **efendim**

Tā elest bezminde seni begendim (Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 5). [efendim, -m]

efgān: Istırapla bağırma, haykırma, feryat etme.

Habs olup kalmış zenaḥdānında çok zūr-āverān

Āh u **efgān** ile koptmuş arada şad-cedelāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 6). [efgān,]

Hezārān 'āşıkıñ ḥācet-revāsı āsitānındır

Benim **efgān** u nālāndır işim senden meded Ḥālīş (Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 8). [efgān,]

Dem-ā-dem derd ü **efgāndır** işim senden meded Ḥālīş

Enīn ü āh u sūzāndır işim senden meded Ḥālīş (Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 1). [efgāndır, -dır]

Enīn ü zār u **efgānım** dem-ā-dem āh u giryānım

Görüp rahm itmedin şāh-ı dil-āzārım vedā' olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [efgānım,]

Ey dil-i şeydā ferāgat eyle **efgānıñ** yeter

gonca-veş şad-nāz ile açdı dehen şimden girü (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 3). [efgānıñ, -ın]

Gülistān-ı fenāda bülbul-āsā kārımız **efgān**

Hemān aşḥāb-ı fikr-i mā-sivāyız yā Resūlallāh (Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 7). [efgān,]

Ne dest-gīr ne gıyās u ne bir melāzım var

İşim bu dehrde kaldı hemān bir **efgāna** (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 12). [efgāna, -a]

İftirāk-ı yār ile gördükde eşk-i dīdemi

Ağlar idi hep der ü dīvārlar **efgānıma** (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 8). [efgānıma, -ıma]

Rūz-ı 'īd olduḡda teşrīf itdi yārim yanıma

Şaldı destin gerden-i cāna bakup **efgānıma** (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 2). [efgānıma, -ıma]

Bu Ğulāmī olamaz nā'il-i verd-i vuşlat

Bāğ-ı sevdāda mūdām itmededir **efgānı** (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 16). [efgānı, -ı]

Bu Ğulāmī çākeri kıldıñ cūdā dildārdan

Ey felek tutmaz mı āyā bunca **efgānım** seni (Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 10). [efgānım,]

'Āşıkıñ **efgān** u girye kārı cānā ba'd-ezīn

Şabr-ı ḥilmiñ çāresi yok eyle dermān yā Ḥālīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 33). [efgān,]

Fiğānımdan firār itsün hezārān

Ḥarām itsün güle itmeye **efgān** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 102). [efgān,]

efgān evlesem: Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak, haykırmak.

Tiz-meşreb yārim bilmem ne **efgān evlesem**

Derd-i 'aşka bilmezem cānā ne dermān evlesem (Gulāmī Divanı , Gazel 120, Mısra 1). [efgān evlesem, -se, -m]

efgān itmezem: Feryat fiğan etmek.

Gülşen-i fânide **efgân itmezem** bülbül gibi

Best idüp dil bir sehî-kad gonca-i gül-fâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 9*). [*efgân itmezem, -mez, -em*]

efgende: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

Toğunma tel kırıp zülf-i dilârâya hâzer birle

O şûhuñ ‘ârızından bir peyâm **efgende** hemvâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4*). [*efgende,]*

efgende-: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

Efgendesin fütâde-i hâk-i melâl ider

Bigânelik nümâyiş ider âşinâ ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 3*). [*efgendesin, -(s)i, -n*]

efgende idüp: Zavallı edip.

‘Uşşâkıña rahm eyle yeter nâz-fürüşuñ

Efgende idüp atma yediñden deni hâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 4*). [*efgende idüp, -üp*]

efgende-i: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

Halveti **efgende-i** ‘aşk ile olmuşdur muhâl

Halk içinde rûyına bakşam yine maḥcûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 7*). [*efgende-i,]*

Efgende-i hevâya tecellî muhâldir

A‘mâ görür mi âyinede ‘aks-i yâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 5*). [*efgende-i,]*

efgendeñ: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

Rahma gel bir ey şanem ben tâ ezelden bendeñem

Ey şanem ben dergehiñde efkaram **efgendeñem** (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 10, Mısra 2*). [*efgendeñem, -em*]

Tâ ezelden ‘âşık-ı bî-çâre-i şermendeñem

Bendeñem **efgendeñem** şermendeñem dermândeñem (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 10, Mısra 4*). [*efgendeñem, -em*]

efgendesiyim: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

Âh **efgendesiyim** bir güzeliñ kim cânı

Çıkarur tenden amân dîn ile hem îmânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 1*). [*efgendesiyim, -si, -y, -im*]

efkar: Sıkıntı, üzüntü, keder. II Âşığın sevgiliye duyduğu özlemle yüreğinde oluşan gam, keder.

Nigeh-i nîme ile aldı elimden hûşum

Dîn ü îmânımı gayb eyledi **efkâr** ḥabîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 12*). [*efkâr,]*

Güsfend-i cânımı kırbân iderdim pâyına

Seyl-i hûna ğark olur yâr eyledim **efkâr** şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 8*). [*efkâr,]*

Noldı cânâ saña söyle baña bu zâr nedir

Âh-ı bîhûde nedir hûzn ile **efkâr** nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 2*). [*efkâr,]*

Ol kadar endîşe-i **efkâra** yokdur ihtiyâc

‘Âşık öldürmekse kaşdıñ söyle kim cândan geçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 5*). [*efkâra, -a*]

Mest-i yârız tâ ezelden vâlih u hayrânıyız

gayri izhâr eyleriz dergâhına **efkârımız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 4*). [*efkârımız, -ımız*]

Bu Gulâmî râkib olmuşdur tahayyür fülkine

Yelken açmış vuşlata karşı gider **efkârımız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 12*). [*efkârımız, -ımız*]

Gelince mäh-i mevlüd-ı Hâbîb-i Kibriyâ elzem

Muhibbâna kıla in'âmını **efkarlara** yağmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 18). [efkarlara, -lar, -a]

Qudüm-ı mekrümet-melzûmıdır bâdî-i âsâyiş

Sımât-ı re'fetidir münbasıt her **efkar** u bâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 26). [efkar,]

Rahma gel bir ey şanem ben tâ ezelden bendeñem

Ey şanem ben dergehiñde **efkaram** efgendeñem (Gulâmî Divanı , Kit'a 10, Mısra 2). [efkaram, -am]

Halk içinde ahkar oldum kemter oldum **efkarım**

Kâle-i nâmûsum aldın şerm-sârım ahkarım (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 7). [efkarım, -ım]

efkâr-ı vuslatdan: Kavuşma derdinden.

Nedir çäre şehâ eglencemiz yok gayri dilberden

Şafâlar kesb ider dil rûz u şeb **efkâr-ı vuslatdan** (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 4). [efkâr-ı vuslatdan, -dan]

efkened: Atmak, fırlatmak.

Hümâ-yı luğf-ı tu ger sâye **efkened** ber-dil

Şeved Gulâmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 9). [efkened,]

eflâk: 1-Felekler; gökyüzü. 2-Baht, talih.

Ey Gulâmî hân-kâh-ı 'aşkda şî'riñ okut

Zühre **eflâk** üzre itsün mevlvî-âsâ semâ' (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 10). [eflâk,]

Âteş-i hicrân 'alev **eflake** ser çekmiş gider

'Arş ile ferşi geçüp 'âciz olur kerrübiyân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 13). [eflake, -e]

Hûna âlûde görince tahta-i ten-şûrîñı

Çıkdı **eflâk** üzre bî-had şî't-i efğân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 8). [eflâk,]

Şaldı âteş kalbime çıkdı duhânım göklere

Yandırur **eflâki** âhım âşinâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 10). [eflâki, -i]

eflâk-i takşîr: Kusurlu bahtı.

Olup **eflâk-i takşîr** üzre cânâ cismimiz çün-hûr

Mezellet bezmine pertev-fezâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 11). [eflâk-i takşîr,]

eflâk-i vişâle itmemiştir: Gökyüzüne (kimse) kavuşmamıştır.

Gulâmî süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu dehri

Ki **eflâk-i vişâle itmemiştir** kimse bir mi'râc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 10). [eflâk-i vişâle itmemiştir, --dir-e]

eflâtun: Eflatun; Platon (akıl, bilgi timsali olması sebebiyle).

Pendi terk eyle eyâ nâşih-i gâfil tutamaz

Bâdî hikmetle eger olsa da biñ **Eflâtun** (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 6). [eflâtun,]

efşân idüp: Saçmak.

Mukahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil

'Aceb kuhl-i kerem **efşân idüp** Haq deşt ü gâbrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 8). [efşân idüp, -üp]

efsâne: (Fars.) Halkın hayal gücünden doğan ve dilden dile söylenirken bu hayal gücüyle şekil değiştirerek olağan üstü nitelikler kazanan hikâye.

Kemend-i zülfüne bağlandı gönülüm

Zebân-ı hâlkda **efsânedir** gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 6). [efsânedir, -dir]

Tâ ezel çeşm-i füsûn-sâzını gördükde didem

Âhîri ‘âleme Mecnûn gibi **efsâne** olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 6). [efsâne,]

Hasûd u müfteriyân u rakîb ü a‘dâdan

Hümûm-ı zulmi görüp cümle oldu **efsâne** (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 6). [efsâne,]

efsâne olup: Efsane olmak.

Bahr-i fıska düşüben ‘âleme **efsâne olup**

‘Afv ile nîm-nîgeh it süy-ı fakîrânıma yâ gavş (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 5). [efsâne olup, --up]

efser: Taç, padişah tacı.

Urundı **efser-i** evrâdı ser-be-ser serine

Derûn-ı bağ-ı cihân içre bâr-dâr eşcâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 15). [efser-i, -i]

Bârekallâh ey olan şevket serinde **efseri**

Hüsrev-i mülk-i şecâ‘at nuşret-i Hâk leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 1). [efseri, -i]

Mecâzî **efserinden** başka başda bir külâhım yok

Hâkîkat semtine toğrı gider dünyâda râhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 19). [efserinden, -in, -den]

efser-i zîbâ-yı ‘alîdir: Şerefli parlak taçtır.

Rüsvâ-yı cihânız belî sultân-ı zamânız

Baş üzre tûran **efser-i zîbâ-yı ‘Alîdir** (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 8). [efser-i zîbâ-yı ‘alîdir, -dir]

efsûn: Afsun, büyü, sihir, göz bağcılık, arpağ.

‘Âlemiñ teşhîrine **efsûn** okur zâtıñ seniñ

Âferîñ ol vech-i pâkiñ böyle bir üstâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 3). [efsûn,]

efsûn ider: Büyülemek.

Nâb-ı neşât-ı lebi ile ider şîveler

‘Âleme **efsûn ider** çeşm-i humâr-ı hûbân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 18). [efsûn ider, --er]

efsûn-ger: Büyüleyici.

Kıyâmet-kadd ile bilmem ne sihr itdi o **efsûn-ger**

Ki ‘aqlım gitdi başdan gamze-i mekkâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 11). [efsûn-ger,]

efzûn: Çok, fazla II üstün, değerli.

Cenâb-ı Hâk ider ‘âlemde ‘ömrüñi **efzûn**

Kemâl-i merhametiñ görmesün cihânda zevâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 13). [efzûn,]

İrdi çün ebr-i bahâr ‘âleme hâdden **efzûn**

Tâze-ter kıldı gülistân-ı dili bârâmı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 13). [efzûn,]

Hâdden **efzûn** u ‘adedden hâric-i bîrûn ola

Çün rimâl-i rûd her dem nuşret ile leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 69). [efzûn,]

efzûn ider: Artırmak.

‘Âlem-i âbîñ şafâsın şanma mey **efzûn ider**

Cilve-i cānānedir mest eyleyen mestāneyi (*Gulāmî Divanı , Gazel 192, Mısra 3*). [efzûn ider, --er]

efzûn olur: Artmak, çoğalmak.

Gün-be-gün yâ Rab benim derd ü gamım **efzûn olur**

Râhatı hiç görmeyüp dâ‘im gōñûl maḥzûn olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 1*). [efzûn olur, -ur]

Sīnede dāğ-ı ğam-ı ḥasret hemān **efzûn olur**

Şāh-ı ḥüznüm kişver-i cevri ü cefâ sultānıyım (*Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 5*). [efzûn olur,]

eger: "Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

İksir-i luṭfuñ **eger** düşse mis-i cānlara

Zer gibi kıymetlenür ya‘nī olur kīmyâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 3*). [eger,]

Âh-keşân ‘āşıkān içre düşer fitneler

Düşmene itse **eger** bir kere ol merḥabâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 16*). [eger,]

Ebr-i lebi yağdırur kalbe şafâ ābını

Dikse **eger** vaşlına ‘ahd ile yārim livâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 24*). [eger,]

Rūyuñı kâfir-i bī-dīn **eger** görse seniñ

Dīnini terk idüp islāma gelür yār ḥabīb (*Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 5*). [eger,]

Misāl-i gūy urur ḥışm u kahr çevgānın

Firār kılsa **eger** ‘āşıkānı çün sīm-āb (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 12*). [eger,]

Temāyül itse ḥarāba ḥat-āver olmak ile

Egerçi Ka‘be-i ḥüsni metīndir miḥrāb (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 8*). [egerçi, -çi]

Gülşen-i dehrin vefāsız güllerin sevdāsını

Terk ider bülbül **eger** görse gül-i gülzār-ı şeyḥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 10*). [eger,]

Vuşlat deminde görse rakībı **eger** gözüm

Başın kestüp o dem iderim dārı ittiḥāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 41, Mısra 7*). [eger,]

Nīm-nigāḥ eylerse luṭfiyla **eger** mi‘mār-ı ḥüsn

Kaşr-ı cennet gibi göñli yapılr pūr-nūr olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 51, Mısra 7*). [eger,]

Yār ile ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder

Çeşm-i ḥün-rīzde olmazsa **eger** eşk ile ter (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 2*). [eger,]

Dīdeden kan akıdır yaş yerine bak dâ‘im

Devlet-i kurbıyeti bulsa güle bülbül **eger** (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 6*). [eger,]

Çeşmiñde **eger** olmasa gel perde ḥaḳīkat

Her rīg-i revān mevceleri kıble-nümādır (*Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 3*). [eger,]

Qanad açup uçar iken tıyūrı görse **eger**

Olur mı şayd ‘aceb ol ṭab‘-ı bāzdan fāriğ (*Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 5*). [eger,]

Açarsa ṭurra-i zūlfın **eger** bād-ı şabā nā-gāḥ

Ki gīsūya seni bend itmesün ḥāk ile yeksān ol (*Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 5*). [eger,]

Eger bürīde şevved īn zebān be-tīg-ı ecel

Be-‘aşḫ bāz sūḥan gūyed īn füsürde ‘izām (*Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 21*). [eger,]

Pendi terk eyle eyā nāşih-i ğāfıl tutamaz

Bādī ḥikmetle **eger** olsa da biñ Eflāṭūn (*Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 6*). [eger,]

Gulāmī bağ-ı ḥüsñünde **eger** olmazsa gül-çide

Fiğān eyler çü bülbül bī-vefā yārim vedā‘ olsun (*Gulāmî Divanı , Gazel 143, Mısra 13*). [eger,]

Be-suy-ı mezzit **eger** mî-revem ez-behr-i nemâz
 Ne-güzârend merâ şûfî-i şeytân-şifatân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 9). [eger,]
 Eger Ceyhûn-ı eşk-i dîde üzre cîsr olursañ da
 Güzer kılmaz eger kılsa tehî olmaz cefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 7). [eger,]
 Eger Ceyhûn-ı eşk-i dîde üzre cîsr olursañ da
 Güzer kılmaz **eger** kılsa tehî olmaz cefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 8). [eger,]
 Gulâmî var ise elde zeriñ baş üzre câyın var
 Eger bî-pûl iseñ vardır naşîbîñ çok ezâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 14). [eger,]
 Eger görse ğarîbânı çeker yırtar ğirîbânı
 İder topa nişân anı haţâ zâhir 'atâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 9). [eger,]
 Ten içre cân remîde olur ey habîb **eger**
 Gülzâr-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 3). [eger,]
 Münecim tâlî'-i târîkimi bir kez hisâb eyle
 Eger naḥs ise luţf it sa'd ile 'âlî-cenâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 2). [eger,]
 Nesr-i tâ'ir süy-ı sîmurğa firâr eyler **eger**
 Âsumâna eyleseñ pertâb tîr-i şeh-peri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 9). [eger,]
 Nüzûl itse **eger** kûh-ı bülend-i himmetiñ üzre
 Meges 'arz-ı tefevvuk eyler ol dem murğ-ı 'anķāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 45). [eger,]
 Eger ne rûy-ı tu bûdî beyân-ı şûret-i Hâk
 Çigüne râh nûmûdî be-mâ tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 9). [eger,]
 Ruḥş be-dîde-i ma'nâ be-bîñ ey şûfî
 Zi-jeng-i zerḳ u riya pâk **eger** konî mir'ât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 22). [eger,]
 Yûzin be-dîde-i ma'nâ görürsün ey şûfî
 Riyâ vü zerḳden oldıysa pâk **eger** mir'ât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 24). [eger,]
 Egerçi çeşme-i la'l-i tu dâred âb-ı hayât
 Delîl-i mâ haţ-ı sebz-i tu est der-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 1). [egerçi, -çi]
 Tutarısa çeşme-i la'liñ **egerçi** mâ-i hayât
 Delîlimiz haţ-ı sebziñdir oldı fi'z-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 3). [egerçi, -çi]
 Bülbül gibi pervâza **eger** yok ise bâlim
 Pervâne gibi şem'-i cemâle yanarım yâ (Gulâmî Divanı , Kıt'a 4, Mısra 3). [eger,]
 Eger dūr olsa kûy-ı dil-rübâdan
 Eşer ḳalmaz derûnında şafâdan (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 61). [eger,]
 Yâr ile **eger** olsam idi sîne-be-sîne
 Bûs-ı lebiniñ baḳmaz idüp az u besine (Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 1). [eger,]
 Bir pâreye indirse **eger** narḥ-ı vişâli
 Bâzâr-ı maḥabbetde iken kıymeti ğâlî (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 17). [eger,]
 Ümîd-i dîden-i ruḥsâr-ı âl ile şeh-i dehrem
 Eger zâhirde muḥtâc-ı der-i luţf u 'atâ faḳram (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28). [eger,]
 Bırâḳmam dâmeniñden destimi ey dil-sitânım gel
 Eger kesse elim a'dâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 16). [eger,]

eger-ci: Her ne kadar, ise de, gerçi.

Eger-çi bād-ı nesîm âvered zi-zülfet bûy

Çünân mest şevem bî-ḥaber zi-ḥod cânâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 7). [eger-çi,]

Be-kilk-i kîn hasûdân **eger-çi** nokta nihend

Tu gam me-ğor be-rumûzât-ı ‘aşk mahrem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 5). [eger-çi,]

eglence: Gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtcek şey.

Sâkı-i sîmîn-sürîn bî-dîn-i devrânla hemân

Bâde-nüş-ı hecr ü fikr-i yârdır **eglencemiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 4). [eglencemiz, -miz]

Rûz u şeb zülf ü haţ u hâliñ hayâliyle begim

Dilde mâr u ‘akreb ü cerrârdır **eglencemiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 6). [eglencemiz, -miz]

Neyle meyle muţrib ü sâkiyle hoş olmaz gönül

Ârzû-yı şîve-i güftârdır **eglencemiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 8). [eglencemiz, -miz]

Ka ‘be-i hasretde tâ ‘ât eyleriz huccâc-veş

Tarf-ı beyt-i rencde ezkârdır **eglencemiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 10). [eglencemiz, -miz]

Büt-perestiz biz anıñ büt-hâne-i hüsninde kim

Zülf-i müşğine bedel zünnârdır **eglencemiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 12). [eglencemiz, -miz]

Ey Gulâmî meclis-i fikr-i vişâl-i yârda

Nağme-perdâz u niyâz u zârdır **eglencemiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 14). [eglencemiz, -miz]

Nedir çâre şehâ **eglencemiz** yok gayri dilberden

Şafâlar kesb ider dil rûz u şeb efkâr-ı vuşlatdan (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 3). [eglencemiz, -miz]

egni: Boyundan bele kadar olan vücut bölümü, sırt, arka (bkz. eyin).

Tevekkül kişveri içre olup teslim-i Rabbânî

Geyüp **egnine** esbâb-ı şehâdet Hâzret-i ‘Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 6). [egnine, -ne]

egri: Bozuk, kusurlu, hatalı, yanlış.

Geri resminde vaz ‘ itmiş Hudâ bu âsumânı kec

Anıñ-çün **egridir** tab ‘-ı zamâne dilberinden geç (Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 2). [egridir, -dir]

Alma âhım kec-külâhım gel yakîn ol ‘âşıkâ

Kec-külâhım **egri** bakma cânib-i dil-Vâmık ‘a (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 14). [egri,]

ehl: Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Şabâ virse peyâm-ı la ‘l-i gül-fâmî ne devletdir

Kulüb-ı **ehl-i** ‘aşka başka lezzet başka hâletdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 2). [ehl-i,]

Ayak baş gel serim kes bâba aş görsün cihân **ehli**

Disünler ‘âşıkından gör ki olmuş gönca-fem ‘âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 7). [ehli, -i]

Yüz çevirmiş şimdi bizden yârlar ağyârlar

Neylesünler şadıki **ehl-i** hevâ dil-dârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 32). [ehl-i,]

Der-küçe-i ‘aşk **ehl-i** velâ tâlib ez-ân-est

Ma ‘şûka-i mâ ez-nazar-ı gayr nihân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 3). [ehl-i,]

Evzâ ‘-ı hayâlet dil-i hûnîn-cigerân-est

Ehl-i felek ez-nâle-i âşûfte-i Vâmık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 26). [ehl-i,]

ehl-i: Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Yâr-i nev ferhunde-ruh gördi kerem ‘âlî-himem

Muhsin-i **ehl-i** recâ mı bî-vefâ mı bâ-‘atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [ehl-i,]

ehl-i 'aşka: *Aşıklar.*

Ehl-i 'aşka bāde vü hem kāse kılmışdır Hudā

Nūn-ı haṭ cīm-i cemāl ü perçem-i cānāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 5*). [ehl-i 'aşka, -a]

ehl-i 'aşka: *Aşıklar.*

Ehl-i 'aşka şanemā la 'l-i lebiñ cām-ı şabūh

Ḥande-i şīveleriñ baḥşende-i tefrīḥ-i rūḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 1*). [ehl-i 'aşka, -a]

ehl-i 'aşka: *Aşk ehline.*

Ehl-i 'aşka reh-nümā vü muḳtedāsiñ dil-rübā

Piṣvā hem zīb ü zībāsiñ dilārā ḥabbezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 1*). [ehl-i 'aşka, -a]

ehl-i 'aşkıñ: *Aşıklar.*

Setr kıldı tā-be-rüz-ı haşr ruḥsārın meded

Dü-sebebdan **ehl-i 'aşkıñ** kārī nālān yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 24*). [ehl-i 'aşkıñ, -ın]

Kim müşaḥḥaş olmaz ol vādide sultāndan gedā

Ehl-i 'aşkıñ āhdan ğayri bulunmaz hem-demi (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 16*). [ehl-i 'aşkıñ, -ın]

ehl-i 'aşkıñ āhı: *Aşk ehlinin ahı.*

Ser-be-ser taḥrīk iden evrāk-ı ezhārı 'aceb

Ehl-i 'aşkıñ āhı sūz-ı bülbul-i şeydā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 14*). [ehl-i 'aşkıñ āhı, -ı-ın]

ehl-i beyān: *Beyan üstatları; şairler.*

Dir bu nazma āferīn ehl-i hüner **ehl-i beyān**

Şā'irān ger nāzırān **ehl-i beyān** şī'rim benim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 19*). [ehl-i beyān,]

Dir bu nazma āferīn ehl-i hüner **ehl-i beyān**

Şā'irān ger nāzırān **ehl-i beyān** şī'rim benim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 20*). [ehl-i beyān,]

ehl-i cihān: *Dünya ehli.*

İsterse benim ğamze-i ṭarrār-ı nigāhım

Yek-bār ider **ehl-i cihān** ḳalbini yaġmā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 10*). [ehl-i cihān,]

ehl-i derde: *Dert ehli, dert sahibi.*

Ey Ğulāmī **ehl-i derde** her zamān gel hem-dem ol

Çok da şekvālar maḥallinde Lüzümī ebsem ol (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 33*). [ehl-i derde, -e]

ehl-i derdi: *-Dertli olanlar! aşık.*

Ehl-i derdi vādī-i 'aşk içre bir kez görseler

Bī-amān urmaḳ dilerler bī-tevaḳḳuf āferīn (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 9*). [ehl-i derdi, -i]

ehl-i hüner: *Hünerli olanlar.*

Dir bu nazma āferīn **ehl-i hüner** ehl-i beyān

Şā'irān ger nāzırān ehl-i beyān şī'rim benim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 19*). [ehl-i hüner,]

ehl-i kilik: Kalem ehli.

Haṭ-ı revnak-fezā aşhâbı İbrâhîm Hilmî Beg

Leṭâfet-baḥş idi bi'l-cümle **ehl-i kilik** ü dîvâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 2*). [*ehl-i kilik,]*

ehl-i mahabbet: Muhabbet, sevgi ehli.

Şabâ şad-nâz u cilve 'işvelerle süy-ı cânândan

Getürmüşdür haber **ehl-i mahabbet** cân nişâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 10*). [*ehl-i mahabbet,]*

ehl-i rivâ: Gösterişten zevk alan.

Belâ peymânesiyle rûz u şeb peymâne-peymâyız

Felek mey-hânesinde mest olur **ehl-i riya** her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 16*). [*ehl-i riya,]*

ehl-i şarkî: Doğu halkını.

Görmemişdi **ehl-i şarkî** böyle bir şâhib-kerem

Şehr-i şarkî itdiği demden berü bânî binâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 13*). [*ehl-i şarkî,]*

ehl-i sîvâs: Sivas halkı.

Ehl-i Sîvâs hicretiñle sîne-küb-ı ğam olup

Oldılar hep ğarka-i ilbâs-ı aḥzân yâ Hâlim (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 5*). [*ehl-i sîvâs,]*

ehl-i sūhan: Söz sahipleri.

'Aceb mi reşk iderse bendeye **ehl-i sūhan** zîrâ

Ki dizdim dürr-i vaşññ rişte-i eş'âr u imlâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 57*). [*ehl-i sūhan,]*

ehl-i şurūḥ: Yaralılar ehline.

Metn-i evşâfında çok mużmer ma'ânî var iken

Qâdir olmaz ḥusnūñ izhâr itmege **ehl-i şurūḥ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 8*). [*ehl-i şurūḥ,]*

ehl-i vefâdan: Aşıklar, vefa ehli. || Meyhanenin müdavimleri.

Cedvel-i şıdka yazı **ehl-i vefâdan** leşker

Vire tuğrâ-yı cefâ anlara mîr-i ekber (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 7*). [*ehl-i vefâdan, -dan]*

ehl-i zekât: Zekat ehli, erbabı.

Ḥalâş buldı şakardan o dil ki sevdi seni

Ki ṭâlibân-ı cemâliñ dururlar **ehl-i zekât** (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 36*). [*ehl-i zekât,]*

Dilî ki 'âşık-ı rûy-ı tu şod zi-dûzaḥ rest

Ki 'âşıkân-ı cemâl-i tu âned **ehl-i zekât** (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 34*). [*ehl-i zekât,]*

ekdar: Kederler.

Feşribü ḥamre'l-hevâ min ke'si sâkiyyi'l-vefâ

İrdi hâtifden nidâ çün ğayri yok **ekdarımız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 10*). [*ekdarımız, -ımız]*

ekl: (Ar.) i. yiyecek, gıda.

Düşen bu vādī-i 'aşka olur ğarīb ü sefil
Şarāb u **ekli** kâmusı belâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 12). [ekli, -i]

eknâz-ı sehâvet: Cömertliğin el açıklığı.

Ulaştı âsumâna şem'a-i ihsânının nûr
Güşād itdikçe **eknâz-ı sehâvet** Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 10). [eknâz-ı sehâvet,]

ekser: Ar. Daha, pek çok. ("ekser" makamında "ekseri" kullanılmamalı. Meselâ halkın ekseri yerinde halkın ekserisi denilmemeli).

Öte bav kim ârī deli kâ ki bege kârı
Beserām şeyh budur kârı belâ **ekser** velâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 8). [ekser,]

eksilmez: Azalmaz, eksilmez.

Göñül dūr olmuş ammâ serde sevdâ artar **eksilmez**
Tehī kalsa piyâle hūmda mīnâ artar **eksilmez** (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 2). [eksilmez,]
Kesildi pâyımız zâhirde gerçi küy-i cânândan
Kesilmez 'aşk u şevki dilde cânâ artar **eksilmez** (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 4). [eksilmez,]
Bahâr-ı seyl-i fûrkât çeşme-i vaşlın nihân itmiş
Velī olmaz kararī şanma şāhâ artar **eksilmez** (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 6). [eksilmez,]
Bisât-ı kurbdan mehcūr u dūruz lîk sulţânım
Ser-i üftâdegâna feyz-i 'ulyâ artar **eksilmez** (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 8). [eksilmez,]
Gulâmî çâkeri kim görse sâde-dil şanur ammâ
Derûn-ı hâne-i hâtırda hulyâ artar **eksilmez** (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 10). [eksilmez,]

el: Bedenin bir uzvu, el.

Nigeh-i nîme ile aldı **elimden** hūşum
Dîn ü imânımı ğayb eyledi efkâr hâbīb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 11). [elimden, -im, -den]
Süvâr-ı rahş-ı cefâ **elde** tâziyâne-i cevır
Muķâbil olmaz anıla bahâdırân-ı 'Arab (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 3). [elde, -de]
Biz kâse-be-destiz dağı maĥbûb-perestiz
Mestiz **elimizdeki** fetāvâ-yı 'Alīdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 4). [elimizdeki, -imiz, -de, -ki]
Yâreli yâreli dil yâr **eli** gelse sağılur
Yâri kânde göreyim yâremi tezkîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 7). [eli, -i]
Naķd-i cân **elde** maĥallât-ı cihânı gezdîm
Şâhid-i hūsnî rızâsıyla der-âġuş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 5). [elde, -de]
Gulâmî var ise **elde** zeriñ baş üzre cāyın var
Eger bî-pûl iseñ vardır naşîbîñ çok ezâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 13). [elde, -de]
Çarĥ-ı ġaddâr u sitem-kârîñ **elinden** neyleyim
Göz alup itdi ĥased nezzâre-i ġisûyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 7). [elinden, -i, -n, -den]
Ĥilķat-i zâtı cefâdır feleġin 'uşşâķa
Ey Gulâmî **eli** dönmez kerem ü i'tāya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 10). [eli, -,]
Almam **el** uzatmam taleb itmeme ruĥ-ı âlî
Vaz geldi göñül ġayri anıñ nâzi ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 19). [el,]
Göñül iķlîmine mi'mâr-ı ġam tarĥ-ı temel şalmış
Cefâ aķlâmını tezyîn içün naķķâş **ele** almış (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 14). [ele, -e]

Hâli fülful saçî sünbül boyı ne pest ne dirâz
İtdi pervâz o şehbâz **eliñle** bunı yaz (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 10). [eliñle, -iñ, -le]
Kadeh der-dest-i lâle al **ele** gel bezm-i gülzâra
Mey iç mey-hâne-i ‘aşk içre mest ol dime ağyâra (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 15). [ele, -e]
Bırakmam dâmeniñden destimi ey dil-sitânım gel
Eger kesse **elim** a ‘dâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 16). [elim, -im]
Elimden ihtiyârım aldı ‘aşkıñ şimdi mecnûnum
Beni zencîre bend itdi (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 9). [elimden, -im, -den]

el irmez: Ulaşmamak II yetişmemek II uzanmamak.

Büse-i la ‘l-i lebi olmaz müyesser ‘âşıkâ
Şalınur serv üzre **el irmez** amân ol sib-i sürh (Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 2). [el irmez, -mez]

el virür: Yardım et- / fırsat ver-.

Çâk çâk olmuş girbân-ı taħammül **el virür**
Bunca bî-had bî-maħal itdükleriñ dâd u sitem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 21). [el virür, -ür]

el-amân: "Aman, imdat, medet!" anlamlarındaki yardım isteme ve yalvarma sözü.

Kâle-i kalbi Gulâmî düzde virmiş **el-amân**
Dergeh-i ihsânıña yüz tutmuş ey Şâh-ı Necef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 17). [el-amân,]
Perr ü bâlim yaqdı zâlim nâr-ı hasret **el-amân**
Bî-haber mahbûb-ı hoş-refîârdan ayrılışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 11). [el-amân,]
Tig-i hicrân ile başdan başa cism-i mecrûh
El-amân sen dir idiñ yâreye merhem dehenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 6). [el-amân,]
Geldi hîz-âb-ı cefâ süy-ı hasûdândan meded
Tahta-i tâbım kırıp girdâba şaldı **el-amân** (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 10). [el-amân,]
Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-‘âşıkân
Bunca ‘itâba sebep söyle nedir **el-amân** (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 2). [el-amân,]
Nây benim zârıma itdi şadâsın bülend
Göz göz idüp sînesin ben gibi dir **el-amân** (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 14). [el-amân,]
Bir nefes vuşlat içün tâ ebed ey şûh beni
El-amân vâdî-i hicrânda nâlân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 6). [el-amân,]
‘Âşık-ı müştâkıyım hasret-keş-i dîdâriyım
Görmezem rüy-ı şafâlar **el-amân** ğam-hâriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 18). [el-amân,]
El-amân rişte-i taħlîş de girmez deste
Dîde hûn-rîz ü derûn âteş ü dil hem hâste (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 7). [el-amân,]

el‘ân: Şimdi, şu anda.

Diyâr-ı mülk-i hicrânıñ benem **el‘ân** seyyâhı
Ta‘âm-ı telh-kâımıdır elem ğam derd-i fûrkatden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 5). [el‘ân,]

elbet: "Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

Ol meh-i hûbân dil-i ‘âşıkı **elbet** alur
Deste Gulâmî ile hem-dem olur intehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 25). [elbet,]

Cilve-i güftârîñ **elbet** sâķî sâġardan lezîz
Rûy-ı tâbânîñ şehâ billah gül-aķmerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 1*). [elbet,]
Âteş-i fakr u fenâ süzânına **elbet** revân
Bahır-ı mevc-engîz-i dîdâr-ı ruh-ı erbâb-ı feyz (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 3*). [elbet,]
Bu ne devlet ki Ğulâmî bula dâ'im rif'at
Dâmenin tûtmuşuz **elbet** bize eyler himmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 24*). [elbet,]
Bu ġamñ **elbet** mükâfâtın virür bir ġün Ğudâ
Ķıl tesellî 'usr ü yûsrâdan dilâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19*). [elbet,]

elbette: "Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

Baķt-ı siyâhım gibi ģatların itse terâş
Hefteye sürmez yine gösterür **elbette** baş (*Gulâmî Divanı , Müfret 16, Mısra 2*). [elbette,]
Mür iken 'âciz idüp fili ider maķv-ı fenâ
İrer **elbette** nişâna atılan tûr-i du'â (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 8*). [elbette,]

elde: Bedenin bir uzvu, el.

Süzen gibi bî-şübhe geķer atlas-ı çarķı
Bu yolda kimiñ toġrılıġı **elde** 'aşâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 8*). [elde,]
Bende-i 'aşķım ezelden **elde** yokdur ihtiyâr
ġayri tûrmaz bu Ğulâmî inler aġlar zâr zâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 37*). [elde,]

elden: Aidiyet, sahiplik.

Ėitdi **elden** yine ey dil o dem-i vuşlat-ı yâr
Bezm-i meyġâne-i vuşlatda olan şöġbet-i yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 1*). [elden, -den]
Ğulâmî mâ'ildir fûrķatı zâra
Sır şaklamak ķanı utan gül **elden** (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 24*). [elden, -den]

elden gider: Bir şeyi yitirmek.

Aķmadın ezġâr-ı dîdârı bahâr **elden gider**
Âķiri nâdim olur lâkin hezâr **elden gider** (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 2*). [elden gider, -er]
Ey Ğulâmî gerķi şabr itmek zafer miftâġıdır
Yâri ġörsem ġayr ile şabr u ķarâr **elden gider** (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 10*). [elden gider, -er]

ele: Anlamı güçlendirmek için kullanılır.

Dâm-ı dîdârdan âzâde Ğulâmî şimdi
Ėüc olur girmez **ele** kaçsa ġazâl-i Ėutenî (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 10*). [ele,]

elem: Acı, üzüntü.

Diyâr-ı mülk-i hicrânîñ benem el'ân seyyâķı
Ta'am-ı telġ-kâımıdır **elem** ġam derd-i fûrķatden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 6*). [elem,]

elem ü mihnet: Üzüntü ve sıkıntı.

Sînesin tûr-i beliyyâta nişân it yâ Rab
Elem ü mihnet ile çâķ-i ġirîbân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 6*). [elem ü mihnet,]

elem-i 'aşkı: *Aşk acısı.*

Çanķı aħbāba ğam-ı fūrķatı ifşā ideyim

Elem-i 'aşķı naşıl ğayriye imā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 4*). [*elem-i 'aşķı, -ı*]

elem-i hecr: *Ayrılıĝın kederi.*

Çanı ey bād-ı seħer bŷy-ı dilārādan eŗer

Elem-i hecr ile var sīnede çok ħŷzn ū keder (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 2*). [*elem-i hecr,]*

elest: *Allāh'ın, ruhlar ālemini yarattıĝında, ruhlara “elestŷ bi-Rabbikŷm (Ben sizin Rabbiniz deĝil miyim?)” diye sorup ruhların da “belā (evet)” diye cevap verdiĝi gŷn.*

Server-i maħbŷbān sensiñ efendim

Tā **elest** bezminde seni begendim (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 6*). [*elest,]*

elezz: *Daha lezzetli. II Çok hoŗa giden sŷz.*

Nāz u istiĝnā gelŷr şab'-ı dilārāya lezŷz

Dil-rubŷde olsa ğayre ğayriden olmaz **elezz** (*Gulāmī Divanı , Mŷfret 10, Mısra 2*). [*elezz,]*

el-ĝiyās: *"Medet, aman!" anlamına gelen sŷz.*

Çılma luřfuñdan beni dŷr u cŷdā

Zer-kŷlāh-ı fūrķatı cānān **el-ĝiyās** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 16*). [*el-ĝiyās,]*

Başıma vaŗ' itdi devrān **el-ĝiyās**

İstemem tek olsun 'uryān **el-ĝiyās** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 17*). [*el-ĝiyās,]*

Başıma vaŗ' itdi devrān **el-ĝiyās**

İstemem tek olsun 'uryān **el-ĝiyās** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 18*). [*el-ĝiyās,]*

Bir nemed bes eyle iħsān **el-ĝiyās**

Çılma luřfuñdan beni dŷr u cŷdā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 19*). [*el-ĝiyās,]*

el-ħak: *"Hak ve gerķek olan budur" anlamına gelen bir ifade. II. Őlŷm.*

Ki 'aşķıñla fenā olan muħaķķaķ

Beķāyı buldılar ol zŷmre **el-ħaķ** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 92*). [*el-ħaķ,]*

elime: *Bedenin bir uzvu, el.*

Āh zālīm řiŗte-i raħmıñ **elime** virmediñ

Rŷyuñı pinhān idŷp meydān-ı 'aşķa girmedin (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 3*). [*elime,]*

eliñ çek: *Alıŗtıĝı ya da sık sık yapmakta olduĝu bir iŗi artık yapmaz olmak, yapmaktan vazgeķmek.*

Dŷ-destimle řarıldıķda miyān-ı dilbere bir kez

Eliñ çek ħanķer-i ħŷn-ħārdan dŷr ol didi bir kez (*Gulāmī Divanı , Mŷfret 13, Mısra 2*). [*eliñ çek,]*

elinde: *Bedenin bir uzvu, el.*

Meveddet ile **elinde** piyāle lāle şutar

Nazar-fiĝenlere itmektedir 'atā vŷ niŗār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 23*). [*elinde, -in, -de]*

Dil virme dilārāya deler cevı ile anı

Burĝusı **elinde** řolaŗur rŷy-ı ciħānı (*Gulāmī Divanı , Mŷfret 38, Mısra 2*). [*elinde,]*

elleri: Bedenin bir uzvu, el.

Sırkat ideniñ **elleri** şer'an kesilür de

Yâ söyle niçün sarnık-ı dil desti kesilmez (Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 1). [elleri,]

elmās: Değerli taş II Gözyaşı damlası.

Tekâtür itmede şîrîn-zebân âbı çemen-zâra

Çakup pırlanda **elmāsdan** nigîn engüşt-i ezhâra (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 14). [elmāsdan, -dan]

elmās-ı reng-i şebnemden: Çiğ tanesi elmasının renginden.

Nigîn-i zîneti **elmās-ı reng-i şebnemden**

Çakar eşâbi'ına her giyâh u her ezhâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 13). [elmās-ı reng-i şebnemden, --i-den]

el-meded: Aman, yardım, imdat.

El-meded yandım tutuşdum nâr-ı 'aşka çün çerâğ

Âh esmez bād-ı vuşlat kim bulam bir dem ferâğ (Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 1). [el-meded,]

elṭaf: 1-Lütf'lar, güzel ve iyi davranışlar. 2-Ar. Lütf'lar, nevâzişler, hüsn-i muameleler.

Himmeti bahrinde envā'-ı ḥaḳâyık mevc-zen

Teşneler sîrâb ider **elṭâf** ile esrâr-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16). [elṭâf,]

Firâş-ı kudret-i Yezdân **elṭâf** u 'inâyetle

Bisât-ı sebz ile tezyîn virmiş kûh u şahrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 5). [elṭâf,]

elṭâf-ı vaşlıñdan: Kavuşma lütfundan.

Hümâ-yı iltifâtın üstime bir sâye şalmaz mı

Şehâ **elṭâf-ı vaşlıñdan** cihânda bî-naşîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 8). [elṭâf-ı vaşlıñdan, -ıñ, -dan]

elyak: Daha munasip, daha layık.

Kimi cismin fenâ kılmış muḥaḳḳaḳ

Bu ümmîd ile ola ḳurba **elyak** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 42). [elyak,]

elzem: Çok/daha gerekli.

Gelince mâh-ı mevlûd-ı Ḥabîb-i Kibriyâ **elzem**

Muḥibbâna kıla in'âmını efḳarlara yağmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 17). [elzem,]

emân: Yardım isteme, aman dileme.

Zemîn emn ü **emâna** münḳalib şimdi zamânıñda

Resîde luṭf u feyzîñ ḥükmi ednâ ile a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 41). [emâna, -a]

emânet: Güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse.

Şâhib-i emn ü **emânetdir** gürûh-ı Ḳâdirî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 25). [emânetdir, -dir]

emânet eyledim: Güvenilen birine bir şey bırakmak.

Söyledim cânâ saña nâmin **emânet eyledim**

Eyle ḥürmet âh-ı yâre degme ser-mû müyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 11). [emânet eyledim,]

emek: Bir iş uğruna gayret ve çaba sarfetmek..

Cüy-ı âb-ı dîdemiz üzre gider cânâ kelek

Şerbetinden ey hêkîm olmaz şifâ çekme **emek** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 24). [emek,]

emîn olma: İnanma! II güvenme!.

Emîn olma şaķın vuşlat kelâmıyla firâķından

Virürse dehr bir şerbet içinde sem nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 7). [emîn olma,]

emîr: Hükümdar.

Hümâ-yı luţf-ı tu ger sâye efkened ber-dil

Şeved Gulâmî-i bî-kes **emîr-i** şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 10). [emîr-i, --i]

emîr itdi: Bey yapmak, reis yapmak.

Qazâ iķlîm-i hüzne çok za‘îfânı **emîr itdi**

Reh-i hulyâda bes taķşîl iderken mesned ü pâyê (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 53). [emîr itdi, -di]

emîri: Hükümdar.

Şimdi bir şûh-ı sitem-kârın esîridir göñül

Şâh-ı mihriñ bir ma‘âlî-kadr **emîridir** göñül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 2). [emîridir, -dir]

emîr-i bî-naẓîr-i hük-m-rân: Hükümdarlar içinde eşı benzeri olmayan hükümdar.

Bu Mehemmed Beg **emîr-i bî-naẓîr-i hük-m-rân**

Merzifon‘da kâbiren-‘an-kâbir olmuş hânedân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 1). [emîr-i bî-naẓîr-i hük-m-rân,]

emîr-i merhamet-pîşe: Merhametli hükümdar.

Emîr-i merhamet-pîşe müşîr-i mülk-i haşmet kim

Şeh-i Dârâ vü Kisrâ olamazlar aña hem-pâyê (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 35). [emîr-i merhamet-pîşe,]

emlâk: Mülkler. II dünyadaki yerler.

Mâl ü **emlâki** fenâyâ virdi cânâ üç talâķ

Zâhiren hem bâṭinen şâh-ı cihândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 3). [emlâki, -i]

Rızâ-yı Bâri için mâl ü **emlâkin** fedâ kıldı

Ki buldı sırr-ı lâ-havfla şerâfet Hazret-i ‘Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3). [emlâkin, -in]

emn: Ar. Korkusuzluk, emnlik.

Zemîn **emn** ü emâna münķalib şimdi zamânîñda

Resîde luţf u feyziñ hükmi ednâ ile a‘lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 41). [emn,]

Şâhib-i **emn** ü emânetdir gürûh-ı Qâdirî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 25). [emn,]

emr: (Sevgiliden gelen) istek, talimat, buyruk.

Tiğ-ı cevri ile vücûdum kılsalar şad-zerre ger

Emriñe ser-mû muhâlif idemem bir harekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 12). [emriñe, -(i)n, -e]

emr itmiş: Buyurmuş.

O şâh-ı hüsn nev-ceyş-i haţ-ı hûn-rîze **emr itmîş**

Kesilsün serleri 'aşıklarıñ sırrı 'ayân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 5*). [*emr itmîş, -miş*]

emr kılmuş: *Emretmek.*

Leşker-i şâhânesin ta'îm-i fenn-i harbe hep

Emr kılmuş kim suhûletle kese a'dâları (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 26*). [*emr kılmuş, -muş*]

emrâz: *Ar. Maraz'lar, illetler, hastalıklar.*

Bûs eylemek ey dil leb-i gül-fâm-ı nigârî

Emrâza şifâ derde devâ rûha gıdâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 4*). [*emrâza, -a*]

Câlis-i taht-ı taşarrufdur iki 'âlemde

Nâmı **emrâza** şifâ Hâzret-i gâvşu'l-A'zam (*Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 6*). [*emrâza, -a*]

emrâz-ı 'aşka: *Aşk hastalığına.*

Râz-ı 'aşk-ı 'âşıkâna cân u dilden mahrem ol

Şabr idüp **emrâz-ı 'aşka** mîr-i mülk-i a'zam ol (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 32*). [*emrâz-ı 'aşka, -a*]

emrâz-ı 'isvânla: *İsyan hastalığıyla.*

Ġulâmî âsitânînda тұrur **emrâz-ı 'isvânla**

Keremle kıl şefâ'at eyle dermânı 'Ömer Fârûk (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 13*). [*emrâz-ı 'isvânla, -la*]

emr-i ba'id: *Uzak, umulmadık emir.*

Kerbelâ-yı 'aşkda 'atşân olup qaldım meded

Ey Hüseyn'im kim tevâzu' düşmene **emr-i ba'id** (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 4*). [*emr-i ba'id,]*

emr-i sübhân'a: *Allah'ın emrine.*

Gelüp sere niçe cevri ü sitem küdüret ü gam

Ġamuya şâbir olup râzî **emr-i Sübhân'a** (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 4*). [*emr-i sübhân'a, -a*]

emrine fermân-ber olmuş: *Emrini yerine getiren olmak.*

Heybetinden lerce-nâk olmuş bütün halk-ı cihân

Emrine fermân-ber olmuş cinn ü insân tâ cenîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 12*). [*emrine fermân-ber olmuş, -muş*]

enallâh: *Şüphesiz ben âlemlerin Rabbi olan Allah'ım (28/Kasas 30, 20/Ta-Ha 14, 27/Neml 9).*

Nesîmî âteş-i mihret çünân tecellî kerd

Ki bâng-ı İnnî **Enallâh** berâmed ez-zerrât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 42*). [*enallâh,]*

Tecellî itdi Ġulâmî Nesîmî-veş 'aşkıñ

Şadâ-yı İnnî **Enallâh** çağırdı her zerrât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 44*). [*enallâh,]*

enâre'l-'aşku: *Aşkın ateşleri.*

Mîn büyüti'l-kalbi yuħric ħubbuhū ħubbe's-sivâ

Ġad **enâre'l-'aşku** li'l-'uşşâķi minhâce'l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 4*). [*enâre'l-'aşku,]*

enbivâ: *Ar. Nebi'ler, peygamberler.*

Zerre-i na'tıñ beyāna kâdir olmaz ins ü cin

Haḳ'dır ancak vâsıf-ı zât-ı zekâ-yı **enbiyâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 36*). [*enbiyâ,]*

enbiyâ vü evliyâ: Peygamberler ve veliler.

Enbiyâ vü evliyâ muhtâc-ı iḥsânıñ seniñ

Bî-nevâdır cümlesi dergâh-ı âlînde gedâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 3*). [*enbiyâ vü evliyâ,]*

encüm: Yıldızlar.

Şâh-ı 'âlî-câh serdâr-ı sipâhı oldu mâh

Ceyşi **encümdür** felekde cümlesi fermân-beri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 4*). [*encümdür, -dür]*

encüm-şümâr: Yıldızları sayan.

Giceler şubḫa dek **encüm-şümârım** derd-i hicrânla

gam ile göz yaşından bağ-ı fikre şebnemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 5*). [*encüm-şümârım, --ım]*

endâm: 1. Beden, vücut. 2. Vücut biçimliliği, boy bos, kâmet.

Şikest olsun seri pâyı miyânı cümle **endâmı**

Anıñ kim sînesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 11*). [*endâmı, -ı]*

endâzend: Varırlar, erişirler.

Be-der-i ḫâne-i 'uşşâk henüz **endâzend**

Ḥamdü-lillâh be-çevgân-ı himem güy-ı necât (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 5*). [*endâzend,]*

endîşe: Düşünce, fikir. II Hayâl.

Ol kadar **endîşe-i** efkâra yokdur ihtiyâc

'Âşık öldürmekse kaşdıñ söyle kim cândan geçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 5*). [*endîşe-i, --i]*

Dîbâce-i ruḫsâr-ı tu her merd ne-dâned

Endîşe-i 'aşket dil-i her kes ne-tevâned (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 24*). [*endîşe-i, --i]*

endüh: Far. Keder, elem, gam, gussa, kaygı, sıkıntı, ızdırab, üzüntü.

Gulâmî kimdir iden nûş câm-ı maḫşûdı

Derûnı olmadan **endüh** külḫanında kebâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 16*). [*endüh,]*

Yolında çekdiceğim cevri ü miḫnet ü **endüh**

Nukûd-ı eşk-i 'uyûnum hebâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 3*). [*endüh,]*

endüh u gam: Keder ve tasa.

İndi çeşme intizâr ile kâra şu oldu ağ

Sâkiyâ şun mey ki gitsün sîneden **endüh u gam** (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 8*). [*endüh u gam,]*

ene'l-hak: Ben Hakk'ım [*Hallâc-ı Mansur'un vecd hâlinde söylediği ve dâra çekilmesine sebep olan meşhur söz olup edebiyâtımızda vahdet görüşünün ve taşkın cezbenin ifâdesi olarak çok kullanılmıştır*].

Ene'l-hak müdde'âsı herkese Mañşûr'dan özge

Bu meydân-ı ḫaḳîkat içre bil cânâ cemîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 3*). [*ene'l-hak,]*

enfâs-ı vashıvla: Kavuşma umudıyla.

Ser-i bālîn-i mürde-dillere **enfās-ı vaşhyla**

Hezārān şükr kim mānend-i 'isā geldi ihyāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 33*). [*enfās-ı vaşhyla,]*

engübîn-i: *Bal. Beyitte sevgilinin dudağı bala benzetilmiştir.*

Engübîn-i iltifâtın tablasında çün meges

Cem' olup 'aşıkların mānend-i yevm-i 'arāşāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 3*). [*engübîn-i,]*

engüster: *Parmağa süs amacıyla takılan yüzük.*

Düşmen-i dîn-i mübînîñ çeşmin eylerler nişān

Kurşunu geçürdiler düşürmedin **engüşteri** (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 30*). [*engüşteri, -i]*

engüş-i ezhāra: *Çiçek parmaklarına.*

Tekātur itmede şîrîn-zebān ābı çemen-zāra

Tağup pırlanda elmāsdan nigîn **engüş-i ezhāra** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 14*). [*engüş-i ezhāra, -a]*

engüş-nümā: *Far. Parmakla gösterilir, meşhur ve mümtaz.*

Cā-be-cā serdār-ı hūbān meh-liķā dirler saña

'Aşıkāna kimyā 'ālemde hem **engüş-nümā** (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 10*). [*engüş-nümā,]*

'Aql ile olmuş iken 'āleme **engüş-nümā**

Şimdi Mecnūn gibi bāzıçe-i etfāl itdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 188, Mısra 7*). [*engüş-nümā,]*

enhār: *Irmaklar.*

Tahtehāl-enhār kavlince revān **enhārlar**

Ey Gulāmî cüy-ı şekker şerbet-i ahlā mıdır (*Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 17*). [*enhārlar, -lar]*

enîn: *İnilti, inleme.*

Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim senden meded Hālîş

Enîn ü āh u sūzāndır işim senden meded Hālîş (*Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 2*). [*enîn,]*

Enîn ü zār u efgānım dem-ā-dem āh u giryānım

Görüp rahm itmediñ şāh-ı dil-āzārım vedā' olsun (*Gulāmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3*). [*enîn,]*

enîs: *Dost, arkadaş, yâr, sırdaş.*

Bulmadım dehrde ārām idecek cāy-ı nefîs

Bir nefes olmadı dil yâr-i kerem-kāra **enîs** (*Gulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 2*). [*enîs,]*

Enîsem vahşiyān u hem refîkem tâyirān geşte

Celîsem tūtiyān u bûlbûlān şeb rûz hem-rāzem (*Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 11*). [*enîsem, -em]*

Çün **enîsiñ** bed-şiyemdir bizlere yok ragbetiñ

Bed-şiyemdir maḥremāniñ rûz u şeb hem-şoḥbetiñ (*Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 5*). [*enîsiñ, -iñ]*

enîs-i zümre-i ekrād: *Kürt topluluğundaki dostlar.*

Celîs-i ḥāne-i kahve **enîs-i zümre-i Ekrād**

İder i' rāz dîgerden cefāsı çok vefāsından (*Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 3*). [*enîs-i zümre-i ekrād,]*

enseb: *Daha, pek, en münasip.*

Hezār-ı nağme-perdāz itse āgāz-ı nevā **enseb**

Ki bŷy-ı ğonca-ı teşrîfî irdi çarĥ-ı mînāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 19*). [*enseb,]*

envā´: Çeşit çeşit, her türlü.

Himmeti baĥrinde **envā´-ı** ĥaĥâyık mevc-zen

Teşneler sîrâb ider elĥâf ile esrâr-ı ŝeyĥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 15*). [*envā´-ı, --ı]*

Zâhirleri **envā´-ı** ‘acâyible müzeyyen

Bâĥınları çün mâr tolu zehr-i cefâdır (*Gulāmî Divanı , Kıt’a 8, Mısra 3*). [*envā´-ı, --ı]*

envā´-ı ‘illet: Hastalık çeŝitleri.

Îlâhî ‘aşĥ ile **envā´-ı ‘illet**

Dil-i Eyyüb’a virdi ĥoŝça ĥâlet (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 13*). [*envā´-ı ‘illet,]*

envâr: Nur, aydınlık, parıltı, ışık.

Vücûdum şems-i rŷyüñ nîzesinden rîzelenmişdir

Marîz-i fŷrkate **envâr-ı** vaŝlîñdan devâ göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 8*). [*envâr-ı, --ı]*

şeb-i târîki rŷz-ı rŷŝen itmiş cebhesi nŷrî

Cemâlerinden alup **envârını** mihr ü meh-i mînâ (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 14*). [*envârını, -ı, -n, -ı]*

envâr-ı ‘aşĥ: ‘aşĥın nŷrları.

Cihân **envâr-ı ‘aşĥ** ile töludur

Maĥabbetsiz olan diller ölüdür (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 31*). [*envâr-ı ‘aşĥ,]*

envâr-ı ruĥsârın: Yüzünün nuru.

Rebî’ü’l-evvel ayı berĥ urup **envâr-ı ruĥsârın**

Getürdi ümmetân-ı ‘âşiye raĥmet içün Mevlâ (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 15*). [*envâr-ı ruĥsârın, -ı, -n]*

envâr-ı ŝeyĥ: Aydın parlak(nurlu) ŝeyĥ (din alimi saygı duyulan kimse).

Ĥalbimi bir demde pŷr-nŷr eyledi **envâr-ı ŝeyĥ**

Âfitâb-ı ma’nevîdir ŝubhesiz ruĥsâr-ı ŝeyĥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 1*). [*envâr-ı ŝeyĥ,]*

er: Adam, erkeĥ, yiĝit.

Ĥulâmî çıĥdı dört **er** söylediler cevherî târîĥ

Îriŝdi cümle ednâ ile a’lâ feyz-i ‘ulyâya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 37*). [*er,]*

Yazdı cevher târîĥin geldi Ĥulâmî iki **er**

Girdi cennet içre tayı-ı rŷĥı itdi âşiyân (*Gulāmî Divanı , Tarih 5, Mısra 9*). [*er,]*

erbâb-ı ‘irfâna: Bilginler.

Nihâyet itdi şâkird ĥâce-i mevte anı bu çarĥ

Mu’allim olmuş iken her cihet **erbâb-ı ‘irfâna** (*Gulāmî Divanı , Tarih 2, Mısra 8*). [*erbâb-ı ‘irfâna, -a]*

erbâb-ı tarîkat: Tarîkat ehli, tarîkata samimiyetle baĝlanmış kimse.

Cümle **erbâb-ı tarîkat** bŷlbŷl-i ŝŷrîdedir

Anlara bâĝ-ı leĥâfetdir gŷrŷh-ı Ĥâdirî (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 9*). [*erbâb-ı tarîkat,]*

erbāb-ı tarīkiñ: *Tarikat ehlini.*

Erbāb-ı tarīkiñ bu zamān merkez-i feyzi

Bî-şübhe Gulāmī der-i a' lā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 17*). [*erbāb-ı tarīkiñ, -iñ*]

erğavānī: *Erguvan çiçeği renkli yakut.*

Sākiyā almaz mı deste **erğavānī** bādeyi

Güşe-i mey-ḥāne-i miḥnetde kaldık ḥayli dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 5*). [*erğavānī,]*

erham: *Ar. Daha, pek merhametli.*

Zīr-i destinde olan üftādeye lutf eyle kim

Rāḥimīnler **erḥamī** rahm eyleye saña meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 12*). [*erḥamī, -ı*]

Ḥāline çeşmi yaşından başka olmaz **erḥamī**

Kişver-i kalbinde hicrāndır müşīr-i a'zamı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 17*). [*erḥamī, -ı*]

erkām: *Yazılar, resimler, sayılar.*

Şafḥa-i rüyında **erkām** u rüsüm-i ḥaṭ 'aceb

Bilmezem müsvedde-i bahtım mı yā zülf-i siyāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 9*). [*erkām,]*

erre: *Testere, bıçkı.*

Anıñla Zekkeriyyā **erre**ye ser

Virüp vaşlınla buldı zīb ü zīver (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 15*). [*erre*ye, -ye]

erre-i takdīr-i rabbānī: *Allah'ın takdirinin testeresi.*

Erre-i takdīr-i Rabbānī kesüp re'sin hemān

Zīver-i āğuş-ı ḥāk itdi tenin mīr-i kazā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 5*). [*erre-i takdīr-i rabbānī, --i*]

erzān: *Ucuz II Layık, yaraşır.*

Gencīne-i ḥüsnuñ dūr-i şeh-vāresiyim kim

Vaşlıma virilse yine **erzān** iki dünyā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 12*). [*erzān,]*

Gulāmī kalmadı bāzār-ı 'aşrda şī'riñ

Bahā vü kıymeti **erzāndır** eski kāle gibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 10*). [*erzāndır, -dır*]

es: *Esmek, olmak.*

Serimde bu **esen** bād-ı hevā bir yārdan kalmış

Edālī cilveli cānān-ı şīrīn-kārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 1*). [*esen, -en*]

es-: *Esmek, olmak.*

Şarardı dāğ-dār oldı Ḥudāyā lāle-i āmāl

Eser bād-ı ḥazān-ı ḥasret ü ḡam rūz u şeb cānā (*Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 6*). [*eser, -er*]

Eser nesīm-i besīm-i peyām-ı vaşl-ı seḥer

Hezār sem'-i hezāra zi-gülşen ü gülzār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 3*). [*eser, -er*]

Eserse gerçi bir bād-ı muvāfık

Resīd-i sāḥil-i vaşl olur 'āşık (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 65*). [*eserse, -er, -se*]

esābi: Parmaklar.

Nigîn-i zîneti elmâs-ı reng-i şebnemden

Ṭakar eşābi'ına her giyâh u her ezhâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 14). [eşābi'ına, -ı, -na]

es'âr: Şiirler II gönülden geçen sözler, istekler.

Ey Gulâmî kâdî-i eş'âr u nazmım ben bugün

Şâhid-i da'vâ-yı fazlım bu gâzeldir hem hücec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 13). [eş'âr,]

esb: At, beygir.

Esb-i istignāya binmiş saltanatla şehriyâr

Pây-ı meymûnın başup gülzârı kıldı rüşenâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 17). [esb-i, --i]

Melâhat esbine olmuş süvâr o şüh-ı 'Acem

Fezâ-yı 'aşkda 'uşşâka temâşâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 3). [esbine, -in, -e]

Şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsîñ bu gün

Esb-i iclâliñ rikâbında yürür Rûm kayşeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 14). [esb-i, --i]

esbâb-ı sefer: Yolculuk sebepleri.

Olmadan pister-i vuşlatda çü lâle 'uryân

Bezendir kat-be-kat esbâb-ı sefer ile teni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 4). [esbâb-ı sefer,]

esbâb-ı şehâdet: Şahitlik vesilesi.

Tevekkül kişveri içre olup teslim-i Rabbânî

Geyüp egnine esbâb-ı şehâdet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 6). [esbâb-ı şehâdet,]

esb-i cefâvı: Cefa atını.

Sell-i seyf itmede her yaña gezer meydânı

Bî-vefâ 'âşıkına esb-i cefâvı şalıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 8). [esb-i cefâvı, -y, -ı]

esb-i dest-pevmâya: Çöller aşan atı.

Nesîm-i pür-beşâret kâşid-ı ehl-i maḥabbet hem

Süvâr olmuş gelür sür'atle esb-i dest-peymâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 20). [esb-i dest-peymâya, -ya]

esb-i istignāya binmiş: Naz atına binmiş.

Esb-i istignāya binmiş nâz ider 'âşıklara

Vâdî-i mihrinde kim bilmem ne devrân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 5). [esb-i istignāya binmiş, -miş-ya]

esb-i meylem: Yönelme atıym.

Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese rā

Sebak-ı dâl bi-güyend bi-ḥân dānāyân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 13). [esb-i meylem,]

esb-i nâz: Naz atı.

Muntazır şâh u gedâ görmeye rûy-ı yâri

Esb-i nâz üzre binince o şehâvet-pîrâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 10). [esb-i nâz,]

Kör ola bahtım gözi gözler idim ol rāhı kim

Esb-i nāz üze o yolda şeh-süvārım var idi (*Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 6*). [*esb-i nāz,]*

esb-i şafāya: *Sefa atı.*

Nesīm **esb-i şafāya** bār-ı bŷy-ı tŷrra-i yāri

Nihād itmiş gelür deşt-i meşāma dilde zār itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 11*). [*esb-i şafāya, -y, -a]*

eşcār: *Ağaçlar.*

Bu Gürün gülzārı āyā cennet-i a‘lā mıdır

Dürlü dürlü bār-dār **eşcārlar** tŷbā mıdır (*Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 2*). [*eşcārlar, -lar]*

Nŷh-felek arzlar varak **eşcār** kilik mālār midād

Kātib olsa zī-revān ‘āciz-beyāndır nev-resim (*Gulāmî Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [*eşcār,]*

Urundı efser-i evrādı ser-be-ser serine

Derŷn-ı bāğ-ı cihān içre bār-dār **eşcār** (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 16*). [*eşcār,]*

eşcār-ı kerem: *Ihsan ağaçları.*

Ba‘zı **eşcār-ı kerem** ŷzre öter bŷlbŷl-veş

Getŷrŷr taylorları meclis-i şoĥbetlere āh (*Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 15*). [*eşcār-ı kerem,]*

esed: *Arslan.*

Kim kilāb-ı bābına mağlŷb **esedler** āĥiri

Ĥazret-i Ĥak‘dır mu‘ini anlarıñ hem nāşırı (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 17*). [*esedler, -ler]*

eser: *(Bir şeyin varlığını gösteren) Belirti, alāmet, işaret, iz.*

‘Adem-i mihr-i dilārāya ‘alāmetdir bu

Yaklaşan āteşe itmez mi anıñ sŷzi **eser** (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 4*). [*eser,]*

İsterse ki pŷr-nŷr ola ‘aşk ile derŷnı

Ĥalbinde **eser** kalmaya bir reng-i sivādan (*Gulāmî Divanı , Gazel 151, Mısra 16*). [*eser,]*

Eger dŷr olsa kŷy-ı dil-rŷbādan

Eser kalmaz derŷnında şafādan (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 62*). [*eser,]*

Ĥanı ey bād-ı şehir bŷy-ı dilārādan **eser**

Elem-i hecr ile var sinede çok ĥŷzn ŷ keder (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 1*). [*eser,]*

Dīde ter dil pŷr-keder yok sende şefkatden **eser**

Kime ĥālīm ‘arz idem eťvār-ı zātıñ ser-be-ser (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 13*). [*eser,]*

İdeli fitne-i dehr ĥŷsn ile Allāh seni

İtmedi ĥālīme vākıf **eser-i** āh seni (*Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 4*). [*eser-i,]*

Şāyān-ı ĥarīm-i ĥarem-i vuşlat-ı ānı

Rāz-ı **eser-i** nāz-ı şehen-şāh tu dānı (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 18*). [*eser-i,]*

eser-i āh: *Ahın tesiri.*

İtmeden ĥālīme āgāh **eser-i āh** seni

Şaldı ĥurbetlere bu çarĥ-ı sitem-kār beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 190, Mısra 1*). [*eser-i āh,]*

esir: *Sıkı sıkıya bağı kul, sādık kŷle.*

Hümā-yı re' feti şalmaz mı sāye üstüme bir dem

Gulāmī ğam temüzında **esîr-i** mülk-i ğurbetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 10). [esîr-i, --i]

esîr olmuş: Bir şeye tutulmak, müptela olmak, bağlılık göstermek.

Hayālîñle cünûna uğramış zencîr-i zülfüñde

Esîr olmuş gönül Leylâ vişālîñ bî-cefâ göster (Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 6). [esîr olmuş,]

esîr olmuşdur: Tutsak olmak.

Çafes-i mülket-i hicrânda **esîr olmuşdur**

Çande görsem 'acebâ tûfî-i şekker-şikenî (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 5). [esîr olmuşdur, -muşdur]

esîr ü bend idüp: Esir edip bağlayan.

Çurra-i kâkülünde bîñ gönüli **esîr ü bend idüp**

Şâne-zen-i cefâ ile düşmeye kec zünün ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 5). [esîr ü bend idüp, -üp]

esîr-i dām-ı 'aşkım: Aşk tuzağının esiriyim.

Esîr-i dām-ı 'aşkım hâlîme ancak Hudâ âgâh

Ne bilsün düşgünüñ aḥvālîni dünyâda şâhib-câh (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 3). [esîr-i dām-ı 'aşkım, -ım]

esîr-i dām-ı nefsim: Nefsimin tuzağının esiri, kölesi.

İlâhî rû-siyâhım pür-günâhım kıl 'inâyethâ

Esîr-i dām-ı nefsim her nefes kârım kabâḥathâ (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 2). [esîr-i dām-ı nefsim, -im]

esîr-i ğurbet-i hüzn ü belâyız: Hüzün ve sıkıntı gurbetinin esiriyiz.

Esîr-i ğurbet-i hüzn ü belâyız yâ Resûlallâh

Ba'îd-i mülk ü iklim-i şafâyız yâ Resûlallâh (Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 1). [esîr-i ğurbet-i hüzn ü belâyız, -(y)ız]

esîr-i kâkülün: Saçının esiri.

Şehâ mâhâ saña müştâk 'âlem

Esîr-i kâkülün ednâ vü a'lâ (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 8). [esîr-i kâkülün, -(ü)ñ]

eşk: Far. Göz yaşı, dem'.

Seyf-i kalb-i 'aşkıñı **eşk-i** 'uyunuñdan şuvar

Lâmi' olsun râz-ı zîb-i sa'd ile kim dâ'imâ (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 11). [eşk-i, --i]

Yâr ile 'azm ideli dilde bulunmazsa keder

Çeşm-i hün-rîzde olmazsa eger **eşk** ile ter (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 2). [eşk,]

eşkhâ: Far. Göz yaşı, dem'.

Hüsn-i yâri görmek ümmîdin getürdükde nesîm

Akdı gözlerden Kızılıрмаğ gibi şad **eşkhâ** (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 12). [eşkhâ,]

Aksa gözümde firâk ile çü cüy âblar

Teşne nigâr müştêrî gözden alur **eşkhâ** (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 14). [eşkhâ,]

eski: Bir zamanlar var olup şimdi mevcut olmayan, kadim.

Ġulāmī kalmadı bāzār-ı ‘aşrda şî’riñ

Bahā vü kıymeti erzāndır **eski** kâle gibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 10*). [*eski,]*

esk-i çesm-i ‘aşıkān: *Aşıkların gözündeki gözyaşı.*

Ebr-i behcetden düşen jâle çemende lâleye

Eşk-i çeşm-i ‘aşıkān mı yâ dūr-i deryā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 10*). [*eşk-i çeşm-i ‘aşıkān, -+ān]*

esk-i çeşmim: *Gözümün yaşı.*

Gün-be-gün artar firāk-ı yār ile hüzn ü keder

Eşk-i çeşmim oldu deryā tırmayup dā‘im akar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 6*). [*eşk-i çeşmim, -im]*

esk-i çeşmimden: *Göz yaşlarımdan.*

Güşe-i hasretde oldum mu‘tekif leyl ü nehār

Eşk-i çeşmimden habībā oldu deryālar revān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 6*). [*eşk-i çeşmimden, -im, -den]*

esk-i çeşmin cüy-bār itsün: *Göz yaşını ırmak etsin.*

Giribān çāk idüp ursun sere hāk-i peşimānī

Akıtsun kanlı yaşlar **esk-i çeşmin cüy-bār itsün** (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 8*). [*eşk-i çeşmin cüy-bār itsün, -i, -n-sün]*

esk-i dīdemi: *(Aşığın) gözyaşı.*

İftirāk-ı yār ile gördükde **esk-i dīdemi**

Ağlar idi hep der ü dīvārlar efgānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 7*). [*eşk-i dīdemi,]*

esk-i gül-günüñ: *Gül yüzlü sevgilinin gözyaşı.*

Fāriğ idi dil temāşā-yı bahār u bāğdan

Eşk-i gül-günüñ yanında lāle-zārım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 4*). [*eşk-i gül-günüñ, -(u)ñ]*

esk-i reşk-i dīdegān: *Gözlerinden yaşlar herkesi gıpta ettirecek kadar çok (aktı).*

Eşk-i reşk-i dīdegān akdı Kızılıрмаğ gibi

Hāne-i dünyāyı kıldı cümle vīrān yā Hālīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 13*). [*eşk-i reşk-i dīdegān,]*

esmā-i hüsnāya: *Allah'ın en güzel, en şerefli isimleri. 99 tanedir.*

‘Alem-berdār u halkā-bend-i tezkīr oldu dervīşān

Öñince başladılar cümlesi **esmā-i hüsnāya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 36*). [*esmā-i hüsnāya, -ya]*

esmār: *Meyveler.*

Riyāh-ı rāh-ı revān-bağşlar vezān olmuş

Dıraht-ı nāza urur arada düşer **esmār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 8*). [*esmār,]*

esmer: *Teni ve saçları koyu buğday renginde olan güzel.*

Rūzdan bī-şübhe ra‘nādır şehir hengāmesi

Şāfī ebyaz ol sebebdan olmaz **esmerden** lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 8*). [*esmerden, --den]*

esmez bād-ı vuslat: *Kavuşma rüzgarı esmez.*

El-meded yandım tutuşdum nâr-ı 'aşka çün çerâğ

Âh **esmez bād-ı vuşlat** kim bulam bir dem ferâğ (Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 2). [esmez bād-ı vuşlat,]

esrâr: Ar. sırlar, gizler.

Kişver-i dilde olan ceş-i gama gözler süzüp

Tîğ-ı müjgâniyla çok serler kesüp **esrâr** şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 6). [esrâr,]

Himmeti bahırinde envâ'-ı hâkâyık mevc-zen

Teşneler sîrâb ider elţâf ile **esrâr-ı** şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16). [esrâr-ı, -ı]

Eyvân-ı cenân kâlesini kıldı temâşâ

Esrârımıza âh eyüce oldı haber-dâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 12). [esrârımıza, --ımız, --a]

ğark-ı deryâ-yı figân olmasın 'âlemde

ğavta-hâr-ı elem ü fûrkate **esrâr** nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 4). [esrâr,]

Tenim deryâ-yı **esrâr-ı** maħabbetde fenâ olmuş

Beğâdan ol fenâ keştisine bir nâhüdâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 9). [esrâr-ı, -ı]

Zâhid-i zerrâk kâdh eylerse bezm âkdâhını

Başına çalar kedü-yı tevbe-yi **eşrârımız** (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 24). [eşrârımız, -ımız]

Müyesser olmasa dîdâr-ı dil-dâr

Hayâliyle olur cüyâ-yı **esrâr** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 68). [esrâr,]

esrâr: (a.s. şerir'in c.) : şerirler, azılılar, fesat karıştıranlar, kötülük edenler, edepsizler. (bkz: eşirra). (Develioğlu, 2015:271).

Gezdim cihânı gûşe-be-gûşe vefâlı yâr

Zann itdigim hep eylemiş **eşrârı** ittihâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 4). [eşrârı, --ı]

esrâr-ı zâtûn: Valîğindeki sırlar, özündeki sırlar.

Bizde teşhîş eylemek **esrâr-ı zâtûn** yok hüner

Bilme her merdîñ aña iz'ân-ı isti'dadı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 15). [esrâr-ı zâtûn, -ın]

eş-sükür: Şükür Allah içindir, Allah'adır.

Kâse-i devrândan sem nûş idüp ağıyârımız

Giceler âvâze-i **eş-şükrdür** ezğârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 2). [eş-şükrdür, -dür]

est: Ek fiilin geniş zaman üçüncü tekil şahıs çekimi: -dir.

Egerçi çeşme-i la'l-i tu dâred âb-ı hayât

Delîl-i mâ hâ-ı sebz-i tu **est** der-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 2). [est,]

Sücüd rüy-ı tu kerden be-pîş-i Hâk İnest

'İbâdeti ki kabûl **est** bâşed ez-ħasenât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 30). [est,]

etek: 1. Elbisenin belden aşağı kısmı: 2. Vücûdun belden aşağısına giyilen giyecek, eteklik, jüp: 3. Bir elbise veya etekliğin alt kenarı:.

Ey nesîm-i pür-beşâret var huzûra öp **etek**

Luţf idüp ol şâh-ı hüsne eyle bizlerden dilek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 27). [etek,]

eṭibbâ: Ar. Tabib'ler, hekimler.

İdemez 'illet-i sevdâ-yı süveydâya 'ilâc

Bir yere gelse **eṭibbâ-yı** felek-pâye 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 2). [eṭibbâ-yı, --yı]

etrâf: Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre, yöre.

Bütün eşcâr u ezhârî leâfetden urunmuş tâc

Şarup **etrâfa** sebzâ-reng destâr-ı melâhat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 4). [etrâfa, -a]

etvâr-ı zâtûn: Kendi halini durumunu.

Dîde ter dil pür-keder yok sende şefkatden eğer

Kime hâlim ‘arz idem **etvâr-ı zâtûn** ser-be-ser (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 14). [etvâr-ı zâtûn, -ın]

evc: Gök l gökyüzünün en yüksek noktası, doruk, yüce.

Ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet meded ‘Alî

Ve’y şâhbâz-ı **evc-i** sa’âdet meded ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 2). [evc-i, --i]

evc-i bâlâya: Yüce gökyüzü.

Felek bir zîb-i hâletle ziyâ-pâş oldu dünyâya

İrişdi rûy-ı arzîñ şu ‘lesi tâ **evc-i bâlâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 2). [evc-i bâlâya, -y, -a]

evhâm: Kuruntular, kuşuklar, sebepsiz korkular.

Dildârî recâlarla düşür dâma dir **evhâm**

Çarhıñ o dañî himmet-i vârunına maşşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 7). [evhâm,]

evliyâ: Allah dostları veliler.

Evliyâ cümle aña halka-be-güş oldu gulâm

Qâdirîyiz dü-cihân içre ‘uluvvü’ş-şânız (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 9). [evliyâ,]

Gelmemiş şahın-ı vücûda kıdeminde şânî

Evliyâ zümresiniñ şimdi odur sultânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 18). [evliyâ,]

evliyâ zümresiniñ gerdenine başdı kadem: Veliler topluluğunun boynuna ayak bastı.

Evliyâ zümresiniñ gerdenine başdı kadem

‘Âleme ebr-i ‘atâ Hazret-i gāvşu’l-A‘zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 7). [evliyâ zümresiniñ gerdenine başdı kadem, -+dı-i, -n, -e-si, -nîn]

evliyâlar sâ‘ilî: Peygamberlerin soru soranı.

Südde-i ihsânîññdır **evliyâlar sâ‘ilî**

Âsitân-ı ‘izzetidir cebhe-sây-ı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 21). [evliyâlar sâ‘ilî, -i]

evrâd: Her zaman yinelenen dua.

Urundı efser-i **evrâdı** ser-be-ser serine

Derûn-ı bâğ-ı cihân içre bâr-dâr eşcâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 15). [evrâdı,]

evrâk-ı ezhârî: Çiçeklerin yaprağı.

Ser-be-ser tahrîk iden **evrâk-ı ezhârî** ‘aceb

Ehl-i ‘aşkıñ âhî süz-ı bülbül-i şeydâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 13). [evrâk-ı ezhârî, -ı]

evvel: Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak, önce.

Aẖvāl-i derūnumdan idi bī-ḥaber **evvel**

Rīṣ-i dile eylerdi devā bā-leb ü güftār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 9). [evvel,]

Āvān-ı bahār irmeden **evvel** gül-i ümmīd

Açıldığı hem himmet-i vālā-yı ‘Alīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 13). [evvel,]

Dil-dāra teḳarrub dileyen ‘āşık-ı ğam-ḥār

Geçmek gerek **evvel** aña ḥubb-ı dü-serādan (Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 8). [evvel,]

Bildi çün āşüfte-i zülf-i ‘abīri oldığım

Ey Ğulāmī yārda **evvelki** raġbet ḳalmadı (Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 10). [evvelki, -ki]

Dāne-i merḥameti **evveli** izḥār iderek

Dām-ı miḥnetlere āḥir beni iṣāl itdi (Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 5). [evveli, -i]

Evvelī yüz gösterüp siḥr ile aldıñ varımı

Yüz çevirdiñ şoñra cānımdan uşandırdıñ beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 7). [evvelī, -i]

evveliden: Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak, önce.

Dü-cihānda devlet isterseñ temessük ‘aşka ḳıl

Buldi diller ḥānesi ‘aşk ile **evveliden** cilâ (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 6). [evveliden,]

evvelî: Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak, önce.

Hem vezīr-i **evvelidir** ol risālet şadrınıñ

Zīr-i ḥükm-āverde-i ser-gerdegāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 7). [evvelidir, -dir]

Evvelī çarḥ-ı felek luṭf ile şād itdi bizi

Ḥışm idüp āḥiri uğratdı beni belvāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 5). [evvelī,]

evzâ: Haller, vaziyetler.

Evzâ‘-ı ḥayālet dil-i ḥünin-ciġerān-est

Ehl-i felek ez-nāle-i āşüfte-i Vāmık (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 25). [evzâ‘-ı,]

ey: " Bir varlığı (ahu) seslenme ünlemi (Ey!)".

Mā-sivā ğıll u ğışından pāk ḳıl dil ḥānesin

Ey Ğulāmī şāh-ı ‘aşkıñ ḳaşrına ola sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 14). [ey,]

Ey Ğulāmī reh-i ‘aşkında fenā-yāb olana

Sūḥan-ı saḥt ile redd aña mūkāfāt bu mı yā (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 13). [ey,]

Pür-zıyā vü pür-cefā vü bī-vefāsıñ **ey** ḥabīb

Şu‘le-efzā neş‘e-baḥşā bā-şafāsıñ dā‘imā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [ey,]

‘Aşḳ meydānında baş kesdim ḥabībe tā ezel

Ey Ğulāmī yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 18). [ey,]

Ḳaldırup baş ḥāk ile yeksān olan cümle giyāh

Oldılar hep muntazır teşrīfīne **ey** meh-likā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 6). [ey,]

Sürdi taḥḳīr eylemekle meclisinden bendesin

Ey Ğulāmī bu kederle yaḳ teniñ şubḥ u mesā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 22). [ey,]

Bilmezem kūyın o cānānıñ kerem ḳıl **ey** nesīm

Bir ḥaber vir bŷy-ı zülfīyle dile baḥş it şafā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 5). [ey,]

Ey gözüm yaşı revān ol rūy-ı arza baḥr-veş

Cüst-cū ḳıl nerededir gör ḥāne-i şāḥib-seḥā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 7). [ey,]

Ey Ğulâmî revzen-i zâr u niyâzî rûz u şeb
Sînenen aç bildirir derd-i derûnuñ Hâk aña (*Ğulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 17*). [ey,]
Hokka-i ta'yîbden çek ey Ğulâmî hâmeyî
Rû-nümâ olmaz gözinde dostların ma'yûb dost (*Ğulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 13*). [ey,]
Ey Ğulâmî be-ğülistân-ı cinânet pes ez-în
Mî-vezed bād-ı neşîm-i meded ez-süy-ı necât (*Ğulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 9*). [ey,]
Var eyle kendiñe pend ey bî-temîz nâşîh
Şîrîn olursa çün kând itmey taleb neşâyîh (*Ğulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 1*). [ey,]
Ey ümîd-i vuşlatıñla telhî-i hicrân lezîz
Âb-ı tîğîñ hâlkada çün kaatre-i hayvân lezîz (*Ğulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 1*). [ey,]
Cebheñde nedir çîn-i ğazab ey büt-i zîbâ
Ey nâzûk-edâ söyle ki bu Çîn-i Hıttâdır (*Ğulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4*). [ey,]
Ey ki dirdiñ dînimizde cevri kılmaktır haţâ
Ey Hıttâ şâhı o va'diñden hele bir yâd kıl (*Ğulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 3*). [ey,]
Ey seniñ 'aşkıñ derinde niceler üftâdedir
Sâye-endâz-ı nazar çün ol nezâket maşdarı (*Ğulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 3*). [ey,]
Ey hoş ol gün kim gönülde 'aşk-ı yârim var idi
Sîne-i pür-süz u çeşm-i eşk-bârim var idi (*Ğulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 1*). [ey,]
Bârekallâh ey olan şevket serinde efseri
Husrev-i mülk-i şecâ'at nuşret-i Hâk leşkeri (*Ğulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 1*). [ey,]
Ser-geşte-i şahrâ-yı firâk oldıgımı âh
Dildârımı ey bād-ı şabâ eyle gel âğâh (*Ğulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 2*). [ey,]

ey âfet-i devrân: Ey dünya güzeli.

Eyâ ey âfet-i devrân neler çekdim firâkıñdan
Vişâliñle baña rahm it dilim süzânedir şimdi (*Ğulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 5*). [ey âfet-i devrân, --i]

ey 'alâ: Ey Yüce.

Hoş-edâ şâhib-'atâ kân-ı şehâsîñ ey 'alâ
Teşnegâna hem sakâ sen-veş bulunmaz mâ-'adâ (*Ğulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 7*). [ey 'alâ,]

ey 'alâ: Ey Yüce.

Hoş-edâ şâhib-'atâ kân-ı şehâsîñ ey 'alâ
Teşnegâna hem sakâ sen-veş bulunmaz mâ-'adâ (*Ğulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 7*). [ey 'alâ,]

ey 'andelîb-i pür-harac: Ey yağmalanmış bülbül.

Açılur ol gonca-leb ey 'andelîb-i pür-harac
Pişeyi şabr it ki oldur fâtîh-i genc-i ferec (*Ğulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 1*). [ey 'andelîb-i pür-harac,]

ey bād-ı şabâ: Ey Saba Rüzgârı!

Ey bād-ı şabâ var saña bir gizli niyâzım
Hâk-i der-i cânâna varup söyle bu râzım (*Ğulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 1*). [ey bād-ı şabâ, --ı]

ey bād-ı seher: Ey seher rüzgârı.

Ƙanı **ey bād-ı seher** b y-ı dil r dan eger

Elem-i hecr ile var s nede  ok h zn   keder (*Gul m  Divanı , Muhammes 2, Mısra 1*). [*ey b d-ı seher, --ı*]

ey b g-ı h sn   t ze verdi: *Ey güzellerin g l bahçesinin taze g l .*

Meded **ey b g-ı h sn   t ze verdi** söyle l y k mı

G l m  r z u Şeb b lb l gibi nev a nev  itmek (*Gul m  Divanı , Gazel 109, Mısra 9*). [*ey b g-ı h sn   t ze verdi, --ı-di-  *]

ey b r  hud y : *Ey Allah'a.*

Ey B r  H d y   i Şod  n Ş h ne-y med

Fers d ten ez-fikr-i ru   Ş h ne-y med (*Gul m  Divanı , Tahmis 6, Mısra 1*). [*ey b r  hud y ,*]

ey b -am n m gel: *Ey merhametsiz gel.*

Am n m göklere  ı dı am n **ey b -am n m gel**

Kerem k lsa  n olur Ő h  (*Gul m  Divanı , Müstezad 1, Mısra 3*). [*ey b -am n m gel, --ım*]

ey b -menend m: *Ey benzersiz (sevgili).*

Medd h-ı h sn   m **ey b -menend m**

' Ő k-ı Ő d k m der n-ı dilden (*Gul m  Divanı , Şarka 1, Mısra 7*). [*ey b -menend m, -im*]

ey b -vef  v rim: *Ey vefasız sevgilim.*

ViŐ l  n görmedik **ey b -vef  y rim** ved ' olsun

Őaf  n  sürmedik ey m h-ru s r m ved ' olsun (*Gul m  Divanı , Gazel 143, Mısra 1*). [*ey b -vef  y rim, -im*]

ey b lb l n-ı hoş-nev : *Ey güzel sesli bülbüller.*

Müjdeler olsun ey  **ey b lb l n-ı hoş-nev **

'Azm-i seyr n eyledi Ő hib-kerem verd-i ' t  (*Gul m  Divanı , Gazel 7, Mısra 1*). [*ey b lb l n-ı hoş-nev ,*]

ey b lb l-i Ő r de: *Ey perişan b lb l.*

Ey b lb l-i Ő r de benim h limi bildir

Ol g nca-feme l tf ile a v limi bildir (*Gul m  Divanı , K t'a 1, Mısra 1*). [*ey b lb l-i Ő r de,*]

ey bülend-perv z Ő hb z m: *Ey y kseklerde uçan k Őum (sevgili kastedilmiş).*

Ey bülend-perv z Ő hb z m keremle k l n z l

F lk-i hecri kırtarup eyv n-ı vaŐ  it 'ay n (*Gul m  Divanı , Gazel 146, Mısra 11*). [*ey bülend-perv z Ő hb z m, -ım*]

ey bu'l-heves: *Ey maymun iŐtahı(sevgili).*

 tme  lfet herkes ile perh z it **ey bu'l-heves**

Kışver-i g  l m sağa virdim 'az zim işte bes (*Gul m  Divanı , Gazel 80, Mısra 1*). [*ey bu'l-heves,*]

ey b t-i z b : *Ey put gibi güzel sevgili.*

Cebhe de nedir   n-i g z b **ey b t-i z b **

Ey n z k-ed  söyle ki bu   n-i H t dır (*Gul m  Divanı , Gazel 56, Mısra 3*). [*ey b t-i z b ,*]

ey c n alıcı: *Ey can alıcı(sevgili).*

Sinemi deldi sinân-ı müjeñ **ey cān alıcı**

La 'l-i gül-fām ile kıl yāreme tīmār ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 3*). [*ey cān alıcı,]*

Bağluyam zülf-i dil-āviziñe **ey cān alıcı**

Cevr ile çalma sere gāmze-i tīgi çalıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 1*). [*ey cān alıcı,]*

ey cānā: *Ey sevgili!.*

Neler çekdi bu cism-i nā-tüvānım sensiz **ey cānā**

Terennüm eyle bülbül-veş sarāy-ı 'aşkı dil-şād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 3*). [*ey cānā,]*

ey çarḥ: *Ey Felek.*

Ḳıra devrānıñı **ey çarḥ** Cenāb-ı Ḳahhār

Ağlayup söyle Ğulāmī bunı her leyl ü nehār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 27*). [*ey çarḥ,]*

ey cihān bağında bī-akrān u ḥikmet cevheri: *Ey dünya bahçesinde eşi benzeri bulunmayan bilgi hazinesi.*

Ey cihān bağında bī-akrān u ḥikmet cevheri

'Ālemi tutmuş ser-ā-ser mihr-i rüyuñ enveri (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 1*). [*ey cihān bağında bī-akrān u ḥikmet cevheri, -i-t(n), -da]*

ey dānā: *Ey durumu bilen.*

Tār-mār oldı bütün 'asker-i 'aql **ey dānā**

Ḥün-feşān leşker-i 'aşk ile idince şeb-ḥün (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 7*). [*ey dānā,]*

ey dīde: *Ey göz.*

Firāk-ı yār ile **ey dīde** şeb rüz zār u giryān ol

Ümīd-i vaşlı ile künc-i şabrda tırma ḥandān ol (*Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 1*). [*ey dīde,]*

ey dīdelerim: *Ey gözlerim.*

Ağla **ey dīdelerim** seyl gibi çağla hemān

Ḳan akıt yaş yerine zār ile her leyl ü nehār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 3*). [*ey dīdelerim, -ler, -im]*

ey dil: *Ey gönül.*

gonca-fem ḥattıyla perçem şanki reyḥān destesi

Gülşen-i ḥüsninde **ey dil** bülbül-āsā kıl nevā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 4*). [*ey dil,]*

Nār-ı 'aşk ile ten-i sūzāndan külḥan-mişāl

Dūd-ı efğānı iriştir sen de **ey dil** ber-semā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 10*). [*ey dil,]*

Rumūzāt-ı dü-kevne āşinālar mişl-i pervāne

Şebistān-ı ḥaḳīkat şem'ine **ey dil** yanandır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 6*). [*ey dil,]*

Müjde **ey dil** ki bi-yāverd şabā būy-ı necāt

Zi-beyābān-ı Ḥuten āmede āḥü-yı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 1*). [*ey dil,]*

Hezārān 'andelībiñ nāle vü feryādına **ey dil**

Güle gülşende nezdikī vü kurb-ı ḥārdır bā'is (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 5*). [*ey dil,]*

Būs eylemek **ey dil** leb-i gül-fām-ı nigārı

Emrāza şifā derde devā rūḥa gıdādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 3*). [*ey dil,]*

Şarāb-ı şabr **ey dil** gerçi telḥ u cān-sitān olmuş

Velī şūrābe-i rüz-ı taḥassür pış-ez-ān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 1*). [*ey dil,]*

Cānı terk itmekdir **ey dil** ḥubb-ı cānāndan ğarāz
 Vuşlat-ı cānāndır ancak ḥılkat-ı cāndan ğarāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 1*). [ey dil,]
 Raḥm ile ḥāl-i perīşānımıza āh çeker
 Luṭfı bisyār ise **ey dil** leb-i ḥūn-ḥāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 6*). [ey dil,]
 ‘Aceb mi rüy-ı arza sāye-efgen olmasa **ey dil**
 Cihānda ser-be-ser zıll-i İlāhī nūrdır zīrā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 11*). [ey dil,]
 Derd-i ḥasretle giceler şubḥa dek bīdāriyım
 Rūz u şeb **ey dil** yine ben ta’na-i āgyāriyım (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 16*). [ey dil,]
 Gitdi elden yine **ey dil** o dem-i vuşlat-ı yār
 Bezm-i meyḥāne-i vuşlatda olan şoḥbet-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 1*). [ey dil,]
 Xanı **ey dil** xanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 5*). [ey dil,]
 Xanı **ey dil** xanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 29*). [ey dil,]
 Xanı **ey dil** xanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 11*). [ey dil,]
 Xanı **ey dil** xanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 17*). [ey dil,]
 Xanı **ey dil** xanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 23*). [ey dil,]
 Kūrtulunmaz **ey dil** derd-i fūrkatden
 Fūrkatī maḥlasın almış ‘izzetden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 13*). [ey dil,]

ey dil-i şeydā: *Ey çılgın gönül.*

Ey dil-i şeydā yine düşdüñ cūdā cānāneden
 Dūr olup kaldıñ yine nezzāre-i yek-dāneden (*Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 1*). [ey dil-i şeydā,]
 Ey dil-i şeydā ferāğat eyle efğānıñ yeter
 ğonca-veş şad-nāz ile açdı dehen şimden girü (*Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 3*). [ey dil-i şeydā,]

ey dil-i zār: *Ey ağlayan gönül!*

Başla zāra yeñiden tırma amān **ey dil-i zār**
 Ki çevirmiş yüzini bizden o şūḥ-ı ‘ayyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 1*). [ey dil-i zār,]

ey dil-rübā: *Ey gönül alan sevgili.*

Dād destīñden seniñ **ey dil-rübā** Mevlā Kerīm
 Hecr-i ruḥsārıñla yār irdi amānım göklere (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 5*). [ey dil-rübā,]

ey dil-sitānım gel: *Ey gönül alanım gel.*

Bırakmam dāmeniñden destimi **ey dil-sitānım gel**
 Eger kesse elim a’dā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 15*). [ey dil-sitānım gel, -im]

ey dirīgā: *Yazıklar olsun!*

Ey dirīgā ‘ömrimi bīḥūdeye kıldım telef
 Tır-i sevdā-yı mecāza sīnemi itdim hedef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 1*). [ey dirīgā,]

ey felek: *Ey felek, Devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih.*

Bu Ğulâmî çâkeri kıldıñ cüdâ dildârdan

Ey felek tutmaz mı âyâ bunca eġânım seni (*Ğulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 10*). [*ey felek,]*

Neylemişiz söyle saña **ey felek**

İtmedesiñ cevır ü cefâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 1*). [*ey felek,]*

Neylemişiz söyle saña **ey felek**

İtmedesiñ cevır ü cefâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 2*). [*ey felek,]*

Böyle sitemler ne revâ **ey felek**

İtdigimi söyle baña **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 3*). [*ey felek,]*

Böyle sitemler ne revâ **ey felek**

İtdigimi söyle baña **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 4*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 5*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 6*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 11*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 12*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 17*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 18*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 23*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 24*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 29*). [*ey felek,]*

Hağ buña rāzī mi ola **ey felek**

Yârdan ola yâr cüdâ **ey felek** (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 30*). [*ey felek,]*

ey felek: *Ey felek.*

Ey felek şem‘-i dil-efrüzümü göster baña kim

Dolanım başına şad-cân ile pervâne olam (*Ğulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 3*). [*ey felek,]*

ey fūrūġ-ı şeb-çerâġ-ı evliyâ-vı enbiyâ: *Ey gece mumu gibi ılık saçan peygamberlerin evliyası.*

Mâh-ı nev sümm-i semend-i perteviñ mağtû‘ıdır

Ey fūrūġ-ı şeb-çerâġ-ı evliyâ-yı enbiyâ (*Ğulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 30*). [*ey fūrūġ-ı şeb-çerâġ-ı evliyâ-yı enbiyâ, --ı]*

ey fużûlî: *Ey Fuzuli.*

Ĥamdü-lillâh mülk-i hecre Ĥusrev olduñ ‘aşkdan

Ey Fużûlî intihâsız zevk bulduñ ‘aşkdan (*Ğulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 34*). [*ey fużûlî,]*

ey ğamlu ğulāmī: *Ey kederli Gulāmī.*

‘Aşk ehli iseñ varıñı var yäre fedâ kıl

Ey ğamlu Ğulāmī bulasıñ pâyē Hudâ‘dan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 18*). [*ey ğamlu ğulāmī,]*

ey ğonca-fem: *Ey gonca ağızlı (sevgili).*

Ħamdü-lillâh irdi eyyâm-ı bahâr **ey ğonca-fem**

‘Âşıkânıñ ħâline rahm eyleyüp aç bâri fem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 1*). [*ey ğonca-fem,]*

ey göñül: *Ey gönül.*

Serde sevdâ **ey göñül** dilber hevâyî çäre ne

Bu Ğulāmī‘niñ işi yäre recâdır neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 9*). [*ey göñül,]*

Nâ-ümîd itdi beni noldı o gün kim **ey göñül**

Ârzü-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 11*). [*ey göñül,]*

‘Âşıkâ kahr eylemek ya‘nî be-cây-ı ğalať

Kâ‘idedir **ey göñül** böyle uşul ü nemať (*Gulāmī Divanı , Müfret 19, Mısra 2*). [*ey göñül,]*

ey göñül: *Ey gönül.*

Pister-i nerm-i meserretde yan atmış **ey göñül**

Ħâne-i dilde bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eşer (*Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 7*). [*ey göñül,]*

ey gül: *Ey gül.*

Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd bir kıl

Ķuluñum bûlbûlñüm bağ-ı cihânda **ey gül** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 16*). [*ey gül,]*

ey ğulāmī: *Ey Gulāmī (şair kendine seslenmiş).*

Bendegıyyet defterine luť ile Fâ‘iz seniñ

Ey Ğulāmī kayd kıldı nâmıñ âhir-kâr şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 14*). [*ey ğulāmī,]*

Ey Ğulāmī kâğı-i eş‘âr u nazmım ben bugün

Şâhid-i da‘vâ-yı fazlım bu ğazeldir hem ħücec (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 13*). [*ey ğulāmī,]*

‘Âşıkından dūr olan bî-merĥamet ma‘şûķ içün

Ey Ğulāmī rüz u şeb hem âh u zâr itmek de güç (*Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 10*). [*ey ğulāmī,]*

Ey Ğulāmī dil fezâ-yı ‘aşka düşdükden berü

Böyle şi‘r-i bu‘l-‘acâyib dil-güşâ itdi sünüh (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 9*). [*ey ğulāmī,]*

Ey Ğulāmī ħüsniniñ dîbâcesinde dilberiñ

Bir güzel ra‘nâ vü zîverdir efendim zûlf ü ruh (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 9*). [*ey ğulāmī,]*

Ey Ğulāmī içme gel mey-ĥâne-i dehrin meyın

Pür ola vahdet şarâbından nola câm-ı ümîd (*Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 9*). [*ey ğulāmī,]*

Rahmı yokdur **ey Ğulāmī** zerrece sâ‘illere

Bî-ĥaberdır derd-i ‘aşkdan ol şaçı leylâ meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 13*). [*ey ğulāmī,]*

Dehr içinde bir ğarîbim meskenim vîrâneler

Böyle kalsa **ey Ğulāmī** bu göñül mecnûn olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 10*). [*ey ğulāmī,]*

Ey Ğulāmī gerçi şabr itmek zafer miftâhıdır

Yâri görsem ğayr ile şabr u qarâr elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 9*). [*ey ğulāmī,]*

Ey Ğulāmī eyleme bîdār anı kıl ihtirāz
 Vādî-i rû'yâda bulmuş genc-i vuşlatdan çü zer (*Ğulāmî Divanı , Gazel 67, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā
 'İzzetâ va'd-i lebiñ şevk-i dile imdâdı var (*Ğulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 21*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā
 Dilberâ luţf-ı lebiñ şevk-i dile imdâdı var (*Ğulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 19*). [*ey ğulāmî,]*
 Tahteḥal-enhâr kavlince revân enhârlar
 Ey Ğulāmī cüy-ı şekker şerbet-i ahlâ mıdır (*Ğulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 18*). [*ey ğulāmî,]*
 Dîde-i rahm ile kim giryân olurdu ḥâlîme
 Ey Ğulāmī olmasaydı âh-ı âteş-bârimız (*Ğulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 30*). [*ey ğulāmî,]*
 Sîḥ-i ğamda nâr-ı ḥasretde kebâb olsañ yine
 Bu ezâlar **ey Ğulāmī** lâyıķıñ billâhi az (*Ğulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 16*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī meclis-i fikr-i vişâl-i yârda
 Nağme-perdâz u niyâz u zâdır eglencemiz (*Ğulāmî Divanı , Gazel 75, Mısra 13*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī şâ'ir-i dâñâ-yı 'aşr olmuş iken
 Şimdi yârân içre bizler 'âlemiñ nâdânıyız (*Ğulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 13*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī bize mescidle şalât oldu yasağ
 Gidelim şimdi kenîsâ gibi yok cây-ı nefis (*Ğulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 Yazılır baḥt-ı siyâhım gibi kırtâs üzre
 Ey Ğulāmī bu 'aşırda hele güftâr-ı ḥulûş (*Ğulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 10*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī ğâfilâne olma bir dem 'ârif ol
 Ḥaḳḳ'ı bil kim Ḥaḳḳ'ı bilmekdir bu ekvândan ğaraż (*Ğulāmî Divanı , Gazel 92, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī istimâ' itdiñ ḥasûdândan neler
 Diḳḳat itdim ser ğalaţ sırlar ğalaţ-ender-ğalaţ (*Ğulāmî Divanı , Gazel 94, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī ḥân-kâh-ı 'aşḳda şî'riñ okut
 Zühre eflâk üzre itsün mevlvî-âsâ semâ' (*Ğulāmî Divanı , Gazel 98, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 İr hemân mey-ḥâne-i mestân-ı 'aşḳa zâr ile
 Ey Ğulāmī belki luţfından şunar sâķî tifâğ (*Ğulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 10*). [*ey ğulāmî,]*
 Vaşf olunmaz **ey Ğulāmī** dil ile ḥübânlıĝı
 Meşrebi dünyâda yâriñ olmasa ger nâ-ḥalef (*Ğulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī kendiñi vaşf eyleme ol şâha kim
 Şad-hezârân bendesi var bir fakîridir gönûl (*Ğulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*
 Girmişim nâr-ı firâķa çün semender rûz u şeb
 Dâd bilmez **ey Ğulāmī** sîne süzân eylesem (*Ğulāmî Divanı , Gazel 120, Mısra 10*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī seyyidim hem cânımıñ cânânıdır
 Nev-zuhûrum nev-şudûrum nev-cüvândır nev-resim (*Ğulāmî Divanı , Gazel 122, Mısra 21*). [*ey ğulāmî,]*
 İçer cām-ı fenâ bezm-i bekâyı isteyen dâñâ
 Hemân terk-i hevâ kıl **ey Ğulāmī** bul hüdâ her dem (*Ğulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 18*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī şâd olur herkes bahâr irdi deyü
 Ben yeñi girdim şitâya ḥârdan ayrılmışım (*Ğulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 13*). [*ey ğulāmî,]*
 Beyâ tû **ey Ğulāmī** mey be-ḥor ez-kâse-i ḥasret
 Ki bâşed bâ-meşâķḳathâ şevem maḥmûr mestânem (*Ğulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 13*). [*ey ğulāmî,]*
 Ey Ğulāmī vâdî-i 'aşḳında bârî ebkem ol
 İltifât-ı nîme içün cânib-i cânâneden (*Ğulāmî Divanı , Gazel 138, Mısra 9*). [*ey ğulāmî,]*

Ey Ğulāmī çek eliñ vaşfında takşır eylediñ
 Şā‘irān medhinde ‘āciz sen naşıl dīvānesin (Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 9). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī şems-i pür-nūr-ı nigār itdi tülū‘
 Şu‘le-ver olmağda zulmāt-ı beden şimden girü (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 9). [ey ğulāmī,]
 Böyledir dilber-i dehrin ezelī kânūnı
 Ey Ğulāmī teni yak āteş-i hasretlere āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 18). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī hüsni var olsun ħalāş itdi hele
 Ceyş-i ħulyādan ki kaşd itmişdi anlar kanıma (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 15). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī bu beyān itdükleriñ rü‘yāda mı
 Bilmezem ħulyāda mı gelmiş nigārım yanıma (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 15). [ey ğulāmī,]
 Ħilkat-i zātı cefādır felegiñ ‘uşşāka
 Ey Ğulāmī eli dönmez kerem ü i‘tāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 10). [ey ğulāmī,]
 Ķalender olalı pīr-i muğāna intisābım var
 Anıñ-çün ey Ğulāmī meskenim mey-ĥānedir şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 10). [ey ğulāmī,]
 Bildi çün āşūfte-i zūlf-i ‘abīri oldıgım
 Ey Ğulāmī yārda evvelki ragbet kalmadı (Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 10). [ey ğulāmī,]
 Herkesi mesrūr u şād eyler sipihr-i bī-emān
 Ey Ğulāmī her zamān maḥzūn ider gerdūn beni (Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 12). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī söyledim tārīḥ-i teşrīfın anıñ
 Kilk-i cevherle dü-mışra‘dan olunmuşdur binā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 39). [ey ğulāmī,]
 Tā kıyāmet şerḥ olursa āḥir olmaz bu kelām
 Ey Ğulāmī çek zebānıñ söyle her ān yā Ḥalīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 36). [ey ğulāmī,]
 Āferīn-bād ey Ğulāmī dir bu nazma şā‘irān
 Ey Ğulāmī şāḥib-inşāf olsalar ger nāzırān (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 17). [ey ğulāmī,]
 Āferīn-bād ey Ğulāmī dir bu nazma şā‘irān
 Ey Ğulāmī şāḥib-inşāf olsalar ger nāzırān (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 18). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī vādī-i fūrkatde nolduñ ‘aşğdan
 Fikr-i sevdā-yı ruḥ-ı yār ile tılduñ ‘aşğdan (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 31). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī ehl-i derde her zamān gel hem-dem ol
 Çok da şekvālar maḥallinde Lüzūmī ebsem ol (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 33). [ey ğulāmī,]
 Ey Ğulāmī ider ednā kesi hep ĥurrem çarḥ
 ‘İzzetā itmedi āzāde-i ğam bir dem çarḥ (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 23). [ey ğulāmī,]
 Bendegiyyet defterine ol şehiñ tā ibtidā
 Ey Ğulāmī kayd kılmuş maḥlaşın merd-i Ħudā (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 22). [ey ğulāmī,]

ey gül-i hoş-büy-ı gülzār-ı: Ey gül bahçesinin güzel kokulu gülü (sevgili).

Ey gül-i hoş-büy-ı gülzār-ı kerem kıl ḥandeler
 Ħārḥārından hezārān bülbulün feryādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 3). [ey gül-i hoş-büy-ı gülzār-ı,]

ey gül-i neşküfte: Ey açılmamış gül.

Gülşen içre arttı derdi bülbulün derdim tıyup
 Ey gül-i neşküfte sen şādān mısıñ giryān mısıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 12). [ey gül-i neşküfte,]

ey gül-i ra‘nā: Ey gül yüzlü.

Naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḥuñ ey gül-i ra' nā

Yazdıḳda beni eyledi şevḳiñ ile şeydā (*Gulāmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 1*). [*ey gül-i ra' nā,]*

ey habīb: *Ey sevgili.*

Ten içre cān remīde olur **ey ḥabīb** eger

Gülzār-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (*Gulāmî Divanı , Gazel 162, Mısra 3*). [*ey ḥabīb,]*

ey ḥabībim gel: *Ey sevgilim gel.*

Temāşā eyleyüp dīdem yaşın bārān nüzûl itmez

Kesildi dūd-ı âhımdan bulutlar **ey ḥabībim gel** (*Gulāmî Divanı , Gazel 113, Mısra 6*). [*ey ḥabībim gel, -im]*

ey ḥāce: *Ey hoca.*

Fürḳatînden cānım oldu cān-ı men nezdîk-i leb

Cānı gel zann itme kim **ey ḥāce** bî-cānān lezîz (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 8*). [*ey ḥāce,]*

ey ḥekīm: *Ey doktor.*

Cūy-ı âb-ı dīdemiz üzre gider cānā kelek

Şerbetînden **ey ḥekīm** olmaz şifā çekme emek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 24*). [*ey ḥekīm,]*

ey ḥutā şāhı: *Ey Çin padişahı.*

Ey ki dirdiñ dīnimizde cevr kılmāḳdır ḥaṭā

Ey Ḥutā şāhı o va'diñden hele bir yād kıl (*Gulāmî Divanı , Gazel 115, Mısra 4*). [*ey ḥutā şāhı, -ı]*

ey ḥüseyn'im: *Ey Hüseyin'im.*

Kerbelā-yı 'aşḳda 'atşān olup ḳaldım meded

Ey Hüseyin'im kim tevāzu' düşmene emr-i ba'td (*Gulāmî Divanı , Gazel 36, Mısra 4*). [*ey ḥüseyn'im, -im]*

ey ḳaddi serv: *Ey servi boylu (sevgili).*

Nāmını a'dālarıñ dilde nedir tutma gel

Ben gibi **ey ḳaddi serv** herkese açma lisān (*Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 24*). [*ey ḳaddi serv, -i]*

ey ḳalemim: *Ey kalemim(şair kalemine yani kendisine seslenmiş).*

ḡam-ı hicrānı da yaz **ey ḳalemim** miḥnet ile

Vir şabā destine yāre anı eyle izbār (*Gulāmî Divanı , Gazel 62, Mısra 7*). [*ey ḳalemim, -im]*

ey kân-ı kerem: *Ey cömertliğin kaynağı.*

Vaḳtidir būs-ı lebiñle al Ğulāmî ḥatırın

Şimdi **ey kân-ı kerem** kılsañ nolur lutf u kerem (*Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 24*). [*ey kân-ı kerem,]*

ey kemān-eburū: *Ey keman kaşlı (sevgili).*

Nāvek-i tîr-i sitem sīnemi cānā delmiş

Ey kemān-eburū fiḡān baḥrine göñlüm ṭalmış (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 8*). [*ey kemān-eburū,]*

ey kemān-eburū: *Ey keman kaşlı(sevgili).*

Ġulāmī çakeriñ bilmiş kuşürin **ey kemān-ebrū**

Meded yeter ġazab urma (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 17*). [*ey kemān-ebrū,]*

ey kerem-fermā-yı mā: *Ey bizim cömertlik sahibimiz.*

Ber-Ġulāmī raḥm kon raḥm **ey kerem-fermā-yı mā**

Yek der-i diġer ne-dāned cüz der-i melcā-yı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 13*). [*ey kerem-fermā-yı mā,]*

ey ki ehl-i ‘aşka: *Ey ki aşıklara.*

Ka‘be-i ḥasretde söyler ki ‘ibādet terkin it

Ey ki ehl-i ‘aşka söylerseñ melāmet terkin it (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 24*). [*ey ki ehl-i ‘aşka, -a]*

ey mäh: *Ey ay gibi olan sevgili.*

İntihāb itdiġi günden berū **ey mäh** seni

Bezm-i ‘aşkda dil-i sevdā-zede şad vāh seni (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 1*). [*ey mäh,]*

ey mäh-ı tībān: *Ey parlak ay! (ay gibi parlayan sevgili).*

Cemālīñ şem‘ine **ey mäh-ı tībān**

Ezelden cānımız pervānedir gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 7*). [*ey mäh-ı tībān,]*

ey mäh-ruhsārım: *Ey ay yüzlüm (sevgilim).*

Vişālīñ görmedik ey bī-vefā yārim vedā‘ olsun

Şafāñı sürmedik **ey mäh-ruhsārım** vedā‘ olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 2*). [*ey mäh-ruhsārım, -ım]*

ey meh: *Ey ay, sevgili.*

Mekteb-i ‘irfāna girdim ḥāfızım nūr āyeti

Muşḥaf-ı ḥüsnünden **ey meh** şimdi ezberdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 8*). [*ey meh,]*

ey mehābet aḥteri: *Ey görkemli yıldız.*

Böyle yazdı vaşfıñı zerrīn kalemle āfītāb

Şafḥa-i kırtās-ı dehre **ey mehābet aḥteri** (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 16*). [*ey mehābet aḥteri,]*

ey meh-tal‘atım: *Ey ay yüzlüm (sevgili).*

‘Aşkıñ **ey meh-tal‘atım** ḥātır-güzārımdır benim

Her ne dürlü cevri iderseñ i‘tibārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 1*). [*ey meh-tal‘atım,]*

ey mevlā-yı ‘ālemyān: *Ey alemlerin Mevlası.*

‘Adālet zümre-i şāhān kārından bulunmuşdur

Meded aḥvālime raḥm it ki **ey mevlā-yı ‘ālemyān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 6*). [*ey mevlā-yı ‘ālemyān,]*

ey mey-i nāb-ı lebiñ: *Ey saf şarap gibi olan dudağın.*

Ey mey-i nāb-ı lebiñ ‘āşıkı mest eylemiş

Meclis-i ḥāşıñı ister kamu şāh u gedā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 5*). [*ey mey-i nāb-ı lebiñ, --i]*

ey mihr-i pūr-nūr: *Ey nur yüzlü sevgili.*

Hemân kesb-i takarrübdür murâdım zerre-veş ancak

Şu 'â'-ı lutfuña **ey mîhr-i pür-nûr** u kerem-sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 66*). [*ey mîhr-i pür-nûr,]*

ey nâ-be-kâm vâ'iz: *Ey gamsız vaiz.*

Seyr it Gulâmî hâlin 'aşk ile yakdı bâlin

Bulur Hudâ vişâlin **ey nâ-be-kâm vâ'iz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 10*). [*ey nâ-be-kâm vâ'iz,]*

ey nâzûk-edâ: *Ey nazik zarif sevgili.*

Bir perî-peykersiñ **ey nâzûk-edâ**

Görmemiş miñliñ seniñ şems-i semâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 1*). [*ey nâzûk-edâ,]*

ey nesîm-i pür-beşâret: *Ey müjdelerle dolu sabah rüzgarı.*

Ey nesîm-i pür-beşâret var huzûra öp etek

Lutf idüp ol şâh-ı hüsne eyle bizlerden dilek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 27*). [*ey nesîm-i pür-beşâret, --i]*

ey nigâr: *Ey güzel.*

Bahâr-ı 'aşrda bûy-ı şafâyı görmemişiz

İrişdi hasret ile cânım **ey nigâr** be-leb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 8*). [*ey nigâr,]*

Hâhiş kılarısa zâr ile bîgâneler şakın

Gösterme **ey nigâr** leb-i la'liñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 8*). [*ey nigâr,]*

ey nigâr: *Ey güzel sevgili.*

Mîhr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan **ey nigâr**

İhvek olmuş yâ redâ'an kim iderler iltimâ' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 7*). [*ey nigâr,]*

ey nigârım: *Ey güzel yüzlü sevgilim.*

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan turur

Hüsnuñe pek çok münâsib **ey nigârım** sâde fes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6*). [*ey nigârım, -ım]*

ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet: *Ey ülkeyi himaye eden padişah.*

Ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet meded 'Alî

Ve'y şâhbâz-ı evc-i sa'âdet meded 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 1*). [*ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet, --i]*

ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet: *Ey himaye edilen ülkenin padişahı.*

Ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet meded 'Alî

Ve'y şâhbâz-ı evc-i sa'âdet meded 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 1*). [*ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet, --i]*

ey penâh-ı cân u dil: *Ey canı ve gönlü himaye eden, koruyan.*

Cây-ı cām-ı lutfuña mey-hâne-i eflâkden

Ey penâh-ı cân u dil gelmekde kâse kâse sem (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 18*). [*ey penâh-ı cân u dil,]*

ey perî: *Ey perî. II Ey sevgili.*

Ey perî hüsn ü kemâlde bî-mişâl dür-dânesin

Bahr-i 'irfân içre buldum gevher-i yek-dânesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 1*). [*ey perî,]*

Nām-zedim cân ile şem‘-i ruḥuñ nūrına
Heç ile pervâne-veş **ey perī** ḥālim yamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 22*). [*ey perī,]*
Zülf-i leyl-āsālarıñ zencīrine bu göñlümi
Bağlayup ‘ālemde itdiñ **ey perī** Mecnūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 4*). [*ey perī,]*
Pister-i rāḥatda yan atmış yaturken **ey perī**
Dest-i ‘aşkıñla niçün geldiñ uyandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 5*). [*ey perī,]*
Bī-vefā dildār içündür bu tekellüm **ey perī**
Bī-vefālīk bende-i kemter kılında hiç yok (*Gulāmī Divanı , Müfret 48, Mısra 1*). [*ey perī,]*
Kaṭre-i bārān gibi ceryān idüpdür ḥūnımı
Aldıñ āhım **ey perī** yaqdıñ dil-i maḥzūnımı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 24*). [*ey perī,]*

ev pīr-i men: *Ey benim Pīr'im (hocam anlamında).*

ḡonca-i irşād būdī der-ezel **ey pīr-i men**
Ez-dil ü cân geşte būdem bülbul-i şeydā-yı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 3*). [*ey pīr-i men, --i]*

ev pūr-kerem: *Ey keremi çok, cömert.*

‘Afv kıl kemter Ḡulāmī ‘aybını **ey pūr-kerem**
Bizde ancak bulunan taḡşīr ile çok ḡalaṭāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 15*). [*ey pūr-kerem,]*
Der-miyān-ı ṭālibān-ı vuşlatet **ey pūr-kerem**
Çün Ḡulāmī ez-firāket dīde giryānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 11*). [*ey pūr-kerem,]*

ev pūr-merḥamet: *Ey merhameti çok.*

Bedr-i rūyuñ māḥ u mihr-i mes‘adet
Necm-i tābān ḥālīñ **ey pūr-merḥamet** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 12*). [*ey pūr-merḥamet,]*

ev rūḥ-ı revānım gel: *Ey giden canım gel (sevgili kastedilmiş).*

Çıkar ḥasretle cân tenden gel **ey rūḥ-ı revānım gel**
Yeter vaşlıñla kıl iḥyā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 7*). [*ey rūḥ-ı revānım gel, -ım]*

ev şabā: *Ey şaba rüzgarı.*

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
Ḥāl-i zārımdan amān Allāḥ içün gel vir ḥaber (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 49*). [*ey şabā,]*
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
Ḥāl-i zārımdan amān Allāḥ içün gel vir ḥaber (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 9*). [*ey şabā,]*
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
Ḥāl-i zārımdan amān Allāḥ içün gel vir ḥaber (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 19*). [*ey şabā,]*
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
Ḥāl-i zārımdan amān Allāḥ içün gel vir ḥaber (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 29*). [*ey şabā,]*
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
Ḥāl-i zārımdan amān Allāḥ içün gel vir ḥaber (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 39*). [*ey şabā,]*
Ḥālīmi ‘arz u beyān eyle var ol dil-dāra
Ey şabā eyleyeyim āhıma hem-rāḥ seni (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 20*). [*ey şabā,]*

ev sabā: *Ey sabah rüzgarı.*

Ey şabā var yāre ‘arz eyle Gulāmī hālını
Söyle kim kılmış melāl içre mekânım fūrkatıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 9). [ey şabā,]
Ulaşdır ey şabā büy-ı hābībi ‘aşık-ı zāra
Kudümünle şerāfet bahş kıl şūrīde-efkāra (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 1). [ey şabā,]

ey saf-derendegān-ı ‘adūyān-ı güm-rehān: Ey yolunu şaşırıp saf saf dizilmiş düşmanlar.

Ey saf-derendegān-ı ‘adūyān-ı güm-rehān
V‘ey bāb-ı şehir-i ‘ilm-i risālet meded ‘Alī (Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 3). [ey saf-derendegān-ı ‘adūyān-ı güm-rehān,]

ey şāh: Ey Şah, hükümdar.

Bend-i cevri gider ey şāh kıl āzād bir kıl
Kuluñum bülbulüñüm bāğ-ı cihānda ey gül (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 15). [ey şāh,]

ey şāh-ı cihānım gel: " Bir varlığa (ahu) seslenme ünlemi (Ey!)".

Firākıñdan hārāb oldum gel ey şāh-ı cihānım gel
Nedir cevri ü cefā cānā (Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 1). [ey,]

ey şāh-ı cihānım gel: Ey dünya padişahım gel.

Firākıñdan hārāb oldum gel ey şāh-ı cihānım gel
Nedir cevri ü cefā cānā (Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 1). [ey şāh-ı cihānım gel,]

ey şāh-ı necef: Seslenme Ey Şah-ı Necef.

Kāle-i kālbi Gulāmī düzde virmiş el-amān
Dergeh-i ihsānıña yüz tutmuş ey Şāh-ı Necef (Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 18). [ey şāh-ı necef,]

ey sāhib-sehā hācet-revā-yı enbiyā: Ey ihtiyaçları gideren eli açık peygamberler.

Mağsadam ta‘rīf-i na‘tın-çün kaşīde olmayup
Belki ey sāhib-sehā hācet-revā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 40). [ey sāhib-sehā hācet-revā-yı enbiyā, --yı]

ey şanem: Ey put gibi güzel olan sevgili.

Rahma gel bir ey şanem ben tā ezelden bendeñem
Ey şanem ben dergehiñde efkaram efgendeñem (Gulāmī Divanı , Kit‘a 10, Mısra 1). [ey şanem,]
Rahma gel bir ey şanem ben tā ezelden bendeñem
Ey şanem ben dergehiñde efkaram efgendeñem (Gulāmī Divanı , Kit‘a 10, Mısra 2). [ey şanem,]

ey sehā: Ey padişah II. Ey şāh.

Nūr-ı hüsnüñ ey sehā günden güne olur mezīd
Kevkeb-i hūbāni itmiş behcetīñ kim nā-bedīd (Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 1). [ey sehā,]
Hān-kāh-ı dilde fikrim dā‘imā Mevlā Kerīm
Zikr ü tesbīh-i zebānım ey sehā Mevlā Kerīm (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 2). [ey sehā,]

ey şehd-leb: Ey şeker dudak (sevgili).

Dāmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim
Kim yalarmış bal tutan engüştini olmuş semā‘ (Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 5). [ey şehd-leb,]

ey seh-i 'ālī-kerem: *Ey yüce cömert padişah.*

Ey şeh-i 'ālī-kerem bilmem ki takşırım nedir

'Afva nâ-şâyeste cānā sū'-i tedbīrim nedir (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 31*). [*ey şeh-i 'ālī-kerem,]*

ey seh-i hūbān-ı dehr: *Ey dünya güzellerinin padişahı.*

Nīm-nigāh-ı naḥvetiñle **ey şeh-i hūbān-ı dehr**

Fenn-i 'ilm-i rāz-ı mihre māhīr itdiñ sen beni (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 7, Mısra 3*). [*ey şeh-i hūbān-ı dehr,]*

ey seh-i rāyet-keş-i feth u hüdā-yı enbiyā: *Ey Allah'ın fetihlerine bayrak çeken peygamberlerin padişahı.*

Ey sipeh-sālār-ı serdār-ı cüyüş-ı etkıyā

Ey şeh-i rāyet-keş-i feth u hüdā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 34*). [*ey şeh-i rāyet-keş-i feth u hüdā-yı enbiyā, --i-y, -ı]*

ey şehim: *Ey gönlümün efendisi, sultanım! II Sevgili.*

Sırr-ı zātından nişān olmak hünerdir **ey şehim**

Lik şanma aña her bir merdiñ isti'dādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 15*). [*ey şehim, -im]*

ey serv-i sehī: *Ey düz, doğru büyümüş servi boylu sevgili.*

Seng-i ḥārāyı deler şübhesiz **ey serv-i sehī**

Alma āhım ḥazer it rüy-ı zemīn mihr ü mehi (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 17*). [*ey serv-i sehī, --i]*

ey sīm-tenim: *Ey gümüş tenlim (sevgili).*

Ne kadar cevri ü cefā eyleseñ **ey sīm-tenim**

Ser-i küyüñ dü-cihānda vatanımdır vatanım (*Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 1*). [*ey sīm-tenim,]*

ey sipeh-sālār-ı serdār-ı cüyüş-ı etkıyā: *Ey takva sahibi askerlerin önünde giden komutanı.*

Ey sipeh-sālār-ı serdār-ı cüyüş-ı etkıyā

Ey şeh-i rāyet-keş-i feth u hüdā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 33*). [*ey sipeh-sālār-ı serdār-ı cüyüş-ı etkıyā, -ı]*

ey şūfī: *Ey Sūfī.*

Yüzün be-dīde-i ma'nā görürsün **ey şūfī**

Riyā vü zerḳden oldıysa pāk eger mir'āt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 23*). [*ey şūfī,]*

Ruḥeş be-dīde-i ma'nā be-bīnī **ey şūfī**

Zi-jeng-i zerḳ u riyā pāk eger konī mir'āt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 21*). [*ey şūfī,]*

ey şūfī-i hod-bīn: *Ey kibirli sofı.*

Sākit ol **ey şūfī-i hod-bīn** ço pendı bir taraf

Meclise virme küdüret kesme cānānım nefes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 9*). [*ey şūfī-i hod-bīn,]*

ey şūh: *Ey cilveli! II sevgili.*

Degil tenhā Ğulāmī ḥālīñe vāḳıf olan **ey şūh**

Cihānda söylenür şāññ hemānā ben miyim nātık (*Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 9*). [*ey şūh,]*

Bir nefes vuşlat içün tā ebed **ey şūh** beni

El-amān vādī-i hicrānda nālān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 5*). [*ey şūh,]*

ey tabīb: *Ey doktor, hekim.*

Kıl **ey tabīb** būs-ı femiñle devā dile

Çokdan Ğulāmī hāne-i ḥasretde ḥastedir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 11*). [*ey tabīb,]*

ey tabībim: *Ey doktorum (sevgili kastedilmiş).*

Derūnum derd-i ḥasretle ṭoludur **ey tabībim** gel

Vücūdum nār-ı ‘aşkıñla yanar yār-ı ‘acībim gel (*Ğulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 1*). [*ey tabībim, -im]*

Oldı āḥir derd-i ‘aşkıñla giriftār-ı verem

Çande kaldı **ey tabībim** dārū-yı luṭf u kerem (*Ğulāmī Divanı , Müfret 27, Mısra 2*). [*ey tabībim, -im]*

ey yār: *Ey yar, sevgili.*

Aḥvāl-i perīṣānına ‘aşıkların **ey yār**

Rahm eyler idin ‘aşkı bileydiñ ne belādır (*Ğulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 11*). [*ey yār,]*

eyā: *"Ey!" seslenme edatı (sevgili).*

Müjdeler olsun **eyā** ey bülbulān-ı ḥoş-nevā

‘Azm-i seyrān eyledi şāḥib-kerem verd-i ‘atā (*Ğulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 1*). [*eyā,]*

Terahḥumla **eyā** Leylā nazar kıl

Seniñ ‘aşkıñla dil dīvānedir gel (*Ğulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 3*). [*eyā,]*

Şāḥn-ı meydān-ı maḥabbetde **eyā** kaşı kemān

Tır-i müjgānıña kim cāy-ı nişāndır bedenim (*Ğulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 3*). [*eyā,]*

Eyā bu ‘ahd-i iḳrārın ferāmūş oldı mı cānā

Ki itmezsin vefā bir kez nedir da ‘vā-yı bī-‘unvān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 3*). [*eyā,]*

Pendi terk eyle **eyā** nāṣih-i ğāfil ṭutamaz

Bādī ḥikmetle eger olsa da biñ Eflātūn (*Ğulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 5*). [*eyā,]*

Āhını alma Ğulāmī’niñ **eyā** mest-i ğurūr

Yıkulur āḥa taḥammül idemez nüh-gerdūn (*Ğulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 9*). [*eyā,]*

Şanavber-ḳadd ile aġyār içinde ḥoş-ḥırām itme

ġurāb ile **eyā** ṭūṭi dehen-sīre devām itme (*Ğulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 2*). [*eyā,]*

Eyā ey āfet-i devrān neler çekdim firākıñdan

Vişālīñle baña rahm it dilim sūzānedir şimdi (*Ğulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 5*). [*eyā,]*

Eyā mesned-ṭırāz u mekrūmet-perdāz u şefkat-sāz

Şadā-yı şīt-i teşrīfīñ irişmiş ‘arş-ı a’lāya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 47*). [*eyā,]*

Eyā Leylī-şıfat meh-ṭal‘atım şems-i zamānım gel

Tükenmez mi bu istiġnā (*Ğulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 11*). [*eyā,]*

eyālāt-ı dile: *Gönül eyaletine.*

Gelmede şimdi **eyālāt-ı dile** merd-i cefā

Gün-be-gün hicrānımız müzdād ider şāḥ-ı ḳazā (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 17*). [*eyālāt-ı dile, -e]*

eyl: *"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.*

Nīm-nigāḥ **eylerse** luṭfiyla eger mi ‘mār-ı ḥüsn

Ḳaşr-ı cennet gibi ğöñli yapılır pür-nūr olur (*Ğulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 7*). [*eylerse, -erse]*

Gerçi **eylerse** seniñ fermânını ‘uzvum kabûl

Teshir eylerseñ çü şâhân heft-hûb iklîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 9). [eylerse, -erse]

eyle: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fil.

Eylerim şekvâ seni Mevlâ‘ya nezdîk ol yeter

Zâr u vâveylâ ider peydâ gönül şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 13). [eylerim, -r, -im]

Sürdi tahkîr **eylemekle** meclisinden bendesin

Ey Gulâmî bu kederle yak teniñ şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 21). [eylemekle, -mek, -le]

Qâdir olamaz bakmağa ruhsârıma ‘âşık

Şad-nîze ile **eylerim** ol dem anı a‘mâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 6). [eylerim, -rim]

Şehâ mâhâ hayâl ü intizârîñ

Dü-çeşmim merdümünde **eylemiş** câ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 10). [eylemiş, -miş]

Eylediñ ez-her-cihet sehv ü haţaları gönül

Bed‘-i istiğfâr idüp kıl tevbe mânend-i naşûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 5). [eylediñ, --diñ]

Şeydâ hezâr ider gül-i pür-hârî ittiḥâz

Gül ise **eylemekdedir** ağıârî ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 2). [eylemekdedir, --mek, --de, --dir]

Gezdim cihânı gûşe-be-gûşe vefâlî yâr

Zann itdigim hep **eylemiş** eşrârî ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 4). [eylemiş, -miş]

Gâhî nazar-ı lutf ile şeydâlara ol zât

Eylerdi nümâyende-i dîbâce-i ruhsâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 8). [eylerdi, -r, -di]

Mest-i yârız tâ ezelden vâlih u hayrânıyız

ğayri izhâr **eyleriz** dergâhına efkârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 4). [eyleriz, -riz]

Bend-i zulfinden Gulâmî‘niñ yazup iḥrâcını

Bendesin ‘ıtk eylemekle **eylemiş** dîvâna ‘arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 10). [eylemiş, -miş]

Açup şitâb ile mührin nazar-figen olarak

Kırâ‘at **eyledigim** ân bilindi cümle me‘âl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 4). [eyledigim, --dig, --im]

Hayâl-i rûy u leb-i la‘liñ ile sulţânım

Derûn-ı dilde zühûr **eylemişdi** derd ü melâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 10). [eylemişdi, -mişdi]

Ben seg-i kûy-ı nigârım niye bîğâne olam

Lîk havf **eylerim** ol günde ki dîvâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 2). [eylerim, -rim]

Eylediñ çok zârîlikler vuslatairmek içün

Men‘ olup ağıârlar seyrâne-i dür-dânenen (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 3). [eylediñ, --diñ]

Cân ile gönlini her kim zulfüne kılmaz vaţan

Dîve teslîm **eylemişdir** kişver-i İskender‘i (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 6). [eylemişdir, -miş, -dir]

Bezm-i ‘işret sofrası ağıârdan ḥâlî iken

Câm-ı ‘ahd ü vuslatıñla **eylediñ** memnûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 6). [eylediñ, --diñ]

Düşmen-i dîn-i mübîniñ çeşmin **eylerler** nişân

Kurşunı geçürdiler düşürmedin engüşteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 29). [eylerler, -r, -ler]

Ḥaḳ saña bu ḥüsni virdigine oldur ki sebep

Eylesünler şun‘ımı bi‘l-cümle seyrân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 18). [eylesünler, -sünler]

Ger bunı ‘uşşâka taşdî‘inden itdiñse şehâ

Eble ümme **eyleyeydiñ** rahm u iḥsân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 16). [eyleyeydiñ, -(y)ey, -din]

Mukayyed **eylemiş** zünnâr-âsâ

Miyân-ı ḳalbine dînâr-âsâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 55). [eylemiş, -miş]

Eylerim dilber ile derd-i dilimden feryād
Kim ider Hāzret-i Allāh 'dan özge imdād (Gulāmî Divanı , Müfret 9, Mısra 1). [eylerim, -rim]
Hüsnüñe üftādesiñ sen de 'aceb
Gülşen-i behcetde **eylerseñ** tarab (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 8). [eylerseñ, -r, -se, -ñ]
Ser-fürü **eylemeyiz** dehrde hiç bir şāha
Olmazız yek-ser-i mü rāğib u tālib cāha (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 11). [eylemeyiz, -me, -y, -iz]
Bihūde recā **eylemesün** 'āşık inanmaz
Şimden-girü rām olsa Gulāmî buña kanmaz (Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 25). [eylemesün,]
Lık virmiş genc-i va 'd-i vaşlını ol lāyıkā
Cedvel-i mihrinde nāmın **eylemişdir** sābika (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 28). [eylemişdir, -miş, -dir]
Eylemiş zümre-i 'uşşāka beni ser-defter
Hüsün ile leşker-i hūbāna iden şāh seni (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 9). [eylemiş, -miş]
Hālimi 'arz u beyān eyle var ol dil-dāra
Ey şabā **eyleyeyim** āhıma hem-rāh seni (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 20). [eyleyeyim, -yeyim]
Ced-be-ced āmed-şüd-i mihmāna cidd-i sa'y ile
Hürmet ü 'izzet idüp **eylerdi** tatyib-i cenān (Gulāmî Divanı , Tarih 7, Mısra 4). [eylerdi, -r, -di]

eyle-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ezse serim bağ-bān isterem her dem seni
Rüy-ı güle meyl olan çün hezār **eyler** nevā (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 20). [eyler, -r]
Neş'e-i meyle şebistān-ı kahrıda zevk-yāb
Eyledi bu gönülümü hasret odıyla hep hārāb (Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 4). [eyledi, --di, -]
Eylese mānend-i şehbāz ol şikāra niyyeti
'Aşıkān güncişki gibi havfdan olurlar pīç ü tīb (Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 11). [eylese, -se]
Var **eyle** kendiñe pend ey bī-temiz nāşih
Şirīn olursa çün kand itmeme taleb neşāyih (Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 1). [eyle,]
Min-ba'd anıñ āteş-i mihri ile cānā
Süzān olarak yanmağı dil **eyledi** hem 'ahd (Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 8). [eyledi, --di, -]
Eylemezdim 'arz-ı hālle hālim ifşā zātūña
İştīyākıñ kuvvet-i şabrım **eyledi** yağmā meded (Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 10). [eyledi, --di, -]
Heer ile ciger āteş-i 'aşkıñda habibiñ
Süzānını gördükde cefā **eyledi** izhār (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 4). [eyledi, --di, -]
Maḥmūr-ı şarābız velī aşhāb-ı şavābız
Ta'n **eylese** her kim bizi a'dā-yı 'Alīdir (Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 6). [eylese, -se]
Mest kılmış bāde-i kibr ü gurūr ol şāhi kim
Başımı kes söylesem kesmege **eyler** dürlü nāz (Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 14). [eyler, -r]
Rüz u şeb 'aşk āteşiyle sīne sūzān olmada
Şaç vişāl ābın efendim **eyle** itfā gel iriş (Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 4). [eyle,]
Eylesem zār ile dildārıma izhār-ı hūlūş
Raḥma gelmez yine bilmem bu mı āşār-ı hūlūş (Gulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 1). [eylesem, -se, -m]
Bir şadā virmez revānıñ yandırur ol şem'aya
Eylemez mā-ft-żamīrın kimseye pervāne 'arz (Gulāmî Divanı , Gazel 91, Mısra 4). [eylemez, -mez]
Olmuşum dergeh-i 'aşkıñda seniñ ḥāk-i kadem
Bād-ı ifnā ile şavurma meded **eyle** lihāz (Gulāmî Divanı , Gazel 96, Mısra 8). [eyle,]

Meydân-ı kîne sürmüş esb-i 'inâdı seyr it
 Sür'atle dizgin **eyler** çekmez zimâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 6). [eyler, -r]
 'Andelîb-âsâ maķâm iken gülîstân-ı vişâl
 Dür u mehcûr **eyledi** ğonca-dehânım fûrķatiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 8). [eyledi, --di, -]
 Pertev-i ihsânı düşse zerre fark-ı bendeye
 Burcum iķbâle mübeddel **eyleyen** cânânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 6). [eyleyen, -(y)en]
 Nâm-ı elif-kaddi serv baķs-ı ma'ârif ider
 Şâhib-i irfânlara vaşfını **eyle** beyân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 12). [eyle,]
 Hâsret-i bûs-ı lebiñ hâke düşürdi teni
 Eyleseñ ihsân anı hûn-bahâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 10). [eyleseñ, -se, -ñ]
 Hûsûf-ı mâ-sivâdan mâh-ı ķalbi **eyle** gel taķlîş
 Ziyâ vir mihr-i 'aşkıñla anı reşk-âfitâb **eyle** (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 3). [eyle,]
 Eyledi deşt-i vücûdum kereminden ma'ţûr
 Nâz ile 'âşkıñıñ külbe-i ekdârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 3). [eyledi, --di, -]
 Şâhbâzım pençe-i himmetle murġ-ı ğöñlümi
 Âhîri şayd **eyledi** taķlîşe fikret ķalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 8). [eyledi, --di, -]
 Sağı süy-ı zîr-i hâke ğönderürler bî-amân
 Eylese biñbaşılar kumanda-i sağdan geri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 40). [eylese, -se]
 Nesr-i tâ'ir süy-ı sîmurġa firâr eyler eger
 Âsumâna **eyleseñ** pertâb tîr-i şeh-peri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 10). [eyleseñ, -se, -ñ]
 Mey-i renc ü miñenden mest olan maķmûr râhatdır
 Tevâzu' **eylemes** sâķiye câm-ı neş'e-baķşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 12). [eylemes, -mez]
 Sipihre **eyleyüp** ben de zamânıñda ğınâ izhâr
 Ta'add-i felekden ğayri gitmem süy-ı şekvâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 51). [eyleyüp, -(y)üp]
 Halk-ı 'âlemden cefâ-dîde olunca 'âşıkân
 Maķv olurdu **eyleseñ** rûyuñ nümâyân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 22). [eyleseñ, -se, -ñ]
 Niçe ârâm **eylesün** üftâdeler dünyâda âh
 'Âşıkâna oldu hâliñ ķünkü i'lân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 11). [eylesün, -sün]
 Ser-geşte-i şahrâ-yı firâķ oldıġımı âh
 Dildârımı ey bād-ı şabâ **eyle** gel âġâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 2). [eyle,]
 Naķķâş-ı ezel naķş-ı ruķuñ ey ğül-i ra'nâ
 Yazdıķda beni **eyledi** şevķiñ ile şeydâ (Gulâmî Divanı , Kıt'a 4, Mısra 2). [eyledi, --di, -]
 Hedef **eyler** vücûdın cevır okına
 Şabâyı zülfine koymaz tōķına (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 59). [eyler, -r]
 Ey nesîm-i pür-beşâret var huzûra öp etek
 Luţf idüp ol şâh-ı hüsne **eyle** bizlerden dilek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 28). [eyle,]
 Ey şabâ semt-i nigâra **eyler** iseñ ger ğüzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir ġaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 9). [eyler, -r]
 Ey şabâ semt-i nigâra **eyler** iseñ ger ğüzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir ġaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 19). [eyler, -r]
 Ey şabâ semt-i nigâra **eyler** iseñ ger ğüzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir ġaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 29). [eyler, -r]
 Ey şabâ semt-i nigâra **eyler** iseñ ger ğüzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir ġaber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 39). [eyler, -r]

Ey şabā semt-i nigāra **eyler** iseñ ger güzer
 Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 49). [eyler, -r]
 Haţ gelse ruḥa cevrden **eyler** mi ferāgat
 Yoksa sürececek mi bu cefā yevm-i kıyāmet (Gulāmî Divanı , Müfret 3, Mısra 1). [eyler, -r]
 Hān-kāh-ı āsumānda keh-keşān **eyler** semā‘
 Nağme-i şīt ü şadā-yı ḥūbı kılsa istimā‘ (Gulāmî Divanı , Müfret 21, Mısra 1). [eyler, -r]
 Bir nemed bes **eyle** ihsān el-ğıyās
 Kılma luṭfuñdan beni dūr u cüdā (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 19). [eyle,]
 Seyf-i āh-ı şehirimden şakınup ide ḥazer
 Eyleyüp pey-revî-i nefis ü hevā vü hevesi (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16). [eyleyüp, -(y)üp]
 Rāzî degiliz **eylese** de ‘özrini ikrār
 Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 15). [eylese, -se]
 Nām-ı mes‘ūdı gibi **eyler** idi ‘izzet ü cüd
 Şerbet-i şeker-i güftarı kamuya mevcūd (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 21). [eyler, -r]
 Eylemez ḥalvet-serāy-ı sırr-ı vaḥdet mahremi
 ‘Āşıkı ma‘şūkdan ma‘şūkı ‘āşıkdan cüdā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 19). [eylemez, -mez]
 Sālik-i rāh-ı ḥakīkat ‘aşka **eyler** iktidā
 ‘Aşkdır tezyīn-baḥş-ı kâ‘ināta bi‘t-tamām (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 5). [eyler, -r]
 Söyle kim mümkün midir tağyīr-i taqdīr-i Ḥudā
 Şāh-ı ‘aşk **eyler** kerem kâzible gerçı şādıkā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 26). [eyler, -r]
 ‘Aşkdır pīre-zen-i dehri iden ra‘nā devām
 Eyleyen ruḥsārına sultānları ‘aşkdır gulām (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 8). [eyleyen, -(y)en]
 Bülbül-i bāğ-ı cinān **eyler** şadā Mevlā Kerīm
 Dilde virdim şubḥ-dem her kande yā Mevlā Kerīm (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 3). [eyler, -r]
 Rūḥını bā-şad-sürūr **eyledi** teslīm-i Ḥak
 Vuşlat-ı dīdar için aldıḡı dem lāyiḥa (Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 7). [eyledi, --di, -]
 Zühd ü şalāḥın şabā ‘āleme i‘lān için
 Meskenini gayb idüp **eyler** idi şāyiḥa (Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 4). [eyler, -r]

eyle bālā: Dert eyle.

Nigārā ‘andelībā vakt-i eşḥār
 Şadā-yı vuşlatı gel **eyle bālā** (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 26). [eyle bālā,]

eyle dermān: Çare bul.

‘Āşıkıñ efgān u girye kārı cānā ba‘d-ezīn
 Şabr-ı ḥilmiñ çāresi yok **eyle dermān** yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 34). [eyle dermān,]

eyle güzer: Yol et.

Der-i cānāna Ḥudā ‘aşkına bir **eyle güzer**
 Söyle ağıyara telaṭtufları besdir bu kadar (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 3). [eyle güzer,]

eyle hürmet: Saygı göstermek.

Söyledim cānā saña nāmın emānet eyledim
 Eyle ḥürmet āh-ı yāre degme ser-mü müyına (Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 12). [eyle ḥürmet,]

eyle izbār: Yaz, bildir.

ğam-ı hicrânı da yaz ey kalemim miñnet ile

Vir şabâ destine yâre anı **eyle izbār** (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 8*). [*eyle izbār,]*

eyle ızhâr-ı sehâ: Cömertliğini açık et.

Genc ü gevher sîm ü zer bir akçe hâhiş itmedim

Eyle ızhâr-ı sehâ cânâ bañıl olma şaķın (*Gulâmî Divanı , Müfret 53, Mısra 2*). [*eyle ızhâr-ı sehâ,]*

eyle lebiñle devâ: Dudağınla ilaç sür.

Adıña lâyıķ olan şadıķa cevır itmeyüp

Haste-dil-i 'âşıķa **eyle lebiñle devâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 8*). [*eyle lebiñle devâ, -in, -le]*

eyle nigâh: Bak.

Kılma üftâde-i 'azâb-ı elîm

Rahmetiñle İlâhî **eyle nigâh** (*Gulâmî Divanı , Kit'a 13, Mısra 4*). [*eyle nigâh,]*

eyle rahmethâ: Merhamet etmek, rahmet eylemek.

İlâhî ben ğarîķ-i lücce-i deryâ-yı takşîrim

Hâlâş it sâhil-i 'afva ulaşdır **eyle rahmethâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 10*). [*eyle rahmethâ, -ha]*

eyle sekâ: Bedbaht eylemek.

Al bizi meclis-i vaşlıña terahhüm idüp

Bâde-i câm-ı lebiñle dili **eyle sekâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 12*). [*eyle sekâ,]*

eyledi 'avdet: Gelmek,dönmek.

Eyledi 'avdet tedevvürden vezîr-i ma'delet

Nî'met ile müjdelensün halk-ı Sîvâs dâ'imâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 41*). [*eyledi 'avdet,]*

eyledim: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Güsfend-i cânımı kurbân iderdim pâyına

Seyl-i hûna ğarķ olur yâr **eyledim** efkâr şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 8*). [*eyledim,]*

Eyledim remzen niyâz-ı bî-kerân güş urmadı

Nâz u istignâ ile ser çekdi serv-âsâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 5*). [*eyledim,]*

Âsitân-ı rahmetiñden çok temennâ **eyledim**

Sâ'il-i ihsânıña sîm-i keremle irmediñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 9*). [*eyledim,]*

Sırrımı fâş idüp ağıyâr u yâre

Dimişsiñ derdine **eyledim** çâre (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 22*). [*eyledim,]*

eyledim âzâd: Serbest bırakmak.

Şehriyâr-ı hüsn şehrin çünkü gördüm bî-sipâh

Çâh-ı dilden **eyledim âzâd** yüz bin ceş-i âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 2*). [*eyledim âzâd,]*

eyledim takrîr: Tekrar anlatmak.

Ser-güzeştım **eyledim taķrır** bir bir dilbere

Güş idüp rahm-āver oldı dīde-i giryānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 5). [eyledim taķrır,]

eylediñ meftün: Tutkun etmek aşık etmek.

Çeşm-i fettānıñla āhır **eylediñ meftün** beni

Bir bakışla biñ belāya uğradıñ her gün beni (Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 1). [eylediñ meftün,]

eyleme bīdār: Uykusuz eyleme.

Ey Gulāmī **eyleme bīdār** anı kıl ihtirāz

Vādī-i rü'yāda bulmuş genc-i vuşlatdan çü zer (Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 9). [eyleme bīdār,]

eylemeden: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Terk-i cān **eylemeden** ğayrı Gulāmī olmaz

Maraz-ı mihr-i 'atā-kerde-i Mevlā'ya 'ilāc (Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 13). [eylemeden, --meden]

eylemek: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eylemek taķrır-i inhā va 'diñiz olmuş idi

Mānī'inden men' olup güyā hemān ezdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 19). [eylemek,]

eylemek-çün: Eylemek için.

Der-āğüş **eylemek-çün** mū-miyānın nāzük-endāmın

Şaşırdım kendimi kim hañcer-i hūn-hāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 3). [eylemek-çün,]

Tır-i müjgānıyla mecrūh **eylemek-çün** sīneler

Hüsni-rüyında kurulmuş ebruvānından kemān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 3). [eylemek-çün,]

eylemekde taleb: İstemekte.

Gulāmī ile revā mı ki münfa'il ola dost

Ki hayli dem ki anıñ vaşlın **eylemekde taleb** (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 10). [eylemekde taleb,]

eylemez: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eylemezdim 'arz-ı hālle hālīm ifşā zātıñla

İştīyākıñ kuvvet-i şabrım eyledi yağmā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 9). [eylemezdim, -di, -m]

eylemez dād u sitem: Sitem ve adalet etmez.

'Āşıkın hālīn bilür kāmīl olan şā'ir begim

Eylemez dād u sitem üftāde-i bī-çāreye (Gulāmī Divanı , Müfret 51, Mısra 2). [eylemez dād u sitem,]

eylemiş serdār: Komutan etmiş.

Sipāh-ı zülfī üzre şāne-nāmı **eylemiş serdār**

Düzer tábūrı ta'līm-i cefāsı cāvidān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 7). [eylemiş serdār,]

eyler āh u vāh: Üzülp hayflanmak.

'Āşık-ı efgendesi tenhā Gulāmī sen misin

Bī-ķarār olmuş şabā 'aşkıyla **eyler āh u vāh** (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 14). [eyler āh u vāh,]

eyler cefā-yı bî-hisāb: Sayısız cefa eyler.

Nîm-nigehle 'âşıka **eyler cefā-yı bî-hisāb**

Bir maḥal kıoymaz kelāma lebleri ḥāzır-cevāb (Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 1). [eyler cefā-yı bî-hisāb, -(y)ı]

eyler figān: Ağlayıp feryat etmek.

Bāl ü perrin âteş-i hecr içre sūzān eyleyüp

Düşdi çāh-ı fūrâte şad-zār ile **eyler figān** (Gulāmî Divanı , Gazel 146, Mısra 4). [eyler figān,]

eyler himmet: Yardım eder.

Bu ne devlet ki Ğulāmî bula dā'im rif'at

Dāmenin tıtmışuz elbet bize **eyler himmet** (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 24). [eyler himmet,]

eyler imā: Bir şeyi dolaylı yoldan anlatmak, belirtmek.

Nigārā 'andelībā gül çemende

Hezārîñ oldıgım **eyler imā** (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 28). [eyler imā,]

eyler vîrān: Yıkma harap eylemek.

Nāme-i lutfın ider düşmene irsāl o şūḥ

'Âşıkına kıahr idüp gönlümüz **eyler vîrān** (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 6). [eyler vîrān,]

eylerdi devā: İlaç olurdu.

Aḥvāl-i derūnumdan idi bî-ḥaber evvel

Rîş-i dile **eylerdi devā** bā-leb ü güftār (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 10). [eylerdi devā,]

eylerem terk-i vaṭan: Vatana terk ederim.

Ḳalmadı şabr u taḥammül **eylerem terk-i vaṭan**

Ḥasret-i cānān ile ḥāzır baña gür u kefen (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 45). [eylerem terk-i vaṭan, --i]

eylerim zārî: Ağlayıp inlemek.

Düşüp bu vādî-i endūha **eylerim zārî**

'İnāyet ile nāzar kıl bu sîne-sūzāna (Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 5). [eylerim zārî,]

eylersiñ cefā: Eziyet etmek.

Gizlūce ağıyāra iḥsānıñ şadāsın dînledim

Her dem **eylersiñ cefā** bilmem saña ben neyledim (Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 8). [eylersiñ cefā,]

eymen: Emin / korkusuz.

Cihān-ı ḥüsn ḳadîmest ü 'aşkı-ı lem-yezelî

Medîneî ki maşūnest **eymen** ez-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 14). [eymen,]

eymen oldı: Korkusuz olmak.

Cihān-ı ḥüsn ile 'aşkıñ ḳadîm bir mülket

Ki bî-ḥilāf maşūn **eymen oldı** min-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 16). [eymen oldı, --dı]

eyüce: *İyice.*

Eyvân-ı cenân kâlesini kıldı temâşâ

Esrârımıza âh **eyüce** oldu haber-dâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 12). [eyüce,]

eyvâh: *Eyvah! Ne yazık!.*

Kemend-i kâkül-i yâre giriftâr olmuşum **eyvâh**

Halâş imkânı yok zencîr-i zülfinden meded her gâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 1). [eyvâh,]

eyvân-ı cenân: *Cennetler köşkü.*

Eyvân-ı cenân kâlesini kıldı temâşâ

Esrârımıza âh eyüce oldu haber-dâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 11). [eyvân-ı cenân,]

eyvân-ı vaşlı it 'avân: *Saraylara kavuşmayı aşikar et.*

Ey bülend-pervâz şehbâzım keremle kıl nüzûl

Fülk-i hecri kırtarup **eyvân-ı vaşlı it 'avân** (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 12). [eyvân-ı vaşlı it 'avân, -ı]

eyvâm: *Günler, devir, zaman.*

Bahâr **eyyâmı** diller câmı memlû bâ-mey-i şādî

Çemen mey-hânesinde kıl nazar gel şûr u ğavġâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 13). [eyyâmı, -ı]

Mesned-ârâ-yı vezâret zîb-i kaşr-ı devletiñ

Oldı **eyyâmında** âhîr anlarıñ ta'îmîleri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 58). [eyyâmında, -ında]

eyvâm-ı bahâr: *Bahar günleri.*

Hamdû-lillâh irdi **eyyâm-ı bahâr** ey ğonca-fem

'Âşıkânıñ hâline rahm eyleyüp aç bâri fem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 1). [eyyâm-ı bahâr,]

ez: *"den, dan" mânâsına gelir.*

Mulk-i hûşem kerd vîrân leşker-i hicrân meded

Dîger âbâdân ne-bâşed **ez** ser-i sevdâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 8). [ez,]

Ez ümîd-i dîdenet fersûd cismem ân çünân

Rişte-i tâbem bürîd ân hasret ü hulyâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 9). [ez,]

Ez hâk-i dereş bûd me-râ çeşm ğubârî

în lûtf cüz ez-bâd-ı seher-gâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 9). [ez,]

ez: *Ezmek II dövmek.*

Ezse serim bâġ-bân isterem her dem seni

Rûy-ı ğüle meyl olan çün hezâr eyler nevâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 19). [ezse, -se]

Dehân-ı 'âşıkân u şādıkân-ı sîne-süzâna

Şarâb-ı nâb kand-i sükker **ezmiş** bak bu i'tâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 18). [ezmiş, -miş]

ez hür-ı nûr-efzâ-yı düst: *Cennetteki hurilerden daha nurlu, daha parlak sevgili.*

Şu'leî ez-rûy-ı hûsneş ger bi-tâbed der-dilem

Vâlih ü hayrân şevem **ez hür-ı nûr-efzâ-yı düst** (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 6). [ez hür-ı nûr-efzâ-yı düst,]

ezâ: Eziyet etme, sıkıntı verme | kışkandırma, incitme.

Gulâmî var ise elde zeriñ baş üzre cāyın var

Eger bî-pül iseñ vardır naşîbîñ çok **ezâlardan** (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 14). [ezâlardan, -lar, -dan]

Meyl-i derûnı yine bizleredir biliriz

ğayre olan lutfdan kaçdı **ezâdır** bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 4). [ezâdır, -dır]

ez-ân-est: O yüzdendir.

Der-küçe-i ‘aşk ehl-i velâ tâlib **ez-ân-est**

Ma‘şûka-i mâ ez-nazar-ı ğayr nihân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 3). [ez-ân-est,]

ez-‘âşıkî: Aşkından.

Ger lezzetî **ez-‘âşıkî** vü ‘aşk bi-dânî

Dânistenet ez-himmet-i şâhib-nazarân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 19). [ez-‘âşıkî,]

ez-‘aşkeş şodem: Aşk acısı çekenlerden oldum.

Nâ-sezâ būdem ki **ez-‘aşkeş şodem** sultân-ı ğam

Mîr-i miñnet kerd mâ râ zülf-i şeb-ârâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 3). [ez-‘aşkeş şodem,]

ez-‘aşkeş şodem: Aşk acısı çekenlerden oldum.

Nâ-sezâ būdem ki **ez-‘aşkeş şodem** sultân-ı ğam

Mîr-i miñnet kerd mâ râ zülf-i şeb-ârâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 3). [ez-‘aşkeş şodem,]

ez-bâd-ı seher-gâh: Seher vaktinin rüzgarından.

Ez hâk-i dereş būd me-râ çeşm ğubârî

în lutf cüz **ez-bâd-ı seher-gâh** ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 10). [ez-bâd-ı seher-gâh,]

ez-behr-i nemâz: Namazdan uzak.

Be-suy-ı mezgî eger mî-revem **ez-behr-i nemâz**

Ne-güzârend merâ şûfî-i şeytân-şifatân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 9). [ez-behr-i nemâz,]

ezber: Zihinde tutma, hıfz.

Mekteb-i ‘irfâna girdim hâfızım nûr âyeti

Muşhaf-ı hüsnuñden ey meh şimdi **ezberdir** baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 8). [ezberdir, -dir]

ezber idüp: Ezberlemek.

Kitâb-ı Mantık‘ı **ezber idüp** nihâyete dek

‘Aceb mi bed‘-i Gülistân iderse şimdi hezâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 25). [ezber idüp, -üp]

ez-cân: Can ve gönülden || Büyük bir istekle.

Gülzâr-ı cemâlîñ benem ol verd-i ‘acîbî

Ez-cân hezâr olmada yüz biñ gül-i ra‘nâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 8). [ez-cân,]

Hudâ‘ya hâmd-i bî-pâyân ider **ez-cân** u dil merdüm

Şeh-i devrân terahhüm eyleyüp hâl-i re‘âyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 21). [ez-cân,]

‘Âşıkân **ez-cân** ider vaşlîñ taleb

Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdā (Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 9). [ez-cân,]

‘Aşk-ı cānānla Ğulāmī ider **ez-cân** güzer

Olma gel hüsnuñe mağrūr gün olur qalmaz eşer (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 23). [ez-cân,]

ezdād: Mukabil ve muhalif olan şeyler, birbirinin tersi veya zıddı olanlar.

Eylemek tahrîr-i inhā va ‘diñiz olmuş idi

Māni‘inden men‘ olup güyā hemān **ezdādı** var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 20). [ezdādı, -ı]

ez-dām: Tuzağından.

Tā şubh-ı kıyāmet be-cemālet nigerān-est

Pāy-ı dilet **ez-dām-ı** sivāhā zū rehā nī (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 16). [ez-dām-ı, -ı]

ez-dide-i ‘uşşāk-ı ciger-süz: Gönlü yanan aşkların gözlerinde.

Ez-dide-i ‘uşşāk-ı ciger-süz ‘ayān-est

Her cā ki nāzar-kerdem ü şeydā-yı tu dīdem (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 5). [ez-dide-i ‘uşşāk-ı ciger-süz,]

ez-dil: Gönülden.

İlāhī şerm-sārım dil-fiğārım itdigim fi‘le

Peşmānım peşmān eylerim **ez-dil** nedāmethā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 4). [ez-dil,]

gonca-i irşād būdī der-ezel ey pīr-i men

Ez-dil ü cān geşte būdem bülbül-i şeydā-yı tū (Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 4). [ez-dil,]

ezel: 1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. • Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyla)

1. Yarattılışından itibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Tā **ezel** zümre-i hūbānda ‘âdet bu mı yā

‘Âşıkā cevri ü cefā ğayriye rağbet bu mı yā (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 1). [ezel,]

‘Aşk meydānında baş kesdim hābibe tā **ezel**

Ey Ğulāmī yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 17). [ezel,]

Ezelden ‘âşıkānıñ tā ebed rāzı nihāndır hep

Gönülden nüşā-i ‘aşk u maḥabbet hırz-ı cāndır hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 1). [ezelden, -den]

Mülk-i vaşla va‘d ile tuğrā-nüvīs olma dirîğ

Tire bahtım tā **ezel** olmuş benim menküb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 10). [ezel,]

Bir nigehe ‘âşık oldum rüyūña ben tā **ezel**

Geldi ol günden berü başıma dürlü felekāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 7). [ezel,]

Ğonca-i bağ-ı leṭāfet būd ān lebhā-yı düst

Tā **ezel** bā-cān būdem bülbül-i şeydā-yı düst (Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 2). [ezel,]

Şundi sākī-i **ezel** cām-ı şafādır diyerek

Mey-i hicrānı nedir mestī-i belvāya ‘ilāc (Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 9). [ezel,]

Dānesi gam dāmı hemm olmuş **ezel** şayyādınıñ

Nev-şikār itmek telāşıyla şikār elden gider (Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 5). [ezel,]

Sevdā-yı maḥabbet **ezelī** kısmetimizdir

Her dem şanemā serdeki sevdā-yı ‘Alīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 11). [ezelī, -i]

Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden

‘İnāyet kıl cefâyı terk idüp bir dem vefâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 11). [ezel,]

Cemālîñ şem‘ine ey mäh-ı tábân

Ezelden cânımız pervānedir gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 8). [ezelden, -den]

Ezelden deşt-i ‘aşk-ı pür-belāya ser-nihād oldum

Hayāl-i hüsn-i rüyūñla olup şeydā-yı dü-ekvān (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 7). [ezelden, -den]

Ezelki āşinālıklar ferāmūş oldu sulţānım

Saňa ağıyar yār oldu gönül bīgānedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 7). [ezelki, -ki]

ezelden bī-vefā bir merhametsiz yāre çarpıldım: Çok eskiden bir vefasız merhametsiz sevgiliye tutuldum(aşık olmak).

Ezelden bī-vefā bir merhametsiz yāre çarpıldım

Vefālî zann idüp bir āfet-i ğaddāra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 1). [ezelden bī-vefā bir merhametsiz yāre çarpıldım, -dı, -m-e-siz]

ezelî: 1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. • Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyla)

1. Yaratılışından itibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Böyledir dilber-i dehrîñ **ezelî** kânûnı

Ey Gulâmî teni yak âteş-i hasretlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 17). [ezelî,]

ez-felek: Felekden,kaderden.

Figānem **ez-felek** be‘gzeşt zi-āhem şod melek ‘āciz

Zi-feryādem beşer bī-tāb ki men meftūn-ı dīdārem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 9). [ez-felek,]

ez-fikr: Fikrinden, düşüncesinden.

Ey Bārî Hudāyā çi şod ân şāh ne-yāmed

Fersūd ten **ez-fikr-i** ruheş āh ne-yāmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 2). [ez-fikr-i,]

ez-firāket: Ayrılıklardan.

Der-miyān-ı tālībān-ı vuşlatet ey pür-kerem

Çün Gulâmî **ez-firāket** dīde giryānī ne-būd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 12). [ez-firāket,]

ezhār: Çiçekler.

Nigīn-i zīneti elmās-ı reng-i şebnemden

Ŧakar eşābī‘ına her giyāh u her **ezhār** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 14). [ezhār,]

ezhār hār-ı: Çiçeklerin dikenî.

Zahm-ı derūn-ı bülbüle bā‘iş budur müdām

Ezhār hār-ı mār ile her dem nişestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 4). [ezhār hār-ı,]

ezhār-ı dīdārı: Yüzünün çiçekleri.

Açmadın **ezhār-ı dīdārı** bahār elden gider

Āhîri nādim olur lâkin hezār elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 1). [ezhār-ı dīdārı, -ı]

ezhār-ı hulūs: Samimiyet çiçekleri.

Aradım gülşen-i hûbân-ı cihânı cümle

Tâ ezel açmamış açmaz meded **ezhâr-ı hûlûş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 6*). [*ezhâr-ı hûlûş,]*

ez-hasenât: *İyiliklerden.*

Sücûd rûy-ı tu kerdem be-pîş-i Hâk ĩnest

‘İbâdeti ki kabûl est bâşed **ez-hasenât** (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 30*). [*ez-hasenât,]*

ez-hecr: *Ayrılığından.*

Ber-pây-ı Ğulâmî zedî **ez-hecr** kemendî

Câmî men ü cām u mey ü kallâşî vü rindî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 23*). [*ez-hecr,]*

ez-her-cihet: *Her bakımdan, her yönden.*

Eylediñ **ez-her-cihet** sehv ü haţâları gönûl

Bed‘-i istiğfâr idüp kıl tevbe mânend-i naşûh (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 5*). [*ez-her-cihet,]*

ez-himmet: *Himmetinden.*

Ger lezzetî ez-‘aşîkî vü ‘aşk bi-dânî

Dânistenet **ez-himmet-i** şâhib-nazarân-est (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 20*). [*ez-himmet-i, -i]*

ez-hulvâ-yı: *Hayalinden.*

Kerd vîrân kişver-i ‘aķlem sipâh-ı zûlf-i ü

Pes ez-ĭn ma‘mûr ne-mî-hâhed şod **ez-hulvâ-yı** düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8*). [*ez-hulvâ-yı,]*

ez-hum-ı şevk: *Şevk küpünden.*

Bi-yâr sâķî me-râ cām-ı ‘aşk **ez-hum-ı şevk**

Ki şûriş fikenem ber-cihân tu ebkem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 7*). [*ez-hum-ı şevk,]*

ez-hüsneş: *(sevgili)güzel yüzünden, yüzünde.*

Giriftem künc-i ĥalvet men ki dūr üftâdem **ez-hüsneş**

Serem der-vâdî-i ĥasret zi-dem mecnûn u şeydâyem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 7*). [*ez-hüsneş,]*

ez-ĭn: *... den tarafta.*

Kerd vîrân kişver-i ‘aķlem sipâh-ı zûlf-i ü

Pes **ez-ĭn** ma‘mûr ne-mî-hâhed şod ez-hulvâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8*). [*ez-ĭn,]*

Ey Ğulâmî be-gûlistân-ı cinânet pes **ez-ĭn**

Mî-vezed bād-ı neşîm-i meded ez-sûy-ı necât (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 9*). [*ez-ĭn,]*

ez-ĭşân: *Insanda.*

Ān belâyâ ki der-ĭn dehr Ĥudâ âverd-est

Heme bû‘gzeşt zi-serem bâķî ne-mâned **ez-ĭşân** (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 18*). [*ez-ĭşân,]*

ezkâr: *Yâd edişler, anmalar, hatırlamalar; bildirmeler, söylemeler.*

Āh u zârın nevĥasın şît ü nevâsın cümlesin

Bî-menâfî‘ oldığın añlar ider **ezkâr-ı** şeyĥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 12*). [*ezkâr-ı,]*

Kāse-i devrāndan sem nūş idüp ağıyarımız

Giceler āvāze-i eş-şükrdür **ezkārımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 2*). [*ezkārımız, -ımız*]

Ka'be-i ḥasretde tā'āt eyleriz ḥuccāc-veş

Ṭarf-ı beyt-i rencde **ezkārđır** eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 10*). [*ezkārđır, -đır*]

ez-kāse-i ḥasret: *Kasenin (şarap kadehi) hasretinden.*

Beyā tū ey Ğulāmī mey be-ḥor **ez-kāse-i ḥasret**

Ki bāşed bā-meşakḥathā şevem maḥmūr mestānem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 13*). [*ez-kāse-i ḥasret,]*

ez-leb-i gül-fām: *Gül renkli dudaktan.*

Bi-burdeī zi-dilem dīn ü şabr u hūş ez-ser

Ne-mī dihi be-ḥoşī büse **ez-leb-i gül-fām** (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 8*). [*ez-leb-i gül-fām,]*

ez-lezzet: *Lezzetten.*

Ruḥsār-ı 'arūsān revān yābed-i zībā

Ez-lezzet-i tīġet çi haber mürde-dilān rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 14*). [*ez-lezzet-i, -i*]

ez-men-i: *Beni de.*

Mezheb ü millet ü dīn **ez-men-i** dīvāne me-purs

Dīn ü īmān-ı Ğulāmī heme 'aşk-ı Raḥmān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 21*). [*ez-men-i,]*

Çün zühd ü şalāḥ **ez-men-i** güm-rāh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 25*). [*ez-men-i,]*

ez-mihr-i resül-i dü cihān: *İki dünya peygamberin (Hz. Muhammed) güneş gibi parlaklığından.*

İnest zi-deret 'arz-ı temennā-yı Ğulāmī

Ez-mihr-i Resül-i dü cihān dūr me-fermā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 14*). [*ez-mihr-i resül-i dü cihān, --i*]

ez-nāle-i: *Feryattan, iniltiden.*

Evzā'-ı ḥayālet dil-i ḥūnīn-cigerān-est

Ehl-i felek **ez-nāle-i** āşūfte-i Vāmıḳ (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 26*). [*ez-nāle-i,]*

ez-nazar-ı ğayr: *Rakibin bakışlarından.*

Der-küçe-i 'aşk ehl-i velā ṭālib ez-ān-est

Ma'şūka-i mā **ez-nazar-ı ğayr** nihān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 4*). [*ez-nazar-ı ğayr,]*

ez-nekebāt: *Felaketlerden.*

Cihān-ı ḥüsn kadīmet ü 'aşk-ı lem-yezelī

Medīneī ki maşūnest eymen **ez-nekebāt** (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 14*). [*ez-nekebāt,]*

ez-şā'şā'a-i: *Parlaklıktan, parıltıdan, gösterişten..*

Ez-şā'şā'a-i nūr-ı ruḥ-ı şāhid-i vālā

Yak zirh fütēd ber-dil-i tārikī-i mā-rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 11*). [*ez-şā'şā'a-i, -i*]

ez-ser: *Baştan.*

Bi-burdeī zi-dilem dīn ü şabr u hūş **ez-ser**

Ne-mī dihi be-ḥoşī büse ez-leb-i gül-fām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 7*). [*ez-ser,]*

Künc-i teskîn-i harâretde cülûs itmiş iken

Bırakup **ez-ser-i** nev hâk-i muşibetlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 4*). [*ez-ser-i, -i*]

ez-süy-ı lutfet: *Lütuflar tarafından.*

Ger şevved **ez-süy-ı lutfet** yek resûlî dest-keş

Mî-revem üftân u hîzân ân zemân der-pây-ı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 11*). [*ez-süy-ı lutfet,*]

ez-süy-ı necât: *Yanından kurtuldu.*

Ey Ğulâmî be-gülistân-ı cinânet pes ez-în

Mî-vezed bād-ı neşim-i meded **ez-süy-ı necât** (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 10*). [*ez-süy-ı necât,*]

ez-zerrât: *Zerrelerden.*

Nesîmî âteş-i mihret çünân tecellî kerd

Ki bâng-ı İnnî Enallâh berâmed **ez-zerrât** (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 42*). [*ez-zerrât,*]

F

fahr: *A. Övünme, büyükenme.*

Hem-refîk-i ğâr-ı **Fahr-i** ‘Âlemîn olmuş idi

Şıdk u lutf u merhametde bî-nişândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 9*). [*fahr-i, --i*]

Dehr içinde bilme bâ‘iş **fahra** sevb ü pâyeyi

İstemez sîmîn ğılâfî seyf-i âb-ı dârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 27*). [*fahra, -a*]

fâhte: *Üveyik kuşu, yabani güvercin.*

Fâhteler şarmış ‘imâme berg-i ahđar sebzden

Şâhlarda murglar hep ‘andelîb-âsâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 5*). [*fâhteler, -ler*]

fâ‘ik: *Manevî olarak üstün, ileride olan.*

Akrânı üzre kahr ile **fâ‘ik** olup nigâr

Gendüm gibi ğulâm‘ın atar ğam hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 11*). [*fâ‘ik,*]

Fâ‘ik kuluñı mağlab-ı a‘lâyâ ulaşdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 25*). [*fâ‘ik,*]

fâ‘iz: *Bolluk, taşkınlık; ödünç verilen paraya karşılık alınan kâr.*

Bendegiyet defterine lutf ile **Fâ‘iz** seniñ

Ey Ğulâmî kayd kıldı nâmıñ âhîr-kâr şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 13*). [*fâ‘iz,*]

fakîr: *1. Fakirlik, yoksulluk. 2. Eksiklik. 3. tasavvuf. Kendinde varlık görmeyip her bakımdan Allah‘a muhtaç olduğunu bilme, mevhum varlığından kurtulup ef‘al, sıfat ve zâtını Allah‘ın sıfat ve zâtında fânî kılma, fenâfillâha erişme hâli, mânevî yokluk.*

‘İd-i adhâ herkese virdi sürûr u hem huzûr

Biz **fakîriñ** zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 18*). [*fakîriñ, -iñ*]

‘İd-i adhâ herkese virdi sürûr-ı bâ-huzûr

Biz **fakîriñ** zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 18*). [*fakîriñ, -iñ*]

Dîde-i hammadırınıñ eğrâfına şad-tîrler

Düzmüş ol şadr-ı **fakîre** urmağ için der-kemîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 4*). [*fakîre, -e*]

fakr: 1. Fakirlik, yoksulluk. 2. Eksiklik. 3. tasavvuf. Kendinde varlık görmeyip her bakımdan Allah'a muhtaç olduğunu bilme, mevhum varlığından kurtulup ef'al, sıfat ve zâtını Allah'ın sıfat ve zâtında fânî kılma, fenâfillâha erişme hâli, mânevî yokluk. Ümîd-i dîden-i ruhsâr-ı âl ile şeh-i dehrem

Eger zâhirde muhtâc-ı der-i lutf u 'atâ **fakram** (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28). [fakram, -am]

fânî havât u 'ayş-ı dünyāya: Geçici hayat ve yeyip içme dünyasına.

Dilâ aldanma gel **fânî hayât u 'ayş-ı dünyāya**

Tınâb-ı i 'tikâdı bend kılma câh-ı ifnāya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 1). [fânî hayât u 'ayş-ı dünyāya, -ya]

fânûs: Küre veya silindir şeklinde cam kapak. II İçinde mum yakılan fener, camlı mahfaza, abajur.

Fetillensün fener **fânûslar** kandîller yansun

O bezm içre cemâl-i yârdan ki başka şöhet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 9). [fânûslar, -lar]

Şevk ile **fânûs-ı** dersiniñ kenârında müdâm

Halka-zen pervâne-veş bî-had gürûh-ı tâlibân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 5). [fânûs-ı, --ı]

fânûs-ı şem'-i şâma: Akşam mumunun fanusu.

Şem' olup şeb rûz sūzân olmada dil dâ'imâ

Dönmezem pervâne-veş **fânûs-ı şem'-i şâma** ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 12). [fânûs-ı şem'-i şâma, --i-a]

fariğ: Dünyadan elini ayağını kesme işi.

Ne oldı dîdeleri şîve nâzdan **fariğ**

Ne gönlüm oldı temennâ niyâzdan **fariğ** (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 1). [fariğ,]

Ne oldı dîdeleri şîve nâzdan **fariğ**

Ne gönlüm oldı temennâ niyâzdan **fariğ** (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 2). [fariğ,]

Çadem-nihâd olalıdan bu vâdî-i 'aşka

Firâk ile bu dil olmaz güdâzdan **fariğ** (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 4). [fariğ,]

Çanad açup uçar iken tıyûrı görse eger

Olur mı şayd 'aceb ol tab'-ı bâzdan **fariğ** (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 6). [fariğ,]

Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim

İder mi mü'min olan hiç namâzdan **fariğ** (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8). [fariğ,]

Gulâmî tāk-ı nüh-eflâke irdi nâleleriñ

İderse Zühre 'aceb mi ki sâzdan **fariğ** (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 10). [fariğ,]

Bir elde sübhâ-i evhâm-ı vaşl-ı çihre-i gül-fâm

Çeker olmaz gönül **fariğ** hemân zıkr-i maḥabbetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 8). [fariğ,]

Fariğ idi dil temâşâ-yı bahâr u bâğdan

Eşk-i gül-günüñ yanında lâle-zârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 3). [fariğ,]

fariğ-i: Dünyadan elini ayağını kesme işi.

Tu **fariğ-i** nigârâ zi-hâl-i üftâde

Ki çün reved be-sereş in şebân u in eyyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 3). [fariğ-i, -i]

fark: 1. Başkalık, başkalık alâmeti: Aralarında fark var. 2. Ayırmak, ayrılmak, temiz: fark-ı nik ü bed. 3. Baş, tepe: pîrâye-i fark-ı iftihâr.

Pertev-i ihsânı düşse zerre **farķ-ı** bendeye

Burcum iķbâle mübeddel eyleyen cānānesin (*Gulāmî Divanı , Gazel 139, Mısra 5*). [*farķ-ı, -ı*]

farķ itmez: *Anlamak, sezmek, ayırımında olmak.*

Rûz u rûşenden şeb-i târîki **farķ itmez** gözüm

Gel de gör hâl-i Ğulāmî nice yârim gel de gör (*Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 9*). [*farķ itmez, -mez*]

farķ olunmaz: *Fark edilmez, anlaşılmak.*

Pîş-gāh-ı ‘ālîde olmuş raķîbān hem-celîs

Āşinālar **farķ olunmaz** şimdi hiç bîĝāneden (*Gulāmî Divanı , Gazel 138, Mısra 8*). [*farķ olunmaz, -maz*]

farķ-ı mihre: *Güneşin başı.*

İstemez ĝayri cilāyı berķ-i ‘ālem-sûzdur

Farķ-ı mihre çekmesünler seyf-i âteş-ĝüsteri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 44*). [*farķ-ı mihre, -e*]

farķ-ı ‘uşşāka: *Aşıkların farkına.*

Zulmet-i târîkî-i şebde ‘ayāndır ĥançeriñ

Farķ-ı ‘uşşāka kazā-yı āsumāndır ĥançeriñ (*Gulāmî Divanı , Gazel 107, Mısra 2*). [*farķ-ı ‘uşşāka, -a*]

farż olunmuş: *Farz olmuş.*

Ka‘be-i dildāra ‘azm eyle nuķûd-ı eşk ile

Mālik-i Dînār‘a şer‘an **farż olunmuş** çünkü ĥac (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 4*). [*farż olunmuş, -unmuş*]

farż olunmuş: *Farz olmuş.*

Ka‘be-i dildāra ‘azm eyle nuķûd-ı eşk ile

Mālik-i Dînār‘a şer‘an **farż olunmuş** çünkü ĥac (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 4*). [*farż olunmuş, -unmuş*]

fāş idüp: *Gizli olan bir şeyi ortaya çıkarmak, açığa vurmak, duyurmak, ifşa etmek.*

Sırrımı **fāş idüp** aĝyār u yāre

Dimişsiñ derdine eyledim çāre (*Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 21*). [*fāş idüp, -üp*]

fāsık: *(Ar.) Günahkâr. Hak yolundan hâriç olan. Allah'ın emirlerine karşı zıt hareket eden. Büyük günahı işleyen veya küçük günahta ısrar eden kimse.*

Hemān dünyāda cevır ile cefāya ben miyim lâyıķ

Niçe müznib ‘abîdānıñ içinde ben miyim **fāsık** (*Gulāmî Divanı , Gazel 104, Mısra 2*). [*fāsık,]*

fātiha: *Ar. Fatiha, Kuran'ın ilk sûresi.*

Ķıldı teslim bî-tevaķķuf cānını cānāna ol

Kim okursa **fātiha** itsün Ĥudā rahmet aña (*Gulāmî Divanı , Tarih 4, Mısra 8*). [*fātiha,]*

Cevherî târiķini yazdı Ğulāmî ķalem

Rahmet olur şübhesiz her kim okur **fātiha** (*Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 10*). [*fātiha,]*

fātiħ-i ĝenc-i ferec: *Zaferin ĝenç fatihi.*

Açılır ol ĝonca-leb ey ‘andelîb-i pür-ĥarac

Pîşeyi şabr it ki oldur **fātiħ-i ĝenc-i ferec** (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 2*). [*fātiħ-i ĝenc-i ferec,]*

fâtıma: Hz. Muhammed'in Hz. Hatice'den dünyaya gelen kızı.

Me'gzâr be-câh-ı **Fâtıma** vü Ahmed-i resûl

Mâ-râ be-hâk-i züll ü melâlet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 11). [fâtıma,]

fâvih: Kokulandırmak, güzel kokmasını sağlamak.

Vîrâne albi âbâd eyle Ğulâmî dil-şâd

Yak micmere gel irşâd 'ûdın dil ola **fâvih** (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 10). [fâvih,]

fâviha: Kokulandırmak, güzel kokmasını sağlamak.

Hâce Mehemmed Efendi aña olmuşdı nâm

Bezm-i ta'allümde çün misk idi ol **fâviha** (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 6). [fâviha,]

fazl: Âlîcenaplık ve cömertlik, iyilik, lutuf, kerem.

Zîre-i **fazl**um ger irse 'izzetiñ Kirmân'ına

Bir şa'tre kimse almaz olduğı-çün kem-bahâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 33). [fazl, -ım]

fedâ: Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

Kim görürse dil sever bir şûha oldum mübtelâ

Nâz ile bir merhabâya cân ider 'âşık **fedâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 2). [fedâ,]

Dü-cihân olmaz vişâliñe bahâ

Mâ-melek cümle saña olsun **fedâ** (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 4). [fedâ,]

fedâ kıl: Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek.

'Aşk ehli iseñ varıñı var yâre **fedâ kıl**

Ey amlu Ğulâmî bulasıñ pâyeye Hüdâ'dan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 17). [fedâ kıl,]

fedâ kıldı: Harcamak, vermek.

Rızâ-yı Bârî için mâl ü emlâkin **fedâ kıldı**

Ki buldı sırr-ı lâ-havfla şerâfet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3). [fedâ kıldı, -dı]

fedâ-vı nakd-ı cân itdim: Canımı feda ettim.

Fedâ-yı nakd-ı cân itdim o kâfir-çeşm-i pür-hışma

Yine leb ırmeyüp bûs-ı lebe kim kârdan almış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 11). [fedâ-yı nakd-ı cân itdim, -dî, -m-ı]

fehm eylemez: İdrak etmemek, kavramamak.

Vaşl-ı şadrin fûrate düş olmayan **fehm eylemez**

Taşra gel germ-âbeden vakt-i şitâ sermâya bak (Gulâmî Divanı , Müfret 24, Mısra 1). [fehm eylemez,]

felakât: (o.i.): 1. musibet, bela.(bkz:dahiye). 2.bahtsızlık. (Develioğlu, 2015:292).

Bir niğehde 'âşık oldum rüyuña ben tâ ezel

Geldi ol günden berü başıma dürlü **felekât** (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 8). [felekât,]

felek: 1. devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih (olumsuz bağlamda)  dünya 2. gökyüzü.

Ser-âmed cümlesin ahkâm-ı takdîr-i Hudâ'dan bil
 Felekden hep bilen ser-geşte-i fülk-i figândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 12). [felekden, -den]
 Sere cellâd-ı **felek** tîg-ı firâk urdı şehâ
 Merhem-i vaşl ile kıl zahm-i gam-efzâya 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 7). [felek,]
 Sâgar-ı şahbâ-yı bezm-i vuşlatı kırdı **felek**
 Lâle-veş derdiñle cânâ dâg-darım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 5). [felek,]
 Ma'zeret-hâh-ı kuşur olma **felek** bâ-ğadd-i dâl
 Sâye-i şahbâda yokdur saña şimdi bārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 21). [felek,]
 Bu **felek** devr itmedi maşşūdum üzre bir zamân
 Qaldı hasret maşşere tūmâr-ı hecri tırma bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 9). [felek,]
 Felek devrândan qaldı görüp şevkiñle devrânım
 Döner pervâne dil şem'-i ruhuñda cân ğarîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 3). [felek,]
 Zūlf-i yâre bağladı göñlüm **felek** hışm eyleyüp
 Bildi 'aql u fikrden küllî ferâmüş oldıgım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 7). [felek,]
 Şâh-ı hüsni heftede bir görmeye rāzî iken
 Perde-i hecri **felek** şaldı ruh-ı nīgūyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 6). [felek,]
 Kesdi miqrâz-ı firâk ile ser-i zūlfden **felek**
 Kaţ' idüp başım figend itmez o yârîñ küyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 9). [felek,]
 Hilkat-i zâtı cefâdır **felegiñ** 'uşşâka
 Ey Gulâmî eli dönmez kerem ü i'tâya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 9). [felegiñ, -in]
 Öyle dildâra Gulâmî dili bend itdi **felek**
 Çalıcı çarpıcı cânlar yakıcı hem alıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 9). [felek,]
 Nâzenînim nâzlı yârim çeşm-i fettânım seni
 Bizden ayırdı **felek** çok gördi cânânım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 2). [felek,]
 Hâcâletden **felek** şem'-i şeb-ârâsı fetîl almış
 Gidüp ol mülk-i Sūdân'a getürmüşdür qara sevdâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 31). [felek,]
 Şâh-ı 'âlî-câh serdâr-ı sipâhı oldu mâh
 Ceyşi encümdür **felekde** cümlesi fermân-beri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 4). [felekde, -de]
 Felek bir zîb-i hâletle ziyâ-pâş oldu dünyâya
 İrişdi rûy-ı arzîñ şu'lesi tâ evc-i bālâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 1). [felek,]
 Bir devâsız derde uğratmış beni zâlim **felek**
 Âh u zârımdan semâda ağlaşurlar her melek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21). [felek,]
 Evzâ'-ı hayâlet dil-i hūnîn-cigerân-est
 Ehl-i **felek** ez-nâle-i âşüfte-i Vâmık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 26). [felek,]
 Hâhişîñ üzre şarâb-ı 'işreti virse **felek**
 Sâgar-ı zehr-i memâtı anda pinhân eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 3). [felek,]

felek mey-hânesinde: Felek meyhanesinde.

Belâ peymânesiyle rûz u şeb peymâne-peymâyız

Felek mey-hânesinde mest olur ehl-i riya her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 16). [felek mey-hânesinde, -s, -i, -n, -de]

felek-câhâ: Ey yeri felek olan" Rütbesi yüksek olan.

Müşîrâ müşîrî-kadrâ **felek-câhâ** himem-kârâ

Hidivâ dâverâ bālâ-nişîñ ü âşâfî-pâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 39). [felek-câhâ,]

felek-pāye: *Felek kadar yüksek mertebe.*

İdemez 'illet-i sevdā-yı süveydāya 'ilāc

Bir yere gelse eṭibbā-yı **felek-pāye** 'ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 2*). [*felek-pāye,]*

fem açup: *Ağız açıp.*

Gitmedin süy-ı gülistān-ı vefāya birisi

Fem açup olmadadır bülbül-i gülzār-ı ḥulūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 8*). [*fem açup, -up]*

fem-i tūtī-i gūyāya: *Bülbülün ağızı gibi.*

Bu dem āyineden rüşen olup kalb-i sūḥan-verler

Sezādır virse sükkerler **fem-i tūtī-i gūyāya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 10*). [*fem-i tūtī-i gūyāya, --i-ya]*

fem-i 'uṣṣāk: *Aşıkların ağızı.*

Meydān-ı lebi būsına irmez **fem-i 'uṣṣāk**

Şemşir tutar ḥatları gīsüsü çeridir (*Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 7*). [*fem-i 'uṣṣāk,]*

fenā: *Fani, geçici, sonu olan.*

Māl ü emlāki **fenāya** virdi cānā üç ṭalāk

Zāhiren hem bāṭinen şāh-ı cihāndır Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 3*). [*fenāya, -y, -a]*

Tenim deryā-yı esrār-ı maḥabbetde **fenā** olmuş

Beḳādan ol **fenā** keṭīsine bir nāḥudā göster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 10*). [*fenā,]*

Dem-i hicrānda olan sūziş-i ḡam bulsa **fenā**

Yā naşıl vermeye şükrāne buña 'aşığı ser (*Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 7*). [*fenā,]*

Tesbīhi maḥabbet giceler zikri fiḡāndır

Tehlili **fenā** fikri likā sūy-ı beḳādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 4*). [*fenā,]*

Ki 'aşkıñla **fenā** olan muḥakkak

Beḳāyı buldılar ol zümre el-ḥaḳ (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 91*). [*fenā,]*

Mūr iken 'āciz idüp fili ider maḥv-ı **fenā**

İrer elbette nişāna atılan tīr-i du'ā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 7*). [*fenā,]*

Āsiyāb-ı ser-keş-i 'ālem bu yā Mevlā Kerīm

Derd ü ḥasretle 'azīm cismimiz oldı **fenā** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 16*). [*fenā,]*

Bu **fenā** gülzārınıñ tezyīnine dil bağlama

Nice biñ merdāneyi ḡamz ile bī-cān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 1*). [*fenā,]*

fenā itdim: *Kötü olmak.*

Çeşm-i fettānıñla meftūn eylediñ cānā beni

'Aşk u şevkiñle **fenā itdim** dil ü cān u teni (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [*fenā itdim, -di, -m]*

fenā kılmuş: *(Bir şey birini) Kötü duruma düşürmek, fena hale getirmek.*

Kimi cismin **fenā kılmuş** muḥakkak

Bu ümmīd ile ola ḳurba elyaḳ (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 41*). [*fenā kılmuş, -mış]*

fenā olmuş: *Yok olmak.*

Tenim deryā-yı esrār-ı maḥabbetde **fenā olmuş**

Beḳādan ol fenā keştisine bir nāḥudā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 9*). [*fenā olmuş, --muş*]

fenā-yāb: Fena bulan, yok olan.

Ey Gulāmî reh-i ‘aşkında **fenā-yāb** olana

Sūḥan-ı saḥt ile redd aña mūkāfāt bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 13*). [*fenā-yāb,]*

fener: Fener gibi aydınlık verici olmak.

Fetillensün **fener** fānūs lar qandiller yansun

O bezm içre cemāl-i yārdan ki başka şoḥbet yok (*Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 9*). [*fener,]*

fenn-i ‘ilm-i rāz-ı: Fenni ilimlerin sırrı.

Nīm-nigāḥ-ı naḥvetiñle ey şeh-i ḥübān-ı dehr

Fenn-i ‘ilm-i rāz-ı mihre māhir itdiñ sen beni (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 7, Mısra 4*). [*fenn-i ‘ilm-i rāz-ı,]*

ferāğ: Azat olma, kurtulma.

El-meded yandım tutuşdum nār-ı ‘aşka çün çerāğ

Āh esmez bād-ı vuşlat kim bulam bir dem **ferāğ** (*Gulāmî Divanı , Müfret 22, Mısra 2*). [*ferāğ,]*

ferāğat: Ar. 1. Fariğ olma, vaz geçme, 2. El çekme, 3. Eli boş, işsiz olma.

Ḥaṭ gelse ruḥa cevrden eyler mi **ferāğat**

Yoksa sürececek mi bu cefā yevm-i kıyāmet (*Gulāmî Divanı , Müfret 3, Mısra 1*). [*ferāğat,]*

ferāğat eyle: Dinlenmek, Ara vermek.

Ey dil-i şeydā **ferāğat eyle** efgānıñ yeter

gonca-veş şad-nāz ile açdı dehen şimden girü (*Gulāmî Divanı , Gazel 158, Mısra 3*). [*ferāğat eyle,]*

ferāğat kıl şikāyetden: Şikayet etme.

Nişān-gāḥ eylemişdir sīne-i sūzān-ı ‘uşşākı

Gulāmî çāre şabr itmek **ferāğat kıl şikāyetden** (*Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 14*). [*ferāğat kıl şikāyetden, -den]*

ferah: Ferahlık veren, iç açıcı.

Gelmez ağıyārlarıñ bizlere bir sözi **ferah**

Āteşin kimlere dünyāda gelür sūzi **ferah** (*Gulāmî Divanı , Müfret 7, Mısra 1*). [*ferah,]*

Gelmez ağıyārlarıñ bizlere bir sözi **ferah**

Āteşin kimlere dünyāda gelür sūzi **ferah** (*Gulāmî Divanı , Müfret 7, Mısra 2*). [*ferah,]*

ferāmūs: Unutma, hatırdan çıkarma.

Zūlf-i yāre bağladı göñlüm felek ḥışm eyleyüp

Bildi ‘aql u fikrden küllî **ferāmūs** olduğım (*Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 8*). [*ferāmūs,]*

Eyā bu ‘ahd-i ikrārıñ **ferāmūs** oldı mı cānā

Ki itmezsiñ vefā bir kez nedir da ‘vā-yı bī-‘unvān (*Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3*). [*ferāmūs,]*

ferāmūs idemem: Unutamamak.

Rûz u şeb bir nefes ol yâri **ferâmûş idemem**

Bâğ-ı sevdâda bu şeydâ dili hâmüş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 1). [ferâmûş idemem, -eme, -m]

ferâmûş kerd: Akıldan çıkmaz, unutulmaz.

Hayâl-i cılve-i cânân be-bürde şabr u ârâmem

Ümîd-i vaşl-ı ân dilber **ferâmûş kerd** hicrânem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 2). [ferâmûş kerd,]

ferâmûş oldu: Unutmak, unutmuş olmak.

Ezelki âşinâlıklar **ferâmûş oldu** sultânım

Saňa ağıyar yâr oldu gönül bîgânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 7). [ferâmûş oldu, --dı]

ferâvih: Ferahlama.iç ferahlaması.

Gel râhat-ı revânım rencûr u nâ-tüvânım

‘Aşkıñla yandı cânım vaşlıñla vir **ferâyih** (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 6). [ferâyih,]

ferdâ: 1.Yarın, yarınki gün, ertesi gün. 2. Gelecek zaman. 3. Ahiret, öbür dünya, kıyamet.

Vişâliñ ‘ahdini ferdâlara atup dildâr

Dükendi şabr dükenmez nice **ferdâdır** bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 8). [ferdâdır, -dır]

Vişâliñ ‘ahdini **ferdâlara** atup dildâr

Dükendi şabr dükenmez nice ferdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 7). [ferdâlara, --lar, -a]

Pergâr-ı ‘ömr dehrde râhatla dönmedi

Ferdâ döner mi söyle dilâ bir şafâ ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 8). [ferdâ,]

ferhâd: Ferhad ile Şirin hikayesinin erkek kahramanıdır.

Gulâmî deşt-i Leylâ’dan geçüpdür cüy-ı Şîrîn’i

Degül üslûbı **Ferhâd’a** hemân Mecnûn’a deng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 10). [ferhâd’a, -’a]

ferhâl: Düzgün, uzun saç.

Cemâl-i zîver-i **ferhâl** ü hâl-i dildâra

Bakınca gâzelenür şafha-i ruḥı zi-ḥicâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 5). [ferhâl,]

ferhunde: 1-İç açıcı,güzel,parlak. 2-Kutlu, mübarek olan; beğenilen.

Yâr-i nev **ferhunde-ruḥ** gördi kerem ‘âlî-himem

Muḥsin-i ehl-i recâ mı bî-vefâ mı bā-‘atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 13). [ferhunde-ruḥ,]

ferkadân: Dübb-i asgar (Küçükayı) denilen yıldız kümesinin en parlak yıldızları olan "Dübb" ve "Merak"ın müşterek adı.

Ferkadâna pâ-nihâde oldu rahş-ı şevketiñ

Resm-i na‘lîdir semânîñ mâh u mihr-i enveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 11). [ferkadâna, -a]

fermân: (Ar.) Emir, buyruk.

Qapıñda bir gedâ olmak didim maḥşûdumuz yâre

Yazup **fermânımı** şehri-i firâka didi sultân ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 8). [fermânımı, -ım, -ı]

Gerçi eylerse seniñ **fermânıñı** ‘uḥvum kabûl

Teshîr eylerseñ çü şâhân heft-ḥûb iḳlîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 9). [fermânıñı, -ımı]

Ra'd-veş şark ile ğarba ulaşur **fermānı**

Qādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 19). [fermānı, -ı]

fermān eyledi: Emretmek, buyurmak.

Dönse maqşūduñca gerdün şanma bāķīdir anı

Küllü şey'in hālīkūn Qur'an'da **fermān eyledi** (Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 6). [fermān eyledi, --di, -]

fermān itme: Emretmek.

Bād-ı kahrın cebel-i Qāf'ı yıkar çünkü seniñ

Dil-i vīrānemi ta'mīre de **fermān itme** (Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 4). [fermān itme, -me]

fermān-ber: Aldığı emri yerine getiren.

Şāh-ı 'ālī-cāh serdār-ı sipāhı oldu māh

Ceyşi encümdür felekde cümlesi **fermān-beri** (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 4). [fermān-beri, -i]

fermān-ber olmuş emrine: Emrini yerine getirmiş.

Kişver-i Çīn ü Habeş **fermān-ber olmuş emrine**

Berr ü bahriñ ehline hükmi revāndır hañçeriñ (Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 3). [fermān-ber olmuş emrine, -(i)n, -e-muş]

fermān-ı ni'am-'unvānı: Kerem sahibinin buyruğu.

Çünkü **fermān-ı ni'am-'unvānı** çün şems-i cihān

Maşrıq-ı re'y-i münirinden 'ayān itdi seri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 23). [fermān-ı ni'am-'unvānı, -ı]

fermān-pezir: Emir ve buyruklarını kabul eden.

Gerçi ol ceyş-i Habeş üzre hüküm-dārdır begim

Bir kerīmü't-tab'ınıñ **fermān-peziridir** gönül (Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 4). [fermān-peziridir, -i, -dir]

fermān-revā-yı enbiyā: Peygamberlerin padişahı.

Taht-gāhı kābe kavseyi ev ednā leşkeri

Zümre-i kerrübiyān **fermān-revā-yı enbiyā** (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 12). [fermān-revā-yı enbiyā,]

fermūd: Emir, ferman.

Bā-āyet-i Qur'an bi-hānīd be-süyeş

Fermūd Nebī ber heme kes emr-i Hudārā (Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 6). [fermūd,]

ferş eyleme: Örtme, kapatma.

Ferş eyleme ruşsār üzere zülf-i siyāhı

Her birleri kan dökmege bī-şübhe sipāhı (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 21). [ferş eyleme, -me]

ferş evlevüp: Döşeyip süslemek.

Simāt-ı re'feti bīgāneye **ferş evlevüp** dā'im

Sezā mı āşināya şofra-i kahrında cā itmek (Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 5). [ferş evlevüp, -(y)üp]

ferş oldu: Yeryüzünde oldu.

Mağdemîn koysun deyü **ferş oldı** arza serviler

Ṭūṭıyān açmış dehānın zevk ile dir merhabā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 3*). [*ferş oldı, --dı*]

fersah: 3 millik uzaklık ölçüsü (Yaklaşık 5 kilometre olup kullanıldığı yere ve zamāna göre uzunluğu değişmiştir).

Kaçardı heybetinden niçe **fersaḥlar** la'ın iblīs

Mehābet deştiniñ hem şeh-süvārānı 'Ömer Fārūk (*Gulāmî Divanı , Gazel 103, Mısra 9*). [*fersaḥlar, -lar*]

fersūd: Far. Aşınmış, yıpranmış, örselenmiş: câme-i fersūde.

Ez ümîd-i dīdenet **fersūd** cismem ān çünān

Rişte-i tābem bürîd ān ḥasret ü ḥulyā-yı tū (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 9*). [*fersūd,]*

Ey Bārî Ḥudāyā çi şod ān şāh ne-yāmed

Fersūd ten ez-fıkr-i ruḥeş āh ne-yāmed (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 2*). [*fersūd,]*

fersūde: Far. Aşınmış, yıpranmış, örselenmiş: câme-i fersūde.

Fersūde niçün olmaz 'aceb kâğıd-ı maḥbūb

Seylāb-ı sirişkin aqıdır dīde-i meczūb (*Gulāmî Divanı , Müfret 2, Mısra 1*). [*fersūde,]*

fervād: Ah, sıkıntı, inleme.

Hezārān 'andelîbiñ nāle vü **fervādına** ey dil

Güle gülşende nezdikî vü kurb-ı ḥārdır bā'is (*Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 5*). [*fervādına, -ı, -n, -a*]

Ey gül-i ḥoş-büy-ı gülzār-ı kerem kıl ḥandeler

Ḥārḥārından hezārān bülbulün **fervādı** var (*Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 4*). [*fervādı, -ı*]

Şanma bu āhıñ şehā bed-ḥāhıña te'şiri yok

Dikmiş āteşden 'alemler göklere **fervādı** var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 10*). [*fervādı, -ı*]

Eylerim dilber ile derd-i dilimden **fervād**

Kim ider Ḥazret-i Allāh'dan özge imdād (*Gulāmî Divanı , Müfret 9, Mısra 1*). [*fervād,]*

fervād it: Bağırp çağırarak, yüksek sesle haykarmak.

Nedir bu serserî gezmek cihān bāğında bülbul-veş

Gülistān-ı dilārāda Ğulāmî ṭurma **fervād it** (*Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 12*). [*fervād it,]*

fervād kıl: Bağırp çağırarak, haykarmak.

Şāh-ı ḥübānıñ kudūmında Ğulāmî ḥālîñi

Ḥāk-i pāye 'arz kıl gūş itmese **fervād kıl** (*Gulāmî Divanı , Gazel 115, Mısra 10*). [*fervād kıl,]*

fervād-res: Feryat edenin imdadına yetişen, yardım eden (kimse).

Ṭınāb-ı kuvvetim kat' oldı düşdüm çāh-ı ekdāra

Meded **fervād-res** ol bu firākıñla düşen nāra (*Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8*). [*fervād-res,]*

Bu kadar ḥuşk u tehī şanmaya dilden nefesi

İder 'uşşāka Ḥudā luṭf ile **fervād-resi** (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 18*). [*fervād-resi, -i*]

fes: Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık.

Şāhid-ı maḥmūr-ı cām-ı naḥvete dün uğradım

Ṭurra-i zülfın dağıtmış 'ārıza **fes** başda kec (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 10*). [*fes,]*

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan turur
Hüsnüñe pek çok münâsib ey nigârım sâde **fes** (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6*). [fes,]

fesâne: *Asılsız, hayal mahsulü hikaye, söylence, masal.*

Ol neş'eden ki küh u beyâbân ser şalar
Bu baht-ı hâb-reftemize bir **fesânedir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 6*). [fesânedir,]

feşribû hamre'l-hevâ min ke'si sâkiyyi'l-vefâ: .

Feşribû hamre'l-hevâ min ke'si sâkiyyi'l-vefâ
İrdi hâtîfden nidâ çün gayri yok ekdârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 9*). [feşribû hamre'l-hevâ min ke'si sâkiyyi'l-vefâ,]

fetâvâ-yı 'alîdir: *Yüce fetvalardır.*

Biz kâse-be-destiz daği maḥbûb-perestiz
Mestiz elimizdeki **fetâvâ-yı 'Alîdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 4*). [fetâvâ-yı 'alîdir, -dir]

feth eylemiş: *Feth etmek.*

Ebvâb-ı düzaḥı hep **feth eylemiş** ḡazabla
Süzân ider cihânı nâr-ı kelâm vâ'iz (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 3*). [feth eylemiş, -miş]

feth eyleyen: *Fetheden.*

Dehân-ı yâri teşbîh eylemek dürce ḥaṭâdır bîl
Anı **feth eyleyen** var bu ise maḡlûḡdur dâ'im (*Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2*). [feth eyleyen, -(y)en]

feth-i bâb olmadı: *Kapısını fetheden olmadı.*

Feth-i bâb olmadı çün ḥân-kaḥ u medreseden
Ba'd-ezîn ḥâk-nişîn-i der-i mey-ḥâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 7*). [feth-i bâb olmadı,]

fetîl: *Ar. Fitol: mum fitili. fetile-i ḡisû: Saç örgüsü. hecr-i fetîle: Dağ keteni. (Filasî bükülmüş manasınadır, kesre ile vücuttan çıkarılan parmak parmak kire de fetîle denir).*

Fetîllensün fener fânûslar kandîller yansun
O bezm içre cemâl-i yârdan ki başka şöḡbet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 9*). [fetîllensün, -len, -sün]

feyz: *Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.*

Ne **feyzdir** ki şabâ irdi çün dem-i 'îsâ
Ḥayât-ı tâze ider mürde dillere izḥâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 5*). [feyzdir, -dir]
Zemîn emn ü emâna münḡalib şimdi zamânîñda
Resîde luṭf u **feyzîñ** ḥükmi ednâ ile a'lâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 42*). [feyzîñ, -iñ]

feyz-baḡs: *Far. Feyz verici, veren.*

Feyz-baḡşıyla mürûr itmekdeiür rûz u şebi
Ḡavş-i Muḡyi'd-dîn iḡyâ eylemiş dîn-i Nebî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 13*). [feyz-baḡşıyla, -(y)la]

feyz-i 'ulvâ: *Yüce feyzine.*

Bisât-ı kurbdan mehcür u düruz lîk sulţânım

Ser-i üftâdegâna **feyz-i 'ulyâ** artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 8*). [feyz-i 'ulyâ,]

feyz-i 'ulvâya: Yüce feyzine.

Gulâmî çıktı dört er söylediler cevherî târîh

İrişdi cümle ednâ ile a'lâ **feyz-i 'ulyâya** (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 38*). [feyz-i 'ulyâya, -y, -a]

fezâ: Geniş ova, yer, alan.

Fezâ-yı Kerbelâ-yı 'aşkda teşne-lebânımdan

Kerem-fermâ-yı teblîğ ol belâgat ma'deni yâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 5*). [fezâ-yı, --yı]

fezâhat terkin it: Rezilliği terk et.

Söyler a'dâ mülk-i gam içre ikâmet terkin it

Sâ'il-âsâ bâb-ı cânânda **fezâhat terkin it** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 22*). [fezâhat terkin it, -i, -n]

fezâ-vı 'âlemi: Alemim göğü, gökyüzü.

Fezâ-yı 'âlemi başdan başa hûnâbe-i fûrkat

İhâta eylemiş yâ Rab kücâ şod çeşme-i vuşlat (*Gulâmî Divanı , Müfret 4, Mısra 1*). [fezâ-yı 'âlemi, -i]

fezâ-vı 'aşka: Aşkın genişliğine.

Ey Gulâmî dil **fezâ-yı 'aşka** düşdükden berü

Böyle şi'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi sünûh (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 9*). [fezâ-yı 'aşka, -a]

fezâ-vı 'aşkda: Aşkın uçsuz bucaksız mecrası.

Melâhat esbine olmuş süvâr o şûh-ı 'Acem

Fezâ-yı 'aşkda 'uşşâka temâşâdır bu (*Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 4*). [fezâ-yı 'aşkda, -da]

fezâ-vı 'gamda: Keder vadisinde.

Fezâ-yı 'gamda beyâbân-ı hasret içre begim

Uzun belâlara düş itmiş idi hâb-ı hayâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 7*). [fezâ-yı 'gamda, -da]

fezâ-vı hüsnde: Uçsuz bucaksız güzelliğinde.

Fezâ-yı hüsnde mânend-i tünd-bâd-ı ecel

Olup süvâr-ı semend-i cefâ vü cevri 'azâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 9*). [fezâ-yı hüsnde, -de]

fî: Ar. (harf-i cer fî) Harf-i târif "el" almış Arapça kelimelerin başına gelen ve bunlara "-de, içinde" anlamı katarak zarflar yapan ek.

Fî sebîlillâh âzâd eyler idi kulları

Vâdî-i ihsânda fîl-i demândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 11*). [fî,]

Çad tecellâ hüsnu vechi'l-'aşkı **fî** ebdâninâ

Kâne memlû'en bi-envârî'l-lvelâ ecsâmunâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 1*). [fî,]

fiğân: Feryat, haykırıp bağırma.

Şadâ-yı şîr-i **fiğânem** girift 'âlem-râ

Zi-'aşk u mihr-i tu cânâ çü kerd dil âvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 1*). [fiğânem, -em]

Figān u zār-ı ‘āşıkdan şafalar kesb ider cānān
Ṭabībīñ zevkine āh-ı dil-i bīmārdır bā‘iş (Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 7). [figān,]
Ger muḥarrrik olsa serv-āsā kıyāmet-ḳadd ile
‘Āşıkānīñ ol zamān kārī **figāndır** nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 16). [figāndır, -dır]
Varam üftān ü ḥīzān āsitān-ı şāh-ı ḥübāna
Diyem cānā firākīñdan **figān** u zāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 8). [figān,]
Figānem ez-felek be‘gzeşt zi-āhem şod melek ‘āciz
Zi-feryādem beşer bī-tāb ki men meftūn-ı dīdārem (Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 9). [figānem, --(e)m]
Tesbīḥi maḥabbet giceler zikri **figāndır**
Tehlīli fenā fikri likā süy-ı bekādan (Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 3). [figāndır, -dır]
Figānımdan firār itsün hezārān
Ḥarām itsün güle itmeye efigān (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 101). [figānımdan, -ım, -dan]
Nār-ı ‘āşıkıñla ulaşmışdır **figānım** göklere
‘Āşık-ı sūzān deyü irmiş nişānım göklere (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 7). [figānım, -ım]

figān bahrine: Feryat denizine.

Nāvek-i tīr-i sitem sīnemi cānā delmiş
Ey kemān-ebrū **figān baḥrine** gönülüm talmış (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 8). [figān baḥrine, -i, -ne]

figān evler: Üzüntü ile bağırp çağırarak.

Gulāmī bağ-ı ḥüsnünde eger olmazsa gül-çide
Figān eyler çü bülbul bī-vefā yārim vedā‘ olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 14). [figān eyler, -r]
Figān eyler hezār-ı dil gülīstān-ı mecāzide
Ḥaḳīḳat gülşeninde yer virüp ‘ālī-cenāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 7). [figān eyler, -r]

figān ider: İnlemek, feryat etmek.

Figān ider kafes-i tende murğ-ı dil her ān
Firākīñ āteşi düşdi bu kalb-i vīrāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 3). [figān ider, --er]

figān itmiş: Feryat etmek.

Nihāl-i gülşen-i ‘āşıkında nağmāt-ı ‘acāyible
Figān itmiş hezār-ı dil şu deñli zārdan ḳalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 14). [figān itmiş, -miş]

figān itse: Ağlayıp inlemek.

Ger **figān itse** Gulāmī-veş gürūh-ı ‘āşıkān
Dād bilmez dā‘imā ḳahrı feşāndır ḥançeriñ (Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 9). [figān itse, -se]

figān olmuş: Feryat etmiş.

Gelür her bir ṭarafdan gülle-i tūb-ı belā her dem
Ḥarāb olmaḳdadır dīvār-ı ten kārım **figān olmuş** (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 4). [figān olmuş, -muş]

figān u zāra: Ağlayıp inlemek, feryat etmek.

Figān u zāra āgāz eylemekde ‘andelīb-i dil
Nihāl-i bağ-ı efkār üzre eyler nālehā her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 5). [figān u zāra, -a]

figend: Bir kişiye bağlı olan, sadakat gösteren.

Kesdi miḳrāz-ı firāk ile ser-i zülfdan felek

Ḳaṭ' idüp başım **figend** itmez o yārīñ kūyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 10). [figend,]

Güc ile olmuş iken mahrem-i rāz-ı dildār

Mülk-i hicrāna **figend** itdi bu çarḥ-ı ğaddār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 26). [figend,]

fiken: Düşkün.

Bi-yār sākī me-rā cām-ı 'aşk ez-ḥum-ı şevḳ

Ki şūriş **fikenem** ber-cihān tu ebkem bāş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 8). [fikenem, -em]

Ber-gerden-i dil silsile-i 'aşk çü bendī

Der-çāh-ı zenaḥdān-ı ğamet āh **fikendī** (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 22). [fikendī, -di]

fikend: Düşen.

Rişte-i zülfeş be-cān best ü zenaḥdāneş **fikend**

īn çünīn zindān u bend der-hiç sultānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 5). [fikend,]

fikir: Bir kimsenin herhangi bir hususta kendine göre vardığı hüküm, görüş, kanâat.

Nāb-ı vişālīñ idüp **fikrini** dil dā'imā

Oldı giriftār-ı 'aşk çünki göñül çok zamān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 19). [fikrini, -i, -(n)i]

fikr: Bir kimsenin herhangi bir hususta kendine göre vardığı hüküm, görüş, kanâat.

Sākī-i sīmīn-sürīn bī-dīm-i devrānla hemān

Bāde-nüş-ı hecr ü **fikr-i** yārdır eglencemiz (Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 4). [fikr-i,]

Yok Ğulāmī servde **fikr-i** ḥazān u nev-bahār

Rāh-ġir olmaz mücerred dilde ḥavf u bīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 13). [fikr-i,]

Zülf-i yāre bağladı göñlüm felek ḥışm eyleyüp

Bildi 'aql u **fikrden** küllī ferāmūş olduğım (Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 8). [fikrden, -den]

Hūş u **fikrem** bi-rübūd ān şeh-i zī-şān-ı 'alā

Der-bihārān-ı taḥayyūr şodeem keştibān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 19). [fikrem, -em]

Tesbīḥi maḥabbet giceler zikri fiğāndır

Tehlīli fenā **fikri** likā sūy-ı beḳādan (Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 4). [fikri, -i]

Şarāb u şerbeti cevri ü cefādır

Daḥi **fikr** ü ḥayālī meh-likādır (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 70). [fikr,]

Ḥān-ḳāh-ı dilde **fikrim** dā'imā Mevlā Kerīm

Zikr ü tesbīḥ-i zebānım ey şehā Mevlā Kerīm (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 1). [fikrim, -im]

Yārdan ğayriye 'uşşāk tevekkül idemez

Āteş-i düzaḥı dil **fikr** ü te'emmul idemez (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 12). [fikr,]

fikr idüp: Düşünmek, tefekkür etmek II aklına getirmek II hayalini kurmak.

Kec-külāhīñla bu kec-baḥtım şehā çok **fikr idüp**

Āh-ı dil düdiyla rüy-ı arzı itdim tār şeb (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 9). [fikr idüp, -üp]

fikret: Düşünce, endişe, hayal.

Ḥandesıyla zāhir itdi ḡoncası dürr-i ‘Aden
Şerm-sār oldı gülîstān kâldı **fikretde** şadef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 4). [fikretde,]
Biyeftād pây-ı **fikret** der-beyābān-ı fîrākeş āh
Şodem der-çeşm-i ‘ālem vālih u medhûş rûsvāyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 3). [fikret,]
Şāhbāzım pençe-i himmetle murğ-ı ḡönlümi
Āḫiri şayd eyledi taḫlîşe **fikret** kâlmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 8). [fikret,]
Der-ḡüşe-i mey-ḫāne-i **fikret** heme mestān
Mest-i mey-i ‘aşket ne-koned meyl be-ḡılmān (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 13). [fikret,]

fikr-i: Bir kimsenin herhangi bir hususta kendine göre vardığı hüküm, görüş, kanâat.

Fikr-i nûş ile Ğulāmî nîşe ugratdım teni
Mār-tıynet yār ile bilmem ne kārım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 13). [fikr-i,]

fikr-i cennetden: Cennet düşüncesinden.

Fikr-i cennetden çü serv āzād iderseñ ḡönlüñi
Zîr-i pâyında görürsün kevşer-i tesnîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 5). [fikr-i cennetden, -den]

fikr-i dîdār-ı cemāliyle: Sevgilinin güzel yüzünün düşüncesiyle.

Nice yıllar **fikr-i dîdār-ı cemāliyle** anıñ
Çāh-ı āh u zāra düşmüşdüm şükür Sübhān‘ıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 9). [fikr-i dîdār-ı cemāliyle, -i, -(y)le]

fikr-i hulyā-yı: Hayalinin düşüncesi.

Tut yedin kemter Ğulāmî‘niñ ḫalāş it vartadan
Fikr-i hulyā-yı ruḫuñla ḫālimiz cānā yamān (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 14). [fikr-i hulyā-yı, -yı]

fikr-i ruḫuñ: Yüzünün hayali.

Oda bıraḫdın teni leyl ü nehār hecr ile
Fikr-i ruḫuñ yaḡdırur başımıza biñ belā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 10). [fikr-i ruḫuñ, -uñ]

fikr-i sevdā-yı ruh-ı vār: Sevgilinin güzel sevdasının düşüncesi.

Ey Ğulāmî vādî-i fîrkatde nolduñ ‘aşḫdan
Fikr-i sevdā-yı ruḫ-ı yār ile tölduñ ‘aşḫdan (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 32). [fikr-i sevdā-yı ruḫ-ı yār,]

fikr-i vişāli: Kavuşma düşüncesi.

Bā-ceyş-i ḫayālî ne güzel **fikr-i vişāli**
Mülk-i dile vālî ruḫ-ı ra‘nā-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 9). [fikr-i vişāli, -i]

fî‘l: Davranış, eylem.

İlāhî şerm-sārım dil-fiḡārım itdigim **fî‘le**
Peşimānım peşimān eylerim ez-dil nedāmethā (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 3). [fî‘le, -e]

fîl: Fil.

Mûr iken ‘āciz idüp **fîli** ider maḫv-ı fenā
İrer elbette nişāna atılan tîr-i du‘ā (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 7). [fîli, -i]

fi'l-cihāt: Cihat ile.

Ḳamu cevānibe bā-ḳısm 'ayān u zāhir olur

Żiyā'-i şems-i ruḥuñ **fi'l-cihāt** u gayr-i cihāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 20*). [fi'l-cihāt,]

fi'l-felevāt: Çöllerde.

Cemāl-i pākiñi dīdāra olmuşum müştāk

Mişāl-i teşne-lebān āb-ı şāfa **fi'l-felevāt** (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 28*). [fi'l-felevāt,]

fi'l-hāl: (Ar.) Şu anda, şimdi.

İrince destime mektüb-ı 'ālīñiz **fi'l-hāl**

Meserret ile öpüp başıma ḳodum der-hāl (*Gulāmî Divanı , Gazel 116, Mısra 1*). [fi'l-hāl,]

fi'l-i demāndır: Azgın bir fildir.

Fī sebtilillāh āzād eyler idi ḳulları

Vādī-i ihsānda **fi'l-i demāndır** Bū-Bekir (*Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 12*). [fi'l-i demāndır, --dır]

fi'l-i nā-şāvesteden: Uygun olmayan işten.

Nedendir ta'n u teşnī' ile me'lūf oldığı vā'iz

Hele öz nefsin itmez **fi'l-i nā-şāvesteden** ḥāfız (*Gulāmî Divanı , Müfret 20, Mısra 2*). [fi'l-i nā-şāvesteden, -den]

fi'l-mesel: Diyelim ki, farz edelim ki, mesela.

Ḥākī-nihād u meşreb-i āzāde **fi'l-mesel**

Şadra geçerse yine aña āsitānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 7*). [fi'l-mesel,]

firāk: Ayrılık, ayrı düşme, firakat.

Aḳsa gözümden **firāk** ile çü cūy āblar

Teşne nigār müşterī gözden alur eşkhā (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 13*). [firāk,]

Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar ḳıl

Firākıñ āteşiyle yandı tenhā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 6*). [firākıñ, -ıñ]

Amān şāhım efendim gel yetiş 'uşşāka imdād it

Firākıñdan ḥarāb olmuş dili ma'mūr u ābād it (*Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 2*). [firākıñdan, -ı, -n, -dan]

Emīn olma şaḳın vuşlat kelāmıyla **firākıñdan**

Virürse dehr bir şerbet içinde sem nihān olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 7*). [firākıñdan, -ı, -n, -dan]

Ḳadem-nihād olalıdan bu vādī-i 'aşḳa

Firāk ile bu dil olmaz güdāzdan fāriğ (*Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 4*). [firāk,]

Firākıñdan gönül sūzānedir gel

Vücūdum mülki hem vīrānedir gel (*Gulāmî Divanı , Gazel 114, Mısra 1*). [firākıñdan, -ın, -dan]

Varam üftān ü ḥīzān āsitān-ı şāh-ı ḥübāna

Diyem cānā **firākıñdan** fiğān u zāra çarpıldım (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 8*). [firākıñdan, -ı, -n, -dan]

Cüş ider deryā-yı 'aşḳı mevc-i ḥasret bī-ḥisāb

Çekmege bunca **firākı** seng-i ḥarā nā-tüvān (*Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 12*). [firākı, -ı]

Ṭināb-ı ḳuvvetim ḳat' oldı düşdüm çāh-ı ekdāra

Meded feryād-res ol bu **firākıñla** düşen nāra (*Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8*). [firākıñla, -ıñ, -la]

Eyā ey āfet-i devrān neler çekdim **firākıñdan**

Vişālîñle baña raħm it dilim sūzānedir şimdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 5*). [*firākıñdan, -ın, -dan*]

Ser-geşte-i şahrā-yı **firāk** oldıgımı āh

Dildārımı ey bād-ı şabā eyle gel āgāh (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 1*). [*firāk,]*

Firākıñdan harāb oldum gel ey şāh-ı cihānım gel

Nedir cevır ü cefā cānā (*Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 1*). [*firākıñdan, -ı, -n, -dan*]

firākes: *Ayrılık acısını çeken.*

Biyeftād pāy-ı fikret der-beyābān-ı **firākeş** āh

Şodem der-çeşm-i 'ālem vālih u medhūş rūsveyem (*Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 3*). [*firākeş,]*

firāk-ı vār: *Sevgiliden ayrılık.*

Firāk-ı yār ile cismimde kırk üç refāyla açdım

Hayātımdan ümīdi kaṭ' idüp ol dem kefen biçdim (*Gulāmî Divanı , Müfret 28, Mısra 1*). [*firāk-ı yār,]*

firāk-ı vār: *Sevgiliden ayrı olma.*

Gün-be-gün artar **firāk-ı yār** ile hüzün ü keder

Eşk-i çeşmim oldı deryā ṭurmayup dā'im akar (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 5*). [*firāk-ı yār,]*

firāk-ı vār ile: *Sevgilinin ayrılığı ile.*

Firāk-ı yār ile ey dīde şeb rüz zār u giryān ol

Ümīd-i vaşlı ile künc-i şabrda ṭurma ḥandān ol (*Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 1*). [*firāk-ı yār ile,]*

firāk-ı vārî görmek: *Sevgilinin ayrılığını görmek.*

Firāk-ı yārî görmek bir nişān olmuş cehennemden

ğalaṭ itdim ma'āzallāh saķar andan nişān olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 3*). [*firāk-ı yārî görmek, -i-mek*]

firākıñ ātesi: *Ayrılığın ateşi.*

Figān ider kafes-i tende murğ-ı dil her ān

Firākıñ āteşi düşdi bu ķalb-i vīrāna (*Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 4*). [*firākıñ āteşi, -i*]

firākıñ derdini: *Ayrılık derdi.*

Firākıñ derdini çekmeklige ṭākat mi kalmışdır

Gulāmī dā'imā görmekdedir rü'yā-yı bī-pāyān (*Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 9*). [*firākıñ derdini,]*

firār: *Kaçma, savuşma.*

Misāl-i güy urur hışm u kahr çevgānın

Firār kılsa eger 'āşıkānı çün sīm-āb (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 12*). [*firār,]*

Şavulsun ğam sipāhı bār-ğāhın tār-mār itsün

Bıraksun tüğ u sancāğın şitāb ile **firār** itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2*). [*firār,]*

firār evler: *Kaçmak, firar etmek.*

Firār eyler ğazālīm vahşet ile görse 'uşşākı

Belī bildim ki ol deşt-i Hıṭā āhūlarındandır (*Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 7*). [*firār eyler, -r*]

Yolında hâk ile yeksân olursañ pā-nihād olsun

Deyü anlar **firār eyler** şitâb ile gedâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 6*). [*firār eyler, -r*]

Nesr-i tã'ir süy-ı sîmurğa **firār eyler** eger

Âsumâna eyleseñ pertâb tîr-i şeh-peri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 9*). [*firār eyler, -r*]

firār itsün: *Firar etmek, ayrılmak, kaçıp gitmek, kaçmak.*

Figânımdan **firār itsün** hezārân

Harâm itsün güle itmeye efgân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 101*). [*firār itsün, -sün*]

firâş-ı kudret-i yezdân: *Allah'ın kudret döşegi,minderi.*

Firâş-ı kudret-i Yezdân eltâf u 'inâyetle

Bisât-ı sebz ile tezyîn virmiş kûh u şahrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 5*). [*firâş-ı kudret-i yezdân,]*

firāvân: *Far. Bol, çok, pek çok, aşırı.*

Ne alur kâle-i mülk-i dili soymuş nighiñ

Yine tarrâr-ı **firāvân-ı** tahassür kelici (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 4*). [*firāvân-ı, -ı*]

Halka-i zülfüne pā-beste bu şehbâz gönül

Bulamaz re'y-i **firāvânla** halâş olmağa yol (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 14*). [*firāvânla, -la*]

firdevs: *Bahçe; cennet, cennetin en güzel yeri.*

Żabţ idüp aklâm-ı cevherle Gulâmî târîhin

Murg-ı cân **firdevs** içine vardı iskân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 10*). [*firdevs,]*

firdevs-i a'lâya: *Yüce cennet bahçesine.*

Nihâl-i bâğ-ı dillerde gül-i şādî güşād olmuş

Müşâbih şimdi gülzâr-ı cihân **firdevs-i a'lâya** (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 8*). [*firdevs-i a'lâya, -y, -a*]

firiste: *Allah'ın nurdan yarattığı günahsız varlık, melek; güzel, masum.*

Künün zi-süy-ı ğarîbân u kûy-i âh-keşân

Bürîde şod meger ân der-bereş **firiste** peyâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 12*). [*firiste,]*

firûze-edâ: *Kıymetli sözler.*

Firûze-edâ meclis-i bālâya ulaşıdır

Âzâd olamaz pây-ı cenân zülf-i dü-tâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 15*). [*firûze-edâ,]*

fisk: *Ar. Hak Teâlânın emrinden çıkmak, doğru yoldan sapmak.*

Bahr-i **fışka** düşüben 'âleme efsâne olup

'Afv ile nîm-nigeh it süy-ı fakîrânıma yâ ğavş (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 5*). [*fışka, -a*]

fitne: *(Ar.) Karışıklık, fesat, kargaşalık.*

Âh-keşân 'aşîkân içre düşer **fitneler**

Düşmene itse eger bir kere ol merhabâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 15*). [*fitneler, -ler*]

Rehber ider gamzesini **fitne** yolında çeşmine

Yâr bu revişle 'âlemi ğark-ı yem-i cünün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 3*). [*fitne,]*

fitne-i dehr: Dünyanın fitnesi.

İdeli **fitne-i dehr** hüsn ile Allāh seni

İtmedi hālîme vâkıf eğer-i âh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 3). [fitne-i dehr,]

fitneler zülf-i siyâhında: Siyah saçının fitneleri.

Fitneler zülf-i siyâhında Gulâmî pinhân

Celb ider 'âlemi bak gamze-i mekkâresine (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 9). [fitneler zülf-i siyâhında, --i]

fi'z-zulemât: Karanlıklarda, zulmetlerde.

Tutarsa çeşme-i la'liñ eğerçi mâ-i hayât

Delîlimiz haş-ı sebziñdir oldı **fi'z-zulemât** (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 4). [fi'z-zulemât,]

fülk-i efkârı: Efkar gemisini.

Fülk-i efkârı dilâ deryâ-yı tevhið içre şal

Bir nefes şalmaz anı bî-şek tutar gird-âb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 5). [fülk-i efkârı, -ı]

fülk-i hecri kurtarup: Ayrılık gemisini kurtarup.

Ey bülend-pervâz şehbâzım keremle kıl nüzûl

Fülk-i hecri kurtarup eyvân-ı vaşlı it 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 12). [fülk-i hecri kurtarup, -i-up]

furkat: Ayrılık II sevgiliden ayrılık.

Dıraht-ı vuşlatıñ bergiyle bârân eyledi rîzân

Sümûm-ı şarşar-ı **fürkat** kanı ol bād-ı cân-fezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 8). [fürkat,]

Dili dîvâne iden şüh u sitem-kâr habîb

Fürkatiyle nice 'uşşakı kılan zâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 2). [fürkatiyle, -iyle]

Fürkatiñden cânım oldı cân-ı men nezdîk-i leb

Cânı gel zann itme kim ey hâce bî-cânân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 7). [fürkatiñden, -i, -(n)den]

İlticâ-yı vuşlat itsem ol baña **fürkat** virür

Hâlîme rahm eyle dirsem gam baña meftûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 7). [fürkat,]

Mübtelâ-yı mihnet itdi cânı cânım **fürkatiñ**

Deldi bağrım tîr-veş ebrû kemânım **fürkatiñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 1). [fürkatiñ, -in]

Mübtelâ-yı mihnet itdi cânı cânım **fürkatiñ**

Deldi bağrım tîr-veş ebrû kemânım **fürkatiñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 2). [fürkatiñ, -in]

Qalmadı dilde huzûr u dîde-i rüşende nûr

Vâdî-i hüzne bırağdı bî-amânım **fürkatiñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 4). [fürkatiñ, -in]

Bezm-i 'ayş u meclis-i nüşî harâm itdi bize

Çille-i hicrâna şaldı mû-miyânım **fürkatiñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 6). [fürkatiñ, -in]

'Andelîb-âsâ maqâm iken gülistân-ı vişâl

Dûr u mehcûr eyledi gonca-dehânım **fürkatiñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 8). [fürkatiñ, -in]

Ey şabâ var yâre 'arz eyle Gulâmî hâlini

Söyle kim kılmış melâl içre mekânım **fürkatiñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 10). [fürkatiñ, -in]

Cennete girsem bu **fürkatle** olur beytû'l-hazen

Girmesün kemter Gulâmî hûnına vechû'l-âhasen (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 47). [fürkatle, -le]

Kurtulunmaz ey dil derd-i fūrkatden

Fürkatî mahlasın almış ‘izzetden (*Gulâmî Divanı* , *Şarkı 1*, *Mısra 14*). [*fürkatî*, -i]

Ġulāmī māʿildir **fürkatī** zāra

Sır şaklamak kanı utan gül elden (*Gulâmî Divanı* , *Şarkı 1*, *Mısra 23*). [*fürqatî*, -i]

fürkat āteşinde: *Ayrılık ateşi.*

Öyle sūzānım ki **fürqat āteşinde** rüz u şeb

Nār-ı nīrān zerre-i sūz-ı şerārımdır benim (*Gulâmî Divanı* , *Gazel 124, Mısra 11*). [*fürkât âteşinde, --i, --n, --de*]

fürkat-i cānānla: *Sevgilinin ayrılığı ile.*

Fürkat-i cānānla ciger dāğlarız

Mâtem idüp başa kara bağlarız (*Gulâmî Divanı* , *Müseddes* 3, *Mısra* 19). [*fürkat-i cānānla*, -la]

fürkat-i la' l-i lebiñle: *Kırmızı dudağının ayrılığıyla.*

Hasret-i rūyuñla çeşm-i eşk-bārım gel de gör

Fürkat-i la'l-i lebiñle âh u zârım gel de gör (*Gulâmî Divanı* , Gazel 60, Mısra 2). [fürkat-i la'l-i lebiñle, -in, -le]

fürkat-i la‘l-i lebiñle: *Kırmızı dudakının ayrılığıyla.*

Hasret-i rūyuñla çeşm-i eşk-bārım gel de gör

Fürkat-i la 'l-i lebiñle âh u zârım gel de gör (*Gulâmî Divanı* , *Gazel 60, Mısra 2*). [*fürkat-i la 'l-i lebiñle, -in, -le*]

fürkat-i la'li lebiñle: *Kırmızı dudağının ayrılığıyla.*

Hasret-i rūyuñla çeşm-i eşk-bārım gel de gör

Fürkat-i la 'l-i lebiñle āh u zārım gel de gör (*Gulâmî Divanı* , Gazel 60, Mısra 2). [*fürkat-i la 'l-i lebiñle*, -in, -le]

fürkat-i la'li lebiñle: *Kırmızı dudacağının ayrılığıyla.*

Hasret-i rūyuñla çeşm-i eşk-bārım gel de gör

Fürkat-i la 'l-i lebiñle āh u zārım gel de gör (*Gulâmî Divanı* , Gazel 60, Mısra 2). [*fürkat-i la 'l-i lebiñle*, -in, -le]

fürkat-i rūyuñla: *Güzel yüzünün ayrılığıyla.*

Fürkat-i rüyuñla kıldıñ dehri sūzān yā Ḥalīm

Cân-ı 'uṣṣāka cefâlar oldu rîzân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı* , *Kaside 8, Mısra 1*). [*fürkat-i rûyuñla, -uñla*]

fürkatiñ hışmı: *Ayrılığının gazabı.*

Fürkatiñ hışmı yeter bir dañi sen kılma nikāz

Dilber-i dehr gibi olma şaķın bed-cin'āz (*Gulāmî Divanı* , Gazel 96, Mısra 1). [*fürkatiñ hışmı*, -i]

fırsat-ı nevbet-be-nevbet: *An ve an fırsatı.*

Dār-ı t̤āḥūn-ı cefā tā ḥaṣre dek qalmaz bize

Fursat-ı nevbet-be-nevbet bir ‘aceb gelmez bize (*Gulâmî Divanı*, *Tahmis* 3, *Mısra* 14). [*fursat-ı nevbet-be-nevbet*,]

fursat-ı tahsîl-i ma'rifet: *Marifet tahsilinin firsatı.*

Şad-hayf gitdi fursat-ı tahşil-i ma'rifet

Bîhûde geçdi 'ömr-i 'azîzim hevâ ile (*Gulâmî Divanı*, Gazel 167, Mısra 9). [*fursat-ı tahşîl-i ma'rifet*,]

furtuna-fersā-vı: *Fırtına gibi aşındıran mahveden.*

Furtuna-fersā-yı kerem dilbere dil virme dirim

Ŧutmaz o hercāyī varur şöhet ü şānı dūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 11*). [*furtuna-fersā-yı,]*

fürüg: *1. Parlaklık, ışık 2. Ateş, şule.*

Ġulāmī kilik-i çāpük-seyr yazdı cevherī tārīh

Fürüg-i birri Sīvās'ı kılup pür-nūr u pīrāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 74*). [*fürüg-i, --ı]*

fürüzân: *Aydınlık,parlak.*

Fürüzân pertev-i ihsānı mişbāh-ı hākīkatde

Ebed mahfūzdur irmez riyāh ile aña itfā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 9*). [*fürüzân,]*

füsürde: *Donmuş II güçsüz, cansız.*

Eger bürīde şevēd īn zebān be-tīg-i ecēl

Be- 'aşk bāz sūhān güyed īn **füsürde** 'izām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 22*). [*füsürde,]*

fütāde: *Āşık, tutkun, düşkün.*

Bu Ġulāmī bāb-ı cūduñda **fütāde** haste-dil

Dest-i ihsānıñla i 'tā eyle bir kāse şarāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 13*). [*fütāde,]*

fütāde-i hāk-i melāl ider: *Toprağa düşmüşleri hüznölü eder.*

Efgendesin **fütāde-i hāk-i melāl ider**

Biğānelik nümāyış ider āşınā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 3*). [*fütāde-i hāk-i melāl ider, --er--i, -]*

fütēd: *Düştü.*

Ez-şa'şā'a-i nūr-ı ruḥ-ı şāhid-i vālā

Yak zirh **fütēd** ber-dil-i tārīkī-i mā-rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 12*). [*fütēd,]*

fütüvvet: *Dinī ve mesleki birlik, esnaf teşkilatı, ahilik; cömertlik.*

Ḥar-gāh-ı **fütüvvetde** olan şāh-ı şücā'im

Raḥm eyle benim ḥālīme ki raḥma sezā-vār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 17*). [*fütüvvetde,]*

füzün ider: *Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.*

Ḥār-ı muğaylān gibi ḥaṭ revnāḥ-ı ḥüsnin götürür

Bizlere kıldığı sitem dāğ-ı dilin **füzün ider** (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 8*). [*füzün ider, --er]*

fuzūnī-i belā: *Çok fazla bela keder.*

Ġulāmī ḥāmīl-i cevri ü cefādır rüz u şeb dā'im

Fuzūnī-i belā 'aşk-ı dilārāya nişāndır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 14*). [*fuzūnī-i belā,]*

G

ğabrā: *Yer, zemīn, arz.*

Mukahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil

‘Aceb kuhl-i kerem efsân idüp Hâk deşt ü **ğabrāya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 8). [ğabrāya, -ya]

ğafil: Ar. 1. Olandan bitenden habersiz, olanın bitenin farkına varamayan. 2. Dikkatsiz, yaptığı işin önemini kavrayamayan. 3. İhtiyatsız, hazırlıksız.

Pendi terk eyle eyâ nâşih-i **ğafil** tutamaz

Bādî hikmetle eger olsa da biñ Eflâtûn (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 5). [ğafil,]

ğafilâne: Gâfil olanın davranacağı tarzda / gâfilcesine.

Ey Gulâmî **ğafilâne** olma bir dem ‘ârif ol

Hâk’ı bil kim Hâk’ı bilmekdir bu ekvândan gârağ (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 9). [ğafilâne,]

ğafûr: Çok mağfîret ve merhamet eden, suçları en çok afveden. Cenab-ı Hak (C.C.).

Ğafûr ismiñle bağışla günâhın

Bilürsün itdiği kâr-ı tebâhın (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 87). [ğafûr,]

gâh: "Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

‘Aşk meydânında şâdık ‘âşıkız lâfin iden

Gâh hâr ıstâbla-i kız içre hep hârdır baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16). [gâh,]

Gâh müjgânın kâpar kefdin dilim gâhice hâş

Büstân-ı devletiñde hâr u hem reyhân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 5). [gâh,]

Gâh hürşîd gibi ebr-i nihân içre girür

Bırakur şîrleri vâdî-i zulmetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 13). [gâh,]

Kemend-i kâkül-i yâre giriftâr olmuşum eyvâh

Hâlâş imkânı yok zencîr-i zûlfinden meded her **gâh** (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 2). [gâh,]

Görmek ister dil-i sevdâ-zede her **gâh** seni

Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 15). [gâh,]

gâh dâñâ-yı zamânım geh cihân nâ-dâñıyım: Bazen dünyanın bilginiyim bazen de dünyanın cahiliyim.

Gâh huşyârım gehî mahmûr-ı hamr-ı miñnetim

Gâh dâñâ-yı zamânım geh cihân nâ-dâñıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 4). [gâh dâñâ-yı zamânım geh cihân nâ-dâñıyım, -(y)ım-ı, -m]

gâh huşyârım gehî mahmûr-ı hamr-ı miñnetim: Bazen aklım başımda sarhoş değilim bazen de eziyet şarabının sarhoşuyum.

Gâh huşyârım gehî mahmûr-ı hamr-ı miñnetim

Gâh dâñâ-yı zamânım geh cihân nâ-dâñıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 3). [gâh huşyârım gehî mahmûr-ı hamr-ı miñnetim, -i-im-ım]

gâh u gehî: Ara sıra, zaman zaman.

Gözle sen hâtîr-ı nâ-şâdî nolur **gâh u gehî**

Dime bu lâyıķ-ı rahmet ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 19). [gâh u gehî, -i]

gâhî: "Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh müjgānıñ kâpar kefden dilim **gāhıce** hať
Büstān-ı devletiñde hār u hem reyhān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 5). [gāhıce, -ce]
Gāhī nazar-ı luť ile şeydālara ol zāt
Eylerdi nümāyende-i dībāce-i ruhsār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 7). [gāhī,]

galāt: Hatalı, kusurlu, yanlış.

‘Afv kıl kemter Gulāmī ‘aybını ey pür-kerem
Bizde ancak bulunan taķşır ile çok **galātāt** (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 16). [galātāt,]
Devr ider mey-gün lebiñ vaķtinde ol sāgar **galat**
Hün-feşān sākī-i ‘aynıñ dönderür hañcer **galat** (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 1). [galat,]
Devr ider mey-gün lebiñ vaķtinde ol sāgar **galat**
Hün-feşān sākī-i ‘aynıñ dönderür hañcer **galat** (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 2). [galat,]
Kışver-i Fas’dan inüpdür Çın’e ol gīsüları
Ya ‘nī kân-ı sīme kim çekmek diler leşker **galat** (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 4). [galat,]
Kaydı çıksun der-kenār olsun gürüh-ı ‘aşıķān
İtmesün a ‘dālārı ol dāhıl-i defter **galat** (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 6). [galat,]
Hep nifāk-engīzdir ebnā-yı dehrıñ meşrebi
Cümleten tahrır olan inşā vü imlālār **galat** (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 8). [galat,]
Ey Gulāmī istimā ‘itdiñ hasūdāndan neler
Dikķat itdim ser **galat** sırlar galat-ender-galat (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 10). [galat,]

galat itdim: Hata ettim.

Fırāk-ı yāri görmek bir nişān olmuş cehennemden
galat itdim ma ‘āzallāh saķar andan nişān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 4). [galat itdim, -di, -m]

galat-ender-galat: Hatalı, kusurlu, yanlış.

Ey Gulāmī istimā ‘itdiñ hasūdāndan neler
Dikķat itdim ser galat sırlar **galat-ender-galat** (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 10). [galat-ender-galat,]

gālī: Haddinden fazla.

Bir pāreye indirse eger narh-ı vişālī
Bāzār-ı maħabbetde iken kıymeti **gālī** (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 18). [gālī,]

gālīb: Galip gelmek, üstün gelmek.

Āsitān-ı ğavsu’l-a ‘zam bende-i nāçiziyim
Ol şehiñ dā’im Gulāmī **gālīb** ü manşūr olur (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 10). [gālīb,]

gālīb ola: Üstün gelmek.

Hāme-i kudret ser-i sancāķ-ı şāh-ı a ‘zama
Sebt ide fetħ āyetin **gālīb ola** hep ‘askeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 72). [gālīb ola, -a]

gālībā: Galiba, öyle görünüyor ki.

Vaşl-ı yāre **gālībā** rü ‘yāda olmuşdur resān
Zā’il olmuş hüzn ü ğam yok dilde bir aşlā keder (Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 3). [gālībā,]

ğam: Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Şarardı dâğ-dâr oldu Hüdâyâ lâle-i âmâl

Eser bād-ı hazân-ı hasret ü **ğam** rûz u şeb cânâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 6). [ğam,]

İlticâ-yı vuşlat itsem ol baña fûrkât virür

Hâlîme rahm eyle dirsem **ğam** baña meftûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 8). [ğam,]

Gün-be-gün yâ Rab benim derd ü **ğamım** efzûn olur

Râhâtı hiç görmeyüp dâ'im gönül mahzûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 1). [ğamım, -ım]

Dânesi **ğam** dâmi hemm olmuş ezel şayyâdınıñ

Nev-şikâr itmek telâşıyla şikâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 5). [ğam,]

Recâlarla didim vir câm-ı lutfi sâķī-i hüsne

ğazabla didi yok hımlar tolu **ğam** şularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 6). [ğam,]

Hümâ-yı re' feti şalmaz mı sâye üstüme bir dem

Ġulâmî **ğam** temüzında esîr-i mülk-i ğurbetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 10). [ğam,]

Giceler şubha dek encüm-şümârım derd-i hicrânla

ğam ile göz yaşıdan bağ-ı fikre şebnemim vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 6). [ğam,]

Germî-i mey şît-i neyle oldu **ğam** tûmârı tay

Şimdi rakş eyler sürür ile der ü dîvânımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11). [ğam,]

Sîh-i **ğamda** nâr-ı hasretde kebâb olsañ yine

Bu ezâlar ey Ġulâmî lâyıķıñ billâhi az (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 15). [ğamda,]

Be-kilk-i kîn hasûdân eger-çi nokta nihend

Tu **ğam** me-hor be-rumûzât-ı 'aşk mahrem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 6). [ğam,]

Hümûm u miñnet ü **ğam** verd-i derd-i dūr-i dildâr

Olur ħandân gülzâr-ı cinân içre şehâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 3). [ğam,]

Diyâr-ı mülk-i hicrânıñ benem el'ân seyyâhı

Ta'âm-ı telh-kâmımdır elem **ğam** derd-i fûrkâtten (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 6). [ğam,]

Şavulsun **ğam** sipâhı bâr-ğahın târ-mâr itsün

Bıraksun tûğ u sancâğın şitâb ile firâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 1). [ğam,]

Beyâbân-ı melâmet içre şâhâ **ğam** peyin tutmuş

Miyâna hem kemer-beste cefâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 3). [ğam,]

Aķrânı üzre ķahr ile fâ'ik olup nigâr

Gendüm gibi ğulâm'ın atar **ğam** hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 12). [ğam,]

Gelüp sere niçe cevri ü sitem küdüret ü **ğam**

Ķamuya şâbir olup râzî emri Sübhân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [ğam,]

Hümûm u miñnet ü **ğam** ħâmili olup gezerim

Nehâr u leyl işim ķaldı lutf-ı Yezdân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 11). [ğam,]

ğamıñla ķihre-i dil dâğlandı lâle gibi

Derûnı ķan ile tolmuş şehâ piyâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 1). [ğamıñla, -ın, -la]

Pâyende degildir bilürüm bunca nüvâziş

Ĥasretle ider baķr-i **ğama** soñra tegavvuş (Gulâmî Divanı , Kit'a 3, Mısra 4). [ğama, -a]

Yâr ile aġyâr süre 'işreti

Bula Ġulâmî **ğam** ile miñneti (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 28). [ğam,]

Bu **ğamñ** elbet mükâfâtın virür bir gün Hüdâ

Ķıl tesellî 'usr ü yûsrâdan dilâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19). [ğamñ, -n]

Yäre ağyârları şimdi ider mahrem çarh

Dem-i 'îsâ-yı **ğama** itdi beni hem-dem çarh (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22). [ğama, -a]

Hergiz be-ser-i hâk-i şehîdân ne-güzeştem

K'ez hâk-i şehîd-i **ğam-ı** tû âh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 20). [ğam-ı, --ı]

ğam ğubârı: Gam tozu.

Şâf'iken mir'ât-ı sîne **ğam ğubârı** kondı âh

Seyr-i 'aks-i şâhid-i ma'nâya şüret kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 5). [ğam ğubârı, -ı]

ğam-efrûş-ı ruh-ı tal'at-ı yâr: Sevgilinin kederli yüzünün parlaklığı.

Bâde-i güft-i velâ içre olan lezzet-i yâr

Mest ü medhûş u **ğam-efrûş-ı ruh-ı tal'at-ı yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 4). [ğam-efrûş-ı ruh-ı tal'at-ı yâr, -ı]

ğamet: Senin gamın.

Ber-gerden-i dil silsile-i 'aşk çü bendî

Der-çâh-ı zenahtân-ı **ğamet** âh fikendî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 22). [ğamet,]

ğam-gîn: Gamlı, kederli, üzüntülü.

Dil-i **ğam-gîn**imiz bir lahza şādân olsa olmaz mı

Hudâyâ hayli demdir mübtelâ-yı derd-i hasretidir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3). [ğam-gînimiz, --imiz]

ğam-güsâr: Dert ortağı, arkadaşı. II sevgili.

Olsa idi derd ü hicrân ile hâfızda ğubâr

Nîm-nigâh ile siler bir **ğam-güsârım** var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 8). [ğam-güsârım, -ım]

Bu dil-i ğam-pervere bir **ğam-güsâr** olsaydı âh

Şād olurdu derdden dilde karar olsaydı âh (Gulâmî Divanı , Müfret 32, Mısra 1). [ğam-güsâr,]

ğam-hâr: Dert ortağı.

'Âşık-ı müştâkıyım hasret-keş-i dîdâriyım

Görmezem rüy-ı şafâlar el-amân **ğam-hârıyım** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 18). [ğam-hârıyım, -ı, -y, -ım]

ğam-ı devrândan: Feleğin gamı, kederi.

Ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım

Cihânîñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 5). [ğam-ı devrândan, -dan]

Ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım

Cihânîñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 29). [ğam-ı devrândan, -dan]

ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım

Cihânîñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 11). [ğam-ı devrândan, -dan]

ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım

Cihânîñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 17). [ğam-ı devrândan, -dan]

ğam-ı devrândan yokdur şikâyet dâd u feryâdım

Cihânîñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 23). [ğam-ı devrândan, -dan]

ğam-ı fûrkati: Sevgilinin ayrılığının kederi. II Sevgiden ayrı olmanın verdiği hüzn.

Ḳanḳı aḥbāba **ḡam-ı fūrḳatı** iḡṣā ideyim

Elem-i ‘aşḳı naşıl ḡayriye imā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 3*). [*ḡam-ı fūrḳatı, -i*]

ḡam-ı ḥarīfde: *Sonbaharın kederinde.*

Ḡam-ı ḥarīfde sevb-i siyāh-ı mātemini

Hezār yerden ider ḡāk ḡāk hezār-ı nizār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 19*). [*ḡam-ı ḥarīfde, --de*]

ḡam-ı hicrāndan: *Ayrılık derdinden.*

‘İd-i ḳurbān oldu ‘āşık-küşlüge bünyād ḳıl

Derd-mendānı **ḡam-ı hicrāndan** āzād ḳıl (*Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 2*). [*ḡam-ı hicrāndan, -dan*]

ḡam-ı hicrānı: *Ayrılık acısı.*

ḡam-ı hicrānı da yaz ey ḳalemim miḥnet ile

Vir şabā destine yāre anı eyle izbār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 7*). [*ḡam-ı hicrānı, -ı*]

ḡamz: *1. kaşla gözle işaret etme 2. Ara bozma.*

Bu fenā ḡülzārının tezyīnine dil bağlama

Nice biñ merdāneyi **ḡamz** ile bī-cān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 2*). [*ḡamz,]*

ḡamze: *(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.*

Nāvek-i **ḡamzeleri** sīnemi ḳıldı mecrūḥ

Merheminden şeh-i ḥübāna olan bī-pervā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 5*). [*ḡamzeleri, -ler, -i*]

Rehber ider **ḡamzesini** fitne yolında çeşmine

Yār bu revişle ‘ālemi ḡarḳ-ı yem-i cünün ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 3*). [*ḡamzesini, -+sini*]

Ḥūn-rīz tīḡ-ı **ḡamze-i** çeşmiyle mülk-i dil

Olmuş ḥarābe kuvvet-i bīmāra ḳıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 11*). [*ḡamze-i, --i*]

Dāne-i luṭfuñ gören düşmez mi şādī dāmına

Ḥüsn-i ṭab ‘ın siyyemā **ḡamzeñ** gibi şayyādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 6*). [*ḡamzeñ, -ñ*]

ḡamzeler ṭartmış sinānı bī-amān urmaḳ diler

Dīdeler imā ider kim ‘āşıkāna lā-teḡaf (*Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 5*). [*ḡamzeler, -ler*]

ḡamze-i mekkāra ḡarpıldım: *Hilekarın(sevgilinin) yan bakışına tutuldum(aşık oldum).*

Ḳıyāmet-ḳadd ile bilmem ne siḥr itdi o efsün-ger

Ki ‘aḳlım gitdi başdan **ḡamze-i mekkāra ḡarpıldım** (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 12*). [*ḡamze-i mekkāra ḡarpıldım, -a-dı, -m*]

ḡamze-i mekkāresine: *Hilekar bakışına.*

Fitneler zūlf-i siyāhında Ḡulāmī pinḥān

Celb ider ‘ālemi baḳ **ḡamze-i mekkāresine** (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 10*). [*ḡamze-i mekkāresine, -sı, -ne*]

ḡamze-i ṭarrār-ı nigāḥım: *Yan kesici, süzgün bakışım (ve) gönül çalan, dolandırıcı saçım.*

İsterse benim **ḡamze-i ṭarrār-ı nigāḥım**

Yek-bār ider ehl-i cihān ḳalbini yağmā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 9*). [*ḡamze-i ṭarrār-ı nigāḥım, --ı-ım*]

ḡamze-i tīḡı: *Yan/süzgün bakışın kılıcı.*

Bagluyam zülf-i dil-âviziñe ey cân alıcı

Cevr ile çalma sere **ğamze-i tîğî** çalıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 2*). [*ğamze-i tîğî, -ı*]

ğār: Mağara, in.

Hem-refîk-i **ğār-ı** Fahr-i ‘Âlemîn olmuş idi

Şıdk u luft u merhâmetde bî-nişandır Bū-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 9*). [*ğār-ı, --ı*]

ğaraż: Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Mü’minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân

Rûy u müyuñ çünki olmuş küfr ü îmândan **ğaraż** (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 4*). [*ğaraż,]*

Mażhar-ı kahrîñ mesâ lutfuñ nehâr-ı nûr-baḥş

İnsden hâdî muḍildir ya’nî şeytândan **ğaraż** (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 6*). [*ğaraż,]*

Ḥûb-rûlar rûyını seyr ü temâşâdan **ğaraż**

Şun ‘-ı Hakk ‘ı seyrdir bu seyr-i sîmâdan **ğaraż** (*Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 1*). [*ğaraż,]*

Ḥûb-rûlar rûyını seyr ü temâşâdan **ğaraż**

Şun ‘-ı Hakk ‘ı seyrdir bu seyr-i sîmâdan **ğaraż** (*Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 2*). [*ğaraż,]*

ğarb: Ar. Güneşin battığı cihet., gün batısı.

Ra ‘d-veş şark ile **ğarba** ulaşur fermânı

Kâdirîyiz dü-cihân içre ‘uluvvü ‘ş-şânız (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 19*). [*ğarba, -a*]

ğâret-ger-i îmân mısıñ: İmanı yağmalayan mısın.

Aldıñ ‘aql u dînimi **ğâret-ger-i îmân mısıñ**

Kişver-i gönîlüm ḥarâb itdîñ Hülâgû Ḥân mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 1*). [*ğâret-ger-i îmân mısıñ,]*

ğâret-i dîn: Din yağmacılığı.

Ṭâk-ı ebrûları mihrâb daḥî Ka ‘be-cebîn

Kıble-gâh-ı dil-i ‘uşşâk ruḥı **ğâret-i dîn** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 14*). [*ğâret-i dîn,]*

ğarîb: Düşkün, zavallı, biçare || Aşık.

Dehr içinde bir **ğarîbim** meskenim vîrâneler

Böyle kalsa ey Ğulâmî bu gönül mecnûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 9*). [*ğarîbim, -im*]

Ğulâmî ḥâtır-ı nâ-şâdımız ger şâd kılmazsa

ğarîbîñ ḥâline rahm eyleyen bir dem kalîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 10*). [*ğarîbîñ, -iñ*]

Felek devrândan kaldı görüp şevkiñle devrânım

Döner pervâne dil şem ‘-i ruḥuñda cân **ğarîbim** gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 4*). [*ğarîbim, -im*]

ğarîbân: Düşkün, zavallı, biçare || Aşık.

Eger görse **ğarîbânı** çeker yırtar girîbânı

İder topa nişân anı ḥatâ zâhir ‘atâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 9*). [*ğarîbânı, -ı*]

ğarîk: Suyu batmış, boğulmuş.

İlâhî ben **ğarîk-i** lücce-i deryâ-yı takşîrim

Ḥalâş it sâhil-i ‘afva ulaşdır eyle rahmethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 9*). [*ğarîk-i,]*

ġarık-i baħr-i melāmet olup perīṣān-hāl: *Periṣan halim ayıplanmış denizin sularına batmış.*

ġarık-i baħr-i melāmet olup perīṣān-hāl

Yeter mu‘āvenet it yār dīde-giryāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 7*). [*ġarık-i baħr-i melāmet olup perīṣān-hāl, --up*]

ġark olur: *Boğulmak, batmak.*

Ebhur-ı ‘aşkıñda ya ‘nī dilimiz **ġark olur**

Sāhil-i vaṣl-ı lebiñ süyına irse sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 17*). [*ġark olur, -ur*]

ġark şod: *Suya batmak , boğulmak.*

ġark şod Ğulāmī lücce-i baħr-i zünüb-rā

Bi‘nger me-rā be-çeşm-i şefā‘at meded ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 13*). [*ġark şod,]*

ġarka-i ilbās-ı aħzān: *Elbisesi hüznün suyuna batmış.*

Ehl-i Sīvās hicretiñle sīne-küb-ı ġam olup

Oldılar hep **ġarka-i ilbās-ı aħzān** yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 6*). [*ġarka-i ilbās-ı aħzān, -ı*]

ġark-ı baħr-ı cūd olmuş: *Cömertlik denizinde boğulmak.*

Ne şeb kim merdüm-i Sīvās **ġark-ı baħr-ı cūd olmuş**

O şebde Ḥaḳ Ta‘ālā itdi nār-ı ḳahrını itfā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 33*). [*ġark-ı baħr-ı cūd olmuş, -muş*]

ġark-ı dervā-vı fiğān: *Feryat deryasında boğulan.*

ġark-ı deryā-yı fiğān olmadasın ‘ālemde

ġavṭa-ħār-ı elem ü fūrḳate esrār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 3*). [*ġark-ı deryā-yı fiğān, --yı*]

ġark-ı dervā-vı firāḳım: *Ayrılık deryasına batmışım.*

ġark-ı deryā-yı firāḳım ben ḥayātı neylerim

Ḥāhiş-i bī-behredir tūfān hem de ‘ömr-i Nūḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 3*). [*ġark-ı deryā-yı firāḳım, --yı-ım*]

ġark-ı yem-i cünün ider: *Denize batmış deli eder.*

Rehber ider ġamzesini fitne yolında çeşmine

Yār bu revişle ‘ālemi **ġark-ı yem-i cünün ider** (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 4*). [*ġark-ı yem-i cünün ider, --er--ı*]

ġāşiye-berdārı: *Kıyamet günü emir yüklenen, emir altında olan.*

Ġāşiye-berdārı Cibrīl-i Emīn olsa sezā

Şeh-süvār-ı esb-i vuşlat pīşvā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 27*). [*ġāşiye-berdārı,]*

ġavġā: *Çekişme, anlaşamama, dövüş; aşık ile rakip arasındaki anlaşmazlık.*

Bahār eyyāmı diller cāmı memlū bā-mey-i şādī

Çemen mey-ḥānesinde ḳıl nazar gel şūr u **ġavġāya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 14*). [*ġavġāya, -y, -a*]

Der-bādiye-i ‘aşḳ heme **ġavġā-yı** tu dīdem

Her sū ki şodem nūr-ı tecellā-yı tu dīdem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 7*). [*ġavġā-yı, --yı*]

ġāv-ı ‘assār: *Kendini şair zanneden öküç.*

Gāv-ı ‘aşşār gibi gözleri bağılu dönmek

Gird-i t̤āhūne-i dünyāda hūlyā ne demek (*Gulāmī Divanı , Müfret 25, Mısra 1*). [gāv-ı ‘aşşār,]

ğavs: *Yardım edici. Medet verici.*

Ġulāmī bendeñe yār bağış kıl ser-efrāzī

Velīleriñ dağı şāhı o **ğavs-i** Ġilān ‘a (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 14*). [ğavs-i, -ı]

Feyz-bağışıyla mürūr itmekdeiūr rūz u şebi

Ğavs-i Muhyi ‘d-dīn ihyā eylemiş dīn-i Nebī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 14*). [ğavs-i, -ı]

ğavta-hār-ı elem ü fūrKate: *Ayrılık ve keder suyuna dalan.*

ğark-ı deryā-yı figān olmadasın ‘ālemde

ğavta-hār-ı elem ü fūrKate esrār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 4*). [ğavta-hār-ı elem ü fūrKate, -e]

ğayb eyledi: *Kaybetti.*

Nigeh-i nīme ile aldı elimden hūşum

Dīn ü imānımı **ğayb eyledi** efkār ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 12*). [ğayb eyledi, --di, -]

ğayb idüp: *Kaybetmek.*

Zühd ü şalāhın şabā ‘āleme i ‘lān içün

Meskenini **ğayb idüp** eyler idi şāyiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 4*). [ğayb idüp, -üp]

ğayr: (□□□) i. (Ar. ġayr) *Başka bir kimse, başkası, yabancı.*

Ey Ġulāmī gerçi şabr itmek zafer miftāhıdır

Yāri görsem **ğayr** ile şabr u karar elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 10*). [ğayr,]

Rāz-ı ‘aşkıñ idemez **ğayre** Ġulāmī ifşā

Ḳabre varsam yine pinhān ider anı kefenim (*Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 9*). [ğayre, -e]

Meyl-i derūnı yine bizleredir biliriz

ğayre olan lūtfdan kaçdı ezādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 4*). [ğayre, -e]

Kām-ı gönölüm **ğayre** kılmaz ser-fürü illā saña

Şāh-ı pūr-cūd ebr-i bārān-ı şefā ‘atsın ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 13*). [ğayre, -e]

Be-her taraf ki nazar mīkonem nemī bīnem

Cüz āfitāb-ı ruḥet der-cihāt u **ğayr-i** cihāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 18*). [ğayr-i,]

Ḳamu cevānibe bā-kısm ‘ayān u zāhir olur

Ziyā ‘i şems-i ruḥuñ fi ‘l-cihāt u **ğayr-i** cihāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 20*). [ğayr-i,]

Nāz u istiğnā gelür ṭab ‘-ı dilārāya lezīz

Dil-rubūde olsa **ğayre** ġayriden olmaz elezz (*Gulāmī Divanı , Müfret 10, Mısra 2*). [ğayre, -e]

ğayri: (□□□) i. (Ar. ġayr) *Başka bir kimse, başkası, yabancı.*

Tā ezel zümre-i ḥübānda ‘ādet bu mı yā

‘Āşıkā cevri ü cefā **ğayriye** ragbet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 2*). [ğayriye, -y, -e]

Terk-i cān eylemeden **ğayri** Ġulāmī olmaz

Maraż-ı mihr-i ‘aṭā-kerde-i Mevlā ‘ya ‘ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 13*). [ğayri,]

Mest-i yārız tā ezelden vālīh u ḥayrānıyız

ğayri izhār eyleriz dergāhına efkārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 4*). [ğayri,]

Feşribû hamre'l-hevâ min ke'si sâkıyyi'l-vefâ
İrdi hâtifden nidâ çün **ğayri** yok ekdârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 10). [ğayri,]
Tîğ-i ser-tîz-i tahassürden zaîm-dâr oldu ten
Kalmadı cismimde cândan **ğayri** cânâ zerre şağ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 4). [ğayri,]
Nedir çâre şehâ eglencemiz yok **ğayri** dilberden
Şafâlar kesb ider dil rûz u şeb efkâr-ı vuşlatdan (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 3). [ğayri,]
Ta'âmından tenâvül eyledikten **ğayri** zî-ervâh
İnûp bârân sürûr ile simâtîñ üzre bî-pervâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 27). [ğayri,]
İstemez **ğayri** cilâyı berķ-i 'âlem-sûzdur
Fark-ı mihre çekmesünler seyf-i âteş-güsteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 43). [ğayri,]
Sipihre eyleyüp ben de zamânında ğinâ izhâr
Ta'addî-i felekden **ğayri** gitmem süy-ı şekvâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 52). [ğayri,]
Dergehiñden **ğayri** yâ Rab var mı cây-ı ilticâ
Gerçi takşîrim nihâyesiz meded yâ Rabbenâ (Gulâmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 1). [ğayri,]
Kalmamış dünyâda **ğayri** merhâmetlü yârlar
'Arz-ı hâl-i 'âşıkı kahr ile dilber karalar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 33). [ğayri,]
Nâz u istîğnâ gelür tab'-ı dilârâya lezîz
Dil-rubûde olsa ğayre **ğayriden** olmaz elezz (Gulâmî Divanı , Müfret 10, Mısra 2). [ğayriden, -den]
'Ahd ü peymân eyledik ol yâr ile dâ'im hemân
ğayriye bûs-ı ruha ruşşat nümâyân itmeyem (Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 2). [ğayriye, -y, -e]
ğayri görmez 'âşık-ı cânân olan dünyâda hiç
Dür olur dildârdan **ğayri** gören 'uşşâklar (Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 1). [ğayri,]
ğayri görmez 'âşık-ı cânân olan dünyâda hiç
Dür olur dildârdan **ğayri** gören 'uşşâklar (Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 2). [ğayri,]
Dergehiñden **ğayriye** cânâ yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü gerçi dünyâda şafâñı sürmedim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 17). [ğayriye, -y, -e]
'Uşşâka geçer söylemesün şimdi ki nâzım
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 4). [ğayri,]
Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 8). [ğayri,]
Biñ kerre niyâz eylese bir ip bile takmam
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 12). [ğayri,]
Râzî degiliz eylese de 'özrini ikrâr
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 16). [ğayri,]
Almam el uzatmam taleb itmeme ruh-ı âli
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 20). [ğayri,]
Başdan ne demek belki cihân içre taşırımış
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 24). [ğayri,]
'İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz
Vaz geldi gönül **ğayri** anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 28). [ğayri,]
Süveydâda sivâ sevdâlarından özge câhım yok
Dü-'âlem dergehinden **ğayri** billâh bir penâhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22). [ğayri,]
Bende-i 'aşkım ezelden elde yokdur ihtiyâr
ğayri тұрмаз bu Ğulâmî інлер ағлар зâr зâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 38). [ğayri,]

Ḳanḳı aḥbāba ḡam-ı fūrḳatı ifṣā ideyim
Elem-i ‘aşḳı naşıl **ḡayriye** imā ideyim (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 4*). [*ḡayriye, -y, -e*]
Kim müşaḥḥaş olmaz ol vādide sulṭāndan gedā
Ehl-i ‘aşḳıñ āhdan **ḡayri** bulunmaz hem-demi (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 16*). [*ḡayri,]*
Yārdan **ḡayriye** ‘uşşāk tevekkül idemez
Āteş-i düzaḥı dil fikr ü te‘emmül idemez (*Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 11*). [*ḡayriye, -y, -e*]

ḡayriler: (□□□) i. (Ar. ḡayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Ni‘am-ı devlet-i dīdārını pek az eyler
Rüz u şeb **ḡayriler** ile söze āḡāz eyler (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 22*). [*ḡayriler,]*

ḡayrîñ kabını: Rakibin kabını.

ḡayrîñ kabını Leylî-şifāt pür-ni‘am eyler
Gör kâse-şikenlik işi Mecnûn’ına maḥşûş (*Gulāmî Divanı , Gazel 90, Mısra 3*). [*ḡayrîñ kabını, -ını*]

ḡazâb: Aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık öfke, kızgınlık, hışım.

Recâlarla didim vir cām-ı luṭfî sâḳî-i ḥüsne
ḡazâbla didi yok ḥumlar tolu ḡam şularındandır (*Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 6*). [*ḡazâbla, -la*]
Cebheñde nedir çîn-i **ḡazâb** ey büt-i zībā
Ey nâzûk-edā söyle ki bu Çîn-i Ḥıṭâdır (*Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 3*). [*ḡazâb,]*
Ebvâb-ı düzaḥı hep fetḥ eylemiş **ḡazâbla**
Süzân ider cihânı nâr-ı kelâm vâ‘iz (*Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 3*). [*ḡazâbla, -la*]
Zür-bâzû-yı **ḡazâbla** bend kılmış bir tele
Niçe biñ pençe-zenân şîr-i jiyândır ḥançeriñ (*Gulāmî Divanı , Gazel 107, Mısra 7*). [*ḡazâbla, -la*]
Ḡulāmî çâkeriñ bilmiş kuşûrın ey kemân-ebrû
Meded yeter **ḡazâb** urma (*Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 18*). [*ḡazâb,]*

ḡazâb-âlûde: Öfkeyle dolu.

Ser-i üftâdeye tîḡ-ı sitemi tîz iderek
Ḡazâb-âlûde ura söyle şadâḳat bu mı yâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4*). [*ḡazâb-âlûde,]*

ḡazâb-nâk: Gazaplı, öfkeli.

Bî-vefâ yâr-i **ḡazâb-nâkleri** hep arayup
Kişver-i gönülümü taḥrîb için irsâl itdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 188, Mısra 3*). [*ḡazâb-nâkleri, -ler, -i*]

ḡazâl: Ahu, ceylan.

Firâr eyler **ḡazâlim** vahşet ile görse ‘uşşâkı
Belî bildim ki ol deşt-i Ḥıṭâ āḥûlârındandır (*Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 7*). [*ḡazâlim, --im*]

ḡazâl-i hutenî: Hutun ülkesinin ceylanı.

Dām-ı dīdârdan āzâde Ḡulāmî şimdi
Güc olur girmez ele kaçsa **ḡazâl-i Huteni** (*Gulāmî Divanı , Gazel 190, Mısra 10*). [*ḡazâl-i hutenî, -i*]

ḡâze: Kadınların süslenmek maksadıyla yüzlerine sürdükleri kırmızı renkli düzgün, allık.

Cemāl-i zīver-i ferhāl ü hāl-i dildāra

Bakınca **gāzelenür** şafha-i ruḥı zi-ḥicāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 6*). [*gāzelenür, -le, -n, -ür*]

gāze-i haclet çeküp: Utancından yüzünün kızarması.

gāze-i haclet çeküp ruḥsār-ı âteş-rengine

Kilk-i kudret birle kim meşşāta-i şun‘-ı İlāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 7*). [*gāze-i haclet çeküp, -üp*]

gāze-i ruhsārımız: Yüzümüzdeki allık.

Şanma istiğnā-güzīnīñ ḥūn-ı haclet ḥumretin

Mest-i ‘aşkız reng-i meydır **gāze-i ruhsārımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 18*). [*gāze-i ruhsārımız, -ımız*]

gazel: Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. || Şiir.

Ey Gulāmī kādī-i eş‘ār u nazmım ben bugün

Şāhid-i da‘vā-yı fāzlım bu **gazel**dir hem hücec (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 14*). [*gazel*dir, -dir]

geç: Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek. II Başka bir kısma geçmek.

Pister-i gāfletde baş koyma devāc-ı rāḥata

Büriyā-bāf-ı niyāz ol bu riyādan tırma **geç** (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 8*). [*geç,*]

Şabā söyle Gulāmī‘den o yāre **geçmedin** ḥüsni

‘Aṭā-yı büse kılsun kim soñı ḥüsniñ nedāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 9*). [*geçmedin, -me, -di, -n*]

Ol kadar endişe-i efkāra yokdur ihtiyāc

‘Āşık öldürmekse kaşdıñ söyle kim cāndan **geçer** (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 6*). [*geçer, -er*]

Hākī-nihād u meşreb-i āzāde fi‘l-meşel

Şadra **geçerse** yine aña āsitānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 8*). [*geçerse, -er, -se*]

Sūzen gibi bī-şübhe **geçer** atlas-ı çarḥı

Bu yolda kimiñ toğrılığı elde ‘aşādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 7*). [*geçer, -er*]

Dil-dāra teḳarrub dileyen ‘āşık-ı ḡam-ḥār

Geçmek gerek evvel aña ḥubb-ı dü-serādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 8*). [*geçmek, -mek*]

Bak yār-i bī-vefāya **geçer** şad-edā ile

Bak çarḥ-ı pür-cefāya döner biñ belā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 1*). [*geçer, -er*]

Bu dil dildārlardan çekdiği cevre uşanmaz mı

Mecāziden **geçüp** bālīn-i taḥkīka ṭayanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 2*). [*geçüp, -üp*]

Geri resminde vaz‘ itmiş Ḥudā bu āsumānı kec

Anıñ-çün egridir ṭab‘-ı zamāne dilberinden **geç** (*Gulāmī Divanı , Müfret 6, Mısra 2*). [*geç,*]

‘Uşşāka **geçer** söylemesün şimdi ki nāzım

Vaz geldi gönül ḡayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 3*). [*geçer, -er*]

geç-: Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek. II Başka bir kısma geçmek.

Geçerdi nüh-feleklerden benim āh-ı ciger-sūzum

Neden te‘şir kılmaz gönline ḡüyā ki seng olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 7*). [*geçerdi,*]

Gulāmī deşt-i Leylā‘dan **geçüpdür** cūy-ı Şīrīn‘i

Degül üslūbı Ferhād’a hemān Mecnūn’a deng olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 9*). [*geçüpdür, -üp, -dür*]

gecdi sermā-vı şitā: Kışın soğuğu geçti.

Geçdi sermā-yı şitā geçmez mi sermā-yı firāk

Geldi şayf irmez mi germī-i vişāl-i devr-i Cem (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 3). [geçdi sermā-yı şitā, -yı]

geçmez mi sermā-yı firāk: Ayrılık soğuğu geçmez mi.

Geçdi sermā-yı şitā **geçmez mi sermā-yı firāk**

Geldi şayf irmez mi germī-i vişāl-i devr-i Cem (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 3). [geçmez mi sermā-yı firāk, -yı]

geçür: Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek. II Başka bir kısma geçmek.

Düşmen-i dīn-i mübīnīn çeşmin eylerler nişān

Kurşunı **geçürdiler** düşürmedin engüşteri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 30). [geçürdiler, -di, -ler]

gedā: (□□□) i. (Fars. gedā) Dilenci, yoksul, fakir: Kul, köle.

Kenār-ı dār-ı cūduñda olup mecmū' sā'iller

Güşād it kīse-i 'adli **gedālar** üzre dūrler şaç (Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 4). [gedālar, -lar]

Yolında hāk ile yeksān olursañ pā-nihād olsun

Deyü anlar firār eyler şitāb ile **gedālardan** (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 6). [gedālardan, -lar, -dan]

Kim müşahhāş olmaz ol vādīde sultāndan **gedā**

Ehl-i 'aşkıñ āhdan ğayri bulunmaz hem-demi (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 15). [gedā,]

gedāsından: (□□□) i. (Fars. gedā) Dilenci, yoksul, fakir: Kul, köle.

Efendim dil-pesendim pek gücnenmişdir **gedāsından**

Der-i luṭfi müseddē olduğı ma'lūm edāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 1). [gedāsından,]

gedā-yı kūy-ı 'aşka hayfdır: Aşk semtinin dilencisine yazıktır.

Rakīb-i bed-liḳā mekr ile i'rāz eyleme bizden

Gedā-yı kūy-ı 'aşka hayfdır çevre kıyām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 12). [gedā-yı kūy-ı 'aşka hayfdır, -a-dır-ı]

gedā-yı kūy-ı harābāt-ı 'aşka: Harap aşkının kapısının dilencisine.

Gedā-yı kūy-ı harābāt-ı 'aşka yok raġbet

Zamānede görinen i'tibār māla gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 7). [gedā-yı kūy-ı harābāt-ı 'aşka, --ı-a]

gehī: "Gāh ... gāh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Be-būy-ı ṭurra-i zūlfet **gehī** zi-bād-ı şabā

Meşām-ı cān u dilem 'ıtr-nāk būd temām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 9). [gehī, -i]

gel-: "Gel" çağırma sözü.

Mā-i cārī-veş **gelürse** sūy-ı a'dādan cefā

Rāzıyım itdim seni hūbān içinde intihāb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 9). [gelürse, -ür, -se]

Derūnum derd-i ḥasretle ṭoludur ey ṭabībim **gel**

Vücūdum nār-ı 'aşkıñla yanar yār-ı 'acībim **gel** (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 1). [gel,]

Derūnum derd-i ḥasretle ṭoludur ey ṭabībim **gel**

Vücūdum nār-ı 'aşkıñla yanar yār-ı 'acībim **gel** (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 2). [gel,]

Felek devrāndan kaldı görüp şevkiñle devrānım

Döner pervāne dil şem'-i ruḥuñda cān ğarībim **gel** (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 4). [gel,]

Hümā-yı iltifātın üstime bir sāye şalmaz mı
Şehā elṭāf-ı vaşlıñdan cihānda bī-naşībim **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 8*). [gel,]
Firākıñdan gönül sūzānedir **gel**
Vücūdum mülki hem vīrānedir **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 1*). [gel,]
Firākıñdan gönül sūzānedir **gel**
Vücūdum mülki hem vīrānedir **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 2*). [gel,]
Terahḥumla eyā Leylā nazar kıl
Seniñ ‘aşkıñla dil dīvānedir **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 4*). [gel,]
Kemend-i zūlfuñe bağlandı gönülüm
Zebān-ı ḥalkda efsānedir **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 6*). [gel,]
Cemāliñ şem‘ine ey māh-ı tābān
Ezelden cānımız pervānedir **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 8*). [gel,]
Cihān ‘uşşāk-ı kāzible tolidır
Ġulāmī sıdk ile bir dānedir **gel** (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 10*). [gel,]
Dilā döndür ‘inān-ı ülfeti **gel** dil-rübālardan
Tınāb-ı ārzūy kes cihānda aġniyālardan (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 1*). [gel,]
Nāmını a‘dālarıñ dilde nedir tutma **gel**
Ben gibi ey kaddi serv herkese açma lisān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 23*). [gel,]
Şāhā nazar **gel** itme o nev-res hilāline
Beñzer seniñ kapıñda semendiñ hilāline (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 1*). [gel,]
Meded ki pister-i fikrñde ḥastedir dilimiz
Devā-yı vuşlata **geldim** dükān-ı Loqmān‘a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 10*). [geldim, -di, -m]
Ḥusūf-ı mā-sivādan māh-ı ḳalbi eyle **gel** taḥlīş
Ziyā vir mihr-i ‘aşkıñla anı reşk-āfitāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 3*). [gel,]
Gice gündüz ten tenūr-ı ġamda yanmışken müdām
Ḥamdü-lillāh **geldi** yārim yana yana yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 4*). [geldi, -di]
Pister-i rāḥatda yan atmış yaturken ey perī
Dest-i ‘aşkıñla niçün **geldiñ** uyandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 6*). [geldiñ, -din]
Bahār eyyāmı diller cāmı memlū bā-mey-i şādī
Çemen mey-ḥānesinde kıl nazar **gel** şūr u ġavġāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 14*). [gel,]
Ser-i bālīn-i mürde-dillere enfās-ı vaşlıyla
Hezārān şükr kim mānend-i ‘īsā **geldi** iḥyāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 34*). [geldi, -di]
Nesīm-i pür-beşāret kāşid-ı ehl-i maḥabbet hem
Süvār olmuş **gelür** sür‘atle esb-i deşt-peymāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 20*). [gelür, -ür]
Geline māh-ı mevlūd-ı Ḥabīb-i Kibriyā elzem
Muḥibbāna kıla in‘āmını efḳarlara yaġmā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 17*). [gelince, -ince]
Başla ey kilik-i debīr-i kişver-i şāh-ı beyān
Defter-i da‘vātı taḥrīr itmeye **geldi** yeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 60*). [geldi, -di]
Geldi kırklar cevher-i tārīḥi iḥsān eyledi
Her nefesde şavn-ı Bārī ola yār u yāveri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 75*). [geldi, -di]
Ser-geşte-i şahrā-yı firāk oldıġımı āh
Dildārımı ey bād-ı şabā eyle **gel** āġāh (*Gulāmī Divanı , Kıt‘a 2, Mısra 2*). [gel,]
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
Ḥāl-i zārımdan amān Allāh için **gel** vir ḥaber (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 10*). [gel,]

Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için **gel** vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 30). [gel,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için **gel** vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 40). [gel,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için **gel** vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 50). [gel,]
 Vaşl-ı kâdrin fûrkate düş olmayan fehm eylemez
 Taşra **gel** germ-âbeden vakt-i şitâ sermâya bak (Gulâmî Divanı , Müfret 24, Mısra 2). [gel,]
 Şâ'ir-i kâmil sözinde bî-vefâlık zıkr olur
 Gel gücenme sevdiğim kaṭ' -ı cevâb işte budur (Gulâmî Divanı , Müfret 50, Mısra 2). [gel,]
 Alma âhım kec-külâhım **gel** yakîn ol 'âşıka
 Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmık'a (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 13). [gel,]
 Gel yakîn ol al gönül rahm it şehâ hem şadıka
 'Âşıka dil-Vâmık'a hem şadıka sîm-i tenim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 15). [gel,]
 Kadeh der-dest-i lâle al ele **gel** bezm-i gülzâra
 Mey iç mey-hâne-i 'aşk içre mest ol dime ağıyâra (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 15). [gel,]
 Firâkıñdan harâb oldum **gel** ey şâh-ı cihânım **gel**
 Nedir cevri ü cefâ cânâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 1). [gel,]
 Çıkar hasretle cân tenden **gel** ey rûh-ı revânım **gel**
 Yeter vaşlıñla kıl ihyâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 7). [gel,]
 Amân 'afv it yaṭar nâr-ı firâkıñ tende cânım **gel**
 'Înâyet eyle bî-pervâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 19). [gel,]
 İklîm-i dile **geldi** çerî Çîn ü Hıṭâ'dan
 Nuşret irişür şâhib-i sancâk u livâdan (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 17). [geldi, -di]
 Ey Gulâmî ehl-i derde her zamân **gel** hem-dem ol
 Çok da şekvâlar maḥallinde Lüzûmî ebsem ol (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 33). [gel,]
 Dilâ aldanma **gel** fânî hayât u 'ayş-ı dünyâyâ
 Tınâb-ı i'tikâdı bend kılma câh-ı ifnâyâ (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 1). [gel,]
 Yazdı cevher târîhin **geldi** Gulâmî iki er
 Girdi cennet içre ṭayr-ı rûhı itdi âşiyân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 9). [geldi, -di]

gel: "Gel" çağırma sözü.

Nigârâ 'andelîbâ vakt-i eşhâr
 Şadâ-yı vuşlatı **gel** eyle bâlâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 26). [gel,]
 Gelse bârân-ı kelâmı tende ḳalmaz süz-ı dil
 Gör niçe itfâ ider biñ âteşi bir ḳatre âb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 7). [gelse, -se]
 Hâne-i süzân-ı 'uşşâka **gelüpdür** yâr şeb
 Dûd-ı âh-ı dillere rahm eylemiş dildâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 1). [gelüpdür, -üp, -dür]
 Amân şâhım efendim **gel** yetiş 'uşşâka imdâd it
 Firâkıñdan harâb olmuş dili ma'mûr u âbâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 1). [gel,]
 Bir nîgehde 'âşık oldum rûyuña ben tâ ezel
 Geldi ol günden berü başıma dürlü felekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 8). [geldi, -di]
 İdemez 'illet-i sevdâ-yı süveydâya 'ilâc
 Bir yere **gelse** eṭibbâ-yı felek-pâye 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 2). [gelse, -se]

Gel rāḥat-ı revānım rencūr u nā-tüvānım
 ‘Aşkıñla yandı cānım vaşlıñla vir ferāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 5). [gel,]
 Vırāne ḳalbi ābād eyile Ğulāmī dil-şād
 Yak micmere **gel** irşād ‘ūdın dil ola fāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 10). [gel,]
 Ey Ğulāmī içme **gel** mey-ḥāne-i dehrīñ meyin
 Pür ola vaḥdet şarābından nola cām-ı ümīd (Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 9). [gel,]
 Fürḳatīñden cānım oldı cān-ı men nezdīk-i leb
 Cānı **gel** zann itme kim ey ḥāce bī-cānān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 8). [gel,]
 Tūtī-i ṭab‘a **gelüp** bir zevḳ u ḥālāt-ı ‘aẓīm
 Būse-i gül-fām-lebler gül-be-şekkerden lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 3). [gelüp, -üp]
 Rast **geldigini** celbde te‘ḥīre bıraḳmaz
 Ammā ki vefā eylemeden zātı berīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 5). [geldigini, -diğ, -i, -n, -i]
 Çek meḥār-ı ḥazmı **gel** sen sārībān-ı ‘aşr iseñ
 Ḳılma bir ḥar lenge teslīm-i ḳaṭār elden gider (Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 7). [gel,]
 Beyābān-ı ṭalebde pā-bürehne ḥuşḳ-leb ḳaldım
 Ğulāmī teşneye **gel** çeşme-i āb-ı likā göster (Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 14). [gel,]
 Çeşmiñde eger olmasa **gel** perde ḥaḳīḳat
 Her rīg-i revān mevceleri ḳible-nümādır (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 3). [gel,]
 Ayak baş **gel** serim kes bāba aş görsün cihān ehli
 Disünler ‘aşıkından gör ki olmuş ḡonca-fem ‘āciz (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 7). [gel,]
 Luṭf idüp üftādelar āhına şāḥā **gel** iriş
 Çünkü ḳalmaz yerde mazlūm āhı cānā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 1). [gel,]
 ‘Ādet-i meşḥüre-i dīrīne-i ḥübāneyi
 Terk idüp şor ‘aşıkın ḥālīn kerīmā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 6). [gel,]
 Mekteb-i ‘irfāna **gel** ‘aşkıñ kitābın deste al
 Ders-i derd-i yāre ṭal dildār-ı ra‘nā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 8). [gel,]
 Tār-ı zülfe bağla bel vaşl-ı Ḥaḳ‘a yol anı bil
 Mā-sivāyı terk ḳıl maḥbūb-ı zībā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 10). [gel,]
 Gelür her bir ṭarafdan gülle-i ṭüb-ı belā her dem
 Ḥarāb olmaḳdadır dīvār-ı ten ḳarım fiğān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 3). [gelür, -ür]
 Gel kerem ḳıl zātıñı bildir Ğulāmī ‘ācize
 Cin misiñ insān misiñ yā cān misiñ cānān misiñ (Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 13). [gel,]
 Yāreli yāreli dil yār eli **gelse** sağılır
 Yāri ḳande göreyim yāremi tezkīr ideyim (Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 7). [gelse, -se]
 Ğulāmī āsitān-ı ma‘delet-āyāta **gelmiştir**
 Ümīd eyler ‘ināyetle şefā‘at Ḥazret-i ‘Osmān (Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 13). [gelmiştir, -miş, -dir]
 Murğ-ı diller şayd ḳılmış dām-ı zülfün telleri
 Var ise **gelsün** çeker bunca ta‘ablar pehlevān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 6). [gelsün, -sün]
 Geldi ḥīz-āb-ı cefā süy-ı ḥasūdāndan meded
 Taḥta-i tābım ḳırup girdāba şaldı el-amān (Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 9). [geldi, -di]
 Gelürse bezme mezkūrān olur gül-veş o dem ḥandān
 İder bülbülleri giryān o ṭavr-ı nā-revāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 5). [gelürse, -ür , -se]
 Zehr içerdi ḥasretiñden teşneler şad-müjde kim
 Geldi şehir-i şefḳate cüy-ı leben şimden girü (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 8). [geldi, -di]

Ğulāmī **gel** kapu kapu sürinme sā'il-veş
 Hülüş u şıdk ile dön bāb-ı Şāh-ı Merdān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 13). [gel,]
 Gelüp sere niçe cevır ü sitem küdüret ü gam
 Kāmuya şābir olup rāzī emr-i Sübhān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [gelüp, -üp]
 Dünyāda cefā kalmadı ki **gelmeye** başa
 Ebkem olarak terk-i diyār itmeli şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 3). [gelmeye, -meye]
 Kılsa izhār-ı terahhüm **gel** inanma sözine
 Urmuş ol kâfile ālūde-i hūndur kılıcı (Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 5). [gel,]
 Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzzer
 Hāl-i zārımdan amān Allāh için **gel** vir haber (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 20). [gel,]
 Gelmemiş şāhn-ı vücūda kıdeminde şānī
 Evliyā zümresiniñ şimdi odur sultānı (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 17). [gelmemiş, -me, -miş]
 Gelesiñ merhamete nā'il-i āmāl olayım
 Dehr-i dūn içre Ğulāmī nola hoş-hāl olayım (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 27). [gelesiñ, -esin]

gel de gör: Gel gör.

Hāsret-i rüyuñla çeşm-i eşk-bārım **gel de gör**
 Fūrkat-i la'l-i lebiñle āh u zārım **gel de gör** (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 1). [gel de gör,]
 Hāsret-i rüyuñla çeşm-i eşk-bārım **gel de gör**
 Fūrkat-i la'l-i lebiñle āh u zārım **gel de gör** (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 2). [gel de gör,]
 'Aşk-ı hūsnūñ gezdirür her gün bizi şāhrāları
 Şanki bād-ı bī-karārım bī-karārım **gel de gör** (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 4). [gel de gör,]
 Sāgar-ı şāhbā-yı bezm-i vuşlatı kırdı felek
 Lāle-veş derdiñle cānā dāğ-dārım **gel de gör** (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 6). [gel de gör,]
 Öyle yerleşmiş hayālīñ hātırında āh kim
 Tā kıyāmet yār çıkmaz gül-izārım **gel de gör** (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 8). [gel de gör,]
 Rūz u rüşenden şeb-i tārīki fark itmez gözüm
 Gel de gör hāl-i Ğulāmī nice yārım gel de gör (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 10). [gel de gör,]
 Rūz u rüşenden şeb-i tārīki fark itmez gözüm
 Gel de gör hāl-i Ğulāmī nice yārım **gel de gör** (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 10). [gel de gör,]

gel!: "Gel" çağırma sözü.

Luţf idüp üftādelers āhına şāhā **gel** iriş
 Çünkü kalmaz yerde mazlūm āhı cānā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 2). [gel,]
 Rūz u şeb 'aşk āteşiyle sīne sūzān olmada
 Şaç vişāl ābın efendim eyile itfā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 4). [gel,]
 Mekteb-i 'irfāna **gel** 'aşk-ıñ kitābın deste al
 Ders-i derd-i yāre tāl dildār-ı ra'nā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 7). [gel,]
 Şıdk ile tūt dest-i pīr mey-hāne-i 'aşk içre gir
 Şīşe-i nāmūsı kır iç hāmır-ı şāhbā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 12). [gel,]
 Deste al cām-ı velā nūş it anı bā-şad-şafā
 Çün Ğulāmī ol şehā bī-hūş u şeydā **gel** iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 14). [gel,]
 Gel nihān tūt sırr-ı 'aşkı itme her nādāna 'arz
 Derd ü hālīñ itme ey dil merd-i nā-merdāna 'arz (Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 1). [gel,]

geldi elde 'aşā-yı recā ile: *Elinde rica asası ile geldi.*

Cevr-i zamāne bükdi Ğulāmī belin şehā

Pîr oldu **geldi elde 'aşā-yı recā ile** (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 14*). [*geldi elde 'aşā-yı recā ile,]*

geldi şayf: *Yaz mevsimi geldi.*

Geçdi sermā-yı şitā geçmez mi sermā-yı fîrāk

Geldi şayf ırmez mi germī-i vişāl-i devr-i Cem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 4*). [*geldi şayf,]*

geldiği: *"Gel" çağırma sözü.*

Mā-i cārîler gibi pâyına yüz sürmeklige

Halk-ı 'ālem **geldiği** 'aşkıñ serîridir göñül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 8*). [*geldiği, -dik, -i]*

gelme: *"Gel" çağırma sözü.*

Gelmediñ inşāfa bir an merḥamet îşār ile

Dönmezem kılsañ cefālar zulm-i âteş-bār ile (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 15*). [*gelmediñ, -din]*

gelmede: *"Gel" çağırma sözü.*

Gelmede şimdi eyālāt-ı dile merd-i cefā

Gün-be-gün hicrānımız müzdād ider şāh-ı kazā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 17*). [*gelmede,]*

gelmediñ inşāfa: *Acımadın.*

'Arz-ı ahvāl-i dil-i zār eyledim saña meded

Gelmediñ inşāfa bir dem neyleyim cānā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 2*). [*gelmediñ inşāfa, -a]*

gelmekde kâse kâse sem: *Kase kase zehir gelmekte.*

Cāy-ı cām-ı luṭfuña mey-ḥāne-i eflākden

Ey penāh-ı cān u dil **gelmekde kâse kâse sem** (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 18*). [*gelmekde kâse kâse sem,]*

gelme: *"Gel" çağırma sözü.*

Gelmeseydim nola bu pür-mihen-i dünyāya

Şalmasaydım serimi gâflet ile sevdāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 1*). [*gelmeseydim, -y, -dim]*

gelmez: *"Gel" çağırma sözü.*

Gelmez ağıyrların bizlere bir sözi feraḥ

Âteşin kimlere dünyāda gelür süzi feraḥ (*Gulāmī Divanı , Müfret 7, Mısra 1*). [*gelmez,]*

Dār-ı t̤āhūn-ı cefā tā ḥaşre dek kalmaz bize

Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir 'aceb **gelmez** bize (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 14*). [*gelmez,]*

gelmiş: *"Gel" çağırma sözü.*

Ey Ğulāmī bu beyān itdükleriñ rü'yāda mı

Bilmezem ḥulyāda mı **gelmiş** nigārım yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 16*). [*gelmiş,]*

gelse: *"Gel" çağırma sözü.*

Haṭ **gelse** ruḥa cevrden eyler mi ferāḡat

Yoksa sürececek mi bu cefā yevm-i kıyāmet (*Gulāmî Divanı , Müfret 3, Mısra 1*). [*gelse,]*

gelür: "Gel" çağırma sözü.

Rūyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ

Dînini terk idüp islâma **gelür** yâr ḥabîb (*Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 6*). [*gelür,]*

Nesîm esb-i şafāya bâr-ı bûy-ı turra-i yâri

Nihād itmîş **gelür** deşt-i meşāma dilde zâr itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 12*). [*gelür,]*

Ġulāmî 'aşk ile hâl-i perîşânın dise yâre

Der-i dildârdan āyā **gelür** mi bir kerem-nāme (*Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 14*). [*gelür,]*

Gelmez aġyârların bizlere bir sözi feraḥ

Āteşin kimlere dünyâda **gelür** sūzi feraḥ (*Gulāmî Divanı , Müfret 7, Mısra 2*). [*gelür,]*

Nâz u istiġnâ **gelür** ṭab'-ı dilârāya lezîz

Dil-rubûde olsa ġayre ġayriden olmaz elezz (*Gulāmî Divanı , Müfret 10, Mısra 1*). [*gelür,]*

genc: Far. Hazine, define, kenz.

Kenz-i dūr-i Hüdâ'dır o dūrc-i 'aḳîkî kim

Genc üzre ḥalka-zen o siyeh mârâ kıl nazar (*Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 10*). [*genc,]*

Ey Ġulāmî eyleme bîdâr anı kıl ihtirâz

Vādî-i rû'yâda bulmuş **genc-i** vuşlatdan çü zer (*Gulāmî Divanı , Gazel 67, Mısra 10*). [*genc-i,]*

Bî-ruḥ-ı yâr Ġulāmî nideyim 'âlemi ben

Genc yok çünki niçün sâkin-i vîrâne olam (*Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 10*). [*genc,]*

genc: Genç.

Bu cezbe ki var hiç kıcamaz mı didi yok yok

Çok **genci** kıcatmış da kıç atmış kıcalarda (*Gulāmî Divanı , Gazel 172, Mısra 6*). [*genci, -i]*

genc ü gevher: Hazine ve cevher.

Genc ü gevher sîm ü zer bir aḳçe ḥâhiş itmedim

Eyle izḥâr-ı seḡâ cānâ baḡl olma şâkın (*Gulāmî Divanı , Müfret 53, Mısra 1*). [*genc ü gevher,]*

genc-i hüsnin: Güzelliġin hazinesi.

Genc-i hüsnin gözedir mâr-ı siyâh-ı zülfi

Sîm-i vaşlın alamaz ḥuld-ı berîn ġilmânı (*Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 3*). [*genc-i hüsnin, -i, -n]*

genc-i va'd-i vaşlını: Söz hazinesine kavuşmayı.

Lîk virmiş **genc-i va'd-i vaşlını** ol lâyıka

Cedvel-i mihrinde nâmin eylemişdir sâbıka (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 27*). [*genc-i va'd-i vaşlını, -ını]*

gencîne-i hüsnün dūr-i şeh-vâresivim: Güzellik hazinenin inci tanesiyim.

Gencîne-i hüsnün dūr-i şeh-vâresiyim kim

Vaşlıma virilse yine erzân iki dünyâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 11*). [*gencîne-i hüsnün dūr-i şeh-vâresiyim, --si, --(y)em-ün]*

gendüm: Buġday tanesi.

Akrânı üzre kahr ile fâ'ik olup nigâr

Gendüm gibi gulâm'ın atar gam hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 12). [gendüm,]

gendüm-i ihsânını: *Ihsanının buğdayını.*

Bahr-ı lutfundan dilâ bir kaṭre âb almaz bize

Gendüm-i ihsânını ol dil-rübâ şalmaz bize (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 12). [gendüm-i ihsânını, -ın, -ı]

ger: "Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Kıldı sūzân kalbimi yâr hasretiñ **ger** itsem âh

Lerzeler peydâ ider bu heft-arz u nüh-semâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 15). [ger,]

Hümâ-yı lutf-ı tu **ger** sāye efkened ber-dil

Şeved Gulâmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 9). [ger,]

Tîg-ı cevri ile vücudum kılsalar şad-zerre **ger**

Emriñe ser-mû muḥâlîf idemem bir harekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 11). [ger,]

Şu'leî ez-rüy-ı hüsneş **ger** bi-tâbed der-dilem

Vâlih ü hayrân şevem ez hür-ı nür-efzâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 5). [ger,]

Şihhat-i tenden Gulâmî bir güzel devlet mi var

Söylenür **ger** yok ise cem'iyet-i zerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 10). [ger,]

Zinhâr şalma künc-i kafesden birûna pây

Maṭlab hayâtıdan saña **ger** âb u dânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 10). [ger,]

Ger niḳâbın kaldırırsa göz yumar üftâdeler

Rüyına bakmaklığa koymaz hicâb u 'arımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 7). [ger,]

Gulâmî hâṭır-ı nâ-şâdımız **ger** şad kılmazsa

garibiñ hâline rahm eyleyen bir dem kalîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 9). [ger,]

Şerefidir yâr ile cennetde olmak **ger** kıyâmetde

Gulâmî görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 9). [ger,]

Vaşf olunmaz ey Gulâmî dil ile hûbânlığı

Meşrebi dünyâda yâriñ olmasa **ger** nâ-halef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 10). [ger,]

Ger fiğân itse Gulâmî-veş gürûh-ı 'âşıkân

Dâd bilmez dâ'imâ kahrî feşândır hañçeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 9). [ger,]

Ger muḥarrîk olsa serv-âsâ kıyâmet-kadd ile

'Âşıkânıñ ol zamân kârî fiğândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 15). [ger,]

Cây-ı bî-hâr ne-didem ki nihem pâyem-râ

Mî-şeved **ger** be-kücâ pây nihem hârî 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 6). [ger,]

'Azm-i büt-hâne konem **ger** zi-dereş mî-rânend

Süy-ı mey-hâne revem mey ne-dihed pîr-i muğân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 7). [ger,]

Ger şeved ez-süy-ı lutfet yek resülî dest-keş

Mî-revem üftân u hîzân ân zemân der-pây-ı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 11). [ger,]

Ben daḥî âşüfte-i gîsü-yı pîçin olmuşum

Ger pesend olursa memnûniyyet-i bu kemteri (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 10). [ger,]

Ger kabûl-i zâtıñ olsa ser-firâz-ı 'âlemim

Redd olursa bâb-ı 'adlînden olur dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 11). [ger,]

Şimdi **ger** ta'lîmde râḥat tırı hep gûş ider

Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez râḥat tırı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [ger,]

Zîre-i fazlîm **ger** irse 'izzetiñ Kirmân'ına
 Bir şa'îre kimse almaz oldığı-çün kem-bahâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 33). [ger,]
 Ger bunı 'uşşâka taşdî'inden itdiñse şehâ
 Eble ümme eyleyeydiñ rahm u ihsân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 15). [ger,]
 Beyân-ı şüret-i Hâk olmasaydı vechiñ **ger**
 Müyesser olmaz idi bize ol tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 11). [ger,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ **ger** güzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 9). [ger,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ **ger** güzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 19). [ger,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ **ger** güzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 29). [ger,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ **ger** güzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 39). [ger,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ **ger** güzer
 Hâl-i zârımdan amân Allâh içün gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 49). [ger,]
 Âferîn-bâd ey Gulâmî dir bu nazma şâ'irân
 Ey Gulâmî şâhib-inşâf olsalar **ger** nâzırân (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 18). [ger,]
 Dir bu nazma âferîn ehl-i hüner ehl-i beyân
 Şâ'irân **ger** nâzırân ehl-i beyân şî'rim benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 20). [ger,]
 'Arz idüp pâyına sürsem bir kere esved yüzi
 Kaşr-ı lutfından şadâ **ger** irse 'afv itdim sizi (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 28). [ger,]
 Ger lezzetî ez-'âşîkî vü 'aşk bi-dânî
 Dânistenet ez-himmet-i şâhib-nazarân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 19). [ger,]

gerçi: "Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Nâvek-i gamzeyle açdı sîneme şad-yâreler
 Gerçi ümmîd-i devâ itsem ider cevri ü 'itâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 6). [gerçi,]
 Şehr-i 'aşka girdik ammâ sevmedik bir hûb dost
 Halk içinde nâmımız **gerçi** bizim maḥbûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 2). [gerçi,]
 Ey Gulâmî **gerçi** şabr itmek zafer miftâhıdır
 Yâri görsem gayr ile şabr u karar elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 9). [gerçi,]
 Kafes-bend-i belâ-yı derd-i ḥasretidir sükût itmiş
 Gulâmî **gerçi** şâhiñ tûtî-i hoş-gûlarındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 10). [gerçi,]
 Gulâmî **gerçi** kûy-ı yârdan şimdi ba'îd oldum
 Hayâl adlu gönül şehrinde şâh-ı a'zamım vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 9). [gerçi,]
 Kesildi pâyımız zâhirde **gerçi** kûy-ı cânândan
 Kesilmez 'aşk u şevki dilde cânâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 3). [gerçi,]
 Şarâb-ı şabr ey dil **gerçi** telḥ u cân-sitân olmuş
 Velî şûrâbe-i rûz-ı taḥassür pîş-ez-ân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 1). [gerçi,]
 Gerçi ol ceyş-i Habeş üzre hüküm-dârdır begim
 Bir kerîmü 't-tab'ınñ fermân-pezîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 3). [gerçi,]
 Gerçi eylerse seniñ fermânıñı 'użvum kabûl
 Teshîr eylerseñ çü şâhân heft-hûb iklîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 9). [gerçi,]

Dergehiñden ğayri yâ Rab var mı cāy-ı ilticâ
Gerçi takşîrim nihâyetsiz meded yâ Rabbenâ (Gulâmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 2). [gerçi,]
Eserse **gerçi** bir bād-ı muvâfık
Resîd-i sâhil-i vaşl olur 'âşık (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 65). [gerçi,]
Dergehiñden ğayriye cānâ yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü **gerçi** dünyâda şafâñı sürmedim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 18). [gerçi,]
Söyle kim mümkün midir tağyîr-i taqdîr-i Hudâ
Şâh-ı 'aşk eyler kerem kâzible **gerçi** şadıka (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 26). [gerçi,]

gerd: Far. Toz, toprak, gubar.

Ol şehiñ **gerd-i** gubâr-ı zer-'ayâr-ı mağdemi
Dîde-i dillerde kuhl-i incilâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 25). [gerd-i, --i]

gerd-âlûd: Toza bulanmış, toz toprak içinde.

Jâle-i dîdemle nem-nâk eyledim rāhānı kim
Olmasun ruhsârı **gerd-âlûd** vaz' itdükde pâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 8). [gerd-âlûd,]

gerden: Boyun, gerdan II yayın giriş gerilen iki ucunun arası; irade.

Zülf-i pîçîñ **gerden-i** 'aqla cünün zencîrini
Tağdı kim şeydâ-dil olsun rāz-ı mihre âşinâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 7). [gerden-i,]
Dest-i şefkatle sitem-dîdelerin **gerdenine**
Bend idüp mürşid-i 'aşk rişte-i gîsü-yı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 7). [gerdenine, -i, -n, -e]
Taqdîr-i kazâ hâbli olup **gerdenime** bend
Bend itdi miyāna kemer-i hüznî hezâr-şad (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 1). [gerdenime, -im, -e]
Rûy-ı cānāna mı gîsü-yı bûte beste midir
Gerden-i dil çü Gulāmî nice berdâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 14). [gerden-i, --i]

gerden-i 'akla: Aklın boynu.

Gerden-i 'aqla cünûniyyet kemendin bağlayup
Gitdi taht-ı fûrkatel ol ân Leylâ-vâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 11). [gerden-i 'akla, -a]

gerden-i cān: Canın boynu (âşığın canı bir insan tasavvuru ile ifade edilmekteve ölüme hükmedilen birinin boynuna benzetme yapılmaktadır.).

Ebedî 'illet-i hasret ola mı olmaya mı
Gerden-i cān u göñül zülf-i nigāra beste (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 6). [gerden-i cān,]

gerden-i cāna: Can boynu. II Âşığın boynu.

Rûz-ı 'îd olduğda teşrîf itdi yârim yanıma
Şaldı destin **gerden-i cāna** bakup efgānıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 2). [gerden-i cāna,]

gerden-i 'uşşāka: Aşıkların boynuna.

Zülfini iqbāl-i 'âşık-veş idüpdür ham-be-ham
Gerden-i 'uşşāka bend itmek diler şad-âferîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 6). [gerden-i 'uşşāka, -a]

gerd-i ğumûmı: Kederin tozları.

Riyāh-ı revh-i rûh-efzâ vezândır deşt-i dillerde

Hemân rîzân ider **gerd-i gumûmî** ka' r-ı deryâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 16*). [*gerd-i gumûmî, -ı*]

gerdün: *Boyun, gerdan II yayın giriş gerilen iki ucunun arası; irade.*

Ben bu çarha nitmişim ârâmı yok âlâmı çok

Başım üzre gice gündüz tersine **gerdün** olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 4*). [*gerdün,]*

Herkesi mesrûr u şâd eyler sipihr-i bî-emân

Ey Gulâmî her zamân maḥzûn ider **gerdün** beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 12*). [*gerdün,]*

Dönse maḥşûduñca **gerdün** şanma bâkîdir anı

Küllü şey'in hâlikün Qur'an'da fermân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 5*). [*gerdün,]*

gerek: *"Gerek ... gerek ..." bağlacı.*

Saḥa olmaz Gulâmî âşinâ bîgâneye meyli

Gerek çâk-i girîbân ol gerekse sîne-süzân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 10*). [*gerek,]*

Saḥa olmaz Gulâmî âşinâ bîgâneye meyli

Gerek çâk-i girîbân ol **gerekse** sîne-süzân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 10*). [*gerekse, -se*]

Dil-dâra teḳarrub dileyen 'âşık-ı ğam-hâr

Geçmek **gerek** evvel aña ḥubb-ı dü-serâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 8*). [*gerek,]*

Derd-i hicrâna devâ-yı vuşlat-ı cânân **gerek**

Yâreme merhem deyü bîgâneler şarmış nemek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 25*). [*gerek,]*

geri: *Geri, arka.*

Şağı süy-ı zîr-i ḥâke gönderürler bî-amân

Eylese biñbaşılar kumanda-i sağdan **geri** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 40*). [*geri,]*

Geri resminde vaz' itmiş Hudâ bu âsumânı kec

Anıñ-çün egridir tab'-ı zamâne dilberinden geç (*Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1*). [*geri,]*

germ-âbe: *Sıcak su hamamı.*

Vaşl-ı kâdrin fûrkate düş olmayan fehm eylemez

Taşra gel **germ-âbeden** vaqt-i şitâ sermâya bak (*Gulâmî Divanı , Müfret 24, Mısra 2*). [*germ-âbeden, -den*]

germî: *Acele, telaş.*

Germî-i mey şît-i neyle oldu ğam tûmârı tay

Şimdi rakş eyler sürür ile der ü divârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11*). [*germî-i, -i*]

geşt: *Dolaşmak, gezmek.*

Ser-geşte olup **geşt** ü güzâr itmeli şimdi

Hâmûn-ı maḥabbetde qarâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 1*). [*geşt,]*

geşte: *Dolaşmak, gezmek.*

Enîsem vaḥşiyân u hem refîkem tâyirân **geşte**

Celîsem tûtiyân u bülbülân şeb rûz hem-râzem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 11*). [*geşte,]*

ğonca-i irşâd bûdî der-ezel ey pîr-i men

Ez-dil ü cân **geşte** bûdem bülbül-i şeydâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 4*). [*geşte,]*

Dedr-dü cihân lutf-ı tu-râ ilticâ konem

Geştem çü hâk-i pây-ı segânet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 8). [geştem,]

geştend: Geçtiler, dolaştılar.

Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend der ân dem

Geştend muqayyed be-defâfîr-i şekâ râ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 10). [geştend,]

getür: Eriştirmek, ulaştırmak.

Hüsn-i yâri görmek ümmîdin **getürdükde** nesîm

Akdı gözlerden Kızılıрмаğ gibi şad eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 11). [getürdükde, -dükde]

Ba'zî eşcâr-ı kerem üzre öter bülbül-veş

Getürür tayrları meclis-i şöhbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 16). [getürür, -ür]

Var mı bir dost ki bağal-gîr ola şey'en-lillâh

Getüre nezd-i tabîbe diye kim yâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 4). [getüre, -e]

Duhûl-i meymenet-mevşûl-i na'leyn-i Resûl'ün ol

Beşârâtın **getürdi** şehri Sîvâs-ı mu'allâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 24). [getürdi, -di]

Rebî'u'l-evvel ayı berk urup envâr-ı ruhsârın

Getürdi ümmetân-ı âşîye rahmet içün Mevlâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 16). [getürdi, -di]

Vezîr-i bî-naẓîr-i merhamet-kâr u himem-dârı

Vezâretle **getürdi** şehri Sîvâs-ı mu'allâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 24). [getürdi, -di]

İrci'î emrin **getürdükde** hemân peyk-i ecel

Hâne-i 'ömrin idüp vîrân maqâm oldu cinân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 7). [getürdükde, -dükde]

getür cām-ı cem'i: Cem'in şarabını getir.

Getür cām-ı Cem'i olsun seniñ ol cilveli sâkî

Baňa besdir hemânâ sîm-ten sâkîleriñ sâkı (Gulâmî Divanı , Müfret 40, Mısra 1). [getür cām-ı cem'i,]

getürmüş: Eriştirmek, ulaştırmak.

Şabâ şad-nâz u cilve 'işvelerle sūy-ı cānāndan

Getürmüşdür haber ehl-i maḥabbet cān nişâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 10). [getürmüşdür, -dür]

Hacâletden felek şem'-i şeb-ārâsı fetîl almış

Gidüp ol mülk-i Sūdān'a **getürmüşdür** kıra sevdâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 32). [getürmüşdür, -dür]

gevher-i eşdâf-ı ten: Vücudunun elması incisi.

Dürr-i deryâ-yı revân u **gevher-i eşdâf-ı ten**

Maḥzen-i naḳd-i ma'ânî bî-bahâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 19). [gevher-i eşdâf-ı ten,]

gevher-i esdâf-ı ten: Vücudunun elması incisi.

Dürr-i deryâ-yı revân u **gevher-i eşdâf-ı ten**

Maḥzen-i naḳd-i ma'ânî bî-bahâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 19). [gevher-i eşdâf-ı ten,]

gevher-i yek-dānesin: Bir tane, eşi benzeri olmayan, eşsiz inci. II Kıymetli, eşsiz sevgili.

Ey perî hüsn ü kemâlde bî-mişâl dūr-dānesin

Bahr-i 'irfān içre buldum **gevher-i yek-dānesin** (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 2). [gevher-i yek-dānesin, -sin]

gev: Giymek, giyinmek.

Cāme-i cāha sebeb bilmez bu ver'-i hūşkı kim
Hırka-i peşmīne-i 'uzlet **geyen** ebrārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 26). [geyen, -en, -]

geyüp: Giymek, giyinmek.

Tiğ-i ser-tiz-i cefādan 'āşıkān itmez firār
Cevşen-i fülād-ı teslīmīn **geyüp** mesrūr olur (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 4). [geyüp,]
Geyüp şāhāne hıl' atlar serinde kisve-i naḥvet
Serir-i nāz u istiğnāda sultān-ı zamān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 11). [geyüp,]
Tevekkül kişveri içre olup teslīm-i Rabbānī
Geyüp egnine esbāb-ı şehādet Hāzret-i 'Osmān (Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 6). [geyüp,]

gez: (Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak.

Gezdīm cihānı gūşe-be-gūşe vefālī yār
Zann itdiğim hep eylemiş eşrārı ittiḥāz (Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 3). [gezdim, -di, -m]
Gezerken serserī bāzār-ı hicrān içre bā-şad-āh
Belāya uğradım çün şāhid-i bāzāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 9). [gezerken, -er, -ken]
Dil bülbülü pervāz ider iken yücelerde
Bir gül-ruḥa düş oldı **gezer** bāğçelerde (Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 2). [gezer, -er]
Hümüm u miḥnet ü ğam ḥāmili olup **gezerim**
Nehār u leyl işim kaldı lutf-i Yezdān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 11). [gezerim, -er, -im]
Melāz u melce' ü me' vā ne bir penāhım var
Sefālet ile **gezüp** düşmüşüm beyābāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 10). [gezüp, -üp]
Sell-i seyf itmede her yaña **gezer** meydānı
Bī-vefā 'āşıkına esb-i cefāyı şalıcı (Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 7). [gezer, -er]
Sen gibi bir bī-vefāya düş idüp ḥükm-i kader
Āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle **gezer** dil der-be-der (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 12). [gezer, -er]

gezdır: (Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak.

'Aşk-ı ḥüsnüñ **gezdırür** her gün bizi şahrāları
Şanki bād-ı bī-ķarārım bī-ķarārım gel de gör (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 3). [gezdırür, -ür]

gibi: "-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Ḥüsn-i yāri görmek ümmīdin getürdükte nesīm
Akdı gözlerden Kızılıрмаğ **gibi** şad eşkhā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 12). [gibi,]
Bir zamān sāl il olup ḥāk-i kudüm almak için
Yağdı bārān **gibi** ser üzre nice dürlü belā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 8). [gibi,]
Zünnār-ı ḥam-ı zulfime vābeste nice şeyḥ
Büt-ḥāne-i 'āşkımda Ğulāmī **gibi** şeydā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 18). [gibi,]
İksir-i lutfuñ eger düşse mis-i cānlara
Zer **gibi** kıymetlenür ya'nī olur kīmyā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 4). [gibi,]
Nigārā 'andelībā gül **gibi** gül
Bahār-ı ḥüsnüñ olur çünki zībā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 29). [gibi,]

Eylese m  nend-i Ő hb  z ol Ő k  ra niyyeti
 ‘  Ő k  n g  nciŐ k **gibi** h  vfdan olurlar p       t  b (Gul  m   Div  n   , Güzel 15, Mısra 12). [gibi,]
 A  sen-i takv  m ile h  lk   eylemiŐ  H  l  k seni
 Z  t-ı hüsnün a  ter-i sa’ d  n **gibi** olmuŐ  sa’ d   (Gul  m   Div  n   , Güzel 36, Mısra 8). [gibi,]
 Ru  s  r   meh-i bedr **gibi** r  Ő en-i p  r-n  r
 Bir h  b-ı müneccim didi necmi   ameridir (Gul  m   Div  n   , Güzel 47, Mısra 3). [gibi,]
 Per  Ő  n eylemiŐ  z  lfi **gibi**   ft  desin z  lim
 Cef  s  n arturur z  nn   bu ki k  r   ker  metdir (Gul  m   Div  n   , Güzel 49, Mısra 3). [gibi,]
 H  r-ı mu  ayl  n **gibi** h  t revn  k-ı h  snin götürür
 Bizlere kıldığı sitem d   -ı dilin f  z  n ider (Gul  m   Div  n   , Güzel 50, Mısra 7). [gibi,]
 N  m-nig  h eylese l  tfiyl   eger mi’ m  r-ı hüsn
   aŐ r-ı cennet **gibi** gönüli yap  lur p  r-n  r olur (Gul  m   Div  n   , Güzel 51, Mısra 8). [gibi,]
 Benim meft  n  l  m ol     m-i p  r-c  d  larındandır
 Per  Ő  n olduğım z  lfi **gibi** g  s  ularındandır (Gul  m   Div  n   , Güzel 54, Mısra 2). [gibi,]
 Ağla ey d  delirim seyl **gibi**   a  la hem  n
   an ağıt yaşı yerine z  r ile her leyl    neh  r (Gul  m   Div  n   , Güzel 62, Mısra 3). [gibi,]
 Aya   baŐ mazsa bezm-i ‘  Ő ka   a  r  ndan ol c  n  n
 H  y  li **gibi** her dem çok Şükürler hem-demim vardır (Gul  m   Div  n   , Güzel 63, Mısra 4). [gibi,]
 S  zen **gibi** b  -Ő  b  e geçer a  las-ı   ar  ı
 Bu yolda kimi  n to  r  l    elde ‘  Ő dır (Gul  m   Div  n   , Güzel 66, Mısra 7). [gibi,]
 Nih  l-i   add-i dilber **gibi**   ekmiŐ  serviler serler
 Sem  ya irmeye her bir kes  n desti Ő u ‘  bet var (Gul  m   Div  n   , Güzel 68, Mısra 17). [gibi,]
 D  ne-i l  t  n   tem  Ő a eyleyen b  -Ő ek d  Ő er
 D  m-ı zev  ke b  -es  s ‘  hdi  n **gibi** Ő ayy  d   var (Gul  m   Div  n   , Güzel 69, Mısra 8). [gibi,]
 B   -ı c  du  n Ő anma y  rim sen **gibi** Ő imŐ  d   var
 Serv-i n  z   var ise amm   anın da adı var (Gul  m   Div  n   , Güzel 70, Mısra 1). [gibi,]
 D  ne-i l  t  n   gören d  Ő mez mi Ő   d   d  m  na
 Hüsn-i t  b ‘  n siyyem     amze  n **gibi** Ő ayy  d   var (Gul  m   Div  n   , Güzel 70, Mısra 6). [gibi,]
 Pest olup nezdinde bunca   addi t  b   dilber  n
 B   -ı h  b  n içre yokdur kendi **gibi** serv-i n  z (Gul  m   Div  n   , Güzel 73, Mısra 4). [gibi,]
 K  Ő ver-i   albe nice s  l hüküm-r  n idi n  r
 Oldı z  lmet **gibi** bir mu  -be  e ba  t ile re’   s (Gul  m   Div  n   , Güzel 81, Mısra 8). [gibi,]
 Yazılur ba  t-ı siy  h  m **gibi** k  rt  s üzre
 Ey   ul  m   bu ‘  Ő rda hele g  ft  r-ı h  l  Ő  (Gul  m   Div  n   , Güzel 89, Mısra 9). [gibi,]
   l **gibi** ba  r  n   m  a  bbetden kızıl   an eyle sen
 Dehre b  y  n neŐ r ider h  rŐ d-i ‘  lem-t  b-ı feyz (Gul  m   Div  n   , Güzel 93, Mısra 7). [gibi,]
 F  r  kat  n  n h  Ő m   yeter bir d   i sen kılma nik  z
 Dilber-i dehr **gibi** olma Ő a  n bed-cin ‘  z (Gul  m   Div  n   , Güzel 96, Mısra 2). [gibi,]
 Sitem    cev  r    cef  y   ile me’ l  f olma
   tme a  y  r **gibi** ‘  Ő k ile ceng    n  m  z (Gul  m   Div  n   , Güzel 96, Mısra 4). [gibi,]
 Bir   l-i z  b  ya bend itdim dili b  lb  l **gibi**
 T  t  d   e    n  m   l  st  n-ı cih  n   her t  raf (Gul  m   Div  n   , Güzel 102, Mısra 3). [gibi,]
 Meded ey b   -ı hüsnün t  ze verdi söyle l  y  k m  
   ul  m   r  z u Ő eb b  lb  l **gibi** nev  a nev  a itmek (Gul  m   Div  n   , Güzel 109, Mısra 10). [gibi,]

Beyt-i hasretde hâzîn ü zâr giryân oldıgım
 Kim hayâlâtın **gibi** şahıñ esîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 6*). [gibi,]
 Mâ-i cārîler **gibi** pâyına yüz sürmeklige
 Halk-ı ‘âlem geldiği ‘aşkıñ serîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 7*). [gibi,]
 Bâd-ı hasret ebr-i fûrkâtden Gulâmî rûz u şeb
 Yâr deryâlar **gibi** bilmez mi pür-cüş oldıgım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10*). [gibi,]
 Tâ ezel çeşm-i füsûn-sâzını gördükde dîdem
 Âhîri ‘âleme Mecnûn **gibi** efsâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 6*). [gibi,]
 Çekmezem Mecnûn **gibi** şahrâ-yı hicrân içre ğam
 Bir saçı Leylâ içün düşmem hayâl-i hâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 3*). [gibi,]
 O cefâ-pîşe Hudâ ben **gibi** nâlân olsun
 Dilerem hâtırî nâ-şâd u perîşân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 1*). [gibi,]
 Rûy-ı âsâyişi gösterme bu ‘âlemde aña
 ‘Âşık-ı hüsnî **gibi** dîdeleri kan olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 8*). [gibi,]
 Nâz u cefânî çeker ben **gibi** şad-‘âşıkân
 Bunca ‘itâba sebep söyle nedir el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 1*). [gibi,]
 Nây benim zârıma itdi şadâsın bülend
 Göz göz idüp sînesin ben **gibi** dir el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 14*). [gibi,]
 Nâmını a‘dâlarıñ dilde nedir tutma gel
 Ben **gibi** ey kaddi serv herkese açma lisân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 24*). [gibi,]
 Gâh hürşîd **gibi** ebr-i nihân içre girür
 Bırakur şîrleri vâdî-i zulmetlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 13*). [gibi,]
 Akrânı üzre kahr ile fâ‘ik olup nigâr
 Gendüm **gibi** gulâm‘ın atar ğam hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 12*). [gibi,]
 Bilürüm sâye **gibi** hüzün ü elem ayrılmaz
 Yüze gülmek ile ‘uşşâkıñı hândân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 7*). [gibi,]
 Semâdan rûy-ı deryâya düşen bârân **gibi** dâ‘im
 Gözüm yaşın maħabbet lüccesi üzre hâbâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 5*). [gibi,]
 İrmedi bâğ-ı emel verdine destim bir dem
 Gitdi bülbül **gibi** zâr ile ‘ömür ifnâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 4*). [gibi,]
 ğamıñla çihre-i dil dâğlandı lâle **gibi**
 Derûnı kan ile tolmuş şehâ piyâle **gibi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 1*). [gibi,]
 ğamıñla çihre-i dil dâğlandı lâle **gibi**
 Derûnı kan ile tolmuş şehâ piyâle **gibi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 2*). [gibi,]
 Temûz-ı ğamda biraz sâye şalsa serv-i vişâl
 Döner rebî‘-mişâl dehr i‘tidâle **gibi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 4*). [gibi,]
 Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ saçılır
 Hâtıñ meh-i ruħuñı tutdı çünki hâle **gibi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 6*). [gibi,]
 Gedâ-yı kûy-ı harâbât-ı ‘aşka yok ragbet
 Zamânede görinen i‘tibâr mâla **gibi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 8*). [gibi,]
 Gulâmî kalmadı bâzâr-ı ‘aşrda şî‘riñ
 Bahâ vü kıymeti erzândır eski kâle **gibi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 10*). [gibi,]
 ‘Akl ile olmuş iken ‘âleme engüşt-nümâ
 Şimdi Mecnûn **gibi** bâzîçe-i etfâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 8*). [gibi,]

Ziyâ-i nûr-ı rûyî muncelî her zerrede bî-şek
 Şu 'â'-ı pür-fürûğ-ı tal'atıdır gün **gibi** peydâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 4). [gibi,]
 Çün cihânda mâdihi-i şâh-ı cihân itdi şükür
 Luţf-ı Hâk sen **gibi** bir 'âciz Gulâmî kemteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 62). [gibi,]
 Eşk-i reşk-i dîdegân akdî Kızılıрмаk **gibi**
 Hâne-i dünyâyı kıldı cümle vîrân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 13). [gibi,]
 Bûlbûl **gibi** pervâza eger yok ise bâlim
 Pervâne **gibi** şem'-i cemâle yanarım yâ (Gulâmî Divanı , Kıt'a 4, Mısra 3). [gibi,]
 Bûlbûl **gibi** pervâza eger yok ise bâlim
 Pervâne **gibi** şem'-i cemâle yanarım yâ (Gulâmî Divanı , Kıt'a 4, Mısra 4). [gibi,]
 Bildim belî bî-şabrı cûlûs itmesidir hep
 Sîmâb **gibi** selb-i karar itmeye bâ'is (Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 2). [gibi,]
 Baht-ı siyâhım **gibi** hatların itse terâş
 Hefteye sürmez yine gösterür elbette baş (Gulâmî Divanı , Müfret 16, Mısra 1). [gibi,]
 Tûmâr **gibi** 'aşkıñı kıl sînede melfûf
 Yâ Rabbi derûnumda ğam-ı şevkiñi mazrûf (Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 1). [gibi,]
 Gâv-ı 'aşşâr **gibi** gözleri baĒlu dönmek
 Gird-i tâhûne-i dünyâda hulyâ ne demek (Gulâmî Divanı , Müfret 25, Mısra 1). [gibi,]
 Zât-ı 'âlîñiz **gibi** ben de şehim bî-çareyim
 Ruşşata şâyân olmaz çok tekellûf kılma kim (Gulâmî Divanı , Müfret 52, Mısra 1). [gibi,]
 Aşinâsı ide hicrân ile deryâ **gibi** cûş
 Söyle aĒyâra telatıfları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13). [gibi,]
 Sen **gibi** bir bî-vefâya düş idüp hükm-i kâder
 Âh-ı âteş-bâr-ı şevkiñle gezer dil der-be-der (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 11). [gibi,]
 Kûsdüm aña pervâne **gibi** bâlimi yakmam
 Şem'-i ruşına bezm-i şafâda daĒı bakmam (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 9). [gibi,]
 Nâm-ı mes'ûdî **gibi** eyler idi 'izzet ü cûd
 Şerbet-i şeker-i güftârı kamuya mevcûd (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 21). [gibi,]
 Leyl ü nehâr yâr diyerek aĒlarız
 Seyl **gibi** hasretler ile çağlarız (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 22). [gibi,]
 İkbâl-i Gulâmî **gibi** kec itme külâhı
 Her demde niyâzım bu durur senden İlâhî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 23). [gibi,]
 Kaatre-i bârân **gibi** ceryân idüpdür hûnımı
 Aldıñ âhim ey perî yakdıñ dil-i maĒzûnımı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 23). [gibi,]

gice: Gece, geceleyin.

Giceler zîver-i âĒûş-ı rakîbân tenhâ
 Tâ şehir zevk u şafâ resm-i maĒabbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 11). [giceler, -ler]
 AĒlamaĒdan **gicelerde** gözlerim oldu za'îf
 Luţf u ihsânı çok olan şâh-vârım kandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 5). [gicelerde, -ler, -de]
 Ziyâ aldı semâvât ol **gice** mevlûd-ı Ahmed'den
 Degil muhtâc kândîl-i mehe ol leyle-i zulmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 35). [gice,]
 Dün **gice** kenâra çeküp aĒyâra yüzinden
 Şad-cilve ile virmiş amân büse gözinden (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 5). [gice,]

gice gündüz: Aralıksız, sürekli, her zaman.

Gice gündüz ten tenür-ı gamda yanmışken müdām

Ḥamdü-lillāh geldi yārim yana yana yanıma (Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 3). [gice gündüz,]

gice gündüz: Gece ve gündüz.

Ben bu çarḥa nitmişim ārāmı yok ālāmı çok

Başım üzre **gice gündüz** tersine gerdün olur (Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 4). [gice gündüz,]

giceler: Gece, geceleyin.

Kāse-i devrāndan sem nüş idüp ağıyarımız

Giceler āvāze-i eş-şükrdür ezkārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 2). [giceler,]

Tesbīhi maḥabbet **giceler** zikri fiğāndır

Tehlīli fenā fikri likā süy-ı bekādan (Gulāmî Divanı , Gazel 151, Mısra 3). [giceler,]

Derd-i ḥasretle **giceler** şubḥa dek bīdāriyım

Rüz u şeb ey dil yine ben ta'na-i ağıyarıyım (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 15). [giceler,]

giceler şubḥa dek: Geceden sabaha kadar.

Giceler şubḥa dek encüm-şümārım derd-i hicrānla

ğam ile göz yaşıdan bağ-ı fikre şebnemim vardır (Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 5). [giceler şubḥa dek, -a]

giceler tā şubḥa dek: Geceden sabaha kadar.

Giceler tā şubḥa dek ben zār u efgān eylerim

Bülbül-āsā bir gül-i gülzārdan ayrılmışım (Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 3). [giceler tā şubḥa dek, -a]

gid: (Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek, yürümek, ilerlemek.

Gürüh-ı 'āşık-ı bī-çāreler olur ḥayrān

Gidince serv-i sehī dilberān-ı hoş-reftār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 32). [gidince, -ince]

ğidā: Hayat kaynağı, kuvvet ve güç veren şey, besleyici unsur.

Būs eylemek ey dil leb-i gül-fām-ı nigārı

Emrāza şifā derde devā rūḥa **ğidādır** (Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 4). [ğidādır, -dır]

gider: Yok etmek.

Bend-i cevri **gider** ey şāh kıl āzād bir kıl

Ḳuluñum bülbülüñum bağ-ı cihānda ey gül (Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 15). [gider,]

giderek: Giderek, yavaş yavaş.

'Arūs-ı şems yüzinden niķāb-ı şeb **giderek**

Münevver oldı cihān ḥacle-gāhı çün ebşār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 11). [giderek,]

ğılāf: Kılıf, kın.

Dehr içinde bilme bā'ış faḥra şevb ü pāyeyi

İstemez sīmīn **ğılāfı** seyf-i āb-ı dārimız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 28). [ğılāfı, -ı]

gīlān: Geylan, İran'ın kuzeyinde bir eyalet.

Ġulāmī bendeñe yār baḡş kıl ser-efrāzī

Velīleriñ daḡı şāhı o ḡavş-i **Ġilān** 'a (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 14). [gīlān 'a, -a]

gīlān-est: Geylan, İran'ın kuzeyinde bir eyalet.

Ġulāmī bende-i Sulṭān Şeyḡ-i **Ġilān-est**

Kesī ki bende-i ān-est ḡū ki ḡurrem bāş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 9). [gīlān-est,]

ḡull: Gizli kin, düşmanlık, garaz.

Mā-sivā **ḡull** u ḡışından pāk kıl dil ḡānesin

Ey Ġulāmī şāh-ı 'aşkıñ kaşrına ola sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 13). [ḡull,]

ḡilmān: (Ar.) Cennetteki erkek köle.

Ġulāmī söyledi menkūṭ ile tārīḡin ol **ḡilmān**

Girüp bāḡ-ı cināna hem muḡarreb nezd-i Mevlā'ya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 9). [ḡilmān,]

ḡinā: Varlık, zenginlik.

Sipihre eyleyüp ben de zamānında **ḡinā** izḡār

Ta'add-i felekden ḡayri ḡitmeme süy-ı şekvāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 51). [ḡinā,]

ḡir-: (Dışarıdan içeriye) Geçmek, (içeriye) varmak, dahil olmak, duhul etmek II Doğru yol olduğuna inanılan bir yaşam tarzını seçmek.

Gözüm yaşımdan akup niçe seyl ü Ceyḡunlar

Ciger kebāb olarak **ḡirmişim** bu meydāna (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 8). [ḡirmişim, -miş, -im]

Yazdı cevher tārīḡin geldi Ġulāmī iki er

Girdi cennet içre ṭayr-ı rūḡı itdi āşiyān (Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 10). [ḡirdi, -di]

ḡir: (Dışarıdan içeriye) Geçmek, (içeriye) varmak, dahil olmak, duhul etmek II Doğru yol olduğuna inanılan bir yaşam tarzını seçmek.

Şehr-i 'aşka **ḡirdik** ammā sevmedik bir ḡūb dost

Ḥalk içinde nāmımız gerçi bizim maḡbūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 1). [ḡirdik, -dik]

Ey Ġulāmī şād olur herkes bahār irdi deyi

Ben yeñi **ḡirdim** şitāya ḡārdan ayrılmışım (Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 14). [ḡirdim, -dim]

Gāḡ ḡurşīd gibi ebr-i nihān içre **ḡirür**

Bıraḡur şīrleri vādī-i zulmetlere āḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 13). [ḡirür, -ür]

Dām-ı dīdārdan āzāde Ġulāmī şimdi

Güc olur **ḡirmez** ele kaçsa ḡazāl-i Ḥutenī (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 10). [ḡirmez, -mez]

Cennete **ḡirsem** bu fūrkatle olur beytū 'l-ḡāzen

Girmesün kemter Ġulāmī ḡūnına vechū 'l-ḡāsen (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 47). [ḡirsem, -se, -m]

Oyuna **ḡirdi** ider çarḡ o şūḡ-ı rakḡkāş

Sāḡiyā sen de şarāb ile yetiş meclise baş (Gulāmī Divanı , Müfret 17, Mısra 1). [ḡirdi, -di]

Āḡ zālīm rişte-i rahmıñ elime virmediñ

Rūyuñı pinḡān idüp meydān-ı 'aşka **ḡirmediñ** (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 4). [ḡirmediñ, -me, -din]

El-amān rişte-i taḥlîş de **girmez** deste

Dîde ḥûn-rîz ü derûn âteş ü dil hem ḥaste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 7*). [*girmez, -mez*]

Kilk-i cevherle Gulâmî yazdı târîḥin anıñ

Girdi cennet içre tayr-ı rûḥı itdi âşiyân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 10*). [*girdi, -di*]

gir şahn-ı gülistân-ı cefâ-kâr-ı nigâra: Güzel yüzlü sevgilinin eziyet veren gül bahçesinin meydanına gir.

Gir şahn-ı gülistân-ı cefâ-kâr-ı nigâra

Şad-nâle ile bî-meded ikbâlimi bildir (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 1, Mısra 3*). [*gir şahn-ı gülistân-ı cefâ-kâr-ı nigâra,]*

girdâb: Denizlerde, nehirlerde suların döndüğü tehlikeli yer, anafor, su çevrintisi; tehlikeli yer.

Geldi ḥîz-âb-ı cefâ süy-ı ḥasûdândan meded

Taḥta-i tâbım kırıp **girdâba** şaldı el-amān (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 10*). [*girdâba, -a*]

Olur müstağrak-ı deryâ-yı miḥnet

Döner **girdâb-ı** giryân içre çün baṭ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 64*). [*girdâb-ı, --ı*]

gird-âb-ı feyz: İrfan girdabı, coşkunluğu II şarap kadehlerindeki şarabın bitmesi, tüketilmesi.

Fülk-i efkârı dilâ deryâ-yı tevḥîd içre şal

Bir nefes şalmaz anı bî-şek tutar **gird-âb-ı feyz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 6*). [*gird-âb-ı feyz,]*

gird-i tâḥûne-i dünyâda: Dünya değirmeninin yuvarlağında.

Gâv-ı 'aşşâr gibi gözleri bağılu dönmek

Gird-i tâḥûne-i dünyâda ḥulyâ ne dimek (*Gulâmî Divanı , Müfret 25, Mısra 2*). [*gird-i tâḥûne-i dünyâda, -da-i*]

girende: (Dışarıdan içeriye) Geçmek, (içeriye) varmak, dahil olmak, duhul etmek II Doğru yol olduğuna inanılan bir yaşam tarzını seçmek.

Cihât-ı sitteñi bîgâneler **gîrendedir** dâ'im

Ḥuzûr-ı ma'delet-âlûdeden yâ ben miyim sâbık (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 7*). [*gîrendedir, -dir*]

giribân çâk idüp: Yaka yırtmak.

Giribân çâk idüp ursun sere ḥâk-i peşimânî

Akıtsun kanlu yaşlar eşk-i çeşmin cüy-bâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 7*). [*giribân çâk idüp, -üp*]

girift: Yakalama, tutma.

Şadâ-yı şîr-i fiğânem **girift** 'âlem-râ

Zi-'aşk u mihr-i tu cânâ çü kerd dil âvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 1*). [*girift,]*

Giriftem künc-i ḥalvet men ki dūr üftâdem ez-ḥüsneş

Serem der-vâdî-i ḥasret zi-dem mecnûn u şeydâyem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 7*). [*giriftem, -em*]

giriftâr olmuşum: Düşkün, tutkun olmak.

Kemend-i kâkül-i yâre **giriftâr olmuşum** eyvâh

Ḥalâş imkânı yok zencîr-i zülfinden meded her gâḥ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 1*). [*giriftâr olmuşum,]*

giriftâr-ı 'aşk: Aşka tutulmuş, tutkun.

Nâb-ı vişâliñ idüp fikrini dil dâ'imâ

Oldı **giriftâr-ı 'aşk** çünki gönül çok zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 20*). [*giriftâr-ı 'aşk,]*

giriiftār-ı belāyı: *Aşk bağıının belasına tutulmuş, yakalanmış (kimse) II âşıklık yüzünden kederli kimse.*

Revā mı ‘âşık-ı üftādeye cānā cefā itmek

Giriiftār-ı belāyı bir dağı bend-i belā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 2*). [*giriiftār-ı belāyı, -y, -ı*]

giriiftār-ı verem: *Vereme düşmüş.*

Oldı âhır derd-i ‘âşkıñla **giriiftār-ı verem**

Çande kaldı ey tabībim dārū-yı lutf u kerem (*Gulāmī Divanı , Müfret 27, Mısra 1*). [*giriiftār-ı verem,]*

giriiftār-ı yed-i düzd-i hevāyız: *Hırsız elinin tutkunu aşığıyız.*

Cihāt-ı sitemiz tutmuş ceres-veş şīt-i ‘işyānlar

Giriiftār-ı yed-i düzd-i hevāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 6*). [*giriiftār-ı yed-i düzd-i hevāyız, -i-yız*]

girihi-i dām: *Tuzağın düğümü.*

Dünyā gürüh-ı bī-habere ‘ayş-ğānedir

Murg-ı harīş için **girihi-i dām** dānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 2*). [*girihi-i dām,]*

girme: (*Dışarıdan içeriye*) Geçmek, (*içeriye*) varmak, dahil olmak, duhul etmek II Doğru yol olduğuna inanılan bir yaşam tarzını seçmek.

Cennete girsem bu fūrkatle olur beytū ‘l-hāzen

Girmesün kemter Ğulāmī hūnına vechū ‘l-hāsen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 48*). [*girmesün, -sün*]

girmez ele āmālimiz: *Yaptıklarımız ele gelmez.*

Cevr ile yandı cānım āh çarha çıkar efgānım āh

Rahm eylemez sulṭānım āh **girmez ele āmālimiz** (*Gulāmī Divanı , Kıt’a 9, Mısra 4*). [*girmez ele āmālimiz, -imiz*]

girmiş: (*Dışarıdan içeriye*) Geçmek, (*içeriye*) varmak, dahil olmak, duhul etmek II Doğru yol olduğuna inanılan bir yaşam tarzını seçmek.

Girmişiz meydān-ı ‘âşka ‘āleme rüsvā olup

Lā ‘ubālī olmuşuz agyārdan keşf ü ‘ayān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 9*). [*girmişiz, -iz*]

girmişim nār-ı firāka: *Ayrılık ateşine düşmüşüm.*

Girmişim nār-ı firāka çün semender rüz u şeb

Dād bilmez ey Ğulāmī sīne sūzān eylesem (*Gulāmī Divanı , Gazel 120, Mısra 9*). [*girmişim nār-ı firāka, -a*]

girüp bağ-ı cināna: *Cennet bahçesine girip.*

Ğulāmī söyledi menkūt ile tārīhin ol ğilmān

Girüp bağ-ı cināna hem muḳarreb nezd-i Mevlā’ya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 10*). [*girüp bağ-ı cināna, --ı-a*]

giryān: *Gözyaşı döken, ağlayan.*

Dīde-i rahm ile kim **giryān** olurdu ḥālime

Ey Ğulāmī olmasaydı āh-ı āteş-bārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 29*). [*giryān,]*

Tiz şarardı şoldı ğülzār-ı ümīdiñ ğoncası

Bülbül-āsā ḥār elinden bir ğülüñ **giryānyız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 6*). [*giryānyız, -ı, -(y)ız*]

Hemân bir lahza âsüde makâm u meskenim yokdur
 Nehâr u leyl **giryândır** işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 4). [giryândır, -dır]
 Beyt-i hasretde hazîn ü zâr **giryân** olduğım
 Kim hayâlâtın gibi şahîn esîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 5). [giryân,]
 Enîn ü zâr u efgânım dem-â-dem âh u **giryânım**
 Görüp rahm itmediñ şah-ı dil-âzârım vedâ` olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [giryânım,]
 Gelürse bezme mezkûrân olur gül-veş o dem hândân
 İder bülbülleri **giryân** o tavr-ı nâ-revâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 6). [giryân,]
 Dağı aşk ile oldu ebr **giryân**
 Gözi yaşıdır anın bilme bârân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 35). [giryân,]
 Olur müstağrak-ı deryâ-yı miñnet
 Döner girdâb-ı **giryân** içre çün bat (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 64). [giryân,]
 Pâs-bân-ı bâbıñam hem sâ`il-i ihsânıñam
 Bî-nevâyam bî-nevâyam cân ile **giryânıñam** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 4). [giryânıñam, -ın, -am]

giryân olsun: Ağlayan olsun.

Öyle bir `illete düçâr ola kim `âlemde
 Bulmasun aşlâ devâ derdine **giryân olsun** (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 4). [giryân olsun, -sun]

giryê: Ağlama II sızlanma, şikayet etme.

Vâdî-i hüznede ser-geşte işim **giryê** vü zâr
 Luğ ile bir meded it sîne-i süzânıma yâ gavş (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 7). [giryê,]
 `Âşıkın efgân u **giryê** kârî cânâ ba`d-ezîn
 Şabr-ı hilmiñ çâresi yok eyle dermân yâ Hâlim (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 33). [giryê,]

gışından: Gönül darlığı.

Mâ-sivâ gıll u **gışından** pāk kıl dil hânesin
 Ey Gulâmî şah-ı `aşkın kaşrına ola sezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 13). [gışından,]

gîsü: Omuza dökülen saç (sevgilinin omuzlarına kadar uzayan siyah saçları bağlamında).

Dest-i şefkatle sitem-dîdelerin gerdenine
 Bend idüp mürşid-i `aşk rişte-i **gîsü-yı** necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 8). [gîsü-yı,]
 Rûy-ı cânâna mı **gîsü-yı** bûte beste midir
 Gerden-i dil çü Gulâmî nice berdar nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 13). [gîsü-yı,]
 Meydân-ı lebi bûsına irmez fem-i `uşşâk
 Şemşîr tutar hatları **gîsüsü** çeridir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 8). [gîsüsü, --sı]
 Benim meftûnlığım ol çeşm-i pür-câdûlarındandır
 Perîşân olduğım zülfî gibi **gîsülerindandır** (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 2). [gîsülerindandır, -lar-ı-n-dan-dır]
 Şah-ı gülşen sünbûlistân-ı hâlâvetde giyâh
 Leşker-i mür-ı Süleymân **gîsü-yı** ra`nâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 12). [gîsü-yı,]
 Taķılup kaldığı boynumda zencîr-i cünün dâ`im
 Mu`anber müy bir **gîsü-yı** Leylâ-vârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 4). [gîsü-yı,]
 Kışver-i Fas`dan inüpdür Çîn`e ol **gîsüleri**
 Ya`nî kân-ı sîme kim çekmek diler leşker gâlağ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 3). [gîsüleri, -lar, -ı]

Açarsa tırna-i zülfin eger bād-ı şabā nā-gāh
Ki **gīsūya** seni bend itmesün hāk ile yeksān ol (*Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 6*). [*gīsūya, -y, -a*]
Bahā-yı vuşlatı dilberleriñ zerdır recā neyler
Gulāmī sīm ile mānend-i **gīsū** pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 10*). [*gīsū,]*

gīsūları sūnbül: Saçları sūmbül.

Gīsūları sūnbül lebi mül hālleri fūlful
Bir gül ki anıñ bülbuli güller nicelerde (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 3*). [*gīsūları sūnbül,]*

gīsūvı: Omuza dökülen saç (sevgilinin omuzlarına kadar uzayan siyah saçları bağlamında).

Çarh-ı ğaddār u sitem-kārıñ elinden neyleyim
Göz alup itdi hased nezzāre-i **gīsūyına** (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 8*). [*gīsūyına, -na*]

gīt-: (Bir şeyden bir şeye, bir kimseden bir kimseye) gitmek, geçmek, intikal etmek; uzaklaşmak.

Ey Gulāmī bize mescidle şalāt oldu yasağ
Gidelim şimdi kenīsā gibi yok cāy-ı nefīs (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 10*). [*gidelim, -elim*]
Gitmedin süy-ı gülīstān-ı vefāya birisi
Fem açup olmadadır bülbul-i gülzār-ı hūlūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 7*). [*gitmedin, -medin*]
Dīdeden rīzān olur çün ebr-i nīsān eşkler
Bu **gidişle** deşt-i ruhsārım olur mānend-i yem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 12*). [*gidişle, -iş, -le*]
Neyyir-i nūr-ı līkādan ebr-i gīsūlar **gidüp**
Sāha-i şahrā-yı ‘ālem rüşenā çün mihr ü māh (*Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 3*). [*gidüp, -üp*]

gīt: (Bir şeyden bir şeye, bir kimseden bir kimseye) gitmek, geçmek, intikal etmek; uzaklaşmak.

Gerden-i ‘aqla cūnūniyyet kemendin bağlayup
Gitdi taht-ı fūrkat ol ān Leylā-vār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 12*). [*gitdi, --di*]
Gitmedi dilden hayāl ü hāl-i rüyūñ zīneti
Taht-ı hūsnūñ üzre Hindū-beççedir çendān lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 3*). [*gitmedi, -me, -di*]
Bu Gulāmī rākib olmuştur tahayyür fülkine
Yelken açmış vuşlata karşı **gider** efkārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 12*). [*gider, -er*]
İndi çeşme intizār ile kara şu oldu ağ
Sākīyā şun mey ki **gitsün** sīneden endūh u ğam (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 8*). [*gitsün, -sün*]
Āteş-i hicrān ‘alev eflāke ser çekmiş **gider**
‘Arş ile ferşi geçüp ‘āciz olur kerrūbiyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 13*). [*gider, -er*]
Şunma sākī sāğarı var **gīt** seniñ olsun yeter
‘Āşıkıñ destindeki cām-ı cefādır neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 7*). [*gīt,]*
Nām-ı elem-kār-ı dil küçe-i zilletlere
Gitdi şehim hecr ile hoş kalasıñ sen hemān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 4*). [*gitdi, -di*]
Nūrını dīde olan göz kamaşup tābından
Gitdi ‘āşıklarının ‘aqlı hasāretlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 8*). [*gitdi, -di*]
Şad-hayf **gitdi** fırsat-ı tahşīl-i ma‘rifet
Bīhūde geçdi ‘ömr-i ‘azīzim hevā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 9*). [*gitdi, -di*]
İrmedi bāğ-ı emel verdine destim bir dem
Gitdi bülbul gibi zār ile ‘ömür ifnāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 4*). [*gitdi, -di*]

Hacâletden felek şem‘-i şeb-ârâsı fetîl almış
Gidüp ol mülk-i Sûdân‘a getürmüşdür kara sevdâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 32). [gidüp, -üp]
Gubâr-ı gam **gidüp** gösterdi yüz çün şâhid-i ümmîd
Derûn-ı sîneler beñzer ki mir‘ât-ı muşaffâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 3). [gidüp, -üp]
Sipihre eyleyüp ben de zamânında ğınâ izhâr
Ta‘addî-i felekden ğayri **gitmem** süy-ı şekvâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 52). [gitmem, -me, -m]
Hâne-i şabr u qarârı târ-mâr itmiş **gider**
Bî-kesim ahvâlimi cânâna bilmem kim yazar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 7). [gider, -er]
Cüy-ı âb-ı dîdemiz üzre **gider** cânâ kelek
Şerbetinden ey hekim olmaz şifâ çekme emek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 23). [gider, -er]
Mecâzî efserinden başka başda bir külâhım yok
Haķîkat semtine toĝrı **gider** dünyâda râhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 20). [gider, -er]

gıtdi: (Bir şeyden bir şeye, bir kimseden bir kimseye) gitmek, geçmek, intikal etmek; uzaklaşmak.

Gıtdi elden yine ey dil o dem-i vuşlat-ı yâr
Bezm-i meyhâne-i vuşlatda olan şöhet-i yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 1). [gıtdi,]

gıvâh: Ot, bitki. II Zayıf ve güçsüz âşık.

Qaldırıp baş hâk ile yeksân olan cümle **giyâh**
Oldılar hep muntazır teşrîfîne ey meh-liķâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 5). [giyâh,]
Şahn-ı gülşen sünbülistân-ı halâvetde **giyâh**
Leşker-i mür-ı Süleymân ğisû-yı ra‘nâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 11). [giyâh,]
Nigîn-i zîneti elmâs-ı reng-i şebnemden
Taķar eşâbi‘ına her **giyâh** u her ezhâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 14). [giyâh,]

ĝıvâs: Yardım.

Ne dest-ĝır ne **ĝıvâs** u ne bir melâzım var
İşim bu dehrde qaldı hemân bir eĝâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 11). [ĝıvâs,]

gizle: Başkasından gizli tutmak.

Meh-tâl‘atını **gizleseler** ebr-i raķîbân
Billâh daĝıdır bād-ı figân dād-ı Hudâ‘dır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 9). [gizleseler, --se, --ler]

gizleme: Başkasından gizli tutmak.

Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher nâle vü zâr
Güle mi gülşene mi **gizleme** inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 6). [gizleme,]

gizlenmiş: Başkasından gizli tutmak.

Şehâ şahş-ı münâfık kisve-i ‘âşıkda **gizlenmiş**
Harîm-i hâş-ı vaşla yol virüp ‘âlî-maķâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 9). [gizlenmiş, -miş]

gizli: Başkasından gizli tutmak.

Ey bād-ı şabâ var saña bir **gizli** niyâzım
Hâk-i der-i cânâna varup söyle bu râzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 1). [gizli,]

Bu kâra zâhid-i ħod-bîn **gizli** rîş-ħand itmiş
Ĥudâ aħz eyleyüp 'aqlın anı şeytân-menend itmiş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 21*). [gizli,]

gizli: Başkasından gizli tutmak.

Gizlüce ağıyâra iħşânıñ şadâsın diñledim
Her dem eylersiñ cefâ bilmem saña ben neyledim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 7*). [gizlüce, -ce]

gök: Gök, gökyüzü.

İstemem tâc-ı muraşşâ' olsa **gökden** inse şems
Ĥâk-i pâ-y-ı müşk-sâyıñ serde efserdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 5*). [gökden, -den]
Amânım **göklere** çıkdı amân ey bî-amânım gel
Kerem kılsañ n olur şâhâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 3*). [göklere, -lere]
Dâd destîñden seniñ ey dil-rübâ Mevlâ Kerîm
Hecr-i ruhsârıñla yâr irdi amânım **göklere** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 6*). [göklere, -ler, -e]

gökle: Gök, gökyüzü.

Şanma bu âhıñ şehâ bed-ħâhıña te'sîri yok
Dikmiş âteşden 'alemler **göklere** feryâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 10*). [göklere, -re]
Şem'a-veş sūzide kılmış başımızdan mihri kim
Bî-nihâye **göklere** dikmiş sütınlar nârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 4*). [göklere, -re]
Per açup şad-nâz ile pervâz idince **göklere**
Muntazır oldı selâmına alây-ı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 23*). [göklere, -re]
Nâr-ı 'aşkıñla ulaşmışdır figânım **göklere**
'Âşık-ı sūzân deyü irmiş nişânım **göklere** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 7*). [göklere, -re]
Nâr-ı 'aşkıñla ulaşmışdır figânım **göklere**
'Âşık-ı sūzân deyü irmiş nişânım **göklere** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 8*). [göklere, -re]
Şaldı âteş kılbime çıkdı duħânım **göklere**
Yandırur eflâki âhım âşinâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 9*). [göklere, -re]

gökvüzi: Gök, gökyüzü.

Zulmet-i zülfüñde dil kılmış gözüm yaşlar döker
Gökyüzinde ebr düd-ı âh u zârımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 8*). [gökyüzinde, -n, -de]

gonca: Far. 1. Gülün açılmamış hali. 2. Tomurcuk.

gonca-i neşküfteler tebħâlelenmiş bârdan
Sürħ gird-i verd-i lebde lâle-i ħamrâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 3*). [gonca-i, --i]
Şerm-dâr eyler behiştîñ sünbül ü süsenlerin
Ĥande ile **gonca-i** neşküfte-i gülzârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 16*). [gonca-i, --i]
Dağılsun **goncası** bergi şararsun sürħ olan rengi
O gülzârıñ ki verinde dilâ bü-y-ı ħamiyyet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 5*). [goncası, -sı]
Gulâmî dil-güşâ bağ-ı şafâda tutdı dil mesken
Açıldı **gonca-i** âmâl bülbül iftiħâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 14*). [gonca-i, --i]
gonca-i irşâd bûdî der-ezel ey pîr-i men
Ez-dil ü cân geşte bûdem bülbül-i şeydâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 3*). [gonca-i, --i]

Güşād olur bu zamān **ğonca-i** ṭabī' at-ı nās

Çıkar teferrüc ü seyrāna gül-ruḥān gül-vār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 27). [ğonca-i, --i]

Hezār-ı nağme-perdāz itse āğāz-ı nevā enseb

Ki bûy-ı **ğonca-i** teşrîfi irdi çarḥ-ı mînāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 20). [ğonca-i, --i]

ğonca-dehān: Dudakları gonca gibi olan (küçük ağızlı sevgili).

'Andelîb-āsā maḳām iken gülîstān-ı vişāl

Dûr u mehcûr eyledi **ğonca-dehānım** fûrḳatîñ (Gulāmî Divanı , Gazel 110, Mısra 8). [ğonca-dehānım, -ım]

ğonca-fem: Dudakları gonca gibi olan (küçük ağızlı sevgili).

ğonca-fem ḥaṭṭıyla perçem şanki reyḥān destesi

Gülşen-i ḥüsniinde ey dil bûlbûl-āsā kıl nevā (Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 3). [ğonca-fem,]

Zār eylese dil bûlbûlî gülzār-ı recāda

Her rûz u şeb ol **ğonca-feme** ḥande-nümâdır (Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 8). [ğonca-feme, -e]

Ayak baş gel serim kes bâba aş görsün cihān ehli

Disûnler 'âşıkından gör ki olmuş **ğonca-fem** 'âciz (Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 8). [ğonca-fem,]

Deste-perçem **ğonca-fem** reşk-i gül-i bâğ-ı İrem

'Ârızı nergis yûzi gül-nârdan ayrılmışım (Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 7). [ğonca-fem,]

Gülşen-i dehrî yakar şu 'le-i âhım şāhım

Bûlbûlüm **ğonca-feme** ḥasret ü ğamdır çemenim (Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 8). [ğonca-feme, -e]

Kılma lûṭfuñdan beni dûr u cüdā

ğonca-fem bûlbûl-şiyemsiñ rûz u şeb (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 6). [ğonca-fem,]

ğonca-i bâğ-ı leṭāfet bûd: Açılmamış çiçek bahçesi güzellikle doldu.

Ğonca-i bâğ-ı leṭāfet bûd ān lebhā-yı düst

Tā ezel bâ-cān bûdem bûlbûl-i şeydā-yı düst (Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 1). [ğonca-i bâğ-ı leṭāfet bûd, --ı]

ğonca-i efkārını açdı: Keder goncasını açtı.

Biñ meserretle bu şeydā göñüle virdi sürûr

Bûlbûl-i zārı görüp **ğonca-i efkārını açdı** (Gulāmî Divanı , Gazel 181, Mısra 6). [ğonca-i efkārını açdı, -dı]

ğonca-i gül: Gül goncası.

Şāh-ı ḥûbānım efendim dil-fiğārım ḳandesin

ğonca-i gül nev-demîde nev-bahārım ḳandesin (Gulāmî Divanı , Gazel 140, Mısra 2). [ğonca-i gül,]

ğonca-i gül-fāma: Gül renkli goncaya.

Gülşen-i fānîde efğān itmezem bûlbûl gibi

Best idüp dil bir sehî-ḳad **ğonca-i gül-fāma** ben (Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 10). [ğonca-i gül-fāma,]

ğonca-i la 'liñ: Yakut ve gonca gibi ağız.

Nedir bu cünbiş-i bî-cā ḡazablar çîn-i cebheñde

Nedir ḥikmet açılmaz **ğonca-i la 'liñ** ki teng olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 82, Mısra 4). [ğonca-i la 'liñ, -in]

ğonca-leb: Dudakları gonca gibi olan (küçük ağızlı sevgili).

Açılur ol **gonca-leb** ey 'andelîb-i pür-ḥarac
Pişeyi sabr it ki oldur fâtîḥ-i genc-i ferec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 1*). [*gonca-leb,]*

gonca-leb handân olur: *Gonca gibi dudağı güler.*

Şem'-i ḥüsnin zümre-i ağıyâr idince der-miyân
gonca-leb ḥandân olur dūr gösterür mişl-i şadef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 14*). [*gonca-leb ḥandân olur,]*

goncası dürr-i 'aden: *Inci tanesi goncası.*

Ḥandesiyile zāhir itdi **goncası dürr-i 'Aden**
Şerm-sâr oldı gülîstân kaldı fikretde şadef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 3*). [*goncası dürr-i 'aden,]*

gonca-veş: *Gonca gibi.*

Şem'in olsa **gonca-veş** ḥârî dilâ pervânede
Zâr u efğânın ider bûlbûl gibi cānāna 'arz (*Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 7*). [*gonca-veş,]*

gonca-veş şad-nâz ile açdı dehen: *Gonca gibi pek çok naz ile ağzını açtı.*

Ey dil-i şeydâ ferâgat eyle efğânın yeter
gonca-veş şad-nâz ile açdı dehen şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 4*). [*gonca-veş şad-nâz ile açdı dehen, -dı]*

gönde: *Göndermek, yollamak.*

Amân yâ Muştafâ **gönder** reh-i 'aşk içre üstâdım
gülâmîndır deyü şāhā cihānda söylenür adım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 27*). [*gönder, -r]*

gönder: *Göndermek, yollamak.*

Bāğ-ı dilden der-i cānāna şakın **gönderme**
Ḥâtır-ı nâzûkine bār oluyor bār-ı ḥulûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 3*). [*gönderme, -me]*
Sağı süy-ı zîr-i ḥāke **gönderürler** bî-amân
Eylese biñbaşılar kumanda-i sağdan geri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 39*). [*gönderürler, -ür, -ler]*

gönl: *(aşığın) gönlü, yüreği.*

Sākî-i bezm-i ezel virdigi dem bâde-i şahbâ
Mihr-i cānân ile bu **gönlümü** kıldı şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 2*). [*gönlümü, -(ü)m, -i]*
Neş'e-i meyle şebistân-ı kahrıda zevk-yâb
Eyledi bu **gönlümü** ḥasret odıyla hep ḥarâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 4*). [*gönlümü, -(ü)m, -i]*
Tūr-ı kākûlinde biñ **gönlü** esîr ü bend idüp
Şāne-zen-i cefâ ile düşmeye kec zünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 5*). [*gönlü, -i]*
Nîm-nigāh eylese luṭfiyla eger mi'mâr-ı ḥüsn
Kaşr-ı cennet gibi **gönlü** yapılr pür-nûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 8*). [*gönlü, -i]*
Bu ḥarābe **gönlüm** âbād itdi sākî cām ile
Pür-keremdir böyle şāhib-luṭfdır mi'mārimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 5*). [*gönlüm, -(ü)m]*
Geçerdi nüh-feleklerden benim āh-ı ciger-sūzum
Neden te'sîr kılmaz **gönlüne** gūyâ ki seng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 8*). [*gönlüne, -ine]*
Ne oldı dîdeleri şîve nâzdan fâriğ
Ne **gönlüm** oldı temennâ niyâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 2*). [*gönlüm, -(ü)m]*

Yine nâ-şâd olacak **gönlümi** şâdân itme
Niye nâ-yâb olacak luţfuñı i' lân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 1*). [*gönlümi, -(ü)m, -i*]
Cân ile **gönlini** her kim zülfüñe kılmaz vaţan
Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender' i (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5*). [*gönlini, -in, -i*]
Zülf-i leyl-âsâlarıñ zencîrine bu **gönlümi**
Bağlayup ' âlemde itdiñ ey perî Mecnûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 3*). [*gönlümi, -(ü)m, -i*]
Bezm-i bîgâne de düşmez ki kıla ' işret-i nûş
Ne revâ âdeme şeytân ile **göñli** ola hoş (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 12*). [*göñli, -i*]
Nigâh-ı naḥvet-i dildâr ile ḥâlim yamân olmuş
Sarây-ı ḥüsniniñ bâbında **gönlüm** päs-bân olmuş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 8*). [*gönlüm, -(ü)m*]
Nâvek-i tîr-i sitem sînemi cânâ delmiş
Ey kemân-ebrû fiğân baḥrine **gönlüm** ṭalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 8*). [*gönlüm, -(ü)m*]

göñli yağmāya virdi: *Gönlü talan etmek, dağıtmak.*

Ol dilārā kesdi mihri zencîrin benden hemân
Göñli yağmāya virdi ḥasret ile bir zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 2*). [*göñli yağmāya virdi, -di-y, -a*]

gönlüm: (*aşığın*) *gönlü, yüreği.*

Kemend-i zülfüñe bağlandı **gönlüm**
Zebân-ı ḥalkda efsânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 5*). [*gönlüm,]*

gönlüm meftûn: *Gönlüm aşık olmuş.*

Olmuşum tâ ezel üftâde-i hāmûn-ı cünûn
Ruḥ-ı Leylî-şifâtıñ çeşmine **gönlüm meftûn** (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 2*). [*gönlüm meftûn,]*

göñül: (*aşığın*) *gönlü, yüreği.*

Eylerim şekvâ seni Mevlâ' ya nezdîk ol yeter
Zâr u vâveylâ ider peydâ **göñül** şubḥ u mesâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 14*). [*göñül,]*
Ezelden ' aşıkânıñ tâ ebed râzı nihândır hep
Göñülde nûşâ-i ' aşk u maḥabbet hırz-ı cândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 2*). [*göñülde, -de*]
Eylediñ ez-her-cihet sehv ü ḥatâları **göñül**
Bed' -i istiğfâr idüp kıl tevbe mânend-i naşûḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 5*). [*göñül,]*
Gün-be-gün yâ Rab benim derd ü ḡamım efzûn olur
Râḥatı hiç görmeyüp dâ'im **göñül** maḥzûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 2*). [*göñül,]*
Dehr içinde bir ḡarîbim meskenim vîrâneler
Böyle kalsa ey Ğulâmî bu **göñül** mecnûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 10*). [*göñül,]*
Ḥayâliñle cünûna uğramış zencîr-i zülfüñde
Esîr olmuş **göñül** Leylâ vişâliñ bî-cefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 6*). [*göñül,]*
Ḥumâr-âlûde çeşm-i yâri seyyâr oldıgım günden
Göñül şeydâ-şifât bî-hûş-ı cām-ı nâz u naḥvetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 6*). [*göñül,]*
Ğulâmî gerçi kûy-ı yârdan şimdi ba'îd oldum
Ḥayâl adlu **göñül** şehrinde şâh-ı a' zamım vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 10*). [*göñül,]*
' Azîzim derd-i fûrkatden **göñülde** biñ ḡamım vardır
Velâkin zaḥm-ı hecre zâr dirler merhemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 1*). [*göñülde, -de*]

Neyle meyle muṭrib ü sâkiyle hoş olmaz **göñül**
 Ârzü-yı şîve-i güftârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 7). [göñül,]

Şimdi bir şüh-ı sitem-kârın esîridir **göñül**
 Şâh-ı mihrin bir ma'âlî-kâdr emîridir **göñül** (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 1). [göñül,]

Şimdi bir şüh-ı sitem-kârın esîridir **göñül**
 Şâh-ı mihrin bir ma'âlî-kâdr emîridir **göñül** (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 2). [göñül,]

Gerçi ol ceyş-i Habeş üzre hüküm-dârdır begim
 Bir kerîmü 't-ṭab'ının fermân-peziridir **göñül** (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 4). [göñül,]

Beyt-i ḥasretde ḥazîn ü zâr giryân oldığım
 Kim ḥayâlâtın gibi şâhin esîridir **göñül** (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 6). [göñül,]

Mâ-i cârîler gibi pâyına yüz sürmeklige
 Halk-ı 'âlem geldiği 'aşkın serîridir **göñül** (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 8). [göñül,]

Firâkıñdan **göñül** süzânedir gel
 Vücûdum mülki hem vîrânedir gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 1). [göñül,]

Bir elde sübḥa-i evhâm-ı vaşl-ı çihre-i gül-fâm
 Çeker olmaz **göñül** fâriğ hemân zıkr-ı maḥabbetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 8). [göñül,]

Nâme-i lutfîn ider düşmene irsâl o şüh
 'Âşıkına kahr idüp **göñlümüz** eyler vîrân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 6). [göñlümüz, -ümüz]

Nâb-ı vişâlin idüp fikrini dil dâ'imâ
 Oldı giriftâr-ı 'aşk çünkü **göñül** çok zamân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 20). [göñül,]

Göñlümüz rüyını görmekligi kaç' itmiş idi
 Berķ urup çıkdı yüzi sük-ı maḥabbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 5). [göñlümüz, -ümüz]

Göñül çün sâye ayrılmaz ḥayâl-i yârden bir dem
 Müfid olmaz biraķ pendîñle zâhid telḥ-kâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 7). [göñül,]

Dü-cihânda lutf-ı pâkin ilticâ eyler **göñül**
 Mülket-i dâreynde şâhib-'adâletsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 7). [göñül,]

İçüp 'aşkın şarâbından **göñül** mestânedir şimdi
 Seniñ şem'-i cemâlinden yanar pervânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 1). [göñül,]

Ezelki âşinâlıklar ferâmüş oldu sultânım
 Saña ağıyar yâr oldu **göñül** bigânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 8). [göñül,]

İlâhî rahmetiñ bārânını saç
 Göñül bağında ümmîdim gülin aç (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 2). [göñül,]

Ebedî 'illet-i ḥasret ola mı olmaya mı
 Gerden-i cân u **göñül** zülf-i nigâra beste (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 6). [göñül,]

'Uşşâķa geķer söylemesün şimdi ki nâzım
 Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 4). [göñül,]

Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden
 Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 8). [göñül,]

Biñ kerre niyâz eylese bir ip bile taķmam
 Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 12). [göñül,]

Râzî degiliz eylese de 'övrini iķrâr
 Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 16). [göñül,]

Almam el uzatmam taleb itmem ruḥ-ı âli
 Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 20). [göñül,]

Başdan ne demek belki cihân içre taşırımış
Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 24). [göñül,]
‘İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz
Vaz geldi **göñül** gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 28). [göñül,]
Gel yakîn ol al **göñül** rahm it şehâ hem şadıka
‘Âşıkâ dil-Vâmık ‘a hem şadıka sîm-i tenim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 15). [göñül,]
Göñül iklîmine mi ‘mâr-ı gam tarh-ı temel şalmış
Cefâ aklâmını tezyîn içün nakkâş ele almış (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 13). [göñül,]
Şâh-ı hûbânım efendim ben seniñ hayrânıñam
Şaklaram ‘aşkıñ **göñülde** ‘aşık-ı nâlânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 2). [göñülde, -de]
Halka-i zülfüne pâ-beste bu şehbâz **göñül**
Bulamaz re ‘y-i firâvânla hâlâş olmağa yol (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 13). [göñül,]
Sihir ile aldama çeşm-i fettânım
‘Âşıkıñım bugün cân u **göñülde** (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 4). [göñülde, -den]

göñül divânedir: Gönül delidir.

Seni bir kerre gördükde derûnî ‘âşıkıñ oldum
Ham-ı zencîr-i zülfünde **göñül divânedir** şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 4). [göñül divânedir, -dir]

göñül dūr olmuş: Gönül uzak olmuş.

Göñül dūr olmuş ammâ serde sevdâ artar eksilmez
Tehî kalsa piyâle humda mînâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 1). [göñül dūr olmuş, -muş]

göñülde ‘aşk-ı yârim var idi: Gönülde sevgilinin aşkı vardı.

Ey hoş ol gün kim **göñülde** ‘aşk-ı yârim var idi
Sîne-i pür-süz u çeşm-i eşk-bârim var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 1). [göñülde ‘aşk-ı yârim var idi, -di-im]

gör-: Görmek, bakmak.

Kim **görürse** dil sever bir şûha oldum mübtelâ
Nâz ile bir merhabâyâ cân ider ‘âşık fedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [görürse, -ür, -se]
Ne dem **görürse** nigârım ider hicâb ‘aceb
Kebâb olursa bu âteşle cân u dil ne ‘aceb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 1). [görürse, -ür, -se]
Efgende-i hevâyâ tecellî muhâldir
A ‘mâ **görür** mi âyinede ‘aks-i yâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 6). [görür, -ür]
Fikr-i cennetden çü serv âzâd iderseñ göñlünü
Zîr-i pâyînda **görürsün** kevser-i tesnîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 6). [görürsün, -(ü)r, -sün]
Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya ‘küb-veş
Görmez oldu göz döker yaş Mâh-ı Ken ‘ân ‘ım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4). [görmez, --mez]
Yüzün be-dîde-i ma ‘nâ **görürsün** ey şüfî
Riyâ vü zerğden oldıysa pâk eger mir ‘ât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 23). [görürsün, -(ü)r, -sün]
Tecellî-i cemâlin âşikârâ
Görür her şeyde peydâ vü hüveydâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 48). [görür, -ür]
gayri **görmez** ‘âşık-ı cânân olan dünyâda hiç
Dür olur dildârdan gayri gören ‘uşşâklar (Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 1). [görmez, --mez]

Bir perî-peykersiñ ey nâzûk-edâ

Görmemiş mişliñ seniñ şems-i semâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 2). [görmemiş, -me, -miş]

Her zamân **görürsün** âh u efgânım

Va 'de-i vuşlatıñ kânde sulţânım (Gulâmî Divanı , Şarka 1, Mısra 1). [görürsün, -(ü)r, -sün]

gör: Görmek, bakmak.

Muntazır şâh u gedâ **görmeye** rûy-ı yâri

Esb-i nâz üze binince o şehâvet-pîrâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 9). [görmeye, -me, -y, -e]

Ey gözüm yaşı revân ol rûy-ı arza baħr-veş

Cüst-cû kıl nerdedir **gör** hâne-i şâhib-sehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 8). [gör,]

Yâr-i nev ferhunde-ruh **gördi** kerem 'âlî-himem

Muhsin-i ehl-i recâ mı bî-vefâ mı bâ-'atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 13). [gördi, -di]

Sâha-i dîvân-serây-ı 'âlem-i 'aşk içre kim

Görmedim çün dilberân-ı dehrden bir kez vefâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 16). [görmedim, -me, -di, -m]

Nigârâ âsumân ol ebruvânıñ

Görüp resm-i hilâli itdi imlâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 22). [görüp, -üp]

Gelse bârân-ı kelâmı tende kalmaz sûz-ı dîl

Gör niçe itfâ ider biñ âteşi bir kaṭre âb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 8). [gör,]

Rûyuñı kâfir-i bî-dîn eger **görse** seniñ

Dînini terk idüp islâma gelür yâr ḥabîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 5). [görse, -se]

Bahâr-ı 'aşrda bûy-ı şafâyı **görmemişiz**

İrişdi ḥasret ile cânım ey nigâr be-leb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 7). [görmemişiz, -iz, -miş, -me]

Gören tûbâ olan kaddiñ ider mi ser-fürû serve

Şu 'â'ıñ zerresin bînâ olan olmaz mehe muḥtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5). [gören, -en]

Nice **gördükde** ḥalâş itsün cenânın 'âşıkân

Ḳalbe kim dâm-ı muḳadderdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 3). [gördükde, -dük, -de]

Gülşen-i dehrîñ vefâsız güllerin sevdâsını

Terk ider bülbül eger **görse** gül-i gülzâr-ı şeyḫ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 10). [görse, -se]

Vuşlat deminde **görse** rakîbi eger gözüm

Başın kesüp o dem iderim dârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 7). [görse, -se]

Heer ile ciger âteş-i 'aşkıñda ḥabîbiñ

Sûzanıñ **gördükde** cefâ eyledi izḥâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 4). [gördükde, -dük, -de]

Ey Ğulâmî gerçi şabr itmek zafer miftâhıdır

Yâri **görsem** gayr ile şabr u karar elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 10). [görsem, -se, -m]

Meveddet meclisinde mest olup dir ḥâlet-i 'aşkı

Mükemmel bilmişim **gör** kim özi andan selâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 6). [gör,]

Firâr eyler gâzâlim vahşet ile **görse** 'uşşâkı

Belî bildim ki ol deşt-i Ḥıṭâ âhûlarındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 7). [görse, -se]

Deryâ-yı gama düşdiğini **görse** o gül-rûy

Raḥm eylemeyüp dir buña şâyân u sezâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 9). [görse, -se]

Ḥâb-ı nâza yâri **gördüm** mübtelâ olmuş yatar

Câme-ḥâb-ı büse-i rûyı alınsa bî-ḥaber (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]

Naḳş-ı iḥsânıñ yazar kaşr-ı dile müjgânlarım

Gör nigâr-ḥâne-i cûduñıñ naşıl Bihzâd'ı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 10). [gör,]

Dāne-i luṭfuñ **gören** düşmez mi şādī dāmına
Hüs-n-i ṭab'ın siyyemā gamzeñ gibi şayyādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 5*). [*gören, -en*]
Setr iderse vech-i pākin perde-i fūrkat ile
Hüs-n-i yāri **görmegi** hep ārzūdur kārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 10*). [*görmegi, -meg, -i*]
Gulāmī çākeri kim **görse** sāde-dil şanur ammā
Derün-ı ḥāne-i ḥāṭırda ḥulyā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [*görse, -se*]
Ayağ baş gel serim kes bāba aş görsün cihān ehli
Disünler 'āşıkından **gör** ki olmuş gönca-fem 'āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 8*). [*gör,]*
Ayağ baş gel serim kes bāba aş **görsün** cihān ehli
Disünler 'āşıkından gör ki olmuş gönca-fem 'āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 7*). [*görsün, -sün*]
Şerefidir yār ile cennetde olmak ger kıyāmetde
Gulāmī **görmese** yārin kıyāmet ol zamān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 10*). [*görmese, -me, -se*]
Görince mīve-i luṭfin bu naḥlistān-ı dünyāda
Döküp evrākını eşcār berden bārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 7*). [*görince, -ince*]
Görüp serv-i ḥırāmānın döşenmiş ḥāke servīler
Ḥacāletden bütün kebk-i derī reftārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 5*). [*görüüp, -üp*]
ğayrıñ kabını Leylī-şıfat pūr-ni'am eyler
Gör kāse-şikenlik işi Mecnūn'ına maḥşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 4*). [*gör,]*
Her ne nakşı **görse** dil rüy-ı temāyül gösterür
Çün seni seyr eylemekdir nakş u elvāndan ğarāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 7*). [*görse, -se*]
Kānad açup uçar iken tıyūrı **görse** eger
Olur mı şayd 'aceb ol ṭab'-ı bāzdan fārīg (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 5*). [*görse, -se*]
Gördiği anda revānın virseler teşne-lebān
Taḥteḥa'l-enhār olan āb-ı cināndır ḥançeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 5*). [*gördiği, -dig, -i*]
Ney nevā eyler perīşān ḥālimi **görmüş** 'aceb
Sen de zālīm bilmezem ḥandān mısıñ nālān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 9*). [*görmüş, -müş*]
Kim nigāhıñ tīgini **görse** itā'at gösterür
Yoksa Zū'l-Karneyn-veş şāh-ı 'uluvvū'ş-şān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 5*). [*görse, -se*]
Felek devrāndan kaldı **görüüp** şevkiñle devrānım
Döner pervāne dil şem'-i ruḥuñda cān ğarībim gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 3*). [*görüüp, -üp*]
İnkisār itmez Gulāmī **görse** biñ kerre cefā
Tā kıyāmet 'aşkı çün ḥāṭır-güzārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 13*). [*görse, -se*]
Levh-i göñlüm töludur nokta-i hicrān ile āh
Her **gören** āğlar okunmaz ki ne tedbīr ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 6*). [*gören, -en*]
Yāreli yāreli dil yār eli gelse sağılur
Yāri kande **göreyim** yāremi tezkīr ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 8*). [*göreyim, -e, -y, -im*]
Zāhidā leb-teşneyim ta'n itme mey-nüş oldığım
Gör neden diqqatle böyle mest ü medhūş oldığım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 2*). [*gör,]*
Bir pula şatdım çürük kāşāne-i imānımı
Virdim anı saña da **gör** ḥāne-ber-düş oldığım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 6*). [*gör,]*
Tā ezel çeşm-i füsūn-sāzını **gördükde** dīdem
Āḥiri 'āleme Mecnūn gibi efsāne olam (*Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 5*). [*gördükde, -dük, -de*]
Gulāmī yolda **gördüm** yāri bakdı kahr ile bir kez
Taḥayyürden hemān-sā'at der ü dīvāra çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 13*). [*gördüm, -dü, -m*]

Firākın derdini çekmeklige tākāt mi kalmışdır
 Gulāmī dā'imā **görmekdedir** rü'yā-yı bī-pāyān (Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 10). [görmekdedir, -mek, -te, -dir]
 Vişālīn **görmedik** ey bī-vefā yārim vedā' olsun
 Şafānı sürmedik ey mäh-ruhsārım vedā' olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 1). [görmedik, -me, -dik]
 Enīn ü zār u efgānım dem-ā-dem āh u giryānım
 Görüp rahm itmediñ şāh-ı dil-āzārım vedā' olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 4). [görüp, -üp]
 Ehl-i derdi vādī-i 'aşk içre bir kez **görseler**
 Bī-amān urmak dilerler bī-tevaqquf āferīn (Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 9). [görseler, -se, -ler]
 Eger **görse** garībānı çeker yırtar gırībānı
 İder topa nişān anı haṭā zāhir 'atāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 9). [görse, -se]
 Alur tesbīhini deste okur āheste āheste
 gulāmın **görse** ol haste olur kōrkmaz Hudā'sından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 14). [görse, -se]
 Gōñlümüz rüyını **görmekligi** kaṭ' itmiş idi
 Berķ urup çıkdı yüzi sūk-ı maḥabbetlere āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 5). [görmekligi, -mek, -ligi]
 Haṣūd u müfteriyān u rakīb ü a'dādan
 Hümüm-ı zulmi **görüp** cümle oldu efsāne (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 6). [görüp, -üp]
 Şāh-ı ḥüsni heftede bir **görmeye** rāzī iken
 Perde-i hecri felek şaldı ruh-ı nīgūyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 5). [görmeye, -meye]
 İftirāk-ı yār ile **gördükde** eşk-i dīdemi
 Ağlar idi hep der ü dīvārlar efgānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 7). [gördükde, -dük, -de]
 Şehriyār-ı ḥüsni şehrin çünkü **gördüm** bī-sipāh
 Çāh-ı dilden eyledim āzād yüz bin ceys-i āh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 1). [gördüm, -düm]
 Kāmet-i serviyle nāz u şīve-i reftārını
 Hep **gören** kebk-i derī itmiş ḥırāmānın tebāh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 6). [gören, -en]
 Bīn meserretle bu şeydā gōñüle virdi sürür
 Bülbül-i zārı **görüp** gonca-i efkārını açdı (Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 6). [görüp, -üp]
 Seni bir kerre **gördükde** derūnī 'āşıkıñ oldum
 Ḥam-ı zencīr-i zūlfūñde gōñül dīvānedir şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 3). [gördükde, -dük, -de]
 Gördüm hele ḥübān-ı cihān cevriñi bī-ḥad
 Her şeb der-i dildārda zār itmeli şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 5). [gördüm, -dū, -m]
 Gedā-yı kūy-ı ḥarābāt-ı 'aşka yok raġbet
 Zamānede **göriñen** i 'tibār māla gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 8). [göriñen, -i, -nen]
 Kafes-i mülket-i hicrānda esīr olmuşdur
 Kānde **görsem** 'acebā tūtī-i şekker-şikenı (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 6). [görsem, -se, -m]
 Şanma ser-geştesi dil-ḥastesi sensiñ tenhā
 Devr-i çarḥa nazar it **gör** o daḥi ḥayrānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 18). [gör,]
 Nāzenīnim nāzlı yārim çeşm-i fettānım seni
 Bizden ayırdı felek çok **gördi** cānānım seni (Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 2). [gördi, -di]
 Şübhesiz şīt-i tūfenglerden kıyāmetler kıpar
 İşte görsün isteyen **görmek** o rüz-ı maḥşeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 46). [görmek, -mek]
 Şübhesiz şīt-i tūfenglerden kıyāmetler kıpar
 İşte **görsün** isteyen görmek o rüz-ı maḥşeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 46). [görsün, -sün]
 Görmemişdi ehl-i şarkī böyle bir şāhib-kerem
 Şehr-i şarkı itdiġi demden berū bānī binā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 13). [görmemişdi, -me, -miş, -di]

Görmeye vech-i hümûmı ‘ayn-ı ‘izz ü devletiñ
Dâ‘imâ şādiler ihsân eylesün Allâh saña (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 37). [görmeye, -me, -y, -e]
Hûna âlûde **görince** tahta-i ten-şürîñi
Çıkdı eflâk üzre bî-had şit-i efgân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 7). [görince, -ince]
Humâr-ı çeşmiñi **gördüm** yakîn ile bildim
Ki hüsnuñ oldı seniñ ber-kemâl cümle şıfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 7). [gördüm, -dü, -m]
‘Âşık-ı müştâkıyım hasret-keş-i dîdâriyım
Görmezem rûy-ı şafâlar el-amân gam-hâriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 18). [görmezem, -mezem]
Külhan oldı iftirâk-ı yâr ile gül-zârlar
Zâr u efgânım **görüp** ağlar der ü dîvârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 38). [görüp, -üp]
Merhem-i hilm ile zaḥm-ı hecre tîmâr itmeli
Böyle dir çok bî-ḥaber hilmî begim kalb it de **gör** (Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2). [gör,]
Dâstân olduk lisân-ı nâsa maḥbûb-dost deyü
Zann ider maḥbûb ise **gör** kendine bizi ‘adû (Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 2). [gör,]
Kerâmet kânîsîñ cânâ didim dünyâda ikrâm it
Didi kânîyîm ammâ anda **görmüş** var mı ikrâmı (Gulâmî Divanı , Müfret 41, Mısra 2). [görmüş, -müş]
ḡayri görmez ‘âşık-ı cânân olan dünyâda hiç
Dûr olur dildârdan ḡayri **gören** ‘uşşâklar (Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 2). [gören, -en]
Nerde **gördün** bî-vefâlık resmine dâ‘ir ‘amel
Böyle serkeşlik idersiñ ‘âdet-i ḡubân bu mı (Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 1). [gördün, -dü, -ñ]
Gördiḡi demde ḡulâmî‘yle hemân nâz eyler
Söyle aḡyâra telâttufları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 23). [gördiḡi, -diḡ, -i]
Çok cefâlar eylediñ ‘âlemde vaşlıñ **görmedim**
Bezm-i vaşlıñdan raḡîbi bir zamân kaçırmađıñ (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 19). [görmedim, -me, -di, -m]
Rûz u şeb ḡasret-keşim ebrû hilâlîñ **görmeye**
Ebr-i nâz örtmüş ḡomaz şems-i vişâlîñ **görmeye** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 21). [görmeye, -me, -y, -e]
Rûz u şeb ḡasret-keşim ebrû hilâlîñ **görmeye**
Ebr-i nâz örtmüş ḡomaz şems-i vişâlîñ **görmeye** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 22). [görmeye, -me, -y, -e]
Ḳorḡarım âḡir nefesde rûy-ı âliñ **görmeye**
Sâ‘ilim muḡtâcıñım cânâ cemâlîñ **görmeye** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 23). [görmeye, -me, -y, -e]
Ḳorḡarım âḡir nefesde rûy-ı âliñ **görmeye**
Sâ‘ilim muḡtâcıñım cânâ cemâlîñ **görmeye** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 24). [görmeye, -me, -y, -e]
Gören ḡülzâr zevḡin ‘andelîb-i dil pesend itmiş
Liḡâ-yı yâr içün bâḡ-ı fenâdan çeşm bend itmiş (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 19). [gören, -en]
Görmek ister dil-i sevdâ-zede her ḡâḡ seni
Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 15). [görmek, -mek]
Görmemişdi miḡlini pâkîzelikte çeşm-i ḡalk
Bâḡ-ı ‘işmet içre ser çekmişdi serv-âsâ şehâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 1). [görmemişdi, -me, -miş, -di]

gördi gülşen: Gül bahçesi gördi.

Dehr-i dündan dil-gîr olmaz bende-i teslîm kim

Gördi gülşen âteş-i Nemrûd‘ı İbrâḡim kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 2). [gördi gülşen,]

gördiḡiñ: Gördüḡün (sıfat olarak kullanılmıştır.).

Uğrına çıktı Ğulāmī bir süvār-ı seyf-zen
Gördiğin tığ-ı cefā ile hemān toğrar biçer (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 10*). [gördiğin,]
Hilāl-ebrûların mäh-ı cemālin **gördiğin** demde
Ğulāmī būs ile iftār kıl şavmı haram itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 13*). [gördiğin,]

göre!: "Görsün, anlasın!" anlamlarında kullanılan bir ifade.

Göz **göre** zümre-i ağıyar ile kılsun ülfet
Dil-i vîrânı anıñ bir dağı vîrân olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 13*). [göre,]

görince çeşm-i füsün-hānıñ: Sihir yapan gözünü görünce.

Görince çeşm-i füsün-hānıñ bir 'aşık o dem
Kemend-i zülfüne cân mübtelā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 5*). [görince çeşm-i füsün-hānıñ, -ın, -nı]

görme-: Görmemek.

Cenāb-ı Hakk ide 'ālemde 'ömrüñi efzün
Kemāl-i merhametiñ **görmesün** cihānda zevāl (*Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 14*). [görmesün, -sün]

görme: Görmemek.

Gün-be-gün yā Rab benim derd ü ğamım efzün olur
Rāhatı hiç **görmeyüp** dā'im gönül mahzün olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 2*). [görmeyüp, -yüp]

görmeyelden: Görmemek.

Mäh-rüyuñ **görmeyelden** tende hālim kalmadı
Hālime rahm eyleyen çeşm-i humārım kandesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 3*). [görmeyelden,]

göster-: Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek II yansıtmak, aksettirmek.

Kim nigāhıñ tığını görse itā'at **gösterür**
Yoksa Zü'l-Karneyn-veş şāh-ı 'uluvvü'ş-şān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 5*). [gösterür, -ür]

göster: Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek II yansıtmak, aksettirmek.

Vücüdüm rızelendi vaşlıña şabr eylemeklikden
Yeter **göster** vefâyı vaş ile 'uşşakı irşād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 8*). [göster,]
Şehā mir'āt-ı kalbe hüsn-i rüyuñdan cilā **göster**
Ğubār-ı derd-i hicrānı silüp rüy-ı şafā **göster** (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 1*). [göster,]
Şehā mir'āt-ı kalbe hüsn-i rüyuñdan cilā **göster**
Ğubār-ı derd-i hicrānı silüp rüy-ı şafā **göster** (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 2*). [göster,]
Rüsüm-ı mā-sivāyī nā-bedīd it şafha-i dilden
Cemāliñ seyrine āyine-i 'ālem-nümā **göster** (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 4*). [göster,]
Hayālîñle cünuna uğramış zencir-i zülfünde
Esir olmuş gönül Leylā vişālîñ bî-cefā **göster** (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 6*). [göster,]
Vücüdüm şems-i rüyuñ nizesinden rızelenmiştir
Marîz-i fûrkate envār-ı vaşlıñdan devā **göster** (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 8*). [göster,]
Tenim deryā-yı esrār-ı mahabbetde fenā olmuş
Beğādan ol fenā keştisine bir nāhudā **göster** (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 10*). [göster,]

Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden
'İnāyet kıl cefāyı terk idüp bir dem vefā **göster** (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [*göster,]*
Beyābān-ı talebde pā-bürehne huşk-leb kıldım
Gulāmî teşneye gel çeşme-i āb-ı likā **göster** (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 14*). [*göster,]*
Ceyş-i cānıñ bî-tevaḳḳuf aḥz iderdim cānını
Şeh çü-meh **gösterse** yüz kim ḳahramān-ı şāniyim (*Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 12*). [*gösterse, -se]*
Gubār-ı ḡam gidüp **gösterdi** yüz çün şāhid-i ümmīd
Derūn-ı sīneler beñzer ki mir'āt-ı muşaffāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 3*). [*gösterdi, -di]*
Baḥt-ı siyāhım gibi ḥaṭların itse terāş
Hefteye sürmez yine **gösterür** elbette baş (*Gulāmî Divanı , Müfret 16, Mısra 2*). [*gösterür, -ür]*

gösterdigi-çün: Gösterdiği için.

Leb-i rüyı dilārā-vār sürḥ olmuş hicābından
Gülü **gösterdigi-çün** bülbüle yüz serde minnet var (*Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 6*). [*gösterdigi-çün,]*

gösterme: Gösterme, sunma; nasip etme.

Ḥāhiş kılarısa zār ile bīḡāneler şakın
Gösterme ey nigār leb-i la'liñ hilāline (*Gulāmî Divanı , Gazel 162, Mısra 8*). [*gösterme,]*

gösterüp: Açıkça ortaya koymak.

Sīnemi çāk eyleyüp dāḡ-ı derūnum **gösterüp**
Mā-cerā-yı fūrḳatı 'arz eyledim sultānıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 3*). [*gösterüp,]*

götür: Alıp götürme.

Ḥār-ı muḡaylān gibi ḥaṭ revnāḳ-ı ḥüsnin **götürür**
Bizlere kıldığı sitem dāḡ-ı dilin füzūn ider (*Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 7*). [*götürür, -ür]*

göz: Bakış, nazar.

Ḥüsn-i yāri görmek ümmīdin getürdükde nesīm
Aḳdı **gözlerden** Kızılıрмаḡ gibi şad eşkhā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 12*). [*gözlerden, -ler, -den]*
Aḳsa gözümden firāk ile çü cüy āblar
Teşne nigār müşterī **gözden** alur eşkhā (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 14*). [*gözden, -den]*
Aḳsa **gözüm**den firāk ile çü cüy āblar
Teşne nigār müşterī gözden alur eşkhā (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 13*). [*gözüm*den, -(ü)m, -den]
Vuşlat deminde görse raḳībi eger **gözüm**
Başın kesüp o dem iderim dārı ittiḥāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 41, Mısra 7*). [*gözüm, -(ü)m]*
Rūz u rüşenden şeb-i tāriki farḡ itmez **gözüm**
Gel de gör ḥāl-i Gulāmî nice yārim gel de gör (*Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 9*). [*gözüm, -(ü)m]*
Giceler şubḡa dek encüm-şümārım derd-i hicrānla
ḡam ile **göz** yaşıdan bağ-ı fikre şebnemim vardır (*Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 6*). [*göz,]*
Pençe-i ḥüsninden anıñ ḳurtaramaz kimse ten
Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şāh-bāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 8*). [*göz,]*
Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez
Gözüm yaşıdan olmuş telḡ u şüre baḥr u yem 'āciz (*Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [*gözüm, -(ü)m]*

Göz göre zümre-i agyār ile kılsun ülfet
Dil-i vîrânı anıñ bir dañı vîrân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 13*). [göz,]
Nûrını dîde olan **göz** kamaşup tâbindan
Gitdi 'aşıklarınıñ 'aqlı hasâretlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 7*). [göz,]
Gözüm yaşından akup niçe seyl ü Ceyhûnlar
Ciger kebâb olarak girmişim bu meydâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 7*). [gözüm, -(ü)m]
Semâdan rûy-ı deryâya düşen bârân gibi dâ'im
Gözüm yaşın maħabbet lüccesi üzre ħabâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 6*). [gözüm, -(ü)m]
Kehribâ-âsâ hemân kâh-ı dili cezb eyledi
Göz süzünce bâz-veş murğ-ı ġarîbiñ süyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 4*). [göz,]
Çarğ-ı ġaddâr u sitem-kârîñ elinden neyleyim
Göz alup itdi ħased nezzâre-i ġisûyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 8*). [göz,]
Kör ola bahtım **gözi** gözler idim ol râhı kim
Esb-i nâz üzre o yolda şeh-süvârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 5*). [gözi, -i]
Genc-i ħüsnin **gözedir** mâr-ı siyâh-ı zülfi
Sîm-i vaşlın alamaz ħuld-ı berîn ġılmânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 3*). [gözedir, -e, -dir]
Göz **göz** oldu bu tenim başdan başa Ya'ķûb-veş
Görmez oldu **göz** döker yaş Mâh-ı Ken'ân'ım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4*). [göz,]
Dañı 'aşğ ile oldu ebr giryân
Gözi yaşıdır anıñ bilme bârân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 36*). [gözi, -i]
Âh o nergis **gözleriniñ** cân ile bîmâriyım
Ġülşen-i ħüsninde her dem bülbül-i pür-zâriyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13*). [gözleriniñ, -leri, -nin]
Dün gice kenâra çeküp aġyâra yüzinden
Şad-cilve ile virmiş amân büse **gözinden** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 6*). [gözinden, -i, -n, -den]
Cemâl-i bî-mişâli ħasretiyle dîde kan olmuş
Gözüm yaşıyla deryâlar amân dâ'im revân olmuş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 10*). [gözüm, -(ü)m]
Şem'-i 'ömrin âñiri bād-ı ecel itfâ idüp
Şu'le-i neşr-i kemâli oldu **gözlerden** nihân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 8*). [gözlerden, -ler, -den]

göz göz idüp: Parça parça etmek.

Nâý benim zârıma itdi şadâsın bülend

Göz göz idüp sînesin ben gibi dir el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 14*). [göz göz idüp, -üp]

göz göz itdi sînemi: Gönlimü parça parça, delik deşik etti.

Kef-ġir-âsâ **göz göz itdi sînemi** tîr-i müje

Süzen-i zülfiyle ol kaşı kemân dikmek diler (*Gulâmî Divanı , Müfret 12, Mısra 1*). [göz göz itdi sînemi, -di-m, -i]

göz göz oldu: Delik delik olmak.

Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya'ķûb-veş

Görmez oldu göz döker yaş Mâh-ı Ken'ân'ım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 3*). [göz göz oldu, --dı]

göz yumar: Görmezden gelmek.

Ger niķâbın kıldırursa **göz yumar** üftâdeler

Rûyına bakmaķlıġa koymaz ħicâb u 'ârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 7*). [göz yumar, -ar]

gözi çıkası: Kör olsun.

Gözi çıkası cümleye dir belli sözünden

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzi ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 7). [gözi çıkası, -ası]

gözi tolmaya yaşdan: Yaş ile gözün dolması.

Qādir mi Ğulāmî ki **gözi tolmaya yaşdan**

Her kim nazarı cānib-i ħurşîd-likādır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 9). [gözi tolmaya yaşdan, -dan-ma, -y, -a]

gözinde dostlarıñ: Dostların gözünde.

Ĥokka-i ta'yîbden çek ey Ğulāmî ħameyi

Rû-nümâ olmaz **gözinde dostlarıñ** ma'yûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 14). [gözinde dostlarıñ, -lar, -ıñ]

gözinde dostlarıñ: Dostların gözünde.

Ĥokka-i ta'yîbden çek ey Ğulāmî ħameyi

Rû-nümâ olmaz **gözinde dostlarıñ** ma'yûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 14). [gözinde dostlarıñ, -lar, -ıñ]

gözinde dostlarıñ: Dostların gözünde.

Ĥokka-i ta'yîbden çek ey Ğulāmî ħameyi

Rû-nümâ olmaz **gözinde dostlarıñ** ma'yûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 14). [gözinde dostlarıñ, -lar, -ıñ]

gözle-: Beklemek, görüp gözetmek.

Ėulûb-ı ehl-i 'aşkı **gözleyen** dünyâda 'uqbâda

Muĥakkak bir cihetle cān-ı men ĥâr u zelîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 7). [gözleyen, -yen]

gözle: Beklemek, görüp gözetmek.

Kör ola baĥtım gözi **gözler** idim ol râhı kim

Esb-i nâz üze o yolda şeh-süvârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 5). [gözler, -r]

Gözle sen ĥâtır-ı nâ-şâdı nolur gâh u gehî

Dime bu lâyıķ-ı rahmet ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 19). [gözle,]

gözler süzüp: Göz gezdirmek.

Kişver-i dilde olan ceyş-i gama **gözler süzüp**

Tîg-ı müjgānıyla çok serler kesüp esrâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 5). [gözler süzüp, -(ü)p]

gözleri baĥlu dönmek: Görmeden gelmek.

Gāv-ı 'aşşâr gibi **gözleri baĥlu dönmek**

Gird-i tâĥûne-i dünyâda ĥulyâ ne dimek (Gulâmî Divanı , Müfret 25, Mısra 1). [gözleri baĥlu dönmek, -lu-mek]

gözlerim: Bakış, nazar.

Aĥlamaķdan gicelerde **gözlerim** oldı za'îf

Luţf u iĥsânı çok olan şâh-vârım ķandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 5). [gözlerim,]

gözüm: Bakış, nazar.

Ey **gözüm** yaşı revân ol rüy-ı arza baħr-veş
Cüst-cû kıl nerdedir gör hâne-i şâhib-sehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 7). [gözüm,]

gözüm yaşlar döker: Gözüm göz yaşı döker.

Zulmet-i zülfünde dil kalmış **gözüm yaşlar döker**

Gökyüzinde ebr düd-ı âh u zârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 7). [gözüm yaşlar döker, -er-lar]

gözyaşıyla âb-rizân ol: Gözyaşıyla akarsu ol.

İdüp püşide rüyın perde-i zülfıyle ol dildâr

Sehâb-ı hecr içinde **gözyaşıyla âb-rizân ol** (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 4). [gözyaşıyla âb-rizân ol,]

gü: Diyen-söyleyen anlamıyla kelimelere eklenir.

Ġulâmî bende-i Sultân Şeyh-i Ġilân-est

Kesî ki bende-i ân-est **gü** ki ħurrem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 10). [gü,]

ġubâr: Toz, toprak; (tanıklarda sevgili/padişahın kapısı veya eşğinde bulunan ve gönülden temizlenmesi gereken toz bağlamlarında).

Şehâ mir'ât-ı kalbe ħüsn-i rüyundan cilâ göster

Ġubâr-ı derd-i hicrânı silüp rüy-ı şafâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 2). [ġubâr-ı, --ı]

Olsa idi derd ü hicrân ile ħâtırda **ġubâr**

Nîm-nigâh ile siler bir ġam-güsârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7). [ġubâr,]

Ol şehîñ gerd-i **ġubâr-ı** zer-'ayâr-ı maġdemi

Dîde-i dillerde kuġl-i incilâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 25). [ġubâr-ı, --ı]

Ez ġâk-i dereş bûd me-râ çeşm **ġubârî**

İn luġ cüz ez-bâd-ı şehër-gâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 9). [ġubârî, -î]

ġubâr-ı ġam: Gam tozu II en ufak üzüntü; esrar.

Ġubâr-ı ġam gidüp gösterdi yüz çün şâhid-i ümmîd

Derûn-ı sîneler beñzer ki mir'ât-ı muşaffâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 3). [ġubâr-ı ġam,]

ġubâr-ı zenbi: Günah tozu.

Güşâd oldı der-i rahmet sürüşân hep şenâ-ġândır

Ġubâr-ı zenbi bâd-ı 'afv şalmış ħa'r-ı deryâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 30). [ġubâr-ı zenbi, -i]

güç: Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin.

Râz-ı 'aşkı söylemek de istitâr itmek de **güç**

Âteşi hem sînede cây-ı ħarâr itmek de **güç** (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 1). [güç,]

Râz-ı 'aşkı söylemek de istitâr itmek de **güç**

Âteşi hem sînede cây-ı ħarâr itmek de **güç** (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 2). [güç,]

Dil temâşâ-yı cemâl ister ħayâli istemez

Şûret-i bî-ma'nîyi kim iġtiyâr itmek de **güç** (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 4). [güç,]

Gülşen-i 'aşk içre bî-dîdâr-ı rüy-ı ġonca-leb

'Andelîb-âsâ dem-â-dem seyr-i ħâr itmek de **güç** (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 6). [güç,]

Dîde-düz-ı hecr olup bî-vuşlat-ı bûs u kenâr

Nâle-i cân-süz ile leyli nehâr itmek de **güç** (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 8). [güç,]

‘Âşıkından dūr olan bī-merḥamet ma‘şūk için
Ey Ğulāmī rūz u şeb hem āh u zār itmek de **güç** (*Ğulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 10*). [güç,]
Dām-ı dīdārdan āzāde Ğulāmī şimdi
Güc olur girmez ele kaçsa ğazāl-i Hutēnī (*Ğulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 10*). [güc,]
Güc ile olmuş iken mahrem-i rāz-ı dildār
Mülk-i hicrāna figend itdi bu çarḥ-ı ğaddār (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 25*). [güc,]

gücen: Gücenmek, darılmak.

Şā‘ir-i kāmīl sözinde bī-vefālīk zıkr olur
Gel **gücenme** sevdiğim kaṭ‘-ı cevāb işte budur (*Ğulāmī Divanı , Müfret 50, Mısra 2*). [gücenme, -me]

gücenmiş: Gücenmek, darılmak.

Efendim dil-pesendim pek **gücenmiştir** gedāsından
Der-i lutfi müsedded olduğu ma‘lūm edāsından (*Ğulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 1*). [gücenmiştir, -dir]

güdāz: Yanma, erime.

Ḳadem-nihād olalıdan bu vādī-i ‘aşḳa
Fırāk ile bu dil olmaz **güdāzdan** fāriğ (*Ğulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 4*). [güdāzdan, -dan]

ġufrān: Bağışlama. Affetme.

Tāzarru‘ eyle dilā rūz u şeb o **ġufrān’a**
İrişdi günlerimiz ḥasret ile hicrāna (*Ğulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 1*). [ġufrān’a, -a]

ġuftār: Söz, laf II söz söyleme, düşünceyi dile getirme.

Aḥvāl-i derūnumdan idi bī-ḥaber evvel
Rīş-i dile eylerdi devā bā-leb ü **ġuftār** (*Ğulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 10*). [ġuftār,]
Neyle meyle muṭrib ü sākiyle hoş olmaz göñül
Ārzū-yı şīve-i **ġuftārdır** eglencemiz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 8*). [ġuftārdır, -dır]
Vefānıñ ismi var ‘anḳā mişālī cismi yok dirler
Bu **ġuftārı** hezārān istimā‘ itmiş inanmaz mı (*Ğulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 8*). [ġuftārı, -ı]
Biter bağ-ı göñülde verd-i taḥḳīk
Bu **ġuftārım** ider şaddāk taşdıḳ (*Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 76*). [ġuftārım, -ım]
Ḳānī‘ olmuşdum o cānān ile bir **ġuftāra**
Şaldı ġurbetlere çarḥ itdi dilim şad-pāre (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 17*). [ġuftāra, -a]

ġuftār-ı bī-cāya: Yersiz sözüne.

Himem-kārā sen ol kân-ı keremsiñ ma‘rifet ḳadrin
Bilürsün çün ne ḥācet ḥod-nümā **ġuftār-ı bī-cāya** (*Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 62*). [ġuftār-ı bī-cāya, -a]

ġuftār-ı hulūs: Samimi sözü.

Yazılır baḥt-ı siyāhım gibi kırtās üzre
Ey Ğulāmī bu ‘aşırda hele **ġuftār-ı hulūs** (*Ğulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 10*). [ġuftār-ı hulūs,]

ġüft-ġüv-ı: (ġüft: dedi, ġü:söyle):deditodu.(bkz: kıl ü kal). (Develioğlu, 2015:341).

Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem ' hem-bezm şod

Şeb nihāyet yāft henüz ān kışşa pāyānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 1). [güft-güy-i,]

güft-i lebi: Ağzının sözü.

Hastegān-ı 'aşka dermāndır anıñ **güft-i lebi**

Luṭfını ümmīd ider şāh u gedā hattā şabī (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 11). [güft-i lebi, -i]

güft-i rakībāna: Rakiplerin sözüne.

Güş urma şakın **güft-i rakībāna** 'azīzim

Sevdā-yı vişālīñle ḥarāb oldı dil-i zār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 19). [güft-i rakībāna, -a]

güher-i hikmet ü feyz: Hikmet ve feyzinin incisi.

Şāh-ı vālā-yı kerāmet **güher-i hikmet ü feyz**

Ḳalbe bahşā-yı cilā Ḥazret-i gāvşu 'l-A 'zam (Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 3). [güher-i hikmet ü feyz,]

gül: "Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. || Gül, tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

Nigārā 'andelībā **gül** çemende

Hezārīñ oldıgını eyler imā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 27). [gül,]

Nigārā 'andelībā **gül** gibi **gül**

Bahār-ı ḥüsnüñ olur çünki zībā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 29). [gül,]

Nigārā 'andelībā **gül** gibi **gül**

Bahār-ı ḥüsnüñ olur çünki zībā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 29). [gül,]

Hezārān 'andelībīñ nāle vü feryādına ey dil

Güle gülşende nezdikī vü kurb-ı ḥārdır bā'is (Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 6). [güle, -e]

Gülşen-i dehrīñ vefāsız güllerin sevdāsını

Terk ider bülbül eger görse **gül-i** gülzār-ı şeyḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 10). [gül-i,]

Gülşen-i dehrīñ vefāsız **güllerin** sevdāsını

Terk ider bülbül eger görse gül-i gülzār-ı şeyḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 9). [güllerin, -ler, -in]

Şeydā hezār ider gül-i pür-ḥārı ittiḥāz

Gül ise eylemekdedir ağyārı ittiḥāz (Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 2). [gül,]

Bülbül-āsā hele şeb-tā-be-seḥer nāle vü zār

Güle mi gülşene mi gizleme inkār nedir (Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 6). [güle, -e]

Sünbül nihādedir **gül-i** sürḥ üzre nāz ile

'Anber-feşān-ı süy-ı semen-zāra kıl nazar (Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 5). [gül-i,]

Dīdeden ḳan akıdır yaş yerine baḳ dā'im

Devlet-i ḳurbıyeti bulsa **güle** bülbül eger (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 6). [güle, -e]

Bād-ı bahār mevsim-i dilhā-yı ḥastedir

Gül mūmyā-yı şehper ü bāl-i şikestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 2). [gül,]

Leb-i rüyı dilārā-vār sürḥ olmuş ḥicābından

Güli gösterdiği-çün bülbüle yüz serde minnet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 6). [güli, -i]

Tiz şarardı şoldı gülzār-ı ümīdīñ ḡoncası

Bülbül-āsā ḥār elinden bir **gülün** giryānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 6). [gülün, -ün]

Gül gibi baḡrıñ maḥabbetden kızıl ḳan eyle sen

Dehre büyün neşr ider ḥurşīd-i 'ālem-tāb-ı feyz (Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 7). [gül,]

Birünî güzel bātını kec kimseler ile
 Güldürme meded ülfet idüp düşmeni hâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 6). [güldürme, -dür, -me]
 Gülşen-i sevdâda bir aylık **gül** için çün hezâr
 Zâr kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 9). [gül,]
 Gelürse bezme mezkûrân olur **gül-veş** o dem hândân
 İder bülbülleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 5). [gül-veş,]
 Gîsûları sünbül lebi mül hâlleri fülful
 Bir **gül** ki anıñ bülbülü güller nicelerde (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 4). [gül,]
 Gîsûları sünbül lebi mül hâlleri fülful
 Bir gül ki anıñ bülbülü **güller** nicelerde (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 4). [güller, -ler]
 Güşâd olur bu zamân gönca-i tabî'at-ı nâs
 Çıkar teferrüc ü seyrâna gül-ruhân **gül-vâr** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 28). [gül-vâr, -vâr]
 Tarâvet-yâb olup tab'-ı cihân **gül-veş** açılmaz mı
 Ki bârân-ı lûtf zînet virür bağ-ı temennâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 17). [gül-veş,]
 Figânımdan firâr itsün hezârân
 Hârâm itsün **güle** itmeye efgân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 102). [güle, -e]
 İlâhî rahmetiñ bârânını saç
 Göñül bağında ümmîdim **gülin** aç (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 2). [gülin, -i, -n]
 Gulâmî mâ'ildir fûrkâtî zâra
 Sır şaklamak kanı utan **gül** elden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 24). [gül,]

gül ü gülzâr: Gül çiçeği ve Gül bahçesi. II [tas.] Dünyevî lezzetler / kesret.

Maḥabbetden **gül ü gülzâr** ḥande
 İder hâl-i hezâr-ı derd-mende (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 37). [gül ü gülzâr,]

gül-aḥmerden: Kırmızı gül. (kırmızı gülden).

Cilve-i güftârîñ elbet sâķî sāğardan lezîz
 Rûy-ı tâbânîñ şehâ billah **gül-aḥmerden** lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 2). [gül-aḥmerden, --den]

gül-âlûd ıṣba'aynından kör oldu kayşer'in çeşmi: Kayser(Mecnun)'in gözü güle meyletmekten kör oldu.

Gül-âlûd ıṣba'aynından kör oldu Kayşer'in çeşmi
 Şehâ hem câlis-i taḥt-ı Süleymânî 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 5). [gül-âlûd ıṣba'aynından kör oldu kayşer'in çeşmi, --dı-i, --in]

gûlâm: Köle, kul, esir, bende.

Zi-âteş-i ruḥ-ı ḥûbet şehâ bi-sûḥte ten
 Kücâ şod âb-ı kerem âḥir in Gûlâmî **gûlâm** (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 24). [gûlâm,]
 Alur tesbîḥini deste okur âheste âheste
 gûlâmın görse ol ḥaste olur ḳorḳmaz Ḥudâ'sından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 14). [gûlâmın, -ın]
 Aḳrânı üzre ḳahr ile fâ'ik olup nigâr
 Gendüm gibi **gûlâm'ın** atar ḡam hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 12). [gûlâm'ın, -ın]
 Evliyâ cümle aña ḥalka-be-güş oldu **gûlâm**
 Ḳâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü's-şânız (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 9). [gûlâm,]
 Amân yâ Muştafâ gönder reh-i 'aşḳ içre üstâdım
 gûlâmıñdır deyü şâḥ cihânda söylenür adım (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 28). [gûlâmıñdır, -ıñ, -dır]

‘Aşkđır pīre-zen-i dehri iden ra’nā devām

Eyleyen ruhsārına sulţānları ‘aşkđır **ġulām** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 8*). [*ġulāmī,]*

ġulāmī: *Gulāmī, Sivash. (d.1271/1854-ö.1304/1886). Divan şairi. Divanı vardır.*

İnest zi-deret ‘arz-ı temennā-yı **Ġulāmī**

Ez-mihr-i Resūl-i dü cihān dūr me-fermā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*

Kerīmā bakma bu itdiklerim ‘işyān-ı bī-ħadde

Ġulāmī rū-siyāha rahmetiñle kıl ‘ināyethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 18*). [*ġulāmī,]*

Mā-sivā ġıll u ġışından pāk kıl dil hānesin

Ey **Ġulāmī** şāh-ı ‘aşkıñ kaşırına ola sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 14*). [*ġulāmī,]*

Ey **Ġulāmī** reh-i ‘aşkında fenā-yāb olana

Sūhān-ı saht ile redd aña mūkāfāt bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*

Nigāh-ı yār ile birlik **Ġulāmī** turra-i tarrār

Metā-ı kalbi cümle kıldılar bir lahzada yağmā (*Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*

‘Aşk meydānında baş kesdim hābibe tā ezel

Ey **Ġulāmī** yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 18*). [*ġulāmī,]*

Sürdi tahķīr eylemekle meclisinden bendesin

Ey **Ġulāmī** bu kederle yak teniñ şubh u mesā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 22*). [*ġulāmī,]*

Hasretiñ derdini çok çekdi **Ġulāmī** kemter

Çeşm-i luţfuñla nazar eyle şehim luţfa sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*

Zünnār-ı ham-ı zülfime vābeste nice şeyh

Büt-hāne-i ‘aşkımda **Ġulāmī** gibi şeydā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 18*). [*ġulāmī,]*

Südde-i ‘aşkıñ **Ġulāmī** ser-fürü itmez şehe

Pādişāhān sāye-i ‘izzinde çākerdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*

Hümā-yı luţf-ı tu ger sāye efkened ber-dil

Şeved **Ġulāmī-i** bī-kes emīr-i şāh u gedā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 10*). [*ġulāmī-i, -i]*

Ey **Ġulāmī** revzen-i zār u niyāzı rüz u şeb

Sīneden aç bildirir derd-i derünuñ Hāk aña (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*

Ol meh-i hūbān dil-i ‘āşıkı elbet alur

Deste **Ġulāmī** ile hem-dem olur intehā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 26*). [*ġulāmī,]*

Nigārā ‘andelībā ġül-‘izārā

Ġulāmī itdi varın cümle yağmā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 34*). [*ġulāmī,]*

Bu **Ġulāmī** bāb-ı cūduñda fütāde haste-dil

Dest-i ihsānıñla i’tā eyle bir kāse şarāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*

Hasretiñ derdini çok çekdi **Ġulāmī** ‘āciz

Maraż-ı fūrķate it dārū-yı dīdār hābīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*

Ġulāmī kimdir iden nūş cām-ı maķşūdı

Derünü olmadan endūh külhanında kebāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 15*). [*ġulāmī,]*

Ġulāmī hāmīl-i cevr ü cefādır rüz u şeb dā’im

Fuzūn-ı belā ‘aşk-ı dilārāya nişāndır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*

Ġulāmī ile revā mı ki münfa’ıl ola dost

Ki hayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*

Nedir bu serseri gezmek cihān bāğında bülbül-veş

Gülistān-ı dilārāda **Ġulāmī** turma feryād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 12*). [*ġulāmī,]*

Høkka-i ta'yibden çek ey **Ġulāmī** hāmeyī
 Rū-nümā olmaz gözinde dostlarıñı ma'yüb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 'Afv kıl kemter **Ġulāmī** 'aybını ey pür-kerem
 Bizde ancak bulunan takşır ile çok ġalaṭāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 15*). [*ġulāmī,]*
 İn **Ġulāmī** mī-koned devrān çün pervānehā
 Der-leb-i fānūs-ı şem'-i hüsn-i pür-iclā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Ey **Ġulāmī** be-ġulistān-ı cinānet pes ez-İN
 Mī-vezed bād-ı neşīm-i meded ez-süy-ı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Bu **Ġulāmī** niçe şad-bār kuşūr itmiş ise
 Maġfiretle nazar it zār-ı efġānıma yā ġavṣ (*Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Şafādan şanma bu nūş-ı meyi cūş-ı dili belki
 Ġulāmī cūş-ı cūy-ı ġam-ı ekdārdır bā'is (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 10*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu dehri
 Ki eflāk-i vişāle itmemiştir kimse bir mī'rāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Terk-i cān eylemeden ġayri **Ġulāmī** olmaz
 Maraṣ-ı mihr-i 'aṭā-kerde-i Mevlā'ya 'ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Vīrāne ḳalbi ābād eyle **Ġulāmī** dil-şād
 Yak micmere gel irşād 'ūdın dil ola fāyih (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Terk-i āġyār it **Ġulāmī** ister iseñ vaşl-ı Hāk
 Dāmen-i pākin bırakma diñle tūt ġüftār-ı şeyḫ (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*
 Der-miyān-ı ṭālibān-ı vuşlatet ey pür-kerem
 Çün **Ġulāmī** ez-firāket dīde giryānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 12*). [*ġulāmī,]*
 Bed şandı benim ḫālimi ol bī-ḫaber-i 'aşḳ
 Bilmez ki **Ġulāmī** şerefi buldı mü'ebbed (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 14*). [*ġulāmī,]*
 Pā-nihād itmem cināna rüy-ı yār olmaḳsızın
 Nār-ı düzaḫdan **Ġulāmī** çün degül bustān lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 10*). [*ġulāmī,]*
 İḫsān-ı ġayrdan baña hoşdur cefā-yı yār
 Ḳılmış **Ġulāmī** çün o sitem-kārı ittiḫāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 10*). [*ġulāmī,]*
 Şiḫḫat-i tenden **Ġulāmī** bir ġüzel devlet mi var
 Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Ḳıl şefā'at bu **Ġulāmī** 'ācize rüz-ı cezā
 Menba'-ı kân-ı kerem şāḫib-ḳırāndır Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Ta'n eyleme ol bī-ḫaber-i 'aşḳı **Ġulāmī**
 'Ādetdir olur zümre-i ḫūbān cefā-kār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 21*). [*ġulāmī,]*
 Rüy-ı cānāna mı ġisū-yı büte beste midir
 Gerden-i dil çü **Ġulāmī** nice berdār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 14*). [*ġulāmī,]*
 Ol şūḫ-ı perī-çihreyi teşḫire **Ġulāmī**
 Çāre arasañ çāresi āh-ı seḫerīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Şabā söyle **Ġulāmī**'den o yāre ġeçmedin ḫüsni
 'Aṭā-yı buse ḳılsun kim şoñı ḫüsnuñ nedāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 9*). [*ġulāmī'den, --den]*
 Sāġar-ı vaşlı sāḳiyā itme **Ġulāmī**'den dirġ
 Ḥayli zamāndır ki teni ḫasret-i mey zebūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 13*). [*ġulāmī'den, --den]*
 Āsitān-ı ġavṣu'l-a'zam bende-i nāçiziym
 Ol şehiñ dā'im **Ġulāmī** ġālib ü mañşūr olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 10*). [*ġulāmī,]*

Uğrıma çıkdı **Ġulāmī** bir sūvār-ı seyf-zen
 Gördiğin tığ-ı cefâ ile hemân toğrar biçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Erbâb-ı tarîkiñ bu zamân merkez-i feyzi
 Bî-şübhe **Ġulāmī** der-i a'lä-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 18*). [ġulāmī,]
 Kafes-bend-i belâ-yı derd-i hasretdir sükût itmiş
 Ġulāmī gerçi şâhıñ tûfî-i hoş-gûlarındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 10*). [ġulāmī,]
 Cevr âteşiyle yakmada kemter **Ġulāmī**'yi
 Rahm eylemez o yâr-ı sitem-kâra kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 13*). [ġulāmī'yi, --yi]
 Ser-menzil-i makşûda irem dirse **Ġulāmī**
 Şekvâyı bıraksıñ aña yol râh-ı recâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 13*). [ġulāmī,]
 Beyâbân-ı talebde pâ-bürehne huşk-leb qaldım
 Ġulāmī teşneye gel çeşme-i âb-ı likâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 14*). [ġulāmī,]
 Hümâ-yı re' feti şalmaz mı sâye üstüme bir dem
 Ġulāmī ġam temüzında esîr-i mülk-i ġurbetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 10*). [ġulāmī,]
 Hem-'inân olmasını şanma **Ġulāmī** dâ'im
 Şeh-süvârım gün olur ki reh-i hicrânı tutar (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Kâr-hâne-i takdîre karışmak da **Ġulāmī**
 Bî-şübhe büyük 'ayn-ı kabâhatla hâţadır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 13*). [ġulāmī,]
 Rahm idüp belki **Ġulāmī** bize mi 'mâr-ı kerem
 Dil-i vîrânemizi sîm-i vişâl ile yapar (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 13*). [ġulāmī,]
 Ġulāmī gerçi kûy-ı yârdan şimdi ba'îd oldum
 Hayâl adlu gönül şehrinde şâh-ı a'zamım vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Muhtâc ile **Ġulāmī** degül beste bâb-ı Hâk
 Tâ'at aña vesîle 'ibâdet bahânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 11*). [ġulāmī,]
 Kıl ey tabîb bûs-ı femîñle devâ dile
 Çokdan **Ġulāmī** hâne-i hasretde hastedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 12*). [ġulāmī,]
 Kâdir mi **Ġulāmī** ki gözi tölmeğe yaşdan
 Her kim nazarı cânib-i hürşîd-likâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Gülistân-ı cihânı 'andelîb-âsâ tecessüs kıl
 Bulunmaz Asbuzı mişli **Ġulāmī** varsa cennet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 24*). [ġulāmī,]
 Bu **Ġulāmī** rākib olmuşdur taḥayyür fülkine
 Yelken açmış vuşlata karşı gider efkârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 11*). [ġulāmī,]
 Ġulāmī çâkeri kim görse sâde-dil şanur ammâ
 Derûn-ı hâne-i hâţırda hulyâ artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Ġulāmī hâţır-ı nâ-şâdımız ger şâd kılmazsa
 ġarîbiñ hâline rahm eyleyen bir dem kalîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Ġulāmī'niñ derûnıñ hâlini bildürmeden yâre
 Zebân 'âciz devât 'âciz mürekkeble kalem 'âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 9*). [ġulāmī'niñ, -nin]
 Bî-maḥal sâz-ı sūḥan itme **Ġulāmī** cehd kıl
 Râh-ı pür-aḥtarda düşmen da'vet eyler çün ceres (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 11*). [ġulāmī,]
 Ġulāmī deşt-i Leylâ'dan geçüpdür cûy-ı Şîrîn'i
 Degül üslûbî Ferhâd'a hemân Mecnûn'a deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 9*). [ġulāmī,]
 Şerefdir yâr ile cennetde olmak ger kıyâmetde
 Ġulāmī görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 10*). [ġulāmī,]

Deste al cām-ı velā nüş it anı bā-şad-şafā
 Çün **Ġulāmī** ol şehā bī-hüş u şeydā gel iriş (*Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 14*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī'den şabā var söyle hüsniñ şanmasun bākī
 'Azīz-i Mısr iken Yūsuf türāb içre nihān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 13*). [*ġulāmī'den, -den]*
 Ġulāmī dil-güşā bir nev-ğazel tanzīm idüp hāmem
 Dine bu tuhfē kim bir 'āşık-ı ğam-hārdan qalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī bende-i Sulţān Şeyh-i Ġilān-est
 Kesī ki bende-i ān-est gū ki hurrem bāş (*Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 'İnāyetle nazar kıl bu **Ġulāmī** bendeye bir kez
 Nihāyet-kār tūfāndır işim senden meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 11*). [*ġulāmī,]*
 Her kim ki diler vuşlat-ı cānānı **Ġulāmī**
 Celbi güzeliñ sīm ü zer efsūnına mahşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Bend-i zülfinden **Ġulāmī'niñ** yazup iħrācını
 Bendesin 'ıtk eylemekle eylemiş dīvāna 'arz (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 9*). [*ġulāmī'niñ, -nin]*
 Çün **Ġulāmī** dergeh-i Ġilān'a var bende ol
 Cūy-ı feyzi cūş ider sen şanma kim nā-yāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Mesrūr idecekdiñ bu **Ġulāmī'yi** efendim
 Bu 'ahdleriñ noldı kerem ma'deni hāfız (*Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 9*). [*ġulāmī'yi, --yi]*
 Çeşm-i ihsān ile bak sūy-ı **Ġulāmī'ye** amān
 Hāb-ı miħnetden efendim dili kıl istikāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 9*). [*ġulāmī'ye, -ye]*
 Seyr it **Ġulāmī** hālin 'aşk ile yaqdı bālin
 Bulur Hudā vişālin ey nā-be-kām vā'iz (*Gulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī tāk-ı nüh-eflāke irdi nāleleriñ
 İderse Zühre 'aceb mi ki sāzdan fāriğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Kāle-i qalbi **Ġulāmī** düzde virmiş el-amān
 Dergeh-i ihsāniña yüz tutmuş ey Şāh-ı Necef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī āsitāniñda turur emrāz-ı 'işyānla
 Keremle kıl şefā'at eyle dermānı 'Ömer Fārūk (*Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Degil tenhā **Ġulāmī** hāliñe vākıf olan ey şūh
 Cihānda söylenür şāniñ hemānā ben miyim nātik (*Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī lezzet-i zevk-i cihān āğuş-ı dilberdir
 Dimiş üstādımız ammā ki sende ol liyākat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*
 Mey-hāne-i fenāya girüp ol **Ġulāmī** sen
 Cām-ı hāqıqati vire bā-iftihār-ı 'aşk (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Neş'e-bahşız cāzib-i cānız **Ġulāmī** 'āşıkız
 Bu 'aceb mi olsa ber-ter şān-ı 'Abdü'l-Kādir'iñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 108, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Meded ey bāğ-ı hüsniñ tāze verdi söyle lāyık mı
 Ġulāmī rüz u şeb bülbul gibi nevha nevā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 10*). [*ġulāmī,]*
 Ey şabā var yāre 'arz eyle **Ġulāmī** hālini
 Söyle kim kılmış melāl içre mekānım fūrkatıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Gel kerem kıl zātıñı bildir **Ġulāmī** 'ācize
 Cin misiñ insān mısıñ yā cān mısıñ cānān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Sevād-ı dīde-i şabr-ı **Ġulāmī** şimdi āğ oldu
 Tahammül hürmeni buldı nihāyet nā-şekībim gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*

Cihân 'uşşâk-ı kâzible tolidir
 Ğulâmî sıldk ile bir dânedir gel (*Ğulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 10*). [ğulâmî,]
 Şâh-ı hûbânîñ kudümında Ğulâmî hâliñi
 Hâk-i pâyê 'arz kıl güş itmese feryâd kıl (*Ğulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 9*). [ğulâmî,]
 Saña olmaz Ğulâmî âşinâ bigâneye meyli
 Gerek çâk-i girîbân ol gerekse sîne-süzân ol (*Ğulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 9*). [ğulâmî,]
 Dîde-i kalbe Ğulâmî kademi hâki olup
 Tütiyâ-bahş-ı ziyâ Hazret-i gavsu 'l-A' zam (*Ğulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 15*). [ğulâmî,]
 Düşüp fezâ-yı figâna Ğulâmî-i bî-kes
 Terahhüm eyleyen anda Hudâ imiş bildim (*Ğulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 13*). [ğulâmî-i, -i]
 Yok Ğulâmî servde fikr-i hazân u nev-bahâr
 Râh-gîr olmaz mücerred dilde havf u bîm kim (*Ğulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 13*). [ğulâmî,]
 Vahtidir bûs-ı lebiñle al Ğulâmî hâtırın
 Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ n olur luţf u kerem (*Ğulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 23*). [ğulâmî,]
 İnkisâr itmez Ğulâmî görse biñ kerre cefâ
 Tâ kıyâmet 'aşkı çün hâtır-güzârımdır benim (*Ğulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 13*). [ğulâmî,]
 Dehen açdırma Ğulâmî tolu derd ile dehen
 Diñlemez derdimi kim yârime tahrîr ideyim (*Ğulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 9*). [ğulâmî,]
 Bâd-ı hasret ebr-i fûrkatden Ğulâmî rûz u şeb
 Yâr deryâlar gibi bilmez mi pür-cüş oldıgım (*Ğulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 9*). [ğulâmî,]
 Bî-ruh-ı yâr Ğulâmî nideyim 'âlemi ben
 Genc yok çünki niçün sâkin-i vîrâne olam (*Ğulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 9*). [ğulâmî,]
 Zi-âteş-i ruh-ı hûbet şehâ bi-sûhte ten
 Kücâ şod âb-ı kerem âhîr in Ğulâmî ğulâm (*Ğulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 24*). [ğulâmî,]
 Ğulâmî yolda gördüm yâri bakdı kahr ile bir kez
 Tahayyürden hemân-sâ'at der ü dîvâra çarpıldım (*Ğulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 13*). [ğulâmî,]
 'Aşka düşdüm sîne çâk itdim başım urdum taşâ
 Vâdî-i 'aşkıñ Ğulâmî bî-ser ü sāmānıyım (*Ğulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 14*). [ğulâmî,]
 Râz-ı 'aşkıñ idemez gayre Ğulâmî ifşâ
 Kıbre varsam yine pinhân ider anı kefenim (*Ğulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 9*). [ğulâmî,]
 Ğulâmî âsîtan-ı ma' delet-âyâta gelmişdir
 Ümîd eyler 'inâyetle şefâ'at Hazret-i 'Osmân (*Ğulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 13*). [ğulâmî,]
 Dâmeniñ tutdum kerem kıl bu Ğulâmî kemtere
 Nâr-ı mihriñ yakmada cism ü tenim rûz u şebân (*Ğulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 15*). [ğulâmî,]
 Rû-nümâ ol bu Ğulâmî'ye yeter pinhânlığıñ
 Künc-i dilde mihri dâ'im ber-karârım kandesin (*Ğulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 9*). [ğulâmî'ye, -ye]
 Firâkıñ derdini çekmeklige tākāt mi kalmışdır
 Ğulâmî dâ'imâ görmekdedir rû'yâ-yı bî-pâyân (*Ğulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 10*). [ğulâmî,]
 Âhını alma Ğulâmî'niñ eyâ mest-i gurûr
 Yıkılır âha tahammül idemez nüh-gerdün (*Ğulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 9*). [ğulâmî'niñ, -nin]
 Ğulâmî bâğ-ı hüsnuñde eger olmazsa gül-çide
 Figân eyler çü bûlbûl bî-vefâ yârim vedâ' olsun (*Ğulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 13*). [ğulâmî,]
 Ğulâmî var ise elde zeriñ baş üzre câyın var
 Eger bî-pül iseñ vardır naşibiñ çok ezâlardan (*Ğulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 13*). [ğulâmî,]

Tut yedin kemter **Ġulāmī'niñ** ħalāş it varıadan
 Fıkr-i ħulyā-yı ruħuñla ħālimiz cānā yamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 13*). [*ġulāmī'niñ, -nin*]
 Āsitān-ı şāh-ı Ġılān'ın **ġulāmī** oldıgım
 Kāşıd-ı 'uşşākdān aldım ta' ahhūd-nāme ben (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Tāc-dārān bendesidir çün **Ġulāmī** bī-'aded
 Südde-i ħüsninde anıñ perde-dārı ħūr-ı 'ın (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Nişān-gāh eylemişdir sīne-i süzān-ı 'uşşākı
 Ġulāmī çāre sabr itmek ferāġat kıl şikāyetden (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 14*). [*ġulāmī,]*
 Uġrasun 'aşk-ı cefā-kāra **Ġulāmī** kılına
 İtdigi bunca sitem cevre peşimān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 17*). [*ġulāmī,]*
 Serde sevdā ey göñül dilber hevāyī çāre ne
 Bu **Ġulāmī'niñ** işi yāre recādır neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 10*). [*ġulāmī'niñ, -nin*]
 Ġulāmī dil-güşā bāġ-ı şafāda tutdı dil mesken
 Açıldı ġonca-i āmāl bülbül iftiĥār itsün (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Nās lebānıñ seniñ vaşfını itdikde yār
 Kālbe **Ġulāmī'niñ** āh itdi şafālar vezān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 26*). [*ġulāmī'niñ, -nin*]
 Ġulāmī zülfini yārın bırakmak istemeziz
 Künüz-ı fıkrde bilmem ki ne sevdādır bu (*Gulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Beyāna kādır olmaz bu **Ġulāmī** cürmini lākin
 Şefā'at semtine dīde-güşāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī kemterin bāb-ı kerīmiñden temennāsı
 Raķıbe yüz virüp hem-bezm-i 'işret olma āġyāra (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī gel kapu kapu sürinme sâ'il-veş
 Ĥulūş u şıdk ile dön bāb-ı Şāh-ı Merdān'a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Zer-i iĥsānıñ bī-çāre **Ġulāmī** bulamaz
 Bār kesme sitemiñ sīmini pinhān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī 'aşk ile ħāl-i perişānın dise yāre
 Der-i dildārdañ āyā gelür mi bir kerem-nāme (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Bahā-yı vuşlatı dilberleriñ zerdır recā neyler
 Ġulāmī sīm ile mānend-i ġisū pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 10*). [*ġulāmī,]*
 Cevr-i zamāne bükdi **Ġulāmī** belin şehā
 Pır oldı geldi elde 'aşā-yı recā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Fitneler zülf-i siyāhında **Ġulāmī** pinhān
 Celb ider 'ālemi baķ ġamze-i mekkāresine (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Hilāl-ebrūların māh-ı cemālin ġördigiñ demde
 Ġulāmī būs ile iftār kıl şavmı ħarām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 14*). [*ġulāmī,]*
 İstemez ol pür-kerem cevri **Ġulāmī** kula
 Ĥāhişi andan dilā nāz u edādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 13*). [*ġulāmī,]*
 Ġulāmī āsitān-ı şāh-ı 'aşka ser-fürü kılmış
 Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar kıl kām-yāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Ağzıñ ne küçükdür didi bir nokta **Ġulāmī**
 Tefsīr idemez olsa hezārān ħocalar da (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
 Şeş-cihetden tıġ-ı ħasret tutdı cellād-ı kazā
 Cinn ü ins ağlar **Ġulāmī'niñ** bu ħāy u ħüyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 14*). [*ġulāmī'niñ, -nin*]

'Âşık-ı efgendesi tenhâ **Ġulâmî** sen misin
 Bî-karâr olmuş şabâ 'aşkıyla eyler âh u vâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 13*). [*ġulâmî,]*
 Ġulâmî bendeñe yâr baġş kıl ser-efrâzî
 Velîleriñ daġı şâhı o ġavş-i Ġilân'a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 13*). [*ġulâmî,]*
 ġark şod **Ġulâmî** lücce-i baġr-i zünüb-râ
 Bî'nger me-râ be-çeşm-i şefâ'at meded 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 13*). [*ġulâmî,]*
 Vuşlatıñdan kılma mehcür bu **Ġulâmî** kemteri
 Şübhesiz sen şâfî'-i yevm-i kıyâmetisin 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 17*). [*ġulâmî,]*
 Şad-sürür ile **Ġulâmî**'ye tekellüm kıldı
 Kaldırup derd ü ġamı perde-i esrârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 9*). [*ġulâmî'ye, -ye]*
 Dünyâda **Ġulâmî** bulayım râhatı dirseñ
 Halkdan kesilüp Hâlık'ı yâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 9*). [*ġulâmî,]*
 Çün senâ-güyendeñiz olmuş **Ġulâmî** tâ ezel
 Dergeh-i sultân-ı ġavşîñ oldıġı-çün çâkeri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 13*). [*ġulâmî,]*
 Fıkr-i nüş ile **Ġulâmî** nîşe uğratdım teni
 Mâr-tıynet yâr ile bilmem ne kârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 13*). [*ġulâmî,]*
 Ġulâmî kalmadı bâzâr-ı 'aşrda şî'riñ
 Bahâ vü kıymeti erzândır eski kâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 9*). [*ġulâmî,]*
 Çekeriz 'usri hemân yok 'aķabinde yüsri
 Tâli'-i şüm **Ġulâmî** bizi pâ-mâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 10*). [*ġulâmî,]*
 Ġulâmî baġt-ı nâ-hemvârem âyâ ġâb-ı miġnetden
 Sürür u behcet-i câvid ile bilmem uyanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 9*). [*ġulâmî,]*
 Dâm-ı dîdârdan âzâde **Ġulâmî** şimdi
 Güc olur girmez ele kaçsa ġazâl-i Ĥutenî (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 9*). [*ġulâmî,]*
 Öyle dildâra **Ġulâmî** dili bend itdi felek
 Çalıcı çarpıcı cânlar yakıcı hem alıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 9*). [*ġulâmî,]*
 Âsitân-ı 'aşkıña baş egdigim günden berü
 Terk kılmışdır **Ġulâmî** Ka'be vü büt-ġâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 10*). [*ġulâmî,]*
 Bu **Ġulâmî** olamaz nâ'il-i verd-i vuşlat
 Bâġ-ı sevdâda müdâm itmededir eġġanı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 15*). [*ġulâmî,]*
 Nev-cüvân iken **Ġulâmî** 'aşķ ile bükdün belim
 Sen 'aşâya pîr idüp cânâ šayandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 11*). [*ġulâmî,]*
 Bu **Ġulâmî** çâkeri kıldıñ cüdâ dildârdan
 Ey felek tutmaz mı âyâ bunca eġġanım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 9*). [*ġulâmî,]*
 'Arz-ı ġâl-i pür-melâlidir seniñ dîvânıña
 Bende-i kemter **Ġulâmî** ġâk-i pâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 42*). [*ġulâmî,]*
 Ġulâmî çıkdı dört er söylediler cevherî târîġ
 İrişdi cümle ednâ ile a'lâ feyz-i 'ulyâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 37*). [*ġulâmî,]*
 Ġulâmî 'İzzet'i dünyâda dil-şâd eylesün Mevlâ
 Şeff' olsun Ĥabîb-i Ĥazret-i Ĥaķ rüz-ı vâveylâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 37*). [*ġulâmî,]*
 Ġulâmî vardı bu mevsimde şaġn-ı ġülzâra
 Şikeste-ġâtır ile bula bir ġül-i bî-ġâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 33*). [*ġulâmî,]*
 Çün cihânda mâdiġ-i şâh-ı cihân itdi şükür
 Luţf-ı Ĥaķ sen gibi bir 'âciz **Ġulâmî** kemteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 62*). [*ġulâmî,]*

Ğulāmī kilik-i çäpük-seyr yazdı cevheri tārīḥ
 Fūrūġ-ı birri Sīvās'ı kılup pür-nür u pīrāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 73*). [ğulāmī,]
 Tecellī itdi Ğulāmī Nesīmī-veş 'aşkıñ
 Şadā-yı İnnī Enallāh çağırdı her zerrāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 43*). [ğulāmī,]
 İlāhī bu Ğulāmī rū-siyāhıñ
 Re'ts-i müznibān-ı pür-günāhıñ (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 85*). [ğulāmī,]
 Cennete girsem bu fūrkatle olur beytū'l-ḥazen
 Girmesün kemter Ğulāmī ḥūnına vechū'l-ḥasen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 48*). [ğulāmī,]
 Kaşr-ı dil dervāzesin şevk ile aç
 Ur Ğulāmī başına vaşlınla tāk (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 24*). [ğulāmī,]
 Gördiği demde ğulāmī'yle hemān nāz eyler
 Söyle aġyāra telatıfları besdir bu kadar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 23*). [ğulāmī'yle, -(y)le]
 Bu ne devlet ki Ğulāmī bula dā'im rif'at
 Dāmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 23*). [ğulāmī,]
 Bu Ğulāmī çākere la'l-i lebiñden virmediñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 25*). [ğulāmī,]
 'Aşk-ı cānānla Ğulāmī ider ez-cān güzer
 Olma gel ḥüsñüñe maġrūr gün olur kalmaz eşer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 23*). [ğulāmī,]
 Bihūde recā eylemesün 'āşık inanmaz
 Şimden-girü rām olsa Ğulāmī buña kanmaz (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 26*). [ğulāmī,]
 Kıra devrānıñ ey çarḥ Cenāb-ı Kahhār
 Ağlayup söyle Ğulāmī bunı her leyl ü nehār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 28*). [ğulāmī,]
 Yār ile aġyār süre 'işreti
 Bula Ğulāmī ġam ile miḥneti (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 28*). [ğulāmī,]
 Ḥarīm-i vuşlat-i efkār-ı dildāra olup maḥrem
 Ḥayāl-i ḥāl ü ḥaṭṭıyla Ğulāmī şimdi pek ḥurrem (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 26*). [ğulāmī,]
 Bende-i 'aşkıñ ezelden elde yokdur ihtiyār
 ġayri ṭurmaz bu Ğulāmī inler aġlar zār zār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 38*). [ğulāmī,]
 Gelesiñ merḥamete nā'il-i āmāl olayım
 Dehr-i dūn içre Ğulāmī nola ḥoş-ḥāl olayım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 28*). [ğulāmī,]
 Ğulāmī çākeriñ bilmiş kuşūrın ey kemān-ebrū
 Meded yeter ġāzab urma (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 17*). [ğulāmī,]
 Ğulāmī mā'ildir fūrkatı zāra
 Sır şaklamak kanı utan gül elden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 23*). [ğulāmī,]
 İkbāl-i Ğulāmī gibi kec itme külāhı
 Her demde niyāzım bu durur senden İlāhī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 23*). [ğulāmī,]
 Ber-pāy-ı Ğulāmī zedī ez-hecr kemendī
 Cāmī men ü cām u mey ü kallāşı vū rindī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 23*). [ğulāmī,]
 Der-sūy-ı Ḥudā behr-i şikāyet şode ābık
 Pür-nür Ğulāmī şoden-i dide-i sādık (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 28*). [ğulāmī,]
 Ğulāmī söyledi menķūt ile tārīḥin ol ġilmān
 Girüp bāġ-ı cināna hem muḥarreb nezd-i Mevlā'ya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 9*). [ğulāmī,]
 Ğulāmī zabṭ kıldı tārīḥini itmāmdan kilkim
 Ecel seyfine başın virdi ḥaḳḳā irdi cānāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 9*). [ğulāmī,]
 Zabṭ idüp aḳlām-ı cevherle Ğulāmī tārīḥin
 Murġ-ı cān firdevs içine vardı iskān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 9*). [ğulāmī,]

Kān-ı ma'nadan **Ġulāmī** buldı cevher tārīhin
Bağş ider bī-şübhe cürmin Rabb-i celle hem 'alā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
Yazdı cevher tārīhin geldi **Ġulāmī** iki er
Girdi cennet içre tayr-ı rūhı itdi āşiyān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
Cevherī tārīhini yazdı **Ġulāmī** kalem
Raḥmet olur şübhesiz her kim okur fātiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*
Kilk-i cevherle **Ġulāmī** yazdı tārīhin anıñ
Girdi cennet içre tayr-ı rūhı itdi āşiyān (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 9*). [*ġulāmī,]*

ġulāmī-ves: *Divan şairi Ġulami gibi.*

Ger fiğān itse **Ġulāmī-ves** gürüh-ı 'āşıkān
Dād bilmez dā'imā qahrı feşāndır ḥançeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 9*). [*ġulāmī-ves,]*

ġül-be-şekker: *Ġül yaprağından yapılan macun kıvamında tatlı, ġül tatlısı.*

Ṭūṭī-i ṭab'a gelüp bir zevk u ḥālāt-ı 'azīm
Büse-i ġül-fām-lebler **ġül-be-şekkerden** lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 4*). [*ġül-be-şekkerden, -den]*

ġül-çī: *Ġül toplayan.*

Ġulāmī bağ-ı ḥüsnünde eger olmazsa **ġül-çide**
Fiğān eyler çü bülbul bī-vefā yārim vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 13*). [*ġül-çide, -de]*

ġül-çide: *Ġül toplayan.*

Sū-be-sū murgān-ı hoş-elḥān ārāmidedir
Şad-hezārān 'andelīb ol ravzadan **ġül-çidedir** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 8*). [*ġül-çidedir, -dir]*

ġül-çihre sākilerden: *Ġül yüzlü sakilerden.*

Virmez şarāba ruḥşat **ġül-çihre sākilerden**
Dir içmesi ḥarāmdır bī-iḥtirām vā'iz (*Gulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 7*). [*ġül-çihre sākilerden, -ler, -den]*

ġül-çīn: *Ġül toplayan.*

Ġülşen-i ḥüsnünde **ġül-çīn** oldılar aġyārlar
Nev-nihāl-i vaşlına itmez ebed maḳrūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 9*). [*ġül-çīn,]*

ġül-fām: *Ġül renkli.*

Şabā virse peyām-ı la'l-i **ġül-fāmı** ne devletdir
Ḳulūb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka ḥāletdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 1*). [*ġül-fāmı,]*

ġül-i: *Ġül, çiçek, sevgili.*

Āvān-ı bahār irmeden evvel **ġül-i** ümmīd
Açıldığı hem himmet-i vālā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 13*). [*ġül-i,]*

ġül-i bī-hār: *Dikensiz ġül.*

Ġulāmī vardı bu mevsimde şahn-ı ġülzāra
Şikeste-ḥātır ile bula bir **ġül-i bī-hār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 34*). [*ġül-i bī-hār,]*

göl-i muşâdakatü: *Dostluğun gülü.*

Şadâ-yı bülbül irince şimâhuma bildim

Göl-i muşâdakatü ravzasın ider tezkâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 36*). [*göl-i muşâdakatü, -ın*]

göl-i pür-hârı: *Dikenlerle dolu gül. II Etrafı rakiple dolu sevgili.*

Şeydâ hezâr ider **göl-i pür-hârı** ittiḥâz

Göl ise eylemekdedir âgyârı ittiḥâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 1*). [*göl-i pür-hârı, --ı*]

göl-i ra' nâ: *Güzel görünen gül I Sevgili.*

Gölzâr-ı cemâliñ benim ol verd-i 'acîbi

Ez-cân hezâr olmada yüz biñ **göl-i ra' nâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 8*). [*göl-i ra' nâ,*]

göl-i şādî: *Mutluluk gülü.*

Nihâl-i bâğ-ı dillerde **göl-i şādî** güşâd olmuş

Müşâbih şimdi gölzâr-ı cihân firdevs-i a'lâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 7*). [*göl-i şādî,*]

göl-i şevk: *Sevinç gülü.*

Güşâd ola gülistân-ı cihânda

Göl-i şevk u maḥabbet ya'nî cânda (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 6*). [*göl-i şevk,*]

göl-i ümîd: *Ümit gülü.*

Göl-i ümîd dilâ perde-i hicâb güşûd

Ruḥş nümûd der-âmed be-ḥande bî-ğam bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 3*). [*göl-i ümîd,*]

göl-i ümmîd açılmaz: *Ümit gülü açılmaz.*

Göl-i ümmîd açılmaz yağsa bârân biñ bahâr olsa

Anıñ-çün artırrur şit-i nevâsın bu dil-i şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 3*). [*göl-i ümmîd açılmaz, -maz*]

gülistân: *Far. Güllük, gül bahçesi, gül tarlası. ("gülistân" lam'ın sükûnu, sin'in kesriyle de okunur).*

Gitmedin süy-ı **gülistân-ı** vefâya birisi

Fem açup olmadadır bülbül-i gölzâr-ı ḥulûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 7*). [*gülistân-ı,*]

Ḥandesiyile zâhir itdi goncası dürr-i 'Aden

Şerm-sâr oldu **gülistân** kaldı fikretde şâdef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 4*). [*gülistân,*]

Nev-resîde naḥl bûd ân ḳadd-i serv-âsâ-yı tû

Der **gülistân-ı** velâyet kâmet-i tûbâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 2*). [*gülistân-ı,*]

Figân eyler hezâr-ı dil **gülistân-ı** mecâzîde

Ḥaḳîḳat gülşeninde yer virüp 'âlî-cenâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 7*). [*gülistân-ı,*]

gülistân-ı cihânda: *Dünyanın gül bahçesi.*

Güşâd ola **gülistân-ı cihânda**

Göl-i şevk u maḥabbet ya'nî cânda (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 5*). [*gülistân-ı cihânda, -da*]

gülistân-ı cihânı: *Dünyanın gül bahçesi.*

Gülistân-ı cihânı ‘andelîb-âsâ tecessüs kıl

Bulunmaz Asbuzı mığlı Ğulâmî varsa cennet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 23). [gülistân-ı cihânı, -+i]

Bir gül-i zîbâya bend itdim dili bülbül gibi

Tuğdı efgânım **gülistân-ı cihânı** her taraf (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 4). [gülistân-ı cihânı, -+i]

gülistân-ı dilârâda: *Güzellerin gül bahçesinde.*

Nedir bu serserî gezmek cihân bāğında bülbül-veş

Gülistân-ı dilârâda Ğulâmî turma feryâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 12). [gülistân-ı dilârâda, -da]

gülistân-ı fenâda: *Dünyanın gül bahçesi.*

Gülistân-ı fenâda bülbül-âsâ kârimiz efgân

Hemân aşhâb-ı fikr-i mâ-sivâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 7). [gülistân-ı fenâda, -da]

gülistân-ı hezârân: *Binlerce gül bahçesi.*

Kelâmım olmasun revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma’nâ

Bu mecmû’am **gülistân-ı hezârân** ‘âşıkân eyle (Gulâmî Divanı , Kıt’a 11, Mısra 4). [gülistân-ı hezârân,]

gülistân-ı ma’ârifde: *Bilginin/kültürün gül bahçesi.*

Bâğ-ı dînde bülbül-i ‘azb-i beyândır Bû-Bekir

Hem **gülistân-ı ma’ârifde** ‘ayândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 2). [gülistân-ı ma’ârifde, --de]

gülistân-ı vişâl: *Sevgiliye kavuşmanın gülbahçesi.*

‘Andelîb-âsâ mağâm iken **gülistân-ı vişâl**

Dür u mehcûr eyledi gonca-dehânım fûrkâtîñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 7). [gülistân-ı vişâl,]

gül-‘izâr: *Gül yanaklı (sevgili bağlamında).*

Öyle yerleşmiş hayâlîñ hâtırımda âh kim

Tâ kıyâmet yâr çıkmaz **gül-‘izârım** gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 8). [gül-‘izârım, -ım]

gül-‘izâr: *Gül yanaklı (sevgili bağlamında).*

Şehâ mâhâ bütâ cânâ penâhâ

Nigârâ ‘andelîbâ **gül-‘izârâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 2). [gül-‘izârâ, -a]

Nigârâ ‘andelîbâ **gül-‘izârâ**

Vücûdum nâr-ı ‘aşkıñ kıldı ifnâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 31). [gül-‘izârâ, -a]

Nigârâ ‘andelîbâ **gül-‘izârâ**

Ğulâmî itdi varın cümle yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 33). [gül-‘izârâ, -a]

gülle-i tûb-ı belâ: *Top mermi bela.*

Gelür her bir taraftan **gülle-i tûb-ı belâ** her dem

Harâb olmağdadır dîvâr-ı ten kârim figân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 3). [gülle-i tûb-ı belâ,]

gül-nâr: *Nar çiçeği II Sevgilinin yanağı.*

Gülzâr-ı ‘ânzı ki temâşâ-yı dîdedir

Tolmuş benefşe nergis ü **gül-nâra** kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 4). [gül-nâra, -a]

göl-ruh: *Göl çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.*

Dil bñlbñli pervāz ider iken yñcelerde

Bir **göl-ruha** dñş oldu gezer bāğçelerde (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 2*). [*göl-ruha, -a*]

göl-ruhān: *Göl çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.*

Gñşād olur bu zamān ğonca-i tabī‘at-ı nās

Çıkar teferrñc ü seyrāna **göl-ruhān** göl-vār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 28*). [*göl-ruhān,]*

göl-rñları bñlbñl: *Göl yñzlñ bñlbñl.*

Ney-zebān zñlfleri rakķāş-ı muğannī der-nāz

Gñşen-i ħñsnde **göl-rñları bñlbñl** hem-rāz (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 8*). [*göl-rñları bñlbñl,]*

göl-rñy: *Yñzñ göl II sevgili.*

Deryā-yı ğama dñşdiğini görse o **göl-rñy**

Raħm eylemeyñp dir buña şāyān u sezādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 9*). [*göl-rñy,]*

gñşen: *Bağçe, göl bahçesi, çiçek bahçesi.*

Gñşen-i ħamd içre sñnbñldñr şehā bil besmele

Ol durur ser-levħaya tezyñn ü minħācñ‘l-ħudā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 3*). [*gñşen-i, --i*]

Ĥān-ı ‘işret kñrdı **gñşen** içre lāle şevķ ile

Oldı sākī nesterñn dñndñrdı cāmı ĥabbezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 19*). [*gñşen,]*

Hezārān ‘andelībiñ nāle vñ feryādına ey dil

Gñle **gñşende** nezdīķī vñ kurb-ı ĥārdır bā‘is (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 6*). [*gñşende, -de*]

Bñlbñl-āsā hele şeb-tā-be-seħer nāle vñ zār

Gñle mi **gñşene** mi gizleme inkār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 6*). [*gñşene, -e*]

Nihāl-i **gñşen-i** ‘aşķında nağmāt-ı ‘acāyible

Figān itmiş hezār-ı dil şu deñli zārdan ķalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 13*). [*gñşen-i, --i*]

Gñşen içre artđı derdi bñlbñlññ derdim tñyup

Ey gñl-i neşķñfte sen şādān mısıñ ğıryān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 11*). [*gñşen,]*

Figān eyler hezār-ı dil gñlistān-ı mecāzīde

Ĥaķīķat **gñşeninde** yer virñp ‘ālī-cenāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 8*). [*gñşeninde, -in, -de*]

gñşen gñlinde bñy-ı behcet var: *Göl yñzññn bahçesinde güzel kokulu yñzler var.*

Şen olsun Asbuzı **gñşen gñlinde bñy-ı behcet var**

Hezār u bñlbñlinde nağme-i şñr-ı maħabbet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 1*). [*gñşen gñlinde bñy-ı behcet var, --i-i, -n, -de*]

gñşende açılmaz gñller: *Göl bahçesinde açılmaz gñller.*

Bñlbñl-i şādīķa **gñşende açılmaz gñller**

Āħ u zār itse yine hem-demidir ĥār-ı ĥasīs (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 3*). [*gñşende açılmaz gñller, -ler-maz*]

gñşen-i ‘aşķ: *Aşķın göl bahçesi.*

Gñşen-i ‘aşķ içre bī-dīdār-ı rñy-ı ğonca-leb

‘Andelīb-āsā dem-ā-dem seyr-i ĥār itmek de güç (*Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 5*). [*gñşen-i ‘aşķ,]*

gölşen-i behcetde: *Güzellik bahçesi.*

Hüsnüne üftâdesiñ sen de 'aceb

Gölşen-i behcetde eylerseñ tarab (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 8*). [*gölşen-i behcetde, -de*]

gölşen-i dehri: *Zamanın gül bahçesi.*

Gölşen-i dehri yaķar şu'le-i āhım şāhım

Bülbülüm gonca-feme hāset ü ğamdır çemenim (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 7*). [*gölşen-i dehri, -i*]

gölşen-i dehrîñ: *Zamanın gül bahçesi.*

Gölşen-i dehrîñ vefāsız güllerin sevdāsını

Terk ider bülbül eger görse gül-i gülzār-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 9*). [*gölşen-i dehrîñ, -iñ*]

gölşen-i fāñide: *Gelip geçici gül bahçesi, dünya.*

Gölşen-i fāñide efgān itmezem bülbül gibi

Best idüp dil bir sehî-ķad gonca-i gül-fāma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 9*). [*gölşen-i fāñide, -de*]

gölşen-i hūbān-ı: *Güzellerin gül bahçesi.*

Aradım **gölşen-i hūbān-ı** cihānı cümle

Tā ezel açmamış açmaz meded ezhār-ı hūlūş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 5*). [*gölşen-i hūbān-ı,]*

gölşen-i hūbān-ı: *Güzellerin gül bahçesi.*

Aradım **gölşen-i hūbān-ı** cihānı cümle

Tā ezel açmamış açmaz meded ezhār-ı hūlūş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 5*). [*gölşen-i hūbān-ı,]*

gölşen-i hūsnide: *Güzelliğın gül bahçesi. II Tas. vahdet âlemi.*

Ney-zebān zülfleri rakķāş-ı muğannî der-nāz

Gölşen-i hūsnide gül-rūları bülbül hem-rāz (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 8*). [*gölşen-i hūsnide, -de*]

gölşen-i hūsninde: *Güzelliğın gül bahçesi.*

Āh o nergis gözleriniñ cān ile bīmārıyım

Gölşen-i hūsninde her dem bülbül-i pūr-zārıyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 14*). [*gölşen-i hūsninde, -i, -n, -de*]

gölşen-i hūsninde: *Güzelliğının gül bahçesinde.*

gonca-fem hāttıy-la perçem şanki reyhān destesi

Gölşen-i hūsninde ey dil bülbül-āsā kıl nevā (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 4*). [*gölşen-i hūsninde, -i, -n, -de*]

gölşen-i hūsnünde: *Güzelliğın gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.*

Gölşen-i hūsnünde gül-çîn oldılar ağıyārlar

Nev-nihāl-i vaşlına itmez ebed maķrūn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 9*). [*gölşen-i hūsnünde, -üñ, -de*]

Gölşen-i hūsnünde verd-i şafālar

Şararsa dökülse berg-i ziyālar (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 17*). [*gölşen-i hūsnünde, -üñ, -de*]

gölşen-i mihr içre: *Aşk bahçesi içine.*

Gülşen-i mihr içre cānā hārdır eglencemiz

Verd-i derd-i devr-i dil-dārdır eglencemiz (Gulāmî Divanı , Gazel 75, Mısra 1). [gülşen-i mihr içre,]

gülşen-i sevdāda: Sevdanın gül bahçesinde.

Gülşen-i sevdāda bir aylık gül için çün hezār

Zār kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (Gulāmî Divanı , Gazel 102, Mısra 9). [gülşen-i sevdāda, -da]

gül-zār: Far. Güllük, gül bahçesi, gül tarlası. ("gülîstân" lam'ın sükûnu, sin'in kesriyle de okunur).

Külhan oldu iftirāk-ı yār ile gül-zārlar

Zār u efgānım görüp ağlar der ü dīvārlar (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 37). [gül-zārlar,]

gülzār: Bahçe, gül bahçesi.

Esb-i istignāya binmiş saltanatla şehriyār

Pāy-ı meymūnın başup **gülzārı** kıldı rüşenā (Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 18). [gülzārı, -ı]

Bu Gürün **gülzārı** āyā cennet-i a'lā mıdır

Dürlü dürlü bār-dār eşcārlar tūbā mıdır (Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 1). [gülzārı, -ı]

Şerm-dār eyler behiştin sūnbül ü süsenlerin

Hande ile gonca-i neşküfte-i **gülzārımız** (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 16). [gülzārımız, -ımız]

Dağılsun goncası bergi şararsun sürh olan rengi

O **gülzārın** ki verinde dilā büy-ı hamiyyet yok (Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 6). [gülzārın, -ı, -n]

Eser nesīm-i besīm-i peyām-ı vaşl-ı şehir

Hezār sem'-i hezāra zi-gülşen ü **gülzār** (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 4). [gülzār,]

Gören **gülzār** zevkin 'andelfīb-i dil pesend itmiş

Likā-yı yār için bāğ-ı fenādan çeşm bend itmiş (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 19). [gülzār,]

Bu fenā **gülzārının** tezyīnine dil bağlama

Nice biñ merdāneyi gamz ile bī-cān eyledi (Gulāmî Divanı , Tarih 3, Mısra 1). [gülzārının, -ının]

gülzār-ı: Bahçe, gül bahçesi.

Gülşen-i dehrin vefāsız güllerin sevdāsını

Terk ider bülbul eger görse gül-i **gülzār-ı** şeyh (Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 10). [gülzār-ı,]

Gülzār-ı 'ārızı ki temāşā-yı dīdedir

Topmuş benefşe nergis ü gül-nāra kıl nazar (Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 3). [gülzār-ı,]

gülzār-ı cemāliñ: Gül bahçesi yüzün.

Gülzār-ı cemāliñ benim ol verd-i 'acībi

Ez-cān hezār olmada yüz biñ gül-i ra'nā (Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 7). [gülzār-ı cemāliñ, -(i)n]

gülzār-ı cihān: Dünyanın gül bahçesi.

Nihāl-i bāğ-ı dillerde gül-i şādī gūşād olmuş

Müşābih şimdi **gülzār-ı cihān** firdevs-i a'lāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 8). [gülzār-ı cihān,]

gülzār-ı cinān: Cennet bahçesi.

Hümüm u miñnet ü gam verd-i derd-i dūr-i dildār

Olur handān **gülzār-ı cinān** içre şehā her dem (Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 4). [gülzār-ı cinān,]

gölzâr-ı recâda: *Istek, dilek bahçesinde.*

Zâr eylese dil bülbülü **gölzâr-ı recâda**

Her rûz u şeb ol gönca-feme hânde-nümâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 7*). [*gölzâr-ı recâda, -da*]

gölzâr-ı rûda: *Yüzünün gül bahçesinde.*

Ten içre cân remîde olur ey habîb eger

Gölzâr-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 4*). [*gölzâr-ı rûda, -da*]

gölzâr-ı ümîdîñ goncası: *Gül bahçesi ümidinin goncası.*

Tiz şarardı şoldı **gölzâr-ı ümîdîñ goncası**

Bülbül-âsâ hâr elinden bir gülün giryânıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 5*). [*gölzâr-ı ümîdîñ goncası, -in-sı*]

güm-râh: *Yolunu kaybetmiş, doğru yoldan sapmış (kimse). II Zahit.*

Çün zühd ü şâlâh ez-men-i **güm-râh** ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 25*). [*güm-râh,]*

gün: *Gün II Zaman.*

Bir nîgehde ‘âşık oldum rûyuña ben tâ ezel

Geldi ol **günden** berü başıma dürlü felekât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 8*). [*günden, -den*]

Hâne-i hâtırda anıñ naķş-ı hayâlî mürtesem

Oldıgı günden berü dil nâlesini her **gün** ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [*gün,]*

Hâne-i hâtırda anıñ naķş-ı hayâlî mürtesem

Oldıgı **günden** berü dil nâlesini her gün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [*günden, -den*]

Hümâr-âlûde çeşm-i yâri seyyâr oldıgım **günden**

Gönül şeydâ-şîfat bî-hüş-ı câm-ı nâz u naḥvetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 5*). [*günden, -den*]

Hem-‘inân olmasını şanma Gulâmî dâ’im

Şeh-süvârım **gün** olur ki reh-i hicrânı tutar (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 10*). [*gün,]*

‘Aşķ-ı hüsnuñ gezdürür her **gün** bizi şahrâları

Şanki bād-ı bî-karârım bî-karârım gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 3*). [*gün,]*

Saḥa hûbân-ı ‘âlem içre dirler şâh-ı ma’şûkân

Kıyâs it hüsnuñ cânâ ne **güne** şûh u şeng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6*). [*güne, -e*]

Kişver-i hûbâna olduḡdan berü sen pâdişâh

Günde bir kânûn idersiñ şehri mihre ihtirâ’ (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 4*). [*günde, -de*]

Ben seg-i küy-ı nigârım niye bîgâne olam

Lîk ḥavf eylerim ol **günde** ki divâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 2*). [*günde, -de*]

Tazarru’ eyle dilâ rûz u şeb o gufrân’a

İrişdi **günlerimiz** ḥasret ile hicrâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 2*). [*günlerimiz, -ler, -i, -miz*]

Bûse-i pür-âb-ı cân-efzâ-yı ruḥsârın nigâr

Bî-şümâr iṣâr idüp ol **gün** leb-i ‘atşânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 8*). [*gün,]*

Ey hoş ol **gün** kim gönüldü ‘aşķ-ı yârim var idi

Sîne-i pür-süz u çeşm-i eşķ-bârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 1*). [*gün,]*

Nâ-ümîd itdi beni noldı o **gün** kim ey gönül

Ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 11*). [*gün,]*

Âsitân-ı ‘aşķıña baş egdigim **günden** berü

Terk kılmışdır Gulâmî Ka’be vü büt-hâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 9*). [*günden, -den*]

Žiyā-i nūr-ı rūyı mūncelī her zerrede bī-şek
Şu ‘ā’-ı pūr-fürüg-ı tal‘atıdır **gün** gibi peydā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 4). [gün,]
Ol **gün** ola mı dilber ile sīne-be-sīne
Pisterde hem-āgūş ola dil leyl-i azīne (Gulāmī Divanı , Müfret 34, Mısra 1). [gün,]
İntihāb itdiği **günden** berü ey māh seni
Bezm-i ‘aşkda dil-i sevdā-zede şad vāh seni (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 1). [günden, -den]
Sipīhr-i nā-muvāfiķ dönse birkaç **gün** murād üzre
Qarārı yok nazar kıl nitdi mülk ü taht-ı Kisrā’ya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 3). [gün,]

günāh: Allah'ın emir ve yasaklarına uymayan davranış.

İlāhī zenb ü ‘işyānım tecāvüz eyledi ḥadden
Günāhım ‘add olunmaz zenbime olmaz nihāyethā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 6). [günāhım, -(ı)m]
Bād-ı ‘işyānla ‘ömrüm oldı tebāh
‘Amelīm cümlesi ḥatā vü **günāh** (Gulāmī Divanı , Kit’a 13, Mısra 2). [günāh,]
Gafūr ismiñle bağışla **günāhın**
Bilürsün itdiği kār-ı tebāhın (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 87). [günāhın, -ın]

gün-be-gün: Günden güne, gün geçtikçe.

Gün-be-gün yā Rab benim derd ü ğamım efzūn olur
Rāḥatı hiç görmeyüp dā‘im gōñül maḥzūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 1). [gün-be-gün,]

gün-be-gün: Gün geçtikçe, günden güne.

Gün-be-gün artar firāk-ı yār ile ḥūzn ü keder
Eşk-i çeşmim oldı deryā tırmayup dā‘im akar (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 5). [gün-be-gün,]
Gelmede şimdi eyālāt-ı dile merd-i cefā
Gün-be-gün hicrānımız müzdād ider şāh-ı kazā (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 18). [gün-be-gün,]

gün-be-gün izdād idüp: Günden güne ,gün geçtikçe çoğaltmak.

Nār-ı dilim nūr-ı ‘aşk **gün-be-gün izdād idüp**
Ḥālime raḥm eylemiş āh-keşān ‘āşīķān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 7). [gün-be-gün izdād idüp, -üp]

güncişk: Serçe kuşu.

Eylese mānend-i şehbāz ol şikāra niyyeti
‘Āşīķān **güncişk** gibi ḥavfdan olurlar pīç ü tāb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 12). [güncişk,]

günden güne: Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Nūr-ı ḥüsnūñ ey şehā **günden güne** olur mezīd
Kevkeb-i ḥübānı itmiş behcetīñ kim nā-bedīd (Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 1). [günden güne, -e]

gunūde: Uyumuş, uykuya varmış.

gunūde baḥtımı şāhā meded bīdār-ı ḥāb eyle
Yüzinden dest-i iḥsānıñ ile ref‘-i ḥicāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 1). [gunūde,]

gūr: 1. Kabir, mezar.

Bu **Gürün** gülzârî âyâ cennet-i a'lâ mıdır

Dürlü dürlü bâr-dâr eşcârlar tûbâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 1*). [*gürün, -uñ*]

gür u kefen: Mezar ve kefen.

Çalmadı şabr u taḥammül eylerem terk-i vaṭan

Ḥasret-i cānān ile ḥāzır baña **gür u kefen** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 46*). [*gür u kefen,]*

gurāb: Kanatları geniş, tüyleri kara, gagası dişli, tarla ve bahçelere çok zararlı olan, leşlere konan ötücü bir kuş.

Şanavber-ḳadd ile aḡyār içinde ḥoş-ḥırām itme

gurāb ile eyā tûṭî dehen-sîre devām itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 2*). [*gurāb,]*

ğurbet: Yurdundan, memleketinden başka yerde bulunma || Sevgili'den uzakta olan yer ('âşık bağlamında).

Hümā-yı re' feti şalmaz mı sāye üstüme bir dem

Ġulāmî ḡam temüzında esîr-i mülk-i **ğurbetdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 10*). [*ğurbetdir, -dir*]

İtmeden ḥālîme āḡāḥ eḡer-i āḡ seni

Şaldı **ğurbetlere** bu çarḡ-ı sitem-kār beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 2*). [*ğurbetlere, -ler, -e*]

Sen vaṭan itdün bize āḡ **ğurbeti**

Biz çekelim bunda belā fūrḡatî (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 25*). [*ğurbeti, -i*]

Ġānî' olmuşdum o cānān ile bir ḡüftāra

Şaldı **ğurbetlere** çarḡ itdi dilim şad-pāre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 18*). [*ğurbetlere, -ler, -e*]

ğurre-i ḡarrā: Hilāl.

Behcetde semāda benem ol mihr-i mu'allā

Ḥüsnümden alur şu 'lesini **ğurre-i ḡarrā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 2*). [*ğurre-i ḡarrā,]*

gürüh: Cemaat, bölük, takım, taife.

Ḳādir olmaz ḡakkine olan bu sırra āşinā

Dāḡil ol var ol **gürüha** bî-te'emmül Ḥālîşā (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 24*). [*gürüha, -a*]

gürüh-ı 'aşıkan: Âşıklar topluluğu.

Ger fiḡān itse Ġulāmî-veş **gürüh-ı 'aşıkan**

Dād bilmez dā'imā ḡahrî feşāndır ḡançeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 9*). [*gürüh-ı 'aşıkan,]*

gürüh-ı 'aşıkan: Âşıkların grubu.

Ḳaydı çıksun der-kenār olsun **gürüh-ı 'aşıkan**

İtmesün a'dāları ol dāḡil-i defter ḡalaṭ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 5*). [*gürüh-ı 'aşıkan, -+ān*]

gürüh-ı 'aşı-ı bî-çäreler: Çaresiz âşıklar grubu.

Gürüh-ı 'aşı-ı bî-çäreler olur ḡayrān

Gidince serv-i sehî dilberān-ı ḡoş-reftār (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 31*). [*gürüh-ı 'aşı-ı bî-çäreler, -ler*]

gürüh-ı bî-habere 'ayş-hānedir: (Dünya)cahil, bilgisiz topluluğa yeme içme yeridir.

Dünyā **gürüh-ı bî-habere 'ayş-hānedir**

Murḡ-ı ḡariş içün girih-i dām dānedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 1*). [*gürüh-ı bî-habere 'ayş-hānedir, --dir-e*]

gürüh-ı derd ü hasret-keşlere: Dert ve hasret çekenlerin topluluğu.

Rakīb-i bed-likā ağıyârlarla zevk u 'işretler

Gürüh-ı derd ü hasret-keşlere şür-ı likā itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 4). [gürüh-ı derd ü hasret-keşlere, -ler, -e]

gürüh-ı kâdirî: Kadiri cemaati.

Şems-i eflāk-i şehāvetdir **gürüh-ı Kâdirî**

Kevkeb-i burc-ı sa'âdetdir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 1). [gürüh-ı kâdirî,]

Şems-i eflāk-i şehāvetdir **gürüh-ı Kâdirî**

Kevkeb-i burc-ı sa'âdetdir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 2). [gürüh-ı kâdirî,]

Hüsrev-i mülk-i şecā'atdır **gürüh-ı Kâdirî**

Şāh-ı iklīm-i velāyetir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 3). [gürüh-ı kâdirî,]

Hüsrev-i mülk-i şecā'atdır **gürüh-ı Kâdirî**

Şāh-ı iklīm-i velāyetir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 4). [gürüh-ı kâdirî,]

Rāh-ı 'aşkda zü'l-kerāmetdir **gürüh-ı Kâdirî**

Āşiyān-ı hubb-ı Hākk'ı dīdeler hep dīdedir (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 5). [gürüh-ı kâdirî,]

Cümle erbāb-ı tarīkat bülbul-i şūrīdedir

Anlara bāğ-ı leṭāfetdir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 10). [gürüh-ı kâdirî,]

Revnağ-ı dīn-i risāletdir **gürüh-ı Kâdirî**

Māhdan māhīye dek hālk-ı cihān hep zākiri (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 15). [gürüh-ı kâdirî,]

Dāmenin tutmuş bulur sultān-ı 'Abdu'l-Kâdir'i

Mazhar-ı luṭf u hidāyetdir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 20). [gürüh-ı kâdirî,]

Şāhib-i emn ü emānetdir **gürüh-ı Kâdirî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 25). [gürüh-ı kâdirî,]

gürüh-ı ṯalibān: Öğrenciler grubu.

Şevk ile fānūs-ı dersiniñ kenārında müdām

Hālka-zen pervāne-veş bī-ḥad **gürüh-ı ṯalibān** (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 6). [gürüh-ı ṯalibān,]

gurūr: Kendini beğenme, büyüklük taslama, kibir.

Haṭṭı biñ oldu şimdi yine ḥāl-i 'anberīn

Devr-i **gurūr-ı** noḡta-i pergār bestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 8). [gurūr-ı,]

güş evleyüp: Kulak vermek, dinlemek, merak edip dinlemek.

Pendimi **güş eyleyüp** mīnā-yı 'ārı kırmadıñ

Dīde-i giryān ile derd-i derūnum söyledim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 5). [güş eyleyüp, -(y)üp]

güş ider: Kulak vermek, dinlemek; değer vermek önemsemek.

Şimdi ger ta'limde rāḥat ṭurı hep **güş ider**

Cümle rüz-ı ceng mestdir dīñlemez rāḥat ṭurı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [güş ider, --er]

güş idince ḥālimi: Dinleyince halimi.

Güş idince ḥālimi ağıyârlar perler açup

Zahmım üzre urdılar minkār-ı cevri çün kelāğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 5). [güş idince ḥālimi, -im, -i-ince]

güş idüp: Kulak vermek, dinlemek.

Ser-güzeştım eyledım takrır bir bir dilbere

Güş idüp rahm-âver oldu dîde-i giryânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 6). [güş idüp, -üp]

güş itmese: Dinlemek.

Şâh-ı hûbânın kudümında Gulâmî hâliñi

Hâk-i pâyê ‘arz kıl **güş itmese** feryâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 10). [güş itmese, -me, -se]

güş urma: Kulak vermedi.

Güş urma şaķın güft-i rakîbâna ‘azîzim

Sevdâ-yı vişâliñle harâb oldu dil-i zâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 19). [güş urma, -ma]

güş urmadı: Kulak vermedi.

Eyledim remzen niyâz-ı bî-kerân **güş urmadı**

Nâz u istiğnâ ile ser çekdi serv-âsâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 5). [güş urmadı, -ma, -dı]

güş urmaz: Kulak asmaz.

Güş urmaz ol tekebbür idüp âh-ı ‘âşıkâ

Yokdur terahhüm anda bu reftâra kıl nâzar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 7). [güş urmaz,]

güşâd it: Açmak. II ferahlatmak.

Kenâr-ı dâr-ı cûduñda olup mecmû ‘sâ‘iller

Güşâd it kîse-i ‘adli gedâlar üzre dürler saç (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 4). [güşâd it,]

güşâd itdikçe: Dinledikçe.

Ulaşdı âsumâna şem‘a-i ihsânının nûrı

Güşâd itdikçe eknâz-ı sehvât Hazret-i ‘Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 10). [güşâd itdikçe, -dikçe]

güşâd ola: Açılmış olsun.

Güşâd ola gülîstân-ı cihânda

Gül-i şevk u mahabbet ya‘nî cânda (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 5). [güşâd ola, -a]

güşâd oldu: Açılmak.

Güşâd oldu der-i rahmet sürüşân hep şenâ-hândır

Gubâr-ı zenbi bād-ı ‘afv şalmış ka‘r-ı deryâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 29). [güşâd oldu, --dı]

güşâd olmuş: Açılmış.

Nihâl-i bağ-ı dillerde gül-i şādî **güşâd olmuş**

Müşâbih şimdi gülzâr-ı cihân firdevs-i a‘lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 7). [güşâd olmuş, -muş]

güşâd olur: (gonca) açılmak.

Güşâd olur bu zamân gonca-i tabî‘at-ı nâs

Çıkar teferrüc ü seyrâna gül-ruhân gül-vâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 27). [güşâd olur,]

güşâde: Açık, açılmış.

Güşâde hâtır-ı ğam-nâklar şimdi meserretten
Ki tuğrâ-yı sa'âdet bahş olundu dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 27). [güşâde,]

güşe-be-güşe: Köşeden köşeye.

Gezdim cihânı **güşe-be-güşe** vefâlı yâr
Zann itdiğim hep eylemiş eşrârı ittihâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 3). [güşe-be-güşe,]

güşe-gîr-i 'uzlet olsak: Bir köşeye çekilip insanlardan uzak olsak.

Güşe-gîr-i 'uzlet olsak da yine râhat mı kor
Çeşm-i dilber hîle-cûdur dil ise âşüb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 3). [güşe-gîr-i 'uzlet olsak, -sak]

güşe-i hasretde: Hasret köşesinde.

Güşe-i hasretde oldum mu'tekif leyl ü nehâr
Eşk-i çeşmimden habîbâ oldu deryâlar revân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 5). [güşe-i hasretde, -de]

güşe-i hâtırda: Gönül köşesinde.

Âh-ı 'aşkıñla bedende tâb u tâkat kalmadı
Güşe-i hâtırda cânâ rüy-ı râhat kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 2). [güşe-i hâtırda, -da]

güşe-i mey-hâne-i miñnetde kaldık: Sıkıntı meyhanesinin köşesinde kaldık.

Sâkiyâ almaz mı deste ergavânî bâdeyi
Güşe-i mey-hâne-i miñnetde kaldık hayli dem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 6). [güşe-i mey-hâne-i miñnetde kaldık, -de-di, -k]

güşfend-i cânımı kurbân iderdim pâyına: Canımı koyun gibi ayağına kurban edeyim.

Güşfend-i cânımı kurbân iderdim pâyına
Seyl-i hûna ğark olur yâr eyledim efkâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 7). [güşfend-i cânımı kurbân iderdim pâyına, -er, -dim-i, -(n)a-ım, -ı]

güş-i hüşuñ duymadı: Aklından geçenlere kulak vermedi.

Halka-i bâb-ı recâyı ur dilâ vaqt-i seher
Güş-i hüşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6). [güş-i hüşuñ duymadı, -ma, -dı-uñ]

güy: Söz.

Misâl-i **güy** urur hışm u kahr çevgânın
Firâr kılsa eger 'aşıkânı çün sîm-âb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 11). [güy,]

güyâ: "Adeta, sanki, gibi" edatı.

Eylemek tahrîr-i inhâ va'diñiz olmuş idi
Mâni'inden men' olup **güyâ** hemân ezdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 20). [güyâ,]
Geçerdi nüh-feleklerden benim âh-ı ciger-süzüm
Neden te'sîr kılmaz göñline **güyâ** ki seng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 8). [güyâ,]
Dıraht-ı hüsn üzre bülbül-i **güyâdır** bu
Miyân-ı nev'-i çiçekde gül-i hamrâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 1). [güyâdır, -dır]

güved: Söylemek.

Eger bürîde şevved in zebân be-tîğ-ı ecel

Be-‘aşk bâz sühan **güved** in füsürde ‘izâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 22). [güved,]

güyem: Far. Söylerim.

Der-ân-zemân ki zi-tû bi‘şnevem sühan **güyem**

Ne gûş-ı hûş bi-mânend ne fehm-i istifhâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 19). [güyem,]

güy-ı necât: (çevgan) topu kurtuldu.

Be-der-i hâne-i ‘uşşâk henüz endâzend

Hamdû-lillâh be-çevgân-ı himem **güy-ı necât** (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 6). [güy-ı necât,]

güzâr: Geçme, geçiş.

Kıl **güzâr** ağıyardan ‘uzletle şâhib-‘izzet ol

At sipend-i nefsi nâra nûr-ı ‘aşkla bul şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 9). [güzâr,]

Ser-geşte olup geşt ü **güzâr** itmeli şimdi

Hâmûn-ı mahabbetde karar itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 1). [güzâr,]

güzel: Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Ey Gulâmî hüsniñ dîrbâcesinde dilberiñ

Bir **güzel** ra‘nâ vü zîverdir efendim zülf ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10). [güzel,]

Şihhat-i tenden Gulâmî bir **güzel** devlet mi var

Söylenür ger yok ise cem‘iyyet-i zerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 9). [güzel,]

Bâ-ceyş-i hayâli ne **güzel** fikr-i vişâli

Mülk-i dile vâlî ruḥ-ı ra‘nâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 9). [güzel,]

Her kim ki diler vuşlat-ı cânânı Gulâmî

Celbi **güzeliñ** sîm ü zer efsûnına mahşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 10). [güzeliñ, -in]

Bîrûnı **güzel** bâtını kec kimseler ile

Güldürme meded ülfet idüp düşmeni hâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 5). [güzel,]

Çetr çekmiş rûyına zülf-i siyâhından **güzel**

Şaf tutup bigâneler dil-şâd olup hûbânenen (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 5). [güzel,]

Âh efgendesiyim bir **güzeliñ** kim cânı

Çıkarur tenden amân dîn ile hem imânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 1). [güzeliñ, -in]

güzelim: Beğenilen, sevilen kimselere hitap sözü olarak kullanılır.

Kılmış **güzelim** hâlimi luṭf ile tefahḥuş

‘Uşşâkdan itdim bu zamân kesb-i tehaşşuş (Gulâmî Divanı , Kıt’a 3, Mısra 1). [güzelim,]

güzer: Geçme, geçiş.

Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger **güzer**

Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 9). [güzer,]

Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger **güzer**

Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 19). [güzer,]

Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger **güzer**
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 29*). [*güzer,]*
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger **güzer**
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 39*). [*güzer,]*
Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger **güzer**
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 49*). [*güzer,]*
'Aşk-ı cānānla Gulāmî ider ez-cān **güzer**
Olma gel hüsnuñe mağrūr gün olur kalmaz eğer (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 23*). [*güzer,]*

güzer kılmaz: Geçmek.

Eger Ceyhūn-ı eşk-i dīde üzre cısır olursañ da
Güzer kılmaz eger kılsa tehī olmaz cefālardan (*Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 8*). [*güzer kılmaz, -maz]*

ğaddār: Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden.

Çarh-ı **ğaddār** u sitem-kārın elinden neyleyim
Göz alup itdi hased nezzāre-i gīsūyına (*Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 7*). [*ğaddār,]*
Güc ile olmuş iken mahrem-i rāz-ı dildār
Mülk-i hicrāna figend itdi bu çarh-ı **ğaddār** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 26*). [*ğaddār,]*

ğaflet: Bihaberlik, dalgınlık.

Gelmese ydim nola bu pür-mihen-i dünyāya
Şalmasaydım serimi **ğaflet** ile sevdāya (*Gulāmî Divanı , Gazel 177, Mısra 2*). [*ğaflet,]*

H

hāb evle: Uyu, uyumak.

Hayāl-i yār-i ğaddār ile rüz itme şebi dā'im
Seri bālın-i teslīme koyup bir lahza **hāb evle** (*Gulāmî Divanı , Gazel 166, Mısra 8*). [*hāb evle,]*

habāb evle: Hava kabarcığı yapmak.

Semādan rüy-ı deryāya düşen bārān gibi dā'im
Gözüm yaşın maḥabbet lüccesi üzre **habāb evle** (*Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 6*). [*habāb evle,]*

habbezā: "ne güzel, ne sevimli" manasında takdir edatı.

Ehl-i 'aşka reh-nümā vü muḫtedāsın dil-rübā
Pişvā hem zīb ü zībāsın dilārā **habbezā** (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 2*). [*habbezā,]*
Hān-ı 'işret kurdı gülşen içre lāle şevk ile
Oldı sākī nesterin döndürdi cāmı **habbezā** (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 20*). [*habbezā,]*
Āfitāb-ı 'ālem-ārā-veş şerāfet-baḫş ile
Kıldı seyrān u sefer müddetle çend-māh **habbezā** (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 24*). [*habbezā,]*
Şāḫib-'iffet duḫteriniñ aḫteriydi bī-hilāf
Hem Zelīḫā şānisiydi 'aşr içinde **habbezā** (*Gulāmî Divanı , Tarih 4, Mısra 4*). [*habbezā,]*

haber: 1. Naklolunan söz. 2. İlim, vukuf, malūmat.

Bilmezem küyün o cānānıñ kerem kıl ey nesīm

Bir **haber** vir bŷy-ı zŷlfiyle dile baħş it şafā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 6). [haber,]

Şabā şad-nāz u cilve ‘işvelerle sŷy-ı cānāndan

Getürmüşdür **haber** ehl-i maħabbet cān nişār itsŷn (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 10). [haber,]

Ruħsār-ı ‘arŷsān revān yābed-i zībā

Ez-lezzet-i tıġet çi **haber** mürde-dilān rā (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 14). [haber,]

haber almış: Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek.

Raķībi şar‘a tŷtmŷ cism-i nā-pākin çalar senge

Ĥaber almış ki ben yār-ı perī-ruħsāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 6). [haber almış, -mış]

haber gelmez: Haber gelmek.

Kesildi sŷy-ı cānāndan **haber gelmez** nedir ĥikmet

Yorlup yolda mı āyā şabā refārdan kalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 15). [haber gelmez,]

hāb-gāh: Uyku yeri, uyku odası.

Pister-i dībā vŷ atlas **hāb-gāh** olmuş iken

Ĥāk ile olduķda cismiñ şimdi yeksān yā Ĥalīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 9). [hāb-gāh,]

hāb-ı havāl: Hayal uykusu.

Fezā-yı ġamda beyābān-ı ĥasret içre begim

Uzun belālara dŷş itmiş idi **hāb-ı hayāl** (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 8). [hāb-ı hayāl,]

hāb-ı miħnetden: Sıkıntı uykusundan.

Çeşm-i iħsān ile baķ sŷy-ı Ėulāmī’ye amān

Ĥāb-ı miħnetden efendim dili kıl istīkāz (Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 10). [hāb-ı miħnetden, -den]

Ėulāmī baħt-ı nā-hemvārem āyā **hāb-ı miħnetden**

Sŷrŷr u behcet-i cāvīd ile bilmem uyanmaz mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 9). [hāb-ı miħnetden, -den]

hāb-ı nāza: Naz uykusu.

Ĥāb-ı nāza yāri ġördŷm mŷbtelā olmuş yatar

Cāme-ĥāb-ı bŷse-i rŷyı alınsa bī-ĥaber (Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 1). [hāb-ı nāza, -a]

ħabīb: Sevgili, mahbup.

Pŷr-ziyā vŷ pŷr-cefā vŷ bī-vefāsıñ ey **ħabīb**

Şu‘le-efzā neş‘e-baħşā bā-şafāsıñ dā‘imā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [ħabīb,]

‘Aşķ meydānında baş kesdim **ħabībe** tā ezel

Ey Ėulāmī yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 17). [ħabībe, -e]

Dili dīvāne iden şŷĥ u sitem-kār **ħabīb**

Fŷrķatiyle nice ‘uşşāķı kılan zār **ħabīb** (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 1). [ħabīb,]

Dili dīvāne iden şŷĥ u sitem-kār **ħabīb**

Fŷrķatiyle nice ‘uşşāķı kılan zār **ħabīb** (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 2). [ħabīb,]

Sīnemi deldi sinān-ı mŷjeñ ey cān alıcı

La‘l-i ġŷl-fām ile kıl yāreme tīmār **ħabīb** (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 4). [ħabīb,]

Rüyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ
Dînini terk idüp islâma gelür yâr **habîb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 6*). [*habîb,]*
Nigeh-i nîme ile aldı elimden hüşum
Dîn ü imânımı ğayb eyledi efkâr **habîb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 12*). [*habîb,]*
Heer ile ciger âteş-i 'aşkında **habîbîñ**
Süzânını gördükde cefâ eyledi izhâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 3*). [*habîbîñ, -in]*

habîbâ: Sevgili, mahbup.

Güşe-i hasretde oldum mu 'tekif leyl ü nehâr
Eşk-i çeşmimden **habîbâ** oldı deryâlar revân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 6*). [*habîbâ,]*

habîb-i hazret-i hak: Hazret-i Hakk'ın dostu. II Hz. Muhammed (SAV).

Ġulâmî 'İzzet'î dünyâda dil-şâd eylesün Mevlâ
Şefî' olsun **Habîb-i Hazret-i Hakk** rûz-ı vâveylâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 38*). [*habîb-i hazret-i hak,]*

habîbîñ hilâline: Sevgilinin elbisesine.

İksîr-i lûtfuñ ile bu zerrîn olan dilim
Bir düht olaydı bârî **habîbîñ hilâline** (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 6*). [*habîbîñ hilâline, -i, -n, -e]*

habli: İp, urgan, halat.

Takdîr-i kazâ **habli** olup gerdenime bend
Bend itdi miyâna kemer-i hüznî hezâr-şad (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 1*). [*habli,]*

hâb-reftemize: Uykumuzda, rüyamızda gidilmiş, yürünmüş.

Ol neş'eden ki kûh u beyâbân ser şalar
Bu baht-ı **hâb-reftemize** bir fesânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 6*). [*hâb-reftemize,]*

habs olup: Hapsetmek.

Habs olup kalmış zenahtânîñda çok zûr-âverân
Âh u efgân ile koptmuş arada şad-cedelât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 5*). [*habs olup, --up]*

hâc: Hac farızasını yerine getirmek, hacı olmak.

Ka'be-i dildâra 'azm eyle nuķûd-ı eşk ile
Mâlik-i Dînâr'a şer'an farz olunmuş çünkü **hac** (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 4*). [*hac,]*

hacâlet: Mahcubiyet, utanma.

Görüp serv-i hırâmânın döşenmiş hâke servîler
Hacâletden bütün kebk-i derî refârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 6*). [*hacâletden, -den]*
Hacâletden felek şem'-i şeb-ârâsı fetîl almış
Gidüp ol mülk-i Sûdân'a getürmüşdür kara sevdâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 31*). [*hacâletden, -den]*

hacc-ı ekberdir: En üstün büyük haktır.

Ten esîr-i leşker-i hicrân olmazsa begim
Rûz u şeb küyuñ ziyâret **hacc-ı ekberdir** baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 12*). [*hacc-ı ekberdir, -dir]*

hâce mehemmed efendi: Hoca Mehmet Efendi.

Hâce Mehemmed Efendi aña olmuşdı nām

Bezm-i ta'allümde çün misk idi ol fāyiha (Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 5). [hâce mehemmed efendi,]

hâce-i mevte: Ölüm hocasına.

Nihāyet itdi şākird **hâce-i mevte** anı bu çarlı

Mu'allim olmuş iken her cihet erbāb-ı 'irfāna (Gulāmî Divanı , Tarih 2, Mısra 7). [hâce-i mevte, -e]

hacer: Kâ'be'nin duvarında bulunan ve cennetten geldiği rivayet olunan meşhur kara taş.

Ka'be-i hüsnuñde hālîñdir **hacer** ebrularıñ

Çün hilāl olmuş saña mihrāb u minberdir baña (Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 3). [hacer,]

hâcet: (Ar.) Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç II. Herhangi bir şey için gerekli olma, lüzum.

Ne **hâcet** tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes reñge

Degil inse irer senge keder şûr-ı lîkāsından (Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11). [hâcet,]

Şarāb-ı nāb-ı 'izz ü devleti nûş itmede anlar

Ne **hâcet** bâde-i mey-hāne-i pür-dürd-i şahbāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 14). [hâcet,]

Himem-kārā sen ol kân-ı keremsiñ ma'rifet kadrin

Bilürsün çün ne **hâcet** hod-nümā güftār-ı bî-cāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 62). [hâcet,]

hâcet-revâ: Gerekli olan.

Hezārān 'āşıkıñ **hâcet-revâsı** âsitānıñdır

Benim efgān u nālāndır işim senden meded Hālîş (Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 7). [hâcet-revâsı, -sı]

hacle-gāh: Gelin odası II süslü, gösterişli yer; yüksek mevkideki kimsenin huzuru, makamı.

'Arūs-ı şems yüzinden niķāb-ı şeb giderek

Münevver oldı cihān **hacle-gāhı** çün ebşār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 12). [hacle-gāhı, -ı]

haclet: Hicap, utanç.

Şanma istiğnā-güzüñiñ hün-ı **haclet** humretin

Mest-i 'aşkız reng-i meydır gāze-i ruhsārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 17). [haclet,]

hadd: 1. Sınır. 2. Derece, mertebe.

İrdi çün ebr-i bahār 'āleme **hadden** efzün

Tāze-ter kıldı gülistān-ı dili bārānı (Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 13). [hadden, -en]

Hadden efzün u 'adedden hāric-i bîrün ola

Çün rimāl-i rûd her dem nuşret ile leşkeri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 69). [hadden, -en]

hadden: Haddini aşmak.

İlāhî zenb ü 'işyānım tecāvüz eyledi **hadden**

Günāhım 'add olunmaz zenbime olmaz nihāyethā (Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 5). [hadden,]

hadeng-i tîr-i müigān-ı: Sevgilinin ok gibi kirpikleri.

Hadeng-i tîr-i müjgân-ı dilârâya nişân olmuş

Ciger mecrûh dil bîmâr çeşmim hûn-feşân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 1). [hadeng-i tîr-i müjgân-ı, --ı]

hādî: Allah'ın sıfatlarından olup "doğru yolu gösteren, hidayet eden," anlamlarını ihtiva eder.

Mazhar-ı kahrîñ mesâ lutfuñ nehâr-ı nûr-bahş

İnsden **hādî** muğildir ya 'nî şeytândan ğaraž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 6). [hādî,]

hadîka-i cemenistân-ı cāna: Sevgilinin yeşil bahçesi.

Hadîka-i cemenistân-ı cāna vaqt-i rebî'

Düşer leţâfet ile jâle-i 'inâyet-i yâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 9). [hadîka-i cemenistân-ı cāna, -ı]

hâfiz: Gözetici, koruyucu, muhafaza eden, koruyup saklayan, yapılan bütün işleri tafsilatıyla saklayıp hıfzeden.

Mekteb-i 'irfâna girdim **hâfizım** nûr âyeti

Muşhaf-ı hüsnuñden ey meh şimdi ezberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 7). [hâfizım, -ım]

Hasret şererinden dil ile bu teni **hâfiz**

Yakdñ yine ol derdime şaldñ beni **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1). [hâfiz,]

Hasret şererinden dil ile bu teni **hâfiz**

Yakdñ yine ol derdime şaldñ beni **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 2). [hâfiz,]

'Uşşâkıña rahm eyle yeter nâz-fürüşuñ

Efgende idüp atma yediñden deni **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 4). [hâfiz,]

Bîrûnî güzel bâtını kec kimseler ile

Güldürme meded ülfet idüp düşmeni **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 6). [hâfiz,]

Cân ile tenim nağdini der-dest-i nihâdım

Sermâye-i güftüñle kayır sen beni **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 8). [hâfiz,]

Mesrûr idecekdiñ bu Gulâmî'yi efendim

Bu 'ahdleriñ noldi kerem ma'deni **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 10). [hâfiz,]

Nedendir ta'n u teşnî' ile me'lûf oldığı vâ'iz

Hele öz nefsin itmez fi'l-i nâ-şâyesteden **hâfiz** (Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 2). [hâfiz,]

hâfiz-ı âvât-ı hak: Allah ayetinin hafızı.

Hâfiz-ı âyât-ı Hak şâhib-i 'ilm-i 'azîz

Seb'a-kırâ'âtı huffâza idi vâzîha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 1). [hâfiz-ı âyât-ı hak,]

hâh: Far. İsteyici, isteyen.

Rahmı yok atmış niķābın yüzlerinden od şaçar

Hâh nâ-hâh yanmak ister ol arada varımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 6). [hâh,]

hâhiş: İstek, arzu, isteyiş.

ğark-ı deryâ-yı firākım ben hayâtı neylerim

Hâhiş-i bî-behredir tûfân hem de 'ömr-i Nûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 4). [hâhiş-i,]

Hâhiş kılarısa zâr ile bîġāneler şakın

Gösterme ey nigâr leb-i la'liñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 7). [hâhiş,]

Semâdan mâh-ı nev keşkül-i ümmîdin dırâz itmiş

Nevâl-i ni'met-i 'adliñ ider **hâhiş** açup âya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50). [hâhiş,]

Genc ü gevher sîm ü zer bir akçe **hâhiş** itmedim
Eyle izhâr-ı sehâ cânâ bahtl olma şakin (*Gulâmî Divanı , Müfret 53, Mısra 1*). [*hâhiş,]*
Hâhişin üzre şarâb-ı ‘işreti virse felek
Sâgar-ı zehr-i memâtı anda pinhân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 3*). [*hâhişin, -in]*

hâhişi: *İstek, arzu, isteyiş.*

İstemez ol pür-kerem cevri Gulâmî kula
Hâhişi andan dilâ nâz u edâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 14*). [*hâhişi,]*

hak: *1. Allah. 2. Hakikat, doğru.*

Nâm-ı **Hağ’la** silke dizdim dürr-i nazmı ibtidâ
Kim bula ruhsâr-ı ‘aşk anıñla zîb ü intihâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 1*). [*hağ’la,]*
Kaldırup baş **hak** ile yeksân olan cümle giyâh
Oldılar hep muntazır teşrîfîne ey meh-likâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 5*). [*hak,]*
Ey Gulâmî revzen-i zâr u niyâzı rûz u şeb
Sîneden aç bildirir derd-i derûnuñ **Hağ** aña (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 18*). [*hak,]*
Bu cism ü cân seniñ râhiñda olmuş **hak** ile yeksân
Terahhüm kıl bu dil-efgendeye ihsânı müzdâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 9*). [*hak,]*
Girîbân çâk idüp ursun sere **hak-i** peşimânî
Akıtsun kanlu yaşlar eşk-i çeşmin cüy-bâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 7*). [*hak-i,]*
Mukahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil
‘Aceb kuhl-i kerem efsân idüp **Hağ** deşt ü gâbrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 8*). [*hak,]*
Pister-i dîbâ vü atlas hâb-gâh olmuş iken
Hâk ile olduğda cismiñ şimdi yeksân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 10*). [*hak,]*
Hağ saña bu hüsni virdigine oldur ki sebep
Eylesünler şun’ımı bi’l-cümle seyrân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17*). [*hak,]*
Beyân-ı şûret-i **Hağ** olmasaydı vechiñ ger
Müyesser olmaz idi bize ol tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 11*). [*hak,]*
Sücûd rûy-ı tu kerden be-pîş-i **Hağ** înest
‘İbâdetî ki kabûl est bâşed ez-hasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 29*). [*hak,]*
‘Ârifîñ olmaz hağîkat **Hağ’dan** özge akrebi
Akribâ zann itdigi hep akrebidir ‘akrebi (*Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 1*). [*hak’dan, -dan]*
Sûy-ı ‘uşşâka şakin kılma hağâretle nâzar
Anlarıñ ismini **Hağ** levha şadâkatla yazar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 22*). [*hak,]*
Hağ buña râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 5*). [*hak,]*
Hağ buña râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 11*). [*hak,]*
Hağ buña râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 17*). [*hak,]*
Hağ buña râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 23*). [*hak,]*
Hağ buña râzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 29*). [*hak,]*

‘Aşk kilki çekdi haṭ harf-i vücūd-ı ‘aşıka
Kim ola s̱ābit **ḥaḳ** işbātında nefy-i mā-‘adā (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 30). [ḥaḳ,]
Ḥaḳ ide derd-i dilimden meger āgāh seni
Ser-be-ser kışla-i ‘aşkı aradı ser-‘asker (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 5). [ḥaḳ,]
Hergiz be-ser-i **ḥāḳ-i** şehīdān ne-güzeştem
K‘ez **ḥāḳ-i** şehīd-i ḡam-ı tū āh ne-yāmed (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 20). [ḥāḳ-i, --i, -]
Rūhını bā-şad-sürūr eyledi teslīm-i **Ḥaḳ**
Vuşlat-ı dīdār için aldıḡı dem lāyiḥa (Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 7). [ḥaḳ,]

ḥaḳ: 1. Toprak 2. teşmil. Dünya.

Görüp serv-i ḥırāmānın döşenmiş **ḥāḳe** serviler
Ḥacāletden bütün kebk-i derī reftārdan kalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 5). [ḥāḳe, -e]
Dedr-dü cihān luṭf-ı tu-rā ilticā konem
Geştem çü **ḥāḳ-i** pāy-ı segānet meded ‘Alī (Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 8). [ḥāḳ-i,]
Hergiz be-ser-i **ḥāḳ-i** şehīdān ne-güzeştem
K‘ez **ḥāḳ-i** şehīd-i ḡam-ı tū āh ne-yāmed (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 19). [ḥāḳ-i,]
Çün irdi bād-ı taḳdīr-i kaḫā-yı emr-i Rabbānī
Söyündürmekle şem‘-i ‘ömrin itdi **ḥāḳde** ḥāne (Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 6). [ḥāḳde, -de]

ḥāḳ ile yeksān ol: 1. Yerle bir olmak. 2 Toprak olmak.

Açarsa ṭurra-i zūlfīn eger bād-ı şabā nā-gāh
Ki ḡisūya seni bend itmesün **ḥāḳ ile yeksān ol** (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 6). [ḥāḳ ile yeksān ol,]

ḥāḳ ile yeksān olursañ: Toprak ile bir olmak.

Yolında **ḥāḳ ile yeksān olursañ** pā-nihād olsun
Deyü anlar firār eyler şitāb ile gedālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 5). [ḥāḳ ile yeksān olursañ, -ur, -sañ]

ḥāḳ ile yeksānıñam: Allah ile bir olmak.

Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 42). [ḥāḳ ile yeksānıñam, -ın, -am]
Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 6). [ḥāḳ ile yeksānıñam, -ın, -am]
Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 12). [ḥāḳ ile yeksānıñam, -ın, -am]
Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 18). [ḥāḳ ile yeksānıñam, -ın, -am]
Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 24). [ḥāḳ ile yeksānıñam, -ın, -am]
Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 30). [ḥāḳ ile yeksānıñam, -ın, -am]
Cān-fedāyam āsitānıñda ḡuluñ ḡurbānıñam
‘Aşık-ı dīdār-ı yāram **ḥāḳ ile yeksānıñam** (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 36). [ḥāḳ ile yeksānıñam,]

ḥaḳ ta‘ālā: Yüce Allah.

Ne şeb kim merdüm-i Sīvās ğarķ-ı baķr-ı cūd olmuş

O şebde **Ħaķ Ta'ālā** itdi nār-ı ķahrını iţfā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 34*). [*ĥaķ ta'ālā,]*

ĥaķ yolında cismini ĥāk ile yeksān eyledi: Allah yolunda bedenini yerle bir etti.

İrci'ī emrin işitdükde Muĥibbī virdi cān

Ħaķ yolında cismini ĥāk ile yeksān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 8*). [*ĥaķ yolında cismini ĥāk ile yeksān eyledi, --di, --i, -(n)i-i, -(n)da]*

ĥākān-ı cīn: Çin padişahı.

Ĥıttā-i Fas'dan çeküp ĥūn-rīz Hindū leşkeri

Deşneler virmiş ķamusı destine **ĥākān-ı Cīn** (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 8*). [*ĥākān-ı cīn,]*

ĥākān-ı zamān: Zamanın, devrin Hakan'ı, padişahı.

Ol şeh-i zī-şān u **ĥākān-ı zamān** şāhib-ķırān

Menba'-ı eltāf u iĥsān u 'ināyet perveri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 65*). [*ĥākān-ı zamān,]*

ĥakāret: Küçümseme. Hor ve hakir görme.

Derūnum āteşe yakdıñ kemendiñ boynuma taķdıñ

Ħakāretle bize baķdıñ sitem-ķarım vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 6*). [*ĥakāretle, -le]*

Çeşm-i cellādı ile sā'il-i bī-çārelerin

Sürdi meydān-ı **ĥakārāt** u siyāsetlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 10*). [*ĥakārāt,]*

Sūy-ı 'uşşāķa şaķın ķılma **ĥakāretle** nazar

Anlarıñ ismini Ħaķ levĥa şadāķatla yazar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 21*). [*ĥakāretle, -le]*

ĥakāyık: Asıl ve gerçek olan sözler.

Himmeti baķrında envā'-ı **ĥakāyık** mevc-zen

Teşneler sīrāb ider eltāf ile esrār-ı şeyĥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 15*). [*ĥakāyık,]*

ĥaķ'dır: Allah, Tanrı; doğru.

Zerre-i na'tıñ beyāna ķādir olmaz ins ü cīn

Ħaķ'dır ancak vāşıf-ı zāt-ı zekā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 36*). [*ĥaķ'dır,]*

ĥāke düşürdi: Değersizleşmek, yokmuş gibi sayılmak.

Ĥasret-i būs-ı lebiñ **ĥāke düşürdi** teni

Eyleseñ iĥsān anı ĥūn-bahādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 9*). [*ĥāke düşürdi, -ür, -di]*

ĥāk-i deres: Kapısının toprağı.

Ez **ĥāk-i deres** būd me-rā çeşm ğubārī

İn luţf cüz ez-bād-ı şeh-er-ġāh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 9*). [*ĥāk-i deres,]*

ĥāk-i dergāhı: Dergahın toprağı, tekkenin toprağı.

Bār-ġāh-ı rif'ati tezyīn-baĥş-ı ferş ü 'arş

Ħāk-i dergāhı sa'ādet-ķīmīyā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 14*). [*ĥāk-i dergāhı, -ı]*

ĥāk-i dergāhıñ: Dergahının, eşiğinin toprağı.

Tütiyâdır **hâk-i dergâhîñ** 'uyûn-ı cānlara

Çeşme-i hürşîd-i rahmetle 'inâyetsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 11). [hâk-i dergâhîñ, -iñ]

hâk-i dergâhîña: Dergâhının toprağı.

Hâk-i dergâhîña şad-zâr ile rû-mâl olayım

Nice bir cevri ü cefâlar ile pâ-mâl olayım (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 25). [hâk-i dergâhîña, -ı(n), -a]

hâk-i der-i cānāna: Sevgilinin kapısının toprağı.

Ey bād-ı şabā var saña bir gizli niyāzım

Hâk-i der-i cānāna varup söyle bu rāzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 2). [hâk-i der-i cānāna, --i-a]

hâk-i der-i cānānı: Sevgilinin kapısının/eşiğinin toprağı.

Her seher **hâk-i der-i cānānı** būs eyler nesīm

Kim kıla aḥvāl-i ehl-i 'aşka ol āhū nigāh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 11). [hâk-i der-i cānānı, --i-ı]

hâk-i deriñ: Kapının, eşiğın toprağı.

Hâk-i deriñ şehim başda külāhım

Kesdim ümîdimi cüz ile külden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 11). [hâk-i deriñ, -in]

hâk-i kabriñ: Mezar toğrağı.

Medfeniñ olmuş ziyâret-gāh-ı 'uşşāk-ı cihān

Hâk-i kabriñ kuḥl-sāz-ı cümle a'yān yā Ḥalīm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 28). [hâk-i kabriñ, -in]

hâk-i kadem: Ayağı tozu/toprağı I eşik.

Olmuşum dergeh-i 'aşkıñda seniñ **hâk-i kadem**

Bād-ı ifnā ile şavurma meded eyle lihāz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 7). [hâk-i kadem,]

hâk-i kudüm almak için: Uzak bir yerden gelip Allah'a doğru yol almak için.

Bir zamān sâ'il olup **hâk-i kudüm almak için**

Yağdı bārān gibi ser üzre nice dürlü belā (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 7). [hâk-i kudüm almak için, -mak]

hâk-i musîbetlere: Bela topraklarında.

Künc-i teskîn-i ḥarâretde cülûs itmiş iken

Bıraḳup ez-ser-i nev **hâk-i musîbetlere** āh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 4). [hâk-i musîbetlere, -ler, -e]

hâk-i pāye: Ayağının toprağı // huzur, makam.

Şāh-ı ḥübānıñ kudümında Ğulāmî ḥālîñi

Hâk-i pāye 'arz kıl güş itmese feryād kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 10). [hâk-i pāye,]

hâk-i pāye sürmek için yüzlerin: Ayağının toprağına yüzlerini sürmek için.

Müntesir oldı bütün tağlardaki ṭayr u vuḥûş

Hâk-i pāye sürmek için yüzlerin ya'nî şehā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 10). [hâk-i pāye sürmek için yüzlerin, -ler, -i, -n-mek-ye]

hâk-i pāvı: Ayak toprağı/tozu II sevgilinin ayağının toprağı/tozu.

Seniñ bābıñ segānıñ **hāk-i pāy**ı olmuşum billāh

Terahhūm eyle hicrāndır işim senden meded Hāliş (Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 9). [hāk-i pāy, -ı]

hāk-i pāv-ı: Ayak bastığın toprağı.

İstemem tāt-ı muraşşā‘ olsa gökden inse şems

Hāk-i pāy-ı müşk-sāyın serde efserdir baña (Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 6). [hāk-i pāy-ı,]

hāk-i pāv-ı ‘ālīye: Yüce ayağının toprağına.

Hāk-i pāy-ı ‘ālīye hālim beyān itmeklige

Zār u efgān ile mi bilmem ne cevlan eylesem (Gulāmî Divanı , Gazel 120, Mısra 3). [hāk-i pāy-ı ‘ālīye, -ye]

hāk-i pāv-ı enbiyā: Peygamberlerin ayağının toprağı.

‘Arz-ı hāl-i pūr-melālidir seniñ dīvānına

Bende-i kemter Gulāmî **hāk-i pāv-ı enbiyā** (Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 42). [hāk-i pāy-ı enbiyā,]

hāk-i pāv-ı tūtivā-bahşınla: Ayağının toprağını sürmesini bahşeden.

Olmuş idi intizāriyla remed çeşm-i ‘adil

Hāk-i pāy-ı tūtivā-bahşınla buldı incilā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 26). [hāk-i pāy-ı tūtivā-bahşınla, --ı-ın, -la]

hāk-i pāvıñ: Ayak toprağı, tozu.

Nūr-ı ‘aşkı zulmet-i cismim idüpdür rüşenā

Hāk-i pāvıñ neş‘e-bahşā-yı cenāndır nev-resim (Gulāmî Divanı , Gazel 122, Mısra 14). [hāk-i pāvıñ, -ı, -ı]

hāk-i vücūdum: Vücut toprağı.

Tā ezel **hāk-i vücūdum** şanemā bil taķdīr

Āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān ile kılmış tahmīr (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 11). [hāk-i vücūdum, -(u)m]

hakikat: 1-Gerçek, doğru 2- Gerçekten.

Çeşmiñde eger olmasa gel perde **hakikat**

Her rīg-i revān mevceleri kıble-nümādır (Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 3). [hakikat,]

Def ü çeng ü çeğāne sāzlar sanṭırlar neyler

O yerde kim nevā-perdāz rakkaş-ı **hakikat** yok (Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 16). [hakikat,]

Figān eyler hezār-ı dil gülistān-ı mecāzide

Hakikat gülşeninde yer virüp ‘ālī-cenāb eyle (Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 8). [hakikat,]

Mecāzī rāhına uğratma rāhım

Hakikat mülkin ihsān eyle şāhım (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 94). [hakikat,]

‘Ārifin olmaz **hakikat** Hāk‘dan özge akrebi

Akrībā zann itdiği hep akrebidir ‘akrebi (Gulāmî Divanı , Müfret 43, Mısra 1). [hakikat,]

Mecāzī efserinden başka başda bir külāhım yok

Hakikat semtine toğrı gider dünyāda rāhım yok (Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 20). [hakikat,]

hakister: Ateşli kül, kül ile karışık ince kor II Ateş koru ve külü ile kavlıclıları.

Nār-ı ‘aşkıñ bu vücūdum yakdı **hakister** idüp

Āb-ı lutfuñ saçmadıñ bir kez sitem-fermā meded (Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 7). [hakister,]

hakik: 1. Doğru, gerçek. 2. Allah, Cenâbihak, Tanrı, Hudâ.

Şehâ mâhâ bütâ cânâ vişâliñ

Devâ-yı derd-i dil bî-şübhe **hakikâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 14). [hakikâ, -a]

Vücüdın nâz u ni‘metle iden perverde dünyâda

Ṭarîk-i hubb-ı **Hakik‘a** nâ-münâsib nâ-kesândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 10). [hakik‘a, -a]

Ey Gulâmî gâfilâne olma bir dem ‘ârif ol

Hakik‘ı bil kim **Hakik‘ı** bilmekdir bu ekvândan ğaraž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 10). [hakik‘ı, -ı]

Ey Gulâmî gâfilâne olma bir dem ‘ârif ol

Hakik‘ı bil kim **Hakik‘ı** bilmekdir bu ekvândan ğaraž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 10). [hakik‘ı, -ı]

Dest-i cevrenden zamânîñ it rehâ-yâb bendeñi

Cümle ‘âlem **hakikına** kâğî-i hâcâtsın ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 16). [hakikına, -ı, -na]

İşitdikde şadâ-yı şitini in‘âmının cümle

Kulûba şems-i behcet tâli‘ oldı bî-hilâf **hakikâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 22). [hakikâ, -a]

İrer hem menzile râh-ı mecâzî

İder şad şevk ile **Hakik‘a** niyâzı (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 78). [hakik‘a, -a]

Gulâmî zabt kıldı târîhini itmâmdan kilkim

Ecel seyfine başın virdi **hakikâ** irdi cânâna (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 10). [hakikâ, -a]

hakik adıyla: Allah adıyla.

Böyledir her işe **Hakik adıyla** kılsañ ibtidâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 35). [hakik adıyla, -ı, -y, -la]

hakikâ: Ar. doğrusu, gerçekte.

‘Aşk ‘âleminin arz-ı dilinde bu müvâlât

İzhârı bütün mihr-i ruhum tâbıdır **hakikâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 4). [hakikâ,]

hakikâ-ves: Taş ve maden kazıyan sanatkâr gibi.

Na‘l-i fûrkatden tenim mecmû‘a-i **hakikâ-ves**

Ṭoldı noldı na‘l-zen ben la‘li ser-gerdâniyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 7). [hakikâ-ves,]

hakik: Hakikat.

Ḳâdir olmaz **hakikine** olan bu sırra âşinâ

Dâhil ol var ol gürûha bî-te‘emmül Ḥâlîşâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 23). [hakikine, -e]

hak-nişin-i der-i mey-hâne olam: Meyhane kapısının toprağında oturayım.

Feth-i bâb olmadı çün ḥân-kaḥ u medreseden

Ba‘d-ezîn **hak-nişin-i der-i mey-hâne olam** (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 8). [hak-nişin-i der-i mey-hâne olam, --i-am]

hak-perest: Doğruluktan ayrılmayan, Allah'a iman eden.

Be-terk Ka‘be-i rüyeş mekon be-mescid rûy

Ki **Hak-perest** çü şüfî nemî perest Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 38). [hak-perest,]

Ṭavâf-ı rûyını terk eyle itme mescide yüz

Ki **Hak-perest** olan itmez çü şüfî secde-i Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40). [hak-perest,]

hāl: 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum. 2. Davranış, tutum, tavır. 3. Geçmiş ile gelecek arasındaki içinde bulunulan, yaşanmakta olan zaman.

Yā lā‘imen bi-hālī kād küntü ze‘l-vebālī

Mā tedri keyfe **hālī** lā-tüksirü‘l-cerāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 8). [hālī, -i]

Bed şandı benim **hālīmī** ol bī-haber-i ‘aşk

Bilmez ki Ğulāmī şerefi buldı mü‘ebbed (Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 13). [hālīmī, -im, -i]

Eylemezdim ‘arz-ı hālī **hālīm** ifşā zātıña

İştıyâkıñ kuvvet-i şabrım eyledi yağmā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 9). [hālīm, -(i)m]

Eylemezdim ‘arz-ı **hālī** hālīm ifşā zātıña

İştıyâkıñ kuvvet-i şabrım eyledi yağmā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 9). [hālī, -le]

İlticā-yı vuşlat itsem ol baña fūrkat virür

Hālīme rahm eyle dirsem gam baña meftūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 8). [hālīme, -im, -e]

Har-gāh-ı fütüvvette olan şāh-ı şücā‘ım

Rahm eyle benim **hālīme** ki rahma sezā-vār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 18). [hālīme, -im, -e]

Bilen hālāt-ı ‘aşkı ‘āşıkıñ **hālīn** niçün bilmez

Murādı bu sühāndan hāl-i ‘uşşāka melāmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 7). [hālīn, -in]

Dām kurmuş zülfi saçmış dāne-i **hālī** ruha

Bend için pāy-ı dil-i bī-çāreyi çeşmin açar (Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 3). [hālī, -i]

Dīde-i rahm ile kim giryān olurdu **hālīme**

Ey Ğulāmī olmasaydı āh-ı āteş-bārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 29). [hālīme, -im, -e]

Ğulāmī hātır-ı nā-şādımız ger şād kılmazsa

garībīñ **hālīne** rahm eyleyen bir dem kalıl olmaz (Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 10). [hālīne, -i, -ne]

‘Ādet-i meşhūre-i dīrīne-i hūbāneyi

Terk idüp şor ‘āşıkıñ **hālīn** kerīmā gel iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 6). [hālīn, -in]

Seyr it Ğulāmī **hālīn** ‘aşk ile yakdı bālīn

Bulur Hudā vişālīn ey nā-be-kām vā‘iz (Gulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 9). [hālīn, -in]

Degil tenhā Ğulāmī **hālīne** vākıf olan ey şūh

Cihānda söylenür şānıñ hemānā ben miyim nātık (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 9). [hālīne, -i, -ne]

Ey şabā var yāre ‘arz eyle Ğulāmī **hālīni**

Söyle kim kılmış melāl içre mekānım fūrkatıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 9). [hālīni, -i, -ñi]

Şāh-ı hūbānıñ kudūmında Ğulāmī **hālīni**

Hāk-i pāye ‘arz kıl gūş itmese feryād kıl (Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 9). [hālīni, -i, -ñi]

Hāk-i pāy-ı ‘ālīye **hālīm** beyān itmeklige

Zār u efgān ile mi bilmem ne cevlan eylesem (Gulāmī Divanı , Gazel 120, Mısra 3). [hālīm, -(i)m]

Māh-rūyuñ görmeyelden tende **hālīm** kalmadı

Hālīme rahm eyleyen çeşm-i hūmārım kandesin (Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 3). [hālīm, -(i)m]

Māh-rūyuñ görmeyelden tende hālīm kalmadı

Hālīme rahm eyleyen çeşm-i hūmārım kandesin (Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 4). [hālīme, -im, -e]

Tut yedin kemter Ğulāmī‘niñ hālāş it vartadan

Fikr-i hulyā-yı ruhuñla **hālīmiz** cānā yamān (Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 14). [hālīmiz, -imiz]

Dil esir-i bend-i zūlfūñdür kazadır neylesün

Dāne-i **hālīne** dāma mübtelādır neylesün (Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 2). [hālīne, -i, -n, -le]

Nām-zedim cān ile şem‘-i ruhuñ nūrına

Heç ile pervāne-veş ey perī **hālīm** yamān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 22). [hālīm, -(i)m]

Nār-ı dilim nūr-ı ‘aşk gün-be-gün izdād idüp
Hālîme rahm eylemiş âh-keşân ‘âşıkân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 8). [hālîme, -im, -e]
Cihânı kâfir eyler **hālî** kâfir çeşmi kâfir âh
Terahhümle getür yâ Rab o kâfir zülfi islâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 9). [hālî, -i]
Hayli haṭâ itmişiz **hālî** dimekle saña
Her ne sitem eyleseñ yâr sezâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 5). [hālî, -i]
Bezm-i ‘işret sofrası ağıyardan **hālî** iken
Câm-ı ‘ahd ü vuşlatıñla eylediñ memnûn benî (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 5). [hālî, -i]
Niçe ârâm eylesün üftâdeler dünyâda âh
‘Âşıkâna oldı **hālîñ** çünki i ‘lân yâ Hālîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 12). [hālîñ, -in]
Ey bülbül-i şûrîde benim **hālîmi** bildir
Ol gönca-feme luṭf ile ahvālîmi bildir (Gulâmî Divanı , Kıt’a 1, Mısra 1). [hālîmi, -im, -i]
Kılmış güzelim **hālîmi** luṭf ile tefahhuş
‘Uşşâkdan itdim bu zamân kesb-i tehaşşuş (Gulâmî Divanı , Kıt’a 3, Mısra 1). [hālîmi, -im, -i]
Yârelendi cân u dil yârân elinden yâ İlâh
Kime **hālîm** ‘arz idem şefkatle itmezler nigâh (Gulâmî Divanı , Müfret 33, Mısra 2). [hālîm, -(i)m]
‘Aşk âteşini sînede yakmışdır o zâlim
Şeftâlu şuyın saçmadı yâ Rab nola **hālîm** (Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 2). [hālîm, -(i)m]
‘Âşıkın **hālîñ** bilür kâmil olan sâ‘ir begim
Eylemez dâd u sitem üftâde-i bî-çâreye (Gulâmî Divanı , Müfret 51, Mısra 1). [hālîñ, -in]
Bedr-i rüyuñ mâh u mihr-i mes‘adet
Necm-i tâbân **hālîñ** ey pür-merhamet (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 12). [hālîñ, -in]
Dîde ter dil pür-keder yok sende şefkatden eṣer
Kime **hālîm** ‘arz idem eṭvâr-ı zâtîñ ser-be-ser (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 14). [hālîm, -(i)m]
Nâ-tüvânîm cân-ı men bak **hālîme** kılma ‘aceb
Rûz u şeb nezdîk-i leb kılma ‘aceb cânım benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 3). [hālîme, -im, -e]
Nigâh-ı naḥvet-i dildâr ile **hālîm** yamân olmuş
Sarây-ı hüsniñ bābında göñlüm pās-bân olmuş (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 7). [hālîm, -(i)m]
Esîr-i dām-ı ‘aşkım **hālîme** ancak Hudâ âgâh
Ne bilsün düşgünüñ ahvālîni dünyâda şâhib-câh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 3). [hālîme, -im, -e]
Hālîme rahm eyler idiñ noldı ol hâlet kanı
Hâzret-i Allâh’a âh itdim havâle ben seni (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 27). [hālîme, -im, -e]
Hālîne çeşmi yaşından başka olmaz erhamı
Kışver-i kalbinde hicrândır müşîr-i a‘zamı (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 17). [hālîne, -i, -ne]
Kıl Bârî Hudâ **hālîme** dildârımı maḥrem
Muhtâc-ı der-i luṭf u ‘atâ kemter-i faḫram (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 13). [hālîme, -im, -e]
İdeli fitne-i dehr hüsni ile Allâh seni
İtmedi **hālîme** vâkıf eṣer-i âh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 4). [hālîme, -im, -e]
Hālîmi ‘arz u beyân eyle var ol dil-dâra
Ey şabâ eyleyeyim âhîma hem-râh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 19). [hālîmi, -im, -i]
Üftâde-i hüsnet ne-şevêd **hālî** zi-efḡân
Der-vâdî-i sevdâ-yı ruḡet mânde be-giryân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 11). [hālî, -i]

hālî: (Sevgilinin yanağındaki) ben.

Ka'be-i hüsnünde **hālîndir** hacet ebrûlarıñ

Çün hilâl olmuş saña mihrâb u minberdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 3*). [*hālîndir,]*

Rûz u şeb zülf ü haţ u **hālîñ** hayâliyle begim

Dilde mâr u 'akreb ü cerrârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 5*). [*hālîñ, -i, -n]*

halâs: (*Ar.*) Kurtulma, kurtuluş.

İlâhî ben ğarîk-i lücce-i deryâ-yı takşîrim

Halâş it sâhil-i 'afva ulaşdır eyle rahmethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 10*). [*halâş,]*

Halâş buldı şakardan o dil ki sevdi seni

Ki tâlibân-ı cemâliñ dururlar ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [*halâş,]*

Kemend-i kâkül-i yâre giriftâr olmuşum eyvâh

Halâş imkânı yok zencîr-i zülfinden meded her gâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 2*). [*halâş,]*

Halğa-i zülfüne pâ-beste bu şebbâz gönül

Bulamaz re'y-i firâvânla **halâş** olmağa yol (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 14*). [*halâş,]*

halâş it vartadan: Tehlikeli durumdan kurtar.

Ŧut yedin kemter Ğulâmî'niñ **halâş it varţadan**

Fikr-i hulyâ-yı ruĥuñla ħâlimiz cânâ yamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 13*). [*halâş it varţadan, -dan]*

halâş itdi: Kurtarmak.

Ey Ğulâmî hüsnî var olsun **halâş itdi** hele

Ceyş-i hulyâdan ki kaçd itmişdi anlar kanıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 15*). [*halâş itdi, -di]*

halâş itsün: Kurtuluşa ersin.

Nice gördükde **halâş itsün** cenânın 'âşıkân

Qalbe kim dâm-ı muqadderdir efendim zülf ü ruĥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 3*). [*halâş itsün, -sün]*

halât: Hâller, durumlar.

ŦûŦî-i Ŧab'a gelüp bir zevk u **halât-ı** 'azîm

Büse-i gül-fâm-lebler gül-be-şekkerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 3*). [*halât-ı,]*

halât-ı 'aşkı: Aşkın nitelikleri.

Bilen **halât-ı 'aşkı** 'âşıkîñ ħâlin niçün bilmez

Murâdı bu süĥandan ħâl-i 'uşşâka melâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 7*). [*halât-ı 'aşkı, -ı]*

halâvet: Hoşluk, tatlılık, zevk.

Şahn-ı gülşen sünbülistân-ı **halâvetde** giyâh

Leşker-i mür-ı Süleymân ğîsü-yı ra'nâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 11*). [*halâvetde, -de]*

hâle: Ar. ay çevresindeki parlaklık.

Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ saçılır

Haţñ meh-i ruĥuñı Ŧutdı çünki **hâle** gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 6*). [*hâle,]*

halef: Bedel / karşılık.

Hüsn-i rüyuñ şems-i tâbistân deyü yazmış selef

Qaddiñe ser-tâ-ka-dem söz bulmamış aşlâ **halef** (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 2*). [*halef,]*

hâlet: *Durum / hal / vaziyet.*

Şabâ virse peyâm-ı la‘l-i gül-fâmı ne devletdir

Qulüb-ı ehl-i ‘aşka başka lezzet başka **hâletdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 2*). [*hâletdir, -dir]*

Anıñ nâmı cenâna virdi başka **hâlet** ü revnağ

Mu‘tabıq oldıçı-çün ismi bî-şübhe müsemmâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37*). [*hâlet,]*

Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rif‘atdır ne **hâletdir**

Hümâ-yı şefkatîñ bâl açdı şaldı serlere sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31*). [*hâletdir, -dir]*

İlâhî ‘aşk ile envâ‘-ı ‘illet

Dil-i Eyyüb‘a virdi hoşça **hâlet** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 14*). [*hâlet,]*

Rûz u şeb düd-ı figân ‘arşa olur peyveste

Dâ‘imî bizde bu **hâlet** ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10*). [*hâlet,]*

Hâlîme rahm eyler idiñ noldı ol **hâlet** kanı

Hâzret-i Allâh‘a âh itdim havâle ben seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 27*). [*hâlet,]*

hâlet-i ‘aşkı: *Aşkın hali.*

Meveddet meclisinde mest olup dir **hâlet-i ‘aşkı**

Mükemmel bilmişim gör kim özi andan selâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 5*). [*hâlet-i ‘aşkı, -ı]*

half-i: (*a.s.*): *arka, art ile ilgili olan. (Develioğlu, 2015:365).*

Hayâl-i lem‘a-i hüsnî çünân za‘îfem kerd

Be **half-i** müy revem kes nemî şevd bîñâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4*). [*half-i,]*

hâl-i: 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum. 2. Davranış, tutum, tavır. 3. Geçmiş ile gelecek arasındaki içinde bulunulan, yaşanmakta olan zaman.

Cemâl-i zîver-i ferhâl ü **hâl-i** dildâra

Bakınca gâzelenür şafha-i ruḥı zi-ḥicâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 5*). [*hâl-i,]*

Gitmedi dilden hayâl ü **hâl-i** rüyuñ zîneti

Taḥt-ı hüsnüñ üzre Hindü-beççedir çendân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 3*). [*hâl-i,]*

Maḥabbetden gül ü gülzâr ḥande

İder **hâl-i** hezâr-ı derd-mende (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 38*). [*hâl-i,]*

hâl-i ‘anberîn: *Anber kokulu ben.*

Ḥaṭṭı bîñ oldı şimdi yine **hâl-i ‘anberîn**

Devr-i ḡurûr-ı nokṭa-i pergâr bestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 7*). [*hâl-i ‘anberîn,]*

hâl-i bendeye: *Kölenin haline.*

Terahḥum eyleyerek **hâl-i bendeye** şâhım

Nüvâziş ile ider ḥaṭır-ı şikesti su‘âl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 5*). [*hâl-i bendeye, -y, -e]*

hâli fülful: *Karabiber gibi siyah olan ben.*

Lebleri mül şacı sünbül **hâli fülful** rûyî gül

Qaddi ‘ar‘ar ḥaddi aḥmer yârdan ayrılmışım (*Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 5*). [*hâli fülful,]*

Hâli fülful saçı sümbül boyı ne pest ne dirâz
İtdi pervâz o şehbâz eliñle bunu yaz (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 9). [hâli fülful,]

hâl-i gulâmî: Gulâmî'nin halini.

Rûz u rûşenden şeb-i târîki fark itmez gözüm
Gel de gör **hâl-i Gulâmî** nice yârim gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 10). [hâl-i gulâmî,]

hâl-i müzeyyenden: Süslü halinden.

Dâ'imâ **hâl-i müzeyyenden** perî-veşler bizi
Bir gün olur açılır bâb-ı recâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 29). [hâl-i müzeyyenden, -den]

hâl-i perîşânımıza: Perişan, zavallı vaziyet.

Rahm ile **hâl-i perîşânımıza** âh çeker
Luţfi bisyâr ise ey dil leb-i hûn-hâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 5). [hâl-i perîşânımıza, -ımız, -a]

hâl-i perîşânın: Perişan halini.

Gulâmî 'aşk ile **hâl-i perîşânın** dise yâre
Der-i dildârdan âyâ gelür mi bir kerem-nâme (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 13). [hâl-i perîşânın, -ı, -n]

hâl-i re'âyâya: Halkın haline.

Hudâ'ya hamd-i bî-pâyân ider ez-cân u dil merdüm
Şeh-i devrân terahhüm eyleyüp **hâl-i re'âyâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 22). [hâl-i re'âyâya, -y, -a]

hâl-i 'uşşâka: Sevdalıların vaziyeti.

Bilen hâlât-ı 'aşkı 'âşıkñ hâlin niçün bilmez
Murâdı bu sühândan **hâl-i 'uşşâka** melâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 8). [hâl-i 'uşşâka, -a]

hâl-i zârımdan: (Âşığın) ağlayan, inleyen vaziyeti.

Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 50). [hâl-i zârımdan, -dan, -ım]
Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 10). [hâl-i zârımdan, -dan, -ım]
Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 20). [hâl-i zârımdan, -dan, -ım]
Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 30). [hâl-i zârımdan, -dan, -ım]
Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 40). [hâl-i zârımdan, -dan, -ım]

hâlk: Halk eden, yaratan, Allah.

Ahşen-i takvîm ile hâlk eylemiş **Hâlk** seni
Zât-ı hüsnüñ ahter-i sa'dñ gibi olmuş sa'îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 7). [hâlk,]

halîl: Sadık dost ll Hz. İbrahim (a.s). (Halîl, Hz. Muhammed'in dedelerinden olup genç yaşta peygamberlik verilen Hz.

İbrahim'in diğer ismidir. Çok zengin iken bütün malını Allah yolunda sarfederek feda etmiştir. Misafirperverliği ve cömertliği meşhurdur. Misafiri olmayınca yemek yemez, bir misafir bulmak için çok uzaklara gittiği olurmuş.).

Demāga çāšnī-i sūkker-i sevdāyı almazdan

Sarāy-ı sırr-ı sulṭān-ı maḥabbetde **Ḥalīl** olmaz (*Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 6*). [*ḥalīl,]*

Ḥalīl'e nār nūr oldu anıñla

Sitemler hep sürür oldu anıñla (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 11*). [*ḥalīl'e, -e]*

halīm: *Ar. Hilm sahibi, hilmlı, yavaş huylu. halīmâne: Halim olana yakışacak surette.*

İtmeden **ḥalime** āgāh eṣer-i āh seni

Şaldı gurbetlere bu çarḥ-ı sitem-kār beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 1*). [*ḥalime,]*

halīm beg: *Halim Bey.*

Ḥuşuşā nev-cüvān-ı sermed idi bu **Ḥalīm Beg** kim

Qazā-yı üsrüb ile itdi rihlet dār-ı 'uqbāya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 7*). [*halīm beg,]*

halis: *Arı, temiz, (mec.) sırf, sadece.*

Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim senden meded **Ḥālīş**

Enñ ü āh u sūzāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 1*). [*ḥālīş,]*

Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim senden meded **Ḥālīş**

Enñ ü āh u sūzāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 2*). [*ḥālīş,]*

Hemān bir laḥza āsūde maḳām u meskenim yokdur

Nehār u leyl giryāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 4*). [*ḥālīş,]*

Seniñ vaşfiñda dirler cümle 'ālem ma'denü'l-iḥsān

Dem-ā-dem renc ü aḥzāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 6*). [*ḥālīş,]*

Hezārān 'āşıkıñ ḥācet-revāsı āsitānıñdır

Benim efgān u nālāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 8*). [*ḥālīş,]*

Seniñ bābıñ segānıñ ḥāk-i pāyı olmuşum billāh

Terahḥum eyle hicrāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 10*). [*ḥālīş,]*

'İnāyetle nazar kıl bu Ğulāmī bendeye bir kez

Nihāyet-kār tūfāndır işim senden meded **Ḥālīş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 12*). [*ḥālīş,]*

Mışbāḥ-ı dil-i tūre-i bī-çāre-i 'āşık

Ḥālīş zi-şu'a'-ı nazar-ı pīr-i muğān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 30*). [*ḥālīş,]*

halisa: *Arı, temiz, (mec.) sırf, sadece.*

Qādir olmaz ḥakkine olan bu sırra āşinā

Dāḥil ol var ol gürūha bī-te'emmül **Ḥālīşā** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 24*). [*ḥālīşā,]*

halk: *Ahali l insanlar.*

Yunfiḳūn emvālehūm sırrına mazḥar düşdi ol

Cümle 'ālem **ḥalkına** kehfü'l-emāndır Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 6*). [*ḥalkına, -ı, -n, -a]*

Ḥalk içinde aḥḳar oldum kemter oldum efḳarım

Kāle-i nāmūsum aldıñ şerm-sārım aḥḳarım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 7*). [*ḥalk,]*

halk evlemiş: *Yaratmak, yoktan var etmek.*

Ahsen-i takvīm ile **halk eylemiş** Hālîk seni

Zât-ı hüsnüñ ahter-i sa'dîñ gibi olmuş sa'dîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 7). [halk eylemiş, -miş]

halk içinde nāmımız: İnsanlar arasında namımız.

Şehr-i 'aşka girdik ammā sevmedik bir hūb dost

Halk içinde nāmımız gerçi bizim maḥbūb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 2). [halk içinde nāmımız, -ım, -ız]

halk içinde rüyına baksam: İnsanlar arasında yüzene baksam.

Ḥalveti efgende-i 'aşk ile olmuşdur muḥāl

Halk içinde rüyına baksam yine maḥcūb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 8). [halk içinde rüyına baksam, -ın, -a-sam]

halka: Daire şeklinde olan şey.

Ḥalka-i bāb-ı recāyî ur dilā vaqt-i seḥer

Gūş-ı hūşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 5). [halka-i,]

Ey ümîd-i vuşlatıñla telḥî-i hicrān lezîz

Āb-ı tîğîñ **halkada** çün kaṭre-i ḥayvān lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 2). [halkada, -da]

halka-be-gūş: Kulağı halkalı, küpeli (köle).

Evliyā cümle aña **halka-be-gūş** oldu ğulām

Ḳādirîyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 9). [halka-be-gūş,]

halka-bend-i: Toplanıp çepeçevre oturma.

'Alem-berdār u **halka-bend-i** tezkîr oldu dervîşān

Öñince başladılar cümlesi esmā-i ḥüsnāya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 35). [halka-bend-i,]

halka-i zülfüñe: Saçının bukleleri.

Ḥalka-i zülfüñe pā-beste bu şehbāz göñül

Bulamaz re'y-i firāvānla ḥalāş olmağa yol (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 13). [halka-i zülfüñe, -üñ, -e]

halka-zen: Halka vuran, daire çizen.

Kenz-i dür-i Hüdā'dır o dürc-i 'akīkî kim

Genc üzre **halka-zen** o siyeh māra kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 10). [halka-zen,]

Şevḳ ile fānūs-ı dersiniñ kenārında müdām

Ḥalka-zen pervāne-veş bî-ḥad gürūh-ı tālībān (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 6). [halka-zen,]

halkdan kesilüp hālîk'ı yār itmeli: Yaratılanı bırakıp yaratıcı dost etmeli.

Dünyāda Ğulāmî bulayım rāḥatı dirseñ

Halkdan kesilüp Hālîk'ı yār itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 10). [halkdan kesilüp hālîk'ı yār itmeli, -meli-üp]

halk-ı 'ālem: Dünya halkı, herkes.

Mā-i cārîler gibi pâyına yüz sürmeklige

Halk-ı 'ālem geldiği 'aşkıñ serîridir göñül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 8). [halk-ı 'ālem,]

halk-ı 'ālemden: Cihan halkı, ahali.

Ḥalk-ı 'âlemden cefâ-dîde olunca 'âşıkân

Maḥv olurdu eyleseñ rûyuñ nümâyân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 21*). [*ḥalk-ı 'âlemden, -den*]

halk-ı cihân: *Herkes, cümlesi.*

Heybetinden lerce-nâk olmuş bütün **ḥalk-ı cihân**

Emrine fermân-ber olmuş cinn ü insân tâ cenîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 11*). [*ḥalk-ı cihân,]*

Revnağ-ı dîn-i risâletdir gürûh-ı Kâdirî

Mâhdan mâhiye dek **ḥalk-ı cihân** hep zâkiri (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 16*). [*ḥalk-ı cihân,]*

halk-ı cihân: *Bütün insanlar.*

Yâd kılsun luḫfını tâ ḥaṣre dek **ḥalk-ı cihân**

Türk ü Hind ü Rûm u A'râb u 'Acem ser-tâ-be-pâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 11*). [*ḥalk-ı cihân,]*

halk-ı sīvās: *Sivas halkı.*

Eyledi 'avdet tedevvürden vezîr-i ma'delet

Ni'met ile müjdelensün **ḥalk-ı Sīvās** dâ'imâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 42*). [*ḥalk-ı sīvās,]*

hâlleri fülful: *Benleri siyah.*

Gîsûları sünbül lebi mül **hâlleri fülful**

Bir gül ki anıñ bûlbûli güller nicelerde (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 3*). [*hâlleri fülful,]*

halvet-: *Inziva, tecrit. II dış dünyayla bütün bağlarını keserek sevgiliyle birleşebilmek için insanın kendi içine kapanması. (GTS).*

Ḥalveti efgende-i 'aşk ile olmuşdur muḥâl

Ḥalk içinde rûyına baksam yine maḥcûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 7*). [*ḥalveti, -i*]

halvet-serây: *Tenhâ ve gözlerden uzak olarak oturulabilen saray, kâşâne, köşk.*

Eylemez **ḥalvet-serây-ı** sırr-ı vahdet maḥremi

'Âşıkı ma'sûkdan ma'sûkî 'âşıkdan cüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 19*). [*ḥalvet-serây-ı, -ı*]

hām: *Boş, faydasız, gereksiz.*

Nedir bu **hām** sevdâlar nedir ḥulyâ-yı bî-pâyân

Nedir bu ḥüzn-i bî-şâdî nedir bu dâ'-i bî-dermân (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 1*). [*hām,]*

hama: *Hemen.*

Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre gam

Bir şaçı Leylâ içün düşmem ḥayâl-i **hāma** ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 4*). [*hāma,]*

ham-be-ham: *Kıvrım kıvrım, bûklüm bûklüm.*

Zülfini ikbâl-i 'âşık-veş idüpdür **ham-be-ham**

Gerden-i 'uşşâka bend itmek diler şad-âferîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 5*). [*ham-be-ham,]*

hamd: *(a.i.) Allah'a olan şükran duygularını bildirme.*

Gülşen-i **ḥamd** içre sünböldür şehâ bil besmele

Ol durur ser-levhaya tezyîn ü minhâcî'l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 3*). [*ḥamd,]*

ḥamdü-lillāh: "Allah'a hamdolsun, elḥamdülillah" anlamlarında bir şükür sözü.

Be-der-i ḥāne-i 'uşşāk henüz endāzend

Ḥamdü-lillāh be-çevgān-ı himem gūy-ı necāt (Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 6). [ḥamdü-lillāh,]

Ḥamdü-lillāh şimdi sultān-ı ḡamıñ mihmānıyız

Şofra-i miḥnet müheyyā nā'il-i iḥsānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 1). [ḥamdü-lillāh,]

Ḥamdü-lillāh irdi eyyām-ı bahār ey gonca-fem

'Āşıḡānıñ ḥāline rahm eyleyüp aç bāri fem (Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 1). [ḥamdü-lillāh,]

Bī-nevā bī-zād būdem **ḥamdü-lillāh** u Resūl

Sāye zed murḡ-ı hümā-yı merḡamet-pīrā-yı tū (Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 5). [ḥamdü-lillāh,]

Gice gündüz ten tenūr-ı ḡamda yanmışken müdām

Ḥamdü-lillāh geldi yārim yana yana yanıma (Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 4). [ḥamdü-lillāh,]

Ḥamdü-lillāh irdi ta'līm-i redīfīñ zevraḡı

Sāḡıl-i bahır-i ḡitāma atdı kapdan lengeri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 49). [ḥamdü-lillāh,]

Oldı itmāma resīde dīvān

Ḥamdü-lillāh u bi-'avn-i Mennān (Gulāmî Divanı , Kit'a 12, Mısra 2). [ḥamdü-lillāh,]

Ḥamdü-lillāh mülk-i hecre ḡusrev olduñ 'aşḡdan

Ey Fuzūlī intihāsız zevḡ bulduñ 'aşḡdan (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 33). [ḥamdü-lillāh,]

ḥāme: Kalem.

Ḥokḡa-i ta'yībden çek ey Ḡulāmî **ḥāmeyi**

Rū-nümā olmaz gözinde dostlarıñ ma'yūb dost (Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 13). [ḥāmeyi, -y, -i]

Çeker levḡ-i dile Bihzād-veş naḡş-ı ruḡ-ı yāri

Siyāh āhı mürekkeb eyleyüp müjḡānları **ḥāme** (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 6). [ḥāme,]

ḥāme-i: Kalem.

Ḥāme-i 'āciz-beyānım dürr-i vaşfıñ nazm idüp

Şefḡat ile bakmayup hem itmedīñ işḡā meded (Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 3). [ḥāme-i,]

ḥāme-i kudret: Kudret kalemi.

Ḥāme-i kudret ser-i sancāḡ-ı şāh-ı a'zama

Sebt ide feth āyetin ḡālib ola hep 'askeri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 71). [ḥāme-i kudret,]

ḥāme-i zerrīn-raḡamla: Altı harfleri kamlı kalemle.

Ḥāne-i teng-i gedāya bāri başmazsa nolur

Ḥāme-i zerrīn-raḡamla yazsa bir mektūb dost (Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 6). [ḥāme-i zerrīn-raḡamla, -la]

ḥāmēm: I. Kalem. II. Şiir yazma sanatı.

Ḡulāmî dil-gūşā bir nev-ḡazel tanzīm idüp **ḥāmēm**

Dine bu tuḡfe kim bir 'āşıḡ-ı ḡam-ḡārdan ḡalmış (Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 17). [ḥāmēm,]

ḡam-ı zencīr-i zūlfūñde: Kıvrıcık saçının zincirinde.

Seni bir kerre gördükde derūñ 'āşıḡıñ oldum

ḡam-ı zencīr-i zūlfūñde ḡoñūl dīvānedir şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 4). [ḡam-ı zencīr-i zūlfūñde, -üñ, -de]

hāmil: Kendinde bulunduran, sahip olan, yüklenmiş olan, haiz; taşıyan.

Hümüm u miḥnet ü ğam **hāmili** olup gezerim

Nehār u leyl işim kaldı lutf-ı Yezdān'a (Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 11). [hāmili, -i]

hāmil-i: Tahammül: İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma.

Üftāde-i ḥüsnüñ olalı şöhre-i dehrem

Sevdā-yı ḥayālîñle şehā **hāmil-i** cevrem (Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 12). [hāmil-i,]

hāmil-i cevr ü cefādır: Tahammülü haksızlık ve eziyettir.

Ġulāmî **hāmil-i cevr ü cefādır** rüz u şeb dā'im

Fuzūnî-i belā 'aşk-ı dilārāya nişāndır hep (Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 13). [hāmil-i cevr ü cefādır, -dır]

hamiyyet: Haysiyet, şeref, onur.

Helāk-i dest-i kahrıñ olmuşum meydān-ı fūrkatde

Ḥamiyyet merḥamet yok mı (Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 6). [hamiyyet,]

hammār: Şarap yapan ve satan kimse.

Deşt-i dilde öyle bir cüş eyledi cüy-ı neşāt

Kāse-i eflāke şıgmaz na'ra-i **hammārımız** (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 8). [hammārımız, -ımız]

Tā ezel maḥmūr-ı mest-i dīde-i **hammāriyım**

'Aşkıñın mey-ḥānesinde şevk ile devvāriyım (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 11). [hammāriyım, -ı(y)ım]

hamr-ı mihr-i vaḥdeti: Dostluk şarabının birliği.

Nüş idüp sākī-i 'aşkdan **hamr-ı mihr-i vaḥdeti**

Pā-nihād itmem cihānda bezm-i mey-āşāma ben (Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 7). [hamr-ı mihr-i vaḥdeti, --i-i]

hāmūn-ı mahabbetde: Muhabbet meydanında.

Ser-geşte olup geşt ü güzār itmeli şimdi

Hāmūn-ı mahabbetde qarār itmeli şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 2). [hāmūn-ı mahabbetde,]

hāmūnına mahsūs: Aşığıñ gönlüne mahsus.

Yokdur eşer-i büy-ı vefā sāde-ruḥānda

Her āhūda misk olmaz o **hāmūnına mahşüş** (Gulāmî Divanı , Gazel 90, Mısra 6). [hāmūnına mahşüş,]

hān: Hükümdar.

Ḥān-ı 'işret kurdı gülşen içre lāle şevk ile

Oldı sākī nesterin döndürdi cāmı ḥabbezā (Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 19). [hān-ı,]

hancer: Hançer il sevgilinin kaşları.

Devr ider mey-gün lebiñ vaktinde ol sāğar ğalaṭ

Ḥün-feşān sākī-i 'aynıñ dönderür **hancer** ğalaṭ (Gulāmî Divanı , Gazel 94, Mısra 2). [hancer,]

Zulmet-i tārikī-i şebde 'ayāndır **hançeriñ**

Fark-ı 'uşşāka kazā-yı āsumāndır **hançeriñ** (Gulāmî Divanı , Gazel 107, Mısra 1). [hançeriñ, -in]

Zulmet-i târikî-i şebde 'ayandır **hançeriñ**

Fark-ı 'uşşâka kazâ-yı âsumândır **hançeriñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 2). [hançeriñ, -in]

Kişver-i Çîn ü Habeş fermân-ber olmuş emrine

Berr ü bahriñ ehline hükmi revândır **hançeriñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 4). [hançeriñ, -in]

Gördiği anda revânın virseler teşne-lebân

Tahteḥa'l-enhâr olan âb-ı cinândır **hançeriñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 6). [hançeriñ, -in]

Zür-bâzû-yı gâzabla bend kılmış bir tele

Niçe biñ pençe-zenân şîr-i jiyândır **hançeriñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 8). [hançeriñ, -in]

Ger fiğân itse Gulâmî-veş gürûh-ı 'âşikân

Dâd bilmez dâ'imâ kahrı feşândır **hançeriñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 10). [hançeriñ, -in]

hançer-i 'adline: Adaletli hançerine.

Haydarâne **hançer-i 'adline** sevgend eylemiş

Qahramân u 'Anter ü merd-i dilîrân Berhiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 15). [hançer-i 'adline, -in, -e]

hançer-i hûn-hâra çarpıldım: Kan dökücü hançere tutuldum(aşık olmak).

Der-âgûş eylemek-çün mû-miyânın nâzûk-endâmın

Şaşırdım kendimi kim **hançer-i hûn-hâra çarpıldım** (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 4). [hançer-i hûn-hâra çarpıldım, -a-dı, -m]

hançer-i hûn-hârdan: Kan dökücü hançerinden.

Dü-destimle şarıldıkda miyân-ı dilbere bir kez

Eliñ çek **hançer-i hûn-hârdan** dūr ol didi bir kez (Gulâmî Divanı , Müfret 13, Mısra 2). [hançer-i hûn-hârdan, -dan]

hançer-i müjgân: Kirpik kılıcı II Yan bakış.

Hançer-i müjgân ile mecrûḥ kıldın sînemi

Cân alan cellâd-ı hûn-efşânlara sultân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 3). [hançer-i müjgân,]

handân: Açılmış gül. II Gülen.

Gelürse bezme mezkûrân olur gül-veş o dem **handân**

İder bûlbûlleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 5). [handân,]

handân itme: Güldürmek.

Bilürüm sâye gibi ḥûzn ü elem ayrılmaz

Yüze gülmek ile 'uşşâkıñı **handân itme** (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 8). [handân itme, -me]

handân mısıñ nālân mısıñ: Gülen misin ağlayan mısın.

Ney nevâ eyler perîşân hâlimi görmüş 'aceb

Sen de zâlim bilmezem **handân mısıñ nālân mısıñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 10). [handân mısıñ nālân mısıñ,]

handân ol: Neşeli ol.

Firâḳ-ı yâr ile ey dîde şeb rûz zâr u giryân ol

Ümîd-i vaşlı ile künc-i şabrda tırma **handân ol** (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 2). [handân ol,]

hande: Çiçeğin açılması II Gülme, gülüş.

Ey gül-i hoş-büy-ı gülzâr-ı kerem kıl **handeler**

Ĥârĥârından hezârân bûlbûlûñ feryâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 3*). [*handeler, -ler*]

Şerm-dâr eyler behiştin sünbül ü süsenlerin

Ĥande ile ģonca-i neşküfte-i ģülzârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 16*). [*ĥande,*]

Ģül-i ümîd dilâ perde-i ĥicâb ģüşûd

Ruĥeş nümûd der-âmed **be-ĥande** bî-ģam bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 4*). [*be-ĥande, -be-*]

Maĥabbetden ģül ü ģülzâr **ĥande**

İder ĥâl-i hezâr-ı derd-mende (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 37*). [*ĥande,*]

hande-i şiveleriñ: *Nazlı ģültüşünü.*

Ehl-i ‘aşķa şanemâ la‘l-i lebiñ câm-ı şabûĥ

Ĥande-i şiveleriñ baĥşende-i tefrîĥ-i rûĥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 2*). [*ĥande-i şiveleriñ, -lerin*]

hande-nümâ: *Ģülmek.*

Zâr eylese dil bûlbûli ģülzâr-ı recâda

Her rûz u şeb ol ģonca-feme **ĥande-nümâdır** (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 8*). [*ĥande-nümâdır, --dır*]

handesi: *Ģülme, ģülüş, (çiçeĝin açılması).*

Ĥandesiyile zâhir itdi ģoncası dürr-i ‘Aden

Şerm-sâr oldı ģulistân ģaldı fikretde şâdef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 3*). [*handesiyle, -(y)le*]

ĥâne: *Ev II ĝönül evi, aşıĝın ĝönül evi, aşıĝın ĝönlü.*

Terahĥum **ĥânesin** vîrâna ģaşr-ı cevri ta‘mîre

O şûĥ-ı nâz-perver yâre hep âĝyârdır bâ‘iş (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 3*). [*ĥânesin, -si, -n*]

Seyl-i fûrķatle ĥarâb olmuş anıñ dil **ĥânesin**

Şûfîyâ sen sîm ü zerle şanma kim ma‘mûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 5*). [*ĥânesin, -si, -n*]

Çün irdi bād-ı taķdîr-i ģazâ-yı emr-i Rabbânî

Söyündürmekle şem‘-i ‘ömrin itdi ĥâķde **ĥâne** (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 6*). [*ĥâne,*]

ĥâne-ber-düş: *Evi omuzunda. (mec. Serseri, yersiz yurtsuz kimse).*

Bir pula şatdım çürük kâşâne-i îmânımı

Virdim anı saña da ĝör **ĥâne-ber-düş** olduĝım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 6*). [*ĥâne-ber-düş,*]

ĥanedan: *Köklü, asil ve büyük aile.*

Bu Meĥemmed Beg emîr-i bî-nażîr-i ĥükm-rân

Merzifon‘da kâbiren-‘an-kâbir olmuş **ĥânedân** (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 2*). [*ĥânedân,*]

ĥâne-i: *Ev II ĝönül evi, aşıĝın ĝönül evi, aşıĝın ĝönlü.*

Ĥâne-i ĥâtırda anıñ naķş-ı ĥayâli mürtesem

Oldıĝı ĝünden berü dil nâlesini her ĝün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 9*). [*ĥâne-i,*]

ĥâne-i dilde: *Ģönül evinde.*

Pister-i nerm-i meserretde yan atmış ey ĝöñül

Ĥâne-i dilde bulunmaz âĥ-ı cân-kâĥdan eşer (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 8*). [*ĥâne-i dilde, -de*]

hâne-i dünyâvî: Dünya hanesi. II İlahi sevgilinin tecellisi olan ve ilahi sevgiliye bezm-i eleste söz verdikten sonra ilahi sevgiliden ayrı kalan aşığın içinde yaşadığı dünya (tasavvufi bağlamda).

Eşk-i reşk-i didegân akdı Kızılırmak gibi

Hâne-i dünyâyı kıldı cümle vîrân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 14). [hâne-i dünyâyı, -yı]

hâne-i hasretde hastedir: Hasret evinde hastadır.

Qıl ey tabîb bûs-ı femîñle devâ dile

Çokdan Gulâmî hâne-i hasretde hastedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 12). [hâne-i hasretde hastedir, -de-dir]

hâne-i 'ömrin: Hayat evini.

İrci'î emrin getürdükde hemân peyk-i ecel

Hâne-i 'ömrin idüp vîrân maqâm oldı cinân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 8). [hâne-i 'ömrin, -i, -n]

hâne-i şabr u kararî: Sabır ve karar evim.

Hâne-i şabr u kararî târ-mâr itmiş gider

Bî-kesim ahvâlimi cânâna bilmem kim yazar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 7). [hâne-i şabr u kararî, -ı]

hâne-i şabr u kararım: Sabır ve karar evim.

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdıñ ser-be-ser

Nûr-ı tâb-efzâ mısıñ yâ âteş-i süzân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 7). [hâne-i şabr u kararım, -ım]

hâne-i şâhib-sehâ: Cömertlik sahibinin evi.

Ey gözüm yaşı revân ol rûy-ı arza bañr-veş

Cüst-cû kıl nerdedir gör hâne-i şâhib-sehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 8). [hâne-i şâhib-sehâ,]

hâne-i süzân-ı 'uşşâka: Aşıklara yanan ev (gibi).

Hâne-i süzân-ı 'uşşâka gelüpdür yâr şeb

Dûd-ı âh-ı dillere rahm eylemiş dildâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 1). [hâne-i süzân-ı 'uşşâka, -a-ı]

hâne-i teng-i gedâva: Acizin, düşkünün darlık evine.

Hâne-i teng-i gedâva bâri başmazsa nolur

Hâne-i zerrîn-raqamla yazsa bir mektûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 5). [hâne-i teng-i gedâva, -(y)a-boş]

hân-ı nî' metinden: İyilik hükümdarından.

Câyî'ân sîr oldı hân-ı nî' metinden bî-hilâf

Sâhil-i Sîvâs'da kañğı şehre vardıysa şehâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 21). [hân-ı nî' metinden, -in, -den]

hân-kâh: Tekke, dergâh, bir şeyhin idaresinde bulunan dervişlerin zikir yaptıkları, ibadet ettikleri ve kaldıkları yer.

Feth-i bâb olmadı çün hân-kâh u medreseden

Ba'd-ezîn hâk-nişîn-i der-i mey-hâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 7). [hân-kâh,]

hân-kah-ı 'aşka düşürdi: Aşkın dergahına düşürdü.

Şad-mihnet ile hân-kah-ı 'aşka düşürdi

Tutdum o zamân mürşid-i 'aşkdan hele ben yed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 3). [hân-kah-ı 'aşka düşürdi, -a-ür, -di]

hân-kâh-ı ‘aşkda: *Aşk ehlinde.*

Ey Gulâmî **hân-kâh-ı ‘aşkda** şî‘riñ okut

Zühre eflâk üzre itsün mevlêvî-âsâ semâ‘ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 9). [*hân-kâh-ı ‘aşkda, -da*]

hân-kâh-ı âsumânda: *Gökyüzü hanında.*

Hân-kâh-ı âsumânda keh-keşân eyler semâ‘

Nağme-i şî‘t ü şadâ-yı hûbı kılsa istimâ‘ (Gulâmî Divanı , Müfret 21, Mısra 1). [*hân-kâh-ı âsumânda, -da*]

hân-kâh-ı dilde: *Gönül tekkesi, evi.*

Hân-kâh-ı dilde fikrim dâ‘imâ Mevlâ Kerîm

Zîkr ü tesbîh-i zebânım ey şehâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 1). [*hân-kâh-ı dilde, -de*]

hâr: *Ateş II diken.*

‘Aşk meydânında şâdık ‘âşıkız lâfin iden

Gâh **hâr** ıstâbla-i kizb içre hep hârdır baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16). [*hâr,]*

‘Aşk meydânında şâdık ‘âşıkız lâfin iden

Gâh hâr ıstâbla-i kizb içre hep **hârdır** baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16). [*hârdır, -dır*]

Hezârân ‘andelîbiñ nâle vü feryâdına ey dil

Güle gülşende nezdîkî vü kurb-ı **hârdır** bâ‘is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 6). [*hârdır, -dır*]

Gâh müjgânıñ kapar kefdin dilim gâhice hâ‘

Büstân-ı devletiñde **hâr** u hem reyhân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 6). [*hâr,]*

Çek mehâr-ı hâz mı gel sen sârbân-ı ‘aşr iseñ

Kılma bir **hâr** lenge teslîm-i kâ‘at elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 8). [*hâr,]*

Şem‘iñ olsa gonca-veş **hârı** dilâ pervânede

Zâr u efgânın ider bülbül gibi cânâna ‘arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 7). [*hârı, -ı*]

Ey Gulâmî şâd olur herkes bahâr irdi deyü

Ben yeñi girdim şitâya **hârdan** ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 14). [*hârdan, -dan*]

Cây-ı bî-hâr ne-dîdem ki nihem pâyem-râ

Mî-şevved ger be-kücâ pây nihem **hârı** ‘ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 6). [*hârı, -ı*]

hâr-: *Ateş II diken.*

Dil-i bî-mihr ü sevdâ mârâ beñzer

Cihân bâğında bitmiş **hâra** beñzer (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 34). [*hâra, -a*]

hâr elinden: *Gül ve bülbül efsanesi gereği; güle kavuşmak isteyen bülbülün önündeki engel dikenlerdir.*

Tiz şarardı şoldı gülzâr-ı ümîdiñ goncası

Bülbül-âsâ **hâr elinden** bir gülüñ giryânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 6). [*hâr elinden, -i, -n, -den*]

hâr u zelîl olmaz: *Alçak ve hakir olmaz.*

Kulüb-ı ehl-i ‘aşkı gözleyen dünyâda ‘ukbâda

Muḥakkak bir cihetle cân-ı men **hâr u zelîl olmaz** (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 8). [*hâr u zelîl olmaz,]*

hârâ: *Çok sert bir mermer veya taş.*

Cüş ider deryâ-yı 'aşkı mevc-i hasret bî-hisâb
Çekmege bunca firâkı seng-i **hârâ** nâ-tüvân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 12*). [*hârâ,]*

harâb: *A. Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız.*

Neş'e-i meyle şebistân-ı kâhırda zevk-yâb
Eyledi bu gönümi hasret odıyla hep **harâb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 4*). [*harâb,]*
Temâyül itse **harâba** haţ-âver olmak ile
Egerçi Ka'be-i hüsnî metîndir mihrâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 7*). [*harâba, -a]*

harâb eyle: *Viraneye çevirmek, yıkmak; hüziün, gam, keder vermek.*

Ümîd itme vefâ câm-ı felek baş ser-nigün olmuş
Tecessüs kılmâ hûbândan vefâ mülkin **harâb eyle** (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 6*). [*harâb eyle,]*

harâb itdi: *Yıkıp dökmek, yok etmek.*

Leb-i gül-fâmî sevdâsı hayâl-i rûy-ı tâbânı
Harâb itdi dil-i zârî amân yâ Rab nedir çäre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 10*). [*harâb itdi, -di]*

harâb itdiñ: *Yıkmak, viran etmek.*

Vücûd iklîmini cümle **harâb itdiñ** nigâhîñla
Çalur mı yanîña bu yâr-ı ğaddârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 7*). [*harâb itdiñ, -di, -n]*

harâb oldu: *Yıkmak, viran olmak | kalbî olarak büyük üzüntü duymak, gönlü kırılmak (dil ü cân bağlamında).*

Güş urma şaķın güft-i raķîbâña 'azîzim
Sevdâ-yı vişâliñle **harâb oldu** dil-i zâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 20*). [*harâb oldu, --dı]*

harâb oldum: *Perişan olmak, çok üzölmek.*

Firâķıñdan **harâb oldum** gel ey şâh-ı cihânım gel
Nedir cevri ü cefâ cânâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 1*). [*harâb oldum, -du, -m]*

harâb olmaktadır: *Harap olmak.*

Gelür her bir taraftan gülle-i tûb-ı belâ her dem
Harâb olmaktadır dîvâr-ı ten kârım fîġân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 4*). [*harâb olmaktadır, -mak, -da, -dır]*

harâb olmuş: *Harap duruma gelmek, yıkılmak || Günahkâr olmak.*

Seyl-i fûrķatle **harâb olmuş** anîñ dil hânesin
Şüfiyâ sen sîm ü zerle şanma kim ma'mûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 5*). [*harâb olmuş, -muş]*

harâb olmuş dili: *Yıkılmış gönlü.*

Amân şâhım efendim gel yetiş 'uşşâķa imdâd it
Firâķıñdan **harâb olmuş dili** ma'mûr u âbâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 2*). [*harâb olmuş dili, -i-muş]*

harâb olmuş gönöl: *Yıkılmış gönöl.*

Beyân-ı zûlf ü rûy u bûy u mûy u ķadd ü ķâmetden
Harâb olmuş gönöl incinme cânâ çünkü hasretten (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 2*). [*harâb olmuş gönöl, -muş]*

harābe: *A. Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız.*

Bu **harābe** gönülüm ābād itdi sākī cām ile

Pür-keremdir böyle şāhib-luṭfdır mi' mārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 5*). [*harābe,]*

harāc: *Haraç, vergi.*

Mülk-i Fas' dan leşkere yok ihtiyāc

Kişver-i Māçīn ü Çīn virür **harāc** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 22*). [*harāc,]*

harām: *Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı; yasak.*

Çapandı mey-kede-i miḥnete bu baḥt-ı siyāh

Ḥarāmdır bize min-ba'd bezm-i 'ayş u ṭarab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 6*). [*harāmdır, -dır]*

Virmez şarāba ruḥşat gül-çihre sākīlerden

Dir içmesi **harāmdır** bī-ihtirām vā' iz (*Gulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 8*). [*harāmdır, -dır]*

harām itdi: *Bir kimseye bir şeyden umduğu yarar ve rahatı tattırmamak.*

Bezm-i 'ayş u meclis-i nūş **harām itdi** bize

Çille-i hicrāna şaldı mü-miyānım fūrḳatīñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 5*). [*harām itdi,]*

harām itme: *Yasaklamak.*

Hilāl-ebrūların māh-ı cemālin gördiğīñ demde

Gulāmī būs ile ifṭār kıl şavmı **harām itme** (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 14*). [*harām itme, -me]*

harām itsün: *Haram etmek.*

Figānımdan firār itsün hezārān

Ḥarām itsün güle itmeye efgān (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 102*). [*harām itsün, -sün]*

harām olsun: *Yasak olsun, nasip olmasın anlamlarında olumsuz bir temenni.*

Ḥumār-ālūde çeşmin seyr iden 'āşık nidā eyler

Ḥarām olsun çapansun bāb-ı mey-ḥāne mey-āşāma (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 12*). [*harām olsun, -sun]*

harāret: *(Ar.) Isı, ateş(hastalık).*

O bezm-i gülşen-i ḥum-ḥāne-i ülfetde mest olmuş

Mey-āşām telḥ-kām dil adlu bülbulde **harāret** var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 16*). [*harāret,]*

harekāt: *Hal hareket II tavrılar.*

Tiğ-ı cevri ile vücudum kılsalar şad-zerre ger

Emriñe ser-mū muḥālif idemem bir **harekāt** (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 12*). [*harekāt,]*

harem: *Herkesin girmesine izin verilmeyen yer.*

Şāyān-ı ḥarīm-i **harem-i** vuşlat-ı ānī

Rāz-ı eşer-i nāz-ı şehen-şāh tu dānī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 17*). [*harem-i,]*

harf: *Söz.*

‘Aşk kilki çekdi haṭ **ḥarf-i** vücūd-ı ‘āşıkā
Kim ola şābit ḥaḳ işbātında nefy-i mā-‘adā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 29). [ḥarf-i,]

har-gāh: Büyük çadır, otağ. II. Dünya.

Ḥar-gāh-ı fütüvvetde olan şāh-ı şücā‘ım

Raḥm eyile benim ḥālime ki raḥma sezā-vār (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 17). [ḥar-gāh-ı,]

hārḥār: Yürek sıkıntısı, gönül üzgünlüğü.

Ey gül-i hoş-büy-ı gülzār-ı kerem kıl ḥandeler

Ḥārḥārından hezārān bülbulün feryādı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 4). [ḥārḥārından, -ın, -dan]

hār-ı ālāma: Üzüntü ateşine.

Düşer dil kırtılıp dām-ı belādan başka bir dāma

Şalar sevdā-yı ‘aşk ile vücūdın **hār-ı ālāma** (Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 2). [ḥār-ı ālāma, -a]

hār-ı hasis: Anlayışsız alçak.

Bülbul-i şādıkā gülşende açılmaz güller

Āh u zār itse yine hem-demidir **hār-ı hasis** (Gulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 4). [ḥār-ı hasis,]

hār-ı muğaylān: Deve dikenî.

Ḥār-ı muğaylān gibi haṭ revnaḳ-ı ḥüsnin götürür

Bizlere kıldığı sitem dāğ-ı dilin füzün ider (Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 7). [ḥār-ı muğaylān,]

hāric-i bīrūn ola: Dışarının dışarısı olsun.

Ḥadden ezfūn u ‘adedden **hāric-i bīrūn ola**

Çün rimāl-i rūd her dem nuşret ile leşkeri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 69). [hāric-i bīrūn ola,]

harīdār: Müşteri, talip, alıcı.

Be-naḳd-i cān şāhān şod **harīdār**

Be-ān derhā-yı dilhā yāft kıymet (Gulāmî Divanı , Kıt'a 6, Mısra 3). [harīdār,]

harīm: Ev, harem dairesi, sevgilinin kutsal mekanı.

Şāyān-ı **harīm-i** ḥarem-i vuşlat-ı ānī

Rāz-ı eşer-i nāz-ı şehen-şāh tu dānī (Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 17). [harīm-i,]

harīm-i hāş-ı vaşla: Kavuşmanın özel dairesine.

Şehā şahş-ı münāfik kisve-i ‘āşıkda gizlenmiş

Ḥarīm-i hāş-ı vaşla yol virüp ‘ālī-maḳām itme (Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 10). [harīm-i hāş-ı vaşla, -ı-a]

harīm-i vuşlat-i efkār-ı dildāra: Sevgilinin efkar evine kavuşma.

Ḥarīm-i vuşlat-i efkār-ı dildāra olup maḥrem

Ḥayāl-i ḥāl ü haṭṭıyla Ğulāmī şimdi pek ḥurrem (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 25). [harīm-i vuşlat-i efkār-ı dildāra, --ı-a-i]

hasāret: Zarar, ziyân.

Nûrını dîde olan göz kamaşup tâbindan

Gitdi 'aşıkklarının' 'aklı **hasâretlere** âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 8). [*hasâretlere, -ler, -e*]

hased: Ar. Çekememezlik.

Çarh-ı ğaddâr u sitem-kârîñ elinden neyleyim

Göz alup itdi **hased** nezzâre-i ğisûyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 8). [*hased,*]

hâsidi: Hasetçi, kışkanç (kimse).

Bitmez bu 'aşır **hâsidiñiñ** sözleri bir ân

Seyyâr olarak 'âlemi târ itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 7). [*hâsidiñiñ, -nîn*]

hâsul: Ortaya çıkan, türeyen, kar, kazanç.

Bâr isteme bizden ki cihân bâğı içinde

Çün serv bizim **hâşılıımız** dest-i du'âdır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 6). [*hâşılıımız, -ımız*]

hasret: Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.

Şarardı dâğ-dâr oldı Hüdâyâ lâle-i âmâl

Eser bād-ı hâzân-ı **hasret** ü ğam rûz u şeb cānā (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 6). [*hasret,*]

Kıldı sūzān kalbimi yār **hasretiñ** ger itsem âh

Lerzeler peydā ider bu heft-arz u nüh-semā (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 15). [*hasretiñ, -iñ*]

Hasretiñ derdini çok çekdi Ğulāmî kemter

Çeşm-i lutfuñla nazar eyle şehim lutfā sezā (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 13). [*hasretiñ, -iñ*]

Hasretiñ derdini çok çekdi Ğulāmî 'âciz

Maraż-ı fûrkate it dārū-yı dîdār hâbîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 13). [*hasretiñ, -iñ*]

Bahār-ı 'aşrda bûy-ı şafâyı görmemişiz

İrişdi **hasret** ile cânım ey nigâr be-leb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 8). [*hasret,*]

Nār-ı fûrkatden kebāb oldı cigerim rahm it şehim

Hasretiñden âh idersem ditreşür nüh-tabaķāt (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 10). [*hasretiñden, -i, -n, -den*]

Çeşm-i hūn-rîz ile hūnābe-i **hasret** ne 'aceb

Dökülür sâha-i ruhsârîña bu kâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 9). [*hasret,*]

Dil-i ğam-gînimiz bir lahza şādān olsa olmaz mı

Hüdâyâ haylı demdir mübtelâ-yı derd-i **hasretdir** (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 4). [*hasretdir,*]

Bu felek devr itmedi maķşūdum üzre bir zamān

Qaldı **hasret** maķşere tûmār-ı hecri tırma bāz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 10). [*hasret,*]

Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirāk u **hasrete**

Sāye-i sākîde hem cām-ı cefā mestānıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 3). [*hasrete, -e*]

Hasret şererinden dil ile bu teni hāfız

Yakdñ yine ol derdime şaldñ beni hāfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1). [*hasret,*]

Ümîd-i vaşl-ı dilārā hāṭā imiş bildim

Bu **hasreti** baña bunca hevā imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 2). [*hasreti, -i*]

Ol dilārā kesdi mihri zencîrin benden hemān

Göñli yağmāya virdi **hasret** ile bir zamān (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 2). [*hasret,*]

Beyān-ı zulf ü rûy u bûy u mûy u qadd ü kâmetden

Harāb olmuş göñül incinme cānā çünki **hasretiden** (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 2). [*hasretiden, -den*]

Zehr içerdı **hasretiñden** teşneler şad-müjde kim

Geldi şehr-i şefkate cüy-i leben şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 7). [hasretiñden, -i, -n, -den]

Tazarru' eyle dilâ rüz u şeb o gufrân'a

İrîşdi günlerimiz **hasret** ile hicrâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 2). [hasret,]

Pâyende degildir bilürüm bunca nüvâziş

Hasretle ider bahr-i gama soñra teğavvuş (Gulâmî Divanı , Kıt'a 3, Mısra 4). [hasretle, -le]

Tâ-leb ulaşdı **hasretiñ** ile nefes nefes

Yâ vâşıl eyle yâ serimi şad kılıçla kes (Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 1). [hasretiñ, -iñ]

Almış dil-i dildarımı bir nazrada şabrı

'Âşık yâ nasıl itmeye **hasretlere** şabrı (Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 2). [hasretlere, --ler-e]

Hayli demdir **hasretiñle** nâ-tüvânım rüz u şeb

Hasretiñle cânım irdi cân-ı men nezdîk-i leb (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 1). [hasretiñle, -(i)n, -le]

Hayli demdir hasretiñle nâ-tüvânım rüz u şeb

Hasretiñle cânım irdi cân-ı men nezdîk-i leb (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 2). [hasretiñle, -(i)n, -le]

Leyl ü nehâr yâr diyerek ağlarız

Seyl gibi **hasretler** ile çağlarız (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 22). [hasretler, -ler]

Çıkar **hasretle** cân tenden gel ey rûh-ı revânım gel

Yeter vaşılñla kıl ihyâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 7). [hasretle, -le]

Bârî mey-hâne-i renc ü **hasretden**

Çıkma ser-mest olup şüriş-i mülden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 15). [hasretden, -den]

Ka'be-i **hasretde** söyler ki 'ibâdet terkin it

Ey ki ehl-i 'aşka söylersen melâmet terkin it (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 23). [hasretde, -de]

hasret odıyla: Özlem, özleyiş ateşi.

Neş'e-i meyle şebistân-ı kâhırda zevk-yâb

Eyledi bu gönülümü **hasret odıyla** hep harâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 4). [hasret odıyla, -ı, -y, -la]

hasret ü ğamdır: Hasret ve keder.

Gülşen-i dehri yaqar şu'le-i âhım şâhım

Bülbülüm gonca-feme **hasret ü ğamdır** çemenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 8). [hasret ü ğamdır, -dır]

hasret ü hulyâ-yı tû: Senin hayalin ve hasretin.

Ez ümîd-i dîdenet fersûd cismem ân çünân

Rişte-i tâbem bürîd ân **hasret ü hulyâ-yı tû** (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 10). [hasret ü hulyâ-yı tû, -yı]

hasret-hâne: Hasret evi.

Zulmet-i fûrkatle **hasret-hânede** câlis iken

İrdi şem'-i tal'atıyla hücre-i ahzânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 5). [hasret-hânede, -de]

hasret-i bûs-ı lebiñ: Dudağının öpücüğünün hasreti.

Hasret-i bûs-ı lebiñ hâke düşürdi teni

Eyleseñ ihsân anı hûn-bahâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 9). [hasret-i bûs-ı lebiñ, --ı]

hasret-i cânân: Sevgilinin hasreti.

Çalmadı şabr u taḥammül eylerem terk-i vaṭan

Ḥasret-i cānān ile ḥāzır baña gür u kefen (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 46*). [*ḥasret-i cānān,]*

hasret-i mey: Şarabın hasreti.

Sāğar-ı vaşlı sākiyā itme Ğulāmî'den dirîğ

Ḥayli zamāndır ki teni **ḥasret-i mey** zebün ider (*Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 14*). [*ḥasret-i mey,]*

hasret-i rūyuñla: Yüzünün hasretiyle.

Ḥasret-i rūyuñla çeşm-i eşk-bārim gel de gör

Fürkat-i la'l-i lebiñle āh u zārım gel de gör (*Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 1*). [*ḥasret-i rūyuñla, -uñla]*

hasret-keş: Ey hasret çeken!.

Rûz u şeb **ḥasret-keşim** ebrû hilālîñ görmeye

Ebr-i nāz örtmüş kırmaz şems-i vişālîñ görmeye (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 21*). [*ḥasret-keşim, -im]*

hasret-keş-i: Özlemiş, özleyen, hasret çeken.

Neşât u inbisât-ı tām ile **ḥasret-keş-i** ümmet

Bürehe-pā vü ser kim vardılar ya'nî cebîn-sāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 31*). [*ḥasret-keş-i,]*

hasret-keş-i dīdārına: Yüzüne hasret kalan.

Şad-edā biñ nāz u istiğnā ile cānānımız

'Arz idüp **ḥasret-keş-i dīdārına** ruḥsār şeb (*Gulāmî Divanı , Gazel 17, Mısra 4*). [*ḥasret-keş-i dīdārına, -ın, -a]*

hasret-keş-i dīdāriyım: Sevgilinin hasretini çekenim.

'Āşık-ı müştākiyım **ḥasret-keş-i dīdāriyım**

Görmezem rüy-ı şafālār el-amān ğam-ḥāriyım (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 17*). [*ḥasret-keş-i dīdāriyım, -ı, -y, -ım]*

hasretle toludur: Hasret çekmek.

Derūnum derd-i **ḥasretle toludur** ey ṭabībim gel

Vücūdum nār-ı 'aşkıñla yanar yār-ı 'acībim gel (*Gulāmî Divanı , Gazel 113, Mısra 1*). [*ḥasretle toludur, -dur]*

haste: Hasta, sayrı, rahatsız; zavallı, aciz, gönü kırık, çaresiz II aşık.

Külāh işkeste perçem deste destinden derūn **haste**

Ṭabībim luṭf ile baksa nolur şāyān-ı rahmetdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 7*). [*haste,]*

Bād-ı bahār mevsim-i dilhā-yı **hastedir**

Gül mūmyā-yı şehper ü bāl-i şikestedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 65, Mısra 1*). [*hastedir, -dir]*

Meded ki pister-i fikrñde **hastedir** dilimiz

Devā-yı vuşlata geldim dükān-ı Loḳmān'a (*Gulāmî Divanı , Gazel 163, Mısra 9*). [*hastedir, -dir]*

El-amān rişte-i ṭahlîş de girmez deste

Dīde ḥūn-riz ü derūn āteş ü dil hem **haste** (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [*haste,]*

haste olur: Hasta olmak.

Alur tesbîḥini deste okur āheste āheste

ğulāmın görse ol **haste olur** korkmaz Ḥudā'sından (*Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 14*). [*haste olur,]*

haste-dil: Gönlü yaralı, kederli, üzgün.

Bu Gulâmî bâb-ı cüdunda fütâde **haste-dil**

Dest-i ihsânîla i' tâ eyle bir kâse şarâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 13). [haste-dil,]

haste-dil-i 'âşıka: Aşığın yaralı gönlüne.

Adına lâyıq olan şâdıka cevri itmeyüp

Haste-dil-i 'âşıka eyle lebiñle devâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 8). [haste-dil-i 'âşıka, -a]

hastegân: Hastalar. II Âşıklar.

Revzen açmış sînelerde nâvek-i gamzeñ amân

'Âşıkaña bir devâ kıl **hastegândır** nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 6). [hastegândır, -dır]

hastegân-ı 'aşka: Aşk hastalarına.

İder mi **hastegân-ı 'aşka** tedbîr eylemek te'sîr

Meger kim tîr-i efgân u ciger-süz ire der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 7). [hastegân-ı 'aşka, -a]

hastegân-ı 'aşka: Aşk hastalarına.

İder mi **hastegân-ı 'aşka** tedbîr eylemek te'sîr

Meger kim tîr-i efgân u ciger-süz ire der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 7). [hastegân-ı 'aşka, -a]

hastegân-ı 'aşka: Aşk hastalarına.

Hastegân-ı 'aşka dermândır anıñ güft-i lebi

Luftını ümmîd ider şâh u gedâ hattâ şabî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 11). [hastegân-ı 'aşka, -a]

hasû: Hasetçi, kıskanç. || Düşman.

Be-kilk-i kîn **hasûdân** eger-çi nokta nihend

Tu gam me-ğor be-rumûzât-ı 'aşk mahrem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 5). [hasûdân, -dân]

hasûd: Çok hased eden.

Hasûd u müfteriyân u rakîb ü a' dâdan

Hümûm-ı zulmî görüp cümle oldı efsâne (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 5). [hasûd,]

hasûdân: Hasetçi, kıskanç. || Düşman.

Ey Gulâmî istimâ' itdiñ **hasûdândan** neler

Diğkat itdim ser ğalať sırlar ğalať-ender-ğalať (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 9). [hasûdândan, -dan]

hať: (Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Gâh müjgânıñ kâpar kefdin dilim gâhice **hať**

Büstân-ı devletiñde hâr u hem reyhân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 5). [hať,]

Meydân-ı lebi bûsına irmez fem-i 'uşşâk

Şemşîr tûtar **haťları** ğîsûsı çerîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 8). [haťları, -lar, -ı]

Hâr-ı muğaylân gibi **hať** revnağ-ı hüsniñ götürür

Bizlere kıldığı sitem dâğ-ı dilin füzûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 7). [hať,]

Rûz u şeb zûlf ü **haṭ** u ḥālîñ ḥayâliyle begim
Dilde mâr u ‘akreb ü cerrârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 5*). [*haṭ,]*
Vây şol kûteh-naazarlar ki bilürler Rabbisin
Şad-hezâr bâtl **haṭ** ile şafḥa-i takvîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 12*). [*haṭ,]*
Şafḥa-i rûyında erkâm u rûsûm-ı **haṭ** ‘aceb
Bilmezem müsvedde-i bahtım mı yâ zûlf-i siyâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 9*). [*haṭ,]*
Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ saçılır
Ḥaṭıñ meh-i ruḥuñı tutdı çünki hâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 6*). [*haṭıñ, -ı, -n]*
Ḥaṭ gelse ruḥa cevrdan eyler mi ferâgat
Yoksa sürececek mi bu cefâ yevm-i kıyâmet (*Gulâmî Divanı , Müfret 3, Mısra 1*). [*haṭ,]*
Baht-ı siyâhım gibi **haṭların** itse terâş
Hefteye sürmez yine gösterür elbette baş (*Gulâmî Divanı , Müfret 16, Mısra 1*). [*haṭların, -lar, -ın]*
‘Aşk kilki çekdi **haṭ** harf-i vücûd-ı ‘âşıkā
Kim ola sâbit ḥaḳ işbâtında nefy-i mâ-‘adâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 29*). [*haṭ,]*

haṭâ: Yanlış, hata, kusur.

Eylediñ ez-her-cihet sehv ü **haṭâları** göñül
Bed’-i istiğfâr idüp kıl tevbe mânend-i naşûḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 5*). [*haṭâları, -lar, -ı]*
Kâr-ḥâne-i takdîre qarışmak da Ğulâmî
Bî-şübhe büyük ‘ayn-ı kabâḥatla **haṭâdır** (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 14*). [*haṭâdır, -dır]*
Ey ki dirdiñ dînimizde cevır kılmaktadır **haṭâ**
Ey Ḥıṭâ şâhı o va‘diñden hele bir yâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 3*). [*haṭâ,]*
Eger görse ğarîbânı çeker yırtar ğirîbânı
İder topa nişân anı **haṭâ** zâhir ‘atâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 10*). [*haṭâ,]*
Bâd-ı ‘işyânla ‘ömrüm oldu tebâh
‘Amelîm cümlesi **haṭâ** vü günâh (*Gulâmî Divanı , Kit’a 13, Mısra 2*). [*haṭâ,]*
Dehân-ı yâri teşbîh eylemek dürce **haṭâdır** bil
Anı feth eyleyen var bu ise mağlûkdur dâ‘im (*Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 1*). [*haṭâdır, -dır]*

haṭâ imiş: Yanlışmış.

Ümîd-i vaşl-ı dilârâ **haṭâ imiş** bildim
Bu ḥasreti baña bunca hevâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 1*). [*haṭâ imiş, -miş]*

haṭâ itmişiz: Yanlış yapmak.

Ḥayli **haṭâ itmişiz** ḥâli dimekle saña
Her ne sitem eyleseñ yâr sezâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 5*). [*haṭâ itmişiz, -iz]*

haṭ-âver: Ayva tüyleri yeni bitmeye başlamış (güzeller).

Temâyül itse ḥarâba **haṭ-âver** olmak ile
Egerçi Ka‘be-i ḥüsni metîndir miḥrâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 7*). [*haṭ-âver,]*

hâtem-i mühr-i velâyet takup engüšte: Bir şeyi yapma yetkisine işaret eden mühürlü yüzüğü parmağına takıp.

Ḥâtem-i mühr-i velâyet takup engüšte tamâm
‘Azl ü naşb anda mü‘ebbed ola tâ yevm-i kıyâm (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 7*). [*ḥâtem-i mühr-i velâyet takup engüšte, -e]*

hât-ı: (Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Ĥať-ı revnak-fezâ aşhâbı İbrâhîm Ĥilmî Beg

Leťâfet-baĥş idi bi'l-cümle ehl-i kilk ü dîvâna (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 1). [ĥať-ı,]

hât-ı sebz-i tu: Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Egerçi çeşme-i la'l-i tu dâred âb-ı ĥayât

Delîl-i mâ ĥať-ı sebz-i tu est der-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 2). [ĥať-ı sebz-i tu, --i]

hât-ı sebzîndir: Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Ĥutarsa çeşme-i la'liñ egerçi mâ-i ĥayât

Delîlimiz ĥať-ı sebzîndir oldu fi'z-zulemât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 4). [ĥať-ı sebzîndir, -in, -dir]

hâtif: Gaipden haber veren II iç sesle ulaşangüç.

Feşribü ĥamre'l-hevâ min ke'si sâkiyyi'l-vefâ

İrdi hâtifden nidâ çün gayri yok ekdârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 10). [hâtifden, -den]

hâtır: Ar. zihin, fikir, gönül.

Ĥâne-i ĥâtırda anıñ nakş-ı ĥayâli mürtesem

Oldıĝı günden berü dil nâlesini her gün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 9). [ĥâtırda, -da]

Öyle yerleşmiş ĥayâliñ ĥâtırında âh kim

Tâ kıyâmet yâr çıkmaz gül-'izârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 7). [ĥâtırında, -ım, -da]

Vaĥtidir bûs-ı lebiñle al Ĥulâmî ĥâtırın

Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ nolur luť u kerem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 23). [ĥâtırın, -ın]

O cefâ-pîşe Ĥudâ ben gibi nâlân olsun

Dilerem ĥâtırî nâ-şâd u perîşân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 2). [ĥâtırî, -ı]

Olsa idi derd ü hicrân ile ĥâtırda ĝubâr

Nîm-nigâh ile siler bir ĝam-ĝüsârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7). [ĥâtırda, -da]

hâtır-ĝüzâr: Akılda tutmak, unutmamak.

'Aşķıñ ey meh-tal'atım ĥâtır-ĝüzârımdır benim

Her ne dürlü cevri idersen i'tibârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 1). [ĥâtır-ĝüzârımdır, -ım, -dır]

İnkisâr itmez Ĥulâmî görse biñ kerre cefâ

Tâ kıyâmet 'aşķı çün ĥâtır-ĝüzârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 14). [ĥâtır-ĝüzârımdır, -ım, -dır]

hâtır-ı ĝam-nâklar: Kederli, hüznünlü gönüller.

Ĥüşâde ĥâtır-ı ĝam-nâklar şimdi meserretten

Ki tuĝrâ-yı sa'âdet baĥş olundu dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 27). [ĥâtır-ı ĝam-nâklar, -lar]

hâtır-ı mahzûnla: Hüznünlü hatırın ile.

Yerde kalmaz inkisârım mübtelâ Mevlâ Kerîm

Ĥâtır-ı mahzûnla bî-ĥad zâr u vâveylâmızı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 26). [ĥâtır-ı mahzûnla, -la]

hâtır-ı nâ-sâdı: Tasalı gönül.

Gözle sen **hâtır-ı nâ-şâdı** nolur gâh u gehî

Dime bu lâyıķ-ı rahmet ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 19*). [*hâtır-ı nâ-şâdı, -ı*]

hâtır-ı nâ-şâdımız: *Mutsuz gönlümüzü.*

Gulâmî **hâtır-ı nâ-şâdımız** ger şâd kılmazsa

ğarîbîñ hâline rahm eyleyen bir dem kalîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 9*). [*hâtır-ı nâ-şâdımız, -ımız*]

hâtır-ı nâzûkine: *Ince bedeninin hatırına.*

Bâğ-ı dilden der-i cânâna şaķın gönderme

Hâtır-ı nâzûkine bâr oluyor bâr-ı hûlûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 4*). [*hâtır-ı nâzûkine, -i, -n, -e*]

hâtır-ı şikesti: *Gönlü kırık.*

Terahhum eyleyerek hâl-i bendeye şâhım

Nüvâziş ile ider **hâtır-ı şikesti** su'âl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 6*). [*hâtır-ı şikesti, -i*]

hâtır-siken: *Gönül inciten.*

Yek-dîgerin te'âķub ider mevc bahrde

Hâtır-sikenleriñ dili dâ'im şikestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 10*). [*hâtır-sikenleriñ, -ler, -in*]

hatt: *(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.*

gonca-fem **hattıyla** perçem şanki reyhân destesi

Gülşen-i hüsninde ey dil bülbül-âsâ kıl nevâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 3*). [*hattıyla, -ı, -y, -la*]

Hattı biñ oldu şimdi yine hâl-i 'anberîn

Devr-i gurûr-ı nokta-i pergâr bestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 7*). [*hattı, -ı*]

Mûs-ı şefķatle ser-i **hattın** terâş itmiş bütün

Degmesünler kim lebân-ı 'aşık-ı nâlânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 9*). [*hattın, -ı, -n*]

hattâ: *"Bile, dahi" anlamında bağlaç.*

Hastegân-ı 'aşķa dermândır anıñ güft-i lebi

Luftını ümmîd ider şâh u gedâ **hattâ** şabî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 12*). [*hattâ,*]

havâle: *Bir durumu başkasına devretme, başkasının sorumluluğuna bırakma.*

Hâlîme rahm eyler idiñ noldı ol hâlet kanı

Hâzret-i Allâh'a âh itdim **havâle** ben seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 28*). [*havâle,*]

havf: *Korku, endişe.*

Eylese mânend-i şehbâz ol şikâra niyyeti

'Âşıkân güncişķ gibi **havfdan** olurlar pîç ü tâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 12*). [*havfdan, -dan*]

Yok Gulâmî servde fikr-i hâzân u nev-bahâr

Râh-gîr olmaz mücerred dilde **havf** u bîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 14*). [*havf,*]

Ben seg-i kūy-ı nigârım niye bîgâne olam

Lîķ **havf** eylerim ol günde ki dîvâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 2*). [*havf,*]

Havfdan pinhân olur burc-ı esedde bâ-şitâb

Şemse ķahrıñla keşîd itseñ hilâl-i hânçeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 7*). [*havfdan,*]

hāy: (Hayy) “Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedî ve hakiki hayat sahibi” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

Şeş-cihetden tîğ-ı hasret tıtdı cellâd-ı kazâ

Cinn ü ins ağlar Gulâmî’niñ bu hāy u hūyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 14). [hāy,]

hayā eylevelim: Utanalım.

O vakit çāk-i girībān-ı hayā eylevelim

Mā-cerāmız idelim ağlayarak ‘add ü şumār (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 11). [hayā eylevelim, -y, -elim]

hayā vü hilm kânı: Edep ve huy yumuşaklığının kaynağı.

Hayā vü hilm kânı cāmî’u ‘l-Ḳur’ān’dır ol zāt

Cihānda şāhib-i şevket mehābet Ḥazret-i ‘Osmān (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 11). [hayā vü hilm kânı,]

hayāl: Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş II bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanan, biçimlenen sûreti II geçmişte yaşanmış bir şeyi zihinde canlandırma, hatırlama.

Şehā māhā hayāl ü intizārın

Dü-çeşmim merdümünde eylemiş cā (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 9). [hayāl,]

Dil temāşā-yı cemāl ister hayālî istemez

Şüret-i bī-ma’nīyi kim ihtiyār itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 3). [hayālî, -i]

Gitmedi dilden hayāl ü hāl-i rüyūñ zīneti

Taht-ı hüsnūñ üzre Hindü-beççedir çendān lezīz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 3). [hayāl,]

Bā-ceyş-i hayālî ne güzel fıkı-i vişālî

Mülk-i dile vālî ruh-ı ra’nā-yı ‘Alīdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 9). [hayālî, -i]

Hayālîñle cünūna uğramış zencīr-i zülfüñde

Esīr olmuş gönül Leylā vişālîñ bī-cefā göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 5). [hayālîñle, -iñ, -le]

Öyle yerleşmiş hayālîñ hātırında āh kim

Tā kıyāmet yār çıkmaz gül-‘izārım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 7). [hayālîñ, -(i)n]

Gulāmî gerçi kūy-ı yārdan şimdi ba’īd oldum

Hayāl adlu gönül şehrinde şāh-ı a’zamım vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 10). [hayāl,]

Ayak başmazsa bezm-i ‘āşıkā ḳahrından ol cānān

Hayālî gibi her dem çok şükürler hem-demim vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 4). [hayālî, -i]

Rūz u şeb zülf ü haṭ u hālîñ hayālîyle begim

Dilde mār u ‘akreb ü cerrārdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 5). [hayālîyle, -i, -y, -le]

Çekmezem Mecnūn gibi şāhrā-yı hicrān içre gām

Bir saçı Leylā içün düşmem hayāl-i hāma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 4). [hayāl-i, --i]

Şarāb u şerbeti cevı ü cefādır

Daḫi fıkı ü hayālî meh-likādır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 70). [hayālî, -i]

Müyesser olmasa dīdār-ı dīl-dār

Hayālîyle olur cūyā-yı esrār (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 68). [hayālîyle, -i, -y, -le]

hayālāt: Maddî bir gerçekliği bulunmadığı ve gerçekte var olmadığı halde varmış gibi canlanan görünü.

Beyt-i hasretde ḥazīn ü zār giryān oldığım

Kim hayālātūñ gibi şāhıñ esīridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 6). [hayālātūñ, -m]

hayâlet: Maddî bir gerçekliği bulunmadığı ve gerçekte var olmadığı halde varmış gibi canlanan görüntü.

Evzâ'-ı hayâlet dil-i hünîn-cigerân-est

Ehl-i felek ez-nâle-i âşûfte-i Vâmîk (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 25). [hayâlet,]

hayâl-i bûs-ı rûy-ı mâh-vesler: Ay gibi güzel yüzünü öpme hayali.

Hayâl-i bûs-ı rûy-ı mâh-vesler ile dil-şâdim

Tarîk-i 'aşkda şabr u taḥammül tûşe vü zâdim (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 3). [hayâl-i bûs-ı rûy-ı mâh-vesler, --ı-ler]

hayâl-i cilve-i cânân: Sevgilinin nazlı hayali.

Hayâl-i cilve-i cânân be-bürde şabr u ârâmem

Ümîd-i vaşl-ı ân dilber ferâmûş kerd hicrânem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 1). [hayâl-i cilve-i cânân,]

hayâl-i hâl ü hattıvla: Yüzündeki benlerin ve tüylerin hayali ile.

Harîm-i vuşlat-ı efkâr-ı dildâra olup maḥrem

Hayâl-i hâl ü hattıvla Gulâmî şimdi pek ḥurrem (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 26). [hayâl-i hâl ü hattıvla, -ı, -y, -la]

hayâl-i ḥüsn-i rûyuñla: Güzel yüzünün hayali.

Ezelden deşt-i 'aşk-ı pür-belâya ser-nihâd oldum

Hayâl-i ḥüsn-i rûyuñla olup şeydâ-yı dü-ekvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 8). [hayâl-i ḥüsn-i rûyuñla, -uñla]

hayâl-i lem'a-i ḥüsnet: Güzellerin parıltılı hayali.

Hayâl-i lem'a-i ḥüsnet çünân za'îfem kerd

Be ḥalf-i müy revem kes nemî şevd bînâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 3). [hayâl-i lem'a-i ḥüsnet, -i]

hayâl-i rûy u leb-i la'liñ: Güzel yüzünün ve kırmızı dudağının hayali.

Hayâl-i rûy u leb-i la'liñ ile sulṭânım

Derûn-ı dilde zuhûr eylemişdi derd ü melâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 9). [hayâl-i rûy u leb-i la'liñ, --i-in]

hayâl-i rûy-ı tâbânı: Parlak güzel yüzünün hayali.

Leb-i gül-fâmı sevdâsı hayâl-i rûy-ı tâbânı

Harâb itdi dil-i zârı amân yâ Rab nedir çâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 9). [hayâl-i rûy-ı tâbânı, -ı]

hayâl-i yârdan ḡavri görünmez dîdeme dünyâ: Yarin(sevgilinin)hayalinden başka gözüme dünya görünmez.

Hayâl-i yârdan ḡavri görünmez dîdeme dünyâ

Temâşâ-yı cemâl ister nedir dünyâ vü mâ-fihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 1). [hayâl-i yârdan ḡavri görünmez dîdeme dünyâ, --in ,-mez-dan-m, -e]

hayâl-i yârden: Sevgilinin hayalinden.

Göñül çün sâye ayrılmaz hayâl-i yârden bir dem

Müfid olmaz bırak pendîñle zâhid telḡ-kâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 7). [hayâl-i yârden, -den]

hayâl-i yâr-i ḡaddâr: Acımasız sevgilinin hayali.

Ḥayāl-i yār-i ğaddār ile rûz itme şebi dâ'im
Seri bālîn-i teslîme koyup bir laḥza ḥâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 7*). [*ḥayāl-i yār-i ğaddâr,]*

ḥayāl-i yār-i ğaddār: *Acımasız sevgilinin hayali.*

Ḥayāl-i yār-i ğaddār ile rûz itme şebi dâ'im
Seri bālîn-i teslîme koyup bir laḥza ḥâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 7*). [*ḥayāl-i yār-i ğaddâr,]*

ḥayālîñ bir nefes çıkmaz derûnumdan: *Bir an (bile) hayalin gönlümden çıkmaz.*

Ḥayālîñ bir nefes çıkmaz derûnumdan benim aşlâ
Cefâlar eyleseñ dâ'im (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 13*). [*ḥayālîñ bir nefes çıkmaz derûnumdan, -maz-um, -dam]*

ḥayât: *Hayat, yaşam.*

Zinhâr şalma künc-i kafesden birûna pây
Maṭlab **ḥayâtdan** saña ger âb u dânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 10*). [*ḥayâtdan, -dan]*
Fırâķ-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyla açdım
Ḥayâtımdan ümîdi kat' idüp ol dem kefen biçdim (*Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 2*). [*ḥayâtımdan, -ımdan]*

ḥayât-ı câvidân: *Ebedi hayat.*

Mürde-i 'aşkıñ bulur bî-şek **ḥayât-ı câvidân**
Vuşlat-ı cânâneye bir cân nedir biñ cân şaçar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 7*). [*ḥayât-ı câvidân,]*

ḥayâtı neylerim: *Hayatı yaşamı ne yaparım.*

ğark-ı deryâ-yı fırâķım ben **ḥayâtı neylerim**
Ḥâhiş-i bî-behredir tûfân hem de 'ömr-i Nûḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 3*). [*ḥayâtı neylerim, -r, -im]*

ḥayât-ı tâze: *Taze hayat, yenilik, canlılık.*

Ne feyẓdir ki şabâ irdi çün dem-i 'İsâ
Ḥayât-ı tâze ider mürde dillere izhâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 6*). [*ḥayât-ı tâze,]*

ḥaydar: *Allah'ın aslanı || hz. Ali.*

Na'ra-i mestânelerle toldırur 'âlemleri
Câm-ı 'aşkı nûş iden ol **Ḥaydar-ı** Kerrâr-ı şeyḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 8*). [*ḥaydar-ı, -ı]*

ḥaydarâne: *Arslancasına.*

Ḥaydarâne ḥançer-i 'adline sevgend eylemiş
Ḳahramân u 'Anter ü merd-i dilîrân Berḥiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 15*). [*ḥaydarâne,]*

ḥayli: *"Birçok, çok fazla, epeyce" anlamına gelen zarf.*

Gulâmî ile revâ mı ki münfâ'il ola dost
Ki **ḥayli** dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 10*). [*ḥayli,]*
Sâğar-ı vaşlı sâkiyâ itme Ğulâmî'den dirîğ
Ḥayli zamândır ki teni ḥasret-i mey zebûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 14*). [*ḥayli,]*
Dil-i ğam-gînimiz bir laḥza şādân olsa olmaz mı
Ḥudâyâ **ḥayli** demdir mübtelâ-yı derd-i ḥasretidir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 4*). [*ḥayli,]*

Hayli haṭā itmişiz ḥālī dimekle saña

Her ne sitem eyleseñ yār sezādır bize (Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 5). [ḥayli,]

Hayli demdir ḥasretiñle nā-tüvānım rüz u şeb

Ḥasretiñle cānım irdi cān-ı men nezdik-i leb (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 1). [ḥayli,]

hayli dem: Hayli zaman, uzun zaman.

Sākiyā almaz mı deste ergāvānī bādeyi

Güşe-i mey-ḥāne-i miḥnetde ḳaldık **hayli dem** (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 6). [ḥayli dem,]

hayli demdir: Uzun zamandır.

Hayli demdir bī-vefā dildārdan ayrılmışım

Merḥametsiz dilber-i ‘ayyārdan ayrılmışım (Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 1). [ḥayli demdir, -dir]

hayme-zen: Çadır kur-.

Sürür u şād-mānī ceysi şehre **hayme-zen** oldı

Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 25). [ḥayme-zen,]

hayrān: Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Şu ‘leī ez-rüy-ı ḥüsneş ger bi-tābed der-dilem

Vālih ü **hayrān** şevem ez ḥūr-ı nūr-efzā-yı düst (Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 6). [ḥayrān,]

Mest-i yārız tā ezelden vālih u **hayrānıyız**

ğayrı izhār eyleriz dergāhına efkārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 3). [ḥayrānıyız, -ı, -yız]

‘Aşk ile ‘ālemde ben bir meh-veşiñ mestānıyım

Mest-i cām-ı hayretim bilmem kimiñ **hayrānıyım** (Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 2). [ḥayrānıyım, -ı, -yım]

Gürüh-ı ‘āşık-ı bī-çāreler olur **hayrān**

Gidince serv-i sehī dilberān-ı hoş-reftār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 31). [ḥayrān,]

Ḥudā her zerrede ‘aşkıñ nümāyān

Olupdur cümlesi şevkiñle **hayrān** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 40). [ḥayrān,]

Şāh-ı ḥübānım efendim ben seniñ **hayrānıñam**

Şaḳlaram ‘aşkıñ göñülde ‘āşık-ı nālānıñam (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 1). [ḥayrānıñam, -ınam]

hayrān olur: Hayran olmak.

Hecriñle seyr iden didi ḥünāb-ı dīdemi

Hayrān olur biḥār bu çeşmiñ hilāline (Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 10). [ḥayrān olur,]

hayrānı: Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Şanma ser-geştesi dil-ḥastesi sensiñ tenhā

Devr-i çarḥa nazar it gör o daḥi **hayrānı** (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 18). [ḥayrānı,]

hayret: Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne hüküm vereceğini bilememe, şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Ḥudā nālemden ‘āciz ola neyler

Baḥā **hayretle** neyler diye neyler (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 100). [ḥayretle, -le]

hazān: Güz, sonbahar.

Yok Ğulāmī servde fikr-i **hazān** u nev-bahār

Rāh-gīr olmaz mücerred dilde havf u bīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 13*). [*hazān,]*

hāze‘d-du‘āyā: *Onun bu duasıyla.*

İlāhī istecib **hāze‘d-du‘āyā**

Be-cāhi‘l-Muştafā yā Ze‘l-‘atāyā (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 103*). [*hāze‘d-du‘āyā,]*

hazer: *Ar. Sakınma, korunma.*

Topkunma tel kırup zülf-i dilārāya **hazer** birle

O şūhuñ ‘arızından bir peyām efgende hemvāre (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 3*). [*hazer,]*

Qıl **hazer** taşdī-i serden tūl kıлма mebhāşi

Şimdi degmez şi‘r-i mevzūnuñ biñi bir aqçeye (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 31*). [*hazer,]*

Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide **hazer**

Yıkılır āha tayanmaz bu cesāmetle semā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 5*). [*hazer,]*

Söyle ağıyāra telatıtufları besdir bu kadar

Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide **hazer** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 10*). [*hazer,]*

Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide **hazer**

Eyleyüp pey-rev-i nefis ü hevā vü hevesi (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 15*). [*hazer,]*

Söyle ağıyāra telatıtufları besdir bu kadar

Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide **hazer** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 20*). [*hazer,]*

Seyf-i āh-ı seherimden şakınup ide **hazer** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 25*). [*hazer,]*

hazer it: *(a.i.) sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.*

Seng-i hārāyı deler şübhesiz ey serv-i sehī

Alma āhım **hazer it** rüy-ı zemīn mihr ü mehi (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 18*). [*hazer it,]*

hāzık: *İşinin ehli.*

Büse-i ruhsārına yārīñ ider rūhın nişār

Minnetin çekmez tabīb-i **hāzıkıñ** bīmārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 20*). [*hāzıkıñ, -ın]*

hazīn: *Hüzün dolu, kederli, gamlı.*

Beyt-i hasretde **hazīn** ü zār giryān oldıgım

Kim hayālātıñ gibi şāhıñ esīridir göñül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 5*). [*hazīn,]*

Der-rāh **hazīn** māndem u hem-rāh ne-yāmed

Yā Rab çi şod imrüz ki ān māh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 3*). [*hazīn,]*

hāzır: *(Ar.) Hazır.*

Qalmadı şabr u taḥammül eylerem terk-i vaṭan

Hasret-i cānān ile **hāzır** baña gür u kefen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 46*). [*hāzır,]*

hāzır-cevāb: *Bir söze derhal cevap veren, bir sözün çarçabuk karşılığını bulan.*

Nīm-nigehle ‘aşıkā eyler cefā-yı bī-hisāb

Bir maḥal koymaz kelāma lebleri **hāzır-cevāb** (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 2*). [*hāzır-cevāb,]*

hazret: *1. Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı*

ifâde eder: “Hazret-i Peygamber.” “Hazret-i Kur’an.” 2. Bir büyük zattan bahsedilirken isim yerine kullanılır. 3. (Bilhassa Allah için) Kat, huzur, nezd [Aslında bu anlamda olan kelime, zamanla saygı sözü olarak yukarıda gösterilen şekillerde kullanılır olmuştur].

Virüp ol zâta zihî **Hâzret-i Kâdir** kudret

İster ol ‘âşî mürîdâna Hudâ‘dan rahmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 21). [hâzret-i,]

hâzret-i ‘abdü’l-‘azîz hân: Devrin padişahlarının padişahı Abdülaziz Han Hazretleri.

‘Adliniñ hayrânı olmuş cümle şâhân-ı zamân

Hâzret-i ‘Abdü’l-‘Azîz Hân iftihâr itse sezâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 20). [hâzret-i ‘abdü’l-‘azîz hân,]

hâzret-i ‘abdü’l-‘azîz hân-ı ‘ulüvvü’ş-şân: Yüce şanlı Osmanlı padişahı Abdülaziz Han.

Hâzret-i ‘Abdü’l-‘Azîz Hân-ı ‘ulüvvü’ş-şân kim

Zâtı olmuş düdmân-ı Âl-i ‘Osmân mefharı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 21). [hâzret-i ‘abdü’l-‘azîz hân-ı ‘ulüvvü’ş-şân,]

hâzret-i allâh’a: Yüce Allah’a.

Hâlîme rahm eyler idiñ noldı ol hâlet kanı

Hâzret-i Allâh’a âh itdim havâle ben seni (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 28). [hâzret-i allâh’a, -‘a]

hâzret-i allâh’dan: Yüce Allah.

Eylerim dilber ile derd-i dilimden feryâd

Kim ider **Hâzret-i Allâh’dan** özge imdâd (Gulâmî Divanı , Müfret 9, Mısra 2). [hâzret-i allâh’dan,]

hâzret-i es’ad paşâ: Hz. Esad Paşa.

Ol müşîr-i ma’delet-fermâ vezîr-i Cem-edâ

Hâzret-i Es’ad Paşâ ni’me’l-emîriñ maẖharı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 52). [hâzret-i es’ad paşâ,]

hâzret-i ğavsu’l-a’zam: Abdülkadir Geylani.

Maḥzen-i nûr-ı Hudâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam**

Ma’den ü genc-i ğinâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 1). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Maḥzen-i nûr-ı Hudâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam**

Ma’den ü genc-i ğinâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 2). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Şâh-ı vâlâ-yı kerâmet güher-i hikmet ü feyz

Qalbe baḥşâ-yı cilâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 4). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Câlis-i taht-ı taşarrufdur iki ‘âlemde

Nâmı emrâza şifâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 6). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Evliyâ zümresiniñ gerdenine başdı kadem

‘Âleme ebr-i ‘atâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 8). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Bâz-veş açdı perin vahdete pervâz itdi

‘İşve-ğîr-i hüma **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 10). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Çalınur nüh-ṭabakât ile zemînde ṭablı

Câna âvâzi ğidâ **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 12). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Âsitânından alur cümle velîler himmet

Nûr-i şems-i hüda **Hâzret-i ğavsu’l-A’zam** (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 14). [hâzret-i ğavsu’l-a’zam,]

Dīde-i albe ulāmī ademi hāki olup

Tütīyā-baş-ı zīyā **aret-i avşu 'l-a 'am** (*Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 16*). [*aret-i avşu 'l-a 'am,]*

aret-i hak 'dır: *Cenabı Allah.*

Kim kilāb-ı bābına maqlūb esedler āiri

aret-i ak 'dır mu 'inī anlarıñ hem nāşırı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 18*). [*aret-i ak 'dır,]*

aret-i 'izzet müşir-i memleket: *İzzet Hazretlerinin memleketinin örnei.*

Bārekallāh **aret-i 'İzzet müşir-i memleket**

Maqlā -ı burc-ı seyāatdan çıkardı bir zīyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 1*). [*aret-i 'izzet müşir-i memleket,]*

aret-i mevlā: *Mevlana Hazretleri.*

Tezyīn itūn bāe-i 'ālem-i dehrīñ

İrsāl-i rūsul eyledi ol **aret-i Mevlā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 4*). [*aret-i mevlā,]*

aret-i 'osmān: *Hız. Osman.*

Zihī 'ālī-himem şāib-şecā'at **aret-i 'Osmān**

Mekārim-zīb-i iqlīm-i kerāmet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 1*). [*aret-i 'osmān,]*

Zihī 'ālī-himem şāib-şecā'at **aret-i 'Osmān**

Mekārim-zīb-i iqlīm-i kerāmet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 2*). [*aret-i 'osmān,]*

Rızā-yı Bārī itūn māl ü emlākin fedā kıldı

Ki buldı sırr-ı lā-avfla şerāfet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 4*). [*aret-i 'osmān,]*

Tevekkül kişveri ire olup teslim-i Rabbānī

Geyūp egnine esbāb-ı şehādet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 6*). [*aret-i 'osmān,]*

Olunca āşinā rāz-ı seyekfikehūmullāha

Ki buldı bī-mekāna ol arābet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 8*). [*aret-i 'osmān,]*

Ulaşdı āsumāna şem'a-i ihsānınıñ nūrı

Güşād itdikçe eknāz-ı sehāvet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 10*). [*aret-i 'osmān,]*

ayā vū ilm kānı cāmī'u 'l-ur'ān 'dır ol zāt

Cihānda şāib-i şevket mehābet **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 12*). [*aret-i 'osmān,]*

ulāmī āsitān-ı ma' delet-āyāta gelmişdir

Ümīd eyler 'ināyetle şefā'at **aret-i 'Osmān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 14*). [*aret-i 'osmān,]*

hebā imiş: *Boşmuş.*

Yolında ekdiceğim cevır ü miñnet ü endūh

Nuūd-ı eşk-i 'uyūnum **hebā imiş** bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 4*). [*hebā imiş, -miş]*

hecr: (*Sevgiliden*) *ayrılık.*

Oda bıradıñ teni leyl ü nehār **hecr** ile

Fikr-i ruuñ yağdırur başımıza biñ belā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 9*). [*hecr,]*

He-cr ile ciger āteş-i 'aşkında habībīñ

Süzānını gördükde cefā eyledi ihār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 3*). [*hecr,]*

Bu felek devr itmedi maşşūdum üzre bir zamān

aldı hasret maşere tūmār-ı **hecri** tırma bāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 10*). [*hecri, -i]*

Sâķī-i sīmīn-sürīn bī-dīn-i devrānla hemān
Bāde-nūş-ı **hecr** ü fikr-i yārdır eglencemiz (Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 4). [hecr,]
Nām-ı elem-kār-ı dil kūçe-i zilletlere
Gitdi şehim **hecr** ile hoş alasın sen hemān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 4). [hecr,]
Nām-zedim cān ile şem‘-i ru u  n rına
Hecr ile pervāne-veş ey perī  ālim yamān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 22). [hecr,]
Hecri le seyr iden didi   n b-ı d demi
 ayr n olur bi r bu çeşmin hil line (Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 9). [hecri le, -in, -le]
Ki anı **hecri ne** tev‘emle tedellül idemez
N r-ı hicr n na bir lahza ta amm l idemez (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 13). [hecri ne, -ine]

hecr-i ru s r  la: Yüzünün ayrılı ıyla.

Hecr-i ru s r  la  ımdan cih n v r n idi
Yek nazarla oldu ‘ lem cümle şen şimden girü (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 5). [hecr-i ru s r  la, -la]

hecr-i ru s r  la y r: Sevgilinin yüzünün ayrılı ıyla.

D d dest  nden seni  ey dil-r b  Mevl  Ker m
Hecr-i ru s r  la y r irdi am nım göklere (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 6). [hecr-i ru s r  la y r, -la]

hed v -vı ‘al dir: Değerli hediyelerdir.

 kr r ideriz kim bu şebist n-ı mi h nde
 rs l iden ol m h  **hed y -vı ‘Al dir** (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 16). [hed y -vı ‘al dir, -dir]

hedef: Hedef - Aş  n, sevgilinin ok gibi kirpiklerine kendisini hedef etmesi-.

Hedef eyler v c dın cev  okına
Şab y  zülfüne koymaz t kına (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 59). [hedef,]

heft-ar : D ny y  k  n t n merkezi olarak gören eski astrolojiye göre, yeryüzündeki bütün varlıklar ve olaylar üzerinde etkileri bulunduğu ve bir kısmının uğurlu, bir kısmının uğursuz olduğu kabul edilen, d ny n n etr fında dönmekte olan yedi yıldız: Ay, Utarit, Z h re, Güneş, Merih, Müşteri, Zuh l. Heft  suman: Yedi kat gök. (Kubbealtı Lugatı).

Kıldı s z n  albimi y r  asreti  ger itsem  h
Lerzeler peyd  ider bu **heft-ar ** u n h-sem  (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 16). [heft-ar ,]

hefte: Hafta.

Ş h-ı   sni **heftede** bir görmeye r z  iken
Perde-i hecri felek şaldı ru -ı n  y na (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 5). [heftede, -de]
Ba t-ı siy h m gibi  atların itse ter ş
Hefteye sürmez yine gösterür elbette ba  (Gulāmī Divanı , Müfret 16, Mısra 2). [hefteye, -ye]

heft-h b: Yedi güzel,yedi güzel sevgili.

Ger  eylerse seni  ferm n n  ‘ zvum  ab l
Tesh r eylerse     ş h n **heft-h b** i l m kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 10). [heft-h b,]

heft-ikl m: Yedi iklim. II Yeryüzü.

Mezheb ü milletin ifsâdına bâdîdir çîn

Heft-iqlîme olan şâha dil olmuşdı qarîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 16). [heft-iqlîme, -e]

helāk-i dest-i kahrîñ: Kahır elinin helakı.

Helāk-i dest-i kahrîñ olmuşum meydân-ı fûrkatde

Hamîyyet merhamet yok mı (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 5). [helāk-i dest-i kahrîñ, --i-iñ]

helāk-i dest-i kahrîñ: Kahır elinin helakı.

Helāk-i dest-i kahrîñ olmuşum meydân-ı fûrkatde

Hamîyyet merhamet yok mı (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 5). [helāk-i dest-i kahrîñ, --i-iñ]

hele: Artık.

Ey ki dirdiñ dînimizde cevri kılmakdır hañâ

Ey Hıñâ şâhı o va‘diñden **hele** bir yâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 4). [hele,]

hele: "Özellikle" anlamında bir bağlaç.

Şehr-i bî-âb-ı fu‘âd içre kerem bahrinden

Bî-hisâb oldı revân şimdi **hele** cüy-ı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 4). [hele,]

Şad-mihnet ile hân-kañ-ı ‘aşka düşürdi

Tutdum o zamân mürşid-i ‘aşkdan **hele** ben yed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 4). [hele,]

Bülbül-âsâ **hele** şeb-tâ-be-seher nâle vü zâr

Güle mi gülşene mi gizleme inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 5). [hele,]

Yazılır baht-ı siyâhım gibi kırtâs üzre

Ey Gulâmî bu ‘aşırda **hele** güftâr-ı hülûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 10). [hele,]

Nedendir ta‘n u teşnî‘ ile me‘lûf oldığı vâ‘iz

Hele öz nefsin itmez fi‘l-i nâ-şâyesteden hâfız (Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 2). [hele,]

hele: "Nihayet, sonunda" anlamlarında kullanılan kelime.

Ey Gulâmî hüsni var olsun halâş itdi **hele**

Ceyş-i hulyâdan ki kaşd itmişdi anlar kânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 15). [hele,]

hele: "Biraz bekle, dur bakalım!" anlamında cümlelerin başına getirilen bir kelime.

Gördüm **hele** hûbân-ı cihân cevriñi bî-had

Her şeb der-i dildârda zâr itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 5). [hele,]

hel-etâ: Kuran-ı Kerim'deki İnsan Suresinin İlk ayetinin ilk ibaresinin iktibasıdır. "İnsan (henüz) anılır bir şey değîlken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti".

Bâ-naşş-ı **Hel-etâ** ki Hudâ vâsıf-ı tu şod

Büdi tu nûr-ı şems-i şehâvet meded ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 5). [hel-etâ,]

Ol sebebdan **hel-etâ** naşşıyla vaşf itmiş Hudâ

Nûr-ı şems-i cüd u ihsân u şehâvetsin ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 5). [hel-etâ,]

hem: "Aynı anda, aynı zamanda" anlamında kullanılan bağlaç.

Ehl-i ‘aşka reh-nümâ vü muhtedâsîñ dil-rübâ

Pîşvâ **hem** zîb ü zibâsîñ dilârâ habbezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 2). [hem,]

Hoş-edā şāhib-‘atā kân-ı seḥāsīñ ey ‘alā
 Teşnegāna **hem** saḳā sen-veş bulunmaz mā-‘adā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 8). [hem,]
 Cā-be-cā serdār-ı hūbān meh-likā dirler saña
 ‘Aşıkāna kīmyā ‘ālemdē **hem** engüşt-nümā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 10). [hem,]
 Ey Gulāmī kāḏī-i eş‘ār u nazmım ben bugün
 Şāhid-i da‘vā-yı faẓlım bu ğazeldir **hem** hücec (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 14). [hem,]
 Rāz-ı ‘aşkı söylemek de istitār itmek de güç
 Āteşi **hem** sīnede cāy-ı karar itmek de güç (Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 2). [hem,]
 ‘Aşıkından dūr olan bī-merḥamet ma‘şūk için
 Ey Gulāmī rüz u şeb **hem** āh u zār itmek de güç (Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 10). [hem,]
 ğarḳ-ı deryā-yı firākım ben ḥayātı neylerim
 Ḥāhiş-i bī-behredir tūfān **hem** de ‘ömr-i Nūḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 4). [hem,]
 Min-ba‘d anıñ āteş-i mihri ile cānā
 Sūzān olarak yanmağı dil eyledi **hem** ‘ahd (Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 8). [hem,]
 Ḥāme-i ‘āciz-beyānım dürr-i vaşfıñ nazm idüp
 Şefkat ile bakmayup **hem** itmediñ işğā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 4). [hem,]
 Gāh müjgānıñ kapar kefdē dilim gāhice ḥat
 Būstān-ı devletiñde ḥār u **hem** reyḥān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 6). [hem,]
 Tenhā ḳalınca meclis-i bīḡāneden anıñ
 Nā-ḥāh ider **hem** ‘aşık-ı ğam-ḥārı ittiḥāz (Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 6). [hem,]
 Bāğ-ı dīnde bülbul-i ‘azb-i beyāndır Bū-Bekir
 Hem gülīstān-ı ma‘ārifde ‘ayāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 2). [hem,]
 Māl ü emlāki fenāya virdi cānā üç talāk
 Zāhiren **hem** bāḡinen şāh-ı cihāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 4). [hem,]
 Hem vezīr-i evvelidir ol risālet şadrınıñ
 Zīr-i ḥükm-āverde-i ser-gerdegāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 7). [hem,]
 ‘Aceb bir şūḥa dūçār olmuşum ḳaddi kıyāmetdir
 Dilā **hem** çāh-ı Bābil ğamzesinden bir ‘alāmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 2). [hem,]
 Āvān-ı bahār irmeden evvel gül-i ümmīd
 Açıldığı **hem** himmet-i vālā-yı ‘Alīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 14). [hem,]
 ‘İd-i aḳḥā herkese virdi sürūr u **hem** ḥuzūr
 Biz faḳīriñ zātıñızdan derd ile pūr-dādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 17). [hem,]
 Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirāk u ḥasrete
 Sāye-i sāḳīde **hem** cām-ı cefā mestānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 4). [hem,]
 Mü‘minim **hem** kāfirim dönmem bu sözden bir zamān
 Rūy u müyuñ çünki olmuş küfr ü imāndan ğaraż (Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 3). [hem,]
 Gül-ālūd işba‘aynından kör oldu Ḳayşer‘iñ çeşmi
 Şehā **hem** cālīs-i taht-ı Süleymānī ‘Ömer Fārūk (Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 6). [hem,]
 Firākıñdan gōñül sūzānedir gel
 Vücūdum mülki **hem** vīrānedir gel (Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 2). [hem,]
 Ey Gulāmī seyyidim **hem** cānımıñ cānānıdır
 Nev-zuhūrum nev-şudūrum nev-cüvāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 21). [hem,]
 Enīsem vaḥşiyān u **hem** refīkem tāyirān geşte
 Celīsem tūṭiyān u bülbulān şeb rüz hem-rāzem (Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 11). [hem,]

Tūb eyleye meydān-ı maḥabbetde serin **hem**
 Şad-zaḥm-ı cefālar ire çevgān-ı kazādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 9*). [hem,]
 Beyābān-ı melāmet içre şāhā ḡam peyin tıtmuş
 Miyāna **hem** kemer-beste cefāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 4*). [hem,]
 Şāhib-i ‘ilm-i ledūn **hem** ibni ‘amm-i Muştafā
 Bāb-ı şehr-i ‘ilm-i esrār-ı risāletsin ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 3*). [hem,]
 Öyle dildāra Gulāmī dili bend itdi felek
 Çalıcı çarpıcı cānlar yakıcı **hem** alıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 10*). [hem,]
 Ehl-i ‘aşka bāde vü **hem** kāse kılmışdır Hudā
 Nūn-ı ḥaṭ cīm-i cemāl ü perçem-i cānāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 5*). [hem,]
 Āh efgendesiyim bir güzeliñ kim cānı
 Çıkarur tenden amān dīn ile **hem** īmānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 2*). [hem,]
 Nesīm-i pūr-beşāret kâşid-ı ehl-i maḥabbet **hem**
 Sūvār olmuş gelür sür‘atle esb-i deşt-peymāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 19*). [hem,]
 Reh-neverd-i menzil-i dād u himem-mu‘tād **hem**
 Zīb-baḥş-ı gülşen-i cūd u ‘adālet-güsterī (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 55*). [hem,]
 İlāhī remz-i ‘aşkıñ zīb-i ruḥsār-ı beyān eyle
 Lisānım **hem** zebān-ı ḡayba yā Rab tercemān eyle (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 11, Mısra 2*). [hem,]
 İrer **hem** menzile rāh-ı mecāzī
 İder şad şevk ile Hakk‘a niyāzı (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 77*). [hem,]
 ‘Aşık-ı hüsnüñ nigārım luṭf ile kayırmadıñ
 Kenz-i ‘aşkıñda ḥisāb-ı cevri **hem** şaşırmadıñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 2*). [hem,]
 Cümle bildim yāriñi aḡyārdan ayırmadıñ
 Nāme-i ümmīd-i vaşlı buseyi **hem** dürmedim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 16*). [hem,]
 El-amān rişte-i taḥlīş de gırmez deste
 Dīde hūn-rīz ü derūn āteş ü dil **hem** ḥaste (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [hem,]
 Bizlere yok rüz u şeb **hem** hürmetiñ **hem** ‘izzetiñ
 Raḡbetiñ hem-şoḥbetiñ **hem** ‘izzetiñ tāb-ı tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 7*). [hem,]
 Bizlere yok rüz u şeb **hem** hürmetiñ **hem** ‘izzetiñ
 Raḡbetiñ hem-şoḥbetiñ **hem** ‘izzetiñ tāb-ı tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 7*). [hem,]
 Bizlere yok rüz u şeb **hem** hürmetiñ **hem** ‘izzetiñ
 Raḡbetiñ hem-şoḥbetiñ **hem** ‘izzetiñ tāb-ı tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 8*). [hem,]
 Gel yakīn ol al göñül raḥm it şehā **hem** şadıka
 ‘Aşıkā dil-Vāmık‘a **hem** şadıka sīm-i tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 15*). [hem,]
 Gel yakīn ol al göñül raḥm it şehā **hem** şadıka
 ‘Aşıkā dil-Vāmık‘a **hem** şadıka sīm-i tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 16*). [hem,]
 Pās-bān-ı bābıñam **hem** sā‘il-i iḥsānıñam
 Bī-nevāyam bī-nevāyam cān ile giryānıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 3*). [hem,]
 Kim kilāb-ı bābına maḡlūb esedler āḫiri
 Ḥazret-i Ḥak‘dır mu‘īni anlarıñ **hem** nāşırı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 18*). [hem,]
 Gulāmī söyledi menkūṭ ile tārīḥin ol ḡilmān
 Girüp bağ-ı cināna **hem** muḡarreb nezd-i Mevlā‘ya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 10*). [hem,]
 Şāhib-‘ıffet duḡteriniñ aḡteriydi bī-ḫilāf
 Hem Zelīḡā şānisiydi ‘aşr içinde ḡabbezā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 4*). [hem,]

hem-âgûs: *Kucak kucağa, sarmaş dolaş.*

Ol gün ola mı dilber ile sîne-be-sîne

Pisterde **hem-âgûs** ola dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 2*). [*hem-âgûs,]*

hemân: *"Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.*

Zelîl ü zâr u süzânım **hemân** nâlân u giryânım

Muķîm-i şeh-r-i tuğyânım 'ibâdet yok itâ'athâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 15*). [*hemân,]*

Uğrım çıkdı Ğulâmî bir süvâr-ı seyf-zen

Gördigin tîğ-ı cefâ ile **hemân** toğrar biçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 10*). [*hemân,]*

Ne tîr-i ğamz-ı a'dâdan ne şemşîr-i felekdendir

Hemân bu çekdigim billâh kemân-eb-rûlârındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 4*). [*hemân,]*

Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla **hemân**

Ķan akıt yaş yerine zâr ile her leyl ü nehâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 3*). [*hemân,]*

Eylemek tahrîr-i inhâ va'diñiz olmuş idi

Mâni'inden men' olup güyâ **hemân** ezdâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 20*). [*hemân,]*

Sâķî-i sîmîn-sürîn bî-dîn-i devrânla **hemân**

Bâde-nüş-ı hecr ü fikr-i yârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 3*). [*hemân,]*

Ğulâmî deşt-i Leylâ'dan geçüp-dür cüy-ı Şîrîn'i

Degül üslûbî Ferhâd'a **hemân** Mecnûn'a deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 10*). [*hemân,]*

Hemân bir lahza âsüde maķâm u meskenim yokdur

Nehâr u leyl giryândır işim senden meded Hâliş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 3*). [*hemân,]*

Îr **hemân** mey-hâne-i mestân-ı 'aşķa zâr ile

Ey Ğulâmî belki luţfından şunar sâķî tifâğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 9*). [*hemân,]*

Hemân dünyâda cev-r ile cefâyâ ben miyim lâyık

Niçe müznib 'abîdânîñ içinde ben miyim fâşık (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 1*). [*hemân,]*

İçer câm-ı fenâ bezm-i beķâyı isteyen dâna

Hemân terk-i hevâ kıl ey Ğulâmî bul hüda her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 18*). [*hemân,]*

Sînede dâğ-ı ğam-ı hasret **hemân** efzûn olur

Şâh-ı hüznüm kişver-i cev-r ü cefâ sultânıyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 5*). [*hemân,]*

Şeb-i târik rûşen şod zi-süz-ı sîne-i mecrûh

Zi-destem reft ân dilber **hemân** bâ-girye vü zârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 6*). [*hemân,]*

Ol dilârâ kesdi mihri zencîrin benden **hemân**

Göñli yağmâyâ virdi hasret ile bir zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 1*). [*hemân,]*

Rumûzen keşf-i râz itdim lebiñ bûsın niyâz itdim

Hemân âğâz-ı nâz itdiñ şeker-hârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 12*). [*hemân,]*

Bir elde sübha-i evhâm-ı vaşl-ı çihre-i gül-fâm

Çeker olmaz göñül fâriğ **hemân** zîkr-i maķabbetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 8*). [*hemân,]*

Nâm-ı elem-kâr-ı dil kûçe-i zilletlere

Gitdi şehim hecr ile hoş kalasñ sen **hemân** (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 4*). [*hemân,]*

Gülistân-ı fenâda bûlbûl-âsâ kârımız efgân

Hemân aşhâb-ı fikr-i mâ-sivâyız yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 8*). [*hemân,]*

Ne dest-gîr ne ğıyâş u ne bir melâzım var

İşim bu dehrde kaldı **hemân** bir efgâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 12*). [*hemân,]*

Kehrübâ-âsâ **hemân** kâh-ı dili cezb eyledi
 Göz süzünce bâz-veş murğ-ı ğarîbîñ sūyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 3*). [*hemân,]*
 Çekeriz ‘usri **hemân** yok ‘akabinde yūsri
 Tālî‘-i şüm Gulâmî bizi pā-māl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 9*). [*hemân,]*
 Tîğ-ı müjgānı çeker tîr-i nigāh ile **hemân**
 Yāreler sīneleri nāvek-i hūn-efşānı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 5*). [*hemân,]*
 Cemālî nūrına nisbet semāda māh ile hūrşîd
 Hemân ser-geşte vū şūrîde-ser ya‘nî iki hîrbā (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 8*). [*hemân,]*
 Riyāh-ı revh-i rūh-efzā vezāndır deşt-i dillerde
 Hemân rîzān ider gerd-i ğumūmı ka‘r-ı deryāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 16*). [*hemân,]*
 Hemân kesb-i taķarrūbdür murādım zerre-veş ancaķ
 Şu‘ā‘-ı lūtfūña ey mihr-i pūr-nūr u kerem-sāye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 65*). [*hemân,]*
 Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz
 Hemân bilmiş seni kendini bilmez (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 50*). [*hemân,]*
 ‘Ahd ü peymān eyledik ol yār ile dā‘im **hemân**
 ğayriye būs-ı ruħa ruħşat nūmāyān itmeyem (*Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 1*). [*hemân,]*
 Gördiği demde ğulāmî‘yle **hemân** nāz eyler
 Söyle aġyāra telāttufları besdir bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 23*). [*hemân,]*
 Erre-i taķdîr-i Rabbānî kesüp re‘sin **hemân**
 Zîver-i āġuş-ı hāķ itdi tenin mîr-i każā (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 5*). [*hemân,]*
 İrci‘î emrin getürdükde **hemân** peyk-i ecel
 Hāne-i ‘ömrin idüp vîrān maķām oldu cinān (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 7*). [*hemân,]*

hemānā: *Daima, her zaman, sürekli.*

Degil tenhā Ğulāmî hālîñe vāķıf olan ey şūh
 Cihānda söylenür şānıñ **hemānā** ben miyim nātıķ (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 10*). [*hemānā,]*

hemānā: *Güya, sanki, tıpkı.*

Getür cām-ı Cem‘i olsun seniñ ol cilveli sākî
 Baña besdir **hemānā** sīm-ten sākîleriñ sākı (*Gulâmî Divanı , Müfret 40, Mısra 2*). [*hemānā,]*

hem-bezm: *Aynı mecliste bulunan kimse, içki ve sohbet arkadaşı.*

Ğüft-ġüy-ı zülfi tu yek şeb be-şem‘ **hem-bezm** şod
 Şeb nihāyet yāft henüz ān kışşa pāyānî ne-būd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 1*). [*hem-bezm,]*

hem-bezm-i ‘işret olma aġyāra: *İşret meclisinde rakiple arkadaş olma.*

Ğulāmî kemteriñ bāb-ı kerîmiñden temennāsı
 Raķîbe yüz virüp **hem-bezm-i ‘işret olma aġyāra** (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 14*). [*hem-bezm-i ‘işret olma aġyāra, - a]*

hem-celîs: *Dost, yakın arkadaş.*

Pîş-ġāh-ı ‘ālîde olmuş raķîbān **hem-celîs**
 Āşinālar fark olunmaz şimdi hiç bîġāneden (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 7*). [*hem-celîs,]*

hem-cü: *"Gibi" edatı.*

Reftem ü dîdem be-süy-yı servhâ-yı bes bülend

Der-derün şân **hem-çü** tû serv-i hîrâmânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 4). [hem-çü,]

hem-cün: (Fa.) Gibi.

Ân zemân der-şahn-ı hestî nîst bûd in kâ' inât

Der-beyâbân-ı 'adem **hem-çün** tu hûbânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 10). [hem-çün,]

hem-dem: Dost, arkadaş.

Ayak başmazsa bezm-i 'âşıkâ kırından ol cânân

Hâyâli gibi her dem çok şükürler **hem-demim** vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 4). [hem-demim, -im]

Bülbül-i şadîka gülşende açılmaz güller

Âh u zâr itse yine **hem-demidir** hâr-ı hasîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 4). [hem-demidir, -i, -dir]

Kim müşahhâş olmaz ol vâdîde sulţândan gedâ

Ehl-i 'aşkıñ ahdan gayri bulunmaz **hem-demi** (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 16). [hem-demi, -i]

hem-dem ol: Arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.

Ey Gulâmî ehl-i derde her zamân gel **hem-dem ol**

Çok da şekvâlar mağallinde Lüzûmî ebsem ol (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 33). [hem-dem ol,]

hem-dem (ol): Dost, arkadaş.

Ol meh-i hûbân dil-i 'âşıkı elbet alur

Deste Gulâmî ile **hem-dem** olur intehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 26). [hem-dem,]

Görmek ister dil-i sevdâ-zede her gâh seni

Bir zamân **hem-dem** iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 16). [hem-dem,]

Yâre ağyârları şimdi ider mahrem çarh

Dem-i 'îsâ-yı gama itdi beni **hem-dem** çarh (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22). [hem-dem,]

heme: Bütün / hep.

Bâ-âyet-i Qur'ân bi-hânîd be-süyeş

Fermüd Nebî ber **heme** kes emr-i Hudârâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 6). [heme,]

Ne-zenem yek nefesî bâ-ţarab u zevk u şafâ

Ne-nişînem **heme** câ bâ-hoşî vü şadî künân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 4). [heme,]

Ân belâyâ ki der-in dehr Hudâ âverd-est

Heme bü'gzeşt zi-serem bâkî ne-mâned ez-îşân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 18). [heme,]

Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs

Dîn ü îmân-ı Gulâmî **heme** 'aşk-ı Rahmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 22). [heme,]

Der-bâdiye-i 'aşk **heme** gavgâ-yı tu dîdem

Her sū ki şodem nūr-ı tecellâ-yı tu dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 7). [heme,]

Der-güşe-i mey-hâne-i fikret **heme** mestân

Mest-i mey-i 'aşket ne-koned meyl be-ğilmân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 13). [heme,]

heme-i esfel ü a'lâ: En aşağıda ve en yukarıda olan bütün her şey.

Ân pâdişeh-i kevn ü mekân şânî'-i eşyâ

Ân kût dehende **heme-i esfel ü a'lâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 2). [heme-i esfel ü a'lâ,]

hemîn: (Fa.) Bütünüyle ,tam.

Murgı 'aqlım kıldı şayd ol dām-ı zülf-i 'anberîn

Bî-nihāye dāmdan kırtulmuş iken dil **hemîn** (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 2). [hemîn,]

hem-'inân: 1. Dizgini bir, atbaşı beraber olan. 2. Arkadaş.

Hem-'inân olmasını şanma Gulâmî dā'im

Şeh-süvārım gün olur ki reh-i hicrânı tutar (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 9). [hem-'inân,]

hemm: Üzüntü, gam, keder, kaygı, hüzn.

Dānesi gam dāmi **hemm** olmuş ezel şayyādınıñ

Nev-şikār itmek telâşıyla şikār elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 5). [hemm,]

hem-nişîn: Beraber oturup kalkan, samimi arkadaş.

'Adū-yı münkirânla **hem-nişîn** olmuş sarâyında

Müsāvî tutmuş ol bigānegānı âşinâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 11). [hem-nişîn,]

hem-nişîn ü hemdem bâş: Beraber oturup kalkan dost, arkadaş olsun.

Bahār büy-ı beşâret demîd hurrem bâş

Bi-rev be-murgı-ı şehir **hem-nişîn ü hemdem bâş** (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 2). [hem-nişîn ü hemdem bâş,]

hem-pāye: Rütbece bir, aynı derecede.

Emîr-i merhāmet-pîşe müşîr-i mülk-i haşmet kim

Şeh-i Dārā vü Kisrā olamazlar aña **hem-pāye** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 36). [hem-pāye,]

hem-râh: Far. Yoldaş, refik-i tarîk.

Hâlimi 'arz u beyân eyle var ol dil-dāra

Ey şabâ eyleyeyim âhîma **hem-râh** seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 20). [hem-râh,]

Der-râh hâzîn mândem u **hem-râh** ne-yâmed

Yâ Rab çi şod imrüz ki ân mâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 3). [hem-râh,]

hem-râz: Sırdaş, dost.

Enîsem vahşiyân u hem refîkem tâyirân geşte

Celîsem tûtiyân u bülbülân şeb rüz **hem-râzem** (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 12). [hem-râzem, -em]

Ney-zebân züfleri rakqâş-ı muğannî der-nâz

Gülşen-i hüsnde gül-rûları bülbül **hem-râz** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 8). [hem-râz,]

hem-refik: Yoldaş, dost.

Hem-refîk-i gâr-ı Fahr-i 'Âlemîn olmuş idi

Şıdık u lûtf u merhāmetde bî-nişândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 9). [hem-refîk-i, -i]

hem-sāye: Komşu II bir arada, yakın olunan kimse.

Nigeh-bân-ı vilâyetsin olur şîrânla âhûlar

Muşâhib sāye-i 'adlîndedir bir cāda **hem-sāye** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 44). [hem-sāye,]

hem-sohbet: Far. Birbiriyle sohbet eden, konuşup görüşen.

Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere yok rağbetiñ

Bed-şiyemdir mahremânîñ rûz u şeb **hem-şoḥbetiñ** (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 6). [hem-şoḥbetiñ, -iñ]

Bizlere yok rûz u şeb hem hürmetiñ hem ‘izzetiñ

Rağbetiñ **hem-şoḥbetiñ** hem ‘izzetiñ tâb-ı tenim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 8). [hem-şoḥbetiñ, -iñ]

hemvâre: Daima, devamlı.

Tokunma tel kırıp zülf-i dilârâya hâzer birle

O şûhuñ ‘arızından bir peyâm efgende **hemvâre** (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4). [hemvâre,]

hengâme: Eğlence, şamata.

Rûzdan bî-şübhe ra‘nâdır seḥer **hengâmesi**

Şâfî ebyaz ol sebebdan olmaz esmerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 7). [hengâmesi, -si]

henüz: "Daha şimdi, yeni" anlamlarında zarf.

Be-der-i ḥâne-i ‘uşşâk **henüz** endâzend

Ḥamdü-lillâh be-çevgân-ı himem güy-ı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 5). [henüz,]

Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem‘ hem-bezm şod

Şeb nihâyet yâft **henüz** ân kışşa pâyânî ne-büd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 2). [henüz,]

hep: "Bütün, her bir" anlamlarında belgesiz sıfat.

Ḳaldırıp baş ḥâk ile yeksân olan cümle giyâh

Oldılar **hep** muntazır teşrîfiñe ey meh-likâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 6). [hep,]

‘Aşk meydânında şâdıḳ ‘âşıkız lâfin iden

Gâh ḥâr ıstâbla-i kızb içre **hep** ḥardır baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16). [hep,]

Neş‘e-i meyle şebistân-ı ḳahırda zevḳ-yâb

Eyledi bu göñlümi ḥasret odıyla **hep** ḥarâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 4). [hep,]

Ezelden ‘âşıkânîñ tâ ebed râzı nihândır **hep**

Göñülde nüşâ-i ‘aşḳ u maḥabbet ḥırz-ı cândır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 1). [hep,]

Ezelden ‘âşıkânîñ tâ ebed râzı nihândır **hep**

Göñülde nüşâ-i ‘aşḳ u maḥabbet ḥırz-ı cândır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 2). [hep,]

Meşâm-ı cânıña irmez maḥabbet micmerinden bûy

Bu tezvîr ile zâhid eblehânı var inandır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 4). [hep,]

Rumûzât-ı dü-kevne âşinâlar mişl-i pervâne

Şebistân-ı ḥaḳîḳat şem‘ine ey dil yanandır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 6). [hep,]

Vişâl-i bî-zevâl-i Lâ-Yezâl‘e irmeye çäre

Ten-i ḥâşâki ifnâ terk-i cân ile cihândır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 8). [hep,]

Vücüdın nâz u ni‘metle iden perverde dünyâda

Tarîḳ-i ḥubb-ı Ḥaḳḳ‘a nâ-münâsib nâ-kesândır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 10). [hep,]

Ser-âmed cümlesin aḥkâm-ı taḳdîr-i Ḥudâ‘dan bil

Felekden **hep** bilen ser-geşte-i fülk-i fiğândır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 12). [hep,]

Ser-âmed cümlesin aḥkâm-ı taḳdîr-i Ḥudâ‘dan bil

Felekden **hep** bilen ser-geşte-i fülk-i fiğândır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 12). [hep,]

Gulâmî hâmil-i cevri ü cefâdır rûz u şeb dâ'im
 Fuzûnî-i belâ 'aşk-ı dilârâya nişandır **hep** (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 14). [hep,]
 Terahhüm hânesin vîrâna kaşır-ı cevri ta'mîre
 O şûh-ı nâz-perver yâre **hep** ağıyârdır bâ'is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 4). [hep,]
 Gezdim cihânı gûşe-be-gûşe vefâlı yâr
 Zann itdigim **hep** eylemiş eşrârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 4). [hep,]
 Yârîñ bize itdükleri **hep** cevri ü cefâdır
 Zannınca cefâ 'âşıkâ ihsân u 'atâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 1). [hep,]
 Fâhteler şarmış 'imâme berg-i aḥḍar sebzden
 Şâhlarda murğlar **hep** 'andelîb-âsâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 6). [hep,]
 Çeng ile sanṭür ile şahbâ-yı gülgün-reng ile
 Cilve-ger cânân ile âhengdir **hep** kârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 14). [hep,]
 Setr iderse vech-i pâkin perde-i fûrkat ile
 Hüsn-i yârı görmegi **hep** ârzûdur kârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 10). [hep,]
 Hep nifâk-engîzdir ebnâ-yı dehrîñ meşrebi
 Cümleten tahrîr olan inşâ vü imlâlar gâlaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 7). [hep,]
 Ebvâb-ı düzaḥı **hep** feth eylemiş gâzabla
 Sûzân ider cihânı nâr-ı kelâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 3). [hep,]
 Kaḏâ yağdırmada bârân-veş tîr-i cefâyâyı
 Ser üzre **hep** siper-gîr-i rızâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 10). [hep,]
 İftirâk-ı yâr ile gördükde eşk-i dîdemi
 Ağlar idi **hep** der ü dîvarlar efgânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 8). [hep,]
 Kâmet-i serviyle nâz u şîve-i reftârını
 Hep gören kebk-i derî itmiş ḥıramânın tebâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 6). [hep,]
 Bî-vefâ yâr-i gâzab-nâkleri **hep** arayup
 Kışver-i göñlümi tahrîb içün irsâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 3). [hep,]
 Şem'-i ḥüsne öyle sūzânım ki kıl bir kez nâzar
 Âteşimden yandırur **hep** şem'alar pervâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 8). [hep,]
 Güşâd oldu der-i rahmet sürüşân **hep** senâ-hândır
 Ğubâr-ı zenbi bâd-ı 'afv şalmış ka'r-ı deryâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 29). [hep,]
 Leşker-i şâhânesin ta'lim-i fenn-i ḥarbe **hep**
 Emr kılmış kim suhûletle kese a'dâları (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 25). [hep,]
 Şimdi ger ta'limde râḥat tûrı **hep** gûş ider
 Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez râḥat tûrı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [hep,]
 Hâme-i kudret ser-i sancâk-ı şâh-ı a'zama
 Sebt ide feth âyetin gâlib ola **hep** 'askeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 72). [hep,]
 Ehl-i Sîvâs hicretiñle sîne-küb-ı gam olup
 Oldılar **hep** garḳa-i ilbâs-ı aḥzân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 6). [hep,]
 Ḥalîl'e nâr nûr oldu anıñla
 Siteñler **hep** sürûr oldu anıñla (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 12). [hep,]
 Bildim belî bî-şabrı cülûs itmesidir **hep**
 Sîmâb gibi selb-i karar itmeye bâ'is (Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 1). [hep,]
 'Ârifîñ olmaz ḥaḳîkat Ḥaḳ'dan özge âkrebi
 Akribâ zann itdigi **hep** âkrebidir 'âkrebi (Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 2). [hep,]

Ey Ğulāmī ider ednā kesi **hep** ħurrem çarĥ
‘İzzetā itmedi āzāde-i ğam bir dem çarĥ (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 23*). [hep,]
Rāh-ı ‘aşkda zū‘l-kerāmetdir gürūh-ı Kādirī
Āşiyān-ı ħubb-ı Hākķ‘ı dīdeler **hep** dīdedir (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 6*). [hep,]
Revnaķ-ı dīn-i risāletdir gürūh-ı Kādirī
Māhdan māhiye dek ĥalk-ı cihān **hep** zākiri (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 16*). [hep,]

her: "Bütün, her bir" anlamında belgisiz sıfat.

İlāhī rū-siyāhım pūr-günāhım kıl ‘ināyethā
Esīr-i dām-ı nefsim **her** nefes kārım kabāĥathā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 2*). [her,]
Ezse serim bāġ-bān isterem **her** dem seni
Rūy-ı güle meyl olan çün hezār eyler nevā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 19*). [her,]
‘Aşkınıñ sırrı ider cismimi **her** dem vīrān
Ķalbime şu ‘le virür tābiş-i ruḥsār ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 9*). [her,]
Ĥāne-i ḥātırda anıñ naķş-ı ḥayālī mūrtesem
Oldıġı günden berü dil nālesini **her** gün ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [her,]
Maḥmūr-ı şarābız velī aşĥāb-ı şavābız
Ta‘n eylese **her** kim bizi a‘dā-yı ‘Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 6*). [her,]
Sevdā-yı maḥabbet ezeli kısmetimizdir
Her dem şanemā serdeki sevdā-yı ‘Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 12*). [her,]
‘Aşk-ı ḥüsnüñ gezdirür **her** gün bizi şāhrāları
Şanki bād-ı bī-ķarārım bī-ķarārım gel de gör (*Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 3*). [her,]
Zār eylese dil bülbuli gülzār-ı recāda
Her rüz u şeb ol ġonca-feme ḥande-nümādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 8*). [her,]
‘Aşk āteşi sūzān ide ‘āşıkları **her** dem
Mesrūr ola ol yār Ḥudā bu ne revādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 11*). [her,]
Aġla ey dīdelerim seyl gibi çağla hemān
Ķan akıt yaş yerine zār ile **her** leyl ü nehār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 4*). [her,]
Ayaķ başmazsa bezm-i ‘āşıkā ķahrından ol cānān
Ḥayālī gibi **her** dem çok şükürler hem-demim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 4*). [her,]
Şūr-ı dile nesīm-i bahārān bahānedir
Her şāĥ-ı gül cününümüzā tāziyānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 4*). [her,]
Zahm-ı derūn-ı bülbulē bā‘iḡ budur mūdām
Ezhār ḥār-ı mār ile **her** dem nişestedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 4*). [her,]
Çeşmiñde eger olmasa gel perde ḥaķīķat
Her rīġ-i revān mevceleri kıble-nümādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 4*). [her,]
Kādir mi Ğulāmī ki gözi tōlmaya yaşıdan
Her kim nazarı cānib-i ḥurşīd-liķādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 10*). [her,]
Nihāl-i ķadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler
Semāya ırmeye **her** bir kesin desti şu ‘ūbet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 18*). [her,]
İder **her** bir tārāfdan murglar cānā şabā-ḥānlık
Şabā vaķt-i şeḥer būy-ı vefā virdikde lezzet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 19*). [her,]
Āh-ı āteş-bārı bī-te‘şīr şanma **her** şeḥer
‘Ālemi sūzān ider Mevlā’dan istimdādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 11*). [her,]

Sırr-ı zâtından nişân olmak hünerdir ey şehim
 Lık şanma aña **her** bir merdiñ isti' dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16*). [her,]
 Bizde teşhîş eylemek esrâr-ı zâtıñ yok hüner
 Bilme **her** merdiñ aña iz'ân-ı isti' dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 16*). [her,]
 Gelür **her** bir taraftan gülle-i tûb-ı belâ **her** dem
 Hârâb olmağdadır dîvâr-ı ten kârim figân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 3*). [her,]
 Neşât-ı meyledir bu şûr u şeydâlık dilâ **her** ân
 Saña mestânelik bir dîde-i hâmmârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 9*). [her,]
 Yokdur eğer-i bûy-ı vefâ sâde-ruhânda
 Her âhûda misk olmaz o hâmunına maşşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 6*). [her,]
 Her kim ki diler vuşlat-ı cânânı Ğulâmî
 Celbi güzeliñ sîm ü zer efsûnına maşşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 9*). [her,]
 Her ne nakşî görse dil rûy-ı temâyül gösterür
 Çün seni seyr eylemekdir nakş u elvândan ğarâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 7*). [her,]
 'Aşkîñ ey meh-tal'atım hâtır-güzârımdır benim
 Her ne dürlü cevri iderseñ i' tibârımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 2*). [her,]
 Levh-i gön'lüm töludur nokta-i hicrân ile âh
 Her gören aĝlar okunmaz ki ne tedbîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 6*). [her,]
 Hâyli hâta itmişiz hâli dimekle saña
 Her ne sitem eyleseñ yâr sezâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 6*). [her,]
 Her şehir hâk-i der-i cânânı bûs eyler nesîm
 Kim kıla ahvâl-i ehl-i 'aşka ol âhû nigâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 11*). [her,]
 Cân ile gönlini **her** kim zülfüne kılmaz vaţan
 Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender'î (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5*). [her,]
 Sell-i seyf itmede **her** yaña gezer meydânı
 Bî-vefâ 'âşıkına esb-i cefâyı şalıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 7*). [her,]
 Nigîn-i zîneti elmâs-ı reng-i şebnemden
 Taķar eşâbî'ına **her** giyâh u **her** ezhar (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 14*). [her,]
 Nigîn-i zîneti elmâs-ı reng-i şebnemden
 Taķar eşâbî'ına **her** giyâh u **her** ezhar (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 14*). [her,]
 Zebân-ı efşâh ile vâşf-ı Hüseyn olmuş
 Bu resme şîme-i hûsnin beyân ider **her** bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 38*). [her,]
 Âteş olmuş **her** biri ta'lîm-i âteşde şehâ
 İstemez kâpsül ider bârûtî süzân demleri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 41*). [her,]
 Geldi kırklar cevher-i târîhi ihsân eyledi
 Her nefesde şavn-ı Bârî ola yâr u yâveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76*). [her,]
 Kudûm-ı mekrûmet-melzûmıdır bâdî-i âsâyiş
 Sımât-ı re'fetidir münbasıt **her** efķar u bâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 26*). [her,]
 Tecellî itdi Ğulâmî Nesîmî-veş 'aşkıñ
 Şadâ-yı İnnî Enallâh çağırđ **her** zerrât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 44*). [her,]
 Hudâ **her** zerrede 'aşkıñ nümâyân
 Olupdur cümlesi şevkiñle hayrân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 39*). [her,]
 Nazar kılsa zemîn ü âsumâna
 Bulur **her** zerrede senden nişâne (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 46*). [her,]

Tecellî-i cemâliñ âşikârâ

Görür **her** şeyde peydâ vü hüveydâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 48). [her,]

Bir devâsız derde uğratmış beni zâlim felek

Âh u zârımdan semâda ağlaşurlar **her** melek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 22). [her,]

Kemend-i kâkül-i yâre giriftâr olmuşum eyvâh

Halâş imkânı yok zencîr-i zülfinden meded **her** gâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 2). [her,]

Kıra devrânıñı ey çarh Cenâb-ı Kâhhâr

Ağlayup söyle Ğulâmî bunı **her** leyl ü nehâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 28). [her,]

Böyledir **her** işe Hakk adıyla kılsañ ibtidâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 35). [her,]

Ferş eyleme ruhsâr üzere zülf-i siyâhı

Her birleri kan dökmege bî-şübhe sipâhî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 22). [her,]

Bülbül-i bâğ-ı cinân eyler şadâ Mevlâ Kerîm

Dilde virdim şubh-dem **her** kande yâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 4). [her,]

Görmek ister dil-i sevdâ-zede **her** gâh seni

Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 15). [her,]

Ez-dîde-i ‘uşşâk-ı ciger-süz ‘ayân-est

Her câ ki nazar-kerdem ü şeydâ-yı tu dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 6). [her,]

Der-bâdiye-i ‘aşk heme gavgâ-yı tu dîdem

Her sū ki şodem nūr-ı tecellâ-yı tu dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 8). [her,]

Her câ ki şodem pertev-i sîmâ-yı tu dîdem

Tâb-ı ruh-ı hürşîd çi muhtâc-ı beyân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 9). [her,]

Dîbâce-i ruhsâr-ı tu **her** merd ne-dâned

Endîşe-i ‘aşket dil-i **her** kes ne-tevâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 23). [her,]

Dîbâce-i ruhsâr-ı tu **her** merd ne-dâned

Endîşe-i ‘aşket dil-i **her** kes ne-tevâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 24). [her,]

Nihâyet itdi şâkird hâce-i mevte anı bu çarh

Mu‘allim olmuş iken **her** cihet erbâb-ı ‘irfâna (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 8). [her,]

Cevherî târîhîni yazdı Ğulâmî kalem

Rahmet olur şübhesiz **her** kim okur fâtiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 10). [her,]

her ân: Her an.

Figân ider kafes-i tende murğ-ı dil **her ân**

Firâkıñ âteşi düşdi bu kalb-i vîrâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 3). [her ân,]

Tâ kıyâmet şerh olunsâ âhîr olmaz bu kelâm

Ey Ğulâmî çek zebânıñ söyle **her ân** yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 36). [her ân,]

her biri: Her biri.

Mülket-i Fas‘dan çıkarma hıttâ-i Çîn‘e sipâh

Her biri kan dökmege bir kâhramândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 4). [her biri, -i]

her dem: Her zaman.

Gelür her bir taraftan gülle-i tûb-ı belâ **her dem**

Hârâb olmağdadır dîvâr-ı ten kârım figân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 3). [her dem,]

Nedir yâ Rab şitâb ile gelür seng-i kazâ **her dem**

Sere bârân-veş bâr-ı sitem cevri ü cefâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 1). [her dem,]

Belâ peymânesiyle rûz u şeb peymâne-peymâyız
 Felek mey-hânesinde mest olur ehl-i riya **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 16). [her dem,]
 Sipâh-ı şâdıkın olmağdadır mağlûb dünyâda
 Bulur nuşret o kâfir-kîş ceyş-i eşkiyâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 14). [her dem,]
 Niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri
 Nedir hikmet ki zâlim kaldırur ya 'nî livâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12). [her dem,]
 Sed-i İskender olsa yıkılır seyl-âb-ı eşkimle
 'Aceb muhkem yıkılmaz kal' a-i derd ü belâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 10). [her dem,]
 Çıkan kândîl-i kalbimden duhân-ı âh-i hicrândır
 Ki olmuş şaf şaf ebr-i tîre irmiş ber-semâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 8). [her dem,]
 Figân u zâra âgâz eylemekde 'andelîb-i dil
 Nihâl-i bâğ-ı efkâr üzre eyler nâlehâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 6). [her dem,]
 Hümûm u miñnet ü gam verd-i derd-i dūrî-i dildâr
 Olur hândân gülzâr-ı cinân içre şehâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 4). [her dem,]
 Nedir yâ Rab şitâb ile gelür seng-i kazâ **her dem**
 Sere bârân-veş bâr-ı sitem cevri ü cefâ **her dem** (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 2). [her dem,]
 Çemen-zâr-ı cefâda bülbül-i şeydâ gibi **her dem**
 Terennüm-sâz olur şad-zâr ile bir la' l-i gül-fâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 3). [her dem,]
 Her dem olsun pür-fütûh-ı rûhuña yüz biñ selâm
 Olınur icrâ du' â-yı bî-riyâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 45). [her dem,]
 Hâdden efzûn u 'adedden hâric-i bîrûn ola
 Çün rimâl-i rûd **her dem** nuşret ile leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 70). [her dem,]
 Âh o nergis gözleriniñ cân ile bîmâriyım
 Gülşen-i hûsinde **her dem** bülbül-i pür-zâriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 14). [her dem,]
 Gizlüce ağıyâra ihsânîñ şadâsın diñledim
 Her dem eylersiñ cefâ bilmem saña ben neyledim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 8). [her dem,]

her demde: Her an, daima.

İkbâl-i Gulâmî gibi kec itme külâhı

Her demde niyâzım bu durur senden İlahî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 24). [her demde, -de]

her gün: Her gün.

Çeşm-i fettânîñla âhir eylediñ meftûn beni

Bir bakışla biñ belâya uğradıñ **her gün** beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 2). [her gün,]

her şeb: Her gece.

Gördüm hele hûbân-ı cihân cevriñi bî-hâd

Her şeb der-i dildârda zâr itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 6). [her şeb,]

her tığ üsti: Her dağın üstü.

Kûh-ı dâğ-ı dil gözüm yaşıyla olmuş sebze-zâr

Şimdi **her tığ üsti** bâğ u reşk-i gülzâr-ı İrem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 10). [her tığ üsti, -i]

her taraf: Her taraf, Her yer.

Bir gül-i zîbâya bend itdim dili bülbül gibi
Tıtdı efgânım gülistân-ı cihânı **her taraf** (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 4*). [*her taraf,]*

her târ-ı dü-gîsûda: *Her iki omuzundaki saçı.*

Bir câzibe hûbâna Hüdâ eylemiş i' tâ
Her târ-ı dü-gîsûda muqayyed nice dilhâ (*Gulâmî Divanı , Müfret 1, Mısra 2*). [*her târ-ı dü-gîsûda, -da]*

her zamân: *Her zaman.*

Herkesi mesrûr u şâd eyler sipihr-i bî-emân
Ey Gulâmî **her zamân** maẖzûn ider gerdûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 12*). [*her zamân,]*
Cihânda 'izz ü ikbâlîñ tezâyüd eylesün Mevlâ
Qarîn olsun umûruñ **her zamân** te'yîd-i Mevlâ'ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 72*). [*her zamân,]*
Her zamân görürsün âh u efgânım
Va'de-i vuşlatîñ kânde sultânım (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 1*). [*her zamân,]*
Ey Gulâmî ehl-i derde **her zamân** gel hem-dem ol
Çok da şekvâlar maẖallinde Lüzûmî ebsem ol (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 33*). [*her zamân,]*

her zerrede: *Her parçada.*

Ziyâ-i nûr-ı rûyî müncelî **her zerrede** bî-şek
Şu'â'-ı pür-fürûğ-ı tal'atıdır gün gibi peydâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 3*). [*her zerrede, -de]*

hercâyî: *Bir şey üzerinde sürekli durmayan, sözünden, kararlarından dönuveren, sebatlı, kararsız (kimse).*

Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme dirim
Tıtmaz o **hercâyî** varur şöret ü şânı dün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12*). [*hercâyî,]*

hergiz: *Asla, hiçbir zaman.*

Hergiz be-ser-i hâk-i şehîdân ne-güzeştem
K'ez hâk-i şehîd-i gam-ı tû âh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 19*). [*hergiz,]*

herkes: *Belgesiz zamir.*

Herkes va'd-i lebiñ bî-şubhedir âb-ı hayât
Tâli'imden içmedim 'indimde ancak adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 13*). [*herkes, -e]*
'İd-i aḡḡā **herkes** virdi sürür u hem huzûr
Biz faḡḡirîñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 17*). [*herkes, -e]*
Herkes va'd-i lebiñ bî-şubhedir âb-ı hayât
Tâli'imden içmedim 'indimde ancak adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 11*). [*herkes, -e]*
'İd-i aḡḡā **herkes** virdi sürür-ı bā-huzûr
Biz faḡḡirîñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 17*). [*herkes, -e]*
Ene'l-hâḡ müdde'âsı **herkes** Manşûr'dan özge
Bu meydân-ı ḡaḡîḡat içre bil cânâ cemîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 3*). [*herkes, -e]*
İtme ülfet **herkes** ile perhîz it ey bu'l-heves
Kişver-i göñlüm saña virdim 'azîzim işte bes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 1*). [*herkes,]*
Ey Gulâmî şâd olur **herkes** bahâr irdi deyü
Ben yeñi girdim şitâya ḡardan ayrılmışım (*Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 13*). [*herkes,]*

Nâminı a‘dâlarıñ dilde nedir tütme gel

Ben gibi ey kaddi serv **herkese** açma lisân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 24). [herkese, -e]

Herkesi mesrûr u şâd eyler sipîhr-i bî-emân

Ey Gulâmî her zamân mañzûn ider gerdûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 11). [herkesi, -i]

hest: Olmak. || -dır / -dir bildirme eki.

Be-çeşm-i mest-i tu dîdem yakîn ü dânistem

Ki **hest** hüsni-turâ ber-kemâl cümle şîfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 6). [hest,]

hestî: Varlık, var olma, mevcudiyet.

Ân zemân der-şahñ-ı **hestî** nîst bûd in kâ‘inât

Der-beyâbân-ı ‘adem hem-çün tu hûbânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 9). [hestî,]

hevâ: 1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

Sende var başka edâ başka **hevâ** cîlve-nümâ

Sûziş-i ‘aşk ile bu sinedeki nâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 7). [hevâ,]

Çarhı **hevâ-yı** tal‘atın vâlih u ser-nigûn ider

Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1). [hevâ-yı, --yı]

Efgende-i **hevâya** tecellî muhâldir

A‘mâ görür mi âyinede ‘aks-i yâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 5). [hevâya, -y, -a]

Ümîd-i vaşl-ı dilârâ hata imiş bildim

Bu hasreti baña bunca **hevâ** imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 2). [hevâ,]

Terk eylemeyen ârzü-yı nefis ü **hevâyı**

Nûş eyleyemez nehr-i füyûzât-ı ‘alâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 5). [hevâyı, -yı]

Yüz çevirmiş şimdi bizden yârlar ağyârlar

Neylesünler şâdıkı ehl-i **hevâ** dil-dârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 32). [hevâ,]

Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer

Eyleyüp pey-revî-i nefis ü **hevâ** vü hevesi (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16). [hevâ,]

Söyle kimdir ide taqdîr-i Hudâ‘yı tağyîr

Rind-i bâzâr-ı **hevâyım** ne idersiñ tekdîr (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 14). [hevâyım, --(y)ım]

hevâ çekmez: Arzu istek çekmez.

Terâzû-yı mañabbet riştesi sengîn **hevâ çekmez**

Hevâ-yı nefsi terk it cân-ı men da‘vâ-yı hâim itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 5). [hevâ çekmez,]

hevâ ile: Heves, istek, arzu.

Şad-hayf gitdi fırsat-ı taşşîl-i ma‘rifet

Bîhûde geçdi ‘ömr-i ‘azîzim **hevâ ile** (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 10). [hevâ ile,]

hevâyî: 1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

Serde sevdâ ey göñül dilber **hevâyî** çâre ne

Bu Gulâmî‘niñ işi yâre recâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 9). [hevâyî,]

hevâ-vı nefsi: Nefsin arzusu.

Terāzū-yı maḥabbet riştesi sengin hevā çekmez

Hevā-yı nefsi terk it cān-ı men da'vā-yı ḥām itme (Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 6). [hevā-yı nefsi, -i]

heves: Arzu ve heves, istek.

Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide hāzer

Eyleyüp pey-revî-i nefis ü hevā vü **hevesi** (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16). [hevesi, -i]

heybet: Büyüklük, azamet, iri görünüş.

Baḥā rūz-ı kıyāmet **heybetinden** nice söylersiñ

Kıyāmet 'āşıkā rūz-ı vedā'-ı dōstān olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 5). [heybetinden, -i, -n, -den]

Heybetinden lerze-nāk olmuş bütün ḥalk-ı cihān

Emrine fermān-ber olmuş cinn ü insān tā cenīn (Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 11). [heybetinden, -in, -den]

heyhāt: "Yazık, ne yazık" anlamında kullanılan bir söz.

Seg-ṭabī'at münkirān 'av'av ile üşse baḥā

Dāmeniñden kesmezem dest-i ümīdim **heyhāt** (Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 14). [heyhāt,]

Mebāş beste-i taklīd ü zan ki mümkün nīst

K'ezin ṭarīḳ be-menzil kesī resed **heyhāt** (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 46). [heyhāt,]

Ẓünün-ı şūrete bend olma mümkün olmaz kim

Bu yoldan ire şehā kimse menzile **heyhāt** (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 48). [heyhāt,]

hezār: 1. Bin sayısı 2. Bülbül 3. Aşık.

Gülzār-ı cemālīñ benem ol verd-i 'acībi

Ez-cān **hezār** olmada yüz biñ gül-i ra'nā (Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 8). [hezār,]

Ezse serim bāğ-bān isterem her dem seni

Rūy-ı güle meyl olan çün **hezār** eyler nevā (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 20). [hezār,]

Nigārā 'andelībā gül çemende

Hezārıñ oldıgını eyler imā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 28). [hezārıñ, -ın]

Çeker kenāra şeh-i şerm-dār-ı nāzı 'aceb

Revā degil diyene 'arz ider **hezār** kitāb (Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 4). [hezār,]

Şeydā **hezār** ider gül-i pür-ḥārı ittiḥāz

Gül ise eylemekdedir ağıyārı ittiḥāz (Gulāmî Divanı , Gazel 41, Mısra 1). [hezār,]

Açmadın ezhār-ı dīdārı bahār elden gider

Āḥiri nādim olur lākin **hezār** elden gider (Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 2). [hezār,]

Şen olsun Asbuzı gülşen gülünde bñy-ı behcet var

Hezār u bülbülünde nağme-i şūr-ı maḥabbet var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 2). [hezār,]

Gülşen-i sevdāda bir aylık gül için çün **hezār**

Zār kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (Gulāmî Divanı , Gazel 102, Mısra 9). [hezār,]

Yok olsun ḥüsni ol bāgıñ bahārında beşāret yok

Hezārında meveddet nesterininde melāḥat yok (Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 2). [hezārında, -ın, -da]

Eser nesīm-i besīm-i peyām-ı vaşl-ı şehir

Hezār sem'-i hezāra zi-gülşen ü gülzār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 4). [hezār,]

Ġam-ı ḥarīfde sevb-i siyāh-ı mātemini

Hezār yerden ider çāk çāk hezār-ı nizār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 20). [hezār,]

Kitāb-ı Mantık'ı ezber idüp nihāyete dek
'Aceb mi bed'-i Gülistān iderse şimdi **hezār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 26*). [hezār,]
Eser nesīm-i besīm-i peyām-ı vaşl-ı seher
Hezār sem'-i **hezāra** zi-gülşen ü gülzār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 4*). [hezāra, -a]

hezārān: "Bin, binlerce, pek çok" anlamında belgisiz sıfat (hezārān sāle).

Hezārān 'andelībiñ nāle vü feryādına ey dil
Güle gülşende nezdikī vü kurb-ı hārdır bā'ış (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 5*). [hezārān,]
Ey gül-i hoş-büy-ı gülzār-ı kerem kıl hāndeler
Hārḥārīndan **hezārān** bülbulün feryādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 4*). [hezārān,]
Derūnum derdini dildāra yazmaḡdan kalem 'āciz
Beyānından **hezārān** olsa tār-ı zīr ü bem 'āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 2*). [hezārān,]
Hezārān 'āşıkıñ hācet-revāsı āsitānıñdır
Benim efgān u nālāndır işim senden meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 7*). [hezārān,]
Hezārān derd ü gamla pister-i fūrkatde āh itseñ
Marīz-i 'āşkına vaşlıyla itmez bir devālardan (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 9*). [hezārān,]
Ağzıñ ne küçükdür didi bir nokṡa Gulāmī
Tefşir idemez olsa **hezārān** hocalar da (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 10*). [hezārān,]
Vefānıñ ismi var 'anḡa mişālī cismi yok dirler
Bu güftārı **hezārān** istimā' itmiş inanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 8*). [hezārān,]
Hezārān bülbulān-ı hoş-nevā-veş zümre-i 'uşşāk
Olup şūrīde ser-āgāz ider tahmīd-i Mevlā'ya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 9*). [hezārān,]
Ser-i bālīn-i mürde-dillere enfās-ı vaşlıyla
Hezārān şükr kim mānend-i 'İsā geldi ihyāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 34*). [hezārān,]
Figānımdan firār itsün **hezārān**
Hārām itsün güle itmeye efgān (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 101*). [hezārān,]

hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden: Binlerce bülbulün göz yaşından.

Hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden revān olmuş
Nice biñ nehr-i cārī bāğ u bustān içre keşret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 21*). [hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden, -i, -n, -den-iñ]

hezār-ı: Far. Bülbul, andelīb.

Maḡabbetden gül ü gülzār hānde
İder hāl-i **hezār-ı** derd-mende (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 38*). [hezār-ı,]

hezār-ı dil: Gönül bülbulü.

Nihāl-i gülşen-i 'āşkında nağmāt-ı 'acāyible
Figān itmiş **hezār-ı dil** şu deñli zārdan ḡalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 14*). [hezār-ı dil,]
Figān eyler **hezār-ı dil** gülistān-ı mecāzīde
Ḥaḡīḡat gülşeninde yer virüp 'ālī-cenāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 7*). [hezār-ı dil,]

hezār-ı nağme-perdāz: Nağme yapan bülbulü.

Hezār-ı nağme-perdāz itse āgāz-ı nevā enseb
Ki büy-ı gonca-i teşrīfi irdi çarḡ-ı mīnāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 19*). [hezār-ı nağme-perdāz,]

hezār-ı nızār: *Aciz bülbulü.*

Gam-ı harîfde sevb-i siyâh-ı mâtemini

Hezār yerden ider çāk çāk **hezār-ı nızār** (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 20*). [*hezār-ı nızār,]*

hezār-şad: *Bin-yüz.*

Takdîr-i kazâ habli olup gerdenime bend

Bend itdi miyâna kemer-i hüznî **hezār-şad** (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 2*). [*hezār-şad,]*

hiç: *Acaba.*

Bu cezbe ki var **hiç** kocamaz mı didi yok yok

Çok genci kocatmış da kıç atmış kocalarda (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5*). [*hiç,]*

hiç: *"Asla" anlamına gelen zarf.*

Gün-be-gün yâ Rab benim derd ü gamım efzûn olur

Râhatı **hiç** görmeyüp dâ'im gönül mahzûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 2*). [*hiç,]*

Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim

İder mi mü'min olan **hiç** namâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8*). [*hiç,]*

Tab '-ı dūna **hiç** mü'essir eylemez şad-terbiye

Cevherî aşlinda lâzım âdeme 'izz ü şeref (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 7*). [*hiç,]*

Pîş-gâh-ı 'âlîde olmuş rakîbân hem-celis

Âşınâlar fark olunmaz şimdi **hiç** bigânededen (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 8*). [*hiç,]*

Temelluk Kayşer'e Şâh-ı 'Ömer'den **hiç** revâ olmaz

Serîr-i zevkde kâfir-şiyemle nûş-ı cām itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 3*). [*hiç,]*

ğayri görmez 'âşık-ı cānân olan dünyâda **hiç**

Dür olur dildârdan ğayri gören 'uşşâklar (*Gulâmî Divanı , Müfret 47, Mısra 1*). [*hiç,]*

Bî-vefâ dildâr içündür bu tekellüm ey perî

Bî-vefâlık bende-i kemter kûlunda **hiç** yok (*Gulâmî Divanı , Müfret 48, Mısra 2*). [*hiç,]*

Ser-fürû eylemeyiz dehrde **hiç** bir şâha

Olmazız yek-ser-i mü râğib u tâlib cāha (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 11*). [*hiç,]*

hicâb: *I. Peçe, örtü II. Utanma, sıkılma.*

Leb-i rûyî dilârâ-vâr sürh olmuş **hicâbından**

Gülü gösterdiği-çün bülbulü yüz serde minnet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 5*). [*hicâbından, -i, -n, -dan]*

Ger niķâbın kaldırırsa göz yumar üftâdeler

Rûyına bakmaķlıķa koymaz **hicâb** u 'ārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 8*). [*hicâb,]*

hicâbı ref' idüp: *Kusuru, hatayı yok etmek.*

İçerse müftî-i dānâ-yı pîr-i şehr şarâb

Hicâbı ref' idüp ol şūhî būs ider şab şab (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 2*). [*hicâbı ref' idüp, -üp]*

hicrân: *(Sevgiliden) ayrılık.*

Şundı sâķt-i ezel cām-ı şafâdır diyerek

Mey-i **hicrânı** nedir mestî-i belvâya 'ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 10*). [*hicrânı, -ı]*

Şehā mir'āt-ı kalbe hüsni-rüyuından cilā göster
 Ğubār-ı derd-i **hicrānı** silüp rüy-ı şafā göster (Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 2). [hicrānı, -ı]
 Seniñ bābıñ segānıñ hāk-i pāyı olmuşum billāh
 Terahhüm eyle **hicrāndır** işim senden meded Hāliş (Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 10). [hicrāndır, --dır]
 Hāyāl-i cılve-i cānān be-bürde şabr u ārāmem
 Ümīd-i vaşl-ı ān dilber ferāmūş kerd **hicrānem** (Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 2). [hicrānem, -em]
 Tazarru' eyle dilā rüz u şeb o ğufrān'a
 İrişdi günlerimiz hasret ile **hicrāna** (Gulāmî Divanı , Gazel 163, Mısra 2). [hicrāna, -a]
 Olsa idi derd ü **hicrān** ile hātırda ğubār
 Nīm-nigāh ile siler bir ğam-güsārım var idi (Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7). [hicrān,]
 Āşināsı ide **hicrān** ile deryā gibi cūş
 Söyle aġyāra telatıfları besdir bu kadar (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13). [hicrān,]
 Hāline çeşmi yaşından başka olmaz erhamı
 Kişver-i kalbinde **hicrāndır** müşir-i a'zamı (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 18). [hicrāndır, --dır]
 Gelmede şimdi eyālāt-ı dile merd-i cefā
 Gün-be-gün **hicrānımız** müzdād ider şāh-ı kazā (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 18). [hicrānımız, -ımız]

hicret: Bir yerden başka bir yere göç etme.

Ehl-i Sīvās **hicretiñle** sīne-küb-ı ğam olup
 Oldılar hep ğarka-i ilbās-ı aḫzān yā Hālīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 5). [hicretiñle, -in, -le]

hidāyet: 1. Doğru yola irşat, delālet. 2. Doğru yola sülūk. Hakk'a muvassal olan tariki bulmak.

İlāhī zād-ı rāhım cürmdür nefsim daḫi rehber
 Delīl ü reh-nümā kıl Hıızr-ı tevfiḳ u **hidāyethā** (Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14). [hidāyethā, --ha]
 Billāh der-tavāf-ı deret mī-şevved me-rā
 Ecr-i cezīl-i nūr-ı **hidāyet** meded 'Alī (Gulāmî Divanı , Gazel 179, Mısra 10). [hidāyet,]
 Dāmenin tutmuş bulur sulṭān-ı 'Abdu'l-Ḳādir'i
 Maḫzar-ı luṭf u **hidāyetdir** ğürüh-ı Ḳādirī (Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 20). [hidāyetdir, --dır]

hidīvā: Ey hükümdar! II Allah.

Müşirā müşteri-ḳadrā felek-cāhā himem-kārā
 Hidīvā dāverā bālā-nişin ü āşafī-pāye (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 40). [hidīvā,]

hikmet: Bilgelik, hakimlik, hakim adamın hali.

Nedir bu cünbiş-i bī-cā ğazablar çin-i cebheñde
 Nedir **hikmet** açılmaz gönca-i la'liñ ki teng olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 82, Mısra 4). [hikmet,]
 Kesildi süy-ı cānāndan haber gelmez nedir **hikmet**
 Yorulup yolda mı āyā şabā refṭārdan kalmış (Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 15). [hikmet,]
 Niçün irmez nişāna āh-keş mazlūmlar tiri
 Nedir **hikmet** ki zālīm kaldırır ya'nī livā her dem (Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12). [hikmet,]
 Pendi terk eyle eyā nāşih-i ğāfīl tutamaz
 Bādī **hikmetle** eger olsa da biñ Eflāṭūn (Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 6). [hikmetle, -le]

hikmet-nümā-vı enbivā: Peygamberlerin yol göstericisi.

Mazhar-ı sırr-ı Hudâ bālâ-nişîn-i kaşr-ı kurb

Maşdar-ı naşş-ı hikem **hikmet-nümâ-yı enbiyâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 10). [hikmet-nümâ-yı enbiyâ,]

hilâl: Ayın ilk günlerinde aldığı yay şekli, yeni ay.

Şâhâ nazar gel itme o nev-res **hilâline**

Beñzer seniñ qapında semendiñ **hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 1). [hilâline, -i, -n, -e]

hilâl: (Kaşun) hilale benzer hali.

Naşıl **hilâle** perestişlerimi terk iderim

İder mi mü'min olan hiç namâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 7). [hilâle, -e]

hilâl: (Zaman için) sıra, esna.

Akrânı üzre kahr ile fâ'ik olup nigâr

Gendüm gibi gulâm'ın atar gam **hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 12). [hilâline, -i, -n, -e]

hilâl: 1) Yeni ay 2) Sevgilinin hilal kaşı.

Ka'be-i hüsnünde hâliñdir hâcer ebrûlarıñ

Çün **hilâl** olmuş saña mihrâb u minberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 4). [hilâl,]

hilâl: Nal, at nalı.

Şâhâ nazar gel itme o nev-res **hilâline**

Beñzer seniñ qapında semendiñ **hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 2). [hilâline, -i, -n, -e]

hilâl: Hilal. II Kıyı, gözyaşı havuzunun kenarı.

Hecriñle seyr iden didi hünâb-ı dîdemi

Hayrân olur bihâr bu çeşmiñ **hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 10). [hilâline, -i, -n, -e]

hilâl: 1- Ar. Yeni ay. 2-Sevgilinin kaşları.

Ten içre cân remîde olur ey habîb eger

Gülzâr-ı rûda irse zülûfuñ **hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 4). [hilâline, -i, -n, -e]

Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr ider degül

Var kalbimiñ ki nisbeti yâriñ **hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 14). [hilâline, -i, -n, -e]

hilâl-ebrû: (Sevgilinin) hilale benzeyen kaşları.

Hilâl-ebrûların mâh-ı cemâlin gördigiñ demde

Gulâmî bûs ile iftâr kıl şavmı harâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 13). [hilâl-ebrûların, -lar, -ın]

hilâl-i hançeri: Hançerinin kaşları.

Hayfıdan pinhân olur burc-ı esedde bâ-şitâb

Şemse kahrıñla keşîd itseñ **hilâl-i hançeri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 8). [hilâl-i hançeri, -i]

hilâl-i mâh: Ayın hilali.

Hilâl-i mâh çün ebrû-yı dilber rû-nümâ oldu

Atıldı şehr-i Sîvâs içre tûb-ı cûd-ı ihsânâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 19). [hilâl-i mâh,]

hıl'at: (□□□□) i. (Ar. hıl'at) Pâdişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.

Geyüp şâhâne **hıl'atlar** serinde kisve-i naḥvet

Serîr-i nâz u istiğnâda sulṭân-ı zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 11). [hıl'atlar, -lar]

hilkat: Yaratılıştaki bulunan hâl, yaratılıştan gelen mizaç, yaratılış (bkz. tabiat, mizac).

Hilkat-i zâtı cefâdır felegiñ 'uşşâka

Ey Gulâmî eli dönmez kerem ü i'tâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 9). [hilkat-i,]

hilkat-ı cāndan ğaraż: Canın huyundan maksat.

Cānı terk itmekdir ey dil ḥubb-ı cānāndan ğaraż

Vuşlat-ı cānāndır ancak **hilkat-ı cāndan ğaraż** (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 2). [hilkat-ı cāndan ğaraż, -dan]

hilm: Huy yumuşaklığı, yumuşak huyluluk.

Merhem-i ḥilm ile zaḥm-ı hecre tīmār itmeli

Böyle dir çok bî-ḥaber **hilmî** begim kalb it de gör (Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2). [hilmî, -i]

himem: Gayretler, emekler, çalışmalar.

Be-der-i ḥâne-i 'uşşâk henüz endāzend

Ḥamdü-lillâh be-çevġân-ı **himem** güy-ı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 6). [himem,]

himem-dârı: Yardımı ihsanı bol geniş.

Vezîr-i bî-naẓîr-i merḥamet-kâr u **himem-dârı**

Vezâretle getürdi şehr-i Sīvâs-ı mu'allâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 23). [himem-dârı, -ı]

himem-kārâ: Ey gayretli, gayret edici (Vezir).

Müşîrâ müşterî-kadrâ felek-cāhâ **himem-kārâ**

Ḥidivâ dāverâ bālâ-nişîn ü āşafî-pāye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 39). [himem-kārâ,]

Himem-kārâ sen ol kân-ı keremsiñ ma'rifet ḳadrin

Bilürsün çün ne ḥacet ḥod-nümâ güftâr-ı bî-cāyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 61). [himem-kārâ,]

himem-mu'tād: Gayrete alışkın.

Reh-neverd-i menzil-i dād u **himem-mu'tād** hem

Zîb-baḥş-ı gülşen-i cüd u 'adâlet-güsterî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 55). [himem-mu'tād,]

himmet: Ar. lütuf, kerem, yardım.

Himmeti baḥrinde envâ'-ı ḥaḳâyık mevc-zen

Teşneler sîrâb ider elṭâf ile esrâr-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 15). [himmeti, -i]

Dildârı recâlarla düşür dāma dir evhām

Çarḫıñ o daḫî **himmet-i** vārūnına maḥşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 8). [himmet-i,]

himmet-i vālâ-yı 'alîdir: Keremi yücedir.

Āvân-ı bahâr irmeden evvel gül-i ümmîd

Açıldığı hem **himmet-i vālâ-yı 'Alîdir** (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 14). [himmet-i vālâ-yı 'alîdir, --yı-dir]

himmetiñ kesme: Yardımını kesme, esirgeme.

Âb-ı rûlar dökerek bâb-ı kerîmâneñe geldim

Himmetiñ kesme meded kıl dil-i vîrânıma yâ ğavṣ (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 4). [himmetiñ kesme,]

hind: Hindistan II Hindistan'da yaşayan halk.

Yâd kılsun lutfını tâ haşre dek halk-ı cihân

Türk ü **Hind** ü Rûm u A' râb u 'Acem ser-tâ-be-pâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12). [hind,]

hindü-beccce: Hintli çocuğu (gibi). [siyahilik yönüyle].

Gitmedi dilden hayâl ü hâl-i rüyuñ zîneti

Taht-ı hüsnuñ üzre **Hindü-becccedir** çendân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 4). [hindü-becccedir, --dir]

hırâm: Nazlı ve edalı yürüyüş.

Ṭāvūs bir âhû iki ṭhû üç birden

Nâz ile **hırāmıma** ider bâclar ihdâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 14). [hırāmıma, -ı, -m, -a]

Hırāma başlar amân kebk-veş perî-rûlar

Ḳopar taraf taraf ol demde âh-ı âteş-bâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 29). [hırāma, -a]

hırāmān: Nazlı ve edalı yürüyüş.

Ḳāmet-i serviyle nâz u şîve-i refâtârını

Hep gören kebk-i derî itmiş **hırāmānın** tebâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 6). [hırāmānın, -ın]

hırāmānî: Nazlı ve edalı yürüyüş.

Reftem ü dîdem be-süy-ı servhâ-yı bes bülend

Der-derün şân hem-çü tû serv-i **hırāmānî** ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 4). [hırāmānî,]

hırāsān: Korkan, korkmuş.

Ciger biryân u dil sūzân ne sūzân

O yanmağdan **hırāsān** nâr-ı nîrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 72). [hırāsān,]

hırbā: Bukalemun.

Cemālî nûrına nisbet semâda mâh ile hırşîd

Hemân ser-geşte vü şūrîde-ser ya'nî iki **hırbā** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 8). [hırbā,]

Şu'â'-ı pür-fürûğından ider kesb-i ziyâ dîde

Cemâl-i şemse bakmak iktidârın virdi **hırbāya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 30). [hırbāya,]

hırbā-çeşm: Renkli göz.

Nûrına nisbetle **hırbā-çeşmdir** şems-i felek

Nûr-pâş-ı bedr-i ruhsâr-ı likâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 5). [hırbā-çeşmdir, -dir]

hırka: Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.

‘Âşık olanıñ **hırkası** dîbâ-yı belâdan

Tâc-ı seri ârâstedir nağş-ı cefâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 1). [hırkası, -s, -ı]

Tesbîh-i zerķi **hırķa-i** tezvîri nâra yak

Cennet muhâldir saña zâhid riya ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 11*). [*hırķa-i, --i*]

hırka-i peşmîne-i ‘uzlet: *Dünyadan uzak mana hırkasını.*

Câme-i câha sebeb bilmez bu ver‘-i huşķı kim

Hırķa-i peşmîne-i ‘uzlet geyen ebrârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 26*). [*hırķa-i peşmîne-i ‘uzlet, -i*]

hürmen: *Harman.*

Bâd-ı fikriñ **hürmen-i** âsâyişi berbâd idüp

Kışt-zâr-ı dilde dâne kût-ı kuvvet kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 3*). [*hürmen-i,]*

hürmen: *Harman || ‘âteş urmak’.*

Dâne-i âmâli şaçdım kışt-zâr-ı nefse âh

Bâda virdim **hürmen-i** sa‘yi naşıl itmeme esef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 8*). [*hürmen-i, --i*]

hürmen: *Harman II Âşığın dert yükü.*

Sevâd-ı dîde-i şabr-ı Gulâmî şimdi ağ oldu

Tahammül **hürmeni** buldı nihâyet nâ-şekîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 10*). [*hürmeni, -i*]

hürz-i: *Emin yer, içine sığınılan yer.*

Ezelden ‘âşıkânîñ tâ ebed râzî nihândır hep

Göñülde nüşha-i ‘aşķ u maħabbet **hürz-i** cândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 2*). [*hürz-i,]*

hisâb: *Ar. Hesap, ölçü.*

Virürse luţf ile bir iki bûse ‘âşıkına

Ne çok deyi ider ol dem şümâr u ‘add u **hisâb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [*hisâb,]*

hisâb eyle: *Hesap etmek.*

Müneccim tâlî‘-i târîkimi bir kez **hisâb eyle**

Eger naħs ise luţf it sa‘d ile ‘âlî-cenâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 1*). [*hisâb eyle,]*

hisâb-ı cevri: *Sayırsız eziyet sıkıntı.*

‘Âşık-ı hüsnüñ nigârım luţf ile kayırmadıñ

Kenz-i ‘aşķında **hisâb-ı cevri** hem şaşırmadıñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 2*). [*hisâb-ı cevri, -i*]

hışm: *Gazap, öfke.*

Söyle şâhım **hışm** ile bâdî-i tekdîrim nedir

Nişledim nitdim ‘azîzim vaşla te‘hîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 33*). [*hışm,]*

hışm evlevüp: *Kızmak, öfkelenmek.*

Zülf-i yâre bağladı göñlüm felek **hışm eyleyüp**

Bildi ‘aķl u fikrden küllî ferâmûş oldığım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 7*). [*hışm eyleyüp, -(y)üp*]

hışm idüp: *Öfkelenmek.*

Evvelî çarh-ı felek lutf ile şâd itdi bizi
Hısm idüp âhîri uğratdı beni belvâya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 6). [hısm idüp, -üp]

hısm u kahr: Kahır ve öfke.

Misâl-i gûy urur **hısm u kahr** çevgânın
Fırâr kılsa eger ‘âşıkânı çün sîm-âb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 11). [hısm u kahr,]

hısm-ı nigeşi: Kızgın, öfkeli bakışı.

Mey-i **hısm-ı nigeşi** zehr ile âmilhte idüp
Dest-i mazlûma virür şân-ı ‘adâlet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 5). [hısm-ı nigeşi, -i]

hıtâ: Çin, Çinli.

Cebheñde nedir çîn-i ğazab ey büt-i zîbâ
Ey nâzûk-edâ söyle ki bu Çîn-i **Hıtâdır** (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4). [hıtâdır, -dır]

hıtâ’dan: Çin, Çinli.

İklîm-i dile geldi çerî Çîn ü **Hıtâ’dan**
Nuşret irişür şâhib-i sancâk u livâdan (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 17). [hıtâ’dan,]

hıtta-i çîn’e: Çin ülkesine.

Mülket-i Fas’dan çıkarma **hıtta-i Çîn’e** sipâh
Her biri kan dökmege bir kâhramândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 3). [hıtta-i çîn’e,]

hıtta-i fas’dan: Fas ülkesinden.

Hıtta-i Fas’dan çeküp hûn-rîz Hindû leşkeri
Deşneler virmiş kâmusı destine hâkân-ı Çîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 7). [hıtta-i fas’dan, -dan]

hîz-âb-ı cefâ: Eziyet dalgası.

Geldi **hîz-âb-ı cefâ** süy-ı hasûdândan meded
Tahta-i tâbım kırıp girdâba şaldı el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 9). [hîz-âb-ı cefâ,]

hîzân: Hazan, sonbahar, güz.

Varam üftân ü **hîzân** âsitân-ı şâh-ı hûbâna
Diyem cânâ firâkıñdan figân u zâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 7). [hîzân,]
Ger şevd ez-süy-ı lutfet yek resûlî dest-keş
Mî-revem üftân u **hîzân** ân zemân der-pây-ı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 12). [hîzân,]

hîzr: Hızır Aleyhisselam.

Îlâhî zâd-ı râhım cürmdür nefsim daği rehber
Delîl ü reh-nümâ kıl **Hîzr-ı** tevfiğ u hidâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14). [hîzr-i, --ı]

hîzr-ı hatûn: Ayva tüylerinin Hızır’ı.

Âb-ı hayâtı bulur zulmet-i zülfûñde dil
Hîzr-ı hatûñ çün seniñ râh-nümâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 8). [hîzr-ı hatûñ, -ı, -n]

hoca: . Efendi, ağa, muteber zat. 2. Hane reisi, hane sahibi. 3. Muallim, üstat.

Ağzın ne küçükdür didi bir nokta Ğulāmī

Tefsīr idemez olsa hezārān **hocalar** da (Ğulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 10). [hocalar,]

hod: " da, de" (Bağlaç).

Demī ne-pursī be-raḥmī-i **hod** ki müştākem

‘ Aceb çi-güne resānende-est şubḥ be-şām (Ğulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 5). [hod,]

hod-nümā: Gösteriş meraklısı, kendini öven; başarısız; değersiz.

Himem-kārā sen ol kân-ı keremsiñ ma‘ rifet ḳadrin

Bilürsün çün ne ḥacet **hod-nümā** güftār-ı bī-cāya (Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 62). [hod-nümā,]

hokka: Ar. içine mürekkep konulan kap.

Ḥoḳḳa-i ta‘yībden çek ey Ğulāmī ḥāme-yi

Rū-nümā olmaz gözinde dostlarıñ ma‘yūb dost (Ğulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 13). [hoḳḳa-i,]

horde: Far. 1. Yemiş, içilmiş. 2. Yenmiş, içilmiş.

Kāse-līs-i şofra-i ‘iḥvān iblīs olmasun

Ḥorde-i pes-māndeye me‘lūf olup pis olmasun (Ğulāmī Divanı , Müfret 30, Mısra 2). [horde-i, -i]

hoş: (Fars.) Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

İḥsān-ı gayrdan baña **hoşdur** cefā-yı yār

Ḳılmış Ğulāmī çün o sitem-kārı ittiḥāz (Ğulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 9). [hoşdur, --dur, -]

hoş: (Fars.) Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

Neyle meyle muṭrib ü sākīyle **hoş** olmaz göñül

Ārzū-yı şīve-i güftārdır eglencemiz (Ğulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 7). [hoş,]

Nām-ı elem-kār-ı dil küçe-i zilletlere

Gitdi şehim hecr ile **hoş** ḳalasıñ sen hemān (Ğulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 4). [hoş,]

Cidāl ü fitne düşürmüş miyān-ı ‘uşşāḳa

Licām-ı rahmını çekmiş ne **hoş** edādır bu (Ğulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 6). [hoş,]

Ey **hoş** ol gün kim göñülde ‘aşḳ-ı yārim var idi

Sīne-i pūr-süz u çeşm-i eşḳ-bārim var idi (Ğulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 1). [hoş,]

Sürūr u şād-mānī ceyşi şehre ḥayme-zen oldı

Sipeh-sālār-ı rahmet **hoş** düzenler virdi ālāya (Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 26). [hoş,]

İlāhī ‘aşḳ ile envā’-ı ‘illet

Dil-i Eyyüb‘a virdi **hoşça** ḥālet (Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 14). [hoşça, -ça]

Bezm-i bīḡāne de düşmez ki ḳıla ‘işret-i nūş

Ne revā ādeme şeyṭān ile göñli ola **hoş** (Ğulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 12). [hoş,]

hoş-dil: Gönlü hoş, içi rahat, halinden memnun.

Sāye-i şāhbāda kim bā-şad şafā vü **hoş-dili**

Zīver-i āḡūş-ı meh-peyker olup vaḳt-i şehḳ (Ğulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 5). [hoş-dili, -i]

hoş-edā: Davranışı, güzel ve hoş olan (kimse).

Hoş-edā şāhib-‘atā kân-ı seḥāsiñ ey ‘alā

Teşnegāna hem sakā sen-veş bulunmaz mā-‘adā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 7). [hoş-edā,]

hoş-güvār-ı mev-i la ‘l-i lebi: Şarap rengi gibi kırmızı tatlı sözlü dudağını.

Hoş-güvār-ı mey-i la ‘l-i lebi ümmīd eyler

Bezm-i mey-hāne-i ‘işretde meded mestānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 9). [hoş-güvār-ı mey-i la ‘l-i lebi, --i-i]

hoş-hāl olayım: Memnun olmak.

Gelesiñ merḥamete nā‘il-i āmāl olayım

Dehr-i dūn içre Gulāmī nola hoş-hāl olayım (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 28). [hoş-hāl olayım, -a, -yım]

hoş-hurām itme: Hoş yürüyüşlü etme.

Şanavber-kadd ile ağıvār içinde hoş-hurām itme

gurāb ile eyā tūṭī dehen-sīre devām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 1). [hoş-hurām itme, -me]

hoş-nevā tūṭī-i güvā-yı şeh-i gīlān‘ız: Güzel sesli papağanın söylediği Gilan Padişahıyız.

‘Andelīb-i çemenistān-ı seḥā iḥsānız

Hoş-nevā tūṭī-i güvā-yı Şeh-i Gīlān‘ız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 4). [hoş-nevā tūṭī-i güvā-yı şeh-i gīlān‘ız, --i-iz-y, -ı]

hüb dost: Güzel dost.

Şehr-i ‘aşka girdik ammā sevmedik bir hüb dost

Halk içinde nāmımız gerçi bizim maḥbūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 1). [hüb dost,]

hübān: Güzeller/dilberler.

Mā-i cārī-veş gelürse süy-ı a‘dādan cefā

Rāzıyım itdim seni hübān içinde intiḥāb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 10). [hübān,]

Şayd itmede hübān dili şehbāz-ı derīdir

Pervāz-ı bülendine sebeb ḥüsni perīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 1). [hübān,]

Çetr çekmiş rüyına zülf-i siyāhından güzel

Şaf tutup bīgāneler dil-şād olup hübāneden (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 6). [hübāneden, -e, -den]

Be-ḥam-ı zülf-i bütān beste konem rişte-i dil

Ne-konend rahm bi-mānem be-kıyāmet hübān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 16). [hübān,]

Ümīd itme vefā cām-ı felek bak ser-nigün olmuş

Tecessüs kılmā hübāndan vefā mülkin ḥarāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 6). [hübāndan, -dan]

Bir cāzibe hübāna Hudā eylemiş i‘tā

Her tār-i dü-gīsūda muḳayyed nice dilhā (Gulāmī Divanı , Müfret 1, Mısra 1). [hübāna, -a]

Eylemiş zümre-i ‘uşşāka beni ser-defter

Ḥüsni ile leşker-i hübāna iden şāh seni (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 10). [hübāna, -a]

hübānī: Güzeller/dilberler.

Ān zemān der-şāhn-ı hestī nīst būd īn kā‘ināt

Der-beyābān-ı ‘adem hem-çün tu hübānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 10). [hübānī,]

hübân-ı ‘âlem içre: *Dünya içinde aşıklar.*

Saña **hübân-ı ‘âlem içre** dirler şâh-ı ma‘şukân

Qıyâs it hüsnuñi cânâ ne güne şüh u şeng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 5*). [*hübân-ı ‘âlem içre,*]

hübân-ı cihân: *Dünya güzlleri.*

Gördüm hele **hübân-ı cihân** cevriñi bî-ğad

Her şeb der-i dildârda zâr itmeli şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 5*). [*hübân-ı cihân,*]

hubb: *Güzeller/dilberler.*

Dağî ‘aşkıñla şeydâ eyle yâ Rab

Tenim **hubbuñla** ifnâ eyle yâ Rab (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 90*). [*hubbuñla, -uñ, -la*]

hubbe’s-sivâ: *Sevgisinden başka.*

Min büyüti‘l-kalbi yuğric **hubbuh** **hubbe’s-sivâ**

Qad enâre‘l-‘aşku li‘l-‘uşşâki minhâce‘l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 3*). [*hubbe’s-sivâ,*]

hubb-ı cânândan ğaraż: *Sevgilinin muhabbetinden maksat.*

Cânı terk itmektir ey dil **hubb-ı cânândan ğaraż**

Vuşlat-ı cânândır ancak hılkat-ı cânan ğaraż (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 1*). [*hubb-ı cânândan ğaraż, -dan*]

hubb-ı dü-serâdan: *İki dünyanın (dünya ve ahiret) muhabbetinden.*

Dil-dâra teğarrub dileyen ‘âşık-ı ğam-ğâr

Geçmek gerek evvel aña **hubb-ı dü-serâdan** (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 8*). [*hubb-ı dü-serâdan, -dan*]

hubb-ı hak’dır dilde: *Hak muhabbetidir gönülde.*

Şanma sevdâ-yı mecâzîdir bu şür-ı zâhirî

Hubb-ı Hak’dır dilde dervîşân-ı ‘Abdü‘l-Kâdir’in (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 8*). [*hubb-ı hak’dır dilde, -de*]

hubbuh: *Sevgi.*

Min büyüti‘l-kalbi yuğric **hubbuh** **hubbe’s-sivâ**

Qad enâre‘l-‘aşku li‘l-‘uşşâki minhâce‘l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 3*). [*hubbuh,*]

hüb-ı müneccim: *Müneccim güzeli.*

Ruhsârı meh-i bedr gibi rüşen-i pür-nür

Bir **hüb-ı müneccim** didi necmi kâmeridir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 4*). [*hüb-ı müneccim,*]

hüb-i gülzârî-i bülbül: *Gül bahçesinin en güzel bülbülü.*

Hüb-i gülzârî-i bülbül nizâm-ı ‘aşkıdır

Vâdî-i vahdet hakîkatde mağâm-ı ‘aşkıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 13*). [*hüb-i gülzârî-i bülbül, -i*]

hüb-rû dilberleri: *Sevgilinin güzel yüzünü.*

Cüst-cû kıldım cihânda **hüb-rû dilberleri**

Bî-vefâdır bî-vefâdır nâ-ğalefdir nâ-ğalef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 15*). [*hüb-rû dilberleri,*]

hüb-rûlar: Güzel yüzlüler.

Hüb-rûlar rüyını seyr ü temâşâdan ğaraž

Şun'-ı Hakk'-ı seyrdir bu seyr-i sîmâdan ğaraž (Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 1). [hüb-rûlar,]

huccâc-veş: Hacılar gibi.

Ka'be-i hasretde tâ'ât eyleriz huccâc-veş

Tarf-ı beyt-i rencde ezkârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 9). [huccâc-veş,]

hücec: Şeriat mahkemeleri kadıları tarafından düzenlenen resmi belge.

Ey Gulâmî kâğî-i eş'âr u nazmım ben bugün

Şâhid-i da'vâ-yı fazlım bu ğazeldir hem hücec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 14). [hücec,]

hücre-i ahzânıma: Hüzün odama veya evime.

Zulmet-i fûrkatle hasret-hânede câlis iken

İrdi şem'-i tal'atıyla hücre-i ahzânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 6). [hücre-i ahzânıma, -i, -ma]

hudâ: Allah (c.c.), Cenâbıhak.

Şarardı dâğ-dâr oldu Hudâyâ lâle-i âmâl

Eser bād-ı hazân-ı hasret ü ğam rüz u şeb cānâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 5). [hudâyâ, -(y)a]

Dil-i ğam-gînimiz bir lahza şādān olsa olmaz mı

Hudâyâ hayli demdir mübtelâ-yı derd-i hasretidir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 4). [hudâyâ, -(y)a]

'Aşk âteşi sūzān ide 'aşıkları her dem

Mesrūr ola ol yār Hudā bu ne revādır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 12). [hudā,]

Seyr it Gulâmî hālın 'aşk ile yakdı bālin

Bulur Hudā vişālın ey nā-be-kām vā'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 10). [hudā,]

Düşüp fezā-yı fīgāna Gulāmî-i bî-kes

Terahhüm eyleyen anda Hudā imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 14). [hudā,]

Ān belāyā ki der-în dehr Hudā āverd-est

Heme bû' gzeşt zi-serem bākī ne-māned ez-ışān (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 17). [hudā,]

O cefā-pîşe Hudā ben gibi nālān olsun

Dilerem hātırı nā-şād u perīşān olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 1). [hudā,]

'Aşk ehli iseñ varıñı var yāre fedā kıl

Ey ğamlu Gulāmî bulasıñ pāye Hudā'dan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 18). [hudā'dan, -'dan]

Bā-naşş-ı Hel-etā ki Hudā vāsıf-ı tu şod

Būdī tu nūr-ı şems-i şehāvet meded 'Alī (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 5). [hudā,]

Ol sebebdan hel-etā naşşıyla vaşf itmiş Hudā

Nūr-ı şems-i cūd u ihsān u şehāvetsin 'Alī (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 5). [hudā,]

Ehl-i 'aşka bāde vū hem kāse kılmışdır Hudā

Nūn-ı haţ cīm-i cemāl ü perçem-i cānāneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 5). [hudā,]

O sultān-ı kerāmet kânı ilhām-ı Hudā birle

Vilāyet mührin ihsān eylemiş bir 'ālem-ārāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 33). [hudā,]

Hudā her zerrede 'aşkıñ nümāyān

Olupdur cümlesi şevkiñle hayrān (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 39). [hudā,]

Ḥudā nâlemden ‘âciz ola neyler

Baîa hayretle neyler diye neyler (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 99). [ḥudā,]

Geri resminde vaz‘ itmiş **Ḥudā** bu âsumânı kec

Anî-çün egridir tab‘-ı zamâne dilberinden geç (Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1). [ḥudā,]

Bu kadar ḥuşk u tehî şanmaya dilden nefesi

İder ‘uşşâka **Ḥudā** lutf ile feryâd-resî (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 18). [ḥudā,]

Virüp ol zâta zihî Ḥazret-i Kâdir kudret

İster ol ‘âşî mürîdâna **Ḥudā’dan** rahmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 22). [ḥudā’dan, -’dan]

Esîr-i dâm-ı ‘aşkı hâlime ancak **Ḥudā** âgâh

Ne bilsün düşgünüñ aḥvâlini dünyâda şâhib-câh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 3). [ḥudā,]

Qıl Bârî **Ḥudā** hâlime dildârımı mahrem

Muhtâc-ı der-i lutf u ‘atâ kemter-i fakram (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 13). [ḥudā,]

Vuşlat dilemiş bu dil-i divâne **Ḥudā’dan**

Mehtâb-ı felek şem‘-i şeb-ârâya ulaştır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 19). [ḥudā’dan, -’dan]

Bu gamñ elbet mükâfâtın virür bir gün **Ḥudā**

Qıl tesellî ‘usr ü yûsrâdan dilâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19). [ḥudā,]

Bendegiyyet defterine ol şehîñ tâ ibtidâ

Ey Gulâmî kayd kılmış maḥlaşñ merd-i **Ḥudā** (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 22). [ḥudā,]

Der-süy-ı **Ḥudā** behr-i şikâyet şode âbık

Pür-nûr Gulâmî şoden-i dîde-i şâdık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 27). [ḥudā,]

Qıldı teslim bî-tevaḥḫuf cânını cânâna ol

Kim okursa fâtîha itsün **Ḥudā** rahmet aña (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 8). [ḥudā,]

ḥudā ahz evleyüp ‘aqlın: Allah aqlını bağışlayıp.

Bu kâra zâhid-i ḥod-bîn gizli rîş-ḥand itmiş

Ḥudā ahz evleyüp ‘aqlın anı şeytân-menend itmiş (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 22). [ḥudā ahz evleyüp ‘aqlın, -(y)üp-in]

ḥudā ‘aşkına: Allah aşkına; iyilik, merhamet bekleme anlamında kullanılan söz.

Der-i cânâna **Ḥudā ‘aşkına** bir eyle güzër

Söyle âgyâra telâtıfları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 3). [ḥudā ‘aşkına, -ı, -n, -a]

ḥudā evlemiş i ‘tâ: Allah vermiş.

Bir câzibe ḥübâna **Ḥudā evlemiş i ‘tâ**

Her târ-ı dü-gîsûda muḳayyed nice dilhâ (Gulâmî Divanı , Müfret 1, Mısra 1). [ḥudā evlemiş i ‘tâ, -miş]

ḥudā’sından: Allah (c.c.), Cenâbıhak.

Alur tesbîhîni deste okur âheste âheste

ḡulâmın görse ol ḥaste olur ḳorḳmaz **Ḥudā’sından** (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 14). [ḥudā’sından,]

ḥudâvendâ: Allah (c.c.), Cenâbıhak.

Ḥudâvendâ kerîmâ nâm-ı pâket

Kilîd-i maḥzen-i ‘ilm-est ü ḥikmet (Gulâmî Divanı , Kit’a 6, Mısra 1). [ḥudâvendâ,]

ḥudâ’va hamd-i bî-pâvân ider: Allah’a sonsuz şükürler etmek.

Ḥudā'ya ḥamd-i bī-pāyān ider ez-cān u dil merdüm
Şeh-i devrān teraḥḥum eyleyüp ḥāl-i re'āyāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 21). [ḥudā'ya ḥamd-i bī-pāyān ider, --er-
şükür]

huffāz: Hafızlar.

Hāfız-ı āyāt-ı Ḥaḳ şāhib-i 'ilm-i 'azīz

Seb'a-kırā'ātu **huffāza** idi vāzīḥa (Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 2). [huffāza, -a]

hüküm: Emir, buyruk.

Kişver-i Çīn ü Habeş fermān-ber olmuş emrine

Berr ü bahriñ ehline **hükmi** revāndır ḥaṇçeriñ (Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 4). [hükmi, -i]

Zemīn emn ü emāna münkalib şimdi zamānīñda

Resīde luṭf u feyziñ **hükmi** ednā ile a'lāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 42). [hükmi, -i]

hüküm-āver: Hüküm veren.

Hem vezīr-i evvelidir ol risālet şadrınıñ

Zīr-i **hüküm-āverde-i** ser-gerdegāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 8). [hüküm-āverde-i, --de, --i]

hüküm-i kader: Kaderin hükmü.

Sen gibi bir bī-vefāya düş idüp **hüküm-i kader**

Āh-ı āteş-bār-ı şevkiñle gezer dil der-be-der (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 11). [hüküm-i kader,]

hüküm-i mu'allā-yı kazādır: (Allah'ın) yüce emrinin olmasıdır.

Dil-dāra cefā şīve-i taḳdīr-i Ḥudā'dır

'Uşşāka belā **hüküm-i mu'allā-yı kazādır** (Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 2). [hüküm-i mu'allā-yı kazādır, --dır--yı]

hüküm-rān-ı dü-cihān kân-ı 'atā-yı enbiyā: İki dünyaya hükmeden peygamberlerin hazinesinin kaynağı.

Āşinā-yı kenz-i sırr-ı kün-fekān u lā-mekān

Hüküm-rān-ı dü-cihān kân-ı 'atā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 32). [hüküm-rān-ı dü-cihān kân-ı 'atā-yı enbiyā, -
ı-yı]

hüküm-dār: Hüküm sahibi, şah, padişah (OTS, 447).

Gerçi ol ceyş-i Habeş üzre **hüküm-dārdır** begim

Bir kerīmü't-ṭab'ınıñ fermān-peziridir göñül (Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 3). [hüküm-dārdır, -dır]

hükümet: Ar. İdare; saltanat.

Oldı Ṭaşābād'a nice mählar kā'im-makām

'Adl ü dād ile **hükümet** itdi anda bir zamān (Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 6). [hükümet,]

hüküm-rān: Hükümdarlar.

Kişver-i ḳalbe nice sāl **hüküm-rān** idi nūr

Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baḥt ile re'ts (Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 7). [hüküm-rān,]

hülāgū hān: Hülāgū Han.

Aldıñ 'aql u dīnīmī gāret-ger-i īmān mısıñ

Kişver-i göñlüm harāb itdiñ **Hülāgū Hān** mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 2*). [*hülāgū hān,]*

huld-ı berīn ğılmānı: *Cennetin bütün delikanlıları.*

Genc-i hüsñin gözedir mār-ı siyāh-ı zülfi

Sīm-i vaşlın alamaz **huld-ı berīn ğılmānı** (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 4*). [*huld-ı berīn ğılmānı, -n]*

hulūs: *Doğruluk, samimiyet.*

Ġulāmī gel kapu kapu sürinme sā'il-veş

Hulūş u şıdk ile dön bāb-ı Şāh-ı Merdān'a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 14*). [*hulūş,]*

hulyā: *Gerçekleşmesi özlenerak zihinde kurulan ve insanı oyalayıp avutan hayal, tatlı kuruntu, tahayyül.*

Ġulāmī çākeri kim görse sāde-dil şanur ammā

Derūn-ı hāne-i hāırdā **hulyā** artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 10*). [*hulyā,]*

Ey Ġulāmī bu beyān itdükleriñ rü'yāda mı

Bilmezem **hulyāda** mı gelmiş nigārim yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 16*). [*hulyāda, -da]*

Gāv-ı 'aşşār gibi gözleri bağılu dönmek

Gird-i tāhūne-i dünyāda **hulyā** ne dimek (*Gulāmī Divanı , Müfret 25, Mısra 2*). [*hulyā,]*

hulyā-yı bī-pāyān: *Sonsuzluğunun hayali.*

Nedir bu hām sevdālar nedir **hulyā-yı bī-pāyān**

Nedir bu hüzn-i bī-şādī nedir bu dā'-ı bī-dermān (*Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 1*). [*hulyā-yı bī-pāyān,]*

hum: *Şarap küpü.*

Recālarla didim vir cām-ı luţfi sāķi-i hüsne

ğazabla didi yok **humlar** tolu ğam şularındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 6*). [*humlar, -lar]*

Göñül dūr olmuş ammā serde sevdā artar eksilmez

Tehī kalşa piyāle **humda** mīnā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 2*). [*humda, -da]*

hümā: *Osmanlı şiirinde gölgesinin uğurluluğu, kanatları, çok yükseklerde uçması, Kaf dağında yaşaması gibi yönleriyle ele alınan masal kuşu.*

Hümā-yı luţf-ı tu ger sāye efkened ber-dil

Şeved Ġulāmī-i bī-kes emir-i şāh u gedā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 9*). [*hümā-yı, --yı]*

Hümā-yı re' feti şalmaz mı sāye üstüme bir dem

Ġulāmī ğam temüzında esir-i mülk-i ğurbetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 9*). [*hümā-yı,]*

Hümā-yı iltifātın üstime bir sāye şalmaz mı

Şehā elţāf-ı vaşlñndan cihānda bī-naşībim gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 7*). [*hümā-yı,]*

humār-ālūde: *Sarhoş II aşk ile kendinden geçmiş.*

Humār-ālūde çeşm-i yāri seyyār oldığım günden

Göñül şeydā-şıfat bī-hüş-ı cām-ı nāz u naḥvetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 5*). [*humār-ālūde,]*

Humār-ālūde çeşmin seyr iden 'aşık nidā eyler

Harām olsun kapansun bāb-ı mey-hāne mey-āşāma (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 11*). [*humār-ālūde,]*

humār-ı cesmiñi: *Gözlerinin baygınlığı, sarhoşluğu.*

Humār-ı çeşmiñi gördüm yakîn ile bildim

Ki hüsnuñ oldu seniñ ber-kemâl cümle şîfât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 7*). [*humār-ı çeşmiñi, -i, -n, -i*]

hümā-vı sefkatiñ: *Şefkatli kuşun.*

Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rif’atdır ne hâletdir

Hümā-yı sefkatiñ bâl açdı şaldı serlere sāye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 32*). [*hümā-yı sefkatiñ, -in*]

humret: *Kırmızılık.*

Şanma istigñā-güzñiñ hün-ı haclet **humretin**

Mest-i ‘aşkıız reng-i meydır gāze-i ruhsārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 17*). [*humretin, -in*]

hümüm: *Hüzünler / gamlar. II [tas.] Gönlü ve zihni meşgul eden māsivâya ait düşünce ve meşgâleler.*

Hümüm u miñnet ü gam verd-i derd-i dūr-i dildār

Olur hāndān gülzār-ı cinān içre şehā her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 3*). [*hümüm,]*

Hümüm u miñnet ü gam hāmili olup gezerim

Nehār u leyl işim kaldı lutf-ı Yezdān ‘a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 11*). [*hümüm,]*

hümüm-ı zulmi: *Cefanın hüzünleri.*

Hasūd u müfteriyān u rakīb ü a ‘dādan

Hümüm-ı zulmi görüp cümle oldu efsāne (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 6*). [*hümüm-ı zulmi, -i*]

hün: *Far. Kan, dem.*

Şanma istigñā-güzñiñ **hün-ı** haclet humretin

Mest-i ‘aşkıız reng-i meydır gāze-i ruhsārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 17*). [*hün-ı,]*

hün: *Kan, divan şiirinde sevgilinin birçok güzellik unsuru kan ile ilgilidir. Gözler, gamze, ve kan dökücülük özelliğine sahiptir. Aşığın ağlayan gözlerine kan oturur ve artık kanlı yaşlar dökmeye başlar.*

Teşnedir ‘aşıkların **hünün** misāl-i āb içer

Şayd ider şirim cigerle sır olur andan kaçır (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 1*). [*hünün, -i, -n*]

Kılsa izhār-ı terahhum gel inanma sözine

Urmuş ol kâfile ālūde-i **hündur** kılıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 6*). [*hündur, -dur*]

Hūna ālūde görince tahta-i ten-şürñi

Çıkdı eflāk üzre bî-had şit-i efgān yā Halīm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 7*). [*hūna, -a*]

Cennete girsem bu fūrkatle olur beytū ‘l-hazen

Girmesün kemter Gulāmī **hūnına** vechū ‘l-ḥasen (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 48*). [*hūnına, -ına*]

Katre-i bārān gibi ceryān idüpdür **hünümü**

Aldıñ āhim ey perî yakdıñ dil-i maḥzūnımı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 23*). [*hünümü, -ım, -ı*]

hünābe: *Kanlı su II kanlı gözyaşı (Çok ağlama neticesinde gözden akan yaş bağlamında).*

Çeşm-i hün-rîz ile **hünābe-i** ḥasret ne ‘aceb

Dökülür sāḥa-i ruhsārına bu kār nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 9*). [*hünābe-i, --i*]

hünābe-i fūrkat: *Ayrılığın kanlı gözyaşı.*

Fezā-yı ‘ālemi başdan başa **hünābe-i fūrkat**

İḥāta eylemiş yā Rab kücā şod çeşme-i vuşlat (*Gulâmî Divanı , Müfret 4, Mısra 1*). [*hünābe-i fūrkat,]*

h n b-ı d demi: Gözümün kanlı yaşını.

Hecr nle seyr iden didi **h n b-ı d demi**

Hayr n olur bi  r bu    min hil line (*Gul m  Divanı , Gazel 162, Mısra 9*). [*h n b-ı d demi,]*

h n-bah : Kan pahası, diyet.

 asret-i b s-ı lebi  h ke düşürdi teni

Eylese  i s n anı **h n-bah dır** bize (*Gul m  Divanı , Gazel 170, Mısra 10*). [*h n-bah dır, -dır]*

hüner: 1. Bir işte gösterilen ustalık, beceriklilik, mah ret 2. Bir şeyi iyi bilmekten, iyi yapabilmekten gelen üstün hal, m rifet.

Sırr-ı z t n dan ni  n olmak **hünerdir** ey  ehim

L k  anma a a her bir merdi  isti' d dı var (*Gul m  Divanı , Gazel 69, Mısra 15*). [*hünerdir, -dir]*

Bizde te     eylemek esr r-ı z t n  yok **hüner**

Bilme her merdi  a a i ' n-ı isti' d dı var (*Gul m  Divanı , Gazel 70, Mısra 15*). [*hüner,]*

h n-fe  n: Kan dökücü.

Devr ider mey-gün lebi  vaktinde ol s  ar  ala 

H n-fe  n s  i-ı 'aynı dönderür  an er  ala  (*Gul m  Divanı , Gazel 94, Mısra 2*). [*h n-fe  n,]*

h n-fe  n leşker-i 'aşk: Kan dökücü a k askeri.

T r-m r oldu bütün 'asker-i 'a l ey d n 

H n-fe  n leşker-i 'aşk ile idince  eb-h n (*Gul m  Divanı , Gazel 142, Mısra 8*). [*h n-fe  n leşker-i 'aşk,]*

h n n-ciger n-est: Yüreği kanlıdır.

Evz 'ı  ay let dil-i **h n n-ciger n-est**

Ehl-i felek ez-n le-i    fte-i V m k (*Gul m  Divanı , Tahmis 7, Mısra 25*). [*h n n-ciger n-est,]*

h nk r m: "Ey padişahım, sultanım!" anlamında (II. Abdülhamid Han i in) seslenme sözü.

Serim sevd ya uğratdın bel   ahr sına atd n

Yan atd n ta t-ı r  at üzre **h nk r m** ved  olsun (*Gul m  Divanı , Gazel 143, Mısra 10*). [*h nk r m,]*

h n-r z: Kan d ken, kan dökücü II z lim, acımasız sevgili.

H n-r z t  -ı    ze-i    miyle mülk-i dil

Olmuş  ar be kuvvet-i b m ra k l n zar (*Gul m  Divanı , Gazel 55, Mısra 11*). [*h n-r z,]*

h n-r z hind  leşkeri: Kan dökücü Hint askeri.

 ı ta-i Fas'dan çeküp **h n-r z Hind  leşkeri**

Deşneler virm    amusı destine     n-ı   n (*Gul m  Divanı , Gazel 148, Mısra 7*). [*h n-r z hind  leşkeri,]*

h r-ı ' n: Iri ve güzel gözlü huri.

T c-d r n bendesidir   n  ul m  b 'aded

Südde-i   s ninde anı  perde-d r  **h r-ı ' n** (*Gul m  Divanı , Gazel 148, Mısra 14*). [*h r-ı ' n,]*

hürmet: Ar. 1. Haysiyet,  eref 2.  htiram.

Bizlere yok rûz u şeb hem **hürmetiñ** hem 'izzetiñ

Ragbetiñ hem-şoħbetiñ hem 'izzetiñ tâb-ı tenim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 7). [hürmetiñ, -i, -n]

hürmet ü 'izzet idüp: Hürmet ve yücelik edip.

Ced-be-ced âmed-şüd-i mihmâna cidd-i sa'y ile

Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi taṭyīb-i cenân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 4). [hürmet ü 'izzet idüp,]

hurrem: Ar. 1. Sevinçli, mesrur.

Ey Ğulâmî ider ednâ kesi hep **hurrem** çarḥ

'İzzetâ itmedi âzâde-i ğam bir dem çarḥ (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 23). [hurrem,]

hurrem bâş: Sevinçli olsun.

Ğulâmî bende-i Sultân Şeyḥ-i Ğilân-est

Keşî ki bende-i ân-est ğû ki **hurrem bâş** (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 10). [hurrem bâş,]

Bahâr büy-ı beşâret demîd **hurrem bâş**

Bi-rev be-murğ-ı şehir hem-nişin ü hemdem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 1). [hurrem bâş,]

hurşîd: Güneş. II Sevgili.

Mihr-i hüsnüñ zerresi dünyâyı kılmışdır şu 'â'

İtmese **hurşîd** ṭulû' senden alurlar irtifâ' (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 2). [hurşîd,]

Gâh **hurşîd** gibi ebr-i nihân içre girür

Bırakur şîrleri vâdî-i zulmetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 13). [hurşîd,]

Her cā ki şodem pertev-i sîmā-yı tu dîdem

Tâb-ı ruh-ı **hurşîd** çi muhtâc-ı beyân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 10). [hurşîd,]

Hurşîd-i ruḥet dîden-i çeşmet ne-tevâned

Ân ki nigered nîze be-çeşmeş bi-nişâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 21). [hurşîd-i, -i]

hurşîd-i 'âlem-tâb-ı feyz: Bereket ve bolluğunun güneş gibi parlaklığı.

Gül gibi baĝrıñ maḥabbetden kızıl kan eyle sen

Dehre büyün neşr ider **hurşîd-i 'âlem-tâb-ı feyz** (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 8). [hurşîd-i 'âlem-tâb-ı feyz, --ı]

hüş: Akıl, fikir, iyi ile kötüyü ayırma hissi.

Nigeh-i nîme ile aldı elimden **hüşum**

Dîn ü imânımı ğayb eyledi efkâr ḥabîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 11). [hüşum, -um]

Bi-burdeî zi-dilem dîn ü şabr u **hüş** ez-ser

Ne-mî dihi be-ḥoşî büse ez-leb-i gül-fâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 7). [hüş,]

Hüş u fikrem bi-rübüd ân şeh-i zî-şân-ı 'alâ

Der-bihârân-ı tahayyür şodeem keştîbân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 19). [hüş,]

hüseyn feyyâz efendi: Hüseyin Feyyaz Efendi.

Bu **Hüseyn Feyyâz Efendi** 'âlim-i hikmet-şinâs

'Ârif-i müşkil-ğuşâ dâñ-yı ma' rûf-ı cihân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 1). [hüseyn feyyâz efendi,]

hüşk: Kuru, ham; ilmi, irfanı olmayan.

Cāme-i cāha sebeb bilmez bu ver'-i **hüşkî** kim

Hırka-i peşmîne-i 'uzlet geyen ebrârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 25). [hüşkî, -ı]

hüşk u tehî: Kuru ve boş.

Bu kadar **hüşk u tehî** şanmaya dilden nefesi

İder 'uşşâka Hüdâ lutf ile feryâd-resî (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 17). [hüşk u tehî,]

hüşk-leb: Dudağı kuru, susamış.

Beyâbân-ı talebde pâ-bürehne **hüşk-leb** kaldım

Ġulâmî teşneye gel çeşme-i âb-ı likâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 13). [hüşk-leb,]

hüşn: (Sevgilinin) güzelliği. II Sevgilinin yüz güzelliği.

Behcetde semâda benem ol mihr-i mu'allâ

Hüşnümnden alur şu 'lesini ġurre-i ġarrâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 2). [hüşnümnden, --üm-den]

Temâyül itse hârâba hat-âver olmak ile

Egerçi Ka'be-i **hüşni** metfındır mihrâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 8). [hüşni, -i]

Metn-i evşâfında çok muzmer ma'ânî var iken

Ġâdir olmaz **hüşnüñ** izhâr itmege ehl-i şurûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 8). [hüşnüñ, -üñ]

Ey Ġulâmî **hüşniniñ** dîbâcesinde dilberin

Bir güzel ra'nâ vü zîverdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 9). [hüşniniñ, -i, -niñ]

Şabâ söyle Ġulâmî'den o yâre geçmedin **hüşni**

'Atâ-yı büse kılsun kim soñı **hüşnüñ** nedâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 9). [hüşni, -i]

Şabâ söyle Ġulâmî'den o yâre geçmedin **hüşni**

'Atâ-yı büse kılsun kim soñı **hüşnüñ** nedâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 10). [hüşnüñ, -üñ]

Nîm-nigâh eylerse lutfıyla eger mi'mâr-ı **hüşn**

Kaşr-ı cennet gibi göñli yapılır pür-nür olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 7). [hüşn,]

Recâlarla didim vir cām-ı lutfî sâķî-i **hüşne**

ġazabla didi yok hımlar tolu ġam şularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 5). [hüşne, -e]

Cümle maħbûbân içinde oldı yârim ser-firâz

'Âleme **hüşni** taġıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 2). [hüşni, -i]

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan тұrur

Hüşnüñe pek çok münâsib ey nigârım sâde fes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6). [hüşnüñe, -(ü)n, -e]

Ġulâmî'den şabâ var söyle **hüşnin** şanmasun bâķî

'Azîz-ı Mısr iken Yûsuf türâb içre nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 13). [hüşnin, -i, -n]

Ey Ġulâmî **hüşni** var olsun ġalâş itdi hele

Ceyş-i hulyâdan ki kaşd itmişdi anlar kanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 15). [hüşni, -i]

Hüşniniñ üftâdesiniñ âh-ı cân-kâh itmesi

Kim muħâlifdir benim âvâze-i ihsânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 13). [hüşniniñ, -im, -in]

Bahârîñ behcet ü **hüşnin** tezâyüd eyledi Mevlâ

Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre devlet tayıri sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 27). [hüşnin, -in]

Ĥaķ saña bu **hüşni** virdigine oldur ki sebeb

Eylesünler şun'ımı bi'l-cümle seyrân yâ Ĥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17). [hüşni, -i]

Ĥumâr-ı çeşmiñi gördüm yakîn ile bildim

Ki **hüşnüñ** oldı seniñ ber-kemâl cümle şıfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8). [hüşnüñ,]

Hüsnüñe üftâdesiñ sen de ‘aceb

Gülşen-i behcetde eylerseñ tarab (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 7). [hüsnüñe, -(ü)n, -e]

Qad tecellâ **hüsnü** vechi‘l-‘aşkı fî ebdâninâ

Kâne memlû‘en bi-envârî‘l-velâ ecsâmunâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 1). [hüsnü, -ü]

İdeli fitne-i dehr **hüsn** ile Allâh seni

İtmedi hâlîme vâkıf eğer-i âh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 3). [hüsn,]

Eylemiş zümre-i ‘uşşâka beni ser-defter

Hüsn ile leşker-i hûbâna iden şâh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 10). [hüsn,]

hüsn ü kemâlde: Güzellik ve olgunlukta.

Ey perî **hüsn ü kemâlde** bî-mişâl dür-dânesin

Bahr-i ‘irfân içre buldum gevher-i yek-dânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 1). [hüsn ü kemâlde, -de]

hüsn-i habîb’i: Sevgilinin güzelliği.

Zebân-ı şevk ile cân ‘andelîbi

Cihâna vaşf ide **hüsn-i Habîb’i** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 4). [hüsn-i habîb’i, -i]

hüsn-i ma‘nâya: Gerçeğin güzelliğine.

Meh-i şevvâlde ‘ıdeyn beyninde şeref birle

Cülûsuñ kâh-ı hükme dâldir çok **hüsn-i ma‘nâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 70). [hüsn-i ma‘nâya, -y, -a]

hüsni perîdir: Perinin (sevgilinin) güzelliğidir.

Şayd itmede hûbân dili şehbâz-ı derîdir

Pervâz-ı bülendine sebeb **hüsni perîdir** (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 2). [hüsni perîdir, -dir]

hüsn-i rehberdir: Güzellik rehberidir.

Râh-ı ‘aşk içre tecellî **hüsn-i rehberdir** baña

Vuşlat-ı dîdâr-ı ruşsârıñ müyesserdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 1). [hüsn-i rehberdir, -dir]

hüsn-i rûyında: Yüzünün güzelliğinde.

Tîr-i müjgânıyla mecrûh eylemek-çün sîneler

Hüsn-i rûyında kurulmuş ebruvânından kemân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 4). [hüsn-i rûyında, -ı, -n, -da]

hüsn-i rûyuñ: Yüz güzelliği. II Sevgilinin yüzünün güzelliği.

Hüsn-i rûyuñ şems-i tâbistân deyü yazmış selef

Qaddiñe ser-tâ-kadem söz bulmamış aşlâ halef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 1). [hüsn-i rûyuñ, -uñ]

hüsn-i rûyuñ lem‘a-endâz-ı: Güzel yüzünün her bir noktasının ışığı, parıltısı.

Hüsn-i rûyuñ lem‘a-endâz-ı cihândır nev-resim

Ahşen-i takvîm vechiñde ‘ayândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 1). [hüsn-i rûyuñ lem‘a-endâz-ı, -ı-uñ]

hüsn-i rûyuñdan: Güzel yüz.

Şehâ mir‘ât-ı kalbe **hüsn-i rûyuñdan** cilâ göster

Gubâr-ı derd-i hicrânı silüp rûy-ı şafâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 1). [hüsn-i rûyuñdan, --u-n-dan]

hüsn-i şafâ-vı seyr-i rebî'a: Baharın güzelliğini eğlencesini seyretmeye.

Hüsn-i şafâ-yı seyr-i rebî'a yok i'timād

Kim jâle 'âriyetle çemende nişestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 5). [hüsn-i şafâ-yı seyr-i rebî'a, --i-yı]

hüsn-i tab'ın: Mizacının güzelliği.

Dâne-i luṭfuñ gören düşmez mi şādî dāmına

Hüsn-i tab'ın siyyemâ gamzeñ gibi şayyâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 6). [hüsn-i tab'ın, -ı, -n]

hüsn-i turâ: Senin güzelliğine.

Be-çeşm-i mest-i tu dîdem yakîn ü dānistem

Ki hest **hüsn-i turâ** ber-kemâl cümle şıfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 6). [hüsn-i turâ, -a]

hüsn-i yâri: Sevgilinin güzelliği.

Setr iderse vech-i pâkin perde-i fûrkât ile

Hüsn-i yâri görmegi hep ârzûdur kârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 10). [hüsn-i yâri, -i]

hüsn-i yâri görmek: Güzel yari(sevgiliyi) görmek.

Hüsn-i yâri görmek ümmîdin getürdükte nesîm

Akdı gözlerden Kızılıрмаğ gibi şad eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 11). [hüsn-i yâri görmek, -i-mek]

hüsnüñ: (Sevgilinin) güzelliği. II Sevgilinin yüz güzelliği.

Saḥa hûbân-ı 'âlem içre dirler şâh-ı ma'sûḳân

Kıyâs it **hüsnüñi** cānâ ne gûne şûh u şeng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6). [hüsnüñi, -i]

husrev olduñ: Hükümdar oldun.

Ḥamdü-lillâh mülk-i hecre **husrev olduñ** 'aşḳdan

Ey Fuzûlî intihâsız zevḳ bulduñ 'aşḳdan (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 33). [husrev olduñ, -du, -ñ]

husrev-i mülk-i şecâ'at: Yiğitlik ülkesinin Hüsrev'i.

Bârekallâh ey olan şevket serinde efseri

Hüsrev-i mülk-i şecâ'at nuşret-i Hâḳ leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 2). [husrev-i mülk-i şecâ'at, --i]

husrev-i mülk-i şecâ'atdır: Ülkenin yiğit padişahıdır.

Hüsrev-i mülk-i şecâ'atdır gürûh-ı Kâdirî

Şâh-ı iḳlîm-i velâyetir gürûh-ı Kâdirî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 3). [husrev-i mülk-i şecâ'atdır, --i-dir]

hüş-rübâ: İnsanın aklını başından alan, akıl alıcı.

Ol nergis-i bîmâr 'aceb **hüş-rübâdır**

Ol zâlim-i mazlûm-nümâ tûrfa belâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 1). [hüş-rübâdır, -dır]

husûf-ı mâ-sivâdan: Dünya gamından.

Husûf-ı mâ-sivâdan mâh-ı ḳalbi eyle gel taḥlîş

Żiyâ vir mihr-i 'aşḳıñla anı reşḳ-âfitâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 3). [husûf-ı mâ-sivâdan,]

husûs: Ayrıca, özellikle, hususî olarak.

Münevvirdir **huşûşâ** tab‘-ı erbâb-ı ma‘ârif kim

Żiyâlar bahş ider sūy-ı fezâ-yı şî‘r ü inşâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 5). [huşûşâ, -a]

Huşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi bu Hâlîm Beg kim

Qazâ-yı üsrüb ile itdi rihlet dâr-ı ‘uqbâyâ (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 7). [huşûşâ, -a]

huten: Misk ahularıyla ünlü Hita memleketi.

Müjde ey dil ki bi-yâverd şabâ büy-ı necât

Zi-beyâbân-ı **Huten** âmede âhû-yı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 2). [huten,]

hüveydâ: Apaçık, belli, aşikâr.

Zerre-i eczâ-yı ‘âlemde **hüveydâ** pertevi

Mebde‘-i îcâd-ı eşyâ mültecâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 7). [hüveydâ,]

Tecellî-i cemâlin âşikârâ

Görür her şeyde peydâ vü **hüveydâ** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 48). [hüveydâ,]

hûy: Allah, Allah'ın zikri.

Şeş-cihetden tîğ-ı hasret tutdı cellâd-ı kazâ

Cinn ü ins ağlar Gulâmî'nin bu hây u **hûyına** (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 14). [hûyına, -ı, -na]

hüzn: Gam, keder, tasa II ümitsizlik.

Noldı cânâ saña söyle baña bu zâr nedir

Âh-ı bîhûde nedir **hüzn** ile efkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 2). [hüzn,]

Nedir bu hâm sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân

Nedir bu **hüzn-i** bî-şadî nedir bu dâ‘-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [hüzn-i,]

hüzn ü elem: Acı ve keder.

Bilürüm sâye gibi **hüzn ü elem** ayrılmaz

Yüze gülmek ile ‘uşşâkıñı hândân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 7). [hüzn ü elem,]

hüzn ü gam: Hüznün ve keder.

Vaşl-ı yâre gâlibâ rû‘yâda olmuşdur resân

Zâ‘il olmuş **hüzn ü gam** yok dilde bir aşlâ keder (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 4). [hüzn ü gam,]

hüzn ü keder: Hüznün ve keder, gam ve tasa.

Gün-be-gün artar firâk-ı yâr ile **hüzn ü keder**

Eşk-i çeşmim oldı deryâ tırmayup dâ‘im akar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 5). [hüzn ü keder,]

Qanı ey bād-ı şehir büy-ı dilârâdan eşer

Elem-i hecr ile var sînede çok **hüzn ü keder** (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 2). [hüzn ü keder,]

huzûr: 1. huzura kavuşmak/ermek 2. huzur bulmak.

‘Arz-ı hâl-i dil-i nâ-şadî tamâmen okıyup

Belki lutfından ider bizi **huzûra** ihzâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 10). [huzûra, -a]

Ey nesīm-i pūr-beşāret var **huzūra** öp etek

Luţf idüp ol şāh-ı hüsne eyle bizlerden dilek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 27*). [*huzūra, -a*]

huzūr: 1. İç rahatlığı, hâminden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu. 2. Önemli bir makâmın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı. 3. Hazır bulunma, var olma. 4. tasavvuf. Cenâbıhakk'ın varlığının her şeyi kaplayıp başka şeye yer bırakmayacak şekilde hissedildiği mertebe. 'İd-i aqlhā herkese virdi sürür u hem **huzūr**

Biz fakîriñ zâtıñızdan derd ile pūr-dādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 17*). [*huzūr,]*

huzūr-ı hak'da: Allah'ın huzuru, nezdi, katı.

Huzūr-ı Hāk'da budur secde rüyuña kılmak

Qabıldür o 'ibadet ki oldı min-ḥasenāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 31*). [*huzūr-ı hāk'da,]*

huzūr-ı kâdıye: Hakimin huzura.

Vefāda şābitim da'vāsın itmek bî-delîl olmaz

Huzūr-ı kâdıye kezzāb şāhidle sebîl olmaz (*Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 2*). [*huzūr-ı kâdıye, -ye*]

huzūr-ı ma'delet-ālūdeden: Adaletin huzuru.

Cihāt-ı sitteñi bîgāneler gîrendedir dā'im

Huzūr-ı ma'delet-ālūdeden yā ben miyim sâbık (*Gulāmî Divanı , Gazel 104, Mısra 8*). [*huzūr-ı ma'delet-ālūdeden,]*

halk: Ahali l insanlar.

Ki oldur bādî-i icād-ı 'ālem

Anıñla **halk** olundı daḥi Âdem (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 10*). [*halk,]*

I

işgā: Ar. Kulak vermek, dinlemek.

Hāme-i 'āciz-beyānım dürr-i vaşfıñ nazım idüp

Şefkat ile bakmayup hem itmedin **işgā** meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 4*). [*işgā,]*

ıstabla-i kizb: Yalan ahır.

'Aşk meydânında şādık 'āşıkız lâfin iden

Gāh hār **ıstabla-i kizb** içre hep ḥardır baña (*Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16*). [*ıstabla-i kizb,]*

itrā: Gereğinden ve hak ettiğinden fazla övme, methetmekte aşırılığa gitme.

Ümîd-i 'afv ile dergāh-ı vālā-cāha sulṭānım

Cesāret cür'et itdim bî-riyā böyle **itrāya** (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 64*). [*itrāya, -ya*]

itr-nāk: Güzel ve hoş kokulu.

Be-büy-ı tūr-ı zülfet gehi zi-bād-ı şabā

Meşām-ı cān u dilem **itr-nāk** bûd temām (*Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10*). [*itr-nāk,]*

i: "-i" ek fiili.

Metn-i evşâfında çok muzmer ma'ânî var **iken**

Qâdir olmaz hüsnüñ izhâr itmege ehl-i şurûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 7). [iken, -ken]

Terk-i ağıyar it Gulâmî ister **iseñ** vaşl-ı Hâk

Dâmen-i pâkin bırakma diñle tut güftâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 17). [iseñ, -se, -ñ]

Fî sebtilillâh âzâd eyler **idi** kulları

Vâdî-i ihsânda fîl-i demândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 11). [idi, -di]

Pây-ı dilimiñ silsile-i şad-girihinde

Vâbesteligin bilmez **idi** şüh-ı sitem-kâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 6). [idi, -di]

Ah-vâl-i derûnumdan **idi** bî-haber evvel

Rîş-i dile eylerdi devâ bâ-leb ü güftâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 9). [idi, -di]

Eylemek tahrîr-i inhâ va' diñiz olmuş **idi**

Mânî'inden men' olup güyâ hemân ezdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 19). [idi, -di]

Kişver-i kâlbe nice sâl hüküm-rân **idi** nûr

Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baht ile re'îs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 7). [idi, -di]

Gulâmî'den şabâ var söyle hüsnin şanmasun bâkî

'Azîz-i Mısr **iken** Yûsuf türâb içre nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 14). [iken, -ken]

'Andelîb-âsâ makâm **iken** gülîstân-ı vişâl

Dûr u mehcûr eyledi gonca-dehânım fûrkatiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 7). [iken, -ken]

Fezâ-yı gamda beyâbân-ı hasret içre begim

Uzun belâlara düş itmiş **idi** hâb-ı hayâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 8). [idi, -di]

Ümîd-i vaşl-ı dilârâ hâfâ **imiş** bildim

Bu hasreti baña bunca hevâ **imiş** bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 2). [imiş, -miş]

Çeküp rakîbini âgûşa ol perî-peyker

Murâdî 'aşîka bundan cefâ **imiş** bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 10). [imiş, -miş]

Düşen bu vâdî-i 'aşka olur garîb ü sefil

Şarâb u ekli kâmusı belâ **imiş** bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 12). [imiş, -miş]

Düşüp fezâ-yı figâna Gulâmî-i bî-kes

Terahhûm eyleyen anda Hüdâ **imiş** bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 14). [imiş, -miş]

Sâye-i 'aşkıñda âbî gözde dilde âteşi

Zıdd **iken** bir yerde cem' itdim kerâmet kânıym (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 10). [iken, -ken]

Şem'-i hüsnüñ meclisi gam ehline olmuş şafâ

Mülk-i fazlîñ pâdişâhı dir **isem** şâyânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 4). [isem, -se, -m]

'Aşk ehli **iseñ** varıñı var yâre fedâ kıl

Ey gamlu Gulâmî bulasıñ pâyê Hüdâ'dan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 17). [iseñ, -se, -ñ]

İftirâk-ı yâr ile gördükde eşk-i dîdemi

Ağlar **idi** hep der ü dîvarlar efgânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 8). [idi, -di]

Fâriğ **idi** dil temâşâ-yı bahâr u bağdan

Eşk-i gül-günüñ yanında lâle-zârım var **idi** (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 3). [idi, -di]

Olsa **idi** derd ü hicrân ile hâfırda gubâr

Nîm-nigâh ile siler bir gam-güsârım var **idi** (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7). [idi, -di]

Olmuş **idi** intizârıyla remed çeşm-i 'adil

Hâk-i pây-ı tütüyâ-bağşıñla buldı incilâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 25). [idi, -di]

Beyân-ı şûret-i Hâk olmasaydı vechiñ ger
 Müyesser olmaz **idi** bize ol tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 12*). [*idi, -di*]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler **iseñ** ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 9*). [*iseñ, -se, -ñ*]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler **iseñ** ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 29*). [*iseñ, -se, -ñ*]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler **iseñ** ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 39*). [*iseñ, -se, -ñ*]
 Yâr ile eger olsam **idi** sîne-be-sîne
 Bûs-ı lebinîñ bakmaz idüp az u besine (*Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 1*). [*idi, -di*]
 Mür **iken** 'âciz idüp fili ider maḥv-ı fenâ
 İrer elbette nişâna atılan tûr-i du'â (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 7*). [*iken, -ken*]
 Nâm-ı mes'ûdı gibi eyler **idi** 'izzet ü cûd
 Şerbet-i şekker-i güftârı kamuya mevcûd (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 21*). [*idi, -di*]
 Hâṭ-ı revnak-fezâ aşhâbı İbrâhîm Hilmî Beg
 Letâfet-baḥş **idi** bi'l-cümle ehl-i kilk ü dîvâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 2*). [*idi, -di*]
 Rûz u şeb nakdîne-i ceddin 'ulûma şarf ile
 Olmuş **idi** şem'-i bezm-i rûşenâ-yı 'âlimân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 4*). [*idi, -di*]
 Hâfız-ı âyât-ı Hâk şâhib-i 'ilm-i 'azîz
 Seb'a-kırâ'âtı huffâza **idi** vâziḥa (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 2*). [*idi, -di*]
 Zühd ü şalâḥın şabâ 'âleme i'lân için
 Meskenini ḡayb idüp eyler **idi** şâyiḥa (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 4*). [*idi, -di*]
 Hâce Meḥammed Efendî aña olmuşdı nâm
 Bezm-i ta'allümde çün misk **idi** ol fâyiḥa (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 6*). [*idi, -di*]

i-: "-i" ek fiili.

Ey şabâ semt-i nigâra eyler **iseñ** ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel vir haber (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 19*). [*iseñ, -se, -ñ*]

'ibâdet: Kulun Allah'ın rızasını kazanmak ve ona yakınlaşmak için yaptığı iş ve davranışlar II bir şeye erişmek için gösterilen çaba.

Zelîl ü zâr u süzânım hemân nâlân u giryânım
 Muḳîm-i şehir-i tuḡyânım **'ibâdet** yok itâ'athâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 16*). [*'ibâdet,]*
 Muḥtâc ile Ğulâmî degül beste bâb-ı Hâk
 Tâ'at aña vesîle **'ibâdet** bahânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 12*). [*'ibâdet,]*
 Huzûr-ı Hâk'da budur secde rûyuña kılmaḳ
 Ḳabûldür o **'ibâdet** ki oldu min-ḥasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 32*). [*'ibâdet,]*
 Sücûd rûy-ı tu kerdin be-pîş-i Hâk înest
 'İbâdetî ki ḳabûl est bâşed ez-ḥasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 30*). [*'ibâdetî, -i*]

'ibâdet terkin it: İbadeti bırak.

Ka'be-i ḥasretde söyler ki **'ibâdet terkin it**
 Ey ki ehl-i 'aşka söylerseñ melâmet terkin it (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 23*). [*'ibâdet terkin it, -i, -n*]

iblis: Ar. 1. Şeytan. 2.Hilekâr, muḡfil.

Kāse-līs-i şofra-i 'ihvān **iblis** olmasun

Horde-i pes-māndeye me'lūf olup pis olmasun (*Gulāmî Divanı , Müfret 30, Mısra 1*). [*iblis,]*

ibni: *Oğul, velet, zade, ferzend. (İzafetsiz kullanılmaz).*

Şāhib-i 'ilm-i ledün hem **ibni** 'amm-i Muştafā

Bāb-ı şehr-i 'ilm-i esrār-ı risāletsin 'Alī (*Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 3*). [*ibni,]*

ibrāhīm: *Hazreti İbrahim.*

Dehr-i dūndan dil-gīr olmaz bende-i teslīm kim

Gördi gülşen āteş-i Nemrūd'ı **İbrāhīm** kim (*Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 2*). [*ibrāhīm,]*

Keşfi-i tūfān tutmaz şekve sāhilden şehā

Mülk-i dervīşiden olmaz 'āciz **İbrāhīm** kim (*Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 8*). [*ibrāhīm,]*

ibrāz eylediñ: *Açık ettin.*

Maḥlaşñ cānā Niyāzī oldığın itmem kabūl

Kim niyāzım redd idüp çok nāzlar **ibrāz eylediñ** (*Gulāmî Divanı , Müfret 55, Mısra 2*). [*ibrāz eylediñ, --diñ]*

ibrāz-ı şādīdir: *Mutluluğunun göstergesidir.*

Der-i devlet-me'āba ya'nī bir **ibrāz-ı şādīdir**

Bi-ḥamdillāh çarḥa ser-fürū itmem müdārāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 55*). [*ibrāz-ı şādīdir, -dir]*

'ibret: *Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.*

Silūp āyine-i bī-kīne-i dilden sivā rengin

Ki olmuş yār-i her ezhār bundan bize **'ibret** var (*Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 12*). [*'ibret,]*

ibtidā: *Ar. Önce, ilk olarak.*

Nām-ı Hāk'la silke dizdim dürr-i nazmı **ibtidā**

Kim bula ruḥsār-ı 'aşk anıñla zīb ü intihā (*Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 1*). [*ibtidā,]*

Böyledir her işe Hāk adıyla kılsañ **ibtidā** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 35*). [*ibtidā,]*

Bendegiyet defterine ol şehiñ tā **ibtidā**

Ey Gulāmī kayd kılmış maḥlaşñ merd-i Hudā (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 21*). [*ibtidā,]*

İç: *İçmek.*

İçerse müfti-i dānā-yı pīr-i şehr şarāb

Hicābı ref idüp ol şūhı būs ider şab şab (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 1*). [*içerse, -er, -se]*

Bār isteme bizden ki cihān bāğı **içinde**

Çün serv bizim ḥāşılıımız dest-i du'adır (*Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 5*). [*içinde, -+i, -(n)de]*

Herkese va'd-i lebiñ bī-şübhedir āb-ı ḥayāt

Tālī'imden **içmedim** 'indimde ancak adı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 14*). [*içmedim, -+me, +di, +m]*

Ey Gulāmī **içmezem** minnetle cām-ı cān-fezā

'İzzetā va'd-i lebiñ şevk-i dile imdādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 21*). [*içmezem, -mezem]*

Herkese va'd-i lebiñ bī-şübhedir āb-ı ḥayāt

Tālī'imden **içmedim** 'indimde ancak adı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 12*). [*içmedim, -+me, +di, +m]*

Ey Gulāmī **içmezem** minnetle cām-ı cān-fezā

Dilberā lūtf-ı lebiñ şevk-i dile imdādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 19*). [*içmezem, -mezem]*

Cümle maḥbûbân **içinde** oldu yârim ser-firâz
 ‘Âleme hüsnî tağıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 1). [içinde, -i, -n, -de]
 Emîn olma şaḥn vuşlat kelâmıyla firâkıdan
 Virürse dehr bir şerbet **içinde** sem nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 8). [içinde, -i, -n, -de]
 Pergârîñ **içinde** bulunan nokṭa mişâli
 Kim çıkmaya ol dâ’ire-i şabr u rızâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 13). [içinde, -i, -n, -de]
 Şanavber-ḳadd ile aḡyâr **içinde** hoş-ḥırâm itme
 ḡurâb ile eyâ tûṭî dehen-sîre devâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 1). [içinde, -i, -n, -de]
 Besâtîn-i ḳulûb-ı mü’mininde
 Bitürdi verd-i ‘aşḳı cân **içinde** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 30). [içinde, -i, -n, -de]
 Halk **içinde** aḥḳar oldum kemter oldum efḳarım
 Kâle-i nâmûsum aldıñ şerm-sârım aḥḳarım (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 7). [içinde, -i, -n, -de]
 Zabt idüp aḳlâm-ı cevherle Ğulâmî târîḥin
 Murḡ-i cân firdevs **içine** vardı iskân eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 10). [içine, --i, --n, --e]
 Şâḥib-‘iffet duḥterîniñ aḥteriydi bî-ḥilâf
 Hem Zelîḥâ şânisiydi ‘aşr **içinde** ḥabbezâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 4). [içinde, -in, -de]

iç-: İçmek.

Teşnedir ‘aşḳların ḥûnı misâl-i âb **içer**
 Şayd ider şîrim cigerle sîr olur andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 1). [içer, -er]
 Virmez şarâba ruḥşat gül-çihre sâḳilerden
 Dir **içmesi** ḥarâmdır bî-iḥtirâm vâ’iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 8). [içmesi, -mesi]
 İçüp ‘aşḳın şarâbından göñül mestânedir şimdi
 Seniñ şem’-i cemâliñden yanar pervânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 1). [içüp, -üp]

iç hamr-ı şahbâ: Sarhoş eden şarabı iç.

Şıdḳ ile tût dest-i pîr mey-ḥâne-i ‘aşḳ içre gir
 Şîşe-i nâmûsı kır **iç hamr-ı şahbâ** gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 12). [iç hamr-ı şahbâ,]

içdir: İçtirmek.

Âḥiri ser-şâr-ı mînâ-yı sebû-yı bûseyi
 İçdirüp bîḡâneye ḳıldıñ şehâ maḥzûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 8). [içdirüp, -üp]

içer cām-ı fenâ: Yokluk kadehini iç.

İçer cām-ı fenâ bezm-i beḳâyı isteyen dānā
 Hemân terk-i hevâ ḳıl ey Ğulâmî bul hüdâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 17). [içer cām-ı fenâ,]

içinde: (Bir şeyin) İçinde olmak.

Mâ-i cârî-veş gelürse süy-ı a’dâdan cefâ
 Râzıyım itdim seni ḥûbân **içinde** intihâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 10). [içinde,]
 Yandırur ‘uşşâḳını ‘aşḳ âteşiyle yârimız
 Seyr ider âteş **içinde** âh-ı bî-ḥad zârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 2). [içinde,]
 Hemân dünyâda cevri ile cefâyâ ben miyim lâyıḳ
 Niçe müznib ‘abîdânîñ **içinde** ben miyim fâsıḳ (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 2). [içinde,]

iclâl: *Büyüklik, ululuk, azamet, kudret.*

Taht-ı bahtında ebed **iclâl** ile kılsun Aḥad

Müstedâm-ı 'ömr ü şevket zîb-i kâh-ı dâverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 67*). [*iclâl,]*

Şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsîñ bu gün

Esb-i **iclâliñ** rikâbında yürür Rûm kayşeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 14*). [*iclâliñ, -in]*

icme-: *İçmemek.*

Ey Ğulâmî **icme** gel mey-ḥâne-i dehrîñ meyin

Pür ola vahdet şarâbından nola câm-ı ümîd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 9*). [*icme,]*

içre: *" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.*

Gülşen-i ḥamd **içre** sünbüldür şehâ bil besmele

Ol durur ser-levhaya tezyîn ü minhâcü 'l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 3*). [*içre,]*

Ḥân-ı 'işret kurdı gülşen **içre** lâle şevk ile

Oldı sâkî nesterîñ döndürdi câmî ḥabbezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 19*). [*içre,]*

Râh-ı 'aşk **içre** tecellî ḥüsn-i rehberdir baña

Vuşlat-ı dîdâr-ı ruḥsârîñ müyesserdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 1*). [*içre,]*

'Aşk meydânında sâdik 'âşıkız lâfin iden

Gâh ḥâr ıstâbla-i kızb **içre** hep ḥardır baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 16*). [*içre,]*

Sâha-i dîvân-serây-ı 'âlem-i 'aşk **içre** kim

Görmedim çün dilberân-ı dehrden bir kez vefâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 15*). [*içre,]*

Âh-keşân 'âşıkân **içre** düşer fitneler

Düşmene itse eger bir kere ol merḥabâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 15*). [*içre,]*

Gülşen-i 'aşk **içre** bî-dîdâr-ı rûy-ı gonca-leb

'Andelîb-âsâ dem-â-dem seyr-i ḥâr itmek de güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 5*). [*içre,]*

'Âlem **içre** kim ki şâ'irdir deyü meşhûr olur

Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 1*). [*içre,]*

Nûş itdigimiz bu mey-i şahbâ-yı 'Alîdir

Mey-ḥâne-i 'aşk **içre** 'atâyâ-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 2*). [*içre,]*

Hezârân 'andelîbiñ eşk-i çeşminden revân olmuş

Nice biñ nehr-i cârî bağ u bustân **içre** keşret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [*içre,]*

Pest olup nezdinde bunca kaddi tûbâ dilberân

Bâğ-ı ḥübân **içre** yokdur kendi gibi serv-i nâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 4*). [*içre,]*

Ey Ğulâmî şâ'ir-i dâñâ-yı 'aşr olmuş iken

Şimdi yârân **içre** bizler 'âlemiñ nâdânıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 14*). [*içre,]*

Ene'l-ḥaḳ müdde'âsı herkese Manşûr'dan özge

Bu meydân-ı ḥaḳîkat **içre** bil cânâ cemîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 4*). [*içre,]*

Ğulâmî'den şabâ var söyle ḥüsnin şanmasun bâkî

'Azîz-i Mısr iken Yûsuf türâb **içre** nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 14*). [*içre,]*

Fûlk-i efkârî dilâ deryâ-yı tevḥîd **içre** şal

Bir nefes şalmaz anı bî-şek tutar gird-âb-ı feyz (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 5*). [*içre,]*

Fetîllensün fener fânûslar kândiller yansun

O bezm **içre** cemâl-i yârdan ki başka şöḥbet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 10*). [*içre,]*

Ey şabâ var yâre 'arz eyle Gulâmî hâlini
 Söyle kim kılmış melâl **îçre** mekânım fûrkâtîñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 10). [îçre,]
 Gülşen **îçre** arttı derdi bülbülün derdim tıyup
 Ey gül-i neşküfte sen şadân mısıñ giryân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 11). [îçre,]
 Fezâ-yı gamda beyâbân-ı hasret **îçre** begim
 Uzun belâlara düş itmiş idi hâb-ı hayâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 7). [îçre,]
 Hümûm u miñnet ü gam verd-i derd-i dūr-i dildâr
 Olur hândân gülzâr-ı cinân **îçre** şehâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 4). [îçre,]
 Tevekkül kişveri **îçre** olup teslim-i Rabbânî
 Geyüp egnine esbâb-ı şehâdet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 5). [îçre,]
 Ey perî hüsn ü kemâlde bî-miğâl dūr-dânesin
 Bahr-i 'irfân **îçre** buldum gevher-i yek-dânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 2). [îçre,]
 Bâl ü perrin âteş-i hecr **îçre** sūzân eyleyüp
 Düşdi çâh-ı fûrkate şad-zâr ile eyler figân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 3). [îçre,]
 Beyâbân-ı melâmet **îçre** şâhâ gam peyın tutmuş
 Miyâna hem kemer-beste cefâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 3). [îçre,]
 Gâh hırşîd gibi ebr-i nihân **îçre** girür
 Bırakur şîrleri vâdî-i zulmetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 13). [îçre,]
 Ten **îçre** cân remîde olur ey habîb eger
 Gülzâr-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 3). [îçre,]
 Tıfl-ı bî-vâye-i dil mehd-i meveddet **îçre**
 Ağlayup ister amân şîr-i turunc-pistânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 7). [îçre,]
 Hilâl-i mâh çün ebrü-yı dilber rû-nümâ oldu
 Atıldı şeh-r-i Sîvâs **îçre** tûb-ı cûd-i ihsânâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 20). [îçre,]
 Tağıldı zûlf-i şâhid-veş mañallât **îçre** çavuşlar
 Sarâya oldılar med'uvv ednâlar ile a'lâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 23). [îçre,]
 Kıruldu şâhn-ı dîvân **îçre** bî-had kürsî-i sîmîn
 Şeb-i da'vet aşıldı şeb-çerâğ âvîzeler zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 25). [îçre,]
 Urundi efser-i evrâdı ser-be-ser serine
 Derûn-ı bâğ-ı cihân **îçre** bâr-dâr eşcâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 16). [îçre,]
 Cilve-gâh-ı saltanat celb-i cenân-ı merdümân
 Oldı mir'ât-ı Sikender **îçre** kim şûret-nümâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 4). [îçre,]
 Âsumânî-i kazâdan tîregî inzâl ile
 Tâ kıyâmet itdi diller **îçre** iskân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 4). [îçre,]
 Olur müstağrak-ı deryâ-yı miñnet
 Döner girdâb-ı giryân **îçre** çün bat (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 64). [îçre,]
 Kâdirîyiz dü-cihân **îçre** 'uluvvü's-şânız
 Pîrimiz taht-ı taşarrufda cülûs itdi müdâm (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 5). [îçre,]
 Evliyâ cümle aña halka-be-güş oldı gulâm
 Kâdirîyiz dü-cihân **îçre** 'uluvvü's-şânız (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 10). [îçre,]
 Kâdirîyiz dü-cihân **îçre** 'uluvvü's-şânız
 Yücedir pîrimiziñ şevket-i 'izz ü şânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 15). [îçre,]
 Ra'd-veş şark ile garba ulaşur fermânı
 Kâdirîyiz dü-cihân **îçre** 'uluvvü's-şânız (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 20). [îçre,]
 Kâdirîyiz dü-cihân **îçre** 'uluvvü's-şânız (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 25). [îçre,]

Başdan ne demek belki cihân **içre** taşırır
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzi ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 23). [içre,]
Bâde-i güft-i velâ **içre** olan lezzet-i yâr
Mest ü medhûş u ğam-efrûş-ı ruĥ-ı tâl'at-ı yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 3). [içre,]
Söyler a'dâ mülk-i ğam **içre** ikâmet terkin it
Sâ'il-âsâ bâb-ı cânânda fezâhat terkin it (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 21). [içre,]
İderdi şadr küttâbına şeb rûz ol ziyâlar pâş
Ki olmuşdı sarây **içre** mişâl-i şem'-i tâbâna (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 4). [içre,]
Görmemişdi mişlini pâkîzelikte çeşm-i ĥalk
Bâğ-ı 'işmet **içre** ser çekmişdi serv-âsâ şehâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 2). [içre,]
Yazdı cevher târîhin geldi Gulâmî iki er
Girdi cennet **içre** tayr-ı ruĥı itdi âşiyân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 10). [içre,]
Kilk-i cevherle Gulâmî yazdı târîhin anıñ
Girdi cennet **içre** tayr-ı ruĥı itdi âşiyân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 10). [içre,]

içün: "Amacıyla ve uğruna" anlamlarında edat.

Tezyîn **içün** bâğçe-i 'âlem-i dehrin
İrsâl-i rûsul eyledi ol Hâzret-i Mevlâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 3). [içün,]
'Âşıkından dür olan bî-merĥamet ma'sûk **içün**
Ey Gulâmî rûz u şeb hem âh u zâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 9). [içün,]
Dâm kûrmuş zülfi saçmış dâne-i ĥâlî ruĥa
Bend **içün** pây-ı dil-i bî-çâreyi çeşmin açar (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 4). [içün,]
Dünyâ gürûh-ı bî-ĥabere 'ayş-ĥânedir
Murğ-ı harîş **içün** girih-i dâm dânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 2). [içün,]
Gülşen-i sevdâda bir aylık gül **içün** çün hezâr
Zâr kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 9). [içün,]
Maşrık-ı eltfâdan âfâka şu'le-baĥş **içün**
Tâli' olmuş bî-küsûf mihr-i zamândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 11). [içün,]
Rızâ-yı Bârî **içün** mâl ü emlâkin fedâ kıldı
Ki buldı sırr-ı lâ-ĥavfla şerâfet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3). [içün,]
Eylediñ çok zârîlikler vuslatairmek **içün**
Men' olup âgyârlar seyrâne-i dür-dânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 3). [içün,]
Ey Gulâmî vâdî-i 'aşkında bârî ebkem ol
İltifât-ı nîme **içün** cânib-i cânânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 10). [içün,]
Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre ğam
Bir saçı Leylâ **içün** düşmem ĥayâl-i ĥâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 4). [içün,]
Dîde-i ĥammârının eţrâfına şad-tîrler
Düzmüş ol şadr-ı fakîre urmak **içün** der-kemîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 4). [içün,]
Bir nefes vuşlat **içün** tâ ebed ey şûĥ beni
El-amân vâdî-i hicrânda nâlân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 5). [içün,]
Bî-vefâ yâr-i ğazab-nâkleri hep arayup
Kişver-i gönümi taĥrîb **içün** irsâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 4). [içün,]
Rebî' u'l-evvel ayı berķ urup envâr-ı ruĥsârın
Getürdi ümmetân-ı 'âşîye rahmet **içün** Mevlâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 16). [içün,]

Semāda mihr ü meh üftāde-i cemāli olup
 Nezāret itmek **içün** olmuş ikisi devvār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 40*). [*içün,]*
 Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan amān Allāh **içün** gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 10*). [*içün,]*
 Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan amān Allāh **içün** gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 20*). [*içün,]*
 Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan amān Allāh **içün** gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 30*). [*içün,]*
 Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan amān Allāh **içün** gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 40*). [*içün,]*
 Ey şabā semt-i nigāra eyler iseñ ger güzër
 Hāl-i zārımdan amān Allāh **içün** gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 50*). [*içün,]*
 Bî-vefā dildār **içündür** bu tekellüm ey perî
 Bî-vefālık bende-i kemter kûlinda hîç yok (*Gulāmî Divanı , Müfret 48, Mısra 1*). [*içündür, -dür]*
 Göñül iklîmine mi‘mār-ı gam tarh-ı temel şalmış
 Cefā aqlāmını tezyîn **içün** nakķāş ele almış (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 14*). [*içün,]*
 Gören gülzār zevķin ‘andelîb-i dil pesend itmiş
 Likā-yı yār **içün** bağ-ı fenādan çeşm bend itmiş (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 20*). [*içün,]*
 Zühd ü şalāhın şabā ‘āleme i‘lān **içün**
 Meskenini ğayb idüp eyler idi şāyiha (*Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 3*). [*içün,]*
 Rūhını bā-şad-sürür eyledi teslîm-i Hāk
 Vuşlat-ı dîdar **içün** aldığı dem lāyiha (*Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 8*). [*içün,]*

id: Bir işi yapamamak, üstesinden gelememek.

Rāz-ı ‘aşķın **idemez** ğayre Ğulāmî ifşā
 Qabre varsam yine pinhān ider anı kefenim (*Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 9*). [*idemez, -e, -me, -z]*

id: "Etmek, eylemek yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Ser-i üftādeye tîğ-ı sitemi tîz **iderek**
 Ğazab-ālûde ura söyle şadāķat bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 3*). [*iderek, -erek]*
 Zülf-i ham-der-hamına bend **iderek** pāyımı dildār
 Serde mecnūniyet-i ‘aşķımı itdi peydā (*Gulāmî Divanı , Gazel 8, Mısra 3*). [*iderek, -erek]*
 Zühhdarların zühdini ‘ilm-i ‘ulemāyı
 Bir nîm-nigehle **iderim** cümlesin ifnā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 16*). [*iderim, -er, -im]*
 Nār-ı fūrķatden kebāb oldu cigerim rahm it şehim
 Hāsetiñden āh **idersem** ditreşür nüh-tabaķāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 10*). [*idersem, -er, -se, -m]*
 Qays-ı ‘aşķım beni mecnūn u perîşān itdi
 Var şabā söyle ki Leylā **ide** sevdāya ‘ilāc (*Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12*). [*ide, -e]*
 Vuşlat deminde görse rakîbi eger gözüm
 Başın kesüp o dem **iderim** dārı ittiķāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 41, Mısra 8*). [*iderim, -er, -im]*
 O vakit çāk-i ğirîbān-ı hayā eyleyelim
 Mā-cerāmız **idelim** aĝlayarak ‘add ü şumār (*Gulāmî Divanı , Gazel 62, Mısra 12*). [*idelim, --e, --lim]*
 Cenāb-ı Hākķ **ide** ‘ālemd e ‘ömrüñi efzün
 Kemāl-i merķametiñ görmesün cihānda zevāl (*Gulāmî Divanı , Gazel 116, Mısra 13*). [*ide, -e]*

Tār-mār oldu bütün 'asker-i 'aql ey dānā
 Hūn-feşān leşker-i 'aşk ile **idince** şeb-hūn (*Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 8*). [*idince, -ince*]
 Per açup şad-nāz ile pervāz **idince** göklere
 Muntazır oldu selāmına alāy-ı enbiyā (*Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 23*). [*idince, -ince*]
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup **ide** hāzer
 Yıkılır āha tayanmaz bu cesāmetle semā (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 5*). [*ide, -e*]
 Söyle ağıyāra telāttufları besdir bu kadar
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup **ide** hāzer (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 10*). [*ide, -e*]
 Āşināsı **ide** hicrān ile deryā gibi cüş
 Söyle ağıyāra telāttufları besdir bu kadar (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13*). [*ide, -e*]
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup **ide** hāzer
 Eyleyüp pey-revî-i nefis ü hevā vü hevesi (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 15*). [*ide, -e*]
 Söyle ağıyāra telāttufları besdir bu kadar
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup **ide** hāzer (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 20*). [*ide, -e*]
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup **ide** hāzer (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 25*). [*ide, -e*]
 Söyle kimdir **ide** takdîr-i Hudā'yı tagyîr
 Rind-i bāzār-ı hevāyım ne idersin tekdîr (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 13*). [*ide, -e*]
 Hāḡ **ide** derd-i dilimden meger āgāh seni
 Ser-be-ser kışla-i 'aşkı aradı ser-'asker (*Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 5*). [*ide, -e*]
 İderdi şadr küttābına şeb rûz ol ziyālar pāş
 Ki olmuşdı sarāy içre miḡāl-i şem'-i tābāna (*Gulāmî Divanı , Tarih 2, Mısra 3*). [*iderdi, +-er, ++di*]

id-: "Etmek, eylemek yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Nuḡl-i la'l-i leb-i şîrîni fem-i ağıyārda
 Bezl **ider** nāz u edālarla şehāvet bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 8*). [*ider, --er*]
 Merḡamet-pîrā kerem-fermā şacı leylā meded
 Nāz u istiḡnā **ider** 'uşşāḡına bî-intihā (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 12*). [*ider, --er*]
 Ḳıldı sūzān ḡalbimi yār ḡasretiñ ger itsem āh
 Lerzeler peydā **ider** bu heft-arz u nüh-semā (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 16*). [*ider, --er*]
 İsterse benim ḡamze-i tarrār-ı nigāhım
 Yek-bār **ider** ehl-i cihān ḡalbini yağmā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 10*). [*ider, --er*]
 Tāvūs bir āhū iki ṡhū üç birden
 Nāz ile ḡirāmıma **ider** bâclar ihdā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 14*). [*ider, --er*]
 'Aşḡ meydānında şādık 'āşıkız lāfin **iden**
 Gāh ḡār ıṡṡabla-i ḡizb içre hep ḡardır baña (*Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 15*). [*iden, -en*]
 Kim görürse dil sever bir şūḡa oldum mübtelā
 Nāz ile bir merḡabāya cān **ider** 'āşık fedā (*Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 2*). [*ider, --er*]
 'Aşḡının sırrı **ider** cismimi her dem vîrān
 Ḳalbime şu'le virür tâbiş-i ruḡsār ḡabîb (*Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 9*). [*ider, --er*]
 Gulāmî kimdir **iden** nūş cām-ı maḡşūdı
 Derūnı olmadan endūh küllḡanında kebāb (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 15*). [*iden, -en*]
 İçerse müftî-i dānā-yı pîr-i şehir şarāb
 Ḥicābı ref' idüp ol şūḡı būs **ider** şab şab (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 2*). [*ider, --er*]
 Virürse luṡf ile bir iki buse 'āşıkına
 Ne çok deyü **ider** ol dem şümār u 'add u ḡisāb (*Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [*ider, --er*]

Dest-i şefkatle sitem-dîdelerin gerdenine
 Bend **idüp** mürşid-i 'aşk rişte-i gîsû-yı necât (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 8*). [*idüp, -üp*]
 Gören tûbâ olan kaddîñ **ider** mi ser-fürü serve
 Şu 'â'îñ zerresin bînâ olan olmaz mehe muhtâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5*). [*ider, --er*]
 İder mi hastegân-ı 'aşka tedbîr eylemek te'sîr
 Meger kim tîr-i efgân u ciger-süz ire der-âmâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 7*). [*ider, --er*]
 Eylediñ ez-her-cihet sehv ü hatâları gönül
 Bed'-i istigfâr **idüp** kıl tevbe mânend-i naşûh (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 6*). [*idüp, -üp*]
 Âh u zârın nevhasın şît ü nevâsın cümlesin
 Bî-menâfî' oldığın añlar **ider** ezkâr-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 12*). [*ider, --er*]
 Himmeti bahrinde envâ'-ı hâkâyık mevc-zen
 Teşneler sîrâb **ider** eltâf ile esrâr-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16*). [*ider, --er*]
 'Ahd itdi beni atdı belâ deştine pîrim
 Ser-defter-i zilletde **idüp** nâmımı ol kayd (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 10*). [*idüp, -üp*]
 Hâme-i 'âciz-beyânım dürr-i vaşfîñ nazm **idüp**
 Şefkat ile bakmayup hem itmediñ işgâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 3*). [*idüp, -üp*]
 Nâr-ı 'aşkıñ bu vücûdum yakdı hâkister **idüp**
 Âb-ı lutfuñ şaçmadıñ bir kez sitem-fermâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 7*). [*idüp, -üp*]
 Şeydâ hezâr **ider** gül-i pür-hârı ittiḥâz
 Gül ise eylemekdedir âgyârı ittiḥâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 1*). [*ider, --er*]
 Tenhâ kalınca meclis-i bîgânenen anıñ
 Nâ-hâh **ider** hem 'âşık-ı ğam-hârı ittiḥâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 6*). [*ider, --er*]
 Çarḥı hevâ-yı tal'atıñ vâlih u ser-nigûn **ider**
 Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn **ider** (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1*). [*ider, --er*]
 Tırta-ı kâkülünde biñ gönli esîr ü bend idüp
 Şâne-zen-i cefâ ile düşmeye kec zünûn **ider** (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6*). [*ider, --er*]
 Hâne-i ḥâtırda anıñ nakş-ı hayâlî mürtesem
 Oldığı günden berü dil nâlesini her gün **ider** (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [*ider, --er*]
 Teşnedir 'âşıkların ḥûnıñ misâl-i âb içir
 Şayd **ider** şîrim cigerle sîr olur andan kaçır (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2*). [*ider, --er*]
 Gûş urmaz ol tekebbür **idüp** âh-ı 'âşıkâ
 Yokdur teraḥḥum anda bu reftâra kıl nazâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 7*). [*idüp, -üp*]
 Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden
 'Înâyet kıl cefâyı terk **idüp** bir dem vefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [*idüp, -üp*]
 'Arz-ı ḥâl-i dil-i nâ-şâdı tamâmen okıyup
 Belki lutfından **ider** bizi ḥuzûra iḥzâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 10*). [*ider, --er*]
 Edâlarla **ider** şad-nâz u istignâ kılur ibrâz
 Sürûrından terennüm-sâz olur bülbül ki vuşlat var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 7*). [*ider, --er*]
 İder her bir taraftan murğlar cânâ şabâ-ḥânlık
 Şabâ vaqt-i seḥer bûy-ı vefâ virdikde lezzet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 19*). [*ider, --er*]
 Âh-ı âteş-bârı bî-te'sîr şanma her seḥer
 'Âlemi süzân **ider** Mevlâ'dan istimdâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 12*). [*ider, --er*]
 Büse-i ruḥsârına yârîñ **ider** rûḥın nişâr
 Minnetin çekmez tabîb-i ḥâzıkıñ bîmârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 19*). [*ider, --er*]

Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim
 İder mi mü' min olan hiç namâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8*). [ider, --er]
 Gulâmî tâk-ı nüh-eflâke irdi nâleleriñ
 İderse Zühre 'aceb mi ki sâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 10*). [iderse, -er, -se]
 Terahhüm eyleyerek hâl-i bendeye şâhım
 Nüvâziş ile **ider** hâtır-ı şikestî su'âl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 6*). [ider, --er]
 İdüp pûşîde rûyın perde-i zülfîyle ol dildâr
 Şehâb-ı hecr içinde gözyaşıyla âb-rîzân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 3*). [idüp, -üp]
 Nedir çâre şehâ eglencemiz yok gayri dilberden
 Şafâlar kesb **ider** dil rûz u şeb efkâr-ı vuşlatdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 4*). [ider, --er]
 Gelürse bezme mezkûrân olur gül-veş o dem hândân
 İder bülbülleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 6*). [ider, --er]
 Eger görse ğarîbânı çeker yırtar ğirîbânı
 İder topa nişân anı haţâ zâhir 'atâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 10*). [ider, --er]
 Nâme-i lutfîn **ider** düşmene irsâl o şûh
 'Âşıkına kahr idüp gönlümüz eyler vîrân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 5*). [ider, --er]
 Nâb-ı vişâliñ **idüp** fikrini dil dâ'imâ
 Oldı giriftâr-ı 'aşk çünki göñül çok zamân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 19*). [idüp, -üp]
 Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr **ider** degül
 Var kalbimiñ ki nisbeti yâriñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 13*). [ider, --er]
 Şimdi rû-gerdân **ider** küyına varsam yâ İlâh
 Noldı ol süst-'ahde anıñla kararım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 9*). [ider, --er]
 Ser-âver şahın-ı meydân-ı zemîne leşker-i sebzî
 Cihân-ġir olmada sebkat **idüp** Kisrî vü Dârâ'ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 12*). [idüp, -üp]
 Ne feyzdir ki şabâ irdi çün dem-i 'îsâ
 Hayât-ı tâze **ider** mürde dillere izhâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 6*). [ider, --er]
 Kitâb-ı Mantık'ı ezber idüp nihâyete dek
 'Aceb mi bed'-i Gülistân **iderse** şimdi hezâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 26*). [iderse, -er, -se]
 Âteş olmuş her biri ta'lîm-i âteşde şehâ
 İstemez kapsül **ider** bârûtî süzân demleri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 42*). [ider, --er]
 Münnevverdir huşûşâ tab'-ı erbâb-ı ma'ârif kim
 Ziyâlar bahş **ider** süy-ı fezâ-yı şî'r ü inşâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 6*). [ider, --er]
 Riyâh-ı revh-i rûh-efzâ vezândır deşt-i dillerde
 Hemân rîzân **ider** gerd-i ğumûmî ka'r-ı deryâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 16*). [ider, --er]
 Şu'â'-ı pür-fürûğından **ider** kesb-i ziyâ dîde
 Cemâl-i şemse bakmak iktidârın virdi ħîrbâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 29*). [ider, --er]
 Semâdan mâh-ı nev keşkûl-i ümmîdin dîrâz itmiş
 Nevâl-i ni'met-i 'adliñ **ider** hâhiş açup âya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50*). [ider, --er]
 Kazâ iklim-i hüzne çok za'îfânî emîr itdi
 Reh-i hulyâda bes tahşîl **iderken** mesned ü pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 54*). [iderken, -er, -ken]
 'Aceb mi reşk **iderse** bendeye ehl-i sühân zîrâ
 Ki dizdim dürr-i vaşfîñ rişte-i eş'âr u imlâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 57*). [iderse, -er, -se]
 Pâyende degildir bilürüm bunca nüvâziş
 Hasretle **ider** baħr-i ğama soñra tegavvûş (*Gulâmî Divanı , Kut'a 3, Mısra 4*). [ider, --er]

Maḥabbetden gül ü gülzâr ḥande
İder hâl-i hezâr-ı derd-mende (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 38*). [ider, --er]
Biter bâğ-ı gönülde verd-i taḥkîk
Bu güftârım **ider** şaddâk taşdîk (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 76*). [ider, --er]
İrer hem menzile râh-ı mecâzî
İder şad şevk ile Ḥakk'a niyâzî (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 78*). [ider, --er]
Eylerim dilber ile derd-i dilimden feryâd
Kim **ider** Ḥazret-i Allâh'dan özge imdâd (*Gulâmî Divanı , Müfret 9, Mısra 2*). [ider, --er]
Yâr ile eger olsam idi sîne-be-sîne
Büs-ı lebiniñ bakmaz **idüp** az u besine (*Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 2*). [idüp, -üp]
'Âşıkân ez-cân **ider** vaşlîñ taleb
Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 9*). [ider, --er]
Mūr iken 'âciz idüp fili **ider** maḥv-ı fenâ
İrer elbette nişâna atılan tîr-i du'â (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 7*). [ider, --er]
Bu kadar ḥuşk u tehî şanmaya dilden nefesi
İder 'uşşâka Ḥudâ lutf ile feryâd-resî (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 18*). [ider, --er]
Mūr iken 'âciz **idüp** fili ider maḥv-ı fenâ
İrer elbette nişâna atılan tîr-i du'â (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 7*). [idüp, -üp]
'Aşk-ı cânânla Gulâmî **ider** ez-cân güzër
Olma gel ḥüsnüñe mağrūr gün olur kalmaz eğer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 23*). [ider, --er]
Târ-ı gîsûlarını silsile kılmış Ma'būd
Kehrübâ-veş dil-i 'uşşâkı **ider** cezb ü rübüd (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 20*). [ider, --er]
'Aşkdır pîre-zen-i dehri **iden** ra'nâ devâm
Eyleyen ruḥsârına sultânlarî 'aşkdır gulâm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 7*). [iden, -en]
Gelmede şimdi eyâlât-ı dile merd-i cefâ
Gün-be-gün hicrânımız müzdâd **ider** şâh-ı kazâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 18*). [ider, --er]
İdeli fitne-i dehr ḥüsn ile Allâh seni
İtmedi ḥâlîme vâkıf eğer-i âh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 3*). [ideli, -eli]
İdeli müştâğil-i dağdağ-i câh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 25*). [ideli, -eli]
Eylemiş zümre-i 'uşşâka benî ser-defter
Ḥüsn ile leşker-i ḥübâna **iden** şâh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 10*). [iden, -en]
Yâre ağyârları şimdi **ider** maḥrem çarḥ
Dem-i 'îsâ-yı gâma itdi benî hem-dem çarḥ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 21*). [ider, --er]
Ey Gulâmî **ider** ednâ kesi hep ḥurrem çarḥ
'İzzetâ itmedi âzâde-i gâm bir dem çarḥ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 23*). [ider, --er]
Ḥastegân-ı 'aşka dermândır anîñ güft-i lebi
Luṭfını ümmîd **ider** şâh u gedâ ḥattâ şabî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 12*). [ider, --er]

id-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiildir.

Nerde gördüñ bî-vefâlık resmine dâ'ir 'amel
Böyle serkeşlik **idersiñ** 'âdet-i ḥübân bu mı (*Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 2*). [idersiñ, -er, -sin]
Söyle kimdir ide taqdîr-i Ḥudâ'yı tağyîr
Rind-i bâzâr-ı hevâyım ne **idersiñ** tekdîr (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 14*). [idersiñ, -er, -sin]

idemez 'illet-i sevdâ-yı süveydâva 'ilâc: Gönülde bulunan sevda hastalığına ilaç olmaz.

İdemez 'illet-i sevdā-yı süveydāya 'ilāc

Bir yere gelse eṭibbā-yı felek-pāye 'ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 1*). [*idemez 'illet-i sevdā-yı süveydāya 'ilāc, -y, -a*]

iden perverde: Terbiye eden.

Vücūdın nāz u ni'metle **iden perverde** dünyāda

Ṭarīḳ-i ḥubb-ı Ḥaḳḳ'a nā-münāsib nā-kesāndır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 9*). [*iden perverde,]*

iden terk-i 'ār-ı 'aşk: Aşk utancını terk eden.

Dār-ı sürürü buldı olan cān-sipār-ı 'aşk

Mülk-i şafāya irdi **iden terk-i 'ār-ı 'aşk** (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 2*). [*iden terk-i 'ār-ı 'aşk, --i]*

ider çāk çāk: Parça parça eder.

Ġam-ı ḥarīfde gevb-i siyāh-ı mātemini

Hezār yerden **ider çāk çāk** hezār-ı nizār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 20*). [*ider çāk çāk,]*

ider çarḥ: Dönmek.

Oyuna girdi **ider çarḥ** o şūḥ-ı rakḳāş

Sāḳiyā sen de şarāb ile yetiş meclise baş (*Gulāmī Divanı , Müfret 17, Mısra 1*). [*ider çarḥ,]*

ider cevr ü 'itāb: Haksızlık ve eziyet etmek.

Nāvek-i ğamzeyle açdı sīneme şad-yāreler

Gerçi ümmīd-i devā itsem **ider cevr ü 'itāb** (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 6*). [*ider cevr ü 'itāb,]*

ider hicāb: Engel olur.

Ne dem görürse nigārım **ider hicāb** 'aceb

Kebāb olursa bu āteşle cān u dil ne 'aceb (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 1*). [*ider hicāb,]*

ider i 'rāz: Yüz çevirmek.

Celīs-i ḥāne-i ḳahve enīs-i zümre-i Ekrād

İder i 'rāz dīgerden cefāsı çok vefāsından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 4*). [*ider i 'rāz,]*

ider isār: Ikram eder.

Ne lutfdur yine bād-ı bahār-ı būy-ı nigār

Meşām-ı bağ-ı dile zevḳler **ider isār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 2*). [*ider isār,]*

ider şiveler: Naz eder.

Nāb-ı neşāṭ-ı lebi ile **ider şiveler**

'Āleme efsūn ider çeşm-i ḥumār-ı ḥübān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 17*). [*ider şiveler, -ler]*

ider tahmīd-i mevlā'ya: Allah'a hamd etmek, şükretmek.

Hezārān bülbulān-ı ḥoş-nevā-veş zümre-i 'uşşāk

Olup şūrīde ser-āğāz **ider tahmīd-i Mevlā'ya** (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 10*). [*ider tahmīd-i mevlā'ya, -i-ya]*

ider tezkār: Yad etmek, anmak.

Şadā-yı bülbül irince şimāhıma bildim

Gül-i muşadaqatın ravzasın **ider tezkār** (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 36). [ider tezkār,]

iderler iltimā': Parlatırlar.

Mihr ü meh almış ziyāsın ruḥlarıñdan ey nigār

İhvek olmuş yā reḡā'an kim **iderler iltimā'** (Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 8). [iderler iltimā',]

'ideyn: İki bayram.

Meh-i şevvâlde **'ideyn** beyninde şeref birle

Cülüsüñ kâh-ı hükme dâldir çok ḥüsn-i ma'nāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 69). ['ideyn,]

idi: "i-" ek-filinin bilinen geçmiş zaman çekimi.

Tiğ-i hicrân ile başdan başa cism-i mecrūḥ

El-amân sen dir **idiñ** yāreye merhem dehenim (Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 6). [idiñ, -n]

Kör ola baḥtım gözi gözler **idim** ol rāhı kim

Esb-i nāz üze o yolda şeh-süvārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 5). [idim, -m]

Söyler **idim** 'āleme ağıyarı almaz meclise

Āhiri uyduñ rakıbe yār utandırdıñ beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 9). [idim, -m]

Nihān itmiş **idim** dil maḥzeninde çok zamāndır kim

Niṣār-ı maḡdemiñ-çün cevher-i dürr-i girān-māye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 59). [idim, -m]

Hālime raḥm eyler **idiñ** noldı ol ḥālet ḳanı

Ḥazret-i Allāh'a āh itdim ḥavāle ben seni (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 27). [idiñ, -n]

'İd-i aḡḡā: Kurban bayramı.

'İd-i aḡḡā herkese virdi sürür u hem ḥuzūr

Biz faḳiriñ zātıñızdan derd ile pür-dādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 17). ['İd-i aḡḡā,]

'İd-i aḡḡā: Kurban Bayramı.

'İd-i aḡḡā herkese virdi sürür-ı bā-ḥuzūr

Biz faḳiriñ zātıñızdan derd ile pür-dādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 17). ['İd-i aḡḡā,]

'İd-i dilimiz: Gönümüzün bayramı.

'İd-i dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz

Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 27). ['İd-i dilimiz, -imiz]

'İd-i kurbān oldu: Kurban Bayramı oldu.

'İd-i kurbān oldu 'āşık-küşlüge bünyād ḳıl

Derd-mendānı ḡam-ı hicrāndan āzād ḳıl (Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 1). ['İd-i kurbān oldu, --dı]

idince der-miyān: Ortada etmek açığa çıkarmak.

Şem'-i ḥüsnin zümre-i ağıyar **idince der-miyān**

ḡonca-leb ḥandān olur dūr gösterür mişl-i şadef (Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 13). [idince der-miyān,]

idrāk: Anlama yeteneği / akıl erdirmeye.

Sen ü benlik nedir **idrāk** kılmaz

Hemân bilmiş seni kendini bilmez (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 49*). [*idrāk,]*

idüp: Etmek, edip, ederek.

Nūr-ı ‘aşkı zulmet-i cismim **idüpdür** rüşenā

Hāk-i pâyın neş‘e-baḥşā-yı cenāndır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 13*). [*idüpdür, -dür]*

Çatre-i bārān gibi ceryān **idüpdür** hūnımı

Aldın āhım ey perī yaḳdın dil-i maḥzūnımı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 23*). [*idüpdür, -dür]*

idüp nakz: Yok saymak.

Dilā nigār **idüp nakz** ‘ahd ü peymāna

Mübeddel oldu şafā zevḳ u ‘ayş aḫzāna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 1*). [*idüp nakz,]*

idüp vīrān: Harap etmek.

İrci‘ī emrin getürdükde hemān peyk-i ecel

Hāne-i ‘ömrin **idüp vīrān** maḳām oldu cinān (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 8*). [*idüp vīrān,]*

ifnā: Ar. Yok etmek, edilmek, fenaya vardırarak, vardiirmek, tüketmek, tüketilmek.

Zühhādların zūhdini ‘ilm-i ‘ulemāyı

Bir nīm-nigehle iderim cümlesin **ifnā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 16*). [*ifnā,]*

İrmedi bāğ-ı emel verdine destim bir dem

Gitdi bülbül gibi zār ile ‘ömür **ifnāya** (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 4*). [*ifnāya, -(y)a]*

ifnā eyle: Yok etmek.

Daḫi ‘aşkıñla şeydā eyle yā Rab

Tenim ḥubbuñla **ifnā eyle** yā Rab (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 90*). [*ifnā eyle,]*

ifnā ideyim: Yok etmek, tüketmek.

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāḫud tenim **ifnā ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 6*). [*ifnā ideyim, -e, -(y)im]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāḫud tenim **ifnā ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 12*). [*ifnā ideyim, -e, -(y)im]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāḫud tenim **ifnā ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 18*). [*ifnā ideyim, -e, -(y)im]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāḫud tenim **ifnā ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 24*). [*ifnā ideyim, -e, -(y)im]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāḫud tenim **ifnā ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 30*). [*ifnā ideyim, -e, -(y)im]*

ifşā: Gizli bir şeyi açığa çıkarma, ifşa etmek.

Eylemezdim ‘arz-ı ḫalle ḫālim **ifşā** zātuña

İştıyāḳın kuvvet-i şabrım eyledi yağmā meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 9*). [*ifşā,]*

ifşā ideyim: Açıklamak, anlatmak, göstermek.

Ḳanḳı aḥbāba ğam-ı fūrḳatı **ifṣā ideyim**

Elem-i ‘aşḳı naşıl ğayriye īmā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 3*). [*ifṣā ideyim, -e, -(y)im*]

ifsād: Kargaşa, düzen bozma.

Mezheb ü milletin **ifsādına** bādīdir çīn

Heft-iklīme olan şāha dil olmuşdı ḳarīn (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 15*). [*ifsādına, -ın, -a*]

ifṣā: Gizli bir şeyi açığa çıkarma, ifşa etmek.

Rāz-ı ‘aşḳıñ idemez ğayre Ğulāmī **ifṣā**

Ḳabre varsam yine pinhān ider anı kefenim (*Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 9*). [*ifṣā,]*

iftār kıl: Oruç açmak. II Sevgilinin dudağını öpmek.

Hilāl-ebrūların māh-ı cemālin gördiğīn demde

Ğulāmī būs ile **iftār kıl** şavmı ḥarām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 14*). [*iftār kıl,]*

iftihār: Övünme, övünç.

Telḥ-kām olmam seniñ şīrīn-lebiñden yād kıl

Tek beni düşnām ile yār **iftihārimdır** benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 4*). [*iftihārimdır, -(ı)m, -dır*]

‘Adliniñ ḥayrānı olmuş cümle şāhān-ı zamān

Ḥazret-i ‘Abdū’l-‘Azīz Ḥān **iftihār** itse sezā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 20*). [*iftihār,]*

İ‘tibārim **iftihārim** bāda virdiñ kemterim

Rāzıyam ammā revā mı döndüre yüz dilberim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 9*). [*iftihārim, -ım*]

iftihār itsün: Öğünmek.

Ğulāmī dil-ğüşā bağ-ı şafāda tutdı dil mesken

Açıldı ğonca-i āmāl bülbül **iftihār itsün** (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 14*). [*iftihār itsün, -sün*]

iftirāk: Ar. 1. Ayrılmak. 2. Ayrılık. 3. Dağılmak. 4. Perişan Olma.

Āb-ı vaşlīñ nūş ider bīġāneler aġyārlar

İftirākıñ āteşiyile āh yandırdıñ beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 4*). [*iftirākıñ, -ın*]

iftirāk: Dağılma, parçalara ayrılma.

İftirāk-ı yār ile gördükde eşḳ-i dīdemi

Aġlar idi hep der ü dīvārlar efġānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 7*). [*iftirāk-ı, -ı*]

Külḥan oldı **iftirāk-ı** yār ile gül-zārlar

Zār u efġānım görüp aġlar der ü dīvārlar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 37*). [*iftirāk-ı, -ı*]

iftirāk: Ayrılık, ayrılma, hicran || Allah'tan ayrı düşmek.

Bezm-i ünsiyyet mübeddel **iftirāk** u ḥasrete

Sāye-i sākīde hem cām-ı cefā mestānıyız (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 3*). [*iftirāk,]*

ihāta evlemiş: Kaplamak, sarmak.

Fezā-yı ‘ālemi başdan başa ḥūnābe-i fūrḳat

İḥāta eylemiş yā Rab kücā şod çeşme-i vuşlat (*Gulāmī Divanı , Müfret 4, Mısra 2*). [*iḥāta eylemiş, -miş*]

ihdā: Armağan verme, armağan gönderme, hediye etme.

Ṭāvūs bir āhū iki ṭhū üç birden

Nāz ile hırāmıma ider bâclar **ihdā** (Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 14). [ihdā,]

ihrāc: Dışarıya çıkarma; ilişkisini kesme, çıkarma.

Bend-i zülfinden Gulāmî'niñ yazup **ihrācını**

Bendesin 'ıtk eylemekle eylemiş dīvāna 'arz (Gulāmî Divanı , Gazel 91, Mısra 9). [ihrācını, -ı, -(n), -ı]

ihsān: 1. Bağışlama, bağışta bulunma. 2. Bağışlanan şey, bahşış, atıye. 3. Lutuf, kerem, iyilik.

4. tasavvuf. Allah'a O'nu görüyormuş gibi ve O'nun huzûrunda olmanın şuûrunda olarak ibâdet etme.

Bu cism ü cān seniñ rāhînda olmuş ḥāk ile yeksān

Teraḥḥum kıl bu dil-efgendeye **ihsānı** müzdād it (Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 10). [ihsānı, -ı]

Yāriñ bize itdükleri hep cevır ü cefādır

Zannınca cefā 'āşıkā **ihsān** u 'atādır (Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 2). [ihsān,]

Çille-i 'aşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim

Kıldığın **ihsān** mı çok yā çekdiğim ta'dād kıl (Gulāmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6). [ihsān,]

Ulaşdı āsumāna şem'a-i **ihsānınıñ** nūrı

Güşād itdikçe eknāz-ı şehāvet Ḥazret-i 'Osmān (Gulāmî Divanı , Gazel 136, Mısra 9). [ihsānınıñ, -ı, -nıñ]

Ḥasret-i būs-ı lebiñ ḥāke düşürdi teni

Eyleseñ **ihsān** anı ḥūn-bahādır bize (Gulāmî Divanı , Gazel 170, Mısra 10). [ihsān,]

Ne recā ile varam dergeh-i vālā-şāna

Sözimiz ḥālmadı ammā kerem ü **ihsānı** (Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 12). [ihsānı, -ı]

'Araḥ-rīz-i teraḥḥum oldı maḥbûb-ı semā rûyı

Ṭulû' itdikde şems-i ni' met ü **ihsān-ı** cān-efzā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 30). [ihsān-ı,]

Fürüzān pertev-i **ihsānı** mişbāḥ-ı ḥaḳīkatde

Ebed maḥfûzdur irmez riyāḥ ile aña itfā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 9). [ihsānı, -ı]

Ol şeh-i zī-şān u ḥāḳān-ı zamān şāḥib-ḳırān

Menba'ı eltāf u **ihsān** u 'ināyet perveri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 66). [ihsān,]

Ger bunı 'uşşāka taşdı'ından itdiñse şehā

Eble ümme eyleyeydiñ raḥm u **ihsān** yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 16). [ihsān,]

Bir nemed bes eyle **ihsān** el-ğıyāş

Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdā (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 19). [ihsān,]

Gizlüce ağıyāra **ihsānınıñ** şadāsın diñledim

Her dem eylersiñ cefā bilmem saña ben neyledim (Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 7). [ihsānınıñ, -ı, -n]

ihsān eyle: Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.

Mecāzī rāhına uğratma rāhım

Ḥaḳīkat mülkin **ihsān eyle** şāhım (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 94). [ihsān eyle,]

ihsān eyledi: Bağışlama, lütufta bulunma.

Geldi kırklar cevher-i tāriḥi **ihsān eyledi**

Her nefesde şavn-ı Bārī ola yār u yāveri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 75). [ihsān eyledi, --di, -]

ihsān evlemiş: Lutfetmek, kerem etmek.

O sultân-ı kerâmet kânı ilhâm-ı Hudâ birle

Vilâyet mühürin **ihsân eylemiş** bir ‘âlem-ârâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 34). [ihsân eylemiş,]

ihsân eylesün: Bağışta bulunma.

Görmeye vech-i hümmü ‘ayn-ı ‘izz ü devletiñ

Dâ‘imâ şādiler **ihsân eylesün** Allâh saña (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 38). [ihsân eylesün, -sün]

ihsānhā: 1. Bağışlama, bağışta bulunma. 2. Bağışlanan şey, bahşış, atıye. 3. Lutf, kerem, iyilik.

4. tasavvuf. Allah ‘a O’nu görüyormuş gibi ve O’nun huzûrunda olmanın şuûrunda olarak ibâdet etme.

Hilâl-i mâh çün ebrû-yı dilber rû-nümâ oldu

Atıldı şehri Sīvās içre tûb-ı cûd-ı **ihsānhā** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 20). [ihsānhā,]

ihsânı: 1. Bağışlama, bağışta bulunma. 2. Bağışlanan şey, bahşış, atıye. 3. Lutf, kerem, iyilik.

4. tasavvuf. Allah ‘a O’nu görüyormuş gibi ve O’nun huzûrunda olmanın şuûrunda olarak ibâdet etme.

Hamdû-lillâh şimdi sultân-ı ğamıñ mihmânıyız

Şofra-i miñnet müheyyâ nâ‘il-i **ihsânıyız** (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 2). [ihsânıyız, -(y)ız]

ihsân-ı ‘abdü’l-kâdir’iñ: Abdülkadir’in cömertliği.

‘Aşk-ı Hâk‘la cezbe-i mutlakla tolmuş sînemiz

Kim budur bî-şübhe bir **ihsân-ı ‘Abdû’l-Kâdir’iñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 6). [ihsân-ı ‘abdü’l-kâdir’iñ, -in]

ihsân-ı ğayrdan: Rakibin ihsanından, lutfundan.

İhsân-ı ğayrdan baña hoşdur cefâ-yı yâr

Kılmış Gulâmî çün o sitem-kârı ittiñâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 9). [ihsân-ı ğayrdan, -dan]

ihtirâ‘: Benzeri görülmemiş bir şey îcat etmek, vücuda getirmek.

Kişver-i hûbâna olduñdan berü sen pâdişâh

Günde bir kânûn idersiñ şehri-i mihre **ihtirâ‘** (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 4). [ihtirâ‘,]

ihtivâc: (Ar.) Gerekli olan, elde bulunmayan bir şeyin eksikliğini duyma.

Mülk-i Fas‘dan leşkere yok **ihtiyâc**

Kişver-i Mâçîn ü Çîn virür ğarâc (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 21). [ihtiyâc,]

ihtiyâr: A. irade, kendi isteğiyle seçme ve hareket etme, isteme.

Bende-i ‘aşkım ezelden elde yokdur **ihtiyâr**

ğayri tûrmaz bu Gulâmî iñler ağlar zâr zâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 37). [ihtiyâr,]

Elimden **ihtiyârım** aldı ‘aşkıñ şimdi mecnûnum

Beni zencîre bend itdi (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 9). [ihtiyârım, -ım]

ihtiyâr elden gider: İradeyi ve doğru karar verebilme gücünü kaybetmek.

Dil-rübâya dil viren pîrânı ta‘yîb eyleme

Düşse destinden ‘aşası **ihtiyâr elden gider** (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 4). [ihtiyâr elden gider, -er]

ihtiyâr itmek: Seçmek.

Dil temâşâ-yı cemâl ister hayâli istemez

Şûret-i bî-ma'nîyi kim **iẖtiyâr itmek** de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 4). [iẖtiyâr itmek, -mek]

iẖvân: Candan dostlar, samîmî arkadaşlar.

Kâse-lîs-i şofra-i **iẖvân** iblîs olmasun

Horde-i pes-mândeğe me'lûf olup pis olmasun (Gulâmî Divanı , Müfret 30, Mısra 1). ['iẖvân,]

iẖvek: Onun küçük erkek kardeşi.

Mihr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan ey nigâr

Iẖvek olmuş yâ redâ'an kim iderler iltimâ' (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 8). [iẖvek,]

iẖvâ: Ar. 1. Diriltmek, diriltmek. 2. Rızaenlillah vücuda getirmek, getirilmek. 3. Taze hayat verircesine iyilik, lütfetmek, edilmek.

Ser-i bâlîn-i mürde-dillere enfâs-ı vaşlıyla

Hezârân şûkr kim mânend-i 'îsâ geldi **iẖyâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 34). [iẖyâya, -y, -a]

iẖyâ eylemiş: Diriltmek, canlandırmak.

Feyz-bağışıyla mürûr itmekdeiür rûz u şebi

Gavs-i Muhyî 'd-dîn **iẖyâ eylemiş** dîn-i Nebî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 14). [iẖyâ eylemiş, -miş]

iẖzâr: Hazırlama, hazır etme.

'Arz-ı hâl-i dil-i nâ-şâdî tamâmen okıyup

Belki luğfından ider bizi huzûra **iẖzâr** (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 10). [iẖzâr,]

ikâmet terkin it: Oturduğu yeri terk et.

Söyler a'dâ mülk-i gam içre **ikâmet terkin it**

Sâ'il-âsâ bâb-ı cânânda fezâhât terkin it (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 21). [ikâmet terkin it,]

iḵbâl: Mutluluk, saadet, baht, talih.

Zülfini **iḵbâl-i** 'âşık-veş idüpdür ham-be-ham

Gerden-i 'uşşâka bend itmek diler şad-âferîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 5). [iḵbâl-i, --i]

Cihânda 'izz ü **iḵbâliñ** tezâyüd eylesün Mevlâ

Qarîn olsun umûruñ her zamân te'yîd-i Mevlâ'ya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 71). [iḵbâliñ, -in]

Gir şahñ-ı gülistân-ı cefâ-kâr-ı nigâra

Şad-nâle ile bî-meded **iḵbâlimi** bildir (Gulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 4). [iḵbâlimi, -im, -i]

İḵbâl-i Gulâmî gibi kec itme külâhı

Her demde niyâzım bu durur senden İlâhî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 23). [iḵbâl-i, --i]

iḵbâle: Arzu, istek, talih, saadet.

Pertev-i ihsâmî düşse zerre fark-ı bendeye

Burcum **iḵbâle** mübeddel eyleyen cânânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 6). [iḵbâle, -e]

iḵbâl-ı nâ-hemvârdır bâ'is: Uygunsuz karmaşık mutluluğa sebeptir.

Dilâ sen şanma kim çarh-ı cefâ-kirdârdır bâ'is

Bu mañzûniyyete **iḵbâl-ı nâ-hemvârdır bâ'is** (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 2). [iḵbâl-ı nâ-hemvârdır bâ'is, --dır]

iken: "i-" ek fiilinin zarf-fiil eki almış şekli.

İster **iken** kūy-ı cānāndan dilim rāhatlığın
Bir muşbetlik virür ki dîdeler pür-hûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 5*). [iken,]
Kānad açup uçar **iken** tuiyûrî görse eger
Olur mı şayd ‘aceb ol tab’-ı bâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 5*). [iken,]
Murğî ‘aqlım kıldı şayd ol dām-ı zülf-i ‘anberîn
Bî-nihāye dāmdan kırtulmuş **iken** dil hemîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 2*). [iken,]
Künc-i teskîn-i harâretde cülûs itmiş **iken**
Bırakup ez-ser-i nev hāk-i muşbetlere āh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 3*). [iken,]
Dil bûlbûli pervāz ider **iken** yücelerde
Bir gül-ruha düş oldı gezer bāğçelerde (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 1*). [iken,]
Şāh-ı hüsni heftede bir görmeye rāzî **iken**
Perde-i hecri felek şaldı ruh-ı nīgūyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 5*). [iken,]
Zulmet-i fūrkatle hasret-hānede cālîs **iken**
İrdi şem’-i tal’atıyla hücre-i ahzānıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 5*). [iken,]
Şāf **iken** mir’āt-ı sîne gam gubārî kondı āh
Seyr-i ‘aks-i şahid-i ma’nāya şüret kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 5*). [iken,]
‘Aql ile olmuş **iken** ‘āleme engüş-t-nümā
Şimdi Mecnûn gibi bāzîçe-i etfāl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 7*). [iken,]
Bezm-i ‘işret şöfrası ağıyardan hālî **iken**
Cām-ı ‘ahd ü vuşlatınlı eylediñ memnûn benî (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 5*). [iken,]
Kāfes-bend-i gam **iken** tuiyûrî tab’-ı sūhan-verler
Reh-i tahlîşî bulmuş bed’ kılmış şî’r ü inşāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 15*). [iken,]
Dü-çeşm-i cān ile üftādegān-ı vādî-i fūrkat
Nigāh-efgen **iken** rāh-ı şabā-yı neş’e-bahşāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 22*). [iken,]
Pister-i dîbā vü atlas hāb-gāh olmuş **iken**
Hāk ile olduğda cismiñ şimdi yeksān yā Halīm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 9*). [iken,]
Şerbet-i şehd-i şehādet nüş idince bî-amān
Oldı dü-tā rāst **iken** zahr-ı cüvānān yā Halīm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 30*). [iken,]
Bir pāreye indirse eger narh-ı vişālî
Bāzār-ı mahabbetde **iken** kıymeti gālî (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 18*). [iken,]
Güc ile olmuş **iken** mahrem-i rāz-ı dildār
Mülk-i hicrāna figend itdi bu çarh-ı gaddār (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 25*). [iken,]
Görmek ister dil-i sevdā-zede her gāh seni
Bir zamān hem-dem **iken** yār ile ben bî-çāre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 16*). [iken,]
Nihāyet itdi şākird hāce-i mevte anı bu çarh
Mu‘allim olmuş **iken** her cihet erbāb-ı ‘irfāna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 8*). [iken,]

iki: "İki" sayı sıfatı (iki dāne).

Ṭāvūs bir āhū **iki** tihū üç birden
Nāz ile hīrāmıma ider bāclar ihdā (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 13*). [iki,]
Virürse lutf ile bir **iki** buse ‘āşıkına
Ne çok deyü ider ol dem şümār u ‘add u hisāb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 13*). [iki,]

Nâkış-ı hâcibleriñ çekdi **iki** ay resmini
Çille-i sahtını dil çekdi **iki** mâh amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 9*). [iki,]
Nâkış-ı hâcibleriñ çekdi **iki** ay resmini
Çille-i sahtını dil çekdi **iki** mâh amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 10*). [iki,]
Cemâli nûrına nisbet semâda mâh ile hırşîd
Hemân ser-geşte vü şûrîde-ser ya' nî **iki** hîrbâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 8*). [iki,]
Semâda mihr ü meh üftâde-i cemâli olup
Nezâret itmek için olmuş **ikisi** devvâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 40*). [ikisi, -si]
Oldı ikmâle muvaffâk nâzım
Senesi biñ **iki** yüzle toksan (*Gulâmî Divanı , Kut'a 12, Mısra 4*). [iki,]
Yazdı cevher târîhin geldi Gulâmî **iki** er
Girdi cennet içre tayr-ı rûhı itdi âşiyân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 9*). [iki,]

iki dünyâ: *Dünya ve ahiret.*

Gencîne-i hüsnüñ dūr-i şeh-vâresiyim kim
Vaşlıma virilse yine erzân **iki dünyâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 12*). [iki dünyâ,]

iklîm: *Memleket, diyar.*

Vücüd **iklîmini** cümle harâb itdiñ nigâhıñla
Çalur mı yanıña bu yâr-ı ğaddârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 7*). [iklîmini, -i, -n, -i]

iklîm: *İklim II Diyar.*

Gerçi eylerse seniñ fermânıñı 'üzvüm qabûl
Teshîr eylerseñ çü şâhân heft-hüb **iklîm** kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 10*). [iklîm,]
'Adem **iklîmine** tarh-ı temel atsın sipâh-ı ğam
Varup tâ nefha-i şûra deġin anda karar itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 5*). [iklîmine, -i, -(n)e]
Göñül **iklîmine** mi' mâr-ı ğam tarh-ı temel şalmış
Cefâ aqlâmını tezyîn için naqqâş ele almış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 13*). [iklîmine, -i, -(n)e]

iklîm-i dile: *Gönül ülkesi.*

İklîm-i dile geldi çerî Çîn ü Hıttâ'dan
Nuşret irişür şâhib-i sancâk u livâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 17*). [iklîm-i dile, -e]

iklîm-i hüzne: *Hüzün ülkesine.*

Çazâ **iklîm-i hüzne** çok za'îfânı emîr itdi
Reh-i hulyâda bes tahşîl iderken mesned ü pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 53*). [iklîm-i hüzne, -e]

ikmâl: *Kemâle erdirme, tamamlama, bitirme.*

Oldı **ikmâle** muvaffâk nâzım
Senesi biñ iki yüzle toksan (*Gulâmî Divanı , Kut'a 12, Mısra 3*). [ikmâle, -e]

ikrâm: *Ağırlama, kıymet vererek hürmet etme.*

Kerâmet kânısıñ cânâ didim dünyâda ikrâm it
Didi kânîyim ammâ anda görmüş var mı **ikrâmı** (*Gulâmî Divanı , Müfret 41, Mısra 2*). [ikrâmı, -ı]

ikrām it: Ağırlamak, hürmet etmek, saygı göstermek.

Kerāmet kânısıñ cānā didim dünyāda **ikrām it**

Didi kânıyım ammā anda görmüş var mı ikrāmı (Gulāmî Divanı , Müfret 41, Mısra 1). [ikrām it,]

ikrār: Dil ile söyleyip bildirme.

Eyā bu ‘ahd-i **ikrārıñ** ferāmūş oldu mı cānā

Ki itmezsiñ vefā bir kez nedir da‘vā-yı bî-‘unvān (Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3). [ikrārıñ, -ı, -n]

Rāzî degiliz eylese de ‘özrini **ikrār**

Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 15). [ikrār,]

ikrār ideriz: Açıklarız.

İkrār ideriz kim bu şebistān-ı miñende

İrsāl iden ol mähî hedāyā-yı ‘Alîdir (Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 15). [ikrār ideriz, -er, -iz]

iksir-i lutfuñ: Lutfunun iksiri.

İksir-i lutfuñ eger düşse mis-i cānlara

Zer gibi kıymetlenür ya ‘nî olur kîmyā (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 3). [iksir-i lutfuñ, -uñ]

İksir-i lutfuñ ile bu zerrîn olan dilim

Bir düñt olaydı bārî habîbîñ hilālîne (Gulāmî Divanı , Gazel 162, Mısra 5). [iksir-i lutfuñ, -uñ]

iksir-i nazar: Bakış/göz iksiri.

Çün mis-i bî-kıymet-i eş‘arım üzre lutf ile

Düşse **iksir-i nazar** ‘afvîñ olur bir kîmyā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 36). [iksir-i nazar,]

iktidā: Birini örnek alıp ona uyma, örnek tutma, tabi olma.

Sālik-i rāh-ı hāqīkat ‘aşka eyler **iktidā**

‘Aşkdır tezyîn-bağış-ı kâ‘ināta bi‘t-tamām (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 5). [iktidā,]

iktidār: Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret.

Şu ‘ā‘-ı pür-fürûğıñdan ider kesb-i ziyā dîde

Cemāl-i şemse bakmak **iktidārın** virdi hîrbāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 30). [iktidārın, --ın, -]

Şerm-sārım rûy-ı yāre bakmağa yok **iktidār**

Yüz çevirmem cevrdan itmeme recāyı iktişār (Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 39). [iktidār,]

iktişār: Sözü kısa kesme, kâfi görme, uzatmama.

Şerm-sārım rûy-ı yāre bakmağa yok iktidār

Yüz çevirmem cevrdan itmeme recāyı **iktişār** (Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 40). [iktişār,]

‘ilāc: Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde. || Çare, deva, şifa.

İdemez ‘illet-i sevdā-yı süveydāya ‘**ilāc**

Bir yere gelse etibbā-yı felek-pāye ‘**ilāc** (Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 2). [‘ilāc,]

Sere cellād-ı felek tîğ-ı firāk urdı şehā

Merhem-i vaşl ile kıl zaḥm-ı gam-efzāya ‘**ilāc** (Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 8). [‘ilāc,]

Şundi sâķī-i ezel cām-ı şafâdır diyerek
Mey-i hicrânı nedir mestî-i belvāya ‘**ilâc** (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 10). [‘ilâc,]
Kays-ı ‘aşķım beni mecnûn u perîşân itdi
Var şabâ söyle ki Leylâ ide sevdāya ‘**ilâc** (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12). [‘ilâc,]

ilâh: "Ey Allah'ım!" anlamında hitap sözü.

ğāze-i haclet çeküp ruḥsār-ı âteş-rengine
Kilk-i kudret birle kim meşşâta-i şun‘-ı **ilâh** (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 8). [ilâh,]
İlâhî ‘aşķ ile envā‘-ı ‘illet
Dil-i Eyyüb‘a virdi hoşça hâlet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 13). [ilâhî, -î]

ilâhî: "Ey Allah'ım!" anlamında hitap sözü.

İlâhî rû-siyâhım pür-günâhım kıl ‘inâyethâ
Esîr-i dâm-ı nefsim her nefes kârım kabâhathâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 1). [ilâhî,]
İlâhî şerm-sârım dil-figârım itdigim fi‘le
Peşimânım peşimân eylerim ez-dil nedâmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 3). [ilâhî,]
İlâhî zenb ü ‘işyânım tecâvüz eyledi ḥadden
Günâhım ‘add olunmaz zenbime olmaz nihâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 5). [ilâhî,]
İlâhî tâbi‘-i nefs ü hevâyım rûz u şeb dâ‘im
Kâlîlû‘l-ḥayr beyne‘l-halk meşğûl-i fezâhathâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 7). [ilâhî,]
İlâhî ben ğarîķ-i lücce-i deryâ-yı takşîrim
Ḥalâş it sâhil-i ‘afva ulaşdır eyle rahmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 9). [ilâhî,]
İlâhî cehl ile rāh-ı dâlâle pâ-nihād oldum
Ṭarîķ-i müstakîmi ğayb idüp itdim şenâ‘athâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 11). [ilâhî,]
İlâhî zād-ı rāhım cürmdür nefsim daḥi rehber
Delîl ü reh-nümâ kıl Hızr-ı tevḥîķ u hidâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 13). [ilâhî,]
Derûn-ı şînemî pervâne-veş şem‘-i cemâliyle
İlâhî yandırur yâ kendisi âḥirde yanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 4). [ilâhî,]
‘Aceb mi rûy-ı arza sāye-efgen olmasa ey dil
Cihānda ser-be-ser zıll-i **ilâhî** nûrıdır zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 12). [ilâhî,]
İlâhî remz-i ‘aşķıñ zîb-i ruḥsār-ı beyân eyle
Lisânım hem zebân-ı ğayba yâ Rab tercemân eyle (Gulâmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 1). [ilâhî,]
Kılma üftâde-i ‘azâb-ı elîm
Raḥmetiñle **ilâhî** eyle nigâh (Gulâmî Divanı , Kit'a 13, Mısra 4). [ilâhî,]
İlâhî raḥmetiñ bārânını şaç
Göñül bağında ümmîdim gülin aç (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 1). [ilâhî,]
İlâhî cümleñiñ maṭlûbı ‘aşķdır
Muḥibbânıñ kamu maḥbûbı ‘aşķdır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 7). [ilâhî,]
İlâhî bu Ğulāmî rû-siyâhıñ
Re‘îs-i müznibân-ı pür-günâhıñ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 85). [ilâhî,]
İlâhî istecib hāze‘d-du‘āyâ
Be-cāhî‘l-Muştafâ yâ Ze‘l-‘atāyâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 103). [ilâhî,]
İķbâl-i Ğulāmî gibi kec itme külâhı
Her demde niyâzım bu durur senden **ilâhî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 24). [ilâhî,]

i' lān: Açıklama, açığa vurma, meydana çıkarma.

Niçe ārām eylesün üftādeler dünyāda āh

‘Aşıkāna oldu hālīn çünkü i' lān yā Hālīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 12). [i' lān,]

Zühd ü şalāhın şabā ‘āleme i' lān için

Meskenini ğayb idüp eyler idi şāyiha (Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 3). [i' lān,]

i' lān itme: İlan etmek, duyurmak.

Yine nā-şād olacak gönlümi şādān itme

Niye nā-yāb olacak lutfuñı i' lān itme (Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 2). [i' lān itme, -me]

ile: " Araç, vasıta" anlamında edat.

Şıdk ile pesend eyleyen aşhāb-ı hidāyet

Buldı şeref ü şöreti ol zāt-ı berāyā (Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 11). [ile,]

İlāhī cehl ile rāh-ı dālāle pā-nihād oldum

Ṭarīḫ-i müstaḫṫimī ğayb idüp itdim şenā'athā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 11). [ile,]

Dü-cihānda devlet isterseñ temessük 'aşka kıl

Buldı diller hānesi 'aşk ile evveldeñ cilā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 6). [ile,]

Seyf-i kalb-i 'aşkıñı eşk-i 'uyūnuñdan şuvar

Lāmi' olsun rāz-ı zīb-i sa'd ile kim dā'imā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 12). [ile,]

Mey-i hışm-ı nigeñi zehr ile āmīhte idüp

Dest-i mazlūma virür şān-ı 'adālet bu mı yā (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 5). [ile,]

Maḫdemīn kıysun deydü ferş oldu arza serviler

Ṭūṭiyān açmış dehānın zevk ile dir merhabā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 4). [ile,]

Ḳaldırup baş hāk ile yeksān olan cümle giyāh

Oldılar hep muntazır teşrīfīñe ey meh-likā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 5). [ile,]

Hān-ı 'işret kurdı gülşen içre lāle şevk ile

Oldı sākī nesterīn döndürdi cāmı habbezā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 19). [ile,]

Sākī-i bezm-i ezel virdiği dem bāde-i şahbā

Mihr-i cānān ile bu gönlümi kıldı şeydā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 2). [ile,]

Ḳādir olamaz bakmağa ruhsārıma 'aşık

Şad-nīze ile eylerim ol dem anı a'mā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 6). [ile,]

Ṭāvūs bir āhū iki ṭihū üç birden

Nāz ile hırāmıma ider bāclar ihdā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 14). [ile,]

Kim görürse dil sever bir şūha oldum mübtelā

Nāz ile bir merhabāya cān ider 'aşık fedā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 2). [ile,]

Nār-ı 'aşk ile ten-i sūzāndan külhan-mişāl

Dūd-ı efgānı iriştir sen de ey dil ber-semā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 9). [ile,]

Oda bıraktıñ teni leyl ü nehār hecr ile

Fikr-i ruḫuñ yağdırur başımıza biñ belā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 9). [ile,]

Aksa gözümdeñ firāk ile çü cūy āblar

Teşne nigār müştērī gözden alur eşkhā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 13). [ile,]

O nere varsa leṭāfet ile pervāne-veş

Şem'-i ruḫa çok teni yandırur ol dil-rübā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 21). [ile,]

Ebr-i lebi yağdırur albe řafā ābını
 Dikse eger vaşlına ‘ahd **ile** yārim livā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 24). [ile,]
 Ol meh-i hūbān dil-i ‘āşıkı elbet alur
 Deste Ğulāmī **ile** hem-dem olur intehā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 26). [ile,]
 Nigeh-i nīme **ile** aldı elimden hūşum
 Dīn ü imānımı ğayb eyledi efkār hābīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 11). [ile,]
 şad-edā biñ nāz u istignā **ile** cānānımız
 ‘Arz idüp hasret-keş-i dīdārına ruřsār şeb (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 3). [ile,]
 Bendegiyyet defterine luřf **ile** Fā‘iz seniñ
 Ey Ğulāmī kayd kıldı nāmını āhır-kār şeb (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 13). [ile,]
 Temāyül itse hārāba haş-āver olmaş **ile**
 Egerçi Ka‘be-i hūsnı metīndir mihrāb (Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 7). [ile,]
 Virürse luşf **ile** bir iki buse ‘āşıkına
 Ne çok deyü ider ol dem řumār u ‘add u hisāb (Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 13). [ile,]
 Meřām-ı cānıña irmez mařabbet micmerinden būy
 Bu tezvīr **ile** zāhid eblehānı var inandır hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 4). [ile,]
 Viřāl-i bī-zevāl-i Lā-Yezāl’e irmeye çāre
 Ten-i hāřaki ifnā terk-i cān **ile** cihāndır hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 8). [ile,]
 Bahār-ı ‘ařda būy-ı řafāyı ğörmemiřiz
 İrişdi hasret **ile** cānım ey nigār be-leb (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 8). [ile,]
 Ğulāmī **ile** revā mı ki münfā‘il ola dost
 Ki hayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 9). [ile,]
 Vücūdum rīzelendi vařlıña řabr eylemeklikden
 Yeter ğöster vefāyı vaşl **ile** ‘uşşaki irřād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 8). [ile,]
 Bu cism ü cān seniñ rāhiñda olmuş hāk **ile** yeksān
 Terahhūm kıl bu dil-efgende ye iřsānı müzdād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 9). [ile,]
 Hālveti efgende-i ‘aşk **ile** olmuşdur muhāl
 Hālķ içinde rūyına bařsam yine mařcūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 7). [ile,]
 Mülk-i vařla va‘d **ile** tuĝrā-nūvis olma dirīĝ
 Tīre bařtım tā ezel olmuř benim menkūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 9). [ile,]
 Çok niyāz itdim der-i dildāra yüz biñ zār **ile**
 Ařkār olmaz sebab bilmem nedir mařlūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 11). [ile,]
 Hābs olup řalmıř zenařdānıñda çok zūr-āverān
 Āh u eřĝān **ile** şopmuş arada şad-cedelāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 6). [ile,]
 Tīĝ-ı cevri **ile** vücūdum kılsalar řad-zerre ger
 Emriñe ser-mū muhālif idemem bir harekāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 11). [ile,]
 Seg-řabī‘at münkirān ‘av‘av **ile** uşşe baña
 Dāmeniñden kesmezem dest-i ümīdim heyhāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 13). [ile,]
 ‘Afv kıl kemter Ğulāmī ‘aybını ey pūr-kerem
 Bizde ancaş bulunan taķřır **ile** çok ĝalařāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 16). [ile,]
 Bařr-i fiřka dūřuben ‘āleme efsāne olup
 ‘Afv **ile** nīm-nigeh it sūy-ı faķīrānıma yā ĝavř (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 6). [ile,]
 Vādī-i hūznde ser-ĝeřte iřim ĝirye vū zār
 Luřf **ile** bir meded it sīne-i sūzānıma yā ĝavř (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 8). [ile,]

Küfrine îmanına yâriñ biz îmân eyledik
Var müferik şüfiyâ sen küfr **ile** îmânı seç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 12). [ile,]
Dîde-düz-ı hecr olup bî-vuşlat-ı bûs u kenâr
Nâle-i cân-süz **ile** leyli nehâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 8). [ile,]
Dil düşdi dâm-ı ‘aşka di nâ-tamâm-ı ‘aşka
Mest-i müdâm-ı ‘aşka ‘aşk **ile** ola şâyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 4). [ile,]
Himmeti bahrinde envâ ‘-ı hâkâyık mevc-zen
Teşneler sîrâb ider elţâf **ile** esrâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16). [ile,]
Bir arada mümkün olmaz tûfî vü zâg-ı siyâh
Çünkü nâ-cinsân **ile** şohbet olur nâr-ı şedîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 6). [ile,]
Ahsen-i takvîm **ile** halk eylemiş Hâlık seni
Zât-ı hüsnüñ ahter-i sa’dîñ gibi olmuş sa’îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 7). [ile,]
Şad-mihnet **ile** hân-kah-ı ‘aşka düşürdi
Tutdum o zamân mürşid-i ‘aşkdan hele ben yed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 3). [ile,]
Min-ba’d anıñ âteş-i mihri **ile** cânâ
Süzân olarak yanmağı dil eyledi hem ‘ahd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 7). [ile,]
Kayd oldu defâtîr-i melâmetde ki ismim
Cem’ oldu benim çevreme çok nîk **ile** şad-bed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12). [ile,]
Hâme-i ‘âciz-beyânım dürr-i vaşfiñ nazm idüp
Şefkat **ile** bakmayup hem itmediñ işğâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 4). [ile,]
Eyledim remzen niyâz-ı bî-kerân gûş urmadı
Nâz u istiğnâ **ile** ser çekdi serv-âsâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 6). [ile,]
Hecr **ile** ciger âteş-i ‘aşkıñda habîbiñ
Süzânımı gördükde cefâ eyledi izhâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 3). [ile,]
Noldı cânâ saña söyle baña bu zâr nedir
Âh-ı bîhûde nedir hüzn **ile** efkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 2). [ile,]
Sende var başka edâ başka hevâ cilve-nümâ
Süziş-i ‘aşk **ile** bu sinedeki nâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 8). [ile,]
Çeşm-i hûn-rîz **ile** hûnâbe-i hasret ne ‘aceb
Dökülür sâha-i ruhsârıña bu kâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 9). [ile,]
Ey Gulâmî gerçi şabr itmek zafer miftâhıdır
Yâri görsem gayr **ile** şabr u karar elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 10). [ile,]
Tırra-i kâkülünde biñ göñli esîr ü bend idüp
Şâne-zen-i cefâ **ile** düşmeye kec zünûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6). [ile,]
‘Âlem içre kim ki şâ’irdir deyü meşhûr olur
Seng-i sevdâ-yı mecâz **ile** dili meksûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 2). [ile,]
Uğrıma çıktı Gulâmî bir süvâr-ı seyf-zen
Gördiğın tîğ-ı cefâ **ile** hemân toğrar biçer (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 10). [ile,]
Fîrâr eyler gazâlim vahşet **ile** görse ‘uşşâkı
Belî bildim ki ol deşt-i Hıttâ âhûlârındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 7). [ile,]
Sünbül nihâdedir gül-i sürh üzere nâz **ile**
‘Anber-feşân-ı süy-ı semen-zâra kıl nâzar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 5). [ile,]
Külâh işkeste perçem deste destinden derûn haste
Tabîbim luţf **ile** baksa n olur şâyân-ı rahmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 8). [ile,]

Yâr **ile** ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder
Çeşm-i hûn-rîzde olmazsa eger eşk **ile** ter (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 1*). [ile,]
Yâr **ile** ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder
Çeşm-i hûn-rîzde olmazsa eger eşk **ile** ter (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 2*). [ile,]
Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla hemân
Kân akıt yaş yerine zâr **ile** her leyl ü nehâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 4*). [ile,]
Âteş-i hasret **ile** dâğla seni sen de ciger
Çekdi ol yârî kenâra şaşırup çok ağyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 5*). [ile,]
ğam-ı hicrânı da yaz ey kalemim miñnet **ile**
Vir şabâ destine yâre anı eyle izbâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 7*). [ile,]
Rağm idüp belki Ğulâmî bize mi’ mâr-ı kerem
Dil-i vîrânemizi sîm-i vişâl **ile** yapar (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 14*). [ile,]
Giceler şubha dek encüm-şümârım derd-i hicrânla
ğam **ile** göz yaşından bâğ-ı fikre şebnemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 6*). [ile,]
Muhtâc **ile** Ğulâmî degül beste bâb-ı Hâk
Tâ’at aña vesîle ‘ibâdet bahânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 11*). [ile,]
Zahm-ı derûn-ı bülbüle bâ’iş budur müdâm
Ezhâr hâr-ı mâr **ile** her dem nişestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 4*). [ile,]
‘İd-i ağhâ herkese virdi sürûr u hem huzûr
Biz fakîriñ zâtıñızdan derd **ile** pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 18*). [ile,]
‘İd-i ağhâ herkese virdi sürûr-ı bâ-huzûr
Biz fakîriñ zâtıñızdan derd **ile** pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 18*). [ile,]
Bu hârâbe göñlüm âbâd itdi sâķî câm **ile**
Pür-keremdir böyle şâhib-luţfıdır mi’ mârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 5*). [ile,]
Germî-i mey şît-i neyle oldı ğam tûmârı tay
Şimdi rakş eyler sürûr **ile** der ü dîvârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 12*). [ile,]
Çeng **ile** santûr **ile** şahbâ-yı gülgün-reng **ile**
Cilve-ger cânân **ile** âhengdir hep kârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 13*). [ile,]
Çeng **ile** santûr **ile** şahbâ-yı gülgün-reng **ile**
Cilve-ger cânân **ile** âhengdir hep kârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 13*). [ile,]
Çeng **ile** santûr **ile** şahbâ-yı gülgün-reng **ile**
Cilve-ger cânân **ile** âhengdir hep kârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 13*). [ile,]
Çeng **ile** santûr **ile** şahbâ-yı gülgün-reng **ile**
Cilve-ger cânân **ile** âhengdir hep kârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 14*). [ile,]
Şerm-dâr eyler behiştiñ sünbül ü süsenlerin
Hânde **ile** gonca-i neşkûfte-i gülzârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 16*). [ile,]
Dîde-i rağm **ile** kim giryân olurdı hâlîme
Ey Ğulâmî olmasaydı âh-ı âteş-bârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 29*). [ile,]
İtme ülfet herkes **ile** perhîz it ey bu’l-heves
Kışver-i göñlüm saña virdim ‘azîzim işte bes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 1*). [ile,]
Bed-güher yâr-i perî-çihreyi âğuşa çeker
Olamaz pāk-nağar yâr **ile** bir demde celîs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 6*). [ile,]
Kışver-i kâlbe nice sâl hüküm-rân idi nûr
Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baht **ile** re’îs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 8*). [ile,]

Şerefdir yâr **ile** cennetde olmak ger kıyâmetde
Gulâmî görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 9*). [ile,]
Tüfeng-i nâzı ber-düş eyleyüp bârût-ı cevri **ile**
Pür itmiş sîne-i ‘uşşâk aña cây-ı nişân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 9*). [ile,]
Eylesem zâr **ile** dildârıma izhâr-ı hülûş
Raḥma gelmez yine bilmem bu mı âşâr-ı hülûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 1*). [ile,]
Ḥasret şererinden dil **ile** bu teni ḥâfiz
Yakdın yine ol derdime şaldın beni ḥâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1*). [ile,]
Bîrûnı güzel bâtını kec kimseler **ile**
Güldürme meded ülfet idüp düşmeni ḥâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 5*). [ile,]
Cân **ile** tenim naḥdini der-dest-i nihâdım
Sermâye-i güftünle kayır sen beni ḥâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 7*). [ile,]
Sitem ü cevri ü cefâyâ **ile** me’lûf olma
İtme âgyâr gibi ‘aşık **ile** ceng ü nümâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [ile,]
Sitem ü cevri ü cefâyâ **ile** me’lûf olma
İtme âgyâr gibi ‘aşık **ile** ceng ü nümâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 4*). [ile,]
Seyr it Gulâmî ḥâlin ‘aşk **ile** yakdı bâlin
Bulur Ḥudâ vişâlin ey nâ-be-kâm vâ’iz (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 9*). [ile,]
Ḳadem-nihâd olalıdan bu vâdî-i ‘aşka
Fırâk **ile** bu dil olmaz güdâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 4*). [ile,]
İr hemân mey-ḥâne-i mestân-ı ‘aşka zâr **ile**
Ey Gulâmî belki luṭfından şunar sâkî tifâğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 9*). [ile,]
Hemân dünyâda cevri **ile** cefâyâ ben miyim lâyıḳ
Niçe müznib ‘abîdânın içinde ben miyim fâsik (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 1*). [ile,]
Şuḫî libâs-ı şûf **ile** aldatma ‘âlemi
Şâf olmayınca dil naẓar itmez nigâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 7*). [ile,]
Zâhid riyyâ vü zerḳ **ile** tesbîḫi terk kıl
Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 9*). [ile,]
Mînâ-yı neng ü ‘ârı çalup senge şevḳ **ile**
Pîr-i muğânı var ara bul kâse-dâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11*). [ile,]
Ḥançer-i müjgân **ile** mecrûḫ kıldın sînemi
Cân alan cellâd-ı ḥün-eşşânlara sultân mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 3*). [ile,]
Cihân ‘uşşâk-ı kâzible tolıdır
Gulâmî şıdk **ile** bir dânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 10*). [ile,]
Câme-i şabr u sükûnum cümle oldu çâk çâk
Nev-libâs-ı vaşl **ile** nâ-şâd gönüm şâd kıl (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 8*). [ile,]
İrince destime mektûb-ı ‘âlîñiz fi’l-ḥâl
Meserret **ile** öpüp başıma kodum der-ḥâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 2*). [ile,]
Açup şitâb **ile** mührin naẓar-figen olarak
Ḳırâ’at eyledigim ân bilindi cümle me’âl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 3*). [ile,]
Terahḫum eyleyerek ḥâl-i bendeye şâhım
Nüvâziş **ile** ider ḥâtır-ı şikesti su’âl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 6*). [ile,]
Ḥayâl-i rûy u leb-i la’lîñ **ile** sultânım
Derûn-ı dilde zuhûr eylemişdi derd ü melâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 9*). [ile,]

Çalınur nüh-tabakât **ile** zemînde tablı
 Cāna āvāzı ğidā Hazret-i ğavṣu 'l-A'zam (Gulāmî Divanı , Gazel 118, Mısra 11). [ile,]
 Hāk-i pāy-ı 'ālīye hālīm beyān itmeklige
 Zār u efgān **ile** mi bilmem ne cevlan eylesem (Gulāmî Divanı , Gazel 120, Mısra 4). [ile,]
 Vāy şol kütēh-nazarlar ki bilürler Rabbisin
 Şad-hezār bātlı hāt **ile** şafha-i takvīm kim (Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 12). [ile,]
 Ger muḥarrık olsa serv-āsā kıyāmet-kadd **ile**
 'Aşıkānıñ ol zamān kārı figāndır nev-resim (Gulāmî Divanı , Gazel 122, Mısra 15). [ile,]
 İndi çeşme intizār **ile** kara şu oldu ağ
 Sākīyā şun mey ki ğitsün sīneden endūh u ğam (Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 7). [ile,]
 Telh-kām olmam seniñ şīrīn-lebiñden yād kı
 Tek beni düşnām **ile** yār iftiḥārımdır benim (Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 4). [ile,]
 Levh-i gönülüm töludur nokta-i hicrān **ile** āh
 Her gören ağlar okunmaz ki ne tedbīr ideyim (Gulāmî Divanı , Gazel 125, Mısra 5). [ile,]
 Dehen açdırma Ğulāmī tölü derd **ile** dehen
 Dinlemez derdimi kim yārime taḥrīr ideyim (Gulāmî Divanı , Gazel 125, Mısra 9). [ile,]
 Ey felek şem' -i dil-efrūzımı göster baña kim
 Dolanım başına şad-cān **ile** pervāne olam (Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 4). [ile,]
 Kıyāmet-kadd **ile** bilmem ne silr itdi o efsün-ger
 Ki 'aqlım gitdi başdan ğamze-i mekkāra çarpıldım (Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 11). [ile,]
 'Aşk **ile** 'ālemde ben bir meh-veşīñ mestānıyım
 Mest-i cām-ı hayretim bilmem kimiñ hayrānıyım (Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 1). [ile,]
 Tīg-i hicrān **ile** başdan başa cism-i mecrūh
 El-amān sen dir idiñ yāreye merhem dehenim (Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 5). [ile,]
 Ol dilārā kesdi mihri zencīrin benden hemān
 Gönli yağmāya virdi ḥasret **ile** bir zamān (Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 2). [ile,]
 Tār-mār oldu bütün 'asker-i 'aql ey dānā
 Hūn-feşān leşker-i 'aşk **ile** idince şeb-hūn (Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 8). [ile,]
 Yolında hāk **ile** yeksān olursañ pā-nihād olsun
 Deyü anlar firār eyler şitāb **ile** gedālardan (Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 6). [ile,]
 Bāl ü perrin āteş-i hecr içre sūzān eyleyüp
 Düşdi çāh-ı fūrķate şad-zār **ile** eyler figān (Gulāmî Divanı , Gazel 146, Mısra 4). [ile,]
 Sīnesin tūr-i beliyyāta nişān it yā Rab
 Elem ü miḥnet **ile** çāk-i ğirībān olsun (Gulāmî Divanı , Gazel 150, Mısra 6). [ile,]
 Göz göre zümre-i aġyār **ile** kılsun ūlfet
 Dil-i vīrānı anıñ bir daḡı vīrān olsun (Gulāmî Divanı , Gazel 150, Mısra 13). [ile,]
 Şavulsun ğam sipāhı bār-ġāhın tār-mār itsün
 Bıraksun tūġ u sancāġın şitāb **ile** firār itsün (Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2). [ile,]
 Nām-ı elem-kār-ı dil kūçe-i zilletlere
 Gitdi şehim hecr **ile** hoş ḡalasıñ sen hemān (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 4). [ile,]
 Nāb-ı neşāt-ı lebi **ile** ider şīveler
 'Āleme efsün ider çeşm-i ḡumār-ı hūbān (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 17). [ile,]
 Nām-zedim cān **ile** şem' -i ruḡuñ nūrına
 Hecr **ile** pervāne-veş ey perī hālīm yamān (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 21). [ile,]

Nām-zedim cān **ile** şem‘-i ruḥuñ nūrına
Hecr **ile** pervāne-veş ey perī ḥālim yamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 22*). [ile,]
Çeşm-i cellādı **ile** sā‘il-i bī-çārelerin
Sürdi meydān-ı ḥaḳārāt u siyāsetlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 9*). [ile,]
İksīr-i luṭfuñ **ile** bu zerrīn olan dilim
Bir düḥt olaydı bārī ḥabībīñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 5*). [ile,]
Ḥāhiş kıllarsa zār **ile** bīgāneler şakın
Gösterme ey nigār leb-i la‘līñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 7*). [ile,]
Akrānı üzre ḳahr **ile** fā‘ik olup nigār
Gendüm gibi gulām‘ın atar ḡam hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 11*). [ile,]
Tazarru‘ eyle dilā rūz u şeb o ḡufrān‘a
İrişdi günlerimiz ḥasret **ile** hicrāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 2*). [ile,]
Ġulāmī gel ḳapu ḳapu sürinme sā‘il-veş
Ḥulūş u şıdk **ile** dön bāb-ı Şāh-ı Merdān‘a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 14*). [ile,]
Bilürüm sāye gibi ḥüzn ü elem ayrılmaz
Yüze gülmek **ile** ‘uşşākıñ ḥandān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 8*). [ile,]
Düşer dil ḳurtulup dām-ı belādan başḳa bir dāma
Şalar sevdā-yı ‘aşḳ **ile** vücūdın ḥār-ı ālāma (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 2*). [ile,]
Çemen-zār-ı cefāda bülbul-i şeydā gibi her dem
Terennüm-sāz olur şad-zār **ile** bir la‘l-i gül-fāma (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 4*). [ile,]
Ġulāmī ‘aşḳ **ile** ḥāl-i perīşānın dise yāre
Der-i dildārdan āyā gelür mi bir kerem-nāme (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 13*). [ile,]
Müneccim ṭālī‘-i tārīkimi bir kez ḥisāb eyle
Eger naḥs ise luṭf it sa‘d **ile** ‘ālī-cenāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 2*). [ile,]
Ḥayāl-i yār-i ḡaddār **ile** rūz itme şebi dā‘im
Seri bālīn-i teslīme koyup bir laḥza ḥāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 7*). [ile,]
Bahā-yı vuşlatı dilberleriñ zerdır recā neyler
Ġulāmī sīm **ile** mānend-i gīsū pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 10*). [ile,]
Baḳ yār-i bī-vefāya geḳer şad-edā **ile**
Baḳ çarḥ-ı pūr-cefāya döner biñ belā **ile** (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 1*). [ile,]
Perverdesin ‘aceb niçün ol pāy-māl idüp
Şahrā-yı ḡamda ḳor nice cevır ü cefā **ile** (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 6*). [ile,]
Pergār-ı ‘ömr dehrde rāḥatla dönmedi
Ferdā döner mi söyle dilā bir şafā **ile** (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 8*). [ile,]
Raḥm **ile** ḥāl-i perīşānımıza āh çeker
Luṭfı bisyār ise ey dil leb-i ḥūn-ḥāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 5*). [ile,]
Şanavber-ḳadd **ile** aḡyār içinde ḥoş-ḥırām itme
gurāb **ile** eyā ṭūṭi dehen-sīre devām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 1*). [ile,]
Şanavber-ḳadd **ile** aḡyār içinde ḥoş-ḥırām itme
gurāb **ile** eyā ṭūṭi dehen-sīre devām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 2*). [ile,]
Hilāl-ebrūların māh-ı cemālin gördiḡiñ demde
Ġulāmī būs **ile** ifṭār ḳıl şavmı ḥarām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 14*). [ile,]
ḡunūde baḥtımı şāhā meded bīdār-ı ḥāb eyle
Yüzinden dest-i iḥsānıñ **ile** ref‘-i ḥicāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 2*). [ile,]

Kesdi mikrâz-ı firâk **ile** ser-i zülfdan felek
 Kaṭ' idüp başım figend itmez o yârîñ küyna (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 9*). [ile,]
 İftirâk-ı yâr **ile** gördükde eşk-i dîdemi
 Ağlar idi hep der ü dîvârlar efgânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 7*). [ile,]
 Merhem-i luṭf **ile** tîmâr eyledi zaḥm-ı dile
 Şîşe-i 'ıtr-ı ruḥın dökdi meşâm-ı cânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 13*). [ile,]
 Gelmeseydim nola bu pür-mihen-i dünyâya
 Şalmasaydım serimi gaḥlet **ile** sevdâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 2*). [ile,]
 İrmedi bâğ-ı emel verdine destim bir dem
 Gitdi bülbül gibi zâr **ile** 'ömür ifnâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 4*). [ile,]
 Evvelî çarḥ-ı felek luṭf **ile** şâd itdi bizi
 Hışm idüp âhiri uğratdı beni belvâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 5*). [ile,]
 Melâz u melce' ü me'vâ ne bir penâhım var
 Sefâlet **ile** gezüp düşmüşüm beyâbâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 10*). [ile,]
 'İşve-i cilve **ile** rûy-ı pür-envârını açdı
 Luṭf **ile** sâ'iliniñ dîde-i ḥün-bârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 1*). [ile,]
 'İşve-i cilve **ile** rûy-ı pür-envârını açdı
 Luṭf **ile** sâ'iliniñ dîde-i ḥün-bârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 2*). [ile,]
 Eyledi deşt-i vücûdum kereminden ma'tûr
 Nâz **ile** 'aşıkınıñ külbe-i ekdârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 4*). [ile,]
 Şad-sürûr **ile** Ğulâmî'ye tekellüm kıldı
 Kaldırup derd ü ğamı perde-i esrârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 9*). [ile,]
 Cân **ile** gönlini her kim zülfüne kılmaz vaṭan
 Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender'i (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5*). [ile,]
 Olsa idi derd ü hicrân **ile** ḥâṭırda ğubâr
 Nîm-nigâh **ile** siler bir ğam-güsârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7*). [ile,]
 Olsa idi derd ü hicrân **ile** ḥâṭırda ğubâr
 Nîm-nigâh **ile** siler bir ğam-güsârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 8*). [ile,]
 Fikr-i nûş **ile** Ğulâmî nîşe uğratdım teni
 Mâr-tıynet yâr **ile** bilmem ne kârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 13*). [ile,]
 Fikr-i nûş **ile** Ğulâmî nîşe uğratdım teni
 Mâr-tıynet yâr **ile** bilmem ne kârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 14*). [ile,]
 ğamıñla çihre-i dil dâğlandı lâle gibi
 Derûnı kan **ile** tolmuş şehâ piyâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 2*). [ile,]
 'Akl **ile** olmuş iken 'âleme engüşt-nümâ
 Şimdi Mecnûn gibi bâzîçe-i etfâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 7*). [ile,]
 Ğulâmî baht-ı nâ-hemvârem âyâ ḥâb-ı miḥnetden
 Sürûr u behcet-i cāvîd **ile** bilmem uyanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 10*). [ile,]
 Olmadan pister-i vuşlatda çü lâle 'uryân
 Bezendir kat-be-kat esbâb-ı sefer **ile** teni (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 4*). [ile,]
 Urmadıñ sînedeki yâreme dest-i keremiñ
 Kılmadıñ büse-i cân-baḥş **ile** şîrîn deheni (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 8*). [ile,]
 Bağluyam zülf-i dil-âvîziñe ey cân alıcı
 Cevr **ile** çalma sere ğamze-i tîğî çalıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 2*). [ile,]

Ah efgendesiyim bir güzeliñ kim cânı
 Çıkarur tenden amân dîn **ile** hem imânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 2*). [ile,]
 Tîg-i müjgânı çeker tîr-i nigâh **ile** hemân
 Yâreler sîneleri nâvek-i hûn-efşânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 5*). [ile,]
 Ne recâ **ile** varam dergeh-i vâlâ-şâna
 Sözimiz kalmadı ammâ kerem ü ihsânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 11*). [ile,]
 Evvelî yüz gösterüp sihr **ile** aldıñ varımı
 Yüz çevirdiñ soñra cânımdan uşandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 7*). [ile,]
 Nev-cüvân iken Gulâmî ‘aşk **ile** bükdüñ belim
 Sen ‘aşâya pîr idüp cânâ tayandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 11*). [ile,]
 Per açup şad-nâz **ile** pervâz idince göklere
 Muntazır oldu selâmına alây-ı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 23*). [ile,]
 Firâş-ı kudret-i Yezdân eltâf u ‘inâyetle
 Bisât-ı sebz **ile** tezyîn virmiş küh u şahrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 6*). [ile,]
 Dü-çeşm-i cân **ile** üftâdegân-ı vâdî-i fûrkât
 Nigâh-efgen iken râh-ı şabâ-yı neş‘e-bahşâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 21*). [ile,]
 Neşât u inbisât-ı tām **ile** hasret-keş-i ümmet
 Bürehne-pâ vü ser kim vardılar ya‘nî cebîn-sâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 31*). [ile,]
 Gulâmî çıkıdı dört er söylediler cevherî târîh
 İrişdi cümle ednâ **ile** a‘lâ feyz-i ‘ulyâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 38*). [ile,]
 Fûrûzân pertev-i ihsânı mişbâh-ı hâkîkatde
 Ebed mahfûzdur irmez riyâh **ile** aña itfâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 10*). [ile,]
 Tağıldı zülf-i şâhid-veş mahallât içre çâvuşlar
 Sarâya oldılar med‘uvv ednâlar **ile** a‘lâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 24*). [ile,]
 Ta‘âmından tenâvül eyledikden gayri zî-ervâh
 İnüp bârân sürür **ile** simâtıñ üzre bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 28*). [ile,]
 Hâdîka-i çemenistân-ı cânâ vaqt-i rebî‘
 Düşer le tâfet **ile** jâle-i ‘inâyet-i yâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 10*). [ile,]
 Meveddet **ile** elinde piyâle lâle tutar
 Nazar-figenlere itmekdedir ‘atâ vü nişâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 23*). [ile,]
 Gulâmî vardı bu mevsimde şahn-ı gülzâra
 Şikeste-hâtır **ile** bula bir gül-i bî-hâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 34*). [ile,]
 Zebân-ı efşâh **ile** vâşif-ı Hüseyin olmuş
 Bu resme şîme-i hüsün beyân ider her bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 37*). [ile,]
 Taht-ı bahtında ebed iclâl **ile** kılsun Aḥad
 Müstedâm-ı ‘ömr ü şevket zîb-i kâh-ı dâverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 67*). [ile,]
 Hâdden efzûn u ‘adedden hâric-i bîrûn ola
 Çün rimâl-i rûd her dem nuşret **ile** leşkeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 70*). [ile,]
 Zemîn emn ü emâna münkalib şimdi zamânında
 Resîde lutf u feyzîñ hükmi ednâ **ile** a‘lâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 42*). [ile,]
 Ümîd-i ‘afv **ile** dergâh-ı vâlâ-câha sulṭânım
 Cesâret cür‘et itdim bî-riyâ böyle ıtrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 63*). [ile,]
 Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ-veş şerâfet-bahş **ile**
 Kıldı seyrân u sefer müddetle çend-mâh ḥabbezâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 23*). [ile,]

Çün mis-i bî-kıymet-i eş'arım üzre luṭf **ile**
 Düşse iksîr-i naẓar 'afvîñ olur bir kîmyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 35*). [ile,]
 Eyledi 'avdet tedevvürden vezîr-i ma'delet
 Ni'met **ile** müjdelenün halk-ı Sîvâs dâ'imâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 42*). [ile,]
 Âsumânî-i ẓazâdan türegî inzâl **ile**
 Tâ kıyâmet itdi diller içre iskân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 3*). [ile,]
 Pister-i dîbâ vü atlas ḥâb-gâh olmuş iken
 Ḥâk **ile** olduğda cismiñ şimdi yeksân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 10*). [ile,]
 Ḥumâr-ı çeşmiñi gördüm yaḳîn **ile** bildim
 Ki ḥüsnüñ oldı seniñ ber-kemâl cümle şıfât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 7*). [ile,]
 Cihân-ı ḥüsn **ile** 'aşkıñ ẓadîm bir mülket
 Ki bî-ḥilâf maşûn eymen oldı min-nekebât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 15*). [ile,]
 Ey bülbül-i şûrîde benim ḥalimi bildir
 Ol ğonca-feme luṭf **ile** aḥvâlimi bildir (*Gulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 2*). [ile,]
 Gir şahn-ı gülistân-ı cefâ-kâr-ı nigâra
 Şad-nâle **ile** bî-meded iḳbâlimi bildir (*Gulâmî Divanı , Kit'a 1, Mısra 4*). [ile,]
 Kılmış güzelim ḥalimi luṭf **ile** tefahḥuş
 'Uşşâḳdan itdim bu zamân kesb-i teḥaşşuş (*Gulâmî Divanı , Kit'a 3, Mısra 1*). [ile,]
 Nakḳâş-ı ezel nakş-ı ruḥuñ ey gül-i ra'nâ
 Yazdıḳda beni eyledi şevḳiñ **ile** şeydâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 2*). [ile,]
 Zebân-ı şevḳ **ile** cân 'andelîbi
 Cihâna vaşf ide ḥüsn-i Ḥabîb'i (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 3*). [ile,]
 İlâhî 'aşḳ **ile** envâ'-ı 'illet
 Dil-i Eyyüb'a virdi ḥoşça ḥâlet (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 13*). [ile,]
 'Urûc itdi göge 'aşḳ **ile** 'îsâ
 Sürûr **ile** şihâb-ı şâḳıb-âsâ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 19*). [ile,]
 'Urûc itdi göge 'aşḳ **ile** 'îsâ
 Sürûr **ile** şihâb-ı şâḳıb-âsâ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 20*). [ile,]
 Cihân envâr-ı 'aşḳ **ile** ṭoludur
 Maḥabbetsiz olan diller ölüdür (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 31*). [ile,]
 Daḥî 'aşḳ **ile** oldı ebr giryân
 Gözi yaşıdır anıñ bilme bârân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 35*). [ile,]
 Kimi cismîñ fenâ kılmış muḥaḳḳaḳ
 Bu ümmîd **ile** ola ḳurba elyaḳ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 42*). [ile,]
 İrer hem menzile râh-ı mecâzî
 İder şad şevḳ **ile** Ḥaḳḳ'a niyâzı (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 78*). [ile,]
 Vücûdum âteş-i 'aşkıñ **ile** yaḳ
 Daḥî mismâr-ı şevḳiñ ḳalbime çaḳ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 95*). [ile,]
 Derûnum 'aşḳ **ile** ḳıl pâre pâre
 Dilim şad-şerḥa şerḥa yâre yâre (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 97*). [ile,]
 Vâ'izâ ḳorḳutma nâr-ı düzaḥ **ile** ḳıl naẓar
 Âteş-i hicrân **ile** dünyâ baña olmuş saḳar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 1*). [ile,]
 Vâ'izâ ḳorḳutma nâr-ı düzaḥ **ile** ḳıl naẓar
 Âteş-i hicrân **ile** dünyâ baña olmuş saḳar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 2*). [ile,]

Gün-be-gün artar firāk-ı yār **ile** hüzn ü keder
Eşk-i çeşmim oldu deryâ turmayup dâ'im akar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 5*). [ile,]
Tâ ezel mahmûr-ı mest-i dîde-i hammâriyım
'Aşkıñın mey-hânesinde şevk **ile** devvâriyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 12*). [ile,]
Âh o nergis gözleriniñ cân **ile** bîmâriyım
Gülşen-i hüsninde her dem bülbül-i pür-zâriyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13*). [ile,]
Qalmamış dünyâda gayri merhametlü yârlar
'Arz-ı hâl-i 'âşıkı kahr **ile** dilber karalar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 34*). [ile,]
Külhan oldu iftirāk-ı yār **ile** gül-zârlar
Zâr u efgânım görüp ağlar der ü dîvârlar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 37*). [ile,]
Boynuma taqdîr-i Hâk taqmış maḥabbetden resen
Tîğ-i tedbîr **ile** dünyâda anı kimdir kesen (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 42*). [ile,]
Qalmadı şabr u taḥammül eylerem terk-i vaṭan
Ḥasret-i cānān **ile** ḥâzır baña gür u kefen (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 46*). [ile,]
Eylerim dilber **ile** derd-i dilimden feryād
Kim ider Ḥazret-i Allāh' dan özge imdād (*Gulâmî Divanı , Müfret 9, Mısra 1*). [ile,]
Merhem-i ḥilm **ile** zaḥm-ı hecre tîmār itmeli
Böyle dir çok bî-ḥaber ḥilmi begim kalb it de gör (*Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 1*). [ile,]
Tâ-leb ulaşdı ḥasretiñ **ile** nefes nefes
Yâ vâşıl eyle yâ serimi şad kılıçla kes (*Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 1*). [ile,]
Oyuna girdi ider çarḥ o şûḥ-ı rakḳâş
Sâkiyâ sen de şarâb **ile** yetiş meclise baş (*Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2*). [ile,]
Nedendir ṭa'n u teşnî **ile** me'lûf olduğı vâ'iz
Hele öz nefsin itmez fi'l-i nâ-şâyesteden ḥâfız (*Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 1*). [ile,]
Firāk-ı yār **ile** cismimde kırk üç refâyla açdım
Ḥayâtımdan ümîdi kaṭ' idüp ol dem kefen biçdim (*Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 1*). [ile,]
Ol gün ola mı dilber **ile** sîne-be-sîne
Pisterde hem-âgûş ola dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 1*). [ile,]
Yār **ile** eger olsam idi sîne-be-sîne
Bûs-ı lebiniñ bakmaz idüp az u besine (*Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 1*). [ile,]
'Ahd ü peymân eyledik ol yār **ile** dâ'im hemân
gayriye bûs-ı ruḥa ruḥşat nümâyān itmeyem (*Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 1*). [ile,]
Kaşr-ı dil dervâzesin şevk **ile** aç
Ur Gulâmî başına vaşlıñla tâc (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 23*). [ile,]
Qanı ey bād-ı seḥer bûy-ı dilârâdan eşer
Elem-i hecr **ile** var sîne de çok hüzn ü keder (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 2*). [ile,]
Bezm-i bîgâne de düşmez ki kıla 'işret-i nûş
Ne revâ âdeme şeytân **ile** göñli ola ḥoş (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 12*). [ile,]
Âşinâsı ide hicrân **ile** deryâ gibi cüş
Söyle âğyâra telatıfları besdir bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 13*). [ile,]
Bu kadar ḥuşk u tehî şanmaya dilden nefesi
İder 'uşşâka Ḥudâ lûtf **ile** feryād-resî (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 18*). [ile,]
Ni'am-ı devlet-i didârını pek az eyler
Rûz u şeb gayriler **ile** söze âgâz eyler (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 22*). [ile,]

Ra'd-veş şark **ile** garba ulaşur fermānı
 Qādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 19*). [ile,]
 'Aşık-ı hüsnüñ nigārım luţf **ile** kayırmadıñ
 Kenz-i 'aşkıñda hisāb-ı cevri hem şaşırmadıñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 1*). [ile,]
 Pendimi güş eyleyüp mīnā-yı 'arī kırmadıñ
 Dīde-i giryān **ile** derd-i derūnum söyledim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 6*). [ile,]
 Zaḥm-ı hicrāna nihāyet ola mı olmaya mı
 Luţf **ile** merhem-i vuşlat ola mı olmaya mı (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 2*). [ile,]
 Tā ezel ḥāk-i vücūdum şanemā bil taḫdīr
 Āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān **ile** kılmış taḥmīr (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 12*). [ile,]
 Dūn gice kenāra çeküp aḡyāra yüzinden
 Şad-cilve **ile** virmiş amān büse gözinden (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 6*). [ile,]
 Nigāh-ı naḥvet-i dildār **ile** ḥālīm yamān olmuş
 Sarāy-ı hüsniniñ bābında göñlüm pās-bān olmuş (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 7*). [ile,]
 Güc **ile** olmuş iken mahrem-i rāz-ı dildār
 Mülk-i hicrāna figend itdi bu çarḥ-ı ḡaddār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 25*). [ile,]
 Leyl ü nehār yār diyerek aḡlarız
 Seyl gibi ḥasretler **ile** çağlarız (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 22*). [ile,]
 Yār **ile** aḡyār süre 'işreti
 Bula Ḡulāmī ḡam **ile** miḥneti (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 27*). [ile,]
 Yār **ile** aḡyār süre 'işreti
 Bula Ḡulāmī ḡam **ile** miḥneti (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 28*). [ile,]
 Cemāl-i dilberi vaşf itdiğim ṭa'n itme zūhhādım
 Urupdur çūñki mi'mār-ı ezel 'aşk **ile** bünyādım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 2*). [ile,]
 Ḥayāl-i būs-ı rüy-ı māh-veşler **ile** dil-şādım
 Ṭarīk-i 'aşkda şabr u taḥammül tūşe vü zādım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 3*). [ile,]
 Ūmīd-i dīden-i ruḥsār-ı āl **ile** şeh-i dehrem
 Eger zāhirde muḥtāc-ı der-i luţf u 'atā faḡram (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 27*). [ile,]
 Pās-bān-ı bābıñam hem sâ'il-i iḥsāñıñam
 Bī-nevāyam bī-nevāyam cān **ile** giryāñıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 4*). [ile,]
 Ser ḳodum sırran ve cehren āsitāna zār **ile**
 'Arz-ı aḥvāl eyledim yüz biñ recā iẓhār **ile** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 13*). [ile,]
 Ser ḳodum sırran ve cehren āsitāna zār **ile**
 'Arz-ı aḥvāl eyledim yüz biñ recā iẓhār **ile** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 14*). [ile,]
 Gelmediñ inşāfa bir an merḥamet iṣār **ile**
 Dönmezem kılsañ cefālar zulm-i āteş-bār **ile** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 15*). [ile,]
 Sīnemi şad-çāk idüp biñ derde dūçār eylediñ
 Tīḡ-i cevri **ile** beni mecrūḥ u bīmār eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 20*). [ile,]
 Rūz u şeb cismim nişān-ı seng-i aḡyār eylediñ
 Tā kıyāmet ḳahr **ile** mahrūm-ı dīdār eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 22*). [ile,]
 Söyle şāhım ḥışm **ile** bādī-i tekdīrim nedir
 Nişledim nitdim 'azīzim vaşla te'ḥīrim nedir (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 33*). [ile,]
 Zevraḳ-ı zāra şitāb **ile** dü-destin şalmış
 Sāḫil-i şıḫḫate gel şanma ki ırmış ḳalmış (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 9*). [ile,]

Hâk-i dergâhına şad-zâr **ile** rû-mâl olayım
 Nice bir cevr ü cefâlar **ile** pâ-mâl olayım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 25*). [ile,]
 Hâk-i dergâhına şad-zâr **ile** rû-mâl olayım
 Nice bir cevr ü cefâlar **ile** pâ-mâl olayım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 26*). [ile,]
 Sihir **ile** aldama çeşm-i fettânım
 ‘Âşıkıñım bugün cân u gönülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 3*). [ile,]
 Hâk-i derîñ şehim başda külâhım
 Kesdim ümîdimi cüz **ile** külden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 12*). [ile,]
 Ey Gulâmî vâdî-i fûrkatde nolduñ ‘aşkıdan
 Fikr-i sevdâ-yı ruh-ı yâr **ile** tölduñ ‘aşkıdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 32*). [ile,]
 İdeli fitne-i dehr hüsn **ile** Allâh seni
 İtmedi hâlîme vâkıf eşer-i âh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 3*). [ile,]
 Eylemiş zümre-i ‘uşşâka beni ser-defter
 Hüsn **ile** leşker-i hûbâna iden şâh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 10*). [ile,]
 Görmek ister dil-i sevdâ-zede her gâh seni
 Bir zamân hem-dem iken yâr **ile** ben bî-çâre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 16*). [ile,]
 Kâni’ olmuşdum o cânân **ile** bir güftâra
 Şaldı gurbetlere çarh itdi dilim şad-pâre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 17*). [ile,]
 Huşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi bu Hâlîm Beg kim
 Kazâ-yı üsrüb **ile** itdi rihlet dâr-ı ‘ukbâya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 8*). [ile,]
 Gulâmî söyledi menkûṭ **ile** târîḥin ol gılmân
 Girüp bâğ-ı cinâna hem muḳarreb nezd-i Mevlâ’ya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 9*). [ile,]
 Bu fenâ gülzârının tezyînine dil bağlama
 Nice biñ merdâne-yi ğamz **ile** bî-cân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 2*). [ile,]
 Rûz u şeb nakḍîne-i ceddin ‘ulûma şarf **ile**
 Olmuş idi şem’-i bezm-i rûşenâ-yı ‘âlimân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 3*). [ile,]
 Şevk **ile** fânûs-ı dersiniñ kenârında müdâm
 Halka-zen pervâne-veş bî-ḥad gürûh-ı ṭâlibân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 5*). [ile,]
 Ced-be-ced âmed-şüd-i mihmâna cidd-i sa’y **ile**
 Hürmet ü ‘izzet idüp eylerdi taṭyîb-i cenân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 3*). [ile,]
 Oldı Taşâbâd’a nice mâhlar kâ’im-maḳâm
 ‘Adl ü dâd **ile** hûkûmet itdi anda bir zamân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 6*). [ile,]

ilhâm: Allah tarafından kalbe gelen mâna.

O sulṭân-ı kerâmet kânı **ilhâm-ı** Hudâ birle
 Vilâyet mührin iḥsân eylemiş bir ‘âlem-ârâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 33*). [ilhâm-ı,]

illâ: " Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Kâm-ı göñlüm gayre kılmaz ser-fürû **illâ** saña
 Şâh-ı pür-cüd ebr-i bârân-ı şefâ’atsın ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 13*). [illâ,]

illet: Hastalık || İlletli harfler.

Öyle bir ‘**illete** düçâr ola kim ‘âlemde
 Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 3*). [‘illete, -e]

‘illet-i hasret: *Hasretin hastalığı.*

Ebedî **‘illet-i hasret** ola mı olmaya mı

Gerden-i cân u gönül zülf-i nigâra beste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 5*). [*‘illet-i hasret,]*

‘ilm-i ‘aref: *Ariflerin ilmini.*

İrdi rûz-ı zindegî rıhlet şebine âh kim

Mekteb-i ‘irfânda taşşıl itmedim **‘ilm-i ‘aref** (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 6*). [*‘ilm-i ‘aref,]*

‘ilm-i beyânı: *Beyan ilmi, düşüncelerin, duyguların, değerlerin ve onların anlatımında kullanılacak yolların farklı söz ve usûllerle açık ve güzel bir şekilde ifade edilmesini sağlayan ilim.*

Sevdigim ebced-i sevdâya yeñi bed’ itmiş

Yâ naşıl **‘ilm-i beyânı** aña takrîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 4*). [*‘ilm-i beyânı, -ı]*

‘ilm-i ‘ulemâvı: *İlim ehli;alimler, bilginler.*

Zühhâdların zühdini **‘ilm-i ‘ulemâyı**

Bir nîm-nigehle iderim cümlesin ifnâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 15*). [*‘ilm-i ‘ulemâyı, -y, -ı]*

ilticâ: *Sığınma, dayanma, dayanak edinme, güvenme.*

İlticâ-yı vuşlat itsem ol baña fûrkat virür

Hâlime rahm eyle dirsem gam baña meftûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 7*). [*ilticâ-yı, --yı]*

ilticâ evler: *Himayesine girmek, sığınmak; ayrıca bkz. ‘cây-ı ilticâ’ md.*

Dü-cihânda luţf-ı pâkiñ **ilticâ eyler** gönül

Mülket-i dâreynde şâhib-‘adâletsin ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 7*). [*ilticâ eyler, -r]*

ilticâ konem: *Himaye etmek.*

Dedr-dü cihân luţf-ı tu-râ **ilticâ konem**

Geştem çü hâk-i pâ-yı segânet meded ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 7*). [*ilticâ konem, -em]*

iltifât: *Teveccüh, ilgi, güler yüz (Güzelden/sevgiliden gelen lütuf bağlamında).*

Engübîn-i **iltifâtıñ** tablasında çün meges

Cem’ olup ‘âşıkların mânend-i yevm-i ‘araşât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 3*). [*iltifâtıñ, -ın]*

Hümâ-yı **iltifâtıñ** üstime bir sâye şalmaz mı

Şehâ elţâf-ı vaşlıñdan cihânda bî-naşîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 7*). [*iltifâtıñ, -ı, -n]*

Ey Gulâmî vâdî-i ‘aşkıñda bârî ebkem ol

İltifât-ı nîme içün cânib-i cânânedenden (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 10*). [*iltifât-ı, +-]*

iltifâti: *Teveccüh, ilgi, güler yüz (Güzelden/sevgiliden gelen lütuf bağlamında).*

Dilâ kat’ eylemişse **iltifâti** câmını sâkî

Dükenmez câm-ı çeşmimde şarâb-ı pür-nemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 7*). [*iltifâti,]*

îmâ ideyim: *Üstü kapalı söylemek, dokundurmak.*

Çankı aḥbâba gam-ı fûrkatı ifşâ ideyim

Elem-i ‘aşkı naşıl gayriye **îmâ ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 4*). [*îmâ ideyim, -e, -(y)im]*

‘imāme: *Başlık, başa sarılan sarık.*

Fāhteler şarmış ‘imāme berg-i ahḍar sebzden

Şāhlarda murglar hep ‘andelīb-āsā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 5). [‘imāme,]

īmān: *Allah’a inanma, dīnī inanç.*

Nigeh-i nīme ile aldı elimden hūşum

Dīn ü īmānımı ḡayb eyledi efkār ḡabīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 12). [īmānımı, -ım, -ı]

Küfrine īmānına yāriñ biz īmān eyledik

Var müferriḡ şūfiyā sen küfr ile īmānı seḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 12). [īmānı, -ı]

Küfrine īmānına yāriñ biz īmān eyledik

Var müferriḡ şūfiyā sen küfr ile īmānı seḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 11). [īmānına, -ı, -na]

Mü’minim hem kāfirim dönmem bu sözden bir zamān

Rūy u müyuñ çünki olmuş küfr ü īmāndan ḡaraḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 4). [īmāndan, -dan]

Āh eḡendesiyim bir güzeliñ kim cānı

Çıkarur tenden amān dīn ile hem īmānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 2). [īmānı, -ı]

īmān eyledik: *İman etmek; Allah’ın varlığına ve birliğine inanmak.*

Küfrine īmānına yāriñ biz īmān eyledik

Var müferriḡ şūfiyā sen küfr ile īmānı seḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 11). [īmān eyledik, -di, -k]

imdād: *Ar. Yardım etmek, meded-res olmak.*

Ey Ġulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā

‘İzzetā va’ d-i lebiñ şevḡ-i dile imdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 22). [imdādı, -ı]

Ey Ġulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā

Dilberā luṭf-ı lebiñ şevḡ-i dile imdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 20). [imdādı, -ı]

Eylerim dilber ile derd-i dilimden feryād

Kim ider Ḥazret-i Allāh’ dan özge imdād (Gulāmī Divanı , Müfret 9, Mısra 2). [imdād,]

imdād it: *Yardım etmek, yardıma yetişmek; “Yetişin, kurtarın” diyerek yardım istemek.*

Amān şāhım efendim gel yetiş ‘uşşāka imdād it

Firāḡıñdan ḡarāb olmuş dili ma’ mūr u ābād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 1). [imdād it,]

imkān: *İmkân, olanak.*

Kemend-i kākül-i yāre giriftār olmuşum eyvāh

Ḥalāş imkānı yok zencīr-i zülfinden meded her ḡāh (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 2). [imkānı, -ı]

imlā: *Bir lisanın kelimelerini doğru yazmak fenni; yazım.*

Hep nifāk-engīzdir ebnā-yı dehrīñ meşrebi

Cümleten taḡrīr olan inşā vü imlālar ḡalaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 8). [imlālar, -lar]

‘Aceb mi reşḡ iderse bendeye ehl-i sūḡan zīrā

Ki dizdim dürr-i vaşfiñ rişte-i eş’ār u imlāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 58). [imlāya, -ya]

imrüz: *Bugün.*

Der-râh hâzîn mândem u hem-râh ne-yâmed

Yâ Rab çi şod **imrûz** ki ân mâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4). [imrûz,]

in: Aşağıya doğru gelmek. II Gökyüzünden yeryüzüne gelmek.III.Açılmak,aydınlanmak.

İstemem tâc-ı muraşşâ' olsa gökden **inse** şems

Hâk-i pâ-y-ı müşk-sâyıñ serde efserdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 5). [inse, -se]

Kişver-i Fas'dan **inüpdür** Çîn'e ol gîsûları

Ya'nî kân-ı sîme kim çekmek diler leşker ğalať (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 3). [inüpdür, -üp, -dür]

İndi çeşme intizâr ile kara şu oldu ağ

Sâkıyâ şun mey ki gitsün sîneden endüh u ğam (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 7). [indi, -di]

Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes rengen

Değil **inse** irer senge keder şûr-ı lîkâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 12). [inse, -se]

Ta'âmından tenâvül eyledikden ğayri zî-ervâh

İnüp bârân sürür ile simâtıñ üzre bî-pervâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 28). [inüp, -üp]

in: "Bu" işaret sıfatı.

İn Gulâmî mî-koned devrân çün pervânehâ

Der-leb-i fânûs-ı şem'-i hüsn-i pür-iclâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 9). [în,]

Rişte-i zülfeş be-cân best ü zenaħdâneş fikend

İn çünîn zindân u bend der-hîç sulţânî ne-büd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 6). [în,]

Ân zemân der-şahn-ı hestî nîst bûd **în** kâ'inât

Der-beyâbân-ı 'adem hem-çün tu hûbânî ne-büd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 9). [în,]

Eger bürîde şevêd **în** zebân be-tîğ-ı ecel

Be-'aşk bâz şûhan ğüyed **în** füsürde 'izâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 21). [în,]

Eger bürîde şevêd **în** zebân be-tîğ-ı ecel

Be-'aşk bâz şûhan ğüyed **în** füsürde 'izâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 22). [în,]

Zi-âteş-i ruħ-ı hûbet şehâ bi-sûhte ten

Kücâ şod âb-ı kerem âhir **în** Gulâmî ğulâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 24). [în,]

Âferîd-est me-râ şânî'-i **în** kevn ü mekân

Ki keşem cevır ü cefâ bâr-ı sitem rûz u şebân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 1). [în,]

Ez hâk-i dereş bûd me-râ çeşm ğubârî

İn lutf cüz ez-bâd-ı şehër-ğâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 10). [în,]

în şebân u in eyyâm: Bu geceler ve gündüzler.

Tu fâriğî-i nigârâ zi-hâl-i üftâde

Ki çün reved be-sereş **în şebân u in eyyâm** (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 4). [în şebân u in eyyâm, -ân]

'inâd: Bir konuda direnme, ayak direme; karşı çıkma, karşı düşünce ileri sürme.

Meydân-ı kîne sürmüş esb-i **'inâdı** seyr it

Sür'atle dizgin eyler çekmez zimâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 5). ['inâdı, -ı]

in'âm: İhsan, ni'met-i ihsânî: in'âm-ı ilâhî.

Gelince mâh-ı mevlûd-ı Hâbîb-i Kibriyâ elzem

Muhibbâna kıla **in'âmını** efkarlara yağmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 18). [in'âmını, -ı, -n, -ı]

in‘âmin: *İhsan, ni‘met-i ihsânî: in‘âm-ı ilâhî.*

İşitdikde şadâ-yı şîtinî **in‘âminîñ** cümle

Çulûba şems-i behcet tâlî‘ oldı bî-hilâf hâkkâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 21*). [*in‘âminîñ, -ın*]

inan: *Inanmak, güvenmek, (bir kimsenin veya bir şeyin) doğruluğundan emin olmak.*

Meşâm-ı cânıña irmez maḥabbet micmerinden bûy

Bu tezvîr ile zâhid eblehânı var **inandır** hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 4*). [*inandır, --dır*]

inandır: *Inanmak, güvenmek, (bir kimsenin veya bir şeyin) doğruluğundan emin olmak.*

Ben seni sevdim deyüp cânâ **inandırdıñ** beni

Bî-mürüvvet va‘de-i ḥâmîñla kandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 1*). [*inandırdıñ, -dın*]

‘inân-ı: *Dizgin.*

Dilâ döndür **‘inân-ı** ülfeti gel dil-rübâlardan

Ṭınâb-ı ârzüyî kes cihânda aḡniyâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 1*). [*‘inân-ı,]*

inanma: *Inanmamak.*

Çılşa izḥâr-ı teraḥḥum gel **inanma** sözine

Urmuş ol kâfile âlûde-i ḥündur kılıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 5*). [*inanma,]*

inanmaz: *Inanmamak.*

Vefânîñ ismi var ‘anḳâ mişâli cismi yok dirler

Bu güftârî hezârân istimâ‘ itmiş **inanmaz** mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 8*). [*inanmaz,]*

Bîḥûde recâ eylesün ‘âşık **inanmaz**

Şimden-girü râm olsa Çulâmî buña kanmaz (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 25*). [*inanmaz,]*

‘inâyet: *Lütuf, ihsan, iyilik.*

Çulâmî âsitân-ı ma‘delet-âyâta gelmişdir

Ümîd eyler **‘inâyetle** şefâ‘at Ḥazret-i ‘Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 14*). [*‘inâyetle, -le*]

Firâş-ı kudret-i Yezdân elṭâf u **‘inâyetle**

Bisât-ı sebz ile tezyîn virmiş kûh u şahrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 5*). [*‘inâyetle, -le*]

Ol şeh-i zî-şân u ḥâkân-ı zamân şâhib-kırân

Menba‘-ı elṭâf u iḥsân u **‘inâyet** perveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 66*). [*‘inâyet,]*

‘inâyet eyle: *Lutfetmek, ihsan etmek.*

Amân ‘afv it yaḳar nâr-ı firâkıñ tende cânım gel

‘Înâyet eyle bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 20*). [*‘inâyet eyle,]*

‘inâyet ile nazar kıl: *İyilik ile bak.*

Düşüp bu vâdî-i endûha eylerim zârî

‘Înâyet ile nazar kıl bu sîne-süzâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 6*). [*‘inâyet ile nazar kıl,]*

‘inâvet kıl: *Lutfetmek, ihsan etmek.*

Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden

'İnāyet kıl cefâyı terk idüp bir dem vefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [*'ināyet kıl,]*

'ināyetle nazar kıl: *Güzellik bak.*

'İnāyetle nazar kıl bu Gulâmî bendeye bir kez

Nihāyet-kār tūfandır işim senden meded Hālîş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 11*). [*'ināyetle nazar kıl,]*

inbisāt: *Gönül açıklığı, mutluluk.*

Neşât u **inbisāt-ı** tām ile hasret-keş-i ümmet

Bürehne-pā vü ser kim vardılar ya 'nī cebīn-sāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 31*). [*inbisāt-ı, -ı]*

incilā: *Cilâlanma. Parlama. Görünme, belli olmak, açılma.*

Olmuş idi intizârıyla remed çeşm-i 'adil

Hâk-i pây-ı tütüiyā-bağışınla buldı **incilā** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 26*). [*incilā,]*

incin: *Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.*

Beyân-ı zülf ü rüy u bûy u mûy u kıdd ü kâmetden

Hārâb olmuş gönül **incinme** cānâ çünkü hasretten (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 2*). [*incinme, -me]*

in-dehr: *Bu zaman.*

Çün zaḥm-ı tu cüz ber-dil-i āgâh ne-yâmed

Der-gülşen-i **in-dehr** zi-efgân ne-güzeştem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 16*). [*in-dehr,]*

'indimde: *Yanımda, katımda; bana göre.*

Herkese va'd-i lebiñ bî-şübhedir âb-ı hayât

Tālî'imden içmedim **'indimde** ancak adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 14*). [*'indimde, -(i)m, -de]*

Herkese va'd-i lebiñ bî-şübhedir âb-ı hayât

Tālî'imden içmedim **'indimde** ancak adı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 12*). [*'indimde, -(i)m, -de]*

indir: *Göndermek, yollamak II -e yol açmak.*

Bir pâreye **indirse** eger narḥ-ı vişâli

Bâzâr-ı mahabbetde iken kıymeti gālî (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 17*). [*indirse, -se]*

inest: *Budur.*

İnest zi-deret 'arz-ı temennâ-yı Gulâmî

Ez-mihr-i Resûl-i dü cihân dūr me-fermâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 13*). [*inest,]*

Sücüd rüy-ı tu kerden be-pîş-i Hâk **inest**

'İbâdeti ki qabûl est bâşed ez-ḥasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 29*). [*inest,]*

inhâ: *1. Haber vermek, yetiştirmek, tebliğ: inhâ-yı keyfiyyet. 2. Bir memurun bir maddeyi havi olmak üzere merciine yazdığı kâğıt.*

Eylemek tahrîr-i **inhâ** va'diñiz olmuş idi

Māni'inden men' olup gūyâ hemân ezdâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 19*). [*inhâ,]*

inkâr: *Gizleme, reddetme.*

Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher nâle vü zâr

Güle mi gülşene mi gizleme **inkâr** nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 6). [inkâr,]

inkisâr: Kırgınlık, incinme.

Yerde kalmaz **inkisârım** mübtelâ Mevlâ Kerîm

Hâtır-ı maẖzûnla bî-had zâr u vâveylâmızı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 25). [inkisârım, -ım]

inkisâr itmez: Gücenmez, kırılmaz.

İnkisâr itmez Gulâmî görse biñ kerre cefâ

Tâ kıyâmet ‘aşkı çün hâtır-güzârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 13). [inkisâr itmez, -mez]

iñler: (Ayrılık kaynaklı) Feryat eden / ağlayan / sızlayan.

Bende-i ‘aşkım ezelden elde yokdur ihtiyâr

gayrı tırmaz bu Gulâmî **iñler** ağlar zâr zâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 38). [iñler,]

innî: Çünkü ben.

Nesîmî âteş-i mihret çünân tecellî kerd

Ki bâng-ı **İnnî** Enallâh berâmed ez-zerrât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 42). [innî,]

Tecellî itdi Gulâmî Nesîmî-veş ‘aşkıñ

Şadâ-yı **İnnî** Enallâh çağırdı her zerrât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 44). [innî,]

ins: İnsan, beşer, beniadem: ins ü cîn.

Maẖzar-ı kahrîñ mesâ lutfuñ nehâr-ı nûr-baḥş

İnsden hâdî muḍildir ya‘nî şeytândan ğarâz (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 6). [insden, -den]

ins ü cân: İnsan ve cîn taifesi.

Tâbiş-i ruḥsârınıñ vaşfin beyân itmez kalem

İns ü cân rûḥâniyânlar nâ-tüvândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 20). [ins ü cân,]

ins ü cîn: İnsan ve cîn.

Zerre-i na‘tîñ beyâna kâdir olmaz **ins ü cîn**

Ḥaḳ’dır ancak vâsıf-ı zât-ı zekâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 35). [ins ü cîn,]

inşâ: Nesir, düz yazı.

Hep nifâk-engîzdir ebnâ-yı dehrîñ meşrebi

Cümleten taḥrîr olan **inşâ** vü imlâlar ğalaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 8). [inşâ,]

Ḳafes-bend-i ğam iken tûḫ-i ṭab‘-ı sūḥan-verler

Reh-i taḥlîşi bulmuş bed‘ kılmış şî‘r ü **inşâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 16). [inşâya, -y, -a]

Münevverdir ḥuşûşâ ṭab‘-ı erbâb-ı ma‘ârif kim

Ziyâlar baḥş ider sūy-ı feẖâ-yı şî‘r ü **inşâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 6). [inşâya, -y, -a]

insâf: Acıma duygusuna, merhamete ve vicdana dayalı adalet.

Gelmediñ **inşâfa** bir an merḥamet ıṣṣâr ile

Dönmezem kılsañ cefâlar zulm-i âteş-bâr ile (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 15). [inşâfa, -a]

inşāfa gel: *İnsaf, merhamet etmek.*

Lutfa gel **inşāfa gel** bir yok mı sende merhamet

Dest-i cevriñle nigārım qaddim oldı ham-be-ham (Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 19). [inşāfa gel,]

insān: *Âdem, âdemoğlu, insan, halk, ahâli.*

Cismiñe tapanca-zen olduñsa cânâ zâhirâ

Çağ kıldırñ bātınen şad-bār **insān** yâ Halīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 20). [insān,]

intehā: *Bitme, bitirme, sona erme.*

Ol meh-i hūbān dil-i ‘aşıkı elbet alur

Deste Gulāmî ile hem-dem olur **intehā** (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 26). [intehā,]

intihā: *Son bulma, nihayete erme.*

Nām-ı Hāk‘la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidā

Kim bula ruhsār-ı ‘aşk anıñla zib ü **intihā** (Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 2). [intihā,]

intihāb: *Seçme, seçilme.*

Mā-i cārî-veş gelürse süy-ı a‘dādan cefā

Rāzıyım itdim seni hūbān içinde **intihāb** (Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 10). [intihāb,]

İntihāb itdiği günden berü ey māl seni

Bezm-i ‘aşkda dil-i sevdā-zede şad vāh seni (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 1). [intihāb,]

intihāsız: *Sonsuz.*

Hamdū-lillāh mülk-i hecre husrev olduñ ‘aşkdan

Ey Fuzūlî **intihāsız** zevk bulduñ ‘aşkdan (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 34). [intihāsız,]

intisāb: *Bağlanma, bağlılık.*

Çalender olalı pîr-i muğāna **intisābım** var

Anıñ-çün ey Gulāmî meskenim mey-hānedir şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 9). [intisābım, -ım]

intizār: *Bekleme, bekleyiş, gözleme.*

Şehā mālā hayāl ü **intizārıñ**

Dü-çeşmim merdümünde eylemiş cā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 9). [intizārıñ, -ın]

İndi çeşme **intizār** ile kara şu oldu ağ

Sākiyā şun mey ki gitsün sīneden endüh u ğam (Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 7). [intizār,]

Olmuş idi **intizārıyla** remed çeşm-i ‘adil

Hāk-i pāy-ı tütüyā-bağışñla buldı incilā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 25). [intizārıyla, -ıyla]

inzāl: *Dökmek, İnmek.*

Āsumānî-i kazādan tūregī **inzāl** ile

Tā kıyāmet itdi diller içre iskān yâ Halīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 3). [inzāl,]

ip: *Bağ, ip.*

Biñ kerre niyâz eylese bir **ip** bile taşmam

Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 11). [ip,]

ir: Erişmek, ulaşmak, dokunmak, yetişmek.

Qaşıd-ı üftâdegân zülf-i habîbiñ bûyını

Çün **irişdüirdi** demâğ-ı cânı kıldı müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 16). [irişdüirdi, -iş, -dür, -di]

Bahâr-ı ‘aşrda bûy-ı şafâyı görmemişiz

İrişdi hasret ile cânım ey nigâr be-leb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 8). [irişdi, -iş, -di]

İder mi hastegân-ı ‘aşka tedbîr eylemek te’sîr

Meger kim tîr-i efgân u ciger-süz **ire** der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 8). [ire, -e]

Feşribû hamre’l-hevâ min ke’si sâkiyyi’l-vefâ

İrdi hâtifden nidâ çün gayri yok ekdârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 10). [irdi, -di]

Gulâmî tāk-ı nüh-eflâke **irdi** nâleleriñ

İderse Zühre ‘aceb mi ki sâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 9). [irdi, -di]

İr hemân mey-hâne-i mestân-ı ‘aşka zâr ile

Ey Gulâmî belki lutfından şunar sâkî tifâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 9). [ir,]

İrince destime mektûb-ı ‘âlîñiz fi’l-hâl

Meserret ile öpüp başıma kodum der-hâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 1). [irince, -ince]

Hamdû-lillâh **irdi** eyyâm-ı bahâr ey gonca-fem

‘Âşıkânîñ hâline rahm eyleyüp aç bâri fem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 1). [irdi, -di]

Tûb eyleye meydân-ı maḥabbetde serin hem

Şad-zaḥm-ı cefâlar **ire** cevğân-ı kazâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 10). [ire, -e]

Ten içre cân remîde olur ey habîb eger

Gülzâr-ı rûda **irse** zülûfuñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 4). [irse, -se]

Tazarru’ eyle dilâ rûz u şeb o gufrân’a

İrişdi günlerimiz hasret ile hicrâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 2). [irişdi, -iş, -di]

Zulmet-i fûrkatle hasret-hânede câlis iken

İrdi şem’-i tâl’atıyla hücre-i aḥzânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 6). [irdi, -di]

İrmedi bâğ-ı emel verdine destim bir dem

Gitdi bülbül gibi zâr ile ‘ömür ifnâya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 3). [irmedi, -me, -di]

İrdi çün ebr-i bahâr ‘âleme ḥadden efzûn

Tâze-ter kıldı gülistân-ı dili bârânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 13). [irdi, -di]

Gulâmî çıkıdı dört er söylediler cevherî târîḥ

İrişdi cümle ednâ ile a’lâ feyz-i ‘ulyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 38). [irişdi, -iş, -di]

Ne feyzdir ki şabâ **irdi** çün dem-i ‘îsâ

Ḥayât-ı tâze ider mürde dillere izḥâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 5). [irdi, -di]

Hamdû-lillâh **irdi** ta’lîm-i redîfîñ zevrakı

Sâḥil-i bahr-i ḥıttâma atdı kapdan lengeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 49). [irdi, -di]

Hezâr-ı nağme-perdâz itse âğâz-ı nevâ enseb

Ki bûy-ı gonca-i teşrîfi **irdi** çarḥ-ı mînâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 20). [irdi, -di]

Turra-i zülf-i vişâli bûyını bād-ı nesîm

Çün **irişdüirdi** demâğ-ı cāna oldı müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 28). [irişdüirdi, -iş, -dür, -di]

Zîre-i fazlım ger **irse** ‘izzetiñ Kirmân’ına

Bir şa’îre kimse almaz oldığı-çün kem-bahâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 33). [irse, -se]

Zünün-ı şürete bend olma mümkün olmaz kim
 Bu yoldan **ire** şehâ kimse menzile heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 48*). [ire, -e]
 Bu kederle nüh semâya **irdi** âh u zârlar
 Tâze tâze tîğ-i hasret açdı tenden yâreler (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35*). [irdi, -di]
 Hâyli demdir hasretiñle nâ-tüvânım rûz u şeb
 Hasretiñle cânım **irdi** cân-ı men nezdîk-i leb (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 2*). [irdi, -di]
 Zevrağ-ı zâra şitâb ile dü-destin şalmış
 Sâhil-i şîhâte gel şanma ki **irmiş** kalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 10*). [irmiş, -miş]
 Dâd destîñden seniñ ey dil-rübâ Mevlâ Kerîm
 Hecr-i ruhsârîñla yâr **irdi** amânım göklere (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 6*). [irdi, -di]
 ‘Arz idüp pâyına sürsem bir kere esved yüzi
 Kaşr-ı lutfından şadâ ger **irse** ‘afv itdim sizi (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 28*). [irse, -se]
 Çün **irdi** bād-ı taqdîr-i kazâ-yı emr-i Rabbânî
 Söyündürmekle şem ‘i ‘ömrin itdi hâkde hâne (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 5*). [irdi, -di]
 Gulâmî zabt kıldı târîhini itmâmdan kilkim
 Ecel seyfine başın virdi hâkkâ **irdi** cânâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 10*). [irdi, -di]

ir-: Erişmek, ulaşmak, dokunmak, yetişmek.

Vişâl-i bî-zevâl-i Lâ-Yezâl ‘e **irmeye** çäre
 Ten-i hâşâki ifnâ terk-i cân ile cihândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 7*). [irmeye, -me, -(y)e]
 Meşâm-ı cânîña **irmez** maḥabbet micmerinden bûy
 Bu tezvîr ile zâhid eblehânı var inandır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 3*). [irmez, -mez]
 Meydân-ı lebi bûsına **irmez** fem-i ‘uşşâk
 Şemşîr tutar hatları gîsûsı çerîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 7*). [irmez, -mez]
 Âvân-ı bahâr **irmeden** evvel gül-i ümmîd
 Açıldığı hem himmet-i vâlâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 13*). [irmeden, -me, -den]
 Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes reñge
 Degil inse **irer** senge keder şûr-ı lîkâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 12*). [irer, -er]
 Fûrûzân pertev-i ihsânı mişbâh-ı hâkîkatde
 Ebed maḥfûzdur **irmez** riyâh ile aña içfâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 10*). [irmez, -mez]
 İrer hem menzile râh-ı mecâzî
 İder şad şevk ile Hâkk ‘a niyâzı (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 77*). [irer, -er]
 Mûr iken ‘âciz idüp filî ider maḥv-ı fenâ
 İrer elbette nişâna atılan tîr-i du ‘â (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 8*). [irer, -er]
 Nâr-ı ‘aşkıñla ulaşmışdır figânım göklere
 ‘Âşık-ı sûzân deyü **irmiş** nişânım göklere (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 8*). [irmiş, -miş]
 Olan taqdîr-i kilki kudret-i Hâk ‘la kazâyâlar
 İrer bî-şübhe dünyâda kamu ednâ vü a ‘lâya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 6*). [irer, -er]

irci ‘î emrin: Dön emri (ayetten iktibas: 'Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir!' (Kur'an-ı Kerim: 89/28)).

İrci ‘î emrin işitdükde Muḥibbî virdi cân
 Hâk yolında cismîni hâk ile yeksân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 7*). [irci ‘î emrin, -üñ]
 İrci ‘î emrin getürdükde hemân peyk-i ecel
 Hâne-i ‘ömrin idüp vîrân maḥâm oldı cinân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 7*). [irci ‘î emrin, -üñ]

irdi rüz-ı zindegî rihlet şebine: *Gündüz hayat suyuna gece ölümüne ulaştı.*

İrdi rüz-ı zindegî rihlet şebine âh kim

Mekteb-i 'irfânda tahşîl itmedim 'ilm-i 'aref (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 5*). [*irdi rüz-ı zindegî rihlet şebine, -in, -e*]

irem: 1) *İrem bağı* 2) *Erişmek, ermek.*

Ser-menzil-i makşûda **irem** dirse Gulâmî

Şekvâyı bıraksın aña yol rāh-ı recādır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 13*). [*irem,]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā **irem** vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 6*). [*irem,]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā **irem** vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 12*). [*irem,]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā **irem** vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 18*). [*irem,]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā **irem** vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 24*). [*irem,]*

Āsitānında varup zār u temennā ideyim

Yā **irem** vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 30*). [*irem,]*

irince: *Erişmek, ulaşmak, gelmek.*

Şadā-yı bülbul **irince** şimāhıma bildim

Gül-i muşādaqatın ravzasın ider tezkār (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 35*). [*irince,]*

iris: *Erişmek, ulaşmak, gelmek.*

Nār-ı 'aşk ile ten-i sūzāndan külhan-mişāl

Dūd-ı efgānı **irişdir** sen de ey dil ber-semā (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 10*). [*irişdir, -dir]*

Ṭabīb-veş **irişüp** rīs-i qalbe mektūbuñ

Peyām-ı şihhāt ile urdı merhem-i hoş-ḥāl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 11*). [*irişüp, -üp]*

Eyā mesned-tırāz u mekrūmet-perdāz u şefkat-sāz

Şadā-yı şīt-i teşrīfīñ **irişmiş** 'arş-ı a 'lāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 48*). [*irişmiş, -miş]*

Keser mıkrāş-ı fūrkatle vişālī kāğıdın ol şāh

İrişmeden meded būs-ı leb ü ruhsāra bir dem āh (*Gulâmî Divanı , Müfret 44, Mısra 2*). [*irişmeden, -me, -den]*

iriş-: *Erişmek, ulaşmak, gelmek.*

Luṭf idüp üftādeler āhına şāhā gel **iriş**

Çünkü qalmaz yerde mazlūm āhı cānā gel **iriş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 1*). [*iriş,]*

Luṭf idüp üftādeler āhına şāhā gel **iriş**

Çünkü qalmaz yerde mazlūm āhı cānā gel **iriş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 2*). [*iriş,]*

Rūz u şeb 'aşk āteşiyle sīne sūzān olmada

Şaç vişāl ābın efendim eyle itfā gel **iriş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 4*). [*iriş,]*

'Ādet-i meşhūre-i dīrīne-i ḥübāneyi

Terk idüp şor 'aşıkın ḥālın kerīmā gel **iriş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 6*). [*iriş,]*

Mekteb-i 'irfāna gel 'aşkın kitābın deste al

Ders-i derd-i yāre ṭal dildār-ı ra'nā gel **iriş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 8*). [*iriş,]*

Tār-ı zülfe bağla bel vaşl-ı Hāk'a yol anı bil
Mā-sivâyı terk kıl maḥbûb-ı zîbâ gel **irîş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 10*). [*irîş,]*
Şıdk ile tût dest-i pîr mey-hâne-i 'aşk içre gir
Şîşe-i nāmûsı kır iç ḥamr-ı şahbâ gel **irîş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 12*). [*irîş,]*
Deste al cām-ı velâ nûş it anı bâ-şad-şafâ
Çün Ğulâmî ol şehâ bî-hûş u şeydâ gel **irîş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 14*). [*irîş,]*
İrişsün bād-ı tîz-i sebze-sûz-ı mevsim-i serdî
O bâğîñ kim derûnında dıraḥt-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 7*). [*irîşsün, -sün]*
İklîm-i dile geldi çerî Çîn ü Hıttâ'dan
Nuşret **irîşür** şâhib-i sancâk u livâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 18*). [*irîşür, -ür]*

irîşdi rûy-ı arzîñ: Yeryüzüne ulaştı.

Felek bir zîb-i ḥâletle ziyâ-pâş oldu dünyâya
İrişdi rûy-ı arzîñ şu'lesi tâ evc-i bālâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 2*). [*irîşdi rûy-ı arzîñ, -i, -n]*

irîşür allâh'a: Allah'a ulaşmak.

Dest-i ümmîdî dırâz eylemişiz dergâha
O şehîñ bendesi bî-şek **irîşür Allâh'a** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 14*). [*irîşür allâh'a, -'a]*

irme: Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Âsitân-ı rahmetiñden çok temennâ eyledim
Sâ'il-i iḥsânîña sîm-i keremle **irmediñ** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 10*). [*irmediñ, -dîn]*

irmeye: Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Nihâl-i kadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler
Semâya **irmeye** her bir kesîñ desti şu'ûbet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 18*). [*irmeye,]*

irmez mi germî-i vişâl-i devr-i cem: Cem'in zamanına telaşla ulaşmayı istemez mi.

Geçdi sermâ-yı şitâ geçmez mi sermâ-yı fîrâk
Geldi şayf **irmez mi germî-i vişâl-i devr-i Cem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 4*). [*irmez mi germî-i vişâl-i devr-i cem, --i-i]*

irşâd: (□□□□□) i. (Ar. ruşd "doğru yola girmek"ten irşâd) 1. Doğru yolu gösterme: 2. Mânen aydınlatma, hak yolunu gösterme, gafletten uyandırma, uyarma:.

Vîrâne ḳalbi âbâd eyle Ğulâmî dil-şâd
Yak micmere gel **irşâd** 'ûdın dil ola fâyiḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 10*). [*irşâd,]*
ğonca-i **irşâd** bûdî der-ezel ey pîr-i men
Ez-dil ü cân geşte bûdem bûlbûl-i şeydâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 3*). [*irşâd,]*

irşâd it: Doğru yolu göstermek.

Vücûdum rîzelendi vaşlîña şabr eylemeklikden
Yeter göster vefâyı vaşl ile 'uşşâkı **irşâd it** (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 8*). [*irşâd it,]*

irsâl: Gönderme, yollama.

Nāme-i luṭfın ider düşmene **irsāl** o şūḥ

‘Aşıkına kahr idüp gönlümüz eyler vîrân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 5). [irsāl,]

irsāl iden: Gönderen.

İkrâr ideriz kim bu şebistân-ı miḥende

İrsāl iden ol mâhî hedâyâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 16). [irsāl iden, -en]

irsāl itdi: Yollamak göndermek.

Bî-vefâ yâr-i ğāzab-nâkleri hep arayup

Kişver-i gönlümü tahrîb için **irsāl itdi** (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 4). [irsāl itdi, -di]

irsāl-i rûsul eyledi: Haber gönderen elçi, peygamber eyledi.

Tezyîn için bâğçe-i ‘âlem-i dehrîñ

İrsāl-i rûsul eyledi ol Hâzret-i Mevlâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 4). [irsāl-i rûsul eyledi, -di]

irtifâ’: 1. Yükselme, yükselti. 2. Mertebe, kıymet.

Mihr-i ḥüsnüñ zerresi dünyâyı kılmışdır şu‘â’

İtmese ḥurşîd ṭulû’ senden alurlar **irtifâ’** (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 2). [irtifâ’,]

is: Amel, eylem, durum, vaziyet, hal.

Vādî-i ḥüznde ser-geşte **işim** girye vü zâr

Luṭf ile bir meded it sîne-i sūzânıma yâ ğavṣ (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 7). [işim, -im]

Dem-â-dem derd ü efgândır **işim** senden meded Hâliş

Enîn ü âh u sūzândır **işim** senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 1). [işim, -im]

Dem-â-dem derd ü efgândır **işim** senden meded Hâliş

Enîn ü âh u sūzândır **işim** senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 2). [işim, -im]

Hemân bir lahza âsûde maḳâm u meskenim yokdur

Nehâr u leyl giryândır **işim** senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 4). [işim, -im]

Hezârân ‘âşıkıñ ḥâcet-revâsî âsitânıñdır

Benim efgân u nâlândır **işim** senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 8). [işim, -im]

Seniñ bâbıñ segânın ḥâk-i pâyı olmuşum billâh

Terahḥum eyle hicrândır **işim** senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 10). [işim, -im]

‘Înâyetle nâzar kıl bu Ğulâmî bendeye bir kez

Nihâyet-kâr tûfândır **işim** senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 12). [işim, -im]

ğayrıñ kabını Leylî-şîfat pür-nî‘am eyler

Gör kâse-şikenlik **işi** Mecnûn’ına maḥşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 4). [iş, -i]

Baglanup zûlfine pây-ı dili bir cânânıñ

Deşt-i fûrkatde **işi** zâr ile efgân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 10). [iş, -i]

Serde sevdâ ey göñül dilber hevâyî çâre ne

Bu Ğulâmî’niñ **işi** yâre recâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 10). [iş, -i]

Ne dest-gîr ne ğıyâş u ne bir melâzım var

İşim bu dehrde qaldı hemân bir efgâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 12). [işim, -(i)m]

is: Bir amaçla yapılan eylem, amel.

Hümüm u miḥnet ü ğam ḥāmili olup gezerim

Nehār u leyl **işim** kaldı lutf-ı Yezdān 'a (Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 12). [işim, -(i)m]

‘İsā: Hz. İsa: Kendisine kitap verilen dört peygamberden biridir. Hz. İsa, Annesi Hz. Meryem, Allah'ın emri ve hikmeti ile Cebraîl'in bir üfürmesiyle gebe kaldığı için babasız dünyaya gelmiştir. Hz. İsa'ya-vahiy yoluyla- İncil nazil olmuştur. Hz. İsa, ölüleri nefesiyle diriltir, körlerin gözlerini açar ve el-aşâ hastalıkları giderirdi. Mesîh, Rûhullah, İbn-i Meryem de unvanlarıdır. Cibril'in nefhi, İsa'nın diriltme mucizesi şark edebiyatının başlıca mazmun mevzularındandır.

Ser-i bālîn-i mürde-dillere enfâs-ı vaşlıyla

Hezārân şükr kim mânend-i **‘İsā** geldi ihyāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 34). [‘İsā,]

‘Urûc itdi göge ‘aşk ile **‘İsā**

Sürür ile şihâb-ı şâkıb-âsâ (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 19). [‘İsā,]

Yâre ağyârları şimdi ider mahrem çarḥ

Dem-i **‘İsā-yı** gama itdi beni hem-dem çarḥ (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22). [‘İsā-yı, -yı]

İsâl itdi: Ulaştırmak eriştirmek.

Dâne-i merḥameti evveli izhâr iderek

Dām-ı miḥnetlere âhîr beni **İsâl itdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 188, Mısra 6). [İsâl itdi, -di]

İsâr: (Ar.) İkrâm, bahşış.Cömertlikle verme.

Gelmediñ inşâfa bir an merḥamet **İsâr** ile

Dönmezem kılsañ cefâlar zulm-i âteş-bâr ile (Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 15). [İsâr,]

İsâr idüp: İkrâm etmek.

Büse-i pür-âb-ı cân-efzâ-yı ruḥsârın nigâr

Bî-şümâr **İsâr idüp** ol gün leb-i ‘atşânıma (Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 8). [İsâr idüp, -üp]

İsbât: Doğruyu gösterme, meydana çıkarma, kanıt.

Maḥbûbe-i mâ şâhid-i şâh-ı dü cihân-est

Ber-şâhidiyeş zât-ı ḥod **İsbât** u nişân-est (Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 2). [İsbât,]

İse: "i" ek fiilinin şart eki (-sa) almış şekli.

Güşe-gîr-i ‘uzlet olsaḥ da yine râḥat mı kor

Çeşm-i dilber ḥîle-cûdur dil **İse** âşûb dost (Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 4). [İse,]

Bu Gulāmî niçe şad-bâr kuşûr itmiş **İse**

Mağfiretle nazar it zâr-i efgânıma yâ ğavṣ (Gulāmî Divanı , Gazel 26, Mısra 9). [İse,]

Şeydâ hezâr ider gül-i pür-ḥârı ittiḥâz

Gül **İse** eylemekdedir ağyârı ittiḥâz (Gulāmî Divanı , Gazel 41, Mısra 2). [İse,]

Şıḥḥat-i tenden Gulāmî bir güzel devlet mi var

Söylenür ger yok **İse** cem‘iyyet-i zerden lezîz (Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 10). [İse,]

Çek mehâr-ı hazmı gel sen sârbân-ı ‘aşr **İseñ**

Kılma bir ḥar lenge teslîm-i kaṭâr elden gider (Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 7). [İseñ, -ñ]

Bâğ-ı cûduñ şanma yârim sen gibi şimşâdı var

Serv-i nâzi var **İse** ammâ anıñ da adı var (Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 2). [İse,]

Murğ-ı diller şayd kılmuş dām-ı zülfün telleri

Var **İse** gelsün çeker bunca ta‘ablar pehlevân (Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 6). [İse,]

Gulâmî var **ise** elde zeriñ baş üzre cāyın var
 Eger bî-pül iseñ vardır naşîbîñ çok ezâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 13*). [ise,]
 Gulâmî var ise elde zeriñ baş üzre cāyın var
 Eger bî-pül **iseñ** vardır naşîbîñ çok ezâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 14*). [iseñ, -n]
 Müneccim tâlî'-i târikimi bir kez hisâb eyle
 Eger naḥs **ise** luṭf it sa'd ile 'âlî-cenâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 2*). [ise,]
 Raḥm ile ḥâl-i perîşânımıza âh çeker
 Luṭfî bisyâr **ise** ey dil leb-i ḥun-ḥâresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 6*). [ise,]
 Yed-i beyzâda 'aşâ-yı keremi çün Mūsâ
 Söyle peygamber **ise** dîde-i seḥḥâresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 8*). [ise,]
 Bûlbûl gibi pervâza eger yok **ise** bâlim
 Pervâne gibi şem'-i cemâle yanarım yâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 3*). [ise,]
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler **iseñ** ger güzër
 Ḥâl-i zârîmdan amân Allâh içün gel vir ḥaber (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 49*). [iseñ, -ñ]
 Dehân-ı yâri teşbîh eylemek dürce ḥaṭâdır bil
 Anı feth eyleyen var bu **ise** maḡlûḡdur dâ'im (*Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2*). [ise,]
 Dâstân olduḡ lisân-ı nâsa maḥbûb-dost deyü
 Zann ider maḥbûb **ise** gör kendine bizi 'adû (*Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 2*). [ise,]
 Böyledir her **işe** Ḥaḡḡ adıyla kılsañ ibtidâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 35*). [işe,]

ışit: Duymak, haber almak.

İşitdikde şadâ-yı şitini in'âmının cümle
 Ḳulûba şems-i behcet tâlî' oldu bî-ḥilâf ḥaḡḡâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 21*). [ışitdikde, -dikde]

ışit: Duymak, dinlemek.

İrci'î emrin **ışitdükde** Muḥibbî virdi cân
 Ḥaḡ yolında cismini ḥâk ile yeksân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 7*). [ışitdükde, -dükde]

iskân: (bir yerde) oturma, ikamet etme.

Âsumânî-i ḡazâdan türegî inzâl ile
 Tâ kıyâmet itdi diller içre **iskân** yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 4*). [iskân,]

iskân eyledi: Ikamet etmek, oturmak.

Zabt idüp aḡlâm-ı cevherle Gulâmî târiḥin
 Murḡ-ı cân firdevs içine vardı **iskân eyledi** (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 10*). [iskân eyledi, --di, -]

iskender: 1. Padişah. 2. M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.

Şarḡ u ḡarba ra'd-veş şemşîr-i ḥükmüñdür resân
 Şehriyâra şimdi sensiñ bu zamân **İskenderi** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 6*). [iskenderi, -i]

ışkeste: Kırık, kırıgın (kırıgın gönül bağlamında).

Külâh **ışkeste** perçem deste destinden derûn ḥaste
 Taḡîbim luṭf ile baksa nolur şâyân-ı raḡmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 7*). [ışkeste,]

islām: Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık.

Rüyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ

Dînini terk idüp **islâma** gelür yâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 6). [islâma, -a]

Cihânı kâfir eyler hâli kâfir çeşmi kâfir âh

Terahhumla getür yâ Rab o kâfir zülfi **islâma** (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 10). [islâma, -a]

ism: Ad, nam, unvan.

Kayd oldu defâtîr-i melâmetde ki **ismim**

Cem' oldu benim çevreme çok nîk ile şad-bed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 11). [ismim, -im]

Cismi yok bir **ismi** var 'anķā mişâli 'izzetiñ

Sâye-i 'izzînde ancak zilletiñ müzdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 5). [ismi, -i]

Anıñ nâmı cenâna virdi başķa hâlet ü revnâķ

Muţâbık oldıķı-çün **ismi** bî-şübhe müsemmayya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 38). [ismi, -i]

Gâfûr **ismiñle** baķışla günâhın

Bilürsün itdiķi kâr-ı tebâhın (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 87). [ismiñle, -i, -n, -le]

Süy-ı 'uşşâķa şaķın kılma haķâretle nazâr

Anlarıñ **isini** Hâķ levķa şadâķatla yazar (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 22). [isini, -i, -n, -i]

ismi: Ad, nam, unvan.

Vefânıñ **ismi** var 'anķā mişâli cismi yok dirler

Bu güftârı hezârân istimâ' itmiş inanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7). [ismi,]

'işret: Eğlence, keyif, içki içme.

Hân-ı '**işret** kurdı gülşen içre lâle şevķ ile

Oldı sâķî nesterîñ döndürdi câmı habbezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 19). ['işret,]

Dutar elde piyâle lâle-i hamrâ şafâ birle

Çemen mey-hânesinde nesteren-nâm sâķî '**işret** var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 14). ['işret,]

Ķadehler kâselerle bâdeler câmlar kırılunlar

O '**işret** meclisinde mey virür sâķî-i vahdet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 14). ['işret,]

Raķîb-i bed-liķâ aķyârlarla zevķ u '**işretler**

Gürûh-ı derd ü hasret-keşlere şûr-ı liķâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 3). ['işretler, -ler]

Yâr ile aķyâr süre '**işreti**

Bula Ķulâmî Ķam ile miñneti (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 27). ['işreti, -i]

'işret-i nûş: İçki meclisinde içki içmek.

Bezm-i bîĶâne de düşmez ki kıla '**işret-i nûş**

Ne revâ âdeme şeytân ile Ķöñli ola hoş (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 11). ['işret-i nûş,]

iste: 1. Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır. 2. Dikkati çekmek için kullanılır.

İtme ülfet herkes ile perhîz it ey bu'l-heves

Kişver-i Ķöñlüm saña virdim 'azîzim **iste** bes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 2). [işte,]

TîĶ-ı Ķamzeñ dökmeķ için hûnları 'uryân olup

Bilmemiş ķan dökmeķe tîr-i niĶahıñ **iste** bes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 8). [işte,]

Şübhesiz şîr-i tûfenglerden kıyâmetler kopar
İşte görsün isteyen görmek o rûz-ı mahşeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 46). [işte,]
Şâ'ir-i kâmil sözinde bî-vefâlık zıkr olur
Gel gücenme sevdiğim kaç' -ı cevâb **işte** budur (Gulâmî Divanı , Müfret 50, Mısra 2). [işte,]

iste: (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek II. Olumsuzu ise (bir şeye karşı) İstek duymamak, (o şeyi) arzulamamak, arzu etmemek.

Dü-cihânda devlet **isterseñ** temessük 'aşka kıl
Buldi diller hânesi 'aşk ile evvelden cilâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 5). [isterseñ, -r, -se, -ñ]
İsterse benim gamze-i tarrâr-ı nigâhım
Yek-bâr ider ehl-i cihân kâlbini yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 9). [isterse, -r, -se]
İstemem tâc-ı muraşşâ' olsa gökden inse şems
Hâk-i pâ-yı müşk-sâyın serde efserdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 5). [istemem, -me, -m]
Ezse serim bağ-bân **isterem** her dem seni
Rûy-ı güle meyl olan çün hezâr eyler nevâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 19). [isterem, -r, -em]
Dil temâşâ-yı cemâl ister hayâlî **istemez**
Şûret-i bî-ma'nîyi kim ihtiyâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 3). [istemez, -me, -z]
İçer câm-ı fenâ bezm-i bekâyı **isteyen** dâna
Hemân terk-i hevâ kıl ey Gulâmî bul hüda her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 17). [isteyen, -y, -(e)n]
İsterse ki pür-nûr ola 'aşk ile derûnı
Kâlbinde eğer kalmaya bir reng-i sivâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 15). [isterse, -rse]
Gulâmî zülfini yârın bırakmak **istemeziz**
Künûz-ı fikrde bilmem ki ne sevdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 9). [istemeziz, -mez, -iz]
Âteş olmuş her biri ta'lîm-i âteşde şehâ
İstemez kapsül ider bârûtı süzân demleri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 42). [istemez, -mez]
İstemez gayri cilâyı berķ-i 'âlem-sûzdur
Farķ-ı mihre çekmesünler seyfi âteş-güsteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 43). [istemez, -mez]
Şübhesiz şîr-i tûfenglerden kıyâmetler kopar
İşte görsün **isteyen** görmek o rûz-ı mahşeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 46). [isteyen, -y, -(e)n]
Başıma vaz' itdi devrân el-ğıyâs
İstemem tek olsun 'uryân el-ğıyâs (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 18). [istemem, -me, -m]
Cenneti yâr olmasa ben **istemem**
Büy-ı bahâr olmasa ben **istemem** (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 13). [istemem, -me, -m]
Cenneti yâr olmasa ben **istemem**
Büy-ı bahâr olmasa ben **istemem** (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 14). [istemem, -me, -m]
Zevķ-i nigâr olmasa ben **istemem**
Büs-ı kenâr olmasa ben **istemem** (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 15). [istemem, -me, -m]
Zevķ-i nigâr olmasa ben **istemem**
Büs-ı kenâr olmasa ben **istemem** (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 16). [istemem, -me, -m]

iste-: (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek II. Olumsuzu ise (bir şeye karşı) İstek duymamak, (o şeyi) arzulamamak, arzu etmemek.

Hayâl-i yârdan gayri görünmez dîdeme dünyâ
Temâşâ-yı cemâl **ister** nedir dünyâ vü mâ-fihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 2). [ister, -r]

Ey mey-i nâb-ı lebiñ 'âşıkı mest eylemiş
 Meclis-i hâşîñi **ister** kamu şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 6). [ister, -r]
 Dil temâşâ-yı cemâl **ister** hayâlî istemez
 Şûret-i bî-ma'nîyi kim ihtiyâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 3). [ister, -r]
 Terk-i âgyâr it Gulâmî **ister** iseñ vaşl-ı Hâk
 Dâmen-i pâkin bırakma diñle tût güftâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 17). [ister, -r]
 İster iken kûy-ı cânândan dilim râhatlğın
 Bir muşbetlik virür ki dîdeler pür-hûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 5). [ister, -r]
 Rahmı yok atmış niğâbın yüzlerinden od saçar
 Hâh nâ-hâh yanmak **ister** ol arada varımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 6). [ister, -r]
 Nâvek-i gâmzeñ açup biñ sînede revzenleri
 Merhem **ister** kim devâ-yı lebleriñden 'âşıkân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 8). [ister, -r]
 İstemez ol pür-kerem cevri Gulâmî kula
 Hâhişi andan dilâ nâz u edâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 13). [istemez, -mez]
 Tıfl-ı bî-vâye-i dil mehd-i meveddet içre
 Ağlayup **ister** amân şîr-i turunc-pistâmı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 8). [ister, -r]
 Virüp ol zâta zihî Hâzret-i Kâdir kudret
 İster ol 'âşî müridâna Hudâ'dan rahmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 22). [ister, -r]
 Görmek **ister** dil-i sevdâ-zede her gâh seni
 Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 15). [ister, -r]

istecib: "Dualarımızı kabul et". Dua ifadesi.

İlâhî **istecib** hâze'd-du'âyâ
 Be-câhî'l-Muştafâ yâ Ze'l-'atâyâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 103). [istecib,]

istecib vâ ze'l-'atâi ve'l-gınâ hâze'd-du'â: Ey! İhsanı ve zenginliği veren bu duayı kabul eyle.

İstecib yâ ze'l-'atâi ve'l-gınâ hâze'd-du'â
 Çağırışur a'lâ vü ednâlar açup dest ü seri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 73). [istecib yâ ze'l-'atâi ve'l-gınâ hâze'd-du'â,]

isteme: İstemek fiilinin olumsuzluk eki almış durumu.

Bâr **isteme** bizden ki cihân bâğı içinde
 Çün serv bizim hâşılıımız dest-i du'âdır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 5). [isteme,]

istemez: İstemek fiilinin olumsuzluk eki almış durumu.

Dehr içinde bilme bâ'is fahra sevb ü pâyeyi
 İstemez sîmîn gılâfi seyfi-âb-ı dârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 28). [istemez,]

isti'dād: Herhangi bir şeye karşı doğuştan gelen yatkınlık, yetenek, kabiliyet.

Sırr-ı zâtıñdan nişân olmak hünerdir ey şehim
 Lık şanma aña her bir merdiñ **isti'dādı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16). [isti'dādı, -ı]
 Bizde teşhîş eylemek esrâr-ı zâtıñ yok hüner
 Bilme her merdiñ aña iz'ân-ı **isti'dādı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 16). [isti'dādı, -ı]

isti'fâr: Af dilemek, niyaz etmek, tövbe etmek, yalvarmak.

Eylediñ ez-her-cihet sehv ü hañaları gönül

Bed'-i **istiğfâr** idüp kıl tevbe mânend-i naşûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 6). [istiğfâr,]

istiğnâ: Ar. 1. İhtiyaçsızlık, adem-i tenezzül. 2. Çekinme, nazlanma.

Merhamet-pîrâ kerem-fermâ saçı leylâ meded

Nâz u **istiğnâ** ider 'uşşâkına bî-intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 12). [istiğnâ,]

Esb-i **istiğnâya** binmiş saltanatla şehriyâr

Pây-ı meymûnın başup gülzârı kıldı rûşenâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 17). [istiğnâya, -ya]

Şad-edâ biñ nâz u **istiğnâ** ile cânânımız

'Arz idüp hasret-keş-i dîdârına ruhsâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 3). [istiğnâ,]

Eyledim remzen niyâz-ı bî-kerân gûş urmadı

Nâz u **istiğnâ** ile ser çekdi serv-âsâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 6). [istiğnâ,]

Edâlarla ider şad-nâz u **istiğnâ** kılur ibrâz

Sûrûrından terennüm-sâz olur bülbül ki vuşlat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 7). [istiğnâ,]

Eyâ Leylî-sıfat meh-ţal'atım şems-i zamânım gel

Tükenmez mi bu **istiğnâ** (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 12). [istiğnâ,]

istiğnâ-güzîn: Kayıtsız şartsız seçilmiş,soylu.

Şanma **istiğnâ-güzîniñ** hûn-ı haclet humretin

Mest-i 'aşkı reng-i meydîr gâze-i ruhsârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 17). [istiğnâ-güzîniñ, -in]

istimâ': Birinin ziyaretine gitme.

Ey Gulâmî **istimâ'** itdiñ hasûdândan neler

Dikkât itdim ser gâlat sırlar gâlat-ender-gâlat (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 9). [istimâ',]

istimâ' itmiş: Dinlemek.

Vefânîñ ismi var 'anķa mişâli cismi yok dirler

Bu güftârî hezârân **istimâ' itmiş** inanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 8). [istimâ' itmiş, -miş]

istimdad: Yardım isteme, medet umma.

Âh-ı âteş-bârı bî-te'şîr şanma her şehir

'Âlemi süzân ider Mevlâ'dan **istimdadı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 12). [istimdadı, -ı]

istitâr itmek: Gizlemek saklamak.

Râz-ı 'aşkı söylemek de **istitâr itmek** de güç

Âteşi hem sînede cây-ı karar itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 1). [istitâr itmek, -mek]

istivâk: Büyük arzu duyma, özlem.

Eylemezdim 'arz-ı hâlîle hâlim ifşâ zâtıña

İştîyâkıñ kuvvet-i şabrım eyledi yağmâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 10). [istîyâkıñ, -ın]

'işve: Cazibe, alımlılık.

Şabâ şad-nâz u cilve **'işvelerle** süy-ı cânândan

Getürmüşdür haber ehl-i mañabbet cân nişâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 9). ['işvelerle, -ler, -le]

‘İşve-i cilve ile rüy-ı pür-envârını açdı

Luţf ile sâ‘iliniñ dîde-i hûn-bârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 1). [‘işve-i, --i]

‘işve-gîrî-i hü mâ: Cilveli talih kuşu.

Bâz-veş açdı perin vahdete pervâz itdi

‘İşve-gîrî-i hü mâ Hâzret-i ğavşu‘l-A‘zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 10). [‘işve-gîrî-i hü mâ,]

‘işyân: Emre uymama, itaat etmeme, itaatsizlik etme, başkaldırma.

Kerîmâ bakma bu itdiklerim ‘işyân-ı bî-hadde

Ġulâmî rû-siyâha rahmetiñle kıl ‘inâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 17). [‘işyân-ı, -ı]

İlâhî zenb ü ‘işyânım tecâvüz eyledi ħadden

Günâhım ‘add olunmaz zenbime olmaz nihâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 5). [‘işyânım, -ım]

isbât: Kanıt ve tanık göstererek doğrusunu meydana çıkarma.

‘Aşk kilki çekdi ħaţ harf-i vücûd-ı ‘âşıkâ

Kim ola sâbit ħaţ **isbâtında** nefy-i mâ-‘adâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 30). [isbâtında, -ında]

it: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kerîmâ bakma bu **itdiklerim** ‘işyân-ı bî-hadde

Ġulâmî rû-siyâha rahmetiñle kıl ‘inâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 17). [itdiklerim, --di, -, -, -im]

İlâhî cehl ile râh-ı dâlâle pâ-nihâd oldum

‘Tarîķ-i müstakîmî ğayb idüp **itdim** şenâ‘athâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 12). [itdim, -dim]

Jâle-i dîdemle nem-nâk eyledim râhânı kim

Olmasun ruĥsârı gerd-âlûd vaz‘ **itdükde** pâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 8). [itdükde, -dükde]

Âh-keşân ‘âşıkân içre düşer fitneler

Düşmene **itse** eger bir kere ol merĥabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 16). [itse, -se]

Mâ-i cârî-veş gelürse süy-ı a‘dâdan cefâ

Râzıyım **itdim** seni ĥübân içinde intiĥâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 10). [itdim, -di, -m]

Tîĝ-ı cevri ile vücûdum kılsalar şad-zerre ger

Emriñe ser-mû muĥâlîf **idemem** bir ĥarekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 12). [idemem, -eme, -m]

Ĥâme-i ‘âciz-beyânım dürr-i vaşîñ nazm idüp

Şefkat ile bakmayup hem **itmediñ** işĝâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 4). [itmediñ, -me, -din]

Şayd **itmede** ĥübân dili şehbâz-ı derîdir

Pervâz-ı bülendine sebeb ĥüsni perîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 1). [itmede, -me, -de]

Ey Ġulâmî istimâ‘ **itdiñ** ĥasûdândan neler

Diĝkat itdim ser ĝalaţ sîrlar ĝalaţ-ender-ĝalaţ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 9). [itdiñ, -di, -n]

Çâk çâk olmuş girîbân-ı taĥammül el virür

Bunca bî-ĥad bî-maĥal **itdükleriñ** dâd u sitem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 22). [itdükleriñ, -dük, -ler, -in]

Zülfini iĝbâl-i ‘âşık-veş **idüpdür** ĥam-be-ĥam

Gerden-i ‘uşşâķa bend itmek diler şad-âferîn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 5). [idüpdür, -üp, -dür]

Uĝrasun ‘aşķ-ı cefâ-kâra Ġulâmî kûluna

İtdiĝi bunca sitem cevri peşimân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 18). [itdiĝi, -diĝ, -i]

Nesîm esb-i şafâya bâr-ı büy-ı tûrra-i yâri

Nihâd **itmiş** gelür deşt-i meşâma dilde zâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 12). [itmiş, -miş]

Nās lebānıñ seniñ vaşfını **itdikde** yār
 Qalbe Ğulāmı'niñ āh itdi şafālar vezān (*Ğulāmı Divanı , Gazel 155, Mısra 25*). [*itdikde, -dik, -de*]
 Kāmet-i serviyle nāz u şīve-i reftārını
 Hep gören kebk-i derī **itmiş** hıramānın tebāh (*Ğulāmı Divanı , Gazel 175, Mısra 6*). [*itmiş, -miş*]
 Ser-geşte olup geşt ü güzār **itmeli** şimdi
 Hāmūn-ı maḥabbetde qarār **itmeli** şimdi (*Ğulāmı Divanı , Gazel 183, Mısra 1*). [*itmeli, -meli*]
 Ser-geşte olup geşt ü güzār **itmeli** şimdi
 Hāmūn-ı maḥabbetde qarār **itmeli** şimdi (*Ğulāmı Divanı , Gazel 183, Mısra 2*). [*itmeli, -meli*]
 Zūlf-i leyl-āsālarıñ zencirine bu göñlümi
 Bağlayup 'ālemde **itdiñ** ey perī Mecnūn beni (*Ğulāmı Divanı , Gazel 193, Mısra 4*). [*itdiñ, -di, -n*]
 Bu Ğulāmı olamaz nā'il-i verd-i vuşlat
 Bāğ-ı sevdāda müdām **itmededir** efgānı (*Ğulāmı Divanı , Gazel 194, Mısra 16*). [*itmededir, --me-de-dir*]
 Şeb-i tārīki rüz-ı rüşen **itmiş** cebhesi nūrı
 Cemālınden alup envārını mihr ü meh-i mīnā (*Ğulāmı Divanı , Kaside 3, Mısra 13*). [*itmiş, -miş*]
 Meveddet ile elinde piyāle lāle tutar
 Nazar-figenlere **itmektedir** 'atā vü nişār (*Ğulāmı Divanı , Kaside 4, Mısra 24*). [*itmektedir, -mek, -, -dir*]
 Ümīd-i 'afv ile dergāh-ı vālā-cāha sulṭānım
 Cesāret cūr'et **itdim** bī-riyā böyle iṭrāya (*Ğulāmı Divanı , Kaside 6, Mısra 64*). [*itdim, -di, -m*]
 Şarāb-ı nāb-ı 'izz ü devleti nūş **itmede** anlar
 Ne ḥācet bāde-i mey-ḥāne-i pūr-dürd-i şahbāya (*Ğulāmı Divanı , Kaside 6, Mısra 13*). [*itmede, -me, -de*]
 Der-i devlet-me'āba ya'nī bir ibrāz-ı şādidir
 Bi-ḥamdillāh çarḥa ser-fürü **itmem** müdārāya (*Ğulāmı Divanı , Kaside 6, Mısra 56*). [*itmem, -me, -m*]
 Semādan māh-ı nev keşkül-i ümmīdin dırāz **itmiş**
 Nevāl-i ni'met-i 'adliñ ider ḥāhiş açup āya (*Ğulāmı Divanı , Kaside 6, Mısra 49*). [*itmiş, -miş*]
 Hezār-ı nağme-perdāz **itse** āgāz-ı nevā enseb
 Ki büy-ı gonca-i teşrifi irdi çarḥ-ı mīnāya (*Ğulāmı Divanı , Kaside 6, Mısra 19*). [*itse, -se*]
 Görmemişdi ehl-i şarkī böyle bir şāhib-kerem
 Şehr-i şarkī **itdigi** demden berü bānī binā (*Ğulāmı Divanı , Kaside 7, Mısra 14*). [*itdigi, -dig, -i*]
 'Adliniñ ḥayrānı olmuş cümle şāhān-ı zamān
 Ḥazret-i 'Abdü'l-'Azīz Ḥān iftiḥār **itse** sezā (*Ğulāmı Divanı , Kaside 7, Mısra 20*). [*itse, -se*]
 Ger bunı 'uşşāka taşdī'inden **itdiñse** şehā
 Eble ümme eyleyeydiñ raḥm u iḥsān yā Ḥalīm (*Ğulāmı Divanı , Kaside 8, Mısra 15*). [*itdiñse, -diñ, -se*]
 Kılmış güzelim ḥālimi luṭf ile tefahḥuş
 'Uşşākdan **itdim** bu zamān kesb-i teḥaşşuş (*Ğulāmı Divanı , Kit'a 3, Mısra 2*). [*itdim, -di, -m*]
 Ğafūr ismiñle bağışla günāhın
 Bilürsün **itdigi** kār-ı tebāhın (*Ğulāmı Divanı , Mesnevi 1, Mısra 88*). [*itdigi, -dig, -i*]
 Kimi maḥbūblar rüyında cānā
 Dem-ā-dem **itmede** şun'ıñ temāşā (*Ğulāmı Divanı , Mesnevi 1, Mısra 52*). [*itmede, -me, -de*]
 Meh-i ruḥsār-ı nūr-işār-ı yāre
 Nigāh **itse** düşer bi'l-cümle nāra (*Ğulāmı Divanı , Mesnevi 1, Mısra 58*). [*itse, -se*]
 Gene ü gevher sīm ü zer bir akçe ḥāhiş **itmedim**
 Eyle izḥār-ı şehā cānā baḥl olma şakın (*Ğulāmı Divanı , Müfret 53, Mısra 1*). [*itmedim, -me, -di, -m*]
 Almam el uzatmam ṭaleb **itmem** ruḥ-ı āli
 Vaz geldi göñül ḡayri anıñ nāzı ne lāzım (*Ğulāmı Divanı , Murabba 1, Mısra 19*). [*itmem, -me, -m*]

Sen vaṭan **itdün** bize āh ğurbeti
Biz çekelim bunda belâ fūrkatı (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 25*). [*itdün, -dü, -ñ*]
Neylemişiz söyle saña ey felek
İtmedesiñ cevır ü cefâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 2*). [*itmedesiñ, -mede, -sin*]
Tekâṭur **itmede** şîrîn-zebân âbı çemen-zâra
Ṭakup pırlanda elmâsıdan nigîn engüşt-i ezhâra (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 13*). [*itmede, -me, -de*]
Bu kâra zâhid-i ḥod-bîn gizli rîş-ḥand **itmiş**
Ḥudâ aḥz eyleyüp ‘aqlın anı şeyṭân-menend **itmiş** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 21*). [*itmiş, -miş*]
Ḥâlîme raḥm eyler idiñ noldı ol ḥâlet kanı
Ḥazret-i Allâh ‘a āh **itdim** havâle ben seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 28*). [*itdim, -di, -m*]
Şerm-sârım rûy-ı yâre baḳmağa yok iktidâr
Yüz çevirmem cevırdan **itmem** recâyı iktişâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 40*). [*itmem, -me, -m*]
İntihâb **itdigi** günden berü ey mâh seni
Bezmi-i ‘aşḳda dil-i sevdâ-zede şad vâh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 1*). [*itdigi, -dig, -i*]

it-: Etmek, eylemek, yapmak.

Âsitânında varup zâr u temennâ **ideyim**
Yâ irem vuşlata yâḥud tenim ifnâ **ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 5*). [*ideyim, -e, -(y)im*]
Âsitânında varup zâr u temennâ **ideyim**
Yâ irem vuşlata yâḥud tenim ifnâ **ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 11*). [*ideyim, -e, -(y)im*]
Âsitânında varup zâr u temennâ **ideyim**
Yâ irem vuşlata yâḥud tenim ifnâ **ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 17*). [*ideyim, -e, -(y)im*]
Âsitânında varup zâr u temennâ **ideyim**
Yâ irem vuşlata yâḥud tenim ifnâ **ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 23*). [*ideyim, -e, -(y)im*]
Âsitânında varup zâr u temennâ **ideyim**
Yâ irem vuşlata yâḥud tenim ifnâ **ideyim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 29*). [*ideyim, -e, -(y)im*]

it-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İlâhî ben ğarîḳ-i lücce-i deryâ-yı taḳşîrim
Ḥalâş **it** sâhil-i ‘afva ulaşdır eyle raḥmethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 10*). [*it,*]
İlâhî şerm-sârım dil-fiğârım **itdigim** fi‘le
Peşmânım peşmân eylerim ez-dil nedâmethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 3*). [*itdigim, -dik, -im*]
Kıldı sūzân ḳalbimi yâr ḥasretiñ ger **itsem** āh
Lerzeler peydâ ider bu heft-arz u nüh-semâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 15*). [*itsem, -se, -m*]
Nigârâ ‘andelîbâ gül-‘izârâ
Gulâmî **itdi** varın cümle yağmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 34*). [*itdi, -di*]
Nigârâ ‘andelîbâ ḳılma efgân
‘Avâşık keşretinden **itme** şekvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 24*). [*itme, -me*]
Nâvek-i ğamzeyle açdı sîneme şad-yâreler
Gerçi ümmid-i devâ **itsem** ider cevır ü ‘itâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 6*). [*itsem, -se, -m*]
Baḥr-i fısḳa düşüben ‘âleme efsâne olup
‘Afv ile nîm-nigeh **it** süy-ı faḳîrânıma yâ ğavṣ (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 6*). [*it,*]
İlticâ-yı vuşlat **itsem** ol baña fūrkat virür
Ḥâlîme raḥm eyle dirsem ğam baña meftûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 7*). [*itsem, -se, -m*]

Sāgar-ı vaşlı sākiyā **itme** Ġulāmī' den dirġ
 Hayli zamandır ki teni hasret-i mey zebūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 13*). [*itme, -me*]
 Yāriñ bize **itdükleri** hep cevri ü cefādır
 Zannınca cefā 'āşika ihsān u 'atādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 1*). [*itdükleri, -dük, -ler, -i*]
 'Adem-i mihr-i dilārāya 'alāmetdir bu
 Yaklaşan āteşe **itmez** mi anıñ sūzı eger (*Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 4*). [*itmez, -mez*]
 Nār-ı 'hasret **itdi** sūzān cāna minnet bildiğim
 Bu semender-ṭab'ımıñ āteşde çün bünyādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 13*). [*itdi, -di*]
 Vefāda şābitim da'vāsın **itmek** bī-delīl olmaz
 Huzūr-ı kādīye kezzāb şahidle sebīl olmaz (*Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 1*). [*itmek, -mek*]
 Kaydı çıksun der-kenār olsun gürūh-ı 'āşikān
 İtmesün a'dāları ol dāhil-i defter ġalaṭ (*Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 6*). [*itmesün, -me, -sün*]
 Sitem ü cevri ü cefāyā ile me'lūf olma
 İtme āgyār gibi 'āşık ile ceng ü nümāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 4*). [*itme, -me*]
 Mihr-i hüsnuñ zerresi dünyāyı kılmışdır şu'ā'
 İtmese hūrşid ṭulū' senden alurlar irtifā' (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 2*). [*itmese, -me, -se*]
 Ey Ġulāmī hān-kāh-ı 'aşkda şī'riñ okut
 Zühre eflāk üzre **itsün** mevlevī-āsā semā' (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 10*). [*itsün, -sün*]
 Dil-i sevdā-zede miñnet-keşide derd-sencide
 Seniñ destiniden āh u zārılar şubḥ u mesā **itmek** (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 8*). [*itmek, -mek*]
 Hezārān derd ü ġamla pister-i fūrkatde āh itseñ
 Marīz-i 'aşkına vaşlıyla **itmez** bir devālardan (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 10*). [*itmez, -mez*]
 Şavulsun ġam sipāhı bār-ġāhın tār-mār **itsün**
 Bıraşsun tūġ u sancāġın şitāb ile firār **itsün** (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 2*). [*itsün, -sün*]
 Nāy benim zārıma **itdi** şadāsın bülend
 Göz göz idüp sinesin ben gibi dir el-amān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 13*). [*itdi, -di*]
 Nām olalı dehrde söyle vefā **itdigiñ**
 Yandı cefādan bu dil leyl ü nehār ān-be-ān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 15*). [*itdigiñ, -dik, -iñ*]
 Şāhā nazar gel **itme** o nev-res hilālīne
 Beñzer seniñ kapiñda semendiñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 1*). [*itme, -me*]
 Zer-i ihsānıñ bī-çāre Ġulāmī bulamaz
 Bār kesme sitemiñ simini pinhān **itme** (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 10*). [*itme, -me*]
 Kesdi miḳrāz-ı firāk ile ser-i zülfdin felek
 Kaṭ' idüp başım figend **itmez** o yāriñ kūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 10*). [*itmez, -mez*]
 Dest-i cevriñden zamānıñ **it** rehā-yāb bendeñi
 Cümle 'ālem ḥaḳqına kādī-i ḥacātsın 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 15*). [*it, -*]
 İtmeden ḥālīme āġāh eger-i āh seni
 Şaldı ġurbetlere bu çarḥ-ı sitem-kār beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 1*). [*itmeden, --meden*]
 Gülşen-i hüsnuñde gül-çin oldılar āgyārlar
 Nev-nihāl-i vaşlına **itmez** ebed maḳrūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 10*). [*itmez, -mez*]
 Şandılar kim nāzil olmuş yere ebr-i ḳahr-ı Ḥaḳ
 İtdigi dem düdi cevvi-ı çarḥda cevłān-geri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 48*). [*itdigi, -dig, -i*]
 Başla ey kill-i debīr-i ḳişver-i şāh-ı beyān
 Defter-i da'vātı taḥrīr **itmeye** geldi yeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 60*). [*itmeye, --me, --(y)e*]

Havfdan pinhân olur burc-ı esedde bâ-şitâb
 Şemse kahrınıla keşîd **itseñ** hilâl-i hânçeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 8). [itseñ, -señ]
 Maşrıķ-ı ‘adle varup ‘izzetle seyrân eyledi
 Şehriyâr-ı şâhid-i ümmîdi kesb **itdi** şafâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 8). [itdi, -di]
 Âsumânî-i kazâdan türegî inzâl ile
 Tâ kıyâmet **itdi** diller içre iskân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 4). [itdi, -di]
 Tavâf-ı rûyını terk eyle **itme** mescide yüz
 Ki Haķ-perest olan itmez çü şüfî secde-i Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 39). [itme, -me]
 Tavâf-ı rûyını terk eyle itme mescide yüz
 Ki Haķ-perest olan **itmez** çü şüfî secde-i Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40). [itmez, -mez]
 Figânımdan firâr itsün hezârân
 Hârâm itsün güle **itmeye** efgân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 102). [itmeye, --me, --(y)e]
 İtmesün ‘aşıklara cevır ü sitem nâzûk beden
 ‘Aşķı âsân şanmasun âteşden ol bir pîrehen (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 43). [itmesün, -me, -sün]
 Nedendir ta‘n u teşnî‘ ile me‘lûf oldığı vâ‘iz
 Hele öz nefsin **itmez** fi‘l-i nâ-şâyesteden hâfız (Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 2). [itmez, -mez]
 Almış dil-i dildârımı bir nazrada şabrı
 ‘Aşķ yâ nasıl **itmeye** hasretlere şabrı (Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 2). [itmeye, --me, --(y)e]
 ‘Ahd ü peymân eyledik ol yâr ile dâ‘im hemân
 gayriye bûs-ı ruħa ruħşat nümâyân **itmeyem** (Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 2). [itmeyem, -me, -(y)em]
 Başıma vaz‘ **itdi** devrân el-ğiyâs
 İstemem tek olsun ‘uryân el-ğiyâs (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 17). [itdi, -di]
 Güc ile olmuş iken mahrem-i râz-ı dildâr
 Mülk-i hicrâna figend **itdi** bu çarħ-ı gaddâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 26). [itdi, -di]
 İķbâl-i Ğulâmî gibi kec **itme** külâhı
 Her demde niyâzım bu durur senden İlâhî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 23). [itme, -me]
 Kânî‘ olmuşdum o cânân ile bir güftâra
 Şaldı ğurbetlere çarħ **itdi** dilim şad-pâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 18). [itdi, -di]
 Yâre aġyârları şimdi ider mahrem çarħ
 Dem-i ‘îsâ-yı ġama **itdi** beni hem-dem çarħ (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 22). [itdi, -di]
 İdeli fitne-i dehr hûsn ile Allâh seni
 İtmedi hâlîme vâķıf eğer-i âh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 4). [itmedi, --me, --di]
 Ey Ğulâmî ider ednâ kesi hep hurrem çarħ
 ‘İzzetâ **itmedi** âzâde-i ġam bir dem çarħ (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 24). [itmedi, --me, --di]
 Çün irdi bād-ı taķdîr-i kazâ-yı emr-i Rabbânî
 Söyündürmekle şem‘-i ‘ömrin **itdi** hâķde hâne (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 6). [itdi, -di]
 Kıldı teslîm bî-tevaķķuf cânını cânâna ol
 Kim okursa fâtîħa **itsün** Hudâ rahmet aña (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 8). [itsün, -sün]
 Yazdı cevher târîhin geldi Ğulâmî iki er
 Girdi cennet içre tayr-ı rûhı **itdi** âşiyân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 10). [itdi, -di]
 Oldı Taşâbâd‘a nice mâhlar kâ‘im-maķâm
 ‘Adl ü dâd ile hûķûmet **itdi** anda bir zamân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 6). [itdi, -di]

it vâķıf: Haberdar et, bilgi vermek.

Teşeffük dîdesiyle sūy-ı 'uşşāka nigāhıñla

Bu vîrān kâlbim **it vâkıf** künüz-ı hâl-i esrâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 12). [it vâkıf,]

i'tâ: Verme, verilme.

Hilkat-i zâtı cefâdır felegiñ 'uşşāka

Ey Ğulāmî eli dönmez kerem ü **i'tāya** (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 10). [i'tāya, -ya]

Dehân-ı 'âşıkân u şâdıkân-ı sîne-süzāna

Şarâb-ı nâb kâd-i sükkar ezmiş bak bu **i'tāya** (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 18). [i'tāya, -ya]

i'tâ ideyim: Vermek, başlatmak.

Dest-i cevriñden amân ben kime şekvâ ideyim

'Arz-ı hâl-i dilimi kimlere **i'tâ ideyim** (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 2). [i'tâ ideyim, -e, -(y)im]

i'tâ'at: Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.

Zelîl ü zâr u süzânım hemân nâlân u giryânım

Muķîm-i şehir-i tuğyânım 'ibâdet yok **i'tâ'athâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 16). [i'tâ'athâ, --ha]

Kim nigāhıñ tîğını görse **i'tâ'at** gösterür

Yoksa Zû'l-Karneyn-veş şâh-ı 'uluvvü 'ş-şân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 5). [i'tâ'at,]

'itâb: Azarlama, paylama.

Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-'âşıkân

Bunca **'itâba** sebep söyle nedir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 2). ['itâba, -a]

itdi: "Etmek, eylemek" fiilinin görülen geçmiş zaman eki almış biçimi.

Âh u zârım lerze-nâk **itdi** cihânı ser-be-ser

Tûb-ı efgânım şadâsından yıkıldı Çâr-bâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 7). [itdi,]

Çarh-ı ğaddâr u sitem-kârıñ elinden neyleyim

Göz alup **itdi** hâsed nezzâre-i gisûyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 8). [itdi,]

itdi âşivân: Yuva etti.

Kilk-i cevherle Ğulāmî yazdı târîhin anıñ

Girdi cennet içre tayr-ı rûhı **itdi âşivân** (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 10). [itdi âşivân,]

itdi nâr-ı kahrını itfâ: Azap ateşini söndürmek, dindirmek.

Ne şeb kim merdüm-i Sîvâs ğarķ-ı bahr-ı cûd olmuş

O şebde Hâķ Ta'âlâ **itdi nâr-ı kahrını itfâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 34). [itdi nâr-ı kahrını itfâ, --t-ın, -ı]

itdi pervâz: Kanat açtı.

Hâlî fûlfûl saçı sünbûl boyı ne pest ne dirâz

İtdi pervâz o şehbâz eliñle bunu yaz (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 10). [itdi pervâz,]

itdi rihlet: Göç etti.

Huşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi bu Hâlîm Beg kim

Ķazâ-yı üsrüb ile **itdi rihlet** dâr-ı 'ukbâya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 8). [itdi rihlet,]

itdi şükür: Şükür etmek.

Çün cihānda mādih-i şāh-ı cihān **itdi şükür**

Luṭf-ı Hāk sen gibi bir ‘āciz Gulāmī kemteri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 61). [itdi şükür,]

itdigim: "Etmek, eylemek" fiilinin görülen geçmiş zaman eki almış biçimi.

Böyle sitemler ne revā ey felek

İtdigimi söyle baña ey felek (Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 4). [itdigimi, -i]

itfā: Söndürme II Dindirme, bastırma.

Rūz u şeb ‘aşk âteşiyle sīne sūzān olmada

Şaç vişāl ābın efendim eyle **itfā** gel iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 4). [itfā,]

Fürūzān pertev-i ihsānı mişbāh-ı hākīkatde

Ebed mahfūzdur irmez riyāh ile aña **itfā** (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 10). [itfā,]

itfā ider: Söndürmek.

Gelse bārān-ı kelāmı tende kalmaz sūz-ı dil

Gör niçe **itfā ider** biñ âteşi bir katre āb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 8). [itfā ider, --er]

itfā idüp: Söndürmek, dindirmek, bastırmak.

Şem‘-i ‘ömrin āhiri bād-ı ecel **itfā idüp**

Şu‘le-i neşr-i kemālī oldı gözlerden nihān (Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 7). [itfā idüp, -üp]

i‘tibār: (Ar.) Saygı gösterme, ehemmiyet verme.

‘Aşkıñ ey meh-ṭal‘atım hāṭır-güzārımdır benim

Her ne dürlü cevri iderseñ **i‘tibārımdır** benim (Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 2). [i‘tibārımdır, -ım, -dır]

Gedā-yı kūy-ı harābāt-ı ‘aşka yok rağbet

Zamānede görinen **i‘tibār** mālā gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 8). [i‘tibār,]

İ‘tibārım iftiḥārım bāda virdiñ kemterim

Rāzıyam ammā revā mı döndüre yüz dilberim (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 9). [i‘tibārım, -ım]

i‘tidāl: Aşırı olmama, orta halli olma; yavaş ve yumuşak olma II geçme, geride kalma.

Temūz-ı gāmda biraz sāye şalsa serv-i vişāl

Döner rebī‘-mişāl dehr **i‘tidāle** gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 4). [i‘tidāle, -e]

itmām: Tamamlama, bitirme.

Oldı **itmāma** resīde dīvān

Ḥamdü-lillāh u bi-‘avn-i Mennān (Gulāmī Divanı , Kıt'a 12, Mısra 1). [itmāma, -a]

Gulāmī zabṭ kıldı tārīhini **itmāmdan** kilkim

Ecel seyfine başın virdi hākḫā irdi cānāna (Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 9). [itmāmdan, -dan]

itme ülfet: Dost olma, ahbaplık kurma.

İtme ülfet herkes ile perhīz it ey bu‘l-heves

Kişver-i göñlüm saña virdim ‘azīzim işte bes (Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 1). [itme ülfet,]

itmekde: Etmemek II eylememek.

Feyz-bahşıyla mürür **itmekdeiür** rüz u şebi

Ğavş-i Muhyi' d-dîn ihyâ eylemiş dîn-i Nebî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 13). [itmekdeiür, -dür]

itmeme esef: Hüzünlenmek.

Dâne-i âmâlî saçdım kişt-zâr-ı nefse âh

Bâda virdim hürmen-i sa'yi naşıl **itmeme esef** (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 8). [itmeme esef,]

itmeme kabûl: Kabul etmem.

Mağlaşın cânâ Niyâzî oldığın **itmeme kabûl**

Kim niyâzım redd idüp çok nâzlar ibrâz eylediñ (Gulâmî Divanı , Müfret 55, Mısra 1). [itmeme kabûl,]

itmeme taleb: İstemem.

Var eyle kendiñe pend ey bî-temîz nâşih

Şîrin olursa çün kâd **itmeme taleb** neşâyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 2). [itmeme taleb,]

itmeve bâ'is: Neden olmak.

Bildim belî bî-şabrı cülûs itmesidir hep

Sîmâb gibi selb-i karar **itmeve bâ'is** (Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 2). [itmeve bâ'is,]

itmez: Etmemek II eylememek.

Eyâ bu 'ahd-i ikrârın ferâmûş oldı mı cânâ

Ki **itmeziñ** vefâ bir kez nedir da'vâ-yı bî-unvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 4). [itmeziñ,]

itmez firâr: Kaçmaz.

Tîğ-i ser-tîz-i cefâdan 'âşıkân **itmez firâr**

Cevşen-i fûlâd-ı teslîmin geyüp mesrûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 3). [itmez firâr,]

itmezken: Etmemek II eylememek.

Ser-fürû **itmezken** 'âlemde bize mür-ı sürûr

Kişver-i hüznün şükür kim şâhib-i fermânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 11). [itmezken,]

itmiş behcetîñ: Güzel etmiş.

Nûr-ı hüsnün ey şehâ günden güne olur mezîd

Kevkeb-i hûbânî **itmiş behcetîñ** kim nâ-bedîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 2). [itmiş behcetîñ, -in]

itse terâş: Tıraş etmek.

Baht-ı siyâhım gibi hatların **itse terâş**

Hefteye sürmez yine gösterür elbette baş (Gulâmî Divanı , Müfret 16, Mısra 1). [itse terâş,]

ittihâz: (a.i. ahz'den): 1.edinme edinilme. 2. kabul etme 3. itibar etme, sayma, tutma 4.kullanma. 5.kurma, düşünme, tasarlama. (Develioğlu, 2015:540).

Şeydâ hezâr ider gül-i pür-hârî **ittihâz**

Gül ise eylemekdedir âgyârî **ittihâz** (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 1). [ittihâz,]

Şeydā hezār ider gül-i pür-hār **ittihāz**
Gül ise eylemekdedir ağıyār **ittihāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 2*). [*ittihāz,]*
Gezdim cihānı gūşe-be-gūşe vefālī yār
Zann itdigim hep eylemiş eşrār **ittihāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 4*). [*ittihāz,]*
Tenhā kalınca meclis-i bīgāneden anıñ
Nā-hāh ider hem ‘āşık-ı ğam-hār **ittihāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 6*). [*ittihāz,]*
Vuşlat deminde görse rakībī eger gözüm
Başın kesüp o dem iderim dār **ittihāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 8*). [*ittihāz,]*
İhsān-ı ğayrdan baña hoşdur cefā-yı yār
Kılmış Gulāmī çün o sitem-kār **ittihāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 10*). [*ittihāz,]*

‘izām: *Büyükler, ulular.*

Eger bürīde şevēd īn zebān be-tīg-i ecēl
Be-‘aşk bāz şūhan ğüyed īn füsürde **‘izām** (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 22*). [*‘izām,]*

iz‘ān-ı: *Anlayış, basiret, kavrayış.*

Bizde teşhīş eylemek esrār-ı zātūñ yok hūner
Bilme her merdiñ aña **iz‘ān-ı** isti dādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 16*). [*iz‘ān-ı,]*

izhār: *Ar. Aşıkâr etmek, edilmek, göstermek, gösterilmek. izhār-ı ma-fi's-süveydā: Gönlündekini meydana koymak.*

‘Aşk ‘āleminiñ arz-ı dilinde bu müvālāt
İzhārı bütün mihr-i ruḥum tābıdır ḥaḳkā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 4*). [*izhārı, -ı]*
Heç ile ciger āteş-i ‘aşkıñda ḥabībīñ
Süzānıñ gördükde cefā eyledi **izhār** (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 4*). [*izhār,]*
Mest-i yārız tā ezelden vālīh u ḥayrānıyız
ğayrı **izhār** eyleriz dergāhına efkārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 4*). [*izhār,]*
Kılssa **izhār-ı** teraḥḥum gel inanma sözine
Urmuş ol kâfile ālūde-i hūndur kılıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 5*). [*izhār-ı,]*
Ne feyzdir ki şabā irdi çün dem-i ‘İsā
Ḥayāt-ı tāze ider mürde dillere **izhār** (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 6*). [*izhār,]*
Sipihre eyleyüp ben de zamānında ğinā **izhār**
Ta‘add-ı felekden ğayrı ğitmē sūy-ı şekvāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 51*). [*izhār,]*
Seyr ider kişverleri şevketle mīr-i bī-naẓīr
Devr-i pergār eyler **izhār** merkezinde dā‘imā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 18*). [*izhār,]*
Ser ḳodum sırran ve cehren āsitāna zār ile
‘Arz-ı aḥvāl eyledim yüz biñ recā **izhār** ile (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 14*). [*izhār,]*

izhār iderek: *Açığa çıkarmak.*

Dāne-i merḥameti evveli **izhār iderek**
Dām-ı miḥnetlere āḫir beni işāl itdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 5*). [*izhār iderek, -erek]*

izhār iderek: *Açığa çıkarmak.*

Dāne-i merḥameti evveli **izhār iderek**
Dām-ı miḥnetlere āḫir beni işāl itdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 5*). [*izhār iderek, -erek]*

izhār itmege: Açığa çıkarmaya.

Metn-i evşâfında çok mużmer ma‘ânî var iken

Qādir olmaz hüsnuñ **izhār itmege** ehl-i şurūh (Gulāmî Divanı , Gazel 32, Mısra 8). [izhār itmege, -mek, -e]

izhār-ı ‘aciz itmez: Göstermekten aciz olmaz.

O şūh-ı bî-vefâ ağıyâra bir **izhār-ı ‘aciz itmez**

Velî üftāde-i efgendesinden dem-be-dem ‘āciz (Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 5). [izhār-ı ‘aciz itmez, -mez]

izhār-ı hulūs: Gönülden gelen bağıllığı, içten gelen dostluğu göstermek.

Eylesem zār ile dildārıma **izhār-ı hulūs**

Rahma gelmez yine bilmem bu mı āşār-ı hulūs (Gulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 1). [izhār-ı hulūs,]

‘izz: 1. Değer, kıymet. 2. Yücelik, ululuk. 3. Güçlülük.

Cihānda ‘izz ü iqbālîñ tezâyüd eylesün Mevlā

Qārîn olsun umūruñ her zamān te‘yîd-i Mevlā‘ya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 71). [‘izz,]

Qādirîyiz dü-cihān içre ‘uluvvü‘ş-şānız

Yücedir pîrimiziñ şevket-i ‘izz ü şānı (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 16). [‘izz,]

‘izz ü şeref: İtibar ve şeref.

Tab‘-ı dūna hiç mü‘essir eylemez şad-terbiye

Cevherî aşlında lâzım ādeme ‘izz ü şeref (Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 8). [‘izz ü şeref,]

‘izzet: 1. Hürmet, saygı, ikram. 2. Kıymet, itibar, büyüklük, yücelik. 3. Mertebe ve rütbe yüksekliği, şeref. 4. Kudret, kuvvet.

Ey Gulāmî içmezem minnetle cām-ı cān-fezā

‘İzzetā va‘d-i lebiñ şevk-i dile imdādı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 22). [‘izzetā,]

Cismi yok bir ismi var ‘ankā mişālî ‘izzetiñ

Sāye-i ‘izziñde ancak zilletiñ müzdādı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 5). [‘izzetiñ, -iñ]

Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rif‘atdır ne hāletdir

Hümā-yı şefkatiñ bāl açdı şaldı serlere sāye (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31). [‘izzetdir, -dir]

Zîre-i fażlım ger irse ‘izzetiñ Kirmān‘ına

Bir şā‘ire kimse almaz olduğı-çün kem-bahā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 33). [‘izzetiñ, -iñ]

Maşrık-ı ‘adle varup ‘izzetle seyrān eyledi

Şehriyār-ı şāhid-i ümmîdi kesb itdi şafā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 7). [‘izzetle, -le]

Şu‘le-bahş olduğı şeb Sīvās‘a şems-i şevketi

Aşdı nūr āvîzesin ‘izzetle meh tā ber-semā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 30). [‘izzetle, -le]

Bizlere yok rüz u şeb hem hürmetiñ hem ‘izzetiñ

Rağbetiñ hem-şoğbetiñ hem ‘izzetiñ táb-ı tenim (Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 7). [‘izzetiñ, -in]

Bizlere yok rüz u şeb hem hürmetiñ hem ‘izzetiñ

Rağbetiñ hem-şoğbetiñ hem ‘izzetiñ táb-ı tenim (Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 8). [‘izzetiñ, -in]

Qurtulunmaz ey dil derd-i fūrkatden

Fūrkatı maḥlasın almış ‘izzetden (Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 14). [‘izzetden, -den]

Ey Gulāmî ider ednā kesi hep hurrem çarḥ

‘İzzetā itmedi āzāde-i ḡam bir dem çarḥ (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 24). [‘izzetā,]

‘izzet ü cüd: Kerem ve izzet.

Nâm-ı mes‘ûdî gibi eyler idi ‘izzet ü cüd

Şerbet-i şeker-i güftârî kamuya mevcûd (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 21). [‘izzet ü cüd,]

‘izzet‘i dünyâda: Kıymetli dünyada.

Gulâmî ‘İzzet‘i dünyâda dil-şâd eylesün Mevlâ

Şefî‘ olsun Hâbîb-i Hâzret-i Hâk rûz-ı vâveylâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 37). [‘izzet‘i dünyâda, -da]

J

jâle: Çiy, şebnem; sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları.

Jâle-i dîdemle nem-nâk eyledim râhânı kim

Olmasun ruhsârî gerd-âlûd vaz‘ itdükde pâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 7). [jâle-i,]

Hüsn-i şafâ-yı seyr-i rebî‘a yok i‘timâd

Kim **jâle** ‘âriyetle çemende nişestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 6). [jâle, -, -]

Ebr-i behcetden düşen **jâle** çemende lâleye

Eşk-i çeşm-i ‘âşikân mı yâ dür-i deryâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 9). [jâle,]

jâle-i ‘inâyet-i yâr: Sevgilinin iyilik damlacıkları.

Hadıka-i çemenistân-ı câna vaqt-i rebî‘

Düşer lefâfet ile **jâle-i ‘inâyet-i yâr** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 10). [jâle-i ‘inâyet-i yâr,]

K

ka: Dost, akraba.

Öte bav kim ârî deli **kâ** ki bege kârı

Beserâm şeyh budur kârı belâ ekşer velâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7). [kâ,]

kabâhat: Uygunsuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur, töhmet.

İlâhî rû-siyâhım pür-günâhım kıl ‘inâyethâ

Esîr-i dâm-ı nefsim her nefes kârım **ķabāķathā** (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 2). [ķabāķathā, --ha]

Kâr-hâne-i takdîre ķarıķmak da Ğulāmî

Bî-şübhe büyük ‘ayn-ı **ķabāķatla** ķatādır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 14). [ķabāķatla, --la]

ka‘be: Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

Āsitân-ı ‘aşķıña baş egdigim günden berü

Terk ķılmıķdır Ğulāmî **Ka‘be** vü büt-ķāneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 10). [ka‘be,]

ka‘be: Bütün müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

Temâyül itse ķarāba ķat-āver olmak ile

Egerķi **Ka‘be-i** hüsnî mefîndir miķrāb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 8). [ka‘be-i,]

Be-terk **Ka‘be-i** rüyeş mekon be-mescid rüy

Ki Hâķ-perest ķü şüfî nemî perest Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 37). [ka‘be-i,]

Ka'be-i hasretde söyler ki 'ibâdet terkin it

Ey ki ehl-i 'aşka söylerseñ melâmet terkin it (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 23). [ka'be-i,]

kābe kavsevni ev ednā: أَنَلَىٰ أَوْ قَوَّسَتَيْنِ قَابَ قَوْسَيْنِ "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu." (Necm; 9).

Taht-gāhı **kābe kavsevni ev ednā** leşkeri

Zümre-i kerrübiyân fermân-revâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 11). [kābe kavsevni ev ednā,]

ka'be-cebîn: Kabe'ye yüz sürmek, alın sürmek.

Ṭāḳ-ı ebrûları mihrâb daḥi **Ka'be-cebîn**

Ḳıble-gāh-ı dil-i 'uşşâḳ ruḥı gâret-i dîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 13). [ka'be-cebîn,]

ka'be-i dildāra: Sevgilinin gönlüne.

Ka'be-i dildāra 'azm eyle nuḳûd-ı eşk ile

Mâlik-i Dînâr'a şer'an farz olunmuş çünki hac (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 3). [ka'be-i dildāra, -a]

ka'be-i hasretde: Hasret kabesinde.

Ka'be-i hasretde ṭā'ât eyleriz ḥuccâc-veş

Ṭarf-ı beyt-i rencde ezkârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 9). [ka'be-i hasretde, -de]

ka'be-i hüsnünde: Güzellik Kabe'si II sevgilinin güzelliği.

Ka'be-i hüsnünde ḥālîndir hacet ebrûlarıñ

Çün hilâl olmuş saña mihrâb u minberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 3). [ka'be-i hüsnünde, -üñ, -de]

ka'be-i küyuñ tavâf itmekde: Mahallesinin kabesini tavaf etmek.

Ka'be-i küyuñ tavâf itmekde vardır çok şeref

Ser-be-ser 'âlemlere mihr-i hidâyetsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 9). [ka'be-i küyuñ tavâf itmekde, -mekde-u, -ñ]

kābiren-'an-kābir: "Babadan oğula; kuşaktan kuşağa" anlamında bir Arapça ibare.

Bu Meḥemmed Beg emîr-i bî-naẓîr-i ḥükm-rân

Merzifon'da **kābiren-'an-kābir** olmuş ḥānedân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 2). [kābiren-'an-kābir,]

kabr: Kabir, mezar.

Râz-ı 'aşḳıñ idemez gayre Gulâmî ifşâ

Ḳabre varsam yine pinhân ider anı kefenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 10). [ḳabre, -e]

kabûl: Kabul, razı olma, alma.

Gerçi eylerse seniñ fermânıñı 'uẓvum **ḳabûl**

Teshir eylerseñ çü şāḥân heft-ḥûb iḳlîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 9). [ḳabûl,]

Ger **ḳabûl-i** zâtıñ olsa ser-firâz-ı 'âlemim

Redd olursa bâb-ı 'adlînden olur dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 11). [ḳabûl-i,]

Sücûd rûy-ı tu kerdin be-pîş-i Hâḳ înest

'İbâdeti ki **ḳabûl** est bâşed ez-ḥasenât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 30). [ḳabûl,]

Hużūr-ı Hāk'da budur secde rüyuña kılmak

Qabıldür o 'ibadet ki oldı min-ḥasenāt (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 32). [qabıldür, -dür]

kabül itdi: Kabul etmek, razı olmak.

Zâtında olan mâye **qabül itdi** kelâmı

Anlar üzere yağdı niçe ebr-i 'atâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 7). [qabül itdi, -di]

kaç: (Bir tehlike veya istenmeyen durumdan) korunmak; kurtulmak amacıyla hızla uzaklaşmak.

Teşnedir 'aşıkların ḥūnı misāl-i āb içir

Şayd ider şirim eagerle sır olur andan **kaçar** (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2). [kaçar, -ar]

Dām-ı dîdârdan âzâde Gulâmî şimdi

Güc olur girmez ele **kaçsa** gâzâl-i Huteni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 10). [kaçsa, -sa]

kaçardı heybetinden: Heybetinden kaçmak.

Qaçardı heybetinden niçe fersahlar la'ın iblîs

Mehâbet deştiniñ hem şeh-süvârânı 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 9). [kaçardı heybetinden, -i, -n, -den]

kaçırma: Elden gitmemesini sağlamak.

Çok cefâlar eylediñ 'âlemde vaşlın görmedim

Bezm-i vaşlıñdan raqıbi bir zamân **kaçırmadıñ** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 20). [kaçırmadıñ, -dı, -n]

kad: Boy II sevgilinin boyu.

Yâ lâ'imen bi-ḥālî **kad** küntü ze'l-vebālî

Mâ tedri keyfe ḥālî lâ-tükşirü'l-cerāyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 7). [kad,]

Qad tecellâ ḥüsnu vechi'l-'aşkı fi ebdâninâ

Kâne memlû'en bi-envâri'l-velâ ecsâmunâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 1). [kad,]

Min büyüti'l-ḳalbi yuḥric ḥubbuhü ḥubbe's-sivâ

Qad enâre'l-'aşku li'l-'uşşâki minhâce'l-hüdâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 4). [kad,]

kadar: "Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Ol **kadar** endîşe-i efkâra yokdur ihtiyâc

'Aşık öldürmekse kaçdıñ söyle kim cândan geçer (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 5). [kadar,]

Ne **kadar** cevri ü cefâ eyleseñ ey sîm-tenim

Ser-i küyüñ dü-cihânda vaṭanımdır vaṭanım (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 1). [kadar,]

Der-i cânâna Hudâ 'aşkına bir eyle gûzer

Söyle ağıyâra telâttufları besdir bu **kadar** (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 4). [kadar,]

Söyle ağıyâra telâttufları besdir bu **kadar**

Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide ḥazer (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 9). [kadar,]

Âşinâsı ide hicrân ile deryâ gibi cüş

Söyle ağıyâra telâttufları besdir bu **kadar** (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 14). [kadar,]

kadd: Boy II Sevgilinin boyu.

Gören tûbâ olan **kaddiñ** ider mi ser-fürü serve

Şu 'â'ıñ zerresin bînâ olan olmaz mehe muḥtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5). [kaddiñ, -in]

Pest olup nezdinde bunca **ḳaddi** ṭübā dilberān
Bāḡ-ı ḥübān içre yokdur kendi gibi serv-i nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 3*). [**ḳaddi**, -i]
Ḥüs-n-i rüyuñ şems-i tābistān deyü yazmış selef
Ḳaddiñe ser-tā-ḳadem söz bulmamış aşlā ḥalef (*Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 2*). [**ḳaddiñe**, -i, -n, -e]
Dil giriftār olmuş idi bir görüşde müyina
Zī-cemāl ruḥsār-ı āliñ **ḳadd** ü zülf ü rüyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 2*). [**ḳadd**,]

ḳaddi: Boy II Sevgilinin boyu.

Dürr-i yektā bī-bahā maḥbūb-ı ra'nā āşikār
Ḳaddi ṭübā servi-āsā şāh-ı vālāsīñ şehā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 6*). [**ḳaddi**,]

ḳaddi 'ar'ar ḥaddi aḥmer vārdan: Servi boylu kırmızı yanaklı sevgiliden.

Lebleri mül şacı sünbül ḥālī fülful rüyı gül
Ḳaddi 'ar'ar ḥaddi aḥmer yārdan ayrılmışım (*Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 6*). [**ḳaddi 'ar'ar ḥaddi aḥmer yārdan**, -dan]

ḳaddi kıyāmetdir: Uzun boylu dilber l 'felâket', 'âfet', 'musibet' ('ḳiyāmet'in çağrışımları).

'Aceb bir şūḥa düçār olmuşum **ḳaddi kıyāmetdir**
Dilā hem çāh-ı Bābil ḡamzesinden bir 'alāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 1*). [**ḳaddi kıyāmetdir**, -dir]

ḳadd-i serv-āsā-vı tū: Senin servi gibi boyun.

Nev-resīde naḥl būd ān **ḳadd-i serv-āsā-vı tū**
Der gülistān-ı velāyet ḳāmet-i ṭübā-vı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 1*). [**ḳadd-i serv-āsā-vı tū**, -vı]

ḳaddim oldı ḥam-be-ḥam: Kıvrım kıvrım oldu boyum.

Luṭfa gel inşāfa gel bir yok mı sende merḥamet
Dest-i cevriñle nigārım **ḳaddim oldı ḥam-be-ḥam** (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 20*). [**ḳaddim oldı ḥam-be-ḥam**, --dı]

ḳadeh: Bardak, küçük bardak, içki bardağı.

Ḳadeḥler kāselerle bādeler cāmlar kırılunlar
O 'işret meclisinde mey virür sākī-i vaḥdet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 13*). [**ḳadeḥler**, -ler]

ḳadeh der-dest-i lāle: Lale kadehi elinde.

Ḳadeḥ der-dest-i lāle al ele gel bezm-i gülzāra
Mey iç mey-ḥāne-i 'aşḳ içre mest ol dime aḡyāra (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 15*). [**ḳadeḥ der-dest-i lāle**, -i]

ḳademi ḥāki olup: Toprağına adım atıp.

Dīde-i ḳalbe Ḡulāmī **ḳademi ḥāki olup**
Tütü-yā-baḥş-ı ziyā Ḥazret-i ḡavsu'l-A'zam (*Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 15*). [**ḳademi ḥāki olup**, --up-i]

ḳadem-nihād: Ayak basmış.

Ḳadem-nihād olalıdan bu vādī-i 'aşḳa
Fırāk ile bu dil olmaz güdāzdan fāriḡ (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 3*). [**ḳadem-nihād**,]

ḳadh eylerse: Aybını söylemek, yermek.

Zāhid-i zerrāk **ḳadḥ** eylerse bezm aḳdāhını

Başına çalar kedü-yı tevbe-yi eşrārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 23). [ḳadḥ eylerse, -erse]

ḳādī: Kadı, hakim.

Ey Gulāmî **ḳādī-i** eş'ār u nazmım ben bugün

Şāhid-i da'vā-yı fāzlım bu ğazeldir hem hücec (Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 13). [ḳādī-i,]

ḳad-i şimşādı var: Sevgilinin uzun boyu var.

Şanma sen-veş bağ-ı dünyānıñ **ḳad-i şimşādı var**

Naḥl-i nāzı ḥuşkı var ammā anıñ da adı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 1). [ḳad-i şimşādı var, -ı]

ḳādī-i ḥacātsın 'alī: İsteklerin hakimi sensin (ya) Ali.

Dest-i cevrenden zamānıñ it rehā-yāb bendeñi

Cümle 'ālem ḥaḳkına **ḳādī-i ḥacātsın 'Alī** (Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 16). [ḳādī-i ḥacātsın 'alī, -sın]

ḳadīm: (Ar.) Başlangıcı olmayacak kadar eski.

Cihān-ı ḥüsn ile 'aşkıñ **ḳadīm** bir mülket

Ki bī-ḥilāf maşūn eymen oldı min-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 15). [ḳadīm,]

Dāl oldı **ḳadīm** dil vireli ḳāmet-i serve

Ṭoĝrulması min-ba'd anıñ maḥşere ḳaldı (Gulāmî Divanı , Müfret 39, Mısra 1). [ḳadīm,]

ḳadīmet: Eskidir.

Cihān-ı ḥüsn **ḳadīmet** ü 'aşḳ-ı lem-yezelī

Medīneī ki maşūnest eymen ez-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 13). [ḳadīmet,]

ḳādir: Her şeye gücü yeten -ALLAH-.

Ḳādir olamaz bakmaĝa ruḥsārıma 'āşık

Şad-nīze ile eylerim ol dem anı a'mā (Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 5). [ḳādir,]

Ḳādir mi Gulāmî ki gözi ṭolmaya yaşdan

Her kim nazarı cānib-i ḥurşid-liḳādır (Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 9). [ḳādir,]

Virüp ol zāta zihī Ḥazret-i **Ḳādir** ḳudret

İster ol 'āşī mürīdāna Ḥudā'dan rahmet (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 21). [ḳādir,]

Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız

Pīrimiz taḥt-ı taşarrufda cülūs itdi müdām (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 5). [ḳādirīyiz, -i(y)iz]

Evliyā cümle aña ḥalka-be-ĝuş oldı ĝulām

Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 10). [ḳādirīyiz, -i(y)iz]

Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız

Yücedir pīrimiziñ şevket-i 'izz ü şānı (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 15). [ḳādirīyiz, -i(y)iz]

Ra'd-veş sarḳ ile ĝarba ulaşur fermānı

Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 20). [ḳādirīyiz, -i(y)iz]

Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 25). [ḳādirīyiz, -i(y)iz]

ḳādir olmaz: Kadir olmamak, elinden gelmemek.

Metn-i evşāfında çok mużmer ma'ānī var iken

Ḳādir olmaz ḥüsnüñ iẓhār itmege ehl-i şurūḥ (Gulāmî Divanı , Gazel 32, Mısra 8). [ḳādir olmaz,]

Beyāna **ḳādir olmaz** bu Ğulāmī cürmini lākin
Şefā'at semtine dīde-güşâyız yā Resūlallāh (*Ğulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 13*). [*ḳādir olmaz, -maz*]
Zerre-i na'tūn beyāna **ḳādir olmaz** ins ü cin
Ḥaḳ'dır ancak vāşif-ı zāt-ı zekā-yı enbiyā (*Ğulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 35*). [*ḳādir olmaz, -maz*]
Ḳādir olmaz ḥakkine olan bu sırra āşinā
Dāhil ol var ol gürūha bī-te'emmül Ḥālişā (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 23*). [*ḳādir olmaz, -maz*]

ḳadr: *Ar. Değer, itibar, haysiyet.*

Himem-kārā sen ol kân-ı keremsiñ ma'rifet **ḳadrin**
Bilürsün çün ne ḥacet ḥod-nümā güftār-ı bī-cāya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 61*). [*ḳadrin, -i, -n*]

ḳafes-bend: *Kafese bağlı II kafesin içinde.*

Ḳafes-bend-i belā-yı derd-i ḥasretür sükūt itmiş
Ğulāmī gerçi şāhiñ tūtī-i ḥoş-gūlarındandır (*Ğulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 9*). [*ḳafes-bend-i, --i*]

ḳafes-bend-i ğam: *Gam kafesine bağlı kalmak, çok dertli olmak.*

Ḳafes-bend-i ğam iken tūtī-i ṭab'-ı sūḥan-verler
Reh-i taḥlīşi bulmuş bed' ḳılmış şī'r ü inşāya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 15*). [*ḳafes-bend-i ğam,*]

ḳafes-i mülket-i hicrānda: *Ayrılık ülkesinin kafesinde.*

Ḳafes-i mülket-i hicrānda esir olmuşdur
Ḳande görsem 'acebā tūtī-i şekker-şikenî (*Ğulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 5*). [*ḳafes-i mülket-i hicrānda, -da*]

ḳafes-i tende: *Ten kafesi.*

Figān ider **ḳafes-i tende** murğ-ı dil her ān
Fırāķıñ āteşi düşdi bu ḳalb-i vīrāna (*Ğulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 3*). [*ḳafes-i tende, -de*]

ḳafes-i tende: *Beden kafesinde.*

Ḳafes-i tende çeker āh-ı ciğer-sūzları
Çünkü olmaz nide murğ-ı dil-i şeydāya 'ilāc (*Ğulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 5*). [*ḳafes-i tende, -de*]

ḳāfile: *(Ar.) Kafile, yolcu bölüğü.*

Ḳılsa izḥār-ı teraḥḥum gel inanma sözine
Urmuş ol **ḳāfile** ālūde-i ḥündür kılıcı (*Ğulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 6*). [*ḳāfile,*]

ḳāfir: *Allah'ın varlığını inkar eden. II Sevgili.*

Mü'minim hem **ḳāfirim** dönmem bu sözden bir zamān
Rūy u müyuñ çünkü olmuş küfr ü imāndan ğaraż (*Ğulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 3*). [*ḳāfirim, -im*]
Sütün-ı ḥayme-i ḥüzne meserret pāy-zen olsun
O **ḳāfir** ceşş-i miñnet ṭurmayup terk-i diyār itsün (*Ğulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 4*). [*ḳāfir,*]
Cihānı **ḳāfir** eyler ḥālī **ḳāfir** çeşmi **ḳāfir** āh
Teraḥḥumla getür yā Rab o **ḳāfir** zülfi islāma (*Ğulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 9*). [*ḳāfir,*]
Cihānı **ḳāfir** eyler ḥālī **ḳāfir** çeşmi **ḳāfir** āh
Teraḥḥumla getür yā Rab o **ḳāfir** zülfi islāma (*Ğulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 9*). [*ḳāfir,*]

Cihānı **kāfir** eyler hālî **kāfir** çeşmi **kāfir** āh

Terahhümle getir yâ Rab o **kāfir** zülfi islâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 10). [kāfir,]

kāfir eyler: Kafir etmek,yoldan çıkarmak.

Cihānı **kāfir eyler** hālî **kāfir** çeşmi **kāfir** āh

Terahhümle getir yâ Rab o **kāfir** zülfi islâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 9). [kāfir eyler, -r]

kāfir itdiñ: Dinsiz ettin.

‘Aşk-ı hüsnüñle ‘azîzim şâ‘ir itdiñ sen beni

Çeşm-i sehğârîñla cānâ **kāfir itdiñ** sen beni (Gulâmî Divanı , Kıt'a 7, Mısra 2). [kāfir itdiñ, -di, -n]

kāfir-çeşm-i pür-hışma: Öfkeli kafir gözlüye.

Fedâ-yı nakd-ı cān itdim o **kāfir-çeşm-i pür-hışma**

Yine leb ırmeyüp būs-ı lebe kim kârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 11). [kāfir-çeşm-i pür-hışma, -a]

kāfir-i bî-dîn: Dinsiz kafir.

Rūyuñı **kāfir-i bî-dîn** eger görse seniñ

Dînini terk idüp islâma gelür yâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 5). [kāfir-i bî-dîn,]

kāfir-kîş: Kafir dinli | zalim, gaddar.

Sipāh-ı şâdıkîñ olmağdadır mağlûb dünyâda

Bulur nuşret o **kāfir-kîş** ceyş-i eşkıyâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 14). [kāfir-kîş,]

kāfir-şiyemle nûş-ı cām itme: Kafirlerle şarap içme.

Temelluk Kayşer‘e Şâh-ı ‘Ömer‘den hiç revâ olmaz

Serîr-i zevkde **kāfir-şiyemle nûş-ı cām itme** (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 4). [kāfir-şiyemle nûş-ı cām itme, -me]

kāfife: Beyit ve mısra sonlarında tekrar eden harf ve kelimeler.; uyak.

Tedkîk kı1 ki **kāfiye** tekrâr ider degül

Var kâlbimiñ ki nisbeti yâriñ hilâlîne (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 13). [kāfiye,]

kâğıd-ı fûrkatler üzre: Ayrılık kağıtları üzerine.

Kâğıd-ı fûrkatler üzre ‘arz-ı hâl itseñ nola

Bendegâna muktezî derdin kıla sultâna ‘arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 5). [kâğıd-ı fûrkatler üzre, -ler]

kâğıd-ı maḥbûb: Sevgilinin kağıdı.

Fersûde niçün olmaz ‘aceb **kâğıd-ı maḥbûb**

Seylâb-ı sirişkin akıdır dîde-i meczûb (Gulâmî Divanı , Müfret 2, Mısra 1). [kâğıd-ı maḥbûb,]

kâğıd-ı maḥbûb: Sevgilinin kağıdı.

Fersûde niçün olmaz ‘aceb **kâğıd-ı maḥbûb**

Seylâb-ı sirişkin akıdır dîde-i meczûb (Gulâmî Divanı , Müfret 2, Mısra 1). [kâğıd-ı maḥbûb,]

kâh-ı dili: Gönül köşkünü.

Kehrübā-āsā hemān **kāh-ı dili** cezb eyledi

Göz süzünce bāz-veş murğ-ı ğarībīñ sūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 3*). [*kāh-ı dili, -i*]

kāh-ı hükme: *Hüküm köşküne.*

Meh-i şevvâlde ‘İdeyn beyninde şeref birle

Cülüsün **kāh-ı hükme** dâldir çok hüsn-i ma’nāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 70*). [*kāh-ı hükme, -e*]

kahr: *Derin üzüntü veya acı, sıkıntı.*

Ayak başmazsa bezm-i ‘āşıkā **ķahrından** ol cānān

Ħayālī gibi her dem çok şükürler hem-demim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 3*). [*ķahrından, -ın, -dan*]

Aķrānı üzre **ķahr** ile fā’iķ olup nigār

Gendüm gibi gulām’ın atar ğam hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 11*). [*ķahr,]*

Ħavfdan pinhān olur burc-ı esedde bā-şitāb

Şemse **ķahrıñla** keşīd itseñ hilāl-i ħançeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 8*). [*ķahrıñla, -ıñ, -la*]

Ķalmamış dünyāda ğayri merķametlū yārılar

‘Arz-ı ħāl-i ‘āşıkā **ķahr** ile dilber ķaralar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 34*). [*ķahr,]*

Rūz u şeb cismim nişān-ı seng-i aġyār eylediñ

Tā kıyāmet **ķahr** ile maķrūm-ı dīdār eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 22*). [*ķahr,]*

ķahr eylemek: *Perişan etmek, mahvetmek, yok etmek.*

‘Āşıkā **ķahr eylemek** ya’nī be-cāy-ı ğalať

Ķā’idedir ey ğōñlū böyle uşul ü nemať (*Gulāmī Divanı , Müfret 19, Mısra 1*). [*ķahr eylemek,]*

ķahr idüp: *Ezmek, perişan etmek.*

Nāme-i lutfın ider düşmene irsāl o şūĥ

‘Āşıkına **ķahr idüp** ğōñlümüz eyler vīrān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 6*). [*ķahr idüp, -üp*]

ķahramān: *İran mitolojisinde efsanevi bir karakter II yiğit, cesur, bahadır.*

Mülket-i Fas’dan çıkarma ĥıttā-i Ķīn’e sipāh

Her biri ķan dōkmege bir **ķahramāndır** nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 4*). [*ķahramāndır, -dır*]

Ħaydarāne ħançer-i ‘adline sevgend eylemiş

Ķahramān u ‘Anter ü merd-i dilīrān Berķhiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 16*). [*ķahramān,]*

ķahramān-ı sāniyim: *İkinci ķahramanıyım.*

Ceyş-i cānıñ bī-tevaķķuf aĥz iderdim cānını

Şeh çü-meh gösterse yüz kim **ķahramān-ı sāniyim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 12*). [*ķahramān-ı sāniyim, -(y)im*]

ķahrı feşāndır: *Öfke azap saçan.*

Ger fīġān itse Ķulāmī-veş ġürūh-ı ‘āşıkān

Dād bilmez dā’imā **ķahrı feşāndır** ħançeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 10*). [*ķahrı feşāndır, -dır*]

ķā’ide: *Kaide, kural, nizam.*

‘Āşıkā ķahr eylemek ya’nī be-cāy-ı ğalať

Ķā’idedir ey ğōñlū böyle uşul ü nemať (*Gulāmī Divanı , Müfret 19, Mısra 2*). [*ķā’idedir,]*

kā'im-makām: Birinin yerine geçen, kaymakam.

Oldı Taşābād'a nice mahlar **kā'im-makām**

'Adl ü dād ile hükümet itdi anda bir zamān (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 5*). [*kā'im-makām,]*

kā'ināt: Âlem | herkes, bütün varlıklar.

Ān zemān der-şahñ-ı hestī nīst būd īn **kā'ināt**

Der-beyābān-ı 'adem hem-çün tu hūbānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 9*). [*kā'ināt,]*

Sālik-i rāh-ı hāḫḫat 'aşka eyler iktidā

'Aşkdır tezyīn-bahş-ı **kā'ināta** bi't-tamām (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 6*). [*kā'ināta, -a]*

kal: Ar. Söz, lakırdı, laf.

Baş püsküllü belā alma beyān-ı vaşda

Düşme kıl ü **kāle** bahşi eyleme tül u dırāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 12*). [*kāle, -e]*

Gulāmī kalmadı bāzār-ı 'aşrda şī'riñ

Bahā vü kıymeti erzāndır eski **kāle** gibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 10*). [*kāle, -e]*

Sīm ü zer **kālin** açarsın bende-i kemterde çok

Büse-i ruşsārıma kaḫ-ı icāzet viremem (*Gulāmī Divanı , Müfret 54, Mısra 1*). [*kālin, -i, -n]*

kal: (Olduğu yerde ve olduğu halde) Durmak II. (Bir süre bir yerde) Yaşamak, oturmak, ikāmet etmek III. Hareket hâlindeki bir şey) Olduğu yerde durmak, hareketine, yoluna devam etmemek IV. (Bir şeye göre) Şurada veya burada yer almak, ... tarafa düşmek, ... tarafa olmak V. (Bir yerde) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak VI. (Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Habs olup **kalmış** zenaḫdānında çok zūr-āverān

Āh u efgān ile kōpmuş arada şad-cedelāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 5*). [*kalmış, -miş]*

Āteş-i hicrān u sūzān kışşasın bahş itme kes

Çünkü **kaldı** şimdi bī-āgyār bezm-i yārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 32*). [*kaldı, -dı]*

Bu felek devr itmedi maḫşūdum üzre bir zamān

Kaldı ḥasret maḫşere tūmār-ı hecī ṭurma bāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 10*). [*kaldı, -dı]*

Deşt-i ḥayretde **kalup** çün serserī bir yan ṭurur

Hüsnuñe pek çok münāsib ey nigārım sāde fes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 5*). [*kalup, -up]*

Ṭaḫlup **kaldığı** boynumda zencīr-i cünün dā'im

Mu'anber müy bir gīsū-yı Leylā-vārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 3*). [*kaldığı, -dığı]*

Serimde bu esen bād-ı hevā bir yārdan **kalmış**

Edālī cilveli cānān-ı şīrīn-kārdan **kalmış** (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 1*). [*kalmış, -miş]*

Serimde bu esen bād-ı hevā bir yārdan **kalmış**

Edālī cilveli cānān-ı şīrīn-kārdan **kalmış** (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 2*). [*kalmış, -miş]*

Ṭaḫlup kaldığı boynumda zencīr-i cünün dā'im

Mu'anber müy bir gīsū-yı Leylā-vārdan **kalmış** (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 4*). [*kalmış, -miş]*

Görüp serv-i ḥırāmānın döşenmiş ḥāke servīler

Ḥacāletden bütün kebk-i derī refṭārdan **kalmış** (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 6*). [*kalmış, -miş]*

Görince mīve-i luṭfin bu naḫlistān-ı dünyāda

Döküp evrākını eşcār berden bārdan **kalmış** (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 8*). [*kalmış, -miş]*

Fedā-yı naḫd-ı cān itdim o kāfir-çeşm-i pūr-ḥışma

Yine leb ırmeyüp būs-ı lebe kim kārdan **kalmış** (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 12*). [*kalmış, -miş]*

Nihâl-i gülşen-i 'aşkında nağmât-ı 'acâyible
 Fiğân itmiş hezâr-ı dil şu deñli zârdan **ķalmıř** (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 14*). [*ķalmıř, -mış*]
 Kesildi sūy-ı cānāndan ħaber gelmez nedir ħikmet
 Yorlup yolda mı āyā şabā reftārdan **ķalmıř** (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 16*). [*ķalmıř, -mış*]
 Gulāmî dil-güşā bir nev-ġazel tanzīm idüp ħāmem
 Dine bu tuĥfe kim bir 'āşık-ı ġam-ĥārdan **ķalmıř** (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 18*). [*ķalmıř, -mış*]
 Ĥandesiyile zāhir itdi ġoncası dürr-i 'Aden
 Şerm-sār oldu ġulistān **ķaldı** fikretde şādef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 4*). [*ķaldı, -dı*]
 Felek devrāndan **ķaldı** görüp şevķiñle devrānım
 Döner pervāne dil şem'-i ruĥūnda cān ġarībim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 3*). [*ķaldı, -dı*]
 Ey dil-i şeydā yine düşdüñ cüdā cānāneden
 Dür olup **ķaldıñ** yine nezzāre-i yek-dāneden (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 2*). [*ķaldıñ, -dıñ*]
 Firāķiñ derdini çekmeklige tākāt mı **ķalmıřdır**
 Ėulāmî dā'imā görmekdedir rü'yā-yı bī-pāyān (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 9*). [*ķalmıřdır, --mış-dır*]
 İsterse ki pür-nūr ola 'aşk ile derūnı
 Ėalbinde eğer **ķalmaya** bir reng-i sivādan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 16*). [*ķalmaya, -ma, -y, -a*]
 Nām-ı elem-kār-ı dil kūçe-i zilletlere
 Gitdi şehim hecr ile ĥoř **ķalasıñ** sen hemān (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 4*). [*ķalasıñ, -a, -sın*]
 Ėaşr-ı dilde **ķalmadı** renc ü ĥazen şimden girü
 Başdı pāyın taĥta şehnāz-ı sūĥan şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 1*). [*ķalmadı, -ma, -dı*]
 Ne dest-ġir ne ġıyāş u ne bir melāzım var
 İşim bu dehrde **ķaldı** hemān bir eġāna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 12*). [*ķaldı, -dı*]
 Hümüm u miĥnet ü ġam ĥāmili olup gezerim
 Nehār u leyl işim **ķaldı** luĥf-ı Yezdān'a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 12*). [*ķaldı, -dı*]
 Bād-ı fikriñ ĥırmen-i āsāyiři berbād idüp
 Kiřt-zār-ı dilde dāne kūt-ı kuvvet **ķalmadı** (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 4*). [*ķalmadı, -ma, -dı*]
 Şāf iken mir'āt-ı sīne ġam ġubārı ķondı āĥ
 Seyr-i 'aks-i şāhid-i ma'nāya şüret **ķalmadı** (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 6*). [*ķalmadı, -ma, -dı*]
 Vādī-i zulmetde **ķalmıřken** sitem-ķeřler ķamu
 Ėb-ı 'adlinden şāfā-ġir oldılar bāy u gedā (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 9*). [*ķalmıřken, -mış, -ken*]
 Ėalmamıř dünyāda ġayri merĥametlü yārlar
 'Arz-ı ĥāl-i 'āşıkı ķahr ile dilber ķaralar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 33*). [*ķalmamıř, -ma, -mış*]
 Oldı āĥir derd-i 'āşıkıñla giriftār-ı verem
 Ėande **ķaldı** ey taĥbim dārū-yı luĥf u kerem (*Gulâmî Divanı , Müfret 27, Mısra 2*). [*ķaldı, -dı*]
 Zevraķ-ı zāra şitāb ile dü-destin şalmış
 Sāĥil-i şıĥhate gel şanma ki irmiş **ķalmıř** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 10*). [*ķalmıř, -mış*]
 Yerde **ķalmaz** inkisārım mübtelā Mevlā Kerīm
 Ĥāĥır-ı maĥzūnla bī-ĥad zār u vāveylāmızı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 25*). [*ķalmaz, -ma, -z*]

ķal-: (*Olduġu yerde ve olduġu halde*) Durmak II. (*Bir süre bir yerde*) Yaşamak, oturmak, ikāmet etmek III. (*Hareket hālindeki bir şey*) *Olduġu yerde durmak, hareketine, yoluna devam etmemek* IV. (*Bir şeye ġöre*) Şurada veya burada yer almak, ... taraġa düşmek, ... taraġta olmak V. (*Bir yerde*) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak VI. (*Bir sebepten dolayı*) Yapacaġı şeyi yapamamak, gideceġi yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Gelse bārān-ı kelāmı tende **ķalmaz** sūz-ı dil
 Gör niçe iĥfā ider biñ āteři bir ķaġre āb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 7*). [*ķalmaz, -maz*]

Kerbelâ-yı 'aşkda 'atşân olup **kıaldım** meded
Ey Hüseyin'im kim tevâzu' düşmene emr-i ba'îd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 3*). [*kıaldım, -dı, -m*]
Dehr içinde bir ğarîbim meskenim vîrâneler
Böyle **kıalsa** ey Ğulâmî bu gönül mecnûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 10*). [*kıalsa, -sa*]
Beyâbân-ı talebde pâ-bürehne huşk-leb **kıaldım**
Ğulâmî teşneye gel çeşme-i âb-ı lîkâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 13*). [*kıaldım, -dı, -m*]
Gönül dür olmuş ammâ serde sevdâ artar eksilmez
Tehî **kıalsa** piyâle hûmda mînâ artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 2*). [*kıalsa, -sa*]
Vücûd iklîmini cümle harâb itdiñ nigâhıñla
Kıalur mı yanıña bu yâr-ı ğaddârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 8*). [*kıalur, -(u)r*]
Eger dür olsa küy-i dil-rübâdan
Eşer **kıalmaz** derûnında şafâdan (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 62*). [*kıalmaz, -maz*]
Yanar 'aşk âteşiyle rûz u şeb ol
Rûsûm-ı mâ-sivâ **kıalmaz** olur küî (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 74*). [*kıalmaz, -maz*]
Dâr-ı tãhûn-ı cefâ tâ haşre dek **kıalmaz** bize
Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir 'aceb gelmez bize (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 13*). [*kıalmaz, -maz*]

kal'a-i derd ü belâ: *Bela ve dert kalesi.*

Sed-i İskender olsa yıkılır seyl-âb-ı eşkimle
'Aceb muhkem yıkılmaz **kal'a-i derd ü belâ** her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 10*). [*kal'a-i derd ü belâ,]*

kalb: *Gönül, âşığın gönlü.*

Seyf-i **kalb-i** 'aşkıñı eşk-i 'uyûnuñdan şıvar
Lâmi' olsun râz-ı zîb-i sa'd ile kim dâ'imâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 11*). [*kalb-i, --i*]
Kıldı süzân **kalbimi** yâr hasretiñ ger itsem âh
Lerzeler peydâ ider bu heft-arz u nüh-semâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 15*). [*kalbimi, -(i)m, -i*]
İsterse benim ğamze-i tarrâr-ı nigâhım
Yek-bâr ider ehl-i cihân **kalbini** yağmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 10*). [*kalbini, -in, -i*]
Ebr-i lebi yağdırur **kalbe** şafâ âbını
Dikse eger vaşlına 'ahd ile yârim livâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 23*). [*kalbe, -e*]
'Aşkıñıñ sırrı ider cismimi her dem vîrân
Kıalbime şu'le virür tâbiş-i ruhsâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 10*). [*kalbime, -im, -e*]
Vîrâne **kalbi** âbâd eyle Ğulâmî dil-şâd
Yağ micmere gel irşâd 'üdn dil ola fâyiğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 9*). [*kalbi, -i*]
Nice gördükde ğalâş itsün cenânın 'âşıkân
Kıalbe kim dâm-ı muğadderdir efendim zülf ü ruh (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 4*). [*kalbe, -e*]
Kıalbimi bir demde pür-nür eyledi envâr-ı şeyğ
Âfitâb-ı ma'nevîdir şübhesiz ruhsâr-ı şeyğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 1*). [*kalbimi, -(i)m, -i*]
İsterse ki pür-nür ola 'aşk ile derûnı
Kıalbinde eşer kıalmaya bir reng-i sivâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 16*). [*kalbinde, -i, -n, -de*]
Nâs lebânıñ seniñ vaşfını itdikde yâr
Kıalbe Ğulâmî'niñ âh itdi şafâlar vezân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 26*). [*kalbe, -e*]
Teşeffuk dîdesiyle süy-ı 'uşşâka nigâhıñla
Bu vîrân **kalbim** it vâkıf künûz-ı hâl-i esrâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 12*). [*kalbim, -(i)m*]

Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr ider degül

Var **kalbimiñ** ki nisbeti yâriñ hilâlîne (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 14). [kalbimiñ, -im, -in]

Vücüdüm âteş-i ‘aşkıñ ile yak

Dağı mismâr-ı şevkıñ **kalbime** çağ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 96). [kalbime, -im, -e]

kalb it: Değiştirmek, çevirmek, dönüştürmek; bir kelime ile, bu kelimenin harflerinin yerinin değişmesinden meydana gelen diğer bir kelimeyi şiirde birlikte kullanmak.

Merhem-i hilm ile zağm-ı hecre tîmâr itmeli

Böyle dir çok bî-haber hilmî begim **kalb it** de gör (Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 2). [kalb it,]

kalbe bahşâ-vı cilâ: Kalbe parlaklığını bahşeden.

Şâh-ı vâlâ-yı kerâmet güher-i hikmet ü feyz

Kalbe bahşâ-yı cilâ Hazret-i gavsu’l-A‘zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 4). [kalbe bahşâ-yı cilâ, -yı]

kalb-i seg it: Köpeğin kalbi et.

Nefs segdir sır kıлма dişler âhir pâyını

Ni‘mete şükr eylemez **kalb-i seg it** kovar seni (Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 2). [kalb-i seg it,]

kalb-i sühan-verler: Güzel söz söyleyenlerin kalbi.

Bu dem âyineden rüşen olup **kalb-i sühan-verler**

Sezâdır virse sükkerler fem-i tütî-i güyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 9). [kalb-i sühan-verler, -ler]

kalb-i vîrâna: Yıkık harap olmuş gönül.

Figân ider kafes-i tende murğ-ı dil her ân

Firâkıñ âteşi düşdi bu **kalb-i vîrâna** (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 4). [kalb-i vîrâna, -+a]

kalbime: Gönül, âşığın gönlü.

Şaldı âteş **kalbime** çıktı duğânım göklere

Yandırur eflâki âhım âşinâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 9). [kalbime, -im, -e]

kaldı: Kalmak.

Dâl oldı qadim dil vireli kâmet-i serve

Toğrulması min-ba‘d anıñ mahşere **kaldı** (Gulâmî Divanı , Müfret 39, Mısra 2). [kaldı,]

kaldır: Bulunduğu yerden almak; yukarı doğru hareket ettirmek.

Kaldırup baş hâk ile yeksân olan cümle giyâh

Oldılar hep muntazır teşrîfiñe ey meh-likâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 5). [kaldırup, -up]

kaldır: Kaldırmak.

Ger niğâbın **kaldırursa** göz yumar üftâdeler

Rûyına bakmaklığa koymaz hicâb u ‘arımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 7). [kaldırursa, -ur, -sa]

Niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri

Nedir hikmet ki zâlim **kaldırur** ya‘nî livâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12). [kaldırur, -ur]

kaldır-: Kaldırmak.

Şad-sürür ile Ğulāmī'ye tekellüm kıldı

Ėaldırup derd ü ğamı perde-i esrārını açdı (Ėulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 10). [kaldırup, -up]

kāle: Kale.

Eyvān-ı cenān **kālesini** kıldı temāşā

Esrārımıza āh eyüce oldı ğaber-dār (Ėulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 11). [kālesini, --si, --ni]

kāle-i kalbi: Kalbinin kalesi.

Kāle-i ğalbi Ėulāmī düzde virmiş el-amān

Dergeh-i iĥsānıña yüz tutmuş ey Şāh-ı Necef (Ėulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 17). [kāle-i ğalbi, -i]

kāle-i mülk-i dili: Gönül ülkesinin kalesi.

Ne alur **kāle-i mülk-i dili** soymuş nigeĥiñ

Yine ħarrār-ı firāvān-ı taĥassür kelici (Ėulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 3). [kāle-i mülk-i dili, --i-i]

kāle-i nāmūsım: Namus kalesi.

Ėalk içinde aĥkar oldum kemter oldum efĥarım

Kāle-i nāmūsım aldıñ şerm-sārım aĥkarım (Ėulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 8). [kāle-i nāmūsım, -um]

kalem: I. Yazı yazmaya mahsus araç II. şiir yazma yeteneĝi.

Derūnum derdini dildāra yazmaĥdan **ķalem** 'āciz

Beyānından hezārān olsa tār-ı zīr ü bem 'āciz (Ėulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 1). [ķalem,]

Ėulāmī'niñ derūnıñ ĥalini bildürmeden yāre

Zebān 'āciz devāt 'āciz mürekkeble **ķalem** 'āciz (Ėulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 10). [ķalem,]

Böyle yazdı vaşfıñı zerrīn **ķalemle** āfitāb

Şafĥa-i kırtās-ı dehre ey meĥābet aĥteri (Ėulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 15). [ķalemle, -le]

Cevherī tārīĥini yazdı Ėulāmī **ķalem**

Raĥmet olur şübhesiz her kim oĥur fātīĥa (Ėulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 9). [ķalem,]

ķalender olalı: Alĥak gönüllü olmak.

Ėalender olalı pīr-i muĝāna intisābım var

Anıñ-ĥün ey Ėulāmī meskenim mey-ĥānedir şimdi (Ėulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 9). [ķalender olalı, -alı]

ķalil olmaz: Eksik olmaz.

Ėulāmī ĥātır-ı nā-şādımız ger şād kılmazsa

ĝarībiñ ĥaline raĥm eyleyen bir dem **ķalil olmaz** (Ėulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 10). [ķalil olmaz,]

ķalilü'l-ĥayr: Faydası az.

İlāĥī tābi'-i nefis ü hevāyım rüz u şeb dā'im

Ėalilü'l-ĥayr beyne'l-ĥalk meşĝul-i fezāĥathā (Ėulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 8). [ķalilü'l-ĥayr,]

ķallās: Ėapkın, baldırı çıplak, müflis, dubaracı.

Ber-pāy-ı Ėulāmī zedī ez-hecr kemendī

Cāmī men ü cām u mey ü **ķallāşī** vü rindī (Ėulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 24). [ķallāşī, -i]

kalma-: (Geriye) Kalmamak, bitmek, tükenmek, mevcut olmamak.

Tig-ı ser-tiz-i tahassürden zaḥım-dār oldu ten

Ḳalmadı cismimde cāndan ḡayri cānā zerre şaḡ (Gulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 4). [ḡalmadı, -dı]

Dünyāda cefā **ḡalmadı** ki gelmeye başa

Ebkem olarak terk-i diyār itmeli şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 3). [ḡalmadı, -dı]

Şāhbāzım pençe-i himmetle murḡ-ı ḡönlümü

Āḡiri şayd eyledi taḡlīşe fikret **ḡalmadı** (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 8). [ḡalmadı, -dı]

Aldı dilimi bārī amān cānı da alsun

Kim **ḡalmadı** cevrine taḡammül meded Allāh (Gulāmî Divanı , Kit'a 2, Mısra 4). [ḡalmadı, -dı]

Ḳalmadı şabr u taḡammül eylerem terk-i vaṭan

Ḥasret-i cānān ile ḡazır baḡa ḡür u kefen (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 45). [ḡalmadı, -dı]

kalma: (Geriye) Kalmamak, bitmek, tükenmek, mevcut olmamak.

Māh-rüyuñ görmeyelden tende ḡālim **ḡalmadı**

Ḥālîme raḡm eyleyen çeşm-i ḡumārım ḡandesin (Gulāmî Divanı , Gazel 140, Mısra 3). [ḡalmadı, -dı]

Ḡulāmī **ḡalmadı** bāzār-ı ‘aşrda şî ‘riñ

Bahā vü kıymeti erzāndır eski kāle gibi (Gulāmî Divanı , Gazel 186, Mısra 9). [ḡalmadı, -dı]

Āh-ı ‘aşkıñla bedende tāb u tāḡat **ḡalmadı**

Ḡüşe-i ḡāṭırda cānā rüy-ı rāḡat **ḡalmadı** (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 1). [ḡalmadı, -dı]

Āh-ı ‘aşkıñla bedende tāb u tāḡat **ḡalmadı**

Ḡüşe-i ḡāṭırda cānā rüy-ı rāḡat **ḡalmadı** (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 2). [ḡalmadı, -dı]

Bildi çün āşūfte-i zūlf-i ‘abīri oldıḡım

Ey Ḡulāmī yārda evvelki raḡbet **ḡalmadı** (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 10). [ḡalmadı, -dı]

Ne recā ile varam derḡeh-i vālā-şāna

Sözimiz **ḡalmadı** ammā kerem ü iḡsānı (Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 12). [ḡalmadı, -dı]

ḡalmadı dilde ḡuzūr u dīde-i rūşende nūr: Gönülde huzur gözde nur ışıḡı ḡalmadı.

Ḳalmadı dilde ḡuzūr u dīde-i rūşende nūr

Vādī-i ḡüzne bıraḡdı bī-amānım fūrḡatıñ (Gulāmî Divanı , Gazel 110, Mısra 3). [ḡalmadı dilde ḡuzūr u dīde-i rūşende nūr, -de]

ḡalmaz yerde maḡlūm āhı: Mazlumnun ahı yerde ḡalmaz.

Luṭf idüp üftādeler āhına şāḡa gel iriş

Çünkü **ḡalmaz yerde maḡlūm āhı** cānā gel iriş (Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 2). [ḡalmaz yerde maḡlūm āhı, -de-ı]

kām: Arzu, emel, istek.

Be-kām-ı dil nefesī ārzū-yı ‘uşşāk-est

Ki şad-hezār nefes reft ü ber-ne-yāmed **kām** (Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14). [kām,]

kamaş: (Gözler) Fazla ışıktan dolayı geçici olarak kararıp etrāfı ḡöremez olmak.

Nūrını dīde olan göz **ḡamaşup** tābından

Gitdi ‘aşıkklarının ‘aḡlı ḡasāretlere āḡ (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 7). [ḡamaşup, -up]

kāmeti nahl-i ma‘ārif-ihtivā-vı enbivā: Peygamberliḡin bilgisini himaye eden fidan boylu.

Şevket ü şânı bülend olsa 'aceb mi Sidre'den

Ķāmeti naĥl-i ma'ārif-iĥtivā-yı enbiyā (Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 16). [ĳāmeti naĥl-i ma'ārif-iĥtivā-yı enbiyā, --i]

ĳāmet-i serve: Servinin boyuna.

Dāl oldı ĳadim dil vireli **ĳāmet-i serve**

Ĥoĝrulması min-ba'd anıñ maĥşere ĳaldı (Gulāmî Divanı , Müfret 39, Mısra 1). [ĳāmet-i serve, -e]

ĳāmet-i serviyle: Uzun boylu sevgili.

Ķāmet-i serviyle nāz u şĥve-i reftārını

Hep gören kebk-i derī itmiş ĥırāmānın tebāĥ (Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 5). [ĳāmet-i serviyle, -yle]

ĳāmet-i tūbāya ulaşıdır: Tuba ağacının boyuna ulaştır.

Şehbāz-ı sūĥan **ĳāmet-i tūbāya ulaşıdır**

Ebşār-ı ĥaĳāretle meded bizlere baĳma (Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 5). [ĳāmet-i tūbāya ulaşıdır, -dır-ya]

ĳāmet-i tūbā-yı tū: Senin tuba ağacının boyu.

Nev-resīde naĥl būd ān ĳadd-i serv-āsā-yı tū

Der gülistān-ı velāyet **ĳāmet-i tūbā-yı tū** (Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 2). [ĳāmet-i tūbā-yı tū,]

ĳām-ı gönölüm: Gönöl arzusu.

ĳām-ı gönölüm ĳayre ĳılmaz ser-fürü illā saĥa

Şāĥ-ı pūr-cūd ebr-i bārān-ı şefā'atsın 'Alī (Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 13). [ĳām-ı gönölüm, -(ü)m]

ĳāmil: Ar. Olgun, bilgili.

'Āşıkın ĥālın bilür **ĳāmil** olan şā'ir begim

Eylemez dād u sitem üftāde-i bī-ĳāreye (Gulāmî Divanı , Müfret 51, Mısra 1). [ĳāmil,]

ĳamu: 1. Bütün, hep, her. 2. Herkes.

Ey mey-i nāb-ı lebiñ 'āşıkı mest eylemiş

Meclis-i ĥāşıñı ister **ĳamu** şāĥ u gedā (Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 6). [ĳamu,]

Düşen bu vādī-i 'aşĳa olur ĳarīb ü sefīl

Şarāb u ekli **ĳamusı** belā imiş bildim (Gulāmî Divanı , Gazel 119, Mısra 12). [ĳamusı, -sı]

Gelüp sere niĳe cevır ü sitem küdüret ü ĳam

Ķamuya şābir olup rāzī emr-i Sübhān'a (Gulāmî Divanı , Gazel 163, Mısra 4). [ĳamuya, -y, -a]

Cūy-ı iĥsānıñ kenārında tūrurdu teşneler

Āb-ı lutfuñdan **ĳamu** olmuşdı reyyān yā Ĥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 32). [ĳamu,]

Ķamu cevānibe bā-ķısm 'ayān u zāĥir olur

Ĵiyā'-i şems-i ruĥuñ fi'l-cihāt u ĳayr-i cihāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19). [ĳamu,]

İlāĥi cümleñiñ maĥlūbı 'aşĳdır

Muĥibbānıñ **ĳamu** maĥbūbı 'aşĳdır (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 8). [ĳamu,]

Nām-ı mes'ūdı ĳibi eyler idi 'izzet ü cūd

Şerbet-i şeker-i güftārı **ĳamuya** mevcūd (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 22). [ĳamuya, -y, -a]

Olan taĳdīr-i ĳilk-i ĳudret-i Ĥaĳ'la ĳazāyālar

İrer bī-şübhe dünyāda **ĳamu** ednā vü a'lāya (Gulāmî Divanı , Tarih 1, Mısra 6). [ĳamu,]

kanu: Hep, bütün anlamlarına gelen arkaik kelime.

Vādī-i zulmetde kalmışken sitem-keşler **kanu**

Āb-ı ‘adlinden şafā-gır oldılar bāy u gedā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 9). [kanu,]

kanusı destine: Hepsinin eline.

Hıttā-i Fas‘dan çeküp hūn-rīz Hindū leşkeri

Deşneler virmiş **kanusı destine** hākān-ı Çīn (Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 8). [kanusı destine,]

kām-yāb eyle: İsteğine eriştirmek, bahtiyar etmek.

Ġulāmī āsitān-ı şāh-ı ‘aşka ser-fürū kılmış

Şehā çeşm-i ‘ināyetle nazar kıl **kām-yāb eyle** (Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 10). [kām-yāb eyle,]

kan: Bir ihtiyacını, bir isteğini yeteri kadar karşılamış olmak, doymak, tatmin olmak.

Bahār-ı dehrde būy-ı vefāyı şemm iden kimdir

Şafāsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña **kanmaz** mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 6). [kanmaz, -maz]

kan: 1. Vücuttaki kırmızı renkli sıvı,kan.

Dīdeden **kan** akıdır yaş yerine bak dā‘im

Devlet-i kurbıyeti bulsa güle bülbül eger (Gulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 5). [kan,]

Ağla ey dīdelerim seyl gibi çağla hemān

Kan akıt yaş yerine zār ile her leyl ü nehār (Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 4). [kan,]

Tīg-ı gāmzeñ dökme içün hūnları ‘uryān olup

Bilmemiş **kan** dökmege tūr-i nigāhıñ işte bes (Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 8). [kan,]

Girībān çāk idüp ursun sere hāk-i peşimānī

Akıtsun **kanlu** yaşlar eşk-i çeşmin cūy-bār itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 8). [kanlu, -lu]

Ey Ġulāmī hūsni var olsun hālāş itdi hele

Ceyş-i hulyādan ki kaşd itmişdi anlar **kanıma** (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 16). [kanıma, -ım, -a]

ğamiñla çihre-i dil dāğlandı lāle gibi

Derūnı **kan** ile tölmuş şehā piyāle gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 2). [kan,]

kan dökmege: Yaralamak ya da öldürmek.

Mülket-i Fas‘dan çıkarma hıttā-i Çīn‘e sipāh

Her biri **kan dökmege** bir kahramāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 4). [kan dökmege, -meg, -e]

Ferş eyleme ruhsār üzere zūlf-i siyāhı

Her birleri **kan dökmege** bī-şübhe sipāhī (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 22). [kan dökmege, -meg, -e]

kanad açup uçar: Kanat açıp uçar.

Kanad açup uçar iken tūyūrı görse eger

Olur mı şayd ‘aceb ol tab‘-ı bāzdan fāriğ (Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 5). [kanad açup uçar, -up]

kand: Ar. Şeker; şeker kamışının donmuş usaresi.

Var eyle kendiñe pend ey bī-temīz nāşih

Şīrīn olursa çün **kand** itmem taleb neşāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 2). [kand,]

kanda: *Nerede / nasıl.*

Her zamân görürsün âh u efğânım

Va‘de-i vuslatın **kande** sultânım (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 2*). [*kande,]*

kande: *Nerede / nasıl.*

Dîde-i şefkatle bak kim cûy-ı şefkat **kandedir**

Çandedir bahr-ı mürüvvet mâ-i vaşl-ı cân-fezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 11*). [*kandedir, -dir]*

Dîde-i şefkatle bak kim cûy-ı şefkat kandedir

Çandedir bahr-ı mürüvvet mâ-i vaşl-ı cân-fezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 12*). [*kandedir, -dir]*

Yâreli yâreli dil yâr eli gelse sağılır

Yâri **kande** göreyim yâremi tezkîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 8*). [*kande,]*

Şâh-ı hûbânım efendim dil-fiğârım **kandesin**

ğonca-i gül nev-demîde nev-bahârım **kandesin** (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 1*). [*kandesin, -sin]*

Şâh-ı hûbânım efendim dil-fiğârım **kandesin**

ğonca-i gül nev-demîde nev-bahârım **kandesin** (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 2*). [*kandesin, -sin]*

Mâh-rûyuñ görmeyelden tende hâlim kalmadı

Hâlîme rahm eyleyen çeşm-i humârım **kandesin** (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 4*). [*kandesin, -sin]*

Ağlamakdan gicelerde gözlerim oldu za‘îf

Luţf u ihsânı çok olan şâh-vârım **kandesin** (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 6*). [*kandesin, -sin]*

Nâr-ı hasretten kebâb oldu ciger luţf it şehim

‘Âlemi mest eyleyen bakışlı yârim **kandesin** (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 8*). [*kandesin, -sin]*

Rû-nümâ ol bu Ğulâmî‘ye yeter pinhânlığın

Künc-i dilde mihri dâ‘im ber-karârım **kandesin** (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 10*). [*kandesin, -sin]*

Çafes-i mülket-i hicrânda esîr olmuşdur

Çande görsem ‘acebâ tûtı-i şekker-şikenî (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 6*). [*kande,]*

Oldı âhîr derd-i ‘aşkıñla giriftâr-ı verem

Çande kaldı ey taḫîbim dârü-yı luţf u kerem (*Gulâmî Divanı , Müfret 27, Mısra 2*). [*kande,]*

Bülbül-i bağ-ı cinân eyler şadâ Mevlâ Kerîm

Dilde virdim şubḫ-dem her **kande** yâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 4*). [*kande,]*

kand-i sükker: *Kesilmiş şekerdir(bana).*

Dehân-ı ‘âşıkân u şâdıḫân-ı sîne-süzâna

Şarâb-ı nâb **kand-i sükker** ezmiş bak bu i‘tâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 18*). [*kand-i sükker,]*

kand-i sükkedir: *Kesilmiş şekerdir(bana).*

Sâḫî-i sâ‘ir elinden telḫ-kâm eyler şarâb

Şerbet-i şîrîn-zebânın **kand-i sükkedir** baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 10*). [*kand-i sükkedir,]*

kandîl: *Çerağ, kandil, meşale.*

Fetillensün fener fânuslar **kandiller** yansun

O bezm içre cemâl-i yârdan ki başka şoḫbet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 9*). [*kandiller, -ler]*

kandîl-i mehe: *Ayın parlaklığına.*

Žiyā aldı semāvāt ol gice mevlūd-ı Aḥmed'den

Degil muhtāc **ḳandīl-i mehe** ol leyle-i ḳulmā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 36). [ḳandīl-i mehe, -e]

ḳandır: Kandırmak.

Ben seni sevdim deyüp cānā inandırdıñ beni

Bī-mürüvvet va'de-i ḥāmıñla **ḳandırdıñ** beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 2). [ḳandırdıñ, -dın]

ḳāne: Daima.

Ḳad tecellā ḥüsnü vechi'l- 'aşkı fī ebdāninā

Kāne memlū'en bi-envāri'l-velā ecsāmünā (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 2). [ḳāne,]

ḳanğı: Hangi, soru zamiri (arakaik kelime).

Cāyi'ān sīr oldı ḥān-ı nī'metinden bī-ḥilāf

Sāḥil-i Sīvās'da **ḳanğı** şehre vardıysa şehā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 22). [ḳanğı,]

ḳānī': Hani, nerede.

Ḳānī' olmuşdum o cānān ile bir güftāra

Şaldı ğurbetlere çarḥ itdi dilim şad-pāre (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 17). [ḳānī',]

ḳanı: (Fa.) Maden ocağı, bir şeyin kaynağı.

Kerāmet **ḳānısıñ** cānā didim dünyāda ikrām it

Didi ḳānīyim ammā anda görmüş var mı ikrāmı (Gulāmī Divanı , Müfret 41, Mısra 1). [ḳānısıñ, -sın]

Kerāmet ḳānısıñ cānā didim dünyāda ikrām it

Didi **ḳānīyim** ammā anda görmüş var mı ikrāmı (Gulāmī Divanı , Müfret 41, Mısra 2). [ḳānīyim, -(y)im]

ḳanı: Kanaat edici, eden, hâbinden hoşnut, nasibine razı.

Sāye-i 'aşkıñda ābı gözde dilde āteşi

Žıdd iken bir yerde cem' itdim kerāmet **ḳānıyım** (Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 10). [ḳānıyım, -(y)ım]

ḳanı: "Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Dıraḥt-ı vuşlatıñ bergiyle bārān eyledi rīzān

Sümüm-ı şarşar-ı fūrḳat **ḳanı** ol bād-ı cān-fezā (Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 8). [ḳanı,]

Şecā'at menba'ı lutf u kerem **ḳanı** 'Ömer Fārūḳ

'Adālet kişveriniñ şāḥ u sulṭānı 'Ömer Fārūḳ (Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 1). [ḳanı,]

Ḳanı ey bād-ı seḥer bñy-ı dilārādan eṣer

Elem-i hecr ile var sīnede çok ḥüzn ü keder (Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 1). [ḳanı,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āḥ beni bu keder-i ḥasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 5). [ḳanı,]

Ḳanı ey dil **ḳanı** noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āḥ beni bu keder-i ḥasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 5). [ḳanı,]

Ḳanı ey dil ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āḥ beni bu keder-i ḥasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 11). [ḳanı,]

Ḳanı ey dil **ḳanı** noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āḥ beni bu keder-i ḥasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 11). [ḳanı,]

anı ey dil anı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 oldürür āh beni bu keder-i şasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 17). [anı,]
 anı ey dil anı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 oldürür āh beni bu keder-i şasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 17). [anı,]
 anı ey dil anı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 oldürür āh beni bu keder-i şasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 23). [anı,]
 anı ey dil anı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 oldürür āh beni bu keder-i şasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 23). [anı,]
 anı ey dil anı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 oldürür āh beni bu keder-i şasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 29). [anı,]
 anı ey dil anı noldı o dem-i vuşlat-ı yār
 oldürür āh beni bu keder-i şasret-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 29). [anı,]
 Hālīme rařm eyler idiñ noldı ol şalet anı
 Hāret-i Allāh'a āh itdim havāle ben seni (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 27). [anı,]
 Gulāmī mā'ildir fūrķatī zāra
 Sır şaklamak anı utan gül elden (Gulāmī Divanı , şarkı 1, Mısra 24). [anı,]

kān-ı: Bir şeyin çok bol bulunduğu yer veya kimse, kaynak, memba.

Kān-ı ma'nādan Gulāmī buldı cevher tārīhın

Başş ider bī-şübhe cürmin Rabb-i celle hem 'alā (Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 9). [kān-ı,]

kān-ı kerāmātūñ zeri: Kerametlerinin altın kaynaęı.

Riřte-i zūlfūñ telinde niçe kes āvīřtedir

Muntazırlar luřfuña kān-ı kerāmātūñ zeri (Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 8). [kān-ı kerāmātūñ zeri, -i-in]

Ma'den-i cūd u seřāvet dürr-i bařr-i merřamet

Cilve-bařş-ı salřanat kān-ı kerāmātūñ zeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 20). [kān-ı kerāmātūñ zeri, --i-in]

kān-ı kerāmātūñ zeri: Kerametlerinin altın kaynaęı.

Riřte-i zūlfūñ telinde niçe kes āvīřtedir

Muntazırlar luřfuña kān-ı kerāmātūñ zeri (Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 8). [kān-ı kerāmātūñ zeri, -i-in]

kān-ı keremsīñ: Cömertlik kaynağısın.

Himem-kārā sen ol kān-ı keremsīñ ma'rifet şadrin

Bilürsūñ ün ne řacet řod-nümā güftār-ı bī-cāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 61). [kān-ı keremsīñ,]

kān-ı seřāsīñ: Cömertliğin kaynağısın.

Hoş-edā řāhib-'atā kān-ı seřāsīñ ey 'alā

Teřnegāna hem saķā sen-veş bulunmaz mā-'adā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 7). [kān-ı seřāsīñ, -sı, -n]

kān-ı sīme: Gümüşün kaynağına.

Kiřver-i Fas'dan inüpdür ın'e ol gīsūları

Ya'nī kān-ı sīme kim çekmek diler leşker şalaş (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 4). [kān-ı sīme, -e]

kankı: Hangi.

Ḳanḳı aḥbāba ğam-ı fūrḳatı ifşā ideyim
Elem-i ‘aşḳı naşıl ğayriye ĩmā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 3*). [*ḳanḳı,]*

kanmaz: *Inanmaz.*

Bihūde recā eylemesün ‘āşık inanmaz
Şimden-girü rām olsa Ğulāmī buña **ḳanmaz** (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 26*). [*ḳanmaz,]*

kānūn: *Adet.*

Böyledir dilber-i dehrin ezeli **ḳānūnı**
Ey Ğulāmī teni yak āteş-i ḥasretlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 17*). [*ḳānūnı, -ı]*

kānūn idersiñ: *Kural koymak.*

Kişver-i ḥübāna olduḳdan berü sen pādīşāh
Günde bir **ḳānūn idersiñ** şehri-mihre ihtirā‘ (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 4*). [*ḳānūn idersiñ, -er, -sin]*

kap: *-i Birdenbire yakalayarak, çekerek almak.*

Gāh müjgāmın **ḳapar** kefdin dilim gāhıce ḥaṭ
Büstān-ı devletinde ḥār u hem reyḥān lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 5*). [*ḳapar, -ar]*

kap: *İçine bir şey konan kap.*

Ḥamdü-lillāh irdi ta‘līm-i redifin zevraḳı
Sāḥil-i baḥr-i ḥıtāma atdı **ḳapdan** lengeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 50*). [*ḳapdan, -dan]*

kapān: *Dışarı ile ilişkisini kesmek, içeride kalmak.*

Ḳapandı mey-kede-i miḥnete bu baḥt-ı siyāh
Ḥarāmdır bize min-ba‘d bezm-i ‘ayş u ṭarab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 5*). [*ḳapandı, -dı]*

kapansun bāb-ı mey-ḥāne mey-āşāma: *Şarap içenlerin meyhane kapısı kapansın.*

Ḥumār-ālūde çeşmin seyr iden ‘āşık nidā eyler
Ḥarām olsun **ḳapansun bāb-ı mey-ḥāne mey-āşāma** (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 12*). [*ḳapansun bāb-ı mey-ḥāne mey-āşāma, --ı]*

kapı: *Eşik; makam, huzur.*

Şāḥā nazar gel itme o nev-res hilālīne
Beñzer seniñ **ḳapında** semendiñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 2*). [*ḳapında, -ñ, -da]*

kapında bir gedā olmak: *Kapıda bir dilenci olmak.*

Ḳapında bir gedā olmak didim maḳşūdumuz yāre
Yazup fermānımı şehir-i firāḳa didi sulṭān ol (*Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 7*). [*ḳapında bir gedā olmak,]*

ḳapsül: *Ateşli silahlarda horozun veya iğnenin çarpmasıyla ateş alan, bir tür özel barutla dolu, küçük, yuvarlak metal parça.*

Āteş olmuş her biri ta‘līm-i āteşde şehā
İstemez **ḳapsül** ider bārūtı sūzān demleri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 42*). [*ḳapsül,]*

kapu kapu: *Kapı kapı dolaşmak.*

Ġulāmī gel **ķapu ķapu** sűrinme sâ‘il-veř
Ĥulűř u řıdķ ile dűn bāb-ı řāh-ı Merdān‘a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 13*). [*ķapu ķapu,]*

ķār: *İş, amel, fiil || Kazanķ.*

İlāhī rū-siyāhım pűr-gűnāhım kıl ‘ināyethā
Esīr-i dām-ı nefsim her nefes **ķārım** ķabāhathā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 2*). [*ķārım, -ım]*
Çeřm-i ĥűn-rīř ile ĥűnābe-i ĥasret ne ‘aceb
Dűkűlűr sāha-i ruřsārīña bu **ķār** nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 10*). [*ķār,]*
Perīřān eylemiř zűlfi gibi űftādesin zālim
Cefāsın arturur zannı bu ki **ķārı** kerāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 4*). [*ķārı, -ı]*
Çeng ile sanķűr ile řahbā-yı gűlgűn-reng ile
Cilve-ger cānān ile āhengdir hep **ķārımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 14*). [*ķārımız, -ı, -mız]*
Setr iderse vech-i pākin perde-i fűrķat ile
Ĥűsn-i yāri gűrmegi hep ārzdur **ķārımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 10*). [*ķārımız, -ı, -mız]*
Gelűr her bir țarafdan gűlle-i tűb-ı belā her dem
Ĥarāb olmaķdadır dīvār-ı ten **ķārım** fiġān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 4*). [*ķārım, -ım]*
Fedā-yı naķd-ı cān itdim o kāfir-çeřm-i pűr-ĥıřma
Yine leb ırmeyűp bűs-ı lebe kim **ķardan** ķalmıř (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 12*). [*ķardan, -dan]*
Ger muĥarrik olsa serv-āsā kıyāmet-ķadd ile
‘Āřıķanıñ ol zamān **ķārı** fiġāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 16*). [*ķārı, -ı]*
‘Adālet zűmre-i řāhān **ķarından** bulunmuřdur
Meded aĥvālime raĥm ki ey mevlā-yı ‘ālemyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 5*). [*ķarından, -ı, -n, -dan]*
Gűlistān-ı fenāda bűlbűl-āsā **ķarımız** eġġān
Hemān ařĥāb-ı fikr-i mā-sivāyız yā Resűlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 7*). [*ķarımız, -ı, -mız]*
Fikr-i nűř ile Ġulāmī nīře uġratdım teni
Mār-ıtnet yār ile bilmem ne **ķārım** var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 14*). [*ķārım, -ım]*
Setr kıldı tā-be-rűz-ı ĥařr ruřsārın meded
Dű-sebebden ehl-i ‘ařķıñ **ķārı** nālān yā Ĥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 24*). [*ķārı, -ı]*
‘Āřıķıñ eġġān u ġirye **ķārı** cānā ba‘d-ezīn
şabr-ı ĥilmiñ ķāresi yok eyle dermān yā Ĥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 33*). [*ķārı, -ı]*

ķār itmişdi: *Kazanķ elde etmek.(beyitte ayrılıġın yanına kazanķ kaldı anlamında kullanılmıştır.).*

Āteř-i hicrānı **ķār itmişdi** cānā cānıma
Āb-ı vuşlat řaĥdı cānānım dil-i sűzānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 1*). [*ķār itmişdi, -mişdi]*

ķara: *1. Siyah. 2. Ayıplı, kusurlu, yűz kııartıcı hal.*

İndi çeşme intizār ile **ķara** şu oldu āġ
Sāķiyā řun mey ki ġitsűn sīneden endűh u ġam (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 7*). [*ķara,]*
Bu **ķara** zāhid-i ĥod-bīn gizli rīř-ĥand itmiş
Ĥudā aĥz eyleyűp ‘aķlın anı řeytān-menend itmiř (*Gulāmī Divanı , Műseddes 4, Mısra 21*). [*ķara,]*

ķara sevdā: *Umutsuz ve gűçlű ařķ.*

Ĥacāletden felek şem‘-i şeb-ārāsı fetīl almış
Ġidűp ol műlk-i Sűdān‘a getűrműřdűr **ķara sevdā** (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 32*). [*ķara sevdā, -da]*

karabet: Lekelenmiş, talihi kötü olan.

Olunca âşinâ râz-ı seyekfîkehümullâha

Ki buldı bî-mekâna ol **karâbet** Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 8). [karâbet,]

karalar bağla: Bir felaket dolayısıyla siyah örtü bağlanmak, siyah elbise giymek; yas tutmak.

Çalmamış dünyâda gayri merhametlû yârlar

'Arz-ı hâl-i 'âşıkı kahr ile dilber **karalar** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 34). [karalar, -mak]

karâr: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

Ey Gulâmî gerçi şabr itmek zafer miftâhıdır

Yâri görsem gayr ile şabr u **karâr** elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 10). [karâr,]

Bahâr-ı seyl-i fûrkat çeşme-i vaşlın nihân itmiş

Velî olmaz **karârî** şanma şâhâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 6). [karârî, -ı]

Pâs-bân-ı mülk-i sevdâyım mekân olmaz baña

Bâb-ı fikriñ sevdiğim cây-ı **karârımdır** benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 6). [karârımdır, -ım, -dır]

Ser-geşte olup geşt ü güzâr itmeli şimdi

Hâmûn-ı mahabbetde **karâr** itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 2). [karâr,]

Şimdi rû-gerdân ider kûyına varsam yâ İlâh

Noldı ol süst-'ahde anıñla **karârım** var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 10). [karârım, -ım]

Bu dil-i gam-pervere bir gam-güsâr olsaydı âh

Şâd olurdu derdden dilde **karâr** olsaydı âh (Gulâmî Divanı , Müfret 32, Mısra 2). [karâr,]

karâr itsün: Daim kılmak, sabit etmek.

'Adem iklîmine tarh-ı temel atsun sipâh-ı gam

Varup tâ nefhâ-i şûra degin anda **karâr itsün** (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6). [karâr itsün, -sün]

karârî: Hayat.

Bâ-mihr-i ruşş cân-ı cihân sühî be-zârî

Ber-va' de-i vaşleş dil-i mâ yâft **karârî** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 8). [karârî,]

karârî yok: Sebatın olmaması.

Sipihr-i nâ-muvâfîk dönse birkaç gün murâd üzre

Karârî yok nazar kıl nitdi mülk ü taht-ı Kistrâ'ya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 4). [karârî yok,]

kâr-hâne-i takdîre: Takdir evine.

Kâr-hâne-i takdîre çarışmak da Gulâmî

Bî-şübhe büyük 'ayn-ı kabâhatla hâşâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 13). [kâr-hâne-i takdîre,]

kâr-hâne-i takdîre: Takdir evine.

Kâr-hâne-i takdîre çarışmak da Gulâmî

Bî-şübhe büyük 'ayn-ı kabâhatla hâşâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 13). [kâr-hâne-i takdîre,]

ka'r-ı dervâya: Denizin dibi.

Güşâd oldı der-i rahmet sürüşân hep şenâ-hândır

Ğubâr-ı zenbi bād-ı 'afv şalmış **ka r-ı deryāya** (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 30*). [*ka 'r-ı deryāya, -y, -a*]

Riyāh-ı revh-i rûh-efzâ vezândır deşt-i dillerde

Hemân rîzân ider gerd-i ğumûmı **ka r-ı deryāya** (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 16*). [*ka 'r-ı deryāya, -ya*]

kār-ı tebâhın: *Günahının kazancı.*

Ġafûr ismiñle bağışla ğünâhın

Bilürsün itdiği **kār-ı tebâhın** (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 88*). [*kār-ı tebâhın, -ın*]

karîn: *Hısım, komşu, arkadaş, dost, yaşıt gibi yakın kimselerden her biri.*

Mezheb ü milletin ifsâdına bādîdir çîn

Heft-iķlîme olan şâha dil olmuşdı **karîn** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 16*). [*karîn,]*

karîn: *Bir şeye eren / sahip olan.*

Cihânda 'izz ü iķbâlîñ tezâyüd eylesün Mevlâ

Ġarîn olsun umûruñ her zamân te'yîd-i Mevlâ'ya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 72*). [*karîn,]*

karış: *Karışmak, müdahale etmek.*

Kâr-hâne-i takdîre **karışmak** da Ġulāmî

Bî-şübhe büyük 'ayn-ı kabâhatla hâţâdır (*Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 13*). [*karışmak, -mak*]

karşu: *"-e doğru" anlamına gelen edat.*

Bu Ġulāmî rākib olmuşdur tahayyür fûlkine

Yelken açmış vuşlata **karşu** gider efkârımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 74, Mısra 12*). [*karşu,]*

kaş: *(Sevgilinin) kaşı.*

Kef-ġîr-âsâ göz göz itdi sînemi tîr-i müje

Süzen-i zülfiyle ol **kaşı** kemân dikmek diler (*Gulāmî Divanı , Müfret 12, Mısra 2*). [*kaşı, -ı*]

kaşd: *Amaç, niyet.*

Ol kadar endîşe-i efkâra yokdur ihtiyâc

'Âşık öldürmekse **kaşdıñ** söyle kim cândan geçer (*Gulāmî Divanı , Gazel 52, Mısra 6*). [*kaşdıñ, -ıñ*]

Meyl-i derûnı yine bizleredir biliriz

ġayre olan lutfdan **kaşdı** ezâdır bize (*Gulāmî Divanı , Gazel 170, Mısra 4*). [*kaşdı, -ı*]

kaşd itmişdi: *Kast etmek.*

Ey Ġulāmî hüsni var olsun halâş itdi hele

Ceyş-i hulyâdan ki **kaşd itmişdi** anlar kıanıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 16*). [*kaşd itmişdi, -miş, -di*]

kâse: *Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak.*

Bu Ġulāmî bâb-ı cûduñda fûtâde hâste-dîl

Dest-i ihsânıñla i'tâ eyle bir **kâse** şarâb (*Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 14*). [*kâse,]*

Ġadehler **kâselerle** bâdeler câmlar kırılunlar

O 'işret meclisinde mey virür sâķî-i vahdet yok (*Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 13*). [*kâselerle, -ler, -le*]

Ehl-i 'aşka bāde vü hem **kāse** kılmışdır Hüdā
Nün-ı haṭ cīm-i cemāl ü perçem-i cānāneyi (*Gulāmî Divanı , Gazel 192, Mısra 5*). [*kāse,]*

kāse-be-dest: *Eldeki kase.*

Biz **kāse-be-destiz** daḥi maḥbūb-perestiz
Mestiz elimizdeki fetāvā-yı 'Alīdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 3*). [*kāse-be-destiz, --iz]*

kāse-dār-ı 'aşk: *Aşkın şarabı.*

Mīnā-yı neng ü 'ārı çalup senge şevk ile
Pīr-i muḡānı var ara bul **kāse-dār-ı 'aşk** (*Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 12*). [*kāse-dār-ı 'aşk,]*

kāse-i devrāndan: *Zamanın şarabından.*

Kāse-i devrāndan sem nūş idüp aḡyārımız
Giceler āvāze-i eş-şükrdür ezkārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 1*). [*kāse-i devrāndan, -dan]*

kāse-i eflāke: *Feleğin kasesi.*

Deşt-i dilde öyle bir cūş eyledi cūy-ı neşāt
Kāse-i eflāke şıḡmaz na'ra-i ḥammārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 8*). [*kāse-i eflāke, -e]*

kāse-i hicrānıma: *Ayrılık kadehine, kasesine.*

Şerbet-i şīrīn-zebānın şundi cām-ı kāmıma
Urdu seng-i vuşlatı ol **kāse-i hicrānıma** (*Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 12*). [*kāse-i hicrānıma, -ıma, -]*

kāse-līs: *Çanak yalayıcı, dalkavuk.*

Kāse-līs-i şofra-i 'ihvān iblīs olmasun
Ḥorde-i pes-māndeye me'lūf olup pis olmasun (*Gulāmî Divanı , Müfret 30, Mısra 1*). [*kāse-līs-i, -i]*

kāse-şiken: *Yalakalık, çıkarı uğruna yapmayacağı işleri yapan, çanak tutan.*

ḡayrın kabını Leylī-şıfat pūr-ni'am eyler
Gör **kāse-şikenlik** işi Mecnūn'ına maḥşūş (*Gulāmî Divanı , Gazel 90, Mısra 4*). [*kāse-şikenlik, -lik]*

kaşı kemān: *Keman kaşlı dilber (kaşı kavisli ve düzgün olması yönüyle).*

Şahn-ı meydān-ı maḥabbetde eyā **kaşı kemān**
Tīr-i müjgānıña kim cāy-ı nişāndır bedenim (*Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 3*). [*kaşı kemān,]*

kāşid: *Kasteden, bir şeyi yapmaya niyet eden (kimse).*

Kāşid-ı üftādegān zūlf-i ḥabībīn büyü
Çün iriştürdi demāḡ-ı cānı kıldı müşk-sā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 15*). [*kāşid-ı,]*

kaşide: *Beyit sayısı on beşten az olmayan, belli bir maksatla ve özellikle birini veya bir şeyi övmek için aruz vezniyle yazılmış, bütün beyitlerinin ikinci mısraı ilk beyitle kafiyeli şiir II belli bir maksatla birini veya bir şeyi övme, pohpohlama.*

Maḡşadım ta'rīf-i na'tīn-çün **kaşide** olmayup
Belki ey şāhib-seḡā ḥācet-revā-yı enbiyā (*Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 39*). [*kaşide,]*

kāşid-ı ehl-i mahabbet: *Muhabbet ehlinin amacı.*

Nesīm-i pūr-beşāret **ķāşıd-ı ehl-i maķabbet** hem

Süvār olmuş gelür sür‘atle esb-i deşt-peymāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 19*). [*ķāşıd-ı ehl-i maķabbet,]*

ķāşıd-ı ‘uşşāķdan: *Aşıkların niyetini.*

Āsitān-ı şāh-ı Gılān ‘iñ ğulāmi oldığım

Ķāşıd-ı ‘uşşāķdan aldım ta‘ahhüd-nāme ben (*Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 14*). [*ķāşıd-ı ‘uşşāķdan, -dan]*

ķaşr: *Altın saçan ve yüksek köşk.*

Vilāyet **ķaşrına** yevm-i sebtde pā-nihād olduñ

Mübārek oldığı ma‘lumdur nādāna dānāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 67*). [*ķaşrına,]*

ķaşr-ı: *Altın saçan ve yüksek köşk.*

Terahhüm hānesin vīrāna **ķaşr-ı** cevri ta‘mīre

O şūh-ı nāz-perver yāre hep ağyārdır bā‘iğ (*Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 3*). [*ķaşr-ı, -saray]*

ķaşr-ı cennet: *Cennet köşkü.*

Nīm-nigāh eylerse luţfiyla eger mi‘mār-ı hūsn

Ķaşr-ı cennet gibi ğöñli yapılr pūr-nūr olur (*Gulāmî Divanı , Gazel 51, Mısra 8*). [*ķaşr-ı cennet,]*

ķaşr-ı dil: *Gönül köşkü.*

Ķaşr-ı dil dervāzesin şevķ ile aç

Ur Ğulāmî başına vaşlıñla tāc (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 23*). [*ķaşr-ı dil,]*

ķaşr-ı dilde: *Gönül köşkünde.*

Ķaşr-ı dilde ķalmadı renc ü hāzen şimden girü

Başdı pāyın tahta şehnāz-ı sūĥan şimden girü (*Gulāmî Divanı , Gazel 158, Mısra 1*). [*ķaşr-ı dilde, -de]*

ķaşr-ı dile: *Gönül köşküne.*

Naķş-ı iĥsānıñ yazar **ķaşr-ı dile** müjġānlarım

Ğör nigār-hāne-i cūduñuñ naşıl Bihzād‘ı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 9*). [*ķaşr-ı dile, -e]*

ķaşr-ı dīn ü imānı: *İman ve dīn köşküne.*

Cülüsüyla vezāret kürsīsine şāniyen ol zāt

Mu‘aţtar kıldı **ķaşr-ı dīn ü imānı** ‘Ömer Fārūķ (*Gulāmî Divanı , Gazel 103, Mısra 12*). [*ķaşr-ı dīn ü imānı, -ı]*

ķaşr-ı lutfından: *Ihsan köşkü.*

‘Arz idüp pāyına sürsem bir kere esved yüzi

Ķaşr-ı lutfından şadā ger irse ‘afv itdim sizi (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 28*). [*ķaşr-ı lutfından, -ın, -dan]*

ķaţ‘ evlemişse: *Kesmek.*

Dilā **ķaţ‘ evlemişse** iltifātī cāmını sākī

Dükenmez cām-ı çeşimde şarāb-ı pūr-nemim vardır (*Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 7*). [*ķaţ‘ evlemişse,]*

ķaţ‘ idüp: *Bir yeri aşarak geçmek, yol almak.*

Kesdi mikrâz-ı firâk ile ser-i zülfdan felek

Kaṭ' idüp başım figend itmez o yârîñ küyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 10). [kaṭ' idüp, -üp]

kaṭ' idüp: Kesmek.

Firâk-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyla açdım

Hayâtımdan ümîdi kaṭ' idüp ol dem kefen biçdim (Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 2). [kaṭ' idüp, -üp]

kaṭ' itmiş idi: Kesmek.

Göñlümüz rûyını görmekligi kaṭ' itmiş idi

Berk urup çıkdı yüzi sük-ı maḥabbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 5). [kaṭ' itmiş idi, -di-miş]

kaṭ' oldu: Son bulmak; bitmek, sona ermek.

Ṭınâb-ı kuvvetim kaṭ' oldu düşdüm çâh-ı ekdâra

Meded feryâd-res ol bu firâkıñla düşen nâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 7). [kaṭ' oldu, --dı]

kaṭ' olur tâb u ferî: Aydınlığı ve ışığı kesilir.

Yürüyince sağ u şol âvâzesiyle ceşşler

Bîm-i şavl ile kıraluñ kaṭ' olur tâb u ferî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 34). [kaṭ' olur tâb u ferî, -i]

kat-be-kat: Kat kat olan II çok fazla.

Olmadan pister-i vuşlatda çü lâle 'uryân

Bezendir kat-be-kat esbâb-ı sefer ile teni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 4). [kat-be-kat,]

kaṭ'-ı cevâb: Şüphe ve tereddüt mahal bırakmayan cevap.

Şâ'ir-i kâmil sözinde bî-vefâlık zıkr olur

Gel gücenme sevdiğim kaṭ'-ı cevâb işte budur (Gulâmî Divanı , Müfret 50, Mısra 2). [kaṭ'-ı cevâb,]

kaṭ'-ı icâzet viremem: Kesinlikle izin vermem.

Sîm ü zer kâlin açarsın bende-i kemterde çok

Büse-i ruşsârıma kaṭ'-ı icâzet viremem (Gulâmî Divanı , Müfret 54, Mısra 2). [kaṭ'-ı icâzet viremem,]

kâtîb: Kitabet eden, yazar, yazıcı; usta yazıcı.

Nüh-felek arzlar varak eşcâr kîlk mâlar midâd

Kâtîb olsa zî-revân 'âciz-beyândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 18). [kâtîb,]

katl: Katledilmek; öldürülmek.

Cismiñe ṭapanca-zen olduñsa cânâ zâhirâ

Katıl kıldıñ bātınen şad-bâr insân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 20). [katıl,]

katre: Ar. Damla, yağmur ve yağmur gibi dökülen şeyin tanesi: katre-i bârân, katre-i sirişk.

Gelse bârân-ı kelâmı tende kalmaz süz-ı dil

Gör niçe itfâ ider biñ âteşi bir katre âb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 8). [katre,]

Düşmedi bir katre şebnem bâğ-ı âmâl-i dile

Şüre-zâra yağdı dūr deryâsınıñ 'atşanıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 7). [katre,]

katre-i bārān: Yağmur damlası.

Kaṭre-i bārān gibi ceryān idüpdür hūnımı

Aldıñ āhım ey perī yaqdıñ dil-i maḥzūnımı (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 23). [kaṭre-i bārān,]

katre-i hayvān: Hayat suyunun bir damlası.

Ey ümīd-i vuşlatıñla telḥī-i hicrān lezīz

Āb-ı tīğīñ ḥalkāda çün kaṭre-i hayvān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 2). [kaṭre-i hayvān,]

kavli: Söze dayanan, sözde kalan.

Taḥteḥal-enhār kavlince revān enhārılar

Ey Gulāmī cüy-ı şekker şerbet-i aḥlā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 17). [kavlince, -nce]

kayd: Ayağa vurulan zincir, pranga, bağlama, sınırlama, ehemmiyet verme, yazma, endişe.

‘Ahd itdi beni atdı belā deştine pīrim

Ser-defter-i zilletde idüp nāmımı ol kayd (Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 10). [kayd,]

kayd: "Kayıt"; endişe, bağlayıcı sorumluluk.

Qaydı çıksun der-kenār olsun gürūh-ı ‘aşıkān

İtmesün a‘dāları ol dāḥil-i defter ḡalaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 5). [kaydı, -ı]

kayd itmiş: Kaydetmiş.

Şafḥa-i fūrkatde kayd itmiş o baḥt-ı dūnımı

Rūy-ı Leylā‘dan ba‘īd itdi dil-i Mecnūn‘ımı (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 21). [kayd itmiş, -miş]

kayd kıldı: Bağladı.

Bendeḡiyyet defterine luṭf ile Fā‘iz seniñ

Ey Gulāmī kayd kıldı nāmıñ āḡir-kār şeb (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 14). [kayd kıldı, -dı]

kayd kılmış: Kaydetmiş.

Bendeḡiyyet defterine ol şehiñ tā ibtidā

Ey Gulāmī kayd kılmış maḥlaşıñ merd-i Ḥudā (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 22). [kayd kılmış, -mış]

kayd oldu: Bağlanmak.

Qayd oldu defātīr-i melāmetde ki ismim

Cem‘ oldu benim çevreme çok nīk ile şad-bed (Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 11). [kayd oldu, --dı]

kayır: İlgilenip korumak II gözetmek, himaye etmek.

Cān ile tenim naqdini der-dest-i nihādım

Sermāye-i güftüñle kayır sen beni ḥāfız (Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 8). [kayır,]

kayır: Kaygılanmak, çekinmek (TS: 131).

‘Aşık-ı ḥüsnüñ nigārım luṭf ile kayırmadıñ

Kenz-i ‘aşkıñda ḡisāb-ı cevri hem şaşırmadıñ (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 1). [kayırmadıñ, -ma, -dın]

kayser: Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.

Temellük **Kayser'e** Şâh-ı 'Ömer'den hiç revâ olmaz

Serîr-i zevkde kâfir-şiyemle nûş-ı câm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 3). [kayser'e, -e]

kays-ı: Mecnûn, Kayısı.

Qays-ı 'aşkım beni mecnûn u perîşân itdi

Var şabâ söyle ki Leylâ ide sevdâya 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 11). [kays-ı,]

Beni zabt eyleyemez silsile-i 'aql u hayâ

Qays-ı 'aşkım baña dirler dü-cihânda Mecnûn (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 4). [kays-ı,]

kazâ: (□□□□) i. (Ar. kazâ' "hükmetmek, emretmek, yerine getirmek, ödemek"ten) 1. Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hâdise: 2. Kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi:.

Perde-i zülfûn şakın açma cemâliñden amân

Kim bırakmasun **kazâyâ** şâhımı bir kem nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 4). [kazâyâ, -(y)a]

Ṭûb eyleye meydân-ı maḥabbetde serin hem

Şad-zaḥm-ı cefâlar ire çevgân-ı **kazâdan** (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 10). [kazâdan, -dan]

Dil esîr-i bend-i zülfûndür **kazâdır** neylesün

Dâne-i ḥâlîñle dâma mübtelâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 1). [kazâdır, --dır]

Kazâ yağdırmada bârân-veş tîr-i cefâyâyı

Ser üzre hep siper-gîr-i rızâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 9). [kazâ,]

Kazâ iklim-i ḥüzne çok za'îfânî emîr itdi

Reh-i ḥulyâda bes taḥşîl iderken mesned ü pâyê (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 53). [kazâ,]

kazâyâ: (□□□□) i. (Ar. kazâ' "hükmetmek, emretmek, yerine getirmek, ödemek"ten) 1. Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hâdise: 2. Kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi:.

Olan taqdîr-i kilik-i kudret-i Hâk'la **kazâyâlar**

İrer bî-şübhe dünyâda kamu ednâ vü a'lâyâ (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 5). [kazâyâlar, -lar]

kazâ-vı âsumândır: Gökyüzünün kaderidir.

Zulmet-i târîkî-i şebde 'ayândır ḥançeriñ

Fark-ı 'uşşâka **kazâ-vı âsumândır** ḥançeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 2). [kazâ-vı âsumândır, -dır]

kazâ-vı üsrüb: Kurşun kazası.

Ḥuşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi bu Ḥalîm Beg kim

Kazâ-yı üsrüb ile itdi rıḥlet dâr-ı 'uqbâyâ (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 8). [kazâ-yı üsrüb,]

kâzib: (Ar.) Yalan, yalancı.

Söyle kim mümkün midir tağyîr-i taqdîr-i Ḥudâ

Şâh-ı 'aşk eyler kerem **kâzible** gerçi şâdıka (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 26). [kâzible, -le]

kârı: Amel, kazanç.

Öte bav kim ârî deli kâ ki beğ **kârî**

Beserâm şeyh budur **kârî** belâ ekşer velâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7*). [*kârî,]*

Öte bav kim ârî deli kâ ki beğ **kârî**

Beserâm şeyh budur **kârî** belâ ekşer velâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 8*). [*kârî,]*

kebâb: "Ateşle kızartılmış et".

Ğulâmî kimdir iden nûş cām-ı maqşûdı

Derûnî olmadan endûh külhanında **kebâb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 16*). [*kebâb,]*

Ne dem görürse nigârim ider hicâb ‘aceb

Kebâb olursa bu âteşle cân u dil ne ‘aceb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2*). [*kebâb,]*

kebâb olsañ: Pişmek, yanmak.

Sîh-i gâmda nâr-ı hasretde **kebâb olsañ** yine

Bu ezâlar ey Ğulâmî lâyıknî billâhi az (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 15*). [*kebâb olsañ,]*

kebk: Far. Keklik: kebk-i hırâmân.

Görüp serv-i hırâmânın döşenmiş hâke servîler

Hacâletden bütün **kebk-i** derî refâtardan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 6*). [*kebk-i, -i]*

Ķâmet-i serviyle nâz u şîve-i refâtârını

Hep gören **kebk-i** derî itmiş hırâmânın tebâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 6*). [*kebk-i, -i]*

kebk-ves: Keklik gibi.

Hırâma başlar amân **kebk-ves** perî-rûlar

Ķopar taraf taraf ol demde âh-ı âteş-bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 29*). [*kebk-ves,]*

kec: Eğri büğrü, çarpık, düzgün olmayan, yalan.

Şâhid-i mahmûr-ı cām-ı naḥvete dün uğradım

Ṭurra-i zulfîn dağıtmış ‘ârîza fes başda **kec** (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 10*). [*kec,]*

Ṭurra-i kâkülünde biñ göñli esîr ü bend idüp

Şâne-zen-i cefâ ile düşmeye **kec** zünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6*). [*kec,]*

Bîrûnî güzel bâṭnı **kec** kimseler ile

Güldürme meded ülfet idüp düşmeni ḥâfız (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 5*). [*kec,]*

Geri resminde vaz‘ itmiş Ḥudâ bu âsumânı **kec**

Anıñ-çün egridir ṭab‘-ı zamâne dilberinden geç (*Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1*). [*kec,]*

İqbâl-i Ğulâmî gibi **kec** itme külâhı

Her demde niyâzım bu durur senden İlâhî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 23*). [*kec,]*

kec-baht: Şansızlık talihsizlik.

Kec-külâhıñla bu **kec-bahtım** şehâ çok fikr idüp

Âh-ı dil düdiyle rûy-ı arzı itdim târ şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 9*). [*kec-bahtım, -ım]*

kec-külâh: Külâhı eğri.

Kec-külâhıñla bu kec-bahtım şehâ çok fikr idüp

Âh-ı dil düdiyle rûy-ı arzı itdim târ şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 9*). [*kec-külâhıñla, --ım, --la]*

kec-külâh: Eğri külâh.

Alma âhım **kec-külâhım** gel yakîn ol 'âşıkâ

Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmîk'a (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 13). [kec-külâhım, -ım]

Alma âhım kec-külâhım gel yakîn ol 'âşıkâ

Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmîk'a (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 14). [kec-külâhım, -ım]

keder: Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa, gam.

Sürdi tahkîr eylemekle meclisinden bendesin

Ey Gulâmî bu **kederle** yak teniñ şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 22). [kederle, -le]

Yâr ile 'azm ideli dilde bulunmazsa **keder**

Çeşm-i hûn-rîzde olmazsa eger eşk ile ter (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 1). [keder,]

Vaşl-ı yâre gâlibâ rû'yâda olmuşdur resân

Zâ'il olmuş hûzn ü gam yok dilde bir aşlâ **keder** (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 4). [keder,]

Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes rengen

Degil inse irer senge **keder** şûr-ı lîkâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 12). [keder,]

Bu **kederle** nüh semâya irdi âh u zârlar

Tâze tâze tîğ-i hâsret açdı tenden yâreler (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35). [kederle, -le]

keder-i hasret-i yâr: Sevgilinin hasretinin kederi.

Çanı ey dil çanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu **keder-i hasret-i yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 30). [keder-i hasret-i yâr, --i]

Çanı ey dil çanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu **keder-i hasret-i yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 6). [keder-i hasret-i yâr, --i]

Çanı ey dil çanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu **keder-i hasret-i yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 12). [keder-i hasret-i yâr, --i]

Çanı ey dil çanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu **keder-i hasret-i yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 18). [keder-i hasret-i yâr, --i]

Çanı ey dil çanı noldı o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu **keder-i hasret-i yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 24). [keder-i hasret-i yâr, --i]

kedû: Kabak II Şarap kabı yapılmak üzere kurutulan kabak.

Zâhid-i zerrâk kâdh eylerse bezm âkdâhını

Başına çalar **kedû-yı** tevbeyi eşrârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 24). [kedû-yı,]

kef: Köpük II El.

Gâh müjgânîñ kapar **kefden** dilim gâhîce haş

Büstân-ı devletiñde hâr u hem reyhân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 5). [kefden, --den]

kefen: Ar. Ölüye sarılan bez.

Râz-ı 'aşkıñ idemez gayre Gulâmî ifşâ

Çabre varsam yine pinhân ider anı **kefenim** (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 10). [kefenim, -im]

kefen biçdim: Ölülere sarılan bez.

Firāk-ı yār ile cismimde kırk üç refāyla açdım
Hayâtımdan ümîdî kaç' idüp ol dem **kefen biçdim** (*Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 2*). [*kefen biçdim, -m*]

kef-gîr-āsā: *Delik deşik olmuş gibi.*

Kef-gîr-āsā göz göz itdi sînemi tîr-i müje
Süzen-i zülfiyle ol kaşı kemân dikmek diler (*Gulâmî Divanı , Müfret 12, Mısra 1*). [*kef-gîr-āsā,]*

kehfü'l-emân: (*Kötülüklerden, günahlardan uzakta*) emniyet içinde sığınılacak yer.

Yunfîkûn emvâlehüm sırrına mazhar düşdi ol
Cümle 'âlem hâkına **kehfü'l-emândır** Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 6*). [*kehfü'l-emândır, --dır*]

keh-keşân: *Far. saman yolu.*

Hân-kâh-ı âsumânda **keh-keşân** eyler semâ'
Nağme-i şîr ü şadâ-yı hûbî kılsa istimâ' (*Gulâmî Divanı , Müfret 21, Mısra 1*). [*keh-keşân,]*

kehrübâ-āsā: *Kehrüba taşı gibi.*

Kehrübâ-āsā hemân kâh-ı dili cezb eyledi
Göz süzünce bâz-veş murğ-ı ğarîbîn süyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 3*). [*kehrübâ-āsā,]*

kehrübâ-veş: *Kehribar taşı gibi.*

Târ-ı gîsûlarını silsile kılmış Ma'bûd
Kehrübâ-veş dil-i 'uşşâkı ider cezb ü rübûd (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 20*). [*kehrübâ-veş,]*

kelâğ: *Bir cins karga.*

Güş idince hâlimi ağırlar perler açup
Zahmım üzre urdılar minķâr-ı cevri çün **kelâğ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 6*). [*kelâğ,]*

kelâm: (□□□) i. (*Ar. kelâm*) 1. Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz, ifade: 2. Söyleyiş, söyleme: 3. Dil, lehçe:.

Zâtında olan mâye kabûl itdi **kelâmı**

Anlar üzere yağdı niçe ebr-i 'atâyâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 7*). [*kelâmı, -ı*]

Nîm-nigehle 'aşîka eyler cefâ-yı bî-hisâb

Bir maḥal kıymaz **kelâma** lebleri hâzır-cevâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 2*). [*kelâma, -a*]

Emîn olma şaḥın vuşlat **kelâmıyla** firâḳından

Virürse dehr bir şerbet içinde sem nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 7*). [*kelâmıyla, -ıyla*]

Tâ kıyâmet şerḥ olunsâ âḥir olmaz bu **kelâm**

Ey Gulâmî çek zebânîñ söyle her ân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 35*). [*kelâm,]*

Kelâmım olmasun revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma'nâ

Bu mecmû'am gülîstân-ı hezârân 'âşîkân eyle (*Gulâmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 3*). [*kelâmım, -(ı)m*]

kelek: *Şakak ile kulak arasından aşağıya sarkan saç zülüf.*

Cûy-ı âb-ı dîdemiz üzre gider cânâ **kelek**

Şerbetiñden ey ḥekîm olmaz şifâ çekme emek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 23*). [*kelek,]*

kelici: *Kelecî kılmak, gelecî kılmak: konuşmak, söyleşmek, söyleşide bulunmak.*

Ne alur kâle-i mülk-i dili soymuş niğehiñ

Yine tarrâr-ı firâvân-ı tahassür **kelici** (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 4*). [*kelici,]*

kem: 1. değersiz 2. kötü, fena.

Perde-i zülfüñ şakın açma cemâliñden amân

Kim bırakmasun kazâya şâhımı bir **kem** nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 4*). [*kem,]*

kemâl: Ar. Erginilik, olgunluk, pişkinlik.

Şem‘-i ‘ömrin âhiri bād-ı ecel itfâ idüp

Şu‘le-i neşr-i **kemâli** oldı gözlerden nihân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 8*). [*kemâli, -i]*

kemâl-i merhametiñ: (Sevgilinin) Mükemmel merhameti.

Cenâb-ı Hakk ide ‘âlemde ‘ömrüñi efzûn

Kemâl-i merhametiñ görmesün cihânda zevâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 14*). [*kemâl-i merhametiñ, -in]*

kemân: (Fars.) Yay, kavs.

Kef-gîr-âsâ göz göz itdi sînemi tîr-i müje

Süzen-i zülfîyle ol kaşı **kemân** dikmek diler (*Gulâmî Divanı , Müfret 12, Mısra 2*). [*kemân,]*

kemân-ebür: Yay kaşlı.

Ne tîr-i gamz-ı a‘dâdan ne şemşîr-i felekdendir

Hemân bu çekdiğim billâh **kemân-ebürlerindandır** (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 4*). [*kemân-ebürlerindandır,]*

kem-bahâ: Kıymeti aza, değersize çıkmak.

Zîre-i fazlım ger irse ‘izzetiñ Kirmân‘ına

Bir şa‘îre kimse almaz oldığı-çün **kem-bahâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 34*). [*kem-bahâ,]*

kemend: Bir cismi çekmek amacıyla atılan kalın ip. II Sevgilinin kıvrımlı saçı.

Gerden-i ‘aqla cünûniyyet **kemendin** bağlayup

Gitdi taht-ı fûrkate ol ân Leylâ-vâr şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 11*). [*kemendin, -i(n)]*

Derûnum âteşe yakdıñ **kemendiñ** boynuma takdıñ

Hâkâretle bize bakdıñ sitem-kârım vedâ‘ olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 5*). [*kemendiñ, -i(n)]*

Ber-pây-ı Ğulâmî zedî ez-hecr **kemendî**

Câmî men ü câm u mey ü qallâşî vü rindî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 23*). [*kemendî, -i]*

kemend-i kâkül-i yâre: Sevgilinin saçının bağı.

Kemend-i kâkül-i yâre giriftâr olmuşum eyvâh

Halâş imkânı yok zencîr-i zülfinden meded her gâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 1*). [*kemend-i kâkül-i yâre, --i-e]*

kemend-i zülfüñe: (Sevgilinin) saç kıvrımı.

Kemend-i zülfüñe bağlandı göñlüm

Zebân-ı hâlkda efsânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 5*). [*kemend-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Görince çeşm-i füsûn-hânıñ bir ‘âşık o dem

Kemend-i zülfüñe cân mübtelâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 6*). [*kemend-i zülfüñe, -üñ, -e]*

kemer-beste: *Far. Beline kemer kuşanmış hazır ve amade. kemer-beste-i hizmet.*

Beyābān-ı melāmet içre şāhā ğam peyin tutmuş

Miyāna hem **kemer-beste** cefāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 4*). [*kemer-beste,]*

kemer-i hüznü: *Hüzün kemerini.*

Takdīr-i kazā ḥabli olup gerdenime bend

Bend itdi miyāna **kemer-i hüznü** hezār-şad (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 2*). [*kemer-i hüznü, -i]*

kemter: *Çok değersiz, çok aşağı, pek itibarsız, en hakir.*

Ḥasretiñ derdini çok çekdi Ğulāmī **kemter**

Çeşm-i lutfuñla nazar eyle şehim lutfā sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 13*). [*kemter,]*

‘Afv kıl **kemter** Ğulāmī ‘aybını ey pür-kerem

Bizde ancak bulunan takşīr ile çok ğalaṭāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 15*). [*kemter,]*

Cevr āteşiyle yakmada **kemter** Ğulāmī’yi

Rahm eylemez o yār-ı sitem-kāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 13*). [*kemter,]*

Dāmeniñ tutdum kerem kıl bu Ğulāmī **kemtere**

Nār-ı mihriñ yakmada cism ü tenim rüz u şebān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 15*). [*kemtere, -e]*

Tut yedin **kemter** Ğulāmī’niñ ḥalāş it varṭadan

Fıkr-i ḥulyā-yı ruḥuñla ḥālimiz cānā yamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 13*). [*kemter,]*

Ğulāmī **kemteriñ** bāb-ı kerīmiñden temennāsı

Rakībe yüz virüp hem-bezm-i ‘işret olma aġyāra (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 13*). [*kemteriñ,]*

Vuşlatıñdan kılma mehcūr bu Ğulāmī **kemteri**

Şübhesiz sen şāfī’-i yevm-i kıyāmetsin ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 17*). [*kemteri, -i]*

Ben daḥi āşūfte-i ğīsū-yı pīçin olmuşum

Ger pesend olursa memnūniyyet-i bu **kemteri** (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 10*). [*kemteri, -i]*

Çün cihānda mādiḥ-i şāh-ı cihān itdi şükür

Lutf-ı Ḥaḳ sen gibi bir ‘āciz Ğulāmī **kemteri** (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 62*). [*kemteri, -i]*

Cennete girsem bu fūrḳatle olur beytū’l-ḥazen

Girmesün **kemter** Ğulāmī ḥūnına vechū’l-ḥasen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 48*). [*kemter,]*

İ’tibārim iftiḥārim bāda virdiñ **kemterim**

Rāzıyam ammā revā mı döndüre yüz dilberim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 9*). [*kemterim, -im]*

kemter oldum: *Aşağı değersiz olmak.*

Ḥalk içinde aḥḳar oldum **kemter oldum** efḳarım

Kāle-i nāmūsım aldıñ şerm-sārim aḥḳarım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 7*). [*kemter oldum, --du, --m]*

kemter-i fakram: *Yoksul köleyim.*

Kıl Bārī Ḥudā ḥālime dildārimı maḥrem

Muḥtāc-ı der-i lutf u ‘atā **kemter-i fakram** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 14*). [*kemter-i fakram, -am]*

kenār: *Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı.*

Çeker **kenāra** şeh-i şerm-dār-ı nāzī ‘aceb

Revā degil diyene ‘arz ider hezār kitāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 3*). [*kenāra, -a]*

Dün gice **kenāra** çeküp ağyāra yüzinden
Şad-cilve ile virmiş amān büse gözinden (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 5*). [*kenāra, -a*]
Şevk ile fānūs-ı dersiniñ **kenārında** müdām
Halka-zen pervāne-veş bī-had gürüh-ı t̤alibān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 5*). [*kenārında, -(i)n, -da*]

kenāra: *Kıyı, sahil, köşe.*

Āteş-i hasret ile dāğla seni sen de ciğer
Çekdi ol yāri **kenāra** şaşırup çok ağyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 6*). [*kenāra,]*

kenār-ı dār-ı cūduñda olup: *Dünya bereketinin kenarında olup.*

Kenār-ı dār-ı cūduñda olup mecmū‘ sâ‘iller
Güşād it kīse-i ‘adli gedālar üzre dūrler şaç (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 3*). [*kenār-ı dār-ı cūduñda olup, --up-uñ, -da*]

kendi: *"Kendi" dönüşlülük zamiri (Kişinin öz varlığı / zâtı).*

Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz
Hemān bilmiş seni **kendini** bilmez (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 50*). [*kendini, -ñ, -i*]

kendi: *"Kendi" dönüşlülük zamiri (Kişinin bedeni / cismanî tarafı).*

Var eyle **kendiñe** pend ey bī-temīz nāşih
Şīrīn olursa çün kand itmem t̤aleb neşāyih (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 1*). [*kendiñe, -ñ, -e*]
Pest olup nezdinde bunca kaddi t̤ubā dilberān
Bāğ-ı hūbān içre yokdur **kendi** gibi serv-i nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 4*). [*kendi,]*
Ey Ğulāmī **kendiñi** vaşf eyleme ol şāha kim
Şad-hezārān bendesi var bir fakīridir gönül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 9*). [*kendiñi, -ñ, -i*]
Der-āğüş eylemek-çün mū-miyānın nāzūk-endāmın
Şaşırdım **kendimi** kim hānçer-i hūn-hāra çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 4*). [*kendimi, -m, -i*]
Derūn-ı sīnemi pervāne-veş şem‘-i cemāliyle
İlāhī yandırur yā **kendisi** āhirde yanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 4*). [*kendisi, -(s), -i*]
Dāstān olduk lisān-ı nāsa maḥbūb-dost deyü
Zann ider maḥbūb ise gör **kendine** bizi ‘adū (*Gulāmī Divanı , Müfret 31, Mısra 2*). [*kendine, -ñ, -e*]

kenīsā gibi yok cāy-ı nefis: *Kilise gibi güzel bir yer yok.*

Ey Ğulāmī bize mescidle şalāt oldu yasağ
Gidelim şimdi **kenīsā gibi yok cāy-ı nefis** (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 10*). [*kenīsā gibi yok cāy-ı nefis,]*

kenz-i ‘aşkıñda: *Aşkın hazinesinde.*

‘Āşık-ı hūsnūñ nigārım lūtf ile kayırmadıñ
Kenz-i ‘aşkıñda hīsāb-ı cevri hem şaşırmadıñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 2*). [*kenz-i ‘aşkıñda, -ında*]

kenz-i dūr-i hūdā’dır: *Allah’ın inci hazinesidir.*

Kenz-i dūr-i Hūdā’dır o dūr-i ‘akīkī kim
Genc üzre halka-zen o siyeh mārā kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 9*). [*kenz-i dūr-i hūdā’dır, -dır*]

kerāmet: *Bir ermişin, Allah’ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.*

Perîşân eylemiş zülfî gibi üftâdesin zâlim
Cefâsın arturur zannı bu ki kârî **kerâmetdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 4*). [*kerâmetdir, -dir*]
Sâye-i ‘aşkında âbı gözde dilde âteşi
Zıdd iken bir yerde cem‘ itdim **kerâmet** kânıyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 10*). [*kerâmet,]*
Kerâmet kânısnı cânâ didim dünyâda ikrâm it
Didi kânıyım ammâ anda görmüş var mı ikrâmı (*Gulâmî Divanı , Müfret 41, Mısra 1*). [*kerâmet,]*

kerbelâ: Irak'ta Hz. Hüseyin'in şehit edildiği yer.

Fezâ-yı **Kerbelâ-yı** ‘aşkda teşne-lebânımdan
Kerem-fermâ-yı teblîğ ol belâgat ma‘deni yâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 5*). [*kerbelâ-yı, -yı*]

kerbelâ-yı ‘aşkda: Aşkın kerbelasında.

Kerbelâ-yı ‘aşkda ‘atşân olup kaldım meded
Ey Hüseyin‘im kim tevâzu‘ düşmene emr-i ba‘îd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 3*). [*kerbelâ-yı ‘aşkda, -da*]

kerd: Etmek, eylemek, yapmak.

Şadâ-yı şîr-i fîğânem girift ‘âlem-râ
Zi-‘aşk u mîhr-i tu cânâ çü **kerd** dil âvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*kerd,]*
Hayâl-i lem‘a-i hüsnet çünân za‘îfem **kerd**
Be hâlf-i müy revem kes nemî şevd bînâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 3*). [*kerd,]*
Nesîmî âteş-i mîhret çünân tecellî **kerd**
Ki bâng-ı Innî Enallâh berâmed ez-zerrât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 41*). [*kerd,]*

kerd vîrân: Viran etti.

Kerd vîrân kişver-i ‘aqlım sipâh-ı zülf-i ü
Pes ez-în ma‘mûr ne-mî-hâhed şod ez-hulyâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 7*). [*kerd vîrân,]*
Mulk-i hüşem **kerd vîrân** leşker-i hicrân meded
Diğer âbâdân ne-bâşed ez-ser-i sevdâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 7*). [*kerd vîrân,]*

kerde: Etmek, eylemek, yapmak.

Pertev-i mîhreş münevver **kerde** zulmât-ı vücûd
Der-fezâ-yı dil be-cüz tû bedr-i rahşânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 7*). [*kerde,]*

kerden: Kötü işlerin yapıldığı yer.

Sücûd rûy-ı tu **kerden** be-pîş-i Hâk înest
‘İbâdetî ki kabûl est bâşed ez-hasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 29*). [*kerden,]*

kere: Defa.

Âh-keşân ‘aşıkân içre düşer fitneler
Düşmene itse eger bir **kere** ol merhabâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 16*). [*kere,]*

kerem: Ar. 1. Nefâset, izzet, şeref. 2. İhsân, alicenâbane inayet.

Bilmezem kûyın o cânânın **kerem** kıl ey nesîm
Bir haber vîr bûy-ı zülfîyle dile bahş it şafâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 5*). [*kerem,]*

Yār-i nev ferhunde-ruh gördi **kerem** ‘ālī-himem
 Muhsin-i ehl-i recā mı bī-vefā mı bā-‘aṭā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 13). [kerem,]
 Üftâdeligim bildi kesüp rahmını dildâr
 Birden bire döndürdi licām-ı **keremin** yâr (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 2). [keremin, -i, -n]
 Furtuna-fersâ-yı **kerem** dilbere dil virme dirim
 Tutmaz o hercâyî varur şöret ü şânı dün ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 11). [kerem,]
 Raḥm idüp belki Ğulāmī bize mi‘mār-ı **kerem**
 Dil-i vīrānemizi sīm-i vişāl ile yapar (Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 13). [kerem,]
 Nāz u sitemi ‘aşık-ı maḥzūnına maḥşūş
 Luṭf u **keremi** şadıka yok dūnına maḥşūş (Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 2). [keremi, -i]
 Mesrūr idecekdin bu Ğulāmī’yi efendim
 Bu ‘ahdleriñ noldı **kerem** ma‘deni ḥāfız (Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 10). [kerem,]
 Vaḳtidir būs-ı lebiñle al Ğulāmī ḥātırın
 Şimdi ey kân-ı **kerem** kılsañ n olur luṭf u **kerem** (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 24). [kerem,]
 Yed-i beyzâda ‘aşâ-yı **keremi** çün Mūsâ
 Söyle peygamber ise dide-i seḥḥâresi ne (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 7). [keremi, -i]
 Ḥilkat-i zâtı cefâdır felegiñ ‘uşşâka
 Ey Ğulāmī eli dönmez **kerem** ü i‘tāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 10). [kerem,]
 Eyledi deşt-i vücūdum **kereminden** ma‘tūr
 Nāz ile ‘aşıkınıñ külbe-i ekdârını açdı (Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 3). [kereminden, -i, -n, -den]
 Ne recā ile varam dergeh-i vālâ-şâna
 Sözimiz kalmadı ammâ **kerem** ü ihsânı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 12). [kerem,]
 Amānım göklere çıkdı amān ey bī-amānım gel
 Kerem kılsañ n olur şāhā (Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 4). [kerem,]
 Söyle kim mümkün midir tagyîr-i takdîr-i Ḥudâ
 Şāh-ı ‘aşk eyler **kerem** kâzible gerçi şadıka (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 26). [kerem,]

kerem bahrinden: Cömertlik denizinden.

Şehr-i bī-âb-ı fu‘âd içre **kerem bahrinden**

Bī-ḥisâb oldu revân şimdi hele cūy-ı necât (Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 3). [kerem bahrinden, -i, -n, -den]

kerem kıl: Cömertlik etmek, asalet göstermek.

Ey gül-i hoş-büy-ı gülzâr-ı **kerem kıl** ḥandeler

Ḥārḥârından hezārân bülbulün feryadı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 3). [kerem kıl,]

Gel **kerem kıl** zâtını bildir Ğulāmī ‘âcize

Cin misiñ insân mısıñ yâ cān mısıñ cānân mısıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 13). [kerem kıl,]

Berg-i tâb u tākātım dökdi semūm-ı ḥasretiñ

Bir de bād-ı şarşar-ı ḳahrıñ **kerem kıl** kıılma zām (Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 14). [kerem kıl,]

kerem kıl: Lutfet, cömertlik göster.

Dāmeniñ tıtdım **kerem kıl** bu Ğulāmī kemtere

Nār-ı mihriñ yakmada cism ü tenim rüz u şebân (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 15). [kerem kıl,]

kerem-fermâ: İyiliği emreden; cömertlik gösteren.

Merhamet-pîrâ **kerem-fermâ** şacı leylâ meded

Nâz u istignâ ider 'uşşâkına bî-intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 11). [kerem-fermâ,]

Fezâ-yı Kerbelâ-yı 'aşkda teşne-lebânımdan

Kerem-fermâ-yı tebliğ ol belâgat ma'deni yâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 6). [kerem-fermâ-yı, -yı]

kerem-kârâ: Ey cömertlik sahibi!

Bulmadım dehrde ârâm idecek cây-ı nefîs

Bir nefes olmadı dil yâr-i **kerem-kâra** enîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 2). [kerem-kâra,]

keremle kıl: İhsan et.

Gulâmî âsitânında тұtur emrâz-ı 'işyânla

Keremle kıl şefâ'at eyle dermânı 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 14). [keremle kıl,]

keremle kıl nüzûl: İhsanın ile aşığıya in.

Ey bürend-pervâz şehbâzım **keremle kıl nüzûl**

Fülk-i hecri kırtarup eyvân-ı vaşlı it 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 11). [keremle kıl nüzûl,]

kerem-nâme: Kişinin cömertliklerinin yazılı olduğu mektup.

Gulâmî 'aşk ile hâl-i perîşânın dise yâre

Der-i dildârdan âyâ gelür mi bir **kerem-nâme** (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 14). [kerem-nâme,]

kerem-sâye: Keremi altında.

Hemân kesb-i taķarrübdür murâdım zerre-veş ancak

Şu 'â'-ı lûtfuña ey mihr-i pür-nür u **kerem-sâye** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 66). [kerem-sâye,]

kerimâ: Ey kerem sahibi olan Allah.

Kerîmâ bakma bu itdiklerim 'işyân-ı bî-hadde

Gulâmî rû-siyâha rahmetiñle kıl 'inâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 17). [kerîmâ,]

'Âdet-i meşhûre-i dîrîne-i hûbâneyi

Terk idüp şor 'aşıkın hâlin **kerîmâ** gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 6). [kerîmâ,]

Hudâvendâ **kerîmâ** nâm-ı pâket

Kilîd-i maḥzen-i 'ilm-est ü ḥikmet (Gulâmî Divanı , Kıt'a 6, Mısra 1). [kerîmâ,]

kerîmü't-tab: Cömert yaradılışı.

Gerçi ol ceyş-i Ḥabeş üzre ḥüküm-dârdır begim

Bir **kerîmü't-tab'ınıñ** fermân-pezîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 4). [kerîmü't-tab'ınıñ, -ı, -nın]

kerrâr: Hz. Ali II. Savaşta düşman üzerine döne döne defalarca saldıran (kimse) III. [Hz. Ali'nin lakabı.

Na'ra-i mestânelerle tıdırur 'âlemleri

Câm-ı 'aşkı nüş iden ol Ḥaydar-ı **Kerrâr-ı** şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 8). [kerrâr-ı,]

kerre: Defa.

İnkisâr itmez Gulâmî görse biñ **kerre** cefâ

Tâ kıyâmet 'aşkı çün ḥâtır-güzârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 13). [kerre,]

Seni bir **kerre** gördükde derūnī ‘āşıkın oldum
Ham-ı zencir-i zülfünde gönül dīvānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 3*). [*kerre,]*
Bîñ **kerre** niyâz eylese bir ip bile taşmam
Vaz geldi gönül gayri anın nâzı ne lâzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 11*). [*kerre,]*

kes-: Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.

Ayak baş gel serim **kes** bāba aş görsün cihān ehli
Disünler ‘āşıkından gör ki olmuş gonca-fem ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 7*). [*kes,]*
Bırakmam dāmeniñden destimi ey dil-sitānım gel
Eger **kesse** elim a‘dā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 16*). [*kesse, --se, -]*

kes: Bitirmek, sona erdirmek.

‘Aşk meydanında baş **kesdim** habibe tā ezel
Ey Gulāmī yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 17*). [*kesdim, -di, -m]*
Kışver-i dilde olan ceş-i gama gözler süzüp
Tig-i müjgānıyla çok serler **kesüp** esrār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 6*). [*kesüp, -üp]*
Seg-tabī‘at münkirān ‘av‘av ile üşse baña
Dāmeniñden **kesmezem** dest-i ümidim heyhāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 14*). [*kesmezem, -mez, -em]*
Mest kılınmış bāde-i kibr ü gurūr ol şāhı kim
Başımı kes söylesem **kesmege** eyler dürlü nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 14*). [*kesmege, -meg, -e]*
Kesdi mihrāz-ı firāk ile ser-i zülfden felek
Ka‘ idüp başım figend itmez o yāriñ kuyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 9*). [*kesdi, -di]*
Leşker-i şāhānesin ta‘līm-i fenn-i harbe hep
Emr kılınmış kim suhūletle **kese** a‘dāları (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 26*). [*kese, -e]*
Hāk-i deriñ şehim başda külāhım
Kesdim ümidimi cüz ile külden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 12*). [*kesdim, -di, -m]*
Erre-i taqdīr-i Rabbānī **kesüp** re‘sin hemān
Zīver-i āğuş-ı hāk itdi tenin mīr-i kaçā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 5*). [*kesüp, -üp]*

kes: Kimse, kişi.

Ey Gulāmī ider ednā **kesi** hep hürrem çarh
‘İzzetā itmedi āzāde-i ğam bir dem çarh (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 23*). [*kesi, -i]*

kes: Bırak! II Vazgeç!.

Āteş-i hicrān u sūzān kışsasıñ bahş itme **kes**
Çünkü kaldı şimdi bī-āgyār bezm-i yārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 31*). [*kes,]*

kes: Bırakmak, durdurmak.

Hayāl-i lem‘a-i hüsnet çünān za‘īfem kerd
Be hālf-i müy revem **kes** nemī şevēd bīnā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 4*). [*kes,]*

kes: (Fars.) Kimse, kişi, şahıs.

Rişte-i zülfün telinde niçe **kes** āvīhtedir
Muntazırlar luṭfuña kân-ı kerāmātın zeri (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 7*). [*kes,]*

Dībāce-i ruḥsār-ı tu her merd ne-dāned
Endiše-i ‘aşket dil-i her **kes** ne-tevāned (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 24*). [*kes,]*

kes: Çeken, çekici.

Āferīd-est me-rā şānī‘-i ĩn kevn ü mekân
Ki **keşem** cevır ü cefâ bār-ı sitem rüz u şebân (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 2*). [*keşem, -em]*

kes emr-i hudārā: Allah'ın emrini kes.

Bā-āyet-i Qur‘ān bi-ḥānīd be-sūyeş
Fermūd Nebī ber heme **kes emr-i Hudārā** (*Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 6*). [*kes emr-i hudārā,]*

kesb: . edinmek, elde etmek, kazanmak.

Nedir çāre şehā eglencemiz yok gayri dilberden
Şafālar **kesb** ider dil rüz u şeb efkār-ı vuşlatdan (*Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 4*). [*kesb,]*
Şu‘ā‘-ı pür-fürüğında ider **kesb-i** ziyā dīde
Cemāl-i şemse bakmak iktidārın virdi ḥırbāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 29*). [*kesb-i,]*
Hemān **kesb-i** taḥarrübdür murādım zerre-veş ancak
Şu‘ā‘-ı lutfuḥā ey mihr-i pür-nūr u kerem-sāye (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 65*). [*kesb-i,]*
Maşrıḳ-ı ‘adle varup ‘izzetle seyrān eyledi
Şehriyār-ı şāhid-i ümmīdi **kesb** itdi şafā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 8*). [*kesb,]*
Kılmış güzelim ḥālimi lutf ile tefahḥuş
‘Uşşāḳdan itdim bu zamān **kesb-i** teḥaşşuş (*Gulāmî Divanı , Kit‘a 3, Mısra 2*). [*kesb-i,]*

kesb ider: Edinmek, elde etmek, kazanmak.

Figān u zār-ı ‘aşıḳdan şafālar **kesb ider** cānān
Ṭabībīñ zevḳine āh-ı dil-i bīmārdır bā‘iş (*Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 7*). [*kesb ider, --er]*

kesb itmedim ‘izz ü şeref: İzzet ve şerefini elde edemedim.

Gülşen-i sevdāda bir aylık gül için çün hezār
Zār kıldım boş yere **kesb itmedim ‘izz ü şeref** (*Gulāmî Divanı , Gazel 102, Mısra 10*). [*kesb itmedim ‘izz ü şeref, -me, -di, -m]*

kesdi mihri zencirin: Aşkın zincirini kesti.

Ol dilārā **kesdi mihri zencirin** benden hemān
Göñli yağmāya virdi ḥasret ile bir zamān (*Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 1*). [*kesdi mihri zencirin, -i-i, -n]*

kesen: Kesen, koparan.

Boynuma taḳdīr-i Ḥaḳ taḳmış maḥabbetden resen
Tiğ-i tedbīr ile dünyāda anı kimdir **kesen** (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 42*). [*kesen,]*

keser mıkrās-ı fūrkatle vişāli kâğıdın: Kavuşma kağıdını ayrılık makasıyla keser.

Keser mıkrās-ı fūrkatle vişāli kâğıdın ol şāh
İrişmeden meded būs-ı leb ü ruḥsāra bir dem āh (*Gulāmî Divanı , Müfret 44, Mısra 1*). [*keser mıkrās-ı fūrkatle vişāli kâğıdın, -i-i-in-le]*

keşf: Açmak, açığa çıkarmak.

Girmişiz meydān-ı 'aşka 'āleme rüsvā olup

Lā'ubālī olmuşuz ağıyardan **keşf** ü 'ayān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 10*). [*keşf,]*

keşf-i rāz itdim: Sırrımı keşfettim.

Rumūzen **keşf-i rāz itdim** lebiñ būsın niyāz itdim

Hemān āgāz-ı nāz itdiñ şeker-hārim vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 11*). [*keşf-i rāz itdim, -di, -m]*

kesī: Başka bir kişi. II. Yiğit.

Gulāmī bende-i Sulţān Şeyh-i Gılān-est

Kesī ki bende-i ān-est gū ki hurrem bāş (*Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 10*). [*kesī,]*

Ne-mī konend melāmet **kesī** der-īn-sevdā

Sitānd 'aşk zi-dest-i 'ukūl merd zimām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 17*). [*kesī,]*

Mebāş beste-i taklīd ü zan ki mümkün nīst

K'ezīn tarīķ be-menzil **kesī** resed heyhāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 46*). [*kesī,]*

keşīd: Far. 1.Çekilmiş, çekmiş, çekme.

Havfdan pinhān olur burc-ı esedde bā-şitāb

Şemse kahrıñla **keşīd** itseñ hilāl-i hānçeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 8*). [*keşīd,]*

kesil: 1. Kesici bir aletle ayırmak. 2. Vazgeçmek.

O şāh-ı hūsn nev-ceyş-i haţ-ı hūn-rīze emr itmīş

Kesilsün serleri 'aşıklarıñ sırrı 'ayān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 6*). [*kesilsün, -sün]*

Sırķat ideniñ elleri şer'an **kesilür** de

Yā söyle niçün sārñk-ı dil desti kesilmez (*Gulāmī Divanı , Müfret 14, Mısra 1*). [*kesilür, -ür]*

kesildi dūd-ı āhımdan bulutlar: Bulutlar ahımın dumanından görünmez oldu.

Temāşā eyleyüp dīdem yaşın bārān nüzül itmez

Kesildi dūd-ı āhımdan bulutlar ey habībim gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 6*). [*kesildi dūd-ı āhımdan bulutlar, --ı-ım, -dan-lar]*

kesildi pāyımız: Ayağımız kesildi.

Kesildi pāyımız zāhirde gerçi kūy-ı cānāndan

Kesilmez 'aşk u şevķi dilde cānā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 3*). [*kesildi pāyımız, -ımız]*

kesildi sūy-ı cānāndan: Sevgili tarafından kesildi.

Kesildi sūy-ı cānāndan haber gelmez nedir hikmet

Yorılıp yolda mı āyā şabā refţārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 15*). [*kesildi sūy-ı cānāndan, -dan-ı]*

kesilmez: Kesilmemek II parçalanmamak.

Kesildi pāyımız zāhirde gerçi kūy-ı cānāndan

Kesilmez 'aşk u şevķi dilde cānā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 4*). [*kesilmez,]*

kesin: Şüpheye, tereddüde yer bırakmayan, kat'î.

Nihāl-i kadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler
Semāya ırmeye her bir **kesiñ** desti şu‘ûbet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 18). [kesiñ,]

keşkûl-i: Başıboş adamın keşkûlü.

Semâdan mâh-ı nev **keşkûl-i** ümmîdin dırâz itmiş
Nevâl-i ni‘met-i ‘adliñ ider hâhiş açup âya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 49). [keşkûl-i,]

kesme: Bir şeyden mahrum etmek, artık vermemek.

Sâkit ol ey şüfî-i hüd-bîn ko pendî bir taraf
Meclise virme küdüret **kesme** cânânım nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 10). [kesme,]
Zer-i ihsânîñ bî-çâre Gulâmî bulamaz
Bār **kesme** sitemiñ sîmini pinhân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 10). [kesme,]

kesme elim: Elimi uzaklaştırma.

Dâmeniñden tutmuşum ey şehd-leb **kesme elim**
Kim yalarmış bal tutan engüştini olmuş semâ‘ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 5). [kesme elim, -im]

kesret: (Ar.) Çokluk, bolluk, fazlalık, ziyâdelik II. (tasavvuf.) Cenâbıhakk’ın tecellisiyle zuhûra gelmiş olan çokluk, mahlûkâtın çokluğu III. Karşıtı: VAHDET.

Nigârâ ‘andelîbâ kılma efğân
‘Avâşık **kesretinden** itme şekvâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 24). [kesretinden, -in, -den]
Hezârân ‘andelîbiñ eşk-i çeşminden revân olmuş
Nice biñ nehr-i cārî bāğ u bustân içre **kesret** var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22). [kesret,]

keşti: Gemi.

Tenim deryâ-yı esrâr-ı maḥabbetde fenâ olmuş
Beḳâdan ol fenâ **keştisine** bir nâhudâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 10). [keştisine, -si, -n, -e]

keştibân: Gemici, kaptan.

Hûş u fikrem bi-rübûd ân şeh-i zî-şân-ı ‘alâ
Der-bihârân-ı tahayyür şodeem **keştibân** (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 20). [keştibân,]

keştî-i sevdâyı: Sevda gemisi.

Sâhil-i dîdâr-ı yâr-i bî-vefâyâ ırmege
Keştî-i sevdâyı sürmem baḥr-i pür-âlâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 6). [keştî-i sevdâyı, -y, -ı]

keştî-i tûfân tutmaz: Gemiye tufan tutmaz.

Keştî-i tûfân tutmaz şekve sâhilden şehâ
Mülk-i dervîşiden olmaz ‘âciz İbrâhîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 7). [keştî-i tûfân tutmaz,]

kesüp rahmını: Acımasını kesip.

Üftâdeligim bildi **kesüp rahmını** dildâr
Birden bire döndürdi licâm-ı keremin yâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 1). [kesüp rahmını, --ı, --nı]

kevâkib kâsesi: Yıldızlar kadehi.

Kevākib kâsesi tâ-leb tölupdur eşk-i çeşmimden

Maḥabbet baḥrine rîzân idüp reşk-i ḥabâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 3*). [*kevākib kâsesi, -si*]

kevkeb-i burc-ı sa'âdetdir: *Mutluluğun yıldız burcudur.*

Şems-i eflāk-i şehâvetdir gürüh-ı Kâdirî

Kevkeb-i burc-ı sa'âdetdir gürüh-ı Kâdirî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 2*). [*kevkeb-i burc-ı sa'âdetdir, -dir*]

kevkeb-i hûbânı: *Güzellerin şansını, talihini.*

Nûr-ı ḥüsnüñ ey şehâ günden güne olur mezîd

Kevkeb-i hûbânı itmiş behcetiñ kim nâ-bedîd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 2*). [*kevkeb-i hûbânı, -ı*]

kevn ü mekân: *Varlık, kainat.*

Âferîd-est me-râ şânî'-i in **kevn ü mekân**

Ki keşem cevır ü cefâ bâr-ı sitem rûz u şebân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 1*). [*kevn ü mekân,]*

kevser-i tesnîm: *Kevser ırmağını(cennetteki ırmaklardan biri).*

Fıkr-i cennetden çü serv âzâd iderseñ göñlüñi

Zîr-i pâyın̄da görürsün̄ **kevser-i tesnîm** kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 6*). [*kevser-i tesnîm,]*

kevf: *Ferahlık, rahatlık, huzur duygusu, gönül açıklığı.*

Yâ lâ'imen bi-ḥâlî kad küntü ze'l-vebâlî

Mâ tedri **kevf** ḥâlî lâ-tüksirü'l-cerâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 8*). [*kevf, -e*]

kez: *An.*

Sâḥa-i dîvân-serây-ı 'âlem-i 'aşk içre kim

Görmedim çün dilberân-ı dehrden bir **kez** vefâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 16*). [*kez,]*

Nâr-ı 'aşkıñ bu vücūdum yakdı ḥâkister idüp

Âb-ı luṭfuñ şaçmadıñ bir **kez** sitem-fermâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 8*). [*kez,]*

'Înâyetle nâzar kıl bu Ğulâmî bendeye bir **kez**

Nihâyet-kâr tûfândır işim senden meded Ḥâlîş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 11*). [*kez,]*

k'ez: *Defa, kere.*

Hergiz be-ser-i ḥâk-i şehîdân ne-güzeştem

K'ez ḥâk-i şehîd-i ğam-ı tû âh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 20*). [*k'ez,]*

k'ezîn: *Kez, defa.*

Mebâş beste-i taklîd ü zan ki mümkün nîst

K'ezîn tarîk be-menzil kesî resed heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 46*). [*k'ezîn,]*

kezzâb: *Pek yalancı.*

Vefâda ḡâbitim da'vâsın itmek bî-delîl olmaz

Ḥuzûr-ı kâḍiye **kezzâb** şahidle sebîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 2*). [*kezzâb,]*

ki: *" Ki bağlacı".*

Ân zümre **ki** ser rā bi-keşîden der ân dem
Geştend muqayyed be-defâtîr-i şekā rā (Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9). [ki,]
Sem-i miñnetle dehân-ı dili telh eyleyerek
Derd-i hicrâna devâ yoksa **ki** şerbet bu mı yâ (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10). [ki,]
Zi-cām-ı bād-ı tahayyür **ki** bâde-peymâyem
Be-cây-ı hamr-ı vişâlet be-‘âşikân peydâ (Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 5). [ki,]
Gulāmî ile revâ mı **ki** münfa‘il ola dost
Ki hayli dem **ki** anîñ vaşlın eylemekde taleb (Gulāmî Divanı , Gazel 20, Mısra 9). [ki,]
Gulāmî ile revâ mı ki münfa‘il ola dost
Ki hayli dem ki anîñ vaşlın eylemekde taleb (Gulāmî Divanı , Gazel 20, Mısra 10). [ki,]
Gulāmî ile revâ mı **ki** münfa‘il ola dost
Ki hayli dem **ki** anîñ vaşlın eylemekde taleb (Gulāmî Divanı , Gazel 20, Mısra 10). [ki,]
Bu bâğ-ı mihriñe girdim beni redd itme bâğîndan
Ki dil hüsünüde mest olmuş kuşûrum varsa ta‘dâd it (Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 6). [ki,]
Nâ-sezâ bûdem **ki** ez-‘aşkeş şodem sultân-ı gam
Mîr-i miñnet kerd mâ rā zülf-i şeb-ârâ-yı düst (Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 3). [ki,]
Müjde ey dil **ki** bi-yâverd şabâ büy-ı necât
Zi-beyâbân-ı Hutun âmede âhû-yı necât (Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 1). [ki,]
Gulāmî süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu dehrî
Ki eflāk-i vişâle itmemiştir kimse bir mi‘râc (Gulāmî Divanı , Gazel 28, Mısra 10). [ki,]
Kays-ı ‘aşkım beni mecnûn u perîşân itdi
Var şabâ söyle **ki** Leylâ ide sevdâya ‘ilâc (Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12). [ki,]
Açılır ol gönca-leb ey ‘andelîb-i pür-harac
Pişeyi şabr it **ki** oldur fâtih-i genc-i ferec (Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 2). [ki,]
Kayd oldı defâtîr-i melâmetde **ki** ismim
Cem‘ oldı benim çevreme çok nîk ile şad-bed (Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 11). [ki,]
Bed şandı benim hâlimi ol bî-haber-i ‘aşk
Bilmez **ki** Gulāmî şerefi buldı mü‘ebbed (Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 14). [ki,]
İster iken kûy-ı cânândan dilim râhatlığın
Bir muşîbetlik virür **ki** dîdeler pür-hûn olur (Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 6). [ki,]
Har-gâh-ı fütüvvette olan şâh-ı sücâ‘ım
Rağm eyle benim hâlime **ki** rağma sezâ-vâr (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 18). [ki,]
Meye mi yoksa **ki** mañbûba mı meyliñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i refîâr nedir (Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11). [ki,]
Rast geldigini celbde te‘hîre bırakmaz
Ammâ **ki** vefâ eylemeden zâtı berîdir (Gulāmî Divanı , Gazel 47, Mısra 6). [ki,]
Perîşân eylemiş zülfi gibi üftâdesin zâlim
Cefâsın arturur zannı bu **ki** kârı kerâmetdir (Gulāmî Divanı , Gazel 49, Mısra 4). [ki,]
Sâgar-ı vaşlı sâkiyâ itme Gulāmî‘den dirîğ
Hayli zamândır **ki** teni hasret-i mey zebûn ider (Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 14). [ki,]
‘Âlem içre kim **ki** şâ‘irdir deyü meşhûr olur
Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (Gulāmî Divanı , Gazel 51, Mısra 1). [ki,]
Firâr eyler gâzâlim vahşet ile görse ‘uşşâkı
Belî bildim **ki** ol deşt-i Hıttâ âhûlârındandır (Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 8). [ki,]

Gülzâr-ı 'ârızı **ki** temâşâ-yı dîdedir
 Tölmüş benefşe nergis ü gül-nâra kıl nazâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 3*). [ki,]
 Cebheñde nedir çîn-i ğazab ey büt-i zîbâ
 Ey nâzûk-edâ söyle **ki** bu Çîn-i Hıfâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4*). [ki,]
 Bî-şübhe perîşân ider âhım seni âhîr
 Âhım yelini şanma **ki** bir bād-ı hevâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 8*). [ki,]
 Ezel bezminde ben 'ahd itmişim **ki** dönmeyem senden
 'Înâyet kıl cefâyı terk idüp bir dem vefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 11*). [ki,]
 Hem-'inân olmasını şanma Ğulâmî dâ'im
 Şeh-süvârım gün olur **ki** reh-i hicrânı tutar (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 10*). [ki,]
 Başla zâra yeñiden tırma amân ey dil-i zâr
 Ki çevirmiş yüzini bizden o şûh-ı 'ayyâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 2*). [ki,]
 Ol neş'eden **ki** kûh u beyâbân ser şalar
 Bu baht-ı hâb-reftemize bir fesânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 5*). [ki,]
 Bâr isteme bizden **ki** cihân bâğı içinde
 Çün serv bizim hâşılıımız dest-i du'âdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 5*). [ki,]
 Kâdir mi Ğulâmî **ki** gözi tölmeğe yaşdan
 Her kim nazarı cânib-i hürşid-likâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 9*). [ki,]
 Edâlarla ider şad-nâz u istignâ kılur ibrâz
 Sürûrından terennüm-sâz olur bülbül **ki** vuşlat var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 8*). [ki,]
 Silüp âyîne-i bî-kîne-i dilden sivâ rengin
 Ki olmuş yâr-i her ezhâr bundan bize 'ibret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 12*). [ki,]
 Ayak baş gel serim kes bâba aş görsün cihân ehli
 Disünler 'aşkıından gör **ki** olmuş gonca-fem 'âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 8*). [ki,]
 Nedir bu cünbiş-i bî-câ ğazablar çîn-i cebheñde
 Nedir hikmet açılmaz gonca-i la'liñ **ki** teng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 4*). [ki,]
 Geçerdi nüh-feleklerden benim âh-ı ciger-süzüm
 Neden te'sîr kılmaz göñline güyâ **ki** seng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 8*). [ki,]
 Bi-yâr sâkî me-râ câm-ı 'aşk ez-hum-ı şevk
 Ki şûrişî fikenem ber-cihân tu ebkem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 8*). [ki,]
 Ğulâmî bende-i Sulţân Şeyh-i Ğilân-est
 Kesî **ki** bende-i ân-est gü **ki** hurrem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 10*). [ki,]
 Ğulâmî bende-i Sulţân Şeyh-i Ğilân-est
 Kesî **ki** bende-i ân-est gü **ki** hurrem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 10*). [ki,]
 Her kim **ki** diler vuşlat-ı cânânı Ğulâmî
 Celbi güzeliñ sîm ü zer efsûnına mahşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 9*). [ki,]
 Ğulâmî tāk-ı nüh-eflâke irdi nâleleriñ
 İderse Zühre 'aceb mi **ki** sâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 10*). [ki,]
 Yıkılsun çâr-eţrâfi çöl olsun cümle eknâfi
 O bustânıñ **ki** süsen lâlesinde reng-i re'fet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 4*). [ki,]
 Dağılsun goncası bergi şararsun sürh olan rengi
 O gülzârıñ **ki** verinde dilâ büy-ı hamıyyet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 6*). [ki,]
 Fetîllensün fener fânûslar kândiller yansun
 O bezm içre cemâl-i yârdan **ki** başka şoĥbet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 10*). [ki,]

Gulâmî lezzet-i zevk-i cihân âgûş-ı dilberdir
 Dimiş üstâdımız ammâ **ki** sende ol liyâkât yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 18). [ki,]
 Ey **ki** dirdiñ dînimizde cevri kılmağdır hañâ
 Ey Hıñâ şâhı o va' diñden hele bir yâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 3). [ki,]
 Açarsa tırta-i zülfîn eger bād-ı şabâ nâ-gâh
 Ki gîsüya seni bend itmesün hâk ile yeksân ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 6). [ki,]
 Vây şol kûteh-nazarlar **ki** bilürler Rabbisin
 Şad-hezâr bâñıl hañ ile şafâ-i takvîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 11). [ki,]
 İndi çeşme intizâr ile kara şu oldu âğ
 Sâkiyâ şun mey **ki** gîtsün sîneden endüh u ğam (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 8). [ki,]
 Nice demlerdir **ki** düruz devlet-i dîdârdan
 Ceyş-i miñnet mülk-i gönle çekmede tûğ u 'alem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 15). [ki,]
 Öyle süzânım **ki** fûrkat âteşinde rûz u şeb
 Nâr-ı nîrân zerre-i süz-ı şerârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 11). [ki,]
 Levh-i gönîlüm töludur nokta-i hicrân ile âh
 Her gören ağlar okunmaz **ki** ne tedbîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 6). [ki,]
 Ben seg-i küy-ı nigârim niye bîğâne olam
 Lîk havf eylerim ol günde **ki** dîvâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 2). [ki,]
 Çıkan kândîl-i kalbimden duñân-ı âh-ı hicrândır
 Ki olmuş şaf şaf ebr-i tîre irmiş ber-semâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 8). [ki,]
 Niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri
 Nedir hikmet **ki** zâlim kaldırur ya'nî livâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12). [ki,]
 Tu fâriğî-i nigârâ zi-hâl-i üftâde
 Ki çün reved be-sereş tîn şebân u tîn eyyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 4). [ki,]
 Demî ne-pursî be-rahmî-i hîd **ki** müştâkem
 'Aceb çi-güne resânende-est şubh be-şâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 5). [ki,]
 Be-kâm-ı dil nefesî ârzü-yı 'uşşâk-est
 Ki şad-hezâr nefes reft ü ber-ne-yâmed kâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14). [ki,]
 Der-ân-zemân **ki** zi-tû bi'snevem sülhan güyem
 Ne gûş-ı hûş bi-mânend ne fehm-i istifhâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 19). [ki,]
 Rañîbi şar'a tutmuş cism-i nâ-pâkin çalar senge
 Haber almış **ki** ben yâr-ı perî-ruhsâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 6). [ki,]
 Kıyâmet-kadd ile bilmem ne sihr itdi o efsûn-ger
 Ki 'aqlım gitdi başdan ğamze-i mekkâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 12). [ki,]
 Giriftem künc-i halvet men **ki** dūr üftâdem ez-hüsneş
 Serem der-vâdî-i hasret zi-dem mecnûn u şeydâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 7). [ki,]
 Figânem ez-felek be'gzeşt zi-âhem şod melek 'âciz
 Zi-feryâdem beşer bî-tâb **ki** men meftûn-ı dîdârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 10). [ki,]
 Beyâ tû ey Gulâmî mey be-hor ez-kâse-i hasret
 Ki bâşed bâ-meşakğathâ şevem mañmûr mestânem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 14). [ki,]
 Rızâ-yı Bârî içün mâl ü emlâkin fedâ kıldı
 Ki buldı sırr-ı lâ-havfla şerâfet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 4). [ki,]
 Olunca âşinâ râz-ı seyekfîkehümullâha
 Ki buldı bî-mekâna ol karâbet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 8). [ki,]

Eyā bu 'ahd-i ikrārın ferāmūş oldu mı cānā
 Ki itmezsin vefā bir kez nedir da 'vā-yı bī-'unvān (*Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 4*). [ki,]
 'Adālet zümre-i şāhān kārından bulunmuşdur
 Meded aḥvālime rahm it **ki** ey mevlā-yı 'ālemyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 6*). [ki,]
 Āferīd-est me-rā şānī'-i in kevn ü mekān
 Ki keşem cevır ü cefā bār-ı sitem rüz u şebān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 2*). [ki,]
 Cāy-ı bī-ḥār ne-dīdem **ki** nihem pāyem-rā
 Mī-şevved ger be-kücā pāy nihem ḥārī 'ayān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 5*). [ki,]
 Ān belāyā **ki** der-in dehr Ḥudā āverd-est
 Heme bū' gzeşt zi-serem bākī ne-māned ez-İşān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 17*). [ki,]
 Murg-ı cān pervāz idüp şahrā-yı 'aşka bir zamān
 Tā **ki** dergāh-ı ḥabībe yüz ura rüz u şebān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 2*). [ki,]
 İsterse **ki** pür-nür ola 'aşk ile derūnı
 Qalbinde eğer kalmaya bir reng-i sivādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 15*). [ki,]
 Öte bav kim ārī deli kā **ki** bege kārı
 Beserām şeyḥ budur kārı belā ekger velāsından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 7*). [ki,]
 Gulāmī zūlfını yārın bırakmak istemeziz
 Kūnūz-ı fikrde bilmem **ki** ne sevdādır bu (*Gulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 10*). [ki,]
 Tedkīk kı **ki** kâfiye tekrār ider degül
 Var qalbimiñ **ki** nisbeti yārın hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 13*). [ki,]
 Tedkīk kı **ki** kâfiye tekrār ider degül
 Var qalbimiñ **ki** nisbeti yārın hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 14*). [ki,]
 Meded **ki** pister-i fikrñde ḥastedir dilimiz
 Devā-yı vuşlata geldim dükān-ı Loḳmān'a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 9*). [ki,]
 Var mı bir dost **ki** baḡal-gīr ola şey'en-lillāh
 Getüre nezd-i ṭabībe diye kim yāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 3*). [ki,]
 Zūlfūñe baḡlanmışız kılmā perīşān disem
 Dir **ki** anı ṭaḡıdan bād-ı hevādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 12*). [ki,]
 Gīsūları sūnbül lebi mül ḥālleri fūlful
 Bir gül **ki** anıñ bülbuli güller nicelerde (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 4*). [ki,]
 Bu cezbe **ki** var hiç kıcamaz mı didi yok yok
 Çok genci kıcatmış da kıç atmış kıcalarda (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 5*). [ki,]
 Ey Gulāmī ḥüsni var olsun ḥalāş itdi hele
 Ceyş-i ḥulyādan **ki** kaşd itmişdi anlar kıanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 16*). [ki,]
 Bā-naşş-ı Hel-etā **ki** Ḥudā vāsıf-ı tu şod
 Būdī tu nūr-ı şems-i seḥāvet meded 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 5*). [ki,]
 Dūnyāda cefā kılmadı **ki** gelmeye başa
 Ebkem olarak terk-i diyār itmeli şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 3*). [ki,]
 Ümīdimiz bu **ki** bārān-ı rahmetiñ şaçılır
 Ḥaṭiñ meh-i ruḥuñı ṭutdı çünki hāle gibi (*Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 5*). [ki,]
 Şem'-i ḥüsne öyle sūzānım **ki** kı **ki** bir kez nazar
 Āteşimden yandırır hep şem'alar pervāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 7*). [ki,]
 Bahārın beḥcet ü ḥüsniñ tezāyüd eyledi Mevlā
 Ki şaldı deşt ü kūh-ı dehre devlet ṭayiri sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 28*). [ki,]

‘Aceb nūr-ı mücessem âfîtab-ı ‘ilm ü hikmetdir
 Ki mihrî pertevîdir nūr-ı pîşân-ı meh-i ğarrâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 6*). [ki,]
 Ne feyzdir **ki** şabâ irdi çün dem-i ‘Tsâ
 Hayât-ı tâze ider mürde dillere izhâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 5*). [ki,]
 Gubâr-ı ğam gidüp gösterdi yüz çün şâhid-i ümmîd
 Derûn-ı sîneler beñzer **ki** mir‘ât-ı muşaffâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 4*). [ki,]
 Tarâvet-yâb olup tab‘-ı cihân gül-veş açılmaz mı
 Ki bārân-ı lûţuf zînet virür bâğ-ı temennâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 18*). [ki,]
 Hezâr-ı nağme-perdâz itse âġâz-ı nevâ enseb
 Ki büy-ı ğonca-i teşrîfî irdi çarh-ı mînâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 20*). [ki,]
 Güşâde hâtır-ı ğam-nâklar şimdi meserretten
 Ki tuġrâ-yı sa‘âdet bahş olundu dest-i vâlâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 28*). [ki,]
 ‘Aceb mi reşk iderse bendeye ehl-i sülhan zîrâ
 Ki dizdim dürr-i vaşfîn rişte-i eş‘âr u imlâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 58*). [ki,]
 Hâk saña bu hüsni virdigine oldur **ki** sebep
 Eylesünler şun‘ımı bi‘l-cümle seyrân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17*). [ki,]
 Be-çeşm-i mest-i tu dîdem yakîn ü dânistem
 Ki hest hüsni-turâ ber-kemâl cümle şîfât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 6*). [ki,]
 Hûmâr-ı çeşmiñi gördüm yakîn ile bildim
 Ki hüsniñ oldı seniñ ber-kemâl cümle şîfât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8*). [ki,]
 Cihân-ı hüsni kadîmest ü ‘aşk-ı lem-yezelî
 Medîne **ki** maşûnest eymen ez-nekebât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 14*). [ki,]
 Cihân-ı hüsni ile ‘aşk-ı kadîm bir mülket
 Ki bî-hilâf maşûn eymen oldı min-nekebât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 16*). [ki,]
 Be-her taraf **ki** nazar mîkonem nemî bînem
 Cüz âfîtab-ı ruġet der-cihât u ġayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 17*). [ki,]
 Biyâ biyâ **ki** be-dîdâret ârzûmendem
 Çünân **ki** teşne be-âb-ı zülâl der-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 25*). [ki,]
 Biyâ biyâ **ki** be-dîdâret ârzûmendem
 Çünân **ki** teşne be-âb-ı zülâl der-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 26*). [ki,]
 Sücûd rûy-ı tu kerdem be-pîş-i Hâk înest
 ‘İbâdeti **ki** kabûl est bâşed ez-ġasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 30*). [ki,]
 Huzûr-ı Hâk‘da budur secde rûyuña kılmak
 Kabûldür o ‘ibâdet **ki** oldı min-ġasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 32*). [ki,]
 Dilî **ki** ‘âşık-ı rûy-ı tu şod zi-dûzaġ rest
 Ki ‘âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 33*). [ki,]
 Dilî ki ‘âşık-ı rûy-ı tu şod zi-dûzaġ rest
 Ki ‘âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 34*). [ki,]
 Hâlâş buldı şakardan o dil **ki** sevdi seni
 Ki tâlibân-ı cemâliñ dururlar ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [ki,]
 Hâlâş buldı şakardan o dil ki sevdi seni
 Ki tâlibân-ı cemâliñ dururlar ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 36*). [ki,]
 Be-terk Ka‘be-i rûyeş mekon be-mescid rûy
 Ki Hâk-perest çü şüfî nemî perest Lât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 38*). [ki,]

Tavâf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz
 Ki Hâk-perest olan itmez çü şüfî secde-i Lât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40*). [ki,]
 Nesîmî âteş-i mihret çünân tecellî kerd
 Ki bâng-ı İnnî Enallâh berâmed ez-zerrât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 42*). [ki,]
 Mebâş beste-i taklîd ü zan **ki** mümkün nîst
 K'ezîn tarîk be-menzil kesî resed heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 45*). [ki,]
 Ki oldur bâdî-i icâd-ı âlem
 Anıñla halk olundu dañi Âdem (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 9*). [ki,]
 Cihâna şaçdı cümle nûr-ı rahmet
 Ki ref' u selb olundu küfr ü zulmet (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26*). [ki,]
 Ki 'aşkıñla fenâ olan muhâkkağ
 Beğâyı buldılar ol zümre el-hâk (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 91*). [ki,]
 Bezm-i bîgâne de düşmez **ki** kıla 'işret-i nûş
 Ne revâ âdeme şeytân ile gönli ola hoş (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 11*). [ki,]
 Bu ne devlet **ki** Gulâmî bula dâ'im rif'at
 Dâmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 23*). [ki,]
 'Uşşâka geçer söylemesün şimdi **ki** nâzım
 Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzi ne lâzım (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 3*). [ki,]
 Tarîk-i 'aşka girdim tâ ezel ammâ **ki** bî-zâdım
 Lüşûş-ı hûblar urmuş yolum maḥzûn u nâ-şâdım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 25*). [ki,]
 Ey şeh-i 'âlî-kerem bilmem **ki** takşîrim nedir
 'Afva nâ-şâyeste cânâ sū'-i tedbîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 31*). [ki,]
 Zevrağ-ı zâra şitâb ile dü-destin şalmış
 Sâhil-i şihhate gel şanma **ki** irmiş kalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 10*). [ki,]
 Şâ'ir-i mâhirim vâşîf-ı şâhım
 Şanma **ki** dünyâda tâlib-i câhım (*Gulâmî Divanı , Şarka 1, Mısra 10*). [ki,]
 Ka'be-i ḥasretde söyler **ki** 'ibâdet terkin it
 Ey **ki** ehl-i 'aşka söylerseñ melâmet terkin it (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 23*). [ki,]
 Ki anı hecriñe tev' emle tedellül idemez
 Nâr-ı hierânîña bir laḥza taḥammül idemez (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 13*). [ki,]
 Der-râh ḥazîn mândem u hem-râh ne-yâmed
 Yâ Rab çi şod imrûz **ki** ân mâh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4*). [ki,]
 Ez-dîde-i 'uşşâk-ı ciger-sûz 'ayân-est
 Her câ **ki** nâzar-kerdem ü şeydâ-yı tu dîdem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 6*). [ki,]
 Der-bâdiye-i 'aşk heme gavgâ-yı tu dîdem
 Her sū **ki** şodem nûr-ı tecellâ-yı tu dîdem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 8*). [ki,]
 Her câ **ki** şodem pertev-i sîmâ-yı tu dîdem
 Tâb-ı ruh-ı ḥurşîd çi muhtâc-ı beyân-est (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 9*). [ki,]
 Ḥurşîd-i ruḥet dîden-i çeşmet ne-tevâned
 Ân **ki** nigered nîze be-çeşmeş bi-nişâned (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 22*). [ki,]
 İderdi şadr küttâbına şeb rûz ol ziyâlar pâş
 Ki olmuşdı sarây içre mişâl-i şem'-i tâbâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 4*). [ki,]

kible-gâh-ı dil-i 'uşşâk: Aşıkların gönlünün kiblesi.

Ṭāḳ-ı ebrûları mihrâb daḥi Ka'be-cebîn

Ḳible-gâh-ı dil-i 'uşşâḳ ruḥı ğâret-i dîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 14). [ḳible-gâh-ı dil-i 'uşşâḳ,]

ḳible-nümâ: Kible yönünü gösteren, kullanılacağı yere göre ayarlanmış pusula II rehber, yardımcı.

Çeşmiñde eger olmasa gel perde ḥaḳîḳat

Her rîḡ-i revân mevceleri **ḳible-nümâdır** (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 4). [ḳible-nümâdır, -dır]

ḳıç atmış: Kalça atmak.

Bu cezbe ki var hiç ḳocamaz mı didi yok yok

Çok genci ḳocatmış da **ḳıç atmış** ḳocalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 6). [ḳıç atmış, -mış]

ḳıdem: 1. Eskilik, mukaddem olmaklık: Kıdemi ka'ale almadı. 2. Bilâ-ibtidâ varlık kıdem u hudûs.

Gelmemiş şahın-ı vücûda **ḳıdeminde** şânî

Evliyâ zümresiniñ şimdi odur sultânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 17). [ḳıdeminde, -in, -de]

ḳıl-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳâşid-ı üftâdegân zülf-i ḥabîbîn büyü

Çün irişdüdi demâḡ-ı cânı **ḳıldı** müşk-sâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 16). [ḳıldı, -dı]

Esb-i istiḡnâya binmiş saltanatla şehriyâr

Pây-ı meymûnın başup gülzârı **ḳıldı** rüşenâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 18). [ḳıldı, -dı]

Cânib-i gülden uruldu telḡıraf bülbüllere

Büstân-ı dilde **ḳılsunlar** donanmâ-yı şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 14). [ḳılsunlar, -sun, -lar]

Misâl-i güy urur hışm u ḳahr çevgânın

Firâr **ḳılsa** eger 'aşıkanı çün sîm-âb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 12). [ḳılsa, -sa]

Çek meḥâr-ı ḥazmı gel sen sârbân-ı 'aşr iseñ

Ḳılma bir ḥar lenge teslîm-i ḳaṭâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 8). [ḳılma, -ma]

Ḥâr-ı muḡaylân gibi ḥaṭ revnaḳ-ı ḥüsnin götürür

Bizlere **ḳıldıḡı** sitem dâḡ-ı dilin füzûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 8). [ḳıldıḡı, -dıḡ, -ı]

Kâḡid-ı fûḳatler üzre 'arz-ı ḥâl itseñ nola

Bendegâna muḳtezî derdin **ḳıla** sultâna 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 6). [ḳıla, -a]

Çille-i 'aşḳıñda bir bir söyleyem çekdiklerim

Ḳıldıḡın iḥsân mı çok yâ çekdiğim ta'dâd ḳıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6). [ḳıldıḡın,]

Her seḥer ḥâḳ-i der-i cânânı bûs eyler nesîm

Kim **ḳıla** aḥvâl-i ehl-i 'aşḳa ol âḥû nigâḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 12). [ḳıla, -a]

Şad-sürûr ile Gulâmî'ye tekellüm **ḳıldı**

Ḳaldırup derd ü ḡamı perde-i esrârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 9). [ḳıldı, -dı]

Urmadıñ sînedeki yâreme dest-i keremiñ

Ḳılmadıñ büse-i cân-baḥş ile şîrîn deheni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 8). [ḳılmadıñ, -madın]

Ḳılsa izḥâr-ı teraḥḥum gel inanma sözine

Urmuş ol ḳâfile âlûde-i ḥündür ḳılıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 5). [ḳılsa, -sa]

Gelince mâh-ı mevlûd-ı Ḥabîb-i Kibriyâ elzem

Muḥıbbâna **ḳıla** in 'âmını efḳarlara yaḡmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 18). [ḳıla, -a]

Âfitâb-ı 'âlem-ârâ-veş şerâfet-baḥş ile

Ḳıldı seyrân u sefer müddetle çend-mâḥ ḥabbezâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 24). [ḳıldı, -dı]

Kıl hâzer taşdı-i serden tûl **kılma** mebhâşi
 Şimdi degmez şi'r-i mevzûnuñ biñi bir aķçeye (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 31*). [*kılma, -ma*]
 Eşk-i reşk-i dîdegân aķdı Kızılırmak gibi
 Hâne-i dünyâyı **kıldı** cümle vîrân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 14*). [*kıldı, -dı*]
 Nazar **kılma** zemîn ü âsumâna
 Bulur her zerrede senden nişâne (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 45*). [*kılma, -sa*]
 Nefs segdir sîr **kılma** dişler âhîr pâyını
 Ni'mete şûkr eylemez kalb-i seg it kovar seni (*Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1*). [*kılma, -ma*]
 Kılma lûtfuñdan beni dûr u cüdâ
 ğonca-fem bûlbûl-şiyemsiñ rûz u şeb (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 5*). [*kılma, -ma*]
 'Âşıkân ez-cân ider vaşlîñ taleb
 Kılma lûtfuñdan beni dûr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 10*). [*kılma, -ma*]
 Kılma lûtfuñdan beni dûr u cüdâ
 Zer-külâh-ı fûrkati cânân el-ġıyâş (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 15*). [*kılma, -ma*]
 Bir nemed bes eyle ihsân el-ġıyâş
 Kılma lûtfuñdan beni dûr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 20*). [*kılma, -ma*]
 Kılma lûtfuñdan beni dûr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 25*). [*kılma, -ma*]
 Bezm-i bîġâne de düşmez ki **kıla** 'işret-i nûş
 Ne revâ âdeme şeytân ile göñli ola hoş (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 11*). [*kıla, -a*]
 Süy-ı 'uşşâķa şakın **kılma** hâķâretle nazar
 Anlarıñ ismini Hâķ levhâ şadâķatla yazar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 21*). [*kılma, -ma*]
 Kıldı teslîm bî-tevaķķuf cânını cânâna ol
 Kim okursa fâtîha itsün Hudâ rahmet aña (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 7*). [*kıldı, -dı*]

kıl: Ar. "kâl" ile birlikte kullanılır: kıl u kal: ġüft ü ġú, esassız söz, laklakıyyât.

Başa pûsküllü belâ alma beyân-ı vaşlda

Düşme **kıl** ü kâle bahşî eyleme tûl u dirâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 12*). [*kıl,]*

kıl: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İlâhî zâd-ı rāhım cürmdür nefsim daķi rehber

Delîl ü reh-nümâ **kıl** Hızr-ı tevfiķ u hidâyetâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14*). [*kıl,]*

Dü-cihânda devlet isterseñ temessûk 'aşķa **kıl**

Buldi diller hânesi 'aşķ ile evveldeñ cilâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 5*). [*kıl,]*

Kıl ġüzâr aġyârdan 'uzletle şâķib-'izzet ol

At sipend-i nefsi nâra nûr-ı 'aşķla bul şafâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 9*). [*kıl,]*

Nigâh-ı yâr ile birlik ġulâmî tûrra-i tarrâr

Metâ'-ı kalbi cümle **kıldılar** bir laķzada yaġmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 10*). [*kıldılar, -dı, -lar*]

ġonca-fem haţtıyla perçem şanki reyhân destesi

ġülşen-i hûsinde ey dil bûlbûl-âsâ **kıl** nevâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 4*). [*kıl,]*

Bilmezem küyn o cânânıñ kerem **kıl** ey nesîm

Bir haber vir bûy-ı zülfîyle dile bahş it şafâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 5*). [*kıl,]*

Ey ġözüm yaşı revân ol rûy-ı arza baķr-veş

Cüst-cü **kıl** nerededir ġör hâne-i şâķib-sehâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 8*). [*kıl,]*

Sînemi deldi sinân-ı müjeñ ey cân alıcı

La'l-i ġül-fâm ile **kıl** yâreme tîmâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 4*). [*kıl,]*

Tig-ı cevri ile vücudum **kılsalar** şad-zerre ger
Emriñe ser-mü muhâlif idemem bir harekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 11). [kılsalar, -sa, -lar]
İhsân-ı gayrdan baña hoşdur cefâ-yı yâr
Kılmış Ğulâmî çün o sitem-kârı ittiñâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 10). [kılmış, -mış]
Kıl ey tabîb bûs-ı femiñle devâ dile
Çokdan Ğulâmî hâne-i hasretde hastedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 11). [kıl,]
Ey ki dirdiñ dînimizde cevri **kılmağdır** hañâ
Ey Hıñâ sâhı o va'diñden hele bir yâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 3). [kılmağdır, -mak, -dır]
Vaktidir bûs-ı lebiñle al Ğulâmî hâtırın
Şimdi ey kân-ı kerem **kılsañ** n olur lutf u kerem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 24). [kılsañ, --sa, --ñ]
Hâhiş **kılsa** zâr ile bîgâñeler şakın
Gösterme ey nigâr leb-i la'liñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 7). [kılsa, -ar, -sa]
Ğulâmî âsitân-ı şâh-ı 'aşka ser-fürü **kılmış**
Şehâ çeşm-i 'inâyetle nazar kıl kâm-yâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 9). [kılmış, -mış]
Cân ile göñlini her kim zülfüñe **kılmaz** vañan
Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender'î (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5). [kılmaz, -maz]
Ehl-i 'aşka bâde vü hem kâse **kılmışdır** Hudâ
Nûn-ı hañ cîm-i cemâl ü perçem-i cânâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 5). [kılmışdır, -mışdır]
Âhîri ser-şâr-ı mîñâ-yı sebû-yı büseyi
İçdirüp bîgâneye **kıldıñ** şehâ mahzûn benî (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 8). [kıldıñ, -dı, -ñ]
Kâfes-bend-i gam iken tûñ-i tab'-ı sühan-verler
Reh-i tahlîş bulmuş bed' **kılmış** şî'r ü inşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 16). [kılmış, -mış]
Taht-ı bahtında ebed iclâl ile **kılsun** Añad
Müstedâm-ı 'ömr ü şevket zîb-i kâñ-ı dâverî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 67). [kılsun, -sun]
Ğulâmî kil-k-i çâpük-seyr yazdı cevherî târîh
Fürûğ-ı birri Sîvâs'ı **kılup** pür-nür u pîrâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 74). [kılup, -up]
Kıl hâzer taşdı-i serden tûl kılma mebhâşî
Şimdi degmez şî'r-i mevzûnuñ biñi bir akçeye (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 31). [kıl,]
Fürkat-i rüyuñla **kıldıñ** dehri süzân yâ Halîm
Cân-ı 'uşşâka cefâlar oldu rîzân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 1). [kıldıñ, -dı, -ñ]
Cismiñe tapanca-zen olduñsa cânâ zâhirâ
Kañl **kıldıñ** bātınen şad-bâr insân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 20). [kıldıñ, -dı, -ñ]
Huzûr-ı Hâk'da budur secde rüyuñla **kılmağ**
Kabûldür o 'ibâdet ki oldu min-ñasenât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 31). [kılmağ, -mağ]
Kılmış güzelim hâlimi lutf ile tefahhüş
'Uşşâğdan itdim bu zamân kesb-i teñaşşuş (Gulâmî Divanı , Kıt'a 3, Mısra 1). [kılmış, -mış]
Sen ü benlik nedir idrâk **kılmaz**
Hemân bilmiş seni kendini bilmez (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 49). [kılmaz, -maz]
Tûmâr gibi 'aşkıñı **kıl** sîñede melfûf
Yâ Rabbi derûnumda gam-ı şevkiñi mazrûf (Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 1). [kıl,]
Tâ ezel hâk-i vücudum şanemâ bil tağdır
Âb-ı mihr-i ruñ-ı hûbân ile **kılmış** tañmîr (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 12). [kılmış, -mış]
Târ-ı gîsûlarını silsile **kılmış** Ma'bûd
Kehrübâ-veş dil-i 'uşşâkı ider cezb ü rübûd (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 19). [kılmış, -mış]

Cihân-efrûz-ı cân-sûz-ı cemâli şu 'le-dâr oldu
Açıl ey gönca-fem bülbül şadâ **kıl** nev-bahâr oldu (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 10*). [*kıl,]*
Gelmediñ inşâfa bir an merhâmet îşâr ile
Dönmezem **kılsañ** cefâlar zulm-i âteş-bâr ile (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 16*). [*kılsañ, --sa, --ñ]*
Amânım göklere çıkdı amân ey bî-amânım gel
Kerem **kılsañ** n olur şâhâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 4*). [*kılsañ, --sa, --ñ]*
Terk itmezem seni **kılsañ** cefâlar
Vaz gelür mi bülbül sevdâ-yı gülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 19*). [*kılsañ, --sa, --ñ]*
Böyledir her işe Hakk adıyla **kılsañ** ibtidâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 35*). [*kılsañ, --sa, --ñ]*
Kıl Bârî Hudâ hâlime dildârımı mahrem
Muhtâc-ı der-i lutf u 'atâ kemter-i fakram (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 13*). [*kıl,]*

kıl âzâd: Özgür bırakmak, serbest bırakmak.

Bend-i cevri gider ey şâh **kıl âzâd** bir kıl
Kuluñum bülbülüñüm bâğ-ı cihânda ey gül (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 15*). [*kıl âzâd,]*

kıl bir kez nazar: Bir defa bak.

Şem'-i hüsne öyle süzânım ki **kıl bir kez nazar**
Âteşimden yandırır hep şem'alar pervâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 7*). [*kıl bir kez nazar,]*

kıl ihtirâz: İhtirâz kılmak; vazgeçmek, çekilmek, sakınmak.

Ey Gulâmî eyleme bîdâr anı **kıl ihtirâz**
Vâdî-i rû'yâda bulmuş genc-i vuşlatdan çü zer (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 9*). [*kıl ihtirâz,]*

kıl ihyâ: Canlandırmak, hayâtiyet kazandırmak.

Çıkar hasretle cân tenden gel ey rûh-ı revânım gel
Yeter vaşlıñla **kıl ihyâ** (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 8*). [*kıl ihyâ,]*

kıl 'inâyethâ: İhsan eyle, lütuf eyle.

İlâhî rû-siyâhım pür-günâhım **kıl 'inâyethâ**
Esîr-i dâm-ı nefsim her nefes kârım kabâhathâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 1*). [*kıl 'inâyethâ, --ha]*

kıl 'inâyethâ: İhsan eyle, lütuf eyle.

Kerîmâ bakma bu itdiklerim 'işyân-ı bî-hadde
Gulâmî rû-siyâha rahmetiñle **kıl 'inâyethâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 18*). [*kıl 'inâyethâ, --ha]*

kıl nazar: Bakmak; seyretmek.

Şîrîn-zebân ol büt-i 'ayyâra **kıl nazar**
Cevher-feşân-ı la'l-i şeker-bâra **kıl nazar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 1*). [*kıl nazar,]*
Şîrîn-zebân ol büt-i 'ayyâra **kıl nazar**
Cevher-feşân-ı la'l-i şeker-bâra **kıl nazar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 2*). [*kıl nazar,]*
Gülzâr-ı 'ârız ki temâşâ-yı dîdedir
Tolmuş benefşe nergis ü gül-nâra **kıl nazar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 4*). [*kıl nazar,]*
Sünbül nihâdedir gül-i sürh üzre nâz ile
'Anber-feşân-ı süy-ı semen-zâra **kıl nazar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 6*). [*kıl nazar,]*

Güş urmaz ol tekebbür idüp âh-ı 'âşıkā
Yokdur teraḥḥum anda bu refṭāra **kıl naẓar** (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 8*). [*kıl naẓar,]*
Kenz-i dūr-i Hüdā'dır o dūrc-i 'aḳīkī kim
Genc üzre ḥalka-zen o siyeh māra **kıl naẓar** (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 10*). [*kıl naẓar,]*
Ḥūn-rīz tīg-ı ğamze-i çeşmiyle mülk-i dil
Olmuş ḥarābe kuvvet-i bīmāra **kıl naẓar** (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 12*). [*kıl naẓar,]*
Cevr āteşiyle yakmada kemter Ğulāmī'yi
Raḥm eylemez o yār-ı sitem-kāra **kıl naẓar** (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 14*). [*kıl naẓar,]*
Bahār eyyāmı diller cāmı memlū bā-mey-i şādī
Çemen mey-ḥānesinde **kıl naẓar** gel şūr u ğavġāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 14*). [*kıl naẓar,]*
Vā'izā ḳorḳutma nār-ı düzaḥ ile **kıl naẓar**
Āteş-i hicrān ile dünyā baña olmuş saḳar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 1*). [*kıl naẓar,]*

kıl pāre pāre: *Parça parça et.*

Derūnum 'aşk ile **kıl pāre pāre**
Dilim şad-şerḥa şerḥa yāre yāre (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 97*). [*kıl pāre pāre,]*

kıl şefā'at: *Şefa et.*

Ḳıl şefā'at bu Ğulāmī 'ācize rüz-ı cezā
Menba'-ı kân-ı kerem şāhib-ḳırāndır Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 13*). [*kıl şefā'at,]*
Rüz-ı rüstāḥīz 'āşī ümmete yā Muştāfā
Ḳıl şefā'at kim saña rāci' recā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 44*). [*kıl şefā'at,]*

kıl tesellī: *Teselli et.*

Bu ğamñ elbet mükāfātın virür bir gün Ḥudā
Ḳıl tesellī 'usr ü yüsradān dilā Mevlā Kerīm (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 20*). [*kıl tesellī,]*

kıl tevbe: *Tövbe et.*

Eylediñ ez-her-cihet sehv ü ḥatāları göñül
Bed'-i istiġfār idüp **kıl tevbe** mānend-i naşūḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 6*). [*kıl tevbe,]*

kilāb-ı bābına: *Kapısının köpekleri.*

Kim **kilāb-ı bābına** maġlūb esedler āḥiri
Ḥazret-i Ḥaḳ'dır mu'ini anlarıñ hem nāşırı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 17*). [*kilāb-ı bābına, -ı , -n, -a]*

kılan zār: *Feryat ettiren.*

Dili dīvāne iden şūḥ u sitem-kār ḥabīb
Fūrḳatıyle nice 'uşşāḳı **kılan zār** ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 2*). [*kılan zār,]*

kıldı ifnā: *Yok etti, tüketti.*

Niġārā 'andelībā gül-'izārā
Vücūdum nār-ı 'aşḳıñ **kıldı ifnā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 32*). [*kıldı ifnā, -dı]*

kıldı şayd: *Avlamak.*

Murğı 'aqlım **kıldı şayd** ol dām-ı zūlf-i 'anberīn

Bī-nihāye dāmdan kırtulmuş iken dil hemīn (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 1*). [*kıldı şayd,]*

kıldı sūzān: *Yaralı etti.*

Kıldı sūzān qalbimi yār ḥasretiñ ger itsem āh

Lerzeler peydā ider bu heft-arz u nūh-semā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 15*). [*kıldı sūzān,]*

kıldı temāşā: *Seyretti.*

Eyvān-ı cenān kālesini **kıldı temāşā**

Esrārımıza āh eyüce oldı ḥaber-dār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 11*). [*kıldı temāşā,]*

kıldıñ cüdā: *Ayrı düşürdü.*

Bu Ğulāmī çākeri **kıldıñ cüdā** dildārdan

Ey felek tutmaz mı āyā bunca efgānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 9*). [*kıldıñ cüdā,]*

kıldıñ cüdā: *Ayrı düşürdü.*

Bu Ğulāmī çākeri **kıldıñ cüdā** dildārdan

Ey felek tutmaz mı āyā bunca efgānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 9*). [*kıldıñ cüdā,]*

kılıç: *Kılıç.*

Kılsa izhār-ı teraḥḥum gel inanma sözine

Urmuş ol kāfile ālūde-i ḥündür **kılıcı** (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 6*). [*kılıcı, -ı]*

kilīd-i mahzen-i 'ilm-est ü hikmet: *İlim ve hikmet haznesinin kilididir.*

Ḥudāvendā kerīmā nām-ı pāket

Kilīd-i mahzen-i 'ilm-est ü hikmet (*Gulāmī Divanı , Kit'a 6, Mısra 2*). [*kilīd-i mahzen-i 'ilm-est ü hikmet, -i]*

kilīd-i şevk ile genc-i kerem bābın şehim bir aç: *(Ey) Şeyhim ihsan hazinesinin kapısını istek ile aç.*

Kilīd-i şevk ile genc-i kerem bābın şehim bir aç

Cülūs it taḥt-ı iḥsāna urun baş üzre zerrīn tāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 1*). [*kilīd-i şevk ile genc-i kerem bābın şehim bir aç, -im-ı , -n]*

kilk: *Far. Kalem, kamaş kalem.*

Nūh-felek arzlar varak eşcār **kilk** mālār midād

Kātib olsa zī-revān 'āciz-beyāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [*kilk,]*

'Aşk **kilki** çekdi ḥaṭ ḥarf-i vücūd-ı 'āşıka

Kim ola şābit ḥaḳ işbātında nefy-i mā-'adā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 29*). [*kilki, -i]*

Ğulāmī zabṭ kıldı tārīḫini itmāmdan **kilkim**

Ecel seyfine başın virdi ḥaḳkā irdi cānāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 9*). [*kilkim, -im]*

kilk-i çāpük-seyr: *Hızlı yazan kalemi.*

Ğulāmī **kilk-i çāpük-seyr** yazdı cevherī tārīḫ

Fürüg-ı birri Sīvās'ı kırup pür-nūr u pīrāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 73*). [*kilk-i çāpük-seyr,]*

kilk-i cevherle: *Kıymetli kaleminle.*

Ey Ğulāmī söyledim tārīh-i teşrīfin anıñ
Kilk-i cevherle dü-mışra‘dan olunmuşdur binā (Ğulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 40). [kilk-i cevherle, -le]
Kilk-i cevherle Ğulāmī yazdı tārīhin anıñ
Girdi cennet içre tayr-ı rûhı itdi āşiyān (Ğulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 9). [kilk-i cevherle, -le]

kilk-i kudret: Kudret kalemi.

ğāze-i haclet çeküp ruhsār-ı āteş-rengine
Kilk-i kudret birle kim meşşāta-i şun‘-ı İlāh (Ğulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 8). [kilk-i kudret,]

kılma ‘aceb: Şaşırma.

Nā-tüvānım cān-ı men bak hālime **kılma ‘aceb**
Rüz u şeb nezdīk-i leb **kılma ‘aceb** cānım benim (Ğulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 4). [kılma ‘aceb,]
Nā-tüvānım cān-ı men bak hālime **kılma ‘aceb**
Rüz u şeb nezdīk-i leb **kılma ‘aceb** cānım benim (Ğulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 3). [kılma ‘aceb,]

kılma efgān: Feryat etme.

Nigārā ‘andelībā **kılma efgān**
‘Avāşık keşretinden itme şekvā (Ğulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 23). [kılma efgān,]

kılma mehcūr: Ayrı düşürme.

Vuşlatıñdan **kılma mehcūr** bu Ğulāmī kemteri
Şübhesiz sen şāfī‘-i yevm-i kıyānetsin ‘Alī (Ğulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 17). [kılma mehcūr,]

kılma nikāz: Vurma.

Fürkatiñ hışmı yeter bir dañi sen **kılma nikāz**
Dilber-i dehr gibi olma şaķın bed-cin‘āz (Ğulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 1). [kılma nikāz,]

kılma perīşān: Perişan etmek.

Zülfüñe bağlanmışız **kılma perīşān** disem
Dir ki anı tağıdan bād-ı hevādır bize (Ğulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 11). [kılma perīşān,]

kılma üftāde-i ‘azāb-ı elīm: Düşmüş aşığa çok fazla azap verme.

Kılma üftāde-i ‘azāb-ı elīm
Raḥmetiñle İlāhī eyle nigāh (Ğulāmī Divanı , Kıt‘a 13, Mısra 3). [kılma üftāde-i ‘azāb-ı elīm,]

kılma zām: Üzerine ekleme yapma.

Berg-i tāb u tākātım dökdi semūm-ı ḥasretiñ
Bir de bād-ı şarşar-ı ḳahrıñ kerem kıl **kılma zām** (Ğulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 14). [kılma zām,]

kılma ser-fürü: Boyun eğmez, itaat etmez.

Kām-ı gönölüm gayre **kılma ser-fürü** illā saña
Şāh-ı pür-cüd ebr-i bārān-ı şefā‘atsın ‘Alī (Ğulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 13). [kılma ser-fürü,]

kılmış karār-ı ‘aşk: Aşkın kararını vermiş.

‘Aşk ‘âşıkâ tecellî-i Perverdigâr‘dır

‘Tır-ı fu‘âd-ı pâkde **kılmış qarâr-ı ‘aşk** (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 4). [kılmış qarâr-ı ‘aşk, --ı]

kılmış melâl: Hüzünlü etmek.

Ey şabâ var yâre ‘arz eyle Gulâmî hâlini

Söyle kim **kılmış melâl** içre mekânım fûrkatîñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 10). [kılmış melâl,]

kılsa istimâ‘: Dinlemek.

Hân-kâh-ı âsumânda keh-keşân eyler semâ‘

Nağme-i şît ü şadâ-yı hûbî **kılsa istimâ‘** (Gulâmî Divanı , Müfret 21, Mısra 2). [kılsa istimâ‘,]

kılsa tehî: Ayrı olmaz.

Eger Ceyhûn-ı eşk-i dîde üzre cîsr olursañ da

Güzer kılmaz eger **kılsa tehî** olmaz cefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 8). [kılsa tehî,]

kılsun ülfet: Ahbaplık dostluk kurmak.

Göz göre zümre-i ağıyar ile **kılsun ülfet**

Dil-i vîrânı anıñ bir dağı vîrân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 13). [kılsun ülfet,]

kılur ibrâz: Ortaya çıkarır.

Edâlarla ider şad-nâz u istîgnâ **kılur ibrâz**

Sürûrından terennüm-sâz olur bülbül ki vuşlat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 7). [kılur ibrâz,]

kim: "Ki" bağlacı.

Nâm-ı Hâk‘la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidâ

Kim bula ruhsâr-ı ‘aşk anıñla zîb ü intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 2). [kim,]

Zülf-i pîçîñ gerden-i ‘aqla cünûn zencîrini

‘Tağdı **kim** şeydâ-dil olsun râz-ı mihre âşinâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 8). [kim,]

Seyf-i kalb-i ‘aşkıñı eşk-i ‘uyûnuñdan şuvar

Lâmi‘ olsun râz-ı zîb-i sa‘d ile **kim** dâ‘imâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 12). [kim,]

Jâle-i dîdemle nem-nâk eyledim râhânı **kim**

Olmasun ruhsârı gerd-âlûd vaz‘ itdükde pâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 7). [kim,]

Gencîne-i hüsnüñ dür-i şeh-vâresiyim **kim**

Vaşlıma virilse yine erzân iki dünyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 11). [kim,]

Dîde-i şefkatle bak **kim** cüy-ı şefkat kandedir

Kandedir bahr-ı mürüvvet mâ-i vaşl-ı cân-fezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 11). [kim,]

Sâha-i dîvân-serây-ı ‘âlem-i ‘aşk içre **kim**

Görmedim çün dilberân-ı dehrden bir kez vefâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 15). [kim,]

Dilâ sen şanma **kim** çarh-ı cefâ-kirdârdır bâ‘îş

Bu mañzüniyyete ikbâl-ı nâ-hemvârdır bâ‘îş (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 1). [kim,]

İder mi hastegân-ı ‘aşka tedbîr eylemek te‘şîr

Meger **kim** tîr-i efgân u ciger-sûz ire der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 8). [kim,]

Dil temâşâ-yı cemâl ister hayâli istemez

Şûret-i bî-ma‘nîyi **kim** ihtiyâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 4). [kim,]

Nice gördükde hâlâş itsün cenânın 'âşıkân
 Qalbe **kim** dâm-ı muqadderdir efendim zülf ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 4*). [kim,]
 Nûr-ı hüsnüñ ey şehâ günden güne olur mezîd
 Kevkeb-i hûbânî itmiş behcetîñ **kim** nâ-bedîd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 2*). [kim,]
 Kerbelâ-yı 'aşkda 'atşân olup kaldım meded
 Ey Hüseyn'im **kim** tevâzu' düşmene emr-i ba'îd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 4*). [kim,]
 Zîr-i destîñde olan üftâdeye lutf eyle **kim**
 Râhîmîñler erḥamı rahm eyleye saña meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 11*). [kim,]
 Fûrkâtîñden cânım oldu cân-ı men nezdîk-i leb
 Cânı gel zann itme **kim** ey hâce bî-cânân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 8*). [kim,]
 Açdı çün bād-ı nesîm şeb-reng-i zülfüñ bendini
 Kim mu'atṭar kıldı rûhı bûy-ı 'anberden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 6*). [kim,]
 Meveddet meclisinde mest olup dir hâlet-i 'aşkı
 Mükemmel bilmişim gör **kim** özi andan selâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 6*). [kim,]
 Şabâ söyle Gulâmî'den o yâre geçmedin hüsnî
 'Atâ-yı büse kılsun **kim** soñı hüsnüñ nedâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 10*). [kim,]
 Seyl-i fûrkatle ḥarâb olmuş anıñ dil ḥânesin
 Şüfiyâ sen sîm ü zerle şanma **kim** ma'mûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 6*). [kim,]
 Ol kadar endîşe-i efkâra yokdur ihtiyâc
 'Âşık öldürmekse kaşdıñ söyle **kim** cândan geçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 6*). [kim,]
 İkrâr ideriz **kim** bu şebistân-ı mihende
 İrsâl iden ol mâhî hedâyâ-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 15*). [kim,]
 Kenz-i dür-i Hüdâ'dır o dür-i 'aḳîkî **kim**
 Genç üzre ḥalka-zen o siyeh mârâ kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 9*). [kim,]
 Öyle yerleşmiş ḥayâlîñ ḥâtırında âh **kim**
 Tâ kıyâmet yâr çıkmaz gül-'izârım gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 7*). [kim,]
 Hüsn-i şafâ-yı seyr-i rebî'a yok i'timâd
 Kim jâle 'âriyetle çemende nişestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 6*). [kim,]
 Sâye-i şahbâda **kim** bâ-şad şafâ vü hoş-dili
 Zîver-i âğuş-ı meh-peyker olup vaqt-i seḥer (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 5*). [kim,]
 Câme-i câha sebep bilmez bu ver'-i ḥuşkı **kim**
 Hırka-i peşmîne-i 'uzlet geyen ebrârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 25*). [kim,]
 Dîde-i rahm ile **kim** giryân olurdu ḥâlîme
 Ey Gulâmî olmasaydı âh-ı âteş-bârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 29*). [kim,]
 Şem'a-veş sūzîde kılmış başımızdan mihri **kim**
 Bî-nihâye göklere dikmiş sütunlar nârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 3*). [kim,]
 Büt-perestiz biz anıñ büt-ḥâne-i hüsninde **kim**
 Zülf-i müşgîne bedel zünnârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 11*). [kim,]
 Ser-fürü itmezken 'âlemde bize mûr-ı sürûr
 Kışver-i hüznüñ şükür **kim** şâhib-i fermânıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 12*). [kim,]
 Gulâmî çâkeri **kim** görse sâde-dil şanur ammâ
 Derûn-ı ḥâne-i ḥâtırda ḥulyâ artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [kim,]
 Perde-i zülfüñ şakın açma cemâlîñden amân
 Kim bırakmasun kazâyâ şâhımı bir kem nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 4*). [kim,]

Fedā-yı naqd-ı cān itdim o kāfir-çeşm-i pür-hışma
 Yine leb imreyüp būs-ı lebe **kim** kârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 12*). [kim,]
 Gulâmî dil-güşâ bir nev-ğazel tanzîm idüp hāmem
 Dine bu tuhfe **kim** bir 'aşık-ı gam-hârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 18*). [kim,]
 Ey Gulâmî gâfilâne olma bir dem 'arîf ol
 Hakk'ı bil **kim** Hakk'ı bilmekdir bu ekvândan ğarağ (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 10*). [kim,]
 Çün Gulâmî dergeh-i Gılân'a var bende ol
 Cüy-ı feyzi cüş ider sen şanma **kim** nâ-yâb-ı feyz (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 10*). [kim,]
 Kışver-i Fas'dan inüpdür Çîn'e ol gîsûları
 Ya'nî kân-ı sîme **kim** çekmek diler leşker ğalağ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 4*). [kim,]
 Mihr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan ey nigâr
 İlhev olmuş yâ reğâ'an **kim** iderler iltimâ' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 8*). [kim,]
 ğamzeler tarmış sinânı bî-amân urmağ diler
 Dîdeler imâ ider **kim** 'aşıkâna lâ-tehaf (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 6*). [kim,]
 İrdi rûz-ı zindeğî rihlet şebine âh **kim**
 Mekteb-i 'irfânda taşşil itmedim 'ilm-i 'aref (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 5*). [kim,]
 İrişsün bād-ı tîz-i sebze-sûz-ı mevsim-i serdî
 O bâğîñ **kim** derûnında dırağt-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 8*). [kim,]
 Şikest olsun seri pâyı miyânı cümle endâmı
 Anıñ **kim** sînesinde zerrece mihr ü maħabbet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 12*). [kim,]
 Def ü çeng ü çeğâne sâzlar sanğûrlar neyler
 O yerde **kim** nevâ-perdâz rakğâş-ı hağîkat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 16*). [kim,]
 'Aşğ-ı Hağ'la cezbe-i muğlakla talmış sinemiz
 Kim budur bî-şübhe bir ihsân-ı 'Abdû'l-Kâdir'îñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 6*). [kim,]
 Ey şabâ var yâre 'arz eyle Gulâmî hâlini
 Söyle **kim** kılmış melâl içre mekânım fûrğatiñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 10*). [kim,]
 Kim nigâhıñ tîğını görse itâ'at gösterür
 Yoksa Zû'l-Karneyn-veş şâh-ı 'uluvvü'ş-şân mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 5*). [kim,]
 Beyt-i hasretde hazîn ü zâr giryân oldıgım
 Kim hayâlâtıñ gibi şâhıñ esîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 6*). [kim,]
 Ey Gulâmî kendiñi vaşf eyleme ol şâha **kim**
 Şad-hezârân bendesi var bir fakîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 9*). [kim,]
 Esb-i istîğnâya binmiş nâz ider 'aşıklara
 Vād-i mihrinde **kim** bilmem ne devrân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 6*). [kim,]
 Bâğ-ı dil gam gülleriyle tolmasun mı âh **kim**
 Bād-ı hasretler eser vağt-i bahârımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 9*). [kim,]
 Dehen açdırma Gulâmî tolu derd ile dehen
 Dinlemez derdimi **kim** yârime tağrîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 10*). [kim,]
 Ey felek şem'-i dil-efrûzımı göster baña **kim**
 Dolanım başına şad-cân ile pervâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 3*). [kim,]
 Der-âğüş eylemek-çün mû-miyânın nâzûk-endâmın
 Şaşırdım kendimi **kim** hançer-i hûn-hâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 4*). [kim,]
 Ceyş-i cânıñ bî-tevağğuf ağız iderdim cânını
 Şeh çü-meh gösterse yüz **kim** kahramân-ı şâniyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 12*). [kim,]

Yüzimi hâk-i der-i pîr-i muğâna sürerim
 Âh **kim** mey-kede-i 'aşkda mey nûş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 8). [kim,]
 Şahn-ı meydân-ı maḥabbetde eyâ kaşı kemân
 Tîr-i müjgânîña **kim** cây-ı nişândır bedenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 4). [kim,]
 Nâvek-i ğamzeñ açup biñ sînede revzenleri
 Merhem ister **kim** devâ-yı lebleriñden 'âşıkân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 8). [kim,]
 Öyle bir 'illete dūçâr ola **kim** 'âlemde
 Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 3). [kim,]
 Pergârîñ içinde bulunan nokṭa miṣâli
 Kim çıkmaya ol dâ'ire-i şabr u rızâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 14). [kim,]
 Öte bav **kim** ârî deli kâ ki beḡe kârî
 Beserâm şeyḡ budur kârî belâ ekşer velâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7). [kim,]
 Zehr içerdî ḡasretiñden teşneler şad-müjde **kim**
 Geldi şeh-r-i şefkate cūy-ı leben şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 7). [kim,]
 Var mı bir dost ki baḡal-gîr ola şey'en-lillâh
 Getüre nezd-i ṭabîbe diye **kim** yâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 4). [kim,]
 ġâze-i ḡaclet çeküp ruḡsâr-ı âteş-rengine
 Kilk-i kudret birle **kim** meşşâta-i şun'-ı İlâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 8). [kim,]
 Her seher hâk-i der-i cânânı bûs eyler nesîm
 Kim kıla aḡvâl-i ehl-i 'aşka ol âhû nigâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 12). [kim,]
 Mûs-ı şefkatle ser-i ḡaṭṭın terâş itmiş bütûn
 Degmesünler **kim** lebân-ı 'âşık-ı nâlânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 10). [kim,]
 Ey hoş ol gün **kim** gönûlde 'aşk-ı yârim var idi
 Sîne-i pûr-sûz u çeşm-i eşk-bârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 1). [kim,]
 Nâ-ümîd itdi benî noldı o gün **kim** ey gönûl
 Ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 11). [kim,]
 Âh eḡendesiyim bir güzeliñ **kim** cânı
 Çıkarur tenden amân dîn ile hem îmânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 1). [kim,]
 Rûz-ı rûstâḡîz 'âşî ümmete yâ Muştafâ
 Kıl şefâ'at **kim** saña râcî' recâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 44). [kim,]
 Neşâṭ u inbisâṭ-ı tām ile ḡasret-keş-i ümmet
 Bürehne-pâ vîr ser **kim** vardılar ya'nî cebîn-sâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 32). [kim,]
 Ser-i bâlîn-i mürde-dillere enfâs-ı vaşlıyla
 Hezârân şükr **kim** mânend-i 'îsâ geldi iḡyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 34). [kim,]
 Ne şeb **kim** merdüm-i Sîvâs ġarḡ-ı baḡr-ı cûd olmuş
 O şebde Ḥaḡ Ta'âlâ itdi nâr-ı ḡahrını itfâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 33). [kim,]
 Ḥazret-i 'Abdü'l-'Azîz Ḥân-ı 'ulüvvü'ş-şân **kim**
 Zâti olmuş düdmân-ı Âl-i 'Osmân meḡharı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 21). [kim,]
 Leşker-i şâḡanesin ta'lîm-i fenn-i ḡarbe hep
 Emr kılmış **kim** suhûletle kese a'dâları (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 26). [kim,]
 Öyle tîz ü tünddür pây-ı sipâhî bādı **kim**
 Olsa a'dâ rîḡ-i deşt-âsâ şavurur şarşarı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31). [kim,]
 Şandılar **kim** nâzil olmuş yere ebr-i ḡahr-ı Ḥaḡ
 İtdiği dem düdi cevvi-i çarḡda cevân-gerî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 47). [kim,]

Nihân itmiş idim dil maḥzeninde çok zamandır **kim**

Nişār-ı maḥdemiñ-çün cevher-i dürr-i girân-māye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 59). [kim,]

Cilve-gâh-ı salṭanat celb-i cenân-ı merdümân

Oldı mir‘ât-ı Sikender içre **kim** şüret-nümâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 4). [kim,]

Zünûn-ı şürete bend olma mümkün olmaz **kim**

Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 47). [kim,]

Aldı dilimi bârî amân cânı da alsun

Kim ḳalmadı cevrine taḥammül meded Allâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 4). [kim,]

Hâne-i şabr u ḳarârî târ-mâr itmiş gider

Bî-kesim aḥvâlimi cânâna bilmem **kim** yazar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 8). [kim,]

El-meded yandım tutuşdum nâr-ı ‘aşḳa çün çerâğ

Âh esmez bâd-ı vuşlat **kim** bulam bir dem ferâğ (Gulâmî Divanı , Müfret 22, Mısra 2). [kim,]

Zât-ı ‘âlîñiz gibi ben de şehim bî-çāreyim

Ruḥşata şāyân olmaz çok tekellûf ḳılma **kim** (Gulâmî Divanı , Müfret 52, Mısra 2). [kim,]

Maḥlaşñ cânâ Niyâzî oldığın itmem ḳabûl

Kim niyâzım redd idüp çok nâzlar ibrâz eylediñ (Gulâmî Divanı , Müfret 55, Mısra 2). [kim,]

‘Aşḳdır ol neş‘e-i kâmil **kim** andandır müdâm

Meyde tenvîr-i ḥarâret neyde te‘şîr-i şadâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 9). [kim,]

Kim müşāḥḥaş olmaz ol vādide sultāndan gedâ

Ehl-i ‘aşḳñ âhdan ğayri bulunmaz hem-demi (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 15). [kim,]

Söyle **kim** mümkün midir tağyîr-i taḳdîr-i Hudâ

Şâh-ı ‘aşḳ eyler kerem kâzible gerçi şādıḳa (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 25). [kim,]

‘Aşḳ kilki çekdi ḥaṭ harf-i vücûd-ı ‘āşıḳa

Kim ola şābit ḥaḳ işbâtında nefy-i mâ-‘adâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 30). [kim,]

Ḥuşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi bu Ḥalîm Beg **kim**

Ḳazâ-yı üsrûb ile itdi rıḥlet dâr-ı ‘uḳbāya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 7). [kim,]

kim: "diye, bu sebeple, bundan dolayı" anlamında bağlama edatı.

Fıkr-i cennetden çü serv âzâd iderseñ göñlüñi

Zîr-i pâyıñda görürsüñ kevşer-i tesnîm **kim** (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 6). [kim,]

Vây şol kûteh-nazarlar ki bilürler Rabbisin

Şad-hezâr bâtıl ḥaṭ ile şafḥa-i taḳvîm **kim** (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 12). [kim,]

Yok Gulâmî servde fıkr-i ḥazân u nev-bahâr

Râh-gîr olmaz mücerred dilde ḥavf u bîm **kim** (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 14). [kim,]

Kör ola baḥtım gözi gözler idim ol râhı **kim**

Esb-i nâz üzre o yolda şeh-süvârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 5). [kim,]

kim: "Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim görürse dil sever bir şūḥa oldum mübtelâ

Nâz ile bir merḥabāya cân ider ‘āşıḳ fedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [kim,]

Gulâmî **kimdir** iden nûş cām-ı maḳşûdı

Derûnı olmadan endûḥ küllḥanında kebâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 15). [kimdir, -dir]

‘Âlem içre **kim** ki şâ‘irdir deyü meşhûr olur

Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 1). [kim,]

Maḥmūr-ı şarābız velī aşḥāb-ı şavābız
 Ta'n eylese her **kim** bizi a'dā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 6*). [kim,]
 Kādir mi Ġulāmī ki gözi tōlmaya yaşdan
 Her **kim** nazarı cānib-i ḥurşid-liḳādir (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 10*). [kim,]
 Süzen gibi bī-şübhe geçer atlas-ı çarḥı
 Bu yolda **kimiñ** toġrılıġı elde 'aşādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 8*). [kimiñ, -(i)ñ]
 Mest kılmış bāde-i kibr ü ġurūr ol şāhı **kim**
 Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 13*). [kim,]
 Her **kim** ki diler vuşlat-ı cānānı Ġulāmī
 Celbi güzeliñ sīm ü zer efsūnına maḥşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 9*). [kim,]
 Dāmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim
 Kim yalarmış bal tutan engüştini olmuş semā' (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 6*). [kim,]
 Dehr-i dūndan dil-gır olmaz bende-i teslīm **kim**
 Gördi gülşen āteş-i Nemrūd'ı İbrāhīm **kim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 1*). [kim,]
 Dehr-i dūndan dil-gır olmaz bende-i teslīm **kim**
 Gördi gülşen āteş-i Nemrūd'ı İbrāhīm **kim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 2*). [kim,]
 Tekye kılmak sāhile mümkün miyān-ı baḥrda
 Kim tutarsa vakt-i tūfān dāmen-i teslīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 4*). [kim,]
 Tekye kılmak sāhile mümkün miyān-ı baḥrda
 Kim tutarsa vakt-i tūfān dāmen-i teslīm **kim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 4*). [kim,]
 Keşti-i tūfān tutmaz şekve sāhilden şehā
 Mülk-i dervişiden olmaz 'āciz İbrāhīm **kim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 8*). [kim,]
 Gerçi eylerse seniñ fermānıñı 'użvum ḳabūl
 Teshir eylerseñ çü şāhān heft-ḥūb iklīm **kim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 10*). [kim,]
 'Aşk ile 'ālemde ben bir meh-veşiñ mestānıyım
 Mest-i cām-ı ḥayretim bilmem **kimiñ** ḥayrānıyım (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 2*). [kimiñ, -(i)ñ]
 Ḥüsnimiñ üftādesiniñ āh-ı cān-kāh itmesi
 Kim muḥālifdir benim āvāze-i iḥsānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 14*). [kim,]
 Cān ile göñlini her **kim** zūlfūne kılmaz vaṭan
 Dīve teslīm eylemişdir kişver-i İskender'i (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 5*). [kim,]
 Bahār-ı dehrde bñy-ı vefāyı şemm iden **kimdir**
 Şafāsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña kanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 5*). [kimdir, -dir]
 Münevverdir ḥuşūşā ṭab'-ı erbāb-ı ma'ārif **kim**
 Ziyālar baḥş ider sūy-ı feżā-yı şi'r ü inşāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 5*). [kim,]
 Emīr-i merḥamet-pīşe müşir-i mülk-i ḥaşmet **kim**
 Şeh-i Dārā vü Kistrā olamazlar aña hem-pāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 35*). [kim,]
 Boynuma taḳdīr-i Ḥaḳ taḳmış maḥabbetden resen
 Tīġ-i tedbīr ile dünyāda anı **kimdir** kesen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 42*). [kimdir, -dir]
 Gelmez aġyārların bizlere bir sözi feraḥ
 Āteşiñ **kimlere** dünyāda gelür sūzi feraḥ (*Gulāmī Divanı , Müfret 7, Mısra 2*). [kimlere, -ler, -e]
 Eylerim dilber ile derd-i dilimden feryād
 Kim ider Ḥazret-i Allāh'dan özge imdād (*Gulāmī Divanı , Müfret 9, Mısra 2*). [kim,]
 Söyle **kimdir** ide taḳdīr-i Ḥudā'yı taġyīr
 Rind-i bāzār-ı hevāyım ne idersiñ tekdīr (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 13*). [kimdir, -dir]

Dest-i cevriñden amân ben kime şekvâ ideyim
'Arz-ı hâl-i dilimi **kimlere** i 'tâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 2). [kimlere, -ler, -e]
Kim kilâb-ı bâbına mağlûb esedler âhiri
Hâzret-i Hâk' dır mu 'tni anlarıñ hem nâsırı (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 17). [kim,]
Kıldı teslîm bî-tevaqqûf cânını cânâna ol
Kim okursa fâtiha itsün Hudâ rahmet aña (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 8). [kim,]
Cevherî târihîni yazdı Gulâmî kalem
Rahmet olur şühesiz her **kim** okur fâtiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 10). [kim,]

kime: "Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Bilmem ahvâl-i derûnum nice tahrîr ideyim
Ma'nî-i muzmer-i sırrım **kime** tefsîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 2). [kime,]
Yârelendi cân u dil yârân elinden yâ İlâh
Kime hâlim 'arz idem şefkatle itmezler nigâh (Gulâmî Divanı , Müfret 33, Mısra 2). [kime,]
Dîde ter dil pür-keder yok sende şefkatden eser
Kime hâlim 'arz idem eṭvâr-ı zâtıñ ser-be-ser (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 14). [kime,]
Dest-i cevriñden amân ben **kime** şekvâ ideyim
'Arz-ı hâl-i dilimi kimlere i 'tâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 1). [kime,]

kimi: "Bazıları" anlamında belgisiz zamir.

Kimi cismin fenâ kılmış muḥakkak
Bu ümmîd ile ola kurbâ elyak (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 41). [kimi,]
Kimi maḥbûblar rûyında cânâ
Dem-â-dem itmede şun' uñ temâşâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 51). [kimi,]
Kimisi 'âzim-i iklîm-i vaḥdet
Ṭaleb râhında zâdı mihr ü miḥnet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 43). [kimisi, -si]

kimse: "Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.

Gulâmî süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu dehri
Ki eflâk-ı vişâle itmemiştir **kimse** bir mi' râc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 10). [kimse,]
Şâhbâziñ pençesinden kırtaramaz **kimse** ser
Vech-i pâkinde muḥarrerdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 5). [kimse,]
Pençe-i ḥüsinden anıñ kırtaramaz **kimse** ten
Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 7). [kimse,]
Bir şadâ virmez revânın yandırır ol şem' aya
Eylemez mâ-fi-zamîrin **kimseye** pervâne 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 4). [kimseye, -y, -e]
Bîrûnî güzel bâtını kec **kimseler** ile
Güldürme meded ülfet idüp düşmeni ḥâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 5). [kimseler, -ler]
Zîre-i fazlım ger irse 'izzetiñ Kirmân'ına
Bir şa'îre **kimse** almaz olduğı-çün kem-bahâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 34). [kimse,]
Zünûn-ı şürete bend olma mümkün olmaz kim
Bu yoldan ire şehâ **kimse** menzile heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 48). [kimse,]

kimvâ: Bakır, kurşun vb. âdî mâdenleri iksir denilen maddeyi ilâve ederek gümüş veya altına dönüştürme ilmi, simyâ.

Cā-be-cā serdār-ı hūbān meh-liķā dirler saña

‘Āşıkāna **kīmyā** ‘ālemde hem engüşt-nümā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 10). [kīmyā,]

kīmyā: A. üstün özellikler taşıyan çok değerli şey.

Çün mis-i bī-kıymet-i eş‘ārım üzre luţf ile

Düşse iksir-i nazar ‘afvıñ olur bir **kīmyā** (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 36). [kīmyā,]

kīmvā: Ender bulunan kıymetli şey, iksir.

İksir-i luţfuñ eger düşse mis-i cānlara

Zer gibi kıymetlenür ya‘nī olur **kīmyā** (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 4). [kīmyā,]

kīmvāyā: Bakır, kurşun vb. âdī mâdenleri iksir denilen maddeyi ilâve ederek gümüş veya altına dönüştürme ilmi, simyâ. II kalbi halis etme ilmi.,

Cānā mis-i bī-kıymeti **kīmyāya** ulaşdır

Şāf eyle dili pūte-i simyāya ulaşdır (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 1). [kīmyāya,]

kır: Kırma, parçalamak.

Sāğar-ı şahbā-yı bezm-i vuşlatı **kırdı** felek

Lāle-veş derdiñle cānā dāğ-dārım gel de gör (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 5). [kırdı, -dı]

Geldi hīz-āb-ı cefā sūy-ı ḥasūdāndan meded

Taḥta-i tābım **kırup** girdāba şaldı el-amān (Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 10). [kırup, -up]

Ṭoğunma tel **kırup** zūlf-i dilārāya ḥāzer birle

O şūḥuñ ‘ārızından bir peyām efgende hemvāre (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 3). [kırup, -up]

Kıra devrānıñı ey çarḥ Cenāb-ı Ḳahhār

Ağlayup söyle Ğulāmī bunı her leyl ü nehār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 27). [kıra, -a]

kırā‘at: Okumak.

Açup şitāb ile mührin nazar-figen olarak

Kırā‘at eyledigim ān bilindi cümle me‘āl (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 4). [kırā‘at,]

kırā‘at itdiren cehr ile ezānı ‘ömer fārūk: Ezanı yüksek sesle okutan Hz. Ömer.

Anıñ tīg-i celālinden gürizān oldı küffārān

Kırā‘at itdiren cehr ile ezānı ‘Ömer Fārūk (Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 4). [kırā‘at itdiren cehr ile ezānı ‘ömer fārūk, -en]

kırıl: Kırılmak, parçalara ayrılmak.

Ḳadeḥler kāselerle bādeler cāmlar **kırılunlar**

O ‘işret meclisinde mey virür sākī-i vahdet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 13). [kırılunlar, -sunlar]

kırk: "Kırk" sayı sıfatı.

Firāk-ı yār ile cismimde **kırk** üç refāyla açdım

Ḥayātımdan ümīdi kaṭ‘ idüp ol dem kefen biçdim (Gulāmī Divanı , Müfret 28, Mısra 1). [kırk,]

kırklar: Âlemlerin mânen idârecisi durumunda olan kırk ermiş kişi:.

Geldi **kırklar** cevher-i târîhi ihsân eyledi

Her nefesde şavn-ı Bârî ola yâr u yâveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 75*). [*kırklar,]*

kırma: *Kırmak (gönül aynasını).*

Pendimi güş eyleyüp mînâ-yı ‘ârı **kırmadıñ**

Dîde-i giryân ile derd-i derûnum söyledim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 5*). [*kırmadıñ, -dın]*

kirmân: *İran'da bir eyalet ve bu eyaletin bugünkü merkezi.*

Zîre-i fazlîm ger irse ‘izzetiñ **Kirmân** ‘ına

Bir şa‘îre kimse almaz olduğı-çün kem-bahâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 33*). [*kirmân ‘ına, -ı, -na]*

kırtâs: *Kağıt, sayfa.*

Yazılur baht-ı siyâhım gibi **kırtâs** üzre

Ey Gulâmî bu ‘aşırda hele güftâr-ı hülûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 9*). [*kırtâs,]*

kırtâs-ı: *Kağıt ile ilgili; bir resmî dairede kağıt, kalem ve benzeri malzeme için ayrılan ve harcanan para II iyi amel etme, dinin buyruklarını yerine getirme.*

Böyle yazdı vaşfîñı zerrîn kalemle âfîtab

Şafha-i **kırtâs-ı** dehre ey mehâbet ahteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 16*). [*kırtâs-ı,]*

kîse: *Kese, torba.*

Kenâr-ı dâr-ı cûduñda olup mecmû‘ sâ‘iller

Güşâd it **kîse-i** ‘adli gedâlar üzre dürler şaç (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 4*). [*kîse-i, -i]*

kışla: *Askerî kışla.*

Hâk ide derd-i dilimden meger âgâh seni

Ser-be-ser **kışla-i** ‘aşkı aradı ser-‘asker (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 6*). [*kışla-i, -i]*

kismet: *Nasip, kader, mukadder olan şey.*

Sevdâ-yı maḥabbet ezeli **kismetimizdir**

Her dem şanemâ serdeki sevdâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 11*). [*kismetimizdir, --imiz, --dir]*

kisrî: *İran hükümdarlarından Nuşîrevan.*

Ser-âver şahñ-ı meydân-ı zemîne leşker-i sebzî

Cihân-gîr olmada sebkat idüp **Kisrî** vü Dārâ‘ ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 12*). [*kisrî,]*

kıssa: *1. Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet 2. Vak‘a, mâcerâ, sergüzeşt.*

Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem‘ hem-bezm şod

Şeb nihâyet yâft henüz ân **kıssa** pâyânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 2*). [*kıssa,]*

Âteş-i hicrân u süzân **kıssasın** bahş itme kes

Çünkü kaldı şimdi bî-agyâr bezm-i yârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 31*). [*kıssasın, -sı, -n]*

kışt-zâr-ı dilde: *Gönül tarlası.*

Bâd-ı fikriñ hırmen-i âsâyişi berbâd idüp

Kışt-zâr-ı dilde dâne kût-ı kuvvet kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 4*). [*kışt-zâr-ı dilde, -de]*

kisve-i 'āşıkda: *Aşığın elbisesinde.*

Şehā şahş-ı münāfık **kisve-i 'āşıkda** gizlenmiş

Harīm-i hāş-ı vaşla yol virüp 'ālī-makām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 9*). [*kisve-i 'āşıkda, -da*]

kisve-i nahvet: *Kibir elbisesi.*

Geyüp şāhāne hıl'atlar serinde **kisve-i nahvet**

Serīr-i nāz u istignāda sultān-ı zamān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 11*). [*kisve-i nahvet,]*

kişver: *Memleket, ülke.*

Kerd vīrān **kişver-i** 'aqlēm sipāh-ı zūlf-i ū

Pes ez-īn ma'mūr ne-mī-hāhed şod ez-hulyā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 7*). [*kişver-i, --i*]

Tevekkül **kişveri** içre olup teslīm-i Rabbānī

Geyüp egnine esbāb-ı şehādet Hāzret-i 'Osmān (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 5*). [*kişveri, -i*]

Seyr ider **kişverleri** şevketle mīr-i bī-naẓīr

Devr-i pergār eyler izhār merkezinde dā'imā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 17*). [*kişverleri, -ler, -i*]

kişver-i cevri ü cefā sultānıyım: *Cefa ve sıkıntı ülkesinin sultanıyım.*

Sīnede dāğ-ı ğam-ı hasret hemān efzūn olur

Şāh-ı hüznüm **kişver-i cevri ü cefā sultānıyım** (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 6*). [*kişver-i cevri ü cefā sultānıyım, -ı, -y, -ım*]

kişver-i çin ü habes: *Çin ve Habeş ülkesi.*

Kişver-i Çīn ü Habeş fermān-ber olmuş emrine

Berr ü bahriñ ehline hükmi revāndır hañçeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 3*). [*kişver-i çin ü habes,]*

kişver-i dilde olan: *Memleketi gönülde olan.*

Kişver-i dilde olan ceys-i ğama gözler süzüp

Tiğ-ı müjgānıyla çok serler kesüp esrār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 5*). [*kişver-i dilde olan, -an-de*]

kişver-i fas'dan: *Fas ülkesinden.*

Kişver-i Fas'dan inüpdür Çīn'e ol ğisūları

Ya'nī kān-ı sīme kim çekmek diler leşker ğalat (*Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 3*). [*kişver-i fas'dan, -dan*]

kişver-i gönlüm: *Gönül ülkem.*

İtme ülfet herkes ile perhīz it ey bu'l-heves

Kişver-i gönlüm saña virdim 'azīzim işte bes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 2*). [*kişver-i gönlüm, -(ü)m*]

kişver-i gönlüm harāb itdiñ: *Gönül ülkemi yıktın.*

Aldıñ 'aql u dīnimi ğāret-ger-i imān mısıñ

Kişver-i gönlüm harāb itdiñ Hülāgū Hān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 2*). [*kişver-i gönlüm harāb itdiñ, -(ü)m-di, -n*]

kişver-i gönlümi: *Gönül ülkesi.*

Bî-vefâ yâr-i ğazab-nâkleri hep arayup

Kişver-i gönlümi taħrîb içün irsâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 4*). [*kişver-i gönlümi, -(ü)m, -i*]

kişver-i hūbāna: *Güzellerin ülkesine.*

Kişver-i hūbāna olduğdan berü sen pâdişāh

Günde bir kânün idersiñ şehir-i mihre ihtirā' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 3*). [*kişver-i hūbāna, -a*]

Zātın olmuş bir ma'ālî-menkabet

Kişver-i hūbāna sür şāhāne at (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 14*). [*kişver-i hūbāna, -a*]

kişver-i hüznüñ: *Hüzün ülkesi.*

Ser-fürü itmezken 'ālemdə bize mūr-ı sürür

Kişver-i hüznüñ şükür kim şāhib-i fermānıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 12*). [*kişver-i hüznüñ, -üñ*]

kişver-i iskender'i: *İskender'in ülkesi.*

Cān ile göñlini her kim zülfüne kılmaz vatan

Dīve teslīm eylemişdir **kişver-i İskender'i** (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 6*). [*kişver-i iskender'i, -i*]

kişver-i kalbe: *Gönül ülkesine.*

Kişver-i kalbe nice sāl hüküm-rān idi nūr

Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baht ile re'īs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 7*). [*kişver-i kalbe, -e*]

kişver-i kalbinde: *Kalbinin ülkesinde.*

Hāline çeşmi yaşımdan başka olmaz erhamı

Kişver-i kalbinde hierāndır müşīr-i a'zamı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 18*). [*kişver-i kalbinde, -i, -n, -de*]

kişver-i māçīn ü çīn: *Çin ve Çin'in güney kısmından.*

Mülk-i Fas'dan leşkere yok ihtiyāc

Kişver-i Māçīn ü Çīn virür harāc (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 22*). [*kişver-i māçīn ü çīn,]*

kitāb: *Yazılmış ve basılmış eser.*

Çeker kenāra şeh-i şerm-dār-ı nāzı 'aceb

Revā degil diyene 'arz ider hezār **kitāb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 4*). [*kitāb,]*

kitāb-ı mantık'i: *Mantık kitabını.*

Kitāb-ı Mantık'ı ezber idüp nihāyete dek

'Aceb mi bed'-i Gülistān iderse şimdi hezār (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 25*). [*kitāb-ı mantık'i,]*

kıyām itme: *Ayakta durmak. II Durmak.*

Raķīb-i bed-liķā mekr ile i'rāz eyleme bizden

Gedā-yı kūy-ı 'aşka hayfidır cevre **kıyām itme** (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 12*). [*kıyām itme, -me*]

kıyāmet: *1. Büyük felaket, afet. 2. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirtilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.*

Öyle yerleşmiş hayālīñ hātırımda āh kim

Tā **kıyāmet** yār çıkmaz gül-'izārım gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 8*). [*kıyāmet,]*

Baňa rüz-ı kıyâmet heybetinden nice söylersin
Kıyâmet 'âşıkâ rüz-ı vedâ'-ı döstân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 6). [kıyâmet,]
Şerefdir yâr ile cennetde olmak ger kıyâmetde
Gulâmî görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 10). [kıyâmet,]
Şerefdir yâr ile cennetde olmak ger kıyâmetde
Gulâmî görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 9). [kıyâmetde, -de]
İnkisâr itmez Gulâmî görse biñ kerre cefâ
Tâ kıyâmet 'aşkı çün hâtır-güzârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 14). [kıyâmet,]

kıyâmet-kadd: Kıyâmet boylu (sevgili).

Ger muharrik olsa serv-âsâ kıyâmet-kadd ile
'Âşıkânın ol zamân kârî fîğândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 15). [kıyâmet-kadd,]
Kıyâmet-kadd ile bilmem ne sihr itdi o efsün-ger
Ki 'aqlım gitdi başdan gamze-i mekkâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 11). [kıyâmet-kadd,]

kıyâmetler kopar: Kıyâmet günü gelmek; bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Şübhesiz şîr-i tûfenglerden kıyâmetler kopar
İşte görsün isteyen görmek o rüz-ı mahşeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 45). [kıyâmetler kopar, -ar]

kıyâs it: Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Saňa hûbân-ı 'âlem içre dirler şâh-ı ma'şûkân
Kıyâs it hüsnuñi cânâ ne güne şûh u şeng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6). [kıyâs it,]

kıymet: 1. Bir şeyin taşıdığı maddî varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değer. 2. Bir şey veya kimsenin taşıdığı üstün nitelik, yüksek vasıf ve meziyet.

Gulâmî kalmadı bâzâr-ı 'aşrda şî'riñ
Bahâ vü kıymeti erzândır eski kâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 10). [kıymeti, -i]
Be-naqd-i cân şâhân şod hârîdâr
Be-ân derhâ-yı dilhâ yâft kıymet (Gulâmî Divanı , Kit'a 6, Mısra 4). [kıymet,]
Bir pâreye indirse eger narh-ı vişâli
Bâzâr-ı mahabbetde iken kıymeti ğâlî (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 18). [kıymeti, -i]
Tende cânım kıymeti vaşlın deger şad-cevhere
Bir kere biñ gevhere şad-cevhere pür-ma'denim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 11). [kıymeti, -i]

kıymetlen: 1. Bir şeyin taşıdığı maddî varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değer. 2. Bir şey veya kimsenin taşıdığı üstün nitelik, yüksek vasıf ve meziyet.

İksir-i lûtfuñ eger düşse mis-i cânlara
Zer gibi kıymetlenür ya 'nî olur kîmyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 4). [kıymetlenür, -(ü)r]

kızarmış rüy-ı gül-fâmîñ: Gül renkli yüzün kızarmış.

Kızarmış rüy-ı gül-fâmîñ begim bir hûb-reng olmuş
Münakkaş atlasa beñzer kumâş-ı Hind'e deng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 1). [kızarmış rüy-ı gül-fâmîñ, --ı-ın]

kızıl kan eyle: Kırmızı kan et.

Gül gibi bağırın maḥabbetden **kızıl kan eyle** sen

Dehre bûyın neşr ider ḥurşîd-i ‘âlem-tâb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 7). [kızıl kan eyle,]

kızılırmak: Kızılırmak Nehri.

Hüsn-i yâri görmek ümmîdin getürdükde nesîm

Akdı gözlerden **Kızılıрмаḡ** gibi şad eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 12). [kızılıрмаḡ,]

Eşk-i reşk-i dîdegân akdı **Kızılıрмаḡ** gibi

Hâne-i dünyâyı kıldı cümle vîrân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 13). [kızılıрмаḡ,]

ko-: Bırakmak.

İrince destime mektûb-ı ‘âlîñiz fi ‘l-hâl

Meserret ile öpüp başıma **ḡodum** der-hâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 2). [ḡodum, -du, -m]

ko: Bırakmak.

Sâkit ol ey şüfî-i ḡod-bîn **ko** pendî bir taraf

Meclise virme küdüret kesme cânânım nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 9). [ko,]

ko: Alıkoymak.

Güşe-ḡîr-i ‘uzlet olsaḡ da yine rāḡat mı **ḡor**

Çeşm-i dilber ḡile-cûdur dil ise âşûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 3). [ḡor, -r]

koca: Yaşlı, ihtiyar.

Bu cezbe ki var hiç ḡocamaz mı didi yok yok

Çok genci ḡocatmış da kıç atmış **ḡocalarda** (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 6). [ḡocalarda, -lar, -da]

ḡocamaz: Yaşlı, ihtiyar.

Bu cezbe ki var hiç **ḡocamaz** mı didi yok yok

Çok genci ḡocatmış da kıç atmış ḡocalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5). [ḡocamaz,]

ḡocatmış: Yaşlı, ihtiyar.

Bu cezbe ki var hiç ḡocamaz mı didi yok yok

Çok genci **ḡocatmış** da kıç atmış ḡocalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 6). [ḡocatmış,]

ḡomaz: Bırakmak II koymak.

Rûz u şeb ḡasret-keşim ebrû hilâliñ görmeye

Ebr-i nâz örtmüş **ḡomaz** şems-i vişâliñ görmeye (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 22). [ḡomaz,]

kon: (Far) Yapmak, etmek.

‘Azîm-i bût-ḡâne **konem** ger zi-dereş mî-rânend

Sûy-ı mey-ḡâne revem mey ne-dihed pîr-i muḡân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 7). [konem, -em]

kon: (Far) Olmak.

Be-ḡam-ı zûlf-i bûtân beste **konem** rişte-i dil

Ne-konend raḡm bi-mânem be-kıyâmet ḡübân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 15). [konem, -em]

kon: 1.Yerine getirmek.

Ber-Ġulāmī rahm **kon** rahm ey kerem-fermā-yı mā

Yek der-i diğer ne-dāned cüz der-i melcā-yı tū (Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 13). [kon,]

kon: Konmak, yer almak.

Şāf iken mir‘āt-ı sīne ğam ğubārı **ķondi** āh

Seyr-i ‘aks-i šāhid-i ma‘nāya šüret ķalmadı (Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 5). [ķondi, -dı]

konend: Yapan, eden.

Ne-mī **konend** melāmet kesī der-īn-sevdā

Sitānd ‘aşķ zi-dest-i ‘uķul merd zimām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 17). [konend,]

kōni: Doğru.

Ruķeş be-dīde-i ma‘nā be-bīnī ey şūft

Zi-jeng-i zerķ u riya pāk eger **konī** mir‘āt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 22). [konī,]

kop: Ayrılmak - Bütünden küçük parçanın ayrılması- , İzini taşımak.

Hābs olup ķalmış zenaķdānında çok zūr-āverān

Āh u eķġān ile **ķopmuş** arada şad-cedelāt (Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 6). [ķopmuş, -muş]

kopar taraf taraf: Yer yer kopar.

Hırāma başlar amān kebk-veş perī-rūlar

Ķopar taraf taraf ol demde āh-ı āteş-bār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 30). [ķopar taraf taraf,]

kor: Ateş parçası.

Perverdesin ‘aceb niķün ol pāy-māl idüp

Şahrā-yı ğamda **ķor** nice cevır ü cefā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 6). [ķor,]

kor: Görememek, ķor olmak.

Ķör ola baķtım gözi gözler idim ol rāhı kim

Esb-i nāz üzre o yolda şeh-süvārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 5). [ķör,]

ķör olası: Perişan olun, ölin anlamına gelen bir deyim.

Ķör olası bīġāneler ol yāri şaşırımış

‘Āşıklara cevır itmesini başdan aşırımış (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 21). [ķör olası, -ası]

ķorkar-: Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinden dolayı tedirginlik duymak, endişelenmek, ürkmek.

Ķorkarım āķir nefesde rüy-ı āliñ görmeye

Sā‘ilim muķtācīñım cānā cemālīñ görmeye (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 23). [ķorkarım, -ım]

ķorkmaz: Çekinmemek, sakınmamak, korkmamak, endişelenmemek.

Alur tesbīhini deste okur āheste āheste

ġulāmın ġorse ol ġaste olur **ķorkmaz** Ĥudā‘sından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 14). [ķorkmaz,]

korkut-: Korkmasına sebep olmak, kaygıya düşürmek.

Vā'izā **ķorķutma** nār-ı dūzah ile kıl nazar

Āteş-i hicrān ile dünyā baña olmuş saķar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 1*). [*ķorķutma, -ma*]

kov: Kovalamak.

Nefs segdir sīr kılma dişler āķir pāyīñı

Ni'mete şükır eylemez ķalb-i seg it **ķovar** seni (*Gulāmī Divanı , Müfret 42, Mısra 2*). [*ķovar, -ar*]

koy: Koymak, bırakmak.

Maķdemin **ķoysun** deyü ferş oldu arza serviler

Ṭūṭiyān açmış dehānın zevķ ile dir merhabā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 3*). [*ķoysun, -sun*]

Nīm-nigehle 'āşıkā eyler cefā-yı bī-hisāb

Bir maķhal **ķoymaz** kelāma lebleri hāzır-cevāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 2*). [*ķoymaz, -maz*]

Pister-i ğafletde baş **ķoyma** devāc-ı rāhata

Būriyā-bāf-ı niyāz ol bu riyādan ṭurma geç (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 7*). [*ķoyma, --ma*]

koymaz: "Koymamak"; bulunmama, mevcut olmama hali.

Ger niķābın ķaldırursa göz yumar ūftādelar

Rūyına bakmaķlıķa **ķoymaz** hicāb u 'ārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 8*). [*ķoymaz,]*

Hedef eyler vücūdın cevır oķına

Şabāyī zūlfine **ķoymaz** ṭoķına (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 60*). [*ķoymaz,]*

kücā: F. Nereye? Nasıl?.

Zi-āteş-i ruķ-ı ķūbet şehā bi-sūķte ten

Kücā şod āb-ı kerem āķir īn Ğulāmī ğulām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 24*). [*kücā,]*

Fezā-yı 'ālemi başdan başa ķūnābe-i fūrķat

İķāṭa eylemiş yā Rab **kücā** şod çeşme-i vuşlat (*Gulāmī Divanı , Müfret 4, Mısra 2*). [*kücā,]*

kūçe-i zilletlere: Eziyetlerin ķoşesi.

Nām-ı elem-kār-ı dil **kūçe-i zilletlere**

Gitdi şehim hecr ile hoş ķalasıñ sen hemān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 3*). [*kūçe-i zilletlere, -ler, -e*]

kūçe-i zilletlere: Eziyetlerin ķoşesi.

Nām-ı elem-kār-ı dil **kūçe-i zilletlere**

Gitdi şehim hecr ile hoş ķalasıñ sen hemān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 3*). [*kūçe-i zilletlere, -ler, -e*]

küçük: Küçük.

Aĝzıñ ne **küçükdür** didi bir noķta Ğulāmī

Tefsīr idemez olsa hezārān ḥocalar da (*Gulāmī Divanı , Gazel 172, Mısra 9*). [*küçükdür, -dür*]

kudret: 1) Güç, iktidar. 2) Tanrı yapısı. 3) Tanrı'nın ezeli gücü.

Virüp ol zāta zihī Ḥāzret-i Kādir **ķudret**

İster ol 'āşī mürīdāna Ḥudā'dan rahmet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 21*). [*ķudret,]*

kudüm: Gelme, geliş; ayak basma.

Şâh-ı hübânîñ **kudümında** Gulâmî hâliñi

Hâk-i pây-e 'arz kıl güş itnese feryâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 9). [kudümında, -ı, -n, -da]

Ulaşdır ey şabâ bü-y-ı habîbî 'âşık-ı zâra

Ḳudümüñle şerâfet bahş kıl şürîde-efkâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 2). [Ḳudümüñle, -üñ, -le]

Ḳudüm-ı mekrûmet-melzûmıdır bâdî-i âsâyiş

Sımât-ı re' fetidir münbasıt her efkar u bâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 25). [Ḳudüm-ı, --ı]

küdûret: Bulanıklık l gam, tasa.

Sâkit ol ey şüfî-i ḥod-bîn ḳo pendî bir taraf

Meclise virme **küdûret** kesme cânânım nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 10). [küdûret,]

Gelüp sere niçe cevır ü sitem **küdûret** ü ğam

Ḳamuya şâbir olup râzî emr-i Sübhân 'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [küdûret,]

küfr: 1. Allah'ı inkâr etmek, 2. sevgilinin siyah saçı.

Küfrine îmânına yâriñ biz îmân eyledik

Var müferriḳ şüfiyâ sen **küfr** ile îmânı seç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 12). [küfr,]

Mü' minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân

Rüy u müyuñ çünki olmuş **küfr** ü îmândan ğaraḳ (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 4). [küfr,]

Cihâna saçdı cümle nûr-ı rahmet

Ki ref' u selb olundu **küfr** ü zulmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [küfr,]

küfrine: Allah'a inanmama ortak koşma veya aykırı sıfatlar yakıştırma. II Siyah, kara renk.

Küfrine îmânına yâriñ biz îmân eyledik

Var müferriḳ şüfiyâ sen küfr ile îmânı seç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 11). [küfrine,]

küh: Dağ (yücelik bağlamında).

Ol neş'eden ki **küh** u beyâbân ser şalar

Bu baht-ı ḥâb-reftemize bir fesânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 5). [küh,]

Firâş-ı ḳudret-i Yezdân elṭâf u 'inâyetle

Bisât-ı sebz ile tezyîn virmiş **küh** u şahrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 6). [küh,]

Bahârîñ behcet ü ḥüsnin tezâyüd eyledi Mevlâ

Ki şaldı deşt ü **küh-ı** dehre devlet ṯayiri sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 28). [küh-ı,]

küh-ı bülend-i himmetiñ: Yüce lütuf dağına.

Nüzûl itse eger **küh-ı bülend-i himmetiñ** üzre

Meges 'arz-ı tefevvuk eyler ol dem murğ-ı 'ankâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 45). [küh-ı bülend-i himmetiñ, --i-iñ]

küh-ı dâğ-ı dil gözüm yaşıyla olmuş sebze-zâr: Kaf Dağı gönül gözümün yaşıyla yemyeşil olmuş.

Küh-ı dâğ-ı dil gözüm yaşıyla olmuş sebze-zâr

Şimdi her ṯâğ üsti bâğ u reşk-i gülzâr-ı İrem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 9). [küh-ı dâğ-ı dil gözüm yaşıyla olmuş sebze-zâr, -(ü)m-ı, -y, -la-muş]

kuhl-i kerem: İhsan ilacını.

Mukahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil

‘Aceb **kuhl-i kerem** efşân idüp Hâk deşt ü gâbrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 8). [kuhl-i kerem,]

kuhl-sâz-ı: Sürme yapan.

Medfeniñ olmuş ziyâret-gâh-ı ‘uşşâk-ı cihân

Hâk-i kabriñ **kuhl-sâz-ı** cümle a‘yân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 28). [kuhl-sâz-ı,]

kül: Bir şeyin tamâmı, bütünü, hepsi, bütün, tamam.

Hâk-i deriñ şehim başda külâhım

Kesdim ümîdimi cüz ile **külden** (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 12). [külden, -den]

kül: Ateşten sonra kalan toz ve parçacıklar.

Yanar ‘aşk âteşiyle rüz u şeb ol

Rüsüm-ı mâ-sivâ kalmaz olur **kül** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 74). [kül,]

kül: 1.Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd. 2.Hürriyetine sâhip olmayıp başkasının hükmü altında olan kimse.

Fî sebtilillâh âzâd eyler idi **kulları**

Vâdî-i ihsânda fîl-i demândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 11). [kulları, -lar, -ı]

Uğrasun ‘aşk-ı cefâ-kâra Gulâmî **kulına**

İtdigi bunca sitem çevre peşimân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 17). [kulına, -ı, -n, -a]

İstemez ol pür-kerem cevri Gulâmî **kula**

Hâhişi andan dilâ nâz u edâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 13). [kula, -a]

Bî-vefâ dildâr içündür bu tekellüm ey perî

Bî-vefâlık bende-i kemter **kulında** hiç yok (Gulâmî Divanı , Müfret 48, Mısra 2). [kulında, -ı, -n, -da]

Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd bir **kul**

Kuluñum bülbülüñüm bağ-ı cihânda ey gül (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 15). [kul,]

Bend-i cevri gider ey şâh kıl âzâd bir kul

Kuluñum bülbülüñüm bağ-ı cihânda ey gül (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 16). [kuluñum, -uñ, -um]

Fâ‘ik **kuluñı** maṭlab-ı a‘lâya ulaştır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 25). [kuluñı, -un, -ı]

külâh: Başa giyilen şapka.

Külâh işkeste perçem deste destinden derûn haste

Ṭabîbim luṭf ile baksa n olur şâyân-ı rahmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 7). [külâh,]

Mecâzî efserinden başka başda bir **külâhım** yok

Hâkîkat semtine toğrı gider dünyâda râhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 19). [külâhım, -ım]

Hâk-i deriñ şehim başda **külâhım**

Kesdim ümîdimi cüz ile külden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 11). [külâhım, -ım]

İkbâl-i Gulâmî gibi kec itme **külâhı**

Her demde niyâzım bu durur senden İlâhî (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 23). [külâhı, -ı]

külbe-i ekdârımı açdı: Keder evini açtı.

Eyledi deşt-i vücûdum kereminden ma‘tûr

Nâz ile ‘âşıkınıñ **külbe-i ekdârımı açdı** (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 4). [külbe-i ekdârımı açdı, -dı-ı, -mı]

külhan: Hamam ocağı.

Gulāmī kimdir iden nūş cām-ı maşşūdı

Derūnı olmadan endūh **kūlhānında** kebāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 16*). [*kūlhānında, -ın, -da*]

kūlhān: *Hamam ocağı | azap, keder veren yer.*

Kūlhān oldı iftirāk-ı yār ile gül-zārlar

Zār u efgānım görüp ağlar der ü dīvārlar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 37*). [*kūlhān,*]

kūlhān-misāl: *Hamam ocağı; azap, keder veren yer benzeri misali.*

Nār-ı ‘aşk ile ten-i sūzāndan **kūlhān-misāl**

Dūd-ı efgānı irişdir sen de ey dil ber-semā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 9*). [*kūlhān-misāl,*]

küllī: *1. Hepsi, tamamı, 2. Bütün.*

Zūlf-i yāre bağladı gönlüm felek hışm eyleyüp

Bildi ‘aql u fikrden **küllī** ferāmūş oldıgım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 8*). [*küllī,*]

küllü şey’in hālikün: *"Allah ile beraber başka bir ilāha kulluk etme! O'ndan başka hiçbir ilāh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz." (Kur'an-ı Kerim, Kasas 28/88) ayetinden iktibastır.*

Dönse maşşūduñca gerdün şanma bākīdir anı

Küllü şey’in hālikün Qur‘ān‘da fermān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 6*). [*küllü şey’in hālikün, -in-uñ*]

kulüb: *Gönüller.*

İşitdikde şadā-yı şitini in‘āmının cümle

Qulūba şems-i behcet tālī‘ oldı bī-hilāf hākkā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 22*). [*qulūba, -a*]

kulüb-ı: *Kalpler.*

Şabā virse peyām-ı la‘l-i gül-fāmı ne devletdir

Qulüb-ı ehl-i ‘aşka başka lezzet başka hāletdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 2*). [*qulüb-ı,*]

kulüb-ı ehl-i ‘aşkı: *Aşıkların kalpleri.*

Qulüb-ı ehl-i ‘aşkı gözleyen dünyāda ‘uqbāda

Muḥaqqāq bir cihetle cān-ı men ḥār u zelīl olmaz (*Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 7*). [*qulüb-ı ehl-i ‘aşkı, -ı*]

kuluñ: *"Kul-un". Kul kelimesinin ikinci teklik şahıs iyelik eki almış biçimi.*

Cān-fedāyam āsitānıñda **kuluñ** qurbānıñam

‘Āşık-ı dīdār-ı yāram ḥāk ile yeksānıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 5*). [*kuluñ,*]

Cān-fedāyam āsitānıñda **kuluñ** qurbānıñam

‘Āşık-ı dīdār-ı yāram ḥāk ile yeksānıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 11*). [*kuluñ,*]

Cān-fedāyam āsitānıñda **kuluñ** qurbānıñam

‘Āşık-ı dīdār-ı yāram ḥāk ile yeksānıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 17*). [*kuluñ,*]

Cān-fedāyam āsitānıñda **kuluñ** qurbānıñam

‘Āşık-ı dīdār-ı yāram ḥāk ile yeksānıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 23*). [*kuluñ,*]

Cān-fedāyam āsitānıñda **kuluñ** qurbānıñam

‘Āşık-ı dīdār-ı yāram ḥāk ile yeksānıñam (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 29*). [*kuluñ,*]

Cân-fedâyam âsitânında **ķuluñ** ķurbânıñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram ĥâk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 35*). [*ķuluñ,]*

Cân-fedâyam âsitânında **ķuluñ** ķurbânıñam

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram ĥâk ile yeksânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 41*). [*ķuluñ,]*

kumanda: *Kumandan.*

Şağı süy-ı zîr-i ĥâke gönderürler bî-amân

Eylese biñbaşılar **ķumanda-i** şağdan geri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 40*). [*ķumanda-i, -i]*

ķumâş-ı hind’e: *Hint kumaşına.*

Ėııarmıř rüy-ı gül-fâmıñ begim bir ĥüb-reng olmuş

Mûnaķķaş atıasa beñzer **ķumâş-ı Hind’e** deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 2*). [*ķumâş-ı hind’e, -e]*

ķunan: *İki üç yaşına basan erkek at.*

Ne-zenem yek nefesî bâ-ţarab u zevķ u şafâ

Ne-nişînem heme câ bâ-ĥořı vü şâdî **ķunân** (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 4*). [*ķunân,]*

ķünc-i dilde: *Gönül köşesi.*

Rû-nümâ ol bu Ėulâmî’ye yeter pinhânıĥıñ

Ėünc-i dilde mihri dâ’im ber-ķarârım ķandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 10*). [*ķünc-i dilde, -de]*

ķünc-i halvet: *Yalnızlık köşesi.*

Giriftem **ķünc-i ĥalvet** men ki dūr üftâdem ez-ĥüsneř

Serem der-vâdî-i ĥasret zi-dem mecnûn u şeydâyem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 7*). [*ķünc-i ĥalvet,]*

ķünc-i ķafesden: *Ėafesin kenarından.*

Zinhâr şalma **ķünc-i ķafesden** birûna pây

Maţlab ĥayâtıdan saña ger âb u dânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 9*). [*ķünc-i ķafesden, -den]*

ķünc-i şabrda turma: *Sabır köşesinde durma.*

Firâķ-ı yâr ile ey dîde şeb rûz zâr u ĥiryân ol

Ümîd-i vaşlı ile **ķünc-i şabrda turma** ĥandân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 2*). [*ķünc-i şabrda turma, -da-ma]*

ķünc-i tesķîn-i ĥarâretde: *Cořkunluĥın sessiz köşesi.*

Ėünc-i tesķîn-i ĥarâretde cûlûs itmiş iken

Bıraķup ez-ser-i nev ĥâk-i muşîbetlere âĥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 3*). [*ķünc-i tesķîn-i ĥarâretde, -de]*

ķün-fekân u lâ-mekân: *Mekansız olan ve ol deyince oluveren (Allah).*

Âşınâ-yı kenz-i sırr-ı **ķün-fekân u lâ-mekân**

Ėükm-rân-ı dü-cihân kân-ı ‘atâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 31*). [*ķün-fekân u lâ-mekân,]*

ķüntü: *"Ėüntü kenz" sırlarının anahtarı: Ėudsi ĥadis olduĥu söylenen “Ben gizli bir hazineydim; bilinmeyi arzu ettim, âlemi yarattım.” ifadesinden iktibastır.*

Yâ lâ’imen bi-ĥâlî ķad **ķüntü** ze’l-vebâlî

Mâ tedri keyfe ĥâlî lâ-tükşirü’l-cerâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 7*). [*ķüntü,]*

künûn: *Durum;durumun.*

Künün zi-süy-ı ğarībân u kûy-i âh-keşân

Bürîde şod meger ân der-beres firiste peyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 11). [künün, -üñ]

künûz-ı fikrde: *Düşünce hazinelerinde.*

Ġulâmî zülfîni yârîñ bırakmak istemeziz

Künûz-ı fikrde bilmem ki ne sevdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 10). [künûz-ı fikrde, -de]

künûz-ı hâl-i esrâra: *Sırlar hazinesinin durumu.*

Teşeffûk dîdesiyle süy-ı ‘uşşâka nigâhıñla

Bu vîrân kalbim it vâkıf künûz-ı hâl-i esrâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 12). [künûz-ı hâl-i esrâra, -a]

kur: *Hazırlamak, tertip etmek, düzenlemek, kurmak.*

Hân-ı ‘işret **kurdı** gülşen içre lâle şevk ile

Oldı sâkî nesterîñ döndürdi câmî hâbbezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 19). [kurdı, -dı]

kur‘ân‘da: *Kuran-ı Kerim.*

Dönse maşşûduñca gerdün şanma bâkîdir anı

Küllü şey‘in hâlikün **Qur‘ân‘da** fermân eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 6). [kur‘ân‘da,]

kurb: *Yakın olma, yakınlık.*

Kimi cismin fenâ kılmış muhâkkağ

Bu ümmîd ile ola **kurba** elyak (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 42). [kurba, -a]

kurbân: *Bir uğurda feda olma.*

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 5). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 11). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 17). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 23). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 29). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 35). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

Cân-fedâyam âsitânıñda kuluñ **kurbânıñam**

‘Âşık-ı dîdâr-ı yâram hâk ile yeksânıñam (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 41). [kurbânıñam, -ı, -n, -am]

kurb-ı: *Yakın olma, yakınlık.*

Hezârân ‘andelîbiñ nâle vü feryâdına ey dil

Güle gülşende nezdîkî vü **kurb-ı** hârdır bâ‘iş (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 6). [kurb-ı,]

kürsî-i sîmîn: Gümüş gibi parlayan kürsüsü.

Çuruldı şahın-ı dîvân içre bî-ḥad **kürsî-i sîmîn**

Şeb-i da'vet aşıldı şeb-çerâğ âvîzeler zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 25). [kürsî-i sîmîn,]

kürsî-i ta'na çıkmış: Kınama kürsüsüne çıkmış.

Kürsî-i ta'na çıkmış dün nâ-tamâm vâ'iz

'Uşşâka taşlar atmış bî-dîn ü ḥâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 1). [kürsî-i ta'na çıkmış, -a]

kurşun: Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, mâviye çalan gri (kurşunî) renkli element.

Düşmen-i dîn-i mübînîni çeşmin eylerler nişân

Kurşunı geçürdiler düşürmedin engüşteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 30). [kurşunı, -ı]

kurtar: Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak.

Şâhbâzîni pençesinden **kurtaramaz** kimse ser

Vech-i pâkinde muḥarrerdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 5). [kurtaramaz, -a, -maz, -]

Pençe-i ḥüsninden anıñ **kurtaramaz** kimse ten

Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 7). [kurtaramaz, -a, -maz, -]

kurtul: Kurtulmamak II özgür kalmamak.

Çurtulunmaz ey dil derd-i fûrkâten

Fûrkâtî maḥlasın almış 'izzetden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 13). [kurtulunmaz, -un, -maz]

kurul-: Bir araya getirilmek, toplanmak, teşkil edilmek, hazırlanmak.

Çuruldı şahın-ı dîvân içre bî-ḥad kürsî-i sîmîn

Şeb-i da'vet aşıldı şeb-çerâğ âvîzeler zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 25). [çuruldı, -dı]

kurulmuş: Kurulmak II yerleşmek.

Tîr-i müjgâniyla mecrûḥ eylemek-çün sîneler

Ḥüsn-i rûyında **kurulmuş** ebruvânından kemân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 4). [kurulmuş,]

küs-: Darılmak.

Küsdüm aña pervâne gibi bâlimi yakmam

Şem'-i ruhına bezm-i şafâda daḥî bakmam (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 9). [küsdüm, -düm]

kuşur: Eksiklik, noksan; yersiz davranış, suç, kabahat.

Bu bâğ-ı mihrîne girdim beni redd itme bâğıñdan

Ki dil ḥüsnünde mest olmuş **kuşurum** varsa ta'dâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 6). [kuşurum, -um]

Ma'zeret-ḥâh-ı **kuşur** olma felek bâ-ḳadd-i dâl

Sâye-i şâhbâda yokdur saña şimdi bārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 21). [kuşur,]

Gulâmî çâkeriñ bilmiş **kuşurın** ey kemân-ebrû

Meded yeter gâzab urma (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 17). [kuşurın, -ın]

kusur eyledi: Kusur etmek, yanlışlık yapmak, hata etmek.

Ta‘dād-ı **kuşūr** eyledi yekden o sitem-ger

Bildikde aña oldığımı ‘aşık-ı dīdar (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 15*). [*kuşūr eyledi, --di, -*]

kuşūr itmiş: *Kusur etmek.*

Bu Ğulāmī niçe şad-bār **kuşūr itmiş** ise

Mağfiretle nazar it zār-i efgānıma yā ğavṣ (*Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 9*). [*kuşūr itmiş, -miş*]

kūt: *Azık, yiyecek.*

Ān pādīşeh-i kevn ü mekân şāni‘-i eşyā

Ān **kūt** dehende heme-i esfel ü a‘lā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 2*). [*kūt,*]

kutb: *Manevi mertebelerin en yükseğinde bulunan kimse; zahir ve batın alemlerinin idarecisi, alemin kalbi, alemde Hak’ın halifesi vaziyetindeki insan-ı kamil.*

Şāh-ı a‘zam dāver-i ‘ālem mükerrrem muhteşem

Dād-ger-i ‘ālī-himem **kuṭb-ı** medār-ı serverī (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 18*). [*kuṭb-ı, --ı*]

kūteh-nazar: *Dar görüşlüler.*

Vāy şol **kūteh-nazarlar** ki bilürler Rabbisin

Şad-hezār bātıl ḥaṭ ile şafḥa-i takvīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 11*). [*kūteh-nazarlar, -lar*]

kūt-ı kuvvet: *Kuvveti yiyeceği.*

Bād-ı fikriñ ḥırmen-i āsāyişi berbād idüp

Kışt-zār-ı dilde dāne **kūt-ı kuvvet** kalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 4*). [*kūt-ı kuvvet,*]

küttāb: *Katipler.*

İderdi şadr **küttābına** şeb rüz ol ziyālar pāş

Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem‘-i tībāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 3*). [*küttābına, -ın, -a*]

kuvvet: *Ar. Kudret, zor, güç, zaaf mukabili.*

Eylemezdim ‘arz-ı ḥālle ḥālim ifşā zātuña

İştīyākıñ **kuvvet-i** şabrım eyledi yağmā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 10*). [*kuvvet-i, -i*]

Ḥūn-rüz tīg-ı ğamze-i çeşmiyle mülk-i dil

Olmuş ḥarābe **kuvvet-i** bīmāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 12*). [*kuvvet-i, -i*]

kūy: *(Sevgili’nin) semti, mahallesi.*

Ten esīr-i leşker-i hicrān olmazsa begim

Rüz u şeb **kūyuñ** ziyāret ḥacc-ı ekberdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 12*). [*kūyuñ, -(u)ñ*]

Bilmezem **kūyın** o cānānıñ kerem kıl ey nesīm

Bir ḥaber vir būy-ı zūlfiyle dile baḥş it şafā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 5*). [*kūyın, -ın*]

Kesdi miḳrāz-ı firāk ile ser-i zūlfdan felek

Kaṭ‘ idüp başım figend itmez o yārıñ **kūyına** (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 10*). [*kūyına, -ına*]

Şimdi rū-gerdān ider **kūyına** varsam yā İlāh

Noldı ol süst-‘ahde anıñla kararım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 9*). [*kūyına, -ına*]

kūy-ı cānāndan: *Sevgilinin bulunduğu yer, köy.*

İster iken **kūy-ı cānāndan** dilim rāhatlığın

Bir muşbetlik virür ki dīdeler pūr-ḥūn olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 5*). [*kūy-ı cānāndan, -dan*]

Kesildi pāyımız zāhirde gerçi **kūy-ı cānāndan**

Kesilmez ‘aşk u şevki dilde cānā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 3*). [*kūy-ı cānāndan, -dan*]

kūy-ı dil-rübādan: *Sevgilinin kapısından.*

Eger dūr olsa **kūy-ı dil-rübādan**

Eşer kalmaz derūnında şafādan (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 61*). [*kūy-ı dil-rübādan, -dan*]

kūy-ı ihsānında: *İyiliğin kapısında.*

Kūy-ı ihsānında olsam ḥāk ile yeksān anıñ

Raḥm kılmaz dergehinde āh u nālān eylesem (*Gulāmī Divanı , Gazel 120, Mısra 7*). [*kūy-ı ihsānında,]*

kūy-ı yārdan: *Sevgilinin köyü, mahallesi.*

Gulāmī gerçi **kūy-ı yārdan** şimdi ba‘īd oldum

Ḥayāl adlu gönül şehrinde şāh-ı a‘zamım vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 9*). [*kūy-ı yārdan, -dan*]

kūy-ı yār-i bī-vefāy bekledim: *Vefasız sevgiliyi mahallesinde bekledim.*

Kūy-ı yār-i bī-vefāy bekledim leb-teşne līk

Virmedi bir āb-ı vuşlat raḥm u luṭfindan ‘alef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 11*). [*kūy-ı yār-i bī-vefāy bekledim, -dim-y, -ı*]

L

lāf: *Söz // konu, bahis.*

‘Aşk meydānında şādık ‘āşıkız **lāfın** iden

Gāh ḥār ıştābla-i kizb içre hep ḥardır baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 15*). [*lāfın,]*

lahza: *An.*

Dil-i ḡam-gīnimiz bir **lahza** şādān olsa olmaz mı

Ḥudāyā ḥayli demdir mübtelā-yı derd-i ḥasretidir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 3*). [*lahza,]*

lā‘ime: *(a.i.c. levaim):çektirme. (bkz:serzeniş). (Develioğlu, 2015:622).*

Yā **lā‘imen** bi-ḥālī kad küntü ze‘l-vebālī

Mā tedri keyfe ḥālī lā-tükşirü‘l-cerāyih (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 7*). [*lā‘imen,]*

la‘īn iblīs: *(cennetten) kovulmuş şeytan.*

Kaçardı heybetinden niçe fersaḥlar **la‘īn iblīs**

Mehābet deştiniñ hem şeh-süvārānı ‘Ömer Fārūk (*Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 9*). [*la‘īn iblīs,]*

lākin: *"ama, ancak, fakat" anlamlarında bağlaç.*

Açmadın ezḥār-ı dīdārı bahār elden gider

Āḥiri nādım olur **lākin** hezār elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 2*). [*lākin,]*

Beyāna kādir olmaz bu Ġulāmī cürmini **lākin**

Şefā‘at semtine dīde-güşāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 13*). [*lākin,]*

la'li: (Sevgilinin) kırmızı dudağı.

Na'l-i fūrkatden tenim mecmū'a-i ḥakkāk-veş

Toldı noldı na'l-zen ben **la'li** ser-gerdānıyım (Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 8). [la'li, -i]

lâle: Çiçekleri kadeh biçiminde olan, türlü renklerde süs bitkisi (sevgilinin yanağı).

Şarardı dāğ-dār oldı Hūdāyā **lâle-i** âmāl

Eser bād-ı ḥazān-ı ḥasret ü ğam rüz u şeb cānā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 5). [lâle-i, --i]

Hân-ı 'işret kurdı gülşen içre **lâle** şevk ile

Oldı sâkî nesterîn döndürdi cāmı ḥabbezā (Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 19). [lâle,]

Sāgar-ı şahbā-yı bezm-i vuşlatı kırdı felek

Lâle-veş derdiñle cānā dāğ-dārım gel de gör (Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 6). [lâle-veş, --veş]

Ebr-i behcetden düşen jâle çemende **lâleye**

Eşk-i çeşm-i 'aşkân mı yâ dūr-i deryā mıdır (Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 9). [lâleye, -y, -e]

Yıkılsun çār-eṭrâfi çöl olsun cümle eknâfi

O bustānıñ ki süsen **lâlesinde** reng-i re'fet yok (Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 4). [lâlesinde, -si, -n, -de]

ġamıñla çihre-i dil dāğlandı **lâle** gibi

Derünü kan ile tolmuş şehā piyâle gibi (Gulāmî Divanı , Gazel 186, Mısra 1). [lâle,]

Olmadan pister-i vuşlatda çü **lâle** 'uryân

Bezendir kat-be-kat esbāb-ı sefer ile teni (Gulāmî Divanı , Gazel 190, Mısra 3). [lâle,]

Meveddet ile elinde piyâle **lâle** tutar

Nazar-figenlere itmekdedir 'atā vü nişār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 23). [lâle,]

lâle-i ḥamrā: Kırmızı lale.

Dutar elde piyâle **lâle-i ḥamrā** şafâ birle

Çemen mey-ḥānesinde nesteren-nām sâkî 'işret var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 13). [lâle-i ḥamrā,]

lâle-zâr: 1. lale bahçesi 2. lale bahçesi l kan gölü.

Fâriğ idi dil temāşā-yı bahār u bāğdan

Eşk-i gül-günüñ yanında **lâle-zârım** var idi (Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 4). [lâle-zârım, -ım]

la'l-i: (Sevgilinin) kırmızı dudağı.

Şîrîn-zebân ol büt-i 'ayyāra kıl nazar

Cevher-feşân-ı **la'l-i** şeker-bāra kıl nazar (Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 2). [la'l-i,]

Şabā virse peyām-ı **la'l-i** gül-fāmı ne devletdir

Ḳulüb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka ḥāletdir (Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 1). [la'l-i,]

la'l-i gül-fām ile: Kırmızı renkli dudağın ile.

Sînemi deldi sinân-ı müjeñ ey cān alıcı

La'l-i gül-fām ile kıl yāreme tûmār ḥabîb (Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 4). [la'l-i gül-fām ile,]

la'l-i lebiñ: Dudağın kırmızılığı.

Ehl-i 'aşka şanemā **la'l-i lebiñ** cām-ı şabûḥ

Ḥande-i şîveleriñ bahşende-i tefriḥ-i rûḥ (Gulāmî Divanı , Gazel 32, Mısra 1). [la'l-i lebiñ,]

la 'l-i lebiñden: Kırmızı dudak.

Bu Ğulâmî çäkere **la 'l-i lebiñden** virmediñ (Ğulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 25). [la 'l-i lebiñden, -inden]

lāmi': Parlayan, parıldayan.

Seyf-i kâlb-i 'aşkıñı eşk-i 'uyūnuñdan şıvar

Lāmi' olsun rāz-ı zīb-i sa'd ile kim dā'imā (Ğulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 12). [lāmi',]

lāt: Araplar'ın taptığı putların en önde gelenleri Menât, Lât ve Uzzâ'dır. Sakîf kabilesinin putu olan Lât Tâif'te bulunuyordu. Dört köşe bir kaya parçasından ibaret olup saygınlığı Menât'tan sonra gelirdi. Kureyş halkı ve bütün Araplar ona saygı gösterirdi.

Be-terk Ka'be-i rüyeş mekon be-mescid rüy

Ki Hâk-perest çü şüfî nemî perest **Lât** (Ğulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 38). [lât,]

Ṭavâf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz

Ki Hâk-perest olan itmez çü şüfî secde-i **Lât** (Ğulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40). [lât,]

lā-tehaf: Korkma.

ğamzeler tırtmış sinânı bî-amân urmak diler

Dîdeler imâ ider kim 'aşıkāna **lā-tehaf** (Ğulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 6). [lā-tehaf,]

lā-tüksirü 'l-cerāyih: Yaralar yığılmaz, birikmez.

Yā lā'imen bi-hālî kâd küntü ze'l-vebālî

Mâ tedri keyfe hālî **lā-tüksirü 'l-cerāyih** (Ğulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 8). [lā-tüksirü 'l-cerāyih,]

lā'ubālî olmuşuz: Kayıtsız olmak.

Girmişiz meydân-ı 'aşka 'âleme rüsvâ olup

Lā'ubālî olmuşuz ağıyardan keşf ü 'ayân (Ğulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 10). [lā'ubālî olmuşuz, -muş, -uz]

lā-yezāl'e: Ar. Zail olmaz, bâki: Rabbü lā-yezâl hazretleri.

Vişâl-i bî-zevâl-i **Lā-Yezâl'e** irmeye çäre

Ten-i hâşâki ifnâ terk-i cân ile cihândır hep (Ğulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 7). [lā-yezâl'e,]

lāyiha: 1. Düşünülen bir şeyin yazı haline getirilmesi 2. Tasarı.

Rûhını bâ-şad-sürür eyledi teslîm-i Hâk

Vuşlat-ı dîdar için aldığı dem **lāyiha** (Ğulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 8). [lāyiha,]

lāyık: 1. Uygun, yaraşır, münâsip 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

Adıña **lāyık** olan şâdıka cevri itmeyüp

Ḥaste-dil-i 'aşıka eyle lebiñle devâ (Ğulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 7). [lāyık,]

Sîh-i gamda nâr-ı hasretde kebâb olsañ yine

Bu ezâlar ey Ğulâmî **lāyıkñ** billâhi az (Ğulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 16). [lāyıkñ, -ı, -n]

Hemân dünyâda cevri ile cefâya ben miyim **lāyık**

Niçe müznib 'abîdânıñ içinde ben miyim fâsık (Ğulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 1). [lāyık,]

Meded ey bâğ-ı hüsnüñ taze verdi söyle **lâyık** mı
Gulâmî rûz u şeb bülbül gibi nevha nevâ itmek (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 9*). [*lâyık,]*
Dilbere **lâyık** olan rûy-ı vefâdır bize
Merhamet-i müşterek ‘ayn-ı cefâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 1*). [*lâyık,]*
Lîk virmiş genc-i va‘d-i vaşlını ol **lâyık**
Cedvel-i mihrinde nâmin eylemişdir sâbıkâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 27*). [*lâyık, -a]*

lâyık-ı rahmet: Rahmete layık olan.

Gözle sen hâtır-ı nâ-şadı nolur gâh u gehî
Dime bu **lâyık-ı rahmet** ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 20*). [*lâyık-ı rahmet,]*

lâzım: Gerek, gerekli.

Tab‘-ı dūna hiç mü‘essir eylemez şad-terbiye
Cevheri aşlında **lâzım** âdeme ‘izz ü şeref (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 8*). [*lâzım,]*
‘Uşşâka geçer söylemesün şimdi ki nâzım
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 4*). [*lâzım,]*
Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 8*). [*lâzım,]*
Biñ kerre niyâz eylese bir ip bile takmam
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 12*). [*lâzım,]*
Râzî degiliz eylese de ‘ögrini ikrâr
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 16*). [*lâzım,]*
Almam el uzatmam taleb itmem ruh-ı âli
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 20*). [*lâzım,]*
Başdan ne demek belki cihân içre taşırımı
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 24*). [*lâzım,]*
‘İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne **lâzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 28*). [*lâzım,]*

leb: (Sevgilinin) dudağı.

Nîm-nigehle ‘aşıkâ eyler cefâ-yı bî-hisâb
Bir maḥal koymaz kelâma **lebleri** hâzır-cevâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 2*). [*lebleri, -ler, -i]*

leb irmeyüp: Dudak vermeyip.

Fedâ-yı naḥd-ı cân itdim o kâfir-çeşm-i pür-hışma
Yine **leb irmeyüp** bûs-ı lebe kim kârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 12*). [*leb irmeyüp, -me, -y, -üp]*

lebân: Göğüs, sine.

Nâs **lebânıñ** seniñ vaşfını itdikde yâr
Ḳalbe Gulâmî’niñ âh itdi şafâlar vezân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 25*). [*lebânıñ, -ın]*

lebân-ı ‘âşık-ı nālânıma: Ağlayıp inleyen aşık dudağıma.

Mûs-ı şefkatle ser-i ḥattın terâş itmiş bütün
Degmesünler kim **lebân-ı ‘âşık-ı nālânıma** (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 10*). [*lebân-ı ‘âşık-ı nālânıma, -ım, -a]*

lebhā-yı düst: Şarap gibi kırmızı dudaklı sevgili.

Gonca-i bağ-ı leṭāfet bûd ān **lebhā-yı düst**

Tâ ezel bâ-cân bûdem bûlbûl-i şeydâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 1). [lebhā-yı düst,]

leb-i 'atşânıma: Susamış dudak.

Bûse-i pür-âb-ı cân-efzâ-yı ruḥşârın nigâr

Bî-şümâr îşâr idüp ol gün **leb-i 'atşânıma** (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 8). [leb-i 'atşânıma, -ma]

leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı: Şeker yiyen gül renkli dudağını açtı.

Mey-i vaşlın talebinde yıkılan mestine ol şûḥ

Cûd idüp ol **leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı** (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 8). [leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı, -dı-ı, -nı]

leb-i gül-fâm-ı nigârı: Güzel yüzlü sevgilinin gül renkli dudağı.

Bûs eylemek ey dil **leb-i gül-fâm-ı nigârı**

Emrâza şifâ derde devâ rûḥa ḡidâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 3). [leb-i gül-fâm-ı nigârı, --ı-ı]

leb-i gül-fâmı sevdâsı: Gül renkli dudağının sevdası.

Leb-i gül-fâmı sevdâsı ḥayâl-i rûy-ı tâbânı

Ḥarâb itdi dil-i zârı amân yâ Rab nedir çâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 9). [leb-i gül-fâmı sevdâsı, -sı]

leb-i hûn-hâresi: Kan içici dudağı.

Raḥm ile ḥâl-i perîşânımıza âh çeker

Luṭfî bisyâr ise ey dil **leb-i hûn-hâresi** ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 6). [leb-i hûn-hâresi, -si]

leb-i la 'liñ hilâline: Kırmızı dudağının sözüne.

Ḥâhiş kılarısa zâr ile bîḡâneler şakın

Gösterme ey nigâr **leb-i la 'liñ hilâline** (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 8). [leb-i la 'liñ hilâline, -i, -n, -e-in]

lebi mül: Dudağı şarap II dudağı mest edici sevgili bağlamında.

Gîsûları sünbül **lebi mül** ḥâlleri fûlfûl

Bir gül ki anıñ bûlbûli güller nicelerde (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 3). [lebi mül,]

leb-i rûyı: Yüzünün kenarı.

Leb-i rûyı dilârâ-vâr sürḥ olmuş hicâbından

Güli gösterdigi-çün bûlbûle yüz serde minnet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 5). [leb-i rûyı, -ı]

lebiñ bûsın niyâz itdim: Dudağının öpücüğü için dua ettim.

Rumûzen keşf-i râz itdim **lebiñ bûsın niyâz itdim**

Hemân âḡâz-ı nâz itdiñ şeker-hârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 11). [lebiñ bûsın niyâz itdim, -di, -m-un]

lebleri âb-ı ḥayât: Dudakları hayat suyu.

Rûy-ı tâbânı münevver **lebleri âb-ı ḥayât**

Zulmet-i zülfinde çok 'aşıklara vardır memât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 1). [lebleri âb-ı ḥayât, -ı]

lebleri mül: (Sevgilinin) şarap (gibi kırmızı) dudakları.

Lebleri mül saçı sümbül hâli fülful rüyı gül

Qaddi 'ar'ar haddi aħmer yārdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 5). [lebleri mül,]

leb-teşne: (Gönlü) susamış; hasret çeken.

Küy-ı yār-i bî-vefâyı bekledim **leb-teşne** lîk

Virmedi bir āb-ı vuşlat rahm u luftından 'alef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 11). [leb-teşne,]

Zāhidā **leb-teşneyim** ta' n itme mey-nüş oldığım

Gör neden dikkatle böyle mest ü medhüş olduğım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 1). [leb-teşneyim, -(y)im]

lec: Düşmanlıkta inat etme, ayak direme, çekişme.

Halka-i bāb-ı recâyı ur dilā vaqt-i seħer

Güş-ı hüşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve **lec** (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6). [lec,]

Halka-i bāb-ı recâyı ur dilā vaqt-i seħer

Güş-ı hüşuñ duymadı mı remz-i men **lecce** ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6). [lecce, --ce]

lenge: (f.s.):1. yolculuk sırasında kafilenin bir yerde bir iki gün kalması.2.tenasül aleti. (Develioğlu,2015:630).

Çek meħār-ı ħazmı gel sen sār-bān-ı 'aşr iseñ

Kılma bir ħar **lenge** teslīm-i kaṭār elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 8). [lenge,]

lenger: Gemi demiri, çapa.

Ĥamdü-lillāh irdi ta'līm-i redifñ zevraķı

Sāhil-i baħr-i ĥitāma atdı kaṭdan **lengeri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 50). [lengeri, -i]

lerze: Titreme, titreyiş.

Qıldı sūzān qalbimi yār ĥasretiñ ger itsem āh

Lerzeler peydā ider bu heft-arz u nüh-semā (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 16). [lerzeler, -ler]

lerze-nāk: Titrek, titreyen.

Āh u zārım **lerze-nāk** itdi cihānı ser-be-ser

Ṭüb-ı efgānım şadāsından yıkıldı Çār-bāğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 7). [lerze-nāk,]

lerze-nāk olmuş: Titremek, korkmak.

Heybetinden **lerze-nāk olmuş** bütün ĥalk-ı cihān

Emrine fermān-ber olmuş cinn ü insān tā cenīn (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 11). [lerze-nāk olmuş, -muş]

leşker: (Ar.) Asker.

Kişver-i Fas'dan inüpdür Çīn'e ol gīsüları

Ya'nī kân-ı sīme kim çekmek diler **leşker** gālaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 4). [leşker,]

Taħt-gāhı kābe kavseyini ev ednā **leşkeri**

Zümre-i kerrübiyān fermān-revā-yı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 11). [leşkeri, -i]

Mülk-i Fas'dan **leşkere** yok ihtiyāc

Kişver-i Māçīn ü Çīn virür ĥarāc (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 21). [leşkere, -e]

Cedvel-i şıdka yaza ehl-i vefadan **leşker**

Vire tuğrā-yı cefā anlara mîr-i ekber (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 7*). [*leşker,]*

leşker-i: (Ar.) Asker.

Ser-âver şahın-ı meydân-ı zemîne **leşker-i** sebzî

Cihân-gîr olmada sebkat idüp Kisrî vü Dārâ'ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 11*). [*leşker-i,]*

Eylemiş zümre-i 'uşşâka beni ser-defter

Hüsn ile **leşker-i** hûbâna iden şâh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 10*). [*leşker-i,]*

leşkeri: (Ar.) Asker.

Ĥadden efzûn u 'adedden ĥâric-i bîrûn ola

Çün rimâl-i rûd her dem nuşret ile **leşkeri** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 70*). [*leşkeri,]*

leşker-i hicrân: Ayrılık askeri.

Mulk-i hûşem kerd vîrân **leşker-i hicrân** meded

Dîger âbâdân ne-bâşed ez ser-i sevdâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 7*). [*leşker-i hicrân,]*

leşker-i mûr-ı süleymân: Süleyman peygamberin karınca askerleri.

Şahın-ı gülşen sünbülistân-ı ĥalâvetde giyâh

Leşker-i mûr-ı Süleymân gîsû-yı ra'nâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 12*). [*leşker-i mûr-ı süleymân, --ı]*

leşker-i şâhânesin: Muhteşem askersin.

Leşker-i şâhânesin ta'lim-i fenn-i ĥarbe hep

Emr kılmış kim suhûletle kese a'dâları (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 25*). [*leşker-i şâhânesin, -sin]*

letâfet: (Ar.) Hoşluk, güzellik, incelik.

O nere varsa **letâfet** ile pervâne-veş

Şem'-i ruĥa çok teni yandırur ol dil-rübâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 21*). [*letâfet,]*

Ĥadîka-i çemenistân-ı câna vaĥt-i rebî'

Düşer **letâfet** ile jâle-i 'inâyet-i yâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 10*). [*letâfet,]*

letâfet-bâĥş: Hoşluk, nezaket bahşeden.

Ĥaĥ-ı revnaĥ-fezâ aşĥâbı İbrâhîm Ĥilmî Beg

Letâfet-bâĥş idi bi'l-cümle ehl-i kilĥ ü dîvâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 2*). [*letâfet-bâĥş,]*

levh: Allah tarafından takdir edilen kutsal yazgı belgesi.

Sûy-ı 'uşşâka şakın kıĥma ĥakâretle nâzar

Anların ismini Ĥaĥ **levĥa** şadâkatla yazar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 22*). [*levĥa, -a]*

levh-i dile: Gönül levhası.

Naĥş-ı iĥsânîñ yazar **levh-i dile** müjĥânlarım

Baĥ nigâr-ĥâne-i cûduñuñ nice Bihzâd'ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 7*). [*levh-i dile, -e]*

Çeker **levh-i dile** Bihzâd-veş naĥş-ı ruĥ-ı yâri

Siyâh âhı mürekkeb eyleyüp müjĥânları ĥâme (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 5*). [*levh-i dile, -e]*

levh-i gönülüm toludur: *Gönülümün sayfası doludur.*

Levh-i gönülüm toludur nokta-i hicrân ile âh

Her gören ağlar okunmaz ki ne tedbîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 5*). [*levh-i gönülüm toludur, -(ü)m-dur*]

leyl ü nehâr: *Gece ve gündüz.*

Oda bıraktıñ teni **leyl ü nehâr** hecr ile

Fıkr-i ruhuñ yağdırur başımıza biñ belâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 9*). [*leyl ü nehâr,]*

Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla hemân

Çan akıt yaş yerine zâr ile her **leyl ü nehâr** (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 4*). [*leyl ü nehâr,]*

Güşe-i hasretde oldum mu ‘tekîf **leyl ü nehâr**

Eşk-i çeşmimden habîbâ oldu deryâlar revân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 5*). [*leyl ü nehâr,]*

Nâm olalı dehrde söyle vefâ itdiğin

Yandı cefâdan bu dil **leyl ü nehâr** ân-be-ân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 16*). [*leyl ü nehâr,]*

Çıra devrânıñ ey çarh Cenâb-ı Kâhhâr

Ağlayup söyle Gulâmî bunı her **leyl ü nehâr** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 28*). [*leyl ü nehâr,]*

Leyl ü nehâr yâr diyerek ağlarız

Seyl gibi hasretler ile çağlarız (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 21*). [*leyl ü nehâr,]*

leylâ: *Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı. II Siyah, gece.*

Merhamet-pîrâ kerem-fermâ saçı **leylâ** meded

Nâz u istiğnâ ider ‘uşşâkına bî-intihâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 11*). [*leylâ,]*

Çays-ı ‘aşkıñ beni mecnûn u perîşân itdi

Var şabâ söyle ki **Leylâ** ide sevdâya ‘ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12*). [*leylâ,]*

Rahmı yokdur ey Gulâmî zerrece sâ‘illere

Bî-haberdir derd-i ‘aşkıñ ol saçı **leylâ** meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 14*). [*leylâ,]*

Hayâlîñle cünûna uğramış zencîr-i zülfünde

Esîr olmuş gönül **Leylâ** vişâliñ bî-cefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 6*). [*leylâ,]*

Terahhümle eyâ **Leylâ** nazar kı

Seniñ ‘aşkıñla dil divânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 3*). [*leylâ,]*

Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre gam

Bir saçı **Leylâ** içün düşmem hayâl-i hâma ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 4*). [*leylâ,]*

Mecnûn-şîfat vâdî-i fûrkatde bırakma

Divâne dili vuşlat-ı **Leylâ’ya** ulaşdır (*Gulâmî Divanı , Tahmîs 2, Mısra 10*). [*leylâ’ya, -ya]*

leylâ-vâr şeb: *Karanlık gece.*

Gerden-i ‘aqla cünûniyyet kemendin bağlayup

Gitdi taht-ı fûrkatde ol ân **Leylâ-vâr şeb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 12*). [*leylâ-vâr şeb,]*

leylâ-vârdan: *Bkz. ‘saçı Leylâ’, ‘kışsa-i Leylâ vü Mecnûn’ I. Leylâ (Mecnûn/ Çays bağlamlarında).*

Çakılıp kaldığı boynumda zencîr-i cünûn dâ’im

Mu‘anber müy bir gîsû-yı **Leylâ-vârdan** kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 4*). [*leylâ-vârdan,]*

leyle-i zulmâ: *Gecenin karanlığına.*

Žiyā aldı semāvāt ol gice mevlūd-ı Aḥmed'den

Değil muhtāc kândil-i mehe ol **leyle-i zulmā** (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 36*). [*leyle-i zulmā,]*

leyl-i azîne: *Cuma gecesine.*

Ol gün ola mı dilber ile sîne-be-sîne

Pisterde hem-âgüş ola dil **leyl-i azîne** (*Gulāmî Divanı , Müfret 34, Mısra 2*). [*leyl-i azîne,]*

levli nehār itmek: *Gece gündüz etmek.*

Dîde-düz-ı hecr olup bî-vuşlat-ı būs u kenār

Nāle-i cān-süz ile **levli nehār itmek** de güç (*Gulāmî Divanı , Gazel 31, Mısra 8*). [*levli nehār itmek, -mek]*

levlî-sıfat: *Leyla gibi.*

ğayrın kabını **Leylî-şıfat** pür-ni'am eyler

Gör kâse-şikenlik işi Mecnûn'ına maḥşûş (*Gulāmî Divanı , Gazel 90, Mısra 3*). [*levlî-şıfat,]*

Olmuşum tâ ezel üftâde-i hāmûn-ı cünûn

Ruḥ-ı **Leylî-şıfatın** çeşmine gönlüm meftûn (*Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 2*). [*levlî-şıfatın, -ın]*

Eyâ **Leylî-şıfat** meh-ṭal'atım şems-i zamânım gel

Tükenmez mi bu istiğnâ (*Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 11*). [*levlî-şıfat,]*

leziz: *Daha lezzetli, daha tatlı, daha hoş (olan).*

Ey ümîd-i vuşlatınla telḥî-i hicrân **leziz**

Âb-ı tîğnî ḥalkâda çün kaṭre-i ḥayvân **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 1*). [*leziz,]*

Ey ümîd-i vuşlatınla telḥî-i hicrân **leziz**

Âb-ı tîğnî ḥalkâda çün kaṭre-i ḥayvân **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 2*). [*leziz,]*

Gitmedi dilden ḥayāl ü ḥāl-i rüyuñ zîneti

Taḥt-ı ḥüsnün üzre Hindû-beççedir çendân **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 4*). [*leziz,]*

Gâh müjgânın kapar kefdin dilim gâhice ḥaṭ

Büstân-ı devletinde ḥâr u hem reyḥân **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 6*). [*leziz,]*

Fürkâtinden cânım oldu cān-ı men nezdik-i leb

Cānı gel zann itme kim ey ḥâce bî-cānân **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 8*). [*leziz,]*

Pā-nihād itmim cināna rüy-ı yâr olmaksızın

Nār-ı düzaḥdan Ğulāmî çün degül bustân **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 10*). [*leziz,]*

Cilve-i güftârın elbet sâķî sāğardan **leziz**

Rüy-ı tâbânın şehâ billah gül-aḥmerden **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 1*). [*leziz,]*

Cilve-i güftârın elbet sâķî sāğardan **leziz**

Rüy-ı tâbânın şehâ billah gül-aḥmerden **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 2*). [*leziz,]*

Ṭūṭî-i ṭab'a gelüp bir zevk u ḥālât-ı 'azîm

Büse-i gül-fâm-lebler gül-be-şekkerden **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 4*). [*leziz,]*

Açdı çün bād-ı nesîm şeb-reng-i zülfün bendini

Kim mu'aṭṭar kıldı rûḥı bûy-ı 'anberden **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 6*). [*leziz,]*

Rûzdan bî-şübhe ra'nâdır şehir hengâmesi

Şâfi ebyaz ol sebebdin olmaz esmerden **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 8*). [*leziz,]*

Şihḥat-i tenden Ğulāmî bir güzel devlet mi var

Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden **leziz** (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 10*). [*leziz,]*

Nâz u istignâ gelür tab'-ı dilârâya **leziz**

Dil-rubûde olsa gayre gayriden olmaz elezz (Gulâmî Divanı , Müfret 10, Mısra 1). [lezzet,]

lezzet: Tat, zevk.

Şabâ virse peyâm-ı la'l-i gül-fâmı ne devletdir

Ḳulüb-ı ehl-i 'aşka başka **lezzet** başka hâletdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 2). [lezzet,]

İder her bir taraftan murglar cânâ şabâ-hânlık

Şabâ vaqt-i şehir bü-yı vefâ virdikde **lezzet** var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 20). [lezzet,]

Gulâmî **lezzet-i** zevk-i cihân âgûş-ı dilberdir

Dimiş üstâdımız ammâ ki sende ol liyâkât yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 17). [lezzet-i, --i]

Ger **lezzetî** ez-'âşıkî vü 'aşk bi-dânî

Dânistenet ez-himmet-i şâhib-nazarân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 19). [lezzetî, -i]

lezzet-i yâr: Sevgilinin lezzeti.

Bâde-i güft-i velâ içre olan **lezzet-i yâr**

Mest ü medhûş u gam-efrûş-ı ruḥ-ı tal'at-ı yâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 3). [lezzet-i yâr,]

libâs: Elbise, giysi.

Şuîf **libâs-ı** şûf ile aldatma 'âlemi

Şâf olmayınca dil nazar itmez nigâr-ı 'aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 7). [libâs-ı,]

licâm: Gem, dizgin.

Üftâdeliğim bildi kesüp rahmını dildâr

Birden bire döndürdü **licâm-ı** keremin yâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 2). [licâm-ı,]

licâm-ı rahmını çekmiş: Merhamet dizginini çekmiş.

Cidâl ü fitne düşürmüş miyân-ı 'uşşâka

Licâm-ı rahmını çekmiş ne hoş edâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 6). [licâm-ı rahmını çekmiş, --ı, --nı-mış]

lihâz: Düşünmek II mülâhaza etmek II riayet etmek.

Olmuşum dergeh-i 'aşkıñda seniñ ḥâk-i kâdem

Bâd-ı ifnâ ile şavurma meded eyle **lihâz** (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 8). [lihâz,]

lîk: "Ama, fakat, lakin" anlamlarında bağlaç.

Sırr-ı zâtıñdan nişân olmaḳ hünerdir ey şehim

Lîk şanma aña her bir merdiñ isti'dâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16). [lîk,]

Bisât-ı ḳurbdan mehcûr u düruz **lîk** sultânım

Ser-i üftâdegâna feyz-i 'ulyâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 7). [lîk,]

Kûy-ı yâr-i bî-vefâyı bekledim leb-teşne **lîk**

Virmedi bir âb-ı vuşlat rahm u luḥfindan 'alef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 11). [lîk,]

Ben seg-i kûy-ı nigârım niye bîgâne olam

Lîk ḥavf eylerim ol günde ki dîvâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 2). [lîk,]

Lîk virmiş genc-i va'd-i vaşlını ol lâyıka

Cedvel-i mihrinde nâmin eylemişdir sâbıka (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 27). [lîk,]

likā: Kavuşma, vuslat /1. 'âşık bağlamında ma'şûğa kavuşma, tasavvufî bağlamda Allah'a kavuşma/.

Beyâbân-ı talebde pâ-bürehne huşk-leb kaldım

Ġulâmî teşneye gel çeşme-i âb-ı **likā** göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 14*). [*likā,]*

Tesbîhi maḥabbet giceler zikri fîğândır

Tehlîli fenâ fikri **likā** süy-ı beḳâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 4*). [*likā,]*

likā-vı yâr: Sevgilinin yüzü.

Gören gülzâr zevkin 'andelîb-i dil pesend itmiş

Likā-yı yâr içün bâğ-ı fenâdan çeşm bend itmiş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 20*). [*likā-yı yâr,]*

li'l- 'uşşâki: Onun âşıklarıyla.

Min büyüti'l-ḳalbi yuḥric ḥubbuhū ḥubbe's-sivā

Ḳad enâre'l- 'aşku **li'l- 'uşşâki** minhâce'l-hüdā (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 4*). [*li'l- 'uşşâki,]*

lisân: Dil II Zikretmek, anmak.

Îlâhî remz-i 'aşkıñ zîb-i ruḥsâr-ı beyân eyle

Lisânım hem zebân-ı ğayba yâ Rab tercemân eyle (*Gulâmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 2*). [*lisânım, -ım]*

lisân-ı nâsa: Halkın diline.

Dâstân olduk **lisân-ı nâsa** maḥbûb-dost deyü

Ẓann ider maḥbûb ise gör kendine bizi 'adû (*Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 1*). [*lisân-ı nâsa, -a]*

livā: Ar. Sancak, bayrak.

Ebr-i lebi yağdırur ḳalbe şafâ âbını

Dikse eger vaşlına 'ahd ile yârim **livā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 24*). [*livā,]*

Niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri

Nedir ḥikmet ki zâlim kaldırur ya'nî **livā** her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12*). [*livā,]*

İḳlîm-i dile geldi çerî Çîn ü Hıttā'dan

Nuşret irişür şâhib-i sancâk u **livādan** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 18*). [*livādan, -dan]*

livā-vı 'ayş-ı meserret: Mutluluk sefasının bayrağı.

Şafâ-yı ḳalbden olmuş semâya peyveste

Livā-yı 'ayş-ı meserret pey-â-pey âḥir-kâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 18*). [*livā-yı 'ayş-ı meserret,]*

liyâkat: Layık olma / yeterlilik / uygunluk.

Ġulâmî lezzet-i zevk-i cihân âğûş-ı dilberdir

Dimiş üstâdımız ammâ ki sende ol **liyâkat** yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 18*). [*liyâkat,]*

lokmân: Bir nebî veya velî olduğu ihtilâflı; ancak çoğunluğun tercihine göre hakim bir şahsiyet. Kur'ân-ı Kerîm'de Lokman

adı iki yerde geçer (Lokman, 31/12 ve 13). Kelime, aynı zamanda Mekkî bir surenin adıdır. Bu sûrenin nüzul sebebi

Kureyşlilerin Lokman'ı Hz. Peygamber (s.a.s)'e sormalarıdır.

Nabż-gîri daḥi **Loḳmân** u Aristû olsa

Viremez ḥaste-i 'aşk-ı ruḥ-ı ra'nâyâ 'ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 3*). [*loḳmân,]*

lücke: Engin deniz, suyun çok ve derin olduğu yer; girdap.

Semâdan rüy-ı deryâya düşen bârân gibi dâ'im

Gözüm yaşın maḥabbet **lucce**i üzre ḥabâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 6). [lucce, -si]

lücke-i: Engin deniz, suyun çok ve derin olduğu yer; girdap.

İlâhî ben ğarîk-i **lücke-i** deryâ-yı takşîrim

Ḥalâş it sâhil-i 'afva ulaşdır eyle rahmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 9). [lücke-i,]

lücke-i bahr-i zünüb-râ: Günah denizinin engin suları.

ġarķ şod Ğulâmî **lücke-i bahr-i zünüb-râ**

Bî'nger me-râ be-çeşm-i şefâ'at meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 13). [lücke-i bahr-i zünüb-râ,]

lüşüş-ı hüblar: Güzellik hırsızları.

Ṭarîķ-i 'aşķa girdim tâ ezel ammâ ki bî-zâdım

Lüşüş-ı hüblar urmuş yolum maḥzûn u nâ-şâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 26). [lüşüş-ı hüblar, -lar]

lutf: Allah (c.c.)'ın kullarını güzellik ve hoşluk ile muradına muvaffak eylemesi.

Ḥasretin derdini çok çekdi Ğulâmî kemter

Çeşm-i lutfuñla nazar eyle şehim **lutf**a sezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 14). [lutf, -a]

Hümâ-yı **lutf**-ı tu ger sâye efkened ber-dil

Şeved Ğulâmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 9). [lutf-i,]

Bendegiyyet defterine **lutf** ile Fâ'iz seniñ

Ey Ğulâmî kayd kıldı nâmın âḥir-kâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 13). [lutf,]

Virürse **lutf** ile bir iki buse 'âşıkına

Ne çok deyü ider ol dem şümâr u 'add u hisâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 13). [lutf,]

Vādî-i hüznede ser-geşte işim girye vü zâr

Lutf ile bir meded it sîne-i süzânima yâ ğavṣ (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 8). [lutf,]

Nâr-ı 'aşķın bu vücûdum yakdı ḥâkister idüp

Âb-ı **lutfuñ** şaçmadın bir kez sitem-fermâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 8). [lutfuñ, -uñ]

Hem-refîķ-i ġâr-ı Faḥr-i 'Âlemîn olmuş idi

Şıdk u **lutf** u merḥametde bî-nişândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 10). [lutf,]

Nîm-nigâḥ eylerse **lutfıyla** eger mi'mâr-ı ḥüsn

Kaşr-ı cennet gibi göñli yapılır pür-nûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 7). [lutfıyla, -ı, -y, -la]

Recâlarla didim vir cām-ı **lutfi** sâķî-i ḥüsn

ġazabla didi yok ḥumlar tolu ġam şularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 5). [lutfi, -ı]

Külâḥ işkeste perçem deste destinden derûn ḥaste

Ṭabîbim **lutf** ile baksa nolur şâyân-ı rahmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 8). [lutf,]

'Arz-ı ḥâl-i dil-i nâ-şâdî tamâmen okıyup

Belki **lutfından** ider bizi ḥuzûra ihzâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 10). [lutfından, -ın, -dan]

Görince mîve-i **lutfin** bu naḥlistân-ı dünyâda

Döküp evrâķını eşcâr berden bârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 7). [lutfin, -ın]

Nâz u sitemi 'âşķ-ı maḥzûnına maḥşûş

Lutf u keremi şâdıķa yok dünına maḥşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 2). [lutf,]

İr hemān mey-hāne-i mestān-ı ‘aşka zār ile
Ey Ġulāmī belki **luṭfindan** şunar sākī tifağ (*Ġulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 10*). [*luṭfindan, -ın, -dan*]
Vaktidir būs-ı lebiñle al Ġulāmī hātırın
Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ nolur **luṭf** u kerem (*Ġulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 24*). [*luṭf, ,*]
Bir zamān merhem urur yârelere **luṭfindan**
Uçurur murğ-ı dili deşt-i meserretlere âh (*Ġulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 11*). [*luṭfindan, -ın, -dan*]
Yine nâ-şād olacak göñlümi şādān itme
Niye nâ-yâb olacak **luṭfuñı** i ‘lân itme (*Ġulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 2*). [*luṭfuñı, -uñ, -ı*]
Raḥm ile hâl-i perîşânımıza âh çeker
Luṭfı bisyâr ise ey dil leb-i hûn-hâresi ne (*Ġulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 6*). [*luṭfı, -ı*]
Meyl-i derûnı yine bizleredir biliriz
ğayre olan **luṭfdan** kaşdı ezâdır bize (*Ġulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 4*). [*luṭfdan, -dan*]
Merhem-i **luṭf** ile tîmâr eyledi zaḥm-ı dile
Şîşe-i ‘ıtr-ı ruḥın dökdi meşâm-ı cânıma (*Ġulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 13*). [*luṭf, ,*]
Evvelî çarḥ-ı felek **luṭf** ile şād itdi bizi
Hışm idüp âhiri uğratdı beni belvâya (*Ġulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 5*). [*luṭf, ,*]
Hümûm u miḥnet ü ğam hāmili olup gezerim
Nehâr u leyl işim kaldı **luṭf-ı** Yezdân’a (*Ġulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 12*). [*luṭf-ı, ,*]
Dedr-dü cihân **luṭf-ı** tu-râ ilticâ konem
Geştem çü hâk-i pây-ı segânet meded ‘Alî (*Ġulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 7*). [*luṭf-ı, ,*]
‘İşve-i cilde ile rûy-ı pür-envârını açdı
Luṭf ile sâ‘iliniñ dîde-i hûn-bârını açdı (*Ġulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 2*). [*luṭf, ,*]
Rişte-i zülfûñ telinde niçe kes âvîhtedir
Muntazırlar **luṭfuña** kân-ı kerâmâtüñ zeri (*Ġulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 8*). [*luṭfuña, -(u)n, -a*]
Ne **luṭfdur** yine bād-ı bahâr-ı büy-ı nigâr
Meşâm-ı bağ-ı dile zevkler ider îşâr (*Ġulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 1*). [*luṭfdur, -dur*]
Zemîn emn ü emāna münkalib şimdi zamānıñda
Resîde **luṭf** u feyziñ ḥukmi ednâ ile a‘lâya (*Ġulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 42*). [*luṭf, ,*]
Çün mis-i bî-kıymet-i eş‘ârım üzre **luṭf** ile
Düşse iksîr-i nazar ‘afvîñ olur bir kîmyâ (*Ġulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 35*). [*luṭf, ,*]
Ey bülbül-i şûrîde benim hâlimi bildir
Ol ğonca-feme **luṭf** ile aḥvâlimi bildir (*Ġulāmī Divanı , Kıt’a 1, Mısra 2*). [*luṭf, ,*]
Kılmış güzelim hâlimi **luṭf** ile tefahḥuş
‘Uşşâkdan itdim bu zamān kesb-i teḥaşşuş (*Ġulāmī Divanı , Kıt’a 3, Mısra 1*). [*luṭf, ,*]
Kılma **luṭfuñdan** beni dūr u cüdâ
ğonca-fem bülbül-şiyemsiñ rûz u şeb (*Ġulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 5*). [*luṭfuñdan, -uñ, -dan*]
‘Âşıkân ez-cân ider vaşlîñ taleb
Kılma **luṭfuñdan** beni dūr u cüdâ (*Ġulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 10*). [*luṭfuñdan, -uñ, -dan*]
Kılma **luṭfuñdan** beni dūr u cüdâ
Zer-külâh-ı fûrkatı cânân el-ğıyâs (*Ġulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 15*). [*luṭfuñdan, -uñ, -dan*]
Bir nemed bes eyle iḥsân el-ğıyâs
Kılma **luṭfuñdan** beni dūr u cüdâ (*Ġulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 20*). [*luṭfuñdan, -uñ, -dan*]
Kılma **luṭfuñdan** beni dūr u cüdâ (*Ġulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 25*). [*luṭfuñdan, -uñ, -dan*]
Bu kadar ḥuşk u tehî şanmaya dilden nefesi
İder ‘uşşâka Ḥudâ **luṭf** ile feryâd-resî (*Ġulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 18*). [*luṭf, ,*]

‘Âşık-ı hüsnüñ nigârım **luṭf** ile kayırmadıñ
Kenz-i ‘aşkıñda hisâb-ı cevri hem şaşırmadıñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 1*). [luṭf,]
Zahm-ı hicrâna nihâyet ola mı olmaya mı
Luṭf ile merhem-i vuşlat ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 2*). [luṭf,]
Ḥastegân-ı ‘aşka dermândır anıñ güft-i lebi
Luṭfinı ümmîd ider şâh u gedâ hattâ şabî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 12*). [luṭfinı, -ı, -n, -ı]
Ez ḥâk-i dereş bûd me-râ çeşm ğubârî
İn **luṭf** cüz ez-bâd-ı seher-ğâh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 10*). [luṭf,]

luṭf eyle: Yardımda bulunmak.

Zîr-i destînde olan üftâdeye **luṭf eyle** kim
Râhimînler erḥamı rahm eyleye saña meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 11*). [luṭf eyle,]

luṭf idüp: Lütuf etmek.

Ey nesîm-i pür-beşâret var huzûra öp etek
Luṭf idüp ol şâh-ı hüsne eyle bizlerden dilek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 28*). [luṭf idüp, -üp]

luṭf idüp: Bağışlamak, ihsan etmek.

Luṭf idüp üftâdeler âhına şâhâ gel iriş
Çünkü kalmaz yerde mazlûm âhı cânâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 1*). [luṭf idüp, -üp]

luṭf it: İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

Nâr-ı ḥasretten kebâb oldu ciger **luṭf it** şehim
‘Âlemi mest eyleyen bakışlı yârim kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 7*). [luṭf it,]
Müneccim ṭâlî’-i târikimi bir kez hisâb eyle
Eger naḥs ise **luṭf it** sa’d ile ‘âlî-cenâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 2*). [luṭf it,]

luṭf u ihsânı: İyilik ve yardım.

Ağlamakdan gicelerde gözlerim oldu za’îf
Luṭf u ihsânı çok olan şâh-vârım kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 6*). [luṭf u ihsânı, -ı]

luṭf u kerem: İhsan ve cömertlik.

Şecâ’at menba’ı **luṭf u kerem** kânı ‘Ömer Fârûk
‘Adâlet kişveriniñ şâh u sultânı ‘Ömer Fârûk (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 1*). [luṭf u kerem,]

luṭfa gel: İyilik et.

Luṭfa gel inşâfa gel bir yok mı sende merḥamet
Dest-i cevriñle nigârım kıddim oldu ḥam-be-ḥam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 19*). [luṭfa gel,]

luṭf-ı ḥak: Allah’ın lutfu. Allah’ın bir şeyi ve durumu yorgunluk ve sıkıntı çektirmeden kullarına ihsan etmesi.

Çün cihânda mâdîh-i şâh-ı cihân itdi şükür
Luṭf-ı Ḥak sen gibi bir ‘âciz Ğulâmî kemteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 62*). [luṭf-ı ḥak,]

luṭf-ı lebiñ: Dudağının ihsanı.

Ey Gulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā
Dilberā **luṭf-ı lebiñ** şevk-i dile imdādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 20*). [*luṭf-ı lebiñ,]*

luṭf-ı pākiñ: Kutlu lūtuflar, insanlara güzel lūtuflarda bulunma.

Dü-cihānda **luṭf-ı pākiñ** ilticā eyler göñül
Mülket-i dāreynde şāhib-‘adāletsin ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 7*). [*luṭf-ı pākiñ, -i, -n]*

luṭfuñ nehār-ı nūr-bahş: Gündüz lutfun etrafı aydınlatır.

Maẓhar-ı ẓahriñ mesā **luṭfuñ nehār-ı nūr-bahş**
İnsden hādī muḍildir ya ‘nī şeytāndan ğaraẓ (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 5*). [*luṭfuñ nehār-ı nūr-bahş,]*

lüzūmī: Lazım olanı, gereği.

Ey Gulāmī ehl-i derde her zamān gel hem-dem ol
Çok da şekvālar maḥallinde **Lüzūmī** ebsem ol (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 34*). [*lüzūmī,]*

M

mā: Su.

Mā-i cārī-veş gelürse süy-ı a‘dādan cefā
Rāzıyım itdim seni hūbān içinde intiḥāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 9*). [*mā-i, --i]*
Mā-i cārīler gibi pāyına yüz sürmeklige
Ḥalk-ı ‘ālem geldiği ‘aşkıñ serīridir göñül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 7*). [*mā-i, --i]*
Nüh-felek arzlar varak eşcār kıl **mālar** midād
Kātib olsa zī-revān ‘āciz-beyāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [*mālar, -lar]*

mā: Almak, buyurmak II İkrām etmek.

Yā lā‘imen bi-ḥālī ẓad küntü ze‘l-vebālī
Mā tedri keyfe ḥālī lā-tükşirü ‘l-cerāyih (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 8*). [*mā,]*

mā: "Al, işte al" manasında kullanılan sözcük.

Nā-sezā būdem ki ez-‘aşkeş şodem sultān-ı ğam
Mīr-i miḥnet kerd **mā** rā zūlf-i şeb-ārā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 4*). [*mā,]*

mā: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri. II Aşıklar.

Bā-mihr-i ruḥeş cān-ı cihān sūht be-zārī
Ber-va‘de-i vaşleş dil-i **mā** yāft ẓarārī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 8*). [*mā,]*
Maḥbūbe-i **mā** şāhid-i şāh-ı dü cihān-est
Ber-şāhidiyeş zāt-ı ḥod işbāt u nişān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 1*). [*mā,]*
Der-kūçe-i ‘aşk ehl-i velā ṭālib ez-ān-est
Ma‘şūka-i **mā** ez-naẓar-ı ğayr nihān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 4*). [*mā,]*

mā-‘adā: -den başka, -den dolayı.

Ḥoş-edā şāhib-‘atā kān-ı şehāsīñ ey ‘alā
Teşnegāna hem saḳā sen-veş bulunmaz **mā-‘adā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 8*). [*mā-‘adā,]*

‘Aşk kilki çekdi haṭ harf-i vücūd-ı ‘āşıkā

Kim ola ṣābit haḳ işbātında nefy-i mā-‘adā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 30). [mā-‘adā,]

ma‘ālî-kadr: Yüce kıymetli.

Şimdi bir şūh-ı sitem-kārîñ esīridir gönül

Şāh-ı mihrîñ bir ma‘ālî-kadr emīridir gönül (Gulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 2). [ma‘ālî-kadr,]

ma‘ālî-menkabet: Yüce hikayeleri olan.

Zātîñ olmuş bir ma‘ālî-menkabet

Kişver-i hūbāna sür şāhāne at (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 13). [ma‘ālî-menkabet,]

ma‘ānî: Anlam, mana; şiirde anlam.

Metn-i evşāfında çok muzmer ma‘ānî var iken

Qādir olmaz hüsnuñ izhār itmege ehl-i şurūh (Gulāmî Divanı , Gazel 32, Mısra 7). [ma‘ānî,]

ma‘azallāh: Allah korusun! Allah esirgesin! anlamı taşıyan ünlem ifadesi.

Firāk-ı yāri görmek bir nişān olmuş cehennemden

ğalaṭ itdim ma‘āzallāh saḳar andan nişān olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 4). [ma‘āzallāh,]

ma‘būd: Kayıtsız şartsız kulluk edilmeye layık olan, kendisine ibadet edilen varlık, ilah; Allah.

Tār-ı gīsūlarını silsile kılmış Ma‘būd

Kehrübā-veş dil-i ‘uşşākı ider cezb ü rübūd (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 19). [ma‘būd,]

mā-cerā: Baştan geçmiş olay.

O vakit çāk-i girībān-ı hayā eyleyelim

Mā-cerāmız idelim ağlayarak ‘add ü şumār (Gulāmî Divanı , Gazel 62, Mısra 12). [mā-cerāmız, -mız]

mā-cerā-yı fūrkatî ‘arz eyledim: Ayrılık macerasını anlattım.

Sīnemi çāk eyleyüp dāğ-ı derūnum gösterüp

Mā-cerā-yı fūrkatî ‘arz eyledim sultānıma (Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 4). [mā-cerā-yı fūrkatî ‘arz eyledim, -i]

ma‘delet-fermā: Adaletle hükmeden.

Ol müşîr-i ma‘delet-fermā vezîr-i Cem-edā

Ḥazret-i Es‘ad Paşā ni‘me‘l-emīriñ mazhārı (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 51). [ma‘delet-fermā,]

ma‘den: Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak.

Mesrūr idecekdiñ bu Gulāmî’yi efendim

Bu ‘ahdleriñ noldı kerem ma‘deni ḥāfız (Gulāmî Divanı , Gazel 95, Mısra 10). [ma‘deni, -i]

Fezā-yı Kerbelā-yı ‘aşḳda teşne-lebānımdan

Kerem-fermā-yı teblîğ ol belāgat ma‘deni yāre (Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 6). [ma‘deni, -i]

ma‘den ü genc-i ğinā: Maden ve hazine zenginliği.

Maḫzen-i nūr-ı Ḥudā Ḥazret-i ğavṣu‘l-A‘zam

Ma‘den ü genc-i ğinā Ḥazret-i ğavṣu‘l-A‘zam (Gulāmî Divanı , Gazel 118, Mısra 2). [ma‘den ü genc-i ğinā,]

ma‘den-i cūd u sehāvet: Cömertlik ve eli açıklığın kaynağı.

Ma‘den-i cūd u sehāvet dürr-i baḥr-i merḥamet

Çilve-baḥş-ı saltanat kân-ı kerāmātūñ zeri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 19). [ma‘den-i cūd u sehāvet,]

ma‘denü‘l-ihsān: İyilik kaynağı.

Seniñ vaşfiñda dirlir cümle ‘ālem ma‘denü‘l-ihsān

Dem-ā-dem renc ü aḥzāndır işim senden meded Ḥālîş (Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 5). [ma‘denü‘l-ihsān,]

mādiḥ-i şāh-ı cihān: Dünyanın övülen padişahı.

Çün cihānda mādiḥ-i şāh-ı cihān itdi şükür

Luṭf-ı Ḥaḳ sen gibi bir ‘āciz Gulāmî kemteri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 61). [mādiḥ-i şāh-ı cihān,]

mā-fihā: Dünya ve içindekiler.

Ḥayāl-i yārdan gayri görünmez dīdeme dünyā

Temāşā-yı cemāl ister nedir dünyā vü mā-fihā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 2). [mā-fihā,]

mā-fi-zamīr: (a.b.i.): gönüldeki,içteki şey. (Develioğlu, 2015:646).

Bir şadā virmez revānın yandırur ol şem‘aya

Eylemez mā-fi-zamīrin kimseye pervāne ‘arz (Gulāmî Divanı , Gazel 91, Mısra 4). [mā-fi-zamīrin, -in]

mağfiretle nazar it: Mağfiretinle bak.

Bu Gulāmî niçe şad-bār kuşur itmiş ise

Mağfiretle nazar it zār-ı efgānıma yā gāvş (Gulāmî Divanı , Gazel 26, Mısra 10). [mağfiretle nazar it,]

mağlūb: Mağlup, kaybetmiş.

Sipāh-ı şādīḳīn olmaḳdadır mağlūb dünyāda

Bulur nuşret o kāfir-kış ceşş-i eşkiyā her dem (Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 13). [mağlūb,]

Kim kilāb-ı bābına mağlūb esedler āḥiri

Ḥazret-i Ḥaḳ‘dır mu‘īni anlarıñ hem nāşırı (Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 17). [mağlūb,]

mağlūk: Ar. Kapalı, kilitli.

Dehān-ı yāri teşbīh eylemek dūrce ḥaṭādır bil

Anı feth eyleyen var bu ise mağlūḳdur dā‘im (Gulāmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2). [mağlūḳdur, -dur]

māh: Ay yüzü güzel.

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Nigārā ‘andelībā gül-‘izārā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 1). [māhā, -a]

Şehā māhā saña müştāk ‘ālem

Esīr-i kākülūñ ednā vü a‘lā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 7). [māhā, -a]

Şehā māhā ḥayāl ü intizār-ıñ

Dü-çeşmim merdümünde eylemiş cā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 9). [māhā, -a]

Şehā māhā bütā cānā ruḥuñdan

Žiyāsın almış ol mihr-i mu‘allā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 11). [māhā, -a]

Şehā **māhā** bütā cānā vişālīñ
Devā-yı derd-i dil bī-şübhe hāḡḡā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 13*). [*māhā, -a*]
Şehā **māhā** bütā cānā penāhā
Zā'īf oldı vüçüdüml zülf-āsā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 15*). [*māhā, -a*]
Şehā **māhā** bütā cānā penāhā
Ser-i kūyuñ seniñ 'uşşāḡa me'vā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 17*). [*māhā, -a*]
İkrār ideriz kim bu şebistān-ı miḡende
İrsāl iden ol **māhı** hedāyā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 16*). [*māhı, -ı*]
Nāḡış-ı ḡacibleriñ çekdi iki ay resmini
Çille-i saḡtını dil çekdi iki **māh** amān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 10*). [*māh,]*
Revnaḡ-ı dīn-i risāletdir ḡurūh-ı Ḳādirī
Māhdan māhıye dek ḡalḡ-ı cihān hep zākiri (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 16*). [*māhdan, -dan*]
Der-rāḡ ḡazīn māndem u hem-rāḡ ne-yāmed
Yā Rab çı şod imrüz ki ān **māh** ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 4*). [*māh,]*
Oldı Ṭaşābād'a nice **māhlar** ḡā'im-maḡām
'Adl ü dād ile ḡūḡümet itdi anda bir zamān (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 5*). [*māhlar, -lar*]

māh: (*Fars.*) Gökteki ay, kamer.

Bedr-i rūyuñ **māh** u mihr-i mes'adet

Necm-i tābān ḡālīñ ey pūr-merḡamet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 11*). [*māh,]*

māh ile ḡurşīd: Ay ve ḡüneş.

Cemālī nūrına nisbet semāda **māh ile ḡurşīd**

Hemān ser-ḡeşte vü şūrīde-ser ya'nī iki ḡirbā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 7*). [*māh ile ḡurşīd,]*

maḡabbet: 1. Sevgi. 2. Aşk, sevdā. 3. Dostluk, baḡlılık. 4. Sohbet, yārenlik.

Giceler zīver-i āḡūş-ı raḡībān tenhā

Tā şehir zevḡ u şafā resm-i **maḡabbet** bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 12*). [*maḡabbet,]*

Meşām-ı cānıña irmez **maḡabbet** micmerinden būy

Bu tezvīr ile zāhid ebleḡānı var inandır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 3*). [*maḡabbet,]*

Tenim deryā-yı esrār-ı **maḡabbetde** fenā olmuş

Beḡādan ol fenā keştisine bir nāḡudā ḡöster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 9*). [*maḡabbetde,]*

Demāḡa çāşnī-i sūkker-i sevdāyı almazdan

Sarāy-ı sırr-ı sultān-ı **maḡabbetde** ḡālīl olmaz (*Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 6*). [*maḡabbetde,]*

Gül gibi baḡrıñ **maḡabbetden** kızıl ḡan eyle sen

Dehre būyın neşr ider ḡurşīd-i 'ālem-tāb-ı feyż (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 7*). [*maḡabbetden, -den*]

Şikest olsun seri pāyı miyānı cümle endāmı

Anıñ kim sīnesinde zerrece mihr ü **maḡabbet** yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 12*). [*maḡabbet,]*

Semādan rūy-ı deryāya düşen bārān gibi dā'im

Gözüm yaşın **maḡabbet** lüccesi üzre ḡabāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 6*). [*maḡabbet,]*

ḡuşād ola ḡulīstān-ı cihānda

Gül-i şevḡ u **maḡabbet** ya'nī cānda (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 6*). [*maḡabbet,]*

Maḡabbetden gül ü ḡulzār ḡande

İder ḡāl-i hezār-ı derd-mende (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 37*). [*maḡabbetden, -den*]

Cihān envār-ı ‘aşk ile töludur

Maḥabbetsiz olan diller ölüdür (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 32*). [*maḥabbetsiz, -siz*]

maḥabbet bahrine: *Aşk denizine.*

Kevākib kâsesi tā-leb tölupdur eşk-i çeşmimden

Maḥabbet bahrine rîzân idüp reşk-i ḥabâb eyle (*Gulāmî Divanı , Gazel 166, Mısra 4*). [*maḥabbet bahrine, -i, -ne*]

maḥabbetden resen: *Aştan, sevgiden yapılmış iplik. II Sevgilinin âşık eden saçları.*

Boynuma taḳdîr-i Hâk taḳmîş **maḥabbetden resen**

Tîğ-i tedbîr ile dünyâda anı kimdir kesen (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 41*). [*maḥabbetden resen,]*

maḥal kalmadı: *Lüzumu olmamak, gerek kalmamak.*

Yed urdum anîñ ‘urve-i vüşkâsına ol dem

Taḥlîş-i gîrîbâna **maḥal kalmadı** min-ba’ d (*Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 6*). [*maḥal kalmadı, -dı*]

maḥal (ko): *Fırsat vermek, yer bırakmak,.*

Nîm-nigehle ‘âşîka eyler cefâ-yı bî-hisâb

Bir **maḥal** koymaz kelâma lebleri hâzır-cevâb (*Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 2*). [*maḥal,]*

maḥall: *(Sevgilinin bulunduğu) Yer, mekan, maḥal, mevki. II Mahallinde: "Yeri geldiğinde, uygun olduğunda" anlamlarına gelen ifade.*

Ey Ğulāmî ehl-i derde her zamân gel hem-dem ol

Çok da şekvâlar **maḥallinde** Lüzûmî ebsem ol (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 34*). [*maḥallinde, -i, -n, -de*]

maḥallât: *Mahalleler.*

Ṭağıldı zülf-i şâhid-veş **maḥallât** içre çâvuşlar

Sarâya oldılar med’uvv ednâlar ile a’lâ (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 23*). [*maḥallât,]*

maḥallât-ı cihânı gezdim: *Dünya mahallerini gezdim.*

Naḳd-i cân elde **maḥallât-ı cihânı gezdim**

Şâhid-i ḥüsni rîzâsıyla der-âğûş idemem (*Gulāmî Divanı , Gazel 133, Mısra 5*). [*maḥallât-ı cihânı gezdim, -+i-di, -m*]

maḥbûb: *(Ar. ḥubb “sevmek, sevgi”den maḥbûb) Sevilen kimse, sevgili.*

Meye mi yoksa ki **maḥbûba** mı meyliñ neyedir

Bilmezem söyle bize şîve-i reftâr nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11*). [*maḥbûba, -a*]

Îlâhî cümleñiñ maṭlûbı ‘aşkıdır

Muḥibbânîñ kamu **maḥbûbı** ‘aşkıdır (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 8*). [*maḥbûbı, -ı*]

Kimi **maḥbûblar** rûyında cânâ

Dem-â-dem itmede şun’uñ temâşâ (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 51*). [*maḥbûblar, -lar*]

Dâstân olduḳ lisân-ı nâsa maḥbûb-dost deyü

Ẓann ider **maḥbûb** ise gör kendine bizi ‘adû (*Gulāmî Divanı , Müfret 31, Mısra 2*). [*maḥbûb,]*

maḥbûb dost: *Sevilen dost.*

Şehr-i ‘aşka girdik ammâ sevmedik bir ḥûb dost

Halk içinde nâmımız gerçi bizim **maḥbûb dost** (*Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 2*). [*maḥbûb dost,]*

mahbübân: Sevilen kimseler, sevgililer.

Cümle **maḥbûbân** içinde oldu yârim ser-fîrâz

‘Âleme ḥüsni tağıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 1). [maḥbûbân,]

mahbûb-dost: Sevgiliye dost.

Dâstân olduk lisân-ı nâsa **maḥbûb-dost** deyü

Ẓann ider maḥbûb ise gör kendine bizi ‘adû (Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 1). [maḥbûb-dost,]

mahbûbe: Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen.

Maḥbûbe-i mâ şâhid-i şâh-ı dü cihân-est

Ber-şâhidiyeş zât-ı ḥod işbât u nişân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 1). [maḥbûbe-i, -i]

mahbûb-ı hoş-reftârdan: Yürüyüşü güzel olan sevgili.

Perr ü bâlim yakdı zâlim nâr-ı ḥasret el-amân

Bî-haber **maḥbûb-ı hoş-reftârdan** ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 12). [maḥbûb-ı hoş-reftârdan, -dan]

mahbûb-ı ra ‘nâ: Güzel, hoş sevgili.

Dürr-i yektâ bî-bahâ **maḥbûb-ı ra ‘nâ** âşikâr

Ḳaddi tûbâ servi-âsâ şâh-ı vâlâsın şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 5). [maḥbûb-ı ra ‘nâ,]

mahbûb-ı semâ rûyî: Gökyüzünün sevgilisi.

‘Araḳ-rîz-i teraḥḥum oldu **maḥbûb-ı semâ rûyî**

Ṭulû ‘ itdikde şems-i ni‘met ü iḥsân-ı cân-efzâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 29). [maḥbûb-ı semâ rûyî, -ı]

mahbûb-ı zîbâ: Güzel sevgili.

Târ-ı zülfe bağla bel vaşl-ı Ḥaḳ’a yol anı bil

Mâ-sivâyı terk kıl **maḥbûb-ı zîbâ** gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 10). [maḥbûb-ı zîbâ,]

mahbûb-perest: Güzele, sevgiliye mübtela, düşkün.

Biz kâse-be-destiz daḥi **maḥbûb-perestiz**

Mestiz elimizdeki fetâvâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 3). [maḥbûb-perestiz, --iz]

maḥcûb dost: Utangaç dost.

Ḥalveti efgende-i ‘aşḳ ile olmuşdur muḥâl

Ḥaḳ içinde rûyına bakşam yine **maḥcûb dost** (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 8). [maḥcûb dost,]

mahfûz: Ar. Saklanmış, gizlenmiş.

Fürûzân pertev-i iḥsânı mişbâḥ-ı ḥaḳîkatde

Ebed **maḥfûzḍur** irmez riyâḥ ile aña itfâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 10). [maḥfûzḍur, -dur]

mâhi: Balık.

Revnaḳ-ı dîn-i risâletdir gürûḥ-ı Ḳâdirî

Mâhdan **mâhiye** dek ḥaḳ-ı cihân hep zâkiri (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 16). [mâhiye, -y, -e]

māh-ı cemālin: Sevgilinin aya benzeyen yüzü.

Hilāl-ebrûların **māh-ı cemālin** gördüğü demde

Ġulāmî būs ile iftār kıl şavmı haram itme (*Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 13*). [*māh-ı cemālin, -(i)n*]

māh-ı kalbi: Kalbinin parlaklığı.

Husûf-ı māsivâdan **māh-ı kalbi** eyle gel tahtlîş

Žiyâ vir mihr-i ‘aşkıñla anı reşk-âfitâb eyle (*Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 3*). [*māh-ı kalbi, -i*]

māh-ı ken‘ân‘ım: Ay yüzlü Kenan'ım.

Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya ‘küb-veş

Görmez oldu göz döker yaş **Māh-ı Ken‘ân‘ım** seni (*Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4*). [*māh-ı ken‘ân‘ım, -ım*]

māh-ı mevlūd-ı habīb-i kibriyâ: Yüce sevgilinin (Hz. Muhammed) doğduğu aya.

Gelince **māh-ı mevlūd-ı Habīb-i Kibriyâ** elzem

Muhibbâna kıla in‘âmını efkârlara yağmâ (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 17*). [*māh-ı mevlūd-ı habīb-i kibriyâ,]*

māh-ı münir-i sāha-i dünyâ vü mā-fihâ: Dünya ve dünya meydanı içindekileri ay gibi parlatan.

Zihî şems-i ziyâ-pâş-ı semâ-i ‘âlem-i ‘ukbâ

Zihî **māh-ı münir-i sāha-i dünyâ vü mā-fihâ** (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 2*). [*māh-ı münir-i sāha-i dünyâ vü mā-fihâ, -i*]

māh-ı nev: Hilâl, yeni ay.

Māh-ı nev sümm-i semend-i perteviñ maqtû‘ıdır

Ey fûrûğ-ı şeb-çerâğ-ı evliyâ-yı enbiyâ (*Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 29*). [*māh-ı nev,]*

Semâdan **māh-ı nev** keşkül-i ümmîdin dirâz itmiş

Nevâl-i ni‘met-i ‘adlîñ ider hâhiş açup âya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 49*). [*māh-ı nev,]*

maḥlas: Şâirlerin manzum eserlerinde kullandıkları takma ad.

Maḥlasıñ cānâ Niyâzî oldığın itmeme kabûl

Kim niyâzım redd idüp çok nâzlar ibrâz eylediñ (*Gulāmî Divanı , Müfret 55, Mısra 1*). [*maḥlasıñ, -ı, -n*]

Ġurtulunmaz ey dil derd-i fûrkatden

Fûrkatî **maḥlasın** almış ‘izzetden (*Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 14*). [*maḥlasın, -ı, -n*]

Bendeğiyet defterine ol şehiñ tâ ibtidâ

Ey Ġulāmî kayd kılmış **maḥlasıñ** merd-i Ġudâ (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 22*). [*maḥlasıñ, -ı, -n*]

mahmûr: Ar. sarhoşluğun verdiği sersemlik; uyku basmış göz.

Mey-i renc ü miḥenden mest olan **mahmûr** râḥatdır

Tevâzu‘ eylemez sâkıye cām-ı neş‘e-baḥşâya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 11*). [*mahmûr,]*

mahmûr mestānem: Kör kütük sarhoş olmak.

Beyâ tû ey Ġulāmî mey be-ḥor ez-kāse-i ḥasret

Ki bâşed bā-meşakkathâ şevem **mahmûr mestānem** (*Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 14*). [*mahmûr mestānem, -m*]

mahmûr-ı: Ar. sarhoşluğun verdiği sersemlik; uyku basmış göz.

Şâhid-i **maḥmûr-ı** cām-ı naḥvete dün uğradım

Ṭurra-i zülfin dağıtmış ‘ārıza fes başda kec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 9*). [*maḥmûr-ı,]*

Tâ ezel **maḥmûr-ı** mest-i dîde-i ḥammâriyım

‘Aşkıñıñ mey-ḥânesinde şevk ile devvâriyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 11*). [*maḥmûr-ı,]*

maḥmûr-ı şarâbız: Şarabı sarhoşuyuz.

Maḥmûr-ı şarâbız velî aşḥâb-ı şavâbız

Ṭa‘n eylese her kim bizi a‘dâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 5*). [*maḥmûr-ı şarâbız, --ız]*

mahrem: Başkalarından saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.

Ḥarîm-i vuşlat-ı efkâr-ı dildâra olup **maḥrem**

Ḥayâl-i ḥâl ü ḥaṭṭıyla Ğulâmî şimdi pek ḥurrem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 25*). [*maḥrem,]*

Eylemez ḥalvet-serây-ı sırr-ı vaḥdet **maḥremi**

‘Aşıkı ma‘şûkdan ma‘şûkî ‘aşıkdan cüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 19*). [*maḥremi, -i]*

Kıl Bârî Ḥudâ ḥâlîme dildârımı **maḥrem**

Muḥtâc-ı der-i lutf u ‘atâ kemter-i faḫram (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 13*). [*maḥrem,]*

Râz-ı ‘aşk-ı ‘âşıkâna cân u dilden **maḥrem** ol

Şabr idüp emrâz-ı ‘aşka mîr-i mülk-i a‘zam ol (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 31*). [*maḥrem,]*

Yâre ağıyrları şimdi ider **maḥrem** çarḥ

Dem-i ‘îsâ-yı ğama itdi beni hem-dem çarḥ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 21*). [*maḥrem,]*

mahrem bâs: Haram olsun.

Be-kilk-i kîn ḥasûdân eger-çi nokta nihend

Tu ğam me-ḥor be-rumûzât-ı ‘aşk **maḥrem bâş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 6*). [*maḥrem bâş,]*

maḥremân: Bir kimsenin sırlarını bilecek derecede yakını ve samîmî dostu olan kimseler, sırdaşlar.

Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere yok raġbetiñ

Bed-şiyemdir **maḥremânıñ** rûz u şeb hem-şoḥbetiñ (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 6*). [*maḥremânıñ, -ın]*

maḥrem-i râz-ı dildâr: Sevgilinin sırrı mahremi.

Güc ile olmuş iken **maḥrem-i râz-ı dildâr**

Mülk-i hicrâna figend itdi bu çarḥ-ı ğaddâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 25*). [*maḥrem-i râz-ı dildâr,]*

mâh-rû: Ay (gibi parlak ve güzel) yüzlü (sevgili).

Mâh-rûyuñ görmeyelden tende ḥâlîm kalmadı

Ḥâlîme raḥm eyleyen çeşm-i ḥumâрім kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 3*). [*mâh-rûyuñ, -(y)uñ]*

mahrûm-ı dîdâr eylediñ: Sevgiliden mahrum ettin.

Rûz u şeb cismim nişân-ı seng-i ağıyar eylediñ

Tâ kıyâmet ḫahr ile **mahrûm-ı dîdâr eylediñ** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 22*). [*mahrûm-ı dîdâr eylediñ, --diñ]*

mahşer: (Ar.) Mahşer, kıyamet yeri.

Bu felek devr itmedi maḫşûdum üzre bir zamân

Qaldı ḥasret **maḫşere** tûmâr-ı hecri ṭurma bâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 10*). [*maḫşere, -e]*

Dāl oldı qadim dil vireli kâmet-i serve

Toğrulması min-ba'd anıñ **maḥşere** qaldı (Gulâmî Divanı , Müfret 39, Mısra 2). [maḥşere, -e]

maḥsūs: 1. Birine ayrılmış olan. 2. Layık. 3. Özel.

Dildārı recâlarla düşür dâma dir evhâm

Çarḥıñ o daḥi himmet-i vārūnına **maḥşüş** (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 8). [maḥşüş,]

maḥv: 1. Yok etme, varlığına son verme. 2. Yok olma, harap olma. 3. tasavvuf. Kulun beşerî zaafılardan kurtulup bütün iş ve davranışlarında Allah'ın küllî irâdesine teslim olması durumu.

Mūr iken 'âciz idüp fîli ider **maḥv-ı** fenâ

İrer elbette nişâna atılan tîr-i du'â (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 7). [maḥv-ı,]

maḥv ider cismim: Bedenimi yok eder.

Derûn-ı dilde yanmış nâr-ı ḥasret **maḥv ider cismim**

Metâ'-ı vuşlatıñ mebzûl-i 'âlem ben miyim sârık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 5). [maḥv ider cismim, --er]

maḥv olurdu: Yok olmak, ortadan kalkmak, silinmek.

Ḥalk-ı 'âlemden cefâ-dîde olunca 'âşıkân

Maḥv olurdu eyleseñ rûyuñ nümâyân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 22). [maḥv olurdu, -ur, -dı]

maḥzen: Hazine.

Nihân itmiş idim dil **maḥzeninde** çok zamândır kim

Nişâr-ı maḥdemiñ-çün cevher-i dürr-i girân-māye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 59). [maḥzeninde, -in, -de]

maḥzen-i nakd-i ma'ânî bî-bahâ-yı enbiyâ: Peygamberlerin paha biçilmez hazinesinin anlamı.

Dürr-i deryâ-yı revân u gevher-i eşdâf-ı ten

Maḥzen-i nakd-i ma'ânî bî-bahâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 20). [maḥzen-i nakd-i ma'ânî bî-bahâ-yı enbiyâ, -yı]

maḥzen-i nûr-ı ḥudâ: Allah'ın nurunun hazinesi/deposu; doğru yolu gösteren ıstık deposu.

Maḥzen-i nûr-ı Ḥudâ Ḥazret-i gavṣu'l-A'zam

Ma'den ü genc-i ğinâ Ḥazret-i gavṣu'l-A'zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 1). [maḥzen-i nûr-ı ḥudâ, --ı]

maḥzûn: Hüzünlü / kederli. II [tas.] Kalbin kabz halinde olması.

Âḥiri ser-şâr-ı mînâ-yı sebû-yı bûseyi

İçdirüp bîġâneye kıldıñ şehâ **maḥzûn** beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 8). [maḥzûn,]

maḥzûn ider: Hüzünlendirmek.

Herkesi mesrûr u şâd eyler sipihr-i bî-emân

Ey Gulâmî her zamân **maḥzûn ider** gerdûn beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 12). [maḥzûn ider, --er]

maḥzûn olur: Kederlenmek, üzülmek.

Gün-be-gün yâ Rab benim derd ü ğamım efzûn olur

Râḥatı hiç görmeyüp dâ'im göñül **maḥzûn olur** (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 2). [maḥzûn olur, -ur]

mahzûn u nâ-şâdim: *Hüzünlü ve kederli.*

Ṭarîḳ-i ‘aşka girdim tâ ezel ammâ ki bî-zâdim

Lüşûş-ı hûblar urmuş yolum **mahzûn u nâ-şâdim** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 26*). [*mahzûn u nâ-şâdim, -ım*]

mahzûniyyet: (*a.i.*): *mahzunluk. tasalı, kaygılı oluş.* (*Develioğlu, 2015:660*).

Dilâ sen şanma kim çarḥ-ı cefâ-kirdârdır bâ’iş

Bu **mahzûniyyete** ikbâl-ı nâ-hemvârdır bâ’iş (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 2*). [*mahzûniyyete,]*

mâ-i havât: *Hayat suyu.*

Ṭutarsa çeşme-i la’lîñ egerçi **mâ-i hayât**

Delîlimiz ḥaṭ-ı sebziñdir oldı fî’z-zulemât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 3*). [*mâ-i hayât,]*

mâ-i vaşl-ı cân-fezâ: *Can suyuna ulaşma.*

Dîde-i şefkatle bak kim cûy-ı şefkat kâdedir

Kâdedir baḥr-ı mürüvvet **mâ-i vaşl-ı cân-fezâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 12*). [*mâ-i vaşl-ı cân-fezâ, --ı*]

ma’il: *Meyilli, istekli, hevesli.*

Gulâmî **mâ’ildir** fûrkatî zâra

Sır şaklamak kanı utan gül elden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 23*). [*mâ’ildir, --dır*]

makâm: *Ar. 1. Durulacak yer, durak, mesken.*

Hemân bir laḥza âsûde **makâm** u meskenim yokdur

Nehâr u leyl giryândır işim senden meded Ḥâlîş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 3*). [*makâm,]*

‘Andelîb-âsâ **makâm** iken gülistân-ı vişâl

Dûr u mehcûr eyledi gonca-dehânım fûrkatîñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 7*). [*makâm,]*

İrci’î emrin getürdükde hemân peyk-i ecel

Ḥâne-i ‘ömrin idüp vîrân **makâm** oldı cinân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 8*). [*makâm,]*

makâm-ı ‘aşkıdır: *Aşk makamıdır.*

Hûbî-i gülzârî-i bûlbûl nîzâm-ı ‘aşkıdır

Vâdî-i vahdet ḥaḳîkatde **makâm-ı ‘aşkıdır** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 14*). [*makâm-ı ‘aşkıdır, -dır*]

makdem: *Ayak basma, geliş.*

Makdemin kıysun deydü ferş oldı arza serviler

Ṭûṭiyân açmış dehânın zevk ile dir merḥabâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 3*). [*makdemîn, -iñ*]

Ol şehiñ gerd-i ğubâr-ı zer-‘ayâr-ı **makdemi**

Dîde-i dillerde kuḥl-i incilâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 25*). [*makdemi, -i*]

makdemiñ-çün: *Ayak bastığı için.*

Nihân itmiş idim dil maḥzeninde çok zamândır kim

Nişâr-ı **makdemiñ-çün** cevher-i dürr-i girân-mâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 60*). [*makdemiñ-çün,]*

makrûn: *1. Yakınlaştırılmış, yakın. 2. Ulaşmış, kavuşmuş.*

Gülşen-i hüsnünde gül-çîn oldılar ağyârlar

Nev-nihâl-i vaşlına itmez ebed **mağrûn** beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 10*). [*mağrûn,]*

maksad: Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Mağşadım ta'rif-i na'tiñ-çün kaşîde olmayup

Belki ey şâhib-sehâ hâcet-revâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 39*). [*mağşadım, -ım]*

maksûd: Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ġulâmî kimdir iden nûş cām-ı **mağşûdî**

Derûnî olmadan endûh külhanında kebâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 15*). [*mağşûdî, -ı]*

Ser-menzil-i **mağşûda** irem dirse Ġulâmî

Şekvâyı bıraksıñ aña yol rāh-ı recâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 13*). [*mağşûda, -a]*

Bu felek devr itmedi **mağşûdum** üzre bir zamân

Qaldı hasret mağşere tûmâr-ı hecri tırma bâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 9*). [*mağşûdum, -um]*

Qapıñda bir gedâ olmak didim **mağşûdumuz** yâre

Yazup fermânımı şehr-i firâka didi sulţân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 7*). [*mağşûdumuz, -umuz]*

Dönse **mağşûduñca** gerdün şanma bâkîdir anı

Küllü şey'in hâlikün Qur'an'da fermân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 5*). [*mağşûduñca, -un, -ca]*

maktû: Kesilmiş.

Māh-ı nev sümm-i semend-i perteviñ **mağtû'ıdır**

Ey fûrûğ-ı şeb-çerâğ-ı evliyâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 29*). [*mağtû'ıdır, -ı, -dır]*

māl: 1. Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey. 2. varlık, servet. 3. para, nakit, gelir. 4. tüccar eşyası.

Māl ü emlâki fenâyâ virdi cānâ üç talāk

Zāhiren hem bātınen şāh-ı cihāndır Bū-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 3*). [*māl,]*

Rızâ-yı Bārî içün **māl** ü emlâkin fedâ kıldı

Ki buldı sırr-ı lâ-havfla şerâfet Hâzret-i 'Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3*). [*māl,]*

māl: Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, îrat, varlık, servet.

Gedâ-yı kûy-ı harâbât-ı 'aşka yok râğbet

Zamānede görinen i'tibâr **māla** gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 8*). [*māla, --a]*

mālik-i dīnār'a: Altın sahibi.

Ka'be-i dildāra 'azm eyle nuğûd-ı eşk ile

Mālik-i Dīnār'a şer'an farz olunmuş çünki hac (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 4*). [*mālik-i dīnār'a, --a]*

ma'lûm: Belli olan, bilinen, malum.

Efendim dil-pesendim pek gücenmiştir gedâsından

Der-i luţfî müsedded olduğu **ma'lûm** edâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 2*). [*ma'lûm,]*

Vilâyet kaşrına yevm-i sebtde pâ-nihâd olduñ

Mübârek olduğu **ma'lûmdur** nâdâna dānāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 68*). [*ma'lûmdur, -dur]*

mā-melek: Sahip olunan her şey.

Dü-cihân olmaz vişâliñe bahâ

Mâ-melek cümle saña olsun fedâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 4). [mâ-melek,]

mâ'mür: 1. Bayındır, şenlikli. 2. İmar edilmiş.

Kerd vîrân kişver-i 'aķlem sipâh-ı zülf-i ü

Pes ez-în **mâ'mür** ne-mî-ķâhed şod ez-ķulyâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8). [ma'mür,]

ma'mür olur: Şen olmak.

Seyl-i fûķkatle ķarâb olmuş anıñ dil ķânesin

Şüfiyâ sen sîm ü zerle şanma kim **ma'mür olur** (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 6). [ma'mür olur, -ur]

ma'mür u âbâd it: (yeniden) yap ve neşeli et.

Amân şâhım efendim gel yetiş 'uşşâķa imdâd it

Fırâķıñdan ķarâb olmuş dili **ma'mür u âbâd it** (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 2). [ma'mür u âbâd it,]

ma'nâ: Anlam, asıl, gerçek, hakikat.

Şâf iken mir'ât-ı sîne ğam ğubârı ķondı âh

Seyr-i 'aks-i şâhid-i **ma'nâya** şüret ķalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 6). [ma'nâya, -y, -a]

Kân-ı **ma'nâdan** Ğulâmî buldı cevher târîķin

Bahş ider bî-şübhe cürmin Rabb-i celle hem 'alâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 9). [ma'nâdan, -dan]

mânde: Bitkin, aciz, zavallı.

Der-râh ģazîn **mândem** u hem-râh ne-yâmed

Yâ Rab ģi şod imrüz ki ân mâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 3). [mândem, -m]

Üftâde-i ģüsnet ne-şevêd ģâlî zi-efĝân

Der-vâdî-i sevdâ-yı ruķet **mânde** be-giryân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 12). [mânde,]

mânend: Benzer, eş, gibi.

Feżâ-yı ģüsnde **mânend-i** tünd-bâd-ı ecel

Olup süvâr-ı semend-i cefâ vü cevî ü 'azâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 9). [mânend-i, --i]

Ser-i bâlîn-i mürde-dillere enfâs-ı vaşlıyla

Hezârân şüķr kim **mânend-i** 'tsâ geldi iķyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 34). [mânend-i, --i]

mânend-i: Benzer, eş, gibi.

Eylese **mânend-i** şebbâz ol şikâra niyyeti

'Âşıkân ģüncişk gibi ģavfdan olurlar pîķ ü tâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 11). [mânend-i,]

Engübîn-i iltifâtın tablasında ģün meges

Cem' olup 'âşıkłarın **mânend-i** yevm-i 'araşât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 4). [mânend-i,]

Eylediñ ez-her-cihet sehv ü ģatâları ĝoñul

Bed'-i istiĝfâr idüp kıl tevbe **mânend-i** naşûķ (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 6). [mânend-i,]

Bahâ-yı vuşlatı dılberleriñ zerdî recâ neyler

Ğulâmî sîm ile **mânend-i** ĝisü pîķ-tâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 10). [mânend-i,]

mânend-i vem: Deniz gibi.

Dideden rîzân olur çün ebr-i nîsân eşkler

Bu gidişle deşt-i ruhsârım olur **mânend-i yem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 12*). [*mânend-i yem,]*

ma' nî-i muzmer-i sırrım: Gizli sırrımın anlamını.

Bilmem ahyâl-i derûnum nice tahtır ideyim

Ma' nî-i muzmer-i sırrım kime tefsîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 2*). [*ma' nî-i muzmer-i sırrım, -i-im]*

mâni'in: Mananın.

Eylemek tahtır-i inhâ va' diñiz olmuş idi

Mâni'inden men' olup güyâ hemân ezâdâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 20*). [*mâni'inden, -den]*

mansûr: Hallac-ı Mansur ("Enel Hak" dediği için 922'de asılarak öldürülen mutasavvıf) II Aşık.

Ene'l-hağ müdde'âsı herkese **Manşûr'dan** özge

Bu meydân-ı haqîkat içre bil cânâ cemîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 3*). [*manşûr'dan, -'dan]*

mansûr: Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş.

Âsitân-ı gavsu'l-a'zam bende-i nâçiziyim

Ol şehîd dâ'im Gulâmî gâlib ü **manşûr** olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 10*). [*manşûr,]*

manzûr-ı lutf-ı dâverî: Adaletli yönetici lütfunun nizamı.

Âb-ı rûy-ı vâliyân-ı zî-kerem şâhib-şaşem

Muhsin-i ehl-i recâ **manzûr-ı lutf-ı dâverî** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 54*). [*manzûr-ı lutf-ı dâverî, -i]*

mâr: Yılan (Sevgilinin saçı.).

Kenz-i dūr-i Hüdâ'dır o dūrc-i 'aqtî kim

Genc üzre halka-zen o siyeh **māra** kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 10*). [*māra, -a]*

Zahm-ı derûn-ı bûlbûle bâ'ış budur müdām

Ezhâr hâr-ı **mār** ile her dem nişestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 4*). [*mār,]*

Rûz u şeb zülf ü haţ u hâlîñ hayâliyle begim

Dilde **mār** u 'akreb ü cerrârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 6*). [*mār,]*

Dil-i bî-mihr ü sevdâ **māra** beñzer

Cihân bağında bitmiş hāra beñzer (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 33*). [*māra, -a]*

mār tolu: Yılan dolu.

Zâhirleri envâ'-ı 'acâyible müzeyyen

Bâşınları çün **mār tolu** zehr-i cefâdır (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 8, Mısra 4*). [*mār tolu,]*

mā-rā: Bize.

Me'gzâr be-câh-ı Fâtıma vü Aḥmed-i resûl

Mā-rā be-hāk-i zûll ü melâlet meded 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 12*). [*mā-rā,]*

Ez-şa'sa'-i nūr-ı ruḥ-ı şâhid-i vālā

Yak zirh fütêd ber-dil-i târîkî-i **mā-rā** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 12*). [*mā-rā,]*

maraz-ı fûrkate it dârû-vı didâr habîb: (Ey) Sevgili yüzünü ayrılık hastalığına ilaç et.

Hasretiñ derdini çok çekdi Ğulāmī ‘āciz

Maraż-ı fūrķate it dārū-yı dīdār ḥabīb (Ğulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 14). [maraż-ı fūrķate it dārū-yı dīdār ḥabīb, --yı-e]

maraż-ı mihr-i ‘atā-kerde-i mevlā‘ va ‘ilāc: Sevgi hastalığına Mevla'ya ilaç bahşet.

Terk-i cān eylemeden gayri Ğulāmī olmaz

Maraż-ı mihr-i ‘atā-kerde-i Mevlā‘ ya ‘ilāc (Ğulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 14). [maraż-ı mihr-i ‘atā-kerde-i mevlā‘ ya ‘ilāc, -ya]

mār-ı siyāh-ı zūlfı: Yılana benzer siyah saç.

Genc-i ḥüsnnin gözedir mār-ı siyāh-ı zūlfı

Sīm-ı vaşlın alamaz ḥuld-ı berīn ğılmānı (Ğulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 3). [mār-ı siyāh-ı zūlfı, --ı-i]

ma‘rifet: Allah'ı isim ve sıfatlarıyla bilme.

Himem-kārā sen ol kār-ı keremsiñ ma‘rifet kadrin

Bilürsün çün ne ḥācet ḥod-nümā ğüftār-ı bī-cāya (Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 61). [ma‘rifet,]

marīz-i ‘aşkına: Aşk hastalığı.

Hezārān derd ü ğamla pister-i fūrķatde āh itseñ

Marīz-i ‘aşkına vaşlıyla itmez bir devālardan (Ğulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 10). [marīz-i ‘aşkına, -ı, -n, -a]

marīz-i fūrķate: Ayrılık isteğine.

Vücüdüm şems-i rüyuñ nīzesinden rīzelenmişdir

Marīz-i fūrķate envār-ı vaşlıñdan devā göster (Ğulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 8). [marīz-i fūrķate,]

mār-tıynet: Yılan karakterli, kötü yaratılışlı.

Fıkr-i nūş ile Ğulāmī nīşe uğratdım teni

Mār-tıynet yār ile bilmem ne kārım var idi (Ğulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 14). [mār-tıynet,]

maşdar: Kaynak, memba.

Ey seniñ ‘aşkıñ derinde niceler üftādedir

Sāye-endāz-ı nazar çün ol nezāket maşdarı (Ğulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 4). [maşdarı, -ı]

maşdar-ı nass-ı hikem: Hikmetlerinin açığa çıkan kaynağı.

Mazhar-ı sırr-ı Ḥudā bālā-nışın-i kaşır-ı kurb

Maşdar-ı naşş-ı ḥikem ḥikmet-nümā-yı enbiyā (Ğulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 10). [maşdar-ı naşş-ı ḥikem,]

mā-sivā: 1. Bir şeyin dışında kalan ve ondan başka olan her şey. 2. (Māsivallah sözüinden kısaltılarak) Allah'ın zātı dışındaki bütün varlıklar.

Mā-sivā ğıll u ğışından pāk kıl dil ḥānesin

Ey Ğulāmī şāh-ı ‘aşkıñ kaşırına ola sezā (Ğulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 13). [mā-sivā,]

‘Aşk meydānında baş kesdim ḥabībe tā ezel

Ey Ğulāmī yāri buldum bilmezem ben mā-sivā (Ğulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 18). [mā-sivā,]

mā-sivāvı terk kıl: Dünyayı terk et.

Tār-ı zülfe bağla bel vaşl-ı Hāk'a yol anı bil

Mā-sivāyı terk kıl maḥbūb-ı zībā gel iriş (Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 10). [mā-sivāyı terk kıl,]

maşrık-ı 'adle: Adaletli Maşrık'a.

Maşrık-ı 'adle varup 'izzetle seyrān eyledi

Şehriyār-ı şāhid-i ümmîdi kesb itdi şafā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 7). [maşrık-ı 'adle,]

maşrık-ı eltāfdan āfāka: Lutufların doğduğu ufuktan.

Maşrık-ı eltāfdan āfāka şu 'le-baḥş için

Ṭālī' olmuş bī-kūsūf mihr-i zamāndır nev-resim (Gulāmî Divanı , Gazel 122, Mısra 11). [maşrık-ı eltāfdan āfāka, -a-dan]

maşrık-ı re'y-i münîrinden: Aydınlatıcı düşüncesinin doğuşu.

Çünkü fermān-ı nî'am-'unvānı çün şems-i cihān

Maşrık-ı re'y-i münîrinden 'ayān itdi seri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 24). [maşrık-ı re'y-i münîrinden, -den]

ma'sūk: Ar. Sevilmiş, sevgili, dildâr.

'Āşıkından dūr olan bī-merḥamet ma'sūk için

Ey Gulāmî rüz u şeb hem āh u zār itmek de güç (Gulāmî Divanı , Gazel 31, Mısra 9). [ma'sūk,]

Eylemez ḥalvet-serāy-ı sırr-ı vaḥdet maḥremi

'Āşıkı ma'sūkdan ma'sūkı 'āşıkdan cüdā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 20). [ma'sūkdan, -dan]

Eylemez ḥalvet-serāy-ı sırr-ı vaḥdet maḥremi

'Āşıkı ma'sūkdan ma'sūkı 'āşıkdan cüdā (Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 20). [ma'sūkı, -ı]

ma'sūka: Ar. Sevilmiş, sevgili, dildâr.

Der-kūçe-i 'aşk ehl-i velā ṭālib ez-ān-est

Ma'sūka-i mā ez-naẓar-ı gayr nihān-est (Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 4). [ma'sūka-i, -i]

maşûn: Korunan, sakınulan.

Cihān-ı ḥüsn ile 'aşkıñ kadīm bir mülket

Ki bī-ḥilāf maşûn eyymen oldı min-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 16). [maşûn,]

maşûnest: Korunmuş muhafaza edilmiştir.

Cihān-ı ḥüsn kadīmeşt ü 'aşk-ı lem-yezelī

Medīneī ki maşûnest eyymen ez-nekebāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 14). [maşûnest,]

mātem idüp: Yas tutmak.

Fürkat-i cānānla ciger dāğlarız

Mātem idüp başa kara bağlarız (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 20). [mātem idüp, -üp]

maṭlab: Arzu / istek. II Maksat.

Zinhār şalma künc-i kafesden birūna pāy

Maṭlab ḥayātdan saña ger āb u dānedir (Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 10). [maṭlab,]

maṭlab-ı a'lāya ulaşdır: En yüksek mertebeye ulaştır.

Fā'ik kuluñı maṭlab-ı a'lāya ulaşdır (Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 25). [maṭlab-ı a'lāya ulaşdır, -dır-y, -a]

maṭla‘-ı burc-ı seyhātadan çıkardı bir zivā: Gezen burçların doğduğu yerden bir ışık çıkardı.

Bārekallāh ḥazret-i ‘İzzet müşīr-i memleket

Maṭla‘-ı burc-ı seyhātadan çıkardı bir zivā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 2). [maṭla‘-ı burc-ı seyhātadan çıkardı bir zivā, -dan-dı]

maṭla‘-ı ve‘ş-şemsden: Güneşin doğduğu yerden.

Maṭla‘-ı ve‘ş-şemsden nūr-ı cebnīdir murād

Şu‘le-efrūz-ı çerāğ-ı rüşenā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 3). [maṭla‘-ı ve‘ş-şemsden, -den]

maṭlūb: Talep / istek. II Amaç / gaye.

İlāhī cümleñiñ maṭlūbı ‘aşkıdır

Muḥibbāñın kamu maḥbūbı ‘aşkıdır (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 7). [maṭlūbı, -ı]

maṭlūb dost: İstenen dost.

Çok niyāz itdim der-i dildāra yüz biñ zār ile

Āşikār olmaz sebep bilmem nedir maṭlūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 12). [maṭlūb dost,]

ma‘tūr: Güzel.

Eyledi deşt-i vücūdum kereminden ma‘tūr

Nāz ile ‘āşıkıñın külb-i ekdārını açdı (Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 3). [ma‘tūr,]

māve: Cevher l sermaye.

Zātında olan māve kabūl itdi kelāmı

Anlar üzere yağdı niçe ebr-i ‘aṭāyā (Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 7). [māve,]

ma‘yūb dost: Ayıplanmış, kusurlu dost.

Hokka-i ta‘yibden çek ey Gulāmī ḥāmeysi

Rū-nümā olmaz gözinde dostlarıñ ma‘yūb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 14). [ma‘yūb dost,]

ma‘zeret-ḥāh-ı: Özür bekleyen, isteyen.

Ma‘zeret-ḥāh-ı kuşūr olma felek bā-ḳadd-i dāl

Sāye-i şahbāda yokdur saña şimdi bārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 21). [ma‘zeret-ḥāh-ı,]

mazhar: 1. Bir şeyin görünür duruma geldiği, görüldüğü, açığa çıktığı, zāhir olduğu yer veya kimse, tecelli yeri. 2. Ulaşan, erişen, nāil olan.

Yunfiḳūn emvālehüm sırrına mazhar düşdi ol

Cümle ‘ālem ḥāḳına kehfü‘l-emāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 5). [mazhar,]

mazhar-ı kahrıñ mesā: Gece kahrın ortaya çıkar.

Mazhar-ı kahrıñ mesā lutfuñ nehār-ı nūr-baḥş

İnsden ḥādī muḍildir ya‘nī şeytāndan ğarāz (Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 5). [mazhar-ı kahrıñ mesā, -ı, -n]

mazhar-ı lutf: İyiliklere, lütuflara erişen.

Dāmenin tutmuş bulur sultān-ı ‘Abdu’l-Ḳādir’i

Mazhar-ı lutf u hidāyetdir gürüh-ı Ḳādirī (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 20). [mazhar-ı lutf,]

mazhar-ı sırr-ı hudā: Allah sırrının tecelligahı (Mazhar: Bir şeyin görünür duruma geldiği, görüldüğü, açığa çıktığı, zâhir olduğu yer veya kimse, tecellî yeri, [tasv.] Allah’ın isim ve sıfatlarının zuhur ve tecellî mahallî.

Mazhar-ı sırr-ı Hudā bālâ-nişîn-i kaçır-ı kurb

Maşdar-ı naşş-ı hikem hikmet-nümā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 9). [mazhar-ı sırr-ı hudā, --ı]

mazlûm: Haksızlığa uğramış / zulüm görmüş kimse.

Mey-i hışm-ı nigeht zehr ile âmîhte idüp

Dest-i mazlûma virür şân-ı ‘adâlet bu mı yâ (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 6). [mazlûma, -a]

mazlûm-nümâ: Mazlum gibi görünen (gösteren) zalim.

Ol nergis-i bîmâr ‘aceb hûş-rübâdır

Ol zâlim-i mazlûm-nümâ tırfa belâdır (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 2). [mazlûm-nümâ,]

me‘âl: Anlam II ima.

Açup şitâb ile mührin nazar-figen olarak

Kırâ‘at eyledigim ân bilindi cümle me‘âl (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 4). [me‘âl,]

mebâs: "olma" anlamıyla eklendiği kelimeye veya cümleye olumsuzluk anlamı katar. Belirtilen şeyin yapılmaması gerektiğini bildirir.

Mebâs beste-i taḳlîd ü zan ki mümkün nîst

K‘ezîn tārîḳ be-menzil kesî resed heyhât (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 45). [mebâs,]

mebde‘-i icâd-ı eşyâ: Varlıkların yaratılışının başlangıcı.

Zerre-i eczâ-yı ‘âlemde hüveydâ pertevi

Mebde‘-i icâd-ı eşyâ mültecâ-yı enbiyâ (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 8). [mebde‘-i icâd-ı eşyâ,]

mebha: Araştırma.

Ḳıl hâzer taşdî-i serden tûl kılma mebḥaşı

Şimdi degmez şî‘r-i mevzûnuñ biñi bir aḳçeye (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 31). [mebḥaşı, -sî]

mebzûl-i ‘âlem: Dünyaya saçılmış.

Derûn-ı dilde yanmış nâr-ı ḥasret maḥv ider cismim

Metâ‘-ı vuşlatîñ mebzûl-i ‘âlem ben miyim sârîḳ (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 6). [mebzûl-i ‘âlem,]

mecâz: Gerçek olmadığı halde bir gerçeğe işaret eden ve gerçekmiş gibi görünen oluş, gerçeğin zıddı.

‘Âlem içre kim ki şâ‘irdir deyü meşhûr olur

Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 2). [mecâz,]

Ey dirîḡâ ‘ömrimi bîhûdeye kıldım telef

Tîr-i sevdâ-yı mecâza sînemi itdim hedef (Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 2). [mecâza,]

Mecâzî rāhına uğratma rāhım

Hâḳîḳat mülkin iḥsân eyle şāhım (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 93). [mecâzî, -î]

Mecâzî efserinden başka başka bir külâhım yok

Hâkîkât semtine toğrı gider dünyâda râhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 19). [mecâzî, -î]

mecâzî: Gerçek olmadığı halde bir gerçeğe işaret eden ve gerçekmiş gibi görünen oluş, gerçeğin zıddı.

Figân eyler hezâr-ı dil gülîstân-ı **mecâzîde**

Hâkîkât gülşeninde yer virüp ‘âlî-cenâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 7). [mecâzîde, -de]

Bu dil dildârlardan çekdiği cevre uşanmaz mı

Mecâzîden geçüp bâlîn-i tahkîka tayanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 2). [mecâzîden, -den]

meclis: Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Sürdi tahkîr eylemekle **meclisinden** bendesin

Ey Gulâmî bu kederle yak teniñ şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 21). [meclisinden, -i, -n, -den]

Meveddet **meclisinde** mest olup dir hâlet-i ‘aşkı

Mükemmel bilmişim gör kim özi andan selâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 5). [meclisinde, -i, -n, -de]

Çadehler kâselerle bâdeler câmlar kırılunlar

O ‘işret **meclisinde** mey virür sâkî-i vahdet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 14). [meclisinde, -i, -n, -de]

Meclisimize uğramasun öyle sitem-kâr

Yâr oldı aña zevkîni sürdi nice agyâr (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 13). [meclisimize, -imiz, -e]

meclise: Sohbet etmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu.

Sâkit ol ey şüfî-i hod-bîn kı pendî bir taraf

Meclise virme küdüret kesme cânânım nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 10). [meclise, -e]

Söyler idim ‘âleme agyârı almaz **meclise**

Âhîri uyduñ rakîbe yâr utandırdıñ benî (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 9). [meclise, -e]

Oyuna girdi ider çarh o şüh-ı rakkaş

Sâkiyâ sen de şarâb ile yetiş **meclise** baş (Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2). [meclise, -e]

meclis-i bâlâya ulaşdır: Bela meclisine ulaşır.

Fîrûze-edâ **meclis-i bâlâya ulaşdır**

Âzâd olamaz pây-ı cenân zülf-i dü-tâdan (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 15). [meclis-i bâlâya ulaşdır, -dır-y, -a]

meclis-i bîgânenen: Yabancıların meclisinden.

Tenhâ kalınca **meclis-i bîgânenen** anıñ

Nâ-hâh ider hem ‘âşık-ı gam-hârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 5). [meclis-i bîgânenen, -den]

meclis-i fikr-i vişâl-i yârda: Dost meclisine kavuşma fikrinde.

Ey Gulâmî **meclis-i fikr-i vişâl-i yârda**

Nağme-perdâz u niyâz u zârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 13). [meclis-i fikr-i vişâl-i yârda, --i-da]

meclisi gam ehline: Keder meclisinin halkına.

Şem‘-i ḥüsnüñ **meclisi gam ehline** olmuş şafâ

Mülk-i fazlîñ pâdişâhı dir isem şâyânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 3). [meclisi gam ehline,]

meclis-i hâsîñ: Özel, seçkin meclisi.

Ey mey-i nâb-ı lebiñ 'âşıkı mest eylemiş

Meclis-i hâşîni ister kamu şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 6). [meclis-i hâşîni, -in, -ı]

meclis-i sohbetlere: Sohbet meclislerine.

Ba'zı eşcâr-ı kerem üzre öter bülbül-veş

Getürür tayrları **meclis-i şöhetlere** âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 16). [meclis-i şöhetlere, -ler, -e]

meclis-i vaşlda: Kavuşma meclisinde.

Çekerim çille-i hicrânı tükenmez yâ Rab

Meclis-i vaşlda cânânemi dil-hôş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 4). [meclis-i vaşlda, -da]

meclis-i vaşlıña terahhum idüp: Merhamet meclisine ulaştır.

Al bizi **meclis-i vaşlıña terahhum idüp**

Bâde-i câm-ı lebiñle dili eyle seķâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 11). [meclis-i vaşlıña terahhum idüp, -ı, -n, -a-üp]

mecmû: Bütün, hep, cümle.

Kelâmım olmasun revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma'nâ

Bu **mecmû' am** gülîstân-ı hezârân 'âşıkân eyle (Gulâmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 4). [mecmû'am, -a m]

mecmû' sâ'iller: Bütün dilenciler.

Kenâr-ı dâr-ı cûduñda olup **mecmû' sâ'iller**

Güşâd it kîse-i 'adlı gedâlar üzre dürler saç (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 3). [mecmû' sâ'iller, --ler]

mecmû'a: İçinde şiirler, seçilmiş söz ve yazıların bulunduğu metin.

Na'l-i fûrkatden tenim **mecmû'a-i** hakkâk-veş

Ŧoldı noldı na'l-zen ben la'li ser-gerdâniyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 7). [mecmû'a-i, --i]

mecnûn: 1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Gulâmî deşt-i Leylâ'dan geçüpür cûy-ı Şîrîn'i

Degül üslûbı Ferhâd'a hemân **Mecnûn'a** deng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 10). [mecnûn'a, -'a]

Tâ ezel çeşm-i füsûn-sâzını gördükde dîdem

Âhırı 'âleme **Mecnûn** gibi efsâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 6). [mecnûn,]

Giriftem künc-i halvet men ki dūr üftâdem ez-hüsneş

Serem der-vâdî-i hasret zi-dem **mecnûn** u şeydâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 8). [mecnûn,]

Çekmezem **Mecnûn** gibi şahrâ-yı hicrân içre gam

Bir saçı Leylâ için düşmem hayâl-i hâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 3). [mecnûn,]

'Akl ile olmuş iken 'âleme engüşt-nümâ

Şimdi **Mecnûn** gibi bâzîçe-i etfâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 8). [mecnûn,]

Zülf-i leyl-âsâlarıñ zencîrine bu göñlümi

Baglayup 'âlemde itdiñ ey perî **Mecnûn** beni (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 4). [mecnûn,]

mecnûn': 1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Şafha-i fûrkatde kayd itmiş o baht-ı dūnımı

Rūy-ı Leylâ'dan ba'îd itdi dil-i **Mecnûn'ımı** (Gulâmî Divanı , Tahmîs 3, Mısra 22). [mecnûn'ımı, -ım, -ı]

mecnûn olur: Delirmek, aklını yitirmek.

Dehr içinde bir ğarîbim meskenim vîrâneler

Böyle kâlsa ey Ğulâmî bu göñül **mecnûn olur** (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 10*). [*mecnûn olur, -ur*]

mecnûn u perîşân itdi: Deli ve perîşân etti.

Ķays-ı ‘aşkıım beni **mecnûn u perîşân itdi**

Var şabâ söyle ki Leylâ ide sevdâya ‘ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 11*). [*mecnûn u perîşân itdi, -di*]

mecnûn’ına mahsûs: Mecnun'a özel.

ĝayrıñ kabını Leylî-şîfat pür-ni‘am eyler

Gör kâse-şikenlik işi **Mecnûn’ına mahşûş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 4*). [*mecnûn’ına mahşûş,]*

mecnûniyet-i: (a.i): delilik. (Develioĝlu, 2015:689).

Zülf-i ĥam-der-ĥamına bend iderek pâyımı dildâr

Serde **mecnûniyet-i** ‘aşkıımı itdi peydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 4*). [*mecnûniyet-i,]*

mecnûn-şîfat: Mecnun gibi / Mecnun misali.

Mecnûn-şîfat vâdî-i fûrkatde bırakma

Dîvâne dili vuşlat-ı Leylâ’ya ulaştır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 9*). [*mecnûn-şîfat,]*

mecnûnum: Âşık ll Mecnûn gibi olmak.

Elimden ihtiyârım aldı ‘aşkıñ şimdi **mecnûnum**

Beni zencîre bend itdi (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 9*). [*mecnûnum,]*

mecrûh: (Gönül, kalp vb. için) Kırık, incinmiş, kırgın.

Tîr-i müjgânıyla **mecrûh** eylemek-çün sîneler

Ĥüsn-i rûyında kurulmuş ebruvânından kemân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 3*). [*mecrûh,]*

mecrûh kıldı: Yaralamak.

Nâvek-i ĝamzeleri sînemi kıldı mecrûh

Merheminden şeh-i ĥübâna olan bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 5*). [*mecrûh kıldı,]*

mecrûh kıldıñ sînemi: Gönümü kırdın.

Ĥançer-i müjgân ile **mecrûh kıldıñ sînemi**

Cân alan cellâd-ı ĥûn-efşânlara sulţân mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 3*). [*mecrûh kıldıñ sînemi, -dı, -ñ-m, -i*]

mecrûh u bîmâr eylediñ: Kırgın ve hasta ettin.

Sînemi şad-çâk idüp biñ derde dūçar eylediñ

Tîĝ-i cevri ile beni **mecrûh u bîmâr eylediñ** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 20*). [*mecrûh u bîmâr eylediñ, --diñ*]

medâr: Ar. 1. Dönecek, deverân edecek yer, dâire tarzında yol: medârü'l-ayn: Göz çukuru. 2. Vesile, sebep, nokta-i istinâd: medâr-ı kelâm. 3. Sebeplenme: medâr-ı maâş. 4. Felekte muaddilü'n-nehârın iki cânibinde ve yirmiiüç buçuk derece bu'unda farz olunmuş iki dâire-i suĝra ki şimâl tarafındakine "medâr-ı seretân" cenub tarafındakine "medâr-ı cedy" denilir.

Şâh-ı a'zam dâver-i 'âlem mükerrem muhteşem

Dâd-ger-i 'âlî-himem kûtb-ı **medâr-ı** serverî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 18). [medâr-ı,]

meddâh-ı hüsnüñüm: Güzelliğin övgüsü.

Meddâh-ı hüsnüñüm ey bî-menendim

'Âşık-ı şâdıkım derûn-ı dilden (Gulâmî Divanı , Şarka 1, Mısra 7). [meddâh-ı hüsnüñüm, -üm]

meded: "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Merhamet-pîrâ kerem-fermâ saçı leylâ **meded**

Nâz u istiğnâ ider 'uşşâkına bî-intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 11). [meded,]

Ey Gulâmî be-gülistân-ı cinânet pes ez-în

Mî-vezed bād-ı neşîm-i **meded** ez-sûy-ı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 10). [meded,]

Kerbelâ-yı 'aşkda 'atşân olup kaldım **meded**

Ey Hüseyin kim tevâzu' düşmene emr-i ba'îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 3). [meded,]

'Arz-ı ahvâl-i dil-i zâr eyledim saña **meded**

Gelmediñ inşâfa bir dem neyleyim cânâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 1). [meded,]

'Arz-ı ahvâl-i dil-i zâr eyledim saña **meded**

Gelmediñ inşâfa bir dem neyleyim cânâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 2). [meded,]

Hâme-i 'âciz-beyânım dürr-i vaşfîñ nazm idüp

Şefkat ile bakmayup hem itmediñ işğâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 4). [meded,]

Eyledim remzen niyâz-ı bî-kerân gûş urmadı

Nâz u istiğnâ ile ser çekdi serv-âsâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 6). [meded,]

Nâr-ı 'aşkıñ bu vücûdum yakdı hâkister idüp

Âb-ı lutfuñ saçmadıñ bir kez sitem-fermâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 8). [meded,]

Eylemezdim 'arz-ı hâlîle hâlim işğâ zâtıña

İştîyâkıñ kuvvet-i şabrım eyledi yağmâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 10). [meded,]

Zîr-i destîñde olan üftâdeye lutf eyle kim

Râhimînler erhamı rahım eyleye saña **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 12). [meded,]

Rahmı yokdur ey Gulâmî zerrece sâ'illere

Bî-haberdir derd-i 'aşkdan ol saçı leylâ **meded** (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 14). [meded,]

Dem-â-dem derd ü efgândır işim senden **meded** Hâliş

Enîn ü âh u süzândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 1). [meded,]

Dem-â-dem derd ü efgândır işim senden **meded** Hâliş

Enîn ü âh u süzândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 2). [meded,]

Hemân bir lahzâ âsûde maqâm u meskenim yokdur

Nehâr u leyl giryândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 4). [meded,]

Seniñ vaşfîñda dirler cümle 'âlem ma'denü'l-ihsân

Dem-â-dem renc ü ahzândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 6). [meded,]

Hezârân 'âşıkıñ hâcet-revâsı âsitânıñdır

Benim efgân u nâlândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 8). [meded,]

Seniñ bâbıñ segânın hâk-i pâyı olmuşum billâh

Terahhüm eyle hicrândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 10). [meded,]

'Înâyetle nazâr kıl bu Gulâmî bendeye bir kez

Nihâyet-kâr tûfândır işim senden **meded** Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 12). [meded,]

Aradım gülşen-i hûbân-ı cihânı cümle
Tâ ezel açmamış açmaz **meded** ezhâr-ı hülûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 6). [meded,]
Bîrûnı güzel bâtını kec kimseler ile
Güldürme **meded** ülfet idüp düşmeni hâfiz (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 6). [meded,]
Olmuşum dergeh-i 'aşkıñda seniñ hâk-i kadem
Bâd-ı ifnâ ile şavurma **meded** eyle lihâz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 8). [meded,]
Meded ey bâğ-ı hüsniñ tâze verdi söyle lâyıķ mı
Ġulâmî rûz u şeb bülbül gibi nevha nevâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 9). [meded,]
'Adâlet zümre-i şâhân kârından bulunmuşdur
Meded ahvâlîme rahm it ki ey mevlâ-yı 'âlemyân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 6). [meded,]
Geldi hîz-âb-ı cefâ süy-ı hasûdândan **meded**
Tahta-i tâbım kırup girdâba şaldı el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 9). [meded,]
Bir elde tutmuşam keşkûl-i me' mül-i terahhûmlar
Der-i ihsânına girmez **meded** nân-pâre re' fetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 10). [meded,]
Mulk-i hûşem kerd vîrân leşker-i hicrân **meded**
Dîger âbâdân ne-bâşed ez ser-i sevdâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 7). [meded,]
Tînâb-ı kuvvetim kat' oldı düşdüm çâh-ı ekdâra
Meded feryâd-res ol bu firâkıñla düşen nâra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8). [meded,]
Meded ki pister-i fikrñde hastedir dilimiz
Devâ-yı vuşlata geldim dükân-ı Loķmân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 9). [meded,]
ġunûde bahtımı şâh **meded** bîdâr-ı hâb eyle
Yüzinden dest-i ihsânıñ ile ref'-i hicâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 1). [meded,]
Câm-ı çeşmimden aķıtdı şanemâ kanlı şular
Derd-i hasretle **meded** döndi mey-i şahbâya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 8). [meded,]
Hoş-güvâr-ı mey-i la'l-i lebi ümmîd eyler
Bezm-i mey-hâne-i 'işretde **meded** mestânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 10). [meded,]
Setr kıldı tâ-be-rûz-ı haşr ruhsârın **meded**
Dü-sebebdan ehl-i 'aşkıñ kârı nâlân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 23). [meded,]
Aldı dilimi bârî amân cânı da alsun
Kim kalmadı cevriye taħammül **meded** Allâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 4). [meded,]
Keser mıkrâş-ı fûrkatle vişâli kâġıdın ol şâh
İrişmeden **meded** bûs-ı leb ü ruhsâra bir dem âh (Gulâmî Divanı , Müfret 44, Mısra 2). [meded,]
Kemend-i kâkûl-i yâre giriftâr olmuşum eyvâh
Ĥalâş imkânı yok zencîr-i zülfinden **meded** her gâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 2). [meded,]
Belâ sultânı tahtın vaz' idüp taḡblın **meded** çalmış
Derûnında sipâh-ı cevri birleşmiş ebed kalmış (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 15). [meded,]
Ġulâmî çakeriñ bilmiş kuşûrın ey kemân-ebrû
Meded yeter ġazab urma (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 18). [meded,]
Şehbâz-ı sūḡan kâmet-i tûbâya ulaşıdır
Ebşâr-ı haķâretle **meded** bizlere baķma (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 6). [meded,]

meded 'alî: Yetiş (ya) Ali (Beyitte dördüncü halife Hz. Ali kastedilmiştir.).

Ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet **meded 'Alî**

Ve'y şâhbâz-ı evc-i sa'âdet **meded 'Alî** (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 1). [meded 'alî,]

Ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet **meded 'Alî**
 Ve'y şâhbâz-ı evc-i sa'âdet **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 2*). [*meded 'alî,]*
 Ey saf-derendegân-ı 'adüyân-ı güm-rehân
 V'ey bâb-ı şeh-r-i 'ilm-i risâlet **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 4*). [*meded 'alî,]*
 Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Hudâ vâsıf-ı tu şod
 Bûdî tu nûr-ı şems-i sehvâvet **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 6*). [*meded 'alî,]*
 Dedr-dü cihân lutf-ı tu-râ ilticâ konem
 Geştem çü hâk-i pây-ı segânet **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 8*). [*meded 'alî,]*
 Billâh der-tavâf-ı deret mî-şevêd me-râ
 Ecr-i cezîl-i nûr-ı hidâyet **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 10*). [*meded 'alî,]*
 Me'gzâr be-câh-ı Fâtîma vü Aḥmed-i resûl
 Mâ-râ be-hâk-i zûll ü melâlet **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 12*). [*meded 'alî,]*
 ğark şod Gulâmî lücce-i bahr-i zûnûb-râ
 Bî'nger me-râ be-çeşm-i şefâ'at **meded 'Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 14*). [*meded 'alî,]*

meded it: Yardım etmek, sıkıntıyı gidermek.

Vâdî-i hüznê ser-geşte işim girye vü zâr
 Lutf ile bir **meded it** sîne-i süzânıma yâ ğavş (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 8*). [*meded it,]*

meded kıl: Yardım etmek, iyilik, ihsanda bulunmak; ayrılığa son verme lutfunda bulunmak.

Âb-ı rûlar dökerek bâb-ı kerîmâneñe geldim
 Himmetiñ kesme **meded kıl** dil-i vîrânıma yâ ğavş (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 4*). [*meded kıl,]*

meded yâ rabbenâ: Ey Allah'ım yardım et.

Dergehiñden ğayrı yâ Rab var mı cây-ı ilticâ
 Gerçi takşîrim nihâyetsiz **meded yâ Rabbenâ** (*Gulâmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 2*). [*meded yâ rabbenâ,]*

medfeniñ: Ölü defnedilecek yer, mezar, kabir.

Medfeniñ olmuş ziyâret-ğâh-ı 'uşşâk-ı cihân
 Hâk-i kabriñ kuhl-sâz-ı cümle a'yân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 27*). [*medfeniñ,]*

medh: Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

Ey Gulâmî çek eliñ vaşfında takşîr eylediñ
 Şâ'irân **medhinde** 'âciz sen nasıl dîvânesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 10*). [*medhinde, -i, -n, -de]*

medhüş: (Ar.) Dehşete uğramış, şaşırılmış, korkmuş.

Zâhidâ leb-teşneyim ta'n itme mey-nüş oldıgım
 Gör neden diğkatle böyle mest ü **medhüş** oldıgım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 2*). [*medhüş,]*
 Biyeftâd pây-ı fikret der-beyâbân-ı firâkeş âh
 Şodem der-çeşm-i 'âlem vâlih u **medhüş** rüsvâyem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 4*). [*medhüş,]*

medîne: Büyük şehir (Kalp, gönül).

Cihân-ı hüsn kadîmest ü 'aşk-ı lem-yezelî
 Medîneî ki maşûnest eymen ez-nekebât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 14*). [*medîneî, -i]*

medrese: İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

Feth-i bâb olmadı çün hân-kaḥ u **medreseden**

Ba'd-ezîn ḥâk-nişîn-i der-i mey-hâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 7). [medreseden, -den]

medrese-i vesvese: Vesvese medresesi.

Esb-i meylem bi-reved **medrese-i vesvese** rā

Sebak-ı dāl bi-güyend bi-hân dānāyān (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 13). [medrese-i vesvese,]

med'uvv: Davet olunmuş, çağrılmış, davetli.

Tagıldı zülf-i şāhid-veş maḥallāt içre çāvuşlar

Sarāya oldılar **med'uvv** ednālar ile a'lā (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 24). [med'uvv,]

me-fermā: Buyurucu, emredici.

İnest zi-deret 'arz-ı temennā-yı Gulāmî

Ez-mihr-i Resûl-i dü cihān dūr **me-fermā** (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 14). [me-fermā,]

mefhar: Övünç.

Ḥazret-i 'Abdû'l-'Azîz Ḥân-ı 'ulüvvü's-şān kim

Zātı olmuş düdmān-ı Āl-i 'Osmān **mefharı** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 22). [mefharı, -ı]

Vāliyānıñ **mefharı** ni'me'l-emîriñ maḥzarı

Sāye-endāz-ı teferrûc oldı şarka cā-be-cā (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 5). [mefharı, -ı]

mefṭûn: Büyülenmişçesine tutkun, vurgun olan (kimse), âşık.

Benim **mefṭûnlığım** ol çeşm-i pür-cādûlarındandır

Perişān olduğım zülfî gibi gîsûlarındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 1). [mefṭûnlığım, --lık, -ım]

mefṭûn eylediñ: Tutkun olmak, mübtela olmak || Aşka düşmek.

Çeşm-i fettānıñla **mefṭûn eylediñ** cānā beni

'Aşk u şevkiñle fenā itdim dil ü cān u teni (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 25). [mefṭûn eylediñ, --diñ]

mefṭûn olur: Tutkun olmak.

İlticā-yı vuşlat itsem ol baña fūrkat virür

Hālîme rahm eyle dirsem gam baña **mefṭûn olur** (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 8). [mefṭûn olur,]

mefṭûn-ı didārem: Sevgilinin güzel yüzüne âşık oldum.

Figānem ez-felek be'gzeşt zi-āhem şod melek 'âciz

Zi-feryādem beşer bî-tāb ki men **mefṭûn-ı didārem** (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 10). [mefṭûn-ı didārem, -em]

meger: "Ashında, işin ash" anlamlarında bağlaç.

İder mi ḥastegān-ı 'aşka tedbîr eylemek te'sîr

Meger kim tîr-i efğān u ciger-süz ire der-āmāc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 8). [meger,]

Künün zi-süy-ı ġarîbān u kūy-i āh-keşān

Bürîde şod **meger** ān der-beresh firiste peyām (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 12). [meger,]

Haḳ ide derd-i dilimden **meger** āgāh seni

Ser-be-ser kışla-i 'aşkı aradı ser-'asker (*Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 5*). [*meger,]*

meges: *Sinek II âşığın gönü.*

Engübîn-i iltifâtın tablasında çün **meges**

Cem' olup 'âşıkların mânend-i yevm-i 'arâşât (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 3*). [*meges,]*

Nüzûl itse eger kûh-ı bülend-i himmetin üzre

Meges 'arz-ı tefevvuk eyler ol dem murğ-ı 'ankāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 46*). [*meges,]*

me'gzār: *Eksik bırakma.*

Me'gzār be-cāh-ı Fâtıma vü Aḥmed-i resûl

Mā-râ be-hâk-i zûll ü melâlet meded 'Alî (*Gulāmî Divanı , Gazel 179, Mısra 11*). [*me'gzār,]*

meh: *1. Ay 2. Ay gibi güzel sevgili.*

Şu'le-baḥş oldığı şeb Sîvâs'a şems-i şevketi

Aşdı nûr âvîzesin 'izzetle **meh** tâ ber-semâ (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 30*). [*meh,]*

mehâbet: *1. Büyük ve heybetli kimseler veya şeyler karşısında duyulan çekinme ve korku hissiyle karışık saygı. 2. Ululuk, yücelik, azamet, heybet.*

Ḥayâ vü ḥilm kânî câmi'ü'l-Ḳur'ân'dır ol zât

Cihânda şâhib-i şevket **mehâbet** Ḥazret-i 'Osmân (*Gulāmî Divanı , Gazel 136, Mısra 12*). [*mehâbet,]*

mehâbet deştiniñ hem şeh-süvârânî 'ömer fârûk: *Heybet çölünün her zaman usta at binicisi Hz. Ömer.*

Kaçardı heybetinden niçe fersaḥlar la'în iblîs

Mehâbet deştiniñ hem şeh-süvârânî 'Ömer Fârûk (*Gulāmî Divanı , Gazel 103, Mısra 10*). [*mehâbet deştiniñ hem şeh-süvârânî 'ömer fârûk, -i, -nin]*

mehâr-ı hâzmı: *Sindirimin yularını.*

Çek **mehâr-ı hâzmı** gel sen sârbân-ı 'aşr iseñ

Kılma bir ḥar lenge teslîm-i ḳaṭâr elden gider (*Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 7*). [*mehâr-ı hâzmı, -ı]*

mehcür: *1. Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş. 2. Bırakılmış, unutulmuş, terkedilmiş, metruk.*

Bisât-ı ḳurbdan **mehcür** u düruz lîk sulṭânım

Ser-i üftâdegâna feyz-i 'ulyâ artar eksilmez (*Gulāmî Divanı , Gazel 77, Mısra 7*). [*mehcür,]*

mehd-i meveddet: *Muhabbet beşiği.*

Ṭıfl-ı bî-vāye-i dil **mehd-i meveddet** içre

Ağlayup ister amân şîr-i turunc-pistânı (*Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 7*). [*mehd-i meveddet,]*

mehemmed beg: *Mehmet Bey.*

Bu **Mehemmed Beg** emîr-i bî-naẓîr-i ḥükm-rân

Merzifon'da kâbiren-'an-kâbir olmuş ḥânedân (*Gulāmî Divanı , Tarih 7, Mısra 1*). [*mehemmed beg,]*

meh-i bedr: *Dolunay.*

Ruhsârı **meh-i bedr** gibi rûşen-i pür-nûr

Bir hûb-ı müneccim didi necmi kameridir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 3*). [*meh-i bedr,]*

meh-i hûbân: *Ay yüzlü güzeller.*

Ol **meh-i hûbân** dil-i ‘âşıkı elbet alur

Deste Gulâmî ile hem-dem olur intehâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 25*). [*meh-i hûbân,]*

meh-i ruhsâr-ı nûr-îsâr-ı vâre: *Nur saçan ay yüzlü sevgiliye.*

Meh-i ruhsâr-ı nûr-îsâr-ı yâre

Nigâh itse düşer bi’l-cümle nâra (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 57*). [*meh-i ruhsâr-ı nûr-îsâr-ı yâre, -e]*

meh-i ruhuñı: *Bedeninin parlak ayı.*

Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ saçılır

Haññ **meh-i ruhuñı** tutdı çünki hâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 6*). [*meh-i ruhuñı, -uñı]*

meh-i şevvâlde: *Şevval ayında.*

Meh-i şevvâlde ‘îdeyn beyninde şeref birle

Cülûsuñ kâh-ı hükme dâldir çok hüsni-i ma’nâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 69*). [*meh-i şevvâlde, -de]*

meh-likâ: *Ay yüzlü güzel/dilber.*

Câ-be-câ serdâr-ı hûbân **meh-likâ** dirler saña

‘Âşıkâna kîmyâ ‘âlemd e hem engüş-nümâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 9*). [*meh-likâ,]*

Qaldırup baş hâk ile yeksân olan cümle giyâh

Oldılar hep muntazır teşrîfiñ ey **meh-likâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 6*). [*meh-likâ,]*

Şarâb u şerbeti cevri ü cefâdır

Dağî fikr ü hayâlî **meh-likâdır** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 70*). [*meh-likâdır, -dır]*

me-hor: *Hakir görülmüş mü.*

Be-kilk-i kîn hasûdân eger-çi nokta nihend

Tu gam **me-hor** be-rumûzât-ı ‘aşk mahrem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 6*). [*me-hor,]*

meh-peyker olup: *Ay yüzlü olup.*

Sâye-i şahbâda kim bâ-şad şafâ vü hoş-dili

Ziver-i âğûş-ı **meh-peyker olup** vakt-i seher (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 6*). [*meh-peyker olup, --up]*

mehtâb-ı felek: *Gökyüzünün ayı.*

Vuşlat dilemiş bu dil-i divâne Hudâ’dan

Mehtâb-ı felek şem’-i şeb-ârâya ulaşdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 20*). [*mehtâb-ı felek,]*

meh-ţal’at: *Ay yüzlü || Sevgili.*

Meh-ţal’atıñ gizleseler ebr-i rakîbân

Billâh dağdır bād-ı figân dād-ı Hudâ’dır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 9*). [*meh-ţal’atıñ, --ı, --nı]*

Eyâ Leylî-şîfat **meh-ţal’atım** şems-i zamânım gel

Tükenmez mi bu istîgnâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 11*). [*meh-ţal’atım,]*

mekân: Ar. Yer, mahal, cây, mesken, me'vâ: lâ-mekân, cennet-mekân. Cem'i: emkine.

Ey şabâ var yâre 'arz eyle Gulâmî hâlini

Söyle kim kılmış melâl içre **mekânım** fûrkatîñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 10). [mekânım, -ım]

Pâs-bân-ı mülk-i sevdâyım **mekân** olmaz baña

Bâb-ı fikriñ sevdiğim cây-ı kararımıdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 5). [mekân,]

mekârim-zîb-i iklim-i kerâmet: Cömertlikler ülkesinin güzelliğinin süsü.

Zihî 'âlî-himem şâhib-şecâ'at Hâzret-i 'Osmân

Mekârim-zîb-i iklim-i kerâmet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 2). [mekârim-zîb-i iklim-i kerâmet,]

mekon: Yapma, etme.

Be-terk Ka'be-i rüyeş **mekon** be-mescid rüy

Ki Hâk-perest çü şüfî nemî perest Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 37). [mekon,]

mekr ile i' râz eyleme bizden: Hile ile bizden yüz çevirme.

Rakîb-i bed-liķâ **mekr ile i' râz eyleme bizden**

Gedâ-yı küy-ı 'aşka hayfıdır çevre kıyâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 11). [mekr ile i' râz eyleme bizden, -den-me]

mekrûmet-melzûm: Merhameti lüzumlu (gerekli) kılan.

Qudûm-ı **mekrûmet-melzûm**ıdır bādî-i âsâyiş

Sımât-ı re'fetidir münbası her efkar u bâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 25). [mekrûmet-melzûmıdır, -ıdır]

mekrûmet-perdâz: Cömertliğini keremini düzenleyen tertip eden.

Eyâ mesned-tırâz u **mekrûmet-perdâz** u şefkat-sâz

Şadâ-yı şîr-i teşrîfîñ irişmiş 'arş-ı a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 47). [mekrûmet-perdâz,]

mekteb-i 'irfâna: İlim, irfan okulu.

Mekteb-i 'irfâna gel 'aşkıñ kitâbın deste al

Ders-i derd-i yâre tâl dildâr-ı ra'nâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 7). [mekteb-i 'irfâna, -a]

mekteb-i 'irfâna girdim: İlim okuluna girdim.

Mekteb-i 'irfâna girdim hâfızım nûr âyeti

Muşhaf-ı hüsnüñden ey meh şimdi ezberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 7). [mekteb-i 'irfâna girdim, -a-dim]

mekteb-i 'irfânda: İlim, kültür okulu.

İrdi rûz-ı zindegî rihlet şebine âh kim

Mekteb-i 'irfânda taḥşîl itmedim 'ilm-i 'aref (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 6). [mekteb-i 'irfânda, -da]

mektûb: Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kağıt, name.

Hâne-i teng-i gedâya bâri başmazsa nolur

Hâme-i zerrîn-raḡamla yazsa bir **mektûb** dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 6). [mektûb,]

Ṭabīb-veş irişüp rîş-i kâlbe **mektûbuñ**

Peyâm-ı şîhhat ile urdı merhem-i hoş-hâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 11*). [*mektûbuñ, -un*]

mektûb-ı ‘ālîñiz: *Yüce mektubunuz.*

İrince destime **mektûb-ı ‘ālîñiz** fî‘l-hâl

Meserret ile öpüp başıma kodum der-hâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 1*). [*mektûb-ı ‘ālîñiz, -niz*]

melâhat: (*Sevgilinin*) *Yüz güzelliği.*

Bütün eşcâr u ezhârı leţâfetden urunmuş tâc

Şarup eţrâfa sebzâ-reng destâr-ı **melâhat** var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 4*). [*melâhat,]*

Melâhat esbine olmuş süvâr o şüh-ı ‘Acem

Fezâ-yı ‘aşkda ‘uşşâka temâşâdır bu (*Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 3*). [*melâhat,]*

melâhat yok: *Yüz güzelliği yok.*

Yok olsun hüsni ol bâğın bahârında beşâret yok

Hezârında meveddet nesterînde **melâhat yok** (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 2*). [*melâhat yok,]*

melâl: 1. *Hüzün, keder.* 2. *Usanma, bıkmı, usanç.*

Hayâl-i rûy u leb-i la‘liñ ile sultânım

Derûn-ı dilde zühûr eylemişdi derd ü **melâl** (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 10*). [*melâl,]*

melâl müdâm: *Sürekli hüznü.*

Be-râh-ı tu‘st dü çeşmem be-şad **melâl müdâm**

Dü güş der-pey-i peyk-i şadâ-yı dü akdâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 1*). [*melâl müdâm,]*

melâlet: *Ar. Sıkıntı, gam.*

Me‘gzâr be-câh-ı Fâtıma vü Aḥmed-i resûl

Mâ-râ be-hâk-i zûll ü **melâlet** meded ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 12*). [*melâlet,]*

melâmet: *Ar. Azarlama, kınama, itâb, serzeniş eylemek.*

Bilen hâlât-ı ‘aşkı ‘âşıkın hâlin niçün bilmez

Murâdı bu sühândan hâl-i ‘uşşâka **melâmetdir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 8*). [*melâmetdir, --dir*]

Ne-mî konend **melâmet** kesî der-în-sevdâ

Sitând ‘aşk zi-dest-i ‘uḳûl merd zimâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 17*). [*melâmet,]*

melâmet terkin it: *Kınanmayı terk et.*

Ka‘be-i ḥasretde söyler ki ‘ibâdet terkin it

Ey ki ehl-i ‘aşka söylerseñ **melâmet terkin it** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 24*). [*melâmet terkin it, -i, -n*]

melâz: *Sığınacak yer, sığınak.*

Ne dest-gîr ne ğıyâs u ne bir **melâzım** var

İşim bu dehrde qaldı hemân bir eḡḡâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [*melâzım, -ım*]

Melâz u melce‘ ü me‘vâ ne bir penâhım var

Sefâlet ile gezüp düşmüşüm beyâbâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 9*). [*melâz,]*

melce': Sığınak.

Melâz u **melce'** ü me'vâ ne bir penâhım var

Sefâlet ile gezüp düşmüşüm beyâbâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 9*). [*melce' ,]*

melek: Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan günahsız varlıklardan her biri.

Figânem ez-felek be'gzeşt zi-âhem şod **melek** 'âciz

Zi-feryâdem beşer bî-tâb ki men meftûn-ı dîdârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 9*). [*melek,]*

Bir devâsız derde uğratmış beni zâlim felek

Âh u zârımdan semâda ağlaşırlar her **melek** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 22*). [*melek,]*

melfûf: Bir şeyin içine sarılmış, gizlenmiş.

Ṭümâr gibi 'aşkıñı kıl sînede **melfûf**

Yâ Rabbi derûnumda ğam-ı şevkiñi mazrûf (*Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 1*). [*melfûf,]*

me'lûf: Alışkanlık edinilmiş, huy haline gelmiş.

Nedendir ta'n u teşnî' ile **me'lûf** oldığı vâ'iz

Hele öz nefsin itmez fi'l-i nâ-şâyesteden hâfiz (*Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 1*). [*me'lûf,]*

Kâse-lîs-i şofra-i 'ihvân iblîs olmasun

Ḥorde-i pes-mândeyle **me'lûf** olup pis olmasun (*Gulâmî Divanı , Müfret 30, Mısra 2*). [*me'lûf,]*

me'lûf olma: Alışmış olma.

Sitem ü cevr ü cefâyâ ile **me'lûf olma**

İtme âgyâr gibi 'aşık ile ceng ü nümâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [*me'lûf olma,]*

memât: Ölüm.

Rûy-ı tâbânı münevver lebleri âb-ı hayât

Zulmet-i zülfinde çok 'aşıklara vardır **memât** (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 2*). [*memât,]*

memlû: Dolmuş, dolu.

Bahâr eyyâmı diller câmi **memlû** bâ-mey-i şādî

Çemen mey-hânesinde kıl nazar gel şûr u ğavġâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 13*). [*memlû,]*

memlû'en: Dolan.

Ḳad tecellâ hüsni vechi'l-'aşkı fî ebdâninâ

Kâne **memlû'en** bi-envâri'l-velâ ecsâmunâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 2*). [*memlû'en,]*

memnûn: Herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyan, hoşnut.

Bezm-i 'işret şofrası âgyârdan hâlî iken

Câm-ı 'ahd ü vuşlatıñla eylediñ **memnûn** beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 6*). [*memnûn,]*

memnûnivvet-i: Memnuniyyet.

Ben daḥi âşûfte-i gîsû-yı pîçin olmuşum

Ger pesend olursa **memnûniyyet-i** bu kemteri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 10*). [*memnûniyyet-i,]*

men: "Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Şairin kendisi, âşık).

Halka-i bâb-ı recâyı ur dilâ vaqt-i şeh

Güş-i hüşuñ duymadı mı remz-i **men** lecce ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6). [men,]

Giriftem künc-i halvet **men** ki dūr üftâdem ez-ğüsneş

Serem der-vâdî-i hasret zi-dem mecnûn u şeydâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 7). [men,]

Figânem ez-felek be' gzeşt zi-âhem şod melek 'âciz

Zi-feryâdem beşer bî-tâb ki **men** meftûn-ı dîdârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 10). [men,]

Âferîd-est **me-râ** şâni' -i in kevn ü mekân

Ki keşem cevır ü cefâ bâr-ı sitem rûz u şebân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 1). [me-râ, -râ]

Billâh der-tavâf-ı deret mî-şevêd **me-râ**

Ecr-i cezîl-i nûr-ı hidâyet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 9). [me-râ, -râ]

ğark şod Gulâmî lücce-i bahır-i zûnûb-râ

Bî'nger **me-râ** be-çeşm-i şefâ'at meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 14). [me-râ, -râ]

Hayli demdir hasretiñle nâ-tüvânım rûz u şeb

Hasretiñle cânım irdi cân-ı **men** nezdîk-i leb (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 2). [men,]

Ez hâk-i dereş bûd **me-râ** çeşm gubârî

in lûtf cüz ez-bâd-ı şeh-gâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 9). [me-râ, -râ]

Ber-pây-ı Gulâmî zedî ez-hecr kemendî

Câmî **men** ü câm u mey ü qallâşî vû rindî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 24). [men,]

men': Ar. yasaklama, önleme.

Eylemek tahrîr-i inhâ va' diñiz olmuş idi

Mâni'inden **men'** olup güyâ hemân ezdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 20). [men',]

Eylediñ çok zârîlikler vuşlata irmek içün

Men' olup ağıyârlar seyrâne-i dūr-dâneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 4). [men',]

menba'-ı eltâf: Lütuf kaynağı.

Ol şeh-i zî-şân u hâkân-ı zamân şâhib-kırân

Menba'-ı eltâf u ihsân u 'inâyet perveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 66). [menba'-ı eltâf,]

menba'-ı kân-ı kerem: Cömertlik madeninin kaynağı.

Kıl şefâ'at bu Gulâmî 'âcize rûz-ı cezâ

Menba'-ı kân-ı kerem şâhib-kırândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 14). [menba'-ı kân-ı kerem,]

menba'-ı kenz-i kemâlât u kerâmetin 'alî: Cömertlik ve olgunluğa erişmişlerin hazinesinin kaynağı sensin (ya) Ali.

Pâdişâh-ı kişver-i sırr-ı velâyetsin 'Alî

Menba'-ı kenz-i kemâlât u kerâmetin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 2). [menba'-ı kenz-i kemâlât u kerâmetin 'alî, --ât-sin]

mengüş-ı cefâyı: Eziyet küpesini.

Bî-çâreleri âteş-i hasretlere yakma

Mengüş-ı cefâyı üzün-i 'âşıka takma (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 8). [mengüş-ı cefâyı, -ı]

menkûb dost: Gözden düşen dost.

Mülk-i vaşla va'd ile tuğrā-nüvīs olma dirîğ
Tîre bahtım tâ ezel olmuş benim **menkûb dost** (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 10*). [*menkûb dost,]*

menkût: "Ebced" hesabıyla ve noktalı harflere göre tertip edilmiş tarih.

Gulâmî söyledi **menkût** ile târîhin ol ğilmân
Girüp bâğ-ı cinâna hem muḳarreb nezd-i Mevlâ'ya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 9*). [*menkût,]*

mennân: Çok lütuf ve ihsan eden (Allah).

Oldı itmâma resîde dîvân
Ḥamdü-lillâh u bi-'avn-i **Mennân** (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 12, Mısra 2*). [*mennân,]*

menzil: Hedef / varılacak yer. II Allah.

Zünûn-ı şûrete bend olma mümkün olmaz kim
Bu yoldan ire şehâ kimse **menzile** heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 48*). [*menzile, -e]*
İrer hem **menzile** râh-ı mecâzî
İder şad şevḳ ile Ḥaḳḳ'a niyâzı (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 77*). [*menzile, -e]*

me-purs: Sorma.

Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne **me-purs**
Dîn ü îmân-ı Gulâmî heme 'aşḳ-ı Raḥmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21*). [*me-purs,]*

merâ: (Fa.) (Men+ra) Bana, beni, benim.

Be-suy-ı mezgit eger mî-revem ez-behr-i nemâz
Ne-güzârend **merâ** şüfî-i şeyṭân-şîfatân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 10*). [*merâ,]*

me-râ: (Men+ra) Bana, beni, benim.

Bi-yâr sâḳî **me-râ** cām-ı 'aşḳ ez-ḥum-ı şevḳ
Ki şürişî fikenem ber-cihân tu ebkem bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 7*). [*me-râ,]*

me-râ ne vuslat-ı yâr u ne iftirāk-ı nigâr: Beni ne sevgilinin kavuşması ne de sevgilinin ayrılığı.

Me-râ ne vuslat-ı yâr u ne iftirāk-ı nigâr
Ne reften ez-der-i dildâr u ne me'âb u maḳâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 15*). [*me-râ ne vuslat-ı yâr u ne iftirāk-ı nigâr, -ı]*

merd: Cesur, yiğit, sözüne sadık (âşık).

Sırr-ı zâtîndan nişân olmak hünerdir ey şehim
Lîk şanma aña her bir **merdiñ** isti'dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16*). [*merdiñ, -in]*
Bizde teşḫîş eylemek esrâr-ı zâtîñ yok hüner
Bilme her **merdiñ** aña iz'ân-ı isti'dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 16*). [*merdiñ, -in]*
Bendegiyet defterine ol şehiñ tâ ibtidâ
Ey Gulâmî kayd kılmuş maḥlaşñ **merd-i** Ḥudâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 22*). [*merd-i, --i]*
Dîbâce-i ruḥsâr-ı tu her **merd** ne-dâned
Endîşe-i 'aşḳet dil-i her kes ne-tevâned (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 23*). [*merd,]*

merdâne: Eren.

Bu fenā gülzārının tezyînine dil bağlama

Nice biñ **merdāneyi** gamz ile bî-cân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 2*). [*merdāneyi, -yi*]

merd-i cefā: *Eziyet ve cefa eden kişi(ler).*

Gelmede şimdi eyālât-ı dile **merd-i cefā**

Gün-be-gün hicrânımız müzdād ider şāh-ı kazā (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 17*). [*merd-i cefā,]*

merd-i dilrān: *Cesur yiğidi.*

Haydarāne hānçer-i ‘adline sevgend eylemiş

Qahramān u ‘Anter ü **merd-i dilrān** Berhiyā (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 16*). [*merd-i dilrān,]*

merdüm: *Adam, insan. II Göz bebeği.*

Şehā māhā hayāl ü intizārın

Dü-çeşmim **merdüminde** eylemiş cā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 10*). [*merdüminde, --i, -n, -de*]

Hudā‘ya hāmd-i bî-pāyān ider ez-cān u dil **merdüm**

Şeh-i devrān terahhüm eyleyüp hāl-i re‘āyāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 21*). [*merdüm,]*

merdüm-i sīvās: *Sivas‘ın gözbebeği.*

Ne şeb kim **merdüm-i Sīvās** gark-ı bahr-ı cūd olmuş

O şebde Hāk Ta‘ālā itdi nār-ı qahrını itfā (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 33*). [*merdüm-i sīvās,]*

merğ-zār-ı kâ‘ināt: *Dünya bahçesi.*

Şebnem-i lutfıyla oldu **merğ-zār-ı kâ‘ināt**

Tāze-ter behcet-dih-i gülşen-serā-yı enbiyā (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 17*). [*merğ-zār-ı kâ‘ināt,]*

merhabā: *"Genişlenin", "rahat oturun" manasında bir selamlaşma sözü. // Hoş geldiniz.*

Maqdemim koysun deyü ferş oldu arza serviler

Tūtīyān açmış dehānın zevk ile dir **merhabā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 4*). [*merhabā,]*

Kim görürse dil sever bir şūha oldum mübtelā

Nāz ile bir **merhabāya** cān ider ‘āşık fedā (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 2*). [*merhabāya, -y, -a*]

Āh-keşān ‘āşikān içre düşer fitneler

Düşmene itse eger bir kere ol **merhabā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 16*). [*merhabā,]*

merhamet: *Acıma, merhamet etme, şefkat gösterme.*

Hem-refik-i gār-ı Fahr-i ‘Ālemīn olmuş idi

Şıdk u lutf u **merhametde** bî-nişāndır Bū-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 10*). [*merhametde, -de*]

Lutfa gel inşāfa gel bir yok mı sende **merhamet**

Dest-i cevriñle nigārım kıddim oldu hām-be-hām (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 19*). [*merhamet,]*

Rīsmān-ı re‘fetiyle çekdi şāhım bendesin

Merhametle söyledi düşmez benim bu şānıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 12*). [*merhametle, -le*]

Gelesiñ **merhamete** nā‘il-i āmāl olayım

Dehr-i dūn içre Gulāmī nola hoş-hāl olayım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 27*). [*merhamete, -e*]

Helāk-i dest-i qahrın olmuşum meydān-ı fūrkatde

Hamıyyet **merhamet** yok mı (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 6*). [*merhamet,]*

merhamet: *Acıma II ilgi gösterme.*

Gelmediñ inşâfa bir an **merhamet** ısrâr ile

Dönmezem kılsañ cefâlar zulm-i âteş-bâr ile (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 15*). [*merhamet,]*

merhamet-i müsterek: *Ortak merhameti.*

Dilbere lâıyık olan rûy-ı vefâdır bize

Merhamet-i müsterek ‘ayn-ı cefâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 2*). [*merhamet-i müsterek,]*

merhamet-kâr: *Merhametli.*

Vezîr-i bî-naẓîr-i **merhamet-kâr** u himem-dârı

Vezâretle getürdi şehr-i Sîvâs-ı mu‘allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 23*). [*merhamet-kâr,]*

merhametlû: *Merhametli, merhamet sahibi.*

Çalmamış dünyâda gayri **merhametlû** yârlar

‘Arz-ı hâl-i ‘âşıkı kahr ile dilber karalar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 33*). [*merhametlû,]*

merhamet-pîrâ: *Merhamet gösteren.*

Merhamet-pîrâ kerem-fermâ saçı leylâ meded

Nâz u istignâ ider ‘uşşâkına bî-intihâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 11*). [*merhamet-pîrâ,]*

merhamet-pîrâ-yı tû: *Merhamet gösterensin.*

Bî-nevâ bî-zâd bûdem hamdû-lillâh u Resûl

Sâye zed murğ-ı hüma-yı **merhamet-pîrâ-yı tû** (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 6*). [*merhamet-pîrâ-yı tû,]*

merhametsiz dilber-i ‘ayyârdan: *Acımasız aldatıcı sevgiliden.*

Hayli demdir bî-vefâ dildârdan ayrılmışım

Merhametsiz dilber-i ‘ayyârdan ayrılmışım (*Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 2*). [*merhametsiz dilber-i ‘ayyârdan, -dan]*

merhem: *Çare, derman, ilaç.*

Nâvek-i gânzeleri sînemi kıldı mecrûh

Merheminden şeh-i hûbâna olan bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 6*). [*merheminden, -in, -den]*

‘Azîzim derd-i fûrkatden göñülde biñ gâmım vardır

Velâkin zaḥm-ı hecre zâr dirler **merhemim** vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 2*). [*merhemim, -im]*

Tîğ-i hicrân ile başdan başa cism-i mecrûh

El-amân sen dir idiñ yâreye **merhem** dehenim (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 6*). [*merhem,]*

Nâvek-i gâmzeñ açup biñ sînde revzenleri

Merhem ister kim devâ-yı lebleriñden ‘âşıkân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 8*). [*merhem,]*

Merhem-i luṭf ile tîmâr eyledi zaḥm-ı dile

Şîşe-i ‘ıtr-ı ruḥın dökdi meşâm-ı cânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 13*). [*merhem-i, -i]*

Derd-i hicrâna devâ-yı vuşlat-ı cânân gerek

Yâreme **merhem** deyü bigâneler şarmış nemek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 26*). [*merhem,]*

merhem urur: *Merhem sürmek, çare bulmak.*

Bir zamān **merhem urur** yārelere luţfından

Uçurur murğ-ı dili deşt-i meserretlere āh (*Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 11*). [*merhem urur, -ur*]

merhem-i hilm: *Yumuşak kremi.*

Merhem-i hilm ile zaḥm-ı hecre tūmār itmeli

Böyle dir çok bî-ḥaber ḥilmi begim ḳalb it de gör (*Gulāmî Divanı , Müfret 11, Mısra 1*). [*merhem-i hilm,]*

merhem-i vaşl ile ḳıl: *İlacı sevgi ile yap.*

Sere cellād-ı felek tīg-ı firāk urdı şehā

Merhem-i vaşl ile ḳıl zaḥm-ı gam-efzāya ‘ilāc (*Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 8*). [*merhem-i vaşl ile ḳıl,]*

merhem-i vuslat: *Kavuşma merhemi.*

Zaḥm-ı hicrāna nihāyet ola mı olmaya mı

Luţ ile **merhem-i vuşlat** ola mı olmaya mı (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 2*). [*merhem-i vuşlat,]*

merkez: *Ar. Orta yer.*

Seyr ider kişverleri şevketle mīr-i bî-naẓīr

Devr-i pergār eyler izḥār **merkezinde** dā‘imā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 18*). [*merkezinde, -i, -n, -de*]

merkez-i feyzi: *Bereketin merkezi.*

Erbāb-ı tārīḳiñ bu zamān **merkez-i feyzi**

Bî-şübhe Gulāmî der-i a‘lā-yı ‘Alīdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 17*). [*merkez-i feyzi, -i*]

merzifon: *Yer adı.*

Bu Meḥammed Beg emīr-i bî-naẓīr-i ḥūkm-rān

Merzifon‘da kābiren-‘an-kābir olmuş ḥānedān (*Gulāmî Divanı , Tarih 7, Mısra 2*). [*merzifon ‘da, -da*]

meşā: *(a.i)1.açıklanan,duyulan 2.bölünmeyip karışık ve müşterek olan. (Develioğlu,2015:730).*

Deşt-i ḥayretde şabā şubḥ u meşā virse **meşā**

m-ı dile ol bûy-ı zülḥūn müşk-i ezferdir baña (*Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 13*). [*meşā,]*

mes‘adet: *Saadet, bahtiyarlık.*

Bedr-i rūyuñ māḥ u mihr-i **mes‘adet**

Necm-i tābān ḥālīñ ey pūr-merḥamet (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 11*). [*mes‘adet,]*

meşakkat: *Zahmet, sıkıntı: Çekilen meşakkatler unutulur. bilâ-meşakka meşakkatsiz.*

Yine şaldı dili ol mülket-i fikretlere āh

Düşürüp dām-ı belāyā vü **meşakḳatlere** āh (*Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 2*). [*meşakḳatlere, -ler, -e*]

meşām: *(Ar.) Burun, koku alacak yeri.*

Meşām-ı cānıña irmez maḥabbet micmerinden bûy

Bu tezvīr ile zāhid eblehānı var inandır hep (*Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 3*). [*meşām-ı,]*

Be-bûy-ı tūr-ra-i zūlfet gehī zi-bād-ı şabā

Meşām-ı cān u dilem ‘ıtr-nāk būd temām (*Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10*). [*meşām-ı,]*

meşâm-ı bağ-ı dile: *Gönül bahçesinin burnuna.*

Ne lutfdür yine bād-ı bahār-ı bûy-ı nigār

Meşâm-ı bağ-ı dile zevkler ider igrâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 2). [meşâm-ı bağ-ı dile, --ı-e]

meşâm-ı cânıma: *Gönül burnuma.*

Merhem-i lutf ile tîmâr eyledi zaḥm-ı dile

Şîşe-i 'ıtr-ı ruḥın dökdi meşâm-ı cânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 14). [meşâm-ı cânıma, -ım, -a]

mescid: *Mescid, namaz kılınan yer.*

Ey Gulâmî bize mescidle şalât oldı yasağ

Gidelim şimdi kenîsâ gibi yok cây-ı nefîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 9). [mescidle, -ile]

Ṭavâf-ı rûyını terk eyle itme mescide yüz

Ki Hâk-perest olan itmez çü şüfî secde-i Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 39). [mescide, -e]

meserret: *Mutluluk, sevinç, heyecan.*

Pister-i nerm-i meserretde yan atmış ey gönül

Hâne-i dilde bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eser (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 7). [meserretde, -de]

İrince destime mektûb-ı 'âlîñiz fi 'l-hâl

Meserret ile öpüp başıma kodum der-hâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 2). [meserret,]

Sütûn-ı ḥayme-i ḥüzne meserret pây-zen olsun

O kâfir ceys-i miḥnet tırmayup terk-i diyâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 3). [meserret,]

Biñ meserretle bu şeydâ gönüle virdi sürür

Bülbül-i zârı görüp gönca-i efkârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 5). [meserretle, -le]

Güşâde ḥâtır-ı ğam-nâklar şimdi meserretten

Ki tuğrâ-yı sa'âdet bahş olundı dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 27). [meserretten, -den]

meşğül-i feżâhathâ: *Edepsizlik, rezillikle meşgul.*

İlâhî tâbî '-i nefis ü hevâyım rûz u şeb dâ'im

Qalîlû 'l-ḥayr beyne 'l-ḥalk meşğül-i feżâhathâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 8). [meşğül-i feżâhathâ,]

meşhûr olur: *Ün kazanmak, tanınmak, ün almak, ünlenmek.*

'Âlem içre kim ki şâ'irdir deyü meşhûr olur

Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 1). [meşhûr olur, -ur]

mesken: *(Ar. seken "ikâmet etmek, oturmak"tan mesken) Oturulan, ikâmet edilen yer, ev, konut, ikâmetgâh.*

Dehr içinde bir ğarîbim meskenim vîrâneler

Böyle kalsa ey Gulâmî bu gönül mecnûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 9). [meskenim, -(i)m]

Hemân bir lahza âsûde maḳâm u meskenim yokdur

Nehâr u leyl giryândır işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 3). [meskenim, -im]

Gulâmî dil-güşâ bağ-ı şafâda tutdı dil mesken

Açıldı gönca-i âmâl bülbül iftiḥâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 13). [mesken,]

Zühd ü şalâḥın şabâ 'âleme i 'lân içün

Meskenini ğayb idüp eyler idi şâyîḥa (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 4). [meskenini, -in, -i]

meskenim mey-hānedir: Evim meyhanedir.

Çalender olalı pîr-i muğāna intisābım var

Anıñ-çün ey Ğulāmî **meskenim mey-hānedir** şimdi (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 10). [meskenim mey-hānedir, -dir]

mesned: Büyük mevki, makam, rütbe, paye, mansıp.

Çazā iklīm-i hüzne çok za‘îfānı emîr itdi

Reh-i hulyāda bes taḥṣîl iderken **mesned** ü pāye (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 54). [mesned,]

mesned-ārā-yı vezāret: Vezirlik rütbesini süsleyen, güzelleştiren.

Mesned-ārā-yı vezāret zîb-i ḳaṣr-ı devletiñ

Oldı eyyāmında āḫîr anlarıñ ta‘līmîleri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 57). [mesned-ārā-yı vezāret,]

mesned-tırāz: Dayanak,yardım makamını süsleyen.

Eyā **mesned-tırāz** u mekrümet-perdāz u şefḳat-sāz

Şadā-yı şîr-i teşrîfîñ irişmiş ‘arṣ-ı a‘lāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 47). [mesned-tırāz,]

mesreb: Bir kimsenin yaratılışında bulunan huy, yaratılış, tabiat, mizaç, karakter.

Ḥākî-nihād u **meşreb-i** āzāde fi‘l-meşel

Şadra geçerse yine aña āsitānedir (Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 7). [meşreb-i, --i]

Vaşf olunmaz ey Ğulāmî dil ile ḥübānlığı

Meşrebi dünyāda yāriñ olmasa ger nā-ḫalef (Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 10). [meşrebi, -i]

mesrūr idecekdîñ: Sevinçli edecektin.

Mesrūr idecekdîñ bu Ğulāmî’yi efendim

Bu ‘ahdləriñ noldı kerem ma‘deni ḫāfız (Gulāmî Divanı , Gazel 95, Mısra 9). [mesrūr idecekdîñ, -din]

mesrūr ola: Sevinmek, mutlu olmak.

‘Aşk āteşi sūzān ide ‘āşıkları her dem

Mesrūr ola ol yār Ḥudā bu ne revādır (Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 12). [mesrūr ola, -a]

mesrūr olur: Mutlu olmak.

Tiğ-ı ser-tîz-i cefādan ‘āşıkān itmez firār

Cevşen-i fülād-ı teslîmin geyüp **mesrūr olur** (Gulāmî Divanı , Gazel 51, Mısra 4). [mesrūr olur, -ur]

mesrūr u şād eyler: Sevinçli ve mutlu eder.

Herkesi **mesrūr u şād eyler** sipihr-i bî-emān

Ey Ğulāmî her zamān maḥzûn ider gerdûn beni (Gulāmî Divanı , Gazel 193, Mısra 11). [mesrūr u şād eyler, -r]

meşşāta: (Ar.) Gelin gibi süsleyen kadın.

ğāze-i ḫaclet çeküp ruḥsār-ı āteş-rengine

Kilk-i ḳudret birle kim **meşşāta-i** şun‘-ı İlāh (Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 8). [meşşāta-i,]

meşt: (Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş.

Eger-çi bād-ı nesīm āvered zi-zūlfet būy
 Çünān **mest** şevem bī-ḥaber zi-ḥod cānā (Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 8). [mest,]
 Biz kâse-be-destiz daḥi maḥbûb-perestiz
 Mestiz elimizdeki fetāvā-yı ‘Alîdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 4). [mestiz, -iz]
 Şanma istiğnā-güzîniñ ḥûn-ı ḥaclet ḥumretin
 Mest-i ‘aşkız reng-i meydır ġāze-i ruḥsārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 18). [mest-i,]
 Zāhidā leb-teşneyim ta‘n itme mey-nûş oldıġım
 Gör neden diġkatle böyle **mest** ü medhûş oldıġım (Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 2). [mest,]
 Şimdi ger ta‘lîmde rāḥat tırı hep ġuş ider
 Cümle rûz-ı ceng **mestdir** diñlemez rāḥat tırı (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 38). [mestdir, -dir]
 Mey-i renc ü miḥenden **mest** olan maḥmûr rāḥatdır
 Tevāzu‘ eylemez sākîye cām-ı neş‘e-baḥşāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 11). [mest,]
 Tā ezel maḥmûr-ı **mest-i** dîde-i ḥammāriyım
 ‘Aşkıniñ mey-ḥānesinde şevk ile devvāriyım (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 11). [mest-i,]
 Der-ġuşe-i mey-ḥāne-i fikret heme mestān
 Mest-i mey-i ‘aşket ne-koned meyl be-ġilmān (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 14). [mest-i,]

mest eyledi: Kendinden geçirmek I hayran bırakmak.

Rişte-i zūlfine bend itdi dil-i şeydāyı

Beni **mest eyledi** ol dîde-i ḥammār ḥabîb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 8). [mest eyledi, --di, -]

mest eylemiş: Kendinden geçirmek, aklını başından almak II hayran bırakmak.

Ey mey-i nāb-ı lebiñ ‘aşıkı **mest eylemiş**

Meclis-i ḥāşinî ister kamu şāh u gedā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 5). [mest eylemiş, -miş]

mest eyleyen: Sarhoş etmek.

Nār-ı ḥasretten kebāb oldı ciġer luṭf it şehim

‘Ālemi **mest eyleyen** bakışlı yārim kandesin (Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 8). [mest eyleyen, -(y)en]

‘Ālem-i ābiñ şafāsın şanma mey efzûn ider

Cilve-i cānānedir **mest eyleyen** mestāneyi (Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 4). [mest eyleyen, -(y)en]

mest iden: Aklı başından ġitmiş.

Mest iden ‘ālemleri cümle bu cām-ı ‘aşkıdır

Nāz-ı şāhid şabr-ı ‘uşşāk u peyām-ı ‘aşkıdır (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 11). [mest iden, -en]

mest kılmış: Sarhoş etmek, kendinden geçmek.

Mest kılmış bāde-i kibr ü ġurûr ol şāhı kim

Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü nāz (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 13). [mest kılmış, -mış]

mest ol: Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ḳadeḥ der-dest-i lāle al ele gel bezm-i ġülzāra

Mey iç mey-ḥāne-i ‘aşk içre **mest ol** dime aġyāra (Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 16). [mest ol,]

mest olmuş: Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

O bezm-i gülşen-i ħum-ħāne-i ülfetde **mest olmuş**

Mey-āşām telĥ-kām dil adlu bülbülde ĥarāret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 15*). [*mest olmuş, -muş*]

mest olup: *Sarhoş olmak, kendinden geçmek.*

Meveddet meclisinde **mest olup** dir ĥālet-i ‘aşkı

Mükemmel bilmişim gör kim özi andan selāmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 5*). [*mest olup, --up*]

mest olur: *Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

Belā peymānesiyle rüz u şeb peymāne-peymāyız

Felek mey-ħānesinde **mest olur** ehl-i riyyā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 16*). [*mest olur, -ur*]

mest ü medhūs: *Sarhoş ve şaşkın.*

Bāde-i güft-i velā içre olan lezzet-i yār

Mest ü medhūs u ġam-efrūş-ı ruĥ-ı tal‘at-ı yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 4*). [*mest ü medhūs,]*

mestān: *Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.*

Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirāk u ĥasrete

Sāye-i sākīde hem cām-ı cefā **mestānıyız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 4*). [*mestānıyız,]*

Ĥoş-güvār-ı mey-i la‘l-i lebi ümmīd eyler

Bezm-i mey-ħāne-i ‘işretde meded **mestānı** (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 10*). [*mestānı, -ı*]

Der-güşe-i mey-ħāne-i fikret heme **mestān**

Mest-i mey-i ‘aşket ne-koned meyl be-ġılmān (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 13*). [*mestān,]*

mestāne: *Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.*

Na‘ra-i **mestānelerle** tōldırır ‘ālemleri

Cām-ı ‘aşkı nūş iden ol Ĥaydar-ı Kerrār-ı şeyĥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 7*). [*mestānelerle, -ler, -le*]

İçüp ‘aşkıñ şarābından göñül **mestānedir** şimdi

Seniñ şem‘-i cemālīñden yanar pervānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 1*). [*mestānedir, -dir*]

‘Ālem-i ābıñ şafāsın şanma mey efzūn ider

Cilve-i cānānedir mest eyleyen **mestāneyi** (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 4*). [*mestāneyi, -y, -i*]

mestān-ı: *Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.*

İr hemān mey-ħāne-i **mestān-ı** ‘aşka zār ile

Ey Ĥulāmī belki lūtfından şunar sākī tifāġ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 9*). [*mestān-ı,]*

mest-i cām-ı ĥayretim: *Şaşkınlık kadehinin sarhoşuyum.*

‘Aşk ile ‘ālemde ben bir meh-veşiñ mestānıyım

Mest-i cām-ı ĥayretim bilmem kimiñ ĥayrānıyım (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 2*). [*mest-i cām-ı ĥayretim, -im*]

mest-i ġurūr: *Gurur sarhoşu.*

Āhını alma Ĥulāmī‘niñ eyā **mest-i ġurūr**

Yıkılır āha taĥammül idemez nūh-gerdūn (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 9*). [*mest-i ġurūr,]*

mest-i müdām-ı ‘aşka: *Daima aşk sarhoşluğuna.*

Dil düşdi dām-ı ‘aşka di nā-tamām-ı ‘aşka

Mest-i müdām-ı ‘aşka ‘aşk ile ola şāyih (Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 4). [mest-i müdām-ı ‘aşka, -a]

mest-i vārız: Sevgilinin sarhoşuyuz.

Mest-i yārız tā ezelden vālih u hayrānıyız

ğayri izhār eyleriz dergāhına efkārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 3). [mest-i yārız, -ız]

mesti-i: Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

Şundi sākî-i ezel cām-ı şafâdır diyerek

Mey-i hicrânı nedir **mestî-i** belvāya ‘ilâc (Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 10). [mestî-i,]

mestine: Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

Mey-i vaşlın talebinde yıkılan **mestine** ol şūh

Cüd idüp ol leb-i gül-fām şeker-hārını açdı (Gulāmî Divanı , Gazel 181, Mısra 7). [mestine, -i, -n, -e]

mes’ūd: Mutlu.

Nām-ı **mes’ūdi** gibi eyler idi ‘izzet ü cūd

Şerbet-i şekker-i güftârı kamuya mevcūd (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 21). [mes’ūdi, -ı]

metā’-ı kalbi: Rakibin kalp sermayesi.

Nigāh-ı yār ile birlik Gulāmî tūr-ı tarrār

Metā’-ı kalbi cümle kıldılar bir lahẓada yağmā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 10). [metā’-ı kalbi,]

metā’-ı kalbi: Kalbinin sermayesi.

Nigāh-ı yār ile birlik Gulāmî tūr-ı tarrār

Metā’-ı kalbi cümle kıldılar bir lahẓada yağmā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 10). [metā’-ı kalbi,]

metā’-ı vuslatıñ: Kavuşma sermayesi.

Derün-ı dilde yanmış nār-ı hasret maḥv ider cismim

Metā’-ı vuslatıñ mebzûl-i ‘âlem ben miyim sārık (Gulāmî Divanı , Gazel 104, Mısra 6). [metā’-ı vuslatıñ, -ıñ]

metin: Sağlam, dayanıklı.

Temāyül itse ḥarāba ḥat-āver olmak ile

Egerçi Ka’be-i ḥüsni **metindir** mihrāb (Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 8). [metindir, -dir]

metn-i evşâfında: Vasıflarının yazısında.

Metn-i evşâfında çok muẓmer ma’ânî var iken

Ẕâdir olmaz ḥüsniñ izhār itmege ehl-i şurūh (Gulāmî Divanı , Gazel 32, Mısra 7). [metn-i evşâfında, -ı, -n, -da]

me’vâ: Sığınacak yer, makam, yurt, mesken.

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Ser-i küyün seniñ ‘uşşāka **me’vâ** (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 18). [me’vâ,]

Melāz u melce’ ü **me’vâ** ne bir penāhım var

Sefâlet ile gezüp düşmüşüm beybāna (Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 9). [me’vâ,]

mevc bahrde: Denizin dalgasında.

Yek-digerin te'ākub ider **mevc bahrde**

Hâtır-şikenlerin dili dâ'im şikestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 9). [mevc bahrde, -de]

mevc-i hasret bî-hisâb: Sayısız hasret dalgası.

Cüş ider deryâ-yı 'aşkı **mevc-i hasret bî-hisâb**

Çekmege bunca firâkı seng-i hârâ nâ-tüvân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 11). [mevc-i hasret bî-hisâb,]

mevcüd: Mevcut, var olan.

Nâm-ı mes'ûdî gibi eyler idi 'izzet ü cüd

Şerbet-i şeker-i güftârı kamuya **mevcüd** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 22). [mevcüd,]

mevc-zen: Dalgalandan, dalgalı (deniz) II coşan, kendinden geçen.

Himmeti bahrinde envâ'-ı hâkâyık **mevc-zen**

Teşneler sîrâb ider elât ile esrâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 15). [mevc-zen,]

meveddet: Sevgi / muhabbet.

Meveddet meclisinde mest olup dir hâlet-i 'aşkı

Mükemmel bilmişim gör kim özi andan selâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 5). [meveddet,]

Yok olsun hüsnî ol bâğın bahârında beşâret yok

Hezârında **meveddet** nesterinde melâhat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 2). [meveddet,]

Meveddet ile elinde piyâle lâle tutar

Nazar-figenlere itmektedir 'atâ vü nişâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 23). [meveddet,]

mevlâ: Allah (c.c).

Eylerim şekvâ seni **Mevlâ'ya** nezdik ol yeter

Zâr u vâveylâ ider peydâ gönlü şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 13). [mevlâ'ya, -ya]

Âh-ı âteş-bârı bî-te'sîr şanma her şehir

'Âlemî sūzân ider **Mevlâ'dan** istimdâdî var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 12). [mevlâ'dan, -'dan]

Bahârın behcet ü hüsnin tezâyüd eyledi **Mevlâ**

Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre devlet tayıri sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 27). [mevlâ,]

Rebî' u l-evvel ayı berķ urup envâr-ı ruhsârın

Getürdi ümmetân-ı 'âşîye rahmet için **Mevlâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 16). [mevlâ,]

Gulâmî 'İzzet' i dünyâda dil-şâd eylesün **Mevlâ**

Şefî' olsun Hâbîb-i Hâzret-i Hâķ rûz-ı vâveylâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 37). [mevlâ,]

mevlâ kerîm: "Allah büyüktür, Allah'a güvenmeli" anlamında ümit ve teselli ifadesi.

Hân-kâh-ı dilde fikrim dâ'imâ **Mevlâ Kerîm**

Zîkr ü tesbîh-i zebânım ey şehâ **Mevlâ Kerîm** (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 2). [mevlâ kerîm,]

Hân-kâh-ı dilde fikrim dâ'imâ **Mevlâ Kerîm**

Zîkr ü tesbîh-i zebânım ey şehâ **Mevlâ Kerîm** (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 1). [mevlâ kerîm,]

Bülbül-i bâğ-ı cinân eyler şadâ **Mevlâ Kerîm**

Dilde virdim şubh-dem her kande yâ **Mevlâ Kerîm** (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 3). [mevlâ kerîm,]

Bülbül-i bâğ-ı cinân eyler şadā **Mevlā Kerīm**
Dilde virdim şubh-dem her kande yā **Mevlā Kerīm** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 4*). [mevlā kerīm,]
Dād destînden seniñ ey dil-rübā **Mevlā Kerīm**
Hecr-i ruhsârîñla yâr irdi amānım göklere (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 5*). [mevlā kerīm,]
Şaldı âteş kalbime çıkdı duhānım göklere
Yandırır eflâki âhım âşinā **Mevlā Kerīm** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 10*). [mevlā kerīm,]
Âsiyâb-ı ser-keş-i ‘âlem bu yā **Mevlā Kerīm**
Derd ü hasretle ‘azîzim cismimiz oldı fenā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 15*). [mevlā kerīm,]
Bu gamñ elbet mükâfâtın virür bir gün Hudā
Kıl tesellî ‘usr ü yûsrâdan dilā **Mevlā Kerīm** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 20*). [mevlā kerīm,]
Yerde qalmaz inkisârım mübtelā **Mevlā Kerīm**
Hâtır-ı maḥzûnla bî-ḥad zâr u vāveylāmızı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 25*). [mevlā kerīm,]
Dā’imā ḥāl-i müzeyyenden perî-veşler bizi
Bir gün olur açılır bâb-ı recā **Mevlā Kerīm** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 30*). [mevlā kerīm,]
Pür-cefâyı sevmeyen sürmez şafā **Mevlā Kerīm** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 35*). [mevlā kerīm,]

mevlā: Allah (c.c).

Cihānda ‘izz ü iḳbālîñ tezâyüd eylesün **Mevlā**
Ḳarîn olsun umûruñ her zamān te’yîd-i Mevlā’ya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 71*). [mevlā,]

mevlevî-āsā: Mevlevî devrişleri gibi.

Ey Gulāmī ḥân-ḳâh-ı ‘aşḳda şî’riñ okut
Zühre eflāk üzre itsün **mevlevî-āsā** semā’ (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 10*). [mevlevî-āsā,]

mevlūd-ı ahmed’den: Peygamberimizin doğumundan.

Żiyā aldı semāvāt ol gice **mevlūd-ı Aḥmed’den**
Degil muḥtâc ḳandîl-i mehe ol leyile-i ḫulmā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 35*). [mevlūd-ı aḥmed’den, -den]

mevsim: 1. Bir takvim yılının iklim şartları bakımından farklılıklar gösteren ve ilkbahar, yaz, sonbahar, kış diye adlandırılan dört bölümünden her biri. 2. İçinde bulunulan zaman.

İrişsün bād-ı tîz-i sebze-sûz-ı **mevsim-i** serdî
O bâğîñ kim derûnında dıraḥt-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 7*). [mevsim-i, --i]
Gulāmī vardı bu **mevsimde** şaḥn-ı gülzāra
Şikeste-ḥâtır ile bula bir gül-i bî-ḥār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 33*). [mevsimde, -de]

mevsim-i dilhā-yı: Gönül mevsimi.

Bād-ı bahār **mevsim-i dilhā-yı** ḥastedir
Gül mûmyā-yı şehper ü bāl-i şikestedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 1*). [mevsim-i dilhā-yı, --yı]

mey: (□□) i. (Fars. mey) 1. Şarap, bāde.

Şundı sâḳî-i ezel cām-ı şafādır diyerek
Mey-i hicrânı nedir mestî-i belvāya ‘ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 10*). [mey-i, --i]
Meye mi yoksa ki maḥbûba mı meyliñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i refṭār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 11*). [meye, -e]

Germî-i **mey** şîr-i neyle oldu ğam tûmârî tay
 Şimdi rakş eyler sürür ile der ü dîvârimiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11*). [*mey,]*
 Neyle **meyle** muṭrib ü sâkiyle hoş olmaz gönül
 Ârzü-yî şîve-i güftârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 7*). [*meyle, -le]*
 İndi çeşme intizâr ile kara şu oldu ağ
 Sâkiyâ şun **mey** ki gitsün sîneden endüh u ğam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 8*). [*mey,]*
 Beyâ tû ey Ğulâmî **mey** be-ḥor ez-kâse-i ḥasret
 Ki bâşed bâ-meşakkathâ şevem maḥmûr mestânem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 13*). [*mey,]*
 ‘Azm-i bût-ḥâne konem ger zi-dereş mî-rânend
 Süy-ı mey-ḥâne revem **mey** ne-dihed pîr-i muġân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 8*). [*mey,]*
 ‘Âlem-i âbîñ şafâsın şanma **mey** efzûn ider
 Cilve-i cânânedir mest eyleyen mestâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 3*). [*mey,]*
 ‘Aşkdır ol neş‘e-i kâmil kim andandır müdâm
 Meyde tenvîr-i ḥarâret neyde te‘şîr-i şadâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 10*). [*meyde, -de]*
 Ber-pây-ı Ğulâmî zedî ez-hecr kemendî
 Câmî men ü câm u **mey** ü ḳallâşî vü rindî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [*mey,]*
 Der-güşe-i mey-ḥâne-i fikret heme mestân
 Mest-i **mey-i** ‘aşket ne-koned meyl be-ġilmân (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 14*). [*mey-i, --i]*

mey iç: Şarap içmek, içki içmek.

Ḳadeḥ der-dest-i lâle al ele gel bezm-i gülzâra
 Mey iç mey-ḥâne-i ‘aşk içre mest ol dime aġyâra (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 16*). [*mey iç,]*

mey nûş idemem: Şarap içmem.

Yüzimi ḥâk-i der-i pîr-i muġâna sürerim
 Âḥ kim mey-kede-i ‘aşkda **mey nûş idemem** (*Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 8*). [*mey nûş idemem, -eme, -m]*

mey virür: İçki vermek.

Ḳadeḥler kâselerle bâdeler câmlar kırılunlar
 O ‘işret meclisinde **mey virür** sâkî-i vahdet yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 14*). [*mey virür, -ür]*

mey-âşâm: Şarap içen.

O bezm-i gülşen-i ḥum-ḥâne-i ülfetde mest olmuş
 Mey-âşâm telḥ-kâm dil adlu bûlbûlde ḥarâret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 16*). [*mey-âşâm,]*

meydân: 1. Geniş yer, açıklık, saha. 2. savaş alanı. 3. yarışma, oyun yeri.

‘Aşḳ **meydânında** baş kesdim ḥabîbe tâ ezel
 Ey Ğulâmî yâri buldum bilmezem ben mâ-sivâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 17*). [*meydânında, -ı, -(n)da]*
 ‘Aşḳ **meydânında** şâdik ‘âşıkız lâfin iden
 Gâḥ ḥâr ıstâbla-i kızî içre hep ḥardır baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 15*). [*meydânında, -ı, -(n)da]*
 Çeşm-i cellâdî ile sâ‘il-i bî-çârelerin
 Sürdi **meydân-ı** ḥâḳârât u siyâsetlere âḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 10*). [*meydân-ı,]*
 Gözümler yaşından akup niçe seyl ü Ceyḥûnlar
 Ciger kebâb olarak girmişim bu **meydâna** (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 8*). [*meydâna, -a]*

Sell-i seyf itmede her yaña gezer **mevdānı**

Bî-vefâ 'âşıkına esb-i cefâyı şalıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 7*). [*mevdānı, -ı*]

Ser-âver şahın-ı **mevdān-ı** zemîne leşker-i sebzî

Cihân-gîr olmada sebkat idüp Kisrî vü Dārâ'ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 11*). [*mevdān-ı,]*

mevdān-ı 'aşka: *Aşk meydanı.*

Girmişiz **mevdān-ı 'aşka** 'âleme rüsvâ olup

Lâ'ubâlî olmuşuz agyârdan keşf ü 'ayân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 9*). [*mevdān-ı 'aşka, -a*]

Âh zâlim rişte-i rahmın elime virmediñ

Rüyuñ pinhân idüp **mevdān-ı 'aşka** girmedin (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 4*). [*mevdān-ı 'aşka, -a*]

mevdān-ı fûrkatde: *Ayrılık meydanında.*

Helâk-i dest-i kahrın olmuşum **mevdān-ı fûrkatde**

Hamıyyet merhamet yok mı (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 5*). [*mevdān-ı fûrkatde, -de*]

mevdān-ı hakikat: *Doğruluk, gerçeklik meydana.*

Ene'l-hak müdde'ası herkese Manşûr'dan özge

Bu **mevdān-ı hakikat** içre bil cānā cemil olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 4*). [*mevdān-ı hakikat,]*

mevdān-ı kîne sürmüş esb-i: *Kin meydanına atını sürmüş.*

Meydān-ı kîne sürmüş esb-i 'inādı seyr it

Sür'atle dizgin eyler çekmez zimām vā'iz (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 5*). [*mevdān-ı kîne sürmüş esb-i, --i-e-müş*]

mevdān-ı lebi: *Dudağının genişliği.*

Meydān-ı lebi būsına ırmez fem-i 'uşşāk

Şemşîr tutar hatları gîsûsı çeridir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 7*). [*mevdān-ı lebi, -i*]

mevdān-ı mahabbetde: *Aşk meydanı.*

Tûb eyleye **mevdān-ı mahabbetde** serin hem

Şad-zaḥm-ı cefâlar ire çevgân-ı kazâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 9*). [*mevdān-ı mahabbetde,]*

mev-gün lebiñ: *Kırmızı renkli dudağın.*

Devr ider **mev-gün lebiñ** vaktinde ol sāğar ğalaṭ

Ḥûn-feşân sâķî-i 'aynıñ dönderür ḥançer ğalaṭ (*Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 1*). [*mev-gün lebiñ,]*

mev-hâne: *1. İçki içilen yer. 2. mec. İlâhi aşk; tekke, dergâh.*

Dutar elde piyâle lâle-i ḥamrâ şafâ birle

Çemen **mev-hânesinde** nesteren-nâm sâķî 'işret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 14*). [*mev-hânesinde, -s, -i, -n, -de*]

İr hemân **mev-hâne-i** mestân-ı 'aşka zâr ile

Ey Ğulâmî belki lutfından şunar sâķî tifâğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 9*). [*mev-hâne-i,]*

Neyleyim sîmîn-beden ben sâķîsiz **mev-hâneyi**

Âb-ı kevşer olsa nûş itmey tolu peymāneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 1*). [*mev-hâneyi, -yi*]

Bahâr eyyāmı diller cāmı memlû bâ-mey-i şādî

Çemen **mev-hânesinde** kıl nazar gel şûr u ğavġāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 14*). [*mev-hânesinde, -s, -i, -n, -de*]

Tâ ezel maḥmûr-ı mest-i dîde-i ḥammâriyım

‘Aşkınıñ **mey-hânesinde** şevk ile devvâriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 12). [mey-hânesinde, -s, -i, -n, -de]

Der-güşe-i **mey-hâne-i** fikret heme mestân

Mest-i mey-i ‘aşket ne-koned meyl be-ğilmân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 13). [mey-hâne-i,]

mey-hâne-i ‘aşk: Âşk meyhânesi.

Nüş itdigimiz bu mey-i şahbâ-yı ‘Alîdir

Mey-hâne-i ‘aşk içre ‘atâyâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 2). [mey-hâne-i ‘aşk,]

mey-hâne-i ‘aşk içre: Âşk meyhanesi içinde.

Ḳadeḥ der-dest-i lâle al ele gel bezm-i gülzâra

Mey iç **mey-hâne-i ‘aşk içre** mest ol dime ağıyâra (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 16). [mey-hâne-i ‘aşk içre,]

mey-hâne-i ‘aşk içre gir: Âşk meyhanesinin içine gir.

Şıdk ile tût dest-i pîr **mey-hâne-i ‘aşk içre gir**

Şîşe-i nâmûsı kır iç ḥamr-ı şahbâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 11). [mey-hâne-i ‘aşk içre gir,]

mey-hâne-i dehrîñ mevin: Zamanın meyhanesinin şarabı.

Ey Gulâmî içme gel **mey-hâne-i dehrîñ mevin**

Pür ola vaḥdet şarâbından nola cām-ı ümîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 9). [mey-hâne-i dehrîñ mevin, -iñ]

mey-hâne-i fenâya girüp: Geçici meyhaneye girip.

Mey-hâne-i fenâya girüp ol Gulâmî sen

Cām-ı ḥaḳîkati vire bâ-iftihâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 13). [mey-hâne-i fenâya girüp, -(ü)p-ya]

mey-hâne-i renc: Sıkıntı meyhanesi.

Bârî **mey-hâne-i renc** ü ḥasretten

Çıkma ser-mest olup şûriş-i mülden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 15). [mey-hâne-i renc,]

mey-i: Şarap, bade.

Mey-i ḥışm-ı nigeḥi zehr ile âmîḥte idüp

Dest-i mazlûma virür şân-ı ‘adâlet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 5). [mey-i,]

mey-i renc: İzdırap içkisi.

Mey-i renc ü miḥenden mest olan maḥmûr râḥatdır

Tevâzu‘ eylemez sâḳiye cām-ı neş‘e-baḥşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 11). [mey-i renc,]

mey-i şahbâya: Kadehin şarabına.

Cām-ı çeşmimden aḳıtdı şanemâ kanlı şular

Derd-i ḥasretle meded döndi **mey-i şahbâya** (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 8). [mey-i şahbâya, -y, -a]

mey-i şahbâ-vı ‘alîdir: Kadehin şarabı değerlidir.

Nüş itdigimiz bu **mey-i şahbâ-yı ‘Alîdir**

Mey-hâne-i ‘aşk içre ‘atâyâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 1). [mey-i şahbâ-yı ‘alîdir, -(y)ı-dir]

mev-i vaşlın: *Kavuşma şarabını.*

Mey-i vaşlın talebinde yıkılan mestine ol şüh

Cüd idüp ol leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 7*). [*mev-i vaşlın, -(ı)n*]

mev-kede-i: *Alemin meyhanesi.*

Çapandı **mev-kede-i** miñnete bu baht-ı siyâh

Harâmdır bize min-ba'd bezm-i 'ayş u tarab (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 5*). [*mev-kede-i,]*

mev-kede-i 'aşkda: *Aşk meyhanesi.*

Yüzimi hâk-i der-i pîr-i muğâna sürerim

Âh kim **mev-kede-i 'aşkda** mey nûş idemem (*Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 8*). [*mev-kede-i 'aşkda, -da*]

mevl: *Eğilim, ilgi gösterme, düşkünlük.*

Neş'e-i **meyle** şebistân-ı kâhırda zevk-yâb

Eyledi bu gönlümü hasret odıyla hep harâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 3*). [*meyle, -e*]

Meye mi yoksa ki mañbûba mı **mevliñ** neyedir

Bilmezem söyle bize şive-i refâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11*). [*mevliñ, -iñ*]

Saña olmaz Gulâmî âşinâ bîgâneye **mevli**

Gerek çâk-i girbân ol gerekse sîne-süzân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 9*). [*mevli, --i*]

Der-güşe-i mey-hâne-i fikret heme mestân

Mest-i mey-i 'aşket ne-koned **mevl** be-ğilmân (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 14*). [*mevl,]*

mevl-i derûni: *Gönlütün mevli.*

Meyl-i derûni yine bizleredir biliriz

gayre olan lutfdan kaşdı ezâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 3*). [*mevl-i derûni, -ı*]

mevmenet-mevşül-i: *Berekete, saadete ulaştıran.*

Duhûl-i **mevmenet-mevşül-i** na'leyn-i Resûl'üñ ol

Beşârâtın getürdi şehr-i Sîvâs-ı mu'allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 23*). [*mevmenet-mevşül-i,]*

mevmün: *Ar. 1. Uğurlu, mübarek, huceste. 2. Bereketli, yümlü.*

Esb-i istîgnâya binmiş saltanatla şehriyâr

Pây-ı **mevmünün** başup gülzârı kıldı rüşenâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 18*). [*mevmünün, --ın*]

mev-nûş oldığım: *Sarhoş olduğum.*

Zâhidâ leb-teşneyim ta'n itme **mev-nûş oldığım**

Gör neden dikkatle böyle mest ü medhûş oldığım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 1*). [*mev-nûş oldığım, --dığ, -(ı)m*]

mezellet: *Alçaklıkta, düşmüş vaziyette, zillet durumunda.*

Olup eflâk-i takşîr üzre cânâ cismimiz çün-hûr

Mezellet bezmine pertev-fezâyız yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 12*). [*mezellet,]*

mezheb: *Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.*

Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs
Dîn ü îmân-ı Ğulâmî heme ‘aşk-ı Raĥmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21). [mezheb,]
Mezheb ü milletin ifsâdına bâdîdir çîn
Heft-ıklîme olan şâha dil olmuşdı karîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 15). [mezheb,]

mezkûrân: Adı geçenler, bahsedilenler, anılanlar.

Gelürse bezme **mezkûrân** olur gül-veş o dem ĥandân
İder bülbülleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 5). [mezkûrân,]

mi: " Mı" soru edatı.

Tâ ezel zümre-i ĥübânda ‘âdet bu **mi** yâ
‘Âşıka cevri ü cefâ ĥayriye raĥbet bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 1). [mi,]
Tâ ezel zümre-i ĥübânda ‘âdet bu **mi** yâ
‘Âşıka cevri ü cefâ ĥayriye raĥbet bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 2). [mi,]
Ser-i üftâdeye tîĝ-ı sitemi tîz iderek
Ėazab-âlûde ura söyle şadâkat bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4). [mi,]
Mey-i ĥısm-ı nîgehi zehr ile âmîĥte idüp
Dest-i mazlûma virür şân-ı ‘adâlet bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 6). [mi,]
Nuĥl-i la‘l-i leb-i şîrîni fem-i aĝyârda
Bezl ider nâz u edâlarla seĥâvet bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 8). [mi,]
Sem-i miĥnetle dehân-ı dili telĥ eyleyerek
Derd-i hicrâna devâ yoksa ki şerbet bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10). [mi,]
Giceler zîver-i âĝuş-ı raĥîbân tenhâ
Tâ seĥer zevĥ u şafâ resm-i maĥabbet bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 12). [mi,]
Ey Ėulâmî reh-i ‘aşkında fenâ-yâb olana
Süĥan-ı saĥt ile redd aña mükâfât bu **mi** yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [mi,]
Yâr-i nev ferĥunde-ruĥ gördi kerem ‘âlî-himem
Muĥsin-i ehl-i recâ **mi** bî-vefâ **mi** bâ-‘atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [mi,]
Yâr-i nev ferĥunde-ruĥ gördi kerem ‘âlî-himem
Muĥsin-i ehl-i recâ **mi** bî-vefâ **mi** bâ-‘atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [mi,]
Ėulâmî ile revâ **mi** ki münfa‘il ola dost
Ki ĥayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 9). [mi,]
Ėüşe-gîr-i ‘uzlet olsaĥ da yine râĥat **mi** ĥor
Çeşm-i dilber ĥîle-cûdur dil ise âşûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 3). [mi,]
Ėalkâ-i bâb-ı recâyı ur dilâ vaĥt-i seĥer
Ėüş-ı ĥüşuñ duymadı **mi** remz-i men lecce ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6). [mi,]
Meye mi yoksa ki maĥbûba **mi** meyliñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i refîâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11). [mi,]
Rûy-ı cânâna **mi** ĝîsû-yı bûte beste midir
Gerden-i dil çü Ėulâmî nice berdâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 13). [mi,]
Dil-i ĝam-ĝinimiz bir laĥza şadân olsa olmaz **mi**
Ėudâyâ ĥayli demdir mübtelâ-yı derd-i ĥasretidir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3). [mi,]
Ėümâ-yı re‘feti şalmaz **mi** sâye üstüme bir dem
Ėulâmî ĝam temüzında esîr-i mülk-i ĝurbettir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9). [mi,]

Ebr-i behcetden düşen jâle çemende lâleye
Eşk-i çeşm-i 'aşîkân **mı** yâdür-i deryâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 10). [mı,]
Kesildi süy-ı cânândan haber gelmez nedir hikmet
Yorlup yolda **mı** âyâ şabâ reftârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 16). [mı,]
Eylesem zâr ile dildârıma izhâr-ı hülûş
Raḥma gelmez yine bilmem bu **mı** âşâr-ı hülûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 2). [mı,]
Ḳanad açup uçar iken tıyûrî görse eger
Olur **mı** şayd 'aceb ol tab'-ı bâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 6). [mı,]
Revâ **mı** 'aşîk-ı üftâdeye cânâ cefâ itmek
Giriftâr-ı belâyı bir daḥî bend-i belâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 1). [mı,]
Simât-ı re'feti bîgâneye ferş eyleyüp dâ'im
Sezâ **mı** âşînâya şofra-i ḳahrnâda câ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 6). [mı,]
Meded ey bâğ-ı ḥüsnüñ tâze verdi söyle lâyıḳ **mı**
Ġulâmî rûz u şeb bülbül gibi nevhâ nevâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 9). [mı,]
Hümâ-yı iltifâtın üstime bir sâye şalmaz **mı**
Şehâ eltâf-ı vaşlândan cihânda bî-naşîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 7). [mı,]
Çille-i 'aşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim
Ḳıldığın ihsân **mı** çok yâ çekdiğim ta'dâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6). [mı,]
Sâḳiyâ almaz **mı** deste ergavânî bâdeyi
Güşe-i mey-ḥâne-i miḥnetde ḳaldık hayli dem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 5). [mı,]
Luṭfa gel inşâfa gel bir yok **mı** sende merḥamet
Dest-i cevriñle nigârım ḳaddim oldu ḥam-be-ḥam (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 19). [mı,]
Eyâ bu 'ahd-i iḳrârın ferâmûş oldu **mı** cânâ
Ki itmezsin vefâ bir kez nedir da'vâ-yı bî-unvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3). [mı,]
Vücüd iḳlîmini cümle ḥarâb itdiñ nigâhınla
Ḳalır **mı** yanına bu yâr-ı ḡaddârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 8). [mı,]
Var **mı** bir dost ki baḡal-gîr ola şey'en-lillâh
Getüre nezd-i tabîbe diye kim yâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 3). [mı,]
Bu cezbe ki var hiç ḳocamaz **mı** didi yok yok
Çok genci ḳocatmış da ḳıç atmış ḳocalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5). [mı,]
Şafḥa-i rûyında erkâm u rûsûm-ı ḥaṭ 'aceb
Bilmezem müsvedde-i baḥtım **mı** yâ zülfi-i siyâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 10). [mı,]
Ey Ġulâmî bu beyân itdükleriñ rû'yâda **mı**
Bilmezem ḥulyâda **mı** gelmiş nigârım yanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 15). [mı,]
Ey Ġulâmî bu beyân itdükleriñ rû'yâda **mı**
Bilmezem ḥulyâda **mı** gelmiş nigârım yanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 16). [mı,]
Bu dil dildârlardan çekdiği çevre uşanmaz **mı**
Mecâziden geçüp bâlîn-i taḥḳîḳa ṭayanmaz **mı** (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 1). [mı,]
Bu dil dildârlardan çekdiği çevre uşanmaz **mı**
Mecâziden geçüp bâlîn-i taḥḳîḳa ṭayanmaz **mı** (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 2). [mı,]
Derûn-ı sînemi pervâne-veş şem'-i cemâliyle
İlâhî yandırur yâ kendisi âḥirde yanmaz **mı** (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 4). [mı,]
Bahâr-ı dehrde bûy-ı vefâyı şemm iden kimdir
Şafâsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña ḳanmaz **mı** (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 6). [mı,]

Vefânîñ ismi var ‘anķā mişālî cismi yok dirler
 Bu güftârî hezārân istimâ‘ itmiş inanmaz **mı** (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 8*). [mı,]
 Gulâmî baht-ı nâ-hemvârem âyâ hâb-ı miñnetden
 Sürür u behcet-i cāvîd ile bilmem uyanmaz **mı** (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 10*). [mı,]
 Rûz u şeb yâr yâr didükçe yârelendi cân u dil
 Raħma şalmaz **mı** tabîbim derd-i hicrânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 6*). [mı,]
 Âteş-i ĥasretde yana yana ten olmuş kebâb
 Şu‘le-i âhım ‘aceb yakmaz **mı** sultânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 8*). [mı,]
 Bu Gulâmî çâkeri kıldıñ cüdâ dildârdan
 Ey felek tutmaz **mı** âyâ bunca efğânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 10*). [mı,]
 Tarâvet-yâb olup tab‘-ı cihân gül-veş açılmaz **mı**
 Ki bārân-ı lûţuf zînet virür bağ-ı temennâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 17*). [mı,]
 Dergehiñden ġayri yâ Rab var **mı** cây-ı ilticâ
 Gerçi takşîrim nihâyetsiz meded yâ Rabbenâ (*Gulâmî Divanı , Kut'a 5, Mısra 1*). [mı,]
 Tâ-be-key peyrev-i aġyâr olacak tâze cüvân
 Bizi pîr itdi o bed-peyrev uşanmaz **mı** amân (*Gulâmî Divanı , Müfret 29, Mısra 2*). [mı,]
 Ol gün ola **mı** dilber ile sîne-be-sîne
 Pisterde hem-âġuş ola dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 1*). [mı,]
 Kerâmet kânîsîñ cânâ didim dünyâda ikrâm it
 Didi kânîyim ammâ anda görmüş var **mı** ikrâmı (*Gulâmî Divanı , Müfret 41, Mısra 2*). [mı,]
 Nerde gördüñ bî-vefâlık resmine dâ‘ir ‘amel
 Böyle serkeşlik idersîñ ‘âdet-i ĥübân bu **mı** (*Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 2*). [mı,]
 Zaħm-ı hicrâna nihâyet ola **mı** olmaya **mı**
 Luţf ile merhem-i vuşlat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 1*). [mı,]
 Zaħm-ı hicrâna nihâyet ola **mı** olmaya **mı**
 Luţf ile merhem-i vuşlat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 1*). [mı,]
 Zaħm-ı hicrâna nihâyet ola **mı** olmaya **mı**
 Luţf ile merhem-i vuşlat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 2*). [mı,]
 Zaħm-ı hicrâna nihâyet ola **mı** olmaya **mı**
 Luţf ile merhem-i vuşlat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 2*). [mı,]
 Dil-i ġam-dîdeye râĥat ola **mı** olmaya **mı**
 Ten-i mecrûĥıma şıĥĥat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 3*). [mı,]
 Dil-i ġam-dîdeye râĥat ola **mı** olmaya **mı**
 Ten-i mecrûĥıma şıĥĥat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 3*). [mı,]
 Dil-i ġam-dîdeye râĥat ola **mı** olmaya **mı**
 Ten-i mecrûĥıma şıĥĥat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 4*). [mı,]
 Dil-i ġam-dîdeye râĥat ola **mı** olmaya **mı**
 Ten-i mecrûĥıma şıĥĥat ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 4*). [mı,]
 Ebedî ‘illet-i ĥasret ola **mı** olmaya **mı**
 Gerden-i cân u göñül zülf-i nigâra beste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 5*). [mı,]
 Ebedî ‘illet-i ĥasret ola **mı** olmaya **mı**
 Gerden-i cân u göñül zülf-i nigâra beste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 5*). [mı,]
 Rûz u şeb dūd-ı fiġân ‘arşa olur peyveste
 Dâ‘imî bizde bu ĥâlet ola **mı** olmaya **mı** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10*). [mı,]

Rûz u şeb dūd-ı figân 'arşa olur peyveste
Dâ'imî bizde bu hâlet ola **mi** olmaya **mi** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10). [mi,]
Serde sevdâ-yı maḥabbet ola **mi** olmaya **mi**
Şanma bu nâle-i âh-ı şehir cümle teḥî (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 15). [mi,]
Serde sevdâ-yı maḥabbet ola **mi** olmaya **mi**
Şanma bu nâle-i âh-ı şehir cümle teḥî (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 15). [mi,]
Gözle sen ḥâtır-ı nâ-şâdı nolur gâh u gehî
Dime bu lâyıḳ-ı rahmet ola **mi** olmaya **mi** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 20). [mi,]
Gözle sen ḥâtır-ı nâ-şâdı nolur gâh u gehî
Dime bu lâyıḳ-ı rahmet ola **mi** olmaya **mi** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 20). [mi,]
Rûz-ı vuşlat dem-i şoḥbet ola **mi** olmaya **mi** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 25). [mi,]
Rûz-ı vuşlat dem-i şoḥbet ola **mi** olmaya **mi** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 25). [mi,]
İ'tibârım iftiḥârım bâda virdiñ kemterim
Râziyam ammâ revâ **mi** döndüre yüz dilberim (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 10). [mi,]
Helâk-i dest-i ḳahrıñ olmuşum meydân-ı fûrkatde
Ḥamiyyet merḥamet yok **mi** (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 6). [mi,]

mi: " Mi " soru edati.

Gören tûbâ olan ḳaddiñ ider **mi** ser-fürû serve
Şu 'â'ıñ zerresin bînâ olan olmaz mehe muḥtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5). [mi,]
İder **mi** ḥastegân-ı 'aşḳa tedbîr eylemek te'şîr
Meger kim tûr-i efgân u ciger-süz ire der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 7). [mi,]
Şiḥḥat-i tenden Ğulâmî bir güzel devlet **mi** var
Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 9). [mi,]
Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seḥer nâle vü zâr
Güle **mi** gülşene **mi** gizleme inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 6). [mi,]
Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seḥer nâle vü zâr
Güle **mi** gülşene **mi** gizleme inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 6). [mi,]
Meye **mi** yoksa ki maḥbûba mı meyliñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i refîâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11). [mi,]
Rûy-ı cânâna mı gîsû-yı büte beste **midir**
Gerden-i dil çü Ğulâmî nice berdâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 13). [midir, -dir]
'Adem-i mihr-i dilârâya 'alâmetdir bu
Yaklaşan âteşe itmez **mi** anıñ süzi eğer (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 4). [mi,]
Ḳâdir **mi** Ğulâmî ki gözi ṭolmaya yaşdan
Her kim nazarı cânib-i ḥurşîd-liḳâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 9). [mi,]
Dâne-i luṭfuñ gören düşmez **mi** şâdî dāmına
Ḥüsn-i ṭab'ıñ siyyemâ gamzeñ gibi şayyâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 5). [mi,]
Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim
İder **mi** mü' min olan hiç namâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8). [mi,]
Ğulâmî ṭâḳ-ı nüh-eflâke irdi nâleleriñ
İderse Zühre 'aceb **mi** ki sâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 10). [mi,]
Hemân dünyâda cevri ile cefâya ben **miyim** lâyıḳ
Niçe müznib 'abîdânıñ içinde ben **miyim** fâsık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 1). [miyim, -yim]

Hemân dünyâda cevri ile cefâyâ ben **miyim** lâıık
Niçe müznib ‘abîdânın içinde ben **miyim** fâsık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 2). [miyim, -yim]
Vücüdüm seng-i ta‘yibe nişân-gâh eylemiştir âh
Dilârâ hûsnine ‘âlemde ancak ben **miyim** âşık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 4). [miyim, -yim]
Derûn-ı dilde yanmış nâr-ı hasret mahv ider cismim
Metâ‘-ı vuşlatın mebzûl-i ‘âlem ben **miyim** sârik (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 6). [miyim, -yim]
Cihât-ı sitteñi bîgâneler gîrendedir dâ‘im
Huzûr-ı ma‘delet-âlûdeden yâ ben **miyim** sâbık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 8). [miyim, -yim]
Degil tenhâ Gulâmî hâliñe vâkıf olan ey şûh
Cihânda söylenür şânın hemânâ ben **miyim** nâtik (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 10). [miyim, -yim]
Efgende-i hevâyâ tecellî muhâldir
A‘mâ görür **mi** âyinede ‘aks-i yâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 6). [mi,]
Neş‘e-bahşız câzib-i cânız Gulâmî ‘âşıkız
Bu ‘aceb **mi** olsa ber-ter şân-ı ‘Abdü‘l-Kâdir‘in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 10). [mi,]
Hâk-i pây-ı ‘âlîye hâlim beyân itmeklige
Zâr u efgân ile **mi** bilmem ne cevân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 4). [mi,]
Bâd-ı hasret ebr-i fûrkatden Gulâmî rûz u şeb
Yâr deryâlar gibi bilmez **mi** pür-cüş oldığım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10). [mi,]
Fırâkıñ derdini çekmeklige tâkat **mi** kalmışdır
Gulâmî dâ‘imâ görmekdedir rû‘yâ-yı bî-pâyân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 9). [mi,]
Gulâmî ‘aşk ile hâl-i perîşânın dise yâre
Der-i dildârdan âyâ gelür **mi** bir kerem-nâme (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 14). [mi,]
Pergâr-ı ‘ömr dehrde râhatla dönmedi
Ferdâ döner **mi** söyle dilâ bir şafâ ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 8). [mi,]
Şevket ü şânı bülend olsa ‘aceb **mi** Sidre‘den
Kâmeti nañl-i ma‘ârif-ihtivâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 15). [mi,]
‘Aceb **mi** rûy-ı arza sâye-efgen olmasa ey dil
Cihânda ser-be-ser zıll-i İlâhî nûrıdır zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 11). [mi,]
Kitâb-ı Mantık‘ı ezber idüp nihâyete dek
‘Aceb **mi** bed‘-i Gülistân iderse şimdi hezâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 26). [mi,]
‘Aceb **mi** reşk iderse bendeye ehl-i sühân zîrâ
Ki dizdim dürr-i vaşfın rişte-i eş‘âr u imlâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 57). [mi,]
Hâş gelse ruha cevrden eyler **mi** ferâgat
Yoksa sürececek **mi** bu cefâ yevm-i kıyâmet (Gulâmî Divanı , Müfret 3, Mısra 1). [mi,]
Hâş gelse ruha cevrden eyler **mi** ferâgat
Yoksa sürececek **mi** bu cefâ yevm-i kıyâmet (Gulâmî Divanı , Müfret 3, Mısra 2). [mi,]
Hâş buña râzî **mi** ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 5). [mi,]
Hâş buña râzî **mi** ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 11). [mi,]
Hâş buña râzî **mi** ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 17). [mi,]
Hâş buña râzî **mi** ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 23). [mi,]

Haḳ buña rāzī **mi** ola ey felek
Yārdan ola yār cūdā ey felek (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 29*). [mi,]
Eyā Leylī-şıfat meh-ṭal‘atım şems-i zamānım gel
Tükenmez **mi** bu istiḡnā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 12*). [mi,]
Terk itmezem seni kılsañ cefālar
Vaz gelür **mi** bülbül sevdā-yı gülden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 20*). [mi,]
Söyle kim mümkün **midir** taḡyīr-i takdīr-i Hudā
Şāh-ı ‘aşḳ eyler kerem kāzible gerçi şādıḳa (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 25*). [midir, -dir]

m-i: Soru edatı.

Deşt-i ḫayretde şabā şubḥ u mesā virse meşā
m-ı dile ol bŷy-ı zŷlŷŷñ müşk-i ezferdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 14*). [m-ı,]

micmer: İçinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı, buhurdan.

Meşām-ı cānıña irmez maḥabbet **micmerinden** bŷy
Bu tezvīr ile zāhid eblehānı var inandır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 3*). [micmerinden, -i, -n, -den]

micmere: Buhurdan, içinde tütsü yakılan kap.

Vīrāne ḳalbi ābād eyle Ğulāmī dil-şād
Yāḳ **micmere** gel irşād ‘ūdın dil ola fāyīḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 10*). [micmere,]

micmer-i āḡāz: Buhurdanlığın aḡzı.

Sāye-i ‘avn-i Hudāvendīde ta‘līm-i redīf
Micmer-i āḡāz u bed‘e yāḳdı ‘ūd u ‘anberi (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 28*). [micmer-i āḡāz,]

micmer-i vuşlatlara: Kavuşma buhurdanlığı.

‘İd-ı dilimiz **micmer-i vuşlatlara** yanmaz
Vaz geldi göñŷl ḡayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 27*). [micmer-i vuşlatlara, -lar, -a]

midād: Mürekkep, yazı mürekkebi.

Nŷh-felek arzlar varāḳ eşcār kilk mālār **midād**
Kātīb olsa zī-revān ‘āciz-beyāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [midād,]

midır: "mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin birarada kullanılmış hali "midır?".

Bu Gürŷn gülzārī āyā cennet-i a‘lā **midır**
Dŷrlŷ dŷrlŷ bār-dār eşcārlar tŷbā **midır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 2*). [midır,]
Fāḫteler şarmış ‘imāme berg-i aḫḍār sebzden
Şāḫlarda murḡlar hep ‘andelīb-āsā **midır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 6*). [midır,]
Şāḫn-ı gülşen sŷnbŷlistān-ı ḫālāvetde giyāḥ
Leşker-i mŷr-ı Süleymān ḡīsŷ-yı ra‘nā **midır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 12*). [midır,]
Sāḳī-i çeşm-i ḫumār-ālŷdeniñ maḫmŷriyam
Çoḳ **midır** ‘ālemde şeydā rind ŷ bī-hŷş olduḡım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 4*). [midır,]

mihen: Mihneler, eziyetler, sıkıntılar.

Mey-i renc ü **miḥenden** mest olan maḥmūr rāḥatdır

Tevāzu ‘ eylemez sākīye cām-ı neş‘ e-baḥşāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 11*). [*miḥenden, -den*]

miḥmān-: *Konuk, misâfir | gönül evinin misâfiri: Sevgili.*

Ced-be-ced âmed-şüd-i **miḥmāna** cidd-i sa‘y ile

Hürmet ü ‘ izzet idüp eylerdi taṭyīb-i cenân (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 3*). [*miḥmāna, -a*]

miḥnet: *Acı, sıkıntı. Hüzün,gam,tasa,kaygı.*

Sem-i **miḥnetle** dehân-ı dili telḥ eyleyerek

Derd-i hicrāna devā yoksa ki şerbet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 9*). [*miḥnetle, -le*]

Ḳapandı mey-kede-i **miḥnete** bu baḥt-ı siyāh

Ḥarāmdır bize min-ba‘d bezm-i ‘ayş u ṭarab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 5*). [*miḥnete, -e*]

ḡam-ı hicrānı da yaz ey ḳalemim **miḥnet** ile

Vir şabā destine yāre anı eyle izbār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 7*). [*miḥnet,]*

Yolında çekdiceğim cevri ü **miḥnet** ü endūh

Nuḳūd-ı eşk-i ‘uyūnum hebā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 3*). [*miḥnet,]*

Hümüm u **miḥnet** ü ḡam verd-i derd-i dūr-i dildār

Olur ḥandān gülzār-ı cinān içre şehā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 3*). [*miḥnet,]*

Hümüm u **miḥnet** ü ḡam ḥāmili olup gezerim

Nehār u leyl işim ḳaldı luṭf-ı Yezdān‘a (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 11*). [*miḥnet,]*

Yār ile aḡyār süre ‘işreti

Bula Ḡulāmī ḡam ile **miḥneti** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 28*). [*miḥneti, -i*]

miḥnet-keşide: *Sıkıntı çeken | dert çeken 'âşık.*

Dil-i sevdā-zede **miḥnet-keşide** derd-sencide

Seniñ destiñden āh u zārlar şubḥ u mesā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 7*). [*miḥnet-keşide,]*

miḥr: *Güneş II güneş gibi parlak yüz II sevgilinin yüzü.*

Şem‘a-veş sūzide ḳılmış başımızdan **miḥri** kim

Bī-nihāye göklere dikmiş sütünlar nārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 3*). [*miḥri, -i*]

Şikest olsun seri pāyı miyānı cümle endāmı

Anıñ kim şinesinde zerrece **miḥr** ü maḥabbet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 12*). [*miḥr,]*

Rū-nümā ol bu Ḡulāmī‘ye yeter pinhānlığıñ

Künc-i dilde **miḥri** dā‘im ber-ḳarārım ḳandesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 10*). [*miḥri, -i*]

Bedr-i rūyuñ māh u **miḥr-i** mes‘adet

Necm-i tābān ḥālīñ ey pür-merḥamet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 11*). [*miḥr-i, --i*]

miḥr ü māh: *Ay ve güneş.*

Neyyir-i nūr-ı liḳādan ebr-i ḡisūlar gidüp

Sāḥa-i şahrā-yı ‘ālem rüşenā çün **miḥr ü māh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 4*). [*miḥr ü māh,]*

miḥr ü meh: *Güneş ve ay.*

Semāda **miḥr ü meh** üftāde-i cemāli olup

Nezāret itmek içün olmuş ikisi devvār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 39*). [*miḥr ü meh,]*

mihr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan: Yüzünün parlaklığını güneş ve aydan almış.

Mihr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan ey nigâr

İhvek olmuş yâ redâ ‘an kim iderler iltimâ‘ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 7). [mihr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan, - larından, -i, -(n)dan-mış]

mihr ü mehi: Güneş ve ay.

Seng-i hârâyı deler şübhesiz ey serv-i sehî

Alma âhım hâzer it rüy-ı zemîn **mihr ü mehi** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 18). [mihr ü mehi, -i]

mihr ü meh-i mînâ: Gökyüzünün güneşi ve ayı.

Şeb-i târîki rûz-ı rûşen itmiş cebhesi nûrı

Cemâlınden alup envârını **mihr ü meh-i mînâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 14). [mihr ü meh-i mînâ, --i]

mihr ü mihnet: Aşk ve sıkıntı.

Kimisi ‘âzîm-i iklîm-i vahdet

Ṭaleb rāhında zādı **mihr ü miḥnet** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 44). [mihr ü miḥnet,]

mihrâb: 1. Câmî, mescit gibi ibâdet yerlerinde kible duvarında bulunan, cemâatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu, zeminden biraz yüksek girintili yer. 2. mec. Yüceliğinden, güzelliğinden vb. üstün niteliklerinden dolayı kendisine yönelinen makam veya kimse 3. edeb. Sevgilinin kemer şeklindeki kaşları ve kaşların arasında kalan kısım.

Ka‘be-i hüsünüñde hâlîndir hâcer ebrûlarıñ

Çün hilâl olmuş saña **miḥrâb** u minberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 4). [miḥrâb,]

Ṭâk-ı ebrûları **miḥrâb** daḥi Ka‘be-cebîn

Kible-gâh-ı dil-i ‘uşşâk ruḥı ğâret-i dîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 13). [miḥrâb,]

mihrâb: (Ar.) Câmî, mescit gibi ibâdet yerlerinde kible duvarında bulunan, cemâatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu, zeminden biraz yüksek girintili yer.

Temâyül itse hârâba ḥaṭ-âver olmak ile

Egerçi Ka‘be-i hüsni metîndir **miḥrâb** (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 8). [miḥrâb,]

mihre mâhir itdiñ: Güneşe (sevgiye) hünerli ettin.

Nîm-nigâh-ı naḥvetiñle ey şeh-i ḥübân-ı dehr

Fenn-i ‘ilm-i râz-ı **mihre mâhir itdiñ** sen beni (Gulâmî Divanı , Kıt'a 7, Mısra 4). [mihre mâhir itdiñ, -di, -n]

mihr-i: Güneş II güneş gibi parlak yüz II sevgilinin yüzü.

Şadâ-yı şît-i figânem girift ‘âlem-râ

Zi-‘aşk u **mihr-i** tu cânâ çü kerd dil âvâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 2). [mihr-i,]

mihr-i ‘aşkıñla: Aşk güneşinin ışığı.

Ḥusûf-ı mâ-sivâdan mâh-ı kalbi eyle gel taḥlîş

Ziyâ vir **mihr-i ‘aşkıñla** anı reşk-âfitâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 4). [mihr-i ‘aşkıñla, -ın, -la]

mihr-i cânân: Sevgilinin aşkı, muhabbeti.

Sākī-i bezm-i ezel virdigi dem bāde-i şahbā

Mihr-i cānān ile bu göñlümi kıldı şeydā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 2). [mihr-i cānān,]

mihr-i hidāyetsin ‘alī: Doğru yolun güneşi sensin (ya) Ali.

Ka‘be-i kūyuñ tavāf itmekde vardır çok şeref

Ser-be-ser ‘ālemlere **mihr-i hidāyetsin ‘Alī** (Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 10). [mihr-i hidāyetsin ‘alī, -sin]

mihr-i hüsñüñ zerresi: Güzellik güneşinin zerresi.

Mihr-i hüsñüñ zerresi dünyayı kılmışdır şu ‘ā‘

İtmese hürşid tülū‘ senden alurlar irtifā‘ (Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 1). [mihr-i hüsñüñ zerresi, -si-üñ]

mihr-i hüsñüñle: Güzellik güneşi.

Çetr-i gīsūlarıñ ref‘ iderek rūyuñdan

Mihr-i hüsñüñle bu şeydā göñli eyle şuvāz (Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 6). [mihr-i hüsñüñle, -üñ, -le]

mihr-i mu‘allā: Yüce güneş.

Behcetde semāda benem ol **mihr-i mu‘allā**

Hüsñümden alur şu‘lesini gürre-i garrā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 1). [mihr-i mu‘allā,]

Şehā māhā bütā cānā ruḥuñdan

Żiyāsın almış ol **mihr-i mu‘allā** (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 12). [mihr-i mu‘allā,]

mihri pertevidir: Güneş ışığıdır.

‘Aceb nūr-ı mücessem āfitāb-ı ‘ilm ü ḥikmetdir

Ki **mihri pertevidir** nūr-ı pīşān-ı meh-i garrā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 6). [mihri pertevidir, -i, -dir]

mihr-i ruḥum tābıdır: Ruhunun güneş (gibi) aydınlığıdır.

‘Aşk ‘āleminiñ arz-ı dilinde bu müvālāt

İzhārı bütün **mihr-i ruḥum tābıdır** ḥaḳḳā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 4). [mihr-i ruḥum tābıdır, --ı, --dır-(u)m]

mihr-i rūyuñ enveri: Güzel yüzünün güneş gibi parlaklığı.

Ey cihān bāğında bī-akrān u ḥikmet cevheri

‘Ālemi tutmuş ser-ā-ser **mihr-i rūyuñ enveri** (Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 2). [mihr-i rūyuñ enveri, -i-uñ]

mihr-i zamāndır nev-resim: Yeni zamanın güneşidir.

Maşrıḳ-ı elṭāfdan āfāḳa şu‘le-baḥş için

Ṭālī‘ olmuş bī-kūsūf **mihr-i zamāndır nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 12). [mihr-i zamāndır nev-resim, -dır]

mī-kon: Yapmak, olmak.

Mī-konem ‘azm be-dergāh-ı şuyūḥān-ı kerīm

Zi-zened seng çü seg ber-ser-i men dervīşān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 11). [mī-konem, -em]

mīkon: Olmak, katlanmak.

Be-her taraf ki nazar **mīkonem** nemī bīnem

Cüz āfitāb-ı ruḥet der-cihāt u ḡayr-i cihāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 17). [mīkonem, -em]

mī-koned: *Yapmak.*

İn Ğulāmī **mī-koned** devrân çün pervānehā

Der-leb-i fânûs-ı şem‘-i ħüsn-i pür-iclâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 9*). [*mī-koned,]*

mikrâz-ı firāk: *Ayrılığın makası.*

Kesdi **mikrâz-ı firāk** ile ser-i zülfden felek

Çat‘ idüp başım figend itmez o yârîñ küyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 9*). [*mikrâz-ı firāk,]*

millet: *Ar. Bir dine, bir kavmiyete mensup topluluk.*

Mezheb ü **millet** ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs

Dîn ü îmân-ı Ğulāmī heme ‘aşk-ı Raĥmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21*). [*millet,]*

Mezheb ü **milletiñ** ifsādına bādīdir çîn

Heft-ıklîme olan şâha dil olmuşdı qarîn (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 15*). [*milletiñ, -in]*

mī‘mār: *İmar eden,yapan.*

Nīm-nigāh eylerse luţfiyla eger **mī‘mār-ı** ħüsn

Çaşr-ı cennet gibi göñli yapılar pür-nūr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 7*). [*mī‘mār-ı,]*

Raĥm idüp belki Ğulāmī bize **mī‘mār-ı** kerem

Dil-i vîrānemizi sîm-i vişāl ile yapar (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 13*). [*mī‘mār-ı,]*

Bu ħarābe göñlüm ābād itdi sākî cām ile

Pür-keremdir böyle şāhib-luţfdur **mī‘mārımız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 6*). [*mī‘mārımız, -ımız]*

mī‘mār-ı ezel: *Ezel mimarı II Allah.*

Cemāl-i dilberi vaşf itdigim ta‘n itme zühhādım

Urupdur çünki **mī‘mār-ı ezel** ‘aşk ile bünyādım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 2*). [*mī‘mār-ı ezel,]*

mī‘mār-ı ğam: *Gam, keder mimarı.*

Göñül iklîmine **mī‘mār-ı ğam** tarĥ-ı temel şalmış

Cefā aqlāmını tezyîn içün naķķāş ele almış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 13*). [*mī‘mār-ı ğam,]*

mīñ: *"Ben", birinci teklik şahıs zamiri.*

Min büyüti‘l-ķalbi yuĥric ħubbuhū ħubbe‘s-sivā

Çad enāre‘l-‘aşku li‘l-‘uşşākî minhāce‘l-ĥudā (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 3*). [*mīñ,]*

mīnā: *Şişe II Gökyüzü.*

Göñül dūr olmuş ammā serde sevdā artar eksilmez

Tehī ķalsa piyāle ħumda **mīnā** artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 2*). [*mīnā,]*

Mīnā-yı neng ü ‘ārı çalup senge şevķ ile

Pîr-i muġānı var ara bul ķāse-dār-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11*). [*mīnā-yı, --yı]*

Āĥiri ser-şār-ı **mīnā-yı** sebū-yı buseyi

İçdirüp bîġāneye ķıldıñ şehā maĥzūn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 7*). [*mīnā-yı, --yı]*

mīnā-vı ‘ārı: *Utanç şişesi.*

Pendimi güş eyleyüp **mīnā-yı 'ārı** kırmadıñ

Dīde-i giryān ile derd-i derūnum söyledim (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 5*). [*mīnā-yı 'ārı, -ı*]

min-ba'd: *Bundan böyle, bundan sonra.*

Çapandı mey-kede-i miñnete bu baht-ı siyāh

Harāmdır bize **min-ba'd** bezm-i 'ayş u tarab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 6*). [*min-ba'd,]*

Yed urdum anıñ 'urve-i vüşkāsına ol dem

Tahtlış-i girībāna maħal kalmadı **min-ba'd** (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 6*). [*min-ba'd,]*

Min-ba'd anıñ āteş-i mihrī ile cānā

Süzān olarak yanmağı dil eyledi hem 'ahd (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 7*). [*min-ba'd,]*

Üftāde-i zindān-ı zenaħ-dānına **min-ba'd**

Arturdu belā cevri ü cefāyāyı çü ağıyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 13*). [*min-ba'd,]*

Dāl oldu qadim dil vireli kāmēt-i serve

Çoğrulması **min-ba'd** anıñ maħşere kaldı (*Gulāmī Divanı , Müfret 39, Mısra 2*). [*min-ba'd,]*

minber: *Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer II yazma eser sonunda bulunan genellikle ters üçgen şeklinde yazılıp eserin müstensihî, bitiş yılı, tarihi vb. bilgiler içeren ferağ kaydı kısmı.*

Ka'be-i hüsnuñde hālīñdir hācer ebrūlarıñ

Çün hilāl olmuş saña mihrāb u **minberdir** baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 4*). [*minberdir, -dir*]

minhāce'l-hüdā: *Allāh'ın yolu.*

Min büyüti'l-kalbi yuħric ħubbuhū ħubbe's-sivā

Çad enāre'l-'aşku lī'l-'uşşākī **minhāce'l-hüdā** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 4*). [*minhāce'l-hüdā,]*

minhācü'l-hüdā: *Allāh'ın yolu.*

Gülşen-i ħamd içre sünbüldür şehā bil besmele

Ol durur ser-levhaya tezyīn ü **minhācü'l-hüdā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 4*). [*minhācü'l-hüdā,]*

min-ħasenāt: *Binlerce iyilik.*

Ĥuzūr-ı Ĥaħ'da budur secde rüyūña kılmak

Çabüldür o 'ibādet ki oldu **min-ħasenāt** (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 32*). [*min-ħasenāt,]*

minķār-ı: *Kuş gagası.*

Güş idince hālīmī ağıyārlar perler açup

Zaħmım üzre urdılar **minķār-ı** cevri çün kelāğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 6*). [*minķār-ı,]*

min-nekebāt: *Binlerce felaket.*

Cihān-ı ĥüsn ile 'aşkıñ qadīm bir mülket

Ki bī-ħilāf maşūn eymen oldu **min-nekebāt** (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 16*). [*min-nekebāt,]*

minnet: *Gönül borcu, şükran duyma.*

Leb-i rüyı dilārā-vār sürħ olmuş ĥicābından

Güli gösterdiği-çün bülbüle yüz serde **minnet** var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 6*). [*minnet,]*

Ey Ĥulāmī içmezem **minnetle** cām-ı cān-fezā

'İzzetā va'd-i lebiñ şevķ-i dile imdādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 21*). [*minnetle, -le*]

Nār-ı ‘hasret itdi sūzān cāna **minnet** bildigim
Bu semender-ṭab‘ imiñ āteşde çün bünyādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 13*). [*minnet,]*
Ey Gulāmî içmezem **minnetle** cām-ı cān-fezā
Dilberā luṭf-ı lebiñ şevḳ-i dile imdādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 19*). [*minnetle, -le]*
Büse-i ruḥsārına yāriñ ider rūḥın nişār
Minnetin çekmez ṭabīb-i ḥāzıḳıñ bīmārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 20*). [*minnetin, -i, -n]*

mi‘rāc: Hz. Muhammed’in Allah’ın huzuruna yükseldiği ve bütün kâinat âlemlerini gezdiği yolculuk.
Gulāmî süllem-i şabra çıkup seyr eyle bu dehri
Ki eflāk-i vişāle itmemiştir kimse bir **mi‘rāc** (*Gulāmî Divanı , Gazel 28, Mısra 10*). [*mi‘rāc,]*

mī-rānend: Yürürken.
‘Azm-i büt-ḥāne konem ger zi-dereş **mī-rānend**
Sūy-ı mey-ḥāne revem mey ne-dihed pīr-i muğān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 7*). [*mī-rānend,]*

mir‘āt: Ayna.
Cilve-gāh-ı salṭanat celb-i cenān-ı merdümān
Oldı **mir‘āt-ı** Sikender içre kim şüret-nümā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 4*). [*mir‘āt-ı,]*
Ruḥeş be-dide-i ma‘nā be-bīnī ey şūfī
Zi-jeng-i zerḳ u riḳā pāk eger konī **mir‘āt** (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 22*). [*mir‘āt,]*
Yüzin be-dide-i ma‘nā görürsün ey şūfī
Riyā vü zerḳden oldıysa pāk eger **mir‘āt** (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 24*). [*mir‘āt,]*

mir‘āt-ı ḳalbe: Gönül aynası.
Şehā **mir‘āt-ı ḳalbe** ḥüsn-i rüyuñdan cilā göster
Ğubār-ı derd-i hicrānı silüp rüy-ı şafā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 1*). [*mir‘āt-ı ḳalbe, --e]*

mir‘āt-ı muşaffāya: Parlak aynaya.
Ğubār-ı ğam gidüp gösterdi yüz çün şāhid-i ümmīd
Derün-ı sīneler beñzer ki **mir‘āt-ı muşaffāya** (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 4*). [*mir‘āt-ı muşaffāya, -ya]*

mir‘āt-ı sīne: Gönül aynası.
Şāf iken **mir‘āt-ı sīne** ğam ğubārı kondı āh
Seyr-i ‘aks-i şāhid-i ma‘nāya şüret ḳalmadı (*Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 5*). [*mir‘āt-ı sīne,]*

mī-rev: Gitmek.
Be-suy-ı mezgīt eger **mī-revem** ez-behr-i nemāz
Ne-ğüzārend merā şūfī-i şeyṭān-şıfatān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 9*). [*mī-revem, -em]*
Ger şevēd ez-sūy-ı luṭfēt yek resūlī dest-keş
Mī-revem üftān u ḥizān ān zemān der-pāy-ı tū (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 12*). [*mī-revem, -em]*

mīr-i bī-naẓīr: Benzersiz bey.
Seyr ider kişverleri şevketle **mīr-i bī-naẓīr**
Devr-i pergār eyler izḥār merkezinde dā‘imā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 17*). [*mīr-i bī-naẓīr,]*

mîr-i ekber: *Büyük padişah.*

Cedvel-i şidka yaza ehl-i vefâdan leşker

Vire tuğrâ-yı cefâ anlara **mîr-i ekber** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 8*). [*mîr-i ekber,]*

mîr-i kazâ: *Kaza komutanı.*

Erre-i takdîr-i Rabbânî kesüp re'sin hemân

Zîver-i âgûş-ı hâk itdi tenin **mîr-i kazâ** (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 6*). [*mîr-i kazâ,]*

mîr-i mihnet kerd: *Acının sıkıntının başı, başkanı oldum.*

Nâ-sezâ bûdem ki ez-'aşkeş şodem sultân-ı gam

Mîr-i mihnet kerd mâ râ zülf-i şeb-ârâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 4*). [*mîr-i mihnet kerd,]*

mîr-i mülk-i a'zam: *Ülkenin en büyüğü.*

Râz-ı 'aşk-ı 'âşıkâna cân u dilden mahrem ol

Şabr idüp emrâz-ı 'aşka **mîr-i mülk-i a'zam** ol (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 32*). [*mîr-i mülk-i a'zam, --i]*

mis: *A. misk'den : çok güzel kokulu madde .*

Cânâ **mis-i** bî-kıymeti kimyâya ulaşıdır

Şâf eyle dili püte-i simyâya ulaşıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 1*). [*mis-i, --i]*

misâl: *"Benzer, gibi" anlamında edat.*

Misâl-i güy urur hışm u kahr çevgânın

Firâr kılsa eger 'âşıkânı çün sîm-âb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 11*). [*misâl-i, -i]*

Teşnedir 'âşıkların hûnın **misâl-i** âb içir

Şayd ider şîrim cigerle sîr olur andan kaçır (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 1*). [*misâl-i, --i]*

Cismi yok bir ismi var 'ankâ **mişâli** 'izzetiñ

Sâye-i 'izzînde ancak zilletiñ müzdâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 5*). [*mişâli, -i]*

Pergârîñ içinde bulunan nokta **mişâli**

Kim çıkmaya ol dâ'ire-i şabr u rızâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 13*). [*mişâli, -i]*

mişâli: *1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2.Benzer.*

Vefânîñ ismi var 'ankâ **mişâli** cismi yok dirler

Bu güftârî hezârân istimâ' itmiş inanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7*). [*mişâli,]*

mişâli-i şem'-i tâbâna: *Muma benzer parlaklığına.*

İderdi şadr küttâbına şeb rûz ol ziyâlar pâş

Ki olmuşdı sarây içre **mişâli-i şem'-i tâbâna** (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 4*). [*mişâli-i şem'-i tâbâna, --i]*

mişâli-i teşne-lebân: *Susamış dudaklar gibi.*

Cemâl-i pâkiñi dîdâra olmuşum müştâk

Mişâli-i teşne-lebân âb-ı şâfa fi'l-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 28*). [*mişâli-i teşne-lebân,]*

mısbâh: *Kandil, چراغ.*

Mısbâh-ı dil-i tîre-i bî-çâre-i 'âşık

Hâliş zi-şu 'â'-ı nazar-ı pîr-i muğân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 29). [mısbâh-ı,]

mısbâh-ı hakikatde: Hakikatin ışığında.

Fürûzân pertev-i ihsânı **mısbâh-ı hakikatde**

Ebed mahfûzdur irmez riyâh ile aña itfâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 9). [mısbâh-ı hakikatde,]

mî-şevved: Göründü.

Cây-ı bî-hâr ne-dîdem ki nihem pâyem-râ

Mî-şevved ger be-kücâ pây nihem hârî 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 6). [mî-şevved,]

Billâh der-tavâf-ı deret **mî-şevved** me-râ

Ecr-i cezîl-i nûr-ı hidâyet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 9). [mî-şevved,]

mis-i bî-kıymet-i eş 'arım: Kıymetsiz şiirler gibi.

Çün **mis-i bî-kıymet-i eş 'arım** üzre lutf ile

Düşse iksîr-i nazar 'afvîñ olur bir kîmyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 35). [mis-i bî-kıymet-i eş 'arım, -(ı)m-i]

mis-i cānlara: Güzel kokulu canlara.

İksîr-i lutfuñ eger düşse **mis-i cānlara**

Zer gibi kıymetlenür ya'nî olur kîmyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 3). [mis-i cānlara, -lar, -a]

mısın: İkinci tekil şahıs eki almış soru eki.

Aldıñ 'aql u dînimi gâret-ger-i imân **mısıñ**

Kışver-i göñlüm harâb itdiñ Hülâgû Hân **mısıñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 2). [mısıñ,]

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdıñ ser-be-ser

Nûr-ı tâb-efzâ **mısıñ** yâ âteş-i süzân **mısıñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 8). [mısıñ,]

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdıñ ser-be-ser

Nûr-ı tâb-efzâ **mısıñ** yâ âteş-i süzân **mısıñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 8). [mısıñ,]

mısın: "mî" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış şekli.

'Âşık-ı efgendesî tenhâ Gulâmî sen **mısın**

Bî-karâr olmuş şabâ 'aşkıyla eyler âh u vâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 13). [mısın,]

misk: Güzel, hoş koku.

Yokdur eşer-i büy-ı vefâ sâde-ruhânda

Her âhûda **misk** olmaz o hāmūnına mahşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 6). [misk,]

Hâce Mehemmed Efendi aña olmuşdı nām

Bezm-i ta'allūmde çün **misk** idi ol fâyiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 6). [misk,]

mişli: 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2. Benzer.

Gülistân-ı cihânı 'andelîb-âsâ tecessüs kıl

Bulunmaz Asbuzı **mişli** Gulâmî varsa cennet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 24). [mişli, -i]

Bir perî-peykersiñ ey nâzûk-edâ

Görmemiş **mişliñ** seniñ şems-i semâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 2). [mişliñ, -in]

mişli: 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2.Benzer.

Görmemişdi **mişlini** pākizelikde çeşm-i halk

Bâğ-ı 'işmet içre ser çekmişdi serv-āsā şehā (Gulāmî Divanı , Tarih 4, Mısra 1). [mişlini, -n, -i]

miş-i pervâne: Pervane gibi.

Rumūzât-ı dü-kevne âşinâlar **miş-i pervâne**

Şebistân-ı hâkîkat şem'ine ey dil yanandır hep (Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 5). [miş-i pervâne,]

mismâr-ı şevkiñ: Arzunun hevesin çivisi.

Vücüdüm âteş-i 'aşkıñ ile yak

Dağı **mismâr-ı şevkiñ** kâlbime çak (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 96). [mismâr-ı şevkiñ, -i, -n]

mîve: Far. Meyve, yemiş.

Görince **mîve-i** lutfın bu naḥlistân-ı dünyâda

Döküp evrâkıñı eşcâr berden bârdan kalmış (Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 7). [mîve-i, --i]

mî-vezed: (rüzgâr) eser.

Ey Gulâmî be-gülistân-ı cinânet pes ez-în

Mî-vezed bād-ı neşim-i meded ez-süy-ı necât (Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 10). [mî-vezed,]

miyân: 1. bel 2. arasında, içinde 3. ortası.

Der-miyân-ı tâlibân-ı vuşlatet ey pür-kerem

Çün Gulâmî ez-firâket dîde giryânî ne-bûd (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 11). [der-miyân-ı, -der-, --ı]

Takdîr-i kazâ ḥabli olup gerdenime bend

Bend itdi **miyâna** kemer-i ḥüzni hezâr-şad (Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 2). [miyâna, -a]

Şikest olsun seri pâyı **miyânı** cümle endâmı

Anıñ kim sînesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 11). [miyânı, -ı]

Beyâbân-ı melâmet içre şâhâ ḡam peyin tutmuş

Miyâna hem kemer-beste cefâyız yâ Resûlallâh (Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 4). [miyâna, -a]

miyân-ı bahrda: Denizin ortasında.

Tekye kılmak sâhile mümkün **miyân-ı bahrda**

Kim tatarsa vakt-i tûfân dâmen-i teslîm kim (Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 3). [miyân-ı bahrda, -da]

miyân-ı dilbere: Sevgilinin beli.

Dü-destimle şarıldıkda **miyân-ı dilbere** bir kez

Eliñ çek ḥançer-i ḥün-ḥârdan dūr ol didi bir kez (Gulāmî Divanı , Müfret 13, Mısra 1). [miyân-ı dilbere, -e]

miyân-ı kalbine: Kalbinin ortasına.

Muḳayyed eylemiş zünnâr-āsā

Miyân-ı kalbine dînâr-āsā (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 56). [miyân-ı kalbine, -i, -(n)e]

miyân-ı nev'-i çiçekde gül-i hamrâdır bu: Çiçek türleri içinde kırmızı renkli güldür bu(sevgili).

Dıraht-ı hüsni üzre bülbul-i güyâdır bu

Miyân-ı nev'-i çiçekde gül-i hamrâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 2). [miyân-ı nev'-i çiçekde gül-i hamrâdır bu, -de-dir]

miyân-ı 'uşşâka: Aşıklar içine.

Cidâl ü fitne düşürmüş miyân-ı 'uşşâka

Licâm-ı rahmını çekmiş ne hoş edâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 5). [miyân-ı 'uşşâka, -a]

mu: "Mi" soru edatı.

Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç bir şâha

Olmaz yek-ser-i mü râğib u tâlîb câha (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 12). [mü,]

mu'allim: Öğreten, tâlim eden, öğretici, eğitici kimse, hoca.

Nihâyet itdi şâkird hâce-i mevte anı bu çarh

Mu'allim olmuş iken her cihet erbâb-ı 'irfâna (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 8). [mu'allim,]

mu'anber: (Ar.) Amber kokulu.

Takılup kaldığı boynumda zencîr-i cünûn dâ'im

Mu'anber müy bir gîsü-yı Leylâ-vârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 4). [mu'anber,]

mu'attar kıldı: (Beyitte) sevgilinin saçının ıtırılı, mis kokusunun her yere dağılması kastedilmiştir.

Açdı çün bād-ı nesîm şeb-reng-i zülfûn bendini

Kim mu'attar kıldı rûhı büy-ı 'anberden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 6). [mu'attar kıldı, -dı]

mu'attar kıldı: Güzel ve mis kokusunu dağıttı.

Cülûsiyla vezâret kürsîsine şâniyen ol zât

Mu'attar kıldı kaş-ı dîn ü îmânı 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 12). [mu'attar kıldı, -dı]

mu'âvenet it: Yardım etmek.

ğarîk-i baht-i melâmet olup perîşân-hâl

Yeter mu'âvenet it yâr dîde-giryâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 8). [mu'âvenet it,]

mübârek: 1. Bereketlendirilmiş. 2. Uğurlu, müteyemmem.

Vilâyet kaşrına yevm-i sebtde pâ-nihâd olduñ

Mübârek oldığı ma'lûmdur nâdâna dâñâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 68). [mübârek,]

mübeddel: (Ar.) Değişmiş olmak, değiştirilmiş olmak.

Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirâk u hasrete

Sâye-i sâkîde hem câm-ı cefâ mestâniyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 3). [mübeddel,]

Pertev-i ihsânı düşse zerre fark-ı bendeye

Burcum ikbâle mübeddel eyleyen cânânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 6). [mübeddel,]

Dilâ nigâr idüp nakz 'ahd ü peymâna

Mübeddel oldı şafâ zevk u 'ayş ahzâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 2). [mübeddel,]

mübtelâ: (Bir derde, bir hastalığa) tutulmuş, aşık, tutkun, düşkün.

Kim görürse dil sever bir şūha oldum **mübtelā**
Nāz ile bir merḥabāya cān ider ‘āşık fedā (Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [mübtelā,]
Dil-i ḡam-gīnimiz bir laḡza şādān olsa olmaz mı
Ḥudāyā ḡayli demdir **mübtelā-yı** derd-i ḡasretdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 4). [mübtelā-yı,]
Dil esīr-i bend-i zūlfūndır kaẓādır neylesün
Dāne-i ḡālīñle dāma **mübtelādır** neylesün (Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 2). [mübtelādır, -dır]
Yerde kalmaz inkisārım **mübtelā** Mevlā Kerīm
Ḥaṭır-ı maḡzūnla bī-ḡad zār u vāveylāmızı (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 25). [mübtelā,]

mübtelā olmuş: Aşık olmak, tutulmak, bağlanmak.

Ḥāb-ı nāza yāri gördüm **mübtelā olmuş** yatar
Cāme-ḡāb-ı buse-i rüyı alınsa bī-ḡaber (Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 1). [mübtelā olmuş, -muş]

mübtelā-yı keder-i ḡasret ü hicrān olsun: Ayrılık ve ḡasret kederine üzüntüsüne düşsün.

Dāḡil-i bezm-i vişāl itmeye bir demde anı
Mübtelā-yı keder-i ḡasret ü hicrān olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 12). [mübtelā-yı keder-i ḡasret ü hicrān olsun, -i-sun]

mübtelā-yı miḡnet itdi: Sıkıntıya düşürdü.

Mübtelā-yı miḡnet itdi cānı cānım fūrḡatıñ
Deldi baḡrım tūr-veş ebrū kemānım fūrḡatıñ (Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 1). [mübtelā-yı miḡnet itdi, -di]

mücerred dilde: Saftemiz gönülde.

Yok ḡulāmī servde fikr-i ḡazān u nev-bahār
Rāḡ-ḡir olmaz **mücerred dilde** ḡavf u bīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 14). [mücerred dilde, -de]

müdām: Ar. devam eden, sürekli, daim.

Zaḡm-ı derūn-ı bülbüle bā’iṣ budur **müdām**
Ezhār ḡār-ı mār ile her dem nişestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 3). [müdām,]
Gice gündüz ten tenūr-ı ḡamda yanmışken **müdām**
Ḥamdū-lillāḡ geldi yārim yana yana yanıma (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 3). [müdām,]
Bu ḡulāmī olamaz nā’il-i verd-i vuşlat
Bāḡ-ı sevdāda **müdām** itmededir eḡḡānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 16). [müdām,]
Ḳādirīyiz dü-cihān içre ‘uluvvū’ş-şānız
Pīrimiz taḡt-ı taşarrufda cülūs itdi **müdām** (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 6). [müdām,]
‘Aşḡdır ol neş’e-i kāmīl kim andandır **müdām**
Meyde tenvīr-i ḡarāret neyde te’şīr-i şadā (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 9). [müdām,]
Şevḡ ile fānūs-ı dersiniñ kenārında **müdām**
Ḥalka-zen pervāne-veş bī-ḡad ḡürūḡ-ı ṡālibān (Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 5). [müdām,]

müdārā: İki yüzölçü davranma.

Der-i devlet-me’āba ya’nī bir ibrāz-ı şādīdir
Bi-ḡamdillāḡ ḡarḡa ser-fürü itmey **müdārāya** (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 56). [müdārāya, -y, -a]

müdde’ā: İddia olunan, savunulan şey.

Ene'l-ḥaḳ **müdde'ası** herkese Mañşür'dan özge

Bu meydân-ı ḥaḳîḳat içre bil cānâ cemîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 3*). [*müdde'ası, -sı*]

müddet: *Vakit, zaman, süre.*

Āfitâb-ı 'âlem-ārâ-veş şerâfet-baḥş ile

Kıldı seyrân u sefer **müddetle** çend-mâh ḥabbezâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 24*). [*müddetle, -le*]

mudil: *Yoldan çıkaran, kötü yola teşvik eden.*

Mazhar-ı ḳahrîñ mesâ lutfuñ nehâr-ı nûr-baḥş

İnsden hâdî **muḳıldir** ya 'nî şeytândan ğaraż (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 6*). [*muḳıldir, -dir*]

mü'ebbed: *Sonsuza kadar.*

Bed şandı benim ḥâlimi ol bî-ḥaber-i 'aşḳ

Bilmez ki Ğulâmî şerefi buldı **mü'ebbed** (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 14*). [*mü'ebbed,]*

mü'ebbed ola: *Sonsuza dek sürmek, ebedi olmak.*

Ḥâtem-i mühr-i velâyet taḳup engüşte tamâm

'Azl ü naşb anda **mü'ebbed ola** tâ yevm-i ḳıyâm (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 8*). [*mü'ebbed ola, -a*]

mü'essir evlemez: *Tesirli olmaz.*

Ṭab'-ı dūna hiç **mü'essir eylemez** şad-terbiye

Cevherî aşlinda lâzım âdeme 'izz ü şeref (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 7*). [*mü'essir eylemez, -mez*]

müferrik: *(a.i. fark'dan): tefrik eden, taksir eden, kısaltan. (Develioğlu, 2015:831).*

Küfrine îmânına yâriñ biz îmân eyledik

Var **müferriḳ** şüfiyâ sen küfr ile îmânı seç (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 12*). [*müferriḳ,]*

müfid olmaz: *İşe yaramak, hayırlı olmak.*

Göñül çün sâye ayrılmaz ḥayâl-i yârden bir dem

Müfid olmaz bırak pendinle zâhid telḥ-kâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 8*). [*müfid olmaz, -maz*]

müfteri: *İftira atan, kara çalıcı.*

Ḥasûd u **müfteriyân** u raḳîb ü a'dâdan

Hümûm-ı zulmî görüp cümle oldu efsâne (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 5*). [*müfteriyân, -(y)an*]

müftî-i dānâ-yı pîr-i şeh̄r: *Şehrin önde gelen bilginleri, alimleri.*

İçerse **müftî-i dānâ-yı pîr-i şeh̄r** şarâb

Hiçabı ref' idüp ol şūḥı būs ider şab şab (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 1*). [*müftî-i dānâ-yı pîr-i şeh̄r, --i*]

muğân: *Meyhaneci; bkz. 'der-i muğân', 'pîr-i muğân' md.*

Mîñâ-yı neng ü 'ârî çalup senge şevḳ ile

Pîr-i **muğânı** var ara bul kâse-dâr-ı 'aşḳ (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 12*). [*muğânı, -ı*]

muğân-est: *Meyhanecidir.*

Mısbâh-ı dil-i tîre-i bî-çâre-i 'âşık
Hâliş zi-şu'â'-ı nazar-ı pîr-i **muğân-est** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 30*). [*muğân-est,]*

muğ-bece: *Meyhaneci çırağı; sâki.*

Kişver-i kalbe nice sâl hüküm-rân idi nûr
Oldı zulmet gibi bir **muğ-bece** baht ile re'îs (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 8*). [*muğ-bece,]*

muhakkak: *Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş.*

Qulüb-ı ehl-i 'aşkı gözleyen dünyâda 'uqbâda
Muhakkak bir cihetle cân-ı men hâr u zelîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 8*). [*muhakkak,]*
Kimi cismin fenâ kılmış **muhakkak**
Bu ümmîd ile ola kurbâ elyak (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 41*). [*muhakkak,]*
Ki 'aşkıñla fenâ olan **muhakkak**
Bekeyi buldılar ol zümre el-hak (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 91*). [*muhakkak,]*

muhâl: *Gerçekleşmesi mümkün olmayan, olanaksız.*

Efgende-i hevâya tecellî **muhâldir**
A'mâ görür mi âyinede 'aks-i yâr-ı 'aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 5*). [*muhâldir, -dir]*
Tesbîh-i zerki hırka-i tezvîri nâra yak
Cennet **muhâldir** saña zâhid riya ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 12*). [*muhâldir, -dir]*

muhâlif: *Ar. Muhâlefet eden, uymayan, uygun olmayan, zıt.*

Tig-ı cevri ile vücudum kılsalar şad-zerre ger
Emriñe ser-mû **muhâlif** idemem bir harekât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 12*). [*muhâlif,]*
Hüsnimiñ üftâdesiniñ âh-ı cân-kâh itmesi
Kim **muhâlifdir** benim âvâze-i ihsânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 14*). [*muhâlifdir, -dir]*

muhammed: *"Birçok defa hamd ü sena olunmuş, defalarca övülmüş" anlamında olup İslam'ın son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.).*

Anıñla ol cenâb-ı zât-ı Aḥmed
Resûl-i muhterem ya'nî **Muhammed** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 24*). [*muhammed,]*

muharrrik olsa: *Hareket ettirse.*

Ger **muharrrik olsa** serv-âsâ kıyâmet-kadd ile
'Âşıkânıñ ol zamân kârî figândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 15*). [*muharrrik olsa, --sa]*

müheyyâ: *Belirli bir iş için hazır durumda olan, hazır.*

Ḥamdü-lillâh şimdi sultân-ı gâmiñ mihmânıyız
Şofra-i miḥnet **müheyyâ** nâ'il-i ihsânıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 2*). [*müheyyâ,]*

muhibb: *Ar. Muhabbet edici, eden, dost.*

Muhibb olmaz zamâne dil-rübâsı pâk-siretle
Bulunmaz zerre bunlarda şadâkatle vefâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 3*). [*muhibb,]*

muhibbân: *Dostlar. Muhabbet edenler. Sevilenler. Sevgi besleyenler. Bir kimsenin taraflıları.*

İlâhî cümleliñ maṭlûbı ‘aşkıdır

Muḥibbânîñ kamu maḥbûbı ‘aşkıdır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 8). [muḥibbânîñ, -ın]

muḥibbâna: Dostlar. Muhabbet edenler. Sevilenler. Sevgi besleyenler. Bir kimsenin taraflıları.

Gelince mâh-ı mevlûd-ı Ḥabîb-i Kibriyâ elzem

Muḥibbâna kıla in ‘âmını efkârlara yağmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 18). [muḥibbâna, -a]

muḥibbî: Kanûnî Sultan Süleyman'ın mahlası.

İrci ‘î emrin işitdükde **Muḥibbî** virdi cân

Hâk yolında cismini ḥâk ile yeksân eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 7). [muḥibbî,]

muḥkem: Dayanaklı; sağlam.

Sed-i İskender olsa yıkılır seyl-âb-ı eşkimle

‘Aceb **muḥkem** yıkılmaz kal ‘a-i derd ü belâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 10). [muḥkem,]

müḥr: İmza yerine basılan yazılı damga.

Açup şitâb ile **müḥrin** nazar-figen olarak

Kırâ‘at eyledigim ân bilindi cümle me ‘âl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 3). [müḥrin, -i(n)]

O sultân-ı kerâmet kânî ilhâm-ı Ḥudâ birle

Vilâyet **müḥrin** iḥsân eylemiş bir ‘âlem-ârâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 34). [müḥrin, -i(n)]

muḥsin: (Ar.) İyilikte bulunan. İhsan sahibi. Allah(cc).

Yâr-i nev ferḥunde-ruḥ gördi kerem ‘âlî-himem

Muḥsin-i ehl-i recâ mı bî-vefâ mı bâ-‘atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [muḥsin-i, --i]

muḥsin-i ehl-i recâ: İstek sahiplerinin iyilikleri.

Âb-ı rûy-ı vâliyân-ı zî-kerem şâḥib-ḥaşem

Muḥsin-i ehl-i recâ manzûr-ı luṭf-ı dâverî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 54). [muḥsin-i ehl-i recâ,]

muḥtâc: Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

Muḥtâc ile Gulâmî degül beste bâb-ı Ḥâk

Ṭâ‘at aña vesîle ‘ibâdet bahânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 11). [muḥtâc,]

Ziyâ aldı semâvât ol gice mevlûd-ı Aḥmed‘den

Degil **muḥtâc** kândîl-i mehe ol leyle-i zulmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 36). [muḥtâc,]

Qorqarım âḥir nefesde rûy-ı âliñ görmeye

Sâ‘ilim **muḥtâcîñim** cânâ cemâliñ görmeye (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 24). [muḥtâcîñim, -ı, -n, -ım]

Her câ ki şodem pertev-i sîmâ-yı tu dîdem

Tâb-ı ruḥ-ı ḥurşîd çi **muḥtâc-ı** beyân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 10). [muḥtâc-ı, --ı]

muḥtâc-ı der-i luṭf: İhsan kapısına muhtaç.

Ümîd-i dîden-i ruḥsâr-ı âl ile şeh-i dehrem

Eger zâhirde **muḥtâc-ı der-i luṭf** u ‘atâ faḳram (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28). [muḥtâc-ı der-i luṭf, --ı]

Kıl Bârî Ḥudâ ḥâlîme dildârımı maḥrem

Muḥtâc-ı der-i luṭf u ‘atâ kemter-i faḳram (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 14). [muḥtâc-ı der-i luṭf, --ı]

muhtâc-ı der-i lutf: *Ihsan kapısına muhtaç.*

Ümîd-i dîden-i ruhsâr-ı âl ile şeh-i dehrem

Eger zâhirde **muhtâc-ı der-i lutf** u 'atâ fakram (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28*). [*muhtâc-ı der-i lutf, --i*]

muhtâc-ı ihsânîñ seniñ: *Senin ihsanına muhtaç.*

Enbiyâ vü evliyâ **muhtâc-ı ihsânîñ seniñ**

Bî-nevâdir cümlesi dergâh-ı âlînde gedâ (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 5, Mısra 3*). [*muhtâc-ı ihsânîñ seniñ, -iñ-i, -n*]

muhteşem: (*Ar.*) *Görkemli, ihtişamlı, debdebeli.*

Şâh-ı a'zam dâver-i 'âlem mükerrrem **muhteşem**

Dâd-ger-i 'âlî-himem kûb-ı medâr-ı serverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 17*). [*muhteşem,]*

muhyî'd-dîn: *Muhyiddin Arabi.*

Feyz-bağışıyla mürûr itmekdeiür rûz u şebi

Gavş-ı **Muhyî'd-dîn** ihyâ eylemiş dîn-i Nebî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 14*). [*muhyî'd-dîn,]*

mu'in: *Yardım eden, yardımcı (Hz. Abdülkadir Geylanî).*

Kim kilâb-ı bâbına mağlûb esedler âhîri

Hâzret-i Hâk'dır **mu'inî** anlarıñ hem nâsırı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 18*). [*mu'inî, -i*]

müjde: *Sevinç haberi, beşaret.*

Müjdeler olsun eyâ ey bülbülân-ı hoş-nevâ

'Azm-i seyrân eyledi şâhib-kerem verd-i 'atâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 1*). [*müjdeler, -ler*]

Müjde ey dil ki bi-yâverd şabâ büy-ı necât

Zi-beyâbân-ı Hutun âmede âhû-yı necât (*Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 1*). [*müjde,]*

Eyledi 'avdet tedevvürden vezîr-i ma'delet

Nî'met ile **müjdelensün** halk-ı Sîvâs dâ'imâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 42*). [*müjdelensün, -len, -sün*]

müjgân: (*Sevgilinin*) *kirpikleri.*

Gâh **müjgânîñ** kapar kefdin dilim gâhîce hat

Büstân-ı devletiñde hâr u hem reyhân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 5*). [*müjgânîñ, -in*]

Nakş-ı ihsânîñ yazar kaş-ı dile **müjgânlarım**

Gör nigâr-hâne-i cûduñuñ naşıl Bihzâd'ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 9*). [*müjgânlarım, -larım*]

Nakş-ı ihsânîñ yazar levh-i dile **müjgânlarım**

Bak nigâr-hâne-i cûduñuñ nice Bihzâd'ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 7*). [*müjgânlarım, -larım*]

Çeker levh-i dile Bihzâd-veş nakş-ı ruh-ı yâri

Siyâh âhî mürekkeb eyleyüp **müjgânları** hâme (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 6*). [*müjgânları, -ı, -lar*]

müjgân-ı tîrin: (*Sevgilinin*) *kirpik okları. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü kirpikleri.*

Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş

Niçe **müjgân-ı tîrin** zerre yok anda mürüvvetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 12*). [*müjgân-ı tîrin, -in*]

mukâbil olmaz: *Bir şeyin dengi ve karşılığı olmak.*

Süvâr-ı raḥş-ı cefâ elde tâziyâne-i cevri

Muḳâbil olmaz anıñla bahâdırân-ı ‘Arab (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 4). [muḳâbil olmaz, -maz]

mükâfât: Bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey, ödül.

Ey Gulâmî reh-i ‘aşkında fenâ-yâb olana

Süḥan-ı saḥt ile redd aña **mükâfât** bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [mükâfât,]

Bu ğamñ elbet **mükâfâtın** virür bir gün Hudâ

Çıl tesellî ‘usr ü yüsradan dilâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19). [mükâfâtın, -ın]

mukahhal: Sürmelenmiş, üzerine sürme sürülmüş.

Mukahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil

‘Aceb kuḥl-i kerem eḫşân idüp Ḥaḳ deşt ü ğabrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 7). [mukahhal,]

mukarreb nezd-i mevlâ’ya: Allah'ın huzuruna yakın melekler.

Gulâmî söyledi menkûṭ ile târîḥin ol ğılmân

Girüp bağ-ı cinâna hem **mukarreb nezd-i Mevlâ’ya** (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 10). [mukarreb nezd-i mevlâ’ya, --i-(y)a]

mukavves ebrû-yı: Yay gibi kaşları.

Şeb-i târ-ı ‘abîr-âyn-i zülfin

Mukavves ebrû-yı pür-çîn-i zülfin (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 54). [mukavves ebrû-yı, --yı]

mukayyed: Yazılmış, kaydedilmiş, deftere geçirilmiş.

Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend der ân dem

Geştend **mukayyed** be-defâtîr-i şekâ râ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 10). [mukayyed,]

mukayyed: Bağlanma, bağlı olma.

Mukayyed eylemiş zünnâr-âsâ

Miyân-ı ḳalbine dînâr-âsâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 55). [mukayyed,]

Bir câzibe ḥübâna Hudâ eylemiş i ‘tâ

Her târ-ı dü-ġisûda **mukayyed** nice dilhâ (Gulâmî Divanı , Müfret 1, Mısra 2). [mukayyed,]

mükemmel: Kusursuz, eksiksiz.

Meveddet meclisinde mest olup dir ḥâlet-i ‘aşkı

Mükemmel bilmişim gör kim özi andan selâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 6). [mükemmel,]

mükerrem: A. saygıdeğer.

Şâh-ı a‘zam dâver-i ‘âlem **mükerrem** muḫteşem

Dâd-ger-i ‘âlî-himem ḳuṭb-ı medâr-ı serverî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 17). [mükerrem,]

mukîm: Muḳîm: Oturan, eĝleşen, ikamet eden, yerleşik.

Zelîl ü zâr u süzânım hemân nâlân u giryânım

Mukîm-i şehri-tuĝyânım ‘ibâdet yok itâ‘athâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 16). [mukîm-i, --i]

Dergeh-i dârü‘l-emânında **mukîmiz** rûz u şeb

Çâkeriyiz cânımız ḳurbân-ı ‘Abdü‘l-Ḳâdir‘iñ (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 3). [mukîmiz, -iz]

muktedā: 1.Fikir ve davranışları ölçü olarak benimsenen, örnek alınan (kimse) 2. Rehber, kumandan, lider, imam vb. durumunda olup önde bulunan, uyulan, tâbi olunan kimse II Hz. Muhammet.

Ehl-i 'aşka reh-nümā vü **muḳtedāsīn** dil-rübā

Pişvā hem zīb ü zībāsīn dilārā ḥabbezā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 1). [muḳtedāsīn, -sın]

muḳtezi: (a.s. kaza'dan): iktiza eden,lazımgelen, icabeden,icabettiren,gereken;gerekiren. (Develioğlu, 2015:795).

Kāgıd-ı fūrkatler üzre 'arz-ı ḥāl itseñ nola

Bendegāna **muḳtezi** derdin kıla sultāna 'arz (Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 6). [muḳtezi,]

mülk: Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idaresi altında bulunan toprakların tamamı, memleket.

Mülk-i vaşla va'd ile tuğrā-nüvīs olma dirîğ

Tire bahtım tā ezel olmuş benim menküb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 9). [mülk-i, --i]

Hümā-yı re' feti şalmaz mı sāye üstüme bir dem

Gulāmī gam temüzında esir-i **mülk-i** gurbetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 10). [mülk-i, --i]

Firākıñdan gönül sūzānedir gel

Vücūdum **mülki** hem vīrānedir gel (Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 2). [mülki, -i]

Mecāzī rāhına uğratma rāhım

Ḥaḳīkat **mülkin** ihsān eyle şāhım (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 94). [mülkin, -i, -n]

mülk ü taht-ı kisrā'ya: Hükümdarın ülkesine ve tahtına.

Sipih-r-ı nā-muvāfık dönse birkaç gün murād üzre

Ḳararı yok nazar kıl nitdi **mülk ü taht-ı Kisrā'ya** (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 4). [mülk ü taht-ı kisrā'ya, -ya]

mülket: Ülke, yurt.

Cihān-ı ḥüsn ile 'aşkıñ kadīm bir **mülket**

Ki bī-ḥilāf maşūn eymen oldu min-nekebāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 15). [mülket,]

mülket-i dāreynde: İki dünyanın yurdunda.

Dü-cihānda luṭf-ı pākīñ ilticā eyler gönül

Mülket-i dāreynde şāḥib-'adāletsin 'Alī (Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 8). [mülket-i dāreynde, -de]

mülket-i fas'dan: Fas ülkesinden.

Mülket-i Fas'dan çıkarma ḥıttā-i Çīn'e sipāh

Her biri ḳan dökmege bir ḳahramāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 3). [mülket-i fas'dan, -dan]

mülket-i fikretlere: Düşünce ülkelerine.

Yine şaldı dili ol **mülket-i fikretlere** āh

Düşürüp dām-ı belāyā vü meşāḳḳatlere āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 1). [mülket-i fikretlere, -ler, -e]

mülk-i dervīşiden: Dervişlerin ülkesinden.

Keşf-i tūfān tutmaz şekve sāḥilden şehā

Mülk-i dervīşiden olmaz 'āciz İbrāhīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 8). [mülk-i dervīşiden, -i, -den]

mülk-i dil: Gönül ülkesi II aşığıñ gönlü.

Ḥūn-rīz tīg-ı ğamze-i çeşmiyle **mülk-i dil**

Olmuş ḥarābe kuvvet-i bīmāra kıl nazar (*Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 11*). [*mülk-i dil,]*

mülk-i dile: *Gönül ülkesi.*

Bā-ceyş-i ḥayālî ne güzel fikr-i vişālî

Mülk-i dile vālî ruḥ-ı ra'nā-yı 'Alîdir (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 10*). [*mülk-i dile, -e]*

mülk-i fas'dan: *Fas ülkesinden.*

Mülk-i Fas'dan leşkere yok ihtiyāc

Kişver-i Māçîn ü Çîn virür ḥarāc (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 21*). [*mülk-i fas'dan, -dan]*

mülk-i faẓlîñ pādîşāhı: *İyilik ülkesinin padişahı.*

Şem'-i ḥüsnüñ meclisi ğam ehline olmuş şafā

Mülk-i faẓlîñ pādîşāhı dir isem şâyānesin (*Gulāmî Divanı , Gazel 139, Mısra 4*). [*mülk-i faẓlîñ pādîşāhı, -ı-ıñ]*

mülk-i ğam: *Çile ülkesi.*

Söyler a'dā **mülk-i ğam** içre ikāmet terkin it

Sā'il-āsā bāb-ı cānānda feẓāḥat terkin it (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 21*). [*mülk-i ğam,]*

mülk-i ğam sultānıyız: *Dert ülkesinin sultanıyız.*

Zıllı düşmezken sere evc-i hümānıñ bir zamān

Bîd-i baḥtîñ sâyesinde **mülk-i ğam sultānıyız** (*Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 10*). [*mülk-i ğam sultānıyız, -ı, -yız]*

mülk-i hecre: *Ayrılık ülkesine.*

Ḥamdü-lillāh **mülk-i hecre** ḥusrev olduñ 'aşqdan

Ey Fuzûlî intihâsız zevk bulduñ 'aşqdan (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 33*). [*mülk-i hecre, -e]*

mülk-i hicrāna: *Ayrılık ülkesi.*

Güc ile olmuş iken mahrem-i rāz-ı dildār

Mülk-i hicrāna figend itdi bu çarḥ-ı ğaddār (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 26*). [*mülk-i hicrāna, -a]*

mülk-i hüşem: *Hoş güzel ülkem.*

Mülk-i hüşem kerd vîrān leşker-i hicrān meded

Dîġer ābādān ne-bāşed ez ser-i sevdā-yı tû (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 7*). [*mülk-i hüşem, -em]*

mülk-i şafāya irdi: *Gönül huzura erdi.*

Dār-ı sürûrı buldı olan cān-sipār-ı 'aşq

Mülk-i şafāya irdi iden terk-i 'ār-ı 'aşq (*Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 2*). [*mülk-i şafāya irdi, -di-y, -a]*

mülk-i sūdān'a: *Sudan ülkesine.*

Ḥacāletden felek şem'-i şeb-ārāsı fetîl almış

Gidüp ol **mülk-i Sūdān'a** getürmüşdür kıra sevdā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 32*). [*mülk-i sūdān'a, -a]*

mültecā-vı enbivā: *Peygamberlerin sığınacak yeri.*

Zerre-i eczâ-yı 'âlemde hüveydâ pertevi

Mebde '-i icâd-ı eşyâ **mültecâ-yı enbiyâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 8). [mültecâ-yı enbiyâ,]

mü'min: İman eden, inanan, kalp ile tasdik, dil ile ikrar eden.

Mü'minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân

Rûy u müyuñ çünki olmuş küfr ü imândan ğaraž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 3). [mü'minim, -in]

mü'min: Allah'ın varlığına ve birliğine iman eden, inanan, kalp ile tasdik, dil ile ikrar eden kimse.

Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim

İder mi **mü'min** olan hiç namâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8). [mü'min,]

mü-miyân: Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Bezm-i 'ayş u meclis-i nüşî ħarâm itdi bize

Çille-i hicrâna şaldı **mü-miyânım** fûrkatiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 6). [mü-miyânım, -ım]

Der-âğuş eylemek-çün **mü-miyânın** nâzûk-endâmın

Şaşırdım kendimi kim ħançer-i ħûn-ħâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 3). [mü-miyânın, -i, -n]

mümkîn: Gerçekleşme olasılığı olan.

Tekye kılmak sâhile **mümkîn** miyân-ı baĥrda

Kim tutarsa vakt-i tûfân dâmen-i teslîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 3). [mümkîn,]

Mebâş beste-i taklîd ü zan ki **mümkîn** nîst

K'ezîn tarîk be-menzil kesî resed heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 45). [mümkîn,]

Zûnûn-ı şûrete bend olma **mümkîn** olmaz kim

Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 47). [mümkîn,]

Söyle kim **mümkîn** midir tağyîr-i takdîr-i Ĥudâ

Şâh-ı 'aşk eyler kerem kâzible gerçi şâdıka (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 25). [mümkîn,]

mümkîn olmaz: İmkan dahilinde olmak.

Bir arada **mümkîn olmaz** tûtî vü zâğ-ı siyâh

Çünkü nâ-cinsân ile şoĥbet olur nâr-ı şedîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 5). [mümkîn olmaz,]

mümyâ: Birtakım özel ilaçlar kullanılarak bozulmayacak duruma getirilmiş ceset.

Bâd-ı bahâr mevsim-i dilhâ-yı ĥastedir

Gül **mümyâ-yı** şehper ü bâl-i şikestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 2). [mümyâ-yı, --yı]

münakkaş: İşlenmiş, nakşedilmiş. II Nakışlı, işlemeli.

Kızarmış rûy-ı gül-fâmıñ begim bir ĥûb-reng olmuş

Münakkaş atlasa beñzer kumâş-ı Hind'e deng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 2). [münakkaş,]

münâsib: Layık, yaraşır, uygun.

Deşt-i ĥayretde ħalup çün serserî bir yan тұrur

Ĥüsnuñe pek çok **münâsib** ey nigârim sâde fes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6). [münâsib,]

münbasıt: Yayılmış, yaygın.

Ḳudüm-ı mekrümet-melzûmıdır bâdî-i âsâyiş

Sımât-ı re‘fetidir **münbasıt** her efkar u bâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 26*). [*münbasıt, ,*]

müneccim: 1. İlm-i nücûma aşına olan. 2. Yıldızların seyir ve hareketinden ahkâm çıkaran.

Müneccim tâlî‘-i târîkimi bir kez hisâb eyle

Eger naḥs ise luṭf it sa‘d ile ‘âlî-cenâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 1*). [*müneccim, ,*]

münevver: 1. aydınlık, ışıklandırılmış 2. parlak.

Pertev-i mihreş **münevver** kerde zulmât-ı vücûd

Der-fezâ-yı dîl be-cüz tû bedr-i raḥşânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 7*). [*münevver, ,*]

Münevverdir ḥuşûşâ ṭab‘-ı erbâb-ı ma‘ârif kim

Żiyâlar baḥş ider sūy-ı fezâ-yı şî‘r ü inşāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 5*). [*münevverdir, -dir ,*]

Nigâh-ı naḥvetinden ‘aḳl u ḥuşum târ-mâr oldu

Münevver rûy-ı tâbân-ı ziyâ-baḥş âşikâr oldu (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 8*). [*münevver, ,*]

münevver oldu: Nurlanmak, ışıık ile dolmak, aydınlanmak.

‘Arûs-ı şems yüzinden niḳâb-ı şeb giderek

Münevver oldu cihân ḥacle-gâhı çün ebşâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 12*). [*münevver oldu, --dı ,*]

münfa‘il: Ar. 1. İnfiāl eden. Mûteessir olan, güvenmiş, küsmüş, muḡber.

Gulâmî ile revâ mı ki **münfa‘il** ola dost

Ki ḥayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 9*). [*münfa‘il, ,*]

münkalib: Dönen, dönmüş, deḡişen.

Zemîn emn ü emâna **münkalib** şimdi zamânıñda

Resîde luṭf u feyziñ ḥükmi ednâ ile a‘lâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 41*). [*münkalib, ,*]

münkir: İnkâr edenler, öyle deḡildir diyenler, kabul etmeyen, tanımayanlar.

Seg-ṭabî‘at **münkirân** ‘av‘av ile üşse baña

Dâmeniñden kesmezem dest-i ümîdim heyhât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 13*). [*münkirân, ,*]

muntazır: Bekleyen, gözleyen.

Ḳaldırup baş ḥâk ile yeksân olan cümle giyâh

Oldılar hep **muntazır** teşrîfiñe ey meh-liḳâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 6*). [*muntazır, ,*]

Muntazır şâh u gedâ görmeye rûy-ı yâri

Esb-i nâz üzre binince o seḥâvet-pîrâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 9*). [*muntazır, ,*]

Rişte-i zülfûñ telinde niçe kes âvîḥtedir

Muntazırlar luṭfûña kân-ı kerâmâtıñ zeri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 8*). [*muntazırlar, -lar ,*]

muntazır oldu: Gözlemek.

Per açup şad-nâz ile pervâz idince göklere

Muntazır oldu selâmina alây-ı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 24*). [*muntazır oldu, --dı ,*]

müntesir: Yayılmış, duyulmuş.

Müntezir oldu bütün tağlardaki tayr u vuḥuş
Ḥāk-i pāye sürmek için yüzlerin ya'nī şehā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 9). [müntezir,]

mür: F. Karınca.

Ser-fürü itmezken 'ālemde bize **mür-i** sürür
Kişver-i ḥüznüñ şükür kim şāhib-i fermānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 11). [mür-i, --ı]
Mür iken 'āciz idüp filî ider maḥv-ı fenā
İrer elbette nişāna atılan tîr-i du'ā (Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 7). [mür,]

murād: Arzu edilen şey, dilek, amaç.

Bilen ḥālât-ı 'aşkı 'āşıkñ ḥālin niçün bilmez
Murādı bu süḥandan ḥāl-i 'uşşāka melāmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 8). [murādı, -ı]
Çeküp rakībini āgūşa ol perî-peyker
Murādı 'āşika bundan cefā imiş bildim (Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 10). [murādı, -ı]
Maṭla'-ı ve'-ş-şemsden nūr-ı cebīnîdir **murād**
Şu'le-efrûz-ı çerāğ-ı rüşenā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 3). [murād,]
Hemān kesb-i takarrübdür **murādım** zerre-veş ancak
Şu'ā'-ı lutfuñ ey mihr-i pür-nūr u kerem-sāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 65). [murādım, -ım]
Sipîhr-i nā-muvāfiḳ dönse birkaç gün **murād** üzre
Ḳararı yok nazar kıl nitdi mülk ü taḥt-ı Kisrā'ya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 3). [murād,]

mürde: Cansız, bitkin, ölü.

Ne feyzdir ki şabā irdi çün dem-i 'İsā
Ḥayāt-ı tâze ider **mürde** dillere izḥār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 6). [mürde,]

murde-dil: Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz (kimse).

Ser-i bālîn-i **mürde-dillere** enfās-ı vaşlıyla
Hezrân şükür kim mānend-i 'İsā geldi iḥyāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 33). [mürde-dillere, -ler, -e]

mürde-dilân: Ölü gönüller. II Aşksız, duygusuz kalpler.

Ruḥsār-ı 'arūsān revān yābed-i zībā
Ez-lezzet-i tîğet çi haber **mürde-dilân** rā (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 14). [mürde-dilân,]

mürde-i 'aşkıñ bulur: Ölmüş aşkıñ bulur.

Mürde-i 'aşkıñ bulur bî-şek ḥayāt-ı cāvidān
Vuşlat-ı cānāneye bir cān nedir biñ cān şaçar (Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 7). [mürde-i 'aşkıñ bulur, -(u), -r-ın]

mürekkab: Birden fazla nesnenin karışımından oluşan II Mürekkep.

Gulāmī'niñ derünün ḥālini bildürmeden yāre
Zebān 'āciz devāt 'āciz **mürekkab** kalem 'āciz (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 10). [mürekkab, -le]

mürekkab evlevüp: Mürekkep etmek.

Çeker levḥ-i dile Bihzād-veş nakş-ı ruḥ-ı yāri
Siyāh āhı **mürekkab eylevüp** müjgānları ḥāme (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 6). [mürekkab eylevüp, -(y)üp]

murğ: Kuş. || Aşık.

İder her bir taraftan **murğlar** cânā şabā-ḥānlık

Şabā vaqt-i şeh̄er büy-ı vefā virdikde lezzet var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 19). [murğlar, -lar]

Fāḥteler şarmış ‘imāme berg-i aḥḍar sebzden

Şāḥlarda **murğlar** hep ‘andelīb-āsā mıdır (Gulāmî Divanı , Gazel 71, Mısra 6). [murğlar, -lar]

murğān-ı hoş-elḥān: Güzel sesli bülbülü.

Sū-be-sū **murğān-ı hoş-elḥān** ārāmidedir

Şad-hezārān ‘andelīb ol ravzadan gül-çīdedir (Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 7). [murğān-ı hoş-elḥān,]

murğ-ı ‘aqlım: Akıl kuşu.

Murğ-ı ‘aqlım kıldı şayd ol dām-ı zülf-i ‘anberīn

Bī-nihāye dāmdan kırtulmuş iken dil hemīn (Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 1). [murğ-ı ‘aqlım,]

murğ-ı ‘ankāya: Anka kuşuna.

Nüzül itse eger kūh-ı bülend-i himmetiñ üzre

Meges ‘arz-ı tefevvuk eyler ol dem **murğ-ı ‘ankāya** (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 46). [murğ-ı ‘ankāya, -ya]

murğ-ı cân: Gönül kuşu.

Murğ-ı cân pervāz idüp şahrā-yı ‘aşka bir zamān

Tā ki dergāh-ı ḥabībe yüz ura rüz u şebān (Gulāmî Divanı , Gazel 146, Mısra 1). [murğ-ı cân,]

Zabt idüp aqlām-ı cevherle Ğulāmî tārīḥin

Murğ-ı cân firdevs içine vardı iskān eyledi (Gulāmî Divanı , Tarih 3, Mısra 10). [murğ-ı cân,]

murğ-ı dil: Gönül kuşu.

Figān ider kafes-i tende **murğ-ı dil** her ān

Firākıñ āteşi düşdi bu kalb-i vīrāna (Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 3). [murğ-ı dil,]

murğ-ı dili: Gönül kuşu.

Bir zamān merhem urur yārelere lutfından

Uçurur **murğ-ı dili** deşt-i meserretlere āḥ (Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 12). [murğ-ı dili, -i]

murğ-ı diller: Gönül kuşu. II Aşık.

Murğ-ı diller şayd kılmış dām-ı zülfüñ telleri

Var ise gelsün çeker bunca ta ‘ablar pehlevān (Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 5). [murğ-ı diller, -ler]

murğ-ı ğarībiñ sūyına: Zavallı kuşun tarafına.

Kehrübā-āsā hemān kāh-ı dili cezb eyledi

Göz süzünce bāz-veş **murğ-ı ğarībiñ sūyına** (Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 4). [murğ-ı ğarībiñ sūyına, -iñ-i, -na]

murğ-ı gönölümü: Gönül kuşu.

Şāḥbāzım pençe-i himmetle **murğ-ı gönölümü**

Āḥiri şayd eyledi taḥlīşe fikret kalmadı (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 7). [murğ-ı gönölümü, -(ü)m, -i]

murğ-ı harîs: Aç gözlü kuş.

Dünyâ gürûh-ı bî-habere 'ayş-ḥânedir

Murğ-ı harîş için girih-i dâm dânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 2). [murğ-ı harîş,]

mürîdân: İsteyen. II Allah'a vuslatı arzu eden, bu olgunluğun eğitimini verecek bir şeyhe bağlanan kişi, âşık.

Virüp ol zâta zihî Ḥazret-i Kâdir kudret

İster ol 'âşî **mürîdâna** Ḥudâ'dan rahmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 22). [mürîdâna, -a]

mürşid-i 'aşk: Aşk mürşidi.

Dest-i şefkatle sitem-dîdelerin gerdene

Bend idüp **mürşid-i 'aşk** rişte-i gîsû-yı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 8). [mürşid-i 'aşk,]

mürşid-i 'aşkdan: Aşk mürşitlerinden.

Şad-mihnet ile ḥân-kaḥ-ı 'aşka düşürdi

Tıtdum o zamân **mürşid-i 'aşkdan** hele ben yed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 4). [mürşid-i 'aşkdan, -dan]

mürtesem: Resmedilmiş, çizilmiş, resmi çıkarılmış olan; iz düşüm.

Ḥâne-i ḥâtırda anıñ naḫş-ı ḥayâli **mürtesem**

Oldığı günden berü dil nâlesini her gün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 9). [mürtesem,]

mürûr: Geçme, geçip gitme.

Feyz-baḫşıyla **mürûr** itmekdeiür rûz u şebi

Gavş-i Muḫyi'd-dîn iḫyâ eylemiş dîn-i Nebî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 13). [mürûr,]

mürüvvet: Cömertlik, ihsan, lutf.

Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş

Niçe müjgân-ı tîrin zerre yok anda **mürüvvetden** (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 12). [mürüvvetden, -den]

müsâ: Hz. Musa.

Nigârâ 'âşıkâ nûr-ı tecellî

Müyesser Tûr-ı 'aşkıñda çü **Müsâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 20). [müsâ,]

Yed-i beyzâda 'aşâ-yı keremi çün **Müsâ**

Söyle peygamber ise dîde-i şehhâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 7). [müsâ,]

Daḫî 'aşkıñla oldı 'âzim-i Tûr

Tecellî buldı **Müsâ** oldı pür-nûr (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 18). [müsâ,]

müşâbih: Benzemek.

Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş

Niçe müjgân-ı tîrin zerre yok anda mürüvvetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 11). [müşâbih,]

Nihâl-i bâğ-ı dillerde gül-i şadî güşâd olmuş

Müşâbih şimdi gülzâr-ı cihân firdevs-i a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 8). [müşâbih,]

müşahhas olmaz: Açık olmaz.

Kim **müşahhâş olmaz** ol vâdide sultândan gedâ

Ehl-i 'aşkıñ âhdan ğayri bulunmaz hem-demi (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 15). [müşahhâş olmaz,]

müşâhib: 1. Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse. 2. Büyük zatlara, özellikle pâdişahlara sohbet akradaşı olan ve zaman zaman hoş fıkralar, hikâyeler anlatıp latîfe ve nükteler yaparak hoşça vakit geçirmelerini sağlayan zeki, bilgili, görgülü, hoşsohbet kimse, nedim.

Nigeh-bân-ı vilâyetsin olur şîrânla âhûlar

Müşâhib sâye-i 'adlîndedir bir câda hem-sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 44). [müşâhib,]

müsâvî: Birbirinden ne fazla ne eksik olan, eşit.

'Adû-yı münkirânla hem-nişîn olmuş sarâyında

Müsâvî tıtmuş ol bîgânegânı âşinâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 12). [müsâvî,]

müsedded: Sağlam ve dayanıklı duruma getirilmiş, güçlü, muhkem.

Efendim dil-pesendim pek gücenmiştir gedâsından

Der-i lutfi **müsedded** olduğu ma'lûm edâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 2). [müsedded,]

müsemmâ: Ad verilmiş, isimlendirilmiş, ismi olan.

Anıñ nâmı cenâna virdi başka hâlet ü revnak

Mu'tâbık olduğu-çün ismi bî-şübhe **müsemmâya** (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 38). [müsemmâya, -ya]

müşerref: (Ar.) Şerefli, onurlu.

Vişâl-i bî-melâli bes cemâl-i vech-i cânânla

Müşerref olduğu-çün nâlesinde sûz-ı hasret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 10). [müşerref,]

muşhaf-ı hüsnüñden: (Sevgilinin) güzelliğinin mushafı.

Mekteb-i 'irfâna girdim hâfızım nûr âyeti

Muşhaf-ı hüsnüñden ey meh şimdi ezberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 8). [muşhaf-ı hüsnüñden,]

mûs-ı şefkatle: Şefkat bıçağı.

Mûs-ı şefkatle ser-i hattın terâş itmiş bütün

Degmesünler kim lebân-ı 'âşık-ı nâlânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 9). [mûs-ı şefkatle, -le]

muşibet: Dert, bela -Sevgiliden ayrı olma-.

İster iken küy-ı cânândan dilim râhatlığın

Bir **muşibetlik** virür ki dîdeler pür-hûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 6). [muşibetlik, --lik]

müşîr: Ey paşa.

Müşîrâ müşterî-kadrâ felek-câhâ himem-kârâ

Hîdîvâ dâverâ bâlâ-nişîn ü âşâft-pâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 39). [müşîrâ,]

müşîr: Gösterge, örnek, misal.

Ol **müşîr-i** ma'delet-fermâ vezîr-i Cem-edâ

Hâzret-i Es'ad Paşâ ni'me'l-emîriñ mazharı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 51). [müşîr-i,]

müşîr-i a'zamı: *En büyük örneği.*

Hâline çeşmi yaşımdan başka olmaz erhamı

Kişver-i kalbinde hicrândır **müşîr-i a'zamı** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 18*). [*müşîr-i a'zamı, -ı*]

müşîr-i mülk-i haşmet: *Heybetli memleket misali.*

Emîr-i merhamet-pîşe **müşîr-i mülk-i haşmet** kim

Şeh-i Dārā vü Kistrā olamazlar aña hem-pāye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 35*). [*müşîr-i mülk-i haşmet, --i*]

müşk-i ezferdir: *Güzel kokan (dır) bana.*

Deşt-i hayretde şabâ şubh u mesâ virse meşâ

m-ı dile ol bûy-ı zülfüñ **müşk-i ezferdir** baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 14*). [*müşk-i ezferdir, -dir*]

Zîb-i rûy-ı hüsn-i dilberdir efendim zülf ü ruḥ

Veche sünbül **müşk-i ezferdir** efendim zülf ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 2*). [*müşk-i ezferdir, -dir*]

müşk-sâ: (*Fa.*) *Misk gibi.*

Kâşîd-ı üftâdegân zülf-i habîbiñ bûyını

Çün irişdürdi demâğ-ı cânı kıldı **müşk-sâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 16*). [*müşk-sâ,]*

Ṭurra-i zülf-i vişâli bûyını bād-ı nesîm

Çün irişdürdi demâğ-ı cânâ oldu **müşk-sâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 28*). [*müşk-sâ,]*

müşk-sāv: *Güzel koku say.*

İstemem tâc-ı muraşşâ' olsa gökden inse şems

Hâk-i pây-ı **müşk-sāyîñ** serde efserdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 6*). [*müşk-sāyîñ, -ın*]

muştafâ: *Ayrılmış, arındırılmış; seçilmiş, güzide || Hz. Muhammed'in adı.*

Şâhib-i 'ilm-i ledün hem ibni 'amm-i **Muştafâ**

Bâb-ı şehri-i 'ilm-i esrâr-i risâletsin 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 3*). [*muştafâ,]*

müştağîl-i dağdağa-i cāh: *Makamının gürültüsünün meşguliyeti.*

İdeli **müştağîl-i dağdağa-i cāh** seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 25*). [*müştağîl-i dağdağa-i cāh,]*

müştāk: *Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülden isteyen.*

Şehā mähā saña **müştāk** 'âlem

Esîr-i kâkülüñ ednâ vü a'lâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 7*). [*müştāk,]*

Demî ne-pursî be-rahmî-i ḥod ki **müştākem**

'Aceb çi-güne resânende-est şubh be-şâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 5*). [*müştākem, -em*]

Cemâl-i pâkiñi dîdâra olmuşum **müştāk**

Mişâl-i teşne-lebân âb-ı şâfa fî'l-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 27*). [*müştāk,]*

'Âşık-ı **müştākıyım** hasret-keş-i dîdârıyım

Görmezem rûy-ı şafâlar el-amân gam-ḥârıyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 17*). [*müştākıyım, -ı, -y, -ım*]

müstedām-ı 'ömr ü şevket: *Uzun ömürlü olmak.*

Taḥt-ı baḥtında ebed iclâl ile kılsun Aḥad

Müstedām-ı 'ömr ü şevket zîb-i kâḥ-ı dâverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 68*). [*müstedām-ı 'ömr ü şevket,]*

müşterî: (Ar.) Alıcı.

Âh ten-i sîmîniñe **müşterî** bây u gedâ

Şâ'ig-i bâzâr-ı 'aşk içre cünûnlar saña (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 1). [müşterî,]

Aksa gözümde firâk ile çü cüy âblar

Teşne nigâr **müşterî** gözden alur eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 14). [müşterî,]

müşterî-kadrâ: Ey Jüpiter gezegeni kadar yüce olan.

Müşîrâ **müşterî-kadrâ** felek-câhâ himem-kârâ

Hidîvâ dâverâ bâlâ-nişîn ü âşâfî-pâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 39). [müşterî-kadrâ,]

müşvedde-i bahtım: Kara bahtım.

Şafha-i rüyında erkâm u rûsûm-ı haţ 'aceb

Bilmezem **müşvedde-i bahtım** mı yâ zûlf-i siyâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 10). [müşvedde-i bahtım, -ım]

mutâbık: (Birbirine) Uyan, uygun, uyumlu.

Anıñ nâmı cenâna virdi başka hâlet ü revnak

Mutâbık oldığı-çün ismi bî-şübhe müsemâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 38). [mutâbık,]

mu'tekif: Bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan.

Güşe-i hasretde oldum **mu'tekif** leyl ü nehâr

Eşk-i çeşmimden habîbâ oldı deryâlar revân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 5). [mu'tekif,]

mutlak: Muhakkak, kesin.

'Aşk-ı Hak'la cezbe-i **mutlakla** tolmuş sînemiz

Kim budur bî-şübhe bir ihsân-ı 'Abdü'l-Kâdir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 5). [mutlakla, -la]

mutrib: 1. Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende. 2. İlâhî, gazel, şarkı vb. okuyan kimse, hânende. 3. Mevlevîhânelerde âyin sırasında neyzen, kudümzen, âyinhan vb.nin birlikte mûsikî icrâ ettikleri yer [Mutriphâne de denir]. 4. Bu yerde bulunan mûsikîşinas topluluğu.

Neyle meyle **mutrib** ü sâkiyle hoş olmaz göñül

Ârzü-yî şîve-i güftârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 7). [mutrib,]

mutribâ: Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende // İlâhî, gazel, şarkı vb. okuyan kimse, hânende.

Nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan

Çeng ü 'ûdı **mutribâ** şîr-i şabâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 6). [mutribâ,]

muvaḥḥak: Allah'ın yardımına ulaşmış.

Oldı ikmâle **muvaḥḥak** nâzım

Senesi biñ iki yüzle toḥsan (Gulâmî Divanı , Kit'a 12, Mısra 3). [muvaḥḥak,]

müvâlât: Ar. Dostluk muâmelesi.

'Aşk 'âleminiñ arz-ı dilinde bu **müvâlât**

İzhârı bütün mihr-i ruḥum tâbıdır ḥaḳḳâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 3). [müvâlât,]

müy: *İnce kıl, tüy, saç teli. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.*

Hayâl-i lem'a-i hüsnat çünân za'îfem kerd

Be hâlf-i **müy** revem kes nemî şevad bînâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4). [müy,]

Taķılup kaldığı boynumda zencîr-i cünûn dâ'im

Mu'anber **müy** bir gîsü-yı Leylâ-vârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 4). [müy,]

Mü'minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân

Rüy u **müyuñ** çünkü olmuş küfr ü îmândan ğaraż (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 4). [müyuñ, -uñ]

Dil giriftâr olmuş idi bir görüşde **müyına**

Zî-cemâl ruhsâr-ı âliñ kadd ü zülf ü rüyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 1). [müyına, -ı, -n, -a]

Söyledim cânâ saña nâmin emânet eyledim

Eyle hürmet âh-ı yâre degme ser-mü **müyına** (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 12). [müyına, -ı, -n, -a]

müyesser: 1. Kolay olan. 2. Nasip olan.

Nigârâ 'âşıka nûr-ı tecellî

Müyesser Tûr-ı 'aşkıñda çü Mûsâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 20). [müyesser,]

Beyân-ı şûret-i Hâķ olmasaydı vechiñ ger

Müyesser olmaz idi bize ol tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 12). [müyesser,]

Müyesser olmasa dîdâr-ı dil-dâr

Hayâliyle olur cüyâ-yı esrâr (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 67). [müyesser,]

muzda: Soğumak, sevgi ve ilgi kalmamak.

Cismi yok bir ismi var 'anķa mişâli 'izzetiñ

Sâye-i 'izzinde ancak zilletiñ **müzdâdı** var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 6). [müzdâdı, -dı]

müzdâd: Artmış, çoğalmış, ziyadeleşmiş.

Gelmede şimdi eyâlât-ı dile merd-i cefâ

Gün-be-gün hicranımız **müzdâd** ider şâh-ı kazâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 18). [müzdâd,]

müzdâd it: Çoğaltılmış.

Bu cism ü cân seniñ râhiñda olmuş hâķ ile yeksân

Terahhüm kıl bu dil-efgendeye ihsânı **müzdâd it** (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 10). [müzdâd it,]

müzeyyen: (Ar.) Süslenmiş, bezenmiş, süslü.

Zâhirleri envâ'-ı 'acâyible **müzeyyen**

Bâṭınları çün mâr tolu zehr-i cefâdır (Gulâmî Divanı , Kit'a 8, Mısra 3). [müzeyyen,]

mużmer: Gizlenmiş, saklanmış.

Metn-i evşâfında çok **mużmer** ma'ânî var iken

Ķâdir olmaz hüsnüñ izhâr itmege ehl-i şurûḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 7). [mużmer,]

müznib: Suçlu, günahkâr.

Hemân dünyâda cevri ile cefâyâ ben miyim lâyıķ

Niçe **müznib** 'abîdânıñ içinde ben miyim fâsık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 2). [müznib,]

müznibân: *Günahkarlar, hata yapanlar.*

İlâhî bu Ğulâmî rû-siyâhîñ

Re'îs-i **müznibân-ı** pür-günâhîñ (*Ğulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 86*). [*müznibân-ı, -ı*]

N

nâb: *Far. Halis, saf: mey-nâb, dürr-i nâb.*

Nâb-ı vişâlîñ idüp fikrini dil dâ'imâ

Oldı giriftâr-ı 'aşk çünki gönül çok zamân (*Ğulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 19*). [*nâb-ı,]*

nâ-bedîd: *Belirsiz.*

Nûr-ı hüsniñ ey şehâ günden güne olur mezîd

Kevkeb-i hûbânı itmiş behcetîñ kim **nâ-bedîd** (*Ğulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 2*). [*nâ-bedîd,]*

nâ-bedîd it: *Kaybetmek.*

Rûsüm-ı mâ-sivâyı **nâ-bedîd it** şafha-i dilden

Cemâlîñ seyrine âyîne-i 'âlem-nümâ göster (*Ğulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 3*). [*nâ-bedîd it,]*

nâb-ı neşât-ı lebi: *Dudağının saf ferahlığı.*

Nâb-ı neşât-ı lebi ile ider şîveler

'Âleme efsün ider çeşm-i humâr-ı hûbân (*Ğulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 17*). [*nâb-ı neşât-ı lebi, -i*]

nâ-būdî: *Yok olan, bulunmayan. II Âşığm bedeninin yok olmuşluğu, acizliği, perişanlığı, zayıflığı.*

Birisi **nâ-būdî-i** didârîñ olmuş bî-ñilâf

Dîgeri cevri-i cefâyâ-yı rakîbân yâ Hâlîm (*Ğulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 25*). [*nâ-būdî-i, -i*]

nabz-gîri: *Aşk derdinin nabzını tutan (sevgili).*

Nabz-gîri daği Loğmân u Aristû olsa

Viremez haste-i 'aşk-ı ruğ-ı ra'nâya 'ilâc (*Ğulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 3*). [*nabz-gîri,]*

nâ-cins: *Cinci bozuk, soysuz.*

Bir arada mümkün olmaz tûfî vü zâğ-ı siyâh

Çünkü **nâ-cinsân** ile şöhet olur nâr-ı şedîd (*Ğulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 6*). [*nâ-cinsân, --an*]

nâçiz: *Hiç hükmünde olan, değersiz, önemsiz, küçük || Aştık.*

Âsitân-ı ğavsu'l-a'zam bende-i **nâçiziyim**

Ol şehîdî dâ'im Ğulâmî ğâlib ü manşûr olur (*Ğulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 9*). [*nâçiziyim, --i, --(y)im*]

nādân: *Bilgisiz, câhil, bilmeyen.*

Vilâyet kaşırına yevm-i sebtde pâ-nihâd olduñ

Mübârek oldığı ma'lûmdur **nādâna** dānāya (*Ğulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 68*). [*nādâna, -a*]

nādim olur: *Pişman olmak.*

Açmadın ezhâr-ı dîdârı bahâr elden gider

Âhîri **nâdim olur** lâkin hezâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 2). [nâdim olur, -ur]

nağmât: Nağmeler, ezgiler.

Nihâl-i gülşen-i ‘aşkında **nağmât-ı** ‘acâyible

Figân itmiş hezâr-ı dil şu deñli zârdan almış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 13). [nağmât-ı, -ı]

nağme: Bir musiki parçasında bestekarın kullandığı ses veya sesler topluluğu, motif II Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.

Nağme nevâyı nideyim ba‘d-ezîn

Nâz u edâyı nideyim ba‘d-ezîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 9). [nağme,]

nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan: Ayrılığın esiri olan sazın neyin sesini neylesin.

Nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan

Çeng ü ‘ûdı muṭribâ şît-i şabâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 5). [nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan, --i-an-y, -i]

nağme-i şît ü şadâ-yı hûbı: Güzel hoş sesinin sedası.

Hân-âh-ı âsumânda keh-keşân eyler semâ‘

Nağme-i şît ü şadâ-yı hûbı kılsa istimâ‘ (Gulâmî Divanı , Müfret 21, Mısra 2). [nağme-i şît ü şadâ-yı hûbı, -ı]

nağme-i şûr-ı mahabbet var: Coşkulu sesinde aşk var.

Şen olsun Asbuzı gülşen gülünde bûy-ı behcet var

Hezâr u bûlbûlünde **nağme-i şûr-ı mahabbet var** (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 2). [nağme-i şûr-ı mahabbet var, --ı]

nağme-perdâz: Nağme yapan.

Ey ulâmî meclis-i fikr-i vişâl-i yârda

Nağme-perdâz u niyâz u zârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 14). [nağme-perdâz,]

nâ-hâh: İstemeyen.

Tenhâ çalınca meclis-i bigânedan anıñ

Nâ-hâh ider hem ‘âşık-ı am-hârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 6). [nâ-hâh,]

Rahmı yok atmış niğâbın yüzlerinden od saçar

Hâh **nâ-hâh** yanmak ister ol arada varımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 6). [nâ-hâh,]

nâ-halef: Soyuna çekmemiş olan hayırsız evlât.

Vaşf olunmaz ey Ğulâmî dil ile hûbânlığı

Meşrebi dünyâda yâriñ olmasa ger **nâ-halef** (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 10). [nâ-halef,]

Cüst-cû kıldım cihânda hûb-rû dilberleri

Bî-vefâdır bî-vefâdır nâ-halefdir **nâ-halef** (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 16). [nâ-halef,]

Cüst-cû kıldım cihânda hûb-rû dilberleri

Bî-vefâdır bî-vefâdır **nâ-halefdir** nâ-halef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 16). [nâ-halefdir, -dir]

naḥl: Ar. 1. Hurmalık. 2. Bir adet hurma ağacı. 3. Fidan.

Nev-resîde **naḥl** bûd ân add-i serv-âsâ-yı tû

Der gülistân-ı velâyet âmet-i tûbâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 1). [naḥl,]

nahl-i nāzı huşkı: *Kuru nazlı fidanlar.*

Şanma sen-veş bağ-ı dünyânın kad-i şimşadı var

Nahl-i nāzı huşkı var ammā anın da adı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 2*). [*nahl-i nāzı huşkı, -ı*]

nahlistân-ı dünyāda: *Dünya fidanlığında.*

Görince mīve-i luṭfin bu **nahlistân-ı dünyāda**

Döküp evrākını eşcār berden bārdan kalmış (*Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 7*). [*nahlistân-ı dünyāda, -da*]

nahs: *Ar. uğursuzluk, uğursuz.*

Müneccim ṭālî'-i tārîkimi bir kez hisâb eyle

Eger **nahs** ise luṭf it sa'd ile 'ālî-cenâb eyle (*Gulāmî Divanı , Gazel 166, Mısra 2*). [*nahs,*]

nâhudâ: *Gemi kaptanı.*

Tenim deryâ-yı esrâr-ı maḥabbetde fenâ olmuş

Beḳâdan ol fenâ keşfisine bir **nâhudâ** göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 10*). [*nâhudâ,*]

nahvet: *Kibir, böbürlenme.*

Şâhid-i maḥmûr-ı cām-ı **nahvete** dün uğradım

Ṭurra-i zülfin dağıtmış 'ârîza fes başda kec (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 9*). [*nahvete,*]

Ḥumâr-âlûde çeşm-i yâri seyyâr oldığım günden

Göñül şeydâ-şîfat bî-huş-ı cām-ı nâz u **nahvetdir** (*Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 6*). [*nahvetdir, -dir*]

nâ'il: *Muradına eren, kavuşan.*

Ḥamdü-lillâh şimdi sulṭân-ı ğamın mihmânıyız

Şofra-i miḥnet müheyyâ **nâ'il-i** ihsânıyız (*Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 2*). [*nâ'il-i,*]

nâ'il-i âmâl olayım: *Ameline kavuşan olayım.*

Gelesiñ merḥamete **nâ'il-i âmâl olayım**

Dehr-i dün içre Ğulāmî nola hoş-ḥâl olayım (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 27*). [*nâ'il-i âmâl olayım, -a, -yum*]

nakd: *Far. Nakit, akçe.*

Cân ile tenim **naqdini** der-dest-i nihâdım

Sermâye-i güftüñle kayır sen beni ḥâfız (*Gulāmî Divanı , Gazel 95, Mısra 7*). [*naqdini, -i, -n, -i*]

nakd: *Varlık. II Belli bir varlığın miktarı, sayısı.*

Nakd-i cân elde maḥallât-ı cihânı gezdim

Şâhid-i ḥüsni rızâsıyla der-âġuş idemem (*Gulāmî Divanı , Gazel 133, Mısra 5*). [*naqd-i,*]

nakdîne: *Sermaye, kazanım.*

Rûz u şeb **naqdîne-i** ceddin 'ulûma şarf ile

Olmuş idi şem'-i bezm-i rüşenâ-yı 'âlimân (*Gulāmî Divanı , Tarih 5, Mısra 3*). [*naqdîne-i, -i*]

nâ-kesân: *Cimri, aşağılık olanlar.*

Vücūdın nâz u ni' metle iden perverde dünyâda

Ṭarîḳ-i ḥubb-ı Hâḳḳ 'a nâ-münâsib **nâ-kesândır** hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 10*). [*nâ-kesândır, -dır*]

nâkış-ı hâcibleriñ: *Hocaların nakış.*

Nâkış-ı hâcibleriñ çekdi iki ay resmini

Çille-i şahtını dil çekdi iki mâh amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 9*). [*nâkış-ı hâcibleriñ, -ler, -in*]

nakkâs: *Süsleme ustası II Allah.*

Göñül iklîmine mi' mâr-ı gam ṭarḥ-ı temel şalmış

Cefâ aklâmını tezyîn içün **nakkâs** ele almış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 14*). [*nakkâs,]*

nakkâs-ı ezel: *Başlangıcı olmayan nakkaş, Allah (cc).*

Nakkâs-ı ezel nakş-ı ruḥuñ ey gül-i ra' nâ

Yazdıḳda beni eyledi şevḳiñ ile şeydâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 1*). [*nakkâs-ı ezel,]*

nakş: *Akis, görüntü, sûret II resim, nakış.*

Her ne **nakş** görse dil rûy-ı temâyül gösterür

Çün seni seyr eylemekdir nakş u elvândan ğaraż (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 7*). [*nakş, -ı*]

nakş u elvândan ğaraż: *Renkli görüntüden maksat.*

Her ne nakş görse dil rûy-ı temâyül gösterür

Çün seni seyr eylemekdir **nakş u elvândan ğaraż** (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 8*). [*nakş u elvândan ğaraż, -dan*]

nakş-ı havâli: *Hayalin görüntüsü.*

Ḥâne-i ḥâtırdâ anıñ **nakş-ı ḥayâli** mürtesem

Oldıḡı günden berü dil nâlesini her gün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 9*). [*nakş-ı ḥayâli, -i*]

nakş-ı ihsânıñ: *İhsanının görüntüsünü.*

Nakş-ı ihsânıñ yazar kaşr-ı dile müjgânlarım

Gör nigâr-ḥâne-i cûduñuñ naşıl Bihzâd'ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 9*). [*nakş-ı ihsânıñ, -ı, -n*]

Nakş-ı ihsânıñ yazar levḥ-i dile müjgânlarım

Baḳ nigâr-ḥâne-i cûduñuñ nice Bihzâd'ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 7*). [*nakş-ı ihsânıñ, -ı, -n*]

nakş-ı ruh-ı yâri: *Sevgilinin yüzünün nakşı.*

Çeker levḥ-i dile Bihzâd-veş **nakş-ı ruh-ı yâri**

Siyâh âhı mürekkeb eyleyüp müjgânları ḥâme (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 5*). [*nakş-ı ruh-ı yâri, -i*]

nakş-ı ruḥuñ: *Yüzün resmi, aksi.*

Nakkâs-ı ezel **nakş-ı ruḥuñ** ey gül-i ra' nâ

Yazdıḳda beni eyledi şevḳiñ ile şeydâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 1*). [*nakş-ı ruḥuñ, -un*]

nâlân: *(Ayrılık kaynaklı) inleyen / feryat eden âşık.*

Hezârân 'âşıkıñ ḥâcet-revâsı âsitânındır

Benim eḡgân u **nâlândır** işim senden meded Ḥâliş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 8*). [*nâlândır, -dır*]

Setr kıldı tâ-be-rûz-ı haşr ruhsârın meded
Dü-sebebdan ehl-i 'aşkıñ kârı **nālân** yâ Hâlîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 24*). [*nālân,]*

nālân itme: *Inletmek.*

Bir nefes vuşlat için tâ ebed ey şûh beni
El-amân vâdî-i hicrânda **nālân itme** (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 6*). [*nālân itme, -me]*

nālân olsun: *Ağlayıp inlemek.*

O cefâ-pîşe Hudâ ben gibi **nālân olsun**
Dilerem hâtır-ı nâ-şad u perîşân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 1*). [*nālân olsun, -sun]*

nālân u giryânım: *Inleyen ve ağlayan. (ikileme).*

Zelîl ü zâr u süzânım hemân **nālân u giryânım**
Muķîm-i şehr-i tuğyânım 'ibâdet yok iţâ'athâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 15*). [*nālân u giryânım, -ım]*

nâle: (*Âşığın*) *iniltisi, feryadı.*

Hezârân 'andelîbiñ **nâle** vü feryâdına ey dil
Güle gülşende nezdîkî vü kurb-ı hârdır bâ'is (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 5*). [*nâle,]*
Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher **nâle** vü zâr
Güle mi gülşene mi gizleme inkâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 5*). [*nâle,]*
Vişâl-i bî-melâli bes cemâl-i vech-i cânânla
Müşerref olduğı-çün **nâlesinde** süz-ı hasret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 10*). [*nâlesinde, -sinde]*
Gulâmî tāk-ı nüh-eflâke irdi **nâleleriñ**
İderse Zühre 'aceb mi ki sâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 9*). [*nâleleriñ, -ler, -in]*
Hudâ **nâlemden** 'âciz ola neyler
Baña hayretle neyler diye neyler (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 99*). [*nâlemden, -m, -den]*

nâle-i âh-ı seherî: *Sabah vakti ahının feryadı.*

Serde sevdâ-yı maḥabbet ola mı olmaya mı
Şanma bu **nâle-i âh-ı seherî** cümle tehî (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 16*). [*nâle-i âh-ı seherî, -i]*

nâle-i cân-süz: *Can yakan inleme.*

Dîde-düz-ı hecr olup bî-vuşlat-ı bûs u kenâr
Nâle-i cân-süz ile leyli nehâr itmek de güç (*Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 8*). [*nâle-i cân-süz,]*

na'leyn-i: *İki nal.*

Duḥûl-i meymenet-mevşûl-i **na'leyn-i** Resûl'ün ol
Beşârâtın getürdi şehr-i Sîvâs-ı mu'allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 23*). [*na'leyn-i,]*

na'l-i fûrkatden: *Ayrılık nalından.*

Na'l-i fûrkatden tenim mecmû'a-i ḥakkāk-veş
Toldı noldı na'l-zen ben la'li ser-gerdānıyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 7*). [*na'l-i fûrkatden, -den]*

na'l-i fûrkatden uruldu: *Ayrılığın nalından vuruldu.*

Ẓulmet-i hecriñle yanmış sînelerde şad-çerâğ

Na'l-i fûrkât-den uruldu diller üzre niçe dâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 2). [na'l-i fûrkât-den uruldu, -den-ul, -dı]

na'l-zen: İnleyeci, ah ve enîn edici kadın.

Na'l-i fûrkât-den tenim mecmû'a-i hakkâk-veş

Țoldı noldı **na'l-zen** ben la'li ser-gerdâniyim (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 8). [na'l-zen,]

nâm: Ad II Şan,şöhret.

Nâm-ı Hâk'la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidâ

Kim bula ruhsâr-ı 'aşk anıñla zîb ü intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 1). [nâm-ı, -ı]

Bendegiyyet defterine lûtf ile Fâ'iz seniñ

Ey Gulâmî kayd kıldı **nâmuñ** âhîr-kâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 14). [nâmuñ, -ı+n]

'Ahd itdi beni atdı belâ deştine pîrim

Ser-defter-i zilletde idüp **nâmımı** ol kayd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 10). [nâmımı, -ım, -ı]

Câlis-i taht-ı taşarrufdur iki 'âlemde

Nâmı emrâza şifâ Hazret-i gavşu'l-A'zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 6). [nâmı, -ı]

Nâm olalı dehrde söyle vefâ itdiğîñ

Yandı cefâdan bu dil leyl ü nehâr ân-be-ân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 15). [nâm,]

Nâmını a'dâlarıñ dilde nedir tutma gel

Ben gibi ey kaddi serv herkese açma lisân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 23). [nâmını, -ı, -n, -ı]

Söyledim cânâ saña **nâmın** emânet eyledim

Eyle hürmet âh-i yâre degme ser-mû müyina (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 11). [nâmın, -ı+n]

Anıñ **nâmı** cenâna virdi başka hâlet ü revnâk

Mutâbık oldıñı-çün ismi bî-şübhe müsemmâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37). [nâmı, -ı]

Nâm-ı mes'ûdi gibi eyler idi 'izzet ü cûd

Şerbet-i şeker-i güftârı kamuya mevcûd (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 21). [nâm-ı, -ı]

Lîk virmiş genc-i va'd-i vaşlını ol lâyıka

Cedvel-i mihrinde **nâmın** eylemişdir sâbıka (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 28). [nâmın, -ı+n]

Hâce Mehemmed Efendi aña olmuşdı **nâm**

Bezm-i ta'allümde çün misk idi ol fâyiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 5). [nâm,]

namâz: Far. Beş vakitte icrası müminîne farz olan kıyâm ve kuûd ve rûkû ve sücut ile tesbihten ibaret olan ibadet, salât.

Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim

İder mi mü'min olan hiç **namâzdan** fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8). [namâzdan, -dan]

nâme: F. mektup.

Şâhbâz-ı şâhid-i 'aşkı düşürdüm dâma ben

Sûy-ı şayyâd-ı haqîkatden çün aldım **nâme** ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 2). [nâme,]

Cümle bildim yâriñi âğyardan ayırmadıñ

Nâme-i ümmîd-i vaşlı büseyi hem dürmedim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 16). [nâme-i,]

nâme-i lutfın: İhsanının sesi.

Nâme-i lutfın ider düşmene irsâl o şüh

'Âşıkına kahr idüp gönlümüz eyler vîrân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 5). [nâme-i lutfın, -ın]

nām-ı elem-kār-ı dil: Eziyet çeken gönlün namı.

Nām-ı elem-kār-ı dil küçe-i zilletlere

Gitdi şehim hecr ile hoş kalasın sen hemân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 3). [nām-ı elem-kār-ı dil, -ı]

nām-ı elif-kaddi serv: Elif boylu servinin namı.

Nām-ı elif-kaddi serv bahş-i ma‘ārif ider

Şāhib-i irfānlara vaşfını eyle beyān (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 11). [nām-ı elif-kaddi serv, -i]

nām-ı pāket: Temizliğinin şöhreti.

Hudāvendā kerīmā nām-ı pāket

Kilīd-i maḥzen-i ‘ilm-est ü ḥikmet (Gulâmî Divanı , Kit’a 6, Mısra 1). [nām-ı pāket,]

nā-münāsib: Uygun olmayan.

Vücūdın nāz u ni‘metle iden perverde dünyāda

Ṭarīḫ-i ḥubb-ı Ḥaḳḳ’a nā-münāsib nā-kesāndır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 10). [nā-münāsib,]

nām-zed: Nişanlı.

Nām-zedim cān ile şem‘-i ruḥuñ nūrına

Hecr ile pervāne-veş ey perī ḥālim yamān (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 21). [nām-zedim, -im]

nān-pāre: Ekmek parçası.

Bir elde tutmuşam keşkül-i me‘mül-i teraḥḥumlar

Der-i iḥsānına girmez meded nān-pāre re‘fetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 10). [nān-pāre,]

nār: Ateş, od.

Sende var başka edā başka hevā cılve-nümā

Sūziş-i ‘aşḳ ile bu sinedeki nār nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 8). [nār,]

Şem‘a-veş sūzide kılmış başımızdan mihri kim

Bī-nihāye göklere dikmiş sütünlar nārımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 4). [nārımız, -ımız]

Ṭināb-ı kuvvetim kaṭ‘ oldı düşdüm çāh-ı ekdāra

Meded feryād-res ol bu firāḳıñla düşen nāra (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8). [nāra, -a]

Ḥalīl’e nār nūr oldı anıñla

Sitemler hep sürür oldı anıñla (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 11). [nār,]

Meh-i ruḥsār-ı nūr-ıṣṣār-ı yāre

Nigāh itse düşer bi‘l-cümle nāra (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 58). [nāra, -a]

nāra: Ateş, od.

Ḥāne-i şabr u kararım nāra yakdıñ ser-be-ser

Nūr-ı tāb-efzā mısıñ yā āteş-i sūzān mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 7). [nāra,]

na‘ra: Duyguların coşması veya sarhoşluk etkisiyle yüksek sesle bağırma.

Na‘ra-i mestānelerle tōldırur ‘ālemleri

Cām-ı ‘aşḳı nūş iden ol Ḥaydar-ı Kerrār-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 7). [na‘ra-i, --i]

Deşt-i dilde öyle bir cüş eyledi cüy-ı neşât

Kāse-i eflāke şıgmaz **na'ra-i** ḥammārimız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 8). [na 'ra-i, --i]

nāra vak: Ateşe vermek, tutuşturmak II Gönli tutuşturmak; âşık etmek.

Tesbîḥ-i zerki hırka-i tezvîri **nāra yak**

Cennet muḥâldir saña zâhid riyâ ile (Gulāmî Divanı , Gazel 167, Mısra 11). [nāra yak,]

narh-ı vişâli: Kavuşmanın değeri.

Bir pâreye indirse eger **narh-ı vişâli**

Bâzâr-ı maḥabbetde iken kıymeti ğālî (Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 17). [narh-ı vişâli, -i]

nār-ı 'aşk: Aşk ateşi.

Nār-ı 'aşk ile ten-i sūzândan külḥan-mişâl

Dūd-ı efgānı iriştir sen de ey dil ber-semâ (Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 9). [nār-ı 'aşk,]

nār-ı 'aşka: Aşkın ateşi.

El-meded yandım tutuşdum **nār-ı 'aşka** çün çerâğ

Âh esmez bād-ı vuşlat kim bulam bir dem ferâğ (Gulāmî Divanı , Müfret 22, Mısra 1). [nār-ı 'aşka, -a]

nār-ı 'aşkıñ: Aşk ateşi.

Nigārâ 'andelîbâ gül-'izārâ

Vücüdum **nār-ı 'aşkıñ** kıldı ifnâ (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 32). [nār-ı 'aşkıñ, -ın]

Nār-ı 'aşkıñ bu vücüdum yaqdı ḥâkister idüp

Âb-ı lutfuñ saçmadıñ bir kez sitem-fermâ meded (Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 7). [nār-ı 'aşkıñ, -ın]

nār-ı 'aşkıñla: Aşkın ateşi.

Nār-ı 'aşkıñla ulaşmışdır figānım göklere

'Âşık-ı sūzân deyü irmiş nişānım göklere (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 7). [nār-ı 'aşkıñla, -ın, -la]

nār-ı dilim: Gönül ateşi.

Nār-ı dilim nūr-ı 'aşk gün-be-gün izdâd idüp

Ḥâlîme rahm eylemiş âh-keşân 'âşıkân (Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 7). [nār-ı dilim, -im]

nār-ı düzah: Cehennem ateşi.

Vâ'izâ korçutma **nār-ı düzah** ile kıl nazar

Âteş-i hicrân ile dünyâ baña olmuş saķar (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 1). [nār-ı düzah,]

nār-ı düzahdan: Cehennem ateşi.

Pā-nihād itmam cināna rüy-ı yār olmaksızın

Nār-ı düzahdan Ğulāmî çün degül bustân lezîz (Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 10). [nār-ı düzahdan, -dan]

nār-ı firākūñ: Ayrılık ateşi.

Amān 'afv it yaķar **nār-ı firākūñ** tende cânım gel

'İnāyet eyle bî-pervâ (Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 19). [nār-ı firākūñ, -ıñ]

nār-ı fūrkatden kebāb oldu cigerim: *Ayrılık ateşinden ciğerim yandı.*

Nār-ı fūrkatden kebāb oldu cigerim rahm it şehim

Ḥasretiñden āh idersem ditreşür nüh-ṭabakāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 9*). [*nār-ı fūrkatden kebāb oldu cigerim, --dı-den-im*]

nār-ı ‘hasret: *Özlem ateşi.*

Nār-ı ‘hasret itdi sūzān cāna minnet bildigim

Bu semender-ṭab ‘ımıñ āteşde çün bünyādı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 13*). [*nār-ı ‘hasret,*]

nār-ı hasret: *Özlem ateşi.*

Perr ü bālim yaqdı zālīm **nār-ı ḥasret** el-amān

Bī-ḥaber maḥbūb-ı hoş-refṭārdan ayrılmışım (*Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 11*). [*nār-ı ḥasret,*]

nār-ı hasretde: *Hasret ateşinde.*

Sṭḥ-i ğamda **nār-ı ḥasretde** kebāb olsañ yine

Bu ezālar ey Ğulāmī lāyıkıñ billāhi az (*Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 15*). [*nār-ı ḥasretde, -de*]

nār-ı hasretten kebāb oldu ciger: *Hasretinin ateşinden yürek yandı kebab oldu.*

Nār-ı ḥasretten kebāb oldu ciger luṭf it şehim

‘Ālemi mest eyleyen bağışlı yārim ḳandesin (*Gulāmî Divanı , Gazel 140, Mısra 7*). [*nār-ı ḥasretten kebāb oldu ciger, --dı-den*]

nār-ı hicrānıña: *Ayrılığının ateşiyle.*

Ki anı hecriñe tev’emle tedellül idemez

Nār-ı hicrānıña bir laḫza taḥammül idemez (*Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 14*). [*nār-ı hicrānıña, -ı, -n, -a*]

nār-ı kelām: *Sözünün ateşi.*

Ebvāb-ı dūzaḫı hep fetḥ eylemiş ğazabla

Sūzān ider cihānı **nār-ı kelām** vā’iz (*Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 4*). [*nār-ı kelām,*]

nār-ı mihriñ: *Güneş (aşkın) ateşi.*

Dāmeniñ tutdum kerem kıl bu Ğulāmī kemtere

Nār-ı mihriñ yakmada cism ü benim rüz u şebān (*Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 16*). [*nār-ı mihriñ, -in*]

nār-ı nīrān: *Cehennem ateşi.*

Öyle sūzānım ki fūrkat āteşinde rüz u şeb

Nār-ı nīrān zerre-i sūz-ı şerārımdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 12*). [*nār-ı nīrān,*]

Ciger biryān u dil sūzān ne sūzān

O yanmaḳdan hirāsān **nār-ı nīrān** (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 72*). [*nār-ı nīrān,*]

nār-ı şedīd: *Şiddetli Ateş.*

Bir arada mümkün olmaz tūṭı vü zāğ-ı siyāh

Çünkü nā-cinsān ile şöḫbet olur **nār-ı şedīd** (*Gulāmî Divanı , Gazel 36, Mısra 6*). [*nār-ı şedīd,*]

nās: Herhangi bir konuda kesin ve açık hüküm içeren söz, açık ve kesin hüküm.

Nās lebānıñ seniñ vaşfını itdikde yār

Qalbe Ğulāmī'niñ āh itdi şafālar vezān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 25). [nās,]

Güşād olur bu zamān ğonca-i tabī'at-ı nās

Çıkar teferrüc ü seyrāna gül-ruḥān gül-vār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 27). [nās,]

nā-şād gönlüm: Kederli gönlümü.

Cāme-i şabr u sükūnum cümle oldı çāk çāk

Nev-libās-ı vaşl ile nā-şād gönlüm şād kıl (Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 8). [nā-şād gönlüm, -(ü)m]

nā-şād olacak: Mutsuz olacak.

Yine nā-şād olacak gönlümi şādān itme

Niye nā-yāb olacak luṭfuñı i'lān itme (Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 1). [nā-şād olacak, -acak]

nā-şād u perişān olsun: Kederli perişan olsun.

O cefā-pīşe Ḥudā ben gibi nālān olsun

Dilerem ḥātır nā-şād u perişān olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 2). [nā-şād u perişān olsun, -sun]

nā-şāveste: Uygun olmayan.

Ey şeh-i 'ālī-kerem bilmem ki takşirim nedir

'Afva nā-şāveste cānā sū' -i tedbirim nedir (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 32). [nā-şāveste,]

naşb: İşe girme, bir mevkiye, makama atanma.

Ḥātem-i mühr-i velāyet taḳup engüşte tamām

'Azl ü naşb anda mü'ebbed ola tā yevm-i kıyām (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 8). [naşb,]

nā-şekībim gel: Sabırsızım gel.

Sevād-ı dīde-i şabr-ı Ğulāmī şimdi ağ oldı

Taḥammül ḥırmeni buldı nihāyet nā-şekībim gel (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 10). [nā-şekībim gel,]

nā-sezā: Münasib olmayan, layık olmayan.

Nā-sezā būdem ki ez-'aşkeş şodem sultān-ı ğam

Mīr-i miḥnet kerd mā rā zülf-i şeb-ārā-yı düst (Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 3). [nā-sezā,]

naşib: Behre, hassa, pay.

Ğulāmī var ise elde zeriñ baş üzre cāyın var

Eger bī-pül iseñ vardır naşibiñ çok ezālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 14). [naşibiñ, -i, -n]

nāsih: Nasihat veren.

Var eyle kendiñe pend ey bī-temiz nāsih

Şīrīn olursa çün qand itmey taleb neşāyiḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 1). [nāsih,]

Pendi terk eyle eyā nāsih-i ğāfil tutamaz

Bādī ḥikmetle eger olsa da biñ Eflātūn (Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 5). [nāsih-i,]

naşıl: "Nasıl, ne şekilde" anlamındaki soru zarfı.

Dem-i hicrânda olan süziş-i gam bulsa fenâ

Yâ **naşıl** virmeye şükâne buña 'âşıkı ser (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8). [naşıl,]

Nağş-ı ihsânîñ yazar kaşr-ı dile müjgânlarım

Gör nigâr-hâne-i cüduñuñ **naşıl** Bihzâd'ı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 10). [naşıl,]

Naşıl hilâle perestişlerimi terk iderim

İder mi mü'min olan hiç namâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 7). [naşıl,]

Dâne-i âmâli şaçdım kişt-zâr-ı nefse âh

Bâda virdim hürmen-i sa'yi **naşıl** itmem esef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 8). [naşıl,]

Sevdiğim ebced-i sevdâya yeñi bed' itmiş

Yâ **naşıl** 'ilm-i beyânı aña takrîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 4). [naşıl,]

Ey Gulâmî çek eliñ vaşfında takşîr eylediñ

Şa'irân medhinde 'âciz sen **naşıl** dîvânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 10). [naşıl,]

Almış dil-i dildârımı bir nazrada şabrı

'Âşık yâ **naşıl** itmeye hasretlere şabrı (Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 2). [naşıl,]

Çanķı aħbâba ğam-ı fûrķati ifşâ ideyim

Elem-i 'aşķı **naşıl** ğayriye îmâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 4). [naşıl,]

nâsır: Yardımcı, yardım eden.

Kim kilâb-ı bâbına mağlûb esedler âhîri

Hâzret-i Hâķ' dır mu'ini anlarıñ hem **nâsır**ı (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 18). [nâsır, -ı]

naşş: 1. Sarihlik, açıklık 2. Kur'an âyetinin delil olarak gösterileni.

Ol sebebden hel-etâ **naşşıyla** vaşf itmiş Hüdâ

Nûr-ı şems-i cüd u ihsân u şehâvetsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 5). [naşşıyla, -ı(y), -la]

naşûh: Çok nasihat eden II Halis tövbe eden.

Eylediñ ez-her-cihet sehv ü haţaları göñül

Bed'-i istiğfâr idüp kıl tevbe mânend-i **naşûh** (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 6). [naşûh,]

nâ-tamâm: Tamamlanmamış, yarım.

Dil düşdi dâm-ı 'aşķa di **nâ-tamâm-ı** 'aşķa

Mest-i müdâm-ı 'aşķa 'aşķ ile ola şâyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 3). [nâ-tamâm-ı, --ı]

nâ-tamâm vâ'iz: Kusurlu vaiz.

Kürsî-i ta'na çıķmış dün **nâ-tamâm vâ'iz**

'Uşşâķa taşlar atmış bî-dîn ü hâim vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 1). [nâ-tamâm vâ'iz,]

nâţık: Konuşan, söz söyleyen.

Değil tenhâ Gulâmî hâliñe vâķıf olan ey şûh

Cihânda söylenür şânıñ hemânâ ben miyim **nâţık** (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 10). [nâţık,]

na'tûñ-çün: Bir şeyi överek anlatma, methetme için.

Makşadım ta'rif-i na'tuñ-çün kaşide olmayup
Belki ey şāhib-sehā hācet-revā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 39). [na'tuñ-çün,]

nā-tüvān: Çaresiz güçsüz, zavallı (âşık).

Gel rāhat-ı revānım rencūr u nā-tüvānım

'Aşkıñla yandı cānım vaşlıñla vir ferāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 5). [nā-tüvānım,]

Tābiş-i ruhsārınıñ vaşfin beyān itmez kalem

İns ü cān rühāniyānlar nā-tüvāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 20). [nā-tüvāndır, -dır]

Cüş ider deryā-yı 'aşkı mevc-i hasret bī-hisāb

Çekmege bunca firākı seng-i hārā nā-tüvān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 12). [nā-tüvān,]

Hayli demdir hasretiñle nā-tüvānım rüz u şeb

Hasretiñle cānım irdi cān-ı men nezdik-i leb (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 1). [nā-tüvānım,]

Nā-tüvānım cān-ı men bak hālime kılma 'aceb

Rüz u şeb nezdik-i leb kılma 'aceb cānım benim (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 3). [nā-tüvānım,]

nā-ümīd itdi: Ümitsiz etmek.

Nā-ümīd itdi beni noldı o gün kim ey göñül

Ärzü-yı būs-ı ümmīd-i kenārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 11). [nā-ümīd itdi, -di]

nāvek: Far. Ok, tır:.

Nāvek-i ğamzeleri sīnemi kıldı mecrūh

Merheminden şeh-i hūbāna olan bī-pervā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 5). [nāvek-i, --i]

nāvek-i ğamzeñ: Yan bakış okları.

Revzen açmış sīnelerde nāvek-i ğamzeñ amān

'Aşıkāna bir devā kıl hastegāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 5). [nāvek-i ğamzeñ, -ñ]

Nāvek-i ğamzeñ açup biñ sīnede revzenleri

Merhem ister kim devā-yı lebleriñden 'āşıkān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 7). [nāvek-i ğamzeñ, -ñ]

nāvek-i ğamzevle: Yan bakışının oku ile.

Nāvek-i ğamzeyle açdı sīneme şad-yāreler

Gerçi ümmīd-i devā itsem ider cevır ü 'itāb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 5). [nāvek-i ğamzeyle, -y, -le]

nāvek-i hūn-efşānı: 1) Kan döken, kanlar saçan ok 2) Sevgilinin kirpikleri.

Tīg-ı müjgānı çeker tır-i nigāh ile hemān

Yāreler sīneleri nāvek-i hūn-efşānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 6). [nāvek-i hūn-efşānı, -ı]

nāvek-i tır-i sitem: Eziyet oku.

Nāvek-i tır-i sitem sīnemi cānā delmiş

Ey kemān-ebrū fiğān bahrine göñlüm talmış (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 7). [nāvek-i tır-i sitem,]

nāy: Ar. 1. Kamış, kasb. 2. Kamıştan yapılan maruf düdük.

Nāy benim zārıma itdi şadāsın bülend

Göz göz idüp sīnesin ben gibi dir el-amān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 13). [nāy,]

nā-yāb: *Bulunmaz, nadir.*

Yine nā-şād olacak gönlümü şādān itme

Niye **nā-yāb** olacak lutfuñı i' lān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 2*). [*nā-yāb,]*

nā-yāb-ı feyz: *Bereket ve bolluğunun eşsizliği.*

Çün Gulāmī dergeh-i Gīlān'a var bende ol

Cüy-ı feyzi cüş ider sen şanma kim **nā-yāb-ı feyz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 10*). [*nā-yāb-ı feyz,]*

nāz: *İşve, cilve, naz.*

Merhamet-pīrā kerem-fermā şacı leylā meded

Nāz u istiğnā ider 'uşşākına bī-intihā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 12*). [*nāz,]*

Ṭāvūs bir āhū iki ṭhū üç birden

Nāz ile hīrāmıma ider bāclar ihdā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 14*). [*nāz,]*

Kim görürse dil sever bir şūha oldum mübtelā

Nāz ile bir merhabāya cān ider 'āşık fedā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 2*). [*nāz,]*

Şad-edā biñ **nāz** u istiğnā ile cānānımız

'Arz idüp hasret-keş-i dīdārına ruhsār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 3*). [*nāz,]*

Çeker kenāra şeh-i şerm-dār-ı **nāzı** 'aceb

Revā degil diyene 'arz ider hezār kitāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 3*). [*nāzı, -ı]*

Vücūdın **nāz** u ni'metle iden perverde dünyāda

Ṭarīk-i hubb-ı Hakk'a nā-münāsib nā-kesāndır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 9*). [*nāz,]*

Eyledim remzen niyāz-ı bī-kerān güş urmadı

Nāz u istiğnā ile ser çekdi serv-āsā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 6*). [*nāz,]*

Sünbül nihādedir gül-i sürh üzre **nāz** ile

'Anber-feşān-ı süy-ı semen-zāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 5*). [*nāz,]*

Ḥumār-ālūde çeşm-i yāri seyyār olduğım günden

Göñül şeydā-şıfat bī-hüş-ı cām-ı **nāz** u naḥvetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 6*). [*nāz,]*

Mest kılmuş bāde-i kibr ü gurūr ol şāhı kim

Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü **nāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 14*). [*nāz,]*

Nāz u sitemi 'āşık-ı maḥzūnına maḥşūş

Lutf u keremi şādıka yok dūnına maḥşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 1*). [*nāz,]*

Ne oldu dīdeleri şīve **nāzdan** fāriğ

Ne göñlüm oldu temennā niyāzdan fāriğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 1*). [*nāzdan, -dan]*

Nāz u cefāñı çeker ben gibi şad-'āşıkān

Bunca 'itāba sebeb söyle nedir el-amān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 1*). [*nāz,]*

Eyledi deşt-i vücūdum kereminden ma'ṭūr

Nāz ile 'āşıkının külb-i ekdārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 4*). [*nāz,]*

Maḥlaşın cānā Niyāzı olduğın itmem kabūl

Kim niyāzım redd idüp çok **nāzlar** ibrāz eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müfret 55, Mısra 2*). [*nāzlar, -lar]*

'Uşşāka geçer söylemesün şimdi ki nāzım

Vaz geldi göñül gayri anıñ **nāzı** ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 4*). [*nāzı, -ı]*

Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden

Vaz geldi göñül gayri anıñ **nāzı** ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 8*). [*nāzı, -ı]*

Be-her taraf ki **naẓar** mīkonem nemī bīnem
Cüz āfitāb-ı ruḥet der-cihāt u ğayr-i cihāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 17*). [*naẓar,]*
Naẓar kılsa zemīn ü āsumāna
Bulur her zerrede senden nişāne (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 45*). [*naẓar,]*
Sūy-ı ‘uṣṣāka şakın kılma ḥaḳāretle **naẓar**
Anlarıñ ismini Ḥaḳ levḥa şadāḳatla yazar (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 21*). [*naẓar,]*
Mıṣbāḥ-ı dil-i tīre-i bī-çāre-i ‘āşık
Ḥālīş zi-şu‘ā’-ı **naẓar-ı** pīr-i muġān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 30*). [*naẓar-ı,]*

naẓar it: Bakmak, görmek.

Şanma ser-geştesi dil-ḥastesi sensiñ tenhā
Devr-i çarḥa **naẓar it** gör o daḥi ḥayrānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 18*). [*naẓar it,]*

naẓar kıl: Bakmak.

Terahḥumla eyā Leylā **naẓar kıl**
Seniñ ‘aşkıñla dil divānedir gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 3*). [*naẓar kıl,]*
Ġulāmī āsitān-ı şāh-ı ‘aşka ser-fürü kılmış
Şehā çeşm-i ‘ināyetle **naẓar kıl** kām-yāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 10*). [*naẓar kıl,]*
Sipīhr-i nā-muvāfiḳ dönse birkaç gün murād üzre
Ḳararı yok **naẓar kıl** nitdi mülk ü taḥt-ı Kısra’ya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 4*). [*naẓar kıl,]*

naẓar-figen: Bakışında sadakat güven olan.

Açup şitāb ile mührin **naẓar-figen** olarak
Kırā’at eyledigim ān bilindi cümle me‘āl (*Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 3*). [*naẓar-figen,]*

naẓar-figenlere: Bakışında sadakat güven olanlara.

Meveddet ile elinde piyāle lāle tutar
Naẓar-figenlere itmekdedir ‘atā vü nişār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 24*). [*naẓar-figenlere,]*

naẓarı cānib-i ḥurşīd-likādır: Güneş yüzlü (sevgili) tarafına bakandır.

Ḳādir mi Ġulāmī ki gözi ṭolmaya yaşdan
Her kim **naẓarı cānib-i ḥurşīd-likādır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 10*). [*naẓarı cānib-i ḥurşīd-likādır, -dır-i]*

naẓar-ı luṭf ile: İyilik nazarıyla.

Gāhī **naẓar-ı luṭf ile** şeydālara ol zāt
Eylerdi nümāyende-i dibāce-i ruḥsār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 7*). [*naẓar-ı luṭf ile,]*

naẓar-kerde: Nazar etme (bakma).

Ez-dīde-i ‘uṣṣāḳ-ı ciger-süz ‘ayān-est
Her cā ki **naẓar-kerdem** ü şeydā-yı tu dīdem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 6*). [*naẓar-kerdem, -m]*

nāzenīn: İşveli, cilveli, nazlı (sevgili).

Nāzenīnim nāzlı yārim çeşm-i fettānım seni
Bizden ayırdı felek çok gördi cānānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 1*). [*nāzenīnim, -im]*

nāz-fürûs: Naz, işve satan.

‘Uşşâkıña rahm eyle yeter **nāz-fürûsuñ**

Efgende idüp atma yediñden deni hâfiz (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 3). [nāz-fürûsuñ, -un]

nāz-ı şāhid: Şahidin nazı.

Mest iden ‘ālemleri cümle bu cām-ı ‘aşkıdır

Nāz-ı şāhid şabr-ı ‘uşşāk u peyām-ı ‘aşkıdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 12). [nāz-ı şāhid,]

nāzil olmuş vere: Yere düşmek, inmek.

Şandılar kim **nāzil olmuş yere** ebr-i kahr-ı Hâk

İtdigi dem düdi cevvi-i çarhda cevân-geri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 47). [nāzil olmuş yere, -e-muş]

nāzım: (a.s. nazm'dan) 1.tanzim eden, nizama koyan, düzenleyen. 2.(ed.) nazım haline koyan, manzume yazan.

Oldı ikmâle muvaffâk **nāzım**

Senesi biñ iki yüzle toksan (Gulâmî Divanı , Kit'a 12, Mısra 3). [nāzım,]

‘Uşşâka geçer söylemesün şimdi ki **nāzım**

Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 3). [nāzım,]

nāzırân: Nazar edenler, bakanlar.

Āferîn-bād ey Gulâmî dir bu nazma şā‘irân

Ey Gulâmî şāhib-inşāf olsalar ger **nāzırân** (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 18). [nāzırân,]

Dir bu nazma āferîn ehl-i hüner ehl-i beyân

Şā‘irân ger **nāzırân** ehl-i beyân şî‘rim benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 20). [nāzırân,]

nazlı: Cilve, işve, edâ.

Nāzenînim **nazlı** yârim çeşm-i fettânım seni

Bizden ayırdı felek çok gördi cânânım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 1). [nazlı, -lı]

nazm: Dîzme, şiir söylemek.

Nām-ı Hâk‘la silke dizdim dürr-i **nazmı** ibtidâ

Kim bula ruhsâr-ı ‘aşk anıñla zîb ü intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 1). [nazmı, -ı]

Ey Gulâmî kâğî-i eş‘âr u **nazmım** ben bugün

Şāhid-i da‘vâ-yı fazlım bu gâzeldir hem hücec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 13). [nazmım, -ım]

Hāme-i ‘āciz-beyânım dürr-i vaşfıñ **nazm** idüp

Şefkat ile bakmayup hem itmediñ işgâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 3). [nazm,]

Āferîn-bād ey Gulâmî dir bu **nazma** şā‘irân

Ey Gulâmî şāhib-inşāf olsalar ger nāzırân (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 17). [nazma, -a]

Dir bu **nazma** āferîn ehl-i hüner ehl-i beyân

Şā‘irân ger nāzırân ehl-i beyân şî‘rim benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 19). [nazma, -a]

nāzûk: 1. ince l narin 2. tatlı.

İtmesün ‘aşıklara cevri ü sitem **nāzûk** beden

‘Aşkı āsân şanmasun âteşden ol bir pîrehan (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 43). [nāzûk,]

nāzük-edā: Nazik, ince, zarif.

Cebheñde nedir çîn-i gâzab ey büt-i zîbâ

Ey **nāzük-edā** söyle ki bu Çîn-i Hıttadır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4*). [*nāzük-edā,]*

nāzük-endām: Güzel, zarif vücutlu.

Der-âğuş eylemek-çün mû-miyânın **nāzük-endāmın**

Şaşırdım kendimi kim hañçer-i hûn-hâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 3*). [*nāzük-endāmın, -ın]*

ne: Nasıl.

Esîr-i dām-ı ‘aşkım hâlîme ancak Hudâ âgâh

Ne bilsün düşgünüñ ahvâlîni dünyâda şâhib-câh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 4*). [*ne,]*

ne: Nedir?.

Tîr-i müjgâna nişân oldu ciger çâresi **ne**

Uğradı tîğ-i nigâhı dile tîmâresi **ne** (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 2*). [*ne,]*

Var mı bir dost ki bağal-gîr ola şey'en-lillâh

Getüre nezd-i tabîbe diye kim yâresi **ne** (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 4*). [*ne,]*

Rahm ile hâl-i perîşânımıza âh çeker

Luţfî bisyâr ise ey dil leb-i hûn-hâresi **ne** (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 6*). [*ne,]*

Yed-i beyzâda ‘aşâ-yı keremi çün Mûsâ

Söyle peygâmbere ise dîde-i sehâresi **ne** (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 8*). [*ne,]*

ne: "Nasıl" anlamında soru zarfı.

Levh-i gönlüm töludur nokta-i hicrân ile âh

Her gören ağlar okunmaz ki **ne** tedbîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 6*). [*ne,]*

Kıyâmet-kadd ile bilmem **ne** sihr itdi o efsûn-ger

Ki ‘aqlım gitdi başdan gâme-i mekkâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 11*). [*ne,]*

Söyle kimdir ide taqdîr-i Hudâ'yı tağyîr

Rind-i bâzâr-ı hevâyım **ne** idersiñ tekdîr (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 14*). [*ne,]*

ne: "Ne ... ne ..." bağlacı; nasıl, ne kadar çok.

Ne dest-gîr ne gıyâş u ne bir melâzım var

İşim bu dehrde kaldı hemân bir efğâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [*ne,]*

Ne dest-gîr **ne** gıyâş u **ne** bir melâzım var

İşim bu dehrde kaldı hemân bir efğâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [*ne,]*

Ne dest-gîr **ne** gıyâş u **ne** bir melâzım var

İşim bu dehrde kaldı hemân bir efğâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [*ne,]*

Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rif’atdır ne hâletdir

Hümâ-yı şefkatiñ bâl açdı şaldı serlere sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31*). [*ne,]*

Ne devletdir **ne** ‘izzetdir **ne** rif’atdır **ne** hâletdir

Hümâ-yı şefkatiñ bâl açdı şaldı serlere sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31*). [*ne,]*

Ne devletdir **ne** ‘izzetdir **ne** rif’atdır **ne** hâletdir

Hümâ-yı şefkatiñ bâl açdı şaldı serlere sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31*). [*ne,]*

ne: "Hangi şey" anlamında soru zamiri.

Nedir bu serserî gezmek cihân bâğında bülbül-veş

Gülistân-ı dilârâda Ğulâmî tırma feryâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 11). [nedir, -dir]

Sen ü benlik **nedir** idrâk kılmaz

Hemân bilmiş seni kendini bilmez (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 49). [nedir, -dir]

Bezm-i bîgâne de düşmez ki kıla 'işret-i nûş

Ne revâ âdeme şeytân ile göñli ola hoş (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 12). [ne,]

ne: "Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

Virürse lutf ile bir iki bûse 'âşıkına

Ne çok deyü ider ol dem şümâr u 'add u hisâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14). [ne,]

Ne kadar cevîr ü cefâ eyleseñ ey sîm-tenim

Ser-i kuyuñ di-cihânda vatanımdır vatanım (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 1). [ne,]

ne: "Nasıl, ne biçim" anlamında beğeni ifade eden sözde soru sözcüğü.

Şarâb-ı nâb-ı 'izz ü devleti nûş itmede anlar

Ne hâcet bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 14). [ne,]

ne: "Beğenme ve çokluk" anlamı katmıştır.

Bâ-ceyş-i hayâli **ne** güzel fikr-i vişâli

Mülk-i dile vâlî ruh-ı ra'nâ-yı 'Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 9). [ne,]

ne: "hangi şey" anlamında.

Her **ne** nakşî görse dil rûy-ı temâyül gösterür

Çün seni seyr eylemekdir nakş u elvândan ğarâz (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 7). [ne,]

Nedir çâre şehâ eglencemiz yok gayri dilberden

Şafâlar kesb ider dil rûz u şeb efkâr-ı vuşlatdan (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 3). [nedir, -dir]

Nâminı a'dâlarıñ dilde **nedir** tutma gel

Ben gibi ey kaddi serv herkese açma lisân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 23). [nedir, -dir]

Ne alur kâle-i mülk-i dili soymuş nigeñiñ

Yine tarrâr-ı firâvân-ı tahassür kelici (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 3). [ne,]

ne: "Bir çok şey" anlamında soru zamiri.

Neler çekdi bu cism-i nâ-tüvânım sensiz ey cânâ

Terennüm eyle bülbül-veş sarây-ı 'aşkı dil-şâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 3). [neler, -ler]

Ey Ğulâmî istimâ' itdiñ hasûdândan **neler**

Diğkat itdim ser ğalaş sırlar ğalaş-ender-ğalaş (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 9). [neler, -ler]

Eyâ ey âfet-i devrân **neler** çekdim firâkıñdan

Vişâliñle baña rahm it dilim süzânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 5). [neler, -ler]

ne: "Nası" anlamında soru sıfatı.

Ne dem görürse nigârım ider hiçâb 'aceb

Kebâb olursa bu âteşle cân u dil **ne** 'aceb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2). [ne,]

Şabā virse peyām-ı la'î-i gül-fāmı **ne** devletdir
Kulüb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka hâletdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 1). [ne,]
Ağzın **ne** küçükdür didi bir nokta Gulâmî
Tefsîr idemez olsa hezârân hocalar da (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 9). [ne,]
Himem-kārā sen ol kân-ı keremsiñ ma'rifet kadrin
Bilürsün çün **ne** hâcet hod-nümā güftâr-ı bî-cāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 62). [ne,]
Bu **ne** devlet ki Gulâmî bula dā'im rif'at
Dāmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 23). [ne,]

ne: "Değildir" anlamında olumsuz anlamdadır.

Böyle sitemler **ne** revā ey felek
İtdigimi söyle baña ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 3). [ne,]

ne: "Değildir" olumsuz anlamdadır.

Ne oldı dîdeleri şîve nâzdan fâriğ
Ne gönlüm oldı temennâ niyâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 2). [ne,]

ne: "Hangi" anlamında soru sıfatı.

Tîz-meşreb yârime bilmem **ne** efgân eylesem
Derd-i 'aşka bilmezem cānā **ne** dermân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 2). [ne,]
Hâk-i pây-ı 'ālîye hâlim beyân itmeklige
Zâr u efgân ile mi bilmem **ne** cevân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 4). [ne,]
Esb-i istignāya binmiş nâz ider 'âşıklara
Vādî-i mihrinde kim bilmem **ne** devrân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 6). [ne,]

ne: "Nasıl" anlamında şaşma ve şaşkınlık bildiren soru sıfatı.

Ümmîd-i vişâl âyinesi dest-i hayâlde
Üftâde-i hasretlere ya'nî **ne** şafâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 6). [ne,]
'Aşk âteşi süzân ide 'âşıkları her dem
Mesrûr ola ol yâr Hüdâ bu **ne** revâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 12). [ne,]
Ne oldı dîdeleri şîve nâzdan fâriğ
Ne gönlüm oldı temennâ niyâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 1). [ne,]
Tîz-meşreb yârime bilmem **ne** efgân eylesem
Derd-i 'aşka bilmezem cānā **ne** dermân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 1). [ne,]
Ne recâ ile varam dergeh-i vâlâ-şâna
Sözimiz kalmadı ammâ kerem ü ihsânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 11). [ne,]
Başdan **ne** dimek belki cihân içre taşırır
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 23). [ne,]

ne: "Nasıl, nasıl bir şey?" anlamlarında soru zamiri.

Hayâl-i yârdan gayri görünmez dîdeme dünyâ
Temâşâ-yı cemâl ister **nedir** dünyâ vü mâ-fihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 2). [nedir, -dir]
Çok niyâz itdim der-i dildâra yüz biñ zâr ile
Âşikâr olmaz sebab bilmem **nedir** maflûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 12). [nedir, -dir]

Şundi sâķī-i ezel cām-ı şafâdır diyerek
Mey-i hicrânı **nedir** mestî-i belvâya 'ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 10). [nedir, -dir]
Noldı cānā saña söyle baña bu zār **nedir**
Âh-i bîhûde **nedir** hüzün ile efkâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 2). [nedir, -dir]
Cebheñde **nedir** çîn-i gâzab ey büt-i zîbâ
Ey nâzûk-edâ söyle ki bu Çîn-i Hıttadır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 3). [nedir, -dir]
Nedir bu cünbiş-i bî-câ gâzablar çîn-i cebheñde
Nedir hikmet açılmaz gonca-i la'liñ ki teng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 4). [nedir, -dir]

ne: "Hangi şey?" anlamında soru zamiri.

Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-'âşıkân
Bunca 'itâba sebeb söyle **nedir** el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 2). [nedir, -dir]

ne: "Hangi" anlamına gelen belgisiz zamir.

Eger **ne** rûy-ı tu bûdî beyân-ı şüret-i Hâk
Çigüne râh nümüdî be-mâ tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 9). [ne,]

ne: "Nedendir, nasıldır, nasıl bir şeydir?" anlamlarında soru zamiri.

Kesildi sūy-ı cānāndan haber gelmez **nedir** hikmet
Yorılıp yolda mı âyâ şabâ refârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 15). [nedir, -dir]

ne: "Nasıl, nasıldır?" anlamında soru zamiri.

Niçün irmez nişāna âh-keş mazlûmlar tîri
Nedir hikmet ki zâlim kaldırur ya'nî livâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12). [nedir, -dir]
Nedir bu hām sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir bu hüzn-i bî-şādî nedir bu dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 1). [nedir, -dir]
Nedir bu hām sevdâlar **nedir** hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir bu hüzn-i bî-şādî **nedir** bu dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 1). [nedir, -dir]
Nedir bu hām sevdâlar nedir hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir bu hüzn-i bî-şādî nedir bu dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [nedir, -dir]
Nedir bu hām sevdâlar **nedir** hulyâ-yı bî-pâyân
Nedir bu hüzn-i bî-şādî **nedir** bu dâ'-i bî-dermân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 2). [nedir, -dir]
Eyâ bu 'ahd-i ikrârîñ ferāmûş oldu mı cānâ
Ki itmezsiñ vefâ bir kez **nedir** da'vâ-yı bî-'unvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 4). [nedir, -dir]

ne: "Değildir" olumsuz anlamında edat.

Melâz u melce' ü me'vâ **ne** bir penâhım var
Sefâlet ile gezüp düşmüşüm beyâbāna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 9). [ne,]

ne: "Gerek yok, ne gerek var, ne hâcet" anlamlarına gelen bir ifade.

Serde sevdâ ey gönül dilber hevâyî çäre **ne**
Bu Ğulâmî'niñ işi yâre recâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 9). [ne,]
Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes reñge
Degil inse irer senge keder şûr-ı lîkâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11). [ne,]

‘Uşşâka geçer söylemesün şimdi ki nâzım
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 4). [ne,]
Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 8). [ne,]
Biñ kerre niyâz eylese bir ip bile taķmam
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 12). [ne,]
Râzî degiliz eylese de ‘öwrini ikrâr
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 16). [ne,]
Almam el uzatmam taleb itmeme ruh-ı âli
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 20). [ne,]
Başdan **ne** demek belki cihân içre taşırımış
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 24). [ne,]
‘İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz
Vaz geldi göñül gayri anıñ nâzı **ne** lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 28). [ne,]

ne: "ne ... ne" bağlacı.

Ne devletdir **ne** ‘izzetdir **ne** rîf atdır **ne** hâletdir
Hümâ-yı şefkatîñ bâl açdı şaldı serlere sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 31). [ne,]

ne: "Nasıl, nasıl bir şey?" anlamlarında soru ifadesi.

Noldı cânâ saña söyle baña bu zâr **nedir**
Âh-ı bîhûde **nedir** hüzün ile efkâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1). [nedir, -dir]
Noldı cânâ saña söyle baña bu zâr **nedir**
Âh-ı bîhûde **nedir** hüzün ile efkâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 2). [nedir, -dir]
ğark-ı deryâ-yı fiğân olmadasın ‘âlemde
gavta-hâr-ı elem ü fûrkate esrâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 4). [nedir, -dir]
Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher nâle vü zâr
Güle mi gülşene mi gizleme inkâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 6). [nedir, -dir]
Sende var başka edâ başka hevâ cilve-nümâ
Süzîş-i ‘aşk ile bu sînedeki nâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 8). [nedir, -dir]
Çeşm-i hûn-rîz ile hûnâbe-i hasret ne ‘aceb
Dökülür sâha-i ruhsârîña bu kâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 10). [nedir, -dir]
Meye mi yoksa ki maħbûba mı meyliñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i refîâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 12). [nedir, -dir]
Rûy-ı cânâna mı gîsû-yı bûte beste midir
Gerden-i dil çü Gulâmî nice berdâr **nedir** (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 14). [nedir, -dir]
Mürde-i ‘aşkıñ bulur bî-şek hayât-ı câvidân
Vuşlat-ı cânâneye bir cân **nedir** biñ cân şaçar (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 8). [nedir, -dir]
Nedir yâ Rab şitâb ile gelür seng-i kazâ her dem
Sere bârân-veş bâr-ı sitem cevri ü cefâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 1). [nedir, -dir]
Leb-i gül-fâmı sevdâsı hayâl-i rûy-ı tâbânı
Harâb itdi dil-i zârı amân yâ Rab **nedir** çâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 10). [nedir, -dir]

ne: "Nasıl, ne biçim?" anlamında soru ifadesi.

Çeşm-i hün-rîz ile hünâbe-i hasret **ne** 'aceb
Dökülür sâha-i ruhsârîña bu kâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 9). [ne,]
Fıkr-i nûş ile Gulâmî nişe ugratdım teni
Mâr-tıynet yâr ile bilmem **ne** kârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 14). [ne,]

ne: "Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı içeren zarf.

'Aşkîñ ey meh-tal'atım hâtır-güzârımdır benim
Her **ne** dürlü cevri iderseñ i'tibârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 2). [ne,]

ne: "Hangi" soru zamiri.

Saňa hübân-ı 'âlem içre dirler şâh-ı ma'şûkân
Kıyâs it hüsnüñi cânâ **ne** güne şûh u şeng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6). [ne,]

ne: "Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı içeren sıfat.

Hayli hatâ itmişiz hâli dimekle saňa
Her **ne** sitem eyleseñ yâr sezâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 6). [ne,]
Ne şeb kim merdüm-i Sîvâs ğark-ı bahr-ı cüd olmuş
O şebde Hâk Ta'âlâ itdi nâr-ı kahrını itfâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 33). [ne,]
Ne lutfdür yine bād-ı bahâr-ı bûy-ı nigâr
Meşâm-ı bâğ-ı dile zevkler ider tîşâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 1). [ne,]
Ne feyzdir ki şabâ irdi çün dem-i 'îsâ
Hayât-ı tâze ider mürde dillere izhâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 5). [ne,]
Ciger biryân u dil süzân **ne** süzân
O yanmağdan hirâsân nâr-ı nîrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 71). [ne,]

ne: "Hangi şey? Ne?" anlamında soru zamiri.

Ne dem görürse nigârım ider hicâb 'aceb
Kebâb olursa bu âteşle cân u dil ne 'aceb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 1). [ne,]
Ne tîr-i ğamz-ı a'dâdan ne şemşîr-i felekendir
Hemân bu çekdiğim billâh kemân-ebûrularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 3). [ne,]
Ne tîr-i ğamz-ı a'dâdan **ne** şemşîr-i felekendir
Hemân bu çekdiğim billâh kemân-ebûrularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 3). [ne,]
Ahvâl-i perîşânına 'âşıkların ey yâr
Rağm eyler idiñ 'aşkı bileydiñ **ne** belâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 12). [ne,]

ne: "Beğenme ve çokluk" anlamı katmıştır, ne, nasıl.

Cidâl ü fitne düşürmüş miyân-ı 'uşşâka
Licâm-ı rahmını çekmiş **ne** hoş edâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 6). [ne,]
Gulâmî zülfini yârîñ bırakmak istemeziz
Künûz-ı fikrde bilmem ki **ne** sevdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 10). [ne,]

ne: "Nasıl, nasıl bir şey?" anlamlarında soru zarfı.

Germî-i mey şîr-i **neyle** oldu ğam tûmârı tay
Şimdi rağş eyler sürür ile der ü dîvârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11). [neyle, -(y), -le]

ne: Nedir anlamında soru zamiri.

Tır-i müjgāna nişān oldu ciger çāresi **ne**

Uğradı tīg-ı nigāhı dile tīmāresi **ne** (Gulāmî Divanı , Gazel 168, Mısra 1). [ne,]

ne: Soru zamiri.

Gāv-ı ‘aşşār gibi gözleri bağılu dönmek

Gird-i fāhūne-i dünyāda hulyā **ne** demek (Gulāmî Divanı , Müfret 25, Mısra 2). [ne,]

ne gūş-ı hūş bi-mānend ne fehm-i istifhām: Ne benzersiz hoş dinlemesi ne sorunun anlamı.

Der-ān-zemān ki zi-tū bi‘şnevem sūhan gūyem

Ne gūş-ı hūş bi-mānend ne fehm-i istifhām (Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 20). [ne gūş-ı hūş bi-mānend ne fehm-i istifhām,]

ne reften ez-der-i dildār u ne me‘āb u makām: Ne gönül kapısının yolundan ne sığınılacak makamından.

Me-rā ne vuşlat-ı yār u ne iftirāk-ı nigār

Ne reften ez-der-i dildār u ne me‘āb u makām (Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 16). [ne reften ez-der-i dildār u ne me‘āb u makām,]

ne-bāşed: Şaşmak, olmak manasında.

Mulk-i hūşem kerd vīrān leşker-i hicrān meded

Dīger ābādān **ne-bāşed** ez ser-i sevdā-yı tū (Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 8). [ne-bāşed,]

nebī: (Ar.) Haber veren, bilgi getiren, haberci; peygamber.

Bā-āyet-i Qur‘ān bi-hānīd be-sūyeş

Fermūd **Nebī** ber heme kes emr-i Hudārā (Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 6). [nebī,]

nebiyy-i muhterem zāt-ı muhammed: Seçilmiş peygamber Hz. Muhammed.

Be-cāh-ı Hāzret-i Maḥmūd u Aḥmed

Nebiyy-i muhterem zāt-ı Muḥammed (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 80). [nebiyy-i muhterem zāt-ı muḥammed, --ı]

ne-būd: Yok // sahip değil.

Güft-gūy-ı zūlf-i tu yek şeb be-şem‘ hem-bezm şod

Şeb nihāyet yāft henüz ān kışşa pāyānī **ne-būd** (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 2). [ne-būd,]

Reftem ü dīdem be-sūy-ı servhā-yı bes bülend

Der-derūn şān hem-çü tū serv-i hīrāmānī **ne-būd** (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 4). [ne-būd,]

Rişte-i zūlfes be-cān best ü zenaḥdāneş fikend

İn çünİN zindān u bend der-hīç sulṭānī **ne-būd** (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 6). [ne-būd,]

Pertev-i mihreş münevver kerde zulmāt-ı vücūd

Der-fezā-yı dil be-cüz tū bedr-i raḥşānī **ne-būd** (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 8). [ne-būd,]

Ān zemān der-şahn-ı hestī nīst būd İn kā‘ināt

Der-beyābān-ı ‘adem hem-çün tu hūbānī **ne-būd** (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 10). [ne-būd,]

Der-miyān-ı tālībān-ı vuşlatet ey pūr-kerem

Çün Gulāmī ez-firāket dīde giryānī **ne-būd** (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 12). [ne-būd,]

necât: 1. Kurtulma, halâs olma. 2. Kurtuluş, selâmet.

Müjde ey dil ki bi-yâverd şabâ büy-ı **necât**

Zi-beyâbân-ı Hutun âmede âhû-yı **necât** (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 1). [necât,]

Dest-i şefkatle sitem-dîdelerîñ gerdenine

Bend idüp mürşid-i ‘aşk rişte-i gîsû-yı **necât** (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 8). [necât,]

necî: Aslı pak, soyu temiz.

Dağı Nüh-ı **Necî** cevri ü cefâyâ

Taḥammül kıldı ‘aşkıñla belâyâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 21). [necî,]

necmi kameridir: Yıldız gibi parlayan aydır.

Ruḥsârı meh-i bedr gibi rûşen-i pür-nûr

Bir ḥûb-ı müneccim didi **necmi kameridir** (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 4). [necmi kameridir, --dir]

necm-i tâbân: Parlak yıldız.

Necm-i tâbân bedr-i raḥşân nûr-ı çeşm-i ‘âşıkân

Şâh-ı ḥûbân bezm-i şîrîn-kârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 9). [necm-i tâbân,]

Bedr-i rûyuñ mâh u mihr-i mes‘adet

Necm-i tâbân ḥâlîñ ey pür-merḥamet (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 12). [necm-i tâbân,]

nedâmet: Kararsız, çabuk pişman olan.

Îlâhî şerm-sârım dil-figârım itdigim fi‘le

Peşimânım peşimân eylerim ez-dil **nedâmethâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 4). [nedâmethâ, -ha]

Şabâ söyle Gulâmî‘den o yâre geçmedin ḥüsni

‘Aṭâ-yı büse kılsun kim soñı ḥüsnuñ **nedâmetdir** (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 10). [nedâmetdir, -dir]

ne-dâned: Bilgisiz.

Ber-Gulâmî raḥm kon raḥm ey kerem-fermâ-yı mâ

Yek der-i diğeri **ne-dâned** cüz der-i melcâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 14). [ne-dâned,]

Dîbâce-i ruḥsâr-ı tu her merd **ne-dâned**

Endîşe-i ‘aşket dil-i her kes ne-tevâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 23). [ne-dâned,]

neden: "Niçin, hangi sebepten?" anlamında soru zarfı.

Geçerdi nüh-feleklerden benim âh-ı ciger-süzüm

Neden te‘şîr kılmaz göñline gûyâ ki seng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 8). [neden,]

Nedendir ta‘n u teşnî‘ ile me‘lûf olduğı vâ‘iz

Hele öz nefsin itmez fi‘l-i nâ-şâyesteden ḥâfız (Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 1). [nedendir, -dir]

neden: "Niçin" soru zamiri.

Zâhidâ leb-teşneyim ta‘n itme mey-nûş olduğı

Gör **neden** diğerkatle böyle mest ü medhûş olduğı (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 2). [neden,]

ne-dîdem: Görmedim.

Cây-ı bî-hâr **ne-dîdem** ki nihem pâyem-râ
Mî-şevêd ger be-kücâ pây nihem hârî ‘ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 5). [ne-dîdem,]

ne-dihed: Veriyor.

‘Azm-i bût-hâne konem ger zi-dereş mî-rânend
Sûy-ı mey-hâne revem mey **ne-dihed** pîr-i muğân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 8). [ne-dihed,]

nedir: Nedir soru zamiri.

Ey şeh-i ‘âlî-kerem bilmem ki takşîrim **nedir**
‘Afva nâ-şâyeste cânâ sū ‘-i tedbîrim **nedir** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 31). [nedir,]
Ey şeh-i ‘âlî-kerem bilmem ki takşîrim **nedir**
‘Afva nâ-şâyeste cânâ sū ‘-i tedbîrim **nedir** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 32). [nedir,]
Söyle şâhım hışm ile bādî-i tekdîrim **nedir**
Nişledim nitdim ‘azîzim vaşla te‘hîrim **nedir** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 33). [nedir,]
Söyle şâhım hışm ile bādî-i tekdîrim **nedir**
Nişledim nitdim ‘azîzim vaşla te‘hîrim **nedir** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 34). [nedir,]
Fırâkıñdan harâb oldum gel ey şâh-ı cihânım gel
Nedir cevri ü cefâ cânâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 2). [nedir,]

nedir bu cünbiş-i bî-câ gâzablar çîn-i cebheñde: Yüzünde sebepsiz yere salınan bu saçlarının öfkesi nedendir?.

Nedir bu cünbiş-i bî-câ gâzablar çîn-i cebheñde
Nedir hikmet açılmaz gonca-i la‘lîñ ki teng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 3). [nedir bu cünbiş-i bî-câ gâzablar
çîn-i cebheñde, --i-lar-ñde]

nefes: Nefes, soluk.

Bu kadar huşk u tehî şanmaya dilden **nefesi**
İder ‘uşşâka Hudâ luţf ile feryâd-resî (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 17). [nefesi, -i]

nefes: I. Nefes, soluk. II. An, dem.

İlâhî rû-siyâhım pür-günâhım kıl ‘inâyethâ
Esîr-i dâm-ı nefsim her **nefes** kârım kabâhathâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 2). [nefes,]
Perde-i zülfiñ şakın açma cemâliñden amân
Kim bırakmasun kazâyâ şâhımı bir kem **nefes** (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 4). [nefes,]
Sâkit ol ey şüfî-i hod-bîn ko pendî bir taraf
Meclise virme küdüret kesme cânânım **nefes** (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 10). [nefes,]
Bulmadım dehrde ârâm idecek cây-ı nefîs
Bir **nefes** olmadı dil yâr-i kerem-kâra enîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 2). [nefes,]
Be-kâm-ı dil nefesî ârzû-yı ‘uşşâk-est
Ki şad-hezâr **nefes** reft ü ber-ne-yâmed kâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14). [nefes,]
Be-kâm-ı dil **nefesî** ârzû-yı ‘uşşâk-est
Ki şad-hezâr nefes reft ü ber-ne-yâmed kâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 13). [nefesî, -i]
Ne-zenem yek **nefesî** bâ-ţarab u zevk u şafâ
Ne-nişînem heme câ bâ-hoşî vü şādî künân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 3). [nefesî, -i]
Bahâr-ı dehrde bûy-ı vefâyı şemm iden kimdir
Şafâsın bir **nefes** sürmüş bulunmaz buña kınamaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 6). [nefes,]

Geldi kırklar cevher-i târîhi ihsân eyledi

Her **nefesde** şavn-ı Bârî ola yâr u yâveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76*). [*nefesde, -de*]

Çorçarım âhîr **nefesde** rûy-ı âliñ görmeye

Sâ‘ilim muhtâcîñim cânâ cemâliñ görmeye (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 23*). [*nefesde, -de*]

nefes nefes: *Adım adım, alınan her nefesle.*

Tâ-leb ulaştı hasretiñ ile **nefes nefes**

Yâ vâsıl eyle yâ serimi şad kılıçla kes (*Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 1*). [*nefes nefes,]*

nefes salmaz: *Nefes vermez.*

Fülk-i efkârî dilâ deryâ-yı tevîd içre şal

Bir **nefes salmaz** anı bî-şek tutar gird-âb-ı feyz (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 6*). [*nefes salmaz, -maz*]

nefha: *Ar. 1. Güzel koku, râyiha-i tayyibe. 2. Rüzgârın bir kere esmesi, bir esim yel. Cem'i: nefehât.*

‘Adem iklîmine tarh-ı temel atsun sipâh-ı gam

Varup tâ **nefha-i** şûra degin anda karar itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6*). [*nefha-i, --i*]

nefs: *(Ar.) Nefs, can, ruh, insan, kendi, beden, şehvet.*

İlâhî zâd-ı râhım cürmdür **nefsim** dahî rehber

Delîl ü reh-nümâ kıl Hızr-ı tevfiğ u hidâyethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 13*). [*nefsim, -im*]

Terk eylemeyen ârzü-yı **nefs** ü hevâyı

Nüş eyleyemez nehr-i füyûzât-ı ‘alâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 5*). [*nefs,]*

Nefs segdir sır kılmâ dişler âhîr pâyıñı

Ni‘mete şükr eylemez kalb-i seg it kovar seni (*Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1*). [*nefs,]*

Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer

Eyleyüp pey-revî-i **nefs** ü hevâ vü hevesi (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16*). [*nefs,]*

nefs ü hevâyım: *Nefs, can, şehvet ve düşkünlük, aşk.*

İlâhî tâbî‘-i **nefs ü hevâyım** rûz u şeb dâ‘im

Qalîlû‘l-hayr beyne‘l-halk meşgûl-i fezâhathâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 7*). [*nefs ü hevâyım, --(y) im-(y)ım*]

nefsin: *Bir kimse, nefis, kişi.*

Nedendir ta‘n u teşnî‘ ile me‘lûf oldığı vâ‘iz

Hele öz **nefsin** itmez fî‘l-i nâ-şâyesteden hâfız (*Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 2*). [*nefsin,]*

nefy: *İnkâr etme.*

‘Aşk kilki çekdi hat harf-i vücûd-ı ‘aşıkâ

Kim ola sâbit hak isbâtında **nefy-i** mâ-‘adâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 30*). [*nefy-i,]*

ne-güzârend: *Yürümezler.*

Be-suy-ı mezgîr eger mî-revem ez-behr-i nemâz

Ne-güzârend merâ şûfî-i şeytân-şifatân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 10*). [*ne-güzârend,]*

ne-güzeste: *Geçen, geçmişte olan.*

Çün zaḥm-ı tu cüz ber-dil-i āgāh ne-yāmed
Der-gülşen-i ın-dehr zi-efgān **ne-güzeştem** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 16*). [*ne-güzeştem, -m*]
Çün bülbül-i bā-zār u zi-giryān **ne-güzeştem**
Bī-derd zi-dergāh-ı ḥabībān **ne-güzeştem** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 17*). [*ne-güzeştem, -m*]
Çün bülbül-i bā-zār u zi-giryān **ne-güzeştem**
Bī-derd zi-dergāh-ı ḥabībān **ne-güzeştem** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 18*). [*ne-güzeştem, -m*]
Hergiz be-ser-i ḥāk-i şehīdān **ne-güzeştem**
K‘ez ḥāk-i şehīd-i ḡam-ı tū āh ne-yāmed (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 19*). [*ne-güzeştem, -m*]

nehār u leyl: Gece ve gündüz.

Hemān bir laḥza āsūde maḡām u meskenim yoḡdur
Nehār u leyl giryāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 4*). [*nehār u leyl,]*
Hümüm u miḡnet ü ḡam ḥāmili olup gezerim
Nehār u leyl işim kaldı luṭf-ı Yezdān‘a (*Gulāmî Divanı , Gazel 178, Mısra 12*). [*nehār u leyl,]*

nehr-i cārī: Kesintisiz akan ırmak.

Hezārān ‘andelībīn eşk-i çeşminden revān olmuş
Nice biñ **nehr-i cārī** bāḡ u bustān içre keşret var (*Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [*nehr-i cārī,]*

nehr-i füyūzāt-ı ‘alādan: Büyük bol bereketli nehirden.

Terk eylemeyen ārzū-yı nefs ü hevāyı
Nüş eyleyemez **nehr-i füyūzāt-ı ‘alādan** (*Gulāmî Divanı , Gazel 151, Mısra 6*). [*nehr-i füyūzāt-ı ‘alādan, -dan*]

ne-koned: Çeviren,yönelen.

Der-güşe-i mey-ḡāne-i fikret heme mestān
Mest-i mey-i ‘aşket **ne-koned** meyl be-ḡılmān (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 14*). [*ne-koned,]*

ne-konend: Etmezler, eylemezler.

Be-ḡam-ı zülfi bütān beste konem rişte-i dil
Ne-konend raḡm bi-mānem be-kıyāmet ḡubān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 16*). [*ne-konend,]*

nem: Gözyaşı.

Ḥayāl-i lem‘a-i ḡisnet çünān za‘īfem kerd
Be ḡalf-i müy revem kes **nemī** şevad bīnā (*Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4*). [*nemī, -i*]
Be-her taraf ki nazar mīkonem **nemī** bīnem
Cüz āfītāb-ı ruḡet der-cihāt u ḡayr-i cihāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 17*). [*nemī, -i*]
Be-terk Ka‘be-i rüyeş mekon be-mescid rūy
Ki Ḥaḡ-perest çü şūfī **nemī** perest Lāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 38*). [*nemī, -i*]

ne-māned: Kalmasın.

Ān belāyā ki der-īn dehr Ḥudā āverd-est
Heme bū‘gzeşt zi-serem bākī **ne-māned** ez-īşān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 18*). [*ne-māned,]*

nemat: Döşeme.

‘Âşıka kahr eylemek ya’nî be-cây-ı gâlat
Kâ’idedir ey gönül böyle uşul ü **nemaṭ** (*Gulâmî Divanı , Müfret 19, Mısra 2*). [*nemaṭ,]*

nemed: Keçe, dervişin giydiği kalın kumaştan yapılmış keçe elbise; (aşk) yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

Bir **nemed** bes eyle ihsân el-ğıyâş
Kılma lûtfuñdan beni dūr u cüdā (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 19*). [*nemed,]*

ne-mî: Rütubet, ıslaklık. nem-nâk nemli, rutubetli.

Bi-burdeî zi-dilem dîn ü şabr u hūş ez-ser
Ne-mî dihi be-ḥoşî büse ez-leb-i gül-fām (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 8*). [*ne-mî,]*

ne-mî: Kelimeye olumsuzluk anlamı katar (maz-mez).

Ne-mî konend melâmet kesî der-în-sevdâ
Sîtând ‘aşk zi-dest-i ‘ukûl merd zimâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 17*). [*ne-mî,]*

ne-mî-hâhed: İstemez.

Kerd vîrân kişver-i ‘aklem sipâh-ı zülf-i ü
Pes ez-în ma’ mûr **ne-mî-hâhed** şod ez-hulyâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8*). [*ne-mî-hâhed,]*

nem-nâk eyledim: Gözyaşıyla ıslatmak.

Jâle-i dîdemle **nem-nâk eyledim** rāhânî kim
Olmasun ruhsârî gerd-âlūd vaz’ itdükde pā (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 7*). [*nem-nâk eyledim, -di, -m]*

neng: Ayıp, utanma.

Mîñā-yı **neng** ü ‘ârî çalup senge şevk ile
Pîr-i muğânî var ara bul kâse-dâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11*). [*neng,]*

ne-nişînem: Oturmam.

Ne-zenem yek nefesî bâ-ṭarab u zevk u şafâ
Ne-nişînem heme cā bâ-ḥoşî vü şādî künân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 4*). [*ne-nişînem,]*

ne-pursî: Sormayasın, sual eylemeyesin.

Demî **ne-pursî** be-raḥmî-i ḥod ki müştākem
‘Aceb çi-güne resânende-est şubḥ be-şām (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 5*). [*ne-pursî,]*

nerde: Hangi yerde, hangi mekanda.

Ey gözüm yaşı revân ol rûy-ı arza baḥr-veş
Cüst-cû kıl **nerdedir** gör ḥâne-i şāhib-seḥā (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 8*). [*nerdedir, -dir]*

nere: Hangi yer, hangi taraf?.

O **nere** varsa letâfet ile pervâne-veş
Şem’-i ruḥa çok teni yandırır ol dil-rübā (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 21*). [*nere,]*

nerede: "Hangi yerden?" anlamına yer zarfı.

Nerde gördün bî-vefâlık resmine dâ'ir 'amel
Böyle serkeşlik idersiñ 'âdet-i hûbân bu mı (Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 1). [nerde,]

nergis: (Far.) Sarı çiçekli bir süs çiçeği. (calendula avrensis).

Gülzâr-ı 'ârızî ki temâşâ-yı dîdedir
Tolmuş benefşe nergis ü gül-nâra kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 4). [nergis,]
Deste-perçem gonca-fem reşk-i gül-i bâğ-ı İrem
'Ârızî nergis yüzi gül-nârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 8). [nergis,]
Âh o nergis gözleriniñ cân ile bîmâriyım
Gülşen-i hûsinde her dem bülbül-i pür-zâriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13). [nergis,]

nergis-i bîmâr: Hasta nergis II hasta, baygın bakan göz.

Ol nergis-i bîmâr 'aceb hûş-rübâdır
Ol zâlim-i mazlûm-nümâ tûrfa belâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 1). [nergis-i bîmâr,]

nergis-i şehlâya ulaştır: Güzel nergise (sevgiliye) ulaştır.

Şehnâz-ı likâ bezm-i dilârâya ulaştır
Yâ Rab beni ol nergis-i şehlâya ulaştır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 4). [nergis-i şehlâya ulaştır, -dır-y, -a]

neşât: Neşe, mutluluk, sevinç.

Neşât u inbisât-ı tām ile hasret-keş-i ümmet
Bürehne-pâ vü ser kim vardılar ya 'nî cebîn-sâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 31). [neşât,]

neşât-ı meyledir: Sevince meyleden.

Neşât-ı meyledir bu şûr u şeydâlık dilâ her ân
Saña mestânelik bir dîde-i hâmmârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 9). [neşât-ı meyledir, -dir]

neşâyih: Nasihatler.

Var eyle kendiñe pend ey bî-temîz nâşih
Şîrîn olursa çün kând itmeme taleb neşâyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 2). [neşâyih,]

neş'e: Keyif, sevinç, coşku; hafif sarhoşluk, keyifli olma.

Ol neş'eden ki kûh u beyâbân ser şalar
Bu baht-ı hâb-reftemize bir fesânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 5). [neş'eden, -den]

neş'e: Keyif, sevinç, coşku; hafif sarhoşluk, keyifli olma.

Neş'e-i meyle şebistân-ı kâhırda zevk-yâb
Eyledi bu gönlümü hasret odıyla hep hârâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 3). [neş'e-i,]

neş'e-bahs: Neşe veren.

Neş'e-bahşız câzib-i cânız Gulâmî 'âşıkız
Bu 'aceb mi olsa ber-ter şân-ı 'Abdü'l-Kâdir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 9). [neş'e-bahşız, -ı-z]

neş'e-bahşâ: Neşe bağışlayan.

Pür-zîyâ vü pür-cefâ vü bî-vefâsîñ ey hâbîb

Şu'le-efzâ **neş'e-bahşâ** bâ-şafâsîñ dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 4). [neş'e-bahşâ,]

Nûr-ı 'aşkı zûlmet-i cismim idûpdür rûşenâ

Hâk-i pâyîñ **neş'e-bahşâ-yı** cenândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 14). [neş'e-bahşâ-yı, -yı]

neş'e-bahşâ-yı revân-ı cilvede: Neşe veren nazlı ruhta.

Neş'e-bahşâ-yı revân-ı cilvede cümle cihân

Büy-ı güller derde dermândır dem-i 'îsâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 7). [neş'e-bahşâ-yı revân-ı cilvede, --ı-de]

neş'e-i kâmil: Noksansız neşe.

'Aşkıdır ol **neş'e-i kâmil** kim andandır müdâm

Meyde tenvîr-i harâret neyde te'sîr-i şadâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 9). [neş'e-i kâmil,]

ne-seved: Olmak, olabilmek.

Üftâde-i hüsnet **ne-seved** hâlî zi-efgân

Der-vâdî-i sevda-yı ruhet mânde be-giryân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 11). [ne-seved,]

nesîm: Hafif hafif esen, hoş ve latîf rûzgâr.

Hüsn-i yâri görmek ümmîdîn getürdükte **nesîm**

Akdı gözlerden Kızılıрмаğ gibi şad eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 11). [nesîm,]

Bilmezem küyn o cânânîñ kerem kıl ey **nesîm**

Bir haber vir büy-ı zülfîyle dile bahş it şafâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 5). [nesîm,]

Nesîm esb-i şafâya bâr-ı büy-ı tûrra-i yâri

Nihâd itmiş gelür deşt-i meşâma dilde zâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 11). [nesîm,]

Nesîm-i pür-beşâret kâşîd-ı ehl-i maḥabbet hem

Süvâr olmuş gelür sür'atle esb-i deşt-peymâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 19). [nesîm-i, --i]

Eser **nesîm-i** besîm-i peyâm-ı vaşl-ı şehir

Hezâr sem'-i hezâra zi-gülşen ü gülzâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 3). [nesîm-i, --i]

Nesîmî âteş-i mihret çünân tecellî kerd

Ki bâng-ı İnnî Enallâh berâmed ez-zerrât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 41). [nesîmî, -i]

nesîm-i bahârân: Baharda esen hoş hafif rûzgâr.

Şûr-ı dile **nesîm-i bahârân** bahânedir

Her şâh-ı gül cününımıza tâziyânedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 3). [nesîm-i bahârân, -ân]

nesîm-i bâ-vefâ: Vefa rûzgârı ile.

Peyk-âver yâ şabâ yâḥud **nesîm-i bâ-vefâ**

Zülf-i müşgîn-i dilârâ büy-ı cân-efzâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 15). [nesîm-i bâ-vefâ,]

nesîmî-ves: Meltem, esinti || tan yeli, şehir yeli gibi.

Tecellî itdi Gulâmî **Nesîmî-ves** 'aşkıñ

Şadâ-yı İnnî Enallâh çağırdı her zerrât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 43). [nesîmî-ves,]

neşküfte: Henüz açılmamış (gül).

ğonca-i **neşküfteler** tebħālelenmiş bārdan

Sürħ gird-i verd-i lebde lāle-i ħamrā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 3*). [*neşküfteler, -ler*]

Şerm-dār eyler behiştin sünbül ü süsenlerin

Ĥande ile ġonca-i **neşküfte-i** ġülzārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 16*). [*neşküfte-i, -i*]

neşr: *Yayma.*

Şem‘-i ‘ömrin āħiri bād-ı ecel itfā idüp

Şu‘le-i **neşr-i** kemāli oldı ġözlerden nihān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 8*). [*neşr-i, -i*]

nesr-i tã‘ir: *Kartal kuşu.*

Nesr-i tã‘ir süy-ı sîmurġa firār eyler eger

Āsumāna eyleseñ pertāb tîr-i şeh-peri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 9*). [*nesr-i tã‘ir,]*

nesteren-nām: *Namı yaban ġülü.*

Dutar elde piyāle lāle-i ħamrā şafā birle

Çemen mey-ħānesinde **nesteren-nām** sākî ‘işret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 14*). [*nesteren-nām,]*

nesterîn: *Far. Ak ġül.*

Ĥān-ı ‘işret kurdı ġülşen içre lāle şevk ile

Oldı sākî **nesterîn** döndürdi cāmı ĥabbezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 20*). [*nesterîn,]*

Yok olsun ĥüsni ol bāġın bahārında beşāret yok

Hezārında meveddet **nesterîninde** melāħat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 2*). [*nesterîninde, -in, -de*]

ne-tevāned: *Güçsüz zavallı.*

Ĥurşîd-i ruĥet dîden-i çeşmet **ne-tevāned**

Ān ki nigered nîze be-çeşmeş bi-nişāned (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 21*). [*ne-tevāned,]*

Dîbāce-i ruĥsār-ı tu her merd ne-dāned

Endîşe-i ‘aşket dil-i her kes **ne-tevāned** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 24*). [*ne-tevāned,]*

nev: *Çeşit, türlü.*

Künc-i teskîn-i ĥarāretde cülüs itmiş iken

Bırakup ez-ser-i **nev** ĥāk-i muşibetlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 4*). [*nev,]*

nevā: *Ezgi, ses, sada.*

ğonca-fem ĥattıyla perçem şanki reyĥān destesi

Ĥülşen-i ĥüsniinde ey dil bülbül-āsā kıl **nevā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 4*). [*nevā,]*

Ezse serim bāġ-bān isterem her dem seni

Rûy-ı ġüle meyl olan çün hezār eyler **nevā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 20*). [*nevā,]*

Āh u zārın nevĥasın şît ü **nevāsın** cümlesin

Bî-menāfi‘ oldıġın añlar ider ezkār-ı şeyĥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 11*). [*nevāsın, -sı, -n*]

Naġme **nevāyı** nideyim ba‘d-ezîn

Nāz u edāyı nideyim ba‘d-ezîn (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 9*). [*nevāyı, -y, -ı*]

nevāl: *Baġış, ihsan.*

Semâdan mâh-ı nev keşkûl-i ümmîdin dırâz itmiş

Nevâl-i ni‘met-i ‘adlîñ ider hâhiş açup âya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50). [nevâl-i, --i]

nevâ-perdâz: Şarkı okuyan, nağme söyleyen.

Def ü çeng ü çeğâne sâzlar sanţûrlar neyler

O yerde kim nevâ-perdâz rakķâş-ı hâķīkat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 16). [nevâ-perdâz,]

nev-bahâr: İlkbahar.

Yok Ğulâmî servde fikr-i hâzân u nev-bahâr

Râh-gîr olmaz mücerred dilde hâvf u bîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 13). [nev-bahâr,]

Şâh-ı hûbânım efendim dil-figârım ķandesin

ğonca-i gül nev-demîde nev-bahârım ķandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 2). [nev-bahârım, -ım]

nev-bahâr oldu: İlkbaharın gelmesi.

Cihân-efrûz-ı cân-sûz-ı cemâli şu‘le-dâr oldu

Açıl ey Ğonca-fem bûlbûl şadâ ķıl nev-bahâr oldu (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 10). [nev-bahâr oldu, --dı]

nev-cevş-i hat-ı hûn-rîze: Kan dökücü ayva tüylerinin yeni ordusu.

O şâh-ı hûsn nev-cevş-i hâķ-ı hûn-rîze emr itmiş

Kesilsün serleri ‘aşıklarıñ sırrı ‘ayân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 5). [nev-cevş-i hâķ-ı hûn-rîze, -e]

nev-cüvân iken: Yeni delikanlıyken.

Nev-cüvân iken Ğulâmî ‘aşķ ile bûkdûñ belim

Sen ‘aşâya pîr idüp cânâ tayırdırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 11). [nev-cüvân iken, -ken]

nev-cüvândır nev-resim: Yeni yetişen delikanlıdır.

Ey Ğulâmî seyyidim hem cânımıñ cânânıdır

Nev-zuhûrum nev-şudûrum nev-cüvândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 22). [nev-cüvândır nev-resim,]

nev-cüvân-ı sermed idi: Yiğit delikanlıydı.

Huşûşâ nev-cüvân-ı sermed idi bu Hâlîm Beg kim

Ķazâ-yı üsrûb ile itdi rihlet dâr-ı ‘ukbâya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 7). [nev-cüvân-ı sermed idi, -di]

nev-demîde: Yeni yetişmiş, taze II farklı, değişik; güzel.

Bâğ-ı hûbân içre ser çekmiş semâya serv-veş

Nev-resîde nev-demîde nev-fidândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 10). [nev-demîde,]

Şâh-ı hûbânım efendim dil-figârım ķandesin

ğonca-i gül nev-demîde nev-bahârım ķandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 2). [nev-demîde,]

nev-fidândır nev-resim: Yeni yetişen taze fidandır.

Bâğ-ı hûbân içre ser çekmiş semâya serv-veş

Nev-resîde nev-demîde nev-fidândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 10). [nev-fidândır nev-resim,]

nev-ğazel: Yeni, özgün gazel.

Ġulāmī dil-güşā bir **nev-ġazel** tanzīm idüp hāmem
Dine bu tuhfē kim bir ‘āşık-ı ġam-hārdan qalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 17). [nev-ġazel,]

nevha: (Ar.) Ağıt, yüksek sesle ağlama.

Āh u zārın **nevhasın** řīt ü nevāsın cümlesin
Bī-menāfi‘ oldıġın añlar ider ezkār-ı şeyh (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 11). [nevhasın, -s, -ın]

nevha nevā itmek: Sesli ağlayıp inlemek.

Meded ey bāġ-ı hüsnuñ tāze verdi söyle lāyık mı
Ġulāmī rüz u şeb bülbül gibi **nevha nevā itmek** (Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 10). [nevha nevā itmek, -mek]

nev-hilāl: Yeni doğmuş ay, sevgilinin kaşları.

Müşābih **nev-hilāl-i** ebruvānında nihān itmiş
Niçe müġġān-ı tīrin zerre yok anda mürüvvetden (Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 11). [nev-hilāl-i, -i]

nev-libās-ı vaşl: Kavuşmanın yeni elbisesi.

Cāme-i řabr u sükūnum cümle oldı çāk çāk
Nev-libās-ı vaşl ile nā-řād gönlüm řād kıl (Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 8). [nev-libās-ı vaşl,]

nev-nihāl: Yeni doğmuş ay, sevgilinin kaşları.

Ġülřen-i hüsnuñde gül-çīn oldılar aġyārlar
Nev-nihāl-i vařlına itmez ebed maķrūn beni (Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 10). [nev-nihāl-i, --i, -]

nev-res: Yeni yetişen, yeni biten, genç, taze.

Hüsni-rüyüñ lem‘a-endāz-ı cihāndır **nev-resim**
Aħsen-i takvīm vechiñde ‘ayāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 1). [nev-resim,]
Mülket-i Fas‘dan çıkarma hıttā-i Çīn‘e sipāh
Her biri qan dökmege bir qahramāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 4). [nev-resim,]
Revzen açmış sīnelerde nāvek-i ġamzeñ amān
‘Āşıkāna bir devā kıl ġastegāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 6). [nev-resim,]
Nūr-ı ‘aşkı zulmet-i cismim idüpdür rüşenā
Ĥāk-ı pāyın neş‘e-bařřā-yı cenāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 14). [nev-resim,]
Ger muħarrik olsa serv-āsā kıyāmet-kādd ile
‘Āşıkānıñ ol zamān kārı fīgāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 16). [nev-resim,]
Nüh-felek arzlar varāķ eşcār kıl mālār midād
Kātib olsa zī-revān ‘āciz-beyāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 18). [nev-resim,]
Tābiř-i ruřsārınıñ vaşfin beyān itmez kalem
İns ü cān rūhāniyānlar nā-tüvāndır **nev-resim** (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 20). [nev-resim,]
řāhā nazar gel itme o **nev-res** hilālīne
Beñzer seniñ qapıñda semendiñ hilālīne (Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 1). [nev-res,]

nev-reside: Yeni yetişmiş, yeni yetme güzel, sevgili.

Bāġ-ı hūbān içre ser çekmiş semāya serv-veř
Nev-reside nev-demide nev-fidāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 10). [nev-reside,]

Nev-resîde naḥl bûd ân ḳadd-i serv-âsâ-yı tû
Der gülîstân-ı velâyet ḳâmet-i tûbâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 1). [nev-resîde,]

nev-sikâr itmek: Yeni avlamak.

Dânesi ḡam dâmu hemm olmuş ezel şayyâdınıñ
Nev-şikâr itmek telâşıyla şikâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 6). [nev-şikâr itmek, -mek]

nev-sudûr: Yeni biten ayva tüyü.

Ey Gulâmî seyyidim hem cânımıñ cânânıdır
Nev-zuhûrum **nev-şudûrum** nev-cüvândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 22). [nev-şudûrum, -um]

nev-zuhûr: Yeni yetme (kimse).

Ey Gulâmî seyyidim hem cânımıñ cânânıdır
Nev-zuhûrum nev-şudûrum nev-cüvândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 22). [nev-zuhûrum, -um]

ney: Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

Neyle meyle muṭrib ü sâkiyle hoş olmaz göñül
Ârzû-yı şîve-i güftârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 7). [neyle, -le]
'Aşḳdır ol neş'e-i kâmil kim andandır müdâm
Meyde tenvîr-i ḥarâret **neyde** te'sîr-i şadâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 10). [neyde, -de]

nev nevâ eyler: Ney sesini duymak.

Ney nevâ eyler perîşân ḥâlimi görmüş 'aceb
Sen de zâlim bilmezem ḥandân mısıñ nâlân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 9). [nev nevâ eyler, -r]

ne-vâm: Gelmemek, var olmamak.

Ey Bârî Hudâyâ çî şod ân şâh **ne-yâmed**
Fersûd ten ez-fikr-i ruḡeş âh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 1). [ne-yâmed, -ed]
Ey Bârî Hudâyâ çî şod ân şâh **ne-yâmed**
Fersûd ten ez-fikr-i ruḡeş âh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 2). [ne-yâmed, -ed]
Der-râh ḥazîn mândem u hem-râh **ne-yâmed**
Yâ Rab çî şod imrûz ki ân mâh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 3). [ne-yâmed, -ed]
Der-râh ḥazîn mândem u hem-râh **ne-yâmed**
Yâ Rab çî şod imrûz ki ân mâh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4). [ne-yâmed, -ed]
Cân suḡt zi-ḡam ân bût-i dil-ḥâh **ne-yâmed**
Der- 'âlem-i imkân çü ân nîst nigârî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 5). [ne-yâmed, -ed]
Ez ḥâk-i dereş bûd me-râ çeşm ḡubârî
În luṭf cüz ez-bâd-ı seḡer-ḡâh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 10). [ne-yâmed, -ed]
Çün zaḡm-ı tu cüz ber-dil-i âḡâh **ne-yâmed**
Der-gülşen-i İn-dehr zi-eḡḡân ne-güzeştem (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 15). [ne-yâmed, -ed]
Hergiz be-ser-i ḥâk-i şehîdân ne-güzeştem
K'ez ḥâk-i şehîd-i ḡam-ı tû âh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 20). [ne-yâmed, -ed]
Çün zühd ü şalâḡ ez-men-i ḡüm-râh **ne-yâmed** (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 25). [ne-yâmed, -ed]

neve: Hangi şeye, hangisine.

Meye mi yoksa ki maḥbûba mı meylîñ **neyedir**

Bilmezem söyle bize şîve-i reftâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11*). [*neyedir, --dir*]

neyle: "Ne eylesin"; ne yapmak, ne eylemek (çaresizlik bildiren ve elden bir şey gelmediğini, bundan başka yapacak bir şeyi olmadığını ifade eder).

Def ü çeng ü çeğâne sâzlar santûrlar **neyler**

O yerde kim nevâ-perdâz rakḳâş-ı ḥaḳîḳat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 15*). [*neyler, -r*]

Bahâ-yı vuşlatı dilberleriñ zerdî recâ **neyler**

Gulâmî sîm ile mânend-i gîsû pîç-tâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 9*). [*neyler, -r*]

Ḥudâ nâlemden ‘âciz ola **neyler**

Baḥa ḥayretle **neyler** diye **neyler** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 99*). [*neyler, -r*]

Ḥudâ nâlemden ‘âciz ola **neyler**

Baḥa ḥayretle **neyler** diye **neyler** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 100*). [*neyler, -r*]

Ḥudâ nâlemden ‘âciz ola **neyler**

Baḥa ḥayretle **neyler** diye **neyler** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 100*). [*neyler, -r*]

Gizlûce âğyâra iḥsânîñ şadâsın dinledim

Her dem eylersiñ cefâ bilmem saña ben **neyledim** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 8*). [*neyledim, -di, -m*]

Neylemişiz söyle saña ey felek

İtmedesiñ cevır ü cefâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 1*). [*neylemişiz, -miş, -iz*]

neylesün: "Ne eylesin"; ne yapmak, ne eylemek (çaresizlik bildiren ve elden bir şey gelmediğini, bundan başka yapacak bir şeyi olmadığını ifade eder).

Dil esîr-i bend-i zûlfûndür ḳazâdır **neylesün**

Dâne-i ḥâlîñle dâma mübtelâdır **neylesün** (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 1*). [*neylesün,]*

Dil esîr-i bend-i zûlfûndür ḳazâdır **neylesün**

Dâne-i ḥâlîñle dâma mübtelâdır **neylesün** (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 2*). [*neylesün,]*

Rûz u şeb ‘âşîḳ olan âḥ itmesün de nişlesün

Tâ ezelden çünki yâri bî-vefâdır **neylesün** (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 4*). [*neylesün,]*

Nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan

Çeng ü ‘ûdı muṭribâ şîr-i şabâdır **neylesün** (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 6*). [*neylesün,]*

Şunma sâḳî sâğarı var git seniñ olsun yeter

‘Âşîḳıñ destindeki câm-ı cefâdır **neylesün** (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 8*). [*neylesün,]*

Serde sevdâ ey göñül dilber hevâyî çâre ne

Bu Gulâmî’niñ işi yâre recâdır **neylesün** (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 10*). [*neylesün,]*

Yüz çevirmiş şimdi bizden yârlar âğyârlar

Neylesünler şadîḳı ehl-i hevâ dil-dârlar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 32*). [*neylesünler, -ler*]

neyleyim: "Ne eylesin"; ne yapmak, ne eylemek (çaresizlik bildiren ve elden bir şey gelmediğini, bundan başka yapacak bir şeyi olmadığını ifade eder).

‘Arz-ı aḥvâl-i dil-i zâr eyledim saña meded

Gelmediñ inşâfa bir dem **neyleyim** cânâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 2*). [*neyleyim,]*

Çarḥ-ı ğaddâr u sitem-kârîñ elinden **neyleyim**

Göz alup itdi ḥased nezzâre-i gîsûyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 7*). [*neyleyim,]*

Neyleyim sîmîn-beden ben sâḳîsiz mey-ḥaneyi

Âb-ı kevşer olsa nûş itmey tolu peymâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 1*). [*neyleyim,]*

neyyir-i nūr-ı likādan: *Güzel yüzünün yüce nurundan.*

Neyyir-i nūr-ı likādan ebr-i gīsūlar gidüp

Sāha-i şahrā-yı ‘ālem rüşenā çün mihr ü mäh (*Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 3*). [*neyyir-i nūr-ı likādan, --ı-dan*]

ney-zebān: *Ney dilli.*

Ney-zebān zülfleri rakqāş-ı muğannî der-nāz

Gülşen-i hüsnde gül-rūları bülbül hem-rāz (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 7*). [*ney-zebān,]*

nezāket: *Dikkatlilik; kibarlık, naziklik.*

Ey seniñ ‘aşkıñ derinde niceler üftādedir

Sāye-endāz-ı nazar çün ol **nezāket** maşdarı (*Gulāmî Divanı , Gazel 184, Mısra 4*). [*nezāket,]*

nezāret itmek: *Bakmak, denetlemek.*

Semāda mihr ü meh üftāde-i cemāli olup

Nezāret itmek için olmuş ikisi devvār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 40*). [*nezāret itmek, -mek*]

nezd: *Kat, yan, huzur, yakın II Nazarında, göre.*

Var mı bir dost ki bağal-gîr ola şey‘en-lillāh

Getüre **nezd-i** tabîbe diye kim yāresi ne (*Gulāmî Divanı , Gazel 168, Mısra 4*). [*nezd-i, --i*]

nezdîk: *Yakın, karib.*

Eylerim şekvā seni Mevlā‘ya **nezdîk** ol yeter

Zār u vāveylā ider peydā göñül şubh u mesā (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 13*). [*nezdîk,]*

Hezārān ‘andelîbiñ nāle vü feryādına ey dil

Güle gülşende **nezdîkî** vü kurb-ı hārdır bā‘is (*Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 6*). [*nezdîkî, -i*]

nezdîk-i leb: *Dudağına yakın.*

Fürkatiñden cānım oldu cān-ı men **nezdîk-i leb**

Cānı gel zann itme kim ey hāce bî-cānān lezîz (*Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 7*). [*nezdîk-i leb,]*

Hayli demdir hasretiñle nā-tüvānım rüz u şeb

Hasretiñle cānım irdi cān-ı men **nezdîk-i leb** (*Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 2*). [*nezdîk-i leb,]*

Nā-tüvānım cān-ı men bak hālîme kılma ‘aceb

Rüz u şeb **nezdîk-i leb** kılma ‘aceb cānım benim (*Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 4*). [*nezdîk-i leb,]*

nezdinde: *Yanında, -a göre.*

Pest olup **nezdinde** bunca kıddi tûbā dilberān

Bāğ-ı hûbān içre yokdur kendi gibi serv-i nāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 3*). [*nezdinde,]*

ne-zenem: *Vurmayayım.*

Ne-zenem yek nefesî bā-ţarab u zevk u şafā

Ne-nişînem heme cā bā-hoşî vü şādî künān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 3*). [*ne-zenem,]*

nezzāre: *Bir şeye bakma; intizar etme. Doğrusu “nezāre”dir.*

Ey dil-i şeydâ yine düşdüñ cüdâ cānāneden
Dür olup kaldıñ yine **nezzāre-i** yek-dāneden (*Gulāmî Divanı , Gazel 138, Mısra 2*). [*nezzāre-i,]*
Çarh-ı gaddār u sitem-kārıñ elinden neyleyim
Göz alup itdi hased **nezzāre-i** gīsūyına (*Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 8*). [*nezzāre-i,]*

ni: Bir, tek.

Tā şubh-ı kıyāmet be-cemālet nigerān-est
Pāy-ı dilet ez-dām-ı sivāhā zū rehā **nī** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 16*). [*nī,]*

ni'am: Nimetler.

Ni'am-ı devlet-i dīdārını pek az eyler
Rüz u şeb gayriler ile söze āgāz eyler (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 21*). [*ni'am-ı, --ı]*

nice: "Nasıl" anlamında soru zarfı.

Bir zamān sâ'il olup hāk-i kudūm almak içün
Yağdı bārān gibi ser üze **nice** dürlü belā (*Gulāmî Divanı , Gazel 8, Mısra 8*). [*nice,]*
Çıkşa şevketle biraz dergeh-i vālāsından
Ulaşur tarem-i 'lāya **nice** şīt ü şadā (*Gulāmî Divanı , Gazel 8, Mısra 12*). [*nice,]*
Zünnār-ı ham-ı zülfime vābeste **nice** şeyh
Büt-hāne-i 'aşkımda Ğulāmî gibi şeydā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 17*). [*nice,]*
Gelse bārān-ı kelāmı tende kalmaz sūz-ı dil
Gör **nice** itfā ider biñ āteşi bir kaṭre āb (*Gulāmî Divanı , Gazel 15, Mısra 8*). [*nice,]*
Dili dīvāne iden şūh u sitem-kār ḥabīb
Fūrkatıyla **nice** 'uşşākı kılan zār ḥabīb (*Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 2*). [*nice,]*
Bu Ğulāmî **nice** şad-bār kuşūr itmiş ise
Mağfiretle nazar it zār-i efgānıma yā gāvṣ (*Gulāmî Divanı , Gazel 26, Mısra 9*). [*nice,]*
Nice gördükde ḥalāş itsün cenānın 'āşıkān
Ḳalbe kim dām-ı muḳadderdir efendim zülf ü ruḥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 34, Mısra 3*). [*nice,]*
Rūy-ı cānāna mı gīsū-yı büte beste midir
Gerden-i dil çü Ğulāmî **nice** berdār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 14*). [*nice,]*
Rüz u rüşenden şeb-i tārīki farḳ itmez gözüm
Gel de gör hāl-i Ğulāmî **nice** yārim gel de gör (*Gulāmî Divanı , Gazel 60, Mısra 10*). [*nice,]*
Hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden revān olmuş
Nice biñ nehr-i cārī bāğ u bustān içre keşret var (*Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [*nice,]*
Naḳş-ı iḥsānıñ yazar levḥ-i dile müjgānlarım
Baḳ nigār-hāne-i cūduññ **nice** Bihzād'ı var (*Gulāmî Divanı , Gazel 70, Mısra 8*). [*nice,]*
Kişver-i ḳalbe **nice** sāl hüküm-rān idi nūr
Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baḥt ile re'ts (*Gulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 7*). [*nice,]*
Baña rüz-ı kıyāmet heybetinden **nice** söylersin
Kıyāmet 'āşıkā rüz-ı vedā'-ı dōstān olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 5*). [*nice,]*
Zulmet-i hecriñle yanmış sīnelerde şad-çerāğ
Na'l-i fūrkatden uruldı diller üzre **nice** dāğ (*Gulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 2*). [*nice,]*
Kaçardı heybetinden **nice** fersaḥlar la'īn iblīs
Mehābet deştiniñ hem şeh-süvārānı 'Ömer Fārūḳ (*Gulāmî Divanı , Gazel 103, Mısra 9*). [*nice,]*

Hemân dünyâda cevri ile cefâyâ ben miyim lâıık
Niçe müznib ‘abîdânîñ içinde ben miyim fâşık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 2). [niçe,]
Zür-bâzû-yı gâzabla bend kılmış bir tele
Niçe biñ pençe-zenân şîr-i jiyândır hançeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 8). [niçe,]
Bilmem ahvâl-i derûnum **niçe** tahrîr ideyim
Ma’nî-i muzmer-i sırrım kime tefsîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 1). [nice,]
Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş
Niçe müjgân-ı tîrin zerre yok anda mürüvvetten (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 12). [niçe,]
Vişâlîñ ‘ahdini ferdâlara atup dildâr
Dükendi şabr dükenmez **niçe** ferdâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 8). [nice,]
Gelüp sere **niçe** cevri ü sitem küdürer ü gam
Kamuya şâbir olup râzî emri Sübhân’a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [niçe,]
Gözüm yaşından akup **niçe** seyl ü Ceyhûnlar
Ciger kebâb olarak girmişim bu meydâna (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 7). [niçe,]
Perverdesin ‘aceb niçün ol pâ-y-mâl idüp
Şahrâ-yı gâmda kor **niçe** cevri ü cefâ ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 6). [nice,]
Nice yıllar fikri dîdâr-ı cemâliyle anıñ
Çâh-ı âh u zâra düşmüşdüm şükür Sübhân’ıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 9). [nice,]
Rişte-i zülfûñ telinde **niçe** kes âvîhtedir
Muntazırlar lutfûña kân-ı kerâmâtıñ zeri (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 7). [niçe,]
Niçe ârâm eylesün üftâdeler dünyâda âh
‘Âşıkâna oldu hâlîñ çünki i’lân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 11). [niçe,]
Bir câzibe hûbâna Hudâ eylemiş i’ tâ
Her târ-ı dü-gîsûda muqayyed **niçe** dilhâ (Gulâmî Divanı , Müfret 1, Mısra 2). [nice,]
Meclisimize uğramasun öyle sitem-kâr
Yâr oldu aña zevkini sürdi **niçe** ağıyâr (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 14). [nice,]
Hâk-i dergâhıña şad-zâr ile rû-mâl olayım
Nice bir cevri ü cefâlar ile pâ-mâl olayım (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 26). [nice,]
Bu fenâ gülzârının tezyînine dil bağlama
Nice biñ merdâneýi gamz ile bî-cân eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 2). [nice,]
Oldı Taşâbâd’a **niçe** mâhlar kâ’im-makâm
‘Adl ü dâd ile hükümet itdi anda bir zamân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 5). [nice,]

niçe: "Birçok, pek çok" anlamlarında sıfat.

Zâtında olan mâye kabûl itdi kelâmı

Anlar üzere yağdı **niçe** ebr-i ‘atâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 8). [niçe,]

Gîsûları sünbül lebi mül hâlleri fûlfûl

Bir gül ki anıñ bûlbûli güller **nicelerde** (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 4). [nicelerde, -ler, -de]

Ey seniñ ‘aşkıñ derinde **niceler** üftâdedir

Sâye-endâz-ı nazar çün ol nezâket maşdarı (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 3). [niceler, -ler]

nice demlerdir: Pek çok zamandır.

Nice demlerdir ki düruz devlet-i dîdârdan

Ceyş-i miñnet mülk-i göñle çekmede tûğ u ‘alem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 15). [nice demlerdir, -ler, -dir]

niçün: "Ne için, neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru zarfı.

Bilen hâlât-ı 'aşkı 'âşık'ın hâlin **niçün** bilmez
Murâd bu sühândan hâl-i 'uşşâka melâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 7). [niçün,]
Bî-ruh-ı yâr Gulâmî nideyim 'âlemi ben
Genc yok çünkü **niçün** sâkin-i vîrâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 10). [niçün,]
Perverdesin 'aceb **niçün** ol pây-mâl idüp
Şahrâ-yı gâmda kor nice cevri ü cefâ ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 5). [niçün,]
Pister-i râhatda yan atmış yaturken ey perî
Dest-i 'aşkı'la **niçün** geldiñ uyandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 6). [niçün,]
Fersûde **niçün** olmaz 'aceb kâğıd-ı maḥbûb
Seylâb-ı sirişkin akıdır dîde-i meczûb (Gulâmî Divanı , Müfret 2, Mısra 1). [niçün,]
Sırkat ideniñ elleri şer'an kesilür de
Yâ söyle **niçün** sârık-ı dil desti kesilmez (Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 2). [niçün,]

niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri: Ah çeken mazlumların oku neden hedefi tutturamaz?.

Niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri
Nedir ḥikmet ki zâlim kaldırur ya'nî livâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 11). [niçün irmez nişâna âh-keş mazlûmlar tîri, -a-i-lar-mez]

nîd: "Ne yapayım, ne söyleyeyim; elimden bir şey gelmez." anlamında çaresizlik bildiren bir ifade.

Bî-ruh-ı yâr Gulâmî **nideyim** 'âlemi ben
Genc yok çünkü niçün sâkin-i vîrâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 9). [nideyim, -eyim]
Nideyim baḥt-ı siyâhım beni pâ-mâl itdi
Şanki zu'mınca anıñ şâhib-i iclâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 1). [nideyim, -eyim]
Zevk u şafâyı **nideyim** ba'd-ezîn
Taḥt u sarâyı **nideyim** ba'd-ezîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 7). [nideyim, -eyim]
Zevk u şafâyı **nideyim** ba'd-ezîn
Taḥt u sarâyı **nideyim** ba'd-ezîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 8). [nideyim, -eyim]
Nağme nevâyı **nideyim** ba'd-ezîn
Nâz u edâyı **nideyim** ba'd-ezîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 9). [nideyim, -eyim]
Nağme nevâyı **nideyim** ba'd-ezîn
Nâz u edâyı **nideyim** ba'd-ezîn (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 10). [nideyim, -eyim]

nîdâ: (Ar. nîdâ') 1. Seslenme, çağırma, bağırma.

Feşribû ḥamre'l-hevâ min ke'si sâkiyyi'l-vefâ
İrdi hâtifden **nîdâ** çün gayri yok ekdârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 10). [nîdâ,]

nîdâ eyler: Seslenmek, bağırma.

Ḥumâr-âlûde çeşmin seyr iden 'âşık **nîdâ eyler**
Ḥarâm olsun kapansun bâb-ı mey-hâne mey-âşâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 11). [nîdâ eyler, -r]

nîfâk-engîzdir: Münafıklık ve iki yüzlülüğün rahatlığıdır.

Hep **nîfâk-engîzdir** ebnâ-yı dehrin meşrebi
Cümleten tahrîr olan inşâ vü imlâlar ğalaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 7). [nîfâk-engîzdir,]

nigāh: Bakış, bakma, nazar.

Vücūd iklîmini cümle hārâb itdiñ **nigāhıñla**

Qalur mı yanıña bu yâr-ı ğaddârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 7*). [*nigāhıñla, -ıñ, -la*]

Her seher hāk-i der-i cānānı būs eyler nesīm

Kim kıla ahvāl-i ehl-i 'aşka ol āhū **nigāh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 12*). [*nigāh,]*

Meh-i ruhsār-ı nūr-ışār-ı yāre

Nigāh itse düşer bi'l-cümle nāra (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 58*). [*nigāh,]*

nigāh-efgen: Dönüp bakmak, bakış atmak.

Dü-çeşm-i cān ile üftādegān-ı vād-i fūrkat

Nigāh-efgen iken rāh-ı şabā-yı neş'e-bağşāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 22*). [*nigāh-efgen,]*

nigāh-ı nahvet-i dildār: Sevgilinin kibirli bakışı.

Nigāh-ı nahvet-i dildār ile hālīm yamān olmuş

Sarāy-ı hüsniñiñ bābında göñlüm pās-bān olmuş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 7*). [*nigāh-ı nahvet-i dildār,]*

nigāh-ı nahvetinden: Kibirli bakışından.

Nigāh-ı nahvetinden 'aql u hūşum tār-mār oldu

Münevver rüy-ı tābān-ı ziyā-bağş āşikār oldu (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 7*). [*nigāh-ı nahvetinden,]*

nigāh-ı yār ile: Sevgilinin yan bakışı ile.

Nigāh-ı yār ile birlik Gulāmî turra-i tarrār

Metā'-ı kalbi cümle kıldılar bir lahẓada yağmā (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 9*). [*nigāh-ı yār ile,]*

nigāhıñ tığını: Yan bakışının okunu.

Kim **nigāhıñ tığını** görse itā'at gösterür

Yoksa Zū'l-Karneyn-veş şāh-ı 'uluvvū'ş-şān mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 5*). [*nigāhıñ tığını, -ı(n), -ı*]

nigār: 1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, mahbûbe.

Aksa gözümdeñ firāk ile çü cüy āblar

Teşne **nigār** müşterî gözden alur eşkhā (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 14*). [*nigār,]*

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Nigārā 'andelībā gül-'izārā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 2*). [*nigārā, -a*]

Ne dem görürse **nigārım** ider hicāb 'aceb

Kebāb olursa bu āteşle cān u dil ne 'aceb (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 1*). [*nigārım, -ım*]

Luṭfa gel inşāfa gel bir yok mı sende merḥamet

Dest-i cevriñle **nigārım** kıddim oldu ḥam-be-ḥam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 20*). [*nigārım, -ım*]

Akrānı üzre kahr ile fā'ik olup **nigār**

Gendüm gibi gulām'ın atar ḡam hilālīne (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 11*). [*nigār,]*

Ey Gulāmî bu beyān itdükleriñ rü'yāda mı

Bilmezem ḥulyāda mı gelmiş **nigārım** yanıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 16*). [*nigārım, -ım*]

Dilā **nigār** idüp nakẓ 'ahd ü peymāna

Mübeddel oldu şafā zevk u 'ayş aḥẓāna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 1*). [*nigār,]*

‘Âşık-ı hüsnüñ **nigârım** luṭf ile ḳayırmadıñ

Kenz-i ‘aşkıñda ḥisâb-ı cevri hem şaşırmadıñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 1*). [*nigârım, -ım*]

nigâr itdi: *Tasvir etmek.*

Ey Gulâmî şems-i pür-nür-ı **nigâr itdi** ṭulû‘

Şu‘le-ver olmaḳda ḳulmât-ı beden şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 9*). [*nigâr itdi, -di*]

nigârâ: *"Ey güzel yüzlü sevgili" anlamında seslenme ünlemi.*

Nigârâ ‘âşıkâ nür-ı tecellî

Müyesser Ṭūr-ı ‘aşkıñda çü Mūsâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 19*). [*nigârâ,]*

Nigârâ âsumân ol ebruvânıñ

Görüp resm-i hilâli itdi imlâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 21*). [*nigârâ,]*

Nigârâ ‘andelîbâ ḳılma eḳḡân

‘Avâşık keşretinden itme şekvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 23*). [*nigârâ,]*

Nigârâ ‘andelîbâ vaḳt-i eṣḥâr

Şadâ-yı vuṣlatı gel eyle bâlâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 25*). [*nigârâ,]*

Nigârâ ‘andelîbâ gül çemende

Hezârıñ oldıḡını eyler imâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 27*). [*nigârâ,]*

Nigârâ ‘andelîbâ gül gibi gül

Bahâr-ı hüsnüñ olur çünki zîbâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 29*). [*nigârâ,]*

Nigârâ ‘andelîbâ gül-‘izârâ

Vücûdum nâr-ı ‘aşkıñ ḳıldı ifnâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 31*). [*nigârâ,]*

Nigârâ ‘andelîbâ gül-‘izârâ

Gulâmî itdi varın cümle yağmâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 33*). [*nigârâ,]*

Tu fâriḡî-i **nigârâ** zi-ḥâl-i üftâde

Ki çün reved be-sereṣ ṭın şebân u ṭın eyyâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 3*). [*nigârâ,]*

nigâr-hâne-i cûduñıñ: *Cömertliḡin resmini.*

Naḳş-ı iḥsânıñ yazar ḳaşr-ı dile müjḡânlarım

Gör **nigâr-hâne-i cûduñıñ** naşıl Bihzâd’ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 10*). [*nigâr-hâne-i cûduñıñ, -un*]

Naḳş-ı iḥsânıñ yazar levḥ-i dile müjḡânlarım

Baḳ **nigâr-hâne-i cûduñıñ** nice Bihzâd’ı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 8*). [*nigâr-hâne-i cûduñıñ, -un*]

nigârî: *Güzel, dilber.*

Cân suḡt zi-ḡam ân büt-i dil-ḥâḥ ne-yâmed

Der-‘âlem-i imkân çü ân nîst **nigârî** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 6*). [*nigârî,]*

nigâr-ı ‘aşk: *Sevgilinin aşkı.*

Şuḡî libâs-ı şuḡ ile aldatma ‘âlemi

Şâf olmayınca dil naḡar itmez **nigâr-ı ‘aşk** (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 8*). [*nigâr-ı ‘aşk,]*

nigeh: *Baḳış, nazar II göz.*

Bir **nigehde** ‘âşık oldum rûyuña ben tâ ezel

Geldi ol günden berü başıma dürlü felekât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 7*). [*nigehde, -de*]

Ne alur kâle-i mülk-i dili şoymuş **nigehiñ**

Yine tarrâr-ı firâvân-ı taḥassür kelici (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 3*). [*nigehiñ, -in*]

nigeh-bân-ı vilâetsin: *Memleketin bekçisi.*

Nigeh-bân-ı vilâyetsin olur şîrânla âhûlar

Muşâhib sâye-i ‘adlîndedir bir câda hem-sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 43*). [*nigeh-bân-ı vilâyetsin, -sin*]

nigeh-i nîme: *Yarım bakış.*

Nigeh-i nîme ile aldı elimden hûşum

Dîn ü îmânımı ğayb eyledi efkâr ḥabîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 11*). [*nigeh-i nîme,]*

nigerân-est: *Bakandır.*

Tâ şubḥ-ı kıyâmet be-cemâlet **nigerân-est**

Pây-ı dilet ez-dâm-ı sivâh zü rehâ nî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 15*). [*nigerân-est,]*

nigered: *Bakan.*

Ḥurşîd-i ruḥet dîden-i çeşmet ne-tevâned

Ân ki **nigered** nîze be-çeşmeş bi-nişâned (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 22*). [*nigered,]*

nigîn: *Mühür, yüzük.*

Tekâtür itmede şîrîn-zebân âbı çemen-zâra

Ṭaḥup pırlanda elmâsdan **nigîn** engüş-i ezhâra (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 14*). [*nigîn,]*

nigîn-i zîneti: *Süslü yüzüğü.*

Nigîn-i zîneti elmâs-ı reng-i şebnemden

Ṭaḥar eşâbi‘ına her giyâh u her ezhâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 13*). [*nigîn-i zîneti, -i*]

nîgûvı: *İyi.*

Şâh-ı ḥüsni heftede bir görmeye râzî iken

Perde-i hecri felek şaldı ruḥ-ı **nîgûyına** (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 6*). [*nîgûyına, -na*]

nihâd: *Huy, yaradılış.*

Ḥâkî-nihâd u meşreb-i âzâde fi‘l-meşel

Şadra geçerse yine aña âsitânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 7*). [*ḥâkî-nihâd,]*

Nesîm esb-i şafâya bâr-ı büy-ı ṭurra-i yâri

Nihâd itmiş gelür deşt-i meşâma dilde zâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 12*). [*nihâd,]*

nihâde: *Konmuş, konulmuş.*

Sünbül **nihâdedir** gül-i sürḥ üzre nâz ile

‘Anber-feşân-ı süy-ı semen-zâra kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 5*). [*nihâdedir, --dır*]

nihâl: *1. Fidan 2. Fidan boylu güzel.*

Nihâl-i gülşen-i ‘aşkında nağmât-ı ‘acâyible

Fiğân itmiş hezâr-ı dil şu deñli zârdan ḳalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 13*). [*nihâl-i, --i*]

nihāl-i bāğ-ı dillerde: *Gönül bahçesinin fidanlarında.*

Nihāl-i bāğ-ı dillerde gül-i şādī gūşād olmuş

Müşābih şimdi gūlzār-ı cihān firdevs-i a'lāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 7*). [*nihāl-i bāğ-ı dillerde, --ı-ler, -de*]

nihāl-i bāğ-ı efkār üzre eyler nālehā: *Feryat bahçesinin fidanları üzerine ağlayıp inler.*

Figān u zāra āğāz eylemekde 'andelīb-i dil

Nihāl-i bāğ-ı efkār üzre eyler nālehā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 6*). [*nihāl-i bāğ-ı efkār üzre eyler nālehā, --ı-r*]

nihāl-i kadd-i dilber: *Sevgilinin fidan boyu.*

Nihāl-i kadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler

Semāya ırmeye her bir kesin desti şu 'übet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 17*). [*nihāl-i kadd-i dilber, --ı*]

nihān: (□□□□) *sıf. (Fars. nihān) Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.*

Ezelden 'aşıqānıñ tā ebed rāzı **nihāndır** hep

Gönüldē nūşā-i 'aşk u maḥabbet hırz-ı cāndır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 1*). [*nihāndır, -dır*]

Şem'-i 'ömrin āḫiri bād-ı ecel itfā idüp

Şu 'le-i neşr-i kemālī oldı gözlerden **nihān** (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 8*). [*nihān,*]

nihān itmiş: *Saklamak, sır olmak.*

Bahār-ı seyl-i fūrkat çeşme-i vaşlın **nihān itmiş**

Velī olmaz qarārı şanma şāhā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 5*). [*nihān itmiş, -miş*]

Müşābih nev-hilāl-i ebruvānında **nihān itmiş**

Niçe müjgān-ı tırin zerre yok anda mürüvvetden (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 11*). [*nihān itmiş, -miş*]

Nihān itmiş idim dil maḥzeninde çok zamāndır kim

Nişār-ı maḥdemiñ-çün cevher-i dürr-i girān-māye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 59*). [*nihān itmiş, -miş*]

nihān olmuş: *Gizlenmek, saklanmak.*

Emīn olma şaḫn vuşlat kelāmıyla firāḫından

Virürse dehr bir şerbet içinde sem **nihān olmuş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 8*). [*nihān olmuş, -muş*]

Gulāmī'den şabā var söyle ḥusnīn şanmasun bākī

'Azīz-i Mısr iken Yūsuf türāb içre **nihān olmuş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 14*). [*nihān olmuş, -muş*]

nihān tut sırr-ı: *Sırrı gizli tut.*

Gel **nihān tut sırr-ı** 'aşkı itme her nādāna 'arz

Derd ü ḫālīñ itme ey dil merd-i nā-merdāna 'arz (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 1*). [*nihān tut sırr-ı, --ı*]

nihān-est: *Saklıdır, gizlidir.*

Der-küçe-i 'aşk ehl-i velā ṭālib ez-ān-est

Ma'sūka-i mā ez-nazar-ı ḡayr **nihān-est** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 4*). [*nihān-est,*]

nihāyet: *1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.*

İlāhī zenb ü 'işyānım tecāvüz eyledi ḥadden

Günāhım 'add olunmaz zenbime olmaz **nihāyethā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 6*). [*nihāyethā, -ha*]

Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem' hem-bezm şod
Şeb **niḥāyet** yâft henüz ân kışşa pâyânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 2*). [*niḥāyet,]*
Sevād-ı dīde-i şabr-ı Ğulāmî şimdi ağ oldu
Taḥammül ḥırmeni buldı **niḥāyet** nâ-şekībim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 10*). [*niḥāyet,]*
Zahm-ı hicrāna **niḥāyet** ola mı olmaya mı
Luṭf ile merhem-i vuşlat ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 1*). [*niḥāyet,]*

niḥāyet itdi: Sona erdi, son buldu.

Nihāyet itdi şākird ḥāce-i mevte anı bu çarḥ
Mu'allim olmuş iken her cihet erbāb-ı 'irfāna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 7*). [*niḥāyet itdi, -di]*

niḥāyete dek: Sonsuza kadar.

Kitāb-ı Mantık'ı ezber idüp **niḥāyete dek**
'Aceb mi bed'-i Gülistān iderse şimdi hezār (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 25*). [*niḥāyete dek,]*

niḥāyet-kār: Bitirici, sona erdirici.

'İnāyetle nazar kıl bu Ğulāmî bendeye bir kez
Nihāyet-kār tūfāndır işim senden meded Ḥālîş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 12*). [*niḥāyet-kār,]*

niḥāyetsiz: Sonsuz.

Dergehiñden ğayri yā Rab var mı cāy-ı ilticā
Gerçi takşīrim **niḥāyetsiz** meded yā Rabbenā (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 5, Mısra 2*). [*niḥāyetsiz,]*

nihem: Basmak yoktur.

Cāy-ı bī-ḥār ne-dīdem ki **nihem** pāyem-rā
Mī-şevēd ger be-kücā pāy **nihem** ḥārī 'ayān (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 5*). [*nihem,]*
Cāy-ı bī-ḥār ne-dīdem ki **nihem** pāyem-rā
Mī-şevēd ger be-kücā pāy **nihem** ḥārī 'ayān (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 6*). [*nihem,]*

nihend: Koysunlar.

Be-kilk-i kīn ḥasūdān eger-çi nokṭa **nihend**
Tu ğam me-ḥor be-rumūzāt-ı 'aşk maḥrem baş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 5*). [*nihend,]*

nīk: Far. İyi, hub, makbul, hayırlı, salih. Cem'i: nīkân.

Ḳayd oldu defātīr-i melāmetde ki ismim
Cem' oldu benim çevreme çok **nīk** ile şad-bed (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12*). [*nīk,]*

nikāb: Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.

Ger **niḳābın** kaldırırsa göz yumar üftādeler
Rüyına bakmaḳlıĝa koymaz ḥicāb u 'ārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 7*). [*niḳābın, -ı, -n]*

nikāb-ı şeb: Gecenin örtüsü II karanlık.

'Arūs-ı şems yüzinden **niḳāb-ı şeb** giderek
Münevver oldu cihān ḥacle-ĝahı çün ebşār (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 11*). [*niḳāb-ı şeb,]*

nîme: Bir bütünün yarısı, yarım.

Ey Gulâmî vâdî-i 'aşkında bârî ebkem ol

İltifât-ı nîme için cânib-i cânânenen (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 10). [nîme,]

ni'me'l-emîriñ mazharı: "Ne güzel komutan" diye övülmüş (Fatih Sultan Mehmet) II "Le tüftehann'el-konstantîniyyeti fele ni'mel emîru emîruhe, vele ni'mel ceşşü zâlikel ceşş" yani "Konstantin (İstanbul) elbet bir gün fetholunacaktır. Orayı fetheden kumandan ne güzel kumandan, orayı fetheden askerler ne güzel askerlerdir" hadisinden iktibas yapılmıştır.

Ol müşîr-i ma'delet-fermâ vezîr-i Cem-edâ

Hâzret-i Es'ad Paşâ ni'me'l-emîriñ mazharı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 52). [ni'me'l-emîriñ mazharı, -ı]

ni'me'l-emîriñ mazharı: "Ne güzel komutan" diye övülmüş (Fatih Sultan Mehmet) II "Le tüftehann'el-konstantîniyyeti fele ni'mel emîru emîruhe, vele ni'mel ceşşü zâlikel ceşş" yani "Konstantin (İstanbul) elbet bir gün fetholunacaktır. Orayı fetheden kumandan ne güzel kumandan, orayı fetheden askerler ne güzel askerlerdir" hadisinden iktibas yapılmıştır.

Vâliyânın mefharı ni'me'l-emîriñ mazharı

Sâye-endâz-ı teferrüc oldu şarka cā-be-cā (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 5). [ni'me'l-emîriñ mazharı, -ı]

ni'met: İyilik, lütuf, ihsan, bahşış.

Vücûdın nâz u ni'metle iden perverde dünyâda

Tarîk-i hubb-ı Hakk'a nâ-münâsib nâ-kesândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 9). [ni'metle, -le]

'Arağ-rîz-i terahhüm oldu maḥbûb-ı semâ rûyî

Ṭulû' itdikde şems-i ni'met ü ihsân-ı cān-efzâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 30). [ni'met,]

Semâdan mâh-ı nev keşkül-i ümmîdin dırâz itmiş

Nevâl-i ni'met-i 'adliñ ider ḥâhiş açup âya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 50). [ni'met-i, --i]

Eyledi 'avdet tedevvürden vezîr-i ma'delet

Ni'met ile müjdelenün ḥalk-ı Sîvâs dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 42). [ni'met,]

Nefs segdir sır kıлма dişler âḥîr pâyıñı

Ni'mete şûkr eylemez kalb-i seg it kovar seni (Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 2). [ni'mete, -e]

nîm-nigâh: Yarım bakış, göz ucuyla bakma. II Yan bakış.

Nîm-nigâh eylerse luṭfiyla eger mi'mâr-ı ḥüsn

Kaşr-ı cennet gibi göñli yapılar pür-nûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 7). [nîm-nigâh,]

Olsa idi derd ü hicrân ile ḥâtırda ḡubâr

Nîm-nigâh ile siler bir ḡam-güsârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 8). [nîm-nigâh,]

nîm-nigâh-ı nahvetiñle: Kibirli bakışınla.

Nîm-nigâh-ı nahvetiñle ey şeh-i ḥübân-ı dehr

Fenn-i 'ilm-i râz-ı mihre mâḥîr itdiñ sen beni (Gulâmî Divanı , Kıt'a 7, Mısra 3). [nîm-nigâh-ı nahvetiñle, -in, -le]

nîm-nigeh: Yarım bakış, göz ucuyla bakma. II Yan bakış.

Zühhâdların zühdini 'ilm-i 'ulemâyı

Bir nîm-nigehle iderim cümlesin ifnâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 16). [nîm-nigehle, -le]

Nîm-nigehle 'âşîka eyler cefâ-yı bî-ḥisâb

Bir maḥal koymaz kelâma lebleri ḥâzır-cevâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 1). [nîm-nigehle, -le]

Bahr-i fıskā düşüben 'āleme efsāne olup

'Afv ile **nīm-nigeh** it sūy-ı faķırānıma yā gāvş (Gulāmī Divanı , Gazel 26, Mısra 6). [nīm-nigeh,]

nişān: 1. İşâret, belirti, iz, alâmet. 2. Ayırıcı işâret, alâmet-i fârika.

Gulāmī hâmil-i cevri ü cefâdır rûz u şeb dâ'im

Fuzûnî-i belâ 'aşk-ı dilârâyā **nişândır** hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 14). [nişândır, -dır]

Sırr-ı zâtîñdan **nişān** olmak hünerrdir ey şehim

Lîk şanma aña her bir merdiñ isti'dadı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 15). [nişān,]

Firāk-ı yâri görmek bir **nişān** olmuş cehennemden

ğalať itdim ma'âzallâh saķar andan **nişān** olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 4). [nişān,]

Ĥadeng-i tîr-i müjgân-ı dilârâyā **nişān** olmuş

Ciger mecrûh dil bîmâr çeşmin hûn-feşân olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 1). [nişān,]

Eger görse ġarîbânı çeker yırtar ġirîbânı

İder topa **nişān** anı haťā zâhir 'aťāsından (Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 10). [nişān,]

Düşmen-i dîn-i mübîniñ çeşmin eylerler **nişān**

Kurşunı geçürdiler düşürmedin engüşteri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 29). [nişān,]

Nâr-ı 'aşkıñla ulaşmışdır fiġānım göklere

'Aşık-ı sūzân deyü irmiş **nişānım** göklere (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 8). [nişānım, -ım]

nişān: Ateş edilmek istenen hedef, nişangâh. II Amaç, hedef, gaye.

Mûr iken 'âciz idüp filî ider maĥv-ı fenâ

İrer elbette **nişāna** atılan tîr-i du'â (Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 8). [nişāna, -a]

nişān itdiñ: Hedef ettin.

Beni bâzîçe-i eťfâl-i cihân itdiñ sen

Sînemi seng-i beliyyâta **nişān itdiñ** sen (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 20). [nişān itdiñ, -di, -n]

nişān oldu ciger: Yüreġi hedef etti.

Tîr-i müjgāna **nişān oldu ciger** çâresi ne

Uġradı tîġ-ı nigâhı dile tîmâresi ne (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 1). [nişān oldu ciger, --dı]

nişāne: Far. Hedef, eser, iz, alâmet.

Nazar kılsa zemîn ü âsumāna

Bulur her zerrede senden **nişāne** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 46). [nişāne,]

nişān-est: Nişanıdır.

Maĥbûbe-i mâ şâhid-i şâh-ı dû cihân-est

Ber-şâhidiyeş zât-ı ĥod iġbât u **nişān-est** (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 2). [nişān-est,]

nişān-gâh evlemişdir: Hedef tahtası etmiştir.

Vücûdum seng-i ta'yîbe **nişān-gâh evlemişdir** âh

Dilârâ ĥüsüne 'âlemde ancak ben miyim 'âşık (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 3). [nişān-gâh evlemişdir, -miş, -dir]

nişān-gâh evlemişdir sîne-i sūzân-ı 'uşşâkı: Aşıkların yanan gönlünü hedef tahtası etmiştir.

Nişân-gâh eylemişdir sîne-i süzân-ı 'uşşâkı

Ğulâmî çäre şabr itmek ferâğat kıl şikâyetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 13*). [*nişân-gâh eylemişdir sîne-i süzân-ı 'uşşâkı, -i-miş, -dir*]

nişâr: Saçma, saçılma, serpmeye, serpilme.

Meveddet ile elinde piyâle lâle tutar

Nazar-figenlere itmekdedir 'atâ vü **nişâr** (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 24*). [*nişâr,]*

Nihân itmiş idim dil maḥzeninde çok zamandır kim

Nişâr-ı maḥdemiñ-çün cevher-i dürr-i girân-māye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 60*). [*nişâr-ı, --ı*]

nişâr id: A. (canını) saçmak, feda etmek.

Büse-i ruḥsârına yâriñ ider rûhın **nişâr**

Minnetin çekmez tabîb-i ḥâzıkıñ bîmârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 19*). [*nişâr,]*

nisbet: "göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr ider degül

Var ḳalbimiñ ki **nisbeti** yâriñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 14*). [*nisbeti, -i*]

Cemâli nûrına **nisbet** semâda mâh ile ḥurşîd

Hemân ser-geşte vü şûrîde-ser ya 'nî iki ḥirbâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 7*). [*nisbet,]*

nisbetle: "göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Nûrına **nisbetle** ḥirbâ-çeşmdir şems-i felek

Nûr-pâş-ı bedr-i ruḥsâr-ı liḳâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 5*). [*nisbetle,]*

nişe: Nasıl, hangi şekilde.

Fıkr-i nûş ile Ğulâmî **nîşe** uğratdım teni

Mâr-tıynet yâr ile bilmem ne kârim var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 13*). [*nîşe,]*

nişeste: Oturan, oturmuş.

Zahm-ı derûn-ı bûlbûle bâ'îş budur müdâm

Ezhâr ḥâr-ı mâr ile her dem **nişestedir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 4*). [*nişestedir, --dir*]

Ḥüsn-i şafâ-yı seyr-i rebî'a yok i'timâd

Kim jâle 'âriyetle çemende **nişestedir** (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 6*). [*nişestedir, --dir*]

nişle: Ne işlemek, ne yapmak.

Söyle şâhım ḥışm ile bâdî-i tekdîrim nedir

Nişledim nitdim 'azîzim vaşla te'ḥîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 34*). [*nişledim, -di, -m*]

nişlesün: Ne yapsın.

Rûz u şeb 'aşîk olan âh itmesün de **nişlesün**

Tâ ezelden çünki yâri bî-vefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 3*). [*nişlesün,]*

nist: Değildir, yoktur.

Ân zemân der-şahñ-ı hestî **nîst** bûd in kâ'inât

Der-beyâbân-ı 'adem hem-çün tu ḥübânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 9*). [*nîst,]*

Mebâş beste-i taklîd ü zan ki mümkün **nîst**

K'ezîn tarîk be-menzil kesî resed heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 45*). [*nîst,]*

Cân suht zi-ğam ân büt-i dil-ḥâh ne-yâmed

Der-âlem-i imkân çü ân **nîst** nigârî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 6*). [*nîst,]*

nît-: Ne etmek, ne yapmak.

Sipîhr-i nâ-muvâfîk dönse birkaç gün murâd üzre

Çarârı yok nazar kıl **nîtî** mülk ü taht-ı Kisrâ'ya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 4*). [*nîtî, -di]*

nît: Ne etmek, ne yapmak.

Ben bu çarḥa **nîtmişim** ârâmı yok âlâmı çok

Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [*nîtmişim, --miş, -im]*

nîtîdim: Ne etmek, ne yapmak.

Söyle şâhım ḥışm ile bâdî-i tekdîrim nedir

Nişledim **nîtîdim** 'azîzim vaşla te'ḥîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 34*). [*nîtîdim,]*

niyâz: 1. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ. 2. Duâ, tazarru.

Ey Ğulâmî revzen-i zâr u **niyâzî** rûz u şeb

Sîneden aç bildirir derd-i derûnuñ Ḥaḳ aña (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 17*). [*niyâzî,]*

Ne oldı dîdeleri şîve nâzdan fâriğ

Ne gön'lüm oldı temennâ **niyâzdan** fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 2*). [*niyâzdan, -dan]*

İrer hem menzile râh-ı mecâzî

İder şad şevk ile Ḥaḳḳ'a **niyâzî** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 78*). [*niyâzî,]*

Ey bâd-ı şabâ var saña bir gizli **niyâzım**

Ḥâk-i der-i cânâna varup söyle bu râzım (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 1*). [*niyâzım, -(ı)m]*

İkbâl-i Ğulâmî gibi kec itme külâhı

Her demde **niyâzım** bu durur senden İlâhî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 24*). [*niyâzım, -(ı)m]*

niyâz eylese: Yalvarmak.

Biñ kerre **niyâz eylese** bir ip bile taşmam

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 11*). [*niyâz eylese, -se]*

niyâz itdim: Yalvardım.

Çok **niyâz itdim** der-i dildâra yüz biñ zâr ile

Âşikâr olmaz sebep bilmem nedir maṭlûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 11*). [*niyâz itdim, -di, -m]*

niyâzî: 19. yüzyıl klasik Türk şiiri, şairlerinden Mehmed Niyazi Efendinin mahlasıdır.

Maḥlaşın cânâ **Niyâzî** oldığın itmem kabûl

Kim niyâzım redd idüp çok nâzlar ibrâz eylediñ (*Gulâmî Divanı , Müfret 55, Mısra 1*). [*niyâzî,]*

niyâz-ı: 1. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ. 2. Duâ, tazarru.

Eyledim remzen **niyâz-ı** bî-kerân gûş urmadı

Nâz u istignâ ile ser çekdi serv-âsâ meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 5*). [*niyâz-ı,]*

niyâzım: 1. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ. 2. Duâ, tazarru.

Mağlaşın cânâ Niyâzî olduğın itmem kabûl

Kim **niyâzım** redd idüp çok nâzlar ibrâz eylediñ (Gulâmî Divanı , Müfret 55, Mısra 2). [niyâzım,]

niyâz: 1. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ. 2. Duâ, tazarru.

Pister-i ğafletde baş koyma devâc-ı rāhata

Būriyâ-bâf-ı **niyâz** ol bu riyâdan tırma geç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 8). [niyâz,]

Ey Ğulâmî meclis-i fikr-i vişâl-i yârda

Nağme-perdâz u **niyâz** u zârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 14). [niyâz,]

niye: Ne için, neden, niye, hangi sebepten?

Ben seg-i kûy-ı nigârım **niye** bîgâne olam

Lık havf eylerim ol günde ki dîvâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 1). [niye,]

Yine nâ-şâd olacak gönlümü şâdân itme

Niye nâ-yâb olacak lutfuñı i' lân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 2). [niye,]

niyyet: Amaç, maksat.

Eylese mânend-i şehbâz ol şikâra **niyyeti**

‘Âşıkân güncişik gibi havfdan olurlar pîç ü tâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 11). [niyyeti, -i]

nizâm-ı ‘aşkıdır: Aşkın düzenidir.

Hûbî-i gülzârî-i bülbül **nizâm-ı ‘aşkıdır**

Vâdî-i vahdet haķîkatde maķâm-ı ‘aşkıdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 13). [nizâm-ı ‘aşkıdır, -dır]

nîze: Mızrak, süngü.

Çarhı hevâ-yı tal’atıñ vâlih u ser-nigûn ider

Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 2). [nîze-i, --i]

Vücûdum şems-i rûyuñ **nîzesinden** rîzelenmişdir

Marîz-i fûrkat envâr-ı vaşlıñdan devâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 7). [nîzesinden, -si, -n, -den]

Hurşîd-i ruĥet dîden-i çeşmet ne-tevâned

Ân ki nigered **nîze** be-çeşmeş bi-nişâned (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 22). [nîze,]

nokta: 1. Maruf (.) işareti. 2. Durak, merkez. 3. Mahal, mevzu. 4. Hattın nihayeti.

Ĥaţtı biñ oldı şimdi yine ĥâl-i ‘anberîn

Devr-i ĝurûr-ı **noķta-i** pergâr bestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 8). [noķta-i,]

Be-kilk-i kîn ĥasûdân eger-çi **noķta** nihend

Tu ĝam me-ĥor be-rumûzât-ı ‘aşķ mahrem bâş (Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 5). [noķta,]

Pergârîñ içinde bulunan **noķta** mişâli

Kim çıkmaya ol dâ‘ire-i şabr u rızâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 13). [noķta,]

Aĝzıñ ne küçükdür didi bir **noķta** Ğulâmî

Tefşîr idemez olsa hezârân ĥocalar da (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 9). [noķta,]

nokta-i hicrân: Ayrılığın noktası.

Levh-i gönülüm töludur **noқта-i hicrân** ile âh

Her gören ağlar okunmaz ki ne tedbîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 5*). [*noқта-i hicrân,]*

nola: *Ne çıkar, şaşılır mı?*

Ey Gulâmî içme gel mey-hâne-i dehriñ meyin

Pür ola vahdet şarâbından **nola** cām-ı ümîd (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 10*). [*nola,]*

Kâğıd-ı fûrkatler üzre ‘arz-ı hâl itseñ **nola**

Bendegāna muktezî derdin kıla sultāna ‘arz (*Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 5*). [*nola,]*

Gelmeseydim **nola** bu pür-mihen-i dünyāya

Şalmasaydım serimi gaflet ile sevdāya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 1*). [*nola,]*

‘Aşk âteşini sîne de yakmışdır o zālîm

Şefâlu şuyın şaçmadı yâ Rab **nola** hālîm (*Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 2*). [*nola,]*

Gelesin merhamete nâ‘il-i âmāl olayım

Dehr-i dūn içre Gulâmî **nola** hoş-hâl olayım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 28*). [*nola,]*

noldı: *"Nasıl, ne halde, ne şekilde" anlamlarına gelen soru ifadesi.*

Noldı cānā saña söyle baña bu zâr nedir

Âh-ı bîhûde nedir hüzün ile efkâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1*). [*noldı,]*

Mesrûr idecekdiñ bu Gulâmî’yi efendim

Bu ‘ahdleriñ **noldı** kerem ma‘deni hâfîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 10*). [*noldı,]*

Na‘l-i fûrkatden tenim mecmû‘a-i hakkāk-ves

‘Toldı **noldı** na‘l-zen ben la‘li ser-gerdāniyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 8*). [*noldı,]*

Şimdi rû-gerdān ider küyına varsam yâ İlâh

Noldı ol sût-‘ahde aniñla kararım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 10*). [*noldı,]*

Nâ-ümîd itdi beni **noldı** o gün kim ey gönül

Ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenārım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 11*). [*noldı,]*

Qanı ey dil qanı **noldı** o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu keder-i hasret-i yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 5*). [*noldı,]*

Qanı ey dil qanı **noldı** o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu keder-i hasret-i yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 11*). [*noldı,]*

Qanı ey dil qanı **noldı** o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu keder-i hasret-i yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 17*). [*noldı,]*

Qanı ey dil qanı **noldı** o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu keder-i hasret-i yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 23*). [*noldı,]*

Qanı ey dil qanı **noldı** o dem-i vuşlat-ı yâr

Öldürür âh beni bu keder-i hasret-i yâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 29*). [*noldı,]*

Hâlîme rahm eyler idiñ **noldı** ol hâlet qanı

Haşret-i Allâh’a âh itdim havāle ben seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 27*). [*noldı,]*

noldun: *Ne oldun, sana ne oldu?*

Ey Gulâmî vādî-i fûrkatde **nolduñ** ‘aşqdan

Fikr-i sevdâ-yı ruḥ-ı yâr ile ‘tolduñ ‘aşqdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 31*). [*nolduñ,]*

nolur: *Ne olur, ne çıkar.*

Ḥāne-i teng-i gedāya bāri başmazsa **nolur**

Ḥāme-i zerrīn-raḡamla yazsa bir mektūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 5*). [nolur,]

nolur: *Nasıl olur?*

Vaktidir būs-ı lebiñle al Ġulāmī ḥatırın

Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ **nolur** luṭf u kerem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 24*). [nolur,]

Üftādedir dil dilbere sevdāsi düşmüşdür sere

Şefkatle bakmaz bizlere yā Rab **nolur** aḥvālimiz (*Gulāmī Divanı , Kıt'a 9, Mısra 2*). [nolur,]

nolur: *"Ne olur; yalvarırım, lütfen, rica ederim" anlamında kullanılan bir söz.*

Külāh işkeste perçem deste destinden derūn ḥaste

Ṭabībim luṭf ile baksa **nolur** şāyān-ı raḡmetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 8*). [nolur,]

Gözle sen ḥatır-ı nā-şādı **nolur** gāh u gehī

Dime bu lāyık-ı raḡmet ola mı olmaya mı (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 19*). [nolur,]

Amānım göklere çıkdı amān ey bī-amānım gel

Kerem kılsañ **nolur** şāhā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 4*). [nolur,]

nüh: *Nuh Peygamber.*

Daḡi **Nüh-ı** Necī cevri ü cefāya

Taḡammül kıldı 'aşkıñla belāya (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 21*). [nüh-ı, --ı]

nüh: *Dokuz asıl sayı sıfatı (nüh eyvan).*

Bu kederle **nüh** semāya irdi āh u zārlar

Tāze tāze tīg-i ḥasret açdı tenden yāreler (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35*). [nüh,]

nüh-eḫlāk: *Dokuz felek, dokuz kat gök.*

Ġulāmī ṭāḡ-ı **nüh-eḫlāke** irdi nāleleriñ

İderse Zühre 'aceb mi ki sāzdan fāriḡ (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 9*). [nüh-eḫlāke, -e]

nüh-felek: *Dokuz felek, dokuz kat gök.*

Geçerdi **nüh-feleklerden** benim āh-ı ciğer-süzum

Neden te'sīr kılmaz göñline güyā ki seng olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 7*). [nüh-feleklerden, -ler, -den]

Nüh-felek arzlar varāḡ eşcār kıl mālār midād

Kātib olsa zī-revān 'āciz-beyāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [nüh-felek,]

nüh-gerdün: *Dokuz katlı göğ.*

Āhını alma Ġulāmī'niñ eyā mest-i ġurūr

Yıkılır āha taḡammül idemez **nüh-gerdün** (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 10*). [nüh-gerdün,]

nüh-semā: *Dokuz gökyüzü, dokuz felek.*

Kıldı sūzān ḡalbimi yār ḥasretiñ ger itsem āh

Lerzeler peydā ider bu heft-arz u **nüh-semā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 16*). [nüh-semā,]

nüh-tabakāt: *Dokuz tabaka.*

Nār-ı fūrkatden kebāb oldı cigerim rahm it şehim

Hasretiñden āh idersem ditreşür **nüh-ṭabaḳāt** (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 10*). [*nüh-ṭabaḳāt,]*

Çalınur **nüh-ṭabaḳāt** ile zeminde ṭablı

Cāna āvāzı ğidā Ḥazret-i ğavşu 'l-A'zam (*Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 11*). [*nüh-ṭabaḳāt,]*

nukl-i la 'l-i leb-i: *Dudağının kırmızı mezesi.*

Nukl-i la 'l-i leb-i şīrini fem-i ağıyārda

Bez l ider nāz u edālarla şehāvet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 7*). [*nukl-i la 'l-i leb-i, --i]*

nukūd-ı eşk ile: *Gözyaşının varlığı ile.*

Ka 'be-i dildāra 'azm eyle **nukūd-ı eşk ile**

Mālik-i Dīnār 'a şer 'an farz olunmuş çünki hac (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 3*). [*nukūd-ı eşk ile,]*

nukūd-ı eşk-i 'uyūnum: *Gözlerin gözyaşı varlığı.*

Yolında çekdiceğim cevri ü miñnet ü endüh

Nukūd-ı eşk-i 'uyūnum hebā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 4*). [*nukūd-ı eşk-i 'uyūnum, -um]*

nümāyān: *Görülen, rastlanılan.*

Halk-ı 'ālemden cefā-dīde olınca 'āşıkān

Maḥv olurdu eyleseñ rüyuñ **nümāyān** yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 22*). [*nümāyān,]*

Hudā her zerrede 'aşkıñ **nümāyān**

Olupdur cümlesi şevkiñle ḥayrān (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 39*). [*nümāyān,]*

'Ahd ü peymān eyledik ol yār ile dā'im hemān

ğayriye būs-ı ruḥa ruḥşat **nümāyān** itmeyem (*Gulāmī Divanı , Müfret 46, Mısra 2*). [*nümāyān,]*

nümāyende: *Görünücü.*

Gāhī nazar-ı luṭf ile şeydālara ol zāt

Eylerdı **nümāyende-i** dībāce-i ruḥsār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 8*). [*nümāyende-i, --i]*

nümāz: *Hüner marifet gösteren.*

Sitem ü cevri ü cefāyā ile me' lūf olma

İtme ağıyār gibi 'aşık ile ceng ü **nümāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 4*). [*nümāz,]*

nümūd: *Göstermek, arz etmek.*

Gül-i ümīd dilā perde-i ḥicāb güşūd

Ruḥş **nümūd** der-āmed be-ḥande bī-ğam bāş (*Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 4*). [*nümūd,]*

nümūdi: *Gösteren, görünen, benzeyen.*

Eger ne rüy-ı tu būdī beyān-ı şüret-i Ḥaḳ

Çigüne rāh **nümūdi** be-mā tecellī-i zāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 10*). [*nümūdī,]*

nün-ı hat: *Ayva tüyleri nun harfine benzetilmiştir.*

Ehl-i 'aşka bāde vü hem kāse kılınıştır Hudā

Nün-ı ḥat cīm-i cemāl ü perçem-i cānāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 6*). [*nün-ı ḥat,]*

nūr: 1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Mekteb-i 'irfāna girdim hâfızım **nūr** âyeti

Muşhaf-ı hüsnünden ey meh şimdi ezberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 7). [nūr,]

Nigârâ 'âşıkā **nūr-ı** tecellî

Müyesser Tūr-ı 'aşkıñda çü Mūsā (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 19). [nūr-ı, --ı]

Biri zulmet dîgeri **nürdur** deyü yazdı selef

Âb-ı hayvânı müfesserdür efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 7). [nürdur, -dur]

Kışver-i kâlbe nice sâl hüküm-rân idi **nūr**

Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baht ile re'îs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 7). [nūr,]

Ulaştı âsumāna şem'a-i ihsânının **nûrî**

Güşâd itdikçe eknâz-ı şehâvet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 9). [nûrî, -ı]

Nûrını dîde olan göz kamaşup tâbından

Gitdi 'âşıklarının 'aklı hasâretlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 7). [nûrını, -ı, -nı]

Billâh der-tavâf-ı deret mî-şevved me-râ

Ecr-i cezîl-i **nūr-ı** hidâyet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 10). [nūr-ı, --ı]

Şeb-i târîki rûz-ı rûşen itmiş cebhesi **nûrî**

Cemâinden alup envârını mihr ü meh-i mînâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 13). [nûrî, -ı]

Şu 'le-bağış olduğu şeb Sîvâs'a şems-i şevketi

Aşdı **nūr** âvîzesin 'izzetle meh tâ ber-semâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 30). [nūr,]

Hâlîl'e nâr **nūr** oldu anıñla

Sitemler hep sürür oldu anıñla (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 11). [nūr,]

Ez-şâ'sa'a-i **nūr-ı** ruh-ı şâhid-i vâlâ

Yak zirh fütet ber-dîl-i târîkî-i mâ-râ (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 11). [nūr-ı, --ı]

Der-bâdiye-i 'aşk heme gavgâ-yı tu dîdem

Her sū ki şodem **nūr-ı** tecellâ-yı tu dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 8). [nūr-ı, --ı]

nûrî: 1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

'Aceb mi rûy-ı arzâ sâye-efgen olmasa ey dil

Cihânda ser-be-ser zıll-ı ilâhî **nûrîdır** zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 12). [nûrîdır, -dır]

nūr-ı 'aşk: Aşk nuru, ışığı, aydınlığı.

Nâr-ı dilim **nūr-ı 'aşk** gün-be-gün izdâd idüp

Hâlîme rahm eylemiş âh-keşân 'âşıkân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 7). [nūr-ı 'aşk,]

nūr-ı 'aşkı: Aşkın nûru.

Nūr-ı 'aşkı zulmet-i cismim idüpdür rûşenâ

Hâk-i pâyın neş'e-bağışâ-yı cenândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 13). [nūr-ı 'aşkı, -ı]

nūr-ı 'aşkla bul şafâ: Aşk nuru ile sefa bul.

Kıl güzâr ağıyardan 'uzletle şâhib-'izzet ol

At sipend-i nefsi nâra **nūr-ı 'aşkla bul şafâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 10). [nūr-ı 'aşkla bul şafâ, -la]

nūr-ı cebînidir: Alının nurudur.

Maṭla‘-ı ve‘ş-şemsden **nūr-ı cebînidir** murâd

Şu‘le-efrûz-ı çerâğ-ı rûşenâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 3). [nūr-ı cebînidir, -dir]

nūr-ı çeşm-i ‘âşıkân: Aşıkların gözünün nuru, aydınlığı, parlaklığı.

Necm-i tâbân bedr-i rahşân **nūr-ı çeşm-i ‘âşıkân**

Şâh-ı hûbân bezm-i şîrîn-kârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 9). [nūr-ı çeşm-i ‘âşıkân, -+ân]

nūr-ı çeşmim: Gözümün nuru" anlamındaki sevgi anlatan bir seslenme sözü.

Nūr-ı çeşmim serde tâcım tende cânım bir kere

Serde tâcım dürr-i luṭfuñ virmezem biñ gevhere (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 9). [nūr-ı çeşmim, -im]

nūr-ı hüsniñ: Güzelliğinin ışıǵı, parlaklığı.

Nūr-ı hüsniñ ey şehâ günden güne olur mezîd

Kevkeb-i hûbânı itmiş behcetîñ kim nâ-bedîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 1). [nūr-ı hüsniñ, -üñ]

nūr-ı mücessem: Gözle görünür nuru.

‘Aceb **nūr-ı mücessem** âfitâb-ı ‘ilm ü hikmetdir

Ki mihri pertevdir nūr-ı pîşân-ı meh-i ğarrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 5). [nūr-ı mücessem,]

nūr-ı pîşân-ı meh-i ğarrâ: Ay yüzlü sevgilinin parlak alnının nuru.

‘Aceb nūr-ı mücessem âfitâb-ı ‘ilm ü hikmetdir

Ki mihri pertevdir **nūr-ı pîşân-ı meh-i ğarrâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 6). [nūr-ı pîşân-ı meh-i ğarrâ,]

nūr-ı rahmet: Rahmet nuru.

Cihâna saçdı cümle **nūr-ı rahmet**

Ki ref‘ u selb olundu küfr ü zulmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 25). [nūr-ı rahmet,]

nūr-ı şems-i cüd u ihsân u şehâvetsin ‘alî: İyiliğın, cömertliğın ve al açıklığın güneş gibi parlaklığı sensin (ya) Ali.

Ol sebebden hel-etâ naşşıyla vaşf itmiş Hudâ

Nūr-ı şems-i cüd u ihsân u şehâvetsin ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 6). [nūr-ı şems-i cüd u ihsân u şehâvetsin ‘alî,]

nūr-ı şems-i şehâvet: Cömertliğın güneş gibi nuru.

Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Hudâ vâsıf-ı tu şod

Büdî tu **nūr-ı şems-i şehâvet** meded ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 6). [nūr-ı şems-i şehâvet,]

nūr-ı tâb-efzâ: Işık dağıtan, saçan.

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdıñ ser-be-ser

Nūr-ı tâb-efzâ mısıñ yâ âteş-i süzân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 8). [nūr-ı tâb-efzâ,]

nūr-ı zâtı: Zatının nuru. Allah'ın kendi zatının nuru.

Ziyâ-i âfitâb-ı mu‘cizâtı

Şu‘â‘-ı şems-i rûyı **nūr-ı zâtı** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 28). [nūr-ı zâtı, -ı]

nūr-ı şems-i hüdâ: Allah'ın parlak güneşi.

Āsitānından alur cümle velîler himmet

Nūrî-i şems-i hüda Hâzret-i gavsı 'l-A 'zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 14). [nūrî-i şems-i hüda,]

nūrına: I. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Nūrına nisbetle hırbā-çeşmdir şems-i felek

Nūr-pāş-ı bedr-i ruhsār-ı likā-yı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 5). [nūrına,]

Cemālî **nūrına** nisbet semāda māh ile hırşîd

Hemān ser-geşte vü şūrîde-ser ya'nî iki hırbā (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 7). [nūrına,]

nūr-pāş-ı bedr-i ruhsār-ı likā-yı enbiyā: Ayın on dördü gibi ışık saçan peygamberlerin en güzel yüzüstü.

Nūrına nisbetle hırbā-çeşmdir şems-i felek

Nūr-pāş-ı bedr-i ruhsār-ı likā-yı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 6). [nūr-pāş-ı bedr-i ruhsār-ı likā-yı enbiyā, --i--ı--
yı]

nûş: İçki, içki içen. II Tatlı, bal.

Ġulāmî kimdir iden **nûş** cām-ı maşşûdî

Derûnî olmadan endûh külhanında kebāb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 15). [nûş,]

Fıkr-i **nûş** ile Ġulāmî nîşe uğrattım teni

Mār-tıynet yār ile bilmem ne kārım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 13). [nûş,]

Şarāb-ı nāb-ı 'izz ü devleti **nûş** itmede anlar

Ne hâcet bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 13). [nûş,]

nûş evlevemez: İçmek, içemez.

Terk eylemeyen ârzü-yı nefs ü hevâyı

Nûş eyleyemez nehr-i füyûzât-ı 'alâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 6). [nûş eyleyemez, -y, -e, -mez]

nûş ider: İçmek.

Āb-ı vaşlîñ **nûş ider** bîgāneler ağıyârlar

İftirākîñ âteşiyle āh yandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 3). [nûş ider, --er]

nûş idüp: İçmek, yudumlamak.

Nûş idüp sâķî-i 'aşkdan hamr-ı mihr-i vahdeti

Pā-nihād itmey cihāda bezm-i mey-âşāma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 7). [nûş idüp, -üp]

nûş it: İçmek.

Deste al cām-ı velā **nûş it** anı bā-şad-şafā

Çün Ġulāmî ol şehā bî-hûş u şeydā gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 13). [nûş it,]

nûş itdigimiz: İçtiğimiz.

Nûş itdigimiz bu mey-i şahbā-yı 'Alîdir

Mey-hâne-i 'aşk içre 'atâyā-yı 'Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 1). [nûş itdigimiz,]

nûş itmey: İçmemek.

Neyleyim sîmîn-beden ben sâķîsiz mey-hāneyi

Āb-ı kevşer olsa **nûş itmey** tolu peymāneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 2). [nûş itmey, -me, -m]

nüşa-i 'aşk u mahabbet: *Aşkın ve muhabbetin nüshası.*

Ezelden 'âşıkânîñ tâ ebed râzı nihândır hep

Gönülde **nüşa-i 'aşk u mahabbet** hırz-ı cândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 2*). [*nüşa-i 'aşk u mahabbet,]*

nüş-ı meyi: *İçki içmek.*

Şafâdan şanma bu **nüş-ı meyi** cüş-ı dili belki

Ġulâmî cüş-i cüy-ı ġam-ı ekdârdır bâ'is (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 9*). [*nüş-ı meyi, -i]*

nusret: *1. Yardım etmek. 2. Yardım, muavenet, medet.*

Ĥadden efzûn u 'adedden ĥâric-i bîrûn ola

Çün rimâl-i rûd her dem **nusret** ile leşkeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 70*). [*nuşret,]*

İklîm-i dile geldi çerî Çîn ü Ĥıţâ'dan

Nuşret irişür şâhib-i sancâk u livâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 18*). [*nuşret,]*

nusret-i hak leşkeri: *Allah'ın iyilik eden askerleri.*

Bârekallâh ey olan şevket serinde efseri

Ĥusrev-i mülk-i şecâ'at **nusret-i Ĥak leşkeri** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 2*). [*nuşret-i ĥak leşkeri, -i]*

nüvâziş: *Okşama, gönül alma, iltifat etme.*

Terahĥum eyleyerek ĥâl-i bendeye şâhım

Nüvâziş ile ider ĥâtır-ı şikesti su'âl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 6*). [*nüvâziş,]*

Pâyende degildir bilürüm bunca **nüvâziş**

Ĥasretle ider baĥr-i ġama soñra teġavvuş (*Gulâmî Divanı , Kit'a 3, Mısra 3*). [*nüvâziş,]*

nüzûl itse: *Aşağı inmek, düşmek.*

Nüzûl itse eger kûh-ı bülend-i himmetiñ üzre

Meges 'arz-ı tefevvuk eyler ol dem murġ-ı 'ankâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 45*). [*nüzûl itse, -se]*

O

o: " O" işaret sıfatı.

Şad-mihnet ile ĥân-ķah-ı 'aşka düşürdi

Ĥutdum **o** zamân mürşid-i 'aşkdan hele ben yed (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 4*). [*o,]*

İĥsân-ı ġayrdan baña ĥoşdur cefâ-yı yâr

Ĥılımış Ġulâmî çün **o** sitem-kârı ittiĥâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 10*). [*o,]*

Ta'dâd-ı kuşur eyledi yekden **o** sitem-ger

Bildikde aña oldıġımı 'âşık-ı dîdar (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 15*). [*o,]*

Şabâ söyle Ġulâmî'den **o** yâre geçmedin ĥüsni

'Aţâ-yı bûse kılsun kim soñı ĥüsniñ nedâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 9*). [*o,]*

Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme dirim

Ĥutmaz **o** hercâyî varur şöhret ü şânı dün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12*). [*o,]*

Kenz-i dūr-i Hüdā'dır o dūrc-i 'aķīķi kim
 Genc üzre ĥalka-zen o siyeh māra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 9*). [o,]
 Kenz-i dūr-i Hüdā'dır o dūrc-i 'aķīķi kim
 Genc üzre ĥalka-zen o siyeh māra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 10*). [o,]
 Cevr āteşiyle yakmada kemter Ğulāmī'yi
 Raĥm eylemez o yār-ı sitem-kāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 14*). [o,]
 Zülfüñ dağıdan āh derūnum yelidir yār
 Tanzīm idemez şāne o bir başķa şabādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 6*). [o,]
 Deryā-yı ğama düşdiğini görse o gül-rüy
 Raĥm eylemeyüp dir buña şāyān u sezādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 9*). [o,]
 Başla zāra yeñiden ĩurma amān ey dil-i zār
 Ki çevirmiş yüzini bizden o şūĥ-ı 'ayyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 2*). [o,]
 O vakit çāk-i girībān-ı ĥayā eyleyelim
 Mā-cerāmız idelim ağlayarak 'add ü şumār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 11*). [o,]
 O bezm-i gülşen-i ĥum-ĥāne-i ülfetde mest olmuş
 Mey-āşām telĥ-kām dil adlu bülbulde ĥarāret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 15*). [o,]
 O şūĥ-ı bī-vefā aġyāra bir izĥār-ı 'aciz itmez
 Velī üftāde-i efgendesinden dem-be-dem 'āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 5*). [o,]
 O şāh-ı ĥüsn nev-ceyş-i ĥat-ı ĥün-rīze emr itmiş
 Kesilsün serleri 'aşıķlarıñ sırrı 'ayān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 5*). [o,]
 Fedā-yı naķd-ı cān itdim o kāfir-çeşm-i pür-ĥişma
 Yine leb imreyüp būs-ı lebe kim kārdañ kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 11*). [o,]
 Yokdur eğer-i büy-ı vefā sāde-ruĥānda
 Her āhūda misk olmaz o hāmūnına maĥşūs (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 6*). [o,]
 Yıkılsun çār-eṭrāfi çöl olsun cümle eknāfi
 O bustānıñ ki süsen lālesinde reng-i re'fet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 4*). [o,]
 Dağılsun ğoncası bergi şararsun sürĥ olan rengi
 O gülzārıñ ki verinde dilā büy-ı ĥamiyyet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 6*). [o,]
 İrişsün bād-ı tīz-i sebze-süz-ı mevsim-i serdī
 O bāġıñ kim derūnında dıraĥt-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 8*). [o,]
 Fetīllensün fener fānūs lar kandiller yansun
 O bezm içre cemāl-i yārdan ki başķa şoĥbet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 10*). [o,]
 Kadeĥler kāselerle bādeler cāmlar kırılısunlar
 O 'işret meclisinde mey virür sākī-i vaĥdet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 14*). [o,]
 Def ü çeng ü çeġāne sāzlar santūrlar neyler
 O yerde kim nevā-perdāz rakķāş-ı ĥaķīķat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 16*). [o,]
 Ey ki dirdiñ dīnimizde cevri kılmaķdır ĥatā
 Ey Ĥıṭā şāhı o va'diñden hele bir yād kıl (*Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 4*). [o,]
 Sipāh-ı şādīķīn olmaķdadır maġlūb dūnyāda
 Bulur nuşret o kāfir-kīş ceşş-i eşķiyā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 14*). [o,]
 Kıyāmet-kadd ile bilmem ne siĥr itdi o efsūn-ger
 Ki 'aķlım gitdi başdan ġamze-i mekkāra çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 11*). [o,]
 O cefā-pīşe Ĥudā ben gibi nālān olsun
 Dilerem ĥatırı nā-şād u perīşān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 1*). [o,]

Sütûn-ı hayme-i hüzne meserret pây-zen olsun
O kâfir ceyş-i miñnet tırmayup terk-i diyâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 4*). [o,]
Gelürse bezme mezkûrân olur gül-veş o dem hândân
İder bülbülleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 5*). [o,]
Gelürse bezme mezkûrân olur gül-veş o dem hândân
İder bülbülleri giryân o tavr-ı nâ-revâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 6*). [o,]
Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes renge
Degil inse irer senge keder şûr-ı lîkâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11*). [o,]
Nâme-i lutfın ider düşmene irsâl o şûh
‘Âşıkına kahr idüp gönlümüz eyler vîrân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 5*). [o,]
Melâhât esbine olmuş süvâr o şûh-ı ‘Acem
Fezâ-yı ‘aşkda ‘uşşâka temâşâdır bu (*Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 3*). [o,]
Töğunma tel kırup zülf-i dilârâya hâzer birle
O şûhuñ ‘ârızından bir peyâm efgende hemvâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4*). [o,]
Şâhâ nazar gel itme o nev-res hilâline
Beñzer seniñ kâpıñda semendiñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 1*). [o,]
Tazarru‘ eyle dilâ rûz u şeb o gufrân‘a
İrişdi günlerimiz hasret ile hicrâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 1*). [o,]
Cihânı kâfir eyler hâli kâfir çeşmi kâfir âh
Terahhumla getür yâ Rab o kâfir zülf-i islâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 10*). [o,]
Kesdi mikrâz-ı firâk ile ser-i zülfdin felek
Kaţ‘ idüp başım figend itmez o yârîñ küyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 10*). [o,]
Gulâmî bendeñe yâr bahş kıl ser-efrâzî
Velîleriñ dañi şâhî o gavs-i Gîlân‘a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 14*). [o,]
Kör ola bahtım gözi gözler idim ol râhî kim
Esb-i nâz üze o yolda şeh-süvârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 6*). [o,]
Nâ-ümîd itdi beni noldı o gün kim ey gönül
Ârzû-yı bûs-ı ümmîd-i kenârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 11*). [o,]
Ne şeb kim merdüm-i Sîvâs gark-ı bañr-ı cûd olmuş
O şebde Hâk Ta‘âlâ itdi nâr-ı kahrını itfâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 34*). [o,]
Şübhesiz şîr-i tûfenglerden kıyâmetler kopar
İşte görsün isteyen görmek o rûz-ı maşşeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 46*). [o,]
O sulţân-ı kerâmet kânı ilhâm-ı Hudâ birle
Vilâyet mührin ihsân eylemiş bir ‘âlem-ârâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 33*). [o,]
Huzûr-ı Hâk‘da budur secde rûyuña kılmağ
Kâbüldür o ‘ibâdet ki oldı min-hâsenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 32*). [o,]
Halâş buldı sakardan o dil ki sevdi seni
Ki tâlibân-ı cemâliñ dururlar ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [o,]
Ciger biryân u dil süzân ne süzân
O yanmağdan hirâsân nâr-ı nîrân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 72*). [o,]
Âh o nergis gözleriniñ cân ile bîmâriyım
Gülşen-i hüsninde her dem bülbül-i pür-zârıyım (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 13*). [o,]
Oyuna girdi ider çarh o şûh-ı rakķâş
Sâķiyâ sen de şarâb ile yetiş meclise baş (*Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 1*). [o,]

Tā-be-key peyrev-i ağıyar olacak taze cüvān
 Bizi pīr itdi **o** bed-peyrev uşanmaz mı amān (*Gulāmī Divanı , Müfret 29, Mısra 2*). [o,]
 ‘Aşk āteşini sinede yakmışdır **o** zālīm
 Şeftālu şuyın saçmadı yā Rab nola hālīm (*Gulāmī Divanı , Müfret 45, Mısra 1*). [o,]
 Dest-i ümmīdi dırāz eylemişiz dergāha
 O şehīñ bendesi bī-şek irişür Allāh’a (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 14*). [o,]
 Gitdi elden yine ey dil **o** dem-i vuşlat-ı yār
 Bezmi-i meyḥāne-i vuşlatda olan şöḥbet-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 1*). [o,]
 Qanı ey dil qanı noldı **o** dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 5*). [o,]
 Hāli fūlfūl saçı sūnbūl boyı ne pest ne dırāz
 İtdi pervāz **o** şehbāz eliñle bunı yaz (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 10*). [o,]
 Qanı ey dil qanı noldı **o** dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 11*). [o,]
 Qanı ey dil qanı noldı **o** dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 17*). [o,]
 Qanı ey dil qanı noldı **o** dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 23*). [o,]
 Qanı ey dil qanı noldı **o** dem-i vuşlat-ı yār
 Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 29*). [o,]
 Şafḥa-i fūrkatde kayd itmiş **o** baḥt-ı dūnımı
 Rūy-ı Leylā’dan ba’īd itdi dil-i Mecnūn’ımı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 21*). [o,]
 Kāni’ olmuşdum **o** cānān ile bir güftāra
 Şaldı gurbetlere çarḥ itdi dilim şad-pāre (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 17*). [o,]

o: " O" III. tekil kişi zamiri.

Nām-ı Hāk’la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidā
 Kim bula ruḥsār-ı ‘aşk **anıñla** zīb ü intihā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 2*). [anıñla, -n, -iñ, -la]
 Muntazır şāh u gedā görmeye rūy-ı yāri
 Esb-i nāz üzre binince **o** şehāvet-pīrā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 10*). [o,]
 Qādir olamaz bakmağa ruḥsārıma ‘āşık
 Şad-nīze ile eylerim ol dem **anı** a’mā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 6*). [anı, -n, -u]
 Ey Gulāmī revzen-i zār u niyāzı rüz u şeb
 Sīneden aç bildirir derd-i derūnuñ Hāk **aña** (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 18*). [aña, -ñ, -a]
 Bilmezem kūyın **o** cānānıñ kerem kıl ey nesīm
 Bir ḥaber vir būy-ı zūlfıyle dile baḥş it şafā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 5*). [o,]
 O nere varsa leṭāfet ile pervāne-veş
 Şem’-i ruḥa çok teni yandırur ol dil-rübā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 21*). [o,]
 Terahḥum ḥānesin vīrāna қаşır-ı cevri ta’mīre
 O şūḥ-ı nāz-perver yāre hep ağıyārdır bā’iḡ (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 4*). [o,]
 Ta’dād-ı kuşūr eyledi yekden o sitem-ger
 Bildikde **aña** oldığımı ‘āşık-ı dīdar (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 16*). [aña, -ñ, -a]
 ğam-ı hicrānı da yaz ey qalemim miḥnet ile
 Vir şabā destine yāre **anı** eyle izbār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 8*). [anı, -n, -u]

Hâkî-nihâd u meşreb-i âzâde fi'l-meşel
 Şadra geçerse yine **aña** âsitânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 8*). [*aña, -ñ, -a*]
 Muhtâc ile Ğulâmî degül beste bâb-ı Hâk
 Tâ'at **aña** vesîle 'ibâdet bahânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 12*). [*aña, -ñ, -a*]
 Ey Ğulâmî eyleme bîdâr **anı** kıl ihtirâz
 Vâdî-i rû'yâda bulmuş genc-i vuşlatdan çü zer (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 9*). [*anı, -n, -u*]
 Bizde teşhîş eylemek esrâr-ı zâtüñ yok hüner
 Bilme her merdiñ **aña** iz'ân-ı isti'dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 16*). [*aña, -ñ, -a*]
 Deste al câm-ı velâ nûş it **anı** bâ-şad-şafâ
 Çün Ğulâmî ol şehâ bî-hûş u şeydâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 13*). [*anı, -n, -u*]
 Dildârı recâlarla düşür dâma dir evhâm
 Çarhıñ **o** dañi himmet-i vârunına maşşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 8*). [*o,*]
 Fülk-i efkârı dilâ deryâ-yı tevhîd içre şal
 Bir nefes şalmaz **anı** bî-şek tutar gird-âb-ı feyz (*Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 6*). [*anı, -n, -u*]
 Sevdigim ebced-i sevdâya yeñi bed' itmiş
 Yâ naşıl 'ilm-i beyânı **aña** takrîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 4*). [*aña, -ñ, -a*]
 Bir pula şatdım çürük kâşâne-i imânımı
 Virdim **anı** saña da gör hâne-ber-düş oldıgım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 6*). [*anı, -n, -u*]
 Dil-dâra tekkarrub dileyen 'aşık-ı ğam-hâr
 Geçmek gerek evvel **aña** hubb-ı dü-serâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 8*). [*aña, -ñ, -a*]
 Eger görse ğarîbânı çeker yırtar ğirîbânı
 İder topa nişân **anı** haţâ zâhir 'atâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 10*). [*anı, -n, -u*]
 Hâşret-i bûs-ı lebiñ hâke düşürdi teni
 Eyleseñ ihsân **anı** hûn-bahâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 10*). [*anı, -n, -u*]
 Zülfüñe bağlanmışız kılma perîşân disem
 Dir ki **anı** tağîdan bād-ı hevâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 12*). [*anı, -n, -u*]
 Hûsûf-ı mâ-sivâdan mâh-ı kâlbi eyle gel tahtlîş
 Ziyâ vir mihr-i 'aşkıñla **anı** reşk-âfitâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 4*). [*anı, -n, -u*]
 Şanma ser-geştesi dil-hâstesi sensiñ tenhâ
 Devr-i çarha nâzar it gör **o** dañi hayrânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 18*). [*o,*]
 Boynuma takdîr-i Hâk takmış maħabbetden resen
 Tîğ-i tedbîr ile dünyâda **anı** kimdir kesen (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 42*). [*anı, -n, -u*]
 Dehân-ı yâri teşbîh eylemek dürce haţâdır bil
 Anı feth eyleyen var bu ise mağlûkdur dâ'im (*Gulâmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2*). [*anı, -n, -u*]
 Sû'-i 'amelim defteri dünyâlara şıgmaz
 Âb-ı kerem ü merhâmetiñle **anı** yıka (*Gulâmî Divanı , Müfret 36, Mısra 2*). [*anı, -n, -u*]
 Gelmemiş şahın-ı vücûda kıdeminde şânî
 Evliyâ zümresiniñ şimdi **odur** sultânı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 18*). [*odur, -dur*]
 Meclisimize uğramasun öyle sitem-kâr
 Yâr oldı **aña** zevkini sürdi nice ağıyar (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 14*). [*aña, -ñ, -a*]
 Bu kâra zâhid-i hod-bîn gizli rîş-hand itmiş
 Hudâ ahz eyleyüp 'aklın **anı** şeytân-menend itmiş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 22*). [*anı, -n, -u*]
 Ki **anı** hecriñe tev'emle tedellül idemez
 Nâr-ı hicrânıña bir lahza taħammül idemez (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 13*). [*anı, -n, -u*]

Nihāyet itdi şākird hāce-i mevte **anı** bu çarḥ
Mu'allim olmuş iken her cihet erbāb-ı 'irfāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 7*). [*anı, -n, -u*]
Dönse maḳşūduñca gerdün şanma bākīdir **anı**
Küllü şey'in hālīkūn Qur'an'da fermān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 5*). [*anı, -n, -u*]
Kıldı teslīm bī-tevaḳḳuf cānını cānāna ol
Kim okursa fātiḥa itsün Hudā rahmet **aña** (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 8*). [*aña, -ñ, -a*]
Hāce Meḥemmed Efendi **aña** olmuşdı nām
Bezm-i ta'allūmde çün misk idi ol fāyiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 5*). [*aña, -ñ, -a*]

o dem: *O zaman.*

Vuşlat deminde görse raḳībi eger gözüm
Başın kesüp **o dem** iderim dānı ittiḥāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 8*). [*o dem,]*
Görince çeşm-i füsūn-hānıñ bir 'aşık **o dem**
Kemend-i zülfiñe cān mübtelā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 5*). [*o dem,]*

od: *Ateş. I Aştığı yakıp kül eden ateş.*

Oda bıraktıñ teni leyl ü nehār hecr ile
Fikr-i ruḥuñ yağdırur başımıza biñ belā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 9*). [*oda, -a*]

od saçar: *Ateş püskürtmek.*

Rahmı yok atmış niḳābın yüzlerinden **od saçar**
Hāh nā-hāh yanmak ister ol arada varımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 5*). [*od saçar, -ar*]

okı-: *Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek (Kitap okumak bağlamında).*

'Arz-ı hāl-i dil-i nā-şādı tamāmen **okıyup**
Belki lutfından ider bizi ḥuzūra iḥzār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 9*). [*okıyup, -y, -up*]

oku: *Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek (Kitap okumak bağlamında).*

'Alemin teşḫirine efsūn **okur** zātıñ seniñ
Āferīn ol vech-i pākīñ böyle bir üstādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 3*). [*okur, -r*]
Alur tesbīḥini deste **okur** āheste āheste
gülāmin görse ol ḥaste olur korkmaz Hudā'sından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 13*). [*okur, -r*]
Kıldı teslīm bī-tevaḳḳuf cānını cānāna ol
Kim **okursa** fātiḥa itsün Hudā rahmet aña (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 8*). [*okursa, -r, -sa*]
Cevherī tārtḫini yazdı Ğulāmī kalem
Rahmet olur şübhesiz her kim **okur** fātiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 10*). [*okur, -r*]

okunmaz: *Okunamamak, anlaşılmamak.*

Levḥ-i gōñlüm ṭoludur nokṭa-i hicrān ile āh
Her gören ağlar **okunmaz** ki ne tedbīr ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 6*). [*okunmaz,]*

okut: *Okumasını, öğrenmesini sağlamak.*

Ey Ğulāmī ḥān-kāh-ı 'aşkda şī'riñ **okut**
Zühre eflāk üzre itsün mevlēvī-āsā semā' (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 9*). [*okut,]*

ol: Olmak eylemi, şeklini almak, haline gelmek.

Kıl güzār ağıyardan ‘uzletle şāhib-‘izzet **ol**

At sipend-i nefsi nāra nūr-ı ‘aşkla bul şafā (Gulāmî Divanı , Gazel 3, Mısra 9). [ol,]

Ey Gulāmî reh-i ‘aşkında fenā-yāb **olana**

Sūhan-ı saht ile redd aña mūkāfāt bu mı yā (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 13). [olana, -an, -a]

Nigārā ‘andelībā gül çemende

Hezārîñ **oldığını** eyler îmā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 28). [oldığını, -dık, -ı, -n, -ı]

Āh u zārın nevhasın şît ü nevāsın cümlesin

Bî-menāfî ‘ **oldığın** añlar ider ezkār-ı şeyh (Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 12). [oldığın, -dık, -ın]

Bir arada mümkün olmaz tūfî vü zāğ-ı siyāh

Çünkü nā-cinsān ile şöhet **olur** nār-ı şedîd (Gulāmî Divanı , Gazel 36, Mısra 6). [olur, -ur]

Min-ba’d anîñ âteş-i mihri ile cānā

Sūzān **olarak** yanmağı dil eyledi hem ‘ahd (Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 8). [olarak, -arak]

Pā-nihād itmam cināna rüy-ı yār **olmaksızın**

Nār-ı düzağdan Gulāmî çün degül bustān lezîz (Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 9). [olmaksızın, -mak, -sızın]

Dil-i gam-gînimiz bir lahza şādān **olsa** olmaz mı

Hudāyā hayli demdir mübtelā-yı derd-i hasretidir (Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3). [olsa, -sa]

Hem-‘inān **olmasını** şanma Gulāmî dā’im

Şeh-süvārım gün olur ki reh-i hicrānı tutar (Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 9). [olmasını, -ma, -sı, -n, -ı]

Hem-‘inān olmasını şanma Gulāmî dā’im

Şeh-süvārım gün **olur** ki reh-i hicrānı tutar (Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 10). [olur, -ur]

Edālarla ider şad-nāz u istignā kıılır ibrāz

Sürürından terennüm-sāz **olur** bülbül ki vuşlat var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 8). [olur, -ur]

Dîde-i rahm ile kim giryān **olurdu** hālime

Ey Gulāmî olmasaydı āh-ı âteş-bārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 29). [olurdu, -ur, -dı]

Ey Gulāmî gāfilāne olma bir dem ‘arîf **ol**

Hakḳ’ı bil kim Hakḳ’ı bilmekdir bu ekvāndan gāraḳ (Gulāmî Divanı , Gazel 92, Mısra 9). [ol,]

Kişver-i hūbāna **olduḳdan** berü sen pâdişāh

Günde bir kânün idersin şehr-i mihre ihtirā’ (Gulāmî Divanı , Gazel 98, Mısra 3). [olduḳdan, -duk, -dan]

Ḳanad açup uçar iken tūyūrı görse eger

Olur mı şayd ‘aceb ol ṭab’-ı bâzdan fāriğ (Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 6). [olur, -ur]

Dār-ı sürürü buldı **olan** cān-sipār-ı ‘aşḳ

Mülk-i şafāya irdi iden terk-i ‘ār-ı ‘aşḳ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 1). [olan, --an]

Şuḳî libās-ı şūf ile aldatma ‘ālemi

Şāf **olmayınca** dil nazar itmez nigār-ı ‘aşḳ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 8). [olmayınca, -ma, -y, -ınca]

Gördiği anda revānın virseler teşne-lebān

Taḫteḫā’l-enhār **olan** āb-ı cināndir ḥançeriñ (Gulāmî Divanı , Gazel 107, Mısra 6). [olan, --an]

Ḳapînda bir gedā olmak didim maḳşūdumuz yāre

Yazup fermānımı şehr-i firāḳa didi sultān **ol** (Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 8). [ol,]

Sāna olmaz Gulāmî āşinā bîgāneye meyli

Gerek çāk-i girībān **ol** gerekse sîne-sūzān **ol** (Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 10). [ol,]

Sāna olmaz Gulāmî āşinā bîgāneye meyli

Gerek çāk-i girībān **ol** gerekse sîne-sūzān **ol** (Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 10). [ol,]

Sed-i İskender **olsa** yıkılır seyl-âb-ı eşkimle
‘Aceb muhkem yıkılmaz kal‘a-i derd ü belâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 9). [olsa, -sa]
Olunca âşinâ râz-ı seyekfîkehümullâha
Ki buldı bî-mekâna ol karâbet Hâzret-i ‘Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 7). [olunca, -un, -ca]
Ey Gulâmî vâdî-i ‘aşkında bârî ebkem **ol**
İltifât-ı nîme içün cânib-i cânânenen (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 9). [ol,]
Rû-nümâ **ol** bu Gulâmî‘ye yeter pinhânlığıñ
Künc-i dilde mihri dâ‘im ber-karârım kândesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 9). [ol,]
Pendi terk eyle eyâ nâşih-i gâfîl tutamaz
Bâdî hikmetle eger **olsa** da biñ Eflâtûn (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 6). [olsa, -sa]
Efendim dil-pesendim pek gücenmişdir gedâsından
Der-i luftî müsedded **oldığı** ma‘lûm edâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 2). [oldığı, -dığ, -ı]
Gelürse bezme mezkûrân **olur** gül-veş o dem hândân
İder bülbülleri giriyân o tavr-ı nâ-revâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 5). [olur, -ur]
İksîr-i luftûñ ile bu zerrîn **olan** dilim
Bir düht olaydı bârî habîbîñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 5). [olan, -an]
Ten içre cân remîde **olur** ey habîb eger
Gülzâr-ı rûda irse zülûfuñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 3). [olur, -ur]
Yine nâ-şâd **olacak** gönlüni şâdân itme
Niye nâ-yâb **olacak** luftûñ i‘lân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 2). [olacak, -acak]
Ger kabûl-i zâtıñ olsa ser-firâz-ı ‘âlemim
Redd olursa bâb-ı ‘adlînden **olur** dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 12). [olur, --ur]
Gürûh-ı ‘âşık-ı bî-çâreler **olur** hayrân
Gidince serv-i sehî dilberân-ı hoş-reftâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 31). [olur, -ur]
Bârekallâh ey **olan** şevket serinde efseri
Hüsrev-i mülk-i şecâ‘at nuşret-i Hâk leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 1). [olan, -an]
Şu‘le-bağış **oldığı** şeb Sîvâs‘a şems-i şevketi
Aşdı nûr âvîzesin ‘izzetle meh tâ ber-semâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 29). [oldığı, -dığ, -ı]
Vâdî-i zulmetde kalmışken sitem-keşler kamu
Âb-ı ‘adlînden şafâ-gîr **oldılar** bây u gedâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 10). [oldılar, -dı, -lar]
Ey Gulâmî söyledim târîh-i teşrîfîn anıñ
Kilk-i cevherle dü-mışra‘dan **olunmuşdur** binâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 40). [olunmuşdur, -un, -muş, -tur]
Cismiñe tapanca-zen **olduñsa** cânâ zâhirâ
Kağl kıldıñ bātınen şad-bâr insân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 19). [olduñsa, -du, -n, -sa]
Kamu cevânibe bâ-kısm ‘ayân u zâhir **olur**
Ziyâ‘-i şems-i ruhuñ fi‘l-cihât u gayr-i cihât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19). [olur, -ur]
Eserse gerçi bir bād-ı muvâfîk
Resîd-i sâhil-i vaşl **olur** ‘âşık (Gulâmî Divanı , Mesnevi I, Mısra 66). [olur, -ur]
İtmesün ‘âşıklara cevri sitem nâzûk beden
‘Aşkı âsân şanmasun âteşden **ol** bir pîrehan (Gulâmî Divanı , Muaşşer I, Mısra 44). [ol,]
Dü-destimle şarıldıkda miyân-ı dilbere bir kez
Eliñ çek hançer-i hûn-hârdan dūr **ol** didi bir kez (Gulâmî Divanı , Müfret 13, Mısra 2). [ol,]
Nedendir ta‘n u teşnî‘ ile me‘lûf **oldığı** vâ‘iz
Hele öz nefsin itmez fi‘l-i nâ-şâyesteden hâfîz (Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 1). [oldığı, -dığ, -ı]

Tā-be-key peyrev-i ağıyar **olacaq** taze cüvān
 Bizi pīr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı amān (*Gulāmī Divanı , Müfret 29, Mısra 1*). [*olacaq, -acaq*]
 Bu dil-i ğam-pervere bir ğam-güsār **olsaydı** āh
 Şād olurdu derdden dilde qarār **olsaydı** āh (*Gulāmī Divanı , Müfret 32, Mısra 1*). [*olsaydı, -sa, -y, -dı*]
 Bu dil-i ğam-pervere bir ğam-güsār **olsaydı** āh
 Şād olurdu derdden dilde qarār **olsaydı** āh (*Gulāmī Divanı , Müfret 32, Mısra 2*). [*olsaydı, -sa, -y, -dı*]
 Maḥlaşın cānā Niyāzī **oldıgın** itmēm kabūl
 Kim niyāzım redd idüp çok nāzlar ibrāz eylediñ (*Gulāmī Divanı , Müfret 55, Mısra 1*). [*oldıgım, -dık, -ın*]
 Gel yakīn **ol** al göñül raḥm it şehā hem şādıka
 ‘Āşıka dil-Vāmık’a hem şādıka sīm-i tenim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 15*). [*ol,*]
 Rāz-ı ‘aşk-ı ‘āşıkāna cān u dilden maḥrem **ol**
 Şabr idüp emrāz-ı ‘aşka mīr-i mülk-i a‘zam **ol** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 31*). [*ol,*]
 Rāz-ı ‘aşk-ı ‘āşıkāna cān u dilden maḥrem **ol**
 Şabr idüp emrāz-ı ‘aşka mīr-i mülk-i a‘zam **ol** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 32*). [*ol,*]
 Ey Ğulāmī ehl-i derde her zamān gel hem-dem **ol**
 Çok da şekvālar maḥallinde Lüzūmī ebsem **ol** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 34*). [*ol,*]
 Kānī ‘ **olmuşdum** o cānān ile bir güftāra
 Şaldı ğurbetlere çarḥ itdi dilim şad-pāre (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 17*). [*olmuşdum, -muşdum*]
 Qādir olmaz ḥakkine olan bu sırıra āşinā
 Dāḥil **ol** var **ol** gürūha bī-te‘emmül Ḥālīşā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 24*). [*ol,*]
 Kıldı teslīm bī-tevaḥḫuf cānını cānāna **ol**
 Kim okursa fātīha itsün Ḥudā raḥmet aña (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 7*). [*ol,*]

ol: "O" 3. teklik şahıs zamiri.

Eylerim şekvā seni Mevlā’ya nezdik **ol** yeter
 Zār u vāveylā ider peydā göñül şubḥ u mesā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 13*). [*ol,*]
 Açılur ol ğonca-leb ey ‘andelīb-i pūr-ḥarac
 Pīşeyi şabr it ki **oldur** fātīḥ-i genc-i ferec (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 2*). [*oldur, -dur*]
 Yunfiḳūn emvālehüm sırrına mazḥar düşdi **ol**
 Cümle ‘ālem ḥalkına keḥfū’l-emāndır Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 5*). [*ol,*]
 Mey-ḥāne-i fenāya girüp **ol** Ğulāmī sen
 Cām-ı ḥaḳīkati vire bā-iftihār-ı ‘aşk (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 13*). [*ol,*]
 Duḥūl-i meymenet-mevşūl-i na‘leyn-i Resūl’ūñ **ol**
 Beşārātın getürdi şehir-i Sīvās-ı mu‘allāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 23*). [*ol,*]
 Ḥaḳ saña bu ḥüsni virdigine **oldur** ki sebeb
 Eylesünler şun‘ımı bī’l-cümle seyrān yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 17*). [*oldur, -dur*]
 Ki **oldur** bādī-i icād-ı ‘ālem
 Anıñla ḥalk olundi daḥi Ādem (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 9*). [*oldur, -dur*]
 Līk virmiş genc-i va’d-i vaşlını **ol** lāyıkā
 Cedvel-i mihrinde nāmın eylemişdir sābıka (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 27*). [*ol,*]

ol: Olamamak.

Bed-güher yār-i perī-çihreyi āğūşa çeker
 Olamaz pāk-naẓar yār ile bir demde celīs (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 6*). [*olamaz, -a,-maz*]

ol: " O" işaret zamiri. II Görüntü.

Şıdk ile pesend eyleyen aşhâb-ı hidâyet

Buldi şeref ü şöhereti **ol** zât-ı berâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 12). [ol,]

ol: " O" işaret sıfatı.

Behcetde semâda benem **ol** mihr-i mu'allâ

Hüsnünden alur şu'lesini ğurre-i ğarrâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 1). [ol,]

Qâdir olamaz bakmağa ruhsârıma 'âşık

Şad-nîze ile eylerim **ol** dem anı a'mâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 6). [ol,]

Gülzâr-ı cemâliñ benem **ol** verd-i 'acîbi

Ez-cân hezâr olmada yüz biñ gül-i ra'nâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 7). [ol,]

Deşt-i hayretde şabâ şubh u mesâ virse meşâ

m-ı dile **ol** bûy-ı zülfüñ müşk-i ezferdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 14). [ol,]

Ey gözüm yaşı revân **ol** rûy-ı arza bañr-veş

Cüst-cû kıl nerededir gör hâne-i şâhib-sehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 7). [ol,]

Şehâ mâhâ bütâ cânâ ruñuñdan

Ziyâsın almış **ol** mihr-i mu'allâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 12). [ol,]

Nigârâ âsumân **ol** ebruvânıñ

Görüp resm-i hilâli itdi imlâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 21). [ol,]

Eylese mânend-i şehbâz **ol** şikâra niyyeti

'Âşıkân güncişk gibi havfdan olurlar pîç ü tâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 11). [ol,]

Rişte-i zülfine bend itdi dil-i şeydâyı

Beni mest eyledi **ol** dide-i hâmmâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 8). [ol,]

Gerden-i 'akla cünûniyyet kemendin bağlayup

Gitdi tañt-ı fûrkatte **ol** ân Leylâ-vâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 12). [ol,]

Virürse luñf ile bir iki bûse 'âşıkına

Ne çok deyü ider **ol** dem şûmâr u 'add u hisâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 14). [ol,]

Bir nîgehde 'âşık oldum rûyuña ben tâ ezel

Geldi **ol** günden berü başıma dürlü felekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 8). [ol,]

Açılur **ol** ğonca-leb ey 'andelîb-i pür-harac

Pîşeyi şabr it ki oldur fâtiñ-i genc-i ferec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 1). [ol,]

Na'ra-i mestânelerle töldürür 'âlemleri

Câm-ı 'aşkı nûş iden **ol** Haydar-ı Kerrâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 8). [ol,]

'Ahd itdi beni atdı belâ deştine pîrim

Ser-defter-i zilletde idüp nâmımı **ol** kayd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 10). [ol,]

Bed şandı benim hâlimi **ol** bî-haber-i 'aşk

Bilmez ki Ğulâmî şerefi buldı mü'ebbed (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 13). [ol,]

Rahmı yokdur ey Ğulâmî zerrece sâ'illere

Bî-haberdir derd-i 'aşkdan **ol** saçı leylâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 14). [ol,]

Rûzdan bî-şübhe ra'nâdır şehir hengâmesi

Şâfi ebyaz **ol** sebebdan olmaz esmerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 8). [ol,]

Hem vezîr-i evvelidir **ol** risâlet şadrınıñ

Zîr-i hükm-âverde-i ser-gerdegândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 7). [ol,]

Gāhī nazar-ı lutf ile şeydālara **ol** zāt
 Eylerdi nümāyende-i dībāce-i ruḥsār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 7*). [ol,]
 Ta'n eyleme **ol** bī-ḥaber-i 'aşkı Ğulāmī
 'Ādetdir olur zümre-i ḥübān cefā-kār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 21*). [ol,]
 Ol şūḥ-ı perī-çihreyi teşhīre Ğulāmī
 Çāre arasañ çāresi āh-ı şehērīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 9*). [ol,]
 Ol kadar endīşe-i efkāra yokdur ihtiyāc
 'Āşık öldürmekse kaşdıñ söyle kim cāndan geçer (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 5*). [ol,]
 İkrār ideriz kim bu şebistān-ı miḥende
 İrsāl iden **ol** māhī hedāyā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 16*). [ol,]
 Benim meftūnlığım **ol** çeşm-i pūr-cādūlarındandır
 Perīşān oldığım zūlfı gibi gīsūlarındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 1*). [ol,]
 Firār eyler gāzālīm vahşet ile görse 'uşşākı
 Belī bildim ki **ol** deşt-i Hıttā āhūlarındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 8*). [ol,]
 Şīrīn-zebān **ol** büt-i 'ayyāra kıl nazar
 Cevher-feşān-ı la'l-i şeker-bāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 1*). [ol,]
 Gūş urmaz **ol** tekebbūr idüp āh-ı 'āşıkā
 Yokdur teraḥḥum anda bu refāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 7*). [ol,]
 Tenim deryā-yı esrār-ı maḥabbetde fenā olmuş
 Bekādan **ol** fenā keştisine bir nāḥudā göster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 10*). [ol,]
 Zār eylese dil bülbuli gülzār-ı recāda
 Her rüz u şeb **ol** gonca-feme ḥānde-nümādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 8*). [ol,]
 'Aşk āteşi sūzān ide 'āşıkları her dem
 Mesrūr ola **ol** yār Ḥudā bu ne revādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 12*). [ol,]
 Āteş-i ḥasret ile dāğla seni sen de ciger
 Çekdi **ol** yāri kenāra şaşırup çok ağıyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 6*). [ol,]
 Ayak başmazsa bezm-i 'āşıkā kaḥrından **ol** cānān
 Ḥayālī gibi her dem çok şükürler hem-demim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 3*). [ol,]
 Ol neş'eden ki kūh u beyābān ser şalar
 Bu baht-ı ḥāb-reftemize bir fesānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 5*). [ol,]
 Ol nergis-i bīmār 'aceb hūş-rübādır
 Ol zālīm-i mazlūm-nümā ṭurfā belādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 1*). [ol,]
 Ol nergis-i bīmār 'aceb hūş-rübādır
 Ol zālīm-i mazlūm-nümā ṭurfā belādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 2*). [ol,]
 'Ālemin teşhīrine efsūn okur zātın seniñ
 Āferīn **ol** vech-i pākiñ böyle bir üstādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 4*). [ol,]
 Pençe-i ḥüsninden anıñ kırtaramaz kimse ten
 Göz süzünce tayr-ı diller şaydına **ol** şāh-bāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 8*). [ol,]
 Mest kılmuş bāde-i kibr ü gurūr **ol** şāhı kim
 Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 13*). [ol,]
 Rahmı yok atmış niķābın yüzlerinden od saçar
 Ḥāh nā-ḥāh yanmak ister **ol** arada varımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 6*). [ol,]
 Şerefdir yār ile cennetde olmak ger kıyāmetde
 Ğulāmī görmese yārin kıyāmet **ol** zamān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 10*). [ol,]

Deste al cām-ı velā nūş it anı bā-şad-şafā
Çün Ğulāmī **ol** şehā bī-hūş u şeydā gel iriş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 14*). [ol,]
Bir şadā virmez revānın yandırur **ol** şem‘aya
Eylemez mā-ŧi-zāmīn kimseye pervāne ‘arz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 3*). [ol,]
Devr ider mey-gūn lebiñ vaktinde **ol** sāgar ğalať
Hūn-feşān sākī-i ‘aynıñ dönderür hañcer ğalať (*Ğulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 1*). [ol,]
Kışver-i Fas’dan inüpdür Çīn’e **ol** gīsūları
Ya’nī kām-ı sīme kim çekmek diler leşker ğalať (*Ğulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 3*). [ol,]
Kaydı çıksun der-kenār olsun gūrūh-ı ‘aşīkān
İtmesün a’dāları **ol** dāhīl-i defter ğalať (*Ğulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 6*). [ol,]
Hasret şererinden dil ile bu teni hāfız
Yağdıñ yine **ol** derdime şaldıñ beni hāfız (*Ğulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 2*). [ol,]
Kānad açup uçar iken tūyūrı görse eger
Olur mı şayd ‘aceb **ol** ŧab‘-ı bāzdan fāriğ (*Ğulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 6*). [ol,]
Yok olsun hūsni **ol** bāğıñ bahārında beşāret yok
Hezārında meveddet nesterīninde melāhat yok (*Ğulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 1*). [ol,]
Ğulāmī lezzet-i zevk-i cihān āğūş-ı dilberdir
Dimiş üstādımız ammā ki sende **ol** liyākat yok (*Ğulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 18*). [ol,]
Gerçi **ol** ceyş-i Hābeş üzre hūküm-dārdır begim
Bir kerīmū‘-ť-ŧab‘-ıñ fermān-peziridir gōñül (*Ğulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 3*). [ol,]
Ey Ğulāmī kendiñi vaş eyleme **ol** şāha kim
Şad-hezārān bendesi var bir faķīridir gōñül (*Ğulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 9*). [ol,]
Ger muħarrik olsa serv-āsā kıyāmet-ķadd ile
‘Aşīkānıñ **ol** zamān kārı fīgāndır nev-resim (*Ğulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 16*). [ol,]
Ben seg-i kūy-ı nigārim niye bīgāne olam
Lık havf eylerim **ol** günde ki dīvāne olam (*Ğulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 2*). [ol,]
Olunca āşinā rāz-ı seyekfīkehūmullāha
Ki buldı bī-mekāna **ol** karābet Hāzret-i ‘Osmān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 8*). [ol,]
Hayā vū hīlm kāmı cāmī‘u‘l-Ķur‘ān‘dır **ol** zāt
Cihānda şāhib-i şevket mehābet Hāzret-i ‘Osmān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 11*). [ol,]
Ol dilārā kesdi mihri zencīrin benden hemān
Gōñli yağmāya virdi hasret ile bir zamān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 1*). [ol,]
‘Adū-yı mūnkirānla hem-nişīn olmuş sarāyında
Mūsāvī tutmuş **ol** bīgānegānı āşinālardan (*Ğulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 12*). [ol,]
Murgı ‘aqlım ķıldı şayd **ol** dām-ı zūlf-i ‘anberīn
Bī-nihāye dāmdan ķurtulmuş iken dil hemīn (*Ğulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 1*). [ol,]
Dīde-i hāmārınıñ eťrāfına şad-tīrler
Düzmüş **ol** şadr-ı faķīre urmak içün der-kemīn (*Ğulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 4*). [ol,]
Pergārıñ içinde bulunan nokķa mişālī
Kim çıkmaya **ol** dā‘ire-i şabr u rızādan (*Ğulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 14*). [ol,]
Yine şaldı dili **ol** mülket-i fikretlere āh
Düşürüp dām-ı belāyā vū meşāķkatlere āh (*Ğulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 1*). [ol,]
Fezā-yı Kerbelā-yı ‘aşķda teşne-lebānımdan
Kerem-fermā-yı teblīğ **ol** belāğat ma‘deni yāre (*Ğulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 6*). [ol,]

Tınâb-ı kuvvetim kat' oldı düşdüm çâh-ı ekdâra
 Meded feryâd-res **ol** bu firâkıñla düşen nâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 8*). [ol,]
 İstemez **ol** pür-kerem cevri Gulâmî kula
 Hâhişi andan dilâ nâz u edâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 13*). [ol,]
 Her seher hâk-i der-i cânânı bûs eyler nesîm
 Kim kıla ahvâl-i ehl-i 'aşka **ol** âhû nigâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 12*). [ol,]
 Bûse-i pür-âb-ı cân-efzâ-yı ruhsârın nigâr
 Bî-şümâr ısrâr idüp **ol** gün leb-i 'atşânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 8*). [ol,]
 Şerbet-i şîrin-zebânın şundi câm-ı kāmıma
 Urdı seng-i vuşlatı **ol** kâse-i hicrânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 12*). [ol,]
 Ol sebebden hel-etâ naşşıyla vaşf itmiş Hudâ
 Nûr-ı şems-i cûd u ihsân u şehâvetsin 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 5*). [ol,]
 Mey-i vaşlın talebinde yıkılan mestine **ol** şûh
 Cûd idüp **ol** leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 7*). [ol,]
 Mey-i vaşlın talebinde yıkılan mestine **ol** şûh
 Cûd idüp **ol** leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 8*). [ol,]
 Ey seniñ 'aşkıñ derinde niceler üftâdedir
 Sâye-endâz-ı nazar çün **ol** nezâket maşdarı (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 4*). [ol,]
 Ey hoş **ol** gün kim gönülde 'aşk-ı yârim var idi
 Sîne-i pür-sûz u çeşm-i eşk-bârim var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 1*). [ol,]
 Kör ola bahtım gözi gözler idim **ol** râhı kim
 Esb-i nâz üze o yolda şeh-süvârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 5*). [ol,]
 Şimdi rû-gerdân ider küyına varsam yâ İlâh
 Noldı **ol** süst-'ahde anıñla kararım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 10*). [ol,]
 Kılssa izhâr-ı terahhüm gel inanma sözine
 Urmuş **ol** kâfile âlûde-i hündur kılıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 6*). [ol,]
 Ol şehiñ gerd-i gubâr-ı zer-'ayâr-ı maqdemo
 Dîde-i dillerde kuhl-i incilâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 25*). [ol,]
 Hâcâletden felek şem'-i şeb-ârâsı fetil almış
 Gidüp **ol** mülk-i Sûdân'a getürmüşdür kara sevdâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 32*). [ol,]
 Ziyâ aldı semâvât **ol** gice mevlûd-ı Aḥmed'den
 Degil muhtâc kândîl-i mehe **ol** leyle-i zulmâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 35*). [ol,]
 Ziyâ aldı semâvât **ol** gice mevlûd-ı Aḥmed'den
 Degil muhtâc kândîl-i mehe **ol** leyle-i zulmâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 36*). [ol,]
 Hırâma başlar amân kebk-veş perî-rûlar
 Kopardı taraf taraf **ol** demde âh-ı âteş-bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 30*). [ol,]
 Ol müşîr-i ma'delet-fermâ vezîr-i Cem-edâ
 Hâzret-i Es'ad Paşâ ni'me'l-emîriñ mazharı (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 51*). [ol,]
 Ol şeh-i zî-şân u hâkân-ı zamân şâhib-kırân
 Menba'-ı eltâf u ihsân u inâyet perveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 65*). [ol,]
 Nüzûl itse eger kûh-ı bülend-i himmetiñ üze
 Meges 'arz-ı tefevvuk eyler **ol** dem murğ-ı 'ankâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 46*). [ol,]
 Himem-kârâ sen **ol** kân-ı keremsiñ ma'rifet kadrin
 Bilürsün çün ne hâcet hod-nümâ güftâr-ı bî-câya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 61*). [ol,]

Beyân-ı şûret-i Hâk olmasaydı vechiñ ger
 Müyesser olmaz idi bize **ol** tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 12*). [ol,]
 Anıñla **ol** cenâb-ı zât-ı Ahmed
 Resûl-i muhterem ya'nî Muhammed (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 23*). [ol,]
 Ki 'aşkıñla fenâ olan muhakkak
 Bekâyı buldılar **ol** zümre el-hâk (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 92*). [ol,]
 Ey nesîm-i pür-beşâret var huzûra öp etek
 Luţf idüp **ol** şâh-ı hüsne eyle bizlerden dilek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 28*). [ol,]
 Bûse-i la'l-i lebi olmaz müyesser 'âşık
 Şalınur serv üzre el irmez amân **ol** sîb-i sürh (*Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 2*). [ol,]
 Kef-gîr-âsâ göz göz itdi sînemi tîr-i müje
 Süzen-i zülfiyle **ol** kaşı kemân dikmek diler (*Gulâmî Divanı , Müfret 12, Mısra 2*). [ol,]
 Firâk-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyla açdım
 Hayâtımdan ümîdi kat' idüp **ol** dem kefen biçdim (*Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 2*). [ol,]
 Ol gün ola mı dilber ile sîne-be-sîne
 Pisterde hem-âgûş ola dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 1*). [ol,]
 Getür câm-ı Cem'i olsun seniñ **ol** cilveli sâkî
 Baña besdir hemânâ sîm-ten sâkîleriñ sâkî (*Gulâmî Divanı , Müfret 40, Mısra 1*). [ol,]
 Keser mıkırâş-ı fûrkatle vişâli kâğıdın **ol** şâh
 İrişmeden meded bûs-ı leb ü ruhsâra bir dem âh (*Gulâmî Divanı , Müfret 44, Mısra 1*). [ol,]
 'Ahd ü peymân eyledik **ol** yâr ile dâ'im hemân
 gayriye bûs-ı ruha ruşsat nümâyân itmeyem (*Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 1*). [ol,]
 Virüp **ol** zâta zihî Hâzret-i Kâdir kudret
 İster **ol** 'âşî mürîdâna Hudâ'dan rahmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 21*). [ol,]
 Virüp **ol** zâta zihî Hâzret-i Kâdir kudret
 İster **ol** 'âşî mürîdâna Hudâ'dan rahmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 22*). [ol,]
 Kôr olası bîgâneler **ol** yâri şaşırmış
 'Âşıklara cevri itmesini başdan aşırmış (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 21*). [ol,]
 Alma âhım kec-külâhım gel yakîn **ol** 'âşık
 Kec-külâhım egri bakma cânib-i dil-Vâmık'a (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 13*). [ol,]
 Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr **ol** yâ Resûlallâh
 Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 5*). [ol,]
 Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr **ol** yâ Resûlallâh
 Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 11*). [ol,]
 Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr **ol** yâ Resûlallâh
 Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 17*). [ol,]
 Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr **ol** yâ Resûlallâh
 Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 23*). [ol,]
 Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr **ol** yâ Resûlallâh
 Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 29*). [ol,]
 Hâlime rahm eyler idiñ noldı **ol** hâlet kanı
 Hâzret-i Allâh'a âh itdim havâle ben seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 27*). [ol,]
 'Aşkıdır **ol** neş'e-i kâmil kim andandır müdâm
 Meyde tenvîr-i harâret neyde te'sîr-i şadâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 9*). [ol,]

Kim müşaḥḥaş olmaz **ol** vādide sulṭāndan gedā
 Ehl-i 'aşkıñ āhdan ğayri bulunmaz hem-demi (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 15*). [ol,]
 Şehnāz-ı liķā bezm-i dilārāya ulaşdır
 Yā Rab beni **ol** nergis-i şehlāya ulaşdır (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 4*). [ol,]
 Baḥr-ı luṭfuñdan dilā bir kaṭre āb almaz bize
 Gendüm-i iḥsānını **ol** dil-rübā şalmaz bize (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 12*). [ol,]
 Hālimi 'arz u beyān eyle var **ol** dil-dāra
 Ey şabā eyleyeyim āhıma hem-rāh seni (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 19*). [ol,]
 Sū-be-sū murġān-ı hoş-elḥān ārāmīdedir
 Şad-hezārān 'andelīb **ol** ravzadan gül-çīdedir (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 8*). [ol,]
 Bendegiyyet defterine **ol** şehiñ tā ibtidā
 Ey Gulāmī kayd kılmuş maḥlaşñ merd-i Hudā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 21*). [ol,]
 Qādir olmaz ḥakkine olan bu sırā āşinā
 Dāḥil **ol** var **ol** gürüha bī-te'emmül Hālişā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 24*). [ol,]
 Gulāmī söyledi menkūṭ ile tāriḥin **ol** ğılmān
 Girüp bağ-ı cināna hem muḥarreb nezd-i Mevlā'ya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 9*). [ol,]
 İderdi şadr küttābına şeb rüz **ol** ziyālar pāş
 Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem'-i tābāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 3*). [ol,]
 Hāce Meḥemmed Efendi aña olmuşdı nām
 Bezm-i ta'allümde çün misk idi **ol** fāyiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 6*). [ol,]

ol: "Ol-" yardımcı fiili.

Zātında **olan** māye qabūl itdi kelāmı
 Anlar üzere yağdı niçe ebr-i 'atāyā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 7*). [olan, -an]
 Gül-i ümmīd açılmaz yağsa bārān biñ bahār **olsa**
 Anñ-çün artırur şit-i nevāsın bu dil-i şeydā (*Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 3*). [olsa, -sa]
 Qaldırup baş ḥāk ile yeksān **olan** cümle giyāh
 Oldılar hep muntazır teşrīfñe ey meh-liķā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 5*). [olan, -an]
 Qaldırup baş ḥāk ile yeksān olan cümle giyāh
 Oldılar hep muntazır teşrīfñe ey meh-liķā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 6*). [oldılar, -dı, -lar]
 Jāle-i dīdemle nem-nāk eyledim rāhānı kim
 Olmasun ruḥsārı gerd-ālūd vaẓ' itdükde pā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 8*). [olmasun, -ma, -sun]
 Müjdeler **olsun** eyā ey bülbulān-ı hoş-nevā
 'Azm-i seyrān eyledi şāhib-kerem verd-i 'atā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 1*). [olsun, -sun]
 Ka'be-i ḥüsnüñde ḥālīñdir ḥacer ebrūlarıñ
 Çün hilāl **olmuş** saña miḥrāb u minberdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 4*). [olmuş, -muş]
 Gulāmī kimdir iden nūş cām-ı maḥşūdı
 Derünü **olmadan** endüh külḥanında kebāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 16*). [olmadan, -madan]
 Temāyül itse ḥarāba ḥaṭ-āver **olmak** ile
 Egerçi Ka'be-i ḥüsni metīndir miḥrāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 7*). [olmak, -mak]
 Bu cism ü cān seniñ rāhiñda **olmuş** ḥāk ile yeksān
 Terāḥḥum kıl bu dil-efgendeye iḥsān müzdād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 9*). [olmuş, -muş]
 Mülk-i vaşla va'd ile tuġrā-nüvīs **olma** dirēġ
 Tīre baḥtım tā ezel olmuş benim menkūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 9*). [olma, -ma]

Mülk-i vaşla va'd ile tuğrā-nüvīs olma dirîğ
Tîre bahtım tâ ezel **olmuş** benim menkûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 10*). [*olmuş, -muş*]
Terk-i cân eylemeden gayri Ğulâmî **olmaz**
Maraż-ı mihr-i 'aţā-kerde-i Mevlā'ya 'ilāc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 13*). [*olmaz, -maz*]
Dil düşdi dām-ı 'aşka di nā-tamām-ı 'aşka
Mest-i müdām-ı 'aşka 'aşk ile **ola** şâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 4*). [*ola, -a*]
Vîrāne albi ābād eyle Ğulāmî dil-şād
Yağ micmere gel irşād 'ūdın dil **ola** fāyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 10*). [*ola, -a*]
Aħsen-i takvīm ile hālk eylemiş Hālik seni
Zāt-ı hüsnuñ ahter-i sa'dın gibi **olmuş** sa'id (*Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 8*). [*olmuş, -muş*]
Rūzdan bî-şübhe ra'nadır seher hengāmesi
Şāfî ebyaz ol sebebdan **olmaz** esmerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 8*). [*olmaz, -maz*]
Ben bu çarha nitmişim āramı yok ālāmı çok
Başım ūze gice gündüz tersine gerdün **olur** (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 4*). [*olur, -ur*]
Ta'n eyleme ol bî-haber-i 'aşkı Ğulāmî
'Ādetdir **olur** zümre-i hūbān cefā-kār (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 22*). [*olur, -ur*]
Dānesi gam dāmı hemm **olmuş** ezel şayyādınıñ
Nev-şikār itmek telāşıyla şikār elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 5*). [*olmuş, -muş*]
Āsitān-ı ğavsu'l-a'zam bende-i nāçiziym
Ol şehin dā'im Ğulāmî ğālib ū manşūr **olur** (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 10*). [*olur, -ur*]
Dil-i gam-gīnimiz bir lahza şādān olsa **olmaz** mı
Hudāyā hayli demdir mübtelā-yı derd-i hasretdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3*). [*olmaz, -maz*]
Vaşl-ı yāre ğālibā rū'yāda **olmuşdur** resān
Zā'il olmuş hūzn ū gam yok dilde bir aşlā keder (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 3*). [*olmuşdur, -muşdur*]
Leb-i rūyı dilārā-vār sürh **olmuş** hicābından
Güli gösterdiği-çün bülbüle yüz serde minnet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 5*). [*olmuş, -muş*]
Silüp āyine-i bî-kīne-i dilden sivā rengin
Ki **olmuş** yār-i her ezhar bundan bize 'ibret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 12*). [*olmuş, -muş*]
Eylemek tahrîr-i inhā va'diñiz **olmuş** idi
Māni'inden men' olup güyā hemān ezdādı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 19*). [*olmuş, -muş*]
Der-i cânāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez
Gözüm yaşındın **olmuş** telh u şüre baħr u yem 'āciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [*olmuş, -muş*]
Ayak baş gel serim kes bāba aş görsün cihān ehli
Disünler 'aşkıñdan gör ki **olmuş** gonca-fem 'āciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 8*). [*olmuş, -muş*]
Saña hūbān-ı 'ālem içre dirler şāh-ı ma'sūkhān
Kıyās it hüsnuñi cānā ne güne şūh u şeng **olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6*). [*olmuş, -muş*]
Şarāb-ı şabr ey dil gerçi telh u cān-sitān **olmuş**
Velī şūrābe-i rüz-ı tahassūr pīş-ez-ān **olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 1*). [*olmuş, -muş*]
Şarāb-ı şabr ey dil gerçi telh u cān-sitān **olmuş**
Velī şūrābe-i rüz-ı tahassūr pīş-ez-ān **olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 2*). [*olmuş, -muş*]
Firāk-ı yāri görmek bir nişān **olmuş** cehennemden
ğalať itdim ma'āzallāh saħar andan nişān **olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 4*). [*olmuş, -muş*]
Şerefdir yār ile cennetde olmak ger kıyāmetde
Ğulāmî görmese yārin kıyāmet ol zamān **olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 10*). [*olmuş, -muş*]

Rûz u şeb 'aşk âteşiyle sîne süzân **olmada**
Şaç vişâl âbın efendim eyle itfâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 3*). [*olmada, -ma, -da*]
Hâdeng-i tîr-i müjgân-ı dilârâya nişân **olmuş**
Ciger mecrûh dil bîmâr çeşmim hûn-feşân **olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 1*). [*olmuş, -muş*]
Seniñ bâbıñ segânın hâk-i pâyı **olmuşum** billâh
Terahhüm eyle hicrândır işim senden meded Hâliş (*Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 9*). [*olmuşum, -muş, -um*]
Mü' minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân
Rûy u müyuñ çünkü **olmuş** küfr ü îmândan gâraz (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 4*). [*olmuş, -muş*]
Fûrkâtîñ hışmı yeter bir dañı sen kılma nikâz
Dilber-i dehr gibi **olma** şaķın bed-cin' âz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 2*). [*olma, -ma*]
Olmuşum dergeh-i 'aşkıñda seniñ hâk-i kâdem
Bâd-ı ifnâ ile şavurma meded eyle lihâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 7*). [*olmuşum, -muş, -um*]
Dâmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim
Kim yalarmış bal tutan engüştini **olmuş** semâ' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 6*). [*olmuş, -muş*]
Mîhr ü meh almış ziyâsın ruhlarıñdan ey nigâr
İhvek **olmuş** yâ redâ'an kim iderler iltimâ' (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 8*). [*olmuş, -muş*]
Zâhid riya vü zerķ ile tesbîhi terk kıl
Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigâr-ı 'aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 10*). [*olmaz, -maz*]
Saña **olmaz** Gulâmî âşinâ bigâneye meyli
Gerek çâk-i girîbân ol gerekse sîne-süzân ol (*Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 9*). [*olmaz, -maz*]
Câlis **olmuş** taht-ı nâza hükm ider tâ kûh-ı kâf
Dehr içinde pâdişâh-ı dilberândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 7*). [*olmuş, -muş*]
Piş-gâh-ı 'âlîde **olmuş** raķîbân hem-celîs
Âşinâlar fark olunmaz şimdi hiç bigâneden (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 7*). [*olmuş, -muş*]
Ağlamaķdan gicelerde gözlerim oldu za'îf
Luţf u ihsânı çok **olan** şâh-vârım kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 6*). [*olan, -an*]
Olmuşum tâ ezel üftâde-i hâmûn-ı cünûn
Ruĥ-ı Leylî-şifâtıñ çeşmine gönîlüm meftûn (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 1*). [*olmuşum, -muş, -um*]
Muĥibb **olmaz** zamâne dil-rübâsı pâk-siretle
Bulunmaz zerre bunlarda şadâķatle vefâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 3*). [*olmaz, -maz*]
Eger Ceyhûn-ı eşķ-i dîde üzre cîsr olursañ da
Güzer kılmaz eger kılsa tehî **olmaz** cefâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 8*). [*olmaz, -maz*]
'Adû-yı münkirânla hem-nişîñ **olmuş** sarâyında
Müsâvî tutmuş ol bigâneġanı âşinâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 11*). [*olmuş, -muş*]
Eger Ceyhûn-ı eşķ-i dîde üzre cîsr **olursañ** da
Güzer kılmaz eger kılsa tehî olmaz cefâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 7*). [*olursañ, -ur, -sañ*]
Bir elde sübĥa-i evhâm-ı vaşl-ı çihre-i gül-fâm
Çeker **olmaz** gönîl fâriġ hemân zıkr-i maĥabbetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 8*). [*olmaz, -maz*]
Öyle bir 'illete düçâr **ola** kim 'âlemde
Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 3*). [*ola, -a*]
Şunma sâķî sāġarı var ġit seniñ **olsun** yeter
'Âşıkıñ destindeki câm-ı cefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 7*). [*olsun, -sun*]
Nâm **olalı** dehrde söyle vefâ itdiġiñ
Yandı cefâdan bu dil leyl ü nehâr ân-be-ân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 15*). [*olalı, -alı*]

Melâhât esbine **olmuş** süvâr o şüh-ı ‘Acem
Fezâ-yı ‘aşkda ‘uşşâka temâşâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 3). [olmuş, -muş]
İksîr-i lûtfu ile bu zerrîn olan dilim
Bir düht **olaydı** bârî habîbîn hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 6). [olaydı, -a, -y, -dı]
Çün şenâ-güyendeñiz **olmuş** Gulâmî tâ ezel
Dergeh-i sultân-ı gavşîñ oldığı-çün çâkeri (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 13). [olmuş, -muş]
Kör **ola** bahtım gözi gözler idim ol râhı kim
Esb-i nâz üze o yolda şeh-süvârım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 5). [ola, -a]
‘Aql ile **olmuş** iken ‘âleme engüşt-nümâ
Şimdi Mecnûn gibi bâzîçe-i etfâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 7). [olmuş, -muş]
Olmadan pister-i vuşlatda çü lâle ‘uryân
Bezidir kat-be-kat esbâb-ı sefer ile teni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 3). [olmadan, -madan]
Ser-âver şahın-ı meydân-ı zemîne leşker-i sebzi
Cihân-gîr **olmada** sebkat idüp Kisrî vü Dârâ‘ya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 12). [olmada, -ma, -da]
Hezârân bülbülân-ı hoş-nevâ-veş zümre-i ‘uşşâk
Olup şürîde ser-âgâz ider tahmîd-i Mevlâ‘ya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 10). [olup, -up]
Riyâh-ı râh-ı revân-bahşlar vezân **olmuş**
Dıraht-ı nâza urur arada düşer eşmâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 7). [olmuş, -muş]
Şafâ-yı kalbden **olmuş** semâya peyveste
Livâ-yı ‘ayş-ı meserret pey-â-pey âhîr-kâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 17). [olmuş, -muş]
Semâda mihr ü meh üftâde-i cemâli olup
Nezâret itmek için **olmuş** ikisi devvâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 40). [olmuş, -muş]
Ber-karâr oldukça aḥkâm-ı şer‘î at dehrde
Üstüvâr **ola** bu dîn-i Ḥazret-i Peygamberî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 64). [ola, -a]
Ber-karâr **oldukça** aḥkâm-ı şer‘î at dehrde
Üstüvâr ola bu dîn-i Ḥazret-i Peygamberî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 63). [oldukça, -duḡca]
Ḥazret-i ‘Abdü‘l-‘Azîz Ḥân-ı ‘ulüvvü‘ş-şân kim
Zâtı **olmuş** düdmân-ı Âl-i ‘Osmân mefḥarî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 22). [olmuş, -muş]
Âteş **olmuş** her biri ta‘lîm-i âteşde şehâ
İstemez ḡapsül ider bârûtî süzân demleri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 41). [olmuş, -muş]
Mey-i renc ü miḥenden mest **olan** maḥmûr râḥatdır
Tevâzu‘ eylemez sâkıye câm-ı neş‘e-bahşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 11). [olan, -an]
Nigeh-bân-ı vilâyetsin **olur** şîrânla âhûlar
Muşâḥib sâye-i ‘adliñdedir bir câda hem-sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 43). [olur, -ur]
Olmuş idi intizârıyla remed çeşm-i ‘adil
Ḥâk-i pâ-yı tütîyâ-bahşınla buldı incilâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 25). [olmuş, -muş]
Ehl-i Sîvâs hicretîñle sîne-küb-ı ḡam olup
Oldılar hep ḡarka-i ilbâs-ı aḥzân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 6). [oldılar, -dı, -lar]
Ḥalk-ı ‘âlemden cefâ-dîde **olunca** ‘âşîkân
Maḥv olurdu eyleseñ rüyuñ nümâyân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 21). [olunca, -ın, -ca]
Pister-i dîbâ vü atlas ḡâb-gâh **olmuş** iken
Ḥâk ile oldukda cismiñ şimdi yeksân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 9). [olmuş, -muş]
Birisi nâ-büdi-i dîdârîñ **olmuş** bî-ḥilâf
Dîgeri cevri-i cefâyâ-yı raḡîbân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 25). [olmuş, -muş]

Medfeniñ **olmuş** ziyâret-gâh-ı ‘uşşâk-ı cihân
 Hâk-i kabriñ kuhl-sâz-ı cümle a‘yân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 27*). [*olmuş, -muş*]
 Cüy-ı ihsânîñ kenârında tûrurdi teşneler
 Âb-ı lûtfuñdan kamu **olmuşdı** reyân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 32*). [*olmuşdı, -muşdı*]
 Zünûn-ı şûrete bend **olma** mümkün olmaz kim
 Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 47*). [*olma, -ma*]
 Zünûn-ı şûrete bend olma mümkün **olmaz** kim
 Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 47*). [*olmaz, -maz*]
 Cemâl-i pâkiñi dîdâra **olmuşum** müştâk
 Mişâl-i teşne-lebân âb-ı şâfa fî ‘l-felevât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 27*). [*olmuşum, -muş, -um*]
 Kelâmım **olmasun** revnağ-fezâ-yı lafz-ı bî-ma‘nâ
 Bu mecmû‘am gülîstân-ı hezârân ‘âşîkân eyle (*Gulâmî Divanı , Kit’a 11, Mısra 3*). [*olmasun, -ma, -sun*]
 Kimi cismin fenâ kılmış muhakkak
 Bu ümmîd ile **ola** kûrba elyak (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 42*). [*ola, -a*]
 Hudâ her zerrede ‘aşkıñ nümâyân
 Olupdur cümlesi şevkiñle hayrân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 40*). [*olupdur, -up, -dur*]
 Vâ‘izâ kûrkutma nâr-ı düzah ile kıl nazâr
 Âteş-i hicrân ile dünyâ baña **olmuş** sağar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 2*). [*olmuş, -muş*]
 Dâstân **olduğ** lisân-ı nâsa maḥbûb-dost deyü
 Zann ider maḥbûb ise gör kendine bizi ‘adû (*Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 1*). [*olduğ, -du, -ğ*]
 Ol gün **ola** mı dilber ile sîne-be-sîne
 Pisterde hem-âgûş **ola** dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 1*). [*ola, -a*]
 Ol gün **ola** mı dilber ile sîne-be-sîne
 Pisterde hem-âgûş **ola** dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 2*). [*ola, -a*]
 ‘Ârifîñ **olmaz** ḥaḳîḳat Ḥaḳ‘dan özge aḳrebi
 Aḳribâ zann itdigi hep aḳrebidir ‘aḳrebi (*Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 1*). [*olmaz, -maz*]
 Zâtîñ **olmuş** bir ma‘âlî-menḳabet
 Kişver-i ḥübâna sür şâhâne at (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 13*). [*olmuş, -muş*]
 Zaḥm-ı hicrâna nihâyet **ola** mı olmaya mı
 Luṭf ile merhem-i vuşlat **ola** mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 1*). [*ola, -a*]
 Zaḥm-ı hicrâna nihâyet **ola** mı olmaya mı
 Luṭf ile merhem-i vuşlat **ola** mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 2*). [*ola, -a*]
 Dil-i ğam-dîdeye râḥat **ola** mı olmaya mı
 Ten-i mecrûḥıma şıḥḥat **ola** mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 3*). [*ola, -a*]
 Dil-i ğam-dîdeye râḥat **ola** mı olmaya mı
 Ten-i mecrûḥıma şıḥḥat **ola** mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 4*). [*ola, -a*]
 Ebedî ‘illet-i ḥasret **ola** mı olmaya mı
 Gerden-i cân u göñül zûlf-i nigâra beste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 5*). [*ola, -a*]
 Rûz u şeb dūd-ı figân ‘arşa olur peyveste
 Dâ‘imî bizde bu ḥâlet **ola** mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10*). [*ola, -a*]
 Serde sevdâ-yı maḥabbet **ola** mı olmaya mı
 Şanma bu nâle-i âh-ı şehîr cümle teḥî (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 15*). [*ola, -a*]
 Rûz-ı vuşlat dem-i şoḥbet **ola** mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 25*). [*ola, -a*]
 Zaḥm-ı hicrâna nihâyet ola mı **olmaya** mı
 Luṭf ile merhem-i vuşlat ola mı **olmaya** mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 1*). [*olmaya, -ma, -ya*]

Zahm-ı hicrāna nihāyet ola mı **olmaya** mı

Luṭf ile merhem-i vuṣlat ola mı **olmaya** mı (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 2). [olmaya, -ma, -ya]

Dil-i ğam-dīdeye rāhat ola mı **olmaya** mı

Ten-i mecrūhıma şihhat ola mı **olmaya** mı (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 3). [olmaya, -ma, -ya]

Dil-i ğam-dīdeye rāhat ola mı **olmaya** mı

Ten-i mecrūhıma şihhat ola mı **olmaya** mı (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 4). [olmaya, -ma, -ya]

Ebedî 'illet-i ḥasret ola mı **olmaya** mı

Gerden-i cān u göñül zülf-i nigāra beste (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 5). [olmaya, -ma, -ya]

Rûz u şeb dūd-ı fîğân 'arşa olur peyveste

Dā'imî bizde bu ḥâlet ola mı **olmaya** mı (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 10). [olmaya, -ma, -ya]

Serde sevdā-yı maḥabbet ola mı **olmaya** mı

Şanma bu nāle-i āh-ı seherî cümle tehî (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 15). [olmaya, -ma, -ya]

Rûz-ı vuṣlat dem-i şoḥbet ola mı **olmaya** mı (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 25). [olmaya, -ma, -ya]

Güc ile **olmuş** iken maḥrem-i rāz-ı dildār

Mülk-i hicrāna figend itdi bu çarḥ-ı ğaddār (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 25). [olmuş, -muş]

Mezheb ü milletin ifsādına bādīdır çîn

Heft-iḳlîme olan şāha dil **olmuşdı** karîn (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 16). [olmuşdı, -muşdı]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 5). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 6). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 11). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 12). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 17). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 18). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 23). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 24). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 29). [ola, -a]

Ḥaḳ buña rāzî mi **ola** ey felek

Yārdan **ola** yār cüdā ey felek (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 30). [ola, -a]

Cenneti yār **olmasa** ben istemem

Büy-ı bahār **olmasa** ben istemem (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 13). [olmasa, -ma, -sa]

Zevḳ-i nigār **olmasa** ben istemem

Büs-ı kenār **olmasa** ben istemem (Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 16). [olmasa, -ma, -sa]

Ḥarīm-i vuṣlat-i efkār-ı dildāra **olup** maḥrem

Ḥayāl-i ḥāl ü ḥaṭṭıyla Ğulāmî şimdi pek ḥurrem (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 25). [olup, -up]

Ḥalka-i zülfüne pā-beste bu şebbāz göñül

Bulamaz re'y-i firāvānla ḥalāş **olmağa** yol (Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 14). [olmağa, -mağ, -a]

Helāk-i dest-i ƣahrın **olmuşum** meydān-ı fūrƣatde
 Hāmiyyet merhāmet yok mı (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 5*). [*olmuşum, -muş, -um*]
 ‘Aşƣ kilki çekdi ƣaƣ harf-i vücūd-ı ‘āşıkā
 Kim **ola** s̄ābit ƣaƣ işbātında nefy-i mā-‘adā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 30*). [*ola, -a*]
 Üftāde-i ƣüsnün **olalı** şöhre-i dehrem
 Sevdā-yı ƣayālīnle şehā hāmil-i cevrem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 11*). [*olalı, -alı*]
 Ƣādir olmaz ƣakkine **olan** bu sırra āşinā
 Dāhıl ol var ol gürūha bī-te‘emmül Hālišā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 23*). [*olan, -an*]
 Nihāyet itdi şākird ƣāce-i mevte anı bu ƣarƣ
 Mu‘allim **olmuş** iken her cihet erbāb-ı ‘irfāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 8*). [*olmuş, -muş*]
 İderdi şadr küttābına şeb rüz ol ziyālar pāş
 Ki **olmuşdı** sarāy içre mişāl-i şem‘-i tābāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 4*). [*olmuşdı, -muşdı*]
 Rüz u şeb naƣdīne-i ceddin ‘ulūma şarf ile
 Olmuş idi şem‘-i bezm-i rüşenā-yı ‘ālimān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 4*). [*olmuş, -muş*]
 Hāce Mehemmed Efendi aña **olmuşdı** nām
 Bezm-i ta‘allūmde ƣün misk idi ol fāyiha (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 5*). [*olmuşdı, -muşdı*]
 Bu Mehemmed Beg emīr-i bī-nazīr-i ƣūkm-rān
 Merzifon‘da kābiren-‘an-kābir **olmuş** hānedān (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 2*). [*olmuş, -muş*]

ol: " O " kişi zamiri. II Sürekli nefsinin peşinde olan kişi.

Tezyīn için bāğce-i ‘ālem-i dehrīn
 İrsāl-i rūsul eyledi **ol** Hāzret-i Mevlā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 4*). [*ol,]*
 Gülşen-i ƣamd içre sūnbūldür şehā bil besmele
 Ol durur ser-levhaya tezyīn ü minhācü‘l-hüdā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 4*). [*ol,]*

ol: " O " 3. teklik kişi zamiri.

Dıraht-ı vuşlatın bergiyle bārān eyledi rīzān
 Sūmūm-ı şarşar-ı fūrƣat ƣanı **ol** bād-ı cān-fezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 8*). [*ol,]*
 Āh-keşān ‘āşıkān içre düşer fitneler
 Düşmene itse eger bir kere **ol** merhābā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 16*). [*ol,]*
 O nere varsa leţāfet ile pervāne-veş
 Şem‘-i ruha ƣok teni yandırır **ol** dil-rübā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 22*). [*ol,]*
 Ol meh-i ƣübān dil-i ‘āşıkı elbet alır
 Deste Ģulāmī ile hem-dem olur intehā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 25*). [*ol,]*
 Pister-i ƣafletde baş ƣoyma devāc-ı rāhata
 Būriyā-bāf-ı niyāz **ol** bu riyyādan ƣurma geç (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 8*). [*ol,]*
 İlticā-yı vuşlat itsem **ol** baña fūrƣat virür
 Hālīme rahm eyle dirsem ƣam baña meftūn olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 7*). [*ol,]*
 Perverdesin ‘aceb niçün **ol** pāy-māl idüp
 Şahrā-yı ƣamda ƣor nice cevri ü cefā ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 5*). [*ol,]*
 Yanar ‘aşƣ āteşiyle rüz u şeb **ol**
 Rūsūm-ı mā-sivā ƣalmaz olur kül (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 73*). [*ol,]*

ol: " O " işaret zamiri.

Gözle sen hâşır-ı nâ-şadı nolur gâh u gehî

Dime bu lâyıķ-ı rahmet **ola** mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 20). [ola, -a]

ol: " O" işaret zamiri.

İçerse müftî-i dānā-yı pîr-i şehr şarāb

Hicābı ref' idüp **ol** şūhı būs ider şab şab (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 2). [ol,]

Āsitān-ı gāvşu'l-a 'zam bende-i nā'iziyim

Ol şehîñ dā'im Ġulāmî gālîb ü manşūr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 10). [ol,]

Cülûsıyla vezāret kürsîsine şāniyen **ol** zāt

Mu'aṭṭar kıldı kaşr-ı dîn ü imānı 'Ömer Fārūk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 11). [ol,]

Alur tesbîhîni deste okur āheste āheste

ġulāmın görse **ol** hāste olur korkmaz Hūdā'sından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 14). [ol,]

ol-: "Ol-" yardımcı fiili.

Mā-sivā ġıll u ġışından pāk kıl dil hānesin

Ey Ġulāmî şāh-ı 'aşkıñ kaşrına **ola** sezā (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 14). [ola, -a]

Seyf-i kalb-i 'aşkıñ eşk-i 'uyūnuñdan şuvar

Lāmi' **olsun** rāz-ı zîb-i sa'd ile kim dā'imā (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 12). [olsun, -sun]

Müntezir **oldı** bütün taġlardaki ṭayr u vuḥūş

Hāk-i pāye sürmek içün yüzlerin ya'nî şehā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 9). [oldı, --dı]

Hān-ı 'işret kurdı ġülşen içre lāle şevk ile

Oldı sākî nesterîn döndürdi cāmı ḥabbezā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 20). [oldı, --dı]

Nāvek-i ġamzeleri sînemi kıldı mecrūḥ

Merheminden şeh-i ḥübāna **olan** bî-pervā (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 6). [olan, -an]

Ḳādir **olamaz** bakmaġa ruḥsārıma 'āşık

Şad-nîze ile eylerim ol dem anı a'mā (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 5). [olamaz, -a, -maz]

Kim görürse dil sever bir şūḥa **oldum** mübtelā

Nāz ile bir merḥabāya cān ider 'āşık fedā (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [oldum, --du, --m]

Adıña lâyıķ **olan** şādıķa cevri itmeyüp

Hāste-dil-i 'āşıķa eyle lebiñle devā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 7). [olan, -an]

İksir-i luṭṭuñ eger düşse mis-i cānlara

Zer gibi kıymetlenür ya'nî **olur** kîmyā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 4). [olur, -ur]

Ol meh-i ḥübān dil-i 'āşık elbet alur

Deste Ġulāmî ile hem-dem **olur** intehā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 26). [olur, -ur]

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Ža'îf **oldı** vücūdum zülf-āsā (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 16). [oldı, --dı]

Ġulāmî ile revā mı ki münfā'il **ola** dost

Ki ḥayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde ṭaleb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 9). [ola, -a]

Ne dem görürse nigārım ider hicāb 'aceb

Kebāb **olursa** bu āteşle cān u dil ne 'aceb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 2). [olursa, -ur, -sa]

Bir nıgehde 'āşık **oldum** rüyuña ben tā ezel

Geldi ol günden berü başıma dürlü felekāt (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 7). [oldum, --du, --m]

Engübîn-i iltifātın ṭablasında çün meges

Cem' **olup** 'āşıkların mānend-i yevm-i 'araşāt (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 4). [olup, --up]

Gören tûbâ **olan** kıddiñ ider mi ser-fürü serve
Şu 'â'ñ zerresin bînâ **olan** olmaz mehe muhtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5). [olan, -an]

Gören tûbâ **olan** kıddiñ ider mi ser-fürü serve
Şu 'â'ñ zerresin bînâ **olan** olmaz mehe muhtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 6). [olan, -an]

'Âşıkından dūr **olan** bî-merhamet ma'sûk için
Ey Gulâmî rüz u şeb hem âh u zâr itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 9). [olan, -an]

Var eyle kendiñe pend ey bî-temîz nâşih
Şîrîn **olursa** çün kâd itmem taleb neşâyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 2). [olursa, -ur, -sa]

Derd-i bî-dermâna düş **olsa** tarîkatda yine
Ser-fürü itmez tabîb-i hâzika bîmâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 13). [olsa, --sa]

Kerbelâ-yı 'aşkda 'atşân **olup** kıldım meded
Ey Hüseyin'im kim tevâzu' düşmene emr-i ba'îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 3). [olup, --up, -]

Takdîr-i kazâ habli **olup** gerdenime bend
Bend itdi miyâna kemer-i hüznî hezâr-şad (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 1). [olup, --up]

Zîr-i destînde **olan** üftâdeye lutf eyle kim
Râhimînler erhamı rahm eyleye saña meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 11). [olan, -an]

Fürkâtînden cânım **oldı** cân-ı men nezdîk-i leb
Cânı gel zann itme kim ey hâce bî-cânân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 7). [oldı, --dı]

Hâr-gâh-ı fütüvvetde **olan** şâh-ı şücâ'im
Rağm eyle benim hâlîme ki rağma sezâ-vâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 17). [olan, -an]

Hümâr-âlûde çeşm-i yâri seyyâr **oldığım** günden
Gönül şeydâ-sıfat bî-hüş-ı câm-ı nâz u nağvetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 5). [oldığım, --dığ, -(i)m]

Dem-i hicrânda **olan** süziş-i gam bulsa fenâ
Yâ nasıl vermeye şükrâne buña 'âşıkı ser (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 7). [olan, -an]

Haftı bîñ **oldı** şimdi yine hâl-i 'anberîn
Devr-i gurûr-ı nokta-i pergâr bestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 7). [oldı, --dı]

Eylemek tahrîr-i inhâ va'diñiz olmuş idi
Mânî'inden men' **olup** güyâ hemân ezdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 20). [olup, --up]

Germî-i mey şîr-i neyle **oldı** gam tûmârı tay
Şimdi rakş eyler sürûr ile der ü dîvârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11). [oldı, --dı]

Cümle mağbûbân içinde **oldı** yârim ser-firâz
'Âleme hüsnî tağıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 1). [oldı, --dı]

Pest **olup** nezdinde bunca kıddi tûbâ dilberân
Bâğ-ı hûbân içre yokdur kendi gibi serv-i nâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 3). [olup, --up]

Bahâr-ı seyl-i fûrkât çeşme-i vaşlîñ nihân itmiş
Velî **olmaz** kararı şanma şâhâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 6). [olmaz, -maz]

Derûnum derdini dildâra yazmağdan kalem 'âciz
Beyânından hezârân **olsa** târ-ı zîr ü bem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 2). [olsa, --sa]

Tîğ-i gamzeñ dökmek için hûnları 'uryân **olup**
Bilmemiş kan dökmeye tîr-i nigâhîñ işte bes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 7). [olup, --up]

Kişver-i kalbe nice sâl hüküm-rân idi nûr
Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baht ile re'ts (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 8). [oldı, --dı]

Bâğ-ı dilden der-i cânâna şakın gönderme
Hâtır-ı nâzûkine bâr **oluyor** bâr-ı hulûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 4). [oluyor, -u, -yor]

Şem'in **olsa** gonca-veş hârî dilâ pervânede
Zâr u efgânın ider bûlbûl gibi cânâna 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 7). [olsa, --sa]
Hep nifâk-engîzdir ebnâ-yı dehrîñ meşrebi
Cümleten tahrîr **olan** inşâ vü imlâlar ğalať (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 8). [olan, -an]
Naşıl hilâle perestîşlerimi terk iderim
İder mi mü'min **olan** hiç namâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 8). [olan, -an]
Ne **oldı** dîdeleri şîve nâzdan fâriğ
Ne gönlüm **oldı** temennâ niyâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 1). [oldı, --dı]
Ne **oldı** dîdeleri şîve nâzdan fâriğ
Ne gönlüm **oldı** temennâ niyâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 2). [oldı, --dı]
Dağılsun goncası bergi şararsun sürh **olan** rengi
O gülzârîñ ki verdinde dilâ bûy-ı hamiyyet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 5). [olan, -an]
Neş'e-bahşız câzib-i cânız Ğulâmî 'âşıkız
Bu 'aceb mi **olsa** ber-ter şân-ı 'Abdü'l-Kâdir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 10). [olsa, --sa]
Beyt-i hasretde hâzîn ü zâr giryân **oldıgım**
Kim hayâlâtın gibi şahîñ esîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 5). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Açup şitâb ile mührin nazar-figen **olarak**
Kırâ'at eyledigim ân bilindi cümle me'âl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 3). [olarak, -arak]
İndi çeşme intizâr ile kara şu **oldı** ağ
Sâkıyâ şun mey ki gitsün sîneden endüh u ğam (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 7). [oldı, --dı]
Zâhidâ leb-teşneyim ta 'n itme mey-nüş **oldıgım**
Gör neden dikkâtle böyle mest ü medhüş **oldıgım** (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 2). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Sâķî-i çeşm-i ħumâr-âlûdeniñ maħmûriyam
Çok mıdır 'âlemde şeydâ rind ü bî-hüş **oldıgım** (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 4). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Bir pula şatdım çürük kâşâne-i îmânımı
Virdim anı saña da gör ħâne-ber-düş **oldıgım** (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 6). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Zülf-i yâre bağladı gönlüm felek ħışm eyleyüp
Bildi 'aql u fikrden küllî ferâmüş **oldıgım** (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 8). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Bâd-ı hasret ebr-i fûrkatden Ğulâmî rûz u şeb
Yâr deryâlar gibi bilmez mi pür-cüş **oldıgım** (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Tâ ezel çeşm-i fûsûn-sâzını gördükde dîdem
Âĥiri 'âleme Mecnûn gibi efsâne **olam** (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 6). [olam, -am]
Sipâh-ı şâdikîn **olmağdadır** mağlûb dünyâda
Bulur nuşret o kâfir-kîş ceyş-i eşkıyâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 13). [olmağdadır, -mak, -da, -dır]
Tevekkül kişveri içre **olup** teslîm-i Rabbânî
Geyüp egnine esbâb-ı şehâdet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 5). [olup, -up]
Ey dil-i şeydâ yine düşdüñ cüdâ cânânenen
Dür **olup** kaldıñ yine nezzâre-i yek-dânenen (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 2). [olup, -up]
Eylediñ çok zârîlikler vuşlatairmek içün
Men' **olup** ağıyârlar seyrâne-i dür-dânenen (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 4). [olup, --up]
Eyâ bu 'ahd-i ikrârîñ ferâmüş **oldı** mı cânâ
Ki itmezsiñ vefâ bir kez nedir da'vâ-yı bî-'unvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 3). [oldı, --dı]
Zevrak-ı sevdâyı sürdüm sâhil-i dîdârîña
Oldı şeş-etrafdan bâd-ı muhâlifler vezân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 8). [oldı, --dı]

Güşe-i hasretde **oldum** mu 'tekif leyl ü nehâr
Eşk-i çeşmimden habîbâ oldı deryâlar revân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 5). [oldum, --du, --m]
Âsitân-ı şâh-ı Gılân'ın gulâmi **oldığım**
Kâşid-ı 'uşşâkdan aldım ta'ahhüd-nâme ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 13). [oldığım, --dığ, -(i)m]
Rûz u şeb 'âşık **olan** âh itmesün de nişlesün
Tâ ezelden çünki yâri bî-vefâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 3). [olan, -an]
Nâb-ı vişâliñ idüp fikrini dil dâ'imâ
Oldı giriftâr-ı 'aşk çünki gönül çok zamân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 20). [oldı, --dı]
Hecr-i ruhsârınla âhımdan cihân vîrân idi
Yek nazarla **oldı** 'âlem cümle şen şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 6). [oldı, --dı]
Olup eflâk-i takşîr üzre cânâ cismimiz çün-hûr
Mezellet bezmine pertev-fezâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 11). [olup, --up]
Nûrını dîde **olan** göz kamaşup tâbından
Gitdi 'âşıklarının 'aklı hasâretlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 7). [olan, -an]
Akrânı üzre kahr ile fâ'ik **olup** nigâr
Gendüm gibi gulâm'ın atar gam hilâlîne (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 11). [olup, -up]
Hasûd u müfteriyân u rakîb ü a'dâdan
Hümûm-ı zulmî görüp cümle **oldı** efsâne (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 6). [oldı, --dı]
Var mı bir dost ki bağal-gîr **ola** şey'en-lillâh
Getüre nezd-i tabîbe diye kim yâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 3). [ola, -a]
Dilbere lâyiğ **olan** rûy-ı vefâdır bize
Merhamet-i müşterek 'ayn-ı cefâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 1). [olan, -an]
Meyl-i derûnı yine bizleredir biliriz
ğayre **olan** lutfdan kaşdı ezâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 4). [olan, -an]
Ağzın ne küçükdür didi bir nokta Gulâmî
Tefsîr idemez **olsa** hezârân hocalar da (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 10). [olsa, --sa]
Ey Gulâmî hüsnî var **olsun** halâş itdi hele
Ceyş-i hulyâdan ki kaşdı itmişdi anlar kanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 15). [olsun, -sun]
Rûz-ı 'îd **olduğda** teşrîf itdi yârim yanıma
Şaldı destin gerden-i cânâ bakup efgânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 1). [olduğda, -duğ, -da]
Dilâ nigâr idüp nakz 'ahd ü peymâna
Mübeddel **oldı** şafâ zevk u 'ayş ahzâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 2). [oldı, --dı]
Hümûm u miñnet ü gam hâmilî **olup** gezerim
Nehâr u leyl işim kaldı lutf-ı Yezdân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 11). [olup, --up]
Ezelki âşinâlıklar ferâmüş **oldı** sultânım
Saña ağyâr yâr **oldı** gönül bigânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 8). [oldı, --dı]
Seni bir kerre gördükde derûnî 'âşıkın **oldum**
Ham-ı zencîr-i zulfünde gönül dîvânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 3). [oldum, --du, --m]
Dünyâda cefâ kalmadı ki gelmeye başa
Ebkem **olarak** terk-i diyâr itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 4). [olarak, -arak]
Bitmez bu 'aşır hâsidiniñ sözleri bir ân
Seyyâr **olarak** 'âlemi târ itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 8). [olarak, -arak]
Ger kabûl-i zâtın **olsa** ser-firâz-ı 'âlemim
Redd olursa bâb-ı 'adlînden olur dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 11). [olsa, --sa]

Olsa idi derd ü hicrân ile hâfırda ğubâr
Nīm-nigāh ile siler bir ğam-güsārım var idi (Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 7). [olsa, --sa]
Bildi çün âşüfte-i zülf-i ‘abîri **oldıgım**
Ey Gulāmî yârda evvelki ragbet kalmadı (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 9). [oldıgım, --dığ, -(i)m]
Neyleyim sīmîn-beden ben sākīsiz mey-hāneyi
Āb-ı kevşer **olsa** nüş itmey tolu peymāneyi (Gulāmî Divanı , Gazel 192, Mısra 2). [olsa, --sa]
Gülşen-i hüsñünde gül-çîn **oldılar** aġyārlar
Nev-nihāl-i vaşlına itmez ebed maķrūn benî (Gulāmî Divanı , Gazel 193, Mısra 9). [oldılar, --dı, --lar]
Göz göz **oldı** bu tenim başdan başa Ya ‘ķüb-veş
Görmez **oldı** göz döker yaş Māh-ı Ken‘ān‘ım seni (Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4). [oldı, --dı]
Şebnem-i luţfiyla **oldı** merġ-zār-ı kâ‘ināt
Tāze-ter behcet-dih-i gülşen-serā-yı enbiyā (Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 17). [oldı, --dı]
Her dem **olsun** pür-fütūh-ı rūhuña yüz biñ selām
Olmur icrā du‘ā-yı bî-riyā-yı enbiyā (Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 45). [olsun, -sun]
Sipih-rî sīnelerden **oldı** zā‘il ebr-i ‘işyānlar
Şu‘ā‘-ı āfitāb-ı luţf-ı Mevlā düşdi dünyāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 3). [oldı, --dı]
Sürür u şād-mānī ceyşî şehre hayme-zen **oldı**
Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 25). [oldı, --dı]
‘Alem-berdār u halka-bend-i tezkîr **oldı** dervîşān
Öñince başladılar cümlesi esmā-i hüsñāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 35). [oldı, --dı]
Hilāl-i māh çün ebrū-yı dilber rû-nümā **oldı**
Atıldı şeh-rî Sīvās içre tûb-ı cūd-i ihsānhā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 19). [oldı, --dı]
İşitdikde şadā-yı şitini in‘āmının cümle
Kulūba şems-i behcet tālî‘ **oldı** bî-hilāf hāķķā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 22). [oldı, --dı]
‘Araķ-rîz-i terahhūm **oldı** maķbūb-ı semā rüyı
Tulū‘ itdikde şems-i ni‘met ü ihsān-ı cān-efzā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 29). [oldı, --dı]
Taġıldı zülf-i şāhid-veş maķallāt içre çāvuşlar
Sarāya **oldılar** med‘uvv ednālār ile a‘lā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 24). [oldılar, --dı, --lar]
‘Aceb mi rüy-ı arza sāye-eġgen **olmasa** ey dil
Cihānda ser-be-ser zıll-i İlāhî nūrdır zîrā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 11). [olmasa, --ma, --sa, -]
Semāda mihr ü meh üftāde-i cemālî **olup**
Nezāret itmek içün olmuş ikisi devvār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 39). [olup, -up]
Geldi kırklar cevher-i tārîhî ihsān eyledi
Her nefesde şavn-ı Bārî **ola** yār u yāveri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76). [ola, -a]
Ferķadāna pā-nihāde **oldı** raķş-ı şevketiñ
Resm-i na‘lîdir semāniñ māh u mihr-i enveri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 11). [oldı, --dı]
Mesned-ārā-yı vezāret zîb-i kaşr-ı devletiñ
Oldı eyyāmında āķir anlarıñ ta‘līmleri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 58). [oldı, --dı]
Öyle tîz ü tünddür pāy-ı sipāhî bādı kim
Olsa a‘dā rîġ-i deşt-āsā şavurur şarşarı (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 32). [olsa, --sa]
Felek bir zîb-i hāletle ziyā-pāş **oldı** dünyāya
İrişdi rüy-ı arzîñ şu‘lesi tā evc-i bālāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 1). [oldı, --dı]
Cihānda ‘izz ü iķbālîñ tezāyüd eylesün Mevlā
Kařrîn **olsun** umūruñ her zamān te‘yîd-i Mevlā‘ya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 72). [olsun, -sun]

Bu dem âyineden rüşen **olup** kalb-i sühan-verler
 Sezâdır virse sükkeler fem-i tûti-i güyâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 9*). [olup, --up]
 Tarâvet-yâb **olup** tab'-ı cihân gül-veş açılmaz mı
 Ki bârân-ı lûtf zînet virür bâğ-ı temennâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 17*). [olup, --up]
 Cilve-gâh-ı saltanat celb-i cenân-ı merdümân
 Oldı mir'ât-ı Sikender içre kim şüret-nümâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 4*). [oldı, --dı]
 Vâliyânın mefharı ni'me'l-emîrin mazharı
 Sâye-endâz-ı teferrüc **oldı** şarka câ-be-câ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 6*). [oldı, --dı]
 Câyi'ân sîr **oldı** hân-ı ni'metinden bî-hilâf
 Sâhil-i Sîvâs'da kangı şehre vardıysa şehâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 21*). [oldı, --dı]
 Turra-i zülf-i vişâli büyüni bād-ı nesîm
 Çün irişdüirdi demâğ-ı cāna **oldı** müşk-sâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 28*). [oldı, --dı]
 Fûrkat-i rüyûnla kıldın dehri sūzân yâ Halîm
 Cân-ı 'uşşâka cefâlar **oldı** rîzân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 2*). [oldı, --dı]
 Niçe ârām eylesün üftâdeler dünyâda âh
 'Âşıkāna **oldı** hâlin çünki i'lân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 12*). [oldı, --dı]
 Şerbet-i şehd-i şehâdet nûş idince bî-amân
 Oldı dü-tâ râst iken zahr-ı cüvânân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 30*). [oldı, --dı]
 Pister-i dîbâ vü atlas hâb-gâh olmuş iken
 Hâk ile **olduğda** cismiñ şimdi yeksân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 10*). [olduğda, -duğ, -da]
 Ehl-i Sîvâs hicretiñle sîne-küb-ı ğam **olup**
 Oldılar hep ğarka-i ilbâs-ı ahzân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 5*). [olup, --up]
 Tavâf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz
 Ki Hâk-perest **olan** itmez çü şüfî secde-i Lât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40*). [olan, -an]
 Tutarısa çeşme-i la'liñ egerçi mâ-i hayât
 Delîlimiz haţ-ı sebziñdir **oldı** fi'z-zulemât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 4*). [oldı, --dı]
 Humâr-ı çeşmiñi gördüm yakîn ile bildim
 Ki hüsnuñ **oldı** seniñ ber-kemâl cümle şîfât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8*). [oldı, --dı]
 Hużûr-ı Hâk'da budur secde rüyûña kılmak
 Kabûldür o 'ibâdet ki **oldı** min-hasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 32*). [oldı, --dı]
 Oldı itmâma resîde dîvân
 Hamdü-lillâh u bi-'avn-i Mennân (*Gulâmî Divanı , Kit'a 12, Mısra 1*). [oldı, --dı]
 Oldı ikmâle muvaffâk nâzım
 Senesi biñ iki yüzle toksan (*Gulâmî Divanı , Kit'a 12, Mısra 3*). [oldı, --dı]
 Hudâ nâlemden 'âciz **ola** neyler
 Baña hayretle neyler diye neyler (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 99*). [ola, -a]
 Cihân envâr-ı 'aşk ile töludur
 Mağabbetsiz **olan** diller ölüdür (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 32*). [olan, -an]
 Ki 'aşkıñla fenâ **olan** muhaqqâk
 Bekâyı buldılar ol zümre el-hâk (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 91*). [olan, -an]
 Halîl'e nâr nûr **oldı** anıñla
 Sitemler hep sürür **oldı** anıñla (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 11*). [oldı, --dı]
 Halîl'e nâr nûr **oldı** anıñla
 Sitemler hep sürür **oldı** anıñla (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 12*). [oldı, --dı]

Daḥi 'aşkıñla **oldı** 'āzim-i Ṭūr
 Tecellī buldı Mūsā **oldı** pür-nūr (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 17*). [oldı, --dı]
 Daḥi 'aşkıñla **oldı** 'āzim-i Ṭūr
 Tecellī buldı Mūsā **oldı** pür-nūr (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 18*). [oldı, --dı]
 Daḥi 'aşk ile **oldı** ebr giryān
 Gözi yaşıdır anıñ bilme bārān (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 35*). [oldı, --dı]
 Eger dūr **olsa** kūy-ı dil-rübādan
 Eşer qalmaz derünında şafādan (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 61*). [olsa, --sa]
 Gün-be-gün artar firāk-ı yār ile ḥüzn ü keder
 Eşk-i çeşmim **oldı** deryā tırmayup dā'im akar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 6*). [oldı, --dı]
 Külḥan **oldı** iftirāk-ı yār ile gül-zārlar
 Zār u efgānım görüp aḡlar der ü dīvārlar (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 37*). [oldı, --dı]
 Cūy-ı āb-ı dīdemiz üzre gider cānā kelek
 Şerbetiñden ey ḥekīm **olmaz** şifā çekme emek (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 24*). [olmaz, -maz]
 Nāz u istiḡnā gelür ṭab'-ı dilārāya lezīz
 Dil-rubūde **olsa** ḡayre ḡayriden olmaz elezz (*Gulāmī Divanı , Müfret 10, Mısra 2*). [olsa, --sa]
 Oldı āḥir derd-i 'aşkıñla giriftār-ı verem
 Ḳande qaldı ey ṭabībim dārū-yı luṭf u kerem (*Gulāmī Divanı , Müfret 27, Mısra 1*). [oldı, --dı]
 Kāse-līs-i şofra-i 'iḥvān iblīs olmasun
 Ḥorde-i pes-māndeye me'lūf **olup** pis olmasun (*Gulāmī Divanı , Müfret 30, Mısra 2*). [olup, --up, -]
 Yār ile eger **olsam** idi sīne-be-sīne
 Būs-ı lebinīñ bakmaz idüp az u besine (*Gulāmī Divanı , Müfret 35, Mısra 1*). [olsam, -sa, -m]
 Dāl **oldı** ḡadim dil vireli ḡāmet-i serve
 Ṭoḡrulması min-ba'd anıñ maḥşere qaldı (*Gulāmī Divanı , Müfret 39, Mısra 1*). [oldı, --dı]
 Getür cām-ı Cem'i **olsun** seniñ ol cilveli sāḡī
 Baña besdir hemānā sīm-ten sāḡīleriñ sāḡı (*Gulāmī Divanı , Müfret 40, Mısra 1*). [olsun, -sun]
 ḡayri görmez 'āşık-ı cānān **olan** dünyāda ḥiç
 Dūr olur dildārdan ḡayri gören 'uşşāḡlar (*Gulāmī Divanı , Müfret 47, Mısra 1*). [olan, -an]
 'Āşıkın ḡālin bilür kāmīl **olan** şā'ir begim
 Eylemez dād u sitem üftāde-i bī-çāreye (*Gulāmī Divanı , Müfret 51, Mısra 1*). [olan, -an]
 Dü-cihān olmaz vişālīñe bahā
 Mā-melek cümle saña **olsun** fedā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 4*). [olsun, -sun]
 Başıma vāz' itdi devrān el-ḡıyās
 İstemem tek **olsun** 'uryān el-ḡıyās (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 18*). [olsun, -sun]
 Bezm-i bīḡāne de düşmez ki ḡıla 'işret-i nūş
 Ne revā ādeme şeyṭān ile ḡōñli **ola** ḡoş (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 12*). [ola, -a]
 Evliyā cümle aña ḡālḡa-be-ḡüş **oldı** ḡulām
 Ḳādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 9*). [oldı, --dı]
 Gözle sen ḡāṭır-ı nā-şādı nolur ḡāḡ u ḡehī
 Dime bu lāyık-ı raḡmet ola mı **olmaya** mı (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 20*). [olmaya, -ma, -y, -a]
 Meclisimize uğramasun öyle sitem-kār
 Yār **oldı** aña zevḡini sürdi nice aḡyār (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 14*). [oldı, --dı]
 Bīḡūde recā eylemesün 'āşık inanmaz
 Şimden-girü rām **olsa** ḡulāmī buña ḡanmaz (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 26*). [olsa, --sa]

Gitdi elden yine ey dil o dem-i vuşlat-ı yār
 Bezm-i meyḥāne-i vuşlatda **olan** şoḥbet-i yār (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 2*). [olan, -an]
 Bāde-i güft-i velā içre **olan** lezzet-i yār
 Mest ü medhūs u ḡam-efrūs-ı ruḥ-ı tāl‘at-ı yār (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 3*). [olan, -an]
 Mezheb ü milletin ifsādına bādīdir çīn
 Heft-iḳlīme **olan** şāha dil olmuşdı ḡarīn (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 16*). [olan, -an]
 Cenneti yār **olmasa** ben istemem
 Būy-ı bahār **olmasa** ben istemem (*Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 14*). [olmasa, -ma, -sa]
 Zevḳ-i nigār **olmasa** ben istemem
 Būs-ı kenār **olmasa** ben istemem (*Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 15*). [olmasa, -ma, -sa]
 Cihān-efrūz-ı cān-sūz-ı cemāli şu‘le-dār **oldı**
 Açıl ey ḡonca-fem bülbul şadā kıl nev-bahār **oldı** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 9*). [oldı, --dı]
 Āsiyāb-ı ser-keş-i ‘ālem bu yā Mevlā Kerīm
 Derd ü ḥasretle ‘azīzim cismimiz **oldı** fenā (*Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 16*). [oldı, --dı]
 Olan taḳdīr-i kilḳ-i ḳudret-i Ḥaḳ‘la ḳazāyālar
 İrer bī-şübhe dünyāda ḳamu ednā vü a‘lāya (*Gulāmî Divanı , Tarih 1, Mısra 5*). [olan, -an]
 Şem‘-i ‘ömrin āḫiri bād-ı eccl itfā idüp
 Şu‘le-i neşr-i kemālī **oldı** gözlerden nihān (*Gulāmî Divanı , Tarih 5, Mısra 8*). [oldı, --dı]
 Oldı Ṭaşābād‘a nice mählar ḳā‘im-maḳām
 ‘Adl ü dād ile ḥüḳümet itdi anda bir zamān (*Gulāmî Divanı , Tarih 7, Mısra 5*). [oldı, --dı]
 İrci‘ī emrin getürdükde hemān peyk-i eccl
 Ḥāne-i ‘ömrin idüp vīrān maḳām **oldı** cinān (*Gulāmî Divanı , Tarih 7, Mısra 8*). [oldı, --dı]

ol dem: O zaman.

Yed urdum anıñ ‘urve-i vüṣḳāsına **ol dem**

Taḥlīş-i girībāna maḥal ḳalmadı min-ba‘d (*Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 5*). [ol dem,]

ol dildār: O sevgili.

İdüp pūşīde rūyın perde-i zülfiyle **ol dildār**

Seḥāb-ı hecr içinde gözyaşıyla āb-rīzān ol (*Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 3*). [ol dildār,]

ol ḡonca-feme: O gonca ağızlı (sevgili).

Ey bülbul-i şūrīde benim ḥālimi bildir

Ol ḡonca-feme luṭf ile aḥvālīmi bildir (*Gulāmî Divanı , Kıt‘a 1, Mısra 2*). [ol ḡonca-feme, -e]

ol perī-peyker: O peri yüzlü II Sevgili.

Çeküp raḳībini āḡūşa **ol perī-peyker**

Murādı ‘āşīḳa bundan cefā imiş bildim (*Gulāmî Divanı , Gazel 119, Mısra 9*). [ol perī-peyker,]

olahıdan: Olduğundan beri.

Ḳadem-nihād **olahıdan** bu vādī-i ‘aşḳa

Firāk ile bu dil olmaz ḡudāzdan fāriḡ (*Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 3*). [olahıdan,]

olamaz: Olamamak.

Fîrûze-edâ meclis-i bâlâya ulaşıdır

Âzâd **olamaz** pây-ı cenân zülf-i dü-tâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 16*). [*olamaz,]*

olamaz nâ'îl-i verd-i vuslat: *Kavuşma gülüne nail olamaz.*

Bu Ğulâmî **olamaz nâ'îl-i verd-i vuslat**

Bâğ-ı sevdâda müdâm itmededir efgânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 15*). [*olamaz nâ'îl-i verd-i vuslat, --i]*

olamazlar: *Yapmazlar.*

Emîr-i merhâmet-pîşe müşîr-i mülk-i haşmet kim

Şeh-i Dârâ vü Kısra **olamazlar** aña hem-pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 36*). [*olamazlar,]*

olan: *...olan (kimse, kişi) "sıfat fîl".*

‘Âşık **olanıñ** hırkası dîbâ-yı belâdan

Tâc-ı seri ârâstedir nağş-ı cefâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 1*). [*olanıñ, -ın]*

oldı deryâlar revân: *Denizler akıp gitti.*

Güşe-i hasretde oldum mu'tekif leyl ü nehâr

Eşk-i çeşmimden habîbâ **oldı deryâlar revân** (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 6*). [*oldı deryâlar revân, -lar]*

oldı haber-dâr: *Haberli oldu.*

Eyvân-ı cenân kâlesini kıldı temâşâ

Esrârımıza âh eyüce **oldı haber-dâr** (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 12*). [*oldı haber-dâr,]*

oldı mäh: *Ay oldu.*

Şâh-ı ‘âlî-câh serdâr-ı sipâhı **oldı mäh**

Ceyşi encümdür felekde cümlesi fermân-beri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 3*). [*oldı mäh,]*

oldı tebâh: *Harap olmak, yıkılmak.*

Bâd-ı ‘işyânla ‘ömrüm **oldı tebâh**

‘Amelim cümlesi hañâ vü günâh (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 13, Mısra 1*). [*oldı tebâh,]*

oldı za'îf: *Zayıflamak, güçsüz düşmek.*

Ağlamakdan gicelerde gözlerim **oldı za'îf**

Luţf u ihsânı çok olan şâh-vârım kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 5*). [*oldı za'îf,]*

oldığü: *Olduğu için, olduğundan dolayı.*

Hâne-i hâtırda anıñ nağş-ı hayâli mürtesem

Oldığü günden berü dil nâlesini her gün ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 10*). [*oldığü,]*

Vilâyet kaşırına yevm-i sebtde pâ-nihâd olduñ

Mübârek **oldığü** ma'lumdur nâdâna dânyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 68*). [*oldığü,]*

oldığü-cün: *Olduğu için, olduğundan dolayı.*

Vişâl-i bî-melâli bes cemâl-i vech-i cânânla

Müşerref **oldığü-cün** nâlesinde süz-ı hasret var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 10*). [*oldığü-cün,]*

Çün genā-güyendeñiz olmuş Gulāmī tā ezel
Dergeh-i sultān-ı gāvşīñ **oldığı-çün** çakeri (Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 14). [oldığı-çün,]
Anıñ nāmı cenāna virdi başka hālet ü revnak
Muṭābık **oldığı-çün** ismi bī-şübhe müsem māya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 38). [oldığı-çün,]
Zīre-i fażlım ger irse ‘izzetiñ Kirmān‘ına
Bir şa‘īre kimse almaz **oldığı-çün** kem-bahā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 34). [oldığı-çün,]

oldıgımı: Olmak.

Ta‘dād-ı kuşūr eyledi yekden o sitem-ger
Bildikde aña **oldıgımı** ‘aşık-ı dīdar (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 16). [oldıgımı,]
Ser-geşte-i şahrā-yı firāk **oldıgımı** āh
Dildārımı ey bād-ı şabā eyle gel āgāh (Gulāmī Divanı , Kıt'a 2, Mısra 1). [oldıgımı,]

oldıysa: Olmak.

Yüzin be-dīde-i ma‘nā görürsün ey şūfī
Riyā vü zerķden **oldıysa** pāk eger mir‘āt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 24). [oldıysa,]

olınur icrā: Uygun bulmak (beyitte kabul olmak anlamında kullanılmıştır.).

Her dem olsun pūr-fütūh-ı rūḥuña yüz biñ selām
Olinur icrā du‘ā-yı bī-riyā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 46). [olınur icrā,]

olma: Olmamak.

Gulāmī bāğ-ı ḥüsnünde eger **olmazsa** gül-çīde
Figān eyler çü bülbul bī-vefā yārim vedā‘ olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 13). [olmazsa,]
Kāse-līs-i şofra-i ‘iḥvān iblīs **olmasun**
Ḥorde-i pes-māndeye me‘lūf olup pis **olmasun** (Gulāmī Divanı , Müfret 30, Mısra 1). [olmasun, -sun]
Kāse-līs-i şofra-i ‘iḥvān iblīs **olmasun**
Ḥorde-i pes-māndeye me‘lūf olup pis **olmasun** (Gulāmī Divanı , Müfret 30, Mısra 2). [olmasun, -sun]

olma: Olmak.

Gitmedin süy-ı gülīstān-ı vefāya birisi
Fem açup **olmadadır** bülbul-i gülzār-ı ḥulūş (Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 8). [olmadadır, -da, -dır]

olma: Bulunmamak II olmamak.

Dīde-i raḥm ile kim giryān olurdu ḥālīme
Ey Gulāmī **olmasaydı** āh-ı āteş-bārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 30). [olmasaydı, -sa, -y, -dı]
Beyān-ı şūret-i Ḥaḳ **olmasaydı** vechiñ ger
Müyesser olmaz idi bize ol tecellī-i zāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 11). [olmasaydı, -sa, -y, -dı]

olma: "Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Çeşmiñde eger **olmasa** gel perde ḥaḳīkat
Her rīg-i revān mevceleri kible-nümādır (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 3). [olmasa, -sa]
Ma‘zeret-ḥāh-ı kuşūr **olma** felek bā-ḳadd-i dāl
Sāye-i şahbāda yokdur saña şimdi bārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 21). [olma,]

Ey Ğulāmī ğāfilāne **olma** bir dem ‘ārif ol
Hakḳ’ı bil kim Hakḳ’ı bilmekdir bu ekvāndan ğarāz (*Ğulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 9*). [*olma,]*
Müyesser **olmasa** dīdār-ı dil-dār
Hayāliyle olur cüyā-yı esrār (*Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 67*). [*olmasa, -sa]*

olma: *Olmak II Değilse.*

Vaşf olunmaz ey Ğulāmī dil ile hūbānlığı
Meşrebi dünyāda yāriñ **olmasa** ger nā-ḥalef (*Ğulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 10*). [*olmasa, -sa]*

olma: *Olmamak.*

Maḳşadım ta’ rīf-i na’ tıñ-çün kaşīde **olmayup**
Belki ey şāhib-seḥā ḥācet-revā-yı enbiyā (*Ğulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 39*). [*olmayup, -y, -up]*

olma gel hūsnūne mağrūr gün olur kalmaz eser: *Güzelliğınle övünmeyi bırak gün gelir güzelliğinden eser kalmaz.*

‘Aşḳ-ı cānānla Ğulāmī ider ez-cān güzer
Olma gel hūsnūne mağrūr gün olur kalmaz eser (*Ğulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 24*). [*olma gel hūsnūne mağrūr gün olur kalmaz eser, -(ü)n, -e-maz]*

olmada: ... *bakımından, yönünden.*

Ğulzār-ı cemālīñ benem ol verd-i ‘acībi
Ez-cān hezār **olmada** yüz biñ gül-i ra’ nā (*Ğulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 8*). [*olmada,]*

olmada: *Olmak. II hale bürünmek.*

ğark-ı deryā-yı fiğān **olmadasın** ‘ālemdede
ğavṭa-ḥār-ı elem ü fūrḳate esrār nedir (*Ğulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 3*). [*olmadasın, -sın]*

olmadı: *Bulunmamak var olmamak.*

Bulmadım dehrde ārām idecek cāy-ı nefīs
Bir nefes **olmadı** dil yār-i kerem-kāra enīs (*Ğulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 2*). [*olmadı,]*

olmak: *"Olmak" fiilinin masdar biçimi.*

Sırr-ı zātıñdan nişān **olmaḳ** hūnerdir ey şehim
Lıḳ şanma aña her bir merdiñ isti’ dādı var (*Ğulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 15*). [*olmaḳ,]*
Şerefdır yār ile cennetde **olmaḳ** ger kıyāmetde
Ğulāmī görmese yāriñ kıyāmet ol zamān olmuş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 9*). [*olmaḳ,]*
Ey Ğulāmī şems-i pūr-nūr-ı nigār itdi ṭulū’
Şu’le-ver **olmaḳda** zūlmāt-ı beden şimden girü (*Ğulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 10*). [*olmaḳda, -da]*

olmaz: *Olmaz, yapmamak.*

Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç bir şāha
Olmazız yek-ser-i mū rāğıb u ṭālib cāha (*Ğulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 12*). [*olmazız, -ız, -]*

olmaz: *"Olmak" fiilinin geniş zamanın olumsuzu "olmaz".*

İlāhī zenb ü ‘işyānım tecāvüz eyledi ḥadden
Ğünāhım ‘add olunmaz zenbime **olmaz** nihāyethā (*Ğulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 6*). [*olmaz,]*

Neyle meyle muṭrib ü sâkiyle hoş **olmaz** gönül
 Ârzü-yı şîve-i güftârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 7*). [olmaz,]
 Demâga çâşnî-i sükker-i sevdâyı almazdan
 Sarây-ı sırr-ı sulṭân-ı maḥabbetde Ḥalîl **olmaz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 6*). [olmaz,]
 Yokdur eşer-i bûy-ı vefâ sâde-ruḥânda
 Her âhûda misk **olmaz** o hâmunına maḥşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 6*). [olmaz,]
 Qadem-nihâd olalıdan bu vâdî-i ‘aşka
 Fırâḳ ile bu dil **olmaz** güdâzdan fâriḡ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 4*). [olmaz,]
 Pâs-bân-ı mülk-i sevdâyım mekân **olmaz** baña
 Bâb-ı fikriñ sevdiğim cây-ı kararımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 5*). [olmaz,]
 Beyân-ı şüret-i Ḥaḳ olmasaydı vechiñ ger
 Müyesser **olmaz** idi bize ol tecellî-i zât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 12*). [olmaz,]
 Fersûde niçün **olmaz** ‘aceb kâğıd-ı maḥbûb
 Seylâb-ı sirişkin akıdır dîde-i meczûb (*Gulâmî Divanı , Müfret 2, Mısra 1*). [olmaz,]
 Nâz u istiḡnâ gelür ṭab‘-ı dilârâyâ lezîz
 Dil-rubûde olsa ḡayre ḡayriden **olmaz** elezz (*Gulâmî Divanı , Müfret 10, Mısra 2*). [olmaz,]
 Dü-cihân **olmaz** vişâliñe bahâ
 Mâ-melek cümle saña olsun fedâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 3*). [olmaz,]
 Ḥâline çeşmi yaşından başka **olmaz** erḥamı
 Kişver-i ḳalbinde hicrândır müşîr-i a‘zamı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 17*). [olmaz,]

olmaz ‘âciz: Zavallı olmaz.

Keşfî-i tûfân tutmaz şekve sâhilden şehâ
 Mülk-i dervîşiden **olmaz** ‘âciz İbrâhîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 8*). [olmaz ‘âciz,]

olmaz mehe muḥtâc: Ay yüzlü sevgiliye muhtaç olmaz.

Gören tûbâ olan ḳaddiñ ider mi ser-fürü serve
 Şu‘â‘ıñ zerresin bînâ olan **olmaz mehe muḥtâc** (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 6*). [olmaz mehe muḥtâc, -e]

olmaz müvesser: Kolay olmaz.

Bûse-i la‘l-i lebi **olmaz müyesser** ‘âşîka
 Şalınur serv üze el irmez amân ol sîb-i sürḥ (*Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 1*). [olmaz müyesser,]

olmaz nide murḡ-ı dil-i şeydâya ‘ilâc: Ne yapsan da çılgın gönül kuşuna ilaç olmaz.

Ḳafes-i tende çeker âh-ı ciger-sûzları
 Çünkü **olmaz nide murḡ-ı dil-i şeydâya ‘ilâc** (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 6*). [olmaz nide murḡ-ı dil-i şeydâya ‘ilâc, --
 ı-e]

olmazsa: Olmak fiilinin olumsuzluk eki almış şekli.

Yâr ile ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder
 Çeşm-i ḥûn-rîzde **olmazsa** eger eşk ile ter (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 2*). [olmazsa,]

olmuş ḥarâbe: Harap olmuş, yıkılmış.

Ḥûn-rîz tîḡ-ı ḡamze-i çeşmiyle mülk-i dil
 Olmuş ḥarâbe kuvvet-i bîmâra kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 12*). [olmuş ḥarâbe,]

olmuş idi: *Olmuştu.*

Hem-refîk-i ğār-ı Fahr-i ‘Âlemîn **olmuş idi**

Şıdk u luţf u merhâmetde bî-nişândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 9*). [*olmuş idi, -di*]

olmuş kebâb: *Yanarak pişmek.*

Âteş-i hasretde yana yana ten **olmuş kebâb**

Şu‘le-i âhim ‘aceb yakmaz mı sultânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 7*). [*olmuş kebâb,*]

olmuş saf saf: *Sıra sıra olmuş.*

Çıkan kândîl-i kalbimden duhân-ı âh-ı hicrândır

Ki **olmuş şaf şaf** ebr-i türe irmiş ber-semâ her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 8*). [*olmuş şaf şaf,*]

olmuş şafâ: *Sefa olmak.*

Şem‘-i hüsnüñ meclisi gam ehline **olmuş şafâ**

Mülk-i fazlîñ pâdişâhı dir isem şâyânesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 3*). [*olmuş şafâ,*]

olmuşdur muhâl: *İmkansız olmuş.*

Hâlveti efgende-i ‘aşk ile **olmuşdur muhâl**

Halk içinde rûyına bakşam yine maḥcûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 7*). [*olmuşdur muhâl,*]

olsa: *Olmak.*

Nüh-felek arzlar varak eşcâr kilk mâlar midâd

Kâtib **olsa** zî-revân ‘âciz-beyândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 18*). [*olsa,*]

olsa: *Olsa, olmak fiilinin şart eki almış şekli.*

Nabz-ğîri daḥi Loḳmân u Aristû **olsa**

Viremez ḥaste-i ‘aşk-ı ruh-ı ra‘nâya ‘ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 3*). [*olsa,*]

olsa sezâ: *Uygun olmak, yakışır olmak.*

Ġâşiye-berdârı Cibrîl-i Emîn **olsa sezâ**

Şeh-süvâr-ı esb-i vuşlat pîşvâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 27*). [*olsa sezâ,*]

olsalar: *Olsalar.*

Âferîn-bâd ey Ġulâmî dir bu nazma şâ‘irân

Ey Ġulâmî şâhib-inşâf **olsalar** ger nâzırân (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 18*). [*olsalar,*]

olsam hâk ile yeksân: *Toprak ile bir olsam.*

Kûy-ı iḥsânında **olsam hâk ile yeksân** anıñ

Rahm kılmaz dergehinde âh u nâlân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 7*). [*olsam hâk ile yeksân,*]

olun: *Olmak, vuku bulmak, meydana gelmek.*

Îlâhî zenb ü ‘işyânım tecâvüz eyledi ḥâdden

Günâhım ‘add **olunmaz** zenbime olmaz nihâyethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 6*). [*olunmaz, -maz*]

olun: Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

Güşāde hâtır-ı ğam-nâklar şimdi meserretten

Ki tuğrâ-yı sa‘âdet bahş **olundu** dest-i vâlâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 28). [olundu, -dı]

Ki oldur bādî-i icād-ı ‘âlem

Anıñla halk **olundu** dañi Âdem (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 10). [olundu, -dı]

Cihāna saçdı cümle nūr-ı rahmet

Ki ref‘ u selb **olundu** küfr ü zulmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [olundu, -dı]

olunsa: Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

Tâ kıyâmet şerh **olunsa** âhir olmaz bu kelâm

Ey Gulâmî çek zebânîñ söyle her ân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 35). [olunsa, -un, -sa]

olup şeydâ-yı dü-ekvân: İki dünyanın çılgını olmak.

Ezelden deşt-i ‘aşk-ı pür-belâyâ ser-nihād oldum

Hayâl-i hüsn-i rüyûñla **olup şeydâ-yı dü-ekvân** (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 8). [olup şeydâ-yı dü-ekvân,]

olup süvâr-ı semend-i: Sür‘atli, çevik asker atı olup.

Fezâ-yı hüsnde mânend-i tünd-bād-ı ecel

Olup süvâr-ı semend-i cefâ vü cevri ü ‘azâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 10). [olup süvâr-ı semend-i,]

olur: "Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Eylese mânend-i şehbâz ol şikâra niyyeti

‘Âşıkân güncişk gibi havfdan **olurlar** pîç ü tâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 12). [olurlar, -lar]

Zerre-i feyzin temâşâ eyleyen bî-ihtiyâr

Cezbe-i Hâk‘la **olurlar** tâ ebed devvâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 4). [olurlar, -lar]

Dâm-ı dîdârdan âzâde Gulâmî şimdi

Güc **olur** girmez ele kaçsa gâzâl-i Hutenî (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 10). [olur,]

Bâm-ı ‘arşa bir atım bārūt-veş peyvest **olur**

Żâbiññiñ na‘ra-i ‘arş-ı mehâbet-âveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 35). [olur,]

Müyesser olmasa dîdâr-ı dil-dâr

Hayâliyle **olur** cüyâ-yı esrâr (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 68). [olur,]

Yanar ‘aşk âteşiyle rûz u şeb ol

Rûsûm-ı mâ-sivâ kalmaz **olur** kül (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 74). [olur,]

Rûz u şeb dūd-ı figân ‘arşa **olur** peyveste

Dâ‘imî bizde bu hâlet ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 9). [olur,]

Dâ‘imâ hâl-i müzeyyenden perî-veşler bizi

Bir gün **olur** açılır bāb-ı recâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 30). [olur,]

olur bevtü‘l-hazen: Hüzünler evi olur.

Cennete girsem bu fûrkatle **olur bevtü‘l-hazen**

Girmesün kemter Gulâmî hünîna vechü‘l-hasen (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 47). [olur bevtü‘l-hazen,]

olur ğarîb ü sefil: Garip ve sefil olur.

Düşen bu vādī-i 'aşka **olur ğarīb ü sefil**

Şarāb u ekli kāmūsı belā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 11*). [*olur ğarīb ü sefil,]*

olur ğark-āb-ı feyz: Bereket suyuna batmış olur.

Cūy-ı eşk-i 'āşıkān üzre döner dūlāb-ı feyz

Teşne-i āb-ı vişāl-i Hakk **olur ğark-āb-ı feyz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 2*). [*olur ğark-āb-ı feyz,]*

olur handān: Açılmış (gül).

Hümūm u miḥnet ü ğam verd-i derd-i dūr-i dildār

Olur ḥandān gülzār-ı cinān içre şehā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 4*). [*olur ḥandān,]*

olur mezīd: Artar, çoğalır.

Nūr-ı ḥüsnūñ ey şehā günden güne **olur mezīd**

Kevkeb-i ḥübānı itmiş behcet-iñ kim nā-bedīd (*Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 1*). [*olur mezīd,]*

olur müstağrak-ı dervā-vı miḥnet: Eziyet, sıkıntı denizine batmış olur.

Olur müstağrak-ı dervā-yı miḥnet

Döner girdāb-ı giryān içre çün baṭ (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 63*). [*olur müstağrak-ı dervā-yı miḥnet, --ı--yı]*

olursa: "Olsa bile" anlamındadır.

Ben daḥi āşūfte-i gīsū-yı pīçin olmuşum

Ger pesend **olursa** memnūniyyet-i bu kemteri (*Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 10*). [*olursa,]*

oyuna: Oyun, eğlence, şaka.

Oyuna girdi ider çarḥ o şūḥ-ı rakḳāş

Sākiyā sen de şarāb ile yetiş meclise baş (*Gulāmī Divanı , Müfret 17, Mısra 1*). [*oyuna,]*

Ö

öldür: Bir canlının hayatına son vermek.

Ol kadar endişe-i efkāra yokdur ihtiyāc

'Āşık **öldürmekse** kaşdıñ söyle kim cāndan geçer (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 6*). [*öldürmekse, -mek, -se]*

Ḳanı ey dil Ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 6*). [*öldürür, -ür]*

Ḳanı ey dil Ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 12*). [*öldürür, -ür]*

Ḳanı ey dil Ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 18*). [*öldürür, -ür]*

Ḳanı ey dil Ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 24*). [*öldürür, -ür]*

Ḳanı ey dil Ḳanı noldı o dem-i vuşlat-ı yār

Öldürür āh beni bu keder-i ḥasret-i yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 30*). [*öldürür, -ür]*

ölü: Hayatı sona ermiş bulunan, artık yaşamayan.

Cihân envâr-ı 'aşk ile töludur

Maḥabbetsiz olan diller **ölüdür** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 32*). [*ölüdür, -dür*]

‘ömer fârûk: Hz. Ömer.

Şecâ'at menba'ı lutf u kerem kânı **‘Ömer Fârûk**

'Adâlet kişveriniñ şâh u sulṭânı **‘Ömer Fârûk** (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 1*). [*‘ömer fârûk,]*

Cülûsıyla vezâret kürsîsine şâniyen ol zât

Mu'atṭar kıldı kaşır-ı dîn ü îmânı **‘Ömer Fârûk** (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 12*). [*‘ömer fârûk,]*

Gulâmî âsitânında tûrur emrâz-ı 'işyânla

Keremle kıl şefâ'at eyle dermânı **‘Ömer Fârûk** (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 14*). [*‘ömer fârûk,]*

‘ömr: Hayat, yaşam süresi.

Cenâb-ı Hakk ide 'âlemde **‘ömrüñi** efzûn

Kemâl-i merḥametiñ görmesün cihânda zevâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 13*). [*‘ömrüñi, -üñ, -i*]

Bâd-ı 'işyânla **‘ömrüm** oldı tebâh

'Amelim cümlesi ḥaṭâ vü günâh (*Gulâmî Divanı , Kit'a 13, Mısra 1*). [*‘ömrüm, -üm*]

‘ömr-i 'azîzim: Değerli ömrüm.

Şad-ḥayf gitdi fırsat-ı taḥşîl-i ma'rifet

Bîhûde geçdi **‘ömr-i 'azîzim** hevâ ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 10*). [*‘ömr-i 'azîzim, -im*]

‘ömr-i nûh: Hz. Nuh'un bin yıl olduğu düşünölen ömrü. II Uzun ömür.

ğark-ı deryâ-yı firâkı ben ḥayâtı neylerim

Hâhiş-i bî-behredir tûfân hem de **‘ömr-i Nûh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 4*). [*‘ömr-i nûh,]*

‘ömür: Hayat, yaşam süresi.

Ey dirîğâ **‘ömrimi** bîhûdeye kıldım telef

Tîr-i sevdâ-yı mecâza sînemi itdim hedef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 1*). [*‘ömrimi, -imi*]

İrmedi bâğ-ı emel verdine destim bir dem

Gitdi bûlbûl gibi zâr ile **‘ömür** ifnâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 4*). [*‘ömür,]*

öñ: Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf.

'Alem-berdâr u ḥalka-bend-i tezkîr oldı dervîşân

Öñince başladılar cümlesi esmâ-i ḥusnâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 36*). [*öñince, --ince, -*]

öp-: Öpmek.

İrince destime mektûb-ı 'âlîñiz fi'l-ḥâl

Meserret ile **öpüp** başıma ḳodum der-ḥâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 2*). [*öpüp, -üp*]

öp: Öpmek.

Ey nesîm-i pür-beşâret var ḥuzûra **öp** etek

Lutf idüp ol şâh-ı ḥüsne eyle bizlerden dilek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 27*). [*öp,]*

ört: Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak; kaplamak.

Rûz u şeb hasret-keşim ebrû hilâliñ görmeye

Ebr-i nâz **örtmüş** komaz şems-i vişâliñ görmeye (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 22*). [*örtmüş, -müş*]

öte: 1. *Öbür taraf, ileri.* 2. *Uzak, ayrı.*

Öte bav kim ârî deli kâ ki bege kârı

Beserâm şeyh budur kârı belâ ekşer velâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 7*). [*öte,]*

öter bülbül-ves: *Bülbül gibi öter.*

Ba'zı eşcâr-ı kerem üzre **öter bülbül-ves**

Getürür tayrları meclis-i şöhetlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 15*). [*öter bülbül-ves,]*

öyle: *"O biçimde, o kadar ki" anlamında durum zarfı.*

Öyle yerleşmiş hayâliñ hâtırında âh kim

Tâ kıyâmet yâr çıkmaz gül-izârım gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 7*). [*öyle,]*

Deşt-i dilde **öyle** bir cüş eyledi cüy-ı neşât

Kâse-i eflâke şıgmaz na'ra-i hâmmârimiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 7*). [*öyle,]*

Öyle süzânım ki fûrkât âteşinde rûz u şeb

Nâr-ı nîrân zerre-i süz-ı şerârımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 11*). [*öyle,]*

Öyle bir 'illete dūçâr ola kim 'âlemde

Bulmasun aşlâ devâ derdine giryân olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 3*). [*öyle,]*

Öyle dildâra Gulâmî dili bend itdi felek

Çalıcı çarpıcı cânlar yakıcı hem alıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 9*). [*öyle,]*

Şem'-i hüsne **öyle** süzânım ki kıt bir kez nâzar

Âteşimden yandırur hep şem'alar pervâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 7*). [*öyle,]*

Öyle tîz ü tündür pây-ı sipâhî bâdı kim

Olsa a'dâ rîg-i deşt-âsâ şavurur şarşarı (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31*). [*öyle,]*

Meclisimize uğramasun **öyle** sitem-kâr

Yâr oldı aña zevkini sürdi nice ağyâr (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 13*). [*öyle,]*

öz: *"Kendi, kendisi". Dönüşlülük zamiri.*

Meveddet meclisinde mest olup dir hâlet-i 'aşkı

Mükemmel bilmişim gör kim **özi** andan selâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 6*). [*özi, -i*]

Nedendir ta'n u teşnî ile me'lûf olduğu vâ'iz

Hele **öz** nefsin itmez fî'l-i nâ-şâyesteden hâfız (*Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 2*). [*öz,]*

özge: *-dan başka.*

Ene'l-hâk müdde'âsı herkese Manşûr'dan **özge**

Bu meydân-ı hâkîkat içre bil cânâ cemîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 3*). [*özge,]*

Eylerim dilber ile derd-i dilimden feryâd

Kim ider Hâzret-i Allâh'dan **özge** imdâd (*Gulâmî Divanı , Müfret 9, Mısra 2*). [*özge,]*

'Ârifîñ olmaz hâkîkat Hâk'dan **özge** akrebi

Akrîbâ zann itdiği hep akrebidir 'akrebi (*Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 1*). [*özge,]*

Süveydâda sivâ sevdâlarından **özge** câhım yok

Dü-'âlem dergehinden gayri billâh bir penâhım yok (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 21*). [*özge,]*

‘özü’: Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret.

Râzî degiliz eylese de ‘özüni’ ikrâr

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 15). [‘özüni, -i, -ni]

P

pā: 1. ayak 1. dip, temel, kök 3. mı: soru eki.

Jāle-i dīdemle nem-nāk eyledim rāhānı kim

Olmasun ruḥsārı gerd-ālūd vaz‘ itdükde pā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 8). [pā,]

pā-beste: Ayağı bağlı.

Ḥalka-i zülfüne pā-beste bu şehbāz gönül

Bulamaz re‘y-i firāvānla ḥalāş olmağa yol (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 13). [pā-beste,]

pā-bürehne: Yalın ayak.

Beyābān-ı talebde pā-bürehne ḥuşk-leb kaldım

Ġulāmî teşneye gel çeşme-i āb-ı lîkâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 13). [pā-bürehne,]

pādişāh: Padişah || sevgili, güzel.

Südde-i ‘aşkıñ Ġulāmî ser-fürü itmez şehe

Pādişāhān sāye-i ‘izzinde çākerdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 18). [pādişāhān,]

Kişver-i ḥübāna olduḡdan berü sen pādişāh

Günde bir kânün idersin şehr-i mihre ihtirā‘ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 3). [pādişāh,]

pādişāh-ı dilberāndır nev-resim: Yeni yetişen güzellerin padişahıdır.

Cālīs olmuş taht-ı nāza ḥükm ider tā kūh-ı kâf

Dehr içinde pādişāh-ı dilberāndır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 8). [pādişāh-ı dilberāndır nev-resim, -dır]

pādişāh-ı kişver-i sırr-ı velāyetsin ‘alī: Gizlilik ülkesinin velisi padişahı sensin (ya) Alī.

Pādişāh-ı kişver-i sırr-ı velāyetsin ‘Alī

Menba‘-ı kenz-i kemālāt u kerāmetsin ‘Alī (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 1). [pādişāh-ı kişver-i sırr-ı velāyetsin ‘alī, --i-
-i-sin]

pādişeh-i kevn ü mekân: Kainatın, alemin padişahı.

Ān pādişeh-i kevn ü mekân şānı‘ -i eşyā

Ān kūt dehende heme-i esfel ü a‘lā (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 1). [pādişeh-i kevn ü mekân,]

pāk: Temiz, saf; günahsız.

Ruḥş be-dīde-i ma‘nā be-bīn ey şūfī

Zi-jeng-i zerḡ u riyyā pāk eger konī mir‘āt (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 22). [pāk,]

Yüzün be-dīde-i ma‘nā görürsün ey şūfī

Riyyā vü zerḡden oldıysa pāk eger mir‘āt (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 24). [pāk,]

pāk kıl: Temiz tut.

Mā-sivā gıll u ğışından **pāk kıl** dil hānesin

Ey Ğulāmī šāh-ı ‘aşkıñ kaşrına ola sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 13). [pāk kıl,]

pāket: Temiz,saf,halis.

Be-ħaqq-ı ‘ārifān-ı zāt-ı **pāket**

Be-ħaqq-ı ‘āşıkān-ı sīne-çāket (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 83). [pāket,]

pākīze: Güzel, latif.

Görmemişdi mişlini **pākīzelikde** çeşm-i halk

Bāğ-ı ‘işmet içre ser çekmişdi serv-āsā şehā (Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 1). [pākīzelikde, -lik, -de]

pāk-nazar: Parlak bakışlı.

Bed-güher yār-i perī-çihreyi āğūşa çeker

Olamaz **pāk-nazar** yār ile bir demde celīs (Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 6). [pāk-nazar,]

pāk-siret: Temiz ahlaklı.

Muħibb olmaz zamāne dil-rübāsı **pāk-siretle**

Bulunmaz zerre bunlarda şadākatle vefālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 3). [pāk-siretle, -le]

pā-māl itdi: Ayaklar altına almak, hakir ve perişan etmek.

Nideyim baht-ı siyāhim beni **pā-māl itdi**

Şankı zu ‘mınca anıñ şāhib-i iclāl itdi (Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 1). [pā-māl itdi, -di]

Çekeriz ‘usri hemān yok ‘ākabinde yūsri

Tālī ‘-i şüm Ğulāmī bizi **pā-māl itdi** (Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 10). [pā-māl itdi, -di]

pā-māl olayım: Ayaklar altında çiğnenmek.

Ĥāk-i dergāhıña şad-zār ile rū-māl olayım

Nice bir cevri ü cefālar ile **pā-māl olayım** (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 26). [pā-māl olayım, -a, -yım]

pā-nihād itmam: Ayak basmam.

Pā-nihād itmam cināna rüy-ı yār olmaqsızın

Nār-ı düzaħdan Ğulāmī çün degül bustān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 9). [pā-nihād itmam, -me, -m]

Nüş idüp sākī-i ‘aşkdan hamr-ı mihr-i vahdeti

Pā-nihād itmam cihānda bezm-i mey-āşāma ben (Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 8). [pā-nihād itmam, -me, -m]

pā-nihād olduñ: Ayak basmak.

Vilāyet kaşrına yevm-i sebtde **pā-nihād olduñ**

Mübārek oldıǵı ma‘lumdur nādāna dānāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 67). [pā-nihād olduñ, -du, -ñ]

pā-nihād olsun: Ayak basan olsun.

Yolında ĥāk ile yeksān olursañ **pā-nihād olsun**

Deyü anlar firār eyler şitāb ile gedālardan (Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 5). [pā-nihād olsun, -sun]

pā-nihāde: Ayak basmak, gelmek.

Ferqadāna **pā-nihāde** oldu rahş-ı şevketiñ

Resm-i na'lidir semāniñ māh u mihr-i enveri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 11*). [*pā-nihāde,]*

pāre: *Küçük parça, önemsiz parça.*

Bir **pāreye** indirse eger narh-ı vişālî

Bāzār-ı mahabbetde iken kıymeti gālî (*Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 17*). [*pāreye, -(y)e]*

pāş: *Serpen, saçan, dağıtan.*

İderdi şadr küttābına şeb rüz ol ziyālar **pāş**

Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem'-i tībāna (*Gulāmî Divanı , Tarih 2, Mısra 3*). [*pāş,]*

pās-bān olmuş: *Bekçi olmak, nöbetçilik yapmak. II Âşığm sevgilinin kapısından merhamet, şefkat beklemesi.*

Nigāh-ı naḥvet-i dildār ile ḥālīm yamān olmuş

Sarāy-ı ḥüsniñin bābında göñlüm **pās-bān olmuş** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 8*). [*pās-bān olmuş, -muş]*

pās-bān-ı bābıñam: *Kapına paspasım.*

Pās-bān-ı bābıñam hem sâ'il-i iḥsānıñam

Bī-nevāyam bī-nevāyam cān ile giryānıñam (*Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 3*). [*pās-bān-ı bābıñam, -am]*

pās-bān-ı mülk-i sevdāyım: *Sevda ülkesinin bekçisiyim.*

Pās-bān-ı mülk-i sevdāyım mekân olmaz baña

Bāb-ı fikriñ sevdigim cāy-ı kararımdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 5*). [*pās-bān-ı mülk-i sevdāyım, --i-(y)ım]*

pāy: *1. ayak 2. hisse, nasip.*

Esb-i istiğnāya binmiş saltanatla şehriyār

Pāy-ı meymūnın başup gülzārı kıldı rüşenā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 18*). [*pāy-ı,]*

Zülf-i ḥam-der-ḥamına bend iderek **pāyımı** dildār

Serde mecnūniyet-i 'aşkıñı itdi peydā (*Gulāmî Divanı , Gazel 8, Mısra 3*). [*pāyımı, -ı, -mı]*

Zinhār şalma künc-i kafesden birūna **pāy**

Maṭlab hayātdan saña ger āb u dānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 9*). [*pāy,]*

Mā-i cāriler gibi **pāyına** yüz sürmeklige

Ḥalk-ı 'ālem geldiği 'aşkıñ serīridir göñül (*Gulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 7*). [*pāyına, -ı, -(n)a]*

Biyetfād **pāy-ı** fikret der-beyābān-ı firākeş āh

Şodem der-çeşm-i 'ālem vālih u medhūş rüsvāyem (*Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 3*). [*pāy-ı,]*

Cāy-ı bī-ḥār ne-dīdem ki nihem pāyem-rā

Mī-şevved ger be-kücā **pāy** nihem ḥārī 'ayān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 6*). [*pāy,]*

Dedr-dü cihān lutf-ı tu-rā ilticā konem

Geştem çü ḥāk-i **pāy-ı** segānet meded 'Alī (*Gulāmî Divanı , Gazel 179, Mısra 8*). [*pāy-ı, --ı]*

Nefs segdir sır kıлма dişler āḥir **pāyını**

Ni'mete şükr eylemez kalb-i seg it kovar seni (*Gulāmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1*). [*pāyını, -ı, -n, -ı]*

Tā şubḥ-ı kıyāmet be-cemālet nigerān-est

Pāy-ı dilet ez-dām-ı sivāhā zü rehā nī (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 16*). [*pāy-ı, --ı]*

pāvānī: *Sınır, son, nihayet.*

Güft-güyy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem‘ hem-bezm şod
Şeb nihāyet yāft henüz ān kışşa **pāyānī** ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 2*). [*pāyānī,]*

pāye: *Basamak, mertebe.*

‘Aşk ehli iseñ varıñı var yāre fedā kıl
Ey ğamlu Ğulāmī bulasın **pāye** Ğudā‘dan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 18*). [*pāye,]*
Zihī bāl-i hümā-yı rahmet-i Hāk şaldı bir sāye
Ser-i ‘āşī vü ‘āciz-bendegāne buldılar **pāye** (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 2*). [*pāye,]*
Kazā iklīm-i hüzne çok za‘īfānı emīr itdi
Reh-i hulyāda bes taḥşīl iderken mesned ü **pāye** (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 54*). [*pāye,]*

pāvem-rā: *Ayağımı.*

Cāy-ı bī-hār ne-dīdem ki nihem **pāvem-rā**
Mī-şevved ger be-kücā pāy nihem hārī ‘ayān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 5*). [*pāvem-rā,]*

pāvende: *Kalıcı, sürekli, daim.*

Pāyende degildir bilürüm bunca nūvāziş
Ḥasretle ider baḥr-i ğama şöra teğavvuş (*Gulāmī Divanı , Kit‘a 3, Mısra 3*). [*pāyende,]*

pāyevi: *Aşama, derece, temel.*

Dehr içinde bilme bā‘iṣ faḥra sevb ü **pāyeyi**
İstemez sīmīn ğilāfī seyf-i āb-ı dārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 27*). [*pāyeyi,]*

pāy: *Ayağı.*

Şikest olsun seri **pāy** miyānı cümle endāmı
Anıñ kim sīnesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 11*). [*pāy,]*

pāv-ı cenān: *Cennetin ayağı.*

Firūze-edā meclis-i bālāya ulaşdır
Āzād olamaz **pāv-ı cenān** zülf-i dü-tādan (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 16*). [*pāv-ı cenān,]*

pāv-ı dili: *Çaresiz gönlün nasibi.*

Bağlanup zülfine **pāv-ı dili** bir cānānıñ
Deşt-i fūrkatde işi zār ile efġān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 9*). [*pāv-ı dili, -i]*

pāv-ı dil-i bī-çāreyi: *Çaresiz gönlün nasibi.*

Dām kurmuş zülfī saçmış dāne-i ḥālī ruḥa
Bend için **pāv-ı dil-i bī-çāreyi** çeşmin açar (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 4*). [*pāv-ı dil-i bī-çāreyi, -yi]*

pāv-ı dilimiñ: *Gönlümün payına.*

Pāv-ı dilimiñ silsile-i şad-girihinde
Vābesteligin bilmez idi şūḥ-ı sitem-kār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 5*). [*pāv-ı dilimiñ, -imiñ]*

pāv-ı sipāhī: *Askerin ayağı.*

Öyle tîz ü tünddür **pây-ı sipâhî** bâdî kim

Olsa a 'dâ rîg-i deşt-âsâ şavurur şarşarı (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31*). [*pây-ı sipâhî,]*

pâyına sürsem bir kere esved yüzi: *Kara yüzümü bir kere ayağına sürsem.*

'Arz idüp **pâyına sürsem bir kere esved yüzi**

Kaşr-ı luftından şadâ ger irse 'afv itdim sizi (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 27*). [*pâyına sürsem bir kere esved yüzi, -i-sem]*

pây-mâl idüp: *Ayaklar altına almak,ezmek, çiğnemek.*

Perverdesin 'aceb niçün ol **pây-mâl idüp**

Şahrâ-yı gâmda kôr nice cevri ü cefâ ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 5*). [*pây-mâl idüp, -üp]*

pây-zen olsun: *Pabuç (ayakkabı) olmak.*

Sütûn-ı hayme-i hüzne meserret **pây-zen olsun**

O kâfir ceys-i miñnet tûrmayup terk-i diyâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 3*). [*pây-zen olsun, -sun]*

pehlevân: *1. İri, bünyesi kavi, şeci adam. 2. Güreşçi, mesârî.*

Murğ-ı diller şayd kılmış dâm-ı zülfûñ telleri

Var ise gelsün çeker bunca ta 'ablar **pehlevân** (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 6*). [*pehlevân,]*

pek: *"Çok fazla, oldukça" anlamında kullanılan bir zarf.*

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan tûrur

Hüsnüñe **pek** çok münâsib ey nigârım sâde fes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6*). [*pek,]*

Efendim dil-pesendim **pek** gücenmişdir gedâsından

Der-i lufti müsedded olduğu ma 'lûm edâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 1*). [*pek,]*

pek az eyler: *Çok az eder.*

Ni 'am-ı devlet-i dîdârını **pek az eyler**

Rûz u şeb gayriler ile söze âgâz eyler (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 21*). [*pek az eyler, -r]*

pek hurrem: *Çok mutlu.*

Harîm-i vuşlat-i efkâr-ı dildâra olup mahrem

Hayâl-i hâl ü hatıryla Gulâmî şimdi **pek hurrem** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 26*). [*pek hurrem,]*

penâh: *Sığınma, sığınacak yer.*

Şehâ mâhâ bütâ cânâ **penâhâ**

Nigârâ 'andelîbâ gül-'izârâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 1*). [*penâhâ, -a]*

Şehâ mâhâ bütâ cânâ **penâhâ**

Za 'îf oldı vücûdum zülf-âsâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 15*). [*penâhâ, -a]*

Şehâ mâhâ bütâ cânâ **penâhâ**

Ser-i kûyuñ seniñ 'uşşâka me 'vâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 17*). [*penâhâ, -a]*

Melâz u melce' ü me 'vâ ne bir **penâhım** var

Sefâlet ile gezüp düşmüşüm beybâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 9*). [*penâhım, -ım]*

penâhım vok: *Sığınacak yeri olmamak.*

Süveydâda sivâ sevdâlarından özge câhım yok

Dü-‘âlem dergehinden gayri billâh bir **penâhım yok** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 22*). [*penâhım yok,]*

pençe-i himmetle: *Himmet pençesi ile.*

Şâhbâzım **pençe-i himmetle** murğ-ı gönülümü

Âhîri şayd eyledi tahtlîşe fikret kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 7*). [*pençe-i himmetle, -le]*

pençe-i hüsninden: *Güzelliğin pençesinden.*

Pençe-i hüsninden anıñ kırtaramaz kimse ten

Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 7*). [*pençe-i hüsninden,]*

pençe-zenân: (*f.b.s.*): 1.pençesiyle vuran, pençe atan.2.el uzatan;saldıran.3.imza atan, işaretleyen. (*Develioğlu, 2015:1004*).

Zür-bâzû-yı gâzabla bend kılmış bir tele

Niçe biñ **pençe-zenân** şîr-i jiyândır hañçeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 8*). [*pençe-zenân,]*

pend: *Nasihat, öğüt.*

Var eyle kendiñe **pend** ey bî-temîz nâşih

Şîrin olursa çün kând itmeme taleb neşâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 1*). [*pend,]*

Sâkit ol ey şûfî-i hod-bîn ko **pendi** bir taraf

Meclise virme küdüret kesme cânânım nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 9*). [*pendi, -i]*

Pendi terk eyle eyâ nâşih-i gâfil tutamaz

Bâdî hikmetle eger olsa da biñ Eflâtûn (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 5*). [*pendi, -i]*

Pendimi gûş eyleyüp mînâ-yı ‘ârî kırmadıñ

Dîde-i giryân ile derd-i derûnum söyledim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 5*). [*pendimi, -im, -i]*

pendiñ: *Nasihat, öğüt.*

Gönül çün sâye ayrılmaz hayâl-i yârdem bir dem

Müfid olmaz bırak **pendiñle** zâhid telh-kâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 8*). [*pendiñle, -le]*

per açup: *Kanat açmak.*

Per açup şad-nâz ile pervâz idince göklere

Muntazır oldu selâmina alây-ı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 23*). [*per açup, -up]*

perçem: 1. Kakül. 2. Tepede bırakılan saç. 3. Sancak ve emsali şeylerin tepelerine konulan zülfe.

gonca-fem hatırla **perçem** şanki reyhân destesi

Gülşen-i hüsninde ey dil bülbül-âsâ kıl nevâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 3*). [*perçem,]*

Külâh işkeste **perçem** deste destinden derûn haste

Tabîbim lutf ile baksa n olur şâyân-ı rahmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 7*). [*perçem,]*

perçem-i cânânevi: *Sevgilinin perçemi.*

Ehl-i ‘aşka bâde vü hem kâse kılmışdır Hudâ

Nûn-ı hañ cîm-i cemâl ü **perçem-i cânânevi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 6*). [*perçem-i cânânevi, -y, -i]*

perde: *Engel / mâni. II [tas.] Gönülde Hakk'ın tecellisine ve ilahî hakikatleri görmeye engel olan teşkil eden şey.*

Çeşminde eger olmasa gel **perde** hâkikat
Her rîg-i revân mevceleri kıble-nümâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 3*). [*perde,]*

perde-dâr: *Perde tutan II Kapıcı, hizmetçi.*

Tâc-dârân bendesidir çün Gulâmî bî-‘aded
Südde-i hüsninde anıñ **perde-dârı** hür-ı ‘în (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 14*). [*perde-dârı, -ı]*

perde-i esrârını açdı: *Gizlilik perdesini açtı.*

Şad-sürür ile Gulâmî‘ye tekellüm kıldı
Kaldırup derd ü gamı **perde-i esrârını açdı** (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 10*). [*perde-i esrârını açdı, -dı-ı, -n, -ı]*

perde-i fûrkat ile: *Ayrılığın perdesi ile.*

Setr iderse vech-i pâkin **perde-i fûrkat ile**
Hüsn-i yâri görmegi hep ârzûdur kârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 9*). [*perde-i fûrkat ile,]*

perde-i hecri: *Ayrılık perdesi.*

Şâh-ı hüsnî heftede bir görmeye râzî iken
Perde-i hecri felek şaldı ruh-ı nîgûyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 6*). [*perde-i hecri, -i]*

perde-i hicâb gûşûd: *Utanç perdesi açılmış.*

Gül-i ümîd dilâ **perde-i hicâb gûşûd**
Ruşş nümûd der-âmed be-ğande bî-ğam bâş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 3*). [*perde-i hicâb gûşûd,]*

perde-i zülfûn: *Saçının perdesi, örtüsü.*

Perde-i zülfûn şakın açma cemâliñden amân
Kim bırakmasun kazâyâ şâhımı bir kem nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 3*). [*perde-i zülfûn, -(ü)ñ]*

perest: *Tapın, tapınan, taparcasına seven.*

Be-terk Ka‘be-i rüyeş mekon be-mescid rûy
Ki Hâk-perest çü şüfî nemî **perest** Lât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 38*). [*perest,]*

perestis: *Tapınma, meyl etme, gönülden bağlanma.*

Nasıl hilâle **perestişlerimi** terk iderim
İder mi mü‘min olan hiç namâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 7*). [*perestişlerimi, -ler, -i, -m, -i]*

pergâr: *Yay çizmekte kullanılan araç; sevgilinin yanaklarında bulunan çizgiler.*

Haţtı biñ oldu şimdi yine hâl-i ‘anberîn
Devr-i gurûr-ı nokta-i **pergâr** bestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 8*). [*pergâr,]*
Pergârın içinde bulunan nokta mişâli
Kim çıkmaya ol da‘ire-i şabr u rızâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 13*). [*pergârın, -ın]*

pergâr-ı ‘ömr dehrde: *Dünya yaşamının pergelinde.*

Pergâr-ı ‘ömr dehrde râhatla dönmedi
Ferdâ döner mi söyle dilâ bir şafâ ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 7*). [*pergâr-ı ‘ömr dehrde, -de]*

perhîz it: Mânen yasaklanan şeylerden kendini çekmek, uzak tutmak II Sakınmak, çekilmek.

İtme ülfet herkes ile **perhîz it** ey bu'l-heves

Kişver-i gönlüm saña virdim 'azîzim işte bes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 1). [perhîz it,]

perî-pevker: Peri yüzlü II Sevgili.

Bir **perî-peykersiñ** ey nâzûk-edâ

Görmemiş mişliñ seniñ şems-i semâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 1). [perî-peykersiñ, -sin]

perî-rû: Peri yüzlü (sevgili).

Hırâma başlar amân kebk-veş **perî-rûlar**

Çopar taraf taraf ol demde âh-ı âteş-bâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 29). [perî-rûlar, -lar]

perîşân evlemiş: Perişan etmek, mahvetmek.

Perîşân eylemiş zülfî gibi üftâdesin zâlim

Cefâsın arturur zannı bu ki kârî kerâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 3). [perîşân eylemiş, -miş]

perîşân hâlimi: Perişan hal.

Ney nevâ eyler **perîşân hâlimi** görmüş 'aceb

Sen de zâlim bilmezem hândân mısıñ nâlân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 9). [perîşân hâlimi, -im, -i]

perîşân ider: Perişan etmek, darmadağın etmek.

Bî-şübhe **perîşân ider** âhım seni âhîr

Âhım yelini şanma ki bir bād-ı hevâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 7). [perîşân ider, --er]

perîşân oldıgım: Acınacak duruma gelmek.

Benim meftûnlıgım ol çeşm-i pür-cādûlarındandır

Perîşân oldıgım zülfî gibi gîsûlarındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 2). [perîşân oldıgım, -dıg, -ım]

perî-veş: Peri gibi güzel (Sevgili).

Dâ'imâ hâl-i müzeyyenden **perî-veşler** bizi

Bir gün olur açılır bâb-ı recâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 29). [perî-veşler, -ler]

perler açup: Kanat açmak.

Güş idince hâlimi âgyârlar **perler açup**

Zahmım üzre urdılar minķâr-ı cevri çün kelâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 5). [perler açup, -up]

perr ü bâlim yakdı: Kolumu kanadımı yaktı.

Perr ü bâlim yakdı zâlim nâr-ı hasret el-amân

Bî-haber maḥbûb-ı hoş-reftârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 11). [perr ü bâlim yakdı, -dı-im]

pertâb: Atma, atılma, sıçrama.

Nesr-i tâ'ir süy-ı sîmurğa firâr eyler eger

Âsumâna eyleseñ **pertâb** tîr-i şeh-peri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 10). [pertâb,]

pertev: 1. Ziya, aks-i ziya. 2. Parlaklık, revnak. pertev almak: Feyz almak, terakki, tefeyyüz.

Zerre-i eczâ-yı 'âlemde hüveydâ **pertevi**

Mebde'-i icâd-ı eşyâ mültecâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 7). [pertevi, -i]

Fürûzân **pertev-i** ihsânı mişbâh-ı hâkîkatde

Ebed mahfûzdur irmez riyâh ile aña itfâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 9). [pertev-i, -i]

pertev-fezâ: Işık artıran.

Olup eflâk-i takşîr üzre cânâ cismimiz çün-hûr

Mezelle bezmine **pertev-fezâyız** yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 12). [pertev-fezâyız, -(y)ız]

pertev-i ihsânı: Lütuf ışıktı.

Pertev-i ihsânı düşse zerre fark-ı bendeye

Burcum ikbâle mübeddel eyleyen cânânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 5). [pertev-i ihsânı, -ı]

pertev-i mihreş: Güneş ışıktı gibi.

Pertev-i mihreş münevver kerde zulmât-ı vücûd

Der-fezâ-yı dil be-cüz tû bedr-i rahşânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 7). [pertev-i mihreş,]

pertev-i revnak-şî'âr-ı hıttâ-i ken'ânesin: Kenan ülkesinin parlak ışıktı.

Dâver-i bezm-i leâfâfet yâver-i mışr-ı 'azîz

Pertev-i revnak-şî'âr-ı hıttâ-i Ken'ânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 8). [pertev-i revnak-şî'âr-ı hıttâ-i ken'ânesin, -e, -sin-ı]

pertev-i sîmâ-yı: Yüzünün parlaklığı.

Her cā ki şodem **pertev-i sîmâ-yı** tu dîdem

Tâb-ı ruh-ı hürşîd çi muhtâc-ı beyân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 9). [pertev-i sîmâ-yı, -yı]

pervâne: Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

În Gulâmî mî-koned devrân çün **pervânehâ**

Der-leb-i fânûs-ı şem'-i hüsn-i pür-iclâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 9). [pervânehâ, --ha]

Bir şadâ virmez revânın yandırur ol şem'aya

Eylemez mâ-fi-zamîrin kimseye **pervâne** 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 4). [pervâne,]

Şem'in olsa gonca-veş hârî dilâ **pervânede**

Zâr u efgânın ider bûlbûl gibi cânâna 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 7). [pervânede, -de]

Cemâlin şem'ine ey mâh-ı tâbân

Ezelden cânımız **pervânedir** gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 8). [pervânedir, -dir]

İçüp 'aşkıñ şarâbindan gönül mestânedir şimdi

Seniñ şem'-i cemâlinden yanar **pervânedir** şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 2). [pervânedir, -dir]

Şem'-i hüsn öyle süzânım ki kıl bir kez nazâr

Âteşimden yandırur hep şem'alar **pervâneyi** (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 8). [pervâneyi, -yi]

Bûlbûl gibi pervâza eger yok ise bâlim

Pervâne gibi şem'-i cemâle yanarım yâ (Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 4). [pervâne,]

Küsdüm aña **pervâne** gibi bâlimi yakmam

Şem'-i ruhına bezm-i şafâda dahî bakmam (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 9). [pervâne,]

pervâne olam: Kelebek olmak.

Ey felek şem‘-i dil-efrüzümü göster baña kim

Dolanım başına şad-cân ile **pervâne olam** (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 4). [pervâne olam, -am]

pervâne-ves: Geceleri ışık çevresinde dönen, kendini ateşin içine atmasıyla bilinen küçük kelebek gibi.

O nere varsa leîâfet ile **pervâne-ves**

Şem‘-i ruha çok teni yandırur ol dil-rübâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 21). [pervâne-ves,]

Şem‘ olup şeb rüz sūzân olmada dil dā‘imā

Dönmezem **pervâne-ves** fânūs-ı şem‘-i şāma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 12). [pervâne-ves,]

Nām-zedim cān ile şem‘-i ruhuñ nūrına

Hecr ile **pervâne-ves** ey perî hālīm yamān (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 22). [pervâne-ves,]

pervâne-ves: (Fars.) Pervâne gibi II. Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek gibi.

Derûn-ı sînemi **pervâne-ves** şem‘-i cemāliyle

İlāhî yandırur yâ kendisi âhîrde yanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 3). [pervâne-ves,]

Şevk ile fânūs-ı dersiniñ kenārında mūdām

Halka-zen **pervâne-ves** bî-had gürüh-ı t̄alibān (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 6). [pervâne-ves,]

pervāz: Uçma, uçuş.

Per açup şad-nāz ile **pervāz** idince göklere

Muntazır oldu selāmına alāy-ı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 23). [pervāz,]

Bülbül gibi **pervāza** eger yok ise bālim

Pervâne gibi şem‘-i cemāle yanarım yâ (Gulâmî Divanı , Kıt'a 4, Mısra 3). [pervāza, -a]

pervāz ider: Uçmak.

Dil bülbülü **pervāz ider** iken yücelerde

Bir gül-ruha düş oldu gezer bāğçelerde (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 1). [pervāz ider, --er]

pervāz idüp: Uçmak, yükselmek.

Murğ-ı cān **pervāz idüp** şahrā-yı ‘aşka bir zamān

Tā ki dergāh-ı hābîbe yüz ura rüz u şebān (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 1). [pervāz idüp, -üp]

pervāz-ı bülendine: Yükseklerden uçmaya.

Şayd itmede hūbān dili şehbāz-ı derīdir

Pervāz-ı bülendine sebeb hūsni perīdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 2). [pervāz-ı bülendine,]

perver: Besleme, terbiye etme.

Ol şeh-i zī-şān u hākān-ı zamān şāhib-kırān

Menba‘-ı eltāf u ihsān u ‘ināyet **perveri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 66). [perveri,]

perverde: Beslenmiş, büyülmüş, terbiye edilmiş.

Perverdesin ‘aceb niçün ol pāy-māl idüp

Şahrā-yı gāmda kor nice cevri ü cefā ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 5). [perverdesin, -sin]

perverdesiyiz nân-ı ‘abdü’l-kâdir’in: Abdülkadir'in ekmeği ile büyütülmüşüz.

Bendesiyiz bendesi sultân-ı ‘Abdû’l-Ğâdir’in

Tâ ezel **perverdesiyiz nân-ı ‘Abdû’l-Ğâdir’in** (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 2). [perverdesiyiz nân-ı ‘abdü’l-kâdir’in, -in]

perverdigâr: Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.

Zâhid riya vü zerğ ile tesbîhi terk kıl

Olmaz bunuñla vuşlat-ı **Perverdigâr-ı** ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 10). [perverdigâr-ı, --ı]

‘Aşk ‘âşıkâ tecellî-i **Perverdigâr’dır**

Ŧur-ı fu ‘âd-ı pâkde kılmış qarâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 3). [perverdigâr’dır, -dır]

pes: "İmdi, o halde, öyle ise" anlamlarında edat.

Kerd vîrân kişver-i ‘aqlım sipâh-ı zülf-i ũ

Pes ez-în ma‘mûr ne-mî-ğâhed şod ez-ğulyâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8). [pes,]

Ey Ğulâmî be-ğulîstân-ı cinânet **pes** ez-în

Mî-vezed bād-ı neşim-i meded ez-süy-ı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 9). [pes,]

pesend: Aferin!, bravo!, ne güzel!. Beğenme, takdir, tahsin ifade eder.

Ben dağı âşûfte-i gîsû-yı pîçin olmuşum

Ger **pesend** olursa memnûniyyet-i bu kemteri (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 10). [pesend,]

pesend eyleyen: Takdir eylemek, beğenmek.

Şıdğ ile **pesend eyleyen** aşhâb-ı hidâyet

Buldı şeref ũ şöreti ol zât-ı berâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 11). [pesend eyleyen, -y, -en]

peşimân: Yaptığına üzülüp hayıflanana, esef eden, nâdim, pişman.

İlâhî şerm-sârım dil-figârım itdigim fi‘le

Peşimânım peşimân eylerim ez-dil nedâmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 4). [peşimânım, -ım]

peşimân eylerim: Pişman eylemek, pişman olmak.

İlâhî şerm-sârım dil-figârım itdigim fi‘le

Peşimânım **peşimân eylerim** ez-dil nedâmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 4). [peşimân eylerim, -im-r, -im]

peşimân olsun: Pişman olmak.

Uğrasun ‘aşk-ı cefâ-kâra Ğulâmî kûluna

İtdigi bunca sitem çevre **peşimân olsun** (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 18). [peşimân olsun, -sun]

peşimânî: Yaptığına üzülüp hayıflanana, esef eden, nâdim, pişman.

Girîbân çâk idüp ursun sere ħâk-i **peşimânî**

Akıtsun kanlu yaşlar eşk-i çeşmin cüy-bâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 7). [peşimânî,]

pes-mânde: Geri kalma.

Kâse-lîs-i şofra-i ‘ihvân iblîs olmasun

Ħorde-i **pes-mânde**ye me‘lûf olup pis olmasun (Gulâmî Divanı , Müfret 30, Mısra 2). [pes-mânde, -ye]

pest: Alçak, adi, bayağı, deni.

Pest olup nezdinde bunca kaddi tûbâ dilberân

Bâğ-ı hûbân içre yokdur kendi gibi serv-i nâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 3). [pest,]

pey: İz, işaret, nişan.

Beyâbân-ı melâmet içre şâhâ gam peyin tutmuş

Miyâna hem kemer-beste cefâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 3). [peyin, -in]

pevâm: Haber.

Künün zi-süy-ı garîbân u kûy-i âh-keşân

Bürîde şod meger ân der-bereş fırîste pevâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 12). [pevâm,]

Toğunma tel kırup zûlf-i dilârâya hâzer birle

O şûhuñ 'ârızından bir pevâm efgende hemvâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4). [pevâm,]

pevâm-ı: Haber.

Şabâ virse pevâm-ı la 'l-i gül-fâmı ne devletdir

Ûlûb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka hâletdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 1). [pevâm-ı,]

Eser nesîm-i besîm-i pevâm-ı vaşl-ı seher

Hezâr sem'-i hezâra zi-gülşen ü gülzâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 3). [pevâm-ı,]

pevâm-ı 'aşkıdır: Aşkın haberidir.

Mest iden 'âlemleri cümle bu câm-ı 'aşkıdır

Nâz-ı şâhid şabr-ı 'uşşâk u pevâm-ı 'aşkıdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 12). [pevâm-ı 'aşkıdır, -dır]

pevâm-ı şîhhat ile: Doğru haber ile.

Tabîb-veş irişüp rîş-i kalbe mektûbuñ

Pevâm-ı şîhhat ile urdı merhem-i hoş-hâl (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 12). [pevâm-ı şîhhat ile,]

pey-â-pey: Art arda, peş peşe.

Şafâ-yı kalbden olmuş semâya peyveste

Livâ-yı 'ayş-ı meserret pey-â-pey âhîr-kâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 18). [pey-â-pey,]

peydâ: 1. Aşıkâr: peyda ve nihân. 2. Var, mevcut: Hayli servet peyda etti.

Eylerim şekvâ seni Mevlâ'ya nezdîk ol yeter

Zâr u vâveylâ ider peydâ gönül şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 14). [peydâ,]

Ûldı süzân kalbimi yâr hasretiñ ger itsem âh

Lerzeler peydâ ider bu heft-arz u nüh-semâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 16). [peydâ,]

Zi-câm-ı bād-ı taḥayyür ki bāde-peymāyem

Be-cāy-ı ḥamr-ı vişâlet be-'âşîkân peydâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 6). [peydâ,]

Żiyâ-i nûr-ı rûy-ı mûncelî her zerrede bî-şek

Şu 'â'-ı pür-fürûğ-ı tal' atıdır gün gibi peydâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 4). [peydâ,]

Tecellî-i cemâliñ âşîkârâ

Görür her şeyde peydâ vü hüveydâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 48). [peydâ,]

pevdā itdi: Meydana getirmek.

Zülf-i ham-der-hamına bend iderek pâyımı dildâr

Serde mecnûniyet-i 'aşkımlı itdi peydâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 4). [peydâ itdi,]

peygamber: Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Allah'ın elçisi, nebi, resul; Hz. Muhammed (sav).

Yed-i beyzâda 'aşâ-yı keremî çün Mūsâ

Söyle peygamber ise dîde-i sehîhâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 8). [peygamber,]

peyk-âver: Haber getiren götüren, haber taşıyan.

Peyk-âver yâ şabâ yâhud nesîm-i bâ-vefâ

Zülf-i müşgîn-i dilârâ bûy-ı cân-efzâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 15). [peyk-âver,]

peyk-i ecel: Ecel habercisi II Azrail.

İrci'î emrin getürdükde hemân peyk-i ecel

Hâne-i 'ömrin idüp vîrân maķâm oldı cinân (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 7). [peyk-i ecel,]

peymân: Ahd, yemin, söz.

Dilâ nigâr idüp nakz 'ahd ü peymâna

Mübeddel oldı şafâ zevk u 'ayş aķzâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 1). [peymâna, -a]

peymâne: Büyük kadeh, şarap bardağı.

Neyleyim sîmîn-beden ben sâķisiz mey-hâneyi

Âb-ı kevşer olsa nûş itmey tolu peymâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 2). [peymâneyi,]

peymâne-peymâ: Kadeh kaldırmak.

Belâ peymânesiyle rûz u şeb peymâne-peymâyız

Felek mey-hânesinde mest olur ehl-i riyâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 15). [peymâne-peymâyız, -(y)ız]

peyrev: Ardı sıra giden, tâbi olan, izinden giden, uyan.

Tâ-be-key peyrev-i aġyâr olacaķ tâze cûvân

Bizi pîr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı amân (Gulâmî Divanı , Müfret 29, Mısra 1). [peyrev-i,]

pey-revî: Arkası sıra giden; izinden giden, uyan.

Seyf-i âh-ı şehirimden şakınup ide hâzer

Eyleyüp pey-revî-i nefis ü hevâ vü hevesi (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16). [pey-revî-i, -i]

peyvest: Bitişik.

Bâm-ı 'arşa bir atım bârût-veş peyvest olur

Zâbiṭânîñ na'ra-i 'arş-ı meḥâbet-âveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 35). [peyvest,]

peyveste: Birbirine ulaşmış, bitişik.

Şafâ-yı kalbden olmuş semâya peyveste

Livâ-yı 'ayş-ı meserret pey-â-pey âḫir-kâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 17). [peyveste,]

Rûz u şeb dūd-ı figân 'arşa olur **peyveste**

Dâ'imî bizde bu hâlet ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 9*). [*peyveste,]*

pîç ü tâb: *Istırap, telâş, endişe, sıkıntı.*

Eylese mânend-i şebbâz ol şikâra niyyeti

'Âşıkân güncişk gibi havfdan olurlar **pîç ü tâb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 12*). [*pîç ü tâb,]*

pîç-tâb eyle: *Sıkıntı, üzüntü vermek.*

Bahâ-yı vuşlatı dilberlerin zerdır recâ neyler

Ġulâmî sîm ile mânend-i gîsû **pîç-tâb eyle** (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 10*). [*pîç-tâb eyle,]*

pinhân: *Saklı, gizli.*

Rû-nümâ ol bu Ġulâmî'ye yeter **pinhânlığıñ**

Künc-i dilde mihri dâ'im ber-karârım kıandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 9*). [*pinhânlığıñ, -lık, -ın]*

pinhân: *Ar. Gizli.*

Zer-i ihsânıñ bî-çâre Ġulâmî bulamaz

Bâr kesme sitemiñ sîmini **pinhân** itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 10*). [*pinhân,]*

Fitneler zülf-i siyâhında Ġulâmî **pinhân**

Celb ider 'âlemi bak ğamze-i mekkâresine (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 9*). [*pinhân,]*

pinhân eyledi: *Gizlemek, saklamak.*

Hâhişîñ üzre şarâb-ı 'işreti virse felek

Sâğar-ı zehr-i memâtı anda **pinhân eyledi** (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 4*). [*pinhân eyledi, --di, -]*

pinhân ider: *Saklamak, gizlemek.*

Râz-ı 'aşkıñ idemez ğayre Ġulâmî ifşâ

Ġabre varsam yine **pinhân ider** anı kefenim (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 10*). [*pinhân ider, --er]*

pinhân idüp: *Gizlemek, saklamak.*

Âh zâlim rişte-i rahmıñ elime virmediñ

Rüyuñ **pinhân idüp** meydân-ı 'aşka girmedin (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 4*). [*pinhân idüp, -üp]*

pinhân olur: *Gizli/saklı olmak.*

Havfdan **pinhân olur** burc-ı esedde bâ-şitâb

Şemse kıahrıñla keşîd itseñ hilâl-i ħançeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 7*). [*pinhân olur,]*

pîr: *Bir konuda baş durumunda olan, önder denmeye layık, tecrübeli ve üstat kimse II Yaşlı, ihtiyar kimse II pîr.*

Mîñâ-yı neng ü 'ârı çalup senge şevk ile

Pîr-i muğânı var ara bul kâse-dâr-ı 'aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 12*). [*pîr-i, --i]*

Ġâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü'ş-şânız

Primiz taht-ı taşarrufda cülûs itdi müdâm (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 6*). [*pîrimiz, --imiz]*

Ġâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü'ş-şânız

Yücedir **pîrimiziñ** şevket-i 'izz ü şânı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 16*). [*pîrimiziñ, -imiz, -iñ]*

Mısbâh-ı dil-i tîre-i bî-çâre-i 'âşık
Hâliş zi-şu 'â'-ı nâzar-ı **pîr-i** muğân-est (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 30*). [*pîr-i, --i*]

pîr idüp: Yaşlandırmak.

Nev-cüvân iken Gulâmî 'aşk ile бүkdüñ belim
Sen 'aşaya **pîr idüp** cānā tayandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 12*). [*pîr idüp, -üp*]

pîr itdi: Yaşlandırmak.

Tā-be-key peyrev-i ağıār olacaķ tāze cüvân
Bizi **pîr itdi** o bed-peyrev uşanmaz mı amān (*Gulâmî Divanı , Müfret 29, Mısra 2*). [*pîr itdi, -di*]

pîr oldı: Yaşlanmak. II Üstad olmak.

Cevr-i zamāne бүkdı Ğulāmî belin şehā
Pîr oldı geldi elde 'aşā-yı recā ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 14*). [*pîr oldı, --dı*]

pîrān: Bir konuda baş durumunda olan, önder denmeye layık, tecrübeli ve üstat kimse II Yaşlı, ihtiyar kimse II pir.

Dil-rübāya dil viren **pîrānı** ta'yīb eyleme
Düşse destinden 'aşāsı ihtiyār elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 3*). [*pîrānı, -ı*]

pîrāye: (Fa.) Bezek, süs.

Ğulāmî kilik-i çāpük-seyr yazdı cevheri tārīh
Fürüg-ı birri Sīvās'ı kılup pür-nūr u **pîrāye** (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 74*). [*pîrāye,]*

pîrehen: Gömlek.

İtmesün 'aşıklara cevır ü sitem nāzük beden
'Aşkı āsān şanmasun āteşden ol bir **pîrehen** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 44*). [*pîrehen,]*

pîre-zen-i dehri: Dünyanın kocakarısı olan felek.

'Aşkdır **pîre-zen-i dehri** iden ra'nā devām
Eyleyen ruhsārına sulţānları 'aşkdır ğulām (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 7*). [*pîre-zen-i dehri, -i*]

pîr-i muğān: Meyhaneci II Sevgili.

'Azm-i бүt-hāne konem ger zi-dereş mī-rānend
Süy-ı mey-hāne revem mey ne-dihed **pîr-i muğān** (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 8*). [*pîr-i muğān,]*

pîr-i muğāna: Meyhanecilerin miçosu, en eskisi, yaşlısı.

Ķalender olalı **pîr-i muğāna** intisābım var
Anıñ-çün ey Ğulāmî meskenim mey-hānedir şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 9*). [*pîr-i muğāna, -a*]

pîrim: Sevgiliye bir hitap şekli "ey sevgilim!".

'Ahd itdi beni atdı belā deştine **pîrim**
Ser-defter-i zilletde idüp nāmımı ol kayd (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 9*). [*pîrim,]*

pırlanda: Değerli, kıymetli takı taşı, süsü pırlanta.

Tekâtur itmede şîrîn-zebân âbı çemen-zâra

Tağup **pırlanda** elmâsdan nigîn engüşt-i ezhâra (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 14*). [*pırlanda,]*

pis: *Beğenilmeyecek durumda olan, kötü, zararlı.*

Kâse-lîs-i şofra-i 'ihvân iblîs olmasun

Horde-i pes-mândeğe me'lûf olup **pis** olmasun (*Gulâmî Divanı , Müfret 30, Mısra 2*). [*pis,]*

pîşe: *Sanat, meslek; iş, amel; huy, tabiat.*

Açılur ol gonca-leb ey 'andelîb-i pür-harac

Pîşeyi şabr it ki oldur fâtih-i genc-i ferec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 2*). [*pîşeyi, -y, -i]*

pîş-ez-ân: *Zamandan olgunlaşarak kıvama gelmek.*

Şarâb-ı şabr ey dil gerçi telh u cân-sitân olmuş

Velî şürâbe-i rûz-ı tahassür **pîş-ez-ân** olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 2*). [*pîş-ez-ân,]*

pîş-gâh-ı 'âlîde: *Yüce huzur makamında.*

Pîş-gâh-ı 'âlîde olmuş rakîbân hem-celîs

Âşinâlar fark olunmaz şimdi hiç bîgânedan (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 7*). [*pîş-gâh-ı 'âlîde, -de]*

pister: *Yatak, döşek.*

Ol gün ola mı dilber ile sîne-be-sîne

Pisterde hem-âgûş ola dil leyl-i azîne (*Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 2*). [*pisterde, -de]*

pister-i dîbâ: *İpekli döşek.*

Pister-i dîbâ vü atlas hâb-gâh olmuş iken

Hâk ile olduğda cismiñ şimdi yeksân yâ Hâlîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 9*). [*pister-i dîbâ,]*

pister-i fikrînde: *Düşünce yatağında.*

Meded ki **pister-i fikrînde** hastedir dilimiz

Devâ-yı vuşlata geldim dükân-ı Loğmân'a (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 9*). [*pister-i fikrînde, -n, -de]*

pister-i fûrkatde: *Ayrılık yatağı.*

Hezârân derd ü gamla **pister-i fûrkatde** âh itseñ

Marîz-i 'aşkına vaşlıyla itmez bir devâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 9*). [*pister-i fûrkatde, -de]*

pister-i ğafletde: *Uyku (gaflet) döşegi.*

Pister-i ğafletde baş koyma devâc-ı râhata

Bûriyâ-bâf-ı niyâz ol bu riyâdan turma geç (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 7*). [*pister-i ğafletde, -de]*

pister-i nerm-i: *Yumuşak yatak, döşek.*

Pister-i nerm-i meserretde yan atmış ey göñül

Hâne-i dilde bulunmaz âh-ı cân-kâhdan eşer (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 7*). [*pister-i nerm-i,]*

pister-i râhatda: *Huzurlu yatağında.*

Pister-i rāḥatda yan atmış yaturken ey perī

Dest-i 'aşkıñla niçün geldin uyandırdın beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 5). [pister-i rāḥatda, -da]

pister-i vuslatda: Kavuşma döşegi.

Olmadan **pister-i vuslatda** çü lāle 'uryān

Bezendir kat-be-kat esbāb-ı sefer ile teni (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 3). [pister-i vuslatda, -da]

pīšvā: (Fa.) Başkan, imam.

Ehl-i 'aşka reh-nümā vü muḳtedāsın dil-rübā

Pīšvā hem zīb ü zībāsın dilārā ḥabbezā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 2). [pīšvā,]

pīšvā-yı enbiyā: Peygamberlerin önderi.

Ġāşiye-berdarı Cibrīl-i Emīn olsa sezā

Şeh-süvār-ı esb-i vuslat **pīšvā-yı enbiyā** (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 28). [pīšvā-yı enbiyā,]

piyāle: İçki kadehi, şarap bardağı.

Göñül dūr olmuş ammā serde sevdā artar eksilmez

Tehī ḳalsa **piyāle** ḥumda mīnā artar eksilmez (Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 2). [piyāle,]

ġamıñla çihre-i dil dāġlandı lāle gibi

Derūnı ḳan ile ṭolmuş şehā **piyāle** gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 2). [piyāle,]

Meveddet ile elinde **piyāle** lāle ṭutar

Nazar-figenlere itmekdedir 'atā vü nişār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 23). [piyāle,]

pul: Akçe, para.

Bir **pula** şatdım çürük kâşāne-i ĩmānımı

Virdim anı saña da gör ḥāne-ber-düş olduğım (Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 5). [pula, -a]

pür itmiş sīne-i 'uşşāk: Aşıkların gönlünü doldurmuş.

Tüfeng-i nāzı ber-düş eyleyüp bārūt-ı cevri ile

Pür itmiş sīne-i 'uşşāk aña cāy-ı nişān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 10). [pür itmiş sīne-i 'uşşāk, --i-miş]

pür ola vahdet şarābından: Dolu olsun birlik şarabından.

Ey Ġulāmī içme gel mey-ḥāne-i dehrin meyin

Pür ola vahdet şarābından nola cām-ı ümīd (Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 10). [pür ola vahdet şarābından, --a-i, -n, -dan]

pür-beşāret: Müjdelilerle dolu.

Nesīm-i **pür-beşāret** kâşīd-ı ehl-i maḥabbet hem

Süvār olmuş gelür sür'atle esb-i deşt-peymāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 19). [pür-beşāret,]

pür-cefā: Cefa dolu, çok eziyet eden, üzen.

Pür-zīyā vü **pür-cefā** vü bī-vefāsın ey ḥabīb

Şu'le-efzā neş'e-baḥşā bā-şafāsın dā'imā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [pür-cefā,]

Pür-cefāyı sevmeyen sürmez şafā Mevlā Kerīm (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 35). [pür-cefāyı, -y, -ı]

pür-çîn-i zülfin: Saçının kıvrımı.

Şeb-i târ-ı ‘abîr-âyîn-i zülfin

Muâvves ebrû-yı **pür-çîn-i zülfin** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 54*). [*pür-çîn-i zülfin, -i, -n*]

pür-cüş: Coşku dolu, coşkun.

Bâd-ı hasret ebr-i fûrkatden Gulâmî rûz u şeb

Yâr deryâlar gibi bilmez mi **pür-cüş** oldığım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10*). [*pür-cüş,]*

pür-dâd: Adalet dolu.

‘İd-i ağhâ herkese virdi sürür u hem huzûr

Biz fakîriñ zâtıñızdan derd ile **pür-dâdı** var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 18*). [*pür-dâdı, -ı*]

‘İd-i ağhâ herkese virdi sürür-ı bâ-huzûr

Biz fakîriñ zâtıñızdan derd ile **pür-dâdı** var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 18*). [*pür-dâdı, -ı*]

pür-fürûğ: Çok parlak, ıstıkl.

Żiyâ-i nûr-ı rûyı mûncelî her zerrede bî-şek

Şu ‘â‘-ı **pür-fürûğ-ı** tal‘ atıdır gün gibi peydâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 4*). [*pür-fürûğ-ı, -ı*]

Şu ‘â‘-ı **pür-fürûğından** ider kesb-i ziyâ dîde

Cemâl-i şemse bakmak iktidârın virdi ħîrbâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 29*). [*pür-fürûğundan, -ın, -dan*]

pür-fütûh-ı rûhuña: Zaferlerle dolu bedenine.

Her dem olsun **pür-fütûh-ı rûhuña** yüz biñ selâm

Olinur icrâ du ‘â-yı bî-riyâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 45*). [*pür-fütûh-ı rûhuña, -uñ, -a*]

pür-günâh: Günahkarım, günah doluyum.

İlâhî rû-siyâhım **pür-günâhım** kıl ‘inâyethâ

Esîr-i dâm-ı nefsim her nefes kârım kabâĥathâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 1*). [*pür-günâhım, -ım*]

İlâhî bu Gulâmî rû-siyâhıñ

Re‘îs-i müznibân-ı **pür-günâhıñ** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 86*). [*pür-günâhıñ, -ın*]

pür-hûn olur: Kan içinde kalmak l kan ağlamak.

İster iken kûy-ı cânândan dilim râĥatlığın

Bir muşîbetlik virür ki dîdeler **pür-hûn olur** (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 6*). [*pür-hûn olur,]*

pür-kerem: Cömertlik dolu, lütuf dolu.

Bu ĥarâbe göñlüm âbâd itdi sâķî câm ile

Pür-keremdir böyle şâĥib-luĥfdur mi‘mârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 6*). [*pür-keremdir, -dir*]

İstemez ol **pür-kerem** cevri Gulâmî kıla

Ĥâĥişi andan dilâ nâz u edâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 13*). [*pür-kerem,]*

pür-ma‘den: Dolu kaynak.

Tende cânım kıymeti vaşlıñ deger şad-cevhere

Bir kere biñ gevhere şad-cevhere **pür-ma‘denim** (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 12*). [*pür-ma‘denim, -im*]

pür-mihen-i dünyāya: Dert sıkıntı dolu dünya.

Gelmeseydin nola bu **pür-mihen-i dünyāya**

Şalmasaydım serimi gaflet ile sevdāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 1). [pür-mihen-i dünyāya, -ya]

pür-ni‘am eyler: Nimetlerle doldurur.

ğayrıñ kabını Leylī-şifat **pür-ni‘am eyler**

Gör kâse-şikenlik işi Mecnūn’ına mahşûş (Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 3). [pür-ni‘am eyler, -r]

pür-nūr: Nur dolu, nur içinde, nurlu, aydınlık.

Ġulāmī kilik-i çâpûk-seyr yazdı cevherī tārīḥ

Fürûğ-ı birri Sīvās’ı kılp **pür-nūr** u pīrāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 74). [pür-nūr,]

Daḥi ‘aşkıñla oldu ‘âzim-i Tūr

Tecellī buldı Mūsā oldu **pür-nūr** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 18). [pür-nūr,]

Der-süy-ı Hūdā behr-i şikāyet şode âbık

Pür-nūr Ġulāmī şoden-i dīde-i şādık (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 28). [pür-nūr,]

pür-nūr evledi: Nurla doldurmak, (manevi anlamda) aydınlatmak.

Ḳalbimi bir demde **pür-nūr eyledi** envār-ı şeyḥ

Āfitāb-ı ma‘nevīdir şübhesiz ruḥsār-ı şeyḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 1). [pür-nūr eyledi, --di, -]

pür-nūr ola ‘aşk ile derūni: Aşık gönlü nurla dolu olsun.

İsterse ki **pür-nūr ola ‘aşk ile derūni**

Ḳalbinde eğer kılmaya bir reng-i sivādan (Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 15). [pür-nūr ola ‘aşk ile derūni, -a-ı]

pür-nūr olur: Nur ile dolmak, nurlanmak.

Nīm-nigāḥ eylerse luṭfiyla eğer mi‘mār-ı ḥüsn

Ḳaşr-ı cennet gibi göñli yapılır **pür-nūr olur** (Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 8). [pür-nūr olur, -ur]

pür-ziyā: Işıkla dolu, ıııklı.

Pür-ziyā vü pür-cefā vü bī-vefāsīñ ey ḥabīb

Şu‘le-efzā neş‘e-baḥşā bā-şafāsīñ dā‘imā (Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [pür-ziyā,]

püşide rüyın perde-i zülfiyle: Güzel yüzünü saçının örtüsüyle gizler.

İdüp **püşide rüyın perde-i zülfiyle** ol dildār

Seḥāb-ı hecr içinde gözyaşıyla āb-rīzān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 3). [püşide rüyın perde-i zülfiyle, -i, -y, -le]

püte: Madenleri eritmede kullanılan yüksek ısıya dayanıklı kap, pota.

Cānā mis-i bī-kıymeti kimyāya ulaşıdır

Şāf eyle dili **püte-i** simyāya ulaşıdır (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 2). [püte-i, --i]

R

rā: (Ar.) Arap alfabesinde (ر) harfinin adı. II. Sevgilinin kaşığı (

Nā-sezā būdem ki ez-‘aşkeş şodem sultān-ı ğam

Mīr-i miḥnet kerd mā **rā** zūlf-i şeb-ārā-yı düst (Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 4). [rā,]

Ruḥsār-ı ‘arūsān revān yābed-i zībā

Ez-lezzet-i tūġet çi ḥaber mürde-dilān **rā** (Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 14). [rā,]

rā: Belirtme hâli.

Ān zümre ki ser **rā** bi-keşîdend der ān dem

Geştend muḳayyed be-defâtîr-i şekā **rā** (Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9). [rā,]

Ān zümre ki ser **rā** bi-keşîdend der ān dem

Geştend muḳayyed be-defâtîr-i şekā **rā** (Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 10). [rā,]

Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese **rā**

Sebak-ı dāl bi-güyend bi-ḥān dānāyān (Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 13). [rā,]

rabb: Allah.

Vāy şol kûteh-naẓarlar ki bilürler **Rabbisin**

Şad-hezār bâṭıl ḥaṭ ile şafḥa-i takvīm kim (Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 11). [rabbisin, -isin]

rabb-i celle hem ‘alā: Yüce Allah.

Kān-ı ma‘nādan Ġulāmî buldı cevher tārîḥin

Baḥş ider bî-şübhe cürmin **Rabb-i celle hem ‘alā** (Gulāmî Divanı , Tarih 4, Mısra 10). [rabb-i celle hem ‘alā,]

rāci: ...münasebeti olan, ilgili, bağlı, dönen.

Rûz-ı rüstāḥîz ‘aşî ümmete yā Muştafā

Kıl şefā‘at kim saña **rāci**‘ recā-yı enbiyā (Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 44). [rāci,]

ra‘d-veş: Gök gürlemesi gibi.

Şark u ğarba **ra‘d-veş** şemşîr-i ḥükmündür resān

Şehriyāra şimdi sensiñ bu zamān İskenderi (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 5). [ra‘d-veş,]

Ra‘d-veş şark ile ğarba ulaşur fermānı

Ķādirîyiz dü-cihān içre ‘uluvvü‘ş-şānız (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 19). [ra‘d-veş,]

raġbet: Arzu / meyil / teveccüh / itibar.

Tā ezel zümre-i ḥübānda ‘ādet bu mı yā

‘Āşîka cevri ü cefā ġayriye **raġbet** bu mı yā (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 2). [raġbet,]

Gedā-yı kūy-ı ḥarābāt-ı ‘aşka yok **raġbet**

Zamānede görinen i‘tibār māla gibi (Gulāmî Divanı , Gazel 186, Mısra 7). [raġbet,]

Bildi çün aşüfte-i zūlf-i ‘abîri oldıġım

Ey Ġulāmî yārda evvelki **raġbet** kalmadı (Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 10). [raġbet,]

Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere yok **raġbetiñ**

Bed-şiyemdir maḥremāniñ rûz u şeb hem-şoḥbetiñ (Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 5). [raġbetiñ, -in]

Bizlere yok rûz u şeb hem ḥürmetiñ hem ‘izzetiñ

Raġbetiñ hem-şoḥbetiñ hem ‘izzetiñ tâb-ı tenim (Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 8). [raġbetiñ, -in]

rāğīb: (Ar.) İstekli, isteyen (kimse).

Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç bir şāha

Olmaz yek-ser-i mū **rāğīb** u t̄alib cāha (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 12). [rāğīb,]

rāh: Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir. || Amaç, maksat, uğur.

İlāhī zād-ı **rāhım** cürmdür nefsim daḥi rehber

Delīl ü reh-nümā kıl Hızr-ı tevfiḳ u hidāyethā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 13). [rāhım, -ım]

Bu cism ü cān seniñ **rāhında** olmuş ḥāk ile yeksān

Terahḥım kıl bu dil-efgendeye iḥsānı müzdād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 9). [rāhında, -ı, -n, -da]

Kör ola baḥtım gözi gözler idim ol **rāhı** kim

Esb-i nāz üze o yolda şeh-süvārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 5). [rāhı, -ı]

Eger ne rüy-ı tu būdī beyān-ı şüret-i Ḥāk

Çığüne **rāh** nümūdī be-mā tecellī-i zāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 10). [rāh,]

Mecāzī rāhına uğratma **rāhım**

Ḥākīkat mülkin iḥsān eyle şāhım (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 93). [rāhım, -ım]

Mecāzī **rāhına** uğratma rāhım

Ḥākīkat mülkin iḥsān eyle şāhım (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 93). [rāhına, -ı, -n, -a]

Kimisi ‘āzim-i iḳlīm-i vaḥdet

Ṭaleb **rāhında** zādı mihr ü miḥnet (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 44). [rāhında, -ı, -n, -da]

rāhān: Yolunu.

Jāle-i dīdemle nem-nāk eyledim **rāhānı** kim

Olmasun ruḥsārı gerd-ālūd vaḥ‘ itdükde pā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 7). [rāhānı,]

rāhat: Huzur, mutluluk.

Güşe-gīr-i ‘uzlet olsaḳ da yine **rāhat** mı ḳor

Çeşm-i dilber ḥile-cūdūr dil ise āşüb dost (Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 3). [rāhat,]

Gün-be-gün yā Rab benim derd ü ḡamım efzūn olur

Rāhatı hiç görmeyüp dā‘im gōñül maḥzūn olur (Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 2). [rāhatı, -ı]

Dünyāda Gulāmī bulayım **rāhatı** dirseñ

Ḥālḳdan kesilüp Ḥālīḳ‘ı yār itmeli şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 9). [rāhatı, -ı]

Şimdi ger ta‘līmde **rāhat** t̄urı hep güş ider

Cümle rüz-ı ceng mestdür diñlemez **rāhat** t̄urı (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [rāhat,]

Şimdi ger ta‘līmde **rāhat** t̄urı hep güş ider

Cümle rüz-ı ceng mestdür diñlemez **rāhat** t̄urı (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 38). [rāhat,]

Mey-i renc ü miḥenden mest olan maḥmūr **rāhatdır**

Tevāzu‘ eylemez sākīye cām-ı neş‘ e-baḥşāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 11). [rāhatdır, -dır]

Dil-i ḡam-dīdeye **rāhat** ola mı olmaya mı

Ten-i mecrūḥıma şihḥat ola mı olmaya mı (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 3). [rāhat,]

rāhat-ı revānım: Huzur içinde gidenim.

Gel **rāhat-ı revānım** rencūr u nā-tüvānım

‘Aşḳıñla yandı cānım vaşlıñla vir ferāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 5). [rāhat-ı revānım,]

rāhatla: Huzur, mutluluk.

Pergār-ı ‘ömr dehrde **rāhatla** dönmedi

Ferdā döner mi söyle dilā bir şafā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 7). [rāhatla,]

rāh-gür olmaz: Yola girmek olmaz.

Yok Gulāmī servde fikr-i hazān u nev-bahār

Rāh-gür olmaz mücerred dilde havf u bīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 14). [rāh-gür olmaz, -maz]

rāh-ı ‘aşk: Aşk yolu.

Rāh-ı ‘aşk içre tecellī hüsni rehberdir baña

Vuşlat-ı dīdār-ı ruḥsārīn müyesserdir baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 1). [rāh-ı ‘aşk,]

rāh-ı ‘aşkda: Aşk, muhabbet yolu.

Rāh-ı ‘aşkda zū‘l-kerāmetdir gürüh-i Kādirī

Āşiyān-ı hubb-ı Hāḳḳ‘ı dīdeler hep dīdedir (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 5). [rāh-ı ‘aşkda, -da]

rāh-ı dalāle pā-nihād oldum: Doğru yoldan ayrılmak, doğru yoldan çıkmak, şaşmak.

İlāhī cehl ile **rāh-ı dalāle pā-nihād oldum**

Ṭarīḳ-i müstaḳīmi ḡayb idüp itdim şenā‘athā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 11). [rāh-ı dalāle pā-nihād oldum, -du, -m-e]

rāh-ı mecāzī: Gerçek olmayan yol.

İrer hem menzile **rāh-ı mecāzī**

İder şad şevḳ ile Hāḳḳ‘a niyāzı (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 77). [rāh-ı mecāzī, -ī]

rāh-ı pür-aḥtarda: Pek çok geri çevrildiğin yolda.

Bī-maḥal sāz-ı sūḥan itme Gulāmī cehd kıl

Rāh-ı pür-aḥtarda düşmen da‘vet eyler çün ceres (Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 12). [rāh-ı pür-aḥtarda,]

rāh-ı recādır: Niyaz yoludur.

Ser-menzil-i maḳşūda irem dirse Gulāmī

Şevḳāyı bıraḳsın aña yol **rāh-ı recādır** (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 14). [rāh-ı recādır, --dır]

rāh-ı şabā-yı neş‘e-baḥşāya: Neşe bahşeden sabah rüzgarının yoluna.

Dü-çeşm-i cān ile üftādegān-ı vādī-i fūrḳat

Nigāh-efgen iken **rāh-ı şabā-yı neş‘e-baḥşāya** (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 22). [rāh-ı şabā-yı neş‘e-baḥşāya, -ya-yı]

rāhım yok: Yolum yok.

Mecāzī efserinden başka başda bir külāhım yok

Hāḳīḳat semtine toḡrı gider dünyāda **rāhım yok** (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 20). [rāhım yok,]

rāhimin: Merhametliler, esirgeyenler.

Zir-i destīnde olan üftādeye luṭf eyle kim

Rāhiminler erḥamı raḥm eyleye saña meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 12). [rāhiminler, --ler]

rahm: Ar. Merhamet.

Har-gâh-ı fütüvvetde olan şâh-ı şücâ'ım

Rahm eyle benim hâlime ki **rahma** sezâ-vâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 18). [rahma, -a]

Rûz u şeb yâr yâr didükçe yârelendi cân u dil

Rahma şalmaz mı tabîbim derd-i hicrânım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 6). [rahma, -a]

rahm: Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Be-ham-ı zülf-i bütân beste konem rişte-i dil

Ne-konend **rahm** bi-mânem be-kıyâmet hûbân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 16). [rahm,]

Ber-Ġulâmî **rahm** kon **rahm** ey kerem-fermâ-yı mâ

Yek der-i dîger ne-dâned cüz der-i melcâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 13). [rahm,]

Ber-Ġulâmî **rahm** kon **rahm** ey kerem-fermâ-yı mâ

Yek der-i dîger ne-dâned cüz der-i melcâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 13). [rahm,]

Rahm ile hâl-i perîşânımıza âh çeker

Lutfi bisyâr ise ey dil leb-i hûn-hâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 5). [rahm,]

Ger bunı 'uşşâka taşdî'înden itdiñse şehâ

Eble ümme eyleyeydiñ **rahm** u ihsân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 16). [rahm,]

rahm eyle: Merhamet etmek, acımak.

İlticâ-yı vuşlat itsem ol baña fûrkat virür

Hâlime **rahm eyle** dirsem gam baña meftûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 8). [rahm eyle,]

Har-gâh-ı fütüvvetde olan şâh-ı şücâ'ım

Rahm eyle benim hâlime ki rahma sezâ-vâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 18). [rahm eyle,]

'Uşşâkıña **rahm eyle** yeter nâz-fürüşuñ

Efgende idüp atma yediñden deni hâfiz (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 3). [rahm eyle,]

rahm eylemeyüp: Merhamet etmeyip.

Deryâ-yı gama düşdîğini görse o gül-rûy

Rahm eylemeyüp dir buña şâyân u sezâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 10). [rahm eylemeyüp, -me, -y, -üp]

rahm eylemez: Merhamet etmek, acımak.

Cevr ile yandı cânım âh çarha çıkar efgânım âh

Rahm eylemez sulţânım âh girmez ele âmâlimiz (Gulâmî Divanı , Kit'a 9, Mısra 4). [rahm eylemez, -mez]

rahm eylemez: Merhamet etmez.

Cevr âteşiyle yakmada kemter Ġulâmî'yi

Rahm eylemez o yâr-ı sitem-kâra kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 14). [rahm eylemez, -mez]

rahm eylemiş: Merhamet etmek, acımak.

Nâr-ı dilim nûr-ı 'aşk gün-be-gün izdâd idüp

Hâlime **rahm eylemiş** âh-keşân 'âşıkân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 8). [rahm eylemiş, -miş]

rahm eyler: Merhamet etmek, acımak.

Hālîme **rahm eyler** idiñ noldı ol hâlet kanı

Hâzret-i Allâh 'a âh itdim havâle ben seni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 27*). [*rahm eyler, -r*]

rahm eyler idiñ: *Merhamet eylerdin.*

Ah-vâl-i perîşânına 'âşıkların ey yâr

Rahm eyler idiñ 'aşkı bileydiñ ne belâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 12*). [*rahm eyler idiñ, -in-r*]

rahm eyleye: *Merhamet etmek, acımak.*

Zîr-i destînde olan üftâdeye lutf eyle kim

Râhimînler erhamı **rahm eyleye** saña meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 12*). [*rahm eyleye, -y, -e*]

rahm eyleyen: *Merhamet etmek, acımak.*

Ġulâmî hâtır-ı nâ-şadımız ger şâd kılmazsa

ğarîbîn hâline **rahm eyleyen** bir dem kalîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 10*). [*rahm eyleyen, -(y)en*]

Mâh-rüyuñ görmeyelden tende hâlim kalmadı

Hâlîme **rahm eyleyen** çeşm-i humârım kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 4*). [*rahm eyleyen, -(y)en*]

rahm idüp: *Acımak, merhamet göstermek.*

Rahm idüp belki Ġulâmî bize mi 'mâr-ı kerem

Dil-i vîrânemizi sîm-i vişâl ile yapar (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 13*). [*rahm idüp, -üp*]

rahm it: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

Nâr-ı fûrkatden kebâb oldı cigerim **rahm it** şehim

Hasretiñden âh idersem ditreşür nüh-ıtabakât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 9*). [*rahm it,]*

'Adâlet zümre-i şâhân kârından bulunmuşdur

Meded ah-vâlîme **rahm it** ki ey mevlâ-yı 'âlemyân (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 6*). [*rahm it,]*

Eyâ ey âfet-i devrân neler çekdim firâkıñdan

Vişâliñle baña **rahm it** dilim süzânedir şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 6*). [*rahm it,]*

Gel yakîn ol al göñül **rahm it** şehâ hem şadıka

'Âşıka dil-Vâmık 'a hem şadıka sîm-i tenim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 15*). [*rahm it,]*

rahm itmediñ: *Merhamet etmek, acımak.*

Enîn ü zâr u efgânım dem-â-dem âh u giryânım

Görüp **rahm itmediñ** şâh-ı dil-âzârım vedâ' olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 4*). [*rahm itmediñ, -me, -din*]

rahm kıl: *Merhamet etmek, acımak.*

Rahm kıl dîde-i giryân-ı za 'İfânıma yâ gavş

Şefkatîñle nazar it hâl-i perîşânıma yâ gavş (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 1*). [*rahm kıl,]*

rahm kılmaz dergehinde: *Kapısında merhamet etmez, acımaz.*

Kûy-ı ihsânında olsam hâk ile yeksân anıñ

Rahm kılmaz dergehinde âh u nâlân eylesem (*Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 8*). [*rahm kılmaz dergehinde, -in, -de-maz*]

rahm u lutfından 'alef: *Merhametinden ve ihsanından bir yemlik.*

Kûy-ı yâr-i bî-vefâyı bekledim leb-teşne lîk

Virmedi bir âb-ı vuşlat **rahm u luftından** ‘alef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 12). [rahm u luftından ‘alef, -ın, -dan]

rahma gel: Merhamete gel, acı insaf et.

Rahma gel bir ey şanem ben tâ ezelden bendeñem

Ey şanem ben dergehiñde efkaram efgendeñem (Gulâmî Divanı , Kit’a 10, Mısra 1). [rahma gel,]

rahma gelmez: Merhamet etmez.

Eylesem zâr ile dildârıma izhâr-ı hûlûş

Rahma gelmez yine bilmem bu mı âşâr-ı hûlûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 2). [rahma gelmez,]

rahm-âver oldı: Merhamete gelmek.

Ser-güzeştım eyledım takrîr bir bir dilbere

Güş idüp **rahm-âver oldı** dide-i giryânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 6). [rahm-âver oldı, --dı]

rahmet: Allah'ın yarattıklarına karşı olan acıma, bağışlama, lütuf ve merhameti.

Kerîmâ bakma bu itdiklerim ‘işyân-ı bî-hadde

Ġulâmî rû-siyâha **rahmetiñle** kıl ‘inâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 18). [rahmetiñle, -iñ, -le (ile)]

Külâh işkeste perçem deste destinden derûn haste

Tabîbim luft ile baksa n olur şâyân-ı **rahmetdir** (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 8). [rahmetdir, -dir]

Sürûr u şâd-mânî ceyşi şehre hayme-zen oldı

Sipeh-sâlâr-ı **rahmet** hoş düzenler virdi âlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 26). [rahmet,]

Rebî ‘u ‘l-evvel ayı berķ urup envâr-ı ruhsârın

Getürdi ümmetân-ı ‘âşiye **rahmet** içün Mevlâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 16). [rahmet,]

Ķılma üftâde-i ‘azâb-ı elîm

Rahmetiñle İlâhî eyle nigâh (Gulâmî Divanı , Kit’a 13, Mısra 4). [rahmetiñle, -inle]

İlâhî **rahmetiñ** bârânını saç

Göñül bağında ümmîdim gülin aç (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 1). [rahmetiñ, -iñ]

Virüp ol zâta zihî Hâzret-i Ķâdir kudret

İster ol ‘âşî müridâna Hudâ ‘dan **rahmet** (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 22). [rahmet,]

Ķıldı teslim bî-tevaķķuf cânını cânâna ol

Kim okursa fâtiha itsün Hudâ **rahmet** aña (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 8). [rahmet,]

rahmet olur: İhsan, lütuf olmak.

Cevherî târîhini yazdı Ķulâmî kalem

Rahmet olur şübhesiz her kim okur fâtiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 10). [rahmet olur,]

rahmet-i hak: Allah'ın merhameti.

Zihî bâl-i hüma-yı **rahmet-i Ķaķ** şaldı bir sâye

Ser-i ‘âşî vü ‘âciz-bendegâne buldılar pây e (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 1). [rahmet-i Ķaķ,]

rahmı yok: Merhameti, acıması olmamak.

Rahmı yok atmış niķâbın yüzlerinden od saçır

Hâh nâ-hâh yanmak ister ol arada varımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 5). [rahmı yok,]

rāh-nümā: Yol gösteren, rehber.

Āb-ı hayâtı bulur zulmet-i zülfünde dil

Hızr-ı haṭṭın çün seniñ **rāh-nümādır** bize (Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 8). [rāh-nümādır, -dır]

rahş-ı şevketiñ: Görkemli atı.

Ferḳadāna pā-nihāde oldı **rahş-ı şevketiñ**

Resm-i na'lidir semānıñ māh u mihr-i enveri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 11). [rahş-ı şevketiñ, -in]

rakīb: Aşığın sevgiliye ulaşmasını engelleyen fitneci, hilekâr kimse.

Şehā aḡyār-ı bed-efkāra uyma

Raḳīb-i bezme alma bî-muḥābā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 4). [raḳīb-i, -i]

Vuşlat deminde görse **raḳīb-i** eger gözü

Başın kesüp o dem iderim dārı ittiḥāz (Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 7). [raḳīb-i, -i]

Raḳīb-i şar'a tutmuş cism-i nā-pākin çalar senge

Ḥaber almış ki ben yār-ı perî-ruḥsāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 5). [raḳīb-i, -i]

Gulāmī kemteriñ bāb-ı kerîmiñden temennāsı

Raḳıbe yüz virüp hem-bezm-i 'işret olma aḡyāra (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 14). [raḳıbe, -e]

Ḥasūd u müfteriyān u **raḳīb** ü a'dādan

Hümüm-ı zulmî görüp cümle oldı efsāne (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 5). [raḳīb,]

Söyler idim 'āleme aḡyārı almaz meclise

Āḫiri uyduñ **raḳıbe** yār utandırdıñ beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 10). [raḳıbe, -e]

Çok cefālar eylediñ 'ālemde vaşlñ görmedim

Bezm-i vaşlñdan **raḳīb-i** bir zamān kaçırmađıñ (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 20). [raḳīb-i, -i]

rākib olmuşdur tahayyür fülkine: Şaşkınlık gemisine rakip olmuştur.

Bu Gulāmī **rākib olmuşdur tahayyür fülkine**

Yelken açmış vuşlata karşı gider efkārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 11). [rākib olmuşdur tahayyür fülkine, --i, --(n)e-muşdur]

rakībān: Aşığın sevgiliye ulaşmasını engelleyen fitneci, hilekâr kimse.

Pîş-gāh-ı 'ālīde olmuş **raḳībān** hem-celīs

Āşinālar fark olunmaz şimdi hiç bîḡāneden (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 7). [raḳībān,]

raḳīb-i bed-likā: Suratsız, çirkin rakip.

Raḳīb-i bed-likā aḡyārlarla zevḳ u 'işretler

Gürüh-ı derd ü ḥasret-keşlere şūr-ı likā itmek (Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 3). [raḳīb-i bed-likā,]

Raḳīb-i bed-likā mekr ile i'rāz eyleme bizden

Gedā-yı küy-ı 'aşka ḥayfıdır çevre kıyām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 11). [raḳīb-i bed-likā,]

rakkās: Oynayan, dans eden (kişi), köçek.

Def ü çeng ü çeḡāne sāzlar sanṭūrlar neyler

O yerde kim nevā-perdāz **raḳḳāş-ı** ḥaḳīkat yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 16). [raḳḳāş-ı, -ı]

rakkās-ı muḡannī der-nāz: Sanatçının nazlı dansına.

Ney-zebân zülfleri **raḳḳāş-ı muḡannî der-nāz**

Gülşen-i ḥüsnde gül-rûları bülbül hem-râz (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 7*). [*raḳḳāş-ı muḡannî der-nāz,]*

raks eyler: *Dans etmek.*

Germî-i mey şîr-i neyle oldu ğam tûmârı tay

Şimdi **raḳş eyler** sürür ile der ü dîvârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 12*). [*raḳş eyler,]*

rām: *Boyun eğen, kendini başkasının buyruğına bırakan.*

Bîhûde recâ eylemesün ‘âşık inanmaz

Şimden-girü **rām** olsa Ğulâmî buña kınamaz (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 26*). [*rām,]*

ra’nâ: *Hoş, güzel, parlak.*

Ey Ğulâmî ḥüsniniñ dîbâcesinde dilberiñ

Bir güzel **ra’nâ** vü zîverdir efendim zülf ü ruh (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10*). [*ra’nâ,]*

Rûzdan bî-şübhe **ra’nâdır** şehir hengâmesi

Şâfi ebyaz ol sebebdan olmaz esmerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 7*). [*ra’nâdır,]*

Şahn-ı gülşen sünbûlistân-ı ḥalâvetde giyâh

Leşker-i mür-ı Süleymân gîsü-yı **ra’nâ** mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 12*). [*ra’nâ,]*

‘Aşkıdır pîre-zen-i dehri iden **ra’nâ** devâm

Eyleyen ruḥsârına sulṭânları ‘aşkıdır ğulâm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 7*). [*ra’nâ,]*

râst: *Doğru, doğrudan, doğru bir şekilde.*

Rast geldigini celbde te’ḥîre bırakmaz

Ammâ ki vefâ eylemeden zâtı berîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 5*). [*rast,]*

Şerbet-i şehd-i şehâdet nûş idince bî-amân

Oldı dü-tâ **râst** iken zâhr-ı cüvânân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 30*). [*râst,]*

ravza: *Bahçe.*

Sû-be-sû murġân-ı hoş-elḥân ârâmîdedir

Şad-hezârân ‘andelîb ol **ravzadan** gül-çîdedir (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 8*). [*ravzadan, -dan]*

ravza: *Bahçe, kabir.*

Şadâ-yı bülbül irince şimâḥıma bildim

Ğül-i muşâdaḳatıñ **ravzasın** ider tezkâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 36*). [*ravzasın, -şı, -n]*

râz: *Gizlenen şey, sır.*

Seyf-i ḳalb-i ‘aşkıñı eşk-i ‘uyûnuñdan şıvar

Lâmi’ olsun **râz-ı** zîb-i sa’d ile kim dâ’imâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 12*). [*râz-ı,]*

Çıkşa bâm-ı şîve üzre cân virür şad-‘âşıkân

Aşılır serler burûc-ı mihre çıkmaz zerre **râz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 6*). [*râz,]*

Olunca aşınâ **râz-ı** seyekfîkehümmullâha

Ki buldı bî-mekâna ol ḳarâbet Ḥazret-i ‘Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 7*). [*râz-ı,]*

Ey bād-ı şabâ var saña bir gizli niyâzım

Ḥâk-i der-i cânâna varup söyle bu **râzım** (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 2*). [*râzım, -ım]*

Şâyân-ı harîm-i harem-i vuşlat-ı ânî

Râz-ı eşer-i nâz-ı şehen-şâh tu dâni (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 18). [râz-ı,]

râzi: Ar. Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğen.

Mâ-i cârî-veş gelürse sūy-ı a' dâdan cefâ

Râziyım itdim seni hūbân içinde intihâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 10). [râziyım, -yım]

Ezelden 'âşıkânîñ tâ ebed **râzı** nihândır hep

Göñülde nüşha-i 'aşk u maḥabbet hırz-ı cândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 1). [râzı,]

Gelüp sere niçe cevri ü sitem küdüret ü gam

Ḳamuya şâbir olup **râzî** emr-i Sübhân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 4). [râzî,]

Şâh-ı hüsni heftede bir görmeye **râzî** iken

Perde-i hecri felek şaldı ruḥ-ı nīgūyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 5). [râzî,]

Râzî degiliz eylese de 'özüni ikrâr

Vaz geldi göñül gayri anîñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 15). [râzî,]

Ḥaḳ buña **râzî** mi ola ey felek

Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 5). [râzî,]

Ḥaḳ buña **râzî** mi ola ey felek

Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 11). [râzî,]

Ḥaḳ buña **râzî** mi ola ey felek

Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 17). [râzî,]

Ḥaḳ buña **râzî** mi ola ey felek

Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 23). [râzî,]

Ḥaḳ buña **râzî** mi ola ey felek

Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 29). [râzî,]

İ'tibârım iftiḥârım bâda virdiñ kemterim

Râziyam ammâ revâ mı döndüre yüz dilberim (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 10). [râziyam, -yam]

râz-ı 'aşk-ı 'âşıkâna: Aşıkların aşkına razı.

Râz-ı 'aşk-ı 'âşıkâna cân u dilden maḥrem ol

Şabr idüp emrâz-ı 'aşka mîr-i mülk-i a'zam ol (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 31). [râz-ı 'aşk-ı 'âşıkâna, -a-ı]

râz-ı 'aşkı söylemek: Aşkın sırrını söylemek.

Râz-ı 'aşkı söylemek de istitâr itmek de güç

Âteşi hem sînede cây-ı karar itmek de güç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 1). [râz-ı 'aşkı söylemek, -ı-mek]

râz-ı 'aşkıñ: Aşkın gizli sırrı.

Râz-ı 'aşkıñ idemez gayre Ğulâmî ifşâ

Ḳabre varsam yine pinhân ider anı kefenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 9). [râz-ı 'aşkıñ, -ın]

rebî'-mişâl: Mevsimler gibi.

Temüz-ı gamda biraz sâye şalsa serv-i vişâl

Döner **rebî'-mişâl** dehr i' tidâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 4). [rebî'-mişâl,]

rebî' u 'l-evvel: Arabî ayların safer ile rebiyülâhir arasında kalan üçüncüsü.

Rebî' u 'l-evvel ayı berķ urup envâr-ı ruhsârın
Getürdü ümmetân-ı 'âşîye rahmet için Mevlâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 15). [rebî' u 'l-evvel,]

recâ: Dilek, niyâz, istek, ümit.

Yâr-i nev ferhunde-ruh gördi kerem 'âlî-himem
Muhsin-i ehl-i **recâ** mı bî-vefâ mı bâ-'atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 14). [recâ,]
Halkâ-i bâb-ı **recâyı** ur dilâ vaķt-i seher
Güş-ı hüşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 5). [recâyı, --y, --ı]
Recâlarla didim vir câm-ı luķfı sâķî-i hüsne
ğazabla didi yok hımlar tolu ğam şularındandır (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 5). [recâlarla, -lar, -la]
Dildârı **recâlarla** düşür dâma dir evhâm
Çarhın o daķı himmet-i vârunına maķşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 7). [recâlarla, -lar, -la]
Serde sevdâ ey gönül dilber hevâyî çâre ne
Bu Gulâmî'niñ işi yâre **recâdır** neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 10). [recâdır, --dır]
Bahâ-yı vuşlatı dilberlerin zerdır **recâ** neyler
Gulâmî sîm ile mânend-i gîsû pîç-tâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 9). [recâ,]
Ne **recâ** ile varam dergeh-i vâlâ-şâna
Sözimiz kalmadı ammâ kerem ü ihsânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 11). [recâ,]
Bîhûde **recâ** eylesesün 'âşık inanmaz
Şimden-girü râm olsa Gulâmî buña kanmaz (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 25). [recâ,]
Ser kôdum sırran ve cehren âsitâna zâr ile
'Arz-ı ahvâl eyledim yüz bîñ **recâ** izhâr ile (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 14). [recâ,]
Şerm-sârım rûy-ı yâre bakmağa yok iktidâr
Yüz çevirmem cevrdan itmem **recâyı** iktîşâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 40). [recâyı, -yı]

recâ-yı enbiyâ: Peygamberlerin dileĝi.

Rûz-ı rüstâhîz 'âşî ümmete yâ Muştâfâ
Kıl şefâ'at kim saña râcî' **recâ-yı enbiyâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 44). [recâ-yı enbiyâ,]

redâ'an: Onun sütkardeşi.

Mîhr ü meh almış ziyâsın ruķlarıñdan ey nigâr
İhvek olmuş yâ **redâ'an** kim iderler iltimâ' (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 8). [redâ'an,]

redd: Ar. Geri döndürmek, döndürölmek, kabul etmemek, edilmemek.

Ey Gulâmî reh-i 'aşķında fenâ-yâb olana
Sühan-ı saķt ile **redd** aña mükâfât bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [redd,]

redd idüp: Geri çevirmek.

Maķlaşın cânâ Niyâzî olduĝın itmem kaböl
Kim niyâzım **redd idüp** çok nâzlar ibrâz eylediñ (Gulâmî Divanı , Müfret 55, Mısra 2). [redd idüp, -üp]

redd itme: Kabul etmemek, geri çevirmek || (huzuruna) kabul etmemek.

Bu bâĝ-ı mihriñe girdim beni **redd itme** bâĝıñdan
Ki dil hüsnuñde mest olmuş kuşurum varsa ta'dâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 5). [redd itme, -me]

redd olursa: Geri çevrilmek, kabul edilmemek.

Ger kabûl-i zâtın olsa ser-fîrâz-ı 'âlemim

Redd olursa bâb-ı 'adlînden olur dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 12). [redd olursa, --ur, --sa]

redif: Arkadan gelen.

Hamdû-lillâh irdi ta'îm-i redîfîn zevrakı

Sâhil-i bahr-i hıtâma atdı kapdan lengeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 49). [redîfîn, -in]

ref: Kaldırma (Perde yada örtüyü yüzden kaldırma bağlamında).

Cihâna şaçdı cümle nûr-ı rahmet

Ki ref' u selb olundu küfr ü zulmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [ref',]

ref' iderek rûyuñdan: Yüzünden kaldırarak.

Çetr-i gîsûlarıñı ref' iderek rûyuñdan

Mihr-i hûsnûñle bu şeydâ gönli eyle şuvâz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 5). [ref' iderek rûyuñdan, -erek-uñ, -dan]

refâ: Üst, makam, mevki.

Fîrâk-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyla açdım

Hayâtımdan ümîdi kaç' idüp ol dem kefen biçdim (Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 1). [refâyla, -y, -la]

re'feti: Merhamet etme, acıma, esirgeme.

Hümâ-yı re'feti şalmaz mı sâye üstüme bir dem

Gulâmî gâam temûzında esîr-i mülk-i gurbetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9). [re'feti, -i]

Simât-ı re'feti bigâneye ferş eyleyüp dâ'im

Sezâ mı âşinâya şofra-i kahrında câ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 5). [re'feti, -i]

Bir elde tutmuşam keşkûl-i me'mûl-i terahhûmlar

Der-i ihsânına girmez meded nân-pâre re'fetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 10). [re'fetden, -den]

ref'-i hicâb evle: Perdesini kaldırmak; hakikati görmesini sağlamak.

ğunûde bahtımı şâhâ meded bîdâr-ı hâb eyle

Yüzünden dest-i ihsânın ile ref'-i hicâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 2). [ref'-i hicâb eyle,]

refik: Arkadaş, yoldaş.

Enîsem vahşiyân u hem refikem tâyirân geşte

Celîsem tûtiyân u bûlbûlân şeb rûz hem-râzem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 11). [refikem, -em]

reft: Gitmek.

Be-kâm-ı dil nefesî ârzü-yı 'uşşâk-est

Ki şad-hezâr nefes reft ü ber-ne-yâmed kâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14). [reft,]

Şeb-i târik rûşen şod zi-sûz-ı sîne-i mecrûh

Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye vü zârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 6). [reft,]

reftâr: Salınarak edalı yürüyüş.

Meye mi yoksa ki maḥbûba mı meylîñ neyedir
Bilmezem söyle bize şîve-i **reftâr** nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 12*). [*reftâr,]*
Güş urmaz ol tekebbür idüp âh-ı ‘âşıkâ
Yokdur teraḥḥum anda bu **reftâra** kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 8*). [*reftâra, -a]*
Görüp serv-i ıḥrâmânın döşenmiş ḥâke servîler
Ḥacâletden bütün kebk-i derî **reftârdan** kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 6*). [*reftârdan, -dan]*
Kesildi sūy-ı cānāndan ḥaber gelmez nedir ḥikmet
Yorlup yolda mı âyâ şabâ **reftârdan** kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 16*). [*reftârdan, -dan]*

reftem: *Gittim.*

Reftem ü dîdem be-sūy-ı servḥā-yı bes bülend
Der-derûn şân hem-çü tû serv-i ıḥrāmānî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 3*). [*reftem,]*

rehâ: *Kurtulma, kurtuluş.*

Tâ şubḥ-ı kıyâmet be-cemâlet nigerân-est
Pây-ı dilet ez-dām-ı sivāḥā zû **rehâ** nî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 16*). [*rehâ,]*

rehâ-yâb: *Kurtar, kurtuluşa erdir.*

Dest-i cevrenden zamānîñ it **rehâ-yâb** bendeñi
Cümle ‘âlem ḥaḳḳına kâḏî-i ḥacâtsın ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 15*). [*rehâ-yâb,]*

rehber: *Kılavuz, yol gösterici.*

Îlâhî zâd-ı rāḥım cürmdür nefsim daḥî **rehber**
Delîl ü reh-nümâ kıl Ḥıẓr-ı tevḥîḳ u hidâyetḥâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 13*). [*rehber,]*

rehber ider: *Kılavuz olmak.*

Rehber ider ḡamzesini fitne yolında çeşmine
Yâr bu revîşle ‘âlemi ḡarḳ-ı yem-i cünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 3*). [*rehber ider, --er]*

reh-i ‘aşk içre: *Aşk yolunda.*

Amân yâ Muştafâ gönder **reh-i ‘aşk içre** üstâdım
ḡulāmîñdir deyü şāḥā cihānda söylenür adım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 27*). [*reh-i ‘aşk içre,]*

reh-i ‘aşkında: *Aşkın yolunda.*

Ey Ḡulāmî **reh-i ‘aşkında** fenâ-yâb olana
Süḥan-ı saḥt ile redd aña mükāfât bu mı yâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 13*). [*reh-i ‘aşkında, -ın, -da]*

reh-i hicrânî: *Ayrılık yolunu.*

Hem-‘inân olmasını şanma Ḡulāmî dâ’im
Şeh-süvârım gün olur ki **reh-i hicrânî** tutar (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 10*). [*reh-i hicrânî, -ı]*

reh-i hulvâda: *Hayal yolunda.*

Ḳazâ îḳlîm-i ḥüzne çok za‘îfânî emîr itdi
Reh-i ḥulvâda bes taḥşîl iderken mesned ü pâyê (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 54*). [*reh-i ḥulvâda, -da]*

reh-i tahlîsi: *Kurtuluş yolu.*

Ḳafes-bend-i ḡam iken tūṭî-i ṭab‘-ı sūḡan-verler

Reh-i tahlîşi bulmuş bed‘ kılmış şî‘r ü inşāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 16*). [reh-i tahlîşi, -i]

reh-neverd-i menzil-i dād: *Adalet menzilin yoluna çıkma,girme.*

Reh-neverd-i menzil-i dād u himem-mu‘tād hem

Zîb-baḡş-ı ḡülşen-i cūd u ‘adālet-güsterî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 55*). [reh-neverd-i menzil-i dād, --i]

reh-nümā: *Yol gösteren, rehber.*

İlāhî zād-ı rāḡım cürmdür nefsim daḡi rehber

Delîl ü **reh-nümā** kıl Hızr-ı tevṫîḡ u hidāyethā (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14*). [reh-nümā,]

Ehl-i ‘aşḡa **reh-nümā** vü muḡtedāsîñ dil-rübā

Pîşvā hem zîb ü zîbāsîñ dilārā ḡabbezā (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 1*). [reh-nümā,]

Düşürme çāh-ı ḡüzne dest-gîr ol yā Resûlallāḡ

Seni üftādeye kılmış delîl ü **reh-nümā** Allāḡ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 6*). [reh-nümā,]

Düşürme çāh-ı ḡüzne dest-gîr ol yā Resûlallāḡ

Seni üftādeye kılmış delîl ü **reh-nümā** Allāḡ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 12*). [reh-nümā,]

Düşürme çāh-ı ḡüzne dest-gîr ol yā Resûlallāḡ

Seni üftādeye kılmış delîl ü **reh-nümā** Allāḡ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 18*). [reh-nümā,]

Düşürme çāh-ı ḡüzne dest-gîr ol yā Resûlallāḡ

Seni üftādeye kılmış delîl ü **reh-nümā** Allāḡ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 24*). [reh-nümā,]

Düşürme çāh-ı ḡüzne dest-gîr ol yā Resûlallāḡ

Seni üftādeye kılmış delîl ü **reh-nümā** Allāḡ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 30*). [reh-nümā,]

re’îs: *Ar. 1. Başta bulunan zat, amir, nazır. 2. Bir heyetin bir cemaatin başı: Meclis reisi, reis-i rûḡânî.*

Kişver-i ḡalbe nice sāl ḡüküm-rān idi nûr

Oldı zûlmet gibi bir muḡ-beçe baḡt ile **re’îs** (*Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 8*). [re’îs,]

İlāḡî bu ḡulāmî rû-siyāḡıñ

Re’îs-i müznibān-ı pûr-günāḡıñ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 86*). [re’îs-i,]

remed: *Ar. Göz ağrısı, göz ağrısı.*

Olmuş idi intizārıyla **remed** çeşm-i ‘adil

Ḥāk-i pāy-ı tūtiyā-baḡşıñla buldı incilā (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 25*). [remed,]

remîde: *Ürkmüş, korkmuş.*

Ten içre cān **remîde** olur ey ḡabîb eger

ḡülzār-ı rûda irse zülûfuñ hilālîne (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 3*). [remîde,]

remz: *Gizli işaret, sembol; ima.*

Ḥālḡa-i bâb-ı recāyî ur dilā vaḡt-i seḡer

ḡüş-ı ḡüşuñ duymadı mı **remz-i** men lecce ve lec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6*). [remz-i,]

İlāḡî **remz-i** ‘aşḡıñ zîb-i ruḡsār-ı beyān eyle

Lisānım hem zebān-ı ḡayba yā Rab tercemān eyle (*Gulâmî Divanı , Kıt’a 11, Mısra 1*). [remz-i,]

remzen: Sembolize ederek, işaret yoluyla.

Eyledim **remzen** niyâz-ı bî-kerân gûş urmadı

Nâz u istiğnâ ile ser çekdi serv-âsâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 5). [remzen,]

renc ü hazen: Acı sıkıntı hüzn.

Kaşr-ı dilde kalmadı **renc ü hazen** şimden girü

Başdı pâyın tahta şehnâz-ı sühân şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 1). [renc ü hazen,]

rencür: Hasta, dertli II âşık.

Gel râhat-ı revânım **rencür** u nâ-tüvânım

‘Aşkîñla yandı cânım vaşlıñla vir ferâyiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 5). [rencür,]

reng: Değişik renkli, güzel, hoş, süslü.

Dağılsun goncası bergi şararsun sürh olan **rengi**

O gülzârñ ki verdinde dilâ büy-ı hamîyyet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 5). [rengi, -i]

İsterse ki pür-nûr ola ‘aşk ile derûnı

Kalbinde eser kalmaya bir **reng-i** sivâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 16). [reng-i, --i]

reng-i meydîr: Şarap rengidir.

Şanma istiğnâ-güzîniñ hûn-ı haclet humretin

Mest-i ‘aşkız **reng-i meydîr** gâze-i ruhsârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 18). [reng-i meydîr, -dir]

reng-i re‘fet yok: Yolunun rengi yok.

Yıkılsun çâr-eṭrâfi çöl olsun cümle eknâfi

O bustânñ ki süsen lâlesinde **reng-i re‘fet yok** (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 4). [reng-i re‘fet yok,]

rengin: Değişik renkli, güzel, hoş, süslü.

Silûp âyîne-i bî-kîne-i dilden sivâ **rengin**

Ki olmuş yâr-i her ezhâr bundan bize ‘ibret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 11). [rengin,]

renk: Değişik renkli, güzel, hoş, süslü.

Ne hacet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes **reng**

Degil inse irer senge keder şûr-ı lîkâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11). [reng, -e]

resânende-est: (Hasara) uğramış, maruz kalmıştır.

Demî ne-pursî be-raḥmî-i ḥod ki müştâkem

‘Aceb çi-güne **resânende-est** şubḥ be-şâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 6). [resânende-est,]

resân: Erişenler, yetişenler.

Vaşl-ı yâre gâlibâ rû‘yâda olmuşdur **resân**

Zâ‘il olmuş ḥüzn ü ḡam yok dilde bir aślâ keder (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 3). [resân,]

Şark u ğarba ra‘d-veş şemşîr-i ḥükmüñdür **resân**

Şehriyâra şimdi sensiñ bu zamân İskenderi (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 5). [resân,]

resed: Ulaşmak, varmak, erişmek.

Mebâş beste-i taklîd ü zan ki mümkün nîst

K'ezîn tarîf be-menzil kesî **resed** heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 46). [resed,]

reside: Ulaşmak, varmak, erişmek.

Zemîn emn ü emāna münkalib şimdi zamānında

Reside luţf u feyziñ hükmi ednâ ile a'lāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 42). [reside,]

Oldı itmāma **reside** dīvān

Ĥamdü-lillāh u bi-'avn-i Mennān (Gulâmî Divanı , Kut'a 12, Mısra 1). [reside,]

resid-i sâhil-i vaşl: Kavuşma sahilinin kenarına erişir.

Eserse gerçi bir bād-ı muvâfîk

Resid-i sâhil-i vaşl olur 'aşîk (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 66). [resid-i sâhil-i vaşl, - i]

re'sin: Başlangıç.

Erre-i takdîr-i Rabbānî kesüp **re'sin** hemān

Ziver-i âğuş-ı ĥāk itdi tenin mîr-i kazâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 5). [re'sin,]

reşk: Far. 1. kıskançlık 2. haset.

'Aceb mi **reşk**-i iderse bendeye ehl-i süĥan zîrâ

Ki dizdim dürr-i vaşfiñ rişte-i eş'âr u imlāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 57). [reşk,]

reşk-âfitâb eyle: Kıskanç güneş eyle.

Ĥusûf-ı mâ-sivâdan mâĥ-ı kalbi eyle gel taĥlîş

Ziyâ vir mihr-i 'aşkıñla anı **reşk-âfitâb eyle** (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 4). [reşk-âfitâb eyle,]

reşk-i gül-i bâğ-ı irem: Gıpta edilmiş İrem bahçesinin gülü.

Deste-perçem gonca-fem **reşk-i gül-i bâğ-ı İrem**

'Ârızı nergis yüzi gül-nârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 7). [reşk-i gül-i bâğ-ı irem, --ı]

reşk-i gül-i bâğ-ı irem: Gıpta edilmiş İrem bahçesinin gülü.

Deste-perçem gonca-fem **reşk-i gül-i bâğ-ı İrem**

'Ârızı nergis yüzi gül-nârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 7). [reşk-i gül-i bâğ-ı irem, --ı]

reşk-i ĥabâb eyle: (su) köpüğüne kıskançlık etme.

Kevâkib kâsesi tâ-leb tölupdur eşk-i çeşmimden

Maĥabbet baĥrine rîzân idüp **reşk-i ĥabâb eyle** (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 4). [reşk-i ĥabâb eyle,]

resm: Resim, tasvir II görünme, görünüş.

Giceler ziver-i âğuş-ı rakîbân tenhâ

Tâ seĥer zevk u şafâ **resm-i** maĥabbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 12). [resm-i, --ı]

Nâkış-ı ĥâcibleriñ çekdi iki ay **resmini**

Çille-i şaĥtını dil çekdi iki mâĥ amān (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 9). [resmini, -i, -n, -i]

Zebân-ı efşâh ile vâşîf-ı Hüseyn olmuş

Bu **resme** şîme-i hüsnin beyân ider her bâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 38*). [*resme, -e*]

Geri **resminde** vaz' itmiş Hudâ bu âsumânı kec

Anî-çün egridir tab'-ı zamâne dilberinden geç (*Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1*). [*resminde, -i, -n, -de*]

Nerde gördüñ bî-vefâlık **resmine** dâ'ir 'amel

Böyle serkeşlik idersin 'âdet-i hûbân bu mı (*Gulâmî Divanı , Müfret 49, Mısra 1*). [*resmine, -i, -n, -e*]

resm-i hilâli itdi imlâ: Hilale benzer (kaşını) yazdı.

Nigârâ âsumân ol ebruvânın

Görüp **resm-i hilâli itdi imlâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 22*). [*resm-i hilâli itdi imlâ, -di-i*]

resm-i mahabbet: Aşkın, sevginin şekli, sureti.

Ümmîd-i vefâ şıdk u şafâ **resm-i mahabbet**

Yârân-ı zamândan bu zamân 'ayn-ı haţâdır (*Gulâmî Divanı , Kit'a 8, Mısra 1*). [*resm-i mahabbet,]*

resm-i na'lidir: Ayakkabısının (ayağının) izidir.

Ferkadâna pâ-nihâde oldı raşş-ı şevketin

Resm-i na'lidir semânın mâh u mihr-i enveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 12*). [*resm-i na'lidir, -dir*]

rest: Kurtulmuş.

Dilî ki 'âşık-ı rûy-ı tu şod zi-dûzağ **rest**

Ki 'âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 33*). [*rest,]*

resûl: Allah'ın resulü, Hz. Muhammed.

Bî-nevâ bî-zâd bûdem hamdû-lillâh u **Resûl**

Sâye zed murğ-ı hüma-yı merhamet-pîrâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 5*). [*resûl,]*

Ger şeved ez-sûy-ı lutfet yek **resûlî** dest-keş

Mî-revem üftân u hîzân ân zemân der-pây-ı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 11*). [*resûlî, -i*]

Me'gzâr be-câh-ı Fâtıma vü Aḥmed-i **resûl**

Mâ-râ be-hâk-i zûll ü melâlet meded 'Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 11*). [*resûl,]*

Duḥûl-i meymenet-mevşûl-i na'leyn-i **Resûl'ün** ol

Beşârâtın getürdi şehr-i Sîvâs-ı mu'allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 23*). [*resûl'ün, -ün*]

resûl-i muhterem: Seçilmiş peygamber.

Anıñla ol cenâb-ı zât-ı Aḥmed

Resûl-i muhterem ya'nî Muhammed (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 24*). [*resûl-i muhterem,]*

rev: Giden, gidici, yola koyulan.

Ḥayâl-i lem'a-i hüsnet çünân za'îfem kerd

Be ḥalf-i müy **revem** kes nemî şeved bînâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4*). [*revem, -em*]

revâ: Layık, uygun, yaraşır.

Çeker kenâra şeh-i şerm-dâr-ı nâzı 'aceb

Revâ degil diyene 'arz ider hezâr kitâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 4*). [*revâ,]*

Ġulāmī ile **revā** mı ki münfā‘il ola dost
Ki hayli dem ki anıñ vaşlın eylemekde taleb (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 9*). [revā,]
‘Aşk āteşi sūzān ide ‘āşıkları her dem
Mesrūr ola ol yār Ĥudā bu ne **revādır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 12*). [revādır, -dır]
Revā mı ‘āşık-ı üftādeye cānā cefā itmek
Giriftār-ı belāyı bir daḥi bend-i belā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 1*). [revā,]
Bezm-i bīgāne de düşmez ki kıla ‘işret-i nūş
Ne **revā** ādeme şeytān ile göñli ola hoş (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 12*). [revā,]
Böyle sitemler ne **revā** ey felek
İtdigimi söyle baña ey felek (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 3*). [revā,]
İ‘tibārım iftiḥārım bāda virdiñ kemterim
Rāzıyam ammā **revā** mı döndüre yüz dilberim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 10*). [revā,]

revā olmaz: Uygun olmamak.

Temelluk Kayser‘e Şāh-ı ‘Ömer‘den hiç **revā olmaz**

Serir-i zevkde kāfir-şiyemle nūş-ı cām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 3*). [revā olmaz, -maz]

revān: 1. Yürüyüp giden. 2. Akan, akıcı 3. Salınarak yürüyen sevgili 4. Can, ruh.

Ey gözüm yaşı **revān** ol rüy-ı arza baḥr-veş
Cüst-cū kıllı nerdedir gör ḥāne-i şāhib-seḥā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 7*). [revān,]
Şehr-i bī-āb-ı fu‘ād içre kerem baḥrinden
Bī-ḥisāb oldu **revān** şimdi hele cüy-ı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 4*). [revān,]
Taḥteḥal-enhār kavlince **revān** enhārılar
Ey Ġulāmī cüy-ı şekker şerbet-i aḥlā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 17*). [revān,]
Bir şadā virmez **revānın** yandırır ol şem‘aya
Eylemez mā-fi-zamirin kimseye pervāne ‘arz (*Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 3*). [revānın, -ın]
Āteş-i fakr u fenā sūzānına elbet **revān**
Baḥr-ı mevc-engiz-i dīdār-ı ruh-ı erbāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 3*). [revān,]
Kişver-i Çīn ü Ḥabeş fermān-ber olmuş emrine
Berr ü baḥriñ ehline ḥükmi **revādır** ḥançeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 4*). [revādır, -dır]
Gördiği anda **revānın** virseler teşne-lebān
Taḥteḥa‘l-enhār olan āb-ı cināndır ḥançeriñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 107, Mısra 5*). [revānın, -ın]
Dürr-i deryā-yı **revān** u gevher-i eşdāf-ı ten
Maḥzen-i naḳd-i ma‘ānī bī-bahā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 19*). [revān,]
Ruḥsār-ı ‘arūsān **revān** yābed-i zībā
Ez-lezzet-i tūget çi haber mürde-dilān rā (*Gulāmī Divanı , Tahmīs 6, Mısra 13*). [revān,]

revān olmuş: Akıp gitmiş.

Hezārān ‘andelībīñ eşk-i çeşminden **revān olmuş**

Nice biñ nehr-i cārī bağ u bustān içre keşret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 21*). [revān olmuş, -muş]

Cemāl-i bī-miḡālī ḥasretiyle dīde kan olmuş

Gözüm yaşıyla deryālar amān dā‘im **revān olmuş** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 10*). [revān olmuş, -muş]

reved: Akıp giden.

Tu fâriğî-i nigârâ zi-ḥâl-i üftâde

Ki çün **revved** be-sereş in şebân u in eyyâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 4*). [revved,]

revem: *Gidem.*

‘Azm-i büt-ḥâne konem ger zi-dereş mî-rânend

Sûy-ı mey-ḥâne **revem** mey ne-dihed pîr-i muğân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 8*). [revem,]

revh: *Rahatlık, huzur.*

Riyâḥ-ı **revh-i** rûḥ-efzâ vezândır deşt-i dillerde

Hemân rîzân ider gerd-i ğumûmî ға‘r-ı deryâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 15*). [revh-i, -i]

reviş: *Gidiş, yürüyüş.*

Rehber ider ğamzesini fîrne yolında çeşmine

Yâr bu **revişle** ‘âlemi ğarḳ-ı yem-i cünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 4*). [revişle, --le]

revnak: *Göz alıcılık, parlaklık, tazelik.*

Anıñ nâmı cenâna virdi başka ḥâlet ü **revnak**

Muṭâbık oldığı-çün ismi bî-şübhe müsemmâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37*). [revnak,]

revnak-efzâ-yı cemâl-i pür-ziyâ-yı enbiyâ: *Güzel yüzünün parlaklığı peygamberlerin ışığı.*

Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ-yı semâ-yı enbiyâ

Revnak-efzâ-yı cemâl-i pür-ziyâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 2*). [revnak-efzâ-yı cemâl-i pür-ziyâ-yı enbiyâ, -yı]

revnak-efzâ-yı gül-i tâc-ı ser-i ‘irfânız: *Başındaki gül tacının parlaklığını artıran bilgisiyiz.*

Zîb-baḥşâ-yı gülistân-ı cenân-ı cânız

Revnak-efzâ-yı gül-i tâc-ı ser-i ‘irfânız (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 2*). [revnak-efzâ-yı gül-i tâc-ı ser-i ‘irfânız, -i-iz]

revnak-fezâ: *Zenginlik artıran.*

Ḥaṭ-ı **revnak-fezâ** aşḥâbı İbrâhîm Ḥilmî Beg

Leṭâfet-baḥş idi bi‘l-cümle ehl-i kilk ü dîvâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 1*). [revnak-fezâ,]

revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma‘nâ: *Manasız sözü artıran.*

Kelâmım olmasun **revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma‘nâ**

Bu mecmû‘am gülistân-ı hezârân ‘âşıkân eyle (*Gulâmî Divanı , Kit‘a 11, Mısra 3*). [revnak-fezâ-yı lafz-ı bî-ma‘nâ, --ı]

revnak-ı dîn-i risâletdir: *Parlak dinin peygamberidir.*

Revnak-ı dîn-i risâletdir güruh-ı Kâdirî

Mâhdan mâḥiye dek ḥalk-ı cihân hep zâkiri (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 15*). [revnak-ı dîn-i risâletdir, -dir]

revnak-ı ḥüsnin: *Güzelliğin zerafeti.*

Ḥâr-ı muğaylân gibi ḥaṭ **revnak-ı ḥüsnin** götürür

Bizlere kıldığı sitem dâğ-ı dilin füzûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 7*). [revnak-ı ḥüsnin, -i, -n]

revzen: *Pencere II Gönüldeki istekler.*

Nāvek-i gamzeñ açup biñ sīnede **revzenleri**

Merhem ister kim devā-yı lebleriñden ‘āşıkān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 7*). [revzenleri, -ler, -i]

revzen açmış sīnelerde: *Gönüllerde delik açmış.*

Revzen açmış sīnelerde nāvek-i gamzeñ amān

‘Āşıkāna bir devā kıl hastegāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 5*). [revzen açmış sīnelerde, -mış]

revzen-i: *Pencere II Gönüldeki istekler.*

Ey Gulāmī **revzen-i** zār u niyāzı rüz u şeb

Sīneden aç bildirir derd-i derūnuñ Hāk aña (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 17*). [revzen-i, -pencere]

reyhān: *Diğer adı fesleğen olan güzel kokulu bir bitki || Sevgilinin ayva tüyleri.*

ğonca-fem haṭṭıyla perçem şanki **reyhān** destesi

Gülşen-i ḥüsninde ey dil bülbul-āsā kıl nevā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 3*). [reyhān,]

Gāh müjgānıñ kapar kefdin dilim gāhice haṭ

Büstān-ı devletiñde hār u hem **reyhān** lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 6*). [reyhān,]

re‘y-i: *Fikir, düşünce, görüş.*

Halka-i zülfüne pā-beste bu şehbāz gönül

Bulamaz **re‘y-i** firāvānla ḥalās olmağa yol (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 14*). [re‘y-i,]

reyyān: *Kanmış, doymuş (Çok fazla iyilik, lütuf görmek).*

Cūy-ı iḥsānıñ kenārında tururdu teşneler

Āb-ı luṭfuñdan kamu olmuşdu **reyyān** yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 32*). [reyyān,]

rif‘at: *Makam ve mertebe yüksekliği || Sevgiliye yakınlık.*

Ne devletdir ne ‘izzetdir ne **rif‘at**dir ne ḥāletdir

Hümā-yı şefkatiñ bāl açdı şaldı serlere sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 31*). [rif‘atdir, -dir]

Bu ne devlet ki Gulāmī bula dā‘im **rif‘at**

Dāmenin tutmuşuz elbet bize eyler himmet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 23*). [rif‘at,]

rīg-i deşt-āsā şavurur: *Çöller gibi kumlarını savurur.*

Öyle tīz ü tünddür pāy-ı sipāhī bādı kim

Olsa a‘dā **rīg-i deşt-āsā şavurur** şarşarı (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 32*). [rīg-i deşt-āsā şavurur, -u, -r]

rīg-i revān mevceleri: *Dalgaların akan kumu.*

Çeşmiñde eger olmasa gel perde ḥaḳīkat

Her **rīg-i revān mevceleri** kıble-nümādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 4*). [rīg-i revān mevceleri, -ler, -i]

rikāb: *Büyük bir kimsenin katı, huzuru.*

Şeh-süvār-ı sāḥa-i meydān-ı şavletsin bu gün

Esb-i iclālin **rikābında** yürür Rūm kayşeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 14*). [rikābında, -ında]

rimāl-i rūd: Irmağın kumları.

Hadden efzūn u ‘adedden hāric-i bīrūn ola

Çün **rimāl-i rūd** her dem nuşret ile leşkeri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 70*). [*rimāl-i rūd,]*

rind: Dünya işleriyle uğraşan, eğlenceye düşkün, kalender kimse.

Sāķī-i çeşm-i humār-ālūdeniñ maḥmūriyam

Çok mıdır ‘ālemde şeydā **rind** ü bī-hūş oldığım (*Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 4*). [*rind,]*

Ber-pāy-ı Gulāmī zedī ez-hecr kemendī

Cāmī men ü cām u mey ü kallāşī vū **rindī** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [*rindī, -i]*

rind-i: Dünya işleriyle uğraşan, eğlenceye düşkün, kalender kimse.

Söyle kimdir ide takdīr-i Hudā‘ı tagyīr

Rind-i bāzār-ı hevāyım ne idersin tekdīr (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 14*). [*rind-i,]*

risālet: İnsanları dine davet etme işi, peygamberlik, resullük; elçilik.

Hem vezīr-i evvelidir ol **risālet** şadınıñ

Zīr-i hükm-āverde-i ser-gerdegāndır Bū-Bekir (*Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 7*). [*risālet,]*

rīş-hand: Bıyık altından gülen, alay eden; sadakatsiz.

Bu kāra zāhid-i ḥod-bīn gizli **rīş-hand** itmiş

Hudā aḥz eyleyüp ‘aqlın anı şeytān-menend itmiş (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 21*). [*rīş-hand,]*

rīş-i dile: Yaralı gönüle.

Aḥvāl-i derūnumdan idi bī-ḥaber evvel

Rīş-i dile eylerdi devā bā-leb ü güftār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 10*). [*rīş-i dile, -e]*

rīş-i kalbe: Yaralı kalp.

Ṭabīb-veş irişüp **rīş-i kalbe** mektūbuñ

Peyām-ı şīḥat ile urdı merhem-i hoş-ḥāl (*Gulāmî Divanı , Gazel 116, Mısra 11*). [*rīş-i kalbe, -e]*

rīsmān-ı re‘fetiyle: Merhamet ipiyle.

Rīsmān-ı re‘fetiyle çekdi şāhım bendesin

Merḥamette söyledī düşmez benim bu şānıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 11*). [*rīsmān-ı re‘fetiyle, -i(y), -le]*

rişte: Far. Kıl, iplik.

Dest-i şefkatle sitem-dīdelerin gerdenine

Bend idüp mürşid-i ‘aşk **rişte-i** gīsū-yı necāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 8*). [*rişte-i,]*

Ez ümīd-i dīdenet fersūd cismem ān çünān

Rişte-i tābem bürīd ān ḥasret ü ḥulyā-yı tū (*Gulāmî Divanı , Gazel 157, Mısra 10*). [*rişte-i,]*

Terāzū-yı maḥabbet **riştesi** sengīn hevā çekmez

Hevā-yı nefsi terk it cān-ı men da‘vā-yı ḥām itme (*Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 5*). [*riştesi, -si]*

rişte-i dil: Gönül ipliği.

Be-ḥam-ı zülf-i bütân beste konem **rişte-i dil**

Ne-konend rahm bi-mānem be-kıyāmet ḥübān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 15*). [*rişte-i dil,]*

rişte-i eş'ār: Şiirinin ipliği.

‘Aceb mi reşk iderse bendeye ehl-i süḥan zîrā

Ki dizdim dürr-i vaşfiñ **rişte-i eş'ār** u imlāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 58*). [*rişte-i eş'ār,]*

rişte-i rahmūn: Merhamet ipini.

Āh zālīm **rişte-i rahmūn** elime virmediñ

Rüyuñ pinhān idüp meydān-ı ‘aşka girmedin (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 3*). [*rişte-i rahmūn, -in]*

rişte-i tahlīs: Kurtarma ipi.

El-amān **rişte-i tahlīs** de girmez deste

Dīde ḥūn-rīz ü derūn āteş ü dil hem ḥaste (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 7*). [*rişte-i tahlīs,]*

rişte-i zülfes: Saçının kılı gibi.

Rişte-i zülfes be-cān best ü zenaḥdāneş fikend

İn çünin zindān u bend der-hiç sulṭānī ne-būd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 5*). [*rişte-i zülfes,]*

rişte-i zülfine bend itdi: Saçının teline bağladı.

Rişte-i zülfine bend itdi dil-i şeydāyı

Beni mest eyledi ol dīde-i ḥammār ḥabīb (*Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 7*). [*rişte-i zülfine bend itdi, -di-i, -n, -e]*

rişte-i zülfün telinde: Saçının ip gibi ince telinde.

Rişte-i zülfün telinde niçe kes āvīhtedir

Muntazırlar luṭfuña kān-ı kerāmātın zeri (*Gulāmî Divanı , Gazel 184, Mısra 7*). [*rişte-i zülfün telinde, -(ü)ñ-in, -de]*

riyā: Gösteriş / iki yüzlülük. II [*tas.*] Hak rızâsı için yapılmayan samimiyetsiz ibadetler.

Pister-i ḡafletde baş koyma devāc-ı rāḥata

Büriyā-bāf-ı niyāz ol bu **riyādan** ṭurma geç (*Gulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 8*). [*riyādan, -dan]*

Zāhid **riyā** vü zerķ ile tesbīḥi terk kıl

Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigār-ı ‘aşk (*Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 9*). [*riyā,]*

Ruḥeş be-dīde-i ma‘nā be-bīnī ey şūfī

Zi-jeng-i zerķ u **riyā** pāk eger konī mir‘āt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 22*). [*riyā,]*

Yüzin be-dīde-i ma‘nā görürsün ey şūfī

Riyā vü zerķden oldıysa pāk eger mir‘āt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 24*). [*riyā,]*

riyā ile: İki yüzlülükle.

Tesbīḥ-i zerķi ḥırķa-i tezvīri nāra yaķ

Cennet muḥāldir saña zāhid **riyā ile** (*Gulāmî Divanı , Gazel 167, Mısra 12*). [*riyā ile,]*

riyāh: Ar. rüzgarlar.

Fürüzān pertev-i iḥsānı mişbāḥ-ı ḥaķīkatde

Ebed maḥfūzdur ırmez **riyāh** ile aña itfā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 10*). [*riyāh,]*

riyāh: Rüzgarlar.

Riyāh-ı revh-i rūh-efzā vezândır deşt-i dillerde

Hemān rīzān ider gerd-i ğumūmı ka‘r-ı deryāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 15). [riyāh-ı, -ı]

riyāh-ı rāh-ı revān-bahşlar: Cana can katan rüzgarların yolu.

Riyāh-ı rāh-ı revān-bahşlar vezān olmuş

Dıraht-ı nāza urur arada düşer eşmār (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 7). [riyāh-ı rāh-ı revān-bahşlar, -lar]

rīzā: Ar. Razı olma, razılık, istek, hoşnutluk.

Nağd-i cān elde maḥallāt-ı cihānı gezdim

Şāhid-i hüsni rīzāsıyla der-āğuş idemem (Gulāmî Divanı , Gazel 133, Mısra 6). [rīzāsıyla, -s, -ı, -y, -la]

Rīzā-yı Bārī için māl ü emlākin fedā kıldı

Ki buldı sırr-ı lā-ḥavfla şerāfet Hāzret-i ‘Oḡmān (Gulāmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3). [rīzā-yı, -yı]

Kazā yağdırmada bārān-veş tīr-i cefāyāyı

Ser üzre hep siper-gīr-i rīzāyız yā Resūlallāh (Gulāmî Divanı , Gazel 159, Mısra 10). [rīzāyız, -(y)ız]

rīzān: Dökülen, akan. II yazılmak.

Riyāh-ı revh-i rūh-efzā vezândır deşt-i dillerde

Hemān rīzān ider gerd-i ğumūmı ka‘r-ı deryāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 16). [rīzān,]

Fūrkat-i rüyuñla kıldıñ dehri sūzān yā Hālīm

Cān-ı ‘uşşāka cefālar oldu rīzān yā Hālīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 2). [rīzān,]

rīzān idüp: Dökmek, akıtmak.

Kevākib kasesi tā-leb tölupdur eşk-i çeşmimden

Maḥabbet bahrine rīzān idüp reşk-i ḥabāb eyle (Gulāmî Divanı , Gazel 166, Mısra 4). [rīzān idüp, -üp]

rīze: Ufak parça, kırıntı, döküntü.

Vücüdüm rīzelendi vaşlıña şabr eylemeklikden

Yeter göster vefāyı vaşl ile ‘uşşākı irşād it (Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 7). [rīzelendi,]

Vücüdüm şems-i rüyuñ nīzesinden rīzelenmiştir

Marīz-i fūrkatē envār-ı vaşlıñdan devā göster (Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 7). [rīzelenmiştir, -len-miş-dir]

rübūd: Kapılan, kapılmış olan.

Tār-ı ğīsūlarını silsile kılmış Ma‘būd

Kehrübā-veş dil-i ‘uşşākı ider cezb ü rübūd (Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 20). [rübūd,]

rū-gerdān: Yüz çeviren, arkasını dönen.

Şimdi rū-gerdān ider kūyına varsam yā İlāh

Noldı ol süst-‘ahde anıñla kararım var idi (Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 9). [rū-gerdān,]

ruh: 1-Can, ruh. 2-Yüz, yanak.

Şehā māhā bütā cānā ruḥuñdan

Żiyāsın almış ol mihr-i mu‘allā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 11). [ruḥuñdan, -uñ, -dan, -]

Ehl-i 'aşka şanemā la'l-i lebiñ cām-ı şabūh
 Hānde-i şīveleriñ bahşende-i tefrīh-i **rūh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 2*). [rūh,]
 Zīb-i rūy-ı hüsni dilberdir efendim zūlf ü **ruh**
 Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim zūlf ü **ruh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 1*). [ruh,]
 Zīb-i rūy-ı hüsni dilberdir efendim zūlf ü **ruh**
 Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim zūlf ü **ruh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 2*). [ruh,]
 Nice gördükde hālāş itsün cenānın 'āşıkān
 Qalbe kim dām-ı muḳadderdir efendim zūlf ü **ruh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 4*). [ruh,]
 Şāhbāzıñ pençesinden kurtaramaz kimse ser
 Vech-i pākinde muḥarrerdir efendim zūlf ü **ruh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 6*). [ruh,]
 Biri zūlmet dīgeri nūrdur deyü yazdı selef
 Āb-ı ḥayvānı müfesserdir efendim zūlf ü **ruh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 8*). [ruh,]
 Ey Ġulāmī hüsniñ dībācesinde dilberiñ
 Bir güzel ra'nā vü zīverdir efendim zūlf ü **ruh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 10*). [ruh,]
 Dām kurmuş zūlfī şaçmış dāne-i ḥālī **ruḥa**
 Bend için pāy-ı dil-i bī-çāreyi çeşmin açar (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 3*). [ruḥa, -a]
 Būs eylemek ey dil leb-i gül-fām-ı nigārı
 Emrāza şifā derde devā **rūḥa** ḡidādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 4*). [rūḥa, -a]
 Būse-i ruḥsārına yāriñ ider **rūḥın** nişār
 Minnetin çekmez tabīb-i ḥāzıkıñ bīmārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 19*). [rūḥın, -ın]
 Olmuşum tā ezel üftāde-i hāmūn-ı cünūn
 Ruḥ-ı Leylī-şifātıñ çeşmine ḡöñlüm meftūn (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 2*). [ruḥ-ı,]
 Tūt yedin kemter Ġulāmī'niñ hālāş it varṭadan
 Fikr-i ḥulyā-yı **ruḥuñla** ḥālımız cānā yamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 14*). [ruḥuñla, -uñ, -la]
 Şāh-ı hüsni heftede bir görmeye rāzī iken
 Perde-i hecri felek şaldı **ruh-ı** nīgūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 6*). [ruh-ı,]
 Be-her taraf ki nazar mīkonem nemī bīnem
 Cüz āfītāb-ı **ruḥet** der-cihāt u ḡayr-i cihāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 18*). [ruḥet, -et]
 Hāṭ gelse **ruḥa** cevrdan eyler mi ferāḡat
 Yoksa sürececek mi bu cefā yevm-i kıyāmet (*Gulāmī Divanı , Müfret 3, Mısra 1*). [ruḥa, -a]
 Tāk-ı ebrūları miḥrāb daḡi Ka'be-cebīn
 Kible-ḡāh-ı dil-i 'uşşāk **ruhı** ḡāret-i dīn (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 14*). [ruhı, -ı]
 Ez-şa'sa'a-i nūr-ı **ruh-ı** şāhid-i vālā
 Yak zirh fūted ber-dil-i tārkī-i mā-rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 11*). [ruh-ı,]
 Her cā ki şodem pertev-i sīmā-yı tu dīdem
 Tāb-ı **ruh-ı** ḥurşīd çi muḥtāc-ı beyān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 10*). [ruh-ı,]
 Üftāde-i ḥüsnet ne-şevēd ḡālī zi-efḡān
 Der-vādī-i sevdā-yı **ruḥet** mānde be-giryān (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 12*). [ruḥet, -et]
 Ḥurşīd-i **ruḥet** dīden-i çeşmet ne-tevāned
 Ān ki nigered nīze be-çeşmeş bi-nişāned (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 21*). [ruḥet, -et]
 Yazdı cevher tāriḥin geldi Ġulāmī iki er
 Girdi cennet içre ṭayr-ı **rūḥı** itdi āşiyān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 10*). [rūḥı, -ı]
 Rūḥını bā-şad-sürūr eyledi teslīm-i Hāk
 Vuşlat-ı dīdar için aldığı dem lāyiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 7*). [rūḥını, -ı, -n, -ı]

rūhānivān: *Ruhtan meydana gelmiş melekler.*

Tābiş-i ruhsārının vaşfin beyān itmez kalem

İns ü cān **rūhāniyānlar** nā-tüvāndır nev-resim (*Gulāmî Divanı , Gazel 122, Mısra 20*). [*rūhāniyānlar, -lar*]

rūh-efzā: *Cana can katan.*

Riyāh-ı revh-i **rūh-efzā** vezāndır deşt-i dillerde

Hemān rīzān ider gerd-i ğumūmı ға'r-ı deryāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 15*). [*rūh-efzā,]*

ruhes: *Yanak yüz.*

Gül-i ümīd dilā perde-i hicāb gūşūd

Ruḥeş nümūd der-āmed be-ḥande bī-ḡam bāş (*Gulāmî Divanı , Gazel 87, Mısra 4*). [*ruḥeş,]*

Ruḥeş be-dīde-i ma'nā be-bīnī ey şūft

Zi-jeng-i zerḡ u riyā pāk eger konī mir'āt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 21*). [*ruḥeş,]*

Ey Bārī Ḥudāyā çī şod ān şāh ne-yāmed

Fersūd ten ez-fikr-i **ruḥeş** āh ne-yāmed (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 2*). [*ruḥeş,]*

rūhı: *Hayatın özü, can, nefes.*

Açdı çün bād-ı neşīm şeb-reng-i zūlfūñ bendini

Kim mu'aṭṭar kıldı **rūhı** bñy-ı 'anberden lezīz (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 6*). [*rūhı,]*

ruh-ı āli: *Kırmızı yanak.*

Almam el uzatmam ṭaleb itmēm **ruh-ı āli**

Vaz geldi gönül ğayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 19*). [*ruh-ı āli,]*

ruh-ı ra'nā-yı 'alīdir: *Canı hoş şerefli yücedir.*

Bā-ceyş-i ḥayālī ne güzel fikr-i vişālī

Mülk-i dile vālī **ruh-ı ra'nā-yı 'Alīdir** (*Gulāmî Divanı , Gazel 53, Mısra 10*). [*ruh-ı ra'nā-yı 'alīdir, -dir*]

ruhsār: *Far. Yanak, ruh, yüz, çehre:.*

Jāle-i dīdemle nem-nāk eyledim rāhānı kim

Olmasun **ruhsārı** gerd-ālūd vāz' itdükde pā (*Gulāmî Divanı , Gazel 7, Mısra 8*). [*ruhsārı, -ı*]

Ḳādir olamaz bakmağa **ruhsārıma** 'āşık

Şad-nīze ile eylerim ol dem anı a'mā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 5*). [*ruhsārıma, -ı, -m, -a*]

Şad-edā biñ nāz u istīgnā ile cānānımız

'Arz idüp ḥasret-keş-i dīdārına **ruhsār** şeb (*Gulāmî Divanı , Gazel 17, Mısra 4*). [*ruhsār,]*

Gāhī nazar-ı luṭf ile şeydālara ol zāt

Eyderdi nümāyende-i dībāce-i **ruhsār** (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 8*). [*ruhsār,]*

Ruhsārı meh-i bedr gibi rüşen-i pūr-nūr

Bir ḥūb-ı müneccim didi necmī ḡameridir (*Gulāmî Divanı , Gazel 47, Mısra 3*). [*ruhsārı, -ı*]

Setr kıldı tā-be-rüz-ı ḥaşr **ruhsārın** meded

Dü-sebebdan ehl-i 'aşkıñ kārı nālān yā Ḥalīm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 23*). [*ruhsārın, -ıñ*]

'Aşḡdır pīre-zen-i dehrī iden ra'nā devām

Eyleyen **ruhsārına** sultānları 'aşḡdır ḡulām (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 8*). [*ruhsārına, -ı, -n, -a*]

Ferş eyleme **ruḥsār** üzere zülf-i siyâhı

Her birleri kan dökmege bî-şübhe sipâhî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 21*). [*ruḥsār,]*

Ruḥsār-ı ‘arūsân revân yâbed-i zîbâ

Ez-lezzet-i tîğet çi haber mürde-dilân râ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 13*). [*ruḥsār-ı, --ı]*

ruḥsār-ı ‘aşk: *Aşkın yüzünü.*

Nâm-ı Hâk ‘la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidâ

Kim bula **ruḥsār-ı ‘aşk** anıñla zîb ü intihâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 2*). [*ruḥsār-ı ‘aşk,]*

ruḥsār-ı âteş-rengine: *Ateş rengi gibi kırmızı yüzüne.*

ğâze-i haclet çeküp **ruḥsār-ı âteş-rengine**

Kilk-i kudret birle kim meşşâta-i şun ‘-ı İlâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 7*). [*ruḥsār-ı âteş-rengine, -i, -ne]*

ruḥsat: *Ar. İzin, icazet, cevaz.*

‘Ahd ü peymân eyledik ol yâr ile dâ‘im hemân

gayriye būs-ı ruḥa **ruḥsat** nümâyân itmeyem (*Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 2*). [*ruḥsat,]*

Zât-ı ‘âlîñiz gibi ben de şehim bî-çareyim

Ruḥsata şâyân olmaz çok tekellüf kılma kim (*Gulâmî Divanı , Müfret 52, Mısra 2*). [*ruḥsata, -a]*

rûm: *Anadolu.*

Yâd kılsun lutfını tâ haşre dek ḥalk-ı cihân

Türk ü Hind ü **Rûm** u A‘râb u ‘Acem ser-tâ-be-pâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12*). [*rûm,]*

rûm kayşeri: *Anadolu hükümdarı.*

Şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsîñ bu gün

Esb-i iclâliñ rikâbında yürür **Rûm kayşeri** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 14*). [*rûm kayşeri, -i]*

rû-mâl olayım: *Yüzünü süren olayım.*

Ḥâk-i dergâhıña şad-zâr ile **rû-mâl olayım**

Nice bir cevır ü cefâlar ile pâ-mâl olayım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 25*). [*rû-mâl olayım, -a, -yım]*

rumûz: *Remizler, işaretler, manası gizli olan sözler.*

Rumûzen keşf-i râz itdim lebiñ būsın niyâz itdim

Hemân âğâz-ı nâz itdiñ şeker-ḥârım vedâ‘ olsun (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 11*). [*rumûzen, -en]*

rumûzât-ı dü-kevne: *Dünya ve ahiretin sırları.*

Rumûzât-ı dü-kevne âşinâlar mişl-i pervâne

Şebistân-ı ḥaḳîḳat şem‘ine ey dil yanandır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 5*). [*rumûzât-ı dü-kevne, -e]*

rû-nümâ: *Far. 1. Yüz gösterici, zuhur edici. 2. Yüz görümlüğü. (Rûy-nümâ dahi kullanılır).*

Rû-nümâ ol bu Gulâmî‘ye yeter pinhânlığını

Künc-i dilde mihri dâ‘im ber-ḳarârım ḳandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 9*). [*rû-nümâ,]*

Hilâl-i mâh çün ebrû-yı dilber **rû-nümâ** oldu

Atıldı şehri Sîvâs içre tûb-ı cüd-ı iḥsânḥa (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 19*). [*rû-nümâ,]*

rû-nümâ olmaz: Yol gösterici olmaz.

Hokka-i ta'yîbden çek ey Gulâmî hâmeyi

Rû-nümâ olmaz gözinde dostların ma'yûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 14). [rû-nümâ olmaz, -maz]

rüşen: Far. 1. Aydın, ziyadar, revnaklı. 2. Açık, belli.

Rûz u rüşenden şeb-i târîki fark itmez gözüm

Gel de gör hâl-i Gulâmî nice yârim gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 9). [rüşenden, --den]

Bu dem âyîneden rüşen olup kalb-i sühân-verler

Sezâdır virse sükkeler fem-i tûtî-i gûyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 9). [rüşen,]

rüşen şod: Aydınlık oldu.

Şeb-i târîk rüşen şod zi-süz-ı sîne-i mecrûh

Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye vü zârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 5). [rüşen şod,]

rüşenâ: Aydınlatan II Sevgili.

Esb-i istiğnâya binmiş saltanatla şehriyâr

Pây-ı meymûnın başup gülzârı kıldı rüşenâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 18). [rüşenâ,]

Nûr-ı 'aşkı zulmet-i cismim idüpdür rüşenâ

Hâk-i pâynî neş'e-bahşâ-yı cenândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 13). [rüşenâ,]

Neyyir-i nûr-ı lîkâdan ebr-i gîsûlar gidüp

Sâha-i şahrâ-yı 'âlem rüşenâ çün mihr ü mâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 4). [rüşenâ,]

rüşenâ imiş: Parlak aydınlık imiş.

Çıkınca maşrıq-ı el tâfîdan o mâh-ı bedr

Şebân-ı zulmetiler rüşenâ imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 8). [rüşenâ imiş, -miş]

rüşen-i pür-nûr: Nurun aydınlığı.

Ruhsârı meh-i bedr gibi rüşen-i pür-nûr

Bir hûb-ı münecim didi necmî kameridir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 3). [rüşen-i pür-nûr,]

rû-siyâh: Yüzü kara, utanılacak bir şey yapmış kimse; günahkâr.

Kerîmâ bakma bu itdiklerim 'işyân-ı bî-hadde

Gulâmî rû-siyâha rahmetiñle kıl 'inâyethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 18). [rû-siyâha, -a]

Îlâhî rû-siyâhım pür-günâhım kıl 'inâyethâ

Esîr-i dâm-ı nefsim her nefes kârım kabâhathâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 1). [rû-siyâhım, -ım]

Îlâhî bu Gulâmî rû-siyâhıñ

Re'îs-i müznibân-ı pür-günâhıñ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 85). [rû-siyâhıñ, -ın]

rûsûm: Resimler, şekiller.

Şafha-i rûyında erkâm u rûsûm-ı haţ 'aceb

Bilmezem müsvedde-i bahtım mı yâ zûlf-i siyâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 9). [rûsûm-ı, -ı]

rûsûm-ı mâ-sivâ: Allah'tan başkasına ait usul ve gelenekler.

Yanar 'aşk âteşiyle rüz u şeb ol

Rüsüm-ı mâ-sivâ kalmaz olur kül (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 74). [rüsüm-ı mâ-sivâ,]

rüsüm-ı mâ-sivâyı: Allah'tan başkasına ait usul ve gelenekler.

Rüsüm-ı mâ-sivâyı nâ-bedîd it şafha-i dilden

Cemâliñ seyrine âyine-i 'âlem-nümâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 3). [rüsüm-ı mâ-sivâyı, --yı]

rüsvâ: Kötülükle şöret bulmuş, rezil, kepaze kimse.

Biyetfâd pây-ı fikret der-beyâbân-ı firâkeş âh

Şodem der-çeşm-i 'âlem vâlih u medhûş **rüsvâyem** (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 4). [rüsvâyem, -(y)em]

rüsvâ olup: Rezil olmak.

Girmişiz meydân-ı 'aşka 'âleme **rüsvâ olup**

Lâ'ubâlî olmuştuz âgyârdan keşf ü 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 9). [rüsvâ olup, --up]

rüsvâ-vı cihânız: Dünyada reziliz.

Rüsvâ-yı cihânız belî sultân-ı zamânız

Baş üzre tûran efser-i zîbâ-yı 'Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 7). [rüsvâ-yı cihânız, --ız]

rüy: Güzel yüz.

Rüyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ

Dînini terk idüp islâma gelür yâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 5). [rüyüñi, -i, -uñ]

Şehâ mir'ât-ı kalbe hüsn-i rüyüñdan cilâ göster

Gubâr-ı derd-i hicrânı silüp **rüy-i** şafâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 2). [rüy-i,]

Ger niķâbın kaldırırsa göz yumar üftâdeler

Rüyına bakmaklığa koymaz hicâb u 'arımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 8). [rüyına, -ın, -a]

Mü'minim hem kâfirim dönmem bu sözden bir zamân

Rüy u müyuñ çünkü olmuş küfr ü îmândan garaż (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 4). [rüy,]

Çetr çekmiş **rüyına** zülf-i siyâhından güzel

Şaf tutup bîgâneler dil-şâd olup hûbâneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 5). [rüyına, -ın, -a]

Göñlümüz **rüyını** görmekliği kaţ' itmiş idi

Berķ urup çıkdı yüzi süķ-ı maħabbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 5). [rüyını, -ı, -n, -ı]

Dil giriftâr olmuş idi bir görüşde müyına

Zî-cemâl ruhsâr-ı âliñ kadd ü zülf ü **rüyına** (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 2). [rüyına, -ın, -a]

Halk-ı 'âlemde cefâ-dîde olunca 'âşıkân

Maħv olurdu eyleseñ **rüyüñ** nümâyân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 22). [rüyüñ, -uñ]

Be-terk Ka'be-i rüyeş mekon be-mescid **rüy**

Ki Hâķ-perest çü şüfî nemî perest Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 37). [rüy,]

Be-terk Ka'be-i **rüyeş** mekon be-mescid rüy

Ki Hâķ-perest çü şüfî nemî perest Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 37). [rüyeş, -eş]

Kimi maħbûblar **rüyında** cânâ

Dem-â-dem itmede şun' uñ temâşâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 51). [rüyında, -ın, -da]

Hûb-rûlar **rüyını** seyr ü temâşâdan garaż

Şun'-ı Hâķķ'ı seyrdir bu seyr-i sîmâdan garaż (Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 1). [rüyını, -ı, -n, -ı]

Âh zâlim rişte-i rahmîñ elime virmediñ

Rûyuñî pinhân idüp meydân-ı ‘aşka girmedîñ (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 4). [rûyuñî, -uñ, -ı]

ru‘vâ: Rûya (Tasavvufî bağlamda ileride olabilecek bazı hadiselerin kişiye malum olması, öngörü).

Vaşl-ı yâre gâlibâ **rû‘yâda** olmuşdur resân

Zâ‘il olmuş hüzn ü gâam yok dilde bir aşlâ keder (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 3). [rû‘yâda, -da]

Ey Gulâmî bu beyân itdükleriñ **rû‘yâda** mı

Bilmezem hulyâda mı gelmiş nigârım yanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 15). [rû‘yâda, -da]

rû‘yâ-yı bî-pâyân: Sonsuzluğun rüyası.

Fırâkıñ derdini çekmeklige tâkât mı kalmışdır

Gulâmî dâ‘imâ görmekdedir **rû‘yâ-yı bî-pâyân** (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 10). [rû‘yâ-yı bî-pâyân,]

rûy-ı âl-i nigâr: Sevgilinin al yanağı.

Açıldı çünkü süy-ı gülsitân-ı ma‘nîden

Dehân-ı gonca-i dildâr u **rûy-ı âl-i nigâr** (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 22). [rûy-ı âl-i nigâr, -i]

rûy-ı âliñ: Al yanak.

Qorqarım âhîr nefesde **rûy-ı âliñ** görmeye

Sâ‘ilim muhtâcîñım cânâ cemâliñ görmeye (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 23). [rûy-ı âliñ, -n]

rûy-ı arzâ: Yeryüzü.

‘Aceb mi **rûy-ı arzâ** sâye-efgen olmasa ey dil

Cihânda ser-be-ser zıll-ı İlâhî nûrıdır zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 11). [rûy-ı arzâ, -a]

rûy-ı arzâ: Yeryüzü.

Ey gözüm yaşı revân ol **rûy-ı arzâ** baħr-veş

Cüst-cû kıl nerededir gör hâne-i şâhib-sehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 7). [rûy-ı arzâ, -a]

rûy-ı arzî itdim: Güzel yüzünü sundum.

Kec-külâhîñla bu kec-baħtım şehâ çok fikr idüp

Âh-ı dil dıdıyla **rûy-ı arzî itdim** târ şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 10). [rûy-ı arzî itdim, -di, -m-ı]

rûy-ı âsâyişi gösterme: Güzel yüzünün huzurunu gösterme.

Rûy-ı âsâyişi gösterme bu ‘âlemde aña

‘Âşık-ı hüsni gibi dîdeleri kan olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 7). [rûy-ı âsâyişi gösterme, -me]

rûy-ı cānāna: Sevgilinin güzel yüzüne.

Rûy-ı cānāna mı gîsû-yı bûte beste midir

Gerden-i dil çü Gulâmî nice berdâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 13). [rûy-ı cānāna, -a]

rûy-ı cihānı: Dünyanın yüzü.

Dil virme dilārāya deler cevır ile anı

Burgısı elinde tolaşur **rûy-ı cihānı** (Gulâmî Divanı , Müfret 38, Mısra 2). [rûy-ı cihānı, -+i]

rüy-ı dervāya: *Deniz yüzeyi.*

Semādan **rüy-ı deryāya** düşen bārān gibi dā'im

Gözüm yaşın maḥabbet lüccesi üzre ḥabāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 5*). [*rüy-ı deryāya, -ya*]

rüy gül: *Gülün yüzü II Sevgilinin yüzünün kırmızılığı, sevgilinin güzelliği.*

Lebleri mül saçı sünbül ḥālī fülful **rüy gül**

Ḳaddi 'ar'ar ḥaddi aḥmer yārdan ayrılmışım (*Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 5*). [*rüy gül,]*

rüy-ı güle meyl olan: *Güzel yüzlü güle meyl eden, yönelen.*

Ezse serim bağ-bān isterem her dem seni

Rüy-ı güle meyl olan çün hezār eyler nevā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 20*). [*rüy-ı güle meyl olan, -an-e*]

rüy-ı leylā'dan: *Leyla'nın yüzünden.*

Şafḥa-i fūrkatde kayd itmiş o baḥt-ı dünımı

Rüy-ı Leylā'dan ba'īd itdi dil-i Mecnūn'ımı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 22*). [*rüy-ı leylā'dan,]*

rüy-ı pür-envārını açdı: *Pas pas parlayan güzel yüzünü açtı.*

'İşve-i cilve ile **rüy-ı pür-envārını açdı**

Luṭf ile sâ'iliniñ dīde-i ḥün-bārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 1*). [*rüy-ı pür-envārını açdı, -dı-ı, -nı*]

rüy-ı rāhat: *Rahat yüzü.*

Āh-ı 'aşkıñla bedende tāb u tākāt ḳalmadı

Güşe-i ḥāṭırda cānā **rüy-ı rāhat** ḳalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 2*). [*rüy-ı rāhat,]*

rüy-ı şafālar: *Sefa yüzünü.*

'Āşık-ı müştākıyım ḥasret-keş-i dīdāriyım

Görmezem **rüy-ı şafālar** el-amān ḡam-ḥāriyım (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 18*). [*rüy-ı şafālar, -lar*]

rüy-ı tābānı münevver: *Güzel yüzü aydınlık, parlak.*

Rüy-ı tābānı münevver lebleri āb-ı ḥayāt

Zulmet-i zülfinde çok 'aşıklara vardır memāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 1*). [*rüy-ı tābānı münevver, -ı*]

rüy-ı tābān-ı ziyā-baḥş: *Güzel yüzünün parlaklığını bağışlayan.*

Nigāh-ı naḥvetinden 'aql u ḥuşum tār-mār oldu

Münevver **rüy-ı tābān-ı ziyā-baḥş** āşikār oldu (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 8*). [*rüy-ı tābān-ı ziyā-baḥş,]*

rüy-ı tābānıñ: *Ay gibi güzel yüzünü.*

Cilve-i güftārın elbet sākī sāḡardan lezīz

Rüy-ı tābānıñ şehā billah gül-aḥmerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 2*). [*rüy-ı tābānıñ,]*

rüy-ı tu: *Senin yüzün.*

Eger ne **rüy-ı tu** būdī beyān-ı şüret-i Ḥak

Çigüne rāh nümūdī be-mā tecellī-i zāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 9*). [*rüy-ı tu,]*

rüy-ı tu: *Senin yüzün.*

Sücüd **rüy-ı tu** kerden be-pîş-i Hâk inest

‘İbâdeti ki kabûl est bâşed ez-ḥasenât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 29*). [*rüy-ı tu,]*

rüy-ı vefâdır: *Vefasız yüzüdür.*

Dilbere lâıyık olan **rüy-ı vefâdır** bize

Merḥamet-i müşterek ‘ayn-ı cefâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 1*). [*rüy-ı vefâdır, -dır]*

rüy-ı yâr: *Sevgilinin güzel yüzü.*

Pâ-nihâd itmeme cinâna **rüy-ı yâr** olmaşsınız

Nâr-ı düzaḥdan Ğulâmî çün degül bustân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 9*). [*rüy-ı yâr,]*

rüy-ı yâre: *Sevgilinin yüzü.*

Şerm-sârım **rüy-ı yâre** bakmağa yok iktidâr

Yüz çevirmem cevrdan itmeme recâyı iktişâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 39*). [*rüy-ı yâre, -e]*

rüy-ı yâri: *Sevgilinin güzel yüzü.*

Muntazır şâh u gedâ görmeye **rüy-ı yâri**

Esb-i nâz üzre binince o şehâvet-pîrâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 9*). [*rüy-ı yâri, -i]*

rüy-ı zemîn: *Yeryüzü.*

Seng-i ḥarâyı deler şübhesiz ey serv-i şehî

Alma âhım ḥazer it **rüy-ı zemîn** mihr ü mehi (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 18*). [*rüy-ı zemîn,]*

rüyüñ zîneti: *Güzel yüzünün süsü.*

Gitmedi dilden ḥayâl ü ḥâl-i **rüyüñ zîneti**

Taḥt-ı ḥşnûñ üzre Hindü-beççedir çendân lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 3*). [*rüyüñ zîneti, -i]*

rüz: *Gündüz.*

Rûzdan bî-şübhe ra‘nâdır şehir hengâmesi

Şâfî ebyaz ol sebebdan olmaz esmerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 7*). [*rûzdan, -dan]*

Rûz u rûşenden şeb-i târîki fark itmez gözüm

Gel de gör ḥâl-i Ğulâmî nice yârim gel de gör (*Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 9*). [*rüz,]*

Şarâb-ı şabr ey dil gerçi telḥ u cân-sitân olmuş

Velî şürâbe-i **rüz-ı** taḥassür pîş-ez-ân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 2*). [*rüz-ı,]*

rüz itme şebi dâ‘im: *Her zaman geceyi gündüz etme.*

Ḥayâl-i yâr-i gaddâr ile **rüz itme şebi dâ‘im**

Seri bâlîn-i teslîme koyup bir laḥza ḥâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 7*). [*rüz itme şebi dâ‘im, -i-me]*

rüz u şeb: *Gündüz ve gece.*

İlâhî tâbî‘-i nefis ü hevâyım **rüz u şeb** dâ‘im

Ḳalîlû‘l-ḥayr beyne‘l-ḥalk meşğûl-i feżâḥathâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 7*). [*rüz u şeb,]*

Şarardı dâg-dâr oldı Hudâyâ lâle-i âmâl
 Eser bād-ı hazân-ı hasret ü gam **rûz u şeb** cānā (Gulāmî Divanı , Gazel 5, Mısra 6). [rûz u şeb,]
 Ey Gulāmî revzen-i zâr u niyâzı **rûz u şeb**
 Sîneden aç bildirir derd-i derûnuñ Hâk aña (Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 17). [rûz u şeb,]
 Gulāmî hâmil-i cevri ü cefâdır **rûz u şeb** dâ'im
 Fuzûnî-i belâ 'aşk-ı dilârâya nişândır hep (Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 13). [rûz u şeb,]
 'Âşıkından dūr olan bî-merhâmet ma'sûk için
 Ey Gulāmî **rûz u şeb** hem âh u zâr itmek de güç (Gulāmî Divanı , Gazel 31, Mısra 10). [rûz u şeb,]
 Zâr eylese dil bülbülü gülzâr-ı recâda
 Her **rûz u şeb** ol gonca-feme hânde-nümâdır (Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 8). [rûz u şeb,]
 Rûz u şeb zûlf ü hâf u hâliñ hayâliyle begim
 Dilde mâr u 'akreb ü cerrârdır eglencemiz (Gulāmî Divanı , Gazel 75, Mısra 5). [rûz u şeb,]
 Rûz u şeb 'aşk âteşiyle sîne süzân olmada
 Şaç vişâl âbın efendim eyle itfâ gel iriş (Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 3). [rûz u şeb,]
 Dergeh-i dârü'l-emânında muķimiz **rûz u şeb**
 Çâkeriyiz cânımız kurbân-ı 'Abdû'l-Kâdir'in (Gulāmî Divanı , Gazel 108, Mısra 3). [rûz u şeb,]
 Meded ey bâg-ı hüsniñ tâze verdi söyle lâyıķ mı
 Gulāmî **rûz u şeb** bülbül gibi nevha nevâ itmek (Gulāmî Divanı , Gazel 109, Mısra 10). [rûz u şeb,]
 Girmişim nâr-ı firâķa çün semender **rûz u şeb**
 Dâd bilmez ey Gulāmî sîne süzân eylesem (Gulāmî Divanı , Gazel 120, Mısra 9). [rûz u şeb,]
 Öyle süzânım ki fûrkât âteşinde **rûz u şeb**
 Nâr-ı nîrân zerre-i süz-i şerârimdir benim (Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 11). [rûz u şeb,]
 Bād-ı hasret ebr-i fûrkâtden Gulāmî **rûz u şeb**
 Yâr deryâlar gibi bilmez mi pür-cüş oldıgım (Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 9). [rûz u şeb,]
 Belâ peymânesiyle **rûz u şeb** peymâne-peymâyız
 Felek mey-hânesinde mest olur ehl-i riya her dem (Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 15). [rûz u şeb,]
 Rûz u şeb bir nefes ol yâri ferâmûş idemem
 Bâg-ı sevdâda bu şeydâ dili hâmüş idemem (Gulāmî Divanı , Gazel 133, Mısra 1). [rûz u şeb,]
 Nedir çâre şehâ eglencemiz yok gayri dilberden
 Şafâlar kesb ider dil **rûz u şeb** efkâr-ı vuşlatdan (Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 4). [rûz u şeb,]
 Rûz u şeb 'âşık olan âh itmesün de nişlesün
 Tâ ezelden çünki yâri bî-vefâdır neylesün (Gulāmî Divanı , Gazel 152, Mısra 3). [rûz u şeb,]
 Tâzarru' eyle dilâ **rûz u şeb** o ğufrân'a
 İrişdi günlerimiz hasret ile hicrâna (Gulāmî Divanı , Gazel 163, Mısra 1). [rûz u şeb,]
 Rûz u şeb yâr yâr didükçe yârelendi cân u dil
 Raħma şalmaz mı tâtibim derd-i hicrânım seni (Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 5). [rûz u şeb,]
 Yanar 'aşk âteşiyle **rûz u şeb** ol
 Rûsüm-ı mâ-sivâ kalmaz olur kül (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 73). [rûz u şeb,]
 Derd-i hasretle giceler şubha dek bîdâriyım
 Rûz u şeb ey dil yine ben ta'na-i âğyârıyım (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 16). [rûz u şeb,]
 Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdâ
 gonca-fem bülbül-şiyemsiñ **rûz u şeb** (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 6). [rûz u şeb,]
 Ni'am-ı devlet-i didârını pek az eyler
 Rûz u şeb gayriler ile söze âgâz eyler (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 22). [rûz u şeb,]

Rûz u şeb hasret-keşim ebrû hilâliñ görmeye
Ebr-i nâz örtmüş komaz şems-i vişâliñ görmeye (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 21). [rûz u şeb,]
Rûz u şeb düd-ı fîğân 'arşa olur peyveste
Dâ'imî bizde bu hâlet ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 9). [rûz u şeb,]
Hayli demdir hasretiñle nâ-tüvânım **rûz u şeb**
Hasretiñle cânım irdi cân-ı men nezdîk-i leb (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 1). [rûz u şeb,]
Nâ-tüvânım cân-ı men bak hâlîme kılma 'aceb
Rûz u şeb nezdîk-i leb kılma 'aceb cânım benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 4). [rûz u şeb,]
Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere yok rağbetiñ
Bed-şiyemdir mahremânîñ **rûz u şeb** hem-şoğbetiñ (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 6). [rûz u şeb,]
Bizlere yok **rûz u şeb** hem hürmetiñ hem 'izzetiñ
Rağbetiñ hem-şoğbetiñ hem 'izzetiñ tâb-ı tenim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 7). [rûz u şeb,]
Rûz u şeb cismim nişân-ı seng-i ağıyar eylediñ
Tâ kıyâmet kahr ile mahrûm-ı dîdâr eylediñ (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 21). [rûz u şeb,]
Rûz u şeb nakdîne-i ceddin 'ulûma şarf ile
Olmuş idi şem'-i bezm-i rüşenâ-yı 'âlimân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 3). [rûz u şeb,]

rûz u seb: Gece ve gündüz.

Ten esîr-i leşker-i hicrân olmazsa begim
Rûz u şeb küyuñ ziyâret hacc-ı ekberdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 12). [rûz u şeb,]

rûz u şebân: Gün ve geceler.

Dâmeniñ tutdum kerem kıl bu Gulâmî kemtere
Nâr-ı mihriñ yakmada cism ü tenim **rûz u şebân** (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 16). [rûz u şebân, -ân]
Âferîd-est me-râ şâni'-i in kevn ü mekân
Ki keşem cevri ü cefâ bâr-ı sitem **rûz u şebân** (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 2). [rûz u şebân,]
Murğ-ı cân pervâz idüp şahrâ-yı 'aşka bir zamân
Tâ ki dergâh-ı hâbîbe yüz ura **rûz u şebân** (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 2). [rûz u şebân,]

rûz u sebi: Gece gündüz, her zaman.

Feyz-bağışıyla mürûr itmekdeiür **rûz u sebi**
Gavs-i Muhyî'd-dîn ihyâ eylemiş dîn-i Nebî (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 13). [rûz u sebi, -i]

rûz-ı ceng: Savaş günü.

Şimdi ger ta'limde râhat tırı hep güş ider
Cümle **rûz-ı ceng** mestdir diñlemez râhat tırı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 38). [rûz-ı ceng,]

rûz-ı cezâ: Kıyâmet günü.

Kıl şefâ'at bu Gulâmî 'âcize **rûz-ı cezâ**
Menba'-ı kân-ı kerem şâhib-ı kırandır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 13). [rûz-ı cezâ,]

rûz-ı 'îd: Bayram günü l zevk ve eğlence vakti.

Rûz-ı 'îd oldukça teşrîf itdi yârim yanıma
Şaldı destin gerden-i câna bakup efgânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 1). [rûz-ı 'îd,]

rûz-ı kıyâmet: Kıyamet günü.

Baňa rûz-ı kıyâmet heybetinden nice söylersin

Kıyâmet ‘âşıka rûz-ı vedâ’-ı döstân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 5). [rûz-ı kıyâmet,]

rûz-ı mahşeri: Mahşer günü.

Şübhesiz şîr-i tûfenglerden kıyâmetler kopar

İşte görsün isteyen görmek o rûz-ı mahşeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 46). [rûz-ı mahşeri, -i]

rûz-ı rûşen: Aydınlık gün, parlak gün.

Şeb-i târîki rûz-ı rûşen itmiş cebhesi nûr

Cemâlınden alup envârını mihr ü meh-i mînâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 13). [rûz-ı rûşen,]

rûz-ı rüstâhîz: Mahşer, kıyamet günü.

Rûz-ı rüstâhîz ‘âşî ümmete yâ Muştafâ

Kıl şefâ’at kim saňa râci’ recâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 43). [rûz-ı rüstâhîz,]

rûz-ı vâveylâ: Eyvah günü (kıyamet günü).

Gulâmî ‘İzzet’i dünyâda dil-şâd eylesün Mevlâ

Şefî’ olsun Hâbîb-i Hâzret-i Hâk rûz-ı vâveylâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 38). [rûz-ı vâveylâ,]

rûz-ı vedâ’-ı döstân olmuş: Veda günü dosttan ayrılmış.

Baňa rûz-ı kıyâmet heybetinden nice söylersin

Kıyâmet ‘âşıka rûz-ı vedâ’-ı döstân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 6). [rûz-ı vedâ’-ı döstân olmuş, -ân-ı-muş]

rûz-ı vuşlat: Kavuşma günü.

Rûz-ı vuşlat dem-i şohbet ola mı olmaya mı (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 25). [rûz-ı vuşlat,]

rûyuña: Güzel yüz.

Bir nîgehde ‘âşık oldum rûyuña ben tâ ezel

Geldi ol günden berü başıma dürlü felekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 7). [rûyuña,]

Huzûr-ı Hâk’da budur secde rûyuña kılmak

Qabûldür o ‘ibâdet ki oldı min-âsenât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 31). [rûyuña,]

S

sa’âdet: Bahtiyarlık, iyi talih.

Ey pâdişâh-ı mülk-i velâyet meded ‘Alî

Ve’y şâhbâz-ı evc-i sa’âdet meded ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 2). [sa’âdet,]

Güşâde hâtır-ı gam-nâklar şimdi meserretten

Ki tuğrâ-yı sa’âdet bahş olundı dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 28). [sa’âdet,]

sa'adet-kımyā-yı enbiyā: Peygamberlerin mutluluk iksiri.

Bār-gāh-ı rıf'atı tezyîn-bahş-ı ferş ü 'arş

Ḥāk-i dergāhı **sa'adet-kımyā-yı enbiyā** (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 14). [sa'adet-kımyā-yı enbiyā,]

şabā: (□□□) i. (Ar. şabā) Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Deşt-i hayrette **şabā** şubh u mesā virse meşā

m-ı dile ol bûy-ı zülfün müşk-i ezferdir baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 13). [şabā,]

Ḳays-ı 'aşkım beni mecnûn u perîşân itdi

Var **şabā** söyle ki Leylâ ide sevdāya 'ilâc (Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 12). [şabā,]

Şabā söyle Gulāmī'den o yâre geçmedin hüsni

'Aţâ-yı bûse kılsun kim soñı hüsnuñ nedâmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 9). [şabā,]

Zülfün dağdan âh derûnum yelidir yâr

Tanzîm idemez şâne o bir başka **şabâdır** (Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 6). [şabâdır, -dır]

Şabā virse peyâm-ı la'l-i gül-fâmı ne devletdir

Ḳulûb-ı ehl-i 'aşka başka lezzet başka hâletdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 1). [şabā,]

ğam-ı hicrânı da yaz ey kalemim miñnet ile

Vir **şabā** destine yâre anı eyle izbâr (Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 8). [şabā,]

Peyk-âver yâ **şabā** yâhud nesîm-i bâ-vefâ

Zülf-i müşgîn-i dilârâ bûy-ı cân-efzâ mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 15). [şabā,]

Gulāmī'den **şabā** var söyle hüsniñ şanmasun bâkî

'Azîz-ı Mısr iken Yûsuf türâb içre nihân olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 13). [şabā,]

Kesildi sûy-ı cânândan haber gelmez nedir hikmet

Yorılıp yolda mı âyâ **şabā** refârdan kalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 16). [şabā,]

Şabā şad-nâz u cilve 'işvelerle sûy-ı cânândan

Getürmüşdür haber ehl-i maḥabbet cân nişâr itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 9). [şabā,]

'Âşık-ı efgendesi tenhâ Gulāmī sen misin

Bî-ḳarâr olmuş **şabā** 'aşkıyla eyler âh u vâh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 14). [şabā,]

Ne feyzdir ki **şabā** irdi çün dem-i 'İsâ

Ḥayât-ı tâze ider mürde dillere izhâr (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 5). [şabā,]

Ser-geşte-i şahrâ-yı firâḳ oldığımı âh

Dildarımı ey bād-ı **şabā** eyle gel âgâh (Gulāmī Divanı , Kıt'a 2, Mısra 2). [şabā,]

Zühd ü şalâhın **şabā** 'âleme i'lân için

Meskenini gayb idüp eyler idi şâyihâ (Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 3). [şabā,]

şabā bûy-ı: Güzel kokulu sabah rüzgarı.

Müjde ey dil ki bi-yâverd **şabā bûy-ı** necât

Zi-beyâbân-ı Ḥuten âmede âhû-yı necât (Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 1). [şabā bûy-ı, --ı]

şabā vakt-i seher bûy-ı: Sabah vakti rüzgarın güzel kokusu.

İder her bir taraftan murğlar cânâ şabâ-hânlık

Şabā vakt-i seher bûy-ı vefâ virdikde lezzet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 20). [şabā vakt-i seher bûy-ı, --ı-i]

şabâ-hân: Sabahleyin sabah ile.

İder her bir tarafından murglar cānā **şabā-hānlık**

Şabā vaqt-i şeh̄er bŷy-ı vefā virdikde lezzet var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 19). [şabā-hānlık, -lık]

şabāyī: Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar.

Hedef eyler vücūdın cev̄r okına

Şabāyī zŷlfine kıoymaz tókına (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 60). [şabāyī,]

şabī: Küçük çocuk.

Hastegān-ı ‘aşka dermāndır anıñ güft-i lebi

Luftını ŷmmīd ider şāh u gedā hattā **şabī** (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 12). [şabī,]

şābık: Ar. öncelikli, ileride gelen.

Cihāt-ı sitteñi bīgāneler gīrendedir dā’im

Hŷzŷr-ı ma’delet-ālŷdeden yā ben miyim **şābık** (Gulāmī Divanı , Gazel 104, Mısra 8). [şābık,]

şābıkā: 1.geçmişte kalan suç. 2.bir insanın geçmişteki hali.

Lık virmiş genc-i va’d-i vaşlını ol lāyıkā

Cedvel-i mihrinde nāmın eylemişdir **şābıkā** (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 28). [şābıkā,]

şābir olup: Sabretmek.

Gelŷp sere niçe cev̄r ŷ sitem kŷdŷret ŷ ğam

ŷamuya **şābir olup** rāzī emr-i Sŷbhān’a (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 4). [şābir olup, --up]

şābit: Kararlı, sebat eden.

Vefāda **şābitim** da’vāsın itmek bī-delīl olmaz

Hŷzŷr-ı kādīye kezzāb şāhidle sebīl olmaz (Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 1). [şābitim, -im]

‘Aşk kilki çekdi hať harf-i vücūd-ı ‘āşıkā

Kim ola **şābit** hať iğbātında nefy-i mā-‘adā (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 30). [şābit,]

sabr: Dayanma, katlanma, tahammŷl gösterme.

Eylemezdim ‘arz-ı hāl̄le hāl̄im ifşā zātūñā

İştīyākñ kuvvet-i **şabrım** eyledi yağmā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 10). [şabrım, -ım]

Ey Ğulāmī gerçi **şabr** itmek zafer miftāhıdır

Yāri görsem ğayr ile **şabr** u karar elden gider (Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 10). [şabr,]

Bi-burdeī zi-dilem dīn ŷ **şabr** u hŷş ez-ser

Ne-mī dihi be-hoşī bŷse ez-leb-i gül-fām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 7). [şabr,]

Hayāl-i cilve-i cānān be-bŷrde **şabr** u ārāmem

ŷmīd-i vaşl-ı ān dilber ferāmŷş kerd hicrānem (Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 1). [şabr,]

Vişālīñ ‘ahdini ferdālara atup dildār

Dŷkendi **şabr** dŷkenmez nice ferdādır bu (Gulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 8). [şabr,]

ŷalmadı **şabr** u tahammŷl eylerem terk-i vaťan

Hasret-i cānān ile hāzır baña gŷr u kefen (Gulāmī Divanı , Muāşşer 1, Mısra 45). [şabr,]

Almış dil-i dildārımı bir nazrada **şabrı**

‘Āşık yā naşıl itmeye hasretlere **şabrı** (Gulāmī Divanı , Mŷfret 37, Mısra 1). [şabrı, -ı]

Almış dil-i dildarımı bir nazrada **şabrı**

‘Âşık yâ nasıl itmeye hasretlere **şabrı** (*Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 2*). [*şabrı, -ı*]

sabr eylemeklikden: Sabretmekten, beklemekten.

Vücüdüm rızelendi vaşlıña **şabr eylemeklikden**

Yeter göster vefâyı vaşl ile ‘uşşâkı irşâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 7*). [*şabr eylemeklikden, --mek, --lik, --den*]

sabr idüp: Sabretmek, dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Râz-ı ‘aşk-ı ‘âşıkâna cân u dilden mahrem ol

Şabr idüp emrâz-ı ‘aşka mîr-i mülk-i a‘zam ol (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 32*). [*şabr idüp, -üp*]

sabr it: Sabır göstermek, tahammül etmek.

Açılur ol gonca-leb ey ‘andelîb-i pür-harac

Pişeyi **şabr it** ki oldur fâtih-i genc-i ferec (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 2*). [*şabr it,]*

sabr itmek: Sabretmek.

Ey Gulâmî gerçi **şabr itmek** zafer miftâhıdır

Yâri görsem gayr ile şabr u karar elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 9*). [*şabr itmek, -mek*]

Nişân-gâh eylemiştir sîne-i süzân-ı ‘uşşâkı

Gulâmî çäre **şabr itmek** ferâgat kıl şikâyetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 14*). [*şabr itmek, -mek*]

sabr u tahammül: Dayanmak ve katlanmak.

Hayâl-i bûs-ı rûy-ı mâh-veşler ile dil-şâdim

Tarîk-i ‘aşkda **şabr u tahammül** tûşe vü zâdım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 4*). [*şabr u tahammül,]*

sabr-ı hilmîñ: Yumuşak sabrın.

‘Âşıkñ efgân u girye kârı cânâ ba‘d-ezîn

Şabr-ı hilmîñ çâresi yok eyle dermân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 34*). [*şabr-ı hilmîñ, -i, -n*]

sabr-ı ‘uşşâk: Aşıkların sabrı.

Mest iden ‘âlemleri cümle bu câm-ı ‘aşkıdır

Nâz-ı şâhid **sabr-ı ‘uşşâk** u peyâm-ı ‘aşkıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 12*). [*şabr-ı ‘uşşâk,]*

saç: (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

Kenâr-ı dâr-ı cûduñda olup mecmû‘ sâ‘iller

Güşâd it kîse-i ‘adli gedâlar üzre dürler **saç** (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 4*). [*saç,]*

Mürde-i ‘aşkıñ bulur bî-şek hayât-ı câvidân

Vuşlat-ı cânâneye bir cân nedir biñ cân **saçar** (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 8*). [*saçar, -ar*]

Rûz u şeb ‘aşk âteşiyle sîne süzân olmada

Şaç vişâl âbın efendim eyle itfâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 4*). [*saç,]*

Ümîdimiz bu ki bārân-ı rahmetiñ **saçılur**

Hañ meh-i ruhuñı tutdı çünki hâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 5*). [*saçılur, -ıl, -ur*]

İlâhî rahmetiñ bārânını **saç**

Gönül bağında ümmîdim gülün aç (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 1*). [*saç,]*

sac: *Baş derisini kaplayan kıllar II. Sevgilinin saçı.*

Merhamet-pîrâ kerem-fermâ **şaçı** leylâ meded

Nâz u istighnâ ider 'uşşâkına bî-intihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 11). [şaçı, -ı]

Rahmı yokdur ey Gulâmî zerrece sâ'illere

Bî-haberdir derd-i 'aşkıdan ol **şaçı** leylâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 14). [şaçı, -ı]

Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre gam

Bir **şaçı** Leylâ için düşmem hayâl-i hâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 4). [şaçı, -ı]

sac-: (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

Nâr-ı 'aşkıñ bu vücûdum yakdı hâkister idüp

Âb-ı lutfuñ **şaçmadıñ** bir kez sitem-fermâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 8). [şaçmadıñ, -ma, -dın]

Dâm kurmuş zülfi **şaçmış** dâne-i hâli ruha

Bend için pây-ı dil-i bî-çâreyi çeşmin açar (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 3). [şaçmış, -mı]

Cihâna **şaçdı** cümle nûr-ı rahmet

Ki ref' u selb olundu küfr ü zulmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 25). [şaçdı, -dı]

şaçdım kişt-zâr-ı nefse: *Nefsin tarlasına dağıttım.*

Dâne-i âmâli **şaçdım kişt-zâr-ı nefse** âh

Bâda virdim hürmen-i sa'yi naşıl itmey esef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 7). [şaçdım kişt-zâr-ı nefse, -e]

şaçı sünbül: *Saçı sümbül gibi.*

Hâli fülful **şaçı sünbül** boyı ne pest ne dirâz

İtdi pervâz o şehbâz eliñle bunu yaz (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 9). [şaçı sünbül,]

şaçı sünbül: *Saçı sümbül gibi olan sevgili.*

Lebleri mül **şaçı sünbül** hâli fülful rûyî gül

Qaddi 'ar'ar haddi ahmer yârdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 5). [şaçı sünbül,]

sacma: (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

'Aşk âteşini sînede yakmışdır o zâlim

Şeftâlu şuyın **şaçmadı** yâ Rab nola hâlim (Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 2). [şaçmadı, -dı]

sa'd: *Kutlu, mübarek.*

Seyf-i kalb-i 'aşkıñ eşk-i 'uyunuñdan şuvar

Lâmi' olsun râz-ı zîb-i **sa'd** ile kim dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 12). [sa'd,]

Müneccim tâli'-i târikimi bir kez hisâb eyle

Eger naḥs ise lutf it **sa'd** ile 'âlî-cenâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 2). [sa'd,]

sad: *"Yüz, yüzlerce" manasında belgisiz sıfat (şad zencîr).*

Hüsn-i yâri görmek ümmîdin getürdükde nesîm

Akıd gözlerden Kızılırmak gibi **şad** eşkhâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 12). [şad,]

İrer hem menzile râh-ı mecâzî

İder **şad** şevk ile Hakk'a niyâzı (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 78). [şad,]

İntihâb itdiği günden berü ey mâh seni

Bezm-i 'aşkda dil-i sevdâ-zede **şad** vâh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 2). [şad,]

şadâ: Ses, avaz l yankı.

Şadâ-yı şît-i fîğânem girift 'âlem-râ

Zi-'aşk u mihr-i tu cânâ çü kerd dil âvâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 1). [şadâ-yı, --yı]

Nây benim zârıma itdi **şadâsın** bülend

Göz göz idüp sînesin ben gibi dir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 13). [şadâsın, -sı, -n]

Eyâ mesned-tırâz u mekrûmet-perdâz u şefkat-sâz

Şadâ-yı şît-i teşrîfîn irişmiş 'arş-ı a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 48). [şadâ-yı,]

Tecellî itdi Gulâmî Nesîmî-veş 'aşkîñ

Şadâ-yı İnnî Enallâh çağırdı her zerrât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 44). [şadâ-yı,]

Gizlüce ağıyâra ihsânîñ **şadâsın** diñledim

Her dem eylersiñ cefâ bilmem saña ben neyledim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 7). [şadâsın, -sın]

Cihân-efrûz-ı cân-süz-ı cemâli şu'le-dâr oldı

Açıl ey gonca-fem bülbül **şadâ** kıl nev-bahâr oldı (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 10). [şadâ,]

Bülbül-i bağ-ı cinân eyler **şadâ** Mevlâ Kerîm

Dilde virdim şubh-dem her kande yâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 3). [şadâ,]

'Arz idüp pâyına sürsem bir kere esved yüzi

Kaşr-ı lutfından **şadâ** ger irse 'afv itdim sizi (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 28). [şadâ,]

şad-âferîn: Pek çok takdir.

Zülfini ikbâl-i 'âşık-veş idüpdür ham-be-ham

Gerden-i 'uşşâka bend itmek diler **şad-âferîn** (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 6). [şad-âferîn,]

şadâkat: Dostluk, içten bağlılık, doğruluk, vefalılık.

Ser-i üftâdeye tîğ-ı sitemi tîz iderek

Gâzab-âlûde ura söyle **şadâkat** bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4). [şadâkat,]

Süy-ı 'uşşâka şakın kılma hâkâretle nazar

Anlarıñ ismini Hâk levhâ **şadâkatla** yazar (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 22). [şadâkatla, -la]

şadâkatle: Dostluk, içten bağlılık, doğruluk, vefalılık.

Muhibb olmaz zamâne dil-rübâsı pâk-sîretle

Bulunmaz zerre bunlarda **şadâkatle** vefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 4). [şadâkatle,]

şad-'âşıkân: Mutlu aşıklar.

Çıkısa bâm-ı şîve üzre cân virür **şad-'âşıkân**

Aşılur serler burûc-ı mihre çıkmaz zerre râz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 5). [şad-'âşıkân,]

Nâz u cefâñı çeker ben gibi **şad-'âşıkân**

Bunca 'itâba sebep söyle nedir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 1). [şad-'âşıkân,]

şadâ-vı bülbül: Bülbül sesi.

Şadâ-yı bülbül irince şımâhıma bildim

Gül-i muşâdağatıñ ravzasın ider tezkâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 35). [şadâ-yı bülbül,]

şadā-yı çeng ü sâz: Telli çalgı sazın sesini.

Cümle maḥbûbân içinde oldı yârim ser-firâz

‘Âleme ḥüsni tağıldı çün **şadā-yı çeng ü sâz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 2*). [*şadā-yı çeng ü sâz,]*

şadā-yı şitini: Şöhretinin sesini.

İşitdikde **şadā-yı şitini** in ‘âmının cümle

Ḳulûba şems-i behcet ṯālî ‘ oldı bî-ḥilâf ḥaḳḳâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 21*). [*şadā-yı şitini, -i, -n, -i]*

şadā-yı vuslatı: Kavuşmanın sesini.

Nigārâ ‘andelîbâ vaḳt-i eşḥâr

Şadā-yı vuslatı gel eyle bālâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 26*). [*şadā-yı vuslatı, -ı]*

şad-bâr: Yüz kere, yüz defa.

Bu Ğulâmî niçe **şad-bâr** kuşûr itmiş ise

Mağfiretle nazar it zârî-i efgânıma yâ ğavṣ (*Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 9*). [*şad-bâr,]*

Cismiñe ṭapanca-zen olduñsa cānâ zāhirâ

Ḳaṭl kıldıñ bātınen **şad-bâr** insân yâ Ḥalīm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 20*). [*şad-bâr,]*

şad-bed: Pek çok yüzlerce kötü fena (huylu).

Ḳayd oldı defâtîr-i melâmetde ki ismim

Cem ‘ oldı benim çevreme çok nîk ile **şad-bed** (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 12*). [*şad-bed,]*

şad-cân: Yüz can.

Ey felek şem ‘-i dil-efrûzımı göster baña kim

Dolanım başına **şad-cân** ile pervâne olam (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 4*). [*şad-cân,]*

şad-cedelât: Pek çok yüzlerce savaşlar, kavgalar.

Ḥabs olup ḳalmış zenaḥdānıñda çok zûr-âverân

Âḥ u efgân ile ḳopmuş arada **şad-cedelât** (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 6*). [*şad-cedelât,]*

şad-cevher: Yüzlerce cevher.

Tende cānım kıymeti vaşlıñ deger **şad-cevhere**

Bir kere biñ gevhere **şad-cevhere** pür-ma ‘denim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 11*). [*şad-cevhere, -e]*

Tende cānım kıymeti vaşlıñ deger **şad-cevhere**

Bir kere biñ gevhere **şad-cevhere** pür-ma ‘denim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 12*). [*şad-cevhere, -e]*

şad-cilve: Pek çok yüzlerce işve cilve.

Dün gice kenâra çeküp ağıyâra yüzinden

Şad-cilve ile virmiş amân büse gözinden (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 6*). [*şad-cilve,]*

saddak: Doğrulayan, gerçeği bildiren, tasdik eden.

Biter bağ-ı gönülde verd-i taḥḳîḳ

Bu güftārım ider **saddāk** taşdıḳ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 76*). [*saddāk,]*

sāde: *Basit, süsten arınmış.*

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan turur
Hüsniye pek çok münâsib ey nigârım **sāde** fes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 6*). [*sāde,]*

sad-edā: *Yüzlerce pek çok söyleyiş, terennüm.*

Şad-edā biñ nāz u istiğnā ile cānānımız
‘Arz idüp hasret-keş-i dīdārına ruhsār şeb (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 3*). [*şad-edā,]*
Bak yār-i bî-vefāya geçer **şad-edā** ile
Bak çarh-ı pür-cefāya döner biñ belā ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 1*). [*şad-edā,]*

sāde-dil: *Far. Yüreği temiz, saf.*

Ġulāmî çākeri kim görse **sāde-dil** şanur ammā
Derūn-i hāne-i hāturda hulyā artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [*sāde-dil,]*

sadef: *(Ar.) Çalı görünüşlü, sarı çiçekli, kuvvetli kokulu bir bitki. (ruta graveolens).*

Ġandesiyile zāhir itdi gıncası dürr-i ‘Aden
Şerm-sār oldı gülistān kaldı fikretde **şadef** (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 4*). [*şadef,]*

sad-girih: *Yüz düğüm II yüzlerce düğüm; pek çok hata, kusur.*

Pāy-ı dilimiñ silsile-i **şad-girihinde**
Vābesteliğin bilmez idi şūh-ı sitem-kār (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 5*). [*şad-girihinde, --i, --n, --de]*

şad-hayf: *Yüzlerce kez yazık.*

Şad-hayf gitdi fırsat-ı tahşil-i ma‘rifet
Bihūde geçdi ‘ömr-i ‘azîm hevā ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 9*). [*şad-hayf,]*

sad-hezār: *Yüz bin, yüz binlerce.*

Vāy şol kütah-nazarlar ki bilürler Rabbisin
Şad-hezār bâtil haţ ile şafha-i takvīm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 12*). [*şad-hezār,]*
Be-kām-ı dil nefesî ârzū-yı ‘uşşāk-est
Ki **şad-hezār** nefes reft ü ber-ne-yāmed kām (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14*). [*şad-hezār,]*

sad-hezārān: *Yüz binlerce II pek çok; çok büyük.*

Sū-be-sū murgān-ı hoş-elhān ārāmīdedir
Şad-hezārān ‘andelīb ol ravzadan gül-çīdedir (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 8*). [*şad-hezārān,]*

sad-hezārān bendesi: *Pek çok kölesi.*

Ey Ġulāmî kendiñi vaşf eyleme ol şāha kim
Şad-hezārān bendesi var bir fakīridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 10*). [*şad-hezārān bendesi, -si]*

sādık: *1. Doğru kimseler. 2. Sadakatli, içten bağlılığı olan kimseler.*

‘Aşk meydānında **şādık** ‘aşıkız lāfin iden
Gāh hār ıştābla-i kizb içre hep hādır baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 15*). [*şādık,]*

Yüz çevirmiş şimdi bizden yârlar ağyârlar
Neylesünler **şadıķı** ehl-i hevâ dil-dârlar (*Gulâmî Divanı , Muâşşer 1, Mısra 32*). [*şadıķı, -ı*]
Der-süy-yı Hudâ behr-i şikâyet şode âbık
Pür-nür Gulâmî şoden-i dîde-i **şadıķ** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 28*). [*şadıķ,]*

şadıķa: 1. Doğru kimseler. 2. Sadakatli, içten bağlılığı olan kimseler.

Adına lâyıķ olan **şadıķa** cevır itmeyüp
Haste-dil-i 'âşıķa eyle lebiñle devâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 7*). [*şadıķa,]*
Nâz u sitemi 'âşıķ-ı maḥzûnına maḥşûş
Luṭf u keremi **şadıķa** yok dünına maḥşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 2*). [*şadıķa,]*
Gel yakîn ol al gönül rahm it şehâ hem **şadıķa**
'Âşıķa dil-Vâmık'a hem **şadıķa** sîm-i tenim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 15*). [*şadıķa,]*
Gel yakîn ol al gönül rahm it şehâ hem **şadıķa**
'Âşıķa dil-Vâmık'a hem **şadıķa** sîm-i tenim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 16*). [*şadıķa,]*
Söyle kim mümkün midir tagyîr-i takdîr-i Hudâ
Şâh-ı 'aşķ eyler kerem kâzible gerçi **şadıķa** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 26*). [*şadıķa,]*

şadıķân-ı sîne-süzâna: Gönlü yanan sadıklarına.

Dehân-ı 'âşıķân u **şadıķân-ı sîne-süzâna**
Şarâb-ı nâb kıand-i sükker ezmiş bak bu i'tâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 17*). [*şadıķân-ı sîne-süzâna, -a]*

sad-mihnet: Yüzlerce keder, gam.

Şad-mihnet ile ḥân-ķah-ı 'aşķa düşürdi
Tutdum o zamân mürşid-i 'aşķdan hele ben yed (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 3*). [*şad-mihnet,]*

sad-müjde: Yüz müjde.

Zehr içerdî ḥasretiñden teşneler **sad-müjde** kim
Geldi şehir-i şefķate cüy-ı leben şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 7*). [*şad-müjde,]*

sad-nâle: Yüzlerce inilti (sesi) çıkarmak, yüzlerce kere inlemek.

Gir şâhn-ı gülîstân-ı cefâ-ķâr-ı nigâra
Şad-nâle ile bî-meded ikbâlimi bildir (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 1, Mısra 4*). [*şad-nâle,]*

şad-nâz: Yüzlerce, pek çok naz.

Edâlarla ider **şad-nâz** u istiğnâ kıılır ibrâz
Sürûrından terennüm-sâz olur bülbül ki vuşlat var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 7*). [*şad-nâz,]*
Şabâ **şad-nâz** u cilde 'işvelerle süy-ı cânândan
Getürmüşdür ḥaber ehl-i maḥabbet cân nişâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 9*). [*şad-nâz,]*
Per açup **şad-nâz** ile pervâz idince göklere
Muntazır oldu selâmına alây-ı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 23*). [*şad-nâz,]*

sad-nîze: Yüz mızrak (ile).

Ķâdir olamaz bakmağa ruḥsârıma 'âşıķ
Şad-nîze ile eylerim ol dem anı a'mâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 6*). [*şad-nîze,]*

şad-pāre: *Lime lime, paramparça; bkz. 'ten-i şad-pāre' md.*

Ḳānī' olmuşdum o cānān ile bir güftāra

Şaldı ğurbetlere çarḥ itdi dilim **şad-pāre** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 18*). [*şad-pāre,]*

şadr: *Baş, başkan, sadrazam, vezir.*

Ḥākī-nihād u meşreb-i āzāde fi'l-meşel

Şadra geçerse yine aña āsitānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 8*). [*şadra, -a]*

İderdi **şadr** küttābına şeb rüz ol ziyālar pāş

Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem'-i tābāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 3*). [*şadr,]*

şadr-ı: *Baş, başkan, sadrazam, vezir.*

Dīde-i ḥammārının eṭrāfına şad-türler

Düzmüş ol **şadr-ı** fakīre urmak için der-kemīn (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 4*). [*şadr-ı,]*

şadrı: *Baş, başkan, sadrazam, vezir.*

Hem vezīr-i evvelidir ol risālet **şadrının**

Zīr-i ḥük-māverde-i ser-gerdegāndır Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 7*). [*şadrının, -nın]*

şad-şerha: *Yüz yerden yaralanmış göğsün kendisi, yüzeyi.*

Derūnum 'aşk ile kıl pāre pāre

Dilim **şad-şerha** şerha yāre yāre (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 98*). [*şad-şerha,]*

şad-sürür: *Yüzlerce pek çok fazla sevinç, mutluluk.*

Şad-sürür ile Ğulāmī'ye tekellüm kıldı

Ḳaldırup derd ü ğamı perde-i esrārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 9*). [*şad-sürür,]*

şad-terbiye: *Pek çok yüzlerce terbiye.*

Ṭab'-ı dūna hiç mü'essir eylemez **şad-terbiye**

Cevherī aşlında lâzım ādeme 'izz ü şeref (*Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 7*). [*şad-terbiye,]*

şad-vāre: *Yüzlerce yaralanmış gönül.*

Nāvek-i ğamzeyle açdı sīneme **şad-yāreler**

Gerçi ümmīd-i devā itsem ider cevri ü 'itāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 5*). [*şad-yāreler, --ler]*

şad-zahm-ı cefālar: *Cefaların yüz yarası.*

Ṭüb eyleye meydān-ı maḥabbetde serin hem

Şad-zahm-ı cefālar ire çevgān-ı ḳazādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 10*). [*şad-zahm-ı cefālar, --lar]*

şad-zār: *Yüzlerce ağlama inleme feryat figan etme.*

Bāl ü perrin āteş-i hecr içre sūzān eyleyüp

Düşdi çāh-ı fūrḳate **şad-zār** ile eyler fiğān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 4*). [*şad-zār,]*

Çemen-zār-ı cefāda bülbul-i şeydā gibi her dem

Terennüm-sāz olur **şad-zār** ile bir la'l-i gül-fāma (*Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 4*). [*şad-zār,]*

Hâk-i dergâhına **şad-zâr** ile rû-mâl olayım

Nice bir cevri ü cefâlar ile pâ-mâl olayım (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 25). [şad-zâr,]

şad-zerre: Pek çok,yüzlerce küçük parçalar parçacıklar.

Tig-ı cevri ile vücudum kılsalar **şad-zerre** ger

Emriñe ser-mü muhâlif idemem bir harekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 11). [şad-zerre,]

şaf: İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, halis.

Şuflı libâs-ı şûf ile aldatma ‘âlemi

Şâf olmayınca dil nazâr itmez nigâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 8). [şâf,]

Şâf iken mir‘ât-ı sîne gâm gubârı kındı âh

Seyr-i ‘aks-i şâhid-i ma‘nâya şüret kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 5). [şâf,]

şaf evle dili: Gönlü temiz et.

Cânâ mis-i bî-kıymeti kimyâya ulaştır

Şâf eyle dili pûte-i simyâya ulaştır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 2). [şâf eyle dili, -i]

şaf tutup: Şaf bağlamak (tutmak): Sıra teşkil etmek, sıralanmak.

Çetr çekmiş rûyına zülf-i siyâhından güzel

Şaf tutup bîgâneler dil-şâd olup hûbâneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 6). [şaf tutup, -up]

şafâ: 1. Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik. 2. Eğlence, neşe, zevk. 3. Saflık, berraklık.

Bilmezem küyün o cânânın kerem kıl ey nesim

Bir haber vir büy-ı zülfîyle dile bahş it **şafâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 6). [şafâ,]

Ebr-i lebi yağdırur kalbe **şafâ** âbını

Dikse eger vaşlına ‘ahd ile yârim livâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 23). [şafâ,]

Bahâr-ı ‘aşrda büy-ı **şafâyı** görmemişiz

İrişdi hasret ile cânım ey nigâr be-leb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 7). [şafâyı, -y, -ı]

Figân u zâr-ı ‘âşkıdan **şafâlar** kesb ider cânân

Tabîbiñ zevkine âh-ı dil-i bîmârdır bâ‘iş (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 7). [şafâlar, -lar]

Şundı sâkî-i ezel câm-ı **şafâdır** diyerek

Mey-i hicrânı nedir mestî-i belvâya ‘ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 9). [şafâdır, -dır]

Şehâ mir‘ât-ı kalbe hüsni-rûyuñdan cilâ göster

Gubâr-ı derd-i hicrânı silüp rûy-ı **şafâ** göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 2). [şafâ,]

Ümmîd-i vişâl âyinesi dest-i hayâlde

Üftâde-i hasretlere ya‘nî ne **şafâdır** (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 6). [şafâdır, -dır]

Sâye-i şahbâda kim bâ-şad **şafâ** vü hoş-dili

Zîver-i âgûş-ı meh-peyker olup vakt-i şehri (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 5). [şafâ,]

Dutar elde piyâle lâle-i hamrâ **şafâ** birle

Çemen mey-hânesinde nesteren-nâm sâkî ‘işret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 13). [şafâ,]

Vişâliñ görmedik ey bî-vefâ yârim vedâ‘ olsun

Şafâñı sürmedik ey mâh-ruhsârım vedâ‘ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 2). [şafâñı, -ñ, -ı]

Nedir çâre şehâ eglencemiz yok gayri dilberden

Şafâlar kesb ider dil rûz u şeb efkâr-ı vuşlatdan (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 4). [şafâlar, -lar]

Nās lebānıñ seniñ vaşfını itdikde yār
Qalbe Ğulāmı'niñ āh itdi **şafālar** vezān (*Ğulāmı Divanı , Gazel 155, Mısra 26*). [*şafālar, -lar*]
Pergār-ı 'ömr dehrde rāhatla dönmedi
Ferdā döner mi söyle dilā bir **şafā** ile (*Ğulāmı Divanı , Gazel 167, Mısra 8*). [*şafā,]*
Dilā nigār idüp naķz 'ahd ü peymāna
Mübeddel oldı **şafā** zevk u 'ayş aħzāna (*Ğulāmı Divanı , Gazel 178, Mısra 2*). [*şafā,]*
Bahār-ı dehrde bñy-ı vefāyı şemm iden kimdir
Şafāsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña kanmaz mı (*Ğulāmı Divanı , Gazel 189, Mısra 6*). [*şafāsın, -(s)ı, -n*]
Maşrıķ-ı 'adle varup 'izzetle seyrān eyledi
Şehriyār-ı şāhid-i ümmīdi kesb itdi **şafā** (*Ğulāmı Divanı , Kaside 7, Mısra 8*). [*şafā,]*
Dergehiñden ğayriye cānā yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü gerçi dünyāda **şafāñı** sürmedim (*Ğulāmı Divanı , Muhammes 4, Mısra 18*). [*şafāñı, -ñ, -ı*]
Pür-cefāyı sevmeyen sürmez **şafā** Mevlā Kerīm (*Ğulāmı Divanı , Tahmis 3, Mısra 35*). [*şafā,]*

şafādan: Eğlence, neşe, zevk.

Şafādan şanma bu nüş-i meyi cüş-ı dili belki
Ğulāmı cüş-i cüy-ı ğam-ı ekdārdır bā'is (*Ğulāmı Divanı , Gazel 27, Mısra 9*). [*şafādan,]*
Eger dūr olsa kūy-ı dil-rübādan
Eğer kalmaz derūnında **şafādan** (*Ğulāmı Divanı , Mesnevi 1, Mısra 62*). [*şafādan,]*

şafā-gır: Huzurlu mutlu.

Vādī-i zūlmetde kalmışken sitem-keşler kamu
Āb-ı 'adlinden **şafā-gır** oldılar bāy u gedā (*Ğulāmı Divanı , Kaside 7, Mısra 10*). [*şafā-gır,]*

şafā-yı kalbden: Gönünün sefasından.

Şafā-yı kalbden olmuş semāya peyveste
Livā-yı 'ayş-ı meserret pey-ā-pey āħir-kār (*Ğulāmı Divanı , Kaside 4, Mısra 17*). [*şafā-yı kalbden, -den*]

şafha: Ar. Bir şeyin yassı yüzü. Sayfa, levha.

Böyle yazdı vaşfıñı zerrīn qalemle āfitāb
Şafha-ı kırtās-ı dehre ey meħābet aħteri (*Ğulāmı Divanı , Kaside 5, Mısra 16*). [*şafha-i, --i*]

şafha-i dilden: Gönül sayfası, levhası.

Rūsūm-ı mā-sivāyı nā-bedīd it **şafha-i dilden**
Cemālīñ seyrine āyine-i 'ālem-nümā göster (*Ğulāmı Divanı , Gazel 57, Mısra 3*). [*şafha-i dilden, --den*]

şafha-i fūrkatde: Ayrılık sayfasında.

Şafha-i fūrkatde kayd itmiş o baħt-ı dūnımı
Rüy-ı Leylā'dan ba'īd itdi dil-i Mecnūn'ımı (*Ğulāmı Divanı , Tahmis 3, Mısra 21*). [*şafha-i fūrkatde, -de*]

şafha-i ruħı zi-ħicāb: Çekinir ruhunun yüzü.

Cemāl-i zīver-i ferħāl ü ħāl-i dildāra
Baķınca ğāzelenūr **şafha-i ruħı zi-ħicāb** (*Ğulāmı Divanı , Gazel 18, Mısra 6*). [*şafha-i ruħı zi-ħicāb, -ı*]

şafha-i rüyında: Yüz/suret sayfası.

Şafha-i rüyında erkām u rüsüm-ı haṭ ‘aceb

Bilmezem müsvedde-i baḥtım mı yā zülf-i siyāh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 9). [şafha-i rüyında, -ı, -n, -da]

şafha-i takvīm: Takvim yaprakları.

Vāy şol kütēh-nazarlar ki bilürler Rabbisin

Şad-hezār bāṭıl haṭ ile **şafha-i takvīm** kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 12). [şafha-i takvīm,]

şāfi: (Ar.) Saf, duru, temiz, katıksız.

Rūzdan bī-şübhe ra ‘nādır seḥer hengāmesi

Şāfi ebyaz ol sebebdan olmaz esmerden lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 8). [şāfi,]

şağ: Sağlam, doğru II Sağ taraf, yön.

Şağı süy-ı zīr-i ḥāke gönderürler bī-amān

Eylese bīnbaşılar kumanda-i şağdan geri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 39). [şağı, -ı]

şağ: Canlı, sağlam, diri.

Tiğ-ı ser-tüz-i taḥassürden zaḥım-dār oldı ten

Ḳalmadı cismimde cāndan gayri cānā zerre **şağ** (Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 4). [şağ,]

şağ u şol: Sağ ve sol || Her taraf.

Yürüyince **şağ u şol** āvāzesiyle ceşşler

Bīm-i şavlı ile kıraluñ kaṭ‘ olur tāb u ferī (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 33). [şağ u şol,]

sāğar: Far. Kadeh, cam, piyale: sāgar-ı zerrīn.

Cilve-i güftārīn elbet sāķī **sāğardan** lezīz

Rūy-ı tābānīn şehā billah gül-aḥmerden lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 1). [sāğardan, -dan]

Sāgar-ı vaşlı sāķiyā itme Gulāmī‘den dirīğ

Ḥayli zamāndır ki teni ḥasret-i mey zebūn ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 13). [sāğar-ı, --ı]

Devr ider mey-gūn lebiñ vaktinde ol **sāğar** ğalaṭ

Ḥūn-feşān sāķī-i ‘aynıñ dönderür ḥançer ğalaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 1). [sāğar,]

Şunma sāķī **sāğarı** var git seniñ olsun yeter

‘Aşıkıñ destindeki cām-ı cefādır neylesün (Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 7). [sāğarı, -ı]

sāğar-ı şahbā-yı: Şarap kadehi.

Sāğar-ı şahbā-yı bezm-i vuşlatı kırdı felek

Lāle-veş derdiñle cānā dāğ-dārım gel de gör (Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 5). [sāğar-ı şahbā-yı, -(y)ı]

sāğar-ı zehr-i memāti: Ölüm kadehinin zehri.

Ḥāhişīñ üzre şarāb-ı ‘işreti virse felek

Sāğar-ı zehr-i memāti anda pinhān eyledi (Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 4). [sāğar-ı zehr-i memāti, -ı]

sağdan soldan: Etraftan, her taraftan.

Şağı süy-ı zīr-i ḥāke gönderürler bī-amān

Eylese bīnbaşılar kumanda-i **sağdan** geri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 40). [sağdan, -dan]

sağı: *Gönül.*

Yâreli yâreli dil yâr eli gelse **şağılur**

Yâri kânde göreyim yâremi tezkîr ideyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 7*). [*şağılur, -lur*]

sâha-i ruhsârîña: *Yüzünün sahasına.*

Çeşm-i hûn-rîz ile hûnâbe-i hasret ne ‘aceb

Dökülür **sâha-i ruhsârîña** bu kâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 10*). [*sâha-i ruhsârîña, -ı, -n, -a*]

sâha-i sahrâ-yı ‘âlem: *Dünya çölünün meydanı.*

Neyyir-i nûr-ı likâdan ebr-i gîsûlar gidüp

Sâha-i sahrâ-yı ‘âlem rûşenâ çün mihr ü mâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 4*). [*sâha-i sahrâ-yı ‘âlem,*]

şahbâ: *Bâde, hamr, şarâb.*

Sâkî-i bezm-i ezel virdigi dem bâde-i **şahbâ**

Mihr-i cânân ile bu gönlümü kıldı şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 1*). [*şahbâ,*]

şahbâ-yı gülgün-reng: *Gül renkli şarabı.*

Çeng ile santûr ile **şahbâ-yı gülgün-reng** ile

Cilve-ger cânân ile âhengdir hep kârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 13*). [*şahbâ-yı gülgün-reng,*]

şahib-‘adâletsin ‘alî: *Adaletin sahibi sensin (ya) Ali.*

Dü-cihânda lutf-ı pâkiñ ilticâ eyler gönül

Mülket-i dâreynde **şahib-‘adâletsin ‘Alî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 8*). [*şahib-‘adâletsin ‘alî,*]

şahib-‘atâ: *Ihsan sahibi.*

Hoş-edâ **şahib-‘atâ** kân-ı şehâsın ey ‘alâ

Teşnegâna hem sakâ sen-veş bulunmaz mâ-‘adâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 7*). [*şahib-‘atâ,*]

şahib-câh: *Rütbeli.*

Esîr-i dâm-ı ‘aşkıñ hâlîme ancak Hudâ âgâh

Ne bilsün düşgünüñ ahvâlini dünyâda **şahib-câh** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 4*). [*şahib-câh,*]

şahib-i: *Bir şeyi hükmü altına alıp gerektiği gibi kullanan, ona tasarruf eden kimse.*

İklîm-i dile geldi çerî Çîn ü Hıttâ’dan

Nuşret irişür **şahib-i** sancâk u livâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 18*). [*şahib-i,*]

Şahib-i emn ü emânetdir gürûh-ı Kâdirî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 25*). [*şahib-i,*]

şahib-i fermânıyız: *Ferman sahibi.*

Ser-fürü itmezken ‘âlemde bize mür-ı sürür

Kişver-i hüznüñ şükür kim **şahib-i fermânıyız** (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 12*). [*şahib-i fermânıyız, -(y)ız*]

şahib-i iclâl itdi: *Yücelik sahibi etti.*

Nideyim baht-ı siyâhım beni pâ-mâl itdi

Şanki zu‘mınca anıñ **şahib-i iclâl itdi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 2*). [*şahib-i iclâl itdi, -di*]

şāhib-i ‘ilm-i ‘azīz: *İlim sahibi Aziz.*

Hāfız-ı āyāt-ı Hāk **şāhib-i ‘ilm-i ‘azīz**

Seb ‘a-kırā‘ātu huffāza idi vāziha (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 1*). [*şāhib-i ‘ilm-i ‘azīz,]*

şāhib-i ‘ilm-i ledün: *Allah katında ilim sahibi.*

Şāhib-i ‘ilm-i ledün hem ibni ‘amm-i Muştafā

Bāb-ı şehr-i ‘ilm-i esrār-ı risāletsin ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 3*). [*şāhib-i ‘ilm-i ledün,]*

şāhib-i irfānlara: *İrfan sahipleri.*

Nām-ı elif-kaddi serv bahş-i ma‘ārif ider

Şāhib-i irfānlara vaşfını eyle beyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 12*). [*şāhib-i irfānlara, -lar, -a]*

şāhib-i şevket: *Haşmet, büyüklük sahibi.*

Hayā vü hilm kânı cāmī‘u ‘l-Kur‘ān‘dır ol zāt

Cihānda **şāhib-i şevket** mehābet Hāzret-i ‘Osmān (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 12*). [*şāhib-i şevket,]*

şāhib-i iffet: *İffet sahibi.*

Şāhib-i ‘iffet duhteriniñ ahteriydi bī-hilāf

Hem Zelīhā şānisiydi ‘aşr içinde hābbezā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 3*). [*şāhib-i ‘iffet,]*

şāhib-inşāf: *İnsaflı.*

Āferīn-bād ey Ğulāmī dır bu nazma şā‘irān

Ey Ğulāmī **şāhib-inşāf** olsalar ger nāzırān (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 18*). [*şāhib-inşāf,]*

şāhib-i izzet: *Yücelik sahibi.*

Kıl güzār ağıyardan ‘uzletle **şāhib-i izzet** ol

At sipend-i nefsi nāra nūr-ı ‘aşkla bul şafā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 9*). [*şāhib-i izzet,]*

şāhib-kerem: *Cömertlik sahibi.*

Müjdeler olsun eyā ey bülbülān-ı hoş-nevā

‘Azmi-seyrān eyledi **şāhib-kerem** verd-i ‘atā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 2*). [*şāhib-kerem,]*

Görmemişdi ehl-i şarkı böyle bir **şāhib-kerem**

Şehr-i şarkı itdigi demden berü bānī binā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 13*). [*şāhib-kerem,]*

şāhib-kırān: *F. Her zaman muvaffak olan ve üstünlük kazanan hükümdar.*

Kıl şefā‘at bu Ğulāmī ‘ācize rüz-ı cezā

Menba‘-ı kân-ı kerem **şāhib-kırāndır** Bū-Bekir (*Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 14*). [*şāhib-kırāndır, -dır]*

Ol şeh-i zī-şān u hākān-ı zamān **şāhib-kırān**

Menba‘-ı eltāf u ihsān u ‘ināyet perveri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 65*). [*şāhib-kırān,]*

şāhib-lutf: *Lütuf sahibi.*

Bu hārābe gönlüm ābād itdi sākī cām ile

Pür-keremdir böyle **şāhib-lutfdur** mi‘mārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 6*). [*şāhib-lutfdur, -dur]*

şāhib-naẓarān-est: Görüşü, tecrübesi ve düşüncesi kuvvetli olanlardır.

Ger lezzetî ez-‘āşıkî vü ‘aşk bi-dānī

Dānistenet ez-himmet-i **şāhib-naẓarān-est** (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 20). [şāhib-naẓarān-est,]

şāhib-secā‘at: Cesaret sahibi, yiğit.

Zihī ‘ālī-himem **şāhib-secā‘at** Hāzret-i ‘Osmān

Mekārim-zīb-i iklīm-i kerāmet Hāzret-i ‘Osmān (Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 1). [şāhib-secā‘at,]

sāhil: Deniz, nehir, göl kenarı.

İlāhī ben ğarīk-i lücce-i deryā-yı taqşīrim

Ḥalāş it **sāhil-i** ‘afva ulaşdır eyle rahmethā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 10). [sāhil-i, - i]

Keşti-i tūfān tutmaz şekve **sāhilden** şehā

Mülk-i dervīşiden olmaz ‘āciz İbrāhīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 7). [sāhilden, -den]

sāhil-i bahr-i hıtāma: Sonsuzluk denizinin sahiline.

Ḥamdü-lillāh irdi ta‘līm-i redīfīn zevraķı

Sāhil-i bahr-i hıtāma atdı kapdan lengeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 50). [sāhil-i bahr-i hıtāma, -a]

sāhil-i dīdār-ı yār-i bī-vefāya irmege: Vefasız sevgilinin güzel yüzünün sahiline ulaşmaya.

Sāhil-i dīdār-ı yār-i bī-vefāya irmege

Keşti-i sevdāyı sürmem bahr-i pür-ālāma ben (Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 5). [sāhil-i dīdār-ı yār-i bī-vefāya irmege, - meg, -e-ya]

sāhil-i şıhhate gel: Doğruluk sahiline gel.

Zevraķ-ı zāra şitāb ile dü-destin şalmış

Sāhil-i şıhhate gel şanma ki irmiş kalmış (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 10). [sāhil-i şıhhate gel,]

sāhil-i sīvās‘da: Sivas sahilinde.

Cāyi‘ān sīr oldı hān-ı nī‘ metinden bī-hilāf

Sāhil-i Sīvās‘da kaṅşī şehre vardıysa şehā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 22). [sāhil-i sīvās‘da, -da]

sāhil-i vaşl-ı lebiñ süyına irse: Dudağının kenarının suyuna ulaşsa.

Ebhur-ı ‘aşkıñda ya‘nī dilimiz ğarķ olur

Sāhil-i vaşl-ı lebiñ süyına irse sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 18). [sāhil-i vaşl-ı lebiñ süyına irse, --ı-se-y, -ı, -n, -a]

sahn-ı: Ar. 1. Mekânın ortası, orta yer: sahn-ı sofa. 2. Zil. -tesniye bünyesiyle- sahneyn: Çifte zil. 3. Büyük kâse. (Bu münasebetle lisanımızda -fethateyn ile- maruf yemek kabına ıtlak olunur).

Ser-āver **şahn-ı** meydān-ı zemīne leşker-i sebzī

Cihān-gīr olmada sebķat idüp Kisrī vü Dārā‘ya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 11). [şahn-ı,]

sahn-ı dīvān: Meclisin ortası II birinin huzuru, makamı.

Quruldu **şahn-ı dīvān** içre bī-hād kürstī-i sīmīn

Şeb-i da‘vet aşıldı şeb-çerāğ āvīzeler zīrā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 25). [şahn-ı dīvān,]

şahn-ı gülşen: *Gülbahçesi || bahçe.*

Şahn-ı gülşen sümbülistân-ı halâvetde giyâh

Leşker-i mür-ı Süleymân gîsû-yı ra'nâ mîdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 11). [şahn-ı gülşen,]

şahn-ı gülzâra: *Gülbahçesinin alanı.*

Gulâmî vardı bu mevsimde şahn-ı gülzâra

Şikeste-hâtır ile bula bir gül-i bî-hâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 33). [şahn-ı gülzâra, -a]

şahn-ı meydân-ı mahabbetde: *Muhabbet meydanının ortasında.*

Şahn-ı meydân-ı mahabbetde eyâ kaşı kemân

Tîr-i müjgânîña kim cây-ı nişândır bedenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 3). [şahn-ı meydân-ı mahabbetde,]

şahn-ı vücûda: *Bedenin sıcaklığı, harareti.*

Gelmemiş şahn-ı vücûda kıdeminde şânî

Evliyâ zümresiniñ şimdi odur sultânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 17). [şahn-ı vücûda,]

sahrâ: *Boş ve geniş yer, kır, ova // savaş alanı.*

‘Aşk-ı hüsnüñ gezdirür her gün bizi şahrâları

Şanki bād-ı bî-karârım bî-karârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 3). [şahrâları, -lar, -ı]

Firâş-ı kudret-i Yezdân eltâf u ‘inâyetle

Bisât-ı sebz ile tezyîn virmiş küh u şahrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 6). [şahrâya, -ya]

Ser-geşte-i şahrâ-yı firâk oldığımı âh

Dildarımı ey bād-ı şabâ eyle gel âgâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 1). [şahrâ-yı,]

şahrâ-vı ‘aşka: *Aşk çölüne.*

Murg-ı cân pervâz idüp şahrâ-yı ‘aşka bir zamân

Tâ ki dergâh-ı habîbe yüz ura rûz u şebân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 1). [şahrâ-yı ‘aşka, -a]

şahrâ-vı ğamda: *Keder çölü.*

Perverdesin ‘aceb niçün ol pây-mâl idüp

Şahrâ-yı ğamda kor nice cevır ü cefâ ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 6). [şahrâ-yı ğamda, -da]

şahrâ-yı hicrân içre ğam: *Ayrılık çölü içinde üzüntü keder.*

Çekmezem Mecnûn gibi şahrâ-yı hicrân içre ğam

Bir şacı Leylâ içün düşmem hayâl-i hâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 3). [şahrâ-yı hicrân içre ğam,]

saht: *Pek çok, aşırı, haddinden fazla.*

Nâkış-ı hâcibleriñ çekdi iki ay resmini

Çille-i sahtını dil çekdi iki mâh amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 10). [sahtını, -ın, -ı]

sâ‘id: *İyi ve güzel yaratılışı, üstün ahlâkı sebebiyle hak katında makbul olan, kurtulmuşlardan sayılan (kimse).*

Ahşen-i takvîm ile halk eylemiş Hâlık seni

Zât-ı hüsnüñ ahter-i sa‘id gibi olmuş sa‘id (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 8). [sa‘id,]

sā'ig-i bāzār-ı 'aşk içre: *Aşk pazarı içinde kolay bulunan yiyecek, içecek.*

Âh ten-i sîmîniñe müşterî bāy u gedā

Şā'ig-i bāzār-ı 'aşk içre cünûnlar saña (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 2*). [*sā'ig-i bāzār-ı 'aşk içre,]*

sā'il: *Sual eden, soran; dilenci.*

Rahmı yokdur ey Ğulāmî zerrece **sā'illere**

Bî-haberdir derd-i 'aşkdan ol şacı leylā meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 13*). [*sā'illere, --ler, --e]*

'İşve-i cilve ile rûy-ı pür-envârını açdı

Luţf ile **sā'iliniñ** dîde-i hûn-bârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 2*). [*sā'iliniñ, -i, -nin]*

ĖorĖarım âhîr nefesde rûy-ı âliñ görmeye

Sā'ilim muhtâcîñım cānā cemālîñ görmeye (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 24*). [*sā'ilim, -im]*

sā'il olup: *Dilenci olup.*

Bir zamān **sā'il olup** hâk-i kudûm almak için

Yağdı bārān gibi ser üzre nice dürlü belā (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 7*). [*sā'il olup, --up]*

sā'il-āsā bāb-ı cānānda: *Sevgilinin kapısında dilenci gibi.*

Söyler a'dā mülk-i Ėam içre iĖāmet terkin it

Sā'il-āsā bāb-ı cānānda fezāhāt terkin it (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 22*). [*sā'il-āsā bāb-ı cānānda, --ı]*

sā'il-i bî-Ėarelerin: *Ėaresizlerin sorusu.*

Çeşm-i cellādî ile **sā'il-i bî-Ėarelerin**

Sürdi meydān-ı hâĖārāt u siyâsetlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 9*). [*sā'il-i bî-Ėarelerin, -ler, -in]*

sā'il-i ihsānîña: *Ihsan dilencisine.*

Âsitān-ı rahmetiñden çok temennā eyledim

Sā'il-i ihsānîña sîm-i keremle irmediñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 10*). [*sā'il-i ihsānîña,]*

sā'il-i ihsānîñam: *Ihsanının dilencisiyim.*

Pās-bān-ı bābîñam hem **sā'il-i ihsānîñam**

Bî-nevāyam bî-nevāyam cān ile giryānîñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 3*). [*sā'il-i ihsānîñam, -am]*

sakā: *Ar. sucu, su dağıtıcısı.*

Ėoş-edā şāhib-'atā kân-ı şehāsiñ ey 'alā

Teşnegāna hem **sakā** sen-veş bulunmaz mā-'adā (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 8*). [*sakā,]*

sakar: “Şiddetli bir ısı ile yakıp kavurmak” anlamındaki sakr kökünden isimdir. Dört âyette cehennem kelimesi yerine kullanılmış, bunlardan Müddessir sûresinde (74/28-29), “yaktığı şeyi tüketircesine tahrip etmekle birlikte sönmeyip yakmaya devam eden ve insanın derisini kavuran” şeklinde nitelendirilmiştir.

FirāĖ-ı yāri görmek bir nişān olmuş cehennemden

Ėalaţ itdim ma'āzallāh **sakar** andan nişān olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 4*). [*sakar,]*

Ėalāş buldı **sakardan** o dil ki sevdi seni

Ki tālibān-ı cemālîñ dururlar ehl-i zekāt (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [*sakardan, -dan]*

Vā'izā kōrkutma nār-ı dūzah ile kıl nazar
Āteş-i hicrān ile dūnyā baña olmuş **saķar** (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 2*). [*saķar,]*

sāki: *Ar. Kadeh sunan, suvarıcı.*

Getür cām-ı Cem' i olsun seniñ ol cilveli sāķī
Baña besdir hemānā sīm-ten sāķileriñ **sāķı** (*Gulāmī Divanı , Müfret 40, Mısra 2*). [*sāķı,]*

sāki: *Mecliste içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.*

Hān-ı 'işret kurdı gülşen içre lāle şevķ ile
Oldı **sāķī** nesterīn döndürdi cāmı hābbezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 20*). [*sāķī,]*
Şundi **sāķī-i** ezel cām-ı şafādır diyerek
Mey-i hicrānı nedir mestī-i belvāya 'ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 9*). [*sāķī-i, -i]*
Cilve-i güftārīñ elbet **sāķī** sāğardan lezīz
Rūy-ı tābānīñ şehā billah gül-aħmerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 1*). [*sāķī,]*
Recālarla didim vir cām-ı luţfī **sāķī-i** hūsne
ğazabla didi yok ħumlar tolu ħam şularındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 5*). [*sāķī-i, -i]*
Dilā kaţ' eylemişse iltifātī cāmını **sāķī**
Dükenmez cām-ı çeşimde şarāb-ı pür-nemim vardır (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 7*). [*sāķī,]*
Dutar elde piyāle lāle-i ħamrā şafā birle
Çemen mey-ĥānesinde nesteren-nām **sāķī** 'işret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 14*). [*sāķī,]*
Bu ĥarābe gōñlüm ābād itdi **sāķī** cām ile
Pür-keremdir böyle şāĥib-luţfdır mi 'mārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 5*). [*sāķī,]*
Neyle meyle muţrib ü **sāķīyle** hoş olmaz gōñül
Ārzū-yı şīve-i güftārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 7*). [*sāķīyle, -y, -le]*
Bi-yār **sāķī** me-rā cām-ı 'aşķ ez-ħum-ı şevķ
Ki şūrişī fikenem ber-cihān tu ebkem bāş (*Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 7*). [*sāķī,]*
Devr ider mey-gün lebiñ vaķtinde ol sāğar ġalaţ
Ĥün-feşān **sāķī-i** 'aynıñ dönderür ĥançer ġalaţ (*Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 2*). [*sāķī-i, -i]*
İr hemān mey-ĥāne-i mestān-ı 'aşķa zār ile
Ey Ĥulāmī belki luţfından şunar **sāķī** tıfāğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 10*). [*sāķī,]*
Ĥadeĥler kāselerle bādeler cāmlar kırılşunlar
O 'işret meclisinde mey virür **sāķī-i** vaĥdet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 14*). [*sāķī-i, -i]*
Nüş idüp **sāķī-i** 'aşķdan ĥamr-ı mihr-i vaĥdeti
Pā-nihād itmey cihānda bezm-i mey-āşāma ben (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 7*). [*sāķī-i, -i]*
Şunma **sāķī** sāğarı var ġit seniñ olsun yeter
'Āşıķıñ destindeki cām-ı cefādır neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 7*). [*sāķī,]*
Neyleyim sīmīn-beden ben **sāķīsiz** mey-ĥāneyi
Āb-ı kevşer olsa nüş itmey tolu peymāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 1*). [*sāķīsiz, -siz]*
Mey-i renc ü miĥenden mest olan maĥmūr rāĥatdır
Tevāzu' eylemez **sāķīye** cām-ı neş'e-baĥşāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 12*). [*sāķīye, -ye]*
Getür cām-ı Cem' i olsun seniñ ol cilveli **sāķī**
Baña besdir hemānā sīm-ten sāķileriñ sāķı (*Gulāmī Divanı , Müfret 40, Mısra 1*). [*sāķī,]*
Getür cām-ı Cem' i olsun seniñ ol cilveli sāķī
Baña besdir hemānā sīm-ten **sāķileriñ** sāķı (*Gulāmī Divanı , Müfret 40, Mısra 2*). [*sāķileriñ,]*

sākub-āsā: *Delen, delici, bir yandan bir yana delip geçici gibi.*

‘Urūc itdi göge ‘aşk ile ‘İsā

Sürür ile şihāb-ı **sākub-āsā** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 20*). [*sākub-āsā,]*

sākī-i bezm-i ezel: *Ezel meclisinin sakisi.*

Sākī-i bezm-i ezel virdigi dem bāde-i şahbā

Mihr-i cānān ile bu gönlümi kıldı şeydā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 1*). [*sākī-i bezm-i ezel,]*

sākī-i bezm-i ma‘ārifdir hakikat bādesin: *Hakikat şarabını sunan saki içki meclisinin arifidir.*

Sākī-i bezm-i ma‘ārifdir haqīkat bādesin

Dest-i dervīşāna himmetle virür dīdār-ı şeyh (*Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 5*). [*sākī-i bezm-i ma‘ārifdir haqīkat bādesin, --i-dir-sin]*

sākī-i çeşm-i humār-ālūdeniñ mahmūriyam: *Kendinden geçmiş sakinin gözlerinin sarhoşuyum.*

Sākī-i çeşm-i humār-ālūdeniñ mahmūriyam

Çok mıdır ‘ālemde şeydā rind ü bī-hūş olduğım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 3*). [*sākī-i çeşm-i humār-ālūdeniñ mahmūriyam, -ı, -y, -am-nin]*

sākī-i sā‘ir elinden telh-kām eyler şarāb: *Başka sakilerin (şarap sunanlar)elinden şarap acı olur.*

Sākī-i sā‘ir elinden telh-kām eyler şarāb

Şerbet-i şīrīn-zebānıñ kand-i sükkerdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 9*). [*sākī-i sā‘ir elinden telh-kām eyler şarāb, -i, -n, -den-r]*

sākī-i sīmīn-sürīn: *Sakinin gümüş sürahisi.*

Sākī-i sīmīn-sürīn bī-dīn-i devrānla hemān

Bāde-nūş-ı hecr ü fikr-i yādır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 3*). [*sākī-i sīmīn-sürīn, -in]*

sakın-: *"Aman ha, sakın" anlamında bir uyarı sözü.*

Seyf-i āh-ı şehirimden **sakınup** ide hāzer

Yıkılır āha tayanmaz bu cesāmetle semā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 5*). [*sakınup, -up]*

Söyle ağyāra telāttufları besdir bu kadar

Seyf-i āh-ı şehirimden **sakınup** ide hāzer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 10*). [*sakınup, -up]*

Seyf-i āh-ı şehirimden **sakınup** ide hāzer

Eyleyüp pey-revī-i nefis ü hevā vü hevesi (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 15*). [*sakınup, -up]*

Söyle ağyāra telāttufları besdir bu kadar

Seyf-i āh-ı şehirimden **sakınup** ide hāzer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 20*). [*sakınup, -up]*

Seyf-i āh-ı şehirimden **sakınup** ide hāzer (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 25*). [*sakınup, -up]*

sakın: *"Aman ha, sakın" anlamında bir uyarı sözü.*

Güş urma **sakın** güft-i rakībāna ‘azīzim

Sevdā-yı vişālīñle harāb oldu dil-i zār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 19*). [*sakın,]*

Perde-i zūlfūñ **sakın** açma cemālīñden amān

Kim bırakmasun kazāya şahımı bir kem nefes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 3*). [*sakın,]*

Emîn olma **şakın** vuşlat kelâmıyla firâkından
Virürse dehr bir şerbet içinde sem nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 7*). [*şakın,]*
Bâğ-ı dilden der-i cânâna **şakın** gönderme
Hâtır-ı nâzûkine bār oluyor bār-ı hülûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 3*). [*şakın,]*
Fürkatiñ hışmı yeter bir dañi sen kılma nikâz
Dilber-i dehr gibi olma **şakın** bed-cin'âz (*Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 2*). [*şakın,]*
Hâhiş kılarısa zâr ile bîgâneler **şakın**
Gösterme ey nigâr leb-i la'liñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 7*). [*şakın,]*
Genc ü gevher sîm ü zer bir akçe hâhiş itmedim
Eyle izhâr-ı seḥâ cânâ baḥîl olma **şakın** (*Gulâmî Divanı , Müfret 53, Mısra 2*). [*şakın,]*
Sûy-ı 'uşşâka **şakın** kılma ḥakâretle nazar
Anlarıñ ismini Ḥak levḥa şadâkatla yazar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 21*). [*şakın,]*

sâkin-i vîrâne olam: Harap olmuş ev olayım.

Bî-ruḥ-ı yâr Ğulâmî nideyim 'âlemi ben
Genc yok çünki niçün **sâkin-i vîrâne olam** (*Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 10*). [*sâkin-i vîrâne olam, --am, -]*

sâkit ol: Sessiz olmak.

Sâkit ol ey şûfî-i ḥod-bîn ḳo pendî bir taraf
Meclise virme küdüret kesme cânânım nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 9*). [*sâkit ol,]*

sâkiyâ: 1-Ey içki dağutan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Sâgar-ı vaşlı **sâkiyâ** itme Ğulâmî'den dirîğ
Ḥayli zamândır ki teni ḥasret-i mey zebûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 13*). [*sâkiyâ,]*
Sâkiyâ almaz mı deste ergavânî bâdeyi
Gûşe-i mey-ḥâne-i miḥnetde kaldık ḥayli dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 5*). [*sâkiyâ,]*
İndi çeşme intizâr ile ḳara şü oldu ağ
Sâkiyâ şun mey ki gitsün sîneden endüh u ḡam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 8*). [*sâkiyâ,]*
Oyuna girdi ider çarḥ o şûḥ-ı rakḳâş
Sâkiyâ sen de şarâb ile yetiş meclise baş (*Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2*). [*sâkiyâ,]*

sakla-: Bir şeyi başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Şâh-ı ḥübânım efendim ben seniñ ḥayrânıñam
Şaklaram 'aşkıñ göñülde 'âşık-ı nālânıñam (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 2*). [*şaklaram, -r, -am]*
Ğulâmî mâ'ildir fûrkatî zâra
Sır **şaklamak** kanı utan gül elden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 24*). [*şaklamak, -mak]*

sal: 1. Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak. 2. Koymak, bırakmak, atmak. 3. Yaymak, sermek.

Hümâ-yı re'feti **şalmaz** mı sâye üstüme bir dem
Ğulâmî ḡam temüzında esîr-i mülk-i ḡurbettir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9*). [*şalmaz, -maz]*
Ol neş'eden ki kûh u beyâbân ser **şalar**
Bu baht-ı ḥâb-reftemize bir fesânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 5*). [*şalar, -ar]*
Zinhâr **şalma** künc-i ḳafesden birûna pây
Maṭlab ḥayâtdan saña ger âb u dânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 9*). [*şalma, --ma]*

Kişver-i kalbe nice **sāl** hüküm-rân idi nūr
 Oldı zulmet gibi bir muğ-beçe baht ile re'îs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 7). [sāl,]
 Fülk-i efkârî dilâ deryâ-yı tevhit içre **şal**
 Bir nefes şalmaz anı bî-şek tutar gird-âb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 5). [şal,]
 Hâsret şererinden dil ile bu teni hâfiz
 Yakdın yine ol derdime **şaldın** beni hâfiz (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 2). [şaldın, -dın]
 Hümâ-yı iltifâtın üstime bir sâye **şalmaz** mı
 Şehâ eltfâf-ı vaşlından cihânda bî-naşîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 7). [şalmaz, -maz]
 Geldi hîz-âb-ı cefâ süy-ı hâsüdândan meded
 Tahta-i tâbım kırup girdâba **şaldı** el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 10). [şaldı, -dı]
 Yine **şaldı** dili ol mülket-i fikretlere âh
 Düşürüp dâm-ı belâyâ vü meşakkatlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 1). [şaldı, -dı]
 Şâh-ı hüsni heftede bir görmeye râzî iken
 Perde-i hecri felek **şaldı** ruh-ı nîgûyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 6). [şaldı, -dı]
 Rûz-ı 'îd olduğa teşrîf itdi yârim yanıma
 Şaldı destin gerden-i cânâ bakup efgânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 2). [şaldı, -dı]
 Temûz-ı gamda biraz sâye **şalsa** serv-i vişâl
 Döner rebî'-mişâl dehr i' tidâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 3). [şalsa, -sa]
 İtmeden hâlîme âgâh eşer-i âh seni
 Şaldı gurbetlere bu çarh-ı sitem-kâr beni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 2). [şaldı, -dı]
 Rûz u şeb yâr yâr didükçe yârelendi cân u dil
 Rahma **şalmaz** mı tabîbim derd-i hicrânım senî (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 6). [şalmaz, -maz]
 Zihî bâl-i hümâ-yı rahmet-i Hâk **şaldı** bir sâye
 Ser-i 'âşî vü 'âciz-bendegâne buldılar pâyê (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 1). [şaldı, -dı]
 Bahârîñ behcet ü hüsniñ tezâyüd eyledi Mevlâ
 Ki **şaldı** deşt ü küh-ı dehre devlet tayıri sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 28). [şaldı, -dı]
 Güşâd oldı der-i rahmet sürüşân hep şenâ-hândır
 Gubâr-ı zenbi bād-ı 'afv **şalmış** ka 'r-ı deryâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 30). [şalmış, -mış]
 Ne devletdir ne 'izzetdir ne rif' atdır ne hâletdir
 Hümâ-yı şefkatiñ bâl açdı **şaldı** serlere sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 32). [şaldı, -dı]
 Zevrak-ı zâra şitâb ile dü-destin **şalmış**
 Sâhil-i şihhate gel şanma ki irmiş kalmış (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 9). [şalmış, -mış]
 Kâni' olmuşdum o cânân ile bir güftâra
 Şaldı gurbetlere çarh itdi dilim şad-pâre (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 18). [şaldı, -dı]

şal-: 1. Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak. 2. Koymak, bırakmak, atmak. 3. Yaymak, sermek.

Düşer dil kurtılup dâm-ı belâdan başka bir dâma
 Şalar sevdâ-yı 'aşk ile vücûdın hâr-ı âlâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 2). [şalar, -ar]
 Sell-i seyf itmede her yaña gezer meydânı
 Bî-vefâ 'âşıkına esb-i cefâyı **şalıcı** (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 8). [şalıcı, -ıcı]

salâh: Dine alan bağlılık.

Çün zühd ü **şalâh** ez-men-i güm-râh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 25). [şalâh,]

salâh: Düzelme, iyileşme, iyilik.

Zühd ü **şalāhın** şabā ‘āleme i‘lān için

Meskenini ğayb idüp eyler idi şāyiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 3*). [*şalāhın, -ın*]

şalāt oldı yasağ: *Dua etmek, namaz kılmak yasak oldu.*

Ey Ğulāmī bize mescidle **şalāt oldı yasağ**

Gidelim şimdi kenīsā gibi yok cāy-ı nefis (*Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 9*). [*şalāt oldı yasağ, --dı*]

şaldı: *Düşürdü.*

Şaldı âteş kâlbime çıkdı duḥānım göklere

Yandırur eflāki āhım āşinā Mevlā Kerīm (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 9*). [*şaldı,]*

sālik-i rāh-ı hakikat: *Hakikat yoluna giren.*

Sālik-i rāh-ı ḥakīkat ‘aşka eyler iktidā

‘Aşkdır tezyīn-baḥş-ı kâ‘ināta bi‘t-tamām (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 5*). [*sālik-i rāh-ı ḥakīkat, -yol*]

şalınmak: *(sevgilinin) naz ve eda ile yürümesi.*

Büse-i la‘l-i lebi olmaz müyesser ‘āşıkā

Şalınur serv üzre el irmez amān ol sīb-i sürḥ (*Gulāmī Divanı , Müfret 8, Mısra 2*). [*şalınur, -ur*]

şalmasa: *Salmak, göndermek.*

Gelmeseydim nola bu pür-mihen-i dünyāya

Şalmasaydım serimi ğaflet ile sevdāya (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 2*). [*şalmasaydım, -y, -dım*]

şalmaz: *Vermez.*

Baḥr-ı luṭfuḥdan dilā bir kaṭre āb almaz bize

Gendüm-i iḥsānını ol dil-rübā **şalmaz** bize (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 12*). [*şalmaz,]*

şaltānāt: *Hükümdarlık, sultanlık l hakimiyet, güç.*

Esb-i istiḡnāya binmiş **şaltānatla** şehriyār

Pāy-ı meymūnın başup gülzārı kıldı rüşenā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 17*). [*şaltānatla, -la*]

sāmānı: *Rahat, huzur.*

‘Aşka düşdüm sīne çāk itdim başım urdum taşā

Vādī-i ‘aşkıñ Ğulāmī bī-ser ü **sāmānıyım** (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 14*). [*sāmānıyım, -(y)ım*]

şan-: *Düşünmek, sanmak, zannetmek.*

Bu kadar ḥuşk u tehī **şanmaya** dilden nefesi

İder ‘uşşāka Ḥudā luṭf ile feryād-resī (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 17*). [*şanmaya, -ma, -y, -a*]

şan: *Büyüklik, ululuk, azamet.*

Mey-i ḥışm-ı nıgehi zehr ile āmīḥte idüp

Dest-i mazlūma virür **şan-ı** ‘adālet bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 6*). [*şan-ı, -ı*]

Reftem ü dīdem be-süy-ı servḥā-yı bes bülend

Der-derün **şan** hem-çü tū serv-i ḥırāmānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 4*). [*şan,]*

Degil tenhâ Ğulâmî hâliñe vâkıf olan ey şüh
Cihânda söylenür **şânîñ** hemânâ ben miyim nâtık (*Ğulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 10*). [*şânîñ, -in*]
Rîsmân-ı re'fetiyle çekdi şâhım bendesin
Merhametle söyledi düşmez benim bu **şânıma** (*Ğulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 12*). [*şânıma, -ım, -a*]
Kâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü'ş-şânız
Yücedir pîrimiziñ şevket-i 'izz ü **şânı** (*Ğulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 16*). [*şânı, -ı*]

şan: ... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Dilâ sen **şanma** kim çarh-ı cefâ-kirdârdır bâ'is
Bu mañzüniyyete ikbâl-ı nâ-hemvârdır bâ'is (*Ğulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 1*). [*şanma, -ma*]
Şafâdan **şanma** bu nûş-ı meyi cûş-ı dili belki
Ğulâmî cûş-ı cüy-ı ğam-ı ekdârdır bâ'is (*Ğulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 9*). [*şanma, -ma*]
Bed **şandı** benim hâlimi ol bî-haber-i 'aşk
Bilmez ki Ğulâmî şerefi buldı mü'ebbed (*Ğulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 13*). [*şandı, -dı*]
Hem-'inân olmasını **şanma** Ğulâmî dâ'im
Şeh-süvârım gün olur ki reh-i hicrânı tutar (*Ğulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 9*). [*şanma, -ma*]
Şanma sen-veş bağ-ı dünyânıñ kad-i şimşadı var
Nañl-i nâzi huşkı var ammâ anıñ da adı var (*Ğulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 1*). [*şanma, -ma*]
Ğulâmî çâkeri kim görse sâde-dil **şanur** ammâ
Derûn-ı hâne-i hâtırda hulyâ artar eksilmez (*Ğulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 9*). [*şanur, -ür*]
Çün Ğulâmî dergeh-i Ğilân'a var bende ol
Cüy-ı feyz cûş ider sen **şanma** kim nâ-yâb-ı feyz (*Ğulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 10*). [*şanma, -ma*]
Şanma sevdâ-yı mecâzîdir bu şûr-ı zâhiri
Hubb-ı Hağ'dır dilde dervîşân-ı 'Abdü'l-Kâdir'in (*Ğulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 7*). [*şanma, -ma*]
'Âlem-i âbîñ şafâsın **şanma** mey eفزün ider
Cilve-i cânânedir mest eyleyen mestâneyi (*Ğulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 3*). [*şanma, -ma*]
Şanma ser-geştesi dil-ğastesi sensiñ tenhâ
Devr-i çarha nazar it gör o dañı hayrânı (*Ğulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 17*). [*şanma, -ma*]
Şandılar kim nâzil olmuş yere ebr-i kahr-ı Hağ
İtdiği dem düdi cev-v-i çarhda cev-lân-geri (*Ğulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 47*). [*şandılar, -dı, -lar*]
Serde sevdâ-yı mağabbet ola mı olmaya mı
Şanma bu nâle-i âh-ı şehir cümle tehî (*Ğulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 16*). [*şanma, -ma*]
Zevrak-ı zâra şitâb ile dü-destin şalmış
Sâhil-i şihhate gel **şanma** ki irmiş kalmış (*Ğulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 10*). [*şanma, -ma*]
Şâ'ir-i mâhirim vâşif-ı şâhım
Şanma ki dünyâda tâlib-i câhım (*Ğulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 10*). [*şanma, -ma*]
Dönse makşûduñca gerdün **şanma** bâkîdir anı
Küllü şey'in hâlikün Qur'an'da fermân eyledi (*Ğulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 5*). [*şanma, -ma*]

şan: *Azamet, büyüklük.*

Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme dirim
Tutmaz o hercâyı varur şöret ü **şanı** dün ider (*Ğulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12*). [*şanı, -ı*]

şan: *Düşünmek, sanmak, zannetmek.*

Bî-şübhe perîşân ider âhım seni âhır

Âhım yelini **şanma** ki bir bād-ı hevâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 8*). [*şanma, -ma*]

Gulâmî'den şabâ var söyle hüsün **şanmasun** bâkî

'Azîz-i Mısr iken Yûsuf türâb içre nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 13*). [*şanmasun, -ma, -sun*]

İtmesün 'âşıklara cevır ü sitem nâzûk beden

'Aşkı âsân **şanmasun** âteşden ol bir pîrehan (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 44*). [*şanmasun, -ma, -sun*]

saña mestânelik bir dîde-i hammârdan kalmış: *Sarhoşluk sana bir şarapçı gözünden kalmış.*

Neşât-ı meyledir bu şûr u şeydâlık dilâ her ân

Saña mestânelik bir dîde-i hammârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 10*). [*saña mestânelik bir dîde-i hammârdan kalmış, -dan-lik-mış*]

şanavber-kadd: *Çam fıstığı gibi boylu.*

Şanavber-kadd ile ağıyar içinde hoş-hırâm itme

gurâb ile eyâ tûtı dehen-sîre devâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 1*). [*şanavber-kadd,]*

sancâğ: 1. Bayrak 2. Genellikle askeri birliklere verilen, üzeri yazı işlemeli, kenarları saçaklı, gönderli bayrak.

Şavulsun ğam sipâhı bâr-gâhın târ-mâr itsün

Bıraksun tûğ u **sancâğın** şitâb ile firâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2*). [*sancâğın, -i, -n*]

sancak: 1. Bayrak 2. Genellikle askeri birliklere verilen, üzeri yazı işlemeli, kenarları saçaklı, gönderli bayrak.

İklîm-i dile geldi çerî Çîn ü Hıttâ'dan

Nuşret irişür şâhib-i **sancâk** u livâdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 18*). [*sancâk,]*

şanemâ: *Put gibi güzel olan (sevgili).*

Ehl-i 'aşka **şanemâ** la'l-i lebiñ câm-ı şabûh

Hande-i şîveleriñ bahşende-i tefrîh-i ruh (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 1*). [*şanemâ,]*

Sevdâ-yı maḥabbet ezeli kısmetimizdir

Her dem **şanemâ** serdeki sevdâ-yı 'Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 12*). [*şanemâ,]*

Tâ ezel hâk-i vücûdum **şanemâ** bil takdîr

Âb-ı mihr-i ruh-ı hûbân ile kılmış tahmîr (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 11*). [*şanemâ,]*

şâni': *Yapan, işleyen, yaradan (Allah).*

Âferîd-est me-râ **şâni'**-i in kevn ü mekân

Ki keşem cevır ü cefâ bâr-ı sitem rûz u şebân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 1*). [*şâni' -i, -i*]

şânî: *İkinci.*

Şâhib-'ıffet duḥteriniñ aḥteriydi bî-ḥilâf

Hem Zelîhâ **şânisiydi** 'aşr içinde ḥabbezâ (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 4*). [*şânisiydi, -si(y), -di*]

şânî: *Eş / benzer.*

Gelmemiş şahn-ı vücûda kıdeminde **şânî**

Evliyâ zümresiniñ şimdi odur sultânı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 17*). [*şânî,]*

şânî'-i eşyâ: *Bütün her şeyi, yaratan yapan.*

Ân pâdişeh-i kevn ü mekân **şâni'**-i eşyâ

Ân kût dehende heme-i esfel ü a'lâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 1). [**şâni'**-i eşyâ,]

şâniyen: İkinci olarak II İkinci halife kastedilmiştir.

Cülûsiyla vezâret kürsîsine **şâniyen** ol zât

Mu'a'ttar kıldı kaşr-ı dîn ü imâni 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 11). [**şâniyen**,]

şanki: "Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

gonca-fem ha'ttıyla perçem **şanki** reyhân destesi

Gülşen-i hüsninde ey dil bülbül-âsâ kıl nevâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 3). [**şanki**,]

'Aşk-ı hüsnüñ gezdirür her gün bizi şahrâları

Şanki bād-ı bî-karârım bî-karârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 4). [**şanki**,]

Nideyim baht-ı siyâhım beni pâ-mâl itdi

Şanki zu'mınca anıñ şâhib-i iclâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 2). [**şanki**,]

şanma: Sanma! II Zannetme!.

Seyl-i fûrkatle hârâb olmuş anıñ dil hânesin

Şüfiyâ sen sîm ü zerle **şanma** kim ma'mûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 6). [**şanma**,]

Âh-ı âteş-bârı bî-te'sîr **şanma** her şehir

'Âlemi sūzân ider Mevlâ'dan istimdādı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 11). [**şanma**,]

Sırr-ı zâtından nişân olmak hünerdir ey şehim

Lîk **şanma** aña her bir merdiñ isti'dādı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16). [**şanma**,]

Bâğ-ı cüduñ **şanma** yârim sen gibi şimşadı var

Serv-i nâzı var ise ammâ anıñ da adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 1). [**şanma**,]

Şanma bu âhıñ şehâ bed-hâhıña te'sîri yok

Dikmiş âteşden 'alemler göklere feryadı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 9). [**şanma**,]

Şanma istiğnâ-güzîniñ hûn-ı haclet humretin

Mest-i 'aşkı reng-i meydîr gâze-i ruhsârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 17). [**şanma**,]

Bahâr-ı seyl-i fûrkat çeşme-i vaşlın nihân itmiş

Velî olmaz qarârı **şanma** şâhâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 6). [**şanma**,]

sanâtür: Tellerine iki küçük tokmakla vurulmak suretiyle çalınan kanuna benzer çalgı.

Çeng ile **sanâtür** ile şahbâ-yı gülgün-reng ile

Cilve-ger cânân ile âhengdir hep kârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 13). [**sanâtür**,]

Def ü çeng ü çeğâne sâzlar **sanâtürlar** neyler

O yerde kim nevâ-perdâz rakkaş-ı hakikat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 15). [**sanâtürlar**, -lar]

sar-: Çepeçevre çevirmek, dolamak.

Bütün eşcâr u ezharı letâfetden urunmuş tâc

Şarup etrâfa sebzâ-reng destâr-ı melâhat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 4). [**şarup**, -up]

Fâhteler **şarmış** 'imâme berg-i ahdâr sebzden

Şâhlarda murğlar hep 'andelîb-âsâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 5). [**şarmış**, -mi]

sar': Sara hastalığı.

Rakîbî **şar‘a** tutmuş cism-i nâ-pâkin çalar senge

Ḥaber almış ki ben yâr-ı perî-ruḥsâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 5*). [*şar‘a, -a*]

şarar-: *Sararmak, yüzünün rengi sarıya dönmek, rengi solmak. II Sevgilinin yüzünün sararması.*

Şarardı dâğ-dâr oldu Ḥudâyâ lâle-i âmâl

Eser bād-ı ḥazân-ı ḥasret ü ğam rûz u şeb cânâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 5*). [*şarardı, -dı*]

Tiz **şarardı** şoldı gülzâr-ı ümîdîñ ğoncası

Bûlbûl-âsâ ḥâr elinden bir gülüñ giryânıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 5*). [*şarardı, -dı*]

şarar: *Sararmak, yüzünün rengi sarıya dönmek, rengi solmak. II Sevgilinin yüzünün sararması.*

Gülşen-i ḥüsnünde verd-i şafâlar

Şararsa dökülse berg-i ziyâlar (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 18*). [*şararsa, -sa*]

sarây: *Far. Saray.*

‘Adû-yı münkirânla hem-nişîn olmuş **sarâyında**

Müsâvî tutmuş ol bigânegânî âşinâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 11*). [*sarâyında, -ı, -n, -da*]

Ṭağıldı zûlf-i şâhid-veş maḥallât içre çâvuşlar

Sarâya oldılar med‘uvv ednâlar ile a‘lâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 24*). [*sarâya, -a*]

İderdi şadr küttâbına şeb rûz ol ziyâlar pâş

Ki olmuşdı **sarây** içre mişâl-i şem‘-i tâbâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 4*). [*sarây,]*

sarây-ı: *Far. Saray.*

Demâğa çâşnî-i sükker-i sevdâyı almazdan

Sarây-ı sırr-ı sulṭân-ı maḥabbetde Ḥalîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 6*). [*sarây-ı,]*

sarây-ı ‘aşkı dil-şâd it: *Aşk sarayını gönlü hoş et, mutlu et.*

Neler çekdi bu cism-i nâ-tüvânım sensiz ey cânâ

Terennüm eyle bûlbûl-veş **sarây-ı ‘aşkı dil-şâd it** (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 4*). [*sarây-ı ‘aşkı dil-şâd it, -ı*]

sarây-ı ḥüsniniñ bâbında: *Güzellik sarayının kapısında.*

Nigâh-ı naḥvet-i dildâr ile ḥalim yamân olmuş

Sarây-ı ḥüsniniñ bâbında göñlüm pās-bân olmuş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 8*). [*sarây-ı ḥüsniniñ bâbında, -i, -niñ-ında*]

sārbān-ı ‘asr: *Yüzyılın devecisi.*

Çek meḥâr-ı ḥazmı gel sen **sārbān-ı ‘aşr** iseñ

Kılma bir ḥar lenge teslîm-i kaṭâr elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 7*). [*sārbān-ı ‘aşr,]*

şarf: *Harcama, tüketme.*

Rûz u şeb naḥdîne-i ceddin ‘ulûma **şarf** ile

Olmuş idi şem‘-i bezm-i rüşenâ-yı ‘âlimân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 3*). [*şarf,]*

sārık: *Hırsız; çalan, hırsızlık eden.*

Derûn-ı dilde yanmış nâr-ı ḥasret maḥv ider cismim

Metâ‘-ı vuşlatıñ mebzûl-i ‘âlem ben miyim **sārık** (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 6*). [*sārık,]*

sārık-ı dil: *Gönül hırsızı.*

Sırkat ideniñ elleri şer'an kesilür de

Yâ söyle niçün **sārık-ı dil** desti kesilmez (*Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 2*). [*sārık-ı dil,]*

sarıl: *Sarılmak II dolanmak II kucaklamak.*

Dü-destimle **şarıldıkda** miyân-ı dilbere bir kez

Eliñ çek hançer-i hün-hârdan dūr ol didi bir kez (*Gulâmî Divanı , Müfret 13, Mısra 1*). [*şarıldıkda, -dık, -da]*

sarmış nemek: *Tuz basmak.*

Derd-i hicrâna devâ-yı vuşlat-ı cānān gerek

Yāreme merhem deyü bīgāneler **şarmış nemek** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 26*). [*şarmış nemek,]*

sarsar: *Ar. Pek şiddetli, pek gürültülü rüzgâr.*

Dıraht-ı vuşlatıñ bergiyle bārān eyledi rīzān

Sümüm-ı **şarşar-ı** fūrkat kanı ol bād-ı cān-fezā (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 8*). [*şarşar-ı,]*

Öyle tīz ü tünddür pāy-ı sipāhī bādı kim

Olsa a' dā rīg-i deşt-āsā şavurur **şarşarı** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 32*). [*şarşarı, -ı]*

sat: *Bir malı veya mülkü para karşılığı elden çıkarmak.*

Bir pula **şatdım** çürük kâşāne-i imānımı

Virdim anı saña da gör hāne-ber-düş olduğım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 5*). [*şatdım, -dı, -m]*

şavm: *Ar. Oruç.*

Hilāl-ebrūların māh-ı cemālin gördiğñ demde

Gulāmî būs ile iftār kıl **şavmı** hārām itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 14*). [*şavmı, -ı]*

şavn: *Koruma, muhafaza etme.*

Geldi kırklar cevher-i tārīhi ihsān eyledi

Her nefesde **şavn-ı** Bārī ola yār u yāveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76*). [*şavn-ı, -ı]*

şavul-: *Dağılmak, uzaklaşmak, bir tarafa çekilmek.*

Şavulsun ğam sipāhı bār-gāhın tār-mār itsün

Bıraksun tūğ u sancāğın şitāb ile firār itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 1*). [*şavulsun, -sun]*

sa'y: *Çalışıp çabalama.*

Ced-be-ced āmed-şüd-i mihmāna cidd-i **sa'y** ile

Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi taṭyīb-i cenān (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 3*). [*sa'y,]*

sa'y: *Çaba, gayret, çalışıp çabalama.*

Dāne-i āmāli şaçdım kişt-zār-ı nefse āh

Bāda virdim hürmen-i **sa'yi** naşıl itmem esef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 8*). [*sa'yi, -i]*

şayd: *Av, avlama, avlanma.*

Şayd itmede hûbân dili şebbâz-ı derîdir
Pervâz-ı bülendine sebeb hüsni perîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 1). [şayd,]
Teşnedir ‘aşıkların hûnı misâl-i âb içér
Şayd ider şîrim cigerle sîr olur andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2). [şayd,]
Pençe-i hüsinden anıñ kurtaramaz kimse ten
Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 8). [şaydına, -ı, -n, -a]
Kanat açup uçar iken tıyır-ı görse eger
Olur mı şayd ‘aceb ol tab‘-ı bâzdan fâriğ (Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 6). [şayd,]
Şâhbâzım pençe-i himmetle murğ-ı gönlümü
Âhîri şayd eyledi taht-ı fikret kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 8). [şayd,]

şayd kalmış dâm-ı zülfûn telleri: Saç tellerinin tuzağına düşmüş avlanmış.

Murğ-ı diller şayd kalmış dâm-ı zülfûn telleri

Var ise gelsün çeker bunca ta‘ablar pehlevân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 5). [şayd kalmış dâm-ı zülfûn telleri, -(ü)ñ-ler, -i-muş]

sâye: Gölge l himaye, gözetme.

Hümâ-yı lutf-ı tu ger sâye efkened ber-dil
Şevd Gulâmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 9). [sâye,]
Hümâ-yı re‘feti şalmaz mı sâye üstüme bir dem
Gulâmî gam temüzünde esîr-i mülk-i ğurbetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9). [sâye,]
Hümâ-yı iltifâtın üstüme bir sâye şalmaz mı
Şehâ eltfâf-ı vaşlıñdan cihânda bî-naşîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 7). [sâye,]
Bilürüm sâye gibi hüzn ü elem ayrılmaz
Yüze gülmek ile ‘uşşakıñı ħandân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 7). [sâye,]
Göñül çün sâye ayrılmaz ħayâl-i yârden bir dem
Müfid olmaz bırak pendîñle zâhid telh-kâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 7). [sâye,]
Temüz-ı ğamda biraz sâye şalsa serv-i vişâl
Döner rebî‘-mişâl dehr i‘tidâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 3). [sâye,]
Zihî bâl-i hümâ-yı rahmet-i Ħak şaldı bir sâye
Ser-i ‘aşî vü ‘âciz-bendegâne buldılar pâyê (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 1). [sâye,]
Bahârîñ behcet ü hüsniñ tezâyüd eyledi Mevlâ
Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre devlet tayıri sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 28). [sâye,]
Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rif‘atdır ne ħâletdir
Hümâ-yı şefkatiñ bâl açdı şaldı serlere sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 32). [sâye,]

sâye zed murğ-ı hümâ-vı: Talih kuşunun gölgesine vurulmuş.

Bî-nevâ bî-zâd bûdem ħamdü-lillâh u Resûl

Sâye zed murğ-ı hümâ-yı merĥamet-pîrâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 6). [sâye zed murğ-ı hümâ-yı,]

sâye-efgen: Gölge yapan, gölge düşüren.

‘Aceb mi rüy-ı arzâ sâye-efgen olmasa ey dil

Cihânda ser-be-ser zıll-i îlâhî nûrdır zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 11). [sâye-efgen,]

sâye-endâz: Gölge salan.

Vāliyanın mefharı ni‘me‘l-emîrîñ mazharı

Sāye-endāz-ı teferrüc oldı şarka cā-be-cā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 6). [sāye-endāz-ı, -ı]

sāye-endāz-ı nazar: Bakışının gölgesi.

Ey senin ‘aşkıñ derinde niceler üftâdedir

Sāye-endāz-ı nazar çün ol nezâket maşdarı (Gulāmî Divanı , Gazel 184, Mısra 4). [sāye-endāz-ı nazar,]

sāye-i ‘adliñdedir: Adaletin gölgesindedir.

Nigeh-bân-ı vilâyetin olur şîrânla âhûlar

Muşâhib sāye-i ‘adliñdedir bir cāda hem-sāye (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 44). [sāye-i ‘adliñdedir, -dir]

sāye-i ‘aşkında: Aşkın gölgesi.

Sāye-i ‘aşkında âbı gözde dilde âteşi

Žıdd iken bir yerde cem‘ itdim kerâmet kânıyım (Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 9). [sāye-i ‘aşkında, -ında]

sāye-i ‘avn-i ħudāvendide: Allah‘ın yardımının gölgesi.

Sāye-i ‘avn-i Ĥudāvendide ta‘lîm-i redîf

Micmer-i āgâz u bed‘e yaqdı ‘ūd u ‘anberi (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 27). [sāye-i ‘avn-i ħudāvendide, --i-de]

sāye-i ‘izzinde: İzzetinin gölgesinde.

Cismi yok bir ismi var ‘anķā mişālî ‘izzetiñ

Sāye-i ‘izzinde ancak zilletiñ müzdâdı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 6). [sāye-i ‘izzinde, --de]

sāye-i ‘izzinde: İzzetinin gölgesinde.

Südde-i ‘aşkıñ Ġulāmî ser-fürü itmez şehe

Pâdişāhân sāye-i ‘izzinde çâkerdir baña (Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 18). [sāye-i ‘izzinde, --de]

sāye-i şahbāda: Şarabın gölgesinde.

Sāye-i şahbāda kim bā-şad şafâ vü hoş-dili

Zîver-i āgûş-ı meh-peyker olup vaqt-i seher (Gulāmî Divanı , Gazel 67, Mısra 5). [sāye-i şahbāda, -da]

Ma‘zeret-ĥâh-ı kuşur olma felek bā-kadd-i dāl

Sāye-i şahbāda yokdur saña şimdi bārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 22). [sāye-i şahbāda, -da]

sāye-i sâķide: Sakinin himayesinde.

Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirāk u ĥasrete

Sāye-i sâķide hem cām-ı cefâ mestāniyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 4). [sāye-i sâķide, -de]

sāviḥ: Şeyh.

Dil düşdi dām-ı ‘aşka di nā-tamām-ı ‘aşka

Mest-i müdām-ı ‘aşka ‘aşk ile ola **sāviḥ** (Gulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 4). [sāviḥ,]

sāviha: Bağırıp çığırma, haykırma, feryat etme (ölü ardından ağıt yakmak bağlamında).

Zühd ü şalāḥın şabā ‘āleme i‘lân içün

Meskenini ġayb idüp eyler idi **sāviḥa** (Gulāmî Divanı , Tarih 6, Mısra 4). [sāviḥa,]

savvād: *Avcı; sevgili.*

Dānesi gam dāmı hemm olmuş ezel **şayyādınıñ**

Nev-şikār itmek telâşıyla şikār elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 5*). [*şayyādınıñ, --ı, --nın*]

Dāne-i luţfuñ temāşā eyleyen bî-şek düşer

Dām-ı zevke bî-esās ‘ahdiñ gibi **şayyādı** var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 8*). [*şayyādı, -ı*]

Dāne-i luţfuñ gören düşmez mi şādī dāmına

Hüsn-i tab‘ıñ siyyemā gamzeñ gibi **şayyādı** var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 6*). [*şayyādı, -ı*]

sâz: 1. Çalgı aleti. 2. Maruf çalgı: "Bir kerre dokunsan teline sâz-ı derûnun / Bin türlü nevâzişle düzelmez bozulunca." - Râgıb. 3. Yapıcı, düzücü. (Bu manada aslen emr-i hâzırdır.) : hâtır-sâz, devâ-sâz, terennüm-sâz. sâz-kâr uygun, muvafık: baht-ı sâz-kâr.

Ġulāmî tāk-ı nüh-eflâke irdi nâleleriñ

İderse Zühre ‘aceb mi ki **sâzdan** fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 10*). [*sâzdan, --dan*]

Def ü çeng ü çeğâne **sâzlar** santûrlar neyler

O yerde kim nevâ-perdâz rakķâş-ı haķıķat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 15*). [*sâzlar, -lar*]

sebak: *Ders, talim.*

Esb-i meylem bi-reved medrese-i vesvese rā

Sebak-ı dāl bi-güyend bi-ḥān dānāyān (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 14*). [*sebak-ı, -ı*]

seb‘a-kırā‘ât: *Yedi defa okuma okuyuş.*

Hâfız-ı âyât-ı Haķ şāhib-i ‘ilm-i ‘azîz

Seb‘a-kırā‘âtı huffāza idi vâzıḥa (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 2*). [*seb‘a-kırā‘âtı, -ı*]

sebeb: *Ar. sebep.*

Çok niyâz itdim der-i dildāra yüz biñ zār ile

Āşikār olmaz **sebeb** bilmem nedir maţlûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 12*). [*sebeb,]*

Rûzdan bî-şübhe ra‘nâdır seḥer hengāmesi

Şâfi ebyaz ol **sebebdan** olmaz esmerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 8*). [*sebebdan, -den*]

Şayd itmede ḥübān dili şehbâz-ı derîdir

Pervâz-ı bülendine **sebeb** hüsnî perîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 2*). [*sebeb,]*

Cāme-i cāha **sebeb** bilmez bu ver‘-i ḥuşkı kim

Hırķa-i peşmîne-i ‘uzlet geyen ebrārımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 25*). [*sebeb,]*

Nâz u cefāñı çeker ben gibi şad-‘āşıkān

Bunca ‘itāba **sebeb** söyle nedir el-amān (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 2*). [*sebeb,]*

Ol **sebebdan** hel-etā naşşıyla vaşf itmiş Ḥudā

Nûr-ı şems-i cûd u iḥsān u seḥāvetsin ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 5*). [*sebebdan, -den*]

Haķ saña bu ḥüsnî virdigine oldur ki **sebeb**

Eylesünler şun‘ımı bi‘l-cümle seyrān yā Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17*). [*sebeb,]*

sebîl olmaz: *Su içme çeşmesi olmaz.*

Vefāda şābitim da‘vāsın itmek bî-delîl olmaz

Huzûr-ı kâğiye kezzāb şāhidle **sebîl olmaz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 2*). [*sebîl olmaz,]*

sebīlillāh: Allah yolunda; karşılık beklemeksizin.

Fī **sebīlillāh** āzād eyler idi kulları

Vādī-i ihsānda fīl-i demāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 11). [sebīlillāh,]

sebkāt: Geçme, ilerleme.

Ser-āver şahın-ı meydān-ı zemīne leşker-i sebzī

Cihān-gīr olmada **sebkāt** idüp Kisrī vü Dārā'ya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 12). [sebkāt,]

sebt ide feth āyetin: Fetih ayetini yazsın.

Hāme-i kudret ser-i sancāķ-ı şāh-ı a'zama

Sebt ide feth āyetin gālib ola hep 'askeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 72). [sebt ide feth āyetin, -e-in]

sebū: Şarap kabı, testi.

Āhīri ser-şār-ı mīnā-yı **sebū-yı** büseyi

İçdirüp bīgāneye kıldıñ şehā mahzūn beni (Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 7). [sebū-yı, --yı]

sebz: Yeşillik ot, çayır; sevgilinin ayva tüyleri.

Fāhteler şarmış 'imāme berg-i aħdār **sebzden**

Şāhlarda murğlar hep 'andelīb-āsā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 5). [sebzden, -den]

sebzā-reng: (f.b.s.): 1. yeşil rengi. 2. esmer, karasarı. (Develioğlu, 2015:1082).

Bütün eşcār u ezhārī leţāfetden urunmuş tāc

Şarup eţrāfa **sebzā-reng** destār-ı melāḫat var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 4). [sebzā-reng,]

sebze-sūz-ı: Taze yanan.

İrişsün bād-ı tīz-i **sebze-sūz-ı** mevsim-i serdī

O bağın kim derūnında dıraḫt-ı bār-ı vuşlat yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 7). [sebze-sūz-ı,]

sebzī: Yeşil imam.

Ser-āver şahın-ı meydān-ı zemīne leşker-i **sebzī**

Cihān-gīr olmada sebkāt idüp Kisrī vü Dārā'ya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 11). [sebzī,]

seç: İki veya daha fazla şey veya kimseden birinin daha üstün, daha iyi olduğuna karar vermek, tercih etmek.

Küfrine imānına yārın biz imān eyledik

Var müferriķ şūfiyā sen küfr ile imānı **seç** (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 12). [seç,]

secde: (Genellikle namaz ibadetinde olmak üzere) Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyla vücudu alın, burun, el ayaları, dizler ve ayak parmakları yere değecek duruma getirme, bu durumda yere kapanma.

Huzūr-ı Hāķ'da budur **secde** rūyuña kılmak

Ḳabūldür o 'ibādet ki oldı min-ḫasenāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 31). [secde,]

secde-i: (Genellikle namaz ibadetinde olmak üzere) Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu

ululamak maksadıyla vücudu alın, burun, el ayaları, dizler ve ayak parmakları yere değecek duruma getirme, bu durumda yere kapanma.

Ṭavāf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz

Ki Ḥaḳ-perest olan itmez çü şüfî **secde-i** Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40). [secde-i,]

sed-i iskender: İskendr'in tahtı.

Sed-i İskender olsa yıkılır seyl-âb-ı eşkimle

'Aceb muḥkem yıkılmaz ḳal'a-i derd ü belâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 9). [sed-i iskender,]

sefâlet: Sefillik, hakirlik, düşkünlük, aşağılık; yoksulluk.

Melâz u melce' ü me' vâ ne bir penâhım var

Sefâlet ile gezüp düşmüşüm beybâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 10). [sefâlet,]

sefer: Defa, kere.

Âfitâb-ı 'âlem-ârâ-veş şerâfet-baḥş ile

Ḳıldı seyrân u **sefer** müddetle çend-mâh ḥabbezâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 24). [sefer,]

seg: Köpek II Rakip.

Seniñ bâbıñ **segânın** ḥâk-i pâyı olmuşum billâh

Terahḥum eyle hicrândır işim senden meded Ḥâlîş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 9). [segânın, -ânın]

Mî-konem 'azm be-dergâh-ı şuyûḥân-ı kerîm

Zi-zened seng çü **seg** ber-ser-i men dervîşân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 12). [seg,]

Nefs **segdir** sır ḳılma dişler âḥir pâyıñı

Ni'mete şükr eylemez kalb-i seg it ḳovar seni (Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1). [segdir, -dir]

segânet: Onun köpekleri.

Dedr-dü cihân luṭf-ı tu-râ ilticâ konem

Geştem çü ḥâk-i pây-ı **segânet** meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 8). [segânet,]

seg-i kūv-ı nigârim: Sevgilinin mahallesinin köpeğiyim.

Ben **seg-i kūy-ı nigârim** niye bîḡâne olam

Lîk ḥavf eylerim ol günde ki dîvâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 1). [seg-i kūy-ı nigârim, -i-ım]

seg-tabî'at: Köpek yaratılışlı rakip.

Seg-tabî'at münkirân 'av' av ile üşse baña

Dâmeniñden kesmezem dest-i ümîdim heyhât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 13). [seg-tabî'at,]

sehâb-ı hecr içinde: Ayrılık bulutu içinde.

İdüp püşîde rüyın perde-i zülfiyle ol dildâr

Seḥâb-ı hecr içinde gözyaşıyla âb-rîzân ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 4). [seḥâb-ı hecr içinde,]

sehâvet: Cömertlik, el açıklığı, muhtaç olanlara çok ihsan etmek.

Nuḳl-i la'l-i leb-i şîrîni fem-i aḡyârda

Bezl ider nâz u edâlarla **sehâvet** bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 8). [sehâvet,]

sehāvet-pīrā: Gözü süsleyen.

Muntazır şāh u gedā görmeye rüy-ı yāri

Esb-i nāz üzere binince o **sehāvet-pīrā** (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 10). [sehāvet-pīrā,]

seher: (Ar.) Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

Giceler zīver-i āgūş-ı rakībān tenhā

Tā **seher** zevk u şafā resm-i maḥabbet bu mı yā (Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 12). [seher,]

Rūzdan bī-şübhe ra' nādır **seher** hengāmesi

Şāfī ebyaz ol sebebdan olmaz esmerden lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 7). [seher,]

Āh-ı āteş-bārī bī-te'şīr şanma her **seher**

'Ālemi sūzān ider Mevlā'dan istimdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 11). [seher,]

Her **seher** ḥāk-i der-i cānānī būs eyler nesīm

Kim kıla aḥvāl-i ehl-i 'aşka ol āhū nigāh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 11). [seher,]

Eser nesīm-i besīm-i peyām-ı vaşl-ı **seher**

Hezār sem'-i hezāra zi-gülşen ü gülzār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 3). [seher,]

sehī-kad: Doğru, düzgün, fidan gibi boylu.

Gülşen-i fānīde efgān itmezem bülbul gibi

Best idüp dil bir **sehī-kad** gonca-i gül-fāma ben (Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 10). [sehī-kad,]

sehv: Bilmeden yanlış yapmak.

Eylediñ ez-her-cihet **sehv** ü ḥaṭāları gōñül

Bed'-i istiğfār idüp kıl tevbe mānend-i naşūh (Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 5). [sehv,]

selām: Esenlik dileme sözü, selam olsun.

Per açup şad-nāz ile pervāz idince göklere

Muntazır oldu **selāmına** alāy-ı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 24). [selāmına, -ı, -n, -a]

selāmet: Esenliğe kavuşma, huzura erme.

Meveddet meclisinde mest olup dir ḥālet-i 'aşkı

Mükemmel bilmişim gör kim özi andan **selāmetdir** (Gulāmī Divanı , Gazel 49, Mısra 6). [selāmetdir, -dir]

selb: Kaldırma, giderme.

Cihāna şaçdı cümle nūr-ı raḥmet

Ki ref' u **selb** olundu küfr ü zulmet (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [selb,]

selb-i karar: Zor karar.

Bildim belī bī-şabrı cülūs itmesidir hep

Sīmāb gibi **selb-i karar** itmeye bā'is (Gulāmī Divanı , Müfret 5, Mısra 2). [selb-i karar,]

selef: Bir mevki veya durumda daha önce bulunan, yerine geçilen.

Biri zulmet diğeri nūrdur deyü yazdı **selef**

Āb-ı ḥayvānī müfessserdir efendim zūlf ü ruḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 7). [selef,]

Hüsn-i rüyuñ şems-i tâbistân deyü yazmış **selef**

Qaddiñe ser-tâ-kadem söz bulmamış aşlâ halef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 1*). [selef,]

sell-i seyf itmede: Kılıcı çekip çıkarma.

Sell-i seyf itmede her yaña gezer meydânı

Bî-vefâ ‘âşıkına esb-i cefâyı şalıcı (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 7*). [sell-i seyf itmede, -me, -de]

sem: Acı, zehir, dert.

Emîn olma şaķın vuşlat kelâmıyla firâķından

Virürse dehr bir şerbet içinde **sem** nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 8*). [sem,]

sem’: Mum l çerağ, meşale.

Şem’in olsa gonca-veş hârî dilâ pervânede

Zâr u efgânın ider bûlbûl gibi cânâna ‘arz (*Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 7*). [sem’in, -i, -n]

sem’: İşitme.

Eser nesîm-i besîm-i peyâm-ı vaşl-ı seher

Hezâr **sem’-i** hezâra zi-gülşen ü gülzâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 4*). [sem’-i, --i]

sem nûş idüp: Zehri içip.

Kâse-i devrândan **sem nûş idüp** ağyârımız

Giceler âvâze-i eş-şükrdür ezkârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 1*). [sem nûş idüp, -üp]

semâ’: Gök, gökyüzü.

Dâmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim

Kim yalarmış bal tutan engüştini olmuş **semâ’** (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 6*). [semâ’,]

Ey Gulâmî hân-kâh-ı ‘aşķda şî’riñ okut

Zühre eflâk üzre itsün melevî-âsâ **semâ’** (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 10*). [semâ’,]

Hân-kâh-ı âsumânda keh-keşân eyler **semâ’**

Nağme-i şîr ü şadâ-yı hûbî kılsa istimâ’ (*Gulâmî Divanı , Müfret 21, Mısra 1*). [semâ’,]

semâ: Gök, gökyüzü.

Behcetde **semâda** benem ol mihr-i mu‘allâ

Hüsnümden alur şu‘lesini ğurre-i ğarrâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 1*). [semâda, -da]

Nihâl-i qadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler

Semâya ırmeye her bir kesin desti şu‘ûbet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 18*). [semâya, -y, -a]

Âh itmeye şekvâya dehân açmaya bir dem

Bârân-ı belâ seng-i sitem yağsa **semâdan** (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 12*). [semâdan, -dan]

Semâdan rüy-ı deryâya düşen bârân gibi dâ‘im

Gözüm yaşın maħabbet lüccesi üzre ħabâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 5*). [semâdan, -dan]

Cemâli nûrına nisbet **semâda** mâh ile ħurşîd

Hemân ser-geşte vü şürîde-ser ya‘nî iki ħirbâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 7*). [semâda, -da]

Semâda mihr ü meh üftâde-i cemâli olup

Nezâret itmek içün olmuş ikisi devvâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 39*). [semâda, -da]

Şafâ-yı kâlbden olmuş **semâya** peyveste

Livâ-yı 'ayş-ı meserret pey-â-pey âhîr-kâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 17). [semâya, -y, -a]

Semâdan mâh-ı nev keşkül-i ümmîdin dırâz itmiş

Nevâl-i ni'met-i 'adlîñ ider hâhiş açup âya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 49). [semâdan, -dan]

Bir devâsız derde uğratmış beni zâlim felek

Âh u zârımdan **semâda** ağlaşurlar her melek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 22). [semâda, -da]

Bu kederle nüh **semâya** irdi âh u zârlar

Tâze tâze tîğ-i hasret açdı tenden yâreler (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35). [semâya, -y, -a]

Seyf-i âh-ı şehirimden şakınup ide hâzer

Yıkılır âha tayanmaz bu cesâmetle **semâ** (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 6). [semâ,]

semânîñ mâh u mihr-i enveri: Gökyüzünün güneş ve ayının ışığı, parlaklığı.

Ferkadâna pâ-nihâde oldu rahş-ı şevketiñ

Resm-i na'lidir **semânîñ mâh u mihr-i enveri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 12). [semânîñ mâh u mihr-i enveri, --i-i]

semâvât: Gökler, gök yüzü.

Žiyâ aldı **semâvât** ol gice mevlüd-ı Ahmed'den

Degil muhtâc kândîl-i mehe ol leyle-i zûlmâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 35). [semâvât,]

semend: Çevik ve gösterişli at. II [tas.] Gönün Hakk'a teveccüh ve kastı.

Şâhâ nazar gel itme o nev-res hilâline

Beñzer seniñ kâpında **semendiñ** hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 2). [semendiñ, -i, -n]

semender: Ateşte yanmadığına inanılan ve ağzından alevler saçan, büyük bir kertenkele şeklinde tasavvur edilen masal hayvanı.

Girmişim nâr-ı firâka çün **semender** rûz u şeb

Dâd bilmez ey Gulâmî sîne süzân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 9). [semender,]

semender-tab': Ateşte yaşadığına inanılan hayali bir kuş, ateşin sıcaklığında.

Nâr-ı 'hasret itdi süzân câna minnet bildigim

Bu **semender-tab'ımıñ** âteşde çün bünyâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 14). [semender-tab'ımıñ, -ım, -ın]

semen-zâra: Yasemin bahçesi.

Sünbül nihâdedir gül-i sürh üzre nâz ile

'Anber-feşân-ı süy-ı **semen-zâra** kııl nâzar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 6). [semen-zâra,]

sem-i: Mum // Sevgilinin yüzünün güzelliği, parlaklığı.

Sem-i miñnetle dehân-ı dili telh eyleyerek

Derd-i hicrâna devâ yoksa ki şerbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 9). [sem-i,]

semt: 1. Tarik, yol. 2. Taraf, cihet: semt-i Hicâz. 3. Sîret: hüsn-i semt.

Beyâna kâdir olmaz bu Gulâmî cürmini lâkin

Şefâ'at **semtine** dîde-güşâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 14). [semtine, -i, -n, -e]

Mecâzî efserinden başka başda bir külâhım yok

Hâkîkat **semtine** toğrı gider dünyâda râhım yok (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 20). [semtine, -i, -n, -e]

semt-i nigāra: Sevgilinin semtine.

Ey şabā **semt-i nigāra** eyler iseñ ger güzer
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 49*). [*semt-i nigāra,]*
Ey şabā **semt-i nigāra** eyler iseñ ger güzer
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 9*). [*semt-i nigāra,]*
Ey şabā **semt-i nigāra** eyler iseñ ger güzer
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 19*). [*semt-i nigāra,]*
Ey şabā **semt-i nigāra** eyler iseñ ger güzer
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 29*). [*semt-i nigāra, -a]*
Ey şabā **semt-i nigāra** eyler iseñ ger güzer
Hāl-i zārımdan amān Allāh için gel vir haber (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 39*). [*semt-i nigāra,]*

sen-: " Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cā-be-cā serdār-ı hūbān meh-liķā dirler **saña**
'Āşıkāna kīmyā 'ālemde hem engüşt-nümā (*Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 9*). [*saña, -a]*
Ka'be-i hüsünüde hālindir hācer ebrūlarıñ
Çün hilāl olmuş **saña** mihrāb u minberdir baña (*Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 4*). [*saña, -a]*
Şehā mähā **saña** müştāk 'ālem
Esīr-i kākülūñ ednā vü a' lā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 7*). [*saña, -a]*
'Arz-ı ahvāl-i dil-i zār eyledim **saña** meded
Gelmediñ inşāfa bir dem neyleyim cānā meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 1*). [*saña, -a]*
Zīr-i destinde olan üftādeye lutf eyle kim
Rāhimīnler erhamı rahm eyleye **saña** meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 12*). [*saña, -a]*
Noldı cānā **saña** söyle baña bu zār nedir
Āh-bı bthūde nedir hūzn ile efkār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1*). [*saña, -a]*
Zinhār şalma künc-i kafesden birūna pāy
Maṭlab hayātdan **saña** ger āb u dānedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 10*). [*saña, -a]*
Ma'zeret-hāh-ı kuşūr olma felek bā-ḳadd-i dāl
Sāye-i şahbāda yokdur **saña** şimdi bārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 22*). [*saña, -a]*
Saña hūbān-ı 'ālem içre dirler şāh-ı ma'şūḳān
Ḳıyās it hüsünüñ cānā ne güne şūh u şeng olmuş (*Gulāmî Divanı , Gazel 82, Mısra 5*). [*saña, -a]*
Saña olmaz Ġulāmī āşinā bīgāneye meyli
Gerek çāk-i girībān ol gerekse sīne-sūzān ol (*Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 9*). [*saña, -a]*
Bir pula şatdım çürük kāşāne-i īmānımı
Virdim anı **saña** da gör hāne-ber-düş oldığım (*Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 6*). [*saña, -a]*
Tebīh-i zerḳi hırḳa-i tezvīri nāra yak
Cennet muhāldir **saña** zāhid riya ile (*Gulāmî Divanı , Gazel 167, Mısra 12*). [*saña, -a]*
Ḥayli ḥaṭā itmişiz hāli dimekle **saña**
Her ne sitem eyleseñ yār sezādır bize (*Gulāmî Divanı , Gazel 170, Mısra 5*). [*saña, -a]*
Söyledim cānā **saña** nāmın emānet eyledim
Eyle hūrmet āh-ı yāre degme ser-mū müyına (*Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 11*). [*saña, -a]*
Kām-ı gönülüm gayre kılmaz ser-fürü illā **saña**
Şāh-ı pūr-cūd ebr-i bārān-ı şefā'atsın 'Alī (*Gulāmî Divanı , Gazel 180, Mısra 13*). [*saña, -a]*

Ezelki aşinâlıklar ferâmûş oldu sultânım
 Saña ağıyar yâr oldu gönül bîgânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 8). [saña, -a]
 Rûz-ı rüstâhîz 'âşî ümmete yâ Muştafâ
 Kıl şefâ'at kim **saña** râci' recâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 44). [saña, -a]
 Görmeye vech-i hümmü 'ayn-ı 'izz ü devletiñ
 Dâ'imâ şādiler ihsân eylesün Allâh **saña** (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 38). [saña, -a]
 Hâk **saña** bu hüsni virdigine oldur ki sebeb
 Eylesünler şun'ımı bi'l-cümle seyrân yâ Hâlim (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17). [saña, -a]
 Dü-cihân olmaz vişâliñe bahâ
 Mâ-melek cümle **saña** olsun fedâ (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 4). [saña, -a]
 Gizlüce ağıyâra ihsânîñ şadâsın diñledim
 Her dem eylersiñ cefâ bilmem **saña** ben neyledim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 8). [saña, -a]
 Ey bād-ı şabâ var **saña** bir gizli niyâzım
 Hâk-i der-i cânâna varup söyle bu râzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 1). [saña, -a]
 Neylemişiz söyle **saña** ey felek
 İtmedesiñ cevri ü cefâ ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 1). [saña, -a]

sen: " Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Eylerim şekvâ **seni** Mevlâ'ya nezdik ol yeter
 Zâr u vâveylâ ider peydâ gönül şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 13). [seni, -i]
 Nâr-ı 'aşk ile ten-i süzândan külhan-mişâl
 Dûd-ı efgânî irişdir **sen** de ey dil ber-semâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 10). [sen,]
 Âh ten-i sîmîniñe müştêrî bâi u gedâ
 Şâ'ig-ı bâzâr-ı 'aşk içre cünûnlar **saña** (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 2). [saña, -a]
 Ezse serim bağ-bân isterem her dem **seni**
 Rûy-ı güle meyl olan çün hezâr eyler nevâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 19). [seni, -i]
 Şehâ mâhâ bütâ cânâ penâhâ
 Ser-i küyüñ **seniñ** 'uşşâka me'vâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 18). [seniñ, -in]
 Mâ-i câri-veş gelürse süy-i a'dâdan cefâ
 Râzıyım itdim **seni** hûbân içinde intiḥâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 10). [seni, -i]
 Rûyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse **seniñ**
 Dînini terk idüp islâma gelür yâr ḥabîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 5). [seniñ, -in]
 Bendegiyyet defterine lutf ile Fâ'iz **seniñ**
 Ey Gulâmî kayd kıldı nâmın âḥir-kâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 13). [seniñ, -in]
 Bu cism ü cân **seniñ** râhiñda olmuş ḥâk ile yeksân
 Terâḥḥum kıl bu dil-efgendeye ihsânî müzdâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 9). [seniñ, -in]
 Neler çekdi bu cism-i nâ-tüvânım **sensiz** ey cânâ
 Terennüm eyle bülbül-veş sarây-ı 'aşkı dil-şâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 3). [sensiz, -siz]
 Dilâ **sen** şanma kim çarḥ-ı cefâ-kirdârdır bâ'is
 Bu maḥzûniyyete iḳbâl-ı nâ-hemvârdır bâ'is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 1). [sen,]
 Küfrine imânına yâriñ biz imân eyledik
 Var müferriḳ şüfiyâ **sen** küfr ile imânî seç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 12). [sen,]
 Aḥsen-i takvîm ile ḥâk eylemiş Ḥâlik **seni**
 Zât-ı ḥüsnuñ aḥter-i sa'diñ gibi olmuş sa'd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 7). [seni, -i]

Sende var başka edā başka hevā cilve-nümā
 Sūziş-i ‘aşk ile bu sinedeki nār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 7*). [sende, -de]
 Çek mehār-ı hāzımı gel **sen** sārban-ı ‘aşr iseñ
 Kılma bir hār lenge teslīm-i kaţār elden gider (*Gulāmī Divanı , Gazel 48, Mısra 7*). [sen,]
 Seyl-i fūrkatle hārāb olmuş anıñ dil hānesin
 Şūfiyā **sen** sīm ü zerle şanma kim ma‘mūr olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 6*). [sen,]
 Bī-şübhe perīşān ider āhım **seni** āhır
 Āhım yelini şanma ki bir bād-ı hevādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 7*). [seni, -i]
 Ezel bezminde ben ‘ahd itmişim ki dönmeyem **senden**
 ‘İnāyet kıl cefāyı terk idüp bir dem vefā göster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 11*). [senden, --den, -]
 Āteş-i hāşret ile dāğla seni **sen** de ciger
 Çekdi ol yāri kenāra şasırup çok ağıyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 5*). [sen,]
 Āteş-i hāşret ile dāğla **seni** sen de ciger
 Çekdi ol yāri kenāra şasırup çok ağıyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 5*). [seni, -i]
 Bāğ-ı cūduñ şanma yārim **sen** gibi şimşādı var
 Serv-i nāzı var ise ammā anıñ da adı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 1*). [sen,]
 ‘Ālemin teslīmüne efsūn okur zātın **seniñ**
 Āferin ol vech-i pākın böyle bir üstādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 3*). [seniñ, -in]
 İtme ülfet herkes ile perhīz it ey bu ‘l-heves
 Kışver-i göñlüm **saña** virdim ‘azīzim işte bes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 2*). [saña, -a]
 Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim **senden** meded Hālīş
 Enin ü āh u sūzāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 1*). [senden, --den, -]
 Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim **senden** meded Hālīş
 Enin ü āh u sūzāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 2*). [senden, --den, -]
 Hemān bir lahza āsūde maķām u meskenim yokdur
 Nehār u leyl giryāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 4*). [senden, --den, -]
 Seniñ vaşfiñda dirler cümle ‘ālem ma‘denü’l-ihsān
 Dem-ā-dem renc ü aħzāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 6*). [senden, --den, -]
 Hezārān ‘āşıkın hācet-revāsı āsitānındır
 Benim efgān u nālāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 8*). [senden, --den, -]
 Seniñ bābın segānın hāk-i pāyı olmuşum billāh
 Terahhum eyle hicrāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 10*). [senden, --den, -]
 ‘İnāyetle nāzar kıl bu Ğulāmī bendeye bir kez
 Nihāyet-kār tūfāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 12*). [senden, --den, -]
 Seniñ vaşfiñda dirler cümle ‘ālem ma‘denü’l-ihsān
 Dem-ā-dem renc ü aħzāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 5*). [seniñ, -in]
 Seniñ bābın segānın hāk-i pāyı olmuşum billāh
 Terahhum eyle hicrāndır işim **senden** meded Hālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 9*). [seniñ, -in]
 Her ne nakşı görse dil rūy-ı temāyül gösterür
 Çün **seni** seyr eylemekdir nakş u elvāndan garaż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 8*). [seni, -i]
 Gül gibi bağrın mahabbetden kızıl kan eyle **sen**
 Dehre būyın neşr ider hūrşid-i ‘ālem-tāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 7*). [sen,]
 Çün Ğulāmī dergeh-i Ğilān’a var bende ol
 Cūy-ı feyzi cūş ider **sen** şanma kim nā-yāb-ı feyz (*Gulāmī Divanı , Gazel 93, Mısra 10*). [sen,]

Cān ile tenim naḳdini der-dest-i nihādım
 Sermāye-i güftünle kayır **sen** beni ḥāfız (*Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 8*). [sen,]
 Fūrkatīñ hışmı yeter bir daḥi **sen** kılma nikāz
 Dīlber-i dehr gibi olma şaḳın bed-cin ‘āz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 1*). [sen,]
 Olmuşum dergeh-i ‘aşkıñda **seniñ** ḥāk-i ḳadem
 Bād-ı ifnā ile şavurma meded eyle liḥāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 7*). [seniñ, -iñ]
 Kışver-i ḥübāna olduğdan berü **sen** pādīşāh
 Günde bir ḳānūn idersiñ şehir-i mihre iḥtirā‘ (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 3*). [sen,]
 Mihr-i ḥüsnüñ zerresi dünyāyı kılmışdır şu ‘ā‘
 İtmese ḥurşid ṭulū‘ **senden** alurlar irtifā‘ (*Gulāmī Divanı , Gazel 98, Mısra 2*). [senden, --den, -]
 Gulāmī lezzet-i zevḳ-i cihān āgūş-ı dīlberdir
 Dimiş üstādımız ammā ki **sende** ol liyāḳat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 18*). [sende, -de]
 Mey-ḥāne-i fenāya girüp ol Gulāmī **sen**
 Cām-ı ḥaḳīḳati vire bā-iftihār-ı ‘aşḳ (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 13*). [sen,]
 Ney nevā eyler perīşān ḥālīmı görmüş ‘aceb
 Sen de zālīm bilmezem ḥandān mısıñ nālān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 10*). [sen,]
 Gülşen içre artı derdi bülbulün derdim tıyup
 Ey gül-i neşḳüfte **sen** şādān mısıñ giryān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 12*). [sen,]
 Terahḥumla eyā Leylā nazar ḳıl
 Seniñ ‘aşkıñla dīl dīvānedir gel (*Gulāmī Divanı , Gazel 114, Mısra 4*). [seniñ, -in]
 Açarsa ṭurra-i zūlfın eger bād-ı şabā nā-gāh
 Ki gīsüya **seni** bend itmesün ḥāk ile yeksān ol (*Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 6*). [seni, -i]
 Gerçi eylerse **seniñ** fermānıñı ‘uzvum ḳabūl
 Teshīr eylerseñ çü şāhān heft-ḥüb iḳlīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 9*). [seniñ, -in]
 Luṭfa gel inşāfa gel bir yok mı **sende** merḥamet
 Dest-i cevriñle nigārım ḳaddim oldu ḥam-be-ḥam (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 19*). [sende, -de]
 Telḥ-kām olmam **seniñ** şīrīn-lebiñden yād ḳıl
 Tek beni düşnām ile yār iftiḥārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 3*). [seniñ, -in]
 Tīg-i hicrān ile başdan başa cism-i mecrūḥ
 El-amān **sen** dir idiñ yāreye merhem dehenim (*Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 6*). [sen,]
 Ey Gulāmī çek eliñ vaşfında taḳşīr eylediñ
 Şā‘irān medḥinde ‘āciz **sen** naşıl dīvānesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 10*). [sen,]
 Şunma sākī sāğarı var git **seniñ** olsun yeter
 ‘Āşıkıñ destindeki cām-ı cefādır neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 7*). [seniñ, -in]
 Nām-ı elem-kār-ı dīl kūçe-i zilletlere
 Gitdi şehim hecr ile hoş ḳalasıñ **sen** hemān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 4*). [sen,]
 Nās lebānıñ **seniñ** vaşfını itdikde yār
 Ḳalbe Gulāmī‘niñ āh itdi şafālār vezān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 25*). [seniñ, -in]
 Şāhā nazar gel itme o nev-res hilālīne
 Beñzer **seniñ** ḳapıñda semendiñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 2*). [seniñ, -in]
 Bād-ı ḳahrıñ cebel-i Ḳāf‘ı yıḳar çünki **seniñ**
 Dīl-i vīrānemi ta‘mire de fermān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 3*). [seniñ, -in]
 Āb-ı ḥayātı bulur zulmet-i zūlfūñde dīl
 Hızr-ı ḥaṭıñ çün **seniñ** rāh-nümādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 8*). [seniñ, -in]

‘Âşık-ı efgendesi tenhâ Gulâmî **sen** misin
 Bî-karâr olmuş şabâ ‘aşkıyla eyler âh u vâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 13). [sen,]
 Vuşlatından kılma mehcûr bu Gulâmî kemteri
 Şübhesiz **sen** şâfi ‘-i yevm-i kıyâmetisin ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 18). [sen,]
 Seni bir kerre gördükde derûnî ‘âşkıñ oldum
 Ham-ı zencîr-i zülfünde gönül dîvânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 3). [seni, -i]
 İçüp ‘aşkıñ şarâbından gönül mestânedir şimdi
 Seniñ şem ‘-i cemâliñden yanar pervânedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 2). [seniñ, -in]
 Ey **seniñ** ‘aşkıñ derinde niceler üftâdedir
 Sâye-endâz-ı nazar çün ol nezâket maşdarı (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 3). [seniñ, -iñ]
 İtmeden hâlîme âgâh eser-i âh **seni**
 Şaldı gurbetlere bu çarh-ı sitem-kâr beni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 1). [seni, -i]
 Şanma ser-geştesi dil-ğastesi **sensiñ** tenhâ
 Devr-i çarha nazar it gör o dañı hayrânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 17). [sensiñ, -siñ]
 Nev-cüvân iken Gulâmî ‘aşk ile бүkdüñ belim
 Sen ‘aşâyâ pîr idüp cânâ tayandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 12). [sen,]
 Nâzenînim nâzlı yârim çeşm-i fettânım **seni**
 Bizden ayırdı felek çok gördi cânânım **seni** (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 1). [seni, -i]
 Nâzenînim nâzlı yârim çeşm-i fettânım **seni**
 Bizden ayırdı felek çok gördi cânânım **seni** (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 2). [seni, -i]
 Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya ‘küb-veş
 Görmez oldu göz döker yaş Mâh-ı Ken ‘ân ‘ım **seni** (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4). [seni, -i]
 Rûz u şeb yâr yâr didükçe yârelendi cân u dil
 Rağma şalmaz mı tabîbim derd-i hicrânım **seni** (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 6). [seni, -i]
 Âteş-i hasretde yana yana ten olmuş kebâb
 Şu ‘le-i âhım ‘aceb yakmaz mı sultânım **seni** (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 8). [seni, -i]
 Bu Gulâmî çâkeri kıldıñ cüdâ dildârdan
 Ey felek tutmaz mı âyâ bunca efgânım **seni** (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 10). [seni, -i]
 Çün cihânda mâdiñ-i şâh-ı cihân itdi şükür
 Luţf-ı Hağ **sen** gibi bir ‘âciz Gulâmî kemteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 62). [sen,]
 Şark u garba ra ‘d-veş şemşîr-i hükümündür resân
 Şehriyâra şimdi **sensiñ** bu zamân İskenderi (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 6). [sensiñ, -siñ]
 Himem-kârâ **sen** ol kân-ı keremsiñ ma ‘rifet kâdrin
 Bilürsüñ çün ne hâcet hod-nümâ güftâr-ı bî-câya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 61). [sen,]
 Hâlâş buldı şakardan o dil ki sevdi **seni**
 Ki tâlibân-ı cemâliñ dururlar ehl-i zekât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35). [seni, -i]
 Humâr-ı çeşmiñi gördüm yakîñ ile bildim
 Ki hüsnüñ oldı **seniñ** ber-kemâl cümle şîfât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8). [seniñ, -iñ]
 ‘Aşk-ı hüsnüñle ‘azîzim şâ ‘ir itdiñ **sen** beni
 Çeşm-i sehğârîñla cânâ kâfir itdiñ **sen** beni (Gulâmî Divanı , Kit'a 7, Mısra 1). [sen,]
 ‘Aşk-ı hüsnüñle ‘azîzim şâ ‘ir itdiñ **sen** beni
 Çeşm-i sehğârîñla cânâ kâfir itdiñ **sen** beni (Gulâmî Divanı , Kit'a 7, Mısra 2). [sen,]
 Nîm-nigâh-ı nağvetiñle ey şeh-i hûbân-ı dehr
 Fenn-i ‘ilm-i râz-ı mihre mâhir itdiñ **sen** beni (Gulâmî Divanı , Kit'a 7, Mısra 4). [sen,]

Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz
 Hemān bilmiş seni kendini bilmez (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 49*). [sen,]
 Nazar kılsa zemîn ü āsumāna
 Bulur her zerrede **senden** nişāne (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 46*). [senden, --den, -]
 Sen ü benlik nedir idrāk kılmaz
 Hemān bilmiş **seni** kendini bilmez (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 50*). [seni, -i]
 Oyuna girdi ider çarḥ o şūḥ-ı rakḳāş
 Sākīyā **sen** de şarāb ile yetiş meclise baş (*Gulāmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2*). [sen,]
 Getür cām-ı Cem ‘i olsun **seniñ** ol cilveli sākī
 Baña besdir hemānā sīm-ten sākīleriñ sākı (*Gulāmî Divanı , Müfret 40, Mısra 1*). [seniñ, -iñ]
 Nefs segdir sīr kıлма dişler āḥir pāyın
 Ni‘mete şŭkr eylemez kalb-i seg it kovar **seni** (*Gulāmî Divanı , Müfret 42, Mısra 2*). [seni, -i]
 Ḥüsnüñe üftādesiñ **sen** de ‘aceb
 Gülşen-i behcetde eylerseñ tarab (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 7*). [sen,]
 Bir perī-peykersiñ ey nāzŭk-edā
 Görmemiş mişliñ **seniñ** şems-i semā (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 2*). [seniñ, -iñ]
 Sen gibi bir bī-vefāya dŭş idŭp ḥŭkm-i kader
 Āḥ-ı āteş-bār-ı şevḳiñle gezer dil der-be-der (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 11*). [sen,]
 Dīde ter dil pŭr-keder yok **sende** şefkatden eğer
 Kime ḥālim ‘arz idem eṭvār-ı zātñ ser-be-ser (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 13*). [sende, -de]
 Gözle **sen** ḥātır-ı nā-şadı nolur gāḥ u gehī
 Dime bu lāyık-ı rahmet ola mı olmaya mı (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 19*). [sen,]
 Düşürme çāḥ-ı ḥŭzne dest-gīr ol yā Resŭlallāḥ
 Seni üftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāḥ (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 6*). [seni, -i]
 Düşürme çāḥ-ı ḥŭzne dest-gīr ol yā Resŭlallāḥ
 Seni üftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāḥ (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 12*). [seni, -i]
 Düşürme çāḥ-ı ḥŭzne dest-gīr ol yā Resŭlallāḥ
 Seni üftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāḥ (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 18*). [seni, -i]
 Düşürme çāḥ-ı ḥŭzne dest-gīr ol yā Resŭlallāḥ
 Seni üftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāḥ (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 24*). [seni, -i]
 Düşürme çāḥ-ı ḥŭzne dest-gīr ol yā Resŭlallāḥ
 Seni üftādeye kılmış delīl ū reh-nümā Allāḥ (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 30*). [seni, -i]
 Sen vaṭan itdŭn bize āḥ ğurbeti
 Biz çekelim bunda belā fŭrḳati (*Gulāmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 25*). [sen,]
 Ḥālīme rahm eyler idiñ noldı ol ḥālet ḳanı
 Ḥazret-i Allāḥ ‘a āḥ itdim ḥavāle ben **seni** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 28*). [seni, -i]
 Şāḥ-ı ḥŭbānım efendim ben **seniñ** ḥayrānıñam
 Şaḳlaram ‘aşḳıñ göñŭlde ‘āşık-ı nālānıñam (*Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 1*). [seniñ, -iñ]
 Beni bāzīçe-i eṭfāl-i cihān itdiñ **sen**
 Sīnemi seng-i beliyyāta nişān itdiñ **sen** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 19*). [sen,]
 Beni bāzīçe-i eṭfāl-i cihān itdiñ **sen**
 Sīnemi seng-i beliyyāta nişān itdiñ **sen** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 20*). [sen,]
 ‘Ahd ü peymānı bozup sırrı ‘ayān itdiñ **sen**
 Dīdemiz yaşını çŭn cŭy-ı revān itdiñ **sen** (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 21*). [sen,]

‘Ahd ü peymânı bozup sırrı ‘ayân itdiñ **sen**
Dîdemiz yaşını çün cûy-ı revân itdiñ **sen** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 22*). [*sen,]*
Server-i mañbûbân sensiñ efendim
Tâ elest bezminde **seni** begendim (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 6*). [*seni, -i]*
Terk itmezem **seni** kılsañ cefâlar
Vaz gelür mi bülbül sevdâ-yı gülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 19*). [*seni, -i]*
Server-i mañbûbân **sensiñ** efendim
Tâ elest bezminde seni begendim (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 5*). [*sensiñ, -siñ]*
İqbâl-i Ğulâmî gibi kec itme külâhı
Her demde niyâzım bu durur **senden** İlâhî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 24*). [*senden, --den, -]*
Dâd destîñden **seniñ** ey dil-rübâ Mevlâ Kerîm
Hecr-i ruhsârîñla yâr irdi amânım göklere (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 5*). [*seniñ, -iñ]*
İntihâb itdiği günden berü ey mâh **seni**
Bezm-i ‘aşkda dil-i sevdâ-zede şad vâh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 1*). [*seni, -i]*
İntihâb itdiği günden berü ey mâh **seni**
Bezm-i ‘aşkda dil-i sevdâ-zede şad vâh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 2*). [*seni, -i]*
İdeli fitne-i dehr hüsn ile Allâh **seni**
İtmedi hâlîme vâkıf eğer-i âh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 3*). [*seni, -i]*
İdeli fitne-i dehr hüsn ile Allâh **seni**
İtmedi hâlîme vâkıf eğer-i âh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 4*). [*seni, -i]*
Hâk ide derd-i dilimden meger âgâh **seni**
Ser-be-ser kışla-i ‘aşkı aradı ser-‘asker (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 5*). [*seni, -i]*
Eylemiş zümre-i ‘uşşâka beni ser-defter
Hüsn ile leşker-i hûbâna iden şâh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 10*). [*seni, -i]*
Görmek ister dil-i sevdâ-zede her gâh **seni**
Bir zamân hem-dem iken yâr ile ben bî-çâre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 15*). [*seni, -i]*
Hâlîmi ‘arz u beyân eyle var ol dil-dâra
Ey şabâ eyleyeyim âhîma hem-râh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 20*). [*seni, -i]*
İdeli müştâğî-i dağdağ-i câh **seni** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 25*). [*seni, -i]*

sen: *Mutlu,şen, sevinçli.*

Hecr-i ruhsârîñla âhımdan cihân vîrân idi
Yek nazarla oldu ‘âlem cümle **şen** şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 6*). [*şen,]*

senâ-güvendeñiz: .

Çün **senâ-güvendeñiz** olmuş Ğulâmî tâ ezel
Dergeh-i sultân-ı gavsîñ oldığı-çün çâkeri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 13*). [*senâ-güvendeñiz,]*

senâ-hân: *Duacı.*

Güşâd oldu der-i rahmet sürüşân hep **senâ-hândır**
Gubâr-ı zenbi bād-ı ‘afv şalmış ka‘r-ı deryâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 29*). [*senâ-hândır, -dır]*

sene: *Yıl, sene.*

Oldı ikmâle muvaffâk nâzım
Senesi biñ iki yüzle toksan (*Gulâmî Divanı , Kit'a 12, Mısra 4*). [*senesi, -si]*

seng olmuş: *Taş olmak.*

Geçerdi nüh-feleklerden benim âh-ı ciger-süzüm

Neden te'sîr kılmaz göñline gūyâ ki **seng olmuş** (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 8*). [*seng olmuş, -muş*]

seng-i: *Eziyet taşı.*

Cüş ider deryâ-yı 'aşkı mevc-i hasret bî-hisâb

Çekmege bunca firâkı **seng-i** hârâ nâ-tüvân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 12*). [*seng-i, -taş*]

seng-i belivvâta: *Felaketler taşına.*

Beni bâzîçe-i eţfâl-i cihân itdiñ sen

Sînemi **seng-i belivvâta** nişân itdiñ sen (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 20*). [*seng-i belivvâta, -a*]

seng-i hârâyı: *Çok sert taş.*

Seng-i hârâyı deler şühesiz ey serv-i sehî

Alma âhım hâzer it rûy-ı zemîn mihr ü mehi (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 17*). [*seng-i hârâyı, -yı*]

seng-i kazâ: *Kader taşları (Musibetler, hastalıklar bağlamında).*

Nedir yâ Rab şitâb ile gelür **seng-i kazâ** her dem

Sere bârân-veş bâr-ı sitem cevri ü cefâ her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 1*). [*seng-i kazâ,]*

seng-i sevdâ-yı: *Sevda taşını.*

'Âlem içre kim ki şâ'irdir deyü meşhûr olur

Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 2*). [*seng-i sevdâ-yı,]*

seng-i sitem: *Sitem taşı.*

Âh itmeye şekvâya dehân açmaya bir dem

Bârân-ı belâ **seng-i sitem** yağsa semâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 12*). [*seng-i sitem,]*

seng-i ta'yîbe: *Eziyet taşına.*

Vücûdum **seng-i ta'yîbe** nişân-gâh eylemişdir âh

Dilârâ hüsine 'âlemde ancak ben miyim 'âşık (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 3*). [*seng-i ta'yîbe, -e*]

sengîn: *Ağır, vakur, halim.*

Terâzû-yı maḥabbet riştesi **sengîn** hevâ çekmez

Hevâ-yı nefsi terk it cân-ı men da'vâ-yı hām itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 5*). [*sengîn,]*

seni sevdim: .

Ben **seni sevdim** deyüp cānâ inandırdıñ beni

Bî-mürüvvet va'de-i hāmîla kıandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 1*). [*seni sevdim, -dim*]

seniñ destînden: *Senin elinden.*

Dil-i sevdâ-zede miḥnet-keşîde derd-sencîde

Seniñ destînden âh u zârlar şubḥ u mesâ itmek (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 8*). [*seniñ destînden, -i, -n, -den*]

seniñ dīvānīña: *Senin makamın, huzurun.*

‘Arz-ı hāl-i pūr-melâlidir **seniñ dīvānīña**

Bende-i kemter Gulâmî hâk-i pây-ı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 41). [seniñ dīvānīña, --ı, --n, --a]

sen-veş: *Su çiçeği, su kenarında biten çiçek; sevgili gibi.*

Hış-edā şāhib-‘atā kân-ı seḥāsıñ ey ‘alā

Teşnegāna hem sakā **sen-veş** bulunmaz mā-‘adā (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 8). [sen-veş,]

Şanma **sen-veş** bağ-ı dünyānıñ kad-i şimşadı var

Naḥl-i nāzı ḥuşkı var ammā anıñ da adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 1). [sen-veş,]

ser: *Far. Baş, kafa.*

Giriftem künc-i ḥalvet men ki dūr üftādem ez-ḥüşneş

Serem der-vādī-i ḥasret zi-dem mecnūn u şeydāyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 8). [serem, -em]

Serim sevdāya uğratdıñ belā şahrāsına atdıñ

Yan atdıñ taḥt-ı rāḥat üzre ḥünkārım vedā‘ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 9). [serim, -im]

Ne devletdir ne ‘izzetdir ne rıf‘ atdır ne ḥāletdir

Hümā-yı şefkatıñ bāl açdı şaldı **serlere** sāye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 32). [serlere, -ler, -e]

ser: (□□) i. (Fars. ser) 1. Baş, kafa. 2. Başkan, önder, reis. 3. Baş, başlangıç. 4. Doruk, zirve, tepe. 5. Bir şeyin başladığı yer, üst tarafı, yukarı kısmı. 6. Uç.

Ān zümre ki **ser** rā bi-keşīdend der ān dem

Geştend muḳayyed be-defātīr-i şekā rā (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9). [ser,]

Bir zamān sā‘il olup ḥāk-i kudūm almak içün

Yağdı bārān gibi **ser** üzre nice dürlü belā (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 8). [ser,]

Zülf-i ḥam-der-ḥamına bend iderek pâyımı dildār

Serde mecnūniyet-i ‘aşkı mı itdi peydā (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 4). [serde, -de]

Ezse **serim** bağ-bān isterem her dem seni

Rüy-ı güle meyl olan çün hezār eyler nevā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 19). [serim, -im]

Kişver-i dilde olan ceys-i gama gözler süzüp

Tiğ-ı müjgānıyla çok **serler** kesüp esrār şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 6). [serler, -ler]

Sere cellād-ı felek tiğ-ı firāk urdı şehā

Merhem-i vaşl ile kıl zaḥm-ı ḡam-efzāya ‘ilāc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 7). [sere, -e]

Şāhbāzıñ pençesinden kırtaramaz kimse **ser**

Vech-i pākinde muḥarrerdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 5). [ser,]

Sevdā-yı maḥabbet ezeli kısmetimizdir

Her dem şanemā **serdeki** sevdā-yı ‘Alīdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 12). [serdeki, -de, -ki]

Dem-i hicrānda olan sūziş-i ḡam bulsa fenā

Yā naşıl virmeye şükrāne buña ‘āşıkı **ser** (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8). [ser,]

Ol neş‘eden ki kūh u beyābān **ser** şalar

Bu baḥt-ı ḥāb-reftemize bir fesānedir (Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 5). [ser,]

Leb-i rüy dilārā-vār sürḥ olmuş hicābından

Gülü gösterdiği-çün bülbüle yüz **serde** minnet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 6). [serde, -de]

Nihāl-i ḡadd-i dilber gibi çekmiş serviler **serler**

Semāya irmeye her bir kesin desti şu‘ubet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 17). [serler, -ler]

Çıkısa bām-ı şīve üzre cān virür şad-‘aşıkān
 Aşılır **serler** burūc-ı mihre çıkmaz zerre rāz (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 6). [serler, -ler]
 Ayak baş gel **serim** kes bāba aş görsün cihān ehli
 Disünler ‘aşıkından gör ki olmuş gönca-fem ‘āciz (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 7). [serim, -im]
 Geyüp şāhāne hıl‘atlar **serinde** kisve-i naḥvet
 Serīr-i nāz u istiḡnāda sultān-ı zamān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 11). [serinde, -i, -n, -de]
 O şāh-ı hüsn nev-ceyş-i ḥaṭ-ı hūn-rīze emr itmiş
 Kesilsün **serleri** ‘aşıkların sırrı ‘ayān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 6). [serleri, -ler, -i]
 Serimde bu esen bād-ı hevā bir yārdan kalmış
 Edālī cilveli cānān-ı şīrīn-kārdan kalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 1). [serimde, -im, -de]
 Ey Ğulāmī istimā‘ itdiñ ḥasūdāndan neler
 Diḳḳat itdim **ser** ḡalaṭ sırlar ḡalaṭ-ender-ḡalaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 10). [ser,]
 İrişsün bād-ı tīz-i sebze-süz-ı mevsim-i **serdī**
 O bāḡīñ kim derūnında dıraḥt-ı bār-ı vuşlat yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 7). [serdī, -di]
 Şikest olsun **seri** pāyı miyānı cümle endāmı
 Anıñ kim sīnesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 11). [seri, -i]
 Nedir yā Rab şitāb ile gelür seng-i kaḏā her dem
 Sere bārān-veş bār-ı sitem cevr ü cefā her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 2). [sere, -e]
 Kaḏā yaḡdırmada bārān-veş tīr-i cefāyāy
 Ser üzre hep siper-gīr-i rızāyız yā Resūlallāh (Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 10). [ser,]
 Gelüp **sere** niçe cevr ü sitem küdürēt ü ḡam
 Kamuya şābir olup rāzī emr-i Sübhān‘a (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [sere, -e]
 Kesdi miḳrāz-ı firāḳ ile **ser-i** zülfdēn felek
 Kaṭ‘ idüp başım figend itmez o yāriñ kūyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 9). [ser-i, -i]
 Gelmeseydim nola bu pūr-mihen-i dünyāya
 Şalmasaydım **serimi** ḡaflet ile sevdāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 2). [serimi, -im, -i]
 Bağluyam zūlf-i dil-āvīziñe ey cān alıcı
 Cevr ile çalma **sere** ḡamze-i tīḡı çalıcı (Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 2). [sere, -e]
 Neşāt u inbisāt-ı tām ile ḥasret-keş-i ümmet
 Bürehne-pā vü **ser** kim vardılar ya‘nī cebīn-sāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 32). [ser,]
 Ser-i bālīn-i mürde-dillere enfās-ı vaşlıyla
 Hezārān şūkr kim mānend-i ‘īsā geldi iḥyāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 33). [ser-i, -i]
 Urundi efser-i evrādı ser-be-ser **serine**
 Derūn-ı bāḡ-ı cihān içre bār-dār eşçār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 15). [serine, -i, -(n)e]
 Çünkü fermān-ı ni‘am-‘unvānı çün şems-i cihān
 Maşrıḳ-ı re‘y-i münīrinden ‘ayān itdi **seri** (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 24). [seri, -i]
 Bārekallāh ey olan şevket **serinde** efseri
 Hüsrev-i mülk-i şecā‘at nuşret-i Hāḳ leşkeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 1). [serinde, -i, -n, -de]
 Üftādedir dil dilbere sevdāsı düşmüşdür **sere**
 Şefkatle bakmaz bizlere yā Rab n olur aḥvālimiz (Gulāmī Divanı , Kit'a 9, Mısra 1). [sere, -e]
 Anıñla Zekkeriyyā erreye **ser**
 Virüp vaşlıñla buldı zīb ü zīver (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 15). [ser,]
 Serde sevdā-yı maḥabbet ola mı olmaya mı
 Şanma bu nāle-i āh-ı şeḥerī cümle tehī (Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 15). [serde, -de]

Görmemişdi mişlini pākizelikde çeşm-i halk
Bāğ-ı 'işmet içre **ser** çekmişdi serv-āsā şehā (Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 2). [ser,]

ser çekdi: Baş çekmek.

Eyledim remzen niyāz-ı bī-kerān gūş urmadı
Nāz u istignā ile **ser çekdi** serv-āsā meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 6). [ser çekdi,]

ser çekmiş: Herhangi bir konuda önde gitmek, önyak olmak.

Āteş-i hicrān 'alev eflāke **ser çekmiş** gider
'Arş ile ferşi geçüp 'aciz olur kerrübiyān (Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 13). [ser çekmiş, -miş]

ser çekmiş semāya serv-veş: Selvi ağacı gibi gökyüzüne baş kaldırmış.

Bāğ-ı hūbān içre **ser çekmiş semāya serv-veş**
Nev-resīde nev-demīde nev-fidāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 9). [ser çekmiş semāya serv-veş, -miş-y, -a]

ser kodum: Baş koymak, canını ve gönünü feda etmek.

Ser kodum sırran ve cehren āsitāna zār ile
'Arz-ı ahvāl eyledim yüz biñ recā izhār ile (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 13). [ser kodum,]

ser-āğāz: Baş, başlangıç, ilk söz.

Hezārān bülbulān-ı hoş-nevā-veş zümre-i 'uşşāk
Olup şūrīde **ser-āğāz** ider tahmīd-i Mevlā'ya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 10). [ser-āğāz,]

ser-āmed: Başta bulunan, başta gelen.

Ser-āmed cümlesin ahkām-ı takdīr-i Hudā'dan bil
Felekden hep bilen ser-geşte-i fülk-i figāndır hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 11). [ser-āmed,]

ser-ā-ser: Baştan başa, büsbütün.

Ey cihān bāğında bī-akrān u hikmet cevheri
'Ālemi tutmuş **ser-ā-ser** mihr-i rüyuñ enveri (Gulāmī Divanı , Gazel 184, Mısra 2). [ser-ā-ser,]

ser- 'asker: Komutan, kumandan.

Hağ ide derd-i dilimden meger āgāh seni
Ser-be-ser kışla-ı 'aşkı aradı **ser- 'asker** (Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 6). [ser- 'asker,]

ser-āver: Başa getiren.

Ser-āver şahın-ı meydān-ı zemīne leşker-i sebzi
Cihān-gır olmada sebkat idüp Kisrī vü Dārā'ya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 11). [ser-āver,]

ser-be-ser: Baş başa, birlikte, beraberce.

Ser-be-ser tahrik iden evrāk-ı ezhārī 'aceb
Ehl-i 'aşkıñ āhı sūz-ı bülbul-i şeydā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 13). [ser-be-ser,]
Āh u zārım lerze-nāk itdi cihānı **ser-be-ser**
Tüb-ı efgānım şadāsından yıkıldı Çār-bāğ (Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 7). [ser-be-ser,]

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdın **ser-be-ser**
Nûr-ı tâb-efzâ mısın yâ âteş-i süzân mısın (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 7). [ser-be-ser,]
Ka'be-i küyüñ tavâf itmekde vardır çok şeref
Ser-be-ser 'âlemlere mihr-i hidâyetsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 10). [ser-be-ser,]
'Aceb mi rûy-ı arzâ sâye-efgen olmasa ey dil
Cihânda **ser-be-ser** zıll-i İlâhî nûridır zîrâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 12). [ser-be-ser,]
Urundı efser-i evrâdı **ser-be-ser** serine
Derûn-ı bâğ-ı cihân içre bâr-dâr eşcâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 15). [ser-be-ser,]
Dîde ter dil pür-keder yok sende şefkatden eger
Kime hâlim 'arz idem etvâr-ı zâtın **ser-be-ser** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 14). [ser-be-ser,]
Hâk ide derd-i dilimden meger âgâh seni
Ser-be-ser kışla-i 'aşkı aradı ser-'asker (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 6). [ser-be-ser,]

serdâr-ı hûbân: *Güzellerin önünde giden.*

Câ-be-câ **serdâr-ı hûbân** meh-liķâ dirler saña
'Âşıkâna kîmyâ 'âlemde hem engüşt-nümâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 9). [serdâr-ı hûbân,]

serdâr-ı sipâhî: *Askerlerinin önünde giden komutanı.*

Şâh-ı 'âlî-câh **serdâr-ı sipâhî** oldu mâh
Ceyşî encümdür felekde cümlesi fermân-beri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 3). [serdâr-ı sipâhî, -ı]

serde efserdir: *Baş tacıdır.*

İstemem tâc-ı muraşşâ' olsa gökden inse şems
Hâk-i pây-ı müşk-sâyın **serde efserdir** baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 6). [serde efserdir, --dir]

serde sevdâ: *Başta sevdâ, aşık olmak anlamında kullanılmıştır.*

Serde sevdâ ey göñül dilber hevâyî çâre ne
Bu Gulâmî'niñ işi yâre recâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 9). [serde sevdâ, -da]

serde sevdâ artar eksilmez: *Başta sevdâ artar eksilmez.*

Göñül dūr olmuş ammâ **serde sevdâ artar eksilmez**
Tehî kalsa piyâle humda mînâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 1). [serde sevdâ artar eksilmez, -ar-da]

serde tâcım: *Başımın tacı.*

Nûr-ı çeşmim **serde tâcım** tende cânım bir kere
Serde tâcım dürr-i lûtfuñ virmezem biñ gevhere (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 9). [serde tâcım, -ım]
Nûr-ı çeşmim serde tâcım tende cânım bir kere
Serde tâcım dürr-i lûtfuñ virmezem biñ gevhere (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 10). [serde tâcım, -ım]

ser-defter: *Reis, önder.*

Eylemiş zümre-i 'uşşâka beni **ser-defter**
Hûsn ile leşker-i hûbâna iden şâh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 9). [ser-defter,]

ser-defter-i zilletde: *Alçaklığı baş defterde.*

'Ahd itdi beni atdı belâ deştine pîrim

Ser-defter-i zilletde idüp nâmımı ol kayd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 10). [ser-defter-i zilletde, -de]

sere evc-i hümanıñ: Yüce devlet kuşunun başa.

Zılli düşmezken **sere evc-i hümanıñ** bir zamân

Bîd-i bahtıñ sâyesinde mülk-i ğam sultânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 9). [sere evc-i hümanıñ, --i-niñ]

ser-efrâzî: Başkalarından kolay ayırt edilen, başta gelen, seçkin, mümtaz.

Ġulâmî bendeñe yâr bahş kıl **ser-efrâzî**

Velîleriñ dañı şâhı o ğavş-i Ġilân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 13). [ser-efrâzî,]

ser-firâz: 1. Başını kaldıran, yücelere, yükseklerle uzanan. 2. mec. Benzerlerinden üstün olan (kimse), seçkin, mümtaz.

Cümle mañbûbân içinde oldı yârim **ser-firâz**

'Âleme hüsnî tağıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 1). [ser-firâz,]

ser-firâz-ı 'âlemim: Dünyanın seçkini.

Ger kabûl-i zâtıñ olsa **ser-firâz-ı 'âlemim**

Redd olursa bâb-ı 'adlînden olur dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 11). [ser-firâz-ı 'âlemim, -im]

ser-fürü: Baş eğen II itaat eden.

Gören tûbâ olan kaddiñ ider mi **ser-fürü** serve

Şu 'â'ın zerresin bînâ olan olmaz mehe muhtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5). [ser-fürü,]

Ser-fürü itmezken 'âlemde bize mür-ı sürür

Kişver-i hüznüñ şükür kim şâhib-i fermânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 11). [ser-fürü,]

Ġulâmî âsitân-ı şâh-ı 'aşka **ser-fürü** kılmış

Şehâ çeşm-i 'inâyetle nazar kıl kâm-yâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 9). [ser-fürü,]

Der-i devlet-me'âba ya'nî bir ibrâz-ı şadîdir

Bi-hamdillâh çarha **ser-fürü** itmem müdârâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 56). [ser-fürü,]

Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç bir şâha

Olmazız yek-ser-i mü râğıb u tâlib câha (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 11). [ser-fürü,]

ser-fürü itmez: Baş eğmek, itaat etmek.

Derd-i bî-dermâna düş olsa tarîkatda yine

Ser-fürü itmez tabîb-i hâzika bîmâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 14). [ser-fürü itmez, -mez]

ser-fürü itmez: Baş eğmez, itaat etmez.

Südde-i 'aşkıñ Ġulâmî **ser-fürü itmez** şehe

Pâdişâhân sâye-i 'izzînde çâkerdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 17). [ser-fürü itmez, -mez]

ser-gerdâni: Şaşkın, perîşan.

Na'l-i fûrkatden tenim mecmû'a-i hakkâk-veş

Ŧoldı noldı na'l-zen ben la'li **ser-gerdâniyim** (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 8). [ser-gerdâniyim, -(y)ım]

ser-gerdegândır: Baş üstündedir.

Hem vezîr-i evvelidir ol risâlet şadrınıñ

Zîr-i hüküm-âverde-i **ser-gerdegândır** Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 8). [ser-gerdegândır,]

ser-geşte: Başı dönmüş, kafası karışmış (kimse), şaşkın.

Vādî-i hüznede **ser-geşte** işim girye vü zâr

Luţf ile bir meded it sîne-i süzânıma yâ ğavṣ (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 7). [ser-geşte,]

Şanma **ser-geştesi** dil-ḥastesi sensiñ tenhâ

Devr-i çarḥa nazar it gör o daḥî ḥayrânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 17). [ser-geştesi, -si]

Cemâli nûrına nisbet semâda mâh ile ḥurşîd

Hemân **ser-geşte** vü şûrîde-ser ya'nî iki ḥirbâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 8). [ser-geşte,]

Ser-geşte-i şahrâ-yı firâk oldığımı âh

Dildârımı ey bād-ı şabâ eyle gel âġâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 1). [ser-geşte-i, --i]

ser-geşte olup: Başı dönmek, sersem olmak.

Ser-geşte olup geşt ü güzâr itmeli şimdi

Hâmûn-ı maḥabbetde qarâr itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 1). [ser-geşte olup, -up]

ser-geşte-i fûlk-i fiġândır: Başı dönmüş aşğın figanıdır.

Ser-âmed cümlesin aḥkâm-ı taqdîr-i Ḥudâ'dan bil

Felekden hep bilen **ser-geşte-i fûlk-i fiġândır** hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 12). [ser-geşte-i fûlk-i fiġândır, -dır]

ser-güzeşt: Far. Başa gelen, baştan geçen vak'a, vekayî.

Ser-güzeştim eyledim takrîr bir bir dilbere

Güş idüp rahm-âver oldı dîde-i giryânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 5). [ser-güzeştim, -im]

ser-i: Baş, kafa.

Mûs-ı şefkatle **ser-i** ḥaţţın terâş itmiş bütün

Degmesünler kim lebân-ı 'âşık-ı nālânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 9). [ser-i,]

ser-i 'âşî: İsyankar, asi baş.

Zihî bâl-i hümâ-yı rahmet-i Ḥaḳ şaldı bir sâye

Ser-i 'âşî vü 'âciz-bendegâne buldılar pâyê (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 2). [ser-i 'âşî,]

seri bālîn-i teslîme koyup: Başını teslim yastığına koyup.

Ḥayâl-i yâr-i ġaddâr ile rûz itme şebi dâ'im

Seri bālîn-i teslîme koyup bir lahza ḥâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 8). [seri bālîn-i teslîme koyup, -e-i-up]

ser-i kūyuñ: Yanı başında, gözünün önünde, yanında, elinde.

Ne kadar cevır ü cefâ eyleseñ ey sîm-tenim

Ser-i kūyuñ dü-cihânda vaţanımdır vaţanım (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 2). [ser-i kūyuñ, -(u)ñ]

ser-i kūyuñ: Yanı başın, gözünün önü.

Şehâ mâhâ bûtâ cânâ penâhâ

Ser-i kūyuñ seniñ 'uşşâka me'vâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 18). [ser-i kūyuñ, -(u)ñ]

ser-i sancāk-ı šāh-ı a ‘zama: *Yüce padişahın bayrağının zirvesine, başına.*

Hāme-i kudret **ser-i sancāk-ı šāh-ı a ‘zama**

Sebt ide feth āyetin gālib ola hep ‘askeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 71*). [*ser-i sancāk-ı šāh-ı a ‘zama, -a-ı*]

ser-i sevdā-yı tū: *Senin başının sevdası.*

Mulk-i hūšem kerd vīrān leşker-i hicrān meded

Dīger ābādān ne-bāşed ez **ser-i sevdā-yı tū** (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 8*). [*ser-i sevdā-yı tū,]*

Mulk-i hūšem kerd vīrān leşker-i hicrān meded

Dīger ābādān ne-bāşed ez **ser-i sevdā-yı tū** (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 8*). [*ser-i sevdā-yı tū,]*

ser-i üftādegāna: *Düşmüşlerin (aşıkların) başına.*

Bisāt-ı kurbdan mehcūr u dūruz līk sulţānım

Ser-i üftādegāna feyz-i ‘ulyā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 8*). [*ser-i üftādegāna, -a*]

ser-i üftādeye: *Biçare, düşkünün başına.*

Ser-i üftādeye tīg-ı sitemi tīz iderek

Ġazab-ālūde ura söyle şadākat bu mı yā (*Gulāmī Divanı , Gazel 4, Mısra 3*). [*ser-i üftādeye, -(y)e*]

serin: *Az soğuk, ılık ile soğuk arası.*

Tūb eyleye meydān-ı maḥabbetde **serin** hem

Şad-zaḥm-ı cefālār ire çevgān-ı kazaḍān (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 9*). [*serin,]*

serīri: *Tahtta oturan.*

Mā-i cārīler gibi pāyına yüz sürmeklige

Ḥalk-ı ‘ālem geldiği ‘aşkıñ **serīridir** gönül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 8*). [*serīridir, -dir*]

serīr-i nāz u istiğnāda: *Naz ve işve tahtı.*

Geyüp şāhāne ḥıl‘atlar serinde kisve-i naḥvet

Serīr-i nāz u istiğnāda sulţān-ı zamān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 12*). [*serīr-i nāz u istiğnāda, -da*]

serīr-i zevkde: *Eğlence tahtında.*

Temelluk Kayser‘e Şāh-ı ‘Ömer‘den hiç revā olmaz

Serīr-i zevkde kāfir-şiyemle nūş-ı cām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 4*). [*serīr-i zevkde, -de*]

serkeşlik: *Dikbaşlılık.*

Nerde gördün bī-vefālīk resmine dā‘ir ‘amel

Böyle **serkeşlik** idersin ‘ādet-i ḥübān bu mı (*Gulāmī Divanı , Müfret 49, Mısra 2*). [*serkeşlik,]*

ser-levhaya: *Baş levha.*

Gülşen-i ḥamd içre sünbüldür şehā bil besmele

Ol durur **ser-levhaya** tezyīn ü minhācū‘l-hüdā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 4*). [*ser-levhaya, -y-a*]

sermāva bak: *Soğuğa bak.*

Vaşl-ı kâdrin fûrâte düş olmayan fehm eylemez

Taşra gel germ-âbeden vakt-i şitâ **sermâya bak** (*Gulâmî Divanı , Müfret 24, Mısra 2*). [*sermâya bak,]*

sermâye-i güftûnle: *Sözünün servetiyle.*

Cân ile tenim nakdini der-dest-i nihâdım

Sermâye-i güftûnle kayır sen beni hâfiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 8*). [*sermâye-i güftûnle, -ün, -le]*

ser-menzil: *Varılacak nokta, durak.*

Ser-menzil-i makşûda irem dirse Ğulâmî

Şekvâyı bırakışın aña yol râh-ı recâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 13*). [*ser-menzil-i,]*

ser-mest olup: *Sarhoş olmak, aklı başından gitmek.*

Bârî mey-hâne-i renc ü hasretten

Çıkma **ser-mest olup** şûriş-i müliden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 16*). [*ser-mest olup, --up]*

ser-mû: *Kıl kadar, pek az şey.*

Tîğ-ı cevri ile vücûdum kılsalar şad-zerre ger

Emriñe **ser-mû** muhâlif idemem bir harekât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 12*). [*ser-mû,]*

Söyledim cânâ saña nâmin emânet eyledim

Eyle hürmet âh-ı yâre degme **ser-mû** müyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 12*). [*ser-mû,]*

ser-nigûn: *1.Talihsiz, bahtsız, 2.Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.*

Çarhı hevâ-yı tal'atn vâlih u **ser-nigûn** ider

Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1*). [*ser-nigûn, -dı]*

ser-nigûn olmuş: *Tersine dönmek, alt üst olmak.*

Ümîd itme vefâ câm-ı felek bak **ser-nigûn olmuş**

Tecessüs kıлма hûbândan vefâ mülkin harâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 5*). [*ser-nigûn olmuş, -muş]*

ser-nihâd oldum: *Baş koymak, kendini feda etmek.*

Ezelden deşt-i 'aşk-ı pür-belâya **ser-nihâd oldum**

Hayâl-i hüsn-i rüyûnla olup şeydâ-yı dü-ekvân (*Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 7*). [*ser-nihâd oldum, -du, -m]*

ser-şâr: *Ağzına kadar dolu.*

Âhîri **ser-şâr-ı** mînâ-yı sebû-yı büseyi

İçdirüp bîgâneye kıldın şehâ mahzûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 7*). [*ser-şâr-ı,]*

serserî: *Başı boş dolaşmak.*

Deşt-i hayretde kalup çün **serserî** bir yan тұrur

Hüsnüñe pek çok münâsib ey nigârım sâde fes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 5*). [*serserî,]*

Gezerken **serserî** bâzâr-ı hicrân içre bâ-şad-âh

Belâya uğradım çün şahid-i bâzâra çarpıldım (*Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 9*). [*serserî,]*

Ger kabûl-i zâtın olsa ser-firâz-ı 'âlemim

Redd olursa bâb-ı 'adlînden olur dil **serserî** (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 12*). [*serserî,]*

serserî gezmek cihân bâğında bülbül-veş: Dünya bahçesinde bülbül gibi başı boş avare gezmek.

Nedir bu **serserî gezmek cihân bâğında bülbül-veş**

Gülîstân-ı dilârâda Ğulâmî tırma feryâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 11*). [*serserî gezmek cihân bâğında bülbül-veş, -ı(n), -da-mek*]

ser-tâ-be-pâ: Baştan ayağa, baştan aşağı, baştan başa, tamamıyla, büsbütün.

Yâd kılsun lutfını tâ hâşre dek halk-ı cihân

Türk ü Hind ü Rûm u A‘râb u ‘Acem **ser-tâ-be-pâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12*). [*ser-tâ-be-pâ,*]

ser-tâ-kadem: Baştan ayağa kadar.

Hüsn-i rûyuñ şems-i tâbistân deyü yazmış selef

Ğaddiñe **ser-tâ-kadem** söz bulmamış aşlâ halef (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 2*). [*ser-tâ-kadem,*]

ser-tîz: Far. Ucu sivri, keskin: tîg-i sertîz.

Tîg-i **ser-tîz-i** cefâdan ‘âşıkân itmez firâr

Cevşen-i fûlâd-ı teslîmin geyüp mesrûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 3*). [*ser-tîz-i, -i*]

serv: Selvi ağacı II sevgilinin uzun boyu.

Gören tûbâ olan ğaddiñ ider mi ser-fürü **serve**

Şu‘â‘ıñ zerresin bînâ olan olmaz mehe muhtâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5*). [*serve, -e*]

Reftem ü dîdem be-süy-ı servhâ-yı bes bülend

Der-derün şân hem-çü tû **serv-i** hırâmânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 4*). [*serv-i, --i*]

Bâr isteme bizden ki cihân bâğı içinde

Çün **serv** bizim hâşılıımız dest-i du‘âdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 6*). [*serv,*]

Fikr-i cennetden çü **serv** âzâd iderseñ göñlüñi

Zîr-i pâyıñda görürsün kevşer-i tesnîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 5*). [*serv,*]

Yok Ğulâmî **servde** fikr-i hâzân u nev-bahâr

Râh-ğîr olmaz mücerred dilde havf u bîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 13*). [*servde, -de*]

Temûz-ı ğamda biraz sâye şalsa **serv-i** vişâl

Döner rebî‘-mişâl dehr-i‘tidâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 3*). [*serv-i, --i*]

Bûse-i la‘l-i lebi olmaz müyesser ‘âşıka

Şalınur **serv** üzre el irmez amân ol sîb-i sürh (*Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 2*). [*serv,*]

serv-âsâ: Servi ağacı gibi.

Eyledim remzen niyâz-ı bî-kerân güş urmadı

Nâz u istîgnâ ile ser çekdi **serv-âsâ** meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 6*). [*serv-âsâ,*]

Ger muharrik olsa **serv-âsâ** kıyâmet-ğadd ile

‘Âşıkânîñ ol zamân kârî figândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 15*). [*serv-âsâ,*]

Görmemişdi mişlini pâkîzelikte çeşm-i halk

Bâğ-ı ‘işmet içre ser çekmişdi **serv-âsâ** şehâ (*Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 2*). [*serv-âsâ,*]

server: Baş, ileri gelen kimse II Hz. Muhammed.

Şâh-ı a‘zam dâver-i ‘âlem mükerrerrem muhteşem

Dâd-ger-i ‘âlî-himem kutb-ı medâr-ı **serverî** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 18*). [*serverî, -i*]

server-i mahbûbân: Sevgililerin başı (sevgili).

Server-i mahbûbân sensiñ efendim

Tâ elest bezminde seni begendim (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 5). [server-i mahbûbân,]

servi: Selvi ağacı; selvi boylu sevgili (bk. serv*).

Mağdemîn koysun deyü ferş oldı arza **serviler**

ŦüŦiyan açmış dehânın zevk ile dir merhabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 3). [serviler, -ler]

Nihâl-i kadd-i dilber gibi çekmiş **serviler** serler

Semâya irmeye her bir kesin desti şu ‘ûbet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 17). [serviler, -ler]

Görüp serv-i hırâmânın döşenmiş hâke **serviler**

Hacâletden bütün kebk-i derî reftârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 5). [serviler, -ler]

serv-i hırâmânın: Salınarak yürüyen servi.

Görüp **serv-i hırâmânın** döşenmiş hâke serviler

Hacâletden bütün kebk-i derî reftârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 5). [serv-i hırâmânın, -ın]

serv-i nâz: Nazlı boy.

Pest olup nezdinde bunca kaddi tûbâ dilberân

Bâğ-ı hûbân içre yokdur kendi gibi **serv-i nâz** (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 4). [serv-i nâz,]

serv-i nâzı: Dalları yana sarkan servi. II İşveli sevgili.

Bâğ-ı cüduñ şanma yârim sen gibi şimşadı var

Serv-i nâzı var ise ammâ anıñ da adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 2). [serv-i nâzı, -ı]

serv-i sehî: Kavak gibi uzun, mevzun olan, dağınık olmayan servi.

Gürûh-ı ‘âşık-ı bî-çâreler olur hayrân

Gidince **serv-i sehî** dilberân-ı hoş-reftâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 32). [serv-i sehî,]

servi-âsâ: Servi ağacı gibi.

Dürr-i yektâ bî-bahâ mahbûb-ı ra‘nâ âşikâr

Kaddi tûbâ **servi-âsâ** şâh-ı vâlâsın şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 6). [servi-âsâ,]

setr iderse: Kapatırsa, örterse.

Setr iderse vech-i pâkin perde-i fûrkat ile

Hüsn-i yâri görmegi hep ârzûdur kârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 9). [setr iderse, -er, -se]

setr kıldı: Örtmek, gizlemek.

Setr kıldı tâ-be-rûz-ı haşr ruhsârın meded

Dü-sebebdan ehl-i ‘aşkın kârı nâlân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 23). [setr kıldı, -dı]

sev: (bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Kim görürse dil **sever** bir şûha oldum mübtelâ

Nâz ile bir merhabâya cân ider ‘âşık fedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [sever, -er]

Pās-bān-ı mülk-i sevdāyım mekân olmaz baña
Bāb-ı fikriñ **sevdigim** cāy-ı kararımdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 6*). [*sevdigim, -dig, -im*]
Sevdigim ebced-i sevdāya yeñi bed' itmiş
Yā naşıl 'ilm-i beyānı aña taķrîr ideyim (*Gulāmî Divanı , Gazel 125, Mısra 3*). [*sevdigim, -dig, -im*]
Ĥalāş buldı saķardan o dil ki **sevdi** seni
Ki ŗālibān-ı cemāliñ dururlar ehl-i zekāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 35*). [*sevdi, -di*]
Şā'ir-i kāmîl sözinde bî-vefālîķ zikr olur
Gel gücenme **sevdigim** kať'-ı cevāb işte budur (*Gulāmî Divanı , Müfret 50, Mısra 2*). [*sevdigim, -dig, -im*]

sev-: (bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Şu'leî ez-rüy-ı ĥüsneş ger bi-tābed der-dilem
Vālih ü ĥayrān **şevem** ez ĥūr-ı nūr-efzā-yı düst (*Gulāmî Divanı , Gazel 24, Mısra 6*). [*şevem, -em*]
Dil-i bî-mihr ü **sevdā** māra beñzer
Cihān bāğında bitmiş ĥāra beñzer (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 33*). [*sevdā, -da*]

sevdā-ı dīde-i şabr-ı: Kara gözünün sabrı.

Sevdā-ı dīde-i şabr-ı Ėulāmî şimdî ağ oldu
Taĥammül ĥırmeni buldı nihāyet nā-şekībim gel (*Gulāmî Divanı , Gazel 113, Mısra 9*). [*sevdā-ı dīde-i şabr-ı, -ı*]

sevb: Elbise.

Dehr içinde bilme bā'is faĥra **sevb** ü pāyeyi
İstemez sîmîn ĥulāfî seyf-i āb-ı dārimız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 27*). [*sevb,*]

sevb-i siyāh-ı mātēmîni: Üzüntüsünün siyah elbisesi.

Ėam-ı ĥarîfde **sevb-i siyāh-ı mātēmîni**
Hezār yerden ider çāk çāk hezār-ı nizār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 19*). [*sevb-i siyāh-ı mātēmîni, --ı-i, -n, -i*]

sevdā-: Aşırı istek, tutku, arzu, heves // Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Güş urma şaķın ĥüft-i raķībāna 'azîzim
Sevdā-yı vişālîñle ĥarāb oldu dil-i zār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 20*). [*sevdā-yı,*]
Düşer dil ĥurtulup dām-ı belādan başķa bir dāma
Şalar **sevdā-yı** 'aşķ ile vücūdın ĥār-ı ālāma (*Gulāmî Divanı , Gazel 165, Mısra 2*). [*sevdā-yı,*]
Üftāde-i ĥüsnet ne-şevēd ĥālî zi-efĖān
Der-vādî-i **sevdā-yı** ruĥet mānde be-giryān (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 12*). [*sevdā-yı,*]

sevdā: Aşırı istek, tutku, arzu, heves // Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Ėays-ı 'aşķım beni mecnūn u perîşān itdi
Var şabā söyle ki Leylā ide **sevdāya** 'ilāc (*Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12*). [*sevdāya, -y, -a*]
Gülşen-i dehrîñ vefāsız güllerin **sevdāsını**
Terk ider bûlbûl eger görse gül-i gülzār-ı şeyĥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 9*). [*sevdāsını, -s, -ı, -n, -ı*]
DemāĖa çāşnî-i sūkker-i **sevdāyı** almazdan
Sarāy-ı sırr-ı sulţān-ı maĥabbetde Ĥalîl olmaz (*Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 5*). [*sevdāyı, -y, -ı*]
Nedir bu ĥām **sevdālar** nedir ĥulyā-yı bî-pāyān
Nedir bu ĥüzn-i bî-şādî nedir bu dā'-ı bî-dermān (*Gulāmî Divanı , Gazel 141, Mısra 1*). [*sevdālar, -lar*]

Serim **sevdāya** uğratdın belā şahrasına atdın
Yan atdın taht-ı rāhat üzre hünkārım vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 9*). [*sevdāya, -y, -a*]
Gulāmī zūlfını yārın bırakmak istemeziz
Künüz-ı fikrde bilmem ki ne **sevdadır** bu (*Gulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 10*). [*sevdadır, -dır*]
Gelmeseydım nola bu pür-mihen-i dünyāya
Şalmasaydım serimi ğaflet ile **sevdāya** (*Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 2*). [*sevdāya, -y, -a*]
Üftādedir dil dilbere **sevdası** düşmüşdür sere
Şefkatle bakmaz bizlere yā Rab n olur aḥvālımız (*Gulāmī Divanı , Kit'a 9, Mısra 1*). [*sevdası, -sı*]
Süveydāda sivā **sevdālarından** özge cāhım yok
Dü-'ālem dergehinden ğayri billāh bir penāhım yok (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 21*). [*sevdālarından, -lar, -ı, -n, -dan*]

sevdā-yı 'alīdir: Yüce sevdadır.

Sevdā-yı maḥabbet ezeli kismetimizdir

Her dem şanemā serdeki **sevdā-yı 'Alīdir** (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 12*). [*sevdā-yı 'alīdir, -dir*]

sevdā-yı gülden: Gültün sevdasından.

Terk itmezem seni kılsañ cefālar

Vaz gelür mi bülbül **sevdā-yı gülden** (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 20*). [*sevdā-yı gülden, -den*]

sevdā-yı hayālīñle: Aşkın hayaliyle.

Üftāde-i ḥüsnüñ olalı şöhre-i dehrem

Sevdā-yı hayālīñle şehā ḥāmil-i cevrem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 12*). [*sevdā-yı hayālīñle, -iñ, -le*]

sevdā-yı maḥabbet: Aşırı sevgi l 'aşk.

Serde **sevdā-yı maḥabbet** ola mı olmaya mı

Şanma bu nāle-i āh-ı şehir cümle teḥī (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 15*). [*sevdā-yı maḥabbet,]*

sevdā-yı maḥabbet: Sevgi fazlalığı, yoğunluğu, coşkusu.

Sevdā-yı maḥabbet ezeli kismetimizdir

Her dem şanemā serdeki sevdā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 11*). [*sevdā-yı maḥabbet,]*

sevdā-yı mecāzīdir: Sevdası hayaldir (sanma).

Şanma **sevdā-yı mecāzīdir** bu şūr-ı zāhirī

Ḥubb-ı Ḥaḳ' dır dilde dervīşān-ı 'Abdū'l-Ḳādir' iñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 108, Mısra 7*). [*sevdā-yı mecāzīdir, -dir*]

sevgend evlemiş: Yemin etmek.

Ḥaydarāne ḥançer-i 'adline **sevgend eylemiş**

Ḳahramān u 'Anter ü merd-i dilīrān Berḥiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 15*). [*sevgend eylemiş, -miş*]

sevme: Sevmeyen kişi.

Şehr-i 'aşka girdik ammā **sevmedik** bir ḥüb dost

Hāḳ içinde nāmımız gerçi bizim maḥbūb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 1*). [*sevmedik, --dik*]

sevmeven: Sevmeyen kişi.

Pür-cefâyı **sevmeyen** sürmez şafâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 35*). [*sevmeyen,]*

seykfikehümullâh: *O halde Allah, onlara karşı sana yetecektir.*

Olunca âşinâ râz-ı **seykfikehümullâha**

Ki buldı bî-mekâna ol qarâbet Hâzret-i ‘Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 7*). [*seykfikehümullâha, -a]*

seyf: *Kılıç.*

Seyf-i kalb-i ‘aşkıñı eşk-i ‘uyûnuñdan şıvar

Lâmi‘ olsun râz-ı zîb-i sa‘d ile kim dâ‘imâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 11*). [*seyf-i, --i]*

Dehr içinde bilme bâ‘is fahra şevb ü pâyeyi

İstemez sîmîn gılâfı **seyf-i** âb-ı dârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 28*). [*seyf-i, --i]*

Gulâmî zabt kıldı târîhini itmâmdan kilkim

Ecel **seyfine** başın virdi haqqâ irdi cânâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 10*). [*seyfine, -i, -n, -e]*

seyf-i âh-ı seherimden: *Sabah vaktinin ah kılıcından.*

Seyf-i âh-ı seherimden şakınup ide hâzer

Yıkılır âha tayanmaz bu cesâmetle semâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 5*). [*seyf-i âh-ı seherimden, -im, -den]*

Söyle âgyâra telâttufları besdir bu kadar

Seyf-i âh-ı seherimden şakınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 10*). [*seyf-i âh-ı seherimden, -im, -den]*

Seyf-i âh-ı seherimden şakınup ide hâzer

Eyleyüp pey-revî-i nefis ü hevâ vü hevesi (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 15*). [*seyf-i âh-ı seherimden, -im, -den]*

Söyle âgyâra telâttufları besdir bu kadar

Seyf-i âh-ı seherimden şakınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 20*). [*seyf-i âh-ı seherimden, -im, -den]*

Seyf-i âh-ı seherimden şakınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 25*). [*seyf-i âh-ı seherimden, -im, -den]*

seyf-i âteş-güsteri: *Ateş saçan kılıcı.*

İstemez gayri cilâyı berķ-i ‘âlem-süzdur

Fark-ı mihre çekmesünler **seyf-i âteş-güsteri** (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 44*). [*seyf-i âteş-güsteri, -i]*

seyf-zen: *Altın kılıç.*

Uğırma çıkdı Gulâmî bir süvâr-ı **seyf-zen**

Gördüğün tîğ-ı cefâ ile hemân toğrar biçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 9*). [*seyf-zen,]*

seyl: *Sel II Gözyaşı.*

Ağla ey dîdelerim **seyl** gibi çağla hemân

Kan akıt yaş yerine zâr ile her leyl ü nehâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 3*). [*seyl,]*

Gözüm yaşından akup niçe **seyl** ü Ceyhûnlar

Ciger kebâb olarak girmişim bu meydâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 7*). [*seyl,]*

Leyl ü nehâr yâr diyerek ağlarız

Seyl gibi hasretler ile çağlarız (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 22*). [*seyl,]*

seyl-âb-ı eşkimle: *Gözyaşı selimle.*

Sed-i İskender olsa yıkılır **seyl-âb-ı eşkimle**

‘Aceb muhkem yıkılmaz kal‘a-i derd ü belâ her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 9*). [*seyl-âb-ı eşkimle, -im, -le]*

seylâb-ı sirîşkin: Gözyaşı seli.

Fersûde niçün olmaz 'aceb kâğıd-ı maḥbûb

Seylâb-ı sirîşkin akıdır dîde-i meczûb (Gulâmî Divanı , Müfret 2, Mısra 2). [seylâb-ı sirîşkin, -in]

seyl-i fûrkatle: Ayrılığın gözyaşıyla.

Seyl-i fûrkatle ḥarâb olmuş anıñ dil ḥânesin

Şüfiyâ sen sîm ü zerle şanma kim ma'mûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 5). [seyl-i fûrkatle, -le]

seyl-i ḥûna ğark olur: Kan gölüne, seline batar.

Güsfend-i cânımı kırbân iderdim pâyına

Seyl-i ḥûna ğark olur yâr eyledim efkâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 8). [seyl-i ḥûna ğark olur, -a-ur]

seyr: Gezinti, gezme l temaşa, manzara.

Rûsûm-ı mâ-sivâyı nâ-bedîd it şafḥa-i dilden

Cemâliñ seyrine âyîne-i 'âlem-nümâ göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 4). [seyrine, --i,-ne]

Şâf iken mir'ât-ı sîne ğam ğubârı kındı âh

Seyr-i 'aks-i şâhid-i ma'nâya şüret kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 6). [seyr-i, --i]

Ḥûb-rûlar rûyını seyr ü temâşâdan ğaraż

Şun'-ı Ḥaḳḳ'ı seyrdir bu seyr-i sîmâdan ğaraż (Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 1). [seyr,]

seyr eylemekdir: Seyretmektedir.

Her ne nakşı görse dil rûy-ı temâyül gösterür

Çün seni seyr eylemekdir nakş u elvândan ğaraż (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 8). [seyr eylemekdir, -de, -dir]

seyr iden: Bakmak, izlemek.

Hecriñle seyr iden didi ḥûnâb-ı dîdemi

Ḥayrân olur biḥâr bu çeşmiñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 9). [seyr iden, -en]

Ḥumâr-âlûde çeşmin seyr iden 'âşık nidâ eyler

Ḥarâm olsun kâpansun bâb-ı mey-ḥâne mey-âşâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 11). [seyr iden, -en]

seyr ider: Bakmak.

Seyr ider kişverleri şevketle mîr-i bî-naẓîr

Devr-i pergâr eyler izḥâr merkezinde dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 17). [seyr ider, --er]

seyr ider: Bakmak, temaşa etmek.

Yandırur 'uşşâkını 'aşk âteşiyle yârimız

Seyr ider âteş içinde âh-ı bî-ḥad zârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 2). [seyr ider, --er]

seyr it: Gezme, gezinmek || temaşa etmek.

Meydân-ı kîne sürmüş esb-i 'inâdı seyr it

Sür'atle dizgin eyler çekmez zimâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 5). [seyr it,]

Seyr it Gulâmî ḥâlin 'aşk ile yakdı bâlin

Bulur Ḥudâ vişâlin ey nâ-be-kâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 9). [seyr it,]

seyrān: Bakıp seyretme, temaşa.

Güşād olur bu zamān gonca-i ṭabī'at-ı nās

Çıkar teferrūc ü seyrāna gül-ruḥān gül-vār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 28). [seyrāna, -a]

Āfitāb-ı 'ālem-ārā-veş şerāfet-baḥş ile

Kıldı seyrān u sefer müddetle çend-māḥ ḥabbezā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 24). [seyrān,]

Ḥaḳ saña bu ḥüsni virdigine oldur ki sebeb

Eylesünler şun'ımı bi'l-cümle seyrān yā Ḥalīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 18). [seyrān,]

seyrān eyledi: Gezmek, dolaşmak.

Maşrık-ı 'adle varup 'izzetle seyrān eyledi

Şehriyār-ı şāhid-i ümmīdi kesb itdi şafā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 7). [seyrān eyledi, --di, -]

seyrāne-i dūr-dāneden: İnci tanesinin seyrinden.

Eylediñ çok zārīlikler vuşlata irmek için

Men' olup ağıyārlar seyrāne-i dūr-dāneden (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 4). [seyrāne-i dūr-dāneden, -den]

seyr-i ḥār itmek: Ateşi seyretmek.

Gülşen-i 'aşḳ içre bī-dīdār-ı rüy-ı gonca-leb

'Andelīb-āsā dem-ā-dem seyr-i ḥār itmek de güç (Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 6). [seyr-i ḥār itmek, -mek]

seyr-i sīmādan: Yüzünün seyri.

Ḥūb-rūlar rüyını seyr ü temāşādan ğarāz

Şun'-ı Ḥaḳḳ'ı seyrdir bu seyr-i sīmādan ğarāz (Gulāmī Divanı , Müfret 18, Mısra 2). [seyr-i sīmādan, -dan]

sevvāḥ: Gezen, gezgin.

Diyār-ı mülk-i hicrānıñ benem el'ān seyyāḥı

Ṭa'am-ı telḥ-kāmımdır elem ğam derd-i fūrkatden (Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 5). [seyyāḥı, -ı]

sevvār: Ar. gezici, gezen, dolaşan.

Ḥumār-ālūde çeşm-i yāri seyyār oldıgım günden

Gönül şeydā-şıfat bī-hüş-ı cām-ı nāz u naḥvetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 5). [seyyār,]

Bitmez bu 'aşır ḥāsidiñin sözleri bir ān

Seyyār olarak 'ālemi ṭār itmeli şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 8). [seyyār,]

seyyidim: Efendim.

Ey Ğulāmī seyyidim hem cānımıñ cānānidır

Nev-zuhūrum nev-şudūrum nev-cüvāndır nev-resim (Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 21). [seyyidim,]

sezā: Layık, uygun, yaraşır.

Mā-sivā ḡıll u ḡışından pāk kıl dil ḥānesin

Ey Ğulāmī şāḥ-ı 'aşḳıñ kaşrına ola sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 14). [sezā,]

Ḥasretiñ derdini çok çekdi Ğulāmī kemter

Çeşm-i luṭfuñla nazar eyle şehim luṭfa sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 14). [sezā,]

Ebhur-ı 'aşkıñda ya'nî dilimiz garğ olur
Sâhil-i vaşl-ı lebiñ süyına irse **sezâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 18*). [sezâ,]
Deryâ-yı gama düşdiğini görse o gül-rüy
Rağm eylemeyüp dir buña şâyân u **sezâdır** (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 10*). [sezâdır, -dır]
Simât-ı re'feti bîgâneye ferş eyleyüp dâ'im
Sezâ mı âşināya şofra-i kahrıñda cā itmek (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 6*). [sezâ,]
Hayli haṭā itmişiz hāli dimekle saña
Her ne sitem eyleseñ yār **sezâdır** bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 6*). [sezâdır, -dır]
Bu dem âyînenen rüşen olup kalb-i sūḥan-verler
Sezâdır virse sükkeler fem-i tūt-i güyāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 10*). [sezâdır, -dır]
'Adliniñ hayrânı olmuş cümle şāḥân-ı zamân
Ḥazret-i 'Abdū'l-'Azîz Ḥân iftiḥār itse **sezâ** (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 20*). [sezâ,]

sezâ-vâr: Lâyık, uygun, yakışır.

Ḥar-gāh-ı fütüvvette olan şāḥ-ı şücā'im
Rağm eyle benim ḥālime ki rağma **sezâ-vâr** (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 18*). [sezâ-vâr,]

sîb-i sūrḥ: Kırmızı elma.

Büse-i la'l-i lebi olmaz müyesser 'āşıkā
Şalınur serv üzre el irmez amān ol **sîb-i sūrḥ** (*Gulâmî Divanı , Müfret 8, Mısra 2*). [sîb-i sūrḥ,]

şıdk: Doğruluk, içten bağlılık, samimiyet.

Şıdk ile pesend eyleyen aşḥāb-ı hidāyet
Buldı şeref ü şöhreti ol zāt-ı berāyā (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 11*). [şıdk,]
Hem-refîk-i ġār-ı Fahr-i 'Ālemîn olmuş idi
Şıdk u luṭf u merḥametde bî-nişāndır Bū-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 10*). [şıdk,]
Cihān 'uṣṣāk-ı kâzible tolidir
Ġulāmî **şıdk** ile bir dānedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 10*). [şıdk,]
Ġulāmî gel kapu kapu sürinme sâ'il-veş
Ḥulūş u **şıdk** ile dön bāb-ı Şāḥ-ı Merdān'a (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 14*). [şıdk,]

şıdk ile tut dest-i pîr: Doğruluk ile pîrin elini tut.

Şıdk ile tut dest-i pîr mey-ḥāne-i 'aşk içre gir
Şîşe-i nāmûsı kır iç ḥamr-ı şahbā gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 11*). [şıdk ile tut dest-i pîr,]

şıdk u şafā: Doğruluk ve saflık.

Ümmîd-i vefā **şıdk u şafā** resm-i maḥabbet
Yārân-ı zamāndan bu zamân 'ayn-ı ḥaṭâdır (*Gulâmî Divanı , Kit'a 8, Mısra 1*). [şıdk u şafā,]

sidre: Sidre ağacı (Cebrail'in gidebildiği son uçtaki ağaç/makam).

Şevket ü şānı bülend olsa 'aceb mi **Sidre'den**
Kāmeti naḥl-i ma'ārif-iḥtivā-yı enbiyā (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 15*). [sidre'den, -den]

sıfat: Ar. hâl, şekil, kılık, nişan, unvan.

Be-çeşm-i mest-i tu dîdem yakîn ü dānistem
Ki hest hüsni-turā ber-kemāl cümle **şifāt** (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 6*). [*şifāt,]*
Humār-ı çeşmiñi gördüm yakîn ile bildim
Ki hüsnuñ oldı seniñ ber-kemāl cümle **şifāt** (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 8*). [*şifāt,]*

şığmaz: Bir şeyin sınırları içine girememek II boyutları gireceği alana uygun olmamak.
Deşt-i dilde öyle bir cüş eyledi cüy-ı neşāt
Kāse-i eflāke **şığmaz** na'ra-i hāmmārımız (*Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 8*). [*şığmaz,]*
Sū'-i 'amelim defteri dünyālara **şığmaz**
Āb-ı kerem ü merhametiñle anı yıka (*Gulāmî Divanı , Müfret 36, Mısra 1*). [*şığmaz,]*

sîh: Far. Demir şiş: sîh-i kebâb.
Sîh-i gâmda nâr-ı hâsretde kebâb olsañ yine
Bu ezâlar ey Gulāmî lâyıknî billâhi az (*Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 15*). [*sîh-i, --i]*

şihhat: Ar. Sağlık.
Dil-i gam-dîdeye rāhat ola mı olmaya mı
Ten-i mecrūhıma **şihhat** ola mı olmaya mı (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 4*). [*şihhat,]*

şihhat-i tenden: Beden sağlığından.
Şihhat-i tenden Gulāmî bir güzel devlet mi var
Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden lezîz (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 9*). [*şihhat-i tenden, -den]*

sîh-i gâmda cigeri cevri ile biryân olsun: Keder ve eziyet şişiyle yüreği kebab gibi yansın.
Āteş-i fūrâte sūzân ola cism ü cānı
Sîh-i gâmda cigeri cevri ile biryân olsun (*Gulāmî Divanı , Gazel 150, Mısra 16*). [*sîh-i gâmda cigeri cevri ile biryân olsun, -i-sun]*

sihr: Büyü, efsun.
Evvelî yüz gösterüp **sihr** ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ soñra cānımdan uşandırdıñ beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 7*). [*sihr,]*
Sihr ile aldama çeşm-i fettānım
'Āşıkıñım bugün cān u gönülden (*Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 3*). [*sihr,]*

sihr itdi: Sihir yapmak, büyü yapmak.
Kıyāmet-kadd ile bilmem ne **sihr itdi** o efsün-ger
Ki 'aqlım gitdi başdan gamze-i mekkāra çarpıldım (*Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 11*). [*sihr itdi, -di]*

sikender: 1. Padişah. 2. M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.
Cilve-gāh-ı salţanat celb-i cenān-ı merdümān
Oldı mir'āt-ı **Sikender** içre kim şüret-nümā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 4*). [*sikender,]*

sil-: Ortadan kaldırmak, yok etmek veya gidermek.

Şehā mir'āt-ı ƙalbe hūsn-i rüyūndan cilā göster
Ğubār-ı derd-i hicrānı **silüp** rüy-ı şafā göster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 2*). [*silüp, -üp*]
Silüp āyine-i bī-kīne-i dilden sīvā rengin
Ki olmuş yār-i her ezhār bundan bize 'ibret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 11*). [*silüp,]*

sil: *Ortadan kaldırmak, yok etmek veya gidermek.*

Olsa idi derd ü hicrān ile hātırda ğubār
Nīm-nigāh ile **siler** bir ğam-ğüsārım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 8*). [*siler, -er*]

silke: *İnci, boncuk vb. dizilen iplik; dizi, sıra (Tanukta, peygamberlik silsilesi kastedilir).*

Nām-ı Hāƙ'la **silke** dizdim dürr-i nazmı ibtidā
Kim bula ruhsār-ı 'aşƙ anıñla zīb ü intihā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 1*). [*silke, -e*]

silsile: *Birbirine bağılı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra.*

Pāy-ı dilimiñ **silsile-i** şad-girihinde
Vābesteliğin bilmez idi şūh-ı sitem-kār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 5*). [*silsile-i,]*
Tār-ı ğīsūlarını **silsile** ƙılmış Ma'būd
Kehrübā-veş dil-i 'uşşāƙı ider cezb ü rübūd (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 19*). [*silsile,]*
Ber-gerden-i dil **silsile-i** 'aşƙ çü bendī
Der-çāh-ı zenaħdān-ı ğamet āh fıkendī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 21*). [*silsile-i,]*

silsile-i 'aƙl u havā: *Akı ve edep zinciri.*

Beni zābı eyleyemez **silsile-i 'aƙl u hayā**
Ƙays-ı 'aşƙım baña dirler dü-cihānda Mecnūn (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 3*). [*silsile-i 'aƙl u hayā,]*

silsile-i cünūn ider: *Hepsini deli eder.*

Çarhı hevā-yı ƙal'atıñ vālih u ser-nigūn ider
Nīze-i şemsi cismine **silsile-i cünūn ider** (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 2*). [*silsile-i cünūn ider, --er*]

sīm: *(Ar.) Gümüş.*

Zer-i iħsānıñ bī-çāre Ğulāmī bulamaz
Bārı kesme sitemiñ **simini** pinhān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 10*). [*simini, --i, --ni*]
Bahā-yı vuşlatı dilberleriñ zerdır recā neyler
Ğulāmī **sīm** ile mānend-i ğīsū pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 10*). [*sīm,]*

sīm ü zer: *Gümüş ve altın.*

Genc ü gevher **sīm ü zer** bir aƙçe hāhiş itmedim
Eyle izhār-ı sehā cānā baht olma şaƙın (*Gulāmī Divanı , Müfret 53, Mısra 1*). [*sīm ü zer,]*
Sīm ü zer ƙālın açarsın bende-i kemterde çok
Büse-i ruhsārıma ƙaƙ'-ı icāzet viremem (*Gulāmī Divanı , Müfret 54, Mısra 1*). [*sīm ü zer,]*

sīm ü zer efsūnına mahşūs: *Altın ve gümüşün büyüüne özel.*

Her kim ki diler vuşlat-ı cānānı Ğulāmī
Celbi ğüzeliñ **sīm ü zer efsūnına mahşūs** (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 10*). [*sīm ü zer efsūnına mahşūs, -ı, -na*]

sîm ü zerle: Gümüş ve altın.

Seyl-i fûrkatle hârâb olmuş anıñ dil hânesin

Şüfiyâ sen **sîm ü zerle** şanma kim ma' mür olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 6). [sîm ü zerle,]

sîmâb: Gümüş renkli su.

Bildim belî bî-şabrı cülûs itmesidir hep

Sîmâb gibi selb-i karar itmeye bâ' is (Gulâmî Divanı , Müfret 5, Mısra 2). [sîmâb,]

sîm-âb: Civa (titrek ve hareketli yapısı nedeniyle eziyet çeken aşık bağlamında).

Misâl-i güy urur hışm u kahr çevgânın

Firâr kılsa eger 'âşıkânı çün **sîm-âb** (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 12). [sîm-âb,]

sîmâh: Kulak.

Şadâ-yı bülbül irince **sîmâhuma** bildim

Gül-i müşâdağatın ravzasın ider tezkâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 35). [sîmâhuma, -ım, -a]

sîmât: Sofra.

Sîmât-ı re'feti bîgâneye ferş eyleyüp dâ'im

Sezâ mı âşinâya şofra-i kahrında câ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 5). [sîmât-ı, -ı]

sîmât-ı re'fetidir: Merhametinin ziyafetidir.

Qudüm-ı mekrûmet-melzûmıdır bâdî-i âsâyiş

Sîmât-ı re'fetidir münbasıt her efkâr u bâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 26). [sîmât-ı re'fetidir, -i, -dir]

sîmâtın: Sofra.

Ta'amından tenâvül eyledikden gayri zî-ervâh

İnüp bârân sürür ile **sîmâtın** üzre bî-pervâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 28). [sîmâtın,]

sîm-i keremle: Kereminin gümüşüyle.

Âsitân-ı rahmetiñden çok temennâ eyledim

Sâ'il-i ihsânına **sîm-i keremle** irmediñ (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 10). [sîm-i keremle, -le]

sîm-i tenim: Gümüş tenli (sevgil).

Gel yakın ol al gönül rahm it şehâ hem şadıka

'Âşıkâ dil-Vâmık'a hem şadıka **sîm-i tenim** (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 16). [sîm-i tenim, -im]

sîm-i vaşlın: Kavuşma gümüşü.

Genc-i hüsnin gözedir mâr-ı siyâh-ı zülfî

Sîm-i vaşlın alamaz huld-ı berîn gılmânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 4). [sîm-i vaşlın, -(ı)n]

sîm-i vişâl: Kavuşmanın gözyaşı.

Rahm idüp belki Gulâmî bize mi'mâr-ı kerem

Dil-i vîrânemizi **sîm-i vişâl** ile yapar (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 14). [sîm-i vişâl,]

sīmīn: *Gümüş.*

Dehr içinde bilme bā'is fahra şevb ü pāyeyi

İstemez **sīmīn** ğılāfı seyf-i āb-ı dārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 28*). [*sīmīn,]*

sīmīn-beden: *Çok beyaz vücutlu.*

Neyleyim **sīmīn-beden** ben sākīsiz mey-hāneyi

Āb-ı kevşer olsa nüş itmey tolu peymāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 1*). [*sīmīn-beden,]*

sīm-ten: *Beyaz vücut (kanı çekilmiş).*

Getür cām-ı Cem'ı olsun seniñ ol cilveli sākī

Baňa besdir hemānā **sīm-ten** sākīleriñ sākı (*Gulāmī Divanı , Müfret 40, Mısra 2*). [*sīm-ten,]*

sīmūrġ: *Anka, zümrüdüanka kuşu.*

Nesr-i t̄ā'ir süy-ı **sīmūrġa** firār eyler eger

Āsumāna eyleseñ pertāb tūr-i şeh-peri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 9*). [*sīmūrġa, -a]*

sīmivā: *Simya ilmi.*

Cānā mis-i bī-kıymeti kimyāya ulaşdır

Şāf eyle dili pūte-i **simyāya** ulaşdır (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 2*). [*simyāya, -ya]*

sinān: *Kargı, süngü, ok vb. savaş aletlerinin keskin ve sivri ucu, ok temreni, mızrak.*

ġamzeler t̄artmış **sinānı** bī-amān urmağ diler

Dīdeler imā ider kim 'aşıkāna lā-teħāf (*Gulāmī Divanı , Gazel 101, Mısra 5*). [*sinānı, -ı]*

sinān-ı müjeñ: *Mızrak (gibi) kirpiklerin.*

Sīnemi deldi **sinān-ı müjeñ** ey cān alıcı

La'l-i gül-fām ile kıl yāreme tīmār ħabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 3*). [*sinān-ı müjeñ, -ñ]*

sīne: *1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.*

Nāvek-i ġamzeleri **sīnemi** kıldı mecrūħ

Merheminden şeh-i ħūbāna olan bī-pervā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 5*). [*sīnemi, -m, -i]*

Ey Ġulāmī revzen-i zār u niyāzı rüz u şeb

Sīneden aç bildirir derd-i derūnuñ Ĥağ aña (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 18*). [*sīneden, -den]*

Nāvek-i ġamzeyle açdı **sīneme** şad-yāreler

Gerçi ümmīd-i devā itsem ider cevır ü 'itāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 5*). [*sīneme, -m, -e]*

Rāz-ı 'aşkı söylemek de istitār itmek de güç

Āteşi hem **sīnede** cāy-ı karar itmek de güç (*Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 2*). [*sīnede, -de]*

Sende var başka edā başka hevā cilve-nümā

Sūziş-i 'aşk ile bu **sīnedeki** nār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 8*). [*sīnedeki, -de, -ki]*

Rüz u şeb 'aşk āteşiyle **sīne** sūzān olmada

Şaç vişāl ābın efendim eyle itfā gel iriş (*Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 3*). [*sīne,]*

Şikest olsun seri pāyı miyānı cümle endāmı

Anıñ kim **sīnesinde** zerrece mihr ü maħabbet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 12*). [*sīnesinde, -si, -n, -de]*

‘Aşk-ı Hâk’la cezbe-i mutlakla tolmuş **sînemiz**

Kim budur bî-şübhe bir ihsân-ı ‘Abdû’l-‘Kâdir’iñ (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 5). [sînemiz, -miz]

İndi çeşme intizâr ile kara şu oldu ağ

Sâkiyâ şun mey ki gitsün **sîneden** endüh u ğam (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 8). [sîneden, -den]

Nâvek-i ğamzeñ açup biñ **sînede** revzenleri

Merhem ister kim devâ-yı lebleriñden ‘âşıkân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 7). [sînede, -de]

Tîr-i müjgânıyla mecrûh eylemek-çün **sîneler**

Hûsn-i rûyında kurulmuş ebruvânından kemân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 3). [sîneler, -ler]

Nây benim zârıma itdi şadâsın bülend

Göz göz idüp **sînesin** ben gibi dir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 14). [sînesin, -sin]

Sînemi çâk eyleyüp dâğ-ı derûnum gösterüp

Mâ-cerâ-yı fûrkâtı ‘arz eyledim sultânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 3). [sînemi, -m, -i]

Urmadıñ **sînedeki** yâreme dest-i keremiñ

Kılmadıñ büse-i cân-bağış ile şîrîn deheni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 7). [sînedeki, -de, -ki]

Tîğ-i müjgânı çeker tîr-i nigâh ile hemân

Yâreler **sîneleri** nâvek-i hûn-efşânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 6). [sîneleri, -leri]

Sipîhr-i **sînelerden** oldı zâ’îl ebr-i ‘işyânlar

Şu ‘â’-ı âfitâb-ı luţf-ı Mevlâ düşdi dünyâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 3). [sînelerden, -ler, -den]

Şu ‘le-i hasretle vardır **sînede** sûz u şerer

Dûd-ı âh-ı dil kesilmez dâ’imâ vaqt-i seher (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 3). [sînede, -de]

Beni bâzîçe-i etfâl-i cihân itdiñ sen

Sînemi seng-i beliyyâta nişân itdiñ sen (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 20). [sînemi, -m, -i]

sîne çâk itdim: Gönlü parçaladım.

‘Aşka düşdüm **sîne çâk itdim** başım urdum taşâ

Vâdî-i ‘aşkıñ Ğulâmî bî-ser ü sâmnıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 13). [sîne çâk itdim, -di, -m]

sîne süzân eylesem: Gönlü yakmak.

Girmişim nâr-ı firâka çün semender rûz u şeb

Dâd bilmez ey Ğulâmî **sîne süzân eylesem** (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 10). [sîne süzân eylesem, -se, -m]

sîne-be-sîne: Göğüs göğüse.

Ol gün ola mı dilber ile **sîne-be-sîne**

Pisterde hem-âğuş ola dil leyl-i azîne (Gulâmî Divanı , Müfret 34, Mısra 1). [sîne-be-sîne,]

Yâr ile eger olsam idi **sîne-be-sîne**

Bûs-ı lebiniñ bakmaz idüp az u besine (Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 1). [sîne-be-sîne,]

sîne-çâket: Göğsü yüreği yaralı.

Be-ħaqq-ı ‘ârifân-ı zât-ı pâket

Be-ħaqq-ı ‘âşıkân-ı **sîne-çâket** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 84). [sîne-çâket,]

sînade: (Aşığın) göğüs II gönül.

Țümâr gibi ‘aşkıñı kıl **sînade** melfûf

Yâ Rabbi derûnumda ğam-ı şevkiñi mazrûf (Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 1). [sînade,]

‘Aşk âteşini **sîne**de yakmışdır o zâlim

Şeftâlu şuyın şaçmadı yâ Rab nola hâlim (Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 1). [sîne,]

Kanı ey bād-ı şehir büy-ı dilârâdan eğer

Elem-i hecr ile var **sîne**de çok hüzn ü keder (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 2). [sîne,]

sînede dâğ-ı ğam-ı hasret: Gönülde hasretin kederi yarası.

Sîne

Şâh-ı hüznüm kişver-i cevri ü cefâ sultânıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 5). [sîne

sîne-i pür-süz: Çok yanık, çok yakıcı göğüs (gönül, bağır, yürek).

Ey hoş ol gün kim gönülde ‘aşk-ı yarım var idi

Sîne-i pür-süz u çeşm-i eşk-bârim var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 2). [sîne-i pür-süz,]

sîne-i süzânıma: Yanan gönül.

Vādî-i hüznüde ser-geşte işim girye vü zâr

Luft ile bir meded it **sîne-i süzânıma** yâ gavs (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 8). [sîne-i süzânıma, -ım, -a]

sîne-küb-ı ğam: Kederli sineleri.

Ehl-i Sîvâs hicretinle **sîne-küb-ı ğam** olup

Oldılar hep ğarka-i ilbâs-ı ahzân yâ Hâlim (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 5). [sîne-küb-ı ğam,]

sînemi cânâ delmiş: Gönülümü sevgili delmiş, yaralamış.

Nâvek-i tîr-i sitem **sînemi cânâ delmiş**

Ey kemân-ebrû fiğân bahrine gönülüm talmış (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 7). [sînemi cânâ delmiş, -miş]

sînemi deldi: Göğsü delmek II Göğsü yaralamak, parçalamak.

Sînemi deldi sinân-ı müjeñ ey cân alıcı

La‘l-i gül-fâm ile kıl yâreme tîmâr hâbîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 3). [sînemi deldi, -di]

sînemi itdim hedef: Göğsümü önüne attım.

Ey dirîğâ ‘ömrimi bîhüdeye kıldım telef

Tîr-i sevdâ-yı mecâza **sînemi itdim hedef** (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 2). [sînemi itdim hedef, -di, -m]

sînemi şad-çâk idüp: Gönülümü yüz parçaya bölmek.

Sînemi şad-çâk idüp biñ derde düçar eylediñ

Tîğ-i cevri ile beni mecrûh u bîmâr eylediñ (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 19). [sînemi şad-çâk idüp, -üp]

sînesin tîr-i beliyvâta nişân it yâ rab: Ey Allah'ım (sevgilinin) sinelerini felaketler okuna hedef et.

Sînesin tîr-i beliyvâta nişân it yâ Rab

Elem ü miñnet ile çâk-i girîbân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 5). [sînesin tîr-i beliyvâta nişân it yâ rab, -a]

sîne-süzân: Bağı yanan.

Düşüp bu vādî-i endüha eylerim zârî

‘İnâyet ile nâzar kıl bu **sîne-süzâna** (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 6). [sîne-süzâna, -a]

sīne-sūzān: *Bağrı yanık.*

Saňa olmaz Ğulāmī āšinā bīgāneye meyli

Gerek çāk-i girībān ol gerekse **sīne-sūzān** ol (*Ğulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 10*). [*sīne-sūzān,]*

sipāh: *Asker, ordu.*

Kerd vīrān kişver-i ‘aķlem **sipāh-ı** zūlf-i ũ

Pes ez-īn ma‘mūr ne-mī-ħāhed şod ez-ħulyā-yı dūst (*Ğulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 7*). [*sipāh-ı, --ı]*

Mülket-i Fas‘dan çıkarma hıttā-i Çīn‘e **sipāh**

Her biri kan dökmege bir kahramāndır nev-resim (*Ğulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 3*). [*sipāh,]*

Şavulsun ğam **sipāhı** bār-ğāhın tār-mār itsün

Bıraķsun tūğ u sancāğın şitāb ile firār itsün (*Ğulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 1*). [*sipāhı, -ı]*

sipāhi: *Asker gibi.*

Ferş eyleme ruķsār üzere zūlf-i siyāhı

Her birleri kan dökmege bī-şübhe **sipāhī** (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 22*). [*sipāhī,]*

sipāh-ı cevri: *Zulüm askeri.*

Belā sultānı taħtın vaz‘ idüp taħlın meded çalmış

Derūnında **sipāh-ı cevri** birleşmiş ebed kalmış (*Ğulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 16*). [*sipāh-ı cevri, -i]*

sipāh-ı ğam: *Gam, keder ordusu; gam, keder askeri.*

‘Adem iķlīmīne tarķ-ı temel atsun **sipāh-ı ğam**

Varup tā nefħa-i şūra deĝin anda karār itsün (*Ğulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 5*). [*sipāh-ı ğam,]*

sipāh-ı şādıkīn: *Sadık askerleri.*

Sipāh-ı şādıkīn olmaķdadır maĝlūb dünyāda

Bulur nuşret o kāfir-kīş ceş-i eşkıyā her dem (*Ğulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 13*). [*sipāh-ı şādıkīn,]*

sipāh-ı zūlfı: *Asker gibi saçları.*

Sipāh-ı zūlfı üzere şāne-nāmı eylemiş serdār

Düzer tābūrı ta‘līm-i cefāsı cāvidān olmuş (*Ğulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 7*). [*sipāh-ı zūlfı, -ı]*

sipeh-sālār: *Başkomutan, serasker.*

Sürūr u şād-mānī ceş-i şehre ĥayme-zen oldu

Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 26*). [*sipeh-sālār-ı, -ı]*

siper-gīr-i: *Siper tutucu (tutan).*

Ķazā yaĝdırmada bārān-veş tīr-i cefāyāyı

Ser üzere hep **siper-gīr-i** rızāyız yā Resūlallāh (*Ğulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 10*). [*siper-gīr-i,]*

sipih: (□□□□) *i. (Fars. sipih) 1. Gök, semā, āsuman. 2. mec. Tālih, baht, kader, felek.*

Sipihre eyleyüp ben de zamānında ĝinā izħār

Ta‘add-ı felekden ĝayri ĝitmeme süy-ı şekvāya (*Ğulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 51*). [*sipihre, -e]*

siphr-i: (□□□□) i. (Fars. siphr) 1. Gök, semâ, âsuman. 2. mec. Tâlih, baht, kader, felek.

Siphr-i sînelerden oldu zâ'il ebr-i 'işyânlar

Şu'â'-ı âfitâb-ı luṭf-ı Mevlâ düşdi dünyâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 3). [siphr-i,]

siphr-i bî-emân: Zalim felek.

Herkesi mesrûr u şâd eyler **siphr-i bî-emân**

Ey Gulâmî her zamân maḥzûn ider gerdûn benî (Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 11). [siphr-i bî-emân,]

siphr-i nâ-muvâfık: Kötü baht talih.

Siphr-i nâ-muvâfık dönse birkaç gün murâd üzre

Qarârı yok nazar kıl nitdi mülk ü taḥt-ı Kısra'ya (Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 3). [siphr-i nâ-muvâfık,]

sır: Aslan.

Gâh ḥurşîd gibi ebr-i nihân içre girür

Bırakur **şirleri** vâdî-i zulmetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 14). [şirleri, -leri]

sır: Far. Tok, doymuş, konmuş.

Câyî'ân **sır** oldu ḥân-ı ni'metinden bî-ḥilâf

Sâḥil-i Sîvâs'da kaṅgî şehre vardıysa şehâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 21). [sır,]

sır: Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

Ey Gulâmî istimâ' itdiñ ḥasûdândan neler

Diḳḳat itdim ser ḡalaṭ **sırlar** ḡalaṭ-ender-ḡalaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 10). [sırlar, -lar]

Gulâmî mâ'ildir fûrkatî zâra

Sır şaklamak kanı utan gül elden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 24). [sır,]

Qâdir olmaz ḥakkine olan bu **sır**ra âşinâ

Dâḥil ol var ol görüha bî-te'emmül Ḥâlîşâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 23). [sır, -a]

sır: Aslan || Allah'ın aslanı hz. Ali.

Teşnedir 'âşıkların ḥûnı misâl-i âb içre

Şayd ider **şirim** cigerle sır olur andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2). [şirim, -im]

sır: Değersiz.

Nefs segdir **sır** kılma dişler âḥir pâyını

Ni'mete şûkr eylemez kalb-i seg it kovar seni (Gulâmî Divanı , Müfret 42, Mısra 1). [sır,]

sır olur: Doymak || Sevgiliyi uzun süre görmek, hasretlik gidermek.

Teşnedir 'âşıkların ḥûnı misâl-i âb içre

Şayd ider şirim cigerle **sır olur** andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 2). [sır olur, -ur]

sırâb: Doyastıya su içmek, suya kanmak.

Himmeti baḥrinde envâ'-ı ḥaḳâyık mevc-zen

Teşneler **sırâb** ider elṭâf ile esrâr-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16). [sırâb,]

sirkat ideniñ: Hırsızlık edenin.

Sirkat ideniñ elleri şer'an kesilür de

Yâ söyle niçün sarnık-ı dil desti kesilmez (*Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 1*). [*sirkat ideniñ, -en, -in*]

sirr: Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

'Aşkının **sırrı** ider cismimi her dem vîrân

Qalbime şu'le virür tâbiş-i ruhsâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 9*). [*sırrı, -ı*]

Yunfıkûn emvâlehüm **sırrına** mazhar düşdi ol

Cümle 'âlem halkına kehfü'l-emândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 5*). [*sırrına, -ı, -na*]

Demâga çâşnî-i sükker-i sevdâyı almazdan

Sarây-ı **sırr-ı** sultân-ı maḥabbetde Ḥalîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 6*). [*sırr-ı, --ı*]

O şâh-ı hüsn nev-ceyş-i ḥaṭ-ı hûn-rîze emr itmiş

Kesilsün serleri 'aşıklarıñ **sırrı** 'ayân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 6*). [*sırrı, -ı*]

'Ahd ü peymânı bozup **sırrı** 'ayân itdiñ sen

Dîdemiz yaşını çün cüy-ı revân itdiñ sen (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 21*). [*sırrı, -ı*]

Sırrımı fâş idüp ağıyâr u yâre

Dimişsiñ derdine eyledim çâre (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 21*). [*sırrımı, -ım, -ı*]

Eylemez ḥalvet-serây-ı **sırr-ı** vahdet maḥremi

'Âşıkı ma'sûkdan ma'sûkı 'âşıkdan cüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 19*). [*sırr-ı, --ı*]

sırran ve cehren âsîtâna: Sırların ve yüksek sesle konuşanların eşğine.

Ser kodum **sırran ve cehren âsîtâna** zâr ile

'Arz-ı ahvâl eyledim yüz biñ recâ izhâr ile (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 13*). [*sırran ve cehren âsîtâna, -a*]

sırr-ı zâtîñdan: Zât'ın (Allah) sırrından.

Sırr-ı zâtîñdan nişân olmak hünerdir ey şehim

Lık şanma aña her bir merdiñ isti'dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 15*). [*sırr-ı zâtîñdan, -ından*]

şit: Ar. 1. Şöhret, ün. 2. Çatırtı çatırtı gibi ses.

Germî-i mey **şit-i** neyle oldı gam tûmârı tay

Şimdi raqş eyler sürür ile der ü dîvârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11*). [*şit-i,]*

şit: Ses seda. II İnilti.

Şadâ-yı **şit-i** figânem girift 'âlem-râ

Zi- 'aşk u mihr-i tu cânâ çü kerd dîl âvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 1*). [*şit-i,]*

Eyâ mesned-tırâz u mekrûmet-perdâz u şefkat-sâz

Şadâ-yı **şit-i** teşrîfiñ irişmiş 'arş-ı a'lâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 48*). [*şit-i,]*

şit: Çatırtı, patırtı; ün, şöhret.

Âh u zârın nevḥasın **şit** ü nevâsın cümlesin

Bî-menâfî 'oldıgın añlar ider ezkâr-ı şeyḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 11*). [*şit,]*

şit ü şadâ: Ses seda.

Çıkşa şevketle biraz dergeh-i vālāsından

Ulaşur tãrem-i a 'lāya nice **şīt ü şadā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 12*). [*şīt ü şadā,]*

sitānd: *Alır.*

Ne-mī konend melāmet kesī der-īn-sevdā

Sitānd 'aşk zi-dest-i 'uķūl merd zimām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 18*). [*sitānd,]*

sitem: *Eziyet, ceĢa, zulüm; şikāyet, çıkışma.*

Hār-ı muĢaylān gibi Ģat revnaķ-ı Ģüsnin götürür

Bizlere kıldıĢı **sitem** dāĢ-ı dilin füzün ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 8*). [*sitem,]*

Nāz u **sitemi** 'āşık-ı maĢzūnına maĢşūş

Luţf u keremi şadıķa yok dūnına maĢşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 1*). [*sitemi, -i]*

Sitem ü cevır ü cefāyā ile me'lūf olma

İtme āĢyār gibi 'āşık ile ceng ü nūmāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [*sitem,]*

Çāk çāk olmuş Ģirbān-ı taĢammūl el virür

Bunca bī-Ģad bī-maĢal itdükleriñ dād u **sitem** (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 22*). [*sitem,]*

UĢrasun 'aşk-ı cefā-kāra Ģulāmī kılına

İtdiĢi bunca **sitem** cevıre peşimān olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 18*). [*sitem,]*

Gelüp sere niçe cevır ü **sitem** kūdūret ü Ģam

Ģamuya şābir olup rāzī emr-i SübĢān'a (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 3*). [*sitem,]*

Zer-i iĢsānıñ bī-Ģāre Ģulāmī bulamaz

Bār kesme **sitemiñ** simini pinĢān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 10*). [*sitemiñ, -in]*

Ģalīl'e nār nūr oldu anıñla

Sitemler hep sürür oldu anıñla (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 12*). [*sitemler, -ler]*

Böyle **sitemler** ne revā ey felek

İtdigimi söyle baña ey felek (*Gulāmī Divanı , Müseddes 3, Mısra 3*). [*sitemler, -ler]*

sitem eyleseñ: *Haksızlık etmek.*

Ģayli Ģatā itmişiz Ģālī dimekle saña

Her ne **sitem eyleseñ** yār sezādır bize (*Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 6*). [*sitem eyleseñ, -se, -ñ-sen]*

sitem-dide: *Haksızlık görmüş, zulme uğramış.*

Dest-i şefkatle **sitem-dideleriñ** gerdene

Bend idüp mürşid-i 'aşk rişte-i Ģisū-yı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 7*). [*sitem-dideleriñ, --ler, --in]*

sitem-fermā: *Eziyet çeken.*

Nār-ı 'aşkıñ bu vücūdum yakdı Ģākister idüp

Āb-ı luţfıñ şaçmadıñ bir kez **sitem-fermā** meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 8*). [*sitem-fermā,]*

sitem-ger: *Zalim, sitemkār.*

Ta'dād-ı kuşūr eyledi yekden o **sitem-ger**

Bildikde aña oldıĢımı 'āşık-ı dīdar (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 15*). [*sitem-ger,]*

sitem-kār: *Sitem eden, eziyet eden, ceĢa eden, haksızlık eden.*

Dili dīvāne iden şūh u **sitem-kār** ḥabīb
Fūrkatıyla nice ‘uşşākı kılan zār ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 1*). [*sitem-kār,]*
İhsān-ı gayrdan baña hoşdur cefā-yı yār
Kılmış Ğulāmī çün o **sitem-kārı** ittihāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 41, Mısra 10*). [*sitem-kārı, -ı]*
Derūnum āteşe yakdın kemendiñ boynuma taqdın
Ḥakāretle bize bakdın **sitem-kārım** vedā’ olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 6*). [*sitem-kārım, -ım]*
Çarḥ-ı ğaddār u **sitem-kārın** elinden neyleyim
Göz alup itdi ḥased nezzāre-i ğisūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 7*). [*sitem-kārın, -ın]*
Meclisimize uğramasun öyle **sitem-kār**
Yār oldı aña zevkini sürdi nice aġyār (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 13*). [*sitem-kār,]*

sitem-keş: Eziyet çeken, haksızlığa uğrayan kimse.

Vādī-i zulmetde kalmışken **sitem-keşler** kamu
Āb-ı ‘adlinden şafā-ġir oldılar bāy u gedā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 9*). [*sitem-keşler, -ler]*

şit-i efgān: Feryadının sesi.

Ḥūna ālūde görince tahta-i ten-şūrın
Çıkdı eflāk üzre bī-ḥad **şit-i efgān** yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 8*). [*şit-i efgān,]*

şit-i ‘isvānlar: İsyanın sesleri.

Cihāt-ı sitemiz tutmuş ceres-veş **şit-i ‘işyānlar**
Giriftār-ı yed-i düzd-i hevāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 5*). [*şit-i ‘işyānlar, -lar]*

şit-i nevāsın: Sesinin şiddetini, iniltisini.

Gül-i ümmīd açılmaz yağsa bārān bīn bahār olsa
Anın-çün artırur **şit-i nevāsın** bu dil-i şeydā (*Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 4*). [*şit-i nevāsın, -sı, -n]*

şit-i sabādır: Sabah rüzgarının sesidir.

Nağme-i sāz u neyi nitsün esīr-i hecr olan
Çeng ü ‘üdi muṭribā **şit-i şabādır** neylesün (*Gulāmī Divanı , Gazel 152, Mısra 6*). [*şit-i şabādır, -dır]*

şit-i tūfenglerden: Silahların sesinden.

Şübhesiz **şit-i tūfenglerden** kıyāmetler kopar
İşte görsün isteyen görmek o rüz-ı mahşeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 45*). [*şit-i tūfenglerden,]*

sivā: Başka, gayrı || Allah’ın zâtı dışında kalan ve insanı Allah’tan uzaklaştıran her şey.

Silüp āyīne-i bī-kīne-i dilden **sivā** rengin
Ki olmuş yār-i her ezhār bundan bize ‘ibret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 11*). [*sivā,]*
İsterse ki pūr-nūr ola ‘aşk ile derūnı
Kālbinde eğer kalmaya bir reng-i **sivādan** (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 16*). [*sivādan, -dan]*
Süveydāda **sivā** sevdālarından özge cāhım yok
Dü-‘ālem dergehinden gayri billāh bir penāhım yok (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 21*). [*sivā,]*

sivāhā: Masiva, Allah’tan başka her şey.

Tā şubḥ-ı kıyāmet be-cemālet nigerān-est
Pāy-ı dilet ez-dām-ı **sivāh** zü rehā nī (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 16). [sivāhā,]

sivās: Sivas ili.

Gulāmī kilik-i çāpük-seyr yazdı cevherī tārīḥ
Fūrūḡ-ı birri **Sivās**’ı kılup pūr-nūr u pīrāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 74). [sivās’ı, -ı]
Şu ‘le-baḥş olduğu şeb **Sivās**’a şems-i şevketi
Aşdı nūr āvizesin ‘izzetle meh tā ber-semā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 29). [sivās’a, -a]

siyāh: Kara // kötü, uğursuz.

Çeker levḥ-i dile Bihzād-veş naḳş-ı ruḥ-ı yāri
Siyāh āhı mürekkeb eyleyüp müjgānları ḥāme (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 6). [siyāh,]

siyāset: İdam cezası.

Çeşm-i cellādı ile sâ‘il-i bī-çārelerin
Sürdi meydān-ı ḥākārāt u **siyāsetlere** āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 10). [siyāsetlere, -ler, -e]

siyeh: Kara // kötü, uğursuz.

Kenz-i dūr-i Hüdā’dır o dürc-i ‘ākīkī kim
Genc üzre ḥālka-zen o **siyeh** māra kıl nāzar (Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 10). [siyeh,]

siyyemā: Özellikle, bilhassa.

Dāne-i lūṭfuḡ gören düşmez mi şādī dāmına
Ḥüsn-i ṭab’ın **siyyemā** ḡamzeñ gibi şayyādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 6). [siyyemā,]

siz: "Siz" ikinci çoḡul şahıs zamiri.

‘Arz idüp pāyına sürsem bir kere esved yüzi
Kaşr-ı lūṭfindan şadā ger irse ‘afv itdim **sizi** (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 28). [sizi, -i]

sofra: Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak, kaşık, çatal vb. konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini, yaygı vb.

Kāse-līs-i **sofra-i** ‘ihvān iblīs olmasun
Ḥorde-i pes-māndeye me‘lūf olup pis olmasun (Gulāmī Divanı , Müfret 30, Mısra 1). [sofra-i, -i]

sofra-i kahrında cā itmek: Kahır sofrasında yer bulmak.

Simāt-ı re‘feti bīgāneye ferş eyleyüp dā‘im
Sezā mı āşināya **sofra-i kahrında cā itmek** (Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 6). [sofra-i kahrında cā itmek, -in, -da-mek]

sofra-i miḥnet: Keder sofrası.

Ḥamdü-lillāh şimdi sultān-ı ḡamīñ miḥmānıyız
Şofra-i miḥnet müheyyā nā‘il-i iḥsānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 2). [sofra-i miḥnet,]

soḥbet: (Ar.) İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal, musâhabe.

Bir arada mümkün olmaz tūṭī vü zāḡ-ı siyāh
Çünki nā-cinsān ile **soḥbet** olur nār-ı şedīd (Gulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 6). [soḥbet,]

Fetillensün fener fânuslar kândiller yansun

O bezm içre cemâl-i yârdan ki başka **şoḥbet** yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 10). [şoḥbet,]

soḥbet-i yâr: Sevgilinin soḥbeti.

Gitdi elden yine ey dil o dem-i vuşlat-ı yâr

Bezm-i meyḥâne-i vuşlatda olan **şoḥbet-i yâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 2). [şoḥbet-i yâr,]

sol: Diriliğini, tazeliğini, taravetini yitirmek.

Tiz şarardı **şoldı** gülzâr-ı ümîdiñ gıncası

Bülbül-âsâ ḥâr elinden bir gülün giryânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 5). [şoldı, -dı]

sol: " Şu " işaret sıfatı (ezel).

Vây **şol** kûteh-naazarlar ki bilürler Rabbisin

Şad-hezâr bâtlı ḥaṭ ile şafḥa-i takvîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 11). [şol,]

sonra: "-nin ardından, ... arkasından; müteakiben" anlamlarında zarf.

Evvelî yüz gösterüp siḥr ile aldıñ varımı

Yüz çevirdiñ **şoñra** cânımdan uşandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 8). [şoñra,]

Pâyende degildir bilürüm bunca nüvâziş

Ḥasretle ider baḥr-i ḡama **şoñra** teğavvuş (Gulâmî Divanı , Kit'a 3, Mısra 4). [şoñra,]

sor: Aramak, araştırmak. || Soru sorarak bilgi istemek.

‘Âdet-i meşḥûre-i dîrîne-i ḥübâneyi

Terk idüp **sor** ‘aşkıñ ḥâlin kerîmâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 6). [sor,]

soy: Üzerindeki elbiseleri çıkarmak.

Ne alur kâle-i mülk-i dili **şoymuş** nigeḥiñ

Yine şarrâr-ı firâvân-ı taḥassür kelici (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 3). [şoymuş, -muş]

söyle: Anlatmak, dile getirmek.

Mest kılmuş bâde-i kibr ü ḡurûr ol şâhı kim

Başımı kes **söylesem** kesmege eyler dürlü nâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 14). [söylesem, -se, -m]

Baḥña rûz-ı kıyâmet heybetinden nice **söylersin**

Kıyâmet ‘aşıkâ rûz-ı vedâ’-ı döstân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 5). [söylersin, -r, -sin]

Çille-i ‘aşkıñda bir bir **söyleyem** çekdiklerim

Kıldığıñ iḥsân mı çok yâ çekdiğim ta‘dâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 5). [söyleyem, -y, -em]

Söyler idim ‘âleme aḡyârı almaz meclise

Âḡiri uyduñ raḡîbe yâr utandırdıñ beni (Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 9). [söyler, -r]

Ey Gulâmî **söyledim** târîḡ-i teşrîfin anıñ

Kıl-kı cevherle dü-mışra‘dan olunmuşdur binâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 39). [söyledim, -di, -m]

‘Uşşâka geçer **söylemesün** şimdi ki nâzım

Vaz geldi gönül ḡayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 3). [söylemesün, -me, -sün]

Söyler a‘dâ mülk-i ḡam içre iḡâmet terkin it

Sâ‘il-âsâ bâb-ı cânânda fezâḡat terkin it (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 21). [söyler, -r]

Ka'be-i hasretde **söyler** ki 'ibâdet terkin it
Ey ki ehl-i 'aşka söylerseñ melâmet terkin it (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 23*). [söyler, -r]
Ka'be-i hasretde söyler ki 'ibâdet terkin it
Ey ki ehl-i 'aşka **söylerseñ** melâmet terkin it (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 24*). [söylerseñ, -r, -se, -ñ]

söyle:- Anlatmak, dile getirmek.

Söyledim cânâ saña nâmin emânet eyledim
Eyle hürmet âh-ı yâre degme ser-mü müyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 11*). [söyledim, -di, -m]
Rîsmân-ı re 'fetiyle çekdi şâhım bendesin
Merhametle **söyledi** düşmez benim bu şânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 12*). [söyledi, -di]
Gulâmî çıktı dört er **söylediler** cevherî târîh
İrişdi cümle ednâ ile a'lâ feyz-i 'ulyâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 37*). [söylediler, -di, -ler]
Pendimi güş eyleyüp mînâ-yı 'ârı kırmadıñ
Dîde-i giryân ile derd-i derûnum **söyledim** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 6*). [söyledim, -di, -m]
Gulâmî **söyledi** menkûṭ ile târîhin ol gûlmân
Girüp bâğ-ı cinâna hem muḳarreb nezd-i Mevlâ'ya (*Gulâmî Divanı , Tarih 1, Mısra 9*). [söyledi, -di]

söyle!: Anlatmak, dile getirmek.

Ser-i üftâdeye tûğ-ı sitemi tûz iderek
Gâzab-âlûde ura **söyle** şadâḳat bu mı yâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4*). [söyle,]
Ḳays-ı 'aşkıñ beni mecnûn u perîşân itdi
Var şabâ **söyle** ki Leylâ ide sevdâya 'ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12*). [söyle,]
Noldı cânâ saña **söyle** baña bu zâr nedir
Âh-ı bîhûde nedir hüzñ ile efkâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1*). [söyle,]
Meye mi yoksa ki maḥbûba mı meylîñ neyedir
Bilmezem **söyle** bize şîve-i refṭâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 12*). [söyle,]
Şabâ **söyle** Gulâmî'den o yâre geçmedin hüsni
'Aṭâ-yı büse kılsun kim şoñı hüsñüñ nedâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 9*). [söyle,]
Ol ḳadar endîşe-i efkâra yokdur ihtiyâc
'Âşık öldürmekse ḳaşdıñ **söyle** kim cândan geçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 6*). [söyle,]
Cebheñde nedir çîn-i gâzab ey büt-i zîbâ
Ey nâzûk-edâ **söyle** ki bu Çîn-i Hıṭâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 4*). [söyle,]
Gulâmî'den şabâ var **söyle** hüsñin şanmasun bâḳî
'Azîz-i Mısr iken Yûsuf türâb içre nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 13*). [söyle,]
Meded ey bâğ-ı hüsñüñ tâze verdi **söyle** lâyıḳ mı
Gulâmî rûz u şeb bülbül gibi nevḫa nevâ itmek (*Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 9*). [söyle,]
Ey şabâ var yâre 'arz eyle Gulâmî ḫâlini
Söyle kim kılmış melâl içre mekânım fûrḳatîñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 10*). [söyle,]
Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-'âşıkân
Bunca 'itâba sebep **söyle** nedir el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 2*). [söyle,]
Nâm olalı dehrde **söyle** vefâ itdiḡiñ
Yandı cefâdan bu dil leyl ü nehâr ân-be-ân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 15*). [söyle,]
Pergâr-ı 'ömr dehrde râḫatla dönmedi
Ferdâ döner mi **söyle** dilâ bir şafâ ile (*Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 8*). [söyle,]

Yed-i beyzâda 'aşâ-yı keremi çün Mūsâ
 Söyle peygamber ise dide-i sehâresi ne (Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 8). [söyle,]
 Tâ kıyâmet şerh olunsâ âhîr olmaz bu kelâm
 Ey Gulâmî çek zebânî **söyle** her ân yâ Hâlim (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 36). [söyle,]
 Sırkat ideniñ elleri şer'an kesilür de
 Yâ **söyle** niçün sârık-ı dil desti kesilmez (Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 2). [söyle,]
 Der-i cānāna Hūdā 'aşkına bir eyle güzer
 Söyle ağyāra telaţtufları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 4). [söyle,]
 Söyle ağyāra telaţtufları besdir bu kadar
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide hāzer (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 9). [söyle,]
 Āşināsı ide hicrān ile deryā gibi cüş
 Söyle ağyāra telaţtufları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 14). [söyle,]
 Söyle ağyāra telaţtufları besdir bu kadar
 Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide hāzer (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 19). [söyle,]
 Gördiği demde gulāmî'yle hemān nāz eyler
 Söyle ağyāra telaţtufları besdir bu kadar (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 24). [söyle,]
 Söyle kimdir ide taqdîr-i Hūdā'yı tağyîr
 Rind-i bāzâr-ı hevâyım ne idersiñ tekdîr (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 13). [söyle,]
 Ey bād-ı şabā var saña bir gizli niyāzım
 Hāk-i der-i cānāna varup **söyle** bu rāzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 2). [söyle,]
 Kıra devrānıñ ey çarh Cenāb-ı Qāhhār
 Ağlayup **söyle** Gulāmî bunı her leyl ü nehār (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 28). [söyle,]
 Neylemişiz **söyle** saña ey felek
 İtmedesiñ cevri ü cefā ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 1). [söyle,]
 Böyle sitemler ne revā ey felek
 İtdigimi **söyle** baña ey felek (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 4). [söyle,]
 Söyle şāhım hışm ile bādî-i tekdîrim nedir
 Nişledim nitdim 'azîzim vaşla te'hîrim nedir (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 33). [söyle,]
 Söyle kim mümkün midir tağyîr-i taqdîr-i Hūdā
 Şāh-ı 'aşk eyler kerem kâzible gerçi şādıkā (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 25). [söyle,]

söylen-: Anlatmak, dile getirmek.

Şihhāt-i tenden Gulāmî bir güzel devlet mi var
 Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 10). [söylenür, -ür]
 Degil tenhā Gulāmî hālîñe vākıf olan ey şüh
 Cihānda **söylenür** şānıñ hemānā ben miyim nātık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 10). [söylenür, -ür]
 Amān yâ Muştafā gönder reh-i 'aşk içre üstādım
 gulāmıñdır deyü şāhā cihānda **söylenür** adım (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 28). [söylenür, -ür]

söyündürmekle: Sevindirmekle.

Çün irdi bād-ı taqdîr-i kazā-yı emr-i Rabbānî
 Söyündürmekle şem'-i 'ömrin itdi hākde hāne (Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 6). [söyündürmekle,]

söz: Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf, lafız, kelam.

Mü' minim hem kâfirim dönmem bu **sözden** bir zamân
Rûy u müyuñ çünkü olmuş küfr ü imândan garaž (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 3). [sözden, -den]
Hüsn-i rüyuñ şems-i tâbistân deyü yazmış selef
Kaddiñe ser-tâ-kadem **söz** bulmamış aşlâ halef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 2). [söz,]
Bitmez bu 'aşır hâsidiniñ **sözleri** bir ân
Seyyâr olarak 'âlemi târ itmeli şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 7). [sözleri, -ler, -i]
Kılsla izhâr-ı terahhüm gel inanma **sözine**
Urmuş ol kâfile âlûde-i hündur kılıcı (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 5). [sözine, -i, -n, -e]
Ne recâ ile varam dergeh-i vâlâ-şâna
Sözimiz kalmadı ammâ kerem ü ihsânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 12). [sözimiz, -imiz]
Ni'am-ı devlet-i dîdârını pek az eyler
Rûz u şeb gayriler ile **söze** âgâz eyler (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 22). [söze, -e]
Gözi çıkası cümleye dir belli **sözinden**
Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 7). [sözinden, -i, -n, -den]

söz virmez: Söz vermez.

Der-i cânâna yüz sürsem yine vaşlına **söz virmez**
Gözüm yaşımdan olmuş telh u şüre baħr u yem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 3). [söz virmez, -mez]

sözi: Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf, lafız, kelam.

Gelmez ağıyârların bizlere bir **sözi** ferah
Âteşin kimlere dünyâda gelür sözi ferah (Gulâmî Divanı , Müfret 7, Mısra 1). [sözi,]

sû: Cihet, yön, taraf.

Der-bâdiye-i 'aşk heme gavğâ-yı tu dîdem
Her **sû** ki şodem nûr-ı tecellâ-yı tu dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 8). [sû,]

sû: 1- Sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde. 2- Âb-ı hayat.

Recâlarla didim vir câm-ı lufti sâķi-i hüsne
ğazabla didi yok humlar tolu gam **şularındandır** (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 6). [şularındandır, -lar-ı-n-dan-dır]
İndi çeşme intizâr ile kara **şu** oldu ağ
Sâķiyâ şun mey ki gitsün sîneden endüh u gam (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 7). [şu,]
'Aşk âteşini sînede yakmışdır o zâlim
Şeftâlu **şuyın** şaçmadı yâ Rab nola hâlim (Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 2). [şuyın, -yın]

sû: "Şu" işaret sıfatı.

Nihâl-i gülşen-i 'aşkında nağmât-ı 'acâyible
Figân itmiş hezâr-ı dil **şu** deñli zârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 14). [şu,]

su'âl: Soru, sormak.

Terahhüm eyleyerek hâl-i bendeye şâhım
Nüvâziş ile ider hâtır-ı şikesti **su'âl** (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 6). [su'âl,]

sû-be-sû: Her taraf, her yan.

Sū-be-sū murğân-ı hoş-elhân ârāmidedir

Şad-hezārân ‘andelib ol ravzadan gül-çidedir (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 7). [sū-be-sū,]

şubh be-şām: Akşamdan geceye.

Demī ne-pursī be-raḥmī-i ḥod ki müştākem

‘Aceb çi-güne resānende-est **şubh be-şām** (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 6). [şubh be-şām,]

şubh u mesā: Gündüz ve gece.

Eylerim şekvā seni Mevlā‘ya nezdik ol yeter

Zār u vāveylā ider peydā göñül **şubh u mesā** (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 14). [şubh u mesā,]

Sürdi taḥḫīr eylemekle meclisinden bendesin

Ey Gulāmī bu kederle yak teniñ **şubh u mesā** (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 22). [şubh u mesā,]

Dil-i sevdā-zede miḥnet-keşide derd-sencide

Seniñ destiniden āh u zārlar **şubh u mesā** itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 8). [şubh u mesā,]

şubh u mesā: Gece ve gündüz.

Deşt-i ḥayretde şabā şubh u mesā virse meşā

m-ı dile ol bñy-ı zñlfññ müşk-i ezferdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 13). [şubh u mesā,]

şubha dek: Sabaha kadar.

Derd-i ḥasretle giceler **şubha dek** bīdāriyım

Rüz u şeb ey dil yine ben ta‘na-i ağıyāriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 15). [şubha dek,]

sübha-i evşāfiñi: Güzellikler tespini.

Sübha-i evşāfiñi ta‘dāda yokdur tākātım

Yā Ḥabīb-i Kibriyā cāy-ı senā-yı enbiyā (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 37). [sübha-i evşāfiñi, -ını]

sübḥān‘ıma: Her türlü eksiklikten, kusurdan uzak olan Allah.

Nice yıllar fikr-i dīdār-ı cemāliyle anıñ

Çāh-ı āh u zāra düşmüşdüm şükür **Sübḥān‘ıma** (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 10). [sübḥān‘ıma,]

şubh-dem: Sabah vakti.

Bülbül-i bağ-ı cinān eyler şadā Mevlā Kerīm

Dilde virdim **şubh-dem** her kande yā Mevlā Kerīm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 4). [şubh-dem,]

sücūd: Ar. ç. secde edenler.

Sücūd rüy-ı tu kerdin be-pīş-i Ḥaḫ īnest

‘İbādeti ki qabul est bāşed ez-ḥasenāt (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 29). [sücūd,]

südde-i ‘aşkıñ: Aşkın kapısı, eşiği.

Südde-i ‘aşkıñ Gulāmī ser-fürü itmez şehe

Pādişāhān sāye-i ‘izziñde çākerdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 17). [südde-i ‘aşkıñ, -ın]

südde-i hüsninde: Güzelliğinin eşiğinde.

Tâc-dārân bendesidir çün Gulâmî bî-'aded

Südde-i hüsninde anıñ perde-dârı hür-ı 'în (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 14). [südde-i hüsninde, -i, -n, -de]

südde-i ihsânîniñdir: Bağış kapısınınıdır.

Südde-i ihsânîniñdir evliyâlar sâ'ili

Âsitân-ı 'izzetidir cebhe-sây-ı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 21). [südde-i ihsânîniñdir,]

süf: Tiftik yününden ve keçi kılından dokunmuş kumaşın, yün.

Şufî libâs-ı şüf ile aldatma 'âlemi

Şâf olmayınca dil nazâr itmez nigâr-ı 'aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 7). [şüf,]

süfi: (Ar.) Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvıf.

Şufî libâs-ı şüf ile aldatma 'âlemi

Şâf olmayınca dil nazâr itmez nigâr-ı 'aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 7). [şufî,]

Be-terk Ka'be-i rüyeş mekon be-mescid rüy

Ki Hâk-perest çü şüfi nemî perest Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 38). [şüfi,]

Ṭavâf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz

Ki Hâk-perest olan itmez çü şüfi secde-i Lât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 40). [şüfi,]

süfi-i sevtân-sıfatân: Şeytan yüzülü sofi.

Be-suy-ı mezigit eger mî-revem ez-behr-i nemâz

Ne-güzârend merâ şüfi-i şeytân-sıfatân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 10). [şüfi-i şeytân-sıfatân,]

süfiyâ: Ey dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan!.

Küfrine îmânına yâriñ biz îmân eyledik

Var müferik şüfiyâ sen küfr ile îmânı seç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 12). [şüfiyâ,]

Seyl-i fûrkatle hârâb olmuş anıñ dil hânesin

Şüfiyâ sen sîm ü zerle şanma kim ma'mûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 6). [şüfiyâ,]

sühan: Far. Söz, kelâm.

Bilen hâlât-ı 'aşkı 'aşkıñ hâlin niçün bilmez

Murâdı bu sühandan hâl-i 'uşşâka melâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 8). [sühandan, -dân]

Der-ân-zemân ki zi-tû bi'şnevem sühan güyem

Ne gûş-ı hûş bi-mânend ne fehm-i istifhâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 19). [sühan,]

Eger bürîde şevved 'în zebân be-tîğ-ı ecel

Be-'aşk bâz sühan güyed 'în füsürde 'izâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 22). [sühan,]

sühan-ı saht ile: Katı, sert söz ile.

Ey Gulâmî reh-i 'aşkıñda fenâ-yâb olana

Sühan-ı saht ile redd aña mükâfât bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [sühan-ı saht ile,]

süht: Yanmış, yanık.

Cân suht zi-ğam ân büt-i dil-hâh ne-yâmed

Der-'âlem-i imkân çü ân nîst nigârî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 5). [suht,]

Bā-mihr-i ruḥeş cān-ı cihān **sūht** be-zārī

Ber-va'de-i vaşleş dil-i mā yāft qarārī (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 7). [sūht,]

sühütle: Kolaylıkla, kolayca.

Leşker-i şāhānesin ta'lim-i fenn-i ḥarbe hep

Emr kılmış kim **suhütle** kese a'dāları (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 26). [suhütle,]

sū'-i 'amelim defteri: Kötü amel defterim.

Sū'-i 'amelim defteri dünyālara şıgmaz

Āb-ı kerem ü merḥametiñle anı yıka (Gulāmī Divanı , Müfret 36, Mısra 1). [sū'-i 'amelim defteri, -i-i, -m]

sū'-i tedbirim: Tedbirimin kötülüğü.

Ey şeh-i 'ālī-kerem bilmem ki takşirim nedir

'Afva nā-şāyeste cānā **sū'-i tedbirim** nedir (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 32). [sū'-i tedbirim, -im]

sūk-ı mahabbetlere: Sevgi pazarı, çarşısı.

Gönlümüz rüyını görmekligi kaç' itmiş idi

Berķ urup çıkdı yüzi **sūk-ı mahabbetlere** āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 6). [sūk-ı mahabbetlere, -ler, -e]

sükker: Ar. Şeker.

Bu dem āyīneden rūşen olup kalb-i sūḥan-verler

Sezādır virse **sükkerler** fem-i tūtī-i güyāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 10). [sükkerler, -ler]

süküt itmiş: Sessiz kalmış.

Ḳafes-bend-i belā-yı derd-i ḥasretidir **süküt itmiş**

Gulāmī gerçi şāhiñ tūtī-i ḥoş-gūlarındandır (Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 9). [süküt itmiş, -miş]

süllem-i sabra çıkup seyr eyle: Sabır merdivenine çıkup seyret.

Gulāmī **süllem-i sabra çıkup seyr eyle** bu dehri

Ki eflāk-i vişāle itmemiştir kimse bir mi'rāc (Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 9). [süllem-i sabra çıkup seyr eyle, -a-up]

sultān: Hükümdar, padişah.

Demāğa çāşnī-i sükker-i sevdāyı almazdan

Sarāy-ı sırr-ı **sultān-ı** mahabbetde Ḥalīl olmaz (Gulāmī Divanı , Gazel 78, Mısra 6). [sultān-ı, --ı]

'Aşkdır pīre-zen-i dehri iden ra'nā devām

Eyleyen ruḥsārına **sultānları** 'aşkdır gulām (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 8). [sultānları, -lar, -ı]

Dāmenin tutmuş bulur **sultān-ı** 'Abdu'l-Ḳādir'i

Mazḥar-ı lutf u hidāyetdir gürūh-ı Ḳādirī (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 19). [sultān-ı, --ı]

sultān: "Sultanım, padişahım" anlamlarına gelen bir hitap türüdür (Allah'a hitaben).

Gulāmī bende-i **Sultān** Şeyḥ-i Gīlān-est

Keşī ki bende-i ān-est gū ki ḥurrem baş (Gulāmī Divanı , Gazel 87, Mısra 9). [sultān,]

Kāğıd-ı fūrkatler üzre 'arz-ı ḥāl itseñ nola

Bendegāna muktezi derdin kıla **sultāna** 'arz (Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 6). [sultāna, -a]

Çapıñda bir gedā olmak didim maşşūdumuz yāre
Yazup fermānımı şehir-i firāka didi **sulṭān** ol (*Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 8*). [*sulṭān,]*
Sīnemi çāk eyleyüp dāğ-ı derūnum gösterüp
Mā-cerā-yı fūrkatı ‘arz eyledim **sulṭānıma** (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 4*). [*sulṭānıma, -ım, -a]*
Ezelki āşinālıklar ferāmūş oldu **sulṭānım**
Saña āğyār yār oldu gōñül bīgānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 7*). [*sulṭānım, -ı, -m]*
Gelmemiş şahın-ı vücūda kıdeminde şānī
Evliyā zūmresiniñ şimdi odur **sulṭānı** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 18*). [*sulṭānı, -ı]*
Belā **sulṭānı** tahtın vaz’ idüp tablın meded çalmış
Derūnında sipāh-ı cevri birleşmiş ebed kalmış (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 15*). [*sulṭānı, -ı]*

sulṭān mısıñ: *Sultan mısın.*

Hañçer-i müjgān ile mecrūh kıldıñ sīnemi
Cān alan cellād-ı hūn-efşānlara **sulṭān mısıñ** (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 4*). [*sulṭān mısıñ,]*

sulṭāndan: *"Sultanım, padişahım" anlamlarına gelen bir hitap türüdür (Allah'a hitaben).*

Kim müşahhaş olmaz ol vādide **sulṭāndan** gedā
Ehl-i ‘aşkıñ āhdan gayri bulunmaz hem-demi (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 15*). [*sulṭāndan,]*

sulṭānı: *"Sultanım, padişahım" anlamlarına gelen bir hitap türüdür (Allah'a hitaben).*

Rişte-i zülfeş be-cān best ü zenaḥdāneş fikend
İn çünin zindān u bend der-hiç **sulṭānı** ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 6*). [*sulṭānı,]*

sulṭān-ı ğam: *Gam sultanı.*

Nā-sezā būdem ki ez-‘aşkeş şodem **sulṭān-ı ğam**
Mīr-i miñnet kerd mā rā zūlf-i şeb-ārā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 3*). [*sulṭān-ı ğam,]*

sulṭān-ı ğamıñ mihmānıyız: *Keder sultanının misafiriyiz.*

Ḥamdü-lillāh şimdi **sulṭān-ı ğamıñ mihmānıyız**
Şofra-i miñnet müheyyā nā‘il-i ihsānıyız (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 1*). [*sulṭān-ı ğamıñ mihmānıyız, -ı, -ıyız-ın]*

sulṭān-ı kerāmet kânı: *Kerametler kaynağının padişahı.*

O **sulṭān-ı kerāmet kânı** ilhām-ı Hudā birle
Vilāyet mührin ihsān eylemiş bir ‘ālem-ārāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 33*). [*sulṭān-ı kerāmet kânı,]*

sulṭān-ı zamān olmuş: *Zamanın sultanı olmuş.*

Geyüp şāhāne hıl‘atlar serinde kisve-i naḥvet
Serīr-i nāz u istiğnāda **sulṭān-ı zamān olmuş** (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 12*). [*sulṭān-ı zamān olmuş, -muş]*

sulṭān-ı zamānıyız: *Zamanın sultanıyız.*

Rüsvā-yı cihānız belī **sulṭān-ı zamānıyız**
Baş üze tūran efser-i zībā-yı ‘Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 7*). [*sulṭān-ı zamānıyız, --ız]*

sulṭānım: *"Sultanım, padişahım" anlamlarına gelen bir hitap türüdür (Allah'a hitaben).*

Bisât-ı kırbdan mehcûr u düruz lîk **sultânım**

Ser-i üftâdegâna feyz-i 'ulyâ artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 7*). [*sultânım,]*

Hayâl-i rûy u leb-i la'liñ ile **sultânım**

Derûn-ı dilde zühûr eylemişdi derd ü melâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 9*). [*sultânım,]*

Âteş-i hasretde yana yana ten olmuş kebâb

Şu'le-i âhım 'aceb yakmaz mı **sultânım** seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 8*). [*sultânım,]*

Cevr ile yandı cânım âh çarha çıkar efgânım âh

Rahm eylemez **sultânım** âh girmez ele âmâlimiz (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 4*). [*sultânım,]*

Her zamân görürsün âh u efgânım

Va'de-i vuslatın kande **sultânım** (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 2*). [*sultânım,]*

sümm-i semend-i perteviñ: Işık saçan atın turnağı.

Mâh-ı nev **sümm-i semend-i perteviñ** maqtû'ıdır

Ey fûrûğ-ı şeb-çerâğ-ı evliyâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 29*). [*sümm-i semend-i perteviñ, -in]*

sümüm: Ar. semm kelimesinin cem'i. zehirler.

Dıraht-ı vuslatın bergiyle bârân eyledi rîzân

Sümüm-ı şarşar-ı fûrkat kanı ol bād-ı cân-fezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 8*). [*sümüm-ı, --ı]*

şun': Sanatla yaratma Allah'ın yaratması ve kudreti Allah'ın düzeni.

gâze-i haclet çeküp ruhsâr-ı âteş-rengine

Kilk-i kudret birle kim meşşâta-i **şun'-ı** İlâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 8*). [*şun'-ı, -+ı]*

Kimi mahbûblar rûyında cânâ

Dem-â-dem itmede **şun' uñ** temâşâ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 52*). [*şun' uñ, -un]*

şun: İkrâm etmek, uzatmak.

Şundı sâkı-i ezel cām-ı şafâdır diyerek

Mey-i hicrânı nedir mestî-i belvâya 'ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 9*). [*şundı, -+dı]*

İr hemân mey-hâne-i mestân-ı 'aşka zâr ile

Ey Gulâmî belki lutfından **şunar** sâkı tifâğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 10*). [*şunar, -ar]*

İndi çeşme intizâr ile kara şu oldu ağ

Sâkiyâ **şun** mey ki gitsün sîneden endüh u gam (*Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 8*). [*şun,]*

Şunma sâkı sâgarı var git seniñ olsun yeter

'Âşıkñ destindeki cām-ı cefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 7*). [*şunma, -ma]*

Hâk saña bu hüsni virdigine oldur ki sebeb

Eylesünler **şun' ımı** bi'l-cümle seyrân yâ Hâlîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 18*). [*şun' ımı, -ım, -ı]*

sünbül: Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek.

Gülşen-i hamd içre **sünböldür** şehâ bil besmele

Ol durur ser-levhaya tezyîn ü minhâcû'l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 3*). [*sünböldür,]*

Zîb-i rûy-ı hüsni dilberdir efendim zülf ü ruğ

Veche **sünbül** müşk-i ezferdir efendim zülf ü ruğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 2*). [*sünbül,]*

Sünbül nihâdedir gül-i sürh üzre nâz ile

'Anber-feşân-ı süy-ı semen-zâra kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 5*). [*sünbül,]*

Şerm-dâr eyler behiştin **sünbül** ü süsenlerin
Hânde ile gönca-i neşküfte-i gülzârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 15*). [*sünbül,]*

sünbülîstân: *Sünbül bahçesi.*

Şahn-ı gülşen **sünbülîstân-ı** hâlâvetde giyâh
Leşker-i mür-ı Süleymân gîsü-yı ra' nâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 11*). [*sünbülîstân-ı, -ı]*

sundı cām-ı kāmıma: *Istek arzu kadehini sundu.*

Şerbet-i şîrîn-zebânın **sundı cām-ı kāmıma**
Urdı seng-i vuşlatı ol kâse-i hicrânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 11*). [*sundı cām-ı kāmıma, -ım, -a]*

sun' -ı hakk' ı sevrdir: *Allah'ın sanatını seyretmek.*

Hüb-rûlar rüyını seyr ü temâşâdan ğarâz
Sun' -ı Hakk' ı sevrdir bu seyr-i sîmâdan ğarâz (*Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 2*). [*sun' -ı hakk' ı sevrdir, --ı-dir]*

sünüh: *Ortaya çıkmak, zuhur etmek.*

Ey Gulâmî dil fezâ-yı 'aşka düşdükden berü
Böyle şî'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi **sünüh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 10*). [*sünüh,]*

sür-: *Sürmek.*

Mâ-i cārîler gibi pâyına yüz **sürmeklige**
Halk-ı 'âlem geldigi 'aşkıñ serîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 7*). [*sürmeklige, -mel, -lig, -e]*

sür-: *Devam etmek.*

Meclisimize uğramasun öyle sitem-kâr
Yâr oldı aña zevkini **sürdi** nice ağıyâr (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 14*). [*sürdi, -di]*

sür: *Geçirmek, hayat yaşamak.*

Bahâr-ı dehrde bûy-ı vefâyı şemm iden kimdir
Şafâsın bir nefes **sürmüş** bulunmaz buña ılanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 6*). [*sürmüş, -müş]*

sür: *Düğün, şölen.*

Yâr ile ağıyâr **süre** 'işreti
Bula Gulâmî gam ile miñneti (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 27*). [*süre, -e]*

sür: *Boynuzdan yapılmış büyük boru. Kıyamette, Hz. İsrâfil'in üfleyeceği boru.*

'Adem iklîmine tarh-ı temel atsın sipâh-ı gam
Varup tâ nefha-i **şûra** degin anda qarâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6*). [*şûra, -a]*

sür: *Coşku, karışıklık, kargaşa, heyecan.*

Şanma sevdâ-yı mecâzîdir bu **şûr-ı** zâhirî
Hubb-ı Hakk' dır dilde dervîşân-ı 'Abdü'l-Ğâdir' in (*Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 7*). [*şûr-ı, --ı]*

sür: *1. Yönetip yürütmek, sevk etmek. 2. Uzatmak, ileri doğru itmek.*

Sürdi taḥkîr eylemekle meclisinden bendesin

Ey Ğulâmî bu kederle yak tenîñ şubḥ u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 21). [sürdi, -di]

Çeşm-i cellâdî ile sâ'il-i bî-çârelerin

Sürdi meydân-ı ḥaḳârât u siyâsetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 10). [sürdi, -di]

sür: Devam etme.

Ḥaṭ gelse ruḥa cevrden eyler mi ferâġat

Yoksa **sürecek** mi bu cefâ yevm-i kıyâmet (Gulâmî Divanı , Müfret 3, Mısra 2). [sürecek, -ecek]

sür: (Ar.) Kale duvarı.

Zâtıñ olmuş bir ma'âlî-menḳabet

Kişver-i ḥübâna **sür** şâhâne at (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 14). [sür,]

sür: (f.s.):1.şamata gürültü. 2. kekremesi.3.tuzlu. (Develioğlu, 2015:1170).

Neşât-ı meyledir bu **şür** u şeydâlık dilâ her ân

Saḥa mestânelik bir dîde-i ḥammârdan ḳalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 9). [şür,]

Bahâr eyyâmı diller câmı memlû bâ-mey-i şādî

Çemen mey-ḥânesinde kıl nazar gel **şür** u ğavġāya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 14). [şür,]

sür'atle: Aceleyle, hızlı bir şekilde.

Meydân-ı kîne sürmüş esb-i 'inâdı seyr it

Sür'atle dizgin eyler çekmez zimâm vâ'iz (Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 6). [sür'atle,]

Neşîm-i pür-beşâret ḳâşîd-i ehl-i maḥabbet hem

Süvâr olmuş gelür **sür'atle** esb-i deşt-peymāya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 20). [sür'atle,]

sürdüm sâhil-i dîdârîña: Güzel yüzlü sevgilinin sahiline sürdüm.

Zevraḳ-ı sevdâyı **sürdüm sâhil-i dîdârîña**

Oldı şeş-etrafdan bād-ı muḥâlifler vezân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 7). [sürdüm sâhil-i dîdârîña, - i-n, -a]

şüret: 1. şekil, biçim 2. yüz, çehre 3. güzellik 4. dünya 5. görünüş 6. yol 7. resim, tasvir 8. hayal 9. amaç, gaye.

Şâf iken mir'ât-ı sîne ġam ġubârı ḳondı âh

Seyr-i 'aks-i şâhid-i ma'nāya **şüret** ḳalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 6). [şüret,]

Beyân-ı **şüret-i** Ḥaḳ olmasaydı vechiñ ger

Müyesser olmaz idi bize ol tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 11). [şüret-i,]

şüret-i bî-ma'nîyi: Anlamsız görünüşü.

Dil temâşâ-yı cemâl ister ḥayâli istemez

Şüret-i bî-ma'nîyi kim ihtiyâr itmek de ġüç (Gulâmî Divanı , Gazel 31, Mısra 4). [şüret-i bî-ma'nîyi, -yi]

şüret-nümâ: Şekil ve suretini gösteren.

Cilve-ġâh-ı salṭanat celb-i cenân-ı merdümân

Oldı mir'ât-ı Sikender içre kim **şüret-nümâ** (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 4). [şüret-nümâ,]

sürh: Kan, kanlı gözyaşı.

Leb-i rûyî dilârâ-vâr **sürh** olmuş hicâbından
Gülü gösterdiği-çün bülbüle yüz serde minnet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 5). [sürh,]

sürh: Kırmızı II dudak.

Sünbül nihâdedir gül-i **sürh** üzre nâz ile
‘Anber-feşân-ı süy-ı semen-zâra kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 5). [sürh,]
Dağılsun goncası bergi şararsun **sürh** olan rengi
O gülzârın ki verdinde dilâ büyü-ı hamıyyet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 5). [sürh,]

sürh gird-i verd-i lebde lâle-i hamrâ mıdır: Kırmızı yuvarlak dudakta açmış kırmızı lale midir?.

gonca-i neşkûfteler tebhâlelenmiş bârdan
Sürh gird-i verd-i lebde lâle-i hamrâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 4). [sürh gird-i verd-i lebde lâle-i hamrâ mıdır, --i]

sürinme sâ‘il-veş: Dilenci gibi sürünme.

Gulâmî gel kapu kapu **sürinme sâ‘il-veş**
Hulûş u şıdk ile dön bâb-ı Şâh-ı Merdân’a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 13). [sürinme sâ‘il-veş,]

sürme: Sürmek, yürütmek.

Sâhil-i dîdâr-ı yâr-i bî-vefâya irmege
Keşti-i sevdâyı **sürmem** bahr-i pür-âlâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 6). [sürmem, -m]

sürme: Devam etmek.

Vişâliñ görmedik ey bî-vefâ yârim vedâ‘ olsun
Şafâñı **sürmedik** ey mâh-ruhsârım vedâ‘ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 2). [sürmedik, -dik]
Dergehiñden gayriye cânâ yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü gerçi dünyâda şafâñı **sürmedim** (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 18). [sürmedim, -di, -m]

sürmez: Devam etmez.

Baht-ı siyâhım gibi hatların itse terâş
Hefteye **sürmez** yine gösterür elbette baş (Gulâmî Divanı , Müfret 16, Mısra 2). [sürmez,]
Pür-cefâyı sevmeyen **sürmez** şafâ Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 35). [sürmez,]

sürür: Sevinç, mutluluk.

Edâlarla ider şad-nâz u istîgnâ kıılır ibrâz
Sürürından terennüm-sâz olur bülbül ki vuşlat var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 8). [sürürından, -ı, -dan]

sürür: Ar. Sevinç.

‘İd-i ağhâ herkese virdi **sürür** u hem huzûr
Biz fakîriñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 17). [sürür,]
Germî-i mey şit-i neyle oldu gam tûmârı tay
Şimdi raqş eyler **sürür** ile der ü dîvârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 12). [sürür,]
Ser-fürü itmezken ‘âlemde bize mür-ı **sürür**
Kışver-i hüzñüñ şükür kim şâhib-i fermânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 11). [sürür,]

Sürür u şād-mānī ceysi şehre hayme-zen oldı
Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 25). [sürür,]
Ta‘āmından tenāvül eyledikden gayri zī-ervāh
İnüp bārān **sürür** ile simāṭıñ üzre bī-pervā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 28). [sürür,]
Ḥalīl‘e nār nūr oldı anıñla
Sitemler hep **sürür** oldı anıñla (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 12). [sürür,]
‘Urūc itdi göge ‘aşk ile ‘İsā
Sürür ile şihāb-ı şākīb-āsā (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 20). [sürür,]

sürür u behcet-i cāvīd: Ebedi mutluluk ve sevinç.

Gulāmī baht-ı nā-hemvārem āyā ḥāb-ı miḥnetden
Sürür u behcet-i cāvīd ile bilmem uyanmaz mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 10). [sürür u behcet-i cāvīd,]

sürür-ı bā-ḥużūr: Huzur ile sevinç.

‘İd-i aḏḥā herkese virdi **sürür-ı bā-ḥużūr**
Biz fakīriñ zātıñızdan derd ile pūr-dādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 17). [sürür-ı bā-ḥużūr,]

sürüşān: Melekler.

Güşād oldı der-i rahmet **sürüşān** hep genā-ḥāndır
Gubār-ı zenbi bād-ı ‘afv şalmış қа‘r-ı deryāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 29). [sürüşān,]

sūsen: Far. Susam denilen çiçek.

Şerm-dār eyler behiştin sūnbül ü **sūsenlerin**
Ḥande ile gönca-i neşküfte-i gülzārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 15). [sūsenlerin, -ler, -in]

sūsen: Kurtkulağı, zambak, iris türlerinin genel adı.

Yıkılsun çār-eṭrāfi çöl olsun cümle eknāfi
O bustānıñ ki **sūsen** lālesinde reng-i re‘fet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 4). [sūsen,]

süst-‘ah: Verdiği sözde durmayan/durmakta zorlanan.

Şimdi rū-gerdān ider kūyına varsam yā İlāh
Noldı ol **süst-‘ahde** anıñla kararım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 10). [süst-‘ahde, -de]

sütün: Sütun, direk.

Şem‘a-veş sūzīde kılmış başımızdan mihri kim
Bī-nihāye göklere dikmiş **sütünlar** nārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 4). [sütünlar, -lar]

sütün-ı hayme-i ḥüzne: Hüzün çadırının direğine.

Sütün-ı hayme-i ḥüzne meserret pāy-zen olsun
O kāfir ceys-i miḥnet ṭurmayup terk-i diyār itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 3). [sütün-ı hayme-i ḥüzne, -e]

su‘ūbet: Güçlük, zahmet.

Nihāl-i қadd-i dilber gibi çekmiş serviler serler
Semāya irmeye her bir kesin desti **şu‘ūbet** var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 18). [şu‘ūbet,]

süvār: *Ata binmiş, binici.*

Seyf-i kalb-i 'aşkıñı eşk-i 'uyūnuñdan **şuvar**

Lāmi' olsun rāz-ı zīb-i sa'd ile kim dā'imā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 11*). [*şuvar,]*

Melāḥat esbine olmuş **süvār** o şūḥ-ı 'Acem

Fezā-yı 'aşkda 'uşşāka temāşadır bu (*Gulāmī Divanı , Gazel 156, Mısra 3*). [*süvār,]*

süvār olmuş: *(at)binicisi olmak.*

Nesīm-i pür-beşāret kâşid-ı ehl-i maḥabbet hem

Süvār olmuş gelür sür'atle esb-i deşt-peymāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 20*). [*süvār olmuş, -muş]*

süvār-ı: *Ata binmiş, binici.*

Uğrıma çıkdı Ğulāmī bir **süvār-ı** seyf-zen

Gördiğin tığ-ı cefā ile hemān toğrar biçer (*Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 9*). [*süvār-ı,]*

süvār-ı rahş-ı cefā: *Askerin cefa atı.*

Süvār-ı rahş-ı cefā elde tāziyāne-i cevır

Muḳābil olmaz anıñla bahādırān-ı 'Arab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 3*). [*süvār-ı rahş-ı cefā,]*

süveydā: *Kalbin ortası, gönlün derinliği (bk. süveydā*).*

Süveydāda sivā sevdālarından özge cāhım yok

Dü-'ālem dergehinden gayri billāh bir penāhım yok (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 21*). [*süveydāda, -da]*

süy: *Yan, yön, taraf, cihet.*

Sünbül nihādedir gül-i sürḥ üzre nāz ile

'Anber-feşān-ı **süy-ı** semen-zāra kıl naẓar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 6*). [*süy-ı, -ı]*

Gitmedin **süy-ı** gülüstān-ı vefāya birisi

Fem açup olmadadır bülbül-i gülzār-ı ḥulūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 7*). [*süy-ı, -ı]*

Çeşm-i iḥsān ile bak **süy-ı** Ğulāmī'ye amān

Ḥāb-ı miḥnetden efendim dili kıl istīḳāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 9*). [*süy-ı, -ı]*

Nesr-i tā'ir **süy-ı** sīmurğa fīrār eyler eger

Āsumāna eyleseñ pertāb tūr-i şeh-peri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 9*). [*süy-ı, -ı]*

süves: *Tarafına, yanına.*

Bā-āyet-i Qur'ān bi-ḥānīd **be-süves**

Fermüd Nebī ber heme kes emr-i Ḥudārā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 5*). [*be-süves,]*

süy-ı a'dādan: *Düşmanlar, rakipler tarafından.*

Mā-i cārī-veş gelürse **süy-ı a'dādan** cefā

Rāzıyım itdim seni ḥübān içinde intiḥāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 9*). [*süy-ı a'dādan, -dan]*

süy-ı bekādan: *Sonsuzluk tarafından.*

Tesbīḥi maḥabbet giceler zikri fiğāndır

Tehlīli fenā fikri liḳā **süy-ı bekādan** (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 4*). [*süy-ı bekādan, -dan]*

süy-ı cānāndan: Sevgilinin tarafı.

Şabā şad-nāz u cilve 'işvelerle **süy-ı cānāndan**

Getürmüşdür haber ehl-i mahabbet cān nişār itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 9*). [*süy-ı cānāndan, -dan*]

süy-ı fakīrānıma: Yoksullar tarafına.

Bahr-i fıska düşüben 'āleme efsāne olup

'Afv ile nīm-nıgeh it **süy-ı fakīrānıma** yā ğavş (*Gulāmî Divanı , Gazel 26, Mısra 6*). [*süy-ı fakīrānıma, --ı, --m, --a*]

süy-ı fezā-yı şî'r: Şiir meydanının yönü.

Münevverdir huşuşā tab'-ı erbāb-ı ma'ārif kim

Ziyālar bahş ider **süy-ı fezā-yı şî'r** ü inşāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 6*). [*süy-ı fezā-yı şî'r, --yı*]

süy-ı gülsitān-ı ma'nīden: Mana bahçesi tarafından.

Açıldı çünkü **süy-ı gülsitān-ı ma'nīden**

Dehān-ı gonca-i dildār u rüy-ı āl-i nigār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 21*). [*süy-ı gülsitān-ı ma'nīden, -den*]

süy-ı hasūdāndan: Hasetçiler tarafından.

Geldi hīz-āb-ı cefā **süy-ı hasūdāndan** meded

Tahta-i tābım kırıp girdāba şaldı el-amān (*Gulāmî Divanı , Gazel 146, Mısra 9*). [*süy-ı hasūdāndan, -dan*]

süy-ı mey-hāne: Meyhanenin yönü, tarafı.

'Azm-i büt-hāne konem ger zi-dereş mī-rānend

Süy-ı mey-hāne revem mey ne-dihed pīr-i muġān (*Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 8*). [*süy-ı mey-hāne,]*

süy-ı şayyād-ı hākīkatden: Hakikat avcısı tarafından.

Şāhbāz-ı şāhid-i 'aşkı düşürdüm dāma ben

Süy-ı şayyād-ı hākīkatden çün aldım nāme ben (*Gulāmî Divanı , Gazel 147, Mısra 2*). [*süy-ı şayyād-ı hākīkatden, -den-ı*]

süy-ı şekvāya: Şikayet tarafına,yönüne.

Sipihre eyleyüp ben de zamānında ğınā izhār

Ta'add-ı felekden ğayri gitmem **süy-ı şekvāya** (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 52*). [*süy-ı şekvāya, -(y), -a*]

süy-ı 'uşşāka: Aşıklar tarafına.

Süy-ı 'uşşāka şakın kılma hākāretle nazar

Anlarıñ ismini Hāk levha şadākatla yazar (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 21*). [*süy-ı 'uşşāka, -a*]

süy-ı 'uşşāka nigāhıñla: Aşıklar tarafına bakışıyla.

Teşeffük dīdesiyle **süy-ı 'uşşāka nigāhıñla**

Bu vīrān kalbim it vākīf künüz-ı hāl-i esrāra (*Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 11*). [*süy-ı 'uşşāka nigāhıñla, -iñ, -la*]

süy-ı zīr-i hāke: Toprağın aşağı tarafı.

Şağı **süy-ı zīr-i hāke** gönderürler bī-amān

Eylese biñbaşılar kumanda-i şağdan geri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 39*). [*süy-ı zīr-i hāke, --i-e*]

süz: Süzmek, damıtmak, temizlemek.

Pençe-i hüsninden anıñ kırtamaz kimse ten

Göz **süzünce** tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 8). [süzünce, -ünce]

süz: Ateş, elem, yanık.

‘Adem-i mihr-i dilârâya ‘alâmetdir bu

Yaklaşan âteşe itmez mi anıñ **süzü** eğer (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 4). [süzü, -ı]

Şu ‘le-i hasretle vardır sinede **süz** u şerer

Düd-ı âh-ı dil kesilmez dâ‘imâ vaqt-i seher (Gulâmî Divanı , Muâşşer 1, Mısra 3). [süz,]

Gelmez ağıyârların bizlere bir sözi ferağ

Âteşin kimlere dünyâda gelür **süzü** ferağ (Gulâmî Divanı , Müfret 7, Mısra 2). [süzü, -ı]

süz: Süzmek.

Kehrübâ-âsâ hemân kâh-ı dili cezb eyledi

Göz **süzünce** bâz-veş murğ-ı garîbîn sūyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 4). [süzünce, -ünce]

süzân: 1. Yakan, yakıcı. 2. Yanan, yanıcı.

Zelîl ü zâr u **süzânım** hemân nâlân u giryânım

Mukîm-i şehir-i tuğyanım ‘ibâdet yok itfâ‘athâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 15). [süzânım, -ım]

Min-ba‘d anıñ âteş-i mihr-i cânâ

Süzân olarak yanmağı dil eyledi hem ‘ahd (Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 8). [süzân,]

Hecr ile ciger âteş-i ‘aşkında habîbîn

Süzânımı gördükde cefâ eyledi izhâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 4). [süzânımı, --ı, --nı]

Âh-ı âteş-bârı bî-te‘şîr şanma her seher

‘Âlemi **süzân** ider Mevlâ‘dan istimdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 12). [süzân,]

Nâr-ı ‘hasret itdi **süzân** cāna minnet bildigim

Bu semender-‘tab‘ımıñ âteşde çün bünyâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 13). [süzân,]

Rûz u şeb ‘aşk âteşiyle sîne **süzân** olmada

Şaç vişâl âbın efendim eyle itfâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 3). [süzân,]

Dem-â-dem derd ü efgândır işim senden meded Hâlîş

Enîn ü âh u **süzândır** işim senden meded Hâlîş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 2). [süzândır, -dır]

Âteş-i fakr u fenâ **süzânına** elbet revân

Bağr-ı mevc-engîz-i dîdâr-ı ruh-ı erbâb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 3). [süzânına, -ına]

Öyle **süzânım** ki fûrkat âteşinde rûz u şeb

Nâr-ı nîrân zerre-i süz-ı şerârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 11). [süzânım, -ım]

Şem‘-i hüsne öyle **süzânım** ki kıl bir kez nazar

Âteşimden yandırur hep şem‘alar pervâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 7). [süzânım, -ım]

Âteş olmuş her biri ta‘lîm-i âteşde şehâ

İstemez kapsül ider bârûtı **süzân** demleri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 42). [süzân,]

Fûrkat-i rûyuñla kıldıñ dehri **süzân** yâ Hâlîm

Cân-ı ‘uşşâka cefâlar oldu rîzân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 1). [süzân,]

Ciger biryân u dil **süzân** ne **süzân**

O yanmağdan hirâsân nâr-ı nîrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 71). [süzân,]

süzân evleyüp: Yanmak,yakmak.

Bâl ü perrin âteş-i hecr içre **süzân eyleyüp**

Düşdi çâh-ı fûrkate şad-zâr ile eyler fîğân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 3*). [*süzân eyleyüp, -(y)üp*]

süzân ide: Yaka,yakmak.

‘Aşk âteşi **süzân ide** ‘aşıkları her dem

Mesrûr ola ol yâr Hudâ bu ne revâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 11*). [*süzân ide, -e*]

süzân ider cihânı: Dünyayı yakar.

Ebvâb-ı düzağı hep feth eylemiş gâzabla

Süzân ider cihânı nâr-ı kelâm vâ‘iz (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 4*). [*süzân ider cihânı, --er-+i*]

süzâne: Yakıcıdır.

Firâkıñdan gönül **süzânedir** gel

Vücûdum mülki hem vîrânedir gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 1*). [*süzânedir, -dir*]

Eyâ ey âfet-i devrân neler çekdim firâkıñdan

Vişâliñle baña rahm it dilim **süzânedir** şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 6*). [*süzânedir, -dir*]

süzen: İğne. II kirpik.

Süzen gibi bî-şübhe geçer atlas-ı çarhı

Bu yolda kimiñ toğrılığı elde ‘aşâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 7*). [*süzen,]*

süzen-i zülfiyle: Saçının ince teliyle.

Kef-gîr-âsâ göz göz itdi sînemi tîr-i müje

Süzen-i zülfiyle ol kaşı kemân dikmek diler (*Gulâmî Divanı , Müfret 12, Mısra 2*). [*süzen-i zülfiyle, -i, -y, -le*]

süz-ı bülbül-i sevdâ mıdır: Aşk ateşiyle yanan çılgın bülbül midir?.

Ser-be-ser tahrîk iden evrâk-ı ezharı ‘aceb

Ehl-i ‘aşkıñ âhı **süz-ı bülbül-i şeydâ mıdır** (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 14*). [*süz-ı bülbül-i şeydâ mıdır,]*

süz-ı dil: Gönül ateşi.

Gelse bârân-ı kelâmı tende kalmaz **süz-ı dil**

Gör niçe itfâ ider biñ âteşi bir kaatre âb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 7*). [*süz-ı dil,]*

süz-ı hasret var: Hasretinden yanan var.

Vişâl-i bî-melâli bes cemâl-i vech-i cânânla

Müşerref oldığı-çün nâlesinde **süz-ı hasret var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 10*). [*süz-ı hasret var,]*

süzis-i ‘aşk: Aşkın yakıcılığı.

Sende var başka edâ başka hevâ cilve-nümâ

Süzis-i ‘aşk ile bu sînedeki nâr nedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 8*). [*süzis-i ‘aşk,]*

süzis-i ğam: Gam yangını.

Dem-i hicrānda olan **sūziş-i ğam** bulsa fenā
Yā naşıl vermeye şükrāne buña ‘aşığı ser (Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 7). [sūziş-i ğam,]

soñı: Artık ondan başkası olmayan; en son.

Şabā söyle Gulāmî‘den o yāre geçmedin hüsni
‘Atā-yı büse kılsun kim **soñı** hüsniñ nedāmetdir (Gulāmî Divanı , Gazel 49, Mısra 10). [soñı,]

S

şab şab: Üst üste öpmek.

İçerse müftî-i dānā-yı pîr-i şehir şarāb
Hicābı ref idüp ol şühı būs ider **şab şab** (Gulāmî Divanı , Gazel 18, Mısra 2). [şab şab,]

şād itdi: Sevindirmek mutlu etmek.

Evvelî çarh-ı felek luţf ile **şād itdi** bizi
Hışm idüp āhiri uğratdı beni belvāya (Gulāmî Divanı , Gazel 177, Mısra 5). [şād itdi, -di]

şād kıl: Sevindirmek, mutlu etmek.

Cāme-i şabr u sükūnum cümle oldu çāk çāk
Nev-libās-ı vaşl ile nā-şād gönüm **şād kıl** (Gulāmî Divanı , Gazel 115, Mısra 8). [şād kıl,]

şād kılmazsa: Mutlu etmezse.

Gulāmî hātır-ı nā-şādımız ger **şād kılmazsa**
ğaribiñ hāline rahm eyleyen bir dem kalıl olmaz (Gulāmî Divanı , Gazel 78, Mısra 9). [şād kılmazsa, -sa]

şād olur: Mutlu olmak, sevinmek.

Ey Gulāmî **şād olur** herkes bahār irdi deyü
Ben yeñi girdim şitāya hārdan ayrılmışım (Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 13). [şād olur, -ur]

şād olurdu: Mutlu olmak.

Bu dil-i ğam-pervere bir ğam-güsār olsaydı āh
Şād olurdu derdden dilde karar olsaydı āh (Gulāmî Divanı , Müfret 32, Mısra 2). [şād olurdu, -ur, -dı]

şādān: (Fa.) Sevinçli, mutlu.

Dil-i ğam-gīnimiz bir lahza **şādān** olsa olmaz mı
Hudāyā hayli demdir mübtelā-yı derd-i hasretidir (Gulāmî Divanı , Gazel 58, Mısra 3). [şādān,]

şādān itme: Sevinçle doldurmak.

Yine nā-şād olacak gönümü **şādān itme**
Niye nā-yāb olacak luţfuñı i‘lān itme (Gulāmî Divanı , Gazel 164, Mısra 1). [şādān itme, -me]

şādān mısıñ giryān mısıñ: Mutlu musun üzgün müsün.

Gülşen içre artdı derdi bülbülüñ derdim tıyup
Ey gül-i neşküfte sen **şādān mısıñ giryān mısıñ** (Gulāmî Divanı , Gazel 111, Mısra 12). [şādān mısıñ giryān mısıñ,]

şādī: (Fa. T.) Sevinç, mutluluk.

Ne-zenem yek nefesī bā-ṭarab u zevk u şafā

Ne-nişinem heme cā bā-ḥoşī vü **şādī** künān (Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 4). [şādī,]

Görmeye vech-i hüümü 'ayn-ı 'izz ü devletiñ

Dā'imā **şādīler** iḥsān eylesün Allāh saña (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 38). [şādīler, -ler]

şādī dāmına: Sevinç tuzağına.

Dāne-i lutfuñ gören düşmez mi **şādī dāmına**

Hüsn-i ṭab'ıñ siyyemā ḡamzeñ gibi şayyadı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 5). [şādī dāmına, -ı, -na]

şād-mānī: Sevinçli.

Sürür u **şād-mānī** ceyşi şehre ḥayme-zen oldı

Sipeh-sālār-ı rahmet ḥoş düzenler virdi ālāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 25). [şād-mānī,]

şāfi'-i yevm-i kıyāmetsin 'alī: Kıyamet günü şifa verensin (ya) Ali.

Vuşlatıñdan kılma mehcūr bu Gulāmī kemteri

Şübhesiz sen **şāfi'-i yevm-i kıyāmetsin 'Alī** (Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 18). [şāfi'-i yevm-i kıyāmetsin 'alī, -sin]

şāh: Far. padişah, hükümdar -sevgili-.

Amān **şāhım** efendim gel yetiş 'uşşāka imdād it

Firākıñdan ḥarāb olmuş dili ma'mūr u ābād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 1). [şāhım, -ım]

Ḳafes-bend-i belā-yı derd-i ḥasret dir sūkūt itmiş

Gulāmī gerçi **şāhıñ** tūti-i ḥoş-gūlarındandır (Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 10). [şāhıñ, -ıñ]

Fāḥteler şarmış 'imāme berg-i aḥḍar sebzden

Şāḥlarda murğlar hep 'andelīb-āsā mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 6). [şāḥlarda, -lar, -da]

Mest kılmuş bāde-i kibr ü gurūr ol **şāhı** kim

Başımı kes söylesem kesmege eyler dürlü nāz (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 13). [şāhı, -ı]

Bahār-ı seyl-i fūrḳat çeşme-i vaşlın nihān itmiş

Velī olmaz ḳarārı şanma **şāhā** artar eksilmez (Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 6). [şāhā, -a]

Perde-i zūlfuñ şakın açma cemālīñden amān

Kim bırakmasun ḳazāya **şāhımı** bir kem nefes (Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 4). [şāhımı, -ım, -ı]

Luṭf idüp üftādeler āhına **şāhā** gel iriş

Çünkü ḳalmaz yerde mazlūm āhı cānā gel iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 1). [şāhā, -a]

Ey Gulāmī kendiñi vaşf eyleme ol **şāha** kim

Şad-hezārān bendesi var bir faḳīridir göñül (Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 9). [şāha, -a]

Terahḥum eyleyerek ḥāl-i bendeye **şāhım**

Nüvāziş ile ider ḥāṭır-ı şikesti su'āl (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 5). [şāhım, -ım]

Gülşen-i dehri yaḳar şu'le-i āhım **şāhım**

Bülbülüm ḡonca-feme ḥasret ü ḡamdır çemenim (Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 7). [şāhım, -ım]

Şāhā nazar gel itme o nev-res hilālīne

Beñzer seniñ ḳapıñda semendiñ hilālīne (Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 1). [şāhā, -a]

Gulāmī bendeñe yār baḷş kıl ser-efrāzī

Velīleriñ daḥi **şāhı** o ḡavş-i Gılān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 14). [şāhı, -ı]

Mecāzī rāhına uğratma rāhım

Haķıķat mülkin ihsān eyle **şāhım** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 94*). [*şāhım, -ım*]

Keser mıkırāş-ı fūrķatle vişāli kāgıdın ol **şāh**

İrişmeden meded būs-ı leb ü ruhsāra bir dem āh (*Gulāmī Divanı , Müfret 44, Mısra 1*). [*şāh,]*

Söyle **şāhım** hışım ile bādī-i tekdīrim nedir

Nişledim nitdim ‘azīzim vaşla te‘hīrim nedir (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 33*). [*şāhım, -ım*]

Eylemiş zümre-i ‘uşşāķa beni ser-defter

Hüsın ile leşker-i hūbāna iden **şāh** seni (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 10*). [*şāh,]*

Ey Bārī Hūdāyā çi şod ān **şāh** ne-yāmed

Fersūd ten ez-fıkr-i ruķeş āh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 1*). [*şāh,]*

şāh u gedā: *Padişah ve dilenci l herkes.*

Hümā-yı luţf-ı tu ger sāye efkened ber-dil

Şeved Gulāmī-i bī-kes emīr-i **şāh u gedā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 10*). [*şāh u gedā,]*

Ey mey-i nāb-ı lebiñ ‘āşıkı mest eylemiş

Meclis-i hāşıñı ister kamu **şāh u gedā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 6*). [*şāh u gedā,]*

Hastegān-ı ‘aşķa dermāndır anıñ güft-i lebi

Luţfını ümmīd ider **şāh u gedā** hattā şabī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 12*). [*şāh u gedā,]*

şāh u gedā: *Hükümdar ve yoksul.*

Muntazır **şāh u gedā** görmeye rüy-ı yāri

Esb-i nāz üze binince o şehāvet-pīrā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 9*). [*şāh u gedā,]*

şāhā: *Ey şāh, ey gönül sultanı (Sevgili yerine).*

Sāha-i dīvān-serāy-ı ‘ālem-i ‘aşķ içre kim

Görmedim çün dilberān-ı dehrden bir kez vefā (*Gulāmī Divanı , Gazel 12, Mısra 15*). [*sāha-i,]*

şāhā: *"Ey şāh" anlamında hitap.*

Beyābān-ı melāmet içre **şāhā** ğam peyin tutmuş

Miyāna hem kemer-beste cefāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 3*). [*şāhā,]*

ġunūde bahtımı **şāhā** meded bīdār-ı hāb eyle

Yüzinden dest-i ihsānıñ ile ref -i hicāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 1*). [*şāhā,]*

Ser-fürü eylemeyiz dehrde hiç bir **şāha**

Olmazız yek-ser-i mū rāġıb u tālib cāha (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 11*). [*şāha,]*

Amān yā Muştafā gönder reh-i ‘aşķ içre üstādım

ġulāmıñdır deyü **şāhā** cihānda söylenür adım (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 28*). [*şāhā,]*

Mezheb ü milletin ifsādına bādīdir çin

Heft-iķlīme olan **şāha** dil olmuşdı karīn (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 16*). [*şāha,]*

Amānım göklere çıķdı amān ey bī-amānım gel

Kerem kılsañ n olur **şāhā** (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 4*). [*şāhā,]*

şāhān: *Padişahlar, hükümdarlar, şahlar.*

Gerçi eylesen seniñ fermānıñı ‘uzvum kabūl

Teshir eylesen çü **şāhān** heft-hūb iķlīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 10*). [*şāhān,]*

Be-naḳd-i cān **ṣāhān** şod ḥarīdār

Be-ān derhā-yı dilhā yāft kıymet (*Gulāmī Divanı , Kit'a 6, Mısra 3*). [*ṣāhān,]*

ṣāhāne: *Harika, çok güzel.*

Geyüp **ṣāhāne** ḥıl'atlar serinde kisve-i naḥvet

Serīr-i nāz u istiḡnāda sulṭān-ı zamān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 11*). [*ṣāhāne,]*

Zātın olmuş bir ma'ālī-menḳabet

Kişver-i ḥübāna sür **ṣāhāne** at (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 14*). [*ṣāhāne,]*

ṣāhān-ı zamān: *Zamanın hükümdarları.*

'Adlinin ḥayrānı olmuş cümle **ṣāhān-ı zamān**

Ḥazret-i 'Abdü'l-'Azīz Ḥān iftiḥār itse sezā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 19*). [*ṣāhān-ı zamān,]*

ṣāhbāz: *Çevik ve becerikli II yiğit, şanlı, kahraman.*

Ey pādīṣāh-ı mülk-i velāyet meded 'Alī

Ve 'y **ṣāhbāz-ı** evc-i sa'ādet meded 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 2*). [*ṣāhbāz-ı, -ı]*

ṣāhbāz: *Far. Beyaz ve iri doğan kuşu. (Mecazen insana da utlak olunur ki yiğit manasını müfit olur).*

Ṣāhbāzım pençe-i himmetle murğ-ı gönlümü

Āhiri şayd eyledi taḥlīşe fikret ḳalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 7*). [*ṣāhbāzım, -ım]*

ṣāh-bāz: *Doğan kuşu. II Aşık.*

Pençe-i ḥüsninden anın ḳurtaramaz kimse ten

Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol **ṣāh-bāz** (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 8*). [*ṣāh-bāz,]*

ṣāhbāz-ı ṣāhid-i 'aşkı: *Aşkın cesur tanığı.*

Ṣāhbāz-ı ṣāhid-i 'aşkı düşürdüm dāma ben

Süy-ı şayyād-ı ḥaḳīkatden çün aldım nāme ben (*Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 1*). [*ṣāhbāz-ı ṣāhid-i 'aşkı, --ı-ı]*

ṣāhbāzın pençesinden: *Doğan Kuşunun pençesinden (aşık kastedilmiş).*

Ṣāhbāzın pençesinden ḳurtaramaz kimse ser

Vech-i pākinde muḥarrerdır efendim zülf ü ruh (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 5*). [*ṣāhbāzın pençesinden, -si, -n, -den]*

ṣāh-ı 'ālī-cāh: *Yüksek derecede olan padişah.*

Ṣāh-ı 'ālī-cāh serdār-ı sipāhı oldu māh

Ceyşi encümdür felekde cümlesi fermān-beri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 3*). [*ṣāh-ı 'ālī-cāh,]*

ṣāh-ı 'aşk: *Aşkın hünkarı.*

Söyle kim mümkün midir taḡyīr-i taḳdīr-i Ḥudā

Ṣāh-ı 'aşk eyler kerem kāzible gerçi şadıḳa (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 26*). [*ṣāh-ı 'aşk,]*

ṣāh-ı 'aşkın ḳaşrına: *Aşkın padişah sarayına.*

Mā-sivā ḡıll u ḡışından pāk kıl dil ḥānesin

Ey Ḡulāmī **ṣāh-ı 'aşkın ḳaşrına** ola sezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 14*). [*ṣāh-ı 'aşkın ḳaşrına, -ı, -n, -a-ın]*

şāh-ı a'zam: *Yüceliği çok olan padişah(Allah).*

Şāh-ı a'zam dāver-i 'ālem mükerrerem muhteşem

Dād-ger-i 'ālī-himem kûṭb-ı medār-ı serverī (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 17). [şāh-ı a'zam,]

şāh-ı a'zamım: *En büyük padişahım.*

Ġulāmī gerçi kūy-ı yārdan şimdi ba'īd oldum

Ḥayāl adlu gönül şehrinde **şāh-ı a'zamım** vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 10). [şāh-ı a'zamım, --ım]

şāh-ı cihāndır: *Dünya sultanıdır.*

Māl ü emlāki fenāya viridi cānā üç talāk

Zāhiren hem bāṭinen **şāh-ı cihāndır** Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 4). [şāh-ı cihāndır, -dır]

şāh-ı dil-āzārım: *Gönlümü kıran sevgilim.*

Enīn ü zār u efgānım dem-ā-dem āh u giryānım

Görüp rahm itmediñ **şāh-ı dil-āzārım** vedā' olsun (Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 4). [şāh-ı dil-āzārım, -ım]

şāh-ı gül: *Gül padişahı.*

Şūr-ı dile nesīm-i bahārān bahānedir

Her **şāh-ı gül** cününımıza tāziyānedir (Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 4). [şāh-ı gül,]

şāh-ı hūbān: *Güzellerin şahı, en güzeli.*

Necm-i tābān bedr-i rahşān nūr-ı çeşm-i 'āşıkān

Şāh-ı hūbān bezm-i şīrīn-kārdan ayrılmışım (Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 10). [şāh-ı hūbān,]

şāh-ı hūbānım: *Güzeller sultanı (sevgili).*

Şāh-ı hūbānım efendim dil-fīgārım kandesin

gonca-i gül nev-demīde nev-bahārım kandesin (Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 1). [şāh-ı hūbānım, -ım]

şāh-ı hūbānım efendim: *Güzellerin padişahı efendim.*

Şāh-ı hūbānım efendim ben seniñ hayrānıñam

Şaklaram 'āşkıñ gönülde 'āşık-ı nālānıñam (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 1). [şāh-ı hūbānım efendim, -ım-m]

şāh-ı hūbānıñ: *Güzeller padişahı.*

Şāh-ı hūbānıñ kudūmında Ġulāmī hālīñi

Ḥāk-i pāye 'arz kıl gūş itmese feryād kıl (Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 9). [şāh-ı hūbānıñ,]

şāh-ı hūsn: *Güzellik padişahı.*

O **şāh-ı hūsn** nev-ceyş-i ḥaṭ-ı hūn-rīze emr itmiş

Kesilsün serleri 'āşıklarıñ sırrı 'ayān olmuş (Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 5). [şāh-ı hūsn,]

şāh-ı hūsne: *Güzellik sultanı.*

Ey nesīm-i pūr-beşāret var hūzūra öp etek

Luṭf idüp ol **şāh-ı hūsne** eyle bizlerden dilek (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 28). [şāh-ı hūsne,]

şāh-ı hüsni: *Güzellik padişahı. || Sevgili.*

Şāh-ı hüsni heftede bir görmeye rāzī iken

Perde-i hecri felek şaldı ruh-ı nīgūyına (*Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 5*). [*şāh-ı hüsni, -i*]

şāh-ı hüznüm: *Hüzün padişahıyım.*

Sīnede dāğ-ı ğam-ı hasret hemān efzūn olur

Şāh-ı hüznüm kişver-i cevri ü cefā sultānıyım (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 6*). [*şāh-ı hüznüm, -üm*]

şāh-ı iklīm-i velāyetir: *Ülkenin memleketin padişahıdır.*

Hüsrev-i mülk-i şecā'atdır gürūh-ı Kādirī

Şāh-ı iklīm-i velāyetir gürūh-ı Kādirī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 4*). [*şāh-ı iklīm-i velāyetir, -ir*]

şāh-ı kazā: *Kaza sultanı, Allah(?).*

Gelmede şimdi eyālāt-ı dile merd-i cefā

Gün-be-gün hicrānımız müzdād ider **şāh-ı kazā** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 18*). [*şāh-ı kazā,]*

şāh-ı ma'sūkān: *Sevgililerin padişahı.*

Sāña hūbān-ı 'ālem içre dirler **şāh-ı ma'sūkān**

Kıyās it hüsni cānā ne güne şūh u şeng olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 5*). [*şāh-ı ma'sūkān,]*

şāh-ı mihriñ: *Sevgi padişahı.*

Şimdi bir şūh-ı sitem-kārñ esīridir gönül

Şāh-ı mihriñ bir ma'ālī-kādr emīridir gönül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 2*). [*şāh-ı mihriñ, -i, -n*]

şāh-ı 'ömer'den: *Ömer padişahı.*

Temellük Kayşer'e **Şāh-ı 'Ömer'den** hiç revā olmaz

Serīr-i zevkde kāfir-şiyemle nūş-ı cām itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 3*). [*şāh-ı 'ömer'den, -den*]

şāh-ı pür-cūd: *Cömertlerin padişahı.*

Kām-ı gönülüm ğayre kılmaz ser-fürü illā sāña

Şāh-ı pür-cūd ebr-i bārān-ı şefā'atsın 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 14*). [*şāh-ı pür-cūd,]*

şāh-ı şücā'im: *Yiğit padişahım.*

Har-gāh-ı fütüvvette olan **şāh-ı şücā'im**

Rahm eyle benim hālime ki rahma sezā-vār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 17*). [*şāh-ı şücā'im, --ım*]

şāh-ı vālāsīñ şehā: *Padişahlar (içinde) en yüce padişahsın.*

Dürr-i yektā bī-bahā maḥbūb-ı ra'nā aşikār

Qaddi tūbā servi-āsā **şāh-ı vālāsīñ şehā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 6*). [*şāh-ı vālāsīñ şehā, -sı-n*]

şāh-ı vālā-vı kerāmet: *Kerametlerin yüce padişahı.*

Şāh-ı vālā-yı kerāmet güher-i hikmet ü feyz

Qalbe bahşā-yı cilā Hāzret-i ğavsu'l-A'zām (*Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 3*). [*şāh-ı vālā-yı kerāmet, --yı*]

şahid: Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse.

Şahid-i mahmûr-ı cām-ı naḥvete dün uğradım

Ṭurra-i zulfın dağıtmış ‘arīza fes başda kec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 9). [şahid-i, --i]

Vefâda şābitim da‘vāsın itmek bî-delîl olmaz

Huzûr-ı kâḍiye kezzâb şahidle sebîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 2). [şahidle, -le]

Gezerken serserî bâzâr-ı hicrân içre bâ-şad-âh

Belâya uğradım çün şahid-i bâzâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 10). [şahid-i, --i]

Şâf iken mir‘ât-ı sîne ğam gubârı kondı âh

Seyr-i ‘aks-i şahid-i ma‘nâya şüret kalmadı (Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 6). [şahid-i, --i]

Ez-şâ‘şâ‘a-i nûr-ı ruh-ı şahid-i vâlâ

Yak zirh fütet ber-dil-i târîkî-i mâ-râ (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 11). [şahid-i, --i]

şahid-i da‘vâ-yı fazlım: Cömertlik davasına şahidim.

Ey Gulâmî kâḍî-i eş‘âr u nazmım ben bugün

Şahid-i da‘vâ-yı fazlım bu ğazeldir hem hücec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 14). [şahid-i da‘vâ-yı fazlım, --yı-ım]

şahid-i hüsnî: Güzelliğin sevgilisi.

Naḳd-i cân elde maḥallât-ı cihânı gezdim

Şahid-i hüsnî rızâsıyla der-âgûş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 6). [şahid-i hüsnî, -i]

şahid-i şah-ı dü cihân-est: İki dünyanın şanlı padişahıdır.

Maḥbûbe-i mâ şahid-i şah-ı dü cihân-est

Ber-şahidiyeş zât-ı ḥod işbât u nişân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 1). [şahid-i şah-ı dü cihân-est,]

şahid-i ümmîd: Arzu, umut güzeli.

Gubâr-ı ğam gidüp gösterdi yüz çün şahid-i ümmîd

Derûn-ı sîneler beñzer ki mir‘ât-ı muşaffâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 3). [şahid-i ümmîd,]

şahım: (ey) sultanım.

Rîsmân-ı re‘fetiyle çekdi şahım bendesin

Merḥamette söyledi düşmez benim bu şanıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 11). [şahım,]

şahûn esîridir: Padişahın (sevgilinin) esiridir.

Beyt-i ḥasretde ḥazîn ü zâr giryân oldığım

Kim ḥayâlâtın gibi şahûn esîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 6). [şahûn esîridir, -i, -dir]

şahs-ı münâfık: İkiyüzlü kimse.

Şehâ şahs-ı münâfık kisve-i ‘aşıkda gizlenmiş

Ḥarîm-i ḥaş-ı vaşla yol virüp ‘âlî-maḳâm itme (Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 9). [şahs-ı münâfık,]

şah-vâr: Şaha, sultana layık.

Ağlamakdan gicelerde gözlerim oldı za‘îf

Luṭf u iḥsânı çok olan şah-vârım kandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 6). [şah-vârım, -ım]

şā'ir: Şâirler, ozanlar.

'Âlem içre kim ki **şā'irdir** deyü meşhûr olur

Seng-i sevdâ-yı mecâz ile dili meksûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 1*). [*şā'irdir, -dir*]

Zîre-i fazlım ger irse 'izzetiñ Kirmân'ına

Bir **şā'ire** kimse almaz olduğı-çün kem-bahâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 34*). [*şā'ire, -e*]

'Âşıkın hâlin bilür kâmil olan **şā'ir** begim

Eylemez dâd u sitem üftâde-i bî-çâreye (*Gulâmî Divanı , Müfret 51, Mısra 1*). [*şā'ir,]*

şā'ir itdiñ: Şair ettin.

'Âşk-ı hüsnüñle 'azîzim **şā'ir itdiñ** sen beni

Çeşm-i sehğârîñla cânâ kâfir itdiñ sen beni (*Gulâmî Divanı , Kit'a 7, Mısra 1*). [*şā'ir itdiñ, -di, -n*]

şā'irân: Şâirler, ozanlar.

Ey Ğulâmî çek eliñ vaşfinda takşîr eylediñ

Şā'irân medhinde 'âciz sen naşıl dīvânesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 10*). [*şā'irân,]*

Âferîn-bâd ey Ğulâmî dir bu nazma **şā'irân**

Ey Ğulâmî şâhib-inşâf olsalar ger nâzırân (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 17*). [*şā'irân,]*

Dir bu nazma âferîn ehl-i hüner ehl-i beyân

Şā'irân ger nâzırân ehl-i beyân şî'rim benim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 20*). [*şā'irân,]*

şā'ir-i dānā-yı 'aşr olmuş iken: Şairin bilgisi yüzyıllardır var iken.

Ey Ğulâmî **şā'ir-i dānā-yı 'aşr olmuş iken**

Şimdi yārân içre bizler 'âlemiñ nādānıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 13*). [*şā'ir-i dānā-yı 'aşr olmuş iken, -ken-muş*]

şā'ir-i kâmil sözinde: Usta şairin sözünde.

Şā'ir-i kâmil sözinde bî-vefâlık zıkr olur

Gel gücenme sevdiğim kaç'-ı cevâb işte budur (*Gulâmî Divanı , Müfret 50, Mısra 1*). [*şā'ir-i kâmil sözinde, -in, -de*]

şā'ir-i mâhirim: Usta becerikli şair.

Şā'ir-i mâhirim vâşîf-ı şâhım

Şanma ki dünyâda tâlib-i câhım (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 9*). [*şā'ir-i mâhirim, --im*]

şākird: 1. Öğrenci, talebe 2. Mürit.

Nihâyet itdi **şākird** hâce-i mevte anı bu çarh

Mu'allim olmuş iken her cihet erbâb-ı 'irfâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 7*). [*şākird,]*

şâne: Büyüklük / ululuk / azamet.

Zülfüñ dağıdan âh derûnum yelidir yâr

Tanzîm idemez **şâne** o bir başka şabâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 6*). [*şâne,]*

şâne-nâmı: Güçlükleri halleden, çözen (kimse).beyitte tarak anlamında kullanılmıştır. tarağının namı.

Sipâh-ı zülfî üzre **şâne-nâmı** eylemiş serdâr

Düzer tâbüri ta'îm-i cefâsı câvidân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 7*). [*şâne-nâmı,]*

şâne-zen: Baş tarayan, tarayıcı.

Ṭurra-i kākūlünde biñ göñli esīr ü bend idüp

Şâne-zen-i cefâ ile düşmeye kec zünün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6). [şâne-zen-i, --i]

şân-ı ‘abdü’l-kâdir’iñ: Abdülkadir’in büyüklüğü.

Neş‘e-bağsız cāzib-i cānız Gulāmī ‘āşıkız

Bu ‘aceb mi olsa ber-ter **şân-ı ‘Abdü’l-Kâdir’iñ** (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 10). [şân-ı ‘abdü’l-kâdir’iñ, -in]

şarāb: 1.İçilecek şey, içecek. 2. Sarhoşluk veren sıvı.

Bu Gulāmī bāb-ı cūduñda fütāde haste-dil

Dest-i ihsānıñla i ‘tā eyle bir kāse **şarāb** (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 14). [şarāb,]

İçerse müfti-i dānā-yı pīr-i şehr **şarāb**

Hicābı ref‘ idüp ol şūhı būs ider şab şab (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 1). [şarāb,]

Düşen bu vādī-i ‘aşka olur garīb ü sefil

Şarāb u ekli kāmı belā imiş bildim (Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 12). [şarāb,]

İçüp ‘aşkıñ **şarābindan** göñül mestānedir şimdi

Seniñ şem‘-i cemālīñden yanar pervānedir şimdi (Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 1). [şarābindan, -in, -dan]

Şarāb u şerbeti cevri ü cefādır

Dağı fikr ü hayālī meh-likādır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 69). [şarāb,]

Oyuna girdi ider çarh o şūh-ı rakḳāş

Sākiyā sen de **şarāb** ile yetiş meclise baş (Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2). [şarāb,]

şarāb-ı ‘işreti: İşret şarabı.

Hāhişñ üze **şarāb-ı ‘işreti** virse felek

Sāgar-ı zehr-i memātı anda pinhān eyledi (Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 3). [şarāb-ı ‘işreti, -i]

şarāb-ı nāb:] saf/katkısız şarap; bkz. ‘cām-ı şarāb-ı nāb’ md.

Dehān-ı ‘āşıkān u şādıkān-ı sīne-süzāna

Şarāb-ı nāb kand-i sükker ezmiş bak bu i ‘tāya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 18). [şarāb-ı nāb,]

şarāb-ı nāb-ı ‘izz: İzzetinin saf şarabı.

Şarāb-ı nāb-ı ‘izz ü devleti nüş itmede anlar

Ne hācet bāde-i mey-hāne-i pūr-dürd-i şahbāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 13). [şarāb-ı nāb-ı ‘izz,]

şarāb-ı pür-nemim: Yaş dolu şarabım.

Dilā kat‘ eylemişse iltifātī cāmını sākī

Dükenmez cām-ı çeşnimde **şarāb-ı pür-nemim** vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 8). [şarāb-ı pür-nemim, --im]

şarāb-ı sabr: Sabrın şarabı.

Şarāb-ı şabr ey dil gerçi telh u cān-sitān olmuş

Velī şūrābe-i rüz-ı taḥassür pīş-ez-ān olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 1). [şarāb-ı şabr,]

sark: Ar. Güneşin doğduğu cihet,doğu.

Vāliyānıñ mefharı ni‘me‘l-emīriñ mazharı

Sāye-endāz-ı teferrüç oldı **şarkā** cā-be-cā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 6). [şarkā, -a]

Ra‘d-veş **şark** ile ğarba ulaşur fermānı

Qādirīyız dü-cihān içre ‘uluvvü‘ş-şānız (Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 19). [şark,]

şark u ğarba: Doğuya ve batıya.

Şark u ğarba ra‘d-veş şemşir-i hükümüdür resān

Şehriyāra şimdi sensiñ bu zamān İskenderi (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 5). [şark u ğarba, -a]

şas: Güç bir işin içinden çıkamamak, ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememek.

Der-āğüş eylemek-çün mū-miyānıñ nāzük-endāmın

Şaşırdım kendimi kim hançer-i hūn-hāra çarpıldım (Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 4). [şaşırdım, -ır, -dı, -m]

şasır-: Şaşırmak, hayret etmek.

Kör olası bīgāneler ol yāri **şaşırmış**

‘Āşıqlara cevri itmesini başdan aşırmış (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 21). [şaşırmış, -mış]

şasır: Şaşırmak, hayret etmek.

Āteş-i hasret ile dāğla seni sen de ciger

Çekdi ol yāri kenāra **şaşırup** çok āğyār (Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 6). [şaşırup, -up]

şasırma: Şaşırmak, hayret etmek.

‘Āşık-ı hūsnūñ nigārim lutf ile kayırmadıñ

Kenz-i ‘aşkıñda hīsāb-ı cevri hem **şaşırmadıñ** (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 2). [şaşırmadıñ, -dın]

şāyān: Bir durumun vaziyetin yakışması.yakışır olması.

Külāh işkeste perçem deste destinden derūn haste

Tabībim lutf ile baksa n olur **şāyān-ı** rahmetdir (Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 8). [şāyān-ı, -ı]

Deryā-yı ğama düşdiğini görse o gül-rüy

Rahm eylemeyüp dir buña **şāyān** u sezādır (Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 10). [şāyān,]

Şāyān-ı hārīm-i harem-i vuşlat-ı ānī

Rāz-ı eşer-i nāz-ı şehen-şāh tu dānī (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 17). [şāyān-ı, -ı]

şāyān olmaz: Lâyık, değer olmak.

Zāt-ı ‘ālīñiz gibi ben de şehim bī-çāreyim

Ruḥşata **şāyān olmaz** çok tekellüf kılma kim (Gulāmī Divanı , Müfret 52, Mısra 2). [şāyān olmaz, -maz]

şāyāne: Bir durumun vaziyetin yakışması.yakışır olması.

Şem‘-i hūsnūñ meclisi ğam ehline olmuş şafā

Mülk-i fazlñ pādīşāhı dir isem **şāyānesin** (Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 4). [şāyānesin, -sin]

seb: Akşam, gece.

Hāne-i sūzān-ı ‘uşşāka gelüpdür yār **şeb**

Dūd-ı āh-ı dillere rahm eylemiş dildār **şeb** (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 1). [şeb,]

Şad-edā biñ nāz u istiğnā ile cānānımız
'Arz idüp hasret-keş-i dīdārına ruhsār **şeb** (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 4). [şeb,]
Kişver-i dilde olan ceys-i gama gözler süzüp
Tiğ-i müjgānıyla çok serler kesüp esrār **şeb** (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 6). [şeb,]
Güsfend-i cānımı kurbān iderdim pāyına
Seyl-i hūna ğark olur yār eyledim efkār **şeb** (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 8). [şeb,]
Bendegiyet defterine lutf ile Fā'iz seniñ
Ey Gulāmī kayd kıldı nāmıñ āhır-kār **şeb** (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 14). [şeb,]
Güft-güy-ı zülf-i tu yek **şeb** be-şem' hem-bezm şod
Şeb nihāyet yāft henüz ān kışsa pāyānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 1). [şeb,]
Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem' hem-bezm şod
Şeb nihāyet yāft henüz ān kışsa pāyānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 2). [şeb,]
Ne **şeb** kim merdüm-i Sīvās ğark-ı baħr-ı cūd olmuş
O şebde Hāk Ta'ālā itdi nār-ı kahrını itfā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 33). [şeb,]
Kuruldu şahn-ı dīvān içre bī-ħad kürsī-i sīmīn
Şeb-i da'vet aşıldı şeb-çerāğ āvīzeler zīrā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 26). [şeb-i, --i]
Ne şeb kim merdüm-i Sīvās ğark-ı baħr-ı cūd olmuş
O şebde Hāk Ta'ālā itdi nār-ı kahrını itfā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 34). [şebde, -de]
Şu'le-baħş oldığı **şeb** Sīvās'a şems-i şevketi
Aşdı nūr āvīzesin 'izzetle meh tā ber-semā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 29). [şeb,]

şeb rüz: Gece gündüz.

Enīsem vaħşiyān u hem refīkem tayıran geşte
Celīsem tūtiyān u bülbulān **şeb rüz** hem-rāzem (Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 12). [şeb rüz,]

şeb rüz: Gece gündüz.

İderdi şadr küttābına **şeb rüz** ol ziyālar pāş
Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem'-i tābāna (Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 3). [şeb rüz,]

şeb rüz sūzān olmada dil dā'imā: Gönül he zaman gece gündüz yanmakta.

Şem' olup **şeb rüz sūzān olmada dil dā'imā**
Dönmezem pervāne-veş fānūs-ı şem'-i şāma ben (Gulāmī Divanı , Gazel 147, Mısra 11). [şeb rüz sūzān olmada dil dā'imā, -ma, -da]

şeb rüz zār u gırvān ol: Gece gündüz ağlayan ve inleyen ol.

Firāk-ı yār ile ey dīde **şeb rüz zār u gırvān ol**
Ümīd-i vaşlı ile künc-i şabrda tırma ħandān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 1). [şeb rüz zār u gırvān ol,]

şebān-ı zulmetīler: Gecelerin karanlığı.

Çıkınca maşrıķ-ı elţāfdan o māh-ı bedr
Şebān-ı zulmetīler rüşenā imiş bildim (Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 8). [şebān-ı zulmetīler, -ler]

şeb-çerāğ: Gece parlayan kıymetli taş.

Kuruldu şahn-ı dīvān içre bī-ħad kürsī-i sīmīn
Şeb-i da'vet aşıldı **şeb-çerāğ** āvīzeler zīrā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 26). [şeb-çerāğ,]

şeb-hûn: Gece baskını, düşmanı gece vakti ansızın basma.

Târ-mâr oldu bütün 'asker-i 'aql ey dâna

Hûn-feşân leşker-i 'aşk ile idince **şeb-hûn** (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 8). [şeb-hûn,]

şeb-i târ-ı 'abîr-âyîn-i zülfin: Gece karanlığı gibi saçının güzel kokusu.

Şeb-i târ-ı 'abîr-âyîn-i zülfin

Mukavves ebrû-yı pür-çîn-i zülfin (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 53). [şeb-i târ-ı 'abîr-âyîn-i zülfin, -i, -n]

şeb-i târik: Karanlık gece.

Şeb-i târik rûşen şod zi-sûz-ı sîne-i mecrûh

Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye vü zârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 5). [şeb-i târik,]

şeb-i târiki: Gece yolu.

Rûz u rûşenden **şeb-i târiki** fark itmez gözüm

Gel de gör hâl-i Gulâmî nice yârim gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 9). [şeb-i târiki, -i]

Şeb-i târiki rûz-ı rûşen itmiş cebhesi nûrî

Cemâinden alup envârını mihr ü meh-i mînâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 13). [şeb-i târiki, -i]

şebistân-ı hakikat sem'ine: Hakikat mumunun odasına, evine.

Rumûzât-ı dü-kevne âşinâlar mişl-i pervâne

Şebistân-ı hakikat sem'ine ey dil yanandır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 6). [şebistân-ı hakikat sem'ine, -i, -n, -e]

şebistân-ı kahrda: Kahr odasında.

Neş'e-i meyle **şebistân-ı kahrda** zevk-yâb

Eyledi bu gönlümü hasret odıyla hep harâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 3). [şebistân-ı kahrda, --da]

şebistân-ı mihende: Dert odasında.

İkrâr ideriz kim bu **şebistân-ı mihende**

İrsâl iden ol mâhî hedâyâ-yı 'Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 15). [şebistân-ı mihende, --de]

şebnem: Far. Gece yağın rutubet, çiy -âşığın gözyaşı-.

Giceler şubha dek encüm-şümârım derd-i hicrânla

ğam ile göz yaşımdan bâğ-ı fikre **şebnemim** vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 6). [şebnemim, --im]

Düşmedi bir kaçre **şebnem** bâğ-ı âmâl-i dile

Şüre-zâra yağdı dür deryâsının 'atşânıyız (Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 7). [şebnem,]

şebnem-i lutfıyla: Cömertlik, ihsan çiyi.

Şebnem-i lutfıyla oldu merg-zâr-ı kâ'inât

Tâze-ter behcet-dih-i gülşen-serâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 17). [şebnem-i lutfıyla, -ı, -y, -la]

şeb-reng-i zülfün bendini: Gece gibi siyah olan saçının bağı.

Açdı çün bād-ı nesîm **şeb-reng-i zülfün bendini**

Kim mu'atâr kıldı rûhî bü-yı 'anberden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 5). [şeb-reng-i zülfün bendini, -(ü)ñ-i, -n, -i]

şeb-tā-be-seher: Geceden sabaha kadar.

Bülbül-āsā hele **şeb-tā-be-seher** nāle vü zār

Güle mi gülşene mi gizleme inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 5). [şeb-tā-be-seher,]

şecā'at menba'ı: Yiğitlik kaynağı.

Şecā'at menba'ı lutf u kerem kânı 'Ömer Fârûk

'Adâlet kişveriniñ şâh u sulţânı 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 1). [şecā'at menba'ı, -ı]

şefā'at: 1. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma. 2. din. Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri.

Gulâmî âsitân-ı ma' delet-âyâta gelmiştir

Ümîd eyler 'inâyetle **şefā'at** Hazret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 14). [şefā'at,]

Beyāna kâdir olmaz bu Gulâmî cürmini lâkin

Şefā'at semtine dîde-güşâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 14). [şefā'at,]

ğark şod Gulâmî lücce-i baħr-i zünüb-râ

Bi'nger me-râ be-çeşm-i **şefā'at** meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 14). [şefā'at,]

şefā'at eyle: Af veya ihsan eyle.

Gulâmî âsitânında turur emrâz-ı 'işyânla

Keremle kıl **şefā'at eyle** dermânı 'Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 14). [şefā'at eyle,]

şefî olsun: Şefaate eden olmak.

Gulâmî 'İzzet-i dünyâda dil-şâd eylesün Mevlâ

Şefî olsun Hâbîb-i Hazret-i Hâk rûz-ı vâveylâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 38). [şefî olsun, -sun]

şefkat: Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

Hâme-i 'âciz-beyânım dürr-i vaşfın nazm idüp

Şefkat ile bakmayup hem itmedin işgâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 4). [şefkat,]

Dîde ter dil pür-keder yok sende **şefkatden** eşer

Kime hâlim 'arz idem etvâr-ı zâtın ser-be-ser (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 13). [şefkatden, -+den]

şefkat evle: Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

'Arağ-rîz-i terahhüm oldu maħbûb-ı semâ rûyı

Ṭulû' itdikde şems-i ni' met ü ihsân-ı cân-efzâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 29). ['arağ-rîz-i,]

şefkatîñle nazar it hâl-i perîşânıma: Şefkatin ile bak perişan halime.

Rahm kıl dîde-i giryân-ı za'îfânıma yâ ğavş

Şefkatîñle nazar it hâl-i perîşânıma yâ ğavş (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 2). [şefkatîñle nazar it hâl-i perîşânıma, --ı, --m, --a]

şefkatle bakmaz: Acımasız.

Üftâdedir dil dilbere sevdâsı düşmüşdür sere

Şefkatle bakmaz bizlere yâ Rab nolur ahvâlimiz (Gulâmî Divanı , Kit'a 9, Mısra 2). [şefkatle bakmaz, -maz]

şefkatle itmezler nigāh: *Acıyarak bakmazlar.*

Yârelendi cân u dil yârân elinden yâ İlâh

Kime hâlim 'arz idem **şefkatle itmezler nigāh** (*Gulâmî Divanı , Müfret 33, Mısra 2*). [*şefkatle itmezler nigāh, -mez, -ler*]

şefkat-sâz: *Şefkatiyle yanan.*

Eyâ mesned-tırâz u mekrûmet-perdâz u **şefkat-sâz**

Şadâ-yı şît-i teşrîfîn irişmiş 'arş-ı a'lâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 47*). [*şefkat-sâz,*]

şeftâlû: *Far. Şeftâli.*

'Aşk âteşini sînede yakmışdır o zâlim

Şeftâlû şuyın saçmadı yâ Rab nola hâlim (*Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 2*). [*şeftâlû,*]

şeh: *Sevgili; sultan, padişah; Allah.*

Südde-i 'aşkıñ Ğulâmî ser-fürû itmez **şeh**

Pâdişâhân sâye-i 'izzinde çâkerdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 17*). [*şeh, -e, -*]

Nâr-ı fûrkatden kebâb oldu cigerim rahm it **şehim**

Hasretiñden âh idersem ditreşür nüh-şabakât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 9*). [*şehim, -im*]

Âsitân-ı ğavsu'l-a'zam bende-i nâçiziym

Ol **şehiñ** dâ'im Ğulâmî ğâlib ü manşûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 10*). [*şehiñ, -+in*]

Ceyş-i cânıñ bî-tevaşkuf ahz iderdim cânını

Şeh çü-meh gösterse yüz kim kâhramân-ı şâniyim (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 12*). [*şeh,*]

Nâr-ı hasretten kebâb oldu ciger lutf it **şehim**

'Âlemi mest eyleyen bakışlı yârim kandesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 7*). [*şehim, -im*]

Nâm-ı elem-kâr-ı dil küçe-i zilletlere

Gitdi **şehim** hecr ile hoş kalasın sen hemân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 4*). [*şehim, -im*]

Ol **şehiñ** gerd-i ğubâr-ı zer-'ayâr-ı maqdemo

Dîde-i dillerde kuhl-i incilâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 25*). [*şehiñ, -iñ*]

Dest-i ümmîdi dîrâz eylemişiz dergâha

O **şehiñ** bendesi bî-şek irişür Allâh'a (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 14*). [*şehiñ, -iñ*]

Hâk-i deriñ **şehim** başda külâhım

Kesdim ümîdimi cüz ile külden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 11*). [*şehim, -im*]

Bendegiyet defterine ol **şehiñ** tâ ibtidâ

Ey Ğulâmî kayd kılmış mahlaşın merd-i Hudâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 21*). [*şehiñ, -iñ*]

şehâ: *"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.*

Gülşen-i hamd içre sünbüldür **şehâ** bil besmele

Ol durur ser-levhaya tezyîn ü minhâcü'l-hüdâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 3*). [*şehâ,*]

Müntezir oldu bütün tağlardaki tayr u vuğuş

Hâk-i pâyê sürmek için yüzlerin ya'nî **şehâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 10*). [*şehâ,*]

Şehâ mâhâ bütâ cânâ penâhâ

Nigârâ 'andelîbâ gül-'izârâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 1*). [*şehâ,*]

Şehâ âğyâr-ı bed-efkâra uyma

Rakîbi bezme alma bî-muhabâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 3*). [*şehâ,*]

Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar kıl
 Fırākıñ âteşiyle yandı tenhā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 5). [şehā,]
 Şehā mähā saña müştāk 'ālem
 Esīr-i kākülün ednā vü a 'lā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 7). [şehā,]
 Şehā mähā hayāl ü intizārıñ
 Dü-çeşmim merdümünde eylemiş cā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 9). [şehā,]
 Şehā mähā bütā cānā ruḥuñdan
 Ziyāsın almış ol mihr-i mu 'allā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 11). [şehā,]
 Şehā mähā bütā cānā vişālīñ
 Devā-yı derd-i dil bī-şübhe ḥakḳā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 13). [şehā,]
 Şehā mähā bütā cānā penāhā
 Za 'tīf oldu vücūdum zülf-āsā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 15). [şehā,]
 Şehā mähā bütā cānā penāhā
 Ser-i kūyuñ seniñ 'uşşāka me 'vā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 17). [şehā,]
 Kec-külāhıñla bu kec-bahtım **şehā** çok fīkr idüp
 Āh-ı dīl düdiyla rüy-ı arzı itdim tār şeb (Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 9). [şehā,]
 Sere cellād-ı felek tīg-ı firāk urdı **şehā**
 Merhem-i vaşl ile kıl zaḥm-ı ğam-efzāya 'ilāc (Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 7). [şehā,]
 Cilve-i güftārıñ elbet sākī sāğardan lezīz
 Rüy-ı tābānıñ **şehā** billah gül-aḥmerden lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 2). [şehā,]
 Şehā mir 'āt-ı ḳalbe ḥüs-n-i rüyüñdan cilā göster
 Gubār-ı derd-i hicrānı silüp rüy-ı şafā göster (Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 1). [şehā,]
 Şanma bu āhıñ **şehā** bed-ḥāhıña te 'sīri yok
 Dikmiş âteşden 'alemler göklere feryadı var (Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 9). [şehā,]
 Deste al cām-ı velā nüş it anı bā-şad-şafā
 Çün Gulāmī ol **şehā** bī-hüş u şeydā gel iriş (Gulāmī Divanı , Gazel 84, Mısra 14). [şehā,]
 Gül-ālūd ışba 'aynından kör oldu Kayşer 'iñ çeşmi
 Şehā hem cālīs-ı taht-ı Süleymānī 'Ömer Fārūk (Gulāmī Divanı , Gazel 103, Mısra 6). [şehā,]
 Hümā-yı iltifātıñ üstime bir sāye şalmaz mı
 Şehā elṭāf-ı vaşlıñdan cihānda bī-naşībim gel (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 8). [şehā,]
 Keşti-i tūfān tutmaz şekve sāhilden **şehā**
 Mülk-i dervīşiden olmaz 'āciz İbrāhīm kim (Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 7). [şehā,]
 Hümüm u miḥnet ü ğam verd-i derd-i dūr-i dildār
 Olur ḥandān gülzār-ı cinān içre **şehā** her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 4). [şehā,]
 Zi-âteş-i ruḥ-ı ḥübet **şehā** bi-sūḥte ten
 Kücā şod āb-ı kerem āḥir in Gulāmī gulām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 23). [şehā,]
 Nedir çäre **şehā** eglencemiz yok ğayri dilberden
 Şafālar kesb ider dil rüz u şeb efkār-ı vuşlatdan (Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 3). [şehā,]
 Cevr-i zamāne bükdi Gulāmī belin **şehā**
 Pīr oldu geldi elde 'aşā-yı recā ile (Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 13). [şehā,]
 Şehā şaḥş-ı münāfık kisve-i 'āşıkda gizlenmiş
 Ḥarīm-i ḥāş-ı vaşla yol virüp 'ālī-makām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 9). [şehā,]
 Gulāmī āsitān-ı şāh-ı 'aşka ser-fürü kılmış
 Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar kıl kām-yāb eyle (Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 10). [şehā,]

ğamiñla çihre-i dil dāğlandı lāle gibi
 Derūnı k̄an ile t̄olmuş **şehā** piyāle gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 2). [şehā,]
 Āhīri ser-şār-ı mīnā-yı sebū-yı buseyi
 İçdirüp bīgāneye kıldıñ **şehā** mahzūn beni (Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 8). [şehā,]
 Āteş olmuş her biri ta‘līm-i āteşde **şehā**
 İstemez kapsül ider bārūtı sūzān demleri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 41). [şehā,]
 Cāyi‘ān sīr oldı h̄ān-ı nī‘metinden bī-hilāf
 Sāhil-i Sīvās‘da k̄angı şehre vardıysa **şehā** (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 22). [şehā,]
 Ger bunı ‘uşşāka taşdı‘iñden itdiñse **şehā**
 Eble ümme eyleyeydiñ rahm u ihsān yā Ḥalīm (Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 15). [şehā,]
 Zūnūn-ı şūrete bend olma mümkün olmaz kim
 Bu yoldan ire **şehā** kimse menzile heyhāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 48). [şehā,]
 Gel yakīn ol al gönül rahm it **şehā** hem şādıka
 ‘Āşıkā dil-Vāmık‘a hem şādıka sīm-i tenim (Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 15). [şehā,]
 Ūftāde-i h̄üsñüñ olalı şöhre-i dehrem
 Sevdā-yı hayālīñle **şehā** hāmīl-i cevrem (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 12). [şehā,]
 Görmemişdi mişlini pākizelikde çeşm-i halk
 Bāğ-ı ‘işmet içre ser çekmişdi serv-āsā **şehā** (Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 2). [şehā,]

şehbāz: Alıcı kuş II yırtıcı kuş, doğan.

Eylese m̄ānend-i **şehbāz** ol şikāra niyyeti
 ‘Āşıkān güncişk gibi havfdan olurlar pīç ü t̄āb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 11). [şehbāz,]
 Ḥālī fūlful saçı sūnbül boyı ne pest ne dirāz
 İtdi pervāz o **şehbāz** eliñle bunı yaz (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 10). [şehbāz,]
 Ḥalka-i zūlfūñe pā-beste bu **şehbāz** gönül
 Bulamaz re‘y-i firāvānla ḥalāş olmağa yol (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 13). [şehbāz,]

şehbāz-ı derīdir: Kuşun derisidir.

Şayd itmede h̄übān dili **şehbāz-ı derīdir**
 Pervāz-ı bülendine sebep h̄üsni perīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 1). [şehbāz-ı derīdir, --dir]

şehbāz-ı sūhan: Sözün kuşu.

Şehbāz-ı sūhan k̄āmet-i t̄übāya ulaştır
 Ebşār-ı ḥākāretle meded bizlere bakma (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 5). [şehbāz-ı sūhan,]

şehen-şāh: En büyük padişah, şah, padişahlar padişahı, şahlar şahı.

Şāyān-ı ḥarīm-i ḥarem-i vuşlat-ı ānī
 Rāz-ı eşer-i nāz-ı **şehen-şāh** tu dānī (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 18). [şehen-şāh,]

şeh-i dārā vü kisrā: Büyük hükümdarlar Dara ve Kisra (İran mitolojisi).

Emīr-i merḥamet-pīşe müşīr-i mülk-i ḥaşmet kim
 Şeh-i Dārā vü Kisrā olamazlar aña hem-pāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 36). [şeh-i dārā vü kisrā,]

şeh-i dehrem: Zamanın padişahıym.

Ümîd-i dîden-i ruhsâr-ı âl ile **şeh-i dehrem**

Eger zâhirde muhtâc-ı der-i lutf u 'atâ fakram (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 27*). [*şeh-i dehrem, -e(m)*]

şeh-i devrân: *Dönemin, zamanın padişahı.*

Hudâ'ya hamd-i bî-pâyân ider ez-cân u dil merdüm

Şeh-i devrân teraḥḥum eyleyüp ḥâl-i re'âyâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 22*). [*şeh-i devrân,]*

şeh-i hûbâna: *Güzeller padişahı II sevgili.*

Nâvek-i ḡamzeleri sînemi kıldı mecrûḥ

Merheminden **şeh-i hûbâna** olan bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 6*). [*şeh-i hûbâna,]*

şeh-i şerm-dâr-ı: *Utanmaz sevgili.*

Çeker kenâra **şeh-i şerm-dâr-ı** nâzı 'aceb

Revâ degil diyene 'arz ider hezâr kitâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 3*). [*şeh-i şerm-dâr-ı,]*

şeh-i zî-şân: *Şanlı padişahı.*

Ol **şeh-i zî-şân** u ḥâkân-ı zamân şâhib-kırân

Menba'-ı eltâf u iḥsân u 'inâyet perveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 65*). [*şeh-i zî-şân,]*

şeh-i zî-şân-ı 'alâ: *Yüce şanlı padişah.*

Hûş u fikrem bi-rübûd ân **şeh-i zî-şân-ı 'alâ**

Der-bihârân-ı taḥayyür şodeem keştîbân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 19*). [*şeh-i zî-şân-ı 'alâ,]*

şehîdân: *Aşk uğruna canını verenler.*

Hergiz be-ser-i ḥâk-i **şehîdân** ne-güzeştem

K'ez ḥâk-i şehîd-i ḡam-ı tû âh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 19*). [*şehîdân,]*

şehîd-i: *Kutsal bir değer uğruna ölen kimse; sevgili uğruna ölen aşık.*

Hergiz be-ser-i ḥâk-i şehîdân ne-güzeştem

K'ez ḥâk-i **şehîd-i** ḡam-ı tû âh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 20*). [*şehîd-i,]*

şehîm: *Güçlü kimse.*

Hasretiñ derdini çok çekdi Gulâmî kemter

Çeşm-i lutfuñla nazar eyle **şehîm** lutfâ sezâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 14*). [*şehîm,]*

Zât-ı 'âlîñiz gibi ben de **şehîm** bî-çāreyim

Ruḥşata şâyân olmaz çok tekellûf kılma kim (*Gulâmî Divanı , Müfret 52, Mısra 1*). [*şehîm,]*

sehnâz-ı likâ: *Güzel yüzlü sevgili.*

Şehnâz-ı likâ bezm-i dilârâya ulaşıdır

Yâ Rab beni ol nergis-i şehläya ulaşıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 3*). [*sehnâz-ı likâ,]*

sehnâz-ı sühan: *Güzel sözlü sevgili.*

Kaşr-ı dilde kalmadı renc ü hazen şimden girü

Başdı pâyın taḥta **sehnâz-ı sühan** şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 2*). [*sehnâz-ı sühan,]*

şehper ü bāl-i şikestedir: Kolu ve kanadı kırıktır.

Bād-ı bahār mevsim-i dilhā-yı hastedir

Gül mūmyā-yı **şehper ü bāl-i şikestedir** (Gulāmî Divanı , Gazel 65, Mısra 2). [şehper ü bāl-i şikestedir, --dir]

şehr: İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yeri, memleket, yurt, belde.

Zelîl ü zār u sūzānım hemān nālān u giryānım

Muķīm-i **şehr-i** tuğyānım ‘ibādet yok itā’athā (Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 16). [şehr-i, --i]

Gulāmî gerçi kūy-ı yārdan şimdi ba’td oldum

Hāyāl adlu gönül **şehrinde** şāh-ı a’zamım vardır (Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 10). [şehrinde, -i, -n, -de]

Sürūr u şād-mānî ceyşi **şehre** hāyme-zen oldı

Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 25). [şehre, -e]

Cāyi’ān sîr oldı hān-ı ni’metinden bî-hilāf

Sāhil-i Sīvās’da kaḡı **şehre** vardıysa şehā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 22). [şehre, -e]

şehr-i ‘aşka: Aşk, sevgi şehri.

Şehr-i ‘aşka girdik ammā sevmedik bir hūb dost

Halk içinde nāmımız gerçi bizim maḡbūb dost (Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 1). [şehr-i ‘aşka, -a]

şehr-i bî-āb-ı fu’ād içre: Gönül şehrinin susuzluğu içinde.

Şehr-i bî-āb-ı fu’ād içre kerem baḡrinden

Bî-hisāb oldı revān şimdi hele cūy-ı necāt (Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 3). [şehr-i bî-āb-ı fu’ād içre, --ı]

şehr-i bî-āb-ı fu’ād içre: Gönül şehrinin susuzluğu içinde.

Şehr-i bî-āb-ı fu’ād içre kerem baḡrinden

Bî-hisāb oldı revān şimdi hele cūy-ı necāt (Gulāmî Divanı , Gazel 25, Mısra 3). [şehr-i bî-āb-ı fu’ād içre, --ı]

şehr-i firāka: Ayrılık şehrine.

Kaḡıñda bir gedā olmak didim maḡşūdumuz yāre

Yazup fermānımı **şehr-i firāka** didi sultān ol (Gulāmî Divanı , Gazel 117, Mısra 8). [şehr-i firāka, -a]

şehr-i mihre: Güneş şehrine.

Kişver-i hūbāna olduğdan berü sen pādişāh

Günde bir kânūn idersin **şehr-i mihre** ihtirā’ (Gulāmî Divanı , Gazel 98, Mısra 4). [şehr-i mihre, -e]

şehr-i şarkı: Doğu şehri.

Görmemişdi ehl-i şarkî böyle bir şāhib-kerem

Şehr-i şarkî itdiği demden berü bānî binā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 14). [şehr-i şarkı, -ı]

şehr-i şefkate: Şefkat şehrinde.

Zehr içerdı ḡasretiñden teşneler şād-mūjde kim

Geldi **şehr-i şefkate** cūy-ı leben şimden girü (Gulāmî Divanı , Gazel 158, Mısra 8). [şehr-i şefkate,]

şehr-i sīvās: Sivas şehri.

Hilâl-i mäh çün ebrû-yı dilber rû-nümâ oldu

Atıldı **şehr-i Sīvās** içre tûb-ı cûd-i ihsânâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 20*). [*şehr-i sīvās,]*

şehr-i sīvās-ı mu'allāya: *Yüce Sivas şehrine.*

Duḥûl-i meymenet-mevşûl-i na'leyn-i Resûl'ün ol

Beşârâtın getürdi şehr-i Sīvās-ı mu'allāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 24*). [*şehr-i sīvās-ı mu'allāya, -i-ya]*

şehr-i sīvās-ı mu'allāya: *Yüce Sivas şehrine.*

Vezîr-i bî-naẓîr-i merḥamet-kâr u himem-dârı

Vezâretle getürdi **şehr-i Sīvās-ı mu'allāya** (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 24*). [*şehr-i sīvās-ı mu'allāya, -i-ya]*

şehriyâr: *Padişah, hükümdar, sultan, şah.*

Esb-i istignāya binmiş saltanatla **şehriyâr**

Pây-ı meymûnın başup gülzârı kıldı rûşenâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 17*). [*şehriyâr,]*

Şark u ğarba ra'd-veş şemşîr-i hükümündür resân

Şehriyâra şimdi sensiñ bu zamân İskenderi (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 6*). [*şehriyâra, -a]*

şehriyâr-ı hüsn şehrin: *Güzellik şehrinin padişahı.*

Şehriyâr-ı hüsn şehrin çünkü gördüm bî-sipâh

Çâh-ı dilden eyledim âzâd yüz bin ceyş-i âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 1*). [*şehriyâr-ı hüsn şehrin, -i, -n]*

şehriyâr-ı şâhid-i ümmîdi: *Ümidinin şahidi Şehriyârı.*

Maşrık-ı 'adle varup 'izzetle seyrân eyledi

Şehriyâr-ı şâhid-i ümmîdi kesb itdi şafâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 8*). [*şehriyâr-ı şâhid-i ümmîdi, --i-i]*

şeh-süvâr: *Usta binici II Sevgili.*

Hem-'inân olmasını şanma Gulâmî dâ'im

Şeh-süvârım gün olur ki reh-i hicrânı tutar (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 10*). [*şeh-süvârım, -ım]*

Kör ola bahtım gözi gözler idim ol râhı kim

Esb-i nâz üzre o yolda **şeh-süvârım** var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 6*). [*şeh-süvârım, -ım]*

şeh-süvâr-ı esb-i vuslat: *Kavuşma atının usta binicisi.*

Ğâşiye-berdârı Cibrîl-i Emîn olsa sezâ

Şeh-süvâr-ı esb-i vuslat pîşvâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 28*). [*şeh-süvâr-ı esb-i vuslat, --i]*

şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsîñ: *Meydanın ortasında ihtişamlı,güçlü komutan (usta at binicisi).*

Şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsîñ bu gün

Esb-i iclâliñ rikâbında yürür Rûm kayşeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 13*). [*şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsîñ, -sin]*

şekâ: *Ar, Şakîlik, bedbahtlık, bed-tıynetlik.*

Ân zümre ki ser râ bi-keşîdend der ân dem

Geştend muḳayyed be-defâtîr-i **şekâ** râ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 10*). [*şekâ,]*

şeker-bâra: *Şeker yağdırın.*

Şîrîn-zebân ol büt-i 'ayyâra kıl nazar

Cevher-feşân-ı la'l-i **şeker-bâra** kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 2). [şeker-bâra,]

şeker-hâr: Şeker yiyen, çiğneyen.

Rumûzen keşf-i râz itdim lebiñ bûsın niyâz itdim

Hemân âgâz-ı nâz itdiñ **şeker-hârım** vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 12). [şeker-hârım, -ım]

şekvâ: Şikâyet, yakınma.

Eylerim **şekvâ** seni Mevlâ'ya nezdik ol yeter

Zâr u vâveylâ ider peydâ göñül şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 13). [şekvâ,]

Nigârâ 'andelîbâ kılma efgân

'Avâşık keşretinden itme **şekvâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 24). [şekvâ,]

Âh itmeye **şekvâya** dehân açmaya bir dem

Bârân-ı belâ seng-i sitem yağsa semâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 11). [şekvâya, -(y), -a]

Ey Gulâmî ehl-i derde her zamân gel hem-dem ol

Çok da **şekvâlar** mağallinde Lüzûmî ebsem ol (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 34). [şekvâlar, -lar]

şekvâ ideyim: Şikâyet etmek.

Dest-i cevriñden amân ben kime **şekvâ ideyim**

'Arz-ı hâl-i dilimi kimlere i'tâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 1). [şekvâ ideyim, -e, -(y)im]

şekvâyı bıraksıñ: Şikâyet etmeyi bıraksın.

Ser-menzil-i maşşûda irem dirse Gulâmî

Şekvâyı bıraksıñ aña yol râh-ı recâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 14). [şekvâyı bıraksıñ, -sın]

şekve: Şikâyet, yakınma.

Keştî-i tûfân tutmaz **şekve** sâhilden şehâ

Mülk-i dervîşiden olmaz 'âciz İbrâhîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 7). [şekve,]

şem' olup: Aydınlık, ı ışık veren olmak; en parlak (meclisin en güzeli) olmak.

Şem' olup şeb rûz süzân olmada dil dâ'imâ

Dönmezem pervâne-veş fânûs-ı şem'-i şâma ben (Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 11). [şem' olup, --up]

şem'a: Muma batırılmış fitil, şama; şem, mum.

Bir şadâ virmez revânın yandırur ol **şem' aya**

Eylemez mâ-fî-zamîrin kimseye pervâne 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 3). [şem' aya, -y, -a]

Ulaştı âsumâna **şem'a-i** ihşânının nûrî

Güşâd itdikçe eknâz-ı sehâvet Hazret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 9). [şem'a-i,]

Şem'-i hüsne öyle süzânım ki kıl bir kez nazar

Âteşimden yandırur hep **şem' alar** pervâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 8). [şem' alar, -lar]

şem'a-i şâma: Gece mumuna batırılmış fitile.

Yer itmiş sînede 'aşkı hayâli çeşm-i hâtırda

Döner pervâne-i şubhî gibi cân **şem'a-i şâma** (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 8). [şem'a-i şâma, -a]

şem‘a-veş sūzide kılmış: *Mum gibi yakmış.*

Şem‘a-veş sūzide kılmış başımızdan mihri kim

Bī-nihāye göklere dikmiş sütunlar nārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 3*). [*şem‘a-veş sūzide kılmış, -de-miş*]

şem‘i bezm-i rūşenā-yı ‘ālimān: *Bilginler meclisinin mum ışıǵı.*

Rūz u şeb nakdīne-i ceddin ‘ulūma şarf ile

Olmuş idi **şem‘-i bezm-i rūşenā-yı ‘ālimān** (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 4*). [*şem‘-i bezm-i rūşenā-yı ‘ālimān, --i--yı*]

şem‘-i cemāle: *Güzel yüz mumu/parlaklığı.*

Būlbūl gibi pervāza eger yok ise bālim

Pervāne gibi **şem‘-i cemāle** yanarım yā (*Gulāmī Divanı , Kit‘a 4, Mısra 4*). [*şem‘-i cemāle, -e*]

şem‘-i cemālīnden: *Yüz güzelliğinin mumu.*

İçüp ‘aşkıñ şarābından göñül mestānedir şimdi

Seniñ **şem‘-i cemālīnden** yanar pervānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 2*). [*şem‘-i cemālīnden, -i, -n, -den*]

şem‘-i cemālīyle: *Güzel yüzünün mumu ile.*

Derūn-ı sīnemi pervāne-veş **şem‘-i cemālīyle**

İlāhī yandırur yā kendisi āhirde yanmaz mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 3*). [*şem‘-i cemālīyle, -i, -(y)le*]

şem‘-i dil-efrūzımı göster: *Kalbi ferahlatan mumunu göster.*

Ey felek **şem‘-i dil-efrūzımı göster** baña kim

Dolanım başına şad-cān ile pervāne olam (*Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 3*). [*şem‘-i dil-efrūzımı göster, -ım, -ı*]

şem‘-i hūsne: *Güzelliğın mumu.*

Şem‘-i hūsne öyle sūzānım ki kıl bir kez nazar

Āteşimden yandırur hep şem‘alar pervāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 7*). [*şem‘-i hūsne, -e*]

şem‘-i hūsın: *Güzelliğın mumu. // Sevgilinin yüzü.*

Şem‘-i hūsın zümre-i aǵyār idince der-miyān

gonca-leb hāndān olur dūr gösterür mişl-i şadef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 13*). [*şem‘-i hūsın, -i, -n*]

şem‘-i hūsñ: *Güzelliğın mumu.*

Şem‘-i hūsñ meclisi ğam ehline olmuş şafā

Mülk-i faẓlıñ pādīşāhı dir isem şāyānesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 139, Mısra 3*). [*şem‘-i hūsñ, -ñ*]

şem‘-i ‘ömrin: *Hayat mumu.*

Çün irdi bād-ı taqdīr-i kaẓā-yı emr-i Rabbānī

Söyündürmekle **şem‘-i ‘ömrin** itdi hāke hāne (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 6*). [*şem‘-i ‘ömrin, -i, -n*]

Şem‘-i ‘ömrin āhıri bād-ı ecel itfā idüp

Şu‘le-i neşr-i kemāli oldı gözlerden nihān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 7*). [*şem‘-i ‘ömrin, -i, -n*]

şem‘-i ruha: *Ruhun mumuna, meşalesine.*

O nere varsa leṭāfet ile pervāne-veş

Şem‘-i ruḥa çok teni yandırur ol dil-rübā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 22). [şem‘-i ruḥa, -a]

şem‘-i ruhına: Yanağının mumu; sevgilinin parlayan, ısıldayan yanağı.

Küsdüm aña pervāne gibi bālīmı yakmam

Şem‘-i ruḥına bezm-i şafāda daḥi bakmam (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 10). [şem‘-i ruḥına, -ı, -n, -a]

şem‘-i ruḥuñ nūrına: Ruhunun nurlu mumuna.

Nām-zedim cān ile şem‘-i ruḥuñ nūrına

Heçr ile pervāne-veş ey perī ḥālīm yamān (Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 21). [şem‘-i ruḥuñ nūrına, -uñ]

şem‘-i şeb-ārāsı fetil almış: Geceyi süsleyen mumun fitilini almış.

Ḥacāletden felek şem‘-i şeb-ārāsı fetil almış

Gidüp ol mülk-i Sūdān‘a getürmüşdür kara sevdā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 31). [şem‘-i şeb-ārāsı fetil almış, -mış-sı]

şem‘-i şeb-ārāya ulaştır: Geceyi süsleyen muma ulaştır.

Vuşlat dilemiş bu dil-i divāne Ḥudā‘dan

Mehtāb-ı felek şem‘-i şeb-ārāya ulaştır (Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 20). [şem‘-i şeb-ārāya ulaştır, -dır-ya]

şem‘-i tal‘ atıyla: Yüzünün mum ışıǵı ile.

Zulmet-i fūrkatle ḥasret-ḥānede cālīs iken

İrdi şem‘-i tal‘ atıyla ḥücre-i aḥzānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 6). [şem‘-i tal‘ atıyla,]

şemm iden: Koklamak.

Bahār-ı dehrde bŷy-ı vefāyı şemm iden kimdir

Şafāsın bir nefes sürmüş bulunmaz buña kıanmaz mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 5). [şemm iden, -en]

şems: Güneş.

İstemem tāc-ı muraşşa‘ olsa gökden inse şems

Ḥāk-i pāy-ı müşk-sāyın serde efserdir baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 5). [şems,]

Çarḥı hevā-yı tal‘ atın vālīh u ser-nigŷn ider

Nīze-i şemsi cismine silsile-i cŷnŷn ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 2). [şemsi, -i]

Ḥavfdan pinḥān olur burc-ı esedde bā-şitāb

Şemse kıahrıtıla keşid itseñ hilāl-i ḥançeri (Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 8). [şemse, -e]

şems-i: Güneş.

‘Araḳ-rīz-i teraḥḥum oldu maḥbŷb-ı semā rŷyı

Ṭulŷ itdikde şems-i ni‘met ŷ iḥsān-ı cān-efzā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 30). [şems-i,]

şems-i behcet: Güzel yüzünün güneşi.

İşitdikde şadā-yı şitini in‘āmının cümle

Kulŷba şems-i behcet tāli‘ oldu bī-ḥilāf ḥaḳḳā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 22). [şems-i behcet,]

şems-i cihān: Dünya güneşi.

Çünkü fermān-ı nî'am-'unvānı çün **şems-i cihān**

Maşrık-ı re'y-i münîrinden 'ayān itdi seri (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 23*). [*şems-i cihān,]*

şems-i eflāk-i sehāvetdir: Gökyüzünün cömert güneşidir.

Şems-i eflāk-i sehāvetdir gürūh-ı Kādîrî

Kevkeb-i burc-ı sa'ādetdir gürūh-ı Kādîrî (*Gulāmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 1*). [*şems-i eflāk-i sehāvetdir, -dir]*

şems-i felek: Gökyüzünün güneşi.

Nūrına nisbetle hîrbā-çeşmdir **şems-i felek**

Nūr-pāş-ı bedr-i ruhsār-ı likā-yı enbiyā (*Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 5*). [*şems-i felek,]*

şems-i pür-nūr-ı: Parlak güneşi.

Ey Gulāmî **şems-i pür-nūr-ı** nigār itdi tülū'

Şu'le-ver olmağda zulmāt-ı beden şimden girü (*Gulāmî Divanı , Gazel 158, Mısra 9*). [*şems-i pür-nūr-ı,]*

şems-i rüyuñ: (sevgilinin) yüzünün güneşi, aydınlığı.

Vücüdum **şems-i rüyuñ** nîzesinden rîzelenmişdir

Marîz-i fûrkate envār-ı vaşlîndan devā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 7*). [*şems-i rüyuñ, --un]*

şems-i semā: Göğün güneşi.

Bir perî-peykersiñ ey nāzûk-edā

Görmemiş miğlîñ seniñ **şems-i semā** (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 2*). [*şems-i semā,]*

şems-i şevketi: Görkemli güneşi.

Şu'le-bağş oldığı şeb Sīvās'a **şems-i şevketi**

Aşdı nūr āvîzesin 'izzetle meh tā ber-semā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 29*). [*şems-i şevketi, -i]*

şems-i tābistān: Yaz mevsiminin güneşi.

Hüsn-i rüyuñ **şems-i tābistān** deyü yazmış selef

Qaddîne ser-tā-ka-dem söz bulmamış aşlā hālef (*Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 1*). [*şems-i tābistān,]*

şems-i vişālîñ: Kavuşma güneşini.

Rûz u şeb hasret-keşim ebrû hilālîñ görmeye

Ebr-i nāz örtmüş kōmaz **şems-i vişālîñ** görmeye (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 22*). [*şems-i vişālîñ, -iñ]*

şems-i zamānım gel: Dünyamın güneşi gel (sevgili).

Eyā Leylî-şîfat meh-ţal'atım **şems-i zamānım gel**

Tükenmez mi bu istiğnā (*Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 11*). [*şems-i zamānım gel, -ı, -m]*

şems-i zivā-pāş-ı semā-i 'ālem-i 'ukbā: Dünya yüzüne güneşin parlak ışığını dağıtan, saçan.

Zihî **şems-i zivā-pāş-ı semā-i 'ālem-i 'ukbā**

Zihî mālî-i münîr-i sâha-i dünyā vü mā-fihā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 1*). [*şems-i zivā-pāş-ı semā-i 'ālem-i 'ukbā, --i-i-ı]*

şemsîr: Kılıç. II öldürücü bakış.

Meydān-ı lebi būsına irmez fem-i ‘uşşāk

Şemşîr tutar hatları gîsûsı çeridir (*Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 8*). [*şemşîr,]*

şemşîr-i felekdendir: *Feleğin kılıcıdır.*

Ne tîr-i ğamz-ı a‘dâdan ne **şemşîr-i felekdendir**

Hemân bu çekdigim billâh kemân-ebrûlarındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 3*). [*şemşîr-i felekdendir, --den, --dır]*

şemşîr-i hükmüñdür: *Emrinin kılıcıdır.*

Şark u ğarba ra ‘d-veş **şemşîr-i hükmüñdür** resân

Şehriyâra şimdi sensiñ bu zamân İskenderi (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 5*). [*şemşîr-i hükmüñdür, -ün, -dür]*

şen olsun: *Neşelenmek, mutlu olmak.*

Şen olsun Asbuzı gülşen gülünde bûy-ı behcet var

Hezâr u bûlbûlünde nağme-i şûr-ı maħabbet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 1*). [*şen olsun, -sun]*

şenâ‘at: *Kötülük, fenâlık, alçaklık.*

Îlâhî cehl ile râh-ı dâlâle pâ-nihâd oldum

Tarîk-i müstaķîmi ğayb idüp itdim **şenâ‘athâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 12*). [*şenâ‘athâ, -ha]*

seng: *Far.: Neşeli, kıvrak.*

Saňa hûbân-ı ‘âlem içre dirler şâh-ı ma‘şûķân

Kıyâs it hûsnûñi cânâ ne ğüne şûh u **seng** olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6*). [*seng,]*

seng: *Taş // Katı, sert.*

Mîñâ-yı neng ü ‘ârı çalup **senge** şevk ile

Pîr-i muġânı var ara bul kâse-dâr-ı ‘aşķ (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11*). [*senge, -e]*

Mî-konem ‘azm be-derġâh-ı şuyûhân-ı kerîm

Zi-zened **seng** çü seg ber-ser-i men dervîşân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 12*). [*seng,]*

Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes reñge

Degil inse irer **senge** keder şûr-ı likâsından (*Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 12*). [*senge, -e]*

serâfet: *Şerefli olma, şereflik.*

Rızâ-yı Bârti içün mâl ü emlâkin fedâ kıldı

Ki buldı sırt-ı lâ-havfla **serâfet** Hâzret-i ‘Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 4*). [*şerâfet,]*

Ulaşdır ey şabâ bûy-ı hâbîbi ‘âşîķ-ı zâra

Ķudûmûñle **serâfet** bahş kıl şûrîde-efkâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 2*). [*şerâfet,]*

serâfet-bahş: *Şereflik, soyluluk veren.*

Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ-veş **serâfet-bahş** ile

Kıldı seyrân u sefer müddetle çend-mâh hâbbezâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 23*). [*şerâfet-bahş,]*

ser‘an: *Şeriat bakımından, şeriata göre.*

Ka‘be-i dildâra ‘azm eyle nuķûd-ı eşķ ile

Mâlik-i Dînâr‘a **ser‘an** farz olunmuş çünķi hâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 4*). [*şer‘an,]*

Sırkat ideniñ elleri **şer'an** kesilür de

Yâ söyle niçün sārḳ-ı dil desti kesilmez (*Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 1*). [*şer'an,]*

şerbet: *Ar. şerbet, içilecek tatlı şey.*

Sem-i miñnetle dehān-ı dili telḥ eyleyerek

Derd-i hicrāna devā yoksa ki **şerbet** bu mı yā (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10*). [*şerbet,]*

Emīn olma şaḳın vuşlat kelāmıyla firākından

Virürse dehr bir **şerbet** içinde sem nihān olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 8*). [*şerbet,]*

Şarāb u **şerbeti** cevri ü cefādır

Daḥi fikr ü ḥayālî meh-liḳādır (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 69*). [*şerbeti, -i]*

Cüy-ı āb-ı dīdemiz üzre gider cānā kelek

Şerbetiñden ey ḥekīm olmaz şifā çekme emek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 24*). [*şerbetiñden, -i, -n, -den]*

şerbet-i ahlā mıdır: *Ah şerbeti ile midir?*

Taḥteḥal-enhār kavlince revān enhārılar

Ey Ğulāmî cüy-ı şeker **şerbet-i ahlā mıdır** (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 18*). [*şerbet-i ahlā mıdır, -la]*

şerbet-i şehd-i şehadet nüş idince: *Şehadet balının şerbetini içince.*

Şerbet-i şehd-i şehadet nüş idince bī-amān

Oldı dü-tā rāst iken zahr-ı cüvānān yā Ḥalīm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 29*). [*şerbet-i şehd-i şehadet nüş idince, -ince]*

şerbet-i şeker-i güftarı: *Sözünün şekerinin şerbeti.*

Nām-ı mes'ūdî gibi eyler idi 'izzet ü cūd

Şerbet-i şeker-i güftarı kamuya mevcūd (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 22*). [*şerbet-i şeker-i güftarı, -ı]*

şerbet-i şirîn-zebānıñ: *Tatlı dilinin şerbeti.*

Sākī-i sā'ir elinden telḥ-kām eyler şarāb

Şerbet-i şirîn-zebānıñ ḳand-i sükkerdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 10*). [*şerbet-i şirîn-zebānıñ, --ın]*

şerbet-i şirîn-zebānıñ: *Tatlı dudağının şerbeti.*

Şerbet-i şirîn-zebānıñ şundı cām-ı kāmıma

Urdı seng-i vuşlatı ol kāse-i hicrānıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 11*). [*şerbet-i şirîn-zebānıñ, --ın]*

şeref: *Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı manevi yücelik, manevi ululuk, onur, haysiyet.*

Bed şandı benim ḥālîmi ol bī-ḥaber-i 'aşḳ

Bilmez ki Ğulāmî **şerefi** buldı mü'ebbed (*Gulâmî Divanı , Gazel 38, Mısra 14*). [*şerefi, -i]*

Şerefidir yār ile cennetde olmaḳ ger ḳıyāmetde

Ğulāmî görmese yārın ḳıyāmet ol zamān olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 9*). [*şerefidir, -dir]*

Ka'be-i küyuñ ḥavāf itmekde vardır çok **şeref**

Ser-be-ser 'ālemlere mihr-i hidāyetsin 'Alī (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 9*). [*şeref,]*

Meh-i şevvālde 'İdeyn beyninde **şeref** birle

Cülüsün ḳāḥ-ı ḥükme dāldir çok ḥüsn-i ma'nāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 69*). [*şeref,]*

şeref ü şöhreti: *Şan,şeref ve ün sahibi olmak.*

Şıdk ile pesend eyleyen aşhâb-ı hidâyet

Buldı **şeref ü şöhre**ti ol zât-ı berâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 12). [şeref ü şöhre, -i]

şerer: Kivılcım II aşk ateşi.

Hasret **şererinden** dil ile bu teni hâfız

Yakdın yine ol derdime şaldın beni hâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1). [şererinden, -inden]

Şu 'le-i hasretle vardır sînde süz u **şerer**

Düd-ı âh-ı dil kesilmez dâ'imâ vakt-i seher (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 3). [şerer,]

şerh: Açıklama, izah etme.

Tâ kıyâmet **şerh** olunsa âhir olmaz bu kelâm

Ey Gulâmî çek zebânîñ söyle her ân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 35). [şerh,]

şerha: Açıklamak, etraflıca anlatmak.

Derûnum 'aşk ile kıl pâre pâre

Dilim şad-şerha **şerha** yâre yâre (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 98). [şerha,]

şerm-dâr evler: Mahcup eder.

Şerm-dâr eyler behiştîñ sünbül ü süsenlerin

Hande ile gonca-i neşküfte-i gülzarımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 15). [şerm-dâr eyler, -r]

şermende: Mahcubiyeti olan.

Tâ ezelden 'âşık-ı bî-çâre-i **şermendeñem**

Bendeñem efgendeñem **şermendeñem** dermândeñem (Gulâmî Divanı , Kıt'a 10, Mısra 4). [şermendeñem, -ñ, -(e)m]

şerm-sâr: Far. Utanan, utanmış, mahcup olmuş. Şerm-sâr olmak: Utanmak.

İlâhî **şerm-sârım** dil-figârim itdigim fî'le

Peşimânım peşimân eylerim ez-dil nedâmethâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 3). [şerm-sârım, -ım]

Halk içinde ahkâr oldum kemter oldum efkârım

Kâle-i nâmûsum aldın **şerm-sârım** ahkârım (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 8). [şerm-sârım, -ım]

Şerm-sârım rûy-ı yâre bakmağa yok iktidâr

Yüz çevirmem cevrdan itmeme recâyı iktisâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 39). [şerm-sârım, -ım]

şerm-sâr oldu: Utanmak, hicap etmek.

Handesiyle zâhir itdi goncası dürr-i 'Aden

Şerm-sâr oldu gülistân kaldı fikretde şadef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 4). [şerm-sâr oldu, --dı]

şes-cihet: Altı yön, her taraf.

Şes-cihetden tîğ-i hasret tutdı cellâd-ı kazâ

Cinn ü ins ağlar Gulâmî'niñ bu hây u hüyına (Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 13). [şes-cihetden, -den]

şes-etrâfdan: Altı taraftan, altı yönden, yandan.

Zevrak-ı sevdâyı sürdüm sâhil-i dîdârına

Oldı **şes-etrâfdan** bād-ı muhâlifler vezân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 8). [şes-etrâfdan,]

şevved: Olmak, bulunmak.

Hayâl-i lem'a-i hüsnet çünân za'îfem kerd

Be half-i müy revem kes nemî **şevved** bînâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 4). [şevved,]

Hümâ-yı lutf-ı tu ger sâye efkened ber-dil

Şevved Gulâmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 10). [şevved,]

Eger bürîde **şevved** in zebân be-tîğ-ı ecel

Be-'aşk bâz sühan güyed in füsürde 'izâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 21). [şevved,]

Ger **şevved** ez-süy-ı lutfet yek resûlî dest-keş

Mî-revem üftân u hîzân ân zemân der-pây-ı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 11). [şevved,]

şevem: Olayım.

Eger-çi bād-ı nesîm âvered zi-zülfet bûy

Çünân mest **şevem** bî-haber zi-hod cānâ (Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 8). [şevem,]

Beyâ tû ey Gulâmî mey be-hor ez-kāse-i hasret

Ki bâşed bâ-meşakḳathâ **şevem** maḥmûr mestānem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 14). [şevem,]

şevk: 1. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves // 2. Sevinç, neşe, keyif.

Hân-ı 'işret kurdı gülşen içre lāle **şevk** ile

Oldı sākî nesterîn döndürdi cāmı ḥabbezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 19). [şevk,]

Kesildi pâyımız zâhirde gerçi kûy-ı cānāndan

Kesilmez 'aşk u **şevki** dilde cānâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 4). [şevki, -i]

Mînâ-yı neng ü 'ârî çalup senge **şevk** ile

Pîr-i muğânı var ara bul kâse-dâr-ı 'aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 11). [şevk,]

Felek devrāndan kaldı görüp **şevkiñle** devrānım

Döner pervâne dil şem'-i ruḥuñda cān ğarîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 3). [şevkiñle, -inle]

Naḳḳâş-ı ezel naḳş-ı ruḥuñ ey gül-i ra'nâ

Yazdıḳda beni eyledi **şevkiñ** ile şeydâ (Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 2). [şevkiñ, -i, -n]

İrer hem menzile rāh-ı mecāzî

İder şad **şevk** ile Ḥaḳḳ'a niyâzı (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 78). [şevk,]

Hudâ her zerrede 'aşkıñ nümâyân

Olupdur cümlesi **şevkiñle** hayrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 40). [şevkiñle, -inle]

Tâ ezel maḥmûr-ı mest-i dîde-i ḥammâriyım

'Aşkıñın mey-hānesinde **şevk** ile devvâriyım (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 12). [şevk,]

Ḳaşr-ı dil dervāzesin **şevk** ile aç

Ur Gulâmî başına vaşlıñla tâc (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 23). [şevk,]

Çeşm-i fettānıñla meftûn eylediñ cānâ beni

'Aşk u **şevkiñle** fenâ itdim dil ü cān u teni (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26). [şevkiñle, -inle]

Şevk ile fânûs-ı dersiniñ kenârında müdām

Halka-zen pervâne-veş bî-ḥad gürûh-ı ṭalibân (Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 5). [şevk,]

şevket: (Ar.) Büyüklük, görkemlilik.

Çıkşa **şevketle** biraz dergeh-i vālāsından

Ulaşur tãrem-i a'lâya nice şît ü şadâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 11). [şevketle, -le]

Bârekallâh ey olan **şevket** serinde efseri

Hüsrev-i mülk-i şecâ'at nuşret-i Hâk leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 1). [şevket,]

Seyr ider kişverleri **şevketle** mîr-i bî-nażîr

Devr-i pergâr eyler izhâr merkezinde dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 17). [şevketle, -le]

Qâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü'ş-şânız

Yücedir pîrimiziñ **şevket-i** 'izz ü şânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 16). [şevket-i, --i]

şevket ü şânı: Büyüklük ve şöhrat.

Şevket ü şânı bülend olsa 'aceb mi Sidre'den

Kâmeti naḥl-i ma'ârif-ihtivâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 15). [şevket ü şânı, -ı]

şevk-i dile: Gönül şevkine.

Ey Gulâmî içmezem minnetle cām-ı cān-fezâ

'İzzetâ va'd-i lebiñ **şevk-i dile** imdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 22). [şevk-i dile, -e]

Ey Gulâmî içmezem minnetle cām-ı cān-fezâ

Dilberâ luḥf-ı lebiñ **şevk-i dile** imdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 20). [şevk-i dile, -e]

şey: Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz.

Tecellî-i cemâlin âşikârâ

Görür her **şeyde** peydâ vü hüveydâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 48). [şeyde, -de]

şeydâ: Aşkta aklını kaybetmiş, divâne, düşkün, şaşkın. II Âşık.

Zünnâr-ı ḥam-ı zulfime vâbeste nice şeyḥ

Büt-hâne-i 'aşkımda Gulâmî gibi **şeydâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 18). [şeydâ,]

Şeydâ hezâr ider gül-i pür-ḥârı ittiḥâz

Gül ise eylemekdedir âğyârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 1). [şeydâ,]

Gâhî nazar-ı luḥf ile **şeydâlara** ol zât

Eylerdi nümâyende-i dîbâce-i ruḥsâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 7). [şeydâlara, -lar, -a]

Sâķî-i çeşm-i ḥumâr-âlüdeniñ maḥmûrîyam

Çok mıdır 'âlemde **şeydâ** rind ü bî-hüş oldıgım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 4). [şeydâ,]

Giriftem künc-i ḥalvet men ki dūr üftâdem ez-ḥüsneş

Serem der-vâdî-i ḥasret zi-dem mecnûn u **şeydâyem** (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 8). [şeydâyem, -(y)em]

Naķķâş-ı ezel naķş-ı ruḥuñ ey gül-i ra'nâ

Yazdıķda beni eyledi şevķiñ ile **şeydâ** (Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 2). [şeydâ,]

şeydâ eyle: Çılgına çevirmek.

Daḥî 'aşķıñla **şeydâ eyle** yâ Rab

Tenim ḥubbuñla ifnâ eyle yâ Rab (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 89). [şeydâ eyle,]

şeydâ gönli eyle şuvâz: Çılgın gönli ateş eyle.

Çetr-i gîsûlarıñ ref' iderek rûyuñdan

Mihr-i ḥüsnuñle bu **şeydâ gönli eyle şuvâz** (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 6). [şeydâ gönli eyle şuvâz, -i]

şeydâ gönüle: Çılgın gönül.

Biñ meserretle bu **şeydā gōñūle** virdi sürür

Bülbül-i zārî görüp gonca-i efkārını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 5*). [*şeydā gōñūle, -e*]

şeydā kıldı: *Aşık ve divane olmak.*

Sākî-i bezm-i ezel virdigi dem bāde-i şahbā

Mihr-i cānān ile bu gōñlūmi kıldı şeydā (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 2*). [*şeydā kıldı,]*

şeydā-dil olsun rāz-ı mihre āşinā: *Çılgın gönül bildiği,tanıldığı aşkına razı olsun.*

Zülf-i pīçin gerden-i ‘aqla cünün zencirini

ŦaŦdı kim **şeydā-dil olsun rāz-ı mihre āşinā** (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 8*). [*şeydā-dil olsun rāz-ı mihre āşinā, -e-sun*]

şeydāhık: *Divanelik, müptelalık.*

Neşāt-ı meyledir bu şūr u **şeydāhık** dilā her ān

Saña mestānelik bir dīde-i hāmmārdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 9*). [*şeydāhık,]*

şeydā-sıfat: *Çılgın gibi, deli gibi.*

Hūmār-ālūde çeşm-i yāri seyyār oldığım günden

Gōñül **şeydā-sıfat** bī-hūş-ı cām-ı nāz u naḥvetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 6*). [*şeydā-sıfat,]*

şeydā-yı: *Deli, çılgın.*

Ez-dīde-i ‘uşşāk-ı ciger-süz ‘ayān-est

Her cā ki nazar-kerdem ü **şeydā-yı** tu dīdem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 6*). [*şeydā-yı,]*

şey‘en-lillāh: *Başa gelen her şey Allah’tandır.*

Var mı bir dost ki baġal-gīr ola **şey‘en-lillāh**

Getüre nezd-i ṭabībe diye kim yāresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 3*). [*şey‘en-lillāh,]*

şeyh: *1. Yaşlı adam, ihtiyar. 2. Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse.*

Zünnār-ı hām-ı zülfime vābeste nice **şeyh**

Büt-hāne-i ‘aşkımda Ğulāmî gibi şeydā (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 17*). [*şeyh,]*

Zerre-i feyzin temāşā eyleyen bī-iḥtiyār

Cezbe-i Hāk‘la olurlar tā ebed devvār-ı **şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 4*). [*şeyh,]*

Na‘ra-i mestānelerle ṭoldırur ‘ālemleri

Cām-ı ‘aşkı nūş iden ol Ḥaydar-ı Kerrār-ı **şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 8*). [*şeyh,]*

Gülşen-i dehrin vefāsız güllerin sevdāsını

Terk ider bülbül eger görse gül-i gülzār-ı **şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 10*). [*şeyh,]*

Āh u zārın nevhāsın şīt ü nevāsın cümlesin

Bī-menāfi‘ oldığın añlar ider ezkār-ı **şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 12*). [*şeyh,]*

Himmeti baḥrinde envā‘-ı ḥākāyık mevc-zen

Teşneler sīrāb ider elṭāf ile esrār-ı **şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16*). [*şeyh,]*

Terk-i āgyār it Ğulāmî ister iseñ vaşl-ı Hāk

Dāmen-i pākin bırakma diñle ṭut güftār-ı **şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 18*). [*şeyh,]*

Ğulāmî bende-i Sulṭān **Şeyh-i** Ğilān-est

Kesī ki bende-i ān-est gū ki ḥurrem bāş (*Gulâmî Divanı , Gazel 87, Mısra 9*). [*şeyh-i,]*

Öte bav kim ârî deli kâ ki bege kârî

Beserâm **şeyh** budur kârî belâ ekşer velâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 8). [şeyh,]

seytân: Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.

Mazhar-ı kahrîñ mesâ lutfuñ nehâr-ı nûr-bağş

İnsden hâdî muğildir ya'nî **seytândan** ğarağ (Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 6). [seytândan, -dan]

Bezm-i bîğâne de düşmez ki kıla 'işret-i nûş

Ne revâ âdeme **seytân** ile göñli ola hoş (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 12). [seytân,]

seytân-menend itmiş: Şeytana benzemek.

Bu kâra zâhid-i ğod-bîn gizli rîş-ğand itmiş

Ħudâ ağız eyleyüp 'aqlın anı **seytân-menend itmiş** (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 22). [seytân-menend itmiş, -miş]

şifâ: Ar. Şifâ, iyileşme.

Bûs eylemek ey dil leb-i gül-fâm-ı nigârî

Emrâza **şifâ** derde devâ rûha ğıdâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 4). [şifâ,]

Câlis-i taht-ı taşarrufdur iki 'âlemde

Nâmı emrâza **şifâ** Ħazret-i ğavşu'l-A'zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 6). [şifâ,]

Cûy-ı âb-ı dîdemiz üzre gider cânâ kelek

Şerbetiñden ey ħekîm olmaz **şifâ** çekme emek (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 24). [şifâ,]

şihâb-ı: Gökyüzünde bazen akıp gittiği görülen yıldız.

'Urûc itdi göge 'aşk ile 'İsâ

Sürûr ile **şihâb-ı** şâkıb-âsâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 20). [şihâb-ı,]

şikâr: 1. av 2. av l sevgili/güzel.

Eylese mânend-i şehbâz ol **şikâra** niyyeti

'Âşıkân güncişk gibi ħavfdan olurlar pîç ü tâb (Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 11). [şikâra, -a]

şikâr elden gider: Av (sevgili) elden gider.

Dânesi ğam dâmi hemm olmuş ezel şayyâdınıñ

Nev-şikâr itmek telâşıyla **şikâr elden gider** (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 6). [şikâr elden gider, -er]

şikâyet: Derdini anlatma, sızlanma, yakınma.

Ġam-ı devrândan yokdur **şikâyet** dâd u feryâdım

Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 5). [şikâyet,]

Ġam-ı devrândan yokdur **şikâyet** dâd u feryâdım

Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 11). [şikâyet,]

Ġam-ı devrândan yokdur **şikâyet** dâd u feryâdım

Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 17). [şikâyet,]

Ġam-ı devrândan yokdur **şikâyet** dâd u feryâdım

Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 23). [şikâyet,]

Ġam-ı devrândan yokdur **şikâyet** dâd u feryâdım

Cihânıñ germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 29). [şikâyet,]

Der-süy-ı Hudā behr-i **şikāyet** şode ābık
Pür-nür Ğulāmī şoden-i dīde-i şādık (Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 27). [şikāyet,]

şikest: Kırılmış, kırgın, incinmiş, kederli.
Ğulāmī vardı bu mevsimde şahın-ı gülzāra
Şikeste-hātır ile bula bir gül-i bī-hār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 34). [şikeste-hātır,]

şikest olsun: Kırılsın.
Şikest olsun seri pāyı miyānı cümle endāmı
Anın kim sīnesinde zerrece mihr ü maḥabbet yok (Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 11). [şikest olsun, -sun]

şikeste: Kırılmış, kırgın, incinmiş, kederli.
Yek-dīgerin te'ākub ider mevc baḥrde
Hātır-şikenlerin dili dā'im **şikestedir** (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 10). [şikestedir, -dir]

şimden girü: Artık, bundan sonra.
Kaşr-ı dilde kalmadı renc ü hazen **şimden girü**
Başdı pāyın tahta şehnāz-ı sūḥan **şimden girü** (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 1). [şimden girü, -ü]
Kaşr-ı dilde kalmadı renc ü hazen **şimden girü**
Başdı pāyın tahta şehnāz-ı sūḥan **şimden girü** (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 2). [şimden girü, -ü]
Ey dil-i şeydā ferāgat eyle efḡānın yeter
ğonca-veş şad-nāz ile açdı dehen **şimden girü** (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 4). [şimden girü, -ü]
Hecr-i ruḥsārınla āḥımdan cihān vīrān idi
Yek nazarla oldı 'ālem cümle şen **şimden girü** (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 6). [şimden girü, -ü]
Zehr içerdı ḥasretiñden teşneler şad-müjde kim
Geldi şehir-i şefkate cūy-ı leben **şimden girü** (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 8). [şimden girü, -ü]
Ey Ğulāmī şems-i pür-nür-ı nigār itdi tülū'
Şu'le-ver olmaḳda zulmāt-ı beden **şimden girü** (Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 10). [şimden girü, -ü]

şimden-girü: Artık, bundan sonra.
Bihūde recā eylemesün 'āşık inanmaz
Şimden-girü rām olsa Ğulāmī buña kanmaz (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 26). [şimden-girü,]

şimdi: "İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında kullanılan zaman zarfı.
Mekteb-i 'irfāna girdim ḥāfızım nūr āyeti
Muşḥaf-ı ḥüsñünden ey meh **şimdi** ezberdir baña (Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 8). [şimdi,]
Şehr-i bī-āb-ı fu'ād içre kerem baḥrinden
Bī-ḥisāb oldı revān **şimdi** hele cūy-ı necāt (Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 4). [şimdi,]
Ğulāmī gerçi kūy-ı yārdan **şimdi** ba'īd oldum
Ḥayāl adlu gönül şehrinde şah-ı a'zamım vardır (Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 9). [şimdi,]
Ḥaṭṭı biñ oldı **şimdi** yine ḥāl-i 'anberīn
Devr-i ğurūr-ı nokṭa-i pergār bestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 7). [şimdi,]
Germī-i mey şīt-i neyle oldı ğam tūmārı tay
Şimdi raḳş eyler sürūr ile der ü dīvārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 12). [şimdi,]

Ma'zeret-hāh-ı kuşūr olma felek bā-ḳadd-i dāl
 Sāye-i şahbāda yokdur saña **şimdi** bārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 22). [şimdi,]
 Āteş-i hicrān u sūzān kışşasın bahş itme kes
 Çünkü ḳaldı **şimdi** bī-agyār bezm-i yārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 32). [şimdi,]
 Ḥamdü-lillāh **şimdi** sultān-ı ḡamıñ mihmānıyız
 Şofra-i miḥnet müheyyā nā'il-i iḥsānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 1). [şimdi,]
 Ey Ğulāmī şā'ir-i dānā-yı 'aşr olmuş iken
 Şimdi yārān içre bizler 'ālemiñ nādānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 14). [şimdi,]
 Ey Ğulāmī bize mescidle şalāt oldu yasağ
 Gidelim **şimdi** kenīsā gibi yok cāy-ı nefīs (Gulāmî Divanı , Gazel 81, Mısra 10). [şimdi,]
 Şimdi bir şūḥ-ı sitem-kārıñ esīridir göñül
 Şāh-ı mihriñ bir ma'ālī-ḳadr emīridir göñül (Gulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 1). [şimdi,]
 Sevād-ı dīde-i şabr-ı Ğulāmī **şimdi** ağ oldu
 Taḥammül hırmeni buldı nihāyet nā-şekībim gel (Gulāmî Divanı , Gazel 113, Mısra 9). [şimdi,]
 Kūh-ı dāğ-ı dil gözüm yaşıyla olmuş sebze-zār
 Şimdi her ṯāğ üsti bāğ u reşk-i gülzār-ı İrem (Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 10). [şimdi,]
 Vaktidir būs-ı lebiñle al Ğulāmī ḥātırın
 Şimdi ey kân-ı kerem ḳılsañ n olur luṭf u kerem (Gulāmî Divanı , Gazel 123, Mısra 24). [şimdi,]
 Pīş-gāh-ı 'ālīde olmuş rakībān hem-celīs
 Āşinālar fark olunmaz **şimdi** hiç bīgāneden (Gulāmî Divanı , Gazel 138, Mısra 8). [şimdi,]
 İçüp 'aşkıñ şarābından göñül mestānedir **şimdi**
 Seniñ şem'-i cemālīñden yanar pervānedir **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 1). [şimdi,]
 İçüp 'aşkıñ şarābından göñül mestānedir **şimdi**
 Seniñ şem'-i cemālīñden yanar pervānedir **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 2). [şimdi,]
 Seni bir kerre gördükde derūñ 'aşkıñ oldum
 Ḥam-ı zencir-i zūlfūñde göñül dīvānedir **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 4). [şimdi,]
 Eyā ey āfet-i devrān neler çekdim firāḳıñdan
 Vişālīñle baña rahm it dilim sūzānedir **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 6). [şimdi,]
 Ezelki āşinālıḳlar ferāmūş oldu sultānım
 Saña agyār yār oldu göñül bīgānedir **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 8). [şimdi,]
 Ḳalender olalı pīr-i muḡāna intisābım var
 Anıñ-çün ey Ğulāmī meskenim mey-ḥānedir **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 10). [şimdi,]
 Ser-geşte olup geşt ü güzār itmeli **şimdi**
 Hāmūn-ı maḥabbetde ḳarār itmeli **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 1). [şimdi,]
 Ser-geşte olup geşt ü güzār itmeli **şimdi**
 Hāmūn-ı maḥabbetde ḳarār itmeli **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 2). [şimdi,]
 Dünyāda cefā ḳalmadı ki gelmeye başa
 Ebkem olarak terk-i diyār itmeli **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 4). [şimdi,]
 Gördüm hele ḥübān-ı cihān cevriñi bī-ḥad
 Her şeb der-i dildārda zār itmeli **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 6). [şimdi,]
 Bitmez bu 'aşır ḥāsidiñ sözleri bir ān
 Seyyār olarak 'ālemi tār itmeli **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 8). [şimdi,]
 Dünyāda Ğulāmī bulayım rāḥatı dirseñ
 Ḥalḳdan kesilüp Ḥālīḳ'ı yār itmeli **şimdi** (Gulāmî Divanı , Gazel 183, Mısra 10). [şimdi,]

Şimdi rû-gerdân ider kûyına varsam yâ İlâh
 Noldı ol süst- 'ahde anıñla kararım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 9). [şimdi,]
 'Akl ile olmuş iken 'âleme engüşt-nümâ
 Şimdi Mecnûn gibi bâzîçe-i etfâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 8). [şimdi,]
 Dâm-ı dîdârdan âzâde Gulâmî **şimdi**
 Güc olur girmez ele kaçsa gâzâl-i Hutentî (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 9). [şimdi,]
 Nihâl-i bâğ-ı dillerde gül-i şādî gûşād olmuş
 Müşâbih **şimdi** gülzâr-ı cihân firdevs-i a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 8). [şimdi,]
 Kitâb-ı Mantık'ı ezber idüp nihâyete dek
 'Aceb mi bed'-i Gülistân iderse **şimdi** hezâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 26). [şimdi,]
 Şark u garba ra'd-veş şemşîr-i hükümündür resân
 Şehriyâra **şimdi** sensiñ bu zamân İskenderi (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 6). [şimdi,]
 Şimdi ger ta'lîmde râhat tırı hep gûş ider
 Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez râhat tırı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [şimdi,]
 Gûşâde hâtır-ı gam-nâklar **şimdi** meserretten
 Ki tuğrâ-yı sa'âdet bahş olundu dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 27). [şimdi,]
 Zemîn emn ü emâna münkalib **şimdi** zamânında
 Resîde lutf u feyzîñ hükmi ednâ ile a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 41). [şimdi,]
 Kıl hâzer taşdî-i serden tûl kılma mebhâşi
 Şimdi degmez şi'r-i mevzûnuñ biñi bir akçeye (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 32). [şimdi,]
 Pister-i dîbâ vü atlas hâb-gâh olmuş iken
 Hâk ile olduķda cismiñ **şimdi** yeksân yâ Halîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 10). [şimdi,]
 Yüz çevirmiş **şimdi** bizden yârlar ağyârlar
 Neylesünler şādîkî ehl-i hevâ dil-dârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 31). [şimdi,]
 Gelmemiş şahın-ı vücûda kıdeminde şânî
 Evliyâ zümresiniñ **şimdi** odur sultânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 18). [şimdi,]
 'Uşşâka geçer söylemesün **şimdi** ki nâzım
 Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 3). [şimdi,]
 Hârîm-i vuşlat-i efkâr-ı dildâra olup mahrem
 Hayâl-i hâl ü hatıryla Gulâmî **şimdi** pek hurrem (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 26). [şimdi,]
 Elimden ihtiyârım aldı 'aşkıñ **şimdi** mecnûnum
 Beni zencîre bend itdi (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 9). [şimdi,]
 Gelmede **şimdi** eyâlât-ı dile merd-i cefâ
 Gün-be-gün hicrânımız müzdâd ider şâh-ı kazâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 17). [şimdi,]
 Yâre ağyârları **şimdi** ider mahrem çarh
 Dem-i 'Tsâ-yı gama itdi beni hem-dem çarh (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 21). [şimdi,]

şîme-i hüsnin: Güzel huyunu.

Zebân-ı efşah ile vâşf-ı Hüseyin olmuş

Bu resme **şîme-i hüsnin** beyân ider her bâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 38). [şîme-i hüsnin, -in]

şimsâd: Boy, II sevgilinin boyu.

Bâğ-ı cüduñ şanma yârim sen gibi **şimsâdı** var

Serv-i nâzı var ise ammâ anıñ da adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 1). [şimsâdı, -ı]

şî'r: Duygu ve heyecanları, güzellikleri, seslerin uyumundan ve âhenginden faydalanarak etkili bir şekilde anlatma sanatı ve bu sanat yoluyla verilen edebî eser. Manzume.

Ey Gulâmî hân-kâh-ı 'aşkda **şî'riñ** okut

Zühre eflâk üzre itsün mevlî-âsâ semâ' (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 9). [şî'riñ, -i, -n]

Gulâmî kalmadı bâzâr-ı 'aşrda **şî'riñ**

Bahâ vü kıymeti erzândır eski kâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 9). [şî'riñ, -i, -n]

Çafes-bend-i gam iken tûfî-i tab'-ı sühân-verler

Reh-i tahlîşi bulmuş bed' kılmış **şî'r** ü inşâyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 16). [şî'r,]

Dir bu nazma âferîn ehl-i hüner ehl-i beyân

Şâ'irân ger nâzîrân ehl-i beyân **şî'rim** benim (Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 20). [şî'rim, -i, -m]

şîrân: Aslanlar.

Nigeh-bân-ı vilâyetsin olur **şîrânla** âhûlar

Muşâhib sâye-i 'adlîndedir bir câda hem-sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 43). [şîrânla, -la]

şî'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi: Gönle ferahlık veren şaşırtıcı acayip şiiri buldu.

Ey Gulâmî dil fezâ-yı 'aşka düşdükden berü

Böyle **şî'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi** sünûh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 10). [şî'r-i bu'l-'acâyib dil-güşâ itdi, -di]

şîr-i jivândır: Kükremiş aslandır.

Zür-bâzû-yı gazabla bend kılmış bir tele

Niçe biñ pençe-zenân **şîr-i jivândır** hañçeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 8). [şîr-i jivândır, -dır]

şîr-i turunc-pistânı: Göğsün sütünü.

Tıfl-ı bî-vâye-i dil mehd-i meveddet içre

Ağlayup ister amân **şîr-i turunc-pistânı** (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 8). [şîr-i turunc-pistânı,]

şîrîn: 1. Şirin, tatlı 2. Ferhad u Şirin hikayesindeki kadın kahraman.

Var eyle kendiñe pend ey bî-temîz nâşih

Şîrîn olursa çün kâd itmeme taleb neşâyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 2). [şîrîn,]

şîrîn deheni: Tatlı ağızlı.

Urmadıñ sînedeki yâreme dest-i keremiñ

Kılmadıñ büse-i cân-bahş ile **şîrîn deheni** (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 8). [şîrîn deheni, -i]

şîrîni fem-i: Ağzının şirin (sözü).

Nukl-i la'l-i leb-i **şîrîni fem-i** âğyârda

Bezî ider nâz u edâlarla şehâvet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 7). [şîrîni fem-i,]

şîrîn-kâr: Tatlı bir biçimde II Şirin gibi.

Serimde bu esen bād-ı hevâ bir yârdan kalmış

Edâlî cilveli cânân-ı **şîrîn-kârdan** kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 2). [şîrîn-kârdan, -dan]

şîrîn-leb: Tatlı sözlü.

Telh-kām olmam seniñ **şîrîn-lebiñden** yād kıł

Tek beni düşünām ile yār iftiḥārımdır benim (*Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 3*). [*şîrîn-lebiñden, -in, -den*]

şîrîn-zebân: *Tatlı dilli.*

Şîrîn-zebân ol büt-i ‘ayyāra kıł nazar

Cevher-feşân-ı la‘l-i şeker-bāra kıł nazar (*Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 1*). [*şîrîn-zebân,]*

Tekâtür itmede **şîrîn-zebân** ābı çemen-zāra

Taḳup pırlanda elmāsdan nigîn engüşt-i ezhāra (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 13*). [*şîrîn-zebân,]*

şîşe-i ‘ıtr-ı ruḥın dökdi: *Hoş kokulu renkli kadehi yüzüne dökdi.*

Merhem-i luṭf ile tīmār eyledi zaḥm-ı dile

Şîşe-i ‘ıtr-ı ruḥın dökdi meşām-ı cânıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 14*). [*şîşe-i ‘ıtr-ı ruḥın dökdi, -di-in*]

şîşe-i nāmūsı kır: *Namus şişesini kırmak.*

Şıdk ile tut dest-i pîr mey-ḥāne-i ‘aşk içre gir

Şîşe-i nāmūsı kır iç ḥamr-ı şahbā gel iriş (*Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 12*). [*şîşe-i nāmūsı kır, -ı*]

şitâ: *Kış mevsimi II zor, sıkıntılı zamanlar.*

Ey Gulāmî şād olur herkes bahār irdi deyi

Ben yeñi girdim **şitāya** ḥardan ayrılmışım (*Gulāmî Divanı , Gazel 131, Mısra 14*). [*şitāya, -y, -a*]

şitāb: *Acele etmek, Elini çabuk tutmak.*

Açup **şitāb** ile mührin nazar-figen olarak

Kırā‘at eyledigim ān bilindi cümle me‘āl (*Gulāmî Divanı , Gazel 116, Mısra 3*). [*şitāb,]*

Yolında ḥāk ile yeksān olursañ pā-nihād olsun

Deyü anlar firār eyler **şitāb** ile gedālardan (*Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 6*). [*şitāb,]*

Şavulsun ḡam sipāhı bār-gāhın tār-mār itsün

Bıraksun tūḡ u sancāḡın **şitāb** ile firār itsün (*Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2*). [*şitāb,]*

Zevraḡ-ı zāra **şitāb** ile dü-destin şalmış

Sāḥil-i şıḥḥate gel şanma ki irmiş ḡalmış (*Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 9*). [*şitāb,]*

şitāb ile gelür: *Acele ile gelir.*

Nedir yā Rab **şitāb ile gelür** seng-i ḡazā her dem

Sere bārān-veş bār-ı sitem cevır ü cefā her dem (*Gulāmî Divanı , Gazel 128, Mısra 1*). [*şitāb ile gelür,]*

şive: *Cilve, edā, naz.*

Çıkısa bām-ı **şive** üzre cān virür şad-‘aşıkān

Aşılur serler burūc-ı mihre çıkmaz zerre rāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 73, Mısra 5*). [*şive,]*

Ne oldu dīdeleri **şive** nāzdan fāriḡ

Ne gönlüm oldu temennā niyāzdan fāriḡ (*Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 1*). [*şive,]*

şive: *Yol, usul.*

Meye mi yoksa ki maḥbūba mı meyliñ neyedir

Bilmezem söyle bize **şive-i** refṭār nedir (*Gulāmî Divanı , Gazel 46, Mısra 12*). [*şive-i, --i*]

şive: Güzellerin insana hoş gelen ve gönül fetheden tavrı, naz, edâ, işve II Üslup, tarz III Saç örgüsü.

Neyle meyle muṭrib ü sākiyle hoş olmaz gönül

Ärzü-yı **şive-i** güftârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 8). [şive-i, -i]

şive-i takdîr-i hudâ'dır: Allah'ın güzel takdiridir.

Dil-dâra cefâ **şive-i takdîr-i Hudâ'dır**

'Uşşâka belâ hükmi-i mu' allâ-yı kazâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 1). [şive-i takdîr-i hudâ'dır, --i-dır]

şod: Oldu.

Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem' hem-bezm **şod**

Şeb nihâyet yâft henüz ân kışşa pâyânî ne-büd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 1). [şod,]

Künün zi-süy-ı ğarîbân u küy-i âh-keşân

Bürîde **şod** meger ân der-bereş firiste peyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 12). [şod,]

Zi-âteş-i ruh-ı hûbet şehâ bi-sûlhte ten

Kücâ **şod** âb-ı kerem âhir in Gulâmî gulâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 24). [şod,]

Figânem ez-felek be' gzeşt zi-âhem **şod** melek 'âciz

Zi-feryâdem beşer bî-tâb ki men meftûn-ı dîdârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 9). [şod,]

Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Hudâ vâsıf-ı tu **şod**

Bûdî tu nûr-ı şems-i şehâvet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 5). [şod,]

Dilî ki 'âşık-ı rûy-ı tu **şod** zi-dûzaḥ rest

Ki 'âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 33). [şod,]

Be-naqd-i cân şâhân **şod** ḥarîdâr

Be-ân derhâ-yı dilhâ yâft kıymet (Gulâmî Divanı , Kıt'a 6, Mısra 3). [şod,]

Fezâ-yı 'âlemi başdan başa hûnâbe-i fûrkât

İhâta eylemiş yâ Rab kücâ **şod** çeşme-i vuşlat (Gulâmî Divanı , Müfret 4, Mısra 2). [şod,]

Ey Bârî Hudâyâ çi **şod** ân şâh ne-yâmed

Fersûd ten ez-fikr-i ruheş âh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 1). [şod,]

Der-râh ḥazîn mândem u hem-râh ne-yâmed

Yâ Rab çi **şod** imrûz ki ân mâh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4). [şod,]

Der-süy-ı Hudâ behr-i şikâyet **şode** âbık

Pür-nûr Gulâmî şoden-i dîde-i şâdık (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 27). [şode, -e]

şod: Farsça şoden (olmak) fiilinin 3. tekil kişi geçmiş zaman hali.

Kerd vîrân kişver-i 'âklem sipâh-ı zülf-i ü

Pes ez-în ma' mûr ne-mî-ḥâhed **şod** ez-hulyâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 8). [şod,]

şodeem: Farsça şoden (olmak) fiilinin 3. tekil kişi geçmiş zaman hali.

Hûş u fikrem bi-rübûd ân şeh-i zî-şân-ı 'alâ

Der-bihârân-ı taḥayyür **şodeem** keştîbân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 20). [şodeem,]

şodem: Farsça şoden (olmak) fiilinin 3. tekil kişi geçmiş zaman hali.

Biyeftâd pây-ı fikret der-beyâbân-ı firâkeş âh

Şodem der-çeşm-i 'âlem vâlih u medhûş rûsvâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 4). [şodem,]

Der-bādiye-i 'aşk heme gavgā-yı tu dīdem
Her sū ki **şodem** nūr-ı tecellā-yı tu dīdem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 8*). [*şodem,]*
Her cā ki **şodem** pertev-i sīmā-yı tu dīdem
Tāb-ı ruḥ-ı ḥurşīd çi muḥtāc-ı beyān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 9*). [*şodem,]*

şoden: *Hakkındadır.*

Der-sūy-ı Ḥudā behr-i şikāyet şode ābık
Pür-nūr Gulāmī **şoden-i** dīde-i şādık (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 28*). [*şoden-i, -i]*

şöhre-i dehrem: *Zamanın şöhreti.*

Üftāde-i ḥüsnūn olalı **şöhre-i dehrem**
Sevdā-yı ḥayālīnle şehā ḥāmil-i cevrem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 11*). [*şöhre-i dehrem, -e(m)]*

şöhret: *Ar. Halk arasında söylenme, ünlenme, ün.*

Furtuna-fersā-yı kerem dilbere dil virme dirim
Tutmaz o hercāyī varur **şöhret** ü şānı dūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 12*). [*şöhret,]*

şu 'ā': *Ar. Ziya, tel tel görünen ışık.*

Gören tūbā olan ḳaddīn ider mi ser-fürū serve
Şu 'ā'ın zerresin bīnā olan olmaz mehe muḥtāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 6*). [*şu 'ā'ın, -ın]*
Ziyā-i nūr-ı rūy-ı mūncelī her zerrede bī-şek
Şu 'ā'-ı pür-fürūḡ-ı tal'atdır gün gibi peydā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 4*). [*şu 'ā'-ı,]*
Şu 'ā'-ı pür-fürūḡından ider kesb-i ziyā dīde
Cemāl-i şemse bakmak iktidārın virdi ḥirbāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 29*). [*şu 'ā'-ı,]*

şu 'ā'-ı āfitāb-ı luṭf-ı mevlā: *Allah'ın güneş gibi parlak lutfu.*

Sipīhr-i sīnelerden oldı zā'il ebr-i 'iştānlar
Şu 'ā'-ı āfitāb-ı luṭf-ı Mevlā düşdi dünyāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 4*). [*şu 'ā'-ı āfitāb-ı luṭf-ı mevlā, --ı]*

şu 'ā'-ı luṭfuña: *Lutfunun parlaklığına.*

Hemān kesb-i takarrübdür murādım zerre-veş ancak
Şu 'ā'-ı luṭfuña ey mihr-i pür-nūr u kerem-sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 66*). [*şu 'ā'-ı luṭfuña, -(u)n, -a]*

şu 'ā'-ı şems-i rūy: *Güneş gibi güzel yüzünün parlaklığı.*

Ziyā-i āfitāb-ı mu'cizāti
Şu 'ā'-ı şems-i rūy-ı nūr-ı zātı (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 28*). [*şu 'ā'-ı şems-i rūy, -ı]*

şübhesiz: *Kuşkusuz, şüphesiz, muhakkak, kesin.*

Vuşlatından kıılma mehcūr bu Gulāmī kemteri
Şübhesiz sen şāfī'-ı yevm-i kıyāmetisin 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 18*). [*şübhesiz,]*
Şübhesiz şīt-i tūfenglerden kıyāmetler kıpar
İşte görsün isteyen görmek o rüz-ı maḥşeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 45*). [*şübhesiz,]*
Seng-i ḥārāy-ı deler **şübhesiz** ey serv-i sehī
Alma āhım ḥazer it rūy-ı zemīn mihr ü mehi (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 17*). [*şübhesiz,]*

Cevherî târîhini yazdı Gulâmî kalem

Rahmet olur **şühesiz** her kim okur fâtiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 10). [şühesiz,]

şüh: Açık meşrepli, şen ve hareketinde serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).

Kim görürse dil sever bir **şüha** oldum mübtelâ

Nâz ile bir merhabâya cân ider 'aşık fedâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 1). [şüha, -a]

Dili dîvâne iden **şüh** u sitem-kâr habîb

Fürkâtiyle nice 'uşşâkı kılan zâr habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 1). [şüh,]

'Aceb bir **şüha** dūçâr olmuşum kıddi kıyâmetdir

Dilâ hem çâh-ı Bâbil gamzesinden bir 'alâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 1). [şüha, -a]

Saňa hûbân-ı 'âlem içre dirler şâh-ı ma'şûkân

Kıyâs it hüsnuñi cânâ ne güne **şüh** u şeng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 6). [şüh,]

Nâme-i lutfın ider düşmene irsâl o **şüh**

'Âşıkına kahr idüp gönlümüz eyler vîrân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 5). [şüh,]

Toğunma tel kırıp zülf-i dilârâya hâzer birle

O **şühûn** 'ârızından bir peyâm efgende hemvâre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 4). [şühûn, -uñ]

Mey-i vaşlın talebinde yıkılan mestine ol **şüh**

Cüd idüp ol leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 7). [şüh,]

şüh: 1. Hareketlerinde serbest, 2. Neşeli, şen ve oynak [kadın], 3. Açık saçık, hayasız [kadın].

İçerse müftî-i dâna-yı pîr-i şehîr şarâb

Hicâbı ref idüp ol **şüh** bûs ider şab şab (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 2). [şüh,]

şüh-ı 'acem: Acem güzeli.

Melâhat esbine olmuş süvâr o **şüh-ı 'Acem**

Fezâ-yı 'aşkda 'uşşâka temâşâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 3). [şüh-ı 'acem,]

şüh-ı 'avyâr: Düzenbaz/çapkın sevgili.

Başla zâra yeñiden tırma amân ey dil-i zâr

Ki çevirmiş yüzini bizden o **şüh-ı 'avyâr** (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 2). [şüh-ı 'avyâr,]

şüh-ı bî-vefâ: Vefasız güzel -sevgili-.

O **şüh-ı bî-vefâ** ağıyâra bir izhâr-ı 'aciz itmez

Velî üftâde-i efgendesinden dem-be-dem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 5). [şüh-ı bî-vefâ,]

şüh-ı nâz-perver: Naz eden güzel.

Terahhüm hânesin vîrâna kaşır-ı cevri ta'mîre

O **şüh-ı nâz-perver** yâre hep ağıyârdır bâ'is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 4). [şüh-ı nâz-perver,]

şüh-ı perî-çihrevî: Peri yüzlü nazlıyı.

Ol **şüh-ı perî-çihrevî** teşhîre Gulâmî

Çâre arasañ çâresi âh-ı şehîrdîr (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 9). [şüh-ı perî-çihrevî, -yi]

şüh-ı rakkâs: Dans eden cilveli, işveli güzel.

Oyuna girdi ider çarlı o **şüh-ı rakḳāş**

Sākiyā sen de şarāb ile yetiş meclise baş (Gulāmî Divanı , Müfret 17, Mısra 1). [şüh-ı rakḳāş,]

şüh-ı sitem-kār: Zulmeden sevgili, güzel kadın.

Pây-ı dilimiñ silsile-i şad-girihinde

Vābesteligin bilmez idi **şüh-ı sitem-kār** (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 6). [şüh-ı sitem-kār,]

şüh-ı sitem-kārın esîridir: Sitemli sevgilinin kölesidir.

Şimdi bir **şüh-ı sitem-kārın esîridir** gönül

Şāh-ı mihriñ bir ma'ālî-ḳadr emîridir gönül (Gulāmî Divanı , Gazel 112, Mısra 1). [şüh-ı sitem-kārın esîridir, -i, -dir-ın]

şükr: Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Ser-i bālî-i mürde-dillere enfās-ı vaşlıyla

Hezārān **şükr** kim mānend-i 'İsā geldi ihyāya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 34). [şükr,]

şükr evlemez: Şükür etmek.

Nefs segdir sır kılma dişler āḫir pâyını

Ni' mete **şükr evlemez** ḳalb-i seg it kovar seni (Gulāmî Divanı , Müfret 42, Mısra 2). [şükr evlemez, -mez]

şükrāne: (Ar.) Gönül borcu, gönül borcu karşılığı.

Dem-i hicrānda olan sūziş-i ḡam bulsa fenā

Yā nasıl vermeye **şükrāne** buña 'āşıkı ser (Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8). [şükrāne,]

şükür: Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Ayak başmazsa bezm-i 'āşıkā ḳahrından ol cānān

Ḥayālî gibi her dem çok **şükürler** hem-demim vardır (Gulāmî Divanı , Gazel 63, Mısra 4). [şükürler, -ler]

Ser-fürü itmezken 'ālemde bize mūr-ı sürür

Kişver-i ḥüzniñ **şükür** kim şāhib-i fermānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 12). [şükür,]

Nice yıllar fîkr-i dîdār-ı cemāliyle anıñ

Çāh-ı āh u zāra düşmüşdüm **şükür** Sübhān'ıma (Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 10). [şükür,]

şu'le: Alev l ışık, parlak.

Behcetde semāda benem ol mihr-i mu'allā

Ḥüsnümden alır **şu'lesini** ḡurre-i ḡarrā (Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 2). [şu'lesini, -si, -ni]

'Aşkıñın sırrı ider cismimi her dem vîrān

Ḳalbime **şu'le** virür tâbiş-i ruḥsār ḥabîb (Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 10). [şu'le,]

Gülşen-i dehri yaḳar **şu'le-i** āhım şāhım

Bülbülüm ḡonca-feme ḥasret ü ḡamdır çemenim (Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 7). [şu'le-i,]

Felek bir zîb-i ḥāletle ziyā-pāş oldu dünyāya

İrişdi rûy-ı arzıñ **şu'lesi** tā evc-i bālāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 2). [şu'lesi, -si]

Şem'-i 'ömrin āḫiri bād-ı ecel itfā idüp

Şu'le-i neşr-i kemālî oldu gözlerden nihān (Gulāmî Divanı , Tarih 5, Mısra 8). [şu'le-i, --i]

şu'le-baḥs: Işık veren, aydınlık bağışlayan.

Maşrık-ı elṭāfdan āfāka **şu'le-baḥş** için

Ṭālī' olmuş bī-kūsūf mihr-i zamāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 11*). [*şu'le-baḥş,]*

Şu'le-baḥş oldığı şeb Sīvās'a şems-i şevketi

Aşdı nūr āvīzesin 'izzetle meh tā ber-semā (*Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 29*). [*şu'le-baḥş,]*

şu'le-dār: Alevlenmiş, alevli, ıııklı.

Cihān-efrūz-ı cān-sūz-ı cemālī **şu'le-dār** oldu

Açıl ey gonca-fem bülbul şadā kıl nev-bahār oldu (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 9*). [*şu'le-dār,]*

şu'le-efrūz-ı çerāğ-ı rüşenā-yı enbiyā: Işık saçan peygamberlerin parlak ışığı.

Maṭla'-ı ve'ş-şemsden nūr-ı cebīnidir murād

Şu'le-efrūz-ı çerāğ-ı rüşenā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 4*). [*şu'le-efrūz-ı çerāğ-ı rüşenā-yı enbiyā, --yı]*

şu'le-efzā: Ateş ışığını artıran, çoğaltan.

Pür-zıyā vü pür-cefā vü bī-vefāsın ey ḥabīb

Şu'le-efzā neş'e-baḥşā bā-şafāsın dā'imā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 4*). [*şu'le-efzā,]*

şu'le-i āḥım: Ah ateşinin alevi.

Āteş-i ḥasretde yana yana ten olmuş kebāb

Şu'le-i āḥım 'aceb yakmaz mı sultānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 8*). [*şu'le-i āḥım, -ım]*

şu'le-i ez-rüy-ı ḥüsneş: Onun(sevgilinin) güzel yüzü gibi yüzüm ateş alevi.

Şu'le-i ez-rüy-ı ḥüsneş ger bi-tābed der-dilem

Vālih ü ḥayrān şevem ez ḥūr-ı nūr-efzā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 5*). [*şu'le-i ez-rüy-ı ḥüsneş,]*

şu'le-i ḥasretle: Hasretinin alevi.

Şu'le-i ḥasretle vardır sīnede sūz u şerer

Dūd-ı āh-ı dil kesilmez dā'imā vakt-i şehir (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 3*). [*şu'le-i ḥasretle, -le]*

şu'le-ver: Işıklı, aydınlık Kaynak: Ferit Devellioğlu.

Ey Gulāmī şems-i pür-nūr-ı nigār itdi ṭulū'

Şu'le-ver olmaḳda zulmāt-ı beden şimden girü (*Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 10*). [*şu'le-ver,]*

şümār: Hesap, sayı.

Virürse luṭf ile bir iki buse 'āşıkına

Ne çok deyi ider ol dem **şümār** u 'add u ḥisāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [*şümār,]*

O vakit çāk-i girībān-ı ḥayā eyleyelim

Mā-cerāmız idelim ağlayarak 'add ü **şumār** (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 12*). [*şumār,]*

şūrābe: Acı su mec. Gözyaşı.

Şarāb-ı şabr ey dil gerçi telḥ u cān-sitān olmuş

Velī **şūrābe-i** rüz-ı taḥassür pīş-ez-ān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 2*). [*şūrābe-i, -i]*

şüre: Çorak verimsiz toprak.

Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez

Gözüm yaşımdan olmuş telh ü **şüre** baħr u yem ‘āciz (Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 4). [şüre,]

şüre-zāra: Gürültüyle ağlayan inleyen.

Düşmedi bir katre şebnem bāğ-ı āmāl-i dile

Şüre-zāra yağdı dūr deryāsının ‘atşānıyız (Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 8). [şüre-zāra,]

şür-ı dile: Gönün heyecanı.

Şür-ı dile nesīm-i bahārān bahānedir

Her şāh-ı gül cününımıza tāziyānedir (Gulāmî Divanı , Gazel 64, Mısra 3). [şür-ı dile, -e]

şür-ı likā itmek: Heyecanla kavuşmak.

Rakīb-i bed-likā ağyārlarla zevk ü ‘işretler

Gürüh-ı derd ü hasret-keşlere **şür-ı likā itmek** (Gulāmî Divanı , Gazel 109, Mısra 4). [şür-ı likā itmek, -mek]

şür-ı likāsından: Yüzüne kavuşma.

Ne hācet tūr ü tūfenge o çin-i cebhe bes rengen

Degil inse irer senge keder **şür-ı likāsından** (Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 12). [şür-ı likāsından, -sı, -n, -dan]

şürde: Aşık, tutkun, perişan.

Hezārān bülbulān-ı hoş-nevā-veş zümre-i ‘uşşāk

Olup **şürde** ser-āğāz ider tahmīd-i Mevlā‘ya (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 10). [şürde,]

şürde-efkāra: Zavallı, perişan düşünceliye.

Ulaşdır ey şabā büy-ı habībī ‘āşık-ı zāra

Ɩudümünle şerāfet bahş kıl **şürde-efkāra** (Gulāmî Divanı , Gazel 161, Mısra 2). [şürde-efkāra,]

şürde-ser: Perişan baş.

Cemālī nūrına nisbet semāda māh ile ħurşīd

Hemān ser-geşte vü **şürde-ser** ya ‘nī iki ħirbā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 8). [şürde-ser,]

şüris: Kargaşalık, karışıklık.

Bi-yār sākī me-rā cām-ı ‘aşk ez-ħum-ı şevk

Ki **şüris** fikenem ber-cihān tu ebkem bāş (Gulāmî Divanı , Gazel 87, Mısra 8). [şüris, -i]

şüris-i mülden: Şarap karışığından.

Bārī mey-ħāne-i renc ü hasretten

Çıkma ser-mest olup **şüris-i mülden** (Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 16). [şüris-i mülden, -den]

tâ: "-den beri" anlamında bir söz.

Tâ ezel zümre-i hûbânda 'âdet bu mı yâ
'Âşıka cevri ü cefâ gayriye râğbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 1). [tâ,]
Giceler zîver-i âğûş-ı rakîbân tenhâ
Tâ şehir zevk u şafâ resm-i maḥabbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 12). [tâ,]
'Aşk meydânında baş kesdim ḥabîbe **tâ** ezel
Ey Gulâmî yâri buldum bilmezem ben mâ-sivâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 17). [tâ,]
Ezelden 'âşıkânîñ **tâ** ebed râzî nihândır hep
Göñülde nûşâ-i 'aşk u maḥabbet hırz-ı cândır hep (Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 1). [tâ,]
Mülk-i vaşla va'd ile tuğrâ-nüvîs olma dirîğ
Tîre bahtım **tâ** ezel olmuş benim menkûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 10). [tâ,]
Bir nigehde 'âşık oldum rûyuña ben **tâ** ezel
Geldi ol günden berü başıma dürlü felekât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 7). [tâ,]
Gonca-i bağ-ı leṭâfet bûd ân lebhâ-yı düst
Tâ ezel bâ-cân bûdem bûlbûl-i şeydâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 2). [tâ,]
Zerre-i feyzin temâşâ eyleyen bî-iḥtiyâr
Ceḡbe-i Ḥak'la olurlar **tâ** ebed devvâr-ı şeyḡ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 4). [tâ,]
Öyle yerleşmiş ḥayâlîñ ḥâṭırında âh kim
Tâ kıyâmet yâr çıkmaz gül-'izârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 8). [tâ,]
İnkisâr itmez Gulâmî görse biñ kerre cefâ
Tâ kıyâmet 'aşkı çün ḥâṭır-güzârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 14). [tâ,]
Murg-ı cân pervâz idüp şahrâ-yı 'aşka bir zamân
Tâ ki dergâh-ı ḥabîbe yüz ura rûz u şebân (Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 2). [tâ,]
'Adem iklimine tarḡ-ı temel atsun sipâh-ı ġam
Varup **tâ** nefḡa-i şûra deġin anda karâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6). [tâ,]
Felek bir zîb-i ḥâletle ziyâ-pâş oldu dünyâya
İrişdi rûy-ı arzîñ şu'lesi **tâ** evc-i bâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 2). [tâ,]
Şu'le-baḡş olduğu şeb Sîvâs'a şems-i şevketi
Aşdı nûr âvîzesin 'izzetle meh **tâ** ber-semâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 30). [tâ,]
Ḥâtem-i mühr-i velâyet taḡup engüşte tamâm
'Azl ü naşb anda mü'ebbed ola **tâ** yevm-i kıyâm (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 8). [tâ,]
Server-i maḥbûbân sensiñ efendim
Tâ elest bezminde seni begendim (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 6). [tâ,]
Bendegiyyet defterine ol şehiñ **tâ** ibtidâ
Ey Gulâmî kayd kılmuş maḥlaşñ merd-i Hudâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 21). [tâ,]

tâ cenîn: Ana karnından beri.

Heybetinden lerze-nâk olmuş bütün ḡalk-ı cihân
Emrine fermân-ber olmuş cinn ü insân **tâ cenîn** (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 12). [tâ cenîn,]

tâ ebed: Sonsuza kadar.

Bir nefes vuşlat içün **tâ ebed** ey şûḡ beni
El-amân vâdî-i hicrânda nâlân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 5). [tâ ebed,]

tā ezel: Ezelden beri.

Aradım gülşen-i hūbān-ı cihānı cümle

Tā ezel açmamış açmaz meded ezhār-ı hūlūş (Gulāmî Divanı , Gazel 89, Mısra 6). [tā ezel,]

Bendesiyiz bendesi sultān-ı ‘Abdū ‘l-Ḳādir ‘iñ

Tā ezel perverdesiyiz nān-ı ‘Abdū ‘l-Ḳādir ‘iñ (Gulāmî Divanı , Gazel 108, Mısra 2). [tā ezel,]

Tā ezel çeşm-i füsūn-sāzını gördükde dīdem

Āhiri ‘āleme Mecnūn gibi efsāne olam (Gulāmî Divanı , Gazel 127, Mısra 5). [tā ezel,]

Olmuşum **tā ezel** ūftāde-i hāmūn-ı cūnūn

Ruḥ-ı Leylī-şifatuñ çeşmine gön̄lüm meftūn (Gulāmî Divanı , Gazel 142, Mısra 1). [tā ezel,]

Çün şenā-güyendeñiz olmuş Ğulāmī **tā ezel**

Dergeh-i sultān-ı gavşīñ oldığı-çün çākeri (Gulāmî Divanı , Gazel 184, Mısra 13). [tā ezel,]

Tā ezel maḥmūr-ı mest-i dīde-i ḥammārıyım

‘Aşkıñıñ mey-hānesinde şevḳ ile devvārıyım (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 11). [tā ezel,]

Tā ezel ḥāk-i vücūdum şanemā bil taḳdīr

Āb-ı mihr-i ruḥ-ı hūbān ile kılmış taḥmīr (Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 11). [tā ezel,]

Ṭarīḳ-i ‘aşḳa girdim **tā ezel** ammā ki bī-zādım

Lüşüş-ı hūblar urmuş yolum maḥzūn u nā-şādım (Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 25). [tā ezel,]

tā ezelden: Geçmiş çok eskilere dayanmak; çok öteden, önceden beri.

Mest-i yārız **tā ezelden** vālih u ḥayrānıyız

gayri izhār eyleriz dergāhına efkārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 3). [tā ezelden, -den]

Rūz u şeb ‘āşık olan āh itmesūn de nişlesūn

Tā ezelden çünki yāri bī-vefādır neylesūn (Gulāmî Divanı , Gazel 152, Mısra 4). [tā ezelden, -den]

Raḥma gel bir ey şanem ben **tā ezelden** bendeñem

Ey şanem ben dergehiñde efkāram efgendeñem (Gulāmî Divanı , Kit'a 10, Mısra 1). [tā ezelden, -den]

Tā ezelden ‘āşık-ı bī-çāre-i şermendeñem

Bendeñem efgendeñem şermendeñem dermāndeñem (Gulāmî Divanı , Kit'a 10, Mısra 3). [tā ezelden, -den]

tā ḥaşre dek: Ta (ki) kıyamete kadar.

Dār-ı t̄āhūn-ı cefā **tā ḥaşre dek** kalmaz bize

Furşat-ı nevbet-be-nevbet bir ‘aceb gelmez bize (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 13). [tā ḥaşre dek, -e]

tā ḥaşre dek: Kıyamete kadar.

Yād kılsun luṭfını **tā ḥaşre dek** ḥalk-ı cihān

Türk ü Hind ü Rūm u A‘rāb u ‘Acem ser-tā-be-pā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 11). [tā ḥaşre dek, -e]

tā kıyāmet: Kıyamet gününe değin.

Tā kıyāmet şerḥ olursa āhır olmaz bu kelām

Ey Ğulāmī çek zebāñıñ söyle her ān yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 35). [tā kıyāmet,]

Āsumānī-i kazādan tūregī inzāl ile

Tā kıyāmet itdi diller içre iskān yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 4). [tā kıyāmet,]

Rūz u şeb cismim nişān-ı seng-i aḡyār eylediñ

Tā kıyāmet ḳahr ile maḥrūm-ı dīdār eylediñ (Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 22). [tā kıyāmet,]

tā kūh-ı kâf: *Ta Kaf Dağı'na.*

Câlis olmuş taht-ı nâza hüküm ider **tā kūh-ı kâf**

Dehr içinde pâdişâh-ı dilberandır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 7*). [*tā kūh-ı kâf,]*

tā şubh-ı kıyâmet: *Ta kıyâmet sabahı.*

Tā şubh-ı kıyâmet be-cemâlet nigerân-est

Pây-ı dilet ez-dâm-ı sivâhâ zü rehâ nî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 15*). [*tā şubh-ı kıyâmet, --ı]*

ta'ab: *Ar. Zahmet, meşakkat.*

Murg-ı diller şayd kılmış dâm-ı zülfün telleri

Var ise gelsün çeker bunca **ta'ablar** pehlevân (*Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 6*). [*ta'ablar, -lar]*

ta'add-i felekden: *Feleğin zulmünden.*

Sipihre eyleyüp ben de zamânında gınâ izhâr

Ta'add-i felekden gayri gitmem süy-ı şekvâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 52*). [*ta'add-i felekden, -den]*

ta'ahhüd-nâme: *(Bir şeyi) Yapmak üzere üstüne alma, üstlenme bunu gösteren belge.*

Âsitân-ı şâh-ı Gılân'ın gulâmi oldığım

Kâşid-ı 'uşşâkdan aldım **ta'ahhüd-nâme** ben (*Gulâmî Divanı , Gazel 147, Mısra 14*). [*ta'ahhüd-nâme,]*

ta'âm: *Yemek, aş: ta'âm-ı nefîs.*

Diyâr-ı mülk-i hicrânın benem el'ân seyyâhı

Ta'âm-ı telh-kâmımdır elem gam derd-i fûrkâtten (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 6*). [*ta'âm-ı, -ı]*

ta'âmından tenâvül eyledikden: *Yemeğinden ikram etmek.*

Ta'âmından tenâvül eyledikden gayri zî-ervâh

İnüp bârân sürür ile simâtın üzre bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 27*). [*ta'âmından tenâvül eyledikden, -den]*

tâ'at: *1. Allah'ın emirlerine uyma, emredileni yapma. 2. İbâdet, takvâ.*

Muhtâc ile Gulâmî degül beste bâb-ı Hâk

Tâ'at âña vesîle 'ibâdet bahânedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 64, Mısra 12*). [*tâ'at,]*

tâ'ât eyleriz: *İbadet etme.*

Ka'be-i hasretde **tâ'ât eyleriz** huccâc-veş

Tarf-ı beyt-i rencde ezkârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 9*). [*tâ'ât eyleriz, -riz]*

tâb: *1. Işık, parlaklık. 2. Güç, kuvvet.*

Geldi hîz-âb-ı cefâ süy-ı hasûdândan meded

Tahta-i **tâbım** kırup girdâba şaldı el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 10*). [*tâbım, --ı, --m]*

Ez ümîd-i dîdenet fersûd cismem ân çünân

Rişte-i **tâbem** bürîd ân hasret ü hulyâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 10*). [*tâbem, -em]*

Nûrını dîde olan göz kamaşup **tâbından**

Gitdi 'âşıklarının 'aklı hasâretlere âh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 7*). [*tâbından, -m, -dan]*

Âh-ı 'aşkıñla bedende **tāb** u tākāt kalmadı

Gūşe-i hātırda cānā rūy-ı rāhāt kalmadı (*Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 1*). [tāb,]

Her cā ki şodem pertev-i sīmā-yı tu dīdem

Tāb-ı ruh-ı hürşīd çi muhtāc-ı beyān-est (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 10*). [tāb-ı, --ı]

tab' : Tabiat, mizaç, huy, yaratılış.

Çanad açup uçar iken tūyūrı görse eger

Olur mı şayd 'aceb ol **tab'-ı** bāzdan fāriğ (*Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 6*). [tab'-ı,]

tab'a : Doğal olarak, hâliyle.

Tūtī-i **tab'a** gelüp bir zevk u hālāt-ı 'azīm

Būse-i gül-fām-lebler gül-be-şekkerden lezīz (*Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 3*). [tab'a,]

tā-be-key : Ne zamana kadar.

Tā-be-key peyrev-i agyār olacak tāze cūvān

Bizi pīr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı amān (*Gulāmî Divanı , Müfret 29, Mısra 1*). [tā-be-key,]

tā-be-rüz-ı haşr : Mahşer gününe kadar.

Setr kıldı **tā-be-rüz-ı haşr** ruhşārın meded

Dü-sebebdan ehl-i 'aşkıñ kārī nālān yā Hālīm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 23*). [tā-be-rüz-ı haşr,]

tābi' : Birinin emri altında bulunan, onun hâkimiyeti altında olan, bağılı.

İlāhī **tābi'-ı** nefis ü hevāyım rüz u şeb dā'im

Qalīlū'l-hayr beyne'l-halk meşgūl-i fezāhathā (*Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 7*). [tābi'-ı, --ı]

tab'-ı cihān : Dünyanın yaradılışı.

Tārāvet-yāb olup **tab'-ı cihān** gül-veş açılmaz mı

Ki bārān-ı lūţuf zīnet virür bağ-ı temennāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 17*). [tab'-ı cihān,]

tab'-ı dilārāya : Sevgilinin parıltısı.

Nāz u istiğnā gelür **tab'-ı dilārāya** lezīz

Dil-rubūde olsa gayre gayriden olmaz elezz (*Gulāmî Divanı , Müfret 10, Mısra 1*). [tab'-ı dilārāya, -y, -a]

tab'-ı dūna : Soysuz huyuna.

Tab'-ı dūna hiç mü'essir eylemez şad-terbiye

Cevherī aşlinda lāzım ādeme 'izz ü şeref (*Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 7*). [tab'-ı dūna, -a]

tab'-ı erbāb-ı ma'ārif : Alimlerin ışığı.

Münevverdir huşūşā **tab'-ı erbāb-ı ma'ārif** kim

Ziyālar bahş ider sūy-ı fezā-yı şī'r ü inşāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 5*). [tab'-ı erbāb-ı ma'ārif,]

tāb-ı tenim : Bedenimin sıcaklığı İl Âşığa sıcaklık, hararet veren sevgili.

Bizlere yok rüz u şeb hem hürmetiñ hem 'izzetiñ

Ragbetiñ hem-şoĥbetiñ hem 'izzetiñ **tāb-ı tenim** (*Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 8*). [tāb-ı tenim, -im]

tab'-ı zamâne: *Dünyanın ışıǵı.*

Geri resminde vaz' itmiş Hüdâ bu âsumânı kec

Anıñ-çün egridir **tab'-ı zamâne** dilberinden geç (*Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 2*). [*tab'-ı zamâne,]*

tabi'at-ı: *Yaratılışı, mizacı.*

Güşâd olur bu zamân gonca-i **tabi'at-ı** nâs

Çıkar teferrüc ü seyrâna gül-ruhân gül-vâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 27*). [*tabi'at-ı,]*

tabîb: *Doktor, hekim II sevgili.*

Figân u zâr-ı 'âşıqdan şafâlar kesb ider cânân

Tabîbiñ zevkine âh-ı dil-i bîmârdır bâ'is (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 8*). [*tabîbiñ, -in]*

Külâh işkeste perçem deste destinden derûn haste

Tabîbim luft ile baksa nolur şâyân-ı rahmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 8*). [*tabîbim, -im]*

Büse-i ruhsârına yâriñ ider rûhın nişâr

Minnetin çekmez **tabîb-i** hâzıkıñ bîmârımız (*Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 20*). [*tabîb-i,]*

Var mı bir dost ki baġal-gîr ola şey'en-lillâh

Getüre nezd-i **tabîbe** diye kim yâresi ne (*Gulâmî Divanı , Gazel 168, Mısra 4*). [*tabîbe, -e]*

Rûz u şeb yâr yâr didükçe yârelendi cân u dil

Rahma şalmaz mı **tabîbim** derd-i hicrânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 6*). [*tabîbim, -im]*

tabîb-i hâzıka bîmâr-ı şeyh: *Hastanın doktoru, üstadı Şeyh.*

Derd-i bî-dermâna düş olsa tarîkatda yine

Ser-fürû itmez **tabîb-i hâzıka bîmâr-ı şeyh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 14*). [*tabîb-i hâzıka bîmâr-ı şeyh,]*

tabîb-veş: *Doktor,hekim gibi.*

Tabîb-veş irişüp rîş-i kalbe mektûbuñ

Peyâm-ı şîhât ile urdı merhem-i hoş-hâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 11*). [*tabîb-veş,]*

tâbiş-i ruhsâr habîb: *Sevgilinin yüzünün parlaklığı.*

'Aşkıñıñ sırrı ider cismimi her dem vîrân

Ĳalbime şu'le virür **tâbiş-i ruhsâr habîb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 10*). [*tâbiş-i ruhsâr habîb,]*

tâbiş-i ruhsârınıñ vaşfın beyân itmez kalem: *Yüzünün parlak halini kalem anlatamaz.*

Tâbiş-i ruhsârınıñ vaşfın beyân itmez kalem

İns ü cân rûhâniyânlar nâ-tüvândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 19*). [*tâbiş-i ruhsârınıñ vaşfın beyân itmez kalem, -ı, -n-ın, -ın-mez]*

tabl: *Davul.*

Çalınur nüh-tabaĳât ile zemînde **tabl**

Câna âvâzı ġidâ Ĳazret-i ġavsu'l-A'zam (*Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 11*). [*tabl, -ı]*

Belâ sultânı taĳtın vaz' idüp **tablin** meded çalmış

Derûnında sipâh-ı cevri birleşmiş ebed ĳalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 15*). [*tablin, -ı, -n]*

tabla: *Satıcı vb.nin kullandığı tahtadan tepsi II gönül.*

Engübîn-i iltifâtın **ṭablasında** çün meges

Cem' olup 'âşıkların mânend-i yevm-i 'arâşât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 3). [ṭablasında, -sı-n-da]

ṭabūr: Düzgün sıralar hâlinde dizilmiş asker topluluğu.

Sipâh-ı zülfî üzre şâne-nâmı eylemiş serdâr

Düzer **ṭabûrî** ta' lîm-i cefâsı câvidân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 8). [ṭabûrî, -ı]

tâc: Hükümdarlık alâmeti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi.

Kaşr-ı dil dervâzesin şevk ile aç

Ur Gulâmî başına vaşlîñla **tâc** (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 24). [tâc,]

tâc-dârân: Taç sahipleri; hükümdarlar.

Tâc-dârân bendesidir çün Gulâmî bî-'aded

Südde-i hüsninde anıñ perde-dârı hûr-ı 'în (Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 13). [tâc-dârân,]

tâc-ı murassa' olsa: Değerli kıymetli taç olsa.

İstemem **tâc-ı muraşsa' olsa** gökden inse şems

Hâk-i pây-ı müşk-sâyın serde efserdir baña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 5). [tâc-ı muraşsa' olsa, --sa]

tâc-ı seri ârâstedir nakş-ı cefâdan: Başındaki tacı cefa nakşıyla süslenmiştir.

'Âşık olanın hırkası dîbâ-yı belâdan

Tâc-ı seri ârâstedir nakş-ı cefâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 2). [tâc-ı seri ârâstedir nakş-ı cefâdan, --ı-dan-dir-i]

ta' dâd: Birer birer sayıp söyleme, sayma. .

Ta' dâd-ı kuşûr eyledi yekden o sitem-ger

Bildikde aña oldığımı 'âşık-ı dîdar (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 15). [ta' dâd-ı,]

Sübha-i evşâfîñ **ta' dâda** yokdur tākātım

Yâ Hâbîb-i Kibriyâ cây-ı şenâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 37). [ta' dâda, -a]

ta' dâd it: Saymak II tüketmek.

Bu bâğ-ı mihriñe girdim beni redd itme bâğınđan

Ki dil hüsnünde mest olmuş kuşûrum varsa **ta' dâd it** (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 6). [ta' dâd it,]

ta' dâd kıl: Sayma, sayı sayma.

Çille-i 'âşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim

Kıldığın ihsân mı çok yâ çekdiğim **ta' dâd kıl** (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6). [ta' dâd kıl,]

tağ: Dağ II Baş, kaşa.

Müntezir oldı bütün **tağlardaki** tayr u vuḥuş

Hâk-i pâyê sürmek için yüzlerin ya'nî şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 9). [tağlardaki, --lar-daki]

tağıd: Dağıtmak, dağınık hale getirmek.

Zülfüne bağlanmış kılma perîşân disem

Dir ki anı **tağıdan** bād-ı hevâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 12). [tağıdan, -an]

tağl: Dağılmak II toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.

Cümle maḥbûbân içinde oldu yârim ser-firâz

‘Âleme ḥüsni **tağıldı** çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 2). [tağıldı, -dı]

tağıldı zülf-i şâhid-ves: Şahit gibi saçları dağıldı.

Tağıldı zülf-i şâhid-ves maḥallât içre çâvuşlar

Sarâya oldılar med‘uvv ednâlar ile a‘lâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 23). [tağıldı zülf-i şâhid-ves, --i]

tağyîr-i takdîr-i hudâ: Allah'ın takdirini bozan değiştiren.

Söyle kim mümkün midir **tağyîr-i takdîr-i Hudâ**

Şâh-ı ‘aşk eyler kerem kâzible gerçi şadıka (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 25). [tağyîr-i takdîr-i hudâ, --i]

tahammül: Dayanma gücü, katlanma, sabretme.

Sevâd-ı dîde-i şabr-ı Gulâmî şimdi ağ oldu

Tahammül hırmeni buldı nihâyet nâ-şekîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 10). [tahammül,]

Aldı dilimi bârî amân cânı da alsun

Kim kalmadı cevrine **tahammül** meded Allâh (Gulâmî Divanı , Kıt'a 2, Mısra 4). [tahammül,]

Kalmadı şabr u **tahammül** eylerem terk-i vâtan

Ḥasret-i cânân ile ḥâzır baña gür u kefen (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 45). [tahammül,]

tahammül idemez: Taşıyamamak, kendine yedirememek.

Ki anı hecrîne tev‘emle tedellül idemez

Nâr-ı hicrânîna bir laḥza **tahammül idemez** (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 14). [tahammül idemez, -e, -me, -z]

tahammül idemez: Dayanmak, katlanmak.

Âhını alma Gulâmî’niñ eyâ mest-i gürür

Yıkılır âha **tahammül idemez** nüh-gerdün (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 10). [tahammül idemez, -e, -me, -z]

tahammül kıldı: Sabretmek, dayanmak.

Daḥî Nüh-ı Necî cevri ü cefâya

Tahammül kıldı ‘aşkıñla belâya (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 22). [tahammül kıldı, -dı]

tahassür: Hasret çekme, özlem duyma.

Şarâb-ı şabr ey dil gerçi telḥ u cân-sitân olmuş

Velî şürâbe-i rûz-ı **tahassür** pîş-ez-ân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 2). [tahassür,]

Ne alur kâle-i mülk-i dili şoymuş nigeḥiñ

Yine ṭarrâr-ı firâvân-ı **tahassür** kelici (Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 4). [tahassür,]

tahassür: Kıskaçlık.

Tîğ-ı ser-tîz-i **tahassürden** zaḥım-dâr oldu ten

Kalmadı cismimde cândan ḡayri cânâ zerre sağ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 3). [tahassürden, -den]

tahavvürden hemân-sâ’ at der ü dîvâra çarpıldım: Şaşırdığımdan hemen o saat kapıya duvara çarptım.

Ġulāmī yolda gördüm yāri bakdı qahr ile bir kez

Taḥayyürden hemān-sā‘at der ü dīvāra çarpıldım (*Gulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 14*). [*taḥayyürden hemān-sā‘at der ü dīvāra çarpıldım, -a-dı, -m*]

taḥkīr: Aşağılama, onur kırma, küçümseme.

Sürdi **taḥkīr** eylemekle meclisinden bendesin

Ey Ġulāmī bu kederle yak teniñ şubḥ u mesā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 21*). [*taḥkīr,*]

taḥlīs: Kurtarma, kurtarıma.

Ḥusūf-ı mā-sivādan māh-ı kalbi eyle gel **taḥlīs**

Żiyā vir mihr-i ‘aşkıñla anı reşk-āfitāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 171, Mısra 3*). [*taḥlīs,*]

Şāhbāzım pençe-i himmetle murğ-ı göñlümi

Āhiri şayd eyledi **taḥlīşe** fikret kalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 8*). [*taḥlīşe,*]

taḥlīs-i girībāna: Yakayı kurtarma.

Yed urdum anıñ ‘urve-i vüṣṣāsına ol dem

Taḥlīs-i girībāna maḥal kalmadı min-ba‘d (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 6*). [*taḥlīs-i girībāna, -a*]

taḥmīr: 1. Mayalandırma. 2. Yoğurma, hamur durumuna getirme.

Tā ezel ḥāk-i vücūdum şanemā bil taḥdīr

Āb-ı mihr-i ruḥ-ı ḥübān ile kılmış **taḥmīr** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 12*). [*taḥmīr,*]

taḥrīb: Ar. Harap etme, kırıp dökme, yıkıp perişan etme.

Bī-vefā yār-i ğaḥab-nākleri hep arayup

Kişver-i göñlümi **taḥrīb** için irsāl itdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 188, Mısra 4*). [*taḥrīb,*]

taḥrīk iden: Tahrik etmek, harekete geçirmek, kıskırtmak.

Ser-be-ser **taḥrīk iden** evrāk-ı ezḥārī ‘aceb

Ehl-i ‘aşkıñ āhı sūz-ı bülbul-i şeydā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 13*). [*taḥrīk iden, -en*]

taḥrīr: Yazma, kaleme alma.

Eylemek **taḥrīr-i inhā** va‘diñiz olmuş idi

Māni‘inden men‘ olup güyā hemān ezdādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 19*). [*taḥrīr-i,*]

Hep nifāk-engīzdir ebnā-yı dehrīñ meşrebi

Cümleten **taḥrīr** olan inşā vü imlālar ğalaṭ (*Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 8*). [*taḥrīr,*]

Başla ey kill-k-i debīr-i kişver-i şāh-ı beyān

Defter-i da‘vātu **taḥrīr** itmeye geldi yeri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 60*). [*taḥrīr,*]

taḥrīr ideyim: Yazayım.

Bilmem aḥvāl-i derūnum nice **taḥrīr ideyim**

Ma‘nī-i mużmer-i sırrım kime tefsīr ideyim (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 1*). [*taḥrīr ideyim, -e, -(y)im*]

taḥrīr ideyim: Yazmak, kaleme almak.

Dehen açdırma Ġulāmī tolu derd ile dehen

Diñlemez derdimi kim yārime **taḥrīr ideyim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 10*). [*taḥrīr ideyim, -e, -(y)im*]

taḥṣīl: Amaç, gaye.

Ḳazâ iḳlīm-i ḥüzne çok za'îfânî emîr itdi

Reh-i ḥulâyâda bes **taḥṣīl** iderken mesned ü pâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 54*). [*taḥṣīl,]*

taḥṣīl itmedim: Elde etmedim.

İrdi rûz-ı zindegî rıḥlet şebine âh kim

Mekteb-i 'irfânda **taḥṣīl itmedim** 'ilm-i 'aref (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 6*). [*taḥṣīl itmedim, -me, -di, -m]*

taht: Hükümdara has makam ll (Hz. Süleyman (a.s.)'ın sultanlık makamında oturduğu) koltuk.

Ḳaşr-ı dilde ḳalmadı renc ü ḥazen şimden girü

Başdı pâyın **tahta** şehnâz-ı süḥan şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 2*). [*tahta, --a]*

Belâ sulṭânî **tahtın** vaz' idüp ṭablın meded çalmış

Derûnında sipâh-ı cevri birleşmiş ebed ḳalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 15*). [*tahtın, -ın]*

taht u sarâyı: Sarayı ve tahtı.

Ṭevḳ u şafâyı nideyim ba'd-ezîn

Taht u sarâyı nideyim ba'd-ezîn (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 8*). [*taht u sarâyı, -ı]*

tahta: Hükümdara has makam ll (Hz. Süleyman (a.s.)'ın sultanlık makamında oturduğu) koltuk.

Geldi ḥîz-âb-ı cefâ süy-ı ḥasûdândan meded

Tahta-i tâbım kırup girdäba şaldı el-amân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 10*). [*tahta-i, -i]*

tahta-i ten-şürîñi: Tutkulu bedeninin tahtını.

Ḥûna âlüde görince **tahta-i ten-şürîñi**

Çıkdı eflâk üzre bî-ḥad şît-i efğân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 7*). [*tahta-i ten-şürîñi, -in, -ı]*

tahteḥal-enhâr: "... Allah onlar için, altlarından nehirler akan ve içinde ebedî olarak kalacakları cennetler hazırladı" (Tevbe, 100).

Tahteḥal-enhâr ḳavlince revân enhârlar

Ey Gulâmî cüy-ı şekker şerbet-i ahlâ mıdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 17*). [*tahteḥal-enhâr,]*

tahteḥa'l-enhâr: "... Allah onlar için, altlarından nehirler akan ve içinde ebedî olarak kalacakları cennetler hazırladı" (Tevbe, 100).

Gördiği anda revânın virseler teşne-lebân

Tahteḥa'l-enhâr olan âb-ı cinândır ḥançeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 6*). [*tahteḥa'l-enhâr,]*

taht-gâh: Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.

Taht-gâhı kâbe ḳavseyni ev ednâ leşkeri

Zümre-i kerrübiyân fermân-revâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 11*). [*taht-gâhı, -ı]*

taht-ı bahtında: Bahtının tahtında.

Taht-ı bahtında ebed iclâl ile ḳılsun Aḥad

Müstedâm-ı 'ömr ü şevket zîb-i kâḥ-ı dâverî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 67*). [*taht-ı bahtında, -ı, -n, -da]*

taht-ı fūr̄kate: *Ayrılık tahtına.*

Gerden-i ‘aqla cünūniyyet kemendin bağlayup

Gitdi **taht-ı fūr̄kate** ol ān Leylā-vār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 12*). [*taht-ı fūr̄kate, -e*]

taht-ı hūsñūñ: *Güzelliğinin tahtı.*

Gitmedi dilden hayāl ü hāl-i rūyuñ zīneti

Taht-ı hūsñūñ üzre Hindū-beççedir çendān lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 4*). [*taht-ı hūsñūñ, -üñ*]

taht-ı nāza hūkm ider: *Naz tahtına hükmeder.*

Cālis olmuş **taht-ı nāza hūkm ider** tā kūh-ı kâf

Dehr içinde pādīşāh-ı dilberāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 7*). [*taht-ı nāza hūkm ider, --er-a*]

taht-ı rāhat: *Rahatlık tahtı.*

Serim sevdāya uğratdñ belā şahrāsına atdñ

Yan atdñ **taht-ı rāhat** üzre hūnkārım vedā’ olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 10*). [*taht-ı rāhat,]*

taht-ı taşarrufda: *Tasarruf tahtında.*

Qādirīyiz dü-cihān içre ‘uluvvü’ş-şānız

Pīrimiz **taht-ı taşarrufda** cülūs itdi müdām (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 6*). [*taht-ı taşarrufda, -da*]

tak: *(Bir şeyi başka bir şey üzerine) İliştirmek, tutturmak veya geçirmek, asmak. İl (Giyilecek veya kullanılacak şeyleri)*

Kendi üzerine yerleştirmek, takınmak, kuşanmak.

Zūlf-i pīçñ gerden-i ‘aqla cünūn zencīrini

Ŧakdı kim şeydā-dil olsun rāz-ı mihre āşinā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 8*). [*Ŧakdı, -dı*]

Ŧakılup kaldığı boynumda zencīr-i cünūn dā’im

Mu’anber müy bir gīsū-yı Leylā-vārdan kalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 3*). [*Ŧakılup, -ıl, -up*]

Derūnum āteşe yakdñ kemendñ boynuma **Ŧakdñ**

Ŧakāretle bize bakdñ sitem-kārım vedā’ olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 5*). [*Ŧakdñ,]*

Boynuma takdīr-i Ŧak **Ŧakmış** maḥabbetden resen

Tīg-i tedbīr ile dünyāda anı kimdir kesen (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 41*). [*Ŧakmış, -mış*]

tak-: *(Bir şeyi başka bir şey üzerine) İliştirmek, tutturmak veya geçirmek, asmak. İl (Giyilecek veya kullanılacak şeyleri)*

Kendi üzerine yerleştirmek, takınmak, kuşanmak.

Nigīn-i zīneti elmās-ı reng-i şebnemden

Ŧakar eşābi’ına her giyāh u her ezhār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 14*). [*Ŧakar, -ar*]

takarrüb: *Yaklaşma, yakın olma, yanaşma.*

Hemān kesb-i **Ŧakarrübdür** murādım zerre-veş ancaḳ

Şu’ā’-ı lūṭfuña ey mihr-i pūr-nūr u kerem-sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 65*). [*Ŧakarrübdür, -dür*]

takat: *(Ar.) Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.*

Firākññ derdini çekmeklige **Ŧakat** mi kalmışdır

Gulāmī dā’imā görmekdedir rū’yā-yı bī-pāyān (*Gulāmī Divanı , Gazel 141, Mısra 9*). [*Ŧakat,]*

Âh-ı 'aşkıñla bedende tâb u **ṭāḳat** kalmadı
Güşe-i ḥāṭırda cānā rüy-ı rāḥat kalmadı (*Gulāmî Divanı , Gazel 187, Mısra 1*). [*ṭāḳat,]*

takdîr: *Allah'ın takdir ve tayini, kader.*

Tâ ezel ḥāk-i vücūdum şanemā bil **taḳdîr**
Âb-ı mihr-i ruḥ-ı ḥübān ile kılmış taḥmîr (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 11*). [*taḳdîr,]*

takdîr-i hak: *Allah'ın Takdiri.*

Boynuma **taḳdîr-i Ḥaḳ** taḳmış maḥabbetden resen
Tig-i tedbîr ile dünyāda anı kimdir kesen (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 41*). [*taḳdîr-i ḥaḳ,]*

takdîr-i hudā'ı taḡyîr: *Allah'ın takdirini deḡiştirme.*

Söyle kimdir ide **taḳdîr-i Hudā'ı taḡyîr**
Rind-i bâzâr-ı hevāyım ne idersîñ tekdîr (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 13*). [*taḳdîr-i ḥudā'ı taḡyîr,]*

takdîr-i kazā: *Kazâ taktiri.*

Taḳdîr-i kazā ḥabli olup gerdenime bend
Bend itdi miyāna kemer-i ḥüzni hezār-şad (*Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 1*). [*taḳdîr-i kazā,]*

takdîr-i kilḳ-i kudret-i ḥaḳ'la: *Allah'ın kudret kaleminin takdiriyle.*

Olan **taḳdîr-i kilḳ-i kudret-i Ḥaḳ'la** kazāyālar
İrer bî-şübhe dünyāda kamu ednā vü a'lāya (*Gulāmî Divanı , Tarih 1, Mısra 5*). [*taḳdîr-i kilḳ-i kudret-i ḥaḳ'la, -'la-i]*

ṭāḳ-ı: (Ar.) *Kubbe, kemer.*

Ġulāmî **ṭāḳ-ı** nüh-eflāke irdi nāleleriñ
İderse Zühre 'aceb mi ki sâzdan fâriḡ (*Gulāmî Divanı , Gazel 99, Mısra 9*). [*ṭāḳ-ı,]*
Ṭāḳ-ı ebrûları miḥrâb daḡı Ka'be-cebîn
Ḳible-gāh-ı dil-i 'uşşâḳ ruḥı ḡāret-i dîn (*Gulāmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 13*). [*ṭāḳ-ı,]*

takma: *Takmamak.*

Biñ kerre niyāz eylese bir ip bile **taḳmam**
Vaz geldi gönül ḡayri anıñ nāzı ne lâzım (*Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 11*). [*taḳmam, -m]*
Bî-çāreleri āteş-i ḥasretlere yakma
Mengüş-ı cefāyı üzün-i 'āşıḳa **taḳma** (*Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 8*). [*taḳma,]*

takrîr ideyim: *Anlatmak.*

Sevdiğim ebced-i sevdāya yeñi bed' itmiş
Yâ naşıl 'ilm-i beyānı aña **takrîr ideyim** (*Gulāmî Divanı , Gazel 125, Mısra 4*). [*takrîr ideyim, -e, -(y)im]*

takşîr: *1. Bir işte kusurlu davranma, eksik yapma, kusur etme, yapabilecekken yapmama. 2. Kusur, kabahat, suç.*

İlāhî ben ḡarîḳ-i lücce-i deryā-yı **taḳşîrim**
Ḥalâş it sâhil-i 'afva ulaşdır eyle raḥmethā (*Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 9*). [*taḳşîrim, -im]*
'Afv kıl kemter Ġulāmî 'aybını ey pür-kerem
Bizde ancak bulunan **taḳşîr** ile çok ḡalaṭāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 16*). [*taḳşîr,]*

Dergehiñden ğayrı yâ Rab var mı cāy-ı ilticâ
Gerçi **taķşîrim** nihâyetsiz meded yâ Rabbenâ (*Gulâmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 2*). [*taķşîrim, -im*]
Ey şeh-i 'âlî-kerem bilmem ki **taķşîrim** nedir
'Afva nâ-şâyeste cānâ sū' -i tedbîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 31*). [*taķşîrim, -im*]

taķşîr eylediñ: *Kusur etmek.*

Ey Ğulâmî çek eliñ vaşfında **taķşîr eylediñ**
Şâ'irân medhinde 'âciz sen naşıl dīvānesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 9*). [*taķşîr eylediñ, --diñ*]

taķup: *Takmak, asmak.*

Tekâtur itmede şîrîn-zebân âbı çemen-zâra
Taķup pırlanda elmâsdan nigîn engüşt-i ezhâra (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 14*). [*taķup,]*

tal: *Dalmak.*

Nâvek-i tîr-i sitem sînemi cānâ delmiş
Ey kemân-ebrû fîğân bahrine gönlüm **talmiş** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 8*). [*talmiş, -miş*]

tal: *Bir şeyin dibine doğru gitmek, içine doğru sokulmak, gömülmek.*

Mekteb-i 'irfāna gel 'aşkıñ kitābın deste al
Ders-i derd-i yâre **tal** dildār-ı ra'nâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 8*). [*tal,]*

tal'at: *Ar. yüz; güzellik, yüz güzelliği.*

Çarhı hevâ-yı **tal'atıñ** vâlih u ser-nigün ider
Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1*). [*tal'atıñ, -ıñ*]

tal'atı: *Yüz, çehre.*

Żiyâ-i nûr-ı rûyı müncelî her zerrede bî-şek
Şu 'â' -ı pür-fürûğ-ı **tal'atıdır** gün gibi peydâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 4*). [*tal'atıdır, -dır*]

taleb: *İsteme, dileme, arzu etme.*

Mey-i vaşlın **talesinde** yıķılan mestine ol şûh
Cüd idüp ol leb-i gül-fâm şeker-hârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 7*). [*talesinde, -i, -n, -de*]
Kimisi 'âzim-i iķlîm-i vaħdet
Taľeb rāhında zādı mihr ü miħnet (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 44*). [*taľeb,]*
'Âşıkān ez-cān ider vaşlın **taľeb**
Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdā (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 9*). [*taľeb,]*
Almam el uzatmam **taľeb** itmey ruh-ı âli
Vaz geldi göñül ğayrı anıñ nāzı ne lāzım (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 19*). [*taľeb,]*

tā-leb: *İstemek, istenilmek, rağbet etmek, edilmek.*

Kevākib kâsesi **tā-leb** tolupdur eşk-i çeşmimden
Maħabbet bahrine rîzān idüp reşk-i ħabāb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 3*). [*tā-leb,]*
Tā-leb ulaşdı ħasretiñ ile nefes nefes
Yā vāşıl eyle yā serimi şad kılıçla kes (*Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 1*). [*tā-leb,]*

ṭālī': Talih, baht, kader.

Herkese va'd-i lebiñ bî-şühbedir âb-ı hayât

Ṭālī'imden içmedim 'indimde ancak adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 14). [ṭālī'imden, -(i)m, -den]

Herkese va'd-i lebiñ bî-şühbedir âb-ı hayât

Ṭālī'imden içmedim 'indimde ancak adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 12). [ṭālī'imden, -(i)m, -den]

İşitdikde şadâ-yı şitini in'âmının cümle

Ḳulûba şems-i behcet **ṭālī'** oldı bî-hilâf ḥaḳḳâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 22). [ṭālī',]

ṭālī' olmuş: Şans olmuş.

Maşrık-ı elṭâfdan âfâka şu'le-baḥş için

Ṭālī' olmuş bî-küsûf mihr-i zamândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 12). [ṭālī' olmuş, -muş]

ṭālib: Talep eden, bekleyen, isteyen.

Ser-fürû eylemeyiz dehrde hiç bir şâha

Olmazız yek-ser-i mü rāḡıb u **ṭālib** cāha (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 12). [ṭālib,]

Der-küçe-i 'aşk ehl-i velâ **ṭālib** ez-ân-est

Ma'şûka-i mâ ez-naẓar-ı ğayr nihân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 3). [ṭālib,]

ṭālibân: Tâlipler, isteyenler; öğrenciler.

Der-miyân-ı **ṭālibân-ı** vuşlatet ey pür-kerem

Çün Gulâmî ez-firâket dîde giryânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 11). [ṭālibân-ı, -ı]

ṭālibân-ı cemâliñ: Yüzünün güzelliğini isteyenler.

Ḥalâş buldı sakardan o dil ki sevdi seni

Ki **ṭālibân-ı cemâliñ** dururlar ehl-i zekât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 36). [ṭālibân-ı cemâliñ, -iñ]

ṭālib-i cāhım: Mevki isteyen.

Şâ'ir-i mâhirim vâşıf-ı şāhım

Şanma ki dünyâda **ṭālib-i cāhım** (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 10). [ṭālib-i cāhım, -ım]

ṭālī'-i şüm: Kötü talih.

Çekeriz 'usri hemân yok 'aḳabinde yüsri

Ṭālī'-i şüm Gulâmî bizi pâ-mâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 10). [ṭālī'-i şüm,]

ṭālī'-i târikimi: Bahtsız yolumu.

Müneccim **ṭālī'-i târikimi** bir kez hisâb eyle

Eger naḥs ise luṭf it sa'd ile 'ālî-cenâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 1). [ṭālī'-i târikimi, -im, -i]

ta'līm: Öğretme, öğrenme.

Ḥamdü-lillâh irdi **ta'līm-i** redîfîñ zevrakı

Sâḥil-i baḥr-i ḥitâma atdı ḳapdan lengeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 49). [ta'līm-i,]

Şimdi ger **ta'līmde** rāḥat tırı hep güş ider

Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez rāḥat tırı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [ta'līmde, -de]

Mesned-ārā-yı vezāret zīb-i ƙaşr-ı devletiñ

Oldı eyyāmında ālġir anlarıñ **ta' līm-leri** (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 58*). [*ta' līm-leri, -ler, -i*]

ta' līm-i āteşde: *Ateş eğitiminde.*

Āteş olmuş her biri **ta' līm-i āteşde** şehā

İstemez ƙapsül ider bārūtı sūzān demleri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 41*). [*ta' līm-i āteşde, -de*]

ta' līm-i cefāsı: *Öğretme cefası.*

Sipāh-ı zūlfı üzre şāne-nāmı eylemiş serdār

Düzer tábūrı **ta' līm-i cefāsı** cāvidān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 85, Mısra 8*). [*ta' līm-i cefāsı, -sı*]

ta' līm-i fenn-i harbe: *Savaş ilmini öğretme.*

Leşker-i şāhānesin **ta' līm-i fenn-i harbe** hep

Emr ƙılımış kim suhūletle kese a' dāları (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 25*). [*ta' līm-i fenn-i harbe, -da-e*]

ta' līm-i redif: *Arkadan gelen öğrenmeyi.*

Sāye-i 'avn-i Ĥudāvendīde **ta' līm-i redif**

Micmer-i āgāz u bed'e yaƙdı 'ūd u 'anberi (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 27*). [*ta' līm-i redif,]*

tām: *Ar. tam, noksansız.*

Neşāt u inbisāt-ı **tām** ile ƙasret-keş-i ümmet

Bürehne-pā vü ser kim vardılar ya 'nī cebīn-sāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 31*). [*tām,]*

tamām: *"tamam oldu." ifadesini pekiştirmek amacıyla kullanılmıştır.*

Ĥātem-i mühr-i velāyet ƙaƙup engüşte **tamām**

'Azl ü naşb anda mü'ebbed ola tā yevm-i ƙıyām (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 7*). [*tamām,]*

tamāmen: *Bütünüyle, tümüyle.*

'Arz-ı ĥāl-i dil-i nā-şādı **tamāmen** okıyup

Belki luţfından ider bizi ĥuzūra iĥzār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 9*). [*tamāmen,]*

ta' mīr: *Ar. Onarma, onarım.*

Terahĥum ĥānesin vīrāna ƙaşr-ı cevri **ta' mīre**

O şūĥ-ı nāz-perver yāre hep ağıyārdır bā' iş (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 3*). [*ta' mīre, -e*]

Bād-ı ƙahrıñ cebel-i Ƙāf' ı yıƙar ƙünkü seniñ

Dil-i vīrānemi **ta' mīre** de fermān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 4*). [*ta' mīre, -e*]

ta' n: *(Ar.) Kinama, ayıplama, yermeye, zemmetme.*

Maĥmūr-ı şarābız velī aşĥāb-ı şavābız

Ʀa' n eylese her kim bizi a' dā-yı 'Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 6*). [*ta' n,]*

ta' n evleme: *Kinamak, ayıplamak.*

Ʀa' n eyleme ol bī-ĥaber-i 'aşƙı Ġulāmī

'Ādetdir olur zümre-i ĥübān cefā-kār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 21*). [*ta' n eyleme, -me*]

ta‘n itme: *Yermek, ayıplamak.*

Zâhidâ leb-teşneyim **ta‘n itme** mey-nüş oldığım

Gör neden dikkatle böyle mest ü medhûş olduğım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 1*). [*ta‘n itme, -me*]

Cemâl-i dilberi vaşf itdigim **ta‘n itme** zühhâdım

Urupdur çünkü mi‘mâr-ı ezel ‘aşk ile bünyâdım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 1*). [*ta‘n itme, -me*]

ta‘n u teşnî: *Kınama, ayıplama.*

Nedendir **ta‘n u teşnî** ile me‘lûf olduğu vâ‘iz

Hele öz nefsin itmez fî‘l-i nâ-şâyesteden hâfiz (*Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 1*). [*ta‘n u teşnî, ,*]

ta‘na-i ağıyâriyim: *Rakibin sabah vakti.*

Derd-i hasretle giceler şubha dek bîdâriyim

Rûz u şeb ey dil yine ben **ta‘na-i ağıyâriyim** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 16*). [*ta‘na-i ağıyâriyim, -ı(y)ım*]

tanzîm idemez: *Düzenleyemez.*

Zülfûn dağıdan âh derûnum yelidir yâr

Tanzîm idemez şâne o bir başka şabâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 6*). [*tanzîm idemez, -e, -me, -z*]

tanzîm idüp: *Yazmak, yazıp.*

Gulâmî dil-güşâ bir nev-ğazel **tanzîm idüp** hâmem

Dine bu tuhfê kim bir ‘âşık-ı gam-hârdan kalmış (*Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 17*). [*tanzîm idüp, -üp*]

tapanca-zen: *Tabanca vurul-.*

Cismiñe **tapanca-zen** olduñsa cânâ zâhirâ

Kağl kıldın bâtınen şad-bâr insân yâ Hâlîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 19*). [*tapanca-zen, ,*]

târ itmeli: *Dağıtıp perişan etmek.*

Bitmez bu ‘aşır hâsidiniñ sözleri bir ân

Seyyâr olarak ‘âlemi **târ itmeli** şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 183, Mısra 8*). [*târ itmeli, -meli*]

târ şeb: *Karanlık gece.*

Kec-külâhıñla bu kec-bahtım şehâ çok fikr idüp

Âh-ı dil düdîyla rûy-ı arzı itdim **târ şeb** (*Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 10*). [*târ şeb, ,*]

tarab: *Şenlik, sevinçlilik, ferah.*

Kapandı mey-kede-i miñnete bu baht-ı siyâh

Harâmdır bize min-ba‘d bezm-i ‘ayş u **tarab** (*Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 6*). [*tarab, ,*]

Ne-zenem yek nefesî **bâ-tarab** u zevk u şafâ

Ne-nişinem heme câ bâ-hoşî vü şādî künân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 3*). [*bâ-tarab, -bâ- ,*]

Hüsnüñe üftâdesiñ sen de ‘aceb

Gülşen-i behcetde eylerseñ **tarab** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 8*). [*tarab, ,*]

taraf: *Ar. yan, yön, bölge, yer.*

İder her bir **tarafdan** murğlar cānā şabā-ḥānlık
Şabā vakt-i şehir bûy-ı vefâ virdikde lezzet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 19). [tarafdan, -dan]
Sâkit ol ey şüfî-i ḥod-bîn ko pendî bir **taraf**
Meclise virme küdürēt kesme cānānım nefes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 9). [taraf,]
Gelür her bir **tarafdan** gülle-i tûb-ı belâ her dem
Ḥarâb olmaḡdadır dîvâr-ı ten kârim fiğân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 3). [tarafdan, -dan]
Be-her **taraf** ki nazar mîkonem nemî bînem
Cüz âfitâb-ı ruḡet der-cihât u ḡayr-i cihât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 17). [taraf,]

tarâvet-yâb: Tazelik bulmak.

Ṭarâvet-yâb olup ṭab'-ı cihân gül-veş açılmaz mı
Ki bârân-ı lüṭuf zînet virür bâḡ-ı temennâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 17). [tarâvet-yâb,]

târem: Kubbe, kümbet.

Çıkşa şevketle biraz dergeh-i vâlâsından
Ulaşur **târem-i** a'lâya nice şît ü şadâ (Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 12). [târem-i, --i]

tarf-ı bevt-i rencde: Hastalık evinin kenarında.

Ka'be-i ḡasretde tâ'ât eyleriz ḡuccâc-veş
Ṭarf-ı bevt-i rencde ezḡârdır eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 10). [tarf-ı bevt-i rencde, --i-de]

tarḡ-ı: İnce anlamlar tanzim etme.

'Adem iḡlîmine **tarḡ-ı** temel atsun sipâh-ı ḡam
Varup tâ nefḡa-i şûra deḡin anda ḡarâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 5). [tarḡ-ı,]

tarḡ-ı temel şalmış: Temeline çiçek ekmiş.

Göñül iḡlîmine mi'mâr-ı ḡam **tarḡ-ı temel şalmış**
Cefâ aḡlâmını tezyîn içün naḡḡaş ele almış (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 13). [tarḡ-ı temel şalmış, -mış]

târ-ı ḡisûlarını: Saçının tellerini.

Târ-ı ḡisûlarını silsile kılmış Ma'bûd
Kehrübâ-veş dil-i 'uşşâḡı ider cezb ü rûbûd (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 19). [târ-ı ḡisûlarını, -lar, -ı, -n, -ı]

târ-ı zîr: Çalgının teli.

Derûnum derdini dildâra yazmaḡdan ḡalem 'âciz
Beyânından hezârân olsa **târ-ı zîr** ü bem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 2). [târ-ı zîr,]

târ-ı zülfe: Saçının teline.

Târ-ı zülfe baḡla bel vaşl-ı Ḥaḡ'a yol anı bil
Mâ-sivâyı terk ḡıl maḡbûb-ı zîbâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 9). [târ-ı zülfe, -e]

ta'rif: Etraflıca anlatma, açıklama II övme.

Maḡşadım **ta'rif-i** na'tuñ-çün ḡaşîde olmayup
Belki ey şâḡib-seḡḡâ ḡâcet-revâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 39). [ta'rif-i,]

tārīh: Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Ġulāmī çıktđ dört er söylediler cevherī **tārīh**

İrişdi cümle ednā ile a' lā feyz-i 'ulyāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 37). [tārīh,]

Ġulāmī kil-k-i çāpük-seyr yazdı cevherī **tārīh**

Fürüg-ı birri Sīvās'ı kılup pür-nür u pīrāye (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 73). [tārīh,]

Ey Ġulāmī söyledim **tārīh-i** teşrīfin anıñ

Kilk-i cevherle dü-mışra'dan olunmuşdur binā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 39). [tārīh-i,]

Ġulāmī söyledi menkūt ile **tārīhin** ol ğılmān

Girüp bāğ-ı cināna hem muḳarreb nezd-i Mevlā'ya (Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 9). [tārīhin, -i, -n]

Ġulāmī zabt kıldı **tārīhini** itmāmdan kilkim

Ecel seyfine başın virdi ḥaḳḳā irdi cānāna (Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 9). [tārīhini, -in, -i]

Zabṭ idüp aḳlām-ı cevherle Ġulāmī **tārīhin**

Murğ-ı cān firdevs içine vardı iskān eyledi (Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 9). [tārīhin, -i, -n]

Kān-ı ma'nādan Ġulāmī buldı cevher **tārīhin**

Baḥş ider bī-şübhe cürmin Rabb-i celle hem 'alā (Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 9). [tārīhin, -i, -n]

Yazdı cevher **tārīhin** geldi Ġulāmī iki er

Girdi cennet içre ṭayr-ı rūḥı itdi āşiyān (Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 9). [tārīhin, -i, -n]

Kilk-i cevherle Ġulāmī yazdı **tārīhin** anıñ

Girdi cennet içre ṭayr-ı rūḥı itdi āşiyān (Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 9). [tārīhin, -i, -n]

tārīh: Ar. Bir şeyin oluş zamanı.II Bir olayın oluş zamanını bildirmek üzere ebcet hesabıyla söylenmiş mısra, beyit veya manzume.

Cevherī **tārīhini** yazdı Ġulāmī kalem

Raḥmet olur şübhesiz her kim okur fātiḥa (Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 9). [tārīhini, -i, -n, -i]

tarīk: (tutulan) yol.

Mebāş beste-i taḳlīd ü zan ki mümkin nīst

K'ezīn **tarīk** be-menzil kesī resed heyhāt (Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 46). [tarīk,]

tarīkat-: (Ar.) Allah'a ulaşmak amacıyla tutulan yol, İlâhî yol.

Derd-i bī-dermāna düş olsa **tarīkatda** yine

Ser-fürü itmez ṭabīb-i ḥāzıḳa bīmār-ı şeyḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 13). [tarīkatda, --da]

tārīkī: Maddî ve manevî yol.

Ez-şa'sa'a-i nūr-ı ruḥ-ı şāhid-i vālā

Yak zirh fütēd ber-dil-i **tārīkī-i** mā-rā (Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 12). [tārīkī-i, -i]

tarīk-i 'aşka girdim: Aşk yoluna girdim.

Ṭarīk-i 'aşka girdim tā ezel ammā ki bī-zādım

Lüşüş-ı hūblar urmuş yolum maḥzūn u nā-şādım (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 25). [tarīk-i 'aşka girdim, -a-di, -m]

tarīk-i 'aşkda: Aşk yolu.

Ḥayāl-i būs-ı rüy-ı māḥ-veşler ile dil-şādım

Ṭarīk-i 'aşkda şabr u taḥammül tüşē vü zādım (Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 4). [tarīk-i 'aşkda, -da]

tarîk-i hubb-ı: Muhabbet yolu.

Vücûdın nâz u ni‘metle iden perverde dünyâda

Tarîk-i hubb-ı Hâkî‘a nâ-münâsib nâ-kesândır hep (*Gulâmî Divanı , Gazel 19, Mısra 10*). [*tarîk-i hubb-ı, -ı*]

tarîk-i müstakîmi gayb idüp: Doğru yolu kayıp etmek.

İlâhî cehl ile râh-ı dâlâle pâ-nihâd oldum

Tarîk-i müstakîmi gayb idüp itdim şenâ‘athâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 12*). [*tarîk-i müstakîmi gayb idüp, --i-üp*]

târ-mâr itmiş: Dağıtmak.

Hâne-i şabr u kararî **târ-mâr itmiş** gider

Bî-kesim ahvâlimi cânâna bilmem kim yazar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 7*). [*târ-mâr itmiş, -miş*]

târ-mâr itsün: Karmakarışık, darmadağınık etmek.

Şavulsun gam sipâhı bâr-gâhın **târ-mâr itsün**

Bıraksun tûğ u sancâğın şitâb ile firâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 1*). [*târ-mâr itsün, -sün*]

târ-mâr oldu: Perişan olmak, dağılmak.

Târ-mâr oldu bütün ‘asker-i ‘aql ey dâñâ

Hûn-feşân leşker-i ‘aşk ile idince şeb-hûn (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 7*). [*târ-mâr oldu, --dı*]

Nigâh-ı naḥvetinden ‘aql u hûşum **târ-mâr oldu**

Münevver rûy-ı tâbân-ı ziyâ-baḥş âşikâr oldu (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 7*). [*târ-mâr oldu, --dı*]

tarrâr: Yankesici, dolandırıcı II gönül çalan, insanın aklını başından alan (şey veya kimse); sevgilinin âşığın gönlünü çalan saçı.

Ne alur kâle-i mülk-i dili soymuş nigehiñ

Yine **tarrâr-ı** firâvân-ı taḥassür kelici (*Gulâmî Divanı , Gazel 191, Mısra 4*). [*tarrâr-ı, --ı*]

tart: Çekmek.

ğamzeler **tartmış** sinânı bî-amân urmak diler

Dîdeler imâ ider kim ‘âşıkâna lâ-teḥâf (*Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 5*). [*tartmış, -mış*]

taşâbâd: Özel ad.

Oldı **Taşâbâd‘a** nice mâhlar kı‘im-makâm

‘Adl ü dâd ile hükûmet itdi anda bir zamân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 5*). [*taşâbâd‘a, -a*]

taşdî‘: Baş ağrıtmak, can sıkma.

Ger bunı ‘uşşâka **taşdî‘iñden** itdiñse şehâ

Eble ümme eyleyeydiñ rahm u iḥsân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 15*). [*taşdî‘iñden, -in, -den*]

taşdî-i serden: Baştan taşı.

Kıl ḥazer **taşdî-i serden** tûl kılma mebhâşi

Şimdi degmez şi‘r-i mevzûnuñ biñi bir akçeye (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 31*). [*taşdî-i serden,]*

tasdik: Doğru ve yerinde bularak kabul etme, onaylama, onama, tasvip etme.

Biter bāğ-ı gönülde verd-i taḥkīk

Bu güftārım ider şaddāk **taşdıķ** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 76*). [*taşdıķ,]*

taşır: Dolmuş taşmış anlamında.

Başdan ne demek belki cihān içre **taşır**

Vaz geldi gönül ğayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 23*). [*taşır, -miş]*

taşra: Dışarı.

Vaşl-ı kâdrin fūrķate düş olmayan fehmi eylemez

Taşra gel germ-âbeden vakt-i şitâ sermāya bak (*Gulāmī Divanı , Müfret 24, Mısra 2*). [*taşra,]*

tatvīb-i: Terkedilmiş aşğın gönlünü hoş etmek.

Ced-be-ced âmed-şüd-i mihmāna cidd-i sa'y ile

Hürmet ü 'izzet idüp eylerdi **tatvīb-i** cenān (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 4*). [*tatvīb-i,]*

tavāf: Etrafını dolaşmak, etrafında dönmek.

Billāh **der-tavāf-ı** deret mī-şevēd me-rā

Ecr-i cezīl-i nūr-ı hidāyet meded 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 9*). [*der-tavāf-ı, -ı]*

tavāf-ı rüyını: Güzel yüzünü görmeyi.

Tavāf-ı rüyını terk eyle itme mescide yüz

Ki Hāk-perest olan itmez çü şüfī secde-i Lāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 39*). [*tavāf-ı rüyını, -ı, -n, -ı]*

tavr-ı nā-revāsından: Yakışksız uygun olmayan tavır.

Gelürse bezme mezkūrān olur gül-veş o dem ḥandān

İder bülbülleri giryān o **tavr-ı nā-revāsından** (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 6*). [*tavr-ı nā-revāsından, -sı, -n, -dan]*

tāvus: (Ar.) Tavus kuşu.

Tāvūs bir āhū iki tīhū üç birden

Nāz ile ḥırāmıma ider bāclar ihdā (*Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 13*). [*tāvūs,]*

tay: Denk, eş, misil.

Germī-i mey şīt-i neyle oldı ğam tūmārı **tay**

Şimdi rakş eyler sürür ile der ü dīvārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 11*). [*tay,]*

taayan: "Dayanamamak"; sabredememek, mukavemet edememek.

Bu dil dildārlardan çekdiği çevre uşanmaz mı

Mecāziden geçüp bālīn-i taḥkīka **taayanmaz** mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 2*). [*taayanmaz, -maz]*

Seyf-i āh-ı şehirinden şakınup ide ḥazer

Yıkılur āha **taayanmaz** bu cesāmetle semā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 6*). [*taayanmaz, -maz]*

tayandır: Beyitte yaklaştırmak anlamında kullanılmıştır.

Nev-cüvān iken Ğulāmī 'aşk ile bükdüñ belim

Sen 'aşāya pīr idüp cānā **tayandırdıñ** beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 12*). [*tayandırdıñ, -dın]*

ta'yīb: *Ar. Tövbe edici, tövbe-kâr.*

Hokka-i ta'yībden çek ey Gulâmî hâmeyi

Rû-nümâ olmaz gözinde dostların ma'yûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 13*). [*ta'yībden, --den*]

ta'yīb eyleme: *Ayıplama.*

Dil-rübâyâ dil viren pîrânî ta'yīb eyleme

Düşse destinden 'aşâsı ihtiyâr elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 3*). [*ta'yīb eyleme, -me*]

tāvirān: *Uçanlar, önde gelenler.*

Enîsem vahşiyân u hem refîkem tāvirān geşte

Celîsem tūtiyân u bülbülân şeb rûz hem-rāzem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 11*). [*tāvirān,*]

tāviri: *Uçan, Uçucu.*

Bahārîñ behcet ü hüsniñ tezâyüd eyledi Mevlâ

Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre devlet tāviri sāye (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 28*). [*tāviri,*]

tayr: *Kuş. II Gönül.*

Müntezir oldı bütün tağlardaki tayr u vuḥuş

Hāk-i pāye sürmek için yüzlerin ya'nî şehā (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 9*). [*tayr,*]

Ba'zî eşcār-ı kerem üze öter bülbül-veş

Getürür tayrları meclis-i şohbetlere āh (*Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 16*). [*tayrları, -lar, -ı*]

Yazdı cevher tārîḥin geldi Gulâmî iki er

Girdi cennet içre tayr-ı rûḥi itdi āşiyân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 10*). [*tayr-ı,*]

tayr-ı diller: *Gönül kuşları.*

Pençe-i hüsniñden anıñ kırtaramaz kimse ten

Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şāh-bāz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 8*). [*tayr-ı diller, -ler*]

tayr-ı rûḥi: *Gönül kuşu.*

Kilk-i cevherle Gulâmî yazdı tārîḥin anıñ

Girdi cennet içre tayr-ı rûḥi itdi āşiyân (*Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 10*). [*tayr-ı rûḥi, -ı*]

taẓarru' eyle: *Yalvarıp yakarmak.*

Taẓarru' eyle dilâ rûz u şeb o ḡufrân'a

İrişdi günlerimiz ḥasret ile hicrāna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 1*). [*taẓarru' eyle,*]

tāze: *"Yeni" anlamında sıfat (tāze dāğ).*

Bu kederle nüh semāya irdi āh u zārlar

Tāze tāze tîḡ-i ḥasret açdı tenden yāreler (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 36*). [*tāze,*]

Bu kederle nüh semāya irdi āh u zārlar

Tāze tāze tîḡ-i ḥasret açdı tenden yāreler (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 36*). [*tāze,*]

tāze cüvân: *Çok genç, delikanlı.*

Tā-be-key peyrev-i ağıyar olacak **tāze cüvān**

Bizi pīr itdi o bed-peyrev uşanmaz mı amān (Gulāmī Divanı , Müfret 29, Mısra 1). [tāze cüvān,]

tāze-ter behcet-dih-i gülşen-serā-vı enbiyā: Peygamberlerin sevinç verici gül bahçesinin taze gülü.

Şebnem-i lutfıyla oldu merğ-zār-ı kâ'ināt

Tāze-ter behcet-dih-i gülşen-serā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 18). [tāze-ter behcet-dih-i gülşen-serā-yı enbiyā, -i-yı]

tāze-ter kıldı gülistān-ı dili bārānı: Gönün gül bahçesine daha yeni yağmur yağdı.

İrdi çün ebr-i bahār 'āleme hādden efzūn

Tāze-ter kıldı gülistān-ı dili bārānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 14). [tāze-ter kıldı gülistān-ı dili bārānı, -dı-i-ı]

tāziyāne: Far. Kırbaç, kamçı.

Şūr-ı dile nesīm-i bahārān bahānedir

Her şāh-ı gül cününümiza **tāziyānedir** (Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 4). [tāziyānedir, -dir]

tāziyāne-i: Âhın kırbacı II çokça âh etme; edilen âhın geri onu edene döndüğü âh.

Süvār-ı rahş-ı cefā elde **tāziyāne-i** cevır

Mukābil olmaz anıñla bahādırān-ı 'Arab (Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 3). [tāziyāne-i,]

te'ākub ider: Takip etmek.

Yek-digerin **te'ākub ider** mevc bahrde

Hātır-şikenlerin dili dā'im şikestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 9). [te'ākub ider, --er]

tebāh: Bozuk, mahvolmuş.

Qāmet-i serviyle nāz u şīve-i refātarını

Hep gören kebk-i deri itmiş hıramānın **tebāh** (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 6). [tebāh,]

tebhāle: Harareten dudaklarda ağzın etrafında peyda olan kabarcık, uçuk.

gonca-i neşküfteler **tebhālelenmiş** bārdan

Sürh gird-i verd-i lebde lāle-i hāmra mıdır (Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 3). [tebhālelenmiş, -len, -miş]

teblîğ: Ar. Yetiştirmek, yetiştirilmek; vâsıl etmek, edilmek. (Ekseriya maneviyatta kullanılır). Cem'i: teblîgât.

Fezā-yı Kerbelā-yı 'aşkda teşne-lebānımdan

Kerem-fermā-yı **teblîğ** ol belāgāt ma'deni yāre (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 6). [teblîğ,]

tecāvüz evledi: Taşkınlık yapmak, eylemek; haddini aşmak.

İlāhī zenb ü 'işyānım **tecāvüz eyledi** hādden

Günāhım 'add olunmaz zenbime olmaz nihāyethā (Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 5). [tecāvüz eyledi, --dı, --di]

tecellā: Tecelli, görünme, belirme.

Qad **tecellā** hüsni vechi'l-'aşkı fī ebdāninā

Kāne memlū'en bi-envāri'l-velā ecsāmunā (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 1). [tecellā,]

tecellā-vı: Görünmek, zuhur etmek.

Der-bādiye-i ‘aşk heme gavgā-yı tu dīdem
Her sū ki şodem nūr-ı **tecellā-yı** tu dīdem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 8*). [*tecellā-yı,]*

tecellī: 1. Görünme, zahir olma. 2. Kudret ve ilahi sırrın varlıklarda görünmesi.

Rāh-ı ‘aşk içre **tecellī** hüsni rehberdir baña
Vuşlat-ı dīdār-ı ruhsārīñ müyesserdır baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 1*). [*tecellī,]*
Nigārā ‘āşıkā nūr-ı **tecellī**
Müyesser Tūr-ı ‘aşkıñda çü Mūsā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 19*). [*tecellī,]*
Efgende-i hevāya **tecellī** muhāldır
A‘mā görür mi āyinede ‘aks-i yār-ı ‘aşk (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 5*). [*tecellī,]*
‘Aşk ‘āşıkā **tecellī-i** Perverdigār‘dır
Tūr-ı fu‘ād-ı pākde kılmış karar-ı ‘aşk (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 3*). [*tecellī-i,]*
Nesīmī āteş-i mihret çünān **tecellī** kerd
Ki bāng-ı İnnī Enallāh berāmed ez-zerrāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 41*). [*tecellī,]*
Daḥi ‘aşkıñla oldı ‘āzim-i Tūr
Tecellī buldı Mūsā oldı pūr-nūr (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 18*). [*tecellī,]*
Tecellī-i cemālīñ āşıkārā
Görür her şeyde peydā vü hüveydā (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 47*). [*tecellī-i,]*

tecellī itdi: Görünmek, ortaya çıkmak.

Tecellī itdi Gulāmī Nesīmī-veş ‘aşkıñ
Şadā-yı İnnī Enallāh çağırdı her zerrāt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 43*). [*tecellī itdi, -di]*

tecellī-i zāt: Allah'ın zatının tecelli etmesi.

Eger ne rüy-ı tu būdī beyān-ı şüret-i Hāk
Çigüne rāh nümūdī be-mā **tecellī-i zāt** (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 10*). [*tecellī-i zāt,]*
Beyān-ı şüret-i Hāk olmasaydı vechiñ ger
Müyesser olmaz idi bize ol **tecellī-i zāt** (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 12*). [*tecellī-i zāt,]*

tecessüs kıl: Araştırmak , soruşturmak .

Gülistān-ı cihānı ‘andelīb-āsā **tecessüs kıl**
Bulunmaz Asbuzı mişli Gulāmī varsa cennet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 23*). [*tecessüs kıl,]*

tecessüs kılma: Gizlice araştırmak.

Ümīd itme vefā cām-ı felek baḥ ser-nigün olmuş
Tecessüs kılma hūbāndan vefā mülkin ḥarāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 6*). [*tecessüs kılma, -ma]*

tedbīr evlemek: Önlem almak.

İder mi ḥastegān-ı ‘aşka **tedbīr evlemek** te‘şīr
Meger kim tīr-i efgān u ciger-süz ire der-āmāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 7*). [*tedbīr evlemek,]*

tedbīr ideyim: Önlem almak.

Levh-i göñlüm töludur nokta-i hicrān ile āh
Her gören aḡlar okunmaz ki ne **tedbīr ideyim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 6*). [*tedbīr ideyim, -e, -(y)im]*

tedellül idemez: Nazlanamaz.

Ki anı hecriñe tev'emle **tedellül idemez**

Nâr-ı hicrânîña bir lahza taħammül idemez (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 13*). [*tedellül idemez, -e, -me, -z*]

tedevvür: (a.i.):yuvarlaklaşma. (Develioğlu,2015:1229).

Eyledi 'avdet **tedevvürden** vezîr-i ma'delet

Ni'met ile müjdelensün ħalk-ı Sîvâs dâ'imâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 41*). [*tedevvürden, -den*]

tedkik kıl: Araştır incele.

Tedkik kıl ki kâfiye tekrâr ider degül

Var ħalbimiñ ki nisbeti yâriñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 13*). [*tedkik kıl,]*

tedri: (a.i. dır'dan):zırh giyme giydirilme. (Develioğlu, 2015:1230).

Yâ lâ'imen bi-ĥâlî ħad küntü ze'l-vebâli

Mâ **tedri** keyfe ĥâlî lâ-tükşirü'l-cerâyiĥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 8*). [*tedri,]*

te'emmül idemez: Düşünememek.

Yârdan ġayriye 'uşşâk tevekkül idemez

Âteş-i düzaĥı dil fikr ü **te'emmül idemez** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 12*). [*te'emmül idemez, -e, -me, -z*]

tefahhus: Denetleme.

Ķılmış güzelim ĥalimi luĥ ile **tefahhus**

'Uşşâkdan itdim bu zamân kesb-i teĥaşşuş (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 3, Mısra 1*). [*tefahhus,]*

teferrüc: Bakmak, seyretmek II Açılmak, ferahlamak.

Güşâd olur bu zamân ġonca-i ĥabî'at-ı nâs

Çıkar **teferrüc** ü seyrâna gül-ruĥân gül-vâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 28*). [*teferrüc,]*

Vâliyânıñ meĥarî ni'me'l-emîriñ mazĥarî

Sâye-endâz-ı **teferrüc** oldu şarka câ-be-câ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 6*). [*teferrüc,]*

tefevvuk eyler: Üstün gelmek, bastırmak, üste çıkmak.

Nüzül itse eger kûh-ı bülend-i himmetiñ üzre

Meges 'arz-ı **tefevvuk eyler** ol dem murġ-ı 'anĥâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 46*). [*tefevvuk eyler, -r*]

tefrîh-i: Ruha ferahlık vermek, İç açmak.

Ehl-i 'aşka şanemâ la'l-i lebiñ cām-ı şabûĥ

Ĥande-i şîveleriñ baĥşende-i **tefrîh-i** rûĥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 2*). [*tefrîh-i,]*

tefsîr idemez: Yorumlayamaz.

Aġzıñ ne küçükdür didi bir nokĥa Ġulâmî

Tefsîr idemez olsa hezârân ĥocalar da (*Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 10*). [*tefsîr idemez, -e, -me, -z*]

tefsîr idevim: Açıklamak, yorumlamak.

Bilmem aḥvāl-i derūnum nice taḥrīr ideyim

Ma'nī-i muẓmer-i sırrım kime **tefsīr ideyim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 2*). [*tefsīr ideyim, -e, -(y)im*]

teğavvus: *Derin dalma, derine dalma.*

Pāyende degildir bilürüm bunca nüvāziş

Ḥasretle ider baḥr-i ğama şöra **teğavvus** (*Gulāmī Divanı , Kit'a 3, Mısra 4*). [*teğavvus,*]

tehī: *Ayrı.*

Göñül dūr olmuş ammā serde sevdā artar eksilmez

Tehī ḳalsa piyāle ḥumda mīnā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 2*). [*tehī,*]

Serde sevdā-yı maḥabbet ola mı olmaya mı

Şanma bu nāle-i āh-ı şeḥerī cümle **tehī** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 16*). [*tehī,*]

te'ḥīr: *Erteleme, geciktirme.*

Rast geldigini celbde **te'ḥīre** bırakmaz

Ammā ki vefā eylemeden zātı berīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 5*). [*te'ḥīre, --e*]

Söyle şāhım ḥışm ile bādī-i tekdīrim nedir

Nişledim nitdim 'azīzim vaşla **te'ḥīrim** nedir (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 34*). [*te'ḥīrim, -im*]

tehlīl: *"Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur" mânâsındaki "lâ ilâhe illallah" sözünü söylemek.*

Tesbīḥi maḥabbet giceler zıkrı fığāndır

Tehlīli fenā fikri likā süy-ı bekādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 4*). [*tehlīli, -i*]

tek: *"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.*

Telḥ-kām olmam seniñ şīrīn-lebiñden yād ḳıl

Tek beni düşnām ile yār iftiḥārımdır benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 4*). [*tek,*]

Başıma vaż' itdi devrān el-ğıyās

İstemem **tek** olsun 'uryān el-ğıyās (*Gulāmī Divanı , Muhammes 1, Mısra 18*). [*tek,*]

tekâtur: *Damlamak, damla damla dökülmek: tekatur-ı dumû-ı hasrât.*

Teḳâtur itmede şīrīn-zebān ābı çemen-zāra

Ṭaḳup pırlanda elmâsdan nigīn engüş-i ezhāra (*Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 13*). [*teḳâtur,*]

tekdīr: *Ar. 1. Azarlamak, azarlanmak. 2. Bulandırmak, bulandırılmak. Cem'i: tekdīrât.*

Söyle kimdir ide taḳdīr-i Ḥudā'yı tağyīr

Rind-i bāzār-ı hevāyım ne idersiñ **tekdīr** (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 14*). [*tekdīr,*]

tekebbür: *Kendini büyük gören.*

Güş urmaz ol **tekebbür** idüp āh-ı 'āşıḳa

Yokdur teraḥḥum anda bu refṭāra ḳıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 7*). [*tekebbür,*]

tekellüf ḳılma: *Gösterişli olma.*

Zāt-ı 'ālīñiz gibi ben de şehim bī-çāreyim

Ruḥşata şāyān olmaz çok **tekellüf ḳılma** kim (*Gulāmī Divanı , Müfret 52, Mısra 2*). [*tekellüf ḳılma, -ma*]

tekellüm: *Ar. Söylemek, söz söylemek, gûyâ olmak, konuşmak.*

Şad-sürür ile Gulâmî'ye **tekellüm** kıldı

Kaldırıp derd ü gamı perde-i esrârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 9*). [tekellüm,]

Bî-vefâ dildâr içündür bu **tekellüm** ey perî

Bî-vefâlık bende-i kemter kûlunda hiç yok (*Gulâmî Divanı , Müfret 48, Mısra 1*). [tekellüm,]

tekrâr: *Ar. Tekrar, yeniden.*

Tedkîk kıl ki kâfiye **tekrâr** ider degül

Var kalbimiñ ki nisbeti yârîñ hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 13*). [tekrâr,]

tekye kılmak sâhile: *Sahile güvenmek.*

Tekye kılmak sâhile mümkün miyân-ı bahrda

Kim tutarsa vakt-i tûfân dâmen-i teslîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 3*). [tekye kılmak sâhile, -e-mak]

tel: *Sevgilinin saçının teli.*

Zür-bâzû-yı gâzâbla bend kılmış bir **tele**

Niçe biñ pençe-zenân şîr-i jiyândır hañçeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 7*). [tele, -e]

Toğunma **tel** kırıp zûlf-i dilârâya hâzer birle

O şûhuñ 'ârızından bir peyâm efgende hemvâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 3*). [tel,]

telâs: *Telaş, kaygı.*

Dânesi gam dâmi hemm olmuş ezel şayyâdınıñ

Nev-şikâr itmek **telâşıyla** şikâr elden gider (*Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 6*). [telâşıyla, -ıyla]

telaţtuţ: *Nâzik davranma, lutuf ve incelikle muâmele etme.*

Der-i cânâna Hüdâ 'aşkına bir eyle güzer

Söyle ağıyâra **telaţtuţları** besdir bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 4*). [telaţtuţları, -lar, -ı]

Söyle ağıyâra **telaţtuţları** besdir bu kadar

Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 9*). [telaţtuţları, -lar, -ı]

Âşinâsı ide hicrân ile deryâ gibi cüş

Söyle ağıyâra **telaţtuţları** besdir bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 14*). [telaţtuţları, -lar, -ı]

Söyle ağıyâra **telaţtuţları** besdir bu kadar

Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 19*). [telaţtuţları, -lar, -ı]

Gördiği demde gulâmî'yle hemân nâz eyler

Söyle ağıyâra **telaţtuţları** besdir bu kadar (*Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 24*). [telaţtuţları, -lar, -ı]

telğıraf: *Üzerinde yazıların yazıldığı haberleşmeyi sağlayan kağıt.*

Cânib-i gülden uruldu **telğıraf** bûlbüllere

Bûstân-ı dilde kılsunlar donanmâ-yı şafâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 13*). [telğıraf,]

telh: *Acı; ıstırap verici; şiddetli, keskin.*

Der-i cânâna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez

Gözüm yaşından olmuş **telh** u şûre baħr u yem 'âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [telh,]

Şarāb-ı şabr ey dil gerçi **telh** u cān-sitān olmuş
Velī şūrābe-i rüz-ı taḥassür pīş-ez-ān olmuş (Gulāmî Divanı , Gazel 83, Mısra 1). [telh,]

telh eyleyerek: Acı etmek, eylemek.

Sem-i miḥnetle dehān-ı dili **telh eyleyerek**
Derd-i hicrāna devā yoksa ki şerbet bu mı yā (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 9). [telh eyleyerek, -y, -erek]

telh-i hicrān: Ayrılığın acılığı.

Ey ümīd-i vuşlatıñla **telh-i hicrān** lezīz
Āb-ı tīgīñ ḥalkāda çün kaṭre-i ḥayvān lezīz (Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 1). [telh-i hicrān,]

telh-kām: Damağı acı olan; kederli.

O bezm-i gülşen-i ḥum-ḥāne-i ülfetde mest olmuş
Mey-āşām **telh-kām** dil adlu bülbülde ḥarāret var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 16). [telh-kām,]
Diyār-ı mülk-i hicrānıñ benem el'ān seyyāhı
Ta'ām-ı **telh-kāmımdır** elem ḡam derd-i fūrkatden (Gulāmî Divanı , Gazel 149, Mısra 6). [telh-kāmımdır, -ım, -dır]

telh-kām itme: Ağız tadını bozmak l kederlendirmek.

Göñül çün sāye ayrılmaz ḥayāl-i yārden bir dem
Müfīd olmaz biraḡ pendiñle zāhid **telh-kām itme** (Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 8). [telh-kām itme, -me]

telh-kām olmam: Damağım acı olmaz.

Telh-kām olmam seniñ şīrīn-lebiñden yād kı
Tek beni düşnām ile yār iftiḥārımdır benim (Gulāmî Divanı , Gazel 124, Mısra 3). [telh-kām olmam, -ma, -m]

temām: Bütün, eksiksiz.

Be-büy-ı ṭurra-i zülfet gehī zi-bād-ı şabā
Meşām-ı cān u dilem 'ıtr-nāk būd **temām** (Gulāmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10). [temām,]

temāşā: Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

Melāḥat esbine olmuş süvār o şūḥ-ı 'Acem
Fezā-yı 'aşḡda 'uşşāka **temāşādır** bu (Gulāmî Divanı , Gazel 156, Mısra 4). [temāşādır, -dır]
Fāriḡ idi dil **temāşā-yı** bahār u bāḡdan
Eşḡ-i gül-günüñ yanında lāle-zārım var idi (Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 3). [temāşā-yı,]
Kimi maḥbūblar rüyında cānā
Dem-ā-dem itmede şun' uñ **temāşā** (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 52). [temāşā,]
Ḥüb-rūlar rüyını seyr ü **temāşādan** ḡaraż
Şun' -ı Ḥaḡḡ' ı seyrdir bu seyr-i sīmādan ḡaraż (Gulāmî Divanı , Müfret 18, Mısra 1). [temāşādan, -dan]

temāşā evleven: Seyretmek.

Dāne-i luṭfuñ **temāşā eyleyen** bī-şek düşer
Dām-ı zevke bī-esās 'ahdiñ gibi sayyādı var (Gulāmî Divanı , Gazel 69, Mısra 7). [temāşā eyleyen, -(y)en]

temāşā evleven: Hoşlanarak bakmak, seyretmek, seyre çıkmak, gezmek.

Zerre-i feyzin **temāşā eyleyen** bî-ihtiyār

Cezbe-i Hāk‘la olurlar tā ebed devvār-ı şeyḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 3). [temāşā eyleyen, -(y)en]

temāşā evleyüp: Seyretmek.

Temāşā eyleyüp dīdem yaşın bārān nüzül itmez

Kesildi dūd-ı āhımdan bulutlar ey ḥabībim gel (Gulāmī Divanı , Gazel 113, Mısra 5). [temāşā eyleyüp, -(y)üp]

temāşā-vı cemāl: Güzelliğin, güzel yüzün seyredilmesi.

Ḥayāl-i yārdan ḡayri görünmez dīdeme dünyā

Temāşā-yı cemāl ister nedir dünyā vü mā-fihā (Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 2). [temāşā-yı cemāl,]

Dil **temāşā-yı cemāl** ister ḥayālī istemez

Şüret-i bî-ma‘nīyi kim ihtiyār itmek de güç (Gulāmī Divanı , Gazel 31, Mısra 3). [temāşā-yı cemāl,]

temāşā-vı dīdedir: Gözlerinin bakışdır.

Gülzār-ı ‘ārızı ki **temāşā-yı dīdedir**

Ṭolmuş benefşe nergis ü gül-nāra kıl nazar (Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 3). [temāşā-yı dīdedir, --dir]

temāvül itse: Bir tarafa yönelmek, meyl etmek.

Temāvül itse ḥarāba ḥaṭ-āver olmak ile

Egerçi Ka‘be-i ḥüsni metūndir miḥrāb (Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 7). [temāvül itse, -se]

temel: Asıl; gerçek, doğru.

‘Adem iklīmüne tarḥ-ı **temel** atsın sipāh-ı ḡam

Varup tā nefḥa-i şūra deḡin anda qarār itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 5). [temel,]

temellük: Mülk edinme.

Temellük Kayşer‘e Şāh-ı ‘Ömer‘den hiç revā olmaz

Serīr-i zevḡde kāfir-şiyemle nūş-ı cām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 3). [temellük,]

temennā: Arzu, istek, temennī.

Ne oldu dīdeleri şīve nāzdan fāriḡ

Ne ḡönlüm oldu **temennā** niyāzdan fāriḡ (Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 2). [temennā,]

Ḡulāmī kemterin bāb-ı kerīmīnden **temennāsi**

Raḡbe yüz virüp hem-bezm-i ‘işret olma aḡyāra (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 13). [temennāsi, -sı]

Āsitān-ı raḥmetiñden çok **temennā** eyledim

Sā‘il-i iḥsānīña sīm-i keremle irmediñ (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 9). [temennā,]

Āsitānında varup zār u **temennā** ideyim

Yā irem vuşlata yāḡud tenim ifnā ideyim (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 5). [temennā,]

Āsitānında varup zār u **temennā** ideyim

Yā irem vuşlata yāḡud tenim ifnā ideyim (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 11). [temennā,]

Āsitānında varup zār u **temennā** ideyim

Yā irem vuşlata yāḡud tenim ifnā ideyim (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 17). [temennā,]

Āsitānında varup zār u **temennā** ideyim

Yā irem vuşlata yāḡud tenim ifnā ideyim (Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 23). [temennā,]

Âsitânînda varup zâr u **temennâ** ideyim

Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 29*). [*temennâ,]*

temessük: *Tutunma, sarılma, sıkıca tutma.*

Dü-cihânda devlet isterseñ **temessük** ‘aşka kıl

Buldı diller hânesi ‘aşk ile evvelde cılâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 5*). [*temessük,]*

temüz: *Güneş yılının marttan itibaren beşinci ayı, yaz mevsiminin üç ayından ortancası; aşırı sıcak.*

Hümâ-yı re‘feti şalmaz mı sâye üstüme bir dem

Gulâmî gam **temüzında** esîr-i mülk-i ğurbetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 10*). [*temüzında, --ı-n-da]*

temüz-ı ğamda: *Üzüntü, keder temmuzunda.*

Temüz-ı ğamda biraz sâye şalsa serv-i vişâl

Döner rebr‘-mişâl dehr i‘tidâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 3*). [*temüz-ı ğamda, -da]*

ten: *Beden, cisim, gövde.*

Hasret-i bûs-ı lebiñ hâke düşürdi **teni**

Eyleseñ ihsân anı hûn-bahâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 9*). [*teni, -i]*

Olmadan pister-i vuşlatda çü lâle ‘uryân

Bezendir kat-be-kat esbâb-ı sefer ile **teni** (*Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 4*). [*teni, -i]*

ten: *Beden, cisim || maddi varlık.*

Sürdi tahkîr eylemekle meclisinden bendesin

Ey Gulâmî bu kederle yak **teniñ** şubh u mesâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 22*). [*teniñ, -in]*

Oda bıraktıñ **teni** leyl ü nehâr hecr ile

Fikr-i ruhuñ yağdırur başımıza biñ belâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 9*). [*teni, -i]*

O nere varsa leţâfet ile pervâne-veş

Şem‘-i ruha çok **teni** yandırur ol dil-rübâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 22*). [*teni, -i]*

Gelse bārân-ı kelâmı **tende** kalmaz süz-ı dil

Gör niçe itfâ ider biñ âteşi bir katre âb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 7*). [*tende, -de]*

Sâğar-ı vaşlı sâkiyâ itme Gulâmî‘den dirîğ

Hayli zamandır ki **teni** hasret-i mey zebûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 14*). [*teni, -i]*

Tenim deryâ-yı esrâr-ı maḥabbetde fenâ olmuş

Beḳâdan ol fenâ keşîsine bir nâḥudâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 9*). [*tenim, -im]*

Pençe-i ḥüsninden anıñ kırtaramaz kimse **ten**

Göz süzünce tayr-ı diller şaydına ol şâh-bâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 7*). [*ten,]*

Hasret şererinden dil ile bu **teni** ḥâfız

Yakdñ yine ol derdime şaldñ beni ḥâfız (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 1*). [*teni, -i]*

Cân ile **tenim** naḳdini der-dest-i nihâdım

Sermâye-i güftüñle kayır sen beni ḥâfız (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 7*). [*tenim, -im]*

Tîğ-ı ser-tîz-i taḥassürden zaḥım-dâr oldı **ten**

Ḳalmadı cismimde cândan ğayri cânâ zerre sağ (*Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 3*). [*ten,]*

Na‘l-i fûrkatden **tenim** mecmû‘a-i ḥakkâk-veş

Ṭoldı noldı na‘l-zen ben la‘li ser-gerdânyım (*Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 7*). [*tenim, -im]*

Māh-rūyuñ görmeyelden **tende** hālīm kalmadı
Hālīme rahm eyleyen çeşm-i humārım kandesin (*Gulāmī Divanı , Gazel 140, Mısra 3*). [*tende, -de*]
Böyledir dilber-i dehrīñ ezeli kânūnı
Ey Ğulāmī **teni** yak âteş-i hasretlere āh (*Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 18*). [*teni, -i*]
Ten içre cān remīde olur ey habīb eger
Ğulzār-ı rūda irse zülūfuñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 3*). [*ten,]*
Gice gündüz **ten** tenūr-ı ğamda yanmışken mūdām
Ĥamdü-lillāh geldi yārim yana yana yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 3*). [*ten,]*
Fikr-i nūş ile Ğulāmī nīşe uğratdım **teni**
Mār-tıynet yār ile bilmem ne kārım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 13*). [*teni, -i*]
Āteş-i hasretde yana yana **ten** olmuş kebāb
Şu 'le-i āhım 'aceb yakmaz mı sultānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 7*). [*ten,]*
Göz göz oldu bu **tenim** başdan başa Ya 'kūb-veş
Görmez oldu göz döker yaş Māh-ı Ken 'ān 'ım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 3*). [*tenim, -im*]
Daḥi 'aşkıñla şeydā eyle yā Rab
Tenim ḥubbuñla ifnā eyle yā Rab (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 90*). [*tenim, -im*]
Nūr-ı çeşmim serde tācım **tende** cānım bir kere
Serde tācım dürr-i luṭfuñ virmezem biñ gevhere (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 9*). [*tende, -de*]
Tende cānım kıymeti vaşlıñ deger şad-cevhere
Bir kere biñ gevhere şad-cevhere pūr-ma' denim (*Gulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 11*). [*tende, -de*]
Çeşm-i fettānıñla meftūn eylediñ cānā beni
'Aşk u şevkiñle fenā itdim dil ü cān u **teni** (*Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [*teni, -i*]
Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāḥud **tenim** ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 6*). [*tenim, -im*]
Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāḥud **tenim** ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 12*). [*tenim, -im*]
Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāḥud **tenim** ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 18*). [*tenim, -im*]
Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāḥud **tenim** ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 24*). [*tenim, -im*]
Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāḥud **tenim** ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 30*). [*tenim, -im*]
Amān 'afv it yakar nār-ı firākıñ **tende** cānım gel
'İnāyet eyle bī-pervā (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 19*). [*tende, -de*]
Ey Bārī Ḥudāyā çi şod ān şāh ne-yāmed
Fersūd **ten** ez-fikr-i ruḥeş āh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 2*). [*ten,]*

ten esir-i leşker-i hicrān olmazsa: Ayrılık askerinin esiri olmazsa beden.

Ten esir-i leşker-i hicrān olmazsa begim
Rūz u şeb kūyuñ ziyāret ḥacc-ı ekberdir baña (*Gulāmī Divanı , Gazel 10, Mısra 11*). [*ten esir-i leşker-i hicrān olmazsa, --i-maz, -sa*]

tenden: Beden || Can, ruh.

Āh efgendesiyim bir güzeliñ kim cānı
Çıkarur **tenden** amān dīn ile hem imānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 2*). [*tenden,]*

Bu kederle nüh semāya irdi āh u zārlar

Tāze tāze tīg-i ḥasret açdı **tenden** yāreler (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 36*). [*tenden,]*

Çıkar ḥasretle cān **tenden** gel ey rūḥ-ı revānım gel

Yeter vaşlñla kıl iḥyā (*Gulāmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 7*). [*tenden,]*

teng olmuş: Yetersiz olmak, dar olmak.

Nedir bu cünbiş-i bī-cā ḡazablar çīn-i cebheñde

Nedir ḥikmet açılmaz ḡonca-i la'liñ ki **teng olmuş** (*Gulāmî Divanı , Gazel 82, Mısra 4*). [*teng olmuş, -muş]*

tenhā: Bir başına, tek, yalnız (kimse). II Âşık.

Giceler zīver-i āḡuş-ı raḡībān **tenhā**

Tā seher zevk u şafā resm-i maḥabbet bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 11*). [*tenhā,]*

Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar kıl

Firākññ âteşiyle yandı **tenhā** (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 6*). [*tenhā,]*

Degil **tenhā** Ğulāmî ḥālīñe vāḡıf olan ey şūḥ

Cihānda söylenür şāñññ hemānā ben miyim nāṭık (*Gulāmî Divanı , Gazel 104, Mısra 9*). [*tenhā,]*

tenhā: (Fars.) Issız, içinde az insan bulunan (yer).

'Âşık-ı efgendesı **tenhā** Ğulāmî sen misin

Bī-ḡarār olmuş şabā 'aşkıyla eyler āh u vāḥ (*Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 13*). [*tenhā,]*

Şanma ser-geştesi dil-ḥastesi sensiñ **tenhā**

Devr-i çarḡa nazar it gör o daḡı ḡayrāñı (*Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 17*). [*tenhā,]*

tenhā ḡalınca: Ayrı, uzak kalmak.

Tenhā ḡalınca meclis-i bīḡāneden anıñ

Nā-ḡāḥ ider hem 'âşık-ı ḡam-ḡārı ittiḡāz (*Gulāmî Divanı , Gazel 41, Mısra 5*). [*tenhā ḡalınca, -ınca]*

ten-i ḡāşāki ifnā: Haşa ki tenini yok etti.

Vişāl-i bī-zevāl-i Lā-Yezāl'e irmeye çāre

Ten-i ḡāşāki ifnā terk-i cān ile cihāndır hep (*Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 8*). [*ten-i ḡāşāki ifnā,]*

ten-i mecrūḡıma: Yaralı bedenime.

Dil-i ḡam-dīdeye rāḡat ola mı olmaya mı

Ten-i mecrūḡıma şıḡḡat ola mı olmaya mı (*Gulāmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 4*). [*ten-i mecrūḡıma, -ım, -a]*

ten-i sīmīniñe: Gümüş tenine.

Āḡ **ten-i sīmīniñe** müşterī bāy u gedā

Şā'īḡ-ı bāzār-ı 'aşḡ içre cününlar saña (*Gulāmî Divanı , Gazel 13, Mısra 1*). [*ten-i sīmīniñe, -in, -e]*

ten-i sūzāndan: Bedenini yakan.

Nār-ı 'aşḡ ile **ten-i sūzāndan** küllḡan-miḡāl

Dūd-ı eḡḡāñı iriştir sen de ey dil ber-semā (*Gulāmî Divanı , Gazel 12, Mısra 9*). [*ten-i sūzāndan, -dan]*

tenūr-ı ḡamda: Gam fırını.

Gice gündüz ten **tenür-ı ğamda** yanmışken müdām

Ĥamdü-lillāh geldi yārim yana yana yanıma (*Gulāmî Divanı , Gazel 174, Mısra 3*). [*tenür-ı ğamda, -da*]

tenvîr-i harâret: *Coşkunluğun parlaklığı.*

‘Aşkdır ol neş‘e-i kāmîl kim andandır müdām

Meyde **tenvîr-i ĥarâret** neyde te‘şîr-i şadā (*Gulāmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 10*). [*tenvîr-i ĥarâret,]*

ter: *Daha taze, daha canlı.*

Dîde **ter** dil pür-keder yok sende şefkatden eğer

Kime hālîm ‘arz idem eṭvār-ı zātîñ ser-be-ser (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 13*). [*ter,]*

ter: *Demek.*

Yār ile ‘azm ideli dilde bulunmazsa keder

Çeşm-i ĥûn-rîzde olmazsa eğer eşk ile **ter** (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 2*). [*ter,]*

terahhum: (*Ar.*) *Merhamet etmek, acımak.*

Kılssa izhār-ı **terahhūm** gel inanma sözine

Urmuş ol kâfile âlûde-i ĥündür kılıcı (*Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 5*). [*terahhūm,]*

terahhum: *Acıma, merhamet etme.*

Terahhūm ĥānesin vîrāna kaşr-ı cevri ta‘mîre

O şûĥ-ı nāz-perver yāre hep ağıyârdır bâ‘iş (*Gulāmî Divanı , Gazel 27, Mısra 3*). [*terahhūm,]*

Güş urmaz ol tekebbür idüp āh-ı ‘āşıkā

Yokdur **terahhūm** anda bu reftāra kıl nazar (*Gulāmî Divanı , Gazel 55, Mısra 8*). [*terahhūm,]*

Terahhūmla eyā Leylā nazar kıl

Seniñ ‘aşkıñla dil dîvānedir gel (*Gulāmî Divanı , Gazel 114, Mısra 3*). [*terahhūmla, -la]*

‘Araḡ-rîz-i **terahhūm** oldu maĥbûb-ı semā rûyı

Ṭulū‘ itdikde şems-i ni‘met ü iĥsân-ı cān-efzā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 29*). [*terahhūm,]*

terahhum eyle: *Merhamet et.*

Seniñ bâbıñ segānıñ ĥāk-i pāyı olmuşum billāh

Terahhūm eyle hicrāndır işim senden meded Ĥālîş (*Gulāmî Divanı , Gazel 88, Mısra 10*). [*terahhūm eyle,]*

terahhum eyleyen: *Merhamet eden.*

Düşüp fezā-yı figāna Ġulāmî-i bî-kes

Terahhūm eyleyen anda Ĥudā imiş bildim (*Gulāmî Divanı , Gazel 119, Mısra 14*). [*terahhūm eyleyen, -(y)en]*

terahhum eyleyerek: *Merhamet ederek.*

Terahhūm eyleyerek hāl-i bendeye şāhım

Nüvāziş ile ider ĥâtîr-ı şikesti su‘āl (*Gulāmî Divanı , Gazel 116, Mısra 5*). [*terahhūm eyleyerek, -y, -erek]*

terahhum evlevüp: *Acımak, merhamet etmek.*

Ĥudā‘ya ĥamd-i bî-pāyān ider ez-cān u dil merdüm

Şeh-i devrān **terahhūm eyleyüp** hāl-i re‘āyāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 22*). [*terahhūm eyleyüp, -(y)üp]*

terahhum kıl: Merhamet etmek.

Bu cism ü cân seniñ rāhında olmuş hāk ile yeksān

Terahhum kıl bu dil-efgendeye ihsānı müzdād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 10). [terahhum kıl,]

terahhumla getür: Merhametinle getir.

Cihānı kâfir eyler hālî kâfir çeşmi kâfir āh

Terahhumla getür yā Rab o kâfir zülfi islāma (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 10). [terahhumla getür,]

terās itmiş: Tıraş etmek.

Mūs-ı şefkatle ser-i hātın terās itmiş bütün

Degmesünler kim lebān-ı ‘aşık-ı nālānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 9). [terās itmiş, -miş]

terāzū-yı mahabbet: Aşk terazisi II şarap terazisi; şarap mahzeni, ambar.

Terāzū-yı mahabbet riştesi sengin hevā çekmez

Hevā-yı nefsi terk it cân-ı men da‘vā-yı hām itme (Gulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 5). [terāzū-yı mahabbet,]

tercemān eyle: İzahta bulunmak, açıklamak.

İlāhî remz-i ‘aşkın zīb-i ruhsār-ı beyān eyle

Lisānım hem zebān-ı gayba yā Rab tercemān eyle (Gulāmī Divanı , Kıt'a 11, Mısra 2). [tercemān eyle,]

terennüm eyle bülbül-veş: Bülbül gibi güzel bir sesle söyle.

Neler çekdi bu cism-i nā-tüvānım sensiz ey cânā

Terennüm eyle bülbül-veş sarāy-ı ‘aşkı dil-şād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 4). [terennüm eyle bülbül-veş,]

terennüm eyle bülbül-veş: Bülbül gibi güzel bir sesle söyle.

Neler çekdi bu cism-i nā-tüvānım sensiz ey cânā

Terennüm eyle bülbül-veş sarāy-ı ‘aşkı dil-şād it (Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 4). [terennüm eyle bülbül-veş,]

terennüm-sāz: Terennüm eden, şarkı söyleyen.

Edālarla ider şad-nāz u istignā kıılır ibrāz

Sürürından terennüm-sāz olur bülbül ki vuşlat var (Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 8). [terennüm-sāz,]

terennüm-sāz olur: Şarkı söylemek.

Çemen-zār-ı cefāda bülbül-i şeydā gibi her dem

Terennüm-sāz olur şad-zār ile bir la‘l-i gül-fāma (Gulāmī Divanı , Gazel 165, Mısra 4). [terennüm-sāz olur, -ur]

terk: Dünyadan elini eteğini çekmek.

Vişāl-i bî-zevāl-i Lā-Yezāl’e ırmeye çāre

Ten-i hāşāki ifnā terk-i cân ile cihāndır hep (Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 8). [terk-i, --i]

Terk-i cân eylemeden gayri Gulāmī olmaz

Maraż-ı mihr-i ‘aṭā-kerde-i Mevlā’ya ‘ilāc (Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 13). [terk-i, --i]

terk: Bırakma / vazgeçme / uzaklaşma.

Ezel bezminde ben 'ahd itmişim ki dönmeyem senden

‘İnâyet kıl cefâyı **terk** idüp bir dem vefâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [*terk,]*

terk eyle: *Bırakmak.*

Ṭavâf-ı rûyını **terk eyle** itme mescide yüz

Ki Hâk-perest olan itmez çü şüfî secde-i Lât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 39*). [*terk eyle,]*

terk eyle: *Bırakmak, vazgeçmek.*

Pendi **terk eyle** eyâ nâsih-i gâfil tutamaz

Bâdî hikmetle eger olsa da biñ Eflâtûn (*Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 5*). [*terk eyle,]*

terk eylemeyen: *Terk etmek.*

Terk eylemeyen ârzü-yı nefs ü hevâyı

Nüş eyleyemez nehr-i füyûzât-ı ‘alâdan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 5*). [*terk eylemeyen, -me, -y, -en]*

terk ider: *Terk etmek, bırakmak.*

Gülşen-i dehrîñ vefâsız güllerin sevdâsını

Terk ider bülbül eger görse gül-i gülzâr-ı şeyh (*Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 10*). [*terk ider, --er]*

terk iderim: *Bırakmak.*

Nasıl hilâle perestîşlerimi **terk iderim**

İder mi mü‘min olan hiç namâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 7*). [*terk iderim, -er, -im]*

terk idüp: *Bırakmak.*

Rûyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ

Dînini **terk idüp** islâma gelür yâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 6*). [*terk idüp, -üp]*

‘Âdet-i meşhûre-i dîrîne-i hûbâneyi

Terk idüp şor ‘aşıkın hâlin kerîmâ gel iriş (*Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 6*). [*terk idüp, -üp]*

terk it: *Bırakmak, vazgeçmek.*

Terâzû-yı maḥabbet riştesi sengîn hevâ çekmez

Hevâ-yı nefsi **terk it** cân-ı men da‘vâ-yı hâm itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 169, Mısra 6*). [*terk it,]*

terk itmezem: *Terk etmek.*

Terk itmezem seni kılsañ cefâlar

Vaz gelür mi bülbül sevdâ-yı gülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 19*). [*terk itmezem, -z, -em]*

terk kıl: *Terk etmek || Vazgeçmek, önemsememek.*

Zâhid riya vü zerğ ile tesbîhi **terk kıl**

Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigâr-ı ‘aşk (*Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 9*). [*terk kıl,]*

terk kılmışdır: *Vazgeçmek, bırakmak.*

Âsitân-ı ‘aşkıña baş egdigim günden berü

Terk kılmışdır Gulâmî Ka‘be vü büt-hâneyi (*Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 10*). [*terk kılmışdır, -mışdır]*

terk-i ağıvār it: Rakibi terk et.

Terk-i ağıvār it Ğulāmī ister iseñ vaşl-ı Hāk

Dāmen-i pākın bırakma diñle tūt güftār-ı şeyh (Ğulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 17). [terk-i ağıvār it,]

terk-i divār itmeli: Yaşadığı yeri terk etmek.

Dünyāda cefā kalmadı ki gelmeye başa

Ebkem olarak **terk-i diyār itmeli** şimdi (Ğulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 4). [terk-i diyār itmeli, -meli]

terk-i divār itsün: Ülkeyi terk etsin.

Sütün-ı hayme-i hüzne meserret pāy-zen olsun

O kâfir ceys-i miñnet tırmayup **terk-i diyār itsün** (Ğulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 4). [terk-i diyār itsün, -sün]

terk-i hevā kıl: Arzundan isteğinden vazgeç.

İçer cām-ı fenā bezm-i beķāyı isteyen dānā

Hemān **terk-i hevā kıl** ey Ğulāmī bul hüdā her dem (Ğulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 18). [terk-i hevā kıl,]

ters: Düz olanın aksi yönü.

Ben bu çarħa nitmişim ārāmı yok ālāmı çok

Başım üzre gice gündüz **tersine** gerdün olur (Ğulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 4). [tersine, -i, -n, -e]

tesbīh: Benzetme, kıyas etme.

Tesbīh-i zerķi hırķa-i tezvīri nāra yak

Cennet muhāldir saña zāhid riya ile (Ğulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 11). [tesbīh-i, --i]

tesbīh: Allah'ı takdis ve tenzih etme, Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.

Zāhid riya vü zerķ ile **tesbīhi** terk kıl

Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigār-ı aşķ (Ğulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 9). [tesbīhi, -i]

Alur **tesbīhini** deste okur āheste āheste

ğulāmın görse ol hāste olur korkmaz Hüdā' sından (Ğulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 13). [tesbīhini, -i, -n, -i]

tesbīh eylemek: Benzetmek.

Dehān-ı yāri **tesbīh eylemek** dürce haťadır bil

Anı feth eyleyen var bu ise mağlūkdur dā'im (Ğulāmī Divanı , Müfret 26, Mısra 1). [tesbīh eylemek,]

tesbīhi maħabbet: Muhabbet tespihi.

Tesbīhi maħabbet giceler zikri fiğāndır

Tehlīli fenā fikri liķā sūy-ı beķādan (Ğulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 3). [tesbīhi maħabbet,]

teşeffuk dīdesiyle: Korkulu gözleriyle.

Teşeffuk dīdesiyle sūy-ı 'uşşāķa nigāhıñla

Bu vīrān kalbim it vāķıf künüz-ı hāl-i esrāra (Ğulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 11). [teşeffuk dīdesiyle, -si, -y, -le]

teshīr: 1- Bağlama, etkisi altına alma. 2- Büyüleme, sihir yapma.

Ol şüh-ı perî-çihreyi **teshîre** Gulâmî

Çäre arasañ çäresi âh-ı seherîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 9). [teshîre, -e]

‘Âlemin **teshîrine** efsûn okur zâtın seniñ

Âferin ol vech-i pâkin böyle bir üstâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 3). [teshîrine, -i, -n, -e]

teshir eylerseñ: Sihir etmek etkisi altına almak.

Gerçi eylerse seniñ fermânını ‘uzvum qabûl

Teshir eylerseñ çü şâhân heft-hüb iklîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 10). [teshir eylerseñ, -r, -se, -ñ]

teshîş eylemek: Ayırmak, fark etmek, tanımak.

Bizde **teshîş eylemek** esrâr-ı zâtın yok hüner

Bilme her merdiñ aña iz‘ân-ı isti‘dâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 15). [teshîş eylemek,]

te‘sir: Etki.

İder mi hastegân-ı ‘aşka tedbîr eylemek **te‘sir**

Meger kim tîr-i efgân u ciger-süz ire der-âmâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 7). [te‘sir,]

te‘sir kılmaz: Etki etmek.

Geçerdi nüh-feleklerden benim âh-ı ciger-süzüm

Neden **te‘sir kılmaz** gönline güyâ ki seng olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 8). [te‘sir kılmaz, -maz]

te‘sir-i şadâ: Sesinin etkisi.

‘Aşkdır ol neş‘e-i kâmil kim andandır müdâm

Meyde tenvîr-i harâret neyde **te‘sir-i şadâ** (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 10). [te‘sir-i şadâ,]

te‘siri yok: Faydası yok.

Şanma bu âhın şehâ bed-hâhına **te‘siri yok**

Dikmiş âteşden ‘alemler göklere feryâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 9). [te‘siri yok,]

teslîm: 1. bir emaneti yerine verme. 2. bir şeyi yeni sahibine verme.

Tig-ı ser-tîz-i cefâdan ‘âşıkân itmez firâr

Cevşen-i fûlâd-ı **teslîmin** geyüp mesrûr olur (Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 4). [teslîmin, --in]

Tekye kılmak sâhile mümkün miyân-ı bahrda

Kim tutarsa vakt-i tûfân dâmen-i **teslîm** kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 4). [teslîm,]

Cân ile gönlini her kim zûlfûne kılmaz vaţan

Dîve **teslîm** eylemişdir kişver-i İskender‘i (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 6). [teslîm,]

Çıldı **teslîm** bî-tevaqquf cânını cânâna ol

Kim okursa fâtiha itsün Hudâ rahmet aña (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 7). [teslîm,]

Rûhını bâ-şad-sürûr eyledi **teslîm-i** Hâk

Vuşlat-ı dîdar için aldığı dem lâyiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 7). [teslîm-i, -i]

teslîm-i katâr elden gider: Boyun eğen sürü elden gider.

Çek mehâr-ı hazmı gel sen sârbân-ı ‘aşr iseñ

Kılma bir har lenge **teslîm-i katâr elden gider** (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 8). [teslîm-i katâr elden gider, -er]

teslīm-i rabbānī: Allah'a boyun eğme itaat etme.

Tevekkül işveri içre olup **teslīm-i Rabbānī**

Geyüp egnine esbāb-ı şehadet Hâzret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 5). [teslīm-i rabbānī,]

teşne: Susamış. II Aşık.

Aksa gözümden firāk ile çü cüy āblar

Teşne nigār müşterî gözden alur eşkhā (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 14). [teşne,]

Teşnedir 'aşıkların hūnın misāl-i āb içre

Şayd ider şirim cigerle sîr olur andan kaçır (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 1). [teşnedir, -dir]

Beyābān-ı talebde pā-bürehne huşk-leb kıldım

Gulāmî **teşneye** gel çeşme-i āb-ı likā göster (Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 14). [teşneye, -y, -e]

Biyā biyā ki be-dîdâret ârzümendem

Çünân ki **teşne** be-âb-ı zülâl der-felevât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 26). [teşne,]

teşnegân: Susamışlar, susayanlar II yardıma muhtaç kimseler; insanlar, halk.

Huş-edā şāhib-'atā kân-ı şehāsiñ ey 'alā

Teşnegāna hem sakā sen-veş bulunmaz mā-'adā (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 8). [teşnegāna, -a]

teşne-i āb-ı vişāl-i hakk: Hakkın suyuna susamış kavuşmayı.

Cüy-ı eşk-i 'aşkân üzre döner dülāb-ı feyz

Teşne-i āb-ı vişāl-i Hakk olur ğark-āb-ı feyz (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 2). [teşne-i āb-ı vişāl-i hakk, --i-ı]

teşne-lebān: Susamış dudak.

Gördiği anda revânın virseler **teşne-lebān**

Tahtēha 'l-enhār olan āb-ı cināndır hānçeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 5). [teşne-lebān,]

teşne-lebānı: Susamış dudak.

Fezā-yı Kerbelā-yı 'aşkda **teşne-lebānımdan**

Kerem-fermā-yı teblîğ ol belāğat ma'deni yāre (Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 5). [teşne-lebānımdan, -m, -dan]

teşneler: Bağrı yanık, susamışlar.

Himmeti bahırinde envā'-ı hākāyık mevc-zen

Teşneler sîrāb ider eltāf ile esrār-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 16). [teşneler,]

Zehr içerdî hâsretiñden **teşneler** şad-müjde kim

Geldi şehir-i şefkate cüy-ı leben şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 7). [teşneler,]

Cüy-ı ihsānıñ kenārında tıururdu **teşneler**

Āb-ı lutfuñdan kamu olmuşdı reyān yā Hālīm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 31). [teşneler,]

teşrif: Gelmesiyle bir yeri onurlandırma, şereflendirme.

Kaldırıp baş hāk ile yeksān olan cümle giyāh

Oldılar hep muntazır **teşrifine** ey meh-likā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 6). [teşrifine, -in, -e]

Hezār-ı nağme-perdāz itse āğāz-ı nevā enseb

Ki büy-ı gönca-i **teşrifi** irdi çarh-ı mînāya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 20). [teşrifi, -i]

Eyā mesned-tırāz u mekrūmet-perdāz u şefkat-sāz

Şadā-yı şīt-i **teşrîfîn** irişmiş 'arş-ı a'lāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 48). [teşrîfîn, -in]

Ey Gulāmî söyledim tārîh-i **teşrîfin** anıñ

Kilk-i cevherle dü-mışra'dan olunmuşdur binā (Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 39). [teşrîfin, -in]

teşrîf itdi: Ziyaret etmek, gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.

Rûz-ı 'îd olduķda **teşrîf itdi** yārim yanıma

Şaldı destin gerden-i cāna bakup efgānıma (Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 1). [teşrîf itdi,]

tevāzu': (Ar.) Alçak gönüllülük.

Kerbelā-yı 'aşķda 'atşān olup ķaldım meded

Ey Hüseyn'im kim **tevāzu'** düşmene emr-i ba'îd (Gulāmî Divanı , Gazel 36, Mısra 4). [tevāzu' ,]

Mey-i renc ü miñenden mest olan mañmūr rāhatdır

Tevāzu' eylemez sākīye cām-ı neş'e-bağşāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 12). [tevāzu' ,]

tevbe: Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Zāhid-i zerrāk kadh eylerse bezm aķdāhını

Başına çalar kedü-yı **tevbeyi** eşrārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 24). [tevbeyi, -y, -i]

tevekkül: Allah'tan gelene razı olmak. Kendine ait vazifeyi yaptıktan sonra neticelerini Allah'dan istemek.

Tevekkül kişveri içre olup teslim-i Rabbānî

Geyüp egnine esbāb-ı şehadet Hāzret-i 'Osmān (Gulāmî Divanı , Gazel 136, Mısra 5). [tevekkül,]

tevekkül idemez: Allah'tan gelene razı olmak.

Yārdan ğayriye 'uşşāk **tevekkül idemez**

Āteş-i düzaķı dil fikr ü te'emmül idemez (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 11). [tevekkül idemez, -e, -me, -z]

tev'em: Benzer, eş, denk.

Ki anı hecriñe **tev'emle** tedellül idemez

Nār-ı hierānıñna bir laħza taħammül idemez (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 13). [tev'emle, -le]

tevfik: Allah'ın yardımı.

İlāhî zād-ı rāhım cürmdür nefsim daķı rehber

Delîl ü reh-nümā kıl Hızr-ı **tevfik** u hidāyethā (Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14). [tevfik,]

te'yîd-i mevlā'ya: Allah'ın kuvvetine.

Cihānda 'izz ü iķbālîñ tezāyüd eylesün Mevlā

Ķarīn olsun umūruñ her zamān **te'yîd-i Mevlā'ya** (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 72). [te'yîd-i mevlā'ya, -ya]

tezāyüd evledi: Artırmak, çoğaltmak.

Bahārîñ behcet ü hüsñin **tezāyüd eyledi** Mevlā

Ki şaldı deşt ü küh-ı dehre devlet tayıri sāye (Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 27). [tezāyüd eyledi, --di, -]

tezāyüd evlesün: Artırmak çoğaltmak.

Cihānda ‘izz ü ikbālîñ **tezâyüd eylesün** Mevlā

ẖarīn olsun umūruñ her zamān te‘yīd-i Mevlā‘ya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 71*). [*tezâyüd eylesün, -sün*]

tezkır: *Hatıra getirme, hatırlatma, zikredip anma.*

‘Alem-berdār u halka-bend-i **tezkır** oldu dervīşān

Öñince başladılar cümlesi esmā-i ħüsna’ya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 35*). [*tezkır,]*

tezkır ideyim: *Hatırlatmak, anmak.*

Yāreli yāreli dil yār eli gelse şağılur

Yāri kande göreyim yāremi **tezkır ideyim** (*Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 8*). [*tezkır ideyim, -e, -(y)im*]

tezvır: *Süslü yalan, yalan dolan. II göz boyama.*

Meşām-ı cānıña irmez maḥabbet micmerinden bûy

Bu **tezvır** ile zāhid eblehānı var inandır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 4*). [*tezvır,]*

Tesbîḥ-i zerķi ħırķa-i **tezvır** nāra yak

Cennet muḥāldır saña zāhid riya ile (*Gulāmī Divanı , Gazel 167, Mısra 11*). [*tezvır, -i*]

tezyîn: *Süslemek, süslenilmek.*

Tezyîn için bāğçe-i ‘ālem-i dehrîñ

İrsāl-i rûsul eyledi ol Ḥazret-i Mevlā (*Gulāmī Divanı , Gazel 1, Mısra 3*). [*tezyîn,]*

Gülşen-i ḥamd içre sünbûldür şehā bil besmele

Ol durur ser-levhaya **tezyîn** ü minhâcû‘l-hüdā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 4*). [*tezyîn,]*

Firāş-ı ħudret-i Yezdān elṭāf u ‘ināyetle

Bisât-ı sebz ile **tezyîn** virmiş kûh u şahrāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 6*). [*tezyîn,]*

Göñül iklîmine mi‘ mār-ı ğam tarḥ-ı temel şalmış

Cefā aklāmını **tezyîn** için naḳḳāş ele almış (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 14*). [*tezyîn,]*

Bu fenā gülzārının **tezyînine** dil bağlama

Nice biñ merdāneyi ğamz ile bî-cān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 1*). [*tezyînine, -ine*]

tezyîn-baḥş-ı: *Sözünü ikramını süsleyen, süsleten.*

Sālik-i rāh-ı ḥaḳḳat ‘aşķa eyler iktidā

‘Aşķdır **tezyîn-baḥş-ı** kâ‘ināta bi‘t-tamām (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 6*). [*tezyîn-baḥş-ı, -ı*]

tifāğ: *Bağ kurmak, ilişkilendirmek.*

İr hemān mey-ḥāne-i mestān-ı ‘aşķa zār ile

Ey Gulāmī belki luṭfindan şunar sāķī **tifāğ** (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 10*). [*tifāğ,]*

tıfl-ı bî-vāye-i dil: *Gönlün nasipsiz kısmetsiz çocuğu.*

Tıfl-ı bî-vāye-i dil mehd-i meveddet içre

Ağlayup ister amān şır-i turunc-pistānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 7*). [*tıfl-ı bî-vāye-i dil, -ı*]

tığ: *Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.*

Ruḥsār-ı ‘arūsān revān yābed-i zībā

Ez-lezzet-i **tığ** çi haber mürde-dilān rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 14*). [*tığ, -et*]

tīg-ı: *Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.*

Tīg-ı ser-tiz-i cefâdan 'âşıkân itmez firâr

Cevşen-i fülâd-ı teslîmin geyüp mesrûr olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 51, Mısra 3*). [tīg-ı,]

Hûn-rîz tīg-ı gamze-i çeşmiyle mülk-i dil

Olmuş hârâbe kuvvet-i bîmâra kıl nâzar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 11*). [tīg-ı,]

tīg-ı cefâ: *Cefa kılıcı.*

Uğrîma çıkdı Ğulâmî bir süvâr-ı seyf-zen

Gördigin tīg-ı cefâ ile hemân toğrar biçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 10*). [tīg-ı cefâ,]

tīg-ı celâlınden gürîzân oldu küffârân: *Kılıcının heybetinden kafirler kaçtı.*

Anıñ tīg-ı celâlınden gürîzân oldu küffârân

Kırâ'at itdiren cehr ile ezânı 'Ömer Fârûk (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 3*). [tīg-ı celâlınden gürîzân oldu küffârân, --dı-i, -n, -den]

tīg-ı cevır: *Cevr kılıcı.*

Tīg-ı cevır ile vücûdum kılsalar şad-zerre ger

Emriñe ser-mû muhâlif idemem bir harekât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 11*). [tīg-ı cevır,]

tīg-ı cevır: *Cefa kılıcı.*

Sînemi şad-çâk idüp biñ derde dūçâr eylediñ

Tīg-ı cevır ile beni mecrûh u bîmâr eylediñ (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 20*). [tīg-ı cevır,]

tīg-ı firāk: *Ayrılık kılıcı.*

Sere cellâd-ı felek tīg-ı firāk urdı şehâ

Merhem-i vaşl ile kıl zahm-ı gam-efzâya 'ilâc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 7*). [tīg-ı firāk,]

tīg-ı gamzeñ: *(Sevgilinin) öldürücü yan bakışının kılıcı.*

Tīg-ı gamzeñ dökmek içün hûnları 'uryân olup

Bilmemiş kan dökmeye tîr-i nigâhıñ işte bes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 7*). [tīg-ı gamzeñ, -ñ]

tīg-ı hasret: *Hasret, özlem kılıcı.*

Şeş-cihetden tīg-ı hasret tutdı cellâd-ı kazâ

Cinn ü ins ağlar Ğulâmî'niñ bu hây u hüyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 13*). [tīg-ı hasret,]

Bu kederle nüh semâya irdi âh u zârlar

Tâze tâze tīg-ı hasret açdı tenden yâreler (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 36*). [tīg-ı hasret,]

tīg-ı hicrân: *Ayrılık kılıcı.*

Tīg-ı hicrân ile başdan başa cism-i mecrûh

El-amân sen dir idiñ yâreye merhem dehenim (*Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 5*). [tīg-ı hicrân,]

tīg-ı müjgâni: *(sevgilinin) kirpik okları.*

Tīg-ı müjgâni çeker tîr-i nigâh ile hemân

Yâreler sîneleri nâvek-i hûn-efşânı (*Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 5*). [tīg-ı müjgâni, -ı]

tîğ-ı müjgānıyla: Kılıç gibi kirpikleri ile.

Kışver-i dilde olan ceş-i gama gözler süzüp

Tîğ-ı müjgānıyla çok serler kesüp esrār şeb (Gulāmî Divanı , Gazel 17, Mısra 6). [tîğ-ı müjgānıyla, -ı, -y, -la]

tîğ-ı nigāhı: Bakışının kılıcı.

Tîr-i müjgāna nişān oldu ciger çāresi ne

Uğradı tîğ-ı nigāhı dile tîmāresi ne (Gulāmî Divanı , Gazel 168, Mısra 2). [tîğ-ı nigāhı, -ı]

tîğ-ı ser-tîz-i: Keskin kılıcı.

Tîğ-ı ser-tîz-i tahassürden zaḥım-dār oldu ten

Qalmadı cismimde cāndan gayri cānā zerre şağ (Gulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 3). [tîğ-ı ser-tîz-i,]

tîğ-ı sitemi: Sitem sözünü.

Ser-i üftādeye tîğ-ı sitemi tîz iderek

Ğazab-ālūde ura söyle şadākat bu mı yā (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 3). [tîğ-ı sitemi,]

tîğ-i tedbîr: Tedbir kılıcı.

Boynuma taqdîr-i Hāk taḳmı ş maḥabbetden resen

Tîğ-i tedbîr ile dünyāda anı kimdir kesen (Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 42). [tîğ-i tedbîr,]

tîhū: Çil denen kuş.

Ṭāvūs bir āhū iki tîhū üç birden

Nāz ile hırāmıma ider bâclar ihdā (Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 13). [tîhū,]

tîmār: Tedavi, iyileştirme.

Sînemi deldi sinān-ı müjeñ ey cān alıcı

La‘l-i gül-fām ile kıl yāreme tîmār habîb (Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 4). [tîmār,]

Tîr-i müjgāna nişān oldu ciger çāresi ne

Uğradı tîğ-ı nigāhı dile tîmāresi ne (Gulāmî Divanı , Gazel 168, Mısra 2). [tîmāresi, -e, -si]

tîmār eyledi: İyileştirmek tedavi etmek.

Merhem-i luṭf ile tîmār eyledi zaḥm-ı dile

Şîşe-i ‘ıṭr-ı ruḥın dökdi meşām-ı cānıma (Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 13). [tîmār eyledi, --di, -]

tîmār itmeli: Sürmek.

Merhem-i ḥilm ile zaḥm-ı hecre tîmār itmeli

Böyle dir çok bî-ḥaber ḥilmi begim kalb it de gör (Gulāmî Divanı , Müfret 11, Mısra 1). [tîmār itmeli, -meli]

tınāb-ı ārzūvı kes: Çadır ipinin isteğini kes.

Dilā döndür ‘inān-ı ülfeti gel dil-rübālardan

Ṭınāb-ı ārzūvı kes cihānda aḡniyālardan (Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 2). [tınāb-ı ārzūvı kes, -y, -ı]

tınāb-ı i‘tikādı: Bağlılık ipi.

Dilā aldanma gel fānī ḥayāt u ‘ayş-ı dünyāya

Ṭınāb-ı i‘tikādı bend kılma cāh-ı ifnāya (*Gulāmī Divanı , Tarih 1, Mısra 2*). [*ṭınāb-ı i‘tikādı, -ı*]

ṭınāb-ı kuvvetim: *Kuvvetimin ipini.*

Ṭınāb-ı kuvvetim kaṭ‘ oldı düşdüm çāh-ı ekdāra

Meded feryād-res ol bu firākıñla düşen nāra (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 7*). [*ṭınāb-ı kuvvetim, -im*]

tır: *Ok II kirpik.*

Mülk-i vaşla va‘d ile tuğrā-nüvīs olma dirîğ

Tire baḥtım tā ezel olmuş benim menküb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 10*). [*tire, -e*]

Ne ḥācet tır ü tūfenge o çin-i cebhe bes rengen

Degil inse irer senge keder şūr-ı liķāsından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 11*). [*tır,]*

tire: (*Fa.*) *Bulanık, kara, karanlık.*

Mışbāh-ı dil-i tır-i bī-çāre-i ‘āşık

Ḥālîş zi-şu‘ā‘-ı naẓar-ı pīr-i muğān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 29*). [*tire-i, -i*]

tiregī: *Karalık.*

Āsumānī-i kazādan tiregī inzāl ile

Tā kıyāmet itdi diller içre iskān yā Ḥalīm (*Gulāmī Divanı , Kaside 8, Mısra 3*). [*tiregī,]*

tır-i cefāyāyı: *Eziyet oku.*

Kazā yağdırmada bārān-veş tır-i cefāyāyı

Ser üzre hep siper-gīr-i rızāyız yā Resūlallāh (*Gulāmī Divanı , Gazel 159, Mısra 9*). [*tır-i cefāyāyı, --(y)ı*]

tır-i du‘ā: *Dua oku.*

Mūr iken ‘āciz idüp filı ider maḥv-ı fenā

İrer elbette nişāna atılan tır-i du‘ā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 8*). [*tır-i du‘ā,]*

tır-i efgān: *Feryat oku.*

İder mi ḥastegān-ı ‘aşka tedbīr eylemek te‘şīr

Meger kim tır-i efgān u ciger-sūz ire der-āmāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 8*). [*tır-i efgān,]*

tır-i ğamz-ı a‘dādan: *Rakiplerin yan bakışının oku.*

Ne tır-i ğamz-ı a‘dādan ne şemşīr-i felekdendir

Hemān bu çekdigim billāh kemān-ebrūlarındandır (*Gulāmī Divanı , Gazel 54, Mısra 3*). [*tır-i ğamz-ı a‘dādan, --ı-dan*]

tır-i müje: *Kirpik oku.*

Kef-gīr-āsā göz göz itdi sīnemi tır-i müje

Sūzen-i zūlfıyle ol kaşı kemān dikmek diler (*Gulāmī Divanı , Müfret 12, Mısra 1*). [*tır-i müje,]*

tır-i müjāna: *Kirpik okları. || (Sevgilinin) oka benzeyen kirpikleri.*

Tır-i müjāna nişān oldı ciger çāresi ne

Uğradı tīg-ı nigāhı dile tīmāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 1*). [*tır-i müjāna, -a*]

tîr-i müjgānîña: *Kirpiğinin okuna.*

Şahn-ı meydān-ı maḥabbetde eyā kaşı kemān

Tîr-i müjgānîña kim cāy-ı nişāndır bedenim (*Gulāmî Divanı , Gazel 134, Mısra 4*). [*tîr-i müjgānîña, -ın, -a*]

tîr-i müjgānıvıla: *Kirpiklerinin okuyla.*

Tîr-i müjgānıvıla mecrūḥ eylemek-çün sîneler

Hüsn-i rüyında kurulmuş ebruvānından kemān (*Gulāmî Divanı , Gazel 137, Mısra 3*). [*tîr-i müjgānıvıla, -ı, -y, -la*]

tîr-i nigāh: *Bakış oku.*

Tîg-ı müjgānı çeker **tîr-i nigāh** ile hemān

Yâreler sîneleri nâvek-i ḥûn-efşānı (*Gulāmî Divanı , Gazel 194, Mısra 5*). [*tîr-i nigāh,]*

tîr-i nigāhıñ: *Yan bakışının kılıcı.*

Tîg-ı ğamzeñ dökmeke için ḥûnları ‘uryān olup

Bilmemiş kan dökmege **tîr-i nigāhıñ** işte bes (*Gulāmî Divanı , Gazel 80, Mısra 8*). [*tîr-i nigāhıñ, -ı, -n*]

tîr-i şeh-peri: *Kanadının oku.*

Nesr-i t̤ā‘ır süy-ı sîmurğa fîrâr eyler eger

Āsumāna eyleseñ pertāb **tîr-i şeh-peri** (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 10*). [*tîr-i şeh-peri, -i*]

tîr-i sevdā-yı: *Sevda okunu.*

Ey dirîğā ‘ömrimi bîḥüdeye kıldım telef

Tîr-i sevdā-yı mecāza sînemi itdim hedef (*Gulāmî Divanı , Gazel 102, Mısra 2*). [*tîr-i sevdā-yı,]*

tîr-veş ebrū kemānım: *Ok gibi yay kaşım.*

Mübtelā-yı miḥnet itdi cānı cānım fûrkatıñ

Deldi bağrım **tîr-veş ebrū kemānım** fûrkatıñ (*Gulāmî Divanı , Gazel 110, Mısra 2*). [*tîr-veş ebrū kemānım, -ım*]

tîz: *"Tez", çabuk, sūratlı bir şekilde || Beklenenden daha erken sürede.*

Ser-i üftādeye tîg-ı sitemi **tîz** iderek

Ġazab-ālūde ura söyle şadāḳat bu mı yā (*Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 3*). [*tîz,]*

Tiz şarardı şoldı gülzār-ı ümîdîñ ğoncası

Bülbül-āsā ḥār elinden bir gülüñ ğiryānıyız (*Gulāmî Divanı , Gazel 76, Mısra 5*). [*tiz,]*

Öyle **tîz** ü tünddür pāy-ı sipāhî bādı kim

Olsa a‘dā rîg-i deşt-āsā şavurur şarşarı (*Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31*). [*tîz,]*

tîz-i: *Far. 1. Keskinlik. 2. Çabukluk.*

İrişsün bād-ı **tîz-i** sebze-süz-ı mevsim-i serdî

O bağıñ kim derūnında dıraḡt-ı bār-ı vuşlat yok (*Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 7*). [*tîz-i,]*

tîz-meşreb vātime: *Sabırsız aceleci sevgilime.*

Tîz-meşreb yātime bilmem ne efğān eylesem

Derd-i ‘aşka bilmezem cānā ne dermān eylesem (*Gulāmî Divanı , Gazel 120, Mısra 1*). [*tîz-meşreb yātime, -im, -e*]

toğra: Doğramak, parçalamak.

Uğrıma çıkdı Ğulāmī bir süvār-ı seyf-zen

Gördigin tığ-ı cefā ile hemān **toğrar** biçer (Gulāmī Divanı , Gazel 52, Mısra 10). [toğrar, -r]

toğrı: -e/-a doğru.

Mecāzī efserinden başka başda bir külāhım yok

Hākīkat semtine **toğrı** gider dünyāda rāhım yok (Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 20). [toğrı,]

toğrılığ: Doğruluk, dürüstlük.

Sūzen gibi bī-şübhe geçer atlas-ı çarhı

Bu yolda kimiñ **toğrılığ** elde ‘aşādır (Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 8). [toğrılığ, -ı]

toğrul: Doğrulamak, yönelmek.

Dāl oldı qadīm dil vireli kāmēt-i serve

Toğrulması min-ba‘d anıñ maḥşere qaldı (Gulāmī Divanı , Müfret 39, Mısra 2). [toğrulması, -ması]

tokın: Dokunmak, değmek, el sürmek, temas etmek.

Hedef eyler vücūdın cevır okına

Şabāyı zūlfine qoymaz **tokına** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 60). [tokına, -a]

toksan: Doksan.

Oldı ikmāle muvaffāq nāzım

Senesi biñ iki yüzle **toksan** (Gulāmī Divanı , Kut'a 12, Mısra 4). [toksan,]

tokun-: Dokunmak, değmek.

Tokunma tel kırıp zūlf-i dilārāya ḥazer birle

O şūḥuñ ‘ārızından bir peyām efgende hemvāre (Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 3). [tokunma,]

tol: Dolmak, dolu olmak || Bir şeyin veya bir durumun çok fazla olması.

Na‘ra-i mestānelerle **toldırur** ‘ālemleri

Cām-ı ‘aşkı nūş iden ol Ḥaydar-ı Kerrār-ı şeyḥ (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 7). [toldırur, --dır, --ur]

Gülzār-ı ‘ārızı ki temāşā-yı dīdedir

Tołmuş benefşe nergis ü gül-nāra kıl nazar (Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 4). [tolmuş, -muş]

‘Aşk-ı Hāk‘la cezbe-i mutlakla **tolmuş** sīnemiz

Kim budur bī-şübhe bir iḥsān-ı ‘Abdū‘l-Ḳādir‘iñ (Gulāmī Divanı , Gazel 108, Mısra 5). [tolmuş, -muş]

Na‘l-i fūrkatden tenim mecmū‘a-i ḥakkāk-veş

Tołdı noldı na‘l-zen ben la‘li ser-gerdānıyım (Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 8). [toldı, -dı]

ğamıñla çihre-i dil dāğlandı lāle gibi

Derūnı kan ile **tolmuş** şehā piyāle gibi (Gulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 2). [tolmuş, -muş]

Ey Ğulāmī vādī-i fūrkatde nolduñ ‘aşqdan

Fıkr-i sevdā-yı ruḥ-ı yār ile **tolduñ** ‘aşqdan (Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 32). [tolduñ, -du, -ñ]

tolas: Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek.

Dil virme dilārāya deler cevri ile anı

Burgusu elinde **tolaşur** rüy-ı cihānı (*Gulāmî Divanı , Müfret 38, Mısra 2*). [*tolaşur, -ur*]

tolu: (Boş bir şey veya yer) İçine giren bir şeyle dolu hâle gelmek, boş olmaktan çıkmak, dolup taşmak.

Cihān envār-ı ‘aşk ile **toludur**

Maḥabbetsiz olan diller ölüdür (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 31*). [*toludur, -dur*]

tolu: Bir şey ile dolmuş olan.

Recālarla didim vir cām-ı luṭfî sākî-i ḥüsne

ğazabla didi yok ḥumlar **tolu** ḡam şularındandır (*Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 6*). [*tolu,]*

Dehen açdırma Ğulāmî **tolu** derd ile dehen

Diñlemez derdimi kim yārime taḥrîr ideyim (*Gulāmî Divanı , Gazel 125, Mısra 9*). [*tolu,]*

Neyleyim sîmîn-beden ben sākîsiz mey-ḥāneyi

Âb-ı kevşer olsa nûş itmey **tolu** peymāneyi (*Gulāmî Divanı , Gazel 192, Mısra 2*). [*tolu,]*

tolupdur esk-i çeşmimden: Göz yaşıyla doludur.

Kevākib kâsesi tâ-leb **tolupdur eşk-i çeşmimden**

Maḥabbet baḥrine rîzân idüp reşk-i ḥabâb eyle (*Gulāmî Divanı , Gazel 166, Mısra 3*). [*tolupdur eşk-i çeşmimden, -im, -den*]

top: Gülle veya şarapnel atan ateşli silâh.

Eger görse ḡarîbânı çeker yırtar gîrîbânı

İder **topa** nişân anı ḥaṭâ zâhir ‘atâsından (*Gulāmî Divanı , Gazel 154, Mısra 10*). [*topa, -a*]

tü: Sana.

Dedr-dü cihān luṭf-ı **tu-râ** ilticâ konem

Geştem çü ḥāk-i pây-ı segānet meded ‘Alî (*Gulāmî Divanı , Gazel 179, Mısra 7*). [*tu-râ, --râ*]

tü: "Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şadâ-yı şîr-i fîḡānem girift ‘âlem-râ

Zi-‘aşk u mihr-i **tu** cānâ çü kerd dil âvâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*tu,]*

Hümâ-yı luṭf-ı **tu** ger sâye efkened ber-dil

Şeved Ğulāmî-i bî-kes emîr-i şâh u gedâ (*Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 9*). [*tu,]*

Güft-güy-ı zülf-i **tu** yek şeb be-şem‘ hem-bezm şod

Şeb nihāyet yâft henüz ân kışşa pâyânî ne-büd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 1*). [*tu,]*

Reftem ü dîdem be-süy-ı servḥâ-yı bes bülend

Der-derün şân hem-çü **tü** serv-i ḥîrāmânî ne-büd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 4*). [*tü,]*

Pertev-i mihreş münevver kerde zûlmât-ı vücûd

Der-fezâ-yı dil be-cüz **tü** bedr-i raḥşânî ne-büd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 8*). [*tü,]*

Ân zemân der-şahn-ı hestî nîst bûd in kâ‘inât

Der-beyâbân-ı ‘adem hem-çün **tu** ḥübânî ne-büd (*Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 10*). [*tu,]*

Be-kilk-i kîn ḥasûdân eger-çi nokṭa nihend

Tu ḡam me-ḥor be-rumûzât-ı ‘aşk maḥrem bâş (*Gulāmî Divanı , Gazel 87, Mısra 6*). [*tu,]*

Bi-yâr sākî me-râ cām-ı ‘aşk ez-ḥum-ı şevk

Ki şûrişî fikenem ber-cihān **tu** ebkem bâş (*Gulāmî Divanı , Gazel 87, Mısra 8*). [*tu,]*

Tu fâriğî-i nigârâ zi-hâl-i üftâde
 Ki çün reved be-sereş in şebân u in eyyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 3). [tu,]
 Beyâ **tû** ey Gulâmî mey be-hor ez-kâse-i hasret
 Ki bâşed bâ-meşakḱathâ şevem maḥmûr mestânem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 13). [tû,]
 Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Hudâ vâsıf-ı **tu** şod
 Bûdî **tu** nûr-ı şems-i sehâvet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 5). [tu,]
 Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Hudâ vâsıf-ı **tu** şod
 Bûdî **tu** nûr-ı şems-i sehâvet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 6). [tu,]
 Çün zaḥm-ı **tu** cüz ber-dil-i âgâh ne-yâmed
 Der-gülşen-i in-dehr zi-efgân ne-güzeştem (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 15). [tu,]
 Hergiz be-ser-i ḥâk-i şehîdân ne-güzeştem
 K'ez ḥâk-i şehîd-i ğam-ı **tû** âh ne-yâmed (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 20). [tû,]
 Ez-dîde-i 'uşşâḱ-ı ciger-süz 'ayân-est
 Her câ ki nazar-kerdem ü şeydâ-yı **tu** dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 6). [tu,]
 Der-bâdiye-i 'aşḱ heme gavġâ-yı **tu** dîdem
 Her sū ki şodem nûr-ı tecellâ-yı **tu** dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 7). [tu,]
 Der-bâdiye-i 'aşḱ heme gavġâ-yı **tu** dîdem
 Her sū ki şodem nûr-ı tecellâ-yı **tu** dîdem (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 8). [tu,]
 Her câ ki şodem pertev-i sîmâ-yı **tu** dîdem
 Tâb-ı ruḥ-ı ḥurşîd çi muḥtâc-ı beyân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 9). [tu,]
 Şâyân-ı ḥarîm-i ḥarem-i vuşlat-ı ânî
 Râz-ı eşer-i nâz-ı şehen-şâh **tu** dâni (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 18). [tu,]

tûb: Akıbet.

Hilâl-i mâh çün ebrû-yı dilber rû-nümâ oldu
 Atıldı şehir-i Sîvâs içre **tûb-ı** cûd-ı iḥsânâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 20). [tûb-ı, -ı]

tûb eyleve: Top olmak.

Tûb eyleye meydân-ı maḥabbetde serin hem
 Şad-zaḥm-ı cefâlar ire çevġân-ı kazâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 9). [tûb eyleye, -y, -e]

tûbâ: Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç { güzelin boyu.

Dürr-i yektâ bî-bahâ maḥbûb-ı ra'nâ âşikâr
 Qaddi **tûbâ** servi-âsâ şâh-ı vâlâsîñ şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 6). [tûbâ,]
 Gören **tûbâ** olan qaddiñ ider mi ser-fürû serve
 Şu 'â'îñ zerresin bînâ olan olmaz mehe muḥtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 5). [tûbâ,]
 Bu Gürün gülzârı âyâ cennet-i a'lâ mîdır
 Dürlü dürlü bâr-dâr eşcârlar **tûbâ** mîdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 2). [tûbâ,]
 Pest olup nezdinde bunca qaddi **tûbâ** dilberân
 Bâġ-ı ḥübân içre yokdur kendi ġibi serv-i nâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 3). [tûbâ,]

tûb-ı efgânım şadâsından: Ağlayıp inleme sesimden.

Âh u zârım lerze-nâk itdi cihânı ser-be-ser
 Tûb-ı efgânım şadâsından yıkıldı Çâr-bâġ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 8). [tûb-ı efgânım şadâsından, -sından]

tûfân: 1. Nuh peygamber zamânında dünyâyı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur. 2. Çok şiddetli yağmur ve fırtına.

ğark-ı deryâ-yı firâkım ben hayâtı neyerim

Hâhiş-i bî-behredir **tûfân** hem de ‘ömr-i Nüh (Gulâmî Divanı , Gazel 32, Mısra 4). [tûfân,]

‘Înâyetle nazar kıl bu Gulâmî bendeye bir kez

Nihâyet-kâr **tûfândır** işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 12). [tûfândır, -dır]

tüfeng: Tüfek II hücum borusu; savaş, saldırı.

Ne hâcet tîr ü **tüfenge** o çîn-i cebhe bes renga

Degil inse irer senga keder şûr-ı lîkâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11). [tüfenge, -e]

tüfeng-i nâzı: Naz tüfeğini.

Tüfeng-i nâzı ber-düş eyleyüp bārūt-ı cevri ile

Pür itmiş sîne-i ‘uşşâk aña cāy-ı nişân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 9). [tüfeng-i nâzı, -ı]

tüg: At kılından süpürge biçiminde yapıp bir sırığa takılan, Osmanlılarda padişah, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi vb. kişilerce kullanılan belirti ve nişan.

Nice demlerdir ki düruz devlet-i dîdârdan

Ceyş-i miñnet mülk-i göñle çekmede **tüg** u ‘alem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 16). [tüg,]

Şavulsun gam sipâhı bār-gâhın tār-mâr itsün

Bıraksun **tüg** u sancâğın şitâb ile firâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2). [tüg,]

tuğrâ: Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.

Güşâde hâtır-ı gam-nâklar şimdi meserretten

Ki **tuğrâ-yı** sa ‘âdet bahş olundu dest-i vâlâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 28). [tuğrâ-yı, --yı]

tuğrâ-nüvîs: Tuğra çeken (kişi).

Mülk-i vaşla va‘d ile **tuğrâ-nüvîs** olma dirîğ

Tîre bahtım tâ ezel olmuş benim menkûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 9). [tuğrâ-nüvîs,]

tuğrâ-vı cefâ: Eziyet tuğrası.

Cedvel-i şıdka yaza ehl-i vefâdan leşker

Vire **tuğrâ-yı cefâ** anlara mîr-i ekber (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 8). [tuğrâ-yı cefâ,]

tuğyân: Taşma, taşkınlık; azgınlık, coşkunluk.

Zelîl ü zâr u süzânım hemân nâlân u giryânım

Muķîm-i şehri-i **tuğyânım** ‘ibâdet yok itâ‘athâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 16). [tuğyânım, --ım]

tuhfe: Armağan, hediye.

Gulâmî dil-güşâ bir nev-ğazel tanzîm idüp hāmem

Dine bu **tuhfe** kim bir ‘âşık-ı gam-hârdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 18). [tuhfe,]

tüken: Bitmek, sona ermek, kalmamak.

Eyâ Leylî-şîfat meh-ţal'atım şems-i zamânım gel
Tükenmez mi bu istiğnâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 12). [tükenmez, -mez]

tükenmez: Tükenmeyen, bitmeyen.

Çekerim çille-i hicrânı **tükenmez** yâ Rab
Meclis-i vaşda cânânemi dil-hôş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 3). [tükenmez,]

tûl: Zaman çokluğu, uzun müddet.

Başa püsküllü belâ alma beyân-ı vaşda
Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme **tûl** u dirâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 12). [tûl,]
Kıl hâzer taşdî-i serden **tûl** kılma mebhâşi
Şimdi degmez şi'r-i mevzûnuñ biñi bir aķçeye (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 31). [tûl,]

tulû': Doğma, doğuş II güneşin doğuşu.

Mihr-i hüsnüñ zerresi dünyâyı kılmışdır şu'â'
İtmese hürşîd **tulû'** senden alurlar irtifâ' (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 2). [tulû',]
Ey Gulâmî şems-i pür-nür-ı nigâr itdi **tulû'**
Şu'le-ver olmaķda zulmât-ı beden şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 9). [tulû',]

tulû' itdikde: Doğmak, doğuş.

'Araķ-rîz-i terahhüm oldı maħbûb-ı semâ rûyı
Tulû' itdikde şems-i ni'met ü ihsân-ı cân-efzâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 30). [tulû' itdikde, -dik, -de]

tûmâr: Dürülp yuvarlak yapılmış şey, tomar.

Germî-i mey şît-i neyle oldı ğam **tûmârı** tay
Şimdi raķş eyler sürür ile der ü divârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 11). [tûmârı, -ı]
Bu felek devr itmedi maķşûdum üzre bir zamân
Kaldı hasret maħşere **tûmâr-ı** hecri turma bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 10). [tûmâr-ı, --ı]
Tûmâr gibi 'aşkıñı kıl sînede melfûf
Yâ Rabbi derûnumda ğam-ı şevķiñi mazrûf (Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 1). [tûmâr,]

tünd: Sert.

Öyle tîz ü **tünddür** pây-ı sipâhî bādı kim
Olsa a'dâ rîĝ-i deşt-âsâ şavurur şarşarı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31). [tünddür, -dür]

tünd-bād-ı: Sert rüzgar.

Fezâ-yı hüsnede mânend-i **tünd-bād-ı** ecel
Olup süvâr-ı semend-i cefâ vü cevri ü 'azâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 9). [tünd-bād-ı,]

tur: (Boş) durma.

Nedir bu serserî gezmek cihân bāĝında bülbül-veş
Gülistân-ı dilârâda Gulâmî **turma** feryâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 12). [turma, -ma]
Pister-i ğafletde baş koyma devâc-ı râhata
Büriyâ-bâf-ı niyâz ol bu riyâdan **turma** geç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 8). [turma, -ma]

Başla zâra yeñiden **tırma** amân ey dil-i zâr
Ki çevirmiş yüzini bizden o şûh-ı ‘ayyâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 1). [tırma, -ma]
Bu felek devr itmedi mağşûdum üzre bir zamân
Kaldı hasret mağşere tûmâr-ı hecri **tırma** bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 10). [tırma, -ma]

tur: Bir durumun mevcut haliyle kalması.

Deşt-i hayretde kalup çün serserî bir yan **turur**
Hüsnuñe pek çok münâsib ey nigârım sâde fes (Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 5). [turur, -ur]

tur: (Yiyecekler veya nesneler) Bulunduğu yerde bir zaman kalıp beklemek, üzerinden zaman geçmek.

Cüy-ı ihsânın kenârında **tururdu** teşneler
Âb-ı lûtfuñdan kamu olmuşdı reyân yâ Hâlim (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 31). [tururdu, -ur, -dı]

tur: Beklemek.

Gulâmî âsitânında **turur** emrâz-ı ‘işyânla
Keremle kıl şefâ‘at eyle dermânı ‘Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 13). [turur, -ur]

türâb: Toprak, hâk.

Gulâmî‘den şabâ var söyle hüsün şanmasun bâkî
‘Azîz-i Mısr iken Yûsuf **türâb** içre nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 14). [türâb,]

turan: Duran, bekleyen.

Rüsvâ-yı cihânız belî sultân-ı zamânız
Baş üzre **turan** efser-i zîbâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 8). [turan,]

turfa: Ar. Garip, nadide, tuhaf, gülünç.

Ol nergis-i bîmâr ‘aceb hûş-rübâdır
Ol zâlim-i mazlûm-nümâ **turfa** belâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 66, Mısra 2). [turfa,]

turi: Duru, saf, berrak.

Şimdi ger ta‘lîmde râhat **turi** hep gûş ider
Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez râhat **turi** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 37). [turi,]
Şimdi ger ta‘lîmde râhat **turi** hep gûş ider
Cümle rûz-ı ceng mestdir diñlemez râhat **turi** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 38). [turi,]

tür-i: Hz. Mûsâ‘nın vahiy ve tecellîye mazhar olduğu dağ, Sînâ dağı, Tûr-ı Sînâ.

Nigârâ ‘âşıka nûr-ı tecellî
Müyesser **Tür-i** ‘aşkıñda çü Mûsâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 20). [tür-i,]

tur-ı fu‘âd-ı pâkde: Temiz kalpte bekleyen.

‘Aşk ‘âşıka tecellî-i Perverdigâr‘dır
Tur-ı fu‘âd-ı pâkde kılmış karar-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 4). [tur-ı fu‘âd-ı pâkde, -de]

türk: Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlelere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçe‘nin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu millettten olan kimse.

Yād kılsun luṭfını tā ḥaṣre dek ḥalk-ı cihān

Türk ü Hind ü Rüm u A‘rāb u ‘Acem ser-tā-be-pā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 12). [türk,]

turma: Durmadan, devamlı.

Bende-i ‘aşkım ezelden elde yokdur ihtiyār

ğayri **turmaz** bu Ğulāmī inler aḡlar zār zār (Gulāmī Divanı , Müseddes 5, Mısra 38). [turmaz, -z]

turmayup: Devamlı, durmaksızın.

Sütün-ı ḥayme-i ḥüzne meserret pāy-zen olsun

O kāfır ceys-i miḥnet **turmayup** terk-i diyār itsün (Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 4). [turmayup,]

Gün-be-gün artar firāk-ı yār ile ḥüzün ü keder

Eşk-i çeşmim oldı deryā **turmayup** dā‘im aḡar (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 6). [turmayup,]

turra-i kākülünde: Saçının kākülünde.

Ṭurra-i kākülünde biñ göñli esīr ü bend idüp

Şāne-zen-i cefā ile düşmeye kec zünün ider (Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 5). [turra-i kākülünde, -in, -de]

turra-i tarrār: Hilekar mührü.

Nigāh-ı yār ile birlik Ğulāmī **turra-i tarrār**

Metā‘-ı ḡalbi cümle kıldılar bir laḡzada yaḡmā (Gulāmī Divanı , Gazel 5, Mısra 9). [turra-i tarrār,]

turra-i zülf-i vişāli: Saçının kākülüne kavuşması.

Ṭurra-i zülf-i vişāli büyüñ bād-ı nesīm

Çün irişdüñ demāḡ-ı cāna oldı müşk-sā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 27). [turra-i zülf-i vişāli, --i-i]

turra-i zülfin: Saçının kākülünü.

Şāhid-i maḡmūr-ı cām-ı naḡvete dün uğradım

Ṭurra-i zülfin daḡıtmış ‘ārīza fes başda kec (Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 10). [turra-i zülfin, -i, -n]

Açarsa **turra-i zülfin** eger bād-ı şabā nā-ḡāh

Ki ḡisüya seni bend itmesün ḡāk ile yeksān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 5). [turra-i zülfin, -i, -n]

tüşe: Azık, ölmeyecek kadar yenecek şey.

Ḥayāl-i būs-ı rüy-ı māh-veşler ile dil-şādım

Ṭarīḡ-ı ‘aşḡda şabr u taḡammül **tüşe** vü zādım (Gulāmī Divanı , Müseddes 4, Mısra 4). [tüşe,]

tu‘st: Karşılaşmak, rastlamak.

Be-rāh-ı **tu‘st** dü çeşmem be-şad melāl müdām

Dü ḡuş der-pey-i peyk-i şadā-yı dü aḡdām (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 1). [tu‘st,]

tut: 1. tutmak, almak, yakalamak. 2. tutmak, edinmek, sahiplenmek, sahip çıkmak, kabul etmek. 3. yapmak, elde etmek; tutar, yakalar.

Şad-miḥnet ile ḡān-ḡāh-ı ‘aşḡa düşürdi

Ṭutdum o zamān mürşid-i ‘aşḡdan hele ben yed (Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 4). [ṭutdum, -du, -m]

Meydān-ı lebi būsına irmez fem-i ‘uşşāk

Şemşir **tutar** ḡaṭları ḡisüsü çerēdir (Gulāmī Divanı , Gazel 47, Mısra 8). [tutar, -ar]

Hem-‘inān olmasını şanma Ğulāmī dā’im
Şeh-süvārım gün olur ki reh-i hicrānı **tutar** (*Ğulāmī Divanı , Gazel 59, Mısra 10*). [*tutar, -ar*]
Tekye kılmak sâhile mümkün miyân-ı bahırda
Kim **tutarsa** vakt-i tûfân dâmen-i teslim kim (*Ğulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 4*). [*tutarsa, -ar, -sa*]
Raķībi şar‘a **tutmuş** cism-i nâ-pâkin çalar senge
Haber almış ki ben yâr-ı perî-ruhsâra çarpıldım (*Ğulāmī Divanı , Gazel 130, Mısra 5*). [*tutmuş, -muş*]
Pendi terk eyle eyâ nâşih-i ğâfil **tutamaz**
Bādî hikmetle eger olsa da biñ Eflâtûn (*Ğulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 5*). [*tutamaz, -amaz*]
Tut yedin kemter Ğulāmī’niñ hâlâş it vartadan
Fikr-i hulyâ-yı ruhuñla hâlimiz cānâ yamān (*Ğulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 13*). [*tut,]*
Şeş-cihetden tûĝ-ı hasret **tutdı** cellād-ı kazā
Cinn ü ins aĝlar Ğulāmī’niñ bu hây u hüyına (*Ğulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 13*). [*tutdı, -dı*]
Meveddet ile elinde piyâle lâle **tutar**
Nazar-fiğenlere itmekdedir ‘atâ vü nişâr (*Ğulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 23*). [*tutar, -ar*]
Tutarsa çeşme-i la’liñ egerçi mā-i hayât
Delîlimiz haţ-ı sebziñdir oldı fi’z-zulemât (*Ğulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 3*). [*tutarsa, -ar, -sa*]

tut-: 1. tutmak, almak, yakalamak. 2. tutmak, edinmek, sahiplenmek, sahip çıkmak, kabul etmek. 3. yapmak, elde etmek; tutar, yakalar.

Bu Ğulāmī çâkeri kıldıñ cüdâ dildârdan
Ey felek **tutmaz** mı âyâ bunca efgānım seni (*Ğulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 10*). [*tutmaz, --maz*]
Dâmenin **tutmuş** bulur sultân-ı ‘Abdu’l-Ķâdir’i
Mażhar-ı luţf u hidâyetdir gürûh-ı Ķâdirî (*Ğulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 19*). [*tutmuş, -muş*]

tut güftâr-ı: Söylenen sözü tut.

Terk-i aĝyâr it Ğulāmī ister iseñ vaşl-ı Hâk
Dâmen-i pâkin bırakma diñle **tut güftâr-ı** şeyh (*Ğulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 18*). [*tut güftâr-ı,]*

tutdı: 1. tutmak, almak, yakalamak. 2. tutmak, edinmek, sahiplenmek, sahip çıkmak, kabul etmek. 3. yapmak, elde etmek; tutar, yakalar.

Ğulāmī dil-güşâ bağ-ı şafâda **tutdı** dil mesken
Açıldı gonca-i âmâl bülbül iftiḥâr itsün (*Ğulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 13*). [*tutdı, -dı*]
Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ şaçılır
Haţıñ meh-i ruhuñı **tutdı** çünkü hâle gibi (*Ğulāmī Divanı , Gazel 186, Mısra 6*). [*tutdı, -dı*]

tutdı efgānım: Ağlayıp inledim.

Bir gül-i zîbâya bend itdim dili bülbül gibi
Tuţdı efgānım gülistân-ı cihānı her taraf (*Ğulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 4*). [*tutdı efgānım,]*

tutı: 1. Papağan. 2. Konuşmayı seven, konuşkan.

Bir arada mümkün olmaz **tutı** vü zâĝ-ı siyâh
Çünkü nâ-cinsân ile şöḡbet olur nâr-ı şedîd (*Ğulāmī Divanı , Gazel 36, Mısra 5*). [*tutı,]*
Şanavber-kaç ile aĝyâr içinde hoş-hırām itme
gürâb ile eyâ **tutı** dehen-sîre devām itme (*Ğulāmī Divanı , Gazel 169, Mısra 2*). [*tutı,]*

tūṭī-i: 1. Papağan. 2. Konuşmayı seven, konuşkan.

Ṭūṭī-i ṭab‘a gelüp bir zevk u ḥālât-ı ‘azîm

Büse-i gül-fâm-lebler gül-be-şekkerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 3). [ṭūṭī-i,]

tūṭī-i hoş-gûlarındandır: Tatlı dilli papağanlarındandır.

Ḳafes-bend-i belâ-yı derd-i ḥasretür sükût itmiş

Ġulâmî gerçi şâhın **tūṭī-i hoş-gûlarındandır** (Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 10). [tūṭī-i hoş-gûlarındandır, -lar-ı-n-dandır]

tūṭī-i şekker-şikenî: Tatlı dilli papağanı.

Ḳafes-i mülket-i hicrânda esîr olmuşdur

Ḳande görsem ‘acebâ **tūṭī-i şekker-şikenî** (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 6). [ṭūṭī-i şekker-şikenî, -i]

tūṭī-i ṭab‘-ı sūḥan-verler: Güzel sözlü güzel huylu papağanları.

Ḳafes-bend-i ğam iken **tūṭī-i ṭab‘-ı sūḥan-verler**

Reh-i taḥlîşî bulmuş bed‘ kılmış şi‘r ü inşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 15). [ṭūṭī-i ṭab‘-ı sūḥan-verler, -ler]

tūṭiyâ: Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu | Güzelin ayak tozu.

Tūṭiyâdır ḥâk-i dergâhın ‘uyûn-ı cānlara

Çeşme-i ḥurşîd-i rahmetle ‘inâyetsin ‘Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 11). [tūṭiyâdır, -dır]

tūṭiyâ-bahş-ı zivâ: Parlak sürmesini bahşeden.

Dîde-i ḳalbe Ġulâmî ḳademi ḥâkî olup

Tūṭiyâ-bahş-ı zivâ Ḥazret-i ğavṣu‘l-A‘zam (Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 16). [tūṭiyâ-bahş-ı zivâ,]

tūṭiyân: Dudular, papağanlar.

Maḳdemin ḳoysun deyi ferş oldu arza serviler

Ṭūṭiyân açmış dehânın zevk ile dir merḥabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 4). [ṭūṭiyân,]

Enîsem vaḥşiyân u hem refîkem ṭâyirân geşte

Celîsem **ṭūṭiyân** u bülbûlân şeb rûz hem-râzem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 12). [ṭūṭiyân,]

tutmak: Alıkoymak, zaptetmek.

Nâminı a‘dâlarıñ dilde nedir **tutma** gel

Ben gibi ey ḳaddi serv herkese açma lisân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 23). [tutma, -ma]

tutmaz: Dinlemez.

Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme dirim

Ṭutmaz o hercâyî varur şöhret ü şânı dün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12). [tutmaz,]

tutmuş: "Bir şeyi yapmaya teşebbüs etme, girişme" anlamı taşıyan bir kalıp ifade.

‘Adû-yı münkirânla hem-nişîn olmuş sarâyında

Müsâvî **tutmuş** ol bîġānegānî āşinâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 12). [tutmuş, -muş]

Beyâbân-ı melâmet içre şâhâ ğam peyin **tutmuş**

Miyâna hem kemer-beste cefâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 3). [tutmuş, -muş]

Cihāt-ı sittemiz **tutmuş** ceres-veş şit-i 'işyânlar
Giriftâr-ı yed-i düzd-i hevâyız yâ Resûlallâh (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 5*). [*tutmuş, -muş*]
Ey cihân bâğında bî-akrân u hikmet cevheri
'Âlemi **tutmuş** ser-â-ser mihr-i rüyûn enveri (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 2*). [*tutmuş, -muş*]

tuy: Duymak, işitmek // Görmek.

Gülşen içre arttı derdi bülbülün derdim **tuyup**
Ey gül-i neşküfte sen şādān mısın giryān mısın (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 11*). [*tuyup, -up*]

tuyûr: Kuşlar; "tayr"ın cem'idir.

Çanad açup uçar iken **tuyûri** görse eger
Olur mı şayd 'aceb ol tab'-ı bāzdan fāriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 5*). [*tuyûri, -ı*]

U

u: "Ve" bağlacı.

İlāhî zād-ı rāhım cürmdür nefsim dahî rehber
Delîl ü reh-nümâ kıl Hızır-ı tevfiğ **u** hidāyethā (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 14*). [*u,*]
Zelîl ü zār **u** sūzānım hemān nālān **u** giryānım
Muķīm-i şeh-r-i tuğyānım 'ibādet yok itā'athā (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 15*). [*u,*]
Nām-ı Hāk'la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidā
Kim bula ruhsār-ı 'aşk anıñla zīb **ü** intihā (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 2*). [*ü,*]
Gülşen-i hamd içre sünbüldür şehā bil besmele
Ol durur ser-levhaya tezyîn **ü** minhācū'l-hüdā (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 4*). [*ü,*]
Mā-sivā gıll **u** gışından pāk kıl dil hānesin
Ey Gulāmî şāh-ı 'aşkıñ kaşrına ola sezā (*Gulâmî Divanı , Gazel 3, Mısra 13*). [*u,*]
Şarardı dāğ-dār oldu Hudāyā lāle-i āmāl
Eser bād-ı hāzān-ı haşret **ü** gam rüz u şeb cānā (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 6*). [*ü,*]
Ehl-i 'aşka reh-nümā vü muķtedāsıñ dil-rübā
Pişvā hem zīb **ü** zībāsıñ dilārā habbezā (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 2*). [*ü,*]
Merhamet-pīrā kerem-fermā şacı leylā meded
Nāz **u** istiğnā ider 'uşşākına bî-intihā (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 12*). [*u,*]
Kıldı sūzān kalbimi yār haşretiñ ger itsem āh
Lerzeler peydā ider bu heft-arz **u** nüh-semā (*Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 16*). [*u,*]
Müntezir oldu bütün tağlardaki tayr **u** vuḥuş
Hāk-i pāye sürmek için yüzlerin ya'nī şehā (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 9*). [*u,*]
Ka'be-i hüsnünde ḥālīndir hacet ebrūlarıñ
Çün hilāl olmuş saña mihrāb **u** minberdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 4*). [*u,*]
Şadā-yı şit-i fiğānem girift 'ālem-rā
Zi-'aşk **u** mihr-i tu cānā çü kerd dil āvā (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*u,*]
Ey Gulāmî revzen-i zār **u** niyāzı rüz **u** şeb
Sīneden aç bildirir derd-i derūnuñ Hāk aña (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 17*). [*u,*]
Şehā māhā ḥayāl **ü** intizārıñ
Dü-çeşmim merdümünde eylemiş cā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 9*). [*ü,*]

Dili dīvāne iden şūh **u** sitem-kār ḥabīb
 Fūrkatīyle nice ‘uşşākı kılan zār ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 1*). [u,]
 Nigeh-i nīme ile aldı elimden hūşum
 Dīn **ü** imānımı ğayb eyledi efkār ḥabīb (*Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 12*). [ü,]
 Şad-edā biñ nāz **u** istiğnā ile cānānımız
 ‘Arz idüp ḥasret-keş-i dīdārına ruḥsār şeb (*Gulāmī Divanı , Gazel 17, Mısra 3*). [u,]
 Cemāl-i zīver-i ferḥāl **ü** ḥāl-i dildāra
 Bakınca ğāzelenür şafḥa-i ruḥı zi-ḥicāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 5*). [ü,]
 Fezā-yı ḥüsnde mānend-i tünd-bād-ı ecel
 Olup süvār-ı semend-i cefā vü cevır **ü** ‘azāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 10*). [ü,]
 Virürse luṭf ile bir iki buse ‘āşıkına
 Ne çok deyü ider ol dem şümār **u** ‘add **u** ḥisāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [u,]
 Virürse luṭf ile bir iki buse ‘āşıkına
 Ne çok deyü ider ol dem şümār **u** ‘add **u** ḥisāb (*Gulāmī Divanı , Gazel 18, Mısra 14*). [u,]
 Vücūdın nāz **u** ni‘metle iden perverde dünyāda
 Tarīḫ-i ḥubb-ı Ḥaḳḳ ‘a nā-münāsib nā-kesāndır hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 9*). [u,]
 Ne dem görürse nigārım ider ḥicāb ‘aceb
 Kebāb olursa bu āteşle cān **u** dil ne ‘aceb (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 2*). [u,]
 Qapandı mey-kede-i miḥnete bu baḥt-ı siyāh
 Ḥarāmdır bize min-ba‘d bezm-i ‘ayş **u** tarab (*Gulāmī Divanı , Gazel 20, Mısra 6*). [u,]
 Bu cism **ü** cān seniñ rāhıñda olmuş ḥāk ile yeksān
 Terāḥḥum kıl bu dil-efgendeye iḥsān müzdād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 9*). [ü,]
 Ḥabs olup qalmış zenaḥdānıñda çok zūr-āverān
 Āh **u** efğān ile qopmuş arada şad-cedelāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 6*). [u,]
 Şu‘leī ez-rüy-ı ḥüsneş ger bi-tābed der-dilem
 Vālih **ü** ḥayrān şevem ez ḥūr-ı nūr-efzā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 6*). [ü,]
 Kerd vīrān kişver-i ‘aḳlem sipāh-ı zülf-i **ü**
 Pes ez-īn ma‘mūr ne-mī-ḥāhed şod ez-ḥulyā-yı düst (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 7*). [ü,]
 Fiğān **u** zār-ı ‘āşıkdan şafālar kesb ider cānān
 Tabībīñ zevḳine āh-ı dil-i bīmārdır bā‘iş (*Gulāmī Divanı , Gazel 27, Mısra 7*). [u,]
 İder mi ḥastegān-ı ‘aşka tedbīr eylemek te‘şīr
 Meger kim tūr-i efğān **u** ciger-süz ire der-āmāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 28, Mısra 8*). [u,]
 Nabz-ğīri daḫi Lokmān **u** Aristū olsa
 Viremez ḥaste-i ‘aşk-ı ruḥ-ı ra‘nāya ‘ilāc (*Gulāmī Divanı , Gazel 29, Mısra 3*). [u,]
 Ey Gulāmī kādī-i eş‘ār **u** nazmım ben bugün
 Şāhid-i da‘vā-yı fazlım bu ğazeldir hem ḥücec (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 13*). [u,]
 Eylediñ ez-her-cihet sehv **ü** ḥaṭāları gōñül
 Bed‘-i istiğfār idüp kıl tevbe mānend-i naşūḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 5*). [ü,]
 Gel rāḥat-ı revānım rencūr **u** nā-tüvānım
 ‘Aşkıñla yandı cānım vaşlıñla vir ferāyih (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 5*). [u,]
 Zīb-i rüy-ı ḥüsn-i dilberdir efendim zülf **ü** ruḥ
 Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim zülf **ü** ruḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 1*). [ü,]
 Zīb-i rüy-ı ḥüsn-i dilberdir efendim zülf **ü** ruḥ
 Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim zülf **ü** ruḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 2*). [ü,]

Nice gördükde hālāş itsün cenānın 'āşıkān
 Qalbe kim dām-ı muqadderdir efendim zülf ü ruh (Gulāmî Divanı , Gazel 34, Mısra 4). [ü,]
 Şāhbāzîñ pençesinden kırtaramaz kimse ser
 Vech-i pākinde muharrerdir efendim zülf ü ruh (Gulāmî Divanı , Gazel 34, Mısra 6). [ü,]
 Biri zülmet dıgeri nürdur deyü yazdı selef
 Āb-ı hayvānı müfesserdur efendim zülf ü ruh (Gulāmî Divanı , Gazel 34, Mısra 8). [ü,]
 Ey Gulāmî hüsniniñ dībācesinde dilberiñ
 Bir güzle ra'nā vî ziverdir efendim zülf ü ruh (Gulāmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10). [ü,]
 Āh u zārın nevhasın şīt ü nevāsın cümlesin
 Bī-menāfī' oldıgın añlar ider ezkār-ı şeyh (Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 11). [u,]
 Āh u zārın nevhasın şīt ü nevāsın cümlesin
 Bī-menāfī' oldıgın añlar ider ezkār-ı şeyh (Gulāmî Divanı , Gazel 35, Mısra 11). [ü,]
 Reftem ü dīdem be-süy-ı servhā-yı bes bülend
 Der-derün şān hem-çü tū serv-i hūrāmānī ne-būd (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 3). [ü,]
 Rīşte-i zülfeş be-cān best ü zenaḥdāneş fikend
 ĩn çünñ zindān u bend der-hiç sultānī ne-būd (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 5). [ü,]
 Rīşte-i zülfeş be-cān best ü zenaḥdāneş fikend
 ĩn çünñ zindān u bend der-hiç sultānī ne-būd (Gulāmî Divanı , Gazel 37, Mısra 6). [u,]
 Eyledim remzen niyāz-ı bī-kerān gūş urmadı
 Nāz u istiğnā ile ser çekdi serv-āsā meded (Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 6). [u,]
 Gitmedi dilden ḥayāl ü ḥāl-i rüyūñ zīneti
 Taḥt-ı hüsnüñ üzre Hindü-beççedir çendān lezīz (Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 3). [ü,]
 Gāḥ müjgānıñ ḳapar kefden dilim gāḥice ḥaṭ
 Būstān-ı devletiñde ḥār u hem reyḥān lezīz (Gulāmî Divanı , Gazel 40, Mısra 6). [u,]
 Tūṭī-i ṭab'a gelüp bir zevḳ u ḥālāt-ı 'azīm
 Būse-i gül-fām-lebler gül-be-şekkerden lezīz (Gulāmî Divanı , Gazel 42, Mısra 3). [u,]
 Māl ü emlāki fenāya virdi cānā üç ṭalāk
 Zāhiren hem bātinen şāh-ı cihāndır Bū-Bekir (Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 3). [ü,]
 Hem-refīḳ-i ġār-ı Faḥr-i 'Ālemīn olmuş idi
 Şıdḳ u luṭf u merḥametde bī-nişāndır Bū-Bekir (Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 10). [u,]
 Hem-refīḳ-i ġār-ı Faḥr-i 'Ālemīn olmuş idi
 Şıdḳ u luṭf u merḥametde bī-nişāndır Bū-Bekir (Gulāmî Divanı , Gazel 43, Mısra 10). [u,]
 Gün-be-gün yā Rab benim derd ü ġamım efzūn olur
 Rāḥatı hiç görmeyüp dā'im ġoñul maḥzūn olur (Gulāmî Divanı , Gazel 44, Mısra 1). [ü,]
 Aḥvāl-i derūnumdan idi bī-ḥaber evvel
 Rīş-i dile eylerdi devā bā-leb ü ġüftār (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 10). [ü,]
 Üftāde-i zindān-ı zenaḥ-dānına min-ba'd
 Arturdi belā cevri ü cefāyāyī çü āgyār (Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 14). [ü,]
 Ey Gulāmî gerçi şabr itmek zafer miftāḥıdır
 Yāri görsem ġayr ile şabr u ḳarār elden gider (Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 10). [u,]
 Çarḳı hevā-yı ṭal'atıñ vālīh u ser-nigūn ider
 Nīze-i şemsi cismine silsile-i cūnūn ider (Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1). [u,]
 Furtuna-fersā-yı kerem dilbere dil virme dirim
 Tıtmaz o hercāyī varur şöhret ü şānı dūn ider (Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12). [ü,]

Āsitān-ı ğavṣu'l-a'zam bende-i nāçiziyim
 Ol şehiñ dā'im Ġulāmī ġālib **ü** manṣūr olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 10*). [ü,]
 Gülzār-ı 'ārızı ki temāṣā-yı dīdedir
 Tolmuş benefşe nergis **ü** gül-nāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 4*). [ü,]
 Yāriñ bize itdükleri hep cevır **ü** cefādır
 Zannınca cefā 'āṣıka iḥsān u 'aṭādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 1*). [ü,]
 Yāriñ bize itdükleri hep cevır **ü** cefādır
 Zannınca cefā 'āṣıka iḥsān **u** 'aṭādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 56, Mısra 2*). [u,]
 Hūmār-ālūde çeşm-i yāri seyyār oldığım günden
 Göñül şeydā-sıfat bī-hūṣ-ı cām-ı nāz **u** naḥvetdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 58, Mısra 6*). [u,]
 Rūz **u** rüşenden şeb-i tāriki farq itmez gözüm
 Gel de gör hāl-i Ġulāmī nice yārim gel de gör (*Gulāmī Divanı , Gazel 60, Mısra 9*). [u,]
 Deryā-yı ğama düşdiğini görse o gül-rūy
 Raḥm eylemeyüp dir buña şāyān **u** sezādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 10*). [u,]
 O vakit çāk-i girībān-ı ḥayā eyleyelim
 Mā-cerāmız idelim ağlayarak 'add **ü** şumār (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 12*). [ü,]
 Ol neş'eden ki kūh **u** beyābān ser şalar
 Bu baḥt-ı ḥāb-reftemize bir fesānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 5*). [u,]
 Hākī-nihād **u** meşreb-i āzāde fi'l-meşel
 Şadra geçerse yine aña āsitānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 7*). [u,]
 Zinhār şalma künc-i kafesden birūna pāy
 Maṭlab ḥayātdan saña ger āb **ü** dānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 10*). [u,]
 Şen olsun Asbuzı gülşen gülünde būy-ı behcet var
 Hezār **u** bülbulinde nağme-i şūr-ı maḥabbet var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 2*). [u,]
 Edālarla ider şad-nāz **u** istiğnā kılur ibrāz
 Sürürından terennüm-sāz olur bülbul ki vuşlat var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 7*). [u,]
 Hezārān 'andelībiñ eşk-i çeşminden revān olmuş
 Nice biñ nehr-i cārī bağ **u** bustān içre keşret var (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [u,]
 'İd-i aḥḥā herkese virdi sürür **u** hem ḥuzūr
 Biz fakīriñ zātınızdān derd ile pūr-dādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 17*). [u,]
 Mest-i yāriñ tā ezelden vālih **u** ḥayrānıyız
 ğayrı izhār eyleriz dergāhına efkārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 3*). [u,]
 Germī-i mey şīt-i neyle oldu ğam tūmārı tay
 Şimdi rakş eyler sürür ile der **ü** dīvārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 12*). [ü,]
 Şerm-dār eyler behiştin sūnbül **ü** süsenlerin
 Hānde ile ğonca-i neşküfte-i gülzārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 15*). [ü,]
 Dehr içinde bilme bā'is faḥra şevb **ü** pāyeyi
 İstemez sīmīn ğılāfi seyf-i āb-ı dārimız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 27*). [ü,]
 Başa pūsküllü belā alma beyān-ı vaşlda
 Düşme kıl **ü** kāle baḥşi eyleme tūl u dirāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 12*). [ü,]
 Başa pūsküllü belā alma beyān-ı vaşlda
 Düşme kıl **ü** kāle baḥşi eyleme tūl **u** dirāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 12*). [u,]
 Ger niķābın kıldırursa göz yumar üftādelər
 Rūyına bakmaḳlığa koymaz ḥicāb **u** 'ārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 8*). [u,]

Sâķī-i sīmīn-sürīn bī-dīn-i devrānla hemān
 Bāde-nüş-ı hecr ü fikr-i yārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 4*). [ü,]
 Rüz u şeb zülf ü haṭ u ḥālīñ ḥayālīyle begim
 Dilde mār u ‘akreb ü cerrārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 5*). [ü,]
 Rüz u şeb zülf ü haṭ u ḥālīñ ḥayālīyle begim
 Dilde mār u ‘akreb ü cerrārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 5*). [u,]
 Rüz u şeb zülf ü haṭ u ḥālīñ ḥayālīyle begim
 Dilde mār u ‘akreb ü cerrārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 6*). [u,]
 Rüz u şeb zülf ü haṭ u ḥālīñ ḥayālīyle begim
 Dilde mār u ‘akreb ü cerrārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 6*). [ü,]
 Neyle meyle muṭrib ü sākīyle hoş olmaz göñül
 Ārzū-yı şīve-i güftārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 7*). [ü,]
 Ey Ğulāmī meclis-i fikr-i vişāl-i yārda
 Nağme-perdāz u niyāz u zārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 14*). [u,]
 Ey Ğulāmī meclis-i fikr-i vişāl-i yārda
 Nağme-perdāz u niyāz u zārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 14*). [u,]
 Bezm-i ünsiyyet mübeddel iftirāk u ḥasrete
 Sāye-i sākīde hem cām-ı cefā mestānıyız (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 3*). [u,]
 Kesildi pāyımız zāhirde gerçi kūy-ı cānāndan
 Kesilmez ‘aşķ u şevķi dilde cānā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 4*). [u,]
 Bisāt-ı ḳurbdan mehcūr u dūruz līk sulṭānım
 Ser-i üftādegāna feyz-i ‘ulyā artar eksilmez (*Gulāmī Divanı , Gazel 77, Mısra 7*). [u,]
 Derūnum derdini dildāra yazmaḳdan ḳalem ‘āciz
 Beyānından hezārān olsa tār-ı zīr ü bem ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 2*). [ü,]
 Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez
 Gözüm yaşından olmuş telḥ u şüre baḥr u yem ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [u,]
 Der-i cānāna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez
 Gözüm yaşından olmuş telḥ u şüre baḥr u yem ‘āciz (*Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [u,]
 Saña ḥübān-ı ‘ālem içre dirler şāh-ı ma‘şūḳān
 Ḳıryās it ḥüsnuñi cānā ne güne şūḥ u şeng olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 82, Mısra 6*). [u,]
 Şarāb-ı şabr ey dil gerçi telḥ u cān-sitān olmuş
 Velī şūrābe-i rüz-ı taḥassūr pīş-ez-ān olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 1*). [u,]
 Neşāt-ı meyledir bu şūr u şeydālīk dilā her ān
 Saña mestānelik bir dīde-i ḥammārdan ḳalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 9*). [u,]
 Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim senden meded Ḥālīş
 Enīn ü āh u sūzāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 1*). [ü,]
 Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim senden meded Ḥālīş
 Enīn ü āh u sūzāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 2*). [ü,]
 Dem-ā-dem derd ü efgāndır işim senden meded Ḥālīş
 Enīn ü āh u sūzāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 2*). [u,]
 Hemān bir laḥza āsūde maḳām u meskenim yokdur
 Nehār u leyl giryāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 3*). [u,]
 Hezārān ‘āşīḳıñ ḥācet-revāsī āsitānıñdır
 Benim efgān u nālāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 8*). [u,]

Nāz **u** sitemi ‘āşık-ı maḥzūnına maḥşūş
 Luṭf **u** keremi şādika yok dūnına maḥşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 1*). [u,]
 Nāz **u** sitemi ‘āşık-ı maḥzūnına maḥşūş
 Luṭf **u** keremi şādika yok dūnına maḥşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 2*). [u,]
 Mü’minim hem kāfirim dönmem bu sözden bir zamān
 Rūy **u** müyuñ çünki olmuş küfr ü imāndan ğaraż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 4*). [u,]
 Mü’minim hem kāfirim dönmem bu sözden bir zamān
 Rūy **u** müyuñ çünki olmuş küfr **ü** imāndan ğaraż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 4*). [ü,]
 Sitem **ü** cevri **ü** cefāyā ile me’lūf olma
 İtme āgyār gibi ‘āşık ile ceng **ü** nümāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [ü,]
 Sitem **ü** cevri **ü** cefāyā ile me’lūf olma
 İtme āgyār gibi ‘āşık ile ceng **ü** nümāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 3*). [ü,]
 Sitem **ü** cevri **ü** cefāyā ile me’lūf olma
 İtme āgyār gibi ‘āşık ile ceng **ü** nümāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 96, Mısra 4*). [ü,]
 Āh **u** zārım lerze-nāk itdi cihānı ser-be-ser
 Tūb-ı efgānım şadāsından yıkıldı Çār-bāğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 7*). [u,]
 Şikest olsun seri pāyı miyānı cümle endāmı
 Anıñ kim sinesinde zerrece mihr **ü** maḥabbet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 12*). [ü,]
 Def **ü** çeng **ü** çeğāne sāzlar sañtūrlar neyler
 O yerde kim nevā-perdāz rakḳāş-ı ḥaḳīḳat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 15*). [ü,]
 Def **ü** çeng **ü** çeğāne sāzlar sañtūrlar neyler
 O yerde kim nevā-perdāz rakḳāş-ı ḥaḳīḳat yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 15*). [ü,]
 Mīnā-yı neng **ü** ‘ārı çalup senge şevḳ ile
 Pīr-i muğānı var ara bul kāse-dār-ı ‘aşḳ (*Gulāmī Divanı , Gazel 106, Mısra 11*). [ü,]
 Rakīb-i bed-liḳā āgyārlarla zevḳ **u** ‘işretler
 Gürūh-ı derd ü ḥasret-keşlere şūr-ı liḳā itmek (*Gulāmī Divanı , Gazel 109, Mısra 3*). [u,]
 ‘Andelīb-āsā maḳām iken gūlistān-ı vişāl
 Dūr **u** mehcūr eyledi ğonca-dehānım fūrḳatiñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 110, Mısra 8*). [u,]
 Aldıñ ‘aḳl **u** dīnimi ğāret-ger-i imān mısıñ
 Kişver-i göñlüm ḥarāb itdiñ Hülāgū Ḥān mısıñ (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 1*). [u,]
 Beyt-i ḥasretde ḥazīn **ü** zār giryān oldıgım
 Kim ḥayālātıñ gibi şāhıñ eśīridir göñül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 5*). [ü,]
 Ḥayāl-i rüy u leb-i la’liñ ile sultānım
 Derūn-ı dilde zūhūr eylemişdi derd **ü** melāl (*Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 10*). [ü,]
 Yolında çekdiceğim cevri **ü** miḥnet **ü** endūh
 Nukūd-ı eşk-i ‘uyūnum hebā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 3*). [ü,]
 Yolında çekdiceğim cevri **ü** miḥnet **ü** endūh
 Nukūd-ı eşk-i ‘uyūnum hebā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 3*). [ü,]
 Düşen bu vādī-i ‘aşḳa olur ğarīb ü sefīl
 Şarāb **u** ekli ḳamusı belā imiş bildim (*Gulāmī Divanı , Gazel 119, Mısra 12*). [u,]
 Yok Ğulāmī servde fikr-i ḥazān **u** nev-bahār
 Rāh-gīr olmaz mücerred dilde ḥavf **u** bīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 13*). [u,]
 Yok Ğulāmī servde fikr-i ḥazān **u** nev-bahār
 Rāh-gīr olmaz mücerred dilde ḥavf **u** bīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 14*). [u,]

Nice demlerdir ki düruz devlet-i dîdârdan
 Ceyş-i miñnet mülk-i gönle çekmede tûğ **u** 'alem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 16). [u,]
 Çāk çāk olmuş girîbân-ı taħammül el virür
 Bunca bî-ħad bî-maħal itdükleriñ dâd **u** sitem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 22). [u,]
 Vaktidir bûs-ı lebiñle al Ğulâmî ħâtırın
 Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ nolur luţf **u** kerem (Gulâmî Divanı , Gazel 123, Mısra 24). [u,]
 Zâhidâ leb-teşneyim ta 'n itme mey-nûş oldıgım
 Gör neden diğkatle böyle mest **ü** medhûş oldıgım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 2). [ü,]
 Sâķî-i çeşm-i ħumâr-âlüdeniñ maħmûriyam
 Çok mıdır 'âlemde şeydâ rind **ü** bî-hûş oldıgım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 4). [ü,]
 Zülf-i yâre bağladı göñlüm felek ħışm eyleyüp
 Bildi 'aķl **u** fikrden küllî ferâmûş oldıgım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 8). [u,]
 Feth-i bâb olmadı çün ħân-ķah **u** medreseden
 Ba 'd-ezîñ ħâķ-nişîn-i der-i mey-ħâne olam (Gulâmî Divanı , Gazel 127, Mısra 7). [u,]
 Hümûm **u** miñnet ü ğam verd-i derd-i dūrî-i dildâr
 Olur ħandân gülzâr-ı cinân içre şehâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 3). [u,]
 Hümûm **u** miñnet **ü** ğam verd-i derd-i dūrî-i dildâr
 Olur ħandân gülzâr-ı cinân içre şehâ her dem (Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 3). [ü,]
 Bi-burdeî zi-dilem dîn **ü** şabr **u** hûş ez-ser
 Ne-mî diħî be-ħoşî büse ez-leb-i gül-fâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 7). [ü,]
 Bi-burdeî zi-dilem dîn **ü** şabr **u** hûş ez-ser
 Ne-mî diħî be-ħoşî büse ez-leb-i gül-fâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 7). [u,]
 Be-büy-yı tır-ra-i zülfet gehî zi-bâd-ı şabâ
 Meşâm-ı cân **u** dilem 'ıtr-nâķ bûd temâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 10). [u,]
 Be-kâm-ı dil nefesî ârzü-yı 'uşşâķ-est
 Ki şad-hezâr nefes reft **ü** ber-ne-yâmed kâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 14). [ü,]
 Varam üftân **ü** ħîzân âsitân-ı şâh-ı ħübâna
 Diyem cânâ firâķıñdan fiğân **u** zâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 7). [ü,]
 Varam üftân **ü** ħîzân âsitân-ı şâh-ı ħübâna
 Diyem cânâ firâķıñdan fiğân **u** zâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 8). [u,]
 'Aşķa düşdüm sîne çāk itdim başım urdum taşâ
 Vâdî-i 'aşķıñ Ğulâmî bî-ser **ü** sāmāniyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 14). [ü,]
 Ħayâl-i cilve-i cānān be-bürde şabr **u** ârāmēm
 Ümîd-i vaşl-ı ān dilber ferāmûş kerd hicrānem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 1). [u,]
 Biyeftād pây-ı fikret der-beybān-ı firāķeş āh
 Şodem der-çeşm-i 'âlem vâlih **u** medhûş rûsvâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 4). [u,]
 Giriftem künc-i ħalvet men ki dūr üftādem ez-ħüsneş
 Serem der-vâdî-i ħasret zi-dem mecnûn **u** şeydāyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 8). [u,]
 Enîsem vahşiyân **u** hem refîķem tâyirān geşte
 Celîsem tûtiyân **u** bûlbûlān şeb rûz hem-rāzem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 11). [u,]
 Enîsem vahşiyân **u** hem refîķem tâyirān geşte
 Celîsem tûtiyân **u** bûlbûlān şeb rûz hem-rāzem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 12). [u,]
 Rızâ-yı Bârî içün māl **ü** emlâkin fedâ kıldı
 Ki buldı sırr-ı lâ-ħavfla şerâfet Ħazret-i 'Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 3). [ü,]

Girmişiz meydân-ı 'aşka 'âleme rüsvâ olup
 Lâ'ubâlî olmuşuz ağıyardan keşf ü 'ayân (Gulâmî Divanı , Gazel 137, Mısra 10). [ü,]
 Enîn ü zâr u efgânım dem-â-dem âh u giryânım
 Görüp rahm itmediñ şâh-ı dil-âzârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [ü,]
 Enîn ü zâr u efgânım dem-â-dem âh u giryânım
 Görüp rahm itmediñ şâh-ı dil-âzârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [u,]
 Enîn ü zâr u efgânım dem-â-dem âh u giryânım
 Görüp rahm itmediñ şâh-ı dil-âzârım vedâ' olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [u,]
 Ne-zenem yek nefesî bâ-ţarab u zevk u şafâ
 Ne-nişînem heme câ bâ-hoşî vü şâdî künân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 3). [u,]
 Hüş u fikrem bi-rübûd ân şeh-i zî-şân-ı 'alâ
 Der-bihârân-ı tahayyür şodeem keştîbân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 19). [u,]
 Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs
 Dîn ü îmân-ı Gulâmî heme 'aşk-ı Rahmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21). [ü,]
 Mezheb ü millet ü dîn ez-men-i dîvâne me-purs
 Dîn ü îmân-ı Gulâmî heme 'aşk-ı Rahmân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 21). [ü,]
 Terk eylemeyen ârzü-yı nefis ü hevâyı
 Nüş eyleyemez nehr-i füyûzât-ı 'alâdan (Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 5). [ü,]
 Nağme-i sâz u neyi nitsün esîr-i hecr olan
 Çeng ü 'üdi muţribâ şîr-i şabâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 6). [ü,]
 Şavulsun ğam sipâhı bâr-ğâhın târ-mâr itsün
 Bıraksun tûğ u sancâğın şitâb ile firâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 2). [u,]
 Şabâ şad-nâz u cilve 'işvelerle süy-ı cânândan
 Getürmüşdür haber ehl-i maħabbet cân nişâr itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 9). [u,]
 Ne hâcet tîr ü tûfenge o çîn-i cebhe bes rengen
 Değil inse irer senge keder şûr-ı liķāsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 11). [ü,]
 Nâz u cefâñı çeker ben gibi şad-'âşıkân
 Bunca 'itâba sebeb söyle nedir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 1). [u,]
 ğonca-i irşâd bûdî der-ezel ey pîr-i men
 Ez-dil ü cân geşte bûdem bülbül-i şeydâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 4). [ü,]
 Bî-nevâ bî-zâd bûdem ħamdü-lillâh u Resûl
 Sâye zed murğ-ı hümâ-yı merħamet-pîrâ-yı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 5). [u,]
 Ger şevd ez-süy-ı lutfet yek resûlî dest-keş
 Mî-revem üftân u ħizân ân zemân der-pây-ı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 12). [u,]
 Çeşm-i cellâdî ile sâ'il-i bî-çârelerin
 Sürdi meydân-ı ħaķârât u siyâsetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 10). [u,]
 Gelüp sere niçe cevîr ü sitem küdüret ü ğam
 Ķamuya şâbir olup râzî emr-i Sübhân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [ü,]
 Gelüp sere niçe cevîr ü sitem küdüret ü ğam
 Ķamuya şâbir olup râzî emr-i Sübhân'a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 3). [ü,]
 Ħasûd u müfteriyân u rakîb ü a'dâdan
 Hümûm-ı zulmî görüp cümle oldı efsâne (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 5). [u,]
 Ħasûd u müfteriyân u rakîb ü a'dâdan
 Hümûm-ı zulmî görüp cümle oldı efsâne (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 5). [u,]

Hāsūd u müfteriyān u rakīb ü a' dādan
 Hümūm-ı zulmi görüp cümle oldu efsāne (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 5). [ü,]
 Gözüm yaşımdan akup niçe seyl ü Ceyhūnlar
 Ciger kebāb olarak girmişim bu meydāna (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 7). [ü,]
 Ne dest-gīr ne ğıyās u ne bir melāzım var
 İşim bu dehrde kaldı hemān bir efgāna (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 11). [u,]
 Gulāmī gel kapu kapu sürinme sâ'il-veş
 Hülüş u şıdk ile dön bāb-ı Şāh-ı Merdān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 14). [u,]
 Dil giriftār olmuş idi bir görüşde müyina
 Zī-cemāl ruhsār-ı ālīn kadd ü zülf ü rüyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 2). [ü,]
 Dil giriftār olmuş idi bir görüşde müyina
 Zī-cemāl ruhsār-ı ālīn kadd ü zülf ü rüyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 2). [ü,]
 Çarh-ı ğaddār u sitem-kārīn elinden neyleyim
 Göz alup itdi hāsed nezzāre-i ğīsüyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 7). [u,]
 Şeş-cihetden tīg-ı hāset tutdı cellād-ı kazā
 Cinn ü ins ağlar Gulāmī'niñ bu hāy u hüyına (Gulāmī Divanı , Gazel 173, Mısra 14). [u,]
 İftirāk-ı yār ile gördükde eşk-i dīdemi
 Ağlar idi hep der ü divārlar efgānıma (Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 8). [ü,]
 Şafha-i rüyında erkām u rüsüm-ı haṭ'aceb
 Bilmezem müsvedde-i bahtım mı yā zülf-i siyāh (Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 9). [u,]
 Hilkat-i zātı cefādır feleğin 'uşşāka
 Ey Gulāmī eli dönmez kerem ü i'tāya (Gulāmī Divanı , Gazel 177, Mısra 10). [ü,]
 Dilā nigār idüp nakz 'ahd ü peymāna
 Mübeddel oldu şafā zevk u 'ayş aḥzāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 1). [ü,]
 Dilā nigār idüp nakz 'ahd ü peymāna
 Mübeddel oldu şafā zevk u 'ayş aḥzāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 2). [u,]
 Melāz u melce' ü me'vā ne bir penāhım var
 Sefālet ile gezüp düşmüşüm beyābāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 9). [u,]
 Melāz u melce' ü me'vā ne bir penāhım var
 Sefālet ile gezüp düşmüşüm beyābāna (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 9). [ü,]
 Hümūm u miḥnet ü ğam ḥāmili olup gezerim
 Nehār u leyl işim kaldı lutf-ı Yezdān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 11). [u,]
 Hümūm u miḥnet ü ğam ḥāmili olup gezerim
 Nehār u leyl işim kaldı lutf-ı Yezdān'a (Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 11). [ü,]
 Me'gzār be-cāh-ı Fāṭıma vü Aḥmed-i resūl
 Mā-rā be-ḥāk-i zūll ü melālet meded 'Alī (Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 12). [ü,]
 Ser-geşte olup geşt ü güzār itmeli şimdi
 Hāmūn-ı maḥabbetde qarār itmeli şimdi (Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 1). [ü,]
 Ey hoş ol gün kim gönülde 'aşk-ı yārım var idi
 Sīne-i pūr-süz u çeşm-i eşk-bārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 2). [u,]
 Fāriğ idi dil temāşā-yı bahār u bāğdan
 Eşk-i gül-günüñ yanında lāle-zārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 3). [u,]
 Olsa idi derd ü hicrān ile ḥātırda ğubār
 Nīm-nigāh ile siler bir ğam-ğüsārım var idi (Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 7). [ü,]

Āh-ı 'aşkıñla bedende tāb **u** tāqat kalmadı
 Gūşe-i hātırda cānā rüy-ı rāhat kalmadı (*Gulāmī Divanı , Gazel 187, Mısra 1*). [u,]
 Ehl-i 'aşka bāde vü hem kāse kılınıştır Hūdā
 Nūn-ı haṭ cīm-i cemāl **ü** perçem-i cānāneyi (*Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 6*). [ü,]
 Bezm-i 'işret şofrası ağıyardan hālī iken
 Cām-ı 'ahd **ü** vuşlatıñla eylediñ memnūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 6*). [ü,]
 Ne recā ile varam dergeh-i vālā-şāna
 Sözüimiz kalmadı ammā kerem **ü** ihsānı (*Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 12*). [ü,]
 Dürr-i deryā-yı revān **u** gevher-i eşdāf-ı ten
 Maḥzen-i naḳd-i ma'ānī bī-bahā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 19*). [u,]
 Firāş-ı ḳudret-i Yezdān elṭāf **u** 'ināyetle
 Bisāṭ-ı sebz ile tezyīn virmiş kūh **u** şahrāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 5*). [u,]
 Firāş-ı ḳudret-i Yezdān elṭāf **u** 'ināyetle
 Bisāṭ-ı sebz ile tezyīn virmiş kūh **u** şahrāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 6*). [u,]
 Bahār eyyāmı diller cāmı memlū bā-mey-i şādī
 Çemen mey-hānesinde kıl nazar gel şür **u** ğavġāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 14*). [u,]
 Kafes-bend-i ğam iken tūtī-i ṭab'-ı sūḥan-verler
 Reh-i taḥlīşi bulmuş bed' kılınıştır şī'r **ü** inşāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 16*). [ü,]
 Dehān-ı 'āşīkān **u** şādīkān-ı sīne-süzāna
 Şarāb-ı nāb ḳand-i sūkker ezmiş baḳ bu i'tāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 17*). [u,]
 Sürür **u** şād-mānī ceyşi şehre ḥayme-zen oldu
 Sipeh-sālār-ı rahmet hoş düzenler virdi ālāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 25*). [u,]
 Bahārīñ behcet **ü** ḥüsnin tezāyüd eyledi Mevlā
 Ki şaldı deşt **ü** kūh-ı dehre devlet ṭāyiri sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 27*). [ü,]
 Bahārīñ behcet **ü** ḥüsnin tezāyüd eyledi Mevlā
 Ki şaldı deşt **ü** kūh-ı dehre devlet ṭāyiri sāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 28*). [ü,]
 Neşāṭ **u** inbisāṭ-ı tām ile ḥasret-keş-i ümmet
 Bürehne-pā vü ser kim vardılar ya'nī cebīn-sāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 31*). [u,]
 'Alem-berdār **u** ḥalka-bend-i tezkīr oldu dervīşān
 Öñince başladılar cümlesi esmā-i ḥüsnāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 35*). [u,]
 'Araḳ-rīz-i teraḥḥum oldu maḥbūb-ı semā rüyı
 Ṭulū' itdikde şems-i ni'met **ü** ihsān-ı cān-efzā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 30*). [ü,]
 Eser nesīm-i besīm-i peyām-ı vaşl-ı seḥer
 Hezār sem'-i hezāra zi-gülşen **ü** gülzār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 4*). [ü,]
 Nigīn-i zīneti elmās-ı reng-i şebnemden
 Ṭaḳar eşābī'ına her giyāh **u** her ezhār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 14*). [u,]
 Açıldı çünki süy-ı gülsitān-ı ma'niden
 Dehān-ı ğonca-i dildār **u** rüy-ı āl-i nigār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 22*). [u,]
 Gūşād olur bu zamān ğonca-i ṭabī'at-ı nās
 Çıkar teferrüç **ü** seyrāna gül-ruḥān gül-vār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 28*). [ü,]
 Sāye-i 'avn-i Hūdāvendīde ta'līm-i redīf
 Micmer-i āġāz **u** bed'e yakdı 'ūd **u** 'anberi (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 28*). [u,]
 Sāye-i 'avn-i Hūdāvendīde ta'līm-i redīf
 Micmer-i āġāz **u** bed'e yakdı 'ūd **u** 'anberi (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 28*). [u,]

Öyle tîz ü tünddür pây-ı sipâhî bādî kim
 Olsa a' dâ rîg-i deşt-âsâ şavurur şarşarı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 31). [ü,]
 Reh-neverd-i menzil-i dād u himem-mu'tād hem
 Zîb-bahş-ı gülşen-i cüd u 'adâlet-güsterî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 55). [u,]
 Reh-neverd-i menzil-i dād u himem-mu'tād hem
 Zîb-bahş-ı gülşen-i cüd u 'adâlet-güsterî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 56). [u,]
 Ol şeh-i zî-şân u hâkân-ı zamân şâhib-kırân
 Menba'-ı eltâf u ihsân u 'inâyet perveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 65). [u,]
 Ol şeh-i zî-şân u hâkân-ı zamân şâhib-kırân
 Menba'-ı eltâf u ihsân u 'inâyet perveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 66). [u,]
 Ol şeh-i zî-şân u hâkân-ı zamân şâhib-kırân
 Menba'-ı eltâf u ihsân u 'inâyet perveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 66). [u,]
 Hadden efzûn u 'adedden hâric-i bîrûn ola
 Çün rimâl-i rûd her dem nuşret ile leşkeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 69). [u,]
 Geldi kırklar cevher-i târîhi ihsân eyledi
 Her nefesde şavn-ı Bârî ola yâr u yâveri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76). [u,]
 Münevverdir huşûşâ tab'-ı erbâb-ı ma'ârif kim
 Ziyâlar bahş ider süy-ı fezâ-yı şî'r ü inşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 6). [ü,]
 Mûkahhal cümle çeşmân-ı hüner-sencân-ı ehl-i dil
 'Aceb kuhl-i kerem efşân idüp Hâk deşt ü gâbrâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 8). [ü,]
 Mey-i renc ü miğenden mest olan mağmûr râhatdır
 Tevâzu' eylemez sâkıye câm-ı neş'e-bahşâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 11). [ü,]
 Şarâb-ı nâb-ı 'izz ü devleti nûş itmede anlar
 Ne hâcet bâde-i mey-hâne-i pür-dürd-i şahbâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 13). [ü,]
 Hudâ'ya hamd-i bî-pâyân ider ez-cân u dil merdüm
 Şeh-i devrân terahhüm eyleyüp hâl-i re'âyâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 21). [u,]
 Vezîr-i bî-nazîr-i merhamet-kâr u himem-dârı
 Vezâretle getürdi şeh-rî Sîvâs-ı mu'allâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 23). [u,]
 Kudüm-ı mekrûmet-melzûmıdır bādî-i âsâyiş
 Sımât-ı re'fetidir münbasıt her efkâr u bâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 26). [u,]
 Anıñ nâmı cenâna virdi başka hâlet ü revnak
 Muţâbık olduğı-çün ismi bî-şübhe müsemmâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37). [ü,]
 Müşîrâ müşterî-kadrâ felek-câhâ himem-kârâ
 Hîdîvâ dâverâ bâlâ-nişîn ü âşâfî-pâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 40). [ü,]
 Zemîn emn ü emâna münkalib şimdi zamânında
 Resîde luţf u feyzîñ hükmi ednâ ile a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 41). [ü,]
 Zemîn emn ü emâna münkalib şimdi zamânında
 Resîde luţf u feyzîñ hükmi ednâ ile a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 42). [u,]
 Eyâ mesned-tırâz u mekrûmet-perdâz u şefkat-sâz
 Şadâ-yı şî't-i teşrîfîñ irişmiş 'arş-ı a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 47). [u,]
 Eyâ mesned-tırâz u mekrûmet-perdâz u şefkat-sâz
 Şadâ-yı şî't-i teşrîfîñ irişmiş 'arş-ı a'lâya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 47). [u,]
 Każâ iklîm-i hüzne çok za'tîfânı emîr itdi
 Reh-i hulyâda bes tahşîl iderken mesned ü pâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 54). [ü,]

‘Aceb mî reşk iderse bendeye ehl-i sülhân zîrâ
 Ki dizdim dürr-i vaşfîñ rişte-i eş‘âr **u** imlâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 58*). [u,]
 Hemân kesb-i takarrübdür murâdım zerre-veş ancağ
 Şu‘â‘-ı lûtfuñ ey mihr-i pür-nûr **u** kerem-sâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 66*). [u,]
 Cihânda ‘izz **ü** ikbâlîñ tezâyüd eylesün Mevlâ
 Kârîñ olsun umûruñ her zamân te‘yîd-i Mevlâ‘ya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 71*). [ü,]
 Gulâmî kilik-i çâpük-seyr yazdı cevherî târîğ
 Fürûğ-ı birri Sîvâs‘ı kılup pür-nûr **u** pîrâye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 74*). [u,]
 Yâd kılsun lûtfını tâ haşre dek halk-ı cihân
 Türk **ü** Hind **ü** Rûm **u** A‘râb **u** ‘Acem ser-tâ-be-pâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12*). [ü,]
 Yâd kılsun lûtfını tâ haşre dek halk-ı cihân
 Türk **ü** Hind **ü** Rûm **u** A‘râb **u** ‘Acem ser-tâ-be-pâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12*). [ü,]
 Yâd kılsun lûtfını tâ haşre dek halk-ı cihân
 Türk **ü** Hind **ü** Rûm **u** A‘râb **u** ‘Acem ser-tâ-be-pâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12*). [u,]
 Yâd kılsun lûtfını tâ haşre dek halk-ı cihân
 Türk **ü** Hind **ü** Rûm **u** A‘râb **u** ‘Acem ser-tâ-be-pâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 12*). [u,]
 Haydarâne hançer-i ‘adline sevgend eylemiş
 Kâhramân **u** ‘Anter **ü** merd-i dilîrân Berhîyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 16*). [u,]
 Haydarâne hançer-i ‘adline sevgend eylemiş
 Kâhramân **u** ‘Anter **ü** merd-i dilîrân Berhîyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 16*). [ü,]
 Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ-veş şerâfet-bağış ile
 Kıldı seyrân **u** sefer müddetle çend-mâh habbezâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 24*). [u,]
 Görmeye vech-i hümmüñi ‘ayn-ı ‘izz **ü** devletiñ
 Dâ‘imâ şâdîler ihsân eylesün Allâh saña (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 37*). [ü,]
 Ger bunı ‘uşşâka taşdî‘îñden itdiñse şehâ
 Eble ümme eyleyeydiñ rahm **u** ihsân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 16*). [u,]
 ‘Âşıkîñ efgân **u** girye kârı cânâ ba‘d-ezîn
 Şabr-ı hîlmiñ çâresi yok eyle dermân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 33*). [u,]
 Be-çeşm-i mest-i tu dîdem yakîn **ü** dânistem
 Ki hest hüsn-i turâ ber-kemâl cümle şîfât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 5*). [ü,]
 Cihân-ı hüsn kadîmest **ü** ‘aşk-ı lem-yezelî
 Medîneî ki maşûnest eymen ez-nekebât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 13*). [ü,]
 Be-her taraf ki nazar mîkonem nemî bînem
 Cüz âfitâb-ı ruğbet der-cihât **u** gayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 18*). [u,]
 Kâmu cevânibe bâ-kısm ‘ayân **u** zâhir olur
 Ziyâ‘-i şems-i ruğhuñ fi‘l-cihât **u** gayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19*). [u,]
 Kâmu cevânibe bâ-kısm ‘ayân **u** zâhir olur
 Ziyâ‘-i şems-i ruğhuñ fi‘l-cihât **u** gayr-i cihât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 20*). [u,]
 Ruğuş be-dîde-i ma‘nâ be-bînî ey şüfî
 Zi-jeng-i zerğ **u** riyâ pāk eger konî‘ât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 22*). [u,]
 Mebâş beste-i taklîd **ü** zan ki mümkün nîst
 K‘ezîn tarîğ be-menzil kesî resed heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 45*). [ü,]
 Oldı itmâma resîde dîvân
 Hâmdü-lillâh **u** bi-‘avn-i Mennân (*Gulâmî Divanı , Kıt‘a 12, Mısra 2*). [u,]

Güşâd ola gülistân-ı cihânda
 Gül-i şevk **u** mahabbet ya'nî cânda (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 6). [u,]
 Cihâna şaçdı cümle nûr-ı rahmet
 Ki ref' **u** selb olundu küfr ü zûlmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [u,]
 Cihâna şaçdı cümle nûr-ı rahmet
 Ki ref' **u** selb olundu küfr **ü** zûlmet (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [ü,]
 Dil-i bî-mihr **ü** sevdâ mârâ beñzer
 Cihân bâğında bitmiş hâra beñzer (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 33). [ü,]
 Nazar kılsa zemîn **ü** âsumâna
 Bulur her zerrede senden nişâne (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 45). [ü,]
 Sen **ü** benlik nedir idrâk kılmaz
 Hemân bilmiş seni kendini bilmez (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 49). [ü,]
 Şarâb **u** şerbeti cevri ü cefâdır
 Dağî fikr ü hayâli meh-likâdır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 69). [u,]
 Şarâb **u** şerbeti cevri **ü** cefâdır
 Dağî fikr **ü** hayâli meh-likâdır (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 70). [ü,]
 Ciger biryân **u** dil süzân ne süzân
 O yanmağdan hirâsân nâr-ı nîrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 71). [u,]
 Be-hakk-ı Çâr-Yâr-ı bâ-şafâyeş
 Be-hakk-ı âl **u** aşhâb-ı vefâyeş (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 82). [u,]
 Şu'le-i hasretle vardır sîne süz **u** şerer
 Dûd-ı âh-ı dil kesilmez dâ'imâ vakt-i seher (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 3). [u,]
 Bu kederle nûh semâyâ irdi âh **u** zârlar
 Tâze tâze tîğ-i hasret açdı tenden yâreler (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35). [u,]
 Külhan oldu iftirâk-ı yâr ile gül-zârlar
 Zâr **u** efgânım görüp ağlar der **ü** dîvârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 38). [ü,]
 Kalmadı şabr **u** tahammül eylerem terk-i vâtan
 Hasret-i cânân ile hâzır baña gür **u** kefen (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 45). [u,]
 Hüb-rûlar rûyını seyr **ü** temâşâdan gârağ
 Şun'-ı Hakk'-ı seyrdir bu seyr-i sîmâdan gârağ (Gulâmî Divanı , Müfret 18, Mısra 1). [ü,]
 'Aşîka kahr eylemek ya'nî be-cây-ı ğalağ
 Kâ'ididir ey gönül böyle uşul **ü** nemağ (Gulâmî Divanı , Müfret 19, Mısra 2). [ü,]
 Yâr ile eger olsam idi sîne-be-sîne
 Bûs-ı lebiniñ bakmaz idüp az **u** besine (Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 2). [u,]
 Bedr-i rûyuñ mâh **u** mihr-i mes'adet
 Necm-i tâbân hâlîñ ey pür-merhamet (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 11). [u,]
 Seyf-i âh-ı şehirinden şakınup ide hâzer
 Eyleyüp pey-revî-i nefis **ü** hevâ vü hevesi (Gulâmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16). [ü,]
 Hâtem-i mühr-i velâyet takup engüşte tamâm
 'Azl **ü** naşb anda mü'ebbed ola tâ yevm-i kıyâm (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 8). [ü,]
 Ser-fürû eylemeyiz dehrde hiç bir şâha
 Olmazız yek-ser-i mü râğib **u** tâlib câha (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 12). [u,]
 Qâdirîyiz dü-cihân içre 'uluvvü'-ş-şânız
 Yücedir pîrimiziñ şevket-i 'izz **ü** şânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 16). [ü,]

Ebedî 'illet-i hasret ola mı olmaya mı
Gerden-i cân **u** gönül zülf-i nigāra beste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 6*). [u,]
El-amān rişte-i taḥlîş de girmez deste
Dīde ḥün-rîz **ü** derün âteş **ü** dil hem ḥaste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [ü,]
El-amān rişte-i taḥlîş de girmez deste
Dīde ḥün-rîz **ü** derün âteş **ü** dil hem ḥaste (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 8*). [ü,]
Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallāh
Seni üftādeye kılmış delîl **ü** reh-nümā Allāh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 6*). [ü,]
Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallāh
Seni üftādeye kılmış delîl **ü** reh-nümā Allāh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 12*). [ü,]
Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallāh
Seni üftādeye kılmış delîl **ü** reh-nümā Allāh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 18*). [ü,]
Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallāh
Seni üftādeye kılmış delîl **ü** reh-nümā Allāh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 24*). [ü,]
Düşürme çāh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallāh
Seni üftādeye kılmış delîl **ü** reh-nümā Allāh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 30*). [ü,]
Mezheb **ü** milletin ifsādına bādīdır çîn
Heft-ıklîme olan şāha dil olmuşdı karîn (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 15*). [ü,]
Tār-ı gîsûlarını silsile kılmış Ma'būd
Kehrübā-veş dil-i 'uşşākı ider cezb **ü** rübūd (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 20*). [ü,]
Ümîd-i dīden-i ruḥsār-ı âl ile şeh-i dehrem
Eger zāhirde muhtāc-ı der-i lutf **u** 'atā fakram (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28*). [u,]
Çeşm-i fettānıñla meftûn eylediñ cânā beni
'Aşk **u** şevkiñle fenā itdim dil **ü** cân **u** teni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [u,]
Çeşm-i fettānıñla meftûn eylediñ cânā beni
'Aşk **u** şevkiñle fenā itdim dil **ü** cân **u** teni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [ü,]
Çeşm-i fettānıñla meftûn eylediñ cânā beni
'Aşk **u** şevkiñle fenā itdim dil **ü** cân **u** teni (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 26*). [u,]
Āsitānıñda varup zār **u** temennā ideyim
Yâ irem vuşlata yāḥud tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 5*). [u,]
Āsitānıñda varup zār **u** temennā ideyim
Yâ irem vuşlata yāḥud tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 11*). [u,]
Āsitānıñda varup zār **u** temennā ideyim
Yâ irem vuşlata yāḥud tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 17*). [u,]
Āsitānıñda varup zār **u** temennā ideyim
Yâ irem vuşlata yāḥud tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 23*). [u,]
Āsitānıñda varup zār **u** temennā ideyim
Yâ irem vuşlata yāḥud tenim ifnā ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 29*). [u,]
Sihr ile aldama çeşm-i fettānım
'Aşkıñım bugün cân **u** gönülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 4*). [u,]
Bārî mey-ḥāne-i renc **ü** hasretten
Çıkma ser-mest olup şüriş-i mülden (*Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 15*). [ü,]
Mest iden 'ālemleri cümle bu cām-ı 'aşkıdır
Nāz-ı şāhid şabr-ı 'uşşāk **u** peyām-ı 'aşkıdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 12*). [u,]

Kıl Bārī Hudā hālime dildarımı mahrem
 Muhtāc-ı der-i lutf **u** 'atā kemter-i fakram (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 14*). [u,]
 İklim-i dile geldi çerī Çīn ü Hıttā'dan
 Nuşret irişür şāhib-i sancāk u livādan (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 17*). [ü,]
 İklim-i dile geldi çerī Çīn ü Hıttā'dan
 Nuşret irişür şāhib-i sancāk **u** livādan (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 18*). [u,]
 Yerde kalmaz inkisārım mübtelā Mevlā Kerīm
 Hātır-ı mahzūnla bī-had zār **u** vāveylāmızı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 26*). [u,]
 Yārdan gayriye 'uşşāk tevekkül idemez
 Āteş-i düzaḥı dil fikr **ü** te'emmül idemez (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 12*). [ü,]
 Dāmenin tutmuş bulur sultān-ı 'Abdu'l-Ḳādir'i
 Mazhar-ı lutf **u** hidāyetdir gürūh-ı Ḳādirī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 20*). [u,]
 Şāhib-i emn **ü** emānetdir gürūh-ı Ḳādirī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 25*). [ü,]
 Der-rāh ḥazīn māndem **u** hem-rāh ne-yāmed
 Yā Rab çi şod imrüz ki ān māh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 3*). [u,]
 Çün bülbül-i bā-zār **u** zi-giryān ne-güzeştem
 Bī-derd zi-dergāh-ı ḥabībān ne-güzeştem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 17*). [u,]
 Ber-pāy-ı Ğulāmī zedī ez-hecr kemendī
 Cāmī men **ü** cām u mey **ü** ḳallāşī vü rindī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [ü,]
 Ber-pāy-ı Ğulāmī zedī ez-hecr kemendī
 Cāmī men **ü** cām **u** mey **ü** ḳallāşī vü rindī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [u,]
 Ber-pāy-ı Ğulāmī zedī ez-hecr kemendī
 Cāmī men **ü** cām u mey **ü** ḳallāşī vü rindī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [ü,]
 Çün zühd **ü** şalāḥ ez-men-i güm-rāh ne-yāmed (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 25*). [ü,]
 Maḥbūbe-i mā şāhid-i şāh-ı dü cihān-est
 Ber-şāhidiyeş zāt-ı ḥod işbāt **u** nişān-est (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 2*). [u,]
 Ez-dīde-i 'uşşāk-ı ciger-süz 'ayān-est
 Her cā ki nazar-kerdem **ü** şeydā-yı tu dīdem (*Gulāmī Divanı , Tahmis 7, Mısra 6*). [ü,]
 Hāṭ-ı revnak-fezā aşḥābı İbrāhīm Ḥilmī Beg
 Leṭāfet-baḥş idi bi'l-cümle ehl-i kilk **ü** dīvāna (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 2*). [ü,]
 Zühd **ü** şalāḥın şabā 'āleme i'lān içün
 Meskenini ḡayb idüp eyler idi şāyiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 3*). [ü,]

u: "İle" anlamına gelen "ve" bağlacı.

İlāhī zenb **ü** 'işyānım tecāvüz eyledi ḥadden
 Günāhım 'add olunmaz zenbime olmaz nihāyethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 5*). [ü,]
 İlāhī zād-ı rāhım cürmdür nefsim daḥi rehber
 Delīl **ü** reh-nümā kıl Hızr-ı tevfiḳ u hidāyethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 14*). [ü,]
 Zelīl **ü** zār u sūzānım hemān nālān u giryānım
 Muḳīm-i şehri-ı ṭuḡyānım 'ibādet yok itā'athā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 15*). [ü,]

u: "Ve" bağlacı.

Bāde-i ḡüft-i velā içre olan lezzet-i yār
 Mest **ü** medhūş **u** ḡam-efrūş-ı ruḥ-ı ṭal'at-ı yār (*Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 4*). [u,]

uğur: Havalandırmak, yerden yükseltmek, dağıtmak.

Bir zam n merhem urur y relele l tfından

Uçurur murğ-ı dili deşt-i meserretlere  h (Gul m  Divanı , Gazel 160, Mısra 12). [  urur, -ur]

  d: Ağaç, odun;   d ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür  al ı aleti.

V r ne  albi  b d eyle  ul m  dil-  d

Y  micmere gel ir  d   d n dil ola f yih (Gul m  Divanı , Gazel 33, Mısra 10). [  d n, - n]

Nağme-i s z u neyi nitsün es r-i hecr olan

 eng     d  mutrib   t-i  ab dır neylesün (Gul m  Divanı , Gazel 152, Mısra 6). [  d , - ]

S ye-i  avn-i H d vend de ta l m-i red f

Micmer-i     z u bed e y  d    d u  anberi (Gul m  Divanı , Kaside 5, Mısra 28). [  d,]

uğra: U gramak II ziyaret etmek.

Meclisimize uğramasun öyle sitem-k r

Y r oldu    a zev ini sürdi nice a y r (Gul m  Divanı , Murabba 1, Mısra 13). [uğramasun, -ma, -sun]

uğra: Karşılaşmak, maruz kalmak.

H y li nle c n na uğramış zenc r-i z l   de

Es r olmuş g    l Leyl  vi  li  b -ce   göster (Gul m  Divanı , Gazel 57, Mısra 5). [uğramış,]

Evvel   ar -ı felek l tf ile   d itdi bizi

H  m idüp   iri uğratdı beni belv ya (Gul m  Divanı , Gazel 177, Mısra 6). [uğratdı, -t, -d ]

   m-i fett n nla   ir eyledün me   n beni

Bir bakışla bi  belv ya u  rad n her gün beni (Gul m  Divanı , Gazel 193, Mısra 2). [u  rad n, -d n]

uğra-: U gramak II ziyaret etmek.

  hid-i ma m r-ı c m-ı na vete d n uğradım

T rra-i z l f n dağıtmış   r za fes ba da kec (Gul m  Divanı , Gazel 30, Mısra 9). [uğradım, -d , -m]

Gezerken serser  b   r-ı hicr n içre b - ad- h

Belv ya uğradım   n   hid-i büşra  arpıldım (Gul m  Divanı , Gazel 130, Mısra 10). [uğradım, -d , -m]

uğra-: Karşılaşmak, maruz kalmak.

T r-i m j  na ni  n oldu ciger   resi ne

Uğradı t  -ı nig h  dile f m resi ne (Gul m  Divanı , Gazel 168, Mısra 2). [uğradı, -d ]

u  rasun    -ı cef -k ra: Cefa gösteren zalimlerin aşkına u  rasın.

Uğrasun    -ı cef -k ra  ul m   ul na

 tdigi bunca sitem cevre pe im n olsun (Gul m  Divanı , Gazel 150, Mısra 17). [u  rasun    -ı cef -k ra, -a-ı]

uğrat: Başına kötü bir şey gelmesine, hoş olmayan bir şeyle karşılaşmasına sebep olmak.

Serim sevd ya uğratdın bel    hr sına atd n

Y n atd n ta t-ı r  at üzre h nk r m ved   olsun (Gul m  Divanı , Gazel 143, Mısra 9). [uğratdın, -d n]

Mec  r  r h na uğratma r h m

H    at m l n i   n eyle   h m (Gul m  Divanı , Mesnevi 1, Mısra 93). [uğratma, -ma]

Bir devāsız derde **uğratmış** beni zālīm felek

Âh u zārımdan semâda ağlaşurlar her melek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21*). [*uğratmış, -mış*]

uğrat: *Uğramak II ziyaret etmek.*

Fıkr-i nûş ile Ğulâmî nîşe **uğratdım** teni

Mâr-tıynet yâr ile bilmem ne kârim var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 13*). [*uğratdım, -dı, -m*]

uğur: *Yoluma.*

Uğırma çıkdı Ğulâmî bir süvâr-ı seyf-zen

Gördigin tîğ-ı cefâ ile hemân toğrar biçer (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 9*). [*uğırma, --ı, -, -a*]

‘ukbâ: *Ahiret, öbür dünya.*

Ķulüb-ı ehl-i ‘aşkı gözleyen dünyâda **‘ukbâda**

Muhakkak bir cihetle cân-ı men hâr u zelîl olmaz (*Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 7*). [*‘ukbâda, -da*]

ulas: *Erişmek II yaklaşmak.*

Îlâhî ben ğarîk-i lücce-i deryâ-yı takşîrim

Ħalâş it sâhil-i ‘afva **ulaşdır** eyle rahmethâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 10*). [*ulaşdır, -dır*]

Ulaşdı âsumâna şem ‘a-i ihsânının nûrî

Güşâd itdikçe eknâz-ı sehvât Ħazret-i ‘Osmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 9*). [*ulaşdı, -dı*]

Ulaşdır ey şabâ bü-yı ħabîbî ‘âşık-ı zâra

Ķudümünle şerâfet bahş kıl şürîde-efkâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 1*). [*ulaşdır, -dır*]

Tâ-leb **ulaşdı** ħasretiñ ile nefes nefes

Yâ vâşıl eyle yâ serimi şad kılıçla kes (*Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 1*). [*ulaşdı, -dı*]

Cânâ mis-i bî-kıymeti kimyâya **ulaşdır**

Şâf eyle dili pûte-i simyâya **ulaşdır** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 1*). [*ulaşdır, -dır*]

Cânâ mis-i bî-kıymeti kimyâya **ulaşdır**

Şâf eyle dili pûte-i simyâya **ulaşdır** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 2*). [*ulaşdır, -dır*]

Mecnûn-şîfat vâdî-i fûrkatde bırakma

Dîvâne dili vuşlat-ı Leylâ’ya **ulaşdır** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 10*). [*ulaşdır, -dır*]

ulaş-: *Erişmek II yaklaşmak.*

Çıkşa şevketle biraz dergeh-i vâlâsından

Ulaşur târem-i a’lâya nice şît ü şadâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 12*). [*ulaşur, -ur*]

Ra’d-veş şark ile ğarba **ulaşur** fermânı

Ķâdirîyiz dü-cihân içre ‘uluvvü’ş-şânız (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 19*). [*ulaşur, -ur*]

ulaşmış: *Erişmek II yaklaşmak.*

Nâr-ı ‘aşkıñla **ulaşmışdır** fîğânım göklere

‘Âşık-ı süzân deyü irmiş nişânım göklere (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 7*). [*ulaşmışdır, -dır*]

‘ulûm: *İlimler, bilimler.*

Rûz u şeb nakdîne-i ceddin **‘ulûma** şarf ile

Olmuş idi şem’-i bezm-i rûşenâ-yı ‘âlimân (*Gulâmî Divanı , Tarih 5, Mısra 3*). [*‘ulûma, -a*]

‘uluvvü’ş-şân: Şanı yüce olan.

Ḳādirîyiz dü-cihân içre ‘**uluvvü’ş-şânız**

Pîrimiz taht-ı taşarrufda cülûs itdi müdâm (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 5). [‘uluvvü’ş-şânız, -ız]

Evliyâ cümle aña hâlka-be-güş oldı gulâm

Ḳādirîyiz dü-cihân içre ‘**uluvvü’ş-şânız** (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 10). [‘uluvvü’ş-şânız, -ız]

Ḳādirîyiz dü-cihân içre ‘**uluvvü’ş-şânız**

Yücedir pîrimiziñ şevket-i ‘izz ü şânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 15). [‘uluvvü’ş-şânız, -ız]

Ra‘d-veş şark ile ğarba ulaşur fermânı

Ḳādirîyiz dü-cihân içre ‘**uluvvü’ş-şânız** (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 20). [‘uluvvü’ş-şânız, -ız]

Ḳādirîyiz dü-cihân içre ‘**uluvvü’ş-şânız** (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 25). [‘uluvvü’ş-şânız, -ız]

umûr: Ar. Emr’ler, şeyler, işler, hususlar, hadiseler.

Cihânda ‘izz ü ikbâlîñ tezâyüd eylesün Mevlâ

Ḳarîn olsun **umûruñ** her zamân te‘yîd-i Mevlâ‘ya (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 72). [umûruñ, -u+n]

ur: 1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

Ser-i üftâdeye tîğ-ı sitemi tîz iderek

Ğazab-âlûde **ura** söyle şadâkat bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4). [ura, -a]

Hâlka-i bâb-ı recâyı **ur** dilâ vaqt-i seher

Güş-ı hûşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 5). [ur,]

Göñlümüz rûyını görmekligi kaç‘ itmiş idi

Berķ **urup** çıkdı yüzi sük-ı maḥabbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 6). [urup, -up]

Urmadıñ sînedeki yâreme dest-i keremiñ

Ḳılmadıñ büse-i cân-baḥş ile şîrîn deheni (Gulâmî Divanı , Gazel 190, Mısra 7). [urmadıñ, -ma, -dın]

Rebî‘u‘l-evvel ayı berķ **urup** envâr-ı ruḥsârın

Getürdi ümmetân-ı ‘âşiye rahmet içün Mevlâ (Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 15). [urup, -up]

Riyâḥ-ı râḥ-ı revân-baḥşlar vezân olmuş

Dıraḥt-ı nâza **urur** arada düşer eḡmâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 8). [urur, -ur]

Ḳaşr-ı dil dervâzesin şevķ ile aç

Ur Gulâmî başına vaşlıñla tâc (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 24). [ur,]

Ṭarîķ-i ‘aşķa girdim tâ ezel ammâ ki bî-zâdım

Lüşûş-ı hûblar **urmuş** yolum maḥzûn u nâ-şadım (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 26). [urmuş, -muş]

Cemâl-i dilberi vaşf itdigim ta‘n itme zühhâdım

Urupdur çünki mi‘mâr-ı ezel ‘aşķ ile bünyâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 2). [urupdur, -up, -dur]

Gulâmî çâkeriñ bilmiş kuşûrın ey kemân-ebrû

Meded yeter ğazab **urma** (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 18). [urma, -ma]

ur-: 1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

Misâl-i güy **urur** hışm u ḳahr çevgânın

Firâr ḳılsa eger ‘âşıkânı çün sîm-âb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 11). [urur, -(u)r]

urdi: 1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

Sere cellâd-ı felek tîğ-ı firâķ **urdi** şehâ

Merhem-i vaşl ile ḳıl zaḥm-ı ğam-efzâya ‘ilâc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 7). [urdi,]

Güş idince hālimi ağırlar perler açup

Zahmım üzre **urdılar** minkār-ı cevri çün kelāğ (Gulāmî Divanı , Gazel 100, Mısra 6). [urdılar, -lar]

urdi merhem-i hoş-hāl: İyi durumun merhemini sürdür.

Tabīb-veş irişüp rîş-i kalbe mektûbuñ

Peyām-ı şihhat ile **urdi merhem-i hoş-hāl** (Gulāmî Divanı , Gazel 116, Mısra 12). [urdi merhem-i hoş-hāl, -i]

urdi seng-i vuslatı: Kavuşma taşına vurmak.

Şerbet-i şîrîn-zebânın şundi cām-ı kāmıma

Urdı seng-i vuslatı ol kâse-i hicrânıma (Gulāmî Divanı , Gazel 176, Mısra 12). [urdi seng-i vuslatı, -ı-taş]

urmak: 1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

ğamzeler tartmış sinânı bî-amân **urmağ** diler

Dîdeler imâ ider kim ‘âşikâna lâ-tehaf (Gulāmî Divanı , Gazel 101, Mısra 5). [urmağ,]

Dîde-i hammârının eţrafına şad-tîrler

Düzmüş ol şadr-ı fakîre **urmağ** için der-kemîn (Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 4). [urmağ,]

Ehl-i derdi vādî-i ‘aşk içre bir kez görseler

Bî-amân **urmağ** dilerler bî-tevaqquf âferîn (Gulāmî Divanı , Gazel 148, Mısra 10). [urmağ,]

urmuş: 1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

Kılsa izhâr-ı terahhüm gel inanma sözine

Urmuş ol kâfile âlûde-i hûndur kılıcı (Gulāmî Divanı , Gazel 191, Mısra 6). [urmuş,]

ursun sere: Başa vurmak.

Girîbân çâk idüp **ursun sere** hâk-i peşimânî

Akıtsun kanlu yaşlar eşk-i çeşmin cûy-bâr itsün (Gulāmî Divanı , Gazel 153, Mısra 7). [ursun sere, -e]

‘urûc itdi göge: Göge yükselmek.

‘Urûc itdi göge ‘aşk ile ‘îsâ

Sürûr ile şihâb-ı şâkıb-âsâ (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 19). [‘urûc itdi göge, -di-e]

urun: Örtünmek, giyinmek, takınmak.

Urundi efser-i evrâdı ser-be-serine

Derûn-ı bağ-ı cihân içre bâr-dâr eşcâr (Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 15). [urundi, -dı]

urun baş üzre zerrîn tâc: Baş üstüne altın taç giyin.

Kilîd-i şevk ile genc-i kerem bâbın şehim bir aç

Cülûs it taht-ı ihsâna **urun baş üzre zerrîn tâc** (Gulāmî Divanı , Gazel 28, Mısra 2). [urun baş üzre zerrîn tâc, -, -]

urunmuş tâc: Taç ile bürünmüş.

Bütün eşcâr u ezhârî letâfetden **urunmuş tâc**

Şarup eţrafı sebzâ-reng destâr-ı melâhat var (Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 3). [urunmuş tâc,]

‘urve-i vüskāsına: Sağlam kuvvetli kulpuna.

Yed urdum anıñ **'urve-i vüşkāsına** ol dem

Tahliş-i giribāna maḥal kalmadı min-ba'd (Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 5). ['urve-i vüşkāsına, --sı, --n, --a]

'urvān: Çıplak II fakir, yoksul.

Başıma vaz' itdi devrān el-ğıyās

İstemem tek olsun **'uryān** el-ğıyās (Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 18). ['uryān,]

'urvān: Ar. Çıplak. II Kınından çıkmış kılıç.

Tiğ-i ğamzeñ dökmek için hūnları **'uryān** olup

Bilmemiş kan dökmeye tır-i nigāhın işte bes (Gulāmî Divanı , Gazel 80, Mısra 7). ['uryān,]

Olmadan pister-i vuşlatda çü lāle **'uryān**

Bezidir kat-be-kat esbāb-ı sefer ile teni (Gulāmî Divanı , Gazel 190, Mısra 3). ['uryān,]

usan: Bıkkınlık duymak, vazgeçmek.

Bu dil dildārlardan çekdiği çevre **uşanmaz** mı

Mecāziden geçüp bālın-i taḥkika tayanmaz mı (Gulāmî Divanı , Gazel 189, Mısra 1). [uşanmaz, -maz]

Tā-be-key peyrev-i agyār olacak tāze cūvān

Bizi pır itdi o bed-peyrev **uşanmaz** mı amān (Gulāmî Divanı , Müfret 29, Mısra 2). [uşanmaz, -maz]

usandır: Bıkkınlık duymak, vazgeçmek.

Evvelî yüz gösterüp sihr ile aldıñ varımı

Yüz çevirdiñ soñra cânımdan **uşandırdıñ** beni (Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 8). [uşandırdıñ, -dı, -ñ]

'usr ü yüsradan: Kolaylık ve zorluk.

Bu ğamñ elbet mükāfātın virür bir gün Hudā

Kıl tesellî **'usr ü yüsradan** dilā Mevlā Kerīm (Gulāmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 20). ['usr ü yüsradan, -dan]

uss: Üst, üst taraf.

Seg-ṭabī'at münkirān 'av'av ile **üşse** baña

Dāmeniñden kesmezem dest-i ümüdüm heyhāt (Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 13). [üşse, -e]

'uşşāk: Aşıklar.

Merḥamet-pīrā kerem-fermā saçı leylā meded

Nāz u istiğnā ider **'uşşākına** bī-intihā (Gulāmî Divanı , Gazel 6, Mısra 12). ['uşşākına, -ı, -n, -a]

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Ser-i küyuñ seniñ **'uşşāka** me'vā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 18). ['uşşāka, -a]

Dili dīvāne iden şūḥ u sitem-kār ḥabīb

Fürkatiyle nice **'uşşākı** kılan zār ḥabīb (Gulāmî Divanı , Gazel 16, Mısra 2). ['uşşākı, -ı]

Amān şāhım efendim gel yetiş **'uşşāka** imdād it

Firākından ḥarāb olmuş dili ma'mūr u ābād it (Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 1). ['uşşāka, -a]

Vücūdum rīzelendi vaşlıña şabr eylemeklikden

Yeter göster vefāyı vaşl ile **'uşşākı** irşād it (Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 8). ['uşşākı, -ı]

Firār eyler ğazālim vahşet ile görse **'uşşākı**

Belî bildim ki ol deşt-i Hıttā āhūlarındandır (Gulāmî Divanı , Gazel 54, Mısra 7). ['uşşākı, -ı]

Dil-dāra cefā şīve-i takdīr-i Hudā'dır

'Uşşāka belā hükm-i mu'allā-yı kâzādır (Gulāmî Divanı , Gazel 61, Mısra 2). ['uşşāka, -a]

Yandırur 'uşşākını aşk âteşiyle yarıımız

Seyr ider âteş içinde âh-ı bî-ḥad zārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 74, Mısra 1). ['uşşākını, -ı, -n, -ı]

'Uşşākıña rahm eyle yeter nāz-fürüşüñ

Efgende idüp atma yediñden deni ḥāfız (Gulāmî Divanı , Gazel 95, Mısra 3). ['uşşākıña, -ı, -n, -a]

Melāḥat esbine olmuş süvār o şūḥ-ı 'Acem

Fezā-yı 'aşkda 'uşşāka temāşadır bu (Gulāmî Divanı , Gazel 156, Mısra 4). ['uşşāka, -a]

Bilürüm sāye gibi ḥüzün ü elem ayrılmaz

Yüze gülmek ile 'uşşākını ḥandān itme (Gulāmî Divanı , Gazel 164, Mısra 8). ['uşşākını, -ı, -n, -ı]

Ḥilḳat-i zātı cefādır felegiñ 'uşşāka

Ey Gulāmî eli dönmez kerem ü i'tāya (Gulāmî Divanı , Gazel 177, Mısra 9). ['uşşāka, -a]

Ger bunı 'uşşāka taşdī' inñden itdiñse şehā

Eble ümme eyleyediñ rahm u iḥsān yā Ḥalīm (Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 15). ['uşşāka, -a]

Kılmış güzelim ḥālīmī lūtf ile tefahḥuş

'Uşşākdan itdim bu zamān kesb-i teḥaşşuş (Gulāmî Divanı , Kıt'a 3, Mısra 2). ['uşşākdan, -dan]

ḡayri görmez 'aşık-ı cānān olan dünyāda hiç

Dür olur dildārdan ḡayri gören 'uşşāklar (Gulāmî Divanı , Müfret 47, Mısra 2). ['uşşāklar, -lar]

Bu kadar ḥuşk u teḥī şanmaya dilden nefesi

İder 'uşşāka Hudā lūtf ile feryād-resī (Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 18). ['uşşāka, -a]

'Uşşāka geçer söylemesün şimdi ki nāzım

Vaz geldi gönül ḡayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 3). ['uşşāka, -a]

Yārdan ḡayriye 'uşşāk tevekkül idemez

Âteş-i düzaḥı dil fikr ü te'emmül idemez (Gulāmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 11). ['uşşāk,]

'uşşāka taşlar atmış: Aşıklara taşlar atmış.

Kürsī-i ta'na çıkmış dün nā-tamām vā'iz

'Uşşāka taşlar atmış bî-dīn ü ḥām vā'iz (Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 2). ['uşşāka taşlar atmış, -mış-r]

uşul: Bir amaca erişmek için tutulan yol, yöntem; takip edilen metot II biçim, tarz.

'Aşıkā kahr eylemek ya'nī be-cāy-ı ḡalaṭ

Ḳā'ididir ey gönül böyle uşul ü nemaṭ (Gulāmî Divanı , Müfret 19, Mısra 2). [uşul,]

utan: Çekinme / mahcup olma.

Gulāmī mā'ildir fūrḳatı zāra

Sır şaklamak kanı utan gül elden (Gulāmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 24). [utan,]

utandır: Utanmasına yol açmak, utanmasına sebep olmak.

Söyler idim 'āleme aḡyārı almaz meclise

Âḡiri uyduñ raḳībe yār utandırdıñ beni (Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 10). [utandırdıñ, -dın]

uy-: Aynı şekilde hareket etmek II benzetmek.

Söyler idim 'āleme aḡyārı almaz meclise

Âḡiri uyduñ raḳībe yār utandırdıñ beni (Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 10). [uyduñ, -du, -ñ]

uy: Aldanma!, Kanma!.

Şehā ağıyār-ı bed-efkāra **uyma**

Rakībi bezme alma bī-muḥābā (Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 3). [uyma, -ma]

uyandır: Harekete geçirmek, yeniden meydana çıkarmak II Aşk ateşiyle tutuşturmak.

Pister-i rāḥatda yan atmış yaturken ey perī

Dest-i ‘aşkıñla niçün geldiñ **uyandırdıñ** beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 6). [uyandırdıñ, -dı, -ñ]

uyanmaz: Kalkmak (uykusundan).

Gulāmī baht-ı nā-hemvārem āyā ḥāb-ı miḥnetden

Sürür u behcet-i cāvīd ile bilmem **uyanmaz** mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 10). [uyanmaz,]

‘uyūn: Gözler.

Seyf-i kalb-i ‘aşkıñı eşk-i ‘**uyūnuñdan** şuar

Lāmi‘ olsun rāz-ı zīb-i sa‘d ile kim dā‘imā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 11). [‘uyūnuñdan, -un, -dan]

‘uyūn-ı cānlara: Gönül gözüne.

Tütüyādır ḥāk-i dergāhıñ ‘**uyūn-ı cānlara**

Çeşme-i ḥurşīd-i rahmetle ‘ināyetsin ‘Alī (Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 11). [‘uyūn-ı cānlara, -lar, -a]

uzatma: Uzatmamak.

Almam el **uzatmam** taleb itmeme ruh-ı āli

Vaz geldi gönül gayri anıñ nāzı ne lāzım (Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 19). [uzatmam, -m]

‘uzlet: Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşama II inziva, yalnızlık.

Kıl güzār ağıyārdan ‘**uzletle** şāḥib-‘izzet ol

At sipend-i nefsi nāra nūr-ı ‘aşkla bul şafā (Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 9). [‘uzletle,]

uzun: Başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren, uzun.

Fezā-yı ḡamda beyābān-ı ḥasret içre begim

Uzun belālara düş itmiş idi ḥāb-ı ḥayāl (Gulāmī Divanı , Gazel 116, Mısra 8). [uzun,]

Ü

üç: "Üç" sayı sıfatı.

Ṭāvūs bir āhū iki ṭihū **üç**i birden

Nāz ile ḥırāmıma ider bāclar ihdā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 13). [üç, -i]

Firāk-ı yār ile cismimde kırk **üç** refāyla açdım

Ḥayātımdan ümīdi kaṭ‘ idüp ol dem kefen biçdim (Gulāmī Divanı , Müfret 28, Mısra 1). [üç,]

üç talāk: "Üçten dokuza boş ol!" demek suretiyle kadın başka erkekle evlenmeden eski kocasına dönmesine imkan vermeyen boşama, nikahlı kadını bırakmak II üç şarap kadehini de içip bitirmek (Bektaşilerde, içki sofrasında içilen ilk üç kadeh için kullanılır); uzaklaştırmak, tamamen ortadan kaldırmak.

Māl ü emlâki fenâya virdi cânâ **üç talâk**

Zâhiren hem bâtinen şâh-ı cihândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 3*). [*üç talâk,]*

üftâde: *Düşmüş, düşkün, biçare.*

Zîr-i destînde olan **üftâdeye** luţf eyle kim

Râhimînler erhamı rahm eyleye saña meded (*Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 11*). [*üftâdeye, -y, -e]*

Üftâde-i zindân-ı zenaḥ-dânına min-ba'd

Arturdi belâ cevri ü cefâyâyı çü ağıyar (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 13*). [*üftâde-i,]*

Üftâdeligim bildi kesüp rahmını dildâr

Birden bire döndürdi licâm-ı keremin yâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 1*). [*üftâdeligim, -liğ, -im]*

Perîşân eylemiş zülfi gibi **üftâdesin** zâlim

Cefâsın arturur zannı bu ki kârı kerâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 3*). [*üftâdesin, -sin]*

Ger niḳâbın ḳaldırursa göz yumar **üftâdeler**

Rûyına bakmaḳlıḡa koymaz hicâb u 'ârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 7*). [*üftâdeler, -ler]*

Giriftem künc-i ḫalvet men ki dūr **üftâdem** ez-ḫüsneş

Serem der-vâdî-i ḫasret zi-dem mecnûn u şeydâyem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 7*). [*üftâdem, -m]*

Ḫüsniñ **üftâdesiniñ** âh-ı cân-kâh itmesi

Kim muḫâlifdir benim âvâze-i iḫsânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 13*). [*üftâdesiniñ,]*

Ey seniñ 'aşkıñ derinde niceler **üftâdedir**

Sâye-endâz-ı nazar çün ol nezâket maşdarı (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 3*). [*üftâdedir, -dir]*

Niçe ârâm eylesün **üftâdeler** dünyâda âh

'Âşıkâna oldı ḫâliñ çünki i'lân yâ Ḫalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 11*). [*üftâdeler, -ler]*

Üftâdedir dil dilbere sevdâsı düşmüşdür sere

Şefḳatle bakmaz bizlere yâ Rab n olur aḫvâlimiz (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 9, Mısra 1*). [*üftâdedir, -dir]*

Ḫüsnuñe **üftâdesiñ** sen de 'aceb

Gülşen-i behcetde eylesenî tarab (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 7*). [*üftâdesiñ, -sin]*

üftâdegân: *Düşkünler || Aşıklar.*

Ḳâşîd-ı **üftâdegân** zülf-i ḫabîbiñ bûyını

Çün irişdüirdi demâğ-ı cânı ḳıldı müşk-sâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 15*). [*üftâdegân,]*

üftâdegân-ı vâdî-i fûrkat: *Ayrılık meydanının düşkünleri(aşıkları).*

Dü-çeşm-i cân ile **üftâdegân-ı vâdî-i fûrkat**

Nigâh-efgen iken râh-ı şabâ-yı neş'e-baḫşâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 21*). [*üftâdegân-ı vâdî-i fûrkat, --i]*

üftâde-i bî-çäreye: *Çaresiz düşküne (aşık).*

'Âşıkın ḫâlin bilür kâmil olan şâ'ir begim

Eylemez dâd u sitem **üftâde-i bî-çäreye** (*Gulâmî Divanı , Müfret 51, Mısra 2*). [*üftâde-i bî-çäreye, -ye]*

üftâde-i cemâli: *Güzelliğinin düşküni.*

Semâda mihr ü meh **üftâde-i cemâli** olup

Nezâret itmek içün olmuş ikisi devvâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 39*). [*üftâde-i cemâli, -i]*

üftâde-i efgendesinden: *Çaresiz düşkün (aşık).*

O şûh-ı bî-vefâ ağıyâra bir izhâr-ı 'aciz itmez

Velî üftâde-i efgendesinden dem-be-dem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 6). [üftâde-i efgendesinden, -si, -n, -den]

üftâde-i hāmūn-ı cünūn: Çölde aklını kaybetmiş aşık.

Olmuşum tâ ezel üftâde-i hāmūn-ı cünūn

Ruḥ-ı Leylî-şifâtıñ çeşmine gönülüm meftūn (Gulâmî Divanı , Gazel 142, Mısra 1). [üftâde-i hāmūn-ı cünūn, -ı]

üftâde-i hasretlere: Hasretlere düşmüş.

Ümmîd-i vişâl âyinesi dest-i ḥayâlde

Üftâde-i ḥasretlere ya'nî ne şafâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 6). [üftâde-i ḥasretlere, --ler-e]

üftâde-i ḥüsnet: Güzellerin düşkünü.

Üftâde-i ḥüsnet ne-şevved ḥālî zi-efgân

Der-vâdî-i sevdâ-yı ruḥet mände be-giryân (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 11). [üftâde-i ḥüsnet,]

üftâde-i ḥüsnuñ: Güzelliğinin aşığı olan kişi || aşık.

Üftâde-i ḥüsnuñ olalı şöhre-i dehrem

Sevdâ-yı ḥayâlîñle şehâ ḥâmil-i cevrem (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 11). [üftâde-i ḥüsnuñ, -üñ]

üftâdeler âhına: Düşmüşler(aşıklar) ahına.

Luṭf idüp üftâdeler âhına şâhâ gel iriş

Çünkü kalmaz yerde mazlûm âhî cânâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 1). [üftâdeler âhına, --ı, --ñ, --a]

üftâdeye kılmış: Düşkün, çaresiz etmek.

Düşürme çâh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 18). [üftâdeye kılmış, -mı]

Düşürme çâh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 12). [üftâdeye kılmış, -mı]

Düşürme çâh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 6). [üftâdeye kılmış, -mı]

Düşürme çâh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 24). [üftâdeye kılmış, -mı]

Düşürme çâh-ı ḥüzne dest-gîr ol yâ Resûlallâh

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 30). [üftâdeye kılmış, -mı]

üftân: Düşen, düşerek. Beyitte kelime "utanarak, mahcup" anlamındadır.

Varam üftân ü ḥîzân âsitân-ı şâh-ı ḥübâna

Diyem cânâ fîrâkıñdan figân u zâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 7). [üftân,]

üftân: Düşen, düşerek.

Ger şevved ez-sûy-ı luṭfet yek resûlî dest-keş

Mî-revem üftân u ḥîzân ân zemân der-pây-ı tû (Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 12). [üftân,]

ülfet: Alışkanlık II Yakın ilişki.

Dilā döndür ‘inān-ı **ülfeti** gel dil-rübâlardan

Ṭınāb-ı ârzūyı kes cihānda aġniyâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 1*). [*ülfeti, -i*]

ülfet idüp düşmeni: *Düşmanı dost edip.*

Bîrûnı güzel bātını kec kimseler ile

Güldürme meded **ülfet idüp düşmeni** hâfız (*Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 6*). [*ülfet idüp düşmeni, -i-üp*]

ümîd: *Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.*

Ümîdimiz bu ki bârân-ı rahmetiñ saçılır

Ḥaṭiñ meh-i ruḥuñı tutdı çünki hâle gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 5*). [*ümîdimiz, -im, -iz*]

Firâk-ı yâr ile cismimde kırk üç refâyla açdım

Ḥayâtımdan **ümîdi** kaṭ‘ idüp ol dem kefen biçdim (*Gulâmî Divanı , Müfret 28, Mısra 2*). [*ümîdi, -i*]

Ḥāk-i deriñ şehim başda külâhım

Kesdim **ümîdimi** cüz ile külden (*Gulâmî Divanı , Şarka 1, Mısra 12*). [*ümîdimi, -im, -i*]

ümîd eyler: *Ummak, umut etmek.*

Ġulâmî âsitân-ı ma‘delet-âyâta gelmişdir

Ümîd eyler ‘inâyetle şefâ‘at Ḥazret-i ‘Oşmân (*Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 14*). [*ümîd eyler, -r*]

ümîd itme: *Umut etmek, beklentiye girmek.*

Ümîd itme vefâ cām-ı felek baġ ser-nigün olmuş

Tecessüs kıлма ḥübāndan vefâ mülkin ḥarâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 5*). [*ümîd itme, -me*]

ümîd-i ‘afv: *Baġışlanma ümidi.*

Ümîd-i ‘afv ile dergâh-ı vālâ-cāha sulṭānım

Cesâret cür‘et itdim bî-riyâ böyle iṭrāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 63*). [*ümîd-i ‘afv,]*

ümîd-i dîdenet: *Seni görme ümidi.*

Ez **ümîd-i dîdenet** fersûd cismem ân çünân

Rişte-i tâbem bürîd ân ḥasret ü ḥulyâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 9*). [*ümîd-i dîdenet,]*

ümîd-i dîden-i ruḥsâr-ı âl: *Ümitli gözlerini al yanağını.*

Ümîd-i dîden-i ruḥsâr-ı âl ile şeh-i dehrem

Eger zâhirde muḥtâc-ı der-i luṭf u ‘aṭâ faḳram (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 27*). [*ümîd-i dîden-i ruḥsâr-ı âl,]*

ümîd-i vaşl-ı ân dilber: *Sevgiliye kavuşma anının ümidi.*

Ḥayâl-i cilve-i cānân be-bürde şabr u ârāmem

Ümîd-i vaşl-ı ân dilber ferāmüş kerd hicrānem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 2*). [*ümîd-i vaşl-ı ân dilber, --ı*]

ümîd-i vaşl-ı dilārā: *Sevgiliye kavuşma ümidi.*

Ümîd-i vaşl-ı dilārā ḥaṭâ imiş bildim

Bu ḥasreti baña bunca hevâ imiş bildim (*Gulâmî Divanı , Gazel 119, Mısra 1*). [*ümîd-i vaşl-ı dilārā, --ı*]

ümîd-i vaşl ile: *Kavuşma ümidi ile.*

Firāk-ı yār ile ey dīde şeb rüz zār u giryān ol

Ümīd-i vaşlı ile künc-i şabrda tırma hāndān ol (Gulāmī Divanı , Gazel 117, Mısra 2). [ümīd-i vaşlı ile, -ı]

ümīd-i vuslatıñla: Kavuşma ümidi ile.

Ey ümīd-i vuslatıñla telhī-i hicrān lezīz

Āb-ı tīgīñ hālkada çün kaṭre-i hayvān lezīz (Gulāmī Divanı , Gazel 40, Mısra 1). [ümīd-i vuslatıñla, -(ı)n, -la]

ümmet: 1. Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

Rüz-ı rüstāhīz ‘āşī ümmete yā Muştafā

Çıl şefā‘at kim saña rāci‘ recā-yı enbiyā (Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 43). [ümmete, -e]

Neşāt u inbisāt-ı tām ile ḥasret-keş-i ümmet

Bürehne-pā vü ser kim vardılar ya‘nī cebīn-sāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 31). [ümmet,]

ümmetān-ı ‘āşiye: Asi ümmetlerine.

Rebī‘ u ‘l-evvel ayı berķ urup envār-ı ruḥsārın

Getürdi ümmetān-ı ‘āşiye rahmet içün Mevlā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 16). [ümmetān-ı ‘āşiye, -ye]

ümmīd: 1. Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

Hüsn-i yāri görmek ümmīdin getürdükde neşīm

Akdı gözlerden Kızılıрмаķ gibi şad eşkhā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 11). [ümmīdin, -in]

Nāvek-i ğamzeyle açdı sīneme şad-yāreler

Gerçi ümmīd-i devā itsem ider cevır ü ‘itāb (Gulāmī Divanı , Gazel 15, Mısra 6). [ümmīd-i,]

Āvān-ı bahār irmeden evvel gül-i ümmīd

Açıldığı hem himmet-i vālā-yı ‘Alīdir (Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 13). [ümmīd,]

Semādan māh-ı nev keşkül-i ümmīdin dırāz itmiş

Nevāl-i ni‘met-i ‘adliñ ider ḥāhiş açup āya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 49). [ümmīdin,]

Kimi cismin fenā kılmış muḥakķak

Bu ümmīd ile ola ķurba elyak (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 42). [ümmīd,]

İlāhī rahmetiñ bārānını şaç

Göñül bağında ümmīdim gülün aç (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 2). [ümmīdim, -(i)m]

Cümle bildim yāriñi aġyārdan ayırmadıñ

Nāme-i ümmīd-i vaşlı büseyi hem dürmedim (Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 16). [ümmīd-i,]

Ḥastegān-ı ‘aşķa dermāndır anıñ güft-i lebi

Luṭfını ümmīd ider şāh u gedā ḥattā şabī (Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 12). [ümmīd,]

ümmīd eyler: Arzulamak istemek.

Ḥoş-güvār-ı mey-i la‘l-i lebi ümmīd eyler

Bezm-i mey-ḥāne-i ‘işretde meded mestānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 9). [ümmīd eyler, -r]

ümmīd-i vefā: Vefa ümidinde bulunma.

Ümmīd-i vefā sıdķ u şafā resm-i maḥabbet

Yārān-ı zamāndan bu zamān ‘ayn-ı ḥaṭādır (Gulāmī Divanı , Kıt‘a 8, Mısra 1). [ümmīd-i vefā,]

ümmîd-i vişâl: *Kavuşma ümidi.*

Ümmîd-i vişâl âyinesi dest-i hayâlde

Üftâde-i hasretlere ya'nî ne şafâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 5*). [*ümmîd-i vişâl,]*

üslûb: *Tarz, biçim.*

Gulâmî deşt-i Leylâ'dan geçüpdür cüy-ı Şîrîn'i

Degül **üslûbı** Ferhâd'a hemân Mecnûn'a deng olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 82, Mısra 10*). [*üslûbı, -ı]*

'üsri: *Güçlük, zorluk.*

Çekeriz **'usri** hemân yok 'akabinde yüsri

Ṭâlî '-i şüm Gulâmî bizi pâ-mâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 9*). [*'usri, -i]*

üst: *Bir kimsenin kendisi, şahsı.*

Hümâ-yı re'feti şalmaz mı sâye **üstüme** bir dem

Gulâmî gâam temüzında esîr-i mülk-i gurbetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 9*). [*üstüme, -(ü)m, -e]*

Hümâ-yı iltifâtın **üstüme** bir sâye şalmaz mı

Şehâ elṭâf-ı vaşlından cihânda bî-naşîbim gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 7*). [*üstüme, -i, -m, -e]*

üstâd: *Öğretici, usta, hoca.*

'Âlemiñ teşhîrine efsûn okur zâtın seniñ

Âferin ol vech-i pâkin böyle bir **üstâdı** var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 4*). [*üstâdı, -ı]*

Gulâmî lezzet-i zevk-i cihân âgûş-ı dilberdir

Dimiş **üstâdımız** ammâ ki sende ol liyâkat yok (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 18*). [*üstâdımız, -ı, -mız]*

Amân yâ Muştâfâ gönder reh-i 'aşk içre **üstâdım**

gulâmındır deyü şâhâ cihânda söylenür adım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 27*). [*üstâdım, -ım]*

üstüvâr: *Sağlam, dayanıklı, kuvvetli.*

Ber-karâr oldukça aḥkâm-ı şerî'at dehrde

Üstüvâr ola bu dîn-i Hâzret-i Peyğamberî (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 64*). [*üstüvâr,]*

üzere: *Üstüne, üzerine.*

Zâtında olan mâye kabûl itdi kelâmı

Anlar **üzere** yağdı niçe ebr-i 'atâyâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 8*). [*üzere,]*

Ferş eyleme ruḥsâr **üzere** zülf-i siyâhı

Her birleri kan dökmege bî-şübhe sipâhî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 21*). [*üzere,]*

üzre: *Üstüne, üzerine.*

Bir zamân sâ'il olup ḥâk-i kudûm almak için

Yağdı bârân gibi ser **üzre** nice dürlü belâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 8*). [*üzre,]*

Muntazır şâh u gedâ görmeye rüy-ı yâri

Esb-i nâz **üzre** binince o seḥâvet-pîrâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 10*). [*üzre,]*

Kenâr-ı dâr-ı cûduñda olup mecmû' sâ'iller

Güşâd it kîse-i 'adli gedâlar **üzre** dürlür saç (*Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 4*). [*üzre,]*

Gitmedi dilden hayāl ü hāl-i rüyuñ zîneti
 Taht-ı hüsnuñ **üzre** Hindü-beççedir çendân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 4). [üzre,]
 Ben bu çarha nitmişim ârâmı yok âlâmı çok
 Başım **üzre** gice gündüz tersine gerdün olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 4). [üzre,]
 Rüsvâ-yı cihânız belî sulţân-ı zamânız
 Baş **üzre** turan efser-i zîbâ-yı ‘Alîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 8). [üzre,]
 Sünbül nihâdedir gül-i sürh **üzre** nâz ile
 ‘Anber-feşân-ı süy-i semen-zâra kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 5). [üzre,]
 Kenz-i dür-i Hüdâ’dır o dürc-i ‘aķıķı kim
 Genc **üzre** halka-zen o siyeh mârâ kıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 10). [üzre,]
 Çıkısa bâm-ı şîve **üzre** cân virür şad-‘âşıkân
 Aşılur serler buruc-ı mihre çıkmaz zerre râz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 5). [üzre,]
 Bu felek devr itmedi maķşûdum **üzre** bir zamân
 Kaldı hasret maķşere tûmâr-ı hecri tırma bâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 9). [üzre,]
 Sipâh-ı zülfî **üzre** şâne-nâmı eylemiş serdâr
 Düzer tâbûrı ta ‘lîm-i cefâsı câvidân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 7). [üzre,]
 Yazılur baht-ı siyâhım gibi kırtâs **üzre**
 Ey Gulâmî bu ‘aşırda hele güftâr-ı hûlûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 9). [üzre,]
 Cûy-ı eşk-i ‘âşıkân **üzre** döner dülâb-ı feyż
 Teşne-i âb-ı vişâl-i Haķķ olur ğarķ-âb-ı feyż (Gulâmî Divanı , Gazel 93, Mısra 1). [üzre,]
 Ey Gulâmî hân-kâh-ı ‘aşķda şî’riñ okut
 Zühre eflâk **üzre** itsün mevlîvî-âsâ semâ’ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 10). [üzre,]
 Zûlmet-i hecristle yanmış sînelerde şad-çerâĝ
 Na’l-i fûrkatden uruldı diller **üzre** niçe dâĝ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 2). [üzre,]
 Gûş idince hâlimi aĝyârlar perler açup
 Zaķmım **üzre** urdılar minķâr-ı cevri çün kelâĝ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 6). [üzre,]
 Gerçi ol ceyş-i Hâbeş **üzre** hüküm-dârdır begim
 Bir kerîmü ‘t-tab’ınıñ fermân-peżîridir göñül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 3). [üzre,]
 Serim sevdâyâ uğratdıñ belâ şahrâsına atdıñ
 Yan atdıñ taht-ı râhat **üzre** hünkârım vedâ’ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 10). [üzre,]
 Eger Ceyhûn-ı eşk-i dîde **üzre** cîsr olursañ da
 Güzer kılmaz eger kılsa tehî olmaz cefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 7). [üzre,]
 Dıraht-ı hüsn **üzre** bûlbûl-i gûyâdır bu
 Miyân-ı nev’-i çiçekde gül-i hamrâdır bu (Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 1). [üzre,]
 Kâzâ yaĝdırmada bârân-veş tîr-i cefâyâyı
 Ser **üzre** hep siper-gîr-i rızâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 10). [üzre,]
 Olup eflâk-i takşîr **üzre** cânâ cismimiz çün-hûr
 Mezellet bezmine pertev-fezâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 11). [üzre,]
 Ba’zı eşcâr-ı kerem **üzre** öter bûlbûl-veş
 Getürür tayrları meclis-i şoĝbetlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 15). [üzre,]
 Aķrânı **üzre** kahr ile fâ’iķ olup nigâr
 Gendüm gibi ĝulâm’ın atar ĝam hilâlîne (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 11). [üzre,]
 Semâdan rûy-ı deryâyâ düşen bârân gibi dâ’im
 Gözüm yaşın maķabbet lüccesi **üzre** habâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 6). [üzre,]

Kör ola bahtım gözi gözler idim ol rāhı kim
 Esb-i nāz **üzre** o yolda şeh-süvārım var idi (*Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 6*). [üzre,]
 Ta‘āmından tenāvül eyledikden ğayri zī-ervāh
 İnüp bārān sürür ile simātın **üzre** bī-pervā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 28*). [üzre,]
 Nüzül itse eger küh-ı bülend-i himmetin **üzre**
 Meges ‘arz-ı tefevvuk eyler ol dem murğ-ı ‘ankāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 45*). [üzre,]
 Çün mis-i bī-kıymet-i eş‘arım **üzre** lutf ile
 Düşse iksir-i nazar ‘afvın olur bir kīmyā (*Gulāmî Divanı , Kaside 7, Mısra 35*). [üzre,]
 Hūna ālūde görince tahta-i ten-şūrın
 Çıkdı eflāk **üzre** bī-had şit-i efğān yā Hālīm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 8*). [üzre,]
 Cüy-ı āb-ı dīdemiz **üzre** gider cānā kelek
 Şerbetinden ey hekīm olmaz şifā çekme emek (*Gulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 23*). [üzre,]
 Būse-i la‘l-i lebi olmaz müyesser ‘āşıkā
 Şalınur serv **üzre** el irmez amān ol sīb-i sürh (*Gulāmî Divanı , Müfret 8, Mısra 2*). [üzre,]
 Sipih-r-i nā-muvāfık dönse birkaç gün murād **üzre**
 Qarārı yok nazar kıl nitdi mülk ü taht-ı Kisrā‘ya (*Gulāmî Divanı , Tarih 1, Mısra 3*). [üzre,]
 Hāhişin **üzre** şarāb-ı ‘işreti virse felek
 Sāgar-ı zehr-i memātı anda pinhān eyledi (*Gulāmî Divanı , Tarih 3, Mısra 3*). [üzre,]

üzün-i ‘āşıkā: Aşığın kulağına.

Bī-çāreleri āteş-i hasretlere yakma

Mengüş-ı cefâyı **üzün-i ‘āşıkā** takma (*Gulāmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 8*). [üzün-i ‘āşıkā, -a]

‘üzv: Uzu; bir vücudu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ.

Gerçi eylerse seniñ fermānını ‘**użvum** kabul

Teshir eylerseñ çü şāhān heft-hüb iklīm kim (*Gulāmî Divanı , Gazel 121, Mısra 9*). [‘użvum, -üm]

V

vābeste: -e bağlı.

Zünnār-ı ham-ı zülfime **vābeste** nice şeyh

Büt-hāne-i ‘aşkımda Gulāmî gibi şeydā (*Gulāmî Divanı , Gazel 9, Mısra 17*). [vābeste,]

Pāy-ı dilimin silsile-i şad-girihinde

Vābesteliğin bilmez idi şūh-ı sitem-kār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 6*). [vābesteliğin, --lik, --in]

va‘d: Söz, vaat.

Mülk-i vaşla **va‘d** ile tuğrā-nüvīs olma dirīg

Tire bahtım tā ezel olmuş benim menküb dost (*Gulāmî Divanı , Gazel 22, Mısra 9*). [va‘d,]

va‘de-i hāmūnla: Ham sözünle.

Ben seni sevdim deyüp cānā inandırdın beni

Bī-mürüvvat **va‘de-i hāmūnla** kandırdın beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 2*). [va‘de-i hāmūnla, -la]

va‘de-i vuslatın: Kavuşma meydanında.

Her zamān görürsün āh u efgānım

Va 'de-i vuşlatıñ kande sultānım (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 2*). [*va 'de-i vuşlatıñ, -ıñ*]

va 'di: İki dağ arası veya ova, yer, taraf.

Ey ki dirdiñ dīnimizde cevr kılmaqdır haṭā

Ey Hıṭā şāhı o **va 'diñden** hele bir yād kıl (*Gulāmī Divanı , Gazel 115, Mısra 4*). [*va 'diñden, -n, -den*]

vādī: Alan, saha, meydan.

Kim müşaḥḥaş olmaz ol **vādīde** sultāndan gedā

Ehl-i 'aşkıñ āhdan ğayri bulunmaz hem-demi (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 15*). [*vādīde, -de*]

va 'd-i lebiñ: Ağzının sözü.

Herkese **va 'd-i lebiñ** bī-şühedir āb-ı hayāt

Ṭālī'imden içmedim 'indimde ancak adı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 13*). [*va 'd-i lebiñ,]*

Ey Gulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā

'İzzetā **va 'd-i lebiñ** şevḳ-i dile imdādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 22*). [*va 'd-i lebiñ,]*

Herkese **va 'd-i lebiñ** bī-şühedir āb-ı hayāt

Ṭālī'imden içmedim 'indimde ancak adı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 11*). [*va 'd-i lebiñ,]*

vādī-i 'aşk içre: Aşk vadisi içinde.

Ehl-i derdi **vādī-i 'aşk içre** bir kez görseler

Bī-amān urmak dilerler bī-tevaḳḳuf āferīn (*Gulāmī Divanı , Gazel 148, Mısra 9*). [*vādī-i 'aşk içre,]*

vādī-i 'aşka: Aşk vadisi.

Ḳadem-nihād olalıdan bu **vādī-i 'aşka**

Firāk ile bu dil olmaz güdāzdan fāriğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 99, Mısra 3*). [*vādī-i 'aşka, -a*]

vādī-i 'aşkıñ: Aşk vadisi, aşk konusu.

'Aşka düşdüm sīne çāk itdim başım urdum taşā

Vādī-i 'aşkıñ Gulāmī bī-ser ü sāmānıyım (*Gulāmī Divanı , Gazel 132, Mısra 14*). [*vādī-i 'aşkıñ, -ın*]

vādī-i 'aşkıñda: Aşk vadisinde.

Ey Gulāmī **vādī-i 'aşkıñda** bār ebkem ol

İltifāt-ı nīme için cānib-i cānāneden (*Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 9*). [*vādī-i 'aşkıñda, -ında*]

vādī-i endüha: Hüzün vadisinde.

Düşüp bu **vādī-i endüha** eylerim zārī

'İnāyet ile nazar kıl bu sīne-süzāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 5*). [*vādī-i endüha, -a*]

vādī-i fūrkatde: Ayrılık meydanında.

Ey Gulāmī **vādī-i fūrkatde** nolduñ 'aşkıdan

Fıkr-i sevdā-yı ruḥ-ı yār ile ṭolduñ 'aşkıdan (*Gulāmī Divanı , Tahmis 1, Mısra 31*). [*vādī-i fūrkatde, -de*]

vādī-i fūrkatde: Ayrılığın vadisinde.

Mecnûn-şıfat **vâdî-i fûrkâtde** bırakma

Dîvâne dili vuşlat-ı Leylâ'ya ulaştır (Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 9). [vâdî-i fûrkâtde, -de]

vâdî-i hicrânda: Ayrılık vadisi.

Bir nefes vuşlat için tâ ebed ey şûh beni

El-amân **vâdî-i hicrânda** nâlân itme (Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 6). [vâdî-i hicrânda, -da]

vâdî-i hüznede: Hüzün vadisinde.

Vâdî-i hüznede ser-geşte işim girye vü zâr

Luţf ile bir meded it sîne-i süzânıma yâ gâvş (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 7). [vâdî-i hüznede, --de]

vâdî-i hüzne: Hüzün vadisine.

Çalmadı dilde huzûr u dîde-i rüşende nûr

Vâdî-i hüzne bıraktı bî-amânım fûrkâtîñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 4). [vâdî-i hüzne, -e]

vâdî-i ihsânda: İhsan meydanında.

Fî sebîlillâh âzâd eyler idi kulları

Vâdî-i ihsânda fîl-i demândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 12). [vâdî-i ihsânda, -da]

vâdî-i mihrinde: Aşk vadisinde.

Esb-i istîgnâya binmiş nâz ider 'âşıklara

Vâdî-i mihrinde kim bilmem ne devrân eylesem (Gulâmî Divanı , Gazel 120, Mısra 6). [vâdî-i mihrinde, -i, -n, -de]

vâdî-i rû'yâda: Rûya meydanında.

Ey Gulâmî eyleme bîdâr anı kıl ihtirâz

Vâdî-i rû'yâda bulmuş genc-i vuşlatdan çü zer (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 10). [vâdî-i rû'yâda, -da]

vâdî-i vahdet hakikatde: Hakikat birliğinin vadisinde.

Hûbî-i gülzârî-i bûlbûl nizâm-ı 'aşkıdır

Vâdî-i vahdet hakikatde makâm-ı 'aşkıdır (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 14). [vâdî-i vahdet hakikatde,]

vâdî-i zulmetde: Karanlık vadi.

Vâdî-i zulmetde kalmışken sitem-keşler kamu

Âb-ı 'adlinden şafâ-gîr oldılar bây u gedâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 9). [vâdî-i zulmetde, -de]

vâdî-i zulmetlere: Eziyetlerin vadisine.

Gâh hürşîd gibi ebr-i nihân içre girür

Bırakur şîrleri **vâdî-i zulmetlere** âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 14). [vâdî-i zulmetlere, -ler, -e]

va'diñ: Vaat; bir işi yerine getirmek için verilen söz, söz verme.

Eylemek tahrîr-i inhâ **va'diñiz** olmuş idi

Mâni'inden men' olup güyâ hemân ezdâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 19). [va'diñiz, -iz]

vâh: "Yazık!" anlamında olup üzüntü, keder bildiren bir ünlem.

İntihâb itdiği günden berü ey mâh seni

Bezm-i 'aşkda dil-i sevdâ-zede şad **vâh** seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 2*). [*vâh,]*

vahdet: (Ar.) Birlik, bütünlük, yekpârelik.

Eylemez halvet-serây-ı sırr-ı **vahdet** mahremi

'Âşıkı ma'şûkdan ma'şûkı 'âşıkdan cüdâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 19*). [*vahdet,]*

vahdet yok: Birlik yok.

Çadehler kâselerle bâdeler câmlar kırılısunlar

O 'işret meclisinde mey virür sâkî-i **vahdet yok** (*Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 14*). [*vahdet yok,]*

vahdete pervâz itdi: Birliğe kanat açtı.

Bâz-veş açdı perin **vahdete pervâz itdi**

'İşve-gîrî-i hü mâ Hazret-i gavşu'l-A'zam (*Gulâmî Divanı , Gazel 118, Mısra 9*). [*vahdete pervâz itdi, -di]*

vahset: Korku, dehşet.

Firâr eyler gazâlim **vahset** ile görse 'uşşâkı

Belî bildim ki ol deşt-i Hıttâ âhûlârındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 7*). [*vahset,]*

vahşivân: Vahşiler, yabaniler. İl evcil olmayan hayvanlar.

Enîsem **vahşiyân** u hem refîkîm tâyirân geşte

Celîsem tûtiyân u bülbülân şeb rûz hem-râzem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 11*). [*vahşiyân,]*

vâ'iz: Ar. Vaaz eden, nâsîh.

Ebvâb-ı düzağı hep feth eylemiş gazâbla

Sûzân ider cihânı nâr-ı kelâm **vâ'iz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 4*). [*vâ'iz,]*

Meydân-ı kîne sürmüş esb-i 'inâdı seyr it

Sür'atle dizgin eyler çekmez zimâm **vâ'iz** (*Gulâmî Divanı , Gazel 97, Mısra 6*). [*vâ'iz,]*

Vâ'izâ korçutma nâr-ı düzağ ile kıl nazar

Âteş-i hicrân ile dünyâ baña olmuş saçar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 1*). [*vâ'izâ, -â]*

Nedendir ta'n u teşnî ile me'lûf olduğu **vâ'iz**

Hele öz nefsin itmez fî'l-i nâ-şâyesteden hâfiz (*Gulâmî Divanı , Müfret 20, Mısra 1*). [*vâ'iz,]*

vâkıf: (Ar.) Bilen, anlayan.

İdeli fitne-i dehr hüsn ile Allâh seni

İtmedi hâlîme **vâkıf** eser-i âh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 4*). [*vâkıf,]*

vâkıf olan: Bilmek, bir konuya hakim olmak; idrak etmek, kavramak.

Degil tenhâ Gulâmî hâlîne **vâkıf olan** ey şüh

Cihânda söylenür şânın hemânâ ben miyim nâtik (*Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 9*). [*vâkıf olan, -an]*

vakit: An, vakit.

O **vakit** çâk-i girîbân-ı hayâ eyleyelim

Mâ-cerâmız idelim ağlayarak 'add ü şumâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 11*). [*vakit,]*

vakt: An, vakit.

Devr ider mey-gün lebiñ **vaktinde** ol sāgar ğalať

Hün-feşān sākī-i ‘aynıñ dönderür ħançer ğalať (*Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 1*). [vaktinde, -i, -n, -de]

Vaktidir būs-ı lebiñle al Ğulāmī ħātırın

Şimdi ey kân-ı kerem kılsañ nolur luťf u kerem (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 23*). [vaktidir, -idir]

vakt-i bahārımdır: Bahar vakti.

Bāğ-ı dil ğam gülleriyle tölmasun mı āh kim

Bād-ı ħasretler eser **vakt-i bahārımdır** benim (*Gulāmī Divanı , Gazel 124, Mısra 10*). [vakt-i bahārımdır, -ım, -dır]

vakt-i eshār: Seher vakitleri, seherler. Gece yarısından sonra ve tan yeri açılmazdan evvelki vakitler.

Nigārā ‘andelībā **vakt-i eshār**

Şadā-yı vuşlatı gel eyle bālā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 25*). [vakt-i eshār,]

vakt-i rebī’: Bahar mevsimi.

Ĥadīka-i çemenistān-ı cāna **vakt-i rebī’**

Düşer leťāfet ile jāle-i ‘ināyet-i yār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 9*). [vakt-i rebī’,]

vakt-i seher: Seher vakti.

Ĥalka-i bāb-ı recāy-ı ur dilā **vakt-i seher**

Güş-ı hüşuñ duymadı mı remz-i men lecce ve lec (*Gulāmī Divanı , Gazel 30, Mısra 5*). [vakt-i seher,]

Sāye-i şahbāda kim bā-şad şafā vü hoş-dili

Ziver-i āğuş-ı meh-peyker olup **vakt-i seher** (*Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 6*). [vakt-i seher,]

Şu ‘le-i ħasretle vardır sīnede süz u şerer

Dūd-ı āh-ı dil kesilmez dā ‘imā **vakt-i seher** (*Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 4*). [vakt-i seher,]

vakt-i şitā: Kış vakti.

Vaşl-ı kıdrin fūrķate düş olmayan fehm eylemez

Ťaşra gel germ-ābeden **vakt-i şitā** sermāya bak (*Gulāmī Divanı , Müfret 24, Mısra 2*). [vakt-i şitā,]

vakt-i tūfān: Tufan vakti.

Tekye kılmak sāhile mümkün miyān-ı baħrda

Kim tūtarsa **vakt-i tūfān** dāmen-i teslīm kim (*Gulāmī Divanı , Gazel 121, Mısra 4*). [vakt-i tūfān,]

vālā: Yüksek, yüce.

Ez-şa ‘şa ‘a-i nūr-ı ruĥ-ı şāhid-i **vālā**

Yak zirh fütēd ber-dil-i tārīkī-i mā-rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 11*). [vālā,]

vālī: Malik, sahip, efendi, iyilik yapan.

Bā-ceyş-i ħayālī ne güzel fikr-i vişālī

Mülk-i dile **vālī** ruĥ-ı ra ‘nā-yı ‘Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 10*). [vālī,]

vālīh: Aklı gidip hayran olmak.

Şu 'leî ez-rûy-ı hüsneş ger bi-tâbed der-dilem
Vâlih ü hayrân şevem ez hûr-ı nûr-efzâ-yı düst (Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 6). [vâlih,]
Çarhı hevâ-yı tal'atıñ **vâlih** u ser-nigûn ider
Nîze-i şemsi cismine silsile-i cünûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 1). [vâlih,]
Mest-i yâriz tâ ezelden **vâlih** u hayrânıyız
ğayri izhâr eyleriz dergâhına efkârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 3). [vâlih,]
Biyetfâd pây-ı fikret der-beyâbân-ı firâkeş âh
Şodem der-çeşm-i 'âlem **vâlih** u medhûş rûsvâyem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 4). [vâlih,]

vâliyân: Valiler.

Vâliyânıñ mefharı ni 'me 'l-emîriñ mazharı
Sâye-endâz-ı teferrûc oldu şarka câ-be-câ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 5). [vâliyânıñ, -ın]

vâmık: Vamık u Azrâ hikâyesinin erkek kahramanı. II Âşık.

Evzâ 'ı hayâlet dil-i hûnîn-cigerân-est
Ehl-i felek ez-nâle-i âşûfte-i **Vâmık** (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 26). [vâmık,]

var-: "Git" anlamında tavsiye bildiren söz.

Bu cezbe ki **var** hiç kôcamaz mı didi yok yok
Çok genci kôcatmış da kîç atmış kôcalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5). [var,]

var: Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Nigârâ 'andelîbâ gül- 'izârâ
Gulâmî itdi **varın** cümle yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 34). [varın, -ın]
Furtuna-fersâ-yı kerem dilbere dil virme dirim
Tutmaz o hercâyî **varur** şöhet ü şanı dün ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 12). [varur, -ur]
Varam üftân ü hîzân âsitân-ı şâh-ı hûbâna
Diyem cânâ firâkıñdan figân u zâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 7). [varam, -a, -m]
Râz-ı 'aşkıñ idemez gayre Gulâmî ifşâ
Kâbre **varsam** yine pinhân ider anı kefenim (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 10). [varsam, -sa, -m]
'Adem iklimine tarh-ı temel atsun sipâh-ı gam
Varup tâ nefha-i şûra degin anda karar itsün (Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 6). [varup, -up]
Şimdi rû-gerdân ider kûyına **varsam** yâ İlâh
Noldı ol süst- 'ahde anıñla kararım var idi (Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 9). [varsam, -sa, -m]
Ne recâ ile **varam** dergeh-i vâlâ-şâna
Sözimiz kalmadı ammâ kerem ü ihsânı (Gulâmî Divanı , Gazel 194, Mısra 11). [varam, -a, -m]
Gulâmî **vardı** bu mevsimde şahn-ı gülzâra
Şikeste-hâtır ile bula bir gül-i bî-hâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 33). [vardı, -+dı]
Câyî 'ân sır oldu hân-ı ni 'metinden bî-hilâf
Sâhil-i Sîvâs 'da kangî şehre **vardıysa** şehâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 22). [vardıysa, -dı, -y, -sa]
Maşrıq-ı 'adle **varup** 'izzetle seyrân eyledi
Şehriyâr-ı şâhid-i ümmîdi kesb itdi şafâ (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 7). [varup, -up]
Ey bād-ı şabâ var saña bir gizli niyâzım
Hâk-i der-i cânâna **varup** söyle bu râzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 2). [varup, -up]

Āsitānında **varup** zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 5*). [varup, -up]

Āsitānında **varup** zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 11*). [varup, -up]

Āsitānında **varup** zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 17*). [varup, -up]

Āsitānında **varup** zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 23*). [varup, -up]

Āsitānında **varup** zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata yāhūd tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 29*). [varup, -up]

Żabt idüp aqlām-ı cevherle Ġulāmī tārīhin

Murg-ı cān firdevs içine **vardı** iskān eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 10*). [vardı, -+dı]

var: *Bulunma durumu, mevcut, sahip olma.*

O nere **varsa** leţāfet ile pervāne-veş

Şem'-i ruḥa çok teni yandırur ol dil-rübā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 21*). [varsa, -sa]

Bu bāğ-ı mihriñe girdim beni redd itme bāğınđan

Ki dil hüsñünde mest olmuş kuşurum **varsa** ta'dād it (*Gulāmī Divanı , Gazel 21, Mısra 6*). [varsa, -sa]

Rūy-ı tābānı münevver lebleri āb-ı ḥayāt

Żulmet-i zülfinde çok 'aşıklara **vardır** memāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 2*). [vardır, -dır]

Metn-i evşāfında çok mużmer ma'ānī **var** iken

Ķādir olmaz hüsñün izhār itmege ehl-i şurūḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 32, Mısra 7*). [var,]

Şihḥat-i tenden Ġulāmī bir güzel devlet mi **var**

Söylenür ger yok ise cem'iyet-i zerden lezīz (*Gulāmī Divanı , Gazel 42, Mısra 9*). [var,]

Sende **var** başka edā başka hevā cilve-nümā

Sūziş-i 'aşk ile bu sinedeki nār nedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 46, Mısra 7*). [var,]

'Azīzim derd-i fūrkatden göñülde biñ ġamım **vardır**

Velākin zaḥm-ı hecre zār dirler merhemim **vardır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 1*). [vardır, -dır]

'Azīzim derd-i fūrkatden göñülde biñ ġamım **vardır**

Velākin zaḥm-ı hecre zār dirler merhemim **vardır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 2*). [vardır, -dır]

Ayak başmazsa bezm-i 'aşıka ḳahrından ol cānān

Ḥayālī gibi her dem çok şükürler hem-demim **vardır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 4*). [vardır, -dır]

Giceler şubḥa dek encüm-şümārım derd-i hicrānla

ġam ile göz yaşından bāğ-ı fikre şebnemim **vardır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 6*). [vardır, -dır]

Dilā ḳat' eylemişse iltifātī cāmını sāḳī

Dükenmez cām-ı çeşimde şarāb-ı pür-nemim **vardır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 8*). [vardır, -dır]

Ġulāmī gerçi kūy-ı yārdan şimdi ba'īd oldum

Ḥayāl adlu göñül şehrinde şāh-ı a'zamım **vardır** (*Gulāmī Divanı , Gazel 63, Mısra 10*). [vardır, -dır]

Bütün eşcār u ezḥārı leţāfetden urunmuş tāc

Şarup eṭrāfa sebzā-reng destār-ı melāḥat **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 4*). [var,]

Leb-i rūyı dilārā-vār sürḥ olmuş hicābından

Ġülü gösterdiği-çün bülbüle yüz serde minnet **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 6*). [var,]

Edālarla ider şad-nāz u istignā kıılır ibrāz

Sürürından terennüm-sāz olur bülbül ki vuşlat **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 68, Mısra 8*). [var,]

Silûp âyîne-i bî-kîne-i dilden sivâ rengin
 Ki olmuş yâr-i her ezhâr bundan bize 'ibret **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 12*). [var,]
 Dutar elde piyâle lâle-i hamrâ şafâ birle
 Çemen mey-hânesinde nesteren-nâm sâķī 'işret **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 14*). [var,]
 O bezm-i gülşen-i hum-hâne-i ülfetde mest olmuş
 Mey-âşâm telh-kâm dil adlu bülbülde harâret **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 16*). [var,]
 Nihâl-i kıdd-i dilber gibi çekmiş serviler serler
 Semâya ırmeye her bir kesin desti şu 'übet **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 18*). [var,]
 İder her bir taraftan murğlar cânâ şabâ-hânlık
 Şabâ vakt-i şehir büy-yı vefâ virdikde lezzet **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 20*). [var,]
 Hezârân 'andelîbin eşk-i çeşminden revân olmuş
 Nice bin nehr-i cārî bağ u bustân içre keşret **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 22*). [var,]
 Gülistân-ı cihânı 'andelîb-âsâ tecessüs kıl
 Bulunmaz Asbuzı mişli Gulâmî varsa cennet **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 24*). [var,]
 Gülistân-ı cihânı 'andelîb-âsâ tecessüs kıl
 Bulunmaz Asbuzı mişli Gulâmî **varsa** cennet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 24*). [varsa, -sa]
 Şanma sen-veş bağ-ı dünyânın kad-i şimşâdı **var**
 Nahl-i nâzi huşkı **var** ammâ anın da adı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 2*). [var,]
 Şanma sen-veş bağ-ı dünyânın kad-i şimşâdı **var**
 Nahl-i nâzi huşkı **var** ammâ anın da adı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 2*). [var,]
 Ey gül-i hoş-büy-yı gülzâr-ı kerem kıl hâdeler
 Hârîhârından hezârân bülbülün feryadı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 4*). [var,]
 Cismi yok bir ismi **var** 'anķa mişâli 'izzetin
 Sâye-i 'izzinde ancak zilletin müddâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 5*). [var,]
 Cismi yok bir ismi **var** 'anķa mişâli 'izzetin
 Sâye-i 'izzinde ancak zilletin müddâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 6*). [var,]
 Dâne-i lutfun temâşâ eyleyen bî-şek düşer
 Dâm-ı zevke bî-esâs 'ahdın gibi sayyadı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 8*). [var,]
 Nakş-ı ihsânın yazar kaş-ı dile müjgânlarım
 Gör nigâr-hâne-i cûduñun naşıl Bihzâd'ı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 10*). [var,]
 Âh-ı âteş-bârı bî-te'şîr şanma her şehir
 'Âlemi süzân ider Mevlâ'dan istimdâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 12*). [var,]
 Herkese va'd-i lebin bî-şübhedir âb-ı hayât
 Tâli'imden içmedim 'indimde ancak adı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 14*). [var,]
 Sırr-ı zâtından nişân olmak hünerdir ey şehim
 Lîk şanma aña her bir merdîni isti'dâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 16*). [var,]
 'İd-i adhâ herkese virdi sürür u hem huzûr
 Biz fakîrin zâtından derd ile pür-dâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 18*). [var,]
 Eylemek tahrîr-i inhâ va'diñiz olmuş idi
 Mâni'inden men' olup güyâ hemân ezdâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 20*). [var,]
 Ey Gulâmî içmezem minnetle câm-ı cân-fezâ
 'İzzetâ va'd-i lebin şevk-i dile imdâdı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 22*). [var,]
 Bağ-ı cûduñ şanma yârim sen gibi şimşâdı **var**
 Serv-i nâzi **var** ise ammâ anın da adı **var** (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 1*). [var,]

Bāg-ı cūduñ şanma yārim sen gibi şimşadı **var**
 Serv-i nāzı **var** ise ammā anıñ da adı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 2*). [var,]
 Bāg-ı cūduñ şanma yārim sen gibi şimşadı **var**
 Serv-i nāzı **var** ise ammā anıñ da adı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 2*). [var,]
 ‘Āleminñ teşhīrine efsūn okur zātınñ seniñ
 Āferīn ol vech-i pākīñ böyle bir üstādı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 4*). [var,]
 Dāne-i luṭfuñ gören düşmez mi şādī dāmına
 Hüsni-i ṭab’ın siyyemā ğamzeñ gibi şayyadı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 6*). [var,]
 Nakş-ı ihsānıñ yazar levḥ-i dile müjgānlarım
 Bak nigār-ḥāne-i cūduñuñ nice Bihzād’ı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 8*). [var,]
 Şanma bu āhıñ şehā bed-ḥāhıña te’sīri yok
 Dikmiş āteşden ‘alemler göklere feryadı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 10*). [var,]
 Herkese va’d-i lebiñ bī-şübhedir āb-ı hayāt
 Tālī’imden içmedim ‘indimde ancak adı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 12*). [var,]
 Nār-ı ‘hasret itdi sūzān cāna minnet bildigim
 Bu semender-ṭab’ımıñ āteşde çün bünyadı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 14*). [var,]
 Bizde teşhīş eylemek esrār-ı zātınñ yok hūner
 Bilme her merdiñ aña iz’ān-ı isti’dādı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 16*). [var,]
 ‘İd-i aḫḫā herkese virdi sürūr-ı bā-ḥuzūr
 Biz fakīrīñ zātınızdan derd ile pūr-dādı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 18*). [var,]
 Ey Ġulāmī içmezem minnetle cām-ı cān-fezā
 Dilberā luṭf-ı lebiñ şevḳ-i dile imdādı **var** (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 20*). [var,]
 Raḥmı yok atmış niḳābın yüzlerinden od saçar
 Ḥāh nā-ḥāh yanmaḳ ister ol arada **varımız** (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 6*). [varımız, -ımız]
 Ey Ġulāmī kendiñi vaşf eyleme ol şāha kim
 Şad-hezārān bendesi **var** bir fakīridir göñül (*Gulāmī Divanı , Gazel 112, Mısra 10*). [var,]
 Murğ-ı diller şayd kılmuş dām-ı zūlfuñ telleri
 Var ise gelsün çeker bunca ta’ablar pehlevān (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 6*). [var,]
 Ġulāmī **var** ise elde zeriñ baş üzre cāyın **var**
 Eger bī-pül iseñ vardır naşībiñ çok ezālardan (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 13*). [var,]
 Ġulāmī var ise elde zeriñ baş üzre cāyın var
 Eger bī-pül iseñ **vardır** naşībiñ çok ezālardan (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 14*). [vardır, -dır]
 Tedḳīk kıl ki kāfiye tekrār ider degül
 Var ḳalbimiñ ki nisbeti yāriñ hilālīne (*Gulāmī Divanı , Gazel 162, Mısra 14*). [var,]
 Ne dest-gīr ne ğıyās u ne bir melāzım **var**
 İşim bu dehrde ḳaldı hemān bir eḳāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 163, Mısra 11*). [var,]
 Var mı bir dost ki baḡal-gīr ola şey’en-lillāh
 Getüre nezd-i ṭabībe diye kim yāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 3*). [var,]
 Ey Ġulāmī ḥüsni **var** olsun ḫalāş itdi hele
 Ceyş-i ḥulyādan ki ḳaşd itmişdi anlar ḳanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 15*). [var,]
 Melāz u melce’ ü me’vā ne bir penāhım **var**
 Sefālet ile gezüp düşmüşüm beybāna (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 9*). [var,]
 Ka’be-i kūyuñ ṭavāf itmekde **vardır** çok şeref
 Ser-be-ser ‘ālemlere mihr-i hidāyetsin ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 9*). [vardır, -dır]

Ḳalender olalı pîr-i muġāna intisābım **var**

Anıñ-çün ey Ğulāmî meskenim mey-ḥānedir şimdi (*Ğulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 9*). [var,]

Vefānıñ ismi **var** ‘anķa mişāli cismi yok dirler

Bu ğüftārı hezārān istimā‘ itmiş inanmaz mı (*Ğulāmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7*). [var,]

Evvelî yüz gösterüp sihr ile aldıñ **varımı**

Yüz çevirdiñ şoñra cānımdan uşandırdıñ beni (*Ğulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 7*). [varımı, -ım, -ı]

Dergehiñden ğayrı yā Rab **var** mı cāy-ı ilticā

Gerçi takşırım nihāyetsiz meded yā Rabbenā (*Ğulāmî Divanı , Kit'a 5, Mısra 1*). [var,]

Şu‘le-i ḥasretle **vardır** sīnede sūz u şerer

Dūd-ı āh-ı dil kesilmez dā‘imā vaķt-i seḥer (*Ğulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 3*). [vardır, -dır]

Dehān-ı yāri teşbīh eylemek dūrce ḥatādır bil

Anı feth eyleyen **var** bu ise maġlūķdur dā‘im (*Ğulāmî Divanı , Müfret 26, Mısra 2*). [var,]

Kerāmet kānısıñ cānā didim dūnyāda ikrām it

Didi kānīyim ammā anda görmüş **var** mı ikrāmı (*Ğulāmî Divanı , Müfret 41, Mısra 2*). [var,]

Ḳanı ey bād-ı seḥer būy-ı dilārādan eğer

Elem-i hecr ile **var** sīnede çok ḥüzn ü keder (*Ğulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 2*). [var,]

Ey bād-ı şabā **var** saña bir gizli niyāzım

Ḥāk-i der-i cānāna varup söyle bu rāzım (*Ğulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 1*). [var,]

var: Benlik, varlık.

‘Aşķ ehli iseñ **varıñı** var yāre fedā kıl

Ey ğamlu Ğulāmî bulasıñ pāye Ḥudā‘dan (*Ğulāmî Divanı , Gazel 151, Mısra 17*). [varıñı, -ı, -n, -ı]

var: "Git" anlamında tavsiye bildiren söz.

Meşām-ı cānıña irmez maḥabbet micmerinden būy

Bu tezvīr ile zāhid eblehānı **var** inandır hep (*Ğulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 4*). [var,]

Ḳays-ı ‘aşķım beni mecnūn u perīşān itdi

Var şabā söyle ki Leylā ide sevdāya ‘ilāc (*Ğulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 12*). [var,]

Küfrine imānına yāriñ biz imān eyledik

Var müferriķ şūfiyā sen küfr ile imānı seç (*Ğulāmî Divanı , Gazel 30, Mısra 12*). [var,]

Var eyle kendiñe pend ey bī-temīz nāşih

Şīrīn olursa çün kand itmem taleb neşāyih (*Ğulāmî Divanı , Gazel 33, Mısra 1*). [var,]

Ğulāmī‘den şabā **var** söyle ḥüsnin şanmasun bākī

‘Azīz-i Mısr iken Yūsuf türāb içre nihān olmuş (*Ğulāmî Divanı , Gazel 85, Mısra 13*). [var,]

Mīnā-yı neng ü ‘ārı çalup senge şevķ ile

Pîr-i muġānı **var** ara bul kāse-dār-ı ‘aşķ (*Ğulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 12*). [var,]

Ey şabā **var** yāre ‘arz eyle Ğulāmī ḥālını

Söyle kim kılmış melāl içre mekānım fūrķatiñ (*Ğulāmî Divanı , Gazel 110, Mısra 9*). [var,]

‘Aşķ ehli iseñ varıñı **var** yāre fedā kıl

Ey ğamlu Ğulāmī bulasıñ pāye Ḥudā‘dan (*Ğulāmî Divanı , Gazel 151, Mısra 17*). [var,]

Şunma sākī sāġarı **var** ğit seniñ olsun yeter

‘Aşķıñ destindeki cām-ı cefādır neylesün (*Ğulāmî Divanı , Gazel 152, Mısra 7*). [var,]

Ey nesīm-i pūr-beşāret **var** ḥuzūra öp etek

Luţf idüp ol şāh-ı ḥüsne eyle bizlerden dilek (*Ğulāmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 27*). [var,]

Hâlimi 'arz u beyân eyle **var** ol dil-dâra

Ey şabâ eyleyeyim âhîma hem-râh seni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 19*). [var,]

Qâdir olmaz hakkine olan bu sırâ âşinâ

Dâhil ol **var** ol gürûha bî-te'emmül Hâlişâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 24*). [var,]

var idi: *Vardı.*

Ey hoş ol gün kim gönülde 'aşk-ı yârim **var idi**

Sîne-i pür-süz u çeşm-i eşk-bârim **var idi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 2*). [var idi, -di]

Fâriğ idi dil temâşâ-yı bahâr u bâğdan

Eşk-i gül-günüñ yanında lâle-zârım **var idi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 4*). [var idi, -di]

Kör ola bahtım gözi gözler idim ol râhı kim

Esb-i nâz üze o yolda şeh-süvârım **var idi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 6*). [var idi, -di]

Olsa idi derd ü hicrân ile hâtırda gubâr

Nîm-nigâh ile siler bir gam-güsârım **var idi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 8*). [var idi, -di]

Şimdi rû-gerdân ider küyına varsam yâ İlâh

Noldı ol süst- 'ahde anıñla kararım **var idi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 10*). [var idi, -di]

Fıkr-i nûş ile Gulâmî nîşe ugratdım teni

Mâr-tıynet yâr ile bilmem ne kârım **var idi** (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 14*). [var idi, -di]

varak: *Kağıt.*

Nüh-felek arzlar **varağ** eşcâr kilik mâlar midâd

Kâtib olsa zî-revân 'âciz-beyândır nev-resim (*Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 17*). [varağ,]

vardı: *Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.*

Neşât u inbisât-ı tām ile hasret-keş-i ümmet

Bürehe-pâ vü ser kim **vardılar** ya 'nî cebîn-sāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 32*). [vardılar, -lar]

vârûnı: *Elde bulunan her şey, zenginlik, servet II bütün varı yoğu, can sermayesi.*

Dildârı recâlarla düşür dâma dir evhâm

Çarhın o dañi himmet-i **vârûnına** mahşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 8*). [vârûnına, -, -n, -a]

vasf: *Bir kimsenin veya bir şeyin durumunu anlatarak tarif etme.*

Ey Gulâmî çek eliñ **vaşfında** takşîr eylediñ

Şâ'irân medhinde 'âciz sen nasıl dīvānesin (*Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 9*). [vaşfında, -ı, -n, -da]

Nâm-ı elif-kaddi serv bahş-i ma'ârif ider

Şâhib-i irfânlara **vaşfını** eyle beyân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 12*). [vaşfını, -ı, -n, -ı]

Nâs lebânın seniñ **vaşfını** itdikde yâr

Qalbe Gulâmî'niñ âh itdi şafâlar vezân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 25*). [vaşfını, -ı, -n, -ı]

Böyle yazdı **vaşfını** zerrin kalemle âfitâb

Şafha-i kırtâs-ı dehre ey mehâbet ahteri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 15*). [vaşfını, -ı, -n, -ı]

vasf eyleme: *Niteliklerini dile getirmek.*

Ey Gulâmî kendiñi **vasf eyleme** ol şâha kim

Şad-hezârân bendesi var bir fakîridir gönül (*Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 9*). [vasf eyleme, -me]

vasf ide: Nitelemek, anlatmak, övmek.

Zebân-ı şevk ile cân 'andelîbi

Cihâna **vasf ide** hüsn-i Hâbîb'i (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 4). [vasf ide, -e]

vasf itdigim: Anlatmak, söylemek.

Cemâl-i dilberi **vasf itdigim** ta'n itme zühhâdım

Urupdur çünkü mi'mâr-ı ezel 'aşk ile bünyâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 1). [vasf itdigim, -dig, -im]

vasf itmiş: İfade etmek, tanımlamak, anlatmak.

Ol sebebdan hel-etâ naşşıyla **vasf itmiş** Hudâ

Nûr-ı şems-i cüd u ihsân u şehâvetsin 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 5). [vasf itmiş, -miş]

vasf olunmaz: Anlatılamaz, betimlenemez.

Vaşf olunmaz ey Gulâmî dil ile hûbânlığı

Meşrebi dünyâda yârîñ olmasa ger nâ-ğalef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 9). [vasf olunmaz, -maz]

vasfı: 1. nitelik, özellik 2. övgü, övme l güzelliğini dile getirme.

Seniñ **vasfıñda** dirler cümle 'âlem ma'denü'l-ihsân

Dem-â-dem renc ü aHzândır işim senden meded Hâliş (Gulâmî Divanı , Gazel 88, Mısra 5). [vasfıñda, -n, -da]

vâsıf: Övmek, methetmek.

Bâ-naşş-ı Hel-etâ ki Hudâ **vâsıf-ı** tu şod

Bûdî tu nûr-ı şems-i şehâvet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 5). [vâsıf-ı, -ı]

Zerre-i na'tıñ beyâna kâdir olmaz ins ü cin

Hak'dır ancak **vâsıf-ı** zât-ı zekâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 36). [vâsıf-ı, -ı]

vâsıf-ı hüseyin olmuş: Hüseyin'i öven olmuş.

Zebân-ı efşah ile **vâsıf-ı Hüseyin olmuş**

Bu resme şime-i hüsnin beyân ider her bâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 37). [vâsıf-ı hüseyin olmuş, -muş]

vâsıf-ı şahım: Padişah methi.

Şâ'ir-i mâhirim **vâsıf-ı şahım**

Şanma ki dünyâda tâlîb-i câhım (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 9). [vâsıf-ı şahım, -ım]

vasl: (Ar.) Ulaşma, birleşme II. Sevdiğine kavuşma, vuslat.

Gencîne-i hüsnüñ dūr-i şeh-vâresiyim kim

Vaşlıma virilse yine erzân iki dünyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 12). [vaşlıma, -ım, -a]

Ebr-i lebi yağdırur kalbe şafâ âbını

Dikse eger **vaşlına** 'ahd ile yârim livâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 24). [vaşlına, -ı, -n, -a]

Gulâmî ile revâ mı ki münfa'il ola dost

Ki hayli dem ki anıñ **vaşlın** eylemekde taleb (Gulâmî Divanı , Gazel 20, Mısra 10). [vaşlın, -(ı)n]

Vücüdüm rîzelendi vaşlıña şabr eylemeklikden

Yeter göster vefâyı **vaşl** ile 'uşşâkı irşâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 8). [vaşl,]

Vücüdüm rîzelendi **vaşlıña** şabr eylemeklikden
Yeter göster vefâyı vaşl ile 'uşşâkı irşâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 7*). [vaşlıña, -ı, -n, -a]
Mülk-i **vaşla** va'd ile tuğrâ-nüvîs olma dirîğ
Tîre bahtım tâ ezel olmuş benim menkûb dost (*Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 9*). [vaşla, -a]
Gel râhat-ı revânım rencûr u nâ-tüvânım
'Aşkıñla yandı cânım **vaşlıñla** vir ferâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 6*). [vaşlıñla, -ıñ, -la]
Sâğar-ı **vaşlı** sâkiyâ itme Ğulâmî'den dirîğ
Hayli zamândır ki teni hasret-i mey zebûn ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 13*). [vaşlı, -ı]
Vücüdüm şems-i rûyuñ nîzesinden rîzelenmişdir
Marîz-i fûrkatde envâr-ı **vaşlıñdan** devâ göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 8*). [vaşlıñdan, -ı, -n, -dan]
Vaşl-ı yâre ğâlibâ rû'yâda olmuşdur resân
Zâ'il olmuş hüzün ü ğam yok dilde bir aşlâ keder (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 3*). [vaşl-ı, --ı]
Başa püsküllü belâ alma beyân-ı **vaşlda**
Düşme kıl ü kâle bahşi eyleme tûl u dirâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 11*). [vaşlda, -da]
Der-i cânâna yüz sürsem yine **vaşlına** söz virmez
Gözüm yaşımdan olmuş telh ü şüre baħr u yem 'âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 3*). [vaşlına, -ı, -n, -a]
Hezârân derd ü ğamla pister-i fûrkatde âh itseñ
Marîz-i 'aşkına **vaşlıyla** itmez bir devâlardan (*Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 10*). [vaşlıyla, -ı, -yla]
Gülşen-i hüsnuñde gül-çîn oldılar ağyârlar
Nev-nihâl-i **vaşlına** itmez ebed maķrûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 10*). [vaşlına, -ı, -n, -a]
Eser nesim-i besim-i peyâm-ı **vaşl-ı** seher
Hezâr sem'-i hezâra zi-gülşen ü gülzâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 3*). [vaşl-ı, --ı]
Anıñla Zekkeriyyâ erreye ser
Virüp **vaşlıñla** buldı zîb ü zîver (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 16*). [vaşlıñla, -ıñ, -la]
'Aşıkân ez-cân ider **vaşlıñ** taleb
Kılma lutfuñdan beni dūr u cüdâ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 9*). [vaşlıñ, -(ı)n]
Kaşr-ı dil dervâzesin şevk ile aç
Ur Ğulâmî başına **vaşlıñla** tâc (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 24*). [vaşlıñla, -ıñ, -la]
Cümle bildim yâriñi ağyârdan ayırmadıñ
Nâme-i ümmîd-i **vaşlı** büseyi hem dūrmedim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 16*). [vaşlı, -ı]
Çok cefâlar eylediñ 'âlemde **vaşlıñ** görmedim
Bezmi-i vaşlıñdan raķtibi bir zamân kaçırmadıñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 19*). [vaşlıñ, -(ı)n]
Tende cânım kıymeti **vaşlıñ** değer şad-cevhere
Bir kere biñ gevhere şad-cevhere pür-ma'denim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 11*). [vaşlıñ, -(ı)n]
Söyle şâhım hışm ile bādî-i tekdîrim nedir
Nişledim nitdim 'azîzim **vaşla** te'hîrim nedir (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 34*). [vaşla, -a]
Çıkar hasretle cân tenden gel ey rûh-ı revânım gel
Yeter **vaşlıñla** kıl ihyâ (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 8*). [vaşlıñla, -ıñ, -la]

vaşleş: Mevlevi elbisesi.

Bâ-mihr-i ruheş cân-ı cihân sühî be-zârî

Ber-va'de-i **vaşleş** dil-i mâ yâft kararî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 8*). [vaşleş,]

vaşl-ı hak: Hakka ulaşma.

Terk-i ağıyar it Ğulāmī ister iseñ **vaşl-ı Hâk**

Dâmen-i pâkin bırakma diñle tüt güftâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 17). [vaşl-ı hâk,]

vaşl-ı hak'a: Allah'a ulaşan.

Târ-ı zülfe bağla bel **vaşl-ı Hâk'a** yol anı bil

Mâ-sivâyı terk kıl maḥbûb-ı zîbâ gel iriş (Gulâmî Divanı , Gazel 84, Mısra 9). [vaşl-ı hâk'a, -a]

vaşl-ı kadrin fûrkate: Ayrılığın kıymetine ulaşmaya.

Vaşl-ı kadrin fûrkate düş olmayan fehm eylemez

Ŧaşra gel germ-âbeden vaḳt-i şitâ sermâya baḳ (Gulâmî Divanı , Müfret 24, Mısra 1). [vaşl-ı kadrin fûrkate, -e-in]

vaṭan: Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

Ne kadar cevır ü cefâ eyleseñ ey sîm-tenim

Ser-i küyuñ dü-cihânda vaṭanımdır **vaṭanım** (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 2). [vaṭanım, -ım]

Ne kadar cevır ü cefâ eyleseñ ey sîm-tenim

Ser-i küyuñ dü-cihânda **vaṭanımdır** vaṭanım (Gulâmî Divanı , Gazel 134, Mısra 2). [vaṭanımdır,]

Cân ile göñlini her kim zülfüne kılmaz **vaṭan**

Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender' i (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5). [vaṭan,]

Sen **vaṭan** itdün bize âh ğurbeti

Biz çekelim bunda belâ fûrkatı (Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 25). [vaṭan,]

vâvevlâ: Çıtlık, feryat, yaygara.

Yerde kıalmaz inkisârım mübtelâ Mevlâ Kerîm

Hâṭır-ı maḥzûnla bî-ḥad zâr u **vâveylâmızı** (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 26). [vâveylâmızı, -mız, -ı]

vâv: "Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

Vây şol kûteh-nazarlar ki bilürler Rabbisin

Şad-hezâr bâṭıl ḥaṭ ile şafḥa-i taḳvîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 11). [vây,]

vaż': 1. Koyma, konulma. 2. Ortaya koyma, düzenleme, tedvin etme. 3. Belirleme, tâyin etme, tespit etme.

Jâle-i dîdemle nem-nâk eyledim rāḥânı kim

Olmasun ruḥsârı gerd-âlûd **vaż'** itdükde pâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 8). [vaż',]

vaż': Anlatım, konuşma, bahsetme.

Başıma **vaż'** itdi devrân el-ğıyās

İstemem tek olsun 'uryân el-ğıyās (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 17). [vaż',]

vaz geldi: Vaz geçmek.

'İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara yanmaz

Vaz geldi göñül ğayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 28). [vaz geldi,]

Başdan ne dimek belki cihân içre taşırımış

Vaz geldi göñül ğayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 24). [vaz geldi,]

Almam el uzatmam ṭaleb itmeme ruḥ-ı âli

Vaz geldi göñül ğayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 20). [vaz geldi,]

‘Uşşâka geçer söylemesün şimdi ki nâzım

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 4). [vaz geldi,]

Gözi çıkası cümleye dir belli sözinden

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 8). [vaz geldi,]

Biñ kerre niyâz eylese bir ip bile takmam

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 12). [vaz geldi,]

Râzî degiliz eylese de ‘övrini ikrâr

Vaz geldi gönül gayri anıñ nâzı ne lâzım (Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 16). [vaz geldi,]

vaz gelür: Vaz geçmek. II. Bağışlamak, affetmek.

Terk itmezem seni kılsañ cefâlar

Vaz gelür mi bülbül sevdâ-yı gülden (Gulâmî Divanı , Şarkı 1, Mısra 20). [vaz gelür, -ür]

vaz‘ idüp: Söylemek, anlatmak.

Belâ sultânı tahtın **vaz‘ idüp** tablin meded çalmış

Derünında sipâh-ı cevri birleşmiş ebed kalmış (Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 15). [vaz‘ idüp, -üp]

vaz‘ itmiş: Anlatmak, söylemek.

Geri resminde **vaz‘ itmiş** Hudâ bu âsumânı kec

Anıñ-çün egridir tab‘-ı zamâne dilberinden geç (Gulâmî Divanı , Müfret 6, Mısra 1). [vaz‘ itmiş, -miş]

vâzih: Açık, meydanda.

Hâfız-ı âyât-ı Hâk şâhib-i ‘ilm-i ‘azîz

Seb‘a-kırâ‘atı huffâza idi **vâzihâ** (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 2). [vâzihâ, -a]

ve: "Ve" bağlacı.

Halka-i bâb-ı recâyı ur dilâ vaqt-i seher

Güş-ı hüşuñ duymadı mı remz-i men lecce **ve** lec (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 6). [ve,]

vech: Çehre, yüz.

Zib-i rüy-ı hüsn-i dilberdir efendim zülf ü ruğ

Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim zülf ü ruğ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 2). [veche, -e]

Beyân-ı şüret-i Hâk olmasaydı **vechiñ** ger

Müyesser olmaz idi bize ol tecellî-i zât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 11). [vechiñ,]

vech: 1. Yüz, çehre. 2. Tarz, biçim, yol. 3. Sebep, vesile.

Vişâl-i bî-melâli bes cemâl-i **vech-i** cânânla

Müşerref oldığı-çün nâlesinde süz-ı hasret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 9). [vech-i,]

vech-i hüümü: Hüzünlü yüzümü.

Görmeye **vech-i hüümü** ‘ayn-ı ‘izz ü devletiñ

Dâ‘imâ şâdiler ihsân eylesün Allâh saña (Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 37). [vech-i hüümü, -ı]

vech-i pâkiñ: Temiz yüz.

‘Âlemin teşhîrine efsûn okur zâtın seniñ

Âferin ol **vech-i pâkiñ** böyle bir üstâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 4*). [*vech-i pâkiñ,]*

Setr iderse **vech-i pâkin** perde-i fûrkat ile

Ĥüsn-i yâri görmegi hep ârzûdur kârimız (*Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 9*). [*vech-i pâkin,]*

vech-i pâkinde muharrerdir: *Parlak yüzüne yazılmıştır.*

Şâhbâzın pençesinden kurtaramaz kimse ser

Vech-i pâkinde muharrerdir efendim zülf ü ruh (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 6*). [*vech-i pâkinde muharrerdir, -dir-i, -n, -de]*

vechi'l-‘aşkı: *Aşkın vesilesi.*

Ķad tecellâ ĥüsnü **vechi'l-‘aşkı** fî ebdâninâ

Kâne memlû‘en bi-envârî‘l-velâ ecsâmunâ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 1*). [*vechi'l-‘aşkı,]*

vechü‘l-ĥasen: *Güzel yüz.*

Cennete girsem bu fûrkatle olur beytû‘l-ĥazen

Girmesün kemter Ķulâmî ĥünına **vechü‘l-ĥasen** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 48*). [*vechü‘l-ĥasen,]*

vedâ‘ olsun: *Ayrılmak, bırakıp gitmek.*

Vişâlin görmedik ey bî-vefâ yârim **vedâ‘ olsun**

Şafâñ sürmedik ey mâh-ruĥsârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 1*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Vişâlin görmedik ey bî-vefâ yârim **vedâ‘ olsun**

Şafâñ sürmedik ey mâh-ruĥsârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 2*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Enîn ü zâr u efġânım dem-â-dem âh u giryânım

Görüp rahm itmediñ şâh-ı dil-âzârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 4*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Derûnum âteşe yakdın kemendiñ boynuma taġdın

Ĥaġâretle bize baġdın sitem-kârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 6*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Vücûd iġlîmini cümle ĥarâb itdiñ nigâhınla

Ķalur mı yanına bu yâr-ı ġaddârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 8*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Serim sevdâya uğratdın belâ şahrâsına atdın

Yan atdın taġt-ı râĥat üzre ĥünkârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 10*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Rumûzen keşf-i râz itdim lebiñ bûsın niyâz itdim

Hemân âġâz-ı nâz itdiñ şeker-ĥârım **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 12*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

Ķulâmî bâġ-ı ĥüsnünde eger olmazsa gül-ĉide

Figân eyler çü bülbül bî-vefâ yârim **vedâ‘ olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 14*). [*vedâ‘ olsun, -sun]*

vefâ: *Sözünde durma, sözü yerine getirme, dostlukta sebat gösterme.*

Sâĥa-i dîvân-serây-ı ‘âlem-i ‘aşk içre kim

Görmedim çün dilberân-ı dehrden bir kez **vefâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 16*). [*vefâ,]*

Vücûdum rîzelendi vaşlıña şabr eylemeklikden

Yeter göster **vefâyı** vaş ile ‘uşşâkı irşâd it (*Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 8*). [*vefâyı, -y, -ı]*

Ezel bezminde ben ‘ahd itmişim ki dönmeyem senden

‘Înâyet kıl cefâyı terk idüp bir dem **vefâ** göster (*Gulâmî Divanı , Gazel 57, Mısra 12*). [*vefâ,]*

İder her bir taraftan murġlar cânâ şabâ-ĥanlıġ

Şabâ vaġt-i şehër büy-ı **vefâ** virdikde lezzet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 20*). [*vefâ,]*

Vefâda şâbitim da'vâsın itmek bî-delîl olmaz

Huzûr-ı kâdîye kezzâb şâhidle sebîl olmaz (Gulâmî Divanı , Gazel 78, Mısra 1). [vefâda, -da]

Gitmedin süy-ı gülistân-ı **vefâya** birisi

Fem açup olmadadır bülbül-i gülzâr-ı hûlûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 7). [vefâya, -(y)a]

Eyâ bu 'ahd-i ikrârîñ ferâmûş oldu mı cânâ

Ki itmezsiñ **vefâ** bir kez nedir da'vâ-yı bî-'unvân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 4). [vefâ,]

Muhibb olmaz zamâne dil-rübâsı pâk-sîretle

Bulunmaz zerre bunlarda şadâkatle **vefâlardan** (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 4). [vefâlardan, -lar, -dan]

Nâm olalı dehrde söyle **vefâ** itdigîñ

Yandı cefâdan bu dil leyl ü nehâr ân-be-ân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 15). [vefâ,]

Ümîd itme **vefâ** câm-ı felek bak ser-nigûn olmuş

Tecessüs kıлма hûbândan **vefâ** mülkin hârâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 5). [vefâ,]

Vefânîñ ismi var 'ankâ mişâli cismi yok dirler

Bu güftârî hezârân istimâ' itmiş inanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7). [vefânîñ, -nîn]

vefâ evlemeden: Verilen sözü tutmamak.

Rast geldigini celbde te'hîre bırakmaz

Ammâ ki **vefâ eylemeden** zâtı berîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 6). [vefâ eylemeden, -me-den]

vefâ mülkin: Vefa ülkesi.

Ümîd itme vefâ câm-ı felek bak ser-nigûn olmuş

Tecessüs kıлма hûbândan **vefâ mülkin** hârâb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 166, Mısra 6). [vefâ mülkin, -in]

vefâlî: Sevgisine, dostluğuna bağlı olan, vefâsı olan (kimse), vefâkâr.

Gezdim cihânı gûşe-be-gûşe **vefâlî** yâr

Zann itdigim hep eylemiş eşrârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 3). [vefâlî,]

Ezelden bî-vefâ bir merḥametsiz yâre çarpıldım

Vefâlî zann idüp bir âfet-i gaddâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 2). [vefâlî,]

vefâsın: Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadâkat.

Celîs-i ḥâne-i kahve enîs-i zümre-i Ekrâd

İder i'râz dîgerden cefâsı çok **vefâsından** (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 4). [vefâsından, -dan]

vefâsız: 1-Vefâsı olmayan; sevgisinde, dostluğunda sebat göstermeyen kimse. 2- Sevgilinin bir özelliğidir ve sevgiliye hitap edilmektedir.

Gülşen-i dehrîñ **vefâsız** güllerin sevdâsını

Terk ider bülbül eger görse gül-i gülzâr-ı şeyḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 9). [vefâsız,]

velâ: Yakınlık, sahiplik.

Öte bav kim ârî deli kâ ki bege kârı

Beserâm şeyḥ budur kârı belâ ekşer **velâsından** (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 8). [velâsından, -sı, -n, -dan]

Der-kûçe-i 'aşk ehl-i **velâ** tâlib ez-ân-est

Ma'sûka-i mâ ez-naẓar-ı ğayr nihân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 3). [velâ,]

velâkin: "Ama, fakat, ancak, lakin" anlamlarında bir bağlaç.

‘Azîzim derd-i fûrkatden gönûlde biñ ğamım vardır

Velâkin zaĥm-ı hecre zâr dirler merhemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 2*). [*velâkin,]*

velâyet: *Hüküm verme yetkisi bulunan.*

Nev-resîde naĥl bûd ân kadd-i serv-âsâ-yı tû

Der gülistân-ı **velâyet** kâmet-i tûbâ-yı tû (*Gulâmî Divanı , Gazel 157, Mısra 2*). [*velâyet,]*

velî: *Allah dostu.*

Bahâr-ı seyl-i fûrkat çeşme-i vaşlın nihân itmiş

Velî olmaz kararî şanma şâhâ artar eksilmez (*Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 6*). [*velî,]*

Ġulâmî bendeñe yâr baĥş kıl ser-efrâzî

Velîleriñ daĥî şâhî o ğavş-ı Ġilân’a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 14*). [*velîleriñ, -ler, -i, -n]*

velî: *"Ama, fakat, lakin, şöyle ki" anlamlarına gelen Farsça bir bağlaç.*

Maĥmûr-ı şarâbız **velî** aşĥâb-ı şavâbız

Ta’n eylese her kim bizi a’dâ-yı ‘Alîdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 53, Mısra 5*). [*velî,]*

velî: *"Ama, fakat, lakin" anlamlarına gelen bir bağlaç.*

O şûĥ-ı bî-vefâ aġyâra bir izĥâr-ı ‘aciz itmez

Velî üftâde-i efgendesinden dem-be-dem ‘âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 6*). [*velî,]*

Şarâb-ı şabr ey dil gerçi telĥ u cân-sitân olmuş

Velî şûrâbe-i rûz-ı taĥassür pîş-ez-ân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 2*). [*velî,]*

verd: *Gül.*

İrmedi bâġ-ı emel **verdine** destim bir dem

Gitdi bülbül gibi zâr ile ‘ömür ifnâya (*Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 3*). [*verdine, -i, -ne]*

verd-i ‘acîbi: *Tuhaf, acayip gülü.*

Gülzâr-ı cemâlin benem ol **verd-i ‘acîbi**

Ez-cân hezâr olmada yüz biñ gül-i ra’nâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 7*). [*verd-i ‘acîbi, --i]*

verd-i ‘aşkı: *Aşkın gülü.*

Besâtin-i kulûb-ı mü‘mininde

Bitürdi **verd-i ‘aşkı** cân içinde (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 30*). [*verd-i ‘aşkı, -ı]*

verd-i ‘atâ: *Cömertçe verdi, ihsan etti.*

Müjdeler olsun eyâ ey bülbülân-ı hoş-nevâ

‘Azm-i seyrân eyledi şâhib-kerem **verd-i ‘atâ** (*Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 2*). [*verd-i ‘atâ,]*

verd-i derd-i devr-i dil-dârdır eglencemiz: *Eğlence zamanının sevgilinin gönlünde dert açmıştır.*

Gülşen-i mihr içre cânâ ĥârdır eglencemiz

Verd-i derd-i devr-i dil-dârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 2*). [*verd-i derd-i devr-i dil-dârdır eglencemiz,*

-dır-i-miz]

verd-i derd-i dürr-i dildâr: *Sevgilinin inci tanesi gülünün derdi.*

Hümüm u miḥnet ü ğam **verd-i derd-i dūr-i dildār**

Olur ḥandān gülzār-ı cinān içre şehā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 3*). [*verd-i derd-i dūr-i dildār, -i*]

verd-i şafālar: Eğlence gülleri.

Gülşen-i ḥüsniñde **verd-i şafālar**

Şararsa dökülse berg-i ziyālar (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 17*). [*verd-i şafālar, -lar*]

verd-i tahkik: Gerçek gülü.

Biter bağ-ı gönülde **verd-i tahkik**

Bu güftārım ider şaddāk taşdıķ (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 75*). [*verd-i tahkik,]*

verinde: Gül.

Dağılsun ğoncası bergi şararsun sürḥ olan rengi

O gülzārın ki **verinde** dilā bŷy-ı ḥamiyyet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 6*). [*verinde, -i, -n, -de*]

ver'-i: Allah'tan korkup haramdan, gūnahtan, kötülüklerden sakınma, dinī buyrukları titizlikle yerine getirme, takva.

Cāme-i cāha sebep bilmez bu **ver'-i** ḥuşkı kim

Ḥırķa-i peşmīne-i 'uzlet geyen ebrārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 25*). [*ver'-i,]*

vesile: Bahane, sebep.

Muḥtāc ile Ğulāmī degül beste bāb-ı Ḥāk

Ṭā'at aña **vesile** 'ibādet bahānedir (*Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 12*). [*vesile,]*

ve'y: Ve ey.

Ey pādīşāh-ı mŷlk-i velāyet meded 'Alī

Ve'y şāhbāz-ı evc-i sa'ādet meded 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 2*). [*ve'y,]*

v'ev bāb-ı sehr-i 'ilm-i risālet: Ve Ey ilim şehrinin kapısının peygamberi.

Ey şaf-derendegān-ı 'adŷyān-ı gŷm-rehān

V'ev bāb-ı sehr-i 'ilm-i risālet meded 'Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 4*). [*v'ev bāb-ı sehr-i 'ilm-i risālet, --i-i*]

vezān: Esen, esici.

Zevrak-ı sevdāyı sürdüm sāhil-i dīdārınā

Oldı şeş-etrafdan bād-ı muḥālifler **vezān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 8*). [*vezān,]*

Nās lebāntıñ seniñ vaşfını itdikde yār

Ḳalbe Ğulāmī'niñ āh itdi şafālar **vezān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 26*). [*vezān,]*

Riyāḥ-ı rāḥ-ı revān-baḥşlar **vezān** olmuş

Dıraḥt-ı nāza urur arada düşer eşmār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 7*). [*vezān,]*

Riyāḥ-ı revḥ-i rūḥ-efzā **vezāndır** deşt-i dillerde

Hemān rīzān ider gerd-i ğumŷmı ḳa'r-ı deryāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 15*). [*vezāndır, -dır*]

vezāret: Vezirlik makamı.

Vezīr-i bī-naẓīr-i merḥamet-kār u himem-dārı

Vezāretle getürdi şeh-r-i Sīvās-ı mu'allāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 24*). [*vezāretle, -le*]

vezâret kürsisine: *Vezirlik makamına.*

Cülûsiyla **vezâret kürsisine** şâniyen ol zât

Mu‘atâr kıldı kaşr-ı dîn ü imâni ‘Ömer Fârûk (*Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 11*). [vezâret kürsisine, -si, -n, -e]

vezîr: *Devlet işlerinde hükümdarın vekili.*

Hem **vezîr-i** evvelidir ol risâlet şadrınıñ

Zîr-i hükm-âverde-i ser-gerdegândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 7*). [vezîr-i,]

Vezîr-i bî-naẓîr-i merhamet-kâr u himem-dârı

Vezâretle getürdi şehr-i Sîvâs-ı mu‘allâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 23*). [vezîr-i,]

vezîr-i cem-edâ: *Edalı güzellerin veziri.*

Ol müşîr-i ma‘delet-fermâ **vezîr-i Cem-edâ**

Haẓret-i Es‘ad Paşâ ni‘me‘l-emîriñ maẓharı (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 51*). [vezîr-i cem-edâ,]

vezîr-i ma‘delet: *Adaletli vezir.*

Eyledi ‘avdet tedevvürden **vezîr-i ma‘delet**

Ni‘met ile müjdelensün halk-ı Sîvâs dâ‘imâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 41*). [vezîr-i ma‘delet,]

vilâyet: *Diyar, ülke, memleket.*

O sulţân-ı kerâmet kânı ilhâm-ı Hudâ birle

Vilâyet mührin ihsân eylemiş bir ‘âlem-ârâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 34*). [vilâyet,]

Vilâyet kaşrına yevm-i sebtde pâ-nihâd olduñ

Mübârek oldığı ma‘lumdur nâdâna dâniya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 67*). [vilâyet,]

vir-: *Bağışlamak, sunmak, vermek.*

Virürse lutf ile bir iki büse ‘âşıkına

Ne çok deyü ider ol dem şümâr u ‘add u hisâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 13*). [virürse, -ür, -se]

Kâle-i kalbi Ğulâmî düzde **virmiş** el-amân

Dergeh-i ihsânına yüz tutmuş ey Şâh-ı Necef (*Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 17*). [virmiş, -miş]

Hitâ-i Fas‘dan çeküp hûn-rîz Hindü leşkeri

Deşneler **virmiş** kamusı destine hâkân-ı Çîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 8*). [virmiş, -miş]

Firâş-ı kudret-i Yezdân elţâf u ‘inâyetle

Bisât-ı sebz ile tezyîn **virmiş** küh u şahrâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 6*). [virmiş, -miş]

Âh zâlim rişte-i rahmıñ elime **virmediñ**

Rûyuñ pinhân idüp meydân-ı ‘aşka girmediñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 3*). [virmediñ, -me, -di, -n]

Bu Ğulâmî çäkere la‘l-i lebiñden **virmediñ** (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 25*). [virmediñ, -me, -di, -n]

Dün gice kenâra çeküp âgyâra yüzinden

Şad-cilve ile **virmiş** amân büse gözinden (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 6*). [virmiş, -miş]

Lık **virmiş** genc-i va‘d-i vaşlını ol lâyıka

Cedvel-i mihrinde nâmın eylemişdir sâbıka (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 27*). [virmiş, -miş]

vir: *Bağışlamak, sunmak, vermek.*

Mey-i hışm-ı nigeñi zehr ile âmîhte idüp

Dest-i mazlûma **virür** şân-ı ‘adâlet bu mı yâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 6*). [virür, -ür]

Sâkî-i bezm-i ezel **virdigi** dem bâde-i şahbâ
Mihir-i cânân ile bu gönümü kıldı şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 1*). [*virdigi, -dig, -i*]
Gencîne-i hüsnüñ dūr-i şeh-vâresiyim kim
Vaşlıma **virilse** yine erzân iki dünyâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 12*). [*virilse, -il, -se*]
Deşt-i hayretde şabâ şubh u mesâ **virse** meşâ
m-ı dile ol bûy-ı zülfüñ müşk-i ezferdir baña (*Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 13*). [*virse, -se*]
Bilmezem kûyın o cânânın kerem kıl ey nesîm
Bir haber **vir** bûy-ı zülfîyle dile bahş it şafâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 6*). [*vir,]*
‘Aşkının sırrı ider cismimi her dem vîrân
Kâlbime şu‘le **virür** tâbiş-i ruhsâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 10*). [*virür, -ür*]
Gel râhat-ı revânım rencûr u nâ-tüvânım
‘Aşkına yandı cânım vaşlıyla **vir** ferâyih (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 6*). [*vir,]*
Mâl ü emlâki fenâya **virdi** cânâ üç talâk
Zâhiren hem bâtinen şâh-ı cihândır Bû-Bekir (*Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 3*). [*virdi, -di*]
İster iken kûy-ı cânândan dilim râhatlığın
Bir muşbetlik **virür** ki dîdeler pür-hûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 6*). [*virür, -ür*]
İlticâ-yı vuşlat itsem ol baña fûrkat **virür**
Hâlîme rahm eyle dirsem gam baña meftûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 7*). [*virür, -ür*]
Recâlarla didim **vir** câm-ı lutfî sâkî-i hüsne
ğazabla didi yok hûmlar tolu gam şularındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 5*). [*vir,]*
Şabâ **virse** peyâm-ı la‘l-i gül-fâmî ne devletdir
Kulüb-i ehl-i ‘aşka başka lezzet başka hâletdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 1*). [*virse, -se*]
Dem-i hicrânda olan süziş-i gam bulsa fenâ
Yâ nasıl **virme**ye şükrâne buña ‘âşıkı ser (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8*). [*virme, -me, -y, -e*]
gam-ı hicrânı da yaz ey kalemim miñnet ile
Vir şabâ destine yâre anı eyle izbâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 8*). [*vir,]*
İder her bir taraftan murğlar cânâ şabâ-hânlık
Şabâ vaqt-i şehir bûy-ı vefâ **virdikde** lezzet var (*Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 20*). [*virdikde, -dik, -de*]
‘İd-i aqlâ herkese **virdi** sürür u hem huzûr
Biz fakîriñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 17*). [*virdi, -di*]
‘İd-i aqlâ herkese **virdi** sürür-ı bâ-huzûr
Biz fakîriñ zâtıñızdan derd ile pür-dâdı var (*Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 17*). [*virdi, -di*]
İtme ülfet herkes ile perhîz it ey bu‘l-heves
Kişver-i gönüm saña **virdim** ‘azîzim işte bes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 2*). [*virdim, -dim*]
Sâkit ol ey şüft-i hod-bîn ço pendî bir taraf
Meclise **virme** kudûret kesme cânânım nefes (*Gulâmî Divanı , Gazel 80, Mısra 10*). [*virme, -me*]
Emîn olma şaķın vuşlat kelâmıyla firâķından
Virürse dehr bir şerbet içinde sem nihân olmuş (*Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 8*). [*virürse, -ür, -se*]
Gördiği anda revânın **virsel**er teşne-lebân
Tahtehâ ‘l-enhâr olan âb-ı cinândır hañçeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 5*). [*virsel, -se, -ler*]
Bir pula şatdım çürük kâşâne-i imânımı
Virdim anı saña da gör hâne-ber-düş oldığım (*Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 6*). [*virdim, -di, -m*]
Sürür u şâd-mânî ceyşi şehre hayme-zen oldu
Sipeh-sâlâr-ı rahmet hoş düzenler **virdi** âlâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 26*). [*virdi, -di*]

Şu 'â'-ı pür-fürûğundan ider kesb-i ziyâ dîde
 Cemâl-i şemse bakmak iktidârın **virdi** hîrbâya (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 30*). [*virdi, -di*]
 Anıñ nâmı cenâna **virdi** başka hâlet ü revnak
 Mu'tâbık oldığı-çün ismi bî-şübhe müsemmayâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 37*). [*virdi, -di*]
 Bu dem âyînenen rüşen olup kalb-i sühan-verler
 Sezâdır **virse** sükkerler fem-i tûfî-i gûyâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 10*). [*virse, -se*]
 Tarâvet-yâb olup tab '-ı cihân gül-veş açılmaz mı
 Ki bârân-ı lûtf zînet **virür** bâğ-ı temennâyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 18*). [*virür, -ür*]
 İlâhî 'aşk ile envâ '-ı illet
 Dil-i Eyyüb 'a **virdi** hoşça hâlet (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 14*). [*virdi, -di*]
 Anıñla Zekkeriyyâ erreye ser
 Virüp vaşlîñla buldı zîb ü zîver (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 16*). [*virüp, -üp*]
 Mülk-i Fas 'dan leşkere yok ihtiyâc
 Kışver-i Mâçîn ü Çîn **virür** hârâc (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 22*). [*virür, -ür*]
 Virüp ol zâta zihî Hazret-i Kâdir kudret
 İster ol 'aşî mürîdâna Hudâ 'dan rahmet (*Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 21*). [*virüp, -üp*]
 Bu gamñ elbet mükâfâtın **virür** bir gün Hudâ
 Kıl tesellî 'usr ü yûsrâdan dilâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 19*). [*virür, -ür*]
 Cedvel-i şıdka yaza ehl-i vefâdan leşker
 Vire tuğrâ-yı cefâ anlara mîr-i ekber (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 8*). [*vire, -e*]
 Gulâmî zabt kıldı târîhîni itmâmdan kilkim
 Ecel seyfine başın **virdi** hakka irdi cânâna (*Gulâmî Divanı , Tarih 2, Mısra 10*). [*virdi, -di*]
 Hâhişîñ üzre şarâb-ı 'işreti **virse** felek
 Sâgar-ı zehr-i memâtı anda pinhân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 3*). [*virse, -se*]

vir haber: Haber vermek.

Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel **vir haber** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 50*). [*vir haber,]*
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel **vir haber** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 10*). [*vir haber,]*
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel **vir haber** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 20*). [*vir haber,]*
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel **vir haber** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 30*). [*vir haber,]*
 Ey şabâ semt-i nigâra eyler iseñ ger güzër
 Hâl-i zârımdan amân Allâh için gel **vir haber** (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 40*). [*vir haber,]*

virân: Yıkık dökük, harâb olmuş.

'Aşkınñ sırrı ider cismimi her dem **virân**
 Qalbime şu 'le virür tâbiş-i ruhsâr habîb (*Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 9*). [*virân,]*
 Terahhüm hânesin **virâna** kaçır-ı cevri ta 'mîre
 O şüh-ı nâz-perver yâre hep âgyârdır bâ 'iş (*Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 3*). [*virâna, -+a*]
 Teşeffük dîdesiyle süy-ı 'uşşâka nigâhıñla
 Bu **virân** qalbim it vâkıf künüz-ı hâl-i esrâra (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 12*). [*virân,]*

Eşk-i reşk-i didegân akdı Kızılıрмаğ gibi
Hâne-i dünyâyı kıldı cümle **vîrân** yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 14*). [*vîrân,]*

vîrân idi: Harap oldu.

Hecr-i ruhsârînla âhımdan cihân **vîrân idi**

Yek nazarla oldu ‘âlem cümle şen şimden girü (*Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 5*). [*vîrân idi, -di]*

vîrân olsun: Harap olmak.

Göz göre zümre-i agyâr ile kılsun ülfet

Dil-i vîrânı anıñ bir dağı **vîrân olsun** (*Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 14*). [*vîrân olsun, -sun]*

vîrâne: Yıkık dökük, harâb olmuş.

Vîrâne kalbi âbâd eyle Gulâmî dil-şâd

Yağ micmere gel irşâd ‘udın dil ola fâyiğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 9*). [*vîrâne,]*

Dehr içinde bir garîbim meskenim **vîrâneler**

Böyle kalsa ey Gulâmî bu gönül mecnûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 9*). [*vîrâneler, -ler]*

Firâkıñdan gönül süzânedir gel

Vücüdüm mülki hem **vîrânedir** gel (*Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 2*). [*vîrânedir, -dir]*

virdi cân: Kişinin duaları II dua eden kimse, hayır duayla yad eden kimse.

İrci‘î emrin işitdükde Muhibbî **virdi cân**

Hâk yolında cismini hâk ile yeksân eyledi (*Gulâmî Divanı , Tarih 3, Mısra 7*). [*virdi cân,]*

virdi sürür: Sevinç vermek.

Biñ meserretle bu şeydâ gönüle **virdi sürür**

Bülbül-i zârı görüp gonca-i efkârını açdı (*Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 5*). [*virdi sürür,]*

virdig: Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Hâk saña bu hüsni **virdigine** oldur ki sebeb

Eylesünler şun‘ımı bi‘l-cümle seyrân yâ Halîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 17*). [*virdigine, -i, -ne]*

virdim: Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

Bülbül-i bağ-ı cinân eyler şadâ Mevlâ Kerîm

Dilde **virdim** şubh-dem her kânde yâ Mevlâ Kerîm (*Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 4*). [*virdim,]*

virdiñ: Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

İ‘tibârım iftiğârım bâda **virdiñ** kemterim

Râziyam ammâ revâ mı döndüre yüz dilberim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 9*). [*virdiñ,]*

vireli: Verdiğinden beri.

Dâl oldı kadim dil **vireli** kâmet-i serve

Toğrulması min-ba‘d anıñ maşşere kaldı (*Gulâmî Divanı , Müfret 39, Mısra 1*). [*vireli,]*

veremez haste-i ‘aşk-ı ruh-ı ra‘nâva ‘ilâc: Güzel yüzlü aşk hastasına ilaç veremez.

Nabż-gîri daħi Loķmān u Arisṭū olsa

Viremez ḥaste-i ‘aşk-ı ruḥ-ı ra ‘nāya ‘ilāc (*Gulāmî Divanı , Gazel 29, Mısra 4*). [*viremez ḥaste-i ‘aşk-ı ruḥ-ı ra ‘nāya ‘ilāc, -ı-y, -a*]

virmedi bir āb-ı vuslat: *Kavuşma suyundan vermedi.*

Kūy-ı yār-i bî-vefāyı bekledim leb-teşne lîk

Virmedi bir āb-ı vuslat raḥm u luṭfından ‘alef (*Gulāmî Divanı , Gazel 102, Mısra 12*). [*virmedi bir āb-ı vuslat, -ı*]

virmez sarāba ruḥsat: *Şarap içmeye izin vermez.*

Virmez sarāba ruḥsat gül-çihre sākîlerden

Dir içmesi ḥarāmdır bî-iḥtirām vā ‘iz (*Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 7*). [*virmez sarāba ruḥsat, -a*]

virmezem: *Vermemek.*

Nūr-ı çeşnim serde tācım tende cānım bir kere

Serde tācım dürr-i luṭfuñ **virmezem** biñ gevhere (*Gulāmî Divanı , Murabba 2, Mısra 10*). [*virmezem,*]

vişāl: *Kavuşma, sevgiliye kavuşma, vuslat.*

Şehā māhā bütā cānā **vişālîñ**

Devā-yı derd-i dil bî-şübhe ḥakkā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 13*). [*vişālîñ, -in*]

Vişāl-i bî-zevāl-i Lā-Yezāl’e ırmeye çāre

Ten-i ḥāşaki ifnā terk-i cān ile cihāndır hep (*Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 7*). [*vişāl-i, --i*]

Güş urma şakın güft-i rakībāna ‘azîzim

Sevdā-yı **vişālîñle** ḥarāb oldu dil-i zār (*Gulāmî Divanı , Gazel 45, Mısra 20*). [*vişālîñle, -in, -le*]

Ḥayālîñle cününe uğramış zencîr-i zülfüñde

Esîr olmuş gönül Leylā **vişālîñ** bî-cefā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 6*). [*vişālîñ, -in*]

Vişāl-i bî-melālî bes cemāl-i vech-i cānānla

Müşerref olduğı-çün nālesinde sūz-ı ḥasret var (*Gulāmî Divanı , Gazel 68, Mısra 9*). [*vişāl-i, --i*]

Rūz u şeb ‘aşk āteşiyle sîne sūzān olmada

Şaç **vişāl** ābın efendim eyile itfā gel iriş (*Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 4*). [*vişāl,*]

Seyr it Ğulāmî ḥālîñ ‘aşk ile yakdı bālîñ

Bulur Ḥudā **vişālîñ** ey nā-be-kām vā ‘iz (*Gulāmî Divanı , Gazel 97, Mısra 10*). [*vişālîñ, -in*]

Vişālîñ görmedik ey bî-vefā yārim vedā’ olsun

Şafāñı sürmedik ey māh-ruḥsārım vedā’ olsun (*Gulāmî Divanı , Gazel 143, Mısra 1*). [*vişālîñ, -in*]

Nāb-ı **vişālîñ** idüp fikrini dil dā’imā

Oldı giriftār-ı ‘aşk çünki gönül çok zamān (*Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 19*). [*vişālîñ, -in*]

Vişālîñ ‘ahdini ferdālara atup dildār

Dükendi şabr dükenmez nice ferdādır bu (*Gulāmî Divanı , Gazel 156, Mısra 7*). [*vişālîñ, -in*]

Eyā ey āfet-i devrān neler çekdim firākîñdan

Vişālîñle baña raḥm it dilim sūzānedir şimdi (*Gulāmî Divanı , Gazel 182, Mısra 6*). [*vişālîñle, -in, -le*]

Temūz-ı ğamda biraz sāye şalsa serv-i **vişāl**

Döner rebî’-mişāl dehr i ‘tidāle gibi (*Gulāmî Divanı , Gazel 186, Mısra 3*). [*vişāl,*]

Dü-cihān olmaz **vişālîñle** bahā

Mā-melek cümle saña olsun fedā (*Gulāmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 3*). [*vişālîñle, -i, -n, -e*]

vü: " *Ve*" bağlacı.

Hayāl-i yârdan gayri görünmez dîdeme dünyâ
 Temâşâ-yı cemâl ister nedir dünyâ **vü** mâ-fihâ (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 2). [vü,]
 Ehl-i aşka reh-nümâ **vü** muhtedâsın dil-rübâ
 Pişvâ hem zîb ü zîbâsın dilârâ habbezâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 1). [vü,]
 Pür-ziyâ **vü** pür-cefâ **vü** bî-vefâsın ey habîb
 Şu'le-efzâ neş'e-bahşâ bâ-şafâsın dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [vü,]
 Pür-ziyâ **vü** pür-cefâ **vü** bî-vefâsın ey habîb
 Şu'le-efzâ neş'e-bahşâ bâ-şafâsın dâ'imâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 3). [vü,]
 Şehâ mâhâ saña müştâk âlem
 Esîr-i kâkülün ednâ **vü** a'lâ (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 8). [vü,]
 Fezâ-yı hüsnde mânend-i tünd-bâd-ı ecel
 Olup süvâr-ı semend-i cefâ **vü** cevîr ü 'azâb (Gulâmî Divanı , Gazel 18, Mısra 10). [vü,]
 Vâdî-i hüznede ser-geşte işim girye **vü** zâr
 Luft ile bir meded it sîne-i süzânima yâ gavṣ (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 7). [vü,]
 Hezârân 'andelîbiñ nâle **vü** feryâdına ey dil
 Güle gülşende nezdîkî **vü** kurb-ı hârdır bâ'is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 5). [vü,]
 Hezârân 'andelîbiñ nâle **vü** feryâdına ey dil
 Güle gülşende nezdîkî **vü** kurb-ı hârdır bâ'is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 6). [vü,]
 Ey Gulâmî hüsniñ dîbâcesinde dilberiñ
 Bir güzel ra'nâ **vü** ziverdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10). [vü,]
 Bir arada mümkün olmaz tûfî **vü** zâg-ı siyâh
 Çünkü nâ-cinsân ile şohbet olur nâr-ı şedîd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 5). [vü,]
 Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher nâle **vü** zâr
 Güle mi gülşene mi gizleme inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 5). [vü,]
 Sâye-i şahbâda kim bâ-şad şafâ **vü** hoş-dili
 Zîver-i âgûş-ı meh-peyker olup vakt-i seher (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 5). [vü,]
 Hep nifâk-engîzdir ebnâ-yı dehrîñ meşrebi
 Cümleten tahrîr olan inşâ **vü** imlâlar gâlaṭ (Gulâmî Divanı , Gazel 94, Mısra 8). [vü,]
 Zâhid ri'yâ **vü** zerḳ ile tesbîhi terk kıl
 Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigâr-ı aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 9). [vü,]
 Şeb-i târik rûşen şod zi-sûz-ı sîne-i mecrûh
 Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye **vü** zârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 6). [vü,]
 Ne-zenem yek nefesî bâ-ṭarab u zevḳ u şafâ
 Ne-nişnem heme câ bâ-ḥoşî **vü** şadî künân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 4). [vü,]
 Yine şaldı dili ol mülket-i fikretlere âh
 Düşürüp dâm-ı belâyâ **vü** meşakkatlere âh (Gulâmî Divanı , Gazel 160, Mısra 2). [vü,]
 Me'gzâr be-câh-ı Fâtıma **vü** Ahmed-i resûl
 Mâ-râ be-hâk-i zûll ü melâlet meded 'Alî (Gulâmî Divanı , Gazel 179, Mısra 11). [vü,]
 Gulâmî kalmadı bâzâr-ı aşrda şi'riñ
 Bahâ **vü** kıymeti erzândır eski kâle gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 10). [vü,]
 Ehl-i aşka bâde **vü** hem kâse kılmışdır Hudâ
 Nûn-ı ḥaṭ cîm-i cemâl ü perçem-i cânâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 5). [vü,]
 Âsitân-ı aşkıñ baş egdigim günden berü
 Terk kılmışdır Gulâmî Ka'be **vü** büt-hâneyi (Gulâmî Divanı , Gazel 192, Mısra 10). [vü,]

Zihî bāl-i hümā-yı rahmet-i Hâk saldı bir sāye
Ser-i 'āşî **vü** 'āciz-bendegāne buldılar pāye (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 2*). [vü,]
Ser-āver şahın-ı meydān-ı zemīne leşker-i sebzî
Cihān-gır olmada sebkat idüp Kisrî **vü** Dārā'ya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 12*). [vü,]
Neşât u inbisât-ı tām ile hasret-keş-i ümmet
Bürehne-pā **vü** ser kim vardılar ya'nî cebîn-sāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 2, Mısra 32*). [vü,]
Cemāli nūrına nisbet semāda māh ile hırşîd
Hemān ser-geşte **vü** şürîde-ser ya'nî iki hîrbā (*Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 8*). [vü,]
Meveddet ile elinde piyāle lāle tutar
Nazar-figenlere itmekdedir 'atā **vü** nişār (*Gulāmî Divanı , Kaside 4, Mısra 24*). [vü,]
Pister-i dîbā **vü** atlas hâb-gāh olmuş iken
Hâk ile olduğda cismiñ şimdi yeksân yā Hālîm (*Gulāmî Divanı , Kaside 8, Mısra 9*). [vü,]
Yüzün be-dîde-i ma'nā görürsün ey şüfî
Riyā **vü** zerğden oldıysa pāk eger mir'āt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 24*). [vü,]
Bād-ı 'işyānla 'ömrüm oldı tebāh
'Amelim cümlesi haṭā **vü** günāh (*Gulāmî Divanı , Kıt'a 13, Mısra 2*). [vü,]
Tecellî-i cemālîñ āşikārā
Görür her şeyde peydā **vü** hüveydā (*Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 48*). [vü,]
Seyf-i āh-ı şehirimden şakınup ide hāzer
Eyleyüp pey-revî-i nefis ü hevā **vü** hevesi (*Gulāmî Divanı , Muhammes 2, Mısra 16*). [vü,]
Hayāl-i būs-ı rüy-ı māh-veşler ile dil-şādım
Ṭarîk-i 'aşkda şabr u taḥammül tüşe **vü** zādım (*Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 4*). [vü,]
Ber-pāy-ı Ğulāmî zedî ez-hecr kemendî
Cāmî men ü cām u mey ü kallāşî **vü** rindî (*Gulāmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 24*). [vü,]
Ger lezzetî ez-'āşikî **vü** 'aşk bi-dānî
Dānistenet ez-himmet-i şāhib-nazarān-est (*Gulāmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 19*). [vü,]

vücūd: *Beden, cisim, gövde. II Aşığın kendisi.*

Şehā māhā bütā cānā penāhā
Za'îf oldı **vücūdum** zülfi-āsā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 16*). [vücūdum, -(u)m]
Nigārā 'andelîbā gül-'izārā
Vücūdum nār-ı 'aşkñ kıldı ifnā (*Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 32*). [vücūdum, -(u)m]
Vücūdın nāz u ni'metle iden perverde dünyāda
Ṭarîk-i ḥubb-ı Hākk'a nā-münāsib nā-kesāndır hep (*Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 9*). [vücūdın, -ın]
Vücūdum rîzelendi vaşlîña şabr eylemeklikden
Yeter göster vefâyı vaşl ile 'uşşākı irşād it (*Gulāmî Divanı , Gazel 21, Mısra 7*). [vücūdum, -(u)m]
Tîğ-ı cevri ile **vücūdum** kılsalar şad-zerre ger
Emriñe ser-mū muḥālîf idemem bir harekāt (*Gulāmî Divanı , Gazel 23, Mısra 11*). [vücūdum, -(u)m]
Nār-ı 'aşkñ bu **vücūdum** yakdı ḥākister idüp
Āb-ı luṭfñ şaçmadñ bir kez sitem-fermā meded (*Gulāmî Divanı , Gazel 39, Mısra 7*). [vücūdum, -(u)m]
Vücūdum şems-i rüyüñ nîzesinden rîzelenmişdir
Marîz-i fūrkat envār-ı vaşlñdan devā göster (*Gulāmî Divanı , Gazel 57, Mısra 7*). [vücūdum, -(u)m]
Vücūdum seng-i ta'yîbe nişān-gāh eylemişdir āh
Dilārā ḥüsüne 'ālemde ancak ben miyim 'āşık (*Gulāmî Divanı , Gazel 104, Mısra 3*). [vücūdum, -(u)m]

Firâkıñdan gönül süzânedir gel

Vücüdum mülki hem vîrânedir gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 2). [vücüdum, -(u)m]

Düşer dil kırtılup dâm-ı belâdan başka bir dâma

Şalar sevdâ-yı ‘aşk ile **vücüdün** hâr-ı âlâma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 2). [vücüdün, -ı, -n]

Eyledi deşt-i **vücüdum** kereminden ma‘tûr

Nâz ile ‘aşkıñın külbe-i ekdârını açdı (Gulâmî Divanı , Gazel 181, Mısra 3). [vücüdum, -(u)m]

Hedef eyler **vücüdün** cevri okına

Şabâyı zülfine kıymaz tokına (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 59). [vücüdün, -ı, -n]

Vücüdum âteş-i ‘aşkıñ ile yak

Dağı mismâr-ı şevkıñ kalbime çak (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 95). [vücüdum, -(u)m]

‘Aşk kilki çekdi haş harf-i **vücüd-ı** ‘âşıkâ

Kim ola şâbit hak işbâtında nefy-i mâ-‘adâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 29). [vücüd-ı,]

vücüdum nâr-ı ‘aşkıñla yanar: Bedenim aşkının ateşiyle yanar.

Derûnum derd-i hasretle toludur ey tabîbim gel

Vücüdum nâr-ı ‘aşkıñla yanar yâr-ı ‘acîbim gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 2). [vücüdum nâr-ı ‘aşkıñla yanar, -ıñ, -la-r]

vücüd: Beden, cisim, gövde. II Âşıkın kendisi.

Pertev-i mihreş münevver kerde zulmât-ı **vücüd**

Der-fezâ-yı dil be-cüz tû bedr-i rahşânî ne-bûd (Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 7). [vücüd,]

Vücüd iklîmini cümle harâb itdiñ nigâhıñla

Qalur mı yanıña bu yâr-ı gaddârım vedâ‘ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 7). [vücüd,]

vuhûş: Yabanî, vahşi hayvanlar.

Müntezir oldı bütün tağlardaki tayr u **vuhûş**

Hâk-i pâye sürmek içün yüzlerin ya‘nî şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 9). [vuhûş,]

vuşlat: Kavuşma, sevgiliye kavuşma.

Vuşlat deminde görse rakîbi eger gözüm

Başın kesüp o dem iderim dârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 7). [vuşlat,]

İlticâ-yı **vuşlat** itsem ol baña fûrkât virür

Hâlîme rahm eyle dirsem gam baña meftûn olur (Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 7). [vuşlat,]

Ey Gulâmî eyleme bîdâr anı kıl ihtirâz

Vâdî-i rû‘yâda bulmuş genc-i **vuşlatdan** çü zer (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 10). [vuşlatdan, -dan]

Edâlarla ider şad-nâz u istîgnâ kıılır ibrâz

Sürûrından terennüm-sâz olur bülbül ki **vuşlat** var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 8). [vuşlat,]

Bu Gulâmî rākib olmuşdur tahayyür fûlkine

Yelken açmış **vuşlata** karşı gider efkârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 12). [vuşlata, -a]

Emîn olma şakın **vuşlat** kelâmıyla firâkıñdan

Virürse dehr bir şerbet içinde sem nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 7). [vuşlat,]

Zâhid riyâ vü zerḳ ile tesbîhi terk kıl

Olmaz bunuñla **vuşlat-ı** Perverdigâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 10). [vuşlat-ı,]

Meded ki pister-i fikrîde ḥastedir dilimiz

Devâ-yı **vuşlata** geldim dükân-ı Loḳmân‘a (Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 10). [vuşlata, -a]

Bir nefes **vuşlat** için tã ebed ey şũh beni
 El-amân vâdî-i hicrânda nâlân itme (*Gulâmî Divanı , Gazel 164, Mısra 5*). [vuşlat,]
 Vuşlatıñdan kılma mehcür bu Ğulâmî kemteri
 Şübhesiz sen şâfi‘-i yevm-i kıyâmetisin ‘Alî (*Gulâmî Divanı , Gazel 180, Mısra 17*). [vuşlatıñdan, -ın, -dan]
 Bezm-i ‘işret şofrası ağıyardan hâlî iken
 Câm-ı ‘ahd ü **vuşlatıñla** eylediñ memnûn beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 193, Mısra 6*). [vuşlatıñla, -(ı)n, -la]
 Âsitâniñda varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem **vuşlata** yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 6*). [vuşlata, -a]
 Âsitâniñda varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem **vuşlata** yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 12*). [vuşlata, -a]
 Âsitâniñda varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem **vuşlata** yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 18*). [vuşlata, -a]
 Âsitâniñda varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem **vuşlata** yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 24*). [vuşlata, -a]
 Âsitâniñda varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem **vuşlata** yâhud tenim ifnâ ideyim (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 30*). [vuşlata, -a]
 Vuşlat dilemiş bu dil-i dîvâne Hüdâ’dan
 Mehtâb-ı felek şem‘-i şeb-ârâya ulaştır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 19*). [vuşlat,]
 Mecnûn-şîfat vâdî-i fûrkatde bırakma
 Dîvâne dili **vuşlat-ı** Leylâ’ya ulaştır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 10*). [vuşlat-ı,]
 Şâyân-ı hârîm-i harem-i **vuşlat-ı** ânî
 Râz-ı eğer-i nâz-ı şehen-şâh tu dâni (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 17*). [vuşlat-ı,]

vuşlata irmek: *Kavuşmak.*

Eylediñ çok zârîlikler **vuşlata irmek** için
 Men‘ olup ağıyrlar seyrâne-i dūr-dāneden (*Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 3*). [vuşlata irmek, -mek]

vuşlatet: *Kavuşma, sevgiliye kavuşma.*

Der-miyân-ı tãlibân-ı **vuşlatet** ey pür-kerem
 Çün Ğulâmî ez-firâket dîde giryânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 11*). [vuşlatet,]

vuşlat-ı cānāndır: *Sevgiliye kavuşmaktır.*

Cānı terk itmekdir ey dil hubb-ı cānāndan ğarâz
 Vuşlat-ı cānāndır ancak hılkat-ı cāndan ğarâz (*Gulâmî Divanı , Gazel 92, Mısra 2*). [vuşlat-ı cānāndır, -dır]

vuşlat-ı cānāneve: *Sevgiliye kavuşmaya.*

Mürde-i ‘aşkıñ bulur bî-şek hayât-ı cāvidān
 Vuşlat-ı cānāneve bir cān nedir biñ cān şaçar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 8*). [vuşlat-ı cānāneve, -y, -e]

vuşlat-ı cānānı: *Sevgiliye kavuşmayı.*

Her kim ki diler **vuşlat-ı cānānı** Ğulâmî
 Celbi güzeliñ sîm ü zer efsûnına maşûş (*Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 9*). [vuşlat-ı cānānı, -ı]

vuşlat-ı dîdar: *İlahi cemale kavuşmak.*

Rûhını bâ-şad-sürür eyledi teslîm-i Hâk

Vuşlat-ı dîdar için aldığı dem lâyiha (Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 8). [vuşlat-ı dîdar,]

vuşlat-ı dîdar-ı ruhsârîñ müvesserdîr: Güzel yüzüne kavuşmak kolaydır (bana).

Râh-ı ‘aşk içre tecellî hüsni rehberdir bâña

Vuşlat-ı dîdar-ı ruhsârîñ müvesserdîr bâña (Gulâmî Divanı , Gazel 10, Mısra 2). [vuşlat-ı dîdar-ı ruhsârîñ müvesserdîr, --mñ-dir]

Y

yâ: " Ey! " anlamında bir seslenme sözü.

Tâ ezel zümre-i hûbânda ‘âdet bu mı yâ

‘Âşıkı cevri ü cefâ gayriye râğbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 1). [yâ,]

Tâ ezel zümre-i hûbânda ‘âdet bu mı yâ

‘Âşıkı cevri ü cefâ gayriye râğbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 2). [yâ,]

Ser-i üftâdeye tîğ-i sitemi tîz iderek

Gâzab-âlûde ura söyle şadâkat bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 4). [yâ,]

Mey-i hışm-ı nigezi zehr ile âmîhte idüp

Dest-i mazlûma virür şân-ı ‘adâlet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 6). [yâ,]

Nuql-i la‘l-i leb-i şîrîni fem-i ağıyârda

Beğl ider nâz u edâlarla şehâvet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 8). [yâ,]

Sem-i miñnetle dehân-ı dili telh eyleyerek

Derd-i hicrâna devâ yoksa ki şerbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10). [yâ,]

Giceler zîver-i âğuş-ı rakîbân tenhâ

Tâ şehir zevk u şafâ resm-i mahabbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 12). [yâ,]

Ey Gulâmî reh-i ‘aşkında fenâ-yâb olana

Sûhan-ı saht ile redd aña mükâfât bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 14). [yâ,]

Yâ lâ‘imen bi-hâlî kad küntü ze‘l-vebâlî

Mâ tedri keyfe hâlî lâ-tüksirü‘l-cerâyiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 7). [yâ,]

Dem-i hicrânda olan süziş-i gâm bulsa fenâ

Yâ nasıl vermeye şükrâne buña ‘âşıkı ser (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 8). [yâ,]

Ebr-i behcetden düşen jâle çemende lâleye

Eşk-i çeşm-i ‘âşıkân mı yâ dîr-i deryâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 10). [yâ,]

Peyk-âver yâ şabâ yâhud nesîm-i bâ-vefâ

Zülf-i müşğîn-i dilârâ büy-i cân-efzâ mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 15). [yâ,]

Mîhr ü meh almış ziyâsın ruñlarıñdan ey nigâr

İhvek olmuş yâ reğâ‘an kim iderler iltimâ‘ (Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 8). [yâ,]

Cihât-ı sitteñi bîgâneler gîrendedir dâ‘im

Huzûr-ı ma‘delet-âlûdeden yâ ben miyim sâbık (Gulâmî Divanı , Gazel 104, Mısra 8). [yâ,]

Hâne-i şabr u kararım nâra yakdın ser-be-ser
 Nûr-ı tâb-efzâ mısın **yâ** âteş-i süzân mısın (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 8). [yâ,]
 Gel kerem kıl zâtını bildir Gulâmî 'âcize
 Cin mısın insân mısın **yâ** cân mısın cânân mısın (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 14). [yâ,]
 Çille-i 'aşkıñda bir bir söyleyem çekdiklerim
 Kıldığın ihsân mı çok **yâ** çekdiğim ta'dâd kıl (Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 6). [yâ,]
 Sevdigim ebced-i sevdâya yeñi bed' itmiş
 Yâ nasıl 'ilm-i beyânı aña takrîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 4). [yâ,]
 Şafha-i rûyında erkâm u rûsûm-ı haţ 'aceb
 Bilmezem müsvedde-i bahtım mı **yâ** zülf-i siyâh (Gulâmî Divanı , Gazel 175, Mısra 10). [yâ,]
 Derûn-ı sînemi pervâne-veş şem'-i cemâliyle
 İlâhî yandırur **yâ** kendisi âhîrde yanmaz mı (Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 4). [yâ,]
 Bülbül gibi pervâza eger yok ise bâlim
 Pervâne gibi şem'-i cemâle yanarım **yâ** (Gulâmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 4). [yâ,]
 İlâhî istecib hâze'd-du'âyâ
 Be-câhî'l-Muştafâ **yâ** Ze'l-'atâyâ (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 104). [yâ,]
 Sırkat ideniñ elleri şer'an kesilür de
 Yâ söyle niçün sârık-ı dil desti kesilmez (Gulâmî Divanı , Müfret 14, Mısra 2). [yâ,]
 Almış dil-i dildârımı bir nazrada şabrı
 'Âşık **yâ** nasıl itmeye hasretlere şabrı (Gulâmî Divanı , Müfret 37, Mısra 2). [yâ,]
 Âsitânında varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 6). [yâ,]
 Âsitânında varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 12). [yâ,]
 Âsitânında varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 18). [yâ,]
 Âsitânında varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 24). [yâ,]
 Âsitânında varup zâr u temennâ ideyim
 Yâ irem vuşlata yâhud tenim ifnâ ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 30). [yâ,]
 Bülbül-i bâğ-ı cinân eyler şadâ Mevlâ Kerîm
 Dilde virdim şubh-dem her kande **yâ** Mevlâ Kerîm (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 4). [yâ,]
 Âsiyâb-ı ser-keş-i 'âlem bu **yâ** Mevlâ Kerîm
 Derd ü hasretle 'azîzim cismimiz oldu fenâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 15). [yâ,]

yâ gavs: Ey yardım eden veli.

Rahm kıl dîde-i giryân-ı za'îfânıma **yâ gavs**
 Şefkatinle nazâr it hâl-i perîşânıma **yâ gavs** (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 1). [yâ gavs,]
 Rahm kıl dîde-i giryân-ı za'îfânıma **yâ gavs**
 Şefkatinle nazâr it hâl-i perîşânıma **yâ gavs** (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 2). [yâ gavs,]
 Âb-ı rûlar dökerek bâb-ı kerîmâneñe geldim
 Himmetin kesme meded kıl dil-i vîrânıma **yâ gavs** (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 4). [yâ gavs,]
 Bahr-i fıska düşüben 'âleme efsâne olup
 'Afv ile nîm-nigeh it süy-ı fakîrânıma **yâ gavs** (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 6). [yâ gavs,]

Vādī-i hüznde ser-geşte işim girye vü zār
Luţf ile bir meded it sîne-i süzânima **yâ ğavs** (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 8). [yâ ğavs,]
Bu Ğulâmî niçe şad-bâr kuşûr itmiş ise
Mağfiretle nazar it zâr-i efgânima **yâ ğavs** (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 10). [yâ ğavs,]

yâ habîb-i kibriyâ: Ey Allah'ın sevgili kulu; Hz. Muhammed.

Sübha-i evşâfînî ta' dâda yokdur tākātım
Yâ Habîb-i Kibriyâ cây-ı senâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 38). [yâ habîb-i kibriyâ,]

yâ halîm: Ya Halim.

Tâ kıyâmet şerh olunsâ âhîr olmaz bu kelâm
Ey Ğulâmî çek zebânîñ söyle her ân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 36). [yâ Ğalîm,]
'Âşıkîñ efgân u girye kârî cânâ ba'd-ezîn
Şabr-ı hîlmiñ çaresi yok eyle dermân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 34). [yâ Ğalîm,]
Cûy-ı ihsânîñ kenârında tûrurdi teşneler
Âb-ı luţfuñdan şamu olmuşdı reyyân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 32). [yâ Ğalîm,]
Şerbet-i şehd-i şehâdet nûş idince bî-amân
Oldı dü-tâ râst iken zahr-ı cüvânân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 30). [yâ Ğalîm,]
Medfeniñ olmuş ziyâret-gâh-ı 'uşşâk-ı cihân
Ĥâk-i kabriñ kuhl-sâz-ı cümle a'yân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 28). [yâ Ğalîm,]
Birisi nâ-büdt-i dîdârîñ olmuş bî-hîlâf
Diğeri cevri-i cefâyâ-yı rakîbân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 26). [yâ Ğalîm,]
Setr kıldı tâ-be-rûz-ı haşr ruhsârın meded
Dü-sebebden ehl-i 'aşkîñ kârî nâlân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 24). [yâ Ğalîm,]
Ĥalk-ı 'âlemde cefâ-dîde olunca 'âşıkân
Mağv olurdu eyleseñ rûyuñ nümâyân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 22). [yâ Ğalîm,]
Cismiñe tapanca-zen olduñsa cânâ zâhirâ
Kaţl kıldıñ bâţinne şad-bâr insân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 20). [yâ Ğalîm,]
Ĥağ saña bu hüsni virdigine oldur ki sebeb
Eylesünler şun'ımı bi'l-cümle seyrân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 18). [yâ Ğalîm,]
Ger bunı 'uşşâka taşdı'inden itdiñse şehâ
Eble ümme eyleyeydiñ rahm u ihsân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 16). [yâ Ğalîm,]
Eşk-i reşk-i dîdegân ağıdı Kızılıрмаğ gibi
Ĥâne-i dünyâyı kıldı cümle vîrân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 14). [yâ Ğalîm,]
Niçe ârâm eylesün üftâdeler dünyâda âh
'Âşıkâna oldı ĥalîñ çünki i'lân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 12). [yâ Ğalîm, -(i)m]
Pister-i dîbâ vü aţlas ĥâb-gâh olmuş iken
Ĥâk ile olduğda cismiñ şimdi yeksân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 10). [yâ Ğalîm,]
Ĥûna âlûde görince tahta-i ten-şûrîñı
Çıkdı eflâk üzre bî-ĥad şît-i efgân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 8). [yâ Ğalîm,]
Ehl-i Sîvâs hicretiñle sîne-küb-ı gam olup
Oldılar hep ĝarķa-i ilbâs-ı aĥzân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 6). [yâ Ğalîm,]
Fûrķat-i rûyuñla kıldıñ dehri süzân **yâ Ğalîm**
Cân-ı 'uşşâka cefâlar oldı rîzân **yâ Ğalîm** (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 1). [yâ Ğalîm,]

Āsumānī-i kâzâdan türegi inzâl ile

Tâ kıyâmet itdi diller içre iskân **yâ Ĥalîm** (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 4*). [*yâ ĥalîm,]*

Fürkât-i rüyuñla kıldıñ dehri sūzân **yâ Ĥalîm**

Cân-ı ‘uşşâka cefâlar oldı rîzân **yâ Ĥalîm** (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 2*). [*yâ ĥalîm,]*

yâ ilâh: *Ey Allah'im.*

Şimdi rû-gerdân ider kûyına varsam **yâ İlâh**

Noldı ol süst-‘ahde anıñla kararım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 9*). [*yâ ilâh,]*

Yârelendi cân u dil yârân elinden **yâ İlâh**

Kime ĥalîm ‘arz idem şefkatle itmezler nigâh (*Gulâmî Divanı , Müfret 33, Mısra 1*). [*yâ ilâh,]*

yâ mustafâ: *Ey Mustafa: Hz. Muhammed (sav) .*

Rûz-ı rüstâhîz ‘âşî ümmete **yâ Muştafâ**

Kıl şefâ‘at kim saña râci‘ recâ-yı enbiyâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 43*). [*yâ muştafâ,]*

Amân **yâ Muştafâ** gönder reh-i ‘aşk içre üstâdım

gulâmîndir deyü şâhâ cihânda söylenür adım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 27*). [*yâ muştafâ,]*

yâ rab: *Ya Rab.*

Dergehiñden gayri **yâ Rab** var mı cây-ı ilticâ

Gerçi takşîrim nihâyetsiz meded yâ Rabbenâ (*Gulâmî Divanı , Kut'a 5, Mısra 1*). [*yâ rab,]*

Üftâdedir dil dilbere sevdâsı düşmüşdür sere

Şefkatle bakmaz bizlere **yâ Rab** n olur aĥvâlimiz (*Gulâmî Divanı , Kut'a 9, Mısra 2*). [*yâ rab,]*

İlâhî remz-i ‘aşkıñ zîb-i ruĥsâr-ı beyân eyle

Lisânım hem zebân-ı ĥayba **yâ Rab** tercemân eyle (*Gulâmî Divanı , Kut'a 11, Mısra 2*). [*yâ rab,]*

Daĥi ‘aşkıñla şeydâ eyle **yâ Rab**

Tenim ĥubbuñla ifnâ eyle **yâ Rab** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 89*). [*yâ rab,]*

Daĥi ‘aşkıñla şeydâ eyle **yâ Rab**

Tenim ĥubbuñla ifnâ eyle **yâ Rab** (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 90*). [*yâ rab,]*

Fezâ-yı ‘âlemi başdan başa ĥünâbe-i fûrkât

İĥâta eylemiş **yâ Rab** kücâ şod çeşme-i vuşlat (*Gulâmî Divanı , Müfret 4, Mısra 2*). [*yâ rab,]*

‘Aşk âteşini sînede yakmışdır o zâlim

Şeftâlu şuyın şaçmadı **yâ Rab** nola ĥalîm (*Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 2*). [*yâ rab,]*

Şehnâz-ı likâ bezm-i dilârâya ulaşdır

Yâ Rab beni ol nergis-i şehlâya ulaşdır (*Gulâmî Divanı , Tahmis 2, Mısra 4*). [*yâ rab,]*

Der-râh ĥazîn mândem u hem-râh ne-yâmed

Yâ Rab çi şod imrüz ki ân mâh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 4*). [*yâ rab,]*

yâ rab: *Ey rabbim.*

Gün-be-gün **yâ Rab** benim derd ü ĥamım efzûn olur

Râĥatı hiç görmeyüp dâ‘im gönül maĥzûn olur (*Gulâmî Divanı , Gazel 44, Mısra 1*). [*yâ rab,]*

Nedir **yâ Rab** şitâb ile gelür seng-i kâzâ her dem

Sere bârân-veş bâr-ı sitem cevri ü cefâ her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 1*). [*yâ rab,]*

Çekerim çille-i hicrânı tükenmez **yâ Rab**

Meclis-i vaşlda cânânemi dil-ĥoş idemem (*Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 3*). [*yâ rab,]*

Cihânı kâfir eyler hâli kâfir çeşmi kâfir âh

Terahhumla getir **yâ Rab** o kâfir zülfi islâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 10*). [*yâ rab,]*

yâ rab: *Ey Rabbim.*

Leb-i gül-fâmı sevdası hayâl-i rûy-ı tâbânı

Harâb itdi dil-i zârı amân **yâ Rab** nedir çâre (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 10*). [*yâ rab,]*

yâ rabbi: *Ey Rabbim.*

Tûmâr gibi ‘aşkıñı kıl sînede melfûf

Yâ Rabbi derûnumda gam-ı şevkiñi mazrûf (*Gulâmî Divanı , Müfret 23, Mısra 2*). [*yâ rabbi, -i]*

yâ resûlallâh: *Ey Allah'ın Rasulü!*

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol **yâ Resûlallâh**

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 29*). [*yâ resûlallâh,]*

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol **yâ Resûlallâh**

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 5*). [*yâ resûlallâh,]*

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol **yâ Resûlallâh**

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 11*). [*yâ resûlallâh,]*

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol **yâ Resûlallâh**

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 17*). [*yâ resûlallâh,]*

Düşürme çâh-ı hüzne dest-gîr ol **yâ Resûlallâh**

Seni üftâdeye kılmış delîl ü reh-nümâ Allâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 23*). [*yâ resûlallâh,]*

yâ resûlallâh: *Ey Allah'ın Resulü!*

Esîr-i gurbet-i hüzn ü belâyız **yâ Resûlallâh**

Ba‘îd-i mülk ü iklim-i şafâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 1*). [*yâ resûlallâh,]*

Esîr-i gurbet-i hüzn ü belâyız **yâ Resûlallâh**

Ba‘îd-i mülk ü iklim-i şafâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 2*). [*yâ resûlallâh,]*

Beyâbân-ı melâmet içre şâhâ gam peyin tutmuş

Miyâna hem kemer-beste cefâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 4*). [*yâ resûlallâh,]*

Cihât-ı sittemiz tutmuş ceres-veş şîr-i ‘işyânlar

Giriftâr-ı yed-i düzd-i hevâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 6*). [*yâ resûlallâh,]*

Gülistân-ı fenâda bülbül-âsâ kârımız efğân

Hemân aşhâb-ı fikr-i mâ-sivâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 8*). [*yâ resûlallâh,]*

Çazâ yağdırmada bârân-veş tîr-i cefâyâyı

Ser üzre hep siper-gîr-i rızâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 10*). [*yâ resûlallâh,]*

Olup eflâk-i takşîr üzre cânâ cismimiz çün-hûr

Mezelle bezmine pertev-fezâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 12*). [*yâ resûlallâh,]*

Beyâna kâdir olmaz bu Gulâmî cürmini lâkin

Şefâ‘at semtine dîde-güşâyız **yâ Resûlallâh** (*Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 14*). [*yâ resûlallâh,]*

yâ serimi şad kılıçla kes: *Ya başımı yüz kılıçla kes.*

Tâ-leb ulaştı hasretiñ ile nefes nefes

Yâ vâşıl eyle **yâ serimi şad kılıçla kes** (*Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 2*). [*yâ serimi şad kılıçla kes, -im, -i-la]*

yā vāşıl evle: *Ya ulaştır.*

Tā-leb ulaşdı ھاşretiñ ile nefes nefes

Yā vāşıl eyle yā serimi şad kılıçla kes (*Gulâmî Divanı , Müfret 15, Mısra 2*). [*yā vāşıl eyle,]*

yābed: *Bulmak.*

Ruhsār-ı ‘arūsān revān **yābed-i** zībā

Ez-lezzet-i tıġet çi ھاber mürde-dilān rā (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 13*). [*yābed-i, -i]*

yād kıl: *Hatırla.*

Ey ki dirdiñ dīnimizde cevır kılmaktadır ھاtā

Ey Hıttā şāhı o va‘diñden hele bir **yād kıl** (*Gulâmî Divanı , Gazel 115, Mısra 4*). [*yād kıl,]*

Telġ-kām olmam seniñ şırın-lebiñden **yād kıl**

Tek beni düşünām ile yār iftiġārımdır benim (*Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 3*). [*yād kıl,]*

yād kılsun lutfını: *İyiliğini hatırlasın.*

Yād kılsun lutfını tā ھاşre dek ھاlk-ı cihān

Türk ü Hind ü Rüm u A‘rāb u ‘Acem ser-tā-be-pā (*Gulâmî Divanı , Kaside 7, Mısra 11*). [*yād kılsun lutfını, -ını-sun]*

yaft: *Bulma, elde etme.*

Güft-güy-ı zülf-i tu yek şeb be-şem‘ hem-bezm şod

Şeb nihāyet **yaft** henüz ān kışşā pāyānı ne-būd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 2*). [*yaft,]*

Be-naqd-i cān şāhān şod ھاrıdār

Be-ān derhā-yı dilhā **yaft** kıymet (*Gulâmî Divanı , Kıt‘a 6, Mısra 4*). [*yaft,]*

Bā-mihr-i ruġeş cān-ı cihān süht be-zārī

Ber-va‘de-i vaşleş dil-i mā **yaft** ھاarī (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 8*). [*yaft,]*

yağ: *Yağmak, düşmek.*

Gül-i ümmīd açılmaz **yağsa** bārān biñ bahār olsa

Anıñ-çün artırır şit-i nevāsın bu dil-i şeydā (*Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 3*). [*yağsa, -sa]*

Düşmedi bir kaṭre şebnem bāġ-ı āmāl-i dile

Şüre-zāra **yağdı** dūr deryāsının ‘atşānıyız (*Gulâmî Divanı , Gazel 76, Mısra 8*). [*yağdı, -dı]*

Āh itmeye şekvāya dehān açmaya bir dem

Bārān-ı belā seng-i sitem **yağsa** semādan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 12*). [*yağsa, -sa]*

Gelince māh-ı mevlūd-ı ھاbīb-i Kibriyā elzem

Muġıbbāna kıla in‘āmını efkarlara **yağmā** (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 18*). [*yağmā, -ma]*

yağ-: *Yağmak, düşmek.*

Zātında olan māye ھاbül itdi kelāmı

Anlar üzere **yağdı** niçe ebr-i ‘atāyā (*Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 8*). [*yağdı, -dı]*

Bir zamān sā‘il olup ħāk-i kudūm almak için

Yağdı bārān ġibi ser üzre nice dürlü belā (*Gulâmî Divanı , Gazel 8, Mısra 8*). [*yağdı, -dı]*

yağdır: *Yağdırmak.*

Ḳazā **yağdırmada** bārān-veş tır-i cefâyâyı

Ser üzre hep siper-gİR-i rızâyız yâ Resûlallâh (Gulâmî Divanı , Gazel 159, Mısra 9). [yağdırmada, -ma, -da]

yağdırur başımıza biñ belâ: Başımıza bin bela yağdırır.

Oda bıraḳdñ teni leyl ü nehâr hecr ile

Fikr-i ruḥuñ **yağdırur başımıza biñ belâ** (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 10). [yağdırur başımıza biñ belâ, -ımız, -a]

yağmā: Bir malı zor kullanarak ele geçirmek, talan etmek. II Zorla gönlinü almak, aşık etmek.

Nigāh-ı yār ile birlik Ğulāmî ṭurra-i ṭarrār

Metā‘-ı ḳalbi cümle ḳıldılar bir laḫzada **yağmā** (Gulâmî Divanı , Gazel 5, Mısra 10). [yağmā,]

İsterse benim ḡamze-i ṭarrār-ı nigāhım

Yek-bār ider ehl-i cihān ḳalbini **yağmā** (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 10). [yağmā,]

Nigārā ‘andelībā gül-‘izārā

Ğulāmî itdi varın cümle **yağmā** (Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 34). [yağmā,]

Eylemezdim ‘arz-ı ḫālle ḫālim ifşā zātıñā

İştıyāḳıñ kuvvet-i şabrım eyledi **yağmā** meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 10). [yağmā,]

Yağmaladı dünyâyı didim düzd-i nigāhıñ

Cānlar çekicidir didi çarpar da çalar da (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 7). [yağmaladı, --la, --dı, -]

yāḫud: "Veya" bağlacı.

Peyk-āver yā şabā **yāḫud** nesīm-i bā-vefā

Zülf-i müşḡin-i dilārā bûy-ı cān-efzā mıdır (Gulâmî Divanı , Gazel 71, Mısra 15). [yāḫud,]

Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata **yāḫud** tenim ifnā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 6). [yāḫud,]

Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata **yāḫud** tenim ifnā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 12). [yāḫud,]

Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata **yāḫud** tenim ifnā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 18). [yāḫud,]

Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata **yāḫud** tenim ifnā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 24). [yāḫud,]

Āsitānıñda varup zār u temennā ideyim

Yā irem vuşlata **yāḫud** tenim ifnā ideyim (Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 30). [yāḫud,]

yak: Ateşe vermek, tutuşturmak.

Sürdi taḫḫīr eylemekle meclisinden bendesin

Ey Ğulāmî bu kederle **yak** teniñ şubḫ u mesā (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 22). [yak,]

Vīrāne ḳalbi ābād eyle Ğulāmî dil-şād

Yak micmere gel irşād ‘ūdın dil ola fāyih (Gulâmî Divanı , Gazel 33, Mısra 10). [yak,]

Nār-ı ‘aşḳıñ bu vücūdum **yaḳdı** ḫākister idüp

Āb-ı luṭfuñ şaçmadıñ bir kez sitem-fermā meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 7). [yaḳdı, -dı]

Cevr āteşiyle **yaḳmada** kemter Ğulāmî’yi

Raḫm eylemez o yār-ı sitem-kāra ḳıl nazar (Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 13). [yaḳmada, -ma, -da]

Ḥasret şererinden dil ile bu teni ḫāfız

Yaḳdıñ yine ol derdime şaldıñ beni ḫāfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 2). [yaḳdıñ, -dı, -ñ]

Seyr it Ğulāmī hālīn ‘aşk ile **yağdı** bālin
 Bulur Ğudā vişālīn ey nā-be-kām vā‘iz (Ğulāmī Divanı , Gazel 97, Mısra 9). [yağdı, -dı]
 Ğāne-i şabr u kararım nāra **yağdıñ** ser-be-ser
 Nūr-ı táb-efzā mısıñ yā āteş-i sūzān mısıñ (Ğulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 7). [yağdıñ, -dı, -n]
 Dāmeniñ tutdum kerem kıl bu Ğulāmī kemtere
 Nār-ı mihrīñ **yağmada** cism ü tenim rüz u şebān (Ğulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 16). [yağmada, -mada]
 Böyledir dilber-i dehrīñ ezeli kânūnı
 Ey Ğulāmī teni **yağ** āteş-i hasretlere āh (Ğulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 18). [yağ,]
 Öyle dildāra Ğulāmī dili bend itdi felek
 Çalıcı çarpıcı cānlar **yağıcı** hem alıcı (Ğulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 10). [yağıcı, -ıcı]
 Ğāteş-i hasretde yana yana ten olmuş kebāb
 Şu‘le-i āhım ‘aceb **yağmaz** mı sultānım seni (Ğulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 8). [yağmaz, -maz]
 Vücūdum āteş-i ‘aşkıñ ile **yağ**
 Dağı mismār-ı şevkīñ kalbime çağ (Ğulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 95). [yağ,]
 Küsdüm aña pervāne gibi bālimi **yağmam**
 Şem‘-i ruḥına bezm-i şafāda dağı bağmam (Ğulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 9). [yağmam, -mam]
 Bī-çāreleri āteş-i hasretlere **yağma**
 Mengüş-ı cefāyı üzün-i ‘āşıkā tağma (Ğulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 7). [yağma, -ma]
 Ez-şa‘şa‘a-i nūr-ı ruḥ-ı şāhid-i vālā
 Yak zirh fütet ber-dil-i tārīkī-i mā-rā (Ğulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 12). [yak,]

yağ-: Ateşe vermek, tutuşturmak.

Ğülşen-i dehrī **yağar** şu‘le-i āhım şāhım
 Bülbülüm gonca-feme hasret ü ğamdır çemenim (Ğulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 7). [yağar, -(a)r]
 Amān ‘afv it **yağar** nār-ı firākīñ tende cānım gel
 ‘İnāyet eyle bī-pervā (Ğulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 19). [yağar, -(a)r]

yağdı: Ateşe vermek, tutuşturmak.

Sāye-i ‘avn-i Ğudāvendīde ta‘līm-i redīf
 Micmer-i āğāz u bed‘e **yağdı** ‘ūd u ‘anberi (Ğulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 28). [yağdı,]

yağdıñ dil-i mahzūnımı: Hüzünlü gönlümü yaktın.

Katre-i bārān gibi ceryān idüpdür ḥūnımı
 Aldıñ āhım ey perī **yağdıñ dil-i mahzūnımı** (Ğulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 24). [yağdıñ dil-i mahzūnımı, -ım, -ı]

yağın: Doğru, gerçek ve şüphesiz.

Alma āhım kec-külāhım gel **yağın** ol ‘āşıkā
 Kec-külāhım egri bakma cānib-i dil-Vāmık‘a (Ğulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 13). [yağın,]

yağın: Arada az mesāfe bulunan, uzak karşısı || Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

Gel **yağın** ol al göñül rahm it şehā hem şādıkā
 ‘Āşıkā dil-Vāmık‘a hem şādıkā sīm-i tenim (Ğulāmī Divanı , Murabba 2, Mısra 15). [yağın,]

yağın: Allah'ta kesin ve doğru bilgiye ulaşanlar.

Be-çeşm-i mest-i tu dîdem **yaķın** ü dānistem
Ki hest hūsn-i turā ber-kemāl cümle şıfāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 5*). [*yaķın,]*
Ĥumār-ı çeşmiñi gördüm **yaķın** ile bildim
Ki hūsnüñ oldı seniñ ber-kemāl cümle şıfāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 7*). [*yaķın,]*

yaklaş: Yaklaştırmak.

‘Adem-i mihr-i dilārāya ‘alāmetdir bu
Yaklaşan āteşe itmez mi anıñ süzi eğer (*Gulāmî Divanı , Gazel 59, Mısra 4*). [*yaklaşan, --an]*

yakm: Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek .

‘Aşk āteşini sînde **yaķmışdır** o zālīm
Şeftālu şuyın şaçmadı yā Rab nola ĥālīm (*Gulāmî Divanı , Müfret 45, Mısra 1*). [*yaķmışdır,]*

ya‘kūb-veş: Hz. Yakup gibi.

Göz göz oldı bu tenim başdan başa **Ya‘kūb-veş**
Görmez oldı göz döker yaş Māh-ı Ken‘ān‘ım seni (*Gulāmî Divanı , Gazel 196, Mısra 3*). [*ya‘kūb-veş,]*

yalarmış bal tutan engüştini: Bal tutan parmağını yalarmış.

Dāmeniñden tutmuşum ey şehd-leb kesme elim
Kim **yalarmış bal tutan engüştini** olmuş semā‘ (*Gulāmî Divanı , Gazel 98, Mısra 6*). [*yalarmış bal tutan engüştini, -i, -n, -i]*

yamān: (Kişi için) Kötü, fena.

Ĥut yedin kemter Ĥulāmī‘niñ ĥalāş it varıtan
Fıkr-i ĥulyā-yı ruĥuñla ĥālīmiz cānā **yamān** (*Gulāmî Divanı , Gazel 146, Mısra 14*). [*yamān,]*
Nām-zedim cān ile şem‘-i ruĥuñ nūrına
Heçr ile pervāne-veş ey perī ĥālīm **yamān** (*Gulāmî Divanı , Gazel 155, Mısra 22*). [*yamān,]*

yamān olmuş: Kötü fena olmak.

Nigāh-ı naĥvet-i dildār ile ĥālīm **yamān olmuş**
Sarāy-ı hūsniniñ bābında göñlüm pās-bān olmuş (*Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 7*). [*yamān olmuş, -muş]*

yan-: Alev alıp tutuşmak, kül olmak (mec. Aşk ateşiyle yanmak; çok elem, keder, ve hicran çekmek).

Bülbül gibi pervāza eğer yok ise bālīm
Pervāne gibi şem‘-i cemāle **yanarım** yā (*Gulāmî Divanı , Kit'a 4, Mısra 4*). [*yanarım, -(a)r, -ım]*

yan: Taraf, yön, cihet.

Pister-i rāĥatda **yan** atmış yaturken ey perī
Dest-i ‘aşkıñla niçün geldiñ uyandırdıñ beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 5*). [*yan,]*

yan: Alev alıp tutuşmak, kül olmak (mec. Aşk ateşiyle yanmak; çok elem, keder, ve hicran çekmek).

Min-ba‘d anıñ āteş-i mihr-i cānā
Süzān olarak **yanmağı** dil eyledi hem ‘ahd (*Gulāmî Divanı , Gazel 38, Mısra 8*). [*yanmağı, -mag, -ı]*
Fetillensün fener fānūs lar kandiller **yansun**
O bezm içre cemāl-i yārdan ki başka şöĥbet yok (*Gulāmî Divanı , Gazel 105, Mısra 9*). [*yansun, -sun]*

Serim sevdāya uğratdın belā şahrāsına atdın

Yan atdın taht-ı rāhat üzre hünkārım vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 10*). [yan,]

Gice gündüz ten tenūr-ı gamda **yanmışken** müdām

Hamdū-lillāh geldi yārim yana yana yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 3*). [yanmışken, -mış, -ken]

Ciger biryān u dil sūzān ne sūzān

O **yanmağdan** hirāsān nār-ı nīrān (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 72*). [yanmağdan, -mağ, -dan]

yan: (*Birinin*) Yanı, yakını.

Pister-i nerm-i meserretde **yan** atmış ey göñül

Hāne-i dilde bulunmaz āh-ı cān-kāhdan eşer (*Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 7*). [yan,]

Gice gündüz ten tenūr-ı gamda yanmışken müdām

Hamdū-lillāh geldi yārim yana yana **yanıma** (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 4*). [yanıma, -ım, -a]

Rūz-ı 'īd oldukça teşrīf itdi yārim **yanıma**

Şaldı destin gerden-i cāna bakup efgānıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 1*). [yanıma, -ım, -a]

Ey Gulāmī bu beyān itdükleriñ rü'yāda mı

Bilmezem hulyāda mı gelmiş nigārım **yanıma** (*Gulāmī Divanı , Gazel 176, Mısra 16*). [yanıma, -ım, -a]

Fāriğ idi dil temāşā-yı bahār u bāğdan

Eşk-i gül-günüñ **yanında** lāle-zārım var idi (*Gulāmī Divanı , Gazel 185, Mısra 4*). [yanında, -ın, -da]

yan: Özellik, yön.

Deşt-i hayretde kalup çün serserī bir **yan** тұrur

Hüsnuñe pek çok münāsib ey nigārım sāde fes (*Gulāmī Divanı , Gazel 80, Mısra 5*). [yan,]

yan: Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Taraf, yön, cihet.

Sell-i seyf itmede her **yaña** gezer meydānı

Bī-vefā 'āşıkına esb-i cefāyı şalıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 7*). [yaña, -a]

yana: (aşk ateşiyle) yanmak.

İçüp 'āşkıñ şarābından göñül mestānedir şimdi

Seniñ şem'-i cemālinden **yanar** pervānedir şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 182, Mısra 2*). [yanar, -r]

Yanar 'āşk āteşiyle rūz u şeb ol

Rūsüm-ı mā-sivā kalmaz olur kül (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 73*). [yanar, -r]

yana yana: Tekrar tekrar yanmak, yanarak.

Āteş-i hasretde **yana yana** ten olmuş kebāb

Şu'le-i āhım 'aceb yakmaz mı sultānım seni (*Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 7*). [yana yana, -a]

yana yana: Yanarak || tekrar tekrar, ısrarla ve büyük bir arzuyla.

Gice gündüz ten tenūr-ı gamda yanmışken müdām

Hamdū-lillāh geldi yārim **yana yana** yanıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 4*). [yana yana, -a]

yanan: Tutuşmak; çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

Rumūzāt-ı dü-kevne āşınālar mişl-i pervāne

Şebistān-ı hāqīqat şem'ine ey dil **yanandır** hep (*Gulāmī Divanı , Gazel 19, Mısra 6*). [yanandır, -dır]

yandı cânım: Çok acı duymak.

Gel rāḥat-ı revānım rencūr u nā-tüvānım

‘Aşk-ıñla **yandı cânım** vaşlıñla vir ferāyih (Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 6). [yandı cânım, -ım]

yandım tutuşdum: Yanıp tutuşmak.

El-meded **yandım tutuşdum** nār-ı ‘aşka çün çerāğ

Āh esmez bād-ı vuşlat kim bulam bir dem ferāğ (Gulāmī Divanı , Müfret 22, Mısra 1). [yandım tutuşdum, -du, -m]

yandır: Yakmak, tutuşturmak. II Gönülden acı çekmesine sebep olmak.

O nere varsa leṭāfet ile pervāne-veş

Şem‘-i ruḥa çok teni **yandırur** ol dil-rübā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 22). [yandırur, -ur]

Yandırur ‘uşşākını ‘aşk āteşiyle yārimız

Seyr ider āteş içinde āh-ı bī-ḥad zārımız (Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 1). [yandırur,]

Bir şadā virmez revānın **yandırur** ol şem‘aya

Eylemez mā-ḥi-żamīr kimseye pervāne ‘arz (Gulāmī Divanı , Gazel 91, Mısra 3). [yandırur, -ur]

Derūn-ı sīnemi pervāne-veş şem‘-i cemāliyle

İlāhī **yandırur** yā kendisi āhirde yanmaz mı (Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 4). [yandırur, -ur]

Şem‘-i ḥüsne öyle sūzānım ki kıl bir kez nāzar

Āteşimden **yandırur** hep şem‘alar pervāneyi (Gulāmī Divanı , Gazel 192, Mısra 8). [yandırur, -ur]

Āb-ı vaşlıñ nūş ider bīgāneler ağıyārlar

İftirāk-ıñ āteşiyle āh **yandırdıñ** beni (Gulāmī Divanı , Gazel 195, Mısra 4). [yandırdıñ, -dı, -n]

Şaldı āteş ḳalbime çıkdı duḥānım göklere

Yandırur eflāki āhım āşinā Mevlā Kerīm (Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 10). [yandırur, -ur]

yā‘nī: "Demek oluyor ki" anlamında bir bağlaç.

Müntezir oldı bütün ṭağlardaki ṭayr u vuḥūş

Ḥāk-i pāye sürmek içün yüzlerin **ya‘nī** şehā (Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 10). [ya‘nī,]

İksir-i luṭṭuñ eger düşse mis-i cânlara

Zer gibi kıymetlenür **ya‘nī** olur kīmyā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 4). [ya‘nī,]

Ebhur-ı ‘aşkıñda **ya‘nī** dilimiz ḡarḳ olur

Sāḥil-i vaşl-ı lebiñ sūyına irse sezā (Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 17). [ya‘nī,]

Ümmīd-i vişāl āyinesi dest-i ḥayālde

Üftāde-i ḥasretlere **ya‘nī** ne şafādır (Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 6). [ya‘nī,]

Maḫhar-ı ḳahr-ıñ mesā luṭṭuñ nehār-ı nūr-baḫş

İnsden ḥādī muḫdildir **ya‘nī** şeytāndan ḡaraż (Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 6). [ya‘nī,]

Kişver-i Fas‘dan inüpdür Çīn‘e ol ḡisūları

Ya‘nī kân-ı sīme kim çekmek diler leşker ḡalaṭ (Gulāmī Divanı , Gazel 94, Mısra 4). [ya‘nī,]

Niçün irmez nişāna āh-keş mazlūmlar tīri

Nedir ḥikmet ki zālīm ḳaldırır **ya‘nī** livā her dem (Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 12). [ya‘nī,]

Neşāt u inbisāt-ı tām ile ḥasret-keş-i ümmet

Bürehe-ne-pā vü ser kim vardılar **ya‘nī** cebīn-sāya (Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 32). [ya‘nī,]

Cemāli nūrına nisbet semāda māh ile ḥurşīd

Hemān ser-geşte vü şūrīde-ser **ya‘nī** iki ḥirbā (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 8). [ya‘nī,]

Der-i devlet-me'āba **ya'nī** bir ibrāz-ı şādīdir
Bi-ḥamdillāh çarḥa ser-fürū itmem müdārāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 55*). [*ya'nī,]*
Güşād ola gülistān-ı cihānda
Gül-i şevḳ u maḥabbet **ya'nī** cānda (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 6*). [*ya'nī,]*
Anıñla ol cenāb-ı zāt-ı Aḥmed
Resūl-i muḥterem **ya'nī** Muḥammed (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 24*). [*ya'nī,]*
'Aşıḳa ḳahr eylemek **ya'nī** be-cāy-ı ğalaṭ
Ḳā'ididir ey göñül böyle uşul ü nemaṭ (*Gulāmī Divanı , Müfret 19, Mısra 1*). [*ya'nī,]*

yanıña: Yanına.

Vücūd iḳlīmīni cümle ḥarāb itdiñ nigāhıñla
Ḳalır mı **yanıña** bu yār-ı ğaddārım vedā' olsun (*Gulāmī Divanı , Gazel 143, Mısra 8*). [*yanıña,]*

yanmak: Alev almak, tutuşmak.

Şehā çeşm-i 'ināyetle nazar ḳıl
Fırāḳıñ āteşiyle **yandı** tenhā (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 6*). [*yandı, -dı]*
Raḥmı yok atmış niḳābın yüzlerinden od saçır
Ḥāh nā-ḥāh **yanmaḳ** ister ol arada varımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 74, Mısra 6*). [*yanmaḳ,]*
Nām olalı dehrde söyle vefā itdiğīñ
Yandı cefādan bu dil leyl ü nehār ān-be-ān (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 16*). [*yandı, -dı]*

yanmaz: Alev almak, tutuşmak.

Derūn-ı sīnemi pervāne-veş şem'-i cemāliyle
İlāhī yandırır yā kendisi āhırde **yanmaz** mı (*Gulāmī Divanı , Gazel 189, Mısra 4*). [*yanmaz,]*
'İd-ı dilimiz micmer-i vuşlatlara **yanmaz**
Vaz geldi göñül ğayri anıñ nāzı ne lāzım (*Gulāmī Divanı , Murabba 1, Mısra 27*). [*yanmaz,]*

yanmış sīnelerde şad-çerāğ: Gönüllerde yüz mum yanmış.

Zulmet-i hecriñle **yanmış sīnelerde şad-çerāğ**
Na'l-i fūrḳatden uruldı diller üzre niçe dāğ (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 1*). [*yanmış sīnelerde şad-çerāğ.]*

yap: (Gönül) yapmak II mutlu etmek.

Raḥm idüp belki Ğulāmī bize mi' mār-ı kerem
Dil-i vīrānemizi sīm-i vişāl ile **yapar** (*Gulāmī Divanı , Gazel 62, Mısra 14*). [*yapar, -ar]*

yapıl: İnşa edilmek.

Nīm-nigāh eylese luṭfiyla eger mi' mār-ı ḥüsn
Ḳaşr-ı cennet gibi göñli **yapılır** pūr-nūr olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 51, Mısra 8*). [*yapılır, -ur]*

yār: (Fars.) Sevgili II. Dost.

Ḳıldı sūzān ḳalbimi **yār** ḥasretiñ ger itsem āh
Lerzeler peydā ider bu heft-arz u nüh-semā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 15*). [*yār,]*
'Aşḳ meydānında baş kesdim ḥabībe tā ezel
Ey Ğulāmī **yāri** buldum bilmezem ben mā-sivā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 18*). [*yāri, -i]*

Ebr-i lebi yağdırur kalbe şafâ âbını
 Dikse eger vaşlına 'ahd ile **yârim** livâ (Gulâmî Divanı , Gazel 13, Mısra 24). [yârim, -im]
 Rûyuñı kâfir-i bî-dîn eger görse seniñ
 Dînini terk idüp islâma gelür **yâr** habîb (Gulâmî Divanı , Gazel 16, Mısra 6). [yâr,]
 Hâne-i süzân-ı 'uşşâka gelüpdür **yâr** şeb
 Dûd-ı âh-ı dillere rahm eylemiş dildâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 1). [yâr,]
 Gûsfend-i cânımı kurbân iderdim pâyına
 Seyl-i hûna ğarķ olur **yâr** eyledim efkâr şeb (Gulâmî Divanı , Gazel 17, Mısra 8). [yâr,]
 Terahhûm hânesin vîrâna kaş-ı cevri ta 'mîre
 O şûh-ı nâz-perver **yâre** hep aġyârdır bâ'is (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 4). [yâre, -e]
 Küfrine îmânına **yâriñ** biz îmân eyledik
 Var müferriķ şûfiyâ sen küfri ile îmânı seç (Gulâmî Divanı , Gazel 30, Mısra 11). [yâriñ, -iñ]
 Gezdîm cihânı gûşe-be-gûşe vefâlî **yâr**
 Zann itdiğim hep eylemiş eşrârı ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 3). [yâr,]
 Üftâdeligim bildi kesüp rahmını dildâr
 Birden bire döndürdi licâm-ı keremin **yâr** (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 2). [yâr,]
 Ey Ğulâmî gerçi şabr itmek zafer miftâhıdır
 Yâri görsem ġayr ile şabr u karâr elden gider (Gulâmî Divanı , Gazel 48, Mısra 10). [yâri, -i]
 Şabâ söyle Ğulâmî' den o **yâre** geçmedin ḥüsni
 'Aṭâ-yı büse kılsun kim soñı ḥüsnuñ nedâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 9). [yâre, -e]
 Rehber ider ġamzesini fitne yolında çeşmine
 Yâr bu revişle 'âlemi ġarķ-ı yem-i cünûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 4). [yâr,]
 Zülfûñ daġıdan âh derûnum yelidir **yâr**
 Tanzîm idemez şâne o bir başķa şabâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 5). [yâr,]
 Yâriñ bize itdükleri hep cevri ü cefâdır
 Zannınca cefâ 'âşķa iḥsân u 'aṭâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 1). [yâriñ, -iñ]
 Ḥumâr-âlûde çeşm-i **yâri** seyyâr oldıġım günden
 Göñül şeydâ-şîfat bî-huş-ı câm-ı nâz u naḥvetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 58, Mısra 5). [yâri, -i]
 Yâr ile 'azm ideli dilde bulunmazsa keder
 Çeşm-i ḥûn-rîzde olmazsa eger eşķ ile ter (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 1). [yâr,]
 Öyle yerleşmiş ḡayâlîñ ḡâtırında âh kim
 Tâ kıyâmet **yâr** çıkmaz gül-'izârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 8). [yâr,]
 Rûz u rûşenden şeb-i târiķi farķ itmez gözüm
 Gel de gör ḡâl-i Ğulâmî nice **yârim** gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 10). [yârim, -im]
 'Aşķ âteşi süzân ide 'âşķıkları her dem
 Mesrûr ola ol **yâr** Ḥudâ bu ne revâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 61, Mısra 12). [yâr,]
 ġam-ı hicrânı da yaz ey kalemim miḡnet ile
 Vir şabâ destine **yâre** anı eyle izbâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 8). [yâre, -e]
 Âteş-i ḡasret ile dâġla seni sen de ciger
 Çekdi ol **yâri** kenâra şaşırup çok aġyâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 6). [yâri, -i]
 Vaşl-ı **yâre** ġâlibâ rû'yâda olmuşdur resân
 Zâ'il olmuş ḡüzñ ü ġam yok dilde bir aşlâ keder (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 3). [yâre, -e]
 Ḥâb-ı nâza **yâri** gördüm mübtelâ olmuş yatar
 Câme-ḡâb-ı büse-i rûyı alınsa bî-ḡaber (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 1). [yâri, -i]

Bâg-ı cüduñ şanma **yârim** sen gibi şimşadı var
 Serv-i nâzı var ise ammâ anıñ da adı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 1). [yârim, -im]
 Âteş-i hicrân u süzân kışşasın bahş itme kes
 Çünkü kaldı şimdi bî-âgyâr bezm-i **yârimız** (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 32). [yârimız, -ımız]
 Büse-i ruhsârına **yâriñ** ider rûhın nişâr
 Minnetin çekmez tabîb-i hâzıkıñ bîmârimız (Gulâmî Divanı , Gazel 72, Mısra 19). [yâriñ, -iñ]
 Cümle mañbûbân içinde oldı **yârim** ser-firâz
 ‘Âleme hüsni tağıldı çün şadâ-yı çeng ü sâz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 1). [yârim, -im]
 Yandırur ‘uşşâkını ‘aşk âteşiyle **yârimız**
 Seyr ider âteş içinde âh-ı bî-had zârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 1). [yârimız, -ımız]
 Sâķt-i sîmîn-sürîn bî-dîn-i devrânla hemân
 Bâde-nûş-ı hecr ü fikr-i **yârdır** eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 4). [yârdır, -dır]
 Ğulâmî’niñ derûnıñ hâlini bildürmeden **yâre**
 Zebân ‘âciz devât ‘âciz mürekkeble kâlem ‘âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 9). [yâre, -e]
 Bed-güher yâr-i perî-çihreyi âğûşa çeker
 Olamaz pāk-naazar **yâr** ile bir demde celîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 6). [yâr,]
 Şerefdir **yâr** ile cennetde olmak ger kıyâmetde
 Ğulâmî görmese yârin kıyâmet ol zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 9). [yâr,]
 Şerefdir yâr ile cennetde olmak ger kıyâmetde
 Ğulâmî görmese **yârin** kıyâmet ol zamân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 83, Mısra 10). [yârin, -iñ]
 Serimde bu esen bād-ı hevâ bir **yârdan** kalmış
 Edālî cilveli cānān-ı şîrîn-kārdan kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 1). [yârdan, -dan]
 Vaşf olunmaz ey Ğulâmî dil ile hûbānlığı
 Meşrebi dünyâda **yâriñ** olmasa ger nâ-ḥalef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 10). [yâriñ, -iñ]
 Ey şabâ var **yâre** ‘arz eyle Ğulâmî hâlini
 Söyle kim kılmış melâl içre mekânım fûrkatiñ (Gulâmî Divanı , Gazel 110, Mısra 9). [yâre, -e]
 Kâpiñda bir gedâ olmak didim maķşûdumuz **yâre**
 Yazup fermānımı şehr-i firāķa didi sulṭān ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 7). [yâre, -e]
 Telḥ-kām olmam seniñ şîrîn-lebiñden yād kıl
 Tek beni düşnām ile **yâr** iftiḥārımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 4). [yâr,]
 Yâreli yâreli dil **yâr** eli gelse sağılur
 Yâri kânde göreyim yâremi tezkîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 7). [yâr,]
 Yâreli yâreli dil yâr eli gelse sağılur
 Yâri kânde göreyim yâremi tezkîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 8). [yâri, -i]
 Dehen açdırma Ğulâmî tolu derd ile dehen
 Diñlemez derdimi kim **yârime** taḥrîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 10). [yârime, -im, -e]
 Bād-ı ḥasret ebr-i fûrkatden Ğulâmî rûz u şeb
 Yâr deryâlar gibi bilmez mi pür-cüş oldıĝım (Gulâmî Divanı , Gazel 126, Mısra 10). [yâr,]
 Ğulâmî yolda gördüm **yâri** baķdı kahr ile bir kez
 Taḥayyürden hemân-sâ‘at der ü dîvâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 13). [yâri, -i]
 Rûz u şeb bir nefes ol **yâri** ferāmûş idemem
 Bâg-ı sevdâda bu şeydâ dili ḥāmûş idemem (Gulâmî Divanı , Gazel 133, Mısra 1). [yâri, -i]
 Nâr-ı ḥasretten kebâb oldı ciger luṭf it şehim
 ‘Âlemi mest eyleyen baķışlı **yârim** kandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 8). [yârim, -im]

‘Aşk ehli iseñ varını var **yäre** fedâ kıl
 Ey gamlu Ğulâmî bulasıñ pâyê Ğudâ‘dan (*Gulâmî Divanı , Gazel 151, Mısra 17*). [*yäre, -e*]
 Serde sevdâ ey gönül dilber hevâyî çäre ne
 Bu Ğulâmî‘niñ işi **yäre** recâdir neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 10*). [*yäre, -e*]
 Rûz u şeb ‘âşık olan âh itmesün de nişlesün
 Tâ ezelden çünki **yâri** bî-vefâdır neylesün (*Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 4*). [*yâri, -i*]
 Nâs lebânîñ seniñ vaşfını itdikde **yâr**
 Qalbe Ğulâmî‘niñ âh itdi şafâlar vezân (*Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 25*). [*yâr,]*
 Ğulâmî zülfini **yâriñ** bırakmak istemeziz
 Künüz-ı fikrde bilmem ki ne sevdâdır bu (*Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 9*). [*yâriñ, -in*]
 Fezâ-yı Kerbelâ-yı ‘aşkıda teşne-lebânımdan
 Kerem-fermâ-yı teblîğ ol belâğat ma‘deni **yäre** (*Gulâmî Divanı , Gazel 161, Mısra 6*). [*yäre, -e*]
 Tedkîk kıl ki kâfiye tekrâr ider degül
 Var kalbimiñ ki nisbeti **yâriñ** hilâline (*Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 14*). [*yâriñ, -iñ*]
 Ğulâmî ‘aşk ile hâl-i perîşânın dise **yäre**
 Der-i dildârdan âyâ gelür mi bir kerem-nâme (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 13*). [*yäre, -e*]
 Hayli hatâ itmişiz hâli dimekle saña
 Her ne sitem eyleseñ **yâr** sezâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 6*). [*yâr,]*
 Kesdi miqrâz-ı firâk ile ser-i zülfdan felek
 Kaç‘ idüp başım figend itmez o **yâriñ** küyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 10*). [*yâriñ, -iñ*]
 İftirâk-ı **yâr** ile gördükde eşk-i dîdemi
 Ağlar idi hep der ü dîvârlar efgânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 7*). [*yâr,]*
 Gice gündüz ten tenür-ı gamda yanmışken müdâm
 Hamdû-lillâh geldi **yârim** yana yana yanıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 4*). [*yârim, -im*]
 Rûz-ı ‘îd oldukda teşrîf itdi **yârim** yanıma
 Şaldı destin gerden-i câna bakup efgânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 1*). [*yârim, -im*]
 ğarîk-i baır-i melâmet olup perîşân-hâl
 Yeter mu‘âvenet it **yâr** dîde-giryâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 8*). [*yâr,]*
 Ğulâmî bendeñe **yâr** bahş kıl ser-efrâzî
 Velîleriñ dañı şâhı o gavs-ı Gilân‘a (*Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 13*). [*yâr,]*
 Ezelki âşinâlıklar ferâmûş oldu sultânım
 Saña ağıyar **yâr** oldu gönül bigânedir şimdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 182, Mısra 8*). [*yâr,]*
 Fikr-i nûş ile Ğulâmî nişe uğratdım teni
 Mâr-tıynet **yâr** ile bilmem ne kârım var idi (*Gulâmî Divanı , Gazel 185, Mısra 14*). [*yâr,]*
 Bildi çün âşüfte-i zülf-i ‘abîri oldıgım
 Ey Ğulâmî **yârda** evvelki râğbet kalmadı (*Gulâmî Divanı , Gazel 187, Mısra 10*). [*yârda, -da*]
 Söyler idim ‘âleme ağıyarı almaz meclise
 Âhîri uyduñ rakîbe **yâr** utandırırñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 10*). [*yâr,]*
 Nâzenînim nâzlı **yârim** çeşm-i fettânım seni
 Bizden ayırdı felek çok gördi cânânım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 1*). [*yârim, -im*]
 Geldi kırklar cevher-i târîhi ihsân eyledi
 Her nefesde şavn-ı Bârî ola **yâr** u yâveri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76*). [*yâr,]*
 Külhan oldu iftirâk-ı **yâr** ile gül-zârlar
 Zâr u efgânım görüp ağlar der ü dîvârlar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 37*). [*yâr,]*

Yüz çevirmiş şimdi bizden **yârlar** ağırlar
Neylesünler şādıkı ehl-i hevâ dil-dârlar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 31*). [yârlar, -lar]
Kalmamış dünyâda gayri merhametlü **yârlar**
‘Arz-ı hâl-i ‘âşıkı kahr ile dilber karalar (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 33*). [yârlar, -lar]
Yâr ile eger olsam idi sîne-be-sîne
Büs-ı lebiniñ bakmaz idüp az u besine (*Gulâmî Divanı , Müfret 35, Mısra 1*). [yâr,]
‘Ahd ü peymân eyledik ol **yâr** ile dâ‘im hemân
ğayriye büs-ı ruha ruḥşat nümâyân itmeyem (*Gulâmî Divanı , Müfret 46, Mısra 1*). [yâr,]
Meclisimize uğramasun öyle sitem-kâr
Yâr oldu aña zevkini sürdi nice ağıyâr (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 14*). [yâr,]
Kör olası bîgâneler ol **yâri** şaşırmış
‘Âşıklara cevri itmesini başdan aşırırmış (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 21*). [yâri, -i]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola **yâr** cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 6*). [yâr,]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola **yâr** cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 12*). [yâr,]
Cenneti **yâr** olmasa ben istemem
Büy-ı bahâr olmasa ben istemem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 13*). [yâr,]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola **yâr** cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 18*). [yâr,]
Leyl ü nehâr **yâr** diyerek ağlarız
Seyl gibi ḥasretler ile çağlarız (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 21*). [yâr,]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola **yâr** cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 24*). [yâr,]
Yâr ile ağıyâr süre ‘işreti
Bula Ğulâmî ğam ile miḥneti (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 27*). [yâr,]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola **yâr** cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 30*). [yâr,]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 6*). [yârdan, -dan]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 12*). [yârdan, -dan]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 18*). [yârdan, -dan]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 24*). [yârdan, -dan]
Ḥaḫ buña rāzî mi ola ey felek
Yârdan ola yâr cüdâ ey felek (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 30*). [yârdan, -dan]
Görmek ister dil-i sevdâ-zede her ğâh seni
Bir zamân hem-dem iken **yâr** ile ben bî-çâre (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 16*). [yâr,]
Yârdan ğayriye ‘uşşâk tevekkül idemez
Âteş-i düzaḫı dil fikr ü te‘emmül idemez (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 11*). [yârdan, -dan]
Yâre ağıyârları şimdi ider maḥrem çarḫ
Dem-i ‘İsâ-yı ğama itdi beni hem-dem çarḫ (*Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 21*). [yâre, -e]

yār yār: Yar yar, sevgili.

Rūz u şeb **yār yār** didükçe yārelendi cān u dil

Rahma şalmaz mı tabībim derd-i hicrānım seni (Gulāmī Divanı , Gazel 196, Mısra 5). [yār yār,]

yārān: Arkadaş, dost.

Ey Gulāmī şā‘ir-i dānā-yı ‘aşr olmuş iken

Şimdi **yārān** içre bizler ‘ālemiñ nādānıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 14). [yārān,]

yārān elinden: Sevgilinin elinden.

Yārelendi cān u dil **yārān elinden** yā İlāh

Kime hālim ‘arz idem şefkatle itmezler nigāh (Gulāmī Divanı , Müfret 33, Mısra 1). [yārān elinden, -i, -n, -den]

yārān-ı zamāndan: Zamanın dostlarından.

Ümmīd-i vefā şıdk u şafā resm-i maḥabbet

Yārān-ı zamāndan bu zamān ‘ayn-ı ḥaṭādır (Gulāmī Divanı , Kit’a 8, Mısra 2). [yārān-ı zamāndan, -dan]

yāre: Yara.

Tiğ-i hicrān ile başdan başa cism-i mecrūh

El-amān sen dir idiñ **yāreye** merhem dehenim (Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 6). [yāreye, -ye]

yāre: Aşığın gönül yarası.

Sīnemi deldi sinān-ı müjeñ ey cān alıcı

La‘l-i gül-fām ile kıl **yāreme** tīmār ḥabīb (Gulāmī Divanı , Gazel 16, Mısra 4). [yāreme, -m, -e]

Yāreli yāreli dil yār eli gelse sağılur

Yāri kande göreyim **yāremi** tezkīr ideyim (Gulāmī Divanı , Gazel 125, Mısra 8). [yāremi, -m, -i]

Bir zamān merhem urur **yārelere** luṭfindan

Uçurur murğ-ı dili deşt-i meserretlere āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 11). [yārelere, -lere]

Var mı bir dost ki bağal-gīr ola şey‘en-lillāh

Getüre nezd-i tabībı diye kim **yāresi** ne (Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 4). [yāresi, -si]

Urmadıñ sīnedeki **yāreme** dest-i keremiñ

Kılmadıñ büse-i cān-baḥş ile şīrīn deheni (Gulāmī Divanı , Gazel 190, Mısra 7). [yāreme, -m, -e]

Derd-i hicrāna devā-yı vuşlat-ı cānān gerek

Yāreme merhem deyü bīgāneler şarmış nemek (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 26). [yāreme, -m, -e]

yāre yāre: Yara yara.

Derūnum ‘aşk ile kıl pāre pāre

Dilim şad-şerḥa şerḥa **yāre yāre** (Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 98). [yāre yāre,]

yarele: Acı vermek, yaralamak (Sevgiliden ayrı olma bağlamında).

Tiğ-i müjgānı çeker tīr-i nigāh ile hemān

Yāreler sīneleri nāvek-i ḥūn-efşānı (Gulāmī Divanı , Gazel 194, Mısra 6). [yāreler, -r]

Bu kederle nūh semāya irdi āh u zārlar

Tāze tāze tiğ-i ḥasret açdı tenden **yāreler** (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 36). [yāreler, -r]

yârelen: Yaralanmak II acı çekmek.

Rûz u şeb yâr yâr didükçe **yârelendi** cân u dil

Rahma şalmaz mı tabîbim derd-i hicrânım seni (Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 5). [yârelendi, -di]

Yârelendi cân u dil yârân elinden yâ İlâh

Kime hâlim ‘arz idem şefkatle itmezler nigâh (Gulâmî Divanı , Müfret 33, Mısra 1). [yârelendi, -di]

yâreli yâreli: Yaralı yaralı.

Yâreli yâreli dil yâr eli gelse sağılur

Yâri kânde göreyim yâremi tezkîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 7). [yâreli yâreli,]

yâr-ı ‘acîbim: Tuhaf sevgilim.

Derûnum derd-i hâsretle töludur ey tabîbim gel

Vücûdum nâr-ı ‘aşkıñla yanar **yâr-ı ‘acîbim** gel (Gulâmî Divanı , Gazel 113, Mısra 2). [yâr-ı ‘acîbim, -im]

yâr-i bî-vefâya: Vefasız sevgili.

Bak **yâr-i bî-vefâya** geçer şad-edâ ile

Bak çarh-ı pür-cefâya döner biñ belâ ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 1). [yâr-i bî-vefâya, -ya]

yâr-ı ğaddârım: Acımasız sevgilim.

Vücûd iklîmini cümle hârâb itdiñ nigâhıñla

Çalır mı yanıña bu **yâr-ı ğaddârım** vedâ’ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 8). [yâr-ı ğaddârım, -ım]

yâr-ı ğaddârım: Acımasız sevgilim.

Vücûd iklîmini cümle hârâb itdiñ nigâhıñla

Çalır mı yanıña bu **yâr-ı ğaddârım** vedâ’ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 8). [yâr-ı ğaddârım, -ım]

yâr-i her ezhâr: Her güzel yari.

Silûp âyîne-i bî-kîne-i dilden sivâ rengin

Ki olmuş **yâr-i her ezhâr** bundan bize ‘ibret var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 12). [yâr-i her ezhâr,]

yâr-i nev: Yeni sevgili.

Yâr-i nev ferhunde-ruh gördi kerem ‘âlî-himem

Muhsin-i ehl-i recâ mı bî-vefâ mı bâ-‘atâ (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 13). [yâr-i nev,]

yâr-i perî-çihreyi âğûşa çeker: Peri yüzlü sevgiliyi kucağına alır.

Bed-güher **yâr-i perî-çihreyi âğûşa çeker**

Olamaz pāk-naẓar yâr ile bir demde celîs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 5). [yâr-i perî-çihreyi âğûşa çeker, -a-er-yi]

yâr-ı perî-ruhsâra çarpıldım: Peri yüzlü sevgiliye tutuldum (aşık olmak).

Rakîbî şar‘a tutmuş cism-i nâ-pâkin çalar senge

Ĥaber almış ki ben **yâr-ı perî-ruhsâra çarpıldım** (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 6). [yâr-ı perî-ruhsâra çarpıldım, -a-dı, -m]

yâr-ı sitem-kâra: Eziyet eden sevgiliye.

Cevr âteşile yakmada kemter Gulâmî'yi

Rahm eylemez o **yâr-ı sitem-kâra** kıl nazar (*Gulâmî Divanı , Gazel 55, Mısra 14*). [*yâr-ı sitem-kâra, -a*]

yârini: Sevgili.

Cümle bildim **yârini** ağıyârdan ayırmadın

Nâme-i ümmîd-i vaşlı büseyi hem dürmedim (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 15*). [*yârini, -ini*]

yas: Bir felaketten doğan acı ve bu acıyı belirten davranışlar, matem.

Giceler şubha dek encüm-şümârım derd-i hicrânla

ğam ile göz **yaşından** bâğ-ı fikre şebnemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 6*). [*yaşından, -ı, -n, -dan*]

yas: (Âştığın) Gözyaşı.

Ey gözüm **yaşı** revân ol rüy-ı arza bahr-veş

Cüst-cû kıl nerededir gör hâne-i şâhib-sehâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 7*). [*yaşı, -ı*]

Dîdeden kan akıdır **yaş** yerine bak dâ'im

Devlet-i kurbîyeti bulsa güle bülbül eger (*Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 5*). [*yaş,]*

Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla hemân

Çan akıt **yaş** yerine zâr ile her leyl ü nehâr (*Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 4*). [*yaş,]*

Der-i cânâna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez

Gözüm **yaşından** olmuş telh ü şüre bahr u yem 'âciz (*Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 4*). [*yaşından, -ı, -n, -dan*]

Giribân çâk idüp ursun sere hâk-i peşimânî

Akıtsun kanlı **yaşlar** eşk-i çeşmin cüy-bâr itsün (*Gulâmî Divanı , Gazel 153, Mısra 8*). [*yaşlar, -lar*]

Gözüm **yaşından** akup niçe seyl ü Ceyhûnlar

Ciger kebâb olarak girmişim bu meydâna (*Gulâmî Divanı , Gazel 163, Mısra 7*). [*yaşından, -ı, -n, -dan*]

Semâdan rüy-ı deryâyâ düşen bârân gibi dâ'im

Gözüm **yaşın** mahabbet lüccesi üzre habâb eyle (*Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 6*). [*yaşın, -ı, -n*]

Göz göz oldu bu tenim başdan başa Ya'küb-veş

Görmez oldu göz döker **yaş** Mâh-ı Ken'ân'ım seni (*Gulâmî Divanı , Gazel 196, Mısra 4*). [*yaş,]*

Dağî 'aşk ile oldu ebr giriyân

Gözi **yaşıdır** anıñ bilme bârân (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 36*). [*yaşıdır, -ı, -dır*]

Cemâl-i bî-mişâli hasretiyle dîde kan olmuş

Gözüm **yaşıyla** deryâlar amân dâ'im revân olmuş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 10*). [*yaşıyla, -ı, -y, -la*]

'Ahd ü peymânı bozup sırrı 'ayân itdiñ sen

Dîdemiz **yaşını** çün cüy-ı revân itdiñ sen (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 22*). [*yaşını, -ı, -n, -ı*]

Hâline çeşmi **yaşından** başka olmaz erhamı

Kişver-i kalbinde hicrândır müşîr-i a'zamı (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 17*). [*yaşından, -ı, -n, -dan*]

yat: Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

Hâb-ı nâza yâri gördüm mübtelâ olmuş **yatar**

Câme-hâb-ı büse-i rüyı alınsa bî-haber (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 1*). [*yatar, -ar*]

Pister-i râhatda yan atmış **yaturken** ey perî

Dest-i 'aşkıñla niçün geldiñ uyandırdıñ beni (*Gulâmî Divanı , Gazel 195, Mısra 5*). [*yaturken, -ur, -(i)ken*]

yâver: Yardımcı.

Geldi kırklar cevher-i târîhi ihsân eyledi
Her nefesde şavn-ı Bârî ola yâr u **yâveri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 76). [yâveri, -i]

yâverd: Yardımcısız.

Müjde ey dil ki **bi-yâverd** şabâ büy-ı necât
Zi-beyâbân-ı Hutun âmede âhû-yı necât (Gulâmî Divanı , Gazel 25, Mısra 1). [bi-yâverd,]

yâver-i mısr-ı 'azîz: Mısır Aziz'inin yardımcısı.

Dâver-i bezm-i leâfâfet **yâver-i mısr-ı 'azîz**
Pertev-i revnak-şî'âr-ı hıttâ-i Ken'ânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 7). [yâver-i mısr-ı 'azîz, --ı]

yaz-: Bir söz veya düşünceyi belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek II yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak, nakşetmek.

Biri zulmet dîgeri nûrdur deyü **yazdı** selef
Âb-ı hayvânî müfesserdir efendim zülf ü ruh (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 7). [yazdı, -dı]
ğam-ı hicrânî da **yaz** ey kalemim miñnet ile
Vir şabâ destine yâre anı eyle izbâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 7). [yaz,]
Nakş-ı ihsânîñ **yazar** kaşr-ı dile müjgânlarım
Gör nigâr-hâne-i cûduñuñ naşıl Bihzâd'ı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 9). [yazar, -ar]
Nakş-ı ihsânîñ **yazar** levh-i dile müjgânlarım
Bağ nigâr-hâne-i cûduñuñ nice Bihzâd'ı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 7). [yazar, -ar]
Hüsn-i rûyuñ şems-i tâbistân deyü **yazmış** selef
Kaddiñe ser-tâ-kadem söz bulmamış aşlâ halef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 1). [yazmış, -mış]
Böyle **yazdı** vaşfıñ zerrîn kalemle âfitâb
Şafha-i kırtâs-ı dehre ey mehâbet aḡteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 15). [yazdı, -dı]
Hâne-i şabr u qarârî târ-mâr itmiş gider
Bî-kesim aḡvâlimi cânâna bilmem kim **yazar** (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 8). [yazar, -ar]
Sûy-ı 'uşşâka şakın kılma ḡakâretle nazar
Anlarıñ ismini ḡak levḡa şadâkatla **yazar** (Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 22). [yazar, -ar]
Ḥâlî fûlfûl saçı sünbül boyı ne pest ne dırâz
İtdî pervâz o şehbâz eliñle bunı **yaz** (Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 10). [yaz,]
Cedvel-i şıdka **yaza** ehl-i vefâdan leşker
Vire tuğrâ-yı cefâ anlara mîr-i ekber (Gulâmî Divanı , Tahmîs 4, Mısra 7). [yaza, -a]

yaz: Bir söz veya düşünceyi belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek II yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak, nakşetmek.

Hâne-i teng-i gedâya bâri başmazsa nolur
Hâme-i zerrîn-raḡamla **yazsa** bir mektûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 6). [yazsa, -sa]
Derûnum derdini dildâra **yazmaḡdan** kalem 'âciz
Beyânından hezârân olsa târ-ı zîr ü bem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 1). [yazmaḡdan, -maḡ, -dan]
Bend-i zülfinden Gulâmî'niñ **yazup** iḡrâcını
Bendesin 'itḡ eylemekle eylemiş dîvâna 'arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 9). [yazup, -up]
Ḳapıñda bir gedâ olmak didim maḡşûdumuz yâre
Yazup fermânımı şeh-rî firâka didi sulṡân ol (Gulâmî Divanı , Gazel 117, Mısra 8). [yazup, -up]
Gulâmî kill-k-i çâpûk-seyr **yazdı** cevherî târîḡ
Fûrûḡ-ı birri Sîvâs'ı kılup pûr-nûr u pîrâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 73). [yazdı, -dı]

Yazdı cevher tārīhin geldi Ğulāmī iki er
Girdi cennet içre tayr-ı rūhı itdi āşiyān (*Gulāmī Divanı , Tarih 5, Mısra 9*). [yazdı, -dı]
Cevherī tārīhini **yazdı** Ğulāmī kalem
Raḥmet olur şübhesiz her kim okur fātiḥa (*Gulāmī Divanı , Tarih 6, Mısra 9*). [yazdı, -dı]
Kilk-i cevherle Ğulāmī **yazdı** tārīhin anıñ
Girdi cennet içre tayr-ı rūhı itdi āşiyān (*Gulāmī Divanı , Tarih 7, Mısra 9*). [yazdı, -dı]

yazdıık: Bir söz veya düşünceyi belli işâret ve harflerle bir yere geçirmek II yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak, nakşetmek.

Naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḥuñ ey gül-i ra‘ nā
Yazdııkda beni eyledi şevḳiñ ile şeydā (*Gulāmī Divanı , Kit'a 4, Mısra 2*). [yazdııkda, -da]

yazılur baht-ı siyāhım: Kara bahtım yazılır.

Yazılur baht-ı siyāhım gibi kırtās üzre
Ey Ğulāmī bu ‘aşırda hele güftār-ı ḥulūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 9*). [yazılur baht-ı siyāhım, --ı--ım]

yed: 1. El. 2. Güç, kudret, kuvvet.

Şad-mihnet ile ḥān-kaḥ-ı ‘aşka düşürdi
Tutdum o zamān mürşid-i ‘aşḳdan hele ben **yed** (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 4*). [yed,]
‘Uşşākıñı raḥm eyle yeter nāz-fürüşuñ
Efgende idüp atma **yediñden** deni ḥāfız (*Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 4*). [yediñden, -in, -den]
Tut **yedin** kemter Ğulāmī‘niñ ḥalās it vartadan
Fikr-i ḥulyā-yı ruḥuñla ḥālimiz cānā yamān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 13*). [yedin, -iñ]

yed urdum: El vurdum.

Yed urdum anıñ ‘urve-i vüṣḳāsına ol dem
Taḥlīş-i girībāna maḥal ḳalmadı min-ba‘d (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 5*). [yed urdum, -dum]

yed-i beyzāda: Hz. Musa'nın mucizelerinden olan gözleri kamaştıran beyaz eli.

Yed-i beyzāda ‘aşā-yı keremi çün Mūsā
Söyle peygamber ise dīde-i seḥḥāresi ne (*Gulāmī Divanı , Gazel 168, Mısra 7*). [yed-i beyzāda, -da]

yek: Belgisiz sıfat, bir.

Güft-güy-ı zülf-i tu **yek** şeb be-şem‘ hem-bezm şod
Şeb nihāyet yāft henüz ān ḳışṣa pāyānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 1*). [yek,]
Ne-zenem **yek** nefesī bā-ṭarab u zevḳ u şafā
Ne-nişīnem heme cā bā-ḥoşī vü şādī künān (*Gulāmī Divanı , Gazel 144, Mısra 3*). [yek,]

yek: (Fars.) Tek, bir.

Ger şevd ez-süy-ı lūṭfet **yek** resūlī dest-keş
Mī-revem üftān u ḥizān ān zemān der-pāy-ı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 11*). [yek,]
Ber-Ğulāmī raḥm kon raḥm ey kerem-fermā-yı mā
Yek der-i dīger ne-dāned cüz der-i melcā-yı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 14*). [yek,]

yek nazarla: Bir bakışla.

Hecr-i ruḥsârîñla âhımdan cihân vîrân idi

Yek nazarla oldu 'âlem cümle şen şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 6). [yek nazarla, -la]

yek-bâr: Bir defa, bir kere, bir kerede.

İsterse benim ğamze-i tarrâr-ı nigâhım

Yek-bâr ider ehl-i cihân kâlbini yağmâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 10). [yek-bâr,]

yek-dânenen: Biricik, tek (kişi).

Ey dil-i şeydâ yine düşdüñ cüdâ cânânenen

Dür olup kaldıñ yine nezzâre-i **yek-dânenen** (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 2). [yek-dânenen,]

yekden: Birden, birdenbire, ansızın; durup dururken.

Ta' dâd-ı kuşûr eyledi **yekden** o sitem-ger

Bildikde aña oldıgımı 'âşık-ı dîdar (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 15). [yekden,]

yek-dîger: Bir başkası.

Yek-dîgerin te' âkub ider mevc bahrde

Hâtır-şikenlerin dili dâ'im şikestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 9). [yek-dîgerin, --in]

yeksân: Aynı seviyede olmak II Yıkılıp yerle bir olmak.

Qaldırıp baş hâk ile **yeksân** olan cümle giyâh

Oldılar hep muntazır teşrîfîne ey meh-liķâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 5). [yeksân,]

Bu cism ü cân seniñ râhıñda olmuş hâk ile **yeksân**

Terahhûm kıl bu dil-efgendeye ihsânı müzdâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 9). [yeksân,]

Pister-i dîbâ vü atlas hâb-gâh olmuş iken

Hâk ile olduğda cismiñ şimdi **yeksân** yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 10). [yeksân,]

yek-ser: Bir baştan bir başa, hep, bütün.

Ser-fürû eylemeyiz dehrde hiç bir şâha

Olmazız **yek-ser-i** mü râğib u tâlib câha (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 12). [yek-ser-i, -i]

yektâ: Tek, eşsiz, benzersiz.

Dürr-i **yektâ** bî-bahâ maḥbûb-ı ra'nâ âşikâr

Qaddi tûbâ servi-âsâ şâh-ı vâlâsıñ şehâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 5). [yektâ,]

yel: Havanın yer deġiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr.

Zülfüñ daġıdan âh derûnum **yelidir** yâr

Tanzîm idemez şâne o bir başka şabâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 5). [yelidir, --i, --dır]

Bî-şübhe perîşân ider âhım seni âhîr

Âhım **yelini** şanma ki bir bād-ı hevâdır (Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 8). [yelini, -i, -n, -i]

yelken açmı: Geminin yelken açması denizde hareket etmesi.

Bu Ğulâmî rākib olmuşdur taḥayyür fülkine

Yelken açmı vuşlata karşı gider efkârımız (Gulâmî Divanı , Gazel 74, Mısra 12). [yelken açmı, -mı]

yem: Deniz. II Hakikat denizi.

Der-i cânâna yüz sürsem yine vaşlına söz virmez

Gözüm yaşımdan olmuş telh u şüre baħr u **yem** 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 4). [yem,]

yeni: Başka, yeni.

Sevdigim ebced-i sevdāya **yeñi** bed' itmiş

Yâ nasıl 'ilm-i beyânı aña taķrîr ideyim (Gulâmî Divanı , Gazel 125, Mısra 3). [yeñi,]

Ey Ğulâmî şād olur herkes bahār irdi deyi

Ben **yeñi** girdim şitāya ħārdan ayrılmışım (Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 14). [yeñi,]

yeniden: . zarf Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Başla zāra **yeñiden** turma amān ey dil-i zār

Ki çevirmiş yüzini bizden o şüh-i 'ayyār (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 1). [yeñiden,]

yêr: (Bulunulan) yer, mekân, bölge, memleket kastedilerek.

İdemez 'illet-i sevdā-yı süveydāya 'ilāc

Bir **yere** gelse etibbā-yı felek-pāye 'ilāc (Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 2). [yere, -e]

Def ü çeng ü çeğāne sāzlar sanġırlar neyler

O **yerde** kim nevā-perdāz rakķāş-ı ħaķķat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 16). [yerde, -de]

Sāye-i 'aşķında ābı gözde dilde āteşi

Žıdd iken bir **yerde** cem' itdim kerāmet kānıyım (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 10). [yerde, -de]

Ğam-ı ħarīfde şevb-i siyāh-ı māteminini

Hezār **yerden** ider çāk çāk hezār-ı nizār (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 20). [yerden, -den]

Başla ey kilik-i debîr-i kişver-i şāh-ı beyān

Defter-i da'vātı taħrîr itmeye geldi **yeri** (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 60). [yeri, -i]

Yerde kalmaz inkisārım mübtelā Mevlā Kerīm

Ĥatır-ı maħzūnla bî-ħad zār u vāveylāmızı (Gulâmî Divanı , Tahmis 3, Mısra 25). [yerde, -de]

yer itmiş sinede: Gönülde yer bulmuş.

Yer itmiş sinede 'aşķı ħayālî çeşm-i ħatırda

Döner pervāne-i şubĥî gibi cân şem'a-i şāma (Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 7). [yer itmiş sinede, -miş]

yer virüp: Yer vermek.

Figān eyler hezār-ı dil gūlistān-ı mecāzide

Ĥaķķat gūşeninde **yer virüp** 'ālî-cenāb eyle (Gulâmî Divanı , Gazel 171, Mısra 8). [yer virüp, -üp]

yerine: "Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere" anlamında kullanılan zarf.

Dîdeden kan akıdır yaş **yerine** bak dā'im

Devlet-i ķurbıyeti bulsa güle bûlbûl eger (Gulâmî Divanı , Gazel 59, Mısra 5). [yerine,]

Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla hemān

Ķan akıt yaş **yerine** zār ile her leyl ü nehār (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 4). [yerine,]

verles: Yerleşmek.

Öyle **yerleşmiş** hayâlîñ hâtırında âh kim

Tâ kıyâmet yâr çıkmaz gül- 'izârım gel de gör (Gulâmî Divanı , Gazel 60, Mısra 7). [yerleşmiş, -miş]

yeter: "Son bulsun!" anlamında ünlem.

Eylerim şekvâ seni Mevlâ'ya nezdik ol **yeter**

Zâr u vâveylâ ider peydâ gönül şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 13). [yeter,]

Vücûdum rîzelendi vaşlıña şabr eylemeklikden

Yeter göster vefâyı vaşl ile 'uşşâkı irşâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 8). [yeter,]

'Uşşâkıña rahm eyle **yeter** nâz-fürüşüñ

Efgende idüp atma yediñden deni hâfız (Gulâmî Divanı , Gazel 95, Mısra 3). [yeter,]

Fürkatiñ hışmı **yeter** bir dañi sen kılma nikâz

Dilber-i dehr gibi olma şaķın bed-cin' âz (Gulâmî Divanı , Gazel 96, Mısra 1). [yeter,]

Rû-nümâ ol bu Gulâmî'ye **yeter** pinhânlığıñ

Künc-i dilde mihri dâ'im ber-karârım kandesin (Gulâmî Divanı , Gazel 140, Mısra 9). [yeter,]

Şunma sâķi sāğarı var git seniñ olsun **yeter**

'Âşıkıñ destindeki cām-ı cefâdır neylesün (Gulâmî Divanı , Gazel 152, Mısra 7). [yeter,]

Ey dil-i şeydâ ferâğat eyle efgânıñ **yeter**

gonca-veş şad-nâz ile açdı dehen şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 3). [yeter,]

ğarîķ-i baħr-i melâmet olup perîşân-hâl

Yeter mu'âvenet it yâr dîde-giryâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 8). [yeter,]

Çıkar hasretle cân tenden gel ey rûh-ı revânım gel

Yeter vaşlıña kıl ihyâ (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 8). [yeter,]

Gulâmî çâkeriñ bilmiş kuşûrın ey kemân-ebrû

Meded **yeter** gâzab urma (Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 18). [yeter,]

yetiş: Erişmek, ulaşmak. II Anlamak, idrak etmek, nail olmak.

Amân şâhım efendim gel **yetiş** 'uşşâķa imdâd it

Firâķıñdan ħarâb olmuş dili ma'mûr u âbâd it (Gulâmî Divanı , Gazel 21, Mısra 1). [yetiş,]

Oyuna girdi ider çarķ o şûh-ı rakķâş

Sâķiyâ sen de şarâb ile **yetiş** meclise baş (Gulâmî Divanı , Müfret 17, Mısra 2). [yetiş,]

yevm: Gün.

Engübîn-i iltifâtıñ tablasında çün meges

Cem' olup 'âşıklarıñ mânend-i **yevm-i** 'arâşât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 4). [yevm-i,]

yevm-i kıyâm: Kıyamet günü.

Hâtem-i mühr-i velâyet takup engüşte tamâm

'Azl ü naşb anda mü'ebbed ola tâ **yevm-i kıyâm** (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 8). [yevm-i kıyâm,]

yevm-i kıyâmet: Kıyamet günü.

Ĥať gelse ruħa cevrden eyler mi ferâğat

Yoksa sürecek mi bu cefâ **yevm-i kıyâmet** (Gulâmî Divanı , Müfret 3, Mısra 2). [yevm-i kıyâmet,]

yevm-i sebtde: Yazma gününde.

Vilāyet kaşırına **yevm-i sebtde** pā-nihād olduñ

Mübārek olduğı ma'lumdur nādāna dānāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 67*). [*yevm-i sebtde, -de*]

vezdān: *Allah'ın gölgesinin sığınağı.*

Hümüm u miñnet ü ğam hāmili olup gezerim

Nehār u leyl işim kaldı lutf-ı **Yezdān'a** (*Gulāmī Divanı , Gazel 178, Mısra 12*). [*yezdān'a, -a*]

yık: *Bozmak, tahrip etmek, perişan etmek, işgal etmek, viran eylemek.*

Sed-i İskender olsa **yıkılur** seyl-āb-ı eşkimle

'Aceb muhkem yıkılmaz kal'a-i derd ü belā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 9*). [*yıkılur, -ıl, -ur*]

Mey-i vaşlın talebinde **yıkılan** mestine ol şūh

Cüd idüp ol leb-i gül-fām şeker-ğārını açdı (*Gulāmī Divanı , Gazel 181, Mısra 7*). [*yıkılan, -ıl, -an*]

yıka: *Yıkamak, temizlemek.*

Sü'-i 'amelim defteri dünyālara şıgmaz

Āb-ı kerem ü merhāmetiñle anı **yıka** (*Gulāmī Divanı , Müfret 36, Mısra 2*). [*yıka,]*

yıkıl: *(Kurulu bir şey) Parçalanıp dağılmak // Parçalanmak, bozulmak, çökmek, târumar olmak.*

Āhını alma Ğulāmī'niñ eyā mest-i ğurūr

Yıkılur āha taħammül idemez nüh-gerdün (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 10*). [*yıkılur, -ur*]

Seyf-i āh-ı şehirimden şakınup ide hāzer

Yıkılur āha tayanmaz bu cesāmetle semā (*Gulāmī Divanı , Muhammes 2, Mısra 6*). [*yıkılur, -ur*]

yıkıldı çār-bāğ: *Bahçeler yıkıldı.*

Āh u zārım lerze-nāk itdi cihānı ser-be-ser

Ṭüb-ı efgānım şadāsından **yıkıldı Çār-bāğ** (*Gulāmī Divanı , Gazel 100, Mısra 8*). [*yıkıldı çār-bāğ,]*

yıkılmaz: *Devrilmemek // zarar görmemek.*

Sed-i İskender olsa yıkılur seyl-āb-ı eşkimle

'Aceb muhkem **yıkılmaz** kal'a-i derd ü belā her dem (*Gulāmī Divanı , Gazel 128, Mısra 10*). [*yıkılmaz,]*

yıkılsun çār-etrafı: *Dört etrafı yıkılsın.*

Yıkılsun çār-etrafı çöl olsun cümle eknāfi

O bustānıñ ki süsen lālesinde reng-i re'fet yok (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 3*). [*yıkılsun çār-etrafı, -ı*]

yıllar: *Çok zaman.*

Nice **yıllar** fikr-i dīdār-ı cemāliyle anıñ

Çāh-ı āh u zāra düşmüşdüm şükür Sübhān'ıma (*Gulāmī Divanı , Gazel 174, Mısra 9*). [*yıllar,]*

yine: *"Ayrıca, bundan başka" anlamlarında kullanılan zarf.*

Ğüşe-ğır-i 'uzlet olsağ da **yine** rāhat mı kor

Çeşm-i dilber hile-cüdur dil ise āşüb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 3*). [*yine,]*

Ĥalveti efgende-i 'aşk ile olmuşdur muhāl

Ĥalk içinde rüyına baksam **yine** maħcüb dost (*Gulāmī Divanı , Gazel 22, Mısra 8*). [*yine,]*

Derd-i bî-dermāna düş olsa tārīkatda **yine**
Ser-fürü itmez tārīb-i hāzika bīmār-ı şeyh (Gulāmī Divanı , Gazel 35, Mısra 13). [yine,]
Rāz-ı ‘aşkıñ idemez ğayre Ğulāmī ifşā
Ėabre varsam **yine** pinhān ider anı kefenim (Gulāmī Divanı , Gazel 134, Mısra 10). [yine,]
Derd-i ħasretle giceler şubĥa dek bîdāriyım
Rūz u şeb ey dil **yine** ben ta’na-i āĝyāriyım (Gulāmī Divanı , Muaşşer 1, Mısra 16). [yine,]

yine: "Bir daha, tekrar" anlamlarında kullanılan zarf.

Gencīne-i ħüsnüñ dūr-i şeh-vāresiyim kim
Vaşlıma virilse **yine** erzān iki dünyā (Gulāmī Divanı , Gazel 9, Mısra 12). [yine,]
Ėākī-nihād u meşreb-i āzāde fi’l-meşel
Şadra geçerse **yine** aña āsitānedir (Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 8). [yine,]
Ėaṭṭı biñ oldı şimdi **yine** ĥāl-i ‘anberīn
Devr-i ĝurūr-ı nokṭa-i pergār bestedir (Gulāmī Divanı , Gazel 65, Mısra 7). [yine,]
Sīḥ-i ĝamda nār-ı ĥasretde kebāb olsañ **yine**
Bu ezālar ey Ėulāmī lāyıkñ billāhi az (Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 15). [yine,]
Der-i cānāna yüz sürsem **yine** vaşlına söz virmez
Gözüm yaşından olmuş telḥ u şüre baĥr u yem ‘āciz (Gulāmī Divanı , Gazel 79, Mısra 3). [yine,]
Būlbūl-i şādıka ĝülşende açılmaz ĝüller
Ėāh u zār itse **yine** hem-demidir ĥār-ı ĥasīs (Gulāmī Divanı , Gazel 81, Mısra 4). [yine,]
Fedā-yı naḫd-ı cān itdim o kāfir-çeşm-i pūr-ĥışma
Yine leb ırmeyüp būs-ı lebe kim kārdañ ḫalmış (Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 12). [yine,]
Ėasret şererinden dil ile bu teni ĥāfız
Yakdññ **yine** ol derdime şaldññ beni ĥāfız (Gulāmī Divanı , Gazel 95, Mısra 2). [yine,]
Ey dil-i şeydā **yine** düşdüñ cüdā cānāneden
Dūr olup kaldññ **yine** nezzāre-i yek-dāneden (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 1). [yine,]
Ey dil-i şeydā **yine** düşdüñ cüdā cānāneden
Dūr olup kaldññ **yine** nezzāre-i yek-dāneden (Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 2). [yine,]
Yine şaldı dili ol mülket-i fikretlere āh
Düşürüp dām-ı belāyā vü meşakḫatlere āh (Gulāmī Divanı , Gazel 160, Mısra 1). [yine,]
Yine nā-şād olacak ĝöñlümi şādān itme
Niye nā-yāb olacak luṭṭuñı i’lān itme (Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 1). [yine,]
Meyl-i derūnı **yine** bizleredir biliriz
ĝayre olan luṭṭdan ḫaşdı ezādır bize (Gulāmī Divanı , Gazel 170, Mısra 3). [yine,]
Ne alur kāle-i mülk-i dili soymuş niĝehiñ
Yine ṭarrār-ı firāvān-ı taĥassūr kelici (Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 4). [yine,]
Ne luṭṭdur **yine** bād-ı bahār-ı būy-ı niĝār
Meşām-ı bağ-ı dile zevḫler ider īşār (Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 1). [yine,]
Baḫt-ı siyāhım ĝibi ḫaṭların itse terāş
Hefteye sürmez **yine** gösterür elbette baş (Gulāmī Divanı , Müfret 16, Mısra 2). [yine,]
Gitdi elden **yine** ey dil o dem-i vuşlat-ı yār
Bezm-i meyĥāne-i vuşlatda olan şoĥbet-i yār (Gulāmī Divanı , Müseddes 2, Mısra 1). [yine,]

yine: "Buna rağmen" anlamında kullanılan zarf.

Eylesem zār ile dildārıma izhār-ı hūlūş

Rahma gelmez **yine** bilmem bu mı āşār-ı hūlūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 89, Mısra 2*). [*yine,]*

yırtar girībānı: *Yakasını yırtmak.*

Eger görse ğarībānı çeker **yırtar girībānı**

İder topa nişān anı haṭā zāhir ‘aṭāsından (*Gulāmī Divanı , Gazel 154, Mısra 9*). [*yırtar girībānı, -ı]*

yok: *Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).*

Rahmı **yokdur** ey Ğulāmī zerrece sā‘illere

Bī-ḥaberdir derd-i ‘aşqdan ol şacı leylā meded (*Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 13*). [*yokdur, -dur]*

Ben bu çarḥa nitmişim ārāmı **yok** ālāmı çok

Başım üzre gice gündüz tersine gerdün olur (*Gulāmī Divanı , Gazel 44, Mısra 3*). [*yok,]*

Güş urmaz ol tekebbür idüp āh-ı ‘aşıka

Yokdur teraḥḥum anda bu refṭāra kıl nazar (*Gulāmī Divanı , Gazel 55, Mısra 8*). [*yokdur, -dur]*

Vaşl-ı yāre ğālibā rū‘yāda olmuşdur resān

Zā‘il olmuş ḥūzn ü ğam **yok** dilde bir aşlā keder (*Gulāmī Divanı , Gazel 67, Mısra 4*). [*yok,]*

Cismi **yok** bir ismi var ‘anḳā mişālī ‘izzetiñ

Sāye-i ‘izzīnde ancaḳ zilletiñ müzdādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 5*). [*yok,]*

Bizde teşḥiş eylemek esrār-ı zātūñ **yok** hūner

Bilme her merdiñ aña iz‘ān-ı isti‘dādı var (*Gulāmī Divanı , Gazel 70, Mısra 15*). [*yok,]*

Feşribū ḥamre‘l-hevā min ke‘si sākiyyi‘l-vefā

İrdi hātīfden nidā cün ğayri **yok** ekdārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 10*). [*yok,]*

Ma‘zeret-ḥāh-ı kuşūr olma felek bā-ḳadd-i dāl

Sāye-i şahbāda **yokdur** saña şimdi bārımız (*Gulāmī Divanı , Gazel 72, Mısra 22*). [*yokdur, -dur]*

Pest olup nezdinde bunca ḳaddi tūbā dilberān

Bāğ-ı hūbān içre **yokdur** kendi gibi serv-i nāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 4*). [*yokdur, -dur]*

Hemān bir laḥza āsūde maḳām u meskenim **yokdur**

Nehār u leyl giryāndır işim senden meded Ḥālīş (*Gulāmī Divanı , Gazel 88, Mısra 3*). [*yokdur, -dur]*

Nāz u sitemi ‘aşık-ı maḥzūnına maḥşūş

Luṭf u keremi şādıka **yok** dūnına maḥşūş (*Gulāmī Divanı , Gazel 90, Mısra 2*). [*yok,]*

Fetillensün fener fānūs lar ḳandiller yansun

O bezm içre cemāl-i yārdan ki başka şoḥbet **yok** (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 10*). [*yok,]*

Şikest olsun seri pāyı miyānı cümle endāmı

Anıñ kim sīnesinde zerrece mihr ü maḥabbet **yok** (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 12*). [*yok,]*

Def ü çeng ü çeğāne sāzlar sanṭūrlar neyler

O yerde kim nevā-perdāz rakḳāş-ı ḥaḳīḳat **yok** (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 16*). [*yok,]*

Ğulāmī lezzet-i zevk-i cihān āğūş-ı dilberdir

Dimiş üstādımız ammā ki sende ol liyāḳat **yok** (*Gulāmī Divanı , Gazel 105, Mısra 18*). [*yok,]*

Luṭfa gel inşāfa gel bir **yok** mı sende merḥamet

Dest-i cevriñle nigārım ḳaddim oldı ḥam-be-ḥam (*Gulāmī Divanı , Gazel 123, Mısra 19*). [*yok,]*

Bī-ruḥ-ı yār Ğulāmī nideyim ‘ālemi ben

Genc **yok** çünki niçün sākin-i vīrāne olam (*Gulāmī Divanı , Gazel 127, Mısra 10*). [*yok,]*

Nedir çāre şehā eglencemiz **yok** ğayri dilberden

Şafālar kesb ider dil rüz u şeb efkār-ı vuşlatdan (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 3*). [*yok,]*

Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş
Niçe müjgân-ı tîrin zerre **yoğ** anda mürüvvetden (*Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 12*). [yoğ,]
Gedâ-yı kûy-ı hârâbât-ı ‘aşka **yoğ** ragbet
Zamânede görinen i ‘tibâr mâla gibi (*Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 7*). [yoğ,]
Çekeriz ‘usri hemân **yoğ** ‘ağabinde yüsri
Tâli‘-i şûm Ğulâmî bizi pâ-mâl itdi (*Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 9*). [yoğ,]
Vefânın ismi var ‘anķa mişâli cismi **yoğ** dirler
Bu güftârî hezârân istimâ‘ itmiş inanmaz mı (*Gulâmî Divanı , Gazel 189, Mısra 7*). [yoğ,]
‘Âşıkîñ efgân u girye kârî cânâ ba‘d-ezîn
Şabr-ı hîlmiñ çâresi **yoğ** eyle dermân yâ Hâlîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 34*). [yoğ,]
Bülbül gibi pervâza eger **yoğ** ise bâlim
Pervâne gibi şem‘-i cemâle yanarım yâ (*Gulâmî Divanı , Kıt'a 4, Mısra 3*). [yoğ,]
Bî-vefâ dildâr içündür bu tekellüm ey perî
Bî-vefâlık bende-i kemter kûlunda hîç **yoğ** (*Gulâmî Divanı , Müfret 48, Mısra 2*). [yoğ,]
Mülk-i Fas‘dan leşkere **yoğ** ihtiyâc
Kişver-i Mâçîn ü Çîn virür hârâc (*Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 21*). [yoğ,]
Dîde ter dil pür-keder **yoğ** sende şefkatden eşer
Kime hâlîm ‘arz idem eţvâr-ı zâtîñ ser-be-ser (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 13*). [yoğ,]
Çün enîsiñ bed-şiyemdir bizlere **yoğ** ragbetiñ
Bed-şiyemdir mahremânîñ rûz u şeb hem-şoğbetiñ (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 5*). [yoğ,]
Bizlere **yoğ** rûz u şeb hem hürmetiñ hem ‘izzetiñ
Ragbetiñ hem-şoğbetiñ hem ‘izzetiñ tâb-ı tenim (*Gulâmî Divanı , Murabba 2, Mısra 7*). [yoğ,]
Kemend-i kâkül-i yâre giriftâr olmuşum eyvâh
Hâlâş imkânî **yoğ** zencîr-i zülfinden meded her gâh (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 2*). [yoğ,]
Mecâzî efserinden başka başda bir külâhım **yoğ**
Hâkîkat semtine toğrı gider dünyâda râhım **yoğ** (*Gulâmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 19*). [yoğ,]
Şerm-sârım rûy-ı yâre bakmağa **yoğ** iktidâr
Yüz çevirmem cevrdan itmeme recâyı iktîşâr (*Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 39*). [yoğ,]
Helâk-i dest-i kahrîñ olmuşum meydân-ı fûrkatde
Hamiyyet merhâmet **yoğ** mı (*Gulâmî Divanı , Müstezad 1, Mısra 6*). [yoğ,]

yoğ: "Hayır" anlamında kullanılan bir söz.

Zelîl ü zâr u süzânım hemân nâlân u giryânım
Muķîm-i şehri-ı tuğyanım ‘ibâdet **yoğ** itâ‘athâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 16*). [yoğ,]
Şîhhat-i tenden Ğulâmî bir güzel devlet mi var
Söylenür ger **yoğ** ise cem‘iyyet-i zerden lezîz (*Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 10*). [yoğ,]
Recâlarla didim vir câm-ı luţfi sâķî-i hûsne
ğazabla didi **yoğ** hûmlar tolu ğam şularındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 6*). [yoğ,]
Yoğ Ğulâmî servde fikr-i hâzân u nev-bahâr
Râh-gîr olmaz mücerred dilde havf u bîm kim (*Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 13*). [yoğ,]

yoğ i ‘timâd: Güvenmez.

Hûsn-i şafâ-yı seyr-i rebî‘a **yoğ i ‘timâd**
Kim jâle ‘âriyetle çemende nişestedir (*Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 5*). [yoğ i ‘timâd,]

yok olsun hüsnî: *Güzelliği yok olsun.*

Yok olsun hüsnî ol bâğın bahârında beşâret yok

Hezârında meveddet nesterînde melâhat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 1). [yok olsun hüsnî, -i-sun]

yok yok: *Hayır.*

Bu cezbe ki var hiç kıocamaz mı didi **yok yok**

Çok genci kıocatmış da kıç atmış kıocalarda (Gulâmî Divanı , Gazel 172, Mısra 5). [yok yok,]

yokdur: *Yoktur.*

Ğam-ı devrândan **yokdur** şikâyet dâd u feryâdım

Cihânın germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 5). [yokdur,]

ğam-ı devrândan **yokdur** şikâyet dâd u feryâdım

Cihânın germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 11). [yokdur,]

ğam-ı devrândan **yokdur** şikâyet dâd u feryâdım

Cihânın germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 17). [yokdur,]

ğam-ı devrândan **yokdur** şikâyet dâd u feryâdım

Cihânın germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 23). [yokdur,]

Ğam-ı devrândan **yokdur** şikâyet dâd u feryâdım

Cihânın germ ü serd ü zevk u derdinden dil-âzâdım (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 29). [yokdur,]

Bende-i ‘aşkı ezelde elde **yokdur** ihtiyâr

ğayrı tırılmaz bu Ğulâmî inler ağlar zâr zâr (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 37). [yokdur,]

yokdur eser-i bü-yı vefâ sâde-ruhânda: *Sade yanaklarında vefanın kokusundan eser yoktur.*

Yokdur eser-i bü-yı vefâ sâde-ruhânda

Her âhûda misk olmaz o hâmunına mahşûş (Gulâmî Divanı , Gazel 90, Mısra 5). [yokdur eser-i bü-yı vefâ sâde-ruhânda, --ı-da]

yokdur ihtivâc: *Gerek yoktur.*

Ol kıadar endîşe-i efkâra **yokdur ihtivâc**

‘Aşık öldürmekse kıaşdın söyle kim cândan geçer (Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 5). [yokdur ihtivâc,]

yokdur tākātım: *Gücü kalmamak.*

Sübha-i evşâfın ta‘dâda **yokdur tākātım**

Yâ Hâbîb-i Kıبریâ cây-ı şenâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 37). [yokdur tākātım, -im]

yoksa: *Kabul edilen bir hükmü bildiren bir cümleden sonra buna zıt hüküm bildiren bir cümle geldiğinde bu iki cümle arasına getirilir.*

Meye mi **yoksa** ki mahbûba mı meylin neyedir

Bilmezem söyle bize şive-i reftâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 11). [yoksa,]

yoksa: *Acaba, aksi halde.*

Sem-i miñnetle dehân-ı dili telh eyleyerek

Derd-i hicrâna devâ **yoksa** ki şerbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 10). [yoksa,]

Kim nigāhın tîgını görse itā'at gösterür

Yoksa Zü'l-Karney-n-veş şāh-ı 'uluvvü'ş-şān mısıñ (Gulāmî Divanı , Gazel 111, Mısra 6). [yoksa,]

Hať gelse ruħa cevrden eyler mi ferāğat

Yoksa sürececek mi bu cefā yevm-i kıyāmet (Gulāmî Divanı , Müfret 3, Mısra 2). [yoksa,]

yol: (Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir || amaç, maksat, uğur.

Rehber ider gamzesini fitne **yolında** çeşmine

Yār bu revişle 'ālemi ğarķ-ı yem-i cünün ider (Gulāmî Divanı , Gazel 50, Mısra 3). [yolında, -ı, -n, -da]

Ser-menzil-i maķşūda irem dirse Ğulāmî

Şekvāyı bıraķsññ aña **yol** rāh-ı recādır (Gulāmî Divanı , Gazel 56, Mısra 14). [yol,]

Sūzen gibi bî-şübhe geķer atlas-ı ķarķı

Bu **yolda** kimiñ toĝrılıĝı elde 'aşādır (Gulāmî Divanı , Gazel 66, Mısra 8). [yolda, -da]

Tār-ı zülfe baĝla bel vaşl-ı Haķ'a **yol** anı bil

Mā-sivāyı terk kıl maķbūb-ı zībā gel iriş (Gulāmî Divanı , Gazel 84, Mısra 9). [yol,]

Kesildi sūy-ı cānāndan ħaber gelmez nedir ħikmet

Yorılup **yolda** mı āyā şabā reftārdan ķalmış (Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 16). [yolda, -da]

Yolında ķekdiceĝim cevri miñnet ü endüh

Nuķūd-ı eşk-i 'uyūnum hebā imiş bildim (Gulāmî Divanı , Gazel 119, Mısra 3). [yolunda, -ı, -(n)da]

Ğulāmî **yolda** gördüm yāri baķdı ķahr ile bir kez

Taħayyürden hemān-sā'at der ü dīvāra ķarpıldım (Gulāmî Divanı , Gazel 130, Mısra 13). [yolda, -da]

Yolında ħāk ile yeksān olursañ pā-nihād olsun

Deyü anlar firār eyler şitāb ile gedālardan (Gulāmî Divanı , Gazel 145, Mısra 5). [yolunda, -ı, -(n)da]

Kör ola baķtım gözi gözler idim ol rāhı kim

Esb-i nāz üze o **yolda** şeh-süvārım var idi (Gulāmî Divanı , Gazel 185, Mısra 6). [yolda, -da]

Zūnūn-ı şūrete bend olma mümkün olmaz kim

Bu **yoldan** ire şehā kimse menzile heyhāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 48). [yoldan, -dan]

Ṭarīķ-i 'aşķa girdim tā ezel ammā ki bî-zādım

Lüşüş-ı ħūblar urmuş **yolum** maķzūn u nā-şādım (Gulāmî Divanı , Müseddes 1, Mısra 26). [yolum, -um]

Ḥaķa-i zūlfūñe pā-beste bu şehbāz göñül

Bulamaz re'y-i firāvānla ħalāş olmaĝa **yol** (Gulāmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 14). [yol,]

yol virüp: Yol vermek, izin vermek.

Şehā şahş-ı münāfik kisve-i 'āşıkda gizlenmiş

Ḥarīm-i ħāş-ı vaşla **yol virüp** 'ālî-maķām itme (Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 10). [yol virüp, -üp]

yorul: Yorgun duruma gelmek.

Kesildi sūy-ı cānāndan ħaber gelmez nedir ħikmet

Yorılup yolda mı āyā şabā reftārdan ķalmış (Gulāmî Divanı , Gazel 86, Mısra 16). [yorılup, -up]

yüce: Ulu, büyük, yüce, yüksek.

Dil bülbülü pervāz ider iken **yücelerde**

Bir gül-ruħa düş oldı gezer bağķelerde (Gulāmî Divanı , Gazel 172, Mısra 1). [yücelerde, -ler, -de]

Ķādirīyiz dü-cihān içre 'uluvvü'ş-şānız

Yücedir pīrimiziñ şevket-i 'izz ü şānı (Gulāmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 16). [yücedir, -dir]

yuhric: Çıkarsın.

Min büyüti 'l-ka'lbî **yuhric** hubbuhü hubbe 's-sivâ

Qad enâre 'l-'aşku li 'l-'uşşâki minhâce 'l-hüdâ (Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 3). [yuhric,]

yunfikûn emvâlehüm: Inkar edenlerin malları.

Yunfikûn emvâlehüm sırrına mazhar düşdi ol

Cümle 'âlem halkına kehfü 'l-emândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 5). [yunfikûn emvâlehüm,]

yüri: Yürümek, gitmek.

Yürüyince sağ u şol âvâzesiyle ceysler

Bîm-i şavl ile kıraluñ kaç' olur tâb u ferî (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 33). [yürüyince, -yin, -ce]

yürü: Yürümek, gitmek.

Şeh-süvâr-ı sâha-i meydân-ı şavletsin bu gün

Esb-i iclâlin rikâbında **yürür** Rûm kayşeri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 14). [yürür, -r]

yüsri: Kolaylıkla, kolay bir şekilde.

Çekeriz 'usri hemân yok 'aķabinde **yüsri**

Tâli 'i şûm Gulâmî bizi pâ-mâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 9). [yüsri,]

yûsuf: Güzelliğiyle meşhur Hz. Yusuf (a.s.).

Gulâmî'den şabâ var söyle hûsnin şanmasun bâķi

'Azîz-i Mısr iken **Yûsuf** türâb içre nihân olmuş (Gulâmî Divanı , Gazel 85, Mısra 14). [yûsuf,]

yüz: Yüz, sayı sıfatı.

Gülzâr-ı cemâlin benem ol verd-i 'acîbi

Ez-cân hezâr olmada **yüz** biñ gül-i ra 'nâ (Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 8). [yüz,]

Çok niyâz itdim der-i dildâra **yüz** biñ zâr ile

Âşķâr olmaz sebep bilmem nedir maţlûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 11). [yüz,]

Leb-i rûyî dilârâ-vâr sürh olmuş hicâbından

Gülü gösterdiği-çün bülbüle **yüz** serde minnet var (Gulâmî Divanı , Gazel 68, Mısra 6). [yüz,]

Oldı ikmâle muvaffak nâzım

Senesi biñ iki **yüzle** toķsan (Gulâmî Divanı , Kıt'a 12, Mısra 4). [yüzle, -le]

Ser qodum sırran ve cehren âsitâna zâr ile

'Arz-ı ahvâl eyledim **yüz** biñ recâ izhâr ile (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 14). [yüz,]

yüz: (Sevgilinin) Yüz, çehre, surat.

Başla zâra yeñiden turma amân ey dil-i zâr

Ki çevirmiş **yüzini** bizden o şûh-ı 'ayyâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 2). [yüzini, -i, -(n)i]

Mâ-i câriler gibi pâyına **yüz** sürmeklige

Halk-ı 'âlem geldiği 'aşķın serîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 7). [yüz,]

Ceyş-i cânın bî-tevaķķuf ahz iderdim cânını

Şeh çü-meh gösterse **yüz** kim qahramân-ı şâniyim (Gulâmî Divanı , Gazel 132, Mısra 12). [yüz,]

Gönlümüz rüyını görmekligi kaç' itmiş idi
Berķ urup çıkdı **yüzi** sūk-ı maħabbetlere āh (*Gulāmî Divanı , Gazel 160, Mısra 6*). [yüzi, -i]
ğunüde baħtımı şāhā meded bīdār-ı ħāb eyle
Yüzinden dest-i iħsānıñ ile ref'-i ħicāb eyle (*Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 2*). [yüzinden, -i, -n, -den]
Ğubār-ı ğam gidüp gösterdi **yüz** çün şāhid-i ümmīd
Derün-ı sīneler beñzer ki mir'āt-ı muşaffāya (*Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 3*). [yüz,]
Tāvāf-ı rüyını terk eyle itme mescide **yüz**
Ki Haķ-perest olan itmez çü şüfī secde-i Lāt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 39*). [yüz,]
Yüzün be-dīde-i ma'nā görürsün ey şüfī
Riyā vü zerķden oldıysa pāk eger mir'āt (*Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 23*). [yüzün, -in]
Dergehiñden ğayriye cānā **yüzüm** döndürmedim
Zerre deñlü gerçi dünyāda şafāñı sürmedim (*Gulāmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 17*). [yüzüm, -üm]
Dün gice kenāra çeküp ağyāra **yüzinden**
Şad-cilve ile virmiş amān büse gözinden (*Gulāmî Divanı , Murabba 1, Mısra 5*). [yüzinden, -i, -n, -den]

yüz bin ceyş-i āh: *Yüz bin ahın ordusu.*

Şehriyār-ı ħüsn şehrin çünki gördüm bī-sipāh
Çāh-ı dilden eyledim āzād **yüz bin ceyş-i āh** (*Gulāmî Divanı , Gazel 175, Mısra 2*). [yüz bin ceyş-i āh,]

yüz biñ selām: *Hız. Muhammed'in ruhuna yüz bin selam.*

Her dem olsun pür-fütūħ-ı rūħuñā **yüz biñ selām**
Olınur icrā du'ā-yı bī-riyā-yı enbiyā (*Gulāmî Divanı , Kaside 1, Mısra 45*). [yüz biñ selām,]

yüz çevirdiñ: *Yüzüne bakmamak.*

Evvelī yüz gösterüp siħr ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ soñra cānımdan uşandırdıñ beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 8*). [yüz çevirdiñ, -din]

yüz çevirmem cevrden: *Cefadan korkmamak, kaçmamak.*

Şerm-sārım rüy-ı yāre bakmağa yok iktidār
Yüz çevirmem cevrden itmem recāyı iktişār (*Gulāmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 40*). [yüz çevirmem cevrden, -den-m]

yüz çevirmiş: *Yüzüne bakmamak.*

Yüz çevirmiş şimdi bizden yārlar ağyārlar
Neylesünler şādıkı ehl-i hevā dil-dārlar (*Gulāmî Divanı , Muşşer 1, Mısra 31*). [yüz çevirmiş, -miş]

yüz gösterüp: *Ortaya çıkmak, kendini göstermek.*

Evvelī **yüz gösterüp** siħr ile aldıñ varımı
Yüz çevirdiñ soñra cānımdan uşandırdıñ beni (*Gulāmî Divanı , Gazel 195, Mısra 7*). [yüz gösterüp,]

yüz sürsem: *Kapanmak, sevgiyi göstermek için yere eğilmek.*

Der-i cānāna **yüz sürsem** yine vaşlına söz virmez
Gözüm yaşımdan olmuş telh u şüre baħr u yem 'āciz (*Gulāmî Divanı , Gazel 79, Mısra 3*). [yüz sürsem, -sem]

yüz tutmuş: *Belli bir durum olma yönünde ilerlemek, meyletmek, yönelmek.*

Kāle-i albi Ğulāmī dūzde virmiş el-amān

Dergeh-i isānia **yūz tūtmuş** ey Şāh-ı Necef (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 18*). [*yūz tūtmuş, -muş*]

yūz ura: *Yūz vurmak.*

Murğ-ı cān pervāz idūp şahrā-yı ‘aşa bir zamān

Tā ki dergāh-ı abībe **yūz ura** rūz u şebān (*Gulāmī Divanı , Gazel 146, Mısra 2*). [*yūz ura, -a*]

yūz virūp: *İlgi, alaka göstermek.*

ulāmī kemterin bāb-ı kerīmīnden temennāı

Rakībe **yūz virūp** hem-bezm-i ‘işret olma ağyāra (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 14*). [*yūz virūp, -ūp*]

yūze gūlmek: *Sevimli, alımlı görünmek.*

Bilürüm s ye gibi hüzn   elem ayrılmaz

Y ze g lmek ile ‘uşş k n  and n itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 8*). [*y ze g lmek, -mek*]

y zi g l-n rdan: *Nar i ei y z .*

Deste-perçem onca-fem reş -i g l-i b  -ı İrem

‘ r zı nergis **y zi g l-n rdan** ayrılm şım (*Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 8*). [*y zi g l-n rdan, -dan*]

y zimi h k-i der-i p r-i mu  ana sürerim: *Meyhane pirinin kapısının topraına yüzümü sürerim.*

Yüzimi h k-i der-i p r-i mu  ana sürerim

 h kim mey-kede-i ‘aşıda mey n ş idemem (*Gulāmī Divanı , Gazel 133, Mısra 7*). [*y zimi h k-i der-i p r-i mu  ana sürerim, --i-a-im*]

yüzinden: *-den  t r i, -den dolayı.*

‘ r s-ı şems **yüzinden** ni  b-ı şeb giderek

Münevver oldu cih n acle- h    n ebş r (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 11*). [*yüzinden,*

Z

  b t n n na‘ra-i ‘arş-ı meh bet- veri: *Zabitanın arşı ulaş an heybetli sesi.*

B m-ı ‘arşı bir atım b r t-veş peyvest olur

  b t n n na‘ra-i ‘arş-ı meh bet- veri (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 36*). [*  b t n n na‘ra-i ‘arş-ı meh bet- veri, --i*]

  bt evleyemez: *Zapt etmek, tutmak.*

Beni **  bt evleyemez** silsile-i ‘aql u ay 

ays-ı ‘aş ım başa dirler d -cih nda Mecn n (*Gulāmī Divanı , Gazel 142, Mısra 3*). [*  bt evleyemez,*

  bt idüp: *Ele geçirmek, kavramak.*

  bt idüp aql m-ı cevherle Ğulāmī t r hin

Murğ-ı c n firdevs i ine vardı isk n eyledi (*Gulāmī Divanı , Tarih 3, Mısra 9*). [*  bt idüp, - p*]

  bt kıldı: *Tutmak bırakmamak.*

ulāmī **  bt kıldı** t r hini itm mdan kilkim

Ecel seyfine ba ın virdi a   a irdi c n na (*Gulāmī Divanı , Tarih 2, Mısra 9*). [*  bt kıldı, -d *]

zād: Yolluk.

İlāhî **zād-ı** rāhım cürmdür nefsim daḥî rehber

Delîl ü reh-nümâ kıl Hızr-ı tevfiḳ u hidāyethā (Gulāmî Divanı , Gazel 2, Mısra 13). [zād-ı,]

zād: Kendi, öz.

Kimisi ‘āzim-i iḳlīm-i vaḥdet

Ṭaleb rāhında **zādı** mihr ü miḥnet (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 44). [zādı, -ı]

zād: Azık, yiyecek.

Ḥayāl-i būs-ı rüy-ı māh-veşler ile dil-şadım

Ṭarîḳ-i ‘aşḳda şabr u taḥammül tüşe vü **zādım** (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 4). [zādım, -ım]

zafer miftāhıdır: Zaferin anahtarıdır.

Ey Gulāmî gerçi şabr itmek **zafer miftāhıdır**

Yâri görsem gayr ile şabr u qarār elden gider (Gulāmî Divanı , Gazel 48, Mısra 9). [zafer miftāhıdır, -ıdır]

zāğ-ı sivāh: Kara karga.

Bir arada mümkün olmaz tūṭı vü **zāğ-ı siyāh**

Çünkü nā-cinsân ile şöḡbet olur nār-ı şedîd (Gulāmî Divanı , Gazel 36, Mısra 5). [zāğ-ı siyāh,]

zāhid: (Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofı.

Meşâm-ı cânıña irmez maḥabbet micmerinden bûy

Bu tezvîr ile **zāhid** eblehânı var inandır hep (Gulāmî Divanı , Gazel 19, Mısra 4). [zāhid,]

Zāhid riyâ vü zerḳ ile tesbîḥi terk kıl

Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigâr-ı ‘aşḳ (Gulāmî Divanı , Gazel 106, Mısra 9). [zāhid,]

Tesbîḥ-i zerḳi ḥırḳa-i tezvîri nâra yak

Cennet muḥâldir saña **zāhid** riyâ ile (Gulāmî Divanı , Gazel 167, Mısra 12). [zāhid,]

Göñül çün sāye ayrılmaz ḥayāl-i yârden bir dem

Müfid olmaz bırak pendîñle **zāhid** telḥ-kām itme (Gulāmî Divanı , Gazel 169, Mısra 8). [zāhid,]

zāhidâ: (Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II.

Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofı.

Zāhidâ leb-teşneyim ta ‘n itme mey-nüş oldıḡım

Gör neden diḳḳatle böyle mest ü medḥüş oldıḡım (Gulāmî Divanı , Gazel 126, Mısra 1). [zāhidâ,]

zāhid-i hod-bîn: Kendini beḡenmiş zahit.

Bu kâra **zāhid-i hod-bîn** gizli rîş-ḥand itmiş

Ḥudâ aḥz eyleyüp ‘aḳlın anı şeyṭân-menend itmiş (Gulāmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 21). [zāhid-i hod-bîn,]

zāhid-i zerrāk: İkiyüzlü zahit, ham sofı.

Zāhid-i zerrāk ḳadḥ eylerse bezm aḳdāḥını

Başına çalar kedü-yı tevbeysi eşrārımız (Gulāmî Divanı , Gazel 72, Mısra 23). [zāhid-i zerrāk,]

zâhım-dâr oldu: Yaralı oldu.

Tîğ-ı ser-tîz-i tahassürden **zâhım-dâr oldu** ten

Çalmadı cismimde cânân gayri cânâ zerre sağ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 3). [zâhım-dâr oldu, --dı]

zâhir: 1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey) 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. Karşıtı: BÂTİN.

Kesildi pâyımız **zâhirde** gerçi küy-ı cânândan

Kesilmez 'aşk u şevki dilde cânâ artar eksilmez (Gulâmî Divanı , Gazel 77, Mısra 3). [zâhirde, -de]

Eger görse garîbânı çeker yırtar girîbânı

İder topa nişân anı haât **zâhir** 'atâsından (Gulâmî Divanı , Gazel 154, Mısra 10). [zâhir,]

Cismiñe tapanca-zen olduñsa cânâ **zâhirâ**

Çatıl kıldıl bâtinen şad-bâr insân yâ Hâlîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 19). [zâhirâ, -â]

Kamu cevânibe bâ-kısm 'ayân u **zâhir** olur

Ziyâ'-i şems-i ruñuñ fî 'l-cihât u gayr-i cihât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 19). [zâhir,]

Zâhirleri envâ'-ı 'acâyible müzeyyen

Bâtinları çün mâr tolu zehr-i cefâdır (Gulâmî Divanı , Kıt'a 8, Mısra 3). [zâhirleri, -ler, -i]

Ümîd-i dîden-i ruşsâr-ı âl ile şeh-i dehrem

Eger **zâhirde** muhtâc-ı der-i luţf u 'atâ fakram (Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 28). [zâhirde, -de]

zâhir itdi: Açmak, görünür kılmak.

Handesiyle **zâhir itdi** goncası dürr-i 'Aden

Şerm-sâr oldu gülistân kaldı fikretde şadef (Gulâmî Divanı , Gazel 101, Mısra 3). [zâhir itdi, -di]

zâhiren: Açık, belli bir şekilde, açıkça, açıktan açığa, görünür bir şekilde.

Mâl ü emlâki fenâya virdi cânâ üç talâk

Zâhiren hem bâtinen şâh-ı cihândır Bû-Bekir (Gulâmî Divanı , Gazel 43, Mısra 4). [zâhiren,]

zâhiri: Açık, aşikar, kuşkusuz, şüphesiz.

Şanma sevdâ-yı mecâzîdir bu şûr-ı **zâhiri**

Hubb-ı Hâk'dır dilde dervîşân-ı 'Abdû'l-Kâdir'in (Gulâmî Divanı , Gazel 108, Mısra 7). [zâhiri,]

zâhm: Yara II dert, üzüntü, acı.

Güş idince hâlimi âgyârlar perler açup

Zâhmım üzre urdılar minķâr-ı cevri çün kelâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 6). [zâhmım, -ım]

zâhm-ı: Yara II bağır.

Çün **zâhm-ı** tu cüz ber-dil-i âgâh ne-yâmed

Der-gülşen-i in-dehr zi-efğân ne-güzeştem (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 15). [zâhm-ı, -yara]

zâhm-ı derûn-ı: Gönül yarası.

Zâhm-ı derûn-ı bûlbüle bâ'îş budur müdâm

Ezhâr hâr-ı mâr ile her dem nişestedir (Gulâmî Divanı , Gazel 65, Mısra 3). [zâhm-ı derûn-ı, --ı]

zâhm-ı dile: Gönül yarası.

Merhem-i luṭf ile tīmār eyledi **zaḥm-ı dile**

Şiṣe-i 'ıtr-ı ruḥın dökdi meşām-ı cânıma (*Gulâmî Divanı , Gazel 176, Mısra 13*). [*zaḥm-ı dile, -e*]

zahm-ı ğam-efzāya: *Gam dolu yüreğe.*

Sere cellād-ı felek tığ-ı firāk urdı şehā

Merhem-i vaşl ile kıl **zaḥm-ı ğam-efzāya** 'ilāc (*Gulâmî Divanı , Gazel 29, Mısra 8*). [*zaḥm-ı gam-efzāya, -(y)a*]

zahm-ı hecre: *Ayrılık yarasına.*

'Azîzim derd-i fūrkatden göñülde biñ ğamım vardır

Velâkin **zaḥm-ı hecre** zâr dirler merhemim vardır (*Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 2*). [*zaḥm-ı hecre, -e*]

Merhem-i ḥilm ile **zaḥm-ı hecre** tīmār itmeli

Böyle dir çok bî-ḥaber ḥilmi begim kalb it de gör (*Gulâmî Divanı , Müfret 11, Mısra 1*). [*zaḥm-ı hecre, -e*]

zahm-ı hicrāna: *Ayrılık yarasına.*

Zaḥm-ı hicrāna nihāyet ola mı olmaya mı

Luṭf ile merhem-i vuşlat ola mı olmaya mı (*Gulâmî Divanı , Muhammes 5, Mısra 1*). [*zaḥm-ı hicrāna, -a*]

zahr-ı cüvānān: *Gençlerin övüncü.*

Şerbet-i şehd-i şehādet nūş idince bî-amān

Oldı dü-tā rāst iken **zahr-ı cüvānān** yâ Ḥalīm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 30*). [*zahr-ı cüvānān,]*

za'if: *Güçsüz kuvvetsiz.*

Ḥayāl-i lem'a-i ḥüsnet çünān **za'ifem** kerd

Be ḥalf-i müy revem kes nemî şevad bīnā (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 3*). [*za'ifem, -+em*]

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Za'if oldı vücūdum zülf-āsā (*Gulâmî Divanı , Gazel 14, Mısra 16*). [*za'if,]*

za'ifān: *Güçsüzler.*

Qazā iqlīm-i ḥüzne çok **za'ifānı** emir itdi

Reh-i ḥulyāda bes taḥşil iderken mesned ü pāye (*Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 53*). [*za'ifānı,]*

zā'il: *Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan, ortadan kalkan.*

Sipih-r-i sīnelerden oldı **zā'il** ebr-i 'işyānlar

Şu'a'-ı āfitāb-ı luṭf-ı Mevlā düşdi dünyāya (*Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 3*). [*zā'il,]*

zā'il olmuş: *Yok olmuş, bitmiş.*

Vaşl-ı yāre ğālibā rū'yāda olmuşdur resān

Zā'il olmuş ḥüzün ü ğam yok dilde bir aşlā keder (*Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 4*). [*zā'il olmuş, -muş*]

zākır: *Zikreden, sürekli zikir ve dua ile meşgul olan; dinî törenlerde veya tekkelerde zikir yapmada öncü olan , yol gösteren veya ilahî okuyan II zāhid, kaba sofu.*

Revnağ-ı dīn-i risāletdir gürūh-ı Qādirī

Māhdan māhiye dek ḥalq-ı cihān hep **zākiri** (*Gulâmî Divanı , Tahmis 5, Mısra 16*). [*zākiri, -i*]

zālīm: *Acımasız davranan; zulüm, eziyet eden (kimse).*

Ol nergis-i bīmār ‘aceb hūş-rübādır

Ol **ẓālim-i** mazlūm-nümā tūrfa belādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 66, Mısra 2*). [*ẓālim-i, -i*]

zamān: *An, vakit, zaman, çağ.*

Bir **zamān** sā‘il olup hāk-i kudūm almak için

Yağdı bārān gibi ser üzre nice dürlü belā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 7*). [*zamān,]*

Şad-mihnet ile hān-kaḥ-ı ‘aşka düşürdi

Tutdum o **zamān** mürşid-i ‘aşkdan hele ben yed (*Gulāmī Divanı , Gazel 38, Mısra 4*). [*zamān,]*

Sāgar-ı vaşlı sākiyā itme Ğulāmī‘den dirīg

Hayli **zamāndır** ki teni ḥasret-i mey zebūn ider (*Gulāmī Divanı , Gazel 50, Mısra 14*). [*zamāndır, -dır*]

Erbāb-ı tārīkiñ bu **zamān** merkez-i feyzi

Bī-şübhe Ğulāmī der-i a‘lā-yı ‘Alīdir (*Gulāmī Divanı , Gazel 53, Mısra 17*). [*zamān,]*

Bu felek devr itmedi maḳşūdum üzre bir **zamān**

Qaldı ḥasret maḥşere tūmār-ı hecri tūrma bāz (*Gulāmī Divanı , Gazel 73, Mısra 9*). [*zamān,]*

Zıllı düşmezken sere evc-i hūmāniñ bir **zamān**

Bīd-i baḥtiñ sāyesinde mülk-i ğam sultāniyız (*Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 9*). [*zamān,]*

Şerefdir yār ile cennetde olmak ger kıyāmetde

Ğulāmī görmese yārin kıyāmet ol **zamān** olmuş (*Gulāmī Divanı , Gazel 83, Mısra 10*). [*zamān,]*

Mü‘minim hem kāfirim dönmem bu sözden bir **zamān**

Rüy u müyuñ çünki olmuş küfr ü imāndan ğaraż (*Gulāmī Divanı , Gazel 92, Mısra 3*). [*zamān,]*

Ger muḥarrık olsa serv-āsā kıyāmet-ḳadd ile

‘Aşıkāniñ ol **zamān** kārī fiğāndır nev-resim (*Gulāmī Divanı , Gazel 122, Mısra 16*). [*zamān,]*

Ol dilārā kesdi mihri zencīrin benden hemān

Göñli yağmāya virdi ḥasret ile bir **zamān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 137, Mısra 2*). [*zamān,]*

Nāb-ı vişāliñ idüp fikrini dil dā‘imā

Oldı giriftār-ı ‘aşk çünki göñül çok **zamān** (*Gulāmī Divanı , Gazel 155, Mısra 20*). [*zamān,]*

Dest-i cevrinden **zamāniñ** it rehā-yāb bendeñi

Cümle ‘ālem ḥaḳqına ḳāḏī-i ḥacātsın ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 180, Mısra 15*). [*zamāniñ, -ın*]

Güşād olur bu **zamān** gonca-i ṭabī‘at-ı nās

Çıkar teferrüc ü seyrāna gül-ruḥān gül-vār (*Gulāmī Divanı , Kaside 4, Mısra 27*). [*zamān,]*

Şark u ğarba ra‘d-veş şemşīr-i ḥükümüñdür resān

Şehriyāra şimdi sensiñ bu **zamān** İskenderi (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 6*). [*zamān,]*

Nihān itmiş idim dil maḥzeninde çok **zamāndır** kim

Nişār-ı maḳdemiñ-çün cevher-i dürr-i girān-māye (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 59*). [*zamāndır, -dır*]

Zemīn emn ü emāna münḳalib şimdi **zamāniñda**

Resīde luṭf u feyziñ ḥükmi ednā ile a‘lāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 41*). [*zamāniñda, -ı , -n, -da*]

Sipihre eyleyüp ben de **zamāniñda** ğinā izhār

Ta‘addī-i felekden ğayri gitmem süy-ı şekvāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 51*). [*zamāniñda, -ın, -da*]

Qılmış güzelim ḥālimi luṭf ile tefahḥuş

‘Uşşāḳdan itdim bu **zamān** kesb-i teḥaşşuş (*Gulāmī Divanı , Kit‘a 3, Mısra 2*). [*zamān,]*

Çok cefālar eylediñ ‘ālemde vaşlıñ görmedim

Bezmi-ı vaşlıñdan raḳībi bir **zamān** ḳaçırmadıñ (*Gulāmī Divanı , Muhammes 4, Mısra 20*). [*zamān,]*

Görmek ister dil-i sevdā-zede her ğāh seni

Bir **zamān** hem-dem iken yār ile ben bī-çāre (*Gulāmī Divanı , Tahmis 4, Mısra 16*). [*zamān,]*

Oldı Taşbād'a nice mahlar kâ'im-makâm

'Adl ü dād ile hükümet itdi anda bir **zamân** (Gulâmî Divanı , Tarih 7, Mısra 6). [zamân,]

zamâne: (Yakınma ve küçümseme yoluyla) Şimdiki zaman II Felek.

Muhibb olmaz **zamâne** dil-rübâsı pāk-sîretle

Bulunmaz zerre bunlarda şadâkatle vefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 3). [zamâne,]

Gedâ-yı kûy-ı harâbât-ı 'aşka yok ragbet

Zamânede görinen i'tibâr mâla gibi (Gulâmî Divanı , Gazel 186, Mısra 8). [zamânede, -de]

zân: Sanmak, varsaymak.

Mebâş beste-i taklîd ü **zan** ki mümkün nîst

K'ezîn tarîk be-menzil kesî resed heyhât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 45). [zan,]

zann: Sanmak, varsaymak.

Perîşân eylemiş zülfî gibi üftâdesin zâlim

Cefâsın arturur **zannı** bu ki kârı kerâmetdir (Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 4). [zannı, -ı]

zann ider: Sanmak.

Dâstân olduk lisân-ı nâsa maḥbûb-dost deyü

Zann ider maḥbûb ise gör kendine bizi 'adü (Gulâmî Divanı , Müfret 31, Mısra 2). [zann ider, --er]

zann idüp: Zannetmek, öyle sanmak.

Ezelden bî-vefâ bir merḥametsiz yâre çarpıldım

Vefâlî **zann idüp** bir âfet-i gaddâra çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 2). [zann idüp, -üp]

zann itdigi: Zannetmek, sanmak.

'Ârifîñ olmaz ḥaḳîkat Ḥaḳ'dan özge âkrebi

Akrîbâ **zann itdigi** hep âkrebidir 'âkrebi (Gulâmî Divanı , Müfret 43, Mısra 2). [zann itdigi, -dig, -i]

zann itdigim: Zannetmek, sanmak.

Gezdim cihânı gûşe-be-gûşe vefâlî yâr

Zann itdigim hep eylemiş eşrârî ittiḥâz (Gulâmî Divanı , Gazel 41, Mısra 4). [zann itdigim, -dig, -im]

zann itme: Zannetmek, sanmak.

Fürḳatiñden cânım oldı cân-ı men nezdîk-i leb

Cânı gel **zann itme** kim ey ḥâce bî-cânân lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 40, Mısra 8). [zann itme, -me]

zâr: 1. Ağlama, giryeye. 2.Hazin hazin ağlayan.

Zelîl ü **zâr** u süzânım hemân nâlân u giryânım

Muḳîm-i şehri-ı tuḡyânım 'ibâdet yok itâ'athâ (Gulâmî Divanı , Gazel 2, Mısra 15). [zâr,]

Ey Gulâmî revzen-i **zâr** u niyâzî rûz u şeb

Sîneden aç bildirir derd-i derûnuñ Ḥaḳ aña (Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 17). [zâr,]

Çok niyâz itdim der-i dildâra yüz biñ **zâr** ile

Âşikâr olmaz sebep bilmem nedir maṭlûb dost (Gulâmî Divanı , Gazel 22, Mısra 11). [zâr,]

Vādī-i hūznde ser-geşte işim girye vü **zār**
Luţf ile bir meded it sîne-i sūzânima yâ gavs (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 7). [zār,]
Figân u **zâr-ı** ‘âşıkdan şafâlar kesb ider cânân
Tabîbîñ zevkine âh-ı dil-i bîmârdır bâ‘iş (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 7). [zâr-ı,]
Âh u **zârım** nevhasın şît ü nevâsın cümlesin
Bî-menâfî‘ oldığın añlar ider ezkâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 11). [zârın, -ın]
Noldı cânâ saña söyle baña bu **zār** nedir
Âh-ı bîhûde nedir hūzn ile efkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 1). [zār,]
Bülbül-âsâ hele şeb-tâ-be-seher nâle vü **zār**
Güle mi gülşene mi gizleme inkâr nedir (Gulâmî Divanı , Gazel 46, Mısra 5). [zār,]
Ağla ey dîdelerim seyl gibi çağla hemân
Çan akit yaş yerine **zār** ile her leyl ü nehâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 4). [zār,]
Başla **zâra** yeñiden tırma amân ey dil-i zâr
Ki çevirmiş yüzini bizden o şüh-ı ‘ayyâr (Gulâmî Divanı , Gazel 62, Mısra 1). [zâra, -a]
‘Azîzim derd-i fûrkatden gönülde biñ gamım vardır
Velâkin zaħm-ı hecre **zâr** dirler merhemim vardır (Gulâmî Divanı , Gazel 63, Mısra 2). [zâr,]
Ey Gulâmî meclis-i fikr-i vişâl-i yârda
Nağme-perdâz u niyâz u **zârdır** eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 14). [zârdır, -dır]
Nihâl-i gülşen-i ‘aşkında nağmât-ı ‘acâyible
Figân itmiş hezâr-ı dil şu deñli **zârdan** kalmış (Gulâmî Divanı , Gazel 86, Mısra 14). [zârdan, -dan]
Eylesem **zâr** ile dildârıma izhâr-ı hülûş
Raħma gelmez yine bilmem bu mı âşâr-ı hülûş (Gulâmî Divanı , Gazel 89, Mısra 1). [zâr,]
Îr hemân mey-hâne-i mestân-ı ‘aşka **zâr** ile
Ey Gulâmî belki luţfından şunar sâķî tifâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 9). [zâr,]
Âh u **zârım** lerze-nâk itdi cihânı ser-be-ser
Tûb-ı efgânım şadâsından yıkıldı Çâr-bâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 7). [zârım, -ım]
Beyt-i hasretde hâzîn ü **zâr** giryân oldığım
Kim hayâlâtın gibi şahın esîridir gönül (Gulâmî Divanı , Gazel 112, Mısra 5). [zâr,]
Varam üftân ü hîzân âsitân-ı şâh-ı hûbâna
Diyem cânâ firâķından figân u **zâra** çarpıldım (Gulâmî Divanı , Gazel 130, Mısra 8). [zâra, -a]
Şeb-i târik rûşen şod zi-sûz-ı sîne-i mecrûh
Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye vü **zârem** (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 6). [zârem, -em]
Enîn ü **zâr** u efgânım dem-â-dem âh u giryânım
Görüp rahm itmediñ şâh-ı dil-âzârım vedâ‘ olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 143, Mısra 3). [zâr,]
Nây benim **zârıma** itdi şadâsın bülend
Göz göz idüp sînesin ben gibi dir el-amân (Gulâmî Divanı , Gazel 155, Mısra 13). [zârıma, -ı, -ma]
Hâhiş kılarısa **zâr** ile bîgâneler şakın
Gösterme ey nigâr leb-i la‘liñ hilâlîne (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 7). [zâr,]
Îrmedi bâğ-ı emel verdine destim bir dem
Gitdi bülbül gibi **zâr** ile ‘ömür ifnâya (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 4). [zâr,]
Bu kederle nüh semâya irdi âh u **zârlar**
Tâze tâze tîğ-i hasret açdı tenden yâreler (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 35). [zârlar, -lar]
Ser kodum sırran ve cehren âsitâna **zâr** ile
‘Arz-ı ahvâl eyledim yüz biñ recâ izhâr ile (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 13). [zâr,]

Āsitānında varup **zār** u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāhud tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 5*). [zār,]
Āsitānında varup **zār** u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāhud tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 11*). [zār,]
Āsitānında varup **zār** u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāhud tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 17*). [zār,]
Āsitānında varup **zār** u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāhud tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 23*). [zār,]
Āsitānında varup **zār** u temennā ideyim
Yā irem vuşlata yāhud tenim ifnā ideyim (*Gulāmī Divanı , Müseddes 6, Mısra 29*). [zār,]
Gulāmī mā'ildir fūrkatī **zāra**
Sır şaklamak kanı utan gül elden (*Gulāmī Divanı , Şarkı 1, Mısra 23*). [zāra, -a]
Yerde kalmaz inkisārım mübtelā Mevlā Kerīm
Hātır-ı maḥzūnla bī-ḥad **zār** u vāveylāmızı (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 26*). [zār,]

zār evlese: Ağlayıp inler ise.

Zār eylese dil bülbüli gülzār-ı recāda
Her rüz u şeb ol gönca-feme ḥande-nümādır (*Gulāmī Divanı , Gazel 61, Mısra 7*). [zār eylese, -se]

zār ile efgān olsun: Acı ile ağlayıp inlesin.

Bağlanup zūlfine pāy-ı dili bir cānānıñ
Deşt-i fūrkatde işi **zār ile efgān olsun** (*Gulāmī Divanı , Gazel 150, Mısra 10*). [zār ile efgān olsun, -sun]

zār itmeli: Ağlayıp inlemek.

Gördüm hele ḥübān-ı cihān cevriñi bī-ḥad
Her şeb der-i dildārda **zār itmeli** şimdi (*Gulāmī Divanı , Gazel 183, Mısra 6*). [zār itmeli, -meli]

zār itsün: Ağlamak inlemek.

Nesīm esb-i şafāya bār-ı bñy-ı ṭurra-i yāri
Nihād itmiş gelür deşt-i meşāma dilde **zār itsün** (*Gulāmī Divanı , Gazel 153, Mısra 12*). [zār itsün, -sün]

zār kıldım boş vere: Boş yere ağladım.

Gülşen-i sevdāda bir aylık gül için çün hezār
Zār kıldım boş yere kesb itmedim 'izz ü şeref (*Gulāmī Divanı , Gazel 102, Mısra 10*). [zār kıldım boş yere, -dım-e]

zār u efgān: Ağlayıp inlemek.

Hāk-i pāy-ı 'ālīye ḥālim beyān itmeklige
Zār u efgān ile mi bilmem ne cevlan eylesem (*Gulāmī Divanı , Gazel 120, Mısra 4*). [zār u efgān,]

zār u efgān eylerim: İnlemek, feryat etmek.

Giceler tā şubḥa dek ben **zār u efgān eylerim**
Bülbül-āsā bir gül-i gülzārdan ayrılmışım (*Gulāmī Divanı , Gazel 131, Mısra 3*). [zār u efgān eylerim, -rim]

zār u efgānım: Ağlayıp inlemek.

Külhan oldu iftirāk-ı yâr ile gül-zârlar

Zâr u efgânım görüp ağlar der ü dîvârlar (Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 38). [zâr u efgânım, -ım]

zâr u efgânın ider bülbül gibi: Bülbül gibi ağlayıp inler.

Şem‘iñ olsa gonca-veş hârî dilâ pervânede

Zâr u efgânın ider bülbül gibi cânâna ‘arz (Gulâmî Divanı , Gazel 91, Mısra 8). [zâr u efgânın ider bülbül gibi, --er-ın]

zâr u vâveylâ ider: Ağlayıp inleyerek feryat figan eder.

Eylerim şekvâ seni Mevlâ‘ya nezdîk ol yeter

Zâr u vâveylâ ider peydâ gönül şubh u mesâ (Gulâmî Divanı , Gazel 6, Mısra 14). [zâr u vâveylâ ider, --er]

zâr zâr: Hazin hazin, yanık yanık, (sesle) ağlaya ağlaya.

Bende-i ‘aşkım ezelden elde yokdur ihtiyâr

gayrı тұrmaz bu Gulâmî iñler ağlar **zâr zâr** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 38). [zâr zâr,]

zârî-i efgânıma: Gözyaşı dökene feryadına.

Bu Gulâmî niçe şad-bâr kuşur itmiş ise

Mağfiretle nazar it **zârî-i efgânıma** yâ gavs (Gulâmî Divanı , Gazel 26, Mısra 10). [zârî-i efgânıma, -ım, -a]

zârlık: Ağlama, inleyerek gözyaşı dökme.

Eylediñ çok **zârlıklar** vuşlata irmek için

Men‘ olup ağıyârlar seyrâne-i dūr-dāneden (Gulâmî Divanı , Gazel 138, Mısra 3). [zârlıklar, -ler]

zât: 1. Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse. 2. Bir şeyin ta kendisi, maddî varlığı, maddî varlığının özü, öz varlık. 3. Bir varlığın hakikati, hüviyeti, mâhiyeti.

Zâtında olan mâye kabûl itdi kelâmı

Anlar üzere yağdı niçe ebr-i ‘atâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 7). [zâtında, -ı, -n, -da]

Eylemezdim ‘arz-ı hâlîle hâlim iğş **zâtıña**

İştîyâkıñ kuvvet-i şabrım eyledi yağmâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 9). [zâtıña,]

Gâhî nazar-ı lutf ile şeydâlara ol **zât**

Eylerdi nümâyende-i dîbâce-i ruhsâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 7). [zât,]

Rast geldigini celbde te‘hîre bırakmaz

Ammâ ki vefâ eylemeden **zâtı** berîdir (Gulâmî Divanı , Gazel 47, Mısra 6). [zâtı, -ı]

‘Âlemiñ teşhîrine efsûn okur **zâtıñ** seniñ

Âferîñ ol vech-i pâkiñ böyle bir üstâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 3). [zâtıñ, -ın]

Cülûsıyla vezâret kürsîsine şâniyen ol **zât**

Mu‘athtar kıldı kaşır-ı dîn ü îmânı ‘Ömer Fârûk (Gulâmî Divanı , Gazel 103, Mısra 11). [zât,]

Gel kerem kıl **zâtıñı** bildir Gulâmî ‘âcize

Cin misiñ insân mısıñ yâ cân mısıñ cânân mısıñ (Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 13). [zâtıñı, -ı, -n, -ı]

Hayâ vü hilm kânî câmi‘u ‘l-‘Kur‘ân‘dır ol **zât**

Cihânda şâhib-i şevket mehabet Hazret-i ‘Osmân (Gulâmî Divanı , Gazel 136, Mısra 11). [zât,]

Hilkat-i **zâtı** cefâdır felegiñ ‘uşşâka

Ey Gulâmî eli dönmez kerem ü i‘tâyâ (Gulâmî Divanı , Gazel 177, Mısra 9). [zâtı, -ı]

Ger kabûl-i **zâtıñ** olsa ser-fîrâz-ı ‘âlemim

Redd olursa bâb-ı ‘adlînden olur dil serserî (Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 11). [zâtıñ, -ın]

Zerre-i na'tiñ beyāna kâdir olmaz ins ü cin
 Haḳ'dır ancak vâşif-ı **zât-ı** zekâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 36). [zât-ı, --ı]
 Hazret-i 'Abdü'l-'Azîz Hân-ı 'ulüvvü's-şân kim
 Zâtı olmuş düdmân-ı Âl-i 'Osmân mefharı (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 22). [zâtı, -ı]
 Anıñla ol cenâb-ı **zât-ı** Aḥmed
 Resûl-i muhterem ya'nî Muḥammed (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 23). [zât-ı, --ı]
 Be-ḥaḳḳ-ı 'ârifân-ı **zât-ı** pâket
 Be-ḥaḳḳ-ı 'âşıkân-ı sîne-çâket (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 83). [zât-ı, --ı]
 Zâtıñ olmuş bir ma'âlî-menḳabet
 Kişver-i ḥübâna sür şâhâne at (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 13). [zâtıñ, -ın]
 Virüp ol **zâta** zihî Hazret-i Kâdir ḳudret
 İster ol 'âşî mürîdâna Ḥudâ'dan rahmet (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 21). [zâta, -a]

zât-ı 'âlîñiz: Yüce zatınız.

Zât-ı 'âlîñiz gibi ben de şehim bî-çāreyim
 Ruḥşata şâyân olmaz çok tekellûf kılma kim (Gulâmî Divanı , Müfret 52, Mısra 1). [zât-ı 'âlîñiz, -niz]

zât-ı berāvā: Kendi, öz halkından.

Şıdk ile pesend eyleyen aşḥâb-ı hidāyet
 Buldı şeref ü şöhreti ol **zât-ı berāvā** (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 12). [zât-ı berāvā,]

zât-ı hod: Kendi şahsı.

Maḥbûbe-i mâ şâhid-i şâh-ı dü cihân-est
 Ber-şâhidiyeş **zât-ı hod** isbât u nişân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 2). [zât-ı hod,]

zât-ı ḥüsnüñ: Zatının güzelliği.

Aḥsen-i takvîm ile ḥaḳ eylemiş Ḥâlık seni
 Zât-ı ḥüsnüñ aḥter-i sa'dıñ gibi olmuş sa'îd (Gulâmî Divanı , Gazel 36, Mısra 8). [zât-ı ḥüsnüñ, -üñ]

zâtıñ: Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse (Hz. Muhammed).

'İd-i aḳḥā herkese virdi sürür u hem ḥuzûr
 Biz faḳîriñ **zâtıñızdan** derd ile pür-dâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 69, Mısra 18). [zâtıñızdan, -ız, -dan]
 'İd-i aḳḥā herkese virdi sürür-ı bā-ḥuzûr
 Biz faḳîriñ **zâtıñızdan** derd ile pür-dâdı var (Gulâmî Divanı , Gazel 70, Mısra 18). [zâtıñızdan, -ız, -dan]

zebân: Dil l güzel konuşma.

Eger bürîde şevd in **zebân** be-tîğ-ı ecel
 Be-'aşḳ bāz süḥan güyed in füsürde 'izām (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 21). [zebân,]
 Tâ kıyâmet şerḥ olursa âḥîr olmaz bu kelām
 Ey Gulâmî çek **zebânıñ** söyle her ân yâ Ḥalîm (Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 36). [zebânıñ, -ı, -n]

zebân 'âciz: Dil aciz.

Gulâmî'niñ derûnıñ ḥâlini bildürmeden yâre
 Zebân 'âciz devât 'âciz mürekkeble ḳalem 'âciz (Gulâmî Divanı , Gazel 79, Mısra 10). [zebân 'âciz,]

zebân-ı efsâh: Sözü düzgün ve açık söyleyen dil.

Zebân-ı efsâh ile vâsıf-ı Hüseyin olmuş

Bu resme şime-i hüsnin beyân ider her bâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 37). [zebân-ı efsâh,]

zebân-ı ğayba: Gizli lisan.

İlâhî remz-i 'aşkıñ zîb-i ruhsâr-ı beyân eyle

Lisânım hem zebân-ı ğayba yâ Rab tercemân eyle (Gulâmî Divanı , Kıt'a 11, Mısra 2). [zebân-ı ğayba, -a]

zebân-ı halkda: Halkın dilinde.

Kemend-i zülfüne bağlandı gönülüm

Zebân-ı halkda efsânedir gel (Gulâmî Divanı , Gazel 114, Mısra 6). [zebân-ı halkda, -da]

zebân-ı şevk: Arzu, heves lisanı.

Zebân-ı şevk ile cân 'andelîbi

Cihâna vaşf ide hüsn-i Hâbîb'i (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 3). [zebân-ı şevk,]

zebûn ider: Güçsüz düşürmek.

Sâğar-ı vaşlı sâkiyâ itme Ğulâmî'den dirîğ

Hayli zamândır ki teni hasret-i mey zebûn ider (Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 14). [zebûn ider, --er]

zed: Vurulmuş, vurgun.

Ber-pây-ı Ğulâmî zedî ez-hecr kemendî

Câmî men ü câm u mey ü kallâşî vü rindî (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 23). [zedî, -i]

zehr: Ağu / zehir. II Aşk yolunda çekilen sıkıntı / gam / keder.

Mey-i hışm-ı nigeñi zehr ile âmîhte idüp

Dest-i mazlûma virür şân-ı 'adâlet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 5). [zehr,]

zehr içerdî: Zehir içmek.

Zehr içerdî hasretiñden teşneler şad-müjde kim

Geldi şehr-i şefkate cüy-ı leben şimden girü (Gulâmî Divanı , Gazel 158, Mısra 7). [zehr içerdî, -er, -di]

zehr-i cefâdır: Cefanın zehridir.

Zâhirleri envâ'-ı 'acâyible müzeyyen

Bâşınları çün mâr tolu zehr-i cefâdır (Gulâmî Divanı , Kıt'a 8, Mısra 4). [zehr-i cefâdır, -dır]

zekâ: Ar. Anlayışı tez olma, anlayışta tezlik.

Zerre-i na'tıñ beyâna kâdir olmaz ins ü cîn

Hâk'dır ancak vâşif-ı zât-ı zekâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 36). [zekâ-yı, -ı]

zekkeriyvâ: Özel isim.

Anıñla Zekkeriyyâ erreye ser

Virüp vaşlıñla buldı zîb ü zîver (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 15). [zekkeriyyâ,]

ze'l-'atāvā: *Ihsan sahibi.*

İlāhī istecib hāze'd-du'āyā

Be-cāhī'l-Muṣṭafā yā **Ze'l-'aṭāyā** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 104*). [*ze'l-'aṭāyā,*]

zelihā: *Hız. Yusuf'a âşık olan kadın.*

Şāhib-ı iffet duḥteriniñ aḥteriydi bī-ḥilāf

Hem **Zelihā** şānisiydi 'aşr içinde ḥabbezā (*Gulāmī Divanı , Tarih 4, Mısra 4*). [*zelihā,*]

zelil: *Alçak, hor, hakir.*

Zelīl ü zār u sūzānım hemān nālān u giryānım

Muḳīm-i şehri-ṭuḡyānım 'ibādet yok itā'athā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 15*). [*zelil,*]

ze'l-vebālī: *Vebal sahibi. kendi günahı kötülüğü.*

Yā lā'imen bi-ḥālī ḳad küntü **ze'l-vebālī**

Mā tedri keyfe ḥālī lā-tuḳşirü'l-cerāyih (*Gulāmī Divanı , Gazel 33, Mısra 7*). [*ze'l-vebālī,*]

zeman: *Bir zamanlar, eskiden.*

Ān **zemān** der-şāhn-ı hestī nīst būd īn kā'ināt

Der-beyābān-ı 'adem hem-çün tu ḥübānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 9*). [*zemān,*]

Ger şevved ez-sūy-ı luṭfet yek resūlī dest-keş

Mī-revem üftān u ḥizān ān **zemān** der-pāy-ı tū (*Gulāmī Divanı , Gazel 157, Mısra 12*). [*zemān,*]

zemīn: *Dünya, alem, yeryüzü.*

Çalınur nūh-ṭabaḳāt ile **zemīnde** ṭablı

Cāna āvāzı ḡidā Ḥazret-i ḡavşu'l-A'zam (*Gulāmī Divanı , Gazel 118, Mısra 11*). [*zemīnde, -de*]

Ser-āver şāhn-ı meydān-ı **zemīne** leşker-i sebzī

Cihān-gīr olmada sebḳat idüp Kisrī vü Dārā'ya (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 11*). [*zemīne, -e*]

Zemīn emn ü emāna münḳalib şimdi zamānında

Resīde luṭf u feyzih ḥükmi ednā ile a'lāya (*Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 41*). [*zemīn,*]

Nazar ḳılsa **zemīn** ü āsumāna

Bulur her zerrede senden nişāne (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 45*). [*zemīn,*]

zenah-dān: *Çene çukuru. II Sevgilinin çene çukuru.*

Üftāde-i zindān-ı **zenah-dānına** min-ba'd

Arturdi belā cevri ü cefāyāyī çü āḡyār (*Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 13*). [*zenah-dānına, --ı, --na*]

zenahdān: *Çene çukuru. II Sevgilinin çene çukuru.*

Ḥabs olup ḳalmış **zenahdānında** çok zūr-āverān

Āh u eḡḡān ile ḳopmuş arada şad-cedelāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 23, Mısra 5*). [*zenahdānında, -ın, -da*]

Ber-gerden-i dil silsile-i 'aşḳ çü bendī

Der-çāh-ı **zenahdān-ı** gamet āh fikendī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 22*). [*zenahdān-ı, -ı*]

zenahdānes: *Çene çukuru. II Sevgilinin çene çukuru.*

Rište-i zülfeş be-cân best ü **zenahdāneş** fikend

İn çünİN zindān u bend der-hiç sulţānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 5*). [*zenahdāneş,]*

zenb: *Günah, suç, kabahat.*

İlāhī **zenb** ü ‘işyānım tecāvüz eyledi ĥadden

Günāhım ‘add olunmaz zenbime olmaz nihāyethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 5*). [*zenb,]*

İlāhī zenb ü ‘işyānım tecāvüz eyledi ĥadden

Günāhım ‘add olunmaz **zenbime** olmaz nihāyethā (*Gulāmī Divanı , Gazel 2, Mısra 6*). [*zenbime, -im, -e]*

zencir: *Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan oluşan ip ve bağ, silsile II sevgilinin saçı.*

Zülf-i pīçİN gerden-i ‘aqla cünün **zencirini**

Ŧaĥdı kim şeydā-dil olsun rāz-ı mihre āşinā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 7*). [*zencirini, -i, -ni]*

Elimden ihtiyārım aldı ‘aşkıñ şimdi mecnūnum

Beni **zencire** bend itdi (*Gulāmī Divanı , Müstezad 1, Mısra 10*). [*zencire, -e]*

zencir-i cünün: *Delilik zinciri.*

Ŧakılup kaldığı boynumda **zencir-i cünün** dā’im

Mu’anber müy bir gīsū-yı Leylā-vārdan ħalmış (*Gulāmī Divanı , Gazel 86, Mısra 3*). [*zencir-i cünün,]*

zencir-i zülfinden: *Saçının zincirinden.*

Kemend-i kākül-i yāre giriftār olmuşum eyvāh

Ĥalāş imkānı yok **zencir-i zülfinden** meded her gāh (*Gulāmī Divanı , Müseddes 1, Mısra 2*). [*zencir-i zülfinden, -in, -den]*

zencir-i zülfünde: *Sevgilinin saçının zinciri.*

Ĥayālīñle cünūna uğramış **zencir-i zülfünde**

Esir olmuş gönül Leylā vişālīñ bī-cefā göster (*Gulāmī Divanı , Gazel 57, Mısra 5*). [*zencir-i zülfünde, --ü-n-de]*

zer: *Altın II değerli, gösterişli.*

İksir-i luţfuñ eger düşse mis-i cānlara

Zer gibi kıymetlenür ya’nī olur kīmyā (*Gulāmī Divanı , Gazel 13, Mısra 4*). [*zer,]*

Ġulāmī var ise elde **zeriñ** baş üzre cāyīñ var

Eger bī-pül iseñ vardır naşībīñ çok ezālardan (*Gulāmī Divanı , Gazel 145, Mısra 13*). [*zeriñ, -i, -n]*

Bahā-yı vuşlatı dilberleriñ **zerdir** recā neyler

Ġulāmī sīm ile mānend-i gīsū pīç-tāb eyle (*Gulāmī Divanı , Gazel 166, Mısra 9*). [*zerdir, -dir]*

zer-‘ayār-ı: *Ayarlı altın.*

Ol şehiñ gerd-i ğubār-ı **zer-‘ayār-ı** maĥdemi

Dīde-i dillerde kuĥl-i incilā-yı enbiyā (*Gulāmī Divanı , Kaside 1, Mısra 25*). [*zer-‘ayār-ı,]*

zer-i ihsānıñı: *Ihsanının altını.*

Zer-i ihsānıñı bī-çāre Ġulāmī bulamaz

Bār kesme sitemiñ sīmīni pinhān itme (*Gulāmī Divanı , Gazel 164, Mısra 9*). [*zer-i ihsānıñı, -ın, -ı]*

zerk: *İki yüzlülük, riya, hile.*

Zāhid riya vü **zerk** ile tesbîhi terk kıl
Olmaz bunuñla vuşlat-ı Perverdigâr-ı ‘aşk (Gulâmî Divanı , Gazel 106, Mısra 9). [zerk,]
Tesbîh-i **zerki** hırka-i tezvîri nâra yak
Cennet muhâldir saña zāhid riya ile (Gulâmî Divanı , Gazel 167, Mısra 11). [zerki, -i]
Yüzün be-dide-i ma‘nâ görürsün ey şüfî
Riya vü **zerkden** oldıysa pāk eger mir‘ât (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 24). [zerkden, -den]

zer-külâh-ı fûrkati: Ayrılığın altın külâhı.

Çılma luţfuñdan beni dūr u cüdâ
Zer-külâh-ı fûrkati cânân el-ğiyâs (Gulâmî Divanı , Muhammes 1, Mısra 16). [zer-külâh-ı fûrkati, -i]

zerr: Altın.

Ey Ğulâmî eyleme bîdâr anı kıl ihtirâz
Vâdî-i rû‘yâda bulmuş genc-i vuşlatdan çü **zer** (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 10). [zer,]

zerrât: Zerreler II Yaratılan en küçük şeyler.

Tecellî itdi Ğulâmî Nesîmî-veş ‘aşkıñ
Şadâ-yı İnnî Enallâh çağırdı her **zerrât** (Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 44). [zerrât,]

zerre: Az bir miktar, çok az miktarda.

Gören tûbâ olan kaddîñ ider mi ser-fürû serve
Şu‘â‘ıñ **zerresin** bînâ olan olmaz mehe muhtâc (Gulâmî Divanı , Gazel 28, Mısra 6). [zerresin, -sin]
Raḥmı yokdur ey Ğulâmî **zerrece** sâ‘illere
Bî-ḥaberdir derd-i ‘aşkdan ol saçı leylâ meded (Gulâmî Divanı , Gazel 39, Mısra 13). [zerrece, -ce]
Çıkısa bâm-ı şîve üzre cân virür şad-‘aşıkân
Aşılır serler burûc-ı mihre çıkmaz **zerre** râz (Gulâmî Divanı , Gazel 73, Mısra 6). [zerre,]
Tîğ-ı ser-tîz-i taḥassürden zaḥım-dâr oldı ten
Kalmadı cismimde cânân gayri cânâ **zerre** sağ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 4). [zerre,]
Şikest olsun seri pâyı miyânı cümle endâmı
Anıñ kim sînesinde **zerrece** mihr ü maḥabbet yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 12). [zerrece, -ce]
Pertev-i iḥsânı düşse **zerre** fark-ı bendeye
Burcum iḳbâle mübeddel eyleyen cânânesin (Gulâmî Divanı , Gazel 139, Mısra 5). [zerre,]
Muḥibb olmaz zamâne dil-rübâsı pāk-sîretle
Bulunmaz **zerre** bunlarda şadâkatle vefâlardan (Gulâmî Divanı , Gazel 145, Mısra 4). [zerre,]
Müşâbih nev-hilâl-i ebruvânında nihân itmiş
Niçe müjgân-ı tîrin **zerre** yok anda mürüvvetden (Gulâmî Divanı , Gazel 149, Mısra 12). [zerre,]
Hudâ her **zerrede** ‘aşkıñ nümâyân
Olupdur cümlesi şevkiñle ḥayrân (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 39). [zerrede, -de]
Nazar kılsa zemîn ü âsumâna
Bulur her **zerrede** senden nişâne (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 46). [zerrede, -de]
Dergehiñden gayriye cânâ yüzüm döndürmedim
Zerre deñlü gerçi dünyâda şafañı sürmedim (Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 18). [zerre,]

zerre-i eczâ-vı ‘âlemde: Dünyada bulunan kısımların en küçük parçaları.

Zerre-i eczâ-yı 'âlemde hüveydâ pertevi

Mebde'-i icâd-ı eşyâ mültecâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 7). [zerre-i eczâ-yı 'âlemde, -de]

zerre-i fevzin: Bereketinin, bolluğunun en küçük parçası.

Zerre-i feyzin temâşâ eyleyen bî-ihtiyâr

Cezbe-i Hâk'la olurlar tâ ebed devvâr-ı şeyh (Gulâmî Divanı , Gazel 35, Mısra 3). [zerre-i feyzin, -iñ]

zerre-i na'tuñ: Na'tının en küçük parçası.

Zerre-i na'tuñ beyâna kâdir olmaz ins ü cin

Hâk'dır ancak vâsıf-ı zât-ı zekâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 35). [zerre-i na'tuñ, -iñ]

zerre-i süz-ı şerârımdır: Yakan ateşin her bir kıvılcımı.

Öyle süzânım ki fûrkat âteşinde rûz u şeb

Nâr-ı nîrân **zerre-i süz-ı şerârımdır** benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 12). [zerre-i süz-ı şerârımdır, -ım, -dır]

zerre-ves: Çok küçük parçacık, Güneş ışığında görünen ufacık madde gibi.

Hemân kesb-i takarrübdür murâdım **zerre-ves** ancak

Şu 'â'-ı lutfuñ ey mihr-i pür-nûr u kerem-sâye (Gulâmî Divanı , Kaside 6, Mısra 65). [zerre-ves,]

zerrîn: (Fars.) Altından yapılmış II. Altın gibi sarı ve parlak olan.

İksir-i lutfuñ ile bu **zerrîn** olan dilim

Bir düht olaydı bārî habîbiñ hilâline (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 5). [zerrîn,]

Böyle yazdı vaşfiñ **zerrîn** kalemle âfitâb

Şafha-i kırtâs-ı dehre ey mehâbet aḥteri (Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 15). [zerrîn,]

zevâl: Dert, sıkıntı, felaket; ölüm.

Cenâb-ı Hâk'ide 'âlemde 'ömrüñi efzûn

Kemâl-i merḥametiñ görmesün cihânda **zevâl** (Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 14). [zevâl,]

zevk: (Ar.) Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu II. Hoşa giden veya eğlendiren şey.

Maḥdemin koysun deyü ferş oldı arza serviler

Ṭüṭiyan açmış dehânın **zevk** ile dir merḥabâ (Gulâmî Divanı , Gazel 7, Mısra 4). [zevk,]

Fiğân u zâr-ı 'âşıkdan şafâlar kesb ider cânân

Ṭabîbiñ **zevkine** âh-ı dil-i bîmârdır bâ'ış (Gulâmî Divanı , Gazel 27, Mısra 8). [zevkine, -i, -ne]

Ṭüṭi-i ṭab'a gelüp bir **zevk** u ḥâlât-ı 'azîm

Büse-i gül-fâm-lebler gül-be-şekkerden lezîz (Gulâmî Divanı , Gazel 42, Mısra 3). [zevk,]

Ġulâmî lezzet-i **zevk-i** cihân âğuş-ı dilberdir

Dimiş üstâdımız ammâ ki sende ol liyâkat yok (Gulâmî Divanı , Gazel 105, Mısra 17). [zevk-i,]

Raḳîb-i bed-liḳâ âğyârlarla **zevk** u 'işretler

Gürûh-ı derd ü ḥasret-keşlere şûr-ı liḳâ itmek (Gulâmî Divanı , Gazel 109, Mısra 3). [zevk,]

Dilâ nigâr idüp nakz 'ahd ü peymâna

Mübeddel oldı şafâ **zevk** u 'ayş aḥzâna (Gulâmî Divanı , Gazel 178, Mısra 2). [zevk,]

Ne lutfdür yine bād-ı bahâr-ı bûy-ı nigâr

Meşâm-ı bâğ-ı dile **zevkler** ider işâr (Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 2). [zevkler, -ler]

Meclisimize uğramasun öyle sitem-kâr

Yâr oldu aña **zevķini** sürdi nice ağyâr (*Gulâmî Divanı , Murabba 1, Mısra 14*). [*zevķini, -i, -ni*]

Gören gülzâr **zevķin** ‘andelîb-i dil pesend itmiş

Likâ-yı yâr içün bâğ-ı fenâdan çeşm bend itmiş (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 19*). [*zevķin, -i, -n*]

Ĥamdü-lillâh mülk-i hecre ĥusrev olduñ ‘aşķdan

Ey Fuzûlî intihâsız **zevķ** bulduñ ‘aşķdan (*Gulâmî Divanı , Tahmis 1, Mısra 34*). [*zevķ,*]

zevk u şafâ: Zevk ve mutluluk.

Ne-zenem yek nefesî bâ-ţarab u **zevķ u şafâ**

Ne-nişînem heme câ bâ-ĥoşî vü şâdî künân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 3*). [*zevķ u şafâ,*]

zevk u şafâ: Hoşa giden, eğlendiren şey. gönül huzuru.

Giceler zîver-i âğûş-ı rakîbân tenhâ

Tâ şehir **zevķ u şafâ** resm-i maĥabbet bu mı yâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 12*). [*zevķ u şafâ,*]

zevk u şafâvî: Zevk ve eğlence.

Zeķ u şafâyı nideyim ba’d-ezîn

Taĥt u sarâyı nideyim ba’d-ezîn (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 7*). [*zevķ u şafâyı, -y, -ı*]

zevk-i nigâr: Sevgilinin zevki.

Zeķ-i nigâr olmasa ben istemem

Bûs-ı kenâr olmasa ben istemem (*Gulâmî Divanı , Müseddes 3, Mısra 15*). [*zevķ-i nigâr,*]

zevk-yâb: Lezzet alan. zevklenen. zevk bulan.

Neş‘e-i meyle şebistân-ı kâhırda **zevķ-yâb**

Eyledi bu gönülümü ĥasret odıyla hep ĥarâb (*Gulâmî Divanı , Gazel 15, Mısra 3*). [*zevķ-yâb,*]

zevrak: Sandal II Gönül.

Ĥamdü-lillâh irdi ta‘îm-i redîfîñ **zevrakı**

Sâĥil-i baĥr-i ĥıtâma atdı ĥapdan lengeri (*Gulâmî Divanı , Kaside 5, Mısra 49*). [*zevrakı, -ı*]

zevrak-ı sevdâvî: Sevda kayıĥını.

Zevrak-ı sevdâyı sürdüm sâĥil-i dîdârîña

Oldı şeş-etrafdan bâd-ı muĥâlifler vezân (*Gulâmî Divanı , Gazel 146, Mısra 7*). [*zevrak-ı sevdâyı, -y, -ı*]

zevrak-ı zâra: Ağlama kayıĥı.

Zevrak-ı zâra şitâb ile dü-destin şalmış

Sâĥil-i şîĥate gel şanma ki irmiş ĥalmış (*Gulâmî Divanı , Müseddes 6, Mısra 9*). [*zevrak-ı zâra, -a*]

zi’: Öñüne geldiĥi kelimelere “sahip, -li” anlamı katarak birleşik kelimeler yapar.

Şadâ-yı şît-i fiĥânem girift ‘âlem-râ

Zi-‘aşķ u mihr-i tu cânâ ĥü kerd dil âvâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 2*). [*zi-‘aşķ,*]

zi-âĥ: Ahımdan.

Figānem ez-felek be'gzešt **zi-āhem** şod melek 'āciz

Zi-feryādem beşer bī-tāb ki men meftūn-ı dīdārem (*Gulāmī Divanı , Gazel 135, Mısra 9*). [*zi-āhem,]*

zi-āteş-i ruh-ı hübet: *Güzellerin bedeninin ateşinden.*

Zi-āteş-i ruh-ı hübet şehā bi-sūhte ten

Kücā şod āb-ı kerem āhir in Ğulāmī ğulām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 23*). [*zi-āteş-i ruh-ı hübet,]*

zīb: *Süs, güzellik.*

Nām-ı Haḳ'la silke dizdim dürr-i nazmı ibtidā

Kim bula ruḥsār-ı 'aşḳ anıñla **zīb** ü intihā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 2*). [*zīb,]*

Seyf-i ḳalb-i 'aşḳıñı eşḳ-i 'uyūnuñdan şuvar

Lāmi' olsun rāz-ı **zīb-i** sa'd ile kim dā'imā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 12*). [*zīb-i, --i]*

Ehl-i 'aşḳa reh-nümā vü muḳtedāsıñ dil-rübā

Pişvā hem **zīb** ü zībāsıñ dilārā ḥabbezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 2*). [*zīb,]*

zīb ü ziver: *Süsü ve güzelliği.*

Anıñla Zekkeriyyā erreye ser

Virüp vaşlıñla buldı **zīb ü ziver** (*Gulāmī Divanı , Mesnevi 1, Mısra 16*). [*zīb ü ziver,]*

zībā: *Güzel, süslü, gösterişli.*

Ehl-i 'aşḳa reh-nümā vü muḳtedāsıñ dil-rübā

Pişvā hem **zīb** ü **zībāsıñ** dilārā ḥabbezā (*Gulāmī Divanı , Gazel 6, Mısra 2*). [*zībāsıñ, -sın]*

Nigārā 'andelībā gül gibi gül

Bahār-ı ḥüsnüñ olur çünki **zībā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 30*). [*zībā,]*

Ruḥsār-ı 'arūsān revān yābed-i **zībā**

Ez-lezzet-i tīġet çı ḥaber mürde-dilān rā (*Gulāmī Divanı , Tahmis 6, Mısra 13*). [*zībā,]*

zi-bād-ı şabā: *Sabah rüzgarından.*

Be-büy-ı ṭurra-i zülfet gehī **zi-bād-ı şabā**

Meşām-ı cān u dilem 'ıtr-nāk būd temām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 9*). [*zi-bād-ı şabā,]*

zīb-bahşā-vı ğülistān-ı cenān-ı cānız: *Güzellik veren gül bahçesinin yüreği canınız.*

Zīb-bahşā-yı ğülistān-ı cenān-ı cānız

Revnaḳ-efzā-yı gül-i tāc-ı ser-i 'irfānız (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 1*). [*zīb-bahşā-yı ğülistān-ı cenān-ı cānız, -ı-ı-z]*

zīb-bahş-ı ğülşen-i cūd: *Cömertlik bahçesinin neşe bağışlayanı.*

Reh-neverd-i menzil-i dād u himem-mu'tād hem

Zīb-bahş-ı ğülşen-i cūd u 'adālet-ġüsterī (*Gulāmī Divanı , Kaside 5, Mısra 56*). [*zīb-bahş-ı ğülşen-i cūd, --i]*

zi-bevābān-ı: *Çölden, sahradan.*

Müjde ey dil ki bi-yāverd şabā büyü necāt

Zi-beyābān-ı Ḥuten āmede āhū-yı necāt (*Gulāmī Divanı , Gazel 25, Mısra 2*). [*zi-beyābān-ı,]*

zīb-i hāletle: *Süslü halinle.*

Felek bir **zīb-i hāletle** ziyā-pāş oldu dünyāya
İrişdi rüy-ı arzın şu 'lesi tā evc-ı bālāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 1). [zīb-i hāletle, -le]

zīb-i kâh-ı dāverī: Adaletli yöneticinin süslü köşkü.

Taht-ı bahtında ebed iclāl ile kılsun Aḥad
Müstedām-ı 'ömr ü şevket **zīb-i kâh-ı dāverī** (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 68). [zīb-i kâh-ı dāverī,]

zīb-i kaşr-ı devletiñ: Devletin süslü köşkü.

Mesned-ārā-yı vezāret **zīb-i kaşr-ı devletiñ**
Oldı eyyāmında āḥir anların ta'limleri (Gulāmî Divanı , Kaside 5, Mısra 57). [zīb-i kaşr-ı devletiñ, -i, -n-saray]

zīb-i ruhsār-ı bevān eyle: Yüzünün güzelliğini göster.

İlāhî remz-i 'aşkıñ **zīb-i ruhsār-ı beyān eyle**
Lisānım hem zebān-ı ğayba yā Rab tercemān eyle (Gulāmî Divanı , Kit'a 11, Mısra 1). [zīb-i ruhsār-ı beyān eyle, --ı]

zīb-i rüy-ı hüsn-i dilberdir: Süslü güzel yüzlü sevgilidir.

Zīb-i rüy-ı hüsn-i dilberdir efendim zülf ü ruḥ
Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim zülf ü ruḥ (Gulāmî Divanı , Gazel 34, Mısra 1). [zīb-i rüy-ı hüsn-i dilberdir,]

zi-cām-ı bād-ı tahayyür: Şaşkınlık rüzgarının kadehinden.

Zi-cām-ı bād-ı tahayyür ki bāde-peymāyem
Be-cāy-ı ḥamr-ı vişālet be-'āşıkān peydā (Gulāmî Divanı , Gazel 11, Mısra 5). [zi-cām-ı bād-ı tahayyür, --ı]

zī-cemāl ruhsār-ı āliñ: Güzel yüzünün kırmızılığı.

Dil giriftār olmuş idi bir görüşde müyina
Zī-cemāl ruhsār-ı āliñ kadd ü zülf ü rüyına (Gulāmî Divanı , Gazel 173, Mısra 2). [zī-cemāl ruhsār-ı āliñ, --ı-n]

zıdd: Ar. Bir şeyin aksi, muhalifi, muarızı.

Sāye-i 'aşkıñda ābı gözde dilde āteşi
Zıdd iken bir yerde cem' itdim kerāmet kânıyım (Gulāmî Divanı , Gazel 132, Mısra 10). [zıdd,]

zi-dem: Zamanından, vaktinden.

Giriftem künc-i ḥalvet men ki dūr üftādem ez-ḥüsneş
Serem der-vādī-i ḥasret **zi-dem** mecnūn u şeydāyem (Gulāmî Divanı , Gazel 135, Mısra 8). [zi-dem,]

zi-dereş: Onun kapısından.

'Azm-i büt-ḥāne konem ger **zi-dereş** mī-rānend
Sūy-ı mey-ḥāne revem mey ne-dihed pīr-i muġān (Gulāmî Divanı , Gazel 144, Mısra 7). [zi-dereş,]

zi-deret: Onun kapısından.

İnest **zi-deret** 'arz-ı temennā-yı Ġulāmī
Ez-mihr-i Resūl-i dü cihān dūr me-fermā (Gulāmî Divanı , Gazel 1, Mısra 13). [zi-deret,]

zi-dergāh-ı habibān: Güzellerin kapısında.

Çün bülbül-i bâ-zâr u zi-giryân ne-güzeştem
Bî-derd **zi-dergâh-ı habîbân** ne-güzeştem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 18*). [*zi-dergâh-ı habîbân,]*

zi-dest: Elden.

Şeb-i târîk rûşen şod zi-sûz-ı sîne-i mecrûh
Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye vü zârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 6*). [*zi-destem, -em]*

zi-dest-i 'ukûl merd: Akıllı cesur kişilerin elinden.

Ne-mî konend melâmet kesî der-în-sevdâ
Sitând 'aşk **zi-dest-i 'ukûl merd** zimâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 18*). [*zi-dest-i 'ukûl merd,]*

zi-dil: Gönülden.

Bî-burdeî **zi-dilem** dîn ü şabr u hûş ez-ser
Ne-mî dihi be-hoşî büse ez-leb-i gül-fâm (*Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 7*). [*zi-dilem, -em]*

zi-dûzah: Tuzaklı.

Dilî ki 'âşık-ı rûy-ı tu şod **zi-dûzah** rest
Ki 'âşıkân-ı cemâl-i tu âned ehl-i zekât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 33*). [*zi-dûzah,]*

zi-efgân: Feryat figanında.

Çün zağm-ı tu cüz ber-dil-i âgâh ne-yâmed
Der-gülşen-i în-dehr **zi-efgân** ne-güzeştem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 16*). [*zi-efgân,]*
Üftâde-i hüsnet ne-şevd hâlî **zi-efgân**
Der-vâdi-i sevdâ-yı ruhet mânde be-giryân (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 11*). [*zi-efgân,]*

zî-ervâh: Ruhlardan.

Ta'âmından tenâvül eyledikden gayrî **zî-ervâh**
Înûp bârân sürür ile simâtın üzre bî-pervâ (*Gulâmî Divanı , Kaside 3, Mısra 27*). [*zî-ervâh,]*

zi-fervâd: Feryadından,.

Figânem ez-felek be'gzeşt zi-âhem şod melek 'âciz
Zi-feryâdem beşer bî-tâb ki men meftûn-ı dîdârem (*Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 10*). [*zi-feryâdem, -em]*

zi-ğam: Gamdan.

Cân suht **zi-ğam** ân büt-i dil-hâh ne-yâmed
Der-âlem-i imkân çü ân nîst nigârî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 5*). [*zi-ğam,]*

zi-girvân: Gözyaşı döken, ağlayan, ağlamaklı.

Çün bülbül-i bâ-zâr u **zi-giryân** ne-güzeştem
Bî-derd zi-dergâh-ı habîbân ne-güzeştem (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 17*). [*zi-giryân,]*

zi-gülşen: Gül bahçesinden.

Eser nesîm-i besîm-i peyâm-ı vaşl-ı şehir
Hezâr sem'-i hezâra **zi-gülşen** ü gülzâr (*Gulâmî Divanı , Kaside 4, Mısra 4*). [*zi-gülşen,]*

zi-hāl-i üftāde: *Düşkünün (aşık) halinden.*

Tu fāriğī-i nigārā **zi-hāl-i üftāde**

Ki çün reved be-sereş īn şebān u īn eyyām (*Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 3*). [*zi-hāl-i üftāde,]*

zihī: *"Ne acayip, ne kadar garip" manasında şaşkınlık bildirir.*

Zihī 'ālī-himem şāhib-şecā'at Hāzret-i 'Osmān

Mekārim-zīb-i iklīm-i kerāmet Hāzret-i 'Osmān (*Gulāmī Divanı , Gazel 136, Mısra 1*). [*zihī,]*

Zihī bāl-i hümā-yı rahmet-i Hāk şaldı bir sāye

Ser-i 'āşī vü 'āciz-bendegāne buldılar pāye (*Gulāmī Divanı , Kaside 2, Mısra 1*). [*zihī,]*

Zihī şems-i ziyā-pāş-ı semā-i 'ālem-i 'uqbā

Zihī māl-i münīr-i sāhā-i dünyā vü mā-fihā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 1*). [*zihī,]*

Zihī şems-i ziyā-pāş-ı semā-i 'ālem-i 'uqbā

Zihī māl-i münīr-i sāhā-i dünyā vü mā-fihā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 2*). [*zihī,]*

Virüp ol zāta **zihī** Hāzret-i Kādir kudret

İster ol 'āşī mürīdāna Hudā'dan rahmet (*Gulāmī Divanı , Muhammes 3, Mısra 21*). [*zihī,]*

zi-hod: *Kendinin sahibi.*

Eger-çi bād-ı nesīm āvered zi-zülfet būy

Çünān mest şevem bī-haber **zi-hod** cānā (*Gulāmī Divanı , Gazel 11, Mısra 8*). [*zi-hod,]*

zi-jeng-i zerḳ: *İki yüzlü kirli, pis.*

Ruḫş be-dīde-i ma'nā be-bīnī ey şūfī

Zi-jeng-i zerḳ u riyyā pāk eger konī mir'āt (*Gulāmī Divanı , Kaside 9, Mısra 22*). [*zi-jeng-i zerḳ,]*

zīkr: *Allah'ı anmak; ibadet ile meşgul olmak; hayır, hasenât.*

Tesbīhi maḥabbet giceler **zīkrī** fiğāndır

Tehlīli fenā fikri liḳā sūy-ı beḳādan (*Gulāmī Divanı , Gazel 151, Mısra 3*). [*zīkrī, -i]*

zīkr olur: *Anmak.*

Şā'ir-i kāmīl sözinde bī-vefālīḳ **zīkr olur**

Gel gücenme sevdiğim ḳaṭ'-ı cevāb işte budur (*Gulāmī Divanı , Müfret 50, Mısra 1*). [*zīkr olur,]*

zīkr ü tesbīh-i zebānım: *Dilimin zikir ve tesbihinde.*

Hān-ḳāh-ı dilde fikrim dā'imā Mevlā Kerīm

Zīkr ü tesbīh-i zebānım ey şehā Mevlā Kerīm (*Gulāmī Divanı , Tahmis 3, Mısra 2*). [*zīkr ü tesbīh-i zebānım, -ım]*

zīkr-i maḥabbetden: *Muhabbetin zikrinden.*

Bir elde sübhā-i evhām-ı vaşl-ı çihre-i gül-fām

Çeker olmaz gönül fāriḡ hemān **zīkr-i maḥabbetden** (*Gulāmī Divanı , Gazel 149, Mısra 8*). [*zīkr-i maḥabbetden, -den]*

zīll: *Hakirlik, alçaklık.*

'Aceb mi rūy-ı arza sāye-efgen olmasa ey dil

Cihānda ser-be-ser **zīll-i** İlāhī nūrdır zīrā (*Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 12*). [*zīll-i, --i]*

zillet: Hor görülme, alçalma, alçaklık.

Cismi yok bir ismi var 'ankā mişālī 'izzetiñ

Sāye-i 'izziñde ancak **zilletiñ** müzdādı var (Gulāmī Divanı , Gazel 69, Mısra 6). [zilletiñ, -iñ]

zillī: Gölge oyunu oynatan.

Zıllı düşmezken sere evc-i hümanıñ bir zamān

Bīd-i bahtıñ sāyesinde mülk-i ğam sulţanıyız (Gulāmī Divanı , Gazel 76, Mısra 9). [zıllı,]

zimām: Yular.

Ne-mī konend melāmet kesī der-īn-sevdā

Sitānd 'aşk zi-dest-i 'uķūl merd **zimām** (Gulāmī Divanı , Gazel 129, Mısra 18). [zimām,]

zindān: Zindan, hapishāne l cānı mahpus etmiş beden.

Rişte-i zülfeş be-cān best ü zenaḥdāneş fikend

īn çünīn **zindān** u bend der-hiç sulţānī ne-būd (Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 6). [zindān,]

Üftāde-i **zindān-ı** zenaḥ-dānına min-ba'd

Arturdu belā cevri ü cefāyāyī çü aġyār (Gulāmī Divanı , Gazel 45, Mısra 13). [zindān-ı, --ı]

zinet: Ar. Sūs, bezek, donak.

Ṭarāvet-yāb olup ṭab'-ı cihān gül-veş açılmaz mı

Ki bārān-ı lūṭuf **zinet** virür bāġ-ı temennāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 18). [zinet,]

zinhār: "Kesinlikle, sakın, asla" anlamında zarf.

Zinhār şalma künc-i ḳafesden birūna pāy

Maṭlab ḥayātdan saña ger āb u dānedir (Gulāmī Divanı , Gazel 64, Mısra 9). [zinhār,]

zīr: Altta, aşağıda olan.

Zīr-i destīñde olan üftādeye luṭf eyle kim

Rāḥimīnler erḥamı raḥm eyleye saña meded (Gulāmī Divanı , Gazel 39, Mısra 11). [zīr-i, --i]

Hem vezīr-i evvelidir ol risālet şadrınıñ

Zīr-i ḥükm-āverde-i ser-gerdegāndır Bū-Bekir (Gulāmī Divanı , Gazel 43, Mısra 8). [zīr-i, --i]

zīra: "Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

'Aceb mi rüy-ı arza sāye-efgen olmasa ey dil

Cihānda ser-be-ser zıll-ı İllāhī nūridır **zīrā** (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 12). [zīrā,]

Ḳuruldı şaḥn-ı dīvān içre bī-ḥad kürsī-i sīmīn

Şeb-i da'vet aşıldı şeb-çerāġ āvīzeler **zīrā** (Gulāmī Divanı , Kaside 3, Mısra 26). [zīrā,]

'Aceb mi reşk iderse bendeye ehl-i süḥan **zīrā**

Ki dizdim dürr-i vaşfıñ rişte-i eş'ār u imlāya (Gulāmī Divanı , Kaside 6, Mısra 57). [zīrā,]

zīre: "Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Zīre-i fazlım ger irse 'izzetiñ Kirmān'ına

Bir şa'īre kimse almaz olduġı-çün kem-bahā (Gulāmī Divanı , Kaside 7, Mısra 33). [zīre-i, -i]

zî-revân: Hoş güzel giden.

Nüh-felek arzlar varak eşcâr kilk mâlar midâd

Kâtib olsa **zî-revân** ‘âciz-beyândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 18). [zî-revân,]

zîrh: Far. Maruf eskicenk libası. Ekseriya demirden imâl olunurdu.

Ez-şa‘şa‘a-i nûr-ı ruḥ-ı şâhid-i vâlâ

Yak **zîrh** fütêd ber-dil-i târîkî-i mâ-râ (Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 12). [zîrh,]

zîr-i pâyiñda: Ayağının altı.

Fîkr-i cennetden çü serv âzâd iderseñ göñlüñi

Zîr-i pâyiñda görürsün kevser-i tesnîm kim (Gulâmî Divanı , Gazel 121, Mısra 6). [zîr-i pâyiñda, -ın, -da]

zî-ser: Başımı.

Ân belâyâ ki der-în dehr Ḥudâ âverd-est

Heme bü‘gzeşt **zî-serem** bâkî ne-mâned ez-îşân (Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 18). [zî-serem, -em]

zî-şu‘â‘-ı: Işıklı.

Mıṣbâḥ-ı dil-i tîre-i bî-çâre-i ‘âşık

Ḥâliş **zî-şu‘â‘-ı** nâzar-ı pîr-i muḡân-est (Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 30). [zî-şu‘â‘-ı,]

zî-süy-ı ġarîbân u küy-i âh-keşân: Garibanlar tarafından ve ah çekenler mahallesinden.

Künün **zî-süy-ı ġarîbân u küy-i âh-keşân**

Bürîde şod meger ân der-bereş fîriste peyâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 11). [zî-süy-ı ġarîbân u küy-i âh-keşân,]

zî-süz-ı sîne-i mecrûḥ: Gönlü kıran yakandan.

Şeb-i târîk rûşen şod **zî-süz-ı sîne-i mecrûḥ**

Zi-destem reft ân dilber hemân bâ-girye vü zârem (Gulâmî Divanı , Gazel 135, Mısra 5). [zî-süz-ı sîne-i mecrûḥ, --ı]

zî-tu: Senden. II Allah'tan.

Der-ân-zemân ki **zî-tû** bi‘şnevem sülḡan güyem

Ne güş-ı hûş bi-mânend ne fehîm-i istîfḡâm (Gulâmî Divanı , Gazel 129, Mısra 19). [zî-tû,]

zîver: Süs.

Ey Gulâmî ḡüsnîñ dîbâcesinde dilberîñ

Bir güzel ra‘nâ vü **zîverdir** efendim zülḡ ü ruḥ (Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10). [zîverdir, -dir]

zîver-i âġûş-ı: Kucağının süsü.

Sâye-i şahbâda kim bâ-şad şafâ vü hoş-dili

Zîver-i âġûş-ı meh-peyker olup vaḡt-i seḡer (Gulâmî Divanı , Gazel 67, Mısra 6). [zîver-i âġûş-ı, -ı]

zîver-i âġûş-ı ḡâk itdi tenin: Süslü bedenini kucakını toprak etti.

Erre-i taḡdîr-i Rabbânî kesüp re‘sin hemân

Zîver-i âġûş-ı ḡâk itdi tenin mîr-i ḡazâ (Gulâmî Divanı , Tarih 4, Mısra 6). [zîver-i âġûş-ı ḡâk itdi tenin, -di-in-ı]

ziver-i āgūs-ı rakībān: Aşıkların kucağını süslemek.

Giceler **ziver-i āgūs-ı rakībān** tenhā

Tā şeh̄er zevk u şafā resm-i mahabbet bu mı yā (Gulāmî Divanı , Gazel 4, Mısra 11). [ziver-i āgūs-ı rakībān, -ı]

ziyā: 1)Aydınlık 2)Açığa çıkmış, aşikar olmuş.

Şehā mähā bütā cānā ruḥuñdan

Žiyāsın almış ol mihr-i mu'allā (Gulāmî Divanı , Gazel 14, Mısra 12). [žiyāsın,]

Şu 'ā'-ı pür-fürüğında ider kesb-i **ziyā** dide

Cemāl-i şemse bakmak iktidārın virdi ħirbāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 29). [žiyā,]

Münevverdir ḥuşuşā ṭab'-ı erbāb-ı ma'ārif kim

Žiyālar bahş ider sūy-ı fezā-yı şî'r ü inşāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 6). [žiyālar, -lar]

İderdi şadr küttābına şeb rūz ol **žiyālar** pāş

Ki olmuşdı sarāy içre mişāl-i şem'-i tābāna (Gulāmî Divanı , Tarih 2, Mısra 3). [žiyālar, -lar]

živā aldı: Işık almak.

Žiyā aldı semāvāt ol gice mevlūd-ı Aḥmed'den

Degil muhtāc kändil-i mehe ol leyle-i zūlmā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 35). [živā aldı, -dı]

živā vir: Işık vermek, nurlandırmak.

Ḥusūf-ı mā-sivādan mäh-ı ḳalbi eyle gel taḥlīş

Žiyā vir mihr-i 'aşkıñla anı reşk-āfitāb eyle (Gulāmî Divanı , Gazel 171, Mısra 4). [živā vir,]

živā-i āfitāb-ı mu'cizātı: Mucizelerinin güneş gibi parlaklığı, ışığı.

Žiyā-i āfitāb-ı mu'cizātı

Şu 'ā'-ı şems-i rūy-ı nūr-ı zātı (Gulāmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 27). [živā-i āfitāb-ı mu'cizātı, --ı-ı]

živā-i nūr-ı rūvı müncelî: Güzel yüzünün parlayan ışığı.

Žiyā-i nūr-ı rūy-ı müncelî her zerrede bî-şek

Şu 'ā'-ı pür-fürüg-ı ṭal' atıdır gün gibi peydā (Gulāmî Divanı , Kaside 3, Mısra 3). [živā-i nūr-ı rūy-ı müncelî, --ı-ı]

živā'-i şems-i ruḥuñ: Yüzünün güneş gibi parlaklığı.

Ḳamu cevānibe bā-kısm 'ayān u zāhir olur

Žiyā'-i şems-i ruḥuñ fî'l-cihāt u gayr-i cihāt (Gulāmî Divanı , Kaside 9, Mısra 20). [živā'-i şems-i ruḥuñ, -un]

živā-pāş: Işık saçan.

Felek bir zīb-i ḥāletle **živā-pāş** oldu dünyāya

İrişdi rūy-ı arzıñ şu'lesi tā evc-i bālāya (Gulāmî Divanı , Kaside 6, Mısra 1). [živā-pāş,]

živāret: Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.

Ten esîr-i leşker-i hicrān olmazsa begim

Rūz u şeb kūyuñ **živāret** hacc-ı ekberdir baña (Gulāmî Divanı , Gazel 10, Mısra 12). [živāret,]

živāret-gāh-ı 'uşşāk-ı cihān: Dünya aşıklarının ziyaret yeri.

Medfeniñ olmuş **ziyâret-gâh-ı ‘uṣṣâk-ı cihân**

Ḥâk-i kabriñ kuḥl-sâz-ı cümle a‘yân yâ Ḥalîm (*Gulâmî Divanı , Kaside 8, Mısra 27*). [*ziyâret-gâh-ı ‘uṣṣâk-ı cihân,]*

zi-zened: *Vurduğunda, vurunca.*

Mî-konem ‘azm be-dergâh-ı şuyûḥân-ı kerîm

Zi-zened seng çü seg ber-ser-i men dervîşân (*Gulâmî Divanı , Gazel 144, Mısra 12*). [*zi-zened,]*

zi-zülfet: *Senin saçından.*

Eger-çi bâd-ı nesîm âvered **zi-zülfet** bûy

Çünân mest şevem bî-ḥaber zi-ḥod cânâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 11, Mısra 7*). [*zi-zülfet,]*

zû: *Sâhip, mâlik olan.*

Tâ şubḥ-ı kıyâmet be-cemâlet nigerân-est

Pây-ı dilet ez-dâm-ı sivâhâ **zû** rehâ nî (*Gulâmî Divanı , Tahmis 7, Mısra 16*). [*zû,]*

zühhd: *Dünyaya rağbet etmeme, kendini ibadete verme.*

Zühhâdlarıñ **zühadini** ‘ilm-i ‘ulemâyı

Bir nîm-nigehle iderim cümlesin ifnâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 15*). [*zühadini, -i, -n, -i]*

Çün **zühhd** ü şalâḥ ez-men-i güm-râh ne-yâmed (*Gulâmî Divanı , Tahmis 6, Mısra 25*). [*zühhd,]*

Zühhd ü şalâḥın şabâ ‘âleme i‘lân içün

Meskenini gayb idüp eyler idi şâyihâ (*Gulâmî Divanı , Tarih 6, Mısra 3*). [*zühhd,]*

zühhâd: *Zâhidler, sofular.*

Zühhâdlarıñ zühadini ‘ilm-i ‘ulemâyı

Bir nîm-nigehle iderim cümlesin ifnâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 15*). [*zühhâdlarıñ, -lar, -ın]*

Cemâl-i dilberi vaşf itdigim ta‘n itme **zühhâdım**

Urupdur çünki mi‘mâr-ı ezel ‘aşk ile bünyâdım (*Gulâmî Divanı , Müseddes 4, Mısra 1*). [*zühhâdım, -ım]*

zühre: *1. Üçüncü kat göğe hâkim olduğu söylenilen Çoban Yıldızı, Venüs olarak da bilinen çok parlak bir yıldız. 2. Sevgilinin güzel, parlak yüzü.*

Ey Gulâmî ḥân-kâh-ı ‘aşkda şî‘riñ okut

Zühre eflâk üzre itsün mevlîvî-âsâ semâ‘ (*Gulâmî Divanı , Gazel 98, Mısra 10*). [*zühre,]*

Gulâmî ṭâk-ı nüh-eflâke irdi nâleleriñ

İderse **Zühre** ‘aceb mi ki sâzdan fâriğ (*Gulâmî Divanı , Gazel 99, Mısra 10*). [*zühre,]*

zuhûr: *Ar. Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.*

Ḥayâl-i rûy u leb-i la‘lîñ ile sulṭânım

Derûn-ı dilde **zuhûr** eylemişdi derd ü melâl (*Gulâmî Divanı , Gazel 116, Mısra 10*). [*zuhûr,]*

zülf: *(Sevgilinin) Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi; saç.*

Bilmezem küyün o cânânıñ kerem kıl ey nesîm

Bir ḥaber vir bûy-ı **zülfîyle** dile baḥş it şafâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 12, Mısra 6*). [*zülfîyle, -i, -y, -le]*

Kerd vîrân kişver-i ‘aklem sipâh-ı **zülf-i** ü

Pes ez-în ma‘mûr ne-mî-ḥâhed şod ez-ḥulyâ-yı düst (*Gulâmî Divanı , Gazel 24, Mısra 7*). [*zülf-i, --i]*

Zîb-i rûy-ı hüsn-i dilberdir efendim **zûlf** ü ruḥ
 Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim **zûlf** ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 1*). [zûlf,]
 Zîb-i rûy-ı hüsn-i dilberdir efendim **zûlf** ü ruḥ
 Veche sünbül müşk-i ezferdir efendim **zûlf** ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 2*). [zûlf,]
 Nice gördükde ḥalâş itsün cenânın 'âşıkân
 Kâlbe kim dâm-ı muḳadderdir efendim **zûlf** ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 4*). [zûlf,]
 Şâhbâzîñ pençesinden kurtaramaz kimse ser
 Vech-i pâkinde muḥarrerdir efendim **zûlf** ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 6*). [zûlf,]
 Biri zulmet dîgeri nûrdur deyü yazdı selef
 Âb-ı ḥayvânî müfesserdir efendim **zûlf** ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 8*). [zûlf,]
 Ey Ğulâmî ḥüsniniñ dîbâcesinde dilberiñ
 Bir güzel ra' nâ vü zîverdir efendim **zûlf** ü ruḥ (*Gulâmî Divanı , Gazel 34, Mısra 10*). [zûlf,]
 Güft-güy-ı **zûlf-i** tu yek şeb be-şem' hem-bezm şod
 Şeb nihâyet yâft henüz ân kışşa pâyânî ne-bûd (*Gulâmî Divanı , Gazel 37, Mısra 1*). [zûlf-i, -i]
 Perîşân eylemiş **zûlfi** gibi üftâdesin zâlim
 Cefâsın arturur zannı bu ki kârî kerâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 3*). [zûlfi, -i]
 Dâm kurmuş **zûlfi** saçmış dâne-i ḥâlî ruḥa
 Bend için pây-ı dil-i bî-çâreyi çeşmin açar (*Gulâmî Divanı , Gazel 52, Mısra 3*). [zûlfi, -i]
 Benim meftûnlığım ol çeşm-i pür-câdûlarındandır
 Perîşân olduğım **zûlfi** gibi gîsûlarındandır (*Gulâmî Divanı , Gazel 54, Mısra 2*). [zûlfi, -i]
 Zûlfüñ dağdan âh derûnum yelidir yâr
 Tanzîm idemez şâne o bir başka şabâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 5*). [zûlfüñ, -(ü)ñ]
 Rûz u şeb **zûlf** ü ḥaṭ u ḥâlîñ ḥayâliyle begim
 Dilde mâr u 'akreb ü cerrârdır eglencemiz (*Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 5*). [zûlf,]
 Zûlfini iḳbâl-i 'âşık-veş idüpdür ḥam-be-ḥam
 Gerden-i 'uşşâka bend itmek diler şad-âferîn (*Gulâmî Divanı , Gazel 148, Mısra 5*). [zûlfini, -i, -n, -i]
 Ğulâmî **zûlfini** yâriñ bırakmak istemeziz
 Kûnûz-ı fıkred bilmem ki ne sevdâdır bu (*Gulâmî Divanı , Gazel 156, Mısra 9*). [zûlfini, -i, -n, -i]
 Cihânî kâfir eyler ḥâlî kâfir çeşmi kâfir âh
 Terâḥḥumla getür yâ Rab o kâfir **zûlfi** islâma (*Gulâmî Divanı , Gazel 165, Mısra 10*). [zûlfi, -i]
 Zûlfüñe bağlanmış kılma perîşân disem
 Dir ki anı tağdan bād-ı hevâdır bize (*Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 11*). [zûlfüñe, -üñ, -e]
 Dil giriftâr olmuş idi bir görüşde müyına
 Zî-cemâl ruḥsâr-ı âliñ ḳadd ü **zûlf** ü rüyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 2*). [zûlf,]
 Kesdi mîḳrâz-ı firâḳ ile ser-i **zûlfdan** felek
 Kaṭ' idüp başım figend itmez o yâriñ kûyına (*Gulâmî Divanı , Gazel 173, Mısra 9*). [zûlfdan, -den]
 Cân ile göñlini her kim **zûlfüñe** kılmaz vaṭan
 Dîve teslîm eylemişdir kişver-i İskender'î (*Gulâmî Divanı , Gazel 184, Mısra 5*). [zûlfüñe, -üñ, -e]
 Hedef eyler vücûdın cevri okına
 Şabâyı **zûlfine** koymaz tokına (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 60*). [zûlfine, -i, -n, -e]
 Ney-zebân **zûfleri** rakḳâş-ı muḡannî der-nâz
 Gülşen-i ḥüsnde gül-rûları bûlbûl hem-râz (*Gulâmî Divanı , Müseddes 2, Mısra 7*). [zûfleri, -ler, -i]

zûlf-âsâ: Saç teli gibi ince.

Şehā māhā bütā cānā penāhā

Ža‘īf oldı vüçüdüm **zül-f-āsā** (*Gulāmī Divanı , Gazel 14, Mısra 16*). [zül-f-āsā,]

zül-f-i dilārāya: *Gönüllerini süsleyen sevgilinin saçı.*

Toğunma tel kırıp **zül-f-i dilārāya** hāzer birle

O şūhuñ ‘ārızından bir peyām efgende hemvāre (*Gulāmī Divanı , Gazel 161, Mısra 3*). [zül-f-i dilārāya, -y, -a]

zül-f-i dil-āvīziñe: *Gönlü asan saç. // Gönlü cezbeden saç.*

Bağluyam **zül-f-i dil-āvīziñe** ey cān alıcı

Cevr ile çalma sere ğamze-i tīġı çalıcı (*Gulāmī Divanı , Gazel 191, Mısra 1*). [zül-f-i dil-āvīziñe, -i, -n, -e]

zül-f-i dü-tādan: *Büklüm büklüm zülüfler. II Sevgilinin büklüm büklüm saçları.*

Fīrūze-edā meclis-i bālāya ulaşdır

Āzād olamaz pāy-ı cenān **zül-f-i dü-tādan** (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 16*). [zül-f-i dü-tādan, -dan]

zül-f-i habībīñ büyını: *Sevgilinin saçının kokusunu.*

Ķāşıd-ı üftādegān **zül-f-i habībīñ büyını**

Çün irişdürdi demāġ-ı cānı kıldı müşk-sā (*Gulāmī Divanı , Gazel 7, Mısra 15*). [zül-f-i habībīñ büyını, -iñ-in, -ı]

zül-f-i ham-der-hamına: *Kıvrım kıvrım saçlar.*

Zül-f-i ham-der-hamına bend iderek pāyımı dildār

Serde mecnūniyet-i ‘aşkıımı itdi peydā (*Gulāmī Divanı , Gazel 8, Mısra 3*). [zül-f-i ham-der-hamına,]

zül-f-i leyl-āsālarıñ zencīrine: *Leyla'nın saçları gibi saçlarının zincirine.*

Zül-f-i leyl-āsālarıñ zencīrine bu göñlümi

Bağlayup ‘ālemde itdiñ ey perī Mecnūn beni (*Gulāmī Divanı , Gazel 193, Mısra 3*). [zül-f-i leyl-āsālarıñ zencīrine, -i, -n, -e-lar, -ın]

zül-f-i müşġine: *Misk kokulu saçına.*

Büt-perestiz biz anıñ büt-hāne-i ħüsninde kim

Zül-f-i müşġine bedel zünnārdır eglencemiz (*Gulāmī Divanı , Gazel 75, Mısra 12*). [zül-f-i müşġine, -i, -ne]

zül-f-i müşġin-i dilārā: *Sevgilinin misk kokulu saçına.*

Peyk-āver yā şabā yāġud nesīm-i bā-vefā

Zül-f-i müşġin-i dilārā büy-ı cān-efzā mıdır (*Gulāmī Divanı , Gazel 71, Mısra 16*). [zül-f-i müşġin-i dilārā,]

zül-f-i nigāra: *Güzel yüzlü sevgilinin saçları.*

Ebedī ‘illet-i ħasret ola mı olmaya mı

Gerden-i cān u göñül **zül-f-i nigāra** beste (*Gulāmī Divanı , Muhammes 5, Mısra 6*). [zül-f-i nigāra,]

zül-f-i pīciñ: *Kıvrımlı, dolaşık saçı.*

Zül-f-i pīciñ gerden-i ‘aqla cünün zencīrini

Ŧaġdı kim şeydā-dil olsun rāz-ı mihre āşinā (*Gulāmī Divanı , Gazel 3, Mısra 7*). [zül-f-i pīciñ,]

zül-f-i seb-ārā-vı düst: *Saçları ile geceyi süsleyen sevgili.*

Nā-sezā būdem ki ez-‘aşkeş şodem sultān-ı ğam

Mīr-i miñnet kerd mā rā **zūlf-i şeb-ārā-yı düst** (*Gulāmī Divanı , Gazel 24, Mısra 4*). [*zūlf-i şeb-ārā-yı düst, --yı*]

zūlf-i siyāh: *Sevgilinin siyah saçı.*

Şafha-i rüyında erkām u rüsüm-ı haṭ ‘aceb

Bilmezem müsvedde-i bahtım mı yā **zūlf-i siyāh** (*Gulāmī Divanı , Gazel 175, Mısra 10*). [*zūlf-i siyāh,]*

zūlf-i siyāhı: *Siyah saç.*

Ferş eyleme ruhsār üzere **zūlf-i siyāhı**

Her birleri kan dökmege bī-şübhe sipāhī (*Gulāmī Divanı , Tahmis 2, Mısra 21*). [*zūlf-i siyāhı, -ı*]

zūlf-i siyāhından: *Siyah saçından.*

Çetr çekmiş rüyına **zūlf-i siyāhından** güzel

Şaf tutup bīgāneler dil-şād olup hūbāneden (*Gulāmī Divanı , Gazel 138, Mısra 5*). [*zūlf-i siyāhından, -ın, -dan*]

zūlf-i yāre bağladı gönlüm: *Sevgilinin saçına gönlümü bağladı.*

Zūlf-i yāre bağladı gönlüm felek hışm eyleyüp

Bildi ‘aql u fikrden küllī ferāmūş olduğım (*Gulāmī Divanı , Gazel 126, Mısra 7*). [*zūlf-i yāre bağladı gönlüm, -(ü)m-dı-e*]

zū‘l-karneyn-veş şāh-ı ‘uluvvū‘ş-şān mısıñ: *Zū‘l-Karneyn gibi yüce padişah mısın.*

Kim nigāhıñ tīgini görse itā‘at gösterür

Yoksa **Zū‘l-Karneyn-veş şāh-ı ‘uluvvū‘ş-şān mısıñ** (*Gulāmī Divanı , Gazel 111, Mısra 6*). [*zū‘l-karneyn-veş şāh-ı ‘uluvvū‘ş-şān mısıñ,]*

zū‘l-kerāmet: *Kerametli.*

Rāh-ı ‘aşkda **zū‘l-kerāmetdir** gürüh-ı Kādirī

Āşiyān-ı hubb-ı Hakk‘ı dīdeler hep dīdedir (*Gulāmī Divanı , Tahmis 5, Mısra 5*). [*zū‘l-kerāmetdir, -dir*]

zūll: *Hakir olma, alçalma.*

Me‘gzār be-cāh-ı Fāṭıma vü Aḥmed-i resūl

Mā-rā be-hāk-i **zūll** ü melālet meded ‘Alī (*Gulāmī Divanı , Gazel 179, Mısra 12*). [*zūll,]*

zulmāt: *Karanlıklar; Sözcük, ölümsüzlük suyunun iklim-i zulmāt yani karanlıklar ülkesinde bulunuşunu alıştırmak amacıyla kullanılmıştır.*

Pertev-i mihreş münevver kerde **zulmāt-ı** vücūd

Der-fezā-yı dil be-cüz tū bedr-i raḥşānī ne-būd (*Gulāmī Divanı , Gazel 37, Mısra 7*). [*zulmāt-ı,]*

zulmāt-ı beden: *Bedenin karanlığı.*

Ey Gulāmī şems-i pür-nūr-ı nigār itdi ṭulū‘

Şu‘le-ver olmaḳda **zulmāt-ı beden** şimden girü (*Gulāmī Divanı , Gazel 158, Mısra 10*). [*zulmāt-ı beden,]*

zulmet: *Karanlık II dert, sıkıntı.*

Biri **zulmet** dīgeri nūrdur deyü yazdı selef

Āb-ı ḥayvānı müfessserdir efendim zūlf ü ruḥ (*Gulāmī Divanı , Gazel 34, Mısra 7*). [*zulmet,]*

Kişver-i kalbe nice sâl hüküm-rân idi nûr
Oldı **zulmet** gibi bir muğ-beçe baht ile re'îs (Gulâmî Divanı , Gazel 81, Mısra 8). [zulmet,]
Nûr-ı 'aşkı **zulmet-i** cismim idüpdür rûşenâ
Hâk-i pâyîñ neş'e-bahşâ-yı cenândır nev-resim (Gulâmî Divanı , Gazel 122, Mısra 13). [zulmet-i, --i]
Cihâna saçdı cümle nûr-ı rahmet
Ki ref' u selb olundu küfr ü **zulmet** (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 26). [zulmet,]

zulmet-i fûrkatle: Ayrılığının karanlığıyla.

Zulmet-i fûrkatle hasret-hânede câlis iken
İrdi şem'-i tal'atıyla hücre-i ahzânıma (Gulâmî Divanı , Gazel 174, Mısra 5). [zulmet-i fûrkatle, -le]

zulmet-i hecriñle: Ayrılığının zulümüyle.

Zulmet-i hecriñle yanmış sînelerde şad-çerâğ
Na'l-i fûrkatden uruldı diller üzre niçe dâğ (Gulâmî Divanı , Gazel 100, Mısra 1). [zulmet-i hecriñle, --in, --le]

zulmet-i târîk-i şebde: Gecenin karanlık yolunda.

Zulmet-i târîk-i şebde 'ayândır hançeriñ
Fark-ı 'uşşâka kazâ-yı âsumândır hançeriñ (Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 1). [zulmet-i târîk-i şebde, -de-i]

zulmet-i zülfinde: Saçlarının karanlığında.

Rûy-ı tâbânı münevver lebleri âb-ı hayât
Zulmet-i zülfinde çok 'aşıklara vardır memât (Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 2). [zulmet-i zülfinde, -in, -de]

zulmet-i zülfüñde: Saçın karanlığı II sevgilinin kara saçlarının güneşe benzetilen yüzü örtmesi, böylece karanlığa neden olması.

Zulmet-i zülfüñde dil kalmış gözüm yaşlar döker
Gökyüzinde ebr düd-ı âh u zârımdır benim (Gulâmî Divanı , Gazel 124, Mısra 7). [zulmet-i zülfüñde, -ünde]

zulmet-i zülfüñde: I. (Sevgilinin) Saçının siyahlığı. II. Sevgilinin siyah saçlarının güneşe benzetilen yüzü örtmesi, böylece karanlığa neden olması.

Âb-ı hayâtı bulur **zulmet-i zülfüñde** dil
Hızr-ı hañîñ çün seniñ râh-nümâdır bize (Gulâmî Divanı , Gazel 170, Mısra 7). [zulmet-i zülfüñde, -ünde]

zulm-i âteş-bâr ile: Ateş saçan zulmü ile.

Gelmediñ inşâfa bir an merhamet ısrâr ile
Dönmezem kılsañ cefâlar **zulm-i âteş-bâr ile** (Gulâmî Divanı , Müseddes 5, Mısra 16). [zulm-i âteş-bâr ile,]

zülûf: Saç, özellikle yüzün iki tarafına sarkan saç bölükleri II sevgilinin saç.

Ten içre cân remîde olur ey habîb eger
Gülzâr-ı rûda irse **zülûfuñ** hilâlâine (Gulâmî Divanı , Gazel 162, Mısra 4). [zülûfuñ, -üñ]

zu'mınca: Akılları sıra.

Nideyim baht-ı siyâhım beni pâ-mâl itdi
Şanki **zu'mınca** anıñ şâhib-i iclâl itdi (Gulâmî Divanı , Gazel 188, Mısra 2). [zu'mınca, -ınca]

zümre: Kitle, grup, topluluk.

Ân **zümre** ki ser rā bi-keşîdend der ân dem

Geştend muḳayyed be-defâtîr-i şeḳā rā (Gulâmî Divanı , Gazel 1, Mısra 9). [zümre,]

Ki ‘aşkıñla fenâ olan muḥakkak

Bekâyı buldılar ol **zümre** el-ḥak (Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 92). [zümre,]

Gelmemiş şahñ-ı vücûda kıdeminde şânî

Evliyâ **zümresiniñ** şimdi odur sultânı (Gulâmî Divanı , Muhammes 3, Mısra 18). [zümresiniñ, -si, -nin]

zümre-i aḡyār: Rakipler topluluğu.

Şem‘-i ḥüsnin **zümre-i aḡyār** idince der-miyân

ḡonca-leb ḥandân olur dür gösterür mişl-i şadef (Gulâmî Divanı , Gazel 102, Mısra 13). [zümre-i aḡyār,]

Göz göre **zümre-i aḡyār** ile kılsun ülfet

Dil-i vîrânı anıñ bir daḡı vîrân olsun (Gulâmî Divanı , Gazel 150, Mısra 13). [zümre-i aḡyār,]

zümre-i ḥübân: Güzeller zümresi.

Ṭa‘n eyleme ol bî-ḥaber-i ‘aşkı Ğulâmî

‘Âdetdir olur **zümre-i ḥübân** cefâ-kâr (Gulâmî Divanı , Gazel 45, Mısra 22). [zümre-i ḥübân,]

zümre-i ḥübânda: Güzeller topluluğunda.

Tâ ezel **zümre-i ḥübânda** ‘âdet bu mı yâ

‘Âşıka cevri ü cefâ gayriye raḡbet bu mı yâ (Gulâmî Divanı , Gazel 4, Mısra 1). [zümre-i ḥübânda, -da]

zümre-i kerrübiyân: Melekler topluluğu.

Taḡt-gāhı kâbe kavseyini ev ednâ leşkeri

Zümre-i kerrübiyân fermân-revâ-yı enbiyâ (Gulâmî Divanı , Kaside 1, Mısra 12). [zümre-i kerrübiyân,]

zümre-i şāhān: Padişahlar topluluğu.

‘Adâlet **zümre-i şāhān** kârından bulunmuşdur

Meded aḥvālime raḡm it ki ey mevlâ-yı ‘ālemyân (Gulâmî Divanı , Gazel 141, Mısra 5). [zümre-i şāhān,]

zümre-i ‘uşşāk: Aşıklar topluluğu.

Hezārân bülbulân-ı hoş-nevâ-veş **zümre-i ‘uşşāk**

Oluş şūrîde ser-âḡâz ider taḥmîd-i Mevlâ‘ya (Gulâmî Divanı , Kaside 2, Mısra 9). [zümre-i ‘uşşāk,]

zümre-i ‘uşşāk: Aşıklar zümresi, aşıklar topluluğu.

Eylemiş **zümre-i ‘uşşāk** beni ser-defter

Ḥüsn ile leşker-i ḥübâna iden şāh seni (Gulâmî Divanı , Tahmis 4, Mısra 9). [zümre-i ‘uşşāk, -a]

zünñār: Ar. papazların bellerine bağladıkları kuşak.

Büt-perestiz biz anıñ büt-ḥâne-i ḥüsniinde kim

Zülf-i müşḡne bedel **zünñārdır** eglencemiz (Gulâmî Divanı , Gazel 75, Mısra 12). [zünñārdır, -dır]

zünñār-āsā: Papazların kuşandıkları ip, kuşak gibi.

Muḳayyed eylemiş **zünnâr-âsâ**

Miyân-ı ḳalbîne dînâr-âsâ (*Gulâmî Divanı , Mesnevi 1, Mısra 55*). [*zünnâr-âsâ,]*

zünnâr-ı ham-ı zülfime: *İki ortasında berrak bir taş (gibi) parlayan kıvrımlı saçına.*

Zünnâr-ı ḥam-ı zülfime vâbeste nice şeyḥ

Büt-ḥâne-i ‘aşkımda Ğulâmî gibi şeydâ (*Gulâmî Divanı , Gazel 9, Mısra 17*). [*zünnâr-ı ḥam-ı zülfime, --i-i, -m, -e]*

zünnun: *Zünnun-ı Mısri: Evliyaullahtan bir zat.*

Ṭurra-i kâkülünde biñ göñli esîr ü bend idüp

Şâne-zen-i cefâ ile düşmeye kec **zünûn** ider (*Gulâmî Divanı , Gazel 50, Mısra 6*). [*zünûn, -ün]*

zünûn-ı şûrete: *Yüzünün sanına.*

Zünûn-ı şûrete bend olma mümkün olmaz kim

Bu yoldan ire şehâ kimse menzile heyhât (*Gulâmî Divanı , Kaside 9, Mısra 47*). [*zünûn-ı şûrete, -e]*

zür-âverân: *Zorbaların gönü.*

Ḥabs olup ḳalmış zenahdânînda çok **zür-âverân**

Âḥ u efgân ile ḳopmuş arada şad-cedelât (*Gulâmî Divanı , Gazel 23, Mısra 5*). [*zür-âverân,]*

zür-bâzû: *Pazı, kol kuvveti.*

Zür-bâzû-yı ğazabla bend kılmış bir tele

Niçe biñ pençe-zenân şîr-i jiyândır ḥançeriñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 107, Mısra 7*). [*zür-bâzû-yı, -yı]*

zannınca: *Sanmak, varsaymak.*

Yâriñ bize itdükleri hep cevri ü cefâdır

Zannınca cefâ ‘aşîḳa iḥsân u ‘atâdır (*Gulâmî Divanı , Gazel 56, Mısra 2*). [*zannınca,]*

zâlim: *Acımasız davranan; zulüm, eziyet eden (kimse).*

Perîşân eylemiş zülfî gibi üftâdesin **zâlim**

Cefâsın arturur zannı bu ki kârî kerâmetdir (*Gulâmî Divanı , Gazel 49, Mısra 3*). [*zâlim,]*

Ney nevâ eyler perîşân ḥâlimi görmüş ‘aceb

Sen de **zâlim** bilmezem ḥandân mısıñ nâlân mısıñ (*Gulâmî Divanı , Gazel 111, Mısra 10*). [*zâlim,]*

Niçün irmez nişâna âḥ-keş mazlûmlar tîri

Nedir ḥikmet ki **zâlim** ḳaldırur ya‘nî livâ her dem (*Gulâmî Divanı , Gazel 128, Mısra 12*). [*zâlim,]*

Perr ü bâlim yakdı **zâlim** nâr-ı ḥasret el-amân

Bî-ḥaber maḥbûb-ı hoş-refîârdan ayrılmışım (*Gulâmî Divanı , Gazel 131, Mısra 11*). [*zâlim,]*

Bir devâsız derde uğratmış beni **zâlim** felek

Âḥ u zârımdan semâda ağlaşurlar her melek (*Gulâmî Divanı , Muaşşer 1, Mısra 21*). [*zâlim,]*

‘Aşk âteşini sînede yakmışdır o **zâlim**

Şeftâlu şuyın saçmadı yâ Rab nola ḥâlim (*Gulâmî Divanı , Müfret 45, Mısra 1*). [*zâlim,]*

Âḥ **zâlim** rişte-i rahmıñ elime virmediñ

Rüyuñ pinhân idüp meydân-ı ‘aşḳa girmediñ (*Gulâmî Divanı , Muhammes 4, Mısra 3*). [*zâlim,]*

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.SONUÇ

Bu tez çalışması, *Gulâmî Dîvânı*'nın “*Sivaslı Gulâmî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*” şeklinde incelenmesinden oluşmaktadır. Çalışmada önce Sivaslı Gulâmî tanıtılmıştır. Küçük yaşlardan itibaren ilimle meşgul olmaya başlayan şair, babası Mur Ali Baba'nın yolundan gitmiş, yaşadığı dönemde mutasavvıf bir şair olarak tanınmıştır. Arapça ve Farsçaya olan hâkimiyetiyle, ilim ve kültür birikimiyle henüz 17 yaşındayken divan tertip etmeyi başarmıştır.

Önce *Gulâmî Dîvânı*'ndaki bütün şiirler TEBDİZ sistemine yüklenmiş, manzumelerin kelime ve kelime gruplarının anlamlandırılma işlemi yapılmıştır. Bu anlamlandırma işleminden sonra divanın söz varlığı ortaya çıkarılmış, eserin bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü alfabetik düzlemde oluşturulmuştur. Oluşturulan bağlamlı dizin ışığında eserde yer alan deyim, atasözü, kalıp ifadeler, ayet, hadis, arkaik kelimeler vb. söz varlığının tespiti yapılmış; böylece Gulâmî'nin üslubu hakkında tanıklı bilgilere ulaşılmıştır. Bu veri tabanında, kullanılan dil malzemesinin istatistiksel değerlerine ulaşılmış, şairin eserinde kullandığı kavramların sıklığının tespit edilmesiyle düşünce dünyasının anlaşılmasında kolaylık sağlanmıştır. Mutasavvıf bir şair olan Gulâmî Dîvânı'nın temel unsuru aşktır. Şair, tamlamalar dışında 75 kez “aşk” kelimesine yer vermiştir. Bu aşk, beşerî değil ilahî aşktır; bu bulguya bağlamsal dizindeki verilerle ulaşılmıştır. Bir başka veriye göre şairin -yine tamlamalar dışında- en sık kullandığı kavramlar arasında 38 kez “gönül”, 72 kez gönül anlamına gelen “dil” kavramlarını kullandığı görülmektedir. Bu kullanım sıklığından da anlaşılıyor ki “gönül” kelimesinin şairin düşünce dünyasında önemli bir yeri ve önemi vardır. Nitekim şaire göre her şey gönülde başlar ve gönülde biter. Ayrıca gönlü sembolize eden *bâğ-ı dil*, *bâğ-ı gönül*, *gülsâr*, *besâtîn-i kulûb*, *gülistân* ve *gölşen* gibi kavramları da sıklıkla kullanmıştır. Bir diğer veriye göre şairin düşünce dünyasının ana izleklerinden birini de “firkat (ayrılık)” ve “vuslat (kavuşma)” kavramları oluşturmaktadır. Eserde tamlamalar dışında 32 kez *firkat*, 30 kez de *vuslat* kelimesini kullanmıştır. Gulâmî, tam olarak ne sevgilisine kavuşmuş ne de ondan ayrılabilmiştir. Bu kelimelerin kullanım sıklığıyla şairin

sevgilisine olan hasretini dile getirdiği rahatlıkla söylenebilir. Gulâmî'nin divanında yer verdiği dinî şahsiyetlere sıkça yer vermesiyle tasavvufî yönünün ağır bastığı anlaşılmaktadır.

Divanda Arapça ve Farsça kelimelerin ve bu kelimelerle oluşturulan tamlamaların sıkça kullanılmış olması Gulâmî'nin hem dilinin ağır olduğunu hem de bu dillere olan hâkimiyetini göstermektedir. Aynı şekilde eserde yer alan 12'si arkaik ve 9'u divan şiirinde yeni kullanılan kelimelerin tanıklarıyla birlikte tespiti yapılmış; şairin arkaik kelimelere ve Batı'dan dilimize giren kelimelere, dönemin edebî ve kültürel diline olan hâkimiyeti ortaya çıkarılmıştır. Yine bağlamlı dizin sayesinde devrin siyasal ve sosyal kültürü hakkında tanıklı bilgilere de ulaşılmıştır.

Bağlamlı dizin kapsamında şairin dil ve üslubu, düşünce dünyası, devrin sosyal ve siyasal kültürü hakkında tanıklı bilgiler elde edilmiştir. 19. yüzyılın Klasik Türk edebiyatı şairleri ve eserleri hakkında yapılacak inceleme ve analizlerin artması; devrin sosyal ve kültürel özelliklerinin ortaya konulmasına ve Türk edebiyat tarihinin gelişmesine katkılar sağlayacaktır. Bu tür çalışmalar, Klâsik Türk edebiyatı eserlerinin doğru ve tam olarak anlaşılmasına da yardım edecektir.

KAYNAKÇA

- Akalın vd. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, Doğan (1999). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, (3. Baskı), Ankara: Engin Yayınevi.
- Arslan, M. (2009). *Sivashlı Gulâmî Dîvânı*, Sivas: Asitan Yayınları.
- Aslanoğlu, İ. (2006). *Sivas Meşhurları*, Sivas Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (I-II cilt) Sivas.
- Aşkun, V. C. (2006). *Sivas Folkloru*, Ankara: Bms Matbaacılık.
- Aşkun, V.C. (1948). *Sivas Şairleri*, Sivas: Kâmil Matbaası.
- Bursalı Mehmed Tahir Efendi, (2000). *Osmanlı Müellifleri*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000, II, 354; Bursalı Tahir, a.g.e., haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, Meral Yay., İst., ts., II, 137 .
- Çelik, İ., Çelik, İ. (2010). *Bir Sufî Şair: Abdülkâdir-i Gulâmî*, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 42, Erzurum, s. 97-118.
- Çelik M. M. (1998). *Kur'an-ı Kerim'e Göre Hz. İbrahim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (2000). *Osmanlı Vakıf Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Doğan, M.N. (2015). *Fuzulî Leylâ vü Mecnun Metin, Düzyazıya Çeviri, Notlar ve Açıklamalar*, İstanbul: Yelkenli.
- Ekşioğlu, S. (2015). “Şeyhî Divanı’ndaki Arkaik Sözcükler” ,Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3/15, s. 378-387.
- Fayda, M. (2007). “Ömer”, DİA, XXXIV, s.44-46.
- Fayda, M. (1994). “Ebû Bekir ”, DİA, X, s.101-102.
- Fırlalı, E. R. (1989), “Ali ”, DİA, II, s.371-374.
- Gökbel, A. (2004). *İnanç Tarihi Açısından Sivas*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- İnal, M. K. (2000). *Son Asır Türk Şairleri (Kemâlî’ş-Şuarâ)*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, cilt II, 709.
- Karahan, A. (2012). “Trabzon’ lu Figanî’ de Atasözleri ve Deyimler” , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 23, s. 165-174.

- Kılıç, F. (2013). *Klasik Türk Edebiyatının Peşinde*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Levend, A. S. (2015). *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, (1.Baskı), İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Mermer, A. vd. (2010). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, (5. Baskı), Ankara: Akçağ Yayınları.
- Onay, A. T (2016). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (haz. C. Kurnaz), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Özköse, K. (2006). “*Selçuklular Döneminde Sivas’ın Tasavvufî Kültür Yapısı*”, *Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri*, Sivas.
- Özer, F. (2018). “*Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü Sistemi (TEBDİZ) Üzerinde Yeni Gelişmeler: Hızlı Transkripsiyon ve Metin Tamiri.*” *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* cilt:2, Sayı: 4, s.229-237
- Pala, İ. (2000). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Pala, İ. (2015). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Sağlam, O. (2002). “*Mor Ali Baba Tekkesi ve Zaralı Şeyh Seyfettin (Özturan)*”, Revak, Sivas, s.210.
- Şişman, B. ve Kuzubaş, M. (2012). *Şehnâme’nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Terzibaşı, A. (1968). *Kerkük Şairleri*, Cumhuriyet Basımevi, Kerkük, (cilt II) s.37.
- Toparlı, R. (1992). *Abdülkâdir Gulâmî Divan*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tuman, M.N. (2001). *Tuhfe-i Nâilî: Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, (haz. Kurnaz, C., Tatçı M.), Ankara: Bizim Büro Yayınları, cilt II, 731.
- Türk Ansiklopedisi, (1970). “*Gulamî Abdülkadir Efendi*”, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, cilt XVIII, 113.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, (1979). “*Gulamî Abdülkadir Efendi*”, İstanbul: Dergâh Yayınları, cilt III, s.377.
- Uzun, A. (2016). “*Divan Şiirinde Hz. Musa*” *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 5: 68-69.
- Ünver, İ. (1988). “*İkilemelerle Yazılmış Dört Gazel*” , *Türk Dili*, 483, s. 291-297.
- Yıldız, A. (2003). *Sivaslı Sairler Antolojisi*, İstanbul: Sivaslılar Vakfı.
- Yücer, H. M.(2004).*Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* (19. yüzyıl), İstanbul: İnsan Yayınları.
- Yiğit, İ. (2007). “*Osman*”, *DİA*, XXXIII, 438-443.

Vicdani, S. (1994). *Tarikatler ve Silsileleri* (Tomâr-ı Turûk-ı ‘Âliyye), (haz. Gündüz, İ.) İstanbul: Enderun Kitabevi.

Zavotçu, G. (2013). *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*, İstanbul: Kesit Yayınları.

Sözlük İçin Yararlanılan Kaynaklar

Aksoy, Ö. A. (1981). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.

Aktunç, H. (1998). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*, İstanbul: YKY.

Arslan, M.(2004), *Argo Kitabı*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Büngül, N. R. (1939). *Eski Eserler Ansiklopedisi*. İstanbul: Çituri Biraderler Basımevi.

Cebecioğlu, E. (2005). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Anka Yayınları.

Develioğlu, F. (1941). *Türk Argosu (Tarihçe ve Küçük Sözlük)*, Ankara: Recep Ulusoglu Basımevi.

Dilçin, D. (2000). *Edebiyatımızda Atasözleri*, Ankara: TDK Yayınları..

Eyüboğlu, E. K. (1973). *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler(Tabirler)*, İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.

Eyüboğlu, İ. Z. (1994). *Divan Şiiri*, 2 Cilt, İstanbul: Say Yayınları.

Gölpınarlı, A. (1977). *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Sözcükler*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

Karaköse, S. (2013). *"Bir Elif Çekmek: Klasik Edebiyatımızda Elif"*, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, S: 2/1, s. 199-228.

Kırkkılıç, A. (hızl.) (1999). *Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi Lehçetü’l-Lügat*, Ankara: AKM Yayınları.

Kırkkılıç, A., Sancak, Y. (hızl.)(2009). *Ahterî Mustafa Efendi Ahterî-i Kebir*, Ankara: TDK Yayınları.

Koçu, R. E. (1958-1973). *İstanbul Ansiklopedisi*, C.I-XI, İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat.

Koçu, R. E. (1969). *Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yayınları.

Komisyon (1985-2007). *Büyük Türk Klasikleri*, 14 Cilt, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Komisyon (1997-1998). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, 8 Cilt, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Mutçalı, S. (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Dağarcık Yayınları.

- Nazima, A. (1319), *Mükemmel Osmanlı Lûgatı*, İstanbul: Hacı Hüseyin Efendi Matbaası.
- Onay, A.T. (1992).*Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, hzl. Cemal Kurnaz, Ankara: TDV Yayınları.
- Öztuna, A. Y. (1949-1955). *Türk Mûsiki Lûgatı* (Musiki Mecmuasında 15-91 fasiküllerde), İstanbul.
- Öztürk, F. (2007). Bâkî Divânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük), *Ankara Üniversitesi Sos. Bil Ens.*, Dr Tezi. Ankara.
- Öztürk, M.- Örs, D. (hzl.) (2009), *Mütercim Âsım Efendi Burhân-ı Katı*, İstanbul: TDK Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1946-1956). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 Cilt, İstanbul: Maarif Basımevi.
- Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçenin Argo Sözlüğü*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rıfat, A. (1299). *Lûgat-i Tarihiyye ve Coğrafiyye*, Tıpkıbasım.
- Salâhî, M. (1313). *Kamûs-ı Osmânî*, İstanbul: Mahmut Bey Matbaası.
- Sami, S. (1317). *Kamûs-ı Türkî*, Dersaadet.
- Sertoğlu, M. (1986). *Osmanlı Tarih Lûgatı*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Sezen, T. (2006). *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Soykut, İ. H. (1968). *Unutulmaz Mısralar*, İstanbul: Sönmez Neşriyat.
- Soykut, İ. H. (1974). *Türk Atalar Sözü Hazinesi*, İstanbul: Ülker Yayınları.
- Şenödeyici, Ö.(2011). *Nâilî Divânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, Gazi Üniversitesi Sos. Bil. Ens., Dr. Tezi. Ankara.
- Şentürk, A. A.(2015). “Okçuluk Tarihine Yeni Bir Kaynak Olarak Osmanlı Şiiri” Mehmet Ali Tanyeri’nin Anısına Makaleler, İstanbul: Ülke Armağan Yayınları.
- Şinasi (2003). *Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye*. hzl. Süreyya Beyzadeoğlu, İstanbul: MEB Yayınları.
- Tanyeri, M. A. (1996).*Örnekleriyle Türk Halk Şiirinde Deyimler*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Tanyeri, M. A. (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tanyeri, M. A. (2006), *Örnekleriyle Cumhuriyet Şiirinde Deyimler*, İstanbul: MVT Yayıncılık.

Tarlan, A. N. (2009), *Fuzûlî Divanı Şerhi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

TDK Büyük Türkçe Sözlük: [Link](#)

TDK Güncel Sözlük: [Link](#)

TDK Tarama Sözlüğü: [Link](#)

Timurtaş, F. K. (1979). *Uydurma Olan ve Olmayan Yeni Kelimeler Sözlüğü*, İstanbul: Umur Yayınları.

Yıldırım, N. (2008). *Fars Mitolojisi Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Yılmaz, M. (1992), *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, İstanbul: Enderun Kitabevi.

